

ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە لۇغەت
维汉大词典

مىللەتلەر نەشرىياتى
بېيجىڭ
民族出版社

مىللەتلەر نەشرىياتىنىڭ 11-بەش يىللىق پىلان مەزگىلىدىكى

نۇقتىلىق كىتاب تۈرى

مىللەتلەر نەشرىياتى "ئىككىنچى" پىلان مەزگىلىدىكى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر تىل-يېزىق خىزمىتى

كومىتېتى تەرىپىدىن تۈزۈلدى

شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر تىل-يېزىق خىزمىتى

ئۇيغۇرچە-خەنزۇچە لۇغەت

维汉大词典

Tyulemissov Madi مەدى ابوالاصل

tmadi1@gmail.com

مىللەتلەر نەشرىياتى

بېيجىڭ

民族出版社

总顾问

司马义·艾买提
阿不来提·阿不都热西提
司马义·铁力瓦尔地

编纂小组：(按字母表排列)

阿不都沙拉木·阿巴斯(主编)
阿布都哈帕尔·阿布都热合曼
阿布都克里木·毛拉洪
阿布里孜·阿塔吾拉
艾尼瓦尔·阿布都热合曼
张世荣
加米拉·沙塔尔
陈宗振
热依汗·哈木提
茹鲜古丽·艾力
沙比提·肉孜
艾尼扎提·艾优拉尼
郭志刚
廖泽余
马俊民
买买提艾力·阿不都热依木
米娅赛尔·阿不都热西提
米尔苏力唐·乌斯曼诺夫
王振本
艾力·扎依提
伊力哈木·吐尔逊

审定小组：

组长：米尔苏力唐·乌斯曼诺夫

副组长：艾力·扎依提

成员：(按字母表排列)

阿布都哈帕尔·阿布都热合曼
阿布都克里木·毛拉洪
阿布里孜·阿塔吾拉
茹鲜古丽·艾力
艾尼扎提·艾优拉尼
马俊民
买买提艾力·阿不都热依木
米娅赛尔·阿不都热西提
伊力哈木·吐尔逊

باش مەسلەھەتچىلەر :

ئىسمائىل ئەھمەد
ئابلەت ئابدۇرېشىت
ئىسمائىل تىلىۋالدى

تۈزۈش گۇرۇپپىسى (ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە)

ئابدۇسالام ئابباس (باش تۈزگۈچى)

ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان
ئابدۇكېرىم موللاخۇن
ئابلىز ئاتاۋۇللا
ئەنۋەر ئابدۇراخمان
جاڭ شىرۇڭ

جەمىلە ساتتار

چېن زۇڭجېن

رەبھان ھامۇت

روشەنگۈل ئېلى

سابىت روزى

غەنزات غەيۇرانى

گوجىگاڭ

لياۋ زېيۇ

ما جۇنمىن

مەمەت ئېلى ئابدۇرېھىم

مۇيەسسەر ئابدۇرېشىت

مىرسۇلتان ئوسمانوف

ۋاڭ جېنپېن

ئېلى زاھىت

ئىلھام تۇرسۇن

تەكشۈرۈپ بېكىتىش گۇرۇپپىسى :

گۇرۇپپا باشلىقى : مىرسۇلتان ئوسمانوف

مۇئاۋىن باشلىقى : ئېلى زاھىت

گۇرۇپپا ئەزالىرى : (ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە)

ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان

ئابدۇكېرىم موللاخۇن

ئابلىز ئاتاۋۇللا

روشەنگۈل ئېلى

غەنزات غەيۇرانى

ما جۇنمىن

مەمەت ئېلى ئابدۇرېھىم

مۇيەسسەر ئابدۇرېشىت

ئىلھام تۇرسۇن

كىرىش سۆز

بۇ لۇغەت مەركەز ۋە شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتىنىڭ زور كۈچ بىلەن قوللاپ قۇۋۋەتلىشى ئارقىسىدا كەڭ خەلق ئاممىسى بىلەن يۈز كۆرۈشتى .

لۇغەتنى تۈزۈش خىزمىتى باشتىن - ئاخىر قېيىم باۋدۇن ، نۇر بەكرى ، يۈسۈپ ئەيسا ، ئابدۇقادىر نەسرېدىن ، نۇرلان ئابلىمەجىن ، جاپپار ھەبىبۇللا قاتارلىق رەھبەرلەرنىڭ سەمىمىي غەمخورلۇقى ۋە كونكرېت يېتەكچىلىكىدە ئېلىپ بېرىلدى .

بۇ لۇغەتنى تۈزۈشتە ئۇيغۇر تىلىنى ئۆگەنگۈچى ۋە تەتقىق قىلغۇچىلار كۆزدە تۇتۇلغاچقا ، ئۇنىڭغا ئېلىنغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە خەنزۇچە تەرجىمىلا بېرىلدى .

بۇ لۇغەت ئۇيغۇر تىلىنى ئۆگەنگۈچىلەر ۋە تەتقىق قىلغۇچىلارنىڭ ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ قېلىپلاشتۇرۇلغان تىل ئالاھىدىلىكلىرى بىلەن تونۇشۇشىغا مۇۋاپىق كېلىدۇ .

بۇ لۇغەتكە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى لېكسىكا بايلىقى سۈپىتىدە قوللىنىلىۋاتقان ئادەتتىكى سۆزلەر ، سۆز بىرىكمىلىرى ، دائىم قوللىنىلىدىغان پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرى ، كەسپىي ئاتالغۇلاردىن باشقا قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى ، پايدىلىنىش مۇمكىنچىلىكى بولغان دىئالېكت سۆزلىرى بولۇپ جەمئىي 70 مىڭ ئەتراپىدا سۆز ۋە سۆز بىرىكمىسى ئېلىندى .

سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىق ئەدەبىي تىلى ئۆلچىمىدە ئالدى بىلەن ئەسلى مەنىسى ، ئاندىن كېيىن كۆچمە مەنىسى مىساللار بىلەن بېرىلدى . قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرى ۋە دىئالېكت سۆزلىرىنىڭ ئەسلى مەنىسىلا بېرىلدى ، مىسال بېرىلمىدى .

ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلى لېكسىكىسىنى قېلىپلاشتۇرۇش كۆزدە تۇتۇلۇپ ، بۇرۇنقى لۇغەتلەردە ئېلىنىپ قالغان ، لېكىن ئەمەلىي ئىستېمالدا قوللىنىلمايدىغان بەزى ئەرەب - پارس تىلى سۆزلىرى بۇ لۇغەتكە كىرگۈزۈلمىدى .

لۇغەتنىڭ ئاخىرىدا ئوقۇرمەنلەرنىڭ پايدىلىنىشىغا قۇلايلىق بولۇشىنى كۆزدە تۇتۇپ ، دۇنيادىكى تىللار ، مەملىكەتلەر ، غەربىي دىياردىكى قەدىمكى بەگلىكلەر ، ئارۇز ۋەزنى ئاتالغۇلىرى ، ئۆلچەم بىرلىكلىرى ، خىمىيە - ۋى ئېلېمېنتلار ، ئۇيغۇر تىلىدىكى ياسىغۇچى ۋە تۈرلىگۈچى قوشۇمچىلار ، ئۇيغۇر مەدەنىيىتىگە ئائىت بولغان شەيئىلەرنىڭ ئاتالغۇلىرى ۋە ئۇلارنىڭ سۈرەتلىرى ، ئۇيغۇر مەدەنىيەت تارىخىدىكى مەشھۇر شەخسلەر... قاتارلىق ماتېرىياللار قوشۇمچە قىلىندى .

لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈشى ۋە لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز - ئاتالغۇلارنى بېكىتىش جەريانىدا گۇرۇپپىمىز تەتقىقاتچى ئىبراھىم مۇتتى ، ئالىي مۇھەررىر ئىمىن تۇرسۇن ، پروفېسسور خەمىت تۆمۈر ، مۇدىر ۋىراج روزى ھاجى مۇھەممەدى ، پروفېسسور ئەنسەردىن مۇسا ، ئالىي مال دوختۇرى **ئىسمائىل ئىبراھىم** ، پروفېسسور چېن شىمىڭ ، پروفېسسور ھەسەنجان تۇنىياز ، ئالىي تەرجىمان تۇرسۇن پالتا ، ئالىي مۇھەررىر ئابلەت نۇردۇن ، دوتسېنت مەجىت باۋۇدۇن ، دوتسېنت ئابلەت مۇھەممەت ، كاندىدات ئالىي مۇھەررىر ئابدۇقادىر ئىمەت ، دوتسېنت روزى بارى ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان تۇرۇپ بارات ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان ئابلىمىت ئابدۇرېشىت ، كاندىدات ئالىي تەرجىمان چېن يۇڭگۈي ، دوتسېنت دوكتور قۇربان نىزامىدىن قاتارلىق يولداشلارنىڭ خالىسانە ياردەملىرىگە ئېرىشتى . مىللەتلەر نەشرىياتىمۇ لۇغەتنى نەشرگە تەييارلاش خىزمەتلىرىگە ئالاھىدە كۆڭۈل بۆلدى . مۇشۇ مۇناسىۋەت بىلەن يۇقىرىدا ئىسمى ئاتالغان يولداشلارغا ۋە مۇناسىۋەتلىك ئورۇنلارغا سەمىمىي تەشەككۈر ئېيتىمىز .

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە چوڭ تىپتىكى بۇ لۇغەت مەملىكىتىمىزدە تۇنجى قېتىم نەشر قىلىنغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ كەمچىلىك - يېتەرسىزلىكلەردىن خالىي بولۇشى ناتايىن . شۇڭا بىز كەڭ ئوقۇرمەنلەرنىڭ لۇغەتتە سېزىلگەن مەسىلىلەرگە قارىتا سەمىمىي تۈزىتىش بېرىشلىرىنى ئۈمىد قىلىمىز .

تۈزۈش گۇرۇپپىسى

2006 - يىل 6 - ئاي

前言

这部词典在中央和新疆维吾尔自治区的大力支持下终于同广大人民群众见面了。

本词典的编纂工作自始至终是在克尤木·巴吾东、努尔·白克力、玉素甫·艾沙、阿不都卡德尔·乃斯尔丁、努尔兰·阿不都满金、贾帕尔·艾比不拉等领导的热忱关怀和具体指导下进行的。

编纂这部词典因为是着眼于维吾尔语学习者和研究人员，所以只将其收入的词和词组给出了汉译。这部词典适用于维吾尔语学习者和研究人员了解和熟悉现代维吾尔语规范的语言特点。

这部词典除收入了现代维吾尔语词汇宝藏中正在使用的一般性词语、词组、常用的科技术语、专业术语之外，还收入了古代维吾尔语词和可用的方言词等，总共有7万多词条和词组。

对上述词和词组，我们依照现代维吾尔书面文学语言的标准，首先给出了本义，而后举例给出了转义。古代维吾尔语词和方言词则只给出了本义，未进行例释。

着眼于现代维吾尔语词汇的规范化，过去各种词典中曾经被收入过，但在实际应用中并未被采用的一些阿拉伯语和波斯语借词本词典均没有收入。

本词典着眼于为读者利用提供方便，在后面的附录中收入了世界上的各种语言、各个国家、古代西域各城国等等的名称，收入了阿鲁孜律（维吾尔诗歌韵律）的术语，以及计量单位、化学元素、维吾尔语中的构词和构形附加成分、维吾尔文化相关的术语以及相关的图释、维吾尔文化历史名人等等资料。

本词典在编纂及词语审定过程中，我编写组得到了依布拉音·穆提依研究员、依明·吐尔逊编审、哈密提·铁木尔教授、肉孜阿吉·木汉木的主任医师、安赛尔丁·木沙教授、司马义·依布拉音高级畜牧师、陈世明教授、玉山江·吐尼亚孜教授、吐尔逊·帕力塔译审、阿布来提·努尔东编审、米吉提·巴吾东副教授、阿布来提·穆罕买提副教授、阿不都卡地尔·伊买提副编审、肉孜·巴热副教授、吐鲁甫·巴拉提副译审、阿布力米提·阿不都热西提副译审、陈毓贵副译审、博士库尔班·尼扎米丁副教授等同志的无私帮助。民族出版社也特别关心本词典的出版筹备工作。为此，特向这些同志和有关单位表示诚挚的谢意。

由于这是维吾尔语—汉语大型词典在我国首次出版，其中缺点和不足在所难免。因此，我们恳切希望广大读者发现词典中的问题给予指正。

词典编写组

2006年6月

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە چوڭ تىپلىق لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈش تەرتىپى

1. لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ

دائىرىسى ۋە ئورۇنلاشتۇرۇلۇشى

① لۇغەتكە ھازىرقى زامان ئۇيغۇر يېزىق ئەدەبىي تىلىدا قوللىنىۋاتقان سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرى (ھەرقايسى پەن ساھەلىرىدە دائىم ياكى كۆپرەك قوللىنىلىۋاتقان پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرىمۇ شۇنىڭ ئىچىدە) كىرگۈزۈلدى .

② يېزىق ئەدەبىي تىلىمىزدا قوللىنىلمىغان ، لېكىن دىئالېكت ۋە شېۋىلەردە كەڭ قوللىنىلىدىغان ، ئەدەبىي تىل بىلەن مەنىسى ئوخشاش بولسىمۇ ، فونېتىكىلىق قۇرۇلمىسى ئوخشاش بولمىغان دىئالېكت ۋە شېۋە سۆزلىرى كىرگۈزۈلدى .

③ يېزىق ئەدەبىي تىلىمىزدا پايدىلىنىش ئىمكانىيىتى كۆزدە تۇتۇلۇپ ، ئۇيغۇرلار تارىختا قوللانغان ، لېكىن ھازىر قوللىنىشتىن قالغان قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرى كىرگۈزۈلدى .

④ لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرى شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق خەلق ھۆكۈمىتى تەرىپىدىن ئېلان قىلىنىپ ، 1984 - يىلى 1 - ئاينىڭ 1 - كۈنىدىن باشلاپ رەسمىي يولغا قويۇلغان «ئۇيغۇر يېزىقىنىڭ ئېلىپبەسى» دىكى ھەرپ تەرتىپى بويىچە تىزىلدى .

⑤ لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەر بىلەن سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ تىزىلىش ئورنى ۋە خەت شەكلى پەرقلىنىدۇ - رۇلدى .

⑥ تىلىمىزدا يالغۇز قوللىنىلمايدىغان ، باشقا سۆزلەر بىلەن بىرىكىپلا قوللىنىلىدىغان بەزى تەركىبلەر گەرچە سۆزلەر قاتارىدا كىرگۈزۈلگەن بولسىمۇ ، خەنزۇچە تەرجىمىسى بېرەلمەي ، ئاخىرىغا « 下见 » خېتى يېزىلىپ ، ئۆزى بىرىكىپ كېلىدىغان سۆزلەرگە قوشۇلۇپ ھاسىل قىلغان شەكلى سۆز بىرىكمىسى قاتارىدا بېرىلدى .

2. لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆزلەرنىڭ سۆز تۈركۈملىرى ، مەنبەسى ، سۆز

ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ قوللىنىلىش دائىرىسى

① لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن ئىسىم ، سۈپەت ، سان ، ئالماش ، رەۋش ، مىقدار سۆز قاتارلىقلار «تۇرغۇن سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [静] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

② باغلىغۇچىلار ، ئۇلانمىلار ، سۆز ئارقا ياردەمچىلىرى «ياردەمچى سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [助] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

③ تەقلىد سۆزلەر (ئاۋاز تەقلىدلىرى ، سېزىم تەقلىدلىرى ، ھالەت تەقلىدلىرى) خەنزۇچە [模] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

④ ھېس - ھاياجاننى بىلدۈرىدىغان ، ھايۋانلارنى چاقىرىش ، قوغلاش قاتارلىقلاردا قوللىنىلىدىغان سۆزلەر «ئۈندەش سۆزلەر» دەپ قارىلىپ ، خەنزۇچە [叹] خېتى بىلەن ئىپادىلەندى .

⑤ پەقەت ئۆرپ - ئادەت ۋە قائىدە - يوسۇن دائىرىسىدىلا قوللىنىلىدىغان باشقا سۆزلەر بىلەن گرامماتىك -

لىق باغلىنىشتا كەلمەيدىغان ، ھەتتا بەزىلىرى تولۇق بىر ئوي - پىكىرنى بىلدۈرىدىغان سۆزلەر ئالدى بىلەن تۇرغۇن سۆزلەر قاتارىغا كىرگۈزۈلدى . ئاندىن كېيىن ئادەت سۆزلىرى ئىكەنلىكى < > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑥ دىئالېكت ۋە شېۋىلەرگە خاس سۆزلەر < 方 > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑦ قەدىمكى سۆزلەر < 古 > بىلەن ئىپادىلەندى .

⑧ پەن - تېخنىكا ساھەسىدە قوللىنىلىدىغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرى شۇ سۆزنىڭ كۆپرەك قوللىنىلىدۇ .

⑨ پېئىللار پەقەت ئىسىمداش شەكلى «ماق ، مەك» بىلەن ئېلىندى ۋە ئەسلى دەرىجىدىن كېيىنلا [动]

بىلەن ئىپادىلەندى .

پېئىللارنىڭ «ش ، ئىش ، ئۇش ، ئۇش» بىلەن ياسالغان ئىسىمداش شەكلىدىن پۈتۈنلەي ئىسىمغا ئايلىنىپ

كەتكەنلىرى ئايرىم سۆز ھېسابىدا كىرگۈزۈلۈپ ، باشقا سۆزلەر بىلەن بىرىكىپ كەلگەنلىرى سۆز بىرىكمىسى

قاتارىدا قارالدى ۋە «ماق ، مەك» ئىسىمداش شەكلىنىڭ ئاخىرىغا بېرىلدى .

پېئىل دەرىجىلىرى لېكسىكىدا ، گرامماتىكىلىق كاتېگورىيىدە بولغانلىقى ئۈچۈن مەنتىقىي ئاساسى بولغانلىق -

كى دەرىجىلىرىنىڭ ھەممىسى سۆز قاتارىدا كىرگۈزۈلدى . پېئىل دەرىجىلىرى بىلەن ئوخشاش شەكىلدە كەلگەن

ئاددى دەرىجىلىك پېئىللار پېئىل دەرىجىلىرىدىن كېيىن ئايرىم پېئىل ھېسابىدا بېرىلدى .

3. ئاھاڭداش سۆزلەر ۋە شەكىلدەش سۆزلەر

① ئاھاڭداش سۆزلەرنىڭ ئالدى بىلەن ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىدىكىسى ، ئاندىن دىئالېكت

ۋە قەدىمكى ئۇيغۇر تىلىدىكى شەكلى بېرىلدى . ئاھاڭداش سۆزلەرنى بىر - بىرىدىن پەرقلەندۈرۈش ئۈچۈن

شۇ سۆزنىڭ سول تەرەپ ئۈستىكى بۇرچىكىگە ئەرەب رەقىمى قويۇلدى . مەسىلەن :

ئاپ ¹ [静]	ھاياۋانات ۋە جانلىقلارنىڭ ئۆلۈكى
ئاپ ² [静]	ئېتىزنى ئاغدۇرغاندا قالغان قوش ئىزى
ئاپ ³ [静]	پەيت ، پۇرسەت ، ۋاقىت
ئاپ ⁴ [静]	چىدام ، تاقەت
ئاپ ⁵ [静] <古>	جاراھەت ، يارا ئىزى
ئاپ ⁶ [静] <古>	يېتەرلىك ، تولۇق

② شەكىلدەش سۆزلەرنىڭ سول تەرەپ ئۈستۈنكى بۇرچىكىگە ئەرەب رەقىمى قويۇلغاندىن باشقا ، ئۇلارنىڭ

پەرقى سوزۇق تاۋۇش تەلەپپۇزىدا بولغانلىقى ئۈچۈن ئۆزۈنراق ئېيتىلىدىغان سوزۇق تاۋۇشلىرىدىن كېيىن

« : » بەلگىسى قويۇلدى . مەسىلەن :

ئاچا ¹	چوڭ قىز قېرىنداش
ئاچا ² (ئا : چا)	ئاچا ياغاچ
ئارا ¹	ئارىلىق
ئارا ² (ئا : را)	دېھقانچىلىق قورالى

4. ئوخشاش مەنىلىك سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرى

ئوخشاش مەنىلىك سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئاساسلىقى (يەنى قېلىپلاشقان ياكى قېلىپلاشتۇرۇش

لازىم دەپ قارالغانلىرى) غا خەنزۇچە تەرجىمە بېرىلدى . مۇنداق ھۆججەت ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ تەڭدىشى ئۆز

قاتارىدا ئېلىنغان بولسىمۇ ، خەنزۇچە تەرجىمىسى بېرىلمەي ، ئاساسلىقىمغا قاراڭ دەپ « = » بەلگىسى بىلەن

كۆرسىتىلدى . مەسىلەن ،

ئالوي [静] <植> 荃芦

سەبرە = ئالوي

ئەدەبىسىز [静] 的貌礼不

بىئەدەب = ئەدەبىسىز

جاھانگىرلىك [静] 义主国帝

ئېمپېرىيالىزم = جاھانگىرلىك

5. سۆزلەرنىڭ مەنىسىنى خەنزۇچە ئىپادىلەش پرىنسىپلىرى

① سۆزلەر ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئەسلىي مەنىسى ئالدىدا ، قالغان مەنىلىرى كېيىن بېرىلدى . كۆچمە مەنىلىرى <转> خېتى بېرىلىپ ئاندىن كېيىن بېرىلدى .

② پېئىللارنىڭ ئاددىي دەرىجىسىگىلا خەنزۇچە تەرجىمە بېرىلدى . قالغان دەرىجىلىرى قوش تىرنىق « » ئىچىگە ئېلىنغان ئاددىي دەرىجىگە ھاۋالە قىلىندى . پېئىللارنىڭ باشقا دەرىجىلىرىدىن خەنزۇچىسى بېرىلمىسە ئۇقۇشۇلمايدىغانلىرىغا ئايرىم - ئايرىم خەنزۇچە مەنە بېرىلدى .

③ پېئىل تۈسلىرىنى ئىپادىلەشتە قوللىنىلىدىغان پېئىللارنىڭ لېكسىكىلىق مەنىسى ئاۋۋال ، گرامماتىكىلىق مەنىسى (رولى) ئاخىرىدا كۆرسىتىلدى .

④ ئۇيغۇرلارغا خاس بەزى قورال - جابدۇق ، يېمەك - ئىچمەك ، كىيىم - كېچەك ، چالغۇ ئەسۋابلىرى ، قۇرۇلۇش - بىناكارلىق ، قول ھۈنەرۋەنچىلىك ، تۇرمۇش بۇيۇملىرى قاتارلىقلارغا ئائىت سۆزلەر ئەسلىي تەلەپپۇزغا يېقىن كېلىدىغان خەنزۇچە خەتلەر بىلەن ئىپادىلەنگەندىن كېيىن خەنزۇچە مەنىسى بېرىلدى ۋە لۇغەت ئاخىرىدا سۈرەت ئارقىلىق تونۇشتۇرۇلدى .

6. ئىملا پرىنسىپلىرى

لۇغەتكە كىرگۈزۈلگەن سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىنىڭ ئىملاسى ئاساسەن «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا ۋە تەلەپپۇز لۇغىتى» (1997 - يىل شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى) بىلەن «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (بىر توملۇق ، 1999 - يىل ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى) بويىچە ئېلىندى .

7. مىسال پرىنسىپلىرى

① مىسال بېرىلمىسىمۇ چۈشىنىشلىك بولغان سۆز ۋە سۆز بىرىكمىلىرىگە ، كەسىپىي ئاتالغۇلارغا ، پەن - تېخنىكا ئاتالغۇلىرىغا ، دىئالېكت سۆزلىرىگە ، قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلىرىگە مىسال بېرىلمىدى ، سۆزلەرنىڭ كۆچمە مەنىلىرىگە ، بەزى ئىدىيىمۇلۇق سۆز بىرىكمىلىرىگە مىسال بېرىلدى .

② مىسال ئۈچۈن ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي يېزىق تىلىدىكى ماتېرىياللار ، ئۇيغۇر ماقال - تەمسىللىرى ئاساسىي مەنبە قىلىندى .

③ جۈملە مىساللىرىنىڭ ئارىسى بىر - بىرىدىن چېكىت بىلەن ، جۈملە ئەمەس سۆز بىرىكمىسى شەكلىدىكى مىساللارنىڭ ئارىسى بىر - بىرىدىن « / » بەلگىسى بىلەن ئايرىلدى .

④ سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسى ئۈچۈن كەلتۈرۈلگەن مىساللاردا شۇ سۆز ياكى سۆز بىرىكمىسىنىڭ تۈرلەنمىگەن شەكلى ئۈچۈن « ~ » بەلگىسى قويۇلدى .

8. باشقىلار

① بەزى سۆزلەرنىڭ تەركىبىدىكى سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئۇزۇنراق ئوقۇلۇشى ياكى ئاجىزلاشماسلىقى ، بەزى سۆزلەرنىڭ تۈرلىنىشىدە مەلۇم تاۋۇشلارنىڭ چۈشۈپ قېلىشى ياكى قوشۇلۇپ قېلىشى قاتارلىق مەسىلىلەر شۇ سۆزدىن كېيىن چوڭ تىرنىق « () » ئىچىگە ئېلىپ ئەسكەرتىپ قويۇلدى .

略语表

学物生 <生> .	育教 <教> .
食饮 <食> .	学哲 <哲> .
学理生 <理生> .	学数 <数> .
业农 <农> .	学法 <法> .
学物动 <动> .	理物 <物> .
育体 <体> .	学理心 <心> .
学质地, 学理地 <地> .	学化 <化> .
业工手 <手> .	学辑逻 <逻> .
学象气 <气> .	学医 <医> .
输运通交 <交> .	学教宗 <宗> .
学筑建 <建> .	学药 <药> .
济经, 业商 <经> .	学文 <文> .
业矿 <矿> .	学古考 <考> .
业牧畜, 医兽 <牧> .	学言语 <语> .
金冶 <冶> .	学文天 <天> .
程工利水 <水> .	械机 <机> .
油石 <石> .	织纺 <纺> .
学物植, 艺园, 业林 <植> .	学事军 <军> .
学子电 <电> .	剧印 <印> .
剧戏, 蹈舞, 影摄, 视影 <艺> .	语成 <成> .
言方 <方> .	语谚 <谚> .
义转 <转> .	语习 <习> .
语用性女 <女> .	语儿 <儿> .
语词古 <古> .	

《维汉大词典》凡例

一. 词典所收词和词组的范围及其编排

1. 本词典收入了现代维吾尔书面文学语言中使用的词和词组(其中也包括各学科领域中经常或较多使用的科技术语)。

2. 本词典没有收入书面文学语言中未曾使用过,但在方言土语中使用的,虽与文学语言的词义相同,而语音结构却不同的方言土语词汇。

3. 本词典着眼于书面文学语言中参考利用的可能性,收入了维吾尔历史上曾经使用过,但现在已没再使用的古维吾尔语词。

4. 本词典收入的词和词组按照新疆维吾尔自治区人民政府公布,于1984年1月1日起正式施行的《维吾尔文字母表》的字母顺序排列。

5. 本词典收入的词与词组的排列位置和字形有所区别。

6. 本词典虽然在词条中收入了我们语言中不单独使用,仅仅同其他词相组合使用的一些成分,但对其未作汉释,而是在其后面写有“见下”字样,将与其组合的词加在一起产生的形式作为词组予以汉释。

二. 本词典所收入词汇的词类、词源、词与词组的使用范围

1. 本词典所收入的名词、形容词、数词、代词、副词、量词等看作“静词”的,均加注汉文〔静〕字表示。

2. 连词、语气助词、后置词等看作“助词”的,均加注汉文〔助〕字表示。

3. 摹拟词(含象声词、人体感受摹拟词、状态摹拟词)均加注汉文〔模〕字表示。

4. 表示情感的词,在呼唤或驱赶动物等事项中使用的词均被看作“感叹词”,以加注汉文〔叹〕字表示。

5. 仅仅在风俗习惯和礼节范围内使用的,与其他词没有语法联系的,甚至能表达完整思想的词首先收入静词之列,然后以汉文〈习〉字表明其为习惯语词。

6. 方言土语特有的词以汉文〈方〉字表明。

7. 古维吾尔语词以汉文〈古〉字表明。

8. 科学技术领域使用的词和词组以该词应用较多的领域为准,在“〈〉”中表示。

9. 动词仅采用«**ساق ، سەك**»动名词形式并在原形态后面以汉文〔动〕字表明。

动词以附加«**ئۇش ، ئۇش ، ئىش ، ش**»构成的动名词形式中,凡已完全变成名词的均作为单独的词收入;其他的词组合在一起的则被列入词组之列,并在«**ساق ، سەك**»动名词后面列出。

动词的语态因属于词汇、语法范畴,凡有逻辑根据的语态均收入词目之列。与动词语态形式相同的一般形态的动词在动词的语态之后单独作为动词列出。

三. 同音词和同形词

1. 同音词中首先将现代维吾尔文学语言中的列出,而后才将方言和古代维吾尔语的形式列出。为使同音词得以相互区分,特在该词的左上角标注阿拉伯数字。例如:

	尸死, 体尸(的物动毙自)	〔静〕	(تاپى)	تاپۋ
道轨 <转>②声喊的走沟垄着顺牛耕喝吆时地犁③畦②沟犁 <农>①		〔静〕		تاپۋ؟
	机时, 候时	〔静〕		تاپۋ؟
	耐忍	〔静〕		تاپۋ؟
	疤伤, 痕伤, 伤创 <古>	〔静〕		تاپۋ؟
	足充, 够足 <古>	〔静〕		تاپۋ؟

2. 同形词除在其左上角标注阿拉伯数字外,由于它们的区别就在于它们的元音发音上,故在发长音的元音

后面置《:》符号以示区别。例如:

胞同女的大龄年己自比	ئاچا
头木的杈分	(ئا:چا) ئاچە
间之, 间中	ئارا
“杈”具工业农	(ئا:را) ئارە

四. 同义词和词组

对同义词和词组中之主要的(即表示基本义的已规范或认为应加以规范的词和词组)均作汉释。与这样的词和词组并列者虽已收入其列,但未加汉释,而是以《=》符号指示参见其主要的词和词组。例如:

荃芦 <植>〔静〕	ئالوي
	سەبرە = ئالوي
的貌礼不〔静〕	ئەدەبسىز
	بىئەدەب = ئەدەبسىز
义主国帝〔静〕	جاھانگىرلىك
	ئىمپىرىيالىزم = جاھانگىرلىك

五. 词义的汉文表达原则

1. 词和词组的本义在前,其他义项在后。转义加注 <转>字之后再释义。
2. 动词仅对其基本语态作汉释。如动词的其他语态未作汉释,则对其不易理解的分别加注汉义。
3. 动词的体在表达上,所采用的动词的词汇意义显示在前,语法意义(作用)显示在后。
4. 表示维吾尔人所特有的一些工具、饮食、服装、乐器、建筑、手工业、生活用品等的词语,在用与其原发音接近的汉字音译表示之后,加注汉义,并在本词典最后通过图片加以介绍。

六. 正字法原则

本词典收入的词和词组的正字法基本依照《现代维吾尔文学语言正字正音词典》(新疆人民出版社,1997年)和《现代维吾尔语详解词典》(新疆人民出版社,一卷集。1999年)拼写。

七. 配例原则

1. 凡即使不配例也能理解的词、词组、专业术语、科技术语、方言词、古维吾尔语词均未配例;词的转义及一些成语词组均已配例。
2. 配例以现代维吾尔文学书面语资料、维吾尔谚语为主要来源。
3. 例句之间相互以句号隔开,凡不成句,词组形式的配例之间相互以《/》符号加以区分。
4. 词或词组的配例中,凡属该词或词组没有形态变化的形式,均加注《~》符号代替。

八. 其他

有些词的成分中元音要读音长点或不弱化,有些词的形态变化中个别音脱落或增加等问题,均在该词后面的大括号《()》内加以注明。

九. 略语表

学物生 <生>	育教 <教>
饮食 <食>	学哲 <哲>
学理生 <理生>	学数 <数>
业农 <农>	学法 <法>
学物动 <动>	理物 <物>
育体 <体>	学理心 <心>
学质地, 学理地 <地>	学化 <化>
业工手 <手>	学辑逻 <逻>

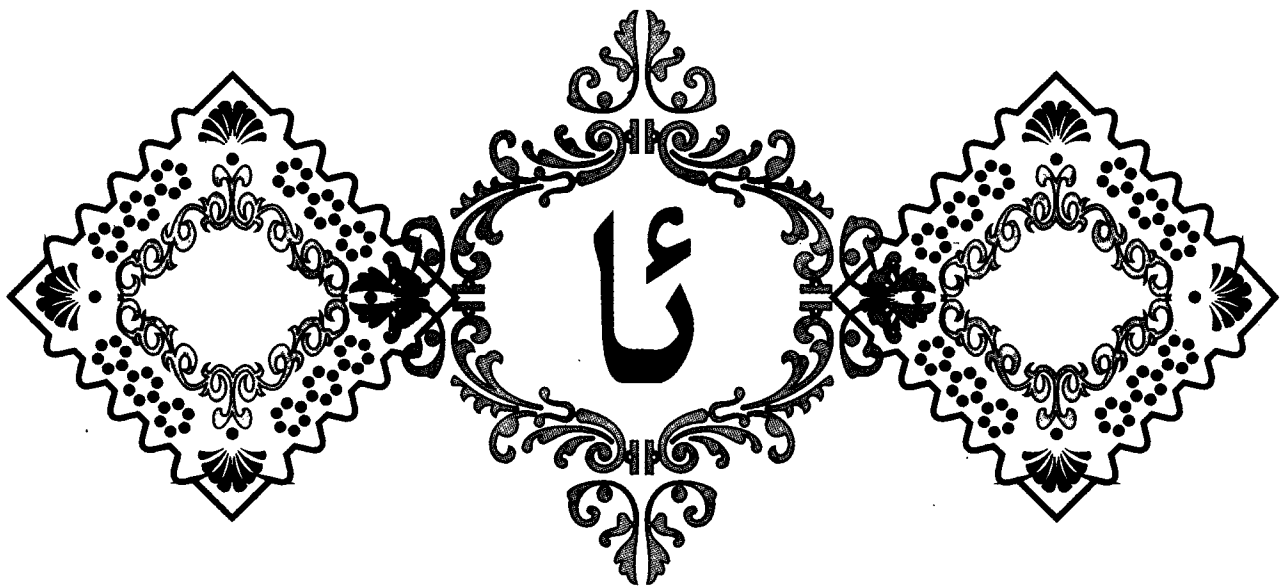
学象气 <气>	学医 <医>
输运通交 <交>	学教宗 <宗>
学筑建 <建>	学药 <药>
济经, 业商 <经>	学文 <文>
业矿 <矿>	学古考 <考>
业牧畜, 医兽 <牧>	学言语 <语>
金冶 <冶>	学文天 <语>
程工利水 <水>	械机 <机>
油石 <石>	织纺 <纺>
学物植, 艺园, 业林 <植>	学事军 <军>
学子电 <电>	刷印 <印>
术美, 乐音, 剧戏, 蹈舞, 影摄, 视影 <艺>	语成 <成>
言方 <方>	语谚 <谚>
义转 <转>	语习 <习>
语用性女 <女>	语儿 <儿>
	语词古 <古>

مۇندەرىجە

录目

1	كۆرىش سۆز
	言前
3	لۇغەتنىڭ تۈزۈلۈش تەرتىپى
	例凡
1	ئا
71	ئە
102	ب
173	پ
235	ت
365	ج
394	چ
442	خ
467	د
509	ر
527	ز
543	ژ
544	س
616	ش
643	غ
659	ف
665	ق
779	ك
873	ى
898	ل
912	م
986	ن
1009	ھ
1041	و
1070	ۋ
1089	ۈ
1109	ۇ
1118	ۅ
1131	ىپ

1151	ئى
1199	ي
		قوشۇمچە
		: 录附
1269	ئۇيغۇر تىلىدىكى قوشۇمچىلار 缀词语尔吾维
1299	خەلقئارا تاۋۇش بەلگىلىرى 表标音际国
1300	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر بىلەن خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرىنىڭ سېلىشتۇرمىسى 照对标音际国与母字文尔吾维
1301	دۇنيادىكى تىل ۋە تىل سىستېمىلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە - خەنزۇچە ناملىرى 称名语汉，语英，语尔吾维的系语和言语各上界世
1315	ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى ئارۇز ۋەزنىنىڭ بەھرىلىرى 律格的诗孜鲁阿中歌诗尔吾维
1319	يۇلتۇزلار ۋە بۇرجىلار ناملىرى 宫二十道黄与群星
1324	يىگىرمە تۆت مەۋسۈم 气节四十二
1325	قەمەرىيە ۋە شەمسىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى 称名份月历阳和历阴教兰斯伊
1327	قىتئەلەر ، مەملىكەتلەر ، رايونلار ۋە ئۇلارنىڭ پايتەختلىرى ، مەركەزلىرى ۋە پۇللىرى 表称名币货及府首和都首，区地和家国，洲各
1339	مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەر يىللىرىنىڭ مىلادىيە يىللىرى بىلەن سېلىشتۇرمىسى 表照对元公代朝史历国我
1342	گېئولوگىيەلىك دەۋرلەر 表简代时质地
1345	ئۆلچەم بىرلىكلىرى 表位单量计
1351	قۇرىقار (غەربىي دىيار)دىكى قەدىمكى بەگلىكلەر 名国城各的域西古
1353	ئۇيغۇر خەلقىدىن مەملىكىتىمىزنىڭ مەدەنىيەت تارىخىدا زور تۆھپە ياراتقان مۇھىم شەخسلەر 物人要重族尔吾维的献贡大重有上史化文我国
1385	نسىپى ئاتۇم ماسسىسى جەدۋىلى (年 1997)表量子原际国
1387	پايدىلانغان ماتېرىياللار 料资考参
1391	سۈرەتلەر 片图

ئابدۇمىلىك ئىشقارى <化> 碱麻蓖
 ئابروى [静] 誉名，望声，誉声，信威，望威
 ئابروىنى كۆتۈرۈلمەك 望威高提，信威高提
 ئابروىنى بىر تىيىن قىلماق 裂名败身，地扫信威
 ئابروىنى تۆكمەك 誉名坏败
 ئابروىنى قىلماق ①敬尊②子面给
 ئابروىپەرەس [静] 的誉钓名沽，的子面爱，的荣虚爱
 ئابروىپەرەسلىك [静] 心荣虚
 ئابروىسىز [静] 望声无，信威无
 ئابروىسىزلاندۇرماق «ئابروىسىزلىق» 态动使的
 ئابروىسىزلاندۇرۇشماق «ئابروىسىزلىق» 态同共的
 ئابروىسىزلاندۇرۇلماق «ئابروىسىزلىق» 态动被的
 ئابروىسىزلىق [动] 子面丢，信威丧失
 ئابروىسىزلىق [静] 式形词名的
 ئابروىلۇق [静] 有，的誉声有，的望威有，的信威有
 ئابروىلۇق [动] 子面的，有
 ئابزاس [静] 落段，段
 ئابزاسلىق [静] 文短的段
 ئابزاسلىق [静] 象抽
 ئابزاسلىق [静] 动劳象抽
 ئابزاسلىق [静] 维思象抽 <心>
 ئابزاسلىق [静] 术艺象抽 <艺>

ئابدۇمىلىك ①维尔文第一 ②该字母名
 ئابدۇمىلىك [叹] 呀，啊 (调强示表，后之词动于加附) : بولۇنغا!
 ئابدۇمىلىك [叹] 呀！呀！呀！
 ئابدۇمىلىك = ئاۋۇ
 ئاباغا [静] <古> 叔叔，伯伯
 ئاباقى [静] <古> 地菜，园果在插而邪避为) 幡邪避
 (幡邪避的
 ئاباك [助] <古> 若倘，若假，果如，如假
 ئابالى [静] <古> 儿点了少，了少
 ئابام [助] <古> 若倘，如假，果如
 ئاباماق [动] <古> 制限，止禁
 ئابايا [静] 才刚，刚刚 [静] : سىزگە دېگەن گەپنى ئۇتۇپ قال.
 了忘别话的说你给才刚.
 ئابايىقى [静] 事的才刚 [静] : ئىش
 ئابخاز [静] 人兹哈布阿
 ئابخازچە [静] 的式兹哈布阿②语兹哈布阿①
 ئابدال [静] 乞丐 [静] : ئابدالغا كەپسەن بەرسە، كەمچىنىڭ توغرىمۇ،
 دەپتۇ. <谚> 准不准秤问他，粮舍施乞丐给
 “辣嫌还卜萝吃白”
 ئابداللىق [静] 径行乞丐
 ئابدۇمىلىك = ئىنەكپىتى
 ئابدۇمىلىك پىلىسى <农> 蚕麻蓖
 ئابدۇمىلىك مېيى 油麻蓖

ئاپاق - چاپاق [静] 近亲，热亲
 ئاپاق - چاپاق بولماق 气和团一，热火得打
 ئاپەت [静] 害灾
 ئاپەتتىن قۇتقۇزماق 灾救
 ئاپەتكە ئۇچرىماق 灾受
 ئاپەتلىك [静] 年的难多灾多，年灾 ~ 的难灾
 ئاپەتلىك ئۆزگىرىش 变灾 <天>
 ئاپەتلىك ئۆزگىرىش نەزەرىيىسى 论变灾 <哲>
 ئاپپارات (ئاپپاراتى) [静] 器仪，械机①
 ئاپپاراتى 器仪密精 ② / 机话电 构机家国
 ئاپپاراتچى [静] 师影摄，师机
 ئاپپاراتخانا [静] 房机
 ئاپپاق <方> [静] 人夫贵
 ئاپپاي [静] 士女，姐大 (称尊的性女识知对)
 ئاپپىلىكانۇرا [静] 法指 <艺>
 ئاپتاپ [静] 光阳 ~ يەرنى تاۋلايدۇ، جاپا ئەرنى. <谚>
 人炼苦艰，堡晒光阳 ۰ ئاپتاپنىڭ چىقىشىغا باق، سۇنىڭ ئې- قىشىغا. <谚> 舟推水顺، 舵使风见 <谚> . (事行色天看)
 ئاپتاپتىن قېچىش خۇسۇسىيىتى 性日背 <生>
 ئاپتاپتىن كۆيۈش كېسلى 病灼日 <农>
 ئاپتاپ چاقماق ① 伤灼 (阳太) 枯晒， بۇغداينى ئاپتاپ چىقىپ كەتتى. 了枯晒阳太被麦小. ② 刺: كۆزدى ~ 眼刺阳太
 ئاپتاپقا سالماق 晒， 晾 ۰ كىيىمنى ~ 服衣晾
 ئاپتاپ ئۆتمەك <医> 暑中
 ئاپتاپ ئۆتۈش كېسلى 病射日 <医>
 ئاپتاپ ۋانىسى 浴光日
 ئاپتاپ يېمەك 晒照阳太: ئاپتاپ يېگەن قوغۇن تاتلىق بولىدۇ. 甜瓜甜的过晒阳太.
 ئاپتاپپەرەس <植> [静] 葵向日
 ئاپتاپپەرەس پورى 瓢杆花葵
 ئاپتاپپەرەس توقچى 盘花葵
 ئاپتاپپەرەسلىك [静] ① 地花葵 ② 性光喜
 ئاپتاپخۇمار [静] 的光日喜
 ئاپتاپخۇمار ئۆسۈملۈك 物植性阳， 物植光喜
 ئاپتاپسندۇرماق «ئاپتاپسنىماق» 态动使的: ئۇكاڭنى بىر- دەم ئاپتاپسندۇرۇپ كىرگىن. 阳太儿会晒弟弟你带你.
 ئاپتاپسنىماق [动] 阳太晒
 ئاپتاپسنىشماق «ئاپتاپسنىماق» 态同共的

ئابستراكت ماكان <逻> 间空象抽
 ئابستراكت ھەرىكەت <法> 为行象抽
 ئابستراكت ئۇقۇم <心> 念概象抽
 ئابستراكتلاشتۇرماق «ئابستراكتلاشماق» 态动使的
 ئابستراكتلاشتۇرۇشماق «ئابستراكتلاشتۇرماق» 态同共的
 ئابستراكتلاشتۇرۇلماق «ئابستراكتلاشتۇرماق» 态动被的
 ئابستراكتلاشماق [动] 化念概， 化象抽
 ئابستراكتلىق [静] 性象抽
 ئابسىسسا <数> [静] 标坐横
 ئابسىسسا ئوقى <数> 轴标坐横
 ئابھاۋا [静] 候气
 ئابۋنە [静] (等刊报) 订预
 ئابۋنە پۇلى 款订预
 ئابۋنچى [静] 户用， 户订: تېلېفون ئابۋنچىسى 户用话电
 ئابىرتىن <药> [静] 汀沸阿
 ئابىرراتسىيە <物> [静] 差行光， 差像
 ئابىدارما [静] <宗> 磨达毗阿 中“藏三”， 书经教佛
 “法大” 称亦，“藏法对” 的
 ئابىدە [静] 碣碑， 碑
 ئابىدماق <古> [动] 避回使， 藏隐
 ئابىچەشمە <艺> [静] 卡木二十尔吾维) 曼希倩比阿
 (一之曲套姆)
 ئابىدزەمزمە [静] ① (静) 泉渗渗 (的近附房天加麦) ②
 <转> 水神 (的病治)
 ئابىكەۋسەر [静] 水泉的泉尔赛凯 (中园天)
 ئابىناۋات <植> [静] (一之种品瓜甜) 特瓦纳比阿
 ئابىھايات [静] 水之命生 (的中说传)
 ئاپا! [静] ① 亲母， 妈， 娘大 ② 娘， 妈， 亲母 ③ 妈
 呀 (恐惊示表): ئۆينىڭ ئىچىدە بىر قىزنىڭ ~ دېگەن ئا- ۋازى ئاڭلاندى. 声喊的“呀妈” 娘姑个一来传里子屋.
 ④ (尾词称人三第加) 妈他子孩: ئاپسى! بىاللار كۆ- رۈنمەيدىغۇ؟ 呢们子孩! 妈他子孩?
 ئاپا! <古> [静] 姐大
 ئاپانت [静] <矿> 石灰磷
 ئاپارغۇزماق «ئاپارماق» 态动使的
 ئاپارماق [动] 带， 送: مەن ئۇنى دوختۇرخانىغا ئاپاردىم. 送我
 ئۇ ئالىقنىنى ئەمەتنىڭ قۇلىقىغا ئاپرىپ بىرىپ- مىلەرنى دەدى. 悄悄些了说边耳提麦艾到凑掌手把他.
 话
 ئاپاش <儿> [静] (辈长对辈晚) 称爱的 «ئاپا»

ئاپتونومىيە ھوقۇقى 权治自
 ئاپتونومىيە ئورگىنى 关机治自
 ئاپتونومىيىلىك 的治自〔静〕
 ئاپتۇۋا 瓶汤，壶瓶汤，壶手洗〔静〕
 ئاپتۇۋا - چىلاچا 具用洗盥〔静〕
 ئاپتېكا 室药配，店药，房药〔静〕
 ئاچام 瓶汤 <古>〔静〕
 ئاچىرىماق 缩干，水缩 <方>〔动〕
 ئايرىل 月四〔静〕
 ئايشاركا 犬警 <动>〔静〕
 ئايقۇت 皮衬(的间之子里与子面跟后鞋皮)〔静〕
 ئايقۇتچى 工匠的皮衬做〔静〕
 ئايقۇجا 衫长的纱面带(的穿女妇时旧)〔静〕
 ئايقۇر 碗海〔静〕
 ئايقۇن 口风进(的坑壤) <方>〔静〕
 ئاىپلا ；(怒愤，过难，悔懊，讶惊示表)呀哎，哎〔叹〕
 ~ ، چاتاق بولدى! 呀哎! 了槽，呀哎! ~
 ~ ، ساڭا ئۇۋال بوپتۇغۇ!
 ! 了你枉冤，呀哎
 ئايلان 物动小的样一鼠老似形 <古，动>〔静〕
 ئايلانات 镜透差球消 <物>〔静〕
 ئاىلاھۇئەكبەر = ئاىلا
 ئاىلىت 岩英长 <地>②岩晶细 <矿>①〔静〕
 ئاىپورت 一之种品果苹)特尔波阿 <植>〔静〕
 ئاىپوفېما = تەرەپ مەركەز ئارىلىقى
 ئاىپوفىللىت 石眼鱼 <地>〔静〕
 ئاىپوللو 罗波阿(子之斯宙，物人话神腊希)〔静〕
 ئاىپوللو شاىى كېيىنكى 蝶绢罗波阿 <动>
 ئاىپىلسىن 子橙，子橘 <植>〔静〕
 ئاىپىرىدە 下见
 ئاىپىرىدە بولماق 生出，现出，生产
 رىدە بولغاندىن تارتىپ، مەندە ئارام يوق. 这在现出人那从自.
 . 过生安有没就我，来以儿
 ئاىپىرىدە قىلماق 现出使，生产使
 ئاىپىرىشماق «ئاپارماق» 态同共的
 ئاىپىرىن ；行真，的样好，好，服佩(声彩喝)〔静〕
 نىڭ كەڭ قورساقلىقىڭىزغا. ~ 大宏宽的您佩钦常非我.
 . 量
 ئاىپىرىن ئوقۇماق ；赏赞，佩钦，颂称，好叫
 قاتناشقۇچىلارنىڭ ئۇنىڭغا ئاىپىرىن ئوقۇمىغىنى يوق. 无者会与.
 . 好叫之为不

ئاپتابلېق 方地的射照光阳②的足充光阳①〔静〕
 ئاپتوبۇس 车客大，车汽共公〔静〕
 ئاپتوبۇس بېكىتى 站车汽
 ئاپتوبۇسگرافى 者作传自〔静〕
 ئاپتوبۇسگرافىيە = تەرجىمىھال
 ئاپتوترانسفورماتور <物，电>〔静〕
 ئاپتور 者笔，者著，者作〔静〕
 ئاپتور بايانى 述叙者作
 ئاپتور كاتالوگى 录目者著
 ئاپتور نومۇرى 号者著
 ئاپتورلۇق «ئاپتور» 词名象抽的
 ئاپتورلۇق ھەققى 税版 <印>
 ئاپتورلۇق ھوقۇقى 权版，权作著 <印，法>
 ئاپتورېمونت 理修车汽〔静〕
 ئاپتوكران 机重起车汽〔静〕
 ئاپتول 油机〔静〕
 ئاپتول پومپا 泵油机
 ئاپتول سۈزگۈچ 器清滤油机 <机>
 ئاپتول مانومېتىرى 计力压油机 <机>
 ئاپتومات (ئاپتوماتى) 枪锋冲，枪步动自〔静〕
 ئاپتوماتىچى 手枪锋冲〔静〕
 ئاپتوماتلاشتۇرماق «ئاپتوماتلاشماق» 态动使的
 ئاپتوماتلاشتۇرۇشماق «ئاپتوماتلاشماق» 态同共的
 ئاپتوماتلاشتۇرۇلماق «ئاپتوماتلاشماق» 态动被的
 ئاپتوماتلاشماق 化动自〔动〕
 ئاپتوماتلاشقان ئىشلەپچىقىرىش 产生化动自
 ئاپتوماتلىق 的枪步动自带〔静〕
 ئاپتوماتىك 的化动自，的动自〔静〕
 ئاپتوماتىك ئايرىغۇچ 机分清动自 <机>
 ئاپتوماتىك باشقۇرۇش 理管化动自
 ئاپتوماتىك تىزگىنلەش 制控动自
 ئاپتوماتىك ئىسپېكترومېتىر <物> 仪谱直动自
 ئاپتوموبىل 车汽〔静〕
 ئاپتوموبىل مۇسابىقىسى 赛力拉车汽 <体>
 ئاپتونوم 治自〔静〕
 ئاپتونوم رايون 区治自
 ئاپتونوم ناھىيە 县治自
 ئاپتونوم ئوبلاست 州治自
 ئاپتونومىيە 治自〔静〕
 ئاپتونومىيە قانۇنى 法治自

数名无 <数> ئاتالغۇسىز سان

家学语术〔静〕 ئاتالغۇشۇناس

学语术〔静〕 ئاتالغۇشۇناسلىق

的称名有②的语术有①〔静〕 ئاتالغۇلۇق

数名 <数> ئاتالغۇلۇق سان

ئاتالما = ئاتالغۇ

ئاتالماس 〔静〕 不着不打，会射击：~ ئوقىدىن كۆرەر،

چچالماس پوقىدىن. <谚> 怪不着弹子，不下拉，

来怪粪便。

ئاتالماق «ئاتماق» 的被动态

ئاتالمىش 〔静〕 的谓所：~ ئالمىش 的谓所

ئاتالىق 〔静〕 <古> 少傅，庶子

ئاتامان 〔静〕 ① 领首，领头；سزنى لىياخشىن كۆلدى، ~

بويىتىشىش دەپ ئاتالدىم. 听你说梁山泊当了领首。

② <体> 球棒：~ ئوينىماق 打球棒

ئاتامانلىق 〔静〕 ① 领首，领头，魁党② 球棒的

ئاتام - ئولا 〔静〕 <方> 父亲和其他人

ئاتان <动> 〔静〕 阉

ئاتانماق 〔动〕 落名声：ئۇ يامان ئاتىنىپ قالدى. 他落了个

坏名声。

ئاتاۋىزم <生> 〔静〕 返祖现象

ئاتاينىن 〔静〕 特意：~ مۇشۇ ئىش ئۈچۈن كەلدىم. 我特是

意为这事的来。

ئاتەش 〔静〕 ① 火，焰火② <转> 热情，激情

ئاتەشپەرەس 〔静〕 ① 拜火② 的拜火徒，教徒

ئاتەشپەرەسلىك <宗> 〔静〕 拜火教

ئاتەشدان 〔静〕 火盆

ئاتەشكۈ 〔静〕 铁钩(的口风炉铁开)

ئاتەشنىن 〔静〕 焰火的般，热情：~ سلام 热情问候的

ئاتچۈت 〔静〕 报销

ئاتچۈت قىلماق 结帐

ئاتچى 〔静〕 赶马的人

ئاتچىلىق 〔静〕 ① 马帮业② 养马业

ئاتخانا 〔静〕 马号，圈马，厩马

ئاتخۇمار 〔静〕 迷马，欢喜的马

ئاتخۇمارلىق 〔静〕 马癖，欢喜的马

ئاتداش 〔静〕 同名

ئاتروپا <植> 〔静〕 茄颠

ئاتروپىن <药> 〔静〕 托品

ئاترنا <动> 〔静〕 江(海生贝类)

رىمىزدىن تارتىپ دېھقانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن. 我们

祖辈农务代：农务辈祖

ئاتابەگ <古> 〔静〕 ① 傅师，② 教育者，养者

ئاتاتماق <古> 〔动〕 长大

ئاتاخان 〔静〕 太上皇

ئاتار - ئۇتار <古> 〔静〕 ① 法枪② 快，速，敏捷

ئاتارمەن 〔静〕 罗喽，走卒，灵巧，实务，利麻

ئاتارمەن - چاپارمەن 〔静〕 罗喽，走卒，将蟹兵虾

ئاتاساغۇن <古> 〔静〕 医生

ئاتاش <儿> 〔静〕 «ئاتا» 的呢称

ئاتاشماق «ئاتماق» 的同态

ئاتاغ <古> 〔静〕 决言，诺

ئاتاغلاماق <古> 〔静〕 允诺，答应

ئاتاق 〔静〕 ① 名声，气名：يامان ~ بىلەن يۈرگەندىن، ياخشى

~ بىلەن ئۆلگەن ئەۋزەل. <谚> 与背其个坏名声活，

不如下个落好名声死去。② 号称：ئۇنىڭغا «قەھرىمان»

دېگەن ~ بېرىلدى. 他被授“英雄”称号。

ئاتاق ئانا 父义，爹干

ئاتاق ئانا 母义，娘干

ئاتاق بالا 子义，子儿干

ئاتاق چىقارماق 出名

ئاتىقى چىقماق ① 出名：ئەمگەك قىلساڭ ئاتىقىڭ چىقار،

قىلمىساڭ چاتىقىڭ چىقار. <谚> 要劳能动出名，不

动出名毛病。② 落名声：ئۇنىڭ «ئوغرى» دېگەن ئاتىقى چى-

قىپ، ھەممە يەرگە پۈر كەتتى. 他落了个“偷小”的名声，

到处都传开了。

ئاتاق - ئابروى = نام - ئابروى

ئاتاقسىز = نامسىز

ئاتاقسىنماق <古> 〔动〕 想出，名成，沽名钓誉

ئاتاقلىق 〔静〕 有名，著名：~ ئالمىش 著名学科家，

著名学者

ئاتاقى <古> 〔静〕 好爸爸，爸爸

ئاتاكا 〔静〕 冲锋

ئاتاكامت <矿> 〔静〕 铜矿

ئاتالغۇ ① <语> 语术② <逻> 词名(指三段论)

ئاتالغۇ (念概的中)

ئاتالغۇ تەبىرى 义定语术

ئاتالغۇ 〔静〕 <方> 套马索

ئاتالغۇسىز ① 无语术② 无名

ئاتلام^۲ <建>〔静〕 度跨

ئاتلانتىك 下见

ئاتلانتىك ئوكيان <地> 洋西大

ئاتلاندۇرماق «ئاتلاناق» 态动使的

ئاتلاندۇرۇشماق «ئاتلاندۇرماق» 态同共的

ئاتلاندۇرۇلماق «ئاتلاندۇرماق» 态动被的

ئاتلاناق ①〔动〕 上马，上走，身投，赴奔，发出

ئالدىنقى سەپكە / 线前赴奔 ~ ئۇ يېڭى خىزمەت ئورنىغا

ئاتلاندى . 他走上新的工作岗位 . سەپەرگە ~ 上踏

途旅

ئاتلېتىكا <体>〔静〕 动运技竞，技竞

ئاتلېتىكىلىق 〔静〕 径田

ئاتلىق^۱ 〔静〕 ① 的马骑，的马有

ئىككى ئىتى يوق ئىدى ، ئىمىدى ئىككى ~ بولۇپ قالدى . 年几

ئاتلىق^۲ ② 的马骑 . 了马匹两有已在现，马有没他前以

~ كىشى كەلدى . 人的马骑个三了来 . پىيادىنىڭ ھار-

غىنىنى بىلمەس . <谚> 的马骑 <谚> 难的行步知不的

ئاتلىق ③ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق ④ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق ⑤ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق ⑥ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق ⑦ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق ⑧ 的马骑 . 的在自由自，的由

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىق^۲ 〔静〕 为名，叫名

ئاتلىماق <动> 跨，越跳，越翻

ئاتلىماق <动> 跨，越跳，越翻

ئاتلىماق <动> 跨，越跳，越翻

ئاتلىماق <动> 跨，越跳，越翻

ئاتلىنىشماق «ئاتلاناق» 态同共的

ئاتما 〔静〕 的掷投，的投

ئاتما توپ <体> 球手

ئاتما نەيزە <体> 枪投，枪标

ئاتماق ①〔动〕 投，抛，扔

ئاتماق ②〔动〕 投，抛，扔

ئاتماق ③〔动〕 投，抛，扔

ئاتماق ④〔动〕 投，抛，扔

ئاتىپات <化>〔静〕 盐酸醋，盐酸乙

ئاتىپات كىسلاتاسى <化> 酸醋，酸乙

ئاتىپتالدىگىد <化>〔静〕 醛乙

ئاتىپتون <化>〔静〕 酮丙

ئاتىپتىل <化>〔静〕 酰乙

ئاتىپتىل خولسىن <化> 碱胆酰乙

ئاتىپتىل سالىتىسلات كىسلاتاسى <化> 水酰乙

酸杨

ئاتىپتىلېن <化>〔静〕 气石电，炔乙

ئاتىپىل <化>〔静〕 基酰，酰

ئاتىپىل توشۇغۇچى ئاقسىل <生> 白蛋体载基酰

ئاتىق <古>〔静〕 ① 病疸黄，疸黄 <医>

ئاتىق <古>〔静〕 ② 病疸黄，疸黄 <医>

ئاتىق <古>〔静〕 ③ 花的色黄种一

ئاتىق <古>〔静〕 索绳，子绳，子带

ئاتىق <古>〔静〕 读朗

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىقچىسىز <古>〔静〕 自②的住捆没，的住拴没

ئاتىبىرىن <药>〔静〕 平的阿
 ئاتىچ <古>〔静〕 戏游球滚 <古>〔静〕 将，儿坑小些一挖上地
 ئاتىدارچىلىق <静〕 看照，照关 ئاتىسى ئۇنى تاغىسىنىڭ
 ئاتىدارچىلىقىغا قالدۇردى . 他看照叔叔托委妈他 .
 ئاتىدارچىلىق قىلماق <静〕 护呵，照关 : سالتاڭ - ساياق ،
 يېتىم - يېسىرلەرگە ~ 独孤寡鰥照关
 ئاتىرىلال <植>〔静〕 菊鸠斑虫驱
 ئاتىستات <化>〔静〕 维纤酸醋
 ئاتىستانلىق <化>〔静〕 的维纤酸醋
 ئاتىستانلىق سۈزگۈچ <化> 嘴滤过维纤酸醋
 ئاتىسىز <静〕 的亲父有没 ~ تۇغۇلماق 生婚非
 ئاتىغا <方>〔静〕 夫丈的妈奶府王
 ئاتىقماق <古>〔动〕 誉荣得获，名出
 ئاتىكارچى <静〕 人的能逞好
 ئاتىكارچىلىق «ئاتىكارچى» 词名象抽的
 ئاتىكارچىلىق قىلماق : 能逞 : سەن تولا ئاتىكارچىلىق
 ئىلما ! 能逞少你 !
 ئاتىلا <食>〔静〕 儿面茶油
 ئاتىلارچە <静〕 地般亲父
 ئاتىلىق¹ <静〕 的亲父有 : ~ يېتىم كۈل يېتىم ، ئاتىلىق
 يېتىم كۈل يېتىم . <谚> 面垢头蓬儿孤的爹有 娘有 ،
 展招枝花儿孤的
 ئاتىلىق بۇرچ 职天的亲父，务义的亲父
 ئاتىلىق تۈزۈم 制族氏系父，制权父
 ئاتىلىق سىستېمىسى 系父
 ئاتىلىق گۈل <植> 花雄
 ئاتىلىق مال <牧> 畜公种
 ئاتىلىق مۇھەببەت 爱父
 ئاتىلىق ۋە ئاتىلىقلار تۈۋرۈكى <生> 柱蕊合
 ئاتىلىق² <静〕 性雄
 ئاتىلىقسىز <生>〔静〕 雌孤
 ئاتىلىقسىز كۆپىيش <生> 殖生雌孤
 ئاتىم¹ <古>〔静〕 的射善
 ئاتىم² <古>〔静〕 离距
 ئاتىماق¹ <动〕 名命，名起
 ئاتاش جۈملە <语> 句名称
 ئاتىماق² <动〕 身献 : خەلق ئىشىغا ئۆزىنى ئاتىغانلار مەڭگۈ ئۆد-
 تۈلمايدۇ . 忘被会不远永是人的身献而业事的民人为

نىپ كەلمەس . 炸 ~ 炸③ . 箭回有没弓开 <谚> .
 ④ 毙枪 ⑤ 决处，扑 ⑥ 弹 (等毛，棉) . 来
 قىمغا ئۆزىنى ئاتتى . 里怀的我到扑子下一得兴高子孩 .
 ⑥ 弹 (等毛，棉) . 来 棉件一架够不，花棉的月个六了弹 <谚> .
 。“半功倍事”同喻：袄
 ئاتموسفېرا <静〕 气大
 ئاتموسفېرا ئايلانما ئېقىمى <气> 流环气大
 ئاتموسفېرا خىمىيىسى <化> 学化气大
 ئاتموسفېرا فىزىكىسى <物> 学物理气大
 ئاتموسفېرا قاتلىمى <气> 层气大
 ئاتموسفېرا ئوپتىكىسى <物，气> 学光气大
 ئاتموسفېراللىق <静〕 的气大
 ئاتموسفېراللىق كاشىلا 动扰气大
 ئاتموسفېتر <静〕 计发蒸 <气，化>
 ئاتىپتىكا = ئېگىزلىك
 ئاتىمىش <静〕 十六 : ئاتىمىشنىڭ پۈتەر، ئاتىمىشنىڭ قالار .
 <谚> 空落童孩岁六，事成人老十六
 ئاتىمىشىنچى <静〕 十六第
 ئات - ھارۋا <静〕 马车
 ئاتوكسىل <静〕 钠酸肿苯氨 <药，化>
 ئاتول <静〕 礁环 <地>
 ئاتوم <静〕 子原 <化，物>
 ئاتوم بومبىسى <军> 弹子原
 ئاتوم تەلىماتى <化，物> 论学子原
 ئاتوم فىزىكىسى 理物子原
 ئاتوم قازىنى 堆应反子原
 ئاتوم قۇتۇپلىنىشچانلىقى <化，物> 率化极子原
 ئاتوم قۇۋۋىتى <物> 能子原
 ئاتوم ماسسىسى <化，物> 量子原，量质子原
 ئاتوم مېغىزى <化，物> 实子原
 ئاتوم نەزەرىيىسى <化，物> 论子原
 ئاتوم ئېغىرلىقى 量子原
 ئاتوم ئىسپېكتىرى <物> 谱光子原
 ئاتوم يادروسى <化，物> 核子原
 ئاتوملۇق <静〕 的子原有
 ئات - ئۇلاغ <静〕 畜役，畜耕，畜牲
 ئاتۇاز = ئاتخۇمار
 ئاتۇازلىق = ئاتخۇمارلىق
 ئاتۇبىشى <静〕 螂螳 <方，动>

轴叉 <机> ئاچا ئوق

口路岔 ئاچا يول

裆腿 <方>〔静〕 ئاچارا

年荒 饥， 饥 〔静〕 ئاچارچىلىق ~ يىللىرى 荒

师老 <古>〔静〕 ئاچارى

菜酸 <食>〔静〕 ئاچاسەي

称昵的 «ئاچا» <儿>〔静〕 ئاچاش

妹姐 〔静〕 ئاچا - سىغىل

系关妹姐 〔静〕 ئاچا - سىغىلىقتىن

系关妹姐 认否 ئېنىۋالماق

手②抱怀① <古>〔静〕 ئاچاق

手握②抱拥① <古>〔动〕 ئاچاقلاشماق

族昌阿 〔静〕 ئاچاخۇزۇ

的式族昌阿②语族昌阿① 〔静〕 ئاچاخۇزۇچە

路条两 岔三， 岔三 〔静〕 ئاچال ئىككى يولىنىڭ ئاچىلى

口路岔的

工道扳 <交>〔静〕 ئاچالچى

肉羊拌凉 <食>〔静〕 ئاچالگۆش

肋软 〔静〕 ئاچىقىن

一饥: 饱半饥半 〔静〕 ئاچ - توق ~ يۈرمەك 饱半饥半

顿一饱， 顿

饱半饥半 〔静〕 ئاچ - توقلۇق

杏苦 酸， 辣， 苦① 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

仁 / 果 酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

酸 〔静〕 ئاچىقىق ~ ئۇرۇك مېغىزى 杏

<转> 婪贪: ئۇ باي بولغىنى بىلەن ئىنتايىن ~ ئادەم .

。人的婪贪极个是却，有富然虽他

会气客 <谚> . ئارتىنغان ئاچ قالار . 饿挨

。食择不饥 <谚> . 饿挨

腹空 قورساق

他让 让 饿挨: ئۇنى بىر ۋاق ئاچ قويايلى . 他

。顿一上饿

。的心贪，的婪贪 〔静〕 ئاچ كۆز

。富会不的气小，足知不的心贪 <谚> . 富

聚地婪贪 婪贪: ~ بىلەن بايلىق توپلىماق 聚

富财敛

足不心贪，婪贪 婪贪 قىلماق

人别被时饭吃因指，语用信迷)邪中 〔静〕 ئاچ كىرمەك

(等欠哈打，吐呕，痛子肚而着盯

梁腹薄 <建> ئاچ لىم

〔静〕 淡，浅 (色颜指) ئاچ²

黄米，黄淡，黄浅 〔静〕 ئاچ سېرىق

韵轻 <文> 〔静〕 ئاچ قاپسە

红品，红淡，红浅 〔静〕 ئاچ قىزىل

蓝品，蓝淡，蓝浅 〔静〕 ئاچ كۆك

煤瘦 〔静〕 ئاچ كۆمۈر

绿嫩，绿淡，绿浅 〔静〕 ئاچ يېشىل

猫死饿 〔静〕 ئاچىقاپا

婪贪 〔静〕 ئاچىقلىق

吃贪，吃贪 〔静〕 ئاچىقلىق قىلماق

。吃贪么这该不子孩好 〔静〕 ئاچىقلىق قىلمايدىغان

的女妇的长年己自比对)②姐姐① 〔静〕 ئاچا (ئاچا)

妈大，婶大，嫂大，姐大(称尊

子撑③子杈，杈树②的开叉，的叉分① 〔静〕 ئاچا

蹄偶 ئاچا تۇياق

蹄偶 <动> ئاچا تۇياقلىقلار

杆叉 <电> ئاچا تۈۋرۈك

杆叉 = ئاچا تۈۋرۈك

栓鼻叉带 ئاچا چۈلۈك

杆叉 <机> ئاچا دەستە

褐尾双 <动> ئاچا قۇيرۇق سۇمۇرغ كېپىنەك

蝶凤

褐犀叉 <动> ئاچا مۇڭگۈز سۇمۇرغ كېپىنەك

蝶凤

子龟金褐犀叉 <动> ئاچا مۇڭگۈز ماي قوڭغۇز

ئاچچىقلانماق «ئاچچىقلىماق» 态复自的: ئۇ كىملىرىگە ئاچچىق.
لىنىۋاتىدۇ؟ 气的谁生在他 ئۇ مېنىڭدىن ئاچچىقلىنىپ يۈ-
رىدۇ. 气的我生在直一他

ئاچچىقلىق «ئاچچىق» 式形词名的

ئاچچىقلىماق 气生，气〔动〕: ئۇ ئاچچىقلاپ ۋارقىراپ كەتتى.
。 来起了喊得气他

ئاچچىقئوت <植>〔静〕 草浆酢

ئاچچىقىلىتىز <植>〔静〕 根辣

ئاچ - زار 〔静〕 的苦饥: ~ تۇرمۇش 活生的苦饥

ئاچ - زارلىق 〔静〕 的苦饥: 寒号饥啼; ئاچ - زارلىقتا كۈن
كەچۈرمەك 日度中寒号饥啼在

ئاچ - زېرىن = ئاچ - زار

ئاچ - زېرىنلىق = ئاچ - زارلىق

ئاچسىغ <古>〔静〕 饿饥，饿

ئاچقۇ <机>〔静〕 开关

ئاچقۇچ 〔静〕 ①匙钥② <转> 键关: تۆتتى زامانىۋىلاشتۇ-

رۇشنىڭ ئاچقۇچى پەن - تېخنىكىنى زامانىۋىلاشتۇرۇش. 的化四

键关是科技现代代化. ③ <转> 索引: لۇغەتتىڭ ئاچقۇچى

索引的典词

ئاچقۇچ مۇسكۇل <理生> 肌展外

ئاچقۇچ نېرۋا <理生> 经神展外

ئاچقۇچلۇق 〔静〕 ①匙钥带: بەش ~ فۇلۇپ 五带把

匙的匙 ② 锁的匙: ~ ئىش ئورنى 位岗键关

ئاچقۇچلۇق پۇل <经> 币货键关

ئاچقۇچلۇق سۆز 词键关

ئاچلاتماق «ئاچلىماق» 态动使的

ئاچلامچى 〔静〕 师邪驱

ئاچلىق 〔静〕 饿饥: ئاچلىقتا تۇتقان قاچاقنى توقلۇقتا ئۇتۇما.

<谚> 饥时饿忘勿时饱. ئاچلىقتىن خۇمارلىق يامان.

<谚> 受难还饿饥比儿头痛

ئاچلىق ئېلان قىلماق 食绝

ئاچلىماق <动> 邪驱

ئاچماق¹ <动> ① 开: 垦开，辟开，拓开，设开，办开，开

: 开拆，开掀，开揭，开敞，开打，发开，采开，掘开

ئىشك ~ 门开 / كۆڭۈل ~ 心开 / يېڭى كارخانا ~ 办开

ئىشك ~ 业企新 / ئۇ پارچە سېتىش ماگىزىنىدىن بىرنى ئاچتى. 开他

يولى ~ 线航辟开 / بوز يەر ~ 荒开 / 路开，路道拓开 / ھاۋا

كان قۇدۇقى ~ 井矿新掘开 / كۆمۈر كان ~ 矿煤采开

ئىشك ~ 田油发开 / تېلېۋىزور ~ 开打

气忍 <谚> . 智理迭断会气怒 ~ يۈتۈش تاغ يۈتۈش . 如山吞如

ئاچچىق ئاسارۇن <植> 藜杜

ئاچچىق ئامۇت <植> 梨沙，梨青

ئاچچىق ئانار <植> 榴石酸

ئاچچىق ئەمەن <植> 艾苦

ئاچچىق بادام <植> 杏仁巴苦

ئاچچىق پەربۇن <植> 胡柴红

ئاچچىق بىنەپشە <植> 丁地苦

ئاچچىق تەرخەمەك <植> 瓜黄苦

ئاچچىق تولغاق 产阵的前 痛

ئاچچىق چېچەك <植> 花盞金侧

ئاچچىق چىلان <植> 枣红小，枣酸

ئاچچىق سۇ يېنىش 酸反

ئاچچىق قارا بۇغداي <植> 莽苦

ئاچچىق كاۋا <植> 瓜苦

ئاچچىق كاۋاۋىچىن <植> 萸菜食

ئاچچىق گىلاس <植> 桃樱酸

ئاچچىق ئۆرۈك <植> 杏苦

ئاچچىق ئۈجەي <理生> 肠空

ئاچچىق ئۈجەيدىكىنى دېمەك <成> 说实话实
话心真说

ئاچچىقى چىقماق 气消: ئۇنىڭ ئاچچىقى چىقىپ بولدى.
。 了消全气的他

ئاچچىقىغا ھاي بەرمەك 怒息

ئاچچىقىنى باسماق 怒制

ئاچچىقىنى يۇتماق 气怒住忍

ئاچچىقى يامان 大气脾，坏气脾

ئاچچىقى يانماق 失消气怒: بايا ئۇنىڭ ئاچچىقى نازا كەل-
گەندى، ھازىر ئاچچىقى ياندى. 气在现，冲冲气怒才刚他

。 了消

ئاچچىقتاۋۇز <植>〔静〕 萎瓜

ئاچچىقچاي <方，植>〔静〕 草浆败

ئاچچىق - چۈچۈك 〔静〕 ① 溜溜酸: ~ سۇيۇقئاش 溜酸

酸辣苦 <转>② 杏青的溜溜酸 / 面汤的溜

甜 霜风: ئاچچىق - چۈچۈكنى بېشىدىن كۆپ ئۇتكۈزمەك

辣苦甜酸尽尝，霜风经饱

ئاچچىقسۇ 〔静〕 醋

ئاچچىقلاتماق «ئاچچىقلىماق» 态动使的

ئاچچىقلاشماق «ئاچچىقلىماق» 态同共的

界闻新 ئاخبارات ساهسى

学量计报情 ئاخبارات ئۆلچەمشۇناسلىقى

员报情②士人界报，者作工闻新①〔静〕 ئاخباراتچى

作工报情②作工闻新①〔静〕 ئاخباراتچىلىق

家学报情，家学闻新〔静〕 ئاخباراتشۇناس

学报情〔静〕 ئاخباراتشۇناسلىق

人阉②的阉，的骗①〔静〕 ئاختا

马骗 ئاختا ئات

刑腐，刑官 ئاختا قىلماق 阉，骗

ئاختارما 的休轮，的过翻①〔静〕 ئاختارمدا چالما تالاشماق

的置闲后耕，地的过耕② 气力费白而事的谓无为

滩河 <谚> . سايدا تاش تېپىلماپتۇ ، ئاختارمدا داڭگال .

。瘠瘠土到不找里地耕，头石到不找上

水头(的浇后苗出稼庄) ئاختارما سۈيى

ئاختارما قىلماق <农> 晒翻①②(晒翻往)

(后种播里地的)

ئاختارمىلىق <农>〔静〕 晒翻的过耕

ئاختايى 麻升叶类 <植>〔静〕

ئاختۇرماق «ئاختۇرماق» 态动使的

ئاختۇرغۇچى 者查搜，者寻搜〔静〕

ئاختۇرماق ①〔动〕 搜，寻搜，查搜，索搜；抄查；

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 着搜有没也么什他 .

تەرەپنى ~ ئۆي / 索搜处四，寻搜处四 ~ ئۆي ،

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 腾翻，翻② 家抄

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى ؟ 袋口

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى ؟ 的来出翻儿

ئاختۇرۇپ ھېچنېمە تاپالمىدى . 料资关有阅查

ئاختۇرۇش گۇۋاھنامىسى <法> 证查搜

ئاختۇرۇشماق «ئاختۇرماق» 态同共的

ئاختۇرۇلغۇچى <法>〔静〕 人查搜被

ئاختۇرۇلماق «ئاختۇرماق» 态动被的

ئاختىچى 匠阉②夫马①〔静〕

ئاختىق 子孙 <古>〔静〕

ئاخراس 果心人 <植>〔静〕

ئاخسۇم <古>〔静〕 的事闹爱，的疯酒发爱

ئاخسۇملاماق <古>〔动〕 恨怀，恨仇②事滋后酒①

见成抱

ئاخشام 晚昨②上晚，晚傍①〔静〕

ئاخشامقى ①〔静〕 的晚昨②的晚傍①

情事

奥的然自大开揭 ~ تەبىئەتتىڭ سىرىنى / 机视电

怀开敞 ~ قۇچاق / 子帘开掀 ~ پەردەنى / 秘

~ ئېچىپ تاشلىماق 露揭②封信开拆 ~ لىپاپ / 抱

了白说，了穿说 ئېيتقاندا - بەشسىنى ~

了白说，了穿说 ئېيتقاندا / 目面假穿揭

ئاچماق ② 看好更得显，艳鲜更得显〔动〕

نى بەك ئېچىپتۇ . 看好更得显，毯地新上铺

ئاچماق ③ 饿〔动〕 مېنىڭ قورسىقىم بەك ئېچىپ كەتتى .

的我 了极饿子肚

ئاچۇرماق ① «ئاچماق» 态动使的

ئاچۇرۇلماق «ئاچۇرماق» 态动被的

ئاچىرغانماق <古>〔动〕 怜可，怜悯

ئاچىرغا 卜萝卜水生野 <古，植>〔静〕

ئاچىشماق <古>〔动〕 醉发，酸变

ئاچىغ ① <古>〔动〕 赏奖，赐赏(的汗可)

ئاچىغ ② <古>〔静〕 赏奖，赐赏(的汗可)

ئاچىغ ③ <古>〔静〕 赏奖，赐赏(的汗可)

ئاچىغ ④ <古>〔静〕 赏奖，赐赏(的汗可)

ئاچىغ ⑤ <古>〔静〕 赏奖，赐赏(的汗可)

ئاچىق 哥大 <古>〔静〕

ئاچىقۇرماق «ئاچىقماق» 态动使的

ئاچىقماق ① 拿里窖菜从 ~ ئورەكتىن سەۋزىنى <动>

出萝卜胡

ئاچىقۇلاق <手>〔静〕 柱木的边两机毯织

ئاچىقىشماق «ئاچىقماق» 态同共的

ئاچىقىلماق «ئاچىقماق» 态动被的

ئاچىقلىماق 杈分〔动〕

ئاچىماق <静> 的杈有，的杈分 的杈有，的杈分

ئاچىماق چۈلۈك = ئاچا چۈلۈك

ئاچىماق زەنجىر <化> 链叉

ئاچىماق ياغاچ 子杈，杈树

ئاچىنىماق <古>〔动〕 施布，舍施

ئاچ - يالىڭاچ 交寒饥 迫交寒饥，寒饥〔静〕

冻受饿挨，迫

ئاچ - يالىڭاچلىق 迫交寒饥，寒饥〔静〕

ئاچ - يېلىك = ئاچ - يالىڭاچ

ئاخبارات (ئاخباراتى) ①〔静〕 报公②息消，闻新

ئاخبارات ③ 报公表发 报情事军 ~ ھەربىي

ئاخبارات ئەدەبىياتى 学文告报

ئاخبارات پىسخولوگىيىسى <心> 学理心报情

ئاخىرقى تومۇز <气> 伏终
 ئاخىرقى چارەك <天> 弦下
 ئاخىرقى چەك 限界后最
 ئاخىرقى خانى <数> 位末
 ئاخىرقى دەۋر <生> 期末
 ئاخىرقى سان <印> 刊终
 ئاخىرقى سەۋەب <哲> 因原极终，因原终最
 ئاخىرقى سوت <法> 审终
 ئاخىرقى سودا <经> 盘收
 ئاخىرقى سىزىق <数> 线终
 ئاخىرقى قىراۋ <气> 霜终
 ئاخىرقى كوررېكتور نۇسخا <印> 样清
 ئاخىرقى كېسىم <法> 定裁局终
 ئاخىرقى مەھسۇلات <经> 品产终最
 ئاخىرقى نۇسخا <印> 审终，稿定
 ئاخىرقى نۇقتا <数> 点终
 ئاخىرقى ھېسابتا 归终，于终，终最
 بولدى. 了意同于终他。
 ئاخىرقى ئۇقۇم <逻> 念概的极终
 ئاخىرلاشتۇرماق «ئاخىرلاشماق» 态动使的
 ئاخىرلاشتۇرۇشماق «ئاخىرلاشتۇرماق» 态同共的
 ئاخىرلاشتۇرۇلماق «ئاخىرلاشتۇرماق» 态动被的
 ئاخىرلاشماق 束结谈座 ~ سۆھبەت : 束结 [动]
 束结话谈 / ئۇنىڭ ھېكايىسى ئاخىرلاشتى.
 了
 ئادا 下见
 ئادا بولماق ① 束结，成完
 بولدى. 了成完务任的他. 过难，心痛②.
 غا بەك ئۇۋال بولدى، ئۇ ئادا بولۇپ كېتىۋاتىدۇ.
 过难分十里心他，了他枉
 ئادا قىلماق 行执，行履
 了. 了成完，行履他. 了成完，行履
 ئادا قىلىش 了成完，行履他. 了成完，行履
 ئادا قىلىش ئىقتىدارى <法> 力能
 ئادا 力能
 ئادا ① 祸灾，难灾 <古> [静]
 ئادا ② 粥稀 (的做面米玉或皮肤的畜家喂) [静]
 ئادا ③ 器波拾，器音拾 <机> [静]
 ئادا ④ 态动使的 «ئادىماق»
 ئادا - جۇدا 下见

ئاخشاملىق [静] ① 晚今，晚傍
 بارىسىز. 家他去们我晚今. 的上晚②. 影电的上晚 → 了放.
 ئاخشامارا = ناماز شامگۈل
 ئاخشىمى - ئەتىسى [静] 晚早
 ئاخلاق <古> [静] 的间空
 ئاخۇن ① [静] <宗> ② 加附 尊示表后名男于
 ئاخۇنەك <动> [静] 翁头白
 ئاخۇنباش <方，植> [静] 菇蘑
 ئاخۇنلۇق «ئاخۇن» 词象象抽的
 ئاخۇنۇم [静] 称尊的缀词称人一第加附词一甸阿
 式形
 ئاخۇنياغلىق <植> [静] 杏油白
 ئاخىر [静] ① 叶末，尾末，末
 18 / 末 - ئەسرنىڭ ئاخىرى 八十纪世
 最，底到② 叶末 他后最. 了意同
 了. 了中猜他了末，着猜没天半了猜家大.
 كۈن 有总，天一有总. 了. 了中猜他了末，着猜没天半了猜家大.
 دىڭ؟ 么什说想究竟你？ ىن نېمە دېمەكچى.
 ؟ بەختلىك كۈنلەر ~ يېتىپ كەلدى.
 了. 了到来于终子日的福幸
 ئاخىر بېرىپ 后最 : 于终，后最
 كۆپ نەسىھەت قىلغان بولساقمۇ ئۇنىمىدى، ~ سوتقا چۈشتى.
 庭法了上走于终，听不们他，婚离要不们他劝
 ئاخىر زامان = قىيامەت
 ئاخىرى چىقماستىن 了了不，了没完没
 ئاخىرەت <宗> [静] 世后
 ئاخىرەت ھاۋالىسى 托信后身
 ئاخىرەتلىك ① [静] 事后 : 事
 گەن پۇل 办为 钱的事后 ② <转> 的身终 : ~ دوست
 交之死生，友朋的身终
 ئاخىرەتلىككە ئالماق 布尸裹
 ئاخىرقى [静] ① 最，的终最，的后最
 年会朝明 ② 会的后 / 会机的后
 ئاخىرقى ئاۋاز <艺> 声尾
 ئاخىرقى ئەزا <数> 项末
 ئاخىرقى باھا <经> 价盘收
 ئاخىرقى پەللە <体> 点终
 ئاخىرقى تەرەپ <数> 边终
 ئاخىرقى تەقسىمات <经> 分决

争战义

ئادالەتسىزلىك [静] 义正非，正公不， بارلىق ئادالەتسىز -

لككە قارشى تۇرسىز . 正公不切一对反们我 .

ئادالەتلىك [静] 的正公，的义正 争战义正 ئۇرۇش ~

ئادالماق [动] 净干拾收，净干拾收 鱼去，皮削，壳去)

鳞 净干拾收鱼把，鳞鱼刮 ~ 菜拣 / ياڭيۇ / 皮芋洋削 / بېلىق

净干拾收鱼把，鳞鱼刮 ~

ئاداۋەت [静] 见成，仇怨 人私，怨恩人个 ~ شەخسى : 见成

见成

ئاداۋەت تۇتماق 见成抱，仇记

ئاداۋەت ساقلىماق = ئاداۋەت تۇتماق

ئاداۋەتچى [静] 人的见成抱爱，人的仇记爱

ئاداۋەتخور [静] 的见成抱爱，的仇记爱

ئاداۋەتخورلۇق [静] 见成抱爱，仇记爱 的见成抱爱، 的仇记爱

ئاداۋەتخورلۇقى بەك كۈچلۈك . 了仇记爱太人些有 .

ئاداۋەتلىشىش [动] 怨结 怨结 怨结

ئاداۋەتلىشىشكە 怨结 [动]

ئاداۋەتلىك [静] 的见成带，的仇记，的怨结

ئاداۋەتلىك [静] <古> 的贵宝，的贵珍，的敬尊，的爱可

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯， 的贵宝，的贵珍，的敬尊，的爱可 <古>

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئاداۋەتلىك [静] ① 惯习，俗习，例惯، يامان ~ 习恶 / تۇرمۇش

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

ئادا - جۇدا بولماق 裂决؛ ئەنئەنىدىن ~ 决统传与

بولمايدۇ . 可不人派非事件这

ئادەم قېتىم 次人

ئادەم قىلماق 人成养抚، 人成养培 人成养抚: ئۇنى ئادىل مۇ-

ئەللىم ئادەم قىلدى . 了人成养培他将师老力迪阿 .

ئادەم كىرىدىتى <经> 用信人对

ئادەم كۈچى كاپىتالى <经> 本资力人

ئادەم كۈچى ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 经力人

学济

ئادەم كىلىمپىتىر 人公里(客旅周转量)的计

算的 (位单)

ئادەم ئېيىق = قوڭۇر ئېيىق

ئادەم ئىسپاتى <法> 证人

ئادەمىئانا 静阿〔静〕《经兰古》中记载类人的始祖，

“当亚”称中《书全约旧》

ئادەمچە 静一人〔静〕的样

ئادەمخور 静吃〔静〕的人吃，嗜杀的性: ~ جالات

手子剑的性

ئادەمخورلۇق 静吃〔静〕癖人吃，嗜杀的性

ئادەمخورلار 静〔静〕的群合: ئۇ بىر ~ ئادەم . 他是个合群

人的

ئادەمزات 静〔静〕人，类人: ~ تۈگۈل ، ئۇچار قۇشلارمۇ ئۇ بىر-

گە بارالمايدۇ . 人说别，人连鸟都儿不去那地方

ئادەمزاتسىز 静〔静〕人烟无: ~ چۆل 烟人无渺的

漠荒

ئادەمسىز 静〔静〕人无

ئادەمسىز بانكا 静人无人行

ئادەمسىز مال سېتىش ماگىزىنى <经> 静人无人售

店商

ئادەمسىمان 静〔静〕的人类

ئادەمسىمان مايمۇن 静人类猿

ئادەمشۇناس 静〔静〕人类学家

ئادەمشۇناسلىق 静〔静〕人类学

ئادەمگەرچىلىك 静〔静〕情人

ئادەمگەرچىلىكتىن چىقماق ① 通情人 ② 人不

道的道人: ئادەمگەرچىلىكتىن چىقىپ كەتكەن مۇئامىلە 不待的

遇待人非，遇

ئادەمگەرچىلىك قىلماق 静人讲

ئادەمگىياھ 静〔静〕参人 <植>

ئادەملەشتۈرمەك <文>〔动〕人格化

ئادەملەشتۈرۈلمەك <ئادەملەشتۈرمەك> 动的被

ئادەتتىكى ئەسكەرىي كۈچ <军> 力兵规常

ئادەتتىكى تەئلىمە <数> 程方通普

ئادەتتىكى جىنايى ئىشلار قانۇنى <法> 通普

法刑

ئادەتتىكى چۈمچۈق <动> 鴉通普

ئادەتتىكى كۈزىتىش <气> 测观规常

ئادەتتىكى لۇغەت تەركىبى <语> 汇词般一

ئادەتتىكى ماركا <经> 标商用惯

ئادەتتىكى مەسىلە <数> 题用应般一

ئادەتتىكى مۇستەسنالىق 一 外例性般一

ئادەتتىكى ھەربىي قورال <军> 器兵规常

ئادەتلەندۈرمەك <ئادەتلەنمەك> 动的使: بالىنى كىچىك-

دىن تارتىپ تازىلىققا رىئايە قىلىشقا ئادەتلەندۈرۈش لازىم . 该应

。惯习的生卫讲成养小从子孩让

ئادەتلەندۈرۈشمەك <ئادەتلەندۈرمەك> 动的共

ئادەتلەندۈرۈلمەك <ئادەتلەندۈرمەك> 动的被

ئادەتلەنمەك <动> 于惯习，成养，惯习: مەن ئەتكەن تۈرۈپ

يۈگۈرۈشكە ئادەتلەندىم . 我成养早起了跑的步的惯习

ئادەتلەنگەن جىنايەتچى <法> 犯惯

ئادەتلەنگەن ئوغرى <法> 窃惯，盗惯

ئادەتلىك <ئادەت> 的形容词形式: ئۇ يامان ~ بالا . 他是

一有个的习恶有子孩

ئادەم 静〔静〕人: كوچىدا بىرمۇ ~ يوق . 街上没也人个一

有 . ~ دېگەن خام سۈت ئەمگەن نېمە . 人完无人 . ئادەم-

نىڭ ئالىسى ئىچىدە ، ھاياۋاننىڭ ئالىسى تېشىدا . <谚> 物动

知人知，皮肚隔，心人)里心在哨花的人，皮表在哨花

面不知(心) . ~ يەرنى ئالدىمىسا ، يەر ئادەمنى ئالدىمىسا .

<谚> 人骗不地，地骗不人

ئادەم ئاناتومىيىسى 静人解剖学

ئادەم ئەتمەك 静人待等平，人待看: ئادەم ئەتكەنگە

تەزىم ئەت . <谚> 你待善人别，你待善人别: 人以

。礼还礼

ئادەم بولماق ① 长大: بۇ بالىنى كۆرمىگىلى بىرنەچچە

يىل بوپتىكەن ، ئادەم بولۇپ قاپتۇ ! 几年没见这孩子长大

了! ② 做人: موللا بولماق ئاسان ، ~ تەس . <谚> 毛当

。难人做，易容拉

ئادەم بېدىكى <法> 子贩人

ئادەم سالماق ① 人用 ② 人派，人托

ئادەم قويماق ① 人托，人烦央: قېنى ، ئارىغا ئادەم قو-

يۇپ باقايلى . 吧人个托就那 . ② 人派: بۇ ئىشقا ئادەم قويماي

ئاددىي نىسبەت <数> 比单
 ئاددىي ھۆكۈم <逻> 判断单简
 ئاددىي ئىستىلىستىكا <语, 文> 学辞修极消
 ئاددىي ئىندۇكسىيلىك خۇلاسى <逻> 归纳单简
 理推
 ئاددىي يوپۇرماق <植> 叶单
 ئاددىي يىل 年平
 ئاددىي - ساددا <静> 朴俭, 素朴
 婚 ~ ئۆتكۈزمەك
 俭从事
 ئاددىي - سادىلىق <静> 朴俭, 素朴
 人在素朴的他. سادىلىقى كىشىلەر ئارىسىدا تەسىر قوزغىدى.
 . 响反了起引间中们
 ئاددىيلاشتۇرماق «ئاددىيلاشماق» 态动使的
 续手化简 ~
 ئاددىيلاشتۇرۇشماق «ئاددىيلاشتۇرماق» 态同共的
 ئاددىيلاشتۇرۇلماق «ئاددىيلاشتۇرماق» 态动被的
 ئاددىيلاشتۇرۇلغان تەخلىمە <数> 程方化简
 ئاددىيلاشتۇرۇلغان خەت <语> 字体简(的字汉)
 ئاددىيلاشماق <动> 单简变, 化简: ئۆي سېتىۋېلىش رەسىمى.
 ىيتى بۇرۇنقىدىن كۆپ ئاددىيلاشتى. 单简前以比续手房购.
 . 了多
 ئاددىيلىق <静> ① 通普, 般一, 单简, 常平, 易简, 易简. ئاد.
 دىيلىقتىن مۇرەككەپلىككە ئۆتمەك <哲> ② 杂复到单简由
 性纯单
 ئادراسمان <静> 蓬驼骆 <植>
 ئادراسمان ئىشقارى 碱蓬驼骆
 ئادرىس <静> 址住, 址地 处讯通
 ئادرىنالىن <静> 素腺上肾 <理生>
 ئادسورپىسىيە <静> 用作附吸, 附吸 <农, 化, 物>
 ئادوكسا <静> 花福五 <植>
 ئادۇليار <静> 石长冰 <矿>
 ئادۇن <静> 群马, 马 <古>
 ئادۇنچى <静> 人马驯, 人马牧 <古>
 ئادۋوكات <静> 师律 <法>
 ئادۋوكاتلار جەمئىيىتى <法> 会协师律
 ئادۋوكاتلىق «ئادۋوكات» 词名象抽的
 ئادۋوكاتلىق قانۇنى <法> 法律师律
 ئادۋوكاتلىق ئورنى <法> 所务事师律
 ئادۋېكسىيە <静> 流平 <气>
 ئادەپناتىرا 下见

ئادەملىك <静> 格人 ~ 格性的人 خاراكتېر / ئادەمنىڭ
 ئادەملىكى ئاچچىقى كەلگەندە بىلىنەر. <谚> 见下之怒盛
 格人
 ئادەملىك توسالغۇسى <心> 碍障格人
 ئادەملىك غۇرۇر 格人, 严尊的人
 ئاددىي <静> 的常平, 的单简, 的般一, 的通普
 布的通普 ~ رەخت
 ئاددىي ئاتالغۇلۇق سان <数> 数名单
 ئاددىي ئاي <天> 月平
 ئاددىي ئەمگەك <经> 动劳单简
 ئاددىي ئەمگەكچى 者动劳通普
 ئاددىي تاموژنا بېجى <经> 税关一单
 ئاددىي تاناسىپ <数> 例比单
 ئاددىي تون <物> 音单
 ئاددىي تەرتىپ 序程单简
 ئاددىي جۈملە <语> 句单简
 ئاددىي خەت 信平
 ئاددىي خەلق 民平
 ئاددىي دەرىجە <语> 级单简
 ئاددىي زاكاز 号挂单
 ئاددىي سان <语> 词数单简
 ئاددىي قارىماق 单简得看
 ئاددىي قەنت <化> 糖单
 ئاددىي قىلىپ ئېيتقاندا 说地单简, 之言而简
 ئاددىي كاتۇشكا <物> 圈线单
 ئاددىي كەسىر <数> 数分简
 ئاددىي كرىستال <化> 体晶单
 ئاددىي كۆز ① <理生> 眼肉 <生> ② 眼单
 ئاددىي كىسلاتا <化> 酸单
 ئاددىي گارمونىك تەۋرىنىش <物> 谐, 动振谐简
 动振
 ئاددىي گەپ 桩一事小, 下话在不, 很得易容
 ئاددىي لوگارېفما <数> 数对通普
 ئاددىي ماترىسسسا <数> 阵方素
 ئاددىي ماددا ① <化> 质单 <哲> ② 质物通普
 ئاددىي ماياتنىك <物> 摆单
 ئاددىي مەسىلە <数> 题用应单简
 ئاددىي مۇقاۋا <印> 装平
 ئاددىي نوتا <艺> 谱简
 ئاددىي نۇر <物> 光色单

ئارتىلىشماق «ئارتىلماق» ئاتىلىشماق 态同共的

ئارتىم 子驮〔静〕: بىر ~ ئوتۇن 火柴子驮

ئارجۇ 狼胡, 狼豺 <古, 动>〔静〕

ئارچا 柏圆, 树柏 <植>〔静〕

ئارچا 乳凝酸, 渣乳 <方>〔静〕

ئارچاڭ 拐内 <方>〔静〕

ئارچى 袱包 <古>〔静〕

ئارچىزار = ئارچىلىق

ئارچىزارلىق = ئارچىلىق

ئارچىلىق 林树柏〔静〕

ئارچىمبەل 匹布 <方>〔静〕

ئارخائىزم 词语古, 词古 <语>〔静〕

ئارخېئولوگى 家学古考〔静〕

ئارخېئولوگىيە 学古考〔静〕

ئارخېئولوگىيىلىك 学古考〔静〕: ئالتاغۇ 术学古考

ئارخېئولوگىيىلىك 语 词名学古考

ئارخېئولوگىيىلىك ئاسترونومىيە <天> 天古考

ئارخېئولوگىيىلىك گېئولوگىيە <地> 地古考

ئارخېئولوگىيىلىك گېئولوگىيە 学质

ئارخىپ 宗卷, 卷, 卷案, 案, 案档, 档〔静〕

ئارخىپ بۆلۈمى 室案档

ئارخىپ تۇرغۇزماق 案立, 卷立②案档立建①

ئارخىپشۇناس 家专案档〔静〕

ئارخىپشۇناسلىق 学案档〔静〕

ئارخىپلاشتۇرماق 态动使的 «ئارخىپلاشماق»

ئارخىپلاشتۇرۇشماق 态同共的 «ئارخىپلاشتۇرماق»

ئارخىپلاشتۇرۇلماق 态动被的 «ئارخىپلاشتۇرماق»

ئارخىپلاشماق 档归, 档建〔动〕

ئارخىتېكتور 师筑建 <建>〔静〕

ئارخىتېكتورنىكا 质地 <地>②构结 <建>①〔静〕

ئارخىمېد 学造构

ئارخىمېد (者学腊希古)德米基阿〔静〕

ئارخىمېد ئاكسىئومىسى 德米基阿 <物, 数>

ئارخىمېد 理定

ئارخىمېد قانۇنى 律定德米基阿 <物>

ئارداشماق 态动使的 «ئارداق»

ئارداشماق 态同共的 «ئارداق»

ئارداق 的坏, 的烂 <方>〔静〕

ئارداق 贵珍, 贵宝 <方>〔静〕

ئارتۇقچە سوۋۇماق <气> 却冷分过, 却冷度过

ئارتۇقچە قىممەت <经> 值价外额

ئارتۇقچە كەسىپ <经> 业行线长

ئارتۇقچە مەھسۇلات <经> 品产线长

ئارتۇقچىلىق 有. 余多①〔静〕: كېرەكلىك نەرسە ~ قىلماس

ئارتۇقچىلىق 点优, 处长②. 多嫌不西东的用 قىنى كىشىگە دە, ئۆزىگە دېيە, كىشىنىڭ كەمچىلىكىنى ئۆزىگە ىلى, كىشىگە دېيە. <谚> 别, 人别诉告要处长的家人

ئارتۇقچىلىقتىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ, ئاجىز يېرىگە ھۇجۇم قىل. 人别诉告别, 己自诉告要点缺的家人, 己自诉告

ئارتۇقچىلىقتىن ئۆزىنى چەتكە ئېلىپ, ئاجىز يېرىگە ھۇجۇم قىل. 短击长避

ئارتۇق - كەم 少或多〔静〕

ئارتۇقلۇق 余多〔静〕

ئارتۇقلۇق قىلماق 余多(得显)

ئارتۇن 菜芹 <古, 植>〔静〕

ئارتىرىيە 脉动 <理生>〔静〕

ئارتىزىيان 下见

ئارتىزىيان قۇدۇق 井流自 <水>

ئارتىس 员演〔静〕: «ئارتىس بولالمىغان قىز» 员演当能没

ئارتىسلىق 娘姑的

ئارتىسلىق 业职员演〔静〕: ئارتىسلىققا ئادەم ئىزدەمەك 人找

ئارتىسلىق 员演色物, 员演当

ئارتىسلىق قىلماق 员演当

ئارتىشتۇرماق 担承……让②搭, 驮①〔动〕

ئارتىشماق «ئارتىق» 态同共的

ئارتىغ 心背式女 <古>〔静〕

ئارتىق¹ 子驮成捆火柴把 ئەتىك ~ ئوتۇنى

ئارتىق² 层冰(的过走以可畜人上面水)〔静〕

ئارتىق چۈشمەك 层冰的厚厚成结: كۆلگە ئارتىق چۈشتى. 层冰的厚厚了结上湖

ئارتىقلىق 的好驮〔静〕

ئارتىقلىق يۈك 物货的着驮

ئارتىقلىق 态动使的 «ئارتىلماق»

ئارتىلما 的驮〔静〕

ئارتىلما جازا 架托 <建>

ئارتىلماق ① «ئارتىق» 态复自的: ئۇ تامدىن ئارتىلىپ ھوي- ھويغا چۈشۈپ كەتتى. 院人墙翻他; 院人墙越他. ② «ئارتىق» 毛的子麦着驮 بۇغداي ئارتىلغان ئېشەك 态动被的 «ئارتىق» 起担, 担③ 驮 ئائىلىسىنىڭ ئېغىر يۈكى ئۇنىڭ يەلكىسىگە 配交④. 担重的庭家了起担他. ئارتىلدى.

ھەۋەسىنىڭلا بولۇشى كۇپايە قىلمايدۇ، ئەڭ مۇھىمى يېتىرلىك غە-
رەت بولۇشى كېرەك. 的够不是望愿有只. ئەڭ مۇھىمى يېتىرلىك غە-
رەت بولۇشى كېرەك. 的够不是望愿有只. 的够不是望愿有只.
。劲干的

ئارزۇ - ئۈمىد [静] 望期, 望希, 望愿, 愿心

ئارزۇ - ئۈستەك [静] 求追, 望愿, 愿心

ئارس [静] <古, 动> 鼠银

ئارسال [静] <古> 的色褐土, 的色棕

ئارسلان [静] <动> 子狮: ئارسلانداك كۈچۈك بولسون,

ئاپقانداك ھوشۇك. <谚> 般犬猎, 气力的般子狮有要

定于孩的子狮 <谚> بولىدۇ. 觉警的 ~ بالسى ~

。子狮为成会

ئارسېن = مەشياك

ئارسېند [静] <化> 物化砷

ئارسىز [静] 的耻着知不, 的耻无

ئارسىزلىق «ئارسىز» 词名象抽: ئۇنىڭ ئارسىزلىقى ۋە

بەتلىقلىقى كىشىنى سەسكەندۈرىدۇ. 径行劣恶和耻无的他

。呕作人令

ئارسىماق <古> [动] 骗被, 骗受

ئارشاپ <植> [静] 木节节苞长

ئارشىن <古> [静] 的尖指到肘指, 位单的度量量计

米厘 43 合约, 离距

ئارشىنلاماق <古> [动] 量测, 量

ئارغا <方> [静] 丸心定, 物之心安

ئارغادال <古> [静] ① 陵丘, 腰山 ② (的兽鸟捉捕)

者端不为行 ③ 儿套

ئارغاداللىق <古> [静] 端不, 气脾坏 ② 带地陵丘 ①

为行

ئارغاداماق <方> [动] 慰安, 来下静乎, 来心下静使

ئارغاداماق <古> [动] 计诡搞, 惑迷, 骗欺

ئارغاغ <古> [静] 钓鱼

ئارغاماق <古> [动] 骗欺, 哄

ئارغامچا [静] 子绳: يۇلك ~ 绳毛 / پىلاندىن قورقۇپ كەت-

كەن كىشى ئارغامچىدىنمۇ قورقىدۇ. <谚> 人的了吓蛇被

。 “绳井怕年十, 咬蛇被朝一” 同喻: 怕都子绳见

子绳拧, 子绳搓 ئارغامچا ئەشمەك

ئارغامچا تارتىشىش <体> 河拔

ئارغامچا توسماق 子绳拦 (时亲娶) 子绳用, 不路拦子绳用,

(过通娘新让

ئارغامچا سەكرەش <体> 绳跳

ئارغامچا شوتا 梯绳

ئاردىماس <方> [静] 无忧无②的尽不, 的耗损不①

的怪见不, 的介意不③的心放, 的乎在不满, 的虑

ئاردىماق [动] 红眼, 妒忌: باشقىلارنىڭ تېرىقتەك نەپ ئالغۇ-

نىنى كۆرسە, ئۇنىڭ ئىچى ئاردايتتى. 丁一了占人别见着一

。妒忌就他, 宜便点

ئارزالك [静] 糟酒: ~ يېگەن چوشقىدەك 的养喂糟酒用像

样一猪

ئارزۇ [静] 望愿, 愿夙, 愿心, 愿意, 愿: بىر ~ ئون ئارزۇنى

تۇغىدۇ. <谚> 望愿个十生萌能望愿个一

چىلىق قىلىش ئارزۇسى 夙的师老当, 愿心的师老当

愿 / ئارزۇسىغا قانماق 愿 / 偿以愿如 愿 / 偿以愿如

欲知求

ئارزۇ قىلماق 望巴, 望盼, 望希: شەھەر كۆرۈشنى ~

市城见见望希 / ئۈمەكتەپ قوينىغا كىرىشنى ئارزۇ قىلىدۇ.

。学上去能望盼他

ئارمەن [静] 念欲, 望愿, 愿心

ئارزۇتال <古, 医> [静] 石的毛体去除以用 剂毛脱

(剂合混灰

ئارزۇ - تەلەپ [静] 愿心, 望愿, 求祈

ئارزۇ - تىلەك [静] 望愿, 愿心

ئارزۇ - خىيال [静] 望祈, 盼企, 愿心

ئارزۇسىز [静] 的求所无一, 的望愿无

ئارزۇقىماق <方> [动] 打②措失皇张, 张慌, 慌惊①

战寒打, 噤寒

ئارزۇلاشماق «ئارزۇلساق» 态同共的

ئارزۇلۇق [静] ① 盼企, 的爱心, 的贝宝当, ~ بالغۇز

ئوغۇل 子生独的宠受 ② ئۇ ئاتا - ئانىسىنىڭ ~ بالسى.

~ 的愿心有, 的望希满充 ③ 子爱的母父是他

界世的望希满充

ئارزۇلۇق ھايۋان 物宠

ئارزۇلسماق [动] ① 盼企, 望盼: بۇنى نەچچە ئەۋلاد كىشىلەر

ئارزۇلىغان. 欢喜②. 的盼企所人代几是这. ھازىرقى يى-

گىتلەر ئارزۇلاپ كىيىدىغان خۇرۇم چاچان 小的在现 穿欢

克夹皮的穿欢 ③ 爱疼, 爱宠: ئاپسى ئۇنى بەكمۇ ئارزۇ-

لايدۇ. 他爱疼常非亲母. ھەر ئارزۇلىغان ئەي بولماس.

<谚> 活成难的爱宠

ئارزۇمەن [静] 望渴, 望盼: مەن خېلىدىن بېرى ئۇنى بىر

كۆرۈشكە ~ ئىدىم. 他见见望盼就来以久很我

ئوقۇشقا ~ بولۇپ يۈرەتتى. 学上望渴他

ئارزۇ - ھەۋەس [静] 趣情, 趣志, 趣兴, 好爱

缀后 <语> ئارقا قوشۇمچە

景背 ئارقا كۆرۈنۈش

卫后 <体> ئارقا مۇھاپىزەتچى

脑后 <理生> ئارقا مېڭە

后开， 门后开打 ئاشماق ~ : ئاشماق ئاشىك

门后园校 / مەكتەپ قورۇسىنىڭ ئارقا ئاشىكى

门后走 ئارقا ئاشىكتىن ماشماق

书背 <经> ئارقا ئىمزا

路后 يول ئارقا

线缝背 ئارقا يېرىق

ئارقىدا قالماق 后落، 进后: ئۇلار مۇسابىقىدە ئارقىدا

قالدى. ئارقىدا قالغان كارخانلار. 了后落中赛比在们他. ئارقىدا قالغان كارخانلار

业企进后

ئارقىغا تارتماق ① 拉后往، 拽后往، 腿后拖: ىز

ئالدىغا تارتماق، ئۇ ئارقىغا تارتىپتۇ. 往却他، 拉前往们我.

拽后 ②. (腿后拖) 拽后: ئۇلار قۇرۇلۇشنى ئارقىغا

تارتماقچى. 拖后往程工把想们他.

ئارقىغا تېپىش كۈچى <物> 力冲反، 力坐后

ئارقىغا چۈشمەك 踪跟

ئارقىغا سالماق 着带، 着领: ئۇ مېنى ئارقىسىغا سېلىپ

يۈرگىلى ئىككى ئاي بولدى. 月个两了转我着带他.

ئارقىغا سىيمەك <成> 卦变، 卦翻

ئارقىغا كەتمەك 退后، 退倒

ئارقىغا كىرمەك ① 跟، 着眼: سەن ئەسكى بالىنىڭ

ئارقىسىغا كىرمە! 你! 别跟孩子学! ②! 踪跟

ئوغرى مېنىڭ ئارقامغا كىرىۋاپتۇ. 小偷偷上我了.

ئارقىغا چېكىنمەك ① 退后، 撤后: دۈشمەن ئارقىغا

چېكىنىشكە مەجبۇر بولدى. 敌被人迫退 ②. 步退

ئۇ دەستە ئارقىغا چېكىنىپ كەتتى. 了他课退功了.

ئارقىغا يانماق 走后往، 回头走

ئارقىسىنى قىلماق 着朝背، 去身过背: قىز ئانىسىغا

ئارقىسىنى قىلىپ، يەرگە قاراپ جىم تۇرۇۋالدى. 着向背儿女

亲母، 低头不语.

ئارقا - ئارقىدىن <静> 续连، 续陆، 贯鱼، 二连三

~ ئۈچ قېتىم يېڭى رېكوت ياراتماق 续连创造三新纪

录 / ~ جەڭ قىلىپ ئۇدا غەلبە قازانماق 捷皆战连 / ئوقۇ-

غۇچلار ~ سىنىپقا كىردى. 学了进走续续陆陆们生学

室. ~ تېلېفون كېلىۋەردى. 电话二连三打地来

ئارقا - ئارقىلاپ = ئارقا - ئارقىدىن

ئارقاق <植> 芥石

ئارغامچىنى ئۇزۇن قويۇۋەتمەك <成> 线长放

鱼大钓

ئارغامچا - توقۇناق <静> 具绳

ئارغامچىلىق <静> ① 子绳 - 搓够 ② 子绳根: 的 ~ ىر

يۈك 毛的子绳根 - 搓够

ئارغامى <方> <静> 头滑

ئارغامىلىق <方> <静> 头滑، 诈狡، 猾狡

ئارغانۇن <静> 琴风

ئارغۇۋا <古> <静> 古尔阿 <古> <静> (一之落部厥突代古)

ئارغۇۋا <古> <静> 地空的间之山两

ئارغۇچ <古> <静> 物蔽蒙، 物惑迷

ئارغۇشتەك <古> <静> 阿胡尔西态 (名器乐)

ئارغۇن¹ <静> 的交杂، 混血

ئارغۇن² <古> <动> <静> 鼠黄، 鼬黄

ئارغۇنلاشتۇرماق «ئارغۇنلاشماق» 的使动态

ئارغۇنلاشتۇرۇشماق «ئارغۇنلاشتۇرماق» 的共动态

ئارغۇنلاشتۇرۇلماق «ئارغۇنلاشتۇرماق» 的被动态

ئارغۇنلاشماق <动> 交杂: ئارغۇنلاشقان كالا

ئارغىماق <动> <静> 马骏، 马大头高، 马洋大

ئارغىماقلىق <静> 的马大头高骑， 的洋大有

ئارغىگۈل <植> <静> 兰铃晴

ئارق <古> <静> 料废

ئارقا <静> ① 后背， 面背: ئۆيىنىڭ ئارقىسى

面 / 面 塔غ ئارقىسىدا بىرنەچچە ئۆيلۈك ئادەم بار. 几有后背山

، 后 ② 话闲说后背 قىلماق غەيۋەت قىلماق 家人户

后子房. 头后، 面后: ئۆيىنىڭ ئارقىسىدا بىر تۈپ دەرەخ بار.

得走他. 树棵 - 有头

慢 了面后在落.

ئارقا ئەگمە <建> 拱后

ئارقا بەل 背后， 后背

ئارقا بويى 背后، 身后: بۇ كۆڭلەكنىڭ ئارقا بويى بەك

ئۇزۇن بولۇپ كېتىپتۇ. 这衣衬件后的太长

ئارقا پەش 襟后

ئارقا پىشاپ 便大

ئارقا تىرەك 山靠، 盾后، 台后

ئارقا چاك <手> 缝后 (服衣)

ئارقا خوت <机> 档车倒

ئارقا سەپ 方后

ئارقا سەھنە <艺> 台后

ئارقا سوزۇق تاۋۇش <语> 音元后

联串 <物> ئارقىمۇئارقا ئۇلاش
 减连 <数> ئارقىمۇئارقا ئېلىش
 处口决(渠水) <方>〔静〕 ئارقىن
 年后 <古>〔静〕 ئارقىن¹
 沟小(的成形水雨由) <古>〔静〕 ئارقىن²
 切正反 <数>〔静〕 ئاركتانگېنىس
 割正反 <数>〔静〕 ئاركسېكانس
 弦正反 <数>〔静〕 ئاركسېنۇس
 割余反 <数>〔静〕 ئارككوسېكانس
 弦余反 <数>〔静〕 ئارككوسىنۇس
 氩 <化>〔静〕 ئارگون
 鳧乌 <动>〔静〕 ئارگۇس
 数变②角辐① <数>〔静〕 ئارگۇمېنت
 矿银辉 <矿>〔静〕 ئارگىنت
 鲟 <动>〔静〕 ئارگىنتئۇس
 酸氨精 <生>〔静〕 ئارگىنىن
 品赠，品礼，物礼 <古>〔静〕 ئارماغان
 鞍架 <古>〔静〕 ئارمالچىن

愿心①〔静〕 ئارمان
 见年之生有在是就，愿心个一有我。بار ئارمىنىم
 面一亲父。ئۇنىڭ بىلەن دىدارلىشىپ ئۆلۈپ كەتسەم ئارمىنىم
 了憾无而死就我，面一上见他同。يوق، كۆپ،
 余有心”同喻：力精没，多愿心 <谚> . دەرىمان يوق.
 憾②“足不力而事憾” . ئارمىنى يوق ياش بولماس، ھەسرەتى
 均人老是凡，事憾有均年青是凡 <谚> . يوق قېرى.
 感伤有
 憾遗下留，恨抱 ئارماندا قالماق
 憾遗身终为成，面
 死而恨舍，终而恨饮 ئارماندا كەتمەك
 ئارماندىن چىقماق 兴尽，情尽：باشقا بىر كۈنى ئار-
 ماندىن چىققۇچە سۆزلىشىلى . 吧谈地情尽们咱天改 .
 偿以愿如，愿遂，心遂 ئارمانغا يەتمەك
 心称 ئارمانسىز 〔静〕 ① 的意如心称
 怨无 ② 子日的意如 的悔无怨无
 世人开离地悔无

队军〔静〕 ئارمىيە
 民爱军拥
 旗军 <军> ئارمىيە بايرىقى

器药灌，器药喂 <古>〔静〕 ئارقاچاق
 羊盘母 <动>〔静〕 ئارقار
 躺横 <古>〔静〕 ئارقارۇ
 李行背起一 <古>〔动〕 ئارقاشماق
 纱纬 <纺>〔静〕 ئارقاق
 纱纬：يىپ ئارقاق
 态动使的 «ئارقاقلىماق» ئارقاقلىتماق
 态同共的 «ئارقاقلىماق» ئارقاقلاشماق
 态动被的 «ئارقاقلىماق» ئارقاقلانماق
 的纱纬做〔静〕 ئارقاقلىق
 纬装，线纬穿〔动〕 ئارقاقلىماق
 草羊野 <植>〔静〕 ئارقال
 护拥，持支②靠，靠依① <古>〔动〕 ئارقالانماق
 干骨为变，柱支为成 <古>〔动〕 ئارقاقماق
 子绳 <方>〔静〕 ئارقان
 拴，捆 <方>〔动〕 ئارقانلىماق
 人媒 <古>〔静〕 ئارقۇچى
 贯横，渡横，穿横 <古>〔动〕 ئارقۇرماق
 的向横，的横，横 <古>〔静〕 ئارقۇرۇ
 的拗执，的执固，的强倔 <古>〔静〕 ئارقۇق
 年来，年明 <古>〔静〕 ئارقۇن¹
 量大，多众，多很，多 <古>〔静〕 ئارقۇن²
 走着倒 ئارقۇچە ~ 着倒 〔静〕
 走着倒 ئارقۇچىلىماق 倒 〔动〕 : ئارقۇچىلاپ ماڭماق
 同共，双 <古>〔静〕 ئارقىدداق
 ئارقىسىدا 〔助〕 由理或因原种某示表 : يولداشلارنىڭ تى-
 رىشچانلىقى ~ ۋەزىپە مۇددەتتىن بۇرۇن ئورۇندالدى .
 了成完前提务任，力努的们志 ئۇ مۇئەللىمنىڭ تەرىپ-
 يىلىشى ~ مۇزىكانت بولۇپ يېتىشتى . 下养培的师老在他 .
 家乐音名一了成
 队商 <古>〔静〕 ئارقىش¹
 信书，信②者信报，者信送① <古>〔静〕 ئارقىش²
 过通 ئارقىلىق 〔助〕 ئەمەلىيەت ~ ھەقىقەتنى تاپماق
 我 理真现发践实 / تېلېفون ~ بۇ ئىشتىن خەۋەر تاپتۇق .
 事此知得话电过通们
 处静背②所便① <方>〔静〕 ئارقىلىق²
 ئارقىمۇئارقا = ئارقا - ئارقىدىن
 除连 <数> ئارقىمۇئارقا بۆلۈش
 加连 <数> ئارقىمۇئارقا قوشۇش
 乘连 <数> ئارقىمۇئارقا كۆپەيتىش

ئازسىنماق [动] 少嫌 [动] 他. 少嫌是但, 钱了拿

ئازغاشتۇرماق «ئازغاشماق» 态动使的 ھېلىقى: 糊涂, 失迷 [动] ئازغاشىپ يوقاپ كەتتى. 了失走路迷街上子孩个那. 犯也我下况情些有. 糊涂

ئازغاق [静] 涂糊易, 的糊涂易 ھەزىر ئۆي ئىچى 了. 涂糊就了老人些有. 糊涂

ئازغان [静] <植> 薇薔野 果薇薔 <植> 薇薔野有① [静] 方地的生丛微薔野②

ئازغانمۇنچاق [静] <植> 楂山 ئازغۇن [静] 的足失, 的途迷 ھاھۆرمەت. 悯怜得不的亡逃 <谚> 尊受不的足失, 敬

ئازغۇنلۇق «ئازغۇن» 式形词名的 ئازغىرۋا [静] <古> ① 的恶凶, 的狠凶② 的挠不折百 的敢勇, 的屈不死宁

ئازغىرۋا [静] <古> 狼天 (星) ئازغىراق [静] <古, 动> 羊山公野

ئازگال [静] 坑: ھاھۆرۋا ئازگالغا پېتىپ قالدى. 了进陷车大. 里坑

ئازگاللىق [静] 的坑有 ھەزىر ئۆي ئىچى 了. 洼洼坑坑, 的洼洼坑坑, 的坑有 [静] 洼洼坑坑

ئازلاتماق «ئازلىماق» 态动使的 ئازلىتىلماق «ئازلىتىلماق» 态动被的 ئازلىق «ئاز» 式形词名的: ئادەمنىڭ ئازلىقىدىن ۋەزىپە ۋاقتىدا ئورۇندالمايدۇ. 少人于由, 少人于由, 少人于由, 少人于由

ئازلىق قىلماق 少嫌: ھۇغۇل بالغا يەتمىش ئىككى خىل ھۈنەرمۇ ئازلىق قىلىدۇ. <谚> 艺手种二十七会汉子男 少嫌也

ئازلىماق = ئازايماق ئازما [静] 的势去, 的过骗 ئازما قوچقار 羊公的势去 ئازما ئايغىر 马儿的过骗 ئازما [静] <方> 水跌

ئازماق [动] ① 路迷: ئات ئازسا, تايعا ئەگىشەر. <谚> 老 错弄, 错搞②. 走驹马上跟, 路了迷马 ھېساباتتا ~ ئازغان ياش - ئۆس- 目帐错算 / گەپتە ~ 话错说 ③ 足失: ئازغان ياش - ئۆس-

ئازادلىق بەرمەك ① 由自予给 ② 假放前提 (宗时旧) 校学教 旧)② 由自到得, 放解得获 假放 (校学教宗时

ئازادلىق ئۇرۇش 争战放解 ئازادچىلىك = ئازادلىك 态动使的 «ئازادلىشمەك» 敞宽变, 畅舒变, ھازىر ئۆي ئىچى خېلى ئازادلىشتى. 了多敞宽内室在现. ئۆزىڭ كۆڭلىسى 了. 畅舒情心他. 式形词名的 «ئازادە» 害伤 [静] 害伤

ئازادلىشمەك 曲委, 害伤 ھازىر ئۆي ئىچى 你曲委会不也谁 ئازادلىشمەك 曲委到受, 害伤到受 ھازىر ئۆي ئىچى 屈抱, 害伤到受, 曲委到受

ئازادلىشمەك 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 宗时旧) 假放前提 ② 由自予给 ① 由自到得, 放解得获 假放 (校学教宗时

ئازادلىق 争战放解 ئازادچىلىك = ئازادلىك 态动使的 «ئازادلىشمەك» 敞宽变, 畅舒变, ھازىر ئۆي ئىچى خېلى ئازادلىشتى. 了多敞宽内室在现. ئۆزىڭ كۆڭلىسى 了. 畅舒情心他. 式形词名的 «ئازادە» 害伤 [静] 害伤

ئازادلىق 曲委, 害伤 ھازىر ئۆي ئىچى 你曲委会不也谁 ئازادلىق 曲委到受, 害伤到受 ھازىر ئۆي ئىچى 屈抱, 害伤到受, 曲委到受

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

ئازادلىق 子钱马 <植> [静] 旦撒 <宗> [静] 少减 [动] 减削, 减缩, 支开减削, 支开减缩 ~ 尘烟少减 态同共的 «ئازايماق» 态动被的 «ئازايماق» 少减入收 ~ كېسىم: 少减 者术妖行, 医巫 [静] ھازىر ئۆي ئىچى ئاپتاپپەرس = ئاز - تولا [静] ① 少或多或, 少或多或, كەشىدە ~ كەمچىلىك, خاتالىق بولماي قالمايدۇ. 误错过点缺有都少或多或人. ئۇ ئۇيغۇرچىنى ~ بىلىدۇ. 他多或少懂一儿点维吾尔. ②. 略, 微稍 工月这. 略, 微稍 余节有略资

具独，特独②外另，他其① <古>〔静〕 ئازدنىسىغ
 格--
 态同共的 «ئازىشماق» ئازىشماق
 矾白，矾明 <古>〔静〕 ئازمۇق
 属木桃香 <植>〔静〕 ئاس¹
 种桃香 <植> ئاس ئۇرۇقى
 浆糖果木桃香 ئاس ئۇرۇقى شەرىپتى
 怕恐，许也，能可，概大 <方>〔静〕 ئاس²
 黝白，貂银，雪扫 <古，动>〔静〕 ئاس³
 说传怪古〔静〕 ئاساتىر
 建封 ئاسارەت¹ 〔静〕 桎梏； 绊羈； 菲ئودالمىزنىڭ ئاسارىتى
 殖脱摆 ئاسارەت² / 桎梏 مۇستەملىكىچىلىكنىڭ ئاسارىتىدىن قۇتۇلماق
 绊羈的义主民
 ① ئاسارەتكە چۈشمەك ② 役奴受، 缚束受؛ جاھانگىر-
 لىكىنىڭ ئاسارىتىگە چۈشۈپ قالماق ③ 帝受 义主国 帝受 / 菲ئو-
 信迷建封到受 ④ 受 缚束 ⑤ 到 建封 迷信
 于心醉② 缚束的动活
 症遗后 <医>② 响影① 〔静〕 ئاسارەت³
 的役奴受② 的缚束受① 〔静〕 ئاسارەتلىك
 迹古，物文 〔静〕 ئاسارەتتە
 〔静〕 ئاسارۇن <植>〔静〕 辛细 (药入可草全，本草生年多)
 物 ~ 〔静〕 ئاساس (ئاساسى) ① 〔静〕 础基① 〔静〕 据根，底根，础基
 文尔吾维的他 / 础基质 ئاساسى ئۇيغۇرچە ئاساسى ياخشى .
 据根无毫话这 . 好基根 بۇ گەپنىڭ قىلچە ئاساسى يوق .
 ② 理原③ 理道④ 由理，数底 <数>④ ⑤ 边底的形角三
 ئاساسى ⑤ 〔化〕 碱 <化>⑤ ⑥ 角底 <数> ئاساس بۇلۇڭى
 ⑦ 础基打，基奠 ⑧ 础基 ⑨ 础基 ⑩ 础基 ⑪ 础基 ⑫ 础基
 ⑬ 础基 ⑭ 础基 ⑮ 础基 ⑯ 础基 ⑰ 础基 ⑱ 础基 ⑲ 础基
 ⑳ 础基 ㉑ 础基 ㉒ 础基 ㉓ 础基 ㉔ 础基 ㉕ 础基 ㉖ 础基 ㉗ 础基 ㉘ 础基 ㉙ 础基 ㉚ 础基 ㉛ 础基 ㉜ 础基 ㉝ 础基 ㉞ 础基 ㉟ 础基 ㊱ 础基 ㊲ 础基 ㊳ 础基 ㊴ 础基 ㊵ 础基 ㊶ 础基 ㊷ 础基 ㊸ 础基 ㊹ 础基 ㊺ 础基 ㊻ 础基 ㊼ 础基 ㊽ 础基 ㊾ 础基 ㊿ 础基
 ① 〔静〕 据根，照依，照按، ئاساسنىڭ پىكىرىگە ~
 办情酌 ② 事 ③ 本基 ④ 见意的众群据根 / ئەھۋالغا ~ ئىش كۆرمەك
 ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿
 ① 〔静〕 据根无，理无，端无； ئاساسىز ئاساس-
 سىزلا تىل تەگكۈزدى . 你毁诋地端无他 . ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿
 责指端无，摘指端无
 ① 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ② 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ③ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ④ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑤ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑥ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑦ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑧ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑨ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑩ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑪ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑫ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑬ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑭ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑮ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑯ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑰ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑱ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑲ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ⑳ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉑ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉒ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉓ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉔ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉕ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉖ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉗ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉘ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉙ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉚ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉛ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉜ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉝ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉞ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㉟ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊱ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊲ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊳ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊴ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊵ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊶ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊷ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊸ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊹ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊺ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊻ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊼ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊽ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊾ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن
 ㊿ 〔静〕 别，的他其，的外另，的同不 〔静〕 ئازىن

年少青足失 مۇرلەر
 (日假休的林斯穆)日麻主，五期星(历回)〔静〕 ئازنا
 莽翅厚 <植>〔静〕 ئازناق
 态动使的 «ئازنىلماق» ئازنىلماق
 态同共的 «ئازنىلماق» ئازنىلماق
 麻主 〔静〕 ئازنىلىق ~ 的日麻主(五期星历回)
 装服的日
 〔动〕 ئازنىلماق 家娘回日麻主； 漂得穿丽古尔娜阿 .
 家娘回日麻主 〔动〕 ئازنىلماق 家娘回日麻主
 漂得穿丽古尔娜阿 . 日麻主过家母父回，亮亮漂
 叫吼(的前情发牛公)〔动〕 ئازنىماق
 〔静〕 ئازوت <化>〔静〕 氮
 氮固 <农，化> ئازوت تۇراقلاشتۇرۇش
 失损氮 <化> ئازوت خورىشى
 酸硝 <化> ئازوت كىسلاتاسى
 基氮 <化> ئازوت گۇرۇپپىسى
 谢代氮 <农> ئازوت مېتابولىزمى
 氮化氧一 <化> ئازوت ئوكسىدى
 氮二氧化一 <化> ئازوت (II) ئوكسىدى
 式形定否的 «ئازوت» ئازوتسىز
 态动使的 «ئازوتسىزلاشماق» ئازوتسىزلاشتۇرماق
 态动被的 «ئازوتسىزلاشتۇرۇلماق» ئازوتسىزلاشتۇرۇلماق
 〔动〕 ئازوتسىزلاشماق <冶> 氮脱
 态动使的 «ئازوتلاشماق» ئازوتلاشتۇرماق
 态动被的 «ئازوتلاشتۇرۇلماق» ئازوتلاشتۇرۇلماق
 〔动〕 ئازوتلاشماق 化氮
 〔静〕 ئازوتلۇق 的氮
 料染氮偶 <化> ئازوتلۇق بوياق
 肥氮 <农> ئازوتلۇق ئوغۇت
 是还，者或，或 <古>〔静〕 ئازۇ
 〔静〕 ئازۇت <古> 捧
 〔静〕 ئازۇق¹ <古> 的疏生，的生陌
 〔静〕 ئازۇق² <古> 的向方失迷
 下见 قازىدار
 〔静〕 ئازىدار دەرىخى <植> 楝苦
 〔动〕 ئازىرغاماق <古> 少嫌
 〔静〕 قازىغ <古> 的态醉脱摆，的酒醒已
 〔静〕 ئازىغلىغ <古> 的暴残，的恶凶，的猛凶
 〔静〕 ئازىمۇت <数> 角位方，位方
 〔静〕 ئازىن <古> 别，的他其，的外另，的同不

程课要主，课主 <教> ئاساسىي دەرس
 诉主 <法> ئاساسىي دەۋا
 药主 <医> ئاساسىي دورا
 波基 <物> ئاساسىي دولقۇن
 厅正 <建> ئاساسىي زال
 荷电本基 <物> ئاساسىي زەرەت
 子粒本基 <物> ئاساسىي زەررىچە
 盾矛要主 <哲> ئاساسىي زىددىيەت
 数基 <经> ئاساسىي سان
 业工础基 <经> ئاساسىي سانائەت
 险本基 <经> ئاساسىي سۇغۇرتا
 统系主 ئاساسىي سىستېما
 相主 <地> ئاساسىي فاتسىيە
 锋主 <气> ئاساسىي فرونت
 式公本基 <数> ئاساسىي فورمۇلا
 层基 ئاساسىي قاتلام
 法宪 ئاساسىي قانۇن
 制宪立，制宪 ئاساسىي قانۇنلۇق تۈزۈم
 政宪 ئاساسىي قانۇنلۇق سىياسەت
 律规本基 <哲> ئاساسىي قانۇنىيەت
 务债主 ئاساسىي قەرز
 军力主 ئاساسىي قوشۇن
 井主 <矿> ئاساسىي قۇدۇق
 建基，设建本基 <经> ئاساسىي قۇرۇلۇش
 值主 <数> ئاساسىي قىممەت
 业行础基 <经> ئاساسىي كەسىپ
 桥主 <建> ئاساسىي كۆۈرۈك
 力主 ئاساسىي كۈچ
 力应主 <物> ئاساسىي كۈچىنىش
 调基 <艺> ئاساسىي كۆي
 体主 ئاساسىي گەۋدە
 汇词本基 <语> ئاساسىي لۇغەت تەركىبى
 育教础基 ئاساسىي مائارىپ
 通磁主 <物> ئاساسىي ماگنىت ئېقىمى
 功本基 ئاساسىي ماھارەت
 练训本基 ئاساسىي مەشىق
 品产流主 <经> ئاساسىي مەھسۇلات
 谢代础基 ئاساسىي مېتابولىزم
 律旋主 <艺> ئاساسىي مېلودىيە
 名本基 ئاساسىي نام

态动使的 «ئاساسلىق»
 态同共的 «ئاساسلىق»
 据根，据依②态动被的 «ئاساسلىق» ①
 تاريخىي خاتىرىلەرگە ئاساسلانغاندا / 载记史历据
 验经的年长已自据根 ~ ۋۇزۇن يىللىق تەجربىسىگە
 他 . ~ ئاساسلىق : 的要主，的据根有 [静]
 据根有话的
 粮主 ئاساسلىق ئاشلىق
 键主 <化> ئاساسلىق باغ
 盐式碱 <化> ئاساسلىق تۈز
 岩性基 <地> ئاساسلىق جىنىس
 应反主 <化> ئاساسلىق رېئاكسىيە
 链主 <化> ئاساسلىق زەنجىر
 风行盛 <气> ئاساسلىق شامال
 法主 <法> ئاساسلىق قانۇن
 病疾要主 ئاساسلىق كېسەل
 己自实证 ~ ئۆز پىكرىنى : 证论，实证 [动]
 见意的
 本基②素因要主 ~ ئامىل : 的要主① [静]
 础基，的 ~ ئۇقۇم ئاساسىي / 念概本基 ~ نەزەرىيە
 论理
 粮主 ئاساسىي ئاشلىق
 音基 <艺> ئاساسىي ئاۋاز
 系联要主 <哲> ئاساسىي باغلىنىش
 价基 <经> ئاساسىي باھا
 识知本基 ئاساسىي بىلىم
 币货础基 <经> ئاساسىي پۇل
 数参主 <数> ئاساسىي پارامېتىر
 音基 <语> ئاساسىي تاۋۇش
 面准基 <地> ئاساسىي تەكشىلىك
 动振本基，荡振本基 <物> ئاساسىي تەۋرىنىش
 音主 <艺> ئاساسىي تون
 文正 <印> ئاساسىي تېكىست
 题主 <艺，文> ئاساسىي تېما
 理定本基 <数> ئاساسىي تېئورېما
 言语础基 <语> ئاساسىي تىل
 刑主，罚主 <法> ئاساسىي جازا
 犯主 <法> ئاساسىي جىنايەتچى
 轮动 <机> ئاساسىي چاق
 钉销主 <机> ئاساسىي چۈلۈك

。业

冬门天 <植>〔静〕 ئاسپارتىك

岩页黑，岩板黑 <地>〔静〕 ئاسپىد

生究研〔静〕 ئاسپىرانت

词名象抽的 «ئاسپىرانت» ئاسپىرانتلىق

院生究研，班生究研〔静〕 ئاسپىرانتۇرا

林匹斯阿 <药>〔静〕 ئاسپىرىن

在，下棚瓜在 ئاستىدا ئاستىدا باراڭنىڭ ئاستىدا: 下底，底，下〔静〕 ئاست

在، 下棚瓜在 ئاستىدا ئاستىدا باراڭنىڭ ئاستىدا / ئۈستىل ئاستىغا قويماق

放下底子桌往

脚下 <印> ئاستى تەرەپ

鞣底 <印> ئاستى تۇلۇق

铸底 <冶> ئاستىدىن قۇيۇش

弦下 <交> ئاستى كىرىچ

线底 <纺> ئاستى يىپ

ئاستا ①〔静〕 慢缓，慢: ~ ماڭماق 走慢 / ~ قەدەم ئاشلىد.

慢行而步 ھاق / ~ ماڭغانمۇ ماڭغان، توختاپ قالغان يامان.

<谚> 站怕就，慢怕不 悄悄，轻轻，徐徐②。站怕就，慢怕不 <谚>

动开徐徐车火. قوزغالدى. ~ قوزغۇپ قويماق

下放轻轻

脉缓 <医> ئاستا تومۇر

应反速低 <化> ئاستا رېئاكسىيە

速低 ئاستا سۈرئەت

子中慢 <物> ئاستا نېپىترون

流缓 <水> ئاستا ئېقىم

子电慢 <物> ئاستا ئېلېكترون

子离慢 <物> ئاستا ئېئون

徐徐，地缓缓，地慢慢，地慢慢〔静〕 ئاستا - ئاستا

徐徐，地缓缓，地慢慢，地慢慢〔静〕 ئاستا - ئاستا

了复康始开，食进以可地慢慢他. باشلىدى. ~ بۆلۈت

去过浮飘地缓缓彩云. ئۈزۈپ ئۆتەكتە. ئۈزۈپ ئۆتەكتە. ئۈزۈپ ئۆتەكتە

前跟我到地悄悄他. قېشىمغا كەلدى. 前跟我到地悄悄他

向定无 <物>〔静〕 ئاستاتىك

计流电向定无 <物> ئاستاتىك گالۋانومېتىر

砷 <化>〔静〕 ئاستاتىن

城京②户门①〔静〕 ئاستانە

学物生体天 <天>〔静〕 ئاستروپىئولوگىيە

宙宇，学年纪天文 <天>〔静〕 ئاستروخىرونولوگىيە

学年纪

学化体天 <天>〔静〕 ئاستروخىمىيە

ئاساسىي نەرسە 品物要主

ئاساسىي نىزام 章宪

ئاساسىي ھەسەن - ھۈسەن <气> 虹主

ئاساسىي ھوقۇق 利权本基

ئاساسىي ھۇجۇم <军> 攻主

ئاساسىي ھۇجۇمچى <体> 手攻主

ئاساسىي ھۇجەيرە <理生> 胞细基

ئاساسىي ئوغۇت <农> 肥基，肥底

ئاساسىي ئوق <机> 轴主

ئاساسىي ئۇقۇم <逻> 念概本基

ئاساسىي ئۆلچەم <水> 准基

ئاساسىي ئۈزۈلمە <地> 层断主

ئاساسىي ئېقىم ①<哲>②<地> 流基

ئاساسىي يول <交> 道主

ئاساسىي يۇلتۇز <天> 星主

ئاسان 〔静〕 易容: ~ ئىش 易容 / ئىشنىڭ ئاسنى

يوق، قىلالساڭ قىيىنى يوق. <谚> 干能，易不都事凡

“心用肯要只，事难无上世” 同喻: 难不就

ئاسان تۇغۇت <医> 产顺

ئاسانغا توختىماق = ئاسانغا چۈشمەك

ئاسانغا چۈشمەك 易容: بۇ مەسىلىنى ھەل قىلىش ئاسانغا

چۈشمەيدۇ. 易容不可题问个这决解

ئاسان گەپ 易容 举易而轻: ئالم بولۇش ~ ئەمەس.

易容不家学科当

ئاسانچىلىق = ئاسانلىق

ئاسانلاشتۇرماق «ئاسانلاشماق» 态动使的

ئاسانلاشتۇرۇشماق «ئاسانلاشتۇرماق» 态同共的

ئاسانلاشتۇرۇلماق «ئاسانلاشتۇرماق» 态动被的

ئاسانلاشماق 〔动〕 易容变，易容: ئىش ئاسانلاشتى.

了易容得变

ئاسانلىق «ئاسان» 式形词名的: ~ تۇغدۇرماق 便方予给

便方供提

ئاسانلىقچە 〔静〕 易轻: ~ ياش تۈكمەسلىك 泪落易轻不

ئاسانلىماق = ئاسانلاشماق

ئاسايش 〔静〕 宁安，谧静，谧安: ~ ئەلگە ~ بەرمەك 国让

宁安家

ئاسايشتە 〔静〕 宁安，谧静，谧安: ~ تۈرمۈش 的宁安

活生

ئاسايشلىق 〔静〕 谧安，宁安，乐安: ~ كۈنلەر

乐居安民人. 子日的乐安 / خەلق ئاسايشلىقتا ئۆتەكتە.

ئاستىلىق «ئاستا» 式形词名象抽的

ئاستىلىماق ①〔动〕慢放，慢变：ماشىنا تېخىمۇ ئاستىلاشقا
 变，(音声)弱变②。了慢更得走始开车汽. باشلىدى.
 小：مىلتىق ئاۋازى بارا - بارا ئاستىلاپ قالدى. 了小
 了。了小

ئاستىن ①〔静〕的下底，的面下：قەۋەت ②层底
 的入

ئاستىن قاپاق <理生> 眼皮下，脸眼下

ئاستىنقى 〔静〕的面下：قەۋەت ②层下

ئاستىنقى ئاساس <数> 面底下，底下

ئاستىنقى تاغلاي <理生> 颞下

ئاستىنقى تۇپراق <农> 土底

ئاستىنقى جاغ <理生> 颌下

ئاستىنقى خا (的车行自) 梁下

ئاستىن - ئۈستۈن 〔静〕上下

ئاستىن - ئۈستۈن بولماق 倒颠：ئاق - قارا ~
 覆地翻天 ~ جاھان / 白黑倒
 颠 ئاستىن - ئۈستۈن قىلماق 倒颠：ئىش پۈتۈنلەي ئاس-
 تىن - ئۈستۈن قىلىۋېتىلدى. 了倒颠弄给都情事

ئاستىن - ئۈستۈنلۈك «ئاستىن - ئۈستۈن» 式形词名的

ئاسرا <古>〔静〕的面下②面下在①<古>〔静〕的顺温③的低，

ئاسراتماق «ئاسرىماق» 态动使的

ئاسراش 〔静〕 护保

ئاسراش ئىشچىسى 工养保

ئاسراشماق «ئاسرىماق» 态同共的

ئاسرالماق «ئاسرىماق» 态动被的

ئاسراندى 〔静〕 的养收

ئاسراندى بالا 子养

ئاسراندىلىق «ئاسراندى» 式形词名的

ئاسرى <古，动>〔静〕 豹

ئاسرىماق ①〔动〕惜珍，惜爱，护爱：جامائەت مۈلكىنى ~
 物公护爱 / كىيىم - كېچەكنى ~ 物衣惜爱 / ئۆلۈككە
 يىغلا، تىرىكنى ئاسرا. <谚> 人的去死哭
 ②。人 养收：يېتىم بالىنى ~ 养收③儿孤养收：قو-
 رال - پاراغنى ~ 器武养保 / يول ~ 路养④路养，养保

ئاسسامبىل <电>〔静〕 编汇

ئاسسامبىل پروگراممىسى <电> 序程编汇

ئاسسامبىل تىلى <电> 言语编汇

ئاسسىدىيە <动>〔静〕 鞘海

ئاسسىستېنت 〔静〕 教助

ئاسترودنامىكا <天>〔静〕 天力学

ئاستروئىسپېكتروسكوپىيە <天>〔静〕 天体光谱学

ئاستروفوتوگرافىيە <天>〔静〕 天体照相学

ئاستروفىزىكا <天>〔静〕 天体物理学

ئاستروفىزىكىلىق <天>〔静〕 的天体物理学

ئاستروگرافى <天>〔静〕 天体相照仪

ئاستروگېئودنامىكا <天>〔静〕 天体地球动力学

ئاستروگېئوفىزىكا <天>〔静〕 天体地球物理学

ئاستروگېئولوگىيە <天>〔静〕 天体地质学

ئاستروگېئولوگىيە <天>〔静〕 天体占星术

ئاسترومېتىرىيە <天>〔静〕 天体测量学

ئاسترومېخانىكا <天>〔静〕 天体力学

ئاسترونوم <天>〔静〕 天文学家

ئاسترونومىيە <天>〔静〕 天文学

ئاسترونومىيە تېلېسكوپى <天> 望远镜

ئاسترونومىيە سائىتى <天> 钟文

ئاسترونومىيە كالىندارى <天> 历史文

ئاسترونومىيە يىلنامىسى <天> 历年文

ئاسترونومىيەلىك 〔形〕 的天文：~ ئەسۋاب 天文仪

~ / 器 象天文

ئاسترونومىيەلىك بىرلىك <天> 单位天文

ئاسترونومىيەلىك جۇغراپىيە <天> 天体地理学

ئاسترونومىيەلىك كەڭلىك 度纬天文

ئاسترونومىكا <电>〔静〕 电子学

ئاستورماق «ئاسماق» 态动使的：ئاچقا قازان ئاستورما، مۇزلد-
 غاغا ئوت ياقتورما. <谚> 锅架者饥让莫，生者冻让莫
 . 火

ئاستورۇشماق «ئاستورماق» 态同共的

ئاستورۇلماق «ئاستورماق» 态动被的

ئاستېرىزم ①〔静〕 官星 <天>② 星 <物>

ئاستىرتىن 〔静〕 暗，里地暗，中暗：~ تىل بىرىك-
 تۈرمەك 暗 中 勾 结 / ~ يامان ئىش قىلماق 暗 背 地 里 干 坏

~ / 事 台拆中暗 كولسماق

ئاستىلاتقۇچ <机>〔静〕 器速减

ئاستىلاتماق «ئاستىلماق» 态动使的：سۈرئەتنى ~ 慢放
 度速

ئاستىلاشتورماق «ئاستىلاشماق» 态动使的

ئاستىلاشتورۇشماق «ئاستىلاشتورماق» 态同共的

ئاستىلاشتورۇلماق «ئاستىلاشتورماق» 态动被的

ئاستىلاشماق = ئاستىلماق

窗吊 <建> ئاسما دېرىزە

案悬 <法> ئاسما دېلو

斗吊 <水> ئاسما سۈكەن

篮吊 <建> ئاسما سېۋەت

裤带背 ئاسما شىم

构结式挂悬 <建> ئاسما قۇرۇلما

耳吊 <机> ئاسما قۇلاق

带背(的裤服西) ئاسما كەمەر

吊门龙，车天 <机> ئاسما كران

钳吊 <机> ئاسما كۈلۈچ

箱风皮式挂 ئاسما كۆرۈك

桥栈，桥架高，桥吊 ئاسما كۆۋرۈك

灯吊 ئاسما لامپا

心背 ئاسما مايكا

川冰悬 <地> ئاسما مۇزلۇق

环吊 <体> ئاسما ھالقا

轴天 <机> ئاسما ئوق

针吊 <医> ئاسما ئوكۇل

车缆 <机> ئاسما ۋاگون

道栈 ئاسما يول

线锤铅，线吊 <建> ئاسما يىپ

ئاسماق^۱ [动] 挂，挂悬，吊，挎，带佩： دولت بايرىقىنى ~

架衣在挂衣大把 / 旗国挂悬

上 / 上墙在吊子篮把 ~ سېۋەتنى تامغا / ئېسىپ ئۆلتۈر-

手着挎里腰他 / 死吊 / 刀马带佩 ~ قىلچ . 枪

儿把果水 ~ قىلچ . 枪

ئاسماق^۲ [静] 把果水

ئاسماق - ئاسماق [静] 一，簇簇一，串串一

葡萄噜嘟一噜嘟一 ~ ئۈزۈملەر

ئاسماقچى [静] 人的底问根刨爱： غەر غەرەزچى كېلەر،

。底问根刨贼盗，测叵怀心徒歹 <谚> . ~ ئوغرى

ئاسماقچىلىق [动] 底问根刨： ئاسماقچىلاپ سورىماق

问地底问

ئاسمان [静] 空天，天： ئاسماندىن چۈشكەندەك قاراپ تۇرماي،

楞地似来下掉上天从刚像要不！ 来起拿曼土坎把，着

شەر . 上脸己自在落会，沫唾吐天朝 <谚> . ئاسمان.

吃想蟆蛤癞 <成> دىكى غازنىڭ شورپىسىغا نان چىلىماق

天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅

天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅

天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅 / 天上 / 肉鹅

ئاسسىستېنتلىق [静] 作工教助 ~ 工教助做 قىلماق

科艾 . 助教任，作

。助教任校学某在尔拜

ئاسسىمىلياتسىيە [静] 化同

ئاسسىمىلياتسىيە بولماق 化同被

ئاسسىمىلياتسىيە رولى 用作化同

ئاسسىمىلياتسىيە سىياسىتى 策政化同

ئاسسىمىلياتسىيە قىلماق 化同

ئاسسىمىلياتسىيىچى [静] 者义主化同

ئاسسىمىلياتسىيىلىك 的化同 [静]

ئاسغانچۇ <古> [静] 派面两

ئاسغانچۇلاماق <古> [动] 为行派面两

ئاسفالت [静] 油柏，青沥

ئاسفالت يول 路青沥

ئاسفالتلىماق «ئاسفالتلىماق» 态动使的

ئاسفالتلانماق «ئاسفالتلىماق» 态动被的

ئاسفالتلىق [静] 的油柏有

ئاسفالتلىماق [动] 油柏铺，青沥铺 ~ 铺上路

青沥

ئاسقا <方> [静] 地头石的走能不畜役

ئاسقاق [静] 子耙

ئاسقاق سالماق 地耙

ئاسقۇ [静] 钩挂： ئاسقۇدا گۆش بولسا، بىر كۈنى مېھمانغا

ياراپتۇ . 愁不客来，肉有上钩 <谚> .

ئاسقۇچ [静] 架(衣)，钩挂

ئاسقىلىق <方> [静] 地石乱

ئاسكارىدا <动> [静] 虫蛔

ئاسلان <动> [静] 猫小

ئاسلانلىماق [动] 猫小生： چوڭ مۈشۈك ئاسلانلاپتۇ . 猫大

。了猫小生

ئاسما [静] ①的挂，②的吊，③挺压(的机纽缝) <建>

锤铅

ئاسما بازغان 锤吊

ئاسما باغ 带背

ئاسما بۆشۈك 床吊小

ئاسما تەك <植> 葡萄野

ئاسما تورۇس <建> 顶吊

ئاسما جازا <建> 架挂

ئاسما خاپان <建> 斗吊

ئاسما خەرىتە 图挂

ئاغىزى شۇنداق تاتلىقكى، ھەممە كىشى ئۇنى ياخشى كۆرىدۇ.
 她欢喜都人人，乖嘴娘姑小
 ئاغىزى (ئېغىزى) چاققان = ئاغىزى (ئېغىزى) ئىتتىك
 瓶如口守，紧嘴 چىڭ
 ئاغىزى (ئېغىزى) شاللاق 嘴婆婆，碎嘴
 ئاغىزىغا (ئېغىزىغا) ئالماق ① 喝吃: مەن كۈن بويى
 ئاغىزىغا بىر نەرسە ئالمىدىم. 吃有没都西东么什天一我
 足不، 提一值不 起说، 及提②: ئاغىزغا ئالغۇچىلىكى يوق
 你到提有没他. 齿挂 / ۇ سېنى ئاغىزغا ئالمىدى.
 服驯不(等马，牛) قاتتىق (ئېغىزى) ئاغىزى
 舌拙嘴笨 (ئېغىزى) كالۋا
 ئاغىزى (ئېغىزى) مەھكەم = ئاغىزى (ئېغىزى) چىڭ
 ئاغىزى (ئېغىزى) نىڭ پاشنىسى يوق 说乱口随
 黄雌口信
 的斋把不، 的斋封不 (ئېغىزى) ئوچۇق
 快嘴 (ئېغىزى) ئىتتىك
 损嘴 (ئېغىزى) يامان
 软嘴 (ئېغىزى) يۇمشاق
 话住不藏里肚، 快嘴 (ئېغىزى) يېنىك
 ئاغىزى (ئېغىزى) ئاچماق ① 口开: مەن ئېغىز
 ئاچقۇچە، ئۇ مېنىڭ دېمەكچى بولغىنىمنى دەۋەتتى. 开我等没
 了说 我替先抢就他، 口 ۇ ئېغىز ئېچىشقا تەمشەلدىيۇ،
 ھەممە بىر ئاز ئويلىنىپ ئۆزىنى تۇتۇۋالدى. 嘴张要刚他. 寻一
 了住忍又思 斋开②: ئىبتار ۋاقتى بولۇپتۇ، ئېغىز ئاچاي.
 吧斋开们咱، 了到候时斋开. لى
 齿启以难، 口开好不 (ئېغىزى) بارماسلىق
 逊不言出، 骂大口破 (ئېغىزى) بۇزماق
 言无口哑، 声作不默 (ئېغىزى) بېسىقماق
 声声口口 (ئېغىزى) بېسىلماي
 饥充饼画 (ئېغىزى) تاتلىق قىلماق
 气口探， 风口探 (ئېغىزى) تاتلىقماق
 慕羨示表)嘴咂 (ئېغىزى) تامىشماق
 尝: بۇ قوغۇنغا تېخىنىكىڭمۇ
 瓜甜个这尝尝也员术技让. اغىزى تەگسۇن.
 嘴堵 (ئېغىزى) تۇۋاقلىماق
 惠口， 愿空许， 现兑不说光 (ئېغىزى) يىغماق
 至不实而
 夸， 兵谈上纸 (ئېغىزى) دا شەھەر ئالماق
 口海

主会机②者定不摇动， 者常无复反① [静] ئاغىچى
 者义
 义主会机②词名象抽的 «ئاغمىچى» ① ئاغىچىلىق
 狼鼠黄， 黼黄 <动> [静] ئاغىمخان
 獾黼 <动> ئاغىمخان بۇرسۇق
 科黼 ئاغىمخانلار ئائىلىسى
 毒中 <古> [动] ئاغۇقماق
 口借②法办① [静] ئاغى
 ئاغى قىلماق 法办想، 借找: ئۇ ھاشارغا بارماسلىق.
 نىڭ ئاغىنى قىلدى. 口借的役劳服去不了找他.
 品织丝， 缎绸， 绸丝 <古> [静] ئاغى^۲
 升上使， 上登使 <古> [动] ئاغىتماق
 太太 [静] ئاغىچا
 人夫， 太太 خېنىم ئاغىچا
 郎外员库银， 库司 <古> [静] ئاغىچى
 式形词名象抽的 «ئاغىچا» ئاغىچىلىق
 (用帚炊当可瓢)瓜丝 <植> [静] ئاغىچىيۇغۇچ
 气赌 <方> [动] ئاغىدىماق
 的贵尊， 的贵珍， 的贵宝 <古> [静] ئاغىر
 爱怜， 爱珍， 惜爱 <古> [动] ئاغىرلاماق
 爱珍被， 惜珍被②重尊被① <古> [动] ئاغىرلانماق
 尊人受， 的重尊人受， 的贵尊 <古> [静] ئاغىرلىغ
 的敬
 ئاغىز (ئاغىزى) [静] 口، 嘴: سېنىڭ ئاغىزىڭدىن مۇنداق گەپنىڭ
 چىققانلىقىغا ھەقىقەتەن ھەيرانمەن. 的样这出说里嘴你从.
 惊吃我叫真， 来话 ۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان مەرىپەتنىڭ ئاغىزى
 ئېچىلىپلا قالدى. 呆惊息消个这了听姆耶尔麦. ۇنىڭ
 ئاغىزى ئېچىلىپ كەتسە، توختاتىلى بولمايدۇ. 滔来话起说他.
 河悬若口他， 绝不滔 اغىزىدىن ئاق ئىت كىرىپ، كۆك
 ئىت چىقماق <成> 逊不言出، 人伤语恶 / اغىزى ھە.
 剑腹蜜口. دىلى زەھەر.
 话大说 (ئېغىزى) باتۇر
 道会说能، 说能 اغىزى بار
 松嘴، 话住不藏里肚 بوش (ئېغىزى) بوش
 损嘴 (ئېغىزى) بۇزۇق
 损嘴، 逊不言出 بېزەپ (ئېغىزى) بېزەپ
 河开口信 بېسەرەمجان (ئېغىزى) بېسەرەمجان
 اغىزى (ئېغىزى) پالۋان = ئاغىزى (ئېغىزى) باتۇر
 ئاغىزى (ئېغىزى) پىششىق = ئاغىزى (ئېغىزى) چىڭ
 ئاغىزى (ئېغىزى) تاتلىق 甜嘴، 乖嘴: قىزچاقنىڭ

رغا ئاسانلا ئىشىنىپ كەتمەك 供口信轻
 ئاغىز (ئېغىز) يارماق 口开 : بۇ ئىش ھەققىدە دادىسىدىن باشقىسىغا ئېغىز يېرىپ بىرىنمە دەپمىگەن . 事件这于关
 . 口过开人别向有没, 外之亲父除

ئاغىز (ئېغىز) يارىسى 疮口
 ئاغىز (ئېغىز) يامان قىلماق 骂大口破, 人骂

ئاغىز (ئېغىز) يەللىكى <医> 炎腔口
 ئاغىز (ئېغىز) يۈگۈرۈكى 快嘴 : ~ باشقا, ئاياق يۈگۈرۈكى ئاشقا . <谚> 来福幸快腿, 害祸幸惹快嘴

ئاغىز (ئېغىز) يېلى 句几言美人替示表 了不费,
 事么什 : تۆت ئېغىز ياخشى گېپىمنى قىلىپ قويسىلا, سىلىدىن نېمە كېتىدۇ, ئېغىزلىرىنىڭ يېلى . 话好句几上说我替您

ئاغىز (ئېغىز) يىغماق 已而嘴张张过不只, 么什您了不费又
 , 嘴闭, 口开少, 话说少

ئاغىز (ئېغىز) - بۇرۇن 脸嘴 [静]

ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) غىچە تويماق 哈够
 ئۇ بىزنى ئالداپ ئاغىزى - بۇرۇنمىزغىچە تويدۇردى, ئەمدى ئالدىنمايمىسىز . 哈够得骗们我骗他 . 上不再们我次下, 哈够得骗们我骗他 . 了当

ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) نى قان قىلماق 流血破头得打

ئاغىز - بۇرۇن (ئېغىز - بۇرۇن) يالاشماق 鬼①
 ھەس ئادەملەر بىلەن ئېغىز - بۇرۇن يالشىپ يۈرمەك 混三不和
 混鬼人的四不

ئاغىزلاماق <古> [动] 子口开
 ئاغىش 越超, 长增, 高升, 升上, 升 <古> [静]

ئاغىل - ئاغىل 气怪声怪 [静]
 ئاغىلىق¹ 缎绸, 料衣绸丝 <古> [静]

ئاغىلىق² 库国, 库金 <古> [静]
 ئاغىم 距之步一迈 <古> [静]

ئاغىن 吧哑, 的话说会不; 的语言无 <古> [静]
 ئاغىنە [静] 友朋 : ئاغىنەڭ قاغا بولسا, يېيىشك پوق . 尿吃着跟能只, 友朋作鴉鸟跟 <谚>

ئاغىنە - بۇرادەر [静] 儿们哥, 友朋
 ئاغىنە - بۇرادەرچىلىك [静] 情友

ئاغىنە - ئۆڭگە = ئاغىنە - بۇرادەر
 ئاغىنىدارچىلىق [静] 份情友朋, 谊情友朋

ئاغىز (ئېغىز) دا قالماق ① 在还味余 ② 止又言欲
 ئاغىز (ئېغىز) دىن بالاغا قالماق 祸贾言直
 ئاغىز (ئېغىز) دىن چۈشۈرمەسلىك ① 叨念 ② 口
 (说) 地停不, 声声口

ئاغىز (ئېغىز) دىن سائەت چىقماق 言, 准很得说
 中有必

ئاغىز (ئېغىز) دىن كەتمەك 言失, 出口从祸
 ئاغىز (ئېغىز) دىن كىرىپ بۇرۇندىن چىقماق 奸耍, 招花耍 <成>

ئاغىز (ئېغىز) زايە قىلماق 舌唇费
 ئاغىز (ئېغىز) غا ئالغۇسىز ① 口出以难 ② 值不
 提一

ئاغىز (ئېغىز) غا ئالماق 提, 说: بۇ كۆڭۈلسىز ئىشنى زادىلا ئېغىزغا ئالمىلى . 了事的快愉不这提要不再们咱 .
 ئېغىزغا ئالغىلى بولمايدىغان گەپ 话的口出不说

ئاغىز (ئېغىز) غا تېتىماق 香得吃
 ئاغىز (ئېغىز) غا چىقماق 雨风城满, 纷纷论议

ئاغىز (ئېغىز) غا قارىماق 命听, 从听 人别照依) 言谎是
 ئەگەر بۇ يالغان گەپ بولسا, ئەلنىڭ ئېغىزىغا چىقامدۇ? 这果如?
 雨风城满得闹会么怎, 言谎是人别照依) 命听, 从听 人别照依) 命听, 从听
 (动行思意的)

ئاغىز (ئېغىز) غېرىچىلىماق 嘴多, 嘴插 باشقىلار
 پاراڭلىشىۋاتقاندا ئېغىز غېرىچىلىما! 别你候时的话说人别
 嘴插!

ئاغىز (ئېغىز) قىچىشماق 话闲说想
 ئاغىز (ئېغىز) كەلمەك 口顺得说 : ئۇنىڭ ئۇيغۇرچىغا خېلى ئاغىزى كېلىپ قالدى . 了口顺挺语尔吾维说他 .

ئاغىز (ئېغىز) كۆيمەك 言直敢不
 ئاغىز (ئېغىز) مايلىماق 节关通买, 油抹上嘴
 ئاغىز (ئېغىز) نىڭ ئۇچىدا 口随 : ئۇ باشقىلارنىڭ تەلەپ-پىگە ھېچقاچان ~ جاۋاب بەرگەن ئەمەس . 要的人别对他 .

ئاغىز (ئېغىز) ئۇپراتماق 舌口费, 舌唇费
 ئاغىز (ئېغىز) ئۇچلىماق 嘴撅

ئاغىز (ئېغىز) ئۆمەللىمەك 状言欲
 ئاغىز (ئېغىز) ئۆمچەيتىمەك 状哭欲

ئاغىز (ئېغىز) ئۇششۇتمەك 话的利吉不说
 ئاغىز (ئېغىز) ئېچىلىپ قالماق 目瞪口呆, 呆口瞪目

ئاغىز (ئېغىز) ئىقراى <法> 供口 : ئېغىز ئىقرا- 舌结

檀白 <植> ئاق سەندەل
 水雪 سۇ ئاق
 布白漂 <纺> ئاق سۈرۈپ
 火淬 <冶> ئاق سۇغرىش
 柳白 <植> ئاق سۆگەت
 (乳母指专) 汁乳的纯洁 ئاق سۈت
 娘麦看 <植> ئاق سۈختە
 鸬鹚白 <动> ئاق سۈندۈك
 黄淡，黄浅 سېرىق ئاق
 雪鹇 <动> ئاق سېرىققۇشقاچ
 草芒三 <植> ئاق سېلو
 花兰白 <植> ئاق سېپەگۈل
 粉白漂 سراج ئاق
 醋白 سرکه ئاق
 帽白小 دوپپا ئاق شاپاق
 桃碧白 <植> ئاق شاپتۇل
 树杏银 <植> ئاق شاكال دەرىخى
 (一之气节四十二) 露白 <天> ئاق شەبنەم
 枞，杉冷，杉云 <植> ئاق شەمشاد
 藜滨白 <植> ئاق شورا
 肉炖清 <食> ئاق شورپا
 隼白 <动> ئاق شۇڭقار
 糖白 شېكەر ئاق
 诗韵无 <文> ئاق شېئىر
 芥子隐 <植> ئاق شىتىر
 蒿白 <植> ئاق شىۋاق
 鹅白 <动> ئاق غاز
 磷白 <化> ئاق فوسفور
 的成其享坐，的笨，的用顶不话说 ئاق قاپتال
 (一之气节四十二) 雪大 <天> ئاق قار
 地雪天冰 كۆك مۇز ئاق قار -
 松皮白 <植> ئاق قارىغاي
 榆皮白 <植> ئاق قارىياغاچ
 玉白 قاشتاش ئاق
 雁额白 <动> ئاق قاش غاز
 顶玉，心眉白(的额前马) ئاق قاشقا
 鹞山 <动> ئاق قاش قارىققۇشقاچ
 鸦白 <动> ئاق قاغا
 (一之种品葡萄) 尔喀什喀白 <植> ئاق قاشقىر
 写眷 ئاققا كۆچۈرمەك

皮铁白 ئاق تۈنكە
 ئاق قالماس = ئاق تۈنكە
 杨白，杨白银 <植> ئاق تېرەك
 怖恐色白 ئاق تېررورلۇق
 刺白 <植> ئاق تىكەن
 飞而翼不，踪无影无 كۆكتىمۇ يوق، ئاق تىمۇ يوق
 病风麻白 <医> ئاق جوزام
 发白 چاچ ئاق
 ئاق چالماق = ئاق سانجىماق
 茶奶 <食> ئاق چاي
 票支白空 ئاق چەك
 鲢白 <动> ئاق چورتان
 芍白 <植> ئاق چوغلۇق
 铁铸口白，铁口白 <冶> ئاق چويۇن
 ئاق چۈشمەك ①: 白花(发头) چاچلىرىڭىزغا ئاق چۈ-
 شۇپتۇ. ②: 了白花已发头的您. 障内白患.
 ئۇنىڭ كۆزىگە ئاق چۈشۈپ قاپتۇ. 障内白了了他.
 障内白了了他
 蚁白 <动> ئاق چۈمۈلە
 病腐白 ئاق چىرىش كېسىلى
 母云白 <矿> ئاق چىرىمتال
 麻苘，麻白 <植> ئاق چىگە
 ئاق چىگەمەك = ئاق باغلىماق
 褂大白(的员人务医) ئاق خالات
 布大白 ئاق خام
 芦藜 <植> ئاق خەربۇق
 布平白 ئاق خەسە
 带白 <理生> ئاق خۇن
 ئاق دىل = ئاق كۆڭۈل
 病斑白 <医> ئاق كېسەللىكى
 布本，布白 <纺> ئاق رەخت
 菜屈白 <植> ئاق زاغۇن
 矾白 <化> ئاق زەمچە
 花子梔，花白 <植> ئاق زوپار
 ئاق سانجىماق 白花(发须) ئۇ ئانچە - مۇنچە ئاق
 سانجىغان بۇرۇتلىرىنى تولغاپ قويدى. 白花些有捻了捻他.
 子胡的
 鹞鹞白 <动> ئاق ساقىققۇش
 子奶马白 <植> ئاق ساياۋا
 菊滨 <植> ئاق سەبەدەر

ئىنەك نىڭ ئاقسېتىشماق

清)净干弄② 子房刷粉 ~ ئۆي : 刷粉① [动] ئاقسېتىشماق

玉剥 ~ قوناق / 米碾 ~ شال : (分部的用无除

~ تۆخۈم / 芋洋削 ~ يايچۇ / 菜择 ~ كۆكتات / 米

~ 剥蛋鸡皮③ 现实, 行履④ 现实, 行履 ~ بۇرچىنى / 务义行履 / ۋەدە

母答报 ~ ئانا سۈتىنى : 答报, 报回④ 言诺现实 ~ نى

平他. ئۇنى ئاقسېتىشماق. 恩之育养亲

解辩己自为 ~ ئۆزىنى : 解辩, 护辩⑥. 了反

度制护辩 <法> ئاقسېتىشماق تۈزۈمى

词辩 <法> ئاقسېتىشماق سۆزى

权护辩 <法> ئاقسېتىشماق ھوقۇقى

的动流 [静] ئاقسېتىشماق

音滑, 音流 <语> ئاقسېتىشماق تاۋۇش

流电流运 <电> ئاقسېتىشماق توك

犯窜流 <法> ئاقسېتىشماق جىنايەتچى

渣流 <水> ئاقسېتىشماق داشقال

业作水流 ئاقسېتىشماق مەشغۇلات

口人动流 ئاقسېتىشماق نوپۇس

帐水流 <经> ئاقسېتىشماق ھېساب

料肥体流 ئاقسېتىشماق ئوغۇت

管痿 <医> ئاقسېتىشماق يارا

ئاقسېتىشماق [动] ① 流, 淌: بۇلاق سۈيى جىلغىدىن ئېقىپ چىقتى.

淌直上身. 来出流里涧山从水泉

汗. ② 漏: جىلەك ئېقىپ قاپتۇ. 了漏桶水. ③ 通得行:

بۇ ئىش ئاقسېتىشماق كەن. 通不行事这.

椒胡白 <植> [静] ئاقسېتىشماق

者做懒吃好, 者饭闲吃 [静] ئاقسېتىشماق

做懒吃好, 为行汉懒 [静] ئاقسېتىشماق

(一之种品瓜甜)脆皮白 <植> [静] ئاقسېتىشماق

俄白 [静] ئاقسېتىشماق

雾的色白浅 نۇمان ~: 色白浅 [静] ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق = ئاق توزان

(一之种品瓜甜)克鲁阔阿 <植> [静] ئاقسېتىشماق

米碎 [静] ئاقسېتىشماق

房毡 [静] ئاقسېتىشماق

脑流马 [静] ئاقسېتىشماق

莲雪 <植> [静] ئاقسېتىشماق

花米爆 [静] ئاقسېتىشماق

菜白 <方> [静] ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق <古> [静] 的, 的过洗清, 的壳去, 的皮去

ئاقسېتىشماق «ئاقسېتىشماق» 态同共的

ئاقسېتىشماق «ئاقسېتىشماق» 态动被的

ئاقسېتىشماق ① [动] 粮细吃想② 奶牛喝想, 奶酸吃想

质白蛋 <生> [静] ① ئاقسېتىشماق

疫蹄口 [静] ② ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق پەردە = كۆز ئېقى

ئاقسېتىشماق سىيش <医> 尿白蛋

ئاقسېتىشماق فېرېمېنتى <生> 酶白蛋

ئاقسېتىشماق كىسلا تاسى <化> 酸白蛋

的白蛋有, 的质白蛋 [静] ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق ① [动] 拐一瘸一, 拐一瘸一: ئاقسېتىشماق مائىق

走地拐 <转> ② 误延, 误耽: ئۆستەك قۇرۇلۇشى ئاقسېتىشماق.

سدى. 程工渠建了误延.

露白 <天> [静] ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق (一之种品瓜甜)开喜克阿 <植> [静] ئاقسېتىشماق

ئاقسېتىشماق = ئېقىش

ئاق - قارا ① [静] 白黑② <转> 非是

画百黑 <艺> قارا رەسىم

ئاق - قارىنى ئاجراتماق 白黑清分, 非是清分

ئاق - قارىنى ئارىلاشتۇرماق 白黑淆混

ئاق - قارىنى بىلمەك 歹好识, 歹好得懂

ئاق - قارىنى پەرق ئەتمەك = ئاق - قارىنى ئاجراتماق

鹭白 <方, 动> [静] ئاقسېتىشماق

耳木白 <植> [静] ئاقسېتىشماق

员人流自 [静] ئاقسېتىشماق

羊羚鼻高 <动> [静] ئاقسېتىشماق

下见 ئاق - كۆك

ئاق - كۆك دېمەك 短道长说, 扯西拉东: ئاق - كۆك

دەپ ۋاقىتىنى ئۆتكۈزۈمەك 间时延拖, 扯西拉东

风痲白 <医> [静] ئاقسېتىشماق

片期布巴白驱 <药> ئاقسېتىشماق توقسېتىشماق

态动使的 «ئاقسېتىشماق» ئاقسېتىشماق

态同共的 «ئاقسېتىشماق» ئاقسېتىشماق

人护辩被 <法> [静] ئاقسېتىشماق

态动被的 «ئاقسېتىشماق» ئاقسېتىشماق

① [静] 子夹木 (的用于席编) ② 子剥玉米

锥木 (的)

ئاقسېتىشماق ① [静] 人的米碾, 人的刷粉事从

人护辩 <法> ② 工米碾 ~ شال / 工刷粉

ئاقسېتىشماق ① «ئاق» 的, 的多奶产 <转> ② 式形词名的

林普卡阿 <药>〔静〕 ئاكاپرىن
 树槐 <植>〔静〕 ئاكاتسىيە
 林槐洋〔静〕 ئاكاتسىيلىك
 义主院学，派院学〔静〕 ئاكادېمىزم
 士院(院学科)〔静〕 ئاكادېمىك
 ئاكادېمىيە〔静〕 ئاكادېمىيىنىڭ مۇخبىر ئەزاسى
 士院讯通院学科
 的院学科〔静〕 ئاكادېمىيلىك
 称昵的「ئاكا」<儿>〔静〕 ئاكاش
 ئاكا - ئوكا〔静〕 ئاكا - ئوكىنىڭ ئازارى بولسىمۇ،
 嫌相互不也，隙嫌有使即弟兄 <谚> . بىزارى يوق .
 弃
 的般弟兄〔静〕 ئاكا - ئوكىلارچە
 的弟兄〔静〕 ئاكا - ئوكىلىق
 系关弟兄 ئاكا - ئوكىلىق مۇناسىۋەت
 书准批〔静〕 ئاكت
 ئاكتىپ〔静〕 ①极积: ~ تەدبىر قوللىنىش ئاكتىپ
 措极积取采 活 <化>②与参极积，加参极积 قاتنىشىش / 施
 项产资(的中簿帐) <经>④子分极积③性
 素因极积 ئاكتىپ ئامىل
 键性活 <化> ئاكتىپ باغ
 料染性活 ئاكتىپ بوياق
 币货极积 <化> ئاكتىپ پۇل
 类产资 <经> ئاكتىپ تۈر
 汇词极积 <语> ئاكتىپ سۆز
 收吸动主 <农> ئاكتىپ سۈمۈرۈش
 炭性活 <化> ئاكتىپ كۆمۈر
 资投极积 <经> ئاكتىپ مەبلەغ
 御防极积 <军> ئاكتىپ مۇداپىئە
 托信极积 <经> ئاكتىپ ھاۋالە
 辞修极积 <语，文> ئاكتىپ ئىستىلىستىكا
 疫免动自 <生> ئاكتىپ ئىممۇنىتېت
 的活化 <化>〔静〕 ئاكتىپلاشتۇرغۇچى
 剂活化 <化> ئاكتىپلاشتۇرغۇچى دورا
 酶活化 <生，化> ئاكتىپلاشتۇرغۇچى ئېنزىم
 ئاكتىپلاشتۇرماق ① «ئاكتىپلاشماق» ②态动使的
 活激，活化
 ئاكتىپلاشتۇرۇشماق «ئاكتىپلاشتۇرماق» 态同共的
 ئاكتىپلاشتۇرۇلماق «ئاكتىپلاشتۇرماق» 态动被的
 ئاكتىپلاشماق ①[动] 极积变: ئۇ ھازىر ئاكتىپلىشىپ قال-

的洁清
 的方大，的慨慷 <古>〔形〕 ئاقى²
 下见 ئاقىدى - كۆكىدى
 四道三说 ئاقىدى - كۆكىدى دېمەك
 骂对 <古>〔动〕 ئاقىرشۇلاماق
 根其纳阿，菊虫除 <植>〔静〕 ئاقىرقىرھا
 哲明 <谚> . ئاقىل ~ ئۆزىنى ئايدۇ . 者贤，者智〔静〕
 身保
 卡能智 <经> ئاقىل كارنا
 慨慷为认，方大为认 <古>〔静〕 ئاقىلاماق
 主的智明 ~ مەسلەت 的智睿，的智明〔静〕 ئاقىلانى
 解见的智睿，意
 式形词名的 «ئاقلانى» ئاقىلانىلىك
 四道三说，短道长说〔静〕 ئاقىلىي - شاقىلىي
 下见 ئاقىلىي - كۆكىلىي
 长说，四道三说 ئاقىلىي - كۆكىلىي دېمەك
 短道
 徽帽(的员人译翻府王时旧)〔静〕 ئاقىلىيمونچاق
 词名象抽的 «ئاقل» ئاقىللىق
 方大，慨慷 <古>〔静〕 ئاقىلىق
 (手歌间民族克萨哈)肯阿〔静〕 ئاقىن
 兵袭夜 <古，军>〔静〕 ئاقىنچى
 职之肯阿〔静〕 ئاقىنلىق
 ئاقىۋەت〔静〕 ①果后: تۈزۈم قاتتىق بولمىسا، ئېغىر ~ كەل-
 تۈرۈپ چىقىرىدۇ . 果后的重严成造会，严不度制 .
 果: بىر مەھەل تالاش - تارتىش قىلىشىپ، ~ ئۇ يەنىلا يول
 قويدى . 了步让是还他，果结，论争番一过经 .
 任责果后 <法> ئاقىۋەت جاۋابكارلىقى
 杏油白 <植>〔静〕 ئاقىاغلىق
 ! 安平路—你祝! بولسۇن ~ 安平〔静〕 ئاقىبول
 ئاقىبول تىلىمەك: 风顺路—祝，安平路—祝: ئۇلارغا
 ئاقىبول تىلىمەن . 安平路—们他祝我 .
 ئاقىبوللۇق〔静〕 宁安，事无安平，顺风帆—，
 风顺
 ئاكا〔静〕 ①哥哥，长兄: ئاكاڭ كىمنى ئالسا، يەڭگەڭ شۇ .
 «所理情»同喻: 子嫂你是就谁，谁娶哥哥你 <谚>
 男长年对)伯大，叔大，哥大，兄② . “主自由不，在
 (称尊的姓
 ئاكاڭ قارىغاي 子老(称自的慢傲) ~ ھېچنېمىدىن
 قورقمايدۇ . 怕不都么什子老 .

ئاكۇستىكا <物>〔静〕 学声

ئاكۇستىكىلىق <静〕 的学声

ئاكۇستىكىلىق رېزونانس <物> 振共声

ئاكۇلا = لەھك

ئاكىلە <医>〔静〕 痒溃腔口性急 (多) 猩或疹麻由

(发引热)

ئاكىلىق <静〕 的长兄，的哥哥: ~ بۇرچ 的长兄 务义的

ئاگار <静〕 脂琼

ئاگار يېلىمى <化> 胶琼

ئاگارلىق <静〕 的脂琼

ئاگاروزا <生>〔静〕 糖脂琼

ئاگالماتولىت <矿>〔静〕 石冻

ئاگاھ 下见

ئاگاھ بولماق ① 道知，悉知: ~ بولغىنىكى، خەلق ئەھ.

ۋالىمدىن خەۋەرسىز ئەمەس. 道知不是你，道知不是不民人

ئاگاھ بولۇڭلارغا، يانچۇقۇڭلارغا ~ ② 心当，意留: خەبىردارلار،

بولۇڭلار! 客顾! 们客顾! 己自心当请! 袋衣! بول بەك تېپىل.

غاق، سەللا ~ بولمىساڭ، يېقىلىپ چۈشىسەن. 滑很面路.

ئەھ، 倒摔会就，心留不

ئاگاھلاندىرماق ① «ئاگاھلانماق» 的使动② 告警③ 提

ئاگاھلاندىرۇپ قويماي! 醒: سىزنى يەنە بىر قېتىم

ئاگاھلاندىرۇش <静〕 告警

ئاگاھلاندىرۇش جازاسى <法> 分处告警

ئاگاھلاندىرۇش سىزىقى <法> 线戒警

ئاگاھلاندىرۇشماق «ئاگاھلاندىرماق» 的共同态

ئاگاھلاندىرۇلماق «ئاگاھلاندىرماق» 的被动态

ئاگاھلانماق <动〕 悉获，知得: يازغان خېتىڭىزدىن ئاگاھلان.

ئاگاۋا <植>〔静〕 麻剑

ئاگرونومىيىلىك <静〕 员术技业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 艺农，术技业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 的艺农，的术技业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 学化业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 的学化业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 学水文业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 学象气业农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 家学农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 学艺农，学农

ئاگرونومىيىلىك <静〕 的艺农，的学农

ئاكتىپلاشقان سۆ <物，化>②。了极积变在现他. دى

ئاكتىپلاشقان سۆ <化> 水化活

ئاكتىپلىق <静〕 性极积

ئاكتىپلىقنى قوزغىماق 性极积动调

ئاكتىپلىق قىلماق 极积装

ئاكتىن <植>〔静〕 桃猴猕

ئاكتىۋاتسىيە <静〕 的化活，化活 <生，物，化>

ئاكتىۋاتسىيە ئېنېرگىيىسى <生> 能化活

ئاكر <静〕 亩英

ئاكرونىخىيە <植>〔静〕 香降

ئاكسومېتىر <静〕 计轴测

ئاكسىل 下见

ئاكسىل دەرىخى <植> 树枣酸

ئاكسىئوما <静〕 的数，数 <逻，理公

ئاكسىيە <静〕 券证

ئاكسىيە بازىرى 场市券证

ئاكسىيە بانكىسى 行银券证

ئاكسىيە باھاسى 格价券证

ئاكسىيە بېرژىسى 所易交券证

ئاكسىيە شىركىتى 司公券证

ئاكسىيە ھاۋالىسى 托信券证

ئاكسىيە ۋاستىچىسى 人介中券证

ئاكسىيە يۈرۈشتۈرمەك 券融

ئاكسىيىچى <静〕 民股

ئاككورد <静〕 的艺> 和弦，和声

ئاككورد شۇناس <静〕 的艺> 和学声家

ئاككورد شۇناسلىق <静〕 的艺> 和学声家

ئاككوردلاشتۇرماق «ئاككوردلاشماق» 的使动态

ئاككوردلاشتۇرۇشماق «ئاككوردلاشتۇرماق» 的共同态

ئاككوردلاشتۇرۇلماق «ئاككوردلاشتۇرماق» 的被动态

ئاككوردلاشماق <动〕 配和，声和配

ئاككوردلۇق <静〕 的艺> 和弦的

ئاككوردلۇق ئاۋاز <艺> 音弦和

ئاككوردىيون <静〕 的艺> 按钮式手风琴

ئاككوردىيونچى <静〕 手风琴手

ئاككوردىيونلۇق <静〕 带的风琴手

ئاككۇبۇس <静〕 的交> 电瓶汽车

ئاككۇمۇلىياتۇر <静〕 池电蓄

ئاككۇمۇلىياتۇرلۇق <静〕 的池电蓄有

ئاكويىن <静〕 的阿可因

气生，子性使 <成> ئالا كۈچۈكى كەلمەك

ئالا كۈچۈكى يانماق = ئالا كۈچۈكى كەتمەك

ئالا نىبەت = ئالا كۆڭۈل

ئالا ئۆپكە 脚毛手毛，躁毛，躁浮

ئالا ئۆپكىلىك 脚毛手毛，躁毛，躁浮: سەن نېمانچە

قىلسەن؟ 脚毛手毛样这吗干你？

ئالا ئۈنمەك <农> 垄断

ئالا يۈز ئۈردەك <动> 鸭脸花

ئالا يىپ ئەشمەك <成> 话闲传

ئالا 急别，儿点慢 <古>〔叹〕

ئالا - بۇلا <静> ① 的色杂，的色六颜五

كەينىگەن كىشىلەر 们人的服衣色六颜五着穿

ئالا 子褥的色杂 / بۇ رەخت بەك ~ ئىكەن . 花太布块这

了哨

ئالا - بۇلماچ <静> 的色杂，的色六颜五，的色杂

的哨胡里

ئالا - پوكان <静> 熟不生半

ئالا - چىپار <静> 的色杂，的色六颜五: ~ خوراز

鸡公

ئالارمەن <静> 者买

ئالارمەنلىك «ئالارمەن» 词名象抽的

ئالاشماق <动> 分划，开分 <古>〔动〕 选挑，择选

ئالاقە <静> ① 往交，来往，际交: دوستلۇق ئالاقىسى

友好 / 往交 / سودا ئالاقىسى 来往业商 / ئۇنىڭ ئالاقىسى كەك .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئالاقە 广际交的他 络联，系联，系关② .

ئاغۋالا <方>〔静〕 此因

ئاختىماق <古>〔动〕 异诧人令，奇惊人令，怪奇人令

ئاغىل <古>〔静〕 的开敞大

ئال <古>〔静〕 计诡，谋计

ئاللا! <静> ① 的花(杂错色颜)的花: ~ ئىنەكنىڭ بالىسى

چار قۇيرۇق: 巴尾花是接牛的牛奶花 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالسى ئىچىدە . 子其有必父其有 在招花的人，外皮在纹花的兽 <谚> .

ئالاقىزەدە 下见

ئالاقىزەدە بولماق : 皇仓, 恐惶, 张慌, 措失慌惊
دۈشمەنلەر ئالاقىزەدە بولۇشۇپ كەتتى .
ئالاقىزەدە قىلماق 吓, 安不恐惶使, 措失慌惊使
眼傻

ئالاقىزەدىلەشتۈرمەك «ئالاقىزەدىلەشمەك»
措失慌惊 [动] ئالاقىزەدىلەشمەك
ئالاقىزەدىلىك «ئالاقىزەدە» : 式形词名的
دىلىككە تولدى . 慌恐片一里门衙 .

ئالاقىماق 败溃, 灭毁, 溃崩 <古> [动]
ئالاقول 的平公不买卖 : 的平公不买卖 [静]
人商

ئالاقوللۇق «ئالاقول» 式形词名的
ئالاقىچى 员信通, 员讯通, 员络联 [静]
ئالاقىچى قىسىم 兵信通 <军>
ئالاقىچىلىك «ئالاقىچى» 词名象抽的 : ئۇ ~ خىزمىتى بىلەن
شۇغۇللىنىدۇ . 作工络联事从他 .

ئالاقىدار 人关有 [静] 的关相, 的关有 : زاتلار
关有作工与 . 决解经已题问大重的
ئالاقىدار بەلگە 识标关相

ئالاقىدار تەرەپلەر <法> 方各关相, 人事当
ئالاقىدار دۆلەت <法> 国事当
ئالاقىدار ھوقۇق 利权关相

ئالاقىرماق 闹吵, 嚷吵, 喊呼, 喊叫 <古> [动]
ئالاقىسىز 的关相不, 的关无 [静]
ئالاقىلەشتۈرمەك «ئالاقىلەشمەك» 态动使的
ئالاقىلەشمەك 络联, 系联 [动] : ئۇ بىز بىلەن ئالاقىلىشىپ
تۇرىدۇ . 系联着持保们我跟他 .

ئالاقىلىك 联关相, 系联有 [静] : بۇ ئىشلار بىر - بىرى
بىلەن ~ . 联关相互事些这 .
ئالاقىۋاز 者主义牍文 [静]
ئالاقىۋازلىق 义主牍文 [静]

ئالاقىل 急着别, 儿点慢 <古> [叹]
ئالاقى 空 ~ 的闲空 (的物植出长有没) ① [静]
ئالاقى 地 / ئۇلار باغنىڭ ~ يەرلىرىگە كۆچەت تىكتى .
心操, 心担 ② . 苗树了栽上地闲空的
ئالاقى 坂大 ② 地高, 原高, 丘土 ① [静]
ئالاقىغۇ 搭搭花花, 落落疏疏, 拉拉稀稀 [静]
مايسىلىرى ~ ئۈنۈپتۇ . 拉拉稀稀得长苗麦 .

ئالاقىغۇلۇق 齐不, 乱杂 [静]

ئالاقىغىرماق 了极饿, 饿极 <方> [动]

ئالاقىغا 的拿该 <方> [静]

ئالاقىلىق 安不: 乱, 乱纷, 乱混 [静]

ئالاقىلماق 记惦, 心担, 恐惊, 诧惊, 讶惊 [动]

ئالاقىۋماق 尽力疲精, 气力没, 尽用气力 <古> [动]
力无气有

ئالاقىر 物动齿啣种一 <古, 动> [静]

ئالامەت ① [静] 征特, 象迹, 志标, 征特
تى كونا كېسەلنىڭ قوزغىلىش ئالامىتى
پەيتىش ئالامىتى ③ 号乘 ② 兆征的发复
چاچلىرى ~ قويۇق . 密别特得长发头的她 .
ئىش بولىدى . 事的常寻不件一是这 .

ئالامەتلىك 的象迹.....有, 的征特.....有 [静]

ئالاهازەل ① [静] 莫约, 概大, 约大 : ئارىدىن ~ ئىككى ئاي
كەردىن ~ . 月个两了过约大 .
ئالاهازەلقىياس = ئالاهازەل 来进了走爷爷老的岁十八约位一 .

ئالاهىدە ① [静] 重着: 别特, 殊特
ئالاهىدە بەلگە 出指重着 要重别特
ئالاهىدە ② 意特: 门专, 意特
ئالاهىدە بانكا 行银种特

ئالاهىدە بولۇۋالماق 化殊特
ئالاهىدە باي چىكى <经> 票股殊特
ئالاهىدە تاۋار <经> 品商种特
ئالاهىدە تېز پويىز 车列快特
ئالاهىدە زايوم <经> 债国殊特

ئالاهىدە ساقچى <法> 警特
ئالاهىدە سۇغۇرتا <经> 险保种特
ئالاهىدە سېتىۋېلىش <经> 购采定特
ئالاهىدە قانۇن <法> 法殊特
ئالاهىدە كەچۈرۈم <法> 赦特

ئالاهىدە ماترىسسسا <数> 阵方异奇
ئالاهىدە مەبلەغ ھاۋالىسى <经> 托信金资定特
ئالاهىدە مەمۇرىي رايون 区政行别特
ئالاهىدە ھەرىكەت ئەترىتى 队动别
ئالاهىدە ئوخشىتىش <文> 喻特
ئالاهىدە ئۇرۇش 争战种特

ئالەمدىن كەتمەك = ئالەمدىن ئۆتمەك
 ئالەمدىن ئۆتمەك 世去، 世过
 ئالەمدىن يانماق = ئالەمدىن ئۆتمەك
 ئالەم راکېتاسى 箭火宙宇
 ئالەم قورالى 器武间空
 ئالەم قۇتۇپى يۇلتۇزلىرى 星抱拱 <天>
 ئالەم كەزمەك 下天遍走， 方四游云
 ئالەم كېزەر 闽南走， 者下天遍走， 者海四游云
 者北
 ئالەم كېمىسى 船飞宙宇
 ئالەمگە پۇر كەتمەك 方四遍传
 ئالەمگە سىغماي كەتمەك <成> ②胜自不喜①
 世一可不
 ئالەم نەزەرىيىسى 论宙宇
 ئالەمنى باشقا كىمەك <成> 为欲所为
 ئالەمنى بىر ئالماق 方四彻响
 ئالەمنى مەلەم قىلماق <成> 天昏得闹， 天翻闹
 地黑
 ئالەم ئوربىتىسى 道轨宙宇 <天>
 ئالەم ئۇچقۇچىسى 员航宇， 员行飞宙宇
 ئالەمبەخش 的大莫， 的大天 [静]
 ئالەملىك 的纪世， 的界世 [静] 的世来
 ئالەمشۇمۇل 的义意义界世有具 [静]
 ئالەمشۇناس 家学宙宇 [静]
 ئالەمشۇناسلىق 学宙宇 [静]
 ئالەمقاراش 观宙宇 <哲> [静]
 ئالەمىلۈن 的鼠老像下地漠沙在活生 <方， 动> [静]
 物动小种一
 ئالبامتىسن 素霉巴阿 <药> [静]
 ئالبان 人亚尼巴尔阿 [静]
 ئالبانچە 的式亚尼巴尔阿②语亚尼巴尔阿① [静]
 ئالبوم 簿邮集， 册画， 集图， 集影 [静]
 ئالبوملۇق 的集图有， 的集影有 [静]
 ئالبومىتىسن 素霉白 <药> [静]
 ئالبۇمىن 白蛋清， 白蛋白， 肱白 [静]
 ئالبىت 石长钠， 岩长钠 <地> [静]
 ئالبىزىيە 花纓马， 欢合 <植> [静]
 ئالپ 士勇， 雄英 <古> [静]
 ئالپاغۇت 士勇胆孤， 雄英胜常 <古> [静]

ئالاھىدە ئۈنۈملۈك دورا <经> 药效特
 ئالاھىدە ئىجازەت <法> 许特
 ئالاھىدە ئىجازەتلىك بانكا <经> 行银许特
 ئالاھىدە ئىستېمال بېجى <经> 税费消别特
 ئالاھىدە ئىقتىدار 能功异特
 ئالاھىدە ئىقتىسادىي رايون 区特济经
 ئالاھىدە يېتەكچى كارتوچكا 卡导指殊特
 ئالاھىدىلەشتۈرمەك «ئالاھىدىلەشمەك» 态动使的
 ئالاھىدىلەشمەك 殊特得变， 别特得变 [动]
 ئالاھىدىلەشمەك 殊特， 殊特得变， 别特得变
 ئولسۇ ئالاھىدىلىشىپ كەتكەنلەر ئاممىدىن ئايرىلىپ قالدۇ. 太.
 众群离脱会就了殊特
 ئالاھىدىلىك 点特， 性殊特 [静]
 زيدىيەتىڭ ئالاھىدىلىكى 性殊特的盾矛
 ئالاۋ 火野， 火 <古> [静]
 ئالاۋان 鱼鳔， 鳔 <古> [静]
 ئالايتماق «ئالايماق» 态动使的: ئۇ ماڭا كۆزنى ئالايتى. 他.
 眼瞪我向
 ئالايتىشماق «ئالايماق» 态同共的
 ئالايلىق (语端发的时例举) 说如比， 如比 [助]
 ئالايلى = ئالايلىق
 ئالايماق 瞪 [动]: ئۇ ماڭا ئالايىپ قويدى. 眼一我了瞪他.
 ئالايىتەن 门专， 意特 [静]
 ئالە 下见
 ئالە شەرىڭنى <习> ① 了全你归都好， 妙， 好②
 的样
 ئالەت 具阳 <理生> [静]
 ئالەم ① 宙宇 [静]: ئالەمنىڭ كېلىپ چىقىشى
 源起的宙宇
 ② 世人， 间世， 道世: قىيىن ئىش يوق ئالەمدە، كۆڭۈل
 قويغان ئادەمگە. 事难无上世. 人心有怕只， 事难无上世.
 راستتىنلا ئۆزگەردىمۇ؟ 今天世道真的变了？ ③ 间时
 ئۇ بۇ يەردىن كەتكىلى نە ~ بولدى. 他离此地多时
 了. ④ <转> 多好， 多许: سەن كەتكەندىن كېيىن ~
 ئىشنى قىلىۋەتتىم. 你之后我好了多事.
 ئالەم ئايروپىلانى 机飞天航
 ئالەم بوشلۇقى 间空宙宇
 ئالەم بوشلۇقى ئۇرۇشى 战空太
 ئالەم توزىنى 尘宙宇 <天>
 ئالەم تۇراقلىق سانى <天> 数常宙宇
 ئالەم تېزلىكى <物> 度速宙宇
 ئالەم تىلشۇناسلىقى 学言语宙宇

ئالتۇن زاپىسى <经> 备储金黄
 ئالتۇن زايومى 债公金黄
 ئالتۇن سىناش چوكسى 牌对金
 ئالتۇن قوڭغۇز <动> 甲丁吉，子铃金
 ئالتۇن قىرغاۋۇل <动> 鸡锦
 ئالتۇن قوزۇق <动> 子桩金 (富财的久永为意)؛ ىر ~
 <谚> 子桩金是地土
 ئالتۇن كېيىنەك <动> 蝶风喙斑金
 ئالتۇن مېدال 牌金، 章奖质金
 ئالتۇن ھەل ① 金镀 ② 粉金
 ئالتۇن ۋاراق 箔金
 ئالتۇن ياللىق كاكئوس <植> 琥金
 ئالتۇن ياللىق كاكئوس 金镀
 ئالتۇن يۇلتۇز تاش 石星金
 ئالتۇن يىڭنە <医> 针金
 ئالتۇنشاخ <植> 花黄枝一
 ئالتۇنكۆز <静> 蛉草
 ئالتۇن - كۈمۈش <静> 银金؛ ~ چىققان يەردىن تۇغۇلۇپ
 ئۆسكەن يۇرت ياغىشى. <谚> 方地的银金产盛，
 土的家自如不，寓银寓金”同喻；乡故的长生己自
 。“寓
 ئالتۇنكۈل <植> 静 莲金
 ئالتۇنكۈللۈك <静> 的花莲金有
 ئالتۇنلۇق <静> ① 的子金有，的金产；~ ئۆيدىن كۆڭۈل.
 نىڭ تىنچلىقى ياغىشى. <谚> 静心如不，金万有家
 ② 陵金 (墓陵人伟指)
 ئالتۇنيارۇق <宗> 静 经明光金 (经佛)
 ئالتىلىك <静> 六，六
 ئالتىلىك پۈتۈنلەش <数> 四舍六入
 ئالتىمېتىر <静> 仪高测 <气，地>
 ئالتىنچى <静> 六第؛ ~ ئايدا ئالتە چاپان كېيىپتۇ، ئون ئىك.
 كىنچى ئايدا كالتە چاپان. <谚> 祥裕伴六穿份月六
 。“令节清不分”喻比；衫短穿却月二十
 ئالتىنچى ئاي 月六
 ئالتىنچى ئاينىڭ پاقىسىدەك يوقاپ كەتمەك 六像
 (向去知不人喻比) 迹匿声销样一蛙青的月
 ئالتىۋارىم <静> 子楞二 <方>
 ئالجىشماق «ئالجىماق» 态同共的
 ئالجىماق <动> 賸昏، 涂糊؛ بالام، قېرىغاندا ئالجىغان دادائىنى
 ئەپۇ قىل! 子孩! 你原谅，涂糊老你爸爸!

ئالېسېرقاماق <古> 动 凡不命自，强逞
 ئالتاي <静> 泰勒阿 (区地个一的区治自尔吾维疆新)
 ئالتاي ئاغمىخنى <动> 融香
 ئالتاي ئاق باش كالىسى <牧> 牛头白泰勒阿
 ئالتاي قارىغۇ چاشقىنى <动> 鼠泰勒阿
 ئالتاي قوبى <牧> 羊泰勒阿
 ئالتاي ئورمان پاقىسى <动> 蛙林泰勒阿
 ئالتاي <古> 静 袄皮皮狐②狸狐红①
 ئالتە <静> 六؛ ~ ئۆچكىگە يەتتە تېكە. <谚> 山
 母只六
 。“事于浮人”同喻；羊山公只七了配羊
 ئالتە ئاتار <军> 枪响六
 ئالتە پاتمان <堆大> 话堆大一
 ئالتە تەرەپلىك <数> 形边六
 ئالتە توك - توك <点丁> 寥 ~ 几无寥寥
 西东的几无寥 / ئادەم ~ 人个半一，人个几没
 指六؛ ~ ئادەم 指六، 人的头指个六
 ئالتە قىرلىق <数> 形棱六
 ئالتە كۈرەك <动> 驼骆岁七
 ئالتە كۈنلۈك ئالەم <世尘日六> (暂短之世今喻)
 ئالتە ياقلىق <数> 体面六
 ئالتەيلەن <静> 人六
 ئالتۇن <静> ① 金，金子؛ ساپ ~ 金纯 / يوقالغان پىچاق.
 نىڭ سېپى ~ . <谚> 的. 金子是儿把子刀的了丢
 باشلىق داداڭ بىلەن قالغۇچە، ياخما باشلىق ئاناڭ بىلەن قال.
 <谚> 面垢头蓬跟如不，爸爸的银戴金穿跟其与
 ② 妈的. 妈妈的. 的色金؛ ~ دەۋر 金黄 代时 / ~ باشاق
 ③ 穗麦的色黄金 的贵可، 的般子金 穗麦的色黄金
 告忠的般子金
 ئالتۇن ئاكسىيسى <经> 券金黄，券证金黄
 ئالتۇن بازىرى <经> 场市金黄
 ئالتۇن بىرلىكى تۈزۈمى <经> 制位本金
 ئالتۇن بېلىق <动> 鱼金 (用赏观)
 ئالتۇن پېرىمىئۇمى <经> 水贴金黄
 ئالتۇن پوتال 粉金
 ئالتۇن توپچا <植> 菊圆桂
 ئالتۇن ئاجادۇق 器金
 ئالتۇن چايقاش 金淘
 ئالتۇن رەڭ مۈشۈك <动> 猫锦，猫色黄金
 ئالتۇن رودىسى 石矿金
 ئالتۇن رۇبلى <经> 布卢金

前向, 进前 ماقىماق ~ 前朝, 前往, 前向 [静] ئالغا
 进前, 利胜了为! ~ غەلبە ئۈچۈن / 走
 فتىش ئۈچۈن ~ ! 啊冲, 人敌灭了为!
 ئالغا باسماق ① 步进, 进前, 走前向
 前标目着朝 ~ باشانغا قاراپ / 步五走前向
 步进习学 ~ ئۆگىنىشتە / 进
 ئالغا سۈرمەك ① 进促, 动推, 进推
 把社推会进前向 ② 调强: ئۇ دائىم ئۆز پىكرىنى ئالغا
 سۈرىدۇ. 见意的己自调强常经他
 看前向 قارىماق
 头前到走 ئالغا كەتمەك
 ئالغا ئىلگىرىلىمەك = ئالغا باسماق
 ئالغۇ - بەرگۈ [静] 来往济经, 帐(来往)
 گۈنى ھېسابلىماق / 帐算 / 来往
 来往
 方买 [静] ئالغۇچى
 贷信方买 <经> ئالغۇچى كىرىدىتى
 猎捉捕于善 ① [静] 的物捉捕于善 ~ بۈركۈت
 的钱挣能 ② 鹰的物
 攫于善 ② 物猎捕善 ① 式形词名的 «ئالغۇر»
 钱赚会, 取
 物之拿应, 西东的得应 [静] ئالغۇلۇق
 者集收 <古> [静] ئالغىنچى
 法耳阿 <物> [静] ئالفا
 子粒法耳阿 زەررىچىسى
 射线法耳阿 ئالفا نۇرى
 ئالفاۋىت = ئېلىپبە
 子杞枸 <植> [静] ئالقات
 欢 ③ 赞称, 奖夸 ② 愿祝, 福祝 ① <古> [动] ئالقماق
 呼欢, 迎
 止终, 毕完, 束结, 少减 <古> [动] ئالقىماق
 部全, 切一 <古> [静] ئالقۇ
 扬赞, 赞称, 彩喝, 好叫手拍 <古> [动] ئالقىتىماق
 ئالقىش [静] ① 欢迎: يېڭى شەكىلدىكى دېھقانچىلىق سايمانلىرى
 的民农了到受具农式新. دېھقانلارنىڭ ئالقىشىغا ئېرىشتى.
 ② 声掌: گۈلدۈراس ~ 声掌的般鸣雷 / ~ ياك.
 好叫手拍 ئېتىماق بارىكالا
 ئالقىشقا سازاۋەر بولماق = ئالقىشقا ئېرىشمەك
 ئالقىشقا ئېرىشمەك ① 受到欢迎: ئۇ ئاممىنىڭ ئالقىشىغا
 ئېرىشتى. ② 受到欢迎的众群了到受他.

赔骗 ئالداپ تۆلتىش
 卖拐 ساتماق ئالداپ
 ئالدىن [静] 先优, 先事, 先预: نېمە ئۈچۈن ماڭا ~ ئېيت.
 مىدىڭ؟ 我诉告不先么什为你. ۋەدە قىلىشقا.
 ندۇق. 先在约有们我. ~ ئۆگىنىش / 习预 ~ خەۋەردار
 قىلماق 先事打招呼 / ~ تەربىيىلىنىش ھوقۇقى 先优 教受
 利权育
 批审置前 ئالدىن تەستىقلاش
 分预 ئالدىن تەقسىملەش
 购预 ئالدىن سېتىۋېلىش
 觉先 ئالدىن سېزىش
 的见预有 ئالدىن كۆرەر
 明之见先, 性见预 ئالدىن كۆرەرلىك
 见预 ئالدىن كۆرۈش
 力应预 <建> ئالدىن كۈچەندۈرۈش
 人制发先, 手下先 ئالدىن مۇشت كۆتۈرمەك
 头拳拳先鬼小胆 <谚> . ئالدىن مۇشت كۆتۈرەر.
 馈前 ئالدىن ئىنكاس
 式解预 <数> ئالدىن يېشىم
 先事, 先预 [静] ئالدىنئالا ~ تەييارلاپ قويغان سوئال
 题问的好备准先事
 ① [静] 的面前, 的头前: ~ پوست 前 / 哨
 排前 / ~ يېرىم يىل ② 年半前 <转> 人前
 ۋە ئالدىنقىلار قىلىپ باقمىغان ئۇلۇغ ئىش 人前 做未
 ③ 列前: 前. ئۇ ئۇزۇنغا يۈگۈرۈش تۈرى بويىچە ~
 茅前列名上目项跑长在他. قاتارغا ئۆتتى.
 叉前(的车行自) ئالدىنقى ئاچا
 项前 <数> ئالدىنقى ئەزا
 舱等头 ئالدىنقى بۆلمە
 期前 <生> ئالدىنقى دەۋر
 派漫浪期早 <艺, 文> ئالدىنقى رومانتىزم
 线前 سەپ ئالدىنقى سەپ
 件条决先, 提前 ئالدىنقى شەرت
 尖顶, 列前 ئالدىنقى قاتار
 极前 <电> ئالدىنقى قۇتۇپ
 沿前 ئالدىنقى قىرغاق
 ① 前一部 <军> ② 分部 ③ 队部 头先
 卫前 <体> ئالدىنقى مۇداپىئەچى
 锋前 <体> ئالدىنقى ھۇجۇمچى
 去失, 失丢, 偷被 <古> [动] ئالسىقماق

。了死已早他
ئاللىقاچانقى 的早老〔静〕: 的前以久很, 的; кона خامانى
 قايتا سورۇش ھاجەت ئەمەس. 弹重须无调老的去过已早
 。提再要必没事的去过已早
ئاللىقانچە 〔静〕: 次少多知不 〔静〕: 次少多过调强他对知不我话这
 لىدىم. 怎知不 〔静〕: 的样怎知不 〔静〕: 怎知不 تۇيغۇ نەكىتە.
ئاللىقانداق 觉感种一的样
ئاللىقاياق 〔静〕: 里哪知不, 方何知不: بۇ قىزنىڭ گېپىنى
 ئاڭلاپ, ۇنىڭغا بولغان غەزىپىم ئاللىقاياققا ئۇچۇپ كەتتى. 听了
 。了去儿哪到跑知不也火的子肚我一, 话的娘姑这
ئاللىقايسى 〔静〕: 个哪知不 (件): 〔静〕: 哪知不 ئىش
 事件
ئاللىقىيەر 〔静〕: 处何知不, 方地么什知不: ئۇ نەرسىلەر
 ئاللىقىيەردە قالدى. 了方地么什在落知不西东些那
ئاللىكىم 〔静〕: 谁是知不
ئاللىنىمە 〔静〕: 么什知不: ھېسىلغان ماشىنا
 着装知不
 车汽的么什
ئالما 〔静〕 <植> ① 果苹 ② 树果苹
 ئالما بەلىش <食> 饼儿馅果苹
 ئالما شەرىپىتى 汁果苹
 ئالما قېقى 干果苹
 ئالما مۇرابباسى 酱果苹
ئالماس 〔静〕 <矿> 石钻, 石刚金
 戒钻, 指戒石
 ئالماس دولتا <矿> 头钻石刚金
ئالماش¹ 〔静〕 <语> 词代
ئالماش² 〔静〕 的错交
 ئالماش بۇلۇڭ <数> 角错交, 角错
 ئالماش رىتىملىق ئۇدار <艺> 拍节错交
 ئالماش قاپىيە <文> 韵叠重
ئالماشتۇرغۇچ 〔静〕 器换变
ئالماشتۇرما 下见
 ئالماشتۇرما جۈملە <语> 句装倒
 ئالماشتۇرما ھۆججەت 文换
ئالماشتۇرماق «ئالماشماق» 态动使的, 换交, 流交: كۆ-
 ئۇيخانىغا بېرىپ كىتاب ~ 到图书馆换书 / ئاۋاز ~ 货换
 品商换交 / پىكىر ~ 见意换交 / غىزىمەت تەجرىبىلىرىنى
 验经作工流交 ~
 ئالماشتۇرۇپ تېرىماق <农> 茬换

态动使的 «ئالغشلاماق»
ئالغشلاماق 态同共的 «ئالغشلاماق»
ئالغشلاماق 态动被的 «ئالغشلاماق»
 迎欢掌鼓 ~ چاۋاك چېلىپ 〔动〕: 迎欢
ئالغىغ 〔静〕 <古> 的久长②的阔宽, 的广宽①
 的远
ئالغىنچىسىز 〔静〕 <古> 的硕丰, 的富丰
 的竭不之用, 尽不之取, 的
ئالغىنماق 〔动〕 <古> 束结, 结完
ئالكان 〔静〕 <化> 炔属烷, 类烷
ئالكوگول 〔静〕 <化> 醇乙, 物化醇, 醇
ئالكوگوللاشماق 〔动〕 <化> 化醇
ئالكوگولسىز 〔静〕 毒中精酒
ئالكىن 〔静〕 <化> 炔焬, 焬
ئالگىرات 〔静〕 <植> 子李黄
ئالگىبرا (ئالگىبراسى) 〔静〕 <数> 数代
ئالگىبراشۇناس 〔静〕 家学数代
ئالگىبراشۇناسلىق 〔静〕 学数代
ئالگىبرالىق 〔静〕 的数代
ئالگىبرالىق ئەمەل <数> 算运数代
ئالگىبرالىق بەلگە <数> 号符数代
ئالگىبرالىق نەكىلىمە <数> 程方数代
ئالگىبرالىق ئىپادە <数> 式数代
ئاللا 〔静〕 <宗> 拉安, 主真: ھەرمىگەننى موللا بەر-
 مەس. <谚> 了不给也拉毛, 的给不拉安
ئاللا ئېيتماق 谣歌唱(们人醒叫了为晚夜月斋)
ئاللا 〔叹〕 哪呀, 哪: ~, يامان بولدى! 了糟, 哪天!
ئاللاتائالا 〔静〕 <宗> 拉安的上无高至
ئاللا - توۋا 〔静〕 地喊天呼
ئاللا - توۋا دېمەك 天连苦叫, 地喊天呼
ئاللا - چۇقان 〔静〕 叫大喊大
ئاللا - چۇقان كۆتۈرمەك 叫大喊大
ئاللا - كاللا 〔静〕 叫大喊大, 地喊天呼
ئاللا - كاللا دېمەك 叫大喊大
ئاللاھۇئەكبەر 〔静〕 <宗>, <习> 大伟拉安
ئاللىرگىيە = زيادە سېزىچانلىق كېسىلى
ئاللىبۇرۇن 〔静〕 就早, 已早: ~ سىناق قىلغان 过试就早
ئاللىبىر 〔静〕 哪知不 〔静〕: 个一 ~ سورۇن 哪知不 个一
ئاللىغ 〔静〕 <古> 滑巨奸老, 子骗
ئاللىقاچان 〔静〕 经已, 就早, 已早: ۇ ~ ئۆلۈپ كەتكەن.

带 ~ خاراكتېر / 色颜有 ~ رەڭ: 有含, 有带⑭! 吧
 着含中眼 ~ كۆزگە ياش / 质性……含, 质性……有
 树了到躲我. 躲⑮水泪. دورەخ سايسىغا ئۈزۈمنى ئالدىم. چار بازار.
 下荫 ۱۶. 有同些动词连用表行示是为假装: ۱۷. 假假

报看装假 ۱۸. 假假内行 / ۱۹. 假假内行
 报看装假 ۲۰. 假假内行 / ۲۱. 假假内行
 报看装假 ۲۲. 假假内行 / ۲۳. 假假内行
 报看装假 ۲۴. 假假内行 / ۲۵. 假假内行

报看装假 ۲۶. 假假内行 / ۲۷. 假假内行
 报看装假 ۲۸. 假假内行 / ۲۹. 假假内行
 报看装假 ۳۰. 假假内行 / ۳۱. 假假内行
 报看装假 ۳۲. 假假内行 / ۳۳. 假假内行

报看装假 ۳۴. 假假内行 / ۳۵. 假假内行
 报看装假 ۳۶. 假假内行 / ۳۷. 假假内行
 报看装假 ۳۸. 假假内行 / ۳۹. 假假内行
 报看装假 ۴۰. 假假内行 / ۴۱. 假假内行

报看装假 ۴۲. 假假内行 / ۴۳. 假假内行
 报看装假 ۴۴. 假假内行 / ۴۵. 假假内行
 报看装假 ۴۶. 假假内行 / ۴۷. 假假内行
 报看装假 ۴۸. 假假内行 / ۴۹. 假假内行

报看装假 ۵۰. 假假内行 / ۵۱. 假假内行
 报看装假 ۵۲. 假假内行 / ۵۳. 假假内行
 报看装假 ۵۴. 假假内行 / ۵۵. 假假内行
 报看装假 ۵۶. 假假内行 / ۵۷. 假假内行

报看装假 ۵۸. 假假内行 / ۵۹. 假假内行
 报看装假 ۶۰. 假假内行 / ۶۱. 假假内行
 报看装假 ۶۲. 假假内行 / ۶۳. 假假内行
 报看装假 ۶۴. 假假内行 / ۶۵. 假假内行

报看装假 ۶۶. 假假内行 / ۶۷. 假假内行
 报看装假 ۶۸. 假假内行 / ۶۹. 假假内行
 报看装假 ۷۰. 假假内行 / ۷۱. 假假内行
 报看装假 ۷۲. 假假内行 / ۷۳. 假假内行

报看装假 ۷۴. 假假内行 / ۷۵. 假假内行
 报看装假 ۷۶. 假假内行 / ۷۷. 假假内行
 报看装假 ۷۸. 假假内行 / ۷۹. 假假内行
 报看装假 ۸۰. 假假内行 / ۸۱. 假假内行

报看装假 ۸۲. 假假内行 / ۸۳. 假假内行
 报看装假 ۸۴. 假假内行 / ۸۵. 假假内行
 报看装假 ۸۶. 假假内行 / ۸۷. 假假内行
 报看装假 ۸۸. 假假内行 / ۸۹. 假假内行
 报看装假 ۹۰. 假假内行 / ۹۱. 假假内行

收吸换交 <化> ئالماشتۇرۇپ سۈمۈرۈش
 值价换交 <经> ئالماشتۇرۇش قىممىتى
 态同共的 «ئالماشتۇرماق»
 态动被的 «ئالماشتۇرماق»

子换交 <生> [静] ئالماشقۇچ
 岗换 ~ ۱. 更迭, ۲. 交替, ۳. 换
 更迭朝 ۴. 交替旧新 ~ ۵. 交替旧新
 更迭朝 ۶. 交替旧新 ~ ۷. 交替旧新
 更迭朝 ۸. 交替旧新 ~ ۹. 交替旧新

更迭朝 ۱۰. 交替旧新 ~ ۱۱. 交替旧新
 更迭朝 ۱۲. 交替旧新 ~ ۱۳. 交替旧新
 更迭朝 ۱۴. 交替旧新 ~ ۱۵. 交替旧新
 更迭朝 ۱۶. 交替旧新 ~ ۱۷. 交替旧新

更迭朝 ۱۸. 交替旧新 ~ ۱۹. 交替旧新
 更迭朝 ۲۰. 交替旧新 ~ ۲۱. 交替旧新
 更迭朝 ۲۲. 交替旧新 ~ ۲۳. 交替旧新
 更迭朝 ۲۴. 交替旧新 ~ ۲۵. 交替旧新

更迭朝 ۲۶. 交替旧新 ~ ۲۷. 交替旧新
 更迭朝 ۲۸. 交替旧新 ~ ۲۹. 交替旧新
 更迭朝 ۳۰. 交替旧新 ~ ۳۱. 交替旧新
 更迭朝 ۳۲. 交替旧新 ~ ۳۳. 交替旧新

更迭朝 ۳۴. 交替旧新 ~ ۳۵. 交替旧新
 更迭朝 ۳۶. 交替旧新 ~ ۳۷. 交替旧新
 更迭朝 ۳۸. 交替旧新 ~ ۳۹. 交替旧新
 更迭朝 ۴۰. 交替旧新 ~ ۴۱. 交替旧新

更迭朝 ۴۲. 交替旧新 ~ ۴۳. 交替旧新
 更迭朝 ۴۴. 交替旧新 ~ ۴۵. 交替旧新
 更迭朝 ۴۶. 交替旧新 ~ ۴۷. 交替旧新
 更迭朝 ۴۸. 交替旧新 ~ ۴۹. 交替旧新

更迭朝 ۵۰. 交替旧新 ~ ۵۱. 交替旧新
 更迭朝 ۵۲. 交替旧新 ~ ۵۳. 交替旧新
 更迭朝 ۵۴. 交替旧新 ~ ۵۵. 交替旧新
 更迭朝 ۵۶. 交替旧新 ~ ۵۷. 交替旧新

更迭朝 ۵۸. 交替旧新 ~ ۵۹. 交替旧新
 更迭朝 ۶۰. 交替旧新 ~ ۶۱. 交替旧新
 更迭朝 ۶۲. 交替旧新 ~ ۶۳. 交替旧新
 更迭朝 ۶۴. 交替旧新 ~ ۶۵. 交替旧新

更迭朝 ۶۶. 交替旧新 ~ ۶۷. 交替旧新
 更迭朝 ۶۸. 交替旧新 ~ ۶۹. 交替旧新
 更迭朝 ۷۰. 交替旧新 ~ ۷۱. 交替旧新
 更迭朝 ۷۲. 交替旧新 ~ ۷۳. 交替旧新

ئاليلىرى 〔静〕 下殿，下陞； پادشاه ~ 下陞王国 / ؤد.
 زىر ~ 下阁巨大
 ئاليلىق «ئالى» 式形词名的
 ئاليشىل 〔静〕 花花绿绿 ~ كۆڭلەك 花花绿绿的
 ئاليشىللىق «ئاليشىل» 式形词名的؛ باغچا ئىچى ئاليشىپ.
 شىللىققا تولدى. 红嫣紫姹里园公.
 ئاليشىماق «ئالايماق» 态同共的
 ئاليومىن 〔静〕 铝
 ئاليومىن قەغەز 铝箔铝
 ئام 〔静〕 <方> 户阴
 ئامچا¹ 〔静〕 <方> 靶
 ئامچا² 〔静〕 <古> 犁木
 ئامارى 〔静〕 <古> 一些某，一些
 ئامال (ئامالى) 〔静〕 法办؛ ئامالىم يوق دېگۈچە، ئەقلىم يوق دېگىن. <谚> 法办没说其与，慧智没说如不倒.
 ئامال تاپماق 法设، 法办想؛ قىيىنچىلىقلارنى يېغىش ئا.
 مالىنى تېپىش كېرەك. 法设要，法办服克难.
 ئامال قانچە <习> 法办么什有، 何奈可无
 ئامال قىلماق = ئامال تاپماق
 ئامال - چارە 〔静〕 法办؛ بارلىق ئامال - چارلەرنى تاپماق
 法设方想؛ 法办切一尽想
 ئامالسىز 〔静〕 法办没، 法无، 奈无؛ مەن راستتىنلا ئۇنىڭغا ~ قالدىم. 法办没他拿真我. ~ ئىش 法办没的
 事 / ئۇ ئىككى ئىشنى تەڭ قىلىشقا ~ ئىدى. 法办无他同时间.
 事件两做
 ئامالسىزلىق «ئامالسىز» 式形词名的؛ ئۇ ئامالسىزلىقتا ئو.
 قۇشتىن قالدى. 法办无于奈出.
 ئامان 〔静〕 安平，安； ئىل ~ شەھىرىڭك ~ . <谚> 国
 安民泰
 ئامان بولماق 安平، 安； ئامان بولۇڭك ! 祝您安平!
 باش ئامان بولسا، دوپپا تېپىلار. <谚> 住保象脑
 寻好. ئانا يۇرتۇڭك ئامان بولسا، رەڭگى رويۇڭك سامان بولماس.
 <谚> 心安神定，安土故
 ئامان قالماق ① 救得، 免幸؛ ئۇ قاراقچىلاردىن ئامان قال.
 ② 住保性命，活下来؛ سىلەر قانداق قىلىپ ئامان قالدۇڭك.
 لار؟ 你们是怎么活下来的？
 ئامانەت 〔静〕 ① 存放，的存寄，的付托؛ سىزگە بىر ~
 سۆز بار ئىدى. 一有付托的你话. ئامانەتنى تۇتماڭك،
 يوقالسا ئۆلەرسىز، تام تۇۋىدە ئولتۇرماڭك، يىقىلسا ئۆلەرسىز.

قالسا، قانداق قىلار؟ 他一万遭不到，怎么办呢？
 ئالمان 〔静〕 人众，群人
 ئاللىق 〔静〕 ① 博学② 学者派的； مېنىڭ ئاللىدا تولا
 ~ قىلما! 我在别你！头派的学者弄卖前面
 ئالنى 〔静〕 <古> ① 额，头额，额前； ② 子门脑，出突
 物出突，部
 ئالنىماق 〔动〕 <古> 执争，夺争
 ئالىۋار 〔静〕 <动> 名鸟，鸢同小大，鸢谓可一
 ئالىي 〔静〕 最高，的崇高，的级高； ~ ھوقۇقلۇق
 ئورگان 最高权利机构 / ~ بىلىم يۇرتى 高等学府
 ئالىي ئاگرانوم 高级农艺师
 ئالىي ئالگېبرا <数> 高等代数
 ئالىي بوغالتىر 高级会计师
 ئالىي پېداگوگىكا 高等教育学
 ئالىي تاشيول 高级公路
 ئالىي تەرجىمان 译审
 ئالىي تېخنىكوم 大专
 ئالىي جازا <法> 刑极
 ئالىي دەرىجىلىك 高级，等高
 ئالىي دەرىجىلىك جانلىقلار <生> 高等生物
 ئالىي دەرىجىلىك ئۆسۈملۈك <植> 高等植物
 ئالىي سوت 高级法院
 ئالىي قوماندان 最高统帅
 ئالىي لىكتور 高级讲师
 ئالىي مائارىپ 高等教育
 ئالىي ماتېماتىكا 高等数学
 ئالىي مەكتەپ 高等学，校
 ئالىي مەكتەپ پىسخولوگىيىسى 高等心理学
 ئالىي مۇخبىر 高级记者
 ئالىي مۇھەررىر 编审
 ئالىي ئىقتىسادچى 高级经济师
 ئالىي ئىستاتىستىكىچى 高级统计师
 ئالىي ئىنژېنېر 高级工程师
 ئالىي يوليورۇق 最高指示
 ئالىجاناپ 〔静〕 高尚的，的崇高，的高尚； ~ ئادەم 高尚的人 / ~ خىسلەت 高尚品质，高规格 / ~ ئىش 高尚的事业
 ئالىجانابىلار كېلىشىمى 君子协定
 ئالىجاناپلىق «ئالىجاناپ» 式形词名的

态动使的 «ئامىياكلاشماق» ئامىياكلاشتۇرماق
 态动被的 «ئامىياكلاشتۇرۇلماق» ئامىياكلاشتۇرۇلماق
 化氨 <化>〔动〕 ئامىياكلاشماق
 的氨 <化>〔静〕 ئامىياكلىق
 化基氨，物化氨 <化> ئامىياكلىق بىرىكمە
 物合
 炭泥化氨 تورف ئامىياكلىق
 ئامنىئون = باش سۈيى پەردىسى
 的膜羊无〔静〕 ئامنىئونسىز
 物动膜羊无 <动> ئامنىئونسىز ھايۋان
 的膜羊有〔静〕 ئامنىئونلۇق
 物动膜羊 <动> ئامنىئونلۇق ھايۋان
 槐穗紫，槐绵 <植>〔静〕 ئامورپا
 旧折〔静〕 ئامورتىزاتسىيە
 态形非 <语>②的晶结非 <化>①〔静〕 ئامورف
 的根词，的
 语根词，言语态形非 <语> ئامورف تىل
 体晶结非 ئامورف جىسىم
 物质晶结非 ئامورف ماددا
 子梨②树梨① <植>〔静〕 ئامۇت
 的型子梨〔静〕 ئامۇتسىمان
 园梨，林梨②的梨有①〔静〕 ئامۇتلۇق
 子院的树梨有 ئامۇتلۇق ھويلا
 园梨 ئامۇتلۇق باغ
 品礼，物礼 <古>〔静〕 ئامۇچ
 人众〔静〕 ئامۇخاس
 河姆阿 <地>〔静〕 ئامۇر
 鼬艾小 <动> ئامۇر سېسىق كۆزەنى
 木银金 <植> ئامۇر ئۇچقىتى
 呆口瞪目，惊吃 <古>〔动〕 ئامۇشماق
 实老②的安平，的静平，的静宁① <古>〔静〕 ئامۇل
 的和温格性，的
 宁安，定安，心安，心安 <古>〔静〕 ئامۇللۇق
 洲美，国美 <地>〔静〕 ئامېرىكا
 兰舌龙 <植> ئامېرىكا ئاگاۋىسى
 菊目蛇 <植> ئامېرىكا جۇخارى
 元美 <经> ئامېرىكا دوللىرى
 芦葫西 <植> ئامېرىكا كاۋىسى
 参洋西 <植> ئامېرىكا مېھرىگىياسى
 式美〔静〕 ئامېرىكان

爱喜，欢喜 ئامراقلىقى كەلمەك
 情钟一见，上爱 <古>〔动〕 ئامرانماق
 ،是老，是总，往往，常时，常经 <古>〔静〕 ئامىرۇ
 时随
 得理安心，息歇，息安 <古>〔静〕 ئامرۇلماق
 品牲牺，品祭 <古>〔静〕 ئامشۇ
 子李 <古，植>〔静〕 ئامشۇي
 棍草回 <方>〔静〕 ئامغاي
 众群〔静〕 ئامما
 下见 ئامماننىيە
 生花水 <植> ئامماننىيە ئوتى
 铵 <化>〔静〕 ئامموني
 定固铵 <化> ئامموني تۇراقلىقى
 铵化氯 <化> ئامموني خلور
 的化众大，的俗通〔静〕 ئاممىباب
 学文俗通 ئاممىباب ئەدەبىيات
 言语的化众大，言语的俗通 ئاممىباب تىل
 态动使的 «ئاممىبابلاشماق» ئاممىبابلاشتۇرماق
 态同共的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 态动被的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 化众大〔静〕 ئاممىبابلاشماق
 式形词名的 «ئاممىباب» ئاممىبابلىق
 业事的众群 ئاممىبابلىق ئىشلار ~ : 的公共，的众群〔静〕 ئاممىبابلىق
 场所公共 ئاممىبابلىق سورۇن
 体团众群 ئاممىبابلىق تەشكىلات
 作工众群 ئاممىبابلىق خىزمەت
 筑建公共 <建> ئاممىبابلىق قۇرۇلۇش
 点观众群 ئاممىبابلىق نۇقتىئىنەزەر
 所厕公共 ئاممىبابلىق ھاجەتخانا
 动运众群 ئاممىبابلىق ھەرىكەت
 线路众群 ئاممىبابلىق يول
 态动使的 «ئاممىبابلاشماق» ئاممىبابلاشتۇرماق
 态同共的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 态动被的 «ئاممىبابلاشتۇرۇلماق» ئاممىبابلاشتۇرۇلماق
 化众大，化众群〔动〕 ئاممىبابلاشماق
 群有具 性众群〔静〕 ئاممىبابلىق ئىگە خىزمەت
 作工的性众
 氨 <化>〔静〕 ئاممىياك
 水氨 <化> ئاممىياك سۈيى
 液溶氨 <化> ئاممىياك ئېرىتمىسى

盘母 <机> ئانا دىسكا

干未臭乳 ئانا سۈتى ئاغزىدىن كەتمىگەن
ئانا سۈتىدىن ھالال ھالدا، 得当所理， 得当所理： ماڭا بۇ
پاقلان ~، چۈنكى ئۇنى يېرىم ئاي كېسەك قۇيۇپ تاپقان پۇلۇمغا
ئالغان. 砖打月个半用我是， 得当所理我是羔羊只这.
的买钱工的坯

司公母 ئانا شىركەت

法母 <法> ئانا قانۇن

机母 ئانا ماشىنا

校母 ئانا مەكتەپ

王蜂 ئانا ھەرە

国故، 国祖 ئانا ۋەتەن

土故، 乡故 ئانا يۇرت

ئاندىن تۇغما 条条赤， 挂不丝一： ئۇ كارۋاتتا ~ ھا.
لەتتە ياتاتتى. 上床在躺地条条赤他.

子母 [静] ئانا - بالا

子母 [静] ئانا - بالىلىق [静] 的子母： ~ مېھىر - مۇھەببەت

系关系子母 مۇناسىۋەت / 情感

解体人 ئاناتومىيە [静] 解剖، 学解剖： ئادەم ئاناتومىيىسى

剖解体人، 学剖

的剖解، 的学解剖 [静] ئاناتومىيىلىك

学理生剖解 ئاناتومىيىلىك فىزىئولوگىيە

聪因) 娘姑的人疼， 娘姑的爱可 <古> [静] ئاناچ

(娘姑小的爱疼人令而灵机， 慧

味气是人引朵花， 香实子是人引榴石 <植> [静] ئانار

بلەن. 榴石 <植> [静] ئانار ~ ئۇرۇقى بلەن، گۈل پۇرۇقى

香

汁榴石 ئانار شەرىپىتى

石子榴石 [静] ئانارتاش

ئانارخىزم = ھۆكۈمەتسىزلىك

ئانارخىزمچى = ھۆكۈمەتسىز

花榴石 <植> [静] ئانارگۈل

园榴石، 林榴石②的榴石有، 的榴石① [静] ئانارلىق

园榴石 ئانارلىق باغ

草鳞腺 <植> [静] ئاناغال

近乃安 <药> [静] ئانالىگىن

下见 ئانالوگ

机算计拟模 ئانالوگ كومپيۇتېر

法推类， 理推比类 <逻辑> [静] ئانالوگىيە

的析解， 的析分 [静] ئانالىتىك

袜皮式美 ئامېرىكان مەسە

靴皮式美 ئامېرىكان ئۆتۈك

人洲美②人国美① [静] ئامېرىكىلىق

佛陀弥阿 <宗> [静] ئامتابا

态动使的 «ئامدلاشماق» ئامدلاشتۇرماق

态动被的 «ئامدلاشتۇرۇلماق» ئامدلاشتۇرۇلماق

化基氨 <化> [动] ئامدلاشماق

多米阿 <化> [静] ئامدول

林比基氨 <药> [静] ئامدۇبىرىن

脞 <化> [静] ئامدىن

素因性定决 ~ ھەل قىلغۇچ : 素要، 素因 [静] ئامىل

场市素要 ئامىل بازىرى

说素因 ئامىل تەلىماتى

酶粉淀 <化> [静] ئامىلازا

壳(果) <古> [静] ئامىلە

子甘余 <植> [静] ئامىلە

酶粉淀胰 <理生> [静] ئامىلوپسىن

准主祈”为意， 语用祷祈) 门阿 <习， 宗> [静] ئامىن

(“求所我

虫形变， 巴米阿 <生> [静] ئامىوبا

的巴米阿 [静] ئامىوبالىق

疾痢巴米阿 <医> ئامىوبالىق تولغاق

刻片， 间瞬 [静] ئان : سىز ساقلاپ تۇرۇڭ، ئانغىچە مەن يېتىپ

كېلىمەن. 到就刻片我， 着等先你.

ئانا [静] ئانا، 妈妈， 亲母① : ئۇز ~ 娘亲， 娘生 / 母 - ئۇ.

گەي ~ 娘后， 娘继 / 母 ~ ئايغىدا جەننەت بار. <谚> 母

亲脚是下天堂. ئانىسى غورا يېسە، قىزىنىڭ چىشى قاماپتۇ.

<谚> 娘大， 妈大②. 牙了倒儿女， 杏青吃亲母

您， 妈大？ قەيدىدىن كەلدە؟ (对女长年性的尊称) : ~،

从哪来儿③ 源头： زۇكام كېسەلنىڭ ئانىسى. 疾是冒感.

病之源④. 母： ~ قۇشقاچ پاتقان كاماغا بالا قۇشقاچ

雀麻母下得容不容却洞墙的雀麻. <谚> 小下不容却洞墙

雀麻.

ئانا باشقا بىر تۇغقان 母异父同

ئانا تاختا <电> 板母

ئانا تىل <语> ① 语母， ② 语族本(学小) 语文

ئانا جەمەت 母系亲属 : ھاشىم مېھرىنىساغا ~ يېقىن تۇغ.

ئانا جەمەت 母系亲属 : ھاشىم مېھرىنىساغا ~ يېقىن تۇغ.

岩母， 质母 <地> ئانا جىنىس

树母 <植> ئانا دەرەخ

ئانتىسېرۇم <生>〔静〕 清血抗
 ئانتىسكلون <气>〔静〕 旋气反
 ئانتىكاتالزاتور <化>〔静〕 剂化催反
 ئانتىگېن <生>〔静〕 原抗，原体抗
 ئانتىگېپرون <物>〔静〕 子超反
 ئانتىلوگارىفما <数>〔静〕 数对反
 ئانتىماگنىت <物>〔静〕 体磁反
 ئانتىبىئوتىكلار <药>〔静〕 素菌抗，素生抗
 ئانتىنومىيە <逻>〔静〕 反背律二
 ئانجىرغا <方>〔静〕 的肉长不了吃
 ئانچە <静> 〔静〕 么怎不，太不(定否于用)：ئىسسىق ئە،
 مەس ئە، 好么怎不 مەس ئە / ياخشى ئەمەس ئە
 好太不
 ئانچە - مۇنچە <静> 〔静〕 许些，许稍，少多，略粗：يۈزىدە
 ~ چىچەك ئىزى بار 上脸些有 儿点麻 / ~ يامغۇر ياغدى
 多 雨儿点了下 儿点。 ~ خەت تونۇماق 儿识略 字大个
 ئانچۇ <古>〔静〕 品奖，赏奖，励奖，奖
 ئانچۇلاماق <古>〔动〕 重器，视重，敬尊
 ئانچۇلايۇ <古>〔静〕 类同，种同，样同
 ئانچىكى <静> 〔静〕 常常平平① 而已而此如：بىر ئىش
 常常 事件一的 桩一事小 ② 随便：دەپ قويغان
 گەپ 的说便随
 ئانچىلا = ئۇنچىلا
 ئانچىلىك <静> 〔静〕 儿点么那，许些，儿点丁一：ئىش قاندا
 چىلىك ئىش . 么什算，(事小) 儿点么那
 ئانچۇالا = ئۇنچۇالا
 ئاندا <静> 〔静〕 儿那在
 ئاندا - ساندا <静> 〔静〕 ① 而时，或间，尔偶：ئوق چىقىدە
 رىپ قويماق 而时 儿打而时 枪几打 或间，枪几打 ② 少多，微稍
 ~ ياخشى ئىش قىلىش ئەس ئەمەس . 偶尔 做点好事 不并事
 难 . چاچلىرىغا ~ ئىناق سانجىلغان 发头 多些有 花
 白 / ئۇلار بىلەن ~ پاراڭلىشاتتىم . 我和他 们有时 一聊
 儿 .
 ئانداق = ئۇنداقتا
 ئانداقچى - مۇنداقتىكى = ئۇنداقتىكى - مۇنداقتىكى
 ئانداق - مۇنداقتىكى = ئۇنداقتىكى - مۇنداقتىكى
 ئانداقلىق <地>〔静〕 石柱红
 ئاندا - مۇندا <静> 〔静〕 尔偶，时有，然偶：ئۇ ~ كېلىپ
 تۇرىدۇ . 他偶 然一来 两趟 . ۇنداقتىكى ئەھۋال ~ بولۇپ تۇردە
 ۇ . 有时 生发 会的 样 况

ئانالىتىك تىل <语> 言语型析分
 ئانالىتىك خىمىيە <化> 学化析分
 ئانالىتىك ئىستراتېگىيە <地> 学层地析分
 ئانالىتىك شەكىل <语> 式形性析分
 ئانالىتىك فۇنكسىيە <数> 数函析解
 ئانالىتىك گېئومېترىيە <数> 解，学何几析解
 何几析
 ئانالىتىك مېخانىكا <物> 学力析分
 ئانالىتىك ئۇسۇل 法析分
 ئانالىتىك ئىپادە <数> 式析解
 ئانالىتىك ئىستىلىستىكا <语，文> 学辞修析分
 ئانالىز <静> 〔静〕 析分：مىكرۇ ~ 析分观微 / مىقدار ئانالىزى
 析分量定 / سۈپەت ئانالىزى 析分性定
 ئانالىز تارازىسى 平天析分
 ئانالىز قىلماق 析分
 ئانالىزاتور <电>〔静〕 仪析分，器析分
 ئاناناس <植>〔静〕 梨凤，萝菠
 ئانايى <方>〔静〕 便方，易容
 ئانت = قىسىم
 ئانت ئىچمەك = قىسىم ئىچمەك
 ئانتاركىتىكا <地>〔静〕 洲极南
 ئانتاركىتىكا قىتىسى = ئانتاركىتىكا
 ئانتاگونىزم <哲>①〔静〕 盾矛的和调法无，抗对
 ② <物，生> 用作抗拮，抗拮
 ئانتاگونىيە <哲>〔静〕 抗对
 ئانتاگونىيىسىز <哲>〔静〕 的性抗对非
 ئانتاگونىيىسىز زىددىيەت <哲> 盾矛性抗对非
 ئانتاگونىيىسىزلىك <哲>〔静〕 性抗对非
 ئانتاگونىيىلىك <哲>〔静〕 的性抗对
 ئانتاگونىيىلىك زىددىيەت <哲> 盾矛性抗对
 ئانتانتا <静> 国约协
 ئانتاخور = قىسىمخور
 ئانتونىم = قارىمۇقارشى مەنىلىك سۆز
 ئانتىبىيلا <生>〔静〕 体疫免，体抗
 ئانتىپروتون <物>〔静〕 子质反
 ئانتېنا <静> 线天
 ئانتېناسىز <静> 〔静〕 ① 无天线 ② 无触角
 ئانتېنالىق <静> 〔静〕 ① 有天线 ② 有触角
 ئانتىپىرىن <药>〔静〕 林比替安
 ئانتىتوكسىن <医>〔静〕 素毒抗

表速风 <气>〔静〕 ئانېمومېتىر

长成，大长，大变 <古>〔动〕 ئانقىماق

妈大，母伯〔静〕 ئانىكا

太太老，娘大 <方>〔静〕 ئانىكا

莲支半 <植>〔静〕 ئانىگۈل

爱关地般亲母 كۆيۈنەك ~ ；地般亲母〔静〕 ئانىلارچە

④本母<植>③的亲母②的亲母有①〔静〕 ئانىلىق

蕊雌 <植>

头柱 <植> ئانىلىق ئاغزى

穗雌 <植> ئانىلىق باشاق

柱花 <植> ئانىلىق بويىنى

务义的亲母 ئانىلىق بۇرچ

体母 <生> ئانىلىق تەن

本母，株母 <植> ئانىلىق تۈپ

制系母 ئانىلىق تۈزۈم

系母 ئانىلىق سىستېمىسى

体子配雌 <植> ئانىلىق گامبىتا

花雌 <植> ئانىلىق گۈل

畜母 ئانىلىق مال

爱母 ئانىلىق مېھەر

胞细性雌 <牛> ئانىلىق ھۈجەيرە

胺苯，林尼阿 <化>〔静〕 ئانىلىن

子离阴 <物，化>〔静〕 ئانىئون

管行实其对并领首众公或长家当担①〔静〕 ئانىۋېشى

头的自各派两，中戏游孩小在②人女的重尊受的理

人头带，目

的交巴实老，的侮欺好〔静〕 ئانىي

ئانىي تاپماق 负欺 : كىشىنى بەك ~ 甚太人欺 / ئاجىز-

نى 者弱负欺 ~ نى

ئىھ 唉，啊(感伤，息叹示表)〔叹〕 ~ ، جېنىم بالام ،

孩好的我，啊 . ھە . سېنى كۆرىدىغان كۈنلەرمۇ بولىدىكەن - ھە .

子，你到见于终我，了 . ~ ، بۇ نېمە دېگەن سەتچىلىك !

！人丢么多这，哟唉

ئىھ تارتماق 息叹，气叹 : ئۇ ئېغىر ئىھ تارتتى . 深深他 .

。气口一了叹地

ئىھ چەكەك = ئىھ ئۇرماق

ئىھ ئۇرماق 息叹，气叹，气叹声唉 : ئىۋىتىكىنى ئۆت-

سۇن ، ئىھ ئۇرغاننىڭ پايدىسى يوق . 吧去过它让的去过 .

。的事于济无是气叹声

ئىھار 胶(的用毯地织)〔静〕

素激雄，素激性雄 <生>〔静〕 ئاندرۇگېن

箍，圈(的物等筛，罗) <古>〔静〕 ئاندىغ

ئاندىن 才①〔助〕 : ترشىپ ئۆگەنگەندىلا ،

~ ياخشى نەتىجە ئېرىشكىلى بولىدۇ . 习学力努有只 .

。决解后然，下一究研先们我 . 绩成好得取能

قىلايلى . 决解后然，下一究研先们我 .

ئاندىن باشقا

ئاندىن قالسا 次其 : ئۇ ئالدى بىلەن ئىشلەپچىقىرىش مەس-

لىسىنى ، ~ ئاممىنىڭ تۇرمۇشىغا كۆڭۈل بۆلۈش مەسلىسىنى

سۆزلىدى . 众群心关了谈次其， 题问产生了谈先首他 .

。题问的活生

ئاندىن كېيىن 后之， 后然 : ئۇلار بىرمۇنچە قىيىنچىلىق-

لارنى يېڭىپ ، ~ مول ھوسۇل ئېلىشنىڭ يولىنى تاپتى . 们他 .

。法方的收丰了到找才后然， 难困多许了服克

ئانسامبىل <艺>〔静〕 团(舞歌)

ئانسامبىل نەزەرىيىسى 论理统系

ئانغا 的无， 的用中不， 的用顶不 <古>〔静〕

ئانقىتماق 服屈 <古>〔动〕

ئانكىت 表历履写填 تولدۇرماق ~ : 表历履〔静〕

ئانگىستروم <静〕 埃(一之亿一) (米厘)

ئانگىلوساكسون <静〕 人逊克撒鲁格盎

ئانگىنا 炎喉， 炎喉咽 <医>〔静〕

ئانلايۇ 类同， 种同， 样同 <古>〔静〕

ئانناي <方>〔静〕 呀哎， 哟哎， 哟

ئانود <电>〔静〕 极阳

ئانورگانىك <化>〔静〕 机无

ئانورگانىك ئازوت <化> 氮机无

ئانورگانىك بىرىكمە <化> 物化合机无

ئانورگانىك خىمىيە <化> 学化机无

ئانورگانىك فوسفور <化> 磷机无

ئانورگانىك كىسلاتا <化> 酸机无

ئانورگانىك ماددا <化> 物机无， 质物机无

ئانورگانىك ئوغۇت <化> 料肥机无

ئانۋىتاق 备预， 备准， 备 <古>〔动〕

ئانۋىق 的有现， 的成现 <古>〔静〕

ئانۋىقلاماق 备预， 备准 <古>〔动〕

ئانۋىقلىق 备预， 备准 <古>〔静〕

ئانۋىمى <古， 医>〔静〕 风麻

ئانۋىتاق 备预， 备准 <古>〔动〕

ئانېموگرافى <气>〔静〕 计速风

! 事的起不了件一了做你，呀呀

矜瞪 <动>〔静〕 ئاھۇ

ئاھۇپەرياد = ئاھ - پەرياد

ئاھۇپىغان = ئاھ - پىغان

ئاھۇزار = ئاھ - زار

ئاھۇنادامەت 〔静〕 叹哀

ئاھ - ئۇھ 〔叹〕 咳，咳 (声叹悲) : دېمەك ~ 短吁长

ئاھ - ئۇھلىماق 〔动〕 气叹声唉，气叹，息叹

ئاھ - ۋاھ 〔叹〕 声叹悲

ئاھورتا 〔静〕 <医> 脉动主

ئاھورتا يايى <医> 弓脉动主

ئاۋا 〔静〕 <方> 友朋

ئاۋا 〔静〕 <方> 爸爸，亲父

ئاۋا 〔叹〕 <古> 哟哎，呀哎，啊 (声吟呻或息叹)

ئاۋاپ 〔静〕 <方> 子骗

ئاۋات 〔静〕 ① 荣繁，华繁，盛昌，兴旺 : بازار ~ 市场

ئاۋات / ئىل تىنچ ۋە ~ 盛昌定安家国 / شەھەرنىڭ ئەڭ

ئاۋاتچىلىق 〔静〕 荣繁，盛昌，兴旺 : ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتچىلىق 〔静〕 荣繁，盛昌，兴旺 : ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتچىلىق 〔静〕 荣繁，盛昌，兴旺 : ئائىلىنىڭ ئاۋاتچىلىقى

ئاۋاتلاشتۇرماق «ئاۋاتلاشماق» 态动使的

ئاۋاتلاشتۇرۇشماق «ئاۋاتلاشتۇرماق» 态同共的

ئاۋاتلاشتۇرۇلماق «ئاۋاتلاشتۇرماق» 态动被的

ئاۋاتلاشماق 〔动〕 荣繁，兴旺，热闹 : شەھەر بارغانسېرى

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلاشماقتا . 荣繁越来越市城 . ئۆي ئىچى پاراڭچىلارنىڭ

ئاۋاتلىق «ئاۋات» 式形词名的 : ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتلىقى خەلقنىڭ

ئاۋاتلىق «ئاۋات» 式形词名的 : ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتلىقى خەلقنىڭ

ئاۋار 〔静〕 尔瓦阿 (古突厥部族之一)

ئاۋارە 〔静〕 ① 于忙 : ھەر ئادەم ئۆز ئىشى بىلەن ~ . 人人都

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاۋارە بولماق ① 烦麻，事费，心费 : ئاۋارە بولما،

ئاھار پېشى 渣浆(的剩纱浸)

ئاھار تېشى 子坠石(的用纱坠时纱浸)

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① : يېقىملىق ~ 的耳悦

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① : يېقىملىق ~ 的耳悦

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① : يېقىملىق ~ 的耳悦

ئاھاڭ (ئاھاڭى) 〔静〕 调声，音声① : يېقىملىق ~ 的耳悦

ئاھاڭ ئارىلىقى <艺> 程音

ئاھاڭ تەرجىمىسى <语> 译音

ئاھاڭ شەكلى <艺> 式调

ئاھاڭغا سالماق : ئۇ شېئىرنى ئاھاڭغا سالدى . 给他

ئاھاڭغا سالماق : ئۇ شېئىرنى ئاھاڭغا سالدى . 给他

ئاھاڭدار 〔静〕 ① 耳悦，② 听动，有韵味 : بۇ شېئىر نېسىدۇ .

ئاھاڭدار 〔静〕 ① 耳悦，② 听动，有韵味 : بۇ شېئىر نېسىدۇ .

ئاھاڭدار ئاۋۇش <语> 响音

ئاھاڭدارلىق «ئاھاڭدار» 词名象抽的

ئاھاڭداش 〔静〕 <语> 音谐，音同

ئاھاڭداش سۆز <语> 词音同

ئاھاڭداشلىق «ئاھاڭداش» 词名象抽的 : ئاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭ .

ئاھاڭداشلىق «ئاھاڭداش» 词名象抽的 : ئاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭ .

ئاھاڭداشلىق قانۇنىيىتى 律规谐和

ئاھاڭغىزەبا = ماگىت

ئاھاڭلىق 〔静〕 ① 抑扬顿挫的，② 耳悦的听动

ئاھالە 〔静〕 口人，民居 : مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە 〔静〕 口人，民居 : مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە 〔静〕 口人，民居 : مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە 〔静〕 口人，民居 : مەملىكىتىمىز دۇنيا بويىچە ئاھالىسى

ئاھالە كومىتېتى 民居委员会

ئاھالە كېمىلىرى 民用船舶

ئاھالىسىز 〔静〕 人无，少稀烟人

ئاھالىسىز رايون 人无区

ئاھالىلىك 〔静〕 有民居的，烟人稠密的

ئاھانەت 〔静〕 侮辱，辱凌，辱污，辱侮 : ئاھانەتكە چىداپ

ئاھانەت 〔静〕 侮辱，辱凌，辱污，辱侮 : ئاھانەتكە چىداپ

ئاھانەت 〔静〕 侮辱，辱凌，辱污，辱侮 : ئاھانەتكە چىداپ

ئاھانەت قىلماق 骂辱，辱凌，辱侮

ئاھانەتكە قالماق 受辱到，受凌到

ئاھ - پەرياد = ئاھ - زار

ئاھ - پىغان = ئاھ - زار

ئاھ - زار 〔静〕 号哀，鸣哀

ئاھىھاي 〔叹〕 呀啊，呀呀哎，~ ، قالتىس ئىش قىپسەن !

话説 سۆزلىمەك ~ / 装女扮男 ياسانماق ~ / 表坤，表
腔人女带

帽小式女 ئايالچە تەلپەك

一②谣民，歌山，曲，曲歌① <古，艺>〔静〕 ئايالغۇ
器乐拨弹种

女，的人女②的室妻有，的子妻有①〔静〕 ئاياللىق
的性

性天的人女 ئاياللىق تەبىئەت

心良的人女 ئاياللىق ۋىجدان

态动被的 «ئايماق» ئايالماق

人的女子多 <方>〔静〕 ئايالۋەن

我事这 . ~ بۇ ئىش بىزگە . 了明，白明，楚清〔静〕 ئايان

楚清们 ھەممە كىشىگە ~ 知周所众 / 知周所众 مەقسەتتىن ماقا

! 吧办么那就，了白明我思意的你! شۇنداق قىلايلى! ~

ئايان بولماق ① 现呈，现出 ① ئۇنىڭ چۈشىدە ئاپتاق سا-

قاللىق بوۋاي ئايان بوپتۇ . 子胡白个一了现出中梦的他

人老 ھەممە ئەھۋال ئايان بولىدۇ . ھەممە بارغاندىن

我 楚清② . 色景的池天出现呈前眼们

况情切一，后以了去我 . ھەممە ئەھۋال ئايان بولىدۇ .

的楚清会都

说诉，诉倾②示显① ئايان قىلماق

境处的惨凄 ئايانچ [静] 的惨凄 : ~ ھال

吟呻地惨凄 ئايانچلىق [静] 的惨凄 : ~ ئىغراساق

态复自的 «ئايماق» ئايانماق

语，容内的文经按中章各《经兰古》<宗>〔静〕 ئايەت

“节”为意其，位单本基的分划韵音或句

ئايەم [静] ① <宗> ② 日夜守 <转> ② 日节 : ئايەملىرى

! 乐快日节您祝! مۇبارەك بولسۇن

装服の日节 ئايەملىك [静] 的日节 : ~ كىيىم

节拜، 日节祝贺 [动] ئايەملىمەك

头)的光 [静] ئايپاڭ

头光 ئايپاڭ باش

(好问相互人二)好问，安问 <古>〔静〕 ئايىتىش

野旷的边无~ ھەكسىز : 野原，野旷 [静] ئايدالا

ئايدا - يىلدا [静] 一半年，载半 : 五差三隔，载半 : ئۆيىدىن ئۇنىڭغا

~ 裹包寄他给五差三隔里家 . ھالئا ئەۋەتلىدۇ .

ئايدىك [静] ① 的亮明光月 ① ئاينىڭ ئون بەشى ~ ، ئون

同喻: 黑月天五十，明月天五十 <谚> . ھەشى قاراغۇ .

清，朗朗 <转> ② . “西河年十三，东河年十三”

楚清都题问切一 . ~ ھەممە مەسىلە . 楚

ئايغندا ئۆلمەك 子辈一敬孝，孝尽 ئانام بىلەن دا .
دامنىڭ ئايغندا ئۆلمەن . 子辈一母父敬孝要我 .

星门丧，星灾 قۇرغاق ئايىغى

绝不终络 <成> ئايىغى ئۈزۈلمەسلىك

止终，束结 <成> ئايىغى ئۈزۈلمەك

沓疲个一是他 . ئۇ ~ ئادەم . 沓疲 ئايىغى ئېغىر
的 . 人的

ئايىغى ئىنتىك ئايىغى ئىنتىك : 勤脚快手 : ئۇنىڭ ~ ، قانداقلىكى ئىش

، 活么什管不，哩快勤可脚手他 . ھەقىقەتتە بولسۇن ، قىلىۋېرىدۇ .

做就来起拿

运好来带 ئايىغى ياراشماق

ئايىغى يېنىك ئايىغى يېنىك : 快勤 : ئۇلارنىڭ ~ ، تاڭ ئېتىش بىلەنلا

地下就亮一天，快勤很们他 . ھەقىقەتتە ئىشلەيدۇ .

活干

吹下底脚 <成> ئايىغىدىن شامال ئۆتۈپ تۇرماق

(着活还为意) 风着

誉荣，荣光②视重，重尊，敬尊① <古>〔静〕 ئايغۇ 2

号绰，号外③

保酒，者盍把 <古>〔静〕 ئايغۇچى

重轻足无，视重受不 <古>〔静〕 ئايغۇسىز

ئايغۇلاشتۇرماق «ئايغۇلاشماق» 态动使的 : بىز مۇزاكىرىنى

ئاياغلاشتۇردۇق . 论讨了束结们我 .

态同共的 «ئايغۇلاشتۇرماق» ئايغۇلاشتۇرۇشماق

态动被的 «ئايغۇلاشتۇرماق» ئايغۇلاشتۇرۇلماق

暑 ئايغۇلاشماق [动] 止终，束结 : يازلىق تەتل ئايغۇلاشتى .

了束结假

的重器受，的贵尊，的敬尊 <古>〔静〕 ئايغۇلىغ

的腿有，的脚有 [静] ئايغۇلىق

碗木 [静] ئايپاق

声回 <方>〔静〕 ئايغۇ

女妇 (ئايالى) [静] ① 人女，女妇 : ئاياللار بايرىسى ئايال

我是这 . 节 ~ ئىشچى ② 工女 : بۇ مېنىڭ ئايالىم .

子妻的

科妇 <医> ئاياللار بۆلۈمى

ئاياللار پىسخولوگىيىسى ئاياللار پىسخولوگىيىسى

ئاياللار تارىخشۇناسلىقى ئاياللار تارىخشۇناسلىقى

ئاياللار ئىنسانشۇناسلىقى ئاياللار ئىنسانشۇناسلىقى

监女 <法> ئاياللار تۈرمىسى

掌鼓 <古>〔动〕 ئايالماق

手式女 样一人女，的式女 [静] ئايالچە ~ سائەت ھەممە مەسىلە . 楚

كۆزدىن ② 丧失，去失。吃狼被羊的群离 < 谚 >
 命生丧失 ~ جاندىن / 明失 ~
 ۋەزىپىسىنى ئايرىش . 群的失牛母 . قالدى .
ئايرىلىش ① [静] 别离，离分 . 别个 ~ ئالدىدا 时别临 ②
 路口叉 : ئۇلار ئايرىلىشقا كەلگەندە بىر - بىرى بىلەن خوشلاش .
 他们到了路口时相互告别 . تى . 别告相互时路口叉交了到们他 .
 态同共的 « ئايرىلىش »
ئايرىش [静] 单个，另，外，别个 : كۆك يۆتەل بولغان
 看单独应子孩的咳日百了得 . بېقىش كېرەك .
 护 . ~ سۆزلەشمەك 话谈单独，话谈别个 / ~ ئۆي
 户门立另 ~ ئۇلار / 况情别个
 价单 باھا ئايرىش
 页另 بەت ئايرىش
 罚金处单 < 法 > ئايرىش جەزمانە
 禁监单独 < 法 > ئايرىش قامماق
 法规行单 < 法 > ئايرىش قانۇن - نىزام
 例条行单 < 法 > ئايرىش نىزام
 包分 < 经 > ئايرىش ھۆددىگەرلىك
 断判别个 < 逻 > ئايرىش ھۆكۈم
 学教别个 < 教 > ئايرىش ئوقۇتۇش
 栏另 < 印 > ئايرىش ئىستون
ئايرىما ① [静] 别差，别区 . 别性 ~ ياش ئايرىد .
 数差 < 数 > ② 别差龄年
 集差 < 数 > ئايرىما توپلام
ئايرىلماس [静] 间无密亲，离分可不 . 密亲
 谊友的间无
ئايرىشماق ① [动] 分，开分，割分 : دەرىجىگە ~
 级 / 类分 ~ ئۆي ئايرىپ چىتماق / 家分 / ئۇلارنى
 分 - بىرىدىن ~ 把把他们此分 / 开分 / ئايرىۋەتلىكى بولمايد .
 غان باغلىنىش ② 系联的割分可不 : 开划，分划 . سىنىپ
 ~ 级阶分划，级班分划，班 / چەك - چېگرىنى ئېنىق
 ~ 界限清划 ③ 隔，离隔 : ئىككى كەنتنىڭ ئوتتۇرىسىنى
 ئۆستەك ئايرىپ تۇرىدۇ . 渠水条一着隔间之村两 . كېسەل
 كىشىنى ئايرىپ قويماق ④ 人病离隔，辨分 : 别区，辨分 . ھەق -
 ناھەقىنى ~ 辨分 / 非是辨分 / راست بىلەن يالغاننى ~
 假真别区 ⑤ 工加示表，假真开分使 : 假真 / 粒脱 ~
 油炼 ~ 花轧 / نفت ئايرىش
 查审离隔 ئايرىش تەكشۈرمەك
 养培离隔 < 农 > ئايرىش يېتىشتۈرۈش
 ئايرىش بەلگىسى < 语 > 号隔间 (志标)

ئايدىڭ كېچە 夜月，晚夜的亮明光月
ئايدىڭگۈل [静] < 植 > 花光月
ئايدىڭلاشتۇرماق « ئايدىڭلاشماق » 态动使的 : بۇ قېتىمقى
 ىغىن ۋەزىپىسىنى ئايدىڭلاشتۇردى . 们我了确明议会次这
 事实清澄 ~ پاكىتى . 务任的
ئايدىڭلاشتۇرۇشماق « ئايدىڭلاشتۇرماق » 态同共的
ئايدىڭلاشتۇرۇلماق « ئايدىڭلاشتۇرماق » 态动被的
ئايدىڭلاشماق [动] 楚清，确明，清澄，朗明，晓分 :
 ەسەل ئايدىڭلاشتى . 了清澄问题 . زيددەيت ئايدىڭلاشتى .
 未尚果结 . 了朗明盾矛 . 晓分
ئايرىۋۇق [静] < 植 > 茅子拂
ئايرىۋۇس [静] 车汽共公中空
ئايرىۋورت [静] < 交 > 港空航
ئايرىۋىپلان [静] 机飞
 ئايرىۋىپلان باشلىقى 长机
 ئايرىۋىپلان بۆلمىسى 舱机
 ئايرىۋىپلان خادىمى 员人勤空
 ئايرىۋىپلان خېتى 信空航
 ئايرىۋىپلان سۇپىسى 坪机停
 ئايرىۋىپلان گاراژى 库机飞
 ئايرىۋىپلان گۇرۇپپىسى 组机
ئايرىۋىپلان سازلىق [静] 业造制机飞
ئايرىۋىپلان [静] 场机，场机飞
ئايرىۋىپلان [静] 学力动气空
ئايرىۋىپلان [静] 学力动气空
ئايرىۋىپلان [静] 器行飞型轻
ئايرىۋىپلان [静] < 物 > 计重比体气
ئايرىۋىپلان [静] < 古 > 的外另，的别，的他其
ئايرىشماق « ئايرىشماق » 态动使的
ئايرىشماق « ئايرىشماق » 态同共的
ئايرىغۇچ [静] 器离分
ئايرىغۇچى [静] 的解分，的离分
ئايرىغۇچى شەكىل < 逻 > 式解分
ئايرىغۇچىسىز [静] 的分难舍难，的离分可不
ئايرىشماق ① « ئايرىشماق » 态动被的 : 分，离分，开分，分
 ۋەزىپىسىنى ئايرىش . 手 离隔，开离， ۋەزىپىسىنى ئايرىش . 了年一经已开分人二弟兄 .
 实和论理 . ىرىيە بىلەن ئەمەلىيەت بىر - بىرىدىن ئايرىلمايدۇ .
 的离分可不是践 . ئايرىلغاننى ئېنىق ىر ، بۆلۈنگەننى بۆرە .

。家回不都月个几，校学去一他 . كەلمەيدۇ .
ئايلاپ - يىلاپ [静] 月累年成 : ئۇ سىرتتا تىجارەت بىلەن
مەشغۇل بولۇپ ، ~ كەلمەي يۈردى . 意生做头外在他 .
。来回不月累年

ئايلىندۇرغۇچى [静] 的环循

泵环循 <化> ئايلىندۇرغۇچى ناسوس

ئايلىندۇرماق ① «ئايلىنماق» 态动使的 : چىشلىق چاق بىلەن
示街游 قىلماق سازايى / 动转轮齿用 ~
众 / 哈ۋۇنى ئوڭغا ~ 拐右向车马让 / قاغۇنى كۈچكە
~ 量力为痛悲化 ② 向转头晕得搞 : قەيىق تەۋرىنىۋې-
رىپ ئۇنىڭ بېشىنى ئايلىندۇرۇۋەتتى . 头晕得晃摇他把船小 .
。向转

ئايلىندۇرۇشماق «ئايلىندۇرماق» 态同共的

ئايلىندۇرۇلماق «ئايلىندۇرماق» 态动被的

ئايلىنىش [动] <习> 习 : 得舍，较计不，地切一惜不
ھېلىغۇ بىر ئات ئىكەن ، ئون ئات بولسىمۇ سېنىڭدىن ~ !

！得舍也我，匹十要是就，马匹一就说别

ئايلىما [静] 的行环، 的旋回، 的转旋

印转 <印> ئايلىما باسقۇ

叶轮动转 <水> ئايلىما پالاق

灯马走 پانۇس ئايلىما

梯盘 <建> ئايلىما پەلەمپەي

泵转旋 <机> ئايلىما پومپا

炉转 <冶> ئايلىما پېچ

路铁行环 تۆمۈرىيول ئايلىما

窑转، 窑转回 <冶> ئايلىما خۇمدان

河流绕 <水> ئايلىما دەريا

盘转 دىسكا ئايلىما

水环循 سۇ ئايلىما

线轮旋، 线转旋 <数> ئايلىما سىزىق

筒滚，筒转 <机> ئايلىما سىلىندىر

交杂回轮 <生> ئايلىما شالغۇتلاشتۇرۇش

风环循 شامال ئايلىما

款贷环循 <经> ئايلىما قەرز پۇل

本资动流 <经> ئايلىما كاپىتال

标坐转旋 <数> ئايلىما كوردىنات

场磁转旋 <物> ئايلىما ماگنىت مەيدانى

赛环循 <体> ئايلىما مۇسابىقە

动运周圆 <物> ئايلىما ھەرىكەت

椅转 ئايلىما ئورۇندۇق

ئاييرىم - ئاييرىم [静] 头分، 别分 : خىزمەتنى ~ ئىشلىدۇ .

理处别分 قىلماق / 作工行进头分

ئاييرىم - ئاييرىم جازا بەرمەك <法> 罚处别分

ئاييرىمچە [静] 别个 : ~ تاپشۇرماق 代交别个

ئاييرىمخانا [静] ① 厢包 ② 间单

部局与体整 ~ پۈتۈلۈك ۋە [静] 部局 ئاييرىملىق

者义主离分 [静] ئاييرىمچى

种 ~ ئاييرىمچىلىق [静] ① 义主离分 ② 离隔 : ئىرقىي

离隔族

ئاييرىۋاش [静] 的换兑، 的换交

态动使的 «ئاييرىۋاشلىماق»

态同共的 «ئاييرىۋاشلىماق»

态动被的 «ئاييرىۋاشلىماق»

换兑，换交 [动] ئاييرىۋاشلىماق

单换兑 ئاييرىۋاشلاش تالونى

的形月 [静] ئايىسمان

母水月海 <动> ئايىسمان مەدوزا

探侦، 探密 [静] ئايغاق

子探 [静] ئايغاقچى

动活探密 [静] ئايغاقچىلىق

态同共的 «ئايغاقلىماق»

ئايغاقلىماق [静] 听探، 探打 : ئۇلار بۇ ئۆيىنى ئاللىقاچان

ئايغاقلاپ بىلىۋالغان . 子房所这了好探打就早们他

士谋，哲贤 <古> [静] ئايغۇچى

马儿，马公 <动> [静] ئايغىر

麦滨 <植> ئايغىر قىياق

ئايقاش - سايقاش [静] 乱散，藉枕 : يارىدارلار ۋە ئۆلۈكلەر

。藉枕亡伤 . ياتاتتى ~ ھەر بەردە

楚清，确明，显明 <方> [静] ئايقىن

ئايقىن - يايقىن [静] 乱杂，乱散 : كىتابلار پۇلدا ~ تۇ-

راتتى . 上板地在放地乱散籍书

标图 <电> [静] ئايكون

婉分 <婉> ③ 间时，日时 ② 月日 ① [静] ئاي - كۈن

期产، 期

产临 ئاي كۈنى توشماق

(案图心中的毯地在织) 花亮月 [静] ئايگۈل

纪年己自比対) 娘大，姐大 ② 姐大 ① <方> [静] ئايلا

子妻员人差当里府王在对) 嬷嬷 ③ (称尊的性女的大

(称尊的

~ ئايلاپ [静] 月个几连一 : ئۇ مەكتەپكە بارسا، ئۆيگە ~

息月 <经> ئايلق ئۆسۈم

者薪月领②工月①〔静〕 ئايلقچى

太，了极好，的样好，地谢天谢 <习>〔动〕 ئايلسناي

平都人的有所，地谢天谢. ھەممە ئادەم ساق. ～: 了棒

，了极好. 事无安. ئەجەبمۇ ياخشى قىلدىڭ.

。了好太得干你，友朋

的旋盘，的弯绕，的曲弯 <古>〔静〕 ئايلىنچ

ئايلىنىش ئايلىنىش ①〔静〕 转旋，动转，转. ماشىنىنىڭ ～ تېزلىكىدە.

نى ئۆلچىمەك 器机测②速转的器机测. شاپۇر: 处弯拐，处弯转

ئايلىنىشقا كەلگەندە ماشىنىنىڭ سۈرئىتىنى ئاستىلاتتى. 到机司.

。速车了慢放时处弯转

角转，角转旋 <数> ئايلىنىش بۇلۇڭى

ئايلىنىش تېزلىكى <物> 速转

ئايلىنىش سانى <物> 数转

ئايلىنىش سىستېمىسى 系统环循

ئايلىنىش قانۇنى <逻> 律定化转

ئايلىنىش مەركىزى <数> 心中转旋

ئايلىنىش مومېنتى <物> 矩转

ئايلىنىش نەزەرىيىسى 论环循

ئايلىنىش ئوقى ① <物> ②轴动转 <数> 旋

轴转

ئايماق ①〔静〕 郡②部落③盟(位单政行的古蒙内)

～ ئاستىدا خوشۇن تەسىس قىلىندۇ. 旗设下盟.

ئايماقبېگى 〔静〕 守郡，王郡

ئايماقلىق ①〔静〕 盟(位单政行的古蒙内)的②个别

乡指方: ئىككى ئېرىقتا ئىككى ～ سۇ ئېقىپ ئۆتدۇ. 两

。水的乡个两着流渠条

ئايمۇئاي 〔静〕 月按，月逐，月月

ئاينىتماق¹ «ئاينىماق» 态动使的

ئاينىتماق² «ئاينىماق» 态动使的

ئاينىتىلماق «ئاينىتماق» 态动被的

ئاينىشماق «ئاينىماق» 态同共的

ئاينىما 〔静〕 <地> 的质变

ئاينىما بەلۋاغ. <地> 带质变

ئاينىما تۈزۈلمە <地> 造构质变

ئاينىما جىنس <地> 岩质变

ئاينىما يېپىشقا قەۋەت <地> 层化粘质变

ئاينىما كان ياتىمىسى <矿> 床矿质变

ئاينىما مىنېرال <矿> 物矿质变

ئاينىماق¹ ①〔动〕 坏变，化蜕: ھاۋا ئاينىدى. 了天变.

ئايلانا ئوخشىتىش <文> 喻隐

ئايلانا ئوق <交> 轴转

ئايلانا ئۇزۇنلۇق <数> 长周

ئايلانا ئېقىم <水，气> 流环

ئايلانا ئېنىقلىما <逻> 义定环循

ئايلانا ئىسپات <逻> 证论环循

ئايلانا ئىشىك 门转旋，门转

ئايلانا ئېكرانلىق كىنو <艺> 影电幕环

ئايلانا يول 路环，道弯

ئايلانماق ①〔动〕 转旋，绕环，子圈绕，转旋. يەر -

جاھان ～ 转地旋天 / سار ئاسماندا ئايلىنىپ يۈرىدۇ. 鹰老

旋盘中空在. تەنھەرىكەت مەيدانىنى بىر ئايلىنىپ چىقماق

圈一场动运绕 / قاننىڭ ئايلىنىشى 环循液血 / تۈگمەن

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. <谚> 圈一转盘磨

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 回百转人主

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

بىر ئايلانغۇچە، ئىگىسى يۈز ئايلىنار. 悠转里子院在他. 悠转

كەچىكرەك بولۇپ قاپتۇ، ~ كىيىپ تۇرغىن . 衣稍服小
着付对你 . 吧穿着就将你，点
责塞衍敷 ئەپلەشتۈرمەك ~ . 吧办

ئەپلەشتۈرمەك «ئەپلەشمەك» ئەپلەشتۈرمەك : ئۇ مېۋە - چېۋىلەر -
نى تەخسىلەرگە ئەپلەشتۈرۈپ تىزدى . 地齐齐正正果水把他 .
里子盘在摆 . ئۇ ئىككىسى ئارازلىشىپ قالغانىكەن ، مەن ئەپ -
لەشتۈرۈپ قويدۇم . 盾矛闹俩他 . 了好好解调我，

ئەپلەشتۈرۈشمەك «ئەپلەشتۈرمەك» ئەپلەشتۈرمەك

ئەپلەشتۈرۈلمەك «ئەپلەشتۈرمەك» ئەپلەشتۈرمەك

ئەپلەتمەك «ئەپلەشمەك» ئەپلەتمەك

ئەپلەشمەك ①〔动〕 当妥变，当妥变①〔动〕 : ئىشىمىز ئەپلەشىپ قال -
دى . 了妥办情事的们我 . 解和，好和② . 了妥办情事的们我 .
شۇپ قالغاندى ، لېكىن ھازىر ئەپلەشىپ قاپتۇ . 架过吵们他 .
了好好和在但

ئەپلەنمەك «ئەپلەشمەك» ئەپلەنمەك

ئەپلىك «ئەپلىك» ئەپلىك : ئۇنىڭ قولى خېلى ~ . 巧灵很手的他 .
بىر ~ . 巧灵很手的他 . ىلان ئويلاپ تېپىلدى . 计巧条一出想 .
بۇ ئامبۇر ئىشلىتىش - كە بەكمۇ ~ . 便灵真着使子钳把这 .
سۆزلىشىپلى . 谈谈方地的适合个找们咱 . ۇ ئۇڭىنىشكە
~ بىر جاينى تاپتى . 方地的习学于便个一了到他 .
ئەپلىمەك ①〔动〕 贴妥办 : بىر ئىشنى ~ ئاسان ئەمەس . 办
بەكمۇ ئەپلەپ كەتتى . 苦好得整我把天今他 . ②〔动〕 易容不事件一妥
ئەپيۇ 〔静〕 谅原

ئەپيۇ سورىماق 罪谢，罪赔，礼赔，歉道
نىڭدىن ئەپيۇ سورىدى . 尔努向他赔了个不 . 是
个错 .

ئەپيۇ قىلماق 怨饶，怨宽，宥宽，谅原
قىلىپ قويدۇم ، ئەپيۇ قىلىڭ . 了烦麻添您给 . 谅原请 .
ئەپيەنمەك 〔静〕 媪妯 : ئۇلار ئۈچەيلەن ~ . 是个三们她 .
媪妯

ئەپيۇن <植>〔静〕 烟大，片阿，片鸦

ئەپيۇن چەكمەك 片鸦抽

ئەپيۇن ئۇرۇشى 争战片鸦

ئەپيۇنچى ①〔静〕 者片鸦卖贩②者粟罌植种

ئەپيۇنچىلىك ①〔静〕 片鸦卖贩②粟罌植种

ئەپيۇنخانا 〔静〕 馆烟大

ئەپيۇنكەش 〔静〕 鬼烟大，者片鸦食吸

ئەپيۇنكەشلىك 〔静〕 习恶的烟大抽，意生片鸦

ئىشتىن زىيان تارتقاندەك چوڭقۇر ~ ھېس قىلدى . 好孜则艾 .
悔懊感深，失损大莫到遭象
نەسەپتىنى ئاڭلىمىغانلىقىغا قاتتىق ~ ھېس قىلدى . 恨悔她 .
告劝的家大听有没初当己自

ئەپسۇسلىنارلىق 〔静〕 的憾遗人令，的惋人令 : شۇندە -
سى ئەپسۇسلىنارلىقى ، بەزى ئاپتورلىرىمىز مۇھەررىرلەرگە توغرا
مۇناسىلە قىلمايدۇ . 的憾遗人令，是的我，的不者作些一
辑编待对确正能

ئەپسۇسلىنىشىماق «ئەپسۇسلانماق» ئەپسۇسلىنىشىماق

ئەپسۇن 〔静〕 语咒

ئەپسۇن ئوقۇماق 语咒念

ئەپسۇنچى 〔静〕 者语咒念

ئەپسۇنچىلىق 〔静〕 法魔

ئەپسىز 〔静〕 便不，宜相不，适合不，手不顺不 : ئېغىز ئې -
چىش ~ 口开便不 / سورۇننى ~ ھېس قىلماق 场得觉
~ / 适合不地 / 事的不相宜 / قىلەلمەنى مۇنداق
تۈتۈش ~ . 手不顺不笔握样这 . ~ كۆرمەك 便不为认
宜相不为认

ئەپسىزلەنمەك 〔动〕 情为难，便不到感

ئەپسىزلىك «ئەپسىز» ئەپسىزلىك : روشەن بۇ يەردە ئارتۇق -
چە تۇرۇشنىڭ ئەپسىزلىكىنى بىلىپ دەرھال كەتتى . 得觉鲜柔 .
了去回即立，便不了久待里这在

ئەپسىزلىنىشىمەك «ئەپسىزلەنمەك» ئەپسىزلىنىشىمەك

ئەپىغان 〔静〕 啣号，叫号，哭哀，号哀

ئەپقاچماق 〔动〕 走抢，走拿 : ئۇ بىر ياخشى كىتابىمنى ماڭا
تۈيدۈرماي ئەپقاچتى . 羊牵手顺他 . 好本一的我了走拿 .
书 . 偷取尔小 . 了走抢偷小 . 包钱的女妇位一

ئەپقاچتى خەۋەر 息消道小，闻新道小 : ئەپقاچتى خە -
ۋەرگە ئىشىنىشكە بولمايدۇ . 信轻可不息消道小 .
ئەپقاچتى گەپ 风耳，闻传，言流，说途听道
ئەپكەش 〔静〕 子挑，担扁

ئەپكەشچى 〔静〕 者担扁作制，夫挑，者担扁挑

ئەپكەشچىلىك 〔静〕 作工夫挑

ئەپكەشلىك 〔静〕 的担扁作制够 : بىزنىڭ ئۆيىدە بىر ~
تومۇچ بار . 竹毛的担扁根一作可有我家我 .

ئەپلاتون 〔静〕 家学哲义主心唯观客腊希古图拉柏

ئەپلاتوننىڭ زەنجىرىنى ئۈزىدىغان <成> 为以自
的见己执固，的是

ئەپلەپ - سەپلەپ 〔静〕 付对，就将，合凑 : كىيىم سەل

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 日的们我，儿劲把一加年今 .
。 来起好会子

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 乎胖 囊囊肉: 墩墩胖，乎乎胖① [静]
壮体肥膘 قوي 的壮体肥膘，的壮肥②子孩的乎
~ : 的沃肥④瓜甜的厚瓢 قوغۇن 的厚瓢③羊的
~ : 的沃肥④瓜甜的厚瓢 قوغۇن 的厚瓢③羊的

ئەتلىك باشاقسىمان گۈل رېتى <植> 序花穗肉 <植>
ئەتلىك يىلتىز 根质肉

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 未尚毛羽 的出长未尚毛羽① [静]
的毛了腿②鸽雏的出长

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 锁，门关 ~ ئىشكىنى : 塞堵，堵: 关① [动]
堵 ~ جۈمەكنى / 头龙水关 ~ جۈمەكنى / 门
~ / 口决 / قۇلاقنى ئېتىۋالماق 把堵朵耳把 扣②: تۈگىنى ~

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 事多，的事闲管爱 <古> [静] 的嘴贪，的
~ / 事的天明 ئىش ~ : 的日明، 的天明 [静]
ناماق 的天明 饭的天明

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰، 嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰، 嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰، 嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 日的们我，儿劲把一加年今 .
。 来起好会子

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 乎胖 囊囊肉: 墩墩胖，乎乎胖① [静]
壮体肥膘 قوي 的壮体肥膘，的壮肥②子孩的乎
~ : 的沃肥④瓜甜的厚瓢 قوغۇن 的厚瓢③羊的
~ : 的沃肥④瓜甜的厚瓢 قوغۇن 的厚瓢③羊的

ئەتلىك باشاقسىمان گۈل رېتى <植> 序花穗肉 <植>
ئەتلىك يىلتىز 根质肉

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 未尚毛羽 的出长未尚毛羽① [静]
的毛了腿②鸽雏的出长

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 锁，门关 ~ ئىشكىنى : 塞堵，堵: 关① [动]
堵 ~ جۈمەكنى / 头龙水关 ~ جۈمەكنى / 门
~ / 口决 / قۇلاقنى ئېتىۋالماق 把堵朵耳把 扣②: تۈگىنى ~

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 事多，的事闲管爱 <古> [静] 的嘴贪，的
~ / 事的天明 ئىش ~ : 的日明، 的天明 [静]
ناماق 的天明 饭的天明

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]
ئەتلىك ئەتلىنىۋالسىز . 响隆轰，嗷呼，喊狂，叫吼 <古> [动]

ئەجەبلەنمەك [动] 异诧，异奇，奇惊，讶惊
يراقتىن كەلگەن بۇ مېھمانلارغا ئەجەبلىنىپ قاراشتى .
客来方远些这着看光目的异诧用

ئەجەبلىنەرلىك [静] 的异诧人令，的怪奇
。奇为足不事这 . ئەمەس ~ ئىش

ئەجەبلىنىشمەك «ئەجەبلەنمەك» 态同共的
ئەجەل [静] 限大，数寿
寝正 / ئەجلى توشماي ئۆلمەك 命非于死 / ~ كەلسە ،
ئەقىل قاچار . < 谚 > 到一限大 ، 清不志神 ،

ئەجەل پۈتمەك = ئەجەل توشماق

ئەجەل توشماق 终寿

ئەجەل كەلمەك = ئەجەل يەتمەك

ئەجەل يەتمەك 到已限大 尽已数寿 ،

ئەجلى مۇئەللەق 死猝，亡死然突

ئەجلى مۇتلەق 定已限大，亡死然必

ئەجەللىك [静] 的命致

ئەجەللىك زەربە 击打的命致

ئەجەللىك يەر 位部害要，处命致

ئەجەم [静] < 艺 > 姆介艾 (一之姆卡木二十尔吾维)
ئەجەم مۇقامى < 艺 > 姆卡木姆介艾 (十尔吾维)

(一之姆卡木二)

ئەجەمپىتى [静] < 植 > 针藺

ئەجداد (ئەجدادى) [静] 人先，辈先，先祖
دادلار 命革 辈先 / ئەجدادلارغا ھۆرمەتسىزلىك قىلىش ئەخلاڧ .
سزلىقنىڭ بەلگىسى . 志标的德缺是辈先重尊 .

ئەجدىھا [静] 龙

ئەجدىھا ئۇسسۇلى < 艺 > 舞龙

ئەجدىھا يىللىق 龙属

ئەجدىھا يىلى 年龙

ئەجدىھا دەرخ [静] < 植 > 树血龙

ئەجدىھا گۈل [静] < 植 > 草鱼金

ئەجدىھا ئوت [静] < 植 > 草须龙

ئەجگىي [静] < 方 > 酪奶

ئەجەنبىي [静] 的洋，的邦异，的国异，的国外

ئەجەنبىيلەرچە [静] 样一人洋像，样一人国外像

ئەجەنبىيلىك «ئەجەنبىي» 式形词名象抽的

ئەجر (ئەجرىم، ئەجرىك، ئەجرى) [静] 功苦，夫工，血心
ئەگەر بۇ ئىشتىن ياخشى نەتىجە قازىنالماسام، قىلغان ئەجرىم
بىكارغا كېتىدۇ . 那，果结的好个一到不得事件这果如 .
ئۇ نۇرغۇن ~ قېتىۇ . 大好了花他 . 了血心费白是就我

سوغۇقى 寒春 / ئەتىيازنىڭ ئاپتىپىغا كېلىنىڭنى سال ، كۈزنىڭ
ئاپتىپىغا قىزىڭنى . < 谚 > 女让，阳太的天春晒媳儿让
有阳太的天秋，人灼阳太的季春) 阳太的天秋晒儿
。(平公不人待喻比，体人益

ئەتىيازلىق [静] 的季春，的天春 ~ تازىلىق ھەرىكىتى
动运生卫季

ئەتىيازلىق پىلە < 动 > 蚕春

ئەتىيازلىق تاشقىن 汛春

ئەتىيازلىق تەتىل 假春

ئەتىيازلىق تېرىلغۇ < 农 > 耕春

ئەتىيازلىق زىرائەت < 农 > 物作播春

ئەتىيازلىق قوزا < 牧 > 羔春

ئەتىيازلىق قىراۋ < 气 > 霜晚，霜春

ئەتىيازلىق كىسىم 装春

ئەتىيازلىق نوتا < 农 > 梢春

ئەتىيازلىق ئوسا 灌春

ئەتىيان [静] 身浑

ئەجەب [静] ① 么怎 (异诧示表) : ئۇ ~ كېتىپ قاپتۇغۇ؟

: (高度程示表) 太，很，分十，真②: 呢了走么怎他

بۇ باغ ~ چىرايلىق ئىكەن . 丽美真园花座这 . خېتىڭىز .

نى تاپشۇرۇۋېلىپ ، ~ خۇشال بولدۇم . 信的你到接 . 高太我，

了兴 . مەن ئۇنى ياردەمگە چاقىراي دەۋىدىم ، ئەجەبمۇ ياخشى ،

ئۆزى كېلىپ قالدى . 忙帮来他找想正我 . 了来他好可，

ئەجەب ئەمەس 许或，许也 能可有 : ئۇ كېلىپ قال .

سا ~ . 来会许也他 . ئۇنىڭ كېسىلى بۇ دورىنى ئىچىپ ساق .

يىپ قالسا ~ . 好能可有病的他，药这吃 .

ئەجەب بولماق 扭别得觉，在自不得觉

ئەجەب بىر 样异，常异，异怪 : بۇ ~ ئادەم ئىكەنغۇ !

! 怪真可人这

ئەجەب قىلماق 该应不，话像不 : سەن ئۈنۈگۈن ئەجەب

قىلىدىڭا ، بىز سېنى ئۇنداق قىلار دەپ ئويلىمىغان . 太天昨你

。干么那会你到想没们我，话像不

ئەجەب ئىش 事怪

ئەجەبا [叹] 道难 : ~ ئۇ تېخى بىلمەپتۇمۇ؟ 不还道难他

؟ 道知 ؟ ئۇلارنىڭ قولىدىن كەلگىنى ~ بىزنىڭ قولىمىزدىن كەل .

مەندۇ ؟ 到得做们他，到我道难， 吗到不做就们我道难

ئەجەبسىنمەك [动] 异诧，怪奇，讶惊
نىپ كەينىڭ قارىدى . 眼一了望后朝地异诧他 .

ئەجەبلەندۈرمەك «ئەجەبلەنمەك» 态动使的

ئەجەبلەندۈرۈشمەك «ئەجەبلەندۈرمەك» 态同共的

。了貌礼有没太得

ئەدەپسىزلىك 礼失〔静〕 动举礼无， 礼失〔静〕 ئەدەپسىزلىكىمنى كەچۈرۈڭ . 了礼失我， 谅原请 . قىلماي جىم ئول .

تۇرغىن . 貌礼没么那别， 好坐， 子孩 .

ئەدەپ - قائىدە 仪礼， 节礼〔静〕

ئەدەپلەتمەك «ئەدەپلىمەك» 态动使的

ئەدەپلەشمەك «ئەدەپلىمەك» 态同共的

ئەدەپلەنمەك «ئەدەپلىمەك» 态动被的

ئەدەپلىك 貌礼有〔静〕 的貌礼有彬彬， 的礼有彬彬: مېھمان ئالدىدا

~ بولماق 貌礼有人客对

ئەدەپلىمەك 〔动〕 训教， 治整: ئۇنى راسا ئەدەپلەپ قويدۇم .

。他了治惩狠狠我

ئەدەپ - ئىنساپ 德道义仁〔静〕

ئەدەپتەك «ئەدەپكە» 态动使的

ئەدەپمەك 〔动〕 <古> 理整， 顿整， 顺理

ئەدەرتچى 〔静〕 <古> 者逐驱， 者逐追

ئەدەس 〔静〕 <植> 豆兵

ئەدەشمەك «ئەدەپكە» 态同共的

ئەدرەس 〔静〕 <植> 菊鳍， 菊嘉阿

ئەدرەك 〔静〕 糖酥(的作制法土)

ئەدرەك 〔静〕 <方> 火香

ئەدرەل 〔静〕 <植> 角八水

ئەدگۈ 〔静〕 <古> 行善， 德阴， 良， 善: 好

ئەدلىك 〔静〕 <古> 翁富， 主财， 的富财有， 的产财有

ئەدلىيە 〔静〕 <法> 法司

ئەدلىيە پىسخولوگىيىسى 学理心法司

ئەدلىيە خادىمى 员法司

ئەدلىيە روھىي كېسەلشۇناسلىقى 学病神精法司

ئەدلىيە ھەمكارلىقى 助互法司

ئەدلىيە ھوقۇقى 权法司

ئەدلىيە ئورگىنى 构机法司

ئەدلىيلىك 〔静〕 <法> 的法司

ئەدلىيلىك باھالاش <法> 定鉴法司

ئەدلىيلىك كەچۈرۈم 免赦法司

ئەدلىيلىك ئىزاھات 释解法司

ئەدنا (ئەدناسى) 〔助〕 是就: ئەدناسى قۇشقاچ تۇتۇش ئۈچۈنۈ

بىر سىقىم تېرىق بولمىسا بولمايدۇ . 把有得也雀麻抓是就 .

。米小

ئەدى 〔静〕 <古> 全完， 分十， 极， 很

ئەدەب 〔静〕 <文> 人文

学文典古 ~ ىكلاسك / 学文

ئەدەبىيات تارىخى 史学文

ئەدەبىيات نەزەرىيىسى 论理学文

ئەدەبىيات ئىنقىلابى 命革学文

ئەدەبىياتچىلىق 〔静〕 业事学文， 动活学文

ئەدەبىيات - سەنئەت 〔静〕 艺文， 术艺学文

ئەدەبىيات - سەنئەت ئالاقىشۇناسلىقى 交艺文

学流

ئەدەبىيات - سەنئەت پىسخولوگىيىسى 心艺文

学理

ئەدەبىيات - سەنئەت جەمئىيەتشۇناسلىقى 社艺文

学会

ئەدەبىيات - سەنئەت ئۇسلۇبشۇناسلىقى 风艺文

学格

ئەدەبىيات - سەنئەت ئىقتىسادشۇناسلىقى 经艺文

学济

ئەدەبىيات - سەنئەتچىلەر بىرلەشمىسى 文， 联文

学会联界术艺学

ئەدەبىيات - سەنئەتشۇناسلىق 〔静〕 学艺文

ئەدەبىياتشۇناس 〔静〕 家学文

ئەدەبىيلىك 〔静〕 <文> 性术艺: ئەسەرنىڭ ئەدەبىيلىكى

性术艺的品作

ئەدەپ 〔静〕 貌礼， 节礼: ~ بىلەن سلام قىلماق 貌礼有

候问地

ئەدەپ ساقلىماق 貌礼讲: بۇ قېتىم نېمە ئۈچۈن ئەدەپ

ساقلىمىدىڭ؟ 貌礼讲不么什为你次这？

ئەدەپكە چىقماق 手解: ئەدەپكە چىقىپ كېلەي . 出我

。手个解去

ئەدەپنى بەرمەك 训教， 拾收， 击打: خەپ، ئەدەپنى

بەرمىسەم! 你拾收么怎我看， 着等你! خىيانەتچىلەرنىڭ

ئەدەپى بېرىلدى . 击打了到受子分污贪 .

ئەدەپنى يېمەك 训受， 整挨， 击打受: 应报: بۇزۇق-

لار ئۆلۈتتە ئەدەپنى يەيدۇ . 应报遭必人坏 . 有恶”同喻:

“报恶” .

ئەدەپ - ئەخلاق 〔静〕 德道理伦， 德品

ئەدەپ - ئەخلاقلىق 〔静〕 的貌礼有彬彬， 的礼有彬彬

ئەدەپسىز 〔静〕 貌礼无， 的貌礼无: ~ قىلمىش 貌礼不

为行的

ئەدەپسىز لەشمەك 〔动〕 貌礼讲不 礼有没)礼无得变，

ئەدەپسىزلىشىپ كەتتى . 貌礼讲不 变子孩些这 . ۇ باللار ئەجەبۇ ئەدەپسىزلىشىپ كەتتى .

ئەرەب بېلىمى 胶伯拉阿

ئەرەبچە ① [静] 语伯拉阿, 文伯拉阿; سىز ئەرەبچىنى بىلىمسىز؟ 吗文伯拉阿懂你? ② [静] 的式伯拉阿: ~ ناخشا

曲歌伯拉阿

ئەرەبشۇناس 家学伯拉阿 [静]

ئەرەبشۇناسلىق 学伯拉阿 [静]

ئەرەپات ① [静] <宗> 山特法拉阿 (东以加麦) 里公 40

的处 (一之地圣的觐朝林斯穆是, 山小座一)

ئەرەپات قىلماق <宗> 山特法拉阿拜朝

(一之课

ئەرەتمەك <古> [动] 人成大长

ئەرەج <古> [静] 逸安, 乐安, 适舒, 服舒

ئەرەجلەتمەك <古> [动] 乐享, 快畅, 服舒, 畅舒
福享

ئەرەختەن - پەرەختەن 下见

ئەرەختەن - پەرەختەن قىلماق 碎粉, 毁捣, 烂砸

ئارمىيىسىز دۈشمەننىڭ ئۇۋىسىنى ئەرەختەن - پەرەختەن قىلىۋەتە.

تى. 穴巢的人敌了毁捣军我

ئەرەقەيۈ <古> [静] 儒侏

ئەرەن <古> [静] 儿男, 子男

ئەرەنتۈز <古, 天> [静] 座郎秤天, 星秤天

ئەرەنتىر <古> [静] (宫三第之宫二十道黄) 官子双

ئەرەنچە <静> 式男 / ~ ئاياغ 男鞋 / ~ ياسانماق 扮打

装男扮女, 人男

ئەرەنلىك <静> 能功性 (的性男): ئەرەنلىكى ئاجىز 功性

萎阳, 弱能

ئەرەنلىك توقچىقى <药> 片哈斯麦精固

ئەرەباب <静> 物人大, 士人 / ~ داغلىق ~ 士人名知 / دۆ-

لت ئەرەبابلىرى 脑首家国

ئەرەبابلىق <静> 派气流名, 质气物人大, 活气动气概

ئەرەتەك <古> [静] 事故, 说传

ئەرەتەك <古> [静] 的行通, 的多众人行, 的被踩实

路的

ئەرەتخۇ <古> [静] 的常超, 的殊特, 的别特

ئەرەتمىلىك <古> [静] ① 的间人, 的世浊, 的世尘

的暂短②

ئەرەجىم <方> [静] 决解, 理处

ئەرەچە = ئەرەنچە

ئەرەچە سىيغا <语> 性阳

ئەرەخەق <静> 儿们爷老, 家人男

ئەدىبىلىك «ئەدىب» 词名象抽的: ~ ئالانتى 赋天学文

ئەدىمەك <动> ① 生滋 ② 肆放 ③ 肆放太要不你! 为行示表

سن تولا ئەدەپ كەتمە! 剧加的作动 了大更得下雨. يامغۇر ئەدەپ كەتتى.

ئەدەپ كەتتى. 了剧加情病的他

ئەدىيال <静> 子毯: يۈك ~ 毯毛 / يىپ ~ 毯线

ئەر ① [静] 男, 性男: ~ بىلەن ئايال ھوقۇقتا باراۋەر. 男

ئەر ② 人男, 夫丈: ئەرنى ~ قىلغانمۇ خوتۇن, ئەرنى

بەر قىلغانمۇ خوتۇن. <谚> 子妻是雄英当夫丈让

③. “少祸夫贤妻” 同喻: 子妻是也的熊狗当夫丈让

ئەر ④ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑤ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑥ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑦ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑧ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑨ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑩ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑪ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑫ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑬ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑭ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑮ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑯ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑰ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑱ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

ئەر ⑲ 汉子男, 夫丈大汉子男: بەزى ئاياللار ئىش قىلىشتا ئەر-

لەردىن ئېشىپ چۈشىدۇ. 来活起干女妇的有

新在是你 . بېشى جەمئىيەتتە ئەركىلەپ ئويناپ چوڭ بولدۇڭ .

。的大长着玩地在自由自会社

ئەركىن [静] 由自

项由自 <数> ئەركىن ئەزا

场市由自 <经> ئەركىن بازار

格价由自 <经> ئەركىن باھا

间空由自 بوشلۇق ئەركىن

级阶产资由自 بۇرژۇئازىيە ئەركىن

译翻由自 <语> ئەركىن تەرجىمە

头结活，头接活 <机> ئەركىن چېتىق

跤摔式由自 <体> ئەركىن چېلىشىش

争竞由自 رىقابەت ئەركىن

荷电由自 <物> ئەركىن زەرەت

易贸由自 <经> ئەركىن سودا

水由自 <生> ئەركىن سۇ

诗体由自 <文> ئەركىن شېئىر

韵由自 <文> ئەركىن قاپىيە

业职由自 كەسىپ ئەركىن

流对由自 كۈنۈپكىسىيە ئەركىن

操体由自 <体> ئەركىن گىمناستىكا

程行由自 <物> ئەركىن مۇساپە

托信由自 <经> ئەركىن ھاۋالە

泳由自 <体> ئەركىن ئۈزۈش

量矢由自 <物> ئەركىن ۋېكتور

子电由自 <物> ئەركىن ئېلېكترون

能由自 <物> ئەركىن ئېنېرگىيە

标指由自 <物> ئەركىن ئىندېكس

束无拘无 [静] ئەركىن - ئازادە

ئەركىنچىلىك = ئەركىنلىك

态动使的 «ئەركىنلەشمەك» ئەركىنلەشتۈرمەك

态同共的 «ئەركىنلەشتۈرمەك» ئەركىنلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئەركىنلەشتۈرمەك» ئەركىنلەشتۈرۈلمەك

化由自 [动] ئەركىنلەشمەك

ئەركىنلىك [静] 由自: سۆز ئەركىنلىكى 由自 / جىس-

مانى ~ 由自 / ئېتىقاد ئەركىنلىكى 由自 / 仰信

سۆيەر ئەللەر 由自 好爱 家国的

ئەرگەشچى [静] <古> 人舍

ئەرگۈ [静] <古> 地的目 地营宿

ئەرگۈل [静] ① 扣丝螺，纹螺 ② 链项 ③ 套物动在上子

扣套，纹螺旋 与绳相子连的铁圈: ~ چىقارماق

天重九上捧

ئەرك [静] 由自: باللارنى ئۆز ئەركىگە قويۇپ بېرىشكە

بولمايدۇ . 孩小纵放能不

ئەركە [静] 的爱宠受，的惯娇 子娇 ~ بالا

ئەركە - تاپتالغ [静] 的养惯生娇

ئەركە - تاپتالغلىق [静] 气娇

ئەركەچ [静] <动> 羊山阡 (的岁一)

ئەركەش [静] <古> 涛波，浪波，浪

ئەركەك [静] ① 汉子男，男 ② 的性雄 的公: ~ قوي

猫郎，猫雄 موشۇك ~ / 羊羯，羊公

ئەركەك ئەمەن <植> 蒿蓬

ئەركەك تۈرۈم 头棒

ئەركەك تۈكى بار <成> 悍强，的气之刚阳有

子伙小的悍强 ~ يىگىت

ئەركەك جەندىر 锥丝

ئەركەك چىۋىن قونمىغان <成> 保，的玉如身守

的操贞持

ئەركەك سەۋزە <植> 卜萝胡性雄

ئەركەك كەندىر <植> 麻性雄

ئەركەك - چىشى [静] ① 母公 ② 雄雌: قوزنىڭ ئەركەك -

چىشىنى پەرق ئەتمەك ③ 母公的羔羊分区 好 <转>

解了 歹: 直曲非是: ئىشىڭ ئەركەك - چىشىنى بىلمەك

歹好的情事道知，直曲非是的情事

ئەركەكچىلىك [静] 概气汉子男，气子男

ئەركەكزەدەك [静] 具 性格人男有 的化性男: ~ قىز

娘姑的化性男

ئەركەكلەرچە [静] 的气子男، 的概气汉子男

ئەركەكلىك [静] 气子男， 概气汉子男

ئەركەكلىك قىلماق 概气汉子男出现表

ئەركە - نايناق [静] 的滴滴娇， 的养惯生娇

ئەركە - نايناقلىق [静] 气娇

ئەركەسىز [静] 的由自无: ~ ئايال 由自 不 女

ئەركەسىزلىك «ئەركەسىز» 的式形词名的

ئەركەلەتمە [静] 的呢亲， 的热亲， 的爱呢: بۇ ئۇنىڭ ~

ئىسمى . 称爱的他是这

ئەركەلەتمەك «ئەركەلىمەك» 态动使的

ئەركەلەشمەك «ئەركەلىمەك» 态同共的

ئەركەلىك [静] 气娇

ئەركەلىمەك [动] ① 撒 ② 套: قىزچاق ئەركەلەپ ئانىسىغا بېيىد-

شۇۋالى . 在自由自 ②. 撒妈妈着缠女孩小: سەن

ئەزىيەتلىك **ئەزىيەتلىك** 〔静〕 蹭磨 〔静〕 ئەزىيەتلىك بىز . 风作沓疲同你请 . 断两刀一 . 寡柔优, 蹭蹭磨磨, 沓疲风作 ئەزىيەتلىك قىلماق ئەزىيەتلىك قىلىدىغان بولساڭ , سەن مۇشۇنداق ئەزىيەتلىك قىلىدىغان بولساڭ , 断车火了误非, 去下蹭磨样这再你 . ھېچىدىن قالسىن . 可不可

ئەزۈك **ئەزۈك** 〔古〕 〔静〕 的伪虚, 的假虚, 的假 者谎说, 者谎撒 <古> 〔静〕 ئەزۈكچى 虚弄, 话假说, 谎说, 谎撒 <古> 〔动〕 ئەزۈكلەمەك 假作

ئەزۈيلەتمەك **ئەزۈيلەتمەك** «ئەزۈيلەتمەك» 态动使的 ئەزۈيلەشمەك **ئەزۈيلەشمەك** «ئەزۈيلەشمەك» 态同共的 ئەزۈيلەنمەك **ئەزۈيلەنمەك** «ئەزۈيلەنمەك» 态动被的

ئەزۈيلەنمەك **ئەزۈيلەنمەك** 〔动〕 ① 剧加 剧加 了没完没 ② 了没完没 ③ 了没完没 ④ 了没完没 ⑤ 了没完没 ⑥ 了没完没 ⑦ 了没完没 ⑧ 了没完没 ⑨ 了没完没 ⑩ 了没完没 ⑪ 了没完没 ⑫ 了没完没 ⑬ 了没完没 ⑭ 了没完没 ⑮ 了没完没 ⑯ 了没完没 ⑰ 了没完没 ⑱ 了没完没 ⑲ 了没完没 ⑳ 了没完没 ㉑ 了没完没 ㉒ 了没完没 ㉓ 了没完没 ㉔ 了没完没 ㉕ 了没完没 ㉖ 了没完没 ㉗ 了没完没 ㉘ 了没完没 ㉙ 了没完没 ㉚ 了没完没 ㉛ 了没完没 ㉜ 了没完没 ㉝ 了没完没 ㉞ 了没完没 ㉟ 了没完没 ㊱ 了没完没 ㊲ 了没完没 ㊳ 了没完没 ㊴ 了没完没 ㊵ 了没完没 ㊶ 了没完没 ㊷ 了没完没 ㊸ 了没完没 ㊹ 了没完没 ㊺ 了没完没 ㊻ 了没完没 ㊼ 了没完没 ㊽ 了没完没 ㊾ 了没完没 ㊿ 了没完没

ئەزىز **ئەزىز** 〔静〕 ① 的爱敬, 的爱亲, 的贵尊, 的敬尊 ② 友朋的爱亲 ③ 宾贵, 人客的敬尊 ④ 贵 ⑤ 比识知 . ⑥ 比无圣神, 贵 ⑦ 贵可

ئەزىز كۆرمەك **ئەزىز كۆرمەك** 视珍 贵可得看, 视珍 贵可还命生比得看谊友把 ~

ئەزىزانە **ئەزىزانە** 〔静〕 的爱可, 的贵可, 的贵珍 ① ② 态同共的 «ئەزىزلىك» ③ 态动使的 «ئەزىزلىك» ④ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑤ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑥ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑦ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑧ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑨ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑩ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑪ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑫ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑬ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑭ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑮ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑯ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑰ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑱ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑲ 态动使的 «ئەزىزلىك» ⑳ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉑ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉒ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉓ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉔ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉕ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉖ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉗ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉘ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉙ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉚ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉛ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉜ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉝ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉞ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㉟ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊱ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊲ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊳ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊴ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊵ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊶ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊷ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊸ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊹ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊺ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊻ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊼ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊽ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊾ 态动使的 «ئەزىزلىك» ㊿ 态动使的 «ئەزىزلىك»

ئەزىزلىك **ئەزىزلىك** 〔静〕 ① 爱珍, 惜珍 ② 爱珍, 惜珍 ③ 爱珍, 惜珍 ④ 爱珍, 惜珍 ⑤ 爱珍, 惜珍 ⑥ 爱珍, 惜珍 ⑦ 爱珍, 惜珍 ⑧ 爱珍, 惜珍 ⑨ 爱珍, 惜珍 ⑩ 爱珍, 惜珍 ⑪ 爱珍, 惜珍 ⑫ 爱珍, 惜珍 ⑬ 爱珍, 惜珍 ⑭ 爱珍, 惜珍 ⑮ 爱珍, 惜珍 ⑯ 爱珍, 惜珍 ⑰ 爱珍, 惜珍 ⑱ 爱珍, 惜珍 ⑲ 爱珍, 惜珍 ⑳ 爱珍, 惜珍 ㉑ 爱珍, 惜珍 ㉒ 爱珍, 惜珍 ㉓ 爱珍, 惜珍 ㉔ 爱珍, 惜珍 ㉕ 爱珍, 惜珍 ㉖ 爱珍, 惜珍 ㉗ 爱珍, 惜珍 ㉘ 爱珍, 惜珍 ㉙ 爱珍, 惜珍 ㉚ 爱珍, 惜珍 ㉛ 爱珍, 惜珍 ㉜ 爱珍, 惜珍 ㉝ 爱珍, 惜珍 ㉞ 爱珍, 惜珍 ㉟ 爱珍, 惜珍 ㊱ 爱珍, 惜珍 ㊲ 爱珍, 惜珍 ㊳ 爱珍, 惜珍 ㊴ 爱珍, 惜珍 ㊵ 爱珍, 惜珍 ㊶ 爱珍, 惜珍 ㊷ 爱珍, 惜珍 ㊸ 爱珍, 惜珍 ㊹ 爱珍, 惜珍 ㊺ 爱珍, 惜珍 ㊻ 爱珍, 惜珍 ㊼ 爱珍, 惜珍 ㊽ 爱珍, 惜珍 ㊾ 爱珍, 惜珍 ㊿ 爱珍, 惜珍

ئەزىزلىك **ئەزىزلىك** 〔静〕 ① 爱珍, 惜珍 ② 爱珍, 惜珍 ③ 爱珍, 惜珍 ④ 爱珍, 惜珍 ⑤ 爱珍, 惜珍 ⑥ 爱珍, 惜珍 ⑦ 爱珍, 惜珍 ⑧ 爱珍, 惜珍 ⑨ 爱珍, 惜珍 ⑩ 爱珍, 惜珍 ⑪ 爱珍, 惜珍 ⑫ 爱珍, 惜珍 ⑬ 爱珍, 惜珍 ⑭ 爱珍, 惜珍 ⑮ 爱珍, 惜珍 ⑯ 爱珍, 惜珍 ⑰ 爱珍, 惜珍 ⑱ 爱珍, 惜珍 ⑲ 爱珍, 惜珍 ⑳ 爱珍, 惜珍 ㉑ 爱珍, 惜珍 ㉒ 爱珍, 惜珍 ㉓ 爱珍, 惜珍 ㉔ 爱珍, 惜珍 ㉕ 爱珍, 惜珍 ㉖ 爱珍, 惜珍 ㉗ 爱珍, 惜珍 ㉘ 爱珍, 惜珍 ㉙ 爱珍, 惜珍 ㉚ 爱珍, 惜珍 ㉛ 爱珍, 惜珍 ㉜ 爱珍, 惜珍 ㉝ 爱珍, 惜珍 ㉞ 爱珍, 惜珍 ㉟ 爱珍, 惜珍 ㊱ 爱珍, 惜珍 ㊲ 爱珍, 惜珍 ㊳ 爱珍, 惜珍 ㊴ 爱珍, 惜珍 ㊵ 爱珍, 惜珍 ㊶ 爱珍, 惜珍 ㊷ 爱珍, 惜珍 ㊸ 爱珍, 惜珍 ㊹ 爱珍, 惜珍 ㊺ 爱珍, 惜珍 ㊻ 爱珍, 惜珍 ㊼ 爱珍, 惜珍 ㊽ 爱珍, 惜珍 ㊾ 爱珍, 惜珍 ㊿ 爱珍, 惜珍

ئەزىيەتلىك **ئەزىيەتلىك** 〔静〕 神精畏无大, 概气 汉好, 神精搏拼 苦困, 难苦 ② 伤害, 屈委 ① 〔静〕 ئەزىيەت تارتماق 受, 难苦受 ② 伤害受, 屈委受 ③ 苦困 ④ 苦困

ئەزىيەتلىك **ئەزىيەتلىك** 〔静〕 的难苦, 的苦困, 的难艰 ① ② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

ئەزەلىي ئۇقۇم **ئەزەلىي ئۇقۇم** 念概的天先 <哲> 论验先 <哲> 〔静〕 ئەزەلىيەت

ئەزەلىيەت **ئەزەلىيەت** 义主心唯验先 义主验先 <哲> 〔静〕 ئەزەلىيچىلىك

ئەزەلىيلىك **ئەزەلىيلىك** 义主心唯验先 <哲> 义主心唯验先 〔静〕 ئەزەلىيلىك

ئەزىبراىي **ئەزىبراىي** 〔叹〕 誓起主真向 ~, مەن بۇ سۆزنى قىلىدىم . 誓发天对, 誓起主真向 <习> ئەزىبراىي خۇدا

ئەزىبراىي **ئەزىبراىي** 〔静〕 誓发天对, 誓起主真向 <习> 誓发天对, 誓起主真向 ~, مەن ھېچنېسىنى ئۇقمايمەن . 誓发主真向 都么什我, 誓发主真向 . 道知不 态动使的 «ئەزىيەك» ئەزىبراىي

ئەزىرائىل **ئەزىرائىل** 〔静〕 〔宗〕 载记中《经兰古》勒伊拉兹阿 神死, (宜事亡死司专, 一之使天的

ئەزگۇ **ئەزگۇ** <古> 〔静〕 良善, 利吉, 祥吉, 好 者迫压 〔静〕 ئەزگۇچى

ئەزگۇچى **ئەزگۇچى** 〔静〕 者迫压 ~ 级阶迫压 / 级阶迫压 争斗的者迫压抗反 كۈرەش

ئەزگۇچىلىك **ئەزگۇچىلىك** «ئەزگۇچى» 词名象抽的 善改, 转好, 好变 <古> 〔动〕 ئەزگۇلىك

ئەزلىك **ئەزلىك** <古> 〔静〕 的利有, 的用有 蹭磨, 的沓疲 ② 话嗦啰 ~ ① 〔静〕 ئەزىمە

ئەزىمە **ئەزىمە** 〔静〕 ① 嗦啰 ~ ② 话嗦啰 ③ 话嗦啰 ④ 话嗦啰 ⑤ 话嗦啰 ⑥ 话嗦啰 ⑦ 话嗦啰 ⑧ 话嗦啰 ⑨ 话嗦啰 ⑩ 话嗦啰 ⑪ 话嗦啰 ⑫ 话嗦啰 ⑬ 话嗦啰 ⑭ 话嗦啰 ⑮ 话嗦啰 ⑯ 话嗦啰 ⑰ 话嗦啰 ⑱ 话嗦啰 ⑲ 话嗦啰 ⑳ 话嗦啰 ㉑ 话嗦啰 ㉒ 话嗦啰 ㉓ 话嗦啰 ㉔ 话嗦啰 ㉕ 话嗦啰 ㉖ 话嗦啰 ㉗ 话嗦啰 ㉘ 话嗦啰 ㉙ 话嗦啰 ㉚ 话嗦啰 ㉛ 话嗦啰 ㉜ 话嗦啰 ㉝ 话嗦啰 ㉞ 话嗦啰 ㉟ 话嗦啰 ㊱ 话嗦啰 ㊲ 话嗦啰 ㊳ 话嗦啰 ㊴ 话嗦啰 ㊵ 话嗦啰 ㊶ 话嗦啰 ㊷ 话嗦啰 ㊸ 话嗦啰 ㊹ 话嗦啰 ㊺ 话嗦啰 ㊻ 话嗦啰 ㊼ 话嗦啰 ㊽ 话嗦啰 ㊾ 话嗦啰 ㊿ 话嗦啰

ئەزىمەنى **ئەزىمەنى** ① 嗦啰 ② 叨絮, 嗦啰 ③ 叨絮, 嗦啰 ④ 叨絮, 嗦啰 ⑤ 叨絮, 嗦啰 ⑥ 叨絮, 嗦啰 ⑦ 叨絮, 嗦啰 ⑧ 叨絮, 嗦啰 ⑨ 叨絮, 嗦啰 ⑩ 叨絮, 嗦啰 ⑪ 叨絮, 嗦啰 ⑫ 叨絮, 嗦啰 ⑬ 叨絮, 嗦啰 ⑭ 叨絮, 嗦啰 ⑮ 叨絮, 嗦啰 ⑯ 叨絮, 嗦啰 ⑰ 叨絮, 嗦啰 ⑱ 叨絮, 嗦啰 ⑲ 叨絮, 嗦啰 ⑳ 叨絮, 嗦啰 ㉑ 叨絮, 嗦啰 ㉒ 叨絮, 嗦啰 ㉓ 叨絮, 嗦啰 ㉔ 叨絮, 嗦啰 ㉕ 叨絮, 嗦啰 ㉖ 叨絮, 嗦啰 ㉗ 叨絮, 嗦啰 ㉘ 叨絮, 嗦啰 ㉙ 叨絮, 嗦啰 ㉚ 叨絮, 嗦啰 ㉛ 叨絮, 嗦啰 ㉜ 叨絮, 嗦啰 ㉝ 叨絮, 嗦啰 ㉞ 叨絮, 嗦啰 ㉟ 叨絮, 嗦啰 ㊱ 叨絮, 嗦啰 ㊲ 叨絮, 嗦啰 ㊳ 叨絮, 嗦啰 ㊴ 叨絮, 嗦啰 ㊵ 叨絮, 嗦啰 ㊶ 叨絮, 嗦啰 ㊷ 叨絮, 嗦啰 ㊸ 叨絮, 嗦啰 ㊹ 叨絮, 嗦啰 ㊺ 叨絮, 嗦啰 ㊻ 叨絮, 嗦啰 ㊼ 叨絮, 嗦啰 ㊽ 叨絮, 嗦啰 ㊾ 叨絮, 嗦啰 ㊿ 叨絮, 嗦啰

ئەزىمەك **ئەزىمەك** 〔动〕 ① 研挤, 研 ② 研挤, 研 ③ 研挤, 研 ④ 研挤, 研 ⑤ 研挤, 研 ⑥ 研挤, 研 ⑦ 研挤, 研 ⑧ 研挤, 研 ⑨ 研挤, 研 ⑩ 研挤, 研 ⑪ 研挤, 研 ⑫ 研挤, 研 ⑬ 研挤, 研 ⑭ 研挤, 研 ⑮ 研挤, 研 ⑯ 研挤, 研 ⑰ 研挤, 研 ⑱ 研挤, 研 ⑲ 研挤, 研 ⑳ 研挤, 研 ㉑ 研挤, 研 ㉒ 研挤, 研 ㉓ 研挤, 研 ㉔ 研挤, 研 ㉕ 研挤, 研 ㉖ 研挤, 研 ㉗ 研挤, 研 ㉘ 研挤, 研 ㉙ 研挤, 研 ㉚ 研挤, 研 ㉛ 研挤, 研 ㉜ 研挤, 研 ㉝ 研挤, 研 ㉞ 研挤, 研 ㉟ 研挤, 研 ㊱ 研挤, 研 ㊲ 研挤, 研 ㊳ 研挤, 研 ㊴ 研挤, 研 ㊵ 研挤, 研 ㊶ 研挤, 研 ㊷ 研挤, 研 ㊸ 研挤, 研 ㊹ 研挤, 研 ㊺ 研挤, 研 ㊻ 研挤, 研 ㊼ 研挤, 研 ㊽ 研挤, 研 ㊾ 研挤, 研 ㊿ 研挤, 研

ئەزىمەشەك **ئەزىمەشەك** 〔动〕 ① 嗦啰 ② 嗦啰 ③ 嗦啰 ④ 嗦啰 ⑤ 嗦啰 ⑥ 嗦啰 ⑦ 嗦啰 ⑧ 嗦啰 ⑨ 嗦啰 ⑩ 嗦啰 ⑪ 嗦啰 ⑫ 嗦啰 ⑬ 嗦啰 ⑭ 嗦啰 ⑮ 嗦啰 ⑯ 嗦啰 ⑰ 嗦啰 ⑱ 嗦啰 ⑲ 嗦啰 ⑳ 嗦啰 ㉑ 嗦啰 ㉒ 嗦啰 ㉓ 嗦啰 ㉔ 嗦啰 ㉕ 嗦啰 ㉖ 嗦啰 ㉗ 嗦啰 ㉘ 嗦啰 ㉙ 嗦啰 ㉚ 嗦啰 ㉛ 嗦啰 ㉜ 嗦啰 ㉝ 嗦啰 ㉞ 嗦啰 ㉟ 嗦啰 ㊱ 嗦啰 ㊲ 嗦啰 ㊳ 嗦啰 ㊴ 嗦啰 ㊵ 嗦啰 ㊶ 嗦啰 ㊷ 嗦啰 ㊸ 嗦啰 ㊹ 嗦啰 ㊺ 嗦啰 ㊻ 嗦啰 ㊼ 嗦啰 ㊽ 嗦啰 ㊾ 嗦啰 ㊿ 嗦啰

对 . 了他过见儿
 。你是就，了来起想我，了
 事懂 كىرمەك ئەس
 ئېسى ئاغماق 神走 : مەشغۇلاتتا سەلا ئەس ئاغسا، قول.
 走一稍时作操 . 故事出会就، 器机上不跟手， 神
 事懂، 得记، 事记① ئېسىنى بىلمەك
 . 边河在家我得记我 . ئۆيىمىز دەريا بويىدا ئىكەن .
 记就岁两时那他 . ئۇ ئىككى ياش چېغىدىلا ئېسىنى بىلەتتى .
 了事

ئېسىنى يوقاتماق ① 觉知失丧 ② 神慌
 ئېسىنى يىغماق 神定 : مەن ئېسىمنى يىغىپ قارىسام،
 ئۆيگە كىرگەن كىشى دوختۇر ئىكەن . 神定我 . 看一
 屋走进 . 生医是来原人的子

ئەسەر ۲ 〔静〕 <古> 块肉 (料饲的兽食肉给)
 ئەسەب 〔静〕 经神

ئەسەبىي 〔静〕 经神 的质经神
 人的质经神

ئەسەبىلەرچە 〔静〕 地质经神 : 地质经神
 来起叫喊地质

ئەسەبىلەشتۈرمەك « ئەسەبىلەشمەك » 态动使的
 ئەسەبىلەشتۈرۈشمەك « ئەسەبىلەشتۈرمەك » 态同共的

ئەسەبىلەشتۈرۈلمەك « ئەسەبىلەشتۈرمەك » 态动被的
 ئەسەبىلەشمەك 〔动〕 火肝动大 狂病心丧， 里底斯歇，

ئۇ تېخىمۇ ئەسەبىلەشپ بېلىدىن تاپانچىسىنى سۇغۇرۇۋالدى . 他
 枪手了出拔里腰从， 里底斯歇加更

ئەسەبىلىك ① 〔静〕 质经神 ② 狂想妄 病热狂，
 ئەسەر ۱ 〔静〕 ① 候症， 状症， 兆症 : ۇ ھېچقانداق كېسەللىك .

نىڭ ئەسەبىلىكى سېزەلمەپتۇ . ۇ ھېچقانداق كېسەللىك .
 迹痕， 影踪 ② . 状
 了失消全迹痕的日旧校学个这 . قالماپتۇ .

ئەسەر قىلماق 动打， 动触 : ۇنىڭ قىلغانلىرى ئۇنىڭغا
 ىلچە ئەسەر قىلمىدى . 他动触有没毫丝为所作所的他 .

سېنىڭ سۆزۈڭ ماڭا ئەسەر قىلدى . 我了动打话的你 .
 ئەسەرى بار 的好嗜有

ئەسەرى تۇتماق 质经神 转好，
 ئەسەرى كېسىلمەك 轻减势病 转好，

ئەسەر ۲ 〔静〕 品作 著作، 品作 ىلمىي ~ 著作术学 / ماي بو-
 ىاق ~ 品作画油 / سەھنە ئەسەرى 本剧 / ئەسەرىڭىزنى ئو-
 ىقۇپ، ئېستېتىك زوق ئالدىم . 一到得我， 作佳的你了读拜 .

运命的难苦

ئەسەر ۱ 〔静〕 ① 性记， 忆记 : شۇ چاغدا ئۇنىڭ نېمە دېگەنلىكى
 得 不 记 在 现 我 . 的 说 么 怎 是 他 时 当 . ھازىر ئېسىمدە يوق .
 了 . بۇ ئىش تېخى ئېسىڭدە بارمۇ ؟ 吗 得 记 还 你 事 这 ؟ ەر
 قېرىسا كۈچىدىن قالار، خوتۇن قېرىسا ئېسىدىن . < 谚 > 男
 志神، 觉知 ② . 性记 没了 老人 女， 气力 没了 老人
 ئەس تاپماق ① 醒苏， 悟觉， 悟醒 : تەربىيە بېرىلگەندىن
 كېيىن، ئۇ ئاخىر ئېسىنى تېپىپ، ئۆز خانالىقىنى تونۇدى . 经
 ، 事懂 ② . 误 错 的 己 自 了 识 认， 悟 醒 于 终 他 育 教 过
 ； 穹 开 : مۇئەللىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە، مەن ئاز - تولا ئېسىمنى
 تاپتىم . 了 穹 开 些 有 我، 下 育 教 师 老 在 . بۇلار ئەس تېپىپ
 قالغان بالىلار، ئۆزلىرى ئۆيلىرىگە قايتىپ كېتەلمەيدۇ . 都 们 他 .
 去 家 回 能 己 自، 子 孩 的 事 懂 是

ئەستە تۇتماق 记取، 住记 : ئاناڭنىڭ نەسەبىنى ئېسىڭ-
 دە چىڭ تۇت . 里 心 在 记 牢 咐 嘱 的 亲 母 把 要 你 . ئۆتمۈش-

تىكى تەجرىبە - ساۋاقلارنى ~ 记取 去过 训 教 验 经 的
 ئەستە ساقلاش < 心 > 记牢， 住记

ئەستە ساقلاش ئىقتىدارى 力 忆 记
 ئەستە قالدۇرماق = ئەستە تۇتماق

ئەستە قالماق 记铭， 中 忆 记 在 留 : ئۆمۈرۋاپەت ~ 终
 记铭身

ئەستىن چىقماق 记忘، 掉忘 : بۇرۇنقى بەزى كۇڭۇلسىز-
 ىلكەرنى ئېسىمىزدىن چىقىرىۋېتەيلى . 一 去 过 掉 忘 们 我 让 .

ئەستىن كۆتۈرۈلمەك 忘遗، 却忘، 忘淡 : بۇ ئاللىبۇ-
 رۇن خەقنىڭ ئېسىدىن كۆتۈرۈلگەن ھېكايە . 是 这 . 人被 已 个 一

نەچچە يىلنىڭ ئالدىدىكى ئىش كىشىلەر . 事故 的 忘 遗
 نىڭ ئېسىدىن ئاللىقاچان كۆتۈرۈلۈپ كەتتى . 十 几 年 前 的 事 的

ئەستە ئالماق 想回، 忆回， 起想 : ۇ شۇ چاغدىكى ئەھ-
 ۋالنى ئىمكانقەدەر ئەسكە ئالماقچى بولدى . 时 当 想 回 力 尽 他 .

مۇھىم بىر ئىشنى ئېسىڭدە ئالدىم . 景 情 的
 件 一 起 想 我 .

ئەسكە چۈشمەك 起想، 起记، 起忆回 : بىر كونا سا-
 ۋاقدىشىم ئېسىمگە چۈشتى . 学 同 老 位 一 了 起 想 我 .

ئەستە سالىماق 醒提 : ئەتە ئەتىگەن ئېسىمگە سېلىپ قوي،
 يىغىنغا ۋاقتىدا بارمىسام بولمايدۇ . 我 下 一 我 醒 提 你 早 明 .

ئەستە كەلمەك 起想، 起记 : ئۇنىڭ بىلەن نەدە كۆرۈش-
 كەنلىكىم زادىلا ئېسىمگە كەلمىدى . 哪 在 起 不 想 也 么 怎 我 .

ئەستە كەلمەك 起想، 起记 : ئۇنىڭ بىلەن نەدە كۆرۈش-
 كەنلىكىم زادىلا ئېسىمگە كەلمىدى . 哪 在 起 不 想 也 么 怎 我 .

的了醉喝，的醉 <古>〔静〕 ئەسۈك

的色六颜五，的色色形形 <古>〔静〕 ئەسرىخۇ

(语候问)好你 <习>〔静〕 ئەسسالام

你于降宁安的主愿 <习>〔静〕 ئەسسالامۇئەلەيكۇم

您”为译常通，语用安问福祝的时面见林斯穆)们
“好

清不志神，觉知无，忆记无〔静〕 ئەسسز۱

惜可 <古>〔叹〕 ئەسسز۲

式形词名的 «ئەسسز۱» ئەسسزلىك

«ئەسقاتماق» ئەسقاتماق〔动〕 用管，用顶，用中，事顶： بالام ئەسقېتىپ

فالىدى. 了用顶子孩。 بۇ نەرسە كېيىن ساڭا ئەسقاتىدۇ.
باشقا كۈن چۈشكەندە ئەس.

。友朋的正真是交之难患. قاتقان دوست چىن دوست.

态同共的 «ئەسقاتماق» ئەسقېتىشماق

«ئەسكەر» ئەسكەر〔静〕 兵士，兵； يېشى ~ 兵新 / ئاتلىق ~ 骑

兵 / ئەسكەرلەرنىڭ روھى ئۈستۈن. 气士，涨高气士.
。昂高

兵征 ئەسكەر ئالماق

兵当 ئەسكەر بولماق

兵出 ئەسكەر چىقارماق

考备，注备〔静〕 ئەسكەرتىمە

«ئەسكەرتىمەك» ئەسكەرتىمەك〔动〕 ① 醒提，提： ئۇ ئالادا يامغۇر يېغىۋات.

。雨下在正面外醒提次再他. قانلىقىنى يەنە ئەسكەرتتى.

② 明说，解释： ئۇ ئۆزىنىڭ سۈچىلىقىنى ئوقۇغان ئادەم ئىكەن.

لىكىنى ئاتاين ئەسكەرتتى. 利水学是己自明说别特他.

«ئەسكەرتىمەك» ئەسكەرتىمەك〔静〕 的示提

«ئەسكەرتىمەك» ئەسكەرتىمەك تالون <经> 单提示提

«ئەسكەرتىش» ئەسكەرتىش〔静〕 示提，释注

«ئەسكەرتىشەك» ئەسكەرتىشەك 态同共的

«ئەسكەرتىمەك» ئەسكەرتىمەك 态动被的

«ئەسكەرچە» ئەسكەرچە〔静〕 的式人军，的用军

«ئەسكەرلىك» ئەسكەرلىك 词名象抽的； ئەسكەرلىككە ئالماق 征

兵 / ئەسكەرلىككە چاقىرماق 兵征，兵招 / ھايات ~ 生涯

«ئەسكەرمەك» ئەسكەرمەك〔动〕 起记，起想

«ئەسكۈرمەك» ئەسكۈرمەك <古>〔动〕 嚏喷打

«ئەسكۈرۈك» ئەسكۈرۈك <古>〔静〕 嚏喷

«ئەسكى» ئەسكى〔静〕 的烂破，的坏，的好不： چاپان ~ 衣烂破

服 / ئەدەم ~ 人坏 / قىلىق ~ 为行良不 / چاپاننىڭ
ئىچىدە ئادەم بار. <谚> 破虽服衣 不为意)错不人其

。受享的美种

«ئەسەر قەھرىمانى» ئەسەر قەھرىمانى 公人主品作

«ئەسەرلەر توپلىمى» ئەسەرلەر توپلىمى 集文，集全

«ئەسەر ھوقۇقى» ئەسەر ھوقۇقى 权著作

«ئەستىنا» ئەستىنا〔叹〕 嗨，咳，呀哎 ~ ، ئۇ نېمىشقا كەلمەيدىغاندۇ!

«ئەستىنا» ئەستىنا〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他，嗨

«ئەستىنا» ئەستىنا〔叹〕 嗨 ~ ! 来不何为他，嗨

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

«ئەستىناغۇرۇللا» ئەستىناغۇرۇللا〔叹〕 哪天，呀哎，唉 ~ ، نېمە بولۇپ

ئەسەل - ۋەسەل [靜] 产家及族家: ئۇ ياردەمگە موھتاج،
چۈنكى ئۇنىڭ ئەسلى - ۋەسلى قۇرۇپ كەتكەن. 帮要需他.
产荡家倾已他为因، 助

ئەسەل - ۋەسەلدىن ئايرىلماق 子离妻， 亡人破家
产荡家倾， 散

ئەسەلدىە [靜] 来本، 来原: مەن ~ بىر ئوقۇتقۇچى ئىدىم.
师教个是来本我

ئەسەللىك [靜] ① 事记، 事懂: ~ چاغلاردىن تارتىپ 事记从
颖聪②起候时的 颖悟有: ~ بالال 子孩的颖聪
子孩的性悟

ئەسەللىمە [靜] 录忆回: سۇلتاننىڭ ئەسلىمىسى بازارلىق كىتاب
بولۇپ قالدى. 书销畅为成已录忆回的且力苏

ئەسەللىمەك [动] ① 忆回، 顾回، 想回: ئۆتكەنكى كۈرەش
مۇساپىسىنى ~ 程历斗战的去过忆回 / بۇ ئىشنى ئەسلە.

يەلمەيۋاتىمەن. 来起不想回我事件这. 念怀، 念思②.
ئۇ سېنى كۆپ ئەسلەيدۇ. 你念思常经他.

ئەسەللىھە [靜] 施设، 备设: ھەربىي ~ 施設事军
ئەسەللى [靜] 的来原، 的先原

ئەسەللى ئورگىنال 稿原
ئەسەللى ئەرز <法> 诉原

ئەسەللى باھا <经> 价原
ئەسەللى پەرەز 设假原

ئەسەللى دەرىجە <语> 级原
ئەسەللى دەۋا <法> 诉原

ئەسەللى زات <哲> 体本
ئەسەللى سوت <法> 审原

ئەسەللى سۇغۇرتا 险保原
ئەسەللى سۈپەت <语> 词容形质性

ئەسەللى قىممەت <经> 值价始原
ئەسەللى مەنە <语> 意原، 意本

ئەسەللى مەھسۇلات 品产原
ئەسەللى نەرسە <法> 物原

ئەسەللى نەشرى 版原
ئەسەللى نۇسخا 本原

ئەسەللى ئۇرۇق <生> 种原
ئەسەمەك① [动] ① 肚发子胀: يېگەن تاماق قورسىقىمنى ئېسىپ

بىئارام قىلىۋەتتى. 胀发子肚得撑饭. 过掠، 拂吹②.
刮吹

ئەسەمەك② [动] <古> ① 弃抛، 弃放， ② 除戒， 少减
ئەسنا [靜] 儿会， 儿阵， 儿当: ئۇ شۇ ئەسنادا يېتىپ كەلدى

~ (人取冠衣以). تامدا قۇشقاچ تولا، نامراتقا پۇتلاش.
<谚> 多烦麻的人苦穷，多雀麻里洞墙破. ~ چا.

پان قىشتا ياخشى. 寒严挡可，破虽服衣 <谚>.
ئەسكى خۇي 癖恶

ئەسكىپۇرۇش [靜] 者购收品废، 的烂破收
ئەسكىپۇرۇشلۇق [靜] 生营烂破收: ~ پونكىتى
站购收

ئەسكى - تۇسكى [靜] 的烂烂破破: ~ نەرسەلەر
西东的烂烂

ئەسكىرەتمەك «ئەسكىرەمەك» 态动使的
ئەسكىرەمەك [动] ① 旧变， 旧破: ئۇنىڭ كىيىمى ئەسكىرەپ
كەتتى. 坏变②. 了旧服衣的他. بۇ بالال ئەسكىرۋالدى.

ئەسكىرەمەك [动] ② 了坏变子孩这
ئەسكىرەمەك «ئەسكىرە» 式形词容形的: ~ كۈچ 力军،
役兵 ~ 力

ئەسكىلەشتۈرمەك «ئەسكىلەشمەك» 态动使的
ئەسكىلەشمەك [动] ① 烂破变， 旧破变② 坏变: بالانى
ئۆز مەيلىگە قويۇۋەتسەڭ، تېزلا ئەسكىلىشىپ كېتىدۇ. 一孩小.

ئەسكىلەشمەك [动] ② 坏变就快很， 纵放
ئەسكىلىك [靜] 事坏، 为行良不

ئەسەل [靜] 本根، 来本، 来原: ئەسلىگە كەلمەك
原复恢. 人地本是不来本他. 状 / ئۇ ئەسلى بۇ يەرلىك ئەمەس.

ئەسلىنى ئۇتۇماق 本忘 / ترجىمان بولغان كىشى ئەسلىگە سادىق
بولۇشى ھەم جانلىق تەرجىمە قىلىشى لازىم. 原于忠要者译.

ئەسلىگە قايتقان تۇيغۇ <逻> 觉感的原还
ئەسلىگە قايتماق 原还

ئەسلىگە كەلمەك 复恢، 原还، 原复: تەرتىپ ئەسلە.
كە كەلدى. 了复恢序秩. سالامەتلىك پۈتۈنلەي ئەسلىگە

كەلدى. 了复恢全完已康健. ئاپەتكە ئۇچرىغان رايونلار
ئەسلىگە كېلىپ بولدى. 了原复经已区地灾受.

ئەسلا [靜] 不也么怎: مۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى ~ خە.
ياللىغا كەلگەن ئەمەس. 种这生发会到想有没也么怎我.

ئەسلا [靜] 不也么怎: مۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى ~ خە.
ياللىغا كەلگەن ئەمەس. 种这生发会到想有没也么怎我.

ئەسلا [靜] 不也么怎: مۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى ~ خە.
ياللىغا كەلگەن ئەمەس. 种这生发会到想有没也么怎我.

ئەسلا [靜] 不也么怎: مۇنداق ئىشنىڭ بولۇشى ~ خە.
ياللىغا كەلگەن ئەمەس. 种这生发会到想有没也么怎我.

ئەسلەتە [靜] 录忘备
ئەسلەشمەك «ئەسلىمەك» 态同共的

ئەسلەنمەك «ئەسلىمەك» 态动被的
ئەسل - نەسەل [靜] 先祖، 族九: ئەسلى - نەسلىمىز دەپ.

ئەسل - نەسەل [靜] 先祖، 族九: ئەسلى - نەسلىمىز دەپ.
قانچىلىق بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلگەن. 农务代世先祖家我.
ئەسل - نەسلىنى قۇرۇتۇۋەتمەك 族九灭

ئەسر قىلماق ① 俘获，② 吸取
 ئەسرگە ئالماق 俘获
 ئەسرگە چۈشمەك 俘被
 ئەسرلەر لاگېرى 营俘战，营虏俘
 ئەسر³ 〔静〕 晚傍
 ئەسر نامىزى <宗> 礼昏
 ئەسر ۋاقتى 晚傍
 ئەسرە 〔静〕 <植> 菟碱
 ئەسرلەپ 〔静〕 一接纪世—地纪世：ئەركىنلىك ئۈچۈن ~
 كۈرەش قىلغان ئافرىقا خەلقى ئاخىر ئەركىنلىككە ئېرىشتى
 一接纪世—个地纪世为自由而由非的洲人民
 于终获了自由。
 ئەسرلىك¹ 〔静〕 纪世的：~ يوللارنى باسماق 走过世纪之路
 ئەسرلىك² «ئەسر²» 抽象名词：~ تارىخى 被俘的
 史历
 ئەسىن 〔静〕 <古> 风，风细
 ئەس - ياد 〔静〕 ① 思心：ئالمانىڭ پۈتۈن ئەس - يادى
 斯马力阿的部全思心都在妹妹身上。
 ② 记忆：ئەس - يادىدىن كۆتۈرۈلمەك 从记忆中消失
 志神：ئەس - يادىنى يوقاتماق 神志不清
 ئەش 〔静〕 <医> 胎衣，衣胞
 ئەشەددىي 〔静〕 凶恶的，万的恶：~ دۈشمەن 凶恶的敌
 人，敌死 / چاشقاننىڭ نەزىرىدە مۈشۈكتىن ~ نەرسە يوق
 老在鼠眼里比猫更凶恶的西。
 ئەشەددىيەشتۈرمەك «ئەشەددىيەشمەك» 使动的态
 ئەشەددىيەشتۈرۈلمەك «ئەشەددىيەشتۈرمەك» 被动的态
 ئەشەددىيلىك 〔静〕 凶恶，凶气
 ئەشەددىيەشمەك 〔动〕 变凶恶
 ئەشتۈرمەك «ئەشمەك» 使动的态
 ئەشتۈرۈلمەك «ئەشتۈرمەك» 被动的态
 ئەششاپتۇل 〔静〕 <植> 粘核桃
 ئەشكەك 〔静〕 <古> 浆，拍子，板子
 ئەشكۈرتى 〔静〕 <古> 中国产花绸
 ئەشكىنچى 〔静〕 <古> 使驿，差驿
 ئەشلىك 〔静〕 <农> 蚕族
 ئەشلىكخانا 〔静〕 室簇
 ئەشكىن 〔静〕 <古> 流泻的
 ئەشمە 〔静〕 捻的，编的，成捻的：~ يىپ 捻线的 / ~
 قىماچا (用细皮条分股交叉编成的) 鞭皮 / ~ قۇبماق

那会他就赶来了。
 ئەشەنەتمەك «ئەسنەمەك» 使动的态
 ئەشەنەشمەك «ئەسنەمەك» 共同的态
 ئەسنەك 〔静〕 <理生> 欠哈
 ئەسنەك تۇتماق 欠哈打想
 ئەسنەك 〔动〕 欠哈打
 ئەس - ھوش ① 〔静〕 觉知，② 理智：ئەس - ھوشى بار
 有觉知 ② 脑头 ③ 心思：سز كەتكەندىن كېيىن، مېنىڭ
 پۈتۈن ئەس - ھوشۇم سىزدە قالدى. 你走后，我全部部
 心思都在你身上了。
 ئەس - ھوشىدىن كەتمەك 失去觉知
 ئەس - ھوشىنى تاپماق ① 懂事，② 收敛
 ئەس - ھوشىنى تېپىپ قالدى. 他现在收敛了。
 ئەس - ھوشىنى يوقاتماق ① 失去觉知，
 ② 忘乎所以
 ئەس - ھوشىنى يىغماق 神定，神凝：ئۇ بىردەمدىن
 كېيىن ئەس - ھوشىنى يىغىپ ئورنىدىن تۇردى. 过了一会
 他，才定了神站起来。
 ئەس - ھوشسىز 〔静〕 昏迷不醒：بۇ بالا ئۈچ
 كۈندىن بۇيان ~ ياتتى. 这孩子三天以来昏迷不醒。
 ئەس - ھوشلۇق 〔静〕 清醒的，头脑的：~ بالا
 有头脑的孩子
 ئەسۈرمەك 〔动〕 <古> 醉喝，醉
 ئەسۋاب (ئەسۋابى) 〔静〕 器，器材，器械，具器，具用
 ئوقۇتۇش ئەسۋابلىرى 教仪学器 / ھەجرىبە ئەسۋابلىرى 实
 器 / چالغۇ ئەسۋابلىرى 器乐 / ياغاچچىلىق ئەسۋابلىرى 工
 具器工
 ئەسۋاب - جابدۇق 〔静〕 具器，具工
 ئەسۋابسىز 〔静〕 无器具的，徒手的：~ ئۇستا سىلتىقىسىز
 无器具的师傅。جاشاش. 战士。
 ئەسۋابسىز گىمناستىكا <体> 徒手体操
 ئەسۋابلىق 〔静〕 有器具的，有的器械
 ئەسۋابلىق گىمناستىكا <体> 器械体操
 ئەسۋاب - ئۈسكۈنە 〔静〕 设备
 ئەسۋە 〔静〕 疹皮：~ چىقماق 疹出
 ئەسۋىلىك 〔静〕 疹皮的，疹斑的：~ كېزەك 斑疹寒伤
 ئەسرا 〔静〕 纪世：ئوتتۇرا ~ 纪世中
 ئەسر² 〔静〕 虏俘

بارلارغا بىرلا سۆز كۆپايە . < 谚 > 通就点一人明聪
 ~ توزماس ، بىلىم خورماس . < 谚 > 光闪远永慧智
 < 谚 > 媮枯不永识知 . ئەقىلدىن ئارتۇق بايلىق يوق .
 ~ ياشارتىدۇ ، كۆڭۈل سەم . 富财的重贵更慧智比有没
 رىتىدۇ . < 谚 > 胖体人使会宽心 ، 轻年人使会慧智
 ② 脑头 : ئۇ ئەقىلى بار ئادەم . 人的脑头有是他 .
 ③ 主 . 意 : كالامغا بىر ياخشى ~ كەلدى . 我好个一了到想我 .
 主意 .

ئەقىلى بۇلغانماق 涂糊变
 ئەقىلى جايدا 楚清脑头
 ئەقىلى قىسقا 浅短光目 ، 短识见 : ئۇ ئۆزىنى ئەقىللىق
 ھېسابلىغان بىلەن ئەمەلىيەتتە ~ ، قولىدىن چوڭ ئىش كەلمەيدۇ .
 他虽作自明聪 ， 但实际光短浅 ， 不干大事 .
 ئەقىلى كالتە = ئەقىلى قىسقا
 ئەقىلى كوتا = ئەقىلى قىسقا
 ئەقىلىنى تاپماق 窍开 ، 事懂 : ئۇ بىر مەزگىل
 ئەگرى يول ماڭغانىدى ، ئەمدى ئەقىلىنى تاپتى . 他有一时段
 了明聪变在现 ， 路弯了走间
 ئەقىلىنى يوقاتماق 智理丧失
 ئەقىل بۆلۈنمىسى < 心 > 商智
 ئەقىل چىش < 理生 > 齿智 ، 牙智
 ئەقىلدىن ئاداشماق = ئەقىلدىن ئازماق
 痴发 ، 乱错经神 ، 智理去失
 ئەقىل سىنىماق 验测力智
 ئەقىل كەلمەك 头心上计 ، 意主出想 : مېنىڭ كالامغا
 بىر ئەقىل كەلدى . 我想出了一个办法 .
 ئەقىل كۆرسەتمەك 计献 ، 意主出 策划谋出
 ئەقىل كۆزى 眼慧 ، 光眼的慧智
 ئەقىل كۈچى < 医 > 力智
 ئەقىل كىرمەك 事懂 : بۇ بالىغا تېخى ئەقىل كىرمەپتۇ .
 这孩子不懂事呢 .
 ئەقىلگە مۇۋاپىق 理合 : تەلپ 合理的要
 ئەقىلگە مۇۋاپىقلىق < 逻 > 性理合
 ئەقىل ئۆگەتمەك 教指 ، 拨点 ، 点指 : كۆپرەك ئەقىل
 ئۆگىتىشىڭىزنى سورايمەن . 教指多多请 .
 ئەقىل ئىشلەتمەك 筋脑动 ، 子脑动
 ئەقىل ئىگىسى 人明聪
 ئەقىل يۈرگۈزمەك = ئەقىل ئىشلەتمەك
 ئەقىل - پاراسەت < 静 > 慧智 ، 智才明聪 : خەلقىڭ ئە .
 قىل - پاراسىتى پۈتمەس - تۈگمەس . 民人的慧智无是
 穷

辨发假 چاچ ~ / 饼油 (的状花麻成拧)
 ئەشمە قوم 土砂青
 ئەشمەك < 动 > 捻 ، 拧 ، 搓 : ئارغامچا ~ 子绳搓 / پىلك
 儿捻灯捻 ~
 ئەشىنىت < 地 > < 静 > 石解易
 ئەشۈك < 古 > < 静 > 汗可单罩 ، 布苫 ② 篷斗 ، 风披 ①
 或伯克去后世 ، 以分给贫民的丝 (单罩绸)
 ئەشىمىسىنمەك < 古 > < 动 > 友朋为视 ، 友朋作当
 ئەشيا (ئەشياسى) < 静 > 料 : 料 ~ خام / ماددى ~ 资物
 ئەقىلى < 静 > 的力智 ، 的力脑 ، 的性理 ، 的智理
 ئەقىلى ئەمگەك 动劳力脑
 ئەقىلى بىلىش < 哲 > 识认性理
 ئەقىلى بىلىم 识知性理
 ئەقىلى پائالىيەت 动活力智
 ئەقىلى تەربىيە 育智
 ئەقىلى تەربىيە پىسخولوگىيىسى 学理心育智
 ئەقىلى خۇلاسىە 断推 ، 理推
 ئەقىلى قابىلىيەت 能智 ، 力智
 ئەقىلى مۇددىئا < 心 > 机动智理
 ئەقىلى مۈلۈك ھوقۇقى 权产识知
 ئەقىلى ھەقىقەت < 哲 > 理真性理
 ئەقىلى ھېسسىيات < 心 > 操情
 ئەقىلى ئۇچۇر 息信性理
 ئەقىلى ئىقتىدار = ئەقىلى قابىلىيەت .
 ئەقىلى ئىقتىدار جىنايىتى < 法 > 罪犯能智
 ئەقىلىيە 下见
 ئەقىلىيە سۆز < 文 > 言箴 ، 言格
 ئەقىدە < 静 > 念信 ، 条信 : دىنى ~ 条信教宗
 ئەقىدە باغلىماق 拜崇 ، 信崇 : ئىست ، ساڭا باغلىغان
 ئەقىدەم ! 你拜崇该不我 ، 惜可 !
 ئەقىدە قىلماق = ئەقىدە باغلىماق
 ئەقىدىچىلىك < 静 > ① 义主理学 < 哲 > ② 条教信笃
 ئەقىدىلىك < 静 > 的念信有 : ~ ئادەم ئىشەنچلىك ئادەمدۇر .
 人的赖信可是 ، 人的念信有
 ئەقىدىلىك خوتۇن 妇节
 ئەقىل (ئەقىلى) < 静 > ① 慧智 ، 力智 : ~ ياشتا ئەمەس ، باشتا .
 < 谚 > 脑头无有在而 ، 小大纪年在不慧智 . تۈگ .
 与 < 谚 > 德ك بويۇڭ بولغۇچە تۈگمىدەك ئەقىلىڭ بولسۇن .
 其有高驼的材身 ， 有如不扣的大智力的 . ئەقىلى

ئەكس [靜] ① 面反: شەيئىلەر مۇئەييەن شارائىتتا ئۆزىنىڭ ~ تەرىپىگە ئايلىنىدۇ. 的己自向会下件条的定一在物事.

② 影倒, 影: قىز ئېگىشىپ تۇرۇپ ئۆزىنىڭ سۈدىكى ئەكسىنى كۆردى. 影倒的中水. ئۇ ئەينەكتە ئۆزىنىڭ ئەكسىنى كۆردى. 在他. 子影的己自到看中鏡

① 露流, 露显: ئۇنىڭ چىرايىدا تەشۈش ئەكس ئېتىپ تۇراتتى. 出, 现浮②. 安不出露流上脸他.

③ 映反: 现映. كاللدا ئەكس ئەتكەن ئوي 海腦里浮現 / 法想的現浮 / قۇياش نۇرى ئەينەكتە ئەكس ئەتتى. 上璃玻在射反光阳. 映反③.

ئەكس تەسۋىر <物> 象反

ئەكس تەسىر <哲, 文> 用作副, 用作反

ئەكس رېزونانس <物> 振共反

ئەكس سادا 音回, 声回

ئەكس سان <数> 数倒

ئەكس كۈچ <物> 力反

ئەكس ماددا <天> 质物反

ئەكس مودۇلياتور <电> 器制调反

ئەكس نۇر 光反: يالقۇنىڭ ئەكس نۇرى 焰火反

光子 光 / سۇنىڭ ئەكس نۇرى 水反

ئەكس ئىيون <物> 子离反

ئەكسىچە [靜] 反相, 反, 而反, 之反: ئۇ خاپا بولۇش ئۇ ياقتا تۇرسۇن, ~ كۈلۈپ كەتتى. 了笑而反, 气生不但非他.

ئەكسىچە پەرەز <数> 设反

ئەكسىلەرىكەت [靜] 为行动反, 动活动反

ئەكسىلەرىكەتچى [靜] 子分动反, 派动反

ئەكسىلەرىكەتچىلىك [靜] 施逆行倒, 当勾动反

ئەكسىلىنىقلاپ [靜] 命革反

ئەكسىلىنىقلاپچى [靜] 子分命革反

ئەكسىلىنىقلاپچىلىق [靜] 为行命革反, 动活命革反

ئەكسىلىنىقلاپچىلىق [靜] 命革反 的: ~ ەرىكەت 命革反

动活

ئەكسىلىنىقلاپچى تەشكىلات 织组命革反

ئەكسىلىنىقلاپچى توپىلاڭ <法> 动暴命革反

乱叛命革反

ئەكسىلىنىقلاپچى جىنايەت 罪命革反

ئەكسىلىنىقلاپچى جىنايەتچى 犯罪命革反

ئەكسىلىنىقلاپچى گۇرۇھ 团集命革反

ئەكسىيەتچى [靜] ① 子分动反, ② 派动反, 的: ~ 动反

كۈچ 力势动反

的尽无

ئەقىل - پاراسەتلىك [靜] 的智才明聰, 的谋多智足

ئەقىل بۇ ناھايىتى ~ ئادەم. 人的智才有很个是这

ئەقىلچى <哲> [靜] 者论理唯

ئەقىلچىلىك <哲> [靜] 论理唯

ئەقىلسىز [靜] ① 的慧智有没, 的蠢愚, 的明聰不

ئەقىل باشنىڭ دەردىنى پۇت تارتىدۇ. 双累袋脑的蠢愚 <谚>

ئەقىلنىڭ ~ ②. 腿 的事懂不

ئەقىلسىزلىق «ئەقىلسىز» 式形词名的: بۇ تازىمۇ ~ ! 了蠢愚太

ئەقىللىق [靜] ① 的明聰: ~ ئادەم 的明聰 / ~ ئۆزىنى ئەيىبلەر, نادان دوستىنى. <谚> 己自备责人明聰

~ 友朋怪责人涂. 友朋怪责人涂. 婆老的己自夸瓜傻, 骑坐的己自夸人明聰 <谚>

② 的性灵有: بۇ ئات ناھايىتى ~. 性灵有很马匹这

ئەقىللىق «ئەقىللىق» 抽象名: ئۆز ئەيىبىنى ئۆزى بىلىش ئەقىللىقنىڭ ئىپادىسى. 现表的智明是过知

ئەقىل - ھوش [靜] ① 志神② 脑头: ئۇنىڭ ئەقىل - ھوشى جايدا. 醒清脑头他

ئەقىل - ھوشنى يوقاتماق 智理失丧

ئەقىل - ئىدراك [靜] 慧智, 智理

ئەقىل - ئىدراكلىق [靜] 的智才明聰有, 的智理

ئەكابر - ئەشرەپ [靜] 人贵官达, 贵显官高

ئەكەتكۈزمەك «ئەكەتمەك» 态动使的

ئەكەتمەك [动] 走带, 走取, 走拿: 走拿书把 ~ كتابنى

ئەكەلدۈرمەك «ئەكەلمەك» 态动使的

ئەكەلدۈرۈشمەك «ئەكەلدۈرمەك» 态同共的

ئەكەلدۈرۈلمەك «ئەكەلدۈرمەك» 态动被的

ئەكەلمەك [动] 来带, 来拿: بەزى ساۋاقداشلار تاپشۇرۇق دەپتىرىنى ئەكەلمەپتۇ. 本业作带没学同的有

ئەكتۈرمەك «ئەكەك» 态动使的: دوختۇرغا چېچەك ~ 让 痘牛种生医

ئەكتۈرۈشمەك «ئەكتۈرمەك» 态同共的

ئەكتۈرۈلمەك «ئەكتۈرمەك» 态动被的

ئەكچەك <古> [靜] 脉血, 管血

ئەكچىتمەك «ئەكچىتمەك» 态动使的

ئەكچىتىلمەك «ئەكچىتمەك» 态动被的

ئەكچىمەك [动] 干全未, 干要将后之了湿西东

دىن كېيىن, يوللار بارا - بارا ئەكچىپ قالدى. 后之过雨

ئەكچىمەك [动] 了干渐渐就面路

ئەگىشىمە جۈملە <语> 句偏，句属从

ئەگىشىمە چاق <机> 轮从

ئەگىشىمە دېسكا <机> 盘动从

ئەگىشىمە كېسەللىك <医> 症并合，症发并

ئەگىشىمە ھەرىكەت <物> 动运连牵

ئەگىشىمەك <动> 跟着随，随跟，跟

ئەگىشىپ، قەشقەرمۇ ئاۋاتلىشىپ كەتتى. ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتچىلىقىغا

ئەگىشىپ، قەشقەرمۇ ئاۋاتلىشىپ كەتتى. ئېلىمىزنىڭ ئاۋاتچىلىقىغا

ئەگىدۇ <古>〔静〕 刀尖弯，刀弯

ئەگدۈرمەك <动> 态动使的

ئەگدۈرۈشمەك <动> 态同共的

ئەگدۈرۈلمەك <动> 态动被的

ئەگدى <古>〔静〕 坑宰屠 <古>〔静〕

ئەگرۇم <方>〔静〕 池水，坑

ئەگرى <静> ① 弯，的曲弯，的折曲

ئەگرى <静> ① 弯，的曲弯，的折曲

ئەگرى <静> ① 弯，的曲弯，的折曲

ئەگرى <静> ① 弯，的曲弯，的折曲

ئەگرى <静> ① 弯，的曲弯，的折曲

ئەگرى سىزغۇچ <数> 线曲

ئەگرى سىزىق <数> 线曲

ئەگرى قول <物> 净干不脚手，摸小偷小

ئەگرى قىسقىچ <机> 钳夹，钳工锻

ئەگرى ئوق بولى <军> 道弹曲弯

ئەگرى يۈز <数> 面曲

ئەگرى - بۈگرى <静> 的曲曲弯弯

ئەگرى - بۈگرى <静> 的曲曲弯弯

ئەگرى - بۈگرى <静> 的曲曲弯弯

ئەگرى - بۈگرى <静> 的曲曲弯弯

ئەگرى - توقاي = ئەگرى - بۈگرى

ئەگرى - توقايلىق ① «ئەگرى - توقاي» 形式词名的

ئەگرى - توقايلىق ② «ئەگرى - توقاي» 形式词名的

ئەگرى - توقايلىق ③ «ئەگرى - توقاي» 形式词名的

ئەگرى - دوناي = ئەگرى - بۈگرى

ئەگرىسۇناي <植>〔静〕 黄地熟 ~ 黄地

ئەگرىسۇناي <植>〔静〕 黄地熟 ~ 黄地

ئەگرىقىيا <植>〔静〕 花柱肋

ئەگىسىيە تېچىل <静> 的动反

ئەگىسىيە تېچىل <静> 的动反

ئەگىسىيە تېچىل <动> 动反为变

ئەگىسىيە تېچىل <静> 性动反，动活动反，为行动反

ئەكشىك <古>〔静〕 酸味，果水的熟未

ئەكشىك <古>〔静〕 酸味，果水的熟未

ئەكەك <动> 种播

ئەكەك <古>〔静〕 饕

ئەكتىشمەك «ئەكتەك» 态同共的

ئەكتىلمەك «ئەكتەك» 态动被的

ئەكسىزگۈزمەك «ئەكسىزەك» 态动使的

ئەكسىزەك <动> 来带，来拿，进引，入引

ئەكسىزەك <动> 来带，来拿，进引，入引

ئەكسىزەك «ئەكسىزەك» 态同共的

ئەكسىزەك «ئەكسىزەك» 态动被的

ئەكلىشمەك «ئەكلىك» 态同共的

ئەكلىنمەك «ئەكلىك» 态动被的

ئەگە <古>〔静〕 属亲女长年等子姨大，姑，姐妻，姐

ئەگەت <古>〔静〕 (女妇的娘新料照时婚结)娘喜

ئەگەچ <古>〔静〕 ① 姐姐好，② (称爱的姐姐)姐姐亲

ئەگەچ <古>〔静〕 ① 姐姐好，② (称爱的姐姐)姐姐亲

ئەگەچ <古>〔静〕 ① 姐姐好，② (称爱的姐姐)姐姐亲

ئەگەر <助> 使假，果如，如假

ئەگەر <助> 使假，果如，如假

ئەگەر <助> 使假，果如，如假

ئەگەر <助> 使假，果如，如假

ئەگەرچەندە = ئەگر

ئەگەردە = ئەگر

ئەگەشەي <古>〔静〕 侯票从

ئەگەشتۈرمەك «ئەگەشمەك» 态动使的

ئەگەشتۈرۈشمەك «ئەگەشتۈرمەك» 态同共的

ئەگەشتۈرۈلمەك «ئەگەشتۈرمەك» 态动被的

ئەگەشكۈچى <静> 从随，者随追，者随跟

ئەگەشكۈچى جىنايەتچى <法> 犯从，犯从随

ئەگەشمە <静> 的属从，的要次

ئەگەشمە باھا <经> 价行随

ئەگەشمە بۆلەك <语> 分成要次

ئەگەشمە بۆلەك <语> 分成要次

ئەگەشمە تەرجىمە 译传声同

ئەگەشمە تېزلىك <物> 度速加连牵

ئۆتكەندە ئاستا ماشۇن! 行慢要弯拐车汽! يەنە بىر ئەگىپ
 ماڭساقلا ئۆيگە كېلىمىز. 了家到就弯转一再. ②旋盘;
 转打 ئايروپىلان ئاسماندا ئەگمەكتە. 旋盘中空在机飞.
 گۈلشەننىڭ كۆزلىرىدە ياش تامچىلىرى ئەگدى. 鲜丽古
 的. 转打直水里

ئەگىن 胛肩، 背脊 <古>〔静〕

ئەڭ 〔静〕 最: ~ مۇھىم مەسىلە 最 要 的 问 题 / ~ بۇرۇن
 بولغاندىمۇ بىر ئاي كېتىدۇ. 最 早 也 要 一 个 月 . ئاھالىسى
 ~ كۆپ مەملىكەت 人 口 最 多 的 家 国 / ~ كۆپ بولغاندا
 ئىككى كۈندىن ئاشمايدۇ. 最 不 多 超 过 两 天 .

ئەڭ ئالىي زايوم <经> 券 债 级 高 最

ئەڭ تۆۋەن جازا <法> 刑 低 最

ئەڭ تۆۋەنكى خانى <数> 位 低 最

ئەڭ چوڭ قىممەت <数> 值 大 最

ئەڭ چوڭ ئومۇمىي بۆلگۈچى <数> 数 约 公 大 最

ئەڭ كىچىك قىممەت <数> 值 小 最

ئەڭ كىچىك ئومۇمىي بۆلۈنگۈچى <数> 公 小 最

数 倍

ئەڭ ئىپتىدائىي قۇرۇقلۇق <地> 陆 大 古 盘

ئەڭ 〔静〕 <古> 颊 面

ئەڭ 〔静〕 <古> 子 带 (的 衣 罩 式 女)

ئەڭگۈشتەر (ئەڭگۈشتەرى) ① 〔静〕 指 戒 宝 珠 质 金
 <转> 宝 法: 宝 法 的 们 我 是 技 科 业 农 .

ئەڭگىز ① 〔静〕 症 寒 ② 哭 又 闹 又 耍 性 子 的: بۇ بەك ~
 بالا بوپتۇ. 这 真 是 个 哭 不 已 的 子 孩 .

ئەڭگىزە <方>〔助〕 后 然

ئەڭگىزلىك ① 〔静〕 有 寒 症 的, 虚 阴 的 ② <转> 哭 好
 的 闹

ئەڭلەمەك <古>〔动〕 擦, 扳, 扭, 折, 卷, 弯 擦

ئەڭلىك 〔静〕 脂 胭: 脂 胭 ~ سۈرمەك 脂 胭 涂 上 脸

ئەڭلىكئوت <植>〔静〕 草 紫

ئەل ① 〔静〕 人 众, 众 民, 民 人: ~ ئامان, بۇرت تىنچ .
 安 民 泰 国 . ~ ئامانلىقنى تىلەر, دۈشمەن يامانلىقنى .

<谚> 患 祸 望 盼 人 敌, 安 平 望 盼 众 民 . ~ قوزغالسا,
 تەخت قوزغىلار. <谚> 动 骚 众 群, 穗 不 座 宝 . ~ پۇ

دېسە, بوران چىقىدۇ. <谚> 气 口 吹 人 众, 起 地 平 风 狂 .
 ② 家 国, 邦 外: چەت ~ 邦 外, 国 外

ئەل ئايغى بېسىلماق 寂 俱 籁 万, 静 人 深 夜

ئەل ئايغى بېسىلماق = ئەل ئايغى بېسىلماق

ئەگرەك <古>〔静〕 线 的 成 纺, 纱 的 成 纺

ئەگرەلمەك <古>〔动〕 围 包 被, 围 被 ② 纺 被

ئەگرەلىك ① 〔静〕 度 曲 弯 ② <数> 率 曲

ئەگرەم <古>〔静〕 涡 旋

ئەگرەن <地>〔静〕 石 霓

ئەگرەك 〔静〕 边 两 的 网 鱼

ئەگلەنمەك <古>〔动〕 心 开, 畅 舒 情 心

ئەگلەمەك <方>〔动〕 筛

ئەگمە ① 〔静〕 头 弯 ② 的 曲 弯: سۇ تۈرۈپسىنىڭ ئەگمىسى

头 弯 管 水

ئەگمە توغان <水> 坝 拱

ئەگمە چاتقۇ <机> 头 弯

ئەگمە دېرىزە <建> 户 窗 形 拱

ئەگمە قاش <眉 弯, 眉 牙 月>

ئەگمە كۆۋرۈك <建> 桥 拱

ئەگمە ئۆگزە <建> 顶 屋 型 拱

ئەگمە ئىشىك <建> 儿 门 亮 月

ئەگمەچ = ئەگمە

ئەگمەك <动> 弯, 拱, 弯 弄 〔动〕 弯 弄 枝 树 把 / بەل .

نى ~ 腰 折, 腰 弯 / باش ~ 头 低, 服 屈

ئېگىش ماشىنىسى 机 曲 弯

ئەگۈرمەك <古>〔动〕 动 飘, 动 抖, 动

ئەگۈن 〔静〕 门 形 拱

ئەگىتمە 〔静〕 的 形 弯

ئەگىتمە سۆز = ئەگىتمە گەپ

ئەگىتمە گەپ 话 子 脖 绕

ئەگىتمەك «ئەگىمەك» 的 使 动 态: گېپىڭ بولسا ئۇدۇل دە .

گەپنى ئەگىتمە. 有 直 话 说 别 绕 子 .

ئەگىرمەك <古>〔动〕 卷, 缠, 包, 绕 环, 绕 围

ئەگىز 〔静〕 水 雪

ئەگىز سۈيى ① 水 雪 ② 水 雨

ئەگىز ئوت <植> 缕 繁

ئەگىش <古>〔静〕 渣 炉, 渣 矿

ئەگىشمەك «ئەگىمەك» 的 共 同 态

ئەگىلمە 〔静〕 处 弯 拐: ئۆستەك ئەگىلمىسى 处 弯 拐 渠 水

ئەگىلمەك «ئەگىمەك» 的 被 动 态

ئەگىم ① 〔静〕 的 弯, 的 曲 弯: ~ يوللار 弯 弯 路 的

② 湾, 子 弯: دەريا ئەگمى 湾 河 / ئالدىڭىزدا چوڭ ~ بار .

ئەگىمەك ① <动> 弯 拐, 弯 转: 子 弯 大 个 一 有 面 前

ئەگىمەك ① <动> 弯 拐, 弯 转: ماشىنلار دوقمۇشتىن ئەگىپ

چىقىپ كەتتى . 了乡他走远磨折住不受经他 . ئۇنىڭ
屈委② . 生一了过度地苦痛他 . بىلەن ئۆتتى .
气出我拿他 . 气愤 , 气怨③ .

ئەلەم بولماق 苦痛

ئەلەم تارتماق 忍痛苦受 , 气受 . مەن ھەرقانچە ئەلەم
تارتساممۇ بالا - چاقىلىرىمنى تاشلىمايمەن . 难受苦受再我 .
女儿子妻弃抛会不也

ئەلەم چەكەمەك = ئەلەم تارتماق

ئەلەم قىلماق 使痛苦受 , 使委屈 , 使不受了 : بۇ
ئىش ماڭا شۇنداق ئەلەم قىلدىكى , كۆزلىرىمدىن ئىختىيارسىز ياش
چىقىپ كەتتى . 地禁自不情我 , 了不受我叫真事件这 .
. 泪眼了出流

ئەلەمدار ① 旗手② 士武 [静]

ئەلەمدار - قەلەمدار 将武官文 [静] : چىڭگىزخان قوشۇند .
دىكى ئەلەمدار - قەلەمدارلارنىڭ بىرمۇنچىسى ئۇيغۇرلار ئىدى .
. 人尔吾维是少不有将武官文的里队军汗斯吉成
ئەلەمداش 同病相怜 , 者难友 : كونا جەمئىيەتتىكى
زىيالىيلار ھەم قەلەمداش , ھەم ~ ئىدى . 分识知的会社旧 .
. 友难是又 , 友笔是又子

ئەلەمزەدە 备受苦痛的 , 苦深重的 [静]

ئەلەمسىز 无痛苦 : ~ ئادەم يوق . 的苦痛无有没 . 人

ئەلەملىك 委屈的 , 痛苦 : ~ كۆز ياشلىرى 痛苦
泪眼的屈委 , 水泪的

ئەلەنجە < 方 > 法办 , 法方 [静]

ئەلەي - بەلەي 这样那样 , 长短 : ~ دېمەك 三说
短道长说 , 四道

ئەلەيھىسسالام < 宗 > [静] 穆林斯提在先知名后

“宁安到得他愿”为意 , 语用福祝的常用

ئەلەپاز (ئەلپازى) ① 脸色 : ئەلپازى پامان 脸色脸
看 / ئەلپازنى بۇزماق 脸下拉 , 脸变 ② 架势 , 势气 : ئەل .
پازى بۇزۇق 汹汹气势 ③ 头派 : تۈرلەرچە ~ 头派爷老

ئەلئەك 平易的人 , 随和的 [静]

ئەلئەك بالا 平易的人 , 随和的 子孩的和随 , 子孩的人

ئەلتېرە 羔皮 [静]

ئەلتېرىچى 做羔皮的人 , 卖羔皮的 [静]

ئەل - جامائەت 众公 , 亲乡 , 众广人稠 [静]

ئەلچى ① 媒人 , ② 节使 , 使者 : باش ~ 使大 / ئەلچى .
لەر ئۆمىكى 团使

ئەلچى بولماق 当媒人 , 当红娘 媒做 ,

ئەل بولماق ① 帖服 , 从顺② 顺归 , 服臣 , 安招受

ئەل قاتارى 溜大随

ئەل قىلماق 安招

ئەلا [静] 良优 , 秀优 , 异优 : يۈز ئاخلىغاندىن بىر كۆرگەن
~ . < 谚 > 见一如不闻百 . ئۇنىڭ ئۆگىنىش نەتىجىسى

~ . 他学的成优异 .

ئەلا سورت 优良品种

ئەلا نەتىجە 优异成绩

ئەلاچى [静] ① 等生 , 秀生 , 尖子 , 生才高② 生秀 :
者 : ئاكا - ئۇكا ئۈچەيلەننىڭ ئىچىدە ئۇ ئۆگىنىشتە ~ ئىدى .

~ . 子尖的上习学是他头里个三弟兄

ئەلاچىلىق [静] ① 优异成绩 , ② 格资秀优 < 哲 > 上至

论 : ئەلاچىلىقنى قولغا كەلتۈرمەك 取得优异成绩

ئەل - ئاغىنە 友好 , 友好朋亲 , 友朋 [静]

ئەل - ئاغىنچىلىق = ئەل - ئاغىندارچىلىق

ئەل - ئاغىندارچىلىق [静] 交情 , 谊情 : بىزنىڭ ئەل -
ئاغىندارچىلىقىمىزدا گەپ يوق . 说得没谊友的俩我 .

ئەل - ئاغىنىلىك = ئەل - ئاغىندارچىلىق

ئەلەس [静] 斜眼 : ~ ئادەم 人的斜着眼

ئەلەك < 方 > 法办 , 法方 [静]

ئەلەك 晃摇 , 动晃 [模]

ئەلەك - سەلەك [静] 病歪歪 , 病恹恹 : ~ ئاغرىغاندىن
پۇلاڭ - سالانڭ ئۆلگەن ياغشى . < 谚 > 地歪歪病病其与

~ . 去死地撞撞跌跌如不 , 着活

ئەلەڭگە < 方 > 焰火 [静]

ئەلەڭگۈ - بەلەڭگۈ [静] 七杂八杂 : ئامباردا ئەلەڭگۈ -
بەلەڭگۈلەر دۆۋىلەپ قويۇلغان . 东的八杂七杂着堆里房库 .

~ . 西

ئەلەڭگىمەك [动] 迷糊 , 蒙眛 : ئۇنىڭ كۆزىدە مەستلىك
ئەلەڭگىتتى . 眛蒙眼醉他 .

ئەلەڭلىمەك [动] 影绰绰 : قاش قارايدىغان ۋاقىتتا ئۆيگ
بىر ئادەم ئەلەڭلەپ كىرىپ كەلدى . 里屋 , 候时的黑擦天 .

~ . 人个一走进地绰绰影影

ئەلەم ① 旌旗 , ② 幡灵 , 幡神 [静] ① 旌旗 (条布长的挂悬墓)

ئەلەم كۈرىشى 武斗

ئەلەم (ئە : لەم) < 宗 > [静] 艾莱目 (核定根据伊斯兰)
教法作出的判定的宗法执官 (官法执教宗的判定的出作法教)

ئەلەم ئاخۇن 教法说明官

ئەلەم ① 痛苦 , 磨折 : ئۇ ئەلەمگە چىدىماي باشقا يۇرتقا

的好讨不力出，的吃苦找自 <方>〔静〕 ئەمگەكشا
 的吃苦找自，的住不闲 <方>〔静〕 ئەمگەكلىك
 苦受 <方>〔动〕 ئەمگەنمەك
 苦受 <方>〔动〕 ئەمگىمەك
 态动使的 «ئەملىمەك» ئەملەتەك
 态同共的 «ئەملىمەك» ئەملەشمەك
 态动被的 «ئەملىمەك» ئەملەنمەك
 的劣性，的服驯未 <方>〔静〕 ئەملىك
 办土用 ~ 疗治 ① 〔动〕 ئەملىمەك بىلەن ئۆسۈل بىلەن ~
 痘牛种 ~ 种接 ② 疗治法 چىچەك
 ~ 而然，是可，是但 〔助〕 ئەمما
 بەك يورۇق . 小很间房 . 亮明很但， ئۇ بارماقچى بولىدۇ،
 ~ 巴رمىدى . 去想他 . 去没是可， ئۇ كۆپ قېتىم يېتىلگەن
 بولسىمۇ، ~ روھسىزلاندى . 而他 . 次多败失然虽他
 . 心灰未
 ئەمىمەك 〔动〕 吃，吮 : ئاغزى يۇمشاق موزاي قوش ئەمچەك ئې .
 。“财生气和”同喻：奶双吃接牛的软嘴 <谚> . ەدر .
 ئەمىتمەك <古>〔动〕 斜倾，斜，偏，歪
 ئەمىر <静〕 尔米艾 (一) 些伊斯教兰国对家元首
 王君，(呼称的王亲，主君
 ئەمىرچەك <古>〔静〕 骨脆，骨软
 ئەمىرزادە <静〕 子王
 ئەمىرلىك «ئەمىر» 的形容词形式：~ 权王 / ھوقۇق
 كىسىم 王君服饰
 ئەمىر - ئۆمىرا <静〕 臣大公王
 ئەمىسە <助〕 末那，么那 : سىز خالمايدىكەنسىز، ~ قانداق
 قىلماقچىسىز؟ 你愿不然既你？ 呢么办怎算打你么那
 ئەمىك! <古>〔静〕 头乳的子男，房乳，乳
 ئەمىك؟ <古>〔静〕 的温，的暖温
 ئەمىن <静〕 心安，定安，安平
 ئەمىن بولماق 心安，心放
 ئەمىن تاپماق 宁安到得 : ئۇنىڭ كۆڭلى ئەمىن تاپتى .
 . 了心安他
 ئەمىنلىك <静〕 安平
 ئەن¹ <静〕 烙打 (的上身畜家在烙) : ~ سالماق 烙
 耳的羊在们我 . 印 / قويلارنىڭ قولىغا ~ سېلىپ قويدۇق .
 . 印烙了打上朵
 ئەن² <静〕 湮沸，急湍 (流水) : ~ ئېرىق 湍流水的急
 道渠
 ئەن تارتماق ① 大变口诀 : ئېغىز ئەن تارتىپ كېتىپ،

، 造改动劳 <法> ئەمگەك بىلەن ئۆزگەرتىش
 改劳
 ئەمگەك پىسخولوگىيىسى <心> 学理心动劳
 ئەمگەك جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社动劳
 ئەمگەك جۇغلانمىسى <经> 累积动劳
 ئەمگەك سەرپىياتى <经> 耗消动劳
 ئەمگەك سۇغۇرتىسى 险保动劳
 ئەمگەك سۆيەر 劳勤，动劳爱
 ئەمگەك سىجىللىقى <经> 度强动劳
 ئەمگەك سىڭدۈرمەك 夫功下，动劳出付
 ئەمگەك قاراش 观动劳
 ئەمگەك قانۇنى <法> 法动劳
 ئەمگەك قىلماق 动劳 : ئۇ ئەمگەك قىلغىلى كەتتى . 劳他
 . 了去动
 ئەمگەك قىممىتى <经> 值价动劳
 ئەمگەك كۈچى <经> 力动劳
 ئەمگەك كۈچى بازىرى <经> 场市力动劳
 ئەمگەك كۈنى <经> 日动劳
 ئەمگەك مۇسابىقىسى 赛竞动劳
 ئەمگەك مۇلازىمىتى <经> 务劳
 ئەمگەك مۇھاپىزىتى <经> 护保动劳
 ئەمگەك نەمۇنىچىسى 模劳，范模动劳
 ئەمگەك ھەقتى <经> 酬报务劳
 ئەمگەك ھوقۇقى <经> 权动劳
 ئەمگەك ئۈنۈمدارلىقى <经> 率产生动劳
 ئەمگەك ۋاسىتىچىلىكى <经> 介中动劳
 ئەمگەك ۋاسىتىلىرى <经> 料资动劳，段手动劳
 ئەمگەك ئىستاتىستىكىسى 学计统动劳
 ئەمگەك ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经动劳
 ئەمگەكنىڭ ئىجتىمائىيلىشىشى <经> 社动劳
 化会
 ئەمگەكنىڭ ياتلىشىشى <哲> 化异的动劳
 ئەمگەكچان <静〕 民的劳勤 : ~ خەلق 民的劳勤
 ئەمگەكچانلىق «ئەمگەكچان» 的形词名 : ئۇنىڭ ئەمگەكچان .
 的知共所人是劳勤的他 . ەلمۇم
 ئەمگەكچى <静〕 者动劳 : ~ خەلق 民人动劳 / 1 - مای
 ئەمگەكچىلەر بايرىسى 一五 节动劳
 ئەمگەكسىز <静〕 的动劳不 : سۈنسىز ھايات بولماس، ~
 有没就动劳不، 命生有没就水有没 <谚> . راهەت .
 . 福幸

仇复，仇报 ئالماق ئەنت

子绳的用毯地织〔静〕 ئەنتارتقۇ

具家 / 具器，具用〔静〕 ئەنجام

具用行旅 ئەنجاملرى

延集安 <地>〔静〕 ئەنجان

鸠斑小 <动> ئەنجان پاختىكى

(薄部顶，厚部底，墙的砌泥)墙的垒泥 ئەنجان تام

帽花小延集安 ئەنجان دوپپا

份一 <方>〔静〕 ئەنجۇ

果花无 <植>〔静〕 ئەنجۇر

桃蟠 <植> ئەنجۇر شاپتۇل

干果花无 ئەنجۇر قېقى

子包尔居安 <食> ئەنجۇر مانتا

酱果花无 ئەنجۇر مۇرابباسى

①园果花无②的果花无有: ئەنجۇرلۇك

院庭的树果花无有

心安，心放 <古>〔动〕 ئەنجۇمەك

参拳，参紫 <植>〔静〕 ئەنجىبار

者印烙打〔静〕 ئەنچى

微稍 <方>〔静〕 ئەندەك

的异怪，的怪奇 <方>〔静〕 ئەندۇ

子抹泥〔静〕 ئەندۇۋا

香木土 <植>〔静〕 ئەندىز

样纸服衣 ئەندىزە

② <转> 局格: 式模 ئەندىزە ئىگىلىك

局格济经 ~ ئىقتىسادى / 式

效仿，仿模②样取① ئەندىزە ئالماق

仿模，照仿 قىلماق ئەندىزە

工样打〔静〕 ئەندىزىچى

①〔静〕 ئەندىزىچىلىك

~ قىلماق 在厂装服 ② <转> 主义式公

态动使的 « ئەندىزىلەشمەك »

态动被的 « ئەندىزىلەشتۈرمەك »

化型模〔动〕 ئەندىزىلەشمەك

的式格有，的式样有〔静〕 ئەندىزىلىك

ئەندىشە 〔静〕 ئەندىشە

虑除消 بولماق خالاس / 重重虑顾

虑 / قاتمۇ - قات ئەندىشىگە چۈشمەك

~ قىلماق 孩子为 心担子 / 心担子

。怯胆是名别的虑顾 <谚>

变口决 . نۇرغۇن ئېتىزلارنىڭ قىسقىرىنى سۇ ئېلىپ كەتتى .

粗三大五得长②。埂地多许了冲，大

地洼 ئەن يەر

③ ئەن: 面幅〔静〕 رەختنىڭ ئەنى / 面幅的布

布幅窄

缝横 <水> ئەن چاك

卷案〔静〕 ئەن

案备 ئەنگە ئالماق

④ ئەن: 的开解未，的剪裁未〔静〕

布的剪裁未 ئەن رەخت

⑤ ئەن شال <建> 板毛

⑥ ئەن ياغاچ 木原

⑦ ئەن: 他是就那 . ئەن ئۇ . 不那，瞧你，是就，那〔静〕

تۇرمامدۇ؟ 儿那在就不那？ ~ پويىز كېلىۋاتىدۇ . 瞧你

几那 ~ 了来车火 . شۇ كۈنلەردە ھاۋا بەك سوغۇق ئىدى .

冷别特气天天

⑧ ئەن تەكەك <古>〔静〕 竺天，度印

⑨ ئەنە - مانا 〔静〕 塞塘，吾支: ئەنە بۇ ئىشنى ~ دەپ تا

到事件这，去塞塘来塞塘他 . ھازىرغىچە ھەل قىلىدى .

决解有没还在现

⑩ ئەنئەنە 〔静〕 统传: ئىنقىلابىي ئەنئەننى جارى قىلدۇرۇش

كېرەك . 统传命革扬发要

⑪ ئەنئەنچى 〔静〕 者义主统传，者统传袭承

⑫ ئەنئەنچىلىك 〔静〕 义主统传

⑬ ئەنئەنلىك 〔静〕 统传: ئەدەت ئادەت 统传

⑭ ئەنئەنئۇى 〔静〕 统传: ئەدەت ئادەت 统传 / 拜رام

⑮ ئەنئەنئۇى 〔静〕 统传: ئەدەت ئادەت 统传 / 谊友统传

统传 / 日节统传

⑯ ئەنئەنئۇى گرامماتىكا <语> 法语统传

⑰ ئەنئەنئۇى ئۇسلۇبشۇناسلىق <文> 学格风统传

⑱ ئەنئەنئۇى ئىستىلىستىكا <文> 学辞修统传

⑲ ئەنئەنئۇى يېزا ئىگىلىكى <经> 业农统传

⑳ ئەنئەنە 〔静〕 香脑龙，香涎龙

㉑ ئەنئەنە دەرىخى <植> 树脑龙

㉒ ئەنئەنە گۈل = قوڭغۇراقۋاش

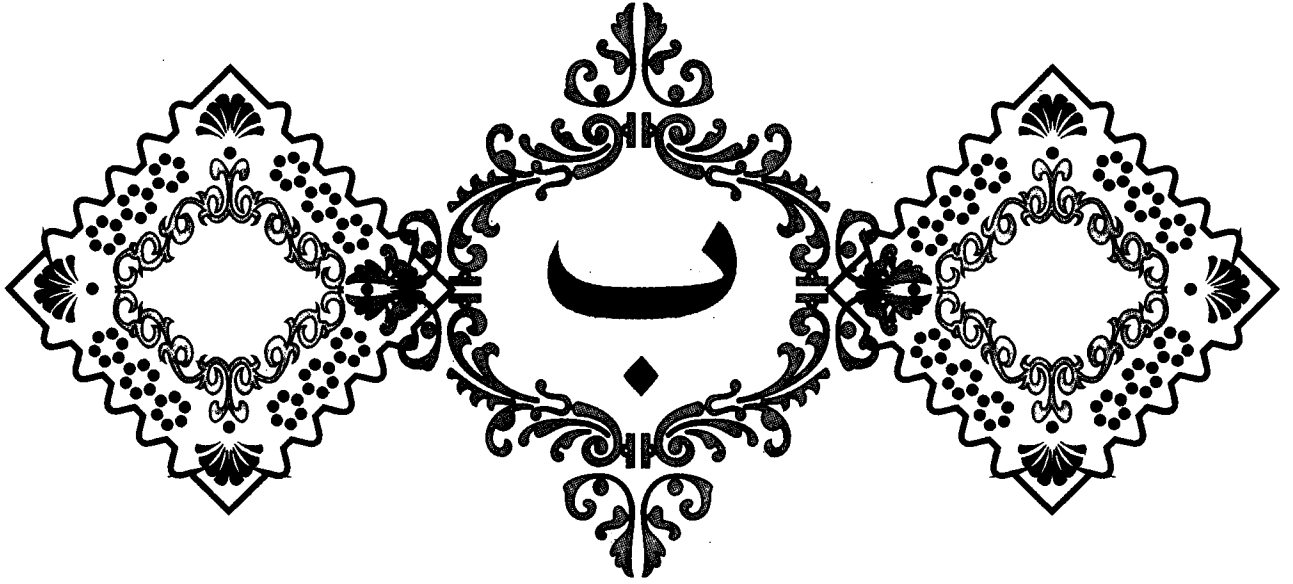
㉓ ئەنئەنەلىك 〔静〕 的香涎龙发散

㉔ ئەنئەنە <植>〔静〕 (果忙)果芒

㉕ ئەنئەنەبىيا 〔静〕 <宗> 知先，圣列

㉖ ئەنئەنەبىيالىق 〔静〕 的圣列

㉗ ئەنت 〔静〕 仇

。我了他骗欺言谎用们他。 سۆزلەر بىلەن بابلاپ كېتىپتۇ .
 读阅章逐 逐章 [静] : ئوقۇماق ~ بابمۇباب
 菊甘 <植> [静] بابۈنە
 拂拂黄 <动> [静] بابۇئىن
 ~ 巴巴 巴 [助] 在①域领...在②域方... : ئۇ شېئىرىيەت ~
 颇面方作创歌诗在他 . خېلى چوڭ مۇۋەپپەقىيەت قازانغان .
 。就成有
 巴帕卡 (巴帕卡) [静] (帕帕卡) : باپكارنىڭ
 梭如往来 مۇكىسدەك
 巴帕卡 (帕帕卡) [静] (帕帕卡) : شىنجاڭدا ~ ئۆز ۋاقتىدا خېلى
 。达发当相经曾业布织的疆新 . تەرەققىي قىلغان .
 人工布织当 باپكارلىق قىلماق
 气赌 [静] بات
 气赌 بات قىلماق
 薯红 <方> [静] باتات
 花棉的纱纺待 <古> [静] باتاتۇ
 池电 [静] باتارىيە
 器电充池电 باتارىيە زەرەتلىگۈچ
 的池电装, 的池电带 [静] باتارىيىلىك
 刀须剃动电 باتارىيىلىك ساقالئالغۇ
 巴塔利翁 = يىڭ
 人的能逞 [静] باتچى
 باتخور = باتچى

称名母字该②母字个三第文尔吾维① ب
 第书本 (بابى) 章 Y [静] : بۇ كىتابنىڭ ئىككىنچى بابى
 中二章② <转> 章篇 : «4 - ماي» ھەرىكىتى چوڭگو ئىند-
 中开了揭动运《四·五》. ئىچى ~ ئىچى .
 章篇新的史命革国 <转> ③. 域领, 面方 : ئويناش-
 مغىن ئىرىباب بىلەن , ئىرىباب ئۆرۈر ھەر ~ بىلەن . <谚>
 。人整能处处物人大, 心开寻物人大拿
 双这 ² 巴 [静] 合适, 适合 : بۇ ئايغ ساڭا تازا ~ ئىكەن .
 。适合真穿你鞋
 باب كەلمەك 合适, 用适 : بۇ سىزگە باب كېلىدىغان
 كىسىم . 适合着穿你服衣这 . (身合) مەكتەپنىڭ ئالاھىد-
 制的点特校学于用适 تۈزۈم باب كېلىدىغان ھەقىقەت 四-
 度 / دۇنيانىڭ ھەممە يېرىگە باب كېلىدىغان ھەقىقەت 四-
 理真的准皆而海
 下见 بابىت
 بابىت قېتىشمىسى 金合氏巴
 态动使的 «بابلىماق» بابلاتماق
 态同共的 «بابلىماق» بابلاشماق
 他 . 态动被的 «بابلىماق» بابلانماق : ئۇ سوددا راسا بابلاندى .
 。了惨骗被卖买做
 书的章十 章 [静] : ئون ~ كىتاب ۱۰ بابلىق
 治整, 拾收 ① [动] بابلىماق : ياسىن ئۇنى تازا بابلىدى .
 顿一了整狠狠他把森亚 ②. 骗欺 : ئۇلار مېنى يالغان

券债税免 باجسىز زايوم

长生，绿变，青发，芽发 <方>〔动〕 باجغانلىماق

官税，员务税〔静〕 باجگر

作工务税〔静〕 باجگرلىك

باجلاتماق «باجلىماق» 态动使的：ساتقان ئىككى قوينى باجلد-

تېپ قويدۇم . 税的羊头两的售所了缴我 .

态动被的 «باجلىماق» باجلانماق

态同共的 «باجلاتماق» باجلتاشماق

态动被的 «باجلاتماق» باجلتىلماق

的税舍，的税有〔静〕 باجلىق

格价税舍 <经> باجلىق باھا

务劳税应 باجلىق ئەمگەك

款税畜牲收征 ~ چارۋىلارنى : 款税收征〔动〕 باجلىماق

鞋皮(勒短)〔静〕 باجىڭگر

系关襟连 的系关襟连有〔静〕 باجلىق

纵操，理管，管 <方>〔动〕 باجماق

疵瑕，病弊，病毛，陷缺，点缺 <古>〔静〕 باچا

斋封，戒斋 <古>〔静〕 باچاغ

斋封 <古>〔动〕 باچاماق

鸽乳，鸽雏 <动>〔静〕 باچكا

槽油出(的机油榨法土) <手>〔静〕 باچكا

态动使的 «باچكىلىماق» باچكىلاتماق

鸽雏孵〔动〕 باچكىلماق

下见 باخ

子孩搂 ~ بالنى : 抱拥，搂 <儿> باخ ئەتمەك

抱拥 <儿>〔静〕 باخ - باخ

汉神，师巫〔静〕¹ باخشى

手猎(的物猎捕鹰用)〔静〕² باخشى

术巫〔静〕¹ باخشلىق

باخشلىق قىلماق 师巫当，神跳：ئوسماننىڭ دادىسى

ئۆمرىنى باخشلىق قىلىپ ئۆتكۈزدى . 以生一亲父的曼斯奥 .

。业为术巫

称名业职的 «بخشى²» باخشلىق²

باخشلىق قىلماق 猎打：سەمەتنىڭ تاغدا باخشلىق

قىلىپ يۈرگىنىگە يېرىم يىل بولدى . 已猎打里山在提麦赛 .

。了年半有

子椽 <方>〔静〕 بادارغا

下见 باداشقان

腿盘 باداشقان قۇرماق

باداڭ ① ② ③ 子围草(的草麦拦上车马) <转> 大

椒胡② 芟草，拔草① <古，植>〔静〕 باتمۇل

باتاتماق «باتىسماق» 态动使的：بىردەمدىلا سەن ئۇنى باتىتىپ

قويدۇڭغۇ ؟ 啦扭别闹他和就儿会一么怎你？

باتاشماق «باتىسماق» 态同共的：ئۇلار خېلىدىن بۇيان بىر -

بىرى بىلەن باتىتىشىپ يۈرىدۇ . 闹互相就来以久很们他

。扭别着

باتىسماق 〔动〕 气赌 气赌，扭别闹：ئۇ باتىپ كەلمىدى . 气赌他

。来有没

باتۇر 〔静〕 士勇，雄英① ~ جەڭدە، ھورۇن كاڭدا .

<谚> 头炆恋贪汉懒，场疆战奋雄英 头炆恋贪汉懒

<谚> 士勇倒不吓弹子 士勇倒不吓弹子

باتۇرلارنى 〔静〕 地敢勇，地勇英 ~ كۆرەش قىلماق 地勇英

战作勇英 جەڭ قىلماق ~ / 争斗

باتۇرلارچە 〔静〕 地敢勇，地勇英 ~ ئۇلار ~ ئېلىشى . 他

。斗搏地勇英们

باتۇرلاشتۇرماق «باتۇرلاشماق» 态动使的

来起敢勇 〔动〕 باتۇرلاشماق

باتۇرلۇق 〔静〕 气勇 气勇，神精敢勇，概气雄英：بىلەن ~

ئالغا باسماق 进前勇奋

باتۇرلۇق قىلماق 气勇出拿，神精敢勇出现表

باتىسقان 〔静〕 <古> 王逐日 (名官奴匈)

باتىغلىق 〔静〕 <古> 房茅，所厕

باج 〔静〕 税：دېھقانچىلىق بېجى 农业税 / تاپاۋەت بېجى 所

税得

باج تۈزۈمى <经> 制税，度制收税

باجدىن خالىي رايون 区税保

باج كودى 码编务税

باج ماركىسى 票税花印

باج ۋاكالىتچىسى 人理代务税

باج ۋاكالىتچىلىكى 理代务税

باج ۋاكالىتخانىسى 部理代务税

باج نىسبىتى <经> 率税

باجا 〔静〕 襟连

باجخانا 〔静〕 <经> 所务税，所征稽税

باج - خىراج 〔静〕 赋税

باج - سېلىق 〔静〕 税赋

باجسىز 〔静〕 的税免，的税无：ئۇ ~ تىجارەتتىن ھارام

پايدا ئالدى . 利暴得获中营经税免从他

باجسىز ئەمگەك <经> 务劳税应非

باجسىز باھا 格价税舍不

。鼓打学始

可②乐鼓 مۇزىكا 的鼓带，的鼓持①〔静〕 بارابانلىق

子皮的鼓面一蒙可 تېرە ~ بر : 的鼓面一蒙

月八历回〔静〕 بارات

下见 بارار

气了不成: 限有耐能 <成> بارار يېرى سامانلىق

了不长巴尾的子兔: 候

狗猎(的乱蓬毛绒) <古, 动>〔静〕 باراق

。林树的密茂了进走他. 林树的密茂了进走他. 盛茂, 茂繁, 密茂〔静〕 باراقسان

。林树的密茂了进走他. 林树的密茂了进走他. 盛茂, 茂繁, 密茂〔静〕 باراقسان

态动使的 «باراقسانلاشماق» باراقسانلاشتۇرماق

态动被的 «باراقسانلاشتۇرۇلماق» باراقسانلاشتۇرۇلماق

密茂得长〔动〕 باراقسانلاشماق

式形词名的 «باراقسان» باراقسانلىق

。里园校到栽移. 茂叶繁枝, 盛茂〔动〕 باراقسانلىماق

的里园校到栽移. 茂叶繁枝, 盛茂〔动〕 باراقسانلىماق

了茂叶繁枝得长也树柳

架(的物植生蔓等瓜南, 芦葫, 葡萄)①〔静〕 باراڭ

。架(的物植生蔓等瓜南, 芦葫, 葡萄)①〔静〕 باراڭ

。架(的物植生蔓等瓜南, 芦葫, 葡萄)①〔静〕 باراڭ

。架(的物植生蔓等瓜南, 芦葫, 葡萄)①〔静〕 باراڭ

。架(的物植生蔓等瓜南, 芦葫, 葡萄)①〔静〕 باراڭ

架上 باراڭغا ئالماق

子架搭 باراڭ ياسماق

瓜南赏观 <植> باراڭ كاۋسى

的棚凉有 مويلا ~ 的棚凉有, 的架有〔静〕 باراڭلىق

子院

子影, 静动 <方>〔静〕 باران

耙齿钉 <方>〔静〕 بارانا

地的美优景风在, 子份凑家大由天春)〔静〕 باراۋەت

会餐聚, 游郊(的行举方

游郊, 餐聚 باراۋەت قىلماق

游郊, 餐聚 باراۋەت ئوينىماق

平②等相量重 ~ 等相, 等同①〔静〕 باراۋەر

。平②等相量重 ~ 等相, 等同①〔静〕 باراۋەر

。平②等相量重 ~ 等相, 等同①〔静〕 باراۋەر

。平②等相量重 ~ 等相, 等同①〔静〕 باراۋەر

。倍

弦和等 <艺> باراۋەر ئاڭكورد

音等 <艺> باراۋەر ئاۋاز

袋口大 تاغار باداڭ

便便腹大 قورساق باداڭ قورساق

共公从才儿劲大好了费, 人的便便腹大个那. چۈشتى.

。来下上车汽

核杏旦巴, 桃扁 <植>〔静〕 بادام

帽花的案图杏旦巴有绣 بادام دوپپا

的帽花旦巴戴 بادام دوپپىلىق

皮眼上的亮漂 بادام قاپاق

酸仁杏苦 <化, 生> بادام كىسلاتاسى

仁旦巴 بادام مېغزى

体桃扁, 腺桃扁 <理生>〔静〕 بادامبىز

炎体桃扁 <医> بادامبىز يەللىكى

茶仁杏旦巴〔静〕 بادامچاي

案图杏旦巴(的上帽花在绣)〔静〕 بادامچە

的形桃扁〔静〕 بادامسىمان

构结桃扁 قۇرۇلما بادامسىمان

花桃扁(的绣)〔静〕 بادامگۈل

林桃扁, 林杏旦巴〔静〕 باداملىق

子椽长, 子椽〔静〕 بادرا

的来出突, 的来起鼓〔静〕 بادراڭا

眼鱼金, 睛眼鼓 كۆز بادراڭ

瓜丝 <古>〔静〕 بادراڭا

草母益 <植>〔静〕 بادرەنجىبۇيا

汁草母益 بادرەنجىبۇيا شەرىپتى

骨小岔胸 <古>〔静〕 بادىرغاق

有 <谚> . ~ یردە قازا ~ جان 有①〔静〕 بارا (بارى)

。个五到不共总人的来. 亡死有就方地的命生

。个五到不共总人的来. 亡死有就方地的命生

。个五到不共总人的来. 亡死有就方地的命生

。个五到不共总人的来. 亡死有就方地的命生

。个五到不共总人的来. 亡死有就方地的命生

巴 <物>②(位单强压气大)巴 <气>①〔静〕 بارا

(位单强压)

层石岩(的上崖悬)〔静〕 بارا

皮羔羊山②羔羊(的节季毛剪)① <方>〔静〕 بارا

渐渐, 渐逐〔静〕 بارا - بارا

筒卷 <机>②鼓①〔静〕 بارابان (بارابانى)

手鼓〔静〕 بارابانچى

开就学小从乃米阿. 开就学小从乃米阿. 称名业职的 «بارابانچى»

开就学小从乃米阿. 开就学小从乃米阿. 称名业职的 «بارابانچى»

· 风防石，胡前 <植>〔静〕 **بارساغان**
 人虎耍，人虎驯 <古>〔静〕 **بارسچى**
 بارغانچە = بارغانسېرى
 بارغانسېرى 愈来愈，越来越〔静〕 تۇرمۇشىمىز ~ ياخ-
 شىلانماقتا . 好越来越活生的们我
 بارغۇزماق «بارماق» 态动使的: شۇنچە يالۋۇرۇپمۇ، قاتتىق
 ئېيتىپمۇ قىزىمنى مەكتەپكە بارغۇزالمىدىم . 未也说歹说好我
 . 学上去儿女叫能
 بارغىرا <方，植>〔静〕 草种一
 بارق 物筑建，屋房 <古>〔静〕
 بارقا 皮羔(的节季毛剪到)〔静〕
 بارقىن <古>〔静〕 人行的路头回走不
 بارگام (بارگامى) 〔静〕 营行，地营
 بارگام قۇرماق 寨扎营安，营扎
 بارلاس <古>〔静〕 人厥突纪世五十，(四十)思拉尔巴
 (落部个一的)
 بارلاماق <古>〔动〕 换调，换兑，换交，动移，动挪
 بارلىق ① «بار» 式形词名的: مۇنداق ئادەمنىڭ بارلىقىنى ئاڭ-
 لاپمۇ باقمىپتىمەن . 人个一的样这有过说听没都听我
 ② 有所，切一: بارلىقىمىزنى ۋەتەنگە بېغىشلايمىز . 切一把
 ③ <转> 国祖给献: 财钱 ~ بولساڭ بېشىڭنى سىلايدۇ ،
 يوقلۇق بولساڭ بېشىڭ سىغمايدۇ . <谚> 心关受备钱有
 . 身安处无钱没
 بارلىققا كەلمەك 现出，生发，生产
 بارماق¹ <理生>〔静〕 头指，指手
 بارماق باسماق 印手按
 بارماق بىلەن سانغۇدەك 数可指屈
 بارماق بىلەن ھېسابلىماق 算指
 بارماق پەردىسى 蹼
 بارماق تىلى <语> 语手
 بارماق چۆڭلىمىچى 纹指
 بارماق چىشلەپ قالماق <成> 悔后，悔懊，恨悔
 及莫
 بارماق ئۇسۇلى 法指
 بارماق ۋەزنى <文> 算指(诗律格克马尔巴
 (诗律格的韵音和脚韵行诗)
 بارماق ئىزى 印指
 بارماق² <动> ① 去，到: قەشقەرگە ~ 什喀去 / مەكتەپكە
 ~ / 学上去 / 巴ramaيەن دېگەن تۈگمەنگە يەتتە قېتىم بېرىپتۇ .
 <谚> (回三走路的走不)回七了去房磨的去愿不

仁同视一，人待等平，待看等同 **باراۋەر كۆرمەك**
 论等平 <哲>〔静〕 **باراۋەرچىلىك**
 等相不，等平不〔静〕 **باراۋەرسىز**
 式形词名的 «باراۋەرسىز» **باراۋەرسىزلىك**
 态动使的 «باراۋەرلەشمەك» **باراۋەرلەشتۈرمەك**
 态同共的 «باراۋەرلەشتۈرمەك» **باراۋەرلەشتۈرۈشمەك**
 态动被的 «باراۋەرلەشتۈرمەك» **باراۋەرلەشتۈرۈلمەك**
 样一得变〔动〕 ئوغلۇمنىڭ بويى ئۆسۈپ ماڭا
 . 了高样一我跟得长头个的子儿
 باراۋەرلىك 〔静〕 等平: مىللەتلەر باراۋەرلىكى
 باراي <方>〔静〕 条襖，子襖
 بارەپتار 〔静〕 样一，等同，样同
 باربىت <艺>〔静〕 琵琶
 باربىستال <药>〔静〕 妥比巴
 بارت <古>〔静〕 子提(的体液等油，酒量)
 بارتماق <古>〔动〕 碎粉，毁摧，烂砸，碎打，断折
 بارتو <方>〔静〕 家管
 بارتۇ <古>〔静〕 衣大短
 بارچە 〔静〕 的部全，的有所: ~ ئادەم 有所的人 / ~
 دۆلت ① 富财部全 ② 家有所: گۇناھ ئۆزۈمدە تۇرۇپ
 قاپ كۆتۈرۈپ نەگە باراي . <谚> 找处何，身自在过罪
 . “受自作自”同喻: 身替
 بارچە گۈللەر تەكشى ئېچىلماق 放齐花百
 下见 **بارخات**
 بارخات دەرىخى <植> 柏黄，槩黄
 بارخان 〔静〕 丘沙
 بارخانلىماق 〔动〕 丘沙成形
 بارداق <方>〔静〕 碗木，碗
 باردام <方>〔静〕 子筐大
 باردامچى <方>〔静〕 自妄 ② 盛丰食饮，客好慨慷 ①
 尊独我唯，大尊
 باردى - كەلدى 〔静〕 往交，往来: بىزنىڭ ئۇلار بىلەن
 باردى - كەلدىمىز يوق . 往来有没他们与们我
 باردى - كەلدى قىلماق 往交，往来: بىز خېلىدىن
 بېرى تۇققانلار بىلەن باردى - كەلدى قىلالمىدۇق . 来以久好
 . 了往来们戚亲同能未们我
 بارژا 〔静〕 船驳
 بارس¹ <古>〔静〕 (的成形而疹风或咬叮等虱，蚊因)
 疹: 包，痞疙
 بارس² <古>〔静〕 虎老

为行奸强②犯侵，略侵①〔静〕 **باسقۇنچىلىق**

奸强②略侵① **باسقۇنچىلىق قىلماق**

人克斯巴〔静〕 **باسك**

的式克斯巴②语克斯巴①〔静〕 **باسكچە**

纹花印，的印②品刷印 **ماتېرىيال** 刷印①〔静〕 **باسما**

布平花印③的

张印 <印> **باسما تاۋاق**

画版(的刷印版木或印胶) **باسما رەسىم**

厂刷印 <印> **باسما زاۋۇتى**

机数压 **باسما سانغۇچ**

体刷印，书楷 <语> **باسما شەكىل**

纸墨吸 **باسما قەغەز**

井流自 **باسما قۇدۇق**

箱风皮 <手> **باسما كۆرۈك**

花印 <印> **باسما گۈل**

本印 <印> **باسما نۇسخا**

体刷印<语>②字铅 <印>① **باسما ھەرپ**

键按，钮按 **باسما ئۇلغۇچ**

子夹鼠老②扣套，子夹鸟①〔静〕 **باسماق¹**

按，按；息平，制抑，压积，制压，压①〔动〕 **باسماق²**

捺：ئاممىنىڭ پىكىرىنى ~ 见意众群制压 / ئالاقىنى بې-

سىپ قويماق 文公压积 文公压积 / نەپسىنى ~ 望欲制抑 / ئاممىنىڭ

نارازىلىقىنى ~ 息平 众群不满 / تامغا ~ 章盖 / مۆھۈر

~ 印盖 / ئوك قوڭغۇرىقىنى ~ 铃电按 / ھاياجانىنى

باسالماسلىق 捺按不住激动心的②走：ئەل باسماغان

يەردە كۆپ يۈرمە. <谚> 足驻少地之去不人众

قەرگ بېرىش ئۈچۈن ئاقسۈنى بېسىپ ئۆتۈشكە توغرا كېلىدۇ.

去喀什要途经阿克苏。载，装③。گۈرۈچنى ۋاگونغا ~

把大米装上火车 / يۈك ~ 货载④，印，刷印：كىتاب

~ 书印 / كۆچۈرۈپ ~ 载转⑤：كىگىز ~ 毡擀

子 / پىيما ~ 筒毡擀⑥打：مۈگدەك ~ 吨打 / ئۇيغۇ

~ 睡瞌打 / تىترەك ~ 颠打 / دەررگ ~ 教用抽鞭打

⑦表示某一物种一没淹质物种一满布，满长，另罩笼一种

物体：يولنى قار بېسىپ كەتتى. 大雪封住了道路。ئېتىز-

نى سۇ بېسىپ كەتتى. 地田了淹水。ئاسماننى تۇمان باستى.

大雾漫天。ئەتراپنى قاراڭغۇلۇق بېسىپ كەتتى. 罩笼暗黑

周四。زىرائەتنى ئوت - چۆپ بېسىپ كەتتى. 没掩草杂

了家庄。ئۇنىڭ يۈز - كۆزىنى ساقال بېسىپ كېتىۋېتتى. 他

上脸长满胡须。كۆزىنى چاپاق ~ 屎眼是满睛眼⑧

实扎，实：بېسىپ كىتاب ئوقۇماق 踏踏实实读书 / بىسۇ

绳根一，线根一 <古>〔静〕 **باسبال**

巴思八〔静〕 **باسپا**

文巴思八 <语> **باسپا يېزىقى**

(料毛级高种一)呢顿士波〔静〕 **باستون**

，石草压②带肚，带皮(的鞣鞍系)①〔静〕 **باستورما**

墩草压

子条皮的鞣鞍定固来用 **باستورما ئۇلاك**

باستورماق ① «باسماق» 使动的②压镇③闯：ئۇلار

ئۆيگە باستورۇپ كىردى. 他闯们入室

باستورۇپ تىكەك <印> 线明压

باستورۇپ سۇغارماق <水，农> 灌淹，灌漫

باستورۇشماق «باستورماق» 共同的态：ئۇلار كۈچ تەشكىللەپ

توپلاندى باستورۇشتى. 他组们织力量镇压了乱叛

باستورۇق ①〔静〕带皮(的鞣鞍系)②的上车马压板

باستورۇلماق «باستورماق» 的被动的态：توپلانچىلار تەلتۈكۈس

باستورۇلدى. 乱叛分子已被彻底镇压

石绢 <地>〔静〕 **باستىت**

壁峭，崖山，岩 <古>〔静〕 **باسغۇق**

باسقاق¹ ~ 套潜，扣套 扣套设 **قويۇش**

باسقاق² 革皮外等〔静〕

子皮的癣疥带 **باسقاق تېرە**

باسقاق³ <古>〔静〕哈斯巴 服征被往派汗古蒙时旧

地督监，长官的地 (动活的吏官方)

辖提 <古>〔静〕 **باسقاۋۇل**

键按，钮按〔静〕 **باسقۇ¹**

子梯 <方>〔静〕 **باسقۇ²**

باسقۇچ¹ ①〔静〕级梯 阶段②，阶段②，骤步：تارىخى ~

历史阶段 / ئۈچ باسقۇچقا بۆلمەك 三分个步骤③ <艺>

级音

器墨吸〔静〕 **باسقۇچ²**

باسقۇچلۇق ①〔静〕的阶台 的：توققۇز ~ 九级阶台

②有骤步的，有阶段的：بىز خىزمەتلەرنى پىلانلىق ۋە ~

我们计划有，有骤步地进行了工

作。~ ئىمتىھان 阶段考试

باسقۇچلۇق چاق <机> 轮塔

باسقۇچلۇق كرىستاللىنىش <化> 结晶步分

棒棍 <古>〔静〕 **باسقۇق**

犯侵，略侵；击攻，攻进②梦恶① <古>〔静〕 **باسقۇن**

者奸强②徒匪；者犯侵，者略侵①〔静〕 **باسقۇنچى**

犯奸强 <法> **باسقۇنچى جىنايەتچى**

为，的总⑤。了穗结子麦 . ئالدى ~ بۇغداي / 穗拾
 年 比 首 : 初最，始开，头开⑥的要首，的首
 19 / 初 - ئەسرنىڭ بېشى ئاخىرى ئىككىنچى ئىنقىلاب / 叶初纪世九十 / گەپنىڭ بېشى
 头话，头开的话

باش ئادۋوكات <法> 律师席首

باش ئاسمانغا تاقاشماق <成> 天欢，狂若喜欣
 地喜 : بۇ خۇش خەۋەرنى ئاڭلاپ بېشىمىز ئاسمانغا تاقاشتى .
 狂若喜欣们我，迅喜个这到

باش ئاسمانغا يەتمەك = باش ئاسمانغا تاقاشماق

باش ئاغرىقى ① 痛头② <转> 烦恼 : ئۇ بىر بالىنى
 ھارۋىغا دەستىنى قويۇپ دادىسىغا چوڭ بىر ~ تاپتى . 赶他
 恼烦了来带亲父给，子孩个一伤压车

باش ئاغرىقى توقىچىقى <药> 片亚克库脑醒
 باش ئاغرىماق ① 痛头② <成> 筋脑伤 : مۇندىن
 كېيىن مۇنداق باش ئاغرىدىغان ئىشنى ھەرگىز قىلمايلى . 后今
 了事的筋脑伤号这干要不万千

باش ئالماق ① 头砍② <农> 穗抽，穗孕

باش ئامان بولماق : 安平 : ئەمەتنىڭ بېشى ئامان بولسا،
 تېخى ئى - نى ئىشلارنى قىلىدۇ . 艾提麦果如平安的话，
 的业事番一出干会

باش ئاۋاز <艺> 音冠

باش ئايلىنماق : 晕头，头脑昏头

باش ئەتىياز = باش باھار

باش ئەگمەك ① 头低② <成> 服屈 : تەھدىت ئالدىدا

باش ئەگمەسلىك 屈不武威

باش ئەلچى 使大

باش بارماق : 指拇大，指拇

باش باھار ① 春早② 春立

باش بەرمەك : 服驯 : باش بەرمەيدىغان ئات 马的服驯不

باش بوغالتىر <经> 计会总

باش بۇرنى 的熟成先最 : چىلگىنىڭ ~ 的熟成先最

باش تۈزۈنىڭ ~ 瓜甜 / 瓜西的熟成先最

باش بۆلەك : 分成要主 : جۈملىنىڭ باش بۆلەكلىرى 子句

分成要主的

باش بېقىشماق ① 子虱捉相互② 话闲说

باش پوپ <宗> 教主

باش پىتى 虱头

باش پىياز <植> 葱洋

باش تاتلىماق <成> 腮挠耳抓 : 何奈可无，右左

难为

ئىشنى يەنە بىر ھەپتە بېسىپ ئىشلىسەم تۈگەيدۇ . 再事件这
 占侵，入闯⑨ . 了完就周一上干实扎 : ئۆيگە بېسىپ
 间房入闯 / زېمىننى بېسىۋالماق 占侵 ⑩ 土楼 :
 ئانا بالىنى باغرىغا باستى . 里怀在搂子孩把妈妈

بېسىپ چۈشمەك 倒压，过胜，过超

بېسىپ ئولتۇرماق 坐地静静

بېسىپ ئىشلىمەك 干头埋

بېسىپ يېمەك 吃开放，吃猛

بېسىش فورماتى <印> 式格印打

بېسىش كۇنۇپكىسى <电> 纽按，键按

باشماقدىماق [动] 住压死死，住按死死 : بۆرە ئېتىلىپ

كېلىپ، بوسۇقنى باشماقداپتۇ . 压地死死 獾把来过扑狼

住

باشماقلىق [静] 的键按带，的钮按带 : ~ چالغۇ 盘键

器乐

باشمىچى [静] 徒匪，盗强

باشمىچىلىق [静] ① 业刷印② 动活匪土 当勾匪土

باشمىخانا [静] 厂刷印，所刷印

باشمىل [静] <古> 密悉拔 (十世纪突厥部之族)

(—

باشۇنچى [静] <古> 者助帮，手帮，手助

باشۇرۇق [静] ① (的外房毡) 物垫压 ② 常经 的压受

的压被

باشۇرۇقلۇق [静] (前席散) 饭道一后最

باشغ [静] <古> 处宿住

باشقى [静] <方，牧> ① 处存储草冬 ② 草冬存储

باشلىق [静] <理生> 脉静中正肘

باشمىچى [静] <古> 的虐暴: 的暴残 夫独，君暴:

باشىنچى [静] <古> 苦困，苦痛，迫压

باش [静] ① 头，脑头，脑头，头脑: ~ ئاتماق 头用

~ / 撞 ~ / ئاقارماق 白变发头 ~ / چۈشۈرمەك 头剃 ~ /

چايقىماق 头摇 ~ / لىڭشىتماق 头点 / ئەقىل ياشتا ئەمەس

باشتا . <谚> 脑头无有在而，小大纪年在不慧智

“高年在不智有”同 ~ بېرىلسا بۆك ئىچىدە، قول سۇنسا

يەك ئىچىدە . <谚> 子袖在折胳膊，里子帽在破打头

“扬外可不丑家”同喻: 里 ~ 末或端顶(的体物)②

梢 : تاغ بېشى 头山 / سۇ بېشى 头源的水 / سۇنىڭ بېشى

لاي بولسا، ئايغىمۇ لاي . <谚> 浑游下清不头源

“歪梁下正不梁上” 端两的子棍 的: ئايقاننىڭ ئىككى بېشى

چېرىك بېشى 目头，领首③ : ~ نەرمەك ④ 穗

يامان بىر چۈش كۆرۈپ قاپتىكەنەن، ئەتەگەندە چاپنىمنى بىر
كەمبەغەلگە بېشىمدىن ئۆرۈپ بەردىم. 梦恶个一了做夜昨.
。人穷个一了给舍施衣上把就我晨早
باشتىن ياغاچ ئوشتۇماق 贺祝 (俗风族尔吾维按)
، 上然突友好朋亲的盼久或事的贺庆该件一做人有当
用头的人客到举棍木根拿者长的里家， 时来而道远
(贺庆示表以， 断折棍木将力
باش جايغا چۈشمەك 醒清: ئەمدى ئۇنىڭ بېشى جايغا
چۈشتى. 了醒清他儿会这.)

باش جىنايەتچى ①首祸魁罪 ②犯主， 犯首
باش چاتقۇ <电> 关开总
باش چۆكۈرمەك 头埋: باش چۆكۈرۈپ ئىشلىمەك
干苦

باش چۈجە 鸡窝头

باش چېچەك 花帽

باش چىقارماق ① <农> 头探②穗吐

باش خام چوت 算预总

باش دەپتەر 簿帐总

باش دەرىجە <语> 级原(的词容形)

باش رول 角主: ~ ئالماق 角主任担

باش ساقايماق 烦恼除清， 脱解

باش ساقچى ئىدارىسى 局总察警

باش سوپۇنى 波香发洗

باش سوتچى <法> 长判审

باش سودىيە <法> 官法大

باش سوراقچى <法> 员判审席首

باش سۆڭىكى <理生> 骨颅

باش سۈيى ① <农> 水头 (水次一第的浇稼庄给)

كۈزگى بۇغداينىڭ باش سۈيىنى دەل ۋاقتىدا بېرىش كېرەك. 给

。水头浇时及要麦小

باش سۈيى ② <理生> 水羊

باش سۈيى پەردىسى <理生> 膜羊

باش سېلىنماق 气丧头垂

باش سىلكىمەك 白明放， 楚清放: بېشىڭنى سىلكىۋ.

تېپ ئىش قىل. 醒清要脑头情事干.

باش سىلماق 心关، 怀关: يېتىمنىڭ بېشىنى سىلماق

儿孤怀关

باش شەھەر (的首为) 市城

باش شىركەت <经> 司公总

باشقا ئاق سانجىلماق 白花发头: ئۇ بېشىغا ئاق ساد.

باش تارتماق ① 托推， 辞推， 绝拒 ~ داشتىن ~ باش تارتشقا بولمايدىغان مەج.

بۇرىيەت <农> ② 务义的辞容不义 穗抽

باشتا قامچا ئويناتماق <成> 压欺

باشتا كۆتۈرمەك <成> 戴爱， 戴拥

باشتا ئوت كۆيمەك <成> 燎如火急心， 燎如火急心:
ھېلىقى پۇل ئۈچۈن ئۇنىڭ بېشىدا ئوت كۆيۈۋاتىدۇ. 那了为

。 焚如火急心他， 钱笔一

باش تاۋاق (的来端人客的席上给) 碗首

باش تەپتىش ① 长计审 ② <法> 长察检

باش تەڭلىمە <数> 程方主

باش تەمرە تىكىسى <医> 癖头

باش توخۇ ① 鸡头: ئۇ ياتاققا ئۇخلىغىلى كىرگەندە ~

چىلىنغانىدى. 了过叫已鸡头时觉睡舍宿到他

叫鸡②. 遍头: ئۇ باش توخۇغىچە كىتاب ئوقۇدى.

鸡到看直书看他. 遍头叫

باش تولغىماق 不顺， 拗执， 听不: دادىسى ئۇنى

بىرەر ئىشقا بۇيرۇسا، ئۇ باش تولغايدۇ. 什点干他叫亲父.

。 听不是就他， 么

باش تومۇز <天> ① 伏初 ② 暑小

باش تۆرمەك 向转头晕: ئۇ چوڭ كوچىغا كىرىپ بېشى

تۆرۈپ قالدى. 了向转头晕便街大上走一他.

باش تېما 题主

باش تىقماق ① 进: شۇنچە يەردىن كېلىپ، بىزنىڭ ئۆيگە

باش تىقماي كېتەمسەن؟ 我进不， 来方地的远么那从你

安无. 身安②: 吗走就门的家

。 地之身

باش تىكمەك 去出豁， 来心下横

باشتىن تارتىپ تاپانغىچە 脚到头从

باشتىن تۈتۈن چىقارماق <成> 决枪: 花开袋脑

باشتىن قورقماق 袋脑掉怕

باشتىن تۈتۈن چىقماق <成> 冷冒， 跳肉惊心

汗: بۇ خەۋەرنى ئاڭلىغان قانداق ئاڭلىنىڭ بېشىدىن تۈتۈن چىقىپ

كەتتى. 身一了出得吓叔大尔迪喀， 息消个这到听

。 汗冷

باشتىن كەچۈرمەك 过经， 历经

باشتىن ئۆتمەك 历经: ئۇلار بېشىدىن ئۆتكەن ئىشلارنى

بىر - بىرىگە بايان قىلىشتى. 历经已自了述讲相互们他.

。 事的过

باشتىن ئۆرۈمەك (而灾消或庆喜为) 舍施: ئاخشام

نېيەتكە كەلمەسە ، ھېچقانداق ئىشنى باشقا ئېلىپ چىقىلى بولماي .
 成无事一会就 ، 心决定下不果如 .
 باش قايغان ، پۈت تايغان يەرلەردە يۈرمەك <成>
 行而步信 ، 逛瞎 ، 荡游 ، 逛闲
 昏发脑头 ، 向转头晕 ؛ 晕头 باش قايماق
 باش قەھرىمان <文> 公人主
 باش قوشماق 面会 ، 首聚 ، 头碰 : باش قوشۇۋالدۇق .
 了头碰们我
 باش قوشۇش يىغىنى 会头碰
 باش قوماندان <军> 令司总 ، 师统 ، 挥指总
 باش قويماق 头磕 ، 首叩 ، 礼顶 : ئادەمگە باش قويماي .
 头磕人给不绝我 .
 باش قۇر <印> 行一起另 ، 行一第 ، 行首
 باش قىرو <气> 霜初 ، 霜早
 باش قىش <天> 冬初 ، 冬立
 باش كاتىپ 书秘任主 ، 长书秘
 باش كەتمەك 袋脑掉 : ھەقىقەت يولىدا باش كەتسىمۇ ۋاي
 دېمەسلىك 为真掉了脑袋也 不在所惜
 باش كونسۇل 事领总
 باش كۆتۈرمەك ①头抬 ②头出 ③起升 : ئۇپۇقتىن باش
 كۆتۈرۈپ چىققان قۇياش ئۆينى يورۇتتى . 升线平地从阳太
 私长滋 ~ شەخسى غەرەز : 长滋④ . 子屋了亮照 ، 起
 心⑤ 角头露显 ، 地头人出
 起再山东 ⑥ . 角头露显已齐木鲁乌在他今如 .
 起再山 ⑦ 起挺
 杆腰
 باش كۆككە يەتمەك <成> 地喜天欢 ، 气吐眉扬
 رەھبەرلىكنىڭ ئادىل باھاسى بېشىنى كۆككە يەتكۈزدى . 领导
 了气吐眉扬我使价评正公的
 باش ئاسمانغا يەتمەك = باش كۆككە يەتمەك
 باش كۈز <天> 秋立
 باش كېپىكى <理生> 皮头 ، 屑头
 باش كېسەر = كالا كېسەر
 باش كېلىش <语> 格主
 باش كېلىشلىك جۈملە <语> 句格主
 باش گاڭگىرىماق 蒙发 ، 向转头晕 : بۇ خەۋەرنى ئاڭ .
 لاپ بېشىم گاڭگىراپ ، خېلى ۋاقىتقىچە ئىشخانىدا يالغۇز ئولتۇ .
 رۇپ قاپتىمەن . 息消个这到听 . 了蒙我 ، 公办在人个一
 久好了坐室
 باش مارشال = جۈشۈي

جلغان ئادەم . 人的白花发头是他 .
 باشقا ئاق كىرمەك ① 白花发头 ② <成> 筹一
 展莫
 باشقا بەخت قۇشى قونماق <成> 福 ، 顶临祚福
 运鸿走大 ، 运走 ؛ 照高星吉 ، 照高星
 باش قاپىيە <文> 韵首
 باشقا تاغ يىقىلماق <成> 顶压山泰 ، 顶压山大
 ； 筋脑伤大 ؛ 展莫筹一 ؛ 头临祸大
 5000 يۈەن . ۋەند .
 لىك جەرسانە تالونىنى تاپشۇرۇۋالغاندا ، خۇددى بېشىغا تاغ يىقىل .
 ۋەندەك بولدى . 时单款罚的元 5000 到接贡尔图当 .
 的似了顶压山大如有得
 باشقا تاغ كىيىلمەك = باشقا تاغ يىقىلماق
 باشقا تاڭماق = چېكىگە تاڭماق
 باش قاتماق 筋脑伤 : باشنىڭ ئىچىمۇ قاتتى ، تېشىمۇ قات .
 تى . 筋脑了透伤
 باش قاتۇرماق 子脑动 ، 机心尽费 ، 汁脑尽绞
 苦 ، 诣孤心
 باشقا چىقماق ① 成办 ، 成完 ، 现实 ، 功成办
 ئىش باشقا چىقمايدۇ . 成不办事件这 . ھېچىر ئىش باشقا
 چىقىدى . 成无事一 . 导④ 上头在骑③ 头上 (酒饮)② .
 果恶食 ، 坏毁或亡死致 其食自他 . 了亡死友朋使致他
 果
 باشقا دەسسەمەك 袋脑踩 (侮欺喻比) : سەن تېخى
 مېنىڭ بېشىغا دەسسەمەكچىمۇ ؟ 吗上头我到踩想还你 ؟
 باشقا سوغۇق سۇ قويماق <成> 泼 ، 水凉泼
 水冷
 باش قېتىنچىلىقى 筋脑伤 ، 烦麻 ، 难为 展莫筹一
 باشقا كەلمەك 到遇 : مۇنداق ئىشلار ئابدۇللاننىڭ بېشىغا
 كەلمىگەندى . 事的样这到过遇没拉杜卜阿 . باشقا كەل .
 گەندە باتۇر . 雄英成头临到事 <谚>
 باشقا كۈن چۈشمەك <成> 陷 ، 难落 ، 头临难大
 境困人
 باشقا كىيمەك <成> 天翻闹 : ئۇ ۋارقىراپ - جارقىر .
 راپ مەھەللىنى بېشىغا كىيدى . 闹子村个把 ، 叫大喊大他
 天了翻
 باشقا كىيىلىپ قالماق <成> 上肩到落 : ئۆينىڭ
 ھەممە ئىشى مېنىڭ بېشىغا كىيىلىپ قالدى . 事切一的里家
 上肩的你了到落都
 باشقا ئېلىپ چىقماق 底到做 ، 成做 ، 成办 باشقا قەتئىي

羊拜什巴 <动> باشباي قوبى
 之身安，所护庇②者护庇①〔静〕 باشپاناھ (باشپاناھى)
 地：ئۇ ئامالسىزلىقتىن بالا - چاقىلىرىنى ئېلىپ باشقا يۇرتقا
 家领导已得不他. بولغۇدەك ئورۇن تاپتى. كۆچۈپ بېرىپ،
 地之身安处一了到找，乡他往迁小
 护庇受 بولماق باشپاناھ
 باشپاناھسىز 〔静〕 者护庇去失：所之身安去失：ئۇ ~
 〔静〕 者护庇去失他. قالدىغان بولدى.
 式形词名的 «باشپاناھ» باشپاناھلىق
 باشتىن - ئاخىر 〔静〕 尾到头从，终至始自：ئاممىغا
 ئايانماق 群众靠依终至始自
 باشتىن - ئاياغ 〔静〕 尾到头从，终至始自
 باشچى 〔静〕 者导领，人头领，人头带
 باشچىلىق 〔静〕 领率，领带，以…为首：جەڭچىلەر كوماندا.
 دىرىنك باشچىلىقتا دۈشمەنگە قاراپ ئېتىلدى. 指在们士战
 去扑人敌向下领率的员挥 〔静〕 以…为首问访的团
 باشچىلىق قىلماق ① 领率，② 持主
 باشسىز 〔静〕 ① 无头，② 转 <转> 首无龙群，头领有没
 باشسىزلىق 〔静〕 任性，是其行自
 باشسىمان 〔静〕 的头状
 باشسىمان گۈل رېتى <生> 序花状头
 باشغاق 〔静〕 <古> 骨股
 باشغىل 〔静〕 <古> 头白 (畜牲)
 باشقا 〔静〕 ① 别的，另外的，其他的：~ دۆلەت
 别的外另 / 国 ~ چارە يوق. 法办的别没有. ~ ئىش
 事 / 事 ~ ئۇ ئاللىقاچان ~ يەرگە كەتكەن. 他早去了他
 方. ~ ئوي باشقىنىڭ مۇئى ~ . <谚> 不想的，同 ~
 恼不也. 同 ~ ②. 再，下次：بۈگۈن ياخشى قارىيالمىدىم،
 كېلىڭ. 今天没有招待好，下次再请. ③. 以外
 外：بۇنىڭدىن ~ 除此之外 / 从 ~ ىن بىر ئىشنى
 ④. 事件一知通要还我外另. 别人，人他，人别
 人 / ~ ئادەمگە ئۆزىدىن ئارتۇق غەمخورلۇق قىلماق 关
 重为己自心关比人他
 باشقا گەپ 另一回事，别当论
 باشقا - باشقا 〔静〕 不同：پەرھات بىلەن ئايگۈل ~ سىنىپتا
 ئوقۇيدۇ. 排哈尔提和阿古依不在的同班级学习.
 باشقارما 〔静〕 处，处理：ئىلمىي ~ 处务 / ~ باش.
 长处

ئوڭلاپ قويىلى. 吧妇媳娶提麦艾给咱.
 بېشىنى يەيدىغان <骂> 的该死 (女) 的刀挨
 (语用)
 بېشىنى يېمەك 命丧
 بېشى ئېغىرلاشماق 昏沉，头沉：كېچىچە
 ئىشلەپتىمەن، ئەمدى بېشىم ئېغىرلىشىپ تۇرىدۇ. 夜一了干.
 的甸甸沉头在现
 بېشى يوغىناپ كەتمەك <成> 张主作自
 باشقا ① 〔静〕 <植> 穗：بۇغداي باشقى
 باشقا ② 〔静〕 <植> 角麦
 باشقا ③ 〔静〕 <植> 轴穗
 باشقا ④ 〔静〕 箭，头箭
 باشقا ⑤ 〔静〕 状穗
 باشقا ⑥ 〔静〕 序花状穗
 باشقا ⑦ 〔静〕 复自的 «باشقا» 态复自的：6 - ئاي كىرىشى بىلەن
 开始便子麦，月六入进一. 了穗抽
 باشقا ⑧ 〔静〕 <植> 穗小
 باشقا ⑨ 〔静〕 <农> 抽了穗的，长了穗的：ئالتۇن ~
 子麦的穗金满长
 باشقا ⑩ 〔静〕 <植> 栗醋穗
 باشقا ⑪ 〔静〕 <植> 草禾
 باشقا ⑫ 〔静〕 <植> 香兰留
 باشقا ⑬ 〔静〕 <植> 柳桤穗长
 باشقا ⑭ 〔动〕 穗吐，穗抽：بۇغدايلار باشقا باشلىدى.
 了穗吐始开麦小
 باشقا ⑮ 〔静〕 期穗抽 期穗抽 期穗抽
 باشقا ⑯ 〔静〕 <方> 任性，是其行自
 باشقا ⑰ 〔静〕 ① 首尾，② 绪头
 باشقا ⑱ 〔静〕 ① 首尾，② 绪头：ئىشنىڭ
 باشقا ⑲ 〔静〕 眉点出弄情事把. 眉
 走再目
 باشقا ⑳ 〔静〕 眉有，绪头有：بۇ دېلونىڭ
 باشقا ㉑ 〔静〕 绪头了有子案个这. 绪头了有子案个这
 باشقا ㉒ 〔静〕 自各的，用自愧刚的，是其行自
 باشقا ㉓ 〔静〕 的：~ بالا 是其行自
 باشقا ㉔ 〔静〕 的 «باشقا» 式形词名的
 باشقا ㉕ 〔静〕 自各的，用自愧刚的，是其行自
 باشقا ㉖ 〔静〕 拜什巴 (族克萨哈) 殖培，羊拜什巴著
 (家业牧名)

的久永，的恒永〔静〕 باقي
 世来，界世的恒永 <宗> باقي ئالم
 باقي دۇنيا = باقي ئالم
 性恒永 <哲>〔静〕 باقىلىق
 箱油，罐油〔静〕 باك
 士学〔静〕 باكالاۋر
 者闲好手游 <方>〔静〕 باكانىياز
 باكتېرىن = ۋاكسنا
 体菌噬 <生>〔静〕 باكتېرىئوفاگ
 体菌类〔静〕 باكتېروئىد
 菌细 <生>〔静〕 باكتېرىيە
 弹菌细 <军> باكتېرىيە بومبىسى
 者菌带 باكتېرىيە توشۇغۇچى
 株菌 <生> باكتېرىيە تۈپى
 落菌 <生> باكتېرىيە تۈركۈمى
 用作菌抑 <生> باكتېرىيە چەكلەش رولى
 器武菌细 باكتېرىيە قورالى
 战菌细 باكتېرىيە ئۇرۇشى
 体菌溶 <生> باكتېرىيە ئېرىتكۈچى
 剂菌杀 باكتېرىيە يوقىتىش دورىسى
 染感菌细 باكتېرىيەدىن يۇقۇملانماق
 素菌抗 باكتېرىيەگە قارشى فاكىتور
 清血菌抗 <生> باكتېرىيەگە قارشى قان زەردابى
 疫免菌抗 باكتېرىيەگە قارشى ئىممۇنىتېت
 用作菌抑 <生> باكتېرىيەنى چەكلەش رولى
 态动使的 «باكتېرىيەسىز لەندۈرمەك»
 被的 «باكتېرىيەسىز لەندۈرمەك»
 态动
 化菌细无〔动〕 باكتېرىيەسىز لەندۈرمەك
 家学菌细〔静〕 باكتېرىيەشۇناس
 学菌细〔静〕 باكتېرىيەشۇناسلىق
 的菌细带〔静〕 باكتېرىيەلىك
 痢菌：疾痢性菌细 <医> باكتېرىيەلىك تولغاق
 肥菌 باكتېرىيەلىك ئوغۇت
 的罐油有带〔静〕 باكلىق
 车罐油 باكلىق ئاپتوموبىل
 车列罐油 <交> باكلىق ۋاگون
 — 1814，者义主府政无国俄)宁枯巴〔静〕 باكونن
 (1876
 者义主宁枯巴 <哲>〔静〕 باكوننچىلار

杆木长，(的用窗天关开)棍长〔静〕 باقان¹
 圈项 <古>〔静〕 باقان²
 杖〔静〕 باقاندەك : (强力能或力体) 杖 ~ بر يىگىت .
 伙小棒个是他
 师厨府王②管主房膳府王① <古>〔静〕 باقاۋۇل
 使动的 «باقماق» : مەن نېمە ئۈچۈن قويۇمنى باش-
 辨 ھىلارغا باقتۇرىدىكەنمەن ؟ 羊的我放人别让么什为我 ؟
 态同共的 «باقتۇرماق»
 态动被的 «باقتۇرماق»
 师教，师 <古>〔静〕 باقىشى
 子贩果瓜，商果瓜〔静〕 باققال
 باققالچىلىق = باققاللىق
 业果瓜〔静〕 باققاللىق
 人养抚〔静〕 باققۇچى
 豆蚕 <植>〔静〕 باقلا
 象豆蚕 <动> باقلا مىتسى
 的殖养〔静〕 باقما
 父养 ئانا
 母养 ئانا
 女子养 بالا
 ①〔动〕 باقماق : 护看，守看②空天望 ~ كۆككە : 望①
 ئۆي ~ 家看 / 门大守看 ~ خامان / 麦守 ~
 / 场 养，喂③人病护看 ~ كېسەل / 子孩看 ~ بالا /
 牧放 ~ 托غۇ ~ 鸡喂 ~ قوي / 羊放 ~ پادا /
 上头捉 ~ باش / 子虱捉 ~ پىت : (子虱)捉④畜牲
 <转>⑥袋口翻 ~ يانچۇقىنى : 寻找，翻⑤子虱的
 吃 : نانغا ~ 饑吃 / قبىنى، ئاشقا بېقىش . 吧饭吃请
 应顺 : زامانغا ~ 代时应顺 / ھەممىھەتتىكى تەرەققىياتىغا ~
 母父养贍 ~ ئانىسىنى ~ ئانا - ئانىسىنى
 展发的会社应顺 : ئاشقا بېقىش . 好得料照，好得喂
 بېقىش تاپماق : ياخشى بېقىش تاپسا تېز ئارىدا سەمىرپ،
 ۋاۋرۇس ئات ۋاۋرۇس ئات بولىدۇ . 会上就快很，话的好得喂，口牲好匹是本这
 者殖养〔静〕 باقمىچى
 业殖养②业养饲①〔静〕 باقمىچىلىق
 〔静〕 باقىرى : (两 - 为钱十)钱③钱铜，钱②铜① <古>〔静〕
 باقىرىسىم
 星火 <古>〔静〕 باقىرىسىم
 恒永，久永〔静〕 باقىرىندە : بۇ دۇنيا ھېچكىمگە ~ ئەمەس .
 的恒永是不都人何任对(世今)界世个这
 باقىرىندىلىك 〔静〕 制身终

足富变，来起裕富〔动〕 **باياشاتلاشماق**
 باياشاتلىق 〔静〕 裕富，足富：ئۇ شەھەر ئۆزىنىڭ باياشاتلىقى بىلەن مەشھۇر. 称著而足富以市城座那。
 主财，翁富，人富 <古>〔静〕 **باياغۇت**
 بايان (بايانى) 〔静〕 述叙，述陈：ئاغزاكى ~ 述叙头口
 بايان ئەتمەك = بايان قىلماق
 بايان ئەيلىمەك = بايان قىلماق
 بايان جۈملە <语> 句述陈
 بايان راىى <语> 式述陈
 بايان قىلماق 述叙，述陈
 بايان مەيلى = بايان راىى
 بايان² <艺>〔静〕 扣纽手式风琴
 بايانات (باياناتى) 〔静〕 明声：~ 明声发 发声表
 باياناتچى 〔静〕 人言发：مۆكۈمەت باياناتچىسى 发府政言人
 بايانچى 〔静〕 者奏演琴风手式扣纽
 بايانشەرىي <植>〔静〕 里希央巴 (一之种品葡萄)
 باياننامە 〔静〕 文呈，明声面书
 باياۋان (باياۋانى) 〔静〕 漠荒
 باياشات 〔静〕 的足富，的庶富
 بايتاسۇن <方，植>〔静〕 柏树的长生处高上山
 物植
 بايتال <动>〔静〕 马母，马牝，马骡
 بايتوسۇن <方，动>〔静〕 三 (马牝) 马骡岁
 بايچېچەك <植>〔静〕 花冰顶，花春探，花山八
 بايراق 〔静〕 帜旗，旗：دۆلەت بايرىقى 国旗 / بايرىقى روشن
 明鲜帜旗
 بايراق تىلى <语> 语旗
 بايراق چۈشۈرمەك 旗降
 بايراق چىقارماق 旗升
 بايراقچە 〔静〕 小旗子
 بايراقچى 〔静〕 手旗
 بايراقدار 〔静〕 子尖：~ 尖子单位
 بايراقسىمان 〔静〕 的状旗
 بايراقسىمان بۇلۇت <气> 云状旗
 بايراقلىق 〔静〕 的子旗打：يراقسىمان ~ 打旗子群一了现出远处。دى
 بايرام 〔静〕 日节，节：دۆلەت بايرىقى 国庆节 / ~ ئۆتكۈزۈ.
 مەك 过狗死马 <谚> . ~ 过 / 节过
 . 节
 بايراملىق 〔静〕 的日节：~ 塔 日商品 / ~ كىم

钩机估评 ئاپپاراتى **باھالاش**
 باھانە 〔静〕 托词；托借，口借：ئۇ بېشىم ئاغرىدى دەپ باھانە قىلىپ كېتىپ قالدى. 了走痛头口借他. بۇغداينىڭ باھانەسىدا قارسۇق سۇ ئىچىپتۇ. <谚> 光沾草莠，水浇地麦
 “月得先台楼水近”同喻
 باھانە تاپماق 故借，口借找
 باھانە قىلماق 故托，口借，托推：ئۇ ئىشىم بار دەپ باھانە قىلىپ كەلمىدى. 来没事有故托他. ئۇ ئاۋازىم پۈتۈپ قالدى دېگەننى باھانە قىلىپ ناخشا ئېيتىپ بېرىشكە زادىلا ئۇنىمىدى.
 دى. 唱肯不也么怎，了坏子噪托推他.
 باھانە كۆرسەتمەك 故借，口借找
 باھانە - سەۋەب 〔静〕 托词，由理，口借
 باھانە - سەۋەب تاپماق 由理找，口借找
 下见 **باھائىيە**
 باھائىيە مەزھىبى <宗> 派教哈白
 باۋئەن 〔静〕 安保：~ 族安
 باۋئەنچە 〔静〕 语安保② 的式安保①
 باۋۇر 〔静〕 <古> 绳毛细，绳麻细，绳
 باۋۇرچى 〔静〕 <古> 厨御：子厨，师厨
 باي 〔静〕 依巴，翁富：باينىڭ كېلىنى بولغۇچە، كەمبەغەلنىڭ قىزى بول. <谚> 儿女的依巴当不，儿女的人穷当宁
 ~ / 人富 ~ ئادەم 饶富，的有富，的富②. 媳
 دۆلەت 富 ~ / 商富 饶富 ~ / 国富 饶富
 富丰经验经 富 ~ 于富，富丰③ 然自大的
 富丰养营 ~ 人的 / ئوزۇقلۇق ماددىغا
 باي دېھقان 农富
 باي رۇدا <矿> 矿富
 بايا 〔静〕 刚，刚刚，刚：ئۇ ~ كەلدى. 来刚他. كۆرەش ~ ياناققا قايتتى. 舍宿回刚刚什热库.
 بايات¹ 〔静〕 <艺> 特雅巴 (一之母卡木二十尔吾维) :
 ~ مۇقامى 姆卡木特雅巴
 بايات² 〔静〕 <古> 帝上，天苍，天上
 باياتىن = بايا
 باياتىنقى = بايتى
 باياشات 〔静〕 裕富，足富：~ نۇرمۇش 裕富活生 / 活生的裕富
 باشماق 裕优活生，足富活生
 باياشات پەسل 季旺
 باياشاتچىلىق 〔静〕 足富，华繁
 باياشاتلاشتۇرماق «باياشاتلاشماق» 的使动态
 باياشاتلاشتۇرۇلماق «باياشاتلاشتۇرماق» 的被动态

制毛尾牛牦或丝用)记标, 志标 <古>〔静〕 **بەچكەم**
 (带佩时战参在士壮, 成
 台土的息休或凉纳日夏)榻土 <古>〔静〕 **بەچكۆم**
 (成砌块土由般一, 子
 气运②化造, 气福, 福幸①)〔静〕 **بەخت**
 福祝 **بەخت تىلىمەك**
 气运碰 **بەخت سىنىماق**
 运走, 天齐福洪, 照高星吉 **بەخت قۇشى قونماق**
 世逝幸不 **بەخت قارشى** 幸不: ~ ۋاپات بولماق
 بهختكە يارشما 好幸, 亏幸, 而幸: ~, ئۇنىڭ ئىشى
 دىن ھېچكىمىمۇ قۇسۇر تاپالمىدى. 好幸. 他从能没也谁,
 . 病毛出找中作工
 气晦, 运倒 **بەختى قاچماق**
 命薄, 好不运气 **بەختى قارا**
 بهختى كەلمەك 运走, 转运来时: ئۇنىڭ بەختى كەلدى.
 . 了运走他
 运花桃交, 运好交 **بەختى ئېچىلماق**
 福幸(的人别)送断 **بەختىگە ئولتۇرماق**
 运命, 气运〔静〕 **بەخت - پېشانە**
 气福, 气运〔静〕 **بەخت - تەلەي**
 福幸〔静〕 **بەخت - سائادەت**
 子孩的幸不 **بەختسىز**: ~ بالا
 بهختسىزلىك «بەختسىز» 式形词名的: بەختسىزلىككە يولۇق
 幸不到遭 **ماق**
 有②活生的福幸 **بەختلىك**①〔静〕: ~ تۇرمۇش
 的气福
 代时的福幸 **بەختىيار**: ~ دەۋر
 式形词名的 «بەختىيار»
 下见 **بەخش**
 بهخش ئەتمەك 予赐, 予给: 带: 来
 绣锦的们人予赐然自大 **بەخش ئەتكەن گۈزەل تاغ - دەريا**
 宁安来带 ~ **خاتىرجەملىك / 河山**
 بهخشەندە 予给, 于属〔静〕: ~ بۇ ئۆي ماڭا ئۆ.
 有所我为子辈一会不子房座这. ~ ئەمەس.
 بهخشەندە قىلماق 给献: 予给
 祖了给献都切一的己自把他. 有所 ~ بەخشەندە قىلغان.
 . 国
 物之家传〔静〕 **بەخشەندىلىك**
 然安 **بەخىرامان**〔静〕: ~ 定镇, 闲悠, 然安
 定镇 **بەخىرامان** / ~ ياشىماق 闲悠地活生 / ~ سۆزلىمەك

的看难色脸〔静〕 **بەترەك**
 بهتقىلىق = قىلىقىز
 بهتقىلىقلىق = قىلىقىزلىق
 بهتقىلىقلىق قىلماق = قىلىقىزلىق قىلماق
 态动使的 «بەتلىمەك» **بەتلەتمەك**
 态同共的 «بەتلىمەك» **بەتلەشمەك**
 子了上 弹子〔静〕 **بەتلەكلىك**: ئوق ~ سلىتىق
 枪的弹
 态动被的 «بەتلىمەك» **بەتلەنمەك**
 栓枪〔静〕 **بەتلگۈچ**
 书的页百五 500 ~ **بەتلىك**: 页〔静〕
 装枪手给 ~ **بەتلىمەك**: 弹子装, 弹子上〔动〕
 弹子
 声名坏, 名罪, 名恶〔静〕 **بەتنام**
 陷诬, 脏栽, 名罪栽 **بەتنام چاپلىماق**
 心居, 的心祸有, 的坏肠心, 的意恶有〔静〕 **بەتنىيەت**
 的良不
 使 **بەتنىيەتلىك**: ~ قىلماق 良不心居, 念邪, 意恶〔静〕
 心坏
 鬼魔的狞狰 **بەتھەيۋەت**: ~ دۆۋە 的恶凶, 的狞狰〔静〕
 布棉细白〔静〕 **بەتس**
 鞋皮〔静〕 **بەتىنكە**
 下见 **بەجا**
 بهجا كەلتۈرمەك 现实, 行执, 成完: ۋەزىپىنى ~
 诺现实 ~ 务任成完 / بۇيرۇقىنى ~ 令命行执 / ۋەدىنى ~
 言
 بهجاندىل 一心一意: 意一心一, 意全一心全〔静〕: خەلق ئۈچۈن ~
 务服民人为意全一心全 **بەجاندىللىق** «بەجاندىل» 式形词名的: خىزمەتنى ~ بىد.
 作工干地意一心一 **بەجاندىللىق**
 بهجايىكى 象好, 似好, 同如: ەل بىلەن ئۆلۈم ~
 . 宴赴似胜死同民与 <谚> **توي**
 人男的割阉被②人女的礼割被① <古>〔静〕 **بەجەل**
 畜公或
 人男的化性女②童家, 仆童①〔静〕 **بەچچە**
 西东狗, 生畜 <骂>〔静〕 **بەچچىخەر**
 者奸鸡, 者色男好〔静〕 **بەچچىۋاز**
 奸鸡, 色男好〔静〕 **بەچچىۋازلىق**
 罪奸鸡 **بەچچىۋازلىق جىنايىتى**
 奸鸡 **بەچچىۋازلىق قىلماق**

的学文，的术艺〔静〕 بەدىئىي

品作学文 <文> بەدىئىي ئەسەر

维思术艺 تەپەككۈر بەدىئىي

象想术艺 تەسەۋۋۇر بەدىئىي

构虚术艺 <文> توقۇلما بەدىئىي

言语学文 <文> تىل بەدىئىي

片术艺视电 تېلېۋىزىيە فىلىمى بەدىئىي

片术艺 فىلىم بەدىئىي

构结术艺 قۇرۇلما بەدىئىي

动冲术艺 قىزغىنلىق بەدىئىي

操体术艺 گىمناستىكا بەدىئىي

巧技术艺 ماھارەت بەدىئىي

象形术艺 ئوبراز بەدىئىي

法手术艺 ئۇسۇل بەدىئىي

作创术艺 ئىجادىيەت بەدىئىي

括概术艺 يىغىنچاقلاش بەدىئىي

态动使的 «بەدىئىيلەشتۈرمەك» بەدىئىيلەشتۈرمەك

态动被的 «بەدىئىيلەشتۈرۈلمەك» بەدىئىيلەشتۈرۈلمەك

化术艺〔动〕 بەدىئىيلەشمەك

性术艺〔静〕 بەدىئىيلىك

بەرەس = ئاق كېسەل

依白驱 <药> بەرەس مەجۇنى (مەجۇنى ئىترىفىلى)

膏蜜曼阿力菲尔提

培思，果藤酸，果藤酸花白 <药，植>〔静〕 بەرەشكى

果亚利

琵琶 <艺>〔静〕 بەرباپ

下见 بەربات

بەربات بولماق 产破，灭破，灭毁

产破的策政民殖 بولات بولۇشى

产破使；灭破使，灭毁使 بولات قىلماق

بەرباتلىق 灭毁〔静〕

下见 بەرپا

校学立建 ~ مەكتەپ: 现出，生产 بولماق

学立建 ~ مەكتەپ: 设建，立建 بولماق

场草设建 ~ ئوتلاق / 校

不缺残，的损受，的伤负，的伤受 <古>〔静〕 بەرتۈك

的全

短(的边了沿绒丝黑用上口袖和襟衣)〔静〕 بەرچەتكە

袄皮短，袄棉

柏黄 <植>〔静〕 بەرخۇت

说地

بەخىرامانلىق «بەخىرامان» 式形词名的: ~ شاھلىقتىن ئار-

。帝皇当似胜逸安. ئۇق: 说

بەداز. 先 <谚>. ~ كلام. 后之，后然〔静〕. ئاۋۋال ئاتام، ~ كلام.

。经诵后，餐进

下见 بەدەر

夭夭之逃，踪无影无得逃 قاچماق بەدەر

بەدەل 〔静〕 ①费: ②价代: ③会费: ④代价: ئىسسىق بەدەل

قانار بەدىلىگە كەلگەن تارىخى ساۋاقلارنى ئۇتتۇپ قالماسلىقىمىز

كېرەك. 训教史历的来换血鲜用记忘应不们我.

بەدەل تۆلمەك ①交费: ②代价: ئالماق بەدەل تۆلمەك

بەدەل تۆلمەك ②交费: ئۇ بۇ يولدا ھەرقانداق بەدەل تۆلەشكە

تييار ئىدى. 价代何任出付此为备准他.

بەدەلسىز 的价代无，的偿无〔静〕

بەدەللىك 的价代有，的偿有〔静〕: ~ ئەمگەك 的价代有

动劳偿有，动劳的

بەدەن 〔静〕 格体，体身: ~ چىنىقتۇرماق 体身炼锻 / ساغ-

لام. 人个这 ~ 体身的康健 / بۇ ئادەمنىڭ بەدىنى ئاجىز.

。弱格体

بەدەن بوشلۇقى <理生> 腔体

بەدەن تەمرەتكىسى 癖体

بەدەن تەۋرەتكۈچ 机身健摆摇

بەدەن تۈكچىلىرى <理生> 毛汗

بەدەن تېمپېراتۇرىسى 温体

بەدەن تىپى 型体

بەدەن ساغلاملىقى 质体

بەدەن سۇيۇقلۇقى <理生> 液体

بەدەن سېزىمى <理生> 觉触

بەدەن سىرتىدا ئۇرۇقلاندۇرۇش 精受外体

بەدەن شەكلى 形体

بەدەن ئېغىرلىقى <理生> 重体

بەدەن ئىنسانىيەت ئاساسلىقى 学类人质体

بەدەنلىك 的体身〔静〕: ساغلام ~ 的康健体身

بەدەۋى. 的蛮野，的化开有没〔静〕

بەدەۋىلەر ھەرىكىتى (动运) 80-70 纪世 18 国德) 动运

的起兴代年 (动运字文的)

بەدەۋىلىك 〔静〕 态状昧蒙

بەدەرەك <骂>〔静〕 头骨贱，货贱下，坏流下

بەدەرەك <静>〔静〕 然得白 <植>〔静〕 (…之种品瓜甜)

بەدەۋەت 〔静〕 富巨，有富常非: ~ ئادەم 人的有富常非

بەشلىك پۈتۈنلەش <数> 四舍五八

بەشلىك تۈزۈم 制分五

بەشۋرۇق <植>〔静〕 克鲁修白 (一之种品瓜甜)

بەشېغىز <方>〔静〕 者嘴多，者事闲管爱，者能逗爱

بەشىنچى 第五〔静〕

بەقسەم <静〕 木赛柯白 (布土的纹条带，的纺混棉丝)

بەقسەم پولۇ <食> 干和干葡萄了拌)饭抓锦什

(饭抓的果

بەقسەم تون 衣外木赛柯白

بەقەم^۱ <植>〔静〕 方苏，木苏 (作可液浸，木乔小绿常)

(料染色红

بەقەم^۲ <方>〔静〕 蛋笨，瓜傻，子疯

بەقۇۋۋەت <静〕 力强身 ~ : 的实壮，的壮力强身

人的壮

بەك^۱ <静〕 太〔静〕 极，常非，分十，太

قىزدىق ئىكەن . 热太水 . 热太水 ~ . ئامراق 欢喜分十 / 欢

سوغۇق 冷常非 / 冷常非

بەك^۲ <静〕 实结 ~ ئورۇندۇق 子凳的实结 / 子

大命

بەكە = قەلەمتراش

بەكروۋ <古>〔静〕 坚，硬；固牢，固坚，实结，紧

بەكلەشمەك <古>〔动〕 诺许相互，定约相互

بەكلەك <古>〔静〕 有强，的大强，的大劲，的气力有

的能耐，的固牢，的固坚，的实结，的实坚；的力

بەكنى <古>〔静〕 酒(的成酿物谷等麦大用)

بەگى ①克伯②克伯③人大，爷老 <静〕 成加附的后之名人

قسام ~ 分 克伯木斯喀

بەگەدەمەك <古>〔动〕 雄称，治统；王称，克伯当

道当

بەگچەك <静〕 ①少阔，爷少②少阔，慢傲③头猾，慢傲

子秃

بەگزادە^۱ <静〕 少阔；孙王；子王

بەگزادە^۲ <静〕 代扎格伯 (一之种品瓜甜)

بەگلەمەك <古>〔动〕 (员官作看)敬尊

بەگلەك <静〕 ①位王②国王③国公

بەگى <静〕 果水种一的子李似类

بەك = نەش

بەئىگى <静〕 鬼烟，者烟麻抽

بەئىگىلىك «بەئىگى» 词象象抽的

بەئىش <静〕 任性 ~ ئۇ بەئىشراق بالا . 他 . 任性些有个是他

سۆزى بەس - مۇنازىرىگە سەۋەب بولدى . 他 . 引话的起

论

بەش (بەشى) 五〔静〕

بەش ئاتار <军> 响五

بەش ئاناسىر 物种五土，火，水，木，金指)行五

(质

بەش ئەزا 官五 : بەش ئەزاسى راۋرۇس 正端官五

بەش بۇرجەكلىك بىنا 楼大角五

بەش بۇلۇڭلۇق <数> 形角五

بەش پەرز <宗> 课功本基项五教兰斯伊)功五

بەش ئىبادەت : 是容内其，《命天柱五》称亦，称总的

(朝，课

بەش پەنجىلىك يالمانتاق <动> 鼠跳趾五

بەش پىرىنسىپ 土领和权主重尊相互)则原项五

بەش ئىبادەت : 是容内其，《命天柱五》称亦，称总的

(处共

بەش جىڭ 更五

بەش خانلىق (周后，汉后，晋后，唐后，梁后)代五

بەش سىزىقلىق نوتا <艺> 谱线五

بەش قولدەك تونۇش : ئۇ ھەسكە ~ . 掌指如了他对家大

胡毛眉 <成> بەش قولنى بىراقلا ئاغزىغا تىقماق

抓把一子

بەش كۈنلۈك ئالەم 世尘的暂短

بەش كۈنلۈك دۇنيا = بەش كۈنلۈك ئالەم

بەش ھەدىس <宗> 派叶十教兰斯伊)训圣大五

(录行言德默罕穆的《经兰古》于次仅

بەش ياقلىق <数> 体面五

بەش يىللىق پىلان 划计年五

بەشائىك <方>〔静〕 约乡

بەشەك <古>〔静〕 闰深，官后

بەشەيلەن <静〕 人个五，人五

بەشبارماق^۱ <静〕 片面拌肉

بەشبارماق^۲ <静〕 草尾虎

بەشتاش <静〕 种一的玩孩女小，戏游子石抓)石子五

بەشتاش <静〕 戏游子五抓玩

بەشقۇلاق <静〕 球火野

بەشلەك <静〕 (牌纸种一的字数有面正，形条长)牌纸

بەشلەك <文>②五桃黑 قاغا ~ : 的五①〔静〕 行五

诗

的定规无〔静〕 بەلگىلىمىسىز
 的定规，的定规有〔静〕 بەلگىلىمىلىك
 实橡；子橡 <植>〔静〕 بەللۇت
 بەللىلى ①〔叹〕 (满不示表，话反)好， ئەمدى تازا
 ئوخشاپتۇ. 好，了烦麻可下这， تېخىچە ماڭماپسەنمۇ؟
 费或讶惊示表)伙家好②？走有没还么怎你，看你
 快得干你，伙家好. قالتىس تېز ئىشلەپسىز. (叹)
 . 呀
 铁扁的侧两子鞍②腰裤①〔静〕 بەللىك
 بەلۋاغ ①〔静〕 带腰②带肚马③带地<地> 带；ئىسسىق ~
 带林 带寒④带状：ئورمان بەلۋاغى
 بەلۋاغسىز 〔静〕 的带无，的带腰无
 بەلۋاغسىمان 〔静〕 的状带
 云状带 <气> بەلۋاغسىمان بۇلۇت
 造构状带 <地> بەلۋاغسىمان تۈزۈلمە
 疹疱状带 <医> بەلۋاغسىمان قوقاق
 构结状带 <地> بەلۋاغسىمان قۇرۇلما
 流气状带 <气> بەلۋاغسىمان ھاۋا ئېقىمى
 بەلۋاغلىق 〔静〕 的带肚带，的带腰带
 بەلۋاغلىق ۋاقىت <地，天> 时区
 بەلۋاغكۈل 〔静〕 菊雏 <植>
 بەلىش 〔静〕 什利白<食> (点面的成烤打苏
 饼炸油什利白 <食> بەلىش پوشكال
 肉沙加 <食> بەلىش گۆش قورۇمىسى
 بەلىك 〔静〕 恐惊，惶恐，惧恐，惧畏 <古>
 بەلىچى 〔静〕 鬼小胆，人的小胆 <古>
 بەلىغەمەك 〔动〕 吓惊，怕惧，怕害 <古>
 بەلىلە 〔静〕 果青藏，子诃 <植>
 بەلىن 〔静〕 鸡石 <古>
 بەمەل 〔静〕 节关 <方>
 بەمەلچەك 〔静〕 趾脚(的类鸟)②节关手①
 بەمەلدېرەك 〔静〕 手挽(的把鞭)
 بەن (بەنى) 〔静〕 班 <军> 兵士班一 ~ ئەسكەر
 بەنەك 〔静〕 钱铜，钱 <古>
 بەنچاك (بەنچاڭ) 〔静〕 长班
 بەنچاقلىق «بەنچاك» 的抽象名词：تۇرسۇن ~ غىزىمىنى
 ياخشى ئىشلەپ مۇكاپاتلاندى. 图尔苏图班长得当出色而
 受到了奖励。
 بەند 〔静〕 ① 押关；于忙② 于忙：ئۇ ئۆز ئىشى بەند ~

号信志标 <电> بەلگە سىگنالى
 式公号符 <逻> بەلگە فورمۇلىسى
 桩标 柱标 بەلگە قوزۇق
 بەلگە قىلماق ① 记表，记作②以...志标为... بۇ
 دەۋر «4 - ماي» ھەرىكىتىنى ئاساسىي بەلگە قىلىدۇ. 这一时
 期以“四五”运动为主标志。
 尺标 标尺 بەلگە گەز
 بەلگە لوگىكىسى <逻> 辑逻辑数，辑逻辑符号
 بەلگە لېنتا <体> 带志标
 بەلگە لىنىيسى <交，军> 线标叠
 بەلگە نەزەرىيسى <哲> 论号符
 بەلگە ئوق 信号弹
 بەلگە ئۇقۇمى <逻> 念概性属
 بەلگىسىز 〔静〕 的记标有没，的号记有没①
 的：ئۇنىڭ نەگە كەتكەنلىكى ~ . 到他哪里去，不清，楚
 بەلگىسىزلىك 〔静〕 ① 无号记，无符，无志标② 确不
 号定
 بەلگىشۇناسلىق 〔静〕 <逻> 学号符
 بەلگىلەنمەك «بەلگىلەنمەك» 的使动的态
 بەلگىلەشمەك «بەلگىلەنمەك» 的共同的态
 بەلگىلەنمەك «بەلگىلەنمەك» 的动的态
 بەلگىلەنگەن تېزلىك 指定速度
 بەلگىلەنگەن سۈرۈك 指定期限
 بەلگىلەنگەن ھەرىكەت <体> 作动定期
 بەلگىلەنگەن ۋارىس 〔法〕 人承继定指
 بەلگىلىك 〔静〕 ① 有号记，有号符，有志标；
 قىزىل كىرپەست ~ سوما 十红字志标包的②定期
 的，的既定，的定一：~ مۇددەت 的定期的 / ~
 ۋاقىت 的既定，的定一时 / ~ كىرىم 的定一收人
 بەلگىلىك قىممەت <数> 值定确
 بەلگىلىمە 〔静〕 的校学 定规：مەكتەپنىڭ بەلگىلىمىسى
 定规
 بەلگىلىمەك ①〔动〕 定决，定规，定指；定确，رەھبەرلىك
 ئۇنى ئۆگىنىشكە ئەۋەتىشى بەلگىلىدى. 派定决上领导
 他去学习。这谁的事是定规？ بەلگىلىدى كىم
 的？ مۇھەلتى ~ 指定期限 / نامزاتلارنىڭ ئىسىملىكىنى
 تېخى بەلگىلىمىدۇق. 我们还没确定有没的人名。
 ② 派委：بىراۋنى كاتىپلىققا ~ 委派某人当秘书
 بەلگىلەش ئالمىشى <语> 词代定确

下见 بەيئەت

附归，顺归；依皈 بەيئەت قىلماق

房天(的加麦) <宗>〔静〕 بەيتۇللا

库国；库金〔静〕 بەيتۇلمال

地圣，冷撒路耶 <宗>〔静〕 بەيتۇلمۇقەددەس

族白〔静〕 بەيزۇ

的式族白②语族白①〔静〕 بەيزۇچە

(号封室宗的定颁代清)子贝 <古>〔静〕 بەيزى

莲子百 <植>〔静〕 بەيزىگۈل

马赛〔静〕 بەيگە

马赛加参 بەيگىگە چۈشمەك

地的马赛供可 بەيگىلىك 〔静〕 的马赛供可 ~ يەر

马的赛参 ئات ~ / 方

بەينەلمەلل = خەلقئارا

，一之神主教度印，门罗婆)天梵 <宗>〔静〕 براخما

(神之造创即

文米罗婆 <语> براخما يېزىقى

教门罗婆 <宗> براخما دىنى

一第度印③梵②徒教门罗婆① <宗>〔静〕 براخمان

姓种

教门罗婆 <宗>〔静〕 براخمانىزم

براشۇرا = كىتابچە

(家学物植国英)朗布〔静〕 برائون

体液在浮悬)动运朗布 <物> برائون ھەرىكىتى

(动运则规无的止停不永的作所粒微的中体气或

溴 <化>〔静〕 بروم

水溴 بروم سۈيى

的化溴，的溴〔静〕 بروملۇق

铁化溴 بروملۇق تۆمۈر

物化溴〔静〕 برومىد

برونزا = تۇچ

甲装 <军>〔静〕 برونى

的甲装 <军>〔静〕 برونىۋىك

车列甲装 برونىۋىك پويىز

队部甲装 <军> برونىۋىك قىسىم

(生医国英)氏鲁布〔静〕 برۇس

菌杆氏布 برۇس تاپاقچە باكتېرىيىسى

矿钛板 <矿，地>〔静〕 برۇكت

布帆〔静〕 بېزېنت

床军行，床布帆 بېزېنت كارنۇت

。事的己自于忙他 . ئىدى

押拘 بولماق ① 押拘被: زىندانغا بەند بولغان تۇتقۇن

在里牢地的徒囚②于忙: گۈللۈكنى پەرۋىش قىلىش بىلەن

于缅沉，于心醉，醉陶③圃花拾收于忙 ~

خياللار بىلەن ~ 想遐种种于缅沉

بەند قىلماق 〔静〕 由自制限，押关: ئۇلار بىر قىزنى ئۆيگە

بەند قىلىپ قويۇپتۇ . 子屋间一进关娘姑个一把们他

〔静〕 ① <宗> (的主真) 人仆(的转) <转> 者迷痴

痴书，迷书 بەندىسى

〔静〕 务义的尽应人仆(的主真) بەندىچىلىك

بەندىچىلىك قىلماق 天归

〔静〕 凳板 بەندىك

〔静〕 子班 بەنزە

迭更子班，替交子班 بەنزە ئالماشماق

〔静〕 <方，食> 子饺，食扁 بەنشەر

〔静〕 的大高，的大巨: ~ / 鼓大 دۇباق ~ /

~ / 塔的大高: ~ / ئادەم 人巨

〔静〕 <文> 里合拜 (律音构结的诗律格兹鲁阿) بەنەر

〔静〕 ① 惠实，益利 趣乐②处好، 味趣، 趣乐

〔静〕 处好到得，惠实到得，益利到得 بەنەر ئالماق

〔静〕 处好来带，益利来带 بەنەر بەرمەك

〔静〕 处好无，益利无，益利去失 بەنەرسىز

〔静〕 态动使的 «بەنەرنەك» بەنەرنەندۈرمەك

〔动〕 赏欣，受享: گۈزەل مەنزىرىدىن ~ بەنەرنەنەك

景象赏欣

〔静〕 的益受，的利获 بەنەرنىك

〔静〕 得益；受享 بەنەرمەن

〔静〕 享 ~ بەنەرمەن بولماق 得益；受享: ئەر كىنىلىكتىن ~

由自受 / تەك ھوقۇقتىن ~ / 利权等平受享 / كۆپ خىل

~ ئىگىلىكىنىڭ پايدىسىدىن ~ 营经种多于益得

〔静〕 益受使；受享使 بەنەرمەن قىلماق

〔静〕 «بەنەرمەن» 式形词名的 بەنەرمەنلىك

〔静〕 <植> 草血补 بەنەمەن

畅 ① 快畅: ~ مۇخداشماق 畅 ② 睡酣

~ / 玩地兴尽 ① 谈 ~ / ئوينىماق 兴尽 ② 睡酣

~ / 坐便随 ③ 地束无: ئولتۇرماق 坐便随

下见 بەۋا

بەۋا كەلمەك 挡抵: ئەگەر كەلكۈن كەلسە، مەن - مەن

دېگەنلەرمۇ بەۋا كېلەلمەيدۇ . 也人的大再事本，来一水洪

。住不挡抵

(药农种一)液多尔波 بوردو سۇيۇقلۇقى
 肥催羊给 ~ قوي: 肥催, 肥育 [动] بوردىماق
 料饲 <古> [静] بورسۇ
 糞 <动> [静] بورسۇق
 态动使的 «بورلاشماق»
 化歪 <地> [静] بورلاشماق
 的硼 [静] 1 بورلۇق
 钢硼 بولۇق پولات
 肥硼 بولۇق ئوغۇت
 园葡萄 <古> [静] 2 بورلۇق
 片冰, 脑龙 <化> [静] بورنېئول
 بوروۋوي = بۇرغا مۇنارى
 臃 <古> [静] بورۇس
 保取 بولۇق ~ تاپماق [静] بورۇن
 人保当 بولۇق
 保担人请 بولۇق قىلماق
 بورۇنلۇق «بورۇن» 词名象抽的: نادان ئادەملەر ئۆزىگە ئىشەنچكە بولسغان ئادەملەرگە ~ قىلىدۇ. 信己自给才人蠢
 保做人的过不
 草席 <植> [静] بورپىسىزەك
 人的子席卖②匠席① [静] بورپى
 业席卖②业席编① [静] بورپىچلىق
 棚窝 [静] بورپىقلاق
 子苇 <植> [静] بورپىقىياق
 1 بوز1 [静] 色灰青: ~ ئات 马青铁 / ~ ئېشەك 驴灰
 蒿青 <植> بوز ئەمەن
 芹角羊 <植> بوز تاران
 雀云 <动> بوز تورغاي
 兔灰 <动> بوز توشقان
 土钙灰, 土灰 بوز تۇپراق
 麻雀灰(的毛换次头, 岁两) <动> بوز تۈلكە
 狐沙, 狐草 <动> بوز تۈلكە
 杨灰银 <植> بوز تېرەك
 柳毛灰 <植> بوز سۆگەت
 唐马 <植> بوز شېغىل
 劳伯头大 <动> بوز غورۇلاي
 豹云 <动> بوز قاپلان
 隼灰(的毛脱未尚) <动> بوز لاجىن
 猫云 <动> بوز مۇشۇك
 藜冰雾 <植> بوز ئېزەن

石硼方 <矿> بوز تېشى
 歪白 <地> [静] 3 بور3
 系歪白 <地> بور سىستېمىسى
 酒葡萄 <古> [静] بور4
 织 <动> ~ / 席苇 ~ قومۇش: 子席 [静] بورا
 边收(后度长定一到织子席) ياندۇرماق ~ / 席
 盐酸硼 <化> [静] بورات
 酸硼 <化> بورات كىسلاتاسى
 暴风, 风狂 <古> [静] بوراغان
 砂硼 <化> [静] بوراكس
 1 بوران1 [静] 风大, 风暴: بوراندن پاناھلىنىدىغان پورت
 2 港风避 <转> ② 暴风命革: ئىنقىلاب بورنى
 风大刮 چىقماق بوران
 灾风 <气> بوران ئاپىتى
 障风 <气> بوران توسۇقى
 口风 بوران ئېغىزى
 雨风暴, 雨暴风狂, 雨骤风暴① [静] بوران - چاپقۇن
 2 雨风 <转> ② 雨风经: بوران - چاپقۇننى باشتىن كۆچۈرۈپ, جاھان-
 نىڭ ئىشلىرىدىن خەۋەردار بولۇش
 面世见, 雨风经 ② 雨暴风狂 [静] بوران - چاپقۇنلۇق
 的: ~ دەۋر 雨狂
 代时的雨暴
 1 بورانچى [静] 鸚鵡 <古, 动>
 2 بورانقۇش [静] 燕海, 翁天信尾短 <动>
 3 بورانگۈل [静] 花菜苦 <方, 植>
 4 بورانلىق [静] ① 风大刮: ~ تون 晚夜的风大刮
 ② 雨暴风狂: ~ يىللار 代年的雨暴风狂 <转>
 5 بورانلىق يامغۇر <气> 雨风大
 6 بورانئوت [静] 藜疆新, 藜丝报 <植>
 7 بورتو 下见
 8 بورتو دەرىخى <植> 木橈
 9 بورچى [静] 鬼酒 <古>
 10 بوردانماق «بوردىماق» 态动使的: بوردانقان قوي (工人) 羊肥
 11 بورداشماق «بوردىماق» 态同共的: ئۇلار قىشچە مال بورداش-
 تى. 羊肥育起一在天冬个一们他
 12 بورىداق [静] 的肥育: ~ قوي 羊料, 羊料 / ~ قوي
 13 بورىداق [静] 畜肉 ~ / 肉羊料
 14 بورىداق «بوردىماق» 态动被的: بوردىلانقان كالا 育在正
 15 بورىداق [静] 的菜, 牛的肥 牛菜, 牛的肥
 16 بوردو <地> [静] (心中济经部南西国法)多尔波

蛭缢 <动> بوغما قۇلۇلە

蛇蟒 <动> بوغما يىلان

科蟒 بوغما يىلانلار ئائىلىسى

杆喉白 <医> [静] 喉白 <医> [静] بوغما ~ نىياقچە مىكرۇبى

针防预喉白 ~ / 菌

喉白 <医> بوغما كېسەل

扎②喉咽住扼 ~ 扼، 掐① [动] بوغماق¹

扎结: تاغارنىڭ ئاغزىنى ~ 口袋麻扎 / پۇشقاقتى ~

脚裹 ~ پۇت / 管精输扎结 ~ ئۇرۇق يولىنى / 腿裤扎

结③: ھېسابنى ~ 帐结④堵: سۇنى ~ 水堵 / يول ئېغىم.

زىنى ~ 死咬⑤口路堵: مۇشۇك كەپتەرنى بوغۇپ قويدى.

批制压 ~ تەقىدىنى: 杀扼， 制压⑥. 了死咬子鸽把猫

由自杀扼 ~ 评

钱捆三 [静] ① [捆]: ئۈچ ~ پۇل ② 钱捆

بوغماق ئۈچەي <理生> 肠结 S: «S» شەكىللىك ~

肠结状 S

蜂羸螺 <动> بوغماق قورساق ھەرە

癌肠结 <医> بوغماق ئۈچەي راکى

子带衣衬 <古> [静] بوغماق³

的宝珠镶(的戴佩娘新夜之婚新) <古> [静] بوغماق⁴

饰首银金

子果油 <食> [静] بوغۇرساق

料饲 [静] بوغۇز¹

②饭下不吃 喉① [静] بوغۇز²: بوغۇزدىن غىزا ئۆتمەسلىك

颈(的品物等壶)

音塞喉 <语> بوغۇز پارتلىغۇچى تاۋۇشى

音喉 <语> بوغۇز تاۋۇشى

音擦喉 <语> بوغۇز سىيرىلاڭغۇ تاۋۇشى

房料饲 [静] بوغۇزخانا

菜带海 <植> [静] بوغۇزكۆك

草花喉 <植> [静] بوغۇزگۈل

鸡宰人让 ~ 托غۇنى: 态动使的 «بوغۇزلىماق»

态同共的 «بوغۇزلىماق» بوغۇزلاشماق

宰被 قوي بوغۇزلاشماق «بوغۇزلىماق» 态动被的: بوغۇزلانغان

羊的

① [静] بوغۇزلىق¹ (物谷的料原料饲为作可指)料饲

② 马的料饲吃肯, 马的食挑不 ~ ③ 的料饲吃肯

口刀(的刀下时畜牲宰) [静] بوغۇزلىق²

羊宰 ~ 刎: 宰 [动] بوغۇزلىماق

手把盘磨 <方> [静] بوغۇش

羊母的胎怀 ساغلىق ~ / 马

孕受, 胎怀(畜牲) بوغاز بولماق

孕受, 胎怀(畜牲)使 بوغاز قىلماق

期胎怀 ~ 式形词名的 «بوغاز»: دەۋرى ① 期胎怀

气天云多, 凉阴 <方> [静] بوغاق

计会 [静] بوغالتىر

~ / 科计会 ② 作工计会 [静] بوغالتىرلىق

所务事计会

簿式单 ~ ① 记簿② 学计会 [静] بوغالتىرىيە

记簿行银 بوغالتىرىيە

理原计会 <经> بوغالتىرىيە قائىدىسى

机算计计会 <经> بوغالتىرىيە كومپيۇتېرى

度年计会 <经> بوغالتىرىيە يىلى

笨又厚又(得穿) <方> [模] بوغايماق

涨高, 剧加 <方> [静] بوغجول

(包布的物衣装)袱包 [静] بوغجۇما

态动使的 «بوغجۇملىماق»: ئۇ قىزغا كىيىم.

态同共的 «بوغجۇملىماق» بوغجۇملىتى. 来起包袱包用服衣把儿女让他

态动被的 «بوغجۇملىماق»: كىيىملەر تېخى

态同共的 «بوغجۇملىماق» بوغجۇملىناپتۇ. 来起包袱包用有没还衣服

皮袱包做 [静] بوغجۇملىق: رەخت ~ 的皮袱包做

布的

包袱包用 [动] بوغجۇملىماق

袱包, 包书 [静] بوغچا

菜苋, 谷穗干, 苋枝反 <植> [静] بوغداش

的秽污, 的脏肮, 的脏 <古> [静] بوغدام

态动使的 «بوغماق» بوغدۇرماق

态动被的 «بوغدۇرماق» بوغدۇرۇلماق

马的色青铁 ~ ③ 色青铁 [静] بوغرۇل

绳细, 子带(的用品口扎, 鞋系) [静] بوغقۇچ

子绳的口袋麻扎 / 带鞋 بوغقۇچى

态动使的 «بوغقۇچلىماق» بوغقۇچلاتماق

态动被的 «بوغقۇچلىماق»: ئىككى قانتى مەھ.

鹰的着绑紧紧被膀翅只两 بۇرگۈت

子绳用 ~ ④ 绑子绳用 [动] بوغقۇچلىماق

腿羊住绑

~ / 子领口紧松 ياقا ~ ⑤ 的口紧松 [静] بوغما

子袖口紧松

芦胡牙牙 <植> بوغما قاپاق

بوياق [静] 料颜，料染
 بوياقچى [静] 匠染
 بوياقچىلىق [静] ① 业染印 ② 混蒙；
 كۆپچىلىكنىڭ كۆزى روشەن، سەن ~ قىلىپ ئۆتۈپ كېتەلمەيسەن.
 是睛眼的家大. 去过不混蒙你，的亮雪
 بوياقچىلىق سانائىتى <纺> 业工染印
 بوياقخانا [静] 坊染
 بوياقسىز [静] 的色上未，的过染未
 بوياقلىق [静] 的色了着，的色了上
 بويالماق «بويماق» 态动被的；
 بويالغان كىسىم 衣的过染
 是睛眼的家大. 去过不混蒙你，的亮雪
 服 / ئۇنىڭ يۈز - كۆزى قانغا بويالدى.
 身子，体身 <方> [静] 美优
 بوي - بەست [静] 材身，材身
 段身； بوي - بەستى كېلىشكەن
 称匀材身
 بويتاسما [静] 带装武
 بويتاق [静] 棍光，子男婚未
 بويتاقچىلىق «بويتاق» 词名象抽的
 بويتاقلىق [静] 活生棍光，活生身独
 بوي - تۇرق [静] 段身； بوي - تۇرقى كېلىشكەن
 段身
 بويىسۇندۇرماق «بويىسۇنماق» 态动使的；
 قوراللىق ~ 力武
 服征 / سەن ئۇنى بويىسۇندۇرالمىسەن.
 他了不服制你
 بويىسۇندۇرۇشماق «بويىسۇندۇرماق» 态同共的
 بويىسۇندۇرۇلماق «بويىسۇندۇرماق» 态动被的
 بويىسۇنماق [动] 从服，从服，服顺，从顺；
 应顺； بۇيرۇققا ~ 俗习的地本应顺 ~
 命令从服 / 令命从服 / مۇشۇ يەرنىڭ ئادىتىگە ~
 个按 队排低高子 低高子个按
 بويىسۇرە تىزماق 队排低高子个按让
 بويىسۇنۇشماق «بويىسۇنماق» 态同共的；
 بۇيرۇققا بويىسۇنۇش. 气客不我怪要
 بويىلاشماق «بويىسۇنماق» 态动使的
 بويىلاشماق ① «بويىسۇنماق» 态同共的；
 ئېھتىق بويىلىشىپ بارماق . 够 ② 去走沟渠着沿
 本够刚钱这
 بويلام [静] 深人一
 بويىلۇق «بويى» 式形词容形的；
 ئېگىز ~ ئادەم 子个高 人的
 بويىلما 下见

بوۋاقلق [静] ① 的儿婴有 ② 时儿婴
 قاپسىلەر . 子孩了上抱就年一才婚结们你
 代时儿婴我在 بوۋاقلقىدا
 بوۋانە <植> [静] 头乌
 بوۋاي [静] ① 人老 ② 爷大老，家人老
 بوۋاقۇش <动> [静] 鸟祖始
 بوي [静] ① 材身，量身，躯身；
 زىلۇا ~ 条苗材身 / ئۇنىڭ بويى ئىككى
 مېتىر دېگۈدەك بار . 米两有乎几高身他 .
 高 ② . 酸葡萄说葡萄着不够 <谚> .
 شاپتۇل ئاچچىق . 度长，度 / تېرەك بويى
 度高的树杨 / تام بويى 墙 / 高 /
 كۈن نەيزە بويى كۆتۈرۈلدى . 高子杆一有阳太 .
 长多有毯地条这？ 长多？ پەلتو
 تىكشىكە بۇ رەختنىڭ بويى چىقىشمايدۇ .
 料布块这衣大缝 . 襟后 ~ 襟前 / 襟衣 ③ .
 长够不 ④ 江 / 边河 / 边 (的道路及海湖河)
 个一示表 ⑤ 路一，途沿，边路 بويى
 滨海 / 程过全 / 天整，天整 بويى
 年整 بويى / 年整 بويى / 年整 بويى
 子辈一 美优
 بوي ئەگمەك 服屈
 بوي ئەينەك <方> 镜容整，镜衣穿
 بوي بەرمەك 从服，从顺； ئۇ ھېچكىمگە بوي بەرمەيدۇ .
 从服不也 谁他
 بوي تارتماق 高长 子个长；
 قوناق مايسىلىرى تېخىمۇ بوي تارتىپتۇ .
 了高更得长苗米玉 . 了高长子个肯尔艾 .
 了高长子个肯尔艾 . 比天蓝与 ~
 低高 比高低
 بوي ئوق <机> 轴动传 (的机纫缝)
 بوي دولقۇن <物> 波纵
 بويى تىكەنلەشمەك 痞疙皮鸡起上身
 بويى شۈركۈنمەك 颤寒身浑
 بويىدا قالماق 孕怀
 بويىدىن ئاجرىتماق 产流，产小
 بويىغا زورلىماق 长痲
 بويىغا يەتمەك 年成 年成 年成 年成 年成 年成
 年成 年成 年成 年成 年成 年成
 女少龄妙
 بويىتاق «بويىماق» 态动使的；
 ياغلىقنى كۆك ~ 把人让
 色兰成染巾头
 بويىشماق «بويىماق» 态同共的

لەر ئۇنى قىيىن - قىستاققا ئالغان بولسىمۇ ، ئۇ بويۇن ئەگمىد .
 服屈有没他但，他打拷刑严虽人敌 . دى .
 绝拒，拗执 تولغىماق
 依无苦孤，仃伶苦孤؛ 苦孤 بويۇن قىسماق
 肌颈 <理生> بويۇن مۇسكۇلى
 椎颈 <理生> بويۇن ئۇمۇرتقىسى
 بويۇندىن ساقىت = گەدەندىن ساقىت

بويۇنتاۋلىق [静] 气脾牛

从服不، 犷，气脾牛耍 بويۇنتاۋلىق قىلماق
 ；缚束；锁枷，桎梏 <转>② 轭牛① [静] بويۇنتۇرۇق
 “سول» چىل ئىدىيىنىڭ بويۇنتۇرۇقىدىن قۇتۇلماق 脱摆“左”
 束缚的想思倾

受③的用轭牛作②的轭牛套① [静] بويۇنتۇرۇقلۇق
 的缚束

羊或牛小拴②珠串(的上子脖在系)① [静] بويۇنچاق
 子绳短的羔

的套脖带②的用珠串作① [静] بويۇنچاقلىق

子穗(的上颈驼骆驼峰一前最中队驼) [静] بويۇنچە
 بويۇنچۇق = بوغا

态同共的 «بويۇندىماق» بويۇنداشماق

بويۇندىماق [动] 子脖长伸، 颈引؛ ئالدىغا بويۇنداپ قارد .
 望张前向颈引 حاق

بويۇنلۇق «بويۇن» 式形容词形的； ئۇزۇن ~ بوتۇلكا
 瓶 / 串 ~ مەرۋايىت 一球珍串

بويۇنچە [助] 照依，照按，照遵，奉； قانۇن ~
 依 ~ 法 / سياسەت ~ ئىش قىلماق 按政策办事 / بۇيرۇق ~
 命奉② 示表一某范个 ~ مەكتەپ ~ 校全 / ئائىلە ~
 家全③ 直一 ~ ئۇ كەتكەن ~ كەلمىدى . 他走了一直没
 来回有

بويىما [静] 的过染，的色上，的着色

بويىماق [动] 染，染色； رەخت ~ 布染 / قانغا ~
 染 / بوياش سېخى 间车色染

بۇ [静] 此，这 ~ بالالا 孩子 / ~ يەر 这地 / بۇنى
 نېمە دەيدۇ؟ 么什叫这？ بۇنىڭ نېمە يامىنى بار؟ 什有这
 好不么 ~ زاۋۇتىمىزنىڭ يېڭى مەھسۇلاتى . 我是这 厂们
 的品产新的 . ئۇ ئىش، ~ ئىش بىلەن بولۇپ بىر كۈن ئالدىد .
 我 天忙了个那个这 . 天 ~ يەر سالىقىد .
 天 凉里这 儿 . سىز تۇنۇگۈن ~ ياققا كەلگەنمۇ؟
 昨天你过来吗？ ~ ئىش 此事 / ~ يەردىن ئوڭغا
 由 此 往 右 / ~ يەردە ھاۋا بارا - بارا ئىسسىقلاشقا باشلىد .

بويلىما ئارىلىق <建> 距纵

بويلىما يېرىق ① 口裂向纵(的成形后裂干头木)
 裂纵 <冶>②

بويلىماق [动] 着沿，着顺； دەريا بويلاپ ماڭماق 着沿
 子身的我 . مەن سۇغا بويلىمىدىم . 到探，着够② 走边河
 底水到探有没

بويىناغۇ <古> [静] 的拗执，的执固，的犷

بويىناق <动> [静] 狗子脖白

بويىناماق <古> [动] 子架摆，傲高，大白

بويۇن (بويىنى) [静] ① 子脖，子脖伸 / تۆ-
 گىنىڭ مەيلى بولسا، يانتاققا ~ سوزار . 骆驼吃想驼
 自，趣兴有事件某对喻比) 子脖长伸会己自，刺驼
 ② (做去动主会己 颈(的具用等壶，瓶) . چۆگۈننىڭ
 بويىنى / ئوق بويىنى 颈轴 ③ 的担承，的负身 ； بويۇن-
 务债的负身 ىدىكى قەرز

بويىنىغا ئارتماق 上安给硬 ； يوقاپ كەتكەن قوينى ئۇنىڭ
 بويىنىغا ئارتتى . 安上头他往硬，了失丢羊 .

بويىنىغا ئالماق ； 认承 ； 当承 ~ ئەيىبىنى ~ 过认承
 失 / گۇناھىنى ~ 罪服

بويىنىغا چۈشمەك ； 上肩在落 ； بويىنىغا چۈشكەن ئېغىر
 务任重繁的上肩在落 ۋەزىپە

بويىنىغا قويماق ； 卸推 ； ئۇ ئۆزى ئىش تېرىپ قويۇپ،
 جاۋابكارلىقنى بويىنىغا قويۇشقا ئۇرۇنۇۋاتىدۇ . 惹己自他
 ； 推上身我往任责把却， 祸
 上头在骑 بويىنىغا مىنمەك

بويىنى قاتتىق <成> 硬嘴； 拗执，犷

بويىنى قاتتىقلىق قىلماق ； 硬嘴，犷 ； سەن خاتا قىلغان
 ئىكەنسىن، بويىنى قاتتىقلىق قىلغاننىڭ پايدىسى يوق . 然既你
 ； 处好么什有没硬嘴，了错做

بويىنى قىسقىق ； 仃伶苦孤 ； ئۇ بالانىڭ ~، بېشىنى سىلىد-
 不怀关不们我，仃伶苦孤子孩个那 . بولمايدۇ .
 行

بويىنى ئۈزۈلگۈز <骂> 的死该 ； ھۇ، ~ - دەپى
 ； 道说地愤气她“的死该，呸” . ئۇ خاپا بولۇپ .

بويىنى يۇمشاق <成> 的从顺，的服驯 ； 的贴服，
 ~ بالا 子孩的顺驯 / ئۇنىڭ ~ ئىكەن . 从顺很他 .
 ~ كالا 牛的贴服

بويۇن ئەگمەك ① 躬鞠② 头低 ； قىيىنچىلىق ئالدىدا
 ھەرگىز بويۇن ئەگمەيمەن . 头低前面难困在不决我 .
 ئېگىپ جىنايىتىگە ئىقرار بولماق 头低 ； 罪认 ； 服屈 ； دۈشمەد .

发卷 卷〔静〕: 卷〔静〕 发卷 ~ 卷层卷 <气> 卷层卷 <气> 卷层卷 <气>

下见 卷层卷 <气>

榆榔 <植> 卷层卷 <气>

咽哽 <古>〔静〕 卷层卷 <气>

扬飞使 <方>〔动〕 卷层卷 <气>

酒米小 <古>〔静〕 卷层卷 <气>

情发, 奋亢性 <方>〔动〕 卷层卷 <气>

氏布 <化>〔静〕 卷层卷 <气>

斗漏氏布 <化> 卷层卷 <气>

藜壁戈 <植>〔静〕 卷层卷 <气>

木生盐 <植>〔静〕 卷层卷 <气>

霭, 雾 <方>〔静〕 卷层卷 <气>

点地, 方地(的定指) <古>〔静〕 卷层卷 <气>

佛 <宗>〔静〕 卷层卷 <气>

学佛 卷层卷 <气>

教佛 卷层卷 <气>

经佛 卷层卷 <气>

词名象抽的 «بۇددا» 卷层卷 <气>

说学教佛 卷层卷 <气>

教佛 <宗>〔静〕 卷层卷 <气>

بۇددىست = 卷层卷 <气>

بۇددىستلىق = 卷层卷 <气>

野遍山漫(群畜) <古>〔静〕 卷层卷 <气>

的呼呼胖, 的墩墩胖〔静〕 卷层卷 <气>

萨菩 <宗>〔静〕 卷层卷 <气>

搅胡, 赖无 <转>②耳苍 <植>①〔静〕 卷层卷 <气>

人的缠蛮搅胡 ~ 卷层卷 <气>

缠 <转>②方地的耳苍满长①〔静〕 卷层卷 <气>

缠的子孩这瞧. 卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

! 呢完有候时么什儿

بۇدۇقتەي 卷层卷 <气>

坐地闲安

动不然岩: 动不丝纹 <成> 卷层卷 <气>

姓百 <古>〔静〕 卷层卷 <气>

态动使的 «بۇرساق» 卷层卷 <气>

弟老, 兄老②儿们哥, 兄弟①〔静〕 卷层卷 <气>

谊情弟兄〔静〕 卷层卷 <气>

بۇرادەرلىك = 卷层卷 <气>

了暖渐气天地此. 卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

卷层卷 <气>

态同共的 «بۇردىلىماق» بۇردىلاشماق
 态动被的 «بۇردىلىماق» بۇردىلانماق
 儿块小成分儘把 ~ ناننى: 块小成分 [动] بۇردىلىماق
 者产资, 子分级阶产资 [静] بۇرژۇئاز
 态动使的 «بۇرژۇئازلاشماق» بۇرژۇئازلاشتۇرماق
 态动被的 «بۇرژۇئازلاشتۇرماق» بۇرژۇئازلاشتۇرۇلماق
 化级阶产资 [动] بۇرژۇئازلاشماق
 级阶产资 [静] بۇرژۇئازىيە
 政专级阶产资 بۇرژۇئازىيە دېكتاتورىسى
 主民级阶产资 بۇرژۇئازىيە دېموكراتىيىسى
 级阶产资 بۇرژۇئازىيە كىشىلىك تۇرمۇش قارىشى
 观生人
 命革级阶产资 بۇرژۇئازىيە ئىنقىلابى
 بۇرژۇئازىيىچە 的式级阶产资 [静]: ~ ئىركىنلەشتۈرۈش
 化由自级阶产资
 的级阶产资 [静] بۇرژۇئازىيىلىك
 僧佛 <古> [静] بۇرساك
 钻花麻 ~ ئىسپىرال: 子钻, 钻 <机> [静] بۇرغا
 孔钻, 井钻 <石> بۇرغا قۇدۇقى
 机钻 <石> بۇرغا ماشىنىسى
 架钻, 塔钻 <石> بۇرغا مۇنارى
 号角牛 [静] بۇرغا
 号角牛吹 بۇرغا چالماق
 بۇرغا - ناغرا [静] 鼓锣, 鼓拉格纳和角号
 欢迎鼓打锣敲, 欢迎鼓拉格纳打角号吹 قارشى ئالماق
 态动使的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلاتماق
 态同共的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلاشماق
 态动被的 «بۇرغىلىماق» بۇرغىلانماق
 井打, 井钻 ~ قۇدۇق: 钻 [动] بۇرغىلىماق
 的多折皱, 的折皱有 <古> [静] بۇرقى
 皱, 折皱起使, 纹皱起使 <古> [动] بۇرقتىتماق
 眉皱
 ②孔钻钻用 بۇرما [静] 钻①: ~ بىلەن تۆشۈك تەشمەك
 旋螺③纹螺 <机>
 泡灯扣丝螺 بۇرما لامپۇچكا
 钉丝螺, 钉螺 بۇرما مىخ
 轴旋螺 بۇرما ئوق
 的状旋螺 [静] بۇرمىسىمان
 货通形旋螺 <经> بۇرمىسىمان پۇل پاخاللىقى
 胀膨

态同共的 «بۇرساق» بۇراشماق
 的汰淘, 的等次 [静] بۇراق
 子皮等次 بۇراق تېرە
 羊汰淘 بۇراق قوي
 品次, 货等次 بۇراق مال
 人乡外, 流育 <方> [静] جۇوالقا
 بۇرالماق ① «بۇرساق» 态复自的: ئۇ بۇردى - دە, چىقىپ
 كەتتى. 他一身转就走去了. مەكتەپكە بىر بۇرلىپلا
 بارغىلى بولىدۇ. 到校就身转一校. سولغا ~ ②转左向
 «بۇرساق» 态动被的: ئىش ياخشىلىنىشقا بۇردى. 有情事
 转, 身转, 折转, 弯拐, 弯转, 变转, 转③. 机转了
 机: مەنئۇ بۇرۇلۇش ئىنقىلاب ۋەزىيىتىدە / 变转的上精神
 كەسكىن بۇرلىش بولدى. 命革形势发了急了. 折转的
 بۇرلىش تېمپېراتورسى 度温转反
 بۇرلىش دېفورماتسىيىسى 变形转扭 <物>
 بۇرلىش قىلماق = بۇرلىش ياسماق
 折转现实 بۇرلىش ياسماق
 纸卷 ~ قەغەز: 卷 [静] بۇزام
 队部翼右 <古> [静] بۇرانغار
 箔金 <古> [静] بۇرنا
 的平不坎坷, 的平不低高 <古> [静] بۇرتاق
 座星 <天> [静] بۇرچ
 子桌 بۇرچەك: 角拐, 落角, 儿角 [静] جوزنىك بۇرچىكى
 儿角 / ھويلىنىك بۇرچىكىدە بىر تۈپ شاپتۇل دەرىخى ئۆس-
 كەن. 院子一个角落长着桃树. كوچىنىك بۇر-
 چىكى 角拐道街
 贞女 <植> [静] بۇرجۇن
 بۇرچ [静] 使命, 天职: ۋەتەننى قوغداش ھەربىر پۇق-
 ترانىك مۇقەددەس بۇرچى. 保卫祖国是每个公民的神圣
 义务.
 珠汗 <古> [静] بۇرچاق
 佛 <古> [静] بۇرخان
 بۇردا [静] 小块 (品食指要主): ى داستىخاندا نان بۇردىلىرى
 چىچىلىپ تۇراتتى. 餐布上乱散地放着一小块一小块的
 馕的
 小块为成 بۇردا بولماق
 小块成分 بۇردا قىلماق
 套圈, 计鬼, 术骗 <方> [静] بۇردا
 的块小一块小一 [静] بۇردا - بۇردا
 态动使的 «بۇردىلىماق» بۇردىلاتماق

بۇرۇقتۇرما = بۇرۇقتۇرما

息窒，气憋〔动〕 بۇرۇقماق

钻司 <石>〔静〕 بۇرۇلچىك

台钻司 <石> بۇرۇلچىك سۇپىسى

子裤(装西)〔静〕 بۇرۇلكا

بۇرۇن¹ (بۇرۇن) ①〔静〕子鼻: بۇچۇق ~ 子鼻塌 / خىمەك

~ 子鼻头蒜 / قۇش (ئىلمەك) ~ 涕鼻②鼻钩鹰

بۇرۇننى تارتماق 涕鼻吸 (头一的反相蒂瓜与)顶瓜③

بۇرۇندىن بۇلاق بولماق <成> 灰子鼻一碰

走着兜了不

بۇرۇندىن بۇلاق قىلماق <成> 狠狠罚惩倍加

捨收

بۇرۇندىن چۈلۈك ئۆتكۈزمەك <成> 鼻了住牵

子布摆以得，纵操以得，右左以得

بۇرۇندىن چىقارماق <成> 训教狠狠

بۇرۇندىن ئوزۇقلاندۇرماق <医> 伺鼻

بۇرۇندىن ئىلىنماق <成> 网罗投自，钩上

بۇرۇندىن يېتىلىمەك <成> 布摆，走子鼻着牵

بۇرۇنغا سۇ كىرمەك <成> 子钉碰，头苦吃

教领

بۇرۇنغا يېمەك <成> 壁碰，子钉碰，头苦吃

بۇرۇننى - قۇلىقىغىچە تويماق ① 撑: بولۇغا بۇرۇن -

قۇلىقىغىچە تويدۇم. 了撑太得吃饭抓我. 后 <转>②.

بۇرۇنغا ئەگەشكىنىمگە بۇرۇن - قۇلىقىغىچە توي-

了. 了干们他跟悔后我.

بۇرۇننى كۆپمەك <成> 子架摆: بۇ ئادەمنىڭ بۇرۇننى

كۆپۈپ قاپتۇ. 了来子架起摆人个这.

بۇرۇننى تارتالماي قالماق <成> 交开可不得忙

بۇرۇننى تاشلىماق 涕鼻擤: بۇرۇننى تاشلاپ كەل

<成> (事这了不干还方对谓意)来再了擤涕鼻把

بۇرۇننى تىقماق <成> 事闲管

بۇرۇننىڭ بېزىنى ئالماق <成> 拾收狠狠: توختاپ

تۇر، بۇرۇننىڭ بېزىنى ئالماسم. 拾收狠狠不我，等着你.

呢怪才你

بۇرۇننىڭ نۆپىسىگە ئېلىپ قويماق <成> 话说

数算不

بۇرۇننىڭ ئۇچىنى كۆرمەك <成> 目，光寸目鼠

豆如光目，浅短光

بۇرۇننى يوق ① 灵不觉嗅② 歹好分不，分不臭香

بۇرۇن بوشلۇقى <理生> 腔鼻

菌螺 <生> بۇرمىسىمان باكتېرىيە

体旋螺 <生> بۇرمىسىمان تەنچە

态动使的 «بۇرمىسماق» بۇرمىسلاتماق

态同共的 «بۇرمىسماق» بۇرمىسلاشماق

بۇرمىسلانماق «بۇرمىسماق» 态动被的: بۇ ئەسەردە تارىخىي

پاكتت پۈتۈنلەي بۇرمىسلانغان. 完事实史历里品作部这在.

了曲歪被全

بۇرمىسلىق 钉螺: 钉螺 مع ~ 的纹螺，的旋螺〔静〕

尺分千型旋螺 - بۇرمىسلىق مىكرومېتىر-

钢纹螺 بولات بۇرمىسلىق

بۇرمىسلىماق ①〔动〕 钉螺上，定固钉螺用: تاختاينىڭ

ثاىراپ كەتكەن جايىنى بۇرما مىخ بىلەن بۇرمىلاپ قويۇڭ.

纂，曲歪 <转>②. 住定固钉螺用方地的开裂板木

史历曲歪 ~ 解曲，改

子坛，子罐 <古>〔静〕 بۇرناچ

天前〔静〕 بۇرناكۈن

的天前〔静〕 بۇرناكۈنكى

的葱葱郁郁，的密茂 <方>〔静〕 بۇرھان

بۇرۇت ①〔静〕 髭: ~ چىقىمىغان بالا 孩的髭唇出长没还

角触，须触 <动>②子

بۇرۇتتى خەت تارتماق 髭唇出长刚

بۇرۇتتىغا چاڭگا تىزماق <成> 骗蒙，骗诳: سەن

شۇم تېخى مېنىڭ بۇرۇتتىغا چاڭگا تىزغۇدەك بولدۇڭمۇ؟

吗我骗蒙想还伙家小

بۇرۇتتىنى بېگەندە ئالماق <成> 子胡刮子铍用

刀牛用鸡杀

بۇرۇتلىق 的髭唇留，的髭有〔静〕

بۇرۇتلىق قۇشقاچ <动> 雀须文

بۇرۇتلىق كىت <动> 鲸须

بۇرۇقتۇرما 闷沉，气憋，闷憋〔静〕

بۇرۇقتۇرما بولماق 闷郁，闷沉，闷憋: ئۆي ئىچى

بۇرۇقتۇرما بولغاچقا، ئۇنىڭ سىرتقا چىقىپ ساپ ھاۋادىن نەپەس

ئالغۇسى كەلدى. 闷憋里屋于由. 空鲜新点吸去出想他.

气. ئۇ بىرقانچە كۈنگىچە بۇرۇقتۇرما بولۇپ يۈردى. 天几好.

了. 闷郁情心直一他.

息窒使 بۇرۇقتۇرما قىلماق

态动使的 «بۇرۇقماق» بۇرۇقتۇرماق

闷忧，闷郁，息窒，闷沉〔静〕 بۇرۇقتۇرمىلىق

态同共的 «بۇرۇقتۇرماق» بۇرۇقتۇرۇشماق

态动被的 «بۇرۇقتۇرماق» بۇرۇقتۇرۇلماق

罪坏破 <法> بۇزغۇنچىلىق جىنايىتى
 坏破 ~ دۇنيا تىنچلىقىغا: 坏破 بۇزغۇنچىلىق قىلماق
 平和界世
 鸡母野 <古>〔静〕 بۇزلاغ
 乱搅, 乱打, 破打, 坏破, 破①〔动〕 بۇزماق
 入而门破 كىرمەك / 入而门破 كىرمەك / 入而门破 كىرمەك
 骂大口破 骂大口破 / 骂大口破 骂大口破
 睡乱搅 ~ 划计乱打 ~ 静寂破打 静寂破打
 散拆 ~ 房旧拆 ~ 散拆, 拆②眠 散拆, 拆②眠
 庭家教 庭家教 / 庭家教 庭家教
 女妇踏糟 ~ 踏糟④脸变, 脸下沉 ~ 女妇踏糟 ~ 踏糟④脸变, 脸下沉 ~
 了坏教子孩把您. 了坏教子孩把您. 了坏教子孩把您.

脚大手大, 费浪张铺〔静〕 بۇزۇپ - چېچىش
 下见 بۇزۇرى

粒颗热祖布肝护 <药> بۇزۇرى جەۋھىرى
 态同共的 «بۇزماق» بۇزۇشماق
 机拉拖坏 تراكتور ~ 的破, 的坏①〔静〕 بۇزۇق
 子分坏 子分坏 / 子分坏 子分坏
 妇淫, 妇荡 妇淫, 妇荡 ~ 的荡淫②车行自破 的荡淫②车行自破
 乱淫, 荡淫②事坏①〔静〕 بۇزۇقچىلىق
 搞乱, 事的荡淫干, 事坏干 بۇزۇقچىلىق قىلماق
 系关女男

透坏 透坏 / 透坏 透坏
 坏多心的他, 瞧. 坏多心的他, 瞧.
 破可不牢 破可不牢①〔静〕 بۇزۇلماس
 诺承的变改可不 诺承的变改可不②谊友的
 坏钟. 坏钟. 坏钟.
 质变肉. 质变肉. 质变肉.
 裂破判谈 ~ 裂破②. 裂破判谈 ~ 裂破②.
 了这了上搭勾在现他. 了这了上搭勾在现他.
 态复. 态复. 态复.
 人女个. 人女个. 人女个.

木骨接 <植>〔静〕¹ بۇزۇن
 子甸草 <方>〔静〕² بۇزۇن
 柱支顶(楣门给)〔动〕 بۇزىلىماق
 音声的出发时腾沸泡发体液〔模〕 بۇز
 音声的出发时泡发体液〔静〕 بۇزۇش
 花浪〔静〕¹ بۇزغۇن
 子榧假 <植>〔静〕² بۇزغۇن
 的滚翻花浪〔静〕 بۇزغۇنلۇق

孔鼻 <理生> بۇرۇن تۆشۈكى
 隔中鼻 <理生> بۇرۇن ئوتتۇرا پاسىلى
 炎鼻 <医> بۇرۇن يەللىكى
 先, 前从, 前以, 前〔静〕² بۇرۇن
 前年一 前年一 / 前年一 前年一
 喻: 采耳的长先了过超角特的长后 <谚> 喻: 采耳的长先了过超角特的长后 <谚>
 . “蓝于胜而蓝于出青”同 . “蓝于胜而蓝于出青”同

前年一 前年一 / 前年一 前年一
 喻: 采耳的长先了过超角特的长后 <谚> 喻: 采耳的长先了过超角特的长后 <谚>
 . “蓝于胜而蓝于出青”同 . “蓝于胜而蓝于出青”同
 他识认就前以我 他识认就前以我
 的来原, 的先原, 的前以〔静〕 بۇرۇنقى
 的来原, 的先原, 的前以〔静〕 بۇرۇنقى
 的来原, 的先原, 的前以〔静〕 بۇرۇنقى
 的来原, 的先原, 的前以〔静〕 بۇرۇنقى

鼠花金 <动>〔静〕 بۇرۇندۇق
 闻, 嗅 <方>〔动〕 بۇرۇندىماق
 来原, 先原, 前从〔静〕 بۇرۇندىن
 来原, 先原, 前从〔静〕 بۇرۇندىن
 来原, 先原, 前从〔静〕 بۇرۇندىن
 来原, 先原, 前从〔静〕 بۇرۇندىن
 校学的来原 مەكتەپنىڭ بۇرۇندىن
 属花异 <植>〔静〕 بۇرۇنگۈل
 前以久很〔静〕 بۇرۇنقىدا
 态同共的 «بۇرالماق» بۇرلىشماق
 移转, 转周, 转扭, 扭①〔动〕 بۇرۇشماق
 看后往头扭 看后往头扭 / 看后往头扭 看后往头扭
 头马转调 ~ 头马转调 / 头马转调 头马转调
 经到移转点重作工把 ~ 经到移转点重作工把
 话电拨 ~ 话电拨 / 话电拨 话电拨
 码号 / 码号 / 码号 码号
 纽旋机音收拧 ~ 纽旋机音收拧 / 纽旋机音收拧 纽旋机音收拧
 弦上表给 ~ 弦上表给 / 弦上表给 弦上表给

力扭 <物> بۇرۇش كۈچى
 区一部南亚利伯西东)特亚里布 <地>〔静〕 بۇرۇيات
 (名 区一部南亚利伯西东)特亚里布 <地>〔静〕 بۇرۇيات
 (名 区一部南亚利伯西东)特亚里布 <地>〔静〕 بۇرۇيات
 (名 区一部南亚利伯西东)特亚里布 <地>〔静〕 بۇرۇيات

马特亚里布 <物> بۇرۇيات ئېتى
 杆撑(的斜倾不榧门的装安新撑支)〔静〕 بۇزما
 们除拆人让他们. 们除拆人让他们. 们除拆人让他们.
 费浪霍挥〔静〕 بۇزدى - چاچتى
 费浪霍挥 费浪霍挥 / 费浪霍挥 费浪霍挥
 棒棍, 子棍, 子棒 <古>〔静〕 بۇزروغان
 墟废, 迹遗, 地遗 <古>〔静〕 بۇزغۇن
 子分坏破, 者坏破〔静〕 بۇزغۇنچى
 动活坏破, 坏破〔静〕 بۇزغۇنچىلىق
 坏破到遭 坏破到遭 / 坏破到遭 坏破到遭

种播麦小 بۇغداي تېرىمى

بۇغداي سۆز 示表情人头空的话: بۇغداي نېنىك بول-
مسا، بۇغداي سۆزۈك يوقمىدى. <谚> 难，像面白有没 <谚> . 话情人有没也道

蛛蜘蛛 <动> بۇغداي قىزىل ئۈمۈچۈكى

芒麦 بۇغداي قىلىتىرىقى

收麦 بۇغداي ئورمىسى

色铜古 بۇغداي ئۆڭلۈك (皮肤) 色铜古: ~ يىگىت 古铜
子伙小的脸

地茬麦，茬麦 بۇغداي ئېگىزى

虫线麦小 <动> بۇغداي يىپقۇرتى

红串一 <植> [静] بۇغدايگۈل

بۇغدايزار = بۇغدايلىق

بۇغدايزارلىق = بۇغدايلىق

地子麦，田麦 [静] بۇغدايلىق

头喉，结喉 <理生> [静] بۇغدايىك

驼骆公 <动> [静] بۇغرا

情发驼骆公 بۇغرىسىغا كىرمەك

布格拉 <古，食> [静] بۇغرا (称名的饭种一) 拉格布

子鸽花嘴小 <动> [静] بۇغۇل

白半黄半 (发须) <古> [静] بۇغۇندا

边这，里这 <方> [静] بۇغۇنۇت

草蹄鹿 <植> [静] بۇغىتاپان

人鹿养 [静] بۇغىچى

业鹿养 [静] بۇغىچىلىق

部卖小 [静] بۇفېت

员货售部卖小 [静] بۇفېتچى

器冲缓 [静] بۇفېر

液溶冲缓 <化> بۇفېر ئېرىتمىسى

冲缓 [动] بۇفېرلىماق

用作冲缓 <机，物，化> بۇفېرلاش رولى

咕咕 [模] بۇق (声叫子鸽)

牛公 <动> [静] بۇقا

配交 (牛) 让 بۇقا قويماق

水 <静> بۇقا (的用水堵) 埽坝，埽木: ~ سالماق
埽坝下，埽木放

品制陶，器陶 <古> [静] بۇقاچ

不泣 <模> بۇق - بۇق (啞呜② 啞呜①) 泣抽，声成
~ يىغلىماق 泣抽，

态同共的 «بۇقسىراشماق»

花浪起，滚翻花浪 [动] بۇزغۇنلىماق

态动使的 «بۇزۇلدىماق»

音声的出发时腾沸或泡发体液 [动] بۇزۇلدىماق

气臭① [静] بۇس: ئاغرىقى ~ ئۆلتۈرەر، يىگىتنى نومۇس .
烟，气热②。汉好死羞辱，人病死熏气臭 <谚>

气热的出冒里锅 ~ قازاندىن چىققان 烟油，气

بۇسىنى چىقارماسلىق <成> 摸摸偷偷: ئۇلار بىر-

نهچه قوينى بۇسىنى چىقارماي يەۋەتتى . 吃地摸摸偷偷们他 . 羊只几了掉

霾阴起，雾烟起 <古> [动] بۇسارماق

气瘴霏雾，雾烟，尘烟 [静] بۇس - بوغۇناق

机烟油抽，器烟油排 [静] بۇستارتقۇ

霏烟，雾烟，尘烟 [静] بۇس - تۈتەك

队部密秘，兵伏 <古> [静] بۇسقۇ

满充 ~ ئۆي 的气烟满充，的气臭满充 [静] بۇسلۇق
子屋的气烟

伏潜，藏隐，藏躲 <古> [动] بۇسماق

茄银金 <植> [静] بۇسۇت

兵伏，伏埋，套圈，井陷 <古> [静] بۇسۇغ

埋打，者套圈设，者井陷布 <古> [静] بۇسۇغچى
者伏

忧，愁忧，伤悲，哀悲，心伤 <古> [动] بۇشانماق
闷烦，心烦，虑

章无乱杂，落八零七，糟糟乱 <古> [静] بۇشى¹

施布 <古> [静] بۇشى²

烦心，闷烦 <古> [动] بۇشۇرغانماق

泡气 (的成形后温加体液) [静] بۇغ

气浊，气烟 [静] بۇغ - بۇس

鹿公，鹿 <动> [静] بۇغا

科鹿 بۇغا ئائىلىسى

热闷 بۇغا تىنجىقى

瑚珊角鹿 <动> بۇغا مۇڭگۈز مارجان

茸鹿，角鹿 بۇغا مۇڭگۈزى

鹿母和鹿公 [静] بۇغا - مارال

春 ~ يىلغى / 麦冬 ~ كۈزگى: 麦小 [静] بۇغداي
麦 / بۇغداينىڭ باھانىسىدا قارمۇق سۇ ئىچىپتۇ . <谚>

“月得先台楼水近”同喻: 光沾草莽，水浇地

穗麦 بۇغداي باشقى

蛾麦 <动> بۇغداي پەرۋانسىسى

虫蚜麦 <动> بۇغداي پىتى

夺掠被 بۇلاڭ - تالاڭ بولماق

掠抢, 夺掠 بۇلاڭ - تالاڭ قىلماق

者夺掠 [静] بۇلاڭچى

为行掠抢, 劫抢, 夺掠 [静] بۇلاڭچىلىق

罪劫抢 <法> بۇلاڭچىلىق جىنايىتى

案劫抢 <法> بۇلاڭچىلىق دېلوسى

劫抢, 夺掠 بۇلاڭچىلىق قىلماق

兽角独 <古, 动> [静] بۇلان

态动被的 «بۇلساق¹»

بۇلانماق² ① «بۇلساق²» 态动被的: توپغا بۇلانغان گۆش

泥身一了沾倒跌他. 态复自的 «بۇلساق» ② 肉的土了沾

باتقاقا بۇلىنىپ كەتتى. 泥身一了沾倒跌他.

بۇلبۇل <动> [静] 鸞歌, 鸞夜: بۇلبۇلغا باغ ياخشى, كەك-

لىككە تاغ. <谚> 林园喜鸞夜, 峦山喜鸡石.

بۇلبۇلەك = خەرەك

鸟言人(的中话神) [静] بۇلبۇلگوييا

骗哄②慰安① <方> [动] بۇلتانماق

遣消 <方> [动] بۇلتانماق

年去 [静] بۇلتۇر

的年去 [静] بۇلتۇرقى

哄 <方> [动] بۇلتۇلسماق

点地定指 <古> [静] بۇلجار

态动使的 «بۇلجۇماق»

بۇلجۇتماي [静] 死死(住扣): قارچىغا ئالغان توشقاننى

ئىككىسى يېتىپ كەلگۈچە ~ تۈتۈپ تۇراتتى. 前之来到人主.

的死死得扣子兔的到抓把鷹鷄

بۇلجۇڭ [静] 肉质

肉子腱, 肉质 بۇلجۇڭ گۆش

扎挣, 动扭, 弹动 [动] بۇلجۇماق

嘟咕 [模] بۇلدۇق

بۇلدۇق - بۇلدۇق [模] 嘟咕嘟咕: بۇلاقتىن ~ قىلىپ سۇ

چىقىپ تۇراتتى. 水冒地嘟咕嘟咕里眼泉.

态动使的 «بۇلدۇقساق»

بۇلدۇقسىماق [静] 响作嘟咕①: نۇرۇبا سۈيىنىڭ بۇلدۇقلىد-

شى سۇ بۇلدۇقسىماق ② <转> 声嘟咕的水来自. 騰翻, 流滚滚.

لمىرىم بۇلدۇقلايدۇ. 涌泉如感灵的我.

بۇلدۇقساق <古> [动] 得获被, 到得被

态动使的 «بۇلغىماق»

بۇلغار [静] 人亚利加保

بۇلغارچە ① [静] 语亚利加保, 利加保②文亚利加保.

情发牛 [动] بۇقسىرىماق

折, 曲弯 <古> [动] بۇقىماق

态动使的 «بۇقۇلدىماق»

بۇقۇلدىشماق «بۇقۇلدىماق» 态同共的

بۇقۇلدىماق ① [动] 咕咕叫: كەپتەر بۇقۇلداۋاتىدۇ. 子鸽

哭地呜呜 ② <转> 呜呜, 咽呜: بۇقۇلداپ يىغلىماق

哭地呜呜

牛公小, 犊牛 [静] بۇقىچاق

廖山 <植> [静] بۇقىموت

桦毛山 <植> [静] بۇياك

杨黄 <植> [静] بۇكىسۇس

穀轮车 [静] بۇل¹

بۇل² [静] 的霉发: ~ بۇغداي 的霉发 / 子麦 ~ ئاشلىق

食粮的变霉

بۇل بولماق 变霉, 霉发

بۇل³ [静] <古> 的斑白有腿 (马)

بۇل¹ [静] 尔布 (家学辑逯, 家学数国英)

بۇل ئالگېبراسى <数> 数代尔布

بۇل فۇنكسىيىسى <数> 数函尔布

بۇلا <古> [静] 于鉴, 眼着, 了为

بۇلاپ - تالاپ [静] 夺抢, 夺掠

بۇلاپكا [静] 针胸

بۇلاپكىلىق [静] 的针胸带

بۇلاتماق¹ «بۇلساق¹» 态动使的

بۇلاتماق² «بۇلساق²» 态动使的

بۇلاش - تالاش [静] 掠抢, 夺掠

بۇلاشماق¹ «بۇلساق¹» 态同共的

بۇلاشماق² «بۇلساق²» 态同共的

بۇلاق [静] ① 泉: سۇ ئانىسى ~, سۆز ئانىسى بۇلاق. <谚>

泉源 <转> ②. 母之话为耳, 母之水为泉

بۇلىقى ئىلھام بۇلىقى 泉源的感灵

بۇلاق سۈيى 水泉

بۇلاق كۆزى 眼泉

بۇلاق كېدىرى <植> 楠肖

بۇلاقلىق [静] 的泉多, 的泉有

بۇلاغزۇ [静] 族朗布

بۇلاغزۇچە ① [静] 语朗布② 的式朗布

بۇلاڭ <古> [静] 廊前

بۇلاڭ - تالاڭ [静] 掠抢, 夺掠: دېڭىز قاراڭچىلىرىنىڭ

بۇلاڭ - تاللىشى 夺掠的盗海

彩云满布空天 ~ ئاسمان : 彩云满布 [动] بۇلۇتلانماق
 空天的云多 ئاسمان ~ : 的云多 [静] بۇلۇتلۇق
 天云有 <气> ھاۋا بۇلۇتلۇق
 气天云多 <气> رايى بۇلۇتلۇق ھاۋا
 东的得所后之事干) 获收, 益利 <古> [静] بۇلۇش
 (西 嘟咕 [模] بۇلۇق
 汨汨, 嘟咕嘟咕 [模] بۇلۇق - بۇلۇق
 态动使的 «بۇلۇقلىماق» بۇلۇقلاتماق
 地嘟咕嘟咕 بۇلۇقلىماق : 嘟咕 [动] بۇلۇقلىماق
 水出
 霾阴, 雾烟, 气瘴 <方> [静] بۇلۇقمازان
 角墙 بۇلۇق تامنىڭ : 儿兒角, 角拐, 落角① [静] بۇلۇق
 ② <数> 角 : 角三 ~ ئۈچ / 角锐 ~ ئۆتكۈر / ئۆتمەس
 角钝 ~
 球角 <体> توپ بۇلۇق
 点顶的角 <数> بۇلۇق چوققىسى
 度角 بۇلۇق گرادۇسى
 ②规角, 器角量 <教>① بۇلۇق ئۆلچىگۈچ
 仪角测, 器角测 <地>③ 计什度角 <电>
 角犄, 落角 [静] بۇلۇق - پۇچقاق
 工的棱墙抹来用匠瓦泥) 角阳 <建> [静] بۇلۇقچى
 (具 的形角 [静] بۇلۇقسىمان
 的角 [静] بۇلۇقلىق
 钢角 بۇلۇقلىق پولات
 度速角 بۇلۇقلىق تېزلىك
 率频角 <物> بۇلۇقلىق چاستوتا
 变应角 <物> بۇلۇقلىق دېفورماتسىيە
 尺角 بۇلۇقلىق سىزغۇچ
 移位角 بۇلۇقلىق سىلجىش
 动运向角 بۇلۇقلىق ھەرىكەت
 俘战, 虏俘 <古> [静] بۇلۇن
 品利战, 物获猎, 品物的得获 <古> [静] بۇلۇنچ
 劫打, 劫抢, 夺掠 [动] بۇلۇنماق
 子辣上蘸饅 蘸 [动] بۇلۇنماق : ناننى لازىغا بۇلۇنماق يېمەك
 吃
 钟龙态老, 迈老, 朽老, 化老 <古> [静] بۇلۇنقال
 头乌 <植> [静] بۇلۇنقانە
 味香 ~ خوش : 味气 [静] بۇلۇنقى

的式亚
 革脂多, 革性油 [静] بۇلغارى
 态同共的 «بۇلغارى» ئۇلار ئېرىققا ئەسكى -
 扔里渠往们他 . سۇنى بۇلغارى . 水渠了染污, 烂破
 流, 言谣②江内, 动暴, 义起① <古> [静] بۇلغارى
 语蜚言
 乱慌, 忧担(群人时发爆争战) <古> [静] بۇلغارى
 荡动, 慌惊
 糊面(的品味调无也油无) <古> [静] بۇلغارى
 污排 [静] بۇلغارى : 物染污 ~
 管污排 بۇلغارى تۇرۇبىسى
 态动被的 «بۇلغارى» بۇلغارى
 气染污 <气> بۇلغارى مېتېئورولوگىيىسى
 学象
 斥呵, 斥训②操推① <方> [动] بۇلغارىچىلماق
 皮貂 ~ 貂 <动> [静] بۇلغارى
 (柳红空中) 柳河西 <古, 植> [静] بۇلغارى
 气空染污 ~ ھاۋانى : 染污, 脏弄① [动] بۇلغارى
 败坏誉名 ~ شەننى : 坏败 <转>② 水脏弄 ~ نى
 成制粉面和奶, 油羊, 糖) 糊面甜 <食> [静] بۇلغارى
 (品食儿婴的 有占, 得取, 得获, 到得 <古> [动] بۇلغارى
 孩子的乎乎胖 ~ بالا : 的乎乎胖 [静] بۇلغارى
 彩云, 云 <气> [静] بۇلغارى : 彩云, 云 <气> [静] بۇلغارى
 看后很好 云人耸高山座这 . بۇلغارى ئاتات .
 马的壮肥很, 马的
 带云 <气> بۇلغارى بەلۋېغى
 团云 <气> بۇلغارى تويى
 图云 <气> بۇلغارى خەرىتىسى
 系云 <气> بۇلغارى سىستېمىسى
 量云 <气> بۇلغارى مىقدارى
 绵海(造人)②绵海 <动>① [静] بۇلغارى
 拍球绵海 <体> بۇلغارى پالاق
 云无空天 ئاسمان ~ : 云无 [静] بۇلغارىسىز
 带云无 <气> بۇلغارىسىز بەلۋاغ
 的状态云 [静] بۇلغارىسىمان
 的状态绵海 [静] بۇلغارىسىمان
 岩绵海 <地> بۇلغارىسىمان جىنىس
 石矿状绵海 <矿> بۇلغارىسىمان رۇدا

بۆز تاغار 袋口线棉

بۆزچى 匠工的布土织〔静〕

بۆزچىلىك 布土织〔静〕: ساۋۇت بۇرۇن ~ قىلاتتى . 吾萨

布大织前从提

بۆستۈرمەك «بۆسمەك» 态动使的

بۆسكەك 暴粗，鲁粗 <方>〔静〕

بۆسمە 的起突〔静〕

بۆسمە جىنىسى <地> 岩浆岩

بۆسمەك ①〔动〕 闯，破冲，破突: قورشاۋنى ~ 围突 / قا.

مالنى بۆسۈپ ئۆتمەك 锁封破冲 / ئىنقىلاب يولىدا ھەرقانداق

خېيىم - خەتەرنى بۆسۈپ ئۆتمەك 为命革的样么风都险

بۆسۈپ ئۆتمەك 去过闯 / خەقنىڭ ھۇجرىسىغا بۆسۈپ كىرمەك 别进闯

بۆسۈپ ئۆتمەك 开拆，开劈②间房 / 肉块大下劈 ~ 开拆

تەكشىدىن ~ 开拆口缝从袋口把

بۆسۈشمەك «بۆسمەك» 态同共的

بۆسۈلمەك «بۆسمەك» 态动被的

بۆشۈك ①〔静〕 床摇，篮摇: بۆشۈكىدە ئۇچۇقتۇرماق 扼

بۆشۈك ②<转> 里篮摇在: 地源发，地祥发: ئىنقىلاب بۆشۈكى

篮摇命革，地祥发命革

بۆشۈك ئانىسى 婆福祈 (的式仪床摇睡持主邀应)

بۆشۈك تويى 礼篮摇 (的办时天十四生出儿婴)

بۆشۈك خالۋىسى 棍木的端两上顶床摇接连

بۆشۈككە سالماق 合愈脐肚儿生初)式仪床摇睡

بۆشۈككە سالماق (式仪的行举后)

بۆشۈكتەۋرەتكۈ = ياپچۈك

بۆك 帽花〔静〕

بۆك ئال دېسە، باش ئالماق <成> 败，足不事成

بۆك ئال دېسە، باش ئالماق <成>

余有事

بۆكىنى ئاسمانغا ئاتماق <成> 狂若喜欣

بۆكى سۇغا چىلاشماق <成> 挫受，汤泡

بۆكىگە جىگدە سالماق <成> 骗，哄

بۆكە 人巨，手能咬摔 <古>〔静〕

بۆكەن 羊羚 <动>〔静〕

بۆكەن كالا 羚角扭，牛羚 <动>

بۆكەن مۇڭگۈزى 角羊羚 <药>

بۆكتەر ①〔静〕 子搭马②地洼的下根山①

بۆكتەر (卷李行的)

بۆكتەرگە¹ 子搭马〔静〕

بۆكتەرگە² 鬻<动>〔静〕

بۆرە ①<动>〔静〕 狼: بۆرىنىڭ تەڭ ئورتاق، قاغىنىڭ دەرەخ

بېشىدا. <转>②. 吞独食有鸦乌，享共肉有狼 <谚>

孩男的生出新

بۆرە بۆرسۇق <动> 熊貂，獾狼

بۆرە تېرىسىنى كېمەك <成> 或阴天指)脸变

(气生

بۆرە ئۈزۈم <植> 种一的葡萄

بۆرە ئىت = ئاپشاركا

بۆرەك ①〔静〕 <理生> 子腰，脏肾，肾

بۆرەك جامى <理生> 孟肾

بۆرەك خالتىسى <理生> 囊肾

بۆرەك خۇرجۇن 褙褙 (的肾像状形)

بۆرەك ساقال 子胡鬚连 (的齐整修剪)

بۆرەك سىلى <医> 核结肾

بۆرەك شارچىسى <理生> 球小肾

بۆرەك قورۇمىسى <食> 花腰炒爆

بۆرەك كاۋىپى <食> 子腰烤

بۆرەك نەيچىسى <理生> 管肾

بۆرەك ئۆسمىسى <医> 瘤肾

بۆرەك يارىسى <医> 疡溃肾

بۆرەك ياقا 领衣 (的低后高前)

بۆرەك بەللىكى <医> 炎肾

بۆرتمە ①〔静〕 的起鼓，的形凸，的凸

بۆرتمە شال 肩披花提

بۆرتمە گۈللۈك ياغلىق 巾头花提

بۆرتمە نەقىش <建> 雕浮

بۆرتمەك¹ ①〔动〕 起凸，起隆: بۆرتۈپ چىققان ياڭاق سۆڭىكى

骨颧的起凸

بۆرتمەك² ②〔静〕 <农> 瘦虫

بۆرتمەك³ ③〔动〕 <古> 察觉，现发，觉发

بۆرچىن 鸭母 <动>〔静〕

بۆرىتىكىنى 子麻大 <植>〔静〕

بۆرىچاقسى 疮狼斑红 <医>〔静〕

بۆرىسامسقى 芸大 <植>〔静〕

بۆرىسويىمىسى 瓜鼠老 <植>〔静〕

بۆرىقوغۇنى = بۆرىسويىمىسى

بۆرىقۇيرۇق 草尾狼 <植>〔静〕

بۆرىيېمەس 肠结 (的等羊牛)〔静〕

بۆز ①〔静〕 布大，布粗，布土②的纺棉

بۆز يىپ <手> 线棉粗

态同共的 «بۆلمەك» بۆلەشمەك

بۆلەك¹ 〔静〕 ① 外另，他其，单独； ئۇيە دادامدىن ~ ئادەم

بوق . ئۇلارنىڭ تۇرمۇشى ~ . 人别有没亲父了除里家

块②. 活生单独们他 : ناننىڭ بىر بۆلىكى - 块

③ <语> 分成 : جۈملە بۆلەكلىرى <机>④ 分成子句

⑤ 部件 <地> 块板

بۆلەك چىقارماق 立另让 户门

① <方> 〔静〕 包裹② 物礼

بۆلەك - بۆلەك 〔静〕 别分，各自

بۆلەكتىن 〔静〕 新重，另行： ~ نەشكىلىمەك 组新重

织 / كۈچلەرنى ~ نەقىسم قىلماق 量力备配行另

بۆلەكچە 〔静〕 ① 常寻乎异，常反，常异，样异，怪古

~ ئادەم 怪古 / ~ ھادىسە 常反象现的② 外格

~ كۆركەم 外格 观壮

① 成分份的② 分部 〔静〕 块板

بۆلەكلىك پروگرامما 块板节目

بۆلەكلىك تەلىمات <地> 块板学说

بۆلەكلىك قۇرۇلما <地> 块板构造

بۆلەكلىمەك 〔动〕 分划，份儿

بۆلەكلەپ ئىسپاتلىماق <逻> 论证绎演

بۆلەكلەش نەزەرىيىسى <地> 块板理论

بۆلەنچۈك = سەگەنچۈك

态动被的 «بۆلمەك» بۆلەنمەك

بۆلجۈرگەن <植> 〔静〕 莓草

بۆلجۈرگەن مۇرابباسى 酱莓草

بۆلجۈرگەنسىمان 〔静〕 的状莓草

بۆلجۈرگەنسىمان جىسىم <地> 体状莓草

بۆلجۈرگەنلىك 〔静〕 地莓草

بۆلجۈرگەنئوت <植> 〔静〕 草梅山

بۆلدۈرمەك «بۆلمەك» 态动使的

بۆلگۈچ 〔静〕 分划： دەۋر ~ 的代时刻

بۆلگۈچى <数> 〔静〕 数约，数除

بۆلگۈچى ئىبادە <数> 式除

بۆلگۈنچى 〔静〕 者裂分，子分义主裂分

بۆلگۈنچىلىك 〔静〕 为行裂分，义主裂分

بۆلگۈنچىلىك سالماق 拨挑： مىللەتلەر مۇناسىۋىتىگە ~

挑拨民族关系

بۆلگۈنچىلىك قىلماق 裂分搞

بۆلمە ① 间房② 舱客 〔静〕

بۆلمەك 〔动〕 ① 分： دەرىجىگە ~ / تۈرگە ~ 分

بۆكتەرلەتمەك «بۆكتەرلىمەك» 态动使的

بۆكتەرلەشمەك «بۆكتەرلىمەك» 态同共的

بۆكتەرلەنمەك «بۆكتەرلىمەك» 态动被的

بۆكتەرلىك 〔静〕 子搭马成卷

بۆكتەرلىمەك 〔动〕 后子鞍马在捆子搭马或物带捎把

边： توختى قوي تېرىسىنى بۆكتەرلەپ، كىشىلەر بىلەن خوشلاش-

قاندىن كېيىن يولغا چىقتى . 捆儿卷成卷皮羊把提合托

。了发出就后别告人众同，边后子鞍马在

بۆكتەنگى <古> 〔静〕 赠捐，助捐

بۆكتەنچى <古> 〔静〕 者赠捐，者助捐

بۆكتۈرمە <军> 〔静〕 击伏，伏埋打

بۆكتۈرمە جەڭ 队部的伏埋打 战击伏

بۆكتۈرمە قوشۇن 队的伏埋打

بۆكچان 〔静〕 只戴一帽单顶： ئۇ بۆلتۈر قىشتا ~ قېلىۋىدى،

قۇلاقچا ئال دەپ پۇل بەرسەم، شۇنىڭغىمۇ كىتاب ئېلىۋاپتۇ .

皮顶一买他让钱给我，帽单顶一戴只他冬隆年去

。书了买钱些这用却他，帽

بۆكسەك ① 房乳女妇② 脯胸 <古> 〔静〕

بۆكسۈكلەنمەك <古> 〔动〕 出突房乳，育发房乳

بۆكىسى <方> 〔静〕 腰山

بۆكىسىك <古> 〔静〕 子肚，腹

بۆكمەك <方> 〔动〕 服屈，付归，从服

بۆكمەك² <古> 〔动〕 食厌

بۆكۈل <古> 〔静〕 ① 给② 人的饭分(上事喜白红在)

人的饭送爷王

بۆگەچ <方> 〔静〕 捆条柳(的用水堵)

بۆگەك 下见

بۆگەك كۆرپە 垫坐

بۆگەن 〔静〕 (粪的拉时膘长始开羊) 粪羊的团成结

بۆگەنلىمەك 〔动〕 粪的团成结拉 : قوي سەرىشكە باشلىغان .

دا بۆگەنلەيدۇ . 粪的团成结拉时膘长始开羊

بۆگدە <古> 〔静〕 剑宝，剑

بۆگمەك <方> 〔动〕 水堵，挡阻

بۆگۈلمەك <古> 〔动〕 谋计用，子脑动，考思

بۆگۈنمەك <古> 〔动〕 量估，摸估，为以，为认，想

测揣

بۆلە 〔静〕 垛子麦的粒脱未

بۆلە قىلماق <农> 来起垛子麦的粒脱未把

بۆلە يارماق = بۆلە قىلماق

بۆلەتمەك «بۆلمەك» 态动使的

船渔 بېلىقچى كېمىسى

猫鱼 <动> بېلىقچى مۈشۈك

源渔业渔 بېلىقچىلىق ~: 业渔 [静]

学济经业渔 بېلىقچىلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى

缸鱼 [静] بېلىقدان

的状鱼 [静] بېلىقسىمان

钳鱼鲤 بېلىقسىمان ئامبۇر

鱼穿柳 <植> [静] بېلىقگۈل

藻鱼 <植> [静] بېلىقلىشى

素绿胆 [静] بېلىۋېردىن

号降, 号符音半低 <艺> [静] بېمول

明拉海苯 <药> [静] بېنادرېل

下见 بېنەپتە

日集逢非 كۈنى بېنەپتە

苯 <化> [静] بېنزول

油汽 [静] بېنزين

弹油汽 بومبا بېنزين

泵油汽 <机> بومبا بېنزين

表油汽 <机> سائىتى بېنزين

器清滤油汽 <机> سۈزگۈچ بېنزين

机动发油汽, 机油汽 <机> موتور بېنزين

拉加孟 <地> [静] بېنگال

鹭兀拟 <动> بېنگال تازقارسى

~ / 汁梓榭 شەرىتى بېھى ~: 梓榭, 瓜木 <植> [静]

酱汁梓榭 مۇرابباسى ~ / 梓榭蒸 دۈلمىسى

界世乐极, 国天, 堂天 <宗> [静] بېھش

木长②饭抓的梓榭放 پۈلۈ ~: 的瓜木① [静] بېھلىك

林梓榭, 园梓榭 باغ ~: 方地的瓜

京北 <地> [静] بېيجىڭ

间时京北 <地> بېيجىڭ ۋاقتى

诗行双, 谣歌间民 <文> [静] بېيىت

态动使的 «بېيىتاق» بېيىتماق

态同共的 «بېيىتاق» بېيىتاشماق

态动被的 «بېيىتاق» بېيىتىلماق

态同共的 «بېيىتاق» بېيىشماق

民农 . 富丰, 富 [动] بېيىتماق: دېھقانلار بارغانسېرى بېيىدى .

经的们我 . 了来起富越来越 . تەجرىبىمىز تېخىمۇ بېيىدى .

了富丰加更验 .

安不里心 ~ كۆڭلى: 安不 [静] بىئارام

بىئارام بولماق: 安不, 受好不, 安不 بىئارام بولۇپ, ئۆيدە

里家在躲 ~ ئۆيگە: 态复自的 «بېكىمەك» بېكىنمەك

守自关闭, 态状闭封 [静] بېكىنمىچىلىك

守自关闭, 闭封 [静] بېكىنمىلىك

子铸 [静] بېگەن

马河 <动> [静] بېگىموت

族龙崩 [静] بېگۈك

的式龙崩②语龙崩① [静] بېگۈنچە

(位单数对的率功音声算计)贝, 尔贝 <物> [静] بېل

汽 بېلەت [静]: 票 影电 / ماشىنا بېلەتى

票车

箱票 بېلەت ساندۇقى

员票售 [静] بېلەتچى

的票售人无 [静] بېلەتچىسىز

车票售人无 ئاپتوبۇس بېلەتچىسىز

作工票售 [静] بېلەتچىلىك

室票售, 厅票售, 处票售 [静] بېلەتخانا

影电票免 ~: 的票免 [静] بېلەتسىز

的票凭 [静] بېلەتلىك

人斯罗俄白 [静] بېلورۇس

俄白②文斯罗俄白, 语斯罗俄白① [静] بېلورۇسچە

的式斯罗

(物动体软代古种一)石箭 <生> [静] بېلېمىنت

种鱼, 苗鱼 <动> [静] بېلىجان

种鱼产, 苗鱼产 [动] بېلىجانلىماق

鱼钓, 鱼捕 تۇتماق ~: 鱼 [静] بېلىق

鳔鱼 بېلىق پۈۋەكچىسى

腮鱼 بېلىق ساققى

脊鱼 سىرتى تامنىڭ ئۈستىنى ~ قىلىپ قويماق

(形坡斜面两)形脊鱼成搞头墙把

鳞鱼 بېلىق قاسرىقى

刺鱼 بېلىق قىلىنرىقى

藻鱼金 <植> بېلىق يۈسۈن

油肝鱼 بېلىق مېيى

(龙属族汉于当相)鱼属 بېلىق يىللىق

胶鱼 <植> بېلىق يېلىمى

(年龙族汉于相)年鱼 <天> بېلىق يىلى

纲鱼 بېلىقلار سىنىپى

鹰鱼, 鸮 <动> [静] بېلىقتالغۇچ

狗鱼 <动> [静] بېلىقچى¹

夫渔 [静] بېلىقچى²

丝险保 <电> بىخەتەرلىك سىمى

帽全安 بىخەتەرلىك قالىپقى

闸全安 <机> بىخەتەرلىك كلاپانى

相险保 بىخەتەرلىك ئىشكاپى

بىخەستە [静] 神留不، 意注不， 忽疏， 意大心粗

~ تۇرغان ۋاقتىدىن پايدىلىنىپ ئۆيدىكى كىتابنى ئېلىپ كېتىپ.

تۇ . 书的里屋了走拿， 候时的神留不他趁 .

忽疏， 意大心粗 [静] بىخەستەلىك

忽疏， 意大心粗 بىخەستەلىك قىلماق

بىخەۋەر = خەۋەرسىز

بىخەۋەرلىك = خەۋەرسىزلىك

臭恶发散②馊， 霉发① <方> [动] بىخىسماق

芽出， 芽发 [动] بىخلاشماق

发豆土 . 发复自的 «بىخلىماق» ياقىۇ بىخلىنىپتۇ .

了芽

芽出， 芽发 [动] بىخلىماق

珊瑚 [静] بىخمارجان

بىخۇد [静] 沉沉昏昏， 意大痹麻， 觉知无 ~ ئادەم

睡地沉沉昏昏 ياتماق ~ / 人的意大痹麻

态动使的 «بىخۇدلاشماق»

态同共的 «بىخۇدلاشتۇرماق»

态动被的 «بىخۇدلاشتۇرماق»

痹麻变， 沉沉昏昏得变 [动] بىخۇدلاشماق

沉沉昏昏， 痹麻， 觉知无 [静] بىخۇدلۇق

بىخۇدلۇق قىلماق 心经不漫， 意大痹麻 : ئۇ غىزىمەت.

ته بىخۇدلۇق قىلىدۇ . 心经不漫作工对他 .

بىخۇدۇك [静] 便随， 然安， 心放 ~ ئولتۇرماق 坐便随

式形词名的 «بىخۇدۇك» بىخۇدۇكلۇك

葡萄紫核无 <植> [静] بىدانە

بىداۋا = داۋاسىز

草赖 <植> [静] بىداياق

بىدە - بىدە <方> [静] ① 的哨胡里花 ② 的巴巴皱

道左门旁， 端异， 教邪②新革① <宗> [静] بىدئەت

徒教邪， 子分端异②派新革① <宗> [静] بىدئەتچى

兵察侦， 员察侦， 探侦 <古> [静] بىدەرەپ

兵察侦， 员察侦， 探侦 <古> [静] بىدگۈچى

بىدېرەك = دېرەكسىز

柳花黄 <植> [静] بىدمۇشكى

بىر [静] ① : بىز ~ ئائىلىدىكى كىشىلەر . 家一是我

的稀拉头一 <谚> . 人 ~ شاتراق موزاي پادىنى بۇلغار .

伶可变 [动] بىچارىلەشمەك

相怜可 [静] بىچارىلىك

بىچاغ [静] 适合不候时， 宜时合不 ~ كېلىپ قاپ .

تىمەن ، باشقا ۋاقتتا كېلەي . 候时是不的来我 .

来

的显明， 的确精， 的确明， 的楚清 <古> [静] بىچەۋە

的碎细， 的小细， 的小 <古> [静] بىچەۋە

بىچەل [静] 宜时合不， 便方不， 适合不 ~ ۋاقتتا

كەلدى . 候时是不的来他 .

بىچىقىم [静] 散懒， 懒 ~ خوتۇن چاي قايناتقۇچە ، چاققان

خوتۇن ئاش پىشۇرار . 开没还茶的娘婆懒 <谚> .

熟已饭的人女

路纹 (的上掌手和上脸) <方> [静] بىچىم

子猴 <古> [静] بىچىن

年猴 بىچىن بىلى

芽萌， 芽 <植> [静] بىخ

鳞芽 <植> بىخ تەڭگىچىسى

芽出， 发萌 <植> بىخ چىقارماق

芽萌， 芽发 بىخ سۇرمەك

眼芽 <植> بىخ كۆزى

接芽 <植> بىخ ئۇلاق

芽 = بىخ يارماق

孢芽 <植> بىخ ئىسپوراسى

发萌②芽萌， 芽发① بىخ يارماق

بىخەتەر [静] 全安， 险保 : 20 مىڭ كىلومېتىر ~ يول

里公万两驶行全安 يۇرمەك

流电全安 <物> بىخەتەر توك

头插全安 <电> بىخەتەر چاتقۇ

阻电全安 <物> بىخەتەر قارشىلىق

力应全安 <物> بىخەتەر كۈچىنىش

分水全安 بىخەتەر نەملىك

压电全安 بىخەتەر ئېلېكتر بېسىمى

态动使的 «بىخەتەرلەشمەك» بىخەتەرلەشتۈرمەك

全安得变 [动] بىخەتەرلەشمەك

全安 [静] بىخەتەرلىك

岛全安 <交> بىخەتەرلىك ئارالچىسى

璃玻全安 بىخەتەرلىك ئەينىكى

带全安 بىخەتەرلىك بەلۋېغى

灯险保， 灯全安 <电> ، 交 بىخەتەرلىك چىرىغى

箱险保 بىخەتەرلىك ساندۇقى

بىر پەللىلىك بىر پەللىلىك

بىر پەللىلىك ئۆسۈملۈك <植> 物植叶子单

بىر پۈتى گۈرگە ساڭگىلىماق <成> 子身截半

土人

بىر پۇلغا يارماسلىق <成> 值不文一

بىر پۈتۈن 体整: ھېسسى بىلىش بىلەن ئەقلى بىلىش

~ نەرسە. 体整个一是识认性理同识认性感

بىر پۈتۈنلۈك <哲> 体一统

بىر تاغار 一堆大: ~ قۇرۇق گەپ 话废堆大一

بىر تايماقتا ھەيدىمەك <成> 并提相, 论而概一

论, 切刀: بىز سىزنى يامان ئادەملەر بىلەن بىر تايماقتا

ھەيدىمەيمىز. 论并提相人坏同你把不们我

بىر تەرەپ 一方, 方一

بىر تەرەپ بولماق ①(到得) 决解, 理处: ئاكامنىڭ

ھەسلىسى بىر تەرەپ بولدى. 理处了到得问题的哥哥

② 理料: ئىش تېخى بىر تەرەپ بولماي تۇرۇپ, قانداقمۇ ماڭالايدۇ

مەن؟ 走能怎我, 好理料有没还情事

بىر تەرەپ قىلماق ① 决解, 理处: كۈندىلىك خىزمەت

لەرنى ~ 作工常日理处 / ئۇرۇشنى تېز ~ 战决解速迅

② 争 理料: 处裁 بىر تەرەپ قىلىشنى كۈتمەك 处裁候听

بىر تەرەپلىمە 面片: ئېغىر سانائەتنى ~ راۋاجلاندۇرماق

业工重展发面片

بىر تەرەپلىمىلىك 性面片

بىر تەككىگە باش قويماق = بىر ياستۇققا باش قويماق

بىر تۇغقان 一同 个生亲母个 的近最统血: ~ ئاكا

哥哥亲 / ~ ئاكا - ئۇكا 弟兄胞同

بىر تۆشۈككە سېمەك <成> 子裤条一穿

气一滃沉, 裤裆

بىر تېرە, بىر ئۈستىخان بولماق <成> 如瘦骨

头骨包皮, 柴

بىر تىپتىكى تەڭلىمە <数> 程方立联

بىر تىيىن ① 钱分一 ② <转> 值不文一: ئۈسمەنتى

~ قىلدى. 值不文一得说提麦赛把他

بىر تىيىنغا يارماسلىق = بىر پۇلغا يارماسلىق

بىر تىيىننىڭ ئۈستىدە تىك تۇرماق <成> 财爱

如命, 拨不毛一, 去里眼钱到钻

بىر جاڭگالنىڭ بۇرىلىرى <成> 貉之丘一

بىر جان - بىر تەن بولماق <成> 离不影形

间无密亲: 随相影形

بىر جىنسلۇق 性单

~ . “汤锅一坏鼠老只一” 同喻: 牛群一脏弄犊牛

~ 一 <谚> . ھەر بىرىنىڭ تەمى بۆلەك . 有种种, 子九生龙一” 同喻: 同不各味瓜, 瓜十结藤

目的们他. ~ ئۇلارنىڭ نىشانى . 个一同, 同相②. “别

依阿. 同相标 事或人的定确不指③. 作工位单个一同在妇女姆谢

件: ~ ئاخشىسى سىزنى ~ ئادەم ئىزدەپ كەلگەندى . 一有 .

~ ئۇند. 您过找曾人个有上晚天 说样这儿会一, 说样那儿会一

مەمەت قايتىپ كەلدى. 夫功饭顿一 了来回就提麦麦, 夫功饭顿一

بىر ئەزالىق ئىپادە <数> 式项单

بىر باشتىن ① 头从: تاپشۇرۇقلارنى ~ تەكشۈرمەك

لمىدى. 车上序顺按始开客乘 ② 业作改批: 序顺按 按: ىولۇچىلار ئاپتوبۇسقا ~ چىقىشقا باش

بىر باشقا ئېلىپ چىقماق 功成做, 成办: بۇ ئىشنى

بىر باشقا ئېلىپ چىقماي تۇرۇپ ھېچ يەرگە بارمايمەن . 事件这

ئۇ بىرەر ئىشنىمۇ بىر باشقا 去不也儿那我, 成不办

بىر باشلىقلىق تۈزۈم 一他 成无事

بىر بوغۇملۇق سۆز <语> 词音节单

بىر بولسا ① 许或, 许也: ھازىر بېيجىڭنىڭ

پويىزى كېتىپ قالدى . 走开经已在现车火的京北许也

了. 么要②. ئۇ ~ سىنىپتا, ~ ياناققا كەتتى . 么要他

بىر بولماق ① 伙一成结: ئۇلار بىر بولۇۋېلىپ, سادىرغا

قارشى چىقتى . 尔迪萨对反, 伙一成结们他 ② 致一

样的说他. ئۇنىڭ دېگىنى بىلەن قىلغىنى بىر بولمىدى . 和的说他

بىر بۇرام (的卷) 烟支: سەمەت ئىككى - ئۈچ شوراپ

~ 一 的做 样一不

بىر بۇرۇندىن نەپەس ئالماق <成> 里孔鼻个

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر بۇرۇندا نان 一小块

بىر پەللى 叶子单

菜儿溜— كۆكتات يايىملىرى ~ ③策政列
子摊
بىر قارارغا كەلمەك . 意主定拿
بىر قاراشتا ① 看— 瞧— ② 看— 乍， 看— 猛
ئادەمنىڭ ئوقۇتقۇچى ئىكەنلىكىنى ~ بىلىۋالغىلى بولىدۇ . 个这
。 师教是道知就看— 人
بىر قارىماققا 去上看， 来起看： ئۇ ~ ياش كۆرۈنىدۇ .
。 轻年很去上看他
بىر قازاندا قاينىماسلىق <成> 来不合
بىر قامچىلىقى بار <成> 色姿有颇 ~ ئايال
人女的色姿
بىر قەبەس — 番— 合回： دۈشمەن بىلەن ~ ئېلىشماق
番— 斗搏人敌同
بىر قوشۇق قېنىدىن كەچمەك <成> 命条— 饶
بىر قوشۇق قېنىدىن كەچسە . 吧命条— 我饶您请
بىر قوشۇق قېنىنى تىلىمەك <成> 命饶求
بىر قولنى ئىككى قىلاماسلىق <成> 可不得忙
交开
بىر قۇتۇپلۇق 极单
بىر قۇتۇپلۇق دۇنيا 界世极单
بىر قۇتۇپلۇق گېنېراتور <物> 机电发极单
بىر قۇر ①— 套— ②(地略粗) 遍— 次： ئۇ كىتابنى
~ ۋارقلاپ چىقتى . 遍— 了阅翻书把他 . قىز ئۇنىڭغا
قاراپ چىقتى . 眼— 他了瞭娘姑 . 扫打便随
次—
بىر قىسىم 分部： ~ كادىرلار 分部干部 / ~ كىتابلار
籍书分部
بىر قىلماق 杂糅， 合混： گەپنى ~ 径口— 统
بىر قىممەت <数> 值单
بىر كۆزدە قارىماق <成> 仁同视—
بىر كۆزى كۆلمەك <成> 笑又哭又
بىر كۈنلۈك قۇرت <动> 蟋蟀
بىرگە بىر — 对— 对 ~ ئۇرۇشماق — 架打地— 对—
بىرگە بىر ماسلىق <数> 应对—
بىر گەپ ① 堂名 ~ 堂名有 . 章文有 .
② <转> 难 : مۇنچۇالا ئېغىر ۋەزىپىنى تۈگەتەك . ~ 完 .
的难够是务任的重繁么这成 ③ . 法办有会 . 办有自 .
法 : ۋاقتى كەلگەندە ~ بولار . 法办有自候时到 .
بىر مەنبەچىلىك <哲> 论元—
بىر مەنىلىك سۆز <语> 词义单

بىر جىنىسلىق تەڭلىمە <数> 程方次齐
بىر جىنىسلىق چېچەك <生> (本木) 花性单
بىر جىنىسلىق كۆپىيىش <生> 殖繁性单
بىر جىنىسلىق گۈل <生> (本草) 花性单
بىر جىنىسلىق مېۋە <生> 实结性单
بىر چاپىنى ئىككى بولماسلىق <成> 子日穷过
بىر چالمادا ئىككى پاختەك سوقماق <成> 块—
雕双箭— 鸟二石— 鸠斑只两打痞疙土
بىر چاي قاينىمى 夫功的茶壶— 烧
بىر خانلىق 的位个
بىر خانلىق سان <数> 数位个
بىر خۇدالىق <宗> 神—
بىر خۇدالىق دىن <宗> 教神—
بىر خىل ①— 样— 律： ئۇلارنىڭ كىيىملىرى ~ .
. 样— 装服的们他 . 样 ~ تۇرساڭ ، يۈز يىل ئۆمۈر كۆرسەن .
: 稳平 <转> ② . 年百— 活能 ، 律规有活生 <谚>
يۈرەك ~ سوقماق 动跳地稳平脏心 <转> ③ 异， 样异
: 常寻乎 ~ ئۇنىڭ ئاۋازىدىن ~ خۇشاللىق چىقىپ تۇراتتى .
。 悦喜的常寻乎异种— 出透里音声的他
بىر خىل ئالامەت <数> 号同
بىر خىل تېزلىك = تەكشى تېزلىك
بىر خىل ئىگىلىك 济经— 单
بىر داچەنىڭ تۈشۈكۈدىن مىڭ قېتىم ئۆتمەك
<成> 斗筋翻头里眼钱， 眼钱钻
بىردە ئەمەس ، بىردە 有总 次： ئوغرى قېچىپ كەتتى ،
~ قولۇمغا چۈشەر . 我到落会次— 有总 ، 了跑偷小 .
。 里手
بىر دۇنيا 的摸捉难 : ئۇ ~ . 摸捉以难个— 是他 .
。 人的
بىر دېمەتلىك 人龄同
بىر دېمەك 提别 : ئۇ چوكاننىڭ چىرايلىقلىقىنى ~ . 那 .
。 了亮漂多有提别妇少个
بىر زامان 时期— 某， 代时— 某
بىر سۆزلۈك <成> 二— 说 ~ ئادەم 二— 说
人的
بىر سۆزلۈك جۈملە <语> 句词独
بىر فازىلىق <物> 相单
بىر فازىلىق توك <物> 流电相单
بىر قاتار ①— 排 ~ ئۆيلەر — 子房排— ② 串连—
: 列系— ~ مەسىلىلەر — 题问串连 / ~ سياست — 系

بىرگەمەك <古>〔动〕 口嗽

بىرلەپ - ئىككىلەپ <静> 地两两三三: ىغىن ئەملى ~
كېلىشكە باشلىدى . 来地两两三三始开人的议会加参 .
了 .

بىرلەر 下见

بىرلەر خانىسى <数> 数位个

بىرلەشتۈرمەك «بىرلەشمەك» 态动使的: ئورگانلارنى ~ 台
构机并 / 际实系联理论 ~ نەزەرىيىنى ئەمەلىيەتكە
رېنى ئىشلەپچىقىرىش ئەمگىكى بىلەن ~ 动劳产生与育教
合结相

بىرلەشتۈرۈشمەك «بىرلەشتۈرمەك» 态同共的

بىرلەشتۈرۈلمەك «بىرلەشتۈرمەك» 态动被的

بىرلەشمە¹ <静> ① 合联: ئاياللار بىرلەشمىسى 台联女妇
体会联 <哲> ② 联妇, 会
بىرلەشمە² <静> 合联: ~ كۆڭۈل ئېچىش كېچىلىكى 欢联
会晚

بىرلەشمە ئاخبارات 报台合联

بىرلەشمە ئارمىيە <军> 军联: سەككىز دۆلەت بىر-
لەشمە ئارمىيىسى 八军联合国

بىرلەشمە توك <物> 流电合

بىرلەشمە تۈزلەڭلىك <地> 原平泛

بىرلەشمە جەڭ <军> 战会

بىرلەشمە خۇلاسىە <逻> 理推言联

بىرلەشمە رېئاكسىيە <化> 应反立联

بىرلەشمە زايوم <经> 卷债合联

بىرلەشمە قارشىلىق <物> 阻电合

بىرلەشمە قەرز <经> 款贷合联

بىرلەشمە كاتالوگ 录目合联

بىرلەشمە كارخانا 业企合联

بىرلەشمە مۇسابىقە <体> 赛联

بىرلەشمە ھۆكۈم <逻> 断判言联

بىرلەشمە ھۆكۈمەت 府政合联

بىرلەشمە ئىجارە 赁租办合

بىرلەشمە ئىگىلىك <经> 营经合联

بىرلەشمە ئىمتىھان 考合, 考联

بىرلەشمەك <动> 合联, 合结, 并合: بىرلىشىپ زەربە بىر-
مەك 击合

بىرلەمچى <静> ① <语> 第一性: ~ ئۈزۈن سوزۇق تە
ۋۇش <哲> ② 音元长性第一性 <初原, 性> ~ ماددا
性发原 <医> ⑤ ③ 质物性第一 <物> ④ 度一

بىرسات <静> 儿会一

بىرسى <静> 人某, 人有

بىرقانچە <静> 一, 些, 个几, 干若: ~ ئادەم 儿个 / 人
كتاب - 书些 / 书 ~ قېتىم 干若 / 次
问题

بىرقانداق <静> 不测, 外意: ئانام ~ بولۇپ قالسا, دەرھال
ماڭا خەۋەر قىلىڭ . 我知通上马, 外意生发果如亲母 .
بىرقايسى <静> 有, 谁有: بىرقايسى مېنى ئىزدەپ
كېلىپ قالسا, ھازىر كېلىدۇ دەڭ . 我说就, 话的我找谁有
。 来上马

بىرقەدەر <静> 较, 比: ~ ياخشى 好较 / ~ رەتلىك
齐整较比

بىرقوللۇق <静> ① 一 (骑) 用人个: يېڭى ماشىنا ئالدىم, ~
تۆتمەقچىمەن . 用人个一想我, 车新辆了买我 .
套: ~ رېمونت سايمانلىرى - 具工理修套

بىرقىسما <静> 常反, 常异: بۈگۈن ھاۋا ~ تۈردۇ .
我天今 . 常反点有气天天 ~ تۈردۇ .
服舒不 . ئۆتكەن كۈنلىرىم يادىغا كېلىپ, كۆڭلۈم ~ بولۇپ
كەتتى . 味滋是不里心, 子日的去过起想 . بۇ ئادەمنىڭ
مىجەزى بىرقىسىملا . 僻乖情性的人个这 .

بىرقىسما بولماق 服舒不觉感, 常反到感, 常异到感
بىرقىسما قىلماق 服舒不觉感, 适不觉感, 佳
反到感人使, 常异到感人使 服舒不觉感人使, 适不觉感人使, 常

بىركەلمەك <动> ① 满铺, 满盖: كاۋا پېلىكى يېپىلىپ ئې-
تىزغا بىركەپتۇ . 来开延蔓子秧芦葫西 .
的满满 . يېڭى ئالغان گىلەم ئۆيگە بىركەلدى . 地的买新 .
② 遍传: ئۇنىڭ ۋاپات بولغانلىقى توغرىدا
سىدىكى خەۋەر پۈتۈن يۇرتقا بىركەلدى . 遍传息消的世去他 .
乡家了

بىركەم <静> 好一儿会: ئۇ خېلى بىركەمدە ئاندىن ئۇخلىدى .
下睡才儿会一大好了过他 . ئۇ بۇ يەردىن كەتكىلى ~ بول-
دى . 了儿会一好有儿这开离他 .

بىركىم <静> 人有: ~ ئىشىكىنى چېكىۋاتىدۇ . 敲在人
有 . 门 . بىرنى ~ بېرەر , كۆپىنى ئەمگەك . <谚> 一 人有
救人别靠依, 存生动劳靠要为意) 动劳靠的多, 给
济 (题问决解上本根从能不, 天

بىركۈنى <静> 天一有
بىرگە <静> 一, 道, 起: ~ بارماق 去同 / ~
ئوقۇماق 书读道一 / ~ خىزمەت قىلماق 作工起

料资手一

眠头 (的蚕) بىرىنچى ئۇيقۇ

际国一第 بىرىنچى ئىنتېرناتسىئونال

先首，一第 [静] بىرىنچىدىن

بىرىنچىلىك بىرىنچىلىكى ئالاشماق : 名一第，名头 [静]

名一第得获 ئالماق بىرىنچىلىكى / 名头争

بىرىولى بىرىولى : 举一，子下一 [静] دۈشمەنى بىرىولىلا يوقاتماق

人敌灭歼举一

石松绿 <矿> [静] بىرىوزا

年一有 [静] بىرىىلى : 年一有 ~ بىز ئاقسۇدا كۆرۈشكەن .

面过见苏克阿在们我

بىز [静] 们我 : بىزنىڭ ۋەتەن ىمىز ئىزىمىز / 国祖的们我 ~ تەرەپ

方我

بىزار (بىزارى) [静] 厌讨，感反，恶厌，烦厌 : مەن ئۇنىڭ

سۆزىنى ئاڭلاشتىن ~ . 我的话听厌讨我 . ئاكا - ئۇكى .

نىڭ ئازارى بولسىمۇ ، بىزارى يوق . < 谚 > 兼有使即弟兄

。弃嫌相互不也，隙

بىزار بولماق [静] 厌讨，感反，恶厌，烦厌 : ئۆي ئىگىسى

ئاستا - ئاستا بۇ مېھماندىن بىزار بوپتۇ . 起厌讨渐渐人主

了来人客个这 . مەن ئۇنىڭدىن بەك بىزار بولدۇم . 最我

。他得不见最我，他烦

بىزار قىلماق [静] 厌生人令，感反人令 : ئۇنىڭ مېجىزى

كىشىنى بىزار قىلىدۇ . 感反人令性脾的他 . 叫情性的他 :

。过不看人

بىزارلىق «بىزار» 的形词名

بىزارلىق پىسخىكىسى 理心反逆

بىزە [静] 儿点一，儿点丁 <方>

بىزەك [静] 脸赖皮死，赖百气死 : ئادەمىمۇ شۇنداق

بىزەك ~ بولامدۇ؟ 吗的脸赖皮死么那有人 ؟ ئۇ بىزەكنى

كۆرىدىغان كۆزۈم يوق . 鬼厌讨个那 . 见想不都见我，

بىزەڭلەشتۈرمەك «بىزەڭلەشمەك» 的态动使

بىزەڭلەشمەك [动] 脸赖皮死得变

بىزەڭلىك [静] 脸赖皮死

بىزەڭلىك قىلماق 脸赖皮死

بىزىمان [静] 儿会一，后稍 : بىز ~ بارىمىز . 后稍们我

。去就

بىزىمانلىققا [静] 儿会等 : سىز ~ ئۆيگە كېلىپ كېتىڭ .

بىزىمانلىققا [静] 儿会等

بىزىنچە [静] 为认们我，看们我依，得觉们我

بىزىر [静] 点丁一 <方>

بىرىكتۈرگۈچى گېن <理生> 因基合组

بىرىكتۈرمە [静] 的化合，的合组，的复合，的成合

بىرىكتۈرمەك «بىرىكەك» 的态动使 : بىرىكتۈرۈش ھۈنەر -

سەنئىتى 艺工成合

بىرىكتۈرۈشمەك «بىرىكتۈرمەك» 的态同共

بىرىكتۈرۈلمەك «بىرىكتۈرمەك» 的态动被

بىرىككەن [静] 的成合

بىرىككەن ئاقسىل <生> 白蛋合结

بىرىككەن تۈزۈلمە <地> 造构合缝

بىرىككەن خۇلاسىە <逻> 理推合复

بىرىككەن سۆز <语> 词成合

بىرىككەن قوشما جۈملە <语> 句复合联

بىرىككەن كۋارتىسى <矿> 英石合缝

بىرىككەن ھۆكۈم <逻> 断判合复

بىرىككە [静] ①的成合，②的合复 <化> ③化合组

بىرىككە ④物合组，⑤物化合 <化>

بىرىككە ئاممىياك <化> 氨成合

بىرىككە ئاھاڭ <艺> 声和

بىرىككە پروپىلېن <石> 烯丙聚

بىرىككە تالا <纺> 维纤成合

بىرىككە لېنزى <物> 镜透合复

بىرىككە ئوغۇت <农> 料肥合复

بىرىككە ئېتىلېن <化> 烯乙聚

بىرىككە ئېقىم <气> 流成合

بىرىككەك [动] ①合组，②结联 <化> 成合，合化

بىرىككەش رېئاكسىيىسى <化> 应反合化

بىرىككەش كۈچى <化> 力和亲

بىرىككەش مىقدارى <体> 量合化

بىرىككەش ئېنېرگىيىسى <物> 能合复

بىرىككەشمەك «بىرىككەك» 的态同共

بىرىماق [静] 过难，闷郁 <方>

بىرىنچى [静] ①一第 : ~ ئاي - 月一 ②月元 的要首 :

بىرىنچى ئۇلاد 瓜傻号头 ~ 务任要首 / ~

بىرىنچى خانى <数> 位个

بىرىنچى دۇنيا ئۇرۇشى 战大界世次一第

بىرىنچى سىگنال سىستېمىسى <理生> 信一第

统系号

بىرىنچى شەخس <语> 称人一第

بىرىنچى قول ①手把 - ②手一 : ~ ماتېرىيال 第

بىلەزۈك [静] 镯手

بىلەزۈكسىز [静] 镯手无

بىلەزۈكلۈك [静] 的镯手有，的镯手带

بىلەشمەك «بىلەمەك» 态同共的

بىلەك [静] 臂手，膊路: بىلەككە كۈچ بار . 劲有膊路 .

بىلەك يوغان بىرنى يېڭەر ، بىلەك يوغان مېڭى . < 谚 > 膊路

。人千胜产识知，人一胜粗膊

骨尺 < 理生 > بىلەك سۆڭىكى

بىلەك قىزىل تومۇرى < 理生 > 脉动桡

بىلەكلىك¹ [静] 的臂手，的膊路: يوغان ~ 的膊路粗

بىلەكلىك² [静] 的好磨: ~ ئورغاق 的好磨 / 刀镰

ئۇسترا 的好磨 刀剃

بىلەن [助] ① 与，同，和，跟: مەن سەن ~ دوست .

一他同我 . 友朋是你和我

② 的去起 借凭，段手，具工的作动为行示表 . ئۇلار

تراكتور ~ ئوغۇت توشۇۋاتىدۇ . 肥运机拉拖用们他 . خلق

ئۆز ئارمىيىسى ~ پەخىرلىنىدۇ . 自而队军的己自为民人 .

③ 的表动被动态词消的主体: تاغ چوققىسى فار

~ قاپلىنىپ تۇراتتى . 着盖覆雪被峰山 . 豪

动为行示表④ . 间时的生发作: ئۇلار ئۈرۈمچىگە چۈش ~ يېتىپ كەلدى .

齐木鲁乌了达抵午中们他 表⑤ . 了绿也都草，来到

径途示 从: ئۇ مۇشۇ چىغىر يول ~ تاغقا چىقتى . 条这从他

山了上路小 病因 ⑥ 的表原示: كېسەل ~ ئۆلمەك

他玉米地米跑里了 . 死病，亡死 / ماشىنىنىڭ سىلكىنىشى ~

ئۇنىڭ خىيالى بۆلۈنۈپ 表⑦ . 了断打被绪思的他，簸颠的车汽于由

折转示: ئۇنىڭ ئۆزى سەت بولغىنى ~ كۆڭلى ياخشى .

好心是可，丑虽人他 和词动数少与⑧ . 来出不认也他到见是就您

هايسىز . 系关配搭定固成形词容形 忙她 . ىش ~ ىش

饭做子儿给着 范的限局示表⑨ . 儿那去能没，会开着忙我

围: بىز ئېكسكۇرسىيە قىلغان يەر قەشقەر شەھىرى ~ چەكلەد .

دى . 市什喀于限仅方地的观参们我 . ۋارقىراش ~

مەسىلىنى ھەل قىلغىلى بولمايدۇ . 题问了不决解叫喊光

⑩ 与词性词名一语构成状语: ئۇ بىزنى خۇشاللىق ~

كۈتۈۋالدى . 们我了待接地快愉他 .

بىلەنمە [静] 的过磨

间时费白 ~ ۋاقىت / 空

بىكار گەپ 话废，话空

بىكارچى [静] 人闲: بىغم - تېرىم پەسلىدە يېزىدا بىرمۇ ~

بولمايدۇ . 人闲个一有没里村，节季忙农 . بىكارچىدىن

خۇدا بىزار . < 谚 > 恶灰也达胡，做懒吃好

بىكارچىلىق [静] 闲清，散闲，闲: بىكارچىلىقتىن زېرىك .

مەك 的散闲着过 ئۆتكۈزمەك / 聊无得闲

活生

بىكاردىن - بىكار [静] 地白白，地故无白平，无缘无

地故: ~ ئىسراپ بولماق 白白地浪费 / ۇلار ~ ئۇرۇشۇپ

قالدى . 来起了吵地故无白平们他

بىكارلاماق «بىكارلاماق» 态动使的

بىكارلاماق «بىكارلاماق» 态同共的

بىكارلاماق «بىكارلاماق» 态动被的

بىكارلىق «بىكار» 形式词名的

بىكارلىق [动] 腾: ئۆي ~ 子房腾

بىكە [静] < 古 > ① 女少 ② 妇少

بىكەچ [静] < 古 > 士女 小，姐太太

بىكۆيۈم = كۆيۈمسز

بىكىن [静] < 古 > 像好，如同

بىگانە [静] ① 生陌: ~ كىشى 人生陌 ② 的乡离井背

人乡异，人

بىگەنمەك [动] < 古 > 上看，中看，上爱

بىگۈمان = گۈمانسىز

بىگۈناھ = گۈناھسىز

بىگىز [静] 子锥

بىگىز بارماق 指食

بىگىز قۇيرۇق ئۆردەك < 动 > 鸭尾针

بىگىز تۇمشۇق = چىغىغىر

بىڭتۇەن [静] 团兵

بىڭشى [静] 事本: بىڭشى بار ئادەم 有本的事 / ئادەم .

نىڭ بىڭشى قورساققا ، ھايۋاننىڭ بىڭشىسى تۇياقتا . < 谚 >

。上子蹄在事本的牲畜，里子肚在事本的人

بىڭلىماق [动] < 方 > 知告，报禀

بىلەتمەك «بىلەمەك» 态动使的

بىلەر - بىلەمس [静] 觉不知不

بىلەرمەن [静] ① 见广识的，博学的 ② 万通事小

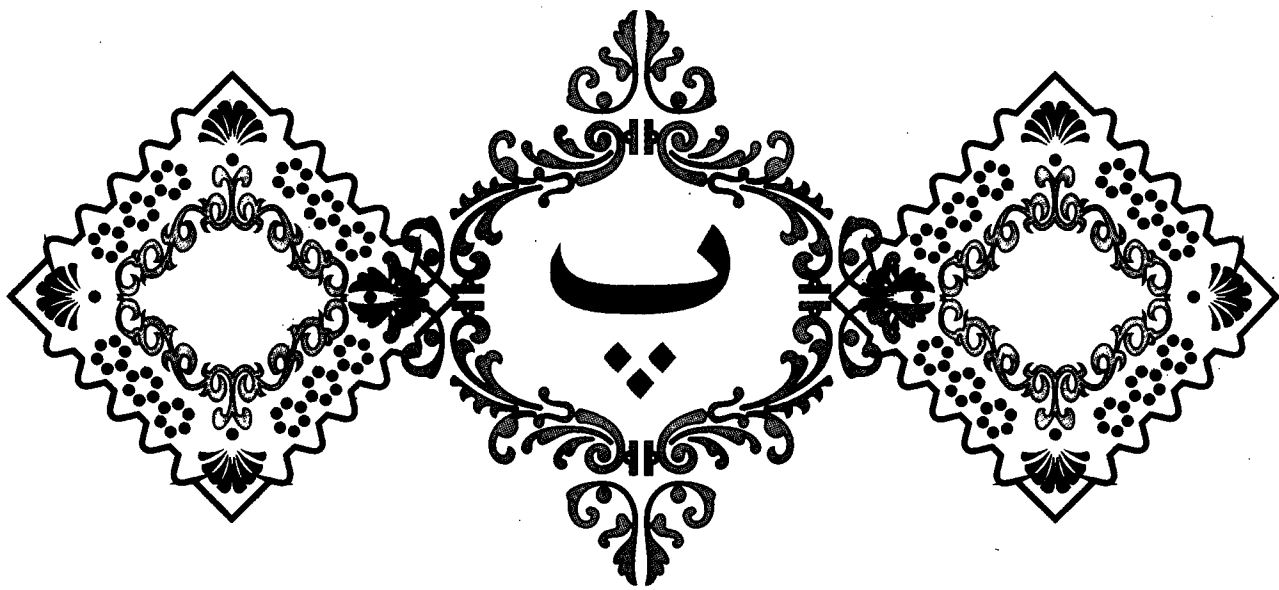
明聪

بىلەرمەنلىك «بىلەرمەن» 形式词名的

بىلەرمەنلىك قىلماق 明聪小要，明聪作自

学候物物生 <生, 气>〔静〕 بىئوفېئولوگىيە
 的学候物物生〔静〕 بىئوفېئولوگىيىلىك
 学理物物生 <生>〔静〕 بىئوفىزىكا
 的学理物物生〔静〕 بىئوفىزىكىلىق
 学候气物生 <生>〔静〕 بىئوكىلىماتولوگىيە
 的学候气物生〔静〕 بىئوكىلىماتولوگىيىلىك
 家学记传〔静〕 بىئوگرافى
 记传 <文>〔静〕 بىئوگرافىيە
 的记传〔静〕 بىئوگرافىيىلىك
 说小记传 <文> بىئوگرافىيىلىك رومان
 因基物生, 体浆初, 体源生 <生>〔静〕 بىئوگېن
 的体源生〔静〕 بىئوگېنلىق
 学生发物生〔静〕 بىئوگېنىتىكا
 的学生发物生〔静〕 بىئوگېنىتىكىلىق
 学质地物生 <生>〔静〕 بىئوگىئولوگىيە
 的学质地物生〔静〕 بىئوگىئولوگىيىلىك
 家学物生〔静〕 بىئولوگى
 学物生〔静〕 بىئولوگىيە
 学哲学物生 بىئولوگىيە پەلسەپىسى
 的物生, 的学物生〔静〕 بىئولوگىيىلىك
 析分物生 ئانالىز
 成合物生 بىئولوگىيىلىك بىرىكىش
 圈物生 بىئولوگىيىلىك چەمبىرەك
 带物生 <地> بىئولوگىيىلىك زونا
 层物生 بىئولوگىيىلىك قاتلام
 器武物生 <军> بىئولوگىيىلىك قورال
 测监物生 <生> بىئولوگىيىلىك كۆزىتىش
 量物生 بىئولوگىيىلىك مىقدار
 氧化物生 <生> بىئولوگىيىلىك ئوكسىدلىنىش
 战物生 بىئولوگىيىلىك ئۇرۇش
 定检物生 <生> بىئولوگىيىلىك ئېنىقلاش
 碱物生 <化> بىئولوگىيىلىك ئىشقار
 异变物生 بىئولوگىيىلىك ياتلىشىش
 化风物生 بىئولوگىيىلىك يىمىرىلىش
 学数物生 <生>〔静〕 بىئوماتېماتىكا
 的学数物生〔静〕 بىئوماتېماتىكىلىق
 质物生〔静〕 بىئوماددا
 学量测物生, 学计统物生〔静〕 بىئومېتىرىيە
 学象气物生 <生>〔静〕 بىئومېتېئورولوگىيە
 的学象气物生〔静〕 بىئومېتېئورولوگىيىلىك

态同共的 «بىنتىلماق»
 态动被的 «بىنتىلماق»
 带捆绑, 带绷扎〔动〕 بىنتىلماق
 بىنومۇس = نومۇسىز
 بىھاجەت = ھاجەتسىز
 بىھايا = ھاياسىز
 بىھايالىق = ھاياسىزلىق
 白白 بولماق ① 〔静〕 بەھۇدە
 谓无, 劳徒, 白白 ① 〔静〕
 反. 费浪 / ئەكسىيەتچىلەرنىڭ بارلىق ئۇرۇنۇشلىرى ~ ئىش.
 ~ : 的语乱言胡②. 的劳徒是都扎挣切一的派动
 گەپلەرنى قىلماق 说胡, 话胡说
 谓无, 劳徒, 白白〔静〕 بەھۇدىلىك
 بىھوش = ھوشسىز
 بىھوش بولماق = ھوشسىزلانماق
 بىھوش قىلماق = ھوشسىزلاندۇرماق
 بىھوشلۇق = ھوشسىزلىق
 بىھۆرمەت = ھۆرمەتسىز
 بىھۆرمەتلىك = ھۆرمەتسىزلىك
 بىھېساب = ھېسابسىز
 学天文物生〔静〕 بىئوئاسترونومىيە
 的学天文物生〔静〕 بىئوئاسترونومىيىلىك
 膜物生 <生>〔静〕 بىئوپېردە
 高物生, 物合聚物生 <生, 化>〔静〕 بىئوپولىمېر
 物聚
 的物聚高物生, 的物合聚物生〔静〕 بىئوپولىمېرلىق
 素色物生 <生> بىئوپىگمېنت
 的素色物生 <生>〔静〕 بىئوپىگمېنتلىق
 群落生境(物生) <生>〔静〕 بىئوتوپ
 术技物生〔静〕 بىئوتېخنىكا
 的术技物生〔静〕 بىئوتېخنىكىلىق
 素命生, 素物生 <生>〔静〕 بىئوتىن
 学理地物生 <地>〔静〕 بىئوجۇغراپىيە
 学化物生 <生>〔静〕 بىئوخىمىيە
 的学化物生〔静〕 بىئوخىمىيىلىك
 活生, 学力动物生②态动命生①〔静〕 بىئودىنامىكا
 学能机
 的学力动物生, 的态动命生〔静〕 بىئودىنامىكىلىق
 圈物生 <生>〔静〕 بىئوسفېرا
 的层物生, 的圈物生〔静〕 بىئوسفېرلىق
 群落群物生 <生>〔静〕 بىئوسېئولوگىيە

پائالىيەتشۇناس [静] 家学为行

پائالىيەتشۇناسلىق [静] 学为行

پائالىيەتلىك [静] ① 的动主，的极积，的跃活，的……② 的动活

پاپا (پاپاسى) <宗> [静] 皇教 <宗> 皇教: رىم پاپاسى 皇教马罗
پا - پا [叹] 哇，呀唉: ~ قولۇم كۆيدى . 呀唉 . 烫被手，呀唉 . 了

پاپاخ [静] 帽毛翻，帽皮式其耳土

پاپالىق [静] <宗> 皇教的: ~ نەختى 皇教宝座

پاپائىن [静] <化> 酶瓜木

پاپوروتنىك [静] <植> 物植类蕨

پاپوروتنىكلار [静] <植> 门物植类蕨

پاپىرۇس [静] 烟卷，烟香

پاپىلىماق [动] <方> 匍匐，行爬

پاتا [静] <纺> ① 浆: ~ بەرمەك 浆上 / پاتىن تازىلىماق

پاتىن / پېتى بار رەخت 浆了上 布的浆了上 ② 式样，子样: شۇ

پېتى 原样 / ئۆز پېتى 老样，子样 原，动不封原 ③ 示行为

پېتى 状的: ئۇ يۈگۈرگەن پېتى سىنىقا كىرىپ كەتتى . 他一

气到跑了教室 .

پېتى چۈشمەك 样走，样变: كىيىمنىڭ تېخى پېتى چۈش-

مىدى . 样走没还服衣 .

پېتىدىن چۈشمەك 信威丧失，严尊丧失 架下放，

子: ئاغىنە، پېتىدىن چۈشمەك دېسەك، بۇ ئىشنى قىلما . 朋

پ ① 维尔文尔第个四母字该 ② 称名母字

پا [叹] 哇，呀唉，(声叫的后灼烧，烫被)

پائال [静] 极积: ~ قاتناشماق 加参极积 / ~ ئىشلىك 作工极积

پائالىيەت [静] 动活，为行: ئىلمىي ~ 动活术学 / ئىج-

تىمائىي ~ 动活会社 / نەتەربىيە پائالىيىتى 动活育体

پائالىيەت پېنى 学科为行

پائالىيەت جۇغراپىيىسى <地> 学理地为行

پائالىيەت فۇنكسىيىسى <心> 能机为行

پائالىيەت ئىرسىيەتشۇناسلىقى <生> 传遗为行 学

پائالىيەت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济为行

پائالىيەتچان [静] 极积，的跃活，的动主: ~ ئادەم 物人跃活

پائالىيەتچانلىق [静] <心，哲> 性极积，性动能 主，

性动: سۈيبىكتىپ ~ 主能动性 / پائالىيەتچانلىقنى يوقا-

ماق 性动主丧失

پائالىيەتچى [静] 子分动活，家动活，子分跃活

پائالىيەتچىلىك [静] <心> 义主为行

پائالىيەتچىلىك سىياسەتشۇناسلىقى 政义主为行 学治

پائالىيەتسىز [静] 极积不，动主不，跃活不

پائالىيەتسىزلىك [静] 跃活不，动主不，为无

پاتسفلور <植>〔静〕 莲番西

پاتغا <古>〔静〕 料毡或皮衬师剪裁帽制)子案剪裁

(子案的用所)

پاتقاق <静〕 浆泥, 浆泥 飞浆泥 ~ چاچراپ كەتەك

溅 / كىيىنى ~ قىلىۋەتمەك 泥烂满沾服衣使

泞泥 / 泞泥入陷 پاتقاق پاتماق / 路道的泞泥

كېرەك, پاتقاققا شېغىل. <谚> 卵要泞泥, 慧智要人

石. ~ كۆلدە لايخورەك پادشاھ. <谚> 称鹈田里潭泥

王.

پاتقاق بولماق 泞泥得变 泞泥得变 泞泥得变

پاتقاق قىلماق 泞泥得变使 泞泥得变使 泞泥得变使

پاتقاق قىلماق 泞泥得变使 泞泥得变使 泞泥得变使

پاتقاق كۆمۈر <矿> 煤泥

پاتقاق گازى <化> 气沼 胖气沼 <农> 肥气沼

تەكشۈرۈپ سىگنال بېرىش ۋە توك ئۈزۈش قۇرۇلمىسى 自气沼

置装电断警报测检动

پاتقاق گازى ئوغۇتى 肥气沼 <农>

پاتقاقچىلىق <静〕 泞泥 ~ بولۇپ كەتەك 泞泥成变

پاتقاقلاشماق = پاتقاق بولماق

پاتقاقسىز <静〕 的泞泥无

پاتقاقلىق <静〕 带地泞泥, 带地浆翻, 带地浆翻

带地泞泥过

پاتقۇزماق «پاتماق» 态动使的

پاتقۇزۇشماق «پاتقۇزماق» 态同共的

پاتقۇزۇلماق «پاتقۇزماق» 态动被的

پاتلاتماق¹ «پاتلماق¹» 态动使的

پاتلاتماق² «پاتلماق²» 态动使的

پاتلاشماق¹ «پاتلماق¹» 态同共的

پاتلاشماق² «پاتلماق²» 态同共的

پاتلانماق¹ «پاتلماق¹» 态动被的

پاتلانماق² «پاتلماق²» 态动被的

پاتلماق¹ 浆上 [动]; رهختى ~ 浆上布给

پاتلماق² 净干刮子肚(羊牛)把 [动]

پاتماق <动〕 下盛, 下装, 下纳容, 下盛 ① 50 斤

ئۇن پاتىدۇ. 面斤 50 下得盛袋口个这. بۇ ئۆيگە بەش

ئادەم پاتىدۇ. 人个 5 容可子屋间这. تاغقا پاتىمغان ئۆچكە

قازانغا پاتار. <谚> 下得盛锅铁, 羊山的下不容上山

مەن بۇ ئۆيگە پاتىمىدىم. 了去下不待我家个这. بۇ

ئاياغ پۈتۈمغا پاتىدى. 上不穿我鞋双这. 入陷, 陷 ②

پانگۈل ئېرىدىن. 事种这干别就, 严尊失丧不想你, 友

ئايىرلغان بىلەن پېتىدىن چۈشكىنى يوق. 已然虽丽古提帕

。子架下放有没然依但, 夫丧

پات² <静〕 快 ~ كەلەك 来回快

پات ئارىدا 将即, 要就; ئۇ ~ كېلىدۇ. 回要就他

。来

پات يېقىندا 近最, 将即; ئۇ ~ ئوقۇشقا بارىدۇ. 最他

。习学去要就近

پات³ <静〕 棋平, 平; ~ بولماق 棋平 / 平, 棋平

~ بولدى. 棋平个了下们他

پات⁴ <模〕 啞, 啞 (音声等叭喇车汽) 啞

پات⁵ <静〕 物淀沉 <古>

پاتاسا <静〕 糖子粽 (品食甜种一)

پاتاق <静〕 壳梁高

پاتاناک <静〕 筋大 ①, 筋脖, 筋大 ①, 筋脖 ②, 颈脖

ئۇنىڭ پاتىغىدىكى قەرز بارغانسېرى كۆپىيىۋەردى. 负担, 负身 <转> ③ 粗子脖 儿梗脖

。多越来越

پاتاناک سالماق 子叉住捆筋牛用

پاتانخىدماق <动〕 扎捆筋牛用

پاتانخىگۈچ <静〕 子绷的鼠骚打 <古>

پاتانخىگۈشلىماق <动〕 舞挥 ② 梗脖打 ① <方>

پات - پات¹ <模〕 啞啞, 啞啞, 啞啞 (音声等叭喇车汽)

پات - پات² <静〕 常常, 常时, 时不 ~ كۆرۈشۈپ

تۇرىسىز. 面见儿头两天三们我. بۇ بالا ~ يىغلايدىغان

بولۇپ قالدى. 泣哭常时得变子孩这. ئۇنىڭدىن ~ تېلىفون

كېلىپ تۇرىدۇ. 话电来常他. ~ كېلىپ تۇرۇڭ. 常你

。呀来

پاترون <静〕 具夹 <机> ①, 盘卡全安, 具夹 <电> ② (电)

پاترۇل <静〕 警巡

پاترۇللۇق <静〕 逡巡: ئۇلارنىڭ بىر قىسمى ھويلىغا كىردى,

يەنە بىر قىسمى كويچىدا پاترۇللۇقتا قالدى. 进入分部一们他.

。逡巡上街在人分部一另, 子院了

پاترىئارخ <静〕 长族, 长族氏 ① <宗> ② 教主大

پاترىئارخات <静〕 制长族

پاترىئارخال <静〕 法宗

پاترىئارخاللىق <静〕 的法宗: ~ ئائىلىۋى نىزام 法家

پاترىئارخات جەمئىيەت 会社法宗

پاتسىغ <静〕 落沉 <古>

پاختا ئاتما . 牛吹光别你

پاختا پىلتىسى <纺> 条棉

پاختا تەرمەك 花棉摘

پاختا توزۇندىسى 绒棉

پاختا توقۇلما <纺> 品织棉, 品织纺棉

پاختا توقۇمىچىلىق فابرىكىسى 厂纺棉

پاختا تېرىش ماشىنىسى <农> 机棉摘

پاختا چىقارماق 花轧

پاختا دەرىخى <植> 棉木

پاختا دۇكىنى ①机棉弹②花棉铺

پاختا رەخت <纺> 布棉

پاختا زاۋۇتى <纺> 厂花轧

پاختا يۇگىمى <纺> 卷棉

پاختا يىپ <纺> 纱棉

پاختىنىڭ ئىچىدە ئوت ساقلىغاندەك (利不分万在)

پاختا ساقلىغاندەك (利不分万在)

پاختا ساقلىغاندەك (利不分万在)

پاختا ساقلىغاندەك (利不分万在)

پاختەك <动>①〔静〕: 鸠斑 <动>①〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>①〔静〕: 鸠斑 <动>①〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>①〔静〕: 鸠斑 <动>①〔静〕: 鸠斑

پاختەك <动>①〔静〕: 鸠斑 <动>①〔静〕: 鸠斑

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

پاختەك تۈكى ①毛鸠斑②色灰浅: ~ رەڭلىك چاپان

落

پاچاق - پاچاق قىلماق 毁摧, 碎粉 落花得打, 毁摧, 碎粉

پاچاق قىلماق 毁摧, 碎粉 落花得打, 毁摧, 碎粉

全堡人

پاچاقچى ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقچى ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقچىلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقچىلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

پاچاقلىق ①〔静〕咬人腿的②〔转〕抓辫子的: ~

物植生寄 <生> پارازت ئۆسۈملۈك

山火生寄 <地> پارازت ۋولقان

主寄 <生> پارازت ئىگىسى

根生寄 <植> پارازت يىلتىز

家学虫生寄 <生>〔动〕 پارازىتتشۇناس

学虫生寄 <生>〔静〕 پارازىتتشۇناسلىق

活生生寄 <生> تۇرمۇش ~ 的寄〔静〕 پارازىتلىق

费消性生寄 <经> پارازىتلىق ئىستېمال

声等断折枝干，烧燃柴干，炮鞭放) 啪噼〔模〕 پاراس (音

奇才，略才，华才，气才〔静〕 پاراسەت

子才 ئىگىسى پاراسەت

的谋智无，的奇才无〔静〕 پاراسەتسىز

谋智无，奇才无〔静〕 پاراسەتسىزلىك

智才有 ئادەم ~ 的谋智有，的奇才有〔静〕 پاراسەتلىك

全双勇智 ھەم جاسارەتلىك ھەم / 人的

啪啪噼噼，剥剥毕毕，啦啪里噼〔模〕 پاراس - پاراس

啪啪噼噼火柴木松 . قارىغاي ئوتۇنى ~ قىلىپ كۆيۈۋاتاتتى .

烧燃地

啪噼噼，啦啪里噼，剥剥毕毕〔模〕 پاراس - پۇرۇس

啪噼噼噼柴劈 . ئوتۇن ~ قىلىپ كۆيۈشكە باشلىدى .

爆的啪啪噼噼 ھىتلىغان پوجاغا ئاۋازى ئېتىلگەن .

烧燃地 声竹

پاراسسىدە 〔静〕 声一啦啪 ~ ئارغامچا ~ ئۈزۈلۈپ كەتتى .

了断声一啦啪子绳

态动使的 «پاراسلىماق» پاراسلاتماق

响作啪噼，响作剥毕〔动〕 پاراسلىماق

痛息热扑 <药>〔静〕 پاراسىتامول

的感交副〔静〕 پاراسىپاتىك

经神感交副 <理生> پاراسىپاتىك نېرۋا

肥皂肥 پاراشوك 〔静〕 粉，末粉: سۈپۈن پاراشوكى

机粉喷 <农> پاراشوك پۈركۈگۈچ

剂粉，粉药 <药> پاراشوك دورا

射衍末粉 <地> پاراشوك دىفراكسىيىسى

矿粉 <冶> پاراشوك رودا

的状末粉〔静〕 پاراشوكسىمان

伞降落〔静〕 پاراشۇت

伞跳 <体> پاراشۇت بىلەن سەكرىمەك

塔伞跳 <体> پاراشۇت مۇنارى

员动运伞跳，者伞跳 <体>〔静〕 پاراشۇتچى

炉锅 <机> پار قازان

机汽蒸 <机> پار ماشىنىسى

室浴气蒸 پار مۇنچىسى

پار ۋانىسى = پار مۇنچىسى

پار³ 〔模〕 照，闪: بۇ خىل مۇھەببەت يوپۇرماق ئۈستىدىكى بىر

تامچە شەبنەم، كۈن پارلا قىلسا تۈگەيدۇ . 叶像就情爱种这

了没就照一阳太，珠露的上子

意心，情心，心 <方>〔静〕 پار⁴

赂贿〔静〕 پارا

人贿受 <法> پارا ئالغۇچى

贿受 <法> پارا ئالماق

贿行 <法> پارا بەرمەك

پارا بېمەك = پارا ئالماق

线物抛 <数>〔静〕 پارابولا

形线物抛〔静〕 پارابولاسىمان

丘沙形线物抛 <地> پارابولاسىمان بارخان

面物抛 <数>〔静〕 پارابولۇمىد

پارات = كۆرەك

پاراتىن ئۆتمەك = كۆرەكتىن ئۆتمەك

草黍紫 <植>〔静〕 پاراتېرىق

پاراتىق = قايتۇرما كېزىك

勺漏(的用金淘)〔静〕 پاراچ

پاراخوت 〔静〕 ① 船轮: يولۇچىلار پاراخوتى / يۈك پارا-

خوتى ② 船轮洋远 / 轮货 ~ ھەيدىمەك 船轮驶驾 / ئوكيان پاراخوتى

舰军 ~ ھەربىي 舰艇: 舰 <军> ② 船轮洋远

لغۇچى ~ 舰洋巡

鸟舰军 <动> پاراخوت لاجىنى

员船〔静〕 پاراخوتچى

航洋远 〔静〕 业航运: ئوكيان پاراخوتچىلىقى

业运

我 ① 船轮有 ② 船轮乘: 船轮乘 ~ كەلدىم .

的来船轮乘是

① 〔静〕 ② 物生寄，虫生寄 <生> 的做懒吃好

~ ئادەم 的做懒吃好

蝇生寄 <生> پارازىت چىۋىن

号信生寄 <电> پارازىت سىگنال

虫生寄 <动> پارازىت قۇرت

蟹生寄 <动> پارازىت قىسقۇچپاقا

害病性生寄 <农> پارازىت كېسەللىك

蜂生寄 <生> پارازىت ھەرە

旗党 بايرىقى
 纲党 پروگراممىسى
 织组党 تەشكىلى
 会大表代党 قۇرۇلتىسى
 建党，设建的党 قۇرۇلۇشى
 章党 نىزامنامىسى
 风党 ئىستىلى
 纪党، 律纪的党 ئىنتىزامى
 谱分 <艺>〔静〕
 党تييه² - گۇرۇھ 〔静〕 派党
 派党主民
 的外党，的党非〔静〕
 党非〔静〕
 党تييىلىك 〔静〕 的党，的内党，的党
 部干员党 志同 / 志同
 的性党，的党〔静〕
 性党 党تييىۋىلىك 〔静〕 性党
 场立性党持坚 تۇرماق چىك مەيداندا
 强 / 强
 پارچە 〔静〕 ① 片碎，头零 / 头布
 پارچىسى 头砖碎 / 头砖碎
 ② 片段 / 段
 ③ 说片段无题 (作诗于用) ④ 片，块，张
 本，篇，封 ⑤ 的零星，的零
 价售零 <经> 零
 پارچە بولماق = پارچىلانماق
 云碎 <气> 零
 云积碎 <气> 零
 股零 <经> 零
 钱零 零
 付支零星 <经> 零
 支开零星，费杂公 <经> 零
 头布，布头零 <纺> 零
 售零 <经> 零
 数小 <数> 零
 落崩状块 <地> 零
 装散 零
 校毛 <印> 零
 پارچە - پارچە 〔静〕 片一，块一 / 片一
 冰浮块块一 / 云白片一

。了跑地烟溜一就，利不己自对况情现发
 物炸爆，信引〔静〕
 筒破爆 تۇرۇبا
 药炸 دورا
 手破爆〔静〕
 态动使的 «پارتلىماق»
 品物炸爆 <法> بۇيۇمى
 筒破爆 <军> تۇرۇبىسى
 眼炮 <地> تۆشۈكى
 地破爆 <地> ئىستېراتېگرافىيىسى
 学层
 井炮 <石> قۇدۇقى
 业作破爆 مەشغۇلاتى
 点炮 <地> نۇقتىسى
 的裂爆，的破爆，的炸爆〔静〕
 音塞，音裂破，音发爆 <语> تاۋۇش
 音擦塞 <语> تاۋۇش = پارتلانۇچ دورا
 永雷，汞酸雷 <化> سىماب
 星发爆 <天> يۇلتۇز
 炸爆，发爆，بومبا ~ 炸爆弹炸 / زەم-
 了炸爆声一隆轰弹声 . بىرەك ئوقى گۇمبۇرلەپ پارتلىدى .
 争战发爆 / 争战发爆 / 争战发爆 / 争战发爆 .
 发爆会天一有总盾矛
 院剧(的院剧)〔静〕
 谱总 <艺>〔静〕
 桌同〔静〕 桌同 . مەن مەكتەپتە ئەرگىن بىلەن ~ ئىدىم .
 桌同是肯尔艾跟我，时学上
 员队击游〔静〕
 队击游 ئىتتىپاقى
 游过 تۇرۇش كەچۈرەك
 活生击
 活生击游 تۇرۇش 游，的击游〔静〕
 击游打 قىلىماق
 战击游 <军> ئۇرۇشى
 菊胶银 <植>〔静〕
 党政，党〔静〕
 员党 ئەزاسى
 费党，费员党 ئەزالىق بەدىلى
 证党 ئەزالىق كىنىشكىسى

帐蚊②方地的多子蚊①〔静〕 پاشلىق
 纱帐蚊 <纺> پاشلىق داكا
 子叶合 <植>〔静〕 پاشئوت
 ، 嚓啪，啪，腾扑(音声的打拍或地落体物)〔模〕 پاق
 掉声一的啪蛋鸡 . 嚏碎 ~ تۇخۇم ~ قىلىپ يەرگە چۈشتى .
 . 上地在
 . پاقا <动>〔静〕 蛙斑黑，蛙青，蛙
 ؟ 凉冰样一蛙青和么怎手的你 ؟ غۇققۇ ؟
 辈之能无，物废 <成> پاقا ئالالمايدىغان سار
 子钳大(的用匠靴) پاقا باش ئامبۇر
 丫脚大 پاقا پۇت
 铁扁角四(的中心圆盘磨)〔静〕 پاقا
 器殖生人女 <方>〔静〕 پاقا
 贝②牛蜗① <方>〔静〕 پاقابەشىكى
 腿小，胫 <理生>〔静〕 پاقالچاق
 骨胫 <理生> پاقالچاق سۆمكىكى
 子肚腿，腓 <理生> پاقالچاق مۇسكۇلى
 拍 - پاق 〔模〕 砰砰， 嚏嚏 : ئۇ يوغان بىر تاۋۇزنى قولغا
 ٲىلىپ ~ قىلىپ ئۇرۇپ كۆردى . 瓜西大个一起抱他 .
 . 拍了拍地砰
 拍 - پۇق 〔模〕 啪啪里噼， 啦啪里噼 : ئۇ غەزەپتىن ئەسر-
 نى ~ قىلىپ ئۇرۇۋەتتى . 啪里噼虏俘把， 遏可不怒他 .
 . 下几了打地啦
 拍 - پاققىدە 〔静〕 地噼， 地砰， 地啪 : ئۇ ئۈستەلنى ~ بىرنى
 ئۆردى . 子桌下一了拍地啪他 . ئېھتىياتسىزلىقتىن ئۇنىڭ
 قولىدىكى تۇخۇم ~ يەرگە چۈشۈپ چېقىلىپ كەتتى . 慎
 . 了破上地在掉地啪蛋鸡的里手他，
 ②肉羔羊 羔羊① <动>〔静〕 پاقلان ~ گۇشى
 . 的墩墩胖得长子孩这 . بۇ بالا ~ بولۇپتۇ .
 花米爆， 子豆炒， 仁麦炒 <方>〔静〕 پاقۇل
 杨叶密 <植>〔静〕 پاقىتېرەك
 板龟， 甲龟 <医>〔静〕 پاقچاناق
 干射 <植>〔静〕 پاقچىغىرتىمقى
 子样的蛙青学， 式蛙 〔静〕 پاقچىلاپ
 泳蛙 <体> پاقچىلاپ ئۈزمەك
 草连萍， 菜荇 <植>〔静〕 پاقىلەش
 态动使的 «باقىلداق» پاقىلداق
 的响嚏嚏， 的响砰砰 〔静〕 پاقىلداق
 气鸣爆 <化> پاقىلداق گاز
 响砰砰， 响嚏嚏 〔动〕 پاقىلداق

荡放， 的罪有 <转>②婆巫的脏肮 جادۇگەر ~ / 骨
 羈无
 . پاشقلىق ① 烂， 朽 〔静〕 سېنىڭ پاسقلىقىڭ .
 旺兴业家， 羈无荡放你于由 . دىن ئۆيىدىن بىرىكتە قاچتى .
 . 来起不
 标 ① 周四， 界边， 界地， 界 〔静〕 پاسل
 标周四屋房在 قويماق ~ ئۆيىنىڭ ئەتراپىغا / 界地标， 界
 界
 石界 تاش پاسل
 桩界 <地> پاسل قوزۇق
 力界临 <冶> پاسل كۈچ
 点界临 <冶> پاسل نۇقتىسى
 态状界临 <冶> پاسل ھالەت
 子豆炒， 粒米玉炒， 仁麦炒 <方>〔静〕 پاسلداق
 下见 پاش
 罪露暴 ~ 露败， 露泄， 露暴 پاش بولماق
 行 / ئۇ ئۆزىنىڭ ئەپت - بەشىرسىنىڭ پاش بولۇپ قېلىش-
 دىن ئەنسىرىيدۇ . 露毕形原己自心担他 .
 报举， 举检， 发揭， 露揭 پاش قىلماق : سۈيقەستنى
 谋阴露揭 ~
 高家国教兰斯伊些一时旧)夏帕① 〔静〕 پاشا (پا : شا)
 ~ 称昵的孩小和辈晚对或名人女②(谓称吏官级
 孜克夏帕 / 肝心的我 پاشايم (女男分不)
 子蚊 <动>〔静〕 پاشا
 香蚊 كۈجىسى پاشا
 子子 <动> پاشا لىچىنكىسى
 作大题小 <成> پاشىنى پىل قىلماق
 的蚊食 <动>〔静〕 پاشخور
 科亚蚊食 <动> پاشخورلار ئائىلىسى
 游⑤司押④保地③人夜巡②臣事征① 〔静〕 پاششاپ
 徵
 使巡警， 中郎官都 <古>〔静〕 پاششايبېگى
 游④职之司押③职之保地②夜巡 ① 〔静〕 پاششايبلىق
 职之徵
 跟后鞋皮 پاشنا 〔静〕 跟后(鞋) بەتىنىڭ پاشنىسى / ئې-
 鞋皮跟高 گىز ~ توپىدى
 场立没， 稳不跟脚 <成> پاشنىسى يوق ~ ئادەم
 人的场立没
 的跟后， 的跟后有， 的跟后带 〔静〕 پاشنىلىق
 的跟后半 ~ ئارا / 的跟高 ~ ئېگىز / 鞋的跟后有

پاكلىنىشماق «پاكلانماق» 态同共的

پاكت 〔静〕 事实 [静]: ~ مۇنازىرىدىن ئۈستۈن . 雄于胜事实 .

辩 . ~ قويۇپ , داۋلى سۆزلىمەك 事实摆 / 理道讲 , 事实

رخى ~ 事实史历

پاكت ئاساسى <法> 据根事实

پاكتسىز 〔静〕 事实有没: ~ گەپ 话的事实有没

پاكتسىزلىق 〔静〕 事实无

پاكتلىق 〔静〕 事实有: ~ ماتېرىيال 材料的

پاكر <石> 〔静〕 器隔封

پاكز 〔静〕 ① 净干, 的洁清, 的净洁, 的洁整: ~

سۇ 水净干 / ئۆي ناھايىتى ~ . 洁清很子房 . 洁清着穿

~ 洁整意注很他 . 洁整 ~ 洁整 ~ 洁整 ~ 洁整 ~

② 秀清, 的气秀, 的秀俊: ~ بۇ بوۋاي ~ قېرىپتۇ . 他

~ 秀清仍貌容但, 老虽 洁纯③ 女少的气秀

的洁贞, 的 ~ ئايال 人女的洁纯

پاكز ئالون <经> 单提洁清

پاكز چوڭ بولماق = پاكز ئۆسمەك

پاكز ئۆسمەك <成> 秀俊得落出

پاكزلاتماق «پاكزلىماق» 态动使的

پاكزلاشماق «پاكزلىماق» 态同共的

پاكزلانماق ① «پاكزلىماق» 态动被的: ئۈگۈت پاكزلاندى .

② «پاكزلىماق» 态复自的: 了净干拾收物谷

پاكزلىق 〔静〕 净干, 洁清, 生卫, 洁整: پاكزلىقنى ساق .

لمساق 洁清持保

پاكزلىماق 〔动〕 ① 净干扫打, 净干刷洗: ياتاقنى ~ 把

چىنىنى / 净干扫打舍宿 ~ 化净② 净干洗碗把

مۇھىتىنى ~ 境环化净

پاكستروت <艺> 〔静〕 步四快舞际交

پاكىنەك . 矮, 矮① 〔静〕: ~ ئادەم 矮, 子矮, 子矮 / ~ بوۋاي

儒侏② 头老小

پاگون <军> 〔静〕 章肩: ~ ئاقماق 章肩戴

پاگونسىز 〔静〕 的章肩无, 的章肩戴不

پاگونلۇق 〔静〕 的章肩有, 的章肩戴

پاڭى <方> 〔静〕 母醉

پاڭسىز 〔静〕 的母醉无

پاڭلىق ① 〔静〕 的母醉带② 材料醉发

پاڭا 〔静〕 聋, 子聋, 聋: ~ ئادەم 人聋 / قولىقى ~ 耳

قۇلاقنى ~ قىلمۇتەك 聋欲耳震 / ئۇ ~ , ئاڭلىماي .

دۇ . 见不听, 子聋是他

پاڭ قۇلاق 的话听不: ~ بالا 孩子的话听不

باقىلىق¹ 方地的多蛙青 [静]

باقىلىق² ① 〔静〕 四做② 塘凹 (的铁扁角四安心盘磨)

的用铁扁角

پاقىئوت = جامكا

پاقىئوتۇرماق <植> 〔静〕 前车

پاك 〔静〕 ① 净干, 的洁纯, 的真纯, 白清: قولى ~

~ 白清史历 / 女少的真纯 / 净干手

② 实诚, 的心诚, 的洁廉: تاپقىنىم ~ , قۇلىقىم ساق .

<谚> 饭实诚的吃, 烦麻找人没, 洁廉 ~ ئەمەلدار

吏官的 (廉清)

پاك دىل 心诚, 心的纯洁

پاك دىللىق 洁纯地心

پاكار 〔静〕 矮, 矮: ~ ئادەم 人的矮子个 / ~ تام 矮, 矮

矮

پاكار بارىپەر <体> 栏低

پاكار پوتەي <军> 堡地

پاكار جاغجاق <植> 头刺蓝矮

پاكار غوللۇق پۈۋەكگۈل <植> 轮雪矮

پاكار قوناڭگۈل <植> 藕蕉

پاكار كېدىر <植> 松偃

پاكار - پاكار 〔静〕 矮矮, 的低低: ~ كەپلەر 矮矮

棚窝的

پاكارلاتماق «پاكارلىماق» 态动使的

پاكارلىتىش نەسىرى <农> 用作化矮

پاكارلاشماق = پاكارلىماق

پاكارلىشىش كېسىلى <农> 病化矮

پاكارلىماق 〔动〕 矮变, 小矮变, 化矮: ئادەم قېرىغاندا

پاكارلاپ كېتىدۇ . 矮变会就老一人

پاك - پاكىز 〔静〕 ① 净干, 净净: ~ بالىلار ~ كېيىنگەندى .

② 净干, 光精: ~ قىرقدە . 净干得穿们子孩

ماق 光光精得刮 / 净干, 净干 / 净干, 净干 / 净干, 净干

净干一

پاك - دىيانەتلىك 〔静〕 公奉洁廉

پاڭلاشماق = پاڭلانماق

پاڭلانماق ① «پاڭلىماق» 态动被的: ② «پاڭلىماق» 复自的

态: گۇناھدىن ~ 过罪刷洗

پاڭلىق 〔静〕 ① 净干, 洁纯, 真纯, 白清, 实诚, 心诚,

洁廉

پاڭلىق قۇرۇلۇشى 设建政廉

پاڭلىماق 〔动〕 净干刷洗, 净干弄

你骂他 . 略省的话的 : ئۇ سېنى ~ دەپ بىرمۇنچە تىللىدى .
。了么么什是

پالاندى ；佬乡外的逐放被，的军充被，的放流〔静〕
پالاندىنىڭ گېپىنىڭ چوڭلۇقىنى كۆرمەيدىغان !
乡外个这看 ! 大多有话佬

菜胡泥 <植>〔静〕 پالچۇقئوت

态动被的 «پالماق»

پالانى ；某〔静〕 ~ ئادەم 某 / ~ جاي 某地

پالانى - پوكۇنى = پالانى - پۇستانى

پالانى - پۇستانى ① 人某某② 那个那个

پالە = جەرىمانە

پالە قويماق = جەرىمانە قويماق

پالەج ；人病痲痺 痲痺 <医>①〔静〕 ~ ئادەم 痲痺

子 <转>② 痲痺 : خىزمەت ~ ھالەتكە چۈشۈپ قالدى .

。态状痲痺了人陷作工

پالەج بولماق <医> 痲痺，痲痺，痲痺 : 风中，

لەج بولۇپ قاپتۇ . 了痲痺他

پالەچلىك ；痲痺〔静〕 痲痺

پالەك = قوزغىلاق

پال - پال ；闪一闪，忽忽〔模〕 : كۆزنى ~ قىلىپ تۇرماق

色 <谚> . 看睛眼着闪忽 / تېشى ~ ، ئىچى غالى - غالى .

。中其絮败，外其五金；干中强外；荏内厉

پال - پۇل ；闪一闪，忽忽〔模〕

پالتا ；头斧，子斧，斧〔静〕 ~ چۈشكۈچە كۈتەك دەم ئاپتۇ .

到得为意)气口了歇墩木，儿当的子斧举趁 <谚>

<谚> . 会机息喘的暂短 . ئۆز پۇتىغا ئۆزى ~ چاپماق .

。(脚的己自砸头石起搬)脚的己自砍头斧起举

پالتا سېپى تەگمەك = سامانلىقنىڭ ئاچقۇچى تەگمەك

پالتا - كەكسىنى قاقتۇرماق <成> 手撂

پالتىغا ساپ بولماق <成> (物某) 用可，用有

پالتۇك <方>〔静〕 方地的鞋放

پالچى ；的卦算，者卜占〔静〕

پالچىق <方>〔静〕 浆泥的中注水

پالچىلىق ；当行的卦算，事之卜占〔静〕

پالچىلىق قىلماق ；卦算，卜占

پالس ；梁指 <石>〔静〕

پالسىز ；的卦算不，的卜占不〔静〕 ~ يۈرمە ، پالغا ئىشەنە .

。卜信尽要莫，卜占不要莫 <谚> .

پالقان <方>〔静〕 条铁的里跟后鞋到夹

پالكۆز ；睛眼鼓〔静〕

خوراز قانتىنى پالاقلىتى . 膀翅动煽鸡公 . 响作啦啪③ .

پالاقلىتىپ كىگىز قاقماق ；子毡抖地啦啦啦啦

پالاقشماق «پالاقشماق» 态同共的

پالاقلىق ；的形子拍，的形子板〔静〕

پالاقلىق تاشپاقا <动> 玳玳

پالاقلىماق ；腾扑，啦啦，通扑①〔动〕 : توخۇنىڭ پالاقلىغان

، ئاۋازى ئاغلاندى . 走奔 <转>② . 声腾扑的鸡来传 .

。忙奔，波奔 : ئۇ كولىڭكىتىپ ئىشلىرى ئۈچۈن يىلبويى پالاقلى .

。忙奔年成事的体集为他 . دى .

پالاكت ① ；难灾，祸灾〔静〕 : پالاكتەن ئۇچرىماق / 难遇

。忧忘而乐 <谚> . 忧忘而乐 ~ كۆرۈنمەس .

年 ；的拙笨 <转>② : ئادەم 的拙笨 ~ / 人的拙笨 قېرىماق ~

便灵不得显而老

پالاكت باسماق ；运背，运倒，霉倒 : پالاكت باسما

ئەسكى تامدا ئۆلۈك ئۇچرىشىدۇ . 墙破，霉了倒人 <谚> .

。“牙塞都水凉喝，霉倒人”同喻：人死到遇会也下

气晦，霉倒〔静〕 پالاكتەنچىلىك

پالاكتەنلەشتۈرمەك «پالاكتەنلەشمەك» 态动使的

پالاكتەنلەشمەك ；钝迟作动，脚笨手笨，灵不动行〔动〕

。钝迟愈动行老愈人 . ئادەم قېرىغانسېرى پالاكتەنلىشىدۇ .

的运背，的气晦，的霉倒〔静〕 پالاكتەنلىك

پالاكتەنلىك قىلماق ；脚笨手笨 ；脚笨手笨 ；脚笨手笨 : ئۇ

ئۆزىنى باشقۇرالمى، پالاكتەنلىك قىلىپ يەرگە يىقىلىپ چۈشتى .

。上地在倒跌地脚笨手笨，己自住不制控制他

پالاك ；杆秸(的碎碾未还后碾被等稼庄)〔静〕

پالان ① ；某某，某〔静〕 ~ ئادەم 某 / ~ ۋاقىتتا

候时个某在 : پالان ② ；思意的多许示表 : بۇ سائەتكە ~ پۇل

كەتتى . 呢钱多好了花表块这 .

پالان - پوكۇن = پالان - پۇستان

پالان - پۇستان ；李三张，个那，个这，个某，某〔静〕

。别你 : دەپ گەپنى سوزۇپ ئولتۇرما . 四

。么什说有没他 . 完没个说地个那个这

پالان - پۇستان دېيىشمەك ；嘴斗，吵争，论争 : بىز

مېھقاچان پالان - پۇستان دېيىشىپ باقمىدۇق . 没来从们我 .

。吵争过生发有

پالانچى ；人某〔静〕

پالانچى - پوكۇنچى = پالانچى - پۇستانچى

پالانچى - پۇستانچى ；人某某，人某①〔静〕

پۇستانچىلار كېلىدۇ دېۋىدىڭ ، ھازىرغىچە كەلمەيدىغۇ؟ 某说你

齿启好不些某对示表②？呀来没还么怎，来要人某

پامپا 〔静〕 方 < 几块土大，儿块土大 >

下见 پامپۇس

پامپۇس بېلىقى < 动 > 鲟

پامپىلىق 〔静〕 方地的多拉珂土大 < 方 >

پامىر < 地 > 〔静〕 尔米帕

پامىر ئېگىزلىكى < 地 > 原高尔米帕

下见 پان

پان پىسخىزم < 哲 > 论心泛

پان سىستېما نەزەرىيىسى 论理系泛

پان قۇتا ئۇسۇلى 法方箱泛

پانا 〔静〕 ① < 水 > ② < 手 > 楔 (具用匠鞋) : ~

قىماق 子楔头植钉

پانا ئۇلاق < 农 > 接枝

پانادىن 〔静〕 < 药 > 定乃百

پانار 〔静〕 灯风，灯马，灯提

پاناق 〔静〕 ① 子鼻塌，子鼻扁 < 医 > ② 鼻鞍

پاناق ھاڭگىت < 动 > 鸭麻鼻翹

پانئامېرىكىچىلىق 〔静〕 义主美泛

پاناھ (پانامى) 〔静〕 护保，护庇，佑保： ئېي ئاللا، ئوغلۇم-

نى ئۆز پاناھىڭدا ساقلىغايىمەن! 啊主真！吧子儿的我佑保，

پاناھ بولماق ① 护保，② 护庇，人护保当 护庇当充，

者

پاناھ تاپماق 山靠找，所难避找，

پاناھ تارتماق 靠投，奔投： ئۇ سېنى پاناھ تارتىپ كەلدى .

他奔投你来。

پاناھ جاي ① 所护庇，② < 军 > 所蔽掩

部蔽掩

پاناھ قىلماق 所难避当，处身栖做，

پاناھدىماق = پاناھلانماق

پاناھسىز 〔静〕 无家可归，的靠无依无： ~ مۇساپەرلەر

孤的靠无依无 - يېتىم / 民难的归可家无

پاناھسىزنىڭ كۈنى تەس، ئەگەشكۈچىنىڭ ھالى / 母寡儿

< 谚 > 无家可归者随难，过难日子者家无。

پاناھسىزلىق 〔静〕 无家可归，靠无依无，

پاناھگاھ 〔静〕 所难避，处身栖

پاناھلانماق < 动 > 难避，避退，躲避： باشقا جايعا بېرىپ ~

到外地去难避 / خەۋپتىن پاناھلىنىش ئۈچۈن قاچماق 为了

躲避危险而逃

پاناھلىق 〔静〕 ① 护保，护庇： ~ تىلىمەك 护庇求请

② 难避，所难避 处身栖： ~ بەرمەك 所难避供提

پالکۆز بېلىق < 动 > 鱼眼龙

پالکۆز مايىمۇن < 动 > 猴蜂

下见 پاللاس

پاللاس بېلىق < 动 > 鲱

پاللىئاتىق 〔静〕 < 药 > 剂息姑

پاللىدە 〔静〕 地忽，下一闪忽： چىراغ ~ قىلىپ ياندى .

一闪灯着了。

پالما < 植 > 〔静〕 榈棕

پالما ئارغامچا 绳棕

پالما ئائىلىسى < 植 > 目榈棕

پالما بامبۇكى < 植 > 竹棕

پالما تالاسى < 植 > 毛棕

پالما توقچىقى < 药 > 片利库穆康肛

پالما ئىپار مۇشۇكى < 动 > 狸子椰

پالما مەرىزى < 植 > 苓茯

پالما بېلىمى < 药，植 > 竭血

پالمتىن < 化 > 〔静〕 脂软

پالمتىن كىسلاتا < 化 > 酸脂软

پالمىزار = پالمىلىق

پالمىزارلىق = پالمىلىق

پالمىلىق 〔静〕 林榈棕

پالنامە 〔静〕 书卜占，书卦

پالوپا < 方 > 〔静〕 的跛脚，的绊爱

پالئوت < 植 > 〔静〕 草蓍，蓍

پالۋان 〔静〕 ① 士勇，士力大： يۈگەنسز ئاتنى ~ مىنىۋان .

< 谚 > 无缰的马让勇士骑。② 摔跤能手： ئۇ يېنى

يەرگە تەگمىگەن ~ ئىدى . 他是个从未被人摔倒过的

摔跤能手。

پالۋانلارچە 〔静〕 地般士勇，地敢勇： ~ جەڭ قىلماق

勇敢作战

پالۋانلىق 〔静〕 ① 武勇，② 摔跤之职

پالېئارىكتىكا < 地 > 〔静〕 界北古

پاللىداتماق «پاللىداتماق» 的使动态

پاللىداتماق «پاللىداتماق» 的共同态

پاللىداتماق < 动 > 亮闪，光闪，亮闪，晃晃明

چىراغ نۇرىدا ئۇنىڭ قىلىچى پاللىداپ تۇراتتى . 他在

马刀的闪闪发亮。

پاللىماق < 动 > 放流

پالنىلۇگى 〔静〕 家学粉孢

پالنىلۇگىيە < 生 > 〔静〕 学粉孢

。效疗有
 益受，利获 پايدا كۆرمەك
 率利 <经> پايدا نىسبىتى
 托信利营 <经> پايدا ھاۋالىسى
 پايدا يەتكۈزمەك = پايدا بەرمەك
 پايدا - زىيان [静] ① 益损，亏盈 ~ بالانس بولماق
 表益损 抵相亏盈 / پايدا - زىياننى كۆرسىتىش جەدۋىلى
 患得患 害利② 失得: پايدا - زىياننىڭ غېمىنى بېمەك
 失
 突冲害利 پايدا - زىيان توقۇنۇشى
 户帐益损 <经> پايدا - زىيان ئىسچوتى
 益利 [静] پايدا - مەنپەئەت
 者图是利唯 [静] پايدىپەرەس
 义主利营 <经> [静] پايدىپەرەسلىك
 利无 ~ ئوقت ① 图可利无，的利盈不 [静] پايدىسىز
 不，的用无，的益无② 意生的利盈不，意生的图可
 举的劳徒，举之益无 ~ ئۈرۈنۈش 的劳徒，的利
 况情的利不 ئەھۋال ~ / 话的用无 گەپ ~ / 动
 率功无 <物> پايدىسىز قۇۋەت
 流电功无 <物> پايدىسىز توك
 素因空利 <经> پايدىسىز ئامىلى
 息信空利 <经> پايدىسىز ئۇچۇر
 功用无 <物> پايدىسىز ئىش
 无，益无②图可利无，利盈不① [静] پايدىسىزلىق
 利不，用
 商机投 [静] پايدىكەش
 业商机投 [静] پايدىكەشلىك
 态动使的 «پايدىلانماق» پايدىلاندىرماق
 利合综 ~ ئومۇميۈزلۈك ~ 用采，用利① [动] پايدىلانماق
 新用采 ~ ھوقۇقتىن ~ 权职用利 / ىپتى ئۈسۈلدىن ~
 书学科考参 ~ ئىلمىي كىتابلاردىن ~ ② 考参
 籍
 系考参 پايدىلىنىش سىستېمىسى
 数系用利 <冶> پايدىلىنىش كوئېففىتسىنتى
 料资考参 پايدىلىنىش ماتېرىيالى
 率用利 پايدىلىنىش نىسبىتى
 的利盈 ~ ئوقت ① 的利盈，的润利有 [静] پايدىلىق
 利有② 意生的利有，的处好有，的益有
 件条
 素因利有 <经> پايدىلىق ئامىلى

布脚裹缠 布脚裹 [静] پايتما ~ يۆگمەك
 :脚马露，露毕形原 <成> پايتىمىسى جۇۋۇلماق
 马了露于终提麦赛 . ئەمەتنىڭ پايتىمىسى ئاخىر چۇۋۇلدى .
 脚
 :气晦，霉倒 <成> پايتىمىسىنى تەتۈر ئورىماق
 霉倒个一是他 . ئۇ پايتىمىسىنى تەتۈر ئورغانلارنىڭ بىرى .
 鬼
 ،能无，夸夸松松 <成> پايتىمىسىنى سۆرمەك
 松松稀稀
 的布脚裹缠不 [静] پايتىمىسىز
 的布脚裹缠 [静] پايتىمىلىق
 东股 <经> [静] پايجى
 份身东股 [静] پايجىلىق
 (的场打续继备准并次一过扬)① <农> [静] پاىخان
 物谷的穗或秸带 : تەخەپلىك ئېشەك پاىخانغا يارماس .
 ،骨腿小 <转> ② . 场成不踏子驴的驹带 <谚>
 . 骨胫 : پاىخىننىڭى چېقۇپتىمەن . 腿的你断打我
 坏踩被 پاىخان بولماق
 场摊 <农> پاىخان سالماق
 پاىخان قىلماق = پاىخانلىماق
 态动使的 «پاىخانلىماق»
 态动被的 «پاىخانلىماق»
 (场)踏，(场)碾 [动] پاىخانلىماق
 利纯，利净 ~ ساپ : 利红，润利，利① [静] پايدا
 / 润 ~ قوغلاشماق 润利求追 ② 处好，处益 : تەنھەرد .
 كەتنىڭ پايدىسى 处益的动运育体 / بۇنىڭ ساڧا نېمە پايدى .
 سى؟ 处好么什有你对这？
 利得，利获 پايدا ئالماق
 利获使，处好给 پايدا بەرمەك
 处好有，处益有②利获，图可利有① پايدا بولماق
 利盈，利获，利贏 پايدا تاپماق
 配分润利，成分润利 <经> پايدا تەقسىماتى
 处好到得，益受，利获 پايدا تەگمەك
 处好有，益有，利有 پايدا چىقماق
 失偿不得 پايدا زىياننى قاپلىيالماسلىق
 险保利营 <经> پايدا سۇغۇرتىسى
 پايدا قونماق 利生 : بۇ سودىدا بىر تەڭگىگە بەش تەڭگە
 . 枚五利生元枚一易交笔这 . پايدا قوندى
 见，效有，力效生发②钱赚，利获① پايدا قىلماق
 病的他对药这 . 效 : بۇ دورا ئۇنىڭ كېسىلىگە پايدا قىلدى .

爱”得获德品良优的己自以是他 . رشكەن كىشى ئىدى .
 。人的号称誉荣“范模民
 令奖嘉，状誉荣 يارلىق پەخىرى
 自 ۋەتەننىڭ پەخىرى / 感豪
 傲骄的国祖 ۋەتەننىڭ پەخىرى
 态动使的 «پەخىرلەنمەك»
 ；幸荣到感，豪自到感，豪自……以〔动〕
 自为我 . مەن نېفىت ئىشچىسى بولغانلىقىم بىلەن پەخىرلىنىمەن .
 幸荣感深我使临光的你 . ئىش ئىزدىدىن ئىنتايىن پەخىرلەندىم .
 的豪自得值 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 的幸荣，的豪自〔静〕

事
 态同共的 «پەخىرلەنمەك»
 ②木枕弦，品(的器乐弦)① <艺>〔静〕
 曲一奏弹 چالماق ۋەتەننىڭ پەخىرى : 子曲
 法指(的器乐弦) <艺> ئۇسۇلى
 弦定 <艺> باغلىماق
 儿调走(器乐弦) <艺> چاقماق
 改<成>②曲换，调改<艺> ① پەتلىشمەك
 张更弦

卦变 <成> بۇزۇلماق پەدىسى
 碗瓷搪 <方>〔静〕 پەدەك
 弦定，的弦了定 <艺>〔静〕 پەدىلىك
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 测揣，想猜，设假，测推①〔静〕
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 已而测推是过不只切一这 . خالاس .
 ②。测猜是不而，实是的是要重 . پاكىت .
 想设，设假<逻>③设公<数>

ۋەتەننىڭ پەخىرى : 句复设假 <语> جۈملە
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 想猜，计估，断推，测推，想推①
 定假 <逻>②设假
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 法拟构 <语> ئۇسۇلى
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 的设假，的定假，的测推〔静〕
 果结的定假

隔中鼻〔静〕 پەدەك
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 的式洋，的洋②人洋西，人国法 ①〔静〕
 枪洋 ملتق
 巾头红大 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 的红大，的红鲜〔静〕
 蓉芙木 <植>〔静〕 پەدەك
 椒天朝 <植>〔静〕 پەدەك
 衫长纱白头蒙(的穿女妇时旧)〔静〕 پەدەك

态同共的 «پەتلىشمەك»
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 望看，望探，访拜①〔静〕
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 了望看都家一每多不差他 .
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 唁吊，丧吊②
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 了唁吊去家叔大木西阿到众公 .
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 子茄 <方，植>〔静〕
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 明说法教即，提甫穆 <宗>①〔静〕
 ② 定决，裁仲，决裁(的出做典法教兰斯伊据根官
 ، 程章立乱 چاقماق ~ قالايمىغان : 子点，程章<转>
 ، 口借找 تاپماق ~ 由理，口借 <转>③子点出乱
 由理找

人决裁，人裁仲 <宗>〔静〕 پەتۋاچى
 裁仲〔静〕 پەتۋاچىلىق
 书决裁写，裁仲 قىلماق پەتۋاچىلىق
 损破，伤②悴憔，伤忧①〔静〕 پەجمۇردە
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 悴憔，伤忧① پەجمۇردە بولغان بالا
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 损受，伤受② 子孩的悴憔，子孩的伤忧
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 了坏都儿花的我 .
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 使②采打精无使，振不靡萎使①
 坏损，伤受

脚撇(的撇外向下以盖膝)<方>〔静〕 پەچەك
 畜牲等马的了骗，人的了阉 <古>〔静〕 پەچەل
 佩时争战在雄英斗战)志标雄英 <古>〔静〕 پەچەكەم
 (等尾嫠·带绶绸丝的戴
 台土，榻土(的外室房平) <古，建>〔静〕 پەچكۈم
 击打，斥训，责斥，斥驳，驳反 <方>〔静〕 پەچمە
 下见 پەخەس

ۋەتەننىڭ پەخىرى : 心留，心小 بولماق پەخەس
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 加多要你，品物燃易是那 . بولغىن .
 心小 .

翼翼心小〔静〕 پەخەسلىك
 的誉荣，的誉名〔静〕 پەخىرى
 授教誉名 پروفېسسور پەخىرى
 席主誉名 پەخىرى رەئىس پەخىرى
 者灵守②队仗仪① پەخىرى قاراۋۇل
 章奖誉荣 <军> پەخىرى مېدال
 号称誉荣 پەخىرى نام
 章勋誉荣 <军> پەخىرى ئوردىن
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : 衔头，称美，号称誉荣 ئۇنۋان
 ۋەتەننىڭ پەخىرى : ۋەتەننىڭ پەخىرى بىلەن «ئەلسۆيەر» دېگەن پەخىرى ئۇنۋانغا ئې-

台妆梳 ىرداز ئۈستىلى

打爱 خوتۇن ~ : 的扮打爱②师妆化①〔静〕 ىردازچى
人女的扮

扮打爱②业妆化①〔静〕 ىردازچىلىق

院容美，厅容美〔静〕 ىردازخانا

: 的扮打爱不，的扮打不，的扮打没①〔静〕 ىردازسىز
连，扮打没若妈妈你<谚> . كۆرسەتە ~ ئاتاغا ~

的饰粉加不②。见让不也爸爸你

态动使的 « ىردازلىماق » ىردازلاتماق

态同共的 « ىردازلىماق » ىردازلاشماق

« ىردازلانماق » ① « ىردازلىماق » ② 态复自的
态动被的

ىردازلىماق ①〔动〕 ىردازلىماق : 容美，扮打，妆化①

亮漂漂得扮打尔努丽古 . چىرايلىق ىردازلاپ توپغا باردى .

亮去参加婚礼 . ئۇيۇقلارنى قالىتىمىس چىرايلىق ىردازلاپ .

سەلەر . 饰装，饰粉②。了亮漂太得修装子房把你们你 .

修装，璜装 : ىردازلاپ ئۇلار ئۆزلىرىنى يوق ئۇتۇقلار بىلەن ىرداز .

لىدى . 己自饰粉来绩成的有没本用们他 . <转>③ .

非饰过文 ~ ىردازلىماق : 饰文，饰掩

帘门 ىردە ①〔静〕 ىردە : 幕帷，幔帷，子帘

子 / 子 چۈشۈرمەك ىردە ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

دىسى (ھايا ىردە ىردە) ىردە ىردە <转>② ىردە ىردە : 布幕，幕

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە / ىردە ىردە

的衫长纱白穿〔静〕 ىردەنجىلىك

پەرنەجىمۇشك = رىھان

胡柴 <植>〔静〕 ىردەبۇن

戟大 <植>〔静〕 ىردەبىيون

片云甫派白驱 <药> ىردەبىيون توقچىقى

پەرت ①〔静〕 ىردەبىيون : 单孤，独孤，独单

ىردەبىيون . (子日末待只，逝已华韶) ىردەبىيون ىردەبىيون .

诗行双小(的中歌诗典古)②

跑逃下一溜刺 قاقماق قىلىپ ~ : 溜刺，啦刺〔模〕 ىردەبىيون

跑逃地溜刺 قاقماق قىلىپ ~ : 地溜刺，地啦刺〔静〕 ىردەبىيون

پەرتۇق = بەشتاما

布裙围②的裙围系，的裙围有①〔静〕 ىردەبىيون

پەرنەجىم ①〔静〕 ىردەبىيون : 状固加②的用固加①

(的门把有没上嘴，说乱意随为意) 靠牢不嘴

固加，牢钉(子榫或钉铆用) قاقماق ىردەبىيون

钉铆 <机> مىخ ىردەبىيون

子楔 ياغاچ ىردەبىيون

پەرنەجىم ياندۇرماق : 牢钉钉铆用 ىردەبىيون مىخلاپ ~

牢钉钉铆用门大把

态动使的 « ىردەبىيون » ىردەبىيون

态同共的 « ىردەبىيون » ىردەبىيون

态动被的 « ىردەبىيون » ىردەبىيون

紧弄子盖把 ~ ىردەبىيون : 紧弄，铆①〔动〕 ىردەبىيون

车汽把 ىردەبىيون : 层层密密②

层层密密得装货的上

(诗律行双，诗行两) 德尔夫 <文>〔静〕 ىردەبىيون

光抛的子靴 ىردەبىيون : 色上，光抛①〔静〕 ىردەبىيون

建 ىردەبىيون : 修装，璜装，饰装，妆化②

场登墨粉 ىردەبىيون : 饰粉 <转>③ ىردەبىيون

场登墨粉

پەرداز بەرمەك ىردەبىيون : 色盖，色上，光抛，光上

光上靴皮给

品妆化 ىردەبىيون بۇيۇملىرى

妆化，扮打 قىلماق ىردەبىيون

光抛(的用光上鞋皮给) <手> ىردەبىيون كالتىكى

棍

架下不放，改不子样老 ىردەبىيون چۈشمەسلىك

子

样老 <转>②扮打常经① ىردەبىيون بۇزماسلىق

子架下不放，改不子

虎马，心经不漫②理不之

闻不，理不之置，闻罔若置 <成> پەرۋايى پەلەك
۔ 问不管不，心关不，乎在不，问不
管不才我，活是死是他。 مېنىڭ پەرۋايىم پەلەك .
ئۇ ئۆلەمدۇ ، تىرد .
。 呢

乎在不满，意在不满 پەرۋايىغا ئالماسلىق
乎在不，心关不 پەرۋايىغا كەلمەسلىك

پەرۋاز (پەرۋازى) [静] 翔翱，翔飞 [静]
بۈركۈتسىڭ پەرۋازى
翔飞的鹰雄

پەرۋاز قىلماق 翔翱，翔飞 ； بۈركۈت كۆكتە پەرۋاز
قىلماقتا . 翔翱天蓝在鹰雄 .

پەرۋاسىز [静] 然漠，乎在不满，然漠 [静]
پەرۋاسىز ~ قارىماق
。 视漠，之视然漠 / باشقار ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەندىشە قىلىۋات .
سا ، ئۆزە ~ يۈرىدۇ . 急着他替在都人别 .
。 乎

پەرۋاسىزلىق [静] 乎在不满，心经不漫，心用所无
پەرۋاسىزلىق قىلماق 虎马，心经不漫
ئىشتا ئەستايىدىل بولۇش كېرەك ، پەرۋاسىزلىق قىلغاندا چاتاق
چىقىدۇ . 子乱出会就虎马，真认要事凡

پەرۋانە [静] <动> 蛾灯扑，蛾灯 <动> [静]
نلەر چىراغ ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرەتتى .
。 悠转
围周的灯在蛾灯

پەرۋانە بولماق <成> 离不影形 迷痴，迷着
舍不依 : ئۇ ئاشۇ قىزنىڭ ئىشىدا پەرۋانە بولماقتا ئىدى .
。 娘姑个那着恋迷

پەرۋانىسىمان [静] 的形蛾

پەرۋانىسىمان كۆمۈتا <动> 蚋蛾

پەرۋانىگۈل [静] <植> 花蝶醉

پەرۋەردىگار (پەرۋەردىگارى) [静] <哲> ①
主物造 <宗> ② 主真，主世救，主世创

پەرۋىش [静] ① 育养，育抚，育培 ② 育管，护看
ئېرىق پەرۋىشى 理管间田

پەرۋىش قىلماق ① 育养，育培，育抚
بىاللارنى ~ 树果好育培 ~ مېۋىلىك دەرەخلەرنى ياخشى

② 理管，护养 ~ باغنى 园果护看

پەرۋىشىچى [静] 者育养，者育培，者育抚，者理管
者护

پەرۋىشىسىز [静] 未加管的教，疏于管的理 : ئۈزۈملۈك
باراڭلار ~ تاشلىنىپ قالدى . 了弃废被理管于疏架葡萄

پەرى [静] ① 女仙，女天，② 神女，女美，丽佳

پەرلىگۈچ [静] 挑，拨 ① [动] 挑，拨 ② 灯油挑
儿棍灯拨，子扞骨(的用芯灯油挑)
پەرلىمەك [动] 挑，拨 : قارا چىراغ ~
帕手锁 ~ ياغلىقنىڭ چۆرىسىنى : 儿边滚，儿边沿，儿边
燕 . قارلىغاچ قاننىنى پەرلىدى .
。 膀翅理梳子

پەرمان (پەرمانى) [静] 令法，令命 : دۆلەت رەئىسىنىڭ پەر-
مانى 令席主家国

پەرمان چۈشۈرمەك 令命下

پەرمان چىقارماق 令命布发 : بۇ نىزامنى ھۆكۈمەت پەر-
مان چىقىرىپ يولغا قويغان . 命布发府政由是例条个这 .
。 的施实令

پەرمان قىلماق = پەرمان چۈشۈرمەك

پەرمانبەردار [静] ① 使政布 ② 唯命是从

پەرمانبەردار بولماق 从是命唯，从计听言

پەرمانبەردارلىق [静] 从是命唯，从是命唯

پەرمانبەردارلىق قىلماق = پەرمانبەردار بولماق

پەرمانچى [静] 官令传

پەرمانسىز [静] 的令命无

پەرمۇدە [静] <食> 且木尔派 抓把一 (子包烤箱烤)
(种一的)

پەرمۇدىچى [静] ① 且木尔派烤 ② 傅师的且木尔派卖
人的

پەرمۇدىچىلىك «پەرمۇدىچى» 称名业职 : دادام ئون بەش
يىلدىن بېرى ~ بىلەن شۇغۇللىنىۋاتىدۇ . 米年五十亲父我

。 作工的且木尔派卖烤事从直一

پەرمۇق [静] <植> 耳卷

پەرھىز [静] ① 规戒，忌口，忌嘴 : پەرھىزنى بۇزماق
日戒斋 ② 戒破，忌 ~ 戒斋 ； كۈنلىرى

پەرھىز تۇتماق 戒，讳忌，忌禁 ； تاماقتا ~ 戒，食忌 ~
食 / ئىسسىق كېلىدىغان يېمەكلىكلەردىن ~ 食性热食忌
品

پەرھىز قىلماق = پەرھىز تۇتماق

پەرھىزسىز [静] 的忌禁无

پەرھىزكار [静] 禁欲的，虔诚的，敬神的 : دادام ~ كە-
شلىرىدىن ئىدى . 人的虔诚个是亲父我

پەرھىزكارلىق [静] 禁欲，虔诚，敬神

پەرھىزلىك [静] 的忌禁

پەرۋا (پەرۋايى) [静] 睬理，会理 : پەرۋايى يوق 不理
睬 / بۇ ئىشقا نېمە پەرۋايىم ؟ 干何我与事这 ؟

پەرۋا قىلماسلىق ① 乎在不，睬理不，会理不

人女的惠贤 ئابال ~ / 人的尚高格品 ئادەم ~
 低 ۋاز ~ / 飞低 ئۇچماق ~ : 矮, 低②. 多人面下
 卑, 贱下 <转> ③ 墙矮 نام ~ / 矮子个 ~ بويى / 声
 贱下 ~ (زانى) : 的鄙卑, 的级低, 的流下, 贱
 . 货 / نسلى ~ 贱卑身出 / قەست قىلغاندى ~ قىل .
 . 视鄙受者人害谋 <谚>

味趣级低 ھەۋەس - ھەۋەس ئارزۇ -

烂低 <体> ھەۋەس بارىپ

泽沼位低 <地> ھەۋەس سازلىق

床低 ھەۋەس كاندۇك

视蔑, 视鄙 ھەۋەس كۆرمەك

地洼 ھەۋەس يەر

龌龊, 鄙卑, 流下, 贱下 [静] ھەۋەسەندە

龌龊, 鄙卑, 流下, 贱下 [静] ھەۋەسەندىك

态动使的 «ھەۋەسەمەك» ھەۋەسەيتمەك

态同共的 «ھەۋەسەتمەك» ھەۋەسەيتىشمەك

态动被的 «ھەۋەسەتمەك» ھەۋەسەيتىلمەك

面地是天今？ ھەۋەسەيمەك ① [动] 低降, 降下

减, 弱减② ؟ 了低降微稍板花天是还, 了高升点有

缓③ 轻减痛疼 ~ ئاغرىق / 弱减势风 ~ شامال

<艺>④. 了来下息平闹吵. 息平, 和

. 了低降声乐音. ھەۋەسەيدى. ھەۋەسەيدى (调) 降

劣卑, 贱下, 流下, 顶透赖无 <方> [静] ھەۋەسەتۋەت

的龌龊鄙卑, 的劣卑, 的流下 [静] ھەۋەسەكەش

شەخسى مەنپەئەت يولىدا تولىمۇ ھەۋەسەكەشلىشىپ كەتتى. ھەۋەسەكەشلىرى

. 鄙卑分十得变益利人个了为人

径行鄙卑, 径行流下 [静] ھەۋەسەكەشلىك

事流下干, 当勾鄙卑搞 ھەۋەسەكەشلىك قىلماق

下见 ھەۋەسەكويى

ھەۋەسەكويىغا چۈشمەك ھەۋەسەكويىغا چۈشمەك

بر مەيدان قىسقا ئېلىشتىن كېيىن, ھەۋەسەكويىغا چۈشمەك

暂短场一. ھەۋەسەكويىغا چۈشمەك. ھەۋەسەكويىغا چۈشمەك

静平也“长首”位那, 了复恢序秩议会, 后之斗争的

. 了下了

态动使的 «ھەۋەسەمەك» ھەۋەسەلمەك

态动使的 «ھەۋەسەشمەك» ھەۋەسەشتۈرمەك

人佳: قىز ھېيتلىق كىيىملەر بىلەن تېخىمۇ ئېچىلىپ پەردە
 光加更, 装盛的日节上披娘姑. ھەۋەسەكەشلىرى

. 般一女仙同如, 人照彩

袍长(襟对领无族尔吾维) [静] ھەۋەسەكەشلىك

的袍长无 [静] ھەۋەسەكەشلىك

用袍长做②的袍长有, 的袍长穿① [静] ھەۋەسەكەشلىك

布的袍长做 رەخت : ~ رەخت

郁理们我: 仙天, 女仙① [静] ھەۋەسەكەشلىك

~ 郁理们我: 仙天, 女仙① [静] ھەۋەسەكەشلىك

一仙天同如, 凡非丽美, 貌月容花得长娘姑. ھەۋەسەكەشلىرى

人佳, 人丽, 女美, 人美②. 般

پرەششان ① [静] ھەۋەسەكەشلىك

利们我: 落八零七, 纷纷乱, 乱混, 乱零① [静] ھەۋەسەكەشلىك

心, 郁忧, 安不②. 形势乱混的援无立孤人敌了用

郁忧情心, 佳不绪心 ~ كۆڭلى : 定不神

意烦心, 乐不闷闷, 佳不绪心 ھەۋەسەكەشلىك بولماق

. 兴扫, 乱 ھەۋەسەكەشلىك: 兴扫, 乱

. 的好不是乐不闷闷就评批到受一

闷使, 乱意烦心使, 定不神心使 ھەۋەسەكەشلىك قىلماق

兴扫使, 乐不闷 ھەۋەسەكەشلىك: 兴扫使, 乐不闷

兴扫好我让话长的味乏那他. ھەۋەسەكەشلىرى

ھەۋەسەكەشلىك ھەۋەسەكەشلىك: 感伤, 郁忧, 愁忧 [静] ھەۋەسەكەشلىك

كۈن ئۇنىڭغا بىر يىلدەك بىلىندى. ھەۋەسەكەشلىرى

. 年一是象就他于对

木女仙, 木瓣多叶齿 <植> [静] ھەۋەسەكەشلىك

پەرياد (پەريادى) [静] ھەۋەسەكەشلىك

ئانىسىدىن توساتتىن ئايرىلغان سەببىلەرنىڭ پەريادى پەلەككە يەت.

. 天连声啾号子幼的母慈去失然突. ھەۋەسەكەشلىرى

پەرياد چەكەمەك ھەۋەسەكەشلىك: 叹短吁长, 气叹声唉, 叹哀

باشتا بىر ئۆلۈم, ئارتۇقچە پەرياد چېكىش ھەۋەسەكەشلىرى

. 叹哀份过要必有没, 死一

息叹, 叹哀, 号哀 ھەۋەسەكەشلىك قىلماق

پەرياد كۆتۈرمەك = ھەۋەسەكەشلىك قىلماق

پەرياد ئۇرماق = ھەۋەسەكەشلىك چەكەمەك

要想, 算打, 备预, 备准 <方> [动] ھەۋەسەكەشلىك

پەزىلەت ① [静] ھەۋەسەكەشلىك

پەزىلەت ① [静] ھەۋەسەكەشلىك: 守操, 操情, 行品, 格品, 质品, 德品

پەزىلەت ① [静] ھەۋەسەكەشلىك: 守操, 操情, 行品, 格品, 质品, 德品

人派正, 子君人正

پەزىلەتسىز [静] ھەۋەسەكەشلىك: 的下低格品, 的好不质品

پەزىلەتلىك [静] ھەۋەسەكەشلىك: 的惠贤, 的良优德品, 的尚高格品

پەلىدىن <纺>〔静〕 丁立凡

پەم (پەمى) 〔静〕 ① 谋智，识见，计心： ~ بىلەن ئالماق <谚> / 取智 ھەر ئىشقا ~ كېرەك، ئۆتۈككە چەم . <谚> ، 窍绝， 招高②。 掌靴配要子靴做， 谋智用要事做。 计妙： ئۇنىڭ پەمى بار ئىكەن . (法办有) 招高有挺他。 ③ 摸估， 计估， 量估： مېنىڭ پەمىچە، ئۇ بۈگۈن كېلىپ قالدۇ . 来会天今他计估我。 ④ <转> 巧， 巧灵， 巧 . 妙： ~ بىلەن ئىشلىمەك / 干巧 ~ بىلەن كۆتۈرمەك 举巧， 抬

پەم قىلماق 计估， 摸估， 白明弄： ئۇ يېقىن كېلىپ قاراپ، ھېلىقى ئادەمنىڭ سىجىتقا سەل - پەل ئوخشايدىغانلىقىدىكى پەم قىلدى . 白明弄才看一近走他 . 米像点有人那， 提吉

پەم - پاراسەت 〔静〕 慧智， 谋智， 奇才： خەلق ئاممىسىنىڭ پەم - پاراسەتنى جارى قىلدۇرماق 挥发 群众民人

پەم - پاراسەتسىز 〔静〕 的谋智无， 的钝愚

پەم - پاراسەتسىزلىك 〔静〕 的谋智无， 的钝愚

پەم - پاراسەتلىك 〔静〕 的慧智， 的明聪， 的悟颖， 的足， 的谋多智

پەمىسىز 〔静〕 的谋智无， 的钝愚： ~ پەلمەيدىن يىقىلار . <谚> 的钝愚 会也阶台下人的 摔跤

پەمىسىزلىك 〔静〕 的谋智无， 的钝愚

پەملەتمەك «پەملىمەك» 的态动使

پەملەشمەك «پەملىمەك» 的态同共

پەملەنمەك «پەملىمەك» 的态动被

پەملىك 〔静〕 的慧聪， 的智机， 的灵机， 的伶俐， 的心有 的眼： ~ بالا 子孩的灵机 / ئۇ خېلى ~ ئادەم . 是他

人有 个 心眼 的儿

پەملىمەك 〔动〕 ① 摸估， 量估， 度揣， 测揣， 摸揣

悟： پەملىشىچە، بۈگۈن يامغۇر يېغىپ قالارمىكەن . 摸揣我 雨下能可天今 ② 伺机： پەملىپ تۇرۇپ ئەدىبىنى بەرمەك 使心小 ③ 治整机伺 慎谨： پەملىپ ئىشلەتمەك 小心

用 / 伺机整治 ③ 小心 谨慎 说话 谨慎

پەمىدۇر 〔静〕 <植> 柿红西 茄蕃

پەمىدۇر دۈملىمىسى <食> 柿红西闷火 (尔吾维) 葱洋， 米大熟， 油尾羊， 肉羊， 柿红西用， 品食族

然 黑糊椒， 清油， 食盐等制 (成)

پەمىدۇر قىيامى <食> 茄蕃酱

پەمىدۇرلۇق 〔静〕 ① 加的茄蕃有， 的茄蕃有： ~ قورۇما 茄蕃 ② 茄蕃的炒菜 / ~ سۇيۇقئاش 饭汤的茄蕃

پەلسەپىۋازلىق قىلماق 谈其夸夸， 论阔谈高 著学哲 〔静〕 的学哲： ~ / 点观学哲 著作学哲 〔静〕 的学哲

پەلسەپىۋى تەبىر <哲> 义定学哲

پەلسەپىۋى قائىدە <哲> 理原学哲

پەلسەپىۋى گرامماتىكا <语> 法语理哲

پەلسەپىۋى ماتېرىيالىزم <哲> 主义物唯学哲

پەلسەپىۋى نۇقتىئىننەزەر <哲> 点观学哲

پەلسەپىۋى ئويدۇرما <哲> 说臆学哲

پەلسەپىۋى ئۇقۇم <哲> 念概学哲

پەلسەپىۋى ئېتىقاد <哲> 仰信学哲

پەلسەپىۋى ئىدىئالىزم <哲> 义主心唯学哲

پەلەكەت <方>〔静〕 等劣， 劣， 坏

پەلكۈچ 〔静〕 棉花棉， 扞棉

پەلكۈچلىمەك ① 〔动〕 拨 (子捻灯油) ② (棍花棉用) 抹， 涂

پەللى ① 〔静〕 级， 阶台， 级梯 <体> ② 跑起 线终： 跑起 秤 ③ 点终达到 点终

پەللىدىن چىتماق / 跑起 点终达到 点终 ④ 盘平天 峰高， 峰顶， 点极， 点顶 ⑤ 峰洪 的学科 峰顶的 / 峰顶的 (تاشقىن)

پەللىنىڭ يۇقىرى پەللىسى ④ 盘平天 峰高， 峰顶， 点极， 点顶 ⑤ 峰洪 的学科 峰顶的 / 峰顶的 (تاشقىن)

پەللىسى ⑤ 峰洪 <医> 位穴： يىغىنە سانچىلىدىغان ~ 刺针 位穴的

پەللى تۈگۈنچىلىرى <医> 穴腧

پەللى يوپۇرماق <植> 叶子

پەللىك <方>〔静〕 股屁， 部臀

پەللىمە <艺>〔静〕 滑

پەللىمە ئاۋاز <艺> 音滑

پەللىمۇپەللى 〔静〕 级逐 节节： ~ ئۆزلىگەن ئېتىز قىر . 埂田的高升级逐 级

级逐 节节 级逐 埂田的高

پەلپەتەش ① 〔静〕 的虎虎马马 的理条无， 的槽八七乱

的叶大枝粗， 的 ② 虎虎马马 的心经不漫： ~ ئىش 的率草， 的草潦 ③ 人的虎虎马马 ④ 事的 率草 ⑤ 的倒三颠 ⑥ 的率草 ⑦ 的倒三颠 ⑧ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

的率草 ② 人的虎虎马马 ③ 事的 率草 ④ 的倒三颠 ⑤ 的率草 ⑥ 的倒三颠 ⑦ 的事从

پەلپەتەشلىك ① 〔静〕 的虎虎马马 的理条无， 的槽八七乱

的叶大枝粗 ② 草潦 ③ 心经不漫， 率草

造构格窗 <地> پەنجىرىسىمان تۈزۈلمە
 格做②的窗叶百有，的窗子格有①〔静〕 پەنجىرىلىك
 的窗子
 二尔吾维)尔吉潘 <艺>〔静〕 پەنجىگاھ (پەنجىگامى)
 (曲套五第姆卡木十
 态动使的 «پەنجىلىمەك»² پەنجىلەتمەك
 态同共的 «پەنجىلىمەك»² پەنجىلەشمەك
 态动被的 «پەنجىلىمەك»² پەنجىلەنمەك
 ~ ڪەڭ 的蹠有，的趾有〔静〕 پەنجىلىك
 蹠脚大 پۈت ڪەڭ ~ 掌手大 قول
 پەنجىلىمەك¹ 线纬紧收〔动〕 گۈلنار توفۇۋاتقان گىلىمىنى
 尔娜丽古 سۈپەتلىك چىقىرىش ئۈچۈن قۇرۇقۇر پەنجىلىدى .
 线纬紧收地行行一，好量质毯地的织在正使了为
 پەنجىلىمەك² 实压〔动〕 يانتاقلارنى دەسسەپ، چىڭداپ ~
 实压刺骆驼把 پەند
 善劝，诫劝，谕劝〔静〕 پەند
 书谕劝，书善劝〔静〕 پەندنامە
 劝规，谕劝，诫劝，说劝，告劝〔静〕 پەند - نەسەھەت
 劝规 پەند - نەسەھەت قىلماق
 告劝，说劝，诫劝，谕劝،
 پەندۈرمەك <方>〔动〕 待期使，望眺使
 پەندىيات 语用的过悔，改悔示表〔叹〕 ~، ئىككىنچى
 قىلمايمەن . 了干不再后以我，了悔后
 پەندىيات دېمەك 悔忏 خەلقئالەم ئالدىدا ~
 悔忏
 پەنساد <古>〔静〕 迪沙潘 (目头的人百五，衙军)
 پەنشۇناس 家学学科〔静〕
 پەنشۇناسلىق 学学科〔静〕
 پەنلەشمەك «پەنلىمەك» 态同共的
 پەنلەنمەك «پەنلىمەك» 态动被的
 پەنلىمەك 哄欺，计算，骗哄〔动〕 خېرىدارنى پەنلەيمەن
 دەپ، ئۆزىنى پەنلەپتۇ . 去进计算己自把反，客顾骗想
 了 .
 پەن - مەرىپەت 化文学科〔静〕 ~ ئەنئەنىسى 之学科
 统传
 پەننىي 的学科〔静〕 ~ ساۋات 识常学科
 پەننىي بىلىم 识知学科
 پەننىي مەكتەپ 学新，校学式新，堂学式新
 پەننىيلەشتۈرمەك «پەننىيلەشمەك» 态动使的
 پەننىيلەشتۈرۈشمەك «پەننىيلەشتۈرمەك» 态同共的

地
 پەننىلەشتۈرۈشمەك 茶红〔静〕
 پەن¹ 科学，学科〔静〕 تەبىئىي ~ 学科然自 / 科理، ئىج-
 تىمائىي ~ 学科会社، 科学، 学科
 پەن پەلسەپىسى <哲> 学哲学科
 پەن تارىخشۇناسلىقى 学史学科
 پەن تەتقىقاتى 究研学科
 پەن جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社学科
 پەن قارشى <哲> 观学科
 پەنلەر ئاكادېمىيىسى 院学科
 پەن لوگىكىسى <逻> 学辑逻辑科
 پەننى ئومۇملاشتۇرۇش 普科，学科及普
 پەن ئېستېتىكىسى <文> 学美学科
 پەن ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经学科
 پەن² 板木，板〔静〕
 پەن زاۋۇتى 厂板木
 پەنەركە 板合三，板合胶〔静〕
 پەنەركە زاۋۇتى 厂板合胶
 پەنت 招花，谋计，策计〔静〕 ئالدىرىما، بىر پەنتىم بار، ئۇ-
 نى شۇنىڭ بىلەن جايلەيمەن . 拾收以可，计一有我，急别你
 他 .
 پەنتىگە چۈشمەك <成> 套圈中，计中
 پەن - تېخنىكا 术技学科〔静〕
 پەن - تېخنىكا ئاتالغۇسى <语> 语术技科
 پەن - تېخنىكا ئاخباراتى 报情技科
 پەن - تېخنىكا خادىمى 员人技科，员人术技学科
 پەن - تېخنىكا قانۇنشۇناسلىقى <法> 学法技科
 پەن - تېخنىكا ئىستاتىستىكىسى 学计统术技学科
 پەن - تېخنىكا كىتابلىرى 籍书技科
 پەن - تېخنىكىلىق 的技科，的术技学科〔静〕
 پەنجە¹ 掌①〔静〕 蹠: قول پەنجىسى / ~ سۆڭىكى 趾
 骨 儿爪，爪脚，子爪② 托خۇ پەنجىسى 子爪鸡 / بۈركۈت
 پەنجىسى 爪鹰③ 束: 束，捆小 ~ يانتاق 一 驼骆驼捆小
 刺
 پەنجە² 子梳铁的线纬物织实打 <手>〔静〕
 线纬收 پەنجە ئۇرماق
 پەنجە³ 棉木 <植>〔静〕
 پەنجىتار (پەنجىتارى) 琴弦五، 儿它吉潘 <艺>〔静〕
 پەنجىرە 杆桤②窗叶百，窗格花，子格窗①〔静〕
 پەنجىرىسىمان 的状格窗〔静〕

毛羽，羽〔静〕² پەي²

球毛羽 <体> توپ پەي توپ

画毛羽 <手> رەسىم پەي رەسىم

杨黄叶落 <植> شەمشات پەي شەمشات

蛾羽 <动> قانات پەرۋانە پەي قانات پەرۋانە

笔毛羽 قەلەم پەي قەلەم

头枕毛羽 ياستۇق پەي ياستۇق

萝茛叶羽 <植> كامۇك پەي يوپۇرماقلىق كامۇك

下见 پەي - پەي

行跳腿单 پەي - پەي ئەتمەك

兵士排一 排 <军>〔静〕³ پەي³ بر ~ ئەسكەر

时握掌，机时住抓 تۇتماق پەيتىنى تۇتماق: 机时①〔静〕

利有 ~ پەيتىنى قولدىن بەرمەك بەرەك / پايدىلىق / 机

头关，刻时，节时，候时②机时 ئۇ دەل پەيتىدە كەلدى.

刻时机危 ~ خەتەرلىك / 候时是正的来他

头关急紧 ~ جىددىي / 刻时键关 ~

到已机时，熟成机时 پەيت كەلمەك

标指点时 <经> پەيت كۆرسەتكۈچى

机伺，机时待等 پەيت كۈتمەك

的时瞬〔静〕 پەيتلىك

度速时瞬 <物> پەيتلىك تېزلىك

车马轮四的蓬带〔静〕 پەيتون

长排 <军>〔静〕 پەيچاك

裤内 <方>〔静〕 پەيجەمبى

行)②牌照①〔静〕 پەيجۇ (پەيجۇبۇم، پەيجۇيۇك، پەيجۇسى)

照执(车

上不数，格够不 <成> پەيجۇسى يوق

下见 پەيدا

新生产 ~ تاماشىبىنلارنىڭ كۆز

盾矛生发 ~ زىددىيەت / 趣兴生产 ~ ھەۋەس / 难困的

挑，起引，生产使，生发使，现出使 پەيدا قىلماق

纠起挑 ~ ماجرا / 疑怀起引 ~ گۇمان / 造制，起

难困造制 ~ قىيىنچىلىق / 纷

پەيدىنىپەي 地渐渐，地步逐，地渐逐〔静〕 ~ ئىلگىرىلد.

善改步逐 ~ ياخشىلانماق / 进渐序循，进前步逐

پەيز 彩精，亮漂，丽美，好美，美①〔静〕 ~ بۇ قالتىس

幅这 ~ ئىكەن. 了美太方地个这 ~ ئىكەن. بۇ رەسىم ~ ئىكەن.

了亮漂太花朵这 ~ ئىكەن. 了美真画

了亮漂太花朵这 ~ ئىكەن. بۇ گۈل بەك ~ ئىكەن. ناھايتى ~

思意有，趣风②歌的听好常非

态动被的 «پەننىيە شتۇرۇلمەك» پەننىيە شتۇرۇلمەك

化学科〔动〕 پەننىيە شەمەك

视重 پەننىيە شەمەك: 性学科〔静〕 پەننىيە شەمەك بەرمەك

性学科

膜胃刍(的牛小乳初)〔静〕 پەنرمايە

边贴〔静〕 پەۋاز: جاپاننىڭ پەۋەزى پەۋاز / 边贴的服衣

边贴绒平 ~

پەۋاز تىكەمەك = پەۋازلىماق

儿泡眼肉，泡眼肿 قاپاق پەۋاز قاپاق

态动使的 «پەۋازلىماق» پەۋازلىتىماق

态同共的 «پەۋازلىماق» پەۋازلىشماق

态动被的 «پەۋازلىماق» پەۋازلىنىماق

衣给 ~ چاپاننى ~ 边锁，边沿，边贴上〔动〕 پەۋازلىماق

边锁服

满满得装 قاپچانغان ئاشلىق ~ 当当满满〔静〕 پەۋەس

水桶两的当当满满 سۇ ئىككى چىلەك ~ / 食粮 的当当

的常非，的殊特，的别特〔静〕 پەۋقۇلئاددە: ~ ئەھۋال

功等特立 كۆرسەتمەك ~ 况情殊特

使特 ئەلچى پەۋقۇلئاددە

星巨超 <天> چوڭ يۇلتۇز پەۋقۇلئاددە

波常非 <水> دولقۇن پەۋقۇلئاددە

因特 <医>〔静〕 پەۋقۇلئاددە سەۋەب

法常非 <法> قانۇن پەۋقۇلئاددە

会大表代常非 قۇرۇلتاي پەۋقۇلئاددە

会员委常非，会员委别特 كومىتېت پەۋقۇلئاددە

频高超 <物> چاستوتا پەۋقۇلئاددە

性殊特〔静〕 پەۋقۇلئاددىلىك

腱，筋〔静〕 پەي¹: سوزۇلماق / 筋了抽 ~ تارتىشماق

牵疼，筋抽

射反腱 <理生> پەي رەڧلىكىسى

鞘腱 <理生> پەي غىلىپى

پەيىدە بولماق <成> 算打，算打，算谋，谋蓄

取获谋蓄 ~ ئۆردەكنىڭ گۆشىنى يە.

鹅打要还，肉子鸭吃 <谚> . بول. غازنىڭ پەيىدە بول.

意注的 (展发步一下着想应还，时事件一做喻比) 意注的

算盘，谋蓄，划谋 <成> پەيىدە يۈرمەك

追踪，踪跟① <成> پەيىگە چۈشمەك: ئوۋچى

注打，求追②. 狸狐踪追人猎. تۈلكىنىڭ پەيىگە چۈشتى.

意注的娘姑了打他. ئۇ قىزنىڭ پەيىگە چۈشتى.

骨断筋抽 <成> پەيىنى قىرغىماق

石岩性塑 <地> پلاستىكىلىق جىنس
 性塑可 پلاستىكىلىق خۇسۇسىيەت
 层地性塑 <地> پلاستىكىلىق يەر قاتلىمى
 唱②片铔 پلاستىكىسى سنەك: 片薄①〔静〕 پلاستىكىلىق
 片
 پلاكات = لوزۇنكا
 虫涡真 <生>〔静〕 پلانارىيە
 家国主义本资②园植种，场植种①〔静〕 پلانتاتسىيە
 业植种，业企业农大(的)
 行星 <天>〔静〕 پلانېتا
 馆天假，厅象天②仪像天① <天>〔静〕 پلانېتارىيە
 家学星行 <天>〔静〕 پلانېتاشۇناس
 学星行 <天>〔静〕 پلانېتاشۇناسلىق
 机翔滑 <体>〔静〕 پلانېر
 手机翔滑〔静〕 پلانېرچى
 何几面平 <数>〔静〕 پلانېمېترىيە
 松石 <生>〔静〕 پلائون
 论成火 <地>〔静〕 پلوتونىزم
 片底，片胶〔静〕 پليونكا
 计量雨 <气>〔静〕 پليۇۋىئوگرافى
 皮牛，话大〔静〕 پونا
 پو ئاتماق، 牛吹، 话大说: ھەممىنى بىلىمەن دېگەننىڭ
 پو ئاتىنىڭ! 牛吹是就道知都么什说你!
 烟油，气热，气蒸 <方>〔静〕 پو²
 炮 <方>〔静〕 پو³
 祭司，士教，师牧，甫神，父神 <宗>〔静〕 پوپ
 子个矮，子胖 <方>〔静〕 پوپاي
 衣毛，衫毛棉〔静〕 پوپايكا
 的衣毛穿不，的衣毛无〔静〕 پوپايكىسىز
 的衣毛穿，的衣毛有〔静〕 پوپايكىلىق
 包书，包件文〔静〕 پوپىكا
 绸府 <纺>〔静〕 پوپلىن
 诈讹，吓恫，唬诈，吓恐，唬吓，吓威〔静〕 پوپوزا
 诈讹，吓恐，唬吓，吓威 قىلماق پوپوزا
 者诈讹，者吓恐，者胁威〔静〕 پوپوزمچى
 鞋便底平，鞋便底软②鞋儿婴①〔静〕 پوپۇچ
 实压，实踩，紧踩 <方>〔动〕 پوپىلماق
 پونا〔静〕 پونا: 带腰布系 باغلىماق ~ / باغلىغاننىڭ
 ھەممىسى ئەر ئىكەن، چاچ تارىغاننىڭ ھەممىسى خوتۇن.
 是都不的子辨梳，汉子男是都不的带腰系 <谚>

<物>②柱棱，柱角，体柱角<数>①〔静〕 پرئزما
 板色七，镜棱
 (家险探国俄)基斯尔瓦捷利普〔静〕 پرئىۋالىسكى
 马野氏普 <动> پرئىۋالىسكى ئېتى
 羚原氏普 <动> پرئىۋالىسكى بۆكىنى
 黄麻氏普 <植> پرئىۋالىسكى چاكاندىسى
 口港，头码，埠船 <交>〔静〕 پرستان (پرستانى)
 员店，员货售，员业营〔静〕 پرىكازچىك
 下见 پرىمات
 目长灵 <生> پرىماتلار ئەترىتى
 机印打 <电>〔静〕 پرىنتېر
 则原持坚 تۇرماق چىك: 则原〔静〕 پرىنسىپ
 则原讲，的性则原〔静〕 پرىنسىپال
 ~ / 人的则原讲，人的强性则原 ئادەم ~ / 题问性
 误错性则原 خاتالىق
 则原讲，性则原〔静〕 پرىنسىپاللىق
 妥的则原无 ~ مۇرەسسە: 的则原无〔静〕 پرىنسىپسىز
 协
 则原讲不，则原无〔静〕 پرىنسىپسىزلىق
 则原讲不 قىلماق پرىنسىپسىزلىق
 ~ / 别区则原 ~ پەرق: 的则原〔静〕 پرىنسىپلىق
 题问则原 ھەسەلە
 收验，验检〔静〕 پرىيوم
 收验，验检 قىلماق پرىيوم قىلماق: بۇ شىركەت ئۇرۇقلۇق پرىيوم قىلىش بويىچە بىر يۈرۈش قاتتىق تۈزۈم ئورناتتى. 公个这
 司建立一了套严格的子种检验制度。
 员收验，员验检〔静〕 پرىيومچى
 体子离等 <物>②质生原 <生>①〔静〕 پلازما
 白蛋浆血 <生> پلازما ئاقسلى
 云体子离等 <气> پلازما بۇلۇتى
 膜质 <生> پلازما پەردىسى
 率频体子离等 <物> پلازما چاستوتىسى
 素浆胞 <动>〔静〕 پلازمېت
 粒质 <生>〔静〕 پلازمىد
 体质 <生>〔静〕 پلاستىد
 布胶②膏皮橡 <医>④〔静〕 پلاستىر
 胶塑，料塑〔静〕 پلاستىكا
 塑可，性塑〔静〕 پلاستىكىلىق
 土凝混料塑 <建> پلاستىكىلىق بېتون
 管料塑 تۇرۇبا پلاستىكىلىق

资邮，费邮 پوچتا ھەققى

号(代)刊局邮 پوچتا ۋاكالت نومۇرى

局邮，局政邮 پوچتا ئىدارىسى

件邮 پوچتا يوللانمىسى

业事电邮 ىشلىرى ~ 电邮 [静] پوچتا - تېلېگراف

务业电邮 پوچتا - تېلېگراف كەسپى

局电邮 پوچتا - تېلېگراف ئىدارىسى

<经> پوچتا - تېلېگراف ئىقتىسادشۇناسلىقى

学济经电邮

پوچتاليون = پوچتكەش²

پوچتاليونلۇق = پوچتكەشلىك

پوچتاليونلۇق قىلماق = پوچتكەشلىك قىلماق

所政邮，局邮 [静] پوچتاختانا

夫车(的车篷轮四赶) [静] ¹ پوچتكەش

差邮，员递邮 [静] ² پوچتكەش

作工递邮 [静] پوچتكەشلىك

员递邮当 پوچتكەشلىك قىلماق

工迹字 پوچىركا 迹笔，迹字 [静] پوچىركىسى چىرايلىق

迹笔对 پوچىركىنى سېلىشئورماق / 整

定鉴迹笔 <法> پوچىركا باھالماق

王大牛吹，家牛吹 [静] ¹ پوچى

镬嘴鹤 <矿> [静] ² پوچى

牛吹 [静] پوچىلىق

话大说，牛吹 پوچىلىق قىلماق

徒之色好，之色好 [静] پوخۇر

褒猥，色好 [静] پوخۇرلۇق

女妇褒猥 ~ ئايالارغا 褒猥 قىلماق

بودوپولوكونك = جۇشياۋ

松汉罗 <植> [静] بودوكارپۇس

松汉罗 <植> بودوكارپۇس قارىغىيى

虫跳 <动> [静] بودۇرا

缝中，栏底(的纸报)②壁护，裙墙① [静] بودۇال

(刑酷种一的教兰斯伊)死打石乱 <方> [静] بودىماق

朽 پورا¹ [静] ① 的了糠，的心的空，的了朽

② 卜萝糠 ~ / 墩木的心的空 كوتەك ~ / 木

的胖虚个一是他 . ئادەم . 的胖虚 <转>

瘦树桑 پورى ئۈجمە . 人

色褐木，色木朽 پور رەك

子冲(的心空部尖) پور سۈمبە

胖虚 پور سېمىز

。人女

(舞邀此以中甫来西麦)带腰投 پوتا سالماق

腰掷投女男中甫来西麦)戏游带腰传 پوتا ئويۇنى

(戏游的带腰传后背在，圈一成一围童儿或舞邀带

舞带腰 <艺> پوتا ئۇسسۇلى

粉金 [静] پوتال

粉金上，粉金抹涂 پوتال بەرمەك

的粉金了上，的粉金涂 [静] پوتاللىق

间之台炮个两)程②楼岗，楼炮，台炮 ① [静] پوتەي

(里华十于等约)路程一 پول ~ بر (离距的

花灯，花烛③絮(的杨柳)②涕鼻① [静] پوتلا

絮吐(柳杨) پوتلا چىقارماق

的状态絮 [静] پوتلىسىمان

序花状絮 <植> پوتلىسىمان گۈل رېتى

电，器位电，计差势电 <机> [静] پوتېنسىيومېتىر

计位

位电，势电，位，势 <化，物> ① [静] پوتېنسىيال

势位②

全势 <物> پوتېنسىيال توسۇق

射散势 <物> پوتېنسىيال چېچىلىش

数函势 <物> پوتېنسىيال فۇنكسىيە

阱势 <物> پوتېنسىيال قۇدۇق

力势有 <物> پوتېنسىيال كۈچ

能位，能势 <化，物> پوتېنسىيال ئېنېرگىيە

用带腰做②的带腰布有，的带腰布系① [静] پوتىلىق

布的用带腰做 的: رەخت ~

炮鞭放 ~ ئاتماق 炮鞭，竹爆 [静] پوجاخرا

车马轮四(的子蓬动活带，椅座有) [静] پوچتا¹

پوچتا² [静] ① 政邮: ~ بوتكىسى 亭邮② 件邮: بۈگۈن

~ كەلدى . 了件邮来天今 . 局邮③ . مەن بۈگۈن پوچتىغا

باردەم . 了局邮去天今我

پوچتا ئاپتوموبىلى 车邮

پوچتا پاراخوتى 船邮

پوچتا بېرىۋوتى 汇信，汇邮

پوچتا تامغىسى 戳邮

پوچتا جۇغراپىيىسى <地> 学理地政邮

پوچتا ساندۇقى 箱邮

پوچتا كەپتىرى <体> 鸽信

پوچتا ماركىسى 票邮

پوچتا نومۇرى 码编政邮

屁马拍〔静〕 پورداقچىلىق
 屁马拍 پورداقچىلىق قىلماق
 塞活<机>〔静〕 پورشېن
 头塞活 پورشېن بېشى
 销塞活 پورشېن چۈلۈكى
 杆塞活 پورشېن دەستىسى
 环塞活 پورشېن ھالقىسى
 的式塞活，的塞活有〔静〕 پورشېنلىق
 泵式塞活 پورشېنلىق پومپا
 表力压式塞活 پورشېنلىق مانومېتىر
 机动发式塞活 پورشېنلىق موتور
 岩斑<矿>〔静〕 پورفرىر
 岩玢<地>〔静〕 پورفرىست
 软松②棒木(的用跟后靴钉)<手>①〔静〕 پوركاپ
 路土的软松 يول توپلىق ~
 喇叭<矿>〔静〕 پورفرىن
 态动使的«پورلاشماق» پورلاشتۇرماق
 卜萝。了(心空)朽树。了糠
 了(心空)朽树。了糠
 马纹花状凸带 جۈجەي ~: 的纹花状凸带〔静〕 پورلۇق
 子嚼
 书淫<文>〔静〕 پورنوگرافىيە
 پوروخ = مىلىق دورسى
 碗木，罐木小<方>〔静〕 پورۇچ
 〔声沸水〕啍咕〔模〕 پورۇق
 啍咕水。啍咕啍咕〔模〕 پورۇق - پورۇق
 了开地啍咕
 پورۇقشماق = پورۇقلىماق
 态动使的«پورۇقلىماق» پورۇقلىتماق
 响作啍咕〔动〕 پورۇقلىماق
 了开地啍咕啍咕水的里锅。ندى
 ②贏賭示表上向都面凸子色骨踝羊只四①〔静〕 پوزا
 状醉烂
 泥如醉烂，醉烂<成> پوزا بولماق
 醉灌<成> پوزا قىلماق
 木节盐<植>〔静〕 پوزمان
 蕨盖蹄<植>〔静〕 پوزنەك¹
 堆<方>〔静〕 پوزنەك²
 子电阳<物>〔静〕 پوزىترون
 地阵<军>①〔静〕 پوزىتسىيە

纹花状凸(的上器铜)<手>〔静〕 پور²
 土凝混沫泡<建> پور بېتون
 纹花状凸出敲器铜给<手> پور قاقماق
 钉图，钉铆 پور مىخ
 盒木的盐或料调盛(的制剂)<方>〔静〕 پوراچ
 پورەك¹ 蕾蓓，蕾花①〔静〕 قىزىل گۈلنىڭ
 发头的松蓬 چاچ ~: 松蓬②蕾花玫瑰 پورنى
 饕粮粗<方>〔静〕 پورەك²
 放待苞含，朵骨花结，蕾花结〔动〕 پورەكلىمەك
 放待苞含花玫瑰。گۈل پورەكلىدى
 软松 ~: 的散松，的软松，的松疏①〔静〕 پورپاك
 子乱，乱骚，事闹<转>②地土的
 土浮 پورپاك توپا
 پورپاك چىقارماق = پورپاك كۆتۈرمەك
 پورپاك قىلماق = پورپاك كۆتۈرمەك
 پورپاك كۆتۈرمەك 事滋，事闹
 پورپاك سالماق = پورپاك كۆتۈرمەك
 田的松疏质土 ~ ئېتىز ~: 的松疏质土〔静〕 پورپاخلىق
 地
 岸口，埠港，口港〔静〕 پورت¹
 稅港<经> پورت بېجى
 用费口港<经> پورت خىراجىتى
 区地岸口 پورت رايونى
 入收口港<经> پورت كىرىمى
 费务港<交> پورت ھەققى
 〔音声的水冒或气排〕啍味，刺刺，啍扑〔模〕 پورت²
 〔声突突(的气排车汽，车托摩)〕〔模〕 پورت - پورت
 声味扑(的水冒或气喷)
 پورتىدە 〔静〕 پورت - پورت 声一地味，声一啍扑
 来出了喷声一啍扑
 画像肖<艺>②像肖物人<文>①〔静〕 پورتىت
 写描像肖 پورتىت تەسۋىرى
 影摄像肖 پورتىت فوتوگرافىيىسى
 子夹皮，夹钱，包钱〔静〕 پورتىمان
 پورتۇچكا = ماۋادان
 人牙葡萄〔静〕 پورتۇگال
 的式牙葡萄②语牙葡萄①〔静〕 پورتۇگالچە
 痿阳③者患气疝②囊阴<理生>①〔静〕 پورداق
 脸没皮没，皮脸厚<骂> پورداق يۈز
 精屁马<骂>〔静〕 پورداقچى

的余有事

革心洗，子摊烂拾收 <成> پوقنى ئېرىغدىماق
面

پوقى يۇقماق = پوقغا تېيلىماق

胡，黑道白说，粪喷嘴满 ① <成> پوق بېمەك
胡别！头跟栽，事错做，子岔出②道八说
！道八说

子脖大，病子脖大，大肿腺状甲 <医>①〔静〕 پوقاق
苞打，穗孕 <农>②(病子脖大患)

پوقاق بولماق <农> 苞打，穗孕
。了穗孕子麦 . بوپتۇ .

羚喉鹅 <动> پوقاق بۇكەن

兰眼凤，莲眼凤 <植>〔静〕 پوقاقكۈل

小<呢，儿>②工粪运，工洁清所厕①〔静〕 پوقچى
戏把小，巴巴

پوقلاشماق «پوقلماق» 态同共的

پوقلماق [动] 臭搞 (地扫誉名人使前面人众在)

پوك [模] 扑，扑，扑，叨，叨； ده رختن بر تال ئالما ~
到落上树从声一叨啪果苹个一 . چۈشۈپتۇ .
。上地了

پوكان [静] ①子嗟，子嗟； نوخۇ پوكنى ②子嗟鸡
胸，脯 : ئۇ پوكىنى ئۈستەلگە قويغىنچە ئۇيقۇغا كەتتى .
。了着睡就，子桌挨一脯胸他

پوكاندەك قىزارماق (得羞) 赤耳红面

پوكىنىغا باسماق <成> 有己为据 : ئۇ كولىپكىتىپ .
نىڭ مال - مۈلكىنى پوكىنىغا باستى . 己为据产财体集把他 .
。了有

پوكان³ [静] ①(熟半) (果水) ②(浆足灌未) (实)
③(干未) (等服衣)

پوكانچى [静] 户屠，工宰屠

پوكانچىلىق [静] 业宰屠

پوكانچىلىق قىلماق 儿活宰屠干

پوكەي [静] 柜专，台柜，柜铺

پوكەي تۈزۈمى 制员柜

پوكەي نازارەتچىلىكى <经> 督监面柜

پوكەي ھاۋالىسى <经> 托委台柜

پوكەيدى [静] 贩商小

پوك - پوك [模] 通扑，突突，怦怦，腾扑 : يۈرەك ~
سالماق 心跳通扑通扑 / ئوغرىنىڭ يۈرىكى ~
。虚心贼做 <谚>

قولسىدىن ~ كەلمەسلىك 来不干事屁 来 ~ ، - دەيدى
他对爸爸！蛋笨，喂 . دادى ئۇنىڭغا قاتتىق خاپا بولۇپ .
净干不脚手喻④ . 道说地气生常非
干不脚手 ~ گېلى / 人的题问有，人的净干不股屁
净

پوق بولماق <成> 脚马露，丑出 : ئۇنىڭ يۈزى پوق
بولدى . 了尽扫面颜他 .

پوق پاچاق <成> 子呆，人的塌塌疲疲

پوق قورساق <成> ①子肚大，②便便腹大
废囊窝，包

پوق قىلماق <成> 糟搞 : قىلغان ياخشىلىقلىرىڭنى بىر
ئېغىز زىيادە گېپىڭ پوق قىلدى . 一你被，事好切一的做你 .
。了糟搞话的余多句

پوق كۆت 蛋笨 : ماۋۇ ~ نېمە دەۋاتىدۇ؟ 在蛋笨个这
？么什说

پوقنىڭ پۈپۈكىنى بۇزماق <成> 倒帮，事坏
忙

پوقنى ئىككىگە بۆلەلمەسلىك <成> 是一无百
能所无一

پوقى بار <成> 净干不脚手，题问有 : ~ نېمىلەر
不伙家的净干不脚手些那同 . بىلەن ئارىلاشمىغان تۈزۈك .
。好为往来

پوقى چوڭ <成> (孩小指多) 大话

پوقى چىقماق <成> ①题问出，②子岔出，坏累
尽力疲筋，了

پوقىدىن ئۈركۈمەك <成> 胆吊心提 : 安不惶惶，
مۇشۇ كۈنلەردە ئۇ پوقىدىن ئۈركۈپ يۈرۈيدۇ . 成他子日些这 .
。胆吊心提天

پوقىغا تېيلىماق <成> 累连受，连牵受 : ھېچ
ئىشتىن ھېچ ئىش يوق ، ئۇ سەمەتنىڭ پوقىغا تېيلىپ كەتتى .
。累连的提麦赛了受故无白平他

پوقىغا شام قادايدىغان <成> 一不毛不拔的，
鸡

پوقى قاتماق <成> 犟，执固，执，不肯不意执 : ئەمدى
سېنىڭمۇ پوقۇڭ قاتتىمۇ ؟ 吗肯不意执也你在现 ?
پوقى قىڭغىر <成> 缠难，眼心歪 : فاسم تۈز گەپ .
نى ئەگرى چۈشىنىدىغان ~ ئادەم . 当都话好把是木斯喀 .

پوقىنى بوغۇزلىماق <成> 艾自怨自
。人的缠难的话坏成

پوقىنى چېلىپ ئىچىدىغان <成> 足不事成
败，

气脚②癯脚；癯足① <医> پۈت تەمرەتكىسى
 制车行，车刹脚，动制脚① <机> پۈت تورمۇز
 闸轮倒(车行自)②动
 礼抗庭分，角斗心勾 <成> پۈت تېپىشمەك
 ،住撑支②脚住站① <成> پۈت ترەپ تۇرماق
 腰撑，持支
 跑赛足三人二 <体> پۈت چېتىپ يۈگۈرۈش
 归西手撒，腿蹬 <成>② 腿伸① پۈت سۇنماق
 筋蹄 سىگىرى پۈت سىگىرى
 力协心同 <成> پۈتقا پۈت، قولغا قول بولماق
 梗作中从 <成> پۈتقا چېتىق بولماق
 پۈتقا چېتىۋالماق 连牵: ئۇنى نېمىشقا پۈتۈڭغا چېتىۋال.
 دىك؟ 上连牵也他把么什为你？
 子帽高戴，维恭 <成> پۈتقا ھۆل خىش قويماق
 土人子身截半 <成> پۈتى گۆرگە سائىگىلىماق
 背脚 دۈمبىسى پۈت دۈمبىسى
 鸡的子爪了烫像 <成> پۈتى كۆيگەن توخۇدەك
 蚁妈的上锅热像，样一
 (斤公 16.38 于等特普一，位单量重)特普 [静] ۲ پۈت
 柳红，柳桠 <方> [静] پۈتا
 态动使的 «پۈتماق» پۈتاتماق
 态同共的 «پۈتماق» پۈتاشماق
 :疤，子节(的木树)②杈桠，桠枝，杈枝① [静] پۈتاق
 ياغاچنىڭ پۈتقى 木杈的上节子③ <转> 支分 <转> 派支. ش.
 رىئەتتىڭ پۈتقى تولا. 多支分的规教. ④ <转> 子岔，
 病毛
 毛出，子岔出 <转> ② 杈枝长① پۈتاق چىقماق
 子岔了出情事 ~ ئىشنىن ~ 病
 的枝过剪，的子节无，的杈枝无 [静] پۈتاقسىز
 ②木树的多杈枝 <转> 的多杈枝① [静] پۈتاقلىق
 头木的节枝有 ياغاچ ~ 的多节枝，的节枝有
 态动被的 «پۈتماق» پۈتالماق
 肢下，脚腿 [静] پۈت - ئاياغ
 球足踢 [静] پۈتبول <体> : 球足 ~ ئوينىماق
 鞋球足 پۈتبول بەتىنكىسى
 队球足 پۈتبول كاماندىسى
 的腿无，的足无，的脚无 [静] پۈتسىز
 目足无 <生> پۈتسىزلار ئەترىتى
 肢四，脚手 [静] پۈت - قول ~ ماغدۇرسىزلىنىش
 肢四，脚手 [静] پۈت - قولى باغلىنىپ قالماق 脚手住捆 / ئۆز ئۆ-

主地 [静] پومبشچىك
 级阶主地 پومبشچىكلار سىنىپى
 筒浮 [静] پونتون
 积 <植> [静] پونسىروس
 站: ئاشلىق پونكىتى 站粮 / ساقلىقنى ساقلاش
 پونكىتى 站健保 / ئورۇقلاندۇرۇش پونكىتى 站种配 / مال
 دوختۇرلۇق پونكىتى 站兽医 / داۋالاش پونكىتى 站疗医
 目(的中目帐) [静] ۲ پونكىت
 明决 <植> [静] پونۇس
 (一之落部车高古)部罗伏副 <古> [静] پوۋۇرغۇر
 说小篇中 <文> [静] پوۋېست
 文韵 <文> [静] پوئېتىكا
 پوئېزىيە = شېئىرىيەت
 پوئېما = داستان
 学理物 and 家学力，家学数国法)松柏 [静] پوئىسسون
 (家
 布分松柏 <数> پوئىسسون تەقسىماتى
 号括松柏 <数> پوئىسسون ترىنقى
 比松柏 <数> پوئىسسون نىسبىتى
 (家学科国法)叶肃泊 [静] پوئىسبىلېي
 律定叶肃泊 <数> پوئىسبىلېي قانۇنى
 (家学数国法)莱加庞 [静] پوئىسكارېي
 变换莱加庞 <数> پوئىسكارېي ئالماشتۇرۇشى
 群莱加庞 <数> پوئىسكارېي گۇرۇپپىسى
 车火开 [静] پويىز <交> : 车列，车火 ~ ھەيدىمەك
 长车列 پويىز باشلىقى
 票车火 پويىز بېلىتى
 员务乘，员车列 پويىز خىزمەتچىسى
 站车火 پويىز ئىستانسىسى
 评时，论政 <文> [静] پۈبلىتسىتىكا
 脚① [静] پۈت ① : 足，脚 ~ ئوڭ، ئوڭ
 腿 ②. 地之足立无. 脚无. 腿 ②. ئورۇندۇق پۈتى 子凳
 嘴顶(人大跟)②踢① پۈت ئاتماق
 骨趾 <理生> پۈت بارماق سۆڭىكى
 不脚得忙，乱脚忙手 پۈت - پۈتقا تەگمەسلىك
 地沾
 病气脚 <医> پۈت پىشىلغىقى
 带腿绑(的用上篮摇) پۈت تارتقۇ
 身抽②脚缩，脚收① پۈت تارتماق 系关绝断，

话的际边着不 گەپ ~

蛋寡 <畜> بۇچەك تۇخۇم

粒秕 <农> دان بۇچەك

牛牵矮 <植> [静] بۇچەكگۈل

态动使的 «بۇچەكلەشمەك»

بۇچەكلەشتۈرمەك «بۇچەكلەشتۈرمەك»

态动被的 «بۇچەكلەشمەك» 秕变①[动]: شالغا ئۇششۇك تېگىپ بۇچەكلە.

空, 空 <转>②. 了秕都打霜遭子稻. شىپ كەتتى.

文. 泛空, 洞: ماقالىنىڭ ئاخىرى بىرئاز بۇچەكلەشپ قاپتۇ.

空儿点有尾结的章

空②秕①[静] بۇچەكلىك

بۇچىقاق①[静]: ئىشتاننىڭ بۇچىقى / 脚裤

تۈرمەك ②脚裤卷 ③皮的分部该或腿小的类兽

كوچىنىڭ بۇچىقىدىكى دۇكان 店商的角街

气打, 捧吹 <成> بۇچىقاقتىن يەل بەرمەك

بۇچىقاقتا پىت چۈشمەك = پاچاققا پىت چۈشمەك

بۇچىقاق②[静]: 子皮碎①[静]: جۇۋا پىتىنىڭ چۈشمەك

猫花 ②: مۇشۇك ①

بۇچىقلىق [静]: كەك ~ ئىشتان ① 子裤的脚裤大

裤叭喇

بۇچىقلىق ئىشتان 裤装童身连

بۇچۇق①[静] ① 破碰, 的口豁有, 的口缺有, 的口豁有 ~

چىنە ② 碗的口豁有 / 碗的破 ② 锅破 ③ 的塌, 的瘪

子鼻塌 ~

بۇچۇق②[静] <医> 裂唇, 唇兔, 嘴豁: دورام-چۇقىنىڭ

ئاغزى ~ . <谚> 嘴豁变舌学爱

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق [动]: 豁碰, 口缺出碰

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق [动] ① 破碰 (皿器), 边掉碰, 口豁出碰

چىنە بۇچۇقلىماق كەتتى. 边碗了掉碰. چەينەكنىڭ جوغىسى

بۇچۇقلىماق كېتىپتۇ. 了破碰嘴壶. ② (等刃刀) 口缺出碰

بۇچۇقلىماق: 子豁出碰 ③ 了碰头斧

口豁

态动使的 «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق «بۇچۇقلىماق»

بۇچۇقلىماق ① «بۇچۇقلىماق» ② 态复自的 «بۇچۇقلىماق»

态动

بۇچۇقلىماق [动] ① 烤, 烧: كۆكۈش بۇچۇقلىماق

بىمەك ② 吃米玉嫩烤 <转> 磨折, 熬煎: كۈندەشلىك

يۈمىنىڭ خۇشلۇقى پۈت - قولۇمنىڭ بوشلۇقى. <谚> 家自

闲清都脚手, 间空的

بۇتلاتماق «بۇتلاتماق» 态动使的

بۇتلاش [静] ① 子绊使 ② <转> 算暗 ③ 坏使, 碍阻

<谚>. 力阻, 碍障: ئەسكى نامدا قۇشچاق تولا, نامراتقا ~

多碍障头前人穷, 多雀麻上头墙破

بۇتلاشتۇرماق «بۇتلاشماق» 态动使的: ئۇ باھانە تېپىپ مېنى

بۇتلاشتۇرماق. 子绊下我给口借找想他

بۇتلاشماق① «بۇتلاتماق» 态同共的

بۇتلاشماق② [动]: 绊磕, 绊① 头石在绊脚 ~ تاشقا

上 / 绊磕, 碍阻 ② 倒绊 ③ 跟栽, 跤摔

ئىشىغا بۇتلاشما. 事的我碍妨要不你

头: ئۇ بىر قېتىم بۇتلاشماق كېتىپ ھازىرغىچە تۇرالمىۋاتىدۇ.

来起不爬在现到直, 头跟次一了栽他

بۇتلاتماق «بۇتلاتماق» 态动被的

بۇتلاق① [静]: 腿带, 的脚带, 的脚有 ~ جوزا

桌的腿条四

بۇتلاق سىنىپى <动> 纲足腹

بۇتلاق② [静]: 特普, 的: بىر ~ گىر تېشى 砵秤的特普

بۇتلاشماق [静]: 石脚绊 ② 碍障, 碍阻: بۇتلاشماق سۇپۇرۇپ

تاشلىماق / 碍障清扫, 石脚绊掉搬

碍障到遇

بۇتلاشماق بولماق 碍, 事碍, 碍妨, 石脚绊为成

脚碍手

بۇتلاشماق [静] 脚碍手碍, 脚绊手绊

بۇتلاتماق [动] ① 子绊使: بۇتلاشماق يىقىتماق

人把子绊使 ② <转> 倒摔 ③ 脚手做, 坏使, 算暗

دى - كەلدى قىلساڭ, ئاخىر بىر كۈن بۇتلايدۇ. 来他跟要你

你算暗会天一有总, 话的往

بۇتۇقۇما [静] <语> 话通普

بۇتۇق [静] <古> 囊皮腿马, 囊皮小

بۇتۇق [静] 杈打 ② 枝整, 杈打 ③ 杈剪: دەرەخنىڭ ھارام شاخلىرىدە

杈打树给 ~ نى

بۇتۇق قايچىسى 剪枝整

بۇجۇك [静] 晋福 (妻正之子世, 王郡, 王亲)

بۇجۇك [静]: 的心空, 的仁没, 的秕: بۇ يىلنىڭ ياڭاقلىرىنىڭ

تولىسى ~ بولۇپ كېتىپتۇ. 的心空是多大桃核的今

بىلار كىچىكىدە ئوبدان ئوزۇقلانمىسا, بىلىكى ~ بولۇپ قالدۇ.

弱很会质体, 足不养营候时小孩子

بۇچەك [静] ① 秕: ~ بوغداي ② <转> 麦秕, 空 <转> 洞空

嗅一嗅 [动] پۇراشتۇرماق

态同共的 «پۇرماق» پۇراشماق

香的肉 味气, 味① [静] پۇراق

: 味(的格风示表) <转> ②味臭 ~ سېسىق / 味

خوتەن. دىئالېكتىنىڭ پۇرىقى 和 儿味的言方田 / ۈنىڭ سۆز.

ەرىكىتىدىن ئەمەلدارلىق پۇرىقى چىقىپ تۇرىدۇ. 行言的他

儿味僚官股一出透

的味气无 [静] پۇراقسىز

的味有, 的味 [静] پۇراقلىق

活独香 <药, 植> پۇراقلىق كىرەش

蜡地 <石> موم پۇراقلىق

油剂化溶香 <化> پۇراقلىق ئېرىتكۈچى ماي

菜芹香 <植> پۇراقلىق يېشىلكۆك

鸚磳 <动> [静] پۇرىباش

پۇر - پۇر [模] ①梭扑 ②噗噗: تۇرغۇندىن ئىس ~ چى.

烟浓着冒地噗噗烟烟. قىۋاتىدۇ.

间时, 机时, 会机 <方> [静] پۇرجا

豆 <植> [静] پۇرچاق

科豆 <植> پۇرچاق ئائىلىسى

浆豆 پۇرچاق شىرنىسى

饼豆 <农> پۇرچاق كۈنجۈرىسى

螟英豆 <动> پۇرچاق كېپىنىكى

象豆 <动> پۇرچاق مېتىسى

腐豆 پۇرچاق ئۇيۇتمىسى

儿芽豆 پۇرچاق ئۈندۈرمىسى

儿醋豆 پۇرچاق يارمىسى

油豆 پۇرچاق يېغى

پۇرچىقى پىشماسلىق <成> 来不合: ۈنىڭ بىد.

لەن مېنىڭ پۇرچىقىم پىشمايدۇ. 来不合他跟我

的状荚豆, 的状豆 [静] پۇرچاقسىمان

云状荚 <气> پۇرچاقسىمان بۇلۇت

造构状荚豆 <地> پۇرچاقسىمان تۈزۈلمە

豆豌(麩)香 <植> [静] پۇرچاقگۈل

地子豆 [静] پۇرچاقلىق

پۇرچاقلىق يەر كاۋىسى = يەر كاۋىسى

پۇرىدە [静] ①梭扑 ②: بىر توپ قۇشقاچ سۆگەتتىن

ئۈچۈپ كەتتى: 下一梭扑雀麻群一. 了走飞上树柳从,

~ <转> ②: 间眼转, 眼转. قوناق سۇ كىرىش بىلەنلا

起拔挺就间眼转, 水上浇一米玉. كۆتۈرۈلۈپ كەتتى.

来

。他着熬煎火之妒嫉. ئوتى ئۇنىڭ ۈجۈدىنى پۇچىلىدى

~ , 实厚, 实扎, 固牢, 实坚, 实结 ① [静] پۇختىيا

稳②础基的(实扎)实坚 ئاساس ~ / 布的实结 رەخت

的实踏 ئادەم ~ / 伐步的健稳 قەدەم ~ : 实踏, 健

细打精于善④语维通精 ~ ئۇيغۇر تىلىغا ~ : 通精③人

: 算细打精于善上务家在他. ~ ئۇ ئۆي ئىشلىرىغا ~ : 算

子日过会他 ~ : 密周, 致细, 心精⑤. 子日过会他

虑考密周. ئويلىنماق ~ / 备准心精

پۇختا بولماق ① 实坚, 固牢, 实结 ② 意注, 心小

。神留要你上路. 神留 ىلدا ئۆزۈڭگە پۇختا بول.

پۇختا قىلماق 地实脚踏, 地实实扎扎

踏该应事做. 地实实踏踏 ەشنى پۇختا قىلىش كېرەك.

。实实踏

پۇختىلاتماق «پۇختىلماق» 态动使的

态同共的 «پۇختىلماق» پۇختىلاشماق

态动被的 «پۇختىلماق» پۇختىلانماق

稳②实厚, 实扎, 固牢, 实坚, 实结 ① [静] پۇختىلىق

度刚 <冶> ③ 实踏, 健

证保, 固保 <经> پۇختىلىق كاپالىتى

: 当停做, 绪就使, 固牢弄, 固加 ① [动] پۇختىلماق

قاشنى ~ 堤河固加 / ئۆزىنى ~ 子底家实充 / پۇل

细②当停备准事婚把钱攒 ~ يىغىپ توي تەييارلىقنى

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

业作做地心细 ئىشلىمەك پۇختىلاپ ىلشەك

草子破，衣窃 <植> [静] پۇرۇشۇت
پۇرۇلدىماق [动] 响作梭扑 بسر توپ قۇشقاچ پۇرۇلداپ ئۇ.
。了走飞梭扑雀麻群一 چۇپ كەتتى .

پۇرىتىش [静] <医> 嗅使，(法)吸闻，(法)闻使

پۇرىتىشماق «پۇراتماق» 态同共的

پۇرىتىلماق «پۇراتماق» 态动被的

پۇرىسماق [动] 嗅①، 闻： گۈل ~ 花闻 / پۇراپ بافماق
香发散瓜甜 . قوغۇن پۇراۋاتىدۇ . 味气发散② 闻一闻
。了味变饭 . ئاش پۇراپ قاپتۇ . 味变③ .

پۇراپ تەكشۈرۈش <医> 诊闻

پۇراش ئەزاسى <理生> 官器觉嗅

پۇراش سەزگۈسى <理生> 觉嗅

پۇراش سېزىمى = پۇراش سەزگۈسى

پۇرىن [静] <化> 吟嗅

پۇزا [静] 杖面擗小 (细尖头两，粗间中)

پۇزا كالتەك (的光上革皮给) 棍木光上 ； خۇرۇم ،

كۆنلەرگە ~ سالماق 光上革皮给棍木光上用

پۇزۇر [静] 帅，派气有 亮漂； ئەلى ~ ياسىنىۋالغاندى .
。 帅很得扮打力艾 派气有 / 屋房的派气有 ~ كىيىم
服衣亮漂

پۇزۇرلاشماق [动] 究讲 (着衣)

پۇزىلاتماق «پۇزىلسماق» 态动使的

پۇزىلاشماق «پۇزىلسماق» 态同共的

پۇزىلانماق «پۇزىلسماق» 态动被的

پۇزىلسماق [动] 擗①، خېمىرنى ~ 子荆擗② (木光上用)

光打 (鞋皮给棍)

پۇس [模] 味扑， 兹扑، پومزەكنىڭ يېلى ~ قىلىپ چىقىپ
كەتتى . 气了撒球皮， 声一味扑 .

پۇس - پۇس [模] 味扑味扑， 扑扑 . گەپنىڭ يامىنى كۇس .
كۇس ، ئوسۇرۇقنىڭ يامىنى ~ . <谚> 害话的咕咕喃喃

人熏屁的味扑味扑， 人

پۇستانى [静] 某 ~ ئادەم 某 / ~ نەرسە 某物

پۇستانچى [静] 人某 : كەچكەچە ~ ئۇنداق ، ~ مۇنداق دەپ
يۈرەمسەن ؟ 何如何如人某叨唠天成就你

？ 吗何如

پۇسسەدە [静] 味扑一味 : ~ يېلى چىقىپ كەتمەك
一味扑 / 气跑声 气跑声 / ئۇ ~ يېلى چىقىپ كەتكەن نۇپتەك بولۇپ قالدى .

。 来了下软样一球皮的气了泄声一味扑像就他

پۇسكايتماق «پۇسكايتماق» 态动使的

پۇسكايتشماق «پۇسكايتماق» 态同共的

پۇرۇنسا [静] <机> 簧弹， 条发 表钟 پۇرۇنسىنى سائەت
发上 ~ / 条发 发上 ~ / 条发 装 簧弹 簧弹装上门
带 ~ ئويۇنچۇق 的， 的簧弹有 [静] 的条发有

پۇرۇنسىلىق [静] 具玩的条发

پۇرۇنسىلىق تارازا 秤簧弹

پۇرۇنسىلىق جۈمەك 嘴水簧弹

پۇرۇنسىلىق ئۆلچىگۈچ 钳卡簧弹

پۇرۇنسىلىق ئىشك <建> 门簧弹

پۇرسەت [静] 时机， 遇机， 会机

پۇرسەت تاپماق 会机找

پۇرسەتتىن پايدىلانماق 机乘， 会机用利

پۇرسەت چىقماق 会机有

پۇرسەت كەلمەك 会机有， 会机来

پۇرسەت كۈتمەك 机伺， 机时待等

پۇرسەتنى غەنىيەت بىلمەك 机良住抓， 失可不机

پۇرسەتنى قولدىن بەرمەك 会机过错

پۇرسەتپەرەس [静] 的机投

پۇرسەتپەرەسلىك [静] 机投

پۇرسەتپەرەسلىك قىلماق 巧取机投， 机投

پۇرقۇتماق «پۇرقۇتماق» 态动使的

پۇرقۇشماق «پۇرقۇتماق» 态同共的

پۇرقۇتماق [动] 鼻响打①، 鼻响打② (东用)

喷 (西)

پۇرقىدىماق <方> [动] 芽出， 芽发

پۇرقىراتماق «پۇرقىرماق» 态动使的

پۇرقىرماق [动] 升团团， 出冒地噗噗 (体气或烟)

升上滚滚， 起 滚滚烟浓 气蒸冒

پۇرۇپىكا [静] 皮栓①， 木软② 塞木软

پۇرۇپىكا دەرىخى <植> 栎皮栓

پۇرۇپىكا قەۋىتى <植> 皮栓

پۇرۇپىكىسىمان [静] 的状木软， 的状皮栓

پۇرۇپىكىلىق [静] 的皮栓

پۇرۇپىكىلىق دۇب = پۇرۇپىكا دەرىخى

پۇرۇچ [静] 头布 (的下裁服衣做) 子皮碎， 头布

پۇرۇچ / تېرە پۇرۇچى 头皮碎 / 头布

پۇرۇچ / تېرە پۇرۇچى 头皮碎 / 头布

پۇرۇچ <谚> 裘成腋集

پۇرۇچ تاختانى <植> 皮板

态动使的 «بۇشۇلدىماق» بۇشۇلدىتماق

态同共的 «بۇشۇلدىماق» بۇشۇلدىشماق

بۇشۇلدىماق [动] 气粗喘 呼，气粗喘 [动] 呼，气粗喘 [动] 呼，气粗喘

睡地噜呼噜呼 睡地噜呼噜呼 睡地噜呼噜呼

بۇقرا (بۇقراسى) [静] 姓百老，姓百民平，姓百老

ياخشلىق قىلماق بۇقراسىغا / 事好做姓百老给

سوراق، ~ ياقالمايدۇ جىن چىراغ. <谚> 人无火放官县

准不，火放官州准只”同喻：成不点也灯油姓百，问

公 ② “灯点姓百

利权本基的民

بۇقرا لار ئاۋىئاتسىيىسى <交> 空航用民

بۇقرا لار ئايروپىلانى <交> 机民用

بۇقرا لار ئايرودرومى <交> 场机民用

بۇقرا لار ئىلكىدىكى كارخانا 业企营民

بۇقرا لار ھوقۇقى <法> 权民，利权民公

بۇقرا پەرۋەر [静] 的子如民爱，的姓百护爱

بۇقرا پەرۋەرلىك [静] 心之民爱

بۇقرا چە [静] 的式民平，的式姓百老

بۇقرا چىلىق [静] 活生民平，活生姓百

بۇقرا چىلىق قىلماق 己守分安

بۇقرا لىق [静] 份身 份身 份身

بۇقرا لىق سالاھىيىتى <法> 格资民公

بۇقرا لىق ھوقۇقى <法> 权民公

بۇلك ① [静] <农> 分(米平 66 于当相)： ەدىر ەدھقان

ئائىلىسىگە مەككىز پۇلدىن بەم - خەشەك يېرى قالدۇرۇلدى .

农个每给 . 地料饲分八了留户

بۇلك ② [静] <经> 分(制币，名位单)： بەش ~ پۇل 五

钱分

بۇخلۇق ① [静] <农> 的分： ئىككى مو ئىككى ~ بۇغداي يې-

رى 地子麦分二亩两

بۇخلۇق ② [静] <经> 的分： بەش ~ مېتال پۇل 五 硬的分

币

بۇخمەنزە [静] 粉团，粉淀，面粉

بۇل [静] ① 钱，币，款，币： ەجەلمەك 钱花 / ~

ئايماق بۇل / 钱挣，钱赚 / 钱纸 / 币纸 ~ ئامانەت قويماق

款存 / ~ بولسا جاڭگالدا شورپا . <谚> 上海壁戈钱有

“磨推鬼使能钱有”同喻： 汤肉喝 ~ ەگەن قولنىڭ

كسى . 物之外身是钱： 垢污的上手是钱 <谚> .

ئالدىدا ئېزىقما ، مەنەپ دەپە قىزىقما . <谚> 别前面钱金

بۇسكايماق [动] 出冒，出凸，出鼓

بۇسكايماق «بۇسكايماق» 态同共的

بۇسماق [动] <古> 伏埋，伏潜

بۇسماق [静] 净白，皙白 ~ 净白，净白

بۇسۇغ [静] <古> 兵伏，处伏埋，击伏，伏埋

بۇسۇلدىتماق «بۇسۇلدىماق» 态动使的

بۇسۇلدىماق [动] 响作兹扑，响作咪扑

بۇسۇش [模] 嘘① 呼，吁 (声息喘的时气口松) 呼，嘘①

(声气喷) : پويىز توختاش بىلەنلا ~ قىلىپ پار قويۇپ بەردى .

气蒸了散排地咪扑就来下停一车火

بۇشايمان [静] 悔懊，悔后 悔懊，悔后 悔懊

ئاسان، بۇشايماندىن كېيىن تۈزەش تەس . <谚> 前之悔后

بۇشايماندىن كېيىن تۈزەش تەس . <谚> 前之悔后

بۇشايماندىن كېيىن تۈزەش تەس . <谚> 前之悔后

بۇشايمان قىلماق 悔懊，悔后 悔懊，悔后 悔懊

بۇشايمان قىلدى . 悔后到感，事件这了做他

بۇشايماننى ئېلىشقا قاچا تاپالماسلىق <成> 后

بۇشايمان 及莫悔 及莫悔 及莫悔

بۇشايمان يېمەك = بۇشايمان قىلماق

بۇشايمانسىز [静] 愧无心问，悔无怨无 愧无心问，悔无怨无

بۇشايمانسىز [静] 愧无心问，悔无怨无

بۇشايمانلىق [静] 的悔懊，的悔后 的悔懊，的悔后

بۇش - پۇش [模] 咪咪扑，嘘嘘，噜呼 咪咪扑，嘘嘘，噜呼

بۇش - پۇش [模] 咪咪扑，嘘嘘，噜呼 咪咪扑，嘘嘘，噜呼

بۇشت [静] 老 孙，代后，裔后，裔苗 老 孙，代后，裔后，裔苗

بۇشت [静] 老 孙，代后，裔后，裔苗

بۇشتىدىن بولماق 生亲 生亲 生亲

بۇشتىدىن بولماق 生亲 生亲 生亲

بۇشتىدىن تاماق = بۇشتىدىن بولماق

بۇشتىنى قۇرۇتماق 让...断 让...断 让...断

بۇشتاڭ [静] <方> 带肚马 带肚马

بۇشتەك [静] 子哨，哨 子哨，哨

بۇشتەك چالماق 子哨吹 子哨吹

بۇشتىپاناھ [静] 的护庇，的护保 的护庇，的护保

بۇشتىگەردان [静] 刀刻弯(的用刻雕) 刀刻弯(的用刻雕)

بۇشقۇرماق [动] 鼻响打(等驴，马) 鼻响打(等驴，马)

بۇشقۇرۇشماق «بۇشقۇرماق» 态同共的

بۇشۇق [静] 闷烦，寞寂 闷烦，寞寂

بۇشۇقماق [动] 躁烦，烦 躁烦，烦 躁烦，烦

بۇشۇقماق [动] 躁烦，烦 躁烦，烦 躁烦，烦

明决 <植> [静] پۇنۇس
 子明决 <药, 植> پۇنۇس ئۇرۇقى
 葛 <植> [静] پۇئېرارىيە
 踩(稼庄把)②负欺, 踏践① <方> [动] پۇيپۇلسماق¹
 倒
 人别替括包)盖掩口借找① <方> [动] پۇيپۇلسماق²
 事了衍敷②词托, (盖掩
 苏流小, 子纓小, 子穗小, 穗 [静] پۇپۇچەك
 灵白角 <动> پۇپۇچەك تورغاي
 鹞角 <动> پۇپۇچەك چۈمگەك
 雉角 <动> پۇپۇچەك قىرغاۋۇل
 燕雨头凤 <动> پۇپۇچەك ھەيران
 的子穗小带, 的子纓小带 [静] پۇپۇچەكلىك
 پۇپۇك [静] ① 子穗, 子纓: قوناقلار تەكشى ~ چىقاردى.
 苏流, 络纓②. 子穗出了长地刷刷齐谷包
 头凤的鸡 پۇپۇكى 头凤, 毛冠③纓帽花 پۇپۇكى
 根须 <植> پۇپۇك يىلتىز
 的子穗无, 的子纓无 [静] پۇپۇكسىز
 的状穗 [静] پۇپۇكسىمان
 序花状穗 <植> پۇپۇكسىمان گۈل رېتى
 پۇپۇكلكۈك [静] ① 的子穗带, 的子纓有: قىزىل ~ نەيزە
 的头凤有, 的毛冠长②枪纓红
 竹石丝 <植> پۇپۇكلكۈك تاششوت
 子合菜韭 پۇرسى جۈسەي 子合 <食> [静] پۇرە
 子朵, 虫涂糊②巴结① <方> [静] پۇشۇلۇ
 的通半, 的心实 [静] پۇتەي
 女石 قىز پۇتەي
 轴心实 <机> پۇتەي ئوق
 心通半, 心实 [静] پۇتەيلىك
 پۇتۈكۈزمەك¹ «پۇتەك» 态动使的: ئۇلار بىنانى ناھايىتى تەس.
 工竣以得楼大使才易容不好们他. پۇتۈكۈزدى.
 پۇتۈكۈزمەك² «پۇتەك» 态动使的: بۇمار ~ تىل / 语咒写
 据字写让 ~ خەت
 态同共的 «پۇتۈكۈزمەك¹» پۇتۈكۈزۈشمەك¹
 态同共的 «پۇتۈكۈزمەك²» پۇتۈكۈزۈشمەك²
 态动被的 «پۇتۈكۈزمەك¹» پۇتۈكۈزۈلمەك¹
 态动被的 «پۇتۈكۈزمەك²» پۇتۈكۈزۈلمەك²
 پۇتۈكۈل [静] 个整, 部全, 有所: ئىنسانىيەت ىنسانىيەت ىنسانىيەت
 类 / ئۇ ئۆزىنىڭ ~ ئۆزىنى ئاتا قويدى. 他出了献
 . 生一的己

态同共的 «پۇلاڭلىتىشماق» پۇلاڭلىتىشماق
 态动被的 «پۇلاڭلىتىشماق» پۇلاڭلىتىشماق
 摆摇, 动晃, 动摆 [动] پۇلاڭلىتىشماق
 摆摇风随芦葫的着悬上架. شامالدا پۇلاڭلاپ تۇراتتى.
 财钱 [静] پۇل - بىسات
 的财贪, 的迷财 [静] پۇلپەرەس
 义主金拜 [静] پۇلپەرەسلىك
 土如金挥, 金千掷一 [静] پۇلپەزلىك
 铺当, 行银)寸头币钱, 款钱, 钱 [静] پۇل - پۇچەك
 (语用
 态动使的 «پۇلتايماق» پۇلتايماق
 起隆, 出突, 出凸, 鼓 [动] پۇلتايماق
 نەرسە پۇلتىيىپ چىقىپ قاپتۇ. 东个一来出鼓上脸的他.
 西. ئۇنىڭ پۇلتىيىپ تۇرىدىغان كۆزى 睛眼的来出鼓的他
 睛眼鼓 <方> [静] پۇلتىكۆز
 眼鱼金, 睛眼鼓
 的性凸隆 [静] پۇلتىيىشچان
 性凸隆 <医> پۇلتىيىشچان قالقانبەز ئىششىقى
 大肿腺状甲
 义主币货②业钱银① <经> [静] پۇلچىلىق
 款大, 豪富, 人钱有 [静] پۇلدار
 财资, 财钱 [静] پۇل - دۇنيا
 动脉 <物> [静] پۇلساتسىيە
 才者善行有只)桥特拉斯勒普 <宗> [静] پۇلسىرات
 桥之狱地(的过通能
 的费收不, 的费免②的钱有没① [静] پۇلسىز
 疗医费免
 费免②钱无① [静] پۇلسىزلىق
 家学币货 [静] پۇلشۇناس
 学币货 <经> [静] پۇلشۇناسلىق
 人的钱有 ① 的多钱, 的钱有: ئادەم ىنسانىيەت ىنسانىيەت
 ② 的重贵, 的钱值: ~ مال 品物的钱值 / قانچە ~
 نەرسە؟ 钱少多值西东这？ 西东的钱少多值？
 物财, 财钱 [静] پۇل - مال
 子篮小, 子筐小 <方> [静] پۇلۇق
 下见 پۇلونىا
 丸亚尼鲁普 <药> پۇلونىا كۆمۈلچى
 泡 <方> [动] پۇلسماق
 族米普 [静] پۇمى
 族米普 ① 语米普② 式米普: ~ ئۇسۇل ىنسانىيەت ىنسانىيەت
 蹈舞

发沙的着罩布的子褶条条一带用 دۇان

态动使的 «پۈرلەشمەك» پۈرلەشتۈرمەك

态同共的 «پۈرلەشتۈرمەك» پۈرلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «پۈرلەشتۈرمەك» پۈرلەشتۈرۈلمەك

皱纸. 皱起 [动] پۈرلەشمەك. قەغەز پۈرلەشپ كېتىپتۇ.

了. ئۇ پۈرلەشپ كەتكەن ياقلىرىنى تۈزەشتۈردى. 皱把他.

了. 整平搞子领的了.

态动被的 «پۈرلەشمەك» پۈرلەنمەك

皱揉, 皱弄 [动] پۈرلەشمەك. ئۇ قەغەزنى پۈرلەپ يانچۇقغا

了. 袋口了进塞团一成揉纸把他. 捻

① [静] پۈرمەك <水> ③ 皱褶 <地> ② 皱褶, 子褶

的纹皱有, 的子褶有 ④ 纹波, 曲褶

纸纹皱 قەغەز پۈرمە

肌约括 <理生> پۈرمە مۇسكۇل

裙褶百 يوپكا پۈرمە

帽童的褶带 [静] پۈرمە ②

① [动] پۈرمەك ① 折, 撇, 绷: پۈرۈپ تىكەك 折来起缝 / ئاغ.

脸绷 ~ يۈزىنى / 嘴撇 ~ زىنى

② [静] پۈرمەك ② 处皱褶 ①

态动使的 «پۈرمىلىمەك» پۈرمىلەتمەك

态动被的 «پۈرمىلىمەك» پۈرمىلەنمەك

连的褶带上腰 كۆڭلەك [静] پۈرمىلىك. بەل ~

裙衣

带皱褶 <地> پۈرمىلىك بەلۋاغ

① [动] پۈرمىلىمەك ① 状褶成缝, 折: كۆڭلەكنىڭ ياقىسىنى ~

子褶缝子领裙衣连给

① [动] پۈرۈشتۈرمەك ① 撇: ئاغزىنى ~ 嘴撇

态同共的 «پۈرمەك» پۈرۈشمەك

① [静] پۈرۈك ① 的着皱, 的皱褶带 ① [静] پۈرۈك. ئۇنىڭ كۆڭلۈك قاپاقلى-

رى ئاستىدىكى ~ كۆزلىرى يۈمۈلۈپلا قالغانىدى. 泡眼肉他.

②. 上闭经已睛眼的褶皱是满下

的物动的 门肛, 股屁: توخۇنىڭ پۈرۈكى 股屁鸡

的皱褶 [静] پۈرۈلمە

① [静] پۈرۈلمە تاغ <地> 山皱褶

态动被的 «پۈرمەك» پۈرۈلمەك

① [静] پۈرۈم ① ~ 皱, 褶: چورۇق 巴巴皱 子窝皮的

② [静] پۈرۈم ② <方> 罐油木

① [静] پۈزە ② 末锯 ① [静] 子末 (的革皮制鞣)

花刨 [静] پۈزەك

① [静] پۈستۈلى <古> 藜滨

入五舍四 <数> [静] پۈتۈنلەش

态同共的 «پۈتۈنلىمەك» پۈتۈنلەشمەك

态动被的 «پۈتۈنلىمەك» پۈتۈنلەنمەك

① [静] پۈتۈنلەي. 地底彻, 地统统, 地个整, 地全完. 那

نىڭ تەكلىپىڭىزگە ~ قوشۇلىمەن. 我全同你意的. 议建的

~ ئويلىمىغان يەردىن چىققاق 全完出乎意料

① [静] پۈتۈنلۈك ② 整, 全: 美完, 整完

① [动] پۈتۈنلىمەك ① 把小化数成整. پارچە ساننى ~ 整

数 / 把零钱换成整钱 ~ پارچە پۇللارنى

态动使的 «پۈركىمەك» پۈركەتمەك

态同共的 «پۈركىمەك» پۈركەشمەك

态动被的 «پۈركىمەك» پۈركەلمەك

① [静] پۈركەنچە. 巾头大, 衫长纱白, 衫女袖无. 躯和头

巾头大用上围可均干 ~ بېشىنى. 头蒙

头蒙

① [静] پۈركەنچىلىك ② 的肩披披 ① [静] 布的肩披做

态复自的 «پۈركىمەك» پۈركەنمەك

态动使的 «پۈركۈمەك» پۈركۈتمەك

态同共的 «پۈركۈمەك» پۈركۈشمەك

① [静] پۈركۈگۈچ ② <地> 枪喷, 器雾喷 <机>

头喷, 管喷, 嘴喷, 器射喷

① [静] پۈركۈگۈچ جۈمەك <机> 嘴喷

的洒喷 [静] پۈركۈگۈچى

① [静] پۈركۈگۈچى ئاپتوموبىل <军> 车洒喷

态动被的 «پۈركۈمەك» پۈركۈلمەك

的射喷 [静] پۈركۈمە

① [静] پۈركۈمە ئېقىم <天> 流喷

① [动] پۈركۈمەك ① 水喷 ~ سۇ / دورا ~ 药喷

① [静] پۈركۈپ بۇرغىلاش <石> 井钻射喷

① [静] پۈركۈپ سۇغىرىش <农> 灌喷

① [静] پۈركۈپ قۇرۇتۇش <农> 燥干雾喷

① [静] پۈركۈپ ئوغۇتلاش <农> 施喷

① [静] پۈركۈش ماشىنىسى 机雾喷

① [静] پۈركۈش ئېغىزى <冶> 嘴喷

① [动] پۈركىمەك ① 住包, 住蒙: بېشىنى يوتقانغا چىك ~ 用

②. 住蒙紧紧把头把子被 映掩, 罩笼, 盖覆 <转>

دالا - تۈزنى رەڭمۇرەك گۈلگە پۈركىمىز. 我让他们原野掩

映在紫嫣花的丛中. 之中

① [静] پۈرگۈچ <方> 子哨

① [静] پۈرلەش <静> 的褶带: يول - يول ~ رەخت بىلەن قاپلانغان

态动使的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەتمەك

态同共的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەشمەك

态动被的 «پۈۋلەمەك» پۈۋلەنمەك

器灰冲，器灰吹 [静] پۈۋلگۈچ

的吹 [静] پۈۋلەمە

器乐管 <艺> پۈۋلەمە چالغۇ

پۈۋلەمەك [动] 吹: ئوتنى ~ 火吹 / سۈت ئىچىپ ئاغزى

酸، 嘴了烫奶牛 <谚> . كۆيگەن قېتىنقىمۇ پۈۋلەپ ئىچەر .

。“绳井怕年十，咬蛇被遭一”同喻；喝着吹也奶

净干分不来起吃②夺豪取巧① پۈۋلەمەي سالماق

净干不

下见 پېئان

桃核山长 <植> پېئان دەرىخى

肱白蛋，肱 <理生> [静] پېپتون

酸氨缩 <理生> ② 肽 <化> ① [静] پېپتىد

酶肽 <化> [静] پېپتىداز

的肽 <化> [静] پېپتىدلىق

键肽 <化> باغ پېپتىدلىق

素化消，酶白蛋胃 <理生> [静] پېپسىن

原酶白蛋胃，原酶胍胃 <生，化> [静] پېپسىنوگىن

芥苳 <植> [静] پېپىلىس

垫鞋 [静] پېتەك

学组岩 <地> [静] پېتروكتونىكا

学化石岩 <地，化> [静] پېتروخىمىيە

学石岩，学相 [静] پېتروگرافىيە

学石岩论理，学理岩 [静] پېترولوگىيە

一堆一，的群一群一，的麻麻密密 <方> [静] پېتلە

的堆

面面死 خېمىر ~ 的起发未面，的面死① [静] پېتىر

这 / 团情 ~ 情 / بۇ قېتىم يېقىلغان نانىنىڭ خېمىرى ~ بولۇپ قاپتۇ .

情 ~ 糟，妙不 <转> ② . 好发没面饞的次

不象好情事的他 . ئوخشايدۇ . / 妙不况

。妙

饞圆小面死 <食> پېتىر توقاج

پېتىر قۇلاق = بەز قۇلاق

饞肉面死 <食> پېتىر گۆشنان

子包面死，子包皮薄 <食> پېتىر مانتا

饞面死 <食> پېتىر نان

捞底海 <成> پېتىر ناندن قىل سۇغۇرغاندەك

易容何谈，难加上难，针

饞薄大 <古> [静] پۈسكەچ

态动使的 «پۈكەك» پۈكتۈرمەك

态动使的 «پۈكەك» پۈكلەتمەك

态动使的 «پۈكلەشمەك» پۈكلەشتۈرمەك

态同共的 «پۈكەك» پۈكلەشمەك¹

起衣衬 . 折打 [动]: كۆڭلەك پۈكلەشپ قاپتۇ .

。了皱

信的着叠 叠折，的着折 [静] پۈكلەكلىك ~ خەت

被的 «پۈكەك» ② 态复自的 «پۈكەك» ① پۈكلەنمەك

态动

的叠折，的折 [静] پۈكلىمە

椅叠折 پۈكلىمە ئورۇندۇق

尺折 پۈكلىمە سىزغۇچ

扇折 پۈكلىمە يەلپۈگۈچ

پۈكلىمەك [动]: 叠折，折: ئۇ خەتنى پۈكلەپ لىپايقا سالىدى .

。了里封信到装好折信把他

装风旋 پۈكلەپ تۈپلەش

پۈكەمە = پۈكلىمە

铁窝 ~ 折，卷，窝，弯折① [动] پۈكەك

起折 折把，丝 / 弯折丝铁把，丝 / 来起折纸把 ~ بارماقلىق .

起折 算头指起弯 算头指起弯 算头指起弯 算头指起弯

在放，上心在记 ~ كۆڭۈلگە ~ ② 缝来

里心

态同共的 «پۈكەك» پۈكۈشمەك

纸的着叠 叠折，的着折，的弯 [静] پۈكۈك ~ قەغەزنى

پۈكۈلمەك ① «پۈكەك» 态复自的: ئۇنىڭ قەدەدى بارغانسېرى

پۈكۈلۈپ، ھازىرلا ئېشەكتىن يىقىلىپ چۈشىدىغاندەك قىلاتتى .

下跌上身驴从要就象好，害厉越来越得弯子身他

的似来 ② . «پۈكەك» 态动被的: پۇللارنىڭ پۈكۈلگەن

整平弄角钱的了折把 تۈزىمەك پۈكەكلىرىنى

堆土，记标(的留界地在) <方> [静] پۈگە

壳弹②子塞瓶 پۈگەت ① [静]: پۈگەت بۈتۈلگەن پۈگەت

规塞 <冶> ③

的子塞无 [静] پۈگەتسىز

的子塞有 [静] پۈگەتلىك

(味臭仄讨示表) 哏 [叹] پۈھ

一地噗他 . 模: ئۇ ~ قىلىپ چىراغنى ئۇچۇردى .

。灯了灭吹声

鳔鱼 <动> [静] پۈۋەك

草藁泡 <植> [静] پۈۋەكگۈل

机封上 <印> پېچەتلەش ماشىنىسى
 绕上儿轴线往 ئورساق يېپ پېچەكە 1 轴线〔静〕
 线轴一买 سېتىۋالماق يېپ ~ بر / 线
 线轴 يېپ پېچەك
 儿块糖(的做浆糖用)〔静〕 پېچەك²
 线轴 يېپ ~ : 的轴有, 的轴〔静〕 پېچەكلىك
 干饼 <食>〔静〕 پېچنە
 饼糕, 心点 <食>〔静〕 پېچنە - پىرەنىك
 家学育教〔静〕 پېداگوگ
 学育教〔静〕 پېداگوگكا
 校学科专范师 پېداگوگكا تېخنىكومى
 校学范师 پېداگوگكا مەكتىپى
 学大范师 پېداگوگكا ئۈنۈپىرستېتى
 院学范师 پېداگوگكا ئىنىستىتۇتى
 的范师〔静〕 پېداگوگكىلىق
 育教范师 پېداگوگكىلىق مائارىپ
 跳师巫让 ئويناتماق ~ ئويناشقا ~ 术巫, 神跳〔静〕 پېرە
 术巫行师巫让, 神
 神跳 پېرە ئوينىماق
 盐酸硫(二)过 <化>〔静〕 پېرسۇلفات
 人中剧, 公人主, 色角, 物人 <文>〔静〕 پېرسوناژ
 写描物人 <文> پېرسوناژ تەسۋىرى
 言语物人 <文> پېرسوناژ تىلى
 格性物人 <文> پېرسوناژ خاراكتېرى
 的物人〔静〕 پېرسوناژلىق
 画物人 پېرسوناژلىق رەسىم
 义主格人 <哲, 文>〔静〕 پېرسونالىزم
 静乃奋 <药>〔静〕 پېرفېنازن
 体闪珠, 体光珠<地>②石光珠<矿>① پېرلىت
 猿人类 <动>〔静〕 پېرمان
 盐酸锰高 <化>〔静〕 پېرمانگانات
 下见 پېرم
 系叠二 <石> پېرم سىستېمىسى
 金合磁透 <冶>〔静〕 پېرماللوپ
 计透渗, 仪透渗, 计导磁, 仪导磁〔静〕 پېرمېئامېتىر
 物化氧过 <化>〔静〕 پېروكسىد
 类物化氧过 <化>〔静〕 پېروكسىدلار
 兑汇, 汇 <经>〔静〕 پېرېۋوت
 <经> پېرېۋوت ئاغدۇرۇپ بېرىش مۇئامىلىسى
 来往划汇

پېتىرغا يانماق <成> 办难, 壳卡
 ەنە پېتىرغا ياندى . 了壳卡又后最事的他 .
 饼焖面死 <食> پېتىر ياپما
 来得合②态同共的 «پاتماق» ① پېتىشماق
 来不合此彼 پېتىشالماسلىق بىلەن
 پېتىق = پاتماق
 پېتىقچىلىق = پاتماقچىلىق
 态动使的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 态同共的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 态动被的 «پېتىقلىماق» پېتىقلىماق
 的中泞泥进陷〔静〕 پېتىقلىق
 泥踩 ~ لايىنى : 踩来踩, 踩〔动〕 پېتىقلىماق
 了坏踩田把畜牲 . ئېتىزنى پېتىقلىۋېتىپتۇ .
 噜嘟, 堆, 群 <方>〔静〕 پېتىلە
 凹〔静〕 پېتىنغۇ
 镜凹, 镜面凹 <物> پېتىنغۇ ئەينەك
 印凹 <印> پېتىنغۇ باسما
 镜透凹 <物> پېتىنغۇ لېنزا
 点凹 <物> پېتىنغۇ نۇقتا
 面凹 <印> پېتىنغۇ يۈز
 敢 ~ 敢胆, 于敢, 敢〔动〕 پېتىنماق
 说 / 说 كم بىزگە تاجاۋۇز قىلىشقا پېتىنىدىكەن , ئۇنى يوقىتىد .
 他灭消就们我, 们我略侵敢胆谁 . سەن ئۇنىڭغا چىپ .
 呢她犯冒敢么怎您? قىلىشقا قانداق پېتىنالىدىكەن?
 态同共的 «پېتىنماق» پېتىنماق
 签封, 皮封, 条封〔静〕 پېچەت
 钳条封 پېچەت ئامبۇرى
 皮封, 条封 = پېچەت چالماق پېچەت چايلماق
 条封贴 پېچەت سالماق
 的封原, 的封拆未① پېچىتى بۇزۇلمىغان ~ پۇل
 的露败未, 的匿隐<转>②钱的封拆未
 话鲜新 ~ گەپ نىڭ / 事的露败
 封有没, 条封无〔静〕 پېچەتسىز
 管保封露 پېچەتسىز ساقلاش
 态动使的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىمەك
 态同共的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىمەك
 态动被的 «پېچەتلىمەك» پېچەتلىنمەك
 钱的着封 ~ پۇل ~ 的着封〔静〕 پېچەتلىك
 封查, 封〔动〕 پېچەتلىمەك
 封查, 封 ~ 封查, 封 ~ 封查, 封 ~ 封查
 室公办封查 ~ ئىشخانىسى / 上封子箱把纸

气小，的小眼②儿眼缝眯，睛眼小 ① پىت كۆز
 的啬吝，的
 门枢，气小 <成> پىت كۆزلۈك قىلماق
 掰斤分 <成> پىتنىڭ ئۈچىيىگە ھېسىپ قۇيماق
 两播斤掂，两
 儿眼心小，肠鸡肚小 <成> پىت ئۈچەي
 儿眼心小耍 <成> پىت ئۈچەيلىك قىلماق
 鬼气小，鬼吝啬 ②蛋笨，鬼脏 ① پىت يېگەن
 鬼气小，鸡公铁 [静] پىتپاخزا
 的蚜食 [静] پىتخور
 蝇蚜食 <农> پىتخور چۈن
 蜂小蚜食 <动> پىتخور كىچىك ھەرە
 子虱满长②态同共的 «پىتلىماق» ① پىتلاشماق
 ،钱有头手<转> ②态复自的 «پىتلىماق» ① پىتلانماق
 . 好意生: بۇ كاساپەت يېقىندىن بۇيان خېلى پىتلىنىپ قاپتۇ .
 . كىچىككەنە پىتلىنىۋالاي . 了钱有头手来近伙家个这
 توخۇ: 腾扑打(中土在鸡)③. 吧财小儿点发也让我
 . 腾扑中土在鸡 . پىتلاندى .
 子虱有① [静] پىتلىق : 蛋光穷②的子虱身满，
 ~ كىچىككەنە ھاللىنىۋېلىپلا خەقنى ياراتمايدىغان بولۇپ قاپتۇ .
 . 啦人起不看就，钱个几了有里包腰蛋光穷个那
 子虱生 [动] پىتلىماق : پىتلاپ كەتكەن ئىچ كىيىم
 衣内
 传谣，言流，言妄，言谣 [静] پىتنە
 言谣布散 پىتنە تارقانماق
 谣造 تېرىماق پىتنە
 言流造制，谣造，言谗进 پىتنە سالماق = پىتنە تېرىماق
 پىتنە - پاسات [静] پىتنە : 语蜚言流，
 پۈتى قىسقا، يولسىزنىڭ تىلى . <谚> 嘴亏理，
 短腿言谣 . 短 .
 家言流，者谣造 [静] پىتنە - پاساتچى
 非是弄搬，伤中谣造 [静] پىتنە - پاساتچىلىق
 的行盛言流，的起四言谣 [静] پىتنە - پاساتلىق
 语蜚言流，言谣 [静] پىتنە - ئىغۇا
 家言流，者谣造 [静] پىتنىچى
 到站臣大的非是弄搬个那 . ۋەزىر پادشاھ قېشىدا تۇرۇپتۇ .
 前跟帝皇了 : پىتنىخورنىڭ سۆزى
 ، 毒歹话的者谣造 <谚> . پىتنىخورنىڭ سۆزى يامان ،

下见 پىلىۋېتسىيە
 菜角鹿 <植> پىلىۋېتسىيە ئوتى
 石帘红 <地> [静] پىمونت
 天五 <天> [静] پىنتادا
 的天五 <天> [静] پىنتادىلىق
 温气均平天五 تېمپېراتورا
 林西尼盘，素霉青 <药> [静] پىنسىلىن
 休退 [静] پىنسىيە
 金休退，费休退 پىنسىيە پۇلى
 休退 چىنقىماق پىنسىيىگە
 石泥绿叶 <地> [静] پىننىن
 原平准 <地> [静] پىنپىلىن
 词动 <语> [静] پىئىل
 体的词动 <语> پىئىل تۈسى
 态语的词动 <语> پىئىل دەرىجىسى
 干词词动 <语> پىئىل ئۆزىكى
 天乐 ~ خوش : 格性示表配搭词他其与 [静] پىئىل²
 虚谦，逊谦 ~ كىچىك / 朗开格性，派
 的性词动 <语> [静] پىئىللىق¹
 语短词动，组词性词动 <语> پىئىللىق بىرىكمە
 : 的格性种某有具示表配搭词他其与 [静] پىئىللىق²
 的逊谦 ~ كىچىك / 的情性怪古 ~ غەيرى
 琴钢弹 چالماق ~ 琴钢 <艺> [静] پىياننو
 家琴钢，者奏演琴钢 <艺> [静] پىياننوچى
 پىيا = بارىت
 判批 [静] پىپەن
 判批 پىپەن قىلماق
 灵蛔驱，环已氮二对，噪椒胡 <药> [静] پىپېرازىن
 皮枝柳用)②子嘴(的器乐奏吹) <艺> ① [静] پىپى
 子哨(的成做
 پىپى ئۇلاق = بخ ئۇلاق
 子虱 ① <动> [静] پىت : پىتنىڭ ئاچچىقىدا چاپاننى ئوتقا
 ساپتۇ . <谚> : 里火扔服衣把，气子虱生因
 因”同喻: 虫铃棉，蚜棉 پىتى كېۋەز : 虫蚜② . “食废哇
 场市货旧 پىت بازىرى
 道长说 <成> ② 子虱捉相互 ① پىت بېقىشماق
 四道三说，短
 پىتنىن پوستۇمبا ئالماق = پىتنىڭ ئۈچىيىگە ھېسىپ قۇي-
 ماق

规量具刀 <机> پىچاق پەركاسى
 پىچاق سۆڭەككە قادالماق = پىچاق سۆڭەككە يەتمەك
 了上子脖到架刀 <成> پىچاق سۆڭەككە يەتمەك
 پىچاق دەستىسى = پىچاق سېپى
 پىچاق سۈرمەك (畜牲宰) 子刀动
 پىچاق سېپى 把刀
 پىچاققا يارماق 肉出可，杀宰得值，杀宰够
 پىچاق قوندىقى 架刀 <机>
 پىچىقى كەسمەك ① 利锋刀 ② 果，权用 <成>
 用顶话说，断
 پىچاقچى ① 匠刀制 ② 人刀卖 ③ 手刀飞 ④ <转>
 人的子刀动爱
 پىچاقچىلىق ① 业刀制 ② 棒弄刀舞
 پىچاقسىمان 的形刀
 پىچاقسىمان چاتقۇ <电> 关开型刀
 پىچاقسىمان ئېكەك 锉刀
 پىچاقشماق «پىچاقلىماق» 态同共的
 پىچاقلىق 的刀带，的刀有
 پىچاقلىماق 子刀捅，子刀动 [动] : ئىككى كىشى بىر بىر...
 نى پىچاقلاپ ئۆلتۈرۈشتى . 了亡身子刀捅相互人两
 پىچاقۋاز ① 人刀耍 ② 手刀飞，人的刀动爱
 پىچاقۋازلىق ① 刀耍 ② 子刀动爱
 پىچان = چىغىرئاق
 پىچانگۈل <植> 花兰马，干射，花藺马
 پىچانلىق 方地的生丛莲马
 پىچەك <食> 糖花 (品食甜种一)
 پىچەكگۈل <植> 药山
 پىچىغاس <古> 议协，言诺，约誓
 پىچىغۇچ <古> 子剪，刀剪
 پىچىغىل <古> 口裂，缝裂
 پىچما <古> 的了割
 پىچىماق ① 剪裁，裁剪 : كىسىم ~ 切② 服衣裁
 قوغۇن ~ 瓜切 ③ 阉 : توپاقنى ~ 犊牛阉 ④
 <转> 价开，价定 ~ اما : 定裁，决裁
 پىچۇرماق «پىچماق» 态动使的
 پىچىر [模] 咕啍，咕叽 (声语耳) : قاراغۇدا بۇلۇڭدىن ~
 قىلغان ئاۋاز ئاڭلىنىپ قالدى . 咕啍的里角墙来传中暗黑
 声 . گەپنىڭ يامىنى ~ ، ئۇلانغىڭ يامىنى قىچىر . <谚>
 子骡怕口牲，咕叽怕话说
 پىچىر - پىچىر [模] 咕咕叽叽 : قىلىپ سۆزلەشمەك 叭

。毒歹更话比人为其
 پىتىنخورلۇق [静] 非是弄搬，伤中谣造
 پىتىنخورلۇق قىلماق 非是弄搬，伤中谣造
 پىتومائىن <医> [静] 毒尸，硷尸
 پىتونىيە <植> 茄冬碧
 پىتۇئىترىن <理生> [静] 素激体垂
 پىتىر¹ <宗> [静] 施布，舍施 (的人穷给后斋开)
 پىتىر بەرمەك <宗> 施布，舍施 (后斋开)
 پىتىر نامىزى <宗> 拜尔特维 (拜然当拜三的)
 پىتىر² [模] 腾跳 (地原在) 状去动来动
 پىتىرا [静] 沙铁，沙铅，弹散 (的用枪猎)
 پىتىراتماق «پىتىرماق» 态动使的
 پىتىراشماق «پىتىرماق» 态同共的
 پىتىراغۇ 的碎零，的散松，的乱散 [静]
 پىتىراغۇلۇق [静] 碎零，散松，乱散
 پىتىر - پىتىر «پىتىر» 形式叠重的
 پىتىر - سەدىقە [静] 舍施，施布
 پىتىرلاتماق «پىتىرلىماق» 态动使的
 پىتىرلاشماق «پىتىرلىماق» 态同共的
 پىتىرلىماق [动] 去复来翻，去动来动 : سەن
 تولا پىتىرلاپ كەتتىڭمۇ؟ 呀安不卧坐么怎你？
 پىتىرلاپ ئۇخلىمايسەن؟ 呢觉睡不地去复来翻么怎你？
 پىتىرلىماق [动] 窜流，散溃，散跑 : قويلار پىتىرلاپ كەتتى .
 了散溃人敌 . 了散跑羊
 ئۈركىگەن قۇشلار دەك پىتىرلاپ قېچىشماق 处四鸟之弓惊如
 (散兽鸟作) 逃奔
 پىتىق [模] 嘟咕 (声沸煮体液等粥稀)
 پىتىق - پىتىق [模] 嘟咕嘟咕 : قايىنماق ~ 地嘟咕嘟咕
 (滚) 开
 پىتىقلىماق [动] 响作嘟咕 : قازان پىتىقلاپ قايىناپ كەتتى .
 了开地嘟咕嘟咕
 پىتىگە <方> [静] 子个长不，大子肚孩小
 پىچاق ① 子刀，刀 [静] : ئۈنەس ~ قول كېسەر . <谚>
 手破割爱子刀钝 . يەتمەن پىچاقنىڭ سېپى ئالتۇن .
 <谚> 东的人别借喻比) 的金是把刀，子刀的了丢
 رىسسا ئۆزگىگە . <谚> 别戳再痛不，己自戳先子刀 . پىچاقنى ئۆزۈڭگە سال ، ئاغ-
 具刀 <机> ② . “人于施勿，欲不所己” 同喻 : 人
 几无剩所 <成> پىچاق بىسى قالماق

祖为愿我 . ~ ۋەتەن ئۈچۈن جېنىم : 牲牺, 身献 [静] پىدا
 . 身献国
 躯捐, 身献 پىدا بولماق
 پىدا قىلماق 躯捐, 身献 : ئۇلار خەلقنىڭ ئازادلىق ئىشلىد.
 رى ئۈچۈن ئۆزىنى پىدا قىلدى . 献而业事放解民人为们他 . 身
 ~ : 的我忘, 的牲牺我自, 的身顾不奋 [静] پىداكار
 士战的 身顾不奋 جەڭچى
 队死敢 پىداكارلار ئەترىتى
 ~ : 地身顾不奋, 地死忘身舍, 地我忘 [静] پىداكارانە
 ئىشلىمەك 作工我忘
 پىداكارلىق [静] پىداكارلىق 神精我忘, 神精牲牺我自 : ~ كۆر-
 سەتمەك 神精牲牺我自现表 / ئادالەت يولىدا ~ كۆرسەتمەك
 / 为勇义见 ~ بىلەن ئىشلىمەك 作工地我忘 / ئۇنىڭ
 پىداكارلىقىغا ھەممە قايىل . 神精我忘的他服佩家大 .
 پىدالىق [静] 躯捐, 身献
 پىدائىي [静] ① 的我忘, 的牲牺愿自 ② 的愿志
 پىدائىي ئەسكەر <军> 兵愿志
 پىدائىي قوشۇن <军> 军勇义, 军愿志
 پىدائىيلارچە [静] 地死忘生舍, 地身顾不奋, 地勇奋
 پىدائىيلىق [静] 死忘生舍, 牲牺我自
 پىدىگەن = چەيزە
 پىرا¹ [静] ① 者老, ② 星寿老, <宗> ③ 老长派非苏
 祖, 爷师, 匠木 ۋاغاچچىلارنىڭ پىرى / 爷师祖的
 پىرىم! 啊! 爷师祖的我, 哟! 天的我, (! ④).
 我 . 傅师, 手高, 手能 <转> : ئانسا دېگەننىڭ پىرى بىز .
 . 手高舞际交是们
 پىر تۇتماق 拜..... 师为
 پىر² [模] 呼呼, 喻喻 (音声的动飞类鸟和动转扇风)
 تۈگەننىڭ چاقپىلىكى ~ قىلىپ ئايلاندى . 呼呼车水的房磨 .
 . 来起了转地
 پىر³ [静] 然索 ھەپسىلىسى ~ بولماق 然索味兴
 پىراق [静] 别离 : مىڭ پىراقىڭدىن بىر ئەلىمىڭ يامان .
 . 好心伤次一比也别离次千一 <谚>
 پىرامىدا (پىرامىداسى) [静] ① <数> 锥棱, 体锥角
 汉罗叠演表, 汉罗叠 پىراقىداق : ~ ②
 塔字金③
 پىرامىدا سىستېمىسى <理生> 统系体锥
 پىرامىدون [静] 洞米拉匹 <药>
 پىراۋەدى [静] 能无所, 害厉 <方>

耳接头交, 语私窃窃, 话说地咕咕叽
 态动使的 «پىچىرلىماق»
 态同共的 «پىچىرلىماق»
 پىچىرلىماق [动] 说声小, 语耳, 咕叽 ~ 喃喃
 语私窃窃, 语自
 参或宴赴给送物人大) 缀绸品礼 <古> [静] پىچىش
 (宾来的典庆儿婴加
 态同共的 «پىچىماق»
 پىچىغ [静] 言誓, 言诺, 定约 <古>
 پىچىلماق «پىچىماق» 态动被的 : كېڭەش بىلەن پىچىلغان تون
 قىسقا كەلمەس . <谚> 短会不子袍的裁后量商
 پىچىم¹ [静] <古> 片, 儿牙
 پىچىم² [静] ① 裁剪(的装服) ② <转> 材身, 貌外
 خۇش ~ يىگىت 子伙小的称匀材身 <转> ③ 价定
 钱价 : قورۇ - جاينىڭ پىچىسى 院宅的
 师剪裁 [静] پىچىمچى
 پىچىمچىلىق [静] 剪裁 : ئۇ يالغۇز كىيىم تىكىشنىلا ئەمەس,
 بەلكى پىچىمچىلىقنىمۇ ئۆگەنىۋالدى . 衣缝了会学但不他 .
 . 剪裁了会学且而, 服
 پىخ [模] ① 嘿嘿, 格格, 咪咪, 咪咪, 咪咪, 咪咪
 (音声的出发时手对
 پىخ ئەتمەك <儿> 割, 宰
 پىخ قىلماق ① 嘿嘿, 格格, 咪咪, 咪咪, 格格, 格格
 پىخ قىلىپ كۆلدى . 了笑嘿嘿尔娜丽古 . 扑 <儿> ②.
 了宰羊把, 下一咪扑羊给 ~ قوينى : (宰) 咪
 پىخ - پىخ [模] 格格, 格格, 咪咪, 咪咪 ~ كۆلمەك
 笑地
 پىخىدە [静] 下一咪扑 ~ كۆلۈۋەتمەك 下一咪扑
 来
 پىخىق [静] ① 的音吝, 的吝吝 ② 鬼吝啬 : پىخىقنىڭ
 پوقىنى چوقۇغان قاغىنىڭ قورسىقى ئاغرىيدۇ . <谚> 鸦鸟
 来人的气小跟要不为意) 痛子肚会屎的鬼吝啬了呀
 . (往
 پىخىقلىق [静] 音吝, 音吝
 پىخىقلىق قىلماق 气小, 音吝
 پىخىلداشماق «پىخىلداشماق» 态同共的
 پىخىلداشماق [动] 格格, 格格, 咪咪, 咪咪 : ئۇلار بىر-
 بىرىنى غىدىقلاپ پىخىلداشماق كۆلۈشتى . 发, 肢胳相互们他 .
 出声笑的格格出 . ئۇ سېمىزلىكتىن پىخىلداشماق يۈرەلمەي قاپتۇ .
 . 动不跑也跑, 的咪呼咪呼得胖他

街在他 . 悠转，步漫，达遛
还头的我 . 晕③。达遛上
。晕

径半旋回 <数> ىرقراش رادئوسى

梯旋 <体> ىرقراش شوتسى

师大 <宗> ②子巨，匠巨 ① [静] ىركامىل

卜萝白小 <方> [静] ىرلاڭ

石绿烧 <地> [静] ىروخلور

睛眼蓝 ىرورا ~ 色蓝天②石宝蓝① [静]

石腊叶 <矿> [静] ىروفىللىت

(心点的制烤酱果与面用种一)克罗皮 [静] ىپروك

计温高 <物> [静] ىپرومېتىر

学温高测 <电> [静] ىپرومېتىرىيە

师大，师宗，师祖 [静] ىپر - ئۇستاز

矿铁黄 <矿> [静] ىپرىت

(苯杂氮)啞吡 <化> [静] ىپرىدىن

的形柱棱 <数> ② (镜)棱 <物> ① [静] ىپرىزما

镜棱 <物> ىپرىزما ئەينەك

体柱棱 <数> ىپرىزما جىسىم

(声笑)格，嘿 [模] ىپرىق 1

葡萄焉 ~ 的份糖去失且而了焉 [静] ىپرىق 2

笑地嘿嘿 ىپرىق - ىپرىق [模] ىپرىق ىكەك

态动使的 «پىرىلدىماق»

态同共的 «پىرىلدىماق»

车风(具玩) [静] ىپرىلداق

转旋体物和翔飞鸟响嗡嗡，响呼呼 [动] ىپرىلدىماق

嗡机动发 . 音声的出发

。转旋地嗡

啞啞 <化> [静] ىپرىمدىن

(音声的出发中火在物湿潮)啞 [模] ىپىز

灼②烧燃地啞啞 ~ ىپىز ① [模] ىپىز

光阳的热灼 ىپىز ~ ىپىز

ىپىزىدە [静] ىپىز ىكەك قورسقى يەنە ~

。了饿又子下一象好子肚的他 . ىپىزىدە بولدى

的辣辣火 ىپىزىرەم ~ ىپىزىرەم

热酷，热灼 ىپىزىرەم / ىپىزىرەم

态动使的 «پىزىلدىماق»

态同共的 «پىزىلدىماق»

ىپىزىلدىماق [动] ىپىزىلدىماق ىكەك قورسقى يەنە ~

。响啞啞得烧柴湿 . ىپىزىلدىماق

干饼甜 <食> [静] ىپىرەنەك

(号称王国及埃古)老法 [静] ىپىرەنەن

ىپىر - ىپىر [模] ىپىرەنەن : شامالدىرغۇچ ~ چۆرگۈلد .

。转地呼呼在扇风 . ىپىرەنەن

声的水出挤被果水或出喷水) 刺，味扑 [模] ىپىدىرت

(声开撕物衣，声气撒，音

ىپىرت - ىپىرت [模] ىپىرت : سۇ پۈركۈگۈچتىن ~

。来出喷味扑味扑头喷从水 . ىپىرت

ىپىرتىدە [静] ىپىرت : ىپىرت - ىپىرت .

。气了撒声一味

登登满，当当满 <方> [静] ىپىردەس

矿铁黄磁 <矿> [静] ىپىرونت

咯吡，茂(杂)氧 <化> [静] ىپىرول

ىپىرىدە [静] ىپىرول : ىپىرول

~ ئۈچۈپ كەتتى . ىپىرول

。了晕下一地嗡头的他 . ىپىرول

ىپىرسەنت ① [静] ىپىرسەنت : ىپىرسەنت

款贷 ىپىرسەنتى ىپىرسەنتى

率利的

号分百 <数> ىپىرسەنت بەلگىسى

态动使的 «پىرسەنتلەشمەك»

态同共的 «پىرسەنتلەشتۈرۈشمەك»

态动被的 «پىرسەنتلەشتۈرۈلمەك»

率分百成折，算比分百按 [动] ىپىرسەنتلەشمەك

的息利有②的比分百，的率分百① [静] ىپىرسەنتلىك

款存息有 ىپىرسەنتلىك ئامانەت

的曲卷，的绕盘，的纽绞 <方> [静] ىپىرغاي

ىپىرفۇراتورا = ىپىرغاي

党②会帮，伙团 ① [静] ىپىرقە

的转旋 [静] ىپىرقراتما

门转旋 ىپىرقراتما ئىشىك

态动使的 «پىرقىرماق»

态同共的 «پىرقىرماق»

风，桨旋螺 <机> ② 车风具玩① [静] ىپىرقىرغۇچ

螺陀③扇

的转旋 [静] ىپىرقىرما

耙转旋 <农> ىپىرقىرما ترنا

机耕旋 <农> ىپىرقىرما سوقا

锄转旋 <农> ىپىرقىرما ئوتىغۇچ

②动转子轮 ~ ىپىرقىرماق [动] ىپىرقىرماق

不語蜚言流信相 . پاساقتا ئىشىنىش ياخشى ئاقىۋەت بەرمەيدۇ .
。果结好有会

者谣造，家言流〔静〕 **پاساچى - پسق**

，球湿干，表湿干，计湿干 <气>〔静〕 **پىسخرومېتىر**
计度湿

家学理心 <心>〔静〕 **پىسخولوگ**

۔ پىسخولوگىيە 〔静〕 <心> ① 学理心 ① : بالىلار پىسخو-
لوگىيىسى 童儿学理心 / ئاياللار پىسخولوگىيىسى 女妇学理心
② 学理心

学量测理心 <心>〔静〕 **پىسخومېتىرىيە**
理心〔静〕 **پىسخىكا**

学美理心 **پىسخىكا ئېستېتىكىسى**
的理心〔静〕 **پىسخىكىلىق**

分细理心 ئايرىش **پىسخىكىلىق**

动活理心 <心> **پىسخىكىلىق پائالىيەت**

学历史理心 **پىسخىكىلىق تارىخشۇناسلىق**

验实理心 <心> **پىسخىكىلىق تەجرىبە**

析分理心 تەھلىل **پىسخىكىلىق**

学言语理心 **پىسخىكىلىق تىلشۇناسلىق**

(点)征特理心 **پىسخىكىلىق خۇسۇسىيەت**

试测理心 <心> **پىسخىكىلىق سىناق**

象现理心 <心> **پىسخىكىلىق ھادىسە**

心攻，战理心 **پىسخىكىلىق ھۇجۇم**

蹭磨，洋洋懒，腾腾慢〔静〕 **پىسر**

态同共的 «پىسرلىماق» **پىسرلاشماق**

点快你 . تېز ماڭ . **پىسرلىماق** 〔动〕 : 蹭磨
。蹭磨别，走

尔莞她 . ئۇ ~ قىلىپ كۆلدى . **پىسلىك** 〔模〕 : 尔莞，微微
。笑一

پىسلىك - پىسلىك 〔模〕 : 尔莞，微微 ~ قىلىپ كۆلمەك
笑一微微，笑一尔莞

پىسىغىغىدە 〔静〕 : 尔莞，微微 : ئۇ ماڭا قاراپ ~ كۆلۈپ
。笑一微微我对他

态动使的 «پىسىلدىماق» **پىسىلدىماق**

儿扣摠，儿扣母子〔静〕 **پىسىلداق**

پىسىلدىماق 〔动〕 ① : 响作吱吱，响作啞啞
: 哧扑②。着烧燃地啞啞柴木湿 . پىسىلداپ كۆيۈۋاتتى .

撒球皮，声一哧扑 . ئونپىڭ يېلى پىسىلداپ چىقىپ كەتتى .
。气了

页合小，页合 <方>〔静〕 **پىسىنچا**

~ پس 〔模〕 刺 (声水溅上火或气撒) : ۋېلىسىپىنتىڭ يېلى
。气了撒声一地刺车行自 . قىلىپ چىقىپ كەتتى .

پىسەنت 〔静〕 心意 (定否于用多)

پىسەنت قىلماسلىق 不理不，不理不，乎在不 : ئۇ مە-
نىڭ كېيىمىگە پىسەنت قىلمايدۇ . 话的说我理不他 . ئۇ بېشىغا
بالا كەلسىمۇ پىسەنت قىلماي يۈرىدۇ . 在不满也他头临到祸 .
乎

پىسەنتىگە ئالماسلىق = پىسەنت قىلماسلىق

پىسەنتىگە سىغماسلىق 不意如，不意合 : كەيپىد-
ياتىڭدىن قارىغاندا ، ئۇ قىز ئانچە پىسەنتىگە سىغىدىغۇ دەيمەن ؟
吧意你合太不娘姑那 ، 绪情的你看 ، 说我
پىسەنتىگە كەلمەسلىك = پىسەنتىگە سىغماسلىق
پس - پس 〔模〕 溜刺，啞啞 : پوجاڭزا ~ قىلدىۋ ئېتىلىم-
دى . 响炸有没却，声啞啞出发竹爆 .

پىستان 〔静〕 ① <军> 管雷，门火弹子 (鞋)
扣母子，儿扣摠③眼扣 (的)

پىستان چاققۇچ : 针撞 ~ پۇرژىنىسى 撞针簧

پىستان چاقماق ① 火瞎弹子，壳卡 ② <转>
壳卡 (题问出) : ئۇنداقتا ، ئىمىن ئاكانى نېمىشقا سايلىماي-
سىلەر ياكى پىستان چاقىدىغان يېرى بارمۇ ؟ 么那
么怎们你，么那 ？ 了壳卡方地么什是不是，呢哥大敏伊选不

پىستانلىق 〔静〕 的眼扣有 : ئۆتۈك ~ 的眼扣的靴子
پىستە ① 〔静〕 <动> 狗儿叭，狗子狮小，狗小毛长
狗巴

پىستە ② 〔静〕 <植> 子浑月阿，子榧 ② 木连黄

پىستە - بادام 〔静〕 <植> 杏木且巴和子浑月阿

پىستەك 〔静〕 <骂> 子崽，子小

پىستەكگۈل 〔静〕 <植> 牛牵矮

پىستىرما 〔静〕 <军> 伏埋

پىستىرما جەڭ <军> 战击伏

پىستىرما قوشۇن <军> 队部击狙

پىستىرما قويماق <军> 伏埋 : تۆت تەرەپتىن ~ 四
伏埋面

پىستىك 〔静〕 <古> 条棉 (的纱纺)

پىستىگۈل 〔静〕 <植> 参儿孩，参子太

پىستىيا 下见

پىستىيا ئوتى <植> 莲浮水

پىسىسدە 〔静〕 声一哧扑 : 一哧扑 . 气了泄声
。气了泄声

پىسق - پاسات 〔静〕 言谣，传谣，语蜚言流 : پىسق -

پششقلاشماق «پششقلماق» 态同共的

پششقلانماق «پششقلماق» 态动被的

پششقلق ①熟②练熟③实结④固牢，练凝

精练⑤小气，吝嗒

پششقلما 〔静〕加的工

پششقلما سانائت 加工业

پششقلماق ①〔动〕习温，悉熟 ① 习温：كەسىنى ～ 业悉熟

务 / دەرسنى ～ 课功习温② 工加② 工加② 课功习温 务

的章文对辑编 . 实结③ 练熟② 熟① 〔静〕 练凝④ 固牢，实结③ 练熟② 熟① 〔静〕

地把 ～ 实结③ 练熟② 熟① 〔静〕 练凝④ 固牢，实结③ 练熟② 熟① 〔静〕

实结③ 练熟② 熟① 〔静〕 练凝④ 固牢，实结③ 练熟② 熟① 〔静〕

茶工加 ～ 实结③ 练熟② 熟① 〔静〕 练凝④ 固牢，实结③ 练熟② 熟① 〔静〕

叶

پششقىن 〔静〕 灰石 <方>

پششىكى 〔静〕 儿点点一，儿点一 <方>

پششلاق 〔静〕 酪奶，酪干

پششلاق؟ 〔静〕 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘 疹痘

疮长角口，疮口长

پششماق ①〔动〕 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭 熟了饭

پش 〔叹〕咪咪 (声猫唤)

پشاشك ①〔静〕 杠撬② 杆杠 <物>

پشاشك باج <经> 杠杠收税

پشاشك سالماق ① 杠撬放② <转> 掇擗

پشاشك قانۇنى <物> 杠杠定律

پشاشك قائىدىسى <物> 杠杠原理

پشاشك قويماق = پشاشك سالماق

پشاشك يەلكىسى <物> 杠杠臂

پشاشلىق ①〔静〕 的杠杠有，的杠杠 ① 〔静〕 的杠杠有，的杠杠

پشاشلىق رول 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠 用作杠杠

起中济经民国个整在济经场市 起中济经民国个整在济经场市 起中济经民国个整在济经场市 起中济经民国个整在济经场市 起中济经民国个整在济经场市

用作杠杠着

پشاشلىق ئىجارە <经> 赁租杠杠

پش - پش 〔叹〕咪咪 (声猫叫)

پششپالاق - پششپالاق 〔静〕 汪汪水，烂稀 <方>

的漉漉湿，的淋淋水，的

پششقىق ①〔静〕 的熟① 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟 瓜西熟

见意求征 پىكىر ئالماق

见意提 پىكىر بەرمەك

پىكىر چۈشمەك 见意现出 (被) 见意提: يىغىندا دە.
موكراتىك ئىستىل ھەققىدە خېلى كۆپ پىكىر چۈشتى. 对上会.
。见意多很了出提题问风作主民

见意有 پىكىر چىقماق

پىكىردىن قايتماق 意主改 头念奔放

پىكىر قاتناشتۇرماق = پىكىر بەرمەك

پىكىر قىلماق 见意提②考思, 想思, 索思, 维思

پىكىر قىلىش ئۈسۈلى 法方想思

پىكىر ئېچىلماق 路思开打, 阔开路思

پىكىر ئېقىمى <哲> 潮思

پىكىر يۈرگۈزمەك 考思, 索思 ھەسەلە ئۈستىدە قايتا.

قايتا ~ 问题考思复反

پىكىر - تەلەپ [静] 求要和见意

پىكىر - خىيال = ئوي - پىكىر

پىكىرداش [静] 道同 志同, 者合道同志, 者投相趣志; ~

بولغىنىسىز ئۈچۈنلا شۇنچە ئۇزاق مەزگىل بىللە ئىشلەپ ۋە

بىر - بىرىمىزنى قوللاپ كەلدۇق. 合道同志们我为因正.

。持支相互并事共起一在直一间时长么这以所

پىكىرلىك [静] 的考思于善, 的虑熟思深: توغرا ~

ئادەم 人的虑熟思深, 人的考思确正

پىكىرلەشمەك [动] 见意换交, 讨商: ئۇلار ئۈگىنىش

توغرىسىدا پىكىرلەشتى. 见意了换交题问习学就们他.

پىگمېنت [静] <生> 素色

پىگمېنتلىق [静] <生> 的素色

پىگمېنتلىق ھۈجەيرە <生> 胞细素色

پىگىلو [静] 车大轮胶

پىك 1 [静] 篷: ھارۋىنىڭ پىڭى 篷车 / ~ ئورنىتىلغان ھارۋا

车大的子篷了装

پىك 2 [模] 腾, 膨: ئەخەتتىڭ ئۇرغان تويى ~ قىلىپ ئۆرد.

دى - دە, سىرتقا چىقىپ كەتتى. 下一地腾球的打提海艾.

。了去面外到飞

پىك - پىك [模] 腾腾, 膨膨: ~ يۈگۈرمەك 跑地腾腾

پىخفاك = كۋادرات

پىخغىدە [静] 下一地膨, 下一地腾: ~ يۈگۈرۈپ كەتمەك

开跑下一地腾

پىخلىق [静] 的篷带: ~ ھارۋا 车篷

پىخلىداشماق «پىخلىداق» 态同共的

پىخلىداق [动] 腾腾, 膨膨

پېشىش مەزگىلى <农> 期熟成

پېشماق 2 [动] 泡浸, 泡

پېشۇرماق «پېشماق» 态动使的

پېشۇرۇشماق «پېشۇرماق» 态同共的

پېشۇرۇقلۇق [静] 的了熟做: تاماق ~ 了熟做饭

پېشۇرۇلماق «پېشۇرماق» 态动被的

پېششماق «پېشماق 2» 态同共的

پېشىلدۇرماق 1 «پېشلىماق 1» 态动使的

پېشىلدۇرماق 2 «پېشلىماق 2» 态动使的

پېشىلغاق <医> [静] 气脚, 气湿脚 (病)

پېشىلماق 1 «پېشماق 1» 态动被的

پېشىلماق 2 «پېشماق 2» 态动被的: ئۇ سۇغا پېشىلىپ پىلاقشېپ

يۈردى. 去腾扑来腾扑, 中水在泡他.

پېشىم [静] 一顿的饭工夫: مەن كەلگىلى بىر ئاش ~

بولاي دېدى. 了夫工的饭一顿有快来我.

پىغان (پىغانى) [静] 号哀, 鸣哀, 泣哀, 怨哀: ئۇنىڭ

پىغانى ئۆزلەپ تۇراتتى. 发大怨哀他.

پىغان چەكمەك 号哀, 叹哀, 鸣哀

پىغاندىن چىقماق 快痛, 快畅: ئۇلار پىغاندىن چىققۇ.

دەك ئوينىدى. 快痛很得玩们他.

پىغانسىز [静] 号哀有没, 鸣哀有没, 泣哀有没, 有没

怨哀

پىغانلىق [静] 的鸣哀, 的怨哀, 的苦凄: ~ نەي ساداسى

子日的苦凄 ~ / 声笛的怨哀

پىكاپ [静] <交> 小 型轻(用农), 车汽用两货客型小

车轿小, 车卡

پىكاپلىق [静] ① 小有 ② 坐 小 轿 车 的

پىكرات [静] <化> 苦味酸

پىكرىت <地> [静] 岩橄橄石辉, 岩橄苦

پىكنومېتىر <物> [静] 瓶重比

پىكو [静] 微微

پىكوسېكۇنت [静] 秒微微

پىكومېتىر [静] 米微微

پىكۇس <植> [静] 树皮橡, 树胶橡度印

پىكى [静] <纺> 布纹凸

پىكىر (پىكىرى) [静] ① 见意: ~ بايان قىلماق 意表发

见 / 见 پىكىرنى ئوتتۇرىغا قويماق 见意提② 见见: ئىلمىي ~

رىسچە 我依 思意的 / 思意的 我依 思意的 解见的 学科 解见的 头念, 意主, 法想, 思意③ 见高, 解见的 学科

نىڭ بۇ پىكىرنىڭ يامان ئەمەس. 错不意主个这你.

道行人，道便 <交> پىيادلەر يولى

葱洋 <植> [静] پىياز

色绿葱 رهك كۆكى رهك پىياز

پىيىزى پىشماسلىق <成> 来不合: ئۇ ئىككىسىنىڭ
پىيىزى پىشمايدۇ. 来不合俩们他。

پىيىزى گىج - گىج <成> 熟成不，候火到不，
题问有身本

پىيىزى گىچلىدماق <成> 间之可两，可两
题问

پىيازگۈل = گۈلساماق

盅茶، 碗茶小 [静] پىياله

舞碗顶 <艺> پىياله ئۈسسۈلى

的形盅茶، 的形碗茶小 [静] پىيالىسىمان

筒毡، 靴毡 [静] پىيما

人的靴毡卖②匠靴毡① [静] پىيىمچى

业靴毡 [静] پىيىمچىلىق

的靴毡有، 的靴毡穿 [静] پىيىملىق

棱三荆 <植> [静] پىيىزەك

体晶电压 <物> [静] پىيىزوكرىستال

片晶电压 <物> پىيىزوكرىستال پلاستىنكا

计强压 <物> [静] پىيىزومېتىر

学电压，电压 <物> [静] پىيىزوتېلېكتىر

的电压 <物> [静] پىيىزوتېلېكتىرلىق

体晶电压 <物> پىيىزوتېلېكتىرلىق كرىستال

象现电压 <物> پىيىزوتېلېكتىر ھادىسىسى

应效电压 <物> پىيىزوتېلېكتىر ئېففېكتى

پىپسە = سەھنە ئەسىرى

香藿 <植> [静] پىننە

膏糖纳平 <药> پىننە گۈلقەنتى

藿香藿 <植> [静] پىننىگۈل

地香藿②的香藿有① [静] پىننىلىك

方地的蔽隐 杰 杰: 的蔽隐، 的静僻 ① [静] پىنھان

暗暗، 中暗②: ئۇ قىزغا بولغان ئىشق - مۇھەببەتنى يۈرد-

كە، ~ تۇتاتى. 中心在藏暗情爱的娘姑对把他。

式形词名的 «پىنھان» پىنھانلىق

队员先少 [静] پىئونېر

队先少 پىئونېرلار ئەترىتى

行银巾领红 <经> پىئونېرلار بانكىسى

营令夏队先少 پىئونېرلار لاگىرى

پىئونېرلىق [静] 员队先少 (份身): ~ بۇرچىنى ئادا قىل-

务义的员队先少行履 ماق

酒啤 [静] پىۋا

酒啤造酿 پىۋا چىقارماق

厂酒啤 پىۋا زاۋۇتى

母醉酒啤 پىۋا ئېچىتىقۇسى

人的酒啤卖②工造酿酒啤① [静] پىۋىچى

业造酿酒啤 [静] پىۋىچىلىق

吧酒啤، 馆酒啤 [静] پىۋىخانا

步徒，行步 步: 的步徒، 的行步 [静] پىيىادە

走 / ~ قايتىپ كەلمەك / 来回行步 / ماشىنىغا ئۆلگۈرەلمەي

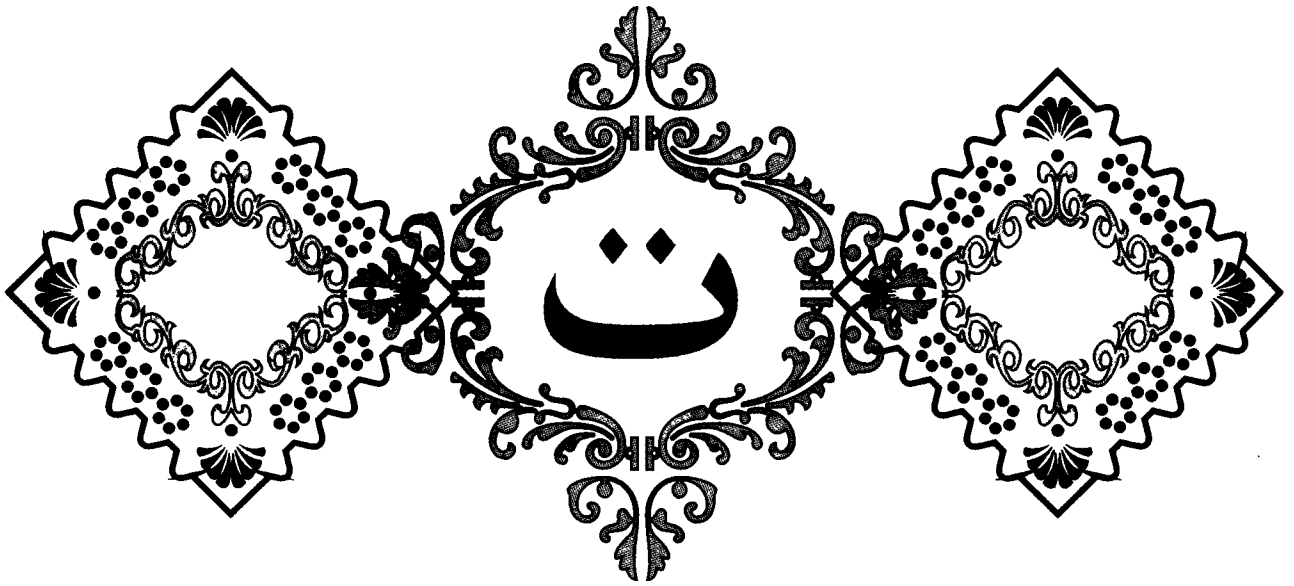
。了走步徒好只，车汽上赶有没我 ~ قالدىم.

兵步 <军> پىيادە ئەسكەر

哨步 پىيادە پوست

胀膨货通式行步 <经> پىيادە پۇل پاخاللىقى

队部兵步，兵步 <军> پىيادە قىسىم

沟犁开 <农> تاپ ئالماق

تاپ باسماق <农> 行压，(地犁指)沟压； ئۇ قوشنى
يۇمشاق، تاپ باستۇرۇپ ھەيدەيتتى . 他把地犁得一压一压
的。软松很的垄

تاپتىن چىقىماق ① <农> 沟垄开离(时种播)
كۆزۈڭگە قارا، سالغان ئۇرۇقلىرىڭ تاپتىن چىقىپ كەتتى .
越 <转> ②。了去外沟垄到播都子种，点一着看你
现。轨出，轨 ھازىر بەزى ياشلار تاپتىن چىقىپ كېتىۋاتىدۇ .
了轨越人轻年些有在

تاپ سالماق <农> 勾埂打先前地翻，线划墒开
沟犁开，犁开再廓轮出

تاپقا چۈشمەك 道轨上走
تاپقا كىرمەك ① <农> 垄着沿，行着顺(时种播)
沟： ئۇنىڭ تېخنىكىسى ياخشى، سالغان ئۇرۇقلىرىنىڭ ھەممىسى
تاپقا كىردى . 好术技他 . 了里沟垄到播都子种，
<转> 范就，矩规守 ②。 ئۇنىڭ بىز سىزىپ بەرگەن تاپقا
كىرمەسلىكى مۇمكىن ئەمەس . 矩规的定们我守不能不他

تاپ³ 机时，候时 [静]

تاپ¹ 耐忍 [静]

تاپ كېلەلمەسلىك 忍无可忍，住不忍

تاپ³ 疤伤，痕伤，伤创 <古> [静]

تاپ⁶ 足充，够足 <古> [静]

تاپ 怪责，备责 [静]

ت ① 维吾尔文第五个字母②该字母名称

تا 〔助〕 到，至： ئۈرۈمچىدىن ~ بېيجىڭغىچە 到齐木鲁乌从
ئىككىنچى كۈن تاغۇچە ~ 京北 / 日落阳太到亮天从
ئىككىنچى كۈن تاغۇچە ~ 山 / 今到古从 ھازىرغىچە ~
بۈگۈنگە قەدەر 止为今迄，今至

تا ئەبەد 永远： بۈيۈك خىزمەتلىرىڭىزنى تارىخ ~ ئۈنتۈماي-
دۇ . 绩伟功丰的你记忘会不远永史历

تا 〔静〕 <方> 那个

تائام 〔静〕 食饭，食膳： ئاۋۋال ~ ، ئاندىن كلام . <谚>
事谈再，餐进先

تائەت 〔静〕 <宗> 服别，从服②拜礼，拜膜①

تائەت - ئىبادەت 〔静〕 <宗> 拜礼，拜膜
تائەت - ئىبادەت قىلماق 拜礼作，拜膜 祷祈

تاپا 〔助〕 <古> 面，方，面方

تاپارۇ 〔助〕 <古> 向方…朝，面方…向

تاپاشىر 〔静〕 <植> 黄竺天

تاپلىت = توقچاق

تاپانگۈل 〔静〕 <植> 春迎南

تاپا (تاپى) 〔静〕 尸死，体尸(的物动毙自)
لۈۋېتىپ ~ ئىزدەيدۇ . <谚> 吃尸死寻还死临鸦乌大

تاپنى ئارتماق 脏栽

تاپ² 〔静〕 ① <农> 沟犁 ② 畦： بىر ~ بىر 地畦一犁

تاپا ④ <转> 道轨 声喊的走沟垄着顺牛耕喝吆时地

تاپانداشماق «تاپانداق» 态同共的
 تاپاندىماق 跟紧，随尾〔动〕 ئۇلار ئارقىمىزدىن تاپانداپ كەلدى. 来过走面后们我着跟紧们他.
 تاپانلىق 带履 带履 ~ تراكتور 带的底，的坐底带〔静〕 زەنجىر ~
 机拉拖式
 تاپاۋەت 进的 进的，入收①〔静〕 ئۇنىڭ ئاپاۋىتى ياخشى. 进的他的.
 利有 利有 ~ ئىش بار ئىش 处好，益利 <转>②. 错不项
 事的图可利有，事的
 تاپاۋەت بېجى 税得所 <经>
 تاپاۋەت قىلماق 利盈
 تاپاۋەتچى 人意生小，人卖买小②人的钱赚会①〔静〕
 تاپاۋەتلىك 盈能 盈能 ~ كەسپ 的利赚能，的
 业行的利
 تاپاۋەتلىك ئىش 事的水油有，缺肥
 تاپتۇرماق «تاپماق» 态动使的
 تاپتۇرۇشماق 态同共的 «تاپتۇرماق»
 تاپتۇرۇلماق 态动被的 «تاپتۇرماق»
 تاپچان 葡处高摘中园萄葡在 凳高脚三 <古>〔静〕
 (用萄
 تاپزۇغ 语谜 <古>〔静〕
 تاپسا 地脚下，首下〔静〕 (地空的间之坎门与炕)
 تاپسۇلماق 忌妒，妒嫉 <古>〔动〕
 تاپسىلىق 脚下有 脚下有，的首下有〔静〕 ~ كاك
 炕的地
 تاپشۇرتماق «تاپشۇرماق» 态动使的: قورالنى ~ 械缴让
 تاپشۇرماق 交 ~ 交，交递，交①〔动〕 غەللە - پاراق
 : 付托，托委②费党交 ~ 粮公
 بۇ بالنى سىزگە ئاپشۇردۇم ئەمىسە. 你给付托就我子孩这.
 了. مۇھىم ۋەزىپە ~ 任重托委
 تاپشۇرۇشماق «تاپشۇرماق» 态同共的
 تاپشۇرۇق 托委①〔静〕 ئۇ كانادا كومپارتىيىسىنىڭ ئاپشۇرۇق-قى بىلەن جۇڭگوغا كەلدى. 他来托委的党产共大拿加受他.
 业作做 业作②. 国中到
 تاپشۇرۇق بەرمەك ① 任交: ھاكىم ئۇنىڭغا جىددىي
 تاپشۇرۇق بېرىپ، ئۈزۈمچىگە يولغا سالدى. 项一他给交县长.
 业作留②. 齐木鲁乌去他让，务任急紧
 جىق ئاپشۇرۇق بەرمىدى. 多不业作的留师老们我.
 تاپشۇرۇلغۇچى 人付交被 <法>〔静〕
 تاپشۇرۇلماق «تاپشۇرماق» 态动被的
 تاپاق 的变应机随能，的灵机，的智机，的明聪〔静〕

تاپا قىلماق 怨埋，怪责，备责
 لىۋەرمە. 怨埋就动不动要不你.
 تاپا - تەنە 刺讽，讽热嘲冷，笑嘲，落奚〔静〕 تاپا -
 تەننىڭ ئاخىرى جاڭجال. 架吵是果结的笑嘲 <谚>.
 تاپا - تەنە قىلماق 刺讽，笑嘲，落奚
 تاپا - تەننىڭ قالماق 弄嘲受，落奚受
 تاپارمەن 变应机随能，的灵机，的智机〔静〕
 تاپاغ - ئۇدۇغ 务服 <古>〔静〕
 تاپان 掌脚①〔静〕 ~ يېرىلماق 掌脚②裂掌脚: ئېيىق
 تاپنى 底鞋③掌脚 底鞋: ئۇنىڭ ئايغىنىڭ تاپنى تېشىلىپ كېتىپ-
 تۇ. 脚压 <机>④. 了破磨底鞋的他. كىمىم تىكىش
 ماشىنىسىنىڭ تاپنى 脚压的机纫缝 (的中牌克扑)⑤
 桃
 تاپان تەشتى 头滑 <成>
 تاپان تىرىگۈچ 器跑起 <体>
 تاپان چوكا 挺针(的机纫缝) <机>
 تاپان سۆڭىكى 骨趾，骨跖 <理生>
 تاپان كۆتىكى 器降升(的脚压机纫缝)
 تاپان ھەقىقى 费介中，费苦辛，费小，钱腿跑 ~
 费小拿 费小给 / 费小
 تاپان يالىماق 屁马拍，痔舐痛吮 <成>
 تاپنى تېشىلگۈدەك بولماق 腿断跑 <成>
 تاپنىغا سۆيگۈدەك بولماق 脚吻亲得不巴 <成>
 تاپنىغا سۆيگۈدەك بولۇپ كېتىمەن. 掌倍人的乡家到见. (合意投情，切亲谓意) 切亲感
 تاپنى قىزىتماق 足正头兴，试欲跃跃 <成>
 چېلىش مەيدانىغا بارغان بۇ ئەزىمەت تاپنى قىزىپ تۇرالمىي قال-
 دى. 显大想正，试欲跃跃儿健个这的来上场跤摔到.
 手身
 تاپنىنى يەرگە تەگكۈزمەسلىك <成> 沾不脚
 تاپنىنى يەرگە تەگكۈزمەي ئېلىپ كېلىڭلار، دەپ بۇيرىدى
 بەگ دورغىلىرىغا. 出即立们你”: 令下役差向爷老克伯
 把，发
 تاپانچىلىق 鱼鲫 <动>〔静〕
 تاپانتوزاق 夹兽捕〔静〕
 تاپانچا 枪手 <军>〔静〕
 تاپانچە 子垫鞋 <方>〔静〕
 تاپانچىلىق 的枪手有，的枪手带〔静〕

زېمىنىغا ھېچقانداق دۈشمەننىڭ تاجاۋۇز قىلىشىغا ھەرگىز يول قويمايمىز. 土领圣神的国祖. 侵犯人敌何认许容不决.

者犯侵，者略侵〔静〕 تاجاۋۇزچى
تاجاۋۇزچىلىق 〔静〕 为行略侵，动活略侵
争战略侵 / 策政略侵 ~ ئۇرۇشى
略侵 تاجاۋۇزچىلىق قىلماق

تاج - تەخت 〔静〕 位王，位帝，座御
位王 ~ تالاشماق 争夺

تاجدار 〔静〕 者冕有，者基登
تاج - دۆلەت 〔静〕 富财与位王
تاجسىز 〔静〕 的冕无，的冠王戴不
تاجسىمان 〔静〕 的状冠

تاجسىمان قان ئايلىنىش <理生> 环循状冠
تاجسىمان قىزىل تومۇر <理生> 脉动状冠

تاجسىمان كۈلۈچ <机> 手扳花梅
تاجسىمان گۈل رېتى <植> 序花状冠

تاجسىمان ھۈرزەك <理生> 瘦冠
تاجىرىھيان 〔静〕 草香花，香薷扭

تاجقىياق <植> 草毛冠
تاجىك 〔静〕 人克吉塔，克吉塔

تاجىكچە 〔静〕 的式克吉塔②文克吉塔，语克吉塔①
تاجگۈل <植> 箱青，花冠鸡

تاجىلىق 〔静〕 的冠有 ~ مېكىيان 鸡母的子冠有
تاجىلىق ئەمەن <植> 蒿滨

تاجىلىق پانۇسگۈل <植> 罗春剪
تاج 〔叹〕 音声的鸡赶 ~ دېھي، مۈشۈكنى پەش

دېھي كېلىۋاتىمەن. 猫的家人撵有没，鸡的家人轰没我.
(人何任过惹未从为意)

تاخاپەن <方> 〔静〕 板花制木，板饰雕棚天
تاخايلا <方> 〔静〕 榭壁小，龛壁

تاختا 〔静〕 ① 匾牌，盘，板
光，匾荣光 تاختىسى شەرەپ تاختىسى

榜荣 / شاهامات تاختىسى ② 盘棋，块，畦，张，畦 ~ چاي
— 墩木方 / 茶(砖)块 / 地畦 ~ 墩木方

③ 纸张 <手> 墩木方
تاختا تاش 石板
تاختا جۇۋا 子筒皮

تاختا خاڭ <交> 板夯
تاختا قىلماق = تاختىلىماق

تاختا كاھىش <建> 瓦板

تاتراڭلىق 〔静〕 ① 白苍 ② 结板
بۇغداي ئالا بولۇپ قالدى. 不苗出麦小，结板为因地这.

تاتىرغا <古> 〔静〕 子皮白的好熟
تاتىرىشماق «تاتارماق» 态同共的

تاتىقماق <方> 〔动〕 思意好不，情为难，束拘
تاتىلتماق «تاتىلماق» 态动使的: ئۇ ماڭا دۈمبىسىنى تاتىلدا.

تاتىلداشۇرماق ① 〔动〕 拉拨，索摸
تاتىلداشۇرماق ① 〔动〕 拉拨，索摸

تاتىلداشۇرماق ② 〔动〕 到找子钳把才易容不好，去
تاتىلداشۇرماق ② 〔动〕 到找子钳把才易容不好，去

تاتىلداشۇرماق ③ 〔动〕 来下读地巴巴结
تاتىلداشۇرماق ③ 〔动〕 来下读地巴巴结

تاتىلداشۇرماق «تاتىلداشۇرماق» 态同共的
تاتىلداشۇرماق «تاتىلداشۇرماق» 态同共的

تاتىلداشۇرماق ① «تاتىلداشۇرماق» 态复自的: بالا بەدىنى قىچىشقان.
تاتىلداشۇرماق ① «تاتىلداشۇرماق» 态复自的: بالا بەدىنى قىچىشقان.

تاتىلداشۇرماق ② «تاتىلداشۇرماق» 态动被的: ئۇنىڭ يۈزى تاتىلدىنىپتۇ.
تاتىلداشۇرماق ② «تاتىلداشۇرماق» 态动被的: ئۇنىڭ يۈزى تاتىلدىنىپتۇ.

تاتىلداشۇرماق «تاتىلداشۇرماق» 态动使的: مىجىت تراكتورنى تاتىلدا.
تاتىلداشۇرماق «تاتىلداشۇرماق» 态动使的: مىجىت تراكتورنى تاتىلدا.

تاتىلداشۇرماق 〔动〕 响突突，响嘟嘟，响哒哒
تاتىلداشۇرماق 〔动〕 响突突，响嘟嘟，响哒哒

تاتىلداشۇرماق ① 〔静〕 子挠，具搔②子刷马
تاتىلداشۇرماق ① 〔静〕 子挠，具搔②子刷马

تاتىلداشۇرماق ② 〔动〕 搔，挠
تاتىلداشۇرماق ② 〔动〕 搔，挠

تاتىلداشۇرماق ③ 〔静〕 血流会了
تاتىلداشۇرماق ③ 〔静〕 血流会了

تاتىلداشۇرماق ④ 〔动〕 拨，刨乱④地耙 ~ يەر
تاتىلداشۇرماق ④ 〔动〕 拨，刨乱④地耙 ~ يەر

تاتىلداشۇرماق ⑤ 〔静〕 草吃雪刨羊
تاتىلداشۇرماق ⑤ 〔静〕 草吃雪刨羊

تاج ① (تاجى) 〔静〕 冕冠王①
تاج ① (تاجى) 〔静〕 冕冠王①

تاج ② <转> 冕加
تاج ② <转> 冕加

تاج ③ 冠桂 ④ 接冠 <农>
تاج ③ 冠桂 ④ 接冠 <农>

تاج ⑤ 记胎，记 <医> 〔静〕
تاج ⑤ 记胎，记 <医> 〔静〕

تاجانماق <古> 〔动〕 诱推，辞推，绝拒
تاجانماق <古> 〔动〕 诱推，辞推，绝拒

تاجاۋۇز 〔静〕 犯侵，略侵
تاجاۋۇز 〔静〕 犯侵，略侵

تاجاۋۇز قىلماق 〔静〕 犯侵，略侵
تاجاۋۇز قىلماق 〔静〕 犯侵，略侵

头滑耍 نادانلىق قىلماق

江，河大 <古>〔静〕 تادغۇن

质气，情性，性本，格性 <古>〔静〕 نادۇ

نارا¹ 〔静〕 的窄狭，的窄① 道窄，路狭 的窄狭，的窄① 〔静〕 窄

子房的窄狭 / ياخشىنىڭ ياخشىلىقى تېگەر ھەر يەردە، يامان

نىڭ يامانلىقى تېگەر ~ يەردە. <谚> 善行处到人好

人害处窄徒。 ئۆتۈكۈڭ ~ بولسا، جاھاننىڭ كەڭلىكىنىڭ

نېمە پايدىسى؟ <谚> 脚夹靴皮 用何有宽地天，

نارنىڭ گۆرى ~. <谚> 窄也穴墓狭心 窄也穴墓狭心

بېگۈچە، كەڭ يەردە مۇشت يە. <谚> 饭吃处窄在其与

的瘦，的紧②. 拳挨处宽在如不 ~ يۇشۇشقا

بۇ كىيىم ماڭا ~ كەلدى. 瘦嫌上穿我服衣这 ③. 瘦嫌上穿我服衣这

的小狭，的隘狭 <转> 的隘狭，的隘狭 意狭 ~ / ۋەتەنپەر-

义主体集爱的隘狭 义主体集爱的隘狭 点观的隘狭 义主体集爱的隘狭

角锐 <数> تار بۇلۇڭ

论验经隘狭 <哲> تار تەجرىبىچىلىك

鸭沙秋头斑 <动> تار تۇمشۇق ئۆردەك

见之孔一 تار قاراش

路狭，巷小 تار كوچا

义主体集的隘狭 تار كۆللىكتىپچىلىق

义主体本 تار مەھكىمىچىلىك

蛙口狭方北 <动> تار ئېغىز پاقا

تارى² (تارى) ①〔静〕 弦(的器乐) <艺> دۇئارنىڭ تارى

弦心②弦丝 ~ يىپەك / 弦钢 ~ سىم / 弦尔塔都

ئۇ دىلىمنىڭ تارنى چەكتى. 弦心的我了动拨他

排木，子筏 <古>〔静〕 تارى³

子底油酥 <古>〔静〕 تارى⁴

钱工，水薪，禄俸 <古>〔静〕 تارى⁵

促仓，备准有没 <方>〔静〕 ناراپال

头梳让 ~ 态动使的 «تارماق» ھېچنى

谣布散 ~ 态动使的 «تارماق» ھېچنى - پىتنە - ئىغۇئا

会散 ~ 话闲播传 ~ چۆچەك / 话闲播传 / ھېغىنىنى

秤台，平天 〔静〕 تارازا 秤台，平天 〔静〕 تارازا

平天的慧智是话道公 <谚>

量分，压，称压 تارازا باسماق 量分，压，称压 تارازا باسماق

话的量分

秤过 تارازىغا سالماق

测量度，器衡 〔静〕 تارازا - مىزان

员磅过，人称掌 〔静〕 تارازىچى

تاراس 〔模〕 啞啞，啞啞，啞啞 ~ قىلغان ئاۋاز چىقار-

桥板 <交> تاختا كۆۋرۈك

棚顶板木 <建> تاختا لەمپە

梁板 <建> تاختا لىم

畦田 <农> تاختا يەر

杖面擗和板面 〔静〕 تاختا - نوغۇچ

板地②板木松 〔静〕 ① 板木 〔静〕 板地②板木松 〔静〕 板地②板木松

条板木通普 <建> ③ 板地洗 条板木通普 <建> ③ 板地洗

价牌 <经> تاختاي باھاسى

报板 تاختاي گېزىتى

板地有 〔静〕 的板木有，的板地有 〔静〕 板地有 〔静〕 的板木有，的板地有

炕板木 سۇپا / 子屋的 炕板木 سۇپا / 子屋的

丝生的纺未 <古>〔静〕 تاختۇ

悬在)③栏告布②座御(的搭时临)① 〔静〕 تاختىپەر

架手脚 <建> ④椅坐(的安端一绳大的空

的状板 〔静〕 تاختىسىمان

理纹壁板 <地> تاختىسىمان دەز

计水量式板 <水> تاختىسىمان سۇ ئۆلچىگۈچ

体合集状板 <地> تاختىسىمان قۇراشما

造构状板 <地> تاختىسىمان قۇرۇلما

根板 <农> تاختىسىمان يىلتىز

态动使的 «تاختىلىماق» تاختىلىتماق

态同共的 «تاختىلىماق» تاختىلىشماق

态动被的 «تاختىلىماق» تاختىلىنماق¹

刷刷齐得长，齐长(稼庄)〔动〕 تاختىلىنماق²

了齐长子麦. تىلاندى

畦成分地把 ~ 畦成分① 〔动〕 تاختىلىماق

纸裁 ~ قەغەز / 子筒皮裁 ~ جۇۋا ②(张大)裁

灌畦 <农> تاختىلاپ سۇغارماق

器鼠捕，子夹鼠老 〔静〕 تاختىمۇشۇك

架碗，板搁(的上墙在钉) 〔静〕 تاختىۋېشى

不，起挂高高 <成> تاختىۋېشىغا ئېلىپ قويماق

边沾

浅 <方>〔静〕 تاخسا

仪测速，仪距准，仪距视 <水>〔静〕 تاخىيومېتىر

离距的处之及所力目至遥之步十从 <古>〔静〕 نادا

猾狡 〔静〕 的猾狡 ~ 人的猾狡 的猾狡 〔静〕 的猾狡

狸狐的 〔静〕 的猾狡 ~ 狸狐的 的猾狡 <谚> 狸狐的

捉被会也狸狐 (手猎过不敌也狸狐的猾狡再) 捉被会也狸狐

نادانلىق 〔静〕 猾狡，猾 〔静〕 نادانلىق 〔静〕 猾狡，猾

。猾是而，笨是不他. ~

态动使的 «تاراقلىماق» تاراقلىتماق

态同共的 «تاراقلىماق» تاراقلاشماق

تاراقلىماق [动] 响作嗒啪，响作隆咕，响作啾啾①

مارۇنلار تاراقلاپ ماڭدى. 响啾啾啾啾来起走车大. 头砖块一下掉，声一嗒啪. 气神太别你. 气神 <转>②. 来了.

تاراك [模] 啾当，令丁，冬丁，当丁

تاراك - تاراك [模] 当当丁丁

تاراك - تۈرۈك [模] 当丁 (声击撞的体物硬坚容形)

تاراك - تۈرۈك تەگمەك 斥呵声厉. 色厉言疾. 虽哥你. 斥呵声厉然. 心好是他但.

تاراخشىماق = تاراخلىماق

تاراخشىدە [静] 啾当: سائەت ~ قىلىپ يەرگە چۈشۈپ كەتتى.

啾当表 上地在掉声一啾当表

态动使的 «تاراخلىماق» تاراخلىتماق

تاراخلىماق [动] 啾啾: ئۇ دانىنىڭ تاراخلىغان ئاۋازىدىن چۆ.

چۈپ كەتتى. 跳一了吓声啾啾的盆脸被他.

تارالماق¹ «تارماق¹» 态动被的: تارالغان چاچ 发头的过梳

تارالماق² ① «تارماق²» 态复自的: كۆپچىلىك تارالدى. 群人

了开散. 被的. 坐开散 ② «تارماق²» 态动

被的: ئۇنىڭ قوشاقلىرى ئېغىزدىن - ئېغىزغا كۆچۈپ ئەلگە

كەڭ تارالغاندى. 他的一谣歌，十传十，百传千. 民间在

传流为

تارام [静] ① 流细: تاراملاردىن توپلانغان سۇ كۆلگە قۇيۇلدى.

里湖入汇流细涓涓. ② 一行一，股股一: سۇ -

水股股

تارام - تارام [静] 簌簌: 一行一，股股一: ئۇنىڭ

ئىسسىق ياشلىرى ~ ئاقاتتى. 他的一流地簌簌泪热的

دەريا سۈيى ~ بولۇپ ئاقماقتا. 流分水河.

تاراملىماق [动] 流地簌簌: ئۇنىڭ كۆزىدىن تاراملاپ ياش

تۆكۈلدى. 他的一流地簌簌里眼的

تاران¹ <植> [静] 草德伦

تاران² <手> [静] 绳细的工加半 (用毡制)

تارانچى [静] 奇兰塔 (XVIII 世纪初由南疆迁往伊犁屯

田纳的吾尔人)

态动使的 «تارانماق» تاراندىرماق

تارانكۆچكى <植> [静] 红台炮 (甜瓜品种之一)

تارانماق «تارماق¹» 态复自的: قىز باش - كۆزىنى پاكىز يۇيۇپ

声一噼喀 maq

تاراس - تاراس [模] 噼喀里喀，啲啲哩啲，啲啲啲啲

تاراس - تۈرۈس [模] 喀喀，噼喀，啲啲哩啲，啲啲

~ مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى. 声枪的啲啲起响.

تاراسسىدە [静] 地啲，下一噼喀

تاراسلاتماق «تاراسلىماق» 态动使的: تاراسلىتىپ ئوق ئۈزەك

击射枪开地啲啲啲啲

تاراسلىماق [动] 啲啲劈劈，响作裂干，响作乒乓

مۆلدۈر ئۆگزىگە تاراسلاپ چۈشتى. 乒乓上顶屋在打雹冰.

响乱. 声枪的乒乓乒乓 ۋازى ئاۋازى

تاراش [静] 平不凸凹，平不低高: ئۈستەڭنىڭ تاراشىنى

ئالماق 修整渠道

态动使的 «تاراشلىماق» تاراشلىتماق

态同共的 «تاراشلىماق» تاراشلاشماق

تاراشلاقسىز [静] 未修整的: ~ ئېرىق 水的整修未

渠 / ~ 未打好地的好

تاراشلانماق «تاراشلىماق» 态动被的: تاراشلانغان ياغاچ 劈被

成薄片的状木的头 / 被修整的田埂

تاراشلىماق [动] 修整 (铲，削，填，补，等整平): ئېتىز-

نىڭ قىرىنى ~ 修整田埂

تاراشماق¹ «تارماق¹» 态同共的

تاراشماق² «تارماق²» 态同共的: بىرلەر دەرىستىن چۈشۈپ

ئۆي - ئۆيلىرىگە تاراشتى. 了家回散解后课下们子孩

تارقاق [模] 啲，啲啲，啲啲: بىرنەرسە ~ قىلىپ يەرگە

چۈشتى. 上地到落声一的啲西东件一. ۋۇ ~ قىلىپ

دەرۋازىنى بېيۋەتتى. 他的一上关声一的啲

تاراقا <方> [静] 矮又稀

تاراقان <动> [静] 啲啲

تاراق - تاراق [模] 啲啲，啲啲

تاراق - تۈرۈك [模] ① 啲啲: ~ قىلغان ئاۋاز 啲啲

收 物什，物杂② 音声的

物杂拾

تاراقچۆپ <植> [静] 唐马

تاراقشىماق = تاراقلىماق

تاراققىدە [静] 吧，吧吧，啲啲: بىرنەرسە ~

قىلىپ يەرگە چۈشتى. 上地在掉声一地吧西东件一

توسما تاقىقى ~ ئېتىلىپ قالدى. 了上关声一啲吧门闸

ئۇ ئىشكىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازىدىن ئويغىنىپ كەتتى. 一啲啲

门铁. 了醒惊他把，声

了上关声一的啲

史历曲歪 بۇرۇلماسق / 来以史

学史历، 学科史历 تارىخ ئىلمى

تارىخچى = تارىخشۇناس

家学史، 家学史历 [静] تارىخشۇناس

学史历 [静] تارىخشۇناسلىق

观史历 <哲> [静] تارىخقاراش

义主史历 [静] تارىخۇازلىق

时史历 مەزگىل ~ : 的性史历، 的史历 [静] تارىخى

~ / 件事史历 ۋەقە ~ / 义意史历 ئەھمىيەت ~ / 期

流潮史历 ئېقىم

论元一史历 <哲> تارىخى بىر مەنبەچىلىك

学哲史历 <哲> تارىخى پەلسەپە

学理心史历 تارىخى پىسخولوگىيە

学言语史历 <语> تارىخى تىلشۇناسلىق

诗史 <文> تارىخى داستان

学言方史历 <语> تارىخى دىئالېكتولوگىيە

法证辨史历 <哲> تارىخى دىيالىكتىكا

学理地史历 تارىخى جۇغراپىيە

说小篇长史历 <文> تارىخى رومان

史历 <语> تارىخى سېلىشتۇرما تىلشۇناسلىق

学言语较比

法较比史历 تارىخى سېلىشتۇرما ئۇسۇل

学音语史历 <语> تارىخى فونېتىكا

则法史历 <哲> تارىخى قانۇن

学来未史历 تارىخى كېلەچەك شۇناسلىق

学法语史历 <语> تارىخى گرامماتىكا

学史地 <地> تارىخى گىئولوگىيە

学汇词史历 <语> تارىخى لېكسىكونىگىيە

义主物唯史历 <哲> تارىخى ماتېرىيالىزم

学口人史历 تارىخى نوپۇس شۇناسلىق

性承继史历 <哲> تارىخى ۋارىسلىق

义主心唯史历 <哲> تارىخى ئىدىئالىزم

学类人史历 تارىخى ئىنسان شۇناسلىق

تارىخىلىق [静] 史历 性: ئۆرپ - ئەدەت تارىخىلىققا ۋە

ئەنئەنىۋىلىككە ئىگە. 性统传和性史历有具惯习俗风.

تارشاش [静] 片木薄: ياغاچنى ~ قىلىپ تىلماق 木把头劈成

片薄

筒木 تارشاش پۈتۈك

岩片 <地> تارشاش جىنىس

تارشاش گۇڭگۇرت 子板曲 薄了硫磺的木片，

队乐弦 <艺> تارىلىق ئوركىستىر

器电静线弦 <物> تارىلىق ئېلېكترومېتىر

灭毁 [静] تارمار

تارمار بولماق 溃崩، 败溃، 灭毁، 碎粉 دۈشمەنلەر

。了败溃人敌. تارمار بولدى.

تارمار قىلماق 灭歼، 溃击， 碎粉， 灭毁 دۈشمەنلەر.

谋阴的人敌碎粉 ~ نىڭ سۈيقەستىنى

瓜黄 <古， 植> [静] تارماز

تارماق! [静] ① 脉支، 流支، 线支 ~ ② 队支 قسم

目子(的目帐)③ 部门部业工 تارماقلىرى

队支 <军> تارماق ئەترەت

行银属附 <经> تارماق بانكا

度速分 <物> تارماق تېزلىك

句分 <语> تارماق جۈملە

应反支 <化> تارماق رېئاكسىيە

法门部 <法> تارماق قانۇن

力分 <物> تارماق كۈچ

点分 تارماق نۇقتا

断判支 <逻> تارماق ھۆكۈم

渠支 <农， 水> تارماق ئۆستەك

流支 <水> تارماق ئېقىن

子爪(的兽猛， 禽猛) <古> [静] تارماق؟

目细 [静] تارماقچە

化歧 <化> ② 流分، 化分، 支分 ① [动] تارماقلىنىش

用作化歧 <化> تارماقلىنىش رولى

应反化歧 <化> تارماقلىنىش رېئاكسىيىسى

点支分 تارماقلىنىش نۇقتىسى

~ تارماقلىق [静] 的流支، 的支分، 的部门部: كۆپ ~

غول ئۆستەك 多流支的渠干 / ئۈچ ~ تەشكىلات 有三个分

织组的支

谷山， 沟山 <古> [静] تارمۇت

板塔， 盘塔 <石> [静] تارپىلكا

的板塔带 [静] تارپىلكىلىق

塔式板 <石> تارپىلكىلىق مۇنار

态同共的 «تاراتماق» تارتىشماق

菜麻芝 <植> [静] تارتىتىزىق

تارىخ [静] 史历: ئەدەبىيات تارىخى 史学文 / بېقىنقى زامان

تارىخى 史代近 / قەدىمقى زامان تارىخى 史代古 / دۇنيا تارىخى

的例前无史 史界世 / تارىختا مىسلى كۆرۈلمىگەن مۆجىزە

有 迹奇 / تارىخنىڭ ھۆكىمى 史历 的决判的 / تارىختىن بۇيان

的洁整 كىسىم ~ / 气空的净洁 ھاۋا ~ / 水的净干
 金纯 ئالتۇن ~ / 精酒纯 ئىسپىرت ~ : 的纯②服衣
 健④人的洁纯 ئادەم ~ : 的白清，的洁纯 <转>③
 康健体身 ~ تېنى : 的康
 : 好恰，好正，是真，的真，分十，常非，太〔静〕 تازا
 . پىغاندىن چىقماق چىقماق / 了极快痛 ~ ۋاقتىدا يېتىپ كەپتىمىز .
 . 候时是正的来们我
 霍挥 <方>〔静〕 تازا
 秃秃 <方，动>〔静〕 تازقارا
 态动使的 «تازلىماق»
 态同共的 «تازلىماق»
 态动被的 «تازلىماق» ① تازىلانماق
 子院的净干打扫 ② تازىلانماق
 净干洗脸把我让 . زۈمنى يۇيۇپ تازىلىنىۋالاي .
 清持保 تازىلىق : 生卫，洁清①〔静〕
 ~ / 间生卫 ئۆيى ~ / 生卫境环 تازىلىق
 干爱 . قىلماق تازىلىق / 生卫打扫 تازىلىق .
 德美是净
 车洁清 تازىلىق ئاپتوموبىلى
 器化净 <石>〔静〕 تازىلىغۇچ
 擦，除扫，扫打，洁清使，净干弄①〔动〕 تازىلىماق
 ~ 舍宿扫打 ~ ياتاقنى / 净干 / 拾收，净
 渠通疏 ~ ئېرىقنى / 服衣刷 ~ كىيىمنى / 净干弄手把
 拾收 ~ جوزىنى / 井掏 ~ قۇدۇقنى / 道渠理清，道
 清肃，除清 <转>②子桌
 精酒纯提 ~ ئىسپىرتنى : 纯提③党出除清
 ! 瓜傻个是真他! ئەخمىق! ئۇ ~ 是真，是正〔静〕 تازىمۇ
 差，来要你道知不我 . بولسغاچقا ~ كېتىپ قالدىكىنەنەن .
 . 了走点一
 差，来要你道知不我 . ئۇ يىقىلىپ چۈشكىلى تاس
 倒摔儿点差他 . قالدى
 断声一嗒吧弦的尔塔都 . قىلىپ ئۈزۈلۈپ كەتتى .
 了
 事然偶 تاسادىپى ①〔静〕 : 的外意，的然偶
 随 ②象现然偶 ھادىسە ~ / 件
 随 ③数变机 سان ئۆزگەرگۈچى سان ~ / 差误机
 声噪机随
 系联然偶 <哲> تاسادىپى باغلىنىش

片木火引，(火引来用
 形片，状片〔静〕 تارىشىسىمان
 造构状片 تارىشىسىمان قۇرۇلما
 地田，地耕 <古>〔静〕 تارىغلاغ
 仓粮 <古>〔静〕 تارىغلىغ
 庄的疏稀 زىرائەت ~ : 的少稀，疏稀〔静〕 تارىقاي
 毛眉的疏稀的他 قاشلىرى ~ ئۇنىڭ / 稼
 倦厌，烦厌②狭变① <古>〔动〕 تارىقماق
 (之流河的漠沙入流或泊湖入注) <古>〔静〕 تارىما
 流支
 (河陆内条一的大最疆新国中)河木里塔〔静〕 تارىما
 羊木里塔 <牧> تارىم قوبى
 地盆木里塔 <地> تارىم ئويمانلىقى
 称用专的裔后系直汗可)木里塔 <古>〔静〕 تارىم
 (呼
 梳〔动〕 تارىماق : 梳 ~ چاچ ~ 头梳 / تىۋىت ~ 绒羊梳 / بەل
 باغلىغان بىلەن ئەر ئەمەس، باش تارىغان بىلەن خوتۇن . <谚>
 人妇真必未头梳，子男真必未腰束 . يۇڭ تاراش ماشى .
 机毛梳 نىسى
 散走，开散①〔动〕 تارىماق
 家回散四们人的甫莱西麦加参 . ئۆيى - ئۆيلىرىگە تارىدى .
 了 . تاز تارانغىچە توي تاراپتۇ . <谚> . 当停扮打子秃
 扬传，布散，发散② . 场散经已礼婚 شورپىنىڭ پۇرىقى
 味香出发散汤肉 . نامى ئالەمگە ~ 海四扬名
 散消，失消③
 带韧 <理生>〔静〕 تارىمۇش
 态同共的 «تارانماق» قىزلار پاكىز تارىنىشىپ ،
 ھېيت تەييارلىقنى قىلدى . 年过备准，扮打装梳们娘姑 .
 的缩收〔静〕 تارىيشچان
 度缩收 <冶>〔静〕 تارىيشچانلىق
 秃头全 ~ كىيىمە : 癣头，子秃，头痢痢①〔静〕 تاز
 / 子 ~ تۆپە ~ 顶秃 ~ تازىنى كۆرسە بېشى قىچشار .
 痒痒头子秃了见子秃 <谚> . 痒痒头子秃了见子秃 .
 弥盖欲，肘见襟捉)絮败了出露，痢痢了住盖 . قېتىۋ
 . (彰 ~ : 的套配不；的角无，的角长未 <转>② .
 羊山小角无 ئوغلاق
 麦蓝，麦小芒无 <植> تاز بۇغداي
 饭抓肉无 <食> تاز پولۇ
 样模子秃 تاز چىراي
 的洁整，的净洁，的净干，的洁清①〔静〕 تازا ~ سۇ

的线单 تاق لىنىيىلىك

路铁线单 <交> تاق لىنىيىلىك تۆمۈريول

胞细单 <生> تاق ھۈجەيرە

物生胞细单 <生> تاق ھۈجەيرىلىك جانلىقلار

程音单 <艺> تاق ئىنتىروال

母韵单 <语> تاق يۈنمۇ

~ تاق² 唵 (音声地落物重或撞物硬) [模] 唵: ئىشىك ~

。了上关门声一的唵. قىلىپ يېپىلدى.

تاق³ = دەل

难艰, 苦困, 难苦, 难困 <古> [静] تاق⁴

تاقا¹ [静] ① 马 (驹, 骡) 掌: توكۇر ئاقا تۆمۈر ~, ئەسكى

皮貂上衣破, 掌好钉马痛 <谚> چاپانغا سۆسەر ياقا.

领 床梭 <机> ②. كىيىم تىكىش ماشىنىسىنىڭ تاقىسى

床梭机纫缝

幅 <方> [静] تاقا² (幅一的中幅双子绸等斯莱特艾)

下见 تاقابىل

تاقابىل تۇرماق 对抗, 衡抗, 付对, 付应: دۈشمەنگە

~ 流逆顶 / 人敌付对 ~ تەتۈر ئېقىغا ~

تاقابىل كەلمەك = تاقابىل تۇرماق

تاقابىلچانلىق [静] 性逆抗

تاقابىللىق [静] 弈博, 策对

论策对 تاقابىللىق نەزەرىيىسى

态动使的 «تاقماق» تاقاتماق

态动使的 «تاقاراشماق» تاقاراشتۇرماق

تاقاراشماق [动] ① 碰, 撞 ② 碰, 突冲生发: مەرىيەمخان

قاسىم ئاخۇنىنىڭ سۆزىگە تەن بەرمەي خېلى تاقاراشىپ باقتى.

撞顶他和, 气服不话的洪阿木斯喀对汗姆耶尔麦

。阵--了

تاقاشماق ① «تاقماق» 态同共的 碰, 挨, 触: كارىۋات

ئىشىككە تاقىشىپ قالدى. 了上门到碰床. ئايىغىم تامغا تاقىد.

شىپ قالدى. 了我上墙到挨脚的. شەخسى مەنپەئەتكە ~

，碍妨 ③ 事件一及涉 ~ بىر ئىشقا / 益利人个及触

。儿点边靠, 我碍妨要不. 事碍

门闸开 تاقاق¹ [静] ① 门, 闸: تاقاقنى كۆتۈرۈپ قويماق

。锁枷, 枷 ② 锁, 个两 役衙

ندىن قارا تەرگە چۆمگەن ھالدا ئەگىشىپ كېلەتتى. 销插 <建> ③

。面后松武的枷着带在跟, 汗大头满

销插上 تاقاق سالماق

تاقاق² <电> [静] 关开刀闸, 闸刀, 刀闸, 闸电

تاقاقماق ① «تاقماق» 态动被的: ئىشىك تاقالدى. 上关门

，媚谄: 语蜜言甜, 语巧言花, 维恭 <古> [静] تاغۇن²

承奉

者承奉谀阿, 者媚谄, 者媚献 <古> [静] تاغۇنچى

媚献, 承奉, 媚谄 <古> [动] تاغۇنلاماق

老纹斑 猫花 ~ يولۋاس 的: 的纹花有, 的纹条有 [静] تاقىل

~ / 牛乳花 ئىنەك ~ / 虎

猫花 مۈشۈك تاغىل ئات <动> 马斑

~ / 虎 تاغىل تاغىمخان <动> 黝虎

果苹柠檬夏 <植> تاغىل ئالما

~ / 蛇沙条白 <动> تاغىل پاتىمچوق

~ / 蛾斑 <动> تاغىل پەرۋانە

~ / 鹅鸚皮虎 <动> تاغىل تۈتى

~ / 蛙花 <动> تاغىل پاقا

~ / 鼠花 (金) <动> تاغىل چاشقان

~ / 蝇麻 <动> تاغىل چۈسۈن

~ / 甲虎 <动> تاغىل قوڭغۇز

~ / 猫灵斑 <动> تاغىل ئىپار مۈشۈك

~ / 钝变 <古> [动] تاغىلماق

~ / 花梅山 <植> [静] تاغىياسانچوقى

~ / 绸夫塔 <纺> [静] تاغىا

تاق¹ [静] ① 单: ~ / 日单 ~ / 词单 ~ / 号单 ~ / 单

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

~ / 犁 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~ / 单 单 ~

态动被的 «تاقلانماق»

تاقلانماق

下见 تاقلانماق

舞蹈踢 <艺> تاقلانماق

渠水过跳 渠水过跳 ئۆتمەك / تاقتا

岸上跳 چىقماق / تاقتا، تاقتا چۈشمەك

处原到回，去跳来跳

تاقلانماق² 苗间 <农> [动] 苗间 ~

苗间 ~

人的掌马打②人的掌马钉① [静] تاقتا

掌马打，掌马钉 [静] تاقتا

~ / 地之毛不，地秃秃光 [静] تاقتا

山的秃秃光 تاقتا

头光 تاقتا

تاقتا² 嗒嗒，嗒嗒，当啞 [模] تاقتا

声当啞的门被子女 ۋاۋازىدىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى .

。醒惊

تاقتا [模] 嗒嗒 (声蹄马)

تاقتا - تاقتا [模] 嗒嗒，当啞当啞

تاقتا [模] 啞啞啞啞

تاقتا - تاقتا [模] 啞啞，啞啞，啞啞

物杂 ②糟八七乱 ~ نەرسىلەر ③西东的糟八七乱

态动使的 «تاقتا¹»

态同共的 «تاقتا²»

تاقتا¹ 秃秃光得变 [动] 秃秃光得变

秃秃光得变，毛了掉袄皮件这 . تاقتا¹

的 . قۇرغاقچىلىق ئۈپەيلىدىن بۇ جايلار تاقتا¹

。了秃秃光得变方地些这使旱干

تاقتا [静] 地之毛不

تاقتا¹ [动] 响作啞啞，响作嗒嗒

لىغان ئايغ تۇشلۇرى پىراققا ئاڭلىنىپ تۇراتتى .

。方远到传声

تاقتا² [动] 秃秃光使

的掌钉没 [静] تاقتا²

تاقتا [静] 掌钉没

تاقتا [静] 的形蹄马 ~ تاقتا²

تورمۇز 器动制式蹄马

تاقتا [地] <地> 丘沙形蹄马

تاقتا [地] <地> 湖形蹄马

تاقتا² «تاقتا²» 态动使的

了 . دۇكان تاقتا . 了门关子铺 . 了到碰，到顶，顶② .

ياغاچنىڭ بىر ئۇچى دېرىزىگە تاقتا . 了上

了 . پىچاق سۆڭەككە تاقتا . 了上

③ 及触 . ئىچكى دۇنياسىغا ~ 魂灵及触，

④ 到涉牵 . سۆز ئايلىنىپ كېلىپ يەنە ئەمەتنىڭ ئائىلە

مەسلىسىگە تاقتا . 了说来说 . 了到及涉又，

。题问庭家

تاقتا [静] 性耐，心耐 : تاقتا فالىدى . 耐了去失我

。了住不忍我，心

تاقتا قىلماق 受忍，耐忍

تاقتا تاقتا بولماق <成> 住不耐忍 : كۈتۈۋې-

رېپ تاقتا تاقتا بولدى . 了烦耐不得等我

تاقتا تاقتا [静] 的心耐无 . 的待急不迫，的住不忍，

的烦耐 ~ ئادەم تاقتا تاقتا

تاقتا تاقتا تاقتا «تاقتا تاقتا تاقتا»

تاقتا تاقتا تاقتا «تاقتا تاقتا تاقتا»

تاقتا تاقتا تاقتا [动] 躁焦，急焦 : ئۇ تاقتا تاقتا

ياق - بۇياققا قارىدى . 望张右左地急焦他

تاقتا تاقتا [静] 待及不迫 : بىلەن كۈتمەك

待等地烦耐不

تاقتا تاقتا تاقتا «تاقتا تاقتا تاقتا»

تاقتا تاقتا [静] 的耐忍能 : ئادەم تاقتا تاقتا

人的

下见 تاقتا

تاقتا مەرە <动> 蜂小跳

تاقتا - تاقتا [模] 啞啞啞啞，啞啞啞啞 ~ دەسسەپ ماڭماق

走步着踏地啞啞啞啞

تاقتا - تاقتا [模] 当丁，兵乒，啞啞 : قورۇدا ~ قىلغان ئايغ

ئاۋۇشى ئاڭلاندى . 声步脚的啞啞啞啞来传里子院

تاقتا - تاقتا [静] 糟八七乱，四倒三颠，次伦无语

تاقتا - تاقتا سۆزلىمەك 语乱言胡，四倒三颠话说

تاقتا - تاقتا گەپ 话的四倒三颠

تاقتا - تاقتا [静] 戏游种一的玩孩小

تاقتا [静] 当啞，啞 [静] 的 (音声的击撞物器) 嘭，

نىمگە قارىماي، ئىشىكىنى ~ ياپتىم . 当啞，看后有我没我

。了关门把声一

تاقتا تاقتا¹ «تاقتا تاقتا¹» 态动使的

تاقتا تاقتا² «تاقتا تاقتا²» 态动使的

تاقتا تاقتا¹ «تاقتا تاقتا¹» 态同共的

تاقتا تاقتا² «تاقتا تاقتا²» 态同共的

着争他和地脚划手指班尔库 . ئۇنىڭ بىلەن تاكالاشتى .
。么什

精术枝 ~ تاكامۇل [静] 的美完, 的湛精
。人完无人 . بولمايدۇ . 湛

态动使的 « تاكامۇللاشماق »

态同共的 « تاكامۇللاشتۇرماق »

态动被的 « تاكامۇللاشتۇرۇلماق »

تاكامۇللاشماق [动] 美完, 湛精, 善完
湛精渐日术技 ~

<机> ②眼板, 拍节, 子拍, 拍 <艺> ① [静] تاكت
冲气吸 : پورشىن تاكتى شوراش تاكتى / 程冲塞活

程冲气排 تاكتى چىقىرىش / 程

تاك - تاك [模] 梆梆 : ~ قىلىپ ئىشك چەكەن ئاۋاز ئاڭلاڭ .
。声门敲的梆梆来传 . دى

鱼木, 子梆 [静] تاكتاك

担郎货, 郎货 ②夫更, 人的子梆打 ① [静] تاكتاچى
很去过子担郎货 . دى . تاكتاچىلار ئىلگىرى كۆپ ئىدى .

~ : 者告报小打, 者密告, 者言谗进, 子探 ③ . 多
نامدىن چۈشىدۇ . < 谚 > 现出然突会者密告
。 “耳有墙

业职夫更 [静] تاكتاچىلىق

تاكتىلىق [静] 的拍节有 : مەشرەپ مۇزىكىلىرى تولاراق ئۈس-
سۇلغا چۈشىدىغان تېز ۋە شوخ ~ كېلىدۇ . 多曲乐甫莱西麦 .

。拍节快欢的蹈舞合适为

تاكتىكا [静] 略策, 术战 : ئالىسى 战术 / ~ تەلىم-
تەربىيىسى 战术训练 / مەسئۇلاتى گۇرۇپپىلاش تاكتىكىسى 产

略策合组品

تاكتىكا مەشىقى < 军 > 训练术战

家略策, 家术战 [静] تاكتىكىچى

تاكتىكىسىز [静] 的略策无, 的术战无 : ~ ئۇرۇشتا غە-
لبە قىلغىلى بولمايدۇ . 利胜得取会不, 争战的术战无 .

略策无, 术战无 [静] تاكتىكىسىزلىق

تاكتىكىلىق [静] 的略策, 的术战 : ئىستراتېگىيەلىك ئىدىيە
ۋە ~ ھەرىكەت 战略思想和术战行动 / ~ خانالىق 术战

错误

تاكتىكىلىق يادرو قوراللىرى < 军 > 武器核术战

تاكسونومىيە [静] 法类分, 学类分

تاكىسى [静] 车汽租出

تاكىدە [静] 声一咚咕 : ~ چۈشمەك 咚咕声一掉下来
تاكى [助] 至, 到

态同共的 « تاقىلىماق » تاقلاشماق

的掌马钉没 [静] تاقلاقسىز

的掌马了钉 [静] تاقلاقلق

态动被的 « تاقىلىماق » تاقلانماق

敲门把 ~ ئىشكىنى : 态动使的 « تاقىلىماق » تاقلىداتماق
响咚咚得

态同共的 « تاقلىداتماق » تاقلىدېتىشماق

تاقلىدىماق [动] 啞啞, 啞啞, 啞啞 : تاقلىداپ ماڭماق
走地啞啞 / ئىشك ~ 响咚咚门 / يىپ ئىگىرىش چاقى

要得急, 切急 ② . 欢得转啞啞车纺 . ئايلاندى . تاقلىداپ
匆匆急他 . 命 : ئۇ كىنو كۆرگىلى ئالدىراپ تاقلىداپ كەتتى .

。影电看去要地

تاقلىق [静] 的掌了钉 ① : ~ ئات 铁做 ② 马的掌了钉
铁的用手掌铁做 تۆمۈر : ~ 的用手掌

تاقلىماق [动] 掌钉 ① : ئاتنى ~ 掌钉马给 < 转 > ②
蒙我把他 . 哄, 逛, 蒙, 编

。呛够得

تاقىماق [动] 顶, 顶上, 顶 ① : ئىشكىنى ~ 门顶
: 及触 ② 上墙到顶子桌把 قويماق تاقاپ تامغا تاقاپ

ئىدىيىسىگە ~ 想思及触 ③ 有, 定, 订 : ئۇنىڭ يېشى
30 غا تاقاپ قالدى . 了岁 30 到他 . 别, 戴佩, 戴 ④ .

缀, 奖戴佩 ~ 镜眼戴 ~ 章 / مەيدىسىگە قىزىل گۈل ~ 别前胸一朵红花 / تۈگە
亏闭关 ~ 扣纽扣 ⑤ 闭关 : زىيان تارتقان كارخانىلارنى ~

业企损

تاك [模] 乒, 砰 : ئۇ ئىشك ~ قىلىش بىلەنلا ئويغىنىپ كەتتى .
醒便他, 响声一地砰门

~ قىلىپ چېكىپ باقسۇنچۇ ! 我在谁今如 ! 一弹上额的
! 头

تاكاس [模] 沙沙, 嚓嚓

تاكاس - تاكاس [模] 沙沙, 嚓嚓 (声步脚) : ~ ماڭماق
走地嚓嚓

تاكاس - تۈكۈس [模] 沙沙嚓嚓

态动使的 « تاكاسلىماق » تاكاسلاتماق

态同共的 « تاكاسلىماق » تاكاسلاشماق

步碎迈, 走地嚓嚓 : 响作嚓嚓 [动] تاكاسلىماق

的杠抬爱 ① 头杠, 的杠抬爱 [静] تاكالاشماق : ~ ئادەم
个是, 重稳不他 . ~ / ئۇ ئېغىر - بېسىق ئىشەس , ~

。头杠

تاكالاشماق [动] 杠抬, 吵争 : قۇربان قولىنى شىلتىپ ,

班上去没 . ~ ئىشقا بارىدىمۇ؟ . 道知不？ 啦儿哪去
。道知不？ 吗

(位单量重，量度)檀 <古>〔静〕 تاڭ

壁断垣残，址遗，墟废 <古>〔静〕 تاڭ

(方地的类糖麻制土作)房糖〔静〕 تاڭچاڭ

人的瓜糖作〔静〕 تاڭچاڭچى

啪啪，砰砰〔模〕 تاڭ - تاڭ

تاڭ - توك . 当叮，啪啪〔模〕 ~ قىلىپ بىرنەچچە پىاي ئوق
ئېتىلدى . 枪几好了打地啪啪 .

馆堂〔静〕 تاڭجاڭ

作工馆堂〔静〕 تاڭجاڭلىق

态动使的 «تاڭماق» تاڭدۇرماق

态同共的 «تاڭدۇرماق» تاڭدۇرۇشماق

态动被的 «تاڭدۇرماق» تاڭدۇرۇلماق

粽子〔静〕 تاڭزۇڭزا

节端午，节子粽 تاڭزۇڭزا بايرىمى

人的子粽卖②人的子粽做①〔静〕 تاڭزۇڭزىچى

粗子脖红脸，红涨脸 <方>〔动〕 تاڭزىماق

تاڭخسۇق . 的罕稀，的有少〔静〕 ~ بۇ گەپ ~ گەپ بولدى .
。过讲未从话的样这

的罕稀〔静〕 تاڭخسۇقلۇق

稀糖〔静〕 تاڭخىشىر

تاڭغۇت . 人特古唐①〔静〕 ~ تېغى 山拉古唐 <地>②人项党，人特古唐
:拉古唐

تاڭغۇت تىلى <语> 语特古唐

تاڭغۇت خانلىقى 夏西

تاڭغۇت قوبى <动> 羊滩

تاڭغۇت يېزىقى <语> 文夏西

تاڭغۇتچە . 语特古唐①〔静〕 式特古唐②文特古唐

تاڭغۇراي <植>〔静〕 子分复，子钩悬

تاڭگازا <食>〔静〕 瓜糖

تاڭگازا پۇلى قىلىپ تۈگەتمەك <成> 打碎敲零
完花钱把地

تاڭگازا چىشلىۋالغاندەك <成> 发不言一
口其

تاڭگازاچى <静> 者瓜糖售制

تاڭگازاچىلىق <静> 当行的瓜糖售制

تاڭگىر - تونگور <模> 当当叮叮

تاڭخىدە <静> 地梆，地兵，地呼

تاغلا <静> 日次，天二第

تاكراڭ 〔模〕 哧哧

تاكراڭ سالدۇرماق : 跑地哧哧让 ~ 驴让

跑地哧哧

تاكراڭ - تاكراڭ . 地哧哧，嗒嗒嗒嗒，嗒嗒〔模〕

تاكراڭ - توكۇرۇڭ . 地哧哧，嗒嗒嗒嗒，嗒嗒〔模〕

تاكراڭخىشماق = تاكراڭخىشماق

تاكراڭخىلاتماق «تاكراڭخىشماق» 态动使的

تاكراڭخىشماق : 响嗒嗒，响啷当〔动〕 : ئىگىسىنىڭ كۆڭلىنى
بىلگەندەك ، ئاتلارمۇ تاكراڭلاپ چېپىشقا باشلىدى . 象好也马

。来起了跑地嗒嗒的似思心的人主得懂

تاكىلداتماق «تاكىلدماق» 态动使的 : بوۋاي قولىدىكى تايقىنى
تەڭدۈر ئۈرۈپ تاختىداتتى . 把知不棍拐的上手用爷爷老

。响梆梆得敲么什

تاكىلدەتتىشماق «تاكىلداتماق» 态同共的

تاكىلدەتتىشماق : 响梆梆，响砰砰〔动〕 敲，响梆梆，响砰砰 . قار .

غىنە ، ئىشەك تاكىلداتىدۇ . 呐门敲，瞧去你，子孩

تاڭدا . 光曙，晓拂，明黎〔静〕 ~ سەھەر 晨清，晨清

تاڭدا . 早 ~ يۇلتۇزى 星晨 / ~ نۇرى 曦晨 / ئازادلىق تېغى

تاڭدا . 光曙的放解 ~ ئاتمايدىغان كېچە يوق ، ياغ چىقمايدىغان
قىچا . 菜的油出不榨有没，晚夜的亮不有没 <谚>

تاڭدا . 籽 . 每 كۈنىنىڭ ئۆز تېغى بار ، ھەر تاڭنىڭ ئۆز غېمى بار .
。烦愁有都明黎个每，明黎有都天每 <谚>

تاڭ ئاتماق ①亮天②成办 : بىر ئادەم بىلەن ئىش تاڭ
ئاتمايدۇ . 情事成不办人个一

تاڭ ئاشماق 马吊 马加参比之或前之乘骑远程

前 起吊被头，一不夜喂料

تاڭ سۈزۈلمەك 晓破，亮蒙蒙天，白发方东

تاڭ قاراڭغۇسى 暗黑的前明黎，前之亮天

تاڭ يورۇماق : 亮天 : كۈن ئولتۇرغاندا يېتىۋىدىم ، تاڭ يورۇ .
غاندا بىراقلا كۆزۈمنى ئاچتىم . 了睡人就时落日我

。了眼开睁就下一时

تاڭ 〔静〕 呆惊，楞发，舌结目瞪

تاڭ قالماق 呆口瞪目，楞发，呆发

تاڭ كۆرمەك : 乎在，意外，奇好，怪见 怪不怪见 <谚> . تاڭ كۆرگەنگە
تاڭ يوق .

تاڭ 〔模〕 声击撞或声枪) 砰，啪，乓，当 : ~ قىلغان
مىلتىق ئاۋازى ئاڭلاندى . 响枪声一的砰到听 . ئىشكە ~

قىلىپ بىرنەرسە تەڭكەندەك قىلدى . 东么什象好，声一地梆 .
。上门到碰西

تاڭدا . 爸你 . ~ 得晓不，道知不〔叹〕 ئاتاڭ نەگە كەتتى؟

论才天 نەزەرىيىسى تالانت

舍劫家打，劫抢〔静〕 تالان - تاراج

夺掠被，劫抢被 تالان - تاراج بولماق

夺掠，劫抢 تالان - تاراج قىلماق

的天分无，的赋天无，的才天无〔静〕 تالانتسىز

赋天无，资天无，才天无〔静〕 تالانتسىزلىق

家学才人〔静〕 تالانتشۇناس

学才人〔静〕 تالانتشۇناسلىق

的天分有，的赋天有，的才天〔静〕 تالانتلىق

家作的才天 چى تالانتلىق

态动被的「تالماق」 تالانماق

~ / 情事多许 ئىشلار ~ 的多许，的多很〔静〕 تالاي

年多许 يىللار

堆大一，多很，多多许许〔静〕 تالاي - تالاي

~ 缕缕一，绺绺一〔静〕 تال - تال

~ 地绺一绺一得编发头的娘姑小 گەندى . تال - تال

倒躺面仰 <方>〔动〕 تالنايماق

刀弯的子蹄削，铲头平〔静〕 تالتوز

态动使的「تالچىماق」 تالچىقماق

~ 累劳，惫疲，累〔动〕 تالچىقماق

~ 吧了累你，路天几了赶？ يول يۈرۈپ تالچىقماق قالغانسىز؟

态同共的「تالچىماق」 تالچىقشماق

~ 的信可，的靠可 <古>〔静〕 تالچىغ

~ 疲到感睛眼使 态动使的「تالماق」 تالدۇرماق

~ 累臂胳使 ~ 劳 / بلەكنى

~ 镗冰，镗铁 <古>〔静〕 تالدىز

~ 杉柳 <植>〔静〕 تالشەمشات

~ 雪风暴 <古>〔静〕 تالغاغ

~ 风角羊，病癫 <古>〔静〕 تالغان

~ 起，间之子绳与子馱在别儿棍别 <古>〔静〕 تالغۇچ

~ (儿棍木小的用作子绳紧拧

~ 雪风暴刮 <古>〔动〕 تالغۇرماق¹

~ 心恶 <古>〔动〕 تالغۇرماق²

~ 子楔铁(的柄头斧固紧) <古>〔静〕 تالغۇق

~ 熟成未而果结刚)葡萄生，葡萄青 <古>〔静〕 تالقا

(葡萄的

~ 伤害，害损 <古>〔动〕 تالقاماق

~ 面炒，粉面炒油〔静〕 تالقان

~ 节季的登丰谷五是秋金 تالقان تۆكتى <成>

登丰谷五 ~ 登丰谷五

狗斗鸡斗 تالاشتۇرۇش ئىت

态同共的「تالاشتۇرماق」 تالاشتۇرۇشماق

态动被的「تالاشتۇرماق」 تالاشتۇرۇلماق

人争竞 <经>〔静〕 تالاشقۇچى

在狗 . ① «تالماق» 态同共的: ئىتلار تالاشقۇچىدۇ .

~ 架咬 吵争，执争，论争② . 架咬

~ 秃毛鸡为 ~ 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡

~ 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡

~ 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡

~ 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡 秃毛鸡

~ 疾痢性恶，疾痢②药毒剧① <古>〔静〕 تالاغۇ

~ 徒教兰斯伊)妻休次三 ~ 妻休 <宗>〔静〕 تالاق

~ 从并，婚了离算就，“妻休”次三说方男要只，习旧

~ (活生起一再能不此

~ 书休 خەت تالاق

~ 妻休 قىلماق تالاق

~ 服衣的穿门出 ① 穿时出外 <静> تالالىق

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

~ 与能② 与能② 与能② 与能②

تاۋاپ قىلماق <宗>① 拜参，拜朝，仰瞻： مازارنى
 ~ 墓陵仰瞻 ② 当权： ئاز بولسىمۇ كۆپكە تاۋاپ قىلىپ
 ئېلىك . 吧下收的多当权，些少然虽 .
 者仰瞻，者拜朝 <宗>〔静〕 تاۋاپچى
 تاۋاپگاھ (تاۋاپگامى) <宗>〔静〕 地圣
 تاۋاپچى <古>〔静〕 官令传
 تاۋارا¹ <静〕 子缀
 تاۋارا² <经〕 品商
 تاۋار ئاشلىق <经〕 粮品商
 تاۋار ئالماشتۇرۇش <经〕 换交品商
 تاۋار بىرژىسى 所易交品商
 تاۋار تېخنولوگىيىسى 学术技品商
 تاۋار فورماتسىيىسى <经〕 态形品商
 تاۋار قارىشى <经〕 念观品商
 تاۋار قىممەتدىشى <经〕 物价等品商
 تاۋار كاپىتالى <经〕 本资品商
 تاۋار ماركىسى <经〕 标商
 تاۋار ماركىشۇناسلىقى <经〕 学标商
 تاۋار مەلۇماتنامىسى <经〕 单货报
 تاۋار نىسبىتى <经〕 率品商
 تاۋارنىڭ ئايلىنىشى <经〕 转流品商
 تاۋارنىڭ تىرىلىشى <经〕 生再品商
 تاۋارنىڭ ئىككى ياقلىمىلىقلىقى <经〕 品的商
 性重两
 تاۋار ئوبوروتى <经〕 转流品商
 تاۋار ئۆيى <经〕 房品商
 تاۋار ئېتىقادچىلىقى <经〕 教物拜品商
 تاۋار ئىشلەپچىقىرىش <经〕 产生品商
 تاۋار ئىگىلىكى <经〕 济经品商
 تاۋار - تورقا <静〕 缎绸罗绫； توپغا بارساك توپۇپ بار، ~
 كىيىپ بار . <谚〕 好要也着穿，饱吃先礼婚加参
 تاۋار - دۇردۇن <静〕 缎绸
 تاۋار شۇناس <静〕 家学品商
 تاۋار شۇناسلىق <经〕〔静〕 学品商
 تاۋارلاشتۇرماق «تاۋارلاشماق» 态动使的
 تاۋارلاشتۇرۇشماق «تاۋارلاشتۇرماق» 态同共的
 تاۋارلاشتۇرۇلماق «تاۋارلاشتۇرماق» 态动被的
 تاۋارلاشماق <动〕 化品商
 تاۋارلۇق <古>〔静〕 房库，仓货
 تاۋاق¹ <静〕 子盘大，盘木
 تاۋاق² ~ ئاش تۆت ~ ئاش تۆت

تانچۇ <古>〔静〕 口一，口
 تاندۇرماق «تانماق» 态动使的
 تاندۇرۇشماق «تاندۇرماق» 态同共的
 تانسما <艺>〔静〕 ① 舞际交 ~ ئوينىماق 舞际交跳
 ② 会舞： تانسما قاتناشماق 会舞加参
 تانسىچى <静〕 人的舞际交跳欢喜，手能舞际交
 تانسىخانا <静〕 厅舞歌，厅舞
 تانسىكەش <静〕 迷舞
 تانكا <军>〔静〕 克坦： تانكىغا قارشى زەمبىرەك 反克坦
 تانكا قىسىم <军> 队部克坦
 تانكىئانار <静〕 炮克坦反
 تانكىچى <静〕 手克坦
 تانگو <艺>〔静〕 戈探
 تانگېنىس <数>〔静〕 切正
 تانگېنىس ئەگرى سىزىقى <数〕 线曲切正
 تانگېنىس تېئورېمىسى <数〕 理定切正
 تانگېنىس فۇنكىسىيىسى <数〕 数函切正
 تانماق <动〕 ① 言食，认否，认不： ئۇ گېيىدىن تېنىۋال-
 دى . 行罪赖抵 ~ 行罪赖抵 . 了卦变他； 言其食自他 .
 ② <转〕 远疏，系关绝断： سەن مەندىن تانغان ئادەم .
 母父认否 ~ 母父认否 . 人的系关绝断我和是你
 تانۇق <古>〔静〕 人证见，人证
 تانۇقلۇق <古>〔静〕 明证，证见
 تاننىن <化>〔静〕 宁丹
 تاۋا (تاۋى) <静〕 精神，心： بۈگۈن تاۋىم يوق . 精我天今 .
 好不神 .
 تاۋىغا كەلمەك 力体复恢，儿劲过缓
 تاۋى قاچماق 兴扫，采打精无，好不精神
 تاۋى نازۇك <成> 情感，彬彬质文，感善愁多
 弱脆
 تاۋىنى قاينۇرماق 意失使，兴扫使，趣兴去失使
 تاۋى يوق ① 服舒不 ② 趣兴没 好不精神
 تاۋۇ (تاۋى) <静〕 ① 量热 ② 力热，力火 ③ 候火： تۆمۈر تاۋۇ-
 لغاندا تاۋىغا بېقىش كېرەك . 候火看要铁打 . ناننى تونۇرنىڭ
 تاۋى سەل قايتقاندا يېقىك . 饕打再时火回许稍坑饕 .
 تاۋىغا كەلمەك 候火到
 تاۋا <静〕 锅底平，锅平，子铛
 تاۋا كاۋاپ <食> 肉烤子铛
 تاۋابىئات (تاۋابىئائى) <静〕 属眷 ~ ئائىلە 属家，眷家
 تاۋاپ <静〕 拜朝

解注，释注 <宗> تەپسىر قىلماق

者诂训，者释注〔静〕 تەپسىرچى

家学诂训，家学释注〔静〕 تەپسىرشۇناس

学诂训〔静〕 تەپسىرشۇناسلىق

容内细详，情详，节细〔静〕 تەپسىلات (تەپسىلاتى)

写描节细 <文> تەپسىلات تەسۋىرى

~ / 况情细详 ئەھۋال ~ 细仔，细详〔静〕 تەپسىلىي

遍一看细仔 كۆرۈپ چىققاق ~ / 谈地细详 سۆزلىمەك

述叙细详 بايان تەپسىلىي

衡平致细 تەڭپۇڭلۇق تەپسىلىي

讯通 خەۋەر تەپسىلىي

则细 <法> قائىدە تەپسىلىي

帐细明 <经> ھېساب تەپسىلىي

扳的枪 تەپكە¹ 机扳 <军>①〔静〕: مىلتىقنىڭ تەپكىسى

~ / 杆踏 تەپكە² 子蹬脚，板踏 <机>②机

杆拉板踏 تارتىمى

子夹兽捕〔静〕 تەپكە³

棍木，扛踏木(的用上机布织制土)〔静〕 تەپكە³

马的人踢爱 تەپكەك 的人踢爱〔静〕: ئات ئات

子键踢 تەپكۈچ 子键 <体>〔静〕: ئۇيىساق

锁碰，锁簧弹 تەپكىلىك 的簧弹带〔静〕: قۇلۇپ

腮炸，炎腺腮 <医>〔静〕 تەپمە¹

的蹬脚〔静〕 تەپمە²

轮砂动脚 <手> تەپمە چاق

圈垫簧弹 <机> تەپمە قىستۇرما

言，想思)的可两来看林斯穆 <宗> تەپمە ھالال

(的间之为行和论

的力座后无〔静〕 تەپمەس

炮力座后无 <军> تەپمەس زەمبەرك

马 تەپمەك 踢①〔动〕: توپ ~ 球踢 / ئات ئۇنى تەپمەتتى

， 有没，马的人踢不有没 <谚>: ئاتنى تەپمەيدۇ دېمە،

狗的人咬不 有没，马的人踢不有没 <谚>: ئاتنى تەپمەيدۇ دېمە،

打③脚踪直得气 ~ ئاچچىقىدا يەرنى . 狗的人咬不

疹麻 有没，马的人踢不有没 <谚>: ئاتنى تەپمەيدۇ دېمە،

力座后 <军>⑤。了来出

子性慢 <成> تەپسە تۇرەمس

， 的忌妒 <转>②滩碱，地碱盐① <古>〔静〕 تەپىز

的小量气

忌妒 <古>〔静〕 تەپىزلىك

轴纬(的用丝生工加)〔静〕 تەپىك

式模维思 <逻> تەپەككۈر ئەندىزىسى

学理心维思 تەپەككۈر پىسخولوگىيىسى

学史历维思 تەپەككۈر تارىخشۇناسلىقى

学理生维思 تەپەككۈر فىزئولوگىيىسى

律规维思 <逻> تەپەككۈر قانۇنىيىتى

维思 تەپەككۈر قىلماق: تەپەككۈر قىلىش ئۇسۇلى

法方

تەپەت 量热〔静〕: ئاپتاپنىڭ تەپەتى 量热的阳太 / ئوتنىڭ

تەپەتى 量热的火

态动使的 «تەپەك» تەپتۈرمەك

态动被的 «تەپتۈرمەك» تەپتۈرۈلمەك

تەپتىش 察监，察检，核稽，查稽①〔静〕: نېمە بار، نېمە

يوق، ~ فىلايلى . 么什有没，么什有下一核稽 . ~ خىز-

متىنى يولغا قويماق 员查检，员查稽②作工察监行施

按巡③长察检 员察督: باشلىقى

تەپتىش سۈببىيىكتى <经> 体主计审

تەپتىش قىلماق 察监，察检，核稽，查稽

院察检 <法> تەپتىش مەھكىمىسى

会员委察监 <法> تەپتىش ھەيئىتى

权察检 <法> تەپتىش ھوقۇقى

体客计审 <经> تەپتىش ئوببىيىكتى

机关察检 <法> تەپتىش ئورگىنى

计审 <经>〔静〕 تەپتىشلىك

态动使的 «تەپچىمەك¹» تەپچىتمەك¹

态动使的 «تەپچىمەك²» تەپچىتمەك²

تەپچىرىمەك = تەپچىمەك¹

态同共的 «تەپچىمەك²» تەپچىشمەك

来出渗水 سۇ تەپچىپ چىققاق ①〔动〕 تەپچىمەك¹

溢洋，露流②

~ تەپچىمەك² 边锁，边繇，边缉〔动〕: چاپاننىڭ پەۋزىنى

儿边衣上锁，儿边衣上缉

裂分造制 تەپرىقە 裂分〔静〕: پەيدا قىلماق

裂分造制 تەپرىقە سالماق

者裂分造制〔静〕 تەپرىقچى

义主裂分〔静〕 تەپرىقچىلىك

义主裂分搞 تەپرىقچىلىك قىلماق

تەپرىقۇاز = تەپرىقچى

تەپرىقۇازلىق = تەپرىقچىلىك

忌妒，妒嫉 <古>〔动〕 تەپزەمەك

(释注的《经兰古》对指专)释注 <宗>〔静〕 تەپسىر

تونۇر [静] 坑饷 ~ نېنى 坑饷 烤里 饷 / تونۇردەك

ئىسسىق 象得热 样一坑饷象得热

تونۇر كاۋىپى <食> 羊全烤

تونۇش [静] ① 识认: ئىدىيىۋى ~ 识认想思 / ئىنسانىيەت-

نىڭ تەبىئەت دۇنياسىغا بولغان تونۇشى 人类自对自然界的

识 / تونۇشنى ئۆستۈرمەك 识认高提 / تونۇشنى بىرلىككە

كەلتۈرمەك 识认一统 / سەن بىلەن تونۇشقىنىدىن خۇشالمەن .

~ 兴高很你识认我 识认, 人熟, 识相②. 兴高很你识认我

؟ 吗人熟有您里这 吗？ 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

~ 兴高很你识认我 兴高很你识认我

كېتىپتۇ . 了来出不认得长娘姑个这

تونۇق <方> [静] 出杰, 名有, 名著

تونۇلماق ① «تونۇماق» 态动被的: ئۇ ھەر قانچە گىرىم قىلس-

مۇ, پېشانىسىدىكى تارتۇقتىن تونۇلۇپ قاپتۇ . 被也, 装化再他

: 名闻, 名知, 名出② . 了来出认痕疤的上额从人

خەلقئارادا تونۇلغان ئىباب 物人的界世名闻 人名知际国,

士 / 后别离, 友朋识难中笑欢 <谚> . 员演名 后别离,

~ 友朋识难中笑欢 <谚> . 友朋识难中笑欢

~ 友朋识难中笑欢 <谚> . 友朋识难中笑欢

تونۇماق! [动] 识认, 为以, 为认, 为以: خەت ~ 字识

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

~ 字 / 到识认, 清认 يەتمەك 字 / 到识认, 清认

تۈەنجاغلىق [静] <军> 长团 <职> : تۈەنجاغلىققا تەيىنلەند.

长团为命任 مەك

号大 [静] <艺> تۇبا

竹音观 [静] <植> تۇبا

تۇبېركۇلىۈز = سل

تۇپىراق [静] ① 土，壤土： قارا ~ 土黑 / بوز ~ 钙灰

土 / سېرىق ~ 土黄 ② 土： ۋەتەن تۇپرىقى ئانا

土乡，土故 ~

تۇپراق بېشى 地坟，坟

تۇپراق بىئوخىمىيىسى 土壤物化学

تۇپراق بىئولوگىيىسى 土壤物生物学

تۇپراق تېمپېراتۇرىسى <农> 土壤温度

تۇپراق جۇغراپىيىسى 土壤地理学

تۇپراق خىمىيىسى 土壤化学

تۇپراق دېنامىكىسى 土壤力学

تۇپراق رېئاكسىيىسى 土壤反应

تۇپراق رېئولوگىيىسى 土壤变流学

تۇپراق فازىسى 土壤相

تۇپراق قەۋىتى <地> 土壤层，土层

تۇپراق كلاسسىفىكاتسىيىسى <农> 土壤分类

تۇپراق گېئوخىمىيىسى 土壤地球化学

تۇپراق مورفولوگىيىسى 土壤形态学

تۇپراق مېخانىكىسى 土壤力学

تۇپراق مىكروبيئولوگىيىسى 土壤微生物学

تۇپراق مىنېرالوگىيىسى 土壤矿物学

تۇپراق ئېكولوگىيىسى 土壤生态学

تۇپراق يېپىنچىسى <地> 被土

تۇپراقشۇناس [静] 土壤学

تۇپراقشۇناسلىق [静] 土壤学

تۇپراقلىق [静] ① 的土壤，的土： قارا ~ 黑土

② 墓，墓坟： تۇپراقلىققا چىماق / 墓去

تۇپلۇ [静] <古> 墓，墓

تۇتاقۇ [静] 烧后生产气味的东

تۇتاش [静] ① 连成一片的，连起来的，成片的： 的相

的： ~ ئورمان 林成一片的，成林森② 接

毗连： ئېتىز ئورمان بىلەن ~ . 田与林森相毗

ئۆيلەر بىلەن ~ . 花园连着房子

تۇتاش ئەگمە <水> 拱连

تۇتاش ناختا 板续连

تۇتاش تېرىماق <农> 成片种植

吃吃饭要饱，干活要流汗。② 足，够： تويغۇچە يېمەك

吃管尽，够个吃 / ئۇيقۇغا تويىمىغان ئادەم 睡不着不

人 / تەبىئەتنىڭ مەنزىرىسى شۇنداق چىرايلىقى، قاراپ - قاراپ

不自然景色这是美，丽我也看也看

③ 够。烦腻，恶厌，烦厌： دۇنيادىن ~ 厌世 / سېنىڭ -

你讨厌真我。你讨厌真我 . گېپىڭدىن تويۇپ كەتتىم .

话我听腻了 . جاندىن ~ 活够了，生轻

تويماق [动] <古> 结束，结完，完

توي - مەرىكە [静] 喜事，礼婚，筵喜

的贪无得贪，的足不心贪，的婪贪 [静]

تويىمىغۇرلۇق [静] 贪无得贪，婪贪

تويۇشماق «تويماق» 态同共的

تويۇمسىز [静] 的足知不 [静] 的心贪，的足知不 [静]

呀你 是真，一个足知不的孩子

تويۇمسىزلىق [静] 心贪，足知不 [静]

تويۇندۇرماق «تويۇنماق» 态动使的

تويۇندۇرۇلماق «تويۇندۇرماق» 态动被的

تويۇنماق ① «تويماق» 态复自的： تويۇنۇپ يېمەك 吃饱②

<化> 和饱

تويۇنغان پار <化> 气和饱

تويۇنغان سۇ <化> 水和饱

تويۇنغان سۇيۇقلۇق <石> 液富

تويۇنغان نېفىت <石> 油富

تويۇنغان ھالەت <化> 态状和饱

تويۇنغان ئېرىتمە <化> 液溶和饱

تويۇنغان ھور = تويۇنغان پار

تويۇنمىغان پار <化> 气和饱不

تويۇنۇش بەلۋېغى <地> 带和饱

تويۇنۇش پەرقى <化> 差和饱

تويۇنۇش تېمپېراتۇرىسى <化> 度和饱

تويۇنۇش چېكى <化> 限极和饱

تويۇنۇش دەرىجىسى <化> 度和饱

تويۇنۇش نەملىكى <农> 度湿和饱

تويۇنۇش نۇقتىسى <农> 点和饱

تويۇنۇشچانلىق [静] 性和饱

تويۇنۇرۇك [静] <植> 杏云托

تويىن [静] 道老，士道，人道

تويىن گۇمپىسى 夫功家道

تۈەن [静] <军> 团

تۈەنجاك [静] <军> 长团

تۇرا¹ [模] (声叫鸣的鸟等咕咕水)

تۇرا² [静] <古> 台火烽

تۇرار [静] 的住居: ~ جاي / 宅住, 处住, 地住

قۇرۇلۇشى تۇرار / 程工宅住, 程工房住

تۇرار جاي ~ / 程工宅住, 程工房住

تۇرار جاي ~ / 程工宅住, 程工房住

تۇراق [静] ① 着站, 着待 ② <文> 步音

تۇراق [静] 步音的节音个三 ~ بوغۇملۇق

تۇراقسىز [静] 的定稳不, 的定固不: ~ ھالت

状态

تۇراقسىز ئاتموسفېرا <气> 气大定稳不

تۇراقسىز باج <经> 税缩伸

تۇراقسىز باھا <经> 格价动滑

تۇراقسىز پاسسىپ <经> 债负动流

تۇراقسىز تەڭپۇڭلۇق <物> 衡平定稳不

تۇراقسىز توك <物> 流电定稳不

تۇراقسىز چەكلەش <物> 束约常定非

تۇراقسىز سۆز بىرىكمىسى <语> 组词定固不

تۇراقسىز شامال <气> 风定不

تۇراقسىز فوند <经> 金基动流

تۇراقسىز قىزىتما <医> 热张弛

تۇراقسىز كاپىتال <经> 本资定固非

تۇراقسىز كاتېگورىيە <哲> 畴范动流

تۇراقسىز كىسلاتا <化> 酸定稳不

تۇراقسىز مەبلەغ <经> 金资动流

تۇراقسىز مۈلۈك <经> 产资动流

تۇراقسىز ئۇرغۇ <语> 音重定固不

تۇراقسىزلاشتۇرماق «تۇراقسىزلاشماق» 态动使的

تۇراقسىزلاشتۇرۇشماق «تۇراقسىزلاشتۇرماق» 态同共的

تۇراقسىزلاشتۇرۇلماق «تۇراقسىزلاشتۇرماق» 态动被的

تۇراقسىزلاشماق [动] 定稳不, 定固不: باھا تۇراقسىزلاشماق

شۆھرەگە نەسىرى پۇل باخاللىقى كېلىپ چىقىدۇ. باھا تۇراقسىزلاشماق

。张膨货通现出会越, 定

تۇراقسىزلانماق = تۇراقسىزلاشماق

تۇراقسىزلىق [静] 性定稳不

تۇراقلاشتۇرغۇچى 下见

تۇراقلاشتۇرغۇچى پىرىپارات <牧> 剂定稳

تۇراقلاشتۇرغۇچى رېئاكتىۋ <化> 剂定固

تۇراقلاشتۇرغۇچى ئېنزىم <生> 酶化定固

تۇراقلاشتۇرماق «تۇراقلاشماق» 态动使的: مال باھاسىنى ~

ئۈچ ئالتۇن 金混大铜青

ئۈچ چىراغ 灯铜

ئۈچ دەۋرى 代时铜青

ئۈخۇم [静] 卵, 蛋: توخۇ ئۈخۇمى / 蛋鸡 توخۇمى 虫

ئۈخۇم / 卵 卵鱼 بېلىق ئۈخۇمى

ئۈخۇم باسماق 卵孵

ئۈخۇم پاراشوكى 粉蛋

ئۈخۇم پۈشكىلى 饼蛋鸡 <食>

ئۈخۇم پۇرسى <食> 蓿苜和蛋鸡用)子合蛋鸡

(成制馅做菜韭或

ئۈخۇم توخۇسى <农> 鸡用蛋

ئۈخۇم تورتى 糕蛋鸡 <食>

ئۈخۇم تۇغماق 蛋下

ئۈخۇم چېكىشمەك (蛋鸡熟用)蛋鸡碰 相头大的

(赢为者破不, 碰

ئۈخۇمدىن تۈك ئۈندۈرمەك <成> 骨挑里蛋鸡

疵求毛吹, 有生中无, 头

ئۈخۇم سامسىسى <食> 子包烤蛋鸡

ئۈخۇم سېرىقى 黄蛋

ئۈخۇم شاكىلى 儿壳蛋

ئۈخۇم شورپىسى <食> 汤蛋鸡

ئۈخۇمنى تاشقا ئۇرماق <成> 卵以, 头石碰蛋鸡

石击

ئۈخۇم ھېسىپ <食> 肠灌蛋鸡

ئۈخۇم ئۇماق <食> 糊糊蛋鸡, 粥蛋鸡

ئۈخۇم ئۆپكە <食> 子肺蛋鸡

ئۈخۇم ئېقى 清蛋

ئۈخۇمى بۇزۇق <成> 种孳

ئۈخۇمى قۇرۇماق <成> 孙绝子断, 后绝

ئۈخۇمەك [静] <植> 树槐

ئۈخۇمەكلىك [静] 林树槐

ئۈخۇمچى [静] 者蛋鸡卖贩

ئۈخۇمچىلىق [静] 业蛋鸡卖贩

ئۈخۇمدان <理生> [静] 巢卵

ئۈخۇمدان نەيچىسى <理生> 管卵输

ئۈخۇمىسىمان [静] 的形卵: تاش 石卵

ئۈخۇمىسىمان زەمبۇرۇغ <生> 菌卵

ئۈخۇمىلىق «تۇخۇملىق» 态动使的

تۇخۇملىق [动] 蛋下, 卵产

تۇدارى <植> [静] 蒴葍甜

蓄储房住 <经> تۇرالغۇ ئامانەت پۇلى
宅住 جايي تۇرالغۇ
学会社宅住 تۇرالغۇ جەمئىيەتشۇناسلىقى
没②的归可家无，的处住有没① تۇرالغۇسى يوق
的定不摆摇，的见意熟成没，的见主有
金基宅住 <经> تۇرالغۇ فوندى
款贷房住 <经> تۇرالغۇ قەرزى
程工宅住，程工居安 <经> تۇرالغۇ قۇرۇلۇشى
贷信宅住 <经> تۇرالغۇ كرىدىتى
资投宅住 <经> تۇرالغۇ مەبلىغى
学济经宅住 <经> تۇرالغۇ ئىقتىسادشۇناسلىقى
准个没，的尔反尔出，的常无复反〔静〕 تۇرالغۇسىز
的心准个没，的头
花哇狗 <植>〔静〕 تۇرانگۈل
滕果盒 <植>〔静〕 تۇربۇت
查追，查搜 <古>〔动〕 تۇربۇنلاماق
手助，从随 <古>〔静〕 تۇربى
تۇربىنا <机>〔静〕: سۇ تۇربىنىسى 机轮水 / هور
تۇربىنىسى 机轮汽
تۇربىنىلىق <静>: 式轮涡 轮汽: هور ~ ئېلېكتر ئىستانسىسى
~ / 机风鼓轮涡 شامالدۇرغۇچ ~ / 厂电热，厂电发
ماشىنا 平透机 / ~ گېنېراتور 轮涡发式机电 ~ رې-
ئاكتىۋ دېۋگانىل 轮涡喷气发式机电
تۇربىنىلىق سۇ سائىتى <水> 表水式轮涡
تۇربىنىلىق ناسوس <水> 泵水式轮涡
تۇرپان <地>〔静〕 番鲁吐
تۇرپان توخۇسى <动> 鸡番鲁吐
تۇرپى <方>〔静〕 样各式各
تۇر - تۇر [模] 咕咕: ئۈچىگە قونۇۋالغان تۇرۇلغا ~ قىلىپ
سايراۋاناتى . 叫咕咕咕水的上树桑在落 .
تۇرخۇن <静> 道烟، 烟: ئوچاقنىڭ تۇرخۇنى 炉子
似来出爬里道烟从像 تۇرخۇغا كىرىپ چىققانداك / 囱
冒里囱烟 . 的 / تۇرخۇندىن قايقارا ئىس ئاسمانغا كۆتۈرۈلدى .
出 的 烟 黑 上 升 天 空 . 的 出 烟 黑 上 升 天 空 . 的 出 烟 黑 上 升 天 空 .
~ 的 出 烟 黑 上 升 天 空 . 的 出 烟 黑 上 升 天 空 .
只 有 烟 囱 才 知 烟 的 呛 味 <谚>
تۇرخۇنلۇق <静> 的 烟 囱 有 ، 的 烟 囱 带
تۇرشاۋۇل <古>〔静〕 官 锋 先 ، 官 行 先
تۇرغاق^۱ <古>〔静〕 质 人
تۇرغاق^۲ <古>〔静〕 官 门 ، 卫 门 ، 人 门 看
تۇرغان - پۈتكەن <静> 的 有 仅 ، 的 有 所 : ئۇنىڭ تۇرغان-

风防 ~ بوراندىن مۇداپىئە قىلىپ ، قۇمنى / 价物定稳
沙固
تۇراقلاشتۇرۇشماق «تۇراقلاشتۇرماق» 态同共的
تۇراقلاشتۇرۇلماق «تۇراقلاشتۇرماق» 态动被的
تۇراقلاشماق [动] 定稳، 定固: مال باھاسى ~ 稳价物
定 / نۇرغۇن دېھقانلار شەھەرگە كىرىپ ، بىر ئىككى يىلدىلا ئۇ
يەرگە تۇراقلىشىپ قالدى . 就 内 年 两 一 ، 城 了 进 民 农 多 许 .
那 里 定 居 下 来 .
تۇراقلاشقان كاربون <化> 碳 定 固
تۇراقلانماق = تۇراقلاشماق
تۇراقلىق [静] 的 定 稳 ، 的 定 固 : ~ خىزمەت 的 定 固 工
作 / مەيدانى ~ ئادەم 的 定 稳 场 立 人
تۇراقلىق ئەزا = ئازاد ئەزا
تۇراقلىق باج 税 定 稳
تۇراقلىق باھا 格 价 定 稳
تۇراقلىق بېسىم <水> 压 定
تۇراقلىق توك <物> 流 电 定 恒
تۇراقلىق تېرمودىنامىكا <物> 学 力 热 逆 可 不
تۇراقلىق تېمپېراتۇرا <气> 温 恒
تۇراقلىق جەريان <化，物> 程 过 逆 可 不
تۇراقلىق چەكلەش 束 约 常 定
تۇراقلىق رېئاكسىيە <化，物> 应 反 逆 可 不
تۇراقلىق سان <数> 数 常
تۇراقلىق سۆز بىرىكمىسى <语> 组 词 定 固
تۇراقلىق شامال <气> 风 定 稳 ، 风 定 恒
تۇراقلىق فوند <经> 金 基 定 固
تۇراقلىق قاينام <气> 旋 涡 定 常
تۇراقلىق كاپىتال <经> 本 资 定 固
تۇراقلىق كاتېگورىيە <哲> 畴 范 定 固
تۇراقلىق كىلىمات <气> 候 气 定 常
تۇراقلىق ماگنىت <物> 铁 磁 久 永 ， 铁 磁 永
تۇراقلىق مەبلەغ <经> 金 资 定 固
تۇراقلىق مۈلۈك <经> 产 资 定 固
تۇراقلىق مىقدار <数> 量 恒 ， 量 常
تۇراقلىق ئۇرغۇ <语> 音 重 定 固
تۇراقلىق ئېقىم <水> 流 定 恒
تۇراقلىق ئىبارە <语> 语 成
تۇرالغۇ [静] ① 的 住 居 ② 的 宅 住 ، 所 寓 : ~ بىنا
③ 楼 宅 住 的 准 儿
تۇرالغۇ ئاكسىيىسى <经> 券 宅 住

。儿活的

矿盐 <矿> تۈز كانى

酸盐 <化> تۈز كىسلاتاسى

تۈزنى ئاقلىماق <成> 恩之育养答报: ۋەتەننىڭ

恩之育养的国祖答报 ئاقلىماق

تۈز ھەققى 报回, 答报 ~ خۇدا ھەققى. <谚>

。主真报回是就, 答报

تۈزۈ 〔静〕 (的中牌克扑) A: فاغنىڭ تۈزى 桃黑 / چىلا

A 花梅 تۈزى لىكىنىڭ

تۈزاق 〔静〕 网鸟捕, 夹兽捕, 夹鸟捕: تۈزاقىتىن قورققان

قۇش, ئاچا ياغاچقا قونماس. <谚> 不鸟的坏吓夹鸟捕

。上叔树在落敢

تۈزاققا چۈشمەك ① (兽或鸟) 住夹被 <转> ②

套圈入落, 套圈

تۈزاققا دەسسەمەك = تۈزاققا چۈشمەك

تۈزاق قۇرماق ① 夹兽捕放, 夹鸟捕放 <成> ②

局骗设, 套圈设

تۈزاقچى 〔静〕 ① (兽) 鸟捕置设 <转> ② 人的器

人的局骗设, 人的套

تۈزاقچىلىق ① (兽) 鸟捕设 <静> ② 器

تۈز - تەم 〔静〕 ① 味, 道味: ئۆي تامىقىنىڭ تۈز - تەمى جايدا

بولدۇ. 好真道味饭的里家 <转> ②. 听中, 心可

مانا, سىزدىن خېلى تۈز - تەمى بار گەپنى ئاڭلىدىم. 瞧瞧

。了话的心可到听是算儿这你从

تۈزچى 〔静〕 ① 子贩盐, ② 人的盐卖, 工业盐

تۈزچىلىق 〔静〕 业盐: ~ سانائىتى 业工盐制 / ~ شىركەت

تى 司公业盐

تۈزدان = تۈزلۈك

تۈزسىراتماق «تۈزسىرماق» 态动使的

تۈزسىرماق «تۈزسىرماق» 态同共的

تۈزسىرماق 〔动〕 盐缺, 盐吃想: تۈزسىراپ كەتكەن قويلار

群羊的盐吃想

تۈزسىز 〔静〕 ① 的淡味, 的盐无: ئاش 的淡味

② 的味乏, 的味无: 话的味乏 ~ گەپ

تۈزسىزلىق 〔静〕 ① 轻味, 淡: بۈگۈنكى شوۋگۈرۈچنىڭ تۈز

سىزلىقىدىن ئاغزىمغىمۇ ئالالمىدىم. 淡盐粥肉的天今

تۈزسىزلىقنى ② <转> 吃. 思意没, 味乏: گەپنىڭ تۈزسىزلىقىنى

قارا! 思意没多话的他, 瞧!

تۈزغۇ 〔静〕 <古> 旅(的友亲与赠)

تۈزكۈر 〔静〕 <骂> 的义负恩忘: ~ ئادەم 义负恩忘

痛地阵

斗烟② 筒话电① 〔静〕 تۈرۈپكا

輶动, 动不动, 子下一 〔静〕 تۈرۈپلا

地卜萝 〔静〕 تۈرۈپلۈك

تۈرۈش ① «تۈرماق» 式形词名动的 况情②: بۇ تۈرۈشتا بۇ

ماقالىنى بۈگۈن كېچە ئاران پۈتكۈزگۈدەكسەن. 下况情种这

。完写能强勉晚今你来看章文篇这

تۈرۈش قىلماق 筹, 办筹, 备筹, 手着: ئۈكۈم, تويغا تۈ

رۈش قىلىۋىدىم, مۈنچىلىك مېھمان چاقىرماقچىدىم, قانچىلىك

گۈرۈچ باسام بولار? 弟兄, 事婚办筹在正我, 弟兄

؟ 米少多下该, 人

تۈرۈش نۇقتىسى <机> 点死

تۈرۈش ھوقۇقى <法> 权留居

تۈرۈشلۈك 〔静〕 的在所, 的……驻: بېيجىڭدا ~ چەت

ئەل ئەلچىخانلىرى 馆使国外的京北驻 / ئۈرۈمچىدە ~

قىسىلار 队部的齐木鲁乌驻 / يېزا كومىتېتى ~ مەھەللە

子村的在所会委乡

تۈرۈشلۈك جاي 地住居

تۈرۈشماق «تۈرماق» 态同共的

تۈرۈك 〔静〕 <古> 寨山, 寨

تۈرۈك 〔静〕 <古> 的瘦

تۈرۈقلۈك 〔助〕 然既: ئايالىڭىز ۋە بالىلىرىڭىز بار ~ , يەنە

نېمىشقا مۇنداق گەپلەرنى قىلىسىز? 小妻有然既你

？ 话种这说要还

تۈرۈلماق «تۈرماق» 态动被的: كاۋاپ دەمسىز, بېۋە - چېۋە

دەمسىز, ئۈزىمى ئەكىرىپ تۈرۈلدى. 呀果肉, 呀肉烤

。来拿地断

تۈرۈم ① 〔静〕 樨, 樨 ~ 樨, 樨 / 头樨, 樨 ~ 樨, 眼卯

眼樨 樨 / 糟樨, 眼樨

تۈرۈم ② 〔静〕 <古> 深人一, 高人一

تۈرۈم ③ 〔静〕 <古> 驼骆岁两

تۈرۈمتاي 〔静〕 <动> 鹰青, 鹰雀松

تۈرۈنچ 〔静〕 <植> 椴, 椴香

تۈرۈنچە 〔静〕 <古> 子橘

تۈرى 〔静〕 <古> 的涩苦, 的吃好不, 的味乏, 的味无

تۈز ① 〔静〕 盐: دېڭىز تۈزى 盐海 / ئاش ~ 盐食 / تۈزى

كەم. 了淡盐 / ئاشنىڭ تۈزى ئۈتۈپ كېتىپتۇ. 了咸太饭

ئادەم. تەمى سۆز بىلەن, ئاشنىڭ تەمى ~ بىلەن. <谚> 靠人

② <转> 饭: مېنىڭ تۈزۈمنى يەپ, 谈言

ئىشىمنى تۈزۈككەن قىلمايدۇ. 饭的我吃, 我干好好不却

، 官的我罢请， 下阁 . ئۇنىڭ گۇناھىغا تۇش قىلسىلا نەقسىر . 罪的他顶

边， 面， 面方 [静] تۇش^۲

到遭， 到遇， 到碰 <古> [动] تۇشلانماق

تۇشلۇق [静] ① 的得应， 的当适， 的适合， 的合适 ② 的得应己自拿

我合 ③ 的得应己自拿 ④ 的得应己自拿 ⑤ 的得应己自拿

相 ⑥ 的得应己自拿 ⑦ 的得应己自拿 ⑧ 的得应己自拿

着可， 着尽， 的应 ⑨ 的得应己自拿 ⑩ 的得应己自拿

难困的己自有也他 ⑪ 的得应己自拿 ⑫ 的得应己自拿

着尽 ⑬ 的得应己自拿 ⑭ 的得应己自拿 ⑮ 的得应己自拿

够尽， 够 ⑯ 的得应己自拿 ⑰ 的得应己自拿

够 ⑱ 的得应己自拿 ⑲ 的得应己自拿 ⑳ 的得应己自拿

够 ㉑ 的得应己自拿 ㉒ 的得应己自拿 ㉓ 的得应己自拿

够 ㉔ 的得应己自拿 ㉕ 的得应己自拿 ㉖ 的得应己自拿

够 ㉗ 的得应己自拿 ㉘ 的得应己自拿 ㉙ 的得应己自拿

够 ㉚ 的得应己自拿 ㉛ 的得应己自拿 ㉜ 的得应己自拿

够 ㉝ 的得应己自拿 ㉞ 的得应己自拿 ㉟ 的得应己自拿

够 ㊱ 的得应己自拿 ㊲ 的得应己自拿 ㊳ 的得应己自拿

够 ㊴ 的得应己自拿 ㊵ 的得应己自拿 ㊶ 的得应己自拿

够 ㊷ 的得应己自拿 ㊸ 的得应己自拿 ㊹ 的得应己自拿

够 ㊺ 的得应己自拿 ㊻ 的得应己自拿 ㊼ 的得应己自拿

够 ㊽ 的得应己自拿 ㊾ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

够 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿 ㊿ 的得应己自拿

人的 / 义负恩忘， 锅砸饭吃种那是不是我 . 人的

义负恩忘 [静] تۈزكۈرلۈق

人认不脸翻， 义负恩忘 تۈزكۈرلۈق قىلماق

تۈزلاتماق «تۈزلساق» 态动使的 ① 的得应己自拿

نى سويۇپ بولغاندىن كېيىن ، ئوغلغا تېرىسىنى تۈزلىتىپ مەس-

چىتكە ئەۋەتتى . 后牲幸叔大班尔库 . 上了去寺真清到送盐上撒

态同共的 «تۈزلساق» تۈزلاشماق

态动被的 «تۈزلساق» تۈزلانماق

鱼咸 <食> تۈزلانغان بېلىق

蛋咸 <食> تۈزلانغان تۇخۇم

菜咸 <食> تۈزلانغان كۆكتات

盐 ~ ① [静] تۈزلۈق ② 的咸， 的重味盐， 的盐有

地盐产， 滩盐 ③ 饭的重味

土盐 <农> تۈزلۈق تۇپراق

水咸 تۈزلۈق سۇ

湖水咸 <水> تۈزلۈق كۆل

液溶性碱 <化> تۈزلۈق ئېرىتمە

罐盐 [静] تۈزلۈق^۲

头大冤 <转> ② 芦葫的水盐盛 ① 的得应己自拿

简气出 ③ 的得应己自拿 ④ 的得应己自拿

简气出 ⑤ 的得应己自拿 ⑥ 的得应己自拿

简气出 ⑦ 的得应己自拿 ⑧ 的得应己自拿

简气出 ⑨ 的得应己自拿 ⑩ 的得应己自拿

简气出 ⑪ 的得应己自拿 ⑫ 的得应己自拿

简气出 ⑬ 的得应己自拿 ⑭ 的得应己自拿

简气出 ⑮ 的得应己自拿 ⑯ 的得应己自拿

简气出 ⑰ 的得应己自拿 ⑱ 的得应己自拿

简气出 ⑲ 的得应己自拿 ⑳ 的得应己自拿

简气出 ㉑ 的得应己自拿 ㉒ 的得应己自拿

简气出 ㉓ 的得应己自拿 ㉔ 的得应己自拿

简气出 ㉕ 的得应己自拿 ㉖ 的得应己自拿

简气出 ㉗ 的得应己自拿 ㉘ 的得应己自拿

简气出 ㉙ 的得应己自拿 ㉚ 的得应己自拿

简气出 ㉛ 的得应己自拿 ㉜ 的得应己自拿

简气出 ㉝ 的得应己自拿 ㉞ 的得应己自拿

简气出 ㉟ 的得应己自拿 ㊱ 的得应己自拿

简气出 ㊲ 的得应己自拿 ㊳ 的得应己自拿

简气出 ㊴ 的得应己自拿 ㊵ 的得应己自拿

简气出 ㊶ 的得应己自拿 ㊷ 的得应己自拿

简气出 ㊸ 的得应己自拿 ㊹ 的得应己自拿

، 涉干， 事闲管 <转> ②嘴伸① تۇمشۇق تىقماق
件这手插要不你 . سەن بۇ ئىشقا تۇمشۇقۇڭنى تىقما . 手插
。 情事

تۇمشۇقتىن سۈرمەك = تۇمشۇقتىن يېتىلىمەك
迫强， 走子鼻着牵 <成> تۇمشۇقتىن يېتىلىمەك
باشقىلار : 唆教， 使唆， 难其为勉， 难所人强， 走着
ئۇنىڭ تۇمشۇقىدىن يېتىلىگەچكە مۇشۇ يامان ئىشلارنى قىلدى .
。 事坏些这了干才， 使唆人受他
上人引， 钩上人让 <成> تۇمشۇقتىن ئىلماق
套圈

تۇمشۇق سوزماق ①子鼻伸 : بۇ ھاياۋان تۇمشۇقىنى سو-
رۇپ پۇراۋاتىدۇ . 西东嗅在子鼻着伸物动这 : 嘴努② .
ئۇ ئۆي تەرەپكە قاراپ تۇمشۇقىنى سوزۇپ قويدى . 屋朝他
<转> ③ . 嘴努了努边那子
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟ ئۇ ئەجەب تۇمشۇقىنى
سوزۇپ قايتىغۇ ؟ 啦来脸下拉么怎他 ؟

تۇمشۇققا يېمەك <成> 灰子鼻一碰， 子钉碰
تۇمشۇق ئۇچلىماق <成> 嘴抿②嘴噉①
تۇمشۇقى ئۇزۇن <成> 的舌多嘴多， 的嘴多
ئايال 妇舌长， 人女的舌多嘴多

تۇمشۇق يالاشماق 嘴亲 : كۆپكۈندۈزدە ، خەلقىئالم ئالدى-
دا تۇمشۇق يالاشىدۇ ؟ 的嘴亲人众着当天白大有哪 ؟
تۇمشۇقسىمان 状鼻， 状喙 [静]

تۇمشۇقسىمان تۈزۈلمە <地> 造构状鼻
تۇمشۇقلۇق ① 的嘴， 的喙 [静]
تۇمشۇقلۇق ② 头笼②手扯， 绳缠①
تۇمشۇقلۇق سالماق 头笼上， 绳缠上

تۇمشۇقىنى تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟

تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟

تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟

تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟
تۇمشۇقۇڭنى سوزسەن ؟ 嘴么什嘛你 ؟

问自

تۇماقنى قىرلاپ يۈرمەك <成> 得意， 得自然悠
洋洋

تۇماق ئۇرۇش <体> 帽皮打鞭
تۇماق ② <古> [动] 封， 捂， 填， 盖， 堵
تۇماقچى [静] 匠帽皮
تۇماقچىلىق [静] 业帽皮

تۇماقچىلىق قىلماق 业帽皮事从， 帽皮做
تۇماقچىلىق ① [静] 的子帽皮有②的用帽皮做 : بىر ~
كۆرپە 皮羔的帽皮个一做

تۇماگۈل <植> [静] 珠吐龙
تۇمان ① [静] 雾， 雾起 ~ 雾起 كۆتۈرۈلمەك / كەچكى ~ 暮
تۇمان باسماق 雾起 漫弥气雾 : ھاۋانى ~ 弥气雾
空天漫

تۇمان تارقىلىشى <气> 消雾
تۇمان قىرو <气> 淤雾
تۇمان ئۆلچىگۈج <气> 仪雾测
تۇمانسىز [静] 的雾无， 的气雾有没 : ھاۋا 朗睛的
空天

تۇمانلاشتۇرماق «تۇمانلاشماق» 态动使的 : بۇلقلاردىن كۆ-
نۈرۈلگەن مور تاغ باغرىنى تۇمانلاشتۇردى . 气蒸的起腾中泉
。 漫弥雾烟麓山使

تۇمانلاشتۇرۇلماق «تۇمانلاشتۇرماق» 态动被的
تۇمانلاشماق ① [动] 罩笼雾烟被， 漫弥雾烟， 雾起
تاغلار تۇمانلىشىپ كەتتى . 漫弥雾烟山群 <转> ② . 迷
胧朦， 茫

تۇمانلىق ① [静] 的蒙蒙雾， 的腾腾气雾 ~ كېچە 雾
<转> ② 峦山的罩笼雾烟 ~ / 晚夜的腾腾气
满布那他 ۋە قاراغۇ ھاياتى 的 霾阴满布 : ئۇنىڭ ~
، 云星 <天> ④ 的糊模 <转> ③ 活生暗黑的霾阴

تۇمشۇق ① [静] 嘴， 喙 : قاغىنىڭ تۇمشۇقى 的鸦乌
/ 嘴 / تۇڭگۈز تۇمشۇقى 嘴猪 / شۈم ~ 嘴的利吉不 ②
<转> 头(的鞋， 船) / 头 : كېمە تۇمشۇقى 头船 / ئۆتۈك تۇم-
شۇقى ③ 尖靴， 头靴 <地> 角岬， 岬 : ئۈمىد تۇمشۇقى
角望好

تۇمشۇق تىرىمەك <成> 勉， 着撑硬， 易容不好
强 : مەن سەننى تۇمشۇق تىرىپ تۈگەتتىم . 才易容不好我
。 完读范师把

تۇمشۇق تىرىمەك <成> 勉， 着撑硬， 易容不好
强 : مەن سەننى تۇمشۇق تىرىپ تۈگەتتىم . 才易容不好我
。 完读范师把

تۇيۇقى سىرقىرماق <成> (感预的祥不有因)

乱意慌心，安不惶惶

تۇياقگۈل <植>〔静〕 莲蹄马

تۇياقلىق <静〕 蹄的: توم ~ ھاياۋانلار 蹄奇类动物 / ئاچا ھاياۋانلار 蹄偶类动物 ~

تۇيدۇرماق «تۇيماق» 态动使的: ئۇ رەۋىخان مومايغا تۇيدۇرماي ىلمۇالدى. 她热着背她. 罕老太太流了

不 少 泪 .

تۇيغاق <静〕 的灵敏，的灵机，的感敏

تۇيغۇ <静〕 <心> 觉感，受感: ~ ئىزالىرى 器觉感

官 / 天然 ~ 甜蜜的觉感 / ئىسسىق ~ 温暖的觉感

تۇيغۇلار بىرىكمىسى <心> 的觉感 组合的

تۇيغۇلار گۇرۇپپىسى <心> 的觉感 群的

تۇيغۇ نەزەرىيىسى <哲> 的觉感 论

تۇيغۇداش <静〕 有同感的人，有同见识的人: قەھرىدە مانلار ~ كېلىدۇ. 英雄所见略同。

تۇيغۇلۇق <静〕 有感的觉

تۇيغۇن^۱ <静〕 的灵敏，的灵机，的感敏，的警机: ~ ئا. دەم 人的灵敏

تۇيغۇن^۲ <静> <动> 白鸢

تۇيغۇن^۳ <静〕 吐谷浑

تۇيغۇنلۇق <静〕 灵敏，警机

تۇيلاقلىماق <动> <方> (畜牲) 跳乱蹦欢

تۇيلىماق <动> <方> (马骡) 跳窜

تۇيماق <动〕 觉感，得觉，发觉，察觉: ئۇنىڭ كەلگەنلىكىنى ئويدۇم. 我发觉他来。 ئۇ ئاغرىقنى تۇيىمىدى. 他没感到疼

感 预 ~ كۆڭۈل

تۇيۇشماق «تۇيماق» 态同共的

تۇيۇق^۱ <静〕 ① 不行通: ~ يولغا كىرىپ قالغان ئادەم 走， ② 人的路绝入陷， 人的路无投

图 闭 封 ~ 合 闭: ~ ئەگرى سىزىق سىزىق 闭 封 曲 线 / ~ شەكىل 封 闭 图

形 / ~ ئېلىكتىر يولى 闭 合 电 路

تۇيۇق جىلغا <农> 沟盲

تۇيۇق قۇدۇق <矿> 井眼独

تۇيۇق كونتۇر <物，电> 闭 合 回 路

تۇيۇق يول 同 胡 死， 绝 路， 绝 境

تۇيۇق^۲ <静〕 觉感，呼招，号信

تۇيۇق بەرمەك 示 预 打 招 呼

تۇيۇق بولماق 觉 感， 得 觉: ئۆزىگە بىراۋ چىققانداك تۇيۇق بولغانىدى. 觉得似有人上房了。

تۇنجۇقتۇرۇلماق «تۇنجۇقتۇرماق» 态动被的

تۇنجۇقماق <动〕 息窒: تۇنجۇقۇپ ئۆلەك 而息窒

塞堵，扼杀 <转> ② 死: تۇنجۇقۇپ قالدى. 那项制在度中就被扼杀了。

③ 束拘，谨拘: ئۇ مۇدىرنى كۆرۈپلا تۇنجۇقۇپ كەتتى. 到他。 到主任就拘束了。

تۇنجۇقۇشماق «تۇنجۇقماق» 态同共的

تۇنجى <静〕 的初起，的次一第，的次首，的次初 ~ ۱ قېتىم 次初，次首，次一第 ~ ۱ ئوغۇل 子儿个

长 / 子 ~ ۱ نەشرى 初版 / ۱ يالغان سۆزلەش ئوغرىلىق قىلىشنىڭ تۇنجى قەدىسى. <谚> 说谎是贼的第一步。

تۇنجى تۇغۇت 头生，产初，头生 育

تۇنجى سان 创刊 期

تۇنجى سەۋەب 第一原因

تۇنجى قار <气> 初雪

تۇنجى ماددا <哲> 第一物质

تۇنجۇ <静〕 <古> 一大口，一大块 (物食)

تۇندرا <静〕 <地> 冻土带

تۇندرا كەكلىكى <动> 雷鸟

تۇندرا كىلىماتى <气> 冻原气候

تۇۋاق <静〕 ① 盖锅: 子盖，儿盖: ياغاچ ~ 木锅盖 / تۆ-مۈر ~ 铁锅盖 ② 板压似盖锅: 用压于实棉絮的

工 具): تور پاختىنى ~ بىلەن باستۇرماق 用压板网套

تۇۋاقلاتماق «تۇۋاقلماق» 态动使的

تۇۋاقلاشماق «تۇۋاقلماق» 态同共的

تۇۋاقلانماق «تۇۋاقلماق» 态动被的: ئۇنىڭ ئاغزى تۇۋاقلاندى. 他堵住了嘴。

تۇۋاقلق <静〕 带盖: ~ قازان 的盖锅

تۇۋاقلماق <动> <转> 堵: خەق بىر ئېغىز سۆز بىلەن ئۇنىڭ ئاغزىنى تۇۋاقلاپ قويدى. 家人一用就堵住了他的嘴。

上 了。

تۇۋۇرلۇغ <静〕 <古> (的房毡捆) 绳毛，绳毡

تۇۋۇرماق <动> <古> 使竖，使直

تۇيماق <静〕 ① 蹄: ئات تۇيىقى / ۱ ئۇنىڭ مۇڭگۈزىگە ئۇرسا 蹄在痛， 公 牛 的 角 上 在 打 <谚> . 蹄 子 上 ② 只: 头: بەش ~ قوي 五只羊 / ئۈچ ~ كالا 三头牛

تۇيماق بېجى <经> 牧业税

تۇيماق رېماتىزمى <牧> 蹄叶炎

تۇيماق شاخچىسى <牧> 蹄支

学胎胚 <生>〔静〕 تۆرەلمشۇناسلىق
的生胎〔静〕 تۆرەلمىلىك

生胎 <牧> تۆرەلمىلىك تۇغۇش

养培胚 <生> تۆرەلمىلىك كۆپەيتىش

家娘 <方>〔静〕 تۆرۈكۈن

布毛细 <古>〔静〕 تۆرمە

制法，律法，法 <古>〔静〕 تۈرۈ

的形圆，的圆 <方>〔静〕 تۈرۈك

角裁 <古>〔动〕 تۈرۈكلەمەك

气僚官，义主僚官〔静〕 تۈرۈچىلىك

的似僚官〔静〕 تۈرۈلەرچە

爷老摆 <方>〔静〕 تۈرۈلىك ؛ 气习僚官，头派爷老

子架官摆，头派

向转我 . تۈرۈمەك 涂糊，糊迷〔动〕 بېشىم تۈرەپ قالدى .

了 .

口袖 <方>〔静〕 تۈزۈ¹

据根，源根，底根，根 <古>〔静〕 تۈزۈ²

的据根有 <古>〔静〕 تۈزۈلۈك

تۈزۈمەك 注专，一专②受忍，耐忍①〔动〕 مۇھەببەتتە

برگە تۈزۈمەستىن، سۆيگەن يارىنى تاشلۇۋەتەك .

应适能，惯习③人情的爱心弃遗，一专能

有所，切一，部全，都，全 <古>〔静〕 تۈزۈ

تۈش 排胸，肉脯胸(类禽和畜牲)②膛胸，脯胸①〔静〕 .

腺胸 <理生> تۈش بېزى

骨胸 <理生> تۈش سۆڭىكى

带肚马 تۈش ئۇلاڭ

垫坐，子褥〔静〕 تۈشەك

تۈشتارتقۇ = تۈشۈاغ

带肚(的马) <方>〔静〕 تۈشلەك

甲铠 <古>〔静〕 تۈشلۈك

تۈشۈك¹ 墙，窿窟墙 تۈشۈكى تام تۈشۈكى 孔，眼，洞，窿窟〔静〕

洞 / 眼针 تۈشۈكى بۇرۇن تۈشۈكى 孔鼻 / كىرمەيدى .

打，孔钻 تۈشۈكى يوق / 人不孔无 / تەشەكەك

眼 / يرتىق تۈشۈكتىن كۈلەر، چۆمۈچ قازاندىن كۈلەر .

“步百”同喻：锅炒笑子勺，洞破笑嘴破 <谚>

。“步百

تۈشۈك² 术饪烹，饪烹②方地的具炊放①〔静〕 تۈشۈك .

نىڭ قېلىپى يوق . 式模无饪烹 . ئايشەم ئۇنى 14 يېشىدىن

باشلاپ تۈشۈككە ئۆگەتكەن . 她教就时岁四十从姆谢依阿 .

。饪烹

巴结〔静〕 تۆتۈت

巴结结 تۆتۈتلىمەك 巴巴结结〔动〕 تۆتۈتلىپ سۆزلىمەك

说地巴

四第〔静〕 تۆتىنچى

动运“四五” ماي ھەرىكىتى

节年青“四五” ماي ياشلار بايرىمى

第获 تۆتىنچىلىك 名四第〔静〕 تۆتىنچىلىككە ئېرىشمەك

名四第得取 تۆتىنچىلىكنى ئالماق / 名四

上子屋 تۈر ①〔静〕 座，席上，首上 / ئۇيىنىڭ تۈرى

首 / تۈرگە چىققاق ② / 席上坐 تۈرنى بەرمەپتۇ .

如不，席上的人富坐其 <谚> . 席上让肯不子傻 <谚>

如不，席上的人富坐其 <谚> . 席下的人穷坐

处深洞山 تۈرى غارىنىڭ تۈرى ② . 席下的人穷坐

处深心内 تۈرى ئۇلىنىڭ تۈرى

تۈر تالاشماق 份名争，席上争 ③ . تۈر تالاشماق ، ئۇ .

لۈك گۈر . 穴墓争人死，席上争人活 <谚> .

تۈر ئۇي 房上，房正

僚官，吏官〔静〕 تۈرە

تۈرەل¹ 卵鱼，子鱼 <动>〔静〕

تۈرەل² 峰波 <方>〔静〕

تۈرەلدۈرمەك 态动使的 «تۈرەلمەك»

تۈرەلمە 形雏 <转>②胎胚 <生>①〔静〕

芽胚 <生> تۈرەلمە بىخ

膜胚 <生> تۈرەلمە پەردىسى

盘胎 <医>②盘胚 <生>① تۈرەلمە تەخسە

胎查 <牧> تۈرەلمە تەكشۈرۈش

孔胚 <生> تۈرەلمە تۈشۈكى

珠胚 <生> تۈرەلمە تۈگۈنى

囊胚 <生> تۈرەلمە خالتىسى

乳胚 <生> تۈرەلمە سۈتى

层胚 <生> تۈرەلمە قاتلىمى

膜胎 <医> تۈرەلمە قېپى

接嫁胚 <植> تۈرەلمە ئۇلاق

子孩怀，胎怀 ~ بالا <理生>①〔动〕 تۈرەلمەك

② 生出，生 ③ 个一的生出而人军当了为是象好他 . ئۇ دۇنياغا ھەربىيلىككە ئاتاپ تۈرەلگەندەك بەست .

لىك ئادەم ئىدى . 生产，现出，成构 <转>③ . 人的梧魁材身

的状胎胚〔静〕 تۈرەلمەسىمان

体状胚 <生> تۈرەلمەسىمان تەنچە

家学胎胚 <生>〔静〕 تۈرەلمەسىمان

落飘叶枯 ~ غازاك : 落飘②的眼俊眉细

记印, 章印, 印②点斑, 斑① <古>〔静〕 تۆكۈن

تۆگە 〔静〕 <动> 驼骆: قوش لوكللىق ~ 驼峰双 / تۆگە

吃想驼骆 <谚> . نىڭ مەيلى بولسا, يانتاققا بوينىنى سوزار .

子脖长伸会己自, 刺驼骆

“及相不牛马风”同喻, 扎麻管不驼骆 <谚> . بوق

驼骆赛 <体> تۆگە بەيگىسى

上子脖在骑 <成> تۆگە تۆگىلەك بولماق

تۆگە تۆگىلەك قىلماق <成> 上肩到扛: بالىنى تۆگە

تۆگىلەك قىلىپ كۆتۈرمەك 上肩到扛孩小把

تۆگە ياشاق ماياقلىغاندا <成> 阳太, 时花开树铁

时来出边西从

تۆگىنى چۆچەكتە سۇغارغاندەك <成> 饮碗木用

〔静〕 驼骆 (薪车水杯喻)

تۆگىنىڭ قۇيرۇقى يەرگە يەتكەندە <成> 开树铁

时来出边西从阳太, 时花

تۆگىنى ئۇسسۇلغا سالماق <成> 计心于工

تۆگۈ 〔静〕 落角, 儿儿昏

تۆگۈرمەك «تۆگۈرمەك» 态动使的

تۆگۈرمەك 〔动〕 泡, 蘸: مەسلەگە نان تۆگۈرۈپ يېمەك 镶用

水墨上蘸笔把 ~ قەلەمنى سىياغا / 吃蜜蜂蘸

تۆگۈرۈشمەك «تۆگۈرمەك» 态同共的

تۆگۈرۈلمەك «تۆگۈرمەك» 态动被的

تۆگىتپان 〔静〕 <植> 草蹄驼骆 树王霸

تۆگىتپان? 〔静〕 <医> 足平扁

تۆگىتاز 〔静〕 儿个大傻

تۆگىچى 〔静〕 ① 客驼骆 ② 人的驼骆放

تۆگىچىلىمەك 〔动〕 言食, 卦变: ئۇ ئابايا ماقۇل دەپ, ھازىر

تۆگىچىلىگىلى تۇردى. 了卦变又在现, 了应答才刚他

تۆگىچىلەپ سىيمەك ① 一驼骆像 ② 尿撒样 <转>

言食, 卦变, 约履能不

تۆگىچىلىك 〔静〕 儿活的驼骆赶

تۆگىچىلىك قىلماق 客驼骆当, 儿活驼骆赶干

تۆگىسىخىر 〔静〕 <植> 蓼木刺

تۆگىسىيەر 〔静〕 <植> 蓼木枝, 蓼木灌

تۆگىقوش 〔静〕 <动> 鸟驼

تۆگىقۇلاق 〔静〕 <植> 黄大

تۆگىقۇيرۇق 〔静〕 <植> 花尾驼

تۆگىقېرىن 〔静〕 <植> 草头合

تۆگىلىك 〔静〕 ① 的驼骆骑 ② 人的驼骆骑

تۆشۈكچە 〔静〕 窿窟小, 洞小, 孔小

تۆشۈكلۈك 〔静〕 的孔有: ئالتە ~ نەي 笛孔六

تۆشۈكلۈك ② 〔静〕 ① 的任烹于善: 术任烹

تۆشۈكلۈكى بار 的任烹于善

تۆشۈاغ 〔静〕 带肚(的马)

تۆكە 〔静〕 <古> 墓陵, 墓坟

تۆكتۈرمەك «تۆكەك» 态动使的

تۆكتۈرۈلمەك «تۆكتۈرمەك» 态动被的

تۆكمە 〔静〕 多极, 盈充: ھازىر بازاردا مېۋە - چېۋە ~ بولۇپ

كەتتى. 多常非果瓜上场市在现. بۇ يىل قەشتەردە قوغۇن

~ بولدى. 很得多瓜甜什喀年今

تۆكمە قۇم 沙飞, 暴尘沙

تۆكمە قىلىپ ساتماق <经> 卖甩, 售抛, 销倾

تۆكمەك 〔动〕 ① 倾, 倒: ئەخلىت ~ 坡拉倒 / يۇندا ~

水污倒 / 水泼 ② 掉倒奶牛的质变把 ~ بۇزۇلغان سۈتى

ئىشلىنەك 汗流浹背 / 作工地背 ③ 血热洒民人为 ~ 满堆, 满摆

ئۈچۈن ئىسسىق قېنىنى ~ 佳味美满摆上布桌 ~ 销倾

بازارغا قوغۇن - تاۋۇزلارنى تۆكۈۋېتىپتۇ. 满堆上场市

果瓜了 ④ 转 > 吐露: مەن ئۇنىڭغا ئىچ - قارىمە -

نى تۆكۈم. 曲心的己自了露吐他对我. 威去失 ~ 肠衷诉

⑤ 苦诉, 坏败 ⑥ 去失, 坏败 ⑦ 誉名坏败 ~ 信

⑧ 了落吹果水把风大. 射放, 出放, 出射

⑨ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑩ 射放, 出放, 出射

⑪ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑫ 射放, 出放, 出射

⑬ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑭ 射放, 出放, 出射

⑮ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑯ 射放, 出放, 出射

⑰ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑱ 射放, 出放, 出射

⑲ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

⑳ 射放, 出放, 出射

㉑ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

㉒ 射放, 出放, 出射

㉓ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

㉔ 射放, 出放, 出射

㉕ 芒光的暖温着发散处四向阳太. 了落吹

㉖ 射放, 出放, 出射

。羔双了产

品用活生 <古>〔静〕 تۆلۈك

态同共的 «تۆلەتمەك» تۆلىتىشمەك

态动被的 «تۆلەتمەك» تۆلىتىلمەك

付 ~ 钱付 ~ 付支，付①〔动〕 تۆلىمەك

电付 ~ 费宿住付 ~ 款现

费会纳缴 ~ 税纳 ~ 纳缴②费

偿 ~ 偿清，赔偿，付偿，还偿 <法>③

命报，报，还④赔偿价照西东坏损

报，报，还④赔偿价照西东坏损

情恩的母父答报 ~ 答

体主偿赔 <法> تۆلەش سۈببىيىكىتى

تۆمۈر 〔静〕 铁: لوم ~ 棍铁 / 矿铁 ~ / 矿铁 ~ گۈر-

钅铁 ~ / 钅铁 ~ / 锈铁 ~ / 锈铁 ~ / 锈铁 ~ / 锈铁 ~

汉铁，人铁 ~ / 水铁 ~ / 水铁 ~ / 水铁 ~ / 水铁 ~

子 ~ / 蹄铁 ~ / 蹄铁 ~ / 蹄铁 ~ / 蹄铁 ~

。长锯要木，短截宜铁 <谚> .

تۆمۈر باكتېرىيىسى <生> 菌细铁

تۆمۈر پۇتقى <冶> 瘤铁

碗饭铁

تۆمۈر چارۋا (群畜的减无增有)

数定一民牧给可主牧，求要此达群畜，求要的出提

(畜牲的量

砂铁，矿铁菱，石矿铁 <地> - تۆمۈر رۇدىسى

硃绿水 <地> تۆمۈر زاكى

矿铁菱 <矿> تۆمۈر شىپاتى

铁酸磷 <化> تۆمۈر فوسفات

器铁 تۆمۈر قورال

代时器铁 تۆمۈر قورال دەۋرى

青铁 تۆمۈر كۆك : 青铁 ~ رەڭلىك كاستۇم - بۇرۇلكا

装西色

落铁 <药，矿> تۆمۈر كېپىكى

铁陨 <天> تۆمۈر مېتېئورست

心铁 <物> تۆمۈر ئۆزەك

铁亚酸硫 <化> تۆمۈر (I) سۇلفات

铁亚化氧 <化> تۆمۈر (I) ئوكسىد

铁三化氧二 <化> تۆمۈر (II) ئوكسىد

铁打热趁 <成> تۆمۈرنى قىزىقىدا سوقماق

铁废集收 ~ 铁废〔静〕 تۆمۈر - تەرسەك

的骆驼

径行法非，为行逆叛，动行反造 <古>〔静〕 تۆڭدى

环垫 <机>②环门① <机>〔静〕 تۆڭكە

تۆڭگىلەك 圈一成围，形环，形圆〔静〕 تۆڭلار ~ بولۇپ

圈一成坐们他 . 圈一成坐们他

圈一成盘〔动〕 تۆڭگىلەكلىمەك : مېھرى ئىككىلىنىپ تۇر-

日合美 . 圈一成盘发头长把地豫犹不毫

。圈一成盘发头长把地豫犹不毫

背驼，腰弓，身俯，腰弯 <古>〔动〕 تۆڭىتىمەك

تۆل <牧>〔静〕 羔: تۆلەرنى ئاسراساق / تۆلەرنى

قاتارغا قوشماق / 活成羔羊使 / 活成羔羊使

率活成的羔羊

تۆل ئالماق 羔接

态动使重双的 «تۆلەتمەك» تۆلەتكۈزمەك

态动使的 «تۆلىمەك» تۆلەتمەك

态同共的 «تۆلىمەك» تۆلەشمەك

تۆلەك 〔静〕 物偿抵: ئۇ 15 يېشىدا قەرز تۆلىشى ھېسابغا ۋاڭ

ئوردىسىغا قوللۇققا تۇتۇلغانىدى . 府王到抓被时岁五十他

。务债偿抵，奴为

تۆلەڭگە قالماق . 赔偿，赔: ئېتىزغا ئۇنىڭ قويلىرى كىر-

گەن تۇرسا، ئۇنىڭ تۆلىڭگە مەن قالسام ياخشى بولماس . 的他

。好不可这，赔来我让，里田到跑羊

تۆلەڭگە كەتمەك 赔偿，偿: بىر كالا تۆلەڭگە كەتتى .

。牛头一了掉赔

تۆلەم 〔静〕 ① 赔偿: بۇ ئوغرىلانغان نەرسە ئۈچۈن بېرىلگەن

لەت ئۇرۇش تۆلىمى تۆلىمىگەن بىردىنبىر مەغلۇپ دۆلەت . 该国该

。款赔(争战)② . 赔偿的品物窃失对是这 . ~

。国败战一唯的款赔担承没是

تۆلەم پرىنسىپى <法> 则原赔偿

تۆلەم پۇلى <法> 费赔偿

تۆلەم دەۋاسى <法> 讼诉赔偿

تۆلەم سودىسى <经> 易贸偿补

تۆلەم سۇغۇرتىسى <经> 险保偿补

تۆلەم كەلمەك 该赔偿: ساڭا تۆلەم كەلدى . 该赔偿你该

تۆلەم ئۆلچىمى <法> 准标偿补

的偿补，的赔偿〔静〕 تۆلەملىك

تۆلەملىك مەبلەغ <经> 资投偿补

态动被的 «تۆلىمەك» تۆلەنمەك

态动使的 «تۆلىمەك» تۆلەتمەك

تۆللىمەك 〔动〕 羔产: ساغلىق قوشكېزەك تۆللىدى . 羊绵母

。臣功的收

功立，献贡，献奉〔静〕 تۆھپىكارلىق

蔑诬 ~ 伤中，毁诋，蔑污，谤诽〔静〕 تۆھمەت

谤诽 < 谤 > . 论言性 / 纳什 ياردۇ، بايقىسماڭ باش .

。象脑破砸则神留不，头石烂砸能

تۆھمەت چاپلىماق 谤排 告诬，毁诋，谤排 伤中：مانا

! 我谤排要不你! 我谤排

تۆھمەت قىلماق = تۆھمەت چاپلىماق

黑背，谤排受，毁诋遭，蔑污被 تۆھمەتكە قالماق

锅黑的“贼”当了背 ~ 锅 ىدىكى «ئوغرى»

تۆھمەتكە ئۇچرىماق = تۆھمەتكە قالماق

تۆھمەت بېشى 岁虚 ىقىز ~ ىلەن ئاران 14 ك

كردى . 岁 14 才岁虚娘姑个这 .

تۆھمەتچى = تۆھمەتخور

تۆھمەتخور 〔静〕 者毁诋，者蔑污，者告诬，者谤排

谤排于死将终者谤排 < 谤 > . ىلەن ئۆلەر .

。谤

تۆھمەتخورلۇق 〔静〕 告诬，谤排

تۆۋەن 〔静〕 ① 面下，边下；يوليورۇقنى تۆۋەنگە يەتكۈزمەك

~ / 产低 ىسۇلات ىلەن / ىلەن تۆۋەن

ئۇز ىلەن تۆۋەن / ىلەن تۆۋەن / ىلەن تۆۋەن

来头下低

تۆۋەن باج سىياسىتى < 经 > 策政税低

تۆۋەن باسقۇچ 阶段级低

تۆۋەن باھا 价低

تۆۋەن بۇلۇت < 气 > 云低

تۆۋەن بېسىم < 气，电 > 压低

تۆۋەن پالاتا 院议下

تۆۋەن تېمپېراتۇرا < 电 > 温低

تۆۋەن چاستوتا < 电 > 频低

تۆۋەن خوت < 经 > 档下

تۆۋەن دەرىجە 级下

تۆۋەن قارشىلىق < 电 > 阻电低

تۆۋەن قۇۋۋەت < 电 > 率功低

تۆۋەن قىزىتما < 医 > 烧低

تۆۋەن قىممەت < 经 > 值低

تۆۋەن كەڭلىك < 地 > 度纬低

تۆۋەن كۆرمەك 视小，看小

تۆۋەن مولېكۇلا < 化 > 子分低

تۆۋەن ئۆسۈم < 经 > 息低

تۆمۈرتۈمشۇق < 动 >〔静〕 鸟木啄

تۆمۈرتۈمشۇقسىمانلار < 动 >〔静〕 类鸟木啄

تۆمۈرتىرناق < 动 >〔静〕 鹰苍

تۆمۈرتىرناق سېرىق قۇشقاچ < 动 > 雀黄爪铁

تۆمۈرتىكەن < 植 >〔静〕 藜蒺

تۆمۈرچى < 静 > 匠铁 工锻：~ كۆمۈرچى بىلەن دوست .

友朋是 的 煤 卖 与 匠 铁 < 谤 > . تۆمۈرچىنىڭ پالتىسى

بوق، ياغاچنىڭ تۇۋىقى . < 谤 > 缺匠木，头斧没匠铁

盖锅 . تۆمۈرچىنىڭ قولىدا تۆمۈر ئېمان ئېيتىدۇ . < 谤 >

。 (铁 硬 无 里 手 匠 铁) 服 信 铁 里 手 匠 铁

تۆمۈرچىلىك < 静 > 业匠铁 儿活工锻

تۆمۈردان < 植 >〔静〕 草荜魏

تۆمۈردەرخ < 植 >〔静〕 铁苏，树铁

تۆمۈرلۈك 〔静〕 的铁含：~ ئاقىسل 白蛋铁

تۆمۈرلۈك ئوغۇت < 农 > 肥铁

تۆمۈرلۈك < 古 >〔静〕 处铁熔，处铁化

تۆمۈرىول < 交 >〔静〕 道铁，路铁 ~ ىسى قىسى 队部道铁

تۆمۈرىولچى < 静 > 工职路铁

تۆمۈنە < 静 > 针包绞，针大 (的 用 袋 麻 缝)

تۆمۈنە يوپۇرماق < 植 > 叶针披

تۆنەتمەك «تۆنمەك» 态动使的

تۆنەشمەك «تۆنمەك» 态同共的

تۆنەلمەك «تۆنمەك» 态动被的

تۆنمەك 〔动〕 褙：بەۋازنى تۆنەپ تىكەك 边贴褙 / غەلۋىرنىڭ

بىرتىلغان جايىنى ~ 上褙方地的破子筛把

تۆھپە 〔静〕 献贡，功劳，勋功，业绩：ئۇلۇغ ~ 的大伟

不 献 贡 的 他 . 勋 功 / ئۇنىڭ قوشقان تۆھپىسى ئاز ئەمەس .

小 . ئۇلارنىڭ تۆھپىلىرىنى ھە دېگەندىلا نۇرغۇن كىشىلەر چۈشە-

نىپ يەتمىگەن . 还 儿 会 半 时 一 人 多 许 . 献 贡 的 们 他 对 .

解 理 不 . 解 理 不 . 解 理 不 . 解 理 不 . 解 理 不 .

。 少 绩 业 ، 多 具 工 的 傅 师 子 吊 半 < 谤 >

تۆھپە قوشماق 〔静〕 献奉，献贡做 民人为 ~ ئىشقا

献贡做

تۆھپە پاراتماق . 勋功立建，业绩造创，献贡做

ۋەتىن ۋە غەلق ئۈچۈن مۇھىم تۆھپە ياراتقانلارنىڭ نامى تارىختا

مەڭگۈ ئۆچمەيدۇ . 名的 者 献 贡 要 重 出 做 民 人 和 国 祖 为

。 灭 磨 会 不 永 上 史 历 在 字

تۆھپىسىز < 静 > 的 功 无 ، 的 献 贡 无

تۆھپىكار < 静 > 者 献 奉 ， 者 献 贡 臣 功 ، 臣 功 ، 者 献 奉

موسۇل ئالغان تۆھپىكارلار تەقدىرلەندى . 丰花棉得取了彰表

تۈپتىن ~ / 同不本根 ئوخشاشماسلىق ~ 上本根从〔静〕
 ئۆزگەرتىشكە ~ / 变改上本根从 قىلىش ~ / ھەل قىلىش
 转好本根 يوقاتقان ~ / 除根 يوقاتقان ~ / 决解
 تۈپچەك ~ / 子杆，子茬(的物作杆粗些某)〔静〕
 ئاقنىڭ تۈپچىكى تاماكنىڭ تۈپچىكى / 茬草烟
 تۈپكى ~ / 的本根〔静〕 مەقسەت ~ / 的本根
 تۈپگەرمەك ~ / 究追，查追 <古>〔动〕
 تۈپلەتمەك ~ / 态动使的 «تۈپلەتمەك» مەن زۇرناللىرىمىزنىڭ
 ھەممە بىللىق سانلىرىنى تۈپلەتتىم قويدۇم . 期每把他让我 .
 了来起订装都志杂
 تۈپلەشمەك ~ / 态同共的 «تۈپلەشمەك»
 تۈپلەنمەك ~ / 态动被的 «تۈپلەنمەك»
 تۈپلۈك ~ / 的本根〔静〕 ~ / ئۆزگىرىش 化变的本根
 تۈپلىمەك ~ / 订装①〔动〕 ~ / 籍书订装 / ماقالىلارنى
 باشقىدىن تۈرگ ئايرىپ ، توپلام قىلىپ ~ / 分新重章文把
 تۈپلەۋاتقان كۈزگى ~ / 册成订装，类 ~ / 麦冬的
 تۈپلەش تېخنىكىسى <印> ~ / 术技订装
 تۈپلەش ماشىنىسى <印> ~ / 机订装
 تۈپلەش ئۈسۈلى <印> ~ / 法方订装
 تۈپ - نېگىز = تۈپ - يىلتىز
 تۈپۈرمەك ~ / 风起，风刮 <古>〔动〕
 تۈپۈن ~ / 巴锅，锅底剩物 <古>〔静〕
 تۈپۈكمەك ~ / 根扎① <古>〔动〕 ~ / 绿变，青发
 تۈپۈلمەك ~ / 到落 <古>〔动〕 ~ / 底，根
 تۈپ - يىلتىز ~ / 本根〔静〕 : ئاپەتنى تۈپ - يىلتىزدىن قۇرۇتۇش
 لازم . 害灾除根要
 تۈتەتمەك ~ / 态动使的 «تۈتەتمەك»
 تۈتەك ~ / 气瘴，雾阴，雾烟，气瘴〔静〕 ~ / 气瘴中
 تۈتەك باسماق ~ / 漫弥气瘴
 تۈتەك بومبا ~ / 弹幕烟
 تۈتەك بەردە ~ / 幕烟 ~ / 幕烟造制 قىلماق
 تۈتەك² ~ / 壶 <古>〔静〕 咀
 تۈتەكلەشمەك ~ / 布密雾阴，雾烟满布〔动〕 ~ / ئاسمان تۈتەك .
 لىشىپ كەتكەنچە ، يولتۇزلار كۆرۈنمەيتتى . 雾烟满布空天
 . 星星见不看，(布密雾阴)
 تۈتەكلىك ~ / 的沉沉雾烟，的漫弥气瘴〔静〕 ~ / تاغلار
 峦山的漫弥气
 تۈتسۈك¹ ~ / 古 <古>〔静〕 ~ / 的见成抱，的仇记
 تۈتسۈك² ~ / 古 <古>〔静〕 ~ / 香

تۆۋەنچىلىك ~ / 谦自〔静〕 ~ / 谦自介绍地
 己自我介绍地谦自
 تۆۋەندىكى ~ / 的面下，的下〔静〕 ~ / 的面下
 题问
 تۆۋەندىكىچە ~ / 下如〔静〕 ~ / 下如
 تۆۋەنكى ~ / 的面下〔静〕 ~ / 颌下
 تۆۋەنلەتمەك ~ / 态动使的 «تۆۋەنلەتمەك»
 降 ~ / 价物低降 ~ / 度温低
 تۆۋەنلەشمەك = تۆۋەنلىمەك
 تۆۋەنلىك ~ / 的处低①〔静〕 ~ / 势劣②
 تۆۋەنلىمەك ~ / 落降，降下，低降〔动〕
 كەتمەك ~ / 低降指标 ~ / 下温气
 降 ~ / 降下位水 ~ / 垂下胃
 降下 ~ / 了(降下)低降机飞 .
 而流顺 ~ / 苏那 ۋىيولان تۆۋەنلىدى .
 而下
 تۈبۈت ~ / 蕃吐，蕃西 <古>〔静〕
 تۈپ ~ / 的本基，的本根〔静〕 ~ / 的
 نىڭ ~ / 益利本根的民人 ~ / 的
 基 ~ / 本根，基根 ~ / 由根，因
 律规本基 ~ / 性特本
 تۈپ پېئىل ~ / 词动生派非 <语>
 تۈپ زىددىيەت ~ / 盾矛本基 <哲>
 تۈپ سان ~ / 数素，数质 <数>
 تۈپ سۆز ~ / 词根 <语>
 تۈپ سۈپەت ~ / 词容形质性 <语>
 تۈپ قانۇن ~ / 法本根 <法>
 تۈپ قورۇل ~ / 号准 <军>
 تۈپ كۆپەيتكۈچى ~ / 数因质 <数>
 تۈپ مەنە ~ / 义本
 تۈپ² ~ / 株，棵〔静〕 ~ / 株
 选 ~ / 株 ~ / 分株 بۆلۈنۈش
 . 苗树些这 ~ / 了来下买元一棵每我
 تۈپەيلى ~ / 助 ~ / 故缘，于由，为因
 害伤么什到受他为因会不你 ~ / 吧
 تۈپتالاس ~ / 静 ~ / 平扫，平毁
 تۈپتالاس قىلماق ~ / 平扫，平毁，毁捣
 方地个那了毁捣 .

矿平 <矿> تۈز قۇدۇق

目胸平 <动> تۈز كۆكرەكلىكلەر ئەترىتى

爽直地心 كۆڭۈل تۈز

爽直، 率坦， 直耿， 直正， 率直 تۈز كۆڭۈللۈك

马③子炉(的状简直)②炉平① <冶> تۈز مەش

炉丁

肠直 تۈز ئۈچەي

子裤(的后前分不) تۈز ئىشتان

袖简直 تۈز يەڭ

把 تۈزەتمەك «تۈزىمەك» 态动使的: شەپكىنى تۈزىتىپ قويماق

~ خاتا جۈملىنى / 误错正纠 ~ خاتالىقنى / 正---正子帽

乱混冶整， 乱混理治 ~ قالايمىقانچىلىقنى / 句错正改

理整 <动> تۈزەشتۈرمەك

تۈزەشمەك «تۈزىمەك» 态同共的: يولداش قاسىم بىزگە سۇ

قۇرۇلۇشى پىلاننى تۈزىشىپ بەرسۇن . 我帮志同木斯喀让

。划计设建利水订制们

تۈزەلمەس 下见

人的好不改， 人的误错正改不 تۈزەلمەس ئادەم

好修器机 . ماشىنا تۈزەلدى . 态动被的 «تۈزىمەك»

了 . زامان تۈزەلدى . 了好变道世 . 了

好会就我药粒一上吃 . 好会就我药粒一上吃 . تال دورا ئىچسەملا تۈزىلىپ كېتىمەن .

的 . ئاغرىقىنىڭ تۈزەلگۈسى كەلسە تېۋىپ ئۆزى كېلەر .

， 过改， 正改③ . 门上找生医， 好己自要病 <谚>

， 好改: قايتا - قايتا تەربىيە بېرىلسىمۇ تۈزەلمىگەن ئادەم

人的改不教屡

تۈزۈدۈرمەك «تۈزىمەك» 态动使的

تۈزۈگۈچى <静> ① 者定制: توختام ~ ② 者同合定制

者: دەرسلىك ~ 者编材教 / 者编材教 ~ 者: دەرسلىك

这词本典的者编的都谁是呀?

تۈزۈگۈچى دېتال <机> 件构

تۈزۈگۈچى گېن <生> 因基构结

تۈزۈلمەك «تۈزىلمەك» 态动使的

تۈزۈلمەك «تۈزىلمەك» 态同共的

تۈزۈلمەك <静> 原平， 原平 <静>: رايون ~ 区地原平 / ~ 原平

原平 / سورا شقا ماھىر تاغدىن ئۆتەر، سورىمىغان تۈزۈلمەك

تېنەر . 原平在窝者路问不， 山高越者路问多 <谚> .

تۈزۈلمەك <静> 原平， 原平 <地>: 原平， 原平 <地>

غاندىن كېيىن تۈزۈلمەككە چىقتى . 人进后阵一了走车马

。野旷了

تۈزۈلمەك «تۈزىلمەك» 态动被的

儿卷菜， 儿卷花菜夹 <食> <静> ① تۈرمەل

② تۈرمەل <水> <静> ③

态动使的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

态同共的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

态动被的 «تۈرمەللىمەك» تۈرمەللىمەك

① <动> 绕， 缠， 盘: ئۈچىچىنى بېشىغا تۈر-

مەلەپ، ئۈستىدىن ياغلىق چىگىۋالغاندى . 头在盘发头把她

。巾头上系面上， 上 堵埽用② . 巾头上系面上， 上

لىدى . 河住堵埽用们人

③ <静> 绕大轴 轴绕大

④ <静> 友难(的房牢一同) تۈرمىداش

⑤ «تۈرمەك» 态同共的 تۈرۈشمەك

⑥ <静> 卷的， 挽的， 皱的: ئۇلارنىڭ قاپاقل-

رى ~ ، ئاۋازلىرى بوغۇق ئىدى . 嘶音噪， 头眉着皱们他

。哑

⑦ <静> 粗老大: مەن ئەسلىدە ئادەتتىكى بىر تۈرۈكمەن .

我本来的通通普普是粗老大的 . 粗老大的通通普普是来本我

。棍十挨拉毛， 棍一挨人粗 <谚> . 棍十挨拉毛， 棍一挨人粗

⑧ <静> 皱， 巴皱: ئۇ قاپاقلرى ~ ھالدا توم ئاۋاز

بىلەن سۆز باشلىدى . 来起了说门噪粗用头眉着皱他

⑨ <静> 粗老: بوۋام ساۋاتسىزلىقى، تۈرۈكلۈكىگە باق-

ماي، پەن - تېخنىكىنىڭ گېپى چىقىملا ئۆزىچە سۆزلەپ كېتەت-

تى . 科到提一是可， 粗老的字识不个是管尽爷爷老

。了没完没个说就他， 题话技

⑩ «تۈرمەك» 态动被的: يەڭ تۈرۈلدى . 卷子袖

来起皱头眉的他 . ئۇنىڭ قاپىقى تۈرۈلۈپ قالدى . 了来起

⑪ <静> 绕， 滚翻: قارا بۇلۇت جەنۇب تەرەپكە قاراپ تۈرۈ-

لۈپ كەلدى . 来飘边南向着滚翻云乌 . 来飘边南向着滚翻云乌

⑫ <转> ⑬ 烟炊的起升袅袅里囱烟从 气 <转> ⑭ 烟炊的起升袅袅里囱烟从

⑮ 脸下吊， 气生， 愤: بۇ سۆزنى ئاڭلاپ ئۇنىڭ رەڭگى تۈرۈل-

دى . 来脸下吊就他话这到听

⑯ <静> 卷， 把: بىر ~ يىپ ~ ⑰ 线把一 ⑱ 线绕: ~

⑲ 线绕轮

⑳ <静> 直① 的， 平的， 坦的: ~ 头木直 ⑳ 头木直

㉑ 路平， 路直 ㉒ 率直② 的， 直正③ 的， 耿直④ 的

㉓ 直: ~ 子性直 ㉔ 子性直 / ㉕ 耿直⑤ 的， 耿直⑥ 的

人的直耿 ~ 快口直 ㉖ 快口直

㉗ <印> 平版 ㉘ 平版

㉙ <医> 平足扁， 病足平 ㉚ 平足扁， 病足平

㉛ <物> 直运线动 ㉜ 直运线动

ئەدىن تاپتىڭ مۇنداق ~ گەپلەرنى؟ 话胡的来听儿哪？
 مۇنداق ~ ئىشقا ئارىلاشمايمەن . 住的住不靠种这与参不我 .
 事 . 年喻比)子孩毛 <成> تۈكى چۈشمىگەن سويمان
 (知无幼 . بۈگۈن ماۋۇ تۈكى چۈشمىگەن سويمانلار مېنى بىر
 . 天一了腾折我把子孩毛些这天今 . 疮须 <医> تۈك يارسى
 万上千成，千上百成，多很，多 <古>〔静〕 تۈكە
 个整，部全，整完，全完 <古>〔静〕 تۈكەتى
 (具工的纹花扎上饕往)戳饕〔静〕 تۈكچە
 تۈكسىز <静> 的秃秃光，的毛没，的发毛没 ~ پىشانە
 额前的秃秃光
 低汗比得获，身出民平)辛克图 <古>〔静〕 تۈكسىن
 (人的职官的等三
 的茸茸毛，的毛有〔静〕 تۈكلۈك
 杨白毛 <植> تۈكلۈك ئاق تېرەك
 黄地毛 <植> تۈكلۈك ئەگرسۇناي
 竹毛 <植> تۈكلۈك بامبۇك
 虫毛星 <动> تۈكلۈك چىپار قۇرت
 勒罗毛 <植> تۈكلۈك رەيھان
 桃毛 <植> تۈكلۈك شاپتۇل
 仁砂 <植> تۈكلۈك قاقىلە
 犀毛披，犀毛 <动> تۈكلۈك كەرەكداڭ
 归当毛 <植> تۈكلۈك كىرەش
 桃樱毛 <植> تۈكلۈك گىلاس
 虫毛毛，蚰毛 <动> تۈكلۈك لىچىنكا
 杏毛 <植> تۈكلۈك ئۇرۇك
 子苕叶毛 <植> تۈكلۈك ياۋا كۆك پۇرچاق
 的瞎 <古>〔静〕 تۈكلۈگى
 态动使的 «تۈكۈرمەك» تۈكۈرمەك
 تۈكۈرمەك <动> 啐，唾，吐 : قان ~ 血吐 / كۆرگەنلا يەرگە
 تۈكۈرۈۋەرمەسلىك كېرەك . 痰吐地随要不 . تۈكۈرۈپ ئاشلىد .
 痰唾 / 弃唾 ~ 向上一啐 / 口一啐上脸向 / تۈكۈرۈۋەتكەن تۈكۈ-
 رۈكنى ئېغىزغا ئالغىلى بولماس . <谚> 收沫唾的去出唾
 收沫唾的去出唾 . (追难马驹，言一子君；收难水覆)来回不
 力多人)湖成积沫唾的人众 <谚> . كۈرسە كۈل بولۇر .
 . (高焰火多柴，大量
 沫吐，沫唾，痰〔静〕 تۈكۈرۈك
 تۈكۈرۈك قاچىسى = تۈكۈرۈكداڭ
 瞬一，那刹一 <成> تۈكۈرۈك يەرگە سىڭگۈچە

تۈس بەرمەك ، 现展， 示展， 露流， 露表， 现表
 现体
 畴范体 <语> تۈس كاتېگورىيىسى
 :形现， 现浮， 见显， 露显， 现显①
 ；مەكتىپىمىز يېڭى تۈسكە كىردى . 新一然焕校学们我 .
 ② 作装 : 子样的者学作装 كىرىۋالماق
 تۈسلەندۈرمەك «تۈسلەنمەك» 态动使的 : 态动使的
 تۈسلەندۈرۈشنى مەشق قىلدۇق . 的体变词动给了做们我 .
 . 习练
 体变 <语>〔动〕 تۈسلەنمەك
 的体(词动)〔静〕 تۈسلۈك
 干词的体(词动) <语> تۈسلۈك ئۈزەك
 头码 <古>〔静〕 تۈشكۈچ
 体休②饭午吃① <古>〔静〕 تۈشلەنمەك
 ، 地宿住③墓坟②穴， 窝， 巢① <古>〔静〕 تۈشەنەك
 地营宿
 丧颓， 惰懒， 散懒 <古>〔静〕 تۈشۈك
 入收， 利盈， 利 <古>〔静〕 تۈشۈم
 人圣②人梦圆① <古>〔静〕 تۈشمەل
 真， 呸! 鄙卑 : 呸， 啐(责斥或视鄙示表)〔叹〕 تۈف
 ! 鄙卑
 تۈفى = تۈفى
 تۈكە <静> 毛， 毛细， 毛茸， 毛毫 : چۆجە باسقان توخۇنىڭ
 مەيدىسىدە تۈكى يوق . <谚> 毛没口胸鸡的鸡小过解 .
 شاپتۇلنىڭ تۈكى 桃上子毛茸 / 毛茸的毛茸
 تۈك تاشلىماق 毛脱鸡 ~ توخۇ : 毛换， 毛脱①
 ② <转> 贫脱 : 贫脱 ； قاسم بۇ يەرگە كەلگەندىن كېيىن تۈك
 تاشلاپ ھاللىنىپ قالدى . 裕富贫了脱后以里这到木斯喀 .
 . 了来起
 تۈك چىقماق ① 毛生， 毛长 : 毛生، 毛长①
 مۇشۇنداق گەپ قىلامدۇ؟ 吗话种这说还毛了长上嘴？
 ② <转> 汤泡， 锅砸 : 汤泡， 锅砸 : بۇ ئىشقىمۇ تۈك چىقتى .
 事件这 . 了锅砸也
 囊毛 <理生> تۈك خالىتىسى
 火， 天冲气怒 <成> تۈكلىرى تەتۈر ئۈرۈلمەك
 烟生窍七， 遏可不怒， 丈三冒
 管毛 <理生> تۈك نەپچىسى
 推水顺 <成> تۈكنىڭ بېتىشىغا قاراپ سىيېماق
 然自其顺， 舵使风看， 舟
 : 的住不靠， 的儿准没 <转>② 毛有① تۈكى بار

子包包师

切一，统统〔静〕 تۈگمەن - پۈككەن

تۈگمە / 子扣钉 子扣①〔静〕 扣纽，子扣①〔静〕 扣纽，子扣①〔静〕

不扣纽 < 谚 > . ئىزمىدىن قورقماس . / 子扣扣 ئەتمەك

见看 < 谚 > . 祥纽怕 تۈگمىنى كۆرۈپ تۈگمىنى كۆرمەپتۇ .

駝駝见不看却，扣纽了 駝駝见不看却，扣纽了

了丢，麻芝了捺) 駝駝了丢，扣纽了捺 < 谚 > .

头乳 < 转 > ② . (大失小因；瓜西 كاللىنىڭ تۈگمىسىدە

زەخم بولسا، ساغماسلىق لازىم . 伤有头乳的牛 .

奶 儿朵骨(花) < 转 > ③ . 奶 گۈل تۈگمىسى ئېچىلمىغان .

开没儿朵骨花 键(的琴) < 转 > ④ . 开没儿朵骨花

手的手他 . 手的手他 . 手的手他 . 手的手他 .

来起奏弹上键琴风手在始开指

菊甘小 < 植 > 菊甘小 < 植 >

تۈگمىنى تۈگە قىلىپ كۆرسەتمەك < 成 > 题小 < 成 >

作大

تۈگمەك ①〔静〕 捏，捏，包①〔静〕 子包包

子 / 子包包 / 子包包 / 子包包 / 子包包 / 子包包 / 子包包 / 子包包

③间心在记 ~ كۆڭلىگە / 里腰到揣攘把 ~ 把

绕盘 住挽，住馆，绕盘 住挽，住馆，绕盘

来起馆巴尾马把 ~ 来起馆巴尾马把 ~

تۈگمەن 〔静〕 坊磨，坊磨 坊磨，坊磨

面 / 磨水 磨水 / 磨水 / 磨水 / 磨水 / 磨水 / 磨水 / 磨水

开他 坊磨的磨盘两了开他 坊磨的磨盘两了开他

< 谚 > . 磨水是处去的麦小 磨水是处去的麦小

تۈگمەندە ئۇن بول . < 谚 > . 几片麦成磨上磨早在其

不 粉成磨上磨水在如不 粉成磨上磨水在如不

转人主，圈一转盘磨 < 谚 > . 转人主，圈一转盘磨

تۈگمەن 磨在生 < 谚 > . 磨在生 < 谚 >

坊的老鼠怕雷鸣 . 坊的老鼠怕雷鸣 .

تۈگمەن بوغۇزى < 手 > 口粮进的扇上磨水

تۈگمەن مېجەز 食择不

تۈگمەننىڭ كويلسىدىن پۈتۈن چىقماق < 成 > 大广通神，惧不危临

تۈگمىنىگە سۇ قۇيماق < 成 > 涛推，澜助波推

浪作 浪作

تۈگمەن - تېسەك 〔静〕 房磨的活杂的 房磨的活杂的

لەرنى بىز ئۈستىمىزگە ئالىمىز . 承全们我儿活杂的房磨

来起担 来起担

تۈگمەنچى ①〔静〕 主房磨②看人的房磨，人工房磨

儿会一不，间

تۈكۈرۈكنى چاچراتماق ① 睡沫星子乱溅 < 成 >

起火名无

تۈكۈرۈكنى يۇتۇپ يۈرمەك < 成 > 睡咽地停不

计城空唱里子肚，水口咽得饿，沫

孟痰〔静〕 تۈكۈرۈكدان

斑白(之额马) < 古 >〔静〕 تۈكۈز

人的乱蓬发头 头蓬〔静〕 头蓬〔静〕 头蓬〔静〕

病虫鞭 < 医 > 病虫鞭 < 医 >

米黄，米小(的过碾)〔静〕 تۈگە

تۈگەتكۈسىز 〔静〕 的尽不 的尽不 的尽不

的完不说，的尽不说 ~ 的完不说，的尽不说

时按 ~ 时按 ~ 时按 ~ 时按 ~ 时按 ~ 时按 ~ 时按 ~ 时按

吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃 ~ 吃，光吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃，尽 完吃

在缠把他 . 发 / ۇ بېلىگە ~ پۇلى ئېلىپ شەرگە قويدى .
 . 上子桌在放来出拿钱的上腰
 要不, 且而……不仅不, 且而……不但不〔助〕 **تۈگۈل**
 . 连……说: مەن غۇلجىغا بېرىش ~ ماناسقىمۇ بېرىپ باقمىغان .
 . 过去没也斯纳玛连, 犁伊去说要不我
تۈگۈلمەك ① «تۈگمەك» 态动被的: مانتا تۈگۈلدى . 包了包
 着曲蜷 / 着躺子身 / 着躺子身 / 着躺子身 / 着躺子身
 一成缩蜷猬刺 . 觉睡上炕在子身 . 团

تۈگۈم 〔静〕 状形的成攥被体物
تۈگۈن 〔静〕 ①子结, 扣结, 子结: ئارغامچىنىڭ تۈگۈنى تۈ-
 枢纽通交 ②子结解 ③点焦, 点痣: فانتاش تۈگۈنى
 ④点焦的矛盾 ⑤<理生> 结, 节: مەسىلىنىڭ تۈگۈنى
 ⑥点焦的盾矛 ⑦<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙
 ⑧<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑨<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑩<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑪<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑫<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑬<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑭<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑮<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑯<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑰<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑱<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑲<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ⑳<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉑<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉒<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉓<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉔<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉕<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉖<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉗<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉘<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉙<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉚<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉛<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉜<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉝<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉞<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㉟<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊱<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊲<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊳<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊴<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊵<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊶<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊷<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊸<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊹<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊺<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊻<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊼<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊽<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊾<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙
 ㊿<理生> 结, 节: ئىدىيەسى ~ 瘡疙 / 瘡疙

تۈگۈنەك ①〔静〕 ②<植> 瘤 (根)
 茎块 <植> 茎块 <植> 茎块 <植>
 菜榨, 菜头大 <植> 菜榨, 菜头大 <植>
 疥疣 <动> 疥疣 <动> 疥疣 <动>
 蜂癭 <动> 蜂癭 <动> 蜂癭 <动>
 根块 <植> 根块 <植> 根块 <植>
 魏阿根球 <植> 魏阿根球 <植>
تۈگۈن - تۈگۈن 〔静〕 瘡疙一瘡疙一, 团团一
 ①子结: يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى ②包: 包
 ③<转> 瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ④瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑤瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑥瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑦瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑧瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑨瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑩瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑪瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑫瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑬瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑭瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑮瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑯瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑰瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑱瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑲瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ⑳瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉑瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉒瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉓瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉔瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉕瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉖瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉗瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉘瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉙瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉚瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉛瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉜瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉝瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉞瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㉟瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊱瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊲瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊳瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊴瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊵瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊶瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊷瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊸瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊹瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊺瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊻瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊼瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊽瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊾瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى
 ㊿瘡疙(的里心): يېپىنىڭ تۈگۈنچىسى

تۈگمەنچىنىڭ توخۇسى <成> 的厌讨, 的人缠
 的走不撵也撵
تۈگمەنچىلىك 〔静〕 业房磨
تۈگمەدەك 〔静〕 小很, 小, 小般扣纽
 的高般骆驼有其与 <谚> . غۇچە, ~ ئەقىلىك بولسىچۇ .
 慧智的大扣钮有如不, 材身
 见看能 <谚> . رۈنەر, ئۆزىنىڭ تۆگمەدەك ئەيىبى كۆرۈنمەس .
 错过的大骆驼己自见不看却, 失过的大扣纽人别
تۈگمىگۈل ①〔静〕 <植> 石蓉芙②葵锦
 态动使的 «تۈگمىلىمەك»
 态动被的 «تۈگمىلىمەك»
تۈگمىلىك 〔静〕 子扣有: 子扣有 ~ 子扣有
 子扣扣〔动〕: 子扣扣 ~ 子扣扣
تۈگۈچ ①〔静〕 ②结带领 ③点疑, 瘡疙(的中心)
 ④点一到结归见意的户六十的里心他 . ئۇ كۆڭلىدىكى تۈگۈنچى تېخىچىلا يېشەلمىدى .
 开解没还瘡疙 . 疑的上想思他 . 了决解已早点
تۈگۈر ① 的簇簇一, 的团一团一, 的瘡疙瘡疙〔静〕
تۈگۈر ② 芽萌, 芽 <方>〔静〕
تۈگۈر - تۈگۈر 〔模〕 的瘡疙瘡疙, 的缱绻里缱
 布 / 布的 ~ 朵云团团一 / 布的
تۈگۈرچەك 〔静〕 物集聚, 儿团小, 瘡疙小
 潮受 . 团 ~ 瘡疙成了成结粉面的
تۈگۈرلەشمەك «تۈگۈرلەشمەك» 态动使的: 团成
 让掺了肥料的土成团成
تۈگۈرلەشمەك 〔动〕 瘡疙成结, 儿团小成结
 粪子兔的团小一团小
تۈگۈك = تۈگۈك
تۈگۈكۈكۈك ①〔静〕 的着攥, 的着捏
 起盘, 的住宿, 的绕缠②着攥头拳 ~ 来
 的来 ~ 线的绕缠 / 线的绕缠

。底个了换桶水给匠皮铁让我 . لەتسم
 تۈۋلەنمەك «تۈۋلەنمەك» 态动被的 : ئاق تۈنەككە تۈۋلەنگەن
 桶水的底皮铁白了换 چىلەك
 子架锅, 子垫(的等桶铁), 坐底 [静] تۈۋلۈك
 底桶换 ~ چىلەكنى : 底换 [动] تۈۋلەنمەك
 学医, 疗诊, 疗医 <医> [静] تىبابەت
 学哲学医 پەلسەپىسى تىبابەت
 学理心学医 پىسخولوگىيىسى تىبابەت
 学会社学医 جەمئىيەتشۇناسلىقى تىبابەت
 学理地学医 جۇغراپىيىسى تىبابەت
 学候气疗医 كىلىماتولوگىيىسى تىبابەت
 学象气疗医 مېتېئورولوگىيىسى تىبابەت
 学理伦学医 ئېتىكىسى تىبابەت
 تىبابەتچىلىك <医> [静] 学医 : مەملىكىتىمىزنىڭ قەدىمكى
 医的代古国我 . ەرەققىي قىلغان . 达发很学

。达发很学
 医学 <医> [静] 的疗医, 的学医, 的务医 : ~ خادىم.
 护救疗医 ياردەم / 者作工务医 ىلار
 家学医 <医> تىببىي ئالىم
 科医 <医> تىببىي پەن
 站务医, 所务医 <医> تىببىي پونكىت
 校技科医 تېخنىكوم تىببىي
 校学生卫 مەكتەپ تىببىي
 学大科医 ئۈنۈپرستىت تىببىي
 学医 <医> تىببىي ئىلىم
 院学医 ئىنىستىتۇت تىببىي

تېپچەك 下见
 踢乱蹬乱, 蹬踢 ئاتماق تېپچەك
 态动使的 «تېپچەكلىمەك» تېپچەكلەتمەك
 态同共的 «تېپچەكلىمەك» تېپچەكلەشمەك
 蹬踢就人主到看一马 . 蹬踢, 足顿, 脚跺 [动] تېپچەكلىمەك
 گەن ھامان تېپچەكلەپ كىشىنەيتتى .
 来起鸣嘶着 .

تېپىرلاتماق 态动使的 «تېپىرلىماق»
 态同共的 «تېپىرلىماق» تېپىرلاشماق
 تېپىرلىماق [动] ① 蹬踢乱, 蹬踢 : ئېشەك چۈچۈپ, تېپىر-
 لاپ كەتتى . 蹬踢乱得惊子驴 . 扎挣 ② . قىز قاپقاغا چۈش-
 ىكن جانۋاردەك تېپىرلىدى . 物动的夹兽捕入落像娘姑 .
 划谋, 试欲跃跃 <转> ③ . 扎挣样一
 态动使的 «تېپىشماق» تېپىشتۇرماق

室祷祈间夜 [静] تۈنەكخانا
 香来夜, 玉香晚 <植> [静] تۈنپۇراق
 夫更, 人夜巡, 者哨巡 <古> [静] نۇنقاتار
 蛾夜 <植> [静] ئۈنكىپىنسىكى
 日昨, 天昨 [静] : ئىككىمىز بېيجىڭدىن ~ كەلدى .
 了来回京北从天昨哥哥 .

的天昨 [静] : ~ ئىش 的天昨 / ~ يىغىن
 的 天昨 . ئاھايىتى ياخشى ئۆتتى .
 皮铁 [静] : ~ مەش 炉火皮铁 / ~ چۆگۈن 铁
 壶皮
 匠皮铁 [静] تۈنكىچى
 业皮铁 [静] تۈنكىچىلىك

① 熬夜 [动] : ئۇ تۈنۈگۈن بىر كېچە تۈنەپ چىقتى .
 夜一了熬天昨他 息栖, 宿留, 夜过 ② .
 夜 的过边外在天昨他 . قوشلار .
 息栖上树在间夜儿鸟 .
 根 [静] : 底, 根 : تام تۈۋى 根 / قۇلاق تۈۋى 根 / چىش
 根牙 / 底树 تۈۋى / 下底树 / ئىشەك تۈۋىدە ئولتۇر-
 口门在坐 / چىلەكنىڭ تۈۋى 底桶水 / سەۋرىنىڭ تۈۋى
 耐 忍 <谚> . 金黄是下之耐

透猜, 透想 تۈۋىگە يەتمەك
 想苦思冥, 想痴 تۈۋى يوق خىيال
 枪具玩(的制剜头木用中皮条柳) <古> [静] تۈۋەك
 块, 团 <方> [静] تۈۋەك
 脚柱(的物筑建), 柱支, 子柱 ① [静] تۈۋرۈك
 ~ ناھايىتى پۇختا بولدى . 实结很子柱泥水 . ياغاچ ~
 石柱 <转> ② 子柱头
 石柱强坚的家国是 . ئۆيىنىڭ تۈۋرۈكى ئەر , كۆركى ئايال .
 面门的家一是人女, 柱支的家一是人男 <谚>

柱状 [静] تۈۋرۈكسىمان
 岩武玄状柱 <地> تۈۋرۈكسىمان بازالت
 造构状柱 <地> تۈۋرۈكسىمان تۈزۈلمە
 理节状柱 <水> تۈۋرۈكسىمان دەز
 云涡状柱 <气> تۈۋرۈكسىمان قاينام
 笼石形柱 <水> تۈۋرۈكسىمان گابىئون
 子柱, 的子柱 ① [静] تۈۋرۈكلىك : قوش ~ ئايۋان
 廊前的柱双有 : 的子柱作可 ②
 梁栋起 罗尔 ئوينىماق : 梁栋, 柱支 <转> ③ 头木
 用作
 态动使的 «تۈۋلەنمەك» تۈۋلەنمەك : تۈنكىچىگە چىلەكنى تۈۋ-

地之毛不，地

地之毛不，地土的瘠贫〔静〕 تېتىرلىق

态同共的 «تېتىماق» تېتىشماق

تېتىق ①〔静〕: 味滋，道味 ①: تېتىقى بار 有味 / تېتىقى يوق

品味调，精味②味滋没

味乏，的调单，的燥枯②的道味无①〔静〕 تېتىقسىز

的燥枯 ~ / 饭的道味无 ①: تاق ~ 的聊无，的

举的聊无 ~ / 活生的调单 تۈرمۈش ~ / 话

人的聊无 ~ / 动

事的聊无，动举聊无〔静〕 تېتىقسىزلىق

事的聊无干 قىلماق تېتىقسىزلىق

铄矍精神，的朗硬，的满饱精神，的泼活〔静〕 تېتىك

的精神: ئۇزۇننى ~ تۈت. 来精神起提你. بۇۋاي ~

丰容内，泼活，动生 مەزمۇنلۇق پائالىيەتلەر تېتىك / 好觉感我自 سەزمەك ~ ئۆزىنى / 头老的铄矍

丰容内，泼活，动生 مەزمۇنلۇق پائالىيەتلەر تېتىك / 好觉感我自 سەزمەك ~ ئۆزىنى / 头老的铄矍

动活的富

态动使的 «تېتىكلەشمەك» تېتىكلەشتۈرمەك

态同共的 «تېتىكلەشتۈرمەك» تېتىكلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «تېتىكلەشتۈرمەك» تېتىكلەشتۈرۈلمەك

: 抖擞精神，满饱精神，快轻，快爽〔动〕 تېتىكلەشمەك

مەن خېلى تېتىكلەشپ قالدىم. 我快轻多了. بۇ ئىلھابەخش

نۇتۇقىنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ياشلار تېخىمۇ تېتىكلەشپ قالدى.

了抖擞精神加更人青年，话讲的励鼓番一这了听

تېتىكلىك 〔静〕: 抖擞精神，满饱精神: ئۇنىڭ چىرايىدىن

؛ 精神的满饱出露流上脸他. تۇراتتى كۆرۈنۈپ تۇراتتى.

多他，瞧你! قارا! ئۇنىڭ تېتىكلىكىنى قارا! 奕奕采神他

! 精神

灵机变，泼活变 <古>〔动〕 تېتىلمەك

تېتىم ①〔静〕: 道味，儿味(的品味调)①: بۇ تۈزنىڭ ھېچ

تېتىمى يوق ئىكەن. 儿味儿点有没盐这. 饭顿一做够②.

盐的饭顿一做够 ~ 的: بىر ~ تۈز

تېتىم ②〔静〕<古>: 心耐，力毅，性韧，气志

تېتىملىك 〔静〕<古>: 的心耐有，的毅刚，的性韧有，

的气志有

تېتىماق ①〔动〕: 尝品①: لەززەتنى ~ 头甜尝尝 / تاماقنىڭ

تەمىنى ~ 尝尝的饭味 / ئىچىم - تاتلىقنى تېتىغان

过尝，甜是苦是 <谚>. بىراق - يېقىننى يۈرگەن.

道知人的过走，近是远是，白明人的

؛ 苦味得觉了多吃蜜 <谚>. ئەمەن تېتىيدۇ.

~ 薄，地土的瘠贫 ②: «甜不了多糖」同喻

态动使的 «تېپىشمەك» تېپىشتۈرمەك

谜猜. تېپىشماق ①: 语谜 〔静〕 ~ تاپماق زېھنىنى ئاچماق.

。发开的力智对是

语谜猜 تېپىشماق تاپماق

تېپىشماق ② ① «تاپماق»: 态同共的: بالىلار يېڭى بىر ئويۇننى

ئويلاپ تېپىشتى. 戏游新个一了出想们子孩. 识结②.

تېپىشقان. 爱相，友朋交: مەن ئۇنىڭ بىلەن ئالىي مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا

。友朋了上交耶比热和木力阿. 的识结时书读学大在是他和我.

。友朋了上交耶比热和木力阿. 的识结时书读学大在是他和我.

夫成能不，爱相不此彼 <谚>. تېپىشمىغۇچە ئېلىشماق.

父. 晤会，面碰，会相③. 妻: ئانا - بالا ئاخىر تېپىشتى.

了逢相于终子. بۈگۈن ئاخشام كۆۈرۈك بېشىدا تېپىشايلى.

。见头桥在们我晚今

تېپىشمەك «تېپەك»: 态同共的: ئىككى ئات تېپىشە، ئارىدا

قالغان ئېشەك ئۆلەر. <谚> 踢乱上马二. 命. تېپىشش ئايرىلىشنىڭ بېشى.

的别离是斗争 <谚>. 始开

تېپەك 〔静〕: 脚(踢): تۈيۈقسىز تەگكەن ئىككى ~ 的挨然突

脚一了挨 تېپەك ~ / 脚两

踢乱上身朝 ~ بەدەنلىرىگە: تېپىكلەشمەك 〔动〕

罕，物罕稀 نەرسە: 的得难，的见罕 〔静〕 تېپىلغۇسىز

物见

تېپىلما 〔静〕: 物之现发: ئارخېئولو. 物拾，西东的到找，物之现发

现发古考 ~ گېيلىك

的得难，的见罕 〔静〕 تېپىلماس

贵珍，物之贝罕 <成> تېپىلماسنىڭ خورمىسى

角麟毛凤，物之

丢失. 态动被的 «تاپماق»: يوقالغان نەرسە تېپىلدى.

。了到找西东的

态动被的 «تېپەك» تېپىلمەك

تېپىن 〔静〕: 场打，谷打: ئېكىندە يوق، تېپىندە يوق، خاماندا

收，场在不也时场打，场在不时种播 <谚>. تەبىيار.

期场打，期谷打 ۋاقتى ~ . (获而劳不)场在却时粮

蹬马 <古>〔静〕 تېپىنگۈ

品味调，精味 〔静〕 تېتىتقۇ

: 看害厉给 <转>②态动使的 «تېتىماق» ① تېتىتىماق

害厉点一他给该. 看看: ئۇنىڭغا نازا بىر تېتىتىپ قويۇش كېرەك.

看看: ئۇنىڭغا ئۆزۈمنى بىر تېتىتىپ قويىمىسام بولمايدۇ. 我

。可不害厉的我尝尝他让非

薄，地土的瘠贫 〔静〕 تېتىر ~ 的沃肥不，的瘠贫

تېرىلغۇ [靜] <农> ① 种耕，种播： ئەتىيازلىق ~ 春
 播 / ئېگىز تېرىلغۇسى 种夏 / تېرىلغۇنىڭ قاتلاشچىلىق ۋاقتى
 地耕 ~ 的种耕 ② 节季忙最种播
 具工种播، 具农 تېرىلغۇ سايمانلىرى
 积面地耕 تېرىلغۇ كۆلىمى
 畜耕 تېرىلغۇ ئۇلاغلىرى
 态动被的 «تېرىماق»
 تېرىلمە [靜] ① 的来起凑拼 ① 凑西拼东，的 ~ قوشۇن
 苗种播 的种播 ② 伍队的来起凑拼 ~ كۆچەت
 态动被的 «تېرىمەك»
 تېرىلېن [靜] <化> 纶涤
 تېرىمە [靜] <农> 种耕，种播： ئەتىيازلىق ~ باشلاندى .
 有没 <谚> . 了始开耕春 ~ بولمىسا، يىغم بولماس .
 收有没就种 .
 تېرىمە [靜] ② 割收，摘收 : كېۋەزلىكلەردە خوتۇن - قىزلار كې .
 ۋەز تېرىمە كىرىشتى . 花棉摘收始开们女妇里田棉在 .
 棉种 ~ 种播، 种 <农> ① [动] تېرىماق
 花 / قۇرلاپ ~ 播条 / قۇچقاچتىن قورققان بۇغداي تېرىماس .
 . <谚> 麦种不的雀麻怕 (地种别就叫姑拉拉怕)
 豆种، 瓜得瓜种 <谚> . شۇنى ئالسەن . ېمە تېرىساڭ ،
 ~ 惹招 <转> ② . 祸闯，祸惹 ~ بالا / چاتاق ~
 烦麻惹 / جېدەل ~ 非生事惹، 事闹 / يامانلىق تېرىغان
 يامانلىق ئورار . <谚> . 应报遭必، 事坏了干
 تېرىمىچى [靜] 的花棉摘 : ~ 的 花棉摘 的 花棉摘 的 花棉摘
 تېرىندى [靜] 的来捡 : ~ 的 的海四湖五
 تېز [靜] 快，速迅 : ~ بول ! 儿点快 !
 تېز ئارىدا 快很，将即，近最 : ~ ئۇ ~ قايىتىپ كېلىدۇ .
 了来回就快很他
 递快，邮快 تېز پوچتا
 车快 <交> تېز پويىز
 部餐快 تېز تاماقخانا
 速高 تېز سۈرئەت
 路公速高 <交> تېز سۈرئەتلىك يول
 描速 <艺> تېز سىزما
 子中快 <物> تېز نېيترون
 流湍 <水> تېز ئېقىم
 写速 <文> تېز يېزىش
 تېزەك [靜] (牛，马，骡，的) 粪 : 粪的 的 的 的 / 粪马 / 粪牛
 تېزىكى قاتماق <成> 执固，僵弄， 气脾牛犯，

تېرىمىنولوگىيە = ئاتالغۇشۇناس
 تېرىپ - تەرمەپ = تېرىپ - تۆشەپ
 تېرىپ - تۆشەپ [靜] 攒积地点一点一
 تېرىپۇرۇش [靜] 者子皮售收
 تېرىتماق «تېرىماق» 态动使的
 تېرىخور [靜] <动> 蠹皮
 تېرىشماق «تېرىماق» 态同共的
 تېرىشمەك «تېرىمەك» 态同共的
 تېرىق [靜] <植> 子糜，子黍 : ~ قۇلىقىدىن بەلگىلىك ،
 بالا كىچىكىدىن . <谚> 从子孩，欠丰出看苗青从子黍
 . 坏好出看小幼
 تېرىق پولۇ <食> 饭抓子糜
 تېرىققا ئۈشكە قويدىغان <成> 眼打上米小在
 儿眼钱钻 ~ 的 (的图是利唯，的儿眼钱钻) 的儿
 人的
 تېرىقباش [靜] <植> 草颖孔，草沟沿
 تېرىقتەك [靜] 小极，小很，小般米小
 تېرىقچاچ [靜] <植> 茅碱
 تېرىقچى [靜] <农> 者植种，者种耕
 تېرىقچىلىق [靜] 作耕，作植种 : ~ تېخنىكىسى
 术技
 تېرىقچىلىق قىلماق 作耕
 تېرىقچىلىق تۈزۈمى <农> 度制植种
 تېرىقسىز [靜] 的种耕未 : ~ 的 地耕休
 تېرىقلىق [靜] 地子糜，地子黍 : ئاكام تېرىقلىقنى سۇغىرىۋا .
 ندۇ . 地子糜浇在哥哥我
 تېرىقئوت [靜] <植> 草粟
 تېرىكتۈرمەك «تېرىكمەك» 态动使的 : ئۈۋىسىدىكى بۆرىنى
 تېرىكتۈرمە . <谚> 狼之中窝恼惹勿
 تېرىكتۈرۈشمەك «تېرىكتۈرمەك» 态同共的
 تېرىككەك [靜] 的气脾发好，的气生易，的燥急
 ئادەم 的气生易 / ~ ئاسان قېرىدۇ . <谚> 大气脾
 活活会者燥暴气脾 <谚> . 老易 ~ تىرىك ئۆلىدۇ .
 死气
 تېرىككەكلىك [靜] 躁急，怒易，气火 : سىزنىڭ تېرىككەك .
 لىكىڭىز قاچان تۈگەر ؟ 你怒易的气脾的什么候能改掉 ؟
 تېرىككەك [动] 气脾发 : قانداق قىلىشنىڭ كېيىنى ئاڭلاپ تېرىك .
 تى . 听尔迪咯了儿女了火发话了 . تېرىككەكنىڭ جېنىنى
 命 . <谚> 人躁暴死气 同喻 : 命偿不人活死气 .
 تېرىككەشمەك «تېرىكمەك» 态同共的

的有特子王厥突)勤特②隶奴① <古>〔静〕 تېگىن¹
 (号称
 像, 像②止为……到, 到直, 到① <古>〔静〕 تېگىن²
 样—……

态动使的 «تېغىرقىماق» تېغىرقىماق

态同共的 «تېغىرقىماق» تېغىرقىماق

تېغىرقىماق 楞发, 徨彷徨〔动〕 ئۇ رەھىمسىز سىناق گىرۋىد.
 他前面验考的酷残在. تېغىرقاپ قالدى.
 ىكده بېشى قېتىپ, تېغىرقاپ قالدى.
 徨彷徨, 虑焦

تېغىشماق «تاغماق» 态同共的: ئەسكەرلەر ئالدىراش يۈك -
 ناقلىرىنى تېغىشتى. 李行捆地忙忙急急们兵士.

تېغىق 〔静〕 ①扎包的件成扎包②儿包的住扎包的: ~
 قول 扎包的着手③捆: بىر ~ مال 货捆一

تېغىق تاغماق ①捆捆②<医>骨接

匠骨接, 生医骨接 <医>〔静〕 تېغىقچى

术骨接, 骨接〔静〕 تېغىقچىلىق

补碎骨 <植>〔静〕 تېغىقئوتى

تېغىلماق «تاغماق» 态动被的: باش - كۆزلىرى تېغىلغان ئادەم
 人的扎包被部头

术技感遥 <地, 气>〔静〕 تېلېتېخنىكا

台平感遥 <气> تېلېتېخنىكا سۇپىسى

息信感遥 <气> تېلېتېخنىكا ئۈچۈرى

镜远望天文, 镜远望 <天>〔静〕 تېلېسكوپ

象图传电 <电>〔静〕 تېلېفوتو

电途长 ~ يوللۇق ئۇزۇن <交>〔静〕 تېلېفون

话电内市 ~ شەھەر ئىچىدىكى / 话

话电接 تېلېفون ئالماق

话电打 تېلېفون بەرمەك

议会话电 تېلېفون يىغىنى

تېلېفونلاشتۇرماق «تېلېفونلاشماق» 态动使的: ناھىيە رەھ.
 上接乡们我给导领县. تېلېفونلاشتۇردى.
 话电了

态动被的 «تېلېفونلاشتۇرماق» تېلېفونلاشتۇرۇلماق

تېلېفونلاشماق¹ 〔动〕 话电及普, 话电上装: بۇ يېزىدىكى
 装都村的有所乡个这. تېلېفونلاشتى.
 话电了上

话电打相互〔动〕 تېلېفونلاشماق²

的话电用〔静〕 تېلېفونلۇق

售销话电 تېلېفونلۇق سېتىش

托委话电 تېلېفونلۇق ھاۋالە

子曲

学勘校, 学定鉴文原 <文>〔静〕 تېكىستولوگىيە

的学勘校〔静〕 تېكىستولوگىيىلىك

تېكىن 〔静〕 的给白, 的偿无: ~ بولسا, تىكەن بولسىمۇ
 。（要不白要不）要也刺是就, 的给白 <谚> . ئال

子钳的掌蹄钉 <手>〔静〕 تېكىنەك

虫生寄, 者食寄〔静〕 تېكىنخور

性生寄, 活生生寄〔静〕 تېكىنخورلۇق

饭口一 <古>〔静〕 تېگۈ

吃饭口一给 <古>〔动〕 تېگۈلەمەك

تېگى - تەكتى 〔静〕 ①底根, 细底, 籍原: تېگى - تەكتىنى

بلەك 乌是籍原他. ئۇنىڭ / 细底道知

②. 齐木鲁 身出: تېگى - تەكتىدىن پەخىرلىنىش ساراڭ.

نىڭ ئىشى. 蛋傻个是豪自身出以

تېگى - تەكتىگە بەتمەك 底问根究, 细底解了

تېگى - تەكتىنى سۈرۈشتۈرمەك 底问根刨

تېگى - تەكتىنى ئىگىلىمەك 底摸

تېگىرمەك <方>〔静〕 轿驼(的上背驼骆在驮)

تېگىز 〔静〕 齐整, 整平, 直 <方>

تېگىشلىك 〔静〕 ①的该应, 的当应, 的得值: قىلىشقا ~

ئىش 事的做当应 / ماختاشقا ~ 奖夸得值 / ئۆگىنىشكە

~ 的习学当应 / ماڭا ~ ئىش 我的做我该应②事的要必,

的需必: ~ شارائىت 的要必 / چارلەرنى كۆرمەك

的需必: ~ 份一的得应③施措要必取采

زۈمگە ~ نەرسىلەرنى ئالدىم, ساڭا تېگىشلىكىنى ئېلىۋال . 我

属④. 吧上拿的得应你把也你, 西东的得应我了

地土的民农于属 يەرلەر ~ دېھقانلارغا ~ 有所……归, 于

人的关有⑤: ~ كىشىلەر 的关有

تېگىشمەك¹ «تەگمەك» 态同共的: بۇ نەرسىلەرگە تېگىشمەڭ.

لار! 西东些这碰别! لار!

تېگىشىش نۇقتىسى <物> 点接触

تېگىشىش يۈزى <物> 面接触

تېگىشمەك² 〔动〕 换交, 换: پۇل ~ سانائەت بۇيۇم.

لمىرنى يېزا ئىگىلىك مەھسۇلاتلىرىغا ~ 农换交品业工以
 品产

تېگىشىپ بەرمەك <经> 付兑

تېگىل 〔静〕 情领

تېگىل بولماق 了情领: ياخشى كۆڭلىڭىز تېگىل بولدى.

了领我心好片一的您

تېگىم <古>〔静〕 块

的颤发，的颤震，的抖颤〔静〕 تىترەڭگۈ

音颤 <语> تىترەڭگۈ تاۋۇش

度颤，动颤，抖颤〔静〕 تىترەڭگۈلۈك

态同共的 «تىترەتمەك» تىترىتىشمەك

态动被的 «تىترەتمەك» تىترىتىلمەك

爱 تىترىگەك ~ ئادەم : 的抖发易容，的嗦哆打爱〔静〕

人的抖发掌手 ئادەم ~ قولى / 人的嗦哆打

的颤震，的动颤，的抖颤〔静〕 تىترىگۈچى

تىترىمەك ①〔动〕 栗战，战打，动颤，抖发，嗦哆

发手 ~ قولى / 抖颤音声 ~ ئاۋازى / 颤打脚 ~

抖 / مۇزلاپ تىترەپ كەتمەك 抖发得冷 / ئۇنىڭ بەزىگىكى

②. 颤打直身浑，了犯病疾症他. تىترەپ كەتتى.

动颤，动振<物>

子弟 <古>〔静〕 تىتىسى

扯撕〔动〕 تىتقۇچلىماق

تىتقۇزماق «تىتماق» 态动使的: ئۆيۈمدە تىتقۇزۇپ قويۇلغان

羊秋田和的好撕有里家我. خوتەننىڭ كۈزۈم يۇڭىدىن بار.

毛.

掘挖，寻搜，腾翻 <方>〔动〕 تىتقىلىماق

肉的开撕，肉碎 تىتما ~ گۆش : 的碎撕，的开撕〔静〕

تىتما - تاللاڭ 碎破离支，落八零七，碎破，籍狼〔静〕

ئوغرىلار ئۇنىڭ ئۆيىنى ~ قىلمۇەتكەندى. 得弄家他把贼窃.

落八零七.

تىتما - تىتما 碎破离支，的烂烂破破〔静〕

بولۇپ كەتتى. 烂烂破破服衣. ئۇنىڭ بەدىنى ~ بولۇپ

كەتكەندى. 伤鳞体遍他.

棉撕 ~ پاختىنى / 毛撕 ~ يۇڭنى : 开撕，撕〔动〕 تىتماق

把 / قەغەزنى تىتۋەتمەك / 碎撕纸把 / پىششىق گۆشنى ~

开撕肉熟 / ئامما ئۇنىڭ جىنايەتلىرىنى پاش قىلىپ، ئۇنى

تىتۋەتتى. 行罪的他了露揭底彻众群.

视凝，盯 <古>〔动〕 تىتمەك

页权版，页扉 <印>〔静〕 تىتۈل

骆驼母 <古>〔静〕 تىتىر

的涩苦，的涩 <古>〔静〕 تىتىز

تىتىشماق «تىتماق» 态同共的: قولى ئەپچىللەر قويلارنى بىر -

بىرلەپ تۈتۈپ قىرقىشتى، قېرىلار تىتىشتى، بالىلار ئۇزۇن ساۋا.

لار بىلەن ساۋاشتى. 巧手. 毛剪地个个一羊给的

毛撕. 毛抽条柳长用们子孩，

痛剧 <古>〔静〕 تىتىك¹

浆泥，泥 <古>〔静〕 تىتىك²

格性型典 <文> تىپىك خاراكتېر

件案型典 <法> تىپىك دېلو

境环型典 <文> تىپىك مۇھىت

例事型典 تىپىك مىسال

象形型典 <文> تىپىك ئوبراز

态动使的 «تىپىكلەشمەك» تىپىكلەشتۈرمەك

态同共的 «تىپىكلەشتۈرمەك» تىپىكلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «تىپىكلەشتۈرمەك» تىپىكلەشتۈرۈلمەك

تىپىكلەشمەك ①〔动〕 化型典: بۇنىڭ بىلەن موللا زەيدىن ئوب-

رازى تېخىمۇ تىپىكلەشتى. 典加更此因象形的丁再拉毛.

了化型.

تىپىكلەك ②〔静〕 性型典: ۋەكىللىككە، تىپىكلىككە ئىگە بولماق

性型典，性表代有具

تىتالڭ 下见

تىتالڭ تومۇر ①脉动颈 ②转 <转> 子根命 <转> 处命致，

处害要

تىتالڭ تومۇرىغا تەگمەك <成> 要中击，害要及触

处痛到说，害

تىتانىت 石榴 <地>〔静〕

تىت - تىت 下见

تىت - تىت بولماق 急焦，急着: سىزنى ساقلاپ ئىچىم

تىت - تىت بولۇپ كەتتى. 了急等都你等我.

تىت - تىت قىلماق 急焦使，急着使: جىددى پەيتتە

ھېكايىنىڭ ئايغى چىقماي مېنى تىت - تىت قىلىپ قويدى.

急着我让，文下了没事故头关张

تىترەتمە¹ 动振，栗战，动颤〔静〕

تىترەتمە ئاۋاز 音声的抖颤

تىترەتمە خالڭ 奋动振，奋荡震

تىترەتمە² <古>〔静〕 子摆，疾症②嗦哆①

تىترەتمەك «تىترىمەك» 态动使的: كامىلىنىڭ سۆزلىرى دىل-

بەرنىڭ يۈرەك تارنى تىترىتۋەتتى. 了动拨语话的力米侏.

弦心的尔拜丽迪

تىترەك ①〔静〕 栗战: بەك قورقۇپ كەتكەچكە ئۇنىڭ

تىترىكى خېلى ئۇزۇنغىچە توختىمىدى. 嗦哆他，怕害太于由.

②. 久好了 (音声)的巍巍颤，的颤发，的抖颤

يۈۋەتكىن» دەدى ئالىيە ~ ئاۋاز بىلەن. 开放. 用耶丽阿，

道说音声的抖颤

تىترەك باسماق 颤冷打，嗦哆打

تىترەشمەك «تىترىمەك» 态同共的: چېرىكلەر قورقۇپ تىتر-

شىپ كەتتى. 嗦哆打直得吓们丁兵.

تىرىك^۲ [模] 嗒啪: قەلىمىم ~ قىلىپ جوزغا چۈشۈپ كەتتى .
的我嗒啪笔一嗒啪声到掉桌上 . 了 . 卡瓦ۋاتنىڭ ئاستىدىن
~ قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى . 声一嗒啪出传下床 .

تىرىكە [静] 布纹斜
تىرىكتاپ [静] 人的做懒吃好, 人的闲好手游
虫生
تىرىكتاپلىق [静] 饭闲吃, 为行的做懒吃好: ئۇ ئىشلىد .
مەي, ~ قىلىپ كۈن ئۆتكۈزەتتى . 活干不他 . 日混饭闲吃,
子 .

تىرىك - تىرىك [模] 吱咯吱咯
تىرىكچىلىك [静] 计生, 营生: ئۆي تىرىكچىلىكى
/ 计 ىبمە ~ قىلىپ يۈرسەن? 营什么干在你? تىرىكچى .
لىكىنىڭ يولىنى بىلىدىغان ئادەم 人的计生谋会, 人的
/ 人的 تىرىكچىلىكىنىڭ بەرىكىتى ياخشى خوتۇن بىلەن .
< 谚 > 妻贤有家靠裕富活生

تىرىكچىلىك قىلماق 生营, 生谋
تىرىكچىلىك مائاشى 资工存生
تىرىكلىك [静] 活, 存生, 命生: ئۇ ئادەمنىڭ ئۆلۈك -
تىرىكلىكىدىن خەۋىرىم يوق . 活死的人个那道知不我 .
تىرىكلىكىنىڭ نىشانىسى < 成 > 征象的着活 : ئۇ
قۇمۇلغا بېرىشقا پېتىنالىمدى , ئەمما قانداقلا بولمىسۇن , ئاتا -
ئانىسىغا تىرىكلىكىنىڭ نىشانىسىنى بېرىش لازىم دەپ ئويلاپ ,
ئىككى ئىلىك خەت يېزىپ بەردى . 他是但, 密哈回敢不他 .
还己自道知亲母父叫 , 条纸个写要也何如论无想
着活 . خەت - خالتا تىرىكلىكىنىڭ نىشانىسى . < 谚 >
征象的息不命生是来往

تىرىك [模] 铮: تەمبۇرنىڭ تارى ~ قىلىپ ئۈزۈلدى . 尔拨弹 .
弦了断声一地铮

تىرىك - تىرىك [模] 铮铮, 啷啷
تىرىكشىتماق = تىرىڭلاتماق
تىرىكشىتماق = تىرىڭلىماق
تىرىكشىدە [静] 铮, 啷, 声: بالىنىڭ قولىدىكى تۆمۈر
قۇتا ~ قىلىپ يەرگە چۈشتى . 声一啷当盒铁的上手子孩 .
上地在掉

تىرىڭلاتماق «تىرىڭلىماق» 态动使的: ئۇ راۋاپنى قولغا
ئېلىپ تىرىڭلاتتى . 来起弹地铮铮甫瓦热起拿他 .
تىرىڭلىماق [动] 响作铮铮, 响作啷当, 响作零丁
تىرىڭلاپ چۈشۈپ كەتمەك 去下掉声一啷当
تىرىلداتماق «تىرىلدىماق» 态动使的
تىرىلدۈرمەك ① «تىرىلمەك» 态动使的: كۆچەتلەرنى ~

يېتىش ئۈچۈن ~ 的目到达力尽 / تىرىشقان تاغ ئاشار .
< 谚 > 岭越山翻能者力努

تىرىشىپ - تىرمىشىپ [静] 地力尽, 地力努
力全尽竭 地倦 ~ 地命拼, 的力全尽竭
习学地倦不孜孜 / 作工地
تىرىق [模] 咯吱, 吱咯, 咯吱: مەن ~ قىلغان ئاۋازنى ئاڭلاپلا
ئويغىنىپ كەتتىم . 了醒就声一咯吱到听我 .
تىرىق - تىرىق [模] 吱咯吱咯 (声物咬鼠老)
تىرىقىدە [静] 吱咯, 咯吱: ئىشك ~ قىلىپ ئېچىلدى .
了开声一吱咯吱门

تىرىقلىتماق «تىرىقلىماق» 态动使的: بىراۋ ئىشكىنى تىرىقلىد .
تى . 门敲吱吱在人有 .
تىرىقلىماق [动] 响啷啷, 响啷啷: ھويلىنىڭ تۆمۈر ھالقى .
لىق دەۋرۋازىسى ئاڭلىنار - ئاڭلىنار تىرىقلىدى . 环铁带子院 .
声啷啷出发地约隐隐门大的

تىرىك^۱ [静] ① 的活: ~ ئادەم 活 / ~ بېلىق 活
/ 鱼 ~ تۇتماق 捉活 / ~ كۆمەك 埋活 / ~ سۇ 活
/ 水 ~ بولۇپ ساندا يوق, ئۆلۈك بولۇپ گۆردە . < 谚 >
سىز بولماس, ~ پاناھسىز . 的活里人死, 数的活里人死
之身葬无会不的死 < 谚 > . 的活, 处
~ ئىززەتكە تويماس, ئۆلۈك
دۇئاغا . < 谚 > 祷祈待等人死, 誉声求追人活
有神精起打 活活, 的气生 ~ تۇتماق 活活, 的气生
来

تىرىك ئەرۋاھ = تىرىك مۇردا
تىرىك بوياش < 生 > 色染体活
تىرىك جان 灵生: شاھزادە سۇمۇرغىدىن چۈشۈپ شەھەرگە
قارسا, ھېچبىر ئۇچار قانات ئۇچمىغۇدەك, ھېچبىر ~ ھەرىكەت
قىلمىغۇدەك . 眼, 去望里城向, 来下上身凤凰从子太 .
动在灵生个一有没, 飞在禽飞个一有没前

تىرىك قاتما 石活化
تىرىك قاتماق 的在世, 的在健, 的来下留: تۆمۈر
سىز ئاگانىڭ يېقىن ئاغانلىرىدىن تىرىك قالغىنى مەنلا ئوخشايمەن .
了人一我剩只乎似的世在中友朋好的兄老尔本
تىرىك قاتماق 通事万, 典词活
تىرىك مۇردا ① 人死活: ئون يىللىق تۈرمە ھاياتى ئۇنى
تىرىك مۇردىغا ئايلاندۇرۇپ قويغاندى . 他把活生狱监年十 .
响嶙骨瘦, 柴如瘦骨 < 转 > ② . 人死活个 了成变
تىرىك ئۆلمەك 死如不生, 罪受活
تىرىك يېتىم (子孩的弃遗被而婚离母父指) 儿弃 ېتىم

水王 <冶>④剂染助③液溶性酸(的上

(的送亲近及母父娘新给郎新) <方>〔静〕 تىزباسقۇ
品礼

تىزدۇرماق «تىزماق» 态动使的: ئۇ بىر قىسىم كىشىلەرگە
يېڭى چېپىلغان ئۆستەڭگە تاش تىزدۇرۇۋاتىدۇ. 一让在正他

。头石砌渠水的挖新给人分部
态同共的 «تىزدۇرماق»

تىزدۇرۇلماق «تىزدۇرماق» 态动被的
夏半 <植>〔静〕 تىزغا

تىزغۇ 幔帷, 屏围 <古>〔静〕

تىزگىن 手扯, 绳纆①〔静〕 ~ سىيرىپ ماڭىدىغان ئات
تىزگىن تارتماق 马住勒① ىاتنىڭ تىزگىنىنى

تارتماق 马住勒② <成> ىاتنىڭ تىزگىنىنى
ئۇنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ تۇرمىسا, ئاسانلا قىمغىر يولغا كېتىپ

فالىدۇ. 路邪上走易容很他, 他束约不是要
تىزگىنىنى قويۇۋەتمەك ① 绳纆开放② 纵放, 任

تىزگىنەك 器控遥〔静〕

تىزگىنسىز 的纆脱〔静〕: ئات ىاتنىڭ تىزگىنىنى

تىزگىنلەتمەك «تىزگىنلىمەك» 态动使的

تىزگىنلەشمەك «تىزگىنلىمەك» 态同共的

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس نەنەرخ <经> 本成控可不

تىزگىنلەنمەك «تىزگىنلىمەك» 态动被的: دەريا تىزگىنلەندى.
دى ىاتنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ تۇرمىسا, ئاسانلا قىمغىر يولغا كېتىپ

فالىدۇ. 路邪上走易容很他, 他束约不是要
تىزگىنىنى قويۇۋەتمەك ① 绳纆开放② 纵放, 任

تىزگىنەك 器控遥〔静〕

تىزگىنسىز 的纆脱〔静〕: ئات ىاتنىڭ تىزگىنىنى

تىزگىنلەتمەك «تىزگىنلىمەك» 态动使的

تىزگىنلەشمەك «تىزگىنلىمەك» 态同共的

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس نەنەرخ <经> 本成控可不

تىزگىنلەنمەك «تىزگىنلىمەك» 态动被的: دەريا تىزگىنلەندى.
دى ىاتنىڭ تىزگىنىنى تارتىپ تۇرمىسا, ئاسانلا قىمغىر يولغا كېتىپ

فالىدۇ. 路邪上走易容很他, 他束约不是要
تىزگىنىنى قويۇۋەتمەك ① 绳纆开放② 纵放, 任

تىزگىنەك 器控遥〔静〕

تىزگىنسىز 的纆脱〔静〕: ئات ىاتنىڭ تىزگىنىنى

تىزگىنلەتمەك «تىزگىنلىمەك» 态动使的

تىزگىنلەشمەك «تىزگىنلىمەك» 态同共的

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەك «تىزگىنلىمەك» 态同共的

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

تىزگىنلەنمەس 的控可不〔静〕

。甫瓦热弹年

تىل ①〔静〕〔静〕②头舌，舌 <理生>

针指的针南指 تىلى كومپاس / 针表 تىلى 针指

③ <转> 簧弹 <簧锁> 键按: قۇلۇپنىڭ تىلى 簧锁: رويال.

نىڭ تىلى 琴钢 键按

تىل ئارقا سوزۇق تاۋۇش <语> 音元后

تىل ئاستى بېزى <理生> 腺下舌

تىل ئالدى سوزۇق تاۋۇش <语> 音元前

تىل بىلەن يالغاندەك <成> (的似过舔头舌象)

净净干干，净二干一: ئۇلار ئۆيىنى تازىلاپ، ~ قىلىۋې.

تىپتۇ. 净净干干得扫打子屋把们他

تىل تۈۋى تاۋۇشى <语> 音根舌

تىل - چىش تاۋۇشى <语> 音齿舌

تىل قايرىغۇچ تاۋۇش <语> 音舌卷

تىل قورۇمىسى <食> 头舌烤 (的等牛，羊)

تىل ئوتتۇرا سوزۇق تاۋۇشى <语> 音元中

音元

تىل ئۈچى تاۋۇشى <语> 音尖舌

تىل ئۈستى تاۋۇشى <语> 音面舌

تىل ياقا 领竖状舌

تىلغا مېرەز چىققۇر <骂> 的头舌烂嘴烂

تىل ①〔静〕〔静〕②言语，言语: ئۇيغۇر تىلى 尔吾维

语 / تۇغقان تىللار 言语属亲 / چەتئەل تىلى 语外 / دېھقان.

لارنىڭ تىلى بىلەن ئېيتقاندا ... 说话的民农用 ... / ~ دىل.

نىڭ ساداسى. <谚> 心为言. گاجا قىزنىڭ تىلىنى ئانىسى

بىلەر. <谚> 道知娘话的女哑. تىلىڭ كۆيسە تۈز يالا،

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

ئىچىڭ كۆيسە مۇز. <谚> 巴盐舔了烫头舌

تەكشۈمەك ① «تەكشۈمەك» 态同共: ئۇلار بىر ئايدا 50 پار

ئۆتۈك تەكشىتى. 子靴双十五了作月个一们他

تەكشۈمەك ② «تەكشۈمەك» 态同共: ئۇلار ئىشىك ئالدىغا

كۆچت تەكشىتى. 树了栽前门在们他

تەكشۈمەك <方>〔静〕 倒塌，倒摔，塌倒，倒

تەكشۈمەك ① «تەكشۈمەك» 态动被: كىيىمىڭىز ياخشى تەكشۈپ.

تۈ. 好很得做服衣的你

تەكشۈمەك ② «تەكشۈمەك» 态动被: باغقا يېڭى سورتلۇق مېۋىلەر

تەكشۈپ. 树果种品新了栽里子园在

تەكشۈمەك ③ 望地瞪瞪直，视凝，视注，住盯，盯〔动〕

تەكشۈپ. 望地瞪瞪直，视凝，视注，住盯，盯〔动〕

تەكشۈپ. 望地瞪瞪直，视凝，视注，住盯，盯〔动〕

تەكشۈمەك «تەكشۈمەك» 态同共: ئۇلار ھەيرانلىق ئىلگە.

تەكشۈپ. 望地瞪瞪直，视凝，视注，住盯，盯〔动〕

تەكشۈمەك <古>〔静〕 的腾喧，的嚷喧，的杂嘈

تەكشۈمەك ④ 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

تەكشۈپ. 吉大之溜，夭夭之逃，窜逃，走溜〔动〕

感语 <语> تىل سەزگۈرلۈكى

才口，术艺言语 <文> تىل سەنئىتى

系语 <语> تىل سىستېمىسى

تىلغا ئالماق <成> 到谈，到提，及提
قىلچە تىلغا ئالمىدى. 到提有没本根他事件这. ئۆتۈپ
كەتكەن ئۆكۈنچىڭنى تىلغا ئالما. 了提再别就疚内的去过.
تىلغا قالماق <成> 贬褒人落，骂挨，说挨
ستېچلىك تۈپەيلىدىن تىلغا قالدى. 了挨事丑件这为因他.
骂顿一

腔开，口开 تىلغا كەلمەك

搭不言前，词其吾支，口拗 تىل قىلماق
语后

构结言语 <语> تىل قۇرۇلمىسى

口到话，话说想，痒头舌 <成> تىل قىچىشماق
边： تىلىم قىچىشىپ ئىككى ئېغىز گەپ قىلىپ قويۇۋىدىم، ئە...
دى بالاغا قالدىم. 边口到话)痒头舌我. 句两了说，
祸大了惹可下

言难苦有，齿启以难 تىل قىسقارماق

不，情为难，口开以难，齿启以难 تىل قىسىلماق
思意好. مېنىڭ ئۇلار بىلەن ھېچ ئالاقەم بولمىسا، تىلىم قىس...
لىدىغان نەرم بار ئىدى. 系关何任有没们他同我.
的思意好不么

تىل قىسىنچىلىقى <成> 隐之言难
كىمىدىن تىل قىسىنچىلىقىم يوق. 言难么什有没都谁对我.
隐之

舌拙嘴笨 تىل كالۋالاشماق

圆腔正字，确准音发②话说会学① تىل كەلمەك
خەنزۇچە ئۆگەنگەندە، بىزدە يوق تاۋۇشلارغا تىلىم كەلمەي، نازا
قىيىنالىدىم. 时语汉学. 准不发我音语的有没们我.
了劲费. ئۇنىڭ خەنزۇچىغا تىلى كېلىپ قاپتۇ.
了准标当相的说

忍，声吞气忍，骂辱受忍 <成> تىل كۆتۈرمەك
垢含辱

敢不又说想(意介方对怕因) <成> تىل كۆيمەك
说： قىزنىڭ ئېيتىشقا تىلى كۆيۈپ تۇرغان قانداقتۇر بىر گېپى
بارلىقى سېزىلىپ تۇراتتى. 敢不又说想么什有娘姑得觉.
的话的说

辑逻辑言语 تىل لوگىكىسى

病语 <语> تىل نۇقسانى

守攻立订，气一通串 <成> تىلنى بىر قىلماق

声风漏走准不，嘴封，嘴堵 <成> تىل باغلىماق

<法>②气一通串，结勾① تىل بىرىكتۈرمەك
供串

嘴闭，口住 <成> تىل تارتماق

支语 <语> تىل تارمىقى

音语 <语> تىل تاۋۇشى

分成言语 <语> تىل تەركىبى

，毁诋，人伤口出，人伤语恶 تىل تەگكۈزمەك
骂咒

تىل تەگمەك 咒挨，咒被； خۇددى تىل تەگكەندەك، ئۇنىڭ
قولىدىن ئامەت قاچقىلى تۇردى. 样--过咒人被像好他.
运背始

无口哑，舌结口张，塞语 <成> تىل تۇتۇلماق
对以言无，言 دەلىل - ئىسپات ئالدىدا ھېلىم باينىڭ تىلى
بەشى چۈشۈپ كېتىپتۇ. 前面据证在. 巴木力赫，
头了新低，对以言无依. ۋىجدانىم ئالدىدا تىلىم تۇتۇلۇپ
قالدىغان ئىش قىلمىساملا، باشقىلارنىڭ تۆھمەت - ھاقارەتلىرى...
دىن قورقمايمەن. 蔑污人别怕不就，事心亏做有没我.
谤诽

族语 <语> تىل تۈركۈمى

学理地言语 تىل جۇغراپىيىسى

其吾支，词其糊含，嘴噤 <成> تىل چاينىماق
吐吐吞吞； ئۇ تىلنى چايناپ بىر ئېغىزمۇ گەپ قىلالماي
قالدى. 了来出不说也话句一，吐吐吞吞他.

及何脐噬，及无悔后，悔后，舌咋 تىل چىشلىمەك

时小人. دەمنىڭمۇ دەسلەپتە «ئانا»، «ئاتا» دەپ تىلى چىقدۇ.
时学牙牙，话说会学(儿孩小)① تىل چىقماق
的“爸爸”，“妈妈”叫会学先是也始开一候
争相理据，讳不言直

تىلدىن چۈشۈرمەسلىك <成> 声声口口，叨念
称必言

تىلدىن قالماق 语失 话了不说؛ ھامۇنىڭ كېسىلى
ئېغىر، تىلدىن قاپتۇ. 重很病提木阿.
直，言乱口失，出口从祸 <成> تىلدىن كەتمەك
祸贾言

تىلدىن ئىلىنماق <成> 儿把话抓被
依巴荪尔图. 儿把话了住抓被是还后最但，通一了说然虽

تىل سالماق 骂؛ ئۇ ماڭا ئاغزىنى بۇزۇپ تىل سالدى.
骂大口破我对

让头舌 <成> تىلنى مۇشۇك چىشلۇغاندەك
 其缄三，说不口闭，语不口缄，发不言一喻，了吃猫
 瓶如口守，口
 تىلنىڭ ئاستىدا تىلى بار = تىلنىڭ تېگىدە تىلى بار
 外言，话有中话 <成> تىلنىڭ تېگىدە تىلى بار
 音有外弦，意之
 弄搬，短道长说，长头舌① <成> تىلى ئۇزۇن
 地余有留，据有之言，理有之言，理有②舌口
 锐尖言语，利犀词言 تىلى ئۆتكۈر
 语言 <成> ②舌拙嘴笨，头舌大① تىلى ئېغىر
 . 解费语言，涩晦 تىلى ئۇزۇن، بەزى سۆزلىرىنى بىلە-
 . 懂不听我话些有，清不齿口话讲他 . سىدىم
 了截直，快口直心，语快人快，快口 تىلى ئىتتىك
 快口尖舌，当
 ②(易容得学言语学指)软头舌① تىلى يۇمشاق
 和温音语，语细言轻 <成>
 头头，松轻谈言，晰清吐谈 <成> تىلى يېنىك
 道是
 人伤话恶，伤中 <成> تىل يارسى
 恶，治易人伤头拳 <谚> . تىل يارسى كەتمەس .
 . 愈难人伤语
 头喷血狗，口绝不骂 <成> تىل ياغدۇرماق
 簧如舌巧，舌滑嘴油 <成> تىل ياغلىملىق
 言花，色令言巧 <成> تىل ياغلىملىق قىلماق
 舌掠嘴盗，语巧
 讥相唇反，嘴顶 تىل ياندۇرماق
 تىل يىغماق = ئاغزىنى يىغماق
 ③(虏俘的报情事军出问讯中从)头舌，虏俘 [静] تىل
 头舌抓，虏俘抓 تىل تۇتماق
 تىل - ئاھانەت [静] 骂漫，骂辱 تىل - ئاھانەت
 骂辱到受端无 قالماق
 经兰古读诵 <宗> [静] قۇرئان ~ قىلماق
 堂经诵 [静] تىلاۋەتخانا
 态动使的 «تېلىك» ھەمە ئۆيىدىن تىلەتكەن نەر-
 西东的来求乞户各家各从 سىلەر
 文语，学文言语 [静] تىل - ئەدەبىيات
 态同共的 «تېلىك» تىلەشمەك
 原意，愿心，盼企，求要，望愿 [静] تىلەك
 偿以愿如 ھەمە / تىلەشمەك بۈگۈن ئىجابەت بوپتۇ .
 了受接被天今 تىلەك . قارىغۇنىڭ تىلىكى ئىككى كۆز . <谚>

盟同

化范规言语 <语> تىلنى قېلىپلاشتۇرماق
 合融的言语 <语> تىلنىڭ قوشۇلۇپ كېتىشى
 边嘴到话 <成> تىلنىڭ ئۇچىغا كەلمەك
 嗫嗫 تىل ئۇچلىماق
 剑舌枪唇，战舌 تىل ئۇرۇشى
 之言，凿凿之言，壮气直理 <成> تىل ئۇزارماق
 理有
 力能达表②巴结话说，清不齿口① تىلى ئاجىز
 语言善不，差
 薄刻词言，刻尖嘴 تىلى ئاچچىق
 齿启以难 ىلەرنىڭ بىرىڭلارنى ياڭ-
 你持支说能不我 . ىلەرنى ئەيىبلەشكە تىلىم بارمايدۇ .
 . 话的方一们你责讪，方一们
 致一见意 <成> تىلى بىر
 气一通串，致一
 强和贼窃：气一通串盗强和贼窃 . ~
 子裤条一穿盗 تىلى بىرنىڭ دىلى بىر .
 心连心的通
 俐伶齿口 <成> تىلى پىششىق
 道会说能，俐伶
 辩善言能，辞说于善，齿俐
 甜话，语蜜言甜，乖嘴，甜嘴 <成> تىلى تاتلىق
 乖嘴
 糊合齿口 <成> ① تىلى تۇتۇق
 清不齿口，
 隐之言难有，短理，亏理，屈
 短理前面我在他 . تىلى تۇتۇق
 听动妮妮，谈而妮妮，乖嘴 <成> تىلى چۈچۈك
 位这欢喜很迪尔图 . ئۇماق قىز نۇردىغا بەكمۇ ياقاتتى .
 . 娘姑的听动柔温音声话说
 畅流言语 تىلى راۋان
 毒歹语言 : ياتاللا ، بۇ خوتۇنىڭ تىلى ئەجەب
 قوشنىسىنى يامان گەپلەر بىلەن توپغۇزۇپ قويدى .
 哪天 : 了毒太话说人女这
 来活去死得骂居邻把
 来活去死得骂居邻把 . تىلى ئىستېمالشۇناسلىقى
 学用语 <语>
 ىل ئىشىتمەك = تىل ئاڭلىماق
 鲁粗言语① <成> تىلى قاتتىق
 舌②刻尖语言，
 儿弯了不拐头舌，清不字咬，清不齿口，硬头
 短理，亏理，短嘴 <成> تىلى قىسقا
 قىسقىننىڭ جېنى يېرىم .
 . 短嘴人的帐欠 <谚> .
 . 人做难亏理 <谚>
 清不齿口，头舌大 <成> تىلى كەمتۈك

، 的话说会不②的言语无， 的头舌无①〔静〕 تەلسىز
 ~: 的言无， 的声无， 的声作不默 <转>③ 的哑
 夜深的静寂 كېچە ~ / 隶奴的声作不默个像 قۇلدەك
 剧哑 <文> تەلسىز تىياتىر
 寂沉， 声无， 声作不默， 话说会不〔静〕 تەلسىزلىق
 ②术妖破 بۇزماق تەلسىنى: 法魔， 术妖①〔静〕 تەلسىم
 的妙神， 的奇神， 的力魔有③境幻， 境仙
 境仙个一若宛 ~
 符神当， 法魔施， 术法施① تەلسىم قىلماق ئۇلار
 بۇ گۆھەرلەرنى تەلسىم قىلىپ، جەزىرلەرگە تاشلاپ قاچ-
 قان 夭夭之逃， 野荒到扔， 符神作当宝贝些这把们他。
 方地的秘神作当， 物之摸捉可不作当②。了
 仙， 境幻， 津迷②术幻， 法魔， 术妖①〔静〕 تەلسىمات
 入进， 境幻入进 تەلسىماتقا كىرمەك: 阵魂迷， 宫迷， 境
 在实林树这. ئىكەن ~ / 阵魂迷
 的幻魔， 的奇神， 的秘神③。阵魂迷个是
 的妙神， 的妙玄〔静〕 تەلسىماتلىق
 的状舌〔静〕 تەلسىمان
 洲角三状舌 <地> تەلسىمان دېلتا
 花状舌 گۈل تەلسىمان گۈل
 玄， 的术幻有， 的法魔有， 的法妖有〔静〕 تەلسىملىق
 的幻迷， 的妙神， 的妙
 家学言语 <语>〔静〕 تەلشۇناس
 学言语 <语>〔静〕 تەلشۇناسلىق
 典词学言语 <语> تەلشۇناسلىق لۇغىتى
 派学言语 <语> تەلشۇناسلىق ئېقىمى
 态动使的 «تەلغىماق» تەلغىتماق
 态动共的 «تەلغىماق» تەلغىتماق ساپانچىلار قىغلانغان يەرلەر-
 نى تەلغىشتى. 了过犁都地的肥过上把人犁掌。
 态动被的 «تەلغىماق» تەلغىتماق
 拖. تراكتورلار يەر تەلغىماقتا. 犁①〔动〕 تەلغىماق
 地把猪野. ياۋا چوشقا يەرنى تەلغىمۇتەپتۇ.
 碎割， 撕②。了开拱
 针鬼 <植>〔静〕 تەلغانات
 香茅 <植>〔静〕 تەلغىيار
 轮车， 子轮 <古>〔静〕 تەلگەن
 只他， 币金孩小给. تەللا <经>〔静〕 (تەللاسى، تەللايك، تەللاسى)
 ~ بەرسەك، ئېلىپ يەيدىغىنى لەڭپۇڭ. 吃粉凉盘一买会
 水王 <化> تەللا سۈيى

。眼只两是盼企的子瞎
 愿祝〔静〕 تەلەكداش: ئوقۇشنى غەلبىلىك تاماملىشىڭىزغا
 تەلەكداشمەن. 业学成完利顺你祝. سلامەت يېتىپ
 平路一你祝: 达到安平你祝. تەلەكداشمەن.
 安
 挚诚示表 بىلدۈرمەك ~ سەمىمىي: 愿祝〔静〕 تەلەكداشلىق
 愿祝的
 愿祝 تەلەكداشلىق قىلماق
 借〔静〕 تەلەم
 要素， 借 تەلەم تەلىمەك
 静乞〔静〕 تەلەمچى: 子花叫， 乞乞， 的饭要: تەلەمچىنىڭ خالتى-
 سى تۇۋى يوق ھاڭ. <谚> 洞底无是袋口的乞乞. ئار-
 زۇ ئەمەلىيەتكە باراۋەر بولسا، ~ ئاللىقاچان باي بولۇپ كېتەتتى.
 了翁富成就早乞乞， 实现于等就望愿果如
 乞乞当， 饭要， 乞行〔静〕 تەلەمچىلىك
 乞乞当， 乞行， 饭要， 饭讨 تەلەمچىلىك قىلماق
 来讨乞 پۇل تەلەنگەن: 态动被的 «تەلىمەك» ①
 乞行， 讨乞， 饭要③求乞， 求央②钱的
 لاش كويىدا ئۇنىڭغا - بۇنىڭغا تەلىنىپ، بەش يىلنى ئۆتكۈزدى.
 年五了过， 讨西要东， 命活了为他
 奖夸受 <方>〔静〕 تەلتاتىق
 实实满满， 堂堂满满， 当当满满 <方>〔静〕 تەلتاس
 辞推， 绝谢， 绝回， 绝拒 <方>〔动〕 تەلتاقىلىماق
 托推
 受打挨 تەلتاق قالماق ~ ئاستىدا قالماق: 待虐， 骂打〔静〕 تەلتاق
 气受打挨， 骂
 人情， 友朋 <方>〔静〕 تەلتورغوي
 符身护〔静〕 تەلتۇمار
 细奸， 探暗 <古>〔静〕 تەلچى
 结具， 据字， 结甘 <法>〔静〕 تەلخەت: ئېلىم - بېرىمدا
 的要必是来往济经对(结具)结甘. زۆرۈر ~
 结甘具， 据字立， 结具 <法> تەلخەت بەرمەك
 词托， 口借②由原， 因原① <古>〔静〕 تەلداغ
 会说能， 知先， 者示预， 者卜预 <古>〔静〕 تەلئەدەم
 者道
 态动使的 «تەلماق» تەلدۇرماق: ئۇ بىر تاۋۇز سېتىۋېلىپ، شۇ
 يەردىلا تەلدۇرۇپ يېمەكچى بولدى. 瓜西个了买他. 就场当，
 掉吃开切人让想
 态同共的 «تەلدۇرماق» تەلدۇرۇشماق
 态动被的 «تەلدۇرماق» تەلدۇرۇلماق

平路一祝 ~ ئاقىبول / 安平祝 ~ ئامانلىق / 福祝 ~
 罪怨求请, 罪请 ~ گۇناھنى / 安
 命饶求请 ~ براۋغا ئۆلۈم تىلگۈچە , ئۆزۈڭگە ئۆمۈر تىلە .
 <谚> 寿长己自求如不, 死早人别望盼其与 <谚>
 زۇڭگە ياخشىلىق تىلىسەڭ , كىشىگە يامانلىق قىلما . <谚>
 恶行人地向别, 好求己自为

تىلىم - تىلىم [静] 一条一条的, 一道一道的道 : گۆش .
 牙一牙一②的条条一成割肉把 كەسەك ~
 牙一牙一 قوغۇن ~ 的, 一块一块的, 一片一片的 : قوغۇن
 瓜甜的

تىلىماتماق «تىلىماتماق» 态动使的
 تىلىملاشماق «تىلىماتماق» 态同共的

تىلىماتماق «تىلىماتماق» 态动被的
 تىلىماتماق [动] 条成切, 丝成切, 牙成切 : كۆنى ~
 瓜甜切 ~ قوغۇننى / 条成拉革皮把

تىلىنماق «تىلىنماق» 态动被的 : ئۇنىڭ قولى تىلىنىپ كەتتى .
 了开切瓜甜 . قوغۇن تىلىندى . 子口个一了拉手的他

تىل - يېزىق [静] <语> 字文言语 : مىللىي ~ 民族族
 字文言

تىم¹ = تۇرا
 تىم² = جىم

تىمەن [静] ①朗硬, 的朗硬, 的朗硬, 的朗硬, 的朗硬
 ②建稳, 着沉, 建稳

تىمەنلەشتۈرمەك «تىمەنلەشمەك» 态动使的
 تىمەنلەشمەك [动] 朗硬变, 朗硬变, 朗硬变, 朗硬变, 朗硬变

تىمەنلىك [静] 朗硬, 朗硬, 朗硬, 朗硬, 朗硬
 تىمتاس [静] 静寂, 静寂, 静寂, 静寂, 静寂 : بولۇپ ~
 的声无雀鸦, 的悄悄静, 静寂

قىلىماق 来下静安, 来下静平, 来下静 : كۈچە ~ , ئادەمنىڭ
 قارىسىمۇ كۆرۈنمەيتتى . 的悄悄静上街 . 见都影人个连,
 到不

تىمتاسلاشماق [动] 静, 静, 静, 静, 静 : بىردەم .
 来下静围周儿会一了过 . دىن كېيىن ئەتراپ تىمتاسلاشتى .

تىمتاسلىق [静] 悄无然, 悄无然, 悄无然, 悄无然, 悄无然 : زال ئىچى بىردىن تىمە .
 了声无然悄得变子一堂礼 . تاسلىققا چۆمدى .

تىمجىمەك <方> [动] 力用, 力用, 力用, 力用, 力用 :
 劲使, 劲用, 力用

تىمساھ <动> [静] 鱼鳄 : دېڭىز بويىدا بولساڭمۇ ~ بىلەن
 دوست بولما . <谚> 儿边海在住 <谚> . 朋友
 友

تىمساھ كەسلەنچۈك <动> 鳄蜥

تىللاتماق «تىللىماق» 态动使的
 تىللاشماق «تىللىماق» 态同共的

تىللاقوغۇز [静] <动> 子龟金
 تىللاگۈل [静] <植> 菊蜡, 花金白

تىللىق [静] 有金币的 : نەرسە ~ نەرسە 一千金币的
 تىللاقت [静] <植> 草钱金

تىللىق¹ [静] 有舌的 : تەتۈر ~ قارماق 钩鱼的刺倒带
 تىللىق² [静] 言语的 : قوش ~ لوغەت 双词语典

تىللىق ئۇچۇر 息信用语
 تىللىماق [动] 骂 : ئاغزىنى بۇزۇپ ~ 骂大口破 / خەق
 سىزنى ئوغرى دەپ تىللاۋاتىدۇ . 贼是你骂家人 . تىللاشقا .
 ئىدە بىلەيدىغانلارنىڭ ئىشى . 事的干者理道懂不是骂漫 .

تىلما¹ [静] (坎尔井的) 出口
 تىلما² [静] <医> 毒丹

تىلما كېسىلى <医> 丹火, 火流, 病毒丹
 تىلماچ [静] <语> 译翻, 译通, 事通

تىلماچلىق [静] 作工译通, 作工事通
 تىلماچلىق قىلماق 译翻当

تىلماق¹ [动] ①切, 开拉, 瓜切 / تېرىنى ~ 把
 ②上腌条成拉肉把 تۈزلىماق / 开拉子皮

تىلماق² [动] 破划, 破割 : قولۇمنى ئەينەك تىلماقتى . 我破了玻璃
 子板锯 ~ تاختاي / 开锯, 锯③ . 手的

تىلماق³ [动] <古> 挡, 堵, 挡, 挡, 挡 : 截拦, 拦阻, 挡阻, 堵, 挡
 تىلمۇق [静] 裂唇, 嘴豁 : بالا ~ 子孩的嘴豁

تىل - ھاقارەت [静] 骂辱, 骂辱 : ھاقارەت ~ قىلماق 辱, 骂辱
 骂辱受 ئىشتىمەك / 骂

تىلىشماق «تىلماق» 态同共的
 تىللىق [静] 的开切 : تاۋۇز 的开切瓜西 / قوغۇد .
 瓜甜的开切牙一了吃我 . دىن بىر تىلىم يېدىم .

تىلىكلىك [静] <古> 惧, 惧, 惧, 惧, 惧 : 忧担, 心担, 惧, 惧, 惧

تىلىم [静] 条, 条, 条, 条, 条 : بىر ~ تاۋۇز 瓜西牙一 / بىر ~
 瓜甜牙一 / قوغۇننىڭ بىر تىلىمى بەش مو . 带皮条一角五 .

تىلىمەك [动] ①求, 求, 求, 求, 求 : ئاش ~ 要
 饭讨 / 饭讨 ~ پۇل / 钱讨 ~ ياردەم / 援求 ~ يامغۇر ~
 雨求 / تازغا تاغاق بەرسە يېلىم تىلەيدۇ . <谚> 子秃了给

تىلىمەك [静] 讨, 讨, 讨, 讨, 讨 : 子梳 胶发要还她, 子梳
 盖膝着不够衫布的来讨 . تىلگەننى تىلىمەك , مۇتەھەمنى
 يۇلىمەك . <谚> 持支可不的横蛮, 取索可不的来讨

تىلىمەك [静] 望, 望, 望, 望, 望 : ئۆزۈن ئۆمۈر ~ 寿长愿祝 / بەخت
 愿祝②

تىنچ ھالەت <物> 态静: تىنچ ھالەتتىكى توك ئېقىمى
流电态静 / تىنچ ھالەتتىكى سۈركىلىش 擦摩静 / تىنچ ھا.
لەتتىكى بېسىم 压静

تىنچ ئوكيان <地> 洋平太

تىنچ ئېقىم <水> 流静

تىنچ ئېنېرگىيە <物> 能静

تىنچ - ئامان [静] 好安, 安平: ~ يېتىپ بارماق 到安平
安平路一, 达

تىنچ - ئامانلىق [静] 好安, 定安, 安平: ~ سورماق
暄寒, 安问, 好问 / تىنچ - ئامانلىقنىڭ قەدرىنى بېشىدىن
مالسانچىلىق ئۆتكەن بىلەر. 者世乱过经. 安惜珍道知才,
. 定

تىنچرۇنماق <古> [动] 宁安, 定安, 静安, 静平
تىنچسىز [静] 的静安不, 的宁安不, 的静平不: ~ كې.
چە 晚夜的静平不 / ~ 安不 <谚>. 过法无子日的宁

تىنچسىزلاندۇرماق «تىنچسىزلانماق» 态动使的
تىنچسىزلاندۇرۇشماق «تىنچسىزلاندۇرماق» 态同共的
تىنچسىزلاندۇرۇلماق «تىنچسىزلاندۇرماق» 态动被的
تىنچسىزلانماق [动] 安不, 心担: ئۇنىڭ ئىچى تىت - تىت
بولاتى, تىنچسىزلىناتتى. 安不虑焦心内他.
تىنچسىزلىنىشماق «تىنچسىزلانماق» 态同共的
تىنچسىزلىق [静] 静安不, 宁安不, 静平不
تىنچلاندۇرغۇچى [静] 的静安使
تىنچلاندۇرغۇچى دورا 药静镇

تىنچلاندۇرماق «تىنچلانماق» 态动使的: كۆڭلىنى ~ 安使
心, 定安使, / خەلقىنى تىنچلاندۇرۇش ئېلانى 示告民安
تىنچلاندۇرۇشماق «تىنچلاندۇرماق» 态同共的
تىنچلاندۇرۇلماق «تىنچلاندۇرماق» 态动被的
تىنچلانماق [动] ① 静安, 定平: يولداشلار, تىنچلىنىيلى.
تىنچلانماق [动] ② 寂俱 万 ~ 静安请, 们志
. 定安, 静: باش ئاغرىقى ~ 了好疼头 / جاھان تىنچلاندى.
. 定安局势. 平天下天

تىنچلىق [静] ① 平和: دۇنيا تىنچلىقى 平和 / دۇنيا
تىنچلىقىنى قوغداش 卫保 平和 / 平和 世界 / 平和 世界
和立建 平和 / 者 ~ 判谈平和 / 者 ~ 判谈平和
平和 / 平和 世界 是平和. 平 ~ بوتۇن دۇنيا خەلقىنىڭ ئارزۇسى.
. 望愿的 平 ~ ئاتوم ئېنېرگىيىسىدىن ~ مەقسەتلىرى ئۈچۈن پايدى.
لانماق 平和 利用 原 子 能 / 能 ~ قىممەت. <谚>
. 宁安 ③. 贵珍钱金比平和

تىنچسىزلىنىشماق «تىنچسىزلىنىشماق» 态同共的: كالىلار چۆپ تى.
تىنچسىزلىنىشماق, تارىلىپ كېتىشكەندى. 了散走草着寻搜牛.
تىنچسىزلىنىشماق [动] ① 索搜, 寻搜 (着嗅子鼻用物动):
ئىت ھويلىنى تىنچسىزلىنىشماق يۈرەتتى. 索搜里子院在狗.
(物) 这嗅嗅猫. مۈشۈك ئۇنى - بۇنى تىنچسىزلىنىشماق يۈرىدۇ.
ئۇنىڭ ھەممە يېرىنى تىنچسىزلىنىشماق چىقتى. 着了寻搜儿那嗅嗅, 儿
了寻子房把们他. 遍个 摸在人个有下根墙的黑漆现发我. 摸在
. 索

تىنچلىق [静] 吸呼, 息气: قۇلاق تۈۋىگە بىر ئۇرسام, ئۇ ~
تارتماي جان بەردى. 拳了打根朵耳他朝我. 刻立他,
. 了命送气断

تىنچلىق [静] 气吸: تىن تارتماي ئۆلمەك 死猝
تىنچلىق [静] 子嚼 <古>
تىنچلىق [静] 的走下地 (言而的飞上天对相): بۇ تاغ.
لاردىن ئۇچارلىق ئۆتسە ئۆتدۈكى, ~ ئۆتەلمەيدۇ. 天山座这
的. 的去过不走是走上地, 过越能的飞上

تىنچلىق [静] 皮铁② 桶铁① <方>
تىنچلىق «تىنچلىق» 态同共的
تىنچلىق «تىنچلىق» 态动被的

تىنچلىق [动] 索搜, 寻搜: ھەممە ياقىنى ~ 索搜处到
تىنچلىق [静] ① 静平, 的静宁, 的静安, 的: دېڭىز 静平
海的 ~ دەريا 静平 的 / ھايات 静宁 的 / 活
生地定安 ىاشماق ~ / 睡安 ىاشماق ~ / 闲安
真 / 活 ~ خۇدا بۇيرۇسا, ~ بولساق, بىر كۈنى كۆرۈشەرمىز.
. 的面见会们咱天一有总, 话的安平, 佑保主
لىلار پەقەت ~ تۇرمايدۇ. 宁安不都刻一们子孩这. ئۇنىڭ
قۇلىقى ~. 逸安很得过他; 闲悠很他. ~ ئۇخلىغان
چۈش كۆرمەس. <谚> 梦作不稳安得睡. ھازىرقى ۋەزى.
يەت ئانچە ~ ئەمەس. 宁安太不势局的前当. تىنچىمۇ
سىز؟ 吗安你？ 吗好你？ 吗بالار، ~ ！ 静安， 们子孩！
قايناقسۇ ئىچ، كۆڭلۈڭ ~. <谚> 水开喝， 水开喝. سەن
، قوشناڭ ~. <谚> 宁安居邻， 宁安你. 平和③. 平和
~ ئۆتمەك 平和 度过 / چېگرا مەسىلىسىنى ~ يول بىلەن ھەل
قىلماق 平和 决解 平和 问题

تىنچ بېسىم <物> 压静
تىنچ سۈركىلىش <物> 擦摩静
تىنچ ماسسا <静> 量质静

清澄 ~ 清澄 <化>③ (市股指) 盘固 <经>② 水泥

تندۇرماق³ «تنماق³» 态动使的

态同共的 «تندۇرماق¹» 态同共的 «تندۇرماق²»

态动被的 «تندۇرماق¹» 态动被的 «تندۇرماق²»

萎, 的萎枯, 的气生无, 的命生无 <古>〔静〕

تنسىز 的谢

剂酞, 酞 <药>〔静〕

灵生, 物生 <古>〔静〕

的淀沉, 的积沉〔静〕

币货淀沉, 金淀沉 <经>

层平积冲 <地>

谷积淤 <地>

层积冲 <地>

层积淀 <农>

气口一歇, 气歇, 气口一喘, 气喘①〔动〕

声喉 ~ 声喉 / 气口喘, 急着别我让

口了歇他 / 气叹, 话说地气歇不

了, 话说地气歇不

了, 话说地气歇不

了, 话说地气歇不

了, 话说地气歇不

举挺 <体>

上打 ~ 号符点标 <语>

号符点标

态同共的 «تنماق¹» 态同共的 «تنماق²»

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

了, 清澄水 / 清澄, 淀沉①〔动〕

让有没也天一来年一子孩个这 . بىر كۈنۈمۇ ~ بەرمىدى . 过宁安们我

处共和 处共和 处共和

安请, 喧寒, 好问, 安问 安请, 喧寒, 好问, 安问

平和好爱 平和好爱

约和 约和

تنچلىق - ئامانلىق = تىچ - ئامانلىق

的平和好爱 的平和好爱

家主和平, 平和好爱〔静〕

的痛止〔静〕

加努痛止 <药> (مەجۈنى نۇجاش)

膏蜜

叛息平 ~ 叛息平

乱 / 乱 / 乱

来下定安情心使 ~ 来下定安情心使

态同共的 «تنچشماق»

休不苦挖相互们他

热又 热又 热又

又 / 又 / 又

呀, 呀, 呀

网再, 网再, 网再

窗, 窗, 窗

的 的 的

息平, 息平, 息平

孩子, 孩子, 孩子

安静, 安静, 安静

敌, 敌, 敌

渐渐, 渐渐, 渐渐

不是, 不是, 不是

烂腐(肉) <古>〔动〕

器淀沉 <物>〔静〕

淤, 淤, 淤

地, 地, 地

安使, 安使, 安使

心, 心, 心

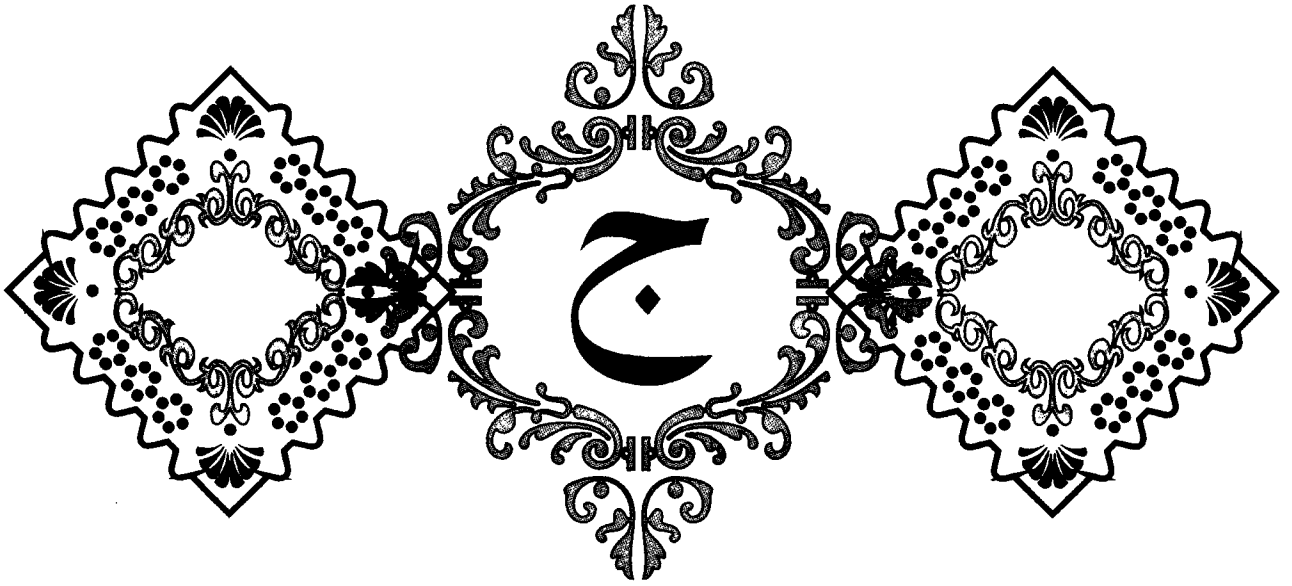
填, 填, 填

填, 填, 填

填, 填, 填

填, 填, 填

填, 填, 填

فاپتۇ . < 谚 > 场了散早礼婚，当停备准未还子秃

جاپ 嘟嘟，叨絮〔模〕

جاپا 静〔静〕 苦，苦辛，苦甘； ياخشىدىن ~ كەلمەس، يامان.

دىن ۋاپا . < 谚 > 来带会不人坏，难苦来带会不人好
。安平

جاپا تارتماق 吃，苦受，累受； جاپا تارتمىغانلار را.

ھەتتىڭ قەدرىگە يەتمەيدۇ . 头甜惜珍不，头苦过吃没 .

جاپا چەكمەك 吃，苦受，累受； جاپا چەكمىگۈچە

ھالاۋەت يوق . < 谚 > 福有哪，苦吃不

جاپا سالماق 使，苦吃，烦麻添； پۈتۈمنىڭ ئا .

رىقى جاپا سالمىغان بولسا، ئۈزۈم كۆپ ياخشى ئىدىم . 果如

的好挺是还我，累拖病的上腿是不

جاپاغا قالماق 受，苦受； ماڭا باردەم بېرىمەن دەپ

جاپاغا قالدىڭىز، كەچۈرۈڭ . 请，头苦了吃我助帮了为你

。谅原你

جاپا قىلماق 添，烦麻； ئىپۇ قىلىڭ، سىزگە جاپا

قىلدىم . 了烦麻添你给，起不对

جاپاسىز 静〔静〕 不，苦不； ئىش 不 活的不

جاپاكەش 静〔静〕 受，苦人； 人命苦

جاپاكەشلىك 静〔静〕 爱，吃苦找自

جاپالىق 静〔静〕 的，苦辛； سەپەر 的，苦辛 旅的

程 / ~ كۈنلەر 的，苦艰，月岁的苦艰， / 子日的苦艰 ~ تۇرمۇش

活生苦艰

ج ① 维吾尔文第六个字 ② 该字母名称

جا 假〔静〕： ~ گەپ 假话 / ~ ئىش 假事

جابدۇتماق «جابدۇماق» 态动使： مەن بالامغا بىر ھارۋا مال

جابدۇتۇپ يولغا سالدىم . 打便，货车马一好备子孩叫我

。发了路上他发

جابدۇشماق «جابدۇماق» 态同共： قىزلار ئۆينى جابدۇشۇپ

بولۇپ، ھويلىغا چىقتى . 院子到便，子屋好理整们娘姑

。了去里

جابدۇق 静〔静〕 ① 具用，具器； ئالتۇن ~ 具器银金 / ئۆي

جابدۇقلىرى 具家 / ياغاچچىلىق جابدۇقلىرى 具用木工 ② 套

具： ھارۋا جابدۇقلىرى 具套车大 ③ 备准； جابدۇقۇم پۈتسە،

بۇرۇنراق يولغا چىقاي دەيمەن . 了当停备准 . 儿点早想我，

发出

جابدۇق قىلماق 备准做； ياسەن يول جابدۇقى قىلماقتا .

。备准的路上做在正森亚

جابدۇقلىق 静〔静〕 的，了； ئات 的好备 马的

جابدۇلماق «جابدۇماق» 态动被： ئويۇ - ئوخشاش جابدۇل .

。车轿拉马辆 40 的样一模一了备 . غان قىرىق مەپە .

جابدۇماق ① 动〔动〕 备准； يولغا ~ 备准的路上作 / ئاتنى

~ 房置布 ~ 马好备 ② 置布，饰装，扮打； ئۆيىنى ~ 房置布

子 / قىزنى زىبۇنىنەن بىلەن ~ 姑扮打物饰装种各用 ~

娘

جابدۇنماق «جابدۇماق» 态复自的： تاز جابدۇنغۇچە توي تار .

。杀自要称声他 . 살دى ~ ۆلتۈرۈۋالسىن دەپ ~

役徭，差官 <方>〔静〕 جارۋ

猬刺 <方，动>〔静〕 جارا

场当，众当 <方>〔静〕 جاراستان

当丁〔模〕 جارق

啦啞啞啞，当当丁丁〔模〕 جارق - جارق

جارق - جورۇق 〔模〕 当啞 〔模〕 توستاتىن ياتاق ئىشكى ~

。了开声一当啞门的舍宿间然突 . قىلىپ ئېچىلدى .

جارقاقىدە 〔静〕 啞啞 〔静〕 تۈردى بوسۇغىغا پۇتلاش .

تى - دە ، قولدىكى تەخسە ~ يەرگە چۈشتى . 坎门被迪尔图 .

。了上地在掉声一啞啞子盘的中手，绊一

态动使的 «جارقلىماق» جارقلىتماق

جارقلىماق 〔动〕 响啞啞，响啞啞 〔动〕 ئىشك جارقلاپ كەتتى .

。响啞啞啞啞啞

جاراڭ 〔模〕 当丁 (声击撞的玻璃，器瓷，属金容形)

啞当，咚丁 ئەينەك ~ قىلىپ چىقىلدى . 声一的当玻璃 .

。了碎打被

جاراڭ - جاراڭ 〔模〕 啞啞啞啞，冬冬丁丁，当当丁丁

جاراڭ - جورۇك 〔模〕 啞啞啞啞，冬冬丁丁，当当丁丁

啞 : شامالدا دېرىزە ئەينەكلىرى ~ قىلىپ كەتتى . 窗使风大 .

。响啞啞啞啞啞啞啞啞

جاراڭسىز 〔静〕 的亮响不

جاراڭسىز ئۈزۈك تاۋۇش <语> 音辅清

جاراڭسىزلاشتۇرماق «جاراڭسىزلاشماق» 态动使的 : بەزى

ئاۋۇشلارنى جاراڭسىزلاشتۇرۇپ ئېيتىشقىمۇ بولىدۇ . 母字些有

。化清以可音发的

جاراڭسىزلاشتۇرۇلماق «جاراڭسىزلاشتۇرماق» 态动被的

جاراڭسىزلاشماق <语>〔动〕 化清

جاراڭسىزلىق ① «جاراڭسىز» 式形词名的 ② 亮响不，亮清

脆清

جاراڭسىزلىق = جاراڭلىق

جاراڭسىزدە 〔静〕 啞啞 : ئەينەك ~ قىلىپ سۇندى . 啞啞玻璃 .

。了碎声一啞

جاراڭلىتماق «جاراڭلىماق» 态动使的 : ئۈزۈ سەر كۈمۈشنى

جاراڭلىتىپ تۆكتى . 子银两 100 了出倒地啞啞啞啞

جاراڭلىتىشماق «جاراڭلىتماق» 态同共的

جاراڭلىتىلماق «جاراڭلىتماق» 态动被的

جاراڭلىق 〔静〕 的亮响，的亮嘹，的脆清 : ئاۋاز 亮响

/ 音声的 亮嘹 亮歌的

جاراڭلىق ئۈزۈك تاۋۇش <语> 音辅浊

جاپا - مۇشەققەت 〔静〕 苦困难艰，辛艰，苦辛 ~

چەكەك (تارتماق) / 辛艰受备 جاپا - مۇشەققەتكە چىداپ

كۈرەش قىلماق / 斗奋苦艰 جاپا - مۇشەققەتتە بىللە بولماق

共与难患

جاپ - جاپ <转>〔模〕 子筒炮，舌饶，嘴快 : ~ خو-

نۈن 娘婆嘴快

جاپ - جاپلىق 〔静〕 休不喋喋

جاپسار <方>〔静〕 缝夹的间山两

جاپلىداتماق «جاپلىدماق» 态动使的

جاپلىداتماق «جاپلىدماق» 态同共的

جاپلىدماق = جاپ - جاپ

جاپلىدماق 〔动〕 舌饶，休不喋喋，叨叨 : ئايشەم ئىشك-

تىن كىرىپلا جاپلىداپ كەتتى . 姆谢依阿 开叨叨就门进

。了

جاجا 〔静〕 ① 罚惩 : دۈشمەنىڭ جاجىسىنى بەرمەك 敌罚惩

人 / ئۇ جاجىسىنى بېدى . 罚惩了到受他 . ② 法办 :

«قاغۇرماڭ دادا ، بۇنىڭ جاجىسى بىر تال سەرەڭگە .» - دې-

دى ئوغلى . 子儿“柴火根一点是法办，爸爸，愁别你”

。说

جاجازا <方>〔静〕 子夹

جادا 〔静〕 刀铡 : جاددا بېدە توغرىماق 藉苜铡刀铡用

جادىغا باسماق (刀铡用) 死处

جادىلى <方>〔静〕 瓜傻，蛋笨

جادۇ 〔静〕 术妖，法魔

جادۇ قىلماق 法魔施，术妖行 : موماي ئۇلارنى جادۇ

قىلىپ ئوغلىنى موزايغا ، ئانىسىنى بولسا ئىنەككە ئايلىاندۇرۇپ

قويۇپتۇ . 犊牛了成变子儿使，法魔施们他对婆太老

。牛母了成变妈妈

جادۇگەر ① 师法魔，师巫 〔静〕 ~ موماي 婆巫 ②

<转> 头滑 ~ 头滑 〔静〕

جادۇگەرلىك ① 术巫，术妖，法魔 <转> ② 术骗

جادىكا <方>〔静〕 栏栅，杆栏

جادبەرە 〔静〕 锯解

جارا 〔模〕 嘎 (音声的出发时擦磨生发西东的硬，尖)

吱

جارۋ 〔静〕 ① 布发，告宣 : جاكارچى جىنايەتچىنىڭ سۇلتان

تەرىپىدىن ئۆلۈمگە بۇيرۇلغانلىقى ھەققىدە ~ سالىدى . 人诏宣

، 嚷叫，叫喊 <转> ② . 刑死处判丹苏被犯罪告宣

战起举他 . 器叫 ~ سېلىشقا باشلىدى .

③ <转> 扬宣，称声 : ئۇ ئۆزۈمنى 来起叫喊就刀

态动使的 «جاڭجالاشماق»
 角口起〔动〕 纷纠闹，角口起
 角口了生发间之们他 . قالدی .
 断不角口，的纷纠满充，的闹大吵大〔静〕
 的 的撩打，的锣敲〔静〕
 豆豉 <植>〔静〕
 地豆豉〔静〕
 冒感 <方>〔动〕
 庄村，子庄〔静〕
 的朗硬，的旺健，的满饱神精① <方>〔静〕
 的活快，的泼活，的皮调，的皮顽②
 丛树灌，林木灌①〔静〕
 驴的叫能里林木灌 <谚> .
 之丘一 了声出不叫里城到
 通可钱有 <谚> .
 磨推鬼使能钱有；神
 吧柴打去方地的点一密得长木灌到们咱 .
 ② <转> 糟团一，麻乱团一
 麻乱团一是题问个这 .
 了不决解人个一你
 猫林丛 <动>
 声的出发而荡晃铛铃容形) 零丁〔模〕
 (音
 零丁) 零丁 碰一你 .
 就铃铜，碰一你 .
 音声的零丁出发
 态动使的 «جاڭگىرلىماق»
 态同共的 «جاڭگىرلىماق»
 响零丁，响当丁(皿器属金)
 地砰，地哐〔静〕
 声一的砰门把去身过转尔麦约 .
 了上关
 态动使的 «جاڭگىرلىماق»
 声啜啜出发〔动〕
 内院在声锣的啜啜 .
 响作天震
 油酱〔静〕
 ①(静) (线丝黑的里子辫入编) 穗发

。简话了下放声一啞味他 .
 态动使的 «جاڭگىرلىماق»
 态同共的 «جاڭگىرلىماق»
 的当哐当哐，的啞哐啞哐〔静〕
 车马的当哐当
 响作啞哐，响作当哐①〔动〕
 地停不门圈得吹风大 .
 战打，瑟瑟② .
 得冷他 .
 战打直齿牙
 用便小大儿孩小供下底篮摇在挂) <方>〔静〕
 罐尿的(的
 〔模〕 啞啞(声叫的等隼驼)
 示告〔静〕
 布宣，布公，告宣
 人布宣，员告公〔静〕
 态动使的 «جاڭگىرلىماق»
 态同共的 «جاڭگىرلىماق»
 态动被的 «جاڭگىرلىماق»
 布宣，告宣〔动〕
 华中告宣东泽毛 .
 立成国和共民人
 告公，告布，示告〔静〕
 他 .
 了碎摔声一的砰子杯把
 ① 锣② 撩
 撩打，锣敲
 丈一 〔静〕 丈： 〔模〕 锵锵
 响边那门衙 .
 堂堂，锵锵〔模〕
 角口，纷纠〔静〕
 了为必不 .
 角口闹家人和事小点丁
 人的架吵爱，子头非是〔静〕
 的和气平心，的闹不吵不〔静〕
 子日的闹不吵不
 了 .
 的架吵爱，的闹爱吵爱〔静〕
 人的架吵 / 孩子的闹吵爱

屋的边那到传声吱嘎吱嘎的出发机纫缝旧 . تۈزاتى .

。里

态动使的 «جالداقشماق»

جالداقشماق [动] 响作当啞 : ھاۋزا يېزنىڭ ئېگىزپەس

平不低高村农在车大 . يوللىرىدا جالداقشپ كېتىپ باراتى .

。着走地当啞当啞上路的

地咣，地砰，地乒 [静] جالداققىدە

جالداقلىماق [动] 栗战，嗦哆②乒，砰，啞啞① : ئىشك جال-

。了上关地砰门 . داقلاپ يېپىلدى .

态同共的 «جالداقلىماق»

جالداقلىماق [动] 态动使的 «جالداقلىماق»

جالدىر [模] 啦啞 (声撞碰的链铁，铃驼容形) 铛铃，啞啞

جالدىر - جالدىر [模] 啞啞啞啞，咚咚丁丁

جالدىر - جۇلدۇر [模] 啞啞 : كويزا - كىشەنلەرنىڭ ~

声啦啞的出发镣脚铐手 قىلغان ئاۋازى

态动使的 «جالدىرلىماق»

جالدىرلىماق [动] 响作零丁，响作咚丁 : تۆگە قوڭغۇراق-

铃驼 . لىرىنىڭ جالدىرلىغان ئاۋازى بارغانسېرى يىراقلاپ كەتتى .

。远越来越声咚丁的

部下木树)② 节关 (骼骨和翅鸡接连)① [静] جالغاي

条枝(的)

商货皮 [静] جاللاپ

卖买货皮 [静] جاللاپلىق

卖买货皮事从 جاللاپلىق قىلماق

手子剑 [静] جالات

جاللاتلىق [静] 业职手子剑 : قىلچى / 刀屠 ~ ئىپ-

تى - بەشىرسى 凶，相凶 的煞恶神凶

假虚 [静] جالىق

جالىق قىلماق : 假作虚弄，假做

。假做上活艺手在不绝他 . جالىق قىلمايدۇ .

唤使②引指① <方> [动] جالىماق

碗木小②盅酒，杯酒① [静] جام

沟碱排，沟水排 <方> [静] جاما¹

交性 [静] جاما²

事房行，爱做，交性 جاما قىلماق

社村②人众，众公① [静] جامائە

جامائەت [静] 共公，众公，会社① : پۇلى / 款公 ~

拜礼做下领率木玛伊个一同在②话电用公

林斯穆的心中为寺真清以指)坊寺，坊教③民教的

(区居聚

纓红(的饰装上矛长或车大，头笼)②穗发编 سالماق

子婊，女妓，妓娼 [静] جالاپ

棍淫，客嫖 [静] جالاپياز

娼嫖 [静] جالاپيازلىق

院妓 [静] جالاپخانا

淫卖 [静] ~ قىلماق 淫卖

جالاشتۇرماق «جالاشماق» 态动使的 : ياقۇپ ئۇستا پايدىنى

دەپ ئۆز ھۈنرىنى بەكمۇ جالاشتۇرۇۋەتتى . 为傅师普库亚

。假作虚弄上活艺手在润利

态同共的 «جالاشتۇرماق»

جالاشتۇرۇلماق «جالاشتۇرماق» 态动被的

جالاشلىق [静] 的住得受，的起得经 <方>

جالاشماق [动] 假作虚弄 : ھازىر بەزى كىشىلەر بەك جال-

شپ كەتتى . 假作虚弄人些有在现

جالاق¹ [模] 啞啞 : ئۆيدىن چىقىشىغىلا ~ قىلغان ئاۋاز

ئىككىلىنى . 响声一啞啞得听忽，门出一刚我

(状抖发)

束管，唤使 <方> [静] جالاق²

啞里啞，乒乒乒乒，啞啞啞啞① [模] جالاق - جالاق

拉②瑟瑟 : ئۇ بەزگەكتەك ~ تىترەيتتى . 一子摆打像他

。抖发瑟瑟，样

جالاق - جۇلۇق [模] 啞啞，乒乒，当丁，的啞，声一

的砰 : 声一 : ئۇ يامانلاپ ئىشكىنى ~ قىلىپ يېپىپ چىقىپ

كەتتى . 了去出就上关门把声一的砰，气赌一他

态动使的 «جالاقشماق»

جالاقشماق = جالاقلىماق

جالاققىدە [静] 啞啞，声一地砰，声一地啞 : ئىشك

~ ئېچىلىپ نىيازنىڭ خىيالىنى بۆلۈۋەتتى . 啞啞门，打，开

。绪思的孜亚尼了断

态动使的 «جالاقلىماق»

جالاقلىتىشماق «جالاقلىتىشماق» 态同共的

جالاقلىتىلماق «جالاقلىتىشماق» 态动被的

جالاقلىماق [动] 啞啞，乒乒，啞啞① : ئىشك جالاقلاپ يېپىل-

دى . 了上关地砰门 : ئوسمان قاتتىق

سوغۇقتىن جالاقلىغىلى تۈردى . 来嗦哆起打得冻曼斯奥

جالداق [模] 乒乒，窗门关开地猛)砰，

人的叨唠爱 <转>②(音

جالداق - جالداق [模] 啞啞啞啞，啞啞

جالداق - جۇلدۇق [模] 啞啞 : كونسراپ كەتكەن كىيىم

تىكىش ماشىنىسىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازى نېرىقى ئۆيگە ئاڭلىنىپ

。好就

جان ئاز قالماق ①奄奄一息②死吓: قاراقچى بېشىد.
ئىزنى ئالمىغىدى دەپ ئەنسىرەپ، جېنىم ئاز قالدى. 强心担我.
。死吓儿点差，袋脑的你要盗

جان ئاغرىتماق 罪受: مەيدە ئاغرىتقان ئاش ئەمەس، جان
ئاغرىتقان دوست ئەمەس. <谚> 饭是不的疼胃使，
。友朋是不的罪受

جان ئالماق 命要
جان ئالماس قورال 器武命致非

جان ئايىماق 逸安图贪: ئۇ جېنىنى بەك ئايىدىغان ئادەم.
。人的逸安图贪特个是他
جان باقار = جان باقتى

جان باقماق 子日混 人的
جان باقماق 子日过، 口糊، 命活: ھالال ئەمگەك بىد.
لەن ~ 子日过动劳的实诚靠 / ئۇ كونا جەمئىيەتتە پۈتۈد.
لەي ھۈنىرىگە تايىنىپ جان باقاتتى. 旧在会社全完会
。命活艺

جان بانكىسى 行银命生
جان بەرمەك ①命送، 命丧، 气咽: كېسەل كىشى
ئۆيگە يېتىپ بارمايلا جان بەردى. 了气咽就家到没人病.
②命要不(欢喜常非示表): باللار كىنو دېسە جان بېرد.
دۇ. 了命要不就影电说听一们子孩

جان بىلەن ئويناشماق 命玩: ئۆكۈم بۇ جان بىلەن
ئوينىشىدىغان ئىش جۈمۇ. 弟老，
。呀

جان پىدا 身献: ۋەتەن ئۈچۈن جېنىمىز پىدا.
。身献国

جان پىدا قىلماق 身献 血沥心呕، 肝脑涂地: ھەق.
قاننى ئىش ئۈچۈن ~ 为正义事业献身 / ئۇ مائارىپ ئىش.
لىرى ئۈچۈن جان پىدا قىلدى. 血沥心呕业事育教为他.
جان پىدالىق 神精身献， 神精的我忘: ~ بىلەن ئىش.
لىمەك 我忘工作

جان تالاشماق 喘残延苟， 挣扎死垂
جان تەسلىم قىلماق 真归， 亡死

جان تومۇر 命脉， 命生， 线命: سۇ ئىنشائاتى يىد.
زا ئىگىلىكىنىڭ جان تومۇرى. 脉命的业农是利水.
جان تۇمشۇققا كەلمەك ①奄奄一息②转 <转>
جان تۇمشۇققا تۆۋەنگە چۈشۈرگۈچە جان تۇمشۇققا
كىلدى. 来下放有没还门闸. 了上眼子噪在悬就命.
جان تۇمشۇققا يەتمەك = جان تۇمشۇققا كەلمەك

جامائەت ئەخلاقى 德公، 德道共公

جامائەت پاراۋانلىقى 益公

جامائەت پېيى 股众公会社

جامائەت پىكرى 论與

جامائەت جۇغلانمىسى 累积共公

جامائەت خام چوتى 算预共公

جامائەت خەۋپسىزلىكى <法> 安公، 全安共公

جامائەت خەۋپسىزلىكى مىنىستىرلىكى <法> 公

部安

جامائەت خەۋپسىزلىكى نازارىتى <法> 厅安公

جامائەت خەۋپسىزلىكى ئىدارىسى <法> 局安公

جامائەت زايومى <经> 券债共公

جامائەت فوندى <经> 金基共公

جامائەت گۇۋاھلىقى <法> 证公

جامائەت مەنپەئەتى <政> 益利共公

جامائەت مۈلكى <经> 产财共公

جامائەت ئىشى <法> 务公

جامائەتچىلىك ① [静] 人众， 众公: داڭلىق چاقچاقچى

ھېسام پۈتۈن شىنجاڭدا جامائەتچىلىككە تونۇش. 话笑的名著

交， 交社②. 物人的悉熟所众公疆全是木沙依师大

。人的多交社. 往: جامائەتچىلىكى بار ئادەم.

جامائەتلىك [静] 的多众民教: ~ چوڭ مەسچىت 众民教

寺真清大座一的多

جامادىيەلئاخىر [静] <天> 月六历回

جامادىيەلئەۋۋەل [静] <天> 月五历回

جاماگۈل [静] <方， 植> 花草韭野

جامال (جامالى) [静] 貌容: ئايدەك ~ 貌月容花

جامە (جامەسى) [静] 寺真清大(的礼聚日麻主行举)

جامبۇ [静] 布抹، 布振

جامىكا [静] <植> 萍青， 萍浮

جان [静] ① 命性، 命生، 命: ~ بار يەردە قازا بار. <谚>

命 命生有就命生. ② 口人: بىزنىڭ ئۆيىدە بەش ~ بار.

جان ③ <转> 劲: جېنىنىڭ بارىچە يۈ.

گۈزەك 跑的劲使， 跑命拼 / قورساقتا نان بولسا، بىلەكتە

~ بولىدۇ. <谚> 劲有上膊路، 像有里子肚 表④

妈妈的爱心， 妈妈好 呢亲示 ~ ئانا

جان ئاچچىقىدا 上头火، 上头气: ~ قىلغان گەپ

话的说上头

جان ئارام ئالماق 心舒得活: قەيەردە جان ئارام ئالسا،

شۇ يەردە ياشىغان ياخشى. 里那在活生، 心舒得活里哪

。了来又，的死该个这
 جاننى چىقماق ① 绝气: ئېگىزنىڭ ئاچچىقى كەلگۈچە ،
 پاكارنىڭ جاننى چىقىپتۇ . < 谚 > 怒动未还子个大
 : 点极到达碌忙或，气生，惧恐示表②。绝气经已子
 这到听 . بۇ خەۋەرنى ئاڭلاپ ئايگۈلنىڭ جاننى چىقاي دەدى .
 息消个 了死怕害直筒丽古依阿， ئالدىراپ جاننى چىق-
 تى . 了命没快得忙我

جاننى چىڭ 实皮: ~ بالا 子孩的实皮
 جاننى باقماق 力量: جاننىغا بېقىپ ئىش قىلساڭچۇ!
 办他 吗行不行而力量
 力量不自事
 جاننىغا ۋاي < 习 > 的受够，的瞧够: ئۇنىڭ ~
 的瞧他够

جاننى بىلەن < 习 > 力全尽竭: ۋەزىپىنى ~ ئورۇندايد-
 ەن . 务任成完力全尽竭我
 جاننى ئاتماق 命出豁: مەن ۋەتەننى قوغ-
 داشقا جاننىمنى ئاتاپ قويدۇم . 辞不死万我国祖卫保为
 جاننىنى جان ئەتمەك 活过: 子曰过，活过
 穷的活过强勉个是她 . 吧命逃去快个儿上拿，了待儿这
 人

جاننى ئون بولسىمۇ < 成 > 臂六头三有纵
 جاننى ئىچىگە پاتماسلىق < 成 > 禁自不喜: گۈلد-
 نىڭ بىردىنلا جاننى ئىچىگە پاتماي قالغانلىقى دوستىنى ھەيران
 قالدۇردى . 到感友朋的她使，禁自不喜得变然突丽古
 惊吃

جاننى يوق ① 命没: قوتاندىكى ئۈچ قوينىڭ ئىككىسى يېرىم
 جان، بىرىنىڭ ~ ئىدى . 羊只三有里圈羊: 不死半只两
 ، 气力有没，劲没 < 转 > ② . 了死经已只一，活
 没脚手的我 . 用耐不，实结不
 儿劲点一有 儿 . 用耐不布土种这 ~ 儿 . 儿劲点一有

جاناب (جانابى) 下阁 [静] 静: 人大，生先，下阁
 总 阁统 / 下阁 / 静: 人大，生先 / 静: 人大，生先
 静: 人大，生先 / 静: 人大，生先
 静: 人大，生先 / 静: 人大，生先

جانان (جانانى) 静: 人的中心，人美的中心
 静: 人的中心，人美的中心
 静: 人的中心，人美的中心
 静: 人的中心，人美的中心

جانان چىنە 碗瓷细
 جانانە 1 静: 人上心，人中意，人恋
 静: 人上心，人中意，人恋
 静: 人上心，人中意，人恋
 静: 人上心，人中意，人恋

。好时一避暂是还你，你寻搜处到在正
 地无，身藏处无 جاننى قويۇشقا جاي تاپالماسلىق
 容自

جاننى قۇتۇلدۇرماق 命救
 جاننى قىيىنماق 罪受: بۇ يەردە جاننى قىيىناپ نېمە قىل-
 ەن؟ 呢罪受里这在吗干你？

جاننىڭ بارىچە 命拼: ~ يۈگۈرمەك 跑地命拼
 جاننى ئوغرىغا بەرمەسلىك 计生持维强勉: ئىش
 قىلىپ جاننى ئوغرىغا بەرمەي كېلىۋاتمەن . 计
 生持维强勉正反

جاننى ئۇپراتماق 神劳: مۇنچىلىك ئىشقا جې-
 ىنغىنى كۆپ ئۇپراتما . 劳分过要不你，事小点一么这为
 神

جاننى ئېلىپ جاڭگالدا قويماق 罚惩狠狠示表
 خەپ توختا، بىر كۈنلەر كەلسە جاننىنى ئېلىپ جاڭگالدا قويم-
 ەم . 可不你拾收非我，候时到，忙别

جاننى ئېلىپ قاچماق 命逃: سىز بۇ يەردە تۇرماڭ،
 ناندن بىرنەچچىنى ئېلىپ جاننىڭىزنى ئېلىپ قېچىڭ . 在别你
 吧命逃去快个儿上拿，了待儿这

جاننى ئېلىپ يەردە قويماق 死腾折，死吓
 زىپ، تارتىشىپ قېلىپ، جاننىنى ئېلىپ يەردە قويدى . 又子孩
 了死腾折我把，搐抽又，烧发

جاننى ياقىغا ئالماق 生逃
 جان ھەلقۇمىغا كەلمەك 息一奄奄 日，育膏人病
 山西薄

جان ئۈزۈمەك 吸呼止停，气咽，气断
 جان يايىرماق 放怒花心，分万喜欣: بۇ خەۋەرنى ئاڭ-
 لاپ، رەيھاننىڭ جاننى يايىراپ كەتتى . 依热，息消个这到听
 分万喜欣汗

جان يەر ① 身下 < 转 > ② 部害要
 جاننى بار ① 着活: بۇ توشقاننىڭ قولىنى سىدىرلىدى، ~
 ئىكەن . ② 着活还，下一了弹动朵耳的子免只这 . 依热，息消个这到听
 分万喜欣汗

جاننى بوش 弱软: ~ ئادەم 人的弱软
 جاننى تاقىلدىماق 待可不急，待及不迫: جاننى تاقىل-
 داپ كەتكەن سېيىت كەپتەرلىرىنى قويۇپ بەردى . 待可不急
 了飞放全子鸽把就提依赛的

جاننى چىققۇر 命短，的死该: بۇ ~ يەنە كەپتۇ .
 理道有书议倡个这 . 理道有书议倡个这 . 理道有书议倡个这 . 理道有书议倡个这

振子下一他 . 发焕神情，奋
现展，现浮③。了来起奋
的来以天几 . ئاڭلىغان ئەھۋال ئۇنىڭ كۆز ئالدىدا جانلانىدى .
。前眼的他在现展闻所见所

جانلىق 〔静〕 的活①，的命生有，
لىنىپتۇ . 这—切都描写得有命力 .
命生有

西② 的动生，的生活生，的生如栩栩：
动写 / 活 ~ 的生生 / 子例 / 的
~ 这画幅画画栩栩如生③ . 的勃勃气生
活活，的活灵，~ 活灵 / 格的勃勃气生 / 活
~ 活 . 这篇报导得写得活 . 活
活灵用

جانلىق ئەمگەك <经> 动劳活

جانلىق ياھا <经> 价物活

جانلىق بەلگىلىمە 定规通变

جانلىق تاۋار <经> 品商活

جانلىق تەبىئەت 界机有

جانلىق تەرجىمە <语> 译活

جانلىق تىل <语> 语口

جانلىقلار سىياسەت شۇناسلىقى 学治政物生

جانلىق مائاش <经> 资工活

جانلىق ئورگانىزم 体物生

جانلىقلىق 〔静〕 性活灵

جانىجان 〔静〕 的爱可①，的爱亲，
~ 的爱可 . 祖

~ 国 / 友亲的爱② 切身：的
ش . 切 ۋەتەننى قوغدايمىز . 竭

خەلق ئاممىسىنىڭ ~ مەنپەئىتىگە مۇناسىۋەتلىك چوڭ ئىش .
水利工程是关系到人民群众切身利益的大事 .

جان - ئىمان 〔静〕 魄魂

جان - ئىمانى چىقماق ① 体附不魂；
ئەخمەتنىڭ

قورقىنىدىن جان - ئىمانى چىقىپ كەتتى . 艾合麦提吓魂得

ئەخمەتنىڭ ② . 体附不把可话这了听 . 怒大然勃，坏败极气

ئاڭلاپ ئۇنىڭ جان - ئىمانى چىقىپ كەتتى . 了坏气他

جانىنۇار 〔静〕 灵生① 计伙② (对动人物格化时用的)

ھەي ~ ، بەيگىنىڭ ئالدىنى بەرمەيتتىڭ ، ئەمدى قېرىدىڭ .
(语

老你今如，过后落有没来从你上场马赛，计伙，哎

。了

جاھات 〔静〕 <宗> ① 德哈加 (为安而拉奋斗) ② 战圣

جاھاز 〔静〕 具家

جانبازلىق 〔静〕 神精的身顾不奋

جان - تەن 〔静〕 心身 ~ بىلەن ۋەتەننى قوغدايمىز . 竭

。国祖卫保力全

جان - جان 下见

جان - جېنىدىن ئۆتمەك 骨刺，痛刺，透伤

جان - جېنىدىن ئۆتۈپ كېتىدىغان سوغۇق 骨刺 严的

寒 / 伤话这 . جېنىدىن ئۆتۈپ كەتتى .

透了他的心。

جان - جانىۋار 〔静〕 灵生

جان - جەھل 〔静〕 命拼，力竭 : جان - جەھلى بىلەن كۈچەپ

ئىشلىمەك 命拼作工 / جان - جەھلى بىلەن قارشىلىق كۆر-

سەتمەك 抗顽，抗反命拼

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 我的心的

جانىجىگەر 〔静〕 ① 肝，肉骨，宝贝 : ~ بالام 我的心的

جانىجىگەر 〔静〕 ② 密亲 同胞肉骨 قېرىنداش ~ / 子孩宝贝的我，肝

友朋的

جاندار 〔静〕 灵生

جان - دىل 〔静〕 一意一心，全心全意 : ~ بىلەن خەلق

~ 务服民人为意全心全

جانىسىز 〔静〕 的命生无，的气生有没，的沉沉死，
~ ۋادەم 死的气沉沉的

~ 情表有没，的滞呆，的板

~ 人的 / بۇ رەسىمدىكى ئادەم بەك ~ سىزلىپتۇ . 这画幅的上

~ 板死太物人 / ۋادا 寂死 / 谷河的 ~ ۋادا 寂死 / 谷河的

光目

جانىسىز تەبىئەت 界机无

جانىسىز مۇھىت <农> 境环物生非

جانىسىز لاندۇرماق «جانىسىز لاندۇرماق» 态动使的

جانىسىز لاندۇرۇشماق «جانىسىز لاندۇرۇشماق» 态同共的

جانىسىز لاندۇرۇلماق «جانىسىز لاندۇرۇلماق» 态动被的

جانىسىز لاندۇرۇلماق 〔动〕 觉知去失，力无，
~ ئۇنىڭ پۈت - قولى

جانىسىزلىق 〔静〕 沉沉气死

جانلاندۇرماق «جانلاندۇرماق» 态动使的

جانلاندۇرۇش 〔静〕 <文> 化格人，化人拟

جانلاندۇرۇشماق «جانلاندۇرۇشماق» 态同共的

جانلاندۇرۇلماق «جانلاندۇرۇلماق» 态动被的

جانلاندۇرۇلماق 〔动〕 跃活①，苏复，机生满充，
~ 勃勃气生

~ 跃活场市 / باھار كەلدى ، تەبىئەت جانلانىدى . 天春

~ 了来 / باھار يامغۇرىدىن كېيىن ، بۇ تاغلىق يېزا جانلىد .

~ 季旺业营 / باھار يامغۇرىدىن كېيىن ، بۇ تاغلىق يېزا جانلىد .

~ نشقا باشلىدى . 后过雨春 . 机生了满充村山个这

جەڭ تەييارلىقى = ئۇرۇش تەييارلىقى

جەڭ مەيدانى <军> 战场

جەڭچى [静] 士战: قەھرىمان ~ 士战的敢勇

جەڭچىلىك [静] 士战的: ~ رولى 士战的用作

جەڭگاھ (جەڭگامى) [静] 场沙, 场疆

جەڭگە <方> [静] 固牢, 的实坚, 的实厚, 的实结

的实扎, 的

جەڭگەل <方> [静] 累累(实果)

جەڭگى - جەدەل [静] 殴斗, 斗争

جەڭگىۋار [静] 的斗战: ~ ھايات 斗战 / ~ دوستلۇق

意斗战 ~ ئىرادە / ~ ۋەزىپە 斗战 务任

志 ~ قوشۇن 斗战 队

جەڭگىۋار روھ <军> 气士

جەڭگىۋارلاشتۇرماق «جەڭگىۋارلاشماق» 态动使的

جەڭگىۋارلاشتۇرۇلماق «جەڭگىۋارلاشتۇرماق» 态动被的

جەڭگىۋارلاشماق [动] 斗战化: بۇ جەڭگىۋارلاشقان مۇنتىزىم

بىر قوشۇن. 这是 一支 斗战化 的 队部 规正的

جەڭگىۋارلىق [静] 斗战力, 斗战志, 斗战精神: جەڭگە-

ۋارلىقنى ئاشۇرماق 斗战高提

جەڭنامە [静] 事战争, 录争战

جەلەق <医> [静] 淫手

جەلپ 下见

جەلپ قىلماق 引吸: سارايدىكى بېزەكلەر ئارسىلانىڭنىڭ

دققىتىنى جەلپ قىلدى. 拜兰斯尔阿了引吸璜装的殿宫

。力意注的戈

جەلپكار [静] 的力引吸有, 的力召感于富: ~ گەلەر

话的力召感于富

جەلپكارلىق [静] 力召感, 力引吸

جەلپلىك [静] 的力引吸有, 的力召感于富

جەللە <艺> [静] 鼓手铜

جەللىگۈر <方> [静] 手扒

جەللىگۈرلۈك <方> [静] 为行窃扒

جەم [静] 的集聚, 的中集

جەم بولماق 圆团, 聚团, 集聚: بىر يەرگە ~ 聚

团肉骨 ~ قەبرىنداشلار / 堂一济济: 起一在集

圆 / 圆 ~ پۈتۈن ئائىلە ئىزالىرى ~ 聚团家全

جەم قىلماق ① 集聚, 集聚使, 聚团使: سازەندىلەر ساز-

لارنى جەم قىلىپ, نەغمە - ناۋا قىلىشىپتۇ. 集器乐把们师乐

唱弹行进, 来起中 ~ بىز قان - قەبرىنداشلارنى ئۇزاق

جۈدالىقتىن كەيىن جەم قىلدۇق. 肉骨的后别久使们我

جەزمەن [静] 定肯, 定一: قانداقلا بولسۇن ئۇنى ~ ئىزدەپ

تاپمەن. 他到找要定一何如论无我. كېلىدۇ.

。来定肯他

جەزمەنلەشتۈرمەك «جەزمەنلەشمەك» 态动使的

جەزمەنلەشتۈرۈشمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态同共的

جەزمەنلەشتۈرۈلمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态动被的

جەزمەنلەشمەك [动] 定决, 定肯: ئۇلارنىڭ بۈگۈن كەچ-

تۈرۈن يولغا چىقىدىغانلىقى جەزمەنلەشتى. 的发出晚今们他

。了来下决定已事

جەزمەنلىك [静] 性定坚, 性定肯, 性然必

جەزمەنلەشتۈرمەك «جەزمەنلەشمەك» 态动使的

جەزمەنلەشتۈرۈشمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态同共的

جەزمەنلەشتۈرۈلمەك «جەزمەنلەشتۈرمەك» 态动被的

جەزمەنلەشمەك [动] 白明, 定肯: نىق مەيدانغا بارغان ھا-

مانلا, ئوغرىنىڭ كىم ئىكەنلىكى ساقچىلارنىڭ كۆڭلىدە جەزمەنلەش-

تى. 了 贼窃是谁白明就里心们察警场现到一

جەزىرە [静] ① 野荒, ② 野旷: دېڭىز تەرەپتىن ئاداش-

قان بىر كېسە ئۇلار تۇرغان جەزىرگە كېلىپ قاپتۇ. 迷只一

。 岛荒的在所们他到来船的航

جەزىرىلىك [静] 的野旷, 的烟人无荒

جەزىرىمە [静] 热灼: يازنىڭ ~ ئىسسىقى 热灼的天夏

جەسەت [静] 体遗, 体尸, 首尸

جەسەت تەكشۈرمەك <法> 尸验, 体尸验检

جەسەت ساندۇقى 材棺

جەسەت كۆيدۈرمەك 化火, 尸焚

جەسەت ئۆيى <医> 间平太, 房尸停

جەسەتخانا = جەسەت ئۆيى

جەسۈر [静] 的敢勇, 的迈豪, 的胆大: ~ جەڭچى 敢勇

士战的

جەسۈرانە [静] 的迈豪: ~ روھ 神精的迈豪 ~ ناخشا

声歌的迈豪

جەسۈرلاشماق [动] 胆大变, 惧畏所无

جەسۈرلاشتۇرماق «جەسۈرلاشماق» 态动使的

جەسۈرلۈك [静] 气豪, 气勇, 神精敢勇: ~ كۆرسەتمەك

神精敢勇现表

جەڭگە <建> [静] 子櫟

جەڭگىلىك [静] 材櫟

جەڭ [静] 斗战, 战: ھاۋا جىڭى 战空 / جەڭگە قاتناشماق

战参 / جەڭگە كىرمەك 斗战入投 / ئېلان قىلماق 战宣

جەڭ پرىنسىپى <军> 则原战作

尔塔都着伴 ~ 伴① جور قىلماق : دۇتارغا ناخشىنى
歌唱 ② 对配 儿 : بۇ ئىككىسى بىر - بىرىگە جور قىلىپ يا.
رتىلغانىكەن . 配般很人个两这 .

جورا ① 〔静〕 同伴 : ئۇ ئۆز جورىلىرى بىلەن مەسلەھەت.
لەشمەكچى . 量商们伴同的己自和要他 . 偶
偶配找 , 侣伴 ② . ~ تاپماق 侣伴找 , 偶
جورا بولماق ① 偶配作 : بۇ ئايال ئۇنىڭغا جورا بولۇپتۇ .
偶配的他了成人女个这 ② 偶配作 . 伴伙当 : سەن ماڭا جورا
بول . 吧伙的我当你 .

جوراتماق «جورساق» 态动使的 : ئاناڭنى جوراتما . 妈你惹别 .
气生 .

جوراشماق «جورساق» 态同共的

جورلۇق 〔静〕 的唱伴 , 的奏伴 : ~ مۇزىكا 伴奏乐

جورۇق 〔静〕 <方> 令命

جورۇقچىلىق 〔静〕 <方> 令命 义主令命

جورۇنقاي 〔静〕 <方> 谱家 , 谱系

جورۇماق 〔动〕 <方> 令命 : تۇردى ئەركىنى قوناق باشلىد .
رسنى ئۇزۇشكە جورۇپتۇ . 子棒米玉舂肯尔艾派迪尔图 .

جوريتشماق «جوراتماق» 态同共的

جوريقەند 〔静〕 <植> 瓜甜德堪日卓

جورىلىق 〔静〕 的伙伴有 , 的伴同有 , 的伴伴有

جورساق ① 〔动〕 叨絮 , 叨唠 : ئۇ جوراپ قۇلاقنى ئاغرىتىۋەت .
تى . 疼朵耳人得叨絮他 . 骚牢发 ② . 骚牢发 ② . بىرەر ئېغىز گەپ .

كىمۇ شۇنچە جوراش كېتەمدۇ ؟ 说着得用 , 话句三两了说
吗骚牢的大么这

جوزا 〔静〕 子桌

جوزا - بەندىك 〔静〕 凳板子桌

جوزام 〔静〕 <方, 医> 病风麻

جوسۇلاڭ 〔静〕 <方> 场牧

جوغا 〔静〕 嘴壶 : چەينەك جوغىسى 嘴壶茶

جوغا تىلى = جوغا ياپقۇچ

جوغا ياپقۇچ 盖嘴壶

جوغجوق 〔静〕 <方, 动> 羊头领

جوغدا 〔静〕 毛冠 , 毛凤 (的上头类鸟)

جوغداي 〔静〕 毛绒长 (的部膝和部颈驼骆)

جوغدۇن 〔静〕 <方> 泼活

جوغدىيەك 〔静〕 头凤 (的鸡母)

جوغۇلا 〔静〕 <方> 子穗红 (的饰装前胸马)

جوغىلىق 〔静〕 的嘴壶带 : ~ چۆگۈن 嘴茶的嘴带

جوقا 〔静〕 沟山 , 涧山

مىز ئەنە شۇ دەريانىڭ ئايلىنىشىدىكى چەينەككە جايلاشقان .
儿脖子拐的河条那在落座子村的
柄曲 <机> چەينەك دەستە

چەينەكتەك 〔静〕 的小儿个 , 的小儿个 : ~ ئادەم 个的小儿个
态动使的 «چەينەكلىمەك»

چەينەكلەشمەك «چەينەكلىمەك» 态同共的 : بالىلار ئورۇن
تالشىپ , بىر - بىرى بىلەن چەينەكلىشىپ ئولتۇراتتى . 孩子

。 捣子肘膊用相互 , 位座争了为们
چەينەكلەنمەك ① «چەينەكلىمەك» 态动被的 ② «چەينەكلىمەك»

مەك «چەينەكلىمەك» 态复自的 : بوۋاي مامۇق ياستۇققا چەينەكلەندى . 爷老
。 上头枕绒羽在靠斜子身着撑子肘膊用爷

چەينەكلىك 〔静〕 的弯 , 的曲 ② 的曲弯 , 的曲弯 ② 的曲弯
小的肘压上篮摇

枕头

چەينەكلىك ئوق <机> 轴曲

چەينەكلىمەك 〔动〕 ① 捣肘膊用 : ئۇ بالىنى چەينەكلەپ
جىمىتىپ قويدى . 静安子孩让 , 下了一捣肘膊用他 .

② 来下 撑支肘膊用 : ئۇ ياتقان بېرىدىن چەينەكلەپ
تۇرۇپ تامغا يۆلىنىپ ئولتۇردى . 身起着撑肘膊用他 .

。 来下坐墙靠

جوناڭ 〔静〕 ① 团搅 (粥稠面米玉) ② <转> 糟糟乱
糟团一得搞情事把 قىلمۇتەمەك ~ ئىشنى

جوناڭ چالماق ① 团搅打 ② <转> 糟糟乱得搞
糟团一得搞

جوتۇ 〔静〕 头锄

جوجەي 〔静〕 ① 疮口 ② 子嚼

جوجو <模> 〔儿〕 ① 嘘嘘 (给小孩尿把) 的出发尿
② (音) 尿尿 : بالام ~ بارمۇ ؟ 子孩 , 吗尿尿 ؟

جوخۇ 〔静〕 <方> 队驴 , 帮驴

جودا 〔静〕 端事 , 纷纠

جودا نۇغدۇرماق 挑端事起

جودا تېرىسماق 架吵 , 纷纠闹

جودا چىقارماق = جودا تېرىسماق

جوداچى 〔静〕 人的事惹爱 , 儿头非是

جودالاشماق 〔动〕 架吵 : ئالدىنقى كۈنى دىلبەر بىلەن ئىككىسىز
جودالاشىپ قالدۇق . 架一了吵尔拜丽迪跟我天前 .

جور 〔静〕 称相 , 配般 : قىز بىلەن يىگىت بىر - بىرىگە ~
ئىكەن . 配般很子伙小和娘姑 .

جور بولماق ① 伴 : جور بولۇپ ناخشا ئېيتماق 伴
唱 / 伴做 ② 奏伴 : ئۇنىڭغا جور

بولغۇدەك ھېچكىم چىقىمىدى . 伴做他跟能人何任有没

学

线午子理地 <地> جۇغراپىيىلىك مېرىدىئان
 冷到感(而烧发因)〔动〕 جۇغرىۇقماق
 体身他. 瑟瑟〔静〕 瑟瑟: ئۇنىڭ تېنى ~ قىلىپ كەتتى.
 来起抖颤瑟瑟
 集搜人让 ~ ماتېرىيال: 态动使的 «جۇغلىساق»
 料材
 态同共的 «جۇغلىساق»
 累积共公 جۇغلىنىما 累积〔静〕: جامائەت جۇغلىنىسى
 比分百积累 <经> جۇغلىنىما پىرسەنت
 金基累积 <经> جۇغلىنىما فوند
 晶堆 <质地> جۇغلىنىما كرىستال
 星聚 <天> جۇغلىنىما يۇلتۇز
 态动被的 «جۇغلىساق»
 资累积 ~ مەبلەغ / 来起攒积钱的星星零零把 ~ نى
 金
 鸡秧 <动>〔静〕 جۇغۇر
 饰胸马(的铃小带) <方>〔静〕 جۇغۇلا
 态动使的 «جۇغۇلداساق»
 态同共的 «جۇغۇلداساق»
 抖发瑟瑟 瑟瑟, 颤发〔动〕 جۇغۇلداساق
 抖发瑟瑟
 下见 جۇڭ
 腔帮 <转>②酒陪① جۇڭ سۆرەشمەك
 قوشۇلۇپ جۇڭ سۆرىشىپ بەردى. 腔帮们我为来过也他.
 将中 <军>〔静〕 جۇڭجياڭ
 职之将中〔静〕 جۇڭجياڭلىق
 华中〔静〕 جۇڭخۇا
 族民华中 جۇڭخۇا مىللەتلىرى
 服山中〔静〕 جۇڭسەنفۇ
 士中 <军>〔静〕 جۇڭشى
 部四古蒙特拉卫代清)尔噶准 <古>〔静〕 جۇڭغار
 (—
 尔噶准 <地>〔静〕 جۇڭغار
 头乌尔噶准 <植> جۇڭغار بوۋانىسى
 驴野新蒙 <动> جۇڭغار قولانى
 阳锁尔噶准 <植> جۇڭغار يەر مەدىكى
 国中 <地>〔静〕 جۇڭگو
 翁头白 <植> جۇڭگو ئاقۋاشۇتى

。节季的雨暴风急个一
 静〔静〕 的寒严: ئۇ قار ئارىلاش يامغۇر يېغىپ تۇر-
 那. 子日寒严的加交雪雨是那. ۋان ~ كۈنلەر ئىدى.
 〔静〕 <古, 动> 魔
 雪月六 <植>〔静〕 جۇراڭگۈل
 〔静〕 <古> 坝
 然柔 <古>〔静〕 جۇرجان
 = جۈبۇۋا جۈبۇز
 叶斗蜂, 菜斗蜂 <植>〔静〕 جۇزغا
 下见 جۇش
 澎涌涵① 澎涌涵: دەريا جۇش ئۇرۇپ ئاقماق
 勃蓬② 勃涌涵水河: جۇش ئۇرۇپ راۋاجلانماق
 展
 的昂高, 的满饱, 的昂激〔静〕 جۇشۇن
 ~ 的昂高, 的满饱, 的昂激 精神
 的昂高 绪情的昂高 ~ روھ
 澎涌涵〔动〕 جۇشۇنلانماق
 的流奔涌涵: جۇشۇنلىنىپ ئېقىۋاتقان دەريا
 的流奔涌涵
 情激〔静〕 جۇشۇنلۇق
 情激的样异种一出露流上脸的他. ىقىپ نۇراتتى.
 战寒〔模〕 جۇغ¹
 战寒: دەريا يۈزىدىن سوغۇق شامال كې-
 لىۋىدى, ئۇنىڭ تېنى ئىختىيارسىز ~ قىلىپ كەتتى.
 上面河. 战寒个了打禁不她, 风冷阵一来吹
 得得〔模〕 جۇغ - جۇغ
 瑟瑟, 得得 ~ 瑟瑟
 抖发瑟瑟
 小子个 子个〔静〕 جۇغ²
 儿头个, 子个
 人 / جۇغى كىچىك جەدە ئات
 小儿头个 棕色
 密稠烟人〔静〕 جۇغ³
 的密稠烟人: ~ مەھەللە
 区社的密稠烟人
 共总〔静〕 جۇغ - جەمى
 ~ ئاران يەتمىش - سەكسەنچە
 只共总 只共总 只共总
 户十八七有只共总 只共总
 村乡的户十八七有只共总
 理地①〔静〕 جۇغراپىيە
 理地: تەبىئىي ~ 自地然
 理地物植 ~ 地物植
 理地济经 / 理地物植
 学理
 家学理地〔静〕 جۇغراپىيەشۇناس
 理地 <地>〔静〕 جۇغراپىيىلىك
 的理地: ~ مۇھىت
 理地
 境 / ~ ئورۇن
 置位理地
 分细理地 分细理地 分细理地
 圈理地 <地> جۇغراپىيىلىك ئىسپىرا
 系体学理地 <地> جۇغراپىيىلىك سىستېما
 子因理地 <地> جۇغراپىيىلىك فاكىتور
 度纬理地 <地> جۇغراپىيىلىك كەڭلىك
 象气理地 <地> جۇغراپىيىلىك مېتېئورولوگىيە

蓉芙木 <植> [静] جۇلاگۈل

泽光发 [动] جۇلالانماق

的亮闪 [静] جۇلالىق ~ بېزەكلەر 的艳鲜泽色, 的亮闪

斯莱特艾车莎的艳鲜泽色 ئەنلىسى ~ / 品饰装

绸

蒿江 <植> [静] جۇلان

衣的褻褻 [静] جۇل - جۇل ~ كىسىم 的烂破, 的褻褻

衫

破 جۇلدارىماق [动] 烂破, 褻褻 جۇلداراپ تۇرغان كىسىم

服衣的烂

جۇلدۇر [静] 的堪不旧破 ~ كىسىم 的堪不旧破

个一 ~ بىر ئادەم 服衣的堪不烂破

人的服衣堪不烂破着穿

جۇلغۇشماق «جۇلغۇماق» 态同共的

毛脱 [动] (兽禽) جۇلغۇماق

底鞋皮 [静] جۇلۇق

جۇلۇقى چىقماق 堪不烂破: جۇلۇقى چىقىپ كەتكەن

褻褻的堪不烂破 خۇرجۇن

备筹, 备预, 备准 <方> [动] جۇمقۇلىماق

和共, 国和共 [静] جۇمھۇرىيەت

制和共 جۇمھۇرىيەت تۈزۈمى

派和共, 者义主和共 [静] جۇمھۇرىيەتچى

和共 جۇمھۇرىيەتلىك [静] 的制和共 ~ دۆلەت تۈزۈمى

度制家国的制

! 呀了忘别可! ~ ئۇنتۇپ قالمىغىن! 啊, 呀 [助] جۇمۇ

尊令! ~ سىلىنىڭ بۇ ئىشلىرىغا ئاتىلىرى ئازا رازى ئەمەس!

! 啊, 意满不在实可事件这您对

浴洗不后为行性生发指) 的净洁不子身 [静] جۇنۇپ

人的净洁不子身 ئەدەم ~ (的物秽染沾或

的情痴 [静] جۇنۇن

意情绵缠, 情痴 [静] جۇنۇنلۇق

~ جۇۋا [静] 袄皮 ~ تاشلىقى 袄皮的子面作 / ئۆلك

袄皮皮羔 ~ كۆرپە / 袄皮皮狐 ~ تۈلكە / 袄皮板光

جۇۋا تاراقشىتماق 势声张虚: سەنلەر ھەرقانچە جۇۋا تا-

راقتىقىنىڭ بىلەنمۇ بىكار. 用没也势声张虚再们你

جۇۋىنى تەتۈر كىيمەك 赖耍: مانا ئەمدى ئىش ئوڭشىل-

ۋاتقاندا, جۇۋاڭنى تەتۈر كىيىۋالغىنىڭ نېمىسى? 正情事在现?

? 赖耍要么什为你, 当顺

开, 机油榨土动开 جۇۋاز [静] 机油榨土 ~ چۆرۈمەك

坊油

药山通普 <植> جۇڭگو پېچەكگۈلى

木连黄 <植> جۇڭگو پىستىسى

蝶凤虎国中 <动> جۇڭگو تاغىل كېيىنكى

菜寒冬 <植> جۇڭگو تۇگمىگۈلى

医中 <医> جۇڭگو تېبابىتى

杨白家 <植> جۇڭگو تېرىكى

绒国中 <动> جۇڭگو تىۋىتلىق قىسقىچاقسى

蟹螯

竹石 <植> جۇڭگو چىنىگۈلى

菜皂国中 <植> جۇڭگو سوپۇندەرىخى

荆紫 <植> جۇڭگو سېرىش دەرىخى

虫翅缺国中 <动> جۇڭگو قاناتسىز قۇرتى

党产共国中 جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى

侨华 جۇڭگو مۇھاجىرلىرى

蛙林国中 <动> جۇڭگو ئورمان پاقىسى

蒜回回小 <植> جۇڭگو ئېيىق تاپىنى

国中 جۇڭگو ئىشچى - دېھقانلار قىزىل ئارمىيىسى

军红农工

秋国中 <动> جۇڭگو ئىلمەك قۇيرۇق ئوردىكى

鸭沙

特国中, 的式国中②文中, 话国中① [静] جۇڭگوچە

的色

画国, 画国中 جۇڭگوچە رەسىم

棋象国中 <体> جۇڭگوچە شاھمات

家学汉, 通国中 [静] جۇڭگوشۇناس

学汉, 学国中 [静] جۇڭگوشۇناسلىق

儿国中 ~ بالا 的国中②人国中① [静] جۇڭگولۇق

女妇国中 ئايال ~ / 童

尉中 <军> [静] جۇڭغۇبى

打, 的丁补擦丁补②子鞍软的头鞍有没① [静] جۇل

的丁补满

戒金 (جۇلاسى) [静] 泽光: ئالتۇن ئۈزۈكنىڭ جۇلاسى

泽光的指

毛额的骆驼 [静] جۇلا^۲

卡木二十尔吾维》拉朱 <艺> [静] جۇلا^۳ (جۇلاسى)

(称名目曲个一的分部《曼额乃琼》中《姆

的泽光无 的泽光无, 的光无 [静] جۇلاسىز

子珠

芥荆 <植> [静] جۇلاغ

计诡, 招花, 腕手, 俩伎 <方> [静] جۇلاق

جۈندەلمەك «جۈندىمەك» 态动被的

جۈندىمەك ① [动] 妥办，撮拾，拾收，理修

② 子屋拾收 ~ ئۆيى / 车马理修 ~

بۇ ئەبلەخنى كېلىشتۈرۈپ جۈندىمەي بولمايدۇ .

行不下一治怨地狠 ③ 哄，骗： ىسەن ئۆتكەن قېتىمىمۇ

مېنى جۈندىگەندىك . 了过我骗就次上你

جۈنىمەك [动] 去走，去 ① 去

جايدا جۈنەپتۇ . 天冬到没 . 了去飞方地的热向就子燕

ئۇ ئۆز ئۆيى تەرەپكە جۈندى . 去走向方的家己自朝他

جۈۋەندە [静] ① 面合混(的粮粗和面白)

② 面合混 ③ 妈妈 . ىقتى . ىپام بۈگۈن بىر تونۇر ~ يافتى .

。 面合混坑壤一了打天今

جۈيۈشمەك «جۈيۈشمەك» 态同共的

جۈيۈشمەك ① [动] 说梦，吃梦 ② 说胡

③ 说胡口信，说胡口 ④ 说胡

گەنلىكتىن توختىماي جۈيۈيۈشمەك . 话胡说直，烧发因他

جۈپ [静] ① 双，的双 ② 日双 ~ / 日双 ~

来祸 < 谚 > . 打 / دەرد كەلسە ~ ، دۆلەت كەلسە تاق .

③ 双，对 ④ 至双无福，行单不祸；单成来财，双成

配 ⑤ 鞋双一 ⑥ 子对一 ⑦ 子对一 ⑧ 子对一

偶 ⑨ 偶 ⑩ 偶 ⑪ 偶 ⑫ 偶 ⑬ 偶 ⑭ 偶 ⑮ 偶 ⑯ 偶 ⑰ 偶 ⑱ 偶 ⑲ 偶 ⑳ 偶 ㉑ 偶 ㉒ 偶 ㉓ 偶 ㉔ 偶 ㉕ 偶 ㉖ 偶 ㉗ 偶 ㉘ 偶 ㉙ 偶 ㉚ 偶 ㉛ 偶 ㉜ 偶 ㉝ 偶 ㉞ 偶 ㉟ 偶 ㊱ 偶 ㊲ 偶 ㊳ 偶 ㊴ 偶 ㊵ 偶 ㊶ 偶 ㊷ 偶 ㊸ 偶 ㊹ 偶 ㊺ 偶 ㊻ 偶 ㊼ 偶 ㊽ 偶 ㊾ 偶 ㊿ 偶

جۈپ راک < 动 > 虾对

جۈپ سان < 数 > 数偶

جۈپ سۆز < 语 > 词偶对

جۈپ فۇنكسىيە < 数 > 数函偶

جۈپ قاپىيە < 文 > 韵双

جۈپ كۈچ < 物 > ① 力合 ② 力偶

جۈپ گېن < 生 > 因基对成

جۈپ نىكاھلىق تۈزۈم 制婚偶

جۈپتەك [静] 子镊

جۈپتەكلىمەك ① [动] 住夹(子镊用) ② 合对(手双)

ئەپەندى قوللىرىنى جۈپتەكلەپ، تەبەسسۇم بىلەن ئورنىدىن تۇر .

دى . 来起了站着笑微，合对手双生先马

جۈپسىز [静] ① 对不成 ② 去配偶

جۈپلەشتۈرمەك «جۈپلەشمەك» 态动使的

جۈپلەشتۈرۈلمەك «جۈپلەشتۈرمەك» 态动被的

جۈپلەشمەك [动] ① 起一在偎依 ② 起一在握

③ 尾交 ④ 尾交子 ⑤ 尾交子 ⑥ 尾交子 ⑦ 尾交子 ⑧ 尾交子 ⑨ 尾交子 ⑩ 尾交子 ⑪ 尾交子 ⑫ 尾交子 ⑬ 尾交子 ⑭ 尾交子 ⑮ 尾交子 ⑯ 尾交子 ⑰ 尾交子 ⑱ 尾交子 ⑲ 尾交子 ⑳ 尾交子 ㉑ 尾交子 ㉒ 尾交子 ㉓ 尾交子 ㉔ 尾交子 ㉕ 尾交子 ㉖ 尾交子 ㉗ 尾交子 ㉘ 尾交子 ㉙ 尾交子 ㉚ 尾交子 ㉛ 尾交子 ㉜ 尾交子 ㉝ 尾交子 ㉞ 尾交子 ㉟ 尾交子 ㊱ 尾交子 ㊲ 尾交子 ㊳ 尾交子 ㊴ 尾交子 ㊵ 尾交子 ㊶ 尾交子 ㊷ 尾交子 ㊸ 尾交子 ㊹ 尾交子 ㊺ 尾交子 ㊻ 尾交子 ㊼ 尾交子 ㊽ 尾交子 ㊾ 尾交子 ㊿ 尾交子

سايا جۈپلەشىپ بىر سايا بولۇپ قالدى . 一成拢合子影个两

。 子影个

جۇۋازچى [静] 工油榨

جۇۋازچىلىق [静] 业油榨

جۇۋازخانا [静] 坊油

جۇۋالدۇرۇز [静] 针包绞 ① 针包绞 ② 针包绞 ③ 针包绞 ④ 针包绞 ⑤ 针包绞 ⑥ 针包绞 ⑦ 针包绞 ⑧ 针包绞 ⑨ 针包绞 ⑩ 针包绞 ⑪ 针包绞 ⑫ 针包绞 ⑬ 针包绞 ⑭ 针包绞 ⑮ 针包绞 ⑯ 针包绞 ⑰ 针包绞 ⑱ 针包绞 ⑲ 针包绞 ⑳ 针包绞 ㉑ 针包绞 ㉒ 针包绞 ㉓ 针包绞 ㉔ 针包绞 ㉕ 针包绞 ㉖ 针包绞 ㉗ 针包绞 ㉘ 针包绞 ㉙ 针包绞 ㉚ 针包绞 ㉛ 针包绞 ㉜ 针包绞 ㉝ 针包绞 ㉞ 针包绞 ㉟ 针包绞 ㊱ 针包绞 ㊲ 针包绞 ㊳ 针包绞 ㊴ 针包绞 ㊵ 针包绞 ㊶ 针包绞 ㊷ 针包绞 ㊸ 针包绞 ㊹ 针包绞 ㊺ 针包绞 ㊻ 针包绞 ㊼ 针包绞 ㊽ 针包绞 ㊾ 针包绞 ㊿ 针包绞

。 明不也扎针人蠢，懂即示暗人明聪 < 谚 >

جۇۋان [静] 妇少 ① 妇少 ② 妇少 ③ 妇少 ④ 妇少 ⑤ 妇少 ⑥ 妇少 ⑦ 妇少 ⑧ 妇少 ⑨ 妇少 ⑩ 妇少 ⑪ 妇少 ⑫ 妇少 ⑬ 妇少 ⑭ 妇少 ⑮ 妇少 ⑯ 妇少 ⑰ 妇少 ⑱ 妇少 ⑲ 妇少 ⑳ 妇少 ㉑ 妇少 ㉒ 妇少 ㉓ 妇少 ㉔ 妇少 ㉕ 妇少 ㉖ 妇少 ㉗ 妇少 ㉘ 妇少 ㉙ 妇少 ㉚ 妇少 ㉛ 妇少 ㉜ 妇少 ㉝ 妇少 ㉞ 妇少 ㉟ 妇少 ㊱ 妇少 ㊲ 妇少 ㊳ 妇少 ㊴ 妇少 ㊵ 妇少 ㊶ 妇少 ㊷ 妇少 ㊸ 妇少 ㊹ 妇少 ㊺ 妇少 ㊻ 妇少 ㊼ 妇少 ㊽ 妇少 ㊾ 妇少 ㊿ 妇少

。 手身显上台锅妇少的干能 < 谚 >

قىز بار، ئېلىپ قاچىدىغان ~ بار . 少的恶仄人惹有 < 谚 >

。 妇少的得不舍人让有，女

جۇۋان تويى ① 后之子孩生婚结，(俗旧)礼发馆

② 时婚再后异离)礼婚再(式仪发馆的行举女妇为

(式仪的行举

جۇۋانلىق [静] 气习妇少

جۇۋاۋا [静] 子饺 ① 子饺 ② 子饺 ③ 子饺 ④ 子饺 ⑤ 子饺 ⑥ 子饺 ⑦ 子饺 ⑧ 子饺 ⑨ 子饺 ⑩ 子饺 ⑪ 子饺 ⑫ 子饺 ⑬ 子饺 ⑭ 子饺 ⑮ 子饺 ⑯ 子饺 ⑰ 子饺 ⑱ 子饺 ⑲ 子饺 ⑳ 子饺 ㉑ 子饺 ㉒ 子饺 ㉓ 子饺 ㉔ 子饺 ㉕ 子饺 ㉖ 子饺 ㉗ 子饺 ㉘ 子饺 ㉙ 子饺 ㉚ 子饺 ㉛ 子饺 ㉜ 子饺 ㉝ 子饺 ㉞ 子饺 ㉟ 子饺 ㊱ 子饺 ㊲ 子饺 ㊳ 子饺 ㊴ 子饺 ㊵ 子饺 ㊶ 子饺 ㊷ 子饺 ㊸ 子饺 ㊹ 子饺 ㊺ 子饺 ㊻ 子饺 ㊼ 子饺 ㊽ 子饺 ㊾ 子饺 ㊿ 子饺

鬼命短，鬼死 < 骂 > [静] 鬼命短，鬼死

جۇۋاينىمەك [静] 短，的死该，的杀天 < 骂 >

鬼命

جۇۋۇشكا [静] 铛铃小(的挂耳双驼骆驼峰一头中队驼)

جۇۋۇچى [静] 傅师皮裘，匠师皮

جۇۋۇچىلىق [静] 当行的袄皮缝 ① 当行的袄皮缝 ② 当行的袄皮缝 ③ 当行的袄皮缝 ④ 当行的袄皮缝 ⑤ 当行的袄皮缝 ⑥ 当行的袄皮缝 ⑦ 当行的袄皮缝 ⑧ 当行的袄皮缝 ⑨ 当行的袄皮缝 ⑩ 当行的袄皮缝 ⑪ 当行的袄皮缝 ⑫ 当行的袄皮缝 ⑬ 当行的袄皮缝 ⑭ 当行的袄皮缝 ⑮ 当行的袄皮缝 ⑯ 当行的袄皮缝 ⑰ 当行的袄皮缝 ⑱ 当行的袄皮缝 ⑲ 当行的袄皮缝 ⑳ 当行的袄皮缝 ㉑ 当行的袄皮缝 ㉒ 当行的袄皮缝 ㉓ 当行的袄皮缝 ㉔ 当行的袄皮缝 ㉕ 当行的袄皮缝 ㉖ 当行的袄皮缝 ㉗ 当行的袄皮缝 ㉘ 当行的袄皮缝 ㉙ 当行的袄皮缝 ㉚ 当行的袄皮缝 ㉛ 当行的袄皮缝 ㉜ 当行的袄皮缝 ㉝ 当行的袄皮缝 ㉞ 当行的袄皮缝 ㉟ 当行的袄皮缝 ㊱ 当行的袄皮缝 ㊲ 当行的袄皮缝 ㊳ 当行的袄皮缝 ㊴ 当行的袄皮缝 ㊵ 当行的袄皮缝 ㊶ 当行的袄皮缝 ㊷ 当行的袄皮缝 ㊸ 当行的袄皮缝 ㊹ 当行的袄皮缝 ㊺ 当行的袄皮缝 ㊻ 当行的袄皮缝 ㊼ 当行的袄皮缝 ㊽ 当行的袄皮缝 ㊾ 当行的袄皮缝 ㊿ 当行的袄皮缝

。 人的袄皮缝有没里家们他 .

جۇۋۇسىز [静] 的袄皮有没

جۇۋۇلىق [静] ① 的袄皮穿 ② 的袄皮穿 ③ 的袄皮穿 ④ 的袄皮穿 ⑤ 的袄皮穿 ⑥ 的袄皮穿 ⑦ 的袄皮穿 ⑧ 的袄皮穿 ⑨ 的袄皮穿 ⑩ 的袄皮穿 ⑪ 的袄皮穿 ⑫ 的袄皮穿 ⑬ 的袄皮穿 ⑭ 的袄皮穿 ⑮ 的袄皮穿 ⑯ 的袄皮穿 ⑰ 的袄皮穿 ⑱ 的袄皮穿 ⑲ 的袄皮穿 ⑳ 的袄皮穿 ㉑ 的袄皮穿 ㉒ 的袄皮穿 ㉓ 的袄皮穿 ㉔ 的袄皮穿 ㉕ 的袄皮穿 ㉖ 的袄皮穿 ㉗ 的袄皮穿 ㉘ 的袄皮穿 ㉙ 的袄皮穿 ㉚ 的袄皮穿 ㉛ 的袄皮穿 ㉜ 的袄皮穿 ㉝ 的袄皮穿 ㉞ 的袄皮穿 ㉟ 的袄皮穿 ㊱ 的袄皮穿 ㊲ 的袄皮穿 ㊳ 的袄皮穿 ㊴ 的袄皮穿 ㊵ 的袄皮穿 ㊶ 的袄皮穿 ㊷ 的袄皮穿 ㊸ 的袄皮穿 ㊹ 的袄皮穿 ㊺ 的袄皮穿 ㊻ 的袄皮穿 ㊼ 的袄皮穿 ㊽ 的袄皮穿 ㊾ 的袄皮穿 ㊿ 的袄皮穿

توختىدى . 了住站前门店商在人的袄皮短件一穿

جۇۋۇچىلىق [静] 子皮的袄皮件一缝够 ① 子皮的袄皮件一缝够 ② 子皮的袄皮件一缝够 ③ 子皮的袄皮件一缝够 ④ 子皮的袄皮件一缝够 ⑤ 子皮的袄皮件一缝够 ⑥ 子皮的袄皮件一缝够 ⑦ 子皮的袄皮件一缝够 ⑧ 子皮的袄皮件一缝够 ⑨ 子皮的袄皮件一缝够 ⑩ 子皮的袄皮件一缝够 ⑪ 子皮的袄皮件一缝够 ⑫ 子皮的袄皮件一缝够 ⑬ 子皮的袄皮件一缝够 ⑭ 子皮的袄皮件一缝够 ⑮ 子皮的袄皮件一缝够 ⑯ 子皮的袄皮件一缝够 ⑰ 子皮的袄皮件一缝够 ⑱ 子皮的袄皮件一缝够 ⑲ 子皮的袄皮件一缝够 ⑳ 子皮的袄皮件一缝够 ㉑ 子皮的袄皮件一缝够 ㉒ 子皮的袄皮件一缝够 ㉓ 子皮的袄皮件一缝够 ㉔ 子皮的袄皮件一缝够 ㉕ 子皮的袄皮件一缝够 ㉖ 子皮的袄皮件一缝够 ㉗ 子皮的袄皮件一缝够 ㉘ 子皮的袄皮件一缝够 ㉙ 子皮的袄皮件一缝够 ㉚ 子皮的袄皮件一缝够 ㉛ 子皮的袄皮件一缝够 ㉜ 子皮的袄皮件一缝够 ㉝ 子皮的袄皮件一缝够 ㉞ 子皮的袄皮件一缝够 ㉟ 子皮的袄皮件一缝够 ㊱ 子皮的袄皮件一缝够 ㊲ 子皮的袄皮件一缝够 ㊳ 子皮的袄皮件一缝够 ㊴ 子皮的袄皮件一缝够 ㊵ 子皮的袄皮件一缝够 ㊶ 子皮的袄皮件一缝够 ㊷ 子皮的袄皮件一缝够 ㊸ 子皮的袄皮件一缝够 ㊹ 子皮的袄皮件一缝够 ㊺ 子皮的袄皮件一缝够 ㊻ 子皮的袄皮件一缝够 ㊼ 子皮的袄皮件一缝够 ㊽ 子皮的袄皮件一缝够 ㊾ 子皮的袄皮件一缝够 ㊿ 子皮的袄皮件一缝够

جۇۋۇنىە [静] 果魏育阿 < 植 >

جۇۋۇندە [静] 蚕石金 < 植 >

جۇيازا [静] 袄棉小，子腰褚

جۆتكۈمەك [动] 奋发 < 古 >

جۆجەي = ئېغىزدۇرۇق

جۆن [静] 怀心，心居

جۆنى يامان ① 居心不良 ② 居心不良 ③ 居心不良 ④ 居心不良 ⑤ 居心不良 ⑥ 居心不良 ⑦ 居心不良 ⑧ 居心不良 ⑨ 居心不良 ⑩ 居心不良 ⑪ 居心不良 ⑫ 居心不良 ⑬ 居心不良 ⑭ 居心不良 ⑮ 居心不良 ⑯ 居心不良 ⑰ 居心不良 ⑱ 居心不良 ⑲ 居心不良 ⑳ 居心不良 ㉑ 居心不良 ㉒ 居心不良 ㉓ 居心不良 ㉔ 居心不良 ㉕ 居心不良 ㉖ 居心不良 ㉗ 居心不良 ㉘ 居心不良 ㉙ 居心不良 ㉚ 居心不良 ㉛ 居心不良 ㉜ 居心不良 ㉝ 居心不良 ㉞ 居心不良 ㉟ 居心不良 ㊱ 居心不良 ㊲ 居心不良 ㊳ 居心不良 ㊴ 居心不良 ㊵ 居心不良 ㊶ 居心不良 ㊷ 居心不良 ㊸ 居心不良 ㊹ 居心不良 ㊺ 居心不良 ㊻ 居心不良 ㊼ 居心不良 ㊽ 居心不良 ㊾ 居心不良 ㊿ 居心不良

。 “报恶有恶”同喻；的漏是都锅人的坏心 < 谚 >

جۆنەتمەك «جۆنەتمەك» 态动使的

جۆنەشمەك «جۆنەشمەك» 态同共的

جۆنەلمەك «جۆنەلمەك» 态复自的

جۆنتۈمەك [动] 涂糊老，涂糊 < 方 >

جۆندەتمەك «جۆندەتمەك» 态动使的

جۆندەشمەك «جۆندەشمەك» 态同共的

جۆندەك [静] 褻褻，的丁补满打 < 方 >

响作当丁〔动〕 جىرىغشىماق

零丁〔静〕 جىرىغشىدە

态动使的 «جىرىغشىماق» جىرىغشاتماق

态同共的 «جىرىغشاتماق» جىرىغشىلتىشماق

جىرىغشىلماق 〔动〕 响作零丁: قوشغۇراقنىڭ جىرىغشىلغان ئا.

。 声零丁的钹铃来传. ۋازى ئاڭلاندى.

苗树栽 〔静〕 苗树 ~ تىككەك

垄挖, 垄开 〔静〕 沟垄小 <农> 〔静〕 〔静〕 〔静〕 〔静〕

جىرىماق 〔动〕 破划, 划, 画 〔动〕 〔动〕 〔动〕 〔动〕

。 了破划手的我把刺

جىرىم - جىرىم 〔静〕 一条条一 <方> 〔静〕 〔静〕 〔静〕

苗圃 〔静〕 جىرىملىق

جز 〔模〕 ① 属金的破裂声 ② 身体部位刺痛的觉感

جز - جز 〔模〕 啾啾, 唧唧 〔模〕 〔模〕 〔模〕

جزا 〔静〕 子剂 ~ 子剂 〔静〕 〔静〕 〔静〕

جزغان <植> 〔静〕 芹果迷

态同共的 «جىرىلداشماق» جىرىلداشماق

جىرىلداشماق 〔动〕 ① 唧唧叫: تومۇزغىلار جىرىلداپ كەتتى.

唧唧叫起了来: ② 发出吱吱声: گازۋاي لامپا جىرىلداپ

پىنىپ نۇراتتى. 响声的吱吱出发, 着亮灯汽.

③ 形容。 响声的吱吱出发, 着亮灯汽. 响声的吱吱出发, 着亮灯汽.

身像针扎一样疼: خوددى بىر كىم تىرىنقىمىنىڭ ئارسىغا

يىڭنە سانچىغاندەك, پۈتۈن ۋۇجۇدۇم جىرىلداپ كەتتى. 有像好

我在人缝里扎了似针的, 浑身疼疼。

جىس <方> 〔静〕 ① 可怕的人, ② 面目可憎

豺狼目

جىسا 〔静〕 查稽

جىسالق 〔静〕 查稽工

جىسالق قىلماق 查稽干, 查稽当, 作工查稽

جىسمانىي 〔静〕 力体, 的体身, 的体肉, 的身人

جىسمانىي ئەركىنلىك 由自身人

جىسمانىي ئەمگەك 动劳力体

جىسمانىي بىخەتەرلىك <法> 全安身人

جىسمانىي بېقىندىلىق <经> 附依身人

جىسمانىي پاي <经> 股身, 股力

جىسمانىي جازا 刑肉, 罚体

جىسمانىي خاسلىق <法> 性属身人

جىسمانىي سۇغۇرتا 险保身人

جىسمانىي سۇغۇرتاشۇناسلىق <经> 险保身人

学

جىسمانىي كۈچ 力体

جىددىي قۇتقۇزۇش <医> 急救, 救急

جىددىي ماسلىشىش <心> 激应

جىددىي ھالەت 警戒

جىددىي ھۆججەت 件急

جىددىي ھەربىي يۈرۈش <军> 军行急

جىددىي ئۆزگىرىش <哲> 变剧

جىددىي ئېقىم <地> 流急

جىددىيلەشتۈرمەك «جىددىيلەشمەك» 态动使的

جىددىيلەشتۈرۈشمەك «جىددىيلەشتۈرمەك» 态同共的

جىددىيلەشتۈرۈلمەك «جىددىيلەشتۈرمەك» 态动被的

جىددىيلەشمەك 〔动〕 张紧, 紧急: ئەھۋال كۆرۈنەرلىك جىددىيلەشكەن.

。 来起张紧地显明况情.

جىددىيلەشمەك 〔静〕 ① 严肃, 性切迫, ② 张紧气: ~

پەيدا قىلماق 制造张紧气 / 制造张紧气 〔静〕 〔静〕 〔静〕

تەترەپ كەتتى. 他因手张紧而颤抖。

جىرا¹ 〔静〕 歌曲

جىرا² 〔模〕 吱吱

جىرا <地> 〔静〕 沟谷, 沟冲

جىراتماق «جىرساق» 态动使的

جىراشماق «جىرساق» 态同共的

جىرالماق «جىرساق» 态动被的

جىراتاغان <植> 〔静〕 莲瓦

جىراتاق <医> 〔静〕 痈疮 ~ 眼痈疮

جىرچى 〔静〕 手歌

جىرغا 〔静〕 ① 驮牲用的类似架担的 (西东)

架担

جىرغاشماق «جىرغاشماق» 态同共的

جىرغاشماق 〔静〕 快舒, 快痛, 快畅, 勃致兴, 服舒

جىرقاي <方> 〔静〕 闸水分

جىرلاتماق «جىرلماق» 态动使的

جىرلاشماق «جىرلماق» 态同共的

جىرلماق 〔动〕 歌唱

جىرمە <植> 〔静〕 槐绵, 槐穗紫

جىرس¹ 〔静〕 皮的多面: ~ نان 二茬面

جىرس² <植> 〔静〕 草包考

جىرىلك 〔模〕 铃声清脆的品制属金等子铃形容 (声响的)

零: ئىشخانىنىڭ كەينىدىن ~ قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى. 办从

。 声铃的零零丁丁来传面后室公

جىرىلك - جىرىلك 〔模〕 零零丁丁, 唧唧

جىرىغشىتماق «جىرىغشىماق» 态动使的

肝，气骨 <转>②脏肝，肝① <理生>〔静〕 **جىگەر**
 宝贝，儿肝心③ 人的气骨有 ئادەم بار جىگەرى بار ئادەم
 宝的我，哟。 چوڭ بولۇپ كېتىپسەن . 儿
 了大么这得长你، 儿贝
 骨肉亲 **جىگەر پارە**
 肝羊焖火 <食> **جىگەر دۈملىمىسى**
 癌肝 <医> **جىگەر راكى**
 色紫 **جىگەر رەڭ**
 虫吸片肝 <医> **جىگەر زۈلۈكى**
 痛绞肝，气肝 <医> **جىگەر سانجىقى**
 管总肝 **جىگەر غول كانلى**
 门肝 **جىگەر قاپقىسى**
 虫包肝 **جىگەر قاپلىق قۇرتى**
 叶小肝 **جىگەر قاناتچىسى**
 化硬肝，变硬肝 <医> **جىگەر قېتىش**
 肝羊烤 <食> **جىگەر كاۋاپ**
 管肝 **جىگەر نەيچىسى**
 大肿肝 <医> **جىگەر ئىششىقى**
 炎肝 <医> **جىگەر يەللىكى**
 的量胆没，的气骨没〔静〕 **جىگەرسىز**
 气志没，气骨没〔静〕 **جىگەرسىزلىك**
 力毅有 ② 的性血有，的气骨有①〔静〕 **جىگەرلىك**
 ~ 的: ~ ئەزىمەت 子汉性血 بىلىم ئۆگىنىش ئۈچۈن ~
 بولۇش كېرەك . 力毅有要求学 .
جىگدە <植>〔静〕 枣沙，柳银
 جىگدە پۇرمىق <成> 动萌心春，春怀
 萌心春是非莫娘姑个这؟ قىز جىگدە پۇراپ قالىدۇ نېمە؟
 吧动
 粉枣沙 **جىگدە تالقىنى**
 花枣沙 <植> **جىگدە چېچىكى**
 汁枣沙 **جىگدە شەربىتى**
 打，嗦哆打 <转>②枣沙落打① **جىگدە قاقماق**
 壁戈在们我 . 颤寒 : بىر كېچە دالدا جىگدە قېقىپ چىقتۇق .
 。（冻挨）长团夜一了当上滩
 酱枣沙 **جىگدە مۇرابباسى**
جىگدىچۈك = دانچۇق
جىگدىچى <动>〔静〕 鸽鸽，哥八
جىگدىزار = جىگدىلىك
جىگدىلىك ①〔静〕 的枣沙有: ~ باغ ②子园的枣沙有
 林枣沙

在存体肉 <哲> **جىسماني مەۋجۇدىيەت**
 衡均体肉 <哲> **جىسماني مۇۋازىنەت**
 权身人 <法> **جىسماني ھوقۇق**
 能体 **جىسماني ئىقتىدار**
 天 **جىسىم (جىسى)** ①〔静〕 体物: ئاسمان جىسىملىرى
 ~ / 体 ② 象物 体躯: بۇ ۋەقەنىڭ بولۇپ ئۆتكىنىگە
 12 يىلدەك بولدى، بۇغراخاننىڭ جىسىمۇ ئاللىقاچان توپىغا ئايلدى.
 汗拉格布، 了年二十近将生发件事个这 . نىپ كەتتى .
 了土黄为化已早也体躯的 .
 悸心，然猛，吓惊受示表〔模〕 **جىغ**
 她 ەنزىرىنى كۆردى - دە، ئۇنىڭ يۈرىكى ~ قىلىپ كەتتى .
 了紧抽得不由心، 象景的怕可这到看
جىغا <古>〔静〕 帽纓
جىغان <植>〔静〕 棘沙，刺沙
جىغانباش <植>〔静〕 花头棘
جىغانلىق <植>〔静〕 地之生丛棘沙
جىغ - جىغ 〔模〕 腾扑腾扑
جىغىلداتماق «جىغىلدماق» 态动使的
جىغىغدە 〔静〕 登咯: بۇ گەپلەرنى ئاڭلاپ يۈرىكىم ~ قىلدى.
 ە، كۆزلىرىم قاراڭغۇلاشتى . 话这到听 我， 里心 “登咯”
 黑漆片一前眼، 下一
جىغىلدىماق 〔动〕 腾扑 (心)، 跳肉惊心: ھويلا ئىشىكى
 开打门院 . ئېچىلدى، گۈلشەننىڭ يۈرىكى جىغىلداپ كەتتى .
 跳肉惊心得吓鲜丽古، 了
جىق 〔静〕 多许多: ~ ئادەم 人多许多 / ~ كىتاب 多许多
 失多贪 <谚> . 书 / جىقنى دەپ ئازدىن قۇرۇق قاپتۇ .
 少 . پولى جىقلارغا پۇل تاتلىق . <谚> 钱爱人的多钱 .
 دەپ كەلسەم گەپ جىق ~ . 长话来说 .
جىققىدە 〔静〕 多很多، 多
جىقايتماق «جىقايماق» 态动使的
جىقايماق 〔动〕 增多: ئۇنىڭ ئىشلىرى كۈندىن - كۈنگە جى-
 قايدى . 多天一比天一情事的他 .
جىقلاتماق «جىقلىماق» 态动使的
جىقلانماق «جىقلىماق» 态动被的
جىقلىق 〔静〕 多: مەيداندا ئادەمنىڭ جىقلىقىدىن ئۆتكىلى بول-
 مايتتى . 行通以难得多人上场广 .
جىقلىق قىلماق 多嫌
جىقلىماق ①〔动〕 加增: ئادەم بەك جىقلاپ كەتتى . 多太人
 茶添里碗茶往 ~ 加، 添 ② . 了
جىك <方>〔静〕 弱体后病

جىغلىق¹ [静] 真 [静] 在实，真：ئۇنىڭ گېپىنىڭ جىغلىقى چىرايدى.
دىن بىلىنىپ تۇرىدۇ. 他从他的话中看出来的。
的真的

جىغلىق² [静] 斤 [静] 的斤：بەش ~ كەتەن 五斤重的坎土曼
جىغلىماق [动] 称 [动] (量重定测)：بوۋاي بەش ئالمىنى جىغلاپ
بەردى. 称斤五个苹果。

جىغموللەك [静] 带羊油挑核仁馅米玉
جىغموما [静] 蒸馍，馍 [静] <食>
جىلە 见下

جىلە بولماق 气生，急着，焦急：ئۇ جىلە بولغانلىقىدىن.
دىن پوكاندەك قىزىرىپ كەتتى. 他气得脸红脖子粗。
جىلە قىلماق 恼惹，怒激：شوپۇرنىڭ بىر ئېغىز گېپى
يولۇچىلارنى جىلە قىلمۇۋەتتى. 司机的一句话惹恼了旅客。

جىلتا [静] ①包书 [静] ②子包：ئۇ جىلتىنى كىيىم ئاسقۇچقا ئېسىپ
قويدى. 他把包书挂到衣架上，子包，皮子。

جىلتىلتاق «جىلتىلماق» 的使动态
جىلتىلتاشماق «جىلتىلماق» 的共同态
جىلتىلتانماق «جىلتىلماق» 的被动态

جىلتىلماق [静] ①(的籍书)套封，卷②面封：«خەننامە»
نەچچە يۈز جىلدا بۇلۇنىدۇ. 《汉书》成分几百卷。

جىلدىلىق [静] ①卷的，册的：24 تارىخ جەمئىي بىر قانچە
يۈز ~ كىتابتىن ئىبارەت. 四十二史一是共部分几百卷。
②套封的：قىزىل كۆن ~ چوڭ كىتاب 有红色的皮书

جىلدىلانماق «جىلدىلماق» 的被动态
جىلدىلماق [动] 装订封面

جىلدىر [模] 铃当铃丁 (声撞碰微轻器铁容形)
جىلدىر - جىلدىر [模] 铃当铃丁，铃丁铃丁
جىلدىرلەتماق «جىلدىرلماق» 的使动态

جىلدىرلەتماق «جىلدىرلماق» 的共同态
جىلدىرلما [静] ①环滚 (具玩) ②小铁环 (手鼓边)
(的)

جىلدىرلماق [动] 响作零丁，响作当丁：بالىنىڭ قولىدىكى
ئويۇنچۇق ھەر قېتىم سىلكىگەندە جىلدىرلاپ ئاۋاز چىقىدۇ.
孩子手中玩的玩具每次动时，发出零丁零丁的响声。

جىلدىرلماق [静] ①有环滚 (具玩) ②小铁环 (手鼓的)
(的)

جىلدىماق [动] <方> 踢，腾踢，脚踢

جىگىردەك [静] 渣油 (子渣的下剩后炼油羊牛) 渣油
جىگىرەك [静] 真 [静] 的在实，的话：~ گەپ / 实话
ئالتۇن جىگىرەك / 金真 ~ 人在实 / 人 ~ ئالتۇن ئوتتىن قورقما.
炼火怕不金真 <谚>.

جىگىرەك² [静] ①斤：ئون ~ ئون 十斤面粉 ②称杆 (物定测)
جىگىرەك [静] 量重体 (具器的)：جىگىرەك سالىماق 称过
جىگىرەك باسماق ①称压：گۆش يېغى ۋاقتىدا جىگىرەك باسدۇ.
称压肉鲜新 ② <转> 量分有：ئۇ خېلى جىگىرەك باسدىغان
پاكتىلارنى ئوتتۇرىغا قويدى. 他提的出实事的。量分有当相

جىگىرەك توختىماق 脚住站 (立成能由理)：گۈلنارنىڭ
جىگىرەك توختىغۇدەك باھانىسى يوق. 脚住站有没尔娜丽古。
جىگىرەك توختىماق 借口。

جىگىرەك ئولتۇرماسلىق <成> 无足轻重，无紧关
جىگىرەك ئولتۇرمايدىغان سەۋەبلەرنى كۆرسەتمەك.
要站不住脚：بىر ئىشنىڭ ئولتۇرمايدىغان سەۋەبلەرنى كۆرسەتمەك.
由理的要站不住脚。

جىگىرەك³ [静] ①更：ئىككى ~ 二更 ②子打 (用更打)
جىگىرەك (的)：~ ئۇرماق (قاماق) 打子更。
جىگىرەك [静] ①制秤者 ②秤者 秤者

جىگىرەك [静] 景族，景人
جىگىرەك تىلى <语> 景族语
جىگىرەك يېزىقى 景族文

جىگىرەك [静] ①景族语，②景族的式，景族的
جىگىرەك [静] 京族，京人

جىگىرەك تىلى <语> 京族语
جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的

جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的
جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的

جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的
جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的

جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的
جىگىرەك [静] ①京族语，②京族的式，京族的

جىگىرەك [模] 铮铮 (音声的出发尔塔都弹) 铮铮
جىگىرەك [模] 铮铮

جىگىرەك [静] 卷的，的曲卷：چاچ 卷发
جىگىرەك [静] 乱蓬蓬的：چاچ 蓬发头的
جىگىرەك «جىگىرەك» 的使动态
جىگىرەك «جىگىرەك» 的共同态
جىگىرەك «جىگىرەك» 的被动态

جىگىرەك [静] 乱蓬蓬的：چاچ 蓬发头的

脂骨补 <植>〔静〕 **جىنكىۋىزى**
 俩伎蚨鬼，戏把鬼，计诡〔静〕 **جىنلىق**
 族诺基〔静〕 **جىنو**
 语诺基〔语〕 **جىنو تىلى**
 的式诺基②语诺基①〔静〕 **جىنوچە**
 树构 <植>〔静〕 **جىنۇزۇمى**
 芋魔 <植>〔静〕 **جىنياڭيۇسى**
 风的冽凛，风的骨刺 <方>〔静〕 **جىۋار**
 人的小短材身 ئادەم ~ 的小短材身〔静〕 **جىۋەك**
 林身短五，小短材身〔静〕 **جىۋەكلىك**
 利麻，巧灵②丽美，亮漂① <方>〔静〕 **جىۋىل**
 啾啾〔模〕 **جىۋىر**
 啾啾 - 啾啾 - **جىۋىر** 啾啾〔模〕 **جىۋىر** 啾啾
 لارنىڭ ~ قىلىپ سايىشى ئاڭلانىدۇ . 啾啾啾雀麻群一来传 .
 啾啾 . 音声的啾
 态同共的 «جىۋىرلىماق» **جىۋىرلاشماق**
جىۋىرلىماق 啾啾啾，叫鸣啾啾〔动〕 **جىۋىرلىماق** : 叫地啾啾啾 .
 叫地啾啾啾雀麻 . 啾啾啾 سايىدى .
 军将〔静〕 **جىياڭجۇن**
 官将 <军>〔静〕 **جىياڭكۇەن**
 领将〔静〕 **جىياڭلىڭ**
جىيەك 装状条的上缘边服衣或子帽在镶)边①〔静〕
 脸眼 ②(饰 **جىيەكلىرى** 脸眼
 巾头边蓝 باغلىق كۆك ~ 的边了缙①〔静〕 **جىيەكلىك**
 布的用边缙 ②: رەخت ~ 的用边缙
جىيەكلىمەك 边缙〔动〕
جىيەن 甥外，子侄 ئوغۇل ~ 甥外，侄〔静〕
 女甥外，女侄
جىيرەن 马的色红棕 ئات ئات 色红棕〔静〕 ~
 (顶无)栏牛，圈牛 <方>〔静〕 **جىيلە**
 纹足手 <古>〔静〕 **جىيىق**
 (的旁两子鞍在镶)片铜或片铁〔静〕 **جىيىن**
جىيىنلىق 的片属金了镶〔静〕
 属金镶围周)鞍马丽华 <手> **جىيىنلىق ئېگەر**
 (子鞍的漆油刷，片

的性无 <生>〔静〕 **جىيىنسىز**
 交杂性无 <生> **جىيىنسىز شالغۇنتلاشتۇرماق**
 殖繁性无 <生> **جىيىنسىز كۆپەيتىش**
 的性无 <生>〔静〕 **جىيىنسىزلىق**
 ②人性两 ئادەم ~ ئىككى: 的性①〔静〕 **جىيىنلىق**
 的性有 <生>
 交杂性有 <生> **جىيىنلىق شالغۇنتلاشتۇرماق**
 殖繁性有 <生> **جىيىنلىق كۆپەيتىش**
 的性〔静〕 **جىيىسى**
 姜阳 <医> **جىيىسى ئاجىزلىق**
 官器殖生，官器性 <理生> **جىيىسى ئەزا**
 交性 **جىيىسى ئالاقە**
 征性 **جىيىسى ئالامەت**
 腺性 <理生> **جىيىسى بەز**
 贿赂性 **جىيىسى پارا**
 扰骚性 **جىيىسى پاراگەندىچىلىك**
 欲性 **جىيىسى تەلەپ**
 罪犯性 <法> **جىيىسى جىنايەت**
 子孢性 <生> **جىيىسى ئىسپورا**
 病柳花，病性 <医> **جىيىسى كېسەللىك**
 系关性，交性 <生> **جىيىسى مۇناسىۋەت**
 素激性 <理生> **جىيىسى ھورمون**
 胞细殖生 <理生> **جىيىسى ھۈجەيرە**
 道阴 <理生> **جىيىسى يول**
 炎道阴 <医> **جىيىسى يول يەللىكى**
 性状性，性〔静〕 **جىيىسىيەت**
 性状性，性〔静〕 **جىيىسىيەت**
 性状性，性〔静〕 **جىيىسىيەت** پىسخولوگىيىسى = جىنس پىسخولوگىيىسى
 家学性〔静〕 **جىيىسىيەت ئىلمى**
 学性〔静〕 **جىيىسىيەت ئىلمى**
 魍魎魅魍，蚨鬼〔静〕 **جىيىسىيەت - شاياتۇن**
 神蛇鬼牛，怪鬼魔妖〔静〕 **جىيىسىيەت - شەيتان**
 (的鬼驱)师巫〔静〕 **جىيىسىيەت - شەيتان**
 鬼弄神装，神跳〔静〕 **جىيىسىيەت - شەيتان**
 鬼弄神装，神跳〔静〕 **جىيىسىيەت - شەيتان**
 众群骗蒙，鬼弄神装 ئازدۇرماق **جىيىسىيەت - شەيتان**

猫嘴偷 ۱: 的嘴偷 [静] چاپقاق

刀砍 [静] چاپقۇ

(雪)雨风, 来袭雪风暴, 来袭雨风暴 [动] چاپقۇدىماق

加交

快, 马的跑善 ۱: 的快得跑, 的跑善 [静] چاپقۇر

马

暴风 <转> ② 雨风暴, 雪风暴 ① [静] چاپقۇن

暴风命革 چاپقۇنى

跑善 [静] چاپقۇرلۇق ۱: 的跑善, 的跑善

称著而跑善以马犁伊 ۱: 的跑善, 的跑善

雪风暴 ۱: 的雨风暴, 的雪风暴 [静] چاپقۇنلۇق

夜晚的

态动使的 «چاپلىماق» چاپلاتماق

态动使的 «چاپلاشماق» چاپلاشتۇرماق

性黏有 ۱: 的身黏易容, 的性黏有 [静] چاپلاشقاق

草的身黏易容 ۱: 的 / 泥的

性黏 [静] چاپلاشقاقلق

粘, 沾 ① [动] چاپلاشماق ۱: 连粘, 粘, 沾

泥点一了沾服衣的他 ۱: 粘, 沾

起一在粘纸张几 ۱: 粘, 沾

趴地着贴 ②: 靠紧, 贴紧

下 ③: 连粘, 粘 ④ <转>

磨缠, 身缠, 缠纠

人大缠是老人们孩子

力着粘 <物> چاپلىشىش كۈچى

态同共的 «چاپلىماق» چاپلاشماق ۲

粘 [静] چاپلاقلىق ۱: 的着贴, 的着贴

了期星两了贴报墙 ۱: 的着贴, 的着贴

态动被的 «چاپلىماق» چاپلانماق

跟后胶粘 ۱: 的合粘, 的上粘 [静] چاپلىما

维纤胶粘 <纺> چاپلىما تالا

板模合胶 <建> چاپلىما قىلىپ

法接靠 <林> چاپلىما ئۇلاق

袋口明 چاپلىما يانچۇق

贴 ① [动] چاپلىماق ۱: 贴, 贴

糊 ②: 糊, 糊

户窗 / 糊 ③: 糊, 糊

机拉拖售出价加 ④: 糊, 糊

像活 ⑤: 糊, 糊

爸爸他是像活得长孩子这 ۱: 糊, 糊

态动使的 «چاپماق» چاپتورماق ۱

态同共的 «چاپتورماق ۱» چاپتورۇشماق ۱

态同共的 «چاپتورماق ۲» چاپتورۇشماق ۲

态同共的 «چاپتورماق ۳» چاپتورۇشماق ۳

态动被的 «چاپتورماق ۱» چاپتورۇلماق ۱

态动被的 «چاپتورماق ۲» چاپتورۇلماق ۲

态动被的 «چاپتورماق ۳» چاپتورۇلماق ۳

气淘 ۱: 的皮顽, 的气淘 ① <方> [静] چاپتىكەش

猫嘴馋 ②: 的嘴馋 ②: 孩子的

杈木 ~ 杈 <方> [静] چاپچا

销畅, 俏走 ③: 搏肉, 杀搏 ②: 啣吧 ① [静] چاپچاپ

俏走货种这 ۱: 的俏走, 的俏走

脑, 潮来血心 ②: 场市的隆兴意生 ①: 候时的热发子

一到放被策政时热发子脑在 ۱: 的俏走, 的俏走

子乱出会就, 边

戮杀, 杀拼 چاپچاپ قىلماق

态同共的 «چاپچىماق» چاپچىشماق

蹄前用马)拉拨, 创 [动] چاپچىماق

系叉交 چاپپراس [静] ~ 错交, 叉交

沟碱排的错交横纵 ۱: 的俏走, 的俏走

子铲小 <方> [静] چاپسا

快走 ۱: 快走, 快走

愈痊速迅 ۱: 愈痊速迅

态动使的 «چاپسانلىماق» چاپسانلاتماق

度进作工快加 ~

态动使的 «چاپسانلاشماق» چاپسانلاشتۇرماق

态同共的 «چاپسانلاشتۇرماق» چاپسانلاشتۇرۇشماق

态动被的 «چاپسانلاشتۇرماق» چاپسانلاشتۇرۇلماق

快变 [动] چاپسانلاشماق ۱: 快变, 快变

了他更快步脚了 ۱: 快变, 快变

态同共的 «چاپسانلاتماق» چاپسانلىتىشماق

态动被的 «چاپسانلاتماق» چاپسانلىتىلماق

快, 速迅 [静] چاپسانلىق

起大壮长成速迅却, 年一到不还建创然虽伍队支这

起大壮长成速迅却, 年一到不还建创然虽伍队支这

起大壮长成速迅却, 年一到不还建创然虽伍队支这

快变, 快 [动] چاپسانلىماق ۱: 快变, 快变

声曲乐着随 ۱: 快变, 快变

子褥 <古> [静] چاپغۇت

卡发 چاق قىسقىچ
 炭余血 <药> چاق كۆمۈر
 蜡发，油头 چاق ماي
 (的长椎脊沿畜牲)筋 چاق²
 (木方的上基地)木基 <建>〔静〕 چاچاپ
 方地的低而疏稀得长草 <方>〔静〕 چاچاق
 呛 <古>〔动〕 چاچاماق
 (的制丝生)穗发〔静〕 چاچپۈك
 (的缀上子辫)饰头银〔静〕 چاچتەنگە
 种播人让 ~ نۇرۇق: 态动使的 «چاچماق»
 态同共的 «چاچتۇرماق»
 态动被的 «چاچتۇرۇلماق»
 疹疤出 چاچىرانقۇ¹: 疹疤 <医>①〔静〕
 愈不疹疤长，俗旧)子果油的炸而灾消为 <转>②
 (灾消以用，人别给送品食的类一子果油炸，时
 子果油(的用灾消)炸 چاچىراتقۇ سالماق
 藏白，风防牛，活独 <植>〔静〕 چاچىراتقۇ²
 溅水把 ~ يۈزىگە سۇ: 态动使的 «چاچىرماق»
 子星沫唾溅 ~ تۈكۈرۈك / 上脸到
 蟀蟋，织促 <古，动>〔静〕 چاچىراغۇ
 子点尿 چاچىراندى: (体液碎细的出溅飞)〔静〕
 子星沫唾 ىسى سۈيدۈك چاچىراندىسى
 态同共的 «چاچىراتماق»
 花浪 ~ بۇزغۇن: 喷，射，溅飞，溅①〔动〕 چاچىرماق
 身一了溅他 / 溅飞
 水。 تۇرۇبا بۇزۇلۇپ قالغاچقا، ئۇنىڭ ئۈستى - بېشىغا سۇ
 چاچىراپ كەتتى. 水身一他了喷，了坏子管。
 溅会，块土扔里屎往 <谚> . ئۇزۇڭگە چاچىرار.
 起站地震，起跃②。 身一你
 地霍，话的妈妈了听娘姑. ئاڭلاپ چاچىراپ ئورنىدىن تۈردى.
 果结③。 来起了站
 脑有的大子蛋瓜下眼. يېشى چاچىراۋاتقانلىرىمۇ بار.
 的果结在正有也，大么那袋
 了折天子孩. ەتتى. 折夭④。
 发头和须胡，发须〔静〕 چاچ - ساقال
 的疏稀发头，的发头没〔静〕 چاچسىز
 没能不人男，子辫没能不人女 <谚> . ساقالسز ئەر.
 人男为其成不须胡没，人女为其成不辫发没: 须胡
 或儿生新，娘新在时事喜办)糖喜，钱喜〔静〕 چاچقۇ
 撒，钱喜撒 چاچماق: (的撒上头子孩的礼割受接

。腾了拉，路走鸦鸟学雀麻 <谚> . لىپ كېتىپتۇ.
 木灌 <植>〔静〕 چاتقال
 带丛木灌 چاتقال بەلۋاغ
 鸪鹒，鸡石 <动> چاتقال كەكلىكى
 丛木灌〔静〕 چاتقاللىق
 销插，链铰，杆连 <机>〔静〕 چاتقۇچ
 态动使的 «چاتماق» چاتقۇرماق
 车拖②的接铰①〔静〕 چاتما
 车汽共公式接铰 چاتما ئاپتوبۇس
 具家合组 چاتما جاھاز
 道报列系 چاتما خەۋەر
 案连牵 <法> چاتما دېلو
 画环连 <艺> چاتما رەسىم
 片列系 <艺> چاتما فىلىم
 炮火引牵 <军> چاتما زەمبىرەك
 机(微)列系 چاتما كومپيۇتېر
 船驳 <交> چاتما كېمە
 曲歌列系 چاتما ناخشا
 接枝 <农> چاتما ئۇلاق
 话电接 ~ تېلېفون سىمىنى: 结连，接①〔动〕 چاتماق
 把 ~ ۋاگونلارنى / 线
 牵③ 住绊畜牲把绳绊用 ~ ئۇلانغاننى / 住绊腿的马
 把别可你后以! چۈشەلمەي يۈرمە جۈمۈ! 扯
 依阿. ئايخان تاھىرغا قىزىنى چاتتى. 上扯牵我
 了尔依塔给配许儿女把罕
 砂碛 <方>〔静〕 چاتىر
 的起支而人贵官达接迎)帐茶 <古>〔静〕 چاچاك
 (棚帐
 棚帐搭，帐茶搭 چاچاك تىكەمەك
 板尸停的上架尸扛 <方>〔静〕 چاچۇپ
 脱 چاچ¹: 发头〔静〕 ~ ياساسماق / 发理
 头 / 发 ~ ئالماق / 头剃 / 头剃
 从 / 发 ~ ئالماق / 头剃 / 头剃
 了冠冲发怒他: 了来起竖发头得气他. نۇرۇپ كەتتى.
 时天十四满婴女)礼发剃月满① چاچ چۈشۈرگە
 客方男给戚亲方男后礼婚②(式仪发剃种一的行举
 会宴的办举人
 发假接，发假戴 چاچ سالماق
 发留 چاچ قويماق

吃畜牲) 茬草② 头茬碾 سوقماق ~ (等谷秕和穗的
(茎草的下剩
چار² 的白花① [静] باش ~ 头的白花 / ساقال ~
鸡公花 خوراز ~ 的色杂② 须胡的白
چار پاقا <动> 蟆蛤癞
چار پاقا شىرنىسى <药> 酥蟾
چار يىلان <动> 蛇花白
چار يىلان كۆمىلىچى (ھەبىي ماري بەرەس) <药>
丸斯热白日马白驱
چار³ 下见
چار بازار 市集动移 扎巴动移
چار بازارچى 商行动移 者帮单跑
چار بازارچىلىق 易贸市集动移
چار⁴ 错过 <方> [静] 失过
چار⁵ 辘, 辘 <古> [静]
چار⁶ 下见
چار پادىشاھ 皇沙
چارا 碗木大 [静]
چارا كۆز 睛眼的深较窝眼
چارادىماق <方> [动] 来起围, 围包
چارازە <方> [静] 种一的毯地
چاراس [模] 嚓喀 (声裂开的器瓷, 璃玻, 冰) 嚓喀
~ قىلىپ سۈنۈپ كەتتى. 了破声一嚓喀璃玻。 دەريادىكى
مۇز ~ قىلىپ يېرىلدى. 了开裂声一嚓喀冰的里河。
چاراس - چۈرۈس [模] 嚓喀嚓喀
چاراسلاتماق «چاراسلىماق» 态动使的
چاراسلىماق [动] 响作嚓喀: 碰一刚刀, 碰一刚刀
چاراسلاپ يېرىلدى. 了
چارە¹ 施措, 法办 [静] ئەپلىك ~ 法办巧 / كەسكىن ~
施措的断果
چارە تاپماق 法办想
چارە قىلماق 法设
چارە كۆرمەك ① 施措取采, 法办想: ئۇلار ئاپەتنىڭ
ئالدىنى ئېلىش ئۈچۈن ئاكتىپ چارە كۆردى. 他极积取采们
灾防施措. ② 置处, 分处: پارتىيە ئىچىدە ~ 分处内党
چارە² 重更, 过胜 [静] ئۇ بۇ بالىنى ئۆز پەرزەنتىدىنمۇ
كۆرەتتى. 重还女子生亲比得看子孩个这把他
چارە - ئامال [静] 法办
چارە - تەدبىر [静] 措举, 施措

糖喜

چاققون [静] ① 散分② 爱的火发: بۇ كەنتتىكى ئۆيلەر بۇ.
رۇن ~ ئىدى. 散分很前以户住的子村个这
چاققىرلىق <方> [静] 筋脖牛
چاققىياق <植> [静] 草发
چاچلاشماق [动] 打撕: ئۇ ئىككىسى چاچلىشىپ كەتتى.
了来起打撕俩
چاچلىق [静] 的发头长, 的发头有: بۇدۇر ~ بالا
发卷
چاچلىق / ئاق ~ بوۋاي 爷爷老的发头白
چاچلىق بولماق 龄年婚结到已, 熟成育发 (指专)
چاچلىق بولغان قىزى بار. 有力马加. 儿女的 (龄年婚结到已) 大长已个一
چاچلىق گىگرومېتىر <气> 表度湿发毛
چاچما [静] 的状散, 的散
چاچما تاۋار 缎花碎
چاچما چۆگۈن 壶喷
چاچما دوپپا 帽花珠密
چاچما سۇۋاق <建> 灰抹石粘干
چاچما شېئىر <文> 诗体由自, 诗文散
چاچما ئوق <军> 弹霰榴
چاچما يىلتىز <植> 根须
چاچماق [动] ① 撒: ئۇرۇق ~ 子种撒, 子种播撒 / چې-
چىپ تېرىماق ② 播撒: سۇ ~ 水洒 / ئايرۇپىلان.
دىن دورا ~ 药喷机飞 ③ 散分, 布散, 发散: گۈللەر خۇش
پۇراق چېچىپ تۇراتتى. 香芳阵阵出发散花. ④ (光)
出洒, 射照 (等线: قۇياش زېمىنغا ئۆز نۇرىنى چاچتى.
派摊, 摊⑤ 地大射照光阳: خىراجەتنى كۆپچىلىككە تەڭ
چاچسىز. 摊分家大用费: ئۇ مېنىڭ پىكرىمنى
چېچىۋەتتى. 路思的了我了乱打他
چاچۋاغ [静] 卡发
چاچۋاغلىق [静] 的卡发戴, 的卡发有
چاچۋان [静] 纱面, 罩面 (的戴女妇)
چاچۋانلىق [静] 的纱面戴, 的罩面戴
چاچى - پاچى [静] 次伦无
چاچى - پاچى دېمەك 语乱言胡, 次伦无语
چاچماق <方> [动] 烦
چاخشاق¹ <古> [静] 滩石顶山
چاخشاق² <古> [静] 干果
چاخمايغىل <方, 习> [静] 鬼死, 的死该
چار¹ [静] ① 头茬 (静) 尽打未, 的出掠上堆物谷从时场扬

架轴(的车纺丝生) <手>〔静〕 چاردان
之曲乐典古族尔吾维)甫再尔恰 <艺>〔静〕 چارزەپ
(一)

: (声裂开的器瓷, 璃玻, 冰容形) 嚓喀, 嚓〔模〕 چارس
。了爆声一嚓炮灯. قىلىپ ئېتىلىپ كەتتى.
成撒子棍, 声一嚓喀. قىلىپ ئۈستۈلۈپ كەتتى.
。截两了

嚓喀嚓喀〔模〕 چارس - چارس
: 剥剥哗哗, 啦啪里嘛, 嚓喀〔模〕 چارس
。مۇخبىرلار ~ قىلىپ سۈرەتكە تارتتى.
嚓喀嚓喀们者记. 照拍地

چاراسسىدە〔静〕 声一嚓喀: ئۇ ئىستاكناغا قايناقسۇ قۇيۇ.
杯璃玻, 水开倒里杯璃玻往他. سۇنۇپ كەتتى.
。了裂破声一嚓喀

چارسلداتماق «چارسلداتماق» 态动使的
چارسلداتماق〔动〕 响作剥嘛: ئوچاقتا قۇرۇق ئوتۇن چار-
剥哗哗出发, 烧燃在柴干里子炉. سىلداپ كۆيۈۋاتاتتى.
。音声的剥

چارسسسىدە〔静〕 的啪, 嚓哇: ئۇ لامپۇچكىنى ~ ئۆچۈرۈ-
ۋەتتى. 关了灯电把声一的啪他. تاش ئەينەككە تېگۈدى,
声一嚓哇, 上璃玻到打头石. يېرىلىپ كەتتى.
。了开裂璃玻

چارشەنبە〔静〕 三期星
چارقىيا <植>〔静〕 兰舌凹
چارگاھ <艺>〔静〕 套姆卡木二十尔吾维) 尔尔哈哈
(一之曲)

چارلاتماق «چارلسماق» 态动使的
چارلاشماق¹ «چارلسماق» 态同共的
چارلاشماق² (发须)白花变〔动〕: چارلاشقان چاچ
发头的白

چارلانماق «چارلسماق» 态动被的
چارلىغۇچى <军>〔静〕 兵察侦, 员察侦
چارلىغۇچى قاراۋۇل <军> 哨动流
چارلسماق¹ <军>①〔动〕 查巡, 逻巡: يوللارنى ~
查道 / شەھەر ئەتراپىنى ~ 在郊城逻巡②: تېقىت
油石探勘 ~

چارلاش ئاپتوموبىلى <交> 车逻巡
چارلاش ئەترىتى 队探勘
چارلاش باسقۇچى <地> 段阶探勘,
چارلاش ساقچىسى <法> 警巡

چارە - تەدبىر قوللانماق 施措取采
چارە - تەدبىرلىك 略谋有, 的法办有, 的施措有〔静〕
人的略谋有 ئادەم ~ 的

چ-سارەك¹〔静〕 子秤〔静〕 位单量重) 公 10 为常通子秤一,
麦小子秤一 بۇغداي ~ بىر: (斤公 8 为方的有, 斤
چارەك²〔静〕 ① 四分之之一 ~ ② 四分之二
刻 (15 分) 钟分 10 غا ~ كەم. 点十刻一差.
چارەك³〔静〕 作: بۇ رەختنىڭ كەڭلىكى 3 ~ كېلىدۇ.
块这. 作三宽布

چارەك بۇلۇڭ <数> 角限象
چارەكلەپ〔静〕 量子秤用: ساتماق ~ 量子秤用
چارەكلىك〔静〕 ① 称子的: بەش ~ تاغار 5 装子秤的
② 播可一子秤: بىر ~ بىر 播可一子秤的
③ 地的一子

چارەكلىك ئىمتىھان <教> 试考中期
چارپاي〔静〕 畜牲
چارپۇتلاشماق «چارپۇتلاشماق» 态同共的
چارپۇتلانماق «چارپۇتلاشماق» 态动被的
چارپۇتلاشماق〔动〕 子绊使: قاسىجان بىرلا چارپۇتلاپ ئۇنى
تەك مولىق چۈشۈردى. 子绊个一了使江木斯喀. 葱栽倒个了摔

چارپىلەك <植>〔静〕 克莱皮尔恰 (一之种品瓜甜)
چارت <古>〔静〕 几点丁一, 几点一, 许少
چارناختا〔静〕 床尸洗, 架尸洗
چارناش <植>〔静〕 紫掌鹤
چارنال <植>〔静〕 杷枇

چارچاپ〔静〕 ① 架碗, 架盆, 架皿器, 子架 (的杆栏带) ②
梁圈 <建>③ 床小
چارچانماق «چارچىماق» 态动使的
چار - چارماق <古>〔静〕 小家, 属眷, 属家

چارچاشماق «چارچىماق» 态同共的
چارچىمالا. <方>〔静〕 ① 的叫大喊大爱, 的鲁粗话说
的人呛涩苦②
چارچوق <古>〔静〕 竿滑

چارچۈرۈك <静> 克律曲尔恰 (一之种品瓜甜)
چارچىماق〔动〕 倦疲, 惫疲, 累劳, 劳疲, 乏疲
كۈن يول مېڭىپ بىر ئاز چارچاپ قالدىم. 身, 路天一了跑.
累儿点有子. 乏疲常非我. مەن بەك چارچاپ كەتتىم.

قانتىق چارچاپ مالىدىن كەتمەك 堪不惫疲
چارداش <艺>〔静〕 什达尔查 (名曲舞利牙匈)

چاستوتىمېتىر <物>〔静〕 表兹赫，表率频

چاسغول <植>〔静〕 草茎方

چاسلاتماق «چاسلىماق» 态动使的

چاسلاشماق «چاسلىماق» 态同共的

چاسلانماق «چاسلىماق» 态动被的

چاسلىماق <动> 形方成搞: رهختنى چاسلاپ كەسەك 布把

块方成剪

چاسلاپ تېرىماق 种播形方

چاشقان <动>〔静〕 鼠老: چاشقاننىڭ ئۆلگۈسى كەلسە، مۇ.

شۈكنىڭ قۇيرۇقىنى چىشلەر. <谚> 鼠老 找死，咬去，

巴尾猫

چاشقان بۇرۇت 髭胡的长又细又

چاشقان تۆشۈكى ساراي كۆرۈنمەك <成> 得吓

藏可处无

چاشقانغا كېپەك ئالدۇرماسلىق <成> 拔不毛一

چاشقان قۇيرۇقىسىمان ئېكەك <医> 圆，锉尾鼠

锉

چاشقانلار ئائىلىسى <动> 科鼠

چاشقان يارا <医> 痲瘰，疮鼠老

چاشقان يىلى 年鼠

چاشقانقۇيرۇق <植>〔静〕 菊疮小

چاشگاھ 午上〔静〕

چاشۇرماق <古>〔动〕 蔑诬，告诬，谤诽

چاشى <古>〔静〕 蔑诬，告诬，谤诽

چاغ¹ <静> 兴高，快愉: كۆڭلى ~ 快愉心情 / ۋاقتىنى

~ ئۆتكۈزمەك 光时过度地快愉

چاغ² <静> 候时，辰时，分时: مەن ئۇ چاغدا ئۇنى تونۇمايتە.

تەم. 他识认不还我候时那。تاك سۆزۈلگەن ~ 蒙刚天

蒙 候时的亮蒙 / قاش قارايدان ~ 分时昏黄

چاغ³ <叹> 去〔声狗轰〕

چاغ⁴ <静> 力能: ئۇنىڭ بۇ ئىشقا چېغى يەتمەدى. 他

能所力 事这办到不达力能的

事的及

چاغاتاي <史>〔静〕 台合察 (字名的子次汗斯吉成)

چاغاتاي ئەدەبىياتى <文> 台合察 (学文台合察 14 纪世)

چاغاتاي تىلى <语> 台合察 (学文尔吾维的叶中纪世 19 至

14 纪世 19 至)

چاغاتاي خانلىقى <古> 台合察 (言语学文的成形上基础语尔吾维代古在纪

台合察 国汗)

چاغاتاي يېزىقى <语> 台合察 (文台合察 14 纪世 19 至)

چارلاش قۇدۇقى <地> 井探

چارلاك <方>〔静〕 的色六颜六，的花杂，的色杂

چارئوت = بوزتەكن

چارۋا <古>〔静〕 树悬

畜牲〔静〕

چارۋا بېجى <经> 税畜牲

چارۋا گېنېتىكىسى 学传遗畜家

چارۋا مال 畜牲，畜家

چارۋا مەھسۇلاتى 品产畜

چارۋا يولى <牧> 道牧

چارۋاغ <方>〔静〕 网拦 (的鱼捕)

چارۋىچى 民牧〔静〕

چارۋىچىلىق <静> 业牧畜，业畜养

چارۋىچىلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى 学济经牧畜

چارۋىچىلىق ئىقتىسادى 济经业牧

چارۋىدار <静> 主牧

چارىزم 度制皇沙〔静〕

چارىسىز <静> 已得不，法办没

چارىسىز قالماق 策无手束，展莫筹一

چارىسىزلىق <静> 何奈可无: بۇ چارىسىزلىقتىن بولغان

ئىش. 情事的何奈可无是这

چارىيار <宗>〔静〕 (后世逝德穆罕穆指)发里哈大四

چارىيار 尔麦欧，尔克伯·布艾:人承继位四的权掌继相

(里阿和曼斯奥)

چازا <静> 腿盘

چازا قۇرماق 腿盘: چازا قۇرۇپ ئولتۇرماق 坐腿着盘

چازا <静> 卡关: چېگرا چازىسى 卡边

چاس <军>〔静〕 礼: ~ بەرمەك 礼敬，礼军行

چاسا <静> 的方: ~ جوزا 桌方 / ~ ياغلىق 巾头方

چاسا بولغا 头榔方四

چاسا بىخ ئۇلاق 接芽块方

چاسا پولات <冶> 钢方

چاسا پىلتە <冶> 坯方

چاسا خەت 字块方

چاسا قاينارتاش 石沸方

چاسا كۆلۈچ <石> 筒套方

چاستوتا <物>〔静〕 率频

چاستوتا بەلۋېغى <物> 带频

چاستوتا ئىسپېكتىرى <物> 谱频

چاستوتا ئۆزگەرتكۈچ <物> 管频变

员

چاكارچىلىق = چاكارلىق

چاكارلىق [静] 作工人佣，作工人仆：چاكارلىققا ئالماق 招

人仆收

چاكان <方> [静] 巾头②带腰①

چاكاندا <植> [静] 黄麻

چاكاندىلىق [静] 地黄麻，地黄麻 丛黄麻的生地

چاك - چېكى [静] 处缝接

چاك - چېكىدىن بۆسۈلمەك ① 解瓦崩土② 崩分

析：مۇستەملىكىچىلىك سىستېمىسى چاك - چېكىدىن بۆسۈلۈپ

كەتتى . 了解瓦崩土系体民殖

چاكسا <方> [静] 位单量重 (斤一于当相)

چاككەدە [静] 嗒吧：ئۇ ~ قىلىپ ئاغزىنى ئاچتى . 嗒吧他

。嘴了开张声一

چاكداتماق «چاكدىماق» 态动使的

چاكدىماق [动] 响作嗒吧：ئۇنىڭ تاماقلرى ئۈسۈزلۈق-

تىن چاكدىپ كەتتى . 烟冒直里子噪得干口他

چاكمۇخ <植> [静] 菜子蓬

چاكانا [静] ① 的俗庸，的碌庸：~ ئادەم 庸，人庸

的琐繁② 人的：~ بەلسەپە 琐繁 学哲

چاكانا دېموكرات <哲> 主义主民俗庸

چاكانا دىئالېكتىكا <哲> 法证辩俗庸

چاكانا ماتېرىيالزم <哲> 主义物唯俗庸

چاكانا تەدرىجىي تەرەققىيات <哲> 论化进俗庸

چاكانا ئىنقىلابچى 家命革俗庸

چاكانا ئىنقىلابچىلىق <哲> 主义命革俗庸

چاكانا - چۈكۈنە [静] 碎琐，碎狗零鸡，皮蒜毛鸡

ئىش 事的碎琐，事的皮蒜毛鸡

چاكانىلاشتۇرماق «چاكانىلاشماق» 态动使的

چاكانىلاشماق [动] 俗庸变：ئۇ ئۆزىنىڭ چاكانىلىشىپ قال-

غانلىقىنى ھېس قىلدى . 了俗庸得变己自到感他

چاكانىلىق [静] 风作俗庸，气习俗庸，气俗：چاكانىلىق-

تىن خالى بولماق 离脱，气习俗庸离脱 / 味趣级低离脱

كىنىلىقى تۈگەتمەك 风作俗庸除消

چاكدىداق <古> [静] 板楂

چاڭا [模] 啪：ئۇنىڭغا ~ قىلىپ بىر كاچات تەگدى . 啪他

。掌巴一了挨地

چاڭ كەلتۈرمەك 彻响：ئۇ ئېيتقان ئىلى خەلق ناخشىسى

دالىنى چاڭ كەلتۈردى . 野原彻响歌民犁伊的唱他

چاڭا [静] 埃尘，土尘：~ تۈزىماق 扬飞土尘 / ~ كۆ-

چاقىرتشماق «چاقىرتماق» 态同共的

چاقىرتىلماق «چاقىرتماق» 态动被的

چاقىرغۇ (BP ئاپپاراتى) [静] 机(BP)呼传

چاقىرماق [动] ① 叫呼，叫呼，唤呼，唤召：ئۇلارنى چاقى-

رىپ كەل . 来叫都们他把 . سېنى تېلېفونغا چاقىرىۋاتىدۇ .

人有边那 . ئۇياقتا بىرى سېنى چاقىرىۋاتىدۇ . 话电接你叫

. ۋەتەن بىزنى چاقىرىۋاتىدۇ . 唤召在国祖 . ياردەمگە

~ 出请邀 ~ قۇرۇلتايغا ③ 请邀 ② 救呼 <法>

/ 会大表代席 征，召号④ . 席缺莫了请，门登别请未 <谚> . بارما .

: 开召，集召⑤ 兵征，伍入召征 ~ ئەسكەرلىككە

يغىن ~ 会大开召 / چەت ئەلدە تۇرۇشلۇق ئەلچىنى چاقىرد-

ئالماق 使大外驻回召

چاقىرىشماق «چاقىرماق» 态同共的

چاقىرىق [静] 召号 党的党 召号的

چاقىرىق قەغىزى <法> 票传

چاقىرىق قىلماق 召号

چاقىرىقنامە [静] 信请邀 (函)

چاقىرىلماق «چاقىرماق» 态动被的

چاقىرىم [静] 里：بىر ~ يول 路里一

چاقىلاي <方> [静] 皮脱裂干部面

چاقىماق [动] 恶厌：بۇرە پاقلىدىن چاقاپ كېتىپتۇ دېسە ،

كىم ئىشىنىدۇ؟ 羊羔恶厌会狼恶信相会谁

چاڭا [静] ① 缝裂，缝：تامنىڭ چېكى 缝墙 / ئىشتاتنىڭ

چېكىنى تىكەك ② 缝裤缝：ئۈچلۈك تالوننىڭ چېكىگە

ئامغا باسماق 印盖上缝骑的单联三在

چاڭ باسماق ① 缝合：مىخلانغان تاختايلا بىر - بىرىگە

: 儿茬对 <转> ② . 缝合不板木的上钉 . چاڭ باسىدى

. مۇنۇ گېيىڭ چاڭ باستى . 了儿茬上对话这你 . ئىككىسىنىڭ

ئەدەپكەن گەپلىرى چاڭ باسىدى . 上不对话的说人个两们他 .

. 儿茬

چاڭا كەتمەك 缝裂：ئامبارنىڭ چاڭ كەتكەن تاملىرى

ھازىرلا ئۈزۈلۈپ چۈشىدىغاندەك تۇراتتى . 好墙的缝裂房库

. 塌倒要就上马像

چاڭا [模] 呃 (声气吸出发颚上住抵尖舌)：ياسىن تۇ-

رۇپ - تۇرۇپ ئاغزىنى ~ قىلىپ قويايتتى . 呃地时不森亚

. 嘴呃

چاڭا [静] <地> 理节

چاكار [静] ① 人仆，人佣：~ بولماق 人仆当，人佣做

<转> ② 员务勤，仆公 务勤的民人 查克رى چاقىرى خەلقىنىڭ

象景枯干〔静〕 چاققاقچىلىق

渴似饥如，心之望渴〔静〕 چاققاقلىق

炎炎日赤 <方>〔动〕 چاققايماق

张紧，忙繁，忙 <方>〔静〕 چاققۇرۇن

们他. 渴焦① چاققىماق : ئۇلار سۇ ناپالماي چاققاپ كېتىپتۇ .

心的望渴 دل چاققىغان 渴焦常非水到不找

灵

乱<转>②巢鸦鸟 چاڭگىسى : 巢鸟①〔静〕 چاڭگا

须胡的蓬蓬乱 ساقال ~ 蓬蓬

发头的蓬蓬乱 باش چاڭگا

蓬蓬乱 بولماق چاڭگا

蕨巢鸟 <植> چاڭگا پاپوروتىبىك

چاڭگا تىزماق ① 巢筑，窝垒， ڧارلىغاچلار ئاينانغا چاڭگا

تىزدى . 巢了筑下檐房在子燕 . 身安 <转>② .

سمت برىنچە يىل سەرگەردان بولۇپ يۈرۈپ ، ئەمدى چاڭگا

تىزۋىدى ، يەنە ھەيدىلىپتۇ . 浪流年几了过提麦赛的怜可 .

了走赶被又 ، 身下安刚 ، 活生

鼠巢 <动> چاڭگا چاشقىنى

چاڭگاق 〔静〕 的起一在连粘 : ~ ساقال 粘连一在的起

子胡

چاڭگاق - چاڭگاق 〔静〕 的串串一 ، 的噜哪一噜哪一

~ 萄葡的串串一 ئۈزۈم

钩鱼爪多〔静〕 چاڭگاك

چاڭگال ① 子爪〔静〕 : بۈركۈتىنىڭ چاڭگىسى 爪鹰②

敌出逃 掌魔 <转> : دۈشمەننىڭ چاڭگىلىدىن قۇتۇلماق

~ 把③ 把魔人 把 : 把 ~ 糖果水把一 把 / 把 ~

米玉把一 قوناق

چاڭگال سالماق 抓 : گوشكە ~ 肉抓

چاڭگىلىغا ئالماق 纵操 ، 存篡 : سايلانى چاڭگىلىغا

ئېلىۋالماق 举选纵操 / 举选纵操 ۇ ھەممە ھوقۇقى ئۆز چاڭگىلىغا

ئېلىۋالغانىدى . 攬独权大已他 .

چاڭگىلىغا چۈشمەك 中手人落 : داداغدىن قالغان 中 .

راس تاغاننىڭ چاڭگىلىغا چۈشۈپ قالدى . 落产遗的亲父你

了中手父叔你入

چاڭگاللاتماق «چاڭگاللىماق» 态动使的

چاڭگاللاشماق «چاڭگاللىماق» 态同共的

چاڭگاللانماق «چاڭگاللىماق» 态动被的

چاڭگاللىماق 〔动〕 住抓 : 捧 ، 住抓 . ئەمدى قانداقمۇ قىلارمەن ،

دېدى ئۇ زورخۇرايغىنىچە بېشىنى چاڭگاللاپ . 着捧来下蹲他

؟ 呢办么怎可我在现 : 说头

تۈرۈلمەك 起扬土尘 / 起扬土尘 ڧىڭى چىقىماق ، ڧىڭى

چىقىماق 起扬 ، 尘起不扬马匹一 <谚> . ڧىڭى چىقىماق .

“林成不木独，线成不丝单”同喻；名了不出也尘

头风出，名扬 چاڭ چىقارماق

چاڭ سۈمۈرگۈچ 器尘吸

چاڭ³ <植>〔静〕 粉花 : 粉花 ~ نەچچىسى 管粉花

چاڭ⁴ 子爪〔静〕

چاڭ سالماق ① 抓 : 抓 ڧىڭى چىقىماق . 抓鹰老 .

چاڭ² 指染 : ۋەتىنىمىزنىڭ زېمىنىغا باشقىلارنىڭ چاڭ سې-

لىشىغا يول قويۇلمايدۇ . 指染人别容不土领国祖 .

手 ىر ئەبلەخ لەيلىگۈلگە چاڭ سالماقچى بولمىدى ، لەيلىگۈل

ئۇنىڭ يۈزىگە چاڭغىدە بىر كاچات ساپتۇ . 丽莱对想蛋坏个一 .

巴嘴个一他了 搨地“啪”她 ، 手下丽古

چاڭ⁵ <艺>〔静〕 琴扬

چاڭ⁶ <方>〔静〕 刀刮(形牙月的用匠皮)

چاڭ⁷ <古>〔静〕 霞朝 ، 色曙 ، 光曙

چاڭپوزا 子袍长〔静〕

چاڭئال 莓蕊十 <植>〔静〕

چاڭ - توپا 土尘〔静〕

چاڭ - توزان 土浮 ، 尘灰 ، 土尘〔静〕

چاڭ - توزانلىق 的土尘 ، 的尘灰〔静〕

چاڭ - توزانلىق بوران <气> 暴尘

چاڭ - چاڭ 啾啾叭叭 ، 啾啾〔模〕

چاڭ - چۆلك 模 啾啾里劈 : ۇ ئاچچىقىغا پايلىماي ، بالسىد-

نى ~ ىكىكىنى ئۇرۇۋەتتى . 啾里劈子孩把 ، 下之气一他 .

掌巴两了打拉

چاڭچى 者奏弹琴扬〔静〕

چاڭچىلە <艺>〔静〕 戏 : 戏 ~ ڧويماق (ئوينىماق) 戏演 / ~

كۆرمەك 戏看

چاڭچىلىچى 员演剧戏 ، 的戏唱〔静〕

چاڭچىلىكەش = چاڭچىلىچى

چاڭدان <植>〔静〕 药花

چاڭغا <体>〔静〕 板雪滑

چاڭغىچى 员动运雪滑 ، 者雪滑〔静〕

چاڭغىراق <静> 窗天形圆(的制木上顶房毡)

چاڭغاتماق «چاڭغىراق» 态动使的

چاڭغاشماق «چاڭغىراق» 态同共的

چاڭغاغا <静> 的鸦乌一(白子脖，小体)种

چاڭقاق 的枯焦，枯干，的燥舌干口，的了极渴〔静〕

~ 地土的枯干 ىر

的

چالپالماق 秽污弄，脏弄，黑弄 <古>〔动〕

چالتاي - پالتاي 那说这说，四道三说①〔静〕

پالتايى قويۇپ، راست گەپنى دە! 话实讲，那说这说别!

چالجۇق 地湿，泽草 <方>〔静〕

چالدۇرۇشماق 态同共的「چالدۇرماق」

چالدۇرۇلماق 态动被的「چالدۇرماق」

چالدۇرماق¹ 态动使的「چالماق」

چالدۇرماق² 态动使的「چالماق」

چالسقىماق 击冲受，击打受，打挨 <古>〔动〕

چالغا 镰钎〔静〕

چالغۇ 器乐〔静〕 ئۇيغۇر خەلق چالغۇلىرى 维吾民间乐

器

چالغۇ ئەسۋابى 器乐

چالغۇت 璞，石岩(层一的面外石玉在包)〔静〕

چالغۇچ 器拌搅，棒拌搅〔静〕

چالغۇچى 者演奏，者奏吹，者奏弹〔静〕

چالغۇشۇناس 家学器乐〔静〕

چالغۇشۇناسلىق 学器乐〔静〕

چالغىتماق 态动使的「چالغىماق」

چالغىچى 者售制镰钎②者草刈(镰钎用)①〔静〕

چالغىماق 漾荡水湖 ~ كۆل سۈيى 漾荡〔动〕

چالغىنماق 跳心得唬 <古>〔动〕

چالقان 部位他其体身对症状或包肿) <古，医>〔静〕

移转(的症炎)，响影(的)

چالقانماق 摆摇，动震，动晃 <古>〔动〕

چالقىماق 卫人个讲不 <转>②物染沾① <方>〔静〕

人的脏肮，的生

چاللىق 迈年〔静〕

چالما 块土扔 坩坩土，儿块土〔静〕 ~ ئاتماق / بوققا

~ ئاتساق، يۈزۈڭگە چاچرار. <谚> 块土扔里坑粪往

会上脸的你到滩会 上脸的你会到滩会

。雕双箭一，鸟二石一 <成>

چالمىسى سۇغا چىلاشماق 吹告，汤泡

مىزگە كۆنىگەندىڭ، بەربىر چالماڭ سۇغا چىلاشتىغۇ؟ 听你

进不进这情事汤泡吧？

چالما¹ 粥，糊糊 <方>〔静〕

چالما² 粪干畜牲 <方>〔静〕

چالماق¹ 吹 ~ نەي: 击，拍，敲: 奏，弹，拉，吹〔动〕

笛 / گارمون ~ 手拉风琴 / دۇتار ~ 弹都塔 / ساز

چاڭگىز 楸花 <方，植>〔静〕

چاڭگىل 蓑 <植>〔静〕

پەم چاڭگىل پەرۋانسى 蛾蓑 <动>

چاڭغىدە 地啪〔静〕 ئۇ نېمە ئىش ئىكەنلىكىنى ئاقتىرسىپ

بولغۇچە ~ يەنە بىر كاپات تېگىپتۇ. 么怎是清弄有没还他

。掌巴一了挨地啪又，事回一

چاڭلاشماق¹ 子屋 扬飞土尘〔动〕 ئۆي چاڭلىشىپ كەتتى.

。扬飞土尘

چاڭلاشماق² 花串②粉受，粉传① <植>〔动〕

چاڭلىداتماق 态动使的「چاڭلىدماق」

چاڭلىداشماق 态同共的「چاڭلىدماق」

چاڭلىدماق 音声的脆清出发，音声的亮响出发〔动〕

گۈلنار چاڭلىداپ سۆزلەپ كەتتى. 了来起说尔娜丽古

。亮响很音声 德理انك يۇقىرىقى تەرىپىدىن چاڭلىداپ ئېيتىلدى.

غان تاپانچا ئاۋازى ئاڭلاندى. 枪手的脆清了来传游上河

。声

چال 别 <谚> 儿头老〔静〕 چالنى كۆرۈپ بوۋام دېمە.

。爷爷就叫儿头老了见

چالا 全完不〔静〕 ~ قۇرۇماق 干半得晒 ~ ئىشلەنگەن

مەسۇلات 品成半 / گەپنى ~ قىلماق 话截半说

پىشقان ئاش 饭生夹 / تويماق 饱半 / چوڭ ئۆستەڭنىڭ

بىر قىسىم رېمونت ئىشلىرى ~ قالدى. 活补修分部的渠大

孩小 <谚> . ~ قىلغان ئىشى. 巴尾个了剩还

。 (牢不事办，毛没上嘴) 四落三丢，事办

چالا ساۋات 盲文半

چالا مەست 意醉分三，醉半

چالا موللا 刀把二，醋瓶半

چالا ئۇيقۇ 醒半睡半

چالا ئۈلۈك 死半 死半个打 قويماق ~ قىلىپ قويماق

چالا يىمىرىلمە <地> 体化风半

چالا - بۇلا 草草，率草①〔静〕 草草，率草①〔静〕

چالا ئىشلىك 率草作工 / ئىشنى ~ يىغىشتۇرۇپ قويماق

这事了 少多，微稍② بۇ ئىشنى كۆپچىلىك ~ بىلىدۇ.

。点一道知少多家大事件

چالا - پۇچۇق 切真不①〔静〕 ئۇنىڭ گېپىنى ~ ئاڭلاپ

قالدىم. 切真不得听我话的他 ئارىلىق يىراق، ~ كۆر-

دۈم. 随 随②. 切真不得看，远得离

候问问便

چالپاق¹ 皮墙(的落剥)〔静〕

چالپاق² 乱杂，的乱纷②的脏肮，的脏① <古>〔静〕

态动使的 «چامدماق» چامداتماق

态同共的 «چامدماق» چامداشماق

چامدام ①[静] 子步: ئەمەت چامدىمىنى چوڭ - چوڭ ئېلىپ ماڭدى. 走步大着迈提麦艾. ②步: ئۇ تېخى بەش - ئالتە ماڭمايلا، دادسى ئۇچراپ قالدى. 远步六五出走没还他. 爸爸他了到碰便

چامدىماق ①[动] 步迈: چوڭ چامداپ ماڭماق 走步大开迈 چامداپ بېقىڭ، بۇ بىر پارچە يەرنىڭ ئۇزۇنلۇقى ②量步用: قانچىلىك كېلىدىكىن؟ 看下一量步，长多有地块这，

چامغۇر ①[静] <植> 菁蕹، 菁蕹

چامغۇرلۇق ①[静] 地菁蕹

چامغۇق ①[静] <古> 者言谗进，者告诬

چاملاماق ①[动] <古> 诉申，议抗: 占侵

چامۇر ①[静] <古> 泥

چامۇغا ①[静] <动> 兔鼠

چامىلاتماق «چامىلماق» 态动使的

چامىلاشماق «چامىلماق» 态同共的

چامىلانماق «چامىلماق» 态动被的

چامىلىماق ①[动] 计估，量估，模估: سەن چامىلاپ كۆر. 羊只这，下一计估你？ گىن، بۇ قوي قانچە كىلوگرام چىقار؟ 长多有能 ？

چانا ①[静] 犁爬，撬雪 ~ تارتماق 撬雪拉 / ~ ئوينىماق 犁爬玩

چاناتماق «چانماق» 态动使的

چاناچ ①[静] 囊皮: بىر ~ قىسىز 酒奶马囊皮一

چاناچ ②[静] <古> 夫懦②的小胆，弱懦①

چاناشماق «چانماق» 态同共的

چاناق ①[静] <植> ① 稗 (壳外的粒物谷) ② 坩埚 ③ 眼 ④ 眶 ⑤ 翼鼻 (的上盘磨在放里房磨)

چاناق ②[静] <古> 罐盐木 (的制剂)

چاناق ③[静] <古> 嘴礁石

چاناقلىق «چاناق» 式形词容形的

چاناقلىق مېۋە <植> 果蒴

چانالماق «چانماق» 态动被的

چانچۇ ①[静] <古> 杖面擗

چاندۇرغا ①[静] <植> 尾鸢葱

چاندۇرماق «چانماق» 态动使的: ئۇ چاندۇرۇپ قويدى. 他 脚马了露

چاندۇرۇشماق «چاندۇرماق» 态同共的

چاندسر ①[静] 筋: گۆشنىڭ چاندسىرىنى ئېلىپ تاشلىماق 剔

拍，掌鼓 ~ چاۋاك / 钟敲 ~ قوشغۇراق / 器乐奏 ~

<谚> / 掌击，掌 敲鼓当个一，像个两了挣

چالماق ②[动] 打(拌搅): تۇخۇم / 蛋鸡打 ~ ئۇماچ 打 糊糊面

چالماق ③[动] <方> 找寻，找

چالما - كېسەك ①[静] 儿块土，拉坨土

چالما - كېسەك قىلماق ①[静] 一(的教兰斯伊)死打石乱 (刑酷种

چالمىلىق ①[静] 的多拉坨土: ~ ئېتىزنىڭ چالمىلىرىنى تەر.

مەك ①[静] 拉坨土捡里田的多拉坨土在

چالۋاقانماق «چالۋاقانماق» 态动使的

چالۋاقاشماق «چالۋاقانماق» 态同共的

چالۋاقانماق ①[动] 火肝动大，气脾发大，霆雷发大: ئۇ چالۋاقاندى. 霆雷发大他

چالغ ①[静] <古> 唤召③查翻，查搜②究追，查追①

چالمىلىق ①[静] 美十全十不，缺欠: دۇنيانىڭ چالمىلىقى تۈگە. مەيدۇ. 的美十全十是会不界世

چام ①[静] 段地(的给分时路修，渠挖): بۆلۈپ بەرمەك 段地分

چام ②(چامى) ①[静] 力能: ئۈتكەندە ئالغان 200 يۈەن قەرز پۇلىنى قايتۇرۇشقا چامىم بار. 元 200 的借去过还偿力能有我

چام ③[静] 债. بۇ ئىشنى چامىمنىڭ يېتىشىچە قىلدىم. 了尽我事件这 力

چام يەتمەك ①[静] 及能所力

چام ②[静] <方> 步，子步

چام ③[静] <古> 诉讼，纷纠，执争，论争

چامما ①[静] ① 计估 ② 右左，下上: چامدا سائەت ئىككى بولغان چىغى. 了钟点两是概大计估我 40 ياشلار چا.

مىسىدىكى ئادەم ①[静] 人的右左岁十四

چامىت ①[静] <古> 气怒，慨愤，怒愤

چامادان ①[静] 箱提手

چامادانلىق ①[静] 的箱提手带携，的箱皮有

چامباش ①[静] 术武练，拳打: ئوينىماق ~ 术武，术拳

چامباشچى ①[静] 式把拳，师拳

چامباشچىلىق ①[静] 术武，术拳

چامبۇل ①[静] 色杂，的块一白块一黑: ~ ئېشەك 色杂 驴毛

چامچا ①[静] <方> 衫长式男

چام - چارسىم ①[静] <古> 司官，诉讼

文鲜朝 <语> چاۋشيەن يېزىقى

式鲜朝②文鲜朝，语鲜朝①〔静〕 چاۋشيەنچە

家学鲜朝〔静〕 چاۋشيەنشۇناس

学鲜朝〔静〕 چاۋشيەنشۇناسلىق

马臀花 <方>〔静〕 چاۋكا

杰，的名闻，的名著，的名有 <古>〔静〕 چاۋلۇغ

的萃拔类出，的出

长班(的校学式旧)〔静〕 چاۋۇش

激励 <方>〔动〕 چاۋۇماق

稍鞭 <古>〔静〕 چاۋىغ

名扬，名出 <古>〔动〕 چاۋىقماق

沏了过熬茶 ~ / 茶奶 ~ سۈتلۈك : 茶①〔静〕 چاي

了过熬茶 ~ / 茶 ~ ئىچمەك 喝茶 ~ / 茶 ~ كېسىلمەك 沏

~ / 头 ~ بىر پىيالە ~ 茶碗一 / 茶茯 ~ قارا / 茶茯 ~ كۈرەك

茶砖②茶叶: ~ دۈكىنى 茶店③ <转> 请宴: بۈگۈن

مەن مېھمانلارنى چايغا ئېيتتىم. 今天我请宴客人④.

<转> 礼聘: تولىق مۇشۇ تىزىملىك بويىچە راسلانمىسا،

چاينى قايتۇرۇپ بېرىسىز. 结婚用品不如按这个清单

。礼聘回退将们我，齐备

礼聘送，礼聘下 چاي ئاپارماق

客请 چاي بەرمەك

帐小，费小 چاي پۇلى

虫毛茶 <动> چاي تۈكلۈك قۇرتى

树茶 <植> چاي دەرىخى

丁用，料调性热的加时茶煮)药茶 چاي دورىسى

(成配等皮姜和皮桂，香

宴便 چاي زىياپىتى

匙茶 چاي قوشۇقى

礼陪，宴设 چاي قۇيماق: ئۇ قۇدىلىرىنىڭ ئالدىدا ئۆت.

在他为因. 礼赔宴设以所，礼了失前面家亲

。礼赔宴设以所，礼了失前面家亲

里乡请宴 ~ يۇرتقا ~ ئىل - 请宴 چاي قىلماق

客待，宴便设 چاي ئۆتكۈزمەك

间时饭早 چاي ۋاقتى

婚订: ئۇلارنىڭ ئاتا - ئانىسى ئۇلار تېخى

在母父的俩他. 礼聘回退将们我，齐备

。礼聘回退将们我，齐备

子蝎 <动>〔静〕 چايان

爪蟹 <植> چايان كاكئۇس

的形蝎〔静〕 چايانسىمان

人的瘦干 ~ ئادەم 的瘦干 <转>②筋白上肉掉

叉 <古>〔静〕 چانگاك

脚马露，儿馅露: يالغان گەپ 儿馅露，脚马露①〔动〕 چانماق

来脚马出露会总晚早谎说. ئېرىدىن قالدۇ.

: 拙见形相，配相不，称相不，色逊③心变夫丈对 ~

ئۆي يامان سېلىنماپتىكەن، شۇغىنىسى گىلەم سەل چېنىپ قاپتۇ.

上不配毯地是只，错不得修子房

否于用)道地⑤。配般不鞋的他. ئايىغى چېنىپ قاپتۇ.

得讲语维的他. ئۇ ئۇيغۇرچىنى چانماي سۆزلەيدۇ. (式定

。道地很

剝 ~ پىياز / 肉剝 ~ گۆش: 剝②剝①〔动〕 چانماق

地剝 ~ يەرنى / 葱洋

下见 چاھار

子君使 <植> چاھار بۇرجەك

钞 <古>〔静〕 چاۋ

望名，声名 <古>〔静〕 چاۋ

膜网，膜系肠 <理生>〔静〕 چاۋ

肉烤油肚 <食> چاۋا كاۋاپ

油肠，油肚 چاۋا ماي

使，底老揭，短揭 <成> چاۋسىنى چىتقا يايماق

我，着等你! 露毕形原: قاراپ تۇر، چاۋاغنى چىتقا يايىمەن!

! 底老的你揭要

(饷)的薄而大〔静〕 چاۋات

饷薄大 <食> چاۋات نان

干些一拾 草枯枝干〔静〕 چاۋار

火引草枯枝

泡燎，茄的结伤烫〔静〕 چاۋارتقۇ

态动使的 «چاۋارماق» چاۋارتماق

草乱枝枯〔静〕 چاۋار - چانتقال

泡燎起〔动〕 چاۋارماق: قولۇم قايناق سۇدا كۆيۈپ چاۋىرىپ

قالى. 泡燎了起烫水开被手的我.

~ / 迎欢掌鼓 声掌〔静〕 چاۋالاق

~ / 过通掌鼓 过通掌鼓 过通掌鼓 过通掌鼓

厅大人进中声掌的热烈在他. ئۇ قىزغىن ~ ئىچىدە زالغا

下见 چاۋاكلق

舞掌 <艺> چاۋاكلق ئۇسسۇل

拍(掌手用)，掌鼓〔动〕 چاۋاكلماق

笑大哈哈腿大着拍他. قاقلاپ كۈلدى.

鲜朝 <地>〔静〕 چاۋشيەن

柳天钻 <植> چاۋشيەن سۆگىتى

目形鸥 <动> چايكىسىمانلار ئەترىتى

花茶 <植>〔静〕 چايگۈل

茂繁，长生(物植) <方>〔动〕 چايلىماق

چايناتماق «چاينىماق» 态动使的: چىشم قاماپ كېتىپ مېچ نەرسە چايناتىدى. 牙倒为因我. 了不嚼都西东么什.

چايناشماق «چاينىماق» 态同共的

چاينالماق «چاينىماق» 态动被的

چاينام 〔静〕 □: بالغا بىر ~ نان يېگۈزۈپ قويۇڭ. 小孩给. 吃饅口一喂. ئۇ ھەر بىر چاينام ناننى يېگەندىن كېيىن، چاينى ئوتلاپ قوياتتى. 饅口一吃每他. 口一上喝要都. 水.

چاينىماق 〔动〕 ①嚼: نان ~ / سېغىز ~ 嚼香口嚼. 喋喋，长冗话说 ② <转> 舌嚼: گەپنى چايناپ قىلماق 喋喋，长冗话说 休不

چاينوت <植>〔静〕 兰柳

چەبىيات <艺>〔静〕 卡木二十尔吾维(特亚巴比且) (一之姆)

چەبىدەس <静> 捷敏، 利麻， 落利: ~ ئادەم 的敏捷 人 / چىچەننىڭ تىلى، چەبىدەسنىڭ قولى. <谚> 的人灵机 手的人利麻， 口

چەبىدەسلىك <静> 捷敏، 利麻， 落利: ئۇ ئاپتوبۇس سوقۇ- ۋېتىش خەۋىدە قالغان بىر قىزنى ~ بىلەن قۇتقۇزۇۋالدى. 救她把地利麻他， 上撞车汽公被要着看眼娘姑个. 来出了

چەپ ① <静> 左: ~ تەرەپ 左 ~ / قول 手左 ② 的霉倒 <转> 的利吉不، 的气晦، 的霉倒 人

چەپ كۆزدە قارماق 看相眼另， 看小

چەپكە تارتماق 利不顺不情事 ~ ئىش: 利不顺

چەپپە <方>〔静〕 子撇左

چەپچەك 〔静〕 座底壶茶

چەپچەكلىك <静> 的座底有: ~ چۆگۈن 茶的座底有 壶 / چۆگۈن ئالساف ھەپچەكلىكىنى ئال، خوتۇن ئالساف ئەمچەك. 娶娶娶媳妇娶， 的座底有买要壶茶买 <谚> 的. 的大房乳

چەت ① <静> 边①: 远边， 沿边， 旁: 边旁: ىولنىڭ چېتىدە 马ائق 走边路着沿 的 / ئورمانلىقنىڭ چېتى 子林树 现出边那河. 沿 / دەريانىڭ ئۇ چېتىدە بىر ئادەم كۆرۈندى. 两的路. 人个一了 国外②. 树着种旁

چايانسىمان ئالتۇنكۆز <动> 蛉蝎

چايانقۇيرۇق <植>〔静〕 菊尾蝎

چايانلىق <静> 窝子蝎， 地之蝎多

چاينوت <植>〔静〕 星南天

چاپپەش <方>〔静〕 袋皮的叶茶装， 儿包叶茶

چاپپۇرۇش <静> 子贩叶茶

چاپپۇرۇشلۇق <静> 业茶贩

چاپپۇرۇشلۇق قىلماق 茶贩

چايجۇش <静> 壶茶: چايجۇشتىن ياغاچ ئاياغلارغا چاى فۇيماق 茶倒里碗木往壶茶用

چايجى <静> ①农茶 ②者水茶卖

چايجىلىق ①业茶种 ②业茶制: ~ مەيدانى 场茶

چايجانا <静> 馆茶

چايجانچى <静> 板老馆茶

چايجور <静> 的茶喝爱، 的癖茶有: ~ ئادەم 的癖茶有 人

چايجورلۇق <静> 癖茶

چايدام <方>〔静〕 地方的水雨存滩壁戈

چايدان <静> 瓶温保， 瓶暖， 瓶水热

چايزار <静> 园茶

چايزەك <医， 方>〔静〕 肿粒麦

چايشاپ <静> 罩床， 单床: ~ تارتماق 罩床罩， 单床铺

چايقاتماق «چايقىماق» 态动使的

چايقاشماق «چايقىماق» 态同共的

چايقاق <静> 纹波， 漪涟

چايقالماق ① «چايقىماق» 态动被的: خام يۇيۇلۇپ، سۈزۈك سۇدا چايقالدى. 荡晃②. 了过涮里水清在， 后洗布大. 船小. 簸颠， 晃摇， 荡摇 荡晃直里水在. شامل كۈچەيگەن سېرى، كېسە تېخىمۇ چايقال- غىلى تۇردى. 了害厉加更得簸颠身船， 大越来越风.

چايقانماق «چايقىماق» 态复自的

چايقىماق <动> ① (水清用后洗) 冲， 涮: كىرنى ~ 衣涮 / 服 / چىننى ~ 碗涮 / ئۇلار قوللىرىنى چايقاپ، ئاشقا تۇ- تۇندى. 嗽②. 饭吃始开， 手过洗们他. 嗽 / 口 / ئاغزىڭنى چايقىۋېتىپ گەپ قىل. 胡别， 点净干放嘴. 道八说 得颠以所， 了旧车. 簸颠، 晃摇， 摇③. 头摇 ~ باشنى / ماشد-

چايقا ④. 很 淘: قۇم ~ 沙淘 / ئالتۇن ~ 金淘

چايقا <动>〔静〕 鸥海

چايكىسىمان <静> 形鸥

肩坎〔静〕 **چەجەك**
 石宝蓝，石闪蓝 <地>〔静〕 **چەج**
 色蓝深 **رەك چەج**
 眼蓝<转>②心石宝蓝(的指戒)① **چەج كۆز**
 珠眼蓝，睛
 痰 <方>〔静〕 **چەرا**
 面对面，面对 <古>〔静〕 **چەر^۲**
 卒小名无 <转>②兽草食①〔静〕 **چەرەندە**
 ،罗喽 <转>②兽走禽飞①〔静〕 **پەرەندە - چەرەندە**
 将蟹兵虾，卒走
 丧失，失遗，去失 <古>〔动〕 **چەرتىلمەك**
 货杂〔静〕 **چەرچىنمال**
 商货杂〔静〕 **چەرچىنمالچى**
 坤乾〔静〕 **چەرخ**
 流轮，序次②回，次① <古>〔静〕 **چەرگە^۱**
 圈围包 <古>〔静〕 **چەرگە^۲**
 峙对，对相锋针 <古>〔动〕 **چەرگەشمەك**
 绕围，拢围，围包 <古>〔动〕 **چەرگەلمەك**
 营，者救抢，者救拯，者救解 <古>〔静〕 **چەرگۈچى**
 者救捐，者救
 救营，救抢，救拯，救解 <古>〔动〕 **چەرگۈلمەك**
 条边压(的具工制木)〔静〕 **چەسۋەك**
 子堆食粮(的后扬打)〔静〕 **چەش^۱**
 (志标状花的做上堆粮)记标堆粮 **چەش بەلگىسى**
 分部的舍施作留先首中堆粮 **چەش بۇرنى**
 堆子沙(的净干洗淘) **چەش قۇم**
 石金青，石青天〔静〕 **چەش^۲**
 子梳(的线梳时布土织) <方>〔静〕 **چەشكە**
 态动使的「چەشلىمەك」
 态同共的「چەشلىمەك」
 态动被的「چەشلىمەك」
 来起堆(食粮的净扬好碾把)〔动〕 **چەشلىمەك**
 绣刺 <方>〔静〕 **چەشمە**
 票支行银 **چەك^۱** بانكا چېكى: 据票，票支〔静〕
 币货票支 <经> **چەك بۇل**
 汇票 <经> **چەك بېرىۋوتى**
 根票 <经> **چەك كۆتىكى**
 了签中我 . 签，阄〔静〕 **چەك^۲** ماڭا ~ چىقتى .
 票选②阄抓① **چەك تاشلىماق**
 越超 **چەك^۳** 际边，限界①〔静〕

邦异，国外 **چەت ئىل**
 人国外 **چەت ئىللىك**
 粉授花异 **چەتتىن چاڭلاشماق**
 区地远边，区边 **چەت رايون**
 چەتكە ئالماق: 躲避，开闪 **ئۇ ئۆزىنى چەتكە ئېلىشقا**
 . 开躲及不来他 .
 چەتكە چىقماق ①出退，出外 ②出国: ئاكامنىڭ قىزى
 . 了来回成学国出女侄的我 .
 在站，开躲③ **چەتكە چىقىۋېلىپ تاماشا كۆرمەك**
 闹热看旁一
 چەتكە قاماق 斥排，挤排: بىز ھېچقاچان سىلەرنى
 . 们你斥排有没来从们我 .
 چەت - چۆرە 〔静〕 远边，缘边，沿边: چەت - چۆرىدىكى
 نامىيە 县远边 / چەت - چۆرىلىرى قىرغىلىپ كەتكەن قۇلاقچا
 帽皮的毛了脱沿边
 چەتكەن 〔静〕 <古> 手扯
 态动使的 «چەتلىمەك»
 态动使的 «چەتلىمەك»
 态动被的 «چەتلىمەك»
 چەتلىمەك = چەتلىمەك
 〔静〕 <方> 的群离不(畜牲)的群合
 چەتلىمەك ①开绕〔动〕: چوڭ يولدىن ~ 路大开绕②
 躲避: تونۇشلاردىن ~ 人熟避回③ 离偏: ئوق نىشان.
 向方离偏弹子 ~ دىن / شۇنداق قىلىپ، يولۇچىلار يولدىن
 们人行是于 . 们人偏弹子 . 们人偏弹子 . 们人偏弹子 .
 僻河木里塔到来，路了偏走
 题离
 戏游的线编用手②线丝(丝生)① <方>〔静〕 **چەتمە**
 套鸟捕〔静〕 **چەتمەك**
 的心离〔静〕 **چەتتەمە**
 泵心离 <机> **چەتتەمە پومپا**
 机风鼓心离 <冶> **چەتتەمە شامالدىرغۇچ**
 机心离 <机> **چەتتەمە ماشىنا**
 态同共的 «چەتلىمەك»
 邪中 **چەتتەك**〔静〕: 邪 ~ تەگمەك
 子钳 <方>〔静〕 **چەتنو**
 邪中子孩你 . 邪中①〔动〕 **چەتنىمەك**
 流偏 <军>② . 了
 口缺形角三的间之刀和柄刀刀头剃〔静〕 **چەتتىش**
 远偏，远边，边〔静〕 **چەت - ياقا**

数小尽不 <数> چەكسىز ئونلۇق كەسر
间区限无，间区穷无 <数> چەكسىز ئىنتېرۋال
解穷无 <数> چەكسىز يېشىم
根尽不 <数> چەكسىز يىلتىز
性限无，性穷无 <数>〔静〕 چەكسىزلىك
对绝，未从，底到，本根 <方>〔静〕 چەككە
~ نانغا 〔静〕 چەككۈچ (具工的纹花扎上镶在) 戮戮
戮戮戮戮用 戮戮戮戮
态动使的 «چەكلىمەك» چەكلىمەتكە
态同共的 «چەكلىمەك» چەكلىمەشەك
态动被的 «چەكلىمەك» چەكلىنمەك
器纯提，器馏精，器化净，器馏分〔静〕 چەكلىنگۈچ
:馏分② 油食炼 ~ ياغنى ① 炼提〔动〕 چەكلىمەك
نفىت ~ 油石馏分
态同共的 «چەكلىمەك» چەكلىمەشەك
下见 چەكلىنمە
阀回止 <机> چەكلىنمە كلاپان
:制限受، 于限② 态动被的 «چەكلىمەك» ① چەكلىنمەك
كىشى سانى چەكلىنمەسلىك / 限不数人 / بۇ قېتىمقى يىغىن
بەزى پىرىنسىپال مەسلىلەرنى مۇھاكىمە قىلىش بىلەنلا چەكلە-
ندۇ. 题问则原些一论讨论于限只议会次这
چەكلىنمەگەن باھا <经> 价限
品止禁，品禁违 <法> چەكلىنمەگەن بۇيۇم
区禁，区制限 <体> چەكلىنمەگەن رايون
命生的限有 ھايات ~ 限有〔静〕 چەكلىك
动转限有 چەكلىك ئايلىنىشى
集限有 <数> چەكلىك توپلام
列数穷有 <数> چەكلىك سانلار قاتارى
司公限有 <经> چەكلىك شىركەت
列序限有 <数> چەكلىك قاتار
偿法限有 <法> چەكلىك قانۇنىي تۆلەم
序花限有 <植> چەكلىك گۈل رېتى
任责限有 چەكلىك مەسئۇلىيەت
量限有 <数> چەكلىك مىقدار
数小限有 <数> چەكلىك ئونلۇق كەسر
长生限有 <生> چەكلىك ئۆسۈش
چەكلىمە 〔静〕 制限，约制，束约، 束约 ۇاقت چەكلىمىسى يوق.
束约到受 制限间时有限
限设، 制限 قويماق چەكلىمە قويماق

止، 度限② 际边到不望 چەكلىمە / 限界
境 极限، 境 ئەڭ نۆۋەن ~ 度限低最 / خەلققە خىزمەت
قىلىشنىڭ چەكلىمە يوق. 境止无务服民人为. چەكلىمە يەتمەك
限极到达

چەكتىن ئاشماق ① 度限过超② 头过， 度过，
分过: خابلىقى ~ 气生分过 / چەكتىن ئاشما چېچىلار.
<谚> 及不犹过

چەك قويماق 制限، 制限 ~ باھاغا

چەككەدە 〔静〕 市官理管场市(时旧)

چەكتۈرمەك^۱ «چەككەك» 态动使的

چەكتۈرمەك^۲ «چەككەك» 态动使的

چەكتۈرمەك^۳ «چەككەك» 态动使的

چەكچەك <方>〔静〕 榔榔，子锤

چەكچەكىتمەك ① «چەكچەمەك» 态动使的 ۋەرنى ئاڭلاپ كۆزلىرىنى چەكچەيتىپ قاراپ قالدى. 这到听他.
眼瞪 ~ 睛眼了大睁，息消个

چەكچەيمەك 〔动〕 睛眼大睁: ۇ ماڭا چەكچەيتىپ قاردى.
眼一我了望睛眼大睁他

چەكچەيشمەك «چەكچەيمەك» 态同共的

چەك - چېگرا 〔静〕 限界: چەك - چېگرىنى ئايرىماق 清划
限界

چەككەك <古>〔静〕 衫布短

چەكسىز ① 的端极: 的茫茫， 的际无边无〔静〕
: 的 ~ كەتكەن چۆل 的际无边无 / 壁戈的
野原的茫茫 / ۇچمەنلىك 对敌的人
恨仇端极 / ۇەتەنگە بولغان ~ مۇھەببەت 对祖的国
: 的量限可不: 的境止无， 的穷无， 的限无② 爱热比
~ خۇشاللىققا چۆمەك 限无在浸沉 / 中之乐欢的
~ ۇشۇقۇ 的穷无 宇宙空间 / 限可不途前 مستقبل

چەكسىز ئاچكۆزۈلۈك 野心勃勃， 厌无得贪 婪贪

چەكسىز توپلام <数> 集限无， 集穷无

چەكسىز چوڭ <数> 大穷无， 大限无

چەكسىز سانلار قاتارى <数> 列数穷无

چەكسىز سۇبىستانسىيە <哲> 体实的限无

چەكسىز قاتار <数> 列序限无

چەكسىز قانۇنىي تۆلەم <经> 偿法限无

چەكسىز كىچىك <数> 小穷无， 小限无

چەكسىز مەسئۇلىيەت 任责限无

态动被的 «چەلگىنەك» چەلگىنەك

易筒个搭 ياسماق ~ ئاددىي: 棚草, 子棚① [静] چەللە

(等架葡萄, 架芦葫, 架瓜)架②子棚的

逞为意)马跑上棚瓜 <成> چەللەندە ئات چاپماق

子秃 <谚>: تازغا مەنەسپ تەگسە, چەللەندە ئات چاپار.

。马跑面上棚瓜, 官当了

子院的棚草有 ھويلا ~ ھويلا [静] چەللىلىك

چەم (چەمى) ①革皮 [静] ~ ئىتەك ②革制 (靴), 掌(靴)

底(鞋) ~ ھويلا / 底鞋打, 掌靴钉

قىلىن ھويلا / 厚还墙城比皮脸, 皮脸厚

بوق, ئۆتۈكىنىڭ چەمى. <谚>: ئۆتۈكىنىڭ چەمى.

。掌

棍木细(的葡萄晾)②条柳(的短而细)① [静] چەمەج

小(的锤纺定固)②子杈(的体物撑支)① [静] چەمەك

叉木

马驾 <古> [静] چەمەندەر

③箍桶 ②圆 <数> ① [静] چەمبەر

轮滚 <体>

圆周 <数> چەمبەر ئايلانمىسى

率圆周 <数> چەمبەر تۇراقلىقى

操圈 <体> چەمبەر گىمناستىكىسى

心圆 <数> چەمبەر مەركىزى

长周 <数> چەمبەر ئۇزۇنلۇقى

下见 چەمبەرچاس

绑大花五 چەمبەرچاس باغلىماق

的状圈 [静] چەمبەرسىمان

图形圆 <经> چەمبەرسىمان دىشاگرامما

态动使的 «چەمبەرلىمەك» چەمبەرلەتمەك

态同共的 «چەمبەرلىمەك» چەمبەرلەشمەك

态动被的 «چەمبەرلىمەك» چەمبەرلەنمەك

的圆 [静] چەمبەرلىك

振偏圆 <物> چەمبەرلىك قۇتۇپلىنىش

动运圆周 <物> چەمبەرلىك ھەرىكەت

桶箍 ~ سوغىنى [动] چەمبەرلىمەك

花 ~ گۈل / 圈铁 ~ تۆمۈر ① [静] چەمبەرەك

。 / 圈 ② بىر توپ كىشىلەر دەرەخ سايىمىدا ~ بولۇپ ئولتۇراتتى.

轮滚 <体> ②。下坐圈一成围下荫树在人伙一

强顽, 惧畏所无 <方> [静] چەمبەت

态动使的 «چەمبەت» چەمبەتمەك

态动被的 «چەمبەت» چەمبەنمەك

چەكلىمەك [动] 止制, 制节, 定限, 制 ① ۋەزىيەت قىلىش.

军制限 ~ ھەربىي ھازىرلىقلارنى / 为行法不止制 ۋەزىيەت قىلىش

间时言发定限 ~ سۆز قىلىش ۋاقتىنى / 备

本资制节 ~

力束约 چەكلەش كۈچى

性局限 [静] چەكلىمىلىك

花碎(的部顶帽花在绣线白用) <手> [静] چەكەمە

(灰抹)石斧剃 <建> چەكەمە سۇۋاق

چەكەمەك ① [动] 鑿, 弹, 敲 ② ئىشك ~ ۋەزىيەت قىلىش / 门敲

鑿(上品物属金在) ~ گۈل / 盘磨鑿 ~ تېشىمنى

<谚>: ئات ئالساق مېنىپ كۆر, چىنە ئالساق چىكىپ. <谚>

挑, 探试 ②. 敲一敲碗买, 骑一骑马买

古依阿探试地角抹弯拐他. گىتىپ ئايگۈلنى چىكىپ باقتى.

丽. خوتۇننى چىكىپ تۇرۇپ ئالماق ③娶着挑得妇媳

痘牛种接 ~ چىچەك

探试 باقماق چىكىپ

چەكەمەك ② [动] 嚼, 吸, 抽 ~ تاماكا ~ ھويلا / 烟吸, 烟抽

ۋال ~ 烟斯纳嚼 / نشە چەككەن كىشىنىڭ تۇتۇن بىلەن

قارنى توق. <谚>: 子肚饱填烟用人的烟麻抽

چەكەمەك ③ [动] 受遭, 受 ~ جاپا ~ 受苦, 苦吃 / ئازاپ ~

磨折受, 难磨受 / چەككەننى جەبىر - جاپا, ئاڭلىغىنى تە.

نە - ئاڭلىغىنى تە. <谚>: 难磨是的到听, 难磨是的到受

。(好讨不力

چەكەمەك ④ [动] 点标, 点圈 ① <古> [动] 破戳, 戳 ②

布曼克切 [静] (品织棉工手种一) چەكەمەن

绣, 叉, 戳, 刺, 扎 <古> [动] چەككەنمەك

猫狸, 狸 <古, 动> [静] چەكۈن

儿点, 点 <古> [静] چەكىك

声喝吆的羊山赶 [叹] چەكى

的了透坏, 的劣恶 <古> [静] چەقەل

湿潮 <方> [静] چەقەل

蓝甘茎球, 蓝苳 <植> [静] چەقەل

乱, 乱纷 ②的杂混, 的合混 ① <方> [静] چەقەل

糟糟

饼油薄 <食> [静] چەلپەك

饼油煎 چەلپەك سالماق

脸眼, 皮眼 <古> [静] چەلپەك

者食白吃 <转> ②者饼油卖 ① [静] چەلپەكچى

چەلگىمەك. 浮飘 [动]: ئۇ ئىكەن ئاشنىڭ يېغى چەلگىپ تۇ.

。花油着飘面上饭的做她. رىدۇ.

叶顶 <植> چوققا بوبۇرماق
 棒头大，棒木〔静〕¹ چوقماق
 冲俯，落降 <古>〔动〕² چوقماق
 盆火 <方>〔静〕 چوقۇ
 态动使的「چوقۇماق」 چوقۇتماق
 麻 ۋۈز ~ / 人的子麻有 ئادەم ~ : 子麻①〔静〕 چوقۇر
 凸凹 ۋەر ~ / 牆的平不凸凹 نام ~ : 平不凸凹②脸
 地的平不
 杏麻 <植> چوقۇر ئۈرۈك
 骨头(的鱼)〔静〕 چوقۇش
 态同共的「چوقۇماق」 چوقۇشماق
 态动使的「چوقۇلساق」 چوقۇلاتماق
 态同共的「چوقۇلساق」 چوقۇلاشماق
 态动被的「چوقۇلساق」 چوقۇلانماق
 蛋皮调，的玩人逗爱 <方>〔静〕 چوقۇلۇر
 چوقۇلۇشماق ①〔动〕 啄: خوراز يەردىكى باشاقلارنى چوقۇلدى .
 ②. 穗麦的上地啄鸡公 攻围 <转> ③. ئۇنىڭ كىچىككىنە
 ئەيىبىنى كۆرۈپ ، ھەممىسىز تەڭ چوقۇلغىلى تۇرساق ، ئۇ قانداق
 ، 攻围来起一家大 ، 失过儿点丁一家人到看 ؟
 ؟ 呢办么怎他
 چوقۇم ①〔静〕 保管 ، 定一 : ئۇ ~ كېلىدۇ . 来定一他 .
 没保管 ، 做样这你 . خاتا بولمايدۇ . ~
 . 错
 چوقۇماق ①〔动〕 啄: موللا بىلگىنىنى ئوقۇيدۇ ، توخۇ كۆرگە .
 نىنى چوقۇيدۇ . <谚> 的道知念拉毛
 <转>③头石砸 ~ 冰刹 / 冰刹 ~ ۋۈز : 刹②
 人整 ~ ئادەمنى : (头苦吃使)整
 چوقۇندۇرماق ① «چوقۇنماق» 态动使的 <宗>②
 چوقۇندۇرۇشماق «چوقۇندۇرماق» 态同共的
 崇拜〔动〕 چوقۇنماق
 态同共的「چوقۇنماق」 چوقۇنۇشماق
 چوبان <古>〔静〕 理助长乡，手助绅乡
 چوپ <古>〔静〕 武昭
 چوك 〔模〕 吧(声合开唇嘴): ئەسقەر بالىسىنىڭ مەڭزىگە ~
 上蛋脸的子孩在尔凯斯艾 . قويدى . سۆيۈپ
 . 下一了亲地吧
 چوكا ①〔静〕 槌②子筷
 杆(秤) : تارازا چوكسى
 چوكا دەرىخى <植> 树金黄，树梓
 چوكا مېۋە <植> 果荚，荚

子窝皮〔静〕 چورۇق
 靴毡〔静〕 چوسۇنكا
 水滴，水滴 <建> ②槽渡，槽水①<方>〔静〕 چوش
 瓦
 猪瘟 <骂，转>②猪 <动>①〔静〕 چوشقا
 麻怪 <植> چوشقا پۇرچىقى
 鹿豚 <动> چوشقا قۇيرۇق بۇغا
 猴尾豚 <动> چوشقا قۇيرۇق مايىمۇن
 业猪养〔静〕 چوشقىچلىق
 چوشقىباغىقى = بەللۇت
 火炭，火底〔静〕 چوغ
 区市，带地华繁，市闹 <方>〔静〕 چوغا
 盆火〔静〕 چوغدان
 热白(物)〔动〕 چوغلانماق
 灯炽白 لامپا چوغلانما
 چوغلۇغ <古>〔静〕 目夺彩光，光发闪闪(服衣)
 چوق <古>〔静〕 的余多；多许，多很，多
 چوقا 〔静〕 土火耐
 چوقا 〔静〕 架衣木，钩挂木 <方>
 چوقاتماق <方>〔静〕 杈树的干枯
 چوقام <方>〔静〕 铲铁(的炭火里坑攘拢)
 چوقاي¹ = چورۇق
 چوقاي² <方>〔静〕 者割分产遗②者盍把，人酒斟①
 چوقچا ①〔静〕 直笔，直挺 ~ تۇرماق ②立直 : ئۇ
 چىنىڭ ئۇنى ~ ئېلىپ ، تەڭنىگە تۇكتى . 碗一满满了拿他 .
 面到倒，面盆里 .
 چوقچايتماق «چوقچايتماق» 态动使的
 چوقچايتىشماق «چوقچايتماق» 态同共的
 چوقچايتماق 〔动〕 立陡: 起崛: 立矗: 立
 墓坟的力马加 . چوقچايتىپ تۇراتتى .
 着立矗自独上坡山在
 چوقچايتماق <古>〔静〕 的涌喷，的射喷
 چوققا ①〔静〕 峰: 顶 ②峰达格博 : تاغ چوققىسى بوعدا چوققىسى / 顶山
 有没上顶头 ③发头 <转> ④峰顶的学
 科上登 ⑤峰顶的学 ⑥峰顶的学
 چوققا بۇلۇك <数> 角顶
 چوققا بسخ <植> 芽顶
 چوققا تام <建> 墙山
 چوققا سۆڭەك <理生> 骨顶

的忡忡心忧，的佳

周豷歃倒 <古，动>〔静〕 چولى

边贴繚 ~ پەۋازنى: 繚〔动〕 چولماق

驼骆 چوم 子鞍软(的用驼骆，驴)〔静〕 چوم
子鞍

(边木的行平边两鞍)木鞍 چوم ياغاچ

看 <谚> ~ 权枢①〔静〕 چوماق

人倒鲜权枢的眼上不

تۈنۈنكىن . 多太权枢的树棵这 . 杖②: 杖

杖拿人狂让别 <谚> . 克鸡楚③ . 子杖

(谓称的林斯穆对人尔吾维的教佛奉

手打 <转>②者棒使，者棒持①〔静〕 چوماقچى

为行手打〔静〕 چوماقچىلىق

态同共的「چوماقلىق」 چوماقلاشماق

态动被的「چوماقلىق」 چوماقلانماق

子节带 چوماقلىق 子杖有〔静〕 چوماقلىق
头木的

打子棒用〔动〕 چوماقلىق

人匠的子鞍软驼骆制缝〔静〕 چومچى

业行的子鞍软驼骆制缝〔静〕 چومچىلىق

子鞍软了备 چوملۇق 子鞍软了备①〔静〕 چوملۇق

的用于鞍软做 چوملۇق 驼骆的
子毡

(一之落部厥突代古)密处 <古>〔静〕 چومۇل

人的朵耳无〔静〕 چوناق

的主无 <方>〔静〕 چونسىز

篙竿〔静〕 چويلا

球网 <体> چويلا توپ

脚住站 <成> چويلىدا توختىماق

话的皮蒜毛鸡，话的脚住不站 چويلىدا توختىماق

不小小，脚住不站 <成> چويلىدا تۇرماسلىق

皮蒜毛鸡，言

چويلىچىلىق 篙竿〔静〕 چويلىچىلىق

编，艺手好算不艺手种十四 <谚> . ~ 篙竿

。艺手的钱持最是篙竿

火铁生 چويۇن 铁生〔静〕 چويۇن
炉

球铅 <体> چويۇن توپ

输赌 چۈا 面凹的骨腕蹄羊〔静〕 چۈا

(输算上朝面凹，下朝面凸骨腕蹄时博赌)

。他欢喜

چوڭلۇق 大: 静] تاغ باغرىدا ئېسىلىپ تۇرغان ھەر خىل چوڭ.

لۇقتىكى ئاشلار ھازىرلا دومىلاپ چۈشىدىغاندەك تۇيۇلاتتى . 悬

。来下滚要刻立乎似石巨的等不小大的上坡山在垂

号于大 <数> چوڭلۇق بەلگىسى

چوڭلىماق 大长，大变〔动〕: يا ئاللا، بۇ بالا ئەجەب تېز چوڭ.

。了快太得长子孩这，啊天 . 了快太得长子孩这，啊天

چوڭىشىشماق «چوڭلىماق» 态同共的

چولا 夫功，儿空〔静〕: مەن كۈندۈزى ئالدىراش، چولام يوق .

夫功有没，忙天白我 . چولاڭ تەگسە، بىزنىڭكىگە كەل .

。来里这们我到儿空有 . بىكارنىڭ چولسى يوق، قىلغىلى

ئشى . 儿活没空有，空没人闲 <谚> . 儿活没空有，空没人闲

چولا² 子冲心空〔静〕

چولاتماق «چولماق» 态动使的

چولاشماق «چولماق» 态同共的

چولاق 手缺①〔静〕: قۇلىقى ~ 手缺①〔静〕

的膊路短②的缺残②: قۇلىقى ~ 的膊路短②的缺残②

秃③缺残朵耳 . 秃③缺残朵耳: بۇدۇنىنىڭ قۇيرۇقى ~

的坍倒分部④，的口豁有④ . 秃③缺残朵耳: بۇدۇنىنىڭ قۇيرۇقى ~

墙的口豁有

چولاق كەتمەندە بوز ئاچماق <成> 缕蓝路竿

(业创苦难喻意)

چولامپاي 短膊路支一 <方>〔静〕: 手只一缺，的短膊路支一

的缺残

چولانماق «چولماق» 态动被的

چولپان 星明启 <天>①〔静〕: 星明长，星白太，星明启

星明影电 چولپىنى 星明 <转>②星

چولتا 全完不①〔静〕: 子拉半，全完不①〔静〕

截半，子拉半，全完不①〔静〕 ~ 截半，子拉半，全完不①〔静〕

残② 话截半说 چولتا ~ 子拉半了做情事

人疾残了成 چولتا ~ 子拉半了做情事 人疾残了成

的陷缺有，的疾 چولتا ~ 子拉半了做情事 人疾残了成

چولتوك 通扑〔模〕: 通扑〔模〕: 通扑〔模〕

تستاتسىزلىقتىن ئۇنىڭ سائىتى دەرياغا ~ 通扑〔模〕: 通扑〔模〕

。里河进掉咚咕表手的他，慎不于由 . 里河进掉咚咕表手的他，慎不于由

چولتوككەدە 咚咕〔静〕: 全，全，全 ~ 咚咕〔静〕

。里湖进掉声一咚咕木力阿 . 里湖进掉声一咚咕木力阿

چولتوكلاشماق «چولتوكلىماق» 态动使的

چولتوكلاشماق «چولتوكلىماق» 态同共的

چولتوكلىماق 通扑，刺刺泼〔动〕

چولتولىق 短〔静〕: 全，全，全 ~ 短〔静〕 足不力智

چولتولۇر 器殖生的孩男小 <方>〔静〕

چولماق 不绪心，的心伤: 的毒歹肠心 <古>〔静〕

草败枝枯 <方>〔静〕 چۇرقا

卷旋(发头) <方>〔静〕 چۇرقۇچ

的松蓬，的乱散，的乱蓬 <方>〔静〕 چۇرقۇلاڭ

态动使的 «چۇرقىرماق» چۇرقىراتماق

态同共的 «چۇرقىرماق» چۇرقىراشماق

（声哨口吹）嚶嚶，啾啾，喳喳唧唧〔动〕 چۇرقىرماق

药泻(的配医厥突) <古>〔静〕 چۇرنى

（声叫的鸟小容形）啾啾〔模〕 چۇرۇق¹

哨泥(的制烧土陶用)〔静〕 چۇرۇق²

态动使的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلانماق

态同共的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلاشماق

叽叽，叫鸣啾啾(声叫的鸟小容形)〔动〕 چۇرۇقلىماق

鸣地喳喳叽叽雀麻。叫地喳喳

。叫

人的子性暴火 <方>〔静〕 چۇرۇقچاي

态同共的 «چۇرۇقلىماق» چۇرۇقلىداشماق

孩。躁急得变子性 ~ 躁急变〔动〕 چۇرۇقلىداشماق

。来起叫喳喳叽叽们子

的暴火，的怒发易容，的躁急〔静〕 چۇس

气脾暴火 چۇس مىجەز

虫臭 <动>〔静〕 چۇسا

，躁急得变子性 ~ مىجەزى: 躁急变〔动〕 چۇسلاشماق

暴火得变子性

暴火，躁急〔静〕 چۇسلۇق

的良不心居；的浊混 <古>〔静〕 چۇغ

崖悬，崖 <古>〔静〕 چۇغۇردان

药芍白，药芍疆新 <植>〔静〕 چۇغۇلۇق

者非是拨挑，者谣造 <古>〔静〕 چۇغۇل

蒿娘播，茛苳苦 <植>〔静〕 چۇغۇندان

鹰夜 <动>〔静〕 چۇغۇندەك

隼燕 <动> لاچىن چۇغۇندەك

科鹰夜 <动> ئائىلىسى چۇغۇندەكلەر

目鹰夜 <动> ئىترىتى چۇغۇندەكلەر

子乱，波风，角口，纷纠 <古>〔静〕 چۇغى

，声闹吵，声闹喧，声哗喧 <古>〔静〕 چۇغى - چامى

声杂嘈

(马的乘骑换轮间站驿)马驿 <古>〔静〕 چۇفغا

参玄 <植>〔静〕 چۇقا

科参玄 <植> ئائىلىسى چۇقا

待期，望盼 <方>〔静〕 چۇقاق

，了来赫尔图？ قادرچۇ؟ نۇرسۇن كەلدى، 呢①〔助〕 چۇ؟

？吗看也你。كۆرمەيچۇ - سىزمۇ كۆرمەيسىز؟ 呢尔迪作

还坐着闲。بىكار تۇرغۇچە كىتاب كۆرەيچۇ。呢看不么怎

。嘛②。呢书儿会一看如不

ساقچۇ. مەنچۇ ئەتە ئۇ يەرگە بارالمىي-

مەن. 吧③。了不去方地个那天明，嘛我

قۇدۇقىغا چۈشەيلىچۇ. 吧去并矿下们我

。吧儿会一静安，们志同

枣红 <古，植>〔静〕 چۇباقان

甘，的口可，的味美，的味滋有 <古>〔静〕 چۇبۇيان

的甜

衣估，服衣旧 <古>〔静〕 چۇپىرا

粗又浓又 قاش ~ (的等羊山，驴)毛粗〔静〕 چۇپۇر

毛眉的

菜芥 <植>〔静〕 چۇپۇرشاڭ

的毛长身浑，的毛多〔静〕 چۇپۇرلۇق

法想坏〔静〕 چۇتۇر¹

人的坏气脾 <古>〔静〕 چۇتۇر²

肠香，肠腊〔静〕 چۇجۇق¹

的甜甘，的蜜甜，的甜 <古>〔静〕 چۇجۇق²

子嚼马 <方>〔静〕 چۇجىر

子穗(的上边)子毡 ڪىگىز چۇمىسى چۇچا

鱼尾凤 <动> بېلىق چۇچا قۇيرۇق

（鸣）叫〔动〕 چۇچۇلىماق¹

服衣脱 <方>〔动〕 چۇچۇلىماق²

烬余〔静〕 چۇچىلا

餐的子穗带 ھەستىخان 的子穗带〔静〕 چۇچىلىق

巾头的子穗带 رومال ~ / 布

鞋球〔静〕 چۇخەي

态动使的 «چۇخىلىماق» چۇخىلاتماق

态同共的 «چۇخىلىماق» چۇخىلاشماق

态动被的 «چۇخىلىماق» چۇخىلانماق

چۇخىلىماق〔动〕 捅 / 火捅 ~ 捅 / 拉拔: ئوتتى

بىلەنچۇخىلىساڭ ئۆچەر، قوشناڭنى چۇخىلىساڭ كۆچەر. <谚>

。家搬会居邻非是弄拔老，灭会火拉拔乱

（音声的等哨口，叫鸟容形）啾，啾〔模〕 چۇر

子筐大 <方>〔静〕 چۇراك

箭的射前向势姿的卧仰用 <古>〔静〕 چۇرام

眉头皱 <方>〔动〕 چۇرتمەك

子荏苇芦 <方>〔静〕 چۇرچىلىق

گۇمان كالانىنى چۇلغۇغانىدى . 一有个疑我在问脑中
 瓜透熟因类瓜)②的头过熟① <方>〔静〕 چۇلۇق
 过熟瓜西个这 . بۇ تاۋۇز ~ بولۇپ كېتىپتۇ . 荡晃(瓢
 了头

匝匝密密 <方>〔静〕 چۇلۇق^۲
 چۇلۇر ①〔静〕 绳疆 ①〔静〕: ئۇ ئېتىنىك چۇلۇرۇنى چىك تارتىپ
 ئاستا مېنىپ كەتتى . 走着慢慢绳疆的马着扯地紧紧他 .
 ② <转> 运命: ئۇنىڭ چۇلۇرۇ ئىدارە باشلىقىنىڭ قولىدا .
 他运命的在操手长里

چۇلۇرلۇق ①〔静〕: ئات ~ ②马的绳疆有
 子绳的用绳疆做: ئانا ~ 的用绳疆做
 چۇما <医>〔静〕 病死黑, 疫鼠
 چۇمبۇرماق <古>〔动〕 弃抛, 掉甩
 چۇمچۇق <动>〔静〕 雀木旋

چۇمۇلغا <植>〔静〕 缕繁牛, (菜)草肠鹅
 چۇھا ①〔叹〕 声喊的走快畜牲催 驾
 چۇھ۲ <古>〔静〕 条收, 据收, 据凭, 据字
 چۇۋادان <动>〔静〕 类种个一的子鸽
 چۇۋاش ①〔静〕 人什瓦楚 (一之落部厥突)

چۇۋاشچە ①〔静〕 语什瓦楚 <语>②文什瓦楚
 的式什
 چۇۋالچاق <静〕 的碎琐, 的琐繁, 的章无乱杂: ~ ئىش
 事的碎琐 / 想思乱紊 پىكىر ~ / بۇ ماقالىنىڭ مەزمۇنى
 ~ ئىكەن . 章无乱杂容内的章文篇这

چۇۋالچاقلاشتۇرماق «چۇۋالچاقلاشقان» 态动使的
 چۇۋالچاقلاشماق ①〔动〕 琐繁变
 چۇۋالچاقلىق <静〕 琐繁, 碎琐, 章无乱杂: بۇ ماقالىنىڭ
 كەمچىلىكى ئۇنىڭ ئىنتايىن چۇۋالچاقلىقىدا . 缺的章文篇这
 琐繁于过是点

چۇۋۇرۇماق <方>〔动〕 走个一着跟紧个一
 چۇۋۇتماق «چۇۋۇتماق» 态动使的
 چۇۋۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾
 چۇۋۇر - چۇۋۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾: قۇشلار ~ قىلىپ
 سايراشتى . 叫地啾啾鸟小

چۇۋۇرلاشماق ①〔动〕 声啾啾出发, 声啾啾出发②
 啾啾啾, 啾啾啾: ئولتۇرغانلارنىڭ ھەممىسى ئۇنىڭ سۆزدە
 نى قوللاپ, چۇۋۇرلىشىپ كېتىشتى . 啾啾啾啾啾们人的座在
 言发的他持支示表, 着嚷地
 چۇۋۇشتۇرماق ①〔动〕 卸拆, 卸, 拆

چۇقان ①〔静〕 声哗喧, 声杂嘈, 声喊呐
 چۇقان سالماق ①〔静〕 嚷吵, 嚷叫
 چۇقان كۆتۈرمەك ①〔静〕 哄起
 چۇقانچى ①〔静〕 者哄起, 者哗喧, 者喊呐
 چۇقان - سۇرەن ①〔静〕 闹喧, 器喧

چۇقانلىق ①〔静〕 的闹喧, 的哗喧, 的器喧
 چۇقىمن <古, 食>〔静〕 饼薄蒸, 饷蒸薄
 چۇقۇلاي <方>〔静〕 斑雀
 چۇقىماق <方>〔动〕 盼企, 待期, 望盼
 چۇك ①〔模〕 啾, 啾啾, 啾啾(声叫的碎细等鸟, 虫容形)

چۇك - چۇك ①〔模〕 啾啾, 叽叽: چۇجىلەر ~ قىلىشىپ
 يۇردۇ . 叫地叽叽鸡小
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态动使的
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态同共的
 چۇكۇلداشماق ①〔静〕 叫地啾啾, 叫地啾啾: چۇجىلەر چۇ-
 كۇلداۋاتىدۇ . 叫地啾啾鸡小 . سار چۇجىنىڭ چۇكۇلداشقىغا
 غۇش . 叫鸡小听爱鹰老 <谚>

چۇك ①〔模〕 音声的响又细又的来传处远
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态动使的
 چۇكۇلداشماق «چۇكۇلداشقان» 态同共的
 چۇكۇلداشماق ①〔动〕 舌八咀七
 چۇلبۇ <古>〔静〕 心野, 肠心黑

چۇلبۇش <古>〔静〕 液黏果水(的上手或服衣在沾)
 چۇل - چۇل ①〔模〕 碎粉: سۆڭەكلەر سۇنۇپ ~ بولۇپ كېتىپتۇ .
 了碎粉得摔头骨 . تاش قول سائىتىگە تەگدى - دە سا-
 ئەتىنىڭ ئەينىكىنى ~ قىلىۋەتتى . 蒙表, 上表手到碰头石 .
 碎粉得碰被子

چۇلق <古>〔静〕 底彻, 全完
 چۇلدا ①〔静〕 背(的等曼土坎, 锤铁, 子斧)
 چۇلدىسى ①〔静〕 背曼上砍

چۇلدۇ ①〔静〕 品利战, 物获猎②品奖, 品赠
 چۇلدۇر ①〔模〕 啾啾, 啾啾
 چۇلدۇرلاشماق «چۇلدۇرلىشقان» 态同共的
 چۇلدۇرلىشماق ①〔动〕 说)咕咕啾啾, (话说)地语细声细
 (话): تويىنىڭ ئىچىدىكى بىر ئايال چۇلدۇرلاپ سۆزلەپ كەتتى .
 了来起说地咕咕啾啾人女个一中群人

چۇلغانماق «چۇلغانماق» 态复自的
 چۇلغانماق ①〔动〕 转打, 绕索, 回索: ئۇنىڭ سۆزلىرى مېڭە-
 نى چۇلغۇۋالدى . 转打里子脑的我在是老话的他

چۆكتۈرمە [靜] 坠铅，子沉(的具鱼)

چۆكتۈرمەك «چۆكەك» 态动使的

چۆكتۈرۈپ سۇغۇرماق <农> 灌漫

چۆكتۈرۈشمەك «چۆكتۈرمەك» 态同共的

چۆكتۈرۈلمەك «چۆكتۈرمەك» 态动被的

چۆك - چۆك [叹] 下卧 (令口的下卧骆驼使) 下卧
دەپ تۆگىلەرنى چۆكتۈردى . 骆驼让“下卧”声一了喊他 .
。了下卧

چۆكەدە [靜] <古> 骨前耳

چۆكە [靜] ① 的沉下 ② 的淀沉 <地> 物积沉 : چوڭ .

قۇر دېڭىز چۆكمىسى 积沉海深

چۆكە پومپا <水> 泵水潜

چۆكە تومۇر <医> 脉沉

چۆكە جىنس <地> 岩积沉

چۆكە سۇ 水积沉

چۆكە ئۆسۈملۈك <植> 物植水沉

چۆكەك [动] ① 蹲，卧 : تۆگە چۆكتى . 骆驼了 . ②

چۆكەك [动] ① 入沉 : 溺淹 ، 入沉 . 中水入沉船 . سۇغا چۆ .

كۆپ كەتكەن بالا 童儿水溺 ③ <转> 浸沉 : 入陷 : بايرام

شادلىقىغا ~ 浸沉 ④ 中之乐欢的日节在浸沉 : 入深 <转>

ئامما ئارسىغا ~ 入深 / 众群入深 ⑤ ئاتلامغا چوڭقۇر ~ 深

积沉，淀沉 层基入

چۆكۈت [靜] <古> 的小短，的矮

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈرمەك [动] ① 入沉使，下卧使 : چېلەكنى سۇغا ~

چۆكۈش ① «چۆكەك» 另的一动名 <医> 淀沉

③ <地> 积沉 ④ <建> 沉降 <心> 验体

چۆكۈش سىزىقى <交> 线沉

چۆكۈشمەك «چۆكەك» 态同共的

چۆكۈندى [靜] ① <地> 积沉，淀沉 ② 物积沉

چۆكۈندى تۈزۈلمە <地> 造构造积沉

چۆكۈندى جىنس <地> 岩积沉

چۆكۈندى سۇ <水> 水沉降

چۆكۈندى قاتلام <地> 层积沉

چۆكۈندى مېخانىزم <地> 理机积沉

چۆرگۈلەتمەك «چۆرگۈلمەك» 态动使的

چۆرگۈلەشمەك «چۆرگۈلمەك» 态同共的

چۆرگۈلمەج [靜] ① 儿圈 : كۆز چۆرسىگە چۈشكەن ~ 眼

里曲③ 旋(的上顶头)② 儿圈眼黑，儿圈的上边睛

路的弯拐里曲 يول ~ 弯拐

چۆرگۈلمەك [动] ① 旋盘，绕旋，转旋 : ئۇ بۇ يەردە

خېلى ئۇزۇن چۆرگۈلەپ يۈرۈپ ، ئۇنىڭدىن كېيىن كەتتى . 在他

旋天 ~ 开离才天半了旋盘里这 ② 转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

转地 / ئايروپىلان يېزا ھاۋا بوشلۇقىدا ئىككى چۆرگۈلدى .

欢在浸沉 ~ خۇراملىققا / شاد - / 思沉 ~ خيالغا / 中
 . 浴沐 <转>③中之乐
 . 中之光阳在浴沐木树

چۆمۈچ [静] 子勺 <静>: قازاندا نېمە بولسا، چۆمۈچكە شۇ چىقار .
 قازاننىڭ . 么什出盥就里子勺，么什有里锅 <谚>

。子勺是人证的锅 <谚> . ~ گۇۋاھچىسى

چۆمۈچسىمان [静] 的状勺

چۆمۈچسىمان كۆمۈرچەك <理生> 骨软状勺

چۆمۈشمەك «چۆمەك» 态同共的

چۆمۈلدۈرمەك «چۆمۈلمەك» 态动使的

چۆمۈلمەك [动] 澡洗，水游: دەريادا ~ 游里河在

水 / ئالدىرىغان ئۆردەك ئارقىسى بىلەن چۆمۈلەر . <谚> 着

急的鸭会子用背游水 . ھەممە ئادەم بايرام تەنتەنسىگە

چۆمۈلگەندى . 中之乐欢的日节在浸沉都人的有所

چىلىق - چىلىق قارا تەرگە ~ 背浹流汗

چۆمۈلۈشمەك «چۆمۈلمەك» 态同共的: قىزلار چۈشتىن كېيىن

دەريا بويىغا كېلىپ ، سۇغا چۆمۈلۈشتى . 河到来后午们娘姑

。澡洗里

چۆنەك [静] 沟垄: قوغۇن چۆنكى گۈلگۈل / قەبرى ئات

~ بۇزماس . <谚> 沟垄踩不马老

چۆنەك ئاچقۇچ <农> 器垄开

چۆنەك تارتماق 沟开，垄开

چۆنەك تارتىش ماشىنىسى <水> 机沟开

چۆنەك سوقىسى <农> 犁沟开

چۆنەكلىك [静] 的沟垄有: ىەر ~ 地的沟垄有

چۆنەكلىمەك [动] 沟开，垄挖，沟开 <农>

چۆنەكلىپ تېرىماق <农> 播沟，作耕垄

چۆنەكلىپ سۇغارماق 灌畦

چۆنتەك [静] 包腰，袋衣: بۈگۈن ئۇ ئاز دېگەندە ئون كوپىنى

چۆنتەككە سالدى . 包腰了进揣钱块十把少至他天今

چۆنتىكى قۇرۇق <成> 文分无身，涩羞中囊

چۆپەي [静] 气小，气俗: ~ ئادەملەر ئاشۇنداق ~ گەپلەرنى

قىلدۇ . 话的气俗样那说才人的气俗

چۆپەيلەشمەك [动] 气俗得变

چۆپەيلىك [静] 气小，气俗: ئېسىل ئادەملەردىمۇ ئاز - تولا

~ بولدىكەن . 气俗点有也少多上身人的贵高 . دوست-

لمىرى ئىچىدە ئۇنىڭ چۆپەيلىكتە نامى بار . 中友朋的他在

。名了出得气小

چۈپرەندە [静] 孽余渣残，物废: مۇستەبىت ھاكىمىيەت

چۈپرەندىلىرى مەغلۇبىيەتكە تەن بەرگىنى يوق . 残的权政制专

چۆكۈندىشۇناس <地> [静] 家学积沉

چۆكۈندىشۇناسلىق <地> [静] 学积沉

چۆكە <古> [静] 甲马

چۆگۈن [静] 壶: 壶铜 ~ 壶铝 ~ / 壶铝 ~ / 壶铜 ~ / 壶铝 ~ / 壶铜 ~ / 壶铝 ~ / 壶铜 ~

تېشىپ كەتتى . 了来出溢水，了开壶

چۆكەك <古> [静] 桶木

چۆل [静] 原荒，漠荒: چۆلەر بوستانلىققا ئايلاندى . 变漠荒

洲绿 . چىلانغا ~ ، ياڭاققا كۆل . <谚> 汉荒宜树枣

。多水宜桃核

چۆل ئالتۇنگۈلى <植> 莲金旱

چۆل پاقىسى 人的水喝爱，人的渴口常

چۆل تورغىيى <动> 灵百沙

چۆل رەيھىنى <植> 香里百

چۆل سوغىگۈلى <植> 母贝滩

چۆل سۆگىتى <植> 柳旱

چۆل مۈشۈكى <动> 猫漠荒

چۆل يالبۇزى <植> 参丹，草尾鼠

چۆلتەك «چۆلتەك» 态动使的

چۆلتەك «چۆلتەك» 态同共的

چۆلتەك «چۆلتەك» 态动被的

چۆل - باياۋان [静] 原荒

چۆل - جەزىرە [静] 原荒

چۆلدەرىمەك [动] ① 芜荒: بۇ باغ بىرنەچچە يىل تاشلىنىپ

قالغاچقا، ھازىر چۆلدەرەپ كېتىپتۇ . 这园个由子园个这

变，清冷，落冷 <转>② . 了芜荒在现，理管人没于

落落空得: ئىلگىرى چۆلدەرەپ قالغان بۇ جاي ئەمدى ئاۋاتلى-

شىپ كەتتى . 了闹热得变在现，清冷很里这去过

چۆللەشمەك [动] ① 化漠荒 <转>② 芜荒: باغ - ۋاران

~ 芜荒园田

چۆلىسىغىز <植> [静] 木菟紫

چۆلىلۈك [静] 原荒，漠荒，滩壁戈: بۇ پايسانسىز ~ 这

。原荒的际无望一是里

چۆلمۈگى <方> [静] 池涝，子池，塘池

چۆلىمەك <农> [动] 揪 (揪外往花棉的里桃棉把) 揪

چۆمەج <方> [静] 儿旋 (的上顶头)

چۆمەش [静] 把摇 (的车纺)

چۆمدۈرمەك «چۆمەك» 态动使的

چۆمگۈچ <方> [静] 子勺，勺铁

چۆمەك [动] ① 入没，入潜，入漫: ئۇ كۆلگە چۆمۈپتۇ .

之虑忧入陷 ~ غەمگە: 浸沉，入陷② . 水湖入潜他

柔软，的软②的废作，的用无①<古>〔静〕 چۈزۈك

的绵绵软，的

事的到不想梦 ىشلار ئىلمىگە كىرمىگەن ئىشلار ۱ چۈش [静]: چۈشكە كىرمىگەن ئىشلار ۱

是钱的人别 <谚> / 情 / كىشىدىكى پۇل چۈشىدىكى پۇل .

。钱的里梦

魔梦，梦恶做 چۈش بۇزۇلماق

梦圆 چۈشكە تەبىر بەرمەك

梦做 چۈش كۆرمەك

梦圆 چۈش ئۆرۈمەك

早，午上 بۇرۇن چۈشتىن ۲ چۈش [静] ۲ 午晌，午正，午中

半后，晌半下，午下 چۈشتىن كېيىن / 天半前，晌半

<谚> / 天 ئىخىمەقنىڭ ئىقلى چۈشتىن كېيىن كېلەر .

。(亮葛诸后事)后午在谋智的蛋笨

态动使的 «چۈشەتكە» چۈشەتمەك

态同共的 «چۈشەتكە» چۈشەشمەك

绳绊开解 چۈشەك [静]: چۈشەكنى بوشاتماق

态同共的 «چۈشەكە» چۈشەكەشمەك

چۈشەكلىك [静]: 的着绊，的绳绊了上 ~ بىرنەچچە ئات

ئوتلاپ يۈرەتتى . 草吃在马的绳绊了上匹几

چۈشەكەمەك [动]: 吃梦① ۱ چۈشەكەمەك: 话梦说，

دەپ چۈشەكەپ يۈرمەك . 了面白吃想老梦作别们你

؟ 想梦②: تولا چۈشەكەمەك، نەدىمۇ ئۇنداق ياخشى ئىش بولسۇن؟

？事美的样那有会里那，了非非入梦要不

چۈشەلمەك [静]: 的甜酸，的溜溜酸 ۲ چۈشەلمەك: پۈتى چۈشەلگەن ئات

马的腿住绊

چۈشەنچە [静]: 念概① ۱ چۈشەنچە: ئابستراكت ~ 念概②

见的出新提 چۈشەنچىنى ئوتتۇرىغا قويماق

③法看的己自出说 ئېيتماق / 解 / ئۆزىنىڭ چۈشەنچىسىنى ئېيتماق

解释 ۲: 释解 ~ بەرمەك، 释解以予，

چۈشەندۈرمەك [静]: 的态动使的 «چۈشەنمەك» چۈشەندۈرمەك

因原 / قىيىن جۈملىلەرنى ~ 句难解讲 / چۈشەندۈرگۈچى

يېڭى تېپتىكى تراكتورنىڭ تۈزۈلۈشىنى دېھقانلارغا چۈشەندۈردى .

造构的机拉拖式新说解民农给员解讲 ئۇ چۈشەند .

گەندەك قىلىپ كۈلۈپ قويدى . 了笑地心会他

چۈشەندۈرۈش [静] 明说

态同共的 «چۈشەندۈرمەك» چۈشەندۈرۈشمەك

态动使的 «چۈشەندۈرمەك» چۈشەندۈرۈلمەك

会误，解误 [静] چۈشەنمەسلىك

چۈشەنمەك [动]: 解了，白明，懂，解理، تۆۋەنگە كۆز سال .

خاندىلا، ئاممىنىڭ ئارزۇ - تەلەپلىرىنى ھەقىقىي چۈشەنگىلى بو .

。败失心甘不孽余渣

鸡小 ۲ چۈجە [静]: 鸡小，鸡雏 <动> ۲ چۈجە

驴骑؛ 帐算后秋 <成> چۈجىنى كۆزدە سانماق

。瞧着走——本唱看 / 瞧着走——本唱看驴骑، 狂太别你 . كۆرەلەپ كەتەك .

的斗好 <转>②鸡公小① <动> چۈجە خوراز

(童儿或年少的架打好喻比)鸡公小

草尾狼 <植> [静] چۈجگۈن

粟，子谷，米小 <植> چۈجگۈن قوناق

鸡母的鸡小带 ۲ چۈجىلىك [静]: 的鸡小带 ~ مېكىيان

态动使的 «چۈجۈمەك» چۈجۈتمەك

态同共的 «چۈجۈتمەك» چۈجۈتۈشمەك

态动使的 «چۈجۈتمەك» چۈجۈتۈلمەك

甜嘴 ~ تىلى: 的甜甜，的甜 [静] چۈچۈك ۱

橘金②橙酸① <植> چۈچۈك ئاپپىلسىن

鸡鸡小 <儿> [静] ۲ چۈچۈك

痒痒门肛(儿婴) [静] ۳ چۈچۈك

痒痒门肛(儿婴) چۈچۈك بولماق

虫蛲 <动> چۈچۈك قۇرتى

草甘 <植> [静] چۈچۈكبۇيا

便大通(法办土用儿婴的奶吃给) [动] چۈچۈكدىمەك

(物作等米玉)掰，摘 <方> [动] چۈچۈلمەك

(烟油出排，热烧油把)炼 [动] چۈچۈمەك

葡的甜酸 ۲ چۈچۈمەل [静]: 的甜酸، 的溜溜酸 ~ ئۈزۈم

果苹果的甜酸 ۲ چۈچۈمەل / 葡

的溜溜酸得变 [动] چۈچۈمەللەشمەك

绸丝柞 [静] چۈچۈنچە

宜便，处好，益利 <古> [静] چۈر

崽猪野 <方> [静] چۈرپە

种一的子鸭 <方> [静] چۈركە

烧焚，烧燃，烧 <古> [动] چۈركەمەك

过炒②的糊，的焦烧，的着烧① <古> [静] چۈركۈك

的瘪干变，的收缩، 的

(益利，'处好)到得 <古> [动] چۈرلەمەك

甜的熟不生半 ۲ چۈرۈش [静]: 的熟不生半 ~ قوغۇن

子桃的熟不生半 ۲ چۈرۈش / 瓜

很瓜甜个这 . 脆 [静] چۈرۈك: بۈبەك ~ قوغۇن ئىكەن .

脆 ~ ياغاچ مانېرىيال چۈرۈك

草麦新 <植> [静] چۈرۈكباش

绸花金，绶绵 <古> [静] چۈز

的解费，的解理以难，的懂易不〔静〕 **چۈشنىكىسىز**
 话的解费 گپ ~ / 题问的懂易容不 ~
چۈشنىكىسىزلىك 〔静〕 解费：~ 解误生发 پيدا قىلماق ~
 会误生产
چۈشنىلمەك «چۈشەنەك» 态动被的
 学时鹁鹁捕抓②器线导(的机纫缝)①〔静〕 **چۈكچۈك**
 器声发鸟
چۈكۈلۈك 子篮小 <方>〔静〕
چۈكۈنەم 人的琐猥 ئادەم ~ : 气俗，琐猥〔静〕
چۈلە 乎乎傻<转>②水的熬干桃，干杏①〔静〕
چۈلۈك ①〔静〕 ②环鼻，栓鼻(的牛和驼骆)
 子销
چۈلۈك ② 椿臭，樗 <植>〔静〕
چۈلۈك پىلىسى 蚕樗 <动>
چۈلۈك 话，的四倒三颠话说，儿帽傻，瓜傻大〔静〕
 的上子点到不说
چۈمەك 的背驼 <方>〔静〕
چۈمبەل 罩面，纱面〔静〕
چۈمبەللىك ①〔静〕 ②女妇的纱面戴 ئايال ~ : 的纱面戴
 布的用罩面做 رەخت ~ : 的用罩面做，的用纱面做
چۈمبەردە = چۈمبەل
 下见 **چۈمچەك**
چۈمچەك قۇلۇسى 蛎牡 <动>
چۈمكەتەك «چۈمكىەك» 态动使的
چۈمكەشمەك «چۈمكىەك» 态同共的
چۈمكەلمەك «چۈمكىەك» 态动被的
چۈمكەنمەك «چۈمكىەك» 态复自的
چۈمكىەك 住包，住蒙〔动〕 住：بېشىنى يوتقان بىلەن چۈمكىەك -
 ۋالماق 住蒙子被用 头住蒙子被用 ۋالماق
 了住盖都把秧瓜西
چۈمگەك 鸟潜 <动>〔静〕
چۈمگەكلەر ئائىلىسى 科鸟潜 <动>
چۈمگەكلەر ئەترىتى 目鸟潜 <动>
چۈمگەن 地草芳 <古>〔静〕
چۈمۈلە 蚂蚁 <动>〔静〕 蚂蚁：چۈمۈلنىڭ سۆڭەك غاجاش روھى
 精神的头骨啃蚂蚁
چۈمۈلە كىسلاتاسى 酸蚁 <化>
چۈمۈلخور 兽蚁食 <动>〔静〕
چۈمۈلسىمان 的状蚂蚁〔静〕
چۈمۈلسىمان ئالتۇنكۆز 蛉蚁 <动>

面射人 <物> ىۈزى چۈشۈش
چۈشۈرمەك «چۈشمەك» 态动使双的：چاچ 头剃，发理 ~
چۈشۈرگە ①〔静〕 ②道洪溢，闸(的磨水或渠小)
 曲终
چۈشۈرمەك «چۈشمەك» 态动使的：ئاتتىن 拉，马下扶 ~
 半降 ~ پەردىنى / 帘窗下放 ~ بايراقنى يېرىم / 马下
 成低降 ~ تەننەرخنى / 压血降 ~ قان بېسىمنى / 旗
 本 / 词个一了掉漏 قويماق چۈشۈرۈپ / 刮 ~ ساقال / 头剃 ~ چاچ / 货卸 ~ يۈك / 煤卸 ~
 出价降，售出价贬 ساتماق چۈشۈرۈپ / 子胡 别低贬 ~ باشقىلارنى / 信威低贬 ~ ئابرويىنى / 售
 干放下 ~ بۇيرۇق ~ 人命达下 ~ كادىرلارنى تۆۋەنگە / 人
 部
چۈشۈرۈشمەك «چۈشۈرمەك» 态同共的
چۈشۈرۈلمەك «چۈشۈرمەك» 态动被的：ئەمەتنىڭ چېچى پاك -
 پاكىز چۈشۈرۈلۈپتۇ . 净净干干得剃发头的提麦艾
چۈشۈشمەك «چۈشمەك» 态同共的
چۈشۈك ①〔静〕 ②儿产早 ③产流：ئون تۇغۇتتىن بىر
 品礼③ . 害厉烧分次十比产早次一 <谚> . يامان ~
چۈشۈك قىزىتمىسى 热产流 <医>
 下见 **چۈشۈم**
چۈشۈم كېلىش 格宾 <语>
چۈشۈمسىز 的正醇不道味，的好不道味〔静〕
چۈشۈملۈك 醇道味 چاي ~ : 的正醇(道味叶茶)〔静〕
 叶茶的正
چۈشمەك ① 见梦，梦做〔动〕 : توخۇ داڭگال چۈشەر ، ئۆچكە
 干)丛木灌见梦羊山，拉珂土见梦鸡 <谚> . جاڭگال
 在是你，么怎？ چۈشەۋاتامسەن . نېمە ، چۈشەۋاتامسەن ؟
 吧梦做
چۈشمەك ②〔动〕 住拮，住絆 ① ۋەت - ۋەتلىنى زەنجىر بىلەن
 用 ~ 脚手住拮子链 ②脚手住拮子链用 ~ 缚束 <转> ③ 缚束 ھەزە .
 人些一了缚束念观旧 . ھەزە . 缚束 ھەزە . 缚束 ھەزە .
 想思的
چۈشۈنەرلىك 畅流，懂易〔静〕 畅流：بۇ ماقالىنىڭ تىلى ~ 篇这
 畅流字文章文
چۈشۈنىشلىك 见易而显，懂易白明〔静〕 白明 ~ سۆز
 话的懂易 / مەن ئۇنىڭ سوتالغا ناھايىتى ~ جاۋاب بەردىم .
 问 . 答回的误无白明了作题问的他对我
 见易而显题
چۈشۈنىشمەك «چۈشمەك» 态同共的

子链铁被脚手 ~ قوللىرى زەنجىر بىلەن / 马的事这 . ~ بۇ ئىش ساغنا ~ . 的连牵有，的系关有②着拴。连牵有你与

靴皮式女〔静〕 چېتىك

چېتىلدۇرماق «چېتىلماق» 态动使的: ئالىم پاراڭنى بىرەر كونكرېت ئادەمگە چېتىلدۇرماسلىققا تىرىشتى . 使量尽木力阿 . 人的体具个某及涉不话

的联关〔静〕 چېتىلما

品商联关 <经> چېتىلما تاۋار

挂，及涉，扯拉，扯牵②态动被的«چاتماق» ① چېتىلماق 扯牵事件这 . بۇ ئىشقا نۇرغۇن ئادەم چېتىلىپ قالدى . 钩也他事件这 . بۇ ئىشقا ئۇمۇ چېتىلىپ قالدى . 业企钩挂 كارخانا 了去进扯牵被

楸花，楸木花 <植>〔静〕 چېتىن

鸪 <动>〔静〕 چېتىنقۇش

桃 1 چېچەك 1 花〔静〕 (的物植本木指多): شاپتۇل چېچىكى ~ / 花开 ئېچىلماق ~ / 花杏 چېچىكى ~ / 花 凋谢 تۈزۈمۈك 花落 ~ / 花

汛春 سۈيى چېچەك

چېچىكى چاي بولماق <成> 放怒花心: ئۇ بۇ قەدىمقى سودىدا نۇرغۇن پايدىغا ئېرىشكەچكە ، چېچىكى چاي بولدى . 了放怒花心以所，大很利获中意生次这在他

痘牛，花天 <医>〔静〕 2 چېچەك

痘种 ئەملىمەك چېچەك

چېچەك چەكمەك = چېچەك سالماق

出，烦麻出 <转>②花天出① چېچەك چىقماق 量商不: مەسلەھەتسىز قىلىنغان ئىشقا چېچەك چىقىدۇ . 子娄 子娄出会事的干就

چېچەك سالماق = چېچەك ئەملىمەك

苗痘，苗痘牛 <医> چېچەك ۋاكسىنىسى

花与芽和枝嫩〔静〕 چوكان

者痘种〔静〕 چېچەكچى

菜针金，菜椰花 <植>〔静〕 چېچەكسەي

态动使的«چېچەكلىمەك» چېچەكلىمەك

茶 چاي 静〕 چېچەكلىك 的花有，的花开，的花: ~ چاي 花

开花杏 . ئۆرۈك چېچەكلىدى . ①〔动〕 开了 . چېچەكلىش مەزگىلى ②期花开 醅生，醅长 ③: بۇ ئاچچەك . سۇ چېچەكلىپ قاپتۇ . 了醅长醋这

慧颖，的灵机，的智机，的智睿，的明精〔静〕 چېچەن

掰 <方>〔动〕 چۈمبەك

房荫(的干葡萄晾)〔静〕 چۈنچە

چۈنكى 为因，因〔助〕: مەن كېلەلمىدىم ، ~ يامغۇر ياغدى . 了雨下为因，来有没我

蓝靛 <古>〔静〕 چۈۋىت

口闸(的磨水) <方>〔静〕 چۈيگە

态同共的 1 «چاپماق» 2 چېپىشماق

态同共的 2 «چاپماق» 3 چېپىشماق

态同共的 3 «چاپماق» 4 چېپىشماق

چىپىق <农>〔静〕 锄 (节季的一指): فونىاق چېپىقى 锄夏 ~ يازلىق / 节季米玉锄

چىپىلغاق ①〔静〕 管爱 ~ ئادەم 的事多，的事闲管爱 ②〔静〕 猫的嘴偷 ~ مۈشۈك (猫)的嘴偷 ③〔静〕 管爱 ~ ئادەم 的事多，的事闲

嘴偷(猫)②事多，事闲管①〔静〕 چېپىلغاقلىق

态动被的 1 «چاپماق» 3 چېپىلماق

头 2 چېپىلماق «چاپماق» 态动被的: باشقا يېلىم چېپىلدى . 胶发了抹上

3 چېپىلماق 〔动〕 事闲管爱，缠纠，手插，人介，涉干 〔情事的做该人本于属不做去于衷热示表〕: بىز قا- زانغا چېپىلغان ئەر كىشىنى زاغلىق قىلىمىز . 钻爱话笑们我 . 人男房厨的

屑木(的出砍等子铧用匠木)〔静〕 چېپىندى

羔驼岁三 <动>〔静〕 چېتىر

چېتىشتۇرماق «چېتىشماق» 态动使的: ۋاگونلارنى ~ 车把 来起接连厢

态动被的 «چېتىشتۇرماق» چېتىشتۇرۇلماق

性交可 <生>〔静〕 چېتىشىشچانلىق

چېتىشلىق ①〔静〕 的连牵有，的涉牵: جىنايىتى ئىشلار دېلوسىغا ~ ئادەم 人的连牵有件案事刑与 此物 خلقنىڭ تۇرمۇشىغا ~ مەسلە . 题问的活生民人到涉牵是这 . ②〔静〕 系关，连牵: بۇ ئىشتا ئۇنىڭ چېتىشلىقى يوق . 件这在 . ③〔静〕 连牵受会不他中事: ئۇنىڭ بۇ دېلو بىلەن چېتىشلىقى بار . 系关有子案桩这同他

态同共的 «چاتماق» 1 چېتىشماق

چېتىشماق 2 〔动〕 ①配交 ②连牵: سەت بىر ئىشقا چېتىشىپ قالماق 里情事的的面体不件一到连牵

چېتىق ①〔静〕 索马绊 ②镣脚: ھورۇن خوتۇن پۇتقا ~ . 等椅桌)子撑 ③. 镣脚的上腿人男是娘婆懒 <谚>

(木横的间中腿

腿住绊 ①〔静〕 چېتىقلىق ~ ئات 腿住绊

ئىشقا ئوڭاي چېچىلىپ كەتمەيدۇ . 发易容不都事何任对他 . 怒 . ىرەر ئېغىز سۆز قىلار - قىلماي ، ئۇ چېچىلىپ كەتتى . 了急就他 ، 话句两一上说有没

چېچىلماق² «چاچماق» 态动被的

چېخ [静] 快捷

چېخچە [静] (1) 语快捷 (1) ~ ئۆگەنەك 语快捷 (2) 语快捷 ② 式快捷 蹈舞快捷 ~ ئۈسۈل

چېدەر [静] 绳绊 ، 索马绊

چېدەرلەتمەك «چېدەرلىمەك» 态动使的

چېدەرلەشمەك «چېدەرلىمەك» 态同共的

چېدەرلەنمەك «چېدەرلىمەك» 态动被的

چېدەرلىمەك [动] 把 (马) 住绊腿 ; ئاتنى ~ 马绊

چېدىرا [静] 篷帐 ~ تىكەك 篷帐搭

چېدىرلىم [静] 架屋 , 架桁

چېدىر² [静] <方> 圾拉 (草枯 , 枝树干 , 等片纸)

چېرتىوژ [静] 纸图

چېرتىوژ قەغىزى 纸图绘

چېرتىوژچى [静] 员图制 , 员图绘

چېرتىوژچىلىق [静] 作工图制 , 作工图绘

چېرتىوژخانا [静] 室图制

چېركاۋ [静] <宗> 堂教

چېرىپاشكا [静] <动> 象椿

چېرىك [静] 丁兵 , 卒

چېرىك ئالماق 兵招

چېرىك تۇتماق 兵抓 , 丁壮抓

چېرىكلىك [静] 兵当 [静] ; چېرىكلىككە تۇتۇلماق 兵当抓被

چېسىلا [静] ① 历日 ② 号 ; بۈگۈن چېسىلاغا قانچە ؟ 凡是天今

؟ 号

چېسىلاق [静] 的历日带

چېسىلاق تامغا 戳日

چېسىلاق سائەت 表的历日带

چېغى [助] 能可 , 许也 , 许或 ; ئۇ مەن يوق چاغدا كەلگەن . ~ 他是能可不在我候时的来的 . ساڭا دەپسەم بول .

مايدىغان . ~ 或 . 不许告诉你不行 . ئۇ ئۆيدە يوق , ئىدا .

رىگە كەتكەن . ~ 他在不他 . 怕 , 是到关机去吧 .

سوغۇق شامال چىققىلى تۇردى , يامغۇر ياغدىغان . ~ 风凉 .

چېچەن . 了雨下要能可 , 了来起

چېغىچە [静] <方> 宜相 , 体得 , 适合 , 当适

چېقىر [静] 色蓝 , 色绿

چېقىر تىكەن <植> 风防

的 , 悟颖 : ~ يىگىت 精明的小伙子 / بۇ بالا بەك . ~ 这这孩子真机灵 .

چېچەن - پاكىز [静] 癖洁

چېچەنلەشتۈرمەك «چېچەنلەشمەك» 态动使的

چېچەنلەشمەك [动] 灵机得变 , 明精变 , 觉警 : ئۇ بۇ سۆزلەرنى ئاڭلىغاندا , سەل چېچەنلىشىپ , ئۆزىنى دالدىغا ئالدى .

了来起躲便 , 觉警点有 , 话些这到听他

چېچەنلىك [静] 智睿 , 智机 , 灵机 , 悟颖 : ئۇنىڭ قىوي كۆزلىرىدىن خاتىرجەملىك ۋە ~ چىقىپ تۇراتتى . 他的圆圆

智睿和详安出露流里睛眼大

چېچەنلىك قىلماق 明聪小耍

چېچىرىغۇر [静] <方> 骂 , 的死该 , 鬼死

چېچىشماق «چاچماق» 态同共的 ; باللار بىر - بىرىگە ھەدەپ سۇ چېچىشىپ ئويناۋاتتى . 玩水泼相互地劲个一们子孩 .

霍挥们他 - پۈچەكلىرىنى بۇزۇپ - چېچىشتى . 财钱

。钱财

چېچىلاغۇ [静] 散懒 , 漫散 , 散涣 , 乱零 , 乱零

漫 , 杂拉 , 杂拉 : تۇرمۇشى ~ 漫散活生 / بۇ ماقالە بەك ~ يېزىلىپتۇ . 乱零太得写章文篇这 . ئۇ بەك ~ ئادەم ئىكەن .

。人的邋邋很个一是他

چېچىلاغۇلاشماق [动] 乱散变 , 乱凌变 , 漫散变 ; 散涣 : 散涣 رەھبەرلىك چېچىلاغۇلىشىپ , بوشاپ كەتسە بولمايدۇ .

。懈松 , 散懒能不导领

چېچىلاغۇلۇق [静] 状态散涣 , 状态漫散

چېچىلغاق [静] 火肝动爱 , 的气生易容 , 的躁暴情性

的 : ~ ئادەم 人的火肝动爱

چېچىلغاقلىق [静] 情绪躁暴

چېچىلما [静] 的散 , 的发散

چېچىلما دولقۇن <物> 波发散

چېچىلما شاۋقۇن <物> 声噪粒散

چېچىلما نۇر <物> 光射散

چېچىلماق¹ [动] ① 落散 , 散分 , 落撒 , 洒 ; ئۈستەل ئۈس .

تەدە كىتابلار چېچىلىپ ياناتتى . 本几着放地乱散上子桌 . 书 . ئۇنىڭ قول يازمىسىنىڭ بىر قىسمى چېچىلىپ يوقالدى .

他分部的散稿手失了 . ىەرگە چېچىلىپ كەتكەن ئاشلىقنى تېرىپ ئېلىڭلار . 来起拾食粮的上地在洒把你们 . دىق .

قتى چېچىلىپ كەتمەك ② 力意注散分 发 , 火动 , 火恼 ; 作 , 怒 , 火发 : قانداق دېگەن مەجەز بۇ , ھېچنەمدىن ھېچنە

يوق , چېچىلىپ كېتىسەن ! 气脾这你看 ! 火恼就动不动 , ئازراق ئىش ئۈچۈن ~ 为一点小事火动 / ئۇ ھەرقانداق بىر

骨颞 چېكە سۆڭىكى

过晒未角额 <成> چېكىسى ئاپتاپ كۆرمىگەن 太阳 (人的过动劳自亲没喻比) 的: يازىچە تەر تۈكۈپ

ئىشلەيدىغىنى بىز، غوجامنىڭ چېكىسى ئاپتاپ كۆرمىدۇ، دەدى ئۇ كەتمەننى دولسىغا ئېلىپ . 说曼土砍起扛他 .

。阳太过晒没都角额连却爷老，作劳汗挥天夏个整 作劳汗挥，汗冒头额 چېكىسىدىن تەر چىقماق

髮在别(贝宝作当) <成> چېكىسىگە تاخماق

上头在顶，间

چېكىسىگە قىسماق = چېكىسىگە تاخماق

چېكەتكە <动> [静] 虫蝗

چېكەتكە ئاپتى 灾蝗

چېكەرمەن 子君癡，鬼烟 [静]

چېكەرمەك <古> [动] 眠失

چېكىت [静] ① 点 ~ گۈللۈك رەخت ② 布花的点有

号句(的文尔吾维) <语>

چېكىت قويماق 号句打

چېكىتسىز [静] ① 点带不② 的号句无

چېكىتلىك [静] 的点有

چېكىتلىك بەش <语> 号分

چېكىتلىك كود <电> 码针点

چېكىشتۈرمەك «چېكىشمەك» 态动使的: تۈخۈم ~ 鸡碰

蛋

چېكىشمەك¹ «چەكەك¹» 态同共的: چېكىشمەكچە بېكىش

مەس . <谚> 识相不打不

چېكىشمەك² «چەكەك²» 态同共的: ئۇلار يولىنىڭ چېتىگىرەك

一了抽，旁路到走们他 . 一了抽، 旁路到走们他 .

。烟合莫支 .

چېكىلەك <方> [静] 荡浪

چېكىلمە [静] 鏊

چېكىلمە نەقىش 雕浮的刻鏊

چېكىلمەك¹ ① «چەكەك¹» 态动被的: ئىشك ئۈشتۈمۈت

走，开敲被然突门 . ياتاققا ئابدۇللا كىرىپ كەلدى .

进了来是阿杜拉 . ② 伤创受: چېچەكتە چېكىلمىگەن

قىزىلدا قىرىلار . <谚> 折天没花天出

命 . كۆڭلى ~ 伤创到受灵心

چېكىلمەك² «چەكەك²» 态动被的

چېكىلمەك³ [动] 熟快，熟黄 要快葡萄 . ئۈزۈم چېكىلدى .

。了熟

چېكىلىك [静] ① 檐帽 ~ قۇلاقچا 的檐革皮带

چېقىر كۆز 眼碧，睛眼蓝

چېقىر كۆز جۆككەك ئۆردەك <动> 鸭潜眼白

چېقىر ئۈجمە <植> 桑紫

چېقىشتۇرما [静] 别鉴，较比

چېقىشتۇرما بەلگە <医> 候征性别鉴

چېقىشتۇرماق [动] ① 撞碰② 话坏说 状恶告: ئۇ مېنى

بىكاردىن - بىكار ئاكسىغا چېقىشتۇردى . 哥他向故无缘无他 .

。状恶的我告哥

چېقىشتۇرۇشماق «چېقىشتۇرماق» 态同共的

چېقىشماق [静] 笑耍爱 爱逗趣: ئادەم ~ 笑耍爱

人的

چېقىشماق¹ «چاقماق¹» 态同共的

چېقىشماق² [动] 哈哈打，乐逗: بۇ قىز قول - قولغا تەگمەي

سودا قىلىۋېتىپ، قايسىبىرلىرى بىلەن گەپتە چېقىشاتتى . 姑这

。哈哈打人些同面一，意生作面一娘

چېقىق [静] 的破，的破打 ~ كوزا 瓮破，子罐破

چېقىل [静] ① 壁峭② 坝洪防

چېقىل - چۇقۇل [静] 处难(的上活生) 处难到遇

بولۇتماق 处难到遇

چېقىلدۇرغۇچ [静] 挑杆(使漏斗的中原的粮均匀进)

(置装种一的盘磨)

چېقىلدۇرۇق = چېقىلدۇرغۇچ

چېقىلغان [静] 电闪

چېقىلغان قايتۇرغۇچ 针雷避

چېقىلماق¹ ① «چاقماق¹» 态复自的: چاقماق چېقىلدى . 闪打

了 . ② «چاقماق²» 态动被的: تەخسە چېقىلدى . 摔被子碟 .

了碎 . 了碎打被锁枷 . كىشەنلەر چېقىلدى .

چېقىلماق² [动] 惹招，动触，犯触: بۇ نەر - 惹招 ~

سىلەرگە چېقىلما . 西东些这动别 . كىشىگە ~ 惹招

人 / كىشىنىڭ مەنپەئىتىگە ~ 益利的人他犯侵

چېقىمچى [静] 者告报小打，者密告，者告诬

چېقىمچىلىق [静] 行密告，为行告诬，为行的言谗进

。惯习的坏很种一是密告 . 为: بەك يامان ئادەت .

چېقىمچىلىق قىلماق 告报小打，非是弄搬

چېقىن [静] 电闪

چېقىندى [静] ① (的出进) ② 子星火(的击打到受体物)

头石碎 子碴，块碎(的出飞处四向) 子碴

堤溃③ 子碴冰 子碴

چېكە [静] <理生> 角额，角鬃 髮 鬃 髮 鬃 髮

发 / چېكىسىگە ئاق كىرمەك 白斑髮两

法违与动活教宗的当正别区格严 . تىق ئايرىش كېرەك .
。限界的动活

民边 چېگرا ئاھالىسى

带界边 چېگرا بەلۋېغى

碑界 چېگرا تاختىسى

چېگرا رايون 区边، 疆边؛ چېگرا رايونى سودا ئارقىلىق
边兴易贸 گۈللەندۈرمەك

چېگرا رايون ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 经境边
学济

易贸境边 <经> چېگرا سودىسى

防边 چېگرا مۇداپىئەسى

面界 <物> چېگرا يۈزى

接، 壤接، 界交②的连毗، 的邻毗①〔静〕 چېگرىداش

界朝与北东国中 . ~ رايون 邻毗 区地邻毗 / دۆلەت 邻毗 家国 / جۇڭ-
گونىڭ شەرقىي شىمالى چاۋشيەن بىلەن . ~ 界交鲜

چېگرىلانماق چېگرا، 壤接، 邻毗〔动〕؛ جۇڭگو شىمالدا رو-
سىيە بىلەن چېگرىلىنىدۇ . 邻毗国俄与面北国中

的界无〔静〕 چېگرىسىز

间空界无 چېگرىسىز بوشلۇق

的界有〔静〕 چېگرىلىق

间空界有 چېگرىلىق بوشلۇق

桶一 水 水 水 水
چېلەك 1 〔静〕 桶(铁)؛ سۇ چېلىكى 桶水 / بىر ~ سۇ

把摇(的车纺)〔静〕 2 چېلەك

的形桶〔静〕 چېلەكسىمان

变畸形桶 چېلەكسىمان ئۆزگىرىش

چېلەكلەپ 〔静〕 盆倾 一桶一， 地桶； يامغۇر ~ قۇيغاندەك
挑地桶一桶一 雨大盆倾着下 . ~ سۇ توشۇماق 水

琴提大 <艺>〔静〕 چېلو

斗奋<转>② 跤摔<体>①〔静〕 1 چېلىش

赛比跤摔 چېلىش مەرىكىسى

چېلىش مۇسابىقىسى = چېلىش مەرىكىسى

表演〔静〕 2 چېلىش

法演奏 چېلىش ئۇسۇلى

چېلىشتۈرمەق «چېلىشماق» 态动使的؛ چېلىشچىلارنى ~
跤摔手跤摔让

者斗战<转>② 士斗角， 手跤摔①〔静〕 چېلىشچى

چېلىشچىلىق 〔静〕 法跤摔؛ مەن كىچىكىمدىن تارتىپ چېلىش.

料布的用檐帽做 ②子帽皮 的用檐帽做 ~ رەخت

搭眉③؛ نوختىنىڭ چېكىلىكى 眉的头笼

角鬓住包〔动〕 چېكىلمەك

布花绣 的花绣， 的绣〔静〕 1 چېكىم

次一抽 一抽 次一抽 的口一吸， 的次一抽〔静〕 2 چېكىم
烟的

چېكىم - چېكىم 〔静〕 的花多很绣 ； خاسىيەتنىڭ ئۈستىدە .
كى ~ گۈللۈك كۆڭلەك بەكمۇ ياراشقاندى . 绣的穿提耶斯哈
。体得很裙衣连的花多很了

烟纸， 斯纳， 烟麻， 片鸦指)品吸食〔静〕 چېكىملىك

(等 品毒 ~ زەھەرلىك

纹花色金印(上绸丝在) <古>〔静〕 چېكىن

根耳 <方>〔静〕 چېكىنەك

退打 ~ 态动使的 «چېكىنەك» ； دۈشمەننى ~
人敌 / ئەسكەر ~ 兵撤 / پېشقەدەم كادىرلارنى ئىككىنچى
سەپكە ~ 线二居退部干老让 ~

态同共的 «چېكىندۈرمەك» چېكىندۈرۈشمەك

态动被的 «چېكىندۈرمەك» چېكىندۈرۈلمەك

的退倒， 的倒〔静〕 چېكىنمە

述倒 <文> چېكىنمە بايان

岸海退后 <地> چېكىنمە دېڭىز قىرغىقى

后 ~ 退 ①〔动〕 出退， 后退， 退 ； كەينىگە ~
退 / مەكتەپتىن ~ 学退 / قىيىنچىلىق ئالدىدا چېكىنمەيمىز .
， 退撤， 却退 <军>②。 退后会不们我前面难困在
出撤 据了出撤者义起 . 据了出撤者义起 . 据了出撤者义起 .
③. 点 退会 退 ； ئادەمنىڭ قابىلىيىتى بەلگىلىك باشقا كەلگەندە
تەدرىجىي چېكىنىدۇ . 龄年的定一了到人 . 退会 退 ； ئادەمنىڭ قابىلىيىتى بەلگىلىك باشقا كەلگەندە . 化

川冰退后 <地> چېكىنگەن مۇزلۇق

化退 <生>② 退后①〔静〕 چېكىنىش

灯车倒 <交> چېكىنىش چىرىغى

炎节关性行退 چېكىنىش خاراكتېرلىق رېماتىزم

چېكىنىشمەك «چېكىنەك» 态同共的؛ ئۈسۈلچىلار ئىككى
يانغا چېكىنىشتى . 边两向退者蹈舞 .

麻布罗 <方>〔静〕 چېگەلەك

界边 چېگرا 〔静〕 ① 界边، 境边، 陞边； ~ كېلىشىمى
定协 / ~ ئايرىماق 划界 / چېگرىدىن ئوغرىلىقچە ئۆتمەك
境边越偷 / ~ ۋەقىسى 境边 ② 件事境边 ； نورمال دىنىي
پائالىيەتلەر بىلەن قانۇنغا خىلاپ ھەرىكەتلەرنىڭ چېگرىسىنى قاتە .

چېنىقشماق «چېنىقماق» 态同共的

چېنىمەك ① [动] 准瞄: ئوقنى دۈشمەننىڭ كۆكرىكىگە چېنىپ

ئانماق ② <转> 击射胸膛人敌准瞄: 量, 酌斟 <转> ②

چېنىپ قىلماق ① [动] 斗角, 跤摔: باي بىلەن دەۋالاشما, بانۇر

چېنىۋېلىپ ئال ② <谚> 勇跟要不, 司官打依巴跟要不

چېرە ③ [静] 面容, 貌容: گۈل ~ 颜容, 貌容

چېۋە ④ [静] 貌月 / 貌月 / 貌月 / 貌月

چېۋە ⑤ <理生> 蹊鼠: 沟股腹, 蹊鼠

چېۋە ⑥ 粉儿点敷该应, 了烂都蹊鼠的

چېۋە ⑦ 带肚后的马 ⑦ [静] 练干

چېۋە ⑧ 干 ⑧ [静] 的巧灵, 的索利, 的练干

چېۋە ⑨ 索利很活 / 手巧 ~ / قول ~ / 手巧 ~ / 索利很活

چېۋە ⑩ 袖领的明英 ⑩ [静] 明精, 明英

چېۋە ⑪ 答回作出地敏机 ⑪ [静] 尺市, 尺

چېۋە ⑫ 布尺五尺 ~ 尺市, 尺

چېۋە ⑬ 灯, 祥袷绒条 ⑬ [静] 绒条, 绒芯灯

چېۋە ⑭ 衣上绒芯 ⑭ [静] 羊老的上以岁六

چېۋە ⑮ 条枝嫩, 条枝细 <古> [静] ⑮

چېۋە ⑯ ⑯ [静] 沥淅 (音声的滴下往处高从体液容形)

چېۋە ⑰ 答滴 ⑰ [静] 然骤

چېۋە ⑱ 骤他 ⑱ [静] 然骤

چېۋە ⑲ 下见 ⑲ [静] 合(身), 合(脚)

چېۋە ⑳ 脚合正穿我子靴这 ⑳ [静] 脚合正穿我子靴这

چېۋە ㉑ 身合正上穿他服衣件这 ㉑ [静] 杂错色颜

چېۋە ㉒ 牛花 ~ / 马花 ~ ㉒ [静] 竹斑

چېۋە ㉓ ⑳ [静] 竹斑 <植> ⑳ [静] 竹斑

چېۋە ㉔ ⑳ [静] 鹿花梅 <动> ⑳ [静] 鹿花梅

چېۋە ㉕ ⑳ [静] 羚斑 <动> ⑳ [静] 羚斑

چېۋە ㉖ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉗ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉘ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉙ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉚ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉛ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉜ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉝ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉞ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㉟ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㊱ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㊲ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېۋە ㊳ ⑳ [静] 鸪鸪颈珠 <动> ⑳ [静] 鸪鸪颈珠

چېلىشخۇمار ① [静] 迷跤摔

چېلىشخۇمار ② [静] 子伙小的跤摔善

چېلىشخۇمار ③ [动] 斗角, 跤摔: باي بىلەن دەۋالاشما, بانۇر

چېلىشخۇمار ④ <谚> 勇跟要不, 司官打依巴跟要不

چېلىشخۇمار ⑤ 斗角去士 ⑤ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑥ 斗角去士 ⑥ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑦ 斗角去士 ⑦ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑧ 斗角去士 ⑧ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑨ 斗角去士 ⑨ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑩ 斗角去士 ⑩ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑪ 斗角去士 ⑪ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑫ 斗角去士 ⑫ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑬ 斗角去士 ⑬ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑭ 斗角去士 ⑭ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑮ 斗角去士 ⑮ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑯ 斗角去士 ⑯ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑰ 斗角去士 ⑰ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑱ 斗角去士 ⑱ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑲ 斗角去士 ⑲ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ⑳ 斗角去士 ⑳ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉑ 斗角去士 ㉑ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉒ 斗角去士 ㉒ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉓ 斗角去士 ㉓ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉔ 斗角去士 ㉔ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉕ 斗角去士 ㉕ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉖ 斗角去士 ㉖ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉗ 斗角去士 ㉗ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉘ 斗角去士 ㉘ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉙ 斗角去士 ㉙ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉚ 斗角去士 ㉚ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉛ 斗角去士 ㉛ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉜ 斗角去士 ㉜ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉝ 斗角去士 ㉝ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉞ 斗角去士 ㉞ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㉟ 斗角去士 ㉟ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊱ 斗角去士 ㊱ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊲ 斗角去士 ㊲ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊳ 斗角去士 ㊳ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊴ 斗角去士 ㊴ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊵ 斗角去士 ㊵ [动] 斗角, 争斗

چېلىشخۇمار ㊶ 斗角去士 ㊶ [动] 斗角, 争斗

火香续接 چىراغ ياقماق

香烧人前为 چىرىغىنى ياندۇرماق

户绝，后绝 چىرىغى ئۆچمەك

座灯，台灯〔静〕 چىراغپاي

师光灯，光灯<艺>〔静〕 چىراغچى

奉供，祀祭<方>〔静〕 چىراق

花代介色三<植>〔静〕 چىرانگۈل

：相长，色脸，脸，容面，貌容①〔静〕 چىراي (چىرايى)

ئوچۇق ~ 容怒 / غەزەپلىك / 脸笑，容笑 ~ خوشخوي

~ 和藹的容面(孔面) / چىرايىنى بۇزماق / چىرايى

ئاتارماق 白苍色脸 / چىرايىدىن كەتمەك 老苍色脸 / چىرايى

ئۆزگەرمەسلىك 色改不面 / ئۇنىڭ چىرايىغا قاراپلا، نېمە ئىش

بولغانلىقىنى بىلىدىم . 色脸的他看一 了生发道知就我，

长的他 . 事么什 . ئۇنىڭ چىرايى ئۇكامغا بەك ئوخشايدۇ .

弟弟的我像很相 看能未，黑天为因 . 看 <谚> . 容面的样怎是他清

了 . 好问再色脸了 . 情表② . 喝茶当能不，好然虽相长 <谚>

情表的郁忧 ~ 个这把你 . 的容笑脸满定会一他，去过送

چىرايى سارغايتماق 气下声低 : ئۇلارغا چىرايى سارغاي-

تىپ يۈرگۈچە، ئۆزىمىز قول سېلىپ ئىشلەيلى ! 他们向其与 !

! 干手动已自们我如不还，气下声低

چىرايى ئىپادىسى 情表

چىرايى تۇتۇلماق 脸下拉，脸下沉 ىنى كۆرۈپلا،

ئۇنىڭ چىرايى تۇتۇلدى . 我到见一 . 了来下沉就脸的他，

چىرايى تۈرۈلمەك 脸着绷

چىرايى سۇنماق 白苍色脸，憔悴

چىرايىدا قان قالماسلىق 色血无面，色人无面 : قورق-

قىنىدىن ئۇنىڭ چىرايىدا قان قالمىدى . 色血无面他得吓 .

چىرايىدىن توپا ياغماق <成> 头灰，土尘脸满①

چىرايىدىن توپا ياغماق : چىرايىڭدىن توپا يېغىپ تۇرىدۇ، ئەپتىڭگە قارىغاندا،

بايا ئىسكىلاتنى تازىلىغان ئوخشاشىمەن . 土尘脸满你 . 土尘模看，

色土如面② . 房库了扫打才刚像好你，样

چىرايىدىن كەتمەك (前以如不)变有颜容

چىرايىدىن مۇز ياغماق <成> 霜冰若冷，冰冰冷

نېمە بولدۇڭ، چىرايىڭدىن مۇز يېغىپ قاپتۇغۇ؟ 面，啦么怎你？

热炎的般 . بۇ نېپىز پەن يۈز جىڭ ئېغىرلىققا ~ بېرەلمدۇ؟

量重的斤百一受承能不能板薄块这

住得挺，住得经，受承，受忍 چىداشلىق بەرمەك

态同共的 «چىداشلىق» چىداشلىق

چىدام [静] 性耐，心耐 : ئۇ ~ بىلەن ياشايتتى، كەلگۈسىگە

ئۈمىد بىلەن قارايتتى . 希着抱来未对，着活性耐靠他 .

~ 望 . 望

چىدامسىز [静] 的用经不，的用耐不，的心耐无①

实结不，布的用耐不 رەخت ~ / 子孩的心耐无 بالا

忍②物植的早耐不 ئۆسۈملۈك ~ قۇرغاقچىلىققا / 布的

了不受 : ئىسسىققا ~ ئادەم 人的热炎了不受 سوغۇققا

~ ئادەم 人的冷寒了不受

چىدامسىزلىق [静] 了不受忍 : كىچىككەنە ئىشقىمۇ ~ قىل-

ساڭا قانداق بولىدۇ؟ 么怎，了不受忍都你事小点一么这

؟ 呢行

چىداملىق [静] 的耐忍能；的韧坚，的忍坚①

يال 耐忍能很他 . ئادەم ~ ئۇ ناھايتى / 性女的韧坚

جاپاغا ~ 的起得禁，的住得受②劳耐苦吃 ~ بۇ رەخت

耐 سورت ~ 实结布种这，穿耐布种这 . ~

~ 耐 的久耐，的好性耐③种品病 ~ ئۆسۈملۈك

~ 物植阴 / 物作早耐 زىرائەت ~ قۇرغاقچىلىققا / ئوتقا

~ 麦大寒耐 ئارپا ~ سوغۇققا / 砖火耐

چىدىماس [静] 的消不吃，的住不吃 : چاقچاققا ~ ئادەم

人的笑玩起不开

چىدىماسلىق [静] 住不经，消不吃 : ئۇ چاقچاققا ~ قىلدى .

笑玩起不开他

چىدىماق [动] 受忍① : بۇ گەپكە چىدىدىم . 受我话种这 .

困难难受忍 ~ 了不 . موھتاجلىق ۋە جەبىر - جاپاغا ~

~ 苦难的上活生受忍 ~ قىيىنچىلىقلارغا

تۆت - بەش يىل چىدايدۇ . 住得经，穿耐，破不穿(等袜，鞋)②

؛ 破不穿年五四穿我靴双这 . 年五四穿以可还我子靴双这

ھازىرچە ياخشى، يەنە ئون يىل چىدايدۇ . 目店商的在所你 .

~ 年十持维以可还，错不前

چىراغ [静] 脂油，油 <古>

چىراغ [静] 灯① : نۇرى 光灯 / كوچا چىرىغى 路

灯 <谚> / 灯 ~ ياندۇرماق 灯点 / تۇۋى قاراغۇ .

~ 灯 . 黑下

灯明方一 يۇرتنىڭ چىرىغى : 者护庇 <转>②

蛾灯 <动> چىراغ پەرۋانتىسى

物

物植生腐 <植> چىرىندىخور ئۆسۈملۈك
 烂腐②生腐①〔静〕 چىرىندىلىك
 子尺〔静〕 چىزا
 态动使的 «چىزىلماق»
 态同共的 «چىزىلماق»
 态动被的 «چىزىلماق»
 压(子皮的好熟把尺用)②量尺用①〔动〕 چىزىلماق
 平

چىش ①〔静〕 <理生> 齿牙: ئۇتتۇر ~ / 齿门 / ئېزىق ~
 齿臼 吃多牙有着趁 <谚> چىشىڭنىڭ بارىدا گۆش يە .
 的形齿上体物③口牙(的畜牲)②。(乐行时及)肉
 分部: ھەرە چىشى 齿锯 / ئارغاق چىشى 齿子梳④
 犁犁 ھەرە چىشى 齿犁

چىش ئاقمىسى <医> 瘰牙
 چىش ئەتراپى يەللىكى <医> 炎周牙
 چىش بۆلۈمى <医> 科牙

چىش بىلىمەك <成> ① 备准: دۈشمەنلەر 103 -
 ئېگىزلىكنى تارتىۋېلىش ئۈچۈن ، ھەدەپ چىشلىرىنى بىلىدى .
 三涎垂 ، 馋嘴②。备准紧加而地高三零一回夺为人
 朋: 尺: دوستۇم ، سويۇلمىغان پاقلانغا چىشىڭنى بىلەپسىزغۇ؟
 友: 羊羔没还宰，你怎就嘴就啦？
 چىش پاتماق <成> 及能所力: بۇ ئىشقا مېنىڭ چىشىم
 پاتمايدۇ . 这我事件及不所力(力为能无) . خەنزۇچىغا
 بىرئاز چىشىم پاتىدىغان بولۇۋېدى ، بىرمۇنچە ھېكايىلەرنى كۆر-
 دۇم . 我刚刚才懂得一点汉语文，看便好了几篇小
 说 . 对农我会怎
 呢三道三说能么

چىش تاجىسى <理生> 冠牙
 چىش چىشىلمەك <成> 关牙紧咬: ئۇ چىشىنى
 چىشلەپ تۆت - بەش يىل ئەمگەك قىلدى . 关牙紧咬他 .
 了四五年 .

چىش دوختۇرى 医牙
 چىش سارغايماق ① 齿变黄② <转> 老衰: ئۇنىڭ
 چاچ - ساقاللىرى ئاقىرىپ ، چىشلىرى سارغىيىشقا باشلىدى .
 他 . 须发斑白，开始衰老了 .

چىش سالماق ① 齿镶② 齿长(畜幼): بۇ ياش مال ،
 ئەمدى چىش ساپتۇ . 畜幼是这，刚刚长牙 .
 چىش غۇچۇرلاتماق 齿切牙咬
 چىشىغا تەگمەك <成> 怒惹，怒触，犯冒: كىچىك

چىرىك ئۈنسۈر / چىشىغا تەگمەك 想思的腐陈 ~ / 木朽 غاچ

چىرىك ئۈنسۈر <法> 子分败腐

چىرىكلەشتۈرمەك «چىرىكلەشمەك» 态动使的

چىرىكلەشتۈرۈشمەك «چىرىكلەشتۈرمەك» 态同共的

چىرىكلەشتۈرۈلمەك «چىرىكلەشتۈرمەك» 态动被的

چىرىكلەشمەك 〔动〕 坏败，朽腐，败腐，化腐: تۇرمۇشتا
 ~ / 坏败道德 ~ / 化腐活生 ~ / چىرىكلەشكەن .

لەرنى جازالىماق 败腐治惩

چىرىكلىك ① «چىرىك» 的式形词名的 ② 象现败腐: چىرىك-
 لىكتە ئۈچىغا چىقماق 顶透朽腐 / چار پادىشاھ ھاكىمىيىتى
 چىرىكلىكتىن گۈم بولغان . 沙皇政权是由是败腐而垮台
 的 . 的 چىرىكلىككە قارشى تۇرماق 败腐反 / چىرىكلىككە قارشى
 تۇرۇپ ، ئاينىپ كېتىشنىڭ ئالدىنى ئالماق 拒防腐变

چىرىك ①〔静〕 串小(的葡萄)②梗细(的上梗葡萄)
 串小 ~ 葡萄 串小 ~ 葡萄

چىرىلداشماق «چىرىلداشماق» 态动使的

چىرىلداشماق «چىرىلداشماق» 态同共的: قارلغاچ بالىلىرى
 ئۇۋىسىدا چىرىلداشپ كەتتى . 小燕子窝在呢里 .

چىرىلداق <动> 〔静〕 儿钟金

چىرىلداشماق 〔动〕 叫唧唧，叫喳喳唧唧，叫吱吱地 .
 قارا چېكەتكىلەرنىڭ چىرىلداشلىرى جانغا تېگەتتى . 唧唧的
 蝉蟋 . 令人心声 . 烦恼 .

چىرىمەك ①〔动〕 朽腐，烂腐: ئوت - چۆپ چىرىپ كېتىپتۇ .
 草烂了 . 了 烂腐草 水在头木 . 头木在 了 烂腐草
 里容易烂腐 . ② <农> 熟腐: 馥: چىرىگەن قىغ 熟腐 厩
 肥 / 肥 了 好 馥料 了 .

چىرىمتال <矿> 〔静〕 母云

چىرىمدان ①〔静〕 冰薄②质殖腐，物烂腐

چىرىمدان مۇز 冰薄

چىرىمقۇلاق <植> 〔静〕 薇紫

چىرىمگۈل <植> 〔静〕 菊果斜

چىرىندى ①〔静〕 的了熟腐，的了朽腐，的了烂腐: يا-
 غاچ چىرىندىسى 朽腐的了头木 / ~ 腐熟的了 厩肥
 ② 质殖腐: كىسلاتالىق ~ / 酸性腐殖质 / نېپىتراللىق ~
 中腐殖质

چىرىندى جىنىس 岩泥腐

چىرىندى كىسلاتاسى 酸殖腐

چىرىندىخور 〔静〕 物生腐

چىرىندىخور باكتېرىيە <生> 菌生腐

چىرىندىخور مىكرو ئورگانىزم <生> 生微生物

بالىنىڭ چىشىغا تەگمە! 子孩小惹别你! بۇ گەپ قاسىمنىڭ چىشىغا تەگدى. 木斯喀了怒触话句这.

چىش قېرىشماق <成> 嫌人讨: چىشم قېرىشىدىغان باي ئۆلدى. 了死依巴的嫌人讨.

چىش كېرىشمەك ① 闭紧关牙 ② 咬(得气, 得恨)

چىش: ئاچچىقىدىن چىشى كىرىشكەن مەمەت قاچقۇنىنى قارىلاپ ئوق ئاتتى. 枪一了开犯逃准瞄提麦麦的牙咬直得气.

چىش ماددىسى <理生> 质牙象, 质牙

چىش مەلھىمى 膏牙

چىش مىلىكى <理生> 肉牙, 齙齿

چىشنىڭ كىرىنى شۈمەك <成> 挤里缝牙从

بۇ ئۇنىڭ چىشنىڭ كىرىنى شۈمۈپ ساقلاپ قالغان بۇلى. 这是. 钱的来出挤里缝牙从他

چىشنىڭ ئېقىنى كۆرسەتمەك <成> 色悦颜和

مەتھۇربان چىشنىڭ ئېقىنى كۆرسىتىپ, سادىقنىڭ قولىنى ئىككى قوللاپ تۇتۇۋالدى. 萨住握手双地色悦颜和班尔库提麦.

چىش ئوقۇرى <医> 槽牙

چىش ئۆتمەك = چىش پانماق

چىش ئىلمى <医> 学科牙

چىش يارماق ① 牙出(孩小) ② 牙长, 口开<转>

ئۇ چىش يېرىپ بىرىنمە دەپىدى. 声吭没; 声吱没他.

چىش يەللىكى <医> 炎牙

چىش يىلىكى <医> 髓齿, 髓牙

چىشا [叹] 声喝吆的进前驴赶

چىش - تىرناق ① 牙和瓜切② 骨刻, 力竭; 命: چىش - تىرنىقى بىلەن ئۆچمەنلىك قىلماق 齿切 恨痛齿切 绝痛恶 人之恨 / 骨: چىش - تىرنىقى بىلەن توسقۇنلۇق قىلماق 挠阻命拼

چىشسىز [静] 的牙有没: بۇۋاي 的牙有没 爷大老的牙有没

چىشسىز قۇلۇلە <动> 蚌齿无

چىشسىمان [静] 的状齿: 叶状齿 叶状齿

چىششە [静] <儿> 屎

چىششە قىلماق <儿> 屎拉

چىشلەتمەك ① «چىشلىمەك» 态动使的 ② 接拼

چىشلەشتۈرمەك «چىشلەشمەك» 态动使的: تامچى خىشىنى بىر - بىرىگە چىشلەشتۈرۈپ قويۇردى. 砖砌缝对匠瓦泥.

چىشلەشتۈرۈلمەك «چىشلەشتۈرمەك» 态动使的

چىشلەشمەك ① «چىشلىمەك» 态同共的: يىراق تۇرسا كىشىنى شىدۇ, يېقىن تۇرسا چىشلىشىدۇ. <谚> 靠, 叫相了远离

② 缝合: كېسەك چىشلەشمەك, تام ئاسان ئۆرۈ. لۇپ چۈشىدۇ. 塌倒易容墙, 锋合不坏土砌.

چىشلەم [静]: 口: بىر ~ نان 饅口

چىشلەنمەك «چىشلىمەك» 态动使的

چىش - لەۋ 唇齿 [静]

چىش - لەۋ تاۋۇشى <语> 音齿唇

چىشلىق ① [静]: ① 的牙了镶 ② 的齿有: ئالتۇن ~ ئايال 镶

چىشلىق پىچاق <机> 刀齿插

چىشلىق تىرنا <农> 耙齿

چىشلىق چاق <机> 轮齿

چىشلىق سوقا <农> 犁式铧

چىشلىق كىت <动> 鲸齿

چىشلىق ② [静]: ① 牙刺 ② 为(了)牙烈服驯了放马到上床的嚼

چىشلىق ② (子) 头榫 (的) 上机布织法土

چىشلىمەك [动]: ① 咬: گۆشتىن بىر چىشلەم ~ 口一咬

چىشلەيدىغان ئىت چىشنى كۆرسەتمەيدۇ. <谚> 肉 / 牙露不狗的人 ② 人咬不狗说别 <谚> ③ 话的人踢不马, 人咬不狗说别 <谚> ④ 烟着衔 ~ 衔, 叼

ئىگىسىنى چىشلەر. <谚> 人主咬肥狗 ⑤ 烟着衔 ~ 烟着衔 / 圈烟着叼里嘴 ⑥ 泥衔子燕 / 斗 ⑦ 者劳 <谚> ⑧ 窝造 ⑨ 吃(饭): ئىشلىمەك چىشلەيسەن. <谚> ⑩ 食其有 ⑪ 上酒到感才, 来醒一天二第. ⑫ چىشلىۋالغانلىقىنى سەزدىم. ⑬ 了头

چىشلەپ تارتماق <成> 咬, 扯牵: نېمىشقا بىكار. 故无白平么什为你? 扯牵地 呢家人扯牵地 呢家人扯牵地 呢家人扯牵地

چىشى [静] 的性雌, 的雌, 的母, 的牝: 的牝 ~ 母 母 / 畜 鹅母 ~ 畜

چىشى تۈرۈم 眼卵

چىشى جەندىر <机> 牙板

چىشى زەرنىخ <地> 黄雌

چىشى ئۈلگۈجەك 槽的轴门木

چىشلىمەك [动]: 口满(羊牛) 的: بۇ قوي چىشەپتۇ. 羊只这

چىشمەل ① [静] 刚三满的岁 ② 犊幼

چىشقى [静] <古> 水洪

چىشلىمەك [动]: گۆشتىن بىر چىشلەم ~ 口一咬

چىشلەيدىغان ئىت چىشنى كۆرسەتمەيدۇ. <谚> 肉 / 牙露不狗的人 ② 人咬不狗说别 <谚> ③ 话的人踢不马, 人咬不狗说别 <谚> ④ 烟着衔 ~ 衔, 叼

ئىگىسىنى چىشلەر. <谚> 人主咬肥狗 ⑤ 烟着衔 ~ 烟着衔 / 圈烟着叼里嘴 ⑥ 泥衔子燕 / 斗 ⑦ 者劳 <谚> ⑧ 窝造 ⑨ 吃(饭): ئىشلىمەك چىشلەيسەن. <谚> ⑩ 食其有 ⑪ 上酒到感才, 来醒一天二第. ⑫ چىشلىۋالغانلىقىنى سەزدىم. ⑬ 了头

چىشلەپ تارتماق <成> 咬, 扯牵: نېمىشقا بىكار. 故无白平么什为你? 扯牵地 呢家人扯牵地 呢家人扯牵地 呢家人扯牵地

چىشى [静] 的性雌, 的雌, 的母, 的牝: 的牝 ~ 母 母 / 畜 鹅母 ~ 畜

چىشى تۈرۈم 眼卵

چىشى جەندىر <机> 牙板

چىشى زەرنىخ <地> 黄雌

چىشى ئۈلگۈجەك 槽的轴门木

چىشلىمەك [动]: 口满(羊牛) 的: بۇ قوي چىشەپتۇ. 羊只这

چىشمەل ① [静] 刚三满的岁 ② 犊幼

چىشقى [静] <古> 水洪

子屋的风

چىمىلدىماق ①〔动〕痛酸: ئۇنىڭ يۈزى خىجىللىقتىن قىزدى.

痛酸痛酸, 红通脸满得羞他. چىمىلداپ كەتتى.

. 的. 酥酥麻 <转> ②. 的.

. 的. 毛眉, 巴眨, 闪扑(眼) ③. 的酥酥麻子身的我.

. 跳(毛睫): ئۇنىڭ كىرىپكىلىرى توختىماي چىمىلداپ تۇراتتى.

. 泡冒(时开将即水) ④. 动跳地停不毛睫的他.

. 泡冒在正水的里锅. چىمىلداۋاتتى.

چىۋ 〔模〕啾: بىر تورغاي ~ قىلىپ ئۈچۈپ كەتتى. 云只一.

. 了走飞着叫地啾啾雀

چىۋ - چىۋ 〔模〕啾啾

چىۋى 〔静〕鞭牛〔静〕(器殖生的牛公)

چىۋىچ 〔静〕<动> 以岁一满即亦, 的羔产要年当)

羊山母(的后)

چىۋىق 〔静〕条树, 枝树细 ~ توقولما 柳编条用的具

چىۋىقلاشماق «چىۋىقلىماق» 态同共的

چىۋىقلانماق «چىۋىقلىماق» 态动被的

چىۋىقلىماق ①〔动〕打条树用 <转> ② 打鞭

چىۋىلدىماق 〔动〕啾啾, 叫啾啾啾啾: دەرەخ ئۈستىگە

. 啾啾雀的上树在落. 啾啾啾啾啾啾.

. 来起了叫啾啾啾

چىۋىن¹ 〔静〕<动> 蝇苍

چىۋىن قۇرتى <动> 蛆蝇

چىۋىن² <方> 〔静〕子蚊

چىۋىنخور 〔静〕的蝇食, 的蝇捕: ~ ئوت 草蝇捕 / ~

ئۈمۈچۈك 蛛蜘蛛食

چىۋىنلىق <方> 〔静〕帐蚊

چىۋىنقىماق 〔动〕蝇苍赶(眼或头动晃畜牲)

چىن¹ 〔静〕的真, 的实真, 的正真, 的挚真: ~ گەپ

. 真, 心真 ~ / 人的正真 ئىنسان ~ / 话心真

. 真, 心衷, 心 ~ / 谊友的挚真 دوستلۇق ~ / 情爱的挚

. 情爱的挚

چىن مەنە 谛真

چىن² 〔静〕秦(一) 秦(对家国中呼称的)

چىنار <植> 〔静〕桐梧

چىنارگۈل <植> 〔静〕花桐梧

چىنارلىق 〔静〕林桐梧

چىنە 〔静〕碗瓷

چىنە - قاچا 〔静〕具餐

چىنپۈتمەك 〔动〕信相: مەن بۇ گەپكە چىنپۈتمەيمەن. 话这

كۆزى دەمىۋەم چىمچىلاق تۇراتتى. 以所, 走行风逆他.

. 巴眨地时不睛眼

چىمچىلاق 〔静〕指拇小(的脚或手)

چىمچىلاقتا ئويناتماق <成> 就轻驾, 余有刃游

. 力之灰吹费不, 举易而轻, 熟

. 费不人等这们你要人个这他. 尼 چىمچىلىقىدا ئوينىتىدۇ.

. 力之灰吹

چىم - چىم 〔模〕巴眨 ① 的点碎满布 ②: ~ گۈللۈك

. 裙衣连的点碎满布

چىمداتماق «چىمداق» 态动使的

چىمداشماق «چىمداق» 态同共的: ئۇلار بۇرۇنلىرىنىڭ ئۈچ-

. لىرىنى چىمىشىپ, بىر - بىرى بىلەن چاقچاقلاشتى. 们他

. 笑玩阵一了开, 尖鼻子捏相互

چىمداق «چىمداق» 态动被的

چىمىق <方> 〔静〕撮

چىمىم 〔静〕撮: بىر ~ ئون / 面撮 - بىر ~ توپا - 撮

土

چىمىدماق 〔动〕捏, 掐: قولىنى ~ ئۇ چايان چاققان

. يدىنى چىك چىمىدىپ, زەھەرنى چىقىرىۋەتتى. 子蝎掐劲使他.

. 来出挤毒把, 方地的过蜚

چىمىقياق <植> 〔静〕草毯地

چىمىگەن <方> 〔静〕嗦哆, 栗战

چىمىق ① 〔静〕地草 ② <地> 甸草

چىمىق تۇپراق <地> 土甸草

چىمىق ئوتلاق <牧> 场草甸草, 原草甸草

چىمىدە 〔静〕地喇

چىمىت <植> 〔静〕草心灯

چىمت <方> 〔静〕指拇小

چىمتەك <方> 〔动〕低贬, 视歧

چىمىر ① 〔模〕烁闪, ② 粼粼, 酥酥麻 痛隐隐

. چىمىر - چىمىر 〔模〕烁闪, 粼粼光波: ئايدىڭ كېچە,

. كۆل سۈيى ~ قىلىۋاتتى. 夜月, 粼粼光波水湖.

چىمىرلاشماق «چىمىرلىماق» 态同共的: قاراڭغۇ چۈشۈپ,

. ئاساندا يۇلتۇزلار چىمىرلىشىشقا باشلىدى. 上天, 来下黑天.

. 烁闪星繁

چىمىرلىماق ① 〔动〕烁闪, 漪涟起泛, 漪涟起泛上面湖. 漪涟起泛

. 漪涟起泛上面湖. 漪涟起泛上面湖. 漪涟起泛上面湖.

چىمىلداتماق «چىمىلداق» 态动使的

چىمىلدىق 〔静〕风屏, 幔帷, 子帐

چىمىلدىقلىق 〔静〕的风屏有, 的幔帷有: ~ ئۆي 屏有

感实真 چىنلىق تۇيغۇسى
 چىنلىق نەزەرىيىسى = رېئالزم
 碗瓷〔静〕 چىنتاۋاق
 子盘瓷，子碟瓷〔静〕 چىنتەخسە
 壶瓷〔静〕 چىنچەينەك
 实证，实真变 <古>〔动〕 چىنقىماق
 竹石 <植>〔静〕 چىنگۈل
 族羌〔静〕 چىياك
 痈疔，子疔，背痞 <医>〔静〕 چىيقان

信相不我
 چىن - پىششىق 定肯，定一 <方>〔静〕
 石宝〔静〕 چىنتاش
 桐梧香檀 <方，植>〔静〕 چىندان
 天后大〔静〕 چىندىن
 چىندىنلىق 天后大〔静〕: چىندىنلىققا مەن كېلەي، قانداق؟
 ? 样么怎，来天后大我
 چىنلىق 诚真，实真①〔静〕: مۇھەببەتتىمىزدىكى چىنلىققا
 真的情爱们我疑怀不毫我 . قىلچىمۇ گۇمانم يوق ئىدى .
 真的事故 ھېكايىنىڭ چىنلىقى 性在实，性实真②。诚
 性实

خاتا (خاتاسى) [静] 的过错，的错 ~ 错做 قىلماق ~ / 错
ئىش قىلىپ قويماق 事错做 / ئۇ ~ گەپ قىلىپ باشقىلارنى
رەنجىتىپ قويىدى. 人罪得话错说他. بۇ دورنى ~
ئىچىپ سالماڭ يەنە. 药种这错吃别可你.
خاتا پىكىر ئېقىمى 潮思误错
خاتا كەتمەك 错搞，错弄 قوشنام مەندىن رەنجىپتۇ،
نېمىدە خاتا كەتكىنىم ئۆزۈمگە ئايان ئەمەس. 气的我生居邻
. 了错儿那已自楚清不都我
خاتاسىز [静] 的误无，的错差无，的过错有没
گەپ 的过错有没
خاتالاشتۇرماق «خاتالاشماق» 的使动态: ھېلىقى جىن ئاخىر
ئۇنى خاتالاشتۇردى. 错了犯他使于终精妖个那是就
. 误
خاتالاشماق [动] 过错犯: ئۇنداق قىلمىساق خاتالاشمىز.
. 过错犯会就们我，做样那不
خاتالىق [静] 错过，过错 ~ ئۆتكۈزۈمەك 过错犯 / خاتا.
لىقنى باشقىلارغا دۆڭگىمەك 人于过诿 / خاتالىقنى تۈزەتمەك
误错正纠，误勘
خاتالىق پەرقى <数> 差误
خاتاسىپ [静] <宗> 布推海 (谓称职教兰斯伊) 为意，
“者义教讲宣”
خاتىرە [静] ① 忆记，性记: ئادەمنىڭ خاتىرىسى 18 ياشتىن
29 ياشقىچە تەدرەققى قىلىپ، چېكىگە يېتىدۇ. 力忆记的人

① 维吾尔文第八个字母该② 称名母字该
خاپا [静] 气生，恼怒: ئۇ سەندىن ناھايىتى ~ . 很你对他
. 火恼
خاپا بولماق ① 气生: بۇرۇنقا خاپا بولسام، ساقال چىقتى.
<谚> 的见怪 ② . 来须胡出长又偏，气的髭唇生
见别请: خاپا بولماڭ، دىققەتسىزلىكتىن دەپ ساپتىمەن.
嘴了漏说我，怪 خاپا بولماي، ماۋۇ قەلەمنى ئالماشتۇرۇپ
بېرىڭ. 下一换笔支这把请，驾劳
خاپا قىلماق 气生使: ئۇ مۇئەللىمنى خاپا قىپتۇ.
. 了气生师老让他
خاپان [静] ① 斗 (形方，器容的食粮装坊磨) ② 盘称
خاپان باش 袋脑大，头大
خاپان باش بۈركۈت <动> 雕海头虎
خاپان باش بېلىق <动> 鱼头大
خاپىچىلىق [静] 恼气，恼烦: باتۇرنىڭ خاپىچىلىقتىن بېشى
گاڭگىراپ كەتتى. 胀脑昏头得气尔图巴. دۇنيادىكى ھەم-
مىلا ئادەم سېنىڭ ئارزۇيۇڭغا قاراپ يارالغان بولسىدى، دۇنيادا
~ بولمىغان بولاتتى. 造望愿的你按都人的有所上界世
. 了恼烦有没就上世么那，化
خاپىغان [静] 爱气生，的怒易: ئادەم 的气生爱
خاپىغان كېسەل <医> 症能官经神
خاپىلىق [静] 气，恼烦: خاپىلىققا قالماق 气受 / ~ تارتماق
气生人惹 ~ / 恼烦，气受

量矢征本 <物> خاس ۋېكتور

票本 <经> خاس ۋېكسل

名专，词名有专 <语> خاس ئىسىم

使 <文> ② 态动使的 «خاسلاشماق» ① خاسلاشتۇرماق
化性个

态同共的 «خاسلاشتۇرماق» خاسلاشتۇرۇشماق

态动被的 «خاسلاشتۇرماق» خاسلاشتۇرۇلماق

化性个 [动] خاسلاشماق

性殊特②性个① <心> [静] خاسلىق

خاسلىق <植> [静] 生花: يېغى 油生花 / مەلھىمى
酱生花

地生花 [静] خاسغىلىق

性特，点特 [静] خاسىيەت

خاسىيەتلىك [静] 的祥吉，的奇神，的色特有: ~ قار
雪瑞

子盒小，子匣小 <古> [静] خافسى

汗可 [静] خاقان

国汗 [静] خاقانلىق

蒴萆 <植> [静] خاكشى

矿煤 [静] خاك

矿煤采开 خاڭ ئاچماق

خاڭ <静> 夯: ياغاچ ~ 夯木 / تاش ~ 夯石 / سوقماق ~
砸: 砣夯 ~ / 夯打

工矿 [静] خاڭچى

خاڭخوڭ [静] 儿鼻齁 (的重音鼻带话说)

态动使的 «خاڭدىماق» خاڭدىتماق

态同共的 «خاڭدىماق» خاڭدىشماق

态动被的 «خاڭدىماق» خاڭدىلماق

خاڭدىماق [动] 实夯，夯打: ئىشچىلار بىنانىڭ ئۇلىنى خاڭدىدۇ.
地基的房楼了实夯们人工

خاڭگا = تەرخەمەك

خال (خالى) [静] 痣: ئۈستەڭ يارشىقى تال، قىزنىڭ يارشىقى
~ . <谚> 画如美道渠的柳栽，一朵一娘姑的痣长，

花

房茅 [静] خالا (خالاسى)

خالات [静] 褂大: ئوپپىراتسىيە بۆلۈمىدىن ئاق ~ كىيگەن سېد.
土护的褂大白穿位一了来出走室术手

خالاتلىق [静] 褂大穿: مەن كۆزۈمنى ئاچسام، يېنىمدا ئاق
~ ئىككى كىشى كۆلۈمسىرەپ قاراپ تۇرۇپتۇ. 睛眼开睁我

。我看着笑微人的褂大白穿位两边身，看一

خار - زارلىق [静] 雨苦风凄: بوۋاي ھاياتنىڭ ئاخىرقى
مەزگىلىنى ~ ئىچىدە ئۆتكۈزدى. 度中雨苦风凄在爷大老
。子日后最的命生了过

态动使的 «خارقىرماق» خارقىراتماق

态同共的 «خارقىرماق» خارقىراشماق

خارقىرماق [动] 声噜呼发: تۈن نىسبى، ھويلىدىن خارقىردۇ.
خان خورەك ئاۋازى ئېنىق ئاڭلىنىپ تۇراتتى. 夜半，院从，
。声噜呼发到听地楚清里

态同共的 «خارلىماق» خارلاشماق

خارلاشماق [静] 气受，辱受: شوپۇر دېگەن شۇنچىلىك خار.
لېشىپ كېتەمدۇ؟ 吗气受样这就机司当？

待虐人受，辱屈受 [动] خارلانماق

辱屈受 [静] ~ كۆرەك خارلىق

خارلىماق [动] 待亏，待虐: ئەسرلەرنى خارلىماسلىق خار
待亏当应不. / ياشانغانلارنى خارلىماسلىق كېرەك. 人年老

态同共的 «خارىلدىماق» خارىلدىشماق

خارىلدىماق [动] 噜呼打: قاسم تەككىگە بېشىنى قويۇپلا خار.
رىلداپ ئۇخلاپ كەتتى. 呼呼就上头枕到挨一头木斯喀.
。了着睡地

خاس [静] ① 的有固，的有特: بېزا ياشلىرىغا ~ خىسلەت
农村年青年所特有质的 / «ياڭگار» جۇڭگونىڭ ئۆزىگە
~ خەلق ئۇسسۇلى. 蹈舞间民的有特国中是舞歌秧.
كاپىتالىستىك تۈزۈمنىڭ ئۆزىگە ~ زىددىيىتى 本资主义
于属 ② 盾矛的有固度: باج تالونى 用专
票税 / ~ مېھمانخانا 厅客用专 ③ 于属

性属有特 <逻> خاس بەلگە

则分 <法> خاس پرىنسىپ

程方稟内 <数> خاس تەڭلىمە

动振征本 <物> خاس تەۋرىنىش

度速有固 <物> خاس تېزلىك

率频征本 <物> خاس چاستوتا

性属有特 خاس خۇسۇسىيەت

荷电有固 <物> خاس زەرەت

数函征本 <物，数> خاس فۇنكسىيە

值征本 <数> خاس قىممەت

量质有固 <物> خاس ماسسا

断判称特 <逻> خاس ھۆكۈم

念概独单 <逻> خاس ئۆقۇم

时有固 خاس ۋاقىت

خانلىق [静] <数> 数位: 数位 ~ 一 数位 / ئىككى
 数位两 ~
 خانىم [静] ①女士 ②夫人 ③女老师
 下见 خانىۋەيران
 خانىۋەيران بولماق 产破, 产荡家倾, 产破
 ئىككىنچى دۇنيا ئۇرۇشى مەزگىلىدە, پۈتكۈل ياۋرۇپادا سان -
 ساناقسىز شەھەرلەر خانىۋەيران بولدى. 第二界世次大战
 间期, 整个欧洲无有城市遭到破坏。
 خانىۋەيران قىلماق 产破使, 产破, 产荡家倾
 يېزا ئاھالىسىنى خانىۋەيران قىلىۋەتتى. 洪水使村民家倾荡。
 产
 خانىۋەيرانچىلىق = خانىۋەيرانلىق
 خانىۋەيرانلىق [静] 产荡家倾
 خاھى [助] 么要, 罢也: ~ ئۈكەلسۇن, ~ مەن باراي. 要
 去我么要, 来他么 ~ بۇنى ئال, ~ ئۇنى ئال, ئۇز
 مەيلىك. 么要这拿, 么要那拿, 个那随的你便。
 بىلىك, ~ بىلىك, ھېچ ۋەقەسى يوق. 你道知, 罢也道
 么什没, 罢也道
 خاھىش [静] ①愿意: ئۆز خاھىشىنى بىلدۈرمەك 自己示表
 ②愿意: ناچار ~ 向倾良不 / كاپتالىستىك ~
 向倾义主本资
 خاۋارىج [静] ① <宗> 派吉利瓦哈 “者走出”为意,
 ② (别派教宗的现出最早上史历教兰斯伊纪世中指)
 者教叛 <骂, 转>
 خاۋازا [静] <动> 狗巴哈
 خاۋالىت [静] <方> 睡半睡半, 醒非睡似
 خائىن [静] 徒叛
 خائىنانە = خائىنلارچە
 خائىنلارچە [静] 背信弃义的: ~ ئىش قىلماق 背信弃
 义的勾当
 خائىنلىق [静] 叛背
 خائىنلىق قىلماق 叛背: ئۇ ۋەتەنگە خائىنلىق قىلدى.
 他背叛了祖国。
 خايا [静] <理生> 尿, 屙 (器殖生性男)
 خەپ [叹] 好, 哼 (方对告警示表): ~, كۆرەرمىز! 哼,
 吧瞧着等! ~ توختاپ تۇر! 哼! 你且慢! ~, سەن
 ئالقانائىنىڭ ئەدىبىنى بەرمىسەم. 好, 我看怎么教你这个
 浪荡子。
 خەپرۈك = بەلغەم
 خەپشۈك [叹] 静一静, 静安: بىز ئىشكىتىن كىرىشىمىز بە.

ئادەم 人的言寡默沉: 乐不闷闷, 闷愁② ~ ھالەت
 闷闷不乐的状
 خامۇشلۇق [静] 氛气的郁沉, 情心的闷沉
 خامبېلىۋون <动> [静] 龙色变, 蜥蜴色变, 役避
 خان [静] 汗可, 汗
 خان ئاچا (称尊的友亲女的大己自比対) 大, 姐大
 嫂, 大嫂
 خان ئانا (称尊的女妇年老的位地有对) 人夫太
 后太皇, 太太老
 خان ئايىم 人妇贵
 خان بېلىق 鱼鲑
 خان تۇرۇلغا <动> 鸠皇
 خان قىز (称昵的娘姑对) 姐小
 خانانا [静] ①宅, 舍②所住: جالال مېھمانلارنى ئۆزىتىپ بولۇپ
 ئۆز خانىسىغا قايتتى. 自了到回, 后之人客走送力拉加
 ③ <数> 位: 所住的己 位个 خانىسى / ئونلار
 خانىسى 十位
 خاناقىماق [动] <方> 豫犹, 疑迟
 خانىتەلەس [静] 绸锦
 خانەنچۇ <方> [静] 绸南河
 خانپەرەس [静] 派皇保
 خانپەرەسلىك [静] 皇保
 خانزادە [静] 子王, 女子室王
 خانقىز [静] <动> 龟金, 虫瓢
 خانگۈل <植> [静] 花蝶蝴
 خانلەيلۇن [静] 仓来汗 (名曲歌尔吾维)
 خانلىق [静] ①主君, 的王帝, 的君王, ~ ھوقۇق 君
 权 / ~ تۈزۈم 帝制 / ~ يەر 土王, 地土的朝王
 汗②
 国: فوقان خانلىقى 汗罕浩国
 خانمەررە <食> [静] 片肉涮 (锅火)
 خانى [静] 尼哈: ~ مىللىتى 族尼哈
 خانچە [静] ①语尼哈, ②文尼哈, 的式尼哈
 خانىدان (خاندىنى) [静] ①邸府: ۋەزىر خانىدانى 府臣大
 ②. 邸 朝王, 国汗③闹官, 廷朝
 خانىدانلىق [静] 朝皇, 朝王, 代朝: چىن خانىدانلىقى 秦
 朝王 / 朝王 خانىدانلىقلارنىڭ ئالمىشىشى 代换朝改, 迭更代朝
 خانىش [静] 后皇
 خانىقا (خانقاسى) [静] <宗> ①依禅派的拜礼堂②
 清真寺③ (清真寺) 有圆顶的拜礼堂
 خانىكە [静] 主公

息鼻人仰 <成> خەقنىڭ سايسىدا جان باقماق
 木附草依 <成> خەقنىڭ قولىغا كىرۋالماق
 下篱人寄 <成> خەقنىڭ قولىغا قاراپ قالماق
 劳效人别为 <成> خەقنىڭ كەتمىنى چاپماق
 吵爱 ~ (孩小指) 的闹吵爱②闹吵①〔静〕 خەقىش
 孩小的闹
 的闹取理无، 的闹吵爱〔静〕 خەقىشلىك
 闹取理无 خەقىشلىك قىلماق
 خەلپە = خەلپەت
 模一，了极适合 <习> خەلپەمنىڭكىدەك كەلمەك
 辙一出如，样一
 家学经②学掌(的校学文经)①〔静〕 خەلپەت
 签牙 <方>〔静〕 خەلدەك
 人国中 خەلقى جۇڭگو خەلقى ①〔静〕 民国، 民人، 人
 勤 / ئۈچۈن ترشېپ ئىشلىمەك / 民
 团民军 / يېزا خەلقى 民村 / 民
 为政 / ئارمىيە بىلەن خەلقنىڭ ئىتتىپاقلىقى 民
 结 / خەلقنى باي قىلىش، ئەلنى گۈللەندۈرۈش 兴民富
 邦 / خەلقنىڭ غېمىنى يېيىش، خەلقنىڭ جىددىي ئېھتىياجىنى
 كۈزدە تۇتۇش 想所民人想 急所民人急 / ~ مائارىپى
 育教民国 / كېڭىشى 会议 ② 的 民 的 用 的
 ~ رىۋايەتلىرى 间民 说传 / ~ ئاۋىئاتسىيىسى 民用 航空
 خەلق ئاممىسى 群众 民， 众 大， 众 的 خەلق ئاممىسى
 سىنى ئويغاتماق 众民起唤
 خەلق ئەسكىرى 兵民
 خەلق تەشكىلاتى 体团民人
 خەلق چۆچىكى 事故间民
 خەلق دېموكراتىيىسى 主民民人
 خەلق دېموكراتىيىسى دىكتاتورىسى 专主民民人
 政
 خەلق رايى 民意 公， 意 的 خەلق رايىنى سىنىماق 民意
 验
 خەلق زاسېداتېلى <法> 员审陪民人
 خەلق قوشىقى <文> 谣民
 خەلق قۇرۇلتىيىسى 会大表代民人
 خەلق كومىتېتى 员会委民人
 خەلق گۇڭخېشىسى 社公民人
 خەلق مۇزىكىسى 乐音间民
 خەلق ناخشىسى <文> 歌民
 خەلق ھاكىمىيىتى 权政民人
 خەلق ھۆكۈمىتى 府政民人

。图布分区地油储了制绘
 态动被的 «خەرىتىلەشتۈرۈلمەك»
 خەرىتىلەشمەك 〔动〕 图地制绘 : ئۈرۈمچى شەھىرى خەرىتىسى-
 图地市齐木鲁乌了制绘 . لەشتى .
 的图地〔静〕 خەرىتىلىك
 量测图地 خەرىتىلىك ئۆلچەش
 库宝②库国， 库金①〔静〕 خەزىنە
 券库， 券库国 خەزىنە چېكى
 债公库国 خەزىنە زايومى
 员库司， 库司〔静〕 خەزىنچى
 خەزىنچىلىك 〔静〕 库司之职 : خەزىنچىلىككە تەيىنلەنمەك
 库司为命任被
 芥草 <转>②叶败枝枯①〔静〕 خەس۱
 蒜装， 涂糊装②意特， 意故① <方>〔静〕 خەس۲
 衣衬布棉白 〔静〕 布棉白 ~ كۆڭلەك
 气小 〔静〕 吝吝， 的吝吝， 的气小 ~ ئادەم 小
 人吝吝، 人的
 吝吝， 气小〔静〕 خەسسلىك
 草干〔静〕 خەشەك
 杏毛 <植> ئۈزۈك خەشەك
 〔静〕 ① 别， 人旁， 家人 : خەقنىڭ ئالدىدا كۈلكىگە
 قالمايلى . 话笑闹前跟人在别可咱 . ~ نېمە دېسە شۇ .
 表， 面后词名些某在用② . 么什是就么什说家人
 ، 家人女 ~ خوتۇن / 家人男 ~ ئەر : 人类一那于属示
 家人户庄 ~ دېھقان / 家人道妇
 息鼻人仰 <成> خەقنىڭ ئاغزىغا قاراپ قالماق
 佛献花借 <成> خەقنىڭ پۇلىدا نەزىر قىلماق
 成人因 <成> خەقنىڭ تەرىتىدە ناماز ئوقۇماق
 佛献花借， 人他仗仰， 事
 的人别给 <成> خەقنىڭ تۈگىمىنىگە سۇ قۇيماق
 “裳衣嫁作人他为”同喻， 水注磨水
 皮的人别借 <成> خەقنىڭ جۇۋىسىدا تەرلىمەك
 人因， (用所己自为西东的人别用借喻比) 汗出袄
 人他仗仰， 事成
 借 <成> خەقنىڭ داستىخىنىدا مېھمان ئۇزاتماق
 “佛献花借”同喻， 人客的己自请菜饭的人别
 效人别为 <成> خەقنىڭ دۇمىقىنى چالماق
 手鼓吹当人别给
 别着随 <成> خەقنىڭ دېيىغا ئۇسسۇل ئوينىماق
 “趋亦步亦”同喻， 舞跳儿点鼓的人

态动使的 «خەلقئارالاشتماق» خەلقئارالاشتماق
 态同共的 «خەلقئارالاشتماق» خەلقئارالاشتماق
 态动被的 «خەلقئارالاشتماق» خەلقئارالاشتماق
 场市. 化际国 [动] خەلقئارالاشتماق . 化际国
 的际国 [静] خەلقئارالاشتماق
 兑汇际国 <经> خەلقئارالاشتماق پېرېۋوت
 券债际国 <经> خەلقئارالاشتماق زايم
 خەلقپەرۋەر [静] 的民人爱热, 的性民人有
 领导的民人爱热
 民人爱 [静] خەلقپەرۋەرلىك
 خەلقچىل [静] 的主民, 的性民人有: ~ ئىلغار كۈچلەر
 量力步进主民
 性民人 [静] خەلقچىللىق
 众广庭大, 众公 [静] خەلقئالەم
 教兰斯伊些一, 后世逝德默罕穆发里哈 [静] خەلىپە
 (谓称的袖领府政的一合教政家国
 خەلىپىلىك [静] ①发里哈之职②酋长: ەرەب خەلىپە-
 لىكى 酋长阿伯拉
 خەمەك [静] <植> (的结刚) 瓜, 瓜蛋子: ىر پېلەكتە
 ئون ~, ەر بىرىنىڭ تەمى بۆلەك. <谚> 一藤结十
 . “别有种种, 子九生龙一”同喻: 同不各味瓜, 瓜
 子鼻头蒜 خەمەك بۇرۇن
 扣钮的银金镶 خەمەك توپچە
 器绳捻 [静] خەمەك
 藤的瓜结不 پېلەك ~ 的瓜结不 [静] خەمەكسىز
 瓜结 [动] خەمەكلىمەك
 集诗卷五 <文> [静] خەمەسە
 衣衬男 <方> [静] خەنتەي
 剑短, 首匕 [静] خەنچەر
 象齿剑 <动> خەنچەر چىشلىق پىل
 虎齿剑 <动> خەنچەر چىشلىق يولۋاس
 的状剑短 [静] خەنچەرسىمان
 龙剑 <动> خەنچەرسىمان دىنازاۋۇر
 蚤剑 <动> خەنچەرسىمان سۇ بۇرگىسى
 突剑 <理生> خەنچەرسىمان ئۆسۈك
 蜓剪曦板尖 <动> خەنچەرسىمان يىڭناغۇچ
 兰萼, 蒲萼唐 <植> [静] خەنچەرگۈل
 态同共的 «خەنچەرلىمەك» خەنچەرلەشمەك
 态动被的 «خەنچەرلىمەك» خەنچەرلەنمەك

争战民人 خەلق ئۇرۇشى
 表代民人 خەلق ۋەكىلى
 学文头口间民 <文> خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى
 盾矛部内民人 <哲> خەلق ئىچىدىكى زىددىيەت
 政民 خەلق ئىشلىرى
 济经民人 خەلق ئىگىلىكى: خەلق ئىگىلىكىنى باشقۇر-
 روش تۈزۈلمىسى 济经民人 济经民人 / 制体理管
 划计济经民人 / خەلق ئىگىلىكىنىڭ نىسبەت مۇناسىۋىتى
 系关例比济 / خەلق ئىگىلىكىنى پىلانلىق, نىسبەت بويىچە
 发展例比按划计有济经民人 راۋاجلاندۇرۇش
 خەلقئارا [静] 际国: ~ دوستلار 际国 友 / ~ ئېقىم
 ەسلىلىرى 际国 事
 خەلقئارا ئەدلىيە 际国 司法
 خەلقئارا ئەمگەكچىلەر بايرىمى 际国 劳动节
 خەلقئارا ئەھدىنامە 际国 公约
 خەلقئارا بازار <经> 际国 市场
 خەلقئارا پۇل 际国 货币
 خەلقئارا ترانسكرىپسىيە <语> 际国 标音
 خەلقئارا تېررورچى <法> 际国 子分怖恐
 خەلقئارا جەمئىيەت 际国 会社
 خەلقئارا راسچوت 际国 算结
 خەلقئارا رىقابەت 际国 争竞
 خەلقئارا سوت 际国 庭法
 خەلقئارا سودا <经> 际国 易贸
 خەلقئارا قانۇن <法> 际国 法
 خەلقئارا كۆچمە كاپىتال 际国 资游
 خەلقئارا كرىدىت <经> 际国 贷信
 خەلقئارا كىرىم - چىقىم <经> 际国 收支
 خەلقئارا مەبلەغ <经> 际国 资投
 خەلقئارا مۇناسىۋەت 际国 系关
 خەلقئارا مۇناسىۋەت شۇناسلىق 际国 学系关
 خەلقئارا مۇھىت قانۇنشۇناسلىقى <法> 际国 环
 学法境
 خەلقئارا ھاۋالە <经> 际国 托信
 خەلقئارا ئىتتىپاق 际国 盟联
 خەلقئارا ئىجارە <经> 际国 赁租
 خەلقئارا ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 际国 学济经
 خەلقئارا ئىقتىسادىي ھەمكارلىق 际国 作合济经
 خەلقئاراچە [静] 际国的式
 خەلقئاراچە چېلىش <体> 际国的式摔跤

خەيرلىك كەچ 好上晚

خەير - ئېھسان 物舍施〔静〕

خەير - ئېھسان ئاپپاراتى 构机善慈

خەيرىگۈل 菊人天 <植>〔静〕

خەيرىيەت 善慈 ①〔静〕 舍施，举善，善慈① ~ ئىشلىرى

خەيرىيەت 善慈 ②〔静〕 业事 你，好幸. ئامان قالدىڭ. ~ ، ئامان قالدىڭ. 好幸. ②

خەيرىيەت 善慈 ③〔静〕 折 骨没腿، 地谢天谢. پۈتى سۇنماپتۇ. ~ . 事无安平

خەيرىيەت كەسپى 业事善慈 (业行)

خەيلەمچى 底袜 <方>〔静〕

خەيلى 下见

خەيلى بولماق 害受

خەيلى قىلماق 人害

خەينەن 岛南海 <地>〔静〕

خەينەن بۇغىسى 鹿坡 <动>

خەينەن توشقىنى 兔南海 <动>

خەينەن چىپار قاقىرسى 斑虎南海 <动>

خەينەن ئورمان كەكلىكى 鸪鹑山南海 <动>

خروم ① <化>〔静〕 黄铬② (料颜黄种一)

خروم زەمچىسى 矾铬 <化>

خروم كىسلاتاسى 酸铬 <化>

خروماتىن 质色染 <生>〔静〕

خروملۇق 的铬〔静〕

خروملۇق پولات 钢铬 <冶>

خروموسوما 体色染 <生>〔静〕

خروموسوما يىپچىسى 丝色染 <生>

خروموسومىن 白蛋白体色染 <生>〔静〕

خرومومېر 粒色染 <生>〔静〕

خرومونېما 线体色染 <生>〔静〕

خرومىت 矿铁铬 <矿>〔静〕

خروستال 体晶 <地>〔静〕

خىزوبېرىل 石睛猫，石眼猫，石宝绿金 <地>〔静〕

خىرىستوس 稣耶，督基 <宗>〔静〕

خىرىستىيان 耶，徒教督基② 稣耶，督基① <宗>〔静〕

徒教稣

خىرىستىيان پەلسەپىسى 学哲教督基

خىرىستىيان دىنى 教督基

خىرىستىيانچە 的式教督基〔静〕 的式教督基

告禱的式

خلامىدىيە 体原衣 <生>〔静〕

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك / خلامىدىيە 证，保险： 证

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

خەۋپسىز لەندۈرۈشمەك ىستىراخوۋانىيە شىركىتى بۇ سۈنئىيە

磨折，粥肉 <方>〔静〕 خوردا³

خوردا قىلماق 惨整，要害；سن مېنى خوردا قىلىۋەتە.

了惨整我把可你. شىك .

خوردا⁴ 〔静〕性成；ئادەم ئۆلتۈرۈشكە ~ بولۇپ كەتكەن نەرسە

。伙家的性成人杀个是他. ئۇ .

خوردان 〔静〕好口胃；باي تولا يېسە ~ دەر ، نامرات تولا

人穷，好口胃他说，多得吃主财 <谚> . يېسە ئوبقان .

。鬼死饿是他说，多得吃

خوردىلىق 〔静〕的索脊有

خوردىلىق ھايۋانلار <生> 物动索脊

خورسىندۇرماق «خورسنىماق» 态动使的

خورسنىماق 〔动〕气长出，气叹；ئۇ ئېغىر خورسنىپ قوي.

دى . 气长口一了出地深深他 .

خورلاشماق «خورلسماق» 态同共的

خورلانغۇچى 〔静〕人待虐被 <法>

خورلانماق 〔动〕待虐被，辱受

خورلۇق 〔静〕辱屈

خورلۇق كۆرمەك 辱忍垢含 辱屈受，

خورلسماق 〔动〕待虐，践作，辱侮；ئەسرلەرنى ~ 待虐

杀虐 / 虏俘 خورلاپ ئۆلتۈرمەك 虐杀

خورما <植>〔静〕枣海，枣蜜②树枣蜜，树枣海①

خورما رەڭ 色棕深

خورمىزار = خورمىلىق

خورمىلىق 〔静〕①的枣蜜有 ① باغ ~ 园的枣蜜有

林枣蜜②子

خورۇلداتماق «خورۇلدىماق» 态动使的 ھېلىقى خورۇلدا.

تېپ تارتماق 嚙呼嚙呼地抽水烟袋

خورۇلداشماق «خورۇلدىماق» 态同共的

خورۇلدىماق 〔动〕嚙呼打，响作嚙呼；مۈشۈك خورۇلداپ

کاڭدا ياتاتتى . 着卧上坑在嚙呼着打猫 .

خورىتىشماق «خوراتماق» 态同共的

خورىتىلماق «خوراتماق» 态动被的

خورىما 〔静〕散耗

خورىما كۈچ <物> 力散耗

خورىماس 〔静〕①的耗损易不 ① بۈيۈم ~ 物的耗损易不

بىلىم / 品 / ئەقىل تۈزىماس ، بىلىم . ~ <谚> . 尽不用慧智

ئادەم ~ 的心闲操不 <转>② . 完不耗识

人的心

خورىماق 〔动〕耗消，耗损；كۈچ ~ 力精耗消 / ئەسكىرىي

كۈچ خوراپ تۈگىمەك 竭耗力兵 / ئۇنىڭ بىر تال مويىمۇ خوراپ

خوخا <植>〔静〕 蓟大

خوخىباش <植>〔静〕 菊苞棘

خوخەنزە 〔静〕 汉好

خورا¹ <艺>〔静〕唱合；ئەرلەر خورى 男声合唱 / ئاياللار

خورى 女声合唱 / ئومۇمىي ~ 唱合大 / ئۆسكى ~ 合

团唱

خورا² 〔静〕①的经不 ① سۈيۈن ~ 的经不 ① 的耗易，

皂 ~ / ئۇن ~ 面的吃经不 ② 辱屈；ئىلىلىك نۇر ، ئىلىم .

سز ~ . <谚> . 辱耻术无学不，荣光学博

خورا³ 〔模〕嚙呼；~ قىلىپ خورەك تارتماق 嚙呼嚙呼

خوراتقۇچى 〔静〕的耗消

خوراتقۇچى قىزىتما <医> 热耗消

خوراتماق «خورسماق» 态动使的 ھېلىقى چىراغ يېغىنى ~ 灯费耗

ئورۇن / ماددىي كۈچنى ~ 力物耗消 / دۈشمەننىڭ جانلىق كۈچ .

ئورۇننى ~ 力生有的人敌耗消

خورىتىش ئۇرۇشى <军> 战耗消

خوراز <动>〔静〕 鸡公

خوراز كۆزى <药，植> 子思相

خورازچىلاپ 〔静〕地般鸡公；~ قىچقارماق 鸡公地般，

叫鸡公学

خوراشچان 〔静〕的耗易；~ بۈيۈم 易耗品

خوراشچانلىق 〔静〕性耗易

خورەك 〔静〕 声嚙

خورەك تارتماق 嚙打

خورىكى چوڭ <成> 扬气高趾，人凌气盛

خورىكى ئۆسمەك <成> 张器焰气，扬气高趾；

سېنىڭ راست دېگەنسىرى ئۇنىڭ خورىكىنىڭ ئۆسۈپ كەتكىنىنى

قارا . 人凌气盛越就他，对得说你说越 .

خورىكى يوغىنىماق = خورىكى ئۆسمەك

خورەكچى 〔静〕 人的嚙打爱

خورت 〔模〕 嚙呼，嚙呼 (动物打响鼻声)

خورت - خورت 〔模〕 嚙呼嚙呼，嚙呼嚙呼；بىراقتىن بىر

توپ ياۋا چوشقىلار ~ قىلىپ كېلىۋاتاتتى . 一猪野群远从

了来走着嚙呼处 .

خورتۇلدىماق 〔动〕响作嚙呼 发，啾啾啾啾声；خورتۇل .

داپ يىغلىماق 啾啾啾啾地哭

خور - خور 〔模〕 嚙呼嚙呼，嚙呼嚙呼；~ قىلىپ خورەك

تارتماق 嚙呼嚙呼地打嚙

خوردا¹ 〔静〕 <生> 索脊

خوردا² 〔静〕 <数> 弦

نېمەتلەر ۋە ھەممەتلىرىنى ھەممەتلىرىنى ھەممەتلىرىنى ھەممەتلىرىنى

خونچىلىماق ① 〔动〕 上子盘在擦 ② 〔动〕 碗茶放上盘茶

خونچىلىماق ② 上子盘 碗茶放上盘茶

خونچىلىماق ② 上子盘 碗茶放上盘茶

خويمۇ 〔静〕 别特，分十，外格， ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خويمۇ 〔静〕 别特，分十，外格， ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇاجەر 〔静〕 儿卷花

خۇبىياز 〔静〕 葵花

خۇبدان 〔静〕 草子隐

خۇپتەن 〔静〕 礼宵 <宗>

خۇپتەن 〔静〕 礼宵 <宗> 礼宵完做我，走先你

خۇپتەن 〔静〕 礼宵完做我，走先你

خۇپتەن 〔静〕 礼宵完做我，走先你

خۇپتەندىن قېچىپ، تاراۋىغا تۇنۇلماق <成> 躲

خۇپسەن 〔静〕 爱装蒜，的知不装佯，的涂糊装

خۇپسەن 〔静〕 爱装蒜，的知不装佯，的涂糊装

خۇپسەن 〔静〕 爱装蒜，的知不装佯，的涂糊装

خۇپسەن 〔静〕 爱装蒜，的知不装佯，的涂糊装

خۇپسەن 〔静〕 爱装蒜，的知不装佯，的涂糊装

خۇپسەنلىك 〔静〕 蒜装，涂糊装

خۇپسەنلىك قىلماق 蒜装，涂糊装 蒜装，涂糊装

خۇپسەنلىك قىلماق 蒜装，涂糊装 蒜装，涂糊装

خۇپسىيانە ① 〔静〕 秘密，神秘，蔽隐

خۇپسىيانە ① 〔静〕 秘密，神秘，蔽隐

خۇپسىيانە ① 〔静〕 秘密，神秘，蔽隐

خۇپسىيانە ① 〔静〕 秘密，神秘，蔽隐

خۇتبە 〔静〕 白图呼 <宗> 指，式仪教宗的教兰斯伊

خۇتبە 〔静〕 白图呼 <宗> 指，式仪教宗的教兰斯伊

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇد 〔静〕 觉知 ۋە ئۇنىڭ چىرايى ماسقا ~

خۇدا (خۇدايم، خۇدايىك، خۇداسى) 〔静〕 <宗> 达胡

خۇدا (خۇدايم، خۇدايىك، خۇداسى) 〔静〕 <宗> 达胡

خۇدا بۇيرۇسا <习> 话的许允达胡

خۇدا بىزار 达胡的恶厌，的怨人怒天 达胡

خوزنهك 〔静〕 <方> 同性恋 (男)

خوزنخان 〔静〕 <方> 同性恋 (女)

خوستاگۈل 〔静〕 <植> 花簪玉

خوش ① 〔静〕 是就，是对，是再② 见回

خوش ② 〔静〕 是就，是对，是再② 见回

خوش ② 〔静〕 是就，是对，是再② 见回

خوشاڭ 〔静〕 <食> 饼馅

خوشاڭچى 〔静〕 做饼馅的师厨

خوشخوشچى 〔静〕 好好先生

خوشلاشماق 〔动〕 别告，辞告 ۋە ئۇنىڭ ۋاقتىنى كۆپ

خوشلاشماق 〔动〕 别告，辞告 ۋە ئۇنىڭ ۋاقتىنى كۆپ

خوشلاشماق 〔动〕 别告，辞告 ۋە ئۇنىڭ ۋاقتىنى كۆپ

خوشو 〔静〕 <方> 速火，速迅，快飞，忙赶

خولۇپ 〔模〕 吃(音声的出发时物食的稀等条面)

خولۇپئاش 〔静〕 <食> 汤片之一

خولۇپپىدە 〔静〕 一声一呼

خولۇپ - خولۇپ 〔模〕 呼噜呼噜

خولۇپىشماق = خولۇپلتماق

خولۇپلتماق «خولۇپلتماق» 的使动态: تاماسقنى خولۇپلستىپ

خولۇپلتماق «خولۇپلتماق» 的使动态: تاماسقنى خولۇپلستىپ

خولۇپلتماق «خولۇپلتماق» 的使动态: تاماسقنى خولۇپلستىپ

خولۇپلستىشماق «خولۇپلتماق» 的共同态

خولۇق 下见

خولۇق ئالما 果苹蒸

خولۇق سەۋزە 卜萝胡蒸

خولۇق قىزىلچا 菜甜蒸

خولۇق كاۋا 瓜南蒸

خولۇق ياڭيۇ 豆土蒸

خولۇما 下见

خولۇما لەڭمەن 面拌菜蒸

خولېرا 〔静〕 <医> 拉列霍，乱霍

خولېستېرىن 〔静〕 <医，化> 胆固醇

خولگىر 〔静〕 <方> 糙粗，造滥制粗

خولن 〔静〕 <化> 碱胆

خولسناجان 〔静〕 <植> 高良姜

خون 〔静〕 ① 擦: 擦 ~ نان ② 子盘木

خونچا 〔静〕 ① 子盘木 ② 碗茶垫

خونچىلاتماق «خونچىلىماق» 的使动态

خونچىلاشماق «خونچىلىماق» 的共同态

خونچىلانماق «خونچىلىماق» 的被动态: خونچىلانغان نازۇ -

上背马到搭地般褙

خۇرجۇن - قاچا [静] 褙褙

خۇرسەن [静] ① 兴高，喜悦，快愉，乐快，悦喜，快愉，兴高

تولسۇ خۇرسەنمەن . 我感很到兴高 . 对你的来到 . ② 满

意 . 非您对我们的子孩们 . 由您于我 . 常满 . 意 . 兴高

兴高使 . 快愉使 . 喜悦使 . 兴高使 . 兴高

兴高 [静] 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙 褙褙

塾私②校学立私① خۇسۇسى مەكتەپ

产私，产财有私 <经> خۇسۇسى مۈلۈك

制有私 <经> خۇسۇسى مۈلۈكچىلىك

观有私 <经> خۇسۇسى مۈلۈكچىلىك قارشى

念

制有私 خۇسۇسى ئىگىدارلىق

权有私 خۇسۇسى ئىگىدارلىق ھوقۇقى

济经营私 <经> خۇسۇسى ئىگىلىك

خۇسۇسىيەت [静] ① 征特，性特，色特： تىلىنىك خۇسۇسىيەت .

يىتى 征特的言语 / ماگىنتنىك تۆمۈرنى تارتىش خۇسۇسىيىتى

② 色特族民 ~ مىللىتى . 性特的铁吸有石磁 . بار .

<逻辑> 性属 : ئىجتىمائىي ~ 性属会社 / كاپىتالىزىمنىڭ

خۇسۇسىيىتى 征特的义主本资

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

征特

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

征特

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

خۇسۇسىيەتلىك [静] 征特有，的点特有 : ~ بەلگە

兴，地喜天欢，乐快，快愉〔静〕 خۇشال - خۇراملىق
 烈采高 ~ ；بلەن سۆزلەشمەك / 谈交地快愉 / مەن بۇ كەب-
 我这了过度中氛气的乐欢在我 . ئىچىدە ئۆتكۈزدۈم .
 晚夜个

态动使的 «خۇشاللانماق»
 خۇشاللانماق 兴高〔动〕: قاسمجان ئۇزۇن يىل كۆرۈشمىگەن
 多到见江木斯喀 . خۇشاللاندى .
 兴高常非友战的见末年

خۇشاللىق 兴高，快愉，乐欢〔静〕: خۇشاللىققا چۆمىمەك
 中之乐欢在浸沉 / ئايشىم خۇشاللىقتىن نېمە قىلارنى بىلا-
 了么些干该知不得兴高姆谢依阿 . مەي قالىدى .

狂若喜欣 خۇشاللىقى ئىچىگە پاتماي قالماق
 态同共的 «خۇشاللانماق»
 خۇشاللىق 兴高〔静〕: نەتەجە ~ 成的喜可

承奉 勤殷献，媚献，承奉〔静〕 ~ سۆزلىرى
 事~ 绩 / بۇ ~ ئىش 一是这
 承奉 ~ 勤殷献，媚献，承奉〔静〕: سۆزلىرى تۇتماس .
 友朋交承奉与不人明聪 < 谚 >

勤殷献，媚献，承奉 خۇشامەت قىلماق
 خۇشامەتچى 者承奉谄阿，者媚谄，者媚献〔静〕
 媚献 < 谚 > . مەتەننىڭ تۈلكىسى .

头骨动哨能也齿牙有没者 狐狸田早僻偏 < 谚 > .
 多笑奸的者媚献，多

خۇشامەتچىلىك 态神的媚谄〔静〕: قازنىڭ خۇشامەتچىلىكى
 كۆزلىرىدىن بىلىنىپ تۇراتتى . 哈孜(官行执法教) 孜哈 .
 态神的媚谄股一出露透中

خۇشامەتگۈي 者的媚谄欢喜，的承奉欢喜，的维恭欢喜〔静〕
 人的媚谄欢喜 ~ ئادەم
 خۇشامەتگۈيلۈك = خۇشامەتچىلىك

خۇشبوئي 的闻好，的芳芬，的香〔静〕 ~ مەد 味
 芥蒜大叶宽，芥蒜大 < 植 > خۇشبوئي قىچا
 خۇشتار¹ (خۇشتارى) 于情钟，于心热，于心醉①〔静〕

ئۆز خىزمىتىگە ~ 者好爱② 作工的已自于心热
 者好爱艺术 者好爱艺术
 خۇشتار بولماق 恋迷: مەن سېنىڭ ناخشاڭغا خۇشتار
 بولدۇم . 歌的唱你了上恋迷我 .

خۇشتار قىلماق 恋迷使
 خۇشتار² (خۇشتارى) 尔吾维) 琴尔塔希胡 < 艺 >〔静〕
 (弦根一十有，器乐弦族

خۇش پىچىم 的称匀态体，的美优段身 ~ ئايال
 子伙小的称匀态体 يىگىت ~ / 人女的美优段身
 的和温情性 خۇش تەبىئەت

خۇش چاقچاق 又说又，的笑爱说爱，的生风笑谈
 人的笑爱说爱 ~ ئادەم
 خۇش چىرايى 的风春面满，的色悦颜和 ~ ئادەم
 人的色悦颜和

خۇش خەت 字术美
 خۇش خەۋەر 音佳，讯喜，息消好: ئۇ بۇ غۇش
 讯喜个这到听他 . خۇشال بولدى .
 兴高常非

خۇش قىلماق 快愉使，兴高使: ئۆز نەپسىدىن كەچىد-
 弃舍不若 < 谚 > . كىشىنى غۇش قىلغىلى بولماس .
 人于悦取能不便，欲私

خۇش كەتتى قىلماق 酒敬
 خۇش كەيپ 奕奕采神，奕奕采神: ئۇ ناھايىتى ~
 奕奕采神他 . ئىدى .

خۇش كۆرمەك 欢喜: مېھماننى ~ 人客迎欢
 خۇش مۇئامىلە 的勤殷 的礼有彬彬: ~ ئايال
 勤殷 / 人女的美优段身 مېھمانغا كۈتكۈچىلىرىنىڭ غۇش مۇئامىلىسى مېھ-
 使度态的礼有彬彬员务服馆宾 . خۇشال قىلدى .
 兴高到感们人客

خۇشى بار 欢喜
 خۇشى تۇتماق 来起兴高
 خۇشى كەتمەك 趣兴去失: ئۇنىڭ بۇ ئىشتىن خۇشى كەت-
 تى . 趣兴了去失已事件这对他 . مېنىڭ ئۇنىڭدىن خۇشۇم
 كەتتى . 感好有没他对我 .

خۇشى كەلمەك 意乐，兴高，兴有，趣兴有: ئەر كىشىنىڭ
 خۇشى كەلسە ئىشلەيدۇ، بولمىسا بىكار يۈرىدۇ .
 了有肯尔艾 . 逛闲就趣兴有没，活干就趣兴

خۇشى يوق 厌讨
 خۇشال 兴高〔静〕: 乐快，快愉，兴高
 兴高很天今他 . ~ 氛气的乐欢 كەيپىيات
 خۇشال بولماق 兴高，快愉: ئۆي ئىگىسى مېنى كۆرۈپ
 ناھايىتى خۇشال بولدى . 兴高常非得显我了见东房 .
 خۇشال قىلماق 兴高使，快愉使: كىشىنى خۇشال
 قىلىدىغان ئىش 令 兴高人的事

خۇشال - خۇرام 的地喜天欢，的乐快，的快愉〔静〕
 兴高采烈: ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۆت-
 كۈزۈمەك 日节度欢

خۇشال 兴高〔静〕: 乐快，快愉，兴高
 兴高很天今他 . ~ 氛气的乐欢 كەيپىيات
 خۇشال بولماق 兴高，快愉: ئۆي ئىگىسى مېنى كۆرۈپ
 ناھايىتى خۇشال بولدى . 兴高常非得显我了见东房 .
 خۇشال قىلماق 兴高使，快愉使: كىشىنى خۇشال
 قىلىدىغان ئىش 令 兴高人的事

خۇشال - خۇرام 的地喜天欢，的乐快，的快愉〔静〕
 兴高采烈: ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۆت-
 كۈزۈمەك 日节度欢

خۇشال - خۇرام 的地喜天欢，的乐快，的快愉〔静〕
 兴高采烈: ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۆت-
 كۈزۈمەك 日节度欢

خۇشال - خۇرام 的地喜天欢，的乐快，的快愉〔静〕
 兴高采烈: ~ تۇرمۇش 活生的快愉 / بايرامنى ~ ئۆت-
 كۈزۈمەك 日节度欢

捐料草 <方>〔静〕 خېنى

花甲指，花仙凤 <植>〔静〕 خېنگۈل

خېنىلىك ①〔静〕花仙凤了染②地花仙凤： قىپقىزىل

甲指的红红得染花仙凤用 بارماقلار ~

太太，姐小③士女②后皇，后王①〔静〕 خېنىم

霜纳鸡金，宁奎 <药>〔静〕 خېنىن

树纳鸡金 <植> خېنىن دەرىخى

خېنىم - خەتەر 〔静〕 险风， 危险 ； خېنىم - خەتەرگە ئۈچ-

رېماق 到遇 险危 / ھەرقانداق ئىشتا ~ بولىدۇ . 事何任做

。 险风有都

板织 (的业毯织和业绸纺) 〔静〕 خېچا

〔叹〕 嘚 (声喝吆的进前骡， 驴赶) خىت

〔静〕 吁呼 (ختابى) خىتاب

~ 吁呼 说声大 吁呼， 告呼： كۆپچىلىككە

吁呼伙大向

〔静〕 书呼呼， 书言宣 خىتابنامە

〔静〕 质丁几 <生> خىتىن

①〔静〕 愧羞， 愧惭 خىجالەت 难， 思意好不， 情为难

堪： راست گەپنىڭ خىجالەتتى يوق . <谚> 难怕不话真说

情为 难 . ① 堪 . ② 处难 . ③ 难 . 有所无一 者有富过胜堪难的 者

مه خىجالەتنىڭ بار ؟ ئېيت ، قولۇمدىن كېلىشىچە ياردەم قىلىد .

من 么什有你我 处难 助帮量尽我， 来出说，

① 愧羞 ② 情为难 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 愧羞 ⑥ 情为难 ⑦ 难为

思： ئۇ پۇلنى ئۆز ۋاقتىدا قايتۇرالمىغانلىقىغا خىجالەت بولدى .

他因能不及还钱而感不到好意 ② 据拮 . 据拮 ② 据拮 . 据拮

غا خىجالەت بولۇۋاتىمەن . 据拮头手我 .

① 情为难 ② 难为 ③ 急需 ④ 要需急 ⑤ 难为 ⑥ 急需 ⑦ 要需急

钱儿点一需急我 . 钱 ① 情为难 ② 难为 ③ 急需 ④ 要需急

别使， 尴尬脱摆人别助帮 خىجالەتتىن چىقماق

境窘脱摆人

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

① 难为 ② 难为 ③ 难为 ④ 难为 ⑤ 难为 ⑥ 难为 ⑦ 难为

〔静〕 料材 (的用匠工) خېرىت

〔静〕 户客， 主买， 客顾， 主顾① (خېرىدارى) خېرىدار

② <转> 人中意： خېرىدارنىڭ بولمىسا ، زىيالىقنىڭ نە كې-

رەك . ③ <经> . 用何有美再， 人中意有没 <谚> .

标

〔静〕 标中， 标投 <经> خېرىدار بولماق

〔静〕 商招， 标招 <经> خېرىدار چاقىرماق

〔静〕 资引商招 ① 告公标招 ② 告公标招 ③ 告公标招

〔静〕 路销无， 的主买有没， 的主顾有没 ① 告公标招

证公标招

〔静〕 路销无， 的主买有没， 的主顾有没 ① 告公标招

的

① «خېرىدار» 的多户客② 式形词名的 ③ 的多主

〔静〕 底标 <经> خېرىدارلىق چېكى

〔静〕 书标投 <经> خېرىدارلىق خېتى

〔静〕 当相， 很 (度程示表前词动， 词容形在用) خېلى

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

~ ياخشى ① 好当相 ② 好当相 ③ 好当相 ④ 好当相 ⑤ 好当相

كۆڭلىنى خىرەلەشتۈردى . 闷沉情心他使题问个这 .
 خىرەلەشمەك [动] ① 暗淡，暗发： چراغ نۇرى سەل خىرە-
 لەشتى . 暗发点有光灯 . 闷沉情心 ~ كۆڭلى ② .
 خىرەلىك [静] 暗昏： ئۇ چەكسىز كەتكەن ~ ئىچىدە گۈزەل
 يۇرتىنى كۆز ئالدىغا كەلتۈردى . 边无在 . 暗昏的中暗昏
 了起想他中暗昏 . 乡家的丽美 .
 خىرپە = سېمىزئوت
 خىرت [模] 溜唏： ~ قىلىپ بۇرنىنى تارتماق 溜唏溜唏
 涕鼻吸地
 خىرت - خىرت [模] 搭抽，嘘唏： ~ ئاۋاز چىقىرىپ يىغ-
 لىماق 泣哭地搭搭抽抽
 خىرتلىداتماق «خىرتلىدماق» 态动使的： روزى بۇرنىنى خىر-
 تلىدىتىپ تارتىپ جاۋاب بەردى . 涕鼻着吸地溜唏溜唏则柔 .
 涕鼻着吸地溜唏溜唏 . 答回 .
 خىرتلىداشماق «خىرتلىدماق» 态同共的： بالىلار خىرتلىد-
 ىپ يىغلاشتى . 了哭地噎噎抽抽们子孩 .
 خىرتلىدىماق [动] 搭抽，嘘抽： قىز ئۆزىنى تۇتالماي خىر-
 تلىداپ يىغلاپ كەتتى . 来起哭着噎抽地禁自不情娘姑 .
 了 .
 خىر - خىر [模] ① 嘿嘿： بالىلار ~ قىلىپ كۆلدى . 子孩
 ② 噜呼： گېلى ~ قىلماق 呼噜呼噜喉 响地噜
 خىردەك [静] <方> 咙喉
 خىرقىراتماق «خىرقىرماق» 态动使的
 خىرقىراشماق «خىرقىرماق» 态同共的： ھەممەيلەن خىرقىر-
 ىپ كۆلۈشتى . 了笑地嘿嘿都家大 .
 خىرقىراق [静] 的格格，的格格： ~ ئاۋاز 嘿嘿
 声的嘿嘿 / 音 ~ كۆلكە ئاۋازى 格格 的笑声
 خىرقىرماق [动] 咻咻，格格，咻咻： ئاچ ئىتقا ئاش بەر-
 سە ، توق ئىت خىرقىرار . <谚> 给 食喂狗饿 便狗饱 .
 的咻咻咻咻话说他 . 咻咻 . 给 食喂狗饿 便狗饱 .
 خىرسى [静] 相凶： ئىتنىڭ خىرسى 狗 相凶的狗
 خىرسى قىلماق 威发 战挑，汹汹势气，人逼咄咄，
 خىرىلداق [静] 的气瓮声瓮： ~ ئاۋاز 气瓮声瓮
 خىرىلدىماق [动] ① 噜呼，咻咻： كېكىردەك ~ 呼噜
 响噜呼噜 . ② 嘿嘿： سوزۇندىكىلەرمۇ سابىت بىلەن تەڭ خىر-
 ىلداپ كۆلۈشتى . 笑大嘿嘿时同提比萨跟人的场在 .
 خىزمەت [静] ① 作工： ئىلمىي تەتقىقات خىزمىتى 工研科
 作 / ئىجتىمائىي ~ 作工会社 / ~ كېنىشكىسى 作
 证 / ~ ئورنى 工单位 / ۇ بۇ يەرگە خىزمەتكە كەلگىلى

يتى ~ . 愧羞很前面他在我 .
 خىجىل بولماق 堪难，愧惭，臊害 愧羞很前面他在我 .
 خىجىل بولۇم . 臊害他替我 . ئۇ ئۆزىنىڭ ئارقىدا قالغانلىقى-
 دىن خىجىل بولدى . 愧惭到感后落的己自为他 . ئۇ سەل
 خىجىل بولۇپ ، ۋىللىدە قىزاردى . 微微，堪难点有到感他 .
 脸了红涨 .
 خىجىل قىلماق 难为 思意好不使： ئۇ ناخشا ئېيتال-
 مايدۇ ، ئۇنى خىجىل قىلىۋەرمەڭلار . 再别就，歌唱会不她 .
 了她为难 .
 خىجىلچىلىق = خىجالەتچىلىك
 خىجىللىق [静] 涩羞： ئەر كىن ھەم خۇشاللىق ھەم ~ چىقىپ
 تۇرغان كۆزلىرى بىلەن ماڭا تىكىلدى . 又悦喜既以肯尔艾 .
 我视注光目的涩羞 .
 خىچىك [静] <方> 冰层一的水层
 خىدىر [静] <方> 境止，度限，际边，限界
 خىدىكە [静] <方> 后，棍紮
 خىدىكە [静] <方> 子提油
 خىرا [模] 嘿嘿
 خىرە [静] <方> 的臊害不
 خىراج [静] ① 销花，支开，用费 ② 赋田
 خىراجە [静] <方> 药泻
 خىراجەت [静] 销花，支开，费经，用费 ~ چىقىمى
 费 出支用 / خىراجەتنى چەكلىك سوممىدا تىزگىنلىمەك 限
 费经 制控额 / خىراجەتنى ھۆددەگە ئالماق 干包用费 / ھەربىي
 ~ چىقىمى 支开费军 / يول خىراجەتى 费路 / ئائىلە خىراجە-
 تى 支开庭家 / مېنىڭ ~ قىلغۇدەك يېرىم يوق ، مۇنچۇالا
 بۇل كېرەك ئەمەس . 销花么什有没我 . 的多么这了不花 .
 钱 .
 خىراجەت قىلماق 销花，支开
 خىراجەتسىز [静] 费免： ~ ئوقۇماق 读就费免
 خىراجەتلىك [静] 费自，支开，销花
 خىرامان [静] ① 的在自逍遥，的脱洒，的迫不容从
 ② 活生地虑无忧无 虑无忧无 ~ ياشىماق
 خىرە [静] ① 的胧朦，的暗晦，的暗淡，的暗昏
 نىڭ ~ يورۇقى 郁抑，闷沉 <转> ② 光灯的暗昏
 كۆڭلى ~ بولماق 闷沉情心
 خىرە - شىرە [静] 暗昏，暗淡： مەن چىراغنىڭ ~ يورۇ-
 قىدا ھېلىقى ئادەمگە قارىدىم . 了看，下光灯的暗昏在我 .
 眼一人那 .
 خىرەلەشتۈرمەك «خىرەلەشمەك» 态动使的 ۇ سوئال ئۇنىڭ

者义主想空，家想空，家想幻〔静〕 خىيالپەرەس
 主义想幻，主义想空〔静〕 خىيالپەرەسلىك
 人的思沉 ئادەم 的思沉〔静〕 خىيالچان
 خيالچانلىق 〔静〕 情神的思沉: ئۇنىڭ تەمكىنلىكى، خىيال-
 چانلىقى قىزنىڭ كۆز ئالدىدىن كەتمەيتتى. 着沉他، 神的思沉，
 前眼娘姑在现浮情
 的想空，的想假，的像想〔静〕 خىيالىي
 说学想空 <哲> خىيالىي تەلىمات
 觉幻 <心> خىيالىي تۇيغۇ
 会社想幻 <哲> خىيالىي جەمئىيەت
 义主会社想空 سوتسىيالىزم خىيالىي
 想空，想假，像想〔静〕 خىيالىيلىق
 خىيانەت 〔静〕 ① 污贪② 叛背，义弃信背: سېنىڭ بۇ قىل-
 对是不为行种这的你؟ ئەمەسمۇ؟
 对是 吗叛背的依塔普苏
 خىيانەت قىلماق ① 污贪: شۇنچە كۆپ بۇلغا خىيانەت قىل-
 غان ئادەمنى جازالىسا بولمايدۇ.
 友朋对 ~ دوستىغا ~ 义弃，信背，叛背②. 行不罚处
 情爱叛背 ~ مۇھەببەتكە / 谊情弃背
 人的义弃信背② 子分污贪，犯污贪①〔静〕 خىيانەتچى
 案污贪 ھەسوسى ①〔静〕 为行污贪: ھەسوسى ①
 ، 为行变叛② 污贪反 تۇرماق قارشى قارىشى تۇرماق ② 污贪反
 义弃信背
 خىيانەتكار = خىيانەتچى
 خىيانەتكارلىق = خىيانەتچىلىك
 义弃信背 ھۈجۇم ~ 的义弃信背〔静〕 خىيانەتكارانە
 攻进的
 (门扇双的院庭) 门大 <方>〔静〕 خىيىقوۋۇق
 的儿们家着不، 的野心 <方>〔静〕 خىيىكۆت

。睡入以难，千
 خىيال سۈرمەك 神出: ئۇ ئۆرە تۈرۈپ سەل خىيال سۈرۈپ
 قالدى. 神会一了出着站他.
 خىيالغا پاتماق. 思沉入陷: جامال تىرىنقىنى تاتلاپ خى-
 يالغا پاتتى. 思沉入陷甲指着扼力马加.
 خىيالغا چۆكمەك = خىيالغا پاتماق
 خىيالغا كەتمەك 思凝，神出: ئۇ دېرىزىدىن سىرتقا قاراپ
 خىيالغا كەتتى. 着思凝，外窗着望他.
 خىيال قىلماق 想，往想: ماڭا ئىشەنمىسە ئىختىيارلى-
 رى، ئوبدان خىيال قىلىپ باقسىلا. 我信相不您.
 的您随，便 想一想好好要但، 想-
 لۇشنى خىيال قىلغان ئىدى. 想- ئۇ ئەينى زاماندا تراكتورچى بو-
 手
 خىيال كىرمەك 头念生产: مېنىڭ كۆڭلۈمگە مۇنداق بىر
 خىيال كىرىپ قالدى. 头念个一样这了生产里心的我.
 خىيالى بۆلۈنمەك 路思断打: بۇ گەپنى ئاڭلاپ بىردىنلا
 خىيالىم بۆلۈندى. 了断打被然突路思的我، 话这了听.
 خىيالىدىن كۆتۈرۈلمەك 忘淡: بۇ ئىش ئاللىقاچان
 خىيالىدىن كۆتۈرۈلۈپ كەتتى. 了忘淡已早我事件这.
 خىيالغا كەلگەننى قىلماق <成> 为欲所为: خىيا-
 لىڭىزغا نېمە كەلسە شۇنى قىلىۋېرىڭ. 什干就么什到想您.
 么
 خىيالغا كەلمەك 起想，到想، 起记: مۇھىم بىر ئىش
 要重件一起想然突他. ئۇشتۇمتۇت ئۇنىڭ خىيالغا كەلدى.
 情事的
 خىيالغا كىرىپ چىقماسلىق 万万不想到: بۇ ئىش-
 لار ئۇلارنىڭ خىيالغا كىرىپ چىقمايدۇ. 万万们他事的样这.
 到不想
 خىيالەن 〔静〕 像想: ھەسوسى كۆرۈشەك 像想 ھەسوسى / 面会中
 断臆 قىلماق ھۆكۈم

泥水渣矿 داشقال سېمونت

路渣矿，路渣炉 <交> داشقال يول

化滓渣，滓渣成变，渣结 [动] داشقاللاشماق

方地的渣炉有堆，渣矿 [静] داشقاللىق

烩杂大 <食> [静] داشقايناق

湖的涸干 <方> [静] داشى

校大 <军> [静] داشياؤ

① 斑，点斑 [静] داغ¹ / 斑有上脸 بار / قان دېغى

② 痕伤，痕疤 ③ 子黑阳太 دېغى قۇياش / 斑血，迹血

行劣，病毛，点污 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

① 污玷 / 污点一为认自 . 人的脏肮是能可上实际人的有没都病

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

② 煮，的过沸煮 [静] داغ² / 煮的过热加，的过沸煮 [静]

炎腔盆 <医> داس بوشلۇقى يەللىكى

(用子皮的过熟或子椽刮)刀刮 [静] داس²

داستان [静] ① <文> 诗事叙，诗长，诗篇：خلق ئاغ.

زىدا ~ بولماق 人被赞颂，可歌泣 / 泣可歌可，颂赞民人

② 诗长间民尔吾维 ③ 吾维 ④ 吾维 ⑤ 吾维

⑥ 吾维 ⑦ 吾维 ⑧ 吾维 ⑨ 吾维 ⑩ 吾维

⑪ 吾维 ⑫ 吾维 ⑬ 吾维 ⑭ 吾维 ⑮ 吾维

⑯ 吾维 ⑰ 吾维 ⑱ 吾维 ⑲ 吾维 ⑳ 吾维

⑳ 吾维 ㉑ 吾维 ㉒ 吾维 ㉓ 吾维 ㉔ 吾维

㉕ 吾维 ㉖ 吾维 ㉗ 吾维 ㉘ 吾维 ㉙ 吾维

㉚ 吾维 ㉛ 吾维 ㉜ 吾维 ㉝ 吾维 ㉞ 吾维

㉟ 吾维 ㊱ 吾维 ㊲ 吾维 ㊳ 吾维 ㊴ 吾维

㊵ 吾维 ㊶ 吾维 ㊷ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维

㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维

㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维

㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维

㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维

㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维

㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维

㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维

㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维

㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维

㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维

㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维

㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维

㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维

㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维

㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维

㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维

㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维

㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维

㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维

㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维

㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维

㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维

㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维

㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维

㊿ 吾维 ㊸ 吾维 ㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维

㊼ 吾维 ㊽ 吾维 ㊾ 吾维 ㊿ 吾维 ㊸ 吾维

㊹ 吾维 ㊺ 吾维 ㊻ 吾维 ㊼ 吾维 ㊽ 吾维

空防战野 <军> دالا ھاۋا مۇداپىئەسى
 队部战野 <军> دالا ئۈرۈش قىسىملىرى
 战野 <军> دالا ئۈرۈشى
 跑野越 <体> دالا يۈگۈرۈشى
 引指，导诱，告劝〔静〕 دالالەت
 导引，导劝，劝奉，告劝 دالالەت قىلماق
 者示启，者告劝〔静〕 دالالەتچى
 厅外，屋外，堂穿，厅门 <建>〔静〕 دالان
 廉飞亚，菊菲尔阿 <植>〔静〕 دالانتكىنى
 房小，庭前 <理生>②间外小①〔静〕 دالانچە
 水房 <理生> دالانچە سۈيى
 的厅外有，的屋外有〔静〕 دالانلىق
 檀黄，树檀 <植>〔静〕 دالېرگىيە
 (家学化，家学理物国英)顿尔道〔静〕 دالتون
 律定顿尔道 <物> دالتون قانۇنى
 دادالۋا ①〔静〕 风背②处蔽隐；بانۇرخان دەرھال ئۆزىنى دالدغا ئالدى . 来起蔽隐即立汗尔图巴 .
 دادالۋا بولماق ① 阻挡，挡遮；بورانغا / 风挡 / ئەسكە .
 暗想 <谚> لىك قىلاي دېسە ، ئېشەك تېزىكى دالدا بولۇر .
 用作起，事顶 <转>② . 身藏粪驴借，坏使地 .
 苏纳چ قورساققا دالدا بولماپتۇ . <谚> 饿了不解水开白
 دادالۋا قىلماق ；遮，挡 ؛شامالدىن ~ / 风挡 / ئاكام قولىنى
 دادالۋا قىلىپ تاماكىسىنى تۇتاشتۇردى . 烟香了燃 .
 دادالۋا ئوقۇر <地> 槽风背
 دادالۋا يەر <地> 角死
 دادالۋا ①〔静〕 帘棉 <古>
 دادالۋا قىلماق <方>〔动〕 开避，开躲，蔽隐
 دادالۋا ياقا <古>〔静〕 项护
 دادالۋا دەك <方>〔静〕 的谣传，者话闲传
 دادالۋا دىلانماق ①〔动〕 蔽，蔽隐；بۇ يەر شامالدىن دالد .
 蔽隐 <军>② . 风避于便方地这 .
 دادالۋا دىلىنىش ئۆڭكۈرى <矿> 洞身避
 دادالۋا دىلىنىشماق «دالدىلانماق» 态同共的
 دادالۋا دىلىماق ①〔动〕 蔽屏 <物>② 挡，护掩作
 دادالۋا يى دالۋا يى قۇش دالۋا يىغا كەلدى . 了来饵诱吃鸟 .
 轮滑木(的上机绸织法土)② دالۋاي چۆرۈمەك
 轮滑木摇 دالۋا يىلاشماق «دالۋا يىلماق» 态同共的
 轮滑木放〔动〕 دالۋا يىلماق

是的是见梦羊山，拉柯土是的是见梦鸡 <谚> . داڭگال .
 命算 <谚> . بالچىدا ~ تولا ، شائىردا خىيال . 丛木灌
 :人下乡，佬巴乡 ② . 多想幻的人诗，多瘠瘠土的
 你来看看要倒我 . سەن داڭگاللارنىڭ كارامىتىنى بىر كۆرەپچۇ .
 。事本的佬巴乡个这
 达达گاللىق 〔静〕 地方的多瘠瘠土
 达达گۈي = كېرەش
 达达گاللىق «داللىماق» 态动使的
 达达گاللىق «داللىماق» 态同共的
 达达گاللىق «داللىماق» 态动使的
 达达گاللىق <方>〔静〕 的弱瘦，的瘦
 达达گاللىق 〔静〕 学科名著 ~ 有名，名驰，名著
 达达گاللىق ~ / 著名 ~ / 家
 达达گاللىق رازۇندچىك 探侦大
 达达گاللىق مەھسۇلات <经> 品产优名
 达达گاللىق 〔动〕 耀夸，奖夸，赏赞；ئۇلار ئۆز ماللىرىنى داڭ .
 耀夸，奖夸，赏赞 . لاپ خېرىدار چاقىرماقتا ئىدى .
 物货的己自着耀夸们他 .
 达达گاللىق 〔动〕 响作当叮 ；客顾徕招声卖叫以
 达达گاللىق «داللىماق» 态动使的
 达达گاللىق 〔动〕 响作当叮
 下见 达达گاللىق
 达达گاللىق بولماق ；事济，事顶 (定否于用多)؛ بۇنى بېگەچ
 达达گاللىق ، ئازراق بولسىمۇ قورسىقما دال بولىدۇ . 吧儿点吃你 .
 达达گاللىق ；饥充充能也少至
 达达گاللىق بولالماسلىق ；事于济无，事顶不؛ مۇنچىلىك پۇل
 达达گاللىق ；事于济无钱点一么这 . 达达گاللىق بولالمايدۇ .
 达达گاللىق ；峙对，住顶，付对؛ توسىنى يار ئېلىپ
 达达گاللىق ، ئۈچ - تۆتىمىز دال تۇرالمايمىز . 口了决且一坝大 .
 达达گاللىق ；住不顶人个四三们我
 达达گاللىق (دالاسى) 〔静〕 野旷，野原，外野
 达达گاللىق ئاپتوموبىلى <交> 车野越
 达达گاللىق بەيگىسى <体> 马越野越
 达达گاللىق ئارمىيىسى <军> 军战野
 达达گاللىق ئايرودرومى <军> 场机战野
 达达گاللىق چاشقىنى <动> 鼠田
 达达گاللىق زەمبىرىكى <军> 炮战野
 达达گاللىق شېپاتى <地> 石长
 达达گاللىق قارلىغىچى <动> 燕土
 达达گاللىق مەشغۇلاتى <地> 业作外野
 达达گاللىق مەشقى <军> 练训外野

شىپ قالدى ، ئابدۇرېھىم ئۇنى دوختۇرخانىدا داۋالىتىپ ئۆزى قاردى .
院医在他让木伊热杜卜阿 ، 了重加病的提伍萨 .
。护守自亲并疗治

态同共的 «داۋالماق»

داۋالانماق «داۋالماق» 态动被的 : شۇ قېتىم ئۈرۈمچىدە بىر
— 近将了疗治齐木鲁乌在我次那 . داۋالاندىم .
。月个

داۋالغۇتماق «داۋالغۇتماق» 态动使的 : ھېلىقى لەھەڭ سۈنى
داۋالغۇتۇپ ، سۇ ئۈستىگە لىلەپ چىقىپتۇ .
着动搅鱼鲨条那 .
。上面水了在浮 ، 水

داۋالغۇش «داۋالغۇش» 摆摇 ، 晃摇 ، 动摆 [静]

差误动摆 <物> داۋالغۇش پەرقى

داۋالغۇشچان «داۋالغۇشچان» 的性动波 ، 的性动摆 [静]

性动波 [静] داۋالغۇشچانلىق

安不荡动 ، 摇动 ، 荡动 [静] داۋالغۇشلۇق

态同共的 «داۋالغۇتماق»

داۋالغۇتماق «داۋالغۇتماق» 动 [动] : 骚动 ، 摇动 ، 乱动 ، 荡动①
خۇددى دېڭىز دولقۇنىدەك بىر ئۇيانغا - بىر بۇيانغا داۋالغۇشقا
باشلىدى . 骚地边那儿忽边这儿忽 ، 样一潮海像们人 .
③ 来起动 : 动 . 来起动 : 动 . 来起动 : 动 .
باشلىدى . 了动激加更情心的静平不他 .

داۋالماق «داۋالماق» 的用作有 ، 的效用有 [静]

داۋالماق «داۋالماق» 动 [动] : 疗治 ، 治医 : 病治 / 病治 / 病治 / 病治

داۋالاپ ، ئادەمنى قۇتقۇزماق 人救病治

داۋالاش تەنتەربىيىسى <体> 育体疗医

داۋالاش كۇرسى <医> 程疗

داۋالاش ئورنى <医> 所诊

داۋالاش ئۈنۈمى <医> 效疗

داۋالاش ئىلمى <医> 学疗治

داۋالاش يىڭىنىسى <医> 针毫

داۋالاشنىش ئۈچۈن كېيىلگە بېرىش <法> 就外保

医

داۋام (داۋامسى) «داۋامسى» ① 续延 ، 续持 ، 续继 [静]

勤考

续继 قىلماق داۋام قىلماق

داۋاملاشتۇرماق «داۋاملاشتۇرماق» 态动使的 : ئۇ بۇ ئىشنى ئۈت-
تۇرا مەكتەپكە چىققاندىمۇ ئۈزەي داۋاملاشتۇرۇپتۇ . 他事件这
。来下续继地断间不然仍后以学中上

态同共的 «داۋاملاشتۇرماق»

داۋاملاشتۇرۇلماق «داۋاملاشتۇرۇلماق» 态动被的 : ئوسمان ئۈس-

داللىق زىرائەت 物作类谷

داللىق ئۈسۈملۈك 物植类谷

— دانلىماق [动] 食啄① : ھويلىدا بىر توخۇ دانلاپ يۈرەتتى .

دانلىماق [动] 食啄② : 食野打 . 食啄里子院在正鸡只

باشقا يەرلەردە دانلاپ يۈرىدۇ دەپ ئويلاپ ، سەل كەچرەك كەلسە ،

ئۇنىڭدىن گۇمانلىنىپ سوقۇشتى . 在人男着想常妇媳小这 .

。闹吵人男和便点晚稍来回人男要只 ، 食野打面外

دانخۇرەك <医> [静] 刺粉 ، 疮痍

دانىشمەن 哲贤 ، 人的博渊识学 ، 家问学大 [静]

دانىشمەن تېشى 石之人哲

دانىشمەنلەرچە 的般人圣 [静]

دانىشمەنلەشمەك 人的博渊识学为成 [动]

دانىشمەنلىك 哲明 ، 明贤 [静]

دانىكار (دانىكارى) 砂礮 [静]

دانىلاپ 下见

دانىلاپ تېرىماق <农> 播点 ، 种点

دانىپىل 丹耳 (家学象气 ، 家学化国英) 耳聂丹 [静]

دانىپىل باتارىيىسى <化 ، 物> 池电耳聂丹

داھىيە 袖领 [静]

داھىيانە 地明英 ، 地般袖领 [静]

داھىيانە بېشارەت <哲> 想预才天

داھىيلىق 位地袖领 ، 物人袖领 [静]

داۋ <宗> [静] 道

داۋ تەلىماتى <宗> 学道

داۋا (داۋاسى) 药良 ، 效疗 ، 法疗 [静] : ساپ ھاۋا ، تەنگە

، ى . ~ <谚> . 药良的身健是气空鲜新 <谚> . ئۈزۈم تاپقان بالاغا ،

نىگە باراي داۋاغا . <谚> 寻去儿那到 ، 祸的来惹己自

。 医

داۋا بولماق 效疗有

داۋا تاپماق 法办疗治找 : بوۋاينىڭ كېسىلى داۋا تاپتى .

。 了法办疗治到找病的爷爷老

داۋا قىلماق 疗治 ، 疗治

داۋا (داۋا) 斥训 [静]

داۋاسىنى بەرمەك 责斥 ، 斥训

داۋاسىنى يېمەك 骂挨 ، 训挨

داۋا (的布染法土) [静] 花柳红

داۋا <方> [静] 散懒 ， 拉拖 ， 头肉

داۋاسىز 的治能不 ، 的效用无 [静]

داۋاسىز كېسەل 症之治不

داۋالاتماق «داۋالاتماق» 态动使的 : ساۋۇتىنىڭ كېسىلى ئېغىرلىد-

踏践，辱凌，辱屈〔静〕 دەپسەندە

蹒跚被，踏践被 بولماق دەپسەندە

蹒跚，踏践 قىلماق دەپسەندە

态状的蹒跚被，踏践被〔静〕 دەپسەندىلىك

子蹬脚(的车行自) <方>〔静〕 دەپسەنگە

迁升，升晋 <古>〔静〕 دەپشەمەك

~ / 宜事葬丧 ئىشلىرى ~ 葬埋，葬安〔静〕 دەپنە

مۇراسىمىي 礼葬 / ~ ئىشلىرىنى باشقۇرماق 丧治 / دەپنە

ئىشلىرىنى باشقۇرۇش ئورنى 馆仪殡

دەپنە قىلماق 葬安，葬送: بىز چوققۇر قايغۇ بىلەن

سەپدىشىمىزنى دەپنە قىلدۇق. 了葬安情心的痛沉以们我

。友战

دەتالاش 吵争，论争，执争: مەن ~ ئۈستىگە كېلىپ

قايتىمەن. 吵争上赶正我

دەتالاش قىلماق 吵争，论争: ئۇلار پۇل خەجەش ئۈس-

تىدە دەتالاش قىلىشىپ قالدى. 争了生发事的钱花为们他

。吵

دەتتىكام ①〔静〕 吧赢②(声叫的时子骰掷): ىمۇ

ئىشقا ئازراق ~ قىلماي بولمايدۇ. 行不险点一冒不事这

دەت - دەت ①〔静〕 渐渐，渐逐: 慢慢، 渐渐، 渐逐

بولدۇ. 的大长慢慢会子孩

دەججال ①〔静〕 <宗> 勒加吉岱 号时近临日末界世

人的了透坏，子骗 <转>②(物怪的教叛们人召

دەخلى ①〔静〕 碍妨，响影: 扰干 ~ 事碍不 妨

دەخلى بەرمەك 碍妨，响影

دەخلى بولماق 扰干，碍妨

دەخلى قىلماق 扰干，扰打，碍妨

دەخلى يەتمەك 扰打，响影，碍妨

دەخلى - تەرۇز ①〔静〕 碍妨，扰侵，害侵

دەخلى - تەرۇز قىلماق <法> 犯侵

دەخلى - تەرۇز قىلىنغۇچى <法> 者犯侵被

دەخلىسىز ①〔静〕 的犯侵可不，的犯侵受不

دەخلىسىز ②〔静〕 的犯侵可不 <法> 权犯侵可不

دەخلىسىز ئىمتىياز <法> 权特的犯侵可不

دەخلىسىزلىك ①〔静〕 犯侵受不，犯侵可不: پۇقرالارنىڭ

قانۇندا بەلگىلەنگەن ئىززەت - ھۆرمىتىنىڭ دەخلىسىزلىكى تولۇق

ئېتىراپ قىلىنىشى كېرەك. 犯侵受不 严尊的定法民公

。认承全完到得应

دەخمىزە ①〔静〕 赘累，事烦麻: 担负

دەخمىزە بولماق 担负加增，烦麻添: ئايشەم تۇرغۇن

دائىمىي خروموسوما <生> 体色染常

دائىمىي قوشۇن <军> 队军规常，军规常

دائىمىي كاپىتال <经> 本资变不

دائىمىي كومىتېت ① 会员委务常

دائىمىي مۇدىرىيەت ② 会事董设常

دائىمىي ھەيئەت ئەزاسى ③ 员委务常

دائىمىي ۋاكالەتچىلىك ④ 理代年常

دائىمىي ئىشلار ⑤ 作工常日，务事常日

دائىمىي ⑥ <方>〔静〕 架支 (的枝树撑支或墙住顶)

子撑

دائىمىي ⑦ <军>〔静〕 帅元大

دائىمىي ⑧ <古>〔静〕 役衙，隶皂

دائىمىي ⑨ <方>〔动〕 住托，住撑，住顶②应供，给供①

دە ⑩〔助〕 就.....-①: ئۇ ماشىنىدىن چۈشتى - ~، ئۆيگە قاراپ

چاپتى: 他一下车就往家跑②. 呢，呀，嘛

بېقىش ئۈچۈن ئوقەت قىلىشى لازىم - ~. 他也要活命做

ىمەن - ~. 原这来些言你是散布的. 呀

بولغان بولسا، قانغۇچە ئىچەتسىم - ~. 水泉有是要

。呢够个喝要

دەيدەپسە ①〔静〕 势声: ~ پەيدا قىلماق ② 势声

دەيدەپسە ③ 浩浩，大浩势声，纠 荡荡浩浩: غەلبە قازىنىپ ~ بىلەن قايتە-

حق 来归旋凯地纠纠雄

دەيدەپسە ④〔静〕 的鼓旗张大，的大浩势声: ~ ە

دەيدەپسە ⑤ 皇堂丽富，昂激慨慷② 动运的大浩势声: ~

توي مۇراسىمى 皇堂丽富 / 礼婚的 ⑥ قىزنىڭ سۆزلىرى ~

ئىدى. 昂激慨慷话的娘姑

دەپتەر ①〔静〕 册，簿，子本

دەپتەرچە ②〔静〕 子本小

دەپتەرچى ③〔静〕 ① 帐房先生② 或制售本子的人

دەپتەرسىمان ④〔静〕 的式记簿

دەپتەرسىمان پاي چېكى <经> 票股式券记簿

دەپتەر - قەلەم ①〔静〕 具用习学，笔和子本

دەپتىن ②〔静〕 <纺> 板线紧(的机编织，的车纺)

دەپتىن تىغى <纺> 子算板线紧

دەپتىن شانسى <纺> 绳吊板线紧

دەپسە <方>〔静〕 垫坐制皮(的上子鞍在铺)

دەپسەك ①〔静〕 台平的上山

دەپسەن¹ ②〔静〕 靴毡短

دەپسەن² <方>〔静〕 秆秸的过碾

自到响影些这于对 . بۇ ئىشلاردىن پادىشاھ خەۋەرسىز ئىدى .
 对把)心多 <转>③. 知所无一帝皇, 事的治统已
 想上身已自往话的说人别 : ئۇنى تىللىسام , ساڭا نېمە
 ەز كەتتى؟ 他骂我 , 你多什么心？

条皮(的上腿在定固鞋把来用匠鞋)〔静〕 دەزگىل
 斗熨 ①〔静〕 دەزمال : دەزمالنىڭ ئاستىدىن ئىس چىقتى .
 了烟冒边下 <转>②. 状挺笔的熨 : ئەتىگەن دەزمال .
 笔得熨上早 . لىغان كۆڭلەكنىڭ چۈشكە قالماي دەزمالى كەتتى .
 了样走就午中到没衣衬的挺 دەزمال سالماق = دەزماللىماق

工衣熨〔静〕 دەزمالچى
 دەزماللىماق «دەزماللىماق» 态动使的 : قاسم پۈتكەن شىنى
 قايتا دەزماللىتىپ ئاندىن كىيدى . 熨子裤的好缝把木斯喀 .
 上穿才后线裤出 . دەزماللىماق «دەزماللىماق» 态同共的 : قىزلار كىيىلىرىنى
 دەزماللاشتى . 服衣熨在正们娘姑 .

دەزماللانماق «دەزماللىماق» 态动被的 : ئۇنىڭ قولىدا دەزمال .
 لانغان ئاپئاق خالات تۇراتتى . 熨经已有上手他 .
 服作工 . دەزماللىماق ①〔动〕 熨 : ئۇ كىيىم - كېچەكلەرنى ئىككى - ئۈچ
 كۈندە بىر قېتىم يۇيۇپ دەزماللايتتى . 洗衣服把就天三两她 .
 次一熨 .

دەس ①〔静〕 地直直 , 地猛 : ئۇ ئورنىدىن ~ قوپتى . 碌骨一他 .
 来起爬上床从 . دەس تۇرماق 来起站 : جۇڭگو خەلقى شۇنىڭدىن ئېتىبارەن
 ئورنىدىن دەس تۇردى . 了来起站此从民人国中 .
 دەس قوپماق = دەس تۇرماق

دەس كۆتۈرمەك 起举地猛 : ئۇ تاغارنى دەس كۆتۈرۈپ
 مۇرسىگە ئالدى . 上肩了到放起举地猛袋麻把他 .
 دەست ①〔静〕 为因 , 于由 , 受害被 : سېنىڭ دەستىڭدىن بۇ يەر .
 دە تۇرالمايدىغان بولدۇم . 了去下不呆儿这在我得害你 .
 كېسەل دەستىدە بىر تېرە , بىر سۆڭەك بولۇپ قالدىم . 有为因 .
 了骨包皮了成已我病 . ئىسسىق دەستىدىن ئۇخلىيالىدىم .
 烟 . 睡入能不得热 . ئىسنىڭ دەستىدىن نەپەس ئالالىدىم .
 得我喘不过气来 . 来气过不喘我得呛 . ئانگىز بىلەن دادىڭىز ئىزىنىڭ دەستى .
 ئىزدىن پۈتى كۆيگەن توخۇدەك تىنماي چېپىپ يۈردۈ . 的你
 跑西奔东蚂蚁的上锅热像得弄你被母父

دەستار = سەللە
 دەستارگۈل ①〔静〕 <植> 菊雏
 دەستە ①〔静〕 子把 , 柄 , 杆 : كەتەن دەستىسى 把曼土坎

畴范级(的词容形), 畴
 دەرىجىگە كۆتۈرۈش 方乘 <数>
 دەرىجىنى چۈشۈرمەك 职降, 级降 : دەرىجىسىنى چۈ .
 شۇرۇپ باشقا جايدا يۆتكىمەك 调外职降
 دەرىجىلىك ①〔静〕 的级等, 的级

دەرىجىلىك پاي چېكى <经> 票股级等
 دەرىجىلىك مەھسۇلات 品产级等
 دەرىجىلىك مۇسابىقە <体> 赛级等
 دەرىجىلىك يەر ئىجارىسى <经> 租地级分
 دەرىجىمۇدەرىجە ①〔静〕 一级一级的, 级逐 : تەكشۈرۈپ
 چىققان 核审级逐

دەرىجىمۇدەرىجە كىرىش <艺> 进级(的音)
 دەرىخ ①〔叹〕 惜可
 دەرىخا ①〔叹〕 惜可
 دەريا (دەرياسى) ①〔静〕 <地> 河, 江, 川, 流河 : بىز .
 نىڭ دەرياسىمىز . 河的们我 . 岸河 ②<转> .
 大量肚的他, 广宽怀胸他 . ~ 广宽

دەريا ئاچىلى <水> 汉河
 دەريا بويى 边河
 دەريا بويىغا ئاپىرىپ , سۇغارماي ياندۇرۇپ كەلمەك
 至不实而惠口, 蛇委与虚 <成>
 دەريا بۇغىسى <动> 鹿河
 دەريا چوشقىسى <动> 豚河

دەريادىن بىر تامچە <成> 粟一海沧
 دەريا ساھىلى <地> ① 滩河 ② 畔河
 دەريا قاتنىشى 运河
 دەريا قامىسى <动> 獭江
 دەريا قىنى <地> 床河

دەريا - دەريا ①〔静〕 的河成, 汪汪 : قان ئاقماق 流血
 汪汪泪眼 / 河成 ~ كۆز ياشلىرى
 دەريالاب ①〔静〕 河成 : ئۇلار ئۆز ۋەتىنى ئۈچۈن ~ قان تۆككەن .
 河成流血而国祖的已自了为们他

دەريايى ①〔静〕 <方> 绫
 دەز (دەزى) ①〔静〕 裂, 缝裂, 口豁, 口裂 : دەزى بار
 裂的现出上墙 ~ نامدا پەيدا بولغان / 碗的口裂有
 裂的, 有裂的, 缝裂的 : ~ نام ② 裂的 / 裂的 ~ تەخسە
 子碟的缝裂有
 دەز كەتمەك ① 裂, 豁, 破 : قاتقان دەريا مۇزلىرىغا ~
 盅茶的了破 了裂冰的硬冻上河 / 了裂冰的硬冻上河
 ② <转> 响影 (的面负) : ئۆز سەلتەنتىگە دەز كېتىدىغان

花成捆花把 ~ گۈللەرنى 束成捆① [动] دەستلىمەك²
束② 束 擦② 擦: چىنلەرنى ~ 来起擦碗把 ~
ئاق نان 饽薄的摆着擦

دەسسەتمەك «دەسسەمەك» 态动使的: ئۇ بالىسىنىڭ ئالدىنى
ئۆزىگە قاراتتى - دە، تىزغا دەسسەتتى. 他
自向面子孩让他. 己
. 上盖膝到踩

دەسسەشمەك «دەسسەمەك» 态同共的: ئىنىم بىلەن ئىككىمىز
ئاغدۇرۇلغان لايىنى دەسسەشەپ بەردۇق .
踩着帮弟弟跟我 . 巴泥的过翻

دەسسەلمەك «دەسسەمەك» 态动被的
دەسسەدە [静] 地猛，地忽，地震
. ئۇ ئورنىدىن ~ تۇردى .
. 来身起站地猛他

دەسسەمەك ① [动] 踏，踩: پۈتۈمنى دەسسەپ ئاغرىتىۋەتتىڭ .
. ئۇ مايماق دەسسەپ (门)登，走② . 了痛踩脚的我把你
ئالدىرىماي كېتىپ باراتتى . 着走地忙不慌不脚着拐他 .

ئۇ ئىشى بولمىسا بىزنىڭكىگە دەسسەمەيتتى . 们我登不事无他 .
. ③. 舞跳 <转> ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

بۆلۈمگە يۆتكىلىپ، ئورنۇمغا ئادىل دەسسەدى . 别了到调我 .
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپ [静] 先原，初最，初起，始开
دەسلەپ قىلماق 张开，始开: مەن تېخى دەسلەپ قىل .
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپتە [静] 初最，先首，先原，初起
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپكى [静] 级初，的初最，的先原，的来原
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپكى باھا <经> 阶段初 段阶级初
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپكى مەھسۇلات <物> 度速初
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسلەپكى ھۆكۈم <法> 决判审初
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەسسال [静] 布抹: ~ بىلەن جۈزىنى سۈرتەك
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

指(的器乐弦) <艺> ③柄手，杆纵操 <机> ②子
板指的尔塔都 دۇتارنىڭ دەستىسى 板弦按，板
دەستە² ① [静] 束① 束 擦② 擦: بىر ~ گۈل ~ 花束一
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستە - دەستە ① [静] 束束一
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەك ① [静] 儿把，柄② 儿把，柄①
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەك بولماق 由理为成，柄把为成
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەك قىلماق 柄把当: بۇنى دەستەك قىلىمەن دەپ
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەكچى ① [静] 者力效③ 人的柄话抓② 者令传④
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەكچىلىك ① [静] 柄把抓① 柄把抓①
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەكچىلىك قىلماق ① 柄把抓① 柄把抓①
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەكچىلىك نەپ ئالارسەن؟ 处好少多得能力效他给你
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستەكدار [静] 节特使，节特 <古>
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستىگاھ (دەستىگامى) ① [静] 台钳虎② 机织工手
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستىگەن [静] 芥柄长，芥古 <植>
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستۇر ① [静] 册手① 则守，则规，南指，册手
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

دەستۇرى ② 册手改土 编汇方药间民: دورىلار دەستۇرى
. ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家
ئى . 替接，替代 <转> ④ . ④. 舞跳在们娘姑 . 门家

。击打个
 斥训，训教 دەككە بەرمەك
 击打受，斥训受 دەككە يېمەك
 دەككە - دۈككە [静] 恣志，怕惧，恐惊，恐惶
 胆吊心提我，安不恣志心的我 دەككە - دۈككە
 惊，安不恣志، 安不恐惶 بولماق دەككە - دۈككە
 怕惧，恐
 安不恣志 دەككە - دۈككە قالماق
 دەككە - دۈككە چۈشمەك = دەككە - دۈككە بولماق
 دەككە - دۈككە [静] 恣志，恐惶
 记惦，记惦 <方> [静] دەگدەك
 记惦，记惦 <方> [动] دەگدەمەك
 日子过 <方> [静] دەگۈزە
 栈客，店客، 店 [静] دەك
 人主店，家店 [静] دەخجا
 店客开，店开 [静] دەخجالىق
 栈客开，店客开，店开 دەخجالىق قىلماق
 دەخسەتمەك «دەخسەتكە» 恣动使的: مەن ھېلىقى قاسىپقا بۇ
 قوينى كۆتۈرگۈزۈپ دەخسەتتىم: 让我那屠夫把这羊提
 下一了量掂来起
 دەخسەشمەك «دەخسەتكە» 恣同共的: ھەربىر ئىلار دەخسەش
 بىرىنە دەبەمسىلەر؟ 你们各位都下一量掂说个话吧？
 دەخسەيچى [静] 的差当
 دەخسەمەك [动] ① 掂，量; 掂ەپ باقىنە، بۇنىڭ ئېغىر-
 لىقى قانچىلىك چىقار؟ 你掂掂这有多重？② 摸估，摩揣;
 زەينەپ دادىسىنىڭ گەپلىرىنى كۆڭلىدە دەخسەپ كۆرۈپ، بۇنىڭ
 پاكىتى ئىكەنلىكىنى ھېس قىلدى. 再乃普心里摩揣下一了
 爸爸的话，是得觉的。事实是
 دەخسەرەك [静] <方> 的牛吹
 دەخسەرەكلىمەك [动] <方> 的牛吹
 دەل [静] 巧恰，好正: چۈش ۋاقتى ۋاقتى / ۋاقتىدا
 ~ / 中当正 ۋاقتىدا / ۋاقتىدا ~ / 时及，时适，候时是正
 ۋاقتىدا كەپسىز. 候时是正的来您. 候时是正的来您. 候时是正的来您.
 适 分其如恰，恰 反相恰恰，反相正 ۋاقتىدا / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~
 نشانغا ~ تەگدى. 子弹正中靶心. ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~
 肖维纱维，他像 ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~
 好正上穿
 دەل ئۈستىدىن چۈشمەك <成> 会其逢适
 دەلتە [静] 的脑傻头傻，的气傻里傻: ئادەم ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~ / ۋاقتىدا ~
 人的脑

布的布抹做 [静] دەسالىق
 子桌擦 ~ جوزنى: 抹，擦 (布抹用) [动] دەسالىق
 没. 资，金本，钱本 [静] دەسمايە
 钱本的下可有 دەسمايە چىقىرىۋالماق / كونا
 دەسمايە يەپ يېتىۋەرمەي، يېشى غىزەت كۆرسىتىڭلار. 不要.
 功新立要، 本老吃
 资投，钱本下 دەسمايە سالماق
 دەسمايە غالتەككە چىقماق <成> 财，光赔钱本
 底露，馅露，尽水穷山，竭枯力 دەسمايە قىلماق ① 钱本做: ئۇ ئىككى مىڭ يۈەن پۇلنى
 了摆钱本做元千两用他. دەسمايە قىلىپ بىر تەنزە ئېچىپتۇ.
 子摊个 <转> ② 借做，本资做: ئۇ نېمە ئۈچۈن باش-
 قىلارنىڭ تەقدىرىنى ئۆز مۇددىئاسىغا يېتىشنىڭ دەسمايە قىل-
 دۇ؟ 达到的目人个到达作当运命的人别把么什凭他？
 本
 دەسمايەسىز [静] 的钱本无: ىجارەت ~ ىسەن بىز
 壁戈越穿 دەشت [静] 壁戈，原荒: كېزىپ يۈرمەك
 壁戈، 漠荒، 原荒 [静] دەشت - باياۋان
 漠荒壁戈 [静] دەشت - چۆل
 漠大，海瀚 [静] دەشتۈسەھرا
 骂责，责指，备责 [静] دەشنىم
 骂责 بەرمەك دەشنىم يېمەك
 备责受، 骂挨 دەشنىم يېگىنىم، بەش
 为意) 个五吃于等骂顿一挨. <谚> نان يېگىنىم.
 (厚皮脸
 دەقىقە [静] ① 钟分: شەمشۇر توققۇز ئاي، توققۇز كۈن،
 توققۇز سائەت، توققۇز ~ قورساق كۆتۈرۈپ بىر ئوغۇل بالا
 كۆرۈپتۇ. 谢姆西努尔挺了个九月九天九时零分
 子孩男个了生، 子肚钟 ② <转> 间瞬: مۇشۇ
 ۋاقتىدا قەلبىدىكى ھېسىياتىمنى باسالدىم. 此刻我无
 情心的动激制抑
 دەقىقىلىك [静] 的刻片，的钟分: بىر ~ مەمنۇنىيەت
 瞬间
 足满的间
 دەقىقىلىك ئېقىم مىقدارى. <水> 量流间瞬
 (帝皇马罗古) 先里克戴 [静] دەقىيانۇس
 来以古远، 来以史有 دەقىيانۇستىن بېرى
 之有已古， 的来下传流代古 دەقىيانۇستىن قالغان
 锅小的腿只三 <方> [静] دەكچەك
 دەككە [静] 斥申，击打，斥训，责斥: كۆپچىلىكنىڭ قارشى
 چىقىشى ئۇنىڭغا ~ بولدى. 一的他对是对反的家大

喘残

让 دەملەنمەك¹ «دەلمىمەك¹» 态动使的: ئىشكىنى دەملەنمەك
上顶门把

دەملەنمەك² «دەلمىمەك²» 态动使的: ئۇ ئايالغا چاي دەملەتتى .
茶沏子妻让他

دەملەشتۈرمەك³ «دەلمىشەك³» 态动使的
دەملەشمەك⁴ «دەلمىمەك⁴» 态同共的: ئىككى قوشنا بىر ھازا

گەپلەشكەندىن كېيىن ئىشكىلىرىنى دەملىشىپ كىرىپ كېتىشى .
了去屋进门上顶便, 后之话子阵一了说居邻个两

دەملەشمەك² «دەلمىمەك²» 态同共的: ئۇلار قايناقسۇ ئېلىپ
چايلىرىنى دەملەشتى . 茶了上湖水开打们他

دەملەشمەك³ [动] 换: بىرىمىزنىڭ ئوزۇقىنى يەۋىتىلى - دە ,
بىرىمىزنىڭ يۈكىنى دەملىشىپ كۆتۈرەيلى . 的人个一把们咱

دەملەنمەك¹ «دەلمىمەك¹» 态动被的: ئىشك دەملىنىپ چىراغ
ئاللىقاچان ئۆچۈرۈلۈپتۇ . 了上顶门 了熄经已早灯, 了上顶门

دەملەنمەك² «دەلمىمەك²» 态动被的: دورا - دەرمان بىلەن
دەملەنگەن چاي 药用茶料茶热的

دەملىمەك¹ [静] 棍门顶做: ئوغلۇم دەرۋازغا ئۇزۇن ~ ياغاچ
كېسىپ كەلگەندى . 棍门顶做根一了截门大给子儿我

دەملىمەك² [静] 用常 «بىر» 起一在连: 暂短间时示表, 起一在连
بۇ دېگەن بىر ~ ئىش . 事的儿会一是就这

دەملىمەك³ [静] 的过息休已: ئات ~ 马的过息休已

دەملىمەك⁴ [动] 顶(棍门顶用): قورۇندىڭ دەرۋازىسىنى
ئىچىدىن ~ 上顶门院把头里从

دەملىمەك² [动] 泡, 沏①: چاي ~ 茶泡, 茶沏②
ئاش ~ 饭焖

دەمۈدەم [静] 地断不, 地停不, 地流轮, 地换轮
دەمىدە [静] ①(的水念水着对) ②咒(的水符): پادشاھ خەۋەرلى

ئاڭلاپ ھوشىنى يوقىتىپتۇ , كېنىزەكلەر ئۇنىڭ چېكىسىنى ئۇۋىد .
لاپ , ~ ئىچكۈزۈشۈپتۇ . 官, 去过了晕便息消到听王国

دەمىدە سۈيى 水符 水符了喝他让, 穴阳太的他摩按们女
دەمىدە قىلماق (水朝) 咒念

دەن [静] 担: بىر ~ گۈرۈچ 一米大担 / پاختا مەھسۇلاتىنى
يەتتە مىڭ دەنگە يەتكۈزدۈق . 担千七达已量产花棉

دەندەنمەك «دەندىمەك» 态动使的
دەندەشمەك «دەندىمەك» 态同共的

دەندىمەك [动] 于惯(事的好不种某做) 上染, 习.....

。己自慰安己自始开他
دم تارتماق (力用) 吸: تىمساھ قولۋاڭىنى ئادەملىرى بىلەن

بىللە دەم تارتىپتۇ . 去过了吸人带船连鱼鳄
دم تۇتماق (子鸽) 叫咕咕

دم چىقارماق 声作, 气出, 气呼
دم سالماق 咒念

دم سىقىلماق 喘气, 短气
دم ئېلىشقا چىقماق 休离

دېمى بوغۇلماق 气上不接, 来不上气
دېمى كېسىلمەك 气下接不气上, 来不上气

دېمىنى باسماق 气口歇, 气口喘
دېمىنى چىقارماسلىق 吭不声一, 声作不

دېمىنى راسلىماق 好息休, 来过歇
دېمىنى ئىنچىگە يۇتماق <成> 声低, 声吞气忍

دېمىنى ئىچىگە يۇتقان پېتى يەرگە قاراپ جىم ئولتۇر .
气下: ئۇ دېمىنى ئىچىگە يۇتقان پېتى يەرگە قاراپ جىم ئولتۇر .
دى . 着坐地声吞气忍, 头下低他

دېمى ئۈچمەك 言无口哑, 失消音声
دېمى ئۈزۈلمەك 气断

دېمى ئىچىدە قالماق 口开不张, 齿启敢不
دېمى ئىچىگە چۈشۈپ كەتمەك ① 短气, 话出不说

دېمى ئىچىگە چۈشۈپ, ئەيمىنىپ جىم بولۇپ قالدى .
كۆرۈپ, دېمى ئىچىگە چۈشۈپ, ئەيمىنىپ جىم بولۇپ قالدى .
了吭不声一, 声息气屏就长村了见子伙小

دەمال [静] 时顿, 上马, 即立
دەماللىققا [静] 时一, 时顿, 上马, 即立

ئادەمنى قەيەردىدۇر كۆرگەندەك قىلدى, لېكىن, ~ ئەسلىيەل .
مىدى . 是, 是, 人个这过见儿哪在像好丽古丽莱

دەمەس [静] ①气口一, 连一, 劲使②断不, 来起不想又时

دەمەس قەدەم 后随, 着跟紧
دەمى [静] <方> 症病的气憋, 胀肚

دەمدان [静] 管气吹铜(的匠师首)
دەمدەر [静] <动> 鸽鹑: كووۋۇكتىكى دەمدەرلەر تىنىسىز

دەم [静] 叫地停不在鸽鹑的里窝子鸽 .
دەم [静] 表看地时不: 时不 ~ سائەتكە قارماق

دەم - دەم تۇرماق 立站能, 立站会学(孩小)
دەم - دەم ماڭماق 步学(孩小)

دەمزەك [静] 助辅, 手帮 <方>
دەمسىقا [静] 喘气

دەمكوتا <医> [静] 延苟: 延苟 قالماق قالماق ~ بولۇپ قالماق

دورىگەرلىك ① 药司 ② 药剂学

دورىگەرلىك ئىلمى 药理学

دورىلاتماق «دورلىماق» 态动使: ئايزىخان ئۆيگە كەلگەندە،

بولدىشى ئاللىقاچان ئالمىلىقنى دورىلاتقىلى كەتكەندى . 则依阿

。了去药喷园果给人让已早夫丈她， 时家到回罕姆

态同共的 «دورلىماق»

دورىلانماق «دورلىماق» 态动被: ئورمانلار دۈزىلىنىپ بول.

دى . 了药过喷已林树个整

دورىلىق ① 用药 ② 引子: دورىلىققا تېپىلمايدىغان

نەرسە 西东的贵珍， 西东的少稀

دورىلىق ئەمەن <植> 蒿寒

دورىلىق پاختا <医> 棉药

دورىلىق تىزىمگۈل <植> 草鞭马

دورىلىق چىلان <植> 枣小， 枣酸

دورىلىق لەيلىگۈل <植> 根葵蜀药

دورىلىق ماگنولوگىيە <植> 朴厚

دورىلىق ھاراق <医> 酒药

دورىلىق ئوت - چۆپ 草药

دورىلىماق ① <农> (药用) 拌: ئۇرۇقنى ~ 拌种

口伤的上脚子孩给 ~ 药上 ② 药上

药上

دورىماق [动] 仿效， 仿模， 舌学: قۇشنىڭ سايىرىشىنى ~

叫鸟学 / ئوغۇل ئاتىنى دورايدۇ، قىز ئانىنى . <谚> 儿

。亲母学儿女， 亲父学子

دوزاخ [静] 狱地， 狱火: دوست ئايرىغان ~ تۆۋىدە . <谚>

。狱地入该， 友朋散拆

دوزاخ ئازابى 磨折的狱地 (熬煎受备)

دوزاخ شوتىسى 腿长 <成> 儿挑高细

دوزو <方> [静] 鬼霉倒， 灶倒

دوزىخى [静] 该地下狱

دوزنا [静] 打 (二十个): بىر ~ قېرىنداش 笔铅打一

دوست [静] 友朋， 人友: خەلقئارا دوستلار 国际友人 / ~

مەملىكەت 邦友， 邦友好 / 军友 / 军友 / 军友 / 军友

ناپا، دۇشمەنگە كۈلكە . <谚> 快者仇， 痛者亲

پوستى تولا، ئەخمەقنىڭ دوستى . <谚> 多子皮葱洋

。多友朋瓜

دوست بولماق = دوستلاشماق

دوست تارتىشماق <成> 一唱一和

دوست تۇتماق ① 交朋友: ياخشىنى دوست تۇتسالاڭ ياخ.

شېلىقى تېگەر، ياماننى دوست تۇتسالاڭ يامىنى . <谚> 人好和

药炸 ② 药火: مىلىتىق دورىسى 药火 / پارتلاقتۇچ دورا

دورا بولماق 药当: 治، پۇل كېسەلگە دورا بولماس .

。病了不治钱 <谚>

دورا: پۇر كۈگۈچ <农> 器雾喷

دورا تاشمىسى <医> 疹药

دورا دۈكىنى 店药

دورا زىرائىتى <农> 物作用药

دورا سوپۇن 皂药

دورا قامۇسى <医> 典药 典大药医

دورا قىلماق ① 药人 ② 疗治

دورا ماتېرىيالى <医> 材药

دورائماق «دورساق» 态动使: ئۇ ياسىنغا بۇلبۇلنىڭ سايىرى-

شىنى دورىتىپ كۆردى . 叫鸟灵百学一学森亚让他

دورا - دەرمان [静] 料调، 品味调

دورا - دەرەك = دورا - دەرمان

دوراشماق «دورساق» 态同共的

دورامچۇق [静] 者舌学， 者仿模: دورامچۇقنىڭ ئاغزى پۇ-

چۇق . <谚> 豁嘴的舌学爱

دورامچۇقلىق [静] 为行舌学، 为行仿模

的舌学 [静]

دورامچىلىق [静] 舌学， 仿模

دورامچىلىق قىلماق 舌学، 仿模

دوراچى [静] <方> 的意随， 的握把无

دوره [静] 器线合 (的车纺土)

دورەم [静] 回: 回， 次: 回 ~ 每 / 次每 ~ 回下

دورەمقى [静] 的回， 的次: بۇ ~ ئىشنىڭ تازا ياخشى بولىدى .

。好不在实事的你次这

دورداي [静] 的起掀， 的起突

دورداي كالىپۇك 唇嘴厚: ~، چاشقان بۇرۇت، سەپكۈن

پۇزلۇك، دوقا ماڭلاي بۇ كىشى مۇئاۋىن ئامبال ئىدى . 嘴厚

。县知副是人个这的门脑鼓， 脸斑雀， 须鼠老， 唇

دوردايماق «دوردايماق» 态动使: غالىپ ئىككى گەپنىڭ

بىرى بولسىلا قاپاقلىرىنى تۇرۇپ، كالىپۇكلىرىنى دوردايتىپ،

خۇددى ھازىرلا سوقۇشىدىغاندەك قىلىق قىلاتتى . 不动着力阿

。势架的来起打要上马出摆، 嘴着掀， 脸着吊就动

دوردايماق [动] 起凸، 起突， 起掀: ئۇنىڭ قېلىن كالىپۇكى

تېخىمۇ دوردايتىپ كەتتى . 了害历更得掀唇嘴厚的他

دورپۇرۇش [静] 子贩药， 商药

دوربخانا [静] 铺药， 房药

دوربىگەر [静] <医> 药司، 师剂药

义主条教 <哲>〔静〕 دوگمچىلىق

同合货订〔静〕 دوگوۋور

同合货订订签〔动〕 دوگوۋورلاشماق

دوگك [模] 咚， 嚏； تۇيۇقسىز ~ قىلغان ئاۋاز ھەممىسىزنى چۆچۈ- تۈەتى . 跳一了吓家大们我把声一地咚然突 .

دوگك - دوگك [模] 咚咚， 嚏嚏

دوڭغاس [模] 一撇一撇

دوڭغاسلاتماق «دوڭغاسلىماق» 态动使的

دوڭغاسلاشماق «دوڭغاسلىماق» 态同共的

دوڭغاسلىماق [动] 一撇一撇； ئۇ بېشىنى ساڭگىلىتىپ، دوڭغاسلاپ ئۆيگە كىرىپ كەتتى . 地撇一撇一， 头着垂他 . 家走进

دوڭغاق [静] 的腰躬， 的背驼， 的佝偻① ~ بوۋاي

树桑子脖歪 (树)子脖歪②头老背驼

鬼霉倒 <转>③

دوڭغاقلىتماق «دوڭغاقلىماق» 态动使的

دوڭغاقلىماق [动] ① 佝偻， 腰躬； بوۋاي دوڭغاقلاپ ماڭغىدى .

着捶还边一， 着走腰着躬士教女 . چه بېلىگە مۇشتلايتتى .

腰折眉低， 心下首低 <转>② . 腰

نېمانچە دوڭغاقلايسىز ، ناھايتى چوڭ بولسا بىر دۇبچاغغۇ . 对你

。嘛长队个是过不也大再， 腰折眉低么那么怎他

دوڭغالىچاق [静] ① 子蹶； ~ ئاتماق 子蹶②子脖歪

(树) ~ ئامۇت 子梨子脖歪

دوڭغايىتماق ① «دوڭغايىماق» 态动使的② 扣倒； ئۇ تۇڭنى

دوڭغايىتىپ ئاستىغا قارىغاندى ، بوغان بىر تۇشۇك كۆرۈندى . 他

。窿窟大个一有， 看一底桶往来过扣桶把

دوڭغايىتىشماق «دوڭغايىماق» 态同共的

دوڭغايىتىلىماق «دوڭغايىماق» 态动被的

دوڭغايىماق [动] 腰折， 腰躬

دوڭغۇل [静] 凸

دوڭغىرچاق <方> [静] 子蹶

دوڭغىيشماق «دوڭغايىماق» 态同共的

دوڭگۇر [模] 咚咚 (声鼓)

دوڭگۇر - دوڭگۇر [模] 咚咚 (声鼓腰)

دوڭغىىدە [静] 地一嚏， 地一嚏； مەن ئاچچىقىمدا

ئىشكىنى ~ ياپتىم . 地一嚏门把得我气 . 了上关声

دوڭغۇلداتماق «دوڭغۇلداق» 态动使的

دوڭغۇلداق [动] 地一嚏， 地一嚏； بىر پەستىن

كېيىن ئىشك دوڭغۇلدى . 地一嚏门， 儿会一了过

。声

چه بويمىز ئىستانسىغا دوقۇرۇشۇپمۇ بويمىز بېلىتى سېتىۋالماپتۇ .

， 遇相② 。 票上买没也站车火跑晚到早从们生学

光目的们他 . 到遇

。起一了到碰

رۇشۇپ قالدى . 了起一到碰课节两 .

دوقۇسلاتماق [动] 推搡； ئاكسى ئۇنى دوقۇسلىتىپ ئۆيگە

ئېلىپ ماڭدى . 家回拉他把地搡带推连哥哥 .

دوقۇلداتماق «دوقۇلداق» 态动使的

دوقۇلداق [动] 响唧唧， 响嚏嚏

دوگك [静] 的背驼， 的佝偻， 儿锅罗， 背驼 ~ ئادەم

دوگك كېسىلى <医> 病佝偻， 痛骨软

دوگك [模] 脚步或他其硬物撞声

دوگكار [静] 款大， 的富， 的有富； سودىگەر

دوگكار بايچى <经> 户实

دوگكايە [静] 小铁砧

دوگكتور [静] 士博； تېببى پەنلەر دوگكتورى

دوگكتور ئاشتى [静] 后士博

دوگكتورلۇق [静] 位学士博

دوگكىستىسكىلىن <药> 素霉力强 [静]

دوگكىدە [静] 地嚏

دوگكلات (دوگكلاتى) [静] 告报； ھۆكۈمەت خىزمىتىدىن ~ 政

告报作工府

دوگكلات بەرمەك 告报做 ； ئادالەت ئېقىم مەسئلىلىرى

ھەققىدە دوگكلات بەردى . 告报事时了做提莱达阿 .

دوگكلات قىلماق ① 报汇， 告报； ئالاقىلىشىش نەتىجىسى .

نى ~ 报汇涉交报汇 ② 报禀， 禀回； ئەھۋالنى ئەينەن ~

报禀实如

دوگكلاتچى [静] 人告报

دوگكلۇق [静] 的背驼， 的佝偻， 的儿锅罗

دوگكۇرا [静] 距① 鸡雄， 鸡雌； 部的趾脚像出突侧内腿等雉

② (分) 眼夜， 蝉附 (的上腿马)

دوگكۇرۇق [静] <水> 腿牛

دوگكۇلداتماق «دوگكۇلداق» 态动使的

دوگكۇلداشماق «دوگكۇلداق» 态同共的

دوگكۇلداق [动] 走瞪瞪， 响瞪瞪； باقى باھارخاننىڭ ئارقى .

سىدىن دوگكۇلداپ كىرىپ كەتتى . 头后的罕尔哈巴在柯巴

。去进了走地瞪瞪

دوگكما <哲> [静] 条教

دوگكمتىزم = دوگكچىلىق

دوگكچى <哲> [静] 者义主条教

دوناي [静] 的曲弯 ~ / 膊路弯 قول ~ : 的曲弯 [静] 歪配子棒弯 <谚> . توقماق ~ توناقا / 木头 . 子桩

دونايگول [静] <植> 霄凌

دونداق [静] <方> 的胖矮

دوۋساق [静] <理生> 膀胱

دوۋساق يەللىكى <医> 炎膀胱

دوۋسۇن [静] 小, 腹下, 身: ~ ئاغرىماق 小腹痛

دوۋسۇن سۆڭىكى <理生> 骨耻

دوۋۇس [静] 斥贬, 骂侮

دوۋۇس قىلماق 操推: ساقچى ئۇنى ئىلدام مېڭىشقا ھەيدەپ

دوۋۇس قىلاتتى . 走快他让他操推劲使察警

دۇئا (دۇئاسى) [静] <宗> 祷告, 祷祈: ~ ئوقۇماق 词祷念

دۇئا ئالماق <宗> 福祝受接

دۇئا بەرمەك <宗> ①福祝②祷祈

دۇئا قىلماق <宗> 福祝, 告祷, 祷祈

دۇئا ياندۇرماق <宗> 祷祈做

دۇئاغا كەتمەك 费白: سىڭدۇرگەن ئەجرىسىز دۇئاغا كەت-تى . 了费白血心的出付们我

دۇئا - تەكبىر [静] <宗> 告祷, 祷祈

دۇئا - تەلەپ [静] <宗> 祷祈, 求祈

دۇئا - تەلەپ قىلماق 祷祝, 祷祈

دۇئا - تىلاۋەت [静] <宗> 告祷, 祷祈

دۇئاگۈي [静] <宗> 常, 的祷祈常, 的告祷常: ~ ئادەم 常 人的祷祈

دۇئاگۈيلۇق [静] 祷祈常

دۇئالىزم = ئىككى مەنبەچلىك

دۇئايىبەت [静] <宗> 咒诅 (祷祈性咒诅)

دۇئايىبەت قىلماق 咒诅: ئۇ يۈزىڭ ئازاب - ئوقۇبەتلەر

سېلىپ جېنىنى ئالغايىدىن, دەپ دۇئايىبەت قىلدى . 说咒诅他

“他于命索并难万灾千降愿”

دۇئايىبەت كەتمەك 咒诅被

دۇئايىسالام [静] 候问, 候问连, 福祝带候问: ~ ئېيتماق 以致 福祝和候问示表, 候问

دۇپ [静] <植> 木柶, 柶榭, 树柶

دۇپ پىلىسى <动> 蚕柶

دۇپ كۆمۈرى 炭白, 炭冈青

دۇبەن [静] 办督

دۇبلىر [静] <艺> 角B, 员演备预 (影电): 音配

دوماسايتماق «دوماسايتماق» 态动使的: ئاغزىنى ~ 嘴噉

دوماسايتماق [动] 嘴噉

دوماسايتماق «دوماسايتماق» 态同共的

دوملاتماق «دوملاتماق» 态动使的

دوملاشماق «دوملاشماق» 态同共的

دوملانماق «دوملانماق» 态动被的

دوملىماق [动] 挨(轻轻): ئۇ چاپنى ئاغزىغا دوملاپ قويۇپ ئىچمىدى . 喝没边嘴到挨茶把他

دومنىمەش [静] <冶> 炉铁炼, 炉高, 炉风鼓

دوملاتماق ① «دوملىماق» 态动使的 ② <转> 转周: 转周钱分部一拿 ~ بىر قىسىم پۇلنى

دوملاشماق «دوملىماق» 态同共的: ئۇلار دوملىشىپ قاتتىق ئېلىشتى . 斗搏起一在滚们他

دوملاق [静] 的圆: ~ يۈز 圆 / 圆脸 ~ قالپاق 圆帽子

دوملاقلىتماق «دوملاقلىتماق» 态动使的

دوملاقلاشماق «دوملاقلىتماق» 态同共的

دوملاقلانماق «دوملاقلىتماق» 态动被的

دوملاقلىماق [动] ①滚, ②动滚, 揉: خېمىرنى ~ 团 团面揉, 团面

دوملانما [静] 动滚

دوملانما ئەلگەك <冶> 筛动滚

دوملانما پىچاق <机> 刀车

دوملانما چاق <交> 轮滚

دوملانما سۈركىلىش <物> 擦摩动滚

دوملانما قازان <机> 承轴动滚

دوملانما ئۆسۈم <经> 利复

دوملانماق «دوملىماق» 态复自的: بالىلار يېڭى ياغقان قار ئۈستىدە دوملاندى . 滚打上雪的下新在们子孩

دومىلە [静] 霉倒: ~ ئادەم 霉倒 人的霉倒 / ~ ئىش 霉倒 事霉倒 دومىلە باسماق 霉倒, 运倒: مېنى بۈگۈن تازا دومىلە

باستى . 了霉倒太天今我

دومىلىتىشماق «دوملاتماق» 态动使的

دومىلىتىلماق «دوملاتماق» 态动被的

دوملىماق [动] ①滚, ②动: تاغدىن دوملاپ چۈشمەك 从 头跟跌②来下滚上山

لىمە ۋە يۈزە قارايدىغان كىشىلەردىن دوملاپ چۈشمەيدىغىنى يوق .

的. 头跟跌不有没人的浅肤, 面片, 观主题问看

دومىنو [静] 顶牛儿 (牌骨) 的 (龙接叫也, 法玩种一)

دومىنو كارتىسى 牌骨诺米多

دومىنىئون [静] 领治自

(他吉如状，弦

دۇدۇق [模] 巴结 [模] 吃口， ~ سۆزگە يارساس، ئوغرى كۆزەت-
كە. <谚> 察观怕贼盗，话说怕巴结

دۇدۇق - پۇدۇق [模] 巴巴结结 [模] 吐吐吞吞， ~ ئۇ مېنى
كۆرۈپلا ~ قىلىپ سۆزلىيەلمەي قالدى. 他一到见我便结巴巴
了。 话出不说巴巴

دۇدۇقلىماق «دۇدۇقلىماق» 态动使的: ئامىنىڭ بۇ سوغالى
ئايلىمىنى خېلى دۇدۇقلىتىپ قويدى. 阿让题问的乃米阿
。 来话出不说巴巴结结阵一好提米力卜

دۇدۇقلاشماق «دۇدۇقلىماق» 态同共的: ئۇلار گەپكە جاۋاب
بېرەلمەي دۇدۇقلىشىپ قېلىشتى. 他回们话了不一，
。 来起巴

دۇدۇقلىنماق «دۇدۇقلىماق» 态动被的: ئىپارگۈل قىزىرىپ دۇ-
دۇقلىنىپ قالدى. 伊帕古尔红面赤地起巴
دۇدۇقلىماق [动] 巴结 [动]: دۇدۇقلاپ سۆزلىسەك
说地

دۇر [静] 宝珠

دۇر بۇن [静] 镜远望

دۇردانە [静] ① 大珍珠 ② <转> 无价之宝

دۇردۇن [静] 缎绸

دۇرۇت [静] 祷祈，福祈，告祷

دۇرۇت ئوقۇماق 告祷，福祈，祷祈: ئۇ كارىۋات بېشىغا
دۈبىسىنى تىرەپ، كۆزلىرىنى يۇمغان ھالدا دۇرۇت ئوقۇپ ياتات-
تى. 他背靠着床头闭目告祷。

دۇرۇس [静] ① 的对，的确，的派正，的正端，
~ ئىشنى 的确正 / 事的确正 / 确正观点 / 对
دوست بولسۇن، ھېسابىڭ ~ بولسۇن. <谚> 朋归友朋
: 好，对 ② “。 帐算明，弟兄亲” 同喻: 对算要目帐，友
ئادىلىنىڭ دۇرۇسلۇقى ~، ئەمما ئۇنىڭدا ئازراق مەنەنچىلىك
بار. 阿迪力是好力迪阿. 是然诚 ③. 是为以自点有是就
: 的， ~، سىزنىڭ ئېيتقىنىڭىز توغرا. 的是，你说
④ 强，似强: قانۇن ئالدىدا جاۋابقا تارتىلغاندىن ۋىجدان ئالدىدا
جاۋابقا تارتىلغىنىم ~. 任责律法究追其与. 良究追如不，
。 任责的上心

دۇرۇس ئادەم 人派正

دۇرۇسلانماق «دۇرۇسلىماق» 态动使的

دۇرۇسلاشماق ① «دۇرۇسلىماق» 态同共的 ② 得变，
正端得变

دۇرۇسلانماق «دۇرۇسلىماق» 态复自的

دۇرۇسلۇق [静] 正端，派正，确正

员演

دۇبۇلغا [静] 盔头 (子帽属金的头护保来用人军)

دۇپى [静] 毡鞋，脚铁，脚拐 (的用鞋钉匠鞋)

دۈت [静] 烟: 气烟，烟: تاماكا دۈتى 烟的草烟

دۈت ئالماق 烟冒: 燃点，烟冒: ئوتۇن دۈت ئالدى. 点火柴
了燃

دۈت بەرمەسلىك 烟冒不 (烟香): 不着不吸: دۈت
بەرمەيۋاتقان تاماكا 烟香的着不吸

دۈت سالماق 烟用: 熏烟: شەيخ يۇقۇملۇق كېسەللىكلەر تار-
قالغان جايلاردا سەندەل ياغىچى، ئادراسانلارنى كۆيدۈرۈپ دۈت
سېلىشنى تەشەببۇس قىلدى. 赫谢 (伊赫斯教地区部落首
长，称之者长，领 薰烟用，等篷驼骆和木香檀烧张主)

دۇنار (دۇنارى) [静] <艺> 尔他都 (维吾族弹拨乐
器之一)

دۇنارچى ① 尔他都演奏者 ② 尔他都制者 [静]

دۇنلاتماق «دۇنلتماق» 态动使的

دۇنلاشماق «دۇنلتماق» 态同共的

دۇنلانماق «دۇنلتماق» 态动被的

دۇنلتماق [动] ① 烟冒，② 烟倒，烟吐，烟喷 (指吸烟时)
熏 ③ (作动的出吐再后进吸): ئۆينى دورا بىلەن ~ 药用
子屋熏

دۇجۇر [静] <植> 角豆

دۇچ 下见

دۇچ كەلمەك 到遭，到碰，到遇: قىيىنچىلىققا ~ 遇
/ 难困到 / 到遇 / 事怪到 / دشمن ئەسكەرلى-
رىنىڭ قارشىلىقىغا ~ 抗反的军敌到遭

دۇچار 下见

دۇچار بولماق 到碰，到遇，到遭: بەختسىزلىككە ~
/ 幸不到遭 / تەبىئىي ئاپەتكە ~ 到遇 / 害灾然自到
~ 病患，病得 / قىيىن ئەھۋالغا ~ 境困入陷

دۇچار قىلماق 到使遇，到使受: ئۇ مېنى كۆتۈلسىز-
لىككە دۇچار قىلدى. 快不我使他

دۇخاۋا [静] 绒丝金，绒丝: ~ دۇپپا 小绒花帽

دۇخوپىكا [静] 箱烤，炉烤

دۇخوۋوي [静] <艺> 乐管

دۇخوۋوي چالغۇ <艺> 器乐奏吹，器乐管

دۇخوۋوي مۇزىكا <艺> 曲乐奏吹，曲乐管

دۇخوۋوي ئورگېستىر <艺> 队乐奏吹，队乐管

دۇد [静] <艺> 德都 (维吾族古代弹拨乐器)

褐尾三 <动> دۇڭچۇەن سۇمۇرغ كېيىنكى
蝶凤
咚咚 [模] دۇڭ - دۇڭ
族侗 [静] دۇڭزۇ
的式族侗②语侗① [静] دۇڭزۇچە
族乡东 [静] دۇڭشياڭ
式乡东②语乡东① [静] دۇڭشياڭچە
大把大 把大 [动] دۇڭلاپ تاپماق
钱赚地把
马神, 马飞, 马天, 马里千 [静] دۇلدۇل
族龙独 [静] دۇلۇڭ
式族龙独②语龙独① [静] دۇلۇڭچە
族龙 <古> [静] دۇم
的构机道街及心中类各期时俄沙)马杜① [静] دۇمسا
会议(的国俄)②(称名
棒, 棍 [静] دۇمبا
揍挨, 打挨 دۇمبا يېمەك
鼓战 鼓 [静] دۇمباق <艺>
效 <成> ②鼓插, 鼓敲, 鼓击①
劳效人别替 效, 劳效, 力
دۇمباق يېرىلماق <成> 吹告, 锅砸①
بقى يېرىلدى. 了锅砸事的他. 晓分见②. 了
جسى ئېلان قىلىندى, دۇمباق يېرىلدى. 了布公果结举选. 晓分了见
应, 者场捧, 手鼓吹 <转> ②手鼓① [静] دۇمباقچى
虫声
场捧, 职之手鼓 [静] دۇمباقچىلىق
充, 手鼓吹当充②手鼓当① دۇمباقچىلىق قىلماق
虫声应当
态动使的 «دۇمبالىماق»
态同共的 «دۇمبالاشماق»
态动被的 «دۇمبالانماق»
揍狠, 打痛 ~ كېلىشتۈرۈپ; 捶, 揍, 打 [动] دۇمبالىماق
牛为面鼓, 铁生为身鼓)鼓皮牛 <方> [静] دۇمبۇل
(皮
气傻②熟不生半, 生夹① <方> [静] دۇمبۇل
煌敦 <地> [静] دۇنخۇاڭ
家学煌敦 [静] دۇنخۇاڭشۇناس
学煌敦 [静] دۇنخۇاڭشۇناسلىق
世全 ~ پۈتۈن : 下天, 界世① [静] دۇنيا (دۇنياسى)

度态正端 ~ پوزىتسىيىنى : 正搞, 正端 [动] دۇرۇسلىماق
落数, 怪责, 备责 <方> [动] دۇرۇسلىماق
下见 دۇريان
莲榴 <植> دۇريان دەرىخى
角丑, 人的稽滑 <方> [静] دۇز
蓬盐 <植> [静] دۇساقئوت
浴淋, 头喷 [静] دۇش
架枪 <方> [静] دۇشاقا
室浴淋 [静] دۇشخانا
دۇغ¹ : 的浊混②子底油 物淀沉 [静] دۇغ¹
水的浊混
دۇغ چۆكمە <医> 淀沉浊混
脚住不收) 扑 <方> [静] دۇغ²
人的啾啾爱, 人的叨唠爱 <方> [静] دۇغدۇر
没水. 浑变, 浊混变 [动] دۇغلاشماق
浑变
دۇغلانماق = دۇغلاشماق
腐豆 [静] دۇفۇ ~ 皮腐豆 ىشلىقى
干腐豆 ىقى ~ / 脑
子蒿邪, 子卜罗胡野 <植> [静] دۇفۇ
刀剪小(的用发理或用医) [静] دۇكات
铁 部市门, 店, 子铺① [静] دۇكان
弹, 机织土③坊作工手②员店 ىزمەتچىسى ~ / 铺匠
机花
坊作开, 子铺开, 店开 دۇكان ئاچماق
立自师出① دۇكان ئايرىماق
吗钱本有你立自师出? بارمۇ? ② دۇكان ئايرىغاندىن كې.
户门立另, 灶炉起另 <成>
腿机毯织 دۇكان پاچىقى
架支动活机毯织 دۇكان قىلىچى
座底机毯织 دۇكان گۈندىسى
店小, 子铺小 [静] دۇكانچە
主店, 员店 [静] دۇكانچى
دۇكاندار = دۇكانچى
的铺店盖②的铺店有, 的店有① [静] دۇكانلىق
料木的店间两盖 ~ يانچ ىكى
良儒 <动> [静] دۇگولك (物动乳哺洋海型大种一)
دۇڭ = ئۇلگۈچە
دۇڭ ساتماق = ئۇلگۈچە ساتماق
下见 دۇڭچۇەن

ئىك خېلى. دۇنياسى بار. 产财的多当相有他. ئاتاگىدىن ~
قالغۇچە ھۇنەر قالسۇن. <谚> 产遗留亲父让其与 ~
。 留财死人. 财الدۇ. ~ 财الدۇ. 留财死人.

دۇنياغا بېرىلمەك 财贪

دۇنياپەرەس [静] 的迷财 的: ~ ئادەم 人的迷财

دۇنياپەرەسلىك [静] 迷财

دۇنيا - دەپنە [静] 产财, 宝财, 藏宝

دۇنياقاراش [静] <哲> 观界世, 观宙宇

دۇنيالىق [静] 的界世, ئىككى ~ دوست 交之死生, 逆莫
交之

دۇنياۋى [静] 的界世, 的球全: ~ ئەھمىيەت 意义界世

义 / ~ سەۋىيە 平水界世 / ~ كەسپلەر 行球全

业 / ~ ئىستراتېگىيە 略战球全

دۇنياۋى ئەدەبىيات <文> 学文性界世

دۇنياۋى روھ <哲> 神精界世

دۇنياۋى رېكورت <体> 录纪界世

دۇنياۋى مەسىلىلەر ئىلمى 学球全

دۇۋا <植> [静] 花柳红

دۇئېل [静] 斗决

دۇئېلغا چىقماق 斗决

دۆ <动> [静] 钱壁

دۆت [静] 的抽笨①, 的痴呆②, 蛋笨, 货蠢

دۆت - كالۋا [静] 笨蠢

دۆتلەشتۈرمەك «دۆتلەشمەك» 态动使的: ھەددىدىن ئارتۇق

چىك تۇتۇش بالىلارنىڭ تەپەككۈرىنى بۇزۇپ, ئۇلارنى دۆتلەشتۈر-

رۇپ قويدۇ. 了紧太得抓. 使, 维思的们子孩坏破会,

笨变们他.

دۆتلەشمەك [动] 蠢变, 笨变, 傻变: ئادەم ئەقلىنى ئىشل-

تەپ تۇرما, دۆتلەشپ قالدۇ. 慧智用运不人. 变会就,

蠢.

دۆتلۈك [静] 为行蠢愚, 儿劲傻, 儿劲笨

دۆتلۈك قىلماق 事傻干, 事蠢干

دۆرەسكەل [静] <方> 子褥厚 (的制缝绒丝或子缎)

دۆرۈلمە [静] <方> 人的子日过门串靠

دۆش [静] 地凸 (方地的高较里地田)

دۆش ماڭلاي 人的起凸骨额

دۆشە [静] 子墩肉, 板砧

دۆشە ئاپاق 墩肉式盘

دۆشەش [静] <植> 西谢兑 (一之种品的梨)

دۆشكەلمەك «دۆشكەلمەك» 态动使的

界 / دۇنياغا مەشھۇر 名闻界世, 球全名弛 / دۇنيادا تەڭد-

شى يوق 双无世举 ~ ئوبېيكتىپ / 界世观客 / ئۆسۈملۈك.

لىمەر دۇنياسى 界物植 / ھاياۋانلار دۇنياسى 界物动 / تەبىئەت

دۇنياسى ② 居然自 世人, 间人, 道世, 面世: بۇ ~ 当

世, 世 / ئۇ دۇنياغا كەتمەك 天西上, 世弃,

دۇنيا ئەندىزىچىلىكى <哲> 论式模界世

دۇنيا بازىرى <经> 场市际国, 场市界世

دۇنيا بانكىسى 行银界世

دۇنيا بىلەن خوشلاشماق 世辞, 世人别告

دۇنيا پۇلى <经> 币货界世

دۇنيا تىلى <语> 语界世

دۇنيادىن بىخەۋەر 事世谕不

دۇنيادىن توپماق 世厌

دۇنيادىن خوشلاشماق 世辞, 世谢

دۇنيادىن كەتمەك 世辞, 去逝

دۇنيادىن ئۆتمەك 世过, 世去

دۇنياغا پاتماسلىق <成> 世一可不, 切一空目;

ئۇنىڭغا كىچىككەنە مەنەسپ تېگۈندى, ئالچاڭلاپ دۇنياغا پاتماي

كەتتى. 世一可不, 扬气高趾就官的大麻芝了升他.

了.

دۇنياغا كەلمەك ① 生出, 世问② 现出, 生产,

دۇنياغا كۆز ئاچماق ① 世出, ② 事懂 生降,

دۇنياغا يۈزلەنمەك 界世向面

دۇنيا قۇرۇلمىسى 局格界世

دۇنيا كۆرگەن <成> ① 面世过见 ② 裕富, 实殷

مەخسۇت بېگىم, ئۆزلىرى قول ئىلكىدە بار, دۇنيا كۆرگەن

سېخى بىر كىشى, مۇنچىلىك ئىشنى نەزەردىن ماقت قىلسلا.

事小区区点这, 人之实殷道家是你, 爷王提苏合麦

。 意介要不你请

دۇنيا كىلىماتى <气> 候气界世

دۇنيانى ئاستىن - ئۈستۈن قىلماق 坤乾倒颠: سەن

دۇنيانى ئاستىن - ئۈستۈن قىلىۋەتمەكچىمۇ؟ بۇ سېنىڭ ئۇخلاپ

چۈشۈك! 梦作日白是这? 坤乾倒颠想还你!

دۇنيانى تەرك ئېتىش 世厌

دۇنيانىڭ ئۇ بېشىدىن كىرىپ, بۇ بېشىغا چىقماق

<成> 空天阔海, 扯西拉东

دۇنيا ۋاقتى <天> 时界世

دۇنيا ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经界世

دۇنيا يۈزىنى كۆرمەك 生出, 世出

دۇنيا (دۇنيابىم, دۇنيابىك, دۇنياسى) [静] 产财, 富财: ئۇ-

行银家国 <经> دۆلەت بانكىسى
 旗国 دۆلەت بايرىقى
 税国，收税家国 <经> دۆلەت بېجى
 股有国 <经> دۆلەت پاي چېكى
 股家国 <经> دۆلەت بېيى
 说学家国 <政> دۆلەت تەلىماتى
 籍国 دۆلەت تەۋەلىكى
 志标籍国 دۆلەت تەۋەلىكى بەلگىسى
 法赔偿家国 <法> دۆلەت تۆلەم قانۇنى
 制体家国 دۆلەت تۈزۈلمىسى
 语国 <语> دۆلەت تىلى
 息信共公家国 دۆلەت جامائەت ئۈچۈرى
 累积家国 <经> دۆلەت جوغلانمىسى
 界国 دۆلەت چېگرىسى
 算预家国 <经> دۆلەت خامچوتى
 库国 <经> دۆلەت خەزىنىسى
 书国 دۆلەت خېتى
 教国 <哲> دۆلەت دىنى
 录纪国全 <体> دۆلەت رېكورتى
 存库家国，备储家国 <经> دۆلەت زاپىسى
 券债家国 <经> دۆلەت زايومى
 宴国 دۆلەت زىياپىتى
 义主会社家国 دۆلەت سوتسىيالىزمى
 险保家国 <经> دۆلەت سۇغۇرتىسى
 歌国 دۆلەت شېئىرى
 法国 <法> دۆلەت قانۇنى
 债国 <经> دۆلەت قەرزى
 金本资家国 <经> دۆلەت كاپىتالى
 卿务国 دۆلەت كاتىپى
 用信家国 <经> دۆلەت كرىدىتى
 队家国 <体> دۆلەت كوماندىسى
 员委务国 دۆلەت كومىسسارى
 徽国 دۆلەت گېربى
 联邦 دۆلەتلەر ئىتتىپاقى
 器机家国 <哲> دۆلەت ماشىنىسى
 员务公家国 دۆلەت مەمۇرى خادىمى
 院务政 دۆلەت مەمۇرى كېڭىشى
 资断垄家国 <经> دۆلەت مونوپول كاپىتالىزمى
 义主本
 军防国 <军> دۆلەت مۇداپىئە ئارمىيىسى

态同共的 «دۆشكەلمەك»
 态动被的 «دۆشكەلمەك» ھەر جەھەتتىن
 被个这让؟ دۆشكەلنىنۇتقان بىچارە كىشى نەگىمۇ بارالسۇن؟
 呢去儿哪上人怜可的去推来推
 去推来推，操操推推〔动〕
 去推来推我把地劲使他
 头木的板砧做 〔静〕 板砧做：~ ياغاچ
 赖无 <方>〔静〕
 地的来出高①〔静〕 地的来出高 / ئازگالراق
 地低把 باشلىماق قالغان سۇنى ~ جايلارغا باشلىماق
 地高向引水积的 ②地高：丘，坡；岗，丘，坡
 藏上坡往竟了急 <谚> ③堆土 ~ 堆
 情尽，快畅，意如，心称 <转> ④堆土 ~ 堆
 说，意如事事能就我活干实老老要只，之总
 地情尽边走边他 . 呢 ؟ ئۇ ناخشىنى ~ توۋلاپ كېلىۋاتتى .
 歌着唱
 疹丘 <医>
 坡爬，坡上① ②坡爬 <转> 露败 : ئۇ .
 了露败为行的他 چىقىپ قاپتۇ .
 职闲任让，降暗升明
 胸鸡 <医>
 脑丘 <理生>
 墩树，子墩 <方>〔静〕
 态同共的 «دۆشكەلمەك»
 态动被的 «دۆشكەلمەك»
 背脊 <方>〔静〕
 额前凸 <古>〔静〕
 根树枯 <方>〔静〕
 咎归，嫁转，诿推，卸推〔动〕
 任责卸推 ~ 名罪嫁转 / ئۆزىدىن ئۆتۈ .
 人于过诿 ~ ىن سەۋەنلىكىنى باشقىلارغا
 丘变成 ①高变，丘变成〔动〕
 高变地田 . 溉灌以难 .
 地坡，岗土〔静〕
 岗土个一岗土个一，坡个一坡个一〔静〕
 家，国，事 ①家，国，事 〔静〕
 务政，事 ②家，国，事 〔静〕
 务政，事 ③家，国，事 〔静〕
 务政，事 ④家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑤家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑥家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑦家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑧家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑨家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑩家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑪家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑫家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑬家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑭家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑮家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑯家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑰家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑱家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑲家，国，事 〔静〕
 务政，事 ⑳家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉑家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉒家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉓家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉔家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉕家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉖家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉗家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉘家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉙家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉚家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉛家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉜家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉝家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉞家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㉟家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊱家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊲家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊳家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊴家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊵家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊶家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊷家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊸家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊹家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊺家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊻家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊼家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊽家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊾家，国，事 〔静〕
 务政，事 ㊿家，国，事 〔静〕

判裁家国 <体> دۆلەتلىك رېپىرى

律法性国全 <法> دۆلەتلىك قانۇن

试考家国 ئىمتىھان دۆلەتلىك

دۆلەتلىك² [静] 阔① 的有富，的实股，的 ~ ئادەم

阔 人的有富，人阔 ~ كاتتا ئادەم

阔 有，气福有 脸有头有 ~ / 物人大脸有头有

دۆلەتلىك = دۆلەتلىك²

阔① [静] 阔 实股有② 气福有

دۆلەتلىك [静] <植> 光国 <一之种品果苹>

立站，立直 <方> [静] دۆم

洲小中池(的造人) <方> [静] دۆمبۈل

马的岁三 <动> [静] دۆنەن

盘合，地个整，子下一 [静] دۆندۈر

牛岁四 <动> [静] دۆنجىن

دۆۋە [静] ① 堆，垛، 堆 ىخەلت دۆۋىسى / باختا دۆۋىسى

堆花棉 / ىبىر ~ ئوغۇت - ىبىر / ىبىر ~ كىر - قات

堆衣服② 满满地: ئۇ يوغان تاۋاقنى ئېلىپ، ئۇنىغا

بولۇدىن ~ ئاپتۇ. 碗大个了拿他، 碗抓碗一满了装了

دۆۋە - دۆۋە [静] 的堆成一堆

面次的皮麸带 <方> [静] دۆۋەز

态动使的 «دۆۋىلىمەك» دۆۋىلىمەك

دۆۋىلىمەك ① «دۆۋىلىمەك» 态同共的 集聚，集汇

起集聚. دۆۋىلىشىۋالغانلار ئىككى چەتكە سۈرۈلۈپ يول چىقاردى

的来 人退向两 边，出了 一 路. 路

دۆۋىلىنمە [静] <地> 物积堆

原平积堆 <地> دۆۋىلىنمە تۈزلەڭلىك

层积堆 <地> دۆۋىلىنمە قەۋەت

دۆۋىلىنمەك «دۆۋىلىمەك» 态动被的: ئىسكىلاتتا نۇرغۇن ساي-

مانلار دۆۋىلىنگەندى. 具工多许着放堆里房库

دۆۋىلىك [静] 有.....的堆: قۇم ~ 堆沙

دۆۋىلىمەك [动] 堆，积堆，放堆: بۇغداينى خامانغا ~ 把

山如积堆 ~ 上场到堆子麦 / ىتاغدەك

دۆيلىۈمەك [动] 挣: بالا ئانىسىنىڭ قۇچىقىدا دۆيلىۈپ بېشىنى

ئارقىسىغا سىلكىيتتى. 挺后住着挣里怀的亲母在子孩

دۆيلىۈنۈش [静] <医> 厥惊，风惊

دۆيۈز [静] <骂> 子胚贱下，货流下，的脸要不

دۆيۈزلۈك [静] 贱下，流下，脸要不

دۆيۈزلۈك قىلماق 脸要不: سەين دۆيۈزلۈك قىلما! 别你

! 脸要不

دۈپ [模] 突突，突突，(心跳声)

دۆلەت مۇداپىئە ئەدەبىياتى <文> 学文防国

دۆلەت مۇداپىئە پەن - تېخنىكىسى <军> 防国

技科

دۆلەت مۇداپىئە تەربىيىسى 育教防国

دۆلەت مۇداپىئە سانائىتى <军> 业工防国

دۆلەت مۇداپىئەسى <军> 防国

دۆلەت مۇداپىئەسى قانۇنچىلىقى <法> 制法防国

دۆلەت مۇداپىئە ھوقۇقى 权职防国

دۆلەت مۇداپىئە ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 防国

学济经

دۆلەت مۈلكى <经> 产资有国

دۆلەت مۈلۈكچىلىكى <经> 制有所家国

دۆلەت نەقچوتى <经> 算决家国

دۆلەت ھاكىمىيىتى <法> 权政家国

دۆلەت ھالقىغان بانكا <经> 行银国跨

دۆلەت ھالقىغان پۇل <经> 币货国跨

دۆلەت ھالقىغان شىركەت <经> 司公国跨

دۆلەت ھالقىغان ئىجارە <经> 赁租国跨

دۆلەت ئورگىنى 机关家国

دۆلەت ئىگىلىكى <经> 济经营国

دۆلەت يولى <交> 道国

دۆلەت يېرى <经> 地土有国

دۆلەت² [静] ① 产财，富财: ئوشۇق ~ باشنى يارماس.

<谚> 头伤不多财 手烫不多钱. قېلىنلىق يېرىم

~ . <谚> 厚皮脸 财笔半，幸，祉福 <转> ②

福: بۇ ئۇنىڭ ئۈچۈن ئەڭ چوڭ ~ ئىدى. 他是这 最大

祉福

دۆلەت ئاغرىقى 病贵富

دۆلەت قۇشى 星福، 鸟福幸

دۆلەت قۇشى قونماق <成> 高星福，临飞鸟福幸

照高星吉，照高星福 ~ 照: بېشىغا

دۆلەتنى كۆتۈرەلمەسلىك 吃不酒敬，举抬识不

酒罚吃

دۆلەت كۆرمەك 福享: ئاتىسىنىڭ دۆلىتىنى كۆرمەك

福的亲父 享

天齐福洪 福: ئۆلتۈش زىيادە بولماق

دۆلەتلىرىدە = دۆلەتلىرىدە

دۆلەتچىلىك [静] <哲> 主义家国: چوڭ ~ 主义国大

دۆلەتلىرىدە 福的您托 <习> [静]

的家国 [静] دۆلەتلىك

钝圆 <机> دۈگىلەك ئېكەك

دۈگىلەنمەك «دۈگىلەك» 态复自的: بالار دائىم قۇمدا دۈ- گىلىنىپ ئوينىتىتى. 儿玩着滚上子沙在常们子孩.

态同共的 «دۈگىلەتەك» دۈگىلىتىشمەك

态动被的 «دۈگىلەتەك» دۈگىلىتىلمەك

滚球. 动了来边这到. 动滚 [动]: توپ بۇ ياققا دۈگىلەپ كەلدى.

人的起凸部额 <方> [静] دۈڭگە

头山小, 梁山 <方> [静] دۈڭگەل

子罐的口缺有, 器陶的口缺有 <古> [静] دۈلك

笨 <方> [静] دۈلەي

下见 دۈم

扣倒 扣: دۈم بولۇپ قالغان قولۇق لەيلەپ كېتىپ

舟小的扣倒叶一着飘上面水. باراتتى.

山斜背 <地> دۈم پۈرمە تاغ

鼻斜背 <地> دۈم پۈرمە تۇمشۇقى

层斜背 <地> دۈم پۈرۈلمە

栽 <转> ② 屎吃狗个摔, 葱栽倒 ① دۈم چۈشمەك

: 命没就……了见, 馋, 图贪 <转> ③ 蛋完, 头跟

就肉见, 肉馋 ~ گۆشك / 宜便贪, 处好图贪 ~ نەپكە

食扑虎饿 <成> ④ 命没

扣: دۈم قىلماق 扣: ئۇ چىنىنى شىرە ئۈستىگە دۈم قىلىپ

قويدى. 上子桌到扣碗把他.

دۈم كۆمتۈرمەك = دۈم قىلماق

倒卧, 趴 دۈم ياتماق

睡而衣合 <成> دۈم يېتىپ, دۈم قوپماق

梁脊, 背脊, 背 <理生> [静] دۈمبە

鳍脊, 鳍背 <动> دۈمبە قانىتى

肌背 <理生> دۈمبە مۇسكۈلى

油巴尾 ياغ دۈمبە

转运来时 دۈمبىسى ئاپتاپ كۆرمەك

受难背 <转> ② 痒痒背 ① دۈمبىسى قىچىشماق

(西东背想): ھامالچىلىققا كۆنۈپ قاپتىمەن, بىرەر كۈن يۈك

كۆتۈرمىسەم دۈمبەم قىچىشىپ, كۆڭلۈمۈمۇ بىئارام بولۇپ قالىدۇ.

也心, 受难就背的我, 西东扛不天一, 行脚了惯干

- ھە, بەقىلىق! ③ 实踏不. 挨挨想, 吃苦讨自: دۈمبەك قىچىشۇاتىدۇ -

ئېشەك تۈگەنگە بېرىپتۇ. <谚> 房磨去驴毛的痒痒背

(吃苦讨自)

دۈمبەل ① [静] 丘鼓, 磧: يەرنىڭ دۈمبىلىنى ئالماق ئالماق

敌树嘛干, 见看没装就我事种这到看再! نېمە قىلاي! 呢! سىزنىڭ ياخشى نىيىتىڭىز ئۇنىڭغا دۈشمەنلىك بولۇپ

تۈپۈلىدىكەن. 敌为他与是得觉他使却心好的你. 对敌, 敌为……与 ۈشمەنلىك قىلماق

دۈشمەنلىك قىلىدىغانلار كۆپ. 少不人的敌为他与. 对敌相互 ~ بىرىگە

دۈك [模] 咚, 哐, 乒 (声击撞): ئۇ يوغان بىر تاشنى يەرگە قىلىپ تاشلىدى. 上地到扔声一地哐头石大把他.

跳一地嘣心 قىلماق ~ يۈرىكى ~ ئۇرماق

跳乒乓球 ۈكۈر - دۈكۈر [模] 嗒嗒: ئاتنىڭ ~ قىلغان ئاياغ تاۋۇشى

响咚咚得踢板地把 دۈكۈرلەتمەك. 态动使的: پولىنى دۈكۈرلەتتىپ

دۈكۈرلەشمەك «دۈكۈرلەتمەك» 态同共的

دۈكۈرلەتمەك [动] 嗒嗒, 乒乒, 咚咚: ئات تۇياقلىد- رىنىڭ دۈكۈرلىگەن ئاۋازى ۈكۈرلەتمەك

شى بىچارە قىزنىڭ يۈرىكىنى قورقۇنچ ئىچىدە دۈكۈلدەتتىپ ئۆتەت- تى. 他的每一神眼个可使都神眼个一每的他的

跳. ۈكۈلدەتمەك = دۈپۈلدەتمەك

دۈگۈجۈمەك [动] 趔趄: ئۇ ئالدىغا بىرنەچچە قەدەم دۈگۈجىدى.

دۈگۈدەك [静] ① 缩成一团, 的团成缩 ② <转>

蛋混, 儿球混. 子孩的们我了打儿球混小个那他

دۈگۈدەيمەك «دۈگۈدەيمەك» 态动使的

坐着曲蜷 缩瑟 [动] 缩瑟, 缩蜷: سوغۇقتىن دۈگۈدەيمەك كەتەك

دۈگۈدەيمەك «دۈگۈدەيمەك» 态同共的: كىشلەر شۇندىن دۈگۈدەيمەك

دۈگۈلچەك [静] 环铁 [静] 环铁 (具玩): 动滚着推钩铁用

دۈگۈلچەك «دۈگۈلچەك» 态动使的: بالار دۈگۈلچەكنى دۈ- ۈگۈلچەك ئوينىۋاتىدۇ. 儿玩环铁滚在们子孩

دۈگۈلچەك [静] 的圆, 的形圆: ۈگۈلچەك ئولتۇرۇش ۈگۈلچەك سىلىندىر ۈگۈلچەك شىپالەك <建> 亭圆 ۈگۈلچەك كاناي <艺> 号圆

دۈۋەت [静] 盒墨，瓶水墨，墨盒 [静] 盒墨铜 / 墨 ~ 瓶 - 水
 水墨瓶 - يام
 墨笔，砚笔 [静] قەلەم - دۈۋەت
 身动，动启 <方> [静] دۈۋمەك
 长队 [静] دۇيچاڭك
 务职长队 [静] ۋەزىپىسى ~ : 职之长队 [静] دۇيچاڭلىق
 长队当 قىلماق [静] دۇيچاڭلىق
 联对，子对 [静] دۈيزە
 态动使的 «دۈيلەشمەك» دۈيلەشتۈرمەك
 态动被的 «دۈيلەشتۈرمەك» دۈيلەشتۈرۈلمەك
 对质，对证：① [动] دۈيلەشمەك ھازىر بېرىپ
 对质，对证：② [静] دۈيلەشمەن . 质对去就在现我么那 . ھېسابات
 了上对在现账 . ۋەزىپەشتى . دۈيلەشتى .
 这，个这 <方> [静] دېيۇ
 方地这，儿这 <方> [静] دېيۇت
 方借，目科方对(的中本账) [静] دېيۇت
 细 <文> ② 件部，件零 <机> ① [静] دېتال (دېتالى)
 节细活生 تۇرمۇش دېتاللىرى 节情，节
 贝分 <物> [静] دېتسىبىل
 克分 [静] دېتسىگرام
 升分 [静] دېتسىلىتىر
 米分 [静] دېتسىمېتىر
 的米分 [静] دېتسىمېتىرلىق
 米丝，米一之分万 [静] دېتسىمىللىمېتىر
 论定决 <哲> [静] دېتېرمىنىزم
 奴女，环丫，婢女，仆女 [静] دېدەك¹
 头盖 <古> [静] دېدەك²
 仆女 ① 作工仆女 ② 的仆女 ~ : كېيىمى
 服衣的
 仆女当 قىلماق : ئۇنىڭ ئانىسى خېنىغىغا
 仆女当太太给亲母他 . دېدەكلىك قىلاتتى .
 绎演，法绎演 <逻> [静] دېدۇكسىيە
 的绎演 <逻> [静] دېدۇكسىيىلىك
 理推绎演 <逻> دېدۇكسىيىلىك ئەقلىي خۇلاسە
 趋向，趣兴感 <方> [动] دېدىقماق
 دېرەك [静] 息消，讯音，信音，落下：ھېچ يەردىن ئۇنىڭ
 دېرىكى چىقىمىدى . 息消的他有没都儿哪 .
 دېرەك بەرمەك 示预，着味意，着志标，出示显：
 ھاۋانىڭ تۈتۈلۈشى، سوغۇق ۋە شامالنىڭ يۈزلەرنى چىقىپ ئۆتۈشى
 يامغۇر ياكى قاردىن دېرەك بېرەتتى . 冷阴气天，蜚得冷风

滩② (地之急湍流水，多石，浅水中河江) خەتەرلىك
 (西东取探来用，具用状管或条长) 棒探③ 滩险 ~
 坡小，丘小 [静] دۈمبەلچە
 品食的熟蒸油巴尾羊夹肝羊 [静] دۈمبىجىگەر
 下朝背 [静] دۈمبىچىلەپ
 高跳式越背 <体> دۈمبىچىلەپ سەكرەش
 带肚马(的用脚绊绳缰防) [静] دۈمبىلىك
 之骨尾和骨椎腰在) 骨荐，骨骶 <理生> [静] دۈمچە
 (间
 儿锅罗，背驼 [静] دۈمچەك
 态动使的 «دۈمچەيمەك» دۈمچەيتەمەك .
 背驼腰弓得变们他使月岁 . تى .
 背驼，腰弓，佷佷① [动] دۈمچەيمەك كەتكەن
 身弓② 太太老的了驼已背 ىموياي
 坐身弓地着够手们他 . ئولتۇرۇشاتتى .
 下
 态同共的 «دۈمچەيمەك» دۈمچىيىشمەك
 藏迷捉玩 ئوينىماق ~ : دۈم - دۈم
 态动使的 «دۈملەتمەك» دۈملەتمەك
 态同共的 «دۈملەتمەك» دۈملەشمەك
 态动被的 «دۈملەتمەك» دۈملەنمەك
 ② 焖，蒸 [静] دۈملەمە
 鱼蒸 <食> دۈملەمە بېلىق
 瓜木蒸 <食> دۈملەمە بېھى
 蹄羊焖 <食> دۈملەمە پاچاق
 蒸末肉入塞内脾羊) 脾羊蒸 <食> دۈملەمە تال
 (食
 鸡炖 <食> دۈملەمە توخۇ
 肝羊炖 <食> دۈملەمە جىگەر
 子茄炖 <食> دۈملەمە چەيزە
 (子包烤如状) 子包蒸 <食> دۈملەمە سامسا
 末肉蒸 <食> دۈملەمە قىيما
 串肉蒸 <食> دۈملەمە كاۋاپ
 肉炖 <食> دۈملەمە گۆش
 酱面蒸 <食> دۈملەمە مەنجاڭ
 梨蒸 <食> دۈملەمە نەشپۈت
 肠灌蒸 <食> دۈملەمە ھېسىپ
 锅把 ~ قازانى : 蒸，焖；(盖锅) 严盖① [动] دۈملەمەك
 严盖 / 严关 <转> ② 饭抓上焖 قويماق
 严关窗门把 ياپماق دۈملەپ دېرىزىلەرنى
 ئىشك - دېرىزىلەرنى دۈملەپ ياپماق

学读朗〔静〕 دېكلاماتسىيەشۇناسلىق

者诵朗，员演诵朗〔静〕 دېكلاماتسىيىچى

دېكوراتسىيە 〔静〕 <艺> 景村，景布 ~ پارچىلىرى
片景

的景布有，的景布带〔静〕 دېكوراتسىيىلىك

师工美，师景布 <艺>〔静〕 دېكوراتور

汹汹势气，人逼咄咄 <方>〔动〕 دېكىنىمەك

دېگەن ① «دېمەك» 式形词动形成完的 “……叫”示表

伙小的木力阿叫 يىگىت ~ ئالىم “的……为名”，“的

接直结连起③方地的沟葡萄为名 يەر بۇيۇق ~ 子

用作的语引: سۆز قىلساڭ، غورىدىن ھالۋا پىشار ~ گەپ

بار. 话老句有: “酱成熟杏青，心耐有要只” بىزدە

«ئىلىم يىغىنە بىلەن قۇدۇق قەزىش» ~ قەدىمدىن قالغان

ماقال بار. 谚古句有们我: “井掘针用比好问学做”

دېگەن يەردىن چىقماق <成> 如然果，然其不果

此，料所出不: يارايىمەن، ئوغۇل بالا، دېگەن يېرىمدىن چىق-

تىڭ. 料所我出不然果，汉子男，行真你

دېگىنى دېگەن 话算话说 二不说: ئۇنىڭ ~ ،

قىلغىنى قىلغان ئىدى. 干定一就干说，二不说他

دېگەنىلەن 〔助〕 ① 何如论无，说么怎管不 ~ بۇ ئىش

يامان ئەمەس بېجىرىلدى. 错不得办事件这，说么怎管不

② 是: 可，过不，究终，底到，竟毕 ~ ئۇ يەنىلا ياخشى

ئادەم. 人好个是还竟毕他

دېگەندە 〔助〕 码起，多再，少至: ئاز ~ بەش ئادەم كېلىدۇ.

也多再. 人个五来要少至 10 دىن ئاشمايدۇ.

个十过超不. بولمىدى ~ يېرىمدىن كۆپرەكى سىزگە ئاۋاز

بېرىدۇ. 票的你投会人的上以数半有少至

دېگەندىكىدەك 〔静〕 分十，太不，等那

دېگەندەك 〔助〕 ① 然果，真果，的真: سىز ~ ئۇ قايتىپ

كەلدى. 类此如诸，等②. 了来回真果他，说所您如

بىز ئۇلارغا پەقەت سەۋزە، پىياز، تۈز، ئوتۇن ~ نەرسىلەرنى

يەتكۈزۈپ بەردۇق. 我给他只们去送们他 卜萝卜

芽皮，西东等柴，盐，孜. 样一的料预像③. 样一的料预像他

كە فۇلاق سالمىدى. 见意的们我听没样一的料预像他

④ 分十: 好恰，心可，意如，分十 ~ ئاتتىن بىرنى سېتىۋال-

دىم. 马的心可匹一了买我. خەنزۇ تىلىنى ~ سۆزلە-

يەلمەيمەن. 好分十不得说，语汉说我

دېگۈدەك 〔助〕 乎几，多不差: ئۇ دائىم ~ كېلىپ تۇرىدۇ.

差们他. 来常经乎几他. ۇلارنىڭ ھەممىسى ~ كەلدى

了来都多不. ھەممە ئادەمدە ~ بىر خىل يوشۇرۇن ئىقتىدار

。雪或雨有着示预، 脸

دېرىكى بولماق 落下有，息消有

دېرىكىنى ئالماق 息消听打

دېرىكىنى قىلماق 问追 息消听打، خلۇت جايلاردا

ئىستقامەت قىلىۋاتقان دانشمەنلەرنىڭ ~ 地的僻偏在听打

息消的们人贤的静坐方

دېرەكسىز 〔静〕 的讯音无杳，的讯音无 ~ يوقاپ كەت-

مەك 迹匿声销، 讯音无杳

دېرەكلىمەك 〔动〕 落下听打，息消听打: يۈتكەن ئاتلىرىڭ.

نى دېرەكلىدۇق. 落下的马些那的丢你了听打们我

دېرىزە 〔静〕 子窗，户窗: ~ پەردىسى 帘窗 / ~ قاننىتى

扇窗 ~ تەكچىسى 台窗

دېرىزىلىك 〔静〕 的户窗有: ~ ئۆي 子屋的户窗有

دېرىس <植>〔静〕 藤鱼

دېزىنېكىسىيە 〔静〕 毒消: ~ دورىسى 药毒消

دېزىنېكىسىيە پاختىسى <医> 棉药

دېزىنېكىسىيە قىلماق = دېزىنېكىسىيىلىمەك

دېزىنېكىسىيەلەتمەك «دېزىنېكىسىيىلىمەك» 态动使的

دېزىنېكىسىيەلەشمەك «دېزىنېكىسىيىلىمەك» 态同共的

دېزىنېكىسىيەلەنمەك «دېزىنېكىسىيىلىمەك» 态动被的: ئو-

كۈل يىغىنىسى دېزىنېكىسىيەلەندى. 了毒过消头针

دېزىنېكىسىيىلىمەك 〔动〕 毒消: داۋالاش ئۈسكۈنىلىرىنى ~

毒消材器疗医给

دېسە 〔助〕 怪，怪: بۇ يىل قىش ئانچە سوغۇق بولمىدى

~ 冷么怎不气天冬今，怪.

دېسەم - دېمەسەم 〔助〕 大，概: 许也，刻时: 时随: ~ ،

ئانار بۇ يىگىت بىلەن بىر يەرگە كەتتى. 个这跟尔娜阿许也

了去儿哪上子伙小

دېفورماتسىيە <物>〔静〕 变应，形变

دېفورماتسىيە چېكى <建> 缝缩伸，缝变应

دېفورماتسىيىلىك <物>，数〔静〕 的变应

دېفورماتسىيىلىك سىركۈل <数> 规变应

دېكابىر 〔静〕 月二十: “9 - ~” ھەرىكىتى “九二一” 动运

دېكاگرام 〔静〕 克十

دېكالىتىر 〔静〕 升十

دېكامېتىر 〔静〕 米十

دېكستىران <药>〔静〕 糖聚葡，酏糖旋右

دېكستىرىن <化>〔静〕 精糊

دېكلاماتسىيە <文>〔静〕 诵朗

دېكلاماتسىيە قىلماق <文> 读朗，诵朗

胆海 <动> دېڭىز كىرپىسى

合百海 <植> دېڭىز گۈلسامسقى

防海 <军> دېڭىز مۇداپىئەسى

参海 <动> دېڭىز مېھرىگىياسى

哩，里海 مىلى دېڭىز

盆海 <地> دېڭىز ئويمانلىقى

战海 <军> دېڭىز ئۇرۇشى

流海 <地> دېڭىز ئېقىمى

熊海 <动> دېڭىز ئېيىقى

狗海 <动> دېڭىز ئىتى

崖蚀海 <地> دېڭىز يارى

草蔓川 <植> دېڭىز ياقنى

芋海 <植> دېڭىز ياغقى

岭海 <地> دېڭىز بوتىسى

道海 يولى دېڭىز

车盘海，星海 <动> دېڭىز يۇلتۇزى

拔海，面平海 <地> دېڭىز يۈزى

藻海 <植> دېڭىز يۈسۈنى

鱼鳃海 <动> دېڭىز يىلان بېلىقى

豹海 <动> دېڭىز يىلپىزى

家海航②手水，员海① [静] دېڭىزچى

洋海 [静] ئوكيان دېڭىز -

源资洋海 ئوكيان بايلىقى

生洋海 <生> دېڭىز - ئوكيان بىئولوگىيىسى

学物

法洋海 <法> دېڭىز - ئوكيان قانۇنى

洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان كىلىماتولوگىيىسى

学候气

候气性洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان كىلىماتى

学化球地洋海 دېڭىز - ئوكيان گېئوخىمىيىسى

川冰性洋海 <地> دېڭىز - ئوكيان مۇزلۇقى

境环洋海 <地> دېڭىز - ئوكيان مۇھىتى

洋海 <气> دېڭىز - ئوكيان مېتېئورولوگىيىسى

学象气

海 <经> دېڭىز - ئوكيان ئىقتىسادشۇناسلىقى

学济经洋

洲角三 <地> [静] دېلتا

豚海 <动> [静] دېلفىن

件案，子案 [静] دېلو

案翻 <法> دېلو ئاغدۇرماق

بولدۇ . 力能的在潜种一有都多不差人的有所

态动使的 «دېمەك» دېگۈزمەك

的口出不说，的来出不说 [静] دېگۈسىز

区海深 رايونى چوڭقۇر ~ [静] دېڭىز

葵海 <动> دېڭىز ئاپتاپپەرسى

军海 <军> دېڭىز ئارمىيىسى

带海 <植> دېڭىز پالىكى

港海 <交> دېڭىز پورتى

象海 <动> دېڭىز پىلى

龟海 <动> دېڭىز تاشپاقىسى

啸海 <气> دېڭىز تاشقىنى

龕蚀海 <地> دېڭىز تەكچىسى

水领，海领 دېڭىز تەۋەسى

域海，海领 دېڭىز تەۋەلىكى

柱蚀海 <地> دېڭىز تۇۋرۇكى

鼠豚，鼠竺天，猪兰荷 <动> دېڭىز چوشقىسى

沟海 <地> دېڭىز چۆكمىسى

图海 <交> دېڭىز خەرىتىسى

浪海 <地> دېڭىز دولقۇنى

豚海 <动> دېڭىز دېلفىنى

鳃海 <动> دېڭىز ساقىقى

滩海，滨海 دېڭىز ساھىلى

易贸上海 <经> دېڭىز سودىسى

台蚀海 <地> دېڭىز سۇپىسى

险保上海 <经> دېڭىز سۇغۇرتىسى

风海 <气> دېڭىز شامىلى

鱼车翻 <动> دېڭىز شەيتىنى

狮海 <动> دېڭىز شىرى

穴蚀海，洞蚀海 <地> دېڭىز غارى

相海 <地> دېڭىز فانتىسىسى

队舰上海 <军> دېڭىز فلوتى

通交上海 <交> دېڭىز قاتنىشى

鹈海 <动> دېڭىز قارۋىنىسى

獭海 <动> دېڭىز قامىسى

蜚海 <动> دېڭىز قوزىقارنى

螺海 <动> دېڭىز قۇلۇلىسى

狸海 <动> دېڭىز قۇندۇزى

蟹海 <动> دېڭىز قىسقۇچپاقىسى

床海 قىنى دېڭىز

牛海 <动> دېڭىز كالىسى

号符音发的母字 <语> دىئاكرىتىك بەلگە
 دىئاگرامما <静> 表图: ئىستانىستىكىلىق دىئاگراممىلار ۋە
 جەدۋەللەر / 表图统计 / ئىشلەپچىقىرىش ئەھۋالىنى كۆرسىتىدۇ.
 表图产生 ~ غان
 断诊 <医>〔静〕 دىئاگنوز
 断诊 <医> دىئاگنوز قويماق
 学断诊 <医>〔静〕 دىئاگنوزشۇناسلىق
 线角对 <数>〔静〕 دىئاگونال
 白对, 话对 <语>〔静〕 دىئالوگ
 白对无, 话对无〔静〕 دىئالوگسىز
 的白对有, 的话对有〔静〕 دىئالوگلوڭ
 言方 <语>〔静〕 دىئالېكت
 图地言方 <语> دىئالېكت خەرىتىسى
 典词言方 <语> دىئالېكت لۇغىتى
 家学言方 <语>〔静〕 دىئالېكتشۇناس
 学言方 <语>〔静〕 دىئالېكتشۇناسلىق
 法证辩 <哲>〔静〕 دىئالېكتىكا
 的证辩〔静〕 دىئالېكتىكىلىق
 学哲证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق پەلسەپە
 辑逻辑辩 دىئالېكتىكىلىق لوگىكا
 物唯证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق ماتېرىيالىزم
 义主
 法方证辩 <哲> دىئالېكتىكىلىق ئۇسۇل
 径直 <数>〔静〕 دىئامېتىر
 的径直〔静〕 دىئامېتىرلىق
 胺元二 <化>〔静〕 دىئامىن
 啞巴地 <药>〔静〕 دىبازۇل
 版底, 片底 <艺>〔静〕 دىبەن
 生寄桑 <植>〔静〕 دىبىق
 牌底〔静〕 دىبەي
 地挺挺直 <静> دىبەيدەك: نېمە ~ تۇرسەن, ھوي لەقۇا,
 مېھمانلارغا چاي قۇيمايسەن! 怎么挺直地站着喂,
 ! 蛋 给客人上茶!
 虫百敌 <药>〔静〕 دىپتېرىكس
 断续川 <植>〔静〕 دىپساق
 凭文, 书证业毕〔静〕 دىپلوم
 员人交外, 家交外〔静〕 دىپلومات (دىپلوماتى)
 立建 的交外〔静〕 دىپلوماتىك: ~ مۇناسىۋەت ئورناتماق
 节礼交外 / 系关交外 ~ ئەدەپ - قائىدە
 团使交外 دىپلوماتىك ئەلچىلەر ئۆمىكى

时农 <农> دېھقانچىلىق مەۋسۈمى
 义主农重 <经> دېھقانچىلىق ھېرىسلىقى
 人蠢 <静> دېۋەك: 呆痴, 钝迟, 的蠢
 钝迟变, 呆变〔动〕 دېۋەقلەشمەك
 儿劲蠢 <静> دېۋەڭلىك
 事蠢干 قىلماق دېۋەڭلىك قىلماق
 态同共的 «دېۋەيلمەك» بىز زاكۇنى ئېتىمىز
 دەيمىز, ئۇلار ئەتمەيسلەر دەيدۇ, بىر - بىرىمىزگە دېۋەيلەشپ
 互相, 堵让不们他, 口闹堵要们我. 来起了顶胁威
 汹汹气势, 人逼芒锋, 人逼咄咄①〔静〕 دېۋەيلەشمەك
 我到来地汹汹气势他. 前面
 不牛老”出摆们他. 吓威鞭举 ~ قامچا كۆتۈرۈپ: 吓威, 吓威
 漾荡, 晃摇 <古>〔动〕 دېۋەدەشمەك
 催 ~ ئاتى (等马) 赶, 催〔动〕 دېۋىتىماق
 马策, 走快马
 态同共的 «دېۋىتىماق»
 香松, 脂树〔静〕 دېۋىرقاي
 若寥, 有没乎几 ~ 多不差, 乎几〔静〕 دىبەرلىك
 星晨
 氘, 氢重 <化>〔静〕 دىبىتىرىي
 态同共的 «دېمەك» ① دېيىشمەك
 么. 吧些好了 妥谈先事是还竟毕. 吧些好了 妥谈先事是还竟毕.
 事这? 涉交③
 涉交谁跟我?
 态动被的 «دېمەك»
 岩绿辉 <地>〔静〕 دىئاباز
 病尿糖 <医>〔静〕 دىئابىت
 域音 <艺>〔静〕 دىئاپازون
 藻硅 <植>〔静〕 دىئاتوم
 土藻硅 <地>〔静〕 دىئاتومىت
 计热透 <医>〔静〕 دىئاتېرمومېتىر
 法疗热透 <医>〔静〕 دىئاتېرمىيە
 定安 <药>〔静〕 دىئارىپام
 定安 <药>〔静〕 دىئارىپام = كېرىگەت
 下见 دىئاكرىتىك

دېلوماتىك مۇناسىۋەت = نۆۋەتچىلىك

دىچۆلىياك 凉确的 [静]: 衣衬女凉确的 ~ كوپتا

دىخمارلىماق <方> [动] 揉揉推推

دىدار (دىدارى) [静] 容颜, 貌容① ~ كۆرۈشەك 见

面 / دیدارغا ئىنتىزار بولماق 面见望渴 / 见少 ~ كەم

② 违久 <转> 志标, 子影 志标, 子影 <转> 志标, 子影

③ 有没都影人个连方地这 <转> 会相, 面见

خەت يېزىم ~ <谚> 面次半见于等信封一

دىدارلاشماق [动] 面会, 面见

دىداكتىكا [静] <教> 论学教, 法学教

دىداكتىكىلىق [静] ① 的论学教, 的法学教 ~ ئىسەر

② 作著论学教, 作著法学教 的世醒, 的性诚劝

«قۇتادغۇبىلىگ» ~ ئىسەردۈر 性诚劝部一是《慧智乐福》

。作著的

دىدىم [静] <古> 饰头娘新

دىرا [静] 金本, 钱本 دىرى چىقماق 本够 / دىرىنى چىقىرالى

دىسلىق 本蚀, 本亏 / دىرىنى قايتۇرماق 本还 / دىسەن قاچىد

لىك ~ ساللايسەن؟ 钱本少多出能你？

دىر [模] 隆隆, 隆隆, 隆隆 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

زەربىسىدىن يەرلەر ~ قىلىپ نىترەيتتى 得震车火的过路

。抖直噼噼地

دىراك [静] 克拉狄 (家学理物国英)

دىراك تەئلىمىسى <数> 程方克拉狄

دىرايماق <方> [动] 挛痉, 搐抽

دىر - دىر [模] 瑟瑟, 簌簌 (子样的抖发体肢容形)

دىر - دىر تىترىمەك 抖发瑟瑟

دىر - دىر قىلماق 动颤

دىرىدە [静] 地瑟瑟 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

ئاچچىق ياش بىلەن پەردىلەندى 睛眼, 着抖地瑟瑟身浑他

。泪眼的酸辛层一了上蒙里

دىرىكتور [静] <经> 理经

دىرىكتورلۇق [静] 职之理经

دىرىژابل [静] 艇汽, 艇飞

دىرىژور [静] <艺> 挥指 (的队乐)

دىرىژورلۇق [静] <艺> 挥指

دىرىژورلۇق تايىقى 棒挥指 <艺>

دىرىژورلۇق سۇپىسى 台挥指 <艺>

دىرىژورلۇق قىلماق 挥指任, 挥指 <艺>

دىرىك [模] 铿锵, 铿锵 (音声的动震属金容形)

چىشۇق ~ قىلىپ يەرگە چۈشتى 地在掉声一的“铛”筋钢

دىلوماتىك مۇناسىۋەت 系关交外, 交邦, 交国

دىلوماتىك نوتا 会照, 牒通

دىلوماتىك ۋەكىل 表代交外

دىلوماتىك يول 径途交外

دىلوماتىيە [静] 交外 ~ ساھەسى 界交外 / ~ ئەلچىد

لىرى 官交外 节使交外 ~ ئەمەلدارى

دىلوماتىيە خادىمى 员人交外

دىلوماتىيە مىنىستىرلىكى 部交外

دىلوماتىيەلىك [静] 的交外

دىلوماتىيەلىك ئىمتىياز 权特交外

دىلوماتىيەلىك [静] 的凭文无, 的书证业毕无

دىلوماتىيەلىك [静] 的凭文有, 的书证业毕有

دىلوماتىيەلىك [静] <牧> 体倍二, 体倍双

دىلوماتىيەلىك [静] <电> 子极偶

دىلوماتىيەلىك [静] ① 力赏鉴 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

② 力赏鉴的家作 ~ يازغۇچىلىق 合不话些这

دىلوماتىيەلىك [静] ③ 意心的他 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

④ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑤ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑥ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑦ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑧ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑨ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑩ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑪ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑫ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑬ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑭ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑮ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑯ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑰ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑱ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑲ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

⑳ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉑ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉒ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉓ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉔ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉕ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

㉖ 计心有, 计心有 ىسەرتەن ىسەرتەن ىسەرتەن

دىلوماتىيەلىك = نۆۋەتچى

机种播

枪机盘转 <军> دىسكىلىق پىلىموت

耙盘圆 <农> دىسكىلىق تىرنا

犁盘圆 <农> دىسكىلىق سوقا

دەشۋار (دەشۋارى) ① [静] 的难艰, 的难困: ئەجەب ~ ئىد.

كەن. 了难太. ~ ئىش 事难

دەشۋارچىلىق [静] 难, 难艰, 难困: نېمىدېگەن ~ بۇ!

! 呀难多有这

دەغ <方> [静] 圆溜瓜滚, 圆滚, 圆溜

دەغىرىماق <方> [动] 儿欢撒

دەغىرىيە <医> [静] 症喉白: دەغىرىيەگە گىرىپتار بولماق

症喉白患

دەغراكتومېتىر <物> [静] 计射衍

دەغراكتىيە <物> [静] 射衍

دەغراكتىيە ئانالىزى <化> 析分射衍

دەغراكتىيە بۇلۇڭى <物> 角射衍

دەغراكتىيە دەرىجىسى <物> 级射衍

دەغراكتىيە نۇسخىسى <物> 样图射衍

دەغراكتىيە ئېكرانى <物> 屏射衍

دەغفۇزور <物> [静] 器散扩, 体射漫

دەغفۇزىيە ① [静] 射漫, 散扩 <物> ② <生, 化, 物>

用作散扩, 散扩

دەغفۇزىيە پومپىسى <物> 泵散扩

دەغفۇزىيە قانۇنى <物> 律定散扩

دەغفۇزىيە ئېقىمى <地> 流散扩

دەغفۇزىيەلىك <生, 化, 物> [静] 的散扩

دەغفۇزىيەلىك پارلىنىش <化> 发蒸散扩

دەغفۇزىيەلىك گۈچ <化, 物> [静] 器散扩

دەغفۇزىيەلىك ① [动] 射漫, 散扩

دەغفۇزىيەلىك سىياسىيەتسىيە <地> [静] 用作异分

دەغفۇزىيەلىك ① [静] 分微 <数> ② 分差 <物>: ~

كەركۈزەك 入输分差

دەغفۇزىيەلىك تەڭلىمە <数> 程方分微

دەغفۇزىيەلىك كومپاراتور <电> 器较比动差

دەغفۇزىيەلىك گېئومېتىرىيە <数> 何几分微

دەغفۇزىيەلىك ① [静] 析解, 解分 ② <生> 化分

دەغفۇزىيەلىك نەمەك «دەغفۇزىيەلىك» 态动被的

دەغفۇزىيەلىك ① [动] 析解, 解分 ② <数> 微求

分微, 数分

دىققەت ① [静] 意注: ~ بىلەن ئاڭلىماق ② 听意注

。了上

دەرىڭ - دەرىڭ 零零啞啞, 啞当啞当, 零零丁丁 [模]

دەرىڭغەدە [静] 铛: ئۇنىڭ قولىدىكى تۆمۈر پارچىسى ~ يەر.

گە چۈشتى. 上地了到掉声一的铛铁块一的里手他

دەرىڭلاشماق «دەرىڭلىماق» 态动使的

دەرىڭلاشماق «دەرىڭلىماق» 态同共的

دەرىڭلىماق [动] 响零零丁丁, 响啞当啞当

دەرىڭلىتماق «دەرىڭلىتماق» 态动使的

دەرىڭلىتماق «دەرىڭلىتماق» 态同共的

دەرىڭلىتماق ① [动] 响得得里那在车普吉辆一: بىر جىپ ماشىنا دەرىڭلىداپ تۇرات.

تى. 瑟瑟 ②. 响得得里那在车普吉辆一 ۋ دەرىڭلىداپ

تترەۋاتقان قوللىرىنى يوشۇرۇشقا ئۇرۇناتتى. 瑟瑟藏隐想他

。手双的抖发

دەزېل 下见

دەزېل ماتور <机> 机油柴

دەزېلىن <机> [静] 油柴轻, 油柴

دەزېلىن پومپىسى <机> 泵油柴

دەزېلىن دىنامى <电> 机电发油柴

دەزېلىن سۈزۈگۈچ <机> 器清滤油柴

دەزىنتەرىيە <医> [静] 痢赤

دەسپېرسىيە <物> [静] 散弥, 散色

دەسپېرسىيە تەڭلىمىسى <数> 程方散色

دەستە <方> [静] 跟后鞋

دەستېن <矿> [静] 石宝蓝海

دەسسوتسىيە ① [静] 解分, 解离 <物, 化> ②

<心> 裂分(的中程过理心)

دەسپېراتسىيە [静] 文论位学: دوكتورلۇق دەسپېراتسىيە.

يىسى 文论士博

دەسپېراتسىيە ياقلىماق 辩答文论位学

دەسسېملىياتسىيە <哲> [静] 用作化异, 化异

دەسكى ① [静] 饼铁 <体> ② 盘: بىر ~ ئوق 子盘

弹 / سېيالىكنىڭ دىسكىسى 机种播 盘圆的 / پىلىموتنىڭ

دىسكىسى 枪机转的 / تېلېفوننىڭ دىسكىسى 电话机的

盘码

دەسكو <艺> [静] 舞科斯迪

دەسكونت <经> [静] 现贴

دەسكونت بانكىسى <经> 行银现贴

دەسكونتلۇق [静] 的现贴

دەسكونتلۇق زايوم <经> 券债现贴

دەسكىلىق [静] 的盘有: بەش ~ سېيالىكا 五个带个圆盘的

音播

员音播当，作工音播做 دىكتورلۇق قىلماق

子袜皮 <古>〔静〕 دىكتۇ

瞪瞪〔模〕 دىك - دىك

دىكىدە ①〔静〕地忽，地噌，地瞪

كىتتى. 来起了站下一地噌他. 快 <转>②.

پىقىن، كۆڭلۈك ئۆي تامىقى تارتىپ قالسا، ~ كېلىشكىمۇ ئەپ.

لەسك. 来回能就快很话的饭常吃想，近方地那.

态动使的 «دىكىلدەمەك» دىكىلدەتمەك

态同共的 «دىكىلدەمەك» دىكىلدەشمەك

跑小，走地瞪瞪〔动〕 دىكىلدەمەك

دىكىلدەمەك (为行姿猥)顶〔动〕

دىگەر ①〔静〕钟点五四后午②<宗>礼晡(拜礼次一)

做钟点五至

总结 <方>〔动〕 دىگەلمەك

辛高地 <药>〔静〕 دىگوشىن

黄地洋，黄地毛 <药>〔静〕 دىگىتالىس

棚窝 <方>〔静〕 دىگىلدەي

دىك ①〔模〕瞪②〔静〕直，直

备准地惕警，立直 دىك تۇرماق

者通灵息消，者长朵耳 دىك قۇلاق

دىك - دىك 〔模〕瞪瞪(声步脚): ~ يۈگۈرمەك 跑地瞪瞪

黄牛 <医>〔静〕 دىڭىزىيا

دىڭىگايىماق «دىڭىگايىماق» 态动使的: قۇيرۇقىنى ~ 起翘

巴尾

态同共的 «دىڭىگايىماق» دىڭىگايىشماق

起翘巴尾 ~ 起翘立直〔动〕 دىڭىگايىماق

دىڭىگەك 〔静〕架脚三: دىڭىگەكى تىكلەمەك 支架脚三把

来起

跚一跛一〔模〕 دىڭىگۈس

دىڭىگۈسلاتماق «دىڭىگۈسلماق» 态动使的: ئۇ ئاقساق ئېتىنى

دىڭىگۈسلتىپ، ئارانلا قونالغۇغا يېتىۋالدى. 一跛一马瘸让他.

。店客了到赶易容不好地颠

态同共的 «دىڭىگۈسلماق» دىڭىگۈسلاشماق

颠一跛一〔动〕 دىڭىگۈسلماق

دىڭىگۈك ①〔静〕的跛，的颠一跛一②(具家指) 稳不

腿子桌. 的短腿条一: جۈزىنىڭ پۈنى ~ بولۇپ قاپتۇ. 稳不

稳不

态动使的 «دىڭىگۈكلىماق» دىڭىگۈكلىتەك

态同共的 «دىڭىگۈكلىماق» دىڭىگۈكلاشماق

力: مېنىڭ پۈتۈن دىققىتىم سىزدىلا بولدى. 意注部全的我. 正立 <军>③. 上身你在中集都力

دا بەردى بەنجاڭ. 说令下长班! 正立

دىققەت بولماق 急，安不燥焦，觉警

لاپ دىققەت بولدۇم. 了急等都你等我

دىققەت قىلماق 意注: بازارنىڭ تەڭشەش رولىنى جارى

قىلدۇرۇشقا دىققەت قىلىش كېرەك. 该应意注挥发的场市

。用作节调

力意注移转 دىققەتنى بۇرۇماق

力意注乱打 دىققەتنى بۇزماق

دىققەتنى بۆلمەك ① 力意注散分: ئۇنىڭ دىققىتىنى

بۆلۈۋەتمەسلىك ئۈچۈن جىمجىت ئولتۇردۇم. 他散分不了为

لىنىڭ بىچارىلەرچە كۆزىنى مۆلدۈرلىتىپ تۇرغان ھالىتى دىققەت

تىمىنى بۆلدى. 我了起引相怜可的转溜溜滴睛眼孩小

。意注的

دىققەتنى تارتماق 意注起引

دىققەتنى چاچماق = دىققەتنى بۆلمەك

دىققەتنى قوزغىماق = دىققەتنى تارتماق

دىققەتنى يىغماق 力意注中集 神凝

دىققەتچىلىك 〔静〕虑焦，燥焦

دىققەتچىلىكنە قالماق 安不神心，虑焦

دىققەتسىز 〔静〕意注不，心留不，心小不

دىققەتسىزلىك 〔静〕意注不，心小不，意注不: ئۇ دىققەت

سىزلىكتىن يىقىلىپ كەتتى. 了倒摔心小不他

دىققەتسىزلىك قىلماق 意大忽疏

دىققەت - ئېتىبار 〔静〕注关，视听，线视: دىققەت

قىت - ئېتىبارنى بۇرۇماق / 线视移转 / دىققەت - ئېتىبارنى

قوزغىماق / 意注起引 / 视正，视重 قارساق بىلەن

قىت - ئېتىبارنىڭ سىرتىدا قالدۇرماق 外度之置

دىققەت ①〔静〕的胖矮肉，的墩墩肉: ئادەم ~ 胖又矮又

شەخس / 人的 ~ قول ②粗矮(物植于用) 的: بىر

تۈپ ~ جىگدە 树枣沙的粗矮裸一

دىك 〔模〕瞪(声步脚)

دىكا <纺>〔静〕卡: چاپان كاسى ~ / 涂上卡 / شم 涂

子裤卡

دىكتاتور = مۇستەبىت

دىكتاتورا 〔静〕政专

دىكتور 〔静〕员音播

دىكتورلۇق 〔静〕作工音播: تېلېۋىزىيە دىكتورلۇقى 视电

学会社教宗 دىن جەمئىيەتشۇناسلىقى
 论理教宗 دىن نەزەرىيىسى
 学教宗 دىن ئىلمى
 (位单的力)因达 <物>〔静〕 دننا (دىناسى)
 浆糖儿娜迪炎消 <药>〔静〕 دننار شەرىپىتى
 发装安 ئورناتماق ~ 机电发 <机>〔静〕 دننام (دىنامى)
 机电发力风 شامل دننامى / 机电
 机电发动电 <机，电>〔静〕 دنناموموتور
 仪功测 <交>〔静〕 دننامومېتىر
 学力动 <物>〔静〕 دننامىكا
 的力动〔静〕 دننامىكىلىق
 压动 <物> دننامىكىلىق بېسىم
 学候气力动 <气> دننامىكىلىق كىلىماتولوگىيە
 学质地力动 <地> دننامىكىلىق گېئولوگىيە
 学象气力动 <气> دننامىكىلىق مېتېئورولوگىيە
 力动 <物> دننامىكىلىق ئۆزگىرىشچان مىقدار
 量变学
 经态动 <经> دننامىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق
 学济
 人的教信 ~ ئادەم نىڭ ئىمانى، 徒教〔静〕 دىندار
 教信〔静〕 دىندارلىق
 者教宗一同〔静〕 دىنداش
 的教信不〔静〕 دىنسىز
 教信不〔静〕 دىنسىزلىق
 家学教宗〔静〕 دىنشۇناس
 دىنشۇناسلىق〔静〕 学教宗: خېلى بۇرۇنلا فولكلور بىلەن
 دىنشۇناسلىقنىڭ يانداش پەنلىك مۇناسىۋىتى شەكىللەنگەن. 俗民
 。科学的邻相了成就早很学教宗和学
 龙恐 <动>〔静〕 دىنوزاۋر
 دىنىي〔静〕 的教宗: ~ خۇراپات 教宗 迷信 / ~ پائالىيەت
 动活教宗 / ~ ھاكىمىيەتچىلىك 教宗 主义 / ~ ئېتىقاد
 由自仰信教宗 ئەركىنلىكى
 父教 ئاتا دىنىي
 热狂教宗 دىنىي ئەسەبىيلىك
 义教 <哲> دىنىي ئەقىدە
 学理心教宗 <心> دىنىي پىسخولوگىيە
 彩色教宗 <哲> دىنىي تۈس
 念观教宗 <哲> دىنىي چۈشەنچە
 观界世教宗 <哲> دىنىي دۇنياقاراش
 征象教宗 <哲> دىنىي سىمۋول

心关，近亲 بولماق دىلكەش
 人引吸，人动②心知①〔静〕 دىلكەشلىك
 人的良善地心 كىشى ~ ساپ: 的心〔静〕 دىللىق
 ~ / 棉涤 ئارىلاشمىسى پاختا ~ 纶涤 <纺>〔静〕 دىلون
 毛涤 ئارىلاشمىسى يۇڭ
 疗舌牛 <方>〔静〕 دىلۋوش
 腔鼻 <理生>〔静〕 دىماق
 音鼻 <语> دىماق تاۋۇشى
 鼻以之嗤 <成> دىماق قاقماق
 兜了不吃让 <成> دىمىقىدىن دۈت چىقارماق
 走着
 张器焰气，扬气高趾 <成> دىمىقى ئۆسمەك
 盛，扬气高趾，足十气神 <成> دىمىقى ئۈستۈن
 人凌气
 态动使的 «دىماقلاشماق» دىماقلاشماق
 化鼻 <语>〔动〕 دىماقلاشماق
 音元化鼻 <语> دىماقلاشقان سوزۇق تاۋۇش
 瞪迷，糊迷 <方>〔静〕 دىم - دام
 胛甲二 <化>〔静〕 دىمېتىلامىن
 子房的热闷 ~ ئۆي نىڭ ئىسسىقلىقى / ھاۋا
 你 / 气天的热闷 سىلەرنىڭ بۇ قونالغۇ ~ ھەم تار ئىكەن. 你
 。窄又闷又处住个这们
 人的郁抑 ~ ئادەم نىڭ ئىسسىقلىقى، 郁抑 <转>②闷①〔静〕 دىمىقتا
 日的郁阴 ~ كۈنلەرنىڭ ئىسسىقلىقى، 痛苦，郁阴，闷郁 <转>③
 子日的苦痛，子
 دىمىقتا بولماق دىمىقتا بولماق: 闷郁، 闷烦: ئۇنىڭ دەستىدىن
 ەن دىمىقتا بولۇپ كەتتىم. 抑压很得搞我把他.
 态动使的 «دىمىقتا» دىمىقتا بولماق
 闷沉，郁抑②闷①〔静〕 دىمىقتىلىق
 热闷，闷〔静〕 دىمىقتىلىق ھاۋانىڭ ئىسسىقلىقى ۋە دىمىقتىلىق
 ەۋبىدىن ئۇلارنىڭ تەشەببۇسى ئارىلاشقان. 热闷气天于由. 他،
 。熬难渴口们
 憋，闷①〔动〕 دىمىقتا بولماق: ئۇ ئۆيدە دىمىقتا بولۇپ، پېشانىلىرىدىن
 ەن تەبىئەتتا باشلىدى. 汗淌始开头额得闷里屋在他.
 地乐不闷闷 鬱郁， 鬱抑 <转>② دىمىقتا بولماق ئولتۇرماق
 着坐
 教，教宗 <哲>〔静〕 دىن
 学哲教宗 <哲> دىن پەلسەپىسى
 学理心教宗 <心> دىن پىسخولوگىيىسى
 士教传，者教传 دىن تارقانقۇچى

魔恶，怪妖，鬼魔(的中话神)〔静〕 دىۋە

怪鬼魔妖，魍魎魅魍〔静〕 پەرى - دىۋە

走狗. 威发①〔动〕 دىۋىنماق : ئىت ئادەمگە دىۋىنپ كەلدى .
威发人朝来过 ②. 扑. ارات باشلىق ياشلار چېرىكلەرگە

دېۋىندى . 去扑们丁兵向人青年的首为提拉巴 .

态同共的 «دىۋىنماق» دىۋىنشماق

介，体介电，质介电 <地，物>〔静〕 دىۋىلېكتىرىك
性电

乐肝 <药>〔静〕 دىۋىزوپروپلامىن

国祖，土故，乡故，国故〔静〕 دىيار (دىيارى)

ديانەت ①〔静〕 知良，心良，耻廉，洁廉 : دىيانتى بار
ئادەم ① 人的知良有 / دىيانتىنى يوقانماق 耻廉丧失 / ~

义教守恪，诚虔②土之洁廉 ئىگىسى

的诚虔不②的知良没，的心良没①〔静〕 دىيانەتسىز

诚虔不②知良无，心良没①〔静〕 دىيانەتسىزلىك

的耻廉有，的知良有，的心良有①〔静〕 دىيانەتلىك
的洁廉②的诚虔 : سىز ئەمدىلا ھەج قىلىپ كەلدىڭىز ، سىز

~ ئادەم . 来回觐朝刚你 . 人的诚虔个是你 .

吋，寸英〔静〕 دىيۇم

寸英四十 تېلېۋىزور ~ ئون تۆت : 的吋英〔静〕 دىيۇملۇق
机视电的

派教 <哲> دىنى مەزھەپ

式仪教宗 دىنى مۇراسىم

情感教宗 <哲> دىنى ھېسسىيات

仰信教宗 <哲> دىنى ئېتىقاد

革改教宗 <哲> دىنى ئىسلاھات

学光折，学光屈 <物>〔静〕 دىۋىپتىرىكا

石辉透 <地>〔静〕 دىۋىپسىد

管级二 <电>〔静〕 دىۋود

岩长闪 <地>〔静〕 دىۋورت

دىۋار (دىۋارى) ① 墙围，壁② 墙隔 : ئاشقازان دىۋارى

壁缸汽 دىۋارى / 壁胃

دىۋان¹ (دىۋانى) 〔静〕 <文> 集诗，子集，集汇，编汇

نەۋائى دىۋانلىرى 集诗依瓦纳

دىۋان² <建>〔静〕 椅软长，发沙长 : ئۇ دىۋانغا كېلىپ

ئولتۇردى . 上发沙到坐来过走他 .

دىۋان³ 〔静〕 宫皇，宫王 : پادشاھ دىۋانغا كىرىپ تاختكە ئولتۇردى .

座宝上坐宫王走进帝皇 .

子花叫，丐乞〔静〕 دىۋانە

帐司(宫王)，簿主 <古>〔静〕 دىۋانېگى

地般丐乞〔静〕 دىۋانلەرچە

讨乞〔静〕 دىۋانچىلىق

乞行，讨乞 دىۋانچىلىق قىلماق

دىۋانچىلىق = دىۋانلىك

抗对达雷 <军> رادارلىق قارشىلاشماق

氛 <化>〔静〕 رادون

射放，射辐 <物>〔静〕 رادئاتسىيە

压射辐 <物> رادئاتسىيە بېسىمى

学物生射辐 رادئاتسىيە بىئولوگىيىسى

衡平射辐 <物> رادئاتسىيە تەڭپۇڭلۇقى

学化射辐 رادئاتسىيە خىمىيىسى

层射辐 <气> رادئاتسىيە قاتلىمى

阻电射辐 <物> رادئاتسىيە قارشىلىقى

率功射辐 <物> رادئاتسىيە قۇۋۋىتى

病射放 <医> رادئاتسىيە كېسەللىكى

候气射辐 <气> رادئاتسىيە كىلىماتى

学传递射辐 رادئاتسىيە گېنتىكىسى

源射辐 رادئاتسىيە مەنبەسى

场射辐 <物> رادئاتسىيە مەيدانى

量通射辐 <物> رادئاتسىيە ئېقىمى

能射辐 <物> رادئاتسىيە ئېنېرگىيىسى

辐，图向方射辐 <物> رادئاتسىيە ئىسخېمىسى

图射

热射辐 <气> رادئاتسىيە ئىسسىقلىقى

射辐激受〔动〕 رادئاتسىيەلەنمەك

的射放，的射辐 <物>〔静〕 رادئاتسىيىلىك

气大射辐 <气> رادئاتسىيىلىك ئاتموسفېرا

称名母字该②母字个十第文尔吾维① ر

راپاۋەت 〔静〕 善行， 惠恩， 助扶， 扶持： ئاپەتكە ئۈچۈرغان

رايونلار خەلقى قىيىنچىلىقتا قالدى، قولۇڭدىن كەلسە راپاۋەتتىڭنى

ئايسا. 助扶力尽要难困到遇民人区灾

راپاۋەت قىلماق 善行， 恩施， 处好给

راپاۋەت كۆرمەك 惠恩受

راپاۋەتچىلىك 〔静〕 惠恩， 事善， 举善

راپسودىيە 〔静〕 <艺> 曲想狂

راپس 〔静〕 <植> 竹棕

راپس پالمىسى = راپس

راتسىئونال 〔静〕 <数> 理有

راتسىئونال تەڭلىمە <数> 程方理有

راتسىئونال سان <数> 数理有

راتسىئونال فۇنكسىيە <数> 数函理有

راتسىئونال ئىپادە <数> 式理有

راخاب (راخابى) = دوغاپ

راخابچى = دوغاپچى

راخابچىلىق = دوغاپچىلىق

راخت = دوگ كېسلى

رادار (رادارى) 〔静〕 <军> 达雷

رادار پونكىتى 站达雷

رادار مېتېئورولوگىيىسى <气> 学象气达雷

رادارلىق 〔静〕 的达雷

育教播广 <教> رادىئو مائارىپى
 电台播广 رادىئو ئىستانسىسى
 射放，性射放 <物>〔静〕 رادىئوئاكتىپ
 ،物弃废性射放 <物> رادىئوئاكتىپ تاشلاندىق
 物废性射放
 粒微性射放 <物> رادىئوئاكتىپ زەررىچە
 病射放 <医> رادىئوئاكتىپ كېسەللىكى
 质物性射放 <物> رادىئوئاكتىپ ماددا
 源射放 <物> رادىئوئاكتىپ مەنبە
 线射放 <物> رادىئوئاكتىپ نۇر
 素元性射放 <化> رادىئوئاكتىپ ئېلېمېنت
 素位同性射放 <化> رادىئوئاكتىپ ئىزوتوپ
 的性射放 <物>〔静〕 رادىئوئاكتىپلىق
 染污性射放 رادىئوئاكتىپلىق بۇلغىنىش
 探勘性射放 <矿> رادىئوئاكتىپلىق چارلاش
 学化射放 <化> رادىئوئاكتىپلىق خىمىيە
 疗治射放 <医> رادىئوئاكتىپلىق داۋالاش
 物矿性射放 <矿> رادىئوئاكتىپلىق مىنېرال
 学物生射放〔静〕 رادىئوبىئولوگىيە
 灯照探电线无 <军>〔静〕 رادىئوپروژىكتور
 程工电线无，术技电线无 <物>〔静〕 رادىئوتېخنىكا
 镜远望电射 <天>〔静〕 رادىئوتېلېسكوپ
 话电线无〔静〕 رادىئوتېلېفون
 报电线无〔静〕 رادىئوتېلېگرامما
 频射 <物>〔静〕 رادىئوچاستوتا
 仪空挥电线无 <气>〔静〕 رادىئوزوند
 真传电线无〔静〕 رادىئوفوتوگرافىيە
 象照线射放〔静〕 رادىئوگرافىيە
 报电线无〔静〕 رادىئوگرامما
 态动被的 «رادىئولاشتۇرۇلماق» رادىئولاشتۇرۇلماق
 态动使的 «رادىئولاشماق» رادىئولاشتۇرۇلماق
 化播广〔动〕 رادىئولاشماق
 器位定电线无〔静〕 رادىئولوكاتور
 学射放 <物>〔静〕 رادىئولوگىيە
 的机音收有，的机音收带〔静〕 رادىئولۇق
 仪纬经电线无 <天> رادىئولۇق تېئودولت
 机用两录收 رادىئولۇق ئۇنئالغۇ
 解分射辐〔静〕 رادىئولۇز
 虫射放 <动>〔静〕 رادىئولىبارىيە
 学象气电线无 <气>〔静〕 رادىئومېتېئورولوگىيە

雾射辐 <气> رادىئاتسىيىلىك تۇمان
 藏保射辐 <农> رادىئاتسىيىلىك ساقلاش
 霜射辐 <气> رادىئاتسىيىلىك قىراۋ
 箱水(车汽)，器热散 <机>〔静〕 رادىئاتور
 的向径 <物>〔静〕 رادىئال
 度速向径 <物> رادىئال تېزلىك
 度速加向径 <物> رادىئال تېزلىنىش
 井状射放 <地> رادىئال قۇدۇق
 向径 <水> رادىئال يۆنىلىش
 度弧 <数>〔静〕 رادىئان (رادىئانى)
 点射辐 <天>〔静〕 رادىئانت
 组词或词一同的后脚韵于用复反 <文>〔静〕 رادىپ
 员务话电线无，员务报电线无〔静〕 رادىست
 技术话 رادىستلىق «رادىست» 词名象抽的 ~ تېخنىكىسى
 作工务话作 قىلماق ~ / 术技务报، 术
 进急，进激〔静〕 رادىكال¹
 学理地进激 <地> رادىكال جۇغراپىيە
 党进激 رادىكاللار پارتىيىسى
 学济经进激 <经> رادىكال ئىقتىسادشۇناسلىق
 ،基 <化>② 式根，号根 <数> ①〔静〕 رادىكال²
 团子原，根
 团基 <化> رادىكاللار گۇرۇپپىسى
 :为行进激，想思进激②义主进激 ①〔静〕 رادىكالىق
 保和进激، كونسېرۋانتىپلىقىمۇ بىزگە ياراشمايدۇ.
 的宜适不是都对守
 下见 رادىما
 树豆菜 <植> رادىما دەرىخى
 ~ :播广③机音收 ② 电线无 <物>①〔静〕 رادىئو
 目节播广 رادىئو تېلېۋىزىيە
 رادىئو ئاسترونومىيە <天> رادىئو ئاسترونومىيە
 学天文 رادىئو ئاسترونومىيە
 播广电线无 رادىئو ئاسترونومىيە
 器射发电线无 <物> رادىئو ئارقاقئۇچ
 波电线无 <物> رادىئو دولقۇنى
 口窗电射 <天>〔静〕 رادىئو رۇجىكى
 学理物电线无 <物> رادىئو فىزىكا
 道频线无 <物> رادىئو قانىلى
 机音收电线无 <物> رادىئو قوبۇللىغۇچ
 剧播广 <艺> رادىئو تىياتىرى
 操体播广 <体> رادىئو گىمناستىكىسى

رىدۇ ، نازىلىق دۈشمەنلىككە . < 谚 > 意情来带意满
 意敌成促满
 唤口要 ، 解凉 ئالماق رازىلىق
 唤口给 رازىلىق بەرمەك
 唤口要 رازىلىق سورىماق
 رازىلىقسىز 意同经未 : ئۆيدىكىلەر مېنى رازىلىقىمىزلا ئۆي .
 ەلپ قويۇشتى . 家里未人里家 . 家了成我给就意同我经未人里家 .
 意满 [静]
 رازىمەنلىك 足知 ، 意满 [静] : ئۇنىڭ چىرايىدا ~ ئالامەتلىرى
 پەيدا بولدى . 他的脸上露出了神色的 . ئۇ ~ بىلەن
 ئالماسنىڭ قولىنى ئىككى قوللاپ تۇتتى . 他双手用地意满他 .
 手的斯马力阿了住握
 一了过超面方度强 ، 度程在作动为行示表 [静] راسا
 般 : ~ تويماق 饱太得吃 : 饱过得吃 / مەن ~ چارچىدىم .
 了累太我 . 气脾发大他 . ئۇ ~ ئاچچىقلاندى . بۈگۈن
 بىز ~ ئىشلىدۇق . 我们今天干了场 . ئويۇنىڭ ~
 فىزىغان ۋاقتى 最戏 候时的闹热 . دۈشمەنگە ~ زەرەپە
 بەرمەك 狠狠打敌人 / بىر كۈن ~ ئوينىدۇق . 痛们我
 天一了玩地快 . مەن ئۇنى ~ بىر يىل كۈتتۈم . 他等我
 年一了等整整

راسەن 香木土 < 植 > [静]
 راست 的实真 ، 的真① [静] : ~ گەپ 话真 ، 话实 / بۇ
 راستمۇ ؟ 的真是这 吗 ؟ ~ ئېيتتىڭ قۇتۇلدۇڭ ، يالغان ئېيتتى .
 تىڭ تۇتۇلدۇڭ . < 谚 > 脱解话实说 ، 捉被话谎说 . ②
 在实 ، 真当 : ئۇنىڭ كەلگىنى ~ . 了来真当他 . شۇ ۋاقىتتا
 بۇ ئىشنى ~ بىلمەيتتىم . 事这道知不在实我时当 . ئاخشە .
 مى ئېيتىلغان سۆز خوتۇنىڭ ~ ، كۈندۈزى ئېيتىلغان سۆز ئاندى .
 نىڭ ~ . < 谚 > 说妈妈天白 ، 真当话的说婆老上晚
 真当话的

راست پاي 股实 < 经 >
 راست پۇل 币真 < 经 >
 راست مېۋە 果真 < 植 >
 راستىنى ئېيتقاندا 话实老说 ، 话实说 ، 的在实说
 راستىن 在实 ، 实确 ، 真当 [静] : ~ ۋاقتىڭز يوقمۇ ؟
 了走实确他 . ى كېتىپ قالدى . 间时有没真当
 سىز كېچىڭىزدە راستىنلا ياخشى بالا ئىدىڭىز . 候候时小你
 子孩好个是实
 راستچىل 的诚真 ، 的实诚 [静] : ~ ئادەم 人的实诚
 راستچىللىق 诚真 ، 实诚 [静] : ~ گۈزەل ئىخلاق . 是实诚
 德美

رادىئومېتىر 计射辐 [静]
 رادىئومېتىرىيە 定测量射放 ، 学量度射辐 < 物 > [静]
 学

رادىئوئۇزېلى 站播广 [静]
 رادىئوئىكولوگىيە 学态生射放 [静]
 رادىئۇس 径半 < 数 > [静]

رادىئۇس ئۆرنىكى 板样径半 < 数 >
 رازۇبىدكا 察侦间夜 ~ كەچلىك : 察侦 < 法 ، 军 > [静]
 رازۇبىدكا ئايروپىلانى 机察侦 < 军 >
 رازۇبىدكا پونكىتى 所察观 < 军 >
 رازۇبىدكا فىلىمى 片探侦 < 艺 >
 رازۇبىدكا قىسمى 队部察侦 < 军 >
 رازۇبىدكا قاراۋۇلى 哨察观 < 军 >

رازۇبىدكا قىلماق 侦中空 ~ 察 : 察侦 ھاۋا بوشلۇقىدىن ~
 察 / ەر تۈزۈلۈشىنى ~ 形地察侦
 رازۇبىدكا شۇناس 家学察侦 [静]
 رازۇبىدكا شۇناسلىق 学察侦 [静]
 رازۇبىدكىچى 探侦 ، 兵察侦 ، 员察侦 < 军 > [静]
 رازۇبىدكىچىلىق 作工察侦 [静]

رازى ① [静] 意乐 ، 意愿 ، 意满
 مەن ئۇ يەرگە بېرىشقا ~ ئە .
 مەمەن . 儿那去意乐不我 . ەر ئىككىلىسى ~ . 情厢两 .
 ② 愿子 心 ， 愿甘 愿宁 : 愿子 孩让不也 ، 吃不已自愿宁他 . 愿
 餓挨们

رازى بولماق 同赞 ، 愿情 ، 意满 : ۇ مېنىڭ سۆزۈمدىن
 رازى بولدى . 意满很话的我对他 . ۇلار بىزنىڭ تەكلىپى .
 مىزگە رازى بولدى . 议建的们我同赞们他 . بارغا رازى
 بول ، يوققا سەۋر قىل . < 谚 > 足知就了有 ، 忍就有没 ،
 ىز . ىاز پايدىغا رازى بولمىساڭ ، كۆپ زىيانغا ئۇچرايسەن .
 < 谚 > 亏大吃会就 ، 足满不利小

رازى قىلماق 意满使 : ىمىنى ~ 意满众群使 / تۇد .
 جى قېتىم ئېرىشكەن نەتىجەڭ ئانا - ئاناڭنى ئوبدان رازى قىلدى .
 意满很母父你使绩成的得取次一头你

رازى رىزا 足知 ، 意满 [静]
 رازى - رىزالىق ① [静] 愿自 ، 愿情 ، 意满
 ② 解凉 ، 愿自 ، 愿情 ، 意满
 恕宽 (的前终临) ، 唤
 رازىلاشماق 愿祝相互 ، 解凉相互 [动] : ۇلار رازىلاشپ
 خوشلاشتى . 别而愿祝相互们他 .
 رازىلىق ① [静] 同赞 ، 意同 ، 意满 : ~ دوستلۇققا ئايد .

راكتېسىمان 〔静〕 的状箭火

电闪状箭火 <气> راکېتسىمان چاقماق

راگازا 〔静〕 <方> 淡扯，聊闲，呱拉

الاشماق «الاشماق» 态动使的

الاشماق 〔动〕 定商，妥谈

راماق 〔动〕 <方> 辱凌，踏践②脏弄①

راما (رامى) 〔静〕 ① 框，框窗 / 框窗 / 框窗 / 框窗

رامى 框镜 ② (的车行自，车汽) 架车，身车

رام؟ 〔静〕 ① 从顺，贴服；بۇقارار ئۇنىڭغا ~ 顺都姓百老

他从 ② 惯，熟；بۇ سۆز ئۇنىڭ قۇلىقىغا ~ 话这

了惯听经已他

رام بولماق 〔静〕 从顺，贴服；من ئۇنىڭغا رام بولۇپ

قالدم 他于心倾我

رام قىلماق 〔静〕 络笼；ئۇ ئۇشاق - چۈشەك نەپ بىلەن

بەزى كىشىلەرنى ئۆزىگە رام قىلىۋالدۇ 笼惠小恩小用他

人些一络

رامبۇل 〔静〕 下见

رامبۇل قوبى <牧> 羊列布兰

رامزان 〔静〕 月斋 (月九历回)

رامزان ئېيتماق 在斋月，里月斋在

月斋 戏游种一的舍施要户挨家挨

رامىكا 〔静〕 ① 子框 <转> 框框；رەسىمنى رامىكىغا

ئالماق 把照片在框里 / ~ بەلگىلەپ بەرمەك 框划

框 / 框 ~ 框框老

رامىكىلىق 〔静〕 的框镜带，的框... 框镜带 ~ سۈرەت

片照的

رامىلىق = رامىكىلىق

راملىق قۇرۇلما <建> 构结架框

رانداك 〔静〕 <植> 翁仙麦

راھەت 〔静〕 ① 适舒，逸安，适安；~ دۇنيەيا 世乐极

界的逸安着过年晚 / ياشماق ~ ياشماق 生的逸安

活 / ھازىر دېھقانلار ~ تۇرمۇش كەچۈرمەكتە 们民农在现

过 ② <体> 息稍 活生的适安

راھەت كۆرمەك 受享，福享

راھەتبخش 〔静〕 心舒，心舒，怡神，怡神

~ جاي 令人心旷神怡的地方

راھەت - پاراھەت 〔静〕 逸安，乐享

راھەتپەرەس 〔静〕 的乐安图贪，的乐享求追；~ ئادەم

人的逸安图贪

راھەتپەرەسلىك «راھەتپەرەس» 的式形词名的 ~ قىلماق

راستلا 〔静〕 的真，的；ساۋۇت ~ غۇلجىغا كەتتى 伍萨

提真了去的宁伊

راستلىق 〔静〕 ① 真，实；~ ھەقىق 就实真 <谚>

② 真，诚；~ راۋانلىق 理道有 真人 <谚>

通畅事，诚 ；راستلىقى ئاز كىشىنىڭ دوستلىقى ئاز

<谚> 少谊情，少意诚

راست - يالغان 〔静〕 假真，伪真；راست - يالغاننى پەرق

辨难伪真

راسچوت 〔静〕 <经> 算结；~ باشقۇرماق 理管算结

راسچوت بانكىسى <经> 行银算清，行银换交

راسچوت بۇلى <经> 币货算结

راسچوت ھاۋالىسى <经> 托信算清

راسچوت ئىسچوتى <经> 单算结

راسخوت 〔静〕 用费，费经；يول راسخوتى 费路 / داۋالاش

راسخوتى 费疗医 / تۇرمۇش راسخوتى 用费活生

销花 〔静〕 RASXOT قىلماق

راسخوتسىز 〔静〕 用费供提有没

راسخودومېر 〔静〕 <石> 计量流

راسكار 〔静〕 备准

راسكارلىق 〔静〕 ① 裁剪，制缝；② 给(鞋皮的制缝)

光 ③ 备准的事婚；نوي راسكارلىقى

态动使的 «راسلىماق»

راسلاشماق «راسلىماق» 态同共的；ئەتىسى ئۇلار ئەتىگەن ئۇ-

رۇپ، ئوچاققا ئوت يېقىپ تاماق راسلاشتى 一都们他天二第

。餐早备准，火灶着点，来起早大

راسلاقلىق 〔静〕 的好备；~ ماتېرىيال 的好备 / 料材的好备

نان 已备准而好尚未打的 饭的成现 / ئاش

راسلانماق «راسلىماق» 态动被的；قورۇما راسلاندى 炒已菜

好 ；مەجلىسغانا راسلاندى 了好置布室议会

راسلىماق 〔动〕 ① 备准；~ ماتېرىيال / 料备 ~ تاماق / 饭

整，拾收 ② 室内拾收 ~ ھۆججىنى / 饷做 ~ نان / 饭

理；ئۇ كىيىملىرىنى راسلىۋېلىپ سىرتقا چىقىپ كەتتى 整他

。去出了走服衣好理

راھا 〔静〕 <动> 虾

راھا (راكى) 〔静〕 <医> 癌；~ ھۆججەرىسى 胞细癌 / جە-

گر راکى 癌肝

راك 〔静〕 <艺> 克拉 (二十尔吾维) 套部一第姆卡木

姆卡木克拉 〔静〕 <曲> ；~ مۇقامى

راکېتا 〔静〕 箭火

راکېتا تۈپ <军> 炮箭火

的怕可么多是这，主真的们我，啊！
قۇنچلۇق مەنزىرە بۇ! 象景

رەپىتار (رەپتارى) [静] 形势，势情
جاساھاننىڭ رەپتارى 世 / 情
زمانىنىڭ رەپتارىغا بېقىپ ئىش قىلغانلار دانادۇر. <谚>
杰俊为者务时识

رەپىرەپ [静] ① 的齷齪 ~ خوتۇن 人女
② 死半 活不 ~ مېكىيان 鸡母的活不死半

رەپىق [静] 伴侣，友挚，伴旅
رەپىقە [静] 人夫

رەت ① [静] 行，排 ~ 排一第 / 排一第 ~
بىرىنچى ~ ئاخىرى 尾排 ~ 遍② 序次按
سائەتنى 回，遍 ~ بويىچە

رەتكە تۇرغۇزماق ~ تىڭشاپ باقتىم
رەتكە تۇرغۇزماق ~ تىڭشاپ باقتىم
遍几好了听

رەتكە تۇرغۇزماق ~ تىڭشاپ باقتىم
رەتكە تۇرغۇزماق ~ تىڭشاپ باقتىم
列排 列排序顺母字

رەتكە تۇرغۇزماق = رەتكە تۇرغۇزماق
رەتكە چۈشمەك 绪就 绪就全完未尚作工的他
چۈشۈپ بولمىدى . 绪就全完未尚作工的他

رەتكە سالماق 整顿，理整，顿整
ئىنتىزامنى ~ 律纪顿 整顿，理整，顿整
شەھەر يوللىرىنى ~ 律纪顿 整顿，理整，顿整

رەتكە ئۆتمەك 选中，选入
ئۇ ئەلاچىلار رەتكە ئۆتتى . 选中，选入
ئۇ ئەلاچىلار رەتكە ئۆتتى . 选中，选入

رەتكە ئۆتمەك 选中，选入
ئۇ ئەلاچىلار رەتكە ئۆتتى . 选中，选入
ئۇ ئەلاچىلار رەتكە ئۆتتى . 选中，选入

رەت نومۇرى 号序，号编
بويىچە ئولتۇرماق ~ 号序，号编
بويىچە ئولتۇرماق ~ 号序，号编

رەت ① 拒收 ~ 坐入号对，坐入
رەت ① 拒收 ~ 坐入号对，坐入
رەت ① 拒收 ~ 坐入号对，坐入

رەت ② 物 回驳 <法>
رەت ② 物 回驳 <法>
رەت ② 物 回驳 <法>

رەت - رەت [静] 排排一，行行一
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەت - رەت [静] 排排一，行行一
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەت - رەت [静] 排排一，行行一

رەتسىز [静] ① 的乱杂 的乱杂
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەتسىز [静] ① 的乱杂 的乱杂
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەتسىز [静] ① 的乱杂 的乱杂

رەتسىز [静] ② 的乱杂 的乱杂
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەتسىز [静] ② 的乱杂 的乱杂
ئىككىز ئىمارەتلەر - رەتسىز [静] ② 的乱杂 的乱杂

رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不
رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不
رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不

رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不
رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不
رەتسىز تۆت تەرەپلىك <数> 形边四则规不

رايى بارمىدى . 了嘴顶再意无他
رايىغا باقماق 就迁 就迁 就迁 就迁
رايىغا باقماق 就迁 就迁 就迁 就迁

رايىغا باقماق = رايىغا باقماق
رايىغا باقماق = رايىغا باقماق
رايىغا باقماق = رايىغا باقماق

رايىغا باقماق 随心意 : 随心意
رايىغا باقماق 随心意 : 随心意
رايىغا باقماق 随心意 : 随心意

رايى قايتماق 望失，意失
رايى قايتماق 望失，意失
رايى قايتماق 望失，意失

رايى قايتماق = رايى قايتماق
رايى قايتماق = رايى قايتماق
رايى قايتماق = رايى قايتماق

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边
رايىغا باقماق <植> [静] 境边

作工画绘〔静〕 رەسىمچىلىك

馆像照，室画〔静〕 رەسىمخانا

رەسىم - قائىدە 〔静〕 矩规，俗礼，俗习
كەلىدىم، رەسىم - قائىدىلەرنى بىلمەيمەن .
不懂，到乍来初我 . 俗习的里这

رەسىملىك 〔静〕 的画有 : بەت 画页

报画 رەسىملىك ژۇرنال

字文画图 رەسىملىك يېزىق

رەسىم - يوسۇن = رەسىم - قائىدە

رەشك 〔静〕 ① 意醋，儿劲醋，意醋
لىقىنى كۆرۈپ ئايشەمنىڭ كۆڭلىدە ~ قوزغالدى .
看姆谢依阿 . 起一在们他到

رەشك قىلماق 妒嫉، 吃醋 : فانداق، رەشك قىلىۋاتاد .

؟ 吗了妒嫉你، 么怎 ؟

رەغد 〔静〕 思心，意心，情心 : رەغدى بار 意心有 / رەغدى
يوق 思心无，意心无 / بىرنەچچە كۈن سىرتقىمۇ چىقىدىم ،
بىرەر ئاغىنەم بىلەن كۆرۈشۈشكۈم رەغدىم بارمىدى .
连天几好 . 面见友朋跟思心没也， 出没都门

رەقەم 〔静〕 字数 : ئەرەب رەقىمى 阿拉伯数字 / رىم رەقىمى

字数马罗

رەقەملەشتۈرگۈچ 〔静〕 仪化字数，器码密

رەقەملەشتۈرمەك 〔静〕 的使动 « رەقەملەشمەك »

رەقەملەشتۈرۈلمەك 〔静〕 的被动 « رەقەملەشتۈرمەك »

رەقەملەشمەك 〔动〕 化字数

رەقەملىك 〔静〕 的字数带，的字数有 : تېلېۋىزىيە
数

视电字

رەقەملىك باشقۇرۇلىدىغان ئىستانوك < 机 > 控数

床机

رەقەملىك چاستوتامېتىر < 物 > 计率频字数

رەقەملىك كومپيۇتېر 机算计字数

رەقەملىك كوئېففىتسېنت < 数 > 数系字数

رەقەملىك مۇلتىمېتىر < 物 > 表用多字数

رەقەملىك ئولىمپىك < 体 > 运奥字数

رەقەملىك ۋولتمېتىر < 物 > 计特伏字数

رەققەگۈل < 植 > 〔静〕 红品一

رەقىب 〔静〕 ① 手对，② 冤家

رەقىبلىك 〔静〕 ① 敌意，② 对头的

رەكەت < 宗 > 〔静〕 拜 : ئۇ ئورنىدىن تۇرۇپ ئېكىكى ~ ناماز
ئوقۇدى . 拜礼拜两了做后床起他 .

رەگ 见下

正转，常

رەسۋا (رەسۋاسى) 〔静〕 ① 的脏肮，的流下，的恶丑
见，的脏肮，的流下，的恶丑①
下，伙家的流下 ئادەم ~ / 事丑 ~ 的人得不
西东流下② 话的脏肮 گەپ ~ / 痞流

رەسۋا بولماق ① 脏弄 : ئۇنىڭ يېڭى كىيىمى رەسۋا بولۇپ
كەتتى . 了脏弄被服衣新的他 .
名声，丑丢，丑出② . 了脏弄被服衣新的他 .
了丑出他天今 . 狈狼，藉狼

رەسۋا قىلماق ① 脏弄，坏搞，踏糟 : ئېگىنىڭنى رەسۋا
دۈشمەنلەر رەسۋا بولۇپ قېچىپ كەتتى .
甯逃狈狼入敌 .
رەسۋا قىلماق ② 脏弄服衣把别 . بىر توپ بالىلار زىرائەتلەرنى
قىلىۋەتە . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
دەسەپ رەسۋا قىلدى . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
出使② . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
在他 . 臭搞，丑

رەسۋا قىلماق ① 脏弄，坏搞，踏糟 : ئېگىنىڭنى رەسۋا
دۈشمەنلەر رەسۋا بولۇپ قېچىپ كەتتى .
甯逃狈狼入敌 .
رەسۋا قىلماق ② 脏弄服衣把别 . بىر توپ بالىلار زىرائەتلەرنى
قىلىۋەتە . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
دەسەپ رەسۋا قىلدى . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
出使② . 了坏踩稼庄把孩小群一 .
在他 . 臭搞，丑

丑了出我叫前面人众

رەسۋاسى چىقماق = رەسۋا بولماق

رەسۋاچىلىق 〔静〕 事丑，闻丑，眼现人丢 : بۇ نېمىدېگەن
! 了眼现人丢太这 ! ~
رەسۋالارچە 〔静〕 地狈狼，地堪难 : قاجماق 走逃狈狼
رەسۋالاشتۇرماق « رەسۋالاشماق » 的使动态

رەسۋالاشتۇرۇشماق « رەسۋالاشتۇرماق » 的共同态
رەسۋالاشماق ① 丑丢，丑出 : بۇ بىزنى رەسۋالاشماق
ھەممىنىڭ ئالدىدا مەسخىرگە قالسۇن دېگەنلىك ئەمەسمۇ ؟
不这

؟ 吗笑耻人让，丑丢前面家大在们我让是

رەسۋالىق 〔静〕 事丑，行丑 : قىلماق 干事丑 / ئۇ
ئۆزىنىڭ رەسۋالىقىنى يوشۇرۇشقا ئۇرۇندى .
己自瞒隐想他 .
行丑

رەسۋاينىئالەم 〔静〕 扬远名臭

رەسىدە 〔静〕 熟成 (孩女于用)

رەسىدە بولماق 熟成，年成 : ئۇنىڭ رەسىدە بولۇپ قالغان
يالغۇز قىزى بار . 儿女生独的年成已个一有他 .
رەسىم ① 片照，② 画 : سىزماق 画
图插 ~ 画

رەسىم كۆرگەزمىسى 展画

رەسىمگە تارتماق 照拍 : مېنى ئاشۇ ئانارنىڭ
تۈۋىدە بىر پارچە رەسىمگە تارتىپ قويۇڭ .
榴石棵那在你请 . 片照张拍我给下树

رەسىمگە چۈشمەك 像照 : مەن رەسىمگە چۈشۈپ سىزگە
ئەۋەتىمەن . 去寄你给相张照我 .

رەسىم ② 〔静〕 俗风，俗习 : بۇ يەردە مۇشۇنداق ~
بار . 俗习的样这有里这 . 俗习的样这有里这 .
رەسىمچى 〔静〕 师画

鸡田姬 <动> رەڭدار جۇغۇر
 鹤金臂彩 <动> رەڭدار لەيلەك
 光色 <物> رەڭدار نۇر
 鸚彩 <动> رەڭدار ئىبىس
 رەڭدارلىق [静] «رەڭدار» 式形词名的: ئالما تۈرلىرىنىڭ
 تولىلىقى ۋە رەڭدارلىقى كىشىنى ھەيران قالدۇرىدۇ. 品果苹
 . 讶惊人令美鲜之色颜及多之种
 的同相彩色 [静] رەڭداش
 色护保②式形词名的 «رەڭداش» ① رەڭداشلىق
 白苍② 体液色无 سۇيۇقلۇق 无: 的色无 [静] ① رەڭسىز
 的色血有没, 的
 机视电白黑 رەڭسىز تېلېۋىزور
 片白黑 <艺> رەڭسىز فىلىم
 态动使的 «رەڭسىزلەنمەك» رەڭسىزلەندۈرمەك
 色脱, 色退 [动] رەڭسىزلەنمەك
 家学彩色 [静] رەڭشۇناس
 学彩色 [静] رەڭشۇناسلىق
 样各色各 [静] رەڭگارەك
 灯虹霓 رەڭگارەك لامپا
 رەڭگىروپي [静] 色气, 色脸, 孔面: رەڭگىروپى سارغىيىپ
 脸看 كەتمەك 白煞色脸 / رەڭگىروپىغا قاراپ ئىش كۆرمەك
 脸看 事行色 / كۈن سەل كەچ كىرگەندىن كېيىن بىر - بىرىمىز.
 我后之晚稍色天. نىڭ رەڭگىروپىنى پەرق قىلالماي قالدۇق.
 他们互相不看对方孔面的了. ئانا يۈرتۈك ئامان بول.
 姓百, 平太乡家 <谚>. رەڭگىروپىڭ سامان بولماس.
 . 变不色脸, 安平乡家: 宁安
 رەڭغەلەنمەك [动] ① 上色: رەڭلىنىپ سىزىلغان رەسىم 上
 了上
 润红②画的色
 رەڭلىك [静] 的色彩, 的色有: ~ ئەينەك 玻璃色彩 /
 花棉色彩 پاختا
 金色 <冶> رەڭلىك ئالتۇن
 印彩 <印> رەڭلىك باسما
 电影, 机视电色彩 رەڭلىك تېلېۋىزور
 陶彩 رەڭلىك ساپال
 号信带彩 <电> رەڭلىك سىگنال
 影摄色彩 <艺> رەڭلىك فوتوگرافىيە
 片影色彩 <艺> رەڭلىك فىلىم
 人目色 رەڭلىك كۆزلۈكلەر
 乐音色彩 <艺> رەڭلىك مۇزىكا
 属金色有 رەڭلىك مېتال

金原的形成工加未 رەڭ ئالتۇن
 弓弹打 弓弹 [静] ~ ئانلىق تاشلىق
 رەڭگەتكە
 红~ (رەڭگى) [静] ① 色颜, 彩色, 色: قىزىل
 的艳鲜 ~ ئوت / 色肉 ~ قېنىق / 色深 ~ ئوچۇق / 色
 ② 色颜: 谋计 ② 色颜: جەڭنىڭ توققۇزى ~, بىرى جەڭ. <谚>
 诈厌不兵”同喻: 打靠成一, 诈靠成九战作
 脂迷儿女教莫 <谚>. ئوغلۇڭنى بەڭگە.
 烟麻嗜子儿叫莫, 粉 رەڭگى تۈتۈق 暗昏色颜 / رەڭگى
 ③ (朗明) 艳鲜泽色 色面, 色脸: رەڭگى سارغايماق
 / 黄发色脸 بۇ سۆزنى ئاڭلاپ, ئۇنىڭ رەڭگىدىن قان قېچىپتۇ.
 色血无毫得变脸的他, 话这了听
 上不染 色上, 色染 色染 色染 色染
 的色
 色着片照 ~ فوتو سۈرەتكە 色上, 色着
 رەڭ تەڭشەش تاختىسى 板色调 <艺>
 رەڭ تۈزمەك ① 黄变, 黄转 (实果): ئۆزۈكلەر رەڭ تۈ.
 了黄子杏. 润红变 (色肤) ②. بۇ چوكان خېلى
 了多润红色脸的妇少个这. 了多润红色脸的妇少个这
 رەڭ تېمپېراتۇرىسى 温色 <电>
 رەڭ سۈزگۈچ 片色滤
 رەڭ سېزىمى 感色 <理生>
 رەڭ سېلىشتۇرۇش 色比 <化> ~ ئېرىتمىسى 色比
 液溶
 رەڭ سېلىشتۇرۇش قاچىسى 血色比 <化>
 رەڭ قارىغۇسى 盲色 <医>
 رەڭگى ئاقارماق 白苍色面
 رەڭگى ئاتارماق = رەڭگى ئاقارماق
 رەڭگىگە قان يۈگۈرمەك 光红面满
 رەڭگىنى ئاچماسلىق 乐不闷闷, 展不眉愁
 رەڭگى ئۆگمەك ① 青铁色脸, 沉阴色脸
 沉阴色脸. ئۆگمەن ئايىشام بىر ئۇھ تارتۇپتىپ, جاۋاب بەردى.
 答回了作, 气口一了叹姆谢依阿的
 青铁色脸得气他. 青铁色脸得气他
 رەڭ لېنىتىسى 带色 <电>
 رەڭ سەنداز ~ 的色彩 [静] ⑤ 的色六颜五: ~ شار 色彩
 球 / ~ لېنتا 带彩 ~ / گۈللەر 五颜六色的花
 رەڭدار بۇلبۇل ئائىلىسى <动> 科鸚色八
 膜虹 <理生> رەڭدار پەردە
 炎膜虹 <医> رەڭدار پەردە يەللىكى
 鸡锦 <动> رەڭدار توخۇ

情无酷冷人待 قىلماق

悲大慈大، 慈仁، 悲慈 [静] رههم - شەپقەت

悲大慈大， 的慈仁， 的悲慈 [静] رههم - شەپقەتلىك

人的悲慈 ~ ئادەم 的: 的

的慈仁 بوۋاي ~ 的心爱仁有، 的慈仁 [静] رههملىك

人老

رهۋەن = تۆگتۇلاق

子贩粮 [静] رهۋەندە

食粮卖贩 قىلماق ~ 业粮贩 [静] رهۋەندىچىلىك

词副 <语> [静] رهۋىش

状是词的边前示表， 后之词容形在加 [助] رهۋىشتە

地断不 ~ ئۈزلۈكسىز 语:

词动副 <语> [静] رهۋىشداش

رهۋىشلەشتۈرمەك «رهۋىشلەشمەك» 态动使的: بۇ قوشۇمچە

附尾词这. بەزى سۆزلەرگە قوشۇلۇپ ئۇلارنى رهۋىشلەشتۈرىدۇ.

。化词副其使后词容形些一在加

态动被的 «رهۋىشلەشتۈرمەك» رهۋىشلەشتۈرۈلمەك

رهۋىشلەشمەك [动] 化词副: پېئىللارنىڭ رهۋىشلىشىشى

化词副的词

رهئىس [静] 席主: دۆلەت رهئىسى 席主家 / مەجلىس

席主会议 رهئىسى

رهئىس سەھنىسى 台席主

症挛痉 <医> [静] رهئىشە

香陵零， 勒罗 <植> [静] رهپهان

رو = ئاليوسن

对②面对面坐 ئولتۇرۇشماق ~ 面对面① [静] روبىرو

面对街大到来 چوڭ يولىنىڭ روبىروسىغا كەلمەك

روبىرو بولماق ① 着对面: ئۇنىڭغا روبىرو بولۇپ ئول.

تۇردۇم. 了坐下他着对面我. ② 一对一: روبىرو بولۇپ

ئېلىشىشماق ③ 斗搏地 一对一 <转> 配般: قاسىجاننىڭ

گۈلىنىساغا روبىرو بولالمايدىغان بىرلا يېرى بار، ئۇ بولسىمۇ

ئۇنىڭ بۇرۇن بىر قېتىم توي قىلىپ قالغانلىقى. 只江木斯喀

过结前以他是就那， 配般不萨妮丽古跟方地个一有

。婚次一

روبىرو قىلماق 让对: ئۇ بالىسىنىڭ مەڭزىلىرىنى ئال.

قىنى ئارىسىغا ئېلىپ، كۆزلىرىنى ئۆز كۆزىگە روبىرو قىلدى.

的己自着对睛眼的子孩让， 颊面的子孩着捧手用他

。睛眼

روپاش [静] 的面露头抛不، 的纱面盖， 的闺居深

~ ئايال 不抛头露面的人 / ئېشەك يوقالسا، روپاشتىن

~ / 志同道合 يولداشلار 的: 的导领 [静] ۋەھبىي

部干导领 كادىر

称尊的拉安对教兰斯伊)曼赫拉 <宗> [静] ۋەھمان

(“者慈普”为意， 一之) ۋەھمانلىق

是重稳详安， 举之鬼魔是火火急急 <谚> . ۋەھمانلىق ~

。利吉会重稳， 事坏要燥急为意: 为行赐天

رههمەت [静] ① 意谢， 谢感: ۋەھمانلىق / 信谢感

كۆڭلىڭىزگە ~ 惠恩， 典恩 ②! 意好的你谢谢!

! 恩开大胡愿! قىلسۇن

رههمەت ئوقۇماق = رههمەت ئېيتماق

رههمەت ئېيتماق 谢称， 谢道， 谢感: ئۇ بالىسىنىڭ

جېنىنى قۇتۇلدۇرۇپ قالدى، ئۇنىڭغا چوقۇم رههمەت ئېيتىشىمىز

كېرەك. 谢好好要定一们我， 命的子孩们我了救他.

他. سەن ئەۋەتكەن كىتابىنى تاپشۇرۇۋالدىم، مۇشۇ خەت ئارقىلىق

ساڭا رههمەت ئېيتىمەن! 封这写特， 了到收书的来寄你!

! 谢道你向信

رههمەت - تەزىم [静] 谢致， 意谢， 忱谢: رههمەت -

ۋەھمەتلىك [静] 的故亡， 的故已: ئاكام 哥

父先، 父亡 ئاتام ~ / 哥

ۋەھمەتلىك = رههمەتلىك

悲慈， 慈仁 [静] رههم (رههمى)

隐惻生产， 悲慈发， 心善发， 情同 رههمى كەلمەك

之心， 心之: ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، ئۇنىڭغا رههم كەلدى.

了软心的我， 话的他了听

رههم قىلماق 惜怜， 悯怜: بىز يىلاندىك ئەسكى ئادەم.

样一蛇惜怜不决们我. ۋەھمەتلىك قىلمايمىز.

。人惡

رههمدىلىك [静] 的良善地心، 的慈仁، 的心悯怜有

人的好肠心، 人的慈仁 ~ ئادەم 的: 的好肠心

心之慈仁， 心悯怜 [静] رههمدىلىك

学仁 <哲> رههمدىلىك تەلىماتى

惜怜， 悯怜 قىلماق رههمدىلىك قىلماق

心悯怜无، 的酷残， 的酷冷، 的情无 [静] رههمسىز

人的情无 ~ ئادەم 的: 的情无

残 ~ باستۇرماق 地酷残， 地情无 [静] رههمسىزلەرچە

压镇地酷

رههمسىزلىك [静] 情无酷残， 情无酷冷 情无酷冷 ~

。了家回假请他. كەتتى

رۇخسەت قىلماق 许准, 予准, 许允, 可许: چەت

ئەلگە چىقىشقا ~ 国出许准 / سىزگە سەمىيى مەننەتدارلىق

بىلدۈرۈشۈمگە رۇخسەت قىلغايسىز! 衷以致你向我许允请!

! 意谢的(挚诚)心

رۇخسەتسىز 许允经未, 许允经未 [静] 可许经未 ~ كىرمەك

可许经未 قالماق ~ كېتىپ قالماق / 屋进许允经未

校离自擅, 校离

رۇخسەتلىك 许允经, 许准, 可许经 [静] ~ ماڭماق

行出可许

رۇدا 矿, 石矿 [静] 矿铁 رۇدىسى / ~ تاللىماق

矿挖 قازماق ~ / 矿

رۇدا بەلگىسى 苗矿

رۇدا قاتلىمى 层矿

رۇدا ئۇۋۇسى 窝矿 <地>

道柔 [静]

رۇداۋچە 下见

رۇداۋچە چېلىش <体> 道柔 (跤摔)

رۇدىلىق 矿的, 的石矿① [静] ~ قاتلام 层矿② 采矿

رۇدىلىق رادىئو قوبۇللىغۇچ 机音收石矿 <物>

رۇس¹ 正端, 直 [静] ~ ياغاچ 直木 / ~ ئولتۇرماق

坐端, 正端

رۇس² 人斯罗俄, 族斯罗俄 [静]

رۇستەك <机> 台工钳 [静]

رۇسچە 俄的, 的语俄① [静] ~ يېزىق 文俄 / ~

ھەرپ 母字文俄 / ~ ئۆگەنمەك 语俄学② 俄的式:

كىيىم 装服式俄

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态动使的

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态同共的

رۇسلانماق «رۇسلماق» 态动被的: ئوقۇغۇچىلار دەرسخانىدا

رۇسلانىپ ئولتۇرۇشتى. 室教在坐地正正端端们生学.

。里

رۇسلانماق ① 直弄, 直挺: ئەگرى ياغاچنى ~ 弯把

رۇسلانماق ② 子身直挺 ~ قەددىنى / 好穿(服衣把)

كىيىمنى رۇسلاپ كىيىمەك 好穿服衣把

رۇقىئە 书草(文尔吾维) [静]

رۇقىئەچە 字体草 ~ خەت 体草 [静]

رۇك 咕咕(模) 咕咕(鸡窝的声)

رۇك - رۇك 咕咕(模)

رۇكۇ <宗> 腰躬膝扶手双(时拜礼作) [静]

力压神经 روھىي بېسىم

碍障神经 <法> روھىي توسالغۇ

界世神经, 界世心内 روھىي دۇنيا

伤创神经 روھىي زەخم

人病神经 <医> روھىي كېسەل

病神经 <医> روھىي كېسەللىك

桎梏神经, 锁枷神经 روھىي كىشەن

学象现神经 روھىي ھادىسە ئىلمى

粮食神经 روھىي ئوزۇق

貌风神经, 态状神经 [静] روھىيەت

虫怜可的彩打精无, 汉懒的过且过得 [静] روۋۇك

洗如贫一变, 贫赤变, 穷贫变 روۋۇك بولماق

洗如贫一使, 贫赤使, 穷贫使 روۋۇك قىلماق

貌外, 表外 [静] روي

روي بەرمەك 生发, 现出: مۇرەككەپ ئەھۋال روي بەر-

دى. 况情的杂复了现出.

下见 روياپ

روياپقا چىقماق 现实: خەلقنىڭ ئارزۇسى روياپقا چىقتى.

。了现实愿宿的民人

罗يال (罗يال) [静] 琴钢 <艺>

罗يالچى 家琴钢, 者奏弹琴钢 [静]

罗يان <植> 草茜 [静]

رويخت 单清, 册名, 单名 [静] سايلغۇچىلارنىڭ رويختى

单清物什 رويختى كېرەكلەرنىڭ / 单名民选

رۇبائىي <文> 依巴柔 (又拜称) 古尔吾维, 体拜鲁称

(首一行四, 式形种一的词诗典

人诗依巴柔 [静] رۇبائىيچى

作写歌诗依巴柔 [静] رۇبائىيچىلىق

رۇبىلىنىك <电> 闸电, 闸刀开关 [静]

رۇتىل <矿> 石红金 [静]

رۇخ <化> 铅亚 [静]

رۇخسارگۈل <植> 兰罗紫 [静]

رۇخسارى <艺> 姆卡木二十尔吾维(尔沙合鲁)

(一之曲套

رۇخسەت 可许①, 许允, 许准: مۇنداق قىلىشقا ~

يوق! 干样这许不! 便请, 请②! كىرىشكە رۇخسەتمۇ?

! 进请. ! ~ ? 吗来进以可

رۇخسەت ئالماق ① 假请, 可许到得② 许允得取,

رۇخسەت بەرمەك = رۇخسەت قىلماق

رۇخسەت سورىماق 假请: ئۇ رۇخسەت سوراپ ئۆيىگە

现观客 ~ ئويىيكتىپ : 性实现, 实现 [静] رېئاللىق
 实现视正 قارماق / رېئاللىقتىن / رېئاللىقتىن
 实现离脱 ئايرىلماق / 实现
 实现判批 ~ تەنقىدى : 主义实现 <文> [静] رېئاللىق
 主义实现主义会社 ~ سوتسىيالىستىك / 主义
 者主义实现 <文> [静] رېئاللىق
 的主义实现 قاراش ~ : 的主义实现 [静] رېئاللىق
 点观
 石闪钠 <矿> [静] رېئاللىق
 رېئاللىقتىن : 演排, 练排 [静] رېئاللىق / 排彩 / 排
 دنئالا ~ 演预 / 演预 ~ زالى / 演排, 练排
 رېئاللىقتىن قىلماق : 演排, 练排
 点基准 <水> [静] رېئاللىق
 托鑽, 子套手(的用鑽打) [静] رېئاللىق
 员判裁 <体> [静] رېئاللىق
 رېئاللىقتىن : 作工判裁事从 قىلماق ~ : 作工判裁 [静] رېئاللىق
 员判裁当
 开, 方处开 قارماق ~ : 方药, 方处 <医> [静] رېئاللىق
 方药
 器受感 <理生> [静] رېئاللىق
 瓶馏蒸, 甑颈曲 <化> [静] رېئاللىق
 动移码游 سىرلىمىسى ~ : 码游 <机, 水> [静] رېئاللىق
 杆
 制管 <法> [静] رېئاللىق
 制管 <法> رېئاللىقتىن
 调叙宣(的中曲歌或剧歌) <艺> [静] رېئاللىق
 榆冠圆 <植> [静] رېئاللىق
 叉木(的用毡擗) [静] رېئاللىق
 扣丝 <机> [静] رېئاللىق
 鸣共, 振共, 振谐 <物> [静] رېئاللىق
 管鸣共 <物> رېئاللىقتىن
 率频振共 <物> رېئاللىقتىن
 器鸣共, 器振共, 器振谐 <物> [静] رېئاللىق
 线皮, 线皮橡 <电> رېئاللىقتىن سىم

腰躬膝扶手双 رۇكۇغا بارماق
 态同共的 «رۇكۇلداشماق»
 声叫咕咕的群鸡来传内院. 声叫咕咕的群鸡来传内院. رۇكۇلداشماق
 尺卷钢 ~ پولات : 尺卷 [静] رۇلېتىكا
 下见 رۇم
 艾苦欧 <植> رۇم ئەمىنى
 曲舞巴伦②舞巴伦① <艺> [静] رۇمبا
 香茴角八 <植> [静] رۇمبەدىيان
 人亚尼马罗 [静] رۇمىن
 亚尼马罗②语亚尼马罗, 文亚尼马罗① [静] رۇمىنچە
 的式 ~ ئۇسۇل رۇمىنچە
 反核 رۇمىنچە : 堆应反 <物> ① [静] رۇمىنچە
 反 <化> ② 堆应反水重 رۇمىنچە
 器应反体气 رۇمىنچە : 器应
 的抗电②的式气喷① [静] رۇمىنچە
 机飞式气喷 رۇمىنچە
 势电冲反 <电> رۇمىنچە
 抗阻电 رۇمىنچە
 力冲反 رۇمىنچە
 管抗电 رۇمىنچە
 机动发气喷 رۇمىنچە
 抗电, 度动反 <电> [静] رۇمىنچە
 反 رۇمىنچە = ئەكسىيەتچى
 反 رۇمىنچە : 应反① رۇمىنچە
 敏过 <医> ② 应反核热 رۇمىنچە
 敏过生产① رۇمىنچە : 应反生产
 敏过生产② رۇمىنچە : 应反物药生产
 堆应反 <物> رۇمىنچە
 的应反 <化> [静] رۇمىنچە
 物应反 <化> رۇمىنچە
 应反 <化> [动] رۇمىنچە
 活生实现 رۇمىنچە : 的实现 ~ تۈرمۈش / 活生实现
 义意实现 رۇمىنچە
 象实, 实写 <文> رۇمىنچە
 断判然实 <逻> رۇمىنچە
 态动使的 «رېئاللاشماق» رۇمىنچە
 态同共的 «رېئاللاشماق» رۇمىنچە
 态动被的 «رېئاللاشماق» رۇمىنچە
 实现为变 [动] رۇمىنچە

دېمەك! 人坑别就，心良有是要你!

禄福，养给〔静〕 رىزىق - نېسىۋە

رسالە 册手①〔静〕 册手②子册小，册手①册手则规业行②: تۆمۈرچە-

لك رسالسى 册手识知工锻

رىشالە 〔静〕拉沙尼(食甜的成制糖白和清蛋用)

رىشتاپ 〔静〕钩属金把木(的用丝属金细拧)

رىشتە 〔静〕①绳细，线②绳细，带纽 <转> دوستلۇق رىشتە-

سى 带纽的情爱 رىشتىسى / 带纽的谊友

سى / 带纽的灵心 رىشتىسى / كۆڭۈل رىشتىسى

ئۈزۈلمەسلىك 恋留，舍不依依

رىشتە باغلىماق 恋迷，情钟

رىشتىگە (رىشتىگەسى) 子抹的用缝砖勾 <建>〔静〕

رىغبەت 〔静〕①思心，愿心，愿意，趣兴: ئۇنىڭ كىنو كۆ-

رۈشكە رىغبىتى يوق. 影电看思心有没他. مېنىڭ بۇ ئىشقا

رىغبىتىم يوق. 趣兴没事件这对我. 励鼓②.

رىغبەتلەندۈرمەك «رىغبەتلەنمەك» 态动使的: ئۇ مېنى تېخى-

مۇ تىرىشىپ خىزمەت قىلىشقا رىغبەتلەندۈردى. 加更我励鼓他.

نۇرغۇن ماددىي رىغبەتلەندۈرۈش 刺激质物

رىغبەتلەندۈرۈشمەك «رىغبەتلەندۈرمەك» 态同共的

رىغبەتلەندۈرۈلمەك «رىغبەتلەندۈرمەك» 态动被的

رىغبەتلەنمەك 〔动〕励鼓受，舞鼓受，舞鼓受: مەن

بۇ ئىشتىن ناھايىتى رىغبەتلەندىم. 大很了到受事件这从我.

ئۇلارنىڭ كۆيۈمچانلىقىدىن رىغبەتلەندىم. 舞鼓 / 们他从我.

中心关的到得支了持.

رىقامپىن 〔模〕<药> 平福利

رىقابەت 〔静〕竞争: سودا رىقابىتى 争竞业商 / بۇ ئىشقا، بۇ

كۈنلەردە ~ ئېڭى بولمىسا بولمايدۇ. 月年个这. 争竞有没،

的行不是识意.

رىقابەت باھاسى <经> 价竞

رىقابەت تەلىماتى <经> 说学争竞

رىقابەت مېخانىزمى 制机争竞

رىقابەت ئىستراتېگىيىسى 略战争竞

رىقابەتچان 〔静〕富于竞争精神的神，的争竞好喜，的强争，

的胜好

رىقابەتچانلىق 〔静〕神精争竞，神精争竞: ئۇلاردا ~ كەم.

神精争竞乏缺们他

رىقابەتچى 〔静〕者争竞，手对，

رىقابەتسىز 〔静〕争竞无

رىقابەتلەشتۈرمەك «رىقابەتلەشمەك» 态动使的: بۇ قېتىم

كۈچلۈك ئىككى كوماندىنى رىقابەتلەشتۈردۈق. 两让们我次这.

رتوربكا 〔静〕术说演 术辩雄

رتوربكىلىق 〔静〕的说演 的性辞修

رتوربكىلىق خىتاب <语> 唤呼，告呼

رتوربكىلىق سوراق <语> 问反

رىتىم 〔静〕<艺> 奏节: مۇزىكا رىتىمى 奏节乐音 / ~

سېزىمى 感奏节

رىتىم چاستوتىسى <物> 频拍

رىتىمسىز 〔静〕: سازنى ~ چالماق 节无得弹琴

奏

رىتىمسىزلىق «رىتىمسىز» 式形词名的

رىتىمسىزلاشتۇرماق «رىتىمسىزلاشماق» 态动使的

رىتىمسىزلاشتۇرۇشماق «رىتىمسىزلاشتۇرماق» 态同共的

رىتىمسىزلاشتۇرۇلماق «رىتىمسىزلاشتۇرماق» 态动被的

رىتىمسىزلاشماق 〔动〕: ئۇنىڭ تومۇر سوقۇشى

رىتىمسىزلاشتى. 了奏节无得变搏脉的他.

رىتىملىق 〔静〕: ئاھاڭ ~ 调声的奏节有 / ~

قىدەم 伐步的奏节有 / ~ ئاياغ تاۋۇشى 步脚的奏节有

رىتىملىق 〔声〕~ جىرىڭلىماق 响地奏节有

رىتىملىق ئۇدار <艺> 拍节 子拍的奏节有،

رىتىملىق 〔静〕①(的画) ②(的放里锅时糖冰做) ③线

رىتىملىق 〔静〕: ئۆزىمەك ~ 计设 / ئۇنىڭ

رىتىملىق بەربات بولدى. 了产破谋预的他.

رىزا (رىزاسى) = رازى

رىزالاشماق = رازىلاشماق

رىزالىق = رازىلىق

رىزىق (رىزىقى) 〔静〕①(真主给予众生的) 口，养给

رىزىق: ئۇغۇلغاننىڭ رىزىقى بىللە تۇغۇلار. 一人 <谚>

رىزىق: 生降 行随养给，份福②. 福口，ئادەم ئۆلمەس، رىزىق

تۈگىمەس. <谚> 存尚息一，存尚息一. 尽不福口، 物食: زاغرا

كەمبەغەلنىڭ رىزىقى. 物食的人穷是饑米玉.

رىزىق تۈگىمەك 福折，止终份福

رىزىق چۈشمەك 福口有: قوزنىڭ گۆشىگە سىزنىڭمۇ

رىزىقنىڭ چۈشكەنكىن. 了肉羔羊上吃福口有也你.

رىزىق چېچىلماق 波奔处到، 生谋处四

رىزىقىغا چاڭ سالماق 碗饭砸，益利害侵 碗饭砸. ئۇ باشقى-

لارنىڭ رىزىقىغا چاڭ سالسا، ئۆزىگە قانداق قىسمەت ئېلىپ كېلىد-

ىدىغانلىقىنى بىلمەيتتى. 自给会碗饭的人别砸道知不他.

运命么什来带己

رىزىقىغا ئولتۇرماق 人别砸，人坑，益利人他害侵

رىزىقىغا ئولتۇرمىسەن 碗饭: سىزدە ئىنساپ بولسا، خەقنىڭ رىزىقىغا ئولتۇرمىسەن

رئۇايەتچى 〔静〕 者述讲، 者说传

رئۇايەتلەشتۈرمەك «رئۇايەتلەشمەك» 态动使的

رئۇايەتلەشتۈرۈلمەك «رئۇايەتلەشتۈرمەك» 态动被的

رئۇايەتلەشمەك 〔动〕 说传为成，彩色说传带，

رئۇايەتلىك 〔静〕 的，彩色说传带，的性奇传，

رىيازەت 〔静〕 难磨，刻苦，~ چەكمەك 难磨历经

رىيازەتسىز 〔静〕 无痛苦，的，吃不吃，~ سائادەت يوق .

。福幸有没就苦吃不

رىيازەتلىك 〔静〕 痛苦，的，艰，~ ئالاي ~ سەپەر 辛千

程旅的苦万

رىياسەت 〔静〕 持主

رىياسەتچى 〔静〕 者持主，人持主

رىياسەتچىلىك 〔静〕 持主：بىز يۇقىرى دەرىجىلىك رەھبەرنىڭ

رىياسەتچىلىكىدە ياچېيكا ھەيئەتلىرىنى سايلىدۇق . 级上在们我

。委支了举选下持主的导领

رىياسەتچىلىك قىلماق 〔静〕 持主：يىغىنغا ~ 议会持主

رىياكار 〔静〕 子君伪，者善伪

رىياكارانە 〔静〕 的善伪，的伪虚，~ قىلىق 行善伪

套一阳套一阴 تۇتماق ~ / 径

رىياكارلىق 〔静〕 伪虚，善伪

。争竞相互队强个

رقابەتلەشتۈرۈشمەك «رقابەتلەشتۈرمەك» 态同共的

رقابەتلەشتۈرۈلمەك «رقابەتلەشتۈرمەك» 态动被的

رقابەتلەشمەك 〔动〕 争竞互相：بۇ ئىككىلەن ئۆگىنىشتە

رقابەتلەشتى . 争竞互相上习学在人个两这

رقابەتلىك 〔静〕 的争竞：~ سودا 卖买争竞

رىكشا 〔静〕 车包黄，车力人，车洋

رىكشىچى 〔静〕 夫车力人，夫车包黄，夫车洋

رىكشىچىلىك «رىكشىچى» 称名业职的

رىككېتسىيە 〔静〕 <医> 日 和寒伤疹斑)体氏次克立

(体原病的病等热流河本

رىم 〔静〕 <地> 马罗

رىم پاپاسى <宗> 皇教马罗

رىم دىنى <宗> 教主天，教公马罗

رىم رەقىمى <数> 字数马罗

رىم رەيھىنى <植> 穗沙

رىم ئىمپېرىيىسى 帝国马罗

رىمفون 〔静〕 <药> 封米雷

رىۋانول 〔静〕 <药> 耳奴佛雷

رىۋايەت 〔静〕 说传：قىەدىمى ~ 说传的老古 / رىۋايەتكە

قارىغاندا 说传，说传据

رىۋايەت قىلماق 说传，述讲

· 你到到底去不去？ من مۇنداق بولىدۇ دەپ ~ ئويلىمىغانىدىم .
 我根本没想到会这个样子。 ئۆيىنىڭ ئىسسىقلىقىدىن
 ~ تۇرغىلى بولىمىدى . 住不待直筒得热里屋 .
 زار (زارى) 〔静〕 ① 悲哀， 叹悲 : قازاننىڭ ھورى يامان ،
 伤哀的儿孤， 怕可气蒸的里锅 < 谚 > . يېتىمىنىڭ زارى .
 忍难他 ② 望渴 : يولداشلار بىلەن كۆرۈشۈشكە زارمەن . 渴我 .
 ③ 要需 : ئۇ ھېچنەرسىگە ~ ئەمەس . 们志同到见望 .
 要需不也么什

زار بولماق 望渴 : بىر پارچە نانغا ~ بولماق 渴得
 一块

زار قاشماق 哭痛， 苦叫

زارا 渣渣〔静〕 (指特) 凉在葡萄时掉在地上不好
 (干葡萄的)

زارانگاھ = زاراتلىق

زاراتلىق 墓公， 地坟〔静〕

زاراخەتمە 〔静〕 < 宗 > 年祈 (旧) 前耕春时， 行举众群，
 (收丰求祈， 动活祀祭)

زاراك 〔静〕 < 植 > 复叶槭

زاراخرا 〔静〕 < 植 > 花红 : ~ يېغى 油花红

زاراخزىلىق 〔静〕 地花红

زار - زار 〔静〕 悲恸 : ~ يىغلىماق 哭恸

زارغۇنچمۇد 〔静〕 < 古 > 植 : 勒罗国中

زارلاتماق «زارلساق» 的使动态

① 维吾尔文第十一字母个② 该字母名称

زايوي 〔静〕 < 体 > (排球的) 发球

زايوي تۇرماق < 体 > 发球

زايپاس 〔静〕 备储， 备贮， 藏： 石油储

量 / 油量 - 总 - 食用品备 / ~ 用备

品 / 品 ~ 线用 / ~ 备后力量， 量力动

زايپاس ئارمىيە < 军 > 军备后

زايپاس ئاشلىق 粮备储

زايپاس بۇل 币货备储， 寸头备储， 币货藏

زايپاس فوند < 经 > 金用备， 金基备

زايپاس مەبلەغ < 经 > 金资备储， 金储

زايپاس ياقا (的衣衬) 子领活

زايپاس 〔静〕 < 机 > 件零

زايپوز 〔静〕 ① 庶务， ② 司务长

زايپوزلۇق 〔静〕 总工务作 : ~ قىلماق 干总工务作

زاپ 〔静〕 < 方 > 耀炫， 榜标

زات (زاتى) 〔静〕 人， 士人 : 物人， 人爱

زاتى / مشهور ~ 知人名士 / 士 / 物人大 ~ 物

زاتى پەس 贱微身出

زاتى يامان ① 出身卑微 ② 脾气坏

زاتور 〔静〕 ① 快门 (照相机) ② 枪栓

زادى 〔静〕 究竟， 底到， 万千， 本根， 直筒 : بۇ ئادەم ~

كەم بولىدۇ؟ 这是究竟人谁？ سەن ~ بارامسەن - يوق؟

立天顶: 的壮体强身, 的腰熊背虎 [静]① **زەبەردەس**
 的壮强 يىگىت ~ / 士战的腰熊背虎 جەڭچى ~ : 的地
 屹然巍 然巍②子伙小 ~ قەد كۆتۈرۈپ تۇرماق
 立

式形词名的 «زەبەردەس» **زەبەردەسلىك**
زەبۇر [静] <宗> 尔甫宰 德伍达知先给示降拉安对
 (谓称的典经的)

的灵机别特 别特 [静] 常非, 外格, 别特 ~ زېرەك بالا
 . 好外格得长稼庄 . ئوخشىدى ~ زىرائەتلەر / 子孩

花红藏 <植> [静] (زه: پەر) **زەپەر۱**
 红藏 ~ / 归而旋凯 旋凯 [静] 利胜, 旋凯 ~ بىلەن قايتماق
 قوشۇنى 师之利胜, 队军的利胜
 胜得, 胜获 **زەپەر قۇچماق**
 歌凯 **زەپەر مارشى**

زەپت [静] ① 击撞, 击猛: نهيزە - قىلىچنىڭ زەپتىدىن مىڭلاپ
 下倒丁兵千成, 下击猛的刀大矛长在 . يىقىلدى .
 打猛地冲冲气怒 冲冲气怒②: 了 ~ بىلەن ئۇرماق
 大气脾 吧 **زەپتى بار**

زەپىران [静] ① <植> 花红番, 花红藏, 黄蜡②: چىراي
 ~ بولماق 黄蜡色脸

زەخمەت [静] 害伤, 难苦, 苦困: مېنى دەپ ~ چەكە .
 . 苦受我为要不

زەخمەك [静] <艺> 子拨, 子拨 (的器乐拨弹)
 伤扎包 伤创, 伤 [静] 伤创, 伤: زەخمىنى تاغماق
 创争战的严重到受 创争战的严重到受 ئۇرۇشتا ئېغىر زەخمىگە ئۇچرىماق / 口
 伤

زەخمى بولماق 伤受
 伤致, 伤打 زەخمى قىلماق
 伤受, 伤创受, 伤损受: مېنىڭ مۇرەم
 زەخمى يېگەندى . 伤过我肩膀的 . ئەركىنىڭ خېتىدىن
 则尔阿使信来的肯尔艾 . زەخمى يېدى . ئارزۇگۈلنىڭ قەلبى
 . 伤创到受心的丽古

态动使的 «زەخمىلەندۈرمەك» **زەخمىلەندۈرمەك**
 态同共的 «زەخمىلەندۈرمەك» **زەخمىلەندۈرۈشمەك**
 态动被的 «زەخمىلەندۈرمەك» **زەخمىلەندۈرۈلمەك**
 伤创受, 伤受① [动] 伤创受, 伤受: بىر جەڭچى زەخمىلە.
 نىپ يېتىپتۇ . 了 下倒伤受士战个一 . ئالما يەرگە چۈشۈپ
 زەخمىلەندى . 了 坏碰上地到掉果苹 . يۈرىكى ~ 受灵心
 伤创到 ② 伤创到 伤损受, 伤损受, 害损受
 的痕疤有, 的伤创到受, 的伤受 [静] **زەخمىلىك** ~:

يامغۇر يېغىشقا باشلىدى . 雨了起下时昏黄 . 末 <转> ②
 到快日末的人敌 . 日 : دۈشمەنلەر زاۋالغا يېقىنلاپ قالدى .
 了 . كىمىنىڭ زۇلۇمى زور بولسا, زاۋالى يېقىن بولۇر .
 不行多”同喻: 临将日末的谁, 义不行多谁 <谚>
 . “毙自必义

زاۋال بولماق 黑天 ئوسمان سىرتقا چىققاندا, ئاللىقاچان
 زاۋال بولۇپ قالغان ئىدى . 了黑天已早, 时出外曼斯奥 .
 亡衰, 亡灭 **زاۋال تاپماق**
 败衰, 落衰: زاۋالغا يۈز تۇتقان خاند .
 朝王的败衰

的败衰不, 的亡灭不 [静] **زاۋالسىز**
 薄日, 亡灭向走 تۇتقان يۈز تۇتقان [静] 亡灭: زاۋاللىققا
 山西

面 **زاۋۇت** [静] 厂工: پولات زاۋۇتى 钢铁厂 / ئۇن زاۋۇتى
 厂粉

格价厂出 **زاۋۇت باھاسى**
 本成产生, 本成厂工 **زاۋۇت تەننەرخى**
 法厂工 <法> **زاۋۇت قانۇنى**
 纪厂规厂 **زاۋۇت قائىدىسى**

矿厂 [静] **زاۋۇت - كان**

态动使的 «زاۋۇتلاشماق» **زاۋۇتلاشتۇرماق**
 态动被的 «زاۋۇتلاشتۇرۇلماق» **زاۋۇتلاشتۇرۇلماق**

化厂工 [动] **زاۋۇتلاشماق**
 业殖养化厂工 **زاۋۇتلاشقان باقمىچىلىق**

文杂 [静] **زاۋۇن**
 下见 **زايە**

白没汗 . 费白 **زايە بولماق** تۆككەن تەر زايە بولمىدى .
 劳的天一们我 . 流 . بىر كۈنلۈك ئەمگىكىمىز زايە بولدى .
 了费白动

时费浪 ~ 踏糟, 费浪 **زايە قىلماق**
 食粮踏糟 ~ 间 / ئاشلىقنى

发虚不弹他 . 费浪 ~ 费浪 ~ 间时费浪 / ئۇنىڭ ئاتقان
 . 发虚不弹他 . 费浪 ~ 间时费浪 / ئۇنىڭ ئاتقان

券债② 债公行发 **زايوم** [静] ① 债公: ~ تارقانماق
 场市券债 <经> **زايوم بازىرى**

格价券债 <经> **زايوم باھاسى**
 券债公 **زايوم بېلىتى**

卖买债国 <经> **زايوم سودىسى**
 息债 <经> **زايوم ئۆسۈمى**

息债 <经> **زايوم ئۆسۈمى**

击打受遭 رىماق ۋىرەنە
 略侵击打 ~ تاجاۋۇزچىلارغا : 击打 زەربە بەرمەك
 击阻 ~ توسۇپ / 者
 击打受 زەربە يېمەك : 击打受 پارتىزانلاردىن زەربە يېگەن دۈشمەن.
 人敌的击打队击游到受 لەر
 击打受 زەربىلىمەك : 劲费，劲大使 [动] ئۇ تازا زەربىلەپ ئىشلەۋاتاتە.
 活干劲使正他. تى
 手击突 [静] زەربىدار
 机击强 <军> زەربىدار ئايرۇپىلان
 队击突 ئەترەت زەربىدار
 作工击突 زەربىدارلىق [静] 击突 ~ بىلەن ئىشلىمەك
 的击突، 的击冲، 的击打 [静] زەربىلىك
 波击冲 <物> زەربىلىك دولقۇن
 商饰首 [静] زەربۇرۇش
 饰首营经 [静] زەربۇرۇشلۇق : 业售销饰首 ~ قىلماق
 意生饰首做
 黄姜 <植> [静] زەربىچۈە
 脓② 水酸(的出吐时吐呕)① [静] زەرداب (زەردابى)
 苦 <转>④ 水乳，清乳③ 水黄(的出流口伤)，水
 水: ئۇنىڭ ئىچى زەردابقا تولدى. 水苦的子肚满他.
 水 ~ زەرداب بولماق 痛苦非常，痛苦 : يۈرەك - باغرى ~
 断寸肠肝
 痛悲使，痛苦使 زەرداب قىلماق
 水苦咽 زەرداب يۇتماق
 充 زەردابلىق [静] 痛苦满充，的水苦满充: ~ يۈرەك
 心的水苦满
 东财②主财阔 的钱有，的阔① [静] زەردار ~ باي
 自夸人财有 <谚> . گاداى بالسىنى. ~ مېلىنى ماختار،
 子孩己自夸人穷，产财己
 怒 زەردە [静] 胆胆① <转>② 气怒，怒愤 ~ بىلەن سۆز-
 狠恶 说地冲冲气怒③ 说地狠恶 ~ بىلەن ئېيتماق
 说地狠
 发我朝他. 火发 قىلماق : ئۇ ماڭا زەردە قىلدى.
 火
 怒动易，的火发易，的大气火 زەردىسى بار
 子伙小的怒动易个是他. خېلى ~ يىگىت.
 胃反① زەردىسى قاينىماق : زاغرا يېسەك زەردەك قاينامە.
 不怒，烧中火怒 <成>②؟ 吗胃反馐粮粗吃你？
 烧中火怒他. 可 退 : ئۇنىڭ زەردىسى قايناپ كەتتى.
 大气火，旺火肝 زەردىسى كۈچلۈك

伤受，心的伤创到受 كۆڭۈل ~ / (脚)腿的伤受 پۈت
 果苹的痕疤有 ئالما ~ / 心的
 卜萝胡 <方，植> [静] زەدەك
 子围墙挂 تارتماق ~ : 子围墙 [静] زەدەۋال
 墙的子围墙挂① [静] تارتماق ~ : 子围墙挂① [静]
 布的子围墙个一做 رەخت ~ بىر : 子围墙做②
 下见 زەر
 帽花绣线金用 ~ دوپپىغا : 绣线金用 زەر باسماق
 边金镶，边金缙 زەر تۇتماق
 帽花丝金 زەر دوپپا
 线银金 زەر يىپ
 电阳，荷电正 ~ مۇسبەت : 荷电 <物> [静] زەرەت
 荷电阴，荷电负 ~ مەنپىي / 荷
 子流载 <物> زەرەت توشۇغۇچ
 量电 <物> زەرەت مىقدارى
 的电带不，的荷电带不 <物> [静] زەرەتسىز
 态动使的 «زەرەتسىزلەنمەك» زەرەتسىزلەندۈرمەك
 态动被的 «زەرەتسىزلەندۈرمەك» زەرەتسىزلەندۈرۈلمەك
 电放 <物> [动] زەرەتسىزلەنمەك
 态动被的 «زەرەتلىمەك» زەرەتلىنمەك
 的电带 <物> [静] زەرەتلىك
 体电带 <物> زەرەتلىك جىسىم
 子粒电带 <物> زەرەتلىك زەررىچە
 器电充 <电> [静] زەرەتلىكگۈچ
 电充 <物> [动] زەرەتلىمەك
 زەرەر = زىيان
 本亏不②品药害无 دورا ~ : 的害无① [静] زەرەرسىز
 卖买的本亏不 سودا ~ : 的本赔不，的
 态动使的 «زەرەرسىزلەنمەك» زەرەرسىزلەندۈرمەك
 态同共的 «زەرەرسىزلەندۈرمەك» زەرەرسىزلەندۈرۈشمەك
 态动被的 «زەرەرسىزلەندۈرمەك» زەرەرسىزلەندۈرۈلمەك
 害无得变 [动] زەرەرسىزلەنمەك
 本亏②情事的害有 ~ ئىش : 的害有① [静] زەرەرلىك
 意生本亏 سودا ~ : 的失损有，的本赔，的
 树槭 <植> [静] زەرەك
 踢狠，踢狠 زەرب [静] ~ بىلەن تەپمەك، 踢猛 / ~ بىلەن
 揍狠，打狠 ئۇرماق
 用 ~ دوپپا : 缎丝金，缎锦 [静] زەرباب ~ تون 袍锦
 帽花的绣线金
 击打 [静] : 击打 قاشقاچۇچ ~ 致命 / 击打 زەربىگە ئۇچ-

榻土的木基有 سۇپا ~ : 的木基有①〔静〕 زەگۈندىلىك
的用木基做②

的色蓝蔚 ئاسمان ھېساب ~ : 的色蓝蔚, 的色蓝浅〔静〕 زەڭگەر
空天

石晶蓝 <地> زەڭگەر شىپات
称别的人黑〔静〕 زەڭكى

: (品食的家回带人客的宴赴给赠馈)乐再〔静〕 زەللە
: تۆرنى ئالغان ھېساب ئەمەس, ~ ئالغان ھېساب. <谚> 占
。数算才乐再了得, 数算不席上了

زەللە قىلماق 乐再送, 乐再备准 : سايمم ئاكا ھەر بىر.
مىزگە بىر سېۋەتتىن مېۋە, بىر كىلوگرام كەلگۈدەك پىششىق
我给记忘没叔大木依萨 : گۆش زەللە قىلىشنى ئۈتۈمۈدى.
。乐再的肉熟斤公一近, 果水子筐一备准人个每们

者乐再收喜〔静〕 زەللىچى
色绿蓝 <方>〔静〕 زەمباقى

菌真, 菌霉 <生>〔静〕 زەمبۇرۇغ

落菌 <生> زەمبۇرۇغ توپلىمى

丝菌 <生> زەمبۇرۇغ يىپى

菌霉 كېسەللىك ~ : 的菌带 <生>〔静〕 زەمبۇرۇغلۇق
根菌 ~ / 病

زەمبىرەك = توپ

زەمبىرەكچى = توپچى

زەمبىل 子把抬〔静〕 ~ : توپۇماق 子把抬编 / ~ كۆتۈر.
مەك 子把抬抬

车轮独式子把抬 زەمبىل غالتەك

زەمبىلگە چۈشمەك <成> 赖无耍, 皮赖耍 : قاسم
نۇرغۇن پۇل ئۈتتۈرۈپ قويۇپتىكەن, ئاڭلىسام زەمبىلگە چۈشۈپ
پېتىۋاپتىمىش, ئەمدى ئوينىمىغۇدەك. 钱少不了输木斯喀.
。了玩不也再后今, 赖无耍在说听

者子把抬抬②者子把抬售制①〔静〕 زەمبىلچى

当行的子把抬售制〔静〕 زەمبىلچىلىك

矾明, 矾白 <化>〔静〕 زەمچە

一侧南东殿白尔克内寺圣加麦)泉渗渗〔静〕 زەم-زەم
水圣, 水泉渗渗 ~ : (泉圣称也, 名泉

下见 زەن

زەن سالىماق 神会精聚, 神贯全, 注贯神全 : زەن سب.
听地注贯神全 ھېساب سالىماق

زەن قويماق = زەن سالىماق

زەنجىر ①子链, 条链 : ئاچقۇچ زەنجىرى 链匙钥 / ۋېلىسد.
چىت زەنجىرى 子链车行自 ②链锁 ~ سېلىنغان

زەردىسىگە تەگمەك 疤痕揭 处痛的...碰 : نادىرنىڭ
ئۆتكۈز سۆزلىرى تاھىر ئاكامنىڭ زەردىسىگە تازا تەگكەن بولسا
كېرەك. 叔大尔依塔了到碰乎似词言的锐尖尔迪纳
。处痛的

烧中火怒, 火肝动 زەردىسى ئۆرلىمەك

教火拜斯波代古)德斯亚罗琐 <宗>〔静〕 زەردۈشت
(人始创

زەردۈشت دىنى <宗> 教德斯亚罗琐, 教火拜,
教袄

肠肝断气, 坏败急气〔静〕 زەردىگۆش

زەردىگۆش بولماق 坏气, 极气 : ئۇ زەردىگۆش بولۇپ
ئۆلدى. 了死气他.

زەردىگۆش قىلماق 坏气使, 急气使 : ئۇ مېنى زەردى.
گۆش قىلدى. 了坏气我把他.

大气火旺, 的大气脾①〔静〕 زەردىلىك ~ : يىگىت

话气 ھېساب ~ : 的怒愤, 的气生②伙小的

点点一②子粒 <物>①〔静〕 زەررە

子粒, 子粒微 <物>〔静〕 زەررىچە

说粒微 <化, 物> زەررىچە تەلىماتى

器速加子粒 <物> زەررىچە تېزلەتكۈچ

点丁一, 的小微②性子粒 <物>①〔静〕 زەررىچىلىك

儿 : ھاۋادا ~ بۆلۈنۈپ يوق ئىدى. 有没也彩云点一上天.
③点, 毫丝 : ئۇنىڭدا ~ ئەيىب يوق. 过毫丝有没他.

。错

菊蜡 <植>〔静〕 زەرقۇن

匠金 <谚> 匠金〔静〕 زەرگەر : ئالتۇن قەدرىنى ~ بىلەر.
。贵可的子金得懂

饰首工加〔静〕 زەرگەرلىك : 业宝珠, 业饰首 ~ : قىلماق

زەرلىك 的成绣线银金用, 的成织线丝金〔静〕 زەرلىك ~ : ئاۋار
绣刺丝金 ~ / 子缎丝金

蛙线金 <动> زەرلىك پاقا

杉豆红, 杉紫 <植>〔静〕 زەرنەپ

酒黄雄 石冠鸡, 黄雄 <矿>〔静〕 زەرنىخ ~ : ھارقى

腔娘娘 <骂, 方>〔静〕 زەننە

茎阴 <理生>〔静〕 زەكەر

头龟 <理生> زەكەر بېشى

羊头领 <方>〔静〕 زەكچى

明聪, 悟颖, 灵机〔静〕 زەكمى

在安而损磨或碱泛防为)木基 <建>〔静〕 زەگۈندە
(木方的上沿坑或基墙

毒流布散 زەھەر تارقاقماق

火发，毒放②毒下① زەھەر چاقماق

毒排 زەھەر چەكلەمەك

زەھەر خالتىسى <成> 的旺火肝，的大气火

。大真气火子孩这尔外安 . بالا ئىكەن .

人伤语恶 زەھەر سانچىماق

زەھەر قايتۇرماق ①毒解②毒攻 : زەھەرنى زەھەر بىلەن

قايتۇرماق 毒攻毒以

زەھەر قىستىماق (便小)住不憋

化毒 زەھەر قىلماق

毒服 زەھەر ئىچمەك

زەھەر خەندە 毒狠，毒恶 [静]

زەھەر خەندىلىك 毒恶 [静]，狠狠恶，毒恶 : ~ بىلەن

击攻毒恶 زەھەر قىلماق

زەھەر خەندىلىك قىلماق 手毒下 : ئۇنىڭ مۇنچىۋالا زەھەر

خەندىلىك قىلىشنى ئويلىمىغان ئىكەن . 这他到想没我 .

。毒狠样

زەھەر - زەھەر قۇم [静] 涩苦

زەھەرسىز 的毒无 [静] : ~ سۇيۇقلۇق 体液毒无

زەھەرسىزلەندۈرمەك «زەھەرسىزلەنمەك» 态动使的 : ئۇھەر

خىل دورا بىلەن كېسەللەرنى زەھەرسىزلەندۈرگەندى . 各用他

。毒解人病给物药种

زەھەرسىزلەندۈرۈشمەك «زەھەرسىزلەندۈرمەك» 态同共的

زەھەرسىزلەندۈرۈلمەك «زەھەرسىزلەندۈرمەك» 态动被的

زەھەرسىزلەنمەك 毒解 [动]

زەھەرسىزلەنمەك <医> [动] 毒消，毒解

زەھەرشۇناس 家学物毒 [静]

زەھەرشۇناسلىق 学理毒，学物毒 [静]

زەھەرلەنمەك «زەھەرلىمەك» 态动被的 : ئەپيۇنىڭ كىرگۈزۈ-

لۇشى بىلەن جۇڭگو خەلقى قاتتىق زەھەرلەندى . 人传的片鸦

不了中 ~ ناچار ئىدىيە بىلەن ~ 害毒受深民人国中使

害毒的想思良

زەھەرلىك 的毒有① [静] : ~ يىلان 蛇毒 / ~ ئوت 毒

辣毒，的毒狠，的毒恶 <转>②箭毒 ~ / 草

的 : ~ سۆز 毒恶 / ~ 话的毒恶 / ~ 段手的辣毒

كۆلكە 笑奸 / ~ گەپ 毒狠 的话的

زەھەرلىك بەدىيان <植> 子床蛇

زەھەرلىك بۇيۇم ئەتكەسچىسى 犯私走品毒

زەھەرلىك چۆپ 草毒

زەھەرلىك چېكىملىك 品毒

打扣门③链锁着套上子 : ئىشكىنىڭ زەنجىرىنى ئاچماق

子扣门开

زەنجىر تاپان 带履 <机> 轨链

زەنجىر تاپان ئاپتوموبىل 车汽带履

زەنجىر تاپان تراكتور 机拉拖带履

زەنجىر توپ 球链

زەنجىر ئۆزەر 的为欲所为

زەنجىرسىز ① [静] 的子链无②的扣门无 : ~ ئىشك 无

门的扣门

زەنجىرسىمان 的锁连 [静]

زەنجىرسىمان باغلىنىش 系联线单

زەنجىرسىمان باكتېرىيە <生> 菌球链

زەنجىرسىمان تىجارەت 营经锁连

زەنجىرسىمان خۇلاسىە <逻> 理推锁连

زەنجىرسىمان رېئاكسىيە <化，物> 应反式链

应反锁连

زەنجىرسىمان زەمبۇرۇغ <生> 菌霉链

زەنجىرسىمان قوشما جۈملە <语> 句复续连

زەنجىرسىمان مولېكۇلا <化> 子分状链

زەنجىرسىمان نىلومېر <水> 计位水式链

زەنجىرلەنمەك «زەنجىرلىمەك» 态动使的 : ئەنۋەر ئىشكىنى

سەرتتىن زەنجىرلىتىپ قويدى . 锁面外从门把人让尔外安

。了上(扣)

زەنجىرلەشمەك «زەنجىرلىمەك» 态同共的

زەنجىرلەنمەك «زەنجىرلىمەك» 态动被的 : ئۇنىڭ پۈت - قولى

زەنجىرلەندى . 链锁了上套被脚手他

زەنجىرلىك ① [静] 的子链 ~ قۇلۇپ 锁子链② 门有

的扣 : ~ ئىشك 门的扣门有

زەنجىرلىك قىسقۇچ <机> 子钳式链

زەنجىرلىمەك ① [动] 子链上套，链锁上套② 扣门上

زەنجىرلىمەك <植> [静] 姜生

زەنجىرلىمەك 的式片姜，的状态姜生 [静]

زەنجىرلىمەك قۇرت <动> 虫片姜

زەنجىرلىمەك قۇرت كېسىلى <医> 病虫片姜

زەھەر ① [静] 物毒，毒 : يىلاننىڭ زەھىرى 毒蛇 / ~ سالماق

~ 毒投 : 毒下 / ~ ئىچمەك 毒服 / تىلى ھەسەل ، دىلى ~

<成> 剑腹蜜口② <转> 素毒，毒流 : فېئودالزم-

نىڭ زەھىرى 义主建封 毒流的 / ~ تازىلىماق 毒流除清

楚苦满充中心 楚苦 <转>③ : ~ بىلەن تولماق

زەھەر بېزى <生> 腺毒

儿边帽②儿槽的上子刀 بېچاقنىڭ زېيى / 儿槽的上子
槽④(的套发沙, 筒靴, 子褥, 袄皮)儿条沿, 边缋③
线

刨槽 زەي رەندە

子伙小的化性女 يىگىت ~ 化性女〔静〕 زەيپانە
之入女做 قىلماق ~ 式形词名的 «زەيپانە»
态作恹恹样一人女像, 恹
匠弦制 <方>〔静〕 زەيتاب

树橄榄 زەيتۇن <植>〔静〕 橄橄 ~ دەرخى

石橄榄 <矿> زەيتۇن تاش

球橄榄 <体> زەيتۇن توپ

色蓝海 زەيتۇن رەڭ

母云砾角, 岩橄榄 <地> زەيتۇن رەڭ جىنىس

地土的湿潮 يەر ~ 的: 潮返, 的湿潮①〔静〕 زەيكەش

沟碱排挖 ~ چاپماق 沟碱排②

统系水排 <水> زەيكەش سىستېمىسى

地的潮泛②地的沟碱排挖①〔静〕 زەيكەشلىك

态动使的 «زەيلەشمەك» زەيلەتمەك

态动使的 «زەيلەشمەك» زەيلەشتۈرمەك

火 زەيلەشمەك <动> 潮返: 潮返 ~ ىلىتىش 潮返. 了潮返药

了潮返药

方地的湿潮 يەر ~ 的: 潮返, 的湿潮①〔静〕 زەيلىك

渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在 ىلىتىش 渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在

渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在 ىلىتىش 渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在

渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在 ىلىتىش 渠碱排③房建方地的远较处湿潮离在

神种一的恋相鹊杜与中说传)甫乃再〔静〕 زەيىنەپ

鸯鸳对一象 زەيىنەپ بىلەن زەيىنەپتەك (鸟

进床起 زو <宗>〔静〕 食进 ~ ىلىتىش 进床起 زو <宗>〔静〕 食进 ~ ىلىتىش

候时的食进 ~ ىلىتىش 候时的食进 ~ ىلىتىش

躏蹂②践糟, 蹋糟① <方>〔动〕 زونالىماق

山大 ~ ىلىتىش 山大 ~ ىلىتىش 山大 ~ ىلىتىش

命革大 ~ ىلىتىش 命革大 ~ ىلىتىش 命革大 ~ ىلىتىش

力努大巨出付 ~ ىلىتىش 力努大巨出付 ~ ىلىتىش 力努大巨出付 ~ ىلىتىش

望希的大很抱 ~ ىلىتىش 望希的大很抱 ~ ىلىتىش 望希的大很抱 ~ ىلىتىش

的来儿这到我逼他是. ىلىتىش 的来儿这到我逼他是. ىلىتىش 的来儿这到我逼他是. ىلىتىش

劲使 زور بەرمەك 劲使 زور بەرمەك 劲使 زور بەرمەك

吧来, 们子伙小, 吧来. ىلىتىش 吧来, 们子伙小, 吧来. ىلىتىش 吧来, 们子伙小, 吧来. ىلىتىش

势巨 <物> زور پوتېنىسىئال

胜获, 胜得 ىلىتىش 胜获, 胜得 ىلىتىش 胜获, 胜得 ىلىتىش

迫强, 迫强 ىلىتىش 迫强, 迫强 ىلىتىش 迫强, 迫强 ىلىتىش

药毒 دورا زەھەرلىك

角八毒 <植> زەھەرلىك شاكال بەدىيان

菇蘑毒 <植> زەھەرلىك قوزىقارنى

草莽 <植> زەھەرلىك كاككۇڭگۈل

蛾毒 <动> زەھەرلىك كېپىنەك

气子芥, 斯瓦毒, 气毒 گاز زەھەرلىك

芹毒, 参人毒 <植> زەھەرلىك مېھرىگىياھ

铒毒 زەھەرلىك يەمچۈك

化毒, 害毒 <动> زەھەرلىمەك 化毒, 害毒 <动> زەھەرلىمەك

人害毒刊书色黄. ىلىتىش 人害毒刊书色黄. ىلىتىش 人害毒刊书色黄. ىلىتىش

候气际国化毒

号符加附的音元示表中语伯拉阿〔静〕 زەۋەر

草牧梯 <植>〔静〕 زەۋرەك

弱微, 弱薄, 弱衰, 弱虚 <静> زەۋىپ 弱微, 弱薄, 弱衰, 弱虚 <静> زەۋىپ

体身的弱衰, 体身 ىلىتىش 体身的弱衰, 体身 ىلىتىش 体身的弱衰, 体身 ىلىتىش

音声的弱微

热虚 <医> زەۋىپ قىزىتما

态动使的 «زەۋىپلەشمەك» زەۋىپلەشتۈرمەك 态动使的 «زەۋىپلەشمەك» زەۋىپلەشتۈرمەك

体身的他使病疾. ىلىتىش 体身的他使病疾. ىلىتىش 体身的他使病疾. ىلىتىش

弱虚天一比天一得变

态同共的 «زەۋىپلەشتۈرمەك» زەۋىپلەشتۈرۈشمەك 态同共的 «زەۋىپلەشتۈرمەك» زەۋىپلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «زەۋىپلەشتۈرمەك» زەۋىپلەشتۈرۈلمەك 态动被的 «زەۋىپلەشتۈرمەك» زەۋىپلەشتۈرۈلمەك

弱衰变, 弱衰变① <动> زەۋىپلەشمەك 弱衰变, 弱衰变① <动> زەۋىپلەشمەك

弱衰 / 弱衰 ىلىتىش 弱衰 / 弱衰 ىلىتىش 弱衰 / 弱衰 ىلىتىش

坏变, 糟变, 败衰③ ىلىتىش 坏变, 糟变, 败衰③ ىلىتىش 坏变, 糟变, 败衰③ ىلىتىش

了他情况变的糟. ىلىتىش 了他情况变的糟. ىلىتىش 了他情况变的糟. ىلىتىش

去下烂天天一人敌. ىلىتىش 去下烂天天一人敌. ىلىتىش 去下烂天天一人敌. ىلىتىش

点弱②弱衰, 弱虚① <静> زەۋىپلىك 点弱②弱衰, 弱虚① <静> زەۋىپلىك

己自道知 ىلىتىش 己自道知 ىلىتىش 己自道知 ىلىتىش

湿潮① <静> زەي 湿潮① <静> زەي 湿潮① <静> زەي

潮返, 潮受 زەي تارتماق 潮返, 潮受 زەي تارتماق

土潮 <地> زەي تۇپراق 土潮 <地> زەي تۇپراق

涝排 زەي قاچۇرماق 涝排 زەي قاچۇرماق

弦弓②条皮(的制皮羊山)① <静> زەي 弦弓②条皮(的制皮羊山)① <静> زەي

弦琴(的制衣肠)③弦弓紧拉 ىلىتىش 弦琴(的制衣肠)③弦弓紧拉 ىلىتىش

线肠羊 زەي يىپ 线肠羊 زەي يىپ

弦上 زەي سالماق 弦上 زەي سالماق

炮空放 <成> زەي سالماي ئاتماق 炮空放 <成> زەي سالماي ئاتماق

皮牛

儿槽① <静> زەي 儿槽① <静> زەي 儿槽① <静> زەي

方地的要必 جايلار بولغان زۆرۈر بولماق 要必
 زۆرۈر تاپماق 要必有为认 ئىدارە باشلىقى بەزى مەس-
 لىلەرنى جىددى كۆرسىتىپ ئۆتۈشنى زۆرۈر تاپتى .
 来出指地肃严问题些一把要必有
 课修必 دەرس زۆرۈر شەرت < 迂 >
 件条要必 < 迂 > زۆرۈر مەھسۇلات < 经 >
 品产要必 < 迂 > زۆرۈر ۋە يېتەرلىك شەرت < 迂 >
 要必又充分 件条的

زۆرۈرلۈك ① «زۆرۈر» 的形词名 ② 要必性: ئىشىنىڭ
 来前能未我, 要紧情事于由. 要緊情事于由. 要緊情事于由.
 ئاشلىقنى بىر تۇتاش سېتىۋېلىشنىڭ زۆرۈرلۈكى
 性要
 زۆرۈرىيەت [静] 要必性, 性然必: ئۈنچىلىك زۆرۈرىيىتى
 بارمۇ؟ 吗要必个那有？

زۆرۈرىيەت ئالىمى < 哲 > 国王然必
 蠻蚂: 蛭水: 蛭医 < 动 > [静] زۈلۈك
 疗疗吸蛭 < 医 > زۈلۈك قويۇش
 下见 زېتا

زېدە [静] ① 痕伤, 伤创: قوغۇن ~ 瓜甜的伤有 / زې-
 دىسى يوق ئالما 疤伤没 ② < 转 > 果苹的 伤创: يۈرەككە
 چۈشكەن ~ 伤创的灵心
 زېدە بولماق ① 痕伤有: 伤碰: سېۋەتتىكى ئالمىلارنىڭ
 ھەممىسى زېدە بولۇپ كېتىپتۇ. 了伤碰都果苹的里子筐.
 ② 伤创到受: زېدە بولغان يۈرەك 到受 伤创的灵心
 زېدە قىلماق 伤受使, 伤创受使: بۇرۇن شىللىق پەردە.
 伤创受灵心使 ~ 伤受膜黏鼻使 / يۈرىكىنى ~
 زېدەكەمەك < 方 > [动] 烦厌

زېدىلەندۈرمەك «زېدىلەنەك» 的使动态
 زېدىلەنەك «زېدىلەنەك» 的被动态
 伤弄 [动] زېدىلەنەك

زېرەك [静] 伶俐, 灵机: ~ 伶俐 / 子孩的 / نادان
 گۈلگە يۈگۈرەيدۇ, ~ مېۋىگە. < 谚 > 灵机, 花采忙人笨
 . 果摘忙人

زېرەكلەشتۈرمەك «زېرەكلەشمەك» 的使动态
 زېرەكلەشمەك [动] 伶俐变, 灵机变: ئۇ چوڭ بولغانسېرى
 زېرەكلەشپ كېتىپتۇ. 灵机越得变大长越他.
 زېرەكلىك «زېرەك» 的形词名: ئالماقلىق ~, بەرمەكلىك
 نادانلىق. < 谚 > 灵机是取索, 蠢愚是予给.

زۇننار (زۇننارى) ① [静] ② < 转 > 带腰 (的用饰装)
 链: بوينىغا ئاسقان زۇننارنىڭ ياقۇت كۆزى ۋالىدىمىقتا.
 光发闪闪石宝的镶上链项, 链项着挂上
 زۇۋان (زۇۋانى) [静] 话: ئۇنىڭ زۇۋانىنى چۈشىنىمەن.
 懂我. 他的话. 他的话. 他的话. 他的话. 他的话. 他的话.
 声一提麦麦. 他的话. 他的话. 他的话. 他的话. 他的话.
 唔不
 زۇۋان چىقارماق 声出, 声吭: زۇۋان چىقارماي ئولتۇر-
 嘛坐地吭不声一
 زۇۋاندىن قالماق 话出不说: بىر جۈپ قول ئۇنىڭ گېلى-
 دىن بوغۇۋالغاندەك زۇۋاندىن قالدى. 像好. 像好. 像好. 像好. 像好.
 来话出不说他, 样一子
 زۇۋانغا كەلمەك 腔开, 口开: كۆپچىلىك سۆزلىگۈچە, ئۇ
 ئالدى بىلەن زۇۋانغا كەلدى. 先开他, 话说有没还都家大.
 了腔

زۇۋان سۈرمەك 腔搭, 声做, 气吭: ئۇ زۇۋان سۈرۈشكە
 يېتىنالمىدى. 声作敢没他. 有没他. 有没他. 有没他. 有没他.
 声作 腔搭 ۋالاقلىسىمۇ, ھېچكىم زۇۋان سۈرمىدى.
 腔搭人有没也, 天半了叨唠他管尽
 زۇۋان كىرمەك 话说, 言开: بوۋاققا تۇيۇقسىز زۇۋان
 كىرىپتۇ. 来话起说然突儿婴.

زۇۋانى تۇتۇلماق ① 话出不说: ئۇنىڭ ئۈچ كۈن زۇۋانى
 تۇتۇلۇپ قالدى. ② < 转 > 了话出不说天三他. 口哑
 言无: ئۇنىڭ زۇۋانى تۇتۇلۇپ قالدى. 了言无口哑他.
 زۇۋانىنى دارغا تارتماق < 成 > 整挨: زۇۋانىڭ دارغا
 تارتىلغاندىن كېيىن, ئاندىن ئوچىلىقىنى كۆرسىز.
 之整挨. 能多有你看再们我后

زۇۋانى ئۈچمەك 语言再不, 气吭再不: 言无口哑,
 言无口哑, 舌结口张 زۇۋانداراز [静] 伶俐, 的齿俐牙伶,
 的河悬若口, 的齿俐牙伶, 的谈健
 زۇۋاندارازلىق «زۇۋانداراز» 的形词名: مېھمانلار ئۇنىڭ
 زۇۋاندارازلىقىدىن ھەيران قالدى. 悬若口来话起讲他.
 吃而齿俐牙伶的他为们人客: 惊一吃大们人客使, 河
 . 惊

زۇۋانسىز [静] 的言无, 的语言不
 زۇۋانسىزلىق «زۇۋانسىز» 的形词名
 زۆرۈر [静] 的要必, 须必: ~ 施措的要必 / ~
 تېپىلغاندا 时 / 时 要必 / 时 要必 / 时 要必 / 时 要必
 . 的要必常非是做么这你
 ىرلەشتۈرۈش ~ 际实系联须必论理.
 动劳要必 < 经 > زۆرۈر ئەمگەك

زېنىت 下见

枪机射高 <军> زېنىت پىلىموت

炮射高 <军> زېنىت توپ

手炮射高 <军> زېنىت توپچى

仪顶天 <天> زېنىت تېلىسكوپى

زېھنى 〔静〕 慧智: ~ قابىلىيەت 力智, 能智

زېھىن (زېھنى) 〔静〕 力智: زېھنى ئاجىز 智弱 / زېھنى ئۆتكۈر

精聚 锐敏想思, 捷敏维思 / پۈتۈن ~ بىلەن ئۆگەنەك

习学地注贯神全, 习学地神会 / زېھنى چىچىۋەتكەن

ئادەمنىڭ ئىشى ۋۇجۇدقا چىقمايدۇ. 成不办人的散分力精.

“用二能不心一”同喻: 事

زېھىن چىچىلماق 散分力精, 中集不神精

زېھىنگە ئالماق 到想, 起记

زېھىنگە سالماق 醒提: ىر ئىشنى زېھىنگە سېلىپ قويدۇ.

اي. 事件一醒提你给我.

زېھىننى بىغماق 神会精聚

زېھنى ئوچۇق 明聪, 智睿: ئۇ ~ ئادەم. 位一是他.

人的智睿

زېھىن سىناش 赛竞识知

زېھىن قويماق 心用, 心专: زېھىن قويۇپ ئۆگەنەك

习学心 / پۈتۈن زېھىننى قويماق 志致心专

زېھىنلىك 〔静〕 颖颖, 的颖颖, 的伶俐: ~ بالا 伶俐

子孩的

زىبا (زىباسى) 〔静〕 ① 的条苗: بويى ~ 美② 条苗材身

女美, 人

زىبالىق «زىبا» 的形词名: خېرىدارنىڭ بولمىسا, زىبالىقنىڭ

نە كېرەك. <谚> 你顾光人无如, 用何有又美得长.

زىبىرە گۈل 〔静〕 <植> 梅竹吊

زىب - زىب 〔模〕 <方> 的动好: ~ بالا 子孩的动好

زىبىرە 〔静〕 <植> 柏卷, 草魂还

زىبۇ - زىننەت 〔静〕 饰首

زىبىز 〔静〕 <方> 决坚, 对绝: بۇ بالا بىر ئىشقا بۇيرۇسا,

زىبىز ئۈنمىدايدۇ. 事儿点干子孩个这叫你.

肯

زىبىلىدىماق 〔动〕 <方> 动好, 住不坐

زىت 〔静〕 的盾矛, 的触抵, 的立对, 的悖相: بىر -

بىرىگە ~ پىكىر 的盾矛相互 见意的悖相 ~ / 情触抵

绪 / ئۆزىگە ئۆزى ~ 盾矛相自 / ئارزۇ - ئۈمىدكە ~ 与

悖相望愿

زىت بولماق 盾矛, 立对, 触抵: بىر - بىرىگە ~ 互

زېرىكەرلىك 〔静〕 的烦厌人令, 的倦厌人使: ~ ئىش 事的倦厌人使

زېرىكتۈرمەك «زېرىكەك» 态动使: خوتۇنى زېرىكتۈرەي دېسەك, ھۆل ئوتۇن ئېلىپ بەر. <谚> 烦子妻让要, 柴湿烧地让

زېرىكەك 〔静〕 的寞寂爱, 的闷烦爱, 的烦厌: ~ ئا.

دەم 人的闷烦爱 / ~ بولماق, تېرىكەك بولماق, كۆڭۈلچەك بولماق, ئېرىنچەك بولماق. 勿, 软心勿, 躁急勿, 烦厌勿. 情懒

زېرىكەكلىك 〔静〕 气脾的躁烦易

زېرىكەك 〔动〕 倦厌, 烦厌, 烦腻: زېرىكەي ئۆگەنەك 学

厌不而 / 厌不看影电看我. 烦腻

了. مۇنداق تاماقتىن زېرىكەيمەن, 厌不吃我饭种这.

زېرىكەستىن نۇرغۇن نەقىل كەلتۈردى. 了作地详其厌不他.

了. 证引多许

زېرىكەي - تېرىكەي 〔静〕 躁不烦不

زېرىكەشلىك 〔静〕 的闷烦, 的厌讨: رەيھان ئۈچۈن ۋارىس-

جان ~ بىر ئادەم بولۇپ قالدى. 来罕依然热于对江斯日瓦

了. 人的厌讨个一了成经已说

زېرىكەشمەك «زېرىكەك» 态同共: زېرىكەشپ ئولتۇرۇش-

قان ئەدەبىياتچىلار ئۇنىڭ كەلگەنلىكى ئېلان قىلىنىشى بىلەن جان-

لىنىپ كەتتى. 了来说听一们者作工学文的了烦坐.

来起跃活上马

زېلىكوۋا 〔静〕 <植> 桦叶大

زېمان 〔静〕 曼塞 (家学理物兰荷)

زېمان ئېغىپكىتى <物> 应效曼塞

زېمىن 〔静〕 ① 土领: 土疆, 域疆: ~ پۈتۈنلۈكىنى قوغدىماق

， 地土② 土领张扩 完整土领卫保

阳太 <谚>. 地大: كۈن زېمىننى يورۇتار, بىلىم زېھىننى.

地余, 件条 <转>③. 靡心亮照识知, 地大亮照

ئالدىنقىلار بىزگە ~ ھازىرلاپ بەردى. 好准备们我为人前

了. ئۇنىڭغا ئوبدان ئويلاپ كۆرۈشكە ~ قالدۇرۇش كې-

رەك. 地余的虑考分充他给.

زېمىن باشقۇرۇش ھوقۇقى 权辖管土领

زېمىن سىرتى پاناھلىقى <法> 护庇外域

زېمىن سىرتى ھوقۇقى <法> 权法外治

زېمىن ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经土国

زېمىندار 〔静〕 主地, 者有占地土

主义有占地土 〔静〕

زېمىندارلىق تۈزۈمى <经> 制有占地土

凑紧很得排安动活 ئورۇنلاشتۇرۇلغان ~

喘哮喘管气支 <医>〔静〕 زىققە

菜葳 <植>〔静〕 زىققىئوتى

زىقلىق «زىق» 式形词名的: ۇاقتىنىڭ زىقلىقىدىن سىزنىڭكىگە

بارالدىمىز. 去儿那你到能没, 紧间时于由

زىكىر (زىكىرى) <宗>〔静〕 ① 颂赞, 念赞 (主真): مالغا

بېقىپ ~, داپقا بېقىپ سەنەم. <谚> 颂赞况情看

伊) 尔克齐②. “行而力量, 势度时审” 同喻: 舞起点

往, 式仪修功和词祷教宗的拉安颂赞派非苏教兰斯

(蹈舞和乐音以伴往

زىكىر قىلماق 载记, 念怀, 及提, 颂赞, 念赞: ئۇ

ئۆز كىتابىدا بۇ ۋەقەنى زىكىر قىلغان. 载记中书的已自在他

上. 这件事一这了. 载记中书的已自在他

题问个那的到提面

زىكىر - تەلقىن 〔静〕 诫训

زىكىر - سۆھبەت 〔静〕 谈座

زىكىر - سۈلۈك 〔静〕 道布

زىگونا <生>〔静〕 子合

زىڭ 〔模〕 刺 (痛), 扎针 (痛): ئۇنىڭ بېشى ~ قىلىپ

ئاغرىشقا باشلىدى. 了来起痛地般扎针头的他

زىڭ - زىڭ 〔模〕 刺 (痛)

زىڭخىدە 〔静〕 地噌 (因动作过猛, 使筋肉受伤)

地疼地噌脚右我. 痛疼而: ئۇنىڭ پۈتۈم ~ قىلىپ قالدى

来

زىڭلى 〔静〕 垮累, 坏累

زىڭلى قىلماق 把...坏累: ئۇ مېنى ھەرىكەت قىلىشقا

مەجبۇرلاپ زىڭلى قىلىپ قويدى. 累我把, 动活我着逼他

了坏

زىڭلىداتماق «زىڭلىداتماق» 态动使的: دادامنىڭ ئېچىنىشلىق

داد - پەريادى مېڭەمنى زىڭلىدەتتۈرتتى. 哭的惨悲那亲父

响作噌噌袋脑的我使声叫

زىڭلىداتماق ① 〔动〕 刺 (痛), 似扎针 (痛): ئۇنىڭ چېپ

كىسى زىڭلىداپ, بېشى قايناندىك بولدى. 扎针穴阳太的他

响噌噌②. 晕儿点有也头, 痛地似

زىل 〔静〕 ① 尖, 脆清细尖, (细而高音声): ئاۋاز ئۇز

زىل ② 致细: قەيۇم ئۇستا ~ ئىش قىلىدۇ. 的傅师木尤柯

心细 ③ 细得做儿活: ئادەم ئىنە. 的弱脆: 的儿眼心小

زىل تار <艺> 人的 ④ 弱脆情感 ④ 密精

弦音高, 弦子 (的器乐拨弹)

然孜, 香苗息安 <植>〔静〕 زىرە

坠耳 〔静〕 زىرە

觉感的痛刺 〔静〕 زىرىدە

② 号符音元示表中语伯拉阿 〔静〕 زىرە - زىرە

五一 <转> 十一: زىر - زىرە ئىككىچە سۆزلەپ بەرمەك

底问根刨 说地十一 / زىر - زىرە ئىككىچە سۈرۈشتۈرمەك

زىر - زىر 〔模〕 刺 (痛)

زىرىپ 〔静〕 ① <方> 伶俐, 明聪 ② 活线针

人的活线针做 <方>〔静〕 زىرىپچى

زىرىپچىلىق <方>〔静〕 儿活线针

زىرىق <植>〔静〕 藜小果

زىرىقلىق 〔静〕 林藜小

زىرىلداتماق «زىرىلداتماق» 态动使的

زىرىلداتماق 〔动〕 抖发, 抖发: بۇ گەپنى ئاڭ

لاپ ئۇنىڭ بەدىنى زىرىلداپ كەتتى. 嗦哆, 抖发

来起

زىرىلىك ① <静> 的然孜放 ② 的然孜放: پۈلۈ

饭抓的然

زىغىزلىق 〔静〕 ① 褙, 褙皮, 子褥, 筒靴, 的等套发沙

② 几条沿, 边 ③ 儿脸皮 ④ 水油 <转> ④ 儿碴 <转>

儿刺

زىغىزلىق چىقارماق ① 边缙 ② 找碴 ③ 挑刺: ئۇ

نىڭ سۆزىدىن زىغىزلىق چىقارما. 碴找中话的他从要不你

儿 ③ 捞油水

زىغىزلىق ① <静> 的几条缙带: كۆرپە

~ 的边缙做 ② 子褥长的边缙带 / 子褥

رەخت 的边缙做

زىغىر 〔静〕 麻胡, 麻亚: مېيى 胡麻油 / ~ باغلى 胡

杆麻

زىغىر رەڭ 栗色, 色

زىغىرلىق 〔静〕 爱, 较真, 人的底究根追爱

زىغىرلىقتا «زىغىرلىقتا» 态动使的

زىغىرلىقتا «زىغىرلىقتا» 态同共的

زىغىرلىقتا «زىغىرلىقتا» 态动被的

زىغىرلىق ① <静> 地麻胡种 ② 地麻胡: ئېتىز

زىغىرلىقتا 〔动〕 底问根刨, 底问根刨: زىغىرلىق

زىغىرلىق كەتتى, چوڭ - چوڭ تەرەپتىن ھەل قىلىشىمىز لازىم

去过的不题要分过, 去过的不题要分过

زىق 〔静〕 紧, 迫紧, 凑紧: ۇاقتى ~ 紧间时 / پائالىيەت

淫奸 咨 静

妇淫，夫奸②者乱淫①〔静〕 زىناخور

情奸②荡淫，为行乱淫①〔静〕 زىناخورلۇق

地进关 咨 静 牢土，牢地 咨 静 牢入 咨 静 牢入

牢入 咨 静 牢入 咨 静 牢入 咨 静 牢入

吏狱 <史>〔静〕 زىندانىبىكى

卒狱〔静〕 زىندانچى

缀点，品饰装 咨 静 缀点，设摆，饰装 咨 静 缀点，品

马，扮打服衣靠人指 咨 静 藉鞍靠马，装衣靠人 <谚>

匣饰首 咨 静 曼دۇقى 咨 静 曼دۇقى 咨 静 曼دۇقى

楼牌 咨 静 楼牌 咨 静 楼牌 咨 静 楼牌

间房的饰装加未 咨 静 的饰装加未 咨 静 的饰装加未

城把 咨 静 城把 咨 静 城把 咨 静 城把

来起扮装市 咨 静 来起扮装市 咨 静 来起扮装市

态同共的 咨 静 态同共的 咨 静 态同共的

态动使的 咨 静 态动使的 咨 静 态动使的

亮漂很得饰装子屋间这 咨 静 亮漂很得饰装子屋间这

子房的过饰装 咨 静 的饰装过经 咨 静 的饰装过经

子房的过饰装 咨 静 的饰装过经 咨 静 的饰装过经

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

来起饰装子房把前日节 咨 静 来起饰装子房把前日节

族尔吾维)尔塔勒孜 <艺>〔静〕 (زلتارى)

弦根 35 有，一之器乐拨弹

玉白质优〔静〕 زىلتاش

毯绒，毯丝，毯地〔静〕 زىلتاش

毯绒，毯丝，毯地 咨 静 毯绒，毯丝，毯地

撼震，动震〔静〕 زىلتاش

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引

动轰起引，动震起引 咨 静 动轰起引，动震起引

地动天惊 咨 静 地动天惊 咨 静 地动天惊

动轰，动震 咨 静 动轰，动震 咨 静 动轰，动震

态动使的 咨 静 态动使的 咨 静 态动使的

弱脆变②儿眼心小得变①〔动〕 زىلتاش

脆，儿眼心小③致细，细精②细尖，细①〔静〕 زىلتاش

脆清之音声，细之音声 咨 静 脆清之音声，细之音声

条苗 咨 静 条苗 咨 静 条苗 咨 静 条苗

条苗 咨 静 条苗 咨 静 条苗 咨 静 条苗

草努米 <植>〔静〕 زىلتاش

形式词名的 咨 静 形式词名的 咨 静 形式词名的

辛细，根草细度印 <药>〔静〕 زىلتاش

酌斯热白驱 <药> 咨 静 酌斯热白驱 <药>

酌然孜力长 <药> 咨 静 酌然孜力长 <药>

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

言而等任责，务任对 咨 静 言而等任责，务任对

原酶 <理生>〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

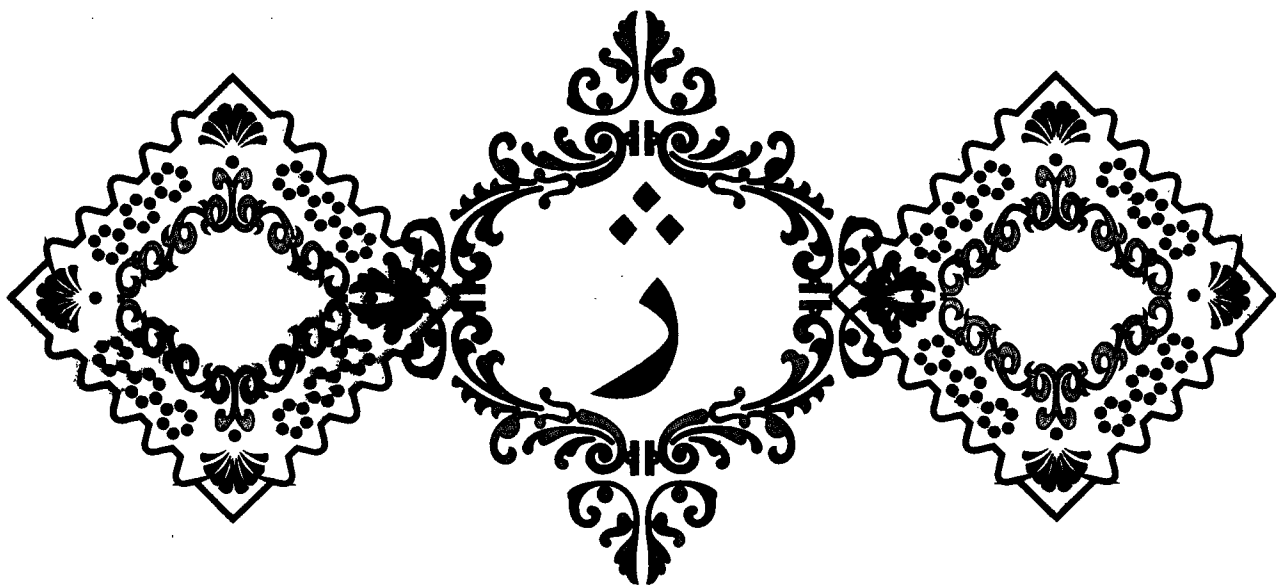
冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

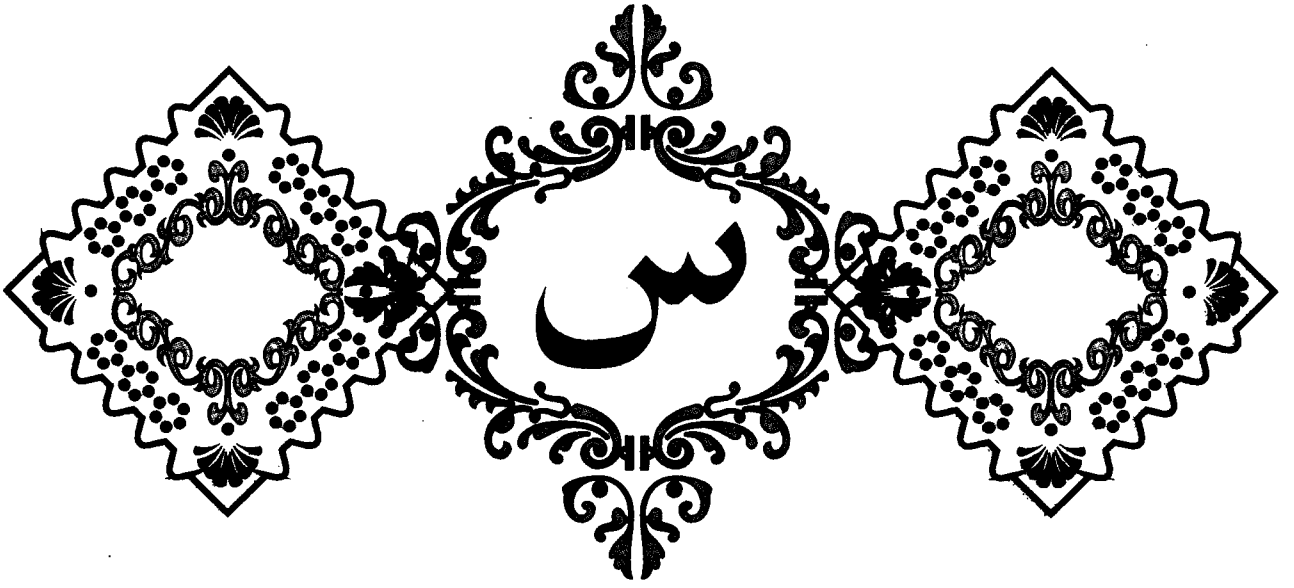
冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

冷寒，的寒严②冬寒，冬严，寒严①〔静〕 زىلتاش

ژۇرنال [静] ① <文> 杂志, ② <艺> 新闻简报
 报, 新闻片
 特约撰稿人, 专栏作家 <文> [静] ژۇرنالسىت

① 维吾尔文第二十个字母该字名称
 ② 该字母二十个字母
 军 <军> [静] 兵
 静 [静] <文> 体裁 ژانىر

~ ساقلدۇق ، لېكىن تېخىچە كەلمىدى . 几好他了等们我 .
 时小个 可，是还他没来有 .
 ① [静] سائەتلىك 的表带，的表带 ~ ئادەم 人的表带
 ② 的时小，的点钟，: سەككىز ~ ئىش تۈزۈمى 工时小八
 制作
 سائەتلىك تېزلىك <交> 速时
 سائەتلىك مۇنار 塔钟
 سائەتلىك ئىشچى 工点钟
 سائەتلىك ياتاق 房点钟
 سابا = چانچ
 ① [静] سابىق 的原先，的任前，: ~ بۆلۈم باشلىقى 前任科长
 ② [静] ساپا 的把子，柄，杆: كەتمەن سېپى 坎曼把子 / 杆
 ③ 的笔杆
 سېپى ئۈزىدىن <成> 地地道道，的彻彻头头，
 的实价真货，的足十，扣不折不
 ① [静] ساپ 的纯，的净: ~ ئالتۇن 纯金 / ~ شولتا 不纯
 ② 的纯洁，的清新: ~ ھاۋا 清新的空气③ <转>
 的纯洁，的贞纯: ~ ئادەم 的纯洁人的④ 粹全，全完，
 全然全，是全，是尽: بۈگۈنكى يىغىغا ~ ھەربىيلەر كەلدى .
 今天开会的全是人军。
 ساپ ئاۋاز <艺> 音正，音纯
 ساپ پاختا 棉皮
 ساپ پايدا <经> 利纯，利净

① 维吾尔文第三十三个字母 ② 该字母名称
 飒，捎 [叹] سا (声车倒等驴，马唤)
 ① [静] سائادەت 福幸，福气，分福: ~ نۇرى 光之福幸
 ① [静] سائادەتلىك 的福幸: ~ كۈنلەر 的福幸 / 子日的福幸
 活着的福幸 تۇرمۇش
 سائادەتمەن = سائادەتلىك
 ① [静] سائادەتمەنلىك 的福幸，的气福有
 ① [静] سائەت 的表，表钟，钟时: قوغغۇراقلىق ~ 闹
 钟 / قول سائىتى 表手 / ئۈستەل سائىتى 钟座 / تام سائىتى
 挂钟② 点，点钟，小: ~ نەچچە بولدى؟ 几点了？
 ~ بەشتىن ئون مىنۇت ئۆتتى . 五点过十分。 ەش ~ ئىش
 ③ 课时，时: تۆت ~ خەنزۇ 的干们五了个小时
 ④ 辰，辰时: ئۇلار ياخشى تىلى دەرسى بار . 有四节汉语课。
 在吉成婚时，把公公嫁给了阿太木。
 سائەت بېغى 带表
 ① [静] سائەتچى 的表钟售出，匠表钟
 ① [静] سائەتچىلىك 的表业
 ① [静] سائەت - سائەتلەپ 连续几小时小，几小时小
 地时
 سائەتساز = سائەتچى
 سائەتسازلىق = سائەتچىلىك
 ① [静] سائەتلەپ 的几好，个钟头地: بىز ئۈنى

贷信方卖 <经> ساتقۇچى كىرىدىتى

ساتقۇزماق «ساتماق» 态动使的: قوبىنغۇ سويغۇزدى، ئەمدى بۇ گۆشنى كىمگە ساتقۇزۇش مەسلىسىدە ئەمەتجاننىڭ بېشى قىساتى. 了宰已羊. 提麦艾使这. 肉卖去谁让是题问.

。筋脑了伤江

态同共的 «ساتقۇزماق»

态动被的 «ساتقۇزماق»

的卖变可 نەرسە ~: 的钱值، 的卖变可 [静] ساتقۇلۇق 的钱值. نەرسىلەرنىڭ ھەممىسىنى سېتىپ بولدۇم. / 西东

。光净得卖已我西东

者戈倒，者节变，徒叛，者卖叛 [静] ساتقۇن

节变，叛背，为行卖出，为行卖叛 [静] ساتقۇنلۇق

ساتقۇنلۇق قىلماق 节变，叛背，卖出

命革叛背，命革卖出 ~ لابقا

棚窝，棚草 [静] ساتما

贱 ~ ئەرزان / 货卖 ~ مال: 售出，卖① [动] ساتماق

卖 ~ ۋەتەننى <转> ② 零售 ~ پارچە / 卖

③ 心良卖出 ~ ۋەجداننى / 友朋卖出 ~ دوستىنى / 国

假 <转> 借假: ھۆكۈمەت نامىنى سېتىپ ئۆزى پايدا ئالماق

公 / 私济公 / باشقىلارنىڭ نامىنى سېتىپ ئېلىۋالماق 领冒 / 假

高，谈其夸夸 ~ ھۆكۈمەت نامىنى سېتىپ ئېلىۋالماق 领冒 / 假

高，谈其夸夸 ~ گەپ / 子皮嘴耍，嘴卖 ~ گەپ

论阔谈

学理心销推 سېتىش پىسخولوگىيىسى

念观销推 <经> سېتىش قارىشى

务服售销 <经> سېتىش مۇلازىمىتى

星土 <天> [静] ساتۇرن

蒜大 <古，植> [静] ساتۇن

相，位单币货和位单量重)尔迪萨 <古> [静] ساتىر

(两一于当

ساتىرا = ھەجۋ

匠头剃，匠发理，员发理，师发理 [静] ساتىراش

铺发理，馆发理 [静] ساتىراشخانا

业发理 [静] ساتىراشلىق

家作刺讽 <文> [静] ساتىرىچى

的外除，的外例 <古> [静] ساچۇ

盐酸糖 <化> [静] ساخارات

酶糖，酶糖蔗 <化> [静] ساخاروزا

计量糖 [静] ساخارومېتىر

物化糖 <化> [静] ساخارىد

曼土坎的子把好

的化净，的用化净 <化> [静] ساپلاشتورغۇچى

空化净 ~ ھاۋانى: 态动使的 «ساپلاشماق» 气

态同共的 «ساپلاشتورماق»

态动被的 «ساپلاشتورماق»

态同共的 «ساپلىماق»¹

得变气空. ھاۋا ساپلاشتى. 净纯变，纯变 [动]² ساپلاشماق² 了净纯

子把了装 پىچاق ساپلانغان: 态动被的 «ساپلىماق»

刀小的

勺炒②瓢水，勺马① [静] ساپلىق¹

骨带 ~ پىچاق سۆڭەك: 的柄有，的子把带 [静]² ساپلىق²

头木的 子把做②刀的柄 قاسچىغا ~ ياغاچ ئىزدەسەك

头木的儿把子鞭做找

ساپلىق³ ① «ساپ» 式形词名的 度净纯，度纯②

度纯的水 دەرىجىسى ~

律纯 <艺> ساپلىق قانۇنىيىتى

子把安头斧给 ~ پالتىنى: 子把安 [动] ساپلىماق

拖，鞅 [静] ساپما

鞋拖 ساپما كەش

套，穿②针穿 ~ يىڭنىگە يىپ: (针)穿① [动] ساپماق¹

套上穿 ~ ىۋىنى ئاياققا / 上脚在穿鞋把 ~ كالاچنى

里子袖进伸手把 ~ قولنى يەڭگە ~ 鞋

接连接，接 <古> [动]² ساپماق²

边底蓬帐 <古> [静] ساپىغ

柏乌 <植> [静] ساپىئۇم

机良，会机好 <方> [静] سات

珊瑚 <古> [静] ساتا

乐鸣弦族尔吾维)尔它萨 <艺> [静] ساتار (ساتارى)

(弦根 13-7 有，器

它萨，手琴尔它萨②者造制尔它萨① [静] ساتارىچى

者演奏尔

篮花手拱 <植> [静] ساتارگۈل

和主买 ~ ئالارمەن بىلەن: 者售出，主卖 [静] ساتارمەن

主卖

流，者伤中谣造，者非是弄搬 <古> [静] ساتاغاق

家言

~ ساتقۇچى 员货售 ~ مال: 者售销，主卖 [静] ساتقۇچى

者奶牛卖 ~ سۈت / 人花卖

。他到

ساراسمىلىك [静] 的措失慌惊, 的张慌 [静]

قىلچىمۇ ~ ئالامىتى كۆرۈنمەيدۇ. 失慌惊毫丝有没上脸他.

。子样的措

ساراغان [静] <方, 植> 草羊, 草碱

ساراڭ [静] ① 傻, 痴: ~ خوتۇن 娘婆痴 / ~ بالا 孩傻

زىل ~ 瓜傻, 子痴 ② 子: ساراڭدەك كۆلمەك 笑痴, 笑傻 / قىيىم-

قىيىم- 一第下天 ~ تېپىلماس / 瓜傻的正真, 瓜傻大 ~

瓜傻的号

ساراڭ بولماق 傻犯, 痴发, 痴发

ساراڭ بېدە = تەلۋە بېدە

ساراڭ دوغ (的拌搅奶酸和水, 冰, 浆糖用) 酸冰

奶

ساراڭ قېتىش 痴痴痴痴, 气傻里傻, 脑傻头傻

ساراڭ قىلماق 耍, 弄戏, 弄捉, 弄愚 ② 痴发, 痴 ①

。我弄捉别你. ساراڭ قىلما.

ساراڭ كۆڭۈل 想妄心痴, 眼心死, 心痴

ساراڭلار دوختۇرخانىسى 院人痴

ساراڭلىق [静] ① 傻, 痴 ② 傻, 痴 ① 儿劲傻, 儿劲痴

ساراڭلىق قىلماق 乱, 闹胡, 来胡, 事傻干, 傻犯

来: نەسەتتەم شۇكى, ئىككىنچى مۇنداق ساراڭلىق قىلما.

。了事傻种这干再别你劝我

ساراڭلىقى تۇتماق 病痴犯, 痴发

ساراي [静] ① 殿, 官: خان سارايى 官王 / يازلىق ~ 夏

官 / قىشلىق ~ 官冬 / مەدەنىيەت سارايى 店 ② 官化文

سارايغا چۈشمەك 店住 厅客 ③ 店马车 ~ كارۋان

سارايلق [静] ① 有殿官, ② 有店旅

سارايبۇەن [静] 家店, 主店 (店旅)

سارايبۇەنلىك [静] 业店旅

سارايبۇەنلىك قىلماق 店旅开

سارپ [静] <古> 难艰, 难困, 易不

سارت [静] <古> ① 部厥突的居定为转牧游) 特尔撒

人商, 人意生 <转> ② (称统的族

سارجا [静] <纺> 布毛, 叽咩毛 ~ چاپان 衣服衣布毛

سارجان [静] ① 拓, 绳沙, 丈俄 (位单度长制俄旧)

为弓一, 规脚两的地土量丈) 弓, 弓步 ② (米 2.134

(绳沙一

سارجانلاتماق «سارجانلىماق» 态动使的

سارجانلاشماق «سارجانلىماق» 态同共的

ساددا دىل 厚忠地心, 朴淳地心

ساددا كۆڭۈل 良善底心

ساددا ماتېرىيالىزم <哲> 义主物唯素朴

ساددا ئېتىقاد <哲> 念信的素朴

ساددىلاشتۇرماق «ساددىلاشماق» 态动使的

ساددىلاشتۇرۇلماق «ساددىلاشتۇرماق» 态动被的

ساددىلاشماق [动] 实朴变, 素朴变, 朴简变

ساددىلىق [静] 朴质, 气稚: ئۇنىڭ چىرايىدىن سەھرا ئايال-

لىرىغا خاس بىر غىمل ~ چىقىپ تۇراتتى. 出露流上脸的她.

。朴质的有特女妇村农种一

سادىر 下见

سادىر بولماق 生发, 犯: بىر كۆڭۈلسىز ئىش سادىر بول-

دى. 事的快愉不件一了生发. مەندىن نېمە گۇناھ سادىر

بولدى؟ 罪么什了犯我？

سادىر قىلماق 生发, 犯: ئۇنىڭ سادىر قىلغان ئەھۋالى

سېنىڭ سادىر قىلغان غاتالىقلىرىڭ ناھا-

يتتى ئېغىر. 重严很误错的犯你.

سادىغا [静] 品祭, 品供, 牲牺

سادىغاڭ كېتەي <习> 的爱亲, 的好 ~ بالام

子孩好的我

سادىق [静] 的耿耿心忠, 的实忠, 的诚忠: ~ دوست

忠 伴伙的实忠 ~ / 友朋的诚忠 ~ قەلب بىلەن

心 / خەلققە ~ 民人于忠 ~ مۇردىت 信的实忠

徒 / ئەسلىگە ~ تەرجىمە 文原于实忠 / مۇھەببەتكە

情爱于贞忠 ~

سادىق بولماق 耿耿心忠, 贞忠, 实忠, 诚忠: مائا-

رىپ ئىشلىرىغا ~ 业事育教诚忠

سادىقلىق [静] 诚忠, 心忠: ۋەتەنگە بولغان ~ 的国祖对

诚忠

سادىقلىق كۆرسەتمەك = سادىقلىق كۆرسەتمەك

سار <动> [静] 鹰老, 鸢

سارا [静] <方> 的选精, 的好最

ساراپان [静] 裙甲马

ساراسمە [静] 安不恐惶, 张慌, 慌惊, 乱慌

ساراسمە بولماق 措失慌惊, 张慌, 乱慌

ساراسمىدە قالماق 愕惊, 遽惶

ساراسمىگە چۈشمەك 乱意慌心, 安不惶惊

ساراسمىگە سالماق 措失慌惊使

ساراسمىچىلىك [静] 慌, 乱: مەردان بايقى ساراسمىچى-

لىكتە ئۇنىڭغا سەپسالماپتۇ. 意注有没中乱慌才刚旦尔麦.

备预，备准 <古>〔动〕 سارلانماق
 片面小，片面舌雀 <古>〔静〕 سارماچۇق
 杂混绕缠，缠纠 <古>〔静〕 سارماش
 绕缠被，住包被 <古>〔动〕 سارمالماق
 出离分，出捞，出滤 <古>〔动〕 سارماماق
 桶木②袋皮驼① <古>〔静〕 سارنچ
 衬胸②肩垫①〔静〕 سارۇچكا
 马岁两 <方>〔静〕 سارۋا
 目头队驼〔静〕 سارۋان
 向方，面方 <古>〔静〕 سارى
 读诵，诵朗 <古>〔静〕 سارت
 虫蝗，蚱蚂，蟀蟋 <古，动>〔静〕 سارىچغا
 卜萝胡 <古，植>〔静〕 سارىغۇرما
 巾头蒙 <方>〔静〕 سارىغۇچ
 器滤过(绸丝的口罐，嘴壶在绑) <古>〔静〕 سارىم
 罩盖(己自)；缠，包(己自) <古>〔动〕 سارىنماق
 听，乐音听(سازى) ~ ئاڭلىماق〔静〕 سازى
 子曲
 器乐奏弹 سازچالماق
 乐奏，音定，调定，弦定 ساز قىلماق
 ساز² ①〔静〕 的精，的巧精，的好，的： ئاز بولسۇن، ~ بول-
 سۇن . 精而少 . ئاۋازى ~ 好子噪 / مجەزم ~ 的我 .
 好很绪情 . ئىش قوراللىك ~ بولسا، مۇشەققەتلىك ئاز بولار .
 先必，事其善欲工”同喻：少累受，良精具工 <谚>
 动②些一好干情事把 قىلماق ~ ئىشنى . “器其利
 . 听好别特音声的她 . ~ ئۇنىڭ ئاۋازى بەك ~ 听好，听
 ساز³ ③〔静〕 泽沼，地沼 ； تازنى ئەر بولمايدۇ دېمە، سازنى يەر .
 耕了不成泽沼说莫，汉好了不成子秃说莫 <谚>
 地
 苗芦葫水，莨毛碱 <植> ساز چېچىكى
 平鼠水 <动> ساز سۇ چاشقىنى
 鸮水 <动> ساز سۇڭگۇچى
 鸮苇小 <动> ساز قاقىرسى
 桦泽沼 <植> ساز قېيىنى
 桔越斯笃 <植> ساز ئېيىق ئوزۇمى
 处薄又瘦又肉②龙地，蚓蚯 <动>①〔静〕 سازاك
 病虫蛔 <医> سازاك مەدەدە كېسىلى
 سازاڭسىمان 的蠕〔静〕 سازاڭسىمان
 虫蠕 <动> سازاڭسىمان مەدەدە
 肠盲，尾阑 <理生> سازاڭسىمان ئۆسۈكچە

态动被的 «سارجانلاماق» سارجانلاماق
 (弓步用)②垛一为堆(柴木把)①〔动〕 سارجانلاماق
 量丈
 蕨 <植>〔静〕 سارچە
 心安，心放 <古>〔静〕 سارچىماق
 鱼丁沙 <动>〔静〕 ساردىنا
 雪扫 <古，动>〔静〕 سارسال
 浪流②辱屈受，磨折受① <方>〔动〕 سارسالماق
 草花梅叉，草花梅 <植>〔静〕 سارغالداق
 态动使的 «سارغايماق» سارغايماق
 态动被的 «سارغايماق» سارغايتماق
 吾维)千秋轮转，轮转中空，地尔哈沙〔静〕 سارغايىدى
 安上杠木的高多米十在。动活乐娱育体统传的族尔
 (转旋轮车上
 سارغايماق ①〔动〕 黄枯，黄变，黄发 ； ئۇنىڭ چىرايى تې-
 خىمۇ سارغىيىپ كەتتى . 了黄更得变脸的他 .
 <转>② . 求乞，求央，求 ； قەرز ئالىمەن دەپ باشقىلارغا سارغىيىپ
 人求处到借借了为 يۈرمەك
 سارغۇچ 〔静〕 的黄浅，的黄淡 ； چاچ ~ 发头的色黄浅
 سارغۇچ تۇپراق 土黄白
 态同共的 «سارغايماق» سارغىيشماق
 苜菊 <古，植>〔静〕 سارقاچ
 胃瓣重(的物动与反) <古>〔静〕 سارقايىق
 惠恩 <古>〔静〕 سارقۇت
 态动使的 «سارقتىماق» سارقتۇزماق
 态动使的 «سارقتىماق» سارقتىماق ； بوتۈلكىنىڭ تېگىدىكى ياز-
 نى ~ 来出渗油的底瓶让
 态动被的 «سارقتىماق» سارقتىلماق
 霜 <古>〔静〕 سارقىم
 سارقىما 〔静〕 的漏渗 ； ~ لاي سۇ 水泥的漏渗
 سارقىما ماگنىت ئېقىمى <物> 通磁漏
 سارقىماق ①〔动〕 出渗，透渗 ； 流，动移渗 ； تەر تامچىلد-
 ىرى ئېھتىسادىن سارقىپ چۈشمەك 徐徐②出渗头额从珠汗
 星流，星星的动移徐徐 يۇلتۇز ； 动而
 سارقىندى ①〔静〕 滴余，流余 ； قار سۈيىنىڭ سارقىندىسى
 <转>②滴泪的留残 / 流余的水雪
 余建封 ； فېئودالزىمىنىڭ سارقىندىلىرى 余残，的留遗
 兵残 ； زەھەر ~ / 毒余 ~ / ئەسكەر ~ 孽
 سارگاس <植>〔静〕 藻尾马
 سارلاماق <古>〔动〕 裹，缠

友朋 <古>〔静〕 ساغدىچ
 股屁，部臀 <理生>〔静〕 ساغرا
 盅，碗 <古>〔静〕 ساغراق
 聋变 <古>〔动〕 ساغراماق
 聋〔静〕 ساغرو
 皮表，面表 <古>〔静〕 ساغرى
 摆后(的服衣)②的股屁大①〔静〕 ساغرىلىق
 器奶挤〔静〕 ساغقۇچ
 壮 ~ : 的茁壮，的壮强，的全健，的康健〔静〕 ساغلام
 壮 ~ مایسا / 康健体身 ~ تېنى / 子孩的康健
 ~ / 苗 ~ ئۆسۈپ يېتىلمەك / 长成茁壮 / سلامت تەندە
 . 智理的全健有才，体身的康健有 <谚> . ئىقىل
 ~ ساغلاملاشتۇرماق «ساغلامشماق» 态动使的 : تۈزۈملەرنى
 伍队纯洁 ~ قوشۇنى / 度制全健
 ساغلاملاشتۇرۇلماق «ساغلاملاشتۇرماق» 态动被的 : مالىيە
 . 全健加更作工务财 . خىزمىتى تېخىمۇ ساغلاملاشتۇرۇلدى .
 来起纯洁 : 来起全健，来起康健〔动〕 ساغلاملاشماق
 ساغلاملىق〔静〕 康健，康健 : 状况康健 : تەنىڭ ساغلاملىقى ئادەم .
 富财的人是康健 . دۆلت .
 品健保 بۇيۇملىرى ساغلاملىق
 操身健 <体> ساغلاملىق گىمناستىكىسى
 羊绵母 <动>〔静〕 ساغلىق
 山挤 ~ ئۆچكىنى / 奶挤 ~ سۈت : (奶)挤〔动〕 ساغماق
 机奶挤 / 奶羊 ~ كالا / 奶牛挤 / سۈت سېغىش ماشىنىسى
 芦葫干 <古，植>〔静〕 ساغناغۇ
 为约，具量之料油，物谷)胡萨 <古>〔静〕 ساغ-ۇ
 (升 16.48
 啐，吐 <古>〔动〕 ساغۇرماق
 称的物人大落部禄逻葛)翁萨① <古>〔静〕 ساغۇن
 师医，夫大②(衔头，号
 杯大(的洒盛) <古>〔静〕 ساغر
 想设，头念，意主，法想 <古>〔静〕 ساغنىچ
 语言以②意主，算打，要想① <古>〔动〕 ساغنىماق
 人助
 发沙〔静〕 ساقا
 完，的好完②康健体身 ~ تېنى : 的康健①〔静〕 ساقا
 完把 بۇزماق ~ : 的好好，的损无好完，的整
 坏搞西东的好 ~ ئۇ ئۆگزىدىن يىقىلىپ چۈشتى، ئەمما
 正，的常正③ . 的好好是但，来下摔上顶房从他 . ~
 ~ / 人的白清 ~ ئادەم : 的病毛无，的白清，的经

蛇盲 <动> سازاڭسىمان يېشىل يىلان
 下见 سازاۋەر
 到受 ~ ماختاشقا : 到受，得赢，得博 سازاۋەر بولماق
 ~ 敬尊到受 ~ ھۆرمەتكە / (赞称)奖夸
 任信得博 ~ ئىشەنچكە / 声掌得赢
 到受使，得赢使，得博使 سازاۋەر قىلماق
 . سازايى 街游〔静〕 : ئالسا بازىرى، ئالمىسا ~
 . 众示于等买人没，场市有就买人有 <谚>
 众示被 سازايى بولماق
 街游让 ~ 众示让 سازايى قىلماق : كوچا ئايلاندۇرۇپ ~
 众示
 师乐，者奏演〔静〕 سازەندە
 业奏演 <艺>〔静〕 سازەندىلىك
 制器乐②师乐，家奏演器乐① <艺>〔静〕 سازچى
 者造
 奏演 <艺>〔静〕 سازچىلىق
 奏演 سازچىلىق قىلماق
 态动使的 «سازلىماق» سازلاتماق
 态同共的 «سازلىماق» سازلاشماق
 ① «سازلىماق» 态动被的② <物> 振谐 سازلانماق
 之具工 سازلىق : قورالنىڭ سازلىقى
 好，精，美精〔静〕 سازلىق
 好之具工，精
 沼多 ~ : 的泽沼多②地湿，地译沼①〔静〕 سازلىق
 方地的泽
 学文水泽沼 <水> سازلىق گىدرولوگىيىسى
 家学泽沼〔静〕 سازلىقشۇناس
 学泽沼 <地>〔静〕 سازلىقشۇناسلىق
 化泽沼 <地>〔静〕 سازلىقلاشماق
 它都调 ~ دۇتارنى : 调定，弦定，音定〔动〕 سازلىماق
 弦尔
 赌爱去进不听话好，吃苦找自 <方>〔静〕 سازىكەپ
 的气
 膏石 <古>〔静〕 سازىچىتاش
 梅茶 <植>〔静〕 ساسانگۈل
 (松蓬其使毛打敲)棒毛打 <古>〔静〕 ساغ
 原复，原还，愈痊 <古>〔动〕 ساغالماق
 蓬盐叶对 <植>〔静〕 ساغان
 态同共的 «ساغۇرۇشماق» ساغۇرۇشماق
 态动被的 «ساغۇرۇلماق» ساغۇرۇلماق
 态动使的 «ساغماق» ساغۇرۇلماق

能: مؤئەللىمنىڭ سورىغان سوئاللىرىغا جاۋاب بەرگۈدەك قۇد. 老师答回事本没. ساقال تارغىقلىق قىلما. 嘴多别就, 问提的

子膀吊, 情调 <成> ساقال تاشلىماق
大长 <转> ②(巴下)子胡出长① ساقال چىقماق
人成

ساقالغا تۈكۈرمەك <成> 醉大酹酪, 向转头晕
贖昏老年, 涂糊
ساقالغا ئېسىلماق <成> 休不缠纠, 放不住揪
缠蛮搅胡

ساقالغا ياماشماق <成> 放不住揪, 休不缠纠
嘴多

ساقالنىڭ ئاستىغا كىرىۋالماق <成> 乎近套
قىلىمنىڭ ئاستىغا كىرىۋېلىپ, نېمە قىلاي دەيسەن؟ 套我跟你?
么什干算打, 乎近

ساقال - بۇرۇت [静] 须胡
ساقال - بۇرۇتنى قىرماق ① 子胡刮② <成>
评批, 训

ساقال - بۇرۇتلۇق [静] 的须胡有, 的须胡多
ساقالتاي [静] <动> 骛兀胡

ساقالدۇرۇق [静] 套下头簪的上巴下马在兜, 带皮
ساقال - سۇمبات [静] 态体

ساقال - سۇمباتلىق [静] 的美优态体, 的态体准标

ساقالسىز [静] 家人女, 人女 <转> ②的须胡有没①
ساقاللىق [静] ① 子胡有, 的子胡大, 的: ئادەم ~ 胡大
子 / ئۇزۇن ~ 的须长, 的长子胡, 的 / قارا ~ 胡黑

家人男, 人男 <转> ②的子
ساقاللىق بۇركۈت <动> 鬣秃

ساقاۋ [静] 疫腺马
ساقايتماق ① «ساقايتماق» 态动使的: كېسەلنى ~ 治病把
烦麻决解 ~ باشنى: 结了 <转> ②好

ساقايتىشماق «ساقايتماق» 态同共的
ساقايتىلماق «ساقايتماق» 态动被的

ساقايماس [静] 的治能不, 的愈不
ساقايماس كېسەل 症顽 症之治不

ساقايماق [动] ① 愈痊: كېسەل ~ 愈病 / ئۇ ساقىيىپ دوخ-
修, 复修 <转> ②. 了院出愈病他. تۇرخاندىن چىقتى.

解 <转> ③. 了好修车的你. ماشىنىڭ ساقايدى. 好
了决解纷纠场这. 了决解

ساقچى [静] 察警: خەلق ساقچىسى / قاتناش ساقچىسى

ئادەم مۇنداق ئىشنى قىلمايدۇ. 事种这干会不人的常正.
④ 不差毫分, 足实, 好正. 差: كاسىرنىڭ ھېسابى ~ چىقتى.
⑤ 活, 的活. 活: دۈشمەن قولغا چۈش-
كەنلەردىن بىرىنىمۇ ~ قويمىدى. 人的俘被个一让没人敌.
来下活

ساق بولماق 好, 复康, 愈痊 ئاغرىقىم ساقايدى, ساق
بولدۇم مانا. 了复康病的我. 瞧, 了全是不这我, 瞧.
ساق چىقماق 差: 不差毫分, 损无好完, 好完 نەرسە ~
毫分目账 ~ ھېساب / 初如好完西东, 损无好完西东
差不

ساق قالماق 恙无然安, 着伤没 بەدىنىنىڭ جىق يېرى
زەخىلەنگەن, پەقەت بېشى ساق قالغان. 只, 伤受处多上身.
着伤没袋脑有

ساق? [静] 的警机, 的觉警: ئۇ سېغىزخاندىن ~ ئادەم.
人的警机还鹊喜比个是他

ساقا¹ [静] ① 珠滚② 子弹璃玻(的玩孩小或的球台)
③ 儿边的(的) 儿边: ناننىڭ ساقىسى كۆيۈپ كەتتى.
④ 了糊烤 (具赌的制骨踝羊)卡萨

ساقا تۈگمەن <机> 机磨球
ساقا كىلاپان <石> 阙球

ساقا لويلا <植> 藜果绒
ساقا ئويۇنى 戏游子弹璃玻

ساقىسى ئالچۇ چۈشمەك = ئوشۇقى ئالچۇ قويماق
ساقا² [静] <方> 沿, 边

ساقا³ [静] <动> 虫蠕
ساقا¹ [静] 鳃: بېلىق ساقىسى 鳃鱼

ساقا² [静] 颌下, 儿颏巴下, 巴下
ساقا³ [静] <方, 植> 草克卡萨

ساقال [静] 子胡, 子胡: بومبا ~ 子胡腮络, 子胡鬣连
子胡大, 子 / ئۆچكە ~ 子胡羊山, 子胡小, 子胡 / بودۇر ~

粘 <谚>. 须虬, 鬣虬 / ساقالدىكى ئاشقا قورساق تويماق.
子胡在上不填粒饭的. 子肚饱不填粒饭的. 子胡在
<谚> 子胡有也羊山 (老卖老倚勿喻意).

ساقال ئالغۇج (的用于子胡刮) 刀险保
ساقال ئەرلۇباغا يەتمەك <成> 惺不老, 小不大老

惺: ھەي, ساقىلىڭ ئەرلۇباغا يەتكەندە مۇنداق گەپلەرنى قىلساڭ
نېمە بولغىنى. 喂, 了小不大老, 喂. 话种这说能么怎,

ساقال تارغىقى ① 梳子胡 <转> ② 嘴多嘴多
(儿孩小的嘴插爱时话说人大指)

ساقال تارغىقلىق قىلماق <成> 逞, 强逞, 嘴多

躁戒

器储存 <电>〔静〕 ساقلىغۇچ

康健 <医>〔静〕 ساقلىق

健保 ساقلىقنى ساقلاش

站健保 ساقلىقنى ساقلاش پونكىتى

！等一等你请！ ساقلاب تۇرۇڭك! ساقلاب، 等〔动〕 ساقلىماق¹

ساقلابماق² 〔动〕 ① 存， 存保， 管保； نه رسه - كې-

ر، ڪلەرنى ~ 品物放存 / خەت - چەكلەرنى ~ 件信存保

同喻： 子锥住不藏袋口 <谚> . 藏收， 藏贮， 藏储， 储存②

فاپتا ساقلىغىلى بولماس . 保， 守保， 留保， 持维， 持保③ . “火住不包里纸”

保 ~ 护维， 存 / ئىستىقلىقنى / 墻保 ~ 存

暖 / جېنىنى ~ 命性全保 / سر - 秘密守保 / ئىنفىد-

لابىي ئىئەننىنى ~ 统传统命革持保 / ياشلىق باھارنى مەڭگۈ

~ 春青葆永 / تەرتىپ ~ 记秩序④ 住记； ئىست

~ 住记 / ئاداۋەت ~ 仇记⑤ <宗> 佑保؛ خۇدا ساقلىد-

سۇن . 佑保帝上؛ 佑保大胡

单元储存 <电> ساقلاش بۆلەكچىسى

序程储存 <电> ساقلاش پروگراممىسى

剂存保 <化> ساقلاش دورىسى

箱管保 <经> ساقلاش ساندۇقى

费管保， 费存保〔静〕 ساقلاش راسخودى

的性存储， 的性存保〔静〕 ساقلىنىشچان

ساقلىنىشچانلىق 〔静〕 性承传； سنەتتە مىللىي ئىئەننىنىڭ

ساقلىنىشچانلىقى كۈچلۈكرەك بولىدۇ . 传统族民的上术艺

。 强很性承传

ساقىت 〔静〕 成完已 说已的说该， 做已的做该； بۈگۈن-

كى ۋەزىپە گەدەندىن ~ . 了成完务任的天今

ساقىت بولماق 成完已 说已的说该， 做已的做该

做： 过罪切一清洗 ~ بارلىق گۇناھدىن

ساقىت قىلماق 除解， 除免， 除消； گەدەندىكى قەرزنى

清还已务债的负所 ~

ساقىرقۇ 〔静〕 <古， 动> 虱羊， 蟀

ساقىز 〔静〕 <古> 渍污， 垢污

ساقىلىق 〔静〕 <机> 的珠滚带

ساقىلىق قازان <机> 承轴珠滚

ساقىلىق قۇلۇپ <机> 栓球

ساقىماق¹ 〔动〕 <古> 怀关， 切关， 心关

ساقىماق² 〔动〕 <古> 眼在现呈糊模， 到见胧朦前眼

前

警报 قىلماق / 察警通交

车警 <法> ساقچى ئاپتوموبىلى

长警 <法> ساقچى باشلىقى

法察警 <法> ساقچى قانۇنى

队部察警， 队备警 <法> ساقچى قىسىم

犬警 <法， 动> ساقچى ئىتى

ساقچى ئىدارىسى <法> ① 局安公 ② 局察警

子局

所出派 〔静〕 ساقچىخانا

的察警② 务警， 戒警① 〔静〕 ساقچىلىق

察警当 قىلماق ساقچىلىق

惕警兵哨勤值让) 克萨克萨 <古>〔叹〕 ساق - ساق

〔词的

们我 - سالامەت ① 〔静〕 康健； بىز ~ تۇرىۋاتىمىز . 康健很

لامرۇ؟ 吗安平们你 康安， 好安② . 康健很

无好完， 损无好完， 好完③ . 了来回地事无安平我

缺： 缺 . 了家你到送地缺无好完都西东的里那把我 . 缺

ساقسىز 〔静〕 服舒不， 爽不， 病有； ئۇ ~ بولۇپ قالدى .

服舒不些有他

佳欠体身， 爽不神情 〔静〕 ساقسىزلىق

ساقلىتماق¹ «ساقلىماق» 的态动使； ئادەمنى شۇنچىمۇ ساقلىد-

تامسىز؟ 间时的长么这等人让么怎你？ 态动使的² «ساقلىماق»

ساقلاشماق «ساقلىماق» 的态同共； مېھمانلار ساقلىشىپ قال-

دى، ئۆزلىرى چاپسان كەلسە . 快尽你请， 着等在都人客

。 来

着存储， 着持保， 着存保 〔静〕 ساقلاشماق

的养娘没 <骂>② 的容收， 的养收① 〔静〕 ساقلىندى

的免避可不 〔静〕 ساقلانغۇسىز

物遗② 的藏储， 的留存① 〔静〕 ساقلانما

币货藏储 <经> ساقلانما پۇل

款条留保 ساقلانما ماددا

产资量存 <经> ساقلانما مۈلۈك

ساقلىنماق ① «ساقلىماق» 的态复自的； مەسىلە چىقىشتىن ~

سەللىكتىن ~ 病疾防预 / بوراندىن ~ 风防 ② «ساقلىد-

小③ 元银的存保被 态动被的؛ ساقلانغان تەڭگە

骄戒 ~ 惕警当، 心， 心

拉牵 ~ ېشى: 垂悬, 拉牵, 垂下①〔动〕 **ساقىگىلماق**
 采打精无, 薰发②袋脑着
 库料油(的坊油)②仓粮有①〔静〕 **ساقلىق**
 竹, 子筏竹 ~ بامبوك: 排木, 子筏 <交>〔静〕 **سال**¹
 子筏皮 ~ تولوم / 排
 子筏扎 **سال باغلىماق**
 桥筏 <交> **سال كۆزۈك**
 船筏 <交> **سال كېمە**
 排木放 **سال ئېقىتماق**
 漆 <古>〔静〕 **سال**²
 条②缝指手 **سالاسى** قولنىڭ سالاسى: 缝指①〔静〕 **سالاسى**
 的形条, 的状
 田条 <农> **سالائېتىز**
 和劝, 解调〔静〕 **سالاسى**²
 话说好, 软朵耳, 劝住不经 **سالالاغابوش**
 苦之解调受, 亏巴哑吃 **سالالاغاكەتمەك**
 和说, 劝规, 解调 **سالاقىلماق**
 头派, 派气, 度风〔静〕 **سالاپەت**
 的风威, 的度风有, 的重庄(貌外)〔静〕 **سالاپەتلىك**
 人的度风有 ئادەم ~ 的派气有
 斯波同, 词借语伯拉阿)特拉撒 <宗>①〔静〕 **سالات**¹
 (的人圣和主真对)②(“拜礼”即, “孜玛乃”)词借语
 词颂
 拜唱, 拜叫, 特拉撒唤 <宗> **سالات توۋلماق**
 (菜拌凉式西)拉沙, 拉色 <食>〔静〕 **سالات**²
 安息安 <植>〔静〕 **سالاجىت**
 佬事和, 者和说, 者劝规, 人解调〔静〕 **سالاجى**
 解调 **سالاجىلىق** ~ ئىشلىرى: 劝规, 和调, 事和〔静〕
 作工
 和调, 解调 **سالاجىلىق قىلماق**
 族拉撒〔静〕 **سالار**
 的式拉撒②语拉撒①〔静〕 **سالارچە**
 sala - sala 〔静〕 ①排一排一, 一条一条 ~ بوغداي ئې-
 田麦条条一 **تىزلىرى**
 杆栏桥 **سالاسۇن** 杆栏, 杆栏〔静〕 ② كۆزۈك سالاسۇنى
 杆栏木 ~ ياغاچ / 杆栏铁 ~ مۇر
 有 **سالاسۇنلۇق** 的杆栏有, 的杆栏有〔静〕 ~ پەلمەپەي
 子院的杆栏有面前 **قورا** ئالدى / 梯楼的杆栏
 和调, 停调, 解调〔静〕 **سالاسۇلھى**
 和调, 停调, 解调 **سالاسۇلھى قىلماق**

担, 记惦②念思: 法想, 头念① <古>〔静〕 **ساقىنچ**
 凉悲, 苦痛(的念思), 心
 的好自身洁: 的神敬, 的诚虔 <古>〔静〕 **ساقىنۇق**
 保酒, 者酒斟, 令司酒〔静〕 **ساقىي**
 〔静〕 **ساقىي بولماق** 官酒当, 令司酒当: ساقىي بولساڭ,
 〔静〕 **ساقىي بول**. 醒清要官酒当 <谚>
 鹈鹕 <动>〔静〕 **ساقىقۇش**
 职之保酒, 事之酒斟〔静〕 **ساقىيلىق**
 令司酒当, 保酒当 **ساقىيلىق قىلماق**
 词酒祝, 诗酒祝〔静〕 **ساقىينامە**
 态同共的 «ساقىياماق» **ساقىيشماق**
 人塞〔静〕 **ساق**
 号斯克萨 <艺>〔静〕 **ساقسگورن**
 管克萨 <艺>〔静〕 **ساقسوفون**
 尼牟迦释〔静〕 **ساقيامۇنى**
 草姑漆 <植>〔静〕 **ساقىن**
 仓归, 仓人 **ساقى** 仓: ساغعا كىرگۈزمەك
 粪 <古>〔静〕 **ساقى**²
 尉都粟搜 <古>〔静〕 **ساقىبىگى**
 员理管仓粮〔静〕 **ساقىچى**
 (园僧, 院僧)蓝伽, 蓝伽僧 <宗>〔静〕 **ساقىگرام**
 子撒搓 ~ ئىشەك / 子撒 <食>〔静〕 **ساقىزا**
 〔静〕 **ساقىزى** 子撒吃节过天天能哪 <谚> ھېتىمدى ~ يېگىلى.
 “红日百无花, 好日千无人”同喻
 子撒炸 **ساقىزا سالماق**
 鹰老 <方, 动>〔静〕 **ساقىقارا**
 态同共的 «ساقىياماق» **ساقىيشماق**
 了屎拉鸟. 粪拉(兽鸟)〔动〕 **ساقىياماق**¹
 重看, 视重 <方>〔动〕 **ساقىياماق**²
 水灰石(的子皮泡时子皮鞣) <手>〔静〕 **ساقىياپ**
 〔静〕 **ساقىگىلاتماق** «ساقىگىلماق» 态动使的: ئارغاچنى ئۆگىزىدىن
 下来下垂顶房从子绳把 ~ پۈتنى ساقىگىلىتىپ ئولتۇر-
 〔静〕 **ساقىگىلماق** / 坐腿着拉搭 <谚> مان
 〔静〕 **ساقىگىلماق** 着拉搭让就动不扛
 (重繁加更担负喻比) 的着拉牵, 的着垂〔静〕 **ساقىگىلاقلق**
 的: 的噜哪里滴, 的拖带扛连〔模〕 **ساقىگىل - سۇڭكۈل**
 〔静〕 **ساقىگىل** 的: 的噜哪里滴, 的拖带扛连
 着披上身他 ھېتىملىرى ~ لاتا - پېتىملىرى
 条布破的噜哪里滴
 态同共的 «ساقىگىلاتماق» **ساقىگىلىتىشماق**
 态同共的 «ساقىگىلاتماق» **ساقىگىلىتىلماق**

康健您祝 . تەلەيمەن . سىزگە ~ 好良况状

险保康健 <经> سالامەتلىك سۇغۇرتىسى

权康健 ھوقۇقى سالامەتلىك

数指康健, 商健 ئىقتىدارى سالامەتلىك

问相互 قىلىشماق ~ 喧寒, 候问 [静] سەھەت - سالام

喧寒互相, 候

呼招打相互, 意致互相, 候问互相 [动] سالاملاشماق

سالاملىق [静] 物礼, 礼面见 [静] بۇ ئۆزلىرىگە ئەرزمىگەن

. 礼薄点一的您给送是这 . ~

资够不 توشماسلىق : سالاھىيەت [静] ① 格资

: 份身 ② 会员委查审格资 ~ / 格

سالاھىيەتتى ئېنىق بولماسلىق 明不份身

سالاھىيەت توشماق 格合, 格资够

سالاھىيەتسىز [静] 格资无 [静] سىز بۇ ئىشقا ئارىلىشىشقا

. 事此问过格资有没你 . ~

سالاھىيەتسىزلىك [静] 格资无 [静]

سالاھىيەتلىك [静] 格资有 [静] 的深资, 的深资 ~ مۇخبىر 深资

者记

سالاھىيەتنامە [静] 书证格资 [静]

سالاۋات [静] 恕宽, 恕饶, 谅原 [静] ئۆتكەن ئىشقا ~ 往既

. 究不

下见 سالاھىيەت

合掺, 碾 قىلىماق سالاھىيەت

سالىپا [静] 的直垂, 的垂下, 的着拉牵

سالىپا [静] <方> 清不齿口, 头舌大

سالىپا - ساياق [静] ① 逛西游东 ~ بەگىگەر 西游东

歪歪 ئۆيلەر ~ 八竖七横, 槽八七乱 ② 们鬼烟的逛

子房的扭扭

سالىپا - ساياقلىق [静] ① 荡游, 悠转, 槽八七乱 ② 横, 槽八七乱

八竖七

سالىپا - سۆلپاك [静] 幅边修不, 脸苦眉愁, 洋洋懒

سالىپاك [静] 的拉牵, 的垂下, 的着垂

سالىپاك قۇلاق 朵耳拉牵, 耳风扇, 耳拉牵 ~ ئىت 朵耳拉牵

狗的

سالىپاڭلىق [静] «سالىپاڭلىق» 态动使的

سالىپاڭلىق [动] 垂下, 拉牵

سالىپايتماق «سالىپايتماق» 态动使的

سالىپايتىشماق «سالىپايتماق» 态同共的

سالىپايتماق [动] ① 垂下, 拉牵 : قۇلاق سالىپىپ كەتەك 耳

② 垂下唇嘴 / كالىپۇك سالىپىپ كەتەك 来下拉牵朵

سالاكەش = سالاچى

سالاكەشلىك = سالاچلىق

سالااشتۇرماق «سالااشماق» 态动使的: يەرنى ~ 地土使

化田条

سالااشتۇرۇشماق «سالااشتۇرماق» 态同共的

سالااشتۇرۇلماق «سالااشتۇرماق» 态动被的: 20 مىڭ مو

ئېتىز سالااشتۇرۇلدى . 了化田条都地土亩万二

سالااشماق [动] 化田条: يېرىمىز سالااشتى . 已地的们我

. 了化田条经

سالام [静] ① 平安示表, 好安: ~ ئېيتىشماق 问, 好问

安 / ~ ئادىلە, قانداق ئەھۋالنىڭ, يازلىق تەنلىنى ياخشى ئۆت.

كۆزدىكىمۇ؟ 吗好得暑假暑？ 何如来近, 莱迪阿, 好你

② 候问, 意致, 礼敬, 意敬, 敬致: سەمىي سالىمىنى

قوبۇل قىلغىسىز . 热 热 ~ يالقۇنلۇق . 热 热

礼敬的情

سالام بەرمەك ① 好问 ② 礼敬 ③ <宗> 礼做

头摆右左后拜

سالام خەت 信家安平, 信候问

سالام دېمەك 候问, 好问: ئانامغا سالام دەك . 向我代请

. 好问亲母

سالامغا بارماق 后婚定 致家方女到人派方男由,

谢

سالامغا كەلمەك 新后婚夫妇后到 家方男到先后婚

安请家方女

سالام قايتۇرماق 礼还, 礼回

سالام قىلماق 礼行, 礼敬

سالام ئېيتماق = سالام دېمەك

سالاماندرا [静] <动> 螭蝶

سالامەت [静] ① 康健 (语用呼招打): سالامەتۇسىز؟ 你

重保你请, 康健你祝 بولۇڭ؟ 吗好你？ 吗好体身

无好完 <转> ③ 达到安平 بارماق ② 安平: ~ يېتىپ

回地损无好完书本那 . 损 损: ئۇ كىتاب قولۇمغا ~ تەگدى .

. 了手我到

سالامەت قالماق ① 存幸: سالامەت قالغان كىشىلەر 存幸

سالامەتلىك ② 重保 (语用福祝的者行送给人路上): سالامەتلىككە دىققەت . 重保您

سالامەتچىلىك [静] 康健, 康康健, 安安平平: سالامەتچىلىك

. 安安平平是的我图 . ~ زۆرۈرى

سالامەتلىك [静] 康健, 康健: سالامەتلىككە دىققەت

قىلماق 康健注意 / ئۇنىڭ تەن سالامەتلىكى ياخشى . 体身他

ساموراى روھى 武精道士神

سامىرسىن <植>〔静〕 杉云山天

سان¹ (سانى) 〔静〕 ①数: پۈتۈن ~ 数整 / ئاق ~ 数单

数②数位十 ~ ئونلۇق / 数偶, 数双 ~ جۈپ

目, 量数, ئومۇمىي ~ 数总 / ~ سانماق 数数 / سا.

نى يوق ③算计法无, 数胜可不 ىوق ~ ئۈزگە.

رىشى سۈپەت ئۆزگىرىشىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ. 质起引变量.

④期(的物刊) «تارىم» ژۇرنىلىنىڭ 5 - سانى 《塔里木》.

⑤期五第志杂《木》 <语> 词数 ~ ساناق

词 / 词数序 ~ دەرىجە / 词数约 ~ مۆلچەر

吧额名个决解我给. 吧额名个决解我给. 吧额名个决解我给.

سان باسقۇ <经> 机数压

سان تەگمەك ①额名到分 ②额名到分 ①

到神就, 衔官的大麻芝个到得才他. 衔官的大麻芝到神就,

衔官的大麻芝到得才他. 衔官的大麻芝到神就,

了得不了得气

سان تىزمىسى <数> 列数

ساندىدىن چىقماق 算漏, 数漏, 算漏, 算漏, 算漏, 算漏,

كەتمەيلى يەنە. 数了漏被再别可们咱.

سان كاتېگورىيىسى 畴范数

سانلار خانىسى <数> 位数

سانلار قاتارى = سان تىزمىسى

سانلار نەزەرىيىسى <数> 论数

سان ئۆزگىرىشى <哲> 变量

سان² <理生>〔静〕 腿后, 腿大

كۆتۈرۈپ, ناۋاي كېلەرمىش نانى. 腿后着提户屠 <谚>

。(能其显各指喻) 馐热着端傅师馐打, 肉

سان سۆشكى <理生> 骨股

سان گۆش (的物动) 肉腿大: قوينىڭ سان گۆشى 后羊

肉腿

سان³ <方>〔静〕 值价, 处用, 义意

سان⁴ <古>〔静〕 亿

سانا (سانايم, سانايىك, ساناسى) <植>〔静〕 泻番, 泻番

叶

سانائەت <静> 业产, 业工: ئېغىر ~ 业工重 / يېنىك ~

业工轻

سانائەت ئالتۇنى <经> 金业工

سانائەت پەنلىرى <教> 科工

سانائەت پىسخولوگىيىسى 业工心理学

سانائەت جۇغراپىيىسى 业工地理学

موزايىنىڭ. “的己自是子肚, 的人别是饭”同喻: 的己

草麦开不离跑能再挨牛 <谚>. يۈگۈرۈشى سامانلىققىچە.

②. “庙了不跑尚和了得跑”: “尔尔过不”同喻: 房

的草麦有

سامانلىق لاي (泥的草麦了和) 泥草

سامانلىقنىڭ ئاچقۇچى تەگمەك <成> 草了上拿

“箭令当毛鸡着拿”同喻, 匙钥的房

سامانىيولى <天>〔静〕 河天, 河银

سامانىيولى تۇمانلىقى <天> 云星河银

سامانىيولى سىستېمىسى <天> 系河银

سامانىيولى قۇتۇپى <天> 极银

ساماۋار (ساماۋارى) 〔静〕 锅火, 炉茶, 炊茶, 尔瓦马萨

ساماۋار شورپىسى <食> 锅火涮, 汤锅火

ساماۋارچى ①〔静〕 者炊茶造制②者馆茶开

ساماۋارخانا 〔静〕 馆茶(的茶烧炊茶用)

ساماۋى <静> ①的天, 的神, ②的蓝天, 蓝蔚 ~ 蓝蔚

湖的色

ساماۋى چۆچەك 话神

ساماۋى خان 皇天

ساماۋى كىتاب 书天

ساماۋى ئوردا 官天

ساماۋى ئۇسسۇل <艺> 舞飞中空

سامبا <静>〔方> 匾蚕, 箔蚕

سامبۇسا <静>〔食> 子包煎油

سامتۇر <静>〔艺> 尔图木萨 (古) 器乐拨弹

三根弦为现, 弦根五十二) (弦根

سامدا <静>〔古> 鞋凉

سامدىماق <动>〔方> 斜偏, 斜倾, 斜一到压, 边

سامسا <静>〔食> 子包烤

سامساق <静>〔植> 蒜大

سامساق كۆكى 苗蒜

سامساق مۇرابباسى 酱蒜, 泥蒜

سامساقلىق <静> 地蒜大

سامسېپەز <静> 傅师子包烤

سامسېپەزلىك <静> 业子包烤

سامسخانا <静> 铺子包烤

سام - ھام 下见

سام - ھام تىللىرى سىستېمىسى <语> 舍闪

系语

ساموراى <静> 士武: پادشاھ سامورايلرى 军皇

行一行一成排，队列 سەپ - سەپ بولماق
 说胡，言妄，谈之稽无②论谬发大
 放大，扯胡，论谬发大 <成> سەپسەتە ساتماق
 词厥

家论空 <哲>〔静〕 سەپسەتچى
 义主谈空 <哲>〔静〕 سەپسەتچىلىك
 说胡 = سەپسەتۋاز
 说胡 = سەپسەتۋازلىق
 说胡的「说胡」态同共的: ئۇلار ئابدۇۋايىتنىڭ
 瓦杜卜阿把们他. بېشىدىن ئايغىغىچە بىر قۇر سەپسەتلىشتى.
 番一了量打脚到头从提依

草芟芟(的水洒上毛往时粘制) <手>〔静〕 سەپسەكۈ
 帚笞

壶喷〔静〕 سەپكۈچ
 斑雀②癡，斑① <医>〔静〕 سەپكۈن
 的斑雀有〔静〕 سەپكۈنلۈك

蚊按，蚊斑黑，蚊疟 <动> سەپكۈنلۈك پاشا
 态动使的「说胡」 سەپلەتمەك
 态同共的「说胡」 سەپلەشمەك
 态动被的「说胡」 سەپلەنمەك
 的齐整，的队成列〔静〕 سەپلىك
 的用代，的用配〔静〕 سەپلىمە

品用代 سەپلىمە بۇيۇم
 件配 سەپلىمە بۆلەك
 币货用代 <经> سەپلىمە پۇل

代②师教备配 ~ ئوقۇتقۇچى: ①〔动〕 سەپلىمەك
 他替代人别用 ~ ئۇنىڭ ئورنىغا باشقىسىنى
 ~ 水泼，水洒 ~ سۇ: ①〔动〕 سەپمەك
 口伤往 <谚> / 食鸡撒
 射洒，射照，射放 <转>②. 油浇上火: 盐撒上

的雅尔文温，的雅优，的雅文 <古>〔静〕 سەپۈك
 陋丑(سه:نى)〔静〕 سەتۈ
 看难，陋丑，丑①
 孔面的看难，孔面
 的俊有没了老，的丑有没轻年 <谚> . قى
 渣腐豆来老，花枝一青
 的听难 <转>②事的人心恶，事丑
 骂! 话的听难 / 话的听难
 :脸丢，人丢，看难，死羞 <转>③! 呀听难么多的

员动 员动想思 ~ / 员动事军 سەتۈ
 会大员动 ~ / 令

来起员动 سەپسەتۈرۈملىككە كەلمەك
 那渠水从们子儿让他. ئۇ ئوغۇللىرىغا ئۆستەندىن
 渠水来挑儿 سەپسەتۈرۈملىككە كەلمەك

妆嫁备让 <古>〔动〕 سەپسەتۈرۈملىككە
 态同共的「说胡」 سەپسەتۈرۈشمەك
 态动被的「说胡」 سەپسەتۈرۈلمەك

一之种品瓜甜)其普赛 <植>〔静〕 سەپسەتۈرۈلمەك
 者埂地修 <方>〔静〕 سەپسەتۈرۈلمەك

友战 <静> سەپسەداش: 友战 ~ بېقىن / 友战密亲
 友战的壕战条一 ~ سەپسەداش

系关友战 <静> سەپسەداشلىق: ~ مۇناسىۋىتى (系关)友战

① <医>〔静〕 سەپسەرا (سەپسەرايم، سەپسەرايلىك، سەپسەراسى)
 ، 吐呕②(一之液体种四的称所学医尔吾维)汁胆黄

气火，火肝 <转>③ 啾干 ~ قۇرۇق: 啾
 啾干 ~ قۇرۇق: 啾，呕作，心恶① سەپسەرا بولماق
 气要真! 火发，火肝动② سەپسەرا بولۇپ ئۆلىدىغان بولدۇم

! 了我死 سەپسەرا خالتىسى <成> سەپسەرا خالتىسى
 气脾暴火 <成> سەپسەرا خالتىسى

火发，火肝动大 <成> سەپسەرا خالتىسى
 吐呕使 سەپسەرا خالتىسى

吐呕，啾 سەپسەرا خالتىسى
 吐呕，啾 سەپسەرا خالتىسى

暴火子性，暴火气脾 سەپسەرا خالتىسى
 行成列排，队列 <静> سەپسەرا خالتىسى

已们兵士. ئۇلارنىڭ قورال - ياراغ ئالغان ھالدا ~ تۇراتتى.
 已们兵士. ئۇلارنىڭ قورال - ياراغ ئالغان ھالدا ~ تۇراتتى.

行成排，队列 سەپسەرا خالتىسى
 行成排，队列 سەپسەرا خالتىسى

脾大么这么怎 ~ نېمانچە: 气脾，火肝① سەپسەرا خالتىسى
 脾大么这么怎 ~ نېمانچە: 气脾，火肝① سەپسەرا خالتىسى

肝伤西东的大火: 肝伤西东的大火: 肝伤西东的大火
 肝伤西东的大火: 肝伤西东的大火: 肝伤西东的大火

看细仔，心留，详端，量打 <动> سەپسەرا خالتىسى
 看细仔，心留，详端，量打 <动> سەپسەرا خالتىسى

队队一，排排一 <静> سەپسەرا خالتىسى
 队队一，排排一 <静> سەپسەرا خالتىسى

大穗 باش تارتقان بۇغداي سەردان 的，的大，的满饱〔静〕
 ～ / 米稻的满饱粒颗 گۈرۈچ ～ / 子麦的饱粒
 ～ / 葡萄大 ئۆرۈك ～ / 杏大 بۇۋاق ～ / 娃娃胖
 羊羔的实肥
 商换兑银金，商钱〔静〕 سەررپ
 场市换兑银金 <经> سەررپ بازىرى
 号银，庄钱〔静〕 سەررپاخانا
 业换兑币货〔静〕 سەررپلىق
 换兑币货搞，庄钱开 سەررپلىق قىلماق
 匠具鞍〔静〕 سەرراچ
 业造制具鞍〔静〕 سەرراچلىق
 的离流沛颠，的泊飘，的浪流〔静〕 سەرسان
 离流沛颠，泊飘，浪流 سەرسان بولماق
 湖江迹浪 سەرسان بولۇپ يۈرمەك
 所失离流使，泊飘使，浪流使 سەرسان قىلماق
 离流沛颠，所失离流〔静〕 سەرسان - سەرگەردان
 离流沛颠，泊漂，浪流〔静〕 سەرسانلىق
 沛颠，所失离流〔静〕 سەرسانلىق - سەرگەردانلىق
 离流
 昏发 <方>〔静〕 سەرسۈك
 力无得饿 <古>〔动〕 سەرسۈكلەمەك
 檐屋，檐飞，沿墙性饰装 <建>〔静〕 سەرقلەم
 板檐房 <建> سەرقلەم تاختىسى
 檩檐，梳檐 <建> سەرقلەم جەگىسى
 〔静〕 <古> سەرك
 ①器陶②器陶③片碎器陶
 〔静〕 سەركاتىپ = باش كاتىپ
 ①〔静〕 سەركە <转>③羊头带，羊头②羊山公的过阄
 人头带
 贼路拦，盗强 <古>〔静〕 سەركەر
 领统，将主，帅统 <军>〔静〕 سەركەردە
 份身将主，职之帅统〔静〕 سەركەردىلىك
 的拗执，的犟〔静〕 سەركەش
 拗执，犟〔静〕 سەركەشلىك
 本蒿 <植>〔静〕 سەركىت
 根茅白 <植>〔静〕 سەركىچۈپ
 芥球 <植>〔静〕 سەركىدان
 者浪流，汉浪流〔静〕 سەرگەردان
 泊飘，浪流 سەرگەردان بولماق
 浪流〔静〕 سەرگەردانلىقتا تۇرمۇش كەچۈرمەك
 活生浪流过

سەرەمجانلاشماق ①〔动〕 置布，设摆
 ئوبدانلا سەرەمجانلىشىپ قالدى . 好很得置布子屋的们他 .
 ② 摆安，好顿安，好摆
 ياغاچلار يولداشلارنىڭ ياردەم-
 لىشىشى بىلەن بىردەمدىلا سەرەمجانلاشتى . 帮的们志同于由 .
 助
 齐整，理条有②设摆有，设陈有①〔静〕 سەرەمجانلىق
 蓬飞长，蓬飞 <植>〔静〕 سەربىز
 费花〔静〕 سەرپا
 耗消，费花 سەرپ بولماق
 花，费花 : پۇل ～ 钱费花 / كۈچ ～
 气力花 / زېھىن ～ 力精费花
 2 = مورفولوگىيە سەرپ
 〔静〕 سەرپاي 装服套整
 装服套整上穿给 سەرپاي كىيىدۈرمەك
 的态动被的 «سەرپلىمەك»
 支开，费花，用〔动〕 سەرپلىمەك
 皮羔或皮獭水有沿，高略，顶圆)帽皮〔静〕 سەرپۇش
 〔静〕 سەرپۇش تۇماق 帽皮
 〔静〕 سەرپىستان 果木布破 <植>
 〔静〕 سەرپىيات (سەرپىياتى) 销花，耗消，耗损
 耗损量能 / توك سەرپىياتى 耗消的电 / مەي
 耗油 سەرپىياتى
 量耗消 سەرپىيات مىقدارى
 醉陶，迷沉〔静〕 سەرخۇش
 〔静〕 سەرخۇشلۇق 意醉，醉陶
 〔静〕 سەرخىس <植> 众贯
 的尖拔，的选精，的良精〔静〕 سەرخىل
 ～ قوغۇن 选精
 瓜甜的 / گۈلنىڭ سەرخىلى گۈل ئارىسىدا، ئىرنىڭ سەرخىلى
 瓜甜 / ئال ئارىسىدا . <谚> 中花万在品精中花
 英精儿男，中花万在品精中花
 中众民在
 最优良计 ھەر خىل پىلان
 队子种 <体> سەرخىل كوماندا
 的态动使的 «سەرخىلاشماق» : كەسپ قۇ-
 构结业产业化优 ～ رۇلىمىنى
 的态同共的 «سەرخىلاشتۇرۇشماق»
 的态动被的 «سەرخىلاشتۇرۇلماق»
 〔动〕 سەرخىلاشماق 化优
 〔静〕 سەرخىللىق 优，精
 〔静〕 سەردار (سەردارى) 目头，领头，领首

سەللىسى مۇ. “实无名有” 同喻: 儻个一有没而大布
 异是己自, 林斯穆是兰散 <谚>. ئۆزى كاپىر .
 “一不里表” 同喻: 徒教
 (声叹惊) 啊, 哇 [叹] سەللەمنا
 的兰散缠不, 的兰散无 [静] سەللىسىز
 سەللىلىك ① [静] 的兰散着缠, 的兰散有
 做 شايى ~ : 料兰散, 的兰散做可 ② 人老的兰散着缠
 料兰散买 سەتۈالماق ~ / 子绸的兰散
 (况病于用) 落利, 全完, 底彻 [静] سەللىمازا
 سەللىمازا ساقايماق 愈痊: ئۈنۈك كېسىلى سەللىمازا
 ساقايدى. 了愈痊病的他.
 团线(的状兰散成绕) [静] سەللىيىپ
 سەلىقە ① [静] 《姆卡木二十尔吾维》克勒赛 <艺>
 愿意, 望愿, 愿心, 致兴, 趣兴 ② (目曲个一的中
 声尾克勒赛 <艺> سەلىقە چۈشۈرگىسى
 风格, 式方, 力能 [静] سەلىقە ②
 废囊窝 سەلىقىسى يوق
 忆记 [静] سەم (سەمى)
 醒提 سەمگە سالماق
 芥果条 <植> [静] سەمەرتال
 悉, (书汉, 记史) 居康, 罕尔马撒 [静] سەمەرقەنت
 (史辽) 干思寻, (书唐新, 书隋) 国康, (书魏) 斤万
 (坦斯克别孜乌今在, 名地一亚中今, 域西古)
 意假情虚 <成> سەمەرقەنت تەكلىپى
 葬下, 葬埋, 葬安, 埋掩 <古> [动] سەمەكلەمەك
 鮠 <动> [静] سەمەندەر
 笑含 <植> [静] سەمەنگۈل
 态动使的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态同共的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态动被的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 态同共的 «سەمىمەك» سەمىمەك
 سەمىمەك ① [动] 腰长, 肥长, 胖发
 زىلۇا ئەمەس, ئوبدانلا سەمىمەك قاپتۇ. 苗样那前先象不罕麦.
 了多得胖, 了条. مال سەمىمەك ياغ بولىدۇ, يەر سەمىمەك
 باغ. <谚>. 因建可肥地, 油出能肥畜
 سە, ئوقۇرغا چىچار. <谚>. 上槽在拉粪把会了肥驴
 (歹好知不谓意) ئومۇمى زىيانغا ئۇچرىتىش ھېسابغا
 ئۆزى ~ 大变, 胀 ② 己肥公损. ~
 似喉咽了堵象好得肿头舌我. ى. 的

态同共的 «سەگشەمەك» سەگشەمەك
 سەگشەمەك ① [动] 来起快凉, 爽凉变
 阳太时发出们我. ھاۋا خېلى سەگشەندى.
 ~ 醒清变 ②. 了多快凉也气天, 了去下
 醒清变脑头
 的甜酸, 的溜溜酸 <方> [静] سەگىن
 涕鼻, 的涕鼻流常, 的多涕鼻 <古> [静] سەغىرەگۈ
 的撒拉
 意留, 看细 <方> [动] سەغىرەمەك
 柜综(的上机织绸斯莱特艾) [静] سەغىقىز
 白明弄, 清弄, 别辨, 分区 <方> [动] سەغىكىمەك
 (分部的出凸前向头山) 鼻山 <古> [静] سەغىر
 斑褐黄, 斑雀(的部面) <古> [静] سەغىل
 水洪 <水> [静] سەل ①
 区水洪 <水> سەل رايونى
 多稍 ئارتۇق ~ / 大稍 چوڭ ~ : 微略, 微稍 [静] سەل ②
 觉稍. 下一等稍 تۈرۈپ تۈرۈمەك ~ / 些
 高略 ~ ئېگىز. 适不
 看小, 估低, 视忽 سەل چاغلىماق
 视轻, 视忽 سەل قارىماق
 流洪, 水洪 <方> [静] سەلەب
 兰烧火 <植> [静] سەلب
 见意面反 پىكىر ~ : 的义贬含, 的面反 [静] سەلبىي
 物人面反 <文> سەلبىي پېرسوناژ
 色角面反 <艺> سەلبىي رول
 义贬 <语> سەلبىي مەنە
 象形面反 <文> سەلبىي ئوبراز
 性面反 [静] سەلبىيلىك
 سەل - پەل = سەل ②
 皇堂, 严威, 严庄 ② 稷王, 稷社 ① [静] سەلتەنەت
 权限无有 خان ~ : 的利权限无有 ① [静] سەلتەنەتلىك
 宏, 的丽壮, 的伟雄, 的严威, 的严庄 ② 汗可的利
 殿宫的皇堂丽富, 的伟 ~ سورۇن 的皇堂丽富, 的
 رەت ~ / 物筑建的伟宏
 于精, 长擅, 于善, 干能 <方> [静] سەلقىلىغ
 风的柔轻, 风和, 风微 [静] سەلكىن
 年隔 <方> [静] سەلگەش
 سەللە [静] 兰散 (布白的上头在缠徒教男教兰斯伊)
 ~ يۆگىمەك 兰散缠 / 兰散缠 ىوغان ئىمان يوق, داستىخان يوغان
 桌, (仰信) 尼马伊有没而大兰散 <谚>. بىر نان يوق.

化术艺〔动〕 سەنئەتلەشمەك

的术艺〔静〕 سەنئەتلىك

(蹈舞族尔吾维)思凯乃塞 <艺>〔静〕 سەنئەتلىك

子珠盘算 ۇرۇقى ~ 盘算〔静〕 سەنئەن

盘算打 سوقماق سەنئەن

下见 پەن - سەن

角口，嘴斗 پەن دېيىشمەك سەن

肉汤余 <食>〔静〕 سەنئەتلىك

走地撞撞跌跌 ىتتۇرۇلۇپ يىقىل- سەنئەتلىك

倒一立三子色骨髀羊(时博赌)〔静〕 سەنئەتلىك

天寒九数 ىكۈنلىرى ~ 天九三〔静〕 سەنئەتلىك

香檀，草蕊白 <植>〔静〕 سەندەل¹

浆糖力德参 <药> شەرىپتى سەندەل

砧铁 <手>〔静〕 سەندەل²

骨砧 <理生> سۆڭەك سەندەل

盆火〔静〕 سەندەل³

鞋凉皮〔静〕 سەندەل⁴

扎马〔静〕 سەندەل⁵

脂树柏侧 <药>〔静〕 سەندۈرۈش

流下，作下，坏 <方>〔静〕 سەندى

赞参〔静〕 (سەنزەنى) سەنزەن

军将 <古>〔静〕 سەنگۈن

碗陶(的成烧沙与土陶)〔静〕 سەنگىسپال

称相你以②态同共的 «سەنلىمەك» ① سەنئەتلەشمەك

车轮三〔静〕 سەنلۈر

夫车轮三〔静〕 سەنلۈرچى

车轮三蹬②业行车力人①〔静〕 سەنلۈرچىلىق

敬不示表)你称〔动〕 سەنلىمەك

谋参 <军>〔静〕 سەنمۇ

部谋参 <军>〔静〕 سەنمۇبۇ

长谋参 <军>〔静〕 سەنمۇجاڭ

义主民三〔静〕 سەنمىنجۇيى

سەھەر ~ 晓拂，晨清〔静〕 ~ شاملىلى / 晨清 ~ قوپۇپ،

月戴星披，黑贪早起، ىتتۇرۇلۇپ كەتتى. سەھەرلەپ

他. 了走就早清一. سەھەرلەپ

眠睡的晨早 ئۇيقۇ ~ 的晨早، 的晨清〔静〕 سەھەرلىك

~ 下乡〔静〕 (سەھرايىم، سەھرايىڭ، سەھراسى) سەھرا

气空新清的下乡 سەھرانىڭ ساپ ھاۋاسى / 娘姑下乡 قىزى

诚，的切亲，的挚真，的诚真，的恳诚〔静〕 سەھمىيەت

的诚坦 گەپ ~ / 人的恳诚 ئادەم ~ : 的诚坦，的挚

行进中氛气的切亲在是谈会. سۆھبەت / 友挚 دوست ~ / 候问的挚诚 سلام ~ / 语

谢感的挚诚示表 تەشەككۈر بىلدۈرمەك ~ / 问慰地切亲

证保实诚 <经> سەھمىيەت كاپالەت

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىز

为行的实诚不，恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

动感所恳诚的们学同为 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

为行的实诚不，恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

的实诚不，的恳诚不〔静〕 سەھمىيەتسىزلىك

死没如不，哭再了死其与 < 谚 > . بۇرۇن سەۋب قىل .
 < 谚 > . 法办想时 . سەۋب قىلساڭ ، سېۋتە سۇ توختايدۇ .
 “为人在事”同喻: 水住盛能也子筐，法办想要只
 词托，故托 سەۋب كۆرسەتمەك
 سەۋبەچى [静] 由缘，因起，者因致: ھەممە ئازاب - ئوقۇ .
 بەتنىڭ سەۋبەچىسى - 首祸魁罪的难灾切
 因病 چىسى
 سەۋبەچى بولماق 起引，成造，致导，使致
 起引谁的事这؟ كىم سەۋبەچى بولدى?
 سەۋبەسىز [静] 由理无，故无，因原无
 勤缺故无 قالماق / 由理无不 ئەمەس /
 ئىش بولماس . 事无故无缘有没 .
 سەۋبەكار = سەۋبەچى
 سەۋبەلىك [静] ① 原有，故缘有，由理有② 于由: بۇ
 گۇناھ ~ ئۇلار جازالاندى . 到了受们他过罪个这于由 . 罚惩
 سەۋب - نەتىجە [静] 果因
 سەۋب - نەتىجە تايىنىشلىقى < 逻 > 存依果因
 سەۋب - نەتىجە قارىشى < 逻 > 观果因
 سەۋب - نەتىجە قانۇنىيىتى < 逻 > 律果因
 سەۋب - نەتىجە مۇناسىۋىتى < 逻 > 系果因
 سەۋب - نەتىجە ئۇقۇمى < 逻 > 念概果因
 سەۋبەلىك [静] ① 失过，误失，错过: مەندىن ~ ئۆتتى .
 失过 < 法 > ② . 错过的我是
 سەۋبەلىك جىنايىتى < 法 > 罪失过
 سەۋدا (سەۋداسى) [静] ① 迷执，趣情，情痴: تۈرۈمۈش
 سەۋداسى 活生趣情 / مۇھەببەت سەۋداسى 著执的情爱对
 ② < 医 > 汁胆黑 < 医 > ③ 倒颠魂神，迷痴，疯
 سەۋدايى [静] ① 症狂癡
 سەۋدايى بولماق 狂发
 سەۋدايى قىلماق 狂发使
 سەۋدايلىق [静] 儿劲疯: ئۇنىڭ سەۋدايلىقى ئەۋجگە چىد .
 了害厉更儿劲疯的他 .
 سەۋدەچ < 古 > [静] 篮条柳，筐条柳
 سەۋرا [静] 心耐: ~ ئەقىلىڭ بەلگىسى . < 谚 > 是心耐
 志标的智理 . سەۋرنىڭ تېگى ئالتۇن . < 谚 > 根之心耐
 底是金黄 .
 سەۋر قاچىسى تاشماق 忍可无忍 住不捺按 以难

下乡 سەھراچە ~ 的气土，的下乡 [静]
 人的扮打
 气土里土，气习下乡 [静] سەھراچىلىق
 ② 子孩下乡 سەھراللىق ~ 的下乡 [静] ①
 子包土，佬下乡 < 转 >
 间乡里乡 [静] سەھرامۇسەھرا
 سەھرايى = سەھراللىق
 极，村乡的到不找也西东么什 [静] سەھرايىقىيامەت
 村乡的难困端
 سەھنە [静] 台戏，台舞: سىياسىي ~ 台舞治政 / تارىخ
 سەھنىسى 台舞史历
 سەھنە ئاپتوموبىل 车台舞
 سەھنە ئەسىرى < 文 > 本脚，本剧
 سەھنە سەنئىتى < 艺 > 术艺台舞
 سەھنە سۆزى < 艺 > 词台
 سەھنە مۇلازىمىتى < 艺 > 务场
 سەھنىدىن چۈشمەك 台下
 سەھنەشتۈرمەك «سەھنەشمەك» 态动使: رومانى ~
 把小说改编成剧 / «ئۆگى ئانا» ىرامىسىنى سەھنەشتۈرد .
 我. 们. 将. 话. 剧. 《母继》搬上舞台 .
 سەھنەشتۈرۈشمەك «سەھنەشتۈرمەك» 态同共的
 سەھنەشتۈرۈلمەك «سەھنەشتۈرمەك» 态动被的
 سەھنەشمەك [动] 编改，搬上舞台
 سەھىپە [静] ① 页，面版: ىتاب سەھىپىسى ىبىزىت .
 ىنىڭ باش سەھىپىسى ىبەت ىزىت . ىزىت . ىزىت .
 ىنىڭ يېڭى سەھىپىسى ىبەت ىزىت . ىزىت . ىزىت .
 سەھىيە [静] 生卫: ~ ئىشلىرى ىبەت ىزىت .
 سەھىيە پونكىتى < 医 > 站生卫
 سەھىيە ئىدارىسى ىبەت ىزىت .
 سەھىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى ىبەت ىزىت .
 سەۋب (سەۋبى) [静] ① 因原，故缘: ئىشنىڭ سەۋبى ىبەت ىزىت .
 ىبەت ىزىت / ىبەت ىزىت ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت .
 سەۋب باغلىغۇچى < 语 > 因原连词
 سەۋب بولماق 起引，致导，使致，成造
 ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت .
 ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت . ىبەت ىزىت .
 سەۋب بېقىندى جۈملە < 语 > 因原从句
 سەۋب رەۋىشىدىشى < 语 > 因原副动词
 سەۋب قىلماق 法办想: ئۆلگەندە يىغلىغۇچە ، ئۆلۈشتىن

.. 维布当了老妓娼，菲苏当了老贼窃 <谚> . سا بۇۋى . 自过改，的面革心洗 <转>②。(士教女派教禅依) 的新

灵百头凤 <动> سوپى تورغاي

僧行苦和菲苏 [静] سوپى - دەرۋىش

别派义主秘神教兰斯伊)派菲苏 <宗> [静] سوپىزم (-之

鹞黄 <动> [静] سوپىسوپياڭ

动活菲苏②务职菲苏① [静] سوپىلىق

动活菲苏搞，菲苏当 سوپىلىق قىلماق

想思派菲苏 <哲> سوپىلىق ئىدىيىسى

禅依和菲苏 [静] سوپى - ئىشان

法民人 سوئا [静] ① <法> 庭法，院法

院 / 院法级高 ~ ئوتتۇرا / 院法级中 ~ ئوچۇق

判审席缺 ~ قىلماق / 审公 ~ سرتتىن

庭开 <法> سوت ئاچماق

序程庭法 <法> سوت تەرتىپى

判审付交 <法> سوتقا بەرمەك

判审，审提，审收 سوتقا تارتماق

庭出，庭法席出 <法> سوتقا چىقماق

则规庭开 <法> سوت قائىدىسى

讯审，判审 <法> سوت قىلماق

庭法 <法> سوت كوللېگىيىسى

庭议合 <法> سوت كېڭەشمىسى

院法 <法> سوت مەھكىمىسى

学医法 سوت مىدىتسىناسى

会员委判审，会委审 <法> سوت ھەيئىتى

布纱 <方> [静] سوت²

棒，棍②的权杖无① [静] سوتا

鳎 <动> سوتا بېلىق

官法，事推，员判审 <法> [静] سوتچى

锤法 سوتچى بولقىسى

袍法 سوتچى تونى

庭法 <法> [静] سوتخانا

的会社 <哲> [静] سوتسىيال

社学科 ~ ئىلمىي <哲> [静] سوتسىيالىزم

会社 / 义主会 سوتسىيالىزمىنىڭ تۈپ ئىقتىسادىي قانۇنىيىتى

律规济经本基主义 سوتسىيالىزمىنىڭ نوپۇس قانۇنىيىتى

律规口人义主会社

棉丝，丝生废，茧废 [静] سەيناق

院有，的院宅有，的院庭有 <建> [静] سەينالىق
的子

羊山公岁一(的过阉) <动> [静] سەينەك

疽癰，炎沟甲 <医> [静] سەينۈگە

(员人的事管吏县，克伯替时旧)员差 [静] سەيۋەن

动流 <静> [静] سەييارە : 的回巡，的动流①
星行 <天>②团技杂

疗医回巡 <医> سەييارە داۋالاش

庭法回巡 <法> سەييارە سوت

商客，商行 <经> سەييارە سودىگەر

校学动流 <教> سەييارە مەكتەپ

星微 <天> [静] سەييارچاق

سەيياھ (سەيياھى) = ساياھەتچى

岩页 <地> [静] سلانېتىس

سوئال (سوئالى) [静] ① 题问، 疑问: مېنىڭ بىر سوئالم

بار . 题问问有我: 题问问有我 . ~ سورماق 问问，

题问问 / 问发，问提，题问问提 / ئۇنىڭ كالىسىدا تۈرلۈك سوئاللار

پەيدا بولدى . 题 <教> ② . 问疑种种生产中脑头的他 .

~ چىقارماق 题出 / سوئالنى يەشمەك 题解 / جاۋاب سوئالغا

توغرا كەلمەسلىك 问所非答

. سوئال سورماق 问询، 问讯

سوئال لوگىكىسى <逻> سوتال لوجىكىسى

سوئال - جاۋاب [静] سوتال - جاۋاب

讯审，问审 [静] سوئال - سوراق

سوئال سوئال [静] سوئال - سوراق

洗 سوپۇن [静] سوپۇن : 皂肥 : كىر سوپۇنى يۈز سوپۇنى

皂药 ~ دورا / 皂香 ~ ئىتىر / 皂肥皂

刷皂肥 سوبۇن تىياتىر

剂涤洗 سوپۇن سۇيۇقلۇقى

者皂肥卖②者皂肥造① [静] سوپۇنچى

业造制皂肥 [静] سوپۇنچىلىق

盒皂肥 [静] سوپۇندىن

子患油，子患无 <植> [静] سوپۇندەرىخى

态动使的 «سوپۇنلىماق» سوپۇنلاتماق

化皂 <化> ② 态同共的 «سوپۇنلىماق» ① سوپۇنلاشماق

态动被的 «سوپۇنلىماق» سوپۇنلانماق

皂肥打，皂肥搓 [动] سوپۇنلىماق : قولىنى سوپۇنلاپ يۇماق

手洗皂肥打

原، 土教派菲苏教兰斯伊)菲苏 <宗> ① [静] سوپى

学理心业商 <经> سودا پىسخولوگىيىسى
 易成交达, 成交 سودا پىشماق
 市罢 تاشلماق سودا
 学输运业商 سودا ترانسپورتشۇناسلىقى
 学理地业商 سودا جۇغراپىيىسى
 店商 سودا دۇكىنى
 城贸商, 场商 سودا سارىيى
 司公易贸 <经> سودا شىركىتى
 义主护保易贸 <经> سودا قورۇقچىلىقى
 卖买做, 意生做, 商经 سودا قىلماق
 定协易贸 <经> سودا كېلىشىمى
 标商 سودا ماركىسى
 学标商 سودا ماركىشۇناسلىقى
 心中易贸 سودا مەركىزى
 业务服业商 <经> سودا مۇلازىمەتچىلىكى
 义主商重 <经> سودا ھېرسىلىكى
 处办代务商 سودا ۋاكالىتخانىسى
 据票业商 <经> سودا ۋېكسېلى
 局业商 سودا ئىدارىسى
 卖买, 意生 [静] سودا - تىجارەت
 业商工 [静] سودا - سانائەت
 者业商工 [静] سودا - سانائەتچى
 联商工 سودا - سانائەتچىلەر بىرلەشمىسى
 意生, 卖买 [静] سودا - سېتىق
 石钠方 <地> [静] سودالت
 的易贸非 [静] سودىسىز
 汇外易贸非 <经> سودىسىز تاشقى پېرېۋوت
 人商 [静] سودىگەر
 会商 <经> سودىگەرلەر ئۇيۇشمىسى
 人商成扮打 [静] سودىگەرچە: 的式人商
 样模
 意生, 商经 [静] سودىگەرچىلىك
 意生做, 商经 سودىگەرچىلىك قىلماق
 价把想, 价还价讨, 钱价讲 [动] سودىلاشماق
 نى تۆۋەنلىتىش؛ ئۈچۈن سودىلاشتم. پىرنسېپتا سودىلە.
 价把想, 价还价讨我. 来下降钱
 شىشقا بولمايدۇ. 易交做能不上题问则原.
 سودىلىق [静] سودىلىقم تۈگىسىلا قايتىمەن.
 去回就我一卖买
 سوديه = سوتچى

者义主会社 [静] سوتسيالزمجى
 的义主会社 <哲> [静] سوتسيالزملىق
 سوتسيالستىك = سوتسيالزملىق
 会社会主义会社 سوتسيالستىك جەمئىيەت
 主义主会社 سوتسيالستىك دېموكراتىيە
 现的义主会社 <文> سوتسيالستىك رېئالزم
 义主实
 义主会社 <法> سوتسيالستىك قانۇنچىلىق
 制法
 义主会社 <经> سوتسيالستىك مۈلۈكچىلىك
 制有所
 济经义主会社 <经> سوتسيالستىك ئىقتىساد
 命革义主会社 سوتسيالستىك ئىنقىلاب
 二是夜昼一. 夜 [静] سوتكا بىر ~ يىگىرمە تۆت سائەت.
 时小个四十
 平夜昼 [静] سوتكىلىق: 的夜昼 ~ ئوتتۇرىچە تېمپېراتۇرا
 动运夜昼的阳太 ھەرىكىتى سوتكىلىق / 度温均
 态动使的 «سوتلىماق»
 行进, 司官打②态同共的 «سوتلىماق» ①
 诉讼
 态动被的 «سوتلىماق»
 犯罪问审 ~ 罪问审: 判审, 问审 [动] سوتلىماق
 音声, 调, 曲 <方> [静] سونۇق
 长所 [静] سوجاك
 者条皮拉, 客条皮 <方> [静] سوچى
 啾啾 <古> [动] سوخرانماق
 的展发不, 的进长不 <方> [静] سوخرون
 馐肉 <方, 食> [静] سوخس
 疽鼻 <方> [静] سوخۇ
 打苏, 钠酸碳 <化> [静] سونا
 ②留外, 易贸外对 ~ تاشقى: 易贸, 业商① [静] سودا
 成意生的牛. 卖买, 意生. كالىنىك سودىسى پىشىپ قالدى.
 了交. 了. ماھىرە خېلىغىچە ئۇلارنىڭ سودىسىغا قاراپ تۇردى.
 伊热着他做买卖. 天半好了看, 卖买做他们热伊.
 平公卖买 ىماق
 好卖买, 好意生 سوتچى ئاقماق
 员专务商 سوتچى ئاقماق
 券证业商 <经> سودا ئاكىسىيىسى
 处务商 سودا باشقارمىسى
 行银行业商 <经> سودا بانكىسى

集的分部--某或分部成组各〔静〕 (سوستاۋى) سوستاۋ
 汇词的言语 سوستاۋى لۇغت تىلنىڭ : 合
 سوسكا = ئېمىزگۇ
 桶木〔静〕 سوغا
 酪奶，酪干 <方>〔静〕 سوغات
 سوغان = يىلتاشما
 的色悦颜和 <古>〔静〕 سوغانچىغ
 冷觉感，凉受，冷受 <方>〔动〕 سوغاتناماق
 特粟〔静〕 سوغد
 语特粟 <语> سوغد تىلى
 文特粟 <语> سوغد يېزىقى
 的式特粟②语特粟①〔静〕 سوغدچە
 干酪奶制 <古>〔动〕 سوغماق
 肠入灌料调，肉，米大以肠灌 <古>〔静〕 سوغۇت¹
 (成制中子
 酪干 <古>〔静〕 سوغۇت²
 屋. ~ ئۆي / 水凉，水冷 ~ سۇ: 凉，冷①〔静〕 سوغۇق
 <谚> . ~ سەي سەي كوزىنىڭ سۈيى / 菜凉 ~ . 冷子
 耐 سوغۇقتا چىداق / 冷，冷寒②. 凉水的新瓦
 冷天. ~ چۈشتى / 湿潮且而冷寒 ~ ھەم نەم / 寒
 了③. 的性凉 ~ دورا 的性凉 / 药 ~ ئۆچكە گۆشى ~ كېلە-
 دۇ. 的性凉是肉羊山 <转>④. 漠冷，淡冷
 冷必止举，冰冰冷人本 <谚> . ~ سوغۇقنىڭ قىلىقى
 . 漠
 带寒 <地> سوغۇق بەلۋاغ
 云冷 <气> سوغۇق بۇلۇت
 轧冷 <冶> سوغۇق پروكاتلاش
 汗虚，汗冷 <理生> سوغۇق تەر
 苏غۇق تەگمەك <医> ① 凉着，外感: ئۆپكەسىگە
 ~ 凉着肺部 ② 度态耍: ئۇ ئاچچىقىدا ئايالغا سو-
 قۇق تەگدى. 度态了耍子妻对得气他
 霜冰若冷 تەلەت سوغۇق تەلەت
 颤寒，噤寒，战寒 سوغۇق تىترەك
 苏غۇق چىراي = سوغۇق تەلەت
 潮寒 <气> سوغۇق دولقۇن
 苏غۇق سۇ چاچماق = سوغۇق سۇ سەپمەك
 水冷泼 <成> سوغۇق سۇ سەپمەك
 锋冷 <气> سوغۇق فرونت
 物动血冷 <生> سوغۇق قانلىق ھايۋانلار
 苏غۇق قاينام <气> 涸冷

态动使的 «سوزماق» سوزدۇرماق
 态同共的 «سوزدۇرماق» سوزدۇرۇشماق
 态动被的 «سوزدۇرماق» سوزدۇرۇلماق
 拉，伸〔静〕 سوزما
 面子把 <食> سوزما چۆپ
 皮把 ~ رېزىنكىنى سوزماق¹ 伸，长拖，长伸，长拉〔静〕
 出伸 ~ بويىنى / 子脖长伸 ~ ياردەم قولىنى / 长拉筋
 - 手之助援 / 读音声长拖 ئوقۇماق سوزۇپ / 希姆-
 尼 ~ قەرزنى: 迟推，延拖 <转>② 面拉，面伸 ~
 期婚迟推 ~ توي ۋاقتىنى / 务债延
 弓弹 <方>〔静〕 سوزماق²
 拽一拽，拉一拉〔动〕 سوزۇشتۇرماق
 态同共的 «سوزماق» سوزۇشماق
 的长拉〔静〕 سوزۇق¹
 音母，音元 <语> سوزۇق تاۋۇش
 的音元 سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ چۈشۈپ قېلىشى
 落脱
 <语> سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئاسسىمىلياتسىيىسى
 化同的音元
 音元 <语> سوزۇق تاۋۇشلارنىڭ ئاھاڭداشلىقى
 律谐和
 脸驴，脸长 <骂>〔静〕 سوزۇق²
 的性弹有，的伸延能〔静〕 سوزۇلغاق
 ~ نىلون پايپاق
 袜龙尼性弹
 的性弹有，的伸延能①〔静〕 سوزۇلما
 的长拉音声③的间时延拖②料材性
 益收延递 <经> سوزۇلما تاپاۋەت
 病性慢 <医> سوزۇلما كېسەل
 ① «سوزماق» 态动被的: تاش يول يىراققا سوزۇل-
 دى. 处远到伸延路公. ئۇنىڭ كېسىلى بىر ئايغا سوزۇلدى.
 他病的拖了一个月. قۇرۇلۇش مۇددىتى سوزۇلۇپ كەتتى.
 了长延期玉击木 ② 战久持 ئۇزاققا سوزۇلغان
 他腿蹬脯胳膊伸. 态复自的: ئۇ سوزۇلۇپ ياناتتى.
 着
 变应伸拉 <物> سوزۇلۇش دېفورماتسىيىسى
 属金的性延有〔静〕 سوزۇلۇشچان
 延 <机>② 性延 <物>①〔静〕 سوزۇلۇشچانلىق
 度伸
 形圆椭 ~ مەيدان سوزۇنچاق 的形圆椭，的圆长〔静〕
 地场

。前眼的他

药凉 <医> 苏古力古 دورا

苏古力古 قىلماق 火去，火败

كېتىپتۇ، سوغۇقلىق قىلىشىز بولغۇدەك . 了火上你

。火败败

苏古力古 «سوغۇلماق» 态动使的

少减量水，涸干，燥干变〔动〕 苏古力古

苏古力古¹ 孔锁，眼窗，孔窗(的上门大) <方>〔静〕

苏古力古² 葱洋 <古，植>〔静〕

苏古力古 人工水运(的水运桶木用)〔静〕

苏古力古 业水运〔静〕

苏古力古 母贝 <药，植>〔静〕

苏古力古 苏古力古 桶木有①〔静〕 的桶木有①

قالدى . 桶木对一了有也于终他

ئىككى ~ ياغاچ 头木的桶木个两做

苏古力古¹ 角丑，者谐诙，者稽滑 <方>〔静〕

苏古力古² 无得贪，的吃贪，的婪贪，的心贪 <古>〔静〕

的灰

苏古力古¹ 苏古力古 的圆楠，的形圆长〔静〕 的圆楠，的形圆长

بوي، ~ باش، ئەللىك ياشلارغا كىرگەن ئادەم ئىدى . 是个他

。人的外开十五，袋脑圆长，子个高，胡羊山着留

苏古力古 瓜木长 <植>

苏古力古 枣大 <植>

苏古力古 子砧形圆长

苏古力古 苏古力古 正正端端，实实壮壮 正正端端，实实壮壮

坐端，坐地正正端端 坐端，坐地正正端端

苏古力古 梨鸭 <植>

苏古力古 苏古力古 气岔 气岔 气岔 气岔

。了气岔是，系

苏古力古¹ 米春臼用 米春臼用 米春臼用

苏古力古 苏古力古 三三二二，番轮 <成>

توقاقلار ~ قىلىپ قوزۇققا ئۇرۇلاتتى . 木击敲番轮槌木

。桩

苏古力古 犁步，犁〔静〕

苏古力古 缸茶 <方>〔静〕

苏古力古 苏古力古 头光，的秃光②的角犄无① <古>〔静〕

苏古力古 - 苏古力古 具犁，犁〔静〕

苏古力古 羊羚 <古，动>〔静〕

苏古力古 鹤 <方，动>〔静〕

苏古力古 肠香 <古>〔静〕

苏古力古 窃愤 苏古力古

苏古力古 窃失，盗失 <成> 苏古力古 窃失，盗失

苏古力古 苏古力古 焊冷 <机>

苏古力古 苏古力古 嘲冷，笑冷

苏古力古 苏古力古 语冷言冷

苏古力古 苏古力古 线冷 苏古力古

苏古力古 苏古力古 遇冷，漠冷度态

苏古力古 苏古力古 战冷 苏古力古 战冷

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 硬生度态，倔气脾

苏古力古 苏古力古 点冷

苏古力古 苏古力古 气空冷 <气>

苏古力古 苏古力古 动起冷 <交>

苏古力古 苏古力古 槽冷 <气>

苏古力古 苏古力古 战冷

苏古力古 苏古力古 凉着，寒受

苏古力古 苏古力古 流寒 <气>

苏古力古 苏古力古 受(多物食性凉吃因) <医>

苏古力古 苏古力古 凉受，寒

苏古力古 苏古力古 饮冷

苏古力古 苏古力古 症寒 <医>

苏古力古 苏古力古 光冷 <物>

苏古力古 苏古力古 食冷

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 子孩

苏古力古 苏古力古 儿节过，和不，蒂芥，隙嫌〔静〕

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 和不 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 考虑

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古 苏古力古

坏踩被跟后 ڪش ~ 的坏踩被跟后 [静] سوڭغاق
鞋的

溜，趟，行(的出开时子麦割) <农> [静] سول¹
سول ئالماق 溜一出开 ۋى بىر يولى ئىككى سول ئېلىپ
ماڭدى . 溜两了出开趟一他 .
سول تارتماق = سول ئالماق

左，面左 ۋى تەرەپ ~ / 手左 ۋى قول ~ [静] سول²
口)转左向! سولغا بۇرۇلماق / 转左向 سولغا بۇرۇل!
(令) سولغا توغرىلان! (令) 齐看左向!

翼左 قانات سول
相丞左 سول قول ۋەزىر
量矢左 <物> سول ۋېكتور

态动使的 «سولماق»
发 <转> ② 卜萝胡蒿 سەۋزە، 的蒿 ① [静] سولاش
子孩蒿 ~ بالا ۋى سولاشماق، 的蒿 精神起不打，

态动使的 «سولاشماق»
态同共的 «سولماق»¹ سولاشماق¹
سولاشماق² 萎凋，零凋，萎枯 ① [动] ۋى يوپۇرماقلار سول-
靡萎，采打精无 <转> ② . 了萎枯子叶 . 不振，
懈松，唐颓，蒿发，振不 . 了去出走室公办从地采打精无他 .

病兰荷 <牧> سولشش كېسىلى
牢监，房牢 [静] سولاق
禁拘，闭禁，禁监，押羈 سولاققا ئالماق

室闭禁，所守看 <法> [静] سولاقخانا
: 的押在 ② 住锁门 ~ ئىشك ① [静] سولاقلىق
犯押在 ۋى جىنايەتچى

者条皮拉 [静] سولامچى
当勾的条皮拉 [静] سولامچىلىق
条皮拉 سولامچىلىق قىلماق

子撇左 <古> [静] سولامۇق
态动被的 «سولماق» ② 态复自的 «سولماق» ① سولانماق
سولتەك ① [静] سولتەك ① 秃，的巴尾，的短残，的缺残: ~ خوراز
蠢 <骂，转> ② 祥袷的短太 چاۋان ~ / 鸡公巴尾秃

子小，鬼穷，货 سولچى¹
人的地子麦割配分 [静] سولچى²
派左 [静] سولچىل
的倾左 [静] سولچىل

主义会机倾左 سولچىل ئاغمىچىلىق
主义理学倾左 <哲> سولچىل ئەقىدىچىلىك

秃，巴尾短 ۋى قۇيرۇق ~ 的秃，的短残 [静] سوڭال
笔秃 ۋى قەلەم ~ / 巴

鼠尾兔 <动> سوڭال چاشقان
一颠一象 ۋى ئاتەك قاترىماق ~ [静] سوڭسوك¹
去跑来跑样一马的颠

地茬苇芦 <方> [静] سوڭسوك²
衣大子呢 ۋى پەلتۇ ۋى سوكنا [静] سوكنا
身单: 文分无身，空空手两 [静] سوكۇ - سالتاك
的霉倒该，的咒诅受 <古> [静] سوڭۇل

态动使的 «سوڭۇلداشماق»
نى سوڭۇلدىتىپ دادام چىقىپ كەلدى . سوڭۇلداشماق
颠-颠-驴着骑爸爸 . 来走面迎地

态同共的 «سوڭۇلداشماق»
跑小 ① [动] سوڭۇلداشماق
头后他在跟地意乐不我 . 忙奔，波奔，走奔 ② . 跑小
پۇرەك ۋى سوڭۇلداشماق

的菜炒，的勺掌 [静] سوڭوزا
سوڭ [静] ① 后，后 ① [静] سوڭ
ئىدىن قالما . 过错它把别可什么念挂里心你 . 跟后 ② .
پۇتىنىڭ سوڭى سوڭى / 跟后脚 ۋى سوڭىنى دەسسەك
门肛 <生> ③

漏肛 <医> سوڭ ئاقمىسى
腺门肛 <理生> سوڭ بېزى
肛脱 <医> سوڭ چىقىش
سوڭغا كىرمەك = ئارقىسىغا كىرمەك

弦(的子弓花棉) [静] سوڭباغ
紧 ۋى سوڭداش [静] سوڭداش
的着挨紧，的着对背相互 ~ باغلار

园果的着挨 سوڭداش
态动使的 «سوڭداشماق»
سوڭداشماق [动] 随跟，头后在跟
كېتىپ قالما يەنە ! 掉走头后他们在跟别可你 !

踩，踩跟后脚用 <方> [动] سوڭدىنماق
误耽，误延，延拖 <古> [动] سوڭراماق
来后，后以，后随，着接 <古> [静] سوڭرە
鼠灰，鼠松 <方，动> [静] سوڭسار
蹲 <方> [动] سوڭسارماق

者肛脱 [静] سوڭسوك
سوڭسىز [静] سوڭسىز
的跟后无 ~ ۋى كەشنى سۇرەپ چىقىپ
。来出了走鞋的跟后无着拖他 . كەلدى

姑慈 <植> سۇ ئوقىياسى

肉水注 سۇ ئۇرۇلغان گۆش

层水隔 <地> سۇ ئۆتمەس قاتلام

سۇ ئۈزمەك 泳游: سۇ ئۇرۇش كۆلى 游泳池 / سۇ ئۈ-

رۇش كىيىمى 游泳衣 / سۇ ئۇرۇش يولىنىڭ پاسىل سىزىقى

线志标道泳

栗醋 <植> سۇ ئۈزۈمى

场机上水 <交> سۇ ئۈستى ئايرودرومى

站电水 <水> سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى

能水 <水> سۇ ئېنېرگىيىسى

藻花梅 <植> سۇ ئېيىقتاپىنى

学济经利水 سۇ ئىقتىسادشۇناسلىقى

营经利水, 济经利水 <水> سۇ ئىگىلىكى

碾水 سۇ يارغۇنچىقى

巡, 水巡(时水浇地田给) <水> سۇ ياقىلىماق

情水视

角菱 <植> سۇ ياغمىقى

蚀水 <地> سۇ يالاپ كەتمەك

茭苦水 <植> سۇ يالپۇزى

道航, 路水, 道水 <水, 交> سۇ يولى

推一, 净二干一得推 <成> سۇ يۇقۇنۇرماسلىق

五二六

面平水, 准水 <地> سۇ يۈزى

藻水 <植> سۇ يۈسۈنى

芹水 <植> سۇ يېشىلكۆكى

科蛇游 <动> سۇ يىلانلىرى ئائىلىسى

蛇水, 蛇游 <动> سۇ يىلىنى

火退, 火淬 سۇيىنى ياندۇرماق

土水服 سۇيى ياراشماق

的带热亚, 带热亚 <地> [静] سۇبىتروپىك

带热亚 <地> سۇبىتروپىك بەلۋاغ

候气带热亚 <气, 地> سۇبىتروپىك كىلىمات

体实 [静] سۇبىستانسىيە

法体实 <法> سۇبىستانسىيە قانۇنى

论体本 سۇبىستانسىيە نەزەرىيىسى

物华升 <化, 物> [静] سۇبىلىمات

用作华升, 华升 <化, 物> [静] سۇبىلىماتسىيە

华升 <化, 物> [动] سۇبىلىماتسىيەلەنمەك

谢感, 主真美赞”为意原)拉纳哈布苏 [叹] سۇبھاناللا

(叹惊的事之生发该不或利吉不对于用现, “主真

碓水 سۇ سوقىسى

淞水 <气> سۇ سۆڭگىسى

套水 <冶> سۇ سېلىندىرى

系水 <水> سۇ سىستېمىسى

量水蓄 <水> سۇ سىغىمچانلىقى

费白, 流东诸付 <成> سۇغا ئاقماق

尸洗 سۇغا ئالماق

鸡汤落个象 <成> سۇغا چۈشكەن مۇشۇكتەك

汤泡 <成> ②水泡, 水浸 ① سۇغا چىلاشماق

了吹

水跳 <体> سۇغا سەكرەش

水亲, 性水亲 <化> سۇغا مايىللىق

白茭 <植> سۇ غولكۆكى

层水 <水> سۇ قاتلىمى

运水 <交> سۇ قاتنىشى

松水 <植> سۇ قارىغىيى

蓼水 <植> سۇ قامچىئوتى

虱龙 <动> سۇ قوڭغۇزى

程工利水 سۇ قۇرۇلۇشى

鸟河 <动> سۇ قۇشقىچى

风卷龙水 <气> سۇ قۇيۇنى

钱成卖羊把, 卖变 <成> سۇ قىلماق

钱成卖羊把, 卖变上场市在羊把 قىلىپ بولماق

牛水 <动> سۇ كالىسى

泡水起 سۇ كۆتۈرمەك

表位水 <水> سۇ كۆرسەتكۈچ

水 كۈچى <水> سۇ كۈچى ~ بىلەن توك چىقىرىش

电发力

气煤水 سۇ گازى

茈 <植> سۇ لەيلىسى

品产水 سۇ مەھسۇلاتى

角八水 <植> سۇ مۇخى

塔水 سۇ مۇنارىسى

藻尾狐 <植> سۇ مىڭياپرىقى

雷水 <军> سۇ مېلىپىنى

先边河到不 <成> سۇنى كۆرەنەي ئۆتۈك سالماق

急过之操, 靴脱

鱼摸水浑 <成> سۇنى لېيىتلىپ يېتىق تۇتماق

费水 <农, 经> سۇ ھەققى

位水 <水> سۇ ئورنى

سۇخەنچى : 者舌口弄搬, 者话闲传①〔静〕
 كۆزى يامان, سۇخەنچىنىڭ سۆزى. <谚> 挑, 凶眼的丐乞 <谚> .
 客食②. 凶话的者拨
 四窝三调, 舌口弄搬, 话闲传〔静〕
 四窝三调, 话闲传 <成> سۇخەنچىلىك قىلماق
 水(的鸟喂)②壶军行, 壶水(式携便)①〔静〕
 سۇدان 罐
 铁口灰 چويۇن ~ / 马灰 ئات ~ : 的色灰〔静〕 سۇر
 سۇر تۇرنا <动> 鹤灰
 سۇر تۇمان <气> 雾灰
 سۇر چىل <动> 鹌山灰
 سۇر چۈن <动> 蝇麻
 سۇر قاقىرا <动> 鹭苍
 سۇر قىرغاۋۇل <动> 鸡马蓝
 سۇر لەيلەك <动> 鹤灰
 سۇر ھەيران <动> 燕雨尾针喉灰
 سۇردىماق <方>〔动〕 念怀, 念思, 念想
 سۇرغۇچ <漆火>〔静〕 ~ 漆火 / 印漆火 قىزىل ~ 漆火红
 سۇرقۇچ <漆生, 液胶之树漆>〔静〕
 سۇرقى <的瘦消, 的弱瘦, 的瘦>〔静〕
 سۇرقىرماق <瘦消, 瘦变>〔动〕
 سۇرمۇق <黎滨>〔静〕
 سۇرۇپ <布土白漂>〔静〕
 سۇرۇخ <色印, 泥印>〔静〕
 سۇرۇخدان <盒色印, 台印>〔静〕
 سۇرىشماق <孔面起板, 脸下沉>〔动〕
 سۇزاپ <香芸>〔静〕
 سۇزاپ ئائىلىسى <属香芸>
 سۇزاپ توقچىقى <片甫阿孜苏>
 سۇزماق^۱ <饭盛>〔动〕
 سۇزماق^۲ <啐, 吐>〔动〕
 سۇزۇق <水口, 沫唾, 液唾>〔静〕
 سۇژىت <节情>〔静〕
 سۇژىتلىق <的节情>〔静〕
 سۇس ①〔静〕 ~ 的淡, 的浅(色颜) ②微
 ③弱 ~ 的弱 / 亮微 سۇرۇق ~ / 亮微
 ④慢缓, 缓 ~ 的弱 / 缓迟动行 ~ 的弱
 ⑤活干地腾腾慢 ④活干地腾腾慢 ⑤淡很得沏
 薄淡情交 ~ 薄淡, 薄 ⑤淡很得沏
 سۇس بازار <经> 市淡

سۇبۇزغان 场坟, 地墓(的林斯穆非) <古>〔静〕
 سۇبى 碓 <古>〔静〕
 سۇبىماق <长伸使, 长延使>〔动〕
 سۇبىيەكت 体主 <哲>〔静〕
 سۇبىيەكتىپ 观主 <哲>〔静〕
 سۇبىيەكتىپ پائالىيەتچانلىق <性动能观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپ تۇيغۇ <觉感的观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپ دۇنيا <界世观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپ دىئالېكتىكا <法证辩观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپ لوگىكا <辑逻辑观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپ ئىدىئالزم <义主心唯观主>〔哲〕
 سۇبىيەكتىپچى 者义主观主 <哲>〔静〕
 سۇبىيەكتىپچىلىق 义主观主 <哲>〔静〕
 سۇبىيەكتىپلىق 性观主 <文>〔静〕
 سۇبىيەكتىپلىق = سۇبىيەكتىپچىلىق
 سۇپا ①〔静〕 台, 座底②炕凉, 台土, 榻土
 ① 台月, 台站 سۇپىسى / 座底像塑
 ② 台井 ەپسى
 سۇپرا <子单面(的面布麻的)子单面>〔静〕
 سۇپرىسى قۇرۇق. <荡荡空单面, 皇而堂名声>〔谚〕
 “名其有徒; 副难实其下之名盛”同喻
 下见 سۇپېر
 سۇپېر فوسفات <盐酸磷过>〔化〕
 سۇپېر گېتېرودىن <差外超>〔物〕
 سۇپېر گېتېرودىنلىق <的差外超> ~ رادىئو قوبۇللىد.
 ② 机收接差外超
 سۇپىلىق <的台土有, 的榻土有>〔静〕
 子院的架棚和榻土有
 سۇپىلىق ئاپتوموبىل <车台平>〔交〕
 سۇترا <三籍典教佛>经罗多修, 经缆怛素 <宗>〔静〕
 (分部“藏经”的一之藏
 سۇج <散松, 钝迟②钝①>〔静〕
 سۇچەك <壳余茧蚕>〔静〕
 سۇچى <人水卖②人水浇①>〔静〕
 سۇچىلىق <利水②业水卖, 业水运①>〔静〕
 业专利水
 سۇچىلىق قىلماق <作工利水干, 利水搞>
 سۇخار (سۇخارى) 干包面〔静〕
 سۇخەن <说演, 语话, 话>〔静〕
 的少话 ~ 的少话 / شېرىن
 人的语蜜言甜 ~

态同共的 «سۇلماق»¹ سۇلاشماق
 水沾，湿润 [动]² سۇلاشماق
 窿窟冰(的凿而水汲为) <方> [静] سۇلاق
 ~ / 代唐，朝唐 سۇلالىسى : نالغ 代朝，朝 [静] سۇلالە
 代换朝改 قالماشماق
 态动被的 «سۇلماق» سۇلانماق
 传中《经兰古》曼赖素，曼莱苏 <宗> [静] سۇلايمان
 (“门罗所”称《书全约旧》，一之者使拉安的说
 帽身隐 سۇلايمان قالپىقى
 سۇلستان [静] 丹苏 (主君的家国兰斯伊些某) ئۆزگ
 ۇرتتا ~ بولغۇچە، ئۆز يۇرتۇدا ئۇلتاڭ بول. <谚>
 宁 丹苏做国他在不，底鞋当乡家在
 ەرگە ~، ئۆزىنى سورىمىغان ئۆتۈككە ئۇلتاڭ. <谚>
 能 殃遭者己自好管能不，王称者己自好管
 سۇلتانلىق [静] ① 丹苏之位 ② 丹苏 ③ 治统的丹苏
 ~ تەخت 丹苏 座宝的
 سۇلتايماق [动] 气丧头垂，气泄，馁气
 وغرىدەك سۇلتىيىپ قالماق 象被抓的一贼的到
 气丧头垂样
 态同共的 «سۇلتايماق» سۇلتىيشماق
 硫酸 <化> [静] سۇلفات
 纸酸硫 قەغەز سۇلفات
 硫酸 <化> سۇلفات كىسلاتاسى
 酶酯酸硫 <化> [静] سۇلفاتازا
 唑噻胺磺 <药> [静] سۇلفاتىزارول
 啉啞胺磺 <药> [静] سۇلفادىئازىن
 磺酰胺، 胺磺 <药> [静] سۇلفانىلامىد
 胺磺 <药> [静] سۇلفانىلامىدىن
 那佛索 <药> [静] سۇلفونال
 物化硫 <化> [静] سۇلفىد
 啉吡胺磺 <药> [静] سۇلفىدىن
 麦燕 <植> [静] سۇلۇ (سۇلۇيۇم، سۇلۇيۇڭ، سۇلۇسى)
 片麦燕②粥仁麦燕① سۇلۇ يارمىسى
 水 ① [静] سۇلۇق 有水，的多水，的水 ~ ئېتىدىز
 / 田 تېپىز ~ جىلغا ② 涧山的浅水 ③ 多的汁 ~ نەشپۇت
 梨香的汁多
 疱水 <医> سۇلۇق قاپارتما
 层水含 <地> سۇلۇق قاتلام
 剂溶水含 <化> سۇلۇق ئېرىتكۈچ
 肿水 <医> سۇلۇق ئىششىق
 地麦燕 [静] سۇلۇلۇق

سۇغۇرماق [动] 出拔，出抽
 刀拔
 态同共的 «سۇغۇرماق» سۇغۇرۇشماق
 的身抽 [静] سۇغۇرۇلما
 券债身抽 <经> سۇغۇرۇلما زايوم
 的 «سۇغۇرماق» ② 态动被的 «سۇغۇرماق» ① سۇغۇرۇلماق
 人从他 . ئۇ ئادەملەر توپىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقتى . 态复自
 . 来出了溜中群
 蕨足肿 <植> [静] سۇغۇل
 态同共的 «سۇغۇرماق» سۇغىرىشماق
 的 «سۇغۇرماق» ② 态动被的 «سۇغۇرماق» ① سۇغىرىلماق
 人从他 . ئۇ ئادەملەر توپىدىن سۇغۇرۇلۇپ چىقتى . 态复自
 . 来出了溜中群
 鲜用 了过浇子麦 سۇغۇرۇلۇپ چىقتى . 态动被的 «سۇغۇرماق»
 谊友的成凝血
 绳毛扁，子带线毛 <古> [静] سۇقۇ
 者词台提 <艺> [静] سۇقۇلېر
 词台提 <艺> [静] سۇقۇلېرلىق
 作工词台提做，词台提 سۇقۇلېرلىق قىلماق
 态动使的 «سۇقۇلماق» سۇقۇتۇرماق
 闯，闯硬，撞冲，撞 <方> [静] سۇقۇرۇ
 鸯鸳 <方，动> [静] سۇقۇسۇر
 胃开，激刺 <古> [动] سۇقۇلاتماق
 藏 <方> [动] سۇقۇلماق
 人进使 <古> [静] سۇقۇلماق
 藏他 . 内党入混 سۇقۇنماق «سۇقۇلماق» 态复自的
 藏他 . 内党入混 سۇقۇنماق «سۇقۇلماق» 态复自的
 了地米玉到
 态同共的 «سۇقۇنماق» سۇقۇنۇشماق
 战挑②求贪，恋迷，好喜① <古> [静] سۇقۇلتماق
 嘴偷②的事多，的事闲管爱① <方> [静] سۇقۇلەت
 的脚碍手碍，的
 芹毒 <植> [静] سۇكۇان
 宁溃胃，铝糖硫 <药> [静] سۇكۇرالغات
 特得显子肚妇孕多水羊因)胎胞双假 [静] سۇكۇبىزەك
 (大别
 寸 [静] سۇكۇا
 宋 [静] سۇكۇا
 朝宋 سۇكۇ سۇلالىسى
 葱，葱大 <植> [静] سۇقۇپىياز
 子板的宽寸五 تاختاي ۵ سۇكۇا ~ بەش [静]
 态动使的 «سۇلماق» سۇلۇتۇرماق

射折〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 性射折 <物>〔静〕 سۈندۈرۈشچانلىق
 态同共的 «سۈندۈرۈشچان»
 态动被的 «سۈندۈرۈشچان»
 海大，海 <古>〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 雀头石 <古>〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 态动使的 «سۈنۈشچان»
 断头木 . ىاغاچ سۈندۈ . 碎，破，折，断①〔动〕 سۈنۈشچان
 ؛ 了碎璃玻 . ىدەنەك سۈندۈ . 了破碗 . ىچىنە سۈندۈ . 了破子镜
 里子帽往了破袋脑，藏里子袖往了折胳膊 <谚>
 射折 <物>②. “扬外可不丑家”同喻；藏
 落破 产破，落破 <转>③线射折
 户落破 سۈنغان ئائىلە / 弟子
 角射折 <物> سۈنۈش بۇلۇغى
 律定射折 <物> سۈنۈش قانۇنى
 率射折 <物> سۈنۈش نىسبىتى
 面射折 <物> سۈنۈش يۈزى
 之助援出伸 ~ ياردەم قولىنى ①〔动〕 سۈنۈشچان
 喻；腿伸子被看 <谚> . ىوتقانغا بېقىپ پۈت سۈن . 手
 交提，交递，报呈，递呈，递②. “为而力量”同
 函公递呈 ~ ىەرز / 子状递 ~ ىشەلەپچىقىرىش پە
 划计产生报呈 ~ ىلاننى ③上送，上呈，上献
 物礼上献 / ىر دەستە گۈل ~ ىتە ④花束一上送
 火烤 ~ ىوت / 阳太晒 ~ ىتەپ
 的折易；性光折〔静〕 سۈنۈشچان
 度光屈，度光曲，度光折 <物>〔静〕 سۈنۈشچانلىق
 态同共的 «سۈنۈشچان»
 片碎②盅茶破 ىپىالە ~ ىدەنەك، ىدەنەك ①〔静〕 سۈنۈشچان
 铁寸无手 ىوق سۈنۈشچان سۈنۈشچان ③
 折 <数>④骨接 تاڭماق سۈنۈشچان : 折骨 <医>
 痛 <转>⑤泽光无，采打精无 <转>⑤线折 سۈنۈشچان
 满容愁 ىدەراي ~ ىدەراي / 心的苦痛 كۇڭۇل ~ ىدەراي، ىدەراي
 面 / ىدەراي سۈنۈشچان دەردىنى سۈنۈشچان بىلىدۇ . ىدەراي
 芝上当 <成> سۈنۈشچان قوشۇقنىڭ سەببى تەگمەك .
 箭令当毛鸡着拿，官的大麻
 师骨接 <医>〔静〕 سۈنۈشچان
 术骨接 <医>〔静〕 سۈنۈشچانلىق : ىدەراي ~ ىدەراي
 态动被的 «سۈنۈشچان»
 的下之墙上之基地于置)木基 <古，建>〔静〕 سۈنۈشچان

禾升，禾化氯 <化>〔静〕 سۈلېما
 蘸上饷往 ~ ناننى : 水蘸，湿润①〔动〕 سۈلېماق
 水呷，水喝②水泼上泥往 ~ لايى / 水
 实木肤盐，果树漆鞣 <植>〔静〕 سۇماق
 送，递 <古>〔动〕 سۇماق
 袋麻，袋口 <方>〔静〕 سۇمال
 饺水 <方，食>〔静〕 سۇمانتىسى
 سۇماي = سۇياغ
 莉茉 <植>〔静〕 سۇمەن
 态体，格体〔静〕 سۇمبات (سۇمباتى)
 的美优态体，的称匀格体〔静〕 سۇمباتلىق ~ ىگىت
 人女的美优态体 ئايال ~ / 子伙小的称匀格体
 长 <转>②草酱败，草缣 <植>①〔静〕 سۈمبۈل
 (发头容形)的黑而
 发秀 چاچ سۈمبۈل
 扑相 <体>〔静〕 سۇمۇ
 扑相 <体> سۇمۇ چېلىشىش
 鹏，凰凤 <动>〔静〕 سۇمۇرغ
 木凰凤 <植> سۇمۇرغ دەرىخى
 蝶凰 <动> سۇمۇرغ كېپىنەك
 蕨尾凤 <植>〔静〕 سۇمۇرغۇيرۇق
 سۇمۇق = زەمچە
 的形条 <古>〔静〕 سۈن
 苏萋 <艺>〔静〕 سۇناي ~ ىچالماق ىنەك / ىنەك
 سۇنايغە يوق ،
 事小上得顾还哪，上不干事大 <谚> ؟
 者苏萋吹 <艺>〔静〕 سۇنايچى
 苏萋挺直，腿膊展伸〔动〕 سۇنايلانماق
 着躺地挺直
 态同共的 «سۇنايلانماق»
 暑处，座女室 <天>〔静〕 سۇنۈلە
 坏弄，烂弄 قىلماق ~ ىدەنەك، ىدەنەك 〔静〕 سۇنۈختا
 镜射折〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 的化约〔静〕 سۈندۈرۈشچان
 量质化约 <物> سۈندۈرۈشچان ماسسا
 树断折 ~ ىدەنەك : 态动使的 «سۈنۈشچان» ①
 枝 / ىدەنەك ~ ىدەنەك / ىدەنەك سۈندۈرۈشچان
 钱折 ~ ىدەنەك : 折，合折②风威人敌灭 ~ ىدەنەك
 低贬 : ىدەنەك كىشىلەر ئارىسىدا سۈندۈرۈشچان . ىدەنەك
 手解 ~ ىدەنەك : 手解④ . ىدەنەك
 面射折 سۈندۈرۈشچان يۈزى

酒奶马或酒米(的劲酒去失) <古>〔静〕 سۇۋسۇش
 的直笔，的直②的权桠无，的枝树无①〔静〕 سۇۋلاڭ
 绢手，帕手 <古>〔静〕 سۇۋلۇق
 子窝地，窖地 <方>〔静〕 سۇۋۇق
 释稀，稀变 <古>〔动〕 سۇۋىشماق
 墙抹 ~ سۇۋاق / 墙抹 ~ تام: 抹①〔动〕 سۇۋىشماق
 <建>②水胶抹，糊浆抹 ~ شلم / 药抹 ~ دورا / 灰
 面抹
 恶罪，罪 <古>〔静〕 سۇي
 油素，油物植，油清〔静〕 سۇياغ
 距(的上脚鸡公) <古>〔静〕 سۇياغۇ
 ~ / 汽轿小型线流 پىكپاك ~ : 的型线流〔静〕 سۇيۇر
 车机型线流 پاراۋۇز
 邑封，地封〔静〕 سۇيۇرغال
 的封分〔静〕 سۇيۇرغاللىق
 制封分 تۈزۈم سۇيۇرغاللىق
 封，送奉，赐恩，予赐，赐赏 <古>〔动〕 سۇيۇرغاماق
 赏
 ،的体液，的态液②泥稀 ~ لاي 的稀①〔静〕 سۇيۇق
 品食质流 تاماق ~ / 料燃态液 يېقىلغۇ ~ : تاماق سۇيۇق
 人的佻轻 ئادەم ~ : 荡放，佻轻 <转>④
 璃玻水 <化> سۇيۇق ئەينەك
 体液 <化，物> سۇيۇق جىسىم
 相液 <化> سۇيۇق فازا
 花物性水，佻轻 سۇيۇق كۆڭۈل
 气化液，气态液 <物> سۇيۇق گاز
 质物态液 <哲> سۇيۇق ماددا
 油释稀 <石> سۇيۇق نېفىت
 态液，态状体液 <物，化> سۇيۇق ھالەت
 料肥体液 <农> سۇيۇق ئوغۇت
 液溶稀 <化> سۇيۇق ئېرىتمە
 物货体液 سۇيۇق يۈك
 饭汤，面汤 <食>〔静〕 سۇيۇقئاش
 的溜稀，的稀(等面，汤)〔静〕 سۇيۇق - سەلەڭ
 品食质流 تاماق سۇيۇق - سەلەڭ تاماق
 把 ~ سۇيۇقلاشتۇرماق «سۇيۇقلاشماق» 态动使的: سۈتىنى ~
 精酒释稀 ~ ئىسپىرتنى / 淡冲奶牛
 浮轻变，佻轻变②稀变①〔动〕 سۇيۇقلاشماق
 气煤 ~ گازنى ~ : 态动使的 «سۇيۇقلاندۇرماق»
 化液

(木横
 ~ ئوچاق / 墙抹让 ~ تام: 态动使的 «سۇۋاتماق»
 灶炉搪让，灶炉抹让
 杨天钻，杨白 <植>〔静〕 سۇۋادان
 钻有 مويلا ~ : 的杨天钻，的杨天钻有〔静〕 سۇۋادانلىق
 林杨天钻 ئورمان ~ / 子院的杨天
 实尼门，荠角棱 <植>〔静〕 سۇۋارا
 (一之落部语厥突代古)尔瓦苏 <古>〔静〕 سۇۋار
 来全人客. كەلسى ~ مېھمانلار: 都全，全〔静〕 سۇۋارى
 水被都全稼庄. سۇ بېسىپ كەتتى. ~ : 了
 . 了淹
 态动使的 «سۇۋاشماق»
 性黏 ~ لاي 的强性黏，的强力着黏〔静〕 سۇۋاشماق
 泥的强
 泥 سۇۋاشماقلىق
 性黏的
 性黏的
 سۇۋاشماق¹ «سۇۋاشماق» 态同共的: مەن ئۇنىڭغا تام سۇۋىشىپ
 بەردەم . 墙了抹他帮我 .
 着附，粘〔动〕 سۇۋاشماق²
 沙 ~ قۇم: 灰墙，泥灰(的墙抹) <建>〔静〕 سۇۋاق
 泥灰细 ~ ئىنچىكە / 浆
 灰上，泥抹 <建> سۇۋالغۇ
 和，佬事和 <转>②工灰抹 <建>①〔静〕 سۇۋاقچى
 的泥稀
 : 儿活灰抹，作工的灰抹① <建>〔静〕 سۇۋاقچىلىق
 . 了完程工灰抹的子房 . ئۇنىڭ سۇۋاقچىلىقى تۈگىدى .
 为行泥稀和 <转>②
 灰抹干，工灰抹干 <建>① سۇۋاقچىلىق قىلماق
 佬事和当，泥稀和 <转>②儿活
 سۇۋاقسىز <建>〔静〕 سۇۋاقسىز
 的泥上未，的灰抹有没
 墙的灰抹没
 سۇۋاقلىق <建>〔静〕 سۇۋاقلىق
 的泥了上，的灰了抹
 子房的灰了抹
 料涂 <建>〔静〕 سۇۋالغۇ
 态动被的 «سۇۋاشماق»
 苏ۋاي <牧>〔静〕 سۇۋاي
 (畜母指)的胎空，的育未
 马母的育未
 胎空 سۇۋاي قالماق
 的寡孤，的女无儿无〔静〕 سۇۋاي - سالتاڭ
 渴焦，渴干，渴饥，渴口，渴 <古>〔静〕 سۇۋسالق

态同共的 «سۆرەشتۈرۈشمەك» «سۆرەشتۈرمەك»
 态动被的 «سۆرەشتۈرۈلمەك» «سۆرەشتۈرمەك»
 态同共的 «سۆرمەك» «سۆرمەك»
 柴，棹 <古>〔静〕 سۆرەگۈچ
 ، 的慢②衫长地拖 چاپان ~ : 的着拖①〔静〕 سۆرەلمە
 踢疲，沓拖 <转>③的性慢
 人的塌疲 ئادەم ~ : 的塌疲 سۆرەلمە پالاس
 造构拽拖 <地> سۆرەلمە تۈزۈلمە
 程工子胡 <建> سۆرەلمە قۇرۇلۇش
 头镜慢 <艺> سۆرەلمە كۆرۈنۈش
 病性慢 <医> سۆرەلمە كېسەل
 سۆرەلمەك «سۆرمەك» 态动被的: ئۇنىڭ كۆڭلىكىنىڭ ئېتىكى
 . 上板地在拖摆下裙衣连的她 . پولغا سۆرلىپ قالغاندى .
 سۆرلىپ قالماق 走地腾腾慢 / كەڭ كىيىم سۆرلىپ يىرتىد-
 لار ، تار كىيىم تارتىشىپ . <谚> 衣 ، 破磨会了宽服衣
 . 破绷会了窄服
 沓拖，拉拖，子性慢〔静〕 سۆرەلمەك
 拉拉拖拖，蹭磨 قىلماق سۆرەلمەك
 耙(的用地平着拖，的编枝树) <农>〔静〕 سۆرمە
 地耙，地糖 <农> سۆرمە سالماق
 人地糖，人耙编，人耙做①〔静〕 سۆرمەچى
 屋的凉阴 ئۆي ~ : 的爽凉，的凉阴①〔静〕 سۆرۈن
 把 ھاۋا / 子 / 爽凉气天 ~ كىيىمى / جايدا قۇرۇتماق
 脸 ~ يۈزى ~ 的冰冰冷，的淡冷 <转>②干阴服衣
 的冰冰冷色
 سۆرۈن تەلەت = سۆرۈن چىراي
 脸冷，孔面冷 سۆرۈن چىراي
 仙水秋 <植>〔静〕 سۆرۈنجان
 态动使的 «سۆرۈنلەشمەك» «سۆرۈنلەشمەك»
 得变 <转>②快凉变，爽凉变①〔动〕 سۆرۈنلەشمەك
 . ئۇنىڭ چىرايى سۆرۈنلىشىپ قالغاندى .
 . 的冰冰冷得变脸的他: 来下沉阴脸的他
 冰冰冷③淡冷②凉阴①〔静〕 سۆرۈنلۈك
 的引牵，的拖〔静〕 سۆرۈگۈچى
 车引牵 <交> سۆرۈگۈچى ئاپتوموبىل
 轮拖，船拖 <交> سۆرۈگۈچى كېمە
 的鞅，的拖被〔静〕 سۆرمە
 鞋拖 سۆرمە ئاياغ
 网拖 سۆرمە تور
 -يا / 车拉 ~ ھاۋا: 引牵，拽，拉，拖①〔动〕 سۆرمەك

态同共的 «سۇيۇقلاندۇرۇشماق» «سۇيۇقلاندۇرۇشماق»
 态动被的 «سۇيۇقلاندۇرۇلماق» «سۇيۇقلاندۇرۇلماق»
 化液 <化>②薄稀变，稀变①〔动〕 سۇيۇقلانماق
 سۇيۇقلۇق ①〔静〕 体液: دورا سۇيۇقلۇقى شەرىپەت / 水药
 سۇيۇقلۇقى ②液汁: قاننىڭ سۇيۇقلۇقى 稀的液血
 度稠 ③度稠 <转> 常无复反: ئۇنىڭ سۇيۇقلۇقىنى سىزىمۇ
 ؟ 吧的知道是也你常无复反的他
 机压液 <机> سۇيۇقلۇق پىرسى
 泵压液 <机> سۇيۇقلۇق پومپىسى
 性水，常无复反，尔反尔出 سۇيۇقلۇق قىلماق
 花杨
 学力体液 <物> سۇيۇقلۇق مېخانىكىسى
 释稀 <化>②态动使的 «سۇيۇلماق» ① سۇيۇلدۇرۇماق
 稀变奶酸 . 稀变〔动〕 سۇيۇلماق: قېتىق سۇيۇلۇپ كېتىپتۇ .
 了 . مېڭىسى سۇيۇلۇپ كەتكەن ساراڭ . 瓜
 瓜 . 瓜
 的溶可〔静〕 سۇيۇلۇشچان
 性溶可〔静〕 سۇيۇلۇشچانلىق
 谋阴〔静〕 سۇيىقەست
 谋阴搞 قىلماق سۇيىقەست
 谋阴耍，谋阴施展 ئىشلەتمەك سۇيىقەست
 家谋阴〔静〕 سۇيىقەستچى
 动活谋阴〔静〕 سۇيىقەستچىلىك
 的谋蓄，的谋密，的谋阴〔静〕 سۇيىقەستلىك
 的谋阴 / 划计的谋阴 ~ ئىش
 借假，用滥〔静〕 سۇيىقەستچىلىك
 利权用滥 ~ ھوقۇقنى: 用滥 قىلماق سۇيىقەستچىلىك
 义主用实〔静〕 سۇيىقەستچىلىك
 骨胯 <方>〔静〕 سۆجە
 ، 棚草，子棚(的地瓜，园果护看) <方>〔静〕 سۆرە
 棚凉
 的拽拖被〔静〕 سۆرەتمە
 船驳 <交> سۆرەتمە كېمە
 态动使的 «سۆرمەك» «سۆرمەك»
 引拖，引拽〔静〕 سۆرەش
 数系引拽 <物> سۆرەش كوئېففىتسېنتى
 应效引拽 <物> سۆرەش ئېففېكتى
 -سۆرەشتۈرمەك ①〔动〕 着拽，着拖: كىشىلەر ئۇنى سۆرەشتۈ-
 رۇپ ساقچىخانغا ئاپاردى . 他把人们带到地拽带拉连他
 所出派

角擦摩 <物> سۈركىلىش بۇلۇغى

力擦摩 <物> سۈركىلىش كۈچى

挑，蹭，擦摩②态复自的 «سۈركىمەك» ① سۈركىنمەك
人别向地故无白平 ~ بىكاردىن - بىكار خەققە ~ 衅寻，衅
衅挑

的强力擦摩 [静] سۈركىلىشچان

力擦摩 [静] سۈركىلىشچانلىق

态同共的 «سۈركىلەك» سۈركىلىشمەك

~ سۈركىمەك [动] ① 涂抹，涂 ~ دورا / 药抹，药涂
上头石在刀拿 ~ پىچاقنى تاشقا ~ 擦磨，擦摩②糊浆抹
磨

药泻服 ~ ئىچمەك [静] سۈرگە

盐泻 吐 ~ سۈرگە تۈز

~ سۈرگۈزمەك¹ «سۈرمەك¹» 态动使的: دورا بېرىپ ئىچىنى
泻一泻药用

态动使的 «سۈرمەك²» سۈرگۈزمەك²

军充，配发，放流 [静] سۈرگۈن

军充被，配发被，放流被 سۈرگۈن بولماق

配发，逐放，放流 <法> سۈرگۈن قىلماق

态动使的 «سۈرلىمەك» سۈرلەتمەك

态同共的 «سۈرلىمەك» سۈرلەشمەك

态动被的 «سۈرلىمەك» سۈرلەنمەك

~ سۈرلۈك [静] ① 威严: ئۇ بەك ~ بولغاچقا، ئۇنىڭ ئالدىدا
很常常前面他在我，严威太他. دائىم قورۇنۇپ قالاتىم.
树的森森阴 ~ ئورمان 沉沉阴，森森阴②. 谨拘
孔面的沉沉阴 ~ چىراي / 林

态动使的 «سۈرلۈكلەشمەك» سۈرلۈكلەشتۈرمەك

沉沉阴得变，森森阴得变 [动] سۈرلۈكلەشمەك

肉腌，肉熏 ~ گۆش: 制腌，制熏 [动] سۈرلىمەك

剂眼染② 锑① <化> [静] سۈرمە¹

眶眼染，眉描 سۈرمە تارتماق

石锑 <矿> سۈرمە تاش

酒甜 <古> [静] سۈرمە²

~ سۈرمەك¹ [动] ① 挪，推，拉: جوزنى ئالدىغىراق ~

~ سۈرمەك² [动] ② 挪一挪前往子桌把
延推，迟推 ③ 泻: بالنىڭ ئىچى سۈرۈپ قالدى. 肚拉子孩.
去出赶人敌把把 چىقارماق سۈرۈپ: 赶驱④. 了子
助作⑤ 快痛个玩 ~ ئويۇنىڭ پەيزىنى: 惬意，快痛⑤
片一 ~ جىملىق ھۆكۈم: 意之浸沉，续持示表，词动
想遐，思瞑 ~ خىيال / 静寂

师影摄 [静] سۈرەتچى

作工影摄，业影摄 [静] سۈرەتچىلىك

作工影摄事从，影摄搞 سۈرەتچىلىك قىلماق

馆相照 [静] سۈرەتخانا

眉画 <动> [静] سۈرەتقۇش

~ سۈرەتلەنمەك ① «سۈرەتلىمەك» 态动被的: ئۇنىڭ خانىۋەي.

家他了写描实如. ران تۇرمۇشى چىنلىق بىلەن سۈرەتلەنگەن.

~ سۈرەتلىمەك ② 现呈，现浮. 况境的亡人破

~ سۈرەتلىمەك ③ 情事的去过. ىدىدا يەنە بىر - بىرلەپ سۈرەتلەندى.

~ سۈرەتلىمەك ④ 前眼我在现

~ سۈرەتلىمەك [静] 的片图有，的画图有: ~ كىتاب 画图有
书的

~ سۈرەتلىمەك [动] 写描，绘描: پېرسوناژنىڭ ئىچكى

~ سۈرەتلىمەك [动] 写描: دۇنياسىنى ~

~ سۈرەتلىمەك [静] 声叫喊，声闹喧，声器喧

~ سۈرەتلىمەك [静] 喊呐，叫喊 سۈرەن سالماق

~ سۈرەتلىمەك [静] 声叫喊有没，声闹喧有没 سۈرەنسىز

~ سۈرەتلىمەك [静] 擦板 سۈرتكۈچ

~ سۈرەتلىمەك [动] 擦: 擦 ~ سۈرتكۈزمەك

~ سۈرەتلىمەك [动] 拭擦，抹，揩: ىزىنى ~ سۈرتكۈزمەك

~ سۈرەتلىمەك [动] 泪眼擦，泪抹 ~ كۆز يېشىنى / 子

~ سۈرەتلىمەك [动] 下见 توقاي

~ سۈرەتلىمەك [动] 散云流风使，水流花落使 توقاي قىلماق

~ سۈرەتلىمەك [动] 朽拉枯摧 سۈرۈش

~ سۈرۈش [动] 擦一擦 سۈرتۈشتۈرمەك

~ سۈرۈش [动] 态同共的 «سۈرتەك» سۈرتۈشمەك

~ سۈرۈش [动] 态动被的 «سۈرتەك» سۈرتۈلمەك

~ سۈرۈش [动] 态复自的 «سۈرتەك» سۈرتۈنمەك

~ سۈرۈش [静] 乐娱，会宴舞歌间晚)甫热西麦 <古> [静] سۈرچۈك

~ سۈرچۈك [静] (会晚

~ سۈرچۈك [动] 措失皇张，神慌，张慌，慌惊 سۈردىمەك

~ سۈرچۈك [动] 态动使的 «سۈركىمەك» سۈركەنمەك

~ سۈرچۈك [动] 蹭，抹，涂 سۈركەشتۈرمەك

~ سۈركەشمەك [动] 态同共的 «سۈركىمەك» سۈركەشمەك

~ سۈركەشمەك [动] 服衣: چاينغا شىلىم سۈركىشىپ قالماق

~ سۈركەشمەك [动] 糊浆上蹭 سۈركەشمەك

~ سۈركەشمەك [静] 的光磨，的擦摩 سۈركەلمەك

~ سۈركەلمەك <机> سۈركەلمە پلاستىنكا

~ سۈركەلمەك <地> 层擦摩 سۈركەلمە قاتلام

~ سۈركەلمەك [动] 态动被的 «سۈركىمەك» سۈركەلمەك

物滤过 سۈزگۈچ جىسىم

纸滤过 <化> سۈزگۈچ قەغەز

层滤过，层滤 <水> سۈزگۈچ قەۋەت

的器滤过有〔静〕 سۈزگۈچلۈك

烟香嘴滤过 تاماكا سۈزگۈچلۈك

；湿透，淋淋湿 <转>②乳凝酸，渣乳〔静〕 سۈرمە

雨在服衣的他. ئۇنىڭ كىيىملىرى يامغۇردا ~ بولۇپ كەتتى.

。湿透得淋中

淋湿 <转>②袋布的奶酸滤① سۈزمە خالتىسى

。透湿，淋 ئۇنىڭ ئۈستى - باشلىرى ~ بولۇپ كېتىپتۇ.

。了透湿都身浑他

巴稀个打 <成> سۈزمە خالتىسى قىلىۋەتمەك

伤鳞体遍得打，肤完无体得打，烂

网(的滤过)〔静〕 سۈزمە

网围 تور سۈزمە

盐井 تۈز سۈزمە

，捞②奶牛滤过 ~ سۈت: 滤过，滤①〔动〕 سۈرمەك

捞打: بېلىق ~ 鱼捞 / چۆپ ~ 片面捞 / سۈدىن ياغاچنى

~ 油撇 / 撇③头木捞打里水从 ~

梳④儿沫撇 قاپاقلىرىنى سۈزۈپ

情风弄卖皮眼起扬 <转>⑤

抵 <方>〔静〕 سۈزمەك

态同共的 «سۈزمەك» سۈزۈشمەك

水清 ~ 苏清: 的净清，的澈清，的清①〔静〕 سۈزۈك

璃玻明透 ~ 尺明透: 的明透② سىزغۇچ

空天的朗晴 ~ ئاسمان ③

金清，金色清 <矿> سۈزۈك ئالتۇن

体明透 <物> سۈزۈك جىسىم

石闪透 <矿> سۈزۈك چاقنار تاش

漆清 سىر سۈزۈك

蛾翅透 <动> سۈزۈك قانات پەرۋانە

纸明透 قەغەز سۈزۈك

玉软明透 كاۋاش سۈزۈك

胶明透 كاۋچۇك سۈزۈك

状质蜡明透 <生> سۈزۈك موم ھالەت

质角明透 <生> سۈزۈك مۇڭگۈز ماددا

态动使的 «سۈزۈكلەشمەك» سۈزۈكلەشتۈرمەك

化明透〔动〕 سۈزۈكلەشمەك

出捞③度明透②式形词名的 «سۈزۈك» ① سۈزۈكلۈك

条面的出捞 ~ چۆپ: 的出滤，的

搽上脸往 ~ يۈزىگە ماي: 涂，抹，搽〔动〕 سۈرمەك

脸洗皂肥抹 يۇماق سۈرۈپ سۈيۈن / 油

头石的光磨 ~ 的光磨〔静〕 سۈرمەل

的臊害不，的厚皮脸 <方>〔静〕 سۈرمەل

厚越来越皮脸 <方>〔动〕 سۈرمەللەشمەك

毛睫的过描 ~ كىرىك: 的过描〔静〕 سۈرمىلىك

下见 سۈرۈشتە

听打，问盘，究追，查追 قىلماق سۈرۈشتە

盘，溯追，诉追，查追 <法>〔动〕 سۈرۈشتۈرمەك

听打，问

错交使，叉交使〔动〕 سۈرۈشتۈرمەك

态同共的 «سۈرۈشتۈرمەك» سۈرۈشتۈرۈشمەك

态动被的 «سۈرۈشتۈرمەك» سۈرۈشتۈرۈلمەك

态同共的 «سۈرمەك» سۈرۈشمەك

态同共的 «سۈرمەك» سۈرۈشمەك

~ سۈرۈك①〔静〕 <法>②期诉讼: 限期 ~ بىر يىللىق

بلەن پۇل قەرز ئالماق ~ 以一年为借借期 / ئۈچ كۈنلۈك

限期天三给 بەرمەك ~

群畜 <方>〔静〕 سۈرۈك

移推〔静〕 سۈرۈلمە

质移推 <水> سۈرۈلمە لاتقا

سۈرۈلمەك① ① «سۈرمەك» 态复自的: سەلمە مەن تەسرەپكە

سۈرۈلۈپ ئولتۇردى. 了坐边这我到挪麦丽赛. ② «سۈر-

مەك» 态动被的: ئىشلەپچىقىرىش ئىلگىرى سۈرۈلۈپ، يېزى-

村农，进推前向产生. ئۆزگەردى. نىڭ كەمبەغەللىك تۈسى

。了变改貌面穷贫的

سۈرۈلمەك② «سۈرمەك» 态动被的: بالىنىڭ يۈزىگە سۈيۈن

سۈرۈلدى. 皂肥了抹上脸子孩. 皂肥了抹上脸子孩. 皂肥了抹上脸子孩.

。油了上轴车. رۇلدى.

态复自的 «سۈرمەك» سۈرۈنمەك

门窍，法办 <方>〔静〕 سۈرۈم

荷蒲叶小，草香唇 <植>〔静〕 سۈزە

态动使的 «سۈزمەك» سۈزدۈرمەك

态同共的 «سۈزدۈرمەك» سۈزدۈرۈشمەك

态动被的 «سۈزدۈرمەك» سۈزدۈرۈلمەك

人瞳，孔瞳 <方>〔静〕 سۈزگار

子篲〔静〕 سۈزگە

的人抵爱，的抵爱 <方>〔静〕 سۈزگەك

器滤过〔静〕 سۈزگۈچ

网滤过 <化> تور سۈزگۈچ

种配

疫免工人 <生> سۈنئىي ئىممۇنىتېت

雨降工人 <气> سۈنئىي يامغۇر

毛造人 <纺> سۈنئىي يۇڭ

丝造人 <纺> سۈنئىي يىپەك: ~ ئوقۇلما

物织

态动使的 «سۈنئىيەشمەك» سۈنئىيەشتۈرمەك

态同共的 «سۈنئىيەشتۈرمەك» سۈنئىيەشتۈرۈشمەك

态动被的 «سۈنئىيەشتۈرمەك» سۈنئىيەشتۈرۈلمەك

化造人 [动] سۈنئىيەشمەك

作做②为人，工人，造人① [静] سۈنئىيلىك

条肋根两末最的羊牛 [静] سۈۋە

سۈۋەرەك = تاراقان

签，塔及矛，剑，刀)物之儿尖带 <古> [静] سۈۋرى

(等子

سۈيدۈك <理生> [静] 尿: باقىيۇرمىقى ئۇرۇقى سۈيدۈك.

نى راۋانلاشتۇرىدۇ. 尿利子前车

سۈيدۈك ئاجرىتىش سىستېمىسى <理生> 尿泌

统系

禁失便小 سۈيدۈك تۇتالما سلىق

闭尿 <医> سۈيدۈك تۇتۇلۇش

酸尿 <化> سۈيدۈك كىسلاتاسى

素尿 سۈيدۈك ماددىسى

管尿输 <理生> سۈيدۈك نەيچىسى

道尿 <理生> سۈيدۈك يولى

炎道尿 <医> سۈيدۈك يولى يەللىكى

症毒尿 <医> سۈيدۈك زەھەرلىنىش

膀胱 <方> [静] سۈيدۈكۈك

态动使的 «سۈيلىمەك» سۈيلىتەك

态同共的 «سۈيلىمەك» سۈيلىشمەك

态动被的 «سۈيلىمەك» سۈيلىنمەك

سۈيلىمەك [动] 催促，促催: قەرز ~ جاۋاب خەتنى

信回催 ~

器析离，器离分 <化> [静] سېپاراتور

鱼鲛 <动> [静] سېپالوس

症血败 <医> [静] سېپىتسىمىيە

石泡海 <矿> [静] سېپئولت

态同共的 «ساپماق» سېپىشماق

سېپىشمەك «سەپمەك» 态同共的: ئۇلار ئانارنىڭ كىيىمىگە ئ.

تر سېپىشتى. 水香了洒上服衣的尔娜阿往们她

态动被的 «سۈمۈرمەك» سۈمۈرۈلمەك

糊糖芽麦 <食> [静] سۈمۈلمەك

粥面甜(的做汁甚桑) <方> [静] سۈمۈلمەك

鸭雄 <古，动> [静] سۈنە

鸽鹑 <动> [静] سۈندۈك

矛长，矛 <方> [静] سۈنگۈ

准的为行和活生林斯穆)奈逊① <宗> [静] سۈنەت

礼割②(训圣，则

式仪礼割 توي سۈنەت

سۈنەت قىلماق = خەتنە قىلماق

سۈنەتچى = خەتنىچى

سۈنەتلىك = خەتنىلىك

奈逊守遵为意原语伯拉阿)尼逊 <宗> [静] سۈنئىي

(者

徒教教兰斯伊)派尼逊 <宗> سۈنئىي مەزھىپى

(派教个一的多最

~: 的作做②的为人，的工人，的造人① [静] سۈنئىي

كۈلك 笑假，笑的作做

金仿 <经> سۈنئىي ئالتۇن

能智工人 سۈنئىي ئەقىل

云造人 <气> سۈنئىي بۇلۇت

棉造人 <纺> سۈنئىي پاختا

肢假 <医> قول - سۈنئىي پۈت

维纤造人 تالا سۈنئىي

择选工人 <心> سۈنئىي تاللاش

言语造人，言语工人 <语> سۈنئىي تىل

齿义，牙假 <医> سۈنئىي چىش

革造人 <纺> سۈنئىي خۇرۇم

皮鞭水造人 قاما سۈنئىي

子皮奶造人，油奶造人 سۈنئىي قايماق

胶橡造人 <化> سۈنئىي كاۋچۇك

体晶造人 كرىستال سۈنئىي

铁磁造人 ماگنىت سۈنئىي

石理大造人 <建> سۈنئىي مەرمەر

冰造人 مۇز سۈنئىي

油石造人 سۈنئىي نېفىت

سۈنئىي ھەمراھ <天> 星卫造人: ~ ئارقىلىق بىۋا.

视电播直星卫 تېلېۋىزىيە سۈنئىي تارقىلىدىغان

场草工人 <牧> سۈنئىي ئوتلاق

工人，精授工人 <生> سۈنئىي ئۇرۇقلاندۇرۇش

蒿萸，菊萸 <植> سېرىق سەبدەر
 菜黄 <植> سېرىق سەي
 柳蒲 <植> سېرىق سۆگەت
 鸬鹚头黄 <动> سېرىق سۈندۈك
 虫针金 <动> سېرىق سىمقۇرت
 桃丝金，桃黄 <植> سېرىق شاپتۇل
 十二雪小②雪小(的春早)① <天> سېرىق قار
 (一之气节四)
 鸬眉黄 <动> سېرىق قاش تۇمۇچۇق
 鸥眉黄 <动> سېرىق قاش چۇمچۇق
 鸬眶金 <动> سېرىق قاش قىلىيورغا
 雉水翅铜 <动> سېرىق قانات جۇغۇر
 鼬腹黄 <动> سېرىق قورساق ئاغىمىخان
 吾棗黄 <植> سېرىق قوقانگۈل
 桦黄 <植> سېرىق قېيىن
 芥黄 <植> سېرىق قىچا
 病热黄 <医> سېرىق قىزىتما
 茅花黄 <植> سېرىق قىياق
 树金黄 <植> سېرىق كاتالپا
 蒿黄 <植> سېرىق كامپا
 樟黄 <植> سېرىق كامپۇرا
 麻黄 <植> سېرىق كەندىر
 之种品瓜甜)奇口可皮黄 <植> سېرىق كۆكچە
 (—
 杉黄 <植> سېرىق كىپارس
 石玉黄，玉黄 <矿> سېرىق گۆھەر
 芫秦花黄 <植> سېرىق گۈللۈك جىنتيانا
 油酥，油黄 ىماي سېرىق
 黄雌 <矿> سېرىق مەرگىمۇش
 蜡蜂，蜡黄 موم سېرىق
 之种品瓜甜)甘极蜜皮黄 <植> سېرىق مىجگەن
 (—
 糖冰黄 <食> سېرىق ناۋات
 草蓬萍 سېرىق نىلوپەر
 酒黄 سېرىق ھاراق
 蜂胡，蜂黄 <动> سېرىق ھەرە
 子诃黄 <植> سېرىق ھېلىلە
 灌春 <农> سېرىق ئوسا
 草尾狗黄 <植> سېرىق ئىنقىۋىرۇق
 猴丝金 <动> سېرىق يال مايۇن

貂喉黄 <动> سېرىق بوغۇز بۇلغۇن
 虎蜂喉黄 <动> سېرىق بوغۇز كۆكسەك
 ىماي = چۈچۈك بۇيا سېرىق
 鹰黄 <动> سېرىق بۈركۈت
 鱼黄 <动> سېرىق بېلىق
 晶水黄 سېرىق بىللۇر
 腹黄 <动> سېرىق پوكان پۆپۈكلۈك قىرغاۋۇل
 雉角
 豆黄 <植> سېرىق پۇرچاق
 菊磺硫 <植> سېرىق پىلىپىلگۈل
 棠海黄 سېرىق تاش ئالما
 柳花黄 <植> سېرىق تال
 鸬喉黄 سېرىق تاماق تۇمۇچۇق
 烟叶黄，烟旱 سېرىق تاماكا
 品商色黄 <经> سېرىق تاۋار
 癩，痢痢，疮秃，癣黄 <医> سېرىق تەمرەتكە
 体黄 <理生> سېرىق تەنچە
 人种黄 سېرىق تەنلىك
 土黄 <地> سېرىق توپا
 桃光梨黄 <植> سېرىق توغاج
 壤黄 <地> سېرىق تۇپراق
 鸬 <动> سېرىق تۇمۇچۇق
 鹭白嘴黄 <动> سېرىق تۇمشۇق ئاققوتان
 嘴蜡 <动> سېرىق تۇمشۇق قۇشقاچ
 鸬杜胸橙 <动> سېرىق تۇش كاككۇك
 铁黄 <地> سېرىق تۆمۈر
 毛，儿小口黄 <转>②毛汗，毛寒① سېرىق تۈك
 子孩
 黄面，色土如黄 سېرىق تۈكى تەنۈر ئۇرۇلمەك
 瘦肌
 隼爪黄 <动> سېرىق تىرناق چۇغۇندەك
 菊蒿萸 <植> سېرىق جۇخار
 ىماي = سېرىق تەنلىك سېرىق جىنىس
 鼠黄 <动> سېرىق چاشقان
 蚁蚂黄 <动> سېرىق چۈمۈلە
 (菜花金)蓓苜花黄 سېرىق چېچەك بېدە
 母云黄，母云金 <矿> سېرىق چىرىمتال
 鱼姑黄 سېرىق خانبېلىق
 斑褐黄，斑黄 <理生> سېرىق داغ
 蝶凤喙斑金 سېرىق داغلىق سۇمۇرغ كېپىنەك

سېغىندۇرماق «سېغىنماق» 态动使的
 鸟思相 <动>〔静〕 سېغىنماق
 سېغىنماق <动>〔静〕 想，念怀，念思，念想 ； ئانا - ئانامنى تولد-
 母父念想外格我 . ھۇ سېغىندىم .
 سېغىنىشلىق <静> 的念思，的情深，的念思怀满
 سلام خەت سېغىنىشلىق 念思怀满 / 信候问的念思怀满
 候问的切深
 سېغىنىشماق «سېغىنماق» 态同共的
 سېفالوسپورىن <药>〔静〕 素霉锋先
 سېفىي <天>〔静〕 王仙 ~ يۇلتۇزلار تۈركۈمى 座王仙
 سېكانس <数>〔静〕 割正
 سېكتور <数>〔静〕 形扇
 سېكتورلۇق <静〕 的形扇
 سېكتورلۇق كوردىنات <数> 标坐形扇
 سېكرېتار = شۇجى
 سېكرىك <古>〔静〕 通能才越跳须必上山)口越跳
 (处之过
 سېكل <文>〔静〕 品作列系
 سېكۈنت <静〕 秒: ىرنەچچە ~ ئىلگىرى 前之钟秒几
 سېكۈنت كۆپ مېتىر <水> 米方立秒
 سېكۈنت يىغىنسى 针秒
 سېكۈنتلۇق <静〕 的秒: ىر ~ ۋاقت 间时的钟秒一
 سېكۈندومېتىر <静〕 表秒
 سېكىرگۈچ <方，动>〔静〕 虫蝗
 سېكىرمەك <古>〔动〕 屁放
 سېكىلەك <静〕 ①(的留前婚)②发鬓小，儿妇媳小
 子娘
 سېكىلەك <静〕 ①(把细为头两，粗间中)杖面擗小
 سېكىلەكلىك <静〕 ①(的辫发细留) ~ قىزلار 辫发细留
 时期女少②们娘姑的
 لىق ئىدى . 亮漂又泼活时期女少她 .
 سېگمېنت <数>〔静〕 形弓
 سېگمېنت بەلگىسى <电> 标段
 سېغىرىق <植>〔静〕 草眉画
 سېلادونت <地>〔静〕 石鳞绿
 سېلىسىيە <静〕 斯修尔摄，氏摄(家学文天典瑞)
 سېلىسىيە تېرمومېتىرى 计度温氏摄
 سېلىسىيە گرادۇس <气> 度氏摄
 سېلىسىيە ئۆلچەم سىزىقى <物> 标温氏摄
 سېلىقون <化>〔静〕 玢璐赛

著昭
 سېلىق ئىرغاي <植> 子枸臭
 سېلىق ياپچان <植> 蒿花大
 سېلىق يوقىتىش سۇيۇقلۇقى <化> 水臭除
 سېلىقتال <植>〔静〕 菜行独
 سېلىقچىلىق <静〕 臭恶，臭气: ئەتراپى ~ قاپلاپ كەتكەك
 天熏气臭
 سېلىقكۈزەن <动>〔静〕 虎艾，黝臭
 سېلىقلىق <静〕 臭
 سېلىقتوت <植>〔静〕 草臭
 سېلىقھەلەپ <植>〔静〕 参毒
 سېلىقىار <植>〔静〕 球绣臭，葵竺天
 سېلىقماق <动〕 臭发①，臭变: گۆش سېسىپ قاپتۇ . 臭肉
 了 . ئۆي سېسىپ كېتىپتۇ . 了臭太里子屋 . 烂腐② .
 ەمدۇر ئاسانلا سېسىپ قالدۇ . 烂易容柿红西 <转>③ .
 臭(声名): ئۇ شۇ ئىش بىلەن ئاجايىپ سېسىپ كەتتى . 困她
 臭很得弄事这 .
 سېلىقچىلىق <静〕 天熏气臭，方地臭: بۇ سېسىقچىلىقتا
 بزگە نېمە بار ، بۇ يەردىن تېز چىقىپ كېتەيلى . 方地臭这
 儿这开离快，走，事么什们我有
 سېغىز <静〕 泥胶，土黏
 سېغىز بوتقا <石> 浆泥
 سېغىز توپا <地> 土泥胶，土黏
 سېغىز رەڭ <静〕 色黄土
 سېغىز <静〕 ①糖姆胶，糖香口，糖泡泡②脂松硬
 سېغىزخان <动>〔静〕 鹊喜: سېغىزخاننىڭ ئۇۋىسىنى تۇ-
 رۇلغا تارتىۋاپتۇ . 巢鹊占鸠: 巢鹊夺鸠 <谚>
 سېغىزخاندىن ساق بولماق <成> 警，灵机为甚
 觉
 سېغىزلىق <静〕 ①的土黏②的土泥胶，地泥胶
 سېغىشماق «ساغماق» 态同共的
 سېغىقسىز <静〕 的奶过挤没
 سېغىقلىق <静〕 的奶过挤
 سېغىلماق «ساغماق» 态动被的
 سېغىن <静〕 的奶有
 سېغىن چارۋا <牧> 畜食奶
 سېغىن ئۆچكە <动> 羊山奶
 سېغىن ئىنەك <动> 牛乳，牛奶
 سېغىنچىچەك <植>〔静〕 梅地点，草咙喉
 سېغىنچى <静〕 员奶挤

态动使的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەتمەك**
 态同共的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەشمەك**
 态动被的 «سېھرلىمەك» **سېھرلەنمەك**
سېھرلىمەك ① [动] 术妖行，法魔施
 راۋان تىللىرىنى قانداقتۇر بىرى سېھرلەپ قويغاندەك ئىدى.
 样一法魔了施人么什被是像头舌的伶俐这我时这
 迷着使，醉沉使 <转>②。了了不动
 سېھرلۇالدى . 迷了着子伙小使娘姑 .
سېھولت <地> [静] 石沸泡，石沸
سېۋەپخانا <方> [静] 堂澡，室浴
سېۋەت [静] 子筐，子篮
سېۋەتچى [静] 者子篮卖②者子筐编，者子篮编①
 者子筐卖
سېۋەتلەپ [静] 筐成，地筐成
 运地
سېۋىت <方> [静] 钱赏，钱喜
سېيالكا = ئۇرۇق سېلىش ماشىنىسى
سېيسموگراف <地> [静] 仪震地
سېيسمولوگىيە [静] 学震地
سېيسمومېتىر <地> [静] 计震地
سېيىشماق «سايماق» 态同共的
سېيىلماق «سايماق» 态动被的
سېئال <地> [静] 带硅铝
سېئال قاتلىمى <地> 层铝硅
سېئاللاشماق <地> [动] 用作化铝硅，化铝硅
سېئان¹ <化> [静] 氰
سېئان² <化> [静] 楞杪刺，楞杪
سېئاند <化> [静] 物化氰
سېبالدى <植> [静] 莓草山
سېجىتماق «سېجىماق» 态动使的
سېجىماق [动] 动移股屁着扭
سېۋجا <方> [静] 斜，歪
سېبىرىيە <地> [静] 亚利伯西
سېبىرىيە ئاغمىخنى <动> 鼬黄
سېبىرىيە چىلى <动> 鸡翅镰
سېپ <古> [静] 驹马的岁一满
سېپارە [静] 册，卷 (册各的《经兰古》的册十三成订装)册
سېپارە ئوقۇماق <宗> (经兰古)诵背，诵朗
سېپارى <植> [静] 榔槟
سېپاق <方> [静] 泥灰(的墙抹)

سېمونت كۆۈرۈك <交> 桥泥水
سېمونت لاي <建> 泥灰，浆灰，浆泥水
سېمونت يول <交> 路泥水
سېمونتلتاق «سېمونتلىماق» 态动使的
سېمونتلاشماق «سېمونتلىماق» 态同共的
سېمونتلانماق «سېمونتلىماق» 态动被的
سېمونتلىماق [动] 泥水铺，泥水抹
سېمىز [静] 的肥，的胖 ~ / 子胖，人胖 ئادەم ~
 肉肥 **سېمىزلىك** [静] 羊肥 ~ / 羊肥
سېمىزلىك كېسىلى <医> 症胖肥
سېمىزئوت <植> [静] 菜寿长，苋齿马
سېنارىيە <文> [静] 影电 本脚，本剧
سېنارىيەلىك <文> [静] 剧编，者编改
سېنارىيەلىك «سېنارىيەلىك» 态动使的
 本剧编改，本剧 ~ 本剧成编改说小把
سېنارىيەلىك «سېنارىيەلىك» 态动被的
سېنارىيەلىك [动] 化本剧
سېنتەبىر [静] 月九
سېنتەبىر (斤公百一)担公 [静]
سېنوزور <电> [静] 器送传，器感传
سېنىت <水> [静] 岩长正
سېنىمەك <方> [动] 会理不，睬理不，乎在不
سېھرى [静] 的奇神，的魔 ~ 力魅，力魔 / بو
 نەرسىلەر ~ ئالاھىدىلىككە ئىگە . 点特的奇神有西东些这
سېھىر [静] 术妖，术幻，法戏，术魔，法魔 جادۇگەر
 ئۇنى ~ بىلەن كېيىنكە ئايلاندۇرۇپ قويۇپتۇ . 把术妖用师巫
 羊黄了成变他
سېھىر قاتۇرماق 术妖破，法魔解
سېھىر قىلماق = سېھىرلىمەك
سېھىرچى [静] 师巫，师法魔，师术魔
سېھىرگەر [静] 师术魔，师巫，师法魔
سېھىرگەرلىك [静] 术妖，术魔，法魔
سېھىرگەرلىك قىلماق 法魔施
سېھىرلىك [静] ① 的力魅有，的法魔了施
 的力魔 ② 果苹的力魔 ~ ، 力魔有，的人诱
 لېكىن سادە كۆزلىرىگە تىكىلدى . 魅有那她着视注子伙小
 睛眼的气稚而力
سېھىرلىك كالتەك <体> 棍魔

度强 <经>③度强: 用作反 <物>②性
 度强动劳 سىجىللىقى
 川四 <地>〔静〕 سىچۈن
 鸬鹚山川四 <动> سىچۈن ئورمان كەكلىكى
 候伺 <方>〔动〕 سىخولماق
 矿铁菱 <矿>〔静〕 سىدېرىت
 人仓管府王 <方>〔静〕¹ سىدىر
 者地主主无租出府王替 <古>〔静〕² سىدىر
 的尿遗, 的多尿 <古>〔静〕 سىدىك
 (状痛般刺针) 噌〔模〕¹ سىر
 密密的心内 سىرى دىلىنىڭ سىرى: 秘奥, 秘密〔静〕² سىر
 泄可不, 头掉肯宁 <谚>. كەتسە كەتسۈن, ~ كەتسۈن.
 秘奥的然自大 سىرى تەبىئەتنىڭ سىرى سىرىنى
 秘奥的命生求探 ئىزدىمەك
 秘密听探 سىر ئالماق
 秘密露泄 سىر بەرمەك
 密保, 秘密守保 سىر تۇتماق
 密保, 秘密守保 سىر ساقلىماق = سىر تۇتماق
 白大相真 سىر ئېچىلماق
 瓷搪: 子釉②漆油, 漆①〔静〕³ سىر
 陶釉彩, 罐陶的釉彩上 ساپال
 漆油上, 漆上 سىر بەرمەك
 树漆 <植> سىر دەرىخى
 砂朱 <矿> سىر سۇرۇخ
 漆掉 سىرى چۈشمەك
 下见 سىرات
 所教兰斯伊) 桥提拉斯 <宗> سىرات كۆۋرۈكى
 (过通以可者德积平生, 桥的上狱火于置称
 下见 سىراج
 墙女, 墙护(的顶房) <建> سىراج تام
 于用, 成制粉籽草和胶树枣沙用) 胶鞋〔静〕² سىراج
 (鞋制
 草尾独 <植>〔静〕³ سىراج
 头外, 面外, 外①〔静〕¹ سىرت
 面外的楼大 سىرتى بىنانىڭ سىرتى / 动活外课
 面外的 / سىرتىدىن مەلۇم. <谚> 知而望一头外碗油
 ③外此 ~ بۇنىڭدىن / 外之们他 ~ ئۇلاردىن / 外以, 外
 ④脊外: 脊里 گۆشى ~ 分部椎脊(的畜家等羊牛)
 面 <数> سىرتى: 面球 سىرتى / 面锥圆
 员人听旁 <法> سىرتتىن ئاڭلىغۇچى

饲有装上嘴及鼻马在套) 袋料马 <古>〔静〕 سپاڧۇر
 (袋口的料
 士战, 兵士②员官(的廷官)①〔静〕 (سپاھى)
 份身兵士②职之的员官廷官①〔静〕 سپاھلىق
 雅尔文温, 的雅优, 的雅文〔静〕 سپايە
 雅文度态 / يۈرۈش تۈرۈشلىرى ~ 雅优止举 / قىز بالا
 雅文温要家娘姑. چىرايلىق كىيىدىغان. دېگەن ~
 亮漂着穿, 雅尔
 称尊 <语> سپايە تۈر
 语婉委 <语> سپايە سۆز
 雅尔文温, 彬彬质文, 雅文〔静〕 سپايىگەرچىلىك
 态动使的 «سپايىلەشمەك» سپايىلەشتۈرمەك
 态同共的 «سپايىلەشتۈرمەك» سپايىلەشتۈرۈشمەك
 态动被的 «سپايىلەشتۈرمەك» سپايىلەشتۈرۈلمەك
 雅文变, 气和变, 雅文, 气和〔动〕 سپايىلەشمەك
 雅尔文温, 雅优, 雅文〔静〕 سپايىلىك
 说地雅文 لىمەك
 头盖纱白 <方>〔静〕 سپىچ
 牌盾, 牌箭挡 <方>〔静〕 سپىر
 兰黄, 花兰白花 <植>〔静〕 سپىگۈل
 肉的上条肋细〔静〕 سپىنچى
 细得织 گىلەم توقۇلغان ~ 密细②的滑光①〔静〕 سپىتا
 细得干儿活 ھۈنەر قىلماق ~ 细精, 致细③毯地的密
 器石细 سپىتا تاش قورال
 布的滑光, 布细 <纺> سپىتا رەخت
 纺细, 纺精 <纺> سپىتا ئېگىرمەك
 度细<纺>③度程的细②度程的薄①〔静〕 سپىتىلىق
 菜香, 芫荽 <古, 植>〔静〕 سپۈت
 字数〔静〕 سپىر
 枪长, 矛, 刀刺 <古>〔静〕 سىتا
 苦困难艰, 压欺〔静〕 سىتەم
 妖 <转>②君暴, 者迫压, 者压欺①〔静〕 سىتەكار
 人佳, 人丽: 的媚妩, 的艳 سىتەكار
 素色胞细 <理生>〔静〕 سىتوخروم
 素裂分胞细 <生>〔静〕 سىتوكىنىن
 子望罗, 果眼凤, 婆苹 <植>〔静〕 سىتىرگۈل
 地断不, 地贯连, 地续持, 地续连〔静〕 سىجىل
 找地断不 ئىزدىمەك ~ / 作工续连
 性续持, 性续连①〔静〕 سىجىللىق
 续连和性定稳的策政持保 ساقلىماق

索绞上 سرماق سالماق

绳套了套②的索套有，的绳套有①〔静〕 **سرتماقلىق**
~ ٴارغامچا (索套)绳套作充③的索马套上套，的
子绳的绳套作

息消，讯音，信音 <方>〔静〕 **سرتىق**

者信报〔静〕 **سرتىقچى**

工漆油，匠漆油〔静〕 **سرىچى**

作工漆油，儿活漆油〔静〕 **سرىچىلىق**

سرداش 〔静〕 友朋心知，人心知，己知
يولداش بولما، نادان بىلەن ~ <谚> . 伍为人恶与勿
。心交人蠢与勿

心知，知相〔静〕 **سرداشلىق**

谈息，心交，心谈〔动〕 **سرداشماق**

سر - سر (痛疼地似扎针阵阵一) 噌噌〔模〕

子坠耳，环耳〔静〕 **سرغا**

سرغانچۇق 〔静〕 溜滑，滑
، مەن ئۇنىڭغا ئىشەنمەيمەن . 鱼鳔的猾狡条像得滑他 . ~
。他信相不我

态动使的 «سرغىماق» **سرغىتماق**

垂耳 <理生>〔静〕 **سرغىلىق**

سرغىم 〔静〕 流经 <水>
بەر سرغىمى 地上 / 流经 地 / 流经 下地 ىسى سرغىمى

水流径 <水> **سرغىم سۇ**

的出渗〔静〕 **سرغىما**

物出渗 <医> **سرغىما ماددا**

سرغىماق 〔动〕 淌流，动移，动滑(下而上自)①
ئۈستىدىكى تاشلار ئاستا - ئاستا سرغىپ چۈشتى . 石的上山
ئۇنىڭ ياش تامچىلىرى مەڭزىنى بويلاپ . 来下滑地缓慢头
تۆۋەنگە سرغىدى . 淌流下往颊面着沿珠泪的他 . 渗②
出了渗树松 . قارىغايىدىن دېۋىرقىي سرغىپ چىقتى . 脂松

态动使的 «سرقرىماق» **سرقرىتماق**

سرقرىماق 〔动〕 酸痛
ئۇنىڭ پۇتى سرقرىپ ٴاغرىۋاتىدۇ . 酸痛腿的他
ئۇنىڭ مۇڭگۈزىگە ئۇرسا ، تۇپقى سرقرىپتۇ .
。上蹄牛在痛，上角牛在打 <谚>

炉铁打〔静〕 **سرکا**

盅茶，碗茶小 <方>〔静〕 **سرکايە**

子蚰 <动>〔静〕 **سرکه ۱**

سرکه ۲ 〔静〕 醋②汁酸(的成制酵发葡萄绿)①

سرکه كىسلاتاسى <化> 酸乙，酸醋

分外 <数> سرتتىن بۆلۈش

识认旁从，识认接间 سرتتىن تونۇماق

判审席缺 <法> سرتتىن سوت قىلماق

席列 سرتتىن قاتناشماق

观外 <哲> سرتتىن كۆزەتمەك

决判席缺 <法> سرتتىن ھۆكۈم چىقارماق

授函 <教> سرتتىن ئوقۇتۇش

سرتقا چىقماق 〔动〕 外出，行出，出外，门出
مەن كۈن بويى سرتقا چىقىدىم . 过去出没天整天昨天

流外 <经> سرتقا ئېقىش

سرتقا قارىماق = تالانغا قارىماق

سرت 鬣: 毛刚，毛硬: 鬃 <古>〔静〕

اسرتاردۇش 〔静〕 语厥突代古)特薛，陀延薛 <古>
(一之落部

سرتقى 〔静〕 的部外，的面外①
~ / 衣外 ىمىم ~ / 景外，观外，表外 ىرۈنۈش
境环部外 ىھىت ~ / 时余业 ىقتىن ~ ٴاقتىن <转>②

间 / 动活外课 ىئالىيەت ~ ىرستىن

泌分外 <生> سرتقى ئاجرالما

痔外 <医> سرتقى بوۋاسىر

物生寄外 <生> سرتقى پارازىت

质外 <生> سرتقى پلازما

皮表 سرتقى پوست

球外界 <体> سرتقى توپ

业营外境 <经> سرتقى تىجارەت

圆外 <数> سرتقى چەمبەر

素毒外 <生> سرتقى زەھەر

骼骨外 <理生> سرتقى سۆڭەك

擦摩外 <物> سرتقى سۈركىلىش

سرتقى كۈچ ① <物> 力外② 力部外，
量力

素激外 <理生> سرتقى ھورمۇن

踝外 <理生> سرتقى ئوشۇق

积面表 <数> سرتقى يۈز

态动使的 «سرتلىماق» **سرتلىتماق**

狗鬣 <动>〔静〕 **سرتلان**

态动被的 «سرتلىماق» **سرتلانماق**

半两劈处骨椎脊从(羊的好宰把)〔动〕 **سرتلىماق**

سرتماق 〔静〕 索绞②绳套①
مۈستەملىكىچىلىك سرتىمقى
套圈入落 سرتماققا چۈشمەك / 索绞的义主民殖

星狼天 <天>〔静〕 سىرىئوس

您〔静〕 سىز

苎毛绢 <植>〔静〕 سىزام

态动使的 «سىزماق» سىزدۇرماق

态同共的 «سىزدۇرماق» سىزدۇرۇشماق

态动被的 «سىزدۇرماق» سىزدۇرۇلماق

粉画，笔画(的用料衣裁)〔静〕 سىزغۇ

سىزغۇچ شەكىللىك T:尺，子尺〔静〕 / 尺字 T / ھېساب

尺角 ~ بۇلۇڭلۇق / 尺算计 سىزغۇچى

سىزلاغ <古>〔静〕 冷齿(而激刺的冰或水冷受因)

牙倒

疖下 <医>〔静〕 سىزلام

态同共的 «سىزلىمەك» سىزلىشەك

سىزلىمەك 〔动〕 称相您以，您称 ~ ئۆزىدىن چوڭلارنى ~

您称的长年己自比对

سىزما 〔静〕 ①的画: ~ سۈرەت 像画 / مەن بىر پارچە ~

رەسىم سېتىۋالدىم. 画幅一了买我. 像画，画②: تام ~

画壁

سزما ساپال 陶彩

سىزما 〔静〕 缝裂(的等管水，坝水) سۇ تۈرىسىدا ~

پەيدا بولۇپ قاپتۇ. 缝裂了现出管水.

سزما ئېقىم <水> 涌管，流渗

سىزماق 〔动〕 绘: رەسىم ~ 画画 / ئىسھىما ~ 制绘

格打，格方画 ~ خەرىتە ~ 图地制绘 / كاتەكچە ~

سىزماق ②〔动〕 渗: كۆلدىكى سۇ سىزىپ كەتتى. 的里坝滂.

出渗下坝 سۇ چىققان سۇ سىزىپ چىققان سۇ سىزىپ كەتتى.

水的 <转>② 乏: ئۇ كۈندىن - كۈنگە

سىزىپ كېتىۋاتىدۇ. 了瘦天一比天一他. 累: ئۇ كۈندىن - كۈنگە

سىزماق ③ <古>〔动〕 化溶① 弱衰变② 竭力疲精，

سىزىمچىلىق 〔静〕 业图绘，画绘

سىزىمخانا <建>〔静〕 室图制，室图绘

سىزىشچان 〔静〕 的渗浸

سىزىشچانلىق <水>〔静〕 性渗浸

سىزىشماق «سىزماق» 态同共的

سىزىغ <古>〔静〕 疼地似扎针

سىزىق 〔静〕 ①道: سىزىلغان ~ 条线的画 / تۈز

~ 线直 / ئىگىرى ~ 线曲 / توم ~ 线粗 / ئىنچىكە

~ 主 ~ 线虚 / سۈنۈق ~ 儿道细，线细 ~

~ 线 / ئۇيۇق سىزىقى ②线平地 路纹，纹: رەخت سىزىقلىرى

~ 线 / قول سىزىقلىرى ③纹指 围范，线界: نومۇر سىزىقى

سىركىسى سۇ كۆتەرمەيدىغان <成> 说起不经

的笑玩起不开，的

سىركەنەنجۈمۈل 〔静〕 于用可，成制糖白加)汁葡萄

(火去

سىركون <矿>〔静〕 石锆

سىركۈل 〔静〕 规脚两，规圆

سىركىپىياز 〔静〕 搜抠: ئىزا تارتماي شاپتۇلۇمنى يەۋ: -

لىپ، يەنە مېنى ~ دەيسىنا! 羞害不也你

! 搜抠我说还

سىركىچى 〔静〕 者汁葡萄酸售，者汁葡萄酸制

سىركىچىلىك 〔静〕 业醋贩，业醋制

سىركىلەشمەك 〔动〕 子虬生

سىرلاتماق «سىرلىماق» 态动使的

سىرلاشماق «سىرلىماق» 态同共的

سىرلاق <植>〔静〕 菜儿刺，菊嘴头

سىرلاقلىق 〔静〕 的漆了上

سىرلانماق «سىرلىماق» 态动被的

سىرلىتىشماق «سىرلاتماق» 态同共的

سىرلىتىلماق «سىرلاتماق» 态动被的

سىرلىق 〔静〕 的妙玄，的奇神，的秘神，的密密 ~

ھادىسە 象现奇神 / ئادەم 物人秘神 / ~ قىلىپ كۆر-

سەتىك 虚玄弄故 / ئۆزىنى ~ كۆرسەتىك 秘诡动行 / ~

مۇناسىۋەت 系关暧昧，系关密密

سىرلىق شەكىل <哲> 式形秘神

سىرلىق 〔静〕 的过漆

سىرلىق قاقالتىر 铁锡铍

سىرلىق كاھىش <建> 瓦琉璃

سىرلىقلاشتۇرماق «سىرلىقلاشماق» 态动使的: پەننى ~ 把

化秘神学科

سىرلىقلاشتۇرۇلماق «سىرلىقلاشتۇرماق» 态动被的

سىرلىقلاشماق 〔动〕 化秘神，秘神变: بۇ ئىش بارغانسېرى

سىرلىقلاشتى. 了化秘神越来越事这.

سىرلىماق 〔动〕 ①漆上②釉上

سىرماق <古>〔静〕 鞴鞍驴

سىرەمەك <古>〔动〕 ①拔: 揪，去除: 包②掉去，

绕盘，绕缠: 卷

سىرەنچۈل <植>〔静〕 芥喙脱，芥咀掉

سىرەنچە <植>〔静〕 芥兰茜

سىرەنچە <古>〔静〕 璃玻

سىرەنچان <古>〔静〕 杞枸

بۇ گۈللەرگە ئۇنىڭ <转>③. 饭抓的化消难
 ④. 血心的他了注倾花些这. ئىجىرى سىڭىن .
 合融: ھازىرقى زامان مىللەتلەرنى كۆپلىگەن ئالاقىدار قەبىلىلەر
 ۋە قوۋۇملارنىڭ تارىخىي قوشۇلمىسى ياكى سىڭىشىدىن ھاسىل
 بولغان. 历的族部和落部关相多许由是族民诸代现 .
 的成形而合融或合聚史
 不耳两, 己守分安 <成> سىڭىن ناننى بېمەك
 事外窗闻
 سىڭىپ پىشماق 透得烤, 脆得烤: سىڭىپ پىشقان نان
 馕的脆烤
 سىڭىش بېسىمى <物> 压透渗
 سىڭىش مىقدارى <物> 量透渗
 سىڭۈرمەك <古>〔动〕 心伤, 伤悲, 虑忧, 愁忧,
 سىڭى <古>〔静〕 的化消易, 的化消好
 سىڭىر¹ = پەي²
 سىڭىر² <方>〔静〕 角拐, 处弯拐
 سىڭىرتاش <静〕 膏石
 سىڭىرى <古>〔静〕 象好, 象宛, 样一...象
 سىڭىشلىك <静〕① 的化消好, 的收吸易: ~ تاماق
 的化饭② 的适合, 的得体: ~ كىيىم 衣的适合
 服 / ~ گەپ 的得体话
 سىڭىشمەك <动〕① 融交, 融合: ىر - بىرگە ~
 穿你服衣这. 适合② 融: بۇ كىيىم ساڭا سىڭىشپ
 ۋە ئۇ يېڭى شارائىتقا سىڭىشپ كەتتى .
 境环新了惯习他 . 熟, 惯③. 适合正
 阿. 了熟混们他和就快很木力
 سىڭىل (سىڭىم, سىڭىلك, سىڭىلىسى) <静〕① 妹妹②
 妹妹 (对的小纪年的女孩): سىڭىلىنىڭ كۈيۈسى
 سىڭىلچاق <静〕 妹妹小, 妹妹小
 سىڭىللىق <静〕① 有妹妹的② 作妹妹的
 سىل¹ <医>〔静〕 病核结
 سىل² <古>〔静〕 食小别特量, 的物食剔挑好
 سىياپ - سىياپ <静〕① 着摸, 脚轻手轻: قىز تامنى
 تۆر تەرەپكە ماڭدى. 去走向方的席上朝墙着摸娘姑 .
 چوتكا تۇتقان مالچى يىگىت ئاتلىرىنى ~ تاراۋاتتى .
 牧的民小伙子轻手轻脚地给马刷毛 .
 ② <转> . 敷衍, 应付, 塞搪: ئىشنى ~
 ئۆتكۈزۈۋېتىش بۇ يەردە ئاقمايدۇ .
 敷衍, 惯娇 <转>③ . 的通不行是儿这在事了衍
 纵: بالا دېگەننى ھەددىدىن ئارتۇق ~ ئۆگىتىپ
 قويساڭ, كېيىن ئۆزۈڭگە بالا بولىدۇ . 惯娇分过是要子孩 .
 为成会后日, 惯娇分过是要子孩 .

(曲套三
 的利胜 (سگنالى) ①〔静〕 号信: غەلبە سگنالى
 的器警, 报警 <转>③ 器警报, 笛汽② 号信
 报警空防 سگنالى
 旗号信 <军> سگنال بايراق
 警报: 号信发 سگنال بەرمەك
 灯号信 <交> سگنال چىراغ
 警② 统系号信 <理生>① سگنال سىستېمىسى
 统系报
 枪号信 <军> سگنال مىلتىق
 弹号信 <军> سگنال ئوق
 员号信② 手号信, 兵号信 <军>①〔静〕 سگنالچى
 的器报警带, 的笛气带, 的器号信带〔静〕 سگناللىق
 独 ~ قول سىڭار (سىڭارى) ①〔静〕 的个独, 的只一:
 手只一, 臂 سىڭار باقماق
 看眼白, 视而目侧 سىڭار پاي
 (鞋子)发一, (鞋)只一 سىڭار يان
 ① 侧一, 斜② 侧, 歪: رەسىم ~ ئېسىلىپ
 了歪挂画. 视而目侧, 看相眼冷 سىڭار يان قارىماق
 后时马一骑同人二)位骑后 <古>〔静〕 سىڭارسۇق
 (处之部臀马近靠即, 位骑的人一面 سىڭار كۆز
 鱼口偏, 鱼目比 <动>〔静〕 سىڭەرلىك
 的收吸易, 的化消好, 的化消易〔静〕 سىڭدۈرمە
 = ياپما سىڭدۈرمەك ① «سىڭمەك» 态动使的: سۈنى قۇمغا ~
 水让 ~ 中沙入渗 / 心透浸 ~ 心出付 / ھالال ئەمە .
 消 ~ ىك 的收吸, 化消② 动劳的实诚出付 ~ ىك
 识知取汲, 识知收吸 ~ ىك 物食化 سىڭدۈرۈپ سۇغارماق
 灌渗 <农> سىڭدۈرۈشچان
 的强性水吸: 的强性透渗〔静〕 سىڭدۈرۈشچانلىق
 性水吸, 性透渗〔静〕 سىڭدۈرۈشمەك
 «سىڭدۈرمەك» 态同共的 سىڭدۈرۈلمەك
 «سىڭدۈرمەك» 态动被的 سىڭرەمەك
 声成不泣, 泣哭 <古>〔动〕 سىڭمە
 的透渗〔静〕 سىڭمە سۇ
 水透渗 <水, 地> سىڭمەك
 ①〔动〕 透渗: سىڭىپ ئۆتمەك / سۇ يەر ئاستىغا
 سىڭىپ كەتتى . 了下地入渗水. 收吸, 化消②. سىڭىمگەن
 过胜粥的化消好 <谚> . پۈلۈدىن سىڭىن ئۇماچ ياخشى .

镜面柱 <物> سىلىندىر ئەينەك
 镜透面柱 <物> سىلىندىر لىنزا
 油缸气 سىلىندىر مېيى
 钢 ~ پولات / 丝铜 ~ مىس: 丝(属金)① [静] سىم
 电话 ۋىيەن سىمى: 线电② 丝铁粗 ~ توم / 丝
 乐) <艺>③ 线接 ئولماق ~ / 圈线 ئورسى ~ / 线
 弦琴洋 سىمى چائىك سىمى: 弦钢(的器
 绳丝钢, 索钢, 索铁 سىم ئارغامچا
 罗丝钢 سىم ئەلگەك
 髭 سىم بۇرۇت
 电线架, 线拉, 线布 <电> سىم تارتماق
 纱铁 سىم تور
 藜蒺铁, 网丝铁 سىم توسۇق
 子胡的稀又粗又 سىم ساقال
 鞭丝钢 سىم قامچا
 床丝钢 سىم كارىۋات
 锯丝钢 سىم ھەرە
 规线 <机> سىم ئۆلچىگۈچ
 路线 سىم يولى
 (雨)毛毛 [模] سىم²
 疆边, 境边, 界边, 限界 <古> [静] سىم³
 汞, 银水 <化> [静] سىماب
 子倍乌 <植> [静] سىماق¹
 胜战, 溃击② 碎弄, 断折, 断弄① <古> [动] سىماق²
 下见 سىمبويوگون
 草茅香, 茅香 <植> سىمبويوگون ئوتى
 下见 سىمپاتىك
 经神感交 <理生> سىمپاتىك نېرۋا
 箏 <古, 艺> [静] سىمتۇر
 的散懒, 的怠倦 <古> [静] سىمداق
 话电线无 ۋىيەن سىمى: 的线无 [静] سىمسىز
 报电线无 سىمسىز تېلېگراف
 沥沥淅淅 [模] سىم - سىم
 : 雨毛毛, 雨小, 雨细 <气> سىم - سىم يامغۇر
 一浇雨大泼瓢. جاندىن ~ جاندىن. 心透凉雨细毛毛, 身
 乐弦管, 曲响交, 乐响交 <艺> [静] سىمفونىيە
 响交, 队乐响交 <艺> سىمفونىيە ئوركېستىرى
 队乐弦管, 团乐
 的响交 <艺> [静] سىمفونىيلىك

栎榭 <植> سىلىق دۇپ
 陆着软 سىلىق قونۇش
 肌意随不, 肌滑平 <理生> سىلىق مۇسكۇل
 渡过稳平 سىلىق ئۆتمەك
 , 的秘神, 的密秘 [静]
 的雅尔文温, 的雅文 [静]
 的婉委, 的
 态动使的 «سىلىقلىماق»
 态动使的 «سىلىقلاشتۇرماق»
 态同共的 «سىلىقلاشتۇرماق»
 态动被的 «سىلىقلاشتۇرۇلماق»
 态同共的 «سىلىقلىماق»
 سىلىقلاشماق² [动] ① 滑光变, 光磨: كەتمەنىڭ سېپى
 سىلىقلىشىپ كەتتى. 了光磨都子把曼土砍. <转>②.
 气和变, 和温变: ئۇنىڭ سۆزلىرى بۇرۇنقىدىن كۆپ سىم-
 لىقلىشىپ قالدى. 了多和温前以比辞言的他.
 态动被的 «سىلىقلىماق»
 سىلىقلىق [静] ① 气和 ~ بىلەن سورىماق 和地气 / 问
 ئايال نېمىشقا بۇنداق ~ قىلىدۇ؟ 气和么这么怎人女这?
 度洁光, 度滑光②
 سىلىقلىماق [动] ① 光抛, 光刨, 光磨: مىس چۆگۈنى ~
 , 气和放 <转>② 光磨墙把 ~ تامنى / 光抛壶铜给
 色润章文给 ~ ماقالىنى: 色润 <转>③ 和温放
 床磨 <机> سىلىقلاش ئىستانوكى
 的雅高, 的雅文 <古> [静] سىلىك
 盐酸硅 <矿, 化> [静] سىلىكات
 酸硅 <化> سىلىكات كىسلاتاسى
 令司 <军> [静] سىلىك
 部令司 <军> [静] سىلىڭبۇ
 官长令司 <军> [静] (سىلىڭجائىگۈەن)
 官令司 <军> [静] (سىلىڭگۈەن)
 务职令司 [静] سىلىڭلىق
 令司当 سىلىڭلىق قىلماق
 员令司 <军> [静] (سىلىڭيۈەن)
 摸抚 [动] ① 摸抚, 摸抚, 摸抚: ئاغرىغان يەرنى ~
 老 / 处疼: بوۋاي سۆزلەۋېتىپ ئۇزۇن ساقلىنى سىلاپ قويدى.
 贴体, 心关 <转>②. 子胡长理了理话着说爷爷.
 情领不人恶 <谚> . مان كىشى سىلىغاننى بىلمەس.
 筒圆② 柱圆, 体柱圆 <数> ① [静] سىلىندىر
 缸汽 <机>

。美很得变态神的他 . قايتۇ .

سناتماق «سنماق» 态动使的

سناشماق «سنماق» 态同共的: كۈچ ~ 量较; 气力比

سناغماق <古>[动] 炼经有, 练老变, 炼磨, 炼锻

سنماق [静] ① 验试: ~ خاتالىقى ② 差误验试: 验考

سناقتن ئۆتمەك 经受考验③, 验测, 试测: سناقتا يۈز

نومۇر ئالماق 验测了得一百分

سنماق ئالماق <教> 验测

سنماق تېشى <矿> 石金试: ئىشلەپچىقىرىش ئەمەل-

يىتى ئىلىم - پەن نەزەرىيەسىنىڭ ~ . 产生实践是学科学理

。石金试的论

سنماق دەرسى <教> 讲试, 教试

سنماق رايونى <农> 区验试

سنماق قەغزى <化> 纸试

سنماق قوچقىرى <牧> 羊情试

سنماق قىلماق 试, 验试, 试测

سنماق مەھسۇلات <经> 品产验试

سنماق نۇسخىسى <印> 本用试

سنماق نۇقتا 点试

سنئالغۇ <艺>[静] 机象录

سنئالغۇ فىلىمى <艺> 片像录

سنئالغۇ لېنتىسى <艺> 带像录, 带磁像录

سنئالغۇ بۇيۇمى <艺> 品制像录

سنئالغۇچى <艺>[静] 员像录

سنالماق «سنماق» 态动被的: پىچاق تاشتا بىلىنىدۇ, ئادەم

ئىشتا سىنىلىدۇ. <谚> 磨上石在刀

سنالمىغان قايمىقتىن سىنالمىغان قېتىق ياخشى. <谚> 过尝

。吃奶皮的过尝未比奶酸的

سىنئەينەك [静] 子镜

سىنانتروپ [静] 人京北, 人猿京北

سىنەك <古, 动>[静] 蝇苍

سىنەكەمەك <方>[动] 注, 力意注中集, 注关, 视重

察观意

سىنت [静] 钱分, 币分, 分

سىنتاش <矿>[静] 石萤白

سىنتاكسىس <语>[静] 学构结, 学法句, 法句

سىنتاكسىلىق [静] 的法句

سىنتاكسىلىق باغلىنىش <语> 结, 系联法句

系关构

سىنتاكسىلىق تەھلىل <语> 析分法句

سمفونيلىك پوئىما <艺> 诗响交

سمفونيلىك كونسېرت <艺> 会乐音响交

سىمفۇرت <动>[静] 虫针

سىمىكار [静] 钱工手: كىيىمنىڭ سىمىرى 工手的服衣

قىشقا قاراپ تاۋىقى, ھۈنىرىڭ قاراپ سىمىرى. <谚>

。钱付艺手看, 饭上儿活看

سىمىلماق <古>[动] 解融, 溶解, 化溶, 化融

سىمىلىق [静] 的丝属金有, 的线有

سىمىلىق ئەينەك <建> 璃玻丝钢

سىمىلىق تېلېۋىزىيە <艺> 视电线有

سىمىلىق رادىئو 播广线有

سىمىپىترىيە <数>[静] 称对

سىمىپىترىيە ئامىلى <地> 素要称对, 素因称对

سىمىپىترىيە تىپى <地> 型称对

سىمىپىترىيە قانۇنى <数> 律定称对

سىمىپىترىيە مەركىزى <地, 数> 心中称对

سىمىپىترىيە ئوقى <数> 轴称对

سىمىپىترىيە يۈز <地> 面称对

سىمىپىترىيىلىك <数>[静] 性称对

سىمولا <化>[静] 脂树

سىمولا كىسلاتاسى <化> 酸胶树

سىمۇول <文>[静]: كەپتەر تىنچلىقىنىڭ سىمۇولى .

。征象的平和是子鸽

سىمۇول قىلماق 征象作当, 征象 征象 V 母字;

ىتەكە ~ 把 V 胜征象 V 母字; 字用征象的利胜作当 V 把

利

سىمۇولچىلىق <文>[静] 义主征象

سىمۇوللاشتۇرماق «سىمۇوللاشماق» 态动使的: قەدىمكى مەر-

كزىي ئاسىيا ئاھالىلىرى قاناتلىق ئات ئوبرازىدىمۇ قۇياش ئېتىقا.

دنى سىمۇوللاشتۇرغان . 作象形的马飞用民人亚中代古

。征象的阳太拜崇为

سىمۇوللاشماق [动] 化征象

سىمۇولوزم = سىمۇولچىلىق

سىمىش <古>[静] 籽瓜

سىمىلدىماق [动] 沥浙: يامغۇر سىمىلداپ يېغىۋاتىدۇ . 浙雨

。着下地沥沥浙

سىن [静] ① 表外, 态神, 子样: ئادەم سىنى يوق 样人没

躯身(的物动)②人是不

سىن ئالماق 像录

سىن كىرمەك 美变态神: ئۇنىڭغا ئوبدانلا سىن كىرىپ

سياسەتشۇناسلىق [靜] 学策政, 学治政

سياسەتۋاز 客政 [靜]

سياسەتۋازلىق [靜] 腕手治政, 治政头空: مۇنداق سيا-

ستۋازلىقنى نەدىن ئۆگەندىڭىز؟ 腕手治政 治政头空种这的学儿那在你？ 治

سياسەتۋازلىق قىلماق 腕手治政要

سياسي [靜] ①治政: ~ ②务政: ~ 的治政

ئالڭ 治政 悟觉 / ~ ئارقا كۆرۈنۈش 治政 最背 / ~ سەپەر

ۋەرلىك 治政 员动

سياسي ئالدامچى 子骗治政

سياسي بوهران 机危治政

سياسي بيۇرو 局治政

سياسي پاناھلىق 难避治政

سياسي پروگرامما 纲政, 领纲治政

سياسي پىسخولوگىيە 学理心治政

سياسي تۈزۈلمە 制体治政

سياسي تۈزۈم 度制治政

سياسي جەمئىيەتشۇناسلىق 学会社治政

سياسي جۇغراپىيە 学理地治政

سياسي خىزمەت 工政, 作工治政

سياسي داۋالغۇش 件事治政, 波风治政

سياسي دېموكراتىيە 主民治政

سياسي ساپا 质素治政

سياسي سەزگۈرلۈك 性锐敏治政, 性感敏治政

سياسي سەھنە 台舞治政

سياسي قاراش 见政

سياسي قىياپەت 目面治政

سياسي كۈرەش 争斗治政

سياسي كېڭەش 商协治政

سياسي لۇشيەن 线路治政

سياسي مايلىلىق 向倾治政

سياسي مەزھەپ 别派治政

سياسي مەيدان 场立治政

سياسي مۇھاكىمە 论政

سياسي ھاۋا 气空治政

سياسي ھوقۇق 利权治政

سياسي ئوبزور 论评治政

سياسي ئۆزگىرىش 变政

سياسي ۋەزىيەت 局政

سياسي ئىقتىساد 济经治政

سياسي ئىقتىساد 觉级阶 ئك

سياسي تەركىب 分成级阶

سياسي جەمئىيەت 会社级阶

سياسي دۈشمەن 人敌级阶

سياسي زىددىيەت 盾矛级阶

سياسي كۈرەش 争斗级阶

سياسي لۇشيەن 线路级阶

سياسي مەيدان 场立级阶

سياسي 级阶, 性级阶 [靜]

سنىقىماق [动] <古> ① 伤受, 损受, 挫受 ② 色退, 色失

سنىماق [动] ① 试, 验: ماشىنىنى سىناپ كۆرمەك 试

سيناپ ئاتماق 射试 / كۈچ ~ 气力试 / سىناپ ئىشلەت-

مەك 用试 / سىناپ ياسىماق 制试 / تەلەي ~ 气运试: 气

سنىش 探试 ② 试尝, 探试: سىناپ كۆرمەك 探试, 探试

نەزىرى بىلەن قارىماق 探试用 看光眼的 探试 ③ 试测, 验测,

سىناپ مۇسابىقىسى 赛试 / چارەكلىك سنىش 中期 验考

سىناپ سوئاللىرى 题验测 / مەردنى مەيداندا سىنا-

سىناپ مەيداندا سىنا. <谚> 好汉子在沙场上考。

سياسي 才秀 <古> [靜]

سياسي 弱虚, 的小弱: 的嫩娇, 的细纤 <方> [靜]

的怯胆, 的小胆: 的

سياسي 下见

سياسي چۈشمەك 上朝, 后出掷骨石鞞羊个四) 赢赌

(同相不各面一的)

سياسي 籽草种黑, 草种黑 <植> [靜]

سياسي 油且亚斯方复 <药> ىيغى

سياسي 籽草种黑带 ىان ~ 的籽草种黑带 [靜]

的

سياسي 策政 [靜]: ناشقى ~ 策政外交 / دۆلەت سياس-

تى 策国, 策政的家国

سياسي تۈزمەك 策政定制

سياسي خاراكتېرلىك زىيان 损亏性策政

سياسي خاراكتېرلىك ئېتىبار 惠优性策政

سياسي قىلماق 吓威, 吓恫

سياسي ئىنسانشۇناسلىقى 学类人治政

سياسي تىچانلىق [靜] 策政: سياسەتچانلىقى كۈچلۈك 政

强性策

سياسي تىچى 家治政 [靜]

سياسي تىچانلىق [靜] 家学治政

态动被的 «سيلماق» سيلانماق

心关，切关，照关〔静〕 سىلە

سىلە - رهەم سەن ماڭا ~ 心关，切关，照关〔静〕

قىلىپ ئەسلى ھالىتىگە قايتۇردۇڭ، مەن قانداق قايتۇرارمەن؟

呢你报回么怎该我，来过复恢我使，我照关你

物礼，赠馈〔静〕 سىلىق

送馈，赠馈 سىلىق بەرمەك

馈②心关，照关；重珍，爱珍，重敬①〔动〕 سيلماق

赠捐，赠

貌面，孔面〔静〕 سىما

سىمەك 床尿，尿撒，解小〔动〕 سىپ قويماق

尿遗，炕尿 / ئۇخلاش ئالدىدا سىپ كىرىش، كېچىسى سۈي-

دۈك قىستىسا، ھورۇنلۇق قىلماي تەرەنكە چىقىش كېرەك. 前睡

。懒偷别，手解去就了憋尿里夜，便小要

羊山母的岁二 <方，动>〔静〕 سىنەك

罩乳 <方>〔静〕 سىنبەل

سىر = ئىنەك

莓草果大 <植> سىر بۆلجۈرگەن

场牛奶 سىر خوجىلىقى

业殖养牛奶〔静〕 سىرچىلىق

态同共的 «سىمەك» سىشىمەك

سىرلىماق ① «سىرلىماق» 态复自的: تامدىن سىرلىپ

过难，伤哀，酸心<转>② 下来滑墙着顺 شاپ چۈشەك

态同共的 «سىرلىماق» سىرلىشماق

شاپرىما 子帘的拉 ~ پەردە، 的开着拉，的动滑〔静〕

幕帷的拉 / چاۋان 带拉锁的

سىرماق ①〔动〕 擀① ئۈچەي ~ 子肠擀 / جىگدە غازاڭلىرد-

نى سىرىپ قويلارغا بەرمەك ②羊喂叶枣沙下擀 (甲指用)

③疗刮(指手或光腾折当家的爸爸他把子孩这. ئۈچىنى سىرىۋەتتى.

了. مېنى سىرىۋېتىدىغان بولدۇڭ - دە! 我把想是你! 油

! 呀光刮

سىرىپ داۋالماق <医> 疗刮(指手或甲指用)

سىرىپ - سۈيۈرۈپ ①〔静〕 净干扫打② 光扫，刮搜

产荡家倾使，余无地扫

سىكىنمەك <方>〔动〕 泡红出上身

سىگەك ①〔静〕 尿的，的尿遗，的床尿: ~ بالا

子孩的床 / تاۋۇز سىگەكنىڭ، قارا كاۋا ئوسۇرغاننىڭ.

<谚> 瓜南吃的多屁，瓜西吃的多尿 ~ سۇغا ئام-

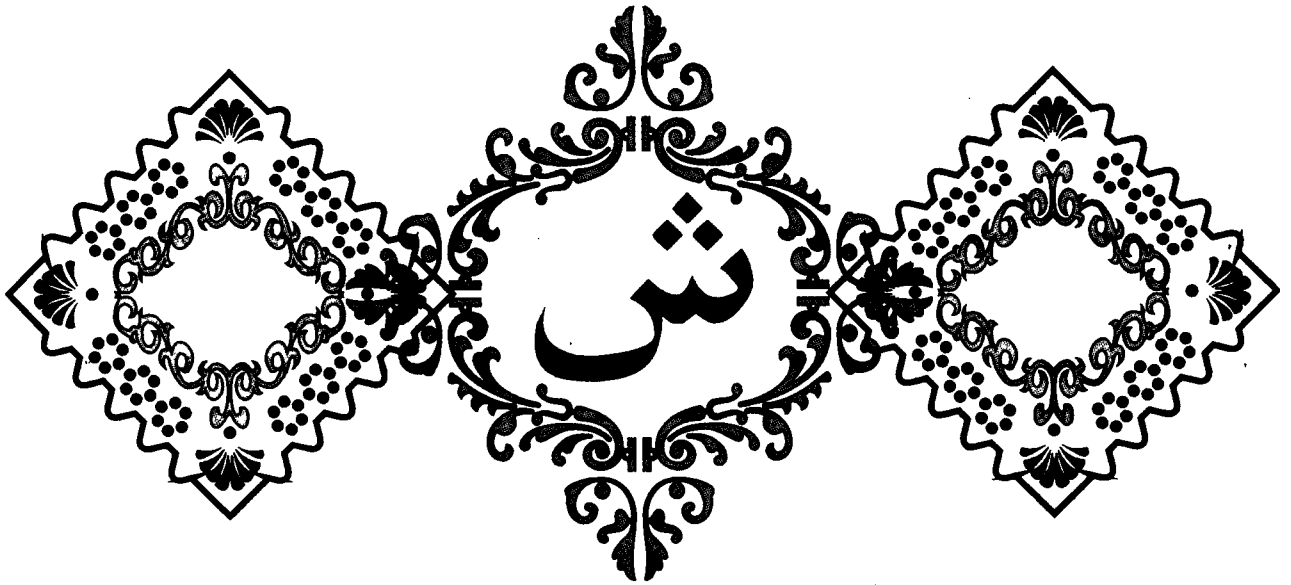
راق. <医>②. 水喝欢喜的多尿 <谚> 症尿夜

سىگەكنىڭ <医>〔静〕 尿尿遗

涩苦，涩〔静〕 سىگىن

态动使的 «سيلماق» سيلانماق

态同共的 «سيلماق» سيلاشماق

妇荡，鞋破 <骂>②者皮瓜拾①〔静〕 شاپاچى
 当勾鞋破〔静〕 شاپاقچىلىق
 鞋破当，当勾鞋破干 شاپاقچىلىق قىلماق
 鞋破当，当勾鞋破干 شاپاق - شالتاق 〔静〕 桃梨果瓜 ~ ىبلەن قۇرساق تويماي.
 子肚饱不填桃梨果瓜 〔静〕 شاپاق - شالتاقنى يە، كۆ.
 走带要不但，吃管尽果瓜 <谚> نۆرمە.
 季之 شاپاق - شالتاق ۋاقتى 季之
 拍绳 <方>〔静〕 شاپالداق
 芥糖 <植>〔静〕 شاپبۇيى
 子下一〔静〕 شاپپىدە 地霍，地葛，يامغۇر ~ توختىدى.
 了停子下一雨 شاپتۇل
 子桃②树桃① <植>〔静〕 شاپتۇل
 蚌桃 <动> شاپتۇل پىتى
 花桃① <转>② 粉红 色 شاپتۇل چېچىكى
 神气活现 <成> شاپتۇل قاقماق 女轻年于用专
 干桃 〔静〕 شاپتۇل قىقى
 桃仁 〔静〕 شاپتۇل مېغزى
 桃胶 〔静〕 شاپتۇل يېلىمى
 林桃 〔静〕 شاپتۇللۇق 园桃
 鞋 <模> شاپ 脚吧，咪扑 〔模〕 شاپ - شاپ
 油柏的铺上路 〔模〕 شاپ 咪扑 脚吧， يولغا يېيىتىلغان قارماي كد.
 包脓 <医> شاپ 疮水黄،

称名母字该②母字个四十第文尔吾维① ش
 鹰老 <古，动>〔静〕 شا
 鞍褥 <古>〔静〕 شابراق
 草子鸭，菜子眼 <植>〔静〕 شاپا
 干，喳喀里喊②唧吧，达吧，噤喀，咪扑①〔模〕 شاپ
 索利脆 (落)
 的形片刀②刀马，刀片大①〔静〕 شاپ
 胡字八大 شاپ بۇرۇت
 惠恩〔静〕 شاپائەت
 持扶，惠恩 قىلماق شاپائەت
 人护保，人恩〔静〕 شاپائەتچى
 少恩寡，的义无情无，的义不仁不〔静〕 شاپائەتسىز
 的义 شاپائەتلىك
 的悲大慈大，的爱仁，的慈仁〔静〕 شاپاش
 状走奔〔模〕 شاپاشلاشماق
 态动使的 «شاپاشلىماق» شاپاشلاشماق
 态同共的 «شاپاشلىماق» شاپاشلاشماق
 忙奔，走奔〔动〕 شاپاشلىماق 天几好了走奔事件那为我 〔动〕 شاپاشلىماق
 皮瓜西 شاپاق 〔静〕 皮瓜: تاۋۇز شاپاقى
 帽皮瓜，帽花小的里衬无 بۆك شاپاق
 شاپاق دوپپا = شاپاق بۆك
 疮水黄，包脓 <医> شاپاق يارسى

失冒，躁毛 شاتراقلىق قىلماق

稀拉牛 稀拉〔动〕 شاتراقلاپ كېتىپتۇ. 稀拉牛
了

笑地忽 <植>〔静〕 شاتگۈل

甚桑红，甚桑红②桑紫，桑红① <植>〔静〕 شانتۇت
果

酱甚桑紫 <食> شانتۇت مۇرابباسى

花桑红 <植>〔静〕 شانتۇتگۈل

林果桑红，园甚桑紫〔静〕 شانتۇتلۇق

哥鸚，鸚鸚 <动>〔静〕 شانتۇتى

腿毛飞②卫护，弁马(的帝皇)①〔静〕 شانتور

杆连 <机>〔静〕 شانتون

栓螺杆连 <机> شانتون بولتسىسى

承轴杆连 <机> شانتون قازنىسى

床爵 <植>〔静〕 شاتىره

杈①〔静〕 شاخ 杈树，枝树 شېخى شاختىن 杈②: كۆم-

杈分的角鹿③ 秆米玉 شېخى ىقوناق

条定 <农> شاخ بەلگىلىنمەك

笆篱编柳 شاخ توسما

山这，迁思异见 <成> شاخقا قونماق

高山那着望: شاخقا قونۇپ يۈرۈش ياخشى خىسلەت

。质品好是不迁思异见

雀木旋 <动> شاخ چۈمچۈقى

耙磨(的编枝树) <农> شاخ سۈرەم

刀剪枝修，子剪枝剪 شاخ قاچچىسى

接枝 <农> شاخ ئۇلاق

击抨，斥驳，饬申，驳反 <成> شېخقا قاقماق

。您驳反会就场在是要我

流支〔静〕 شاخاب

渠干 流支小〔静〕 شاخابچە

流支小的

碴煤，核煤〔静〕 شاخار (شاخارى)

蓬碱 <植>〔静〕 شاخارچى

董兰，董蓝 <植>〔静〕 شاختا

枝分 <植>〔静〕 شاخچە

造构生派 <地> شاخچە تۈزۈلمە

管气支 <理生> شاخچە كاناي

流汊 <地> شاخچە ئېقىن

鸢鹞 <动>〔静〕 شاخسانغۇچ

。脚沾地唧吧唧吧是老，面上在走人

口几哒吧 哒吧〔模〕 شۆپ: تاماقنى ~ يەپ بولماق

住抓把一 完吃饭把 ~ / تۈتۈۋالماق

: 哗哗，滋滋，滋滋，咪扑咪扑①〔模〕 شۈپۈر

的哗哗来传方地么什从知不. ئاۋاز كەلدى.

~ 音干米 忙忙急急，忙忙匆匆 <转>②.

忙忙急急 قىلىۋەتمەك / ئىشى ~ يۇماق

完干事把

印油用 机印油 <印>〔静〕 شاپىگرافى

印机

件印油 شاپىگراف باسمىسى

掌巴，光耳〔静〕 شاپىلاق

豆头鸡 <植> شاپىلاق پۇرچاق

掌巴打，光耳打 شاپىلاق سالماق

掌人仙 <植> شاپىلاق كاكىتۇس

掌巴挨，光耳挨 شاپىلاق يېمەك

态动使的 «شاپىلاقلىماق»

态同共的 «شاپىلاقلىماق»

态动被的 «شاپىلاقلىماق»

شاپىلاقلىماق 掌巴拍，光耳打〔动〕 شاپىلاقلىماق

شاپىلاقلىدى. 掌巴一了打上脸他朝尔凯斯艾. ئۇ تېقە-

مغا شاپىلاقلاپ «يامان بولدى!» دەپ تۈۋلىدى.

。了槽”: 喊腿大

شاپىلدىتاماق «شاپىلدىتاماق» 态动使的: تاماقنى شاپىلدىتىپ

饭吃地唧吧唧吧

态同共的 «شاپىلدىتاماق»

态同共的 «شاپىلدىتاماق»

شاپىلدىتاماق 响作唧吧，响作滋滋，响作哒吧〔动〕

شاپىلداپ تاماق مائىق 走地唧吧唧吧

气勇，量胆 <古>〔静〕 شات

子椀 <植>〔静〕 شاتارى

布子格，布棉花格方〔静〕 شاتاۋار

شاتىراق 屎稀①〔静〕 بىر ~ موزاي بىر پادىنى بۇزار.

老只一”同喻: 群牛脏搅会接牛的稀拉头一 <谚>

~ 的脚毛手毛，的躁毛 <转>②。“汤锅一坏鼠

鬼失冒，人的躁毛 ئادەم

شاتىراق ئۇرماق 稀拉

شاتىراقچى 的起不耐 <转>②的稀拉①〔静〕

شاتىراقلىماق «شاتىراقلىماق» 态动使的

失冒，躁毛〔静〕 شاتىراقلىق

شاقاقۇل شەرىپتى شاقاقۇل شەرىپتى 汁竹玉، 露竹玉

شاقايىق <古>〔静〕 丹牡

شاق - شاق <模> 唝味， 唝味， 唝味唝味

شاقشاق¹ = جىگدىچى

شاقشاق² <静> 的嘴快， 的叨唠， 的安不(的用于女)

شاق - شوق <模> ① 唝里唝里： 人女

شوق <模> ① 唝里唝里： 人女

بىرنەچچە كاپات سېلىۋەتتى . 弟弟责斥他 . 打地拉唝里唝

利脆干， 速从， 快赶， 紧赶 <转>② . 光耳个几了

完做事把他落利脆干 地落 地落 地落

شاققىدە <静> ① 地啍当， 地啍： 地啍

شاققىدە <静> ① 地啍当， 地啍： 地啍

شاققىدە <静> ① 地啍当， 地啍： 地啍

开闪地霍

شاقۇر <方>〔静〕 水跌②布瀑①

شاقۇر - شوقۇر <模> 唝里唝里， 唝味， 唝里唝里

شاقۇر <模> 唝里唝里， 唝味， 唝里唝里

شاقۇر <模> 唝里唝里， 唝味， 唝里唝里

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

شاقىلدىماق <静> 的汁蛋

话说人

شاكال <静> ① 壳外， 壳： 壳

شاكال <静> ① 壳外， 壳： 壳

شاكال <静> ① 壳外， 壳： 壳

粕糟其

شاكال بەدىيان <植> 香茴角八

شاكال توپ <体> 球乒乓

شاكال مىقدارى <经> 量壳含

شاكاللاشماق <动> 壳结： 壳结

壳黄了结

شاكالىق <静> 的壳有， 的壳带

شاكالىق پاي چېكى <经> 票股水掺

شاكچىك <静> 鬼小： 鬼小

شاكچىك <静> 鬼小： 鬼小

来起了说头的

شار - شار <模> ① 哗哗： 哗哗

哗哗 <转>② 得读 得读 得读

哗哗 <转>② 得读 得读 得读

شار - شور <模> ① 哗哗， 哗哗： 哗哗

哗哗 <转>② 得读 得读 得读

子筒炮， 快口

شارقىراتما <静> ① 布瀑②水跌

شارقىراتماق <静> ① 布瀑②水跌

شارقىرىماق <动> 响作哗哗： 响作哗哗

哗哗水 . 响作哗哗 . 响作哗哗

着流地

شارىر <古>〔静〕 体尸， 尸死

شارىك = ساقا

شارىلدىتماق <静> ① «شارىلدىتماق» 态动使的

شارىلدىتماق <静> ① «شارىلدىتماق» 态动使的

شارىلدىتماق <静> ① «شارىلدىتماق» 态动使的

畅流， 利

شارىلدىتماق <动> ① 响作哗哗， 响作哗哗

哗哗， 畅流 <转>② . 下地啦啦啦啦雨

利： 利 利 利

شازا <静> ① 箕簸②军 <军> 子梭(的栓)

شازا <静> ① 箕簸②军 <军> 子梭(的栓)

شازا <静> ① 箕簸②军 <军> 子梭(的栓)

شازا <静> ① 箕簸②军 <军> 子梭(的栓)

撮

شاستىر <古>〔静〕 论 <古>〔静〕

شاش <静> 躁暴情性， 的服驯未， 的驭驾易不

马烈， 马的服驯未

皮顽， 皮调 <转>②

شاشلاشماق <动> ① 烈的变， 暴烈的变

شاشلاشماق <动> ① 烈的变， 暴烈的变

皮调变， 皮顽变 <转>② . 了烈

شاشلىق <静> ① 不驯的， 不驯的

皮顽， 皮调， 野撒

شاشلىق قىلماق <动> 向方失迷， 路迷

شاشوت <静> ① 色灰， 白灰

شاشىر <静> 芹带阔

شاق <模> 唝味， 唝味， 唝味

唝味， 唝味， 唝味

شاقاقۇل <静> 精黄竹玉

流东诸付，费白 <成> شامالغا كەتمەك
 شامالغا ئۇچماق = شامالغا كەتمەك
 层风 <气> شامال قاتلىمى
 人的住不坐 ئادەم ~ 的住不坐 <成> شامال قونك
 铃风(的庙寺) شامال قونغۇرىقى
 标向风 <气> شامال كۆرسەتكۈچ
 镜风 شامال كۆز ئەينىكى
 五力风 . 力风 <气> شامال كۈچى ~ بەش بال . 级
 风连)定肯，稳九拿十 <成> شامال كىرمەسلىك
 (来不进也 : بۇ ئىشنىڭ ئەمەلگە ئاشىدىغانلىقىغا شامال كىر-
 无密亲，密亲，切密② . 现实会定肯事件这 . ەيدۇ .
 是们他 . ئۇلار قەدىناس دوست ، ئارىسىغا شامال كىرمەيدۇ .
 . 友朋老的间无密亲
 汤泡，准有没，握把有没 شامال كىرمەك
 量矢风 <气> شامال ۋېكتورى
 风通 <建> شامال ئۆتۈشمەك
 器风测 <电，气> شامال ئۆلچىگۈچ
 口风 <地> شامال ئېغىزى
 应效风 <气> شامال ئېففېكتى
 站电发力风 شامال ئېلېكتر ئىستانسىسى
 能风 <气> شامال ئېنېرگىيىسى
 蚀风 شامال يالىماق
 向风 <气> شامال يۆنىلىشى
 载荷风 <建> شامال يۈكى
 斗风② 车风① [静] شامالچە
 شامالدا تىماق «شامالدا تىماق» 态动使的 : قوناقنى شامالدىتىپ قۇ-
 رۇتاق 干晾米玉把
 ②扇电，机风鼓，机风吹，扇风① [静] شامالدىرغۇچ
 车扇，车风
 态同共的 «شامالدا تىماق» شامالدىتىشماق
 态动被的 «شامالدا تىماق» شامالدىتىلماق
 شامالدىتماق [动] 风伤，凉着，风受① ەن شامالداپ قال-
 ەسم . 了凉着我 . 气透透② . 快凉快凉 . ىز شامالداپ
 كېلەيلى . 吧快凉快凉去们咱 .
 的风无 [静] شامالسىز
 层风无 <气> شامالسىز قاتلام
 风刮 的 的风有 ، 的风多 ، 的风刮 [静] شاماللىق ~ كۈن ئاتد-
 方地的风多 / 天 ~ ەر شاماللىق بەلۋاغ
 带风 <气> شاماللىق بەلۋاغ

花蜡 شام چىچىكى
 ، 穴墓为面下，筑建形拱有面上)穴墓 شام گۆر
 (穴墓的开侧两壕深一在是者或
 子底叶茶 [静] شامالچە
 滚，熟纯，熟烂，烂稀得变 <成> شامال بولماق
 语词的熟烂瓜滚 : شامال بولۇپ كەتكەن ئىبارلەر
 شامال قىلماق ① 烂巴稀得打 : ئىشنى قىل ماڭ! ەپلى
 稀个揍你把我叫别，去事的你干 . شامال قىلىۋەتمەي .
 烂巴 <转> ② . 熟烂瓜滚，熟烂，熟嫻 : ئۇ سار دې-
 گەننى شامال قىلىۋېتىدۇ . 熟嫻很器乐对他 .
 热 ~ 热 [静] <气> شامال : باھار شاماللىق / 风春 / ئىسسىق ~
 风冷 ~ 风微 ~ ەين / 风
 灾风，害风 <气> شامال ئاپىتى
 钻风 <矿> شامال بۇرغىسى
 压风 <气> شامال بېسىمى
 危 <转> ② 风受，风伤① <医> شامال تەگمەك
 及伤，及 : ئۇ ئۆزىنىڭ ھالال ئەمگەك مېۋىسىگە شامال تەگمەي-
 دىغانلىقىنى جەزم قىلغانىدى . 会不定肯他 . 果成的动劳
 管风 <冶> شامال تۇرۇبىسى
 磨风 شامال تۈگمىنى
 شامال چىقارماق <成> 风煽 : ئۇلار چوڭ خەتلىك
 گېزىت ئارقىلىق شامال چىقىرىپ ، ئوتتۇرىقلىق قىلدى . 们他
 了火点风煽报字大用 .
 شامال چىقماق ① 风起 ، 风刮 : شامال چىقىمسا ، دەرهخ
 لىشىمىس . <谚> 起不风 ، 摇不树 : 同喻“不风无”
 潮风闹，风起掀② . “浪起
 体附鬼，邪中，风受 شامال دارىماق
 شامالدىن يىمىرىلىش 化风
 达雷风测 <气> شامال رادارى
 箱风 شامال ساندۇقى
 شامال سۈرئىتى <气> 速风 : شامال سۈرئىتىنى ئۆل-
 چىگۈچى شامال سۈرئىتىنى ئۆل-
 شامالغا ئەگەشمەك <成> 舵使风看，倒风随
 شامالغا ئەگەشپ ماڭىدىغان بىر كىشى توغرىسىدا بىرەيلەن سوراپ
 قالدى . 况情的人的倒风随个某及问人有 .
 شامالغا باقماق <成> 舵使风看 ، 事行机见
 شامالغا سورىماق <成> 霍挥 ، 费花白白 : ئۇ ئاتد-
 سننىڭ مال دۇنياسىنى شامالغا سورۇۋەتتى . 产财的亲父把他 .
 了光霍挥 .

شانوشهؤكت = شان - شهؤكت
 شانسر <方>〔静〕 页合小
 شاه (شاهم، شاهك، شامي) 〔静〕 帝①，王帝，国
 ④死将，军将，将(时棋下)③帅将(的中子棋) ②王
 萃精，英精<转>
 شاه بىر مهك 将，军将: ئۇ بىرلا شاه بىرپ قارشى ترەپ.
 了死将方对把就将一他. ى مات قىلدى.
 شاه پالما <植> 棕王
 شاه ساما <艺> 玛萨庭官
 شاه سانىيە 后太皇，后皇政摄
 شاه گۆلسامساق <植> 合百王
 شاهادەنامە 〔静〕 ①书证，凭文: ئوقۇش پۈتتۈرۈش شاما.
 دەتنامىسى ②书证业毕 料材明证
 شاهانە 〔静〕 ①帝王式②的华毫②的贵高，的贵华，
 ~ / تۈرۈش 活生的华毫 ~ / كىيىم 服衣的贵华
 توي 盛典宴华
 شاهەنشاه 〔静〕 ①太上皇，王之中王②岁万，
 尊
 شاهبانو 〔静〕 妃太皇
 شاهتەررە <植>〔静〕 一紫种属植
 شاهزادە 〔静〕 ①子王，②子亲
 شاهزادىگۈل <植>〔静〕 兰子君(花大)
 شاهزادىلىك 〔静〕 子王: شاهزادىلىككە تاللىنىش 挑被
 子王为
 شاهلىق 〔静〕 ①位王②帝王，的王国: ~ تاجى 王冠
 شاهمات 〔静〕 棋象际国: 棋: مۇھاسىرە 棋
 شاهمات تاختىسى 盘棋: پۈتۈن مەملىكەت بىر . ~ 全
 棋盘一国
 شاهمات رسالىسى <体> 谱棋
 شاهمات گۈللۈك كىمخاپ <纺> 锦纹茶
 شاهمات مەستانىسى 迷棋
 شاهمات ھەۋەسكارى 者好爱棋象
 شاهمات ئورۇقى 子棋
 شاهماتچى 〔静〕 手棋
 شاهىت 〔静〕 人证见，人明证，人证
 شاهىت بولماق 证作，人证见当
 شاهىتلىق 〔静〕 分身人证
 شاھرىوت <植>〔静〕 茅青野
 شاۋجىياك <军>〔静〕 将少
 شاۋراق <植>〔静〕 荠叶革

شاماللىماق = شاماللىماق
 شامان <宗>〔静〕 满萨(师巫的教满萨)
 شامان دىنى <宗> 教满萨
 شامانزىم = شامان دىنى
 شامپان ①〔静〕 檀香(世于名闻酒产因，名地一国法)
 酒檀香②
 شامپان ھارىقى 酒檀香
 شامچە 〔静〕 的式烛蜡
 شامچە دورا <医> 剂栓
 شامچى 〔静〕 者烛蜡制
 شامچىلىق 〔静〕 业烛制
 شامدان 〔静〕 台烛
 شامسىز 〔静〕 的烛蜡无
 شامسىمان 〔静〕 的式烛蜡
 شامسىمان يېكەن <植> 黄蒲
 شاملىق 〔静〕 的烛蜡有，的烛蜡
 شامۇسەھەر 〔静〕 ①晨昏，②常常，往往，每每
 شاملىق 〔静〕 ①(的叶茶滤过)罐茶滤②子底茶有
 的多子底茶，的
 شامياغاچ <植>〔静〕 蒿花黄
 شان 〔静〕 光荣，耀荣，誉荣，荣光
 شاننا 〔静〕 框综(的机织手): بۆزنى بۇزغان شانسى، قىزنى
 بۇزغان ئانسى. <谚> 框综是 的布土了 毁 儿女了 毁
 的 娘亲是 的
 شاننا باغلىماق <纺> 框综定固
 شان - شەرەپ 〔静〕 誉荣，荣光: ۋەتەنگە ~ كەلتۈرمەك 为
 光争国祖
 شان - شهؤكت 〔静〕 武威，严威，光荣: بايلىق
 ۋە شان - شهؤكتە سزاۋەر بولماق 享受富贵华 / ئەجداد.
 لىرىمىز مەھمۇد كاشغەرى ۋە يۈسۈپ خاس ھاجىپلارنىڭ ئۇلۇغ
 شان - شهؤكتى مەڭگۈ ساقلىنىدۇ. 穆合麻人先的们我.
 流古万光荣大伟的甫吉哈斯哈甫苏玉، 尔噶什喀德
 芳
 شان - شوھرەت 〔静〕 望名，望声，誉荣，誉声: ئالەمشۇ.
 مۇل ~ قازانماق 得贏际国誉声 / ~ ۋەتەن ۋە خەلقى مەن.
 سۇپ . 民人和国祖于属誉荣
 شانكىر <医>〔静〕 疔下
 شانلىق 〔静〕 的辉煌，的辉煌: ~ نەمۇنە 辉光
 شانلىق 〔静〕 统传荣光 / ~ ئەنئەنە 范典的
 就成的

蒿绢 <植>〔静〕 شايمةك

带腰绢 ىلۇاغ ~ 綾, 绢, 绸 <纺>〔静〕 شايى

灯纱 ىانۇس شايى

子绢, 巾头绢丝 ىومال شايى

柳绢 <植> سۇگەت شايى

蝶娟 <动> كېيىنەك شايى

舞绸彩 <艺> ئۇسسۇلى شايى

扇绢 ىلەپۇگۇچ شايى

缎绢〔静〕 ئەتلەس شايى

（煮里汤菜在放条细成切饸把）饸泡〔静〕 شايپەتتا

本帛, 本绢 <纺>〔静〕 شايپوك

工绸织〔静〕 شايىچى

花衣虾 <植>〔静〕 شايگول

儿珠露 ىامچىلىرى ~ 水露, 露 <气>〔静〕 شەبنەم

水露降 چۇشمەك شەبنەم

点露 <气> نۇقتىسى شەبنەم

露带 ىلۇغە ~ 的水露带, 的水露有〔静〕 شەبنەملىك

儿朵骨花的水

杖拐铁②槌铁小, 杵铁小① <古>〔静〕 شەبىك

声步脚 ىشەپسى شەپە

雨下 ىمغۇرنىڭ شەپسى ~ 兆预, 兆前, 象迹 <转>②

象迹的 / ئۇ «بىرەر ~ بولغۇچە تىكىۋىتەي» دەپ ئويلىدى.

“来起躲先我前之动草吹风么什有”:想他

شەپە بەرمەك ىشەپ بىرەپ قويۇپ,

بۇياقتىن زەربە بەرمەك ىشەپ

شەپە چىقارماق ىشەپ ىشەپ

蝙蝠 <动>〔静〕 شەپەرەك

砂明夜 <药> شەپەرەك مايقى

霞朝 ىشەپتى / 霞晚 ~ 霞彩, 霞〔静〕 شەپەق

考禄福 <植>〔静〕 شەپەكگول

淘, 的躁毛, 的躁浮, 的浮轻, 的佻轻〔静〕 شەپەشەك

姑娘的佻轻 ~ 的气

儿劲气淘, 躁毛, 佻轻〔静〕 شەپەشەكلىك

槽搞情事把躁躁毛毛他. ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك

了. ىشەپشەكلىك قىلماق, ىشەپشەكلىك قىلماق, ىشەپشەكلىك قىلماق

了. ىشەپشەكلىك قىلماق

了. ىشەپشەكلىك قىلماق

شەپەت ىشەپشەكلىك قىلماق, ىشەپشەكلىك قىلماق, ىشەپشەكلىك قىلماق

恩②. 心之怜悯儿点一有没你. ىشەپشەكلىك قىلماق

情恩的忘难 ~ ىشەپشەكلىك قىلماق

~ / 克夹皮羊山 ىشەپشەكلىك قىلماق ~ 革软皮羊山〔静〕 شاۋرۇن

靴软皮羊山 ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

市街的器喧

来起杂嘈, 来起器喧 ىشەپشەكلىك قىلماق

校少 <军>〔静〕 شاۋشياۋ

音噪, 音杂, 声噪②杂嘈, 嚷喧, 哗喧①〔静〕 شاۋقۇن

音噪, 音杂, 声噪②杂嘈, 嚷喧, 哗喧①〔静〕 شاۋقۇن

时一器喧 ~

嗷呼, 闹喧, 哗喧 ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

。声闹吵的们子孩了过压音声的尔

然悄, 的静宁, 的声噪无, 的哗喧无〔静〕 شاۋقۇنسىز

的声无: ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

。到不见也人个一连, 声无然悄里园校

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

~ ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق ىشەپشەكلىك قىلماق

领导自亲

的称人无 <语>〔静〕 شەخسىسىز

定不词动，词动称人无 <语> شەخسىسىز پېئىل

式

态动使的 «شەخسلەشمەك» شەخسلەشتۈرمەك

态同共的 «شەخسلەشتۈرمەك» شەخسلەشتۈرۈشمەك

化性个，化格人〔静〕 شەخسلەشمەك

的人私，的人个〔静〕 شەخسى

由自性个 <哲> شەخسى ئەر كىنلىك

股人个，股产资人个 <经> شەخسى پاي

东股人个 <经> شەخسى پايچى

额得所人个 <经> شەخسى تاپاۋەت

问访人私 زيارەت شەخسى

私隐人个 سر شەخسى

义主雄英人个 قەھرىمانلىق شەخسى

益利人个 مەنپەئەت شەخسى

产资人私，有所人私 مۈلۈك شەخسى

制有所人私 مۈلۈكچىلىك شەخسى

费消人个 <经> شەخسى ئىستېمال

理心费消人个 شەخسى ئىستېمال پىسخىكىسى

格人，性个〔静〕 شەخسىيەت

心尊自害伤 شەخسىيەتكە تەگمەك

己利，者义主人个，人的利自私自〔静〕 شەخسىيەتچى

者义主

己利，义主人个 <哲>〔静〕 شەخسىيەتچىلىك

义主人个对反 تۇرماق شەخسىيەتچىلىككە قارشى

利私取谋，义主人个搞 قىلماق شەخسىيەتچىلىك

的利私求追不，的私无〔静〕 شەخسىيەتسىز

私无公大，私无〔静〕 شەخسىيەتسىزلىك

态动使的 «شەخسىيەشمەك» شەخسىيەشتۈرمەك

态动被的 «شەخسىيەشتۈرمەك» شەخسىيەشتۈرۈلمەك

化人私，化人个〔动〕 شەخسىيەشمەك

②(主君门也代古的中说传)特达谢①〔静〕 شەددات

。了极酷冷人女个那. ئىكەن. ئىكەن. 的见己执固，的固顽，的暴残，的酷冷 <转>

خوتۇن ئۆتۈپ كەتكەن ~ ئىكەن. 那女个极酷冷了。

构结状龛神(的上塔礼宣) <建>〔静〕 شەددە

校学 شەرەپ شەخسى كاتېگورىيىسى <语> 拜崇人个 <哲>

举们表代为 زىياپەت شەخسىيەتكە بېرىلگەن زىياپەت شەخسىيەتكە بېرىلگەن

号称荣光② 会宴的办 شەخسىيەتكە بېرىلگەن شەخسىيەتكە بېرىلگەن

号称荣光的师程工得获

شەپقەت قىلماق 悲慈发，怜悯 悲慈发能不入种这对 . قىلغىلى بولمايدۇ .

شەپقەت ھەم شەرىسى (土护)使天衣白

的心怜悯有，的慈仁，的悲慈〔静〕 شەپقەتچان

شەپقەتچانلىق 切关，情温，慈仁，悲慈〔静〕 يولداشلارغا

馨温片一志同对 قىلماق ~ بىلەن مۇناسى قىلماق

人恩命救，人恩〔静〕 شەپقەتچى

شەپقەتسىز 的酷残，的情无酷冷，的情无〔静〕 تارىخ

~ / 人的情无酷冷 ئەدەم ~ . 的情无是史历. ~

斗争酷残 كۈرەش

酷残，情无酷冷，情无〔静〕 شەپقەتسىزلىك

人的慈仁 ئەدەم ~ : 的慈仁，的悲慈〔静〕 شەپقەتلىك

شەپكە 帽便，帽服制〔静〕 شەپكە زىبىي ھات / سەككىز

帽角八 ~ تاللىق

的子帽卖②匠子帽，的子帽做①〔静〕 شەپكەچى

业帽制〔静〕 شەپكەچىلىك

شەپكەلىك 的子帽有，的子帽戴①〔静〕 سېرىق ~ بالا

~ : 的用于帽做，的用于帽缝② 子孩的子帽黄戴

布毛的子帽做 سارجا

息无声无②的动响无，的息声无①〔静〕 شەپسىز

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

动不且而秘诡为行的他. ئىدى. 的响不声不，的色声动不，的静动有没，的

شەكلەندۈرمەك «شەكلەنەك» 态动使的

شەكلەنەك [动] 疑猜, 疑置, 疑怀, 疑生, 疑起
مىنىڭ سۆزىدىن شەكلەنگەن مەمەت ئاچچىقى بىلەن غۇدۇقشە
دى. 伊对提麦敏起了疑心, 呼呼地啾啾地.
句一

شەكىلىنىشمەك «شەكلەنەك» 态同共的

شەكىرتۈك [静] <古, 植> 子浑月阿
شەكىل (شەكلى) [静] ① 形式: بەدەئىي ~ 形术艺
/ 式 / 式样, 样式, 型造, 状形 ② 式形族民 ~ مىللىي / 式
/ 样式, 样 / 样: يەر شارنىڭ شەكلى 地球形状 / 状形球地
/ 型造的具玩 شەكلى ئويۇنچۇقنىڭ / 状形的字
شەكلىدىكى يوپۇرماق ئىپتىدائىي / 叶状卵 / 叶状卵
/ 体写手 ~ يازما / 体写手 ~ باسا
③ 印刷刷式: غەت - چەك شەكلى 书信格式 ④ <哲>

态形质物 شەكلى ماددا شەكلى

شەكىل تۈزەش <医> 形整

شەكىل تۈزەش تاشقى كېسەللەر بۆلۈمى <医>
整形外科

شەكىل چۈشۈرۈش ئاپپاراتى <物> 器描扫

شەكىل سەنئىتى 术艺型造

شەكىلگە كىرمەك 一有具 形成, 状形定

شەكىل لوگىكىسى <哲> 辑逻辑式形

شەكىل مىنېرال شۇناسلىقى 矿物态形矿 学物矿

شەكىل مىنېرالوگىيىسى 矿物态形矿 学物矿

شەكىل ئۆزگەرتىش <生> 形变

شەكىل ئۆزگەرمەك ① 相变, 形变: شەكلى ئۆزگەرگەن

تن جازاسى ② 变体相变 <物>

شەكىلداش [静] 的形同

شەكىلداش خەتلەر <语> 字形同(的字汉)

شەكىلداش سۆزلەر <语> 词形同

شەكىلداش قاپىيە <文> 韵押词形同

شەكىلداشلىق [静] 形同

شەكىلسىز [静] 的形无: كۈچ 的形无 / ~ قول

手的形无

شەكىلسىز بازار <经> 场市形无

شەكىلسىز پۇل <经> 币货形无

شەكىلسىز چۆكمە <化> 淀沉形定无

شەكىلسىز خوراش <经> 耗损形无

شەكىلسىز سودا <经> 易贸形无

شەكىلسىز مال - مۈلۈك <经> 产财形无

شەكىلسىز مۈلۈك <经> 产资形无

地: ~ مەغلۇپ بولماق 可耻地失败, 败惨 / ~ قاچماق
窜逃狼狽

شەرمەندىلىك [静] 为行耻无, 事丑, 态丑, 行丑

شەرم - ھايا [静] 耻羞

شەرھ [静] 释阐, 解注, 释注

شەرھلەتمەك «شەرھلەمەك» 态动使的

شەرھلەنەك «شەرھلەمەك» 态动被的: ئۇنىڭ ئەسىرىدە فارا-
بىنىڭ پەلسەپىۋى قاراشلىرى خېلىلا ئەتراپلىق شەرھلەنگەن. 他

的著作相当全地面阐述了比拉学的观点。

شەرھلەمەك [动] 明阐, 释阐, 述阐, 释解

~ 释阐的中书容内

شەرۋاز <方> [静] 丁兵, 兵士

شەرىئەت <宗> [静] ① (的教兰斯伊) ② 规教, 法教

宗教, 所判裁教宗 庭法教宗

شەرىئەتكە توغرىلىماق 使合乎教法, 规教入纳

步入教规

شەرىئەت مەھكىمىسى <宗> 所判裁教宗

شەرىپ [静] 的圣神, 的贵高: بۇ كىشى مەككە شەرىپكە بار-
غان. 此人过去是圣神的麦加。 شەرىپلىرى نېمە؟

您贵姓？

شەرىپە <建> [静] 状龕神小

شەشۈك <方> [静] 箱纸

شەققە <医> [静] ① 偏治头痛 ② (为治偏头痛而朗读)

的(的文经) ③ <转> 妇舌饶, 妇泼

念治偏头痛的经

شەك [静] 问疑, 义疑, 惑疑: بۇنىڭدا ~ يوق. 这是毫无
的义疑。

شەك چۈشمەك 心生疑, 疑怀生产

شەك كەلتۈرمەك 引起疑怀, 疑生使

شەكسىز [静] 的疑无, 的定肯: ئۇنىڭ ئارقىسىدىن كېلىۋات-
قان ~ ئابلز ئىدى. 他后面来的定肯是阿卜力孜。

شەك - شۈبھە [静] 惑疑, 问疑, 疑怀

شەك - شۈبھىسىز [静] 的疑无, 的定肯, 的疑置可不

شەكلەن [静] 的上面表, 的: ~ مىللىي, مەزمۇنەن

موتسىيالىستىك مەدەنىيەت 式形是族民, 的容内是社主
的义文化

شەكلەن بىلىش نەزەرىيىسى <哲> 论识认式形

شەكلەن جىنايەت <法> 犯式形

شەكلەن دېموكراتىيە 式形民主主

شەكلەن نىكاھ <法> 婚式形

快，利锋②利麻，索利①〔静〕 شەھەر
 像得磨 قىلىۋەتەك ~ 刃利，刀宝，刀快〔静〕 شەھەردەك
 利锋样一刀宝
 叽哗棉 <纺>〔静〕 شەھىزە
 下见 شەھىسە
 历阳太，历阳 شەھىسە كالېندارى
 拔挺，的大高 <转>②杨黄 <植>①〔静〕 شەھىشاد
 大高躯身 قەددى شەھىشادەك
 的
 鞘剑 شەھىشەر ~ دەستىسى 柄剑 / ~ غىلىپى
 鞘剑
 鱼箭 <动> شەھىشەر بېلىق
 象齿剑 <动> شەھىشەر چىشلىق پىل
 虎齿剑 <动> شەھىشەر چىشلىق يولۋاس
 的泥如铁削，的利锋〔静〕 شەھىشەردەك
 虫鲨 <动>〔静〕 شەھىشەر قۇيرۇق
 莎拉克 <植>〔静〕 شەھىشەر ئوت
 的佩，的剑带〔静〕 شەھىشەرلىك ~ چاپارمەن ئات چاپ-
 来奔马策役差的佩，的剑佩 . تۇرۇپ كېلىۋاتتى .
 客剑〔静〕 شەھىشەر ۋاز
 术剑〔静〕 شەھىشەر ۋازلىق
 声①〔静〕 شەھىن (شەنى) ① 誉声，誉名，誉荣
 ② 声名，誉声，誉名，誉荣
 ③ 应不我誉名复恢不 . 应不我誉名复恢不 .
 严尊的汉子男 شەھىن : يىگىتلىك شەنى : 严尊，格
 声名踢糟，誉声坏败 شەھىنگە چىچماق
 败，声名玷，声名污玷，污玷 شەھىنگە داغ تەگكۈزمەك
 誉
 败，声名毁，誉名毁，声名没辱 شەھىنگە داغ تەگكۈزمەك =
 败，声名毁，誉名毁，声名没辱 شەھىنگە داغ تەگكۈزمەك =
 败，声名毁，誉名毁，声名没辱 شەھىنگە ئولتۇرماق = شەھىنى بۇلغىماق
 败，声名毁，誉名毁，声名没辱 شەھىنى بۇلغىماق
 声名坏
 坏声名，臭声名，好不声名 شەھىنى يامان
 不声名样那同么什为你？ ئادەم بىلەن ئارىلاشقنىڭ نېمىسى؟
 往来人的好
 六期星 <天>〔静〕 شەھىنە
 点市集六周，市集六周 شەھىنە بازار
 的六期星〔静〕 شەھىنەلىك
 城 ~ 里城 ~ 市城，城〔静〕 شەھەر
 区市 ~ 外 ~ 乡城 ~ 区市 رايونى / ~ 外
 事大干 <转>②城攻① شەھەر ئالماق

象现形定无 <化> شەكىلسىز ھادىسە
 形无②形定无① <化>〔静〕 شەكىلسىزلىك
 态动使的 «شەكىللەنمەك» شەكىللەندۈرمەك ~ چىن دوستلۇق-
 成形 ~ ئىجتىمائىي كەيپىياتى / 谊友的诚真成形 ~ نى
 气风会社
 态同共的 «شەكىللەندۈرمەك» شەكىللەندۈرۈشمەك
 态动被的 «شەكىللەندۈرمەك» شەكىللەندۈرۈلمەك
 局的新成形 ~ يېڭى ۋەزىيەت : 成形〔动〕 شەكىللەنمەك
 派学的新成形 ~ يېڭى ئېقىم / 面 派学
 的形有〔静〕 شەكىللىك ~ تۈز ~ پولات
 的型，的形状， 的形有〔静〕 شەكىللىك
 方 钢槽 / 钢圆 ~ پولات چاسا / ~ پولات
 桥拱石，桥石形拱 كۆۋرۈك ~ تاش
 钢 钢 / 钢 ~ تاش كۆۋرۈك
 场市形有 <经> شەكىللىك بازار
 钢型 <冶> شەكىللىك پولات
 币货形有 <经> شەكىللىك پۇل
 耗损形有 <经> شەكىللىك خوراش
 易贸形有 <经> شەكىللىك سودا
 煤型 <矿> شەكىللىك كۆمۈر
 材型 <冶> شەكىللىك ماتېرىيال
 产财形有 <经> شەكىللىك مال - مۈلۈك
 产资形有 <经> شەكىللىك مۈلۈك
 者义主式形，者式形求追〔静〕 شەكىلۋاز
 者义主式形，者式形求追〔静〕 شەكىلۋازلىق
 式形求追，义主式形搞 شەكىلۋازلىق قىلماق
 官县〔静〕 شەھىنگەن
 门衙县 شەھىنگەن يامۇلى
 裙衣连绸红 / 裙衣连绸红 / 裙衣连绸红 شەھىلپەر
 得红脸得羞娘姑 . ئۇيلىپ يۈزى شەھىلپەردەك قىزىرىپ كەتتى .
 得红脸得羞娘姑 . 绸红块象 .
 红披 شەھىلپەر باغلىماق
 石榴石，色红橙 شەھىلپەر رەڭ
 巾头绸红 شەھىلپەر ياغلىق
 红串，红串一 <植>〔静〕 شەھىلپەرگۈل
 筋 <方>〔静〕 شەھىلپەك
 (马的白道一有嘴至额前)马脸仙①〔静〕 شەھىلپەقەزە
 鬼叨唠，鬼非是 <骂，转>②
 态动使的 «شەھىلپەك» شەھىلپەك
 烂溃口伤 ~ يارا : 烂溃，疡溃 <医>〔动〕 شەھىلپەك
 脚笨手笨 <古>〔静〕 شەھىلپەك
 次伦无语，语乱言胡 <方>〔静〕 شەھىلپەك

شەھۋانىي بۇيۇملار <法> 品物秽淫
 شەھۋانىي تەلەپ 欲性، 欲情
 شەھۋانىي رەسىم <艺> 画图秽淫
 شەھۋانىي فىلىم <艺> 片情色
 شەھۋانىي كىتاب 书淫
 شەھۋانىيلىق 件事色桃، 秽淫， 乱淫〔静〕
 شەھۋەت 荡淫， ②欲肉， 欲性， 欲情， 欲淫①〔静〕
 乱淫
 شەھۋەتپەرەس 色好， 狂情色， 的色好， 的荡淫〔静〕
 徒之
 شەھۋەتپەرەسلىك 色好荡淫〔静〕
 شەھۋەتپەرەسلىكى تۇتماق 念淫起
 شەھۋەتپەرەسلىكى قوزغالماق = شەھۋەتپەرەسلىكى تۇت-
 ماق
 شەھۋەتپەرەسلىك قىلماق 欲纵
 شەھۋەتخور = شەھۋەتپەرەس
 شەھۋەتخورلۇق = شەھۋەتپەرەسلىك
 شەۋكەت 宏， 伟雄②华荣， 耀荣， 声名， 望威①〔静〕
 大强， 严威， 严庄③华豪， 煌辉， 伟
 شەۋكەتلىك 雄②的望威有， 的武威， 的耀荣①〔静〕
 的皇堂丽富， 的丽壮， 的伟
 شەۋكىران 芹叶吻钩， 芹毒 <植>〔静〕
 شەيتان ①〔静〕 头滑 <转>②鬼魔， 且撒 <宗>
 灵精鬼， 鬼灵机③子孩的头滑 ~ 子油， 条油老
 头丫鬼 头丫鬼 ~ (孩小指)
 شەيتان ئاتلىماق <理生> 精滑， 精遗， 遗梦
 شەيتان ئارىلاشماق <成> 梗作中从， 鬼捣中从
 بۇ ئىشنى ھازىرچە ئۆزىمىزلا بىلەيلى، ئىشىمىزغا شەيتان ئار-
 لىشىپ قالمىسۇن يەنە. 道知人个几们我就且暂事这
 梗作中从人他防
 شەيتان توساق <宗> 障魔
 شەيتانغا دەرس بېرىدىغان <成> 诡， 滑巨奸老
 端多计: ئۇ دېگەن ~ نەرسە، مەن ئۇنى ئوبدان بىلىمەن.
 得晓全我细底的他， 伙傢的滑巨奸老个一是他
 شەيتانغا نۇختا سالىدىغان <成> 诡， 滑巨奸老
 端多计
 شەيتاننىڭ پەيلى 法魔， 力魔
 شەيتاننىڭ كەينىگە كىرمەك <成> 窍心迷鬼
 酒魂迷了喝: مەن شەيتاننىڭ كەينىگە كىرىپ ئېزىپتەيمەن.
 当了上， 窍心迷鬼我

شەھەر ئاھالىسى 民市
 شەھەر ئەتراپى 郊区， 区郊
 شەھەر باشلىقى 长市
 شەھەر پىلانى <建> 划规市城
 شەھەر تارىخشۇناسلىقى 学史市城
 شەھەر جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社市城
 شەھەر جۇغراپىيىسى 学理地市城
 شەھەر سورىماق 帮城理治
 شەھەر سىستېمىسى 系体市城
 شەھەر قاتنىشى 通交市城
 شەھەر قىياپىتى 容市， 态形市城
 شەھەر كەمبەغەللىرى 民贫市城
 شەھەر كۆرمىگەن <成> 大过见没， 面世过见没
 面场: ~ چالا موللا ئادەمدىن ھېچ ئىش چىقمايدۇ. 没个
 面世过见的把刀不办成么大事。
 شەھەر كېسىلى 病市城
 شەھەر كىلىماتى <气> 候气市城
 شەھەرگە قاراشلىق رايون <地> 区辖市
 شەھەر مالىيەشۇناسلىقى <经> 学政财市城
 شەھەر نوپۇسى <地> 口人市城
 شەھەرنى ئالدى قۇتتاجى <成> 无事一， 物废
 成， 事败足不事成， 余
 شەھەر ھاۋا رايى <气> 气天市城
 شەھەر ئېكولوگىيىسى <地> 学态生市城
 شەھەر ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经市城
 شەھەرچە 镇城小〔静〕
 شەھەرلەشتۈرمەك «شەھەرلەشمەك» 的动使
 شەھەرلەشتۈرۈلمەك «شەھەرلەشتۈرمەك» 的动被
 شەھەرلەشمەك <地>〔动〕 化市城
 شەھەرلەشكەن رايون <地> 域区化市城
 شەھەرلەشكەن يېزا <地> 村乡化市城
 شەھەرلىك ①〔静〕 的里城， 的市城: ~ ئەل - ئاغىنىلەر
 里城② 友朋的里城
 شەھەرلىك ھۆكۈمەت 府政市
 شەھدان = تەۋەككۈلچاي
 شەھلا 的美俊， 的亮发， 的光闪， 的灵水〔静〕
 شەھلا كۆز 眼睛的亮发， 的光闪， 睛眼的灵水
 شەھۋانىي ①〔静〕 的情色， 的荡淫， 的秽淫: ~ كىتاب -
 زورنال 秽淫书刊 / ~ ناخشا 秽淫歌曲， 典歌
 性② 潮高性: ~ لەرزەت دولقۇنى 的

! 呀人

شەيدالىق [静] 心醉, 迷痴, 迷着, 恋迷

شەيئى [静] 物事 [静] 物事生新 ~ يىغى

شەيئى ئۇقۇمى < 逻 > 念概体实

شەيئى ئىسىملىرى < 语 > 称名物事, 词名物事

شلانكا [静] 子管皮

شوتار (شوتارى) [静] ① 号口: شوتارۋازلىققا قارشى تۇرۇش

شوتار ② 号口喊空对反: 牌语标 ~ تاختىسى

شوتار توۋلىماق 号口喊

شوتارۋاز [静] 家动鼓头空, 人的号口喊空

شوتارۋازلىق [静] 号口喊空

شوپاك [静] ① 馆酒, 房烧, 锅烧, 酒烧卖, 酒店酒

شوپانچى [静] 子罐酒, 子坛 (号绰的起者酒嗜或的馆酒开给)

شوپانچى [静] 主(店)馆酒, 柜掌房烧

شوپانچىلىق [静] 业馆酒

شوپۇر [静] 司机, 驶驾

شوپۇرلۇق [静] 作工员驶驾

شوپۇرلۇق قىلماق 机司当, 员驶驾当

شوپۇرلۇق كۆرسى 班训驾, 班练训员驶驾

شوپۇرلۇق كىنىشكىسى < 交 > 驶驾, 证驶驾

照执

شوتنا [静] ① 子梯: قاتلىما ~ 梯折 ② 轘: ھارۋىنىڭ شوتىسى

轘车

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوتنا قويماق < 成 > 下阶台给, 阶台下让

شوخ [静] ① 皮顽, 的气淘, 的皮调, 的皮顽

شوخ [静] ① 皮顽, 的气淘, 的皮调, 的皮顽

شوخا [静] 刺(的木灌或枣沙): جىگدە شوخسى

شوخا [静] 刺(的木灌或枣沙): جىگدە شوخسى

شوخا [静] 刺(的木灌或枣沙): جىگدە شوخسى

شوخسەن [静] 楸刺 < 植 >

شوخسۇتماق «شوخسۇماق» 态动使的: ھارۋىنى ~ 车倒

شوخسۇماق ① 退后, 退倒 < 转 > ② 退, 鼓堂退打

شوخسۇماق ① 退后, 退倒 < 转 > ② 退, 鼓堂退打

شوخسۇماق ① 退后, 退倒 < 转 > ② 退, 鼓堂退打

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

شەيتاننى ئۇسسۇلغا سالىدىغان < 成 > 广通神

着不打子杆八 <成> شورپىسىنىڭ شورپىسى
 (友朋, 戚亲)的上扯儿圈着转, 的
 态动使的 «شورپىلانماق» شورپىلانماق
 شورپىلانماق [动] 汤肉喝: 汤肉喝
 شورپىلىنىپ ھاردۇق ئالدى. 喝里子屋的呼呼热在们人客.
 。乏解了解好好, 汤肉炖了
 شورپىلىق [静] 的汤汁带
 شورتاڭ [静] 的碱盐带
 شورتاڭلىق [静] 地碱盐
 شورسىز [静] 的碱盐无
 شورسىزلاندۇرماق «شورسىزلانماق» 态动使的: دېڭىز سۇ.
 يىنى ~ 化淡水海
 شورسىزلاندۇرۇشماق «شورسىزلاندۇرماق» 态同共的
 شورسىزلاندۇرۇلماق «شورسىزلاندۇرماق» 态动被的
 شورسىزلانماق [动] 碱排, 化淡, 碱脱
 شوركا <方, 动> [静] 鹑鹑雌
 شورلاتماق «شورلسماق» 态动使的
 شورلاشتۇرماق «شورلاشماق» 态动使的
 شورلاشماق! [动] ① 化渍盐, 化碱盐: بۇ يەردە تۇپراقنىڭ
 شورلىشىشى ئېغىر. 此土地此碱盐壤土化严重.
 渍, 碱汗泛: ئۇنىڭ مايكىسى تەردىن شورلىشىپ كېتىپتۇ.
 他. 碱汗了出泛心背的
 شورلاشماق² «شورلسماق» 态同共的
 شورلانماق «شورلسماق» 态动被的
 شورلۇق¹ [静] ① 有碱盐的② 地碱盐
 شورلۇق تۇپراق <地> 土碱
 شورلۇق كۆل <地> 湖水咸, 湖水碱
 شورلۇق² [静] 的霉倒, 的气晦, 的幸不: ~ بالا 幸不
 子孩的霉倒, 子孩的
 شورلسماق [动] ① 用硝土塘炉子或坑② 用硝水等
 皮毛浸
 شورىتىلماق «شوراتماق» 态动被的
 شورىغۇچ [静] 管吸
 شورىغۇچى [静] 的吸吮, 的吸: فان ~ قۇرت 虫吸血
 شورىغۇچى تەخسە 盘吸
 شورىغۇچى قۇرت <动> 类虫吸
 شورىغۇچىلار سىنىپى <动> 纲虫吸
 شورىگۈل <植> [静] 莲支半
 شورىماق [动] ① 啜, 吸吮, 啜: ئىچكە ~ 奶啜 / فان ~
 抽 / 血吸 ~ ئىلىك ② 髓骨吸: ئىلىك ~ 抽

شوخلاشماق [动] ① 活快, 泼活, 皮调② 气淘: ئۇ تېخىمۇ
 شوخلىشىپ كەتتى. 了皮调更他.
 شوخلەك <植> [静] 果浆酸, 娘姑红
 شوخلەك توقچىقى (قۇرسى كاكىنەج) <药> 通尿
 片其乃克卡
 شوخلۇق [静] ① 顽皮劲, 皮调, 劲皮儿② 活
 شوخلۇق قىلماق: 快欢, 活快, 泼
 شوخلۇق قىلماق: 气淘, 皮调: ھېچ ۋەقەسى يوق, ئەمدى
 شوخلۇق قىلمايدۇ. 了气淘会不再他, 系关没.
 شوخلىدىق [静] ① 带的刺: ~ جىگدە 刺带的沙枣
 ② 荆刺的: ~ چىت 的编荆用
 شۇداڭ <方> [静] 挑高细, 的高又细又得长
 شۇرا [静] 硝芒, 霜盐
 شور ئاپىتى 害灾碱盐
 شور توپا 土碱盐
 شور تۇپراق 壤土碱盐
 شور چېچىكى 草乳海 <植>
 شور غالچىكى 菜屈千盐 <植>
 شور قەلىمى <矿> 盐清
 شور ئۆرلىمەك 碱泛
 شور² [静] 气晦, 霉倒, 运背, 的利吉不: ئۆزەمنىڭ شورى
 霉倒我算
 شور پېشانە <成> 的命苦, 的运背: مەن ~ تۇغۇل.
 叹哀而命苦的己自为我.
 شور تۇمشۇق 脸丧哭, 气晦脸满
 شور ئېغىز 的利吉不嘴, 嘴臭
 شورغا شورپا تۆكۈلگۈر <骂> 的死该, 鬼霉倒
 شورى قۇرماق <成> 的霉倒, 运背, 气晦: 死该,
 شورۇم قۇرسۇن, كتابنى يەنە ئۆيگە تاشلاپ كېتىمەن. 死该,
 了里家在忘书把又我
 شور¹ [静] 口豁(的墙): تام شورسى 口豁墙
 شور² [静] <植> 藜滨, 子蓬海, 草角盐
 شوراتماق «شورسماق» 态动使的: ئېمىزگىنى ~ 嘴奶啜让
 شوراشماق «شورسماق» 态同共的
 شورالماق «شورسماق» 态动被的
 شورپا [静] ① 汤肉, 汤: ئاق ~ 汤肉炖清 / توغۇ شور.
 پىسى شورپا / 汤鸡 / 汤肉炖壶茶 شورپىسى / پۇل بولسا
 جاتكالدالدا ~. <谚> 钱有要只, 钱有要只也上滩壁戈, 汤肉喝能也
 汁汤(的中品食等子包)②. “磨推鬼使能钱有”同喻

توق ، ~ يىراقتىن بىرسىنىڭ قارىسى كۆرۈندى . 在坐正们我 .
 影人个一了现出处远时当 ، 下树
 شۇ ئان 即随 ، 即立 ، 即当 : ئۇنتۇلغۇسىز بىر ۋەقە ~
 يادىغا كەلدى . 事的忘难件一了起想即当我 .

شۇ ئەسنادا = شۇ ئارىدا

شۇ بويىچە 此照

شۇ پېتى 样那就 ، 样这就 ، 般这
 ئېھتىمال قېرى ئانىسى تونۇيالماسلىقى مۇمكىن . 回样这就他 .
 来他出不认许也娘老 ، 去家

شۇ تاپتا 子阵这 ، 儿会这 : ~ سىلەر نەگە بارماقچى ؟
 去儿那到们你儿会这

شۇ تەرىقىدە 样这 ، 般这 : ئۇ ~ خېلى مېڭىپتۇ . 就他
 久很了走样这

شۇ تۇرقى 样这 ، 般这

شۇ دەم 时当 ، 时此 ، 刻此 ، 时这 ، 儿会这

شۇ زامان 即立 ، 即当

شۇ قەدەر 样这 ، 般这 ، 等这 ، 此如

شۇ كەمدە 时那 ， 时当 ， 儿会那

شۇ گەپ 是就 ， 样这就 ， 此如是就

شۇ مەھەل 即立 ， 即当 ， 刻即

شۇ ھالدا 那 ， 么那 ， 样这

شۇ ھامان 即立 ， 即当 ， 上马

شۇ ياق 边那 : يىڭنە قاياقتا ماڭسا ، يىپ شۇ ياققا ماڭار .
 走针随线 ; 边那去就线 ، 边那走针 < 谚 >

شۇ يان = شۇ ياق

شۇپۇر < 方 > [静] 杈枝 (的来下砍)

شۇپۇڭ [静] 条树细

شۇپۇڭداشماق « شۇپۇڭداشماق » 态动被的

شۇپۇڭداشماق « شۇپۇڭداشماق » 态同共的

شۇپۇڭداشماق [动] (条树用) 打抽

شۇجى [静] 记书

شۇجىلىق [静] 务职记书 ، 作工记书

شۇجىلىق قىلماق 记书当

شۇدلۇق < 方 > [静] 的能才有 ; 的事办能 ، 的事办会

的领本有

شۇر [模] 喇 ， 啦 : بۇ گەپنى ئاڭلىغاندىن كېيىن ئۇنىڭ
 بەدىنىدىكى مۇز ~ قىلىپ ئېرىگەندەك بولدى . 他的话这了听 .

释冰然涣下一地喇心的

شۇرداق < 方 > [静] 饰装

شۇرىدە [静] 地喇 ， 下一啦

吸空 < 物 > ③ 斗烟抽 ~ غاڭزىنى / 烟 煮

用作吸空 < 物 > (静) 剪毛羊 : 剪毛羊 [静]

毛羊用 قىرماق 剪毛羊 [静] : 剪毛羊 [静]
 羔羊的毛过剪末从 پاقلان ~ / 毛羊剪剪

葵龙 < 古 , 植 > [静] شوغلو

情深 , 情激 , 情痴 [静] شوق

克休 < 医 > [静] شوك

物礼的送人客上礼婚 < 方 > [静] شوكۇم 1

求央 , 求恳 , 从顺 , 从服 < 方 > [静] شوكۇم 2

شولا [静] 光亮 , 光 , 线光 ① : ئاي شولىسى 光月 / ئوت

شولىسى 影倒 ② : قىز قەددىنى رۇسلاپ ، ئۆزىنىڭ سۇ-

دىكى شولىسىنى كۆردى . 子身起直娘姑 . 在己自了到看

影倒的中水

شولىلىق [静] 的儿影泛 , 的光泛 , 的光带 : قىزغۇچ ~

شولىلىق 泛浅着红浅色的光沙的

草霄待 < 植 > [静] شولىگۈل

叫大喊大 , 张声 , 扬张 , 声风 < 方 > [静] شوم

者叫大喊大 , 人的扬张爱 < 方 > [静] شومچى

柳山 < 方 > [静] شونا

落 , 下 < 方 > [动] شوۋۇرماق

شۋۋىچى ① < 骂 > (子妻给) 八王 ② , 龟乌

شۋۋىچىلىق [静] 子帽绿戴 ② 条皮拉 ①

شۋۋىچىلىق قىلماق ① 帽绿戴 , 龟乌当 , 八王当

条皮拉 (女妻给) ② 子

粥肉 [静] شۋۋىگۈرۈچ

شۋۋىنىزم [静] 义主文沙 < 哲 > : چوڭ دۆلەت شۋۋىنىزمى

义主文沙国大

شۋۋىنىزمچى [静] 者义主文沙

径行义主文沙 [静] شۋۋىنىزمچىلىق

的义主文沙 [静] شۋۋىنىزملىق

饭黏肉 < 食 > [静] شۋىيلا

شۋىيلا ① 绳棉细 , 绳毛细 ② 带鞋 (由) 细或绳棉细

的成制绳

شۋىيلا ① 腰的细纤 , 腰细

草字山 < 植 > [静] شۋىيىگۈل

斧少 [静] شۋىيى

شۋى [静] 该 , 个这 , 个那 , 那 : يېڭى كەلگەن ساۋاقداش ~

个那是就能可学同的来新

شۋى ئارىدا ① 时当 , 儿会那 : بىز دەرەخ تۈۋىدە ئولتۇرات .

足知不〔静〕 شۈكۈرسىزلىك

意愜，足知〔静〕 شۈكۈر - قانائەت

官巡〔静〕 شۇڭگەن

务职官巡，作工官巡〔静〕 شۇڭگەنلىك

轴铁(的上盘磨)②管尿(的上篮摇)①〔静〕 شۈمەك

条布的管尿定固(上篮摇) تىرىكى

柴如瘦骨〔静〕 شۈمەكتەك

柴如瘦骨 <成> شۈمەكتەك بولۇپ كەتمەك

: 捋，挽 <方>〔动〕 شۈمدەكلىمەك

态动使的 «شۈمەك» شۈمدۈرمەك

态动使的 «شۈمشەيمەك» شۈمشەيتەك

شۈمشەيمەك ①〔动〕 缩瑟，缩蜷，缩① ۇ سوغۇقتا شۈمشە.

يدىپ ئولتۇرۇۋەردى. 团一了成缩蜷中冷寒在他.

②. 们我一了成缩蜷中冷寒在他. 们我一了成缩蜷中冷寒在他.

一们我 <转> 憋窝

? 吗着憋窝晚到天

态同共的 «شۈمشەيمەك» شۈمشەيشەمەك

شۈمەك 〔动〕 含，吮 ۇز پارچىسىنى ~ 冰块吮 / 块冰吮

药片这. 糖果水含 ~ 糖果水含 ~

。着含里嘴放你

态同共的 «شۈمەك» شۈمۈشمەك

族水〔静〕 شۈيزۈ

习族水 ①〔静〕 语族水② 式族水: ~ ئادەت 习族水

惯

人介中或，人护庇〔静〕 شېپى

~ شېپى كەلتۈرمەك ① 护保求，护庇寻

戚亲攀 ~ 佑保仙神求 ② 附攀: تۇغقانچىلىقنى

权买购先优②佑保，护庇①〔静〕 شېپىلىك

权买购先优争 权买购先优争 تالاشماق

稽滑，泼活②的桃轻，的头滑①〔静〕 شېتىلە

相怪，脸鬼，头滑〔静〕 شېتىللىك

相怪出，脸鬼扮②头滑耍① شېتىللىك قىلماق

布毛〔静〕 شېرىس

作协，作合，伙合②伴伙，伙同，伴同①〔静〕 شېرىك

者谋合，者谋同，者伙同<法>③

行银资合，行银办合 <经> شېرىك بانكا

营联，办联，伙搭，伴结，伙合 شېرىك بولماق

犯谋同，犯案同 <法> شېرىك جىنايەتچى

司公资合 <经> شېرىك شىركەت

业企资合 <经> شېرىك كارخانا

营经资合 <经> شېرىك ئىگىلىك

疑置容不

态动使的 «شۈبھىلەنمەك» شۈبھىلەندۈرمەك

شۈبھىلەنمەك 〔动〕 心生，疑怀 心疑有: مەن ئۇنىڭدىن

。心疑有他对我. شۈبھىلەندىم.

的疑怀，的心疑，的惑疑〔静〕 شۈبھىلىك

态同共的 «شۈبھىلەنمەك» شۈبھىلىنىشىمەك

味臭的尿，的味臊带 <方>〔静〕 شۈپتۈر

的吃贪，的馋嘴 <方>〔静〕 شۈپشۈك

系族，族家，身出 <古>〔静〕 شۈت

绸丝，绢，丝 <方>〔静〕 شۈتە

盒墨制角 <古>〔静〕 شۈتۈك

满布抹. 泥油، 垢油〔静〕 شۈدە

。泥油是

茬晒，茬翻②地耕休，地闲休①〔静〕 شۈدىگەر

晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

~ 茬晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

~ 茬晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

~ 茬晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

~ 茬晒，茬翻，闲休(地土) <农> شۈدىگەر قىلماق

态动使的 «شۈدىگەرلىمەك» شۈدىگەرلىنمەك

茬晒，茬翻 <农>〔动〕 شۈدىگەرلىمەك

态动使的 «شۈركۈنەك» شۈركۈندۈرمەك

شۈركۈنەك 〔动〕 颤打，栗战，嗦哆打 ۇنىڭ بەدىنى

身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他. 身他.

。白煞得变色脸，嗦哆打直地似水凉了浇像上

凌冰，冰浮〔静〕 شۈرمەل

~ شۈك 〔静〕 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

~ 静肃，静安 ۇنىڭ گەپ قىلغۇسى بولسىمۇ،

吃贪，饕餮，鬼死饿 <方>〔静〕 **شىرداگا**
 (胃四第的物动与反)胃皱 <牧>〔静〕 **شىردان**
 毡花 <方>〔静〕 **شىردىمال**
 沙沙 - شىر : 沙沙〔模〕 ئاياغ ئاستىدا قۇملار ~ قلاتتى .
 。着响地沙沙子沙下底脚
 火柴的干不湿半 ئوتۇن ~ : 的干不湿半〔静〕 **شىرشىم**
 度韧，性韧<建>②干不湿半①〔静〕 **شىرشىملىق**
 下见 **شىرغا ئات**
 的色白为足，尾，鬃，额，嘴 <动> **شىرغا ئات**
 马棕红
 尾子狮 <植>〔静〕 **شىرقۇيرۇق**
 态动使的 «شىرقىرماق» **شىرقىرماق**
 啞 啞 : 籟籟，啞啞〔动〕 **شىرقىرماق**
 水流的啞
 شرکت **شىركەت** <经>〔静〕 司公 : ئىمپورت - ئېكسپورت شىركىتى
 司公口出进
 券证司公 <经> **شىركەت ئاكسىيسى**
 券债司公 <经> **شىركەت زايومى**
 法司公 **شىركەت قانۇنى**
 营经司公〔静〕 **شىركەتچىلىك**
 司公办 **شىركەتچىلىك قىلماق**
 شىركەتچىپ **شىركەتچىپ** ①〔静〕 意醉 : تۇرسۇن ئۈچ رومكا ھاراق ئىچە -
 ئىچمەيلا ~ بولغانىدى . 图尔没杯三喝已就经一了
 兴酒②。意醉些
 شىركەتچىپ بولماق **شىركەتچىپ** 有，浓正兴酒 意醉分几有，
 兴酒有②意醉有①〔静〕 **شىركەتچىلىك**
 风屏，幔帷〔静〕 **شىرما**
 (饕种一的料调种各人放)饕曼尔西〔静〕 **شىرمەننان**
 شىرنە **شىرنە**〔静〕 汁，液汁，水汁 : ئۈجمە شىرنىسى سەس / 汁
 汁葡萄 ىرنىسى **زۇم شىرنىسى**
 شىرنە باغلىماق **شىرنە باغلىماق** : ئۈجمە شىرنە باغلىغاندا مۇراببا
 ىر . 酱甚桑作时汁酿始开甚桑 .
 蜜采 **شىرنە باغلىماق**
 的汁甜喜〔静〕 **شىرنىخور**
 虫浆吸 <动> **شىرنىخور قۇرت**
 菊菟乳 <植>〔静〕 **شىرنىگۈل**
 檬柠的汁多 لېمۇن ~ : 的汁多〔静〕 **شىرنىلىك**
 果浆 <植> **شىرنىلىك مېۋە**
 态动使的 «شىرماق» **شىرئىماق**
 花冰顶 <植>〔静〕 **شىرىشگۈل**

بوران ~ / 流激 ئېقىن ~ / 战激 جەڭ ~ / 冲猛打猛
 风疾
 ۱ **شىر** <动>〔静〕 子狮 : ئۈزۈڭنى ئەر چاغلانساڭ ، ئۈزگىنى ~
 同喻: 子狮当方对把要就，汉好当己自把若 . چانلا .
 “人能有后背人能，手强有自中强”
 子狮耍，狮舞 <体> **شىر ئويۇنى**
 舞狮子 <艺> **شىر ئۇسسۇلى**
 胆豹心熊 <成> **شىر يۈرەك**
 簌簌，沙沙，汨汨，潺潺〔模〕 **شىر**^۲
 心实 ىر ~ / 头木心实 ياغاچ ~ : 的心实〔静〕 **شىر**^۳
 卜萝
 ۱ **شىراز** <印>②绳毛扁(的栓上子脖驼骆)①〔静〕
 线和布(的用籍书帧
 工订装籍书，工帧装 <印>〔静〕 **شىرازچى**
 态动使的 «شىرازلىماق» **شىرازىلاتماق**
 态同共的 «شىرازلىماق» **شىرازىلاشماق**
 态动被的 «شىرازلىماق» **شىرازىلانماق**
 订装，帧装 <印>〔动〕 **شىرازىلىماق**
 脸，的话听不，的执固，的固顽 <方>〔静〕 **شىراغۇل**
 的厚皮
 的羊 شىراق ①〔静〕 腿小(的等羊，牛) : قوينىڭ شىرقى شىر
 头榘的降升制控上机毯织③架支枪② 腿小
 شىراقلىق 〔静〕 的架支枪带，的架支枪有 : ئۇۋىمىل -
 枪猎的架支带 ىتى
 子皮生〔静〕 **شىرە**
 شىرە چورۇق 子窝皮(鞋易简的做子皮生用) : كۆر -
 گەن كۈنۈڭنى ئۈنۈتما ، شىرە چورۇقۇڭنى قۇرۇتما . <谚>
 。弃丢别子窝皮的过穿，记忘莫子日的去过
 ۲ **شىرە**〔静〕 ①(的果瓜) 汁 : قوغۇن شىرسى سەس / 汁瓜甜②
 茨的调面和盐，蛋
 ۳ **شىرە**〔静〕 子桌，桌炕
 的房远〔静〕 **شىرەم**
 属亲房远 **شىرەم تۇغقان**
 喇，簌，喀〔模〕 **شىرت**
 ۴ **شىرتىمدە**〔静〕 地吭，地喀，地簌，地喇 : تۈكۈرمدەك
 涕鼻涕地吭 ىرماق ~ / 吐一地喀
 ۵ **شىرت - شىرت**〔模〕 喇喇，簌簌，喀喀
 态动使的 «شىرتلىداق» **شىرتلىداق**
 响作簌簌，响作沙沙，响作喀喀〔动〕 **شىرتلىدىماق**
 骨包皮 <转>②**شىرتلىداق**①〔静〕 **شىرداق**

员电译 <语> شىفىر تەرجىمانى
 的码密〔静〕 شىفىرلىق
 报电码密 شىفىرلىق تېلېگرامما
 拉喀，哒喀，噤喀〔模〕 شىق¹
 (斗十合克西一)克西 <古>〔静〕 شىق²
 态动使的「شىقىلداق」
 (具玩孩小)啦啦喇〔静〕 شىقىلداق¹
 参草，参沙 <植>〔静〕 شىقىلداق²
 响作噤喀〔动〕 شىقىلداق
 猎射，猎打，猎狩〔静〕 شىكار
 猎射，猎狩，猎打 شىكار قىلماق
 饕面二(的合混面白和面粮粗) <方>〔静〕 شىكاراپ
 诉，怨埋，怨抱②诉申，告控，诉控①〔静〕 شىكايەت
 苦
 诉上 ~ يۇقىرىغا : 告控，诉控① شىكايەت قىلماق
 苦诉，怨埋，怨抱② 告控上向
 会诉控，会苦诉 شىكايەت يىغىنى
 者怨抱，主苦，人诉控，者告控〔静〕 شىكايەتچى
 书诉申，书告控，书诉控 <法>〔静〕 شىكايەتنامە
 下见 شىكىلا
 菌氏贺志 <生> شىكىلا باكتېرىيىسى
 米小升五 ~ تېرىق بەش〔静〕 شىك¹
 (声沸水)啾咕〔模〕 شىك²
 笙 <古，艺>〔静〕 شىك³
 起竖 ~ قۇلاقلىرى : 棱支，起翘，起竖〔动〕 شىختايماق
 朵耳起棱支，朵耳
 啾咕啾咕〔模〕 شىك - شىك
 窝脬 <理生>〔静〕 شىخالتاق
 梗小，串(的萄葡)〔静〕 شىخكىل
 态动使的「شىخلىماق」
 态同共的「شىخلىماق」
 态动被的「شىخلىماق」
 米量升用 ~ گۈرۈچنى : 量升用〔动〕 شىخلىماق
 茶 . 响作啾咕〔动〕 شىخلىدىماق
 . 开有没还
 ②饭的舍施，饭的民平给发分① <古>〔静〕 شىلان
 席宴廷官
 厨御 <古>〔静〕 شىلانچى
 帽礼〔静〕 شىلەپە
 的帽礼戴，的帽礼有〔静〕 شىلەپىلىك

态同共的「شىرماق」 شىرماق
 被绉 的绉)脚针〔静〕 شىرىق¹
 脚针的上子被 . يوتقاننىڭ شىرىقلىرى سۆكۈلۈپ كەتتى .
 了线开
 衣棉的儿道带，衣棉的道成绉 شىرىق چاپان
 喇，簌，沙〔模〕 شىرىق²
 态动使的「شىرىقىشماق」
 簌簌，喇喇，沙沙〔模〕 شىرىق - شىرىق
 شىرىقىشماق = شىرىقىشماق
 态动使的「شىرىقىشماق」
 响作喇喇，响作簌簌，响作沙沙〔动〕 شىرىقىشماق
 ۋېلسپېتلازنىڭ چاقى ئاستىدىكى شېغىل ئاشلار شىرىقلايتتى .
 响作喇喇石碎的下子轮车行自
 态动使的「شىرىلداق」 شىرىلداق
 响作喇喇，响作啦喇〔动〕 شىرىلداق
 被叶落的前门 . گەن يوپۇرماقلار ئىشىك ئالدىدا شىرىلدايتتى .
 响直啦喇得吹风
 态动被的「شىرماق」 شىرلىماق
 味意<转>②的甜，的汁多，的汁带①〔静〕 شىرلىك
 的听动娓娓，的长深
 的儿道有，的过绉〔静〕 شىرما
 شىرما چاپان = شىرىق چاپان
 纳，绉〔动〕 شىرماق
 子被绉 ~ يوتقاننى / خەي چەمىنى
 底鞋纳 ~
 藏西 <地>〔静〕 شىزلك
 的式藏西〔静〕 شىزاقچە
 藏式(跤摔式)格卡 <体> شىزاقچە چېلىش
 芒密 <体> شىزاقچە شاھمات (棋藏)
 家学藏〔静〕 شىزاقشۇناس
 学藏 <地>〔静〕 شىزاقشۇناسلىق
 子味五 <植>〔静〕 شىزاندارا
 ①<方>〔静〕 شىش¹
 子扞的用子徽炸②子扞的解扣用的
 木扞或角兽
 子篋 <古>〔静〕 شىش²
 布棉，布土〔静〕 شىشە
 子色，子骰〔静〕 شىشخال
 条木的小细〔静〕 شىشىق
 司，中侍 <古>〔静〕 شىشاۋۇل
 的率轻，的浮轻 <方>〔静〕 شىشىلداق
 码解，码密译破 ~ يەشەك : 码密〔静〕 شىشىر

床铣 <机> شىلىش ئىستانوكى

工铣 شىلىش ئىشچىسى

物植木灌间山种一 <植> [静] شىلۋى

唧吧，噜咕 [模] شىلپ

地唧吧唧吧，地噜噜咕，下一噜咕 [静] شىلپىدە

唧吧唧吧，噜咕噜咕 [模] شىلپ - شىلپ

(物动小指)喝着舔溜唏溜唏 [动] شىلپاتماق

态同共的 «شىلماق» شىلشماق

唰 [模] شىلىق

唰唰 [模] شىلىق - شىلىق

下一地唰，地唰 [静] شىلىققىدە

态动使的 «شىلىقماق» شىلىقلىماق

响作唰唰，响唰唰 [动] شىلىقلىماق

糊浆打水胶，糊浆 [静] شىلىم

的水胶无，的糊浆无 [静] شىلىمسىز

的性粘，的粘 [静] شىلىمشىق

膜粘 <医> شىلىمشىق پەردە

癌液黏 <医> شىلىمشىق راک

菌黏 <农> شىلىمشىق زەمبۇرۇغ

液黏 <理生> شىلىمشىق سۇيۇقلۇق

蚱胶 <动> شىلىمشىق قاسراق قۇرت

瘤液黏 <医> شىلىمشىق ئۆسمە

态动使的 «شىلىماق²» شىلىملىماق

态动使的 «شىلىشماق²» شىلىملاشتۇرماق

态动被的 «شىلىماق» شىلىملاشتۇرۇلماق

态同共的 «شىلىماق¹» شىلىملاشماق¹

粘发 [动] شىلىملاشماق²

态动被的 «شىلىماق» شىلىملىماق

水胶涂，糊浆抹 [动] شىلىملىماق

态动被的 «شىلماق» شىلىنماق

شىم = ئىشتان

北 [静] شىمال (شىمالى)

的方北，部北 [静] شىمالى

شىمالى ئاتلانتىك ئەھدى تەشكىلاتى (ش ئا ت)

(织纽约北)织纽约公洋西大北

北华 شىمالى جۇڭگو

北海 شىمالى دېڭىز

极磁北 <物> ②极北 <地> ① شىمالى قۇتۇپ

圈极北 <地> شىمالى قۇتۇپ چەمبىرىكى

纬北 <地> شىمالى كەڭلىك

鱼鲟 <古，动> [静] شىلپى

态同共的 «شىلتماق» شىلشماق

子蹶 [静] شىلتىك

大说，大拿 <转> ②子蹶炮① شىلتىك ئاتماق

话：ئۆزۈمنى چاغلىماي شىلتىك ئېتىپتىمەن، پالاسقا يۆگىنىپ

هەپتە يېتىپتىمەن. <谚> 话大说力量不自

。人见难

شىلتماق [动] 舞挥，动挥 舞挥 / 脚划手指 قول

پەتەنگەن يەرگە قىلىچ شىلتىما. <谚> 方地的到不射箭

。(事的及不所力做不喻意)刀挥莫

态动使的 «شىلماق» شىلدۇرماق

草芒长 <植> [静] شىلدېر

衣蓑 <方> [静] شىلدېپ

簌簌，淙淙，潺潺(声风或声水流容形) [模] شىلدېر

树或动流水泉，水溪容形) [模] شىلدېر - شىلدېر

飒飒，潺潺(音声的动颤张纸，叶

لىپ ئاقماقتا. 着流地潺潺水泉. قومۇشلار شامالدا ~

قالاتتى. 响地飒飒风迎芦苇.

态动使的 «شىلدېرلىماق» شىلدېرلىماق

：响作潺潺，响作唰唰，响作沙沙 [动] شىلدېرلىماق

دەرەخ يوپۇرماقلىرى شىلدېرلىماقتا. 响作沙沙叶树. شامالدا

قوناق يوپۇرماقلىرى شىلدېرلىماقتا. 唰唰子叶梁高得刮风.

。响地

شىلدېرما [静] 作啦哗，的响作沙沙，的响作唰唰

的响

شىلدېرما داپ <艺> 鼓手的环铁小带

的取榨善，的取榨 [静] شىلغاق

嘴围，褂罩 <方> [静] شىلگەي

子脖，颈脖 [静] شىللە

担承让，嫁转 ئارتماق شىللىسىگە

شىللىسىگە چىقۇالماق = شىللىسىغا مىنەك

头在骑，上子脖在骑 <成> شىللىسىگە مىنەك

上

شىللىق [静] 的黏

膜粘 <理生> شىللىق پەردە

شىللىك = شىلتىك

شىللىك ئاتماق = شىلتىك ئاتماق

子绳的板架货捆 [静] شىللىۋاغ

شىلماق [动] 剥，剔① 剥，剔 / 肉剔 / 剥，剔

取榨，夺剥，剥盘 <转> ② 皮牛剥

新疆鬣 **动** < > شىنجاڭ كېلەرى
 华新 [静] شىنخۇا
 社华新 شىنخۇا ئاڭگېنتلىقى
 店书华新 شىنخۇا كىتابخانىسى
 的状楔，的形楔 [静] شىنسىمان
 带形楔 <农> شىنسىمان زونا
 瑶江 <动> شىنسىمان قۇلۇه
 蒿茭白，子蒿 <植> [静] شۇاق
 地蒿茭白 [静] شۇاقلق
 味臭足 <方> [静] شۇەر
 地泽沼 <方> [静] شۇەرلىك
 鞋凉(的条皮宽指两为面鞋) [静] شۇەك
 鞋凉做可②的鞋凉穿① [静] شۇەكلىك ~ رەخت
 料面鞋凉
 咕啮，啮啮，咕啮 [模] شۇەر
 喳喳啮啮，咕咕啮啮 [模] شۇەر - شۇەر
 骨蹄(的畜牲) <方> [静] شۇەرغاق
 雪风大，雪风暴 <气> [静] شۇەرغان
 的雪风大，的雪风暴 [静] شۇەرغانلىق
 态同共的 «شۇەرلىماق» شۇەرلاشماق
 语私窃窃 ~ ئۆزىگە - ئۆز : 语耳，咕叽 [动] شۇەرلىماق
 态动使的 «شيلماق» شيلاتماق
 态同共的 «شيلماق» شىلاشماق
 骗②的子轿抬，的叭喇吹，精屁马① [静] شىلامچى
 头猾，子
 马拍须溜，结巴，屁马拍 [静] شىلامچىلىق
 屁马拍须溜，结巴，屁马拍 شىلامچىلىق قىلماق
 态动被的 «شيلماق» شىلانماق
 取骗 吹，拍，马拍 [动] شيلماق : 骗، 吹, 拍, 马拍

洋冰北 <地> شىمالي موزئوكيان
 球半北 <地> شىمالي يېرىم شار
 态动使的 «شمايلماق» شمايلاتماق
 态同共的 «شمايلماق» شمايلاشماق
 态动被的 «شمايلماق» شمايلىنماق
 洗始开子袖起捋她 . 捋，挽 [动] شمايلماق / ئۇ يەڭلىد.
 رنى شمايلاپ كىرىپ يۇيۇشقا باشلىدى .
 了服衣
 猩猩黑 <动> [静] شىمپەنزە
 衲衣 [静] شىم - تۇجۇركا
 装西，服西 [静] شىم - كاستوم
 焉在不心，心经不漫，乎在不满 <古> [静] شىمتاق
 之置，会理不，睬理不，乎在不 <古> [动] شىمتاماق
 理不
 裤做来用② 的子裤黑 ~ فارا : 的子裤① [静] شىملىق
 布的子裤条两做 رەخت ~ ئىككى : 的子
 女修，姑尼 <古> [静] شىمانچ
 鬼魔，怪鬼 <古> [静] شىمنو
 缩，儿抽抽 <方> [动] شىمىقماق
 床②座宝① <古> [静] شىن
 <物> ②子楔头榔 شىنا : بولقىنىڭ شىنسى
 劈
 形楔 <数> شىنا شەكىل
 字文形楔 <语> شىنا يېزىق
 态动使的 «شىنتايماق» شىنتايتماق
 态同共的 «شىنتايماق» شىنتايتشماق
 耳起竖 ~ قۇلاقلىرى : 棱支，擻，翘，竖 [动] شىنتايماق
 朵耳着棱支，朵
 疆新 <地> [静] شىنجاڭ
 颯北疆新 شىنجاڭ سەمەندىرى

城愁，地之怨哀苦痛〔静〕 **غەمخانا**
 ~: 的微入贴体，的至备怀关，的怀关〔静〕 **غەمخور**
 亲母的至备怀关 **ئانا**
 怀关〔静〕 **غەمخورلۇق**
 غەمخورلۇق قىلماق: 切关，注关，怀关: مۇئەللىم سا-
 ۋاقداشلارغا غەمخورلۇق قىلىدۇ. 们学同怀关师老.
 波秋送暗，情风弄卖，俏卖〔静〕 **غەمزە**
 俏卖，情风弄卖 **قىلماق**
 人的虑无忧无 **ئادەم** ~: 的虑无忧无〔静〕 **غەمسىز**
 غەمسىنماق: 忡忡心忧，愁发〔动〕 **غەمسىنماق**
 忡忡心忧，愁发真
 闷苦，恼烦，虑忧〔静〕 **غەمسە**
 闷苦，苦愁，伤忧，愁忧〔静〕 **غەم - قايغۇ**
 ۋەر ھەممەيلەننى غەم - قايغۇغا سالىدۇ. 沉都家大使耗噩这.
 中之伤忧在浸
 闷苦，的戚悲，的伤忧，的郁忧，的愁忧〔静〕 **غەمكىن**
 戚悲 **غەمكىنلىك** ~: 的 容愁，孔面的愁忧 **چىراي**
 别告地
 伤悲，戚悲，伤忧，郁忧，愁忧 **بولماق**
غەمكىنلەشمەك〔动〕 伤忧变，郁忧变，愁忧变: ئۇيۇپ-
 قىنىدىن بۇيان غەمكىنلىشىپ قالدى. 伤忧些有来近他.
غەمكىنلىك〔静〕 戚悲，伤忧，郁忧，愁忧: ئۇنىڭ چىرا-
 ھىدا ~، كۆزلىرىدە تەشۋىش ئالامەتلىرى ئەكس ئېتەتتى. 面他
 情神的安不出露流里睛眼，容愁带
غەمگۈزار (غەمگۈزارى)〔静〕 者难
 者: ئانا - ئانا بالىنىڭ غەمگۈزارى. 子孩是母父
 人心
غەملەتمەك «غەملىمەك» 态动使的
غەملەشمەك «غەملىمەك» 态同共的
غەملەنمەك «غەملىمەك» 态动被的: چارۋىلارنىڭ قىشلىق يەم-
 خەشكى غەملەندى. 了备好贮料饲冬过的畜牲.
غەملىك〔静〕 的伤忧，的乐不闷闷，的愁忧
غەملىمەك〔动〕 备贮，备准①: قىشلىقىمىزنى غەملىۋالدۇق.
 备准的冬过了做们我 **غەملىمەك**② <转>: 饱填，饱吃
 子肚饱填 ~ **ساقنى**
غەنىي〔静〕 主财，的实股，的有富
غەنىيلىك〔静〕 贵富，有富: ھەممە ئادەمگە نېسىپ بولىدۇ.
 缘有都人的有所跟是不贵富. ۋەرمەيدۇ.
 ② 物获俘，物获掳，品利战 <军>①〔静〕 **غەنىيەت**
 贵宝是间时 ~ ۋاقىت: 的得难，的贵宝③ 物获猎

灾水胜战 ~ ئۈستىدىن
غەلبىسىپىرى〔静〕 胜乘: ~ ئالغا ئىلگىرىلىمەك
غەلبىلىك〔静〕 的利胜: ~ جەڭ / 仗胜 ~ يىغىن
 会大的 / جەڭ ~ ئاخىرلاشتى. 束结利胜斗战. ~ ئۇچ-
 رىشىش 师会利胜
غەلىتە〔静〕 正不，的特奇，的诞怪，的怪古，的怪奇
 的常: ~ ئىش 事怪咄咄，事的怪奇 ~ ئادەت 特奇
 奇 ~ / 惯习的 奇 ~ / 服异装奇 奇 **كېچەك**
 论怪谈奇，话的怪 **غەلىتە تومۇر** <医> 脉奇
غەلىتە رېتىم <艺> 节奏异奇
غەلىتەلەشمەك〔动〕 怪变，怪古变: ئۇنىڭ يۈرۈش - تۈ-
 رۇش، كىيىم - كېچەكلىرى غەلىتەلىشىپ كەتتى. 止举的他.
 了怪古得变着衣
غەلىتلىك〔静〕 特奇，诞怪，怪古，怪奇: ~ ھېس قىل-
 怪奇到感 ى: **غەلىيان**〔静〕 义起，动暴，乱骚，乱动
غەلىيان كۆتۈرمەك 反造，义起，动暴
غەلىيانچى〔静〕 者义起，者反造，者事闹
غەم〔静〕 ① 虑忧，愁忧，愁: ئاچنىڭ غەمى ئاشلىقتا.
 <谚> 食粮是愁汉饿. ② 备准的冬过 备准: 备准②. 民忧国忧夫丈夫大
غەم باسماق 忡忡心忧，虑忧，愁犯
غەم تارتماق = غەم يېمەك
غەم چەكمەك = غەم يېمەك
غەم قىلماق 念惦，心操，忧担，愁忧，愁发
غەمگە پاتماق = غەمگە چۈشمەك
غەمگە چۆكمەك 忧担，心担，愁发: باي ئەمدى 500
 سەر تەڭگىدىن قۇرۇق قالدىغان بولدۇم دەپ غەمگە چۆكۈپتۇ.
 了空落要元银两百五子下这为以，愁了发主财
غەمگە چۈشمەك = غەمگە چۆكمەك
غەمگە سالماق 忧担使，愁发使
غەم پۇتماق 忧担，心担，愁发
غەم يېمەك 心操，念挂，愁发，心担: ھەممە ئادەمنىڭ غەمى-
 نى يېمەك 心操们子孩替，们子孩念挂
غەمىدە بولماق 意主打，算盘，想: تويىدا مىنىدىغان
 تاينىڭ ~ ھېمىدە بولماق / 驹马的骑要时婚结着想
 意主的马匹这我打要不你
غەمىدە يوق 虑无忧无，心放个百一，心操不
غەم - ئەندىشە〔静〕 虑焦，虑忧，虑顾

鲁粗谈言 ~ لىرى

嚷啾，咕啾 [动] غودۇرماق

啾啾，叨唠 [模] غودۇك

态动使的 «غودۇشماق» غودۇششتماق

态同共的 «غودۇشماق» غودۇشششماق

的叨唠爱，的嚷啾爱 [静] غودۇششغاق

غودۇششماق [动] 啾啾，叨唠，嚷啾: ئۇ بېشىنى تۆۋەن

سېلىپ ئاللىنىپىلەرنى دەپ غودۇششىدى. 啾啾知不头着低他.

。么什着啾

غودۇك - غودۇك [模] 啾啾，叨唠

غورا¹ 声羊唤的时羊公斗 [叹]

غورا² [模] 噜咕 (音声的里子肚)

غورا [静] 杏青①: ئوغلى ~ يېسە، دادىسىنىڭ چىشى قاماپتۇ.

孩毛 <转>②。牙了倒亲父，杏青吃子儿 <谚>

子: شۇ غورلارنىڭ گېيگە كىرىپ يۈردۈشمۇ؟ 信听就你？

？吗话的子孩毛些那

غورا خامتەك 葡在，射照光日于利了为)蔓枝理疏

(行进时熟半葡

غورا خوردا <食> 饭稀米大杏青，糊面杏青

غورا شال <农> 稻生再

غورا قاپاق 泡眼肉，皮眼吊

غوراپ <方> [静] 葡萄生

غورالداي = غورۇلاي

غورهك <方> [静] 子孩毛，儿小口黄

غورتهك [静] 的起不瞧人叫，的儿眼起不，的小瘦

غور - غور 声羊唤的时羊公斗 [叹]

غور - غور [模] 啾啾啾啾，突突，啾啾啾啾: ~ فان

ئاقماق 啾啾啾啾地血流

غورۇ (غورۇيۇم، غورۇيۇك، غورۇسى) [静] ②门栏栅①

栓门

غورۇك [模] 声噜呼(的出发因原等冒感因)

غورۇك - غورۇك [模] 噜呜噜呜: مىجەزىڭ يوقمۇ نېسە،

ئازازىڭ ~ چىقىدىغۇ؟ 吗服舒不你، 噜呜噜呜音声么怎，

？的

غورۇلاي <动> [静] 拉不虎，劳伯

غورۇلدىتماق «غورۇلدىماق» 态动使的

غورۇلدىماق [动] 响作噜咕: ئۇنىڭ قورسىقى غورۇلداپ كەت.

تى. 来起响地噜咕噜咕子肚的他.

غورۇلۇق [静] 的栓门了上، 的栓门带: ~ ھويلا 门带

子院的栓

غوتۇلدىماق [动] 叨唠，咕啾，嚷啾: ئۇ باشقىلار ئاڭلىغۇ.

دەك ئاۋاز بىلەن غوتۇلداپ قويدى. 音声的到听能人别用他.

。下一了嚷啾

غوجا [静] 爷老① 板老，家东，子主，人主②

غوجىسى بار، چامغۇرنىڭ ئورسى. 子主有还子主 <谚>.

默罕穆)卓和③。 “主其有各”同喻: 藏客有也菁蔓

加附④(称昵的子之爷王: 裔后的发理哈个四和德

称尊表，后名男子用，尾词属领称人一第数单

غوجا بولماق ① 人主当: ئۆزىڭ ئۆزى ~ 主作家当

霸称，宰主②

غوجا تام <建> 子把墙，墙腰(的用作撑支起)

墙护

غوجا كۆرسۈنگە 人给了为，假作虚弄，样作模装

看: ~ ئىشلەپ تۇرماق 着干地样作模装

غوجايىن [静] 子主，翁人主，人主①: ئۆي غوجايىنى 房

自是们我. 东房，人主

己业，板老②。人主的家国为成应民人动劳.

كەسەرەك. 主

غوجايىنلارنىڭ / 益权主业 - مەنپەئەتى 家东، 主

غوجايىنلىق [静] 的翁人主، 的人主: ~ روھ 翁人主

想思翁人主 / 精神

غوجايىنلىق قىلماق: ئۇ بۇ كارخانغا 家当，家当

بەش يىل غوجايىنلىق قىلدى. 老年五了当业企个这在他.

。板

غوجايىنلارچە [静] 的式人主，的式翁人主: ئىشقا ~

مۇئامىلە قىلماق 以翁人主以 作工待对度态的翁人主

غوجىدار [静] 长务司，长务总② 人家管①

غوجىدارلىق [静] 职之家管① 长务司， 职之长务总②

职之 份身主领，份身侯诸③

غوجىزادە [静] 裔后卓和，子之卓和: يەتتىنچى ئەۋلاد ~

裔后卓和代七第

غوجىكا [静] 子老 一第下天子老，

غوداي [静] <动> 鹰鱼，鸬鹚

غودۇر [静] ① <农> (的子种落自) 物作农生自: ~

بۇغداي، 的娘没，的爹没 <骂>② 子麦的长自生自

的养人没

غودۇر - بۇدۇر [静] 的痞疙里疙: ~ ياغاچ 痞疙里疙

脸的痞疙里疙

غودۇردۇك [静] 鲁粗，糙粗: ~ قول 手的糙粗 / سۆز-

了不断干树，断折会枝树 <谚> . شېخىدىن سۇنار .
 干主，干茎⑤力主 <军>④干主的角鹿③ شەھەر .
 间山⑥ 道街干主的市城 كۆچىلىرى ~ نىڭ
 肩托 غول ئەستەر
 节拔 <农> غول تارتماق
 品商宗大 غول تاۋار
 茎抽 <植> غول چىقارماق
 物作宗大 غول زىرائەت
 易贸宗大 <经> غول سودا
 背痞 <医> غول غەلۋىرىكى
 脉动主 <理生> غول قىزىل تومۇر
 瓦脊 <建> غول كاھىش
 品产宗大 غول مەھسۇلات
 谱总 <艺> غول نوتا
 渠干 <水> غول ئۆستەڭ
 流干 <水> غول ئېقىن
 غولى ئاپتاپ كۆرمەك = دولسى ئاپتاپ كۆرمەك
 غول² [静] 多: سۈيۈڭ ~ ، ھوسۇلۇڭ مول . <谚> 多水 ،
 好成收
 流水，河 <方> [静] غول³
 的梧魁，的高子个，的大高材身 <方> [静] غولاسەن
 蕨线铁 <植> [静] غولچىچىكى
 杖 [静] 杖 (的多虞一长，膊路如粗) : قىرىق ~ ئۈر .
 杖十四打 ماق
 态动使的 «غولداق» : سۆز - چۆچەكنى ~ 助
 气邪风歪长助 ~ ناچار كەپپىياتى / 语蜚言流长
 态同共的 «غولداق»
 噜咕 [模] غولدور
 子肚 ~ قىلماق غولداق : قورساق
 响噜咕噜咕
 态动使的 «غولداق»
 咕噜咕子肚 ~ 响作噜咕 [动] غولداق
 响噜
 多增 [动] غولداق
 的头源无，的茎无，的杆无 [静] غولسىز
 物植茎无 <植> غولسىز ئۆسۈملۈك
 桑地 <植> غولسىز ئۆجمە
 笋莴，苣莴 <植> [静] غولكۆك
 杆宽②人的膀肩宽① [静] غوللۇق ~ ئادەم
 干骨 <转>③物作杆高 زىرائەت ~ ئېگىز ، 的杆， 的

的贫清 的寒贫，的贫清① [静] غورگىل ~ تۇرمۇش
 的单筒，的盛丰不②活生的寒贫，活生 تاشماق ~
 这们我 . بولۇپ قالدى / 饭便，饭淡茶粗
 盛丰不可饭桌
 的单筒，的盛丰不②寒贫，贫清① [静] غورگىللىق
 结花开树杏 . ئۇرۇك غورلىدى : 子杏结 [动] غورلىماق
 了子杏
 茧蚕 茧②桃棉，铃棉① <农> [静] غوزا
 果球，果蒴 <植> غوزا باغلىماق = غوزلىماق
 话 <转>②花棉揪 (里桃棉从)① غوزا چۆلمەك
 皮蒜毛鸡些说净 : 长越扯越子肠羊拉狗: 长越拉越
 话的
 虫铃棉 <动> غوزا قۇرتى
 果球，果蒴 <植> غوزا مېۋە
 草麦，秸麦 <方> [静] غوزۇ
 芹果棉 <植> [静] غوزىباش
 秆秸 [静] غوزىپايە
 花棉 . 桃棉结 [动] غوزلىماق : كېۋەزەلەر غوزلاشقا باشلىدى
 了桃棉结始开
 (音声的等蜂蜜) 喻 [模] غوك
 芦葫小 <植> غوك قاپاق
 态动使的 «غوڭشماق» غوڭشماق
 态同共的 «غوڭشماق» غوڭشماق
 啞 ~ 啞 [动] غوڭشماق : بىر نېمىلەر دەپ ~ 啞
 么什着 啞
 落冷得变，荡荡空得变 <方> [动] غوڭغارماق
 啞喻 [模] غوك - غوك
 器鸣蜂 <电> [静] غوڭغۇچى
 篪筩 <艺> [静] غوڭقا
 声一地喻 [静] غوڭغۇدە
 态动使的 «غوڭلداق» غوڭلداق
 态同共的 «غوڭلداق» غوڭلداق
 竹空 [静] غوڭلداق
 响啞喻① [动] غوڭلداق : ھەسل ھەرلىرى غوڭلداق
 我 ئۇچماقتا . 着飞地啞喻蜂蜜 . قولىقىم غوڭلداق كەتتى .
 儿鼻齄，齄发② . 响啞喻朵耳的
 话起说冒感为因他 . غوڭلداق كەپ قىلىدىغان بولۇپ قاپتۇ .
 齄发来
 ① [静] 肩，膀 ② 宽膀肩 <植> غول¹
 干，秆 : قوناقنىڭ غولى 秆米玉 / 德رخ غولىدىن سۇنماس ،

。了开门声一

غىچىر - غىچىر [模] 吱咯吱咯，吱嘎吱嘎； ئورۇندۇق ~ قىلۋاتىدۇ. 响直吱嘎吱嘎子凳

态动使的 «غىچىرلىماق»

غىچىرلىماق [动] 响吱咯，响吱嘎① ھارۋا بۇزۇلۇشتىن ئاۋۋال غىچىرلايدۇ. <谚> 响吱嘎会先坏要车大

② <转> 疼牙: پاكىز يۇيۇلمىغان سەي چاينىسا غىچىرلاپ

تۇرىدۇ. 疼牙来起嚼菜的净干洗没

غىچىلداتماق «غىچىلدىماق» 态动使的: ئورۇندۇقنى غىچىلدات.

! 响吱嘎得弄子凳把别你!

غىچىلدىماق [动] 响作吱嘎，响地吱

چىلداپ ئېچىلدى. 了开声一地吱门房

غىدىغۇچ [静] 子锅(的用碗锅)

غىدىق [静] 痒(的生产而量力界外因): 痒تى بار ئادەم

人的肢胳膊怕，人的痒怕

。肢胳膊怕子脖的他，他肢胳膊

غىدىقى كەلمەك ① 痒发: ئۇنىڭ تاپىنىنى تاتىلساڭ،

غىدىقى كېلىدۇ. 痒痒就他心脚他挠你

麻: 麻肉人令 كىشىنىڭ غىدىقىنى كەلتۈرمەك

غىدىق - پىدىق [模] 吐吐吞吞，吾吾支支: ئۇ ~ قە.

来话出不说地吾吾支支他. لىپ گەپ قىلالماي قالدى.

غىدىقلىماق «غىدىقلىماق» 态动使的

غىدىقلاشماق «غىدىقلىماق» 态同共的

غىدىقلانماق ① «غىدىقلىماق» 态动被的 <理生> ②

奋亢，奋

غىدىقلىغۇچ [静] 激刺，物激刺: ئىتقا قوڭغۇراق ئاۋازى

بىلەن تەڭ يېمەكلىك بېرىش بىرقانچە قېتىم تەكرار لانس، قوڭغۇ.

راق ئاۋازىمۇ ئىتنىڭ شۆلگەي ئاجرىتىپ چىقىرىشنى قوزغايدىغان

~ بولۇپ قالىدۇ. 喂狗给时同的响声铃在次多复反

。激刺的液唾泌分狗为成可即声铃，食

غىدىقلىماق [动] 肢胳膊①: ئۇ دوستىنىڭ بىقىنىنى غىدىقلاپ

قويدى. 窝肢胳膊)下肋的友朋下一了肢胳膊他

激刺 <理

غىدىك! [模] 哼

غىدىك! [静] <方> 的唧哼爱，的咕咕叽叽爱

غىدىك - پىدىك [模] 气吭，声吭: غىدىك - پىدىك.

ئىڭنى قوي. 了话费别: 了唧唧哼哼别:

غىدىك - پىدىك قىلماق 气吭，声吭: ھېچكىم غە.

دىك - پىدىك قىلماق. 声吭敢没也谁. غىدىك - پىدىك

قىلماستىن قەرزنى قايتۇرۇپ بەر. 帐还快，话费别

条通(的枪火)

غىچىنماق [动] 束拘，谨拘: 畏敬 礼行身躬地

غىپ - غىپ [模] 闪忽，忽忽: 脚蹠手蹠: ھەسە. سەپ ئۆيگە كىرىپ كەلدى. 屋走进地脚蹠手蹠姆耶尔麦

。里

غىپىلداشماق «غىپىلدىماق» 态同共的

غىپىلدىماق [动] 闪，悠忽，闪忽: ھەسە. نوپا يولدا يالغۇياغ

غىپىلداپ ماڭماق 走地悠忽悠忽上路土在脚着光

غىت [模] 响不声一，悄悄 <转> ② 呀吱，喽吱①

غىت قىسماق ① 住挤，紧挤 <转> ② 乖乖，悄悄

كۆتۈڭنى غىت قىسىپ ئىشلە. 活干地乖乖你! كۆتۈڭنى غىت

قىسىپ يۈر! 巴尾的你紧夹!

غىت - غىت [模] 呀吱呀吱，喽吱喽吱

غىتمەك [静] 男不女半，女里女气男: ئۇ دېگەن بىر

。伙家的男不女半个是他. ~

غىتىلداشماق «غىتىلدىماق» 态动使的

غىتىلداشماق «غىتىلدىماق» 态同共的

غىتىلدىماق [动] 响呀吱，响作喽吱① <转> ② 着迈

走步特模

غىچىملاشماق «غىچىملىماق» 态同共的

غىچىم [静] 的花提 <纺>

غىچىم دۇخاۋا <纺> 绒丝金花提

غىچىم رومال = بۆرتە شال

غىچىملانماق «غىچىملىماق» 态动被的

غىچىملىماق [动] <方> 皱压，挤，捏

غىچىنماق <方> [动] 人令，烦腻，烦厌，憎可，厌讨

呕作

غىچ! [模] 呀吱，呀，吱: 呀吱، 呀، 吱! ئىشىك ~ قىلىپ ئېچىلدى. 吱门

。了开声一地

غىچ! [静] 是全，是都，是尽，是粹纯: 是粹纯، 是尽, 是都, 是全

ياشلار كەپتۇ. 人年青是都会开来天今. ~ ياغ 纯

~ 油 / 钱是全 / 谎是粹纯这. بۇ غىچلا يالغان.

。言

غىچىچىدە [静] 声一地呀，声一吱咯，声一地吱①

ئىشىكى ~ ئاچماق 开打声一地吱门把 的村. 是都

。地荒是全头尽. 是粹纯, 是尽, 是都

غىچ - غىچ [模] 吱嘎，吱咯② 物声发的放下底靴

غىچىر [模] 吱嘎，吱咯: 吱嘎, 吱咯! ئىشىك ئېچىلدى. 吱咯

غزاق (غزاييم، غزاييك، غزاسى) 饭，餐，膳 [静] غزاق تارتماق = تاماق تارتماق
 غزادىن قالماق 食进不
 غزاق يېمەك 餐进，餐用
 态动使的 «غزالانماق» غزالاندۇرماق
 态同共的 «غزالاندۇرماق» غزالاندۇرۇشماق
 态动被的 «غزالاندۇرماق» غزالاندۇرۇلماق
 غزالانماق [动] 吃，食进，餐用，餐进；ئۈستىگە قوي
 گۆشى بېسىلغان يولۇ بىلەن غزالاندۇق. 我吃了羊放面上
 的肉抓饭。
 غزالىق [静] 可食，可餐，可补；ھەر خىل گۆش-
 لەرنىڭ ئادەم بەدىنىگە كۆرسىتىدىغان ~ ۋە شىپالىق تەسىرى
 ئوخشاش بولمايدۇ. 各种肉类对人体的补治和病用作的
 同不。
 态同共的 «غزالانماق» غزالانىشماق
 غزاق - غاز [模] ① 呼呼噜噜，呼呼噜噜 ② <转> 吵
 架，拌嘴；باشقىلار بىلەن ~ قىلىشىپ قالماق 别跟
 人拌嘴
 呼呼噜噜 [模] غزاق - غزاقلاشماق [动] 吵起，吵嘴；ئانا - بالا
 داستىخان
 ئۈستىدىلا غزاق - غزاقلىشىپ قالدى. 母子俩在饭桌上
 吵起。
 鬼哭，子孩的哭爱 <方> [静] غزاقمۇدۇن
 态动使的 «غزاقلىدىماق» غزاقلىدىتىماق
 ① «غزاقلىدىماق» 态同共的 <转> 吵嘴，
 吵争
 响呼呼，响噜呼 [动] غزاقلىدىماق
 غش [静] 块方 (的牌克扑)؛ غشنىڭ كارولى K 块方
 ① [模] 咯① (音声的出发时西东住卡咙喉) <转> ②
 极，别特 ~ تويماق 极饱了
 极，别特 [静] (饱)极，别特 ~ تويدۇم. 我吃得特
 饱
 ① <成> 吃饱，足喝饱吃 ② 一顿餐饱
 曲委，人被说哑得无口言
 态动使的 «غشلىدىماق» غشلىدىتىماق
 涩发，咯咯 [动] غشلىدىماق
 ① [模] ① 嗡嗡 (音声的等蝇蚊) ② 吭，哼；ئۇ ~ قىلماق
 他有没有一吭声就走。~ دېمەستىن 不吭声，
 不发声
 ③ 声作无垠，无边无际的 ~ تۈزلەڭ 无垠的
 原平 / ~ ساي 无边无际的荒滩
 吭一，声吭；خۇدا بەرسە، پەيغەمبەر غش
 قىلماپتۇ. <谚> 胡达要，给人不吭声。

غر [模] 溜刺 ~ مەن ~ قىلىپ تېيىلىپ كەتتىم. 我一溜刺
 滑倒了。
 ① [模] 溜刺，下一子；ئۇنىڭ قولىدىكى بېلىق ~ قىلىپ
 چىقىپ كەتتى. 他手里的溜刺鱼滑脱了。قول ~ قى-
 لىپ چىقىپ كەتتى. 他一胳膊脱了。
 ② [静] 溜刺，溜味；ئۇ غىرتىدە تېيىلىپ كەتتى.
 他溜下一滑一跤。
 غر - غىرت [模] 溜刺溜刺
 态动使的 «غىرتلىدىماق» غىرتلىدىتىماق
 咽喉 <方> [静] غىرتلىدىماق
 响作溜刺，溜刺溜刺 [动] غىرتلىدىتىماق
 态动使的 «غىردىماق» غىردىتىماق
 态同共的 «غىردىماق» غىردىتىماق
 态动被的 «غىردىماق» غىردىلىنىدىتىماق
 ① [动] 刮，剃；ئاغىنىسى گال ئۈستىرا بىلەن ئەپەند-
 دىنىڭ بېشىنى غىرداشقا باشلاپتۇ. 给朋友开始剃刀
 阿凡提 (头的提凡阿刮) 头剃提凡阿
 ① [静] 呼呼地，嗖嗖地，地溜刺；~ مېڭىپ
 呼呼地走开。<转> ② 会快，快
 ~ بېرىپ كەلگەن. 骑自行车快去快回。
 呼呼 [模] 嗖刺，嗖刺；~ كانكى تېيىلىپ يۈر-
 ىك مەك 溜刺溜刺地滑着冰
 态动使的 «غىرقىرماق» غىرقىرماق
 唧唧啾啾 [静] 唧唧啾啾 (音声的哑而细)
 唧唧 [动] 唧唧啾啾 唧唧
 咯咯 [模] غر س
 غر س - غىرس [模] 咯咯吱吱，拉刷拉刷；قۇرۇغان
 غاڭشىڭ ~ قىلغان ئاۋازى ئاڭلىناتتى. 传来树干叶刷
 刷的拉刷音声。
 态动使的 «غىرسلىدىماق» غىرسلىدىتىماق
 他手被我的握得咯吱响。
 响作吱咯得握劲使手大的
 响作吱咯 [动] غىرسلىدىتىماق
 غىرىك = غىدىك
 غىرىك - پىرىك = غىدىك - پىدىك
 溜滑，滑光 <方> [静] غىرلاڭ
 态动使的 «غىرلىدىماق» غىرلىدىتىماق
 隆隆，隆隆，辘辘 [动] غىرلىدىتىماق
 他在盘磨上辘辘地转动。
 着。

。了见不又

غىلتاڭ 的溜溜滑，的滑光，的滑，的光〔静〕
滑，冰的洁光 مۇز ~ / 路的滑光 يول ~ / 地的滑光

冰的溜溜

眼斜 <方>〔静〕 غىلجر

扭扭 ~ قىز بالا : 的捏捏扭扭，的作造柔娇〔静〕 غىلجىك
娘姑的捏捏扭

态同共的 «غىلجىلماق» غىلجىلاشماق

儿劲捏扭，子样的作做〔静〕 غىلجىڭلىق

غىلجىڭلىق قىلماق = غىلجىلماق

捏捏扭扭，作做〔动〕 غىلجىڭلىماق

小(的边花切来用子果油做) <方>〔静〕 غىلدۇرغۇچ
轮齿

动滚上面平在物状圆) 辘辘轱，辘轱①〔模〕 غىلدىر

~ ياغلىق تاغقان ئايال 的，光闪，的亮发，的滑光②〔声

人女的巾头光闪着戴

(具玩孩小) 辘轱〔静〕 غىلدىرەك

辘辘，辘辘〔模〕 غىلدىر - غىلدىر

态动使的 «غىلدىرلىماق» غىلدىرلاتماق

动滚，辘轱②响辘辘，响辘辘①〔动〕 غىلدىرلىماق

。萧萧马，辘辘车。 ئاتلار كىشىنىدۇ.

غىل - غىل 悠悠颤，悠悠颤〔模〕 簌簌扑， ئۇنىڭ كۆز چاناقلىرىدا

。来出了滚地簌簌扑泪眼的他。 ياش ئەگىدى ~

غىللىدە 下一闪扑，下一簌扑〔静〕 ئۇ كۆزىگە ~ ياش

。眶盈泪眼下一簌扑他。 ئالدى

仆童(的中堂天)〔静〕 غىلمان

的僻偏，的静僻，的蔽隐 <方>〔静〕 غىمسا١

的窄狭 <方>〔静〕 غىمسا٢

欢喜，羡慕，趣兴感，好爱 <方>〔动〕 غىمىسنىماق

~ : 地响不声不，地息无声无，然悄〔静〕 غىمىسسىدە

去散然悄 كېتىشەك تارقىلىپ

棍木的上子脖狗在绑 <方>〔静〕 غىنجە

子绳的橛雪拉 <方>〔静〕 غىنجىماق

的白苍发头 موماي ئاقارغان موماي غۇۋە : 棉皮〔静〕 چىچى غۇۋەدەك

太太老

غنىك - پىك = غىدىك - پىدىك

态动使的 «غىشىماق» غىشىتماق

态同共的 «غىشىماق» غىشىشماق

爱 ~ ئادەم : 的唧哼爱，的咕咕叭叭爱〔静〕 غىشىغاق

子孩的唧哼爱 بالا ~ / 人的咕咕叭叭

غىشىماق 唧哼，哼①〔动〕 ئۇ كېتىپ بېرىپ غىشىپ باخ.

شا ئېيتاتى. 子曲着哼边走边他. بالا كېچە غىشىپ

چىقتى. 夜一了唧哼子孩. 嚎哀②. كۆچۈك غىشىدى.

。嚎哀狗小

غنىك - غنىك 叭哼，哼哼，嗡嗡〔模〕 بىر پاشا كېچە ~

让不夜一了叫地嗡嗡子蚊只一. قىلىپ مېنى ئۇخلايمىدى.

。睡安我

地嗡嗡〔静〕 غىشىدە

态动使的 «غىشلىماق» غىشلىداتماق

态同共的 «غىشلىماق» غىشلىداشماق

غىشلىداتماق 营营，嗡嗡①〔动〕 ئۆيدە بىر پاشا غىشلىداپ

يۈرىدۇ. 叫嗡嗡子蚊只一里屋. ئۇ غىشلىداپ

داۋىرىپ جېنىغا تەگدى. 烦厌我叫真的唧唧哼哼他.

غىل١ 状动颤(的体物性弹)①〔模〕 簌扑②. ئۇنىڭ كۆزد.

دن ~ قىلىپ ياش ئەگىدى. 下泪簌扑中眼的她.

غىل٢ <方>〔静〕 滑，的溜溜光，的滑光

غىلاپ 鞘①〔静〕 سۆز قېلىپىدا ياخشى، پىچاق غىلپىدا.

يا. 套枪②。好为中鞘在刀，好矩规讲话说 <谚>

غاچ پىچاققا تۆمۈر ~ . 鞘铁配刀木 <谚> . قىلىچنى غىدا.

لمپىدىن چىقارماق 刀马出抽中鞘从

غىلاپ پەردە <医> 膜鞘

غىلاپ دۇمباق <艺> 鼓鞞

的鞘入未，的鞘无〔静〕 غىلاپسىز

首匕鞘带 خەنجەر ~ : 的鞘入，的鞘带〔静〕 غىلاپلىق

~ / 滩河是全 ساي ~ : 是净，是光，是全〔静〕 غىلاڭ

滩石是净，地头石是净 تاشلىق

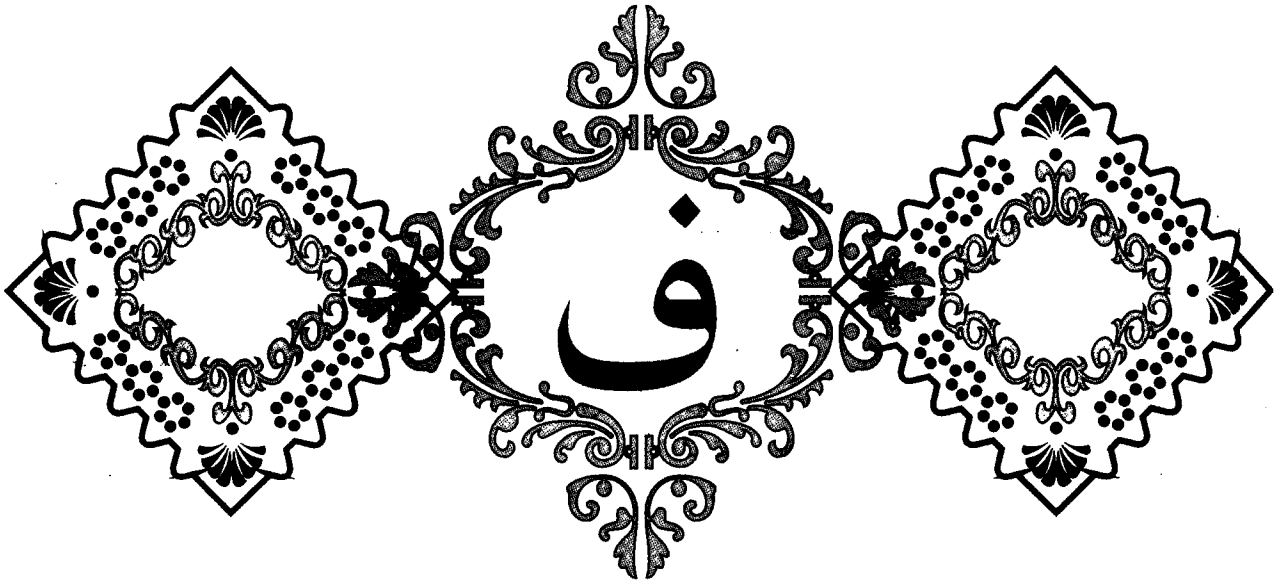
绵绵软，乎乎软 <方>〔静〕 غىلام - غىلام

غىل - پال 稀依，约隐〔模〕 كۆرۈتەك ~ : 闪忽，惚恍，

见可稀依，见可约隐 يىراقىتىكى ئاراللار ~ كۆرۈنۈپ قا.

~ : 见可稀依屿岛坐几处远. 见可稀依 موماي ئاقارغان موماي غۇۋە

~ : 见可惚恍影人个有. 见可惚恍 غىل - دە، غايىپ بولدى.

量常位相 <物> فازا نۇراقلىق مىقدارى
 速相 <物> فازا تېزلىكى
 图相 <物> فازا دىئاگراممىسى
 变跃相，变跃位相 <物> فازا سەكرىشى
 衬相，衬位相 <物> فازا سېلىشتۇرمىسى
 移相 <物> فازا سىلجىشى
 子因相，子因位相 <物> فازا فاككتورى
 律定相物 <物> فازا قانۇنى
 位相 <交> فازا ئورنى
 变相 <物> فازا ئۆزگىرىشى
 فازىلىق [静] 的相，的相: ئۈچ ~ ئېلېكتىر يولى 三
 路电 / ئۈچ ~ گېنېراتور 三 机电发相 / ئۈچ ~ توك
 流电相
 压电相 بېسىم فازىلىق
 化变相物 <物> فازىلىق ئۆزگىرىش
 فاسسىئولا [静] <动> 虫吸 (虫生寄种一)
 فاشىزم [静] 义主斯西法
 فاشىست [静] 子分斯西法
 فاشىستلاشتۇرماق «فاشىستلاشق» 的使动的
 فاشىستلارچە [静] 的式斯西法
 فاشىستلاشق [动] 化斯西法
 فاشىستلىق [静] 的斯西法
 فاككتور [静] ① 单数 ② 数因 <数> ③ 子因 <生> 因
 子

① 维吾尔文第六十个字母 ② 该字母名称
 فابرىكا [静] (的业工轻) 厂工: توفۇمچىلىق فابرىكىسى
 厂织纺
 فاتسىيە [静] <地> 相
 فارادا [静] <物> 拉法 (位单容电)
 فارادا مېتىر [静] <物> 计拉法
 فارفۇر [静] 瓷陶，瓷
 فارفۇر توپىسى <矿> 土瓷
 فارفۇر خشش <建> 砖瓷
 فارفۇر قاچا - قۇچا 器瓷
 فارفۇر قالپاق <电> 瓶瓷，帽瓷
 فارفۇرچىلىق [静] 业瓷陶
 فارماكولوگىيە [静] <医> 学理药
 فاربىنگېيت [静] 特海兰华 (家学理物国德)
 فاربىنگېيت تېرمومېتىرى 计度温氏华
 标温氏华 فازا [静] ① <物> 相，相 <化> ② <地>
 ③ 相，相周 <天> ④ 幕相
 فازا بوشلۇقى <物> 间空相
 فازا بۇلۇغى <物> 角相
 فازا بېسىمى <物> 压电相
 فازا پەرقى <物> 差相，差位相
 فازا تەڭپۇڭلۇقى <物> 衡平相
 فازا توكى <电> 流电相

的面锋 <气>〔静〕 فرونتلوق
 雾面锋 <气> فرونتلوق تۇمان
 糖果 <生，化>〔静〕 فروكتوزا
 学相骨，学相颌〔静〕 فرېنولوگىيە
 昂利氟 <化>〔静〕 فرېئون
 义主德伊洛弗 <心>〔静〕 فرېيدىزم
 者义主德伊洛弗 <心>〔静〕 فرېيدىزمچى
 虫毛鞭 <动>〔静〕 فلاگېل
 鸟烈火 <动>〔静〕 فلامنگو
 绒兰法 <纺>〔静〕 فلانېل
 素黄 <化>〔静〕 فلاۋن
 队舰 <军>〔静〕 فلوت
 考禄福 <植>〔静〕 فلوكس
 素热，质热 <物>〔静〕 فلوكستون
 折屈 <语>〔静〕 فلېكسىيە
 的折屈 <语>〔静〕 فلېكسىيىلىك
 语折屈 <语> فلېكسىيىلىك تىل
 石氟，石萤 <矿>〔静〕 فليۇئوريت
 影摄②语略缩的 «فوتوگرافىيە» ① <艺>〔静〕 فوتو
 机影摄，机相照 فوتو ئاپپارات
 池电光 فوتو باتارىيە
 印影 <印> فوتو باسما
 学物生光 <生> فوتو بىئولوگىيە
 子质光 <物> فوتو پىروتون
 流电光 <物> فوتو توك
 学化光 <化> فوتو خىمىيە
 的学化光 <化> فوتو خىمىيىلىك
 用作化光 <化> فوتو خىمىيىلىك تەسىر
 应反化光 <化> فوتو خىمىيىلىك رېئاكسىيە
 雾烟学化光 <化> فوتو خىمىيىلىك مانان
 片照 فوتو سۈرەت
 作工影摄 فوتو سۈرەتچىلىك
 阻电敏光 <物> فوتو قارشىلىق
 纸相 فوتو قەغزى
 箱暗 <艺> فوتو لېنتا قۇتىسى
 者记影摄 <艺> فوتو مۇخبىر
 本印影 <印> فوتو نۇسخا
 真传 <物> فوتو تېلېگراف
 报电真传 فوتو تېلېگرامما
 球光 <天>〔静〕 فوتوسفهرا

（话电）真传〔静〕 فاكس
 的真传〔静〕 فاكسلىق
 话电真传 <电> فاكسلىق تېلېفون
 真传；报电真传；真描；制复迹真〔静〕 فاكسىمىل
 系学化 فاكولتېتى خىمىيە فاكولتېتى <教>〔静〕 فاكولتېت
 糕发〔静〕 فاگاۋ (فاگاۋى)
 管大，管松巴 <艺>〔静〕 فاگوت
 针方〔静〕 فاقجېن
 下见 فالانگى
 虎蝇 <动> فالانگى ئۈمۈچۈكى
 大姓尊？ 呼称何如名
 氏姓，姓〔静〕 ئىسىم - فامىلىلىرى نېمە؟
 想空，想玄，想畅，想幻 <文，哲>〔静〕 فانتازىيە
 小想幻 的象想，的想幻〔静〕 فانتازىيىلىك
 想幻，乐音想幻 说 ~ / 影电想幻 说 ~ / 曲
 石橄榄铁 <矿>〔静〕 فايالت
 勒罗香丁 <药，植>〔名〕 فەرەنجىمىشك
 豆枝刺 <植>〔静〕 فەرسىمان
 氟 <化>〔静〕 فتور
 钙化氟 <化> فتور شېپاتى
 物化氟〔静〕 فتور شۇلتىسى
 态动使的 «فتورلاشماق»
 化氟 <化>〔动〕 فتورلاشماق
 的氟有，的氟含〔静〕 فتورلۇق
 料塑化氟 فتورلۇق سولياۋ
 fraزىئولوگىيە <语>〔静〕 学语熟； ئۇيغۇر تىلى فرازىئو-
 لوگىيىسى 学语熟语尔吾维
 的性语熟 <语>〔静〕 فرازىئولوگىيىلىك
 合组性语熟 <语> فرازىئولوگىيىلىك بىرىكمە
 服礼大，服尾燕〔静〕 فراك
 人国法，人西兰法〔静〕 فرانسۇز
 ~ ；文法，语法②的式西兰法①〔静〕 فرانسۇزچە
 谈交语法用 سۆزلەشكە
 锋 <气>②线阵，线前，线战① <军>〔静〕 فرونىت
 锋气大 ئاتموسفهرا فرونتى
 带锋 <气> فرونت بەلۋېغى
 区锋 <气> فرونت رايونى
 线锋 <气> فرونت لىنىيىسى
 面锋 <气> فرونت يۈزى

فورمالزمچى = شەكىلئۆز
 林马尔福 <药>〔静〕 فورمالن
 峰振共 <语>〔静〕 فورمانتا
 فورمۇلا ①<数>②<化>式子分 <化> سۈنلەك
 مولېكۇلا فورمۇلىسى 式子分的水
 فورمۇلىلىق ①<格>②<式> 的式公
 فورمۇلىچىلىق <哲>〔静〕 主义式公
 فورمۇلىلاشتۇرماق «فورمۇلىلاشماق» 态动使的
 فورمۇلىلاشتۇرۇلماق «فورمۇلىلاشتۇرماق» 态动被的
 فورمۇلىلاشماق <动> 化式公
 فورمىئات <化>〔静〕 盐酸甲
 فورمىئات كىسلاتاسى <化> 甲酸
 فوسفات <化>〔静〕 盐酸磷
 فوسفات كىسلاتاسى <化> 酸磷
 فوسفاتازا <理生>〔静〕 酶酯酸磷
 فوسفاتلىق <静〕 的酸磷带，的酸磷
 فوسفاتلىق ماي <化> 脂酸磷
 فوسفور <化>〔静〕 磷：磷白 ~ سېرىق ~ 黄
 磷 / 磷红 ~ قىزىل
 فوسفور نۇرى <物> 光磷
 فوسفورسىز <静〕 的磷脱
 فوسفورسىزلاندۇرماق «فوسفورلانماق» 态动使的
 فوسفورسىزلاندۇرۇلماق «فوسفورسىزلاندۇرماق» 态动被的
 فوسفورسىزلانماق <动> 磷脱
 فوسفورلۇق <静〕 的磷有，的磷含
 فوسفورلۇق سائەت 表光夜
 فوسفورلۇق ماي <化> 脂磷
 فوسفورلۇق مىنېرال <矿> 石灰磷
 فوسفورلۇق ئوغۇت <农> 肥磷
 فوسفورلۇق ئىتتىرى رۇدىسى <矿> 矿钷磷
 فوسفورىت <矿>〔静〕 岩灰磷，土钙磷
 فوسفىن <化>〔静〕 磷
 فوسگېن <化>〔静〕 氯酰碳，气光
 فوكستروت <艺>〔静〕 ①狐步舞②狐步舞
 فوكۇس¹ <物>〔静〕 点光聚，点焦
 فوكۇس ئارىلىقى <物> 距焦
 فوكۇس تەكشىمەك <艺> 焦距，距焦整调
 فوكۇس نۇقتىسى 点光聚，点焦
 فوكۇس² = ياڭزا
 فوكۇس چىقارماق 态姿作故

فوتوسنتېز <植>〔静〕 用作合光
 فوتوفون <静〕 机话电线光
 فوتوكاتود <物>〔静〕 机阴电光
 فوتوگراف <艺>〔静〕 家影摄，师影摄
 فوتوگرافىيە <艺>〔静〕 ①影摄，②象摄，学影摄
 فوتوگرافىيە سەنئىتى <艺> 术艺影摄
 فوتوگرافىيىلىك <静〕 的影摄，的相照
 فوتوگراممېتىرىيە <静〕 量测影摄，学量测影摄
 فوتولابوراتورىيە <艺>〔静〕 室暗
 فوتولامپا <物>〔静〕 管电光
 فوتومېتىر <物>〔静〕 计度光，计光测
 فوتومېتىرىيە <物>〔静〕 学光测，学度光
 فوتومېزون <物>〔静〕 子介光
 فوتون <物>〔静〕 子量光，子光
 فوتون تەلىماتى 说子光
 فوتونابور <印>〔静〕 排照
 فوتونېيترون <物>〔静〕 子中光
 فوتوفېفىكت <物>〔静〕 应效电光
 فوتوفېلىكتر <物>〔静〕 学电光，电光
 فوتوفېلىكترون <物>〔静〕 子电光
 فوتوفېلىمېنت <物>〔静〕 电光，件元电光，管电光
 فوتونىيە <植>〔静〕 楠石
 فورامىنېبرا <动>〔静〕 虫孔有
 فوردىزم <经>〔静〕 制特福
 فورما <静〕 ①式格，式样；شەھەر فورمىسىدا سېلىنغان ئۆي
 ；②按里城的盖式样的子房（按行业的一统）
 ھەربىي ~ 装军，服军
 فورمات (فورماتى) <印>〔静〕 本开，开
 فورماتسىيە <哲>〔静〕 态形
 فورماتلاشتۇرماق «فورماتلاشماق» 态动使的
 فورماتلاشتۇرۇش پروگراممىسى <电> 化式格
 فورماتلاشتۇرۇلماق «فورماتلاشتۇرماق» 态动被的
 فورماتلاشماق <动〕 化式格
 فورمال <静〕 的式格，的式形
 فورمال لوگىكا <逻> 辑逻辑式形
 فورمالدېگىد <化>〔静〕 醛甲
 فورمالىزم = شەكىلئۆزلىك

官副 <军>〔静〕 فۇگۈەن
 盐酸雷 <化>〔静〕 فۇلمىنات
 下见 فۇنتاسىن
 柳雪 <植> فۇنتاسىن چاتقىلى
 的能功②数函泛 <数>①〔静〕 فۇنكىستونال
 析分函泛 <数> فۇنكىستونال ئانالىز
 理心能功 <心> فۇنكىستونال پىسخولوگىيە
 学理心能机，学 فۇنكىسيە
 <转>③能机<生>②数函<数>①〔静〕
 职外对的家国 فۇنكىسيە تاشقى دۆلەتنىڭ تاشقى
 能职变转 فۇنكىسيەنى ئۆزگەرتەك / 能
 表数函 <数> فۇنكىسيە جەدۋىلى
 资工能职 <经> فۇنكىسيە مائاشى
 论数函，论理数函 <数> فۇنكىسيە نەزەرىيىسى
 职，的性能功②的数函 <数>①〔静〕 فۇنكىسيەلىك
 性能机，的性能 فۇنكىسيەلىك تارماق
 门部能职 فۇنكىسيەلىك تەڭلىمە
 程方数函 <数> فۇنكىسيەلىك كاپىتال
 本资能职 <经> فۇنكىسيەلىك كلاسسىفىكاتسىيە
 分能功 <语> 法类
 限极数函 <数> فۇنكىسيەلىك ئۆزگىرىش
 化变性能功 <理生> فۇنكىسيەلىك ئۆزگىرىش
 (家学理物，家学数国法) 叶里傅〔静〕 فۇئورىيەر
 律定叶里傅 <物> فۇئورىيەر ئوپتىكىسى
 学光叶里傅 <物> فېدېراتسىيە
 邦联〔静〕 فېدېراتىپ
 的制邦联〔静〕 فېررىت
 盐酸铁亚，铁然自 <化>〔静〕 فېرما
 禽养 فېرمىسى (的禽养，畜养)〔静〕
 场牛奶 فېرمىسى / 场
 酶 <理生>〔静〕 فېرېمېنت
 原酶 <理生>〔静〕 فېرېمېنتوگېن
 子米费 <物>〔静〕 فېرېمىئون
 费斯ئىۋال (فېسئىۋالى) 〔静〕 فېسئىۋال
 节欢联年青界世
 下见 فېشىر
 毒狼 <植> فېشىر سۈتلۈك ئوتى
 士医〔静〕 فېلدشېر
 作工士医〔静〕 فېلدشېرلىق

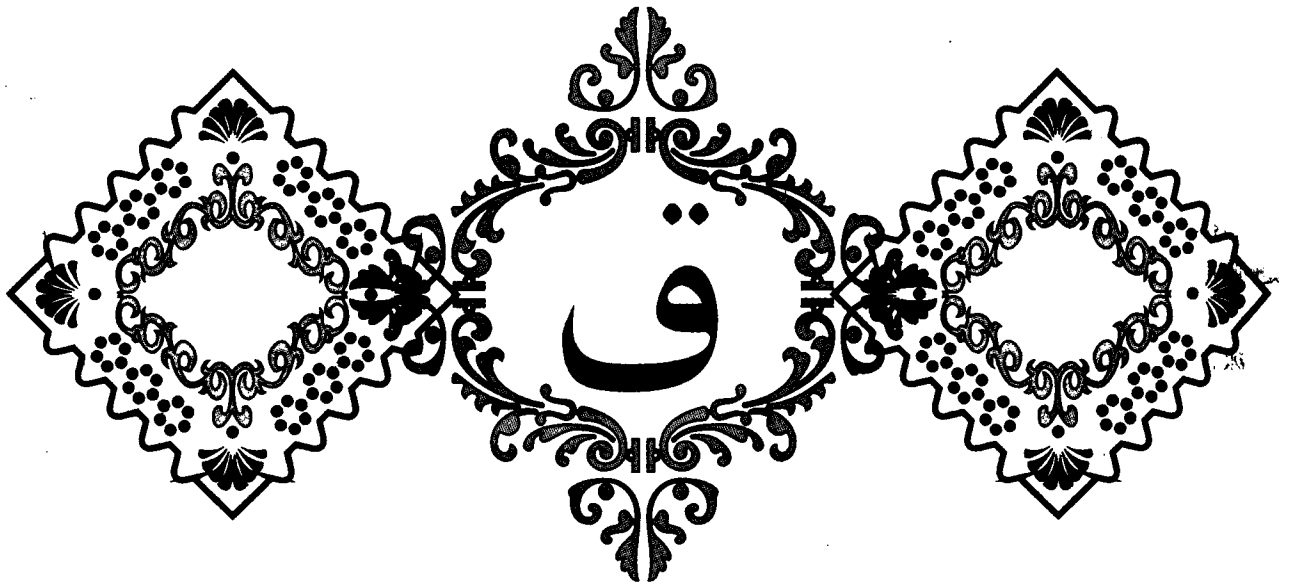
俗民②学文头口间民①〔静〕 فولكلور
 学言语俗民 <语> فولكلور تىلشۇناسلىقى
 家学俗民〔静〕 فولكلور شۇناس
 学俗民〔静〕 فولكلور شۇناسلىق
 林福 <化>〔静〕 فولىن
 酸叶 <生> فولىن كىسلاتاسى
 液溶林福 <化> فولىن ئېرىتمىسى
 池水喷 <转>②泉喷①〔静〕 فونتان (فونتانى)
 ،金基利福 فوندى پاراۋانلىق فوندى: 金备准，金基①〔静〕 فوند
 备储，汇总，量总②金积公 فوندى / 金益公
 量: 量 فوندى لۇغەت فوندى / 汇词 فوندى / ئۇرۇغ-
 لۇق فوندى (量) 备储子种
 托信金基 <经> فوند ھاۋالىسى
 机声留〔静〕 فونوگرافى
 岩响 <地>〔静〕 فونولت
 计度强音，计强声，计声测 <物>〔静〕 فونومېتىر
 子声 <物>〔静〕 فونون
 学音语②韵音，音语① <语>〔静〕 فونېتىكا
 统系音语 <语> فونېتىكا سىستېمىسى
 的音语〔静〕 فونېتىكىلىق
 则原音语 <语> فونېتىكىلىق پىرىنسىپ
 律规音语 <语> فونېتىكىلىق قانۇنىيەت
 构结音语 <语> فونېتىكىلىق قۇرۇلما
 应对音语 <语> فونېتىكىلىق ماسلىشىش
 化变音语 <语> فونېتىكىلىق ئۆزگىرىش
 体变音语 <语> فونېتىكىلىق ۋارىيانت
 字文音拼 <语> فونېتىكىلىق يېزىق
 位音 <语>〔静〕 فونېما
 统系位音 <语> فونېما سىستېمىسى
 论理位音 <语> فونېما نەزەرىيىسى
 体变位音 <语> فونېما ۋارىيانتى
 家学位音 فونېماشۇناس
 学韵音②学位音① <语>〔静〕 فونېماشۇناسلىق
 的位音 <语>〔静〕 فونېمىلىق
 法写转位音 <语> فونېمىلىق ترانسكرىپسىيە
 字文位音 <语> فونېمىلىق يېزىق
 喃味 <化>〔静〕 فۇران
 林西喃味 <药>〔静〕 فۇرانسىلىن
 醛糠 <化>〔静〕 فۇرۇرۇل
 (式形达发最的乐音调复) 曲格赋 <艺>〔静〕 فۇگا

家学理物 <物> فىزىكا ئالىمى
 的理物 [静] فىزىكىلىق
 程过理物 <物> فىزىكىلىق جەريان
 质性理物 <物> فىزىكىلىق خۇسۇسىيەت
 学化理物 <化> فىزىكىلىق خىمىيە
 疗理，法疗理物 <医> فىزىكىلىق داۋالاش
 断诊理物 <医> فىزىكىلىق دىئاگنوز
 学力理物 <物> فىزىكىلىق مېخانىكا
 量理物 <物> فىزىكىلىق مىقدار
 象现理物 <物> فىزىكىلىق ھادىسە
 化变理物 <物> فىزىكىلىق ئۆزگىرىش
 化风理物 <地> فىزىكىلىق يىمىرىلىش
 学文地 <地> [静] فىزىئوگرافىيە
 学理生 [静] فىزىئولوگىيە
 家学理生 ئالىمى فىزىئولوگىيە ئالىمى
 的理生，的学理生 [静] فىزىئولوگىيىلىك
 心理生 <心> فىزىئولوگىيىلىك پىسخولوگىيە
 学理
 学音语理生 <语> فىزىئولوگىيىلىك فونېتىكا
 能机理生 <理生> فىزىئولوگىيىلىك فۇنكسىيە
 害病理生 <理生> فىزىئولوگىيىلىك كېسەل
 琴风 <艺> [静] فىسگارمون
 (具赌)码筹 [静] فىشكا
 学类藻 <生> [静] فىكولوگىيە
 形外，状形 [静] فىگۇرا
 刀冰样花 <体> فىگۇرا كانكىسى
 下见 فىلادېلفۇن
 花平太 <植> فىلادېلفۇن چاتقىلى
 器滤 [静] فىلتېرلىگۈچ
 滤过 [动] فىلتېرلىمەك
 岩枚千 <矿> [静] فىللىت
 学文语 <语> [静] فىلولوگىيە
 家学文语 <语> فىلولوگىيە ئالىمى
 的学文语 [静] فىلولوگىيىلىك
 录纪 ~ فىلىم <艺> [静] ھۆججەتلىك؛ 子片، 片影
 片 / كىنو فىلىمى / 片影电 / ھېكايە ~ / 片事故 / كارتون
 片传宣 / 片画动 ~ / تەشۋىقات فىلىمى
 任主片制 <艺> فىلىم مۇدىرى
 务剧 <艺> فىلىم مۇلازىمىتى
 片制 <艺> فىلىم ئىشلىگۈچى

文品小，文杂 <文> [静] ئېنوتون
 家作文品小，家作文杂 [静] ئېنوتونچى
 作写文品小，作写文杂 [静] ئېنوتونچىلىق
 汀西那非 <药> [静] ئېناتىستىن
 嗉吩 <化> [静] فىنازىن
 菲 <化> [静] فىنانتىرېن
 酸碳石，酚苯 <化> [静] فىنول
 盐酚 <化> فىنول تۇزى
 酞酚 <化> [静] فىنولفىتالىئىن
 学候物 [静] فىنولوگىيە
 相候物 فىنولوگىيە ھالىتى
 的候物 [静] فىنولوگىيىلىك
 测观候物 <生，气> فىنولوگىيىلىك كۆزىتىش
 谱候物 <生，气> فىنولوگىيىلىك ئىسپېكتر
 图候物 فىنولوگىيىلىك ئىسھېما
 象现 <哲> [静] فىنومېن
 论象现 <哲> [静] فىنومېنالىزم
 学象现 <哲> [静] فىنومېنولوگىيە
 苯基氧乙，醚乙苯 <化> [静] فىنېتوئىن
 钠萘妥苯 <药> فىنېتوئىن ناترى
 基苯 <化> [静] فىنىل
 酸氨丙苯 <化> [静] فىنىلئالانىن
 家建封 ~: ئائىلە ②: 的建封 ① [静] فىئودال
 力势建封 ~ / 庭
 济经制主领 فىئودال ئىگىلىك
 彩色建封 ~: تۈس ②: 的建封 ①: 的建封 [静] فىئوداللىق
 度制建封 فىئوداللىق تۈزۈم
 会社建封 فىئوداللىق جەمئىيەت
 义主建封 [静] فىئوداللىق
 月二 [静] فىئورال
 下见 فىتالىن
 酸甲二苯 <化> فىتالىن كىسلاتاسى
 室候气工人 <气> [静] فىتوترون
 素物植 <生> [静] فىتوتوكسىن
 素敏光物植 <植> [静] فىتوخروم
 属陆商，陆商 <植> [静] فىتولاككا
 雪年万，雪川冰，雪粒 <地> [静] فىرن
 石蜡叶 <地> [静] فىروفلىت
 石松绿 <矿> [静] فىرۇزە
 理物，学理物 [静] فىزىكا

脍尔戈乌一兰芬 <语> فىن - ئۇگۇر تىللىرى
 كىنىڧ [静] فىنكىيە
 字文كىنىڧ <语> فىنكىيە يېزىقى

钙化氟 <化> [静] فىلىئۇئورت
 人兰芬, 族兰芬 [静] فىن
 的式兰芬②文兰芬, 语兰芬① [静] فىنچە
 尔戈乌一兰芬 [静] فىن - ئۇگۇر

كەپ دەسسە ؟ گەپ دەسسە
 来话起说 < 谚 > . ئىش دەسسە يىراق تاغدىن تاپ . ~ ~ ~
 套套一 . تەك تېشى بىلەن ، تېزەك
 قېپى بىلەن . < 谚 > . 对户当门 ، 当相鼓旗
 子匣 ، 子盒 ، 子罩 / 套头枕 قېپى كومپيۇتېر قې .
 ىسكرىپكا قېپى / 盒柴火 سەرەڭگە قېپى ىسكرىپكا قېپى
 壳龟乌 / 壳贝 قۇلۇل قېپى ىسكرىپكا قېپى
 ③ 壳龟乌 / 壳贝 قۇلۇل قېپى ىسكرىپكا قېپى
 ④ 盒 ، 袋 / 子种袋两 ئۈرۈق ~ سەرەڭگە
 柴火盒一

قاپ تېشەر < 成 > 的是其行自 ، 的性任
 قاپ ياردى < 成 > 子小愣 ، 鬼失冒 ، ىمەت دېگەن
 ىزا . ~ ىزا ىمەت دېگەن . ىزا ىمەت دېگەن .

قاپ يۈرەك < 成 > 天包大胆 ، 胆大
 ىنى كۆلگە تاشلىغان ~ قايسى ؟ ىنى كۆلگە تاشلىغان ~ قايسى ؟
 ىنى كۆلگە تاشلىغان ~ قايسى ؟ ىنى كۆلگە تاشلىغان ~ قايسى ؟

قاپ^۲ قاپ < 古 > [静] 胞衣 ، 衣胞 ، 盘胎
 قاپ^۳ قاپ < 方 > [静] 话假 ، 话谎
 قاپارتقۇ = قاپارتما

قاپارتما [静] ① 泡 ， 泡 (的烫或磨) ، ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 قان ~ ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 قاپارتما ئەنكاپ < 建 > 缝勾图凸
 قاپارتما بەت < 印 > 版凸

ق ① 维吾尔文第十七个字母 ② 该字母名

قاپان [静] < 古 > 盘托 ، 子盘
 قاپاھەت [静] 行恶 ، 恶邪 ، 恶丑
 قاپاھەتلىك [静] 恶 ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 قاپۇ [静] < 古 > 标目

قاپۇغ [静] < 古 > 壳 ، 皮
 قاپۇلا [静] < 古 ， 动 > 蜂黑
 قاپىرچاق [静] < 古 > 材棺

قاپىل [静] 的力得 ، 的干能 ، 的干才有 ، 的力能有
 كادىر ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .

قاپىللىق [静] 力得 ، 干能 ، 干才有 ، 力能有
 قاپىلىيەت [静] 能才 ， 力能
 قاپىلىيەتسىز [静] 的干才有没 ، 的能无
 ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .

قاپىلىيەتسىزلىك [静] 干才无 ， 力能无
 قاپىلىيەتلىك [静] 的强力能 ， 的能才有 ， 的力能有
 قاپىن [静] < 古 > 付偿 ， 还偿
 قاپا [静] ① 子袋 ، 袋口 ، 袋麻 ، ىنى كۆتۈرۈپ چىق .
 ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق . ىنى كۆتۈرۈپ چىق .

裂脸 <生> قاپاق يوجۇقى

气丧头垂，脸苦眉愁 <成> قاپىقى چۈشمەك
子胡吹，目怒眉横 <成> قاپىقىدىن قار ياغماق
，霜冰若冷，睛眼瞪
。人的峻严目面，霜冰若冷个是他。 ئەلەتى سۇرۇن كىشى .

قاپىقى ساڭگىلىماق = قاپىقى چۈشمەك
قاپىقىنى سۈزمەك 毛眉起扬 (态媚): ۋېيەي ، سىزىم .
دىڭىز ، — دەيدى قىز يىگىتكە قاپىقىنى سۈزۈپ . ” ۆھۋە ،
你是 ، ۆھۋە ” . 说毛眉起扬子伙小着朝娘姑 “ ، 呀

قاپىقى ئۇششۇق <成> 的冰冰冷 ، 的霜冰若冷 ،
تازىمۇ ~ بىرنېمىكىنا بۇ . 伙家的冰冰冷个是真这 .
قاپىقى ئېچىلماق 笑眼开眉 : شۇ گېپىگە ئۇنىڭ قاپىقى
ئېچىلدى . 笑眼开眉他使话句这我 .

قاپىقى يامان 沉阴脸色 : 霜冰若冷 ، ئۇنىڭ قاپىقى
ياماندەك كۆرۈنگىنى بىلەن ، كۆڭلى ياخشى . 阴脸色他去上看 .
。 好心是呵 ، 沉

白菱 <植> [静] قاپاقبۆرتىمكى

子架空，的外其玉金，的表其有徒 [静] قاپاقسۆلەت
قاپاقلىق [静] ① 地芦葫 : ناسۋال قاپىقى تېرىلغان كىچىككەن
: 儿劲笨 <转> ② 地芦葫块小一的芦葫小着种 ~
。 儿劲笨这我瞧你 . ھېنىڭ قاپاقلىقىغا قارىماسىز .

草子蝇 [静] قاپاقئوت

寒大 <天> [静] قاپاقياردى

劳伯头大 <方> [静] قاپاقباش

腰山 [静] ① (山)腰 : تاغ قاپتىلىدىكى قارىغايلىق
<地> ④ (的于鞍)部侧 ③ 部侧，身侧 ② 林松的上
台陆，台地
قاپتىلىغا ئالماسلىق <成> 起不理，不理睬
他 . 顾一屑 : ئۇ روزنىڭ گېپىنى قاپتىلىغا ئېلىپمۇ قويمىدى .
。 理不都理话的则柔对

قاپتىلىغا كەلمەسلىك <成> ① 不没(水)腰
دۇنيانى سۇ بېسىپ كەتسە ، ئۆردەكنىڭ قاپتىلىغا كەلمەپتۇ .
乎在不 <转> ② . 愁不予鸭，水大漫天 <谚>

قاپتاللىق [静] 的坡斜有 : تاغ ~ 山的坡斜有
قاپتاللىماق [动] 坡着沿，坡着顺 : تاغنى قاپتاللاپ ماڭماق
走坡山着顺

袍长 <古> [静] قاپتان

قاپتەك [静] 大 : پاھ ، يۈرىكىڭىز ~ ئىكەن - دە ! ۆھۋە ،
! 呀大真子胆

包钱، 子袋小 <方> [静] قاپتۇرغا

文阳 <印> قاپارتما خەت

قاپارتما نەقىش = بۆرتە نەقىش

雕浮 <艺> قاپارتما ھەيكەل

态动使的 «قاپارماق»

态动被的 «قاپارتماق»

疹丘，包脓，泡水 <古> [静] قاپارغان

قاپارماق [动] 泡起，泡打 : 子茧出磨 : بۇتۇم قاپىرىپ كەت-
تى . 泡了打脚的我 . كەتمەن چېپىپ قوللىرىم قاپاردى .
。 子茧了出磨上手我曼土坎

قاپاق [静] <植> ① 芦葫 : سۇ قاپىقى 芦葫的水盛 / چە-
لىم قاپىقى 芦葫烟水 / نۇزلۇق ~ 芦葫的水盐盛 / ناسۋال
قاپاقنا نان بارمۇ؟ <谚> 吗饑的芦葫小换有 <喻意> ؟
(洗如贫) ~ سۇنسا قايغۇ يوق ، قېرى ئۆلسە يىغا . <谚>
<谚> 哭莫了死人老，愁不了坏芦葫 باراك
重不面表重只喻意) 钱值架棚如不芦葫 <谚> .
(际实) ② <转> 蠢，笨 : ئۇنىڭ كاللىسى تازا ~ ئىكەن .
。 笨真儿瓜脑的他

子柚 <植> قاپاق ئاپپىلىسن

梨鸭 <植> قاپاق ئامۇت

杨山，树椴 <植> قاپاق تېرەك

枣沙大 <植> قاپاق جىگدە

壶茶铜(的座底带) قاپاق چوگۇن

勺芦葫 قاپاق چۆمۈچ

枣大，枣芦葫 <植> قاپاق چىلان

货蠢，蛋笨 قاپاق كاللا

桃樱大 <植> قاپاق گىلاس

椒子柿 <植> قاپاق لازا

藓芦葫 قاپاق مۇخ

王大皮牛，者在内厉色 قاپاق نوچى

قاپاق [静] <理生> 眼，皮眼 : قوش ~ 眼双
/ 皮 / يالاق ~ 皮眼单 / ئاستىنقى ~ 皮眼下 / ئۈستۈن-
كى ~ 皮眼上 / بادام ~ 皮眼上的亮漂 / قاپىقى جۇتنى
قىچقىرىدۇ ، كالبۇكى يەرنى سۇپۇرىدۇ . <谚> 招能皮眼
。 “星门丧，星帚扫”同喻 : 地扫能唇嘴，灾

腺脸 <理生> قاپاق بېزى

قاپاق تارتماق 跳眼，跳皮眼 : ۋاي خۇدايىم ، شۇرىسىز
قۇرۇپتۇ ، مېنىڭ تۈنۈگۈنلا قاپىقىم تارتىۋىدى . 爷天老，咳
。 了跳就皮眼天昨我，了霉倒可们咱

قاپاق تۇرمەك 锁紧头眉 : 脸苦眉愁 ، 容怒带面

眠蚕次二第 قاپاق ئۇيغۇسى

套: ئۇنىڭ ياغلىما گەپلىرىگە ئىشىنىپ ، قاپقىنغا چۈشۈپ قالما . 套圈的他上，语巧言花的他信再别你 .
 قاپقانغا دەسسەمەك = قاپقانغا چۈشمەك
 قاپقان قويماق = قاپقان قۇرماق
 قاپقان قۇرماق ① 夹兽捕放 <转> ② 套圈设
 ۋەردە بىزگە قاپقان قۇرۇقلۇق ، ھەرھالدا ئېھتىيات قىلغىنىمىز تۈ .
 زۇك . 好为些心小何如论无 ، 套圈了设们我给儿那 .
 قاپقان - توزاق [静] 索套和夹兽捕
 قاپقانچى ① [静] 者猎狩夹兽捕用 ② <转> 局骗设
 者套圈设，者
 قاپقانچىلىق ① [静] 猎狩夹兽捕用 <转> 计诡施
 قاپقانلىق [静] 的用器兽捕作制
 قاپقۇش <方> [静] 罩灯油煤
 قاپقىلىق [静] 的儿盖带，的儿盖有
 قاپلاتماق «قاپلىماق» 态动使的
 قاپلاشماق ① «قاپلىماق» 态同共的: ئۇلار سافا ، ئورۇندۇقلارنى
 رەخت بىلەن قاپلاشتى . 了上罩子椅和发沙把布用们他 .
 قاپلاشماق ② [动] 堵，盈充: تۇرۇبىغا بىرنەرسە قاپلىشىپ قاپ .
 تۈ . 西东么什了堵口管水 .
 قاپلاغغا <方> [静] 地之山环面四
 قاپلان <动> [静] 子豹
 قاپلانماق «قاپلىماق» 态动被的
 قاپلىتىشماق «قاپلاتماق» 态同共的
 قاپلىتىلماق «قاپلاتماق» 态动被的
 قاپلىق ① [静] 的儿盖带，的儿壳带: ئالتۇن ~ يانچۇق
 سائىتى 罩金带 的儿盖 表 / قىزىل ~ چايدان 子壳红 暖的
 瓶 ② 着包
 قاپلىق باكتېرىيە <生> 菌细鞘
 قاپلىق تۈرەلمە <生> 蚴囊包
 قاپلىق سىم <电> 线皮
 قاپلىق قۇرت <生> 虫囊
 قاپلىق قۇرت كېسىلى <医> 病虫囊
 قاپلىق ھۈجەيرە <生> 胞细套
 قاپلىما ① [静] 的罩，的套: ئاق ~ چاپان 衫罩白
 <机> 筒套: ئوققا كىيدۈرۈلگەن ~ 筒套的上轴在套
 قاپلىما ئالتۇن 金包
 قاپلىما زىرائەت <农> 物作盖覆
 قاپلىماق ① [动] 上罩，上套: تېلېۋىزورنى ~ 机视电把
 上罩 / يوقساننى ~ 套被上套子被给
 ئاپئاق قار ئېتىزلارنى قاپلىدى . 野田了盖覆雪白皑皑 . ئاس .

قاپچاق <古> [静] 口河，处合汇流河
 قاپچۇق ① [静] 子袋小: تاماكا قاپچۇقى 包荷烟 ② 包钱
 قاپچاق ~ ئىچىدىن پۇل ئالماق ③ 钱取中包钱从 (的物动使)
 قاپچى <方> [静] 人的谎说爱，者谎撒
 قاپچىغاي [静] 地阔开状弯，(的林森，川山)处风避
 谷峡
 قاپچىمال ① [静] 和麻大 ① 的榨混子苏和麻大: ياغ ~
 的气傻里傻 <转> ② 油合混 (的子苏)
 قاپسانماق «قاپلىماق» 态动使的
 قاپشاشماق «قاپلىماق» 态同共的
 قاپسالما 下见
 قاپسالما بېسىم <气> 压围
 قاپسالماق «قاپلىماق» 态动被的
 قاپسىماق ① [动] 围① 截堵，堵，拦，挡: كىشىلەر ئۈنى
 قاپسىۋالدى . 间中了在围他把们人 . توخۇنى بۇلۇغغا قاپ .
 ساپ نۇتماق <转> ② 抓角墙到堵鸡把 ۋە يەرنى
 قاراغۇلۇق قاپسىۋاپتۇ . 方地个这了罩宠暗黑 .
 قاپقا ① [静] 门大: ئۇ چوڭ ھويلا قاپقىسى ئالدىغا كېلىپ
 ئېتىدىن چۈشتى . 马了下前门院大到来他 . يامۇلىنىڭ تۈ .
 مۇر قاپقىسى ② 子盖 ③ 门铁大的门衙 ④ 子盖的池水
 ⑤ 板户窗，门窗: قاپقىسى قاپقىسى / 子盖的池水
 门闸 ⑥ 水: چۈشۈرگە قاپقىسى 门闸
 قاپقا باقار 人门看，人门守
 قاپقا توپ 球槌，球门 <体>
 قاپقا كۆك تومۇر <理生> 脉静门
 قاپقاق ① [静] 子盖: چۆگۈنىڭ قاپقىسى 盖壶茶 / سائەتنىڭ
 قاپقىسى 盖表 / يانچۇقنىڭ قاپقىسى 盖兜衣 ② 板户窗，门窗
 ③ <水> ④ 膜瓣 <理生> ⑤ 闸水，门闸
 قاپقاقلىماق «قاپقاقلىماق» 态动使的
 قاپقاقلىشماق «قاپقاقلىماق» 态同共的
 قاپقاقلىنماق «قاپقاقلىماق» 态动被的
 قاپقاقلىق ① [静] 的盖带，的盖有: ~ يانچۇق سائىتى
 有 ② 表怀的儿盖带 ~ 的板窗带，的门窗有
 户窗的门窗
 قاپقاقلىق مېۋە <植> 果盖
 قاپقاقلىماق ① [动] 门上安 ② 儿盖上安: 盖盖，门关
 儿
 قاپقان ① [静] 器兽捕 ② 夹兽捕: 井陷，套圈 <转>
 قاپقانغا چۈشمەك ① 住夹夹兽捕被 <转> ② 圈上

告警重严 ئاگاھلاندۇرۇش قاتتىق

钢化玻璃 ئەينەك قاتتىق

严子孩对 ~ بالارغا 狠, 厉严① قاتتىق بولماق

严从 <法>② 厉 峻严. جىنايەتچىلەرگە زەربە بېرىشتە پۇختا،

دل، قاتتىق بولۇش كېرەك. 狠, 准, 稳要击打的犯罪对.

处严 <法> قاتتىق بىر تەرەپ قىلماق

学科硬 پەنلەر قاتتىق

币硬 <经> پۇل قاتتىق

物废体固 تاشلاندىق قاتتىق

聘硬 <理生> قاتتىق تاشلاي

维纤质硬 ئالا قاتتىق

刺痛, 伤刺, 激刺 قاتتىق تەگمەك

刺痛, 伤刺, 激刺 قاتتىق تەگمەك. بۇ گەپ ئۇنىڭ ئىز-

尊自他了伤刺话些这. نەپسىگە قاتتىق تەگدى.

紧得抓, 紧抓① قاتتىق تۇتماق

紧得抓② 请邀持坚. ئۇ بىزنى كىنو كۆرۈشكە قاتتىق تۈت-

影电看们我请邀持坚他. 自持坚 ~

守恪, 持坚 قاتتىق تۇرماق

见己执固, 见意的己 言诺守恪 ~ گەپتە /

铁铸性钢, 钢半 <冶> قاتتىق چويۇن

稠黄 <植> قاتتىق دۇپ

盘硬 <电> قاتتىق دېسكا

寒严 سوغۇق قاتتىق

水硬 <化> قاتتىق سۇ

疔下硬 <医> قاتتىق شانكىر

相固 <冶> قاتتىق فازا

松杜, 松崩, 松儿棒 <植> قاتتىق قارا ئارچا

桧刚

翠翡, 玉硬 <矿> قاتتىق قاشتاش

车回硬 <电> قاتتىق قايتۇرۇش

款贷硬 <经> قاتتىق قەرز

硬手① قاتتىق قول. دۈشەنگە نىسبەتەن ~ بولۇشىمىز

لەزم. 硬要们我人敌对. 厉严②. سەن ئوغۇللىرىڭغا

了厉严太们子儿对你. بەكلا ~

段手硬强, 硬手 قاتتىق قوللۇق

旱大 <气> قاتتىق قۇرغاقچىلىق

金合质硬 <冶> قاتتىق قېتىشما

贝拷硬 <电> قاتتىق كوپىيە

心的酷冷 قاتتىق كۆڭۈل

煤硬 <矿> قاتتىق كۆمۈر

排排 -- ئۆرۈكلەر ~ 行行 -- 排排 [静] قاتار

鹤仙行行 -- تۇرنىلار ~ / 树仙

态动使的 «قاتارلاشماق» قاتارلاشتۇرماق

态同共的 «قاتارلاشتۇرماق» قاتارلاشتۇرۇشماق

态动被的 «قاتارلاشتۇرماق» قاتارلاشتۇرۇلماق

排并 قاتارلاشماق [动] 队列, 排并

走排并, 走队列 قاتارلاشماق مائىق / 坐

~ سىز 的..... 似类, 的样..... 像① [助] قاتارلىق

事种这干人的样这你像? قاتارلىق ئىش قىلسا بولامدۇ?

等? 吗? 行. 等: ىغىنىغا ئالمىجان ~ ئون كىشى قاتناشتى.

议会了加参人十等江木力阿

排并 قاتارلىق [助] 当作, 为作: ھەق تەلەپ ئىشلىرى ~ بىر

تەرەپ قىلماق 为作 理处事民 / ئۇنى رومان ~ كۆرۈپ ئوقۇ-

ماق 把 它 当 长 篇 小 说 读 说 ② 像..... 样: باشقا سەپداشلار

~ سەنۇ ئۇلارنىڭ چىشىغا تەگدىڭ. 样 一 们 友 战 他 其 像.

你 也 惹 怒 了 他 们.

离不影形, 踪跟, 随追, 随跟 <古> [动] قاتناغلاماق

枯干而老 [动] قاتناغشىماق

树枣沙的枯干而老棵两 جىگدە

的实结而瘦, 的瘦干, 的削瘦 [静] قاتناغغۇر

实结而瘦, 瘦干, 削瘦 [静] قاتناغغۇرلۇق

硬坚, 硬① [静] قاتتىق

~ ىر. «门无地入, 路无天上» 同喻, 硬地远天 <谚>

يۇمشاق قۇرت يەيدۇ. 木头硬蛀能子虫软 <谚> ~ گەپ

قىلساڭ قېتىۋالدىڭ, يۇمشاق گەپ قىلساڭ يېتىۋالدىڭ. <谚>

硬生②. 干不倒躺他了软说话, 硬变也他了硬说话

猛, 烈强③ 硬强度态, 硬生度态 مۇئامىلە ~ 硬强

的烈猛 ~ بوران / 议抗烈强 烈剧, 烈

风大, 风 厉严④ 动跳地烈剧脏心 苏فماق ~ يۈرەك ~ 风

严, 重 严格: 严格 ~ تەنقىد 的 厉严 ~ 评批的 严格

强坚, 定坚⑤ 律纪的 严格 ~ ئىنتىزام 的 严格 求要 严格

~ ئىشەنچ 的 定坚 ~ ئىرادە 的 强坚 志意的 严格 实结⑥

~ 实结 捆 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

~ 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大 实结 捆 大, 大

ۋەزىپىنى قاتلاپ ئورۇندىماق / 务任成完倍加

短缩③番两翻入收 ~

~: 峋嶙骨瘦 <转> ② 的结凝, 的固凝① [静] قاتما

手的峋嶙骨瘦 بارماقلار ~ / 人的峋嶙骨瘦 ئادەم

石化 <地> ③ 指

语入插 <语> سۆز قاتما

风伤破 <医> كېسەل قاتما

的硬变 نان قالغان نان قېتىپ قالغان نان 硬发, 硬变① [动] قاتماق

好好得应答天昨他. بۇگۈن يەنە قېتىۋاپتۇ.

好好得应答天昨他. بۇگۈن يەنە قېتىۋاپتۇ.

化僵, 木发, 僵发, 僵②. 了硬变又度态天今, 的

توغلاپ پۇتلىرىم قېتىپ كەتتى. 了僵都脚我得冻.

ئىچىمۇ, تېشىمۇ قاتتى. 筋脑了透伤. باشك قاتسا, تامغا

ئۈس. 堵撞去就, 了木象脑 <谚>.

كۆزقاراش 化僵 点观的 愣发, 呆发③

قېتىپ قالماق / 呆吓 呆惊 呆吓 呆惊

实结长头骨 ~ سۆڭىكى: 实结长④

قېتىپتۇ. 结凝, 固凝⑤. 实实结结得长肉肌的他

ماي قېتىپ قالدى. 了住凝油. 楚冠衣⑦. 了住哽

衣是总此因, 人阔是您. 楚冠衣⑦. 了住哽

沉 <转> ⑧. 楚楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

沉 <转> ⑧. 楚楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

楚冠 楚冠 楚冠 楚冠

理层 <地> [动] قاتلانماق

面理层 <地> قاتلانماق يۈزى

的层阶, 的次层, 的层 [静] قاتلانماق

云层成 <气> قاتلانماق بۇلۇت

造构层成 <地> قاتلانماق تۈزۈلمە

盐酸硅状层 <地> قاتلانماق سىلىكات

湖结层 <地> قاتلانماق كۆل

流层 <地> قاتلانماق ئېقىش

侵蚀状层 <地> قاتلانماق يالنىش

包层层 层层 [静] قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

讨论层层 قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

的折, 的叠折 [静] قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

图地页折 <地> قاتلانماق خەرىتە

虫翅溃 <动> قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

床矿叠套 <地> قاتلانماق كان ياتمىسى

尺折 قاتلانماق گەز

凳折, 椅折, 座折 قاتلانماق ئورۇندۇق

来起叠 قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

行身躬 折, 腰折, 身躬② 巾头的

巴皱, 皱③ 礼

翻④. 巴皱样一牛犍像肉的上子脖子他.

了翻量产麦小. 倍加, 番

番一.

理原加叠 قاتلانماق پىرىنسىپى

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

قاتلانماق قاتلانماق قاتلانماق

行通车火 . يولدا قاتنايدىغان ئادەم يوق .
 人有 . بېيجىڭ بىلەن پارىژ ئوتتۇرىسىدا ئايروپىلان قاتناپ تۇرىدۇ .
 航班机飞有间之黎巴和京北 . مەكتەپنىڭ نۆۋەتچى ماشىنىسى قاتنايدۇ .

胶鞋粘 <古>〔静〕 قاتۇت¹

干果 <古>〔静〕 قاتۇت²

剂固凝 <化>〔静〕 قاتۇرغۇچى

菌僵白 <生> قاتۇرغۇچى زەمبۇرۇغ

垫肩，布衬〔静〕 قاتۇرما

凝泥水使 ~ 态动使的 «قاتماق» ① ① سېمونتنى
 修 ~ 筑，修② 思心费，筋脑动 ~ 结 / 坝筑泥水用 ~ 墓 سېمونتتا توغان

态同共的 «قاتۇرماق» قاتۇرۇشماق

态动被的 «قاتۇرماق» قاتۇرۇلماق

油汽化固，油汽固凝 قاتۇرۇلغان بېنزىن

قاتىرىغا ①〔静〕 挨挨，几个依：次，
 依：塔玛苏رەتلەر ~ چاپلانغا .
 依 . 像画着贴次依上墙 ② 连接：~
 ئىككى پاي ئوق . 弹子发两出打连接 .

子坛，子罐 <古>〔静〕 قاتىك

قاتىل 〔静〕 凶手，杀人犯：قاتىلدىن ئىمان كەپتۇ ، پالتىدىن
 会头斧比好，(仰信)尼玛伊了有手凶 <谚> . زۇۋان . 话祝

قاتىلاڭ 〔静〕 忙，忙大，忙：بۇ ~ چاغلار .
 候时的忙是正这 . 节季忙农，节季忙大业农
 忙 ~ 忙زگىلى . 忙 ①〔静〕 忙：قاتىلاڭچىلىقتا چولام نەگىمدى .
 得忙 . 夫功没

قاتىللىق ①〔静〕 杀凶②行凶用的：~ قىلچى
 刀屠 案命，案杀凶，案人杀 <法> قاتىللىق دېلوسى
 器凶，器凶人杀 <法> قاتىللىق قورالى
 凶行刀持 ~ ېچاق كۆتۈرۈپ

坡下 <古>〔静〕 قاتىن

实结变，康健变 <古>〔动〕 قاتىنماق

些好，次几好，个几好 <古>〔静〕 قاچ

قاچا ①〔静〕 碗：ئالتۇن بېشىڭ ئامان بولسا ، ئالتۇن قاچىدا سۇ
 金着捧会就，安平若头的般子金 <谚> . ئىچەرسەن . 水喝碗
 器盛② . تۈگۈزۈك قاچىسى / 孟痰 孟痰 / 孟痰
 孟痰 / 孟痰 / 孟痰 . 忍可无忍经已们我 . بۇشايماڭنى ئالىدىغان ~
 了 . 的机纫缝)脚压③及莫悔后 بالماسلىق
 (的机纫缝) 饭吃会光 <成> قاچا بىكارلىماق

قاچاق <古>〔静〕 奇恰喀 (子缎的产原中)

قاتماللاشماق ①〔动〕 僵，僵化；ئىدىيە جەھەتتە قاتمالدا .
 持僵 <军> ② 僵化思想 شىب قالماق

قاتماللىق <哲> ② 粗糙，板古，硬僵 ①〔静〕 状态僵

قاتمۇقات 〔静〕 重重，层层：~ ئاغلار 层层 / 峦山
 重重 . 重重难困们我 . ئىدى . چىلىقىمىز ~ ئىدى

قاتىنماق ① «قاتىنماق» 态动使的

复重使 <古>〔动〕 قاتىنماق²

通交 〔静〕 قاتىناش

车通交 <交> قاتىناش ئاپتوموبىلى

岛通交 <交> قاتىناش ئارىلى

站通交 <交> قاتىناش بېكىتى

全安通交 <交> قاتىناش بىخەتەرلىكى

网通交 <交> قاتىناش تورى

枢纽通交 <交> قاتىناش تۈگۈنى

学理地通交 <地> قاتىناش جۇغراپىيىسى

沟通交 <交> قاتىناش خەندىكى

警交，警通交 <法> قاتىناش ساقچىسى

号信通交 <交> قاتىناش سىگناللى

岗通交 <交> قاتىناش قاراۋۇلى

则规通交 <交> قاتىناش قائىدىسى

线通交 <交> قاتىناش لىنىيىسى

故事通交 <交> قاتىناش ھادىسىسى

具工通交 <交> قاتىناش ۋاسىتىسى

学济经通交 <经> قاتىناش ئىقتىسادشۇناسلىقى

输运通交 〔静〕 قاتىناش - ترانسپورت

地输运通交 〔静〕 قاتىناش - ترانسپورت جۇغراپىيىسى
 学理

قاتىناشتۇرماق ① «قاتىناشماق» 态动使的
 加参② 述陈，加参 (见意) : سىلەر ئۇلارنىمۇ يىغىنغا قاتناشتۇرۇشۇڭلار كېرەك .
 陈，见意加参 ~ ېكەر . 议会加参们他让应也们你
 见意述

态同共的 «قاتىناشتۇرماق» قاتىناشتۇرۇشماق

态动被的 «قاتىناشتۇرماق» قاتىناشتۇرۇلماق

的加参②者加参① 〔静〕 قاتىناشتۇرۇشۇچى

قاتىناشماق¹ . «قاتىناشماق» 态同共的 : تەرەپ - تەرەپكە ~
 处四 . 行通车火 . پويىزلار قاتناشتى . 走奔 / .

قاتىناشماق² 〔动〕 席出，与参，加参
 会加参 ~ يىغىنغا . 讨论与参 ~ مۇزاكىرىگ

قاتىنماق 〔动〕 通行，来往，航通：ئۆزۈمچى بىلەن بېيجىڭ
 有间之京北与齐木鲁乌 . ئوتتۇرىسىدا پويىز قاتناپ تۇرىدۇ .

颊面 <方>〔静〕 قاناق
者亡流，者亡逃〔静〕 قاناق
份身者亡逃①〔静〕 قاناق
亡逃在是年晚的他. قاناقلىقتا ئۆتتى. 个
的过度 个

盆瓢碗锅，具炊，具餐〔静〕 قاناق - قومۇچ
器盛，具餐〔静〕 قاناق - قوچا
时几，儿会多，时何，候时么什①〔静〕 قاناق
来候时么什您？ ىلسىز؟ ~ تىلماق دىيىلسۇن، ئۆزۈم ئېيتتە.
قان سۆزۈمدەك. 啊样一的说我像能才译翻候时么什
就早②: مەن كەلگىلى ~، سىز ئەمدى كەپسىز. 来就早我.
来才这您，了
候时何任，时何论无 قاناق بولمىسۇن
候时么什〔静〕 قاناقنى
: 的时何，的时几，的候时么什 ~ كەپ؟
候时么什
候时么什〔静〕 قاناقلىققا
~ كېلىسەن؟ 候时么什你？
来
候时么什〔静〕 قاناقنى
时几，候时么什 ~ قارسىڭىز،
候时么什〔静〕 قاناقنى
: 时几，候时么什 ~ ئۇنىڭغا
趾是总他，他到看候时么什你. شۇنداق كىدىيىپ يۈرىدۇ.
的扬气高
亡逃大〔静〕 قاناق - قاناق
: 亡逃大 ~ بولغان ئاخشى ھېچكىم سۇ
ئېلىشقا ئۈلگۈرەلمىگەندى. 没都谁，上晚个那的亡逃大.
水带上得顾有
跑逃爱〔静〕 قاناقنى
: 跑逃. 的跑逃爱 ~ ئات
马
跑逃爱〔静〕 قاناقلىق
跑跳，跑逃爱〔静〕 قاناقنى
- مۆكەن 的伏潜，的藏隐，的藏躲〔静〕 قاناقنى
①亡逃，者亡流，者避逃: قاناقنى شەپ.
قەت يوق، ئازغۇنغا ھۆرمەت. <谚> 悯怜容不者亡逃
的逃在，的亡逃③兵逃 <军>②. 重尊被不者足
跑逃，亡逃①〔静〕 قاناقنىلۇق
: 跑逃، 亡逃①. ئۇ قاناقنىلۇقتا يۈرگەن جىنا.
يهىچى. 人犯的逃在是个是他.
②. 亡逃②. 亡逃③. 亡逃④. 亡逃⑤. 亡逃⑥. 亡逃⑦. 亡逃⑧. 亡逃⑨. 亡逃⑩. 亡逃⑪. 亡逃⑫. 亡逃⑬. 亡逃⑭. 亡逃⑮. 亡逃⑯. 亡逃⑰. 亡逃⑱. 亡逃⑲. 亡逃⑳. 亡逃㉑. 亡逃㉒. 亡逃㉓. 亡逃㉔. 亡逃㉕. 亡逃㉖. 亡逃㉗. 亡逃㉘. 亡逃㉙. 亡逃㉚. 亡逃㉛. 亡逃㉜. 亡逃㉝. 亡逃㉞. 亡逃㉟. 亡逃㊱. 亡逃㊲. 亡逃㊳. 亡逃㊴. 亡逃㊵. 亡逃㊶. 亡逃㊷. 亡逃㊸. 亡逃㊹. 亡逃㊺. 亡逃㊻. 亡逃㊼. 亡逃㊽. 亡逃㊾. 亡逃㊿.

斗搏，手交，锋交 <古>〔静〕 قاناقنى
松叶落 <植>〔静〕 قاناقنى
态动使的 «قاناقنى» قاناقنى
态同共的 «قاناقنى» قاناقنى
态动被的 «قاناقنى» قاناقنى
官器觉感(的人) <古>〔静〕 قاناقنى
态动使的 «قاناقنى» قاناقنى
态同共的 «قاناقنى» قاناقنى
态动被的 «قاناقنى» قاناقنى
袋麻入装子麦把 ~ تاغارغا بۇغداي ~ 装〔动〕 قاناقنى
一满满了装我. 里 / سومكىغا لىق قەنت - ئاۋات قاناقنىدىم.
果糖包书
撇，拧，扭，挤 <方>〔动〕 قاناقنى
面凸石脾羊 <方>〔静〕 قاناقنى
霜 <方>〔静〕 قاناقنى
态动使的 «قاناقنى» قاناقنى
(毛眉指)的垂下 <古>〔静〕 قاناقنى
扣，铜(强勉，和凑)〔动〕 قاناقنى
态同共的 «قاناقنى» قاناقنى
藏珍，护保，护爱 <古>〔动〕 قاناقنى
秤磅小②(克千 0.454 合)磅①〔静〕 قاناقنى
， 跂老，子茧，子跂，眠跂②眼鸡① <医>〔静〕 قاناقنى
茧老
满长 قاناقنى باسماق 子跂满长 قاناقنى باسماق كەك ئالغان خۇدا
掌手大的子跂
碗
的过铜 ~ چىنە 的过铜②钉铜，子铜①〔静〕 قاناقنى
碗
铜 的过铜 قاناقنى باسماق 子跂 的过铜 قاناقنى باسماق

候时何任，时何论无 قاناق بولمىسۇن
候时么什〔静〕 قاناقنى
: 的时何，的时几，的候时么什 ~ كەپ؟
候时么什
候时么什〔静〕 قاناقلىققا
~ كېلىسەن؟ 候时么什你？
来
候时么什〔静〕 قاناقنى
时几，候时么什 ~ قارسىڭىز،
候时么什〔静〕 قاناقنى
: 时几，候时么什 ~ ئۇنىڭغا
趾是总他，他到看候时么什你. شۇنداق كىدىيىپ يۈرىدۇ.
的扬气高
亡逃大〔静〕 قاناق - قاناق
: 亡逃大 ~ بولغان ئاخشى ھېچكىم سۇ
ئېلىشقا ئۈلگۈرەلمىگەندى. 没都谁，上晚个那的亡逃大.
水带上得顾有
跑逃爱〔静〕 قاناقنى
: 跑逃. 的跑逃爱 ~ ئات
马
跑逃爱〔静〕 قاناقلىق
跑跳，跑逃爱〔静〕 قاناقنى
- مۆكەن 的伏潜，的藏隐，的藏躲〔静〕 قاناقنى
①亡逃，者亡流，者避逃: قاناقنى شەپ.
قەت يوق، ئازغۇنغا ھۆرمەت. <谚> 悯怜容不者亡逃
的逃在，的亡逃③兵逃 <军>②. 重尊被不者足
跑逃，亡逃①〔静〕 قاناقنىلۇق
: 跑逃، 亡逃①. ئۇ قاناقنىلۇقتا يۈرگەن جىنا.
يهىچى. 人犯的逃在是个是他.
②. 亡逃②. 亡逃③. 亡逃④. 亡逃⑤. 亡逃⑥. 亡逃⑦. 亡逃⑧. 亡逃⑨. 亡逃⑩. 亡逃⑪. 亡逃⑫. 亡逃⑬. 亡逃⑭. 亡逃⑮. 亡逃⑯. 亡逃⑰. 亡逃⑱. 亡逃⑲. 亡逃⑳. 亡逃㉑. 亡逃㉒. 亡逃㉓. 亡逃㉔. 亡逃㉕. 亡逃㉖. 亡逃㉗. 亡逃㉘. 亡逃㉙. 亡逃㉚. 亡逃㉛. 亡逃㉜. 亡逃㉝. 亡逃㉞. 亡逃㉟. 亡逃㊱. 亡逃㊲. 亡逃㊳. 亡逃㊴. 亡逃㊵. 亡逃㊶. 亡逃㊷. 亡逃㊸. 亡逃㊹. 亡逃㊺. 亡逃㊻. 亡逃㊼. 亡逃㊽. 亡逃㊾. 亡逃㊿.

到插蜡把 ~ شامنى شامدانغا / 别, 钉, 插①〔动〕**قادىماق**
 台上烛 / 上台烛 ~ تۆگمە / 嵌镶, 嵌②子扣钉 ~ 杜比亚غا ئالتۇن
 给 ~ 顶③饰花金嵌镶帽花给 ~ 抵, 顶③ ۋارداق ئۇلار تاپانچىلىرىنى
 个那在顶枪手把们他 . ھېلىقى كىشىنىڭ مەيدىسىگە قاندى .
 前胸的人 ~ 锅④. چىنە : 盯⑤碗锅 ~ ۋۇ كۆزلىرىنى ماڭا
 ەشتەردەك قاندى . 我着盯地狠狠睛眼的他 .
 قارا ① <气>〔静〕雪 : قاراغا ئۇلۇك كۆمگىلى بولماس . <谚>
 人死住不埋里雪 . قاردا پولۇ , يامغۇردا شوربا , بوراندا ئۇيە .
 好睡瞌风刮 , 好汤肉天雨 , 好饭抓天雪 <谚> . قۇ .
 قار ئاپىتى 灾雪 , 害雪
 قار بوۋاي 人雪 : ~ ياساپ ئوينىماق 玩人雪堆
 قار پەردىسى <气> 幡雪
 قار سۈپۈرۈش ماشىنىسى <交> 车雪扫
 قار سىزىقى <地> 线雪
 قار قاتلىمى <气> 层雪
 قار قارىغۇسى <医> 盲雪
 قار كرىستالى <气> 晶雪
 قار كۆمىلىچى <气> 丸雪
 قار كۆچكۈنى <气> 崩雪
 قار كۆچمەك 崩雪
 قار لەيلىسى <植> 花莲雪山天 , 莲雪
 قار ئۇچقۇنى <气> 片雪 , 花雪
 قار ئېرىش سىزىقى <水> 线雪融
 قارا ② <古>〔静〕膀肩 , 膊胳
 قارا ① <黑>〔静〕 : قاش 黑眉 / 锅 黑 / ~ ۋۇ قازان 黑 / 毛眉 黑
 ۋۇخۇمۇ ئاق تۇخۇم تۇغىدۇ . <谚> 蛋白下能也鸡黑
 <转> 的暗黑 ~ 子日的暗黑 ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ③ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ④ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑤ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑥ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑦ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑧ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑨ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑩ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑪ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑫ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑬ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑭ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑮ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑯ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑰ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑱ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑲ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ⑳ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉑ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉒ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉓ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉔ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉕ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉖ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉗ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉘ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉙ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉚ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉛ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉜ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉝ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉞ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㉟ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊱ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊲ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊳ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊴ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊵ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊶ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊷ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊸ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊹ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊺ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊻ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊼ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊽ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊾ ۋۇقۇش
 ۋۇقۇش ~ ۋۇ : 有所无一 , 靠无依无 <转> ㊿ ۋۇقۇش

~ قاداق ① : 花帽属金 , 饰花金 (的缀上帽花) 〔静〕
 قالدغان دوپپا 帽花小的饰花金着缀
 قاداقتاش 铃哑 <体>〔静〕
 قاداقتەن 体脉胼 <理生>〔静〕
 قاداچچى 匠碗锅 , 的盆锅锅锅 , 的碗锅 〔静〕
 قاداچچىلىق 业碗锅 〔静〕
 قاداچچىلىق قىلماق 儿活的碗锅干
 قاداقتىماق 态动使的 «قاداقلىماق»
 قاداقتىماق ① 态同共的 «قاداقلىماق»
 قاداقتىماق ② 结上手 ~ قوللىرى : 眼鸡长 , 子跄结 〔动〕
 قاداقتىماق ③ 眼鸡长掌脚 / 子跄出 قاداقتىماق كەتمەك
 قاداقتىماق ④ 态动被的 «قاداقلىماق»
 قاداقتىماق ⑤ 弹炮的磅十二 تۋوقى ~ 20 : 磅 〔静〕
 قاداقتىماق ⑥ 子跄有 ~ قول : 的子跄满长 , 的子跄有 〔静〕
 قاداقتىماق ⑦ 手的
 قاداقتىماق ⑧ 锅的锅 ۋۇقۇش ~ قازان : 的锅 〔静〕
 قاداقتىماق ⑨ 的上戴 , 的上钉 , 的上插 〔静〕 : ۋۇقۇش نەيزە ~
 قاداقتىماق ⑩ 的刀刺着插上尖 ۋۇقۇش / ۋۇقۇشنىڭ ئىشىكىگە ~ تاختا
 قاداقتىماق ⑪ 子牌的钉上门厢车 ۋۇقۇشنىڭ مەيدىسىگە يىغىن ۋۇقۇشنىڭ
 قاداقتىماق ⑫ 戴佩前胸的他 . تۇراتتى ~ ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ⑬ 章徽布红的表代会大着
 قاداقتىماق ⑭ 磅过面给 ~ ۋۇقۇش : 秤过 , 磅过 〔动〕
 قاداقتىماق ⑮ 笨粗 , 糙粗②的化僵① <方>〔静〕
 قاداقتىماق ⑯ ① «قاداقلىماق» 态动被的 ۋۇقۇش : ۋۇقۇش بولۇپ
 قاداقتىماق ⑰ ۋۇقۇش كىرگۈچە , چىمەن بولۇپ باشقا قادال . <谚> ۋۇقۇش
 قاداقتىماق ⑱ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ⑲ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ⑳ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉑ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉒ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉓ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉔ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉕ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉖ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉗ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉘ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉙ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉚ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉛ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉜ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉝ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉞ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㉟ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊱ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊲ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊳ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊴ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊵ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊶ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊷ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊸ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊹ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊺ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊻ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊼ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊽ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊾ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .
 قاداقتىماق ㊿ ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش . ۋۇقۇش ۋۇقۇش ۋۇقۇش .

柳黑 <植> قارا تال
 (热加铁)状红微 <手> قارا تاۋ
 瓜西皮黑 <植> قارا تاۋۇز
 汗冷，汗大 قارا تەر
 背浹流汗，漓淋汗大 قارا تەرگە چۆمىمەك
 刺黑 <植> قارا تەسكەن
 人种黑，人黑 قارا تەن
 人黑②(人)种黑① قارا تەنلىك
 土褐 قارا توپا
 灵百黑 <动> قارا تورغاي
 马骝枣黑②骝枣黑① قارا تورۇق
 病粉黑 <植> قارا توزان
 桃光梨紫，桃光黑 <植> قارا توغاج
 脂杨胡黑 <植> قارا توغرىغۇ
 土钙黑，土黑 قارا تۇپراق
 子褥给 ~ 边黑沿① قارا تۇتماق
 ②边黑沿 <转> 丧服: ئۇ ئېرىگە ئالتە ئايدىن ئوشۇق قارا تۇتتى. 丧的月多个六了服夫丈给他.
 盐黑 <矿> قارا تۇز
 鸡松嘴细 <动> قارا تۇمشۇق چىل
 虎蜂胸黑 <动> قارا تۆش ھەرىخور
 乌木啄黑 <动> قارا تۆمۈرتۇمشۇق
 禽(飞)毛换次三第 قارا تۈلەك
 قارا تۈنكە = قارا قاڭغالنىر
 杨黑，杨青 <植> قارا تېرەك
 单名黑 قارا تىزىملىك
 话黑②话土① قارا تىل
 鸠果颞黑 <动> قارا جاغ تۇرۇلغا
 قارا جاڭگال = قاراڭغۇ جاڭگال
 会社黑 <法> قارا جەمئىيەت
 菊墨 <植> قارا جۇخارگۈل
 体黑 <物> قارا جىسىم
 伤中，告诬，陷诬，毁诋 <成> قارا چاپلىماق
 为行罪犯是人别陷诬. كىشىگە قارا چاپلاش جىنايەت.
 鼠田黑 <动> قارا چاشقان
 鸥海黑 <动> قارا چاپىكا
 蔗茅 <植> قارا چاپىر
 铁铸口灰 <冶> قارا چويۇن
 蚁蚂黑 <动> قارا چۈمۈلە
 花天 <医> قارا چېچەك

牛奶花黑 的: 花黑 ~ ئىنەك
 石钻黑 <矿> قارا ئالماس
 木马 <植> قارا ئەبنۇس
 鸡乌 <动> قارا ئەت توخۇ
 果花无黑 <植> قارا ئەنجۈر
 香木土 <植> قارا ئەندىز
 运背，霉倒②魔梦，梦恶做① <成> قارا باسماق
 雉角头黑 <动> قارا باش پۈپۈچەك قىرغاۋۇل
 鸥遗 <动> قارا باش چاپىكا
 孝戴，丧服 قارا باغلىماق
 竹紫，竹黑 <植> قارا بامبۇك
 病热黑 <医> قارا بەزگەك
 菜白油 <植> قارا بەسەي
 (风级十)风狂 <气> قارا بوران
 锅黑背 <成> ②黑变① قارا بولماق
 鹤颈黑 <动> قارا بويۇن تۇرنا
 鹳颈黑 <动> قارا بويۇن چۈمگەك
 鸬鹚颈黑 <动> قارا بويۇن قارۇنا
 雉颈黑 <动> قارا بويۇن قىرغاۋۇل
 麦黑 <植> قارا بۇغداي
 貂紫，貂黑 <动> قارا بۇلغۇن
 قارا بۇيا = چۈچۈكبۇيا
 梅草黑 <植> قارا بۆلجۈرگەن
 雕乌 <动> قارا بۈركۈت
 土凝混素 <建> قارا بېتون
 鳢乌，鱼黑 <动> قارا بېلىق
 晶墨 <矿> قارا بىللور
 潭泥，坑泥烂 قارا پاتقاق
 鹳脚黑 <动> قارا پاچاق قىلىيورغا
 根草燕飞 <植> قارا پارپا
 蚊伊，蚊斑黑 <动> قارا پاشا
 药火色黑 <化> قارا پوروخ
 鸟潜喉黑 <动> قارا پوكان چۆككەك
 豆黑 <植> قارا پۇرچاق
 素色黑 <理生> قارا پىگمېنت
 雀山顶黑 <动> قارا تاجىلىق تاغ قۇشقىچى
 板黑 قارا تاختا
 报板，报板黑 قارا تاختا گېزىتى
 派山黑 <宗> قارا تاغلىق
 斯伊疆新纪世 17) 派山黑
 (一之别派义主菲苏教

果青西, 果青 <植> قارا ھېلىلە
 瓜南籽黑 <植> قارا ئۈزۈك كاۋا
 洞黑 <天> قارا ئۆمكۈر
 房毡, 篷帐 ئوي قارا
 桑黑 <植> قارا ئۈجمە
 葡萄香瑰玫 <植> قارا ئۈزۈم
 根牙狗 <植> قارا ئېجىرىق
 的话利吉不说, 的利吉不嘴 قارا ئېغىز
 熊黑 <动> قارا ئېيىق
 黑 <动> قارا ئېيىس
 子枸黑小, 子枸果黑 <植> قارا ئىرغاي
 قارا ئىسىملىك = قارا تىزىملىك
 务杂, 儿活杂, 活粗 قارا ئىش
 工杂勤 قارا ئىشچى
 雨黑②雨暴① <气> قارا يامغۇر
 قارا يۈرەك = قارا كۆڭۈل
 人的义弃信背, 人的情无脸翻 <骂> قارا يۈز
 徒之耻无
 义弃信背, 情无脸翻 قارا يۈزلۈك
 情无脸翻, 义弃信背 قارا يۈزلۈك قىلماق
 孙王水, 藻轮, 藻黑 <植> قارا يۈسۈن
 儿孤(的亲双去失) قارا يېتىم
 蛇螫 <动> قارا يىلان
 科螫 <动> قارا يىلانلار ئائىلىسى
 髓骨的体肢物动 قارا يىلىك
 قارىسىنى ئالماق ① 近将: قىرىقنىڭ قارىسىنى ئالغان ئا.
 يال 近将十四的人女② 望远: ئۇنىڭ قارىسىنى ئېلىپ ئا.
 قىدىن ماڭدىم. 走头后他在跟着望远我.
 面露不 <成> قارىسىنى كۆرسەتمەسلىك
 服除, 丧除 قارىسىنى ئۈشتۈماق
 踪无影无, 失消 قارىسى يوقالماق
 冤蒙, 陷诬遭 <成> قارىغا كەتمەك
 قارا ② 〔静〕 ① 靶② 标目(的击射)
 准瞄 <军> قارىغا ئالماق
 人佣 <古> 〔静〕 قارا باش
 下见 قاراتما
 语呼 <语> قاراتما سۆز
 哨岗 <方> 〔静〕 قاراتما
 护看人让 ~ دۇكانغا: 态动使的 «قارىماق» ① قاراتماق
 把 ~ دۈشمەنگە ئاپتوماتىنى: 对针, 准对 <转> ② 铺店

! 幸不生一他使
 茅子拂 <植> قارا قىياق
 瓜南皮黑 <植> قارا كاۋا
 蚋 <动> قارا كۇمۇتا
 镜墨 قارا كۆزەينەك
 قارا كۆز بەدىيان = سېرىقچېچەك
 蓝原还 <纺> ② 青藏 ① قارا كۆك
 (一之种品瓜甜) 奇克可皮黑 <植> قارا كۆكچە
 的心黑, 肠心黑 قارا كۆڭۈل
 好埋后最藤葡萄把 قارا كۆمۈك
 قارا كۈچ ① 劲蛮: زاۋۇت دېگەندە ~ بىلەن ئىش تال
 ئاتايدىكەن. 的来过不缓是劲蛮靠厂工. 力势黑 ②.
 力势暗: جەمئىيەتنىڭ تەرەققىياتىنى ھېچقانداق ~ توسىيال.
 مايدۇ. 展发的会社挡阻能不都力势暗黑何任.
 秋晚, 秋深 قارا كۆز
 月岁的难苦 قارا كۈن
 麻芝黑 <药, 植> قارا كۈنجۈت
 病穗黑 <植> قارا كۈيە كېسىلى
 寒伤疹斑 <医> قارا كېزىك
 干葡萄黑②葡萄黑核无 <植> ① قارا كىشىمىش
 丧服 قارا كىيەك
 帮黑 قارا گۇرۇھ
 肉瘦精 قارا گۆش
 (一之种品瓜甜) 瓦拉古黑 〔植〕 قارا گۇلاۋا
 桃樱紫 <植> قارا گىلاس
 泥粗(的草麦拌有没) <建> قارا لاي
 鹤黑 <动> قارا لەيلەك
 料材黑 قارا ماتېرىيال
 قارا ماشىنا = يۈك ئاپتوموبىلى
 畜大 ① قارا مال
 货黑 <经> ② قارا مال
 莓树黑 <植> قارا مالىنا
 腊黑 قارا موم
 属金色黑 <冶> قارا مېتال
 客黑 قارا مېھمان
 枪火, 枪土 قارا مىلتىق
 仙水黑 <植> قارا نەرىگىس
 流盲, 户黑 قارا نوپۇس
 徒歹③家心野②心野, 肠心黑 ① قارا نىيەت
 蜂马 <动> قارا ھەرە

花滴雪 <植>〔静〕 قارچېچكى

鹰苍 <动>〔静〕 قارچىغا

睛眼的亮漂又而利锐光目 قارچىغا كۆز

骨软状肋〔静〕 قارچىغىلىق

珠冰(的碎细上面水水流时寒严) <古>〔静〕 قاردۇ

声一嚓喀头木. قارس¹ 〔模〕 嚓喀: ياغاچ ~ قىلىپ سۇندى. 了断

袷袂曼克且毛 <古>〔静〕 قارس²

狐玄 <动>〔静〕 قارساق

声一地喀, 声一嚓喀〔静〕 قارسىسىدە

قارس - قۇرس 〔模〕 嚓喀, 啪嗒: غەزەپلەنگەن ئانا ئوغلىد. نى ~ قىلىپ ئىككى كاچات سالىد. 儿了打啪嗒得气亲父. 光耳个两子

雪无 <气>〔静〕 قارسىز

态动使的 «قارسىلدىماق» قارسىلدىماق

鞘(的子鞭)〔静〕 قارسىلداق

قارسىلدىماق 〔动〕 嚓喀, 啪嗒: ياغاچ قارسىلداپ سۇندى. 她. 了断嚓喀头木. 响作啪嗒糖泡泡的里嘴

寸尺(的服衣) <古>〔静〕 قارشاغ

量作以 <古>〔动〕 قارشاماق

立对, 盾矛 <古>〔静〕 قارشۇت

قارشى¹ 〔静〕 ①对反, 反: بۇ ئىشقا كىم ~ ? 事 ②对器武克坦反 قورال ~ ③对个各 ④对 ⑤对 ⑥对 ⑦对 ⑧对 ⑨对 ⑩对 ⑪对 ⑫对 ⑬对 ⑭对 ⑮对 ⑯对 ⑰对 ⑱对 ⑲对 ⑳对 ㉑对 ㉒对 ㉓对 ㉔对 ㉕对 ㉖对 ㉗对 ㉘对 ㉙对 ㉚对 ㉛对 ㉜对 ㉝对 ㉞对 ㉟对 ㊱对 ㊲对 ㊳对 ㊴对 ㊵对 ㊶对 ㊷对 ㊸对 ㊹对 ㊺对 ㊻对 ㊼对 ㊽对 ㊾对 ㊿对 ㋀对 ㋁对 ㋂对 ㋃对 ㋄对 ㋅对 ㋆对 ㋇对 ㋈对 ㋉对 ㋊对 ㋋对 ㋌对 ㋍对 ㋎对 ㋏对 ㋐对 ㋑对 ㋒对 ㋓对 ㋔对 ㋕对 ㋖对 ㋗对 ㋘对 ㋙对 ㋚对 ㋛对 ㋜对 ㋝对 ㋞对 ㋟对 ㋠对 ㋡对 ㋢对 ㋣对 ㋤对 ㋥对 ㋦对 ㋧对 ㋨对 ㋩对 ㋪对 ㋫对 ㋬对 ㋭对 ㋮对 ㋯对 ㋰对 ㋱对 ㋲对 ㋳对 ㋴对 ㋵对 ㋶对 ㋷对 ㋸对 ㋹对 ㋺对 ㋻对 ㋼对 ㋽对 ㋾对 ㋿对 ㌀对 ㌁对 ㌂对 ㌃对 ㌄对 ㌅对 ㌆对 ㌇对 ㌈对 ㌉对 ㌊对 ㌋对 ㌌对 ㌍对 ㌎对 ㌏对 ㌐对 ㌑对 ㌒对 ㌓对 ㌔对 ㌕对 ㌖对 ㌗对 ㌘对 ㌙对 ㌚对 ㌛对 ㌜对 ㌝对 ㌞对 ㌟对 ㌠对 ㌡对 ㌢对 ㌣对 ㌤对 ㌥对 ㌦对 ㌧对 ㌨对 ㌩对 ㌪对 ㌫对 ㌬对 ㌭对 ㌮对 ㌯对 ㌰对 ㌱对 ㌲对 ㌳对 ㌴对 ㌵对 ㌶对 ㌷对 ㌸对 ㌹对 ㌺对 ㌻对 ㌼对 ㌽对 ㌾对 ㌿对 ㍀对 ㍁对 ㍂对 ㍃对 ㍄对 ㍅对 ㍆对 ㍇对 ㍈对 ㍉对 ㍊对 ㍋对 ㍌对 ㍍对 ㍎对 ㍏对 ㍐对 ㍑对 ㍒对 ㍓对 ㍔对 ㍕对 ㍖对 ㍗对 ㍘对 ㍙对 ㍚对 ㍛对 ㍜对 ㍝对 ㍞对 ㍟对 ㍠对 ㍡对 ㍢对 ㍣对 ㍤对 ㍥对 ㍦对 ㍧对 ㍨对 ㍩对 ㍪对 ㍫对 ㍬对 ㍭对 ㍮对 ㍯对 ㍰对 ㍱对 ㍲对 ㍳对 ㍴对 ㍵对 ㍶对 ㍷对 ㍸对 ㍹对 ㍺对 ㍻对 ㍼对 ㍽对 ㍾对 ㍿对 ㏀对 ㏁对 ㏂对 ㏃对 ㏄对 ㏅对 ㏆对 ㏇对 ㏈对 ㏉对 ㏊对 ㏋对 ㏌对 ㏍对 ㏎对 ㏏对 ㏐对 ㏑对 ㏒对 ㏓对 ㏔对 ㏕对 ㏖对 ㏗对 ㏘对 ㏙对 ㏚对 ㏛对 ㏜对 ㏝对 ㏞对 ㏟对 ㏠对 ㏡对 ㏢对 ㏣对 ㏤对 ㏥对 ㏦对 ㏧对 ㏨对 ㏩对 ㏪对 ㏫对 ㏬对 ㏭对 ㏮对 ㏯对 ㏰对 ㏱对 ㏲对 ㏳对 ㏴对 ㏵对 ㏶对 ㏷对 ㏸对 ㏹对 ㏺对 ㏻对 ㏼对 ㏽对 ㏾对 ㏿对 㐀对 㐁对 㐂对 㐃对 㐄对 㐅对 㐆对 㐇对 㐈对 㐉对 㐊对 㐋对 㐌对 㐍对 㐎对 㐏对 㐐对 㐑对 㐒

قارشى ئالماق 〔静〕 ①对反, 反: بۇ ئىشقا كىم ~ ? 事 ②对器武克坦反 قورال ~ ③对个各 ④对 ⑤对 ⑥对 ⑦对 ⑧对 ⑨对 ⑩对 ⑪对 ⑫对 ⑬对 ⑭对 ⑮对 ⑯对 ⑰对 ⑱对 ⑲对 ⑳对 ㉑对 ㉒对 ㉓对 ㉔对 ㉕对 ㉖对 ㉗对 ㉘对 ㉙对 ㉚对 ㉛对 ㉜对 ㉝对 ㉞对 ㉟对 ㊱对 ㊲对 ㊳对 ㊴对 ㊵对 ㊶对 ㊷对 ㊸对 ㊹对 ㊺对 ㊻对 ㊼对 ㊽对 ㊾对 ㊿对 ㋀对 ㋁对 ㋂对 ㋃对 ㋄对 ㋅对 ㋆对 ㋇对 ㋈对 ㋉对 ㋊对 ㋋对 ㋌对 ㋍对 ㋎对 ㋏对 ㋐对 ㋑对 ㋒对 ㋓对 ㋔对 ㋕对 ㋖对 ㋗对 ㋘对 ㋙对 ㋚对 ㋛对 ㋜对 ㋝对 ㋞对 ㋟对 ㋠对 ㋡对 ㋢对 ㋣对 ㋤对 ㋥对 ㋦对 ㋧对 ㋨对 ㋩对 ㋪对 ㋫对 ㋬对 ㋭对 ㋮对 ㋯对 ㋰对 ㋱对 ㋲对 ㋳对 ㋴对 ㋵对 ㋶对 ㋷对 ㋸对 ㋹对 ㋺对 ㋻对 ㋼对 ㋽对 ㋾对 ㋿对 ㌀对 ㌁对 ㌂对 ㌃对 ㌄对 ㌅对 ㌆对 ㌇对 ㌈对 ㌉对 ㌊对 ㌋对 ㌌对 ㌍对 ㌎对 ㌏对 ㌐对 ㌑对 ㌒对 ㌓对 ㌔对 ㌕对 ㌖对 ㌗对 ㌘对 ㌙对 ㌚对 ㌛对 ㌜对 ㌝对 ㌞对 ㌟对 ㌠对 ㌡对 ㌢对 ㌣对 ㌤对 ㌥对 ㌦对 ㌧对 ㌨对 ㌩对 ㌪对 ㌫对 ㌬对 ㌭对 ㌮对 ㌯对 ㌰对 ㌱对 ㌲对 ㌳对 ㌴对 ㌵对 ㌶对 ㌷对 ㌸对 ㌹对 ㌺对 ㌻对 ㌼对 ㌽对 ㌾对 ㌿对 ㍀对 ㍁对 ㍂对 ㍃对 ㍄对 ㍅对 ㍆对 ㍇对 ㍈对 ㍉对 ㍊对 ㍋对 ㍌对 ㍍对 ㍎对 ㍏对 ㍐对 ㍑对 ㍒对 ㍓对 ㍔对 ㍕对 ㍖对 ㍗对 ㍘对 ㍙对 ㍚对 ㍛对 ㍜对 ㍝对 ㍞对 ㍟对 ㍠对 ㍡对 ㍢对 ㍣对 ㍤对 ㍥对 ㍦对 ㍧对 ㍨对 ㍩对 ㍪对 ㍫对 ㍬对 ㍭对 ㍮对 ㍯对 ㍰对 ㍱对 ㍲对 ㍳对 ㍴对 ㍵对 ㍶对 ㍷对 ㍸对 ㍹对 ㍺对 ㍻对 ㍼对 ㍽对 ㍾对 ㍿对 ㏀对 ㏁对 ㏂对 ㏃对 ㏄对 ㏅对 ㏆对 ㏇对 ㏈对 ㏉对 ㏊对 ㏋对 ㏌对 ㏍对 ㏎对 ㏏对 ㏐对 ㏑对 ㏒对 ㏓对 ㏔对 ㏕对 ㏖对 ㏗对 ㏘对 ㏙对 ㏚对 ㏛对 ㏜对 ㏝对 ㏞对 ㏟对 ㏠对 ㏡对 ㏢对 ㏣对 ㏤对 ㏥对 ㏦对 ㏧对 ㏨对 ㏩对 ㏪对 ㏫对 ㏬对 ㏭对 ㏮对 ㏯对 ㏰对 ㏱对 ㏲对 ㏳对 ㏴对 ㏵对 ㏶对 ㏷对 ㏸对 ㏹对 ㏺对 ㏻对 ㏼对 ㏽对 ㏾对 ㏿对 㐀对 㐁对 㐂对 㐃对 㐄对 㐅对 㐆对 㐇对 㐈对 㐉对 㐊对 㐋对 㐌对 㐍对 㐎对 㐏对 㐐对 㐑对 㐒

قارشى ئالماق 〔静〕 ①对反, 反: بۇ ئىشقا كىم ~ ? 事 ②对器武克坦反 قورال ~ ③对个各 ④对 ⑤对 ⑥对 ⑦对 ⑧对 ⑨对 ⑩对 ⑪对 ⑫对 ⑬对 ⑭对 ⑮对 ⑯对 ⑰对 ⑱对 ⑲对 ⑳对 ㉑对 ㉒对 ㉓对 ㉔对 ㉕对 ㉖对 ㉗对 ㉘对 ㉙对 ㉚对 ㉛对 ㉜对 ㉝对 ㉞对 ㉟对 ㊱对 ㊲对 ㊳对 ㊴对 ㊵对 ㊶对 ㊷对 ㊸对 ㊹对 ㊺对 ㊻对 ㊼对 ㊽对 ㊾对 ㊿对 ㋀对 ㋁对 ㋂对 ㋃对 ㋄对 ㋅对 ㋆对 ㋇对 ㋈对 ㋉对 ㋊对 ㋋对 ㋌对 ㋍对 ㋎对 ㋏对 ㋐对 ㋑对 ㋒对 ㋓对 ㋔对 ㋕对 ㋖对 ㋗对 ㋘对 ㋙对 ㋚对 ㋛对 ㋜对 ㋝对 ㋞对 ㋟对 ㋠对 ㋡对 ㋢对 ㋣对 ㋤对 ㋥对 ㋦对 ㋧对 ㋨对 ㋩对 ㋪对 ㋫对 ㋬对 ㋭对 ㋮对 ㋯对 ㋰对 ㋱对 ㋲对 ㋳对 ㋴对 ㋵对 ㋶对 ㋷对 ㋸对 ㋹对 ㋺对 ㋻对 ㋼对 ㋽对 ㋾对 ㋿对 ㌀对 ㌁对 ㌂对 ㌃对 ㌄对 ㌅对 ㌆对 ㌇对 ㌈对 ㌉对 ㌊对 ㌋对 ㌌对 ㌍对 ㌎对 ㌏对 ㌐对 ㌑对 ㌒对 ㌓对 ㌔对 ㌕对 ㌖对 ㌗对 ㌘对 ㌙对 ㌚对 ㌛对 ㌜对 ㌝对 ㌞对 ㌟对 ㌠对 ㌡对 ㌢对 ㌣对 ㌤对 ㌥对 ㌦对 ㌧对 ㌨对 ㌩对 ㌪对 ㌫对 ㌬对 ㌭对 ㌮对 ㌯对 ㌰对 ㌱对 ㌲对 ㌳对 ㌴对 ㌵对 ㌶对 ㌷对 ㌸对 ㌹对 ㌺对 ㌻对 ㌼对 ㌽对 ㌾对 ㌿对 ㍀对 ㍁对 ㍂对 ㍃对 ㍄对 ㍅对 ㍆对 ㍇对 ㍈对 ㍉对 ㍊对 ㍋对 ㍌对 ㍍对 ㍎对 ㍏对 ㍐对 ㍑对 ㍒对 ㍓对 ㍔对 ㍕对 ㍖对 ㍗对 ㍘对 ㍙对 ㍚对 ㍛对 ㍜对 ㍝对 ㍞对 ㍟对 ㍠对 ㍡对 ㍢对 ㍣对 ㍤对 ㍥对 ㍦对 ㍧对 ㍨对 ㍩对 ㍪对 ㍫对 ㍬对 ㍭对 ㍮对 ㍯对 ㍰对 ㍱对 ㍲对 ㍳对 ㍴对 ㍵对 ㍶对 ㍷对 ㍸对 ㍹对 ㍺对 ㍻对 ㍼对 ㍽对 ㍾对 ㍿对 ㏀对 ㏁对 ㏂对 ㏃对 ㏄对 ㏅对 ㏆对 ㏇对 ㏈对 ㏉对 ㏊对 ㏋对 ㏌对 ㏍对 ㏎对 ㏏对 ㏐对 ㏑对 ㏒对 ㏓对 ㏔对 ㏕对 ㏖对 ㏗对 ㏘对 ㏙对 ㏚对 ㏛对 ㏜对 ㏝对 ㏞对 ㏟对 ㏠对 ㏡对 ㏢对 ㏣对 ㏤对 ㏥对 ㏦对 ㏧对 ㏨对 ㏩对 ㏪对 ㏫对 ㏬对 ㏭对 ㏮对 ㏯对 ㏰对 ㏱对 ㏲对 ㏳对 ㏴对 ㏵对 ㏶对 ㏷对 ㏸对 ㏹对 ㏺对 ㏻对 ㏼对 ㏽对 ㏾对 ㏿对 㐀对 㐁对 㐂对 㐃对 㐄对 㐅对 㐆对 㐇对 㐈对 㐉对 㐊对 㐋对 㐌对 㐍对 㐎对 㐏对 㐐对 㐑对 㐒

失冒, 事行莽鲁 قاراملىق قىلماق

从服, 从顺〔静〕 قاراملىق²

قارانچۇق 〔静〕 ①靠依: بۇ كۈچۈك ئۇنىڭ بىردىنبىر ھەمراھى ۋە بىردىنبىر قارانچۇقى ئىدى. 伙的一唯他是狗小只这. ②人草稻. 靠依的一唯和伴木 <转>③. 人草稻了立方地个几好在们他. 头人: ئۇ پەقەتلا بىر ~. 人头木个是直筒他. 看照, 应照① قارانچۇق بولماق: بۇ ئون نەچچە بالىغا ئايسىخان ئانا قارانچۇق بولاتتى. 依阿是都子孩个几十这. 的看照妈大罕斯: 人头木成, 人头木当 <转>②. 呗待就待, 行. 人头木个当

阁内守看 قاراملىق كاپىنت

قارانچۇقسىز 〔静〕 靠依无 ~ موماي 太老的靠依无 们子孩的靠依无得变 بالار / 婆

的照关人有, 的靠依有〔静〕 قارانچۇقلۇق

قاراۋۇل 〔静〕 ① <军> 哨兵 ② 哨岗: شەرقىي دېڭىزدە. كى ئالدىنقى ~ 哨前海东 ③ <法> 警岗 站防边, 所哨 <军> قاراۋۇل بېكىتى

伦卡②亭岗, 所哨 <法>①〔静〕 قاراۋۇلخانا

的岗站人无, 的兵哨有没〔静〕 قاراۋۇلسىز

岗站〔静〕 قاراۋۇللۇق: قاراۋۇللۇقتا تۇرماق

卡哨 <军> قاراۋۇللۇق چازىسى

卫守, 岗站 قاراۋۇللۇق قىلماق

态动使的 «قارايماق» قارايماق

态同共的 «قارايتماق» قارايتىشماق

态动被的 «قارايتماق» قارايتىلماق

قارايماق 〔动〕 黑发, 黑变: خامدىن تىكىلگەن كۆڭلەك كىر بولۇپ قارىيىپ كەتكەندى. 黑发得脏衣衬的做布土. قارت¹ 〔模〕 怄, 悻: يۈرىكىم ~ قىلىپ, ئىختىيارسىز ئەندىكىپ كەتتىم. 来战寒起打禁不跳一地怄心的我

قارت² 〔静〕 尾鹰雀巴周围黑的道: قۇرغۇي تۆت ~ بولغاندا ئاندىن ئاغنى ئالالايدۇ. 尾鹰雀四有黑条道时能才猎. قارت³ 〔静〕 <古> ① 疮② 脾气坏的

克扑打, 牌纸玩 قارتا¹ ~ ئوينىماق

牌摊 قارتا ئاچماق

肠直的马〔静〕 قارتا²

地怄, 地悻〔静〕 قارتىدە ~ يۈرىكى قىلىپ كەتمەك 跳地嗵 قارتىچى

人的克扑玩善, 者牌纸玩善〔静〕 قارتىچى

子日的加交雪风，天雪风暴 كۈنلەر

态动使的 «قارغىماق» قارغاتماق

态同共的 «قارغىماق» قارغاشماق

，咒诅（的徒信对主真，神天）<古>〔静〕 قارغاق
骂咒

态动被的 «قارغىماق» قارغالماق

台火烽，台望瞭 <古>〔静〕 قارغۇي

قارغىش 〔静〕 咒诅；ئىتىنىڭ قارغىشىغا پىت ئۆلمەس . <谚>
。子虱死不咒狗

قارغىش ئالماق 咒诅受；ئالقش ئالغان ئامان، قارغىش

ئالغان يامان . <谚> 殃遭的咒诅受，安平 的迎欢受

قارغىش تەڭگۈر <骂> 的该死，的咒诅该

قارغىش تەڭمەك 咒诅遭

قارغىشقا قالماق 咒诅被

قارغىشقا كەتمەك 咒诅到受

قارغىشچى 〔静〕 人的咒诅爱，人的骂咒爱

قاغا چېچسۇن . <谚> 里嘴他给鸦乌让，人的咒诅爱
。屎拉

قارغىماق 〔动〕 骂咒；ئۇ ئىچىدە قازىنى قارغىدى . 他

قۇشنىڭ سايرىمايدىغىنى يوق، دۈشمەننىڭ

قارغىمايدىغىنى . <谚> 不有没人敌，的叫不有没鸟小

的咒诅

قار - قات 〔静〕 灾雪

قارقاق 〔静〕 <古> 漠荒，地之毛不

قارلاش 〔静〕 <古> 产破，落破，寒贫，苦贫

قارلۇق 〔静〕 <古> 禄逻葛（一之落部厥突代古）

قارلىغاج 〔静〕 <动> 子燕；~ بەس ئۈچتى، يەرگە يامغۇر
چۈشتى . <谚> 雨落地，飞低子燕

دان بېرىدۇ، قېرىنداش قېرىنداشقا جان . <谚> 燕给子燕
。命舍胞同为胞同，食送子

قارلىغاج ئائىلىسى <动> 科燕

قارلىغاج تىللىرى چىقماق <成> 呢，语蜜言甜
已不喃

قارلىغاج قانات بۇرۇت 胡字八，胡翼燕

قارلىغاج قۇيرۇقلۇق چاپان 服尾燕

قارلىغاج ياقا 领衣式装西

قارلىغاجسىمان 〔静〕 的子燕如状

قارلىغاجسىمان پۇپۇچەك چايكا <动> 凤端嘴黑
鸥燕头

قارلىغاجسىمان چايكا <动> 鸥燕

قارشى تەسىر 用作反

قارشى تەكلىپ 约邀反 <法>

قارشى تەنچە 体抗 <医>

قارشى تۇرماق 反 ~ 抗反，对反；مۇستەملىكىچىلىككە ~
略侵抗反 ~ 义主民殖对

قارشى تىزىس 题反 <逻>

قارشى چىقماق 反 ~ 对反，对反；شەھەرگە كىرىپ ئوقۇت
قىلىشقا ~ 反 ~ 对反 / 意生做城进对反

迫压的人敌抗

قارشى كېيىلىك 保担反

قارشى مۇقام 戏台对，调反

قارشى نۇر 光逆 <物>

قارشى ھۇجۇم <军> 锋冲反，击冲反

قارشى ئىسپات 证反 <法>

قارشى؟ 〔静〕 <古> 殿

قارشىلاشتۇرماق «قارشىلاشماق» 态动使的

قارشىلاشماق 〔动〕 拒抗，抗对；خەلق بىلەن ~ 对

قارشىلىشىش 〔静〕 ① 拒抗，抗对；ئەدەبىياتچى بىلەن ~ 对作家大和

قارشىلىشىش 〔静〕 ① 拒抗，抗对；ئەدەبىياتچى بىلەن ~ 对作家大和
拮 <生> ② 用作抗对，用作抗

قارشىلىشىش تەدبىرى <法> 施措抗对

قارشىلىشىش مۇسابىقىسى <体> 赛抗对

قارشىلىق ① «قارشى» ② 式形词名的 拒抗，议抗，抗反

قارشىلىق ③ <哲> 抗对 ④ <物> 力阻 ⑤ <物> 阻电

قارشىلىق بىلدۈرمەك 对反示表，对反示表；ئۇ

مېنىڭ پىكىرىمگە قارشىلىق بىلدۈرمىدى . 对反示表有没他

قارشىلىق بىلدۈردى . 见意的我 . 抗反示表跑逃用子孩

قارشىلىق پىسخىكىسى <心> 理心反逆

قارشىلىق تېرمومېتىرى <物> 计度温阻电

قارشىلىق ساندۇقى <物> 箱阻电

قارشىلىق سىمى <物> 丝阻电

قارشىلىق قانۇنى <物> 律定阻电

قارشىلىق كۆرسەتمەك 拒抗，抗抵，抗反

قارشىلىق كۈچى <物> ① 力阻 ② 力抗抵

قارشىلىقسىز 〔静〕 的抗反无，的力阻无；~ ئىلگىرىلدە .
مەككە 入直驱长

قار - شۇبىرغان 〔静〕 雪风暴；قار - شۇبىرغانغا قارسىلىق
雪风暴着冒

قار - شۇبىرغانلىق 〔静〕 的雪风暴，的加交雪风；~

的状钓鱼〔静〕 قارماقسىمان

丘沙形钓鱼 <地> قارماقسىمان بارخان

态动使的 «قارماقلىق» قارماقلىق

的钩带 ئارا تۆمۈر ئارا تۆمۈر: 的钩有, 的钩带〔静〕 قارماقلىق
叉铁

قارماقلىق ①〔动〕住钉钉蟻蚂用: تاختىنىڭ سۇنغان جا.
يىنى ~ 抓②住钉方地的折子板把钉蟻蚂用 لاچىن
كەكلىكى قارماقلىقى. 鸡石了住抓隼.

雪冰〔静〕 قار - مۇز

قار - مۇزلۇق ①〔静〕的雪冰, 的盖覆雪冰: دالۋان ~
地之盖覆雪冰②坂达的盖覆雪冰

学质地雪冰 قار - مۇزلۇق گېئولوگىيىسى

قارمىماق = قاماللىق

椒花 <植>〔静〕 قارنىبېرىق

鸪鸨 <动>〔静〕 قارونا

报回, 报 <古>〔动〕 قارۇ

卢佉〔静〕 قارۇشتى

文卢佉 قارۇشتى يېزىقى

应报 <古>〔静〕 قارۇلۇق

的曲弯端尖 <古>〔静〕 قارۋى

臂前, 臂手 <古>〔静〕 قارى

的鲁粗〔静〕 قارپايىم

鲁粗〔静〕 قارپايىملىق

قارىتا ①〔助〕于对, 对, 对针: بۇ ئىشقا ~ پىكىرىم بار.
于对 قاراش ②. 见意有事件这 بۇ قېتىملىق ۋەقەگە ~
قارىتىش ③. 法看的件事次此 ئۇ نۆۋەتتىكى ۋەزىيەتكە ~
قىياسلىرىنى

ئوتتۇرىغا قويدى. 测推了出提势形前当对针他.

桃光黑 <植>〔静〕 قارىتوغاچ

粗老大〔静〕 قارىتۈرۈك

态同共的 «قاراتماق» قارىتىشماق

态动被的 «قاراتماق» قارىتىلماق

茶茯〔静〕 قارىچاي

草蟀蟋 <植>〔静〕 قارىچاير

珠眼 قارىچۇق <理生>〔静〕孔瞳, 仁瞳: كۆز قارىچۇقى

态动使的 «قارىدماق» قارىداتماق

属翹连 <植>〔静〕 قارىدان ~ ئۇرۇقدىشى

黑发, 黑变〔动〕 قارىدىماق

人的老衰 <古>〔静〕 قارىزان

病腿黑, 病疽炭 <牧>〔静〕 قارىسان

蚕, 干胡 ①. 地目盲, 蚕, 胡〔静〕 قارىسىغا

قارلغاچسىمان چىقىچىق ① 鸪燕 <动>

قارلغاچسىمان چىقىچىقلار ئائىلىسى ② 燕 <动>
科鸪

黄 <动> قارلغاچسىمان سېرىق تۇمشۇق چايكا
鸪燕河嘴

雀燕 <动> قارلغاچسىمان قۇشقاچ

鸪 <动> قارلغاچسىمان قىليورغا

鸪燕灰 <动> قارلغاچسىمان كۈل رەڭ چىقىچىق

隼燕 <动> قارلغاچسىمان لاچىن

قارلىق ①〔静〕的雪有, 的雪带, 的盖覆雪被: تاغ ~
山雪 / تەڭرى تېغىنىڭ ~ چوققىلىرى ②. 峰雪的山天
شۇرغان ③. 雪风暴 ④. 地雪: قارلىقلارنىڭ مۇزلىرى
冰的

带雪 <地> قارلىق بەلۋاغ

云雪 <气> قارلىق بۇلۇت

原雪 دالا قارلىق

日雪 كۈن قارلىق

候气雪冰 <气> قارلىق كىلىمات

投入某向, 日之雪初即, 戏游种一) 信雪〔静〕 قارلىق

己自到回在者信投若. 球雪及信的谣歌关相有写以
现发被未若; 客请者信投由, 住抓被并现发被前家

(客请者信接由则, 住抓和

قارلىق تاشلىماق ①. 信雪投: كۆڭلىمىزنىڭ خۇشۇقىدىن بۇ
ئويۇنى باشلىدۇق. ھەممىدىن ئەزىز كۆرۈپ سىزگە قارلىق تاش-
لىدۇق. 兴高里心于由. 戏游番此始开, 重敬最为因.
信雪来投您给, 您

قارلىق ②. 架葡萄〔静〕 تەك قارلىققا تارتىلدى.
上藤葡萄. 了架

夺掠, 夺抢 <古>〔静〕 قارما

夺抢相互, 夺抢起一 <古>〔动〕 قارماشماق

قارماق ①〔静〕钩鱼 ②<转> ③(套圈指) 儿钩
钉蟻

竹慈 <植> قارماق بامبۇك

鱼下里河往 ~ دەرياغا ①. 钩鱼下

套圈设, 钩下 <转> ②钩

قارماققا ئىلىنماق ③. 套圈上, 儿钩上
ئىلىنىپ قالغىنىمنى ئەمدى چۈشەندىم. 他上了白明才这我.
套圈的

قارماق ④. 管主, 辖管〔静〕 ناھىيە قارمىقىدىكى بىرنەچچە ئىدارە
局个几的管主上县

قارىغۇ قىلماق 瞎弄

قارىغۇلار ئېلىپبەسى 字母字文盲

قارىغۇلار يېزىقى 文盲, 字文人盲

قارىغۇ نۇقتا 点盲 <理生>

قارىغۇنى ياردا قىستىماق <成> 喻: 人盲逼崖悬

قارىغۇنى ياردا قىستىغاندەك ئىش قىلغىنىنى قارا. 呀你. 真事这的干你, 呀你. 呀难所人强是

قارىغۇ ئۈچەي = سوقۇر ئۈچەي

قارىغوجا 鵙, 雀黑 <方, 动> [静]

قارىغۇسىز 看难 [静]

قارىغۇلارچە 目盲 [静]: غرب مەدەنىيىتىگە ~ چوقۇنماق

化文方西拜崇目盲

قارىغۇلۇق 性目盲 [静]: 性目盲免避 ساقلانماق

性目盲服克 性 / قارىغۇلۇقنى تۈگەتمەك

قارىقات 栗醋, 镰茶 <植> [静]

قارىقاش 之种品瓜甜)毛眉黑, 西喀拉喀 <植> [静]

(一

قارىقاشقا <植> [静] 卡希喀拉喀 (一之种品瓜甜)

قارىقالپاق 之族民亚西亚中)人克帕尔卡拉卡① [静]

厥突帽黑② (一

قارىقالپاقچە 克帕尔卡拉卡, 文克帕尔卡拉卡① [静]

卡学, 文克帕尔卡拉卡学: قارىقالپاقچىنى ئۆگەنمەك

拉卡 语克帕尔卡拉卡② 式克帕尔卡拉卡: ~ كىيىم

装服式克帕尔卡

قارىقماق 盲雪 <古> [动]

قارىقوتۇر <植> [静] 尔图库拉喀 (一之种品瓜甜)

قارىقوغۇر 菜斗楼 <植> [静]

قارىقويۇق 肥皂红清分不, 统笼 [静]

قارىقۇش 雕原草 <动> [静]

قارىقۇشقاچ 鵙, 雀黑 <动> [静]

قارىقۇلاق 狗豺 <动> [静]

قارىقۇمچاق 黯(色肤) [静]

قارىكۆزەل 羊白的圈眼黑 <动> [静]

قارىكۆسەي <植> [静] 赛库拉卡 (一之种品瓜甜)

قارىكۆل 哈布坦斯克别孜乌)尔库拉卡 <地> [静]

(区个一的州拉

قارىكۆل قوبى 羊尔库拉卡 <动>

قارىكۆل ئەلتېرسى <牧> 皮羔羊北二

قارىكۆيە 病穗黑 <植> [静]

动盲, 动行目盲 ھەرىكەت قىلماق ~ / 干瞎

说瞎, 说胡 قارىسىغا سۆزلىمەك

事行目盲 قارىسىغا ئىش قىلماق

狼 <方, 动> [静] قارىنىقۇ

交错 <古> [动] قارىشماق

弱软, 力无, 年暮, 年老 <古> [静] قارىغ

花雀金, 儿鸡锦 <植> [静] قارىغان

قارىغاندا ① [助]: 来看 ~ ئۇنىڭ كۆڭلى پەرىشان ئوخشايدۇ.

دۇ. 好不像好情心他来看. 比②: ماڭا ~ سىزنىڭ

سلامەتلىكىڭىز ياخشى. 好我比体身的你

松 <植> [静] قارىغاي

粉花松 <植> قارىغاي چېگى

鸟星 <动> قارىغاي قاغىسى

儿塔松, 球松 <植> قارىغاي مەدىكى

薜松 <植> قارىغاي موگوسى

仁松 <植> قارىغاي مېغىزى

塔松 <植> قارىغاي مېۋىسى

胶香松 <植> قارىغاي يېلىمى

قارىغايزار = قارىغايلىق

قارىغايزارلىق = قارىغايلىق

的树松满长, 的树松有②林松① [静] قارىغايلىق

قارىغۇ ① [静]: 瞎, 盲: ~ مۈشۈككە ئۆلۈك چاشقان ئۇچراپتۇ.

<谚> 鼠老死上碰猫瞎. ~ ئېشەككە تۈزلۈك سۇ, قاتتىق

؛ 水冰泡僵硬, 水盐饮驴瞎 <谚>: نانغا مۈزلۈك سۇ.

； 人盲, 子瞎②. “事行而道其反”； “违愿与事”同喻

قارىغۇنىڭ چاپاق ئادىشى بار. <谚> 朋友的屎眼长有子瞎

瞎 <谚>. 友 ~ تۇتمىنىنى قويماق, گاس ئاڭلىغىنىنى. قارىغۇنىڭ

كەينىگە كىرسەڭ, گوداغغا يىقىلسەن. <谚> 子瞎着跟

؛ 头里坑到掉, 走的认他是说他, 路指子瞎给你 <谚>. قارىغۇغا يول كۆرسەتسەڭ, ئۆزۈم تاپ-

قان يول دەر. 路 ~ ھاسسىنى بىر قېتىم يوقىتار. <谚> 会只人盲

؛ 枝手次一丢

قارىغۇ ئامەت 降天从福

قارىغۇ بولماق 瞎: ئۇنىڭ كۆزى قارىغۇ بولۇپ قاپتۇ. 他

了瞎睛眼

قارىغۇ چاشقان! 鼠鼯, 鼠鼯 <动>

قارىغۇ چاشقان? 鼠老子瞎 (戏游童儿种一)

قارىغۇ چېرىپاشكا 螻盲 <动>

قارىغۇ شاختا 井盲 <矿>

际实照按 事办况情 / 作工排 事办况情

قارماق^۲ 于属，管……归〔静〕 于属，管……归〔静〕
رسنىڭ قارسىدا . 管局育教归校学些这 . 于属，管……归〔静〕
بىزنىڭ قارسىمىزدا . 们我于属子房些这 . 于属，管……归〔静〕

قارماققا 位单各属所央中 位单各属所央中
ئادىدەك قىلىمۇ ، لېكىن مەنىسى ئىنتايىن چوڭقۇر . 位单各属所央中
قارماققا 位单各属所央中 位单各属所央中

قارماي 油柏，青沥〔静〕 油柏，青沥〔静〕
قارماي قەغەز 毡毛油 <建> 毡毛油 <建>
قارمايلىق 的青沥有〔静〕 的青沥有〔静〕
قارمايلىق بېتون 土凝混青沥 <建> 土凝混青沥 <建>

قارمىچى 者发头洗梳 <古>〔静〕 者发头洗梳 <古>〔静〕
قارمۇتۇق 人的黝黝黑子个高 人的黝黝黑子个高
قارمۇچ 椒胡 <植>〔静〕 椒胡 <植>〔静〕

قارمۇق^۱ 行留不王，翁仙麦，菜蓝麦 <植>〔静〕 行留不王，翁仙麦，菜蓝麦 <植>〔静〕
بۇغداينىڭ باھانىسىدا ~ سۇ ئىچىپتۇ . 水浇地麦 <谚> 水浇地麦 <谚>
“月得先台楼水近”同喻；光沾草

قارمۇق^۲ 粉黑的高梁上 粉黑的高梁上
تۇ . 了粉黑上落梁高 . 了粉黑上落梁高 .
قارمۇق كېسەللىكى 病粉黑 <植> 病粉黑 <植>

قارمۇقارشى 面对面①〔静〕 面对面①〔静〕
~ ئولتۇرۇشقانىدى . 的坐面对面此彼们他 . 的坐面对面此彼们他 .
ئازادە ئۆي پۈتتى . 工竣子屋敞宽的对相户窗 . 工竣子屋敞宽的对相户窗 .
~ / 来起立对者二把 对② . 了工竣子屋敞宽的对相户窗 . 了工竣子屋敞宽的对相户窗 .
~ / 来起立对者二把 对② . 了工竣子屋敞宽的对相户窗 . 了工竣子屋敞宽的对相户窗 .

قارمۇقارشى باغلىغۇچى 词连折转 <语> 词连折转 <语>
قارمۇقارشى بۇلۇڭ 角对 <数> 角对 <数>
قارمۇقارشى تەرەپ <哲> 面立对① <哲> 面立对① <哲>

قارمۇقارشى شامال 风对相 <气> 风对相 <气>
قارمۇقارشى مەنىلىك سۆز 词义反 <语> 词义反 <语>
قارمۇقارشى مۇناسىۋەت 系关对反 <逻> 系关对反 <逻>
قارمۇقارشى ئۇقۇم 念概对反 <逻> 念概对反 <逻>

قارمۇقارشىلىق 衬反 <文> 衬反 <文>
قارمۇقارشىلىق 性立对 <哲>〔静〕 性立对 <哲>〔静〕
قارمۇقارشىلىقنىڭ بىرلىكى 一统的对立 <哲> 一统的对立 <哲>
قارنىڭ ، قارنىڭ ، قارنىڭ 〔静〕 子肚①〔静〕 子肚①〔静〕

قارنگول 花葵棉紫，葵棉紫 <植>〔静〕 花葵棉紫，葵棉紫 <植>〔静〕
قارلاق 人的秋溜不黑②秋溜不黑①〔静〕 人的秋溜不黑②秋溜不黑①〔静〕
قارلانغۇچى 者冤蒙，者陷诬受〔静〕 者冤蒙，者陷诬受〔静〕
قارلانماق 态动被的「قارلانماق」 态动被的「قارلانماق」

قارلىغۇچى 者陷诬，者谤诽，者毁诋〔静〕 者陷诬，者谤诽，者毁诋〔静〕
قارلىق^۱ ① «قارا» 式形词名的 ① «قارا» 式形词名的
ئىچى ~ بىلەن 地险阴，地狼凶 / 地狼凶，地险阴
بىلەن 带腰白，巾纱白，服丧色黑(的丧服)④事丧③毒歹

قارلىق باغلىماق 〔丧服〕带腰布白系 〔丧服〕带腰布白系
قارلىق كىيىم 素缟，服丧 素缟，服丧
قارلىق^۲ 斗墨(的用匠木)〔静〕 斗墨(的用匠木)〔静〕

قارلىماق 陷诬，谤诽，毁诋〔动〕 陷诬，谤诽，毁诋〔动〕
ئۇ مېنى ناھەق قارىلىدى . 我毁诋意恶他 . 我毁诋意恶他 .
قارماستىن 〔助〕 管不，顾不，着冒，顾不 〔助〕 管不，顾不，着冒，顾不
لىقىغا ~ شۇنچە تىمەن كۆرۈنەتتى . 显是但，迈年然虽他 . 显是但，迈年然虽他 .

قارمۇق^۱ ① 瞧，望，看 瞧，望，看 瞧，望，看
ماڭا قاراپ قويدى . 眼一我了他 . 眼一我了他 .
قارا . <谚> 的干我看，的吃我看别 . 的干我看，的吃我看别 .
ئەمەس ، دىلىغا قارا . <谚> 心看要，话听别 . 心看要，话听别 .

قارغاننىڭ كۆزى ئۆتكۈر . 利锐光眼者望远 <谚> 利锐光眼者望远 <谚>
دىڭغا ماڭساڭ ، كەينىڭگە قارا . <谚> 后向需，走前往若 <谚> 后向需，走前往若 <谚>
تۆۋەنمۈشكە بىر ~ 瞻，顾回② . 瞻，顾回② .

قارمۇق^۲ 来未望瞻心信怀满 ~ 去 来未望瞻心信怀满 ~ 去
قارمۇق 料照，看 料照，看 料照，看
قارمۇق 护看，守看，看 护看，守看，看
قارمۇق 看家由们人老 ~ 看家由们人老 ~

قارمۇق 料照员务服政 料照员务服政
قارمۇق 车汽的您着看，行也去不您 . 车汽的您着看，行也去不您 .
قارمۇق 人病 人病
قارمۇق 见己执固，对反的人别顾不他 . 见己执固，对反的人别顾不他 .

قارمۇق 务家上不顾，作工于忙 务家上不顾，作工于忙
قارمۇق 南朝窗门子房 南朝窗门子房
قارمۇق 去逃林树向他 . 去逃林树向他 .
قارمۇق 着等⑥ . 去逃林树向他 . 去逃林树向他 .

قارمۇق 了你 了你
قارمۇق 为看，为视，为以，为认⑦ . 为看，为视，为以，为认⑦ .
قارمۇق 的对他是见意的 的对他是见意的
قارمۇق 据根⑧ . 据根⑧ .

قارمۇق 照 照

皮树 <古>〔静〕 قازىز
 牢地，穴，坑 <古>〔静〕 قازىق
 官法教高最和孜喀 <宗>〔静〕 قازى - قوززات
 教兰斯伊)官法大，官法席首 <宗>〔静〕 قازىكالان
 (的
 قازىلىق <宗>〔静〕 职之孜喀: جامائەت ئۇنى قازىلىققا
 تەيىنلىدى. 孜喀为他命任众公
 亲姻 <古>〔静〕 قازىن
 亲姻，人家亲，家亲 <古>〔静〕 قازىناغۇن
 态同共的 «قازانماق»
 态动被的 «قازانماق»
 鞭抽，子拍打指手用，指手窝)啪噼，吧咯〔模〕 قاس
 (音声的出发等子
 قاس چىقارماق ① 声吧咯出弄: قول ئوگىلىرىنى ئۇۋۇ.
 لاپ ~ 挑刺儿 <成>② 声吧咯出弄指手窝 ~ 挑作工的们我给要他. مىزدىن قاس چىقىرىدىغان بولىدى.
 儿刺
 قاساتماق¹ «قاسماق¹» 态动使的
 قاساتماق² «قاسماق²» 态动使的: سەيپۇڭغا ئىشتىنىمنى قاسا:
 تىم . 缝包子裤的我给缝裁让我
 قاساشتۇرماق 〔动〕 缝包，边锁，缝上折
 قاساشماق¹ «قاسماق¹» 态同共的: ئۇلار قوناق قاساشمۇناتتى.
 粒米玉剥在正们他
 قاساشماق² «قاسماق²» 态同共的: ئۇلار كىيىم - كېچەكلەرنى
 قاساشماقتا. 缝包装服给在正们她
 قاساق 〔静〕 子褶，处缝包(的口边裤衣)
 قاساقلىق 〔静〕 的缝过包
 قاسالماق¹ «قاسماق¹» 态动被的
 قاسالماق² «قاسماق²» 态动被的
 قاسساپ 〔静〕 户屠，肉卖: قوينى ~ سويىۋىن. <谚>
 宰去户屠让羊 (家行找事办谓意) قاسساپقا ماي قاينۇ.
 命愁羊山，油惜户屠 <谚>. ئۆچكىگە جان. 经的念难本有人人”
 同喻: 宰了三只羊成就了户屠. ~ دوستىغا ئۇستىخان
 师厨，好子刀的户屠 <谚>. ئاشپەزنىڭ چۆمۈچى. 好子勺的
 友朋送头骨用屠户. قاسساپنىڭ پېچىتى نو.
 好子勺的. قاسساپنىڭ ئۇستىسى توخۇننىڭ ئۆپكەسىنى ئالار.
 肺鸡取能屠户巧 <谚> ~ ماي چاپىنايدۇ، ئاشپەز
 肉吃师厨，油嚼户屠 <谚>. قاسساپقا پۇل بې-
 رەپ، ناۋايغا قساراپتۇ. <谚> 肉卖给钱，的 肉卖给钱

锅小〔静〕 قازانچاق
 轴骨胯 <理生>② 虫龟水 <动>①〔静〕 قازانچۇق
 匠锅铸〔静〕 قازانچى: قولاقنى نەدىن چىقارسا، قازانچىنىڭ
 ئىختىيارى. 的匠锅铸听全，儿哪在朵耳锅 <谚> .
 业锅铸〔静〕 قازانچىلىق
 房炉锅〔静〕 قازانخانا
 态动使的 «قازانماق»
 具炊，盆瓢碗锅〔静〕 قازان - قۇمۇچ
 虫游上水种一 <方，动>〔静〕 قازانقىردى
 成得取 ~ 得获，得取〔动〕 قازانماق: مۇۋەپپەقىيەت
 得赢，誉荣得获 ~ شۆھرەت / 利胜得取 ~ غەلبە / 功
 誉荣
 枣拐沙 <植>〔静〕 قازانىاردى
 观本基的教兰斯伊)论命天① <宗>〔静〕 قازانىقەدەر
 <转>② (的定决先预拉安是运命的类人为认，点
 三连二接 ~ 幸不，难灾 بىر - بىرىگە ئۆلىشىپ كەلگەن
 幸不的
 态动使的 «قازماق»
 态同共的 «قازدۇرماق»
 态动被的 «قازدۇرماق»
 的泞泥而岖崎 <古>〔静〕 قازغان
 益利，就成，绩成，收获，得获 <古>〔静〕 قازغانچ
 得获，得取，到得 <古>〔动〕 قازغانماق
 源资的采开 ~ 的采开，的掘发①〔静〕 قازما
 物掘发②
 掘，井挖 ~ قۇدۇق: قۇدۇق، 采开，掘，挖〔动〕 قازماق
 井 / خەندەك ~ 沟壕挖 / گۆر ~ 墓掘，坟挖
 力潜掘挖 ~ يوشۇرۇن كۈچلەرنى ~ 矿采 ~
 业采开，业掘采〔静〕 قازمىچىلىق
 业掘采 <矿> قازمىچىلىق سانائىتى
 间套〔静〕 قازناق: دادام قازناقتا يوق. <谚>
 同喻: 间套在不爹我 “两百三银无地此”
 ① <宗> 孜喀 (官行执法教兰斯伊) قازى: دەۋا-
 گر سۇس بولسا، ~ مۇتتەھەم بويۇتۇ. <谚> 松一告原
 横变孜喀. قازىدىن قېچىپ، پادشاھقا ئۇچراپتۇ. <谚>
 戏游等甫西麦)孜喀②. 帝皇了上遇，孜喀了开躲
 (者规违罚主，人持主的
 所判裁教宗 <宗>〔静〕 قازىخانا
 蚩，子胥(的长上手而动劳因) <古>〔静〕 قازىرغاق
 子胥，子

的荚带②的壳带①〔静〕 قاسراقلىق

癣鳞鱼 <医> قاسراقلىق تەمرەتكە

虫壳介 <动> قاسراقلىق قۇرت

纲壳甲 <动> قاسراقلىقلار سىنىپى

果荚 <植> قاسراقلىق مېۋە

物动壳甲 <动> قاسراقلىق ھايۋان

风旋 <古>〔静〕 قاسرقۇ

马驴，声击拍) 噤喀，啦啪里噤〔模〕 قاسر - قۇسۇر

(声草吃

巴锅的饭抓 قاسرماق ①〔静〕 巴锅①

皮的条柳剥 سويماق قاسرماقنى ② (的物植)

裆②侧两的内腔口，帮腮，腮① <古>〔静〕 قاسغ

态动使的 «قاسلدىماق»

态同共的 «قاسلدىماق»

响作啪噤〔动〕 قاسلدىماق

قاسماق ①〔动〕 剥，抠： پۇرچاقنى ~ / 子豆剥 / كۆمىد -

قوناقنى ~ 粒米玉剥，粒米玉抠 ~ 嚼，咬②

里手把就口两他 . 话坏人说后背 <转>③ . 了掉吃饞个半的

话坏夫丈说 ~

边锁，缝包 (装服给)〔动〕 قاسماق

的人吓，的怖恐，的怕可 <古>〔静〕 قاسىنچىغ

眉 ①〔静〕 眉，毛眉： ~ قىرى 梭眉 / ~ قۇيرۇقى 梢

梢 / ~ بىلەن كۆز جايىدا بولسا، باشقىسى بازاردا بار .

到买能场市的别，好得长眼眉要只 <谚> قاشقا

其食自 <谚> . 己害终人害，果

暗，去眼来眉，情传目眉，眼飞，眉扬 قاش ئاتماق

舞漫眉扬 波秋送 قاش ئېتىپ ئۇسسۇل ئوينىماق

，睫眉在迫 <成> قاش بىلەن كىرىپك ئارىلىقىدا

毛眉烧火 قاش قارىماق

了过 . 晚傍 قاش قارىماق ①〔静〕 晚傍

。晚傍了到就儿会一不 قاش قەلەم

笔眉 قاش كۆتۈرمەك ②〔静〕 眼抬，眼正

قارىمايدىكەن ھەم «سىلى ئۆزلىرى» بىلەن دادامنى مېھماندەك

ئىززەت - ھۆرمىتىنى قىلىپ كۆتىدىكەن . 爸我看眼正不他

。 “您”称敬样一人客像爸爸我待且而爸 قېشىنى سۆزمەك

毛眉扬，眼飞打： قىز يىگىتكە قاراپ

قېشىنى سۆزدى . 眼飞打子伙小朝娘姑

。 天鳞鱼 <气> قاسراقسىمان

。“焉在不心”同喻： 的

当行肉卖，业宰屠〔静〕 قاسساچىلىق

店肉，子铺肉〔静〕 قاسساچىخانا

قاسساچىلىق = قاسساچىلىق

肉卖，户屠当 قاسساچىلىق قىلماق

〔静〕 啪 (声掌击) قاسسىدە

啪啪噤噤，啪噤〔模〕 قاس - قاس

，箍筛 قاسقاننى غەلۋىر قاسقىنى ①〔静〕 圈，儿圈，箍

圈轮车行自 ۇبلىسىپت چاقنىڭ قاسقىنى / 儿圈子箍

屈笼，笼蒸②帽礼檐大 شىلەپ قاسقىنى يوغان

饭抓笼蒸 <食> قاسقان پولى

帽檐大 قاسقان شەپكە

肠灌笼蒸 <食> قاسقان ھېسىپى

قاسقانلىق ①〔静〕 的檐带 (子帽) 的檐： ئۇ بېشىغا كەك ~

شەپكە، پۇتغا ھەربىي ئۆتۈك كىيۋالغاندى . 檐大戴头他

。 靴军穿脚，帽

قاس - قۇس ①〔模〕 啦啪里噤： ئۇ ئاچچىقىدا ئوغلنىڭ يۈزىگە

~ ئىككى شاپلاق سېلىۋەتتى . 子儿了打啦啪里噤得气他

。 掌巴两

قاسماق ①〔静〕 脏 (等帽衣) ②〔静〕 脏 (等帽衣) ③〔静〕 脏 (等帽衣)

。 了极脏都全服衣的他 . 脏 (等帽衣) ④〔静〕 脏 (等帽衣)

قاسماق باغلىماق = قاسماقلاشماق

态动使的 «قاسماقلاشماق»

قاسماقلاشماق ①〔动〕 脏 ②〔动〕 脏 ③〔动〕 脏 ④〔动〕 脏

شەشە ساڭگىلاپ تۇرىدۇ . 子瓶脏个了拎上手他 . 脏 (等帽衣) ⑤〔动〕 脏 (等帽衣)

傅师大 . 脏 (等帽衣) ⑥〔动〕 脏 (等帽衣)

。 脏很得弄土和油被脸的

قاسناق ①〔静〕 岸，边，旁： دەريانىڭ قاسنىقى ②〔静〕 岸，边，旁

③〔静〕 岸，边，旁 ④〔静〕 岸，边，旁

قاسناقلىق ①〔静〕 的边有 ②〔静〕 的边有 ③〔静〕 的边有

④〔静〕 的边有 ⑤〔静〕 的边有

قاسۇق ①〔静〕 皮树 <古>〔静〕 皮树

قاسۇق ②〔静〕 囊皮马 <古>〔静〕 囊皮马 <古>〔静〕 囊皮马

قاسى ①〔静〕 圈条柳，圈 <古>〔静〕 圈条柳，圈

قاسراق ①〔静〕 壳甲 ②〔静〕 壳介 ③〔静〕 片鳞 ④〔静〕 片鳞

⑤〔静〕 壳介 ⑥〔静〕 壳介 ⑦〔静〕 壳介

قاسراقچە ①〔静〕 壳小 ②〔静〕 壳小 ③〔静〕 壳小

قاسراقسىز ①〔静〕 的壳无 ②〔静〕 的壳无 ③〔静〕 的壳无

قاسراقسىمان ①〔静〕 的状鳞鱼 ②〔静〕 的状鳞鱼

قاسراقسىمان ئاسمان ①〔静〕 天鳞鱼 <气> 天鳞鱼

笆篱上围带林给苇芦用 ~

尿 <古>〔静〕 قاشان

石玉〔静〕 قاشتاش

鐲玉 قاشتاش بىلەزۈك

者作制器玉②者石玉采①〔静〕 قاشتاشچى

的似石玉〔静〕 قاشتاشسىمان

(菜)草崙山 <植>〔静〕 قاشتاشئوت

苦贫 قاشاق〔静〕 困穷，寒贫，苦贫 ~ دېھقان

~ / 民农 ~ ئادەم 人的寒贫 / 人穷 ~ / 民农

日度中困穷在 كەچۈرمەك

态动使的 «قاشاقلاشماق» قاشاقلاشتۇرماق

态同共的 «قاشاقلاشتۇرماق» قاشاقلاشتۇرۇشماق

态动被的 «قاشاقلاشتۇرماق» قاشاقلاشتۇرۇلماق

穷变，困贫变〔动〕 قاشاقلاشماق : پۇقرا تولىمۇ قاشاقلاشقا.

困贫太得变可不姓百老 . شىب كەتسە بولىمايدۇ .

式形词名的 «قاشاق» قاشاقلىق

斑白(的前额畜牲)①〔静〕 قاشقا 马(额)

羔羊山的斑白带额 قاشقىسى بار ئوغلاق / 斑白的(前

标，记标 <转>③马顶玉色棕 ~ جەدە : 马顶玉②

志 : بۇ قاشقىسى بار كىيىملەر بىلەن ھەرگىزمۇ ئۆيەرگە يېتىپ

بارالمايسەن . 服衣的记标带这你凭就 . 那了不到对绝 .

儿

马顶玉 <动> قاشقا ئات

菎首花黄，樨木草 <植> قاشقا بېدە

豆刀 <植> قاشقا پۇرچاق

的题问有 <转>②的斑白有额① قاشقىسى بار :

ئۇ چاغلاردا مۇنداق ~ ئائىلىلەرگە كىرىش جىنايەت ھېسابلىناتتى .

的罪有是家人的“题问有”种这进要时当

眼眉，目眉〔静〕 قاش - قاپاق

头垂，脸苦眉愁 <成> قاش - قاپىقى چۈشمەك

气丧

下沉，来脸下吊<成> قاش - قاپىقى سېلىنماق

来脸

鸡顶骨，鹞大 <动>〔静〕 قاشقالداق

戏游类球童儿种一 <方>〔静〕 قاشقۇنچۇق

(种两绿白有，葡萄圆种一)尔克西喀〔静〕 قاشقىر

枣顶玉 头额)的斑白有 : ئاق ~ تورۇق ئات قاشقىلىق

马骝

獾石，獾蟹 <动>〔静〕 قاشقۇوغلاق

目眉，眼眉〔静〕 قاش - كۆز

眉皱 قېشىنى ھىمىرمەك

毛眉耸 قېشىنى ئۇچۇرماق

قاش^۲〔静〕 边旁，前跟，边身 : مەن ھازىرلا ئۇنىڭ قېشىدىن

كەلدىم . 他从刚我 . 来边身他 . 他 . ئۇ مېنىڭ قېشىمغا كەلدى .

。前跟我到来

قاش^۳〔静〕 ① 岸 : يول يۈرسەڭ باشقا چىق ، سۇ ئۈزسەڭ

قاشقا . <谚> 游岸朝泳游，走头向路走 ② 堤 : ئۆس-

تەڭ چېپىپ ~ ياسماق 挖渠修堤 <转>③ 面方，分部

ھەيئەت ئەزالىرى ئىككى قاشقا بۆلۈنۈپ كەتتى . 成员们成分

。分部两了

下愈况每，气景不 <成> قاشقا دەسسەمەك

桥，台桥 座桥梁， قاش گۈندە

〔静〕 قاش^۴ 鞍鞅

〔静〕 قاشا (قاشاسى) 笆篱，栏栅 : مەھكەم بولسا ، تۈلكە

كەرلەمس . <谚> 紧得扎笆篱，进不钻狸狐 .

... قاشا تام 笆篱墙

态动使的 «قاشارماق» قاشارتماق

〔动〕 قاشارماق 钝刀镰 . ئورغاق قاشاردى . 了钝刀镰

〔静〕 قاشاغۇ 乐头老，钩痒搔，子刷马 <古>

〔静〕 قاشالقا 儿边子皮(的硬又厚又，的来下剪)

〔静〕 قاشالقا^۱ 笨，弩 : ئات مىنگۈچە ، پىيادە مالڭ ئۆلگۈ-

چە : <谚> 死累步徒可宁 也，马弩骑别也 . 了钝

بالدۇر ئۈچىدۇ . <谚> 飞先鸟笨，飞先子鸭笨

ئات ئوقۇردىن نېرى كەتمەس . <谚> 槽恋马弩 ② 钝 : ~

~ 性慢 ③ 子刀钝 缓迟作动 ③ 子刀钝 性慢 ② 钝 : ~

肉 子性慢，缓迟作动 ③ 子刀钝 性慢 ② 钝 : ~

肉 子性慢，缓迟作动 ③ 子刀钝 性慢 ② 钝 : ~

了

态动使的 «قاشاڭلاشماق» قاشاڭلاشتۇرماق

〔动〕 قاشاڭلاشماق 钝迟变，缓迟变 ① 钝迟变 ① 钝迟变

钝得变就映反，了老人 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变

钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变

钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变 ② 钝变

了钝

① «قاشالقا» 式形词名的 ② 状态性情 : قاشقا .

! 快，工洋磨别 ! ماي تېز بولۇش !

态动使的 «قاشالماق» قاشالاتماق

态同共的 «قاشالماق» قاشالاشماق

态动被的 «قاشالماق» قاشالانماق

〔静〕 قاشالىق 笆篱有 : 子院的笆篱有 ~ ھويلا

田围 <农> قاشالىق ئېتىز

〔动〕 قاشالىماق 笆篱围 : ئورمان بەلۋاغلىرىنى قومۇش بىلەن

子孩家自”同喻：绵绵软子孩的我说谓刺，雪如白的家自是也丑再子孩：“渣腐豆子孩家人，花支一皇桃黑 مانكىسى : قاغنىڭ مانكىسى : 桃黑(的牌克扑)②。“好
后

亮麻麻天，早清大 <成> قاغا بوق يېمەستە
قاغا پۇتى 的八扭七歪 : سېنىڭ بۇ ~ خېتىڭنى ئوقۇماق
. 了认难太字的八扭七歪这你 . 了认难太字的八扭七歪这你 . 了认难太字的八扭七歪这你 .
قاغا جىگدىسى <植> 枣沙野，枣沙果尖
جىگدىسىنى يېمەك، مەيدەم ئاغرىدى دەپمەك . < 枣沙野 < 谚 >
. 痛口胸喊别了吃，吃要不

子胆鸭 <植> قاغا چۈلۈكى
枣酸 <植> قاغا چىلىنى
قاغاز <古>〔静〕 的敢勇，的辉光，的出杰，的名出
(领将于用)

قاغازلۇق <古>〔静〕 猛勇，敢勇
قاغا - قۇزغۇن <动>①〔静〕 鸦乌 <转>②
众之

قاغال <古>〔静〕 条树，苗树，枝树
قاغان <古>〔静〕 汗可
قاغجال <静>① <转>② 枯 柴如瘦骨，瘦干
~ 柴如瘦骨，瘦干 / 树枯
قاغجالما <静>① 骨包皮了成 骨包皮了成
头滑，子油老②

قاغجالماق <动>① 柴如瘦干，瘦干② 死枯
قاغجالملىق <静〕 儿劲头滑
قاغجالملىق قىلماق 诈狡，头滑耍
قاغجىراتماق «قاغجىرماق» 态动使的
قاغجىراشماق «قاغجىرماق» 态同共的
قاغجىراق <静〕 的裂龟，的枯干 ~ چۈلۈك
地的裂龟 ~ / 原

قاغجىرماق <动〕 旱，涸干，枯干
لمر 木树的枯干 / سۇ ئامبىرى قاغجىراپ كەتتى . 干库水 .
了涸 . يەرلىرىمىز سۇ يوق قاغجىراپ ياتىدۇ . 地的们我 .
了旱全水有没

قاغدال <静〕 儿杆光 ~ قومۇش 苇芦儿杆光
قاغدالما <静〕 头滑，子油老，人的广识多见
قاغدالماق <动〕 子油老② 干，干变始开①
قاغدالملاشماق <动〕 头滑变
قاغدالملىق «قاغدالما» 式形词名的
قاغۇت <古>〔静〕 干晒米小的熟煮(将)面炒干米小

قاش - كۆزى جايدا <成> 秀目清眉
قاش - كۆزىگە قارىماق <成> 爱关，爱珍
قاش - كۆزىنى سۆزمەك 媚献，眼飞
قاش - كۆزىنى ئويناتماق <成> 目眉，去眼来眉
情传

كەرىپەك <静〕 眼眉，毛睫和毛眉
قاش - كەرىپەك چىقارماق <成> 色润，饰润
رەڭ مەنپەلەنمەك ~ 色润章文

قاشكۈل <植>〔静〕 兰盘角
قاشلاشماق¹ «قاشلماق¹» 态动使的
قاشلاشماق² «قاشلماق²» 态动使的
قاشلاشماق¹ «قاشلماق¹» 态同共的
قاشلاشماق² «قاشلماق²» 态同共的
قاشلانماق «قاشلماق²» 态动被的
قاشلىغۇچ <静〕 乐头老，钩痒搔

قاشلىق¹ <静〕 ① 的眉浓，的毛眉
فارا ~ 的毛眉黑
剂眉染② 娘姑

قاشلىق ئەتمەك 毛眉画，眉描
قاشلىق² 的 鞍马 鞍高 鞍低 ~ ئېگىز

قاشلىقتوت <静〕 <植> 荆问
قاشلىماق¹ 挠，搔 <动〕 挠，搔 : ئەخمەق ئۆتۈكنىڭ تېشىدىن قاشلار .
< 痒搔 靴隔人笨 痒搔 靴隔人笨 > 别可了忘，住记要话的友朋
باشقىنى قاشلىما . (悔后) 头挠

قاشلىماق² 筑修 <动〕 筑修 (堰，堤) : دەريانىڭ قېشىنى ~ 河修
堤 / ئېتىزنىڭ قىرىنى ~ 堰地打，堰田修 / ئورەكنىڭ
ئەتراپىنى ~ 埂上打周四坑给

قاشتوت <静〕 <植> 草眉画
قاشغ <古>〔静〕 的大伟，的严威，的伟雄

قاياغا <动>①〔静〕 嘴白 ~ 鹅老，鸦乌
تولك ~ 鸦 / 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒
< 鸦寒 鸦寒 > 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒 / 鸦寒 鸦寒
眼 (残相不类同谓意) . قاغىلار قاق ئېيتىدۇ، ئۆز كۆڭ
لىنى خوش ئېيتىدۇ . < 乐其自得，噪聒鸦乌 >
كەلكىنىڭ مېڭىشىنى دورايەن دەپ ئۆز مېڭىشىنى ئۇنتۇپ قاپ .
< 法走的已自了忘，路走鸡呱呱学鸦乌 >
“步学郭郭”同喻 . ئاغنىڭ ~ بولسا، يېيىشك بوق .
< 屎吃着跟能只，交朋友鸦乌跟 > 好跟”同喻 .
~ . ئېيتار ئاپتاق بالام، “神跳学婆巫着跟，人好学人
子孩的我说鸦乌 < 谚 > . كىرپە ئېيتار يۇمشاق بالام .

地土

哈哈②(音声的时惊受或蛋下鸡母)咯咯①〔模〕 قاقاق

哈哈哈哈哈②咯咯咯咯①〔模〕 قاقاق - قاقاق

态动使的 «قاقاقلىق» قاقاقلتماق

态同共的 «قاقاقلىق» قاقاقلشماق

قاقاقلماق 叫咯咯〔动〕: تويۇقسىز قاقاقلاپ كەتكەن توغۇ

ئاۋازى ئاڭلىنىپتۇ. 声叫鸡的咯咯来传然突

قاقالماق 呛〔动〕: ئۇ سۇ ئىچىۋېتىپ، تويۇقسىز قاقىلىپ كەتتى.

了着呛然突水喝他

قاقاهلىماق 哈哈〔动〕: قاقاهلاپ كۈلەك كۈلەك 笑大哈哈

قافتەك 儿点丁 - 儿点丁: خېسىر ~ 儿团面儿点丁

态动使的 «قاقماق» قاقتۇرماق

态同共的 «قاقتۇرماق» قاقتۇرۇشماق

态动被的 «قاقتۇرماق» قاقتۇرۇلماق

قاقتى - سوقتى 索勒，诈敲〔静〕: ئۇ قىسارۋاز،

لىق بىلەن ۋە كىشىلەرنى ~ قىلىپ كۈن ئۆتكۈزۈۋاتقان بو

ۋەيرانى. 子家败的日度诈敲和博赌靠个一是他

قاقتى - سوقتى قىلماق 索勒，诈敲 骗行，杠竹敲，

诈敲〔静〕 سوقتىلىق قاقتى -

قاقراتماق 响作啾啾使，响作咚咚使 <古>〔动〕

قاقراشماق 干变 <古>〔动〕: 干，溷干

قاقشاتقۇچ 的命致，的重沉〔静〕: دۈشمەنگە ~ زەربە بەر.

مەك 击打重沉以人敌给

قاقشاتماق «قاقشماق» 态动使的: ئادەمنى ئۈمىد ياشىنىتىدۇ،

غەم قاقشىتىدۇ. <谚> 苦叫人令愁忧，轻年人使望希

بار ئوخشىتار، يوق قاقشتار. <谚> 钱没，事成的钱有

。苦叫的

态同共的 «قاقشماق» قاقشاشماق

قاقشال 枯干，枯①〔静〕: 枯干，枯 / 木 枯 ~ دەرەخ

树 ~ يۇلغۇن كۆتىكى ② 柳红 的 枯干 <转> 瘦骨

柴如 响磷骨瘦，柴如 响磷骨瘦. موماي ~ قولدا بالىنىڭ بېشىنى سىل.

دى. 头の子孩摸抚手的响磷骨瘦用太太老. 木枯③.

ھارۋىغا ئاسمان پەلەك ~ بېسىلغان. 高得装木枯的上车大

。的高

قاقشال بولماق ① 枯: سۇنىڭ يوقلۇقىدىن دەرەخلەر قۇرۇپ

قاقشال بولۇپ كەتتى. 子枯干都木树水无为因

响磷骨瘦，柴如瘦 ②. 骨

بولۇپ قالغاندى. 柴如瘦骨得病子孩

قاقشالاشماق ① 枯变 ② 柴如瘦骨得变〔动〕

قاقشاللىق 〔静〕: 丛木枯，枯干 从木枯，枯干

(用食妇产供可，等糖，油加再，粉成磨后

儿鼻门，儿扣门〔静〕 قاغتموشۇق

香金郁犁伊，姑慈光，瓣鸦老 <植>〔静〕 قاغىتىرناق

的弱脆 <方>〔静〕 قاغىزلاپماق

的形鸦〔静〕 قاغىسىمان

鸚鵡 <动> كاككوك قاغىسىمان

草德多 <植>〔静〕 قاغىقامغىقى

条柳(的枝嫩萄葡绑) <古>〔静〕 قاغىل

子村 时小一过好恰 好恰，好正，正〔静〕 قاقا ~ ئوتتۇرسى

时小一过好恰 时中正 间中正

腰齐 قاق بەل

午正 قاق چۈش

早清大，早大一 قاق سەھەر

间中正，中正 قاق ئوتتۇرا

红西 قاق^۲ 干果瓜〔静〕: شاپتۇل قىقى 干桃 / پەمىدۇر قىقى 干果瓜

干瓜密哈 干栉 قوغۇن قىقى 干栉

干果了成 干果了成 干果了成 干果了成 干果了成 干果了成

干果了成上枝树在果花无 干果了成上枝树在果花无

干杏晾 ~ ئۆرۈكنى قاق سالماق 干杏晾

子包烤干果 <食> قاق سامسا

贫赤，有所无一，洗如贫一 <成> قاق سەنەم

洗如贫一她得弄子儿 洗如贫一她得弄子儿 洗如贫一她得弄子儿

头骨把一 <成> قاق سۆڭەك 头骨把一

头骨把一下剩得瘦 头骨把一下剩得瘦

水干杏(的制熬) قاق سۈيى

儿干晒 ~ ئۆرۈكنى قاق قىلماق 儿干晒

潭水干，洼水干〔静〕 قاق^۳

〔模〕 قاق^۴ 哑哑(声叫鸦乌): مىلتىق ئېتىلىشى بىلەن تەڭ

响枪声一着随. 响枪声一着随. 响枪声一着随. 响枪声一着随. 响枪声一着随.

了走飞叫着地哑哑鸦乌群一 了走飞叫着地哑哑鸦乌群一

痂疮②儿干涕鼻，儿牛涕鼻 <理生>①〔静〕 قاقچا

痂结 باغلىماق قاقچا

的脏，的垢污有②垢污① <古>〔静〕 قاقچا^۲

胞同，戚亲 <古>〔静〕 قا - قاداش

戈的凉荒 的秃秃光，的凉荒〔静〕 قاقاس ~ چۆل 凉荒

岭秃山荒 道街的秃秃光 ~ كوچا 秃秃光

凉荒片一〔静〕 قاقاسچىلىق 凉荒片一

凉荒片

态动使的 «قاقاسلاشماق» قاقاسلاشتۇرماق

的 了 芜荒 〔动〕 قاقاسلاشماق 的 了 芜荒 〔动〕 قاقاسلاشماق

。了枯干林树桑 . ئايلاندى .
قاشتاشماق 态同共的 «قاشتاشماق»
قاشتاشماق ① [动] 痛剧, 痛 . دوختۇر چىشمىنى يۇلۇپ بولغۇ-
 得痛我时牙拨我给夫大 . قاشاپ كەتتى .
 命要 . 怨抱, 苦叫② . ئۇ ئىشتىھاسنىڭ يوقلۇقى توغرىسىدا
 ئۇزاق قاشتىدى . 口胃没是说, 苦天半了叫他 . ئۇ ئۆزد-
 نىڭ بېشىغا چۈشكەن كۈلپەتتىن قاشتىدى . 而头临难苦为他 .
 怨抱 .
قان - قاق [模] 哑哑 : قانلار ~ قىلىپ ئۈچۈپ كېتىشى .
 了走飞着叫哑哑鸦乌 .
قاق - قوق [模] 哑哑
قاقلىنىش 态动使的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش 态同共的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش ① «قاقلىنىش» 态复自的 : ئاپتاپقا قاقلىنىپ ئولتۇر-
 阳太晒着坐 / 烤前炉在坐
 ② 火 «قاقلىنىش» 态动被的 : ئوتقا قاقلىغان كىيىم
 上火在烤
قاقلىنىش ② [动] 积聚 <古>
قاقلىنىش [静] 的晒, 的烘, 的烤
 قاقلىنىش نۇسخا 本印晒
قاقلىنىش [动] 烘, 烤 : ھۆل كىيىمنى ئوتقا قاقلاپ قۇرۇتماق
 干烘上火在放服衣湿把
قاقلىنىش [静] <方> 子凿, 镐
قاقلىنىش ① [静] 钉 : 钉 ~ 子钉钉 / 子钉钉 ~ قوزۇق / 子橛钉 ~
 打 ② 桩 叩, 敲 : 叩, 敲 ~ ئىشك ~ 门敲 ③ 抖, 拍, 晃 : ەكەندە
 كىگىز قاقسا, توپىسى تۇرپانغا باردۇ . <谚> 子毡抖车莎
 土到落土 番鲁吐 (远得传息消喻意) . چاينىنىڭ توپىسىنى
 ~ 拍掉衣服上衣 / 土的上服衣掉拍 ~ 膀肩拍 ~ ئۆرۈك /
 ④ 树杏摇, 树杏晃 动扇 ⑤ 翅振, 膀翅动扇 ~ قانات : 动扇
 吹, 打 : 吹 ⑥ 震 . 看都谁儿人亮漂, 吹风任头地边田 <谚>
 痛手得震把头斧 . ⑦ 擦, 咯 : 擦, 咯 (نامىقىنى) قاقماق 子擦咯
 子 / 子 ⑧ 涕鼻擦 ~ بۇرۇن ~ 合, 眨 : 擦, 涕鼻擦
 眼合未夜一我 .
قاقلىنىش <成> 蓄积部全 : قاقلىنىش تۈگۈچ , تۈگكەن تۈگۈچ
قاقلىنىش <成> 动不丝纹 : قاقلىنىش قوزۇقتەك
قاقلىنىش [静] <古> 饼层干酥油
قاقلىنىش [静] ① 的练老, 的算深谋老 : ئۇلارنىڭ كۆپچىلىكى
 练老, 验经有是都分部大们他 . كىشىلەر ~ تەجرىبىلىك

。人的
 滑刁, 条油老, 头滑② . 滑刁 : دەلك بۇ ئىشنى بەجا
 ڪلتۇرۇشكە رازى بوپتۇ . 滑刁 . 乐鸨意撮合此事 .
 孩小 <谚> . 小 <谚> . 小 <谚> .
 应报遭头滑, 骗易容
قاقلىنىش ① [静] 儿劲练老 ② 儿劲头滑
قاقلىنىش 头滑耍
قاقلىنىش [动] <方> 笑大哈哈
قاقلىنىش [静] <动> 鹤灰
قاقلىنىش 科鸷 <动>
قاقلىنىش 草鸮老 <植> [静]
قاقلىنىش 对作, 气生, 怒愤 <古> [静]
قاقلىنىش 蔻豆 <植> [静]
قاقلىنىش 态动使的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش 态同共的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش [动] 叫哑哑 : قاقلىنىشقا, قوشلارنىڭ كۆزد-
 نى چوقۇپ بولاتتى . <谚> 叫哑哑不要鸦乌 乌把就早,
 了啄全眼
قاقلىنىش [静] 亲父, 父 <古> [静]
قاقلىنىش 皮铁 [静]
قاقلىنىش 匠皮铁 [静]
قاقلىنىش 业皮铁 [静]
قاقلىنىش 态动使的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش 态同共的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش 态动被的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش [动] 皮铁包, 皮铁上 : ئىشكىنى ~ 给
 皮铁包
قاقلىنىش [静] 的铁皮有, 的铁皮 : ~ 铁皮
 顶屋皮铁的部乐俱 ئۆگزىسى ~ كۈلۈپنىڭ ~ 门
قاقلىنىش [动] 靠 (后向) : ئۇ گېپىنى تۈگىتىپ, دېۋانغا قاق-
 تايدى . 上发沙了到靠就话完说他 . ئۇ دېۋاننىڭ يۆلەنجۈ-
 كىگە قاقتىسىپ بىر پەس كۆزنى يۈمدى . 上背发沙在靠他
 眼儿会一了闭
قاقلىنىش 态动使的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش [动] 吊 (把马或他牲畜的高吊头) : ئانلار-
 نى قاقتۇرۇپ قويماق 上栓高吊头马把
قاقلىنىش 态同共的 «قاقلىنىش»
قاقلىنىش [静] 桩马吊 : ئات قاقتۇرۇقتا . 上桩马吊在
 着拴
قاقلىنىش [静] 的着吊 (头) : ~ تۇرغان ئات 着吊头

قاغئىماق ①〔动〕弹反，弹。پومزەك تامغا تېگىپ قاغئىپ كەتتى. 了走弹墙上碰球皮。ئوق تاشقا تېگىپ قاغئىپ كەتتى. 来起了弹又上头石到打弹子。ئۇ كار، ②。来起了蹦上床从他。 ۋاتىن قاغئىپ تۇرۇپ كەتتى. ③。来起了蹦
离远，离背 <转> مەن يۇرتۇمدىن قاغئىپ چىققان مۇسا.

پىرىدىن. 者泊漂的走出乡离个是我.
قاغئىش تاختىسى <体> 板跳

قاغلى <古>〔静〕车大重载，车大货运

قال <古>〔静〕蠢愚，瓜傻

قالاتماق ① «قالماق» 态动使的

قالاتماق ② <古>〔动〕藏收，放存

قالاشماق «قالماق» 态同共的

قالاق ①〔静〕后落 ① ① ~ قىياپەت 后落 / 貌面 ~ ۋەسۋە
生学进后 ② 子分后落 ~ ئوقۇغۇچى 进后

قالاق ②〔静〕铲木(的用匠瓦泥)

قالاق ③ <方>〔静〕沿锅在而气跑不了为)②勺木小① <方>〔静〕
圈木(的套上

قالاقلىق ①〔静〕态状后落 ① ① ۋەسۋە خاتىمە بەرمەك 策结
性后落 ② 态状后落 ② ② ئىشلەپچىقىرىشتىكى ~ تۇرمۇشتىكى
نارائىلىقتۇر. 困贫的上活生是就后落的上产生

قالاغۇرماق <古>〔动〕神提，奋振

قالام〔静〕的次一烧够 ① ① ~ كۆمۈر 的次一烧够 ~ ② ②
煤 / ③ ~ ئوتۇن 火柴的次一烧够

قالان <古>〔静〕税地土

قالانچى <古>〔静〕员税收，人的税地土收

قالانماق «قالماق» 态动被的

قالايىمقان ①〔静〕糟八七乱，糟糟乱，乱混，乱紊，乱 ① ① ~
紊序秩 ~ تەرتىپ / 道八说胡，说乱 ② ② قىلىماق ② ~ ②
乱 / ③ ③ ھىسابات ~ 乱混目帐 / ④ ④ ئۆي ئىچى ~ 糟乱里屋
⑤ ⑤ ~ كىشىلەر ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤ ⑤
~ ⑥
~ ⑦
⑧
⑨
⑩
⑪
⑫
⑬
⑭
⑮
⑯
⑰
⑱
⑲
⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿ ㉾ ㉿ ㊰ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

قالايىمقان ئوقۇم <逻辑> 念概乱混

قالايىمقان ئۆلتۈرۈش <法> 杀滥

قالايىمقان ئېقىم <气> 流乱

قالايىمقانچىلىق ①〔静〕态状乱混，乱混 ① ① ~
乱动 ②

قالايىمقانلاشتۇرماق «قالايىمقانلاشماق» 态动使的

قالايىمقانلاشتۇرۇشماق «قالايىمقانلاشتۇرماق» 态同共的

قالايىمقانلاشتۇرۇلماق «قالايىمقانلاشتۇرۇشماق» 态动被的

قالايىمقانلاشماق <动> 乱混，乱 ① ① ~ ئۇنىڭ پىكرى بەك قالايدى.

马的

قاغئورۇلماق «قاغئورماق» 态动被的

قاغئىشماق «قاغئىماق» 态同共的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动使的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动使的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态同共的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动被的

قاغئىتىشماق ①〔动〕实打，实打 ~ ئۆيىنىڭ ئۇلىنى 基地夯

قاغئىتىشماق ② <转> ②

قاغئىتىشماق〔静〕~ ①

قاغئىتىشماق〔静〕态状的重音鼻

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动使的

قاغئىتىشماق〔静〕的人呛，的闻难 ~ ①

قاغئىتىشماق ①

② ②

قاغئىتىشماق〔动〕子鼻呛，味涩苦发

قاغئىتىشماق〔静〕梁鼻 ~ ئوتتۇرىدا ~ بولمىسا، ئۇ كۆز بۇ كۆزنى

قاغئىتىشماق <谚> 掉吃个一会睛眼，梁鼻有没果如间中

。 “杀残互相会使们人，律法有没果如”同喻，个一另

قاغئىتىشماق <理生> 甲鼻

قاغئىتىشماق〔静〕的梁鼻高 ~، ئېگىز بوي بۇغداي ئۇلۇك، ~،

كەلگەن بىر يىگىت ئىشخانغا كىرىپ كەلدى. 肤皮色铜古

。室公办了进走子伙小的子个高，梁鼻高

قاغئىتىشماق <动> 羊羚鼻高

قاغئىتىشماق <古>〔静〕条苗

قاغئىتىشماق <方>〔静〕铛铃，铃

قاغئىتىشماق〔静〕地声大，地痛悲

قاغئىتىشماق ①

② ②

③ ③

④ ④

قاغئىتىشماق <古>〔静〕涂糊，腐迂

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动使的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态同共的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动被的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态动使的

قاغئىتىشماق «قاغئىتىشماق» 态同共的

قاغئىتىشماق <方>〔动〕泊漂，浪流，路迷，失迷

قاغئىتىشماق <方>〔静〕簧弹，条发

قاغئىتىشماق <古>〔静〕(称别的勒铁族民代古国中)车高

留残，分部余残，分部余剩②乱残 دۈشمەن ～ / 款布
 分部: مابىنىڭ قالدۇقى / 子底油 رەختنىڭ قالدۇقى /
 余残建封 / 头烟 تاماكا قالدۇقى / 头
 <地>③迹遗教满萨 / 孽余建封 شامانىزم قالدۇقلىرى
 ⑥部余 <经>⑤ 留残 <农>④ 物留残，物积残
 基，根，团子原 <化>⑦数余 <数>
 素因留残 <地> قالدۇق ئامىل
 项余 <数> قالدۇق ئەزا
 角余 <数> قالدۇق بۈلۈك
 压背 <电> قالدۇق بېسىم
 丝回 <纺> قالدۇق پاختا
 土积残 <农> قالدۇق تۇپراق
 矿尾 <冶> قالدۇق رۇدا
 荷电余剩 <物> قالدۇق زەرەت
 毒残 <农> قالدۇق زەھەر
 数尾 <经>②数余 <数>① قالدۇق سان
 值残 <经>②值余剩 <数>① قالدۇق قىممەت
 矿残 <矿> قالدۇق كان
 湖留残 <地> قالدۇق كۆل
 体留残 <地> قالدۇق گەۋدە
 浆岩余残 <地> قالدۇق ماگما
 磁剩 <物> قالدۇق ماگنىت
 官器迹痕 <生> قالدۇق ئورگان
 热余 قالدۇق ئىسسىقلىق
 震余 <地> قالدۇق يەر تەۋرەش
 قالدۇقسىز [静] 的余剩无
 余剩②时去过式述陈称人三第的 «قالقاق» ① قالدۇق
 话的下剩，的: گەپلەرنى كېيىن دېيىشەرمىز. 的下剩，
 说再后以们咱: ئۇ ~ ئۆمرىنى تىنچىقىنا ئۆتكۈزۈش كويىدا
 生余过度地静静平理想他. بولدى.
 قالدۇق - قاتتى [静] 的余剩，的存残: بار پۈلۈمنى ئوغرى
 ئالدى، قالدۇق - قاتتىسىنى رەممال. <谚> 有现的钱被贼
 ، “虎了走面前”同喻: 去骗生先命算钱的下剩，走偷
 .“狼了来面后
 存残，的下剩，的余残，的余剩 [静] قاتقان - قالغان
 将败兵残 ~ / 饭剩羹残 ~ ئىسكەر بىر قانچە
 凉阴 <方> [静] قالقا
 牌箭挡，盾 [静] قالقان
 目翅鞘 <动> قالقان قاناتلىقلار
 腺状甲 <理生> [静] قالقانپەز

ئالغانپەز كەتتى. 了他乱绪思极了. جەمئىيەت تەرتىپى
 . 乱混序秩会社. قاتتىسقا ئالغانپەز كەتتى.
 ① <古> [静] 帮腮，腮 (物食) 口一②
 嚼 <古> [动] قۇرلاماق
 帽草 ~ چىغ: 子帽 (的形柱圆) ① [静] كىگىز
 <转> ②帽毡: 子帽的上治政 «ئوچقى» دېگەن قال-
 摘 “派右” 子帽“派右” 掉摘 قالدۇقنى ئېلىۋەتسەك
 قالدۇقنىڭ قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى
 子帽戴，子帽扣 كىيدۈرمەك
 人的子帽扣爱，匠子帽 [静] قالدۇقنى
 的状菇蘑，的状帽 [静] قالدۇقنى: بىر پارچە ~ قىزىل
 起而空腾云红的状菇蘑片一. قالدۇقنى كۆتۈرۈلدى.
 云状帽 <气> قالدۇقنى بۇلۇت
 蚶 <动> قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى قالدۇقنى
 子帽灰戴 كىشى ~ كۆل رەڭ: 的子帽戴 [静] قالدۇقنى
 人的
 蕈 <植> قالدۇقنى زەمبۇرۇغ
 蠹长 <动> قالدۇقنى كۈيە
 蛰海 <动> قالدۇقنى مېدۇزا
 钉图 قالدۇقنى مىخ
 子骗，头猾，猾狡 <古> [静] قالدۇقنى
 (杯酒制可) 角牛野 <古> [静] قالدۇقنى
 贼窃，盗强 <古> [静] قالدۇقنى
 奇的起不了 ~ مۇجىزە، 起不了 ① [静] قالدۇقنى
 不命自，起不了为以自 چاغلىماق ~ دەپ چاغلىماق / 迹
 卓②. 棒很得打球的他. ئوينىدىكىن ~ ئۆزىنى / 迹
 非③献贡的色出，献贡的越卓 تۆھپە ~ 色出，越
 ~ / 人的嗷吝其极 بېخىل ئادەم ~ 别特，其极，常
 话的好别特 بەلەن گەپ
 قاتتىسلىق «قاتتىس» 的式形词名的: بۇنىڭ نېمە قاتتىسلىقى
 的起不了么什有这؟ بار؟
 羊黄母 <动> [静] قالدۇقنى
 的响作沙沙 <古> [静] قالدۇقنى
 态动使的 «قالقاق» قالدۇقنى
 态同共的 «قالدۇقنى» قالدۇقنى
 下留 [静] 的下留: ~ 地留自 / 地 ~ چارۋا (مال)
 畜留自
 金资留提 <经> قالدۇقنى مەبلەغ
 态动被的 «قالدۇقنى» قالدۇقنى
 余 ~ پۈل، 的余剩，的余剩，的余剩 ① [静] قالدۇقنى

تېيتقان يەردىن قالماپ. “跽磋成日明，日明待生我”同喻的请没，误耽别方地的请 <谚> . ئېيتىمغان يەرگە بارما . ⑥. 去要不方地 / 酒戒 ～ ھاراقاتىن ～ 断，戒 ⑥. 去要不方地 …… 看就 ⑧ 孕怀 ～ (بويدا) ； 怀 ⑦ 奶断 ～ 了 : ھەممە ئىش سەندە قالدى . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 .

مىزدىن بىرەر باتۇرنىڭ چىقىش - چىقماش لىقىدا قالدى . 看就 ⑧ 孕怀 ～ (بويدا) ； 怀 ⑦ 奶断 ～ 了 : ھەممە ئىش سەندە قالدى . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 .

ھەر بىر شەھەر ئارىسىدا قالماپ . 看就 ⑧ 孕怀 ～ (بويدا) ； 怀 ⑦ 奶断 ～ 了 : ھەممە ئىش سەندە قالدى . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 . 了 你 看 都 切 一 .

ىلەن ئۆت قېتىم قالدىڭ . 了 雄 英 把 个 出 不 出 间 中 们 我 . ىلەن ئۆت قېتىم قالدىڭ . 了 雄 英 把 个 出 不 出 间 中 们 我 . ىلەن ئۆت قېتىم قالدىڭ . 了 雄 英 把 个 出 不 出 间 中 们 我 . ىلەن ئۆت قېتىم قالدىڭ . 了 雄 英 把 个 出 不 出 间 中 们 我 . ىلەن ئۆت قېتىم قالدىڭ . 了 雄 英 把 个 出 不 出 间 中 们 我 .

گەپكە گەپ كەلگەندە ئاناڭدىن قالما . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > . 使 即 时 论 争 < 谚 > .

ئۆز پىكرىدە قالسىن . 止 住 打 ⑪ . 见 意 的 已 自 留 保 我 . ئۆز پىكرىدە قالسىن . 止 住 打 ⑪ . 见 意 的 已 自 留 保 我 . ئۆز پىكرىدە قالسىن . 止 住 打 ⑪ . 见 意 的 已 自 留 保 我 . ئۆز پىكرىدە قالسىن . 止 住 打 ⑪ . 见 意 的 已 自 留 保 我 .

قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕

قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕

قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕

قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕 قالقانبېز ھورمۇنى < 生 > 素腺状甲 的 状 甲 ، 的 状 盾 〔 静 〕

。了去过经已代时的
 قامال قىلماق ① 围包: پۈتۈن شەھەر تۆت ئەتراپتىن قامال
 قىلىندى. 了围包面四被市城. 封 ～ چېگرىنى ② 锁封. 了围包面四被市城.
 闭封 <医> ③ 境边锁
 قامالاتماق «قاماللىماق» 态动使的
 قاماللاشماق «قاماللىماق» 态同共的
 قاماللانماق «قاماللىماق» 态动被的
 قاماللىغۇچ 子爪 [静]
 قاماللىغۇچ كۆرە <矿> 斗抓
 قاماللىماق [动] 揪, 抓: ھېلىقى لۈكچەك ئۇنىڭ چاپىنىنىڭ
 ياقىسىدىن قاماللاپ تۈتتى. 了领衣的他了住揪氓流个那.
 قامالماق «قامساق» 态动被的
 قامەت 材身 [静], 态体: قامەتتى كېلىشكەن يىگىت 身材
 子伙小的称
 قامەتلىك [静] 梧魁: ～ ئادەم 梧魁 人的
 قامپاشى [静] <方> 絮苇芦
 قامچا [静] 子鞭: ～ يېمەك 子鞭挨 / ئاتقا ～ ئۇرماق
 用 不马好 <谚>. 马抽子鞭 / ياخشى ئاتقا ～ لازم ئەمەس. <谚>
 打鞭须 则马劣, 鞭一须只马好 <谚>. ～ يامان ئاتقا يۈز ～ .
 鞭百须
 قامچا تۈك <生> 毛鞭
 قامچا تۈكلۈك قۇرت <动> 虫毛鞭
 قامچا تۈكلۈكلەر سىنىپى <动> 纲毛鞭
 قامچا ئويناتماق 鞭皮舞挥
 قامچىسىدىن قان تامماق <成> 鞭子淌的血 (意)
 喻 (暴残常非, 性成暴残喻). بۇ زالىمنىڭ قامچىسىدىن قان
 ئاسدۇ. 暴残常非君暴个这. 暴残常非君暴个这.
 قامچىغا باسماق 答鞭
 قامچىغا تۈكۈرمەك <成> 掌擦拳摩, 试欲跃跃
 鞭扬马奋
 قامچىسىز [静] 子鞭挨不: نەغمىسىز شاراب ～ ئازاب.
 <谚> 苦受子鞭挨不同如, 酒伴曲乐有没
 قامچىسىمان [静] 的状鞭
 قامچىسىمان كاكىتوس <植> 鞭人仙
 قامچىغۇ <古> [静] 泡(的长上指手, 唇嘴), 泡水
 疹疱
 قامچىگۈل <植> [静] 草荏
 قامچىلاتماق «قامچىلىماق» 态动使的
 قامچىلاشماق «قامچىلىماق» 态同共的

若倘, 如假, 果如 <古> [静] 倘
 么怎, 样怎 <古> [静] 么
 草子蝎 <方, 植> [静] 蝎
 火柴, 料燃 <方> [静] 柴
 棚草, 子棚 <方> [静] 棚
 空天, 空高 <古> [静] 空
 礼财, 礼彩, 礼聘 <古> [静] 礼
 小的上之木柁屋房所两在盖)楼骑 <古> [静] 楼
 房楼小的方上门大在, (房楼
 قامساق [动] 生(火), 烧: قالايديغان كۆمۈر كۆمۈر 煤的烧 / قا-
 لاشنى بىلىسەك قارىمۇ كۆيدۈ. <谚> 能也雪, 火生会是要
 着点
 قالىن <古> [静] 量大, 多
 قالىنچۇ <古> [静] 的余剩, 的下剩
 قانچى <古> [静] 满萨, 木喀
 قاملا [静] <动> 獭水
 قانما تۇماق (檐无)帽皮獭水
 قامتا <方> [静] 棍木的上网鱼在绑
 قاماتاق! «قامساق!» 态动使的: سەنلەر ئۇنى تۈرمىگە قامات-
 تىڭ. 狱监了进关他把们你是.
 قاماتماق! «قامساق!» 态动使的: غورا چىشىمنى قامىتىپ قوي-
 دى. 牙的我了倒杏青.
 قاماشتۇرماق «قاماشماق» 态动使的: كۈن نۇرى كۆزنى ～
 花眼得照光阳
 قاماشماق! «قامساق!» 态同共的: ئۇنى تۈتۈۋېلىپ قاماشتى.
 来起了关住抓他把
 قاماشماق! «قامساق!» 态动使的: كۆز ～ 眩目, 花眼
 قاماشىغ <古> [静] 做, 能可有没, 何奈可无, 奈无
 到不
 قاماق [静] 禁监
 قاماق جازاسى <法> 刑徒
 قاماققا ئالماق <法> 禁监, 监收
 قاماق مۇددىتى <法> 期刑
 قاماقخانا [静] 所守看, 牢监, 房牢
 قاماقلىق [静] 押关, 押关: ～ ئادەم 押关 / ئۇ ئۈچ
 يىلدىن بەرى ～ . 着关被直一他来年三.
 قامال (قامالى) [静] ① 爪: ئىبلىس قامالى 魔爪 <转> ②
 围包: جەڭگىۋار قىسىم دۈشمەن قامالنى بىتچىت قىلىۋەتتى.
 斗战 破冲队部 敌了 围包的人 <转> ③ 锁封: دۆلە-
 تىسىز ～ ئىچىدە قالغان دەۋر ئۆتۈپ كەتتى. 锁封被家国们我.

间房的似窝鸡关机在 . نەكتەك ئۆيىدە زادىلا قاملىشالمىدىم .
 丽美, 亮漂, 致标⑤. 了不应适也么怎我里
 得合<转>⑥! 致标多娘姑这! ئۇلار ئىككىسى ئاستا - ئاستا قاملىشىپ قالدى .
 来, 投相, 来
 慢慢俩 了来得合得变慢慢俩 . ئۇ ئېرى بىلەن قاملىشالمىدى .
 来不合夫丈跟她

- قامۇس [静] <文> 辞科百, 典科百
- قامۇغ [静] <古> 的有所, 的部全, 的一切
- قامۇق^۲ [静] <古> 粪马
- قامىتاق [动] <古> 动开, 动移
- قامىچ [静] <古> 勺, 子勺
- قامىچلاماق [动] <古> 盛勺汤用, 舀勺汤用
- قامىماق^۱ [动] <法> 禁监, 押羈, 押关
- قامىماق^۲ [动] ① (眼)花: ئەتىدىن كەچكە تېلېۋىزور كۆرۈپ
 كۆزلىرىم قاماپ كەتتى . 从早到晚看电视, 我眼花都
 了. ② (牙)倒: ئانىسى غورا يېسە, قىزنىڭ چىشى قاماپتۇ .
 <谚> 牙了倒儿女, 杏青吃亲母
- قان [静] ① 血, 液血: ~ چىقتى, جان چىقتى . 出于等血
 命丢 . قاننى ~ بىلەن يۇغىلى بولماس . <谚> 用能不血
 子痞, 赖无②. “休时何报相冤冤”同喻: 洗血
- قان ئالماق <医> 血抽
- قان ئامبىرى <医> 库血
- قان ئايلىنىش <理生> 环循液血
- قان بەرمەك <医> 血献
- قان بولماق 血流: قولۇم قان بولدى . 我的手流血了 .
 بۈرەك - باغرىم قان بولدى . 我的心淌血 .
 قان بولۇشماق 斗恶, 战血: ئۇلار كىچىككەنە بىر ئىش
 ئۈچۈن قان بولۇشۇپ كېتىشتى . 他们为了一件小事斗恶
 了一场
- قان بۇزۇلۇش كېسىلى <医> 病血坏
- قان بېجى <经> 税宰屠
- قان بېسىم ئۆلچىگۈچ <医> 计压血
- قان بېسىمى <理生> 压血
- قان پلازمىسى = قان شىرنىسى
- قان پلاستىنىكىسى <理生> 板小血
- قان تولغاق <医> 痢赤
- قان تومۇر <理生> 管血
- قان تومۇرلۇق پەردە <理生> 膜络脉
- قان تۆكمەك 血喋, 血流
- قان تىپى <理生> 型血

قامچىلانماق «قامچىلىماق» 态动被的

- قامچىلىق [静] ① 子鞭带: ~ يىگىت 伙小的子鞭带
- ② 子鞭做可: 子 ~ تاسا 一条皮的子鞭条一做
- قامچىلىماق [动] ① 抽鞭, 打鞭: ئاتنى پات - پات ~ 不
 旧挾鞭 ~ 马抽地时 <转>② 促催, 策鞭 <转>③ 会社
 策鞭常经我 . 已. دەرد بىزنى قامچىلاپ مۇشۇ يەرگە
 ئېلىپ كەلدى . 里这了到带们我把, 们我促催苦痛 .
- قامچىئوت [静] <植> 蓝蓼, 蓼
- قامداتماق «قامدىماق» 态动使的
- قامداشماق «قامدىماق» 态同共的
- قامدالماق «قامدىماق» 态动被的
- قامدىما [静] 的应供, 的持维
- قامدىما تىجارەت <经> 营经场市性持维
- قامدىماق [动] ① 给供, 供提: ئاشلىق بىلەن ~ 粮供提
 / 食 - ئۆز - ئۆزىنى ~ 自给自足 ② 足满: خەلقنىڭ
 ئېھتىياجىنى ~ 民人的需的 ③ 要需的 / 活生持维 ~
 动起来, 动移, 动行, 弹动 <古> [动] قامشاماق
- قامغاق [静] <植> 棵蓬扎, 菜毛猪
- قامغاقلىق [静] ① 的菜毛猪长, 的菜毛猪有: ~ جاي
 地菜毛猪② 方的菜毛猪长
- قامغىرماق <古> [动] 倒歪, 斜倾
- قاملاشتۇرماق «قاملاشماق» 态动使的
- قاملاشتۇرۇشماق «قاملاشتۇرماق» 态同共的
- قاملاشتۇرۇلماق «قاملاشتۇرماق» 态动被的
- قاملاشماق [静] 的像不, 的话像不
- قاملاشماسلىق [静] ① 当妥不, 适合不, 相宜不②
 相配, 不合③ 体得不, 身合不, 配相
 像不④ 看难, 亮漂
 像不⑤ 样像不
- قاملاشماق [动] ① 好办, 适合: ئادەم جىگەرلىك بولسىلا,
 ئالەمدە قاملاشمايدىغان ئىش يوق . 志气有人要只 . 没下天,
 事的好不办有 . بۇ قىزنىڭ كىيگەن كۆڭلىكى ناھايىتى قام-
 لاشقانكەن . 这姑娘穿的连衣裙很合适 . مۇنۇ سۆزىڭىز
 قاملاشمىدى . 您这话说就不合适 (不像话)了 . ② 配相,
 配般: ئۆزۈم قايناتان مۇسەللەستىن بىر ئاز بار, گۆش بىلەن
 تولمۇ قاملىشىدۇ . 还有一点点我自己烧的葡萄酒, 和
 肉配起来正好 . 好. ئىككىڭلار بىر - بىرىڭلارغا ناھايىتى قاملى-
 شىسىلەر, مەن ئىككىڭلارغا ئاتا بولاي . 你俩很般配, 当我
 你俩的主婚人 . ③ 人像, 事回像: مۇنداق دەسەڭ قاملى-
 شامدۇ؟ 你这人怎么说像话④ 吗? 应适: ئىدارىنىڭ كا-

战血，战血入投 قان كەچمەك
 栓血 <理生> قان نۆكچىسى
 球血，胞细血 <理生> قان ھۆججەيرىسى
 凝血 قان ئۇيۇش
 血流使 قان ئېقىتماق
 的性成血嗜②鬼血嗜① قان ئىچەر
 血造 <理生> قان ئىشلەش
 恨饮，恨含 <成> قان يۇتماق
 死而恨含 كەتمەك
 光红泛上脸 ~ چىرايىغا؛ 光红泛 قان يۇگۈرمەك
 面满光 قان يېغى
 脂血 <理生> قان يېغى
 哭痛 قان يىغلىماق
 烧中火怒，火光，火发 <成> قېنى قىزىماق
 ۇزىنى قانچە تەمكىن تۇتۇشقا تىرىشىسىمۇ، لېكىن بارغانسېرى قېنى قىزىۋاتاتتى. 管尽他 极来下静冷还可，
 来越是 烧中火怒越来越是
 刚方气血 قېنى ئۇرغۇپ تۇرماق
 生产 足知，足满 [静] قانائەت ~ تۇيغۇسى پەيدا بولماق
 的 尽无是足知 <谚> . 足满感 / ~ تۈگىمەس خەزىنە .
 库宝 . 人的足知 قانائەتچان [静] 的足知: ~ ئادەم
 形式词名的 «قانائەتچان» قانائەتچانلىق
 的足知不，的足满不 [静] قانائەتسىز
 形式词名的 «قانائەتسىز» قانائەتسىزلىك
 态动使的 «قانائەتلەنمەك» قانائەتلەندۈرمەك
 态同共的 «قانائەتلەندۈرمەك» قانائەتلەندۈرۈشمەك
 态动被的 «قانائەتلەندۈرمەك» قانائەتلەندۈرۈلمەك
 足满到感，足满，意满到感，意满 [动] قانائەتلەنمەك
 满到感答回的您对我 . ىزىنىڭ جاۋابىڭىزدىن قانائەتلەندىم .
 满有没们他 . ى . ئۇلار بۇنىڭ بىلەن قانائەتلىنىپ قالدى .
 于此于足 . 静] 的足知 [静] : ~ ئادەم 的足知 / ~ كىشى .
 足知”同喻: 饱子肚人的足知 <谚> . نىڭ قارىنى توق .
 “ . 乐常者 . 静] 的意满人令 [静] قانائەتلىنىشەنلىك
 做都题问个每的者记对他 . ى جاۋاب بەردى . ىر سوئالغا ~
 . 答回的意满人令了 . ى قانات [静] ① 膀翅 ، 翼 : قۇش قانىتى بىلەن ئۇچۇپ ، قۇيرۇقى
 . 落降巴尾用 ، 翔飞膀翅用儿鸟 <谚> . ىلەن قونار .

沉血 <医> قان چۆكۈش
 耐不起 <骂> قان چىچار ؛ سېنى كىم بىلمەيدۇ ،
 起不耐个是你 ، 你道知不谁 ! نېمىغۇ !
 ! 伙家的
 牲宰 قان چىقارماق
 ى : قان دانچىسى = قان ھۆججەيرىسى
 象血 <医> قان رايى
 清血 <医> قان زەردابى
 病清血 <医> قان زەردابى كېسىلى
 症毒血 <医> قان زەھەرلىنىش كېسىلى
 释稀液血 قان سۇيۇلۇش
 症血稀 <医> قان سۇيۇلۇش كېسىلى
 素黄血 <理生> قان سېرىق پىگمېنتى
 竅血 <生> قان سىنوسى
 尿血 <医> قان سىيش
 虫吸血 <动> قان شورغۇچ قۇرت
 血吸 قان شورىماق
 糖血 <理生> قان شېكېرى
 浆血 <理生> قان شىرنىسى
 洗血، 血喋، 染血 قانغا بويسماق
 命抵命以， 血偿血以 جانغا جان قانغا قان ،
 凡有血 : ىنىڭ بۇ سۆزۈم بىلەن تەڭ ، قان قاچماق
 ىنىڭ چىرايىنىڭ قېنى قېچىپ ، بۇرنىنىڭ ئۇچىغا تەر تامچىلىرى
 冒也尖鼻 ، 色血无面他 ، 话这我听一 . نەچىرەپ چىقتى .
 珠汗了出 . ى قان قەرز ىقەرز
 鬼命短 ، 的死该 <骂> قان قۇسقۇر
 苦痛心内 <转> ② 血吐 ، 血咯 ① قان قۇسماق
 状万 . ى قان قېرىنداش ، 胞同肉骨 ، 胞同
 系关胞同肉骨 ، 系关胞同 قان قېرىنداشلىق
 性急 ، 躁急 : ىغىر - ىپسىق بول ، قان قىزىقلىق
 . 急性要不 ، 儿点一重稳要你 ، 子孩 . ىقلىمىغىن .
 白蛋红血 <理生> قان قىزىل ئاقسىلى
 仇血 قان قىساسى
 鲜的子鸽或鸡， 羊使)血放②牲宰① قان قىلىماق
 血上蹭使 ، 血上弄③(法办土的病治上身人病到流血
 (磨折受使 ， 过难使)血淌使 <转> ④ قان قىلىماق
 ① 血流 ، ② 血冒 ، <转> ③ 妒嫉 ؛ ىنىڭ
 ىچىدىن قان كەتتى . 死要得妒嫉他 .

قانداقسىغا [静] 么怎，何如，么怎 [静] 会么怎: سېرك ئويۇنى ~
ئېسىگە چۈشۈپ قالغاندۇ؟ 么怎他 记会么怎起变戏的法؟
قانداقلارچە [静] 么什为، 么怎 [静] سىز مانجۇ نۇرسىڭىز،
يۈرتىڭىز ~ يۈننەن بولىدۇ؟ 族满是你是 么怎贯籍是 会么怎贯籍？
[静] 么什管不 样怎论不， 何如论无 样怎论不， 么什论不
~ ئادەم بولسۇن، رۇخەستىز چىقىشقا بولمايدۇ. 出外得不许准经未، 人

قانداقمۇ [静] 能怎， 能哪 [静] 能怎: ~ خىيالىغا كەلتۈرەلسۇن؟ 哪
[静] 到想能 么؟ ئوقۇمسىا ~ بىلسۇن؟ 习学不 能怎知道 么？

قانداقلا [静] 麻升 <植> [静] 态动使的 «قانماق»
قاندىرۇلماق [静] 态同共的 «قاندىرۇلماق»
قاندىرۇلماق [静] 态动被的 «قاندىرۇلماق»
قاندىر [静] 织组下皮 <古> [静] 洗血، 血喋، 染血 <方> [动] 态动使的

قان - زەرداب [静] ①血， ②转 <水> 水苦 ~
ئىچىدە چوڭ بولماق 大长中水苦在
قانسىراتماق [静] 态动使的 «قانسىراتماق»
قانسىرىتىشماق [静] 态同共的 «قانسىراتماق»
قانسىرىتىلماق [静] 态动被的 «قانسىراتماق»

قانسىرىماق [动] 血失， 多过血流، 止不血流: يارىدار
قانسىراپ كېتىپتۇ. 多过血流员伤
قانسىز [静] ①血无， 的血贫， 的血有没: ە چىد-
راي 的血不 ②孔面的色血有没
قانسىزلىق [静] 式形词名的 «قانسىز»
قان - قان 下见

قان - قان يىغلىماق 哭大啣号: ئۇ بالا دەردىدە قان -
قان يىغلايتتى. 哭大啣号而子孩去失因他
قان - قېنىغا سىڭمەك <成> 里子骨到透渗
“改难习积”同

قانلىق [静] 的血有، 的血带، 的血含، 的血流، 的腥血
: ~ قىلچ 血带的大的刀 / ~ پاتاققا دوملاپ چۈشمەك
/ 倒在血泊中 / 口伤的血流 ~ زۇلۇم - كۈل-
پەت 迫压的重沉， 迫压的腥血
قانلىق ئەسۋە <医> 疹性血
قانلىق بەلغەم <医> 痰血
قانلىق پاچىئە 案血، 案惨血流
قانلىق جەڭ 战血
قانلىق ساۋاق 训教的血

了及不
قانچە - قانچە [静] 多好多好 多好多
قانچىلاپ [静] 多好多
قانچىيلەن [静] 人个几: ئۇ چاغدا ~ بار ئىدىلار؟ 时那
قانچىلار [静] 人个几有你们候
قانچىلاپ [静] 少多
قانچىلىغان [静] 少多: ئۇ يەردە ~ قەھرىمانلىق داستانلىرى
بارتلىدى. 诗史的雄英少多了写谱里那

قانچىلىك [静] ①多， 远多， 久多， 少多: بۇ يىل ~ بۇغ-
داي ئالدىڭ؟ 子麦少多了收你年今 ~ ئۇخلىغانلىقىمنى
بىلمەيمەن. 久多了睡己自道知不我 ~ ماڭغىنى
مەلۇم ئەمەس. 远多了走知不他. ئۇ يەر ئۈرۈمچىدىن ~
بىراق؟ 远多有齐木鲁乌离儿那؟ 是算، 是底到 ②
چا دېگىنى ~ بىرىنمىكىن كۆرۈپ باقاي دېۋىدىم. 看看要倒我
是算他! 西东么什个是底到枪手 是算他!
! 西东么什

قانچىنچى [静] 几第 [静] 几 ~ 号几 / 份月几 ئاي
قانخور [静] ①鬼血吸， 嗜血者 ②嗜血的性: ~ دۈش-

قانخورلۇق [静] 式形词名的 «قانخور»
قانخورلۇق قىلماق 害残، 嗜血
قانداش [静] 的缘血同
قانداش تۇغقان 亲血
قانداشلىق [静] ①缘血， 统血: ~ نەزەرىيىسى 论统血
② <牧> 血近

قانداشلىق مۇناسىۋەت 系关缘血
قانداغاي [静] <动> 鹿麋， 鹿驼
قانداق [静] ①何如، 样怎، 何如: ىز سالاھەتلىكىڭىز ~ 你
康健的 何如康健的 么怎是你 找到么怎是我
们的 ②么什的， 的样怎: سىزگە ~ كىتاب كېرەك؟
需你 么什的 的书的

قانداقلا بولمىسۇن <习> 么怎管不， 何如论无
ىز سىزگە ~ ، ئەتىگىچە خەۋىرىنى بېرىڭ. 报天明你何如论无
个信

قانداقتۇر [静] 的么怎知不 [静] 么什为知不， 么什是知不
: ~ بىرنەرسە 知不是玩么什 儿 / ~ بىر ياش يىگىت
سۇنى ساقلاپ تۇرۇپتۇ. 个一有 (的样怎知不) 在人轻年
你候等

قانداقچە [静] 么怎، 样怎， 何如: سەن بۇ يەرگە ~ كېلىپ
قالىڭ؟ 了来儿这到么怎你？

قاۋاخانا = قاۋاق¹

被羊 被² «قاۋساق» 的态动被: قويلار قوتانغا قاۋالدى. 里圈在圈

（馕油的薄而大）馕油其克卡 <方>〔静〕 قاۋاماش

猪牙，猪公②猪公野①〔静〕 قاۋان

怒触，怒惹 <古>〔动〕 قاۋچىتماق

解和，和议 <古>〔静〕 قاۋشۇت

的一而二合，的连相 <古>〔静〕 قاۋشى

桶皮（的水汲中井从） <古>〔静〕 قاۋغا

高崇，大伟 <古>〔静〕 قاۋۇت

圆团，聚团，集聚，中集 <方>〔动〕 قاۋۇشماق

皮麸，子麸，麸〔静〕 قاۋۇق¹

膀胱 <古>〔静〕 قاۋۇق²

梧魁①〔静〕 قاۋۇل 的力有，的实结，的梧魁: ~ يىگىت

力有着动挥 子伙小的 的亮漂，的致标②说手的

头长 的得，的能干 <转>③妇少亮漂的发的

部干的力得 师教的能干 的律规观客 ~ ئوبېكىتپ

式形词名的 «قاۋۇل» قاۋۇلۇق

藏收，中集，攒积，累积 <古>〔动〕 قاۋۇرماق

吠，叫汪汪，叫〔动〕 قاۋۇماق¹ 的律规无〔静〕 قاۋۇنيەتسىز

那吠着跟狗众，叫狗条一 <谚> . تەك قاۋاپتىز. 的律规乎合，的性律规有〔静〕 قاۋۇنيەتلىك

有象大跟吠狗 <谚> ؟ قاۋۇشى بىلەن پىلىنىڭ نېمە ئىشى؟ 化变的性律规 化法合〔动〕 قاۋۇنىلاشتۇرماق

何相干？ 干相何 态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق» 态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق»

的人咬”同喻: 狗的在自怕要，狗的叫怕别 <谚> 性法合〔静〕 قاۋۇنىلىق

“叫不狗 愿宿，望愿，望渴 <古>〔静〕 قاۋۇنغ

角到围鸡把 ~ 圈，围〔动〕 قاۋۇنماق² 下见 قاۋۇنغاق

里棚圈到圈羊把 ~ 上 病友血 <医> قاۋۇنغاق كېسەل

通交 则法，理原，则规①〔静〕 قاۋۇنىدە 流血子鼻 ~ بۇرنى: 血出，血流〔动〕 قاۋۇنماق

原本基学化 则规 / 则规 则法，理原，则规①〔静〕 قاۋۇنىدە 痛剧而血出胃因 则规 / 理

程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

事办章照 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

程规作 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

照按 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

手吻相互面见矩规克吉塔 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

办矩规照 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

规常破打 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

度制章程〔静〕 قاۋۇنىدە - تۈزۈم 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

度法，章程〔静〕 قاۋۇنىدە - نىزام 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

律法〔静〕 قاۋۇنى 的定法，的法合，的律法

治统定法 争斗法合 题问 ~ / كۈرەش ~ / 者治统法合，者

征特律法 <法> قاۋۇنى ئالاھىدىلىك

币法，币货定法 <经> قاۋۇنى پۇل

分处律法 <法> قاۋۇنى جازا

损全定法，失损定法 <经> قاۋۇنى زىيان

卫防当正 <法> قاۋۇنى قوغدىنىش

金本资定法 <经> قاۋۇنى كاپىتال

托信定法 <经> قاۋۇنى ھاۋالە

为行法合 <法> قاۋۇنى ھەرىكەت

益权法合 <法> قاۋۇنى ھوقۇق - مەنپەئەت

人承继法合 <法> قاۋۇنى ۋارىس

时定法 <天> قاۋۇنى ۋاقىت

人理代定法 <法> قاۋۇنى ۋاكالىتچى

人法 <法> قاۋۇنى ئىگە

律规观客 ~ ئوبېكىتپ 的律规无〔静〕 قاۋۇنيەتسىز

的律规无〔静〕 قاۋۇنيەتلىك 化变的性律规 化法合〔动〕 قاۋۇنىلاشتۇرماق

化变的性律规 化法合〔动〕 قاۋۇنىلاشتۇرماق

态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق» 态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق»

态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق» 态动被的 «قاۋۇنىلاشتۇرماق»

性法合〔静〕 قاۋۇنىلىق 性法合〔静〕 قاۋۇنىلىق

金内鸡 <药>〔静〕 قاۋۇنىدە 愿宿，望愿，望渴 <古>〔静〕 قاۋۇنغ

下见 قاۋۇنغاق 病友血 <医> قاۋۇنغاق كېسەل

流血子鼻 ~ بۇرنى: 血出，血流〔动〕 قاۋۇنماق 痛剧而血出胃因

泪血〔静〕 قاۋۇنىدە - تۈزۈم 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造 则守，程规，章程②法词造

赁租转 <经> قايتا ئىجارە

工返 ئىشلەش قايتا

试复②考补① قايتا ئىمتىھان

复反 - قايتا - قايتا [静] 复反，三再，次屡： ئويلانماق ~

问三再 سورماق ~ / 犯屡 بولماق سادر ~ / 虑考

下见 قايتما

波射反 <物> قايتما دولقۇن

线光射反，线射反 <物> قايتما نۇر

馈反息信 قايتما ئۇچۇر

流回 <气，水> قايتما ئېقىم

光射反 <物> قايتما يورۇقلۇق

志意的挠不折百 ئىرادە ~ : 的挠不折百 [静] قايتماس

回不折百，忌禁无百 [静] قايتماسلىق

回大返重 ~ ئاتوسىفېرا قاتلىمىغا / 家回 ~ ئۆيگە : 返，归，回① <动> قايتماق

来归旋凯，旋凯 ~

回折，回弹②层气 : ئۇ توپنى تېپىۋىدى، ۋاراتانلىك ئۈستۈد.

كى ياغىچىغا تېگىپ كەينىگە قايتتى. 他. 去踢脚一球到碰球.

来回了弹方上门 : 弃放，去失，消打<转>③. 来回了弹方上门

تىدىن ~ 头念消打 / 头念消打 (دىلى) ~ / 心灰 / ئۆز پىك.

رىدىن ~ 见意弃放 <转>④. 消，退 : ئىسسىقى (قىزىد.

مىسى) ~ 烧退 / 烧退 ~ 肿消 / 肿消 ~ ئاچچىقى ~ 气消 ⑤

家回拿 (掉不卖) : 家回拿 (掉不卖) . <谚> 拿 <谚>

。财了不生货的家回 : 射反 <气，物>⑥ <逻>⑦

复回，归复

角射反 <物> قايتىش بۇلۇغى

质媒射反，器射反 <物> [静] قايتۇرغۇچ

的向反 [静] قايتۇرماق

击突反 <军> قايتۇرما زەربە

寒伤副 <医> قايتۇرما كېزىك

攻反，击冲反 <军> قايتۇرما ھۇجۇم

赁租还返 <经> قايتۇرما ئىجارە

处缝包，部翻上的脚裤 [静] قايتۇرما

复反 <艺> [静] قايتۇرما

① «قايتماق» 态动使的 : فازانى ئۆيگە قايتۇرۇپ

ئەكەلمەك 把锅回拿家来② 退，反，还，回 : بېلەنتى ~

还 ~ 票退 / 费退 ~ 手还 ~ قول / 手还 ~ گەپ / 手还 ~

嘴顶，嘴 / 嘴顶 ~ سلام ~ 礼回，礼还 ~ جاۋاب ~ 答回，

答回 ~ 复答，答回 ~ 复收，回收，回挡，退打③ 答报，复答

مەننىڭ ھۇجۇمىنى ~ 退打 的人敌退打 / 攻进的

بەرلەرنى قايتۇرۇۋالماق 地失回收，地失复收 / 地失复收

قائىدە - يوسۇن [静] 节礼 : 节礼 [静] - يوسۇننى بىلىدىغان

ئادەم 人的节礼懂 节礼族民 ~ مىللى / 人的节礼懂

قائىدە - يوسۇنلۇق [静] 的仪礼，的貌礼，的节礼 [静]

的矩

的矩规合不，的矩规懂不 [静] قائىدىسىز

式形词名的 «قائىدىسىز» قائىدىسىزلىك

学乱紊 ئىلمى قائىدىسىزلىك

قائىدىلەشتۈرمەك «قائىدىلەشمەك» 态动使的 : بىرىككەن

سۆزلەرنىڭ ئىملاسىنى ~ 化范规法字正的词成合使

态同共的 «قائىدىلەشتۈرمەك» قائىدىلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «قائىدىلەشتۈرمەك» قائىدىلەشتۈرۈلمەك

化范规②矩规为成，化式程① <动> قائىدىلەشمەك

，矩规按②的矩规乎合，的矩规懂① [静] قائىدىلىك

地范规 : ئۇسۇلنى يېنىك ۋە ~ ئوينىماق 盈轻得跳舞

范规

配分化则规 قائىدىلىك تەقسىمات

下见 فاي

间时的长很长很 قاي چاغ

间时的长很长很 قاي زامان

间时的长很长很 قاي ۋاقىت

قايياش (قايياش) [静] 人心贴，人心知，人亲 : كەمبەغەل.

نىڭ قايياشى كەمبەغەل. <谚> 人穷是人心知的人穷

“人穷向着才人穷有只”同喻 : مال تۇرى بىلەن، ئادەم

قايياشى بىلەن. <谚> 分群以人，聚类以物

ئىلغىرق. <谚> 分群以人，聚类以物 : قايياشتىن. <谚>

。出已知从祸，来食饭从病

قايياق! [静] 处何，地何，方何 : قايياققا بارسىز؟ 处何到你？

去 : سىز قايياقتىن كەلدىڭىز؟ 来儿哪从您？

皮奶 <古> [静] قايياق

قايان [静] 里哪，处何，里哪到，儿哪往 : ھەل ~ ، سەن

شۇيان. <谚> 儿那在就你，儿哪在众民

。“在同民与

قايئا [静] 新重，再 : 再، 新重 ~ تەربىيە 再教育

قايئا سايلام 选重，举选行另

قايئا سۇغۇرتا 险保再

قايئا قوزغىلىش <医> 发复

قايئا قېزىش <矿> 采回

قايئا ھاسىل قىلماق 生再

قايئا ھېسابلاش <数> 算验

قايئا ئوقۇش <教> 读重，读复

قايجىلاشماق ① «قايجىلسماق» 态同共的 叉交② 叉交. قايجىلاش.

قان يول 交叉相互 (狗于用) 配交③ 口路的 叉交. ئىتلار قايجى.

چىلىشپ قايتۇ. 了配交狗. 了.

قايجىلانما [静] 的式刀剪

带切剪 <地> قايجىلانما بەلۋاغ

造构切剪 <地> قايجىلانما تۈزۈلمە

形变切剪 <物> قايجىلانما دېفورماتسىيە

力剪, 力切剪 <物> قايجىلانما كۈچ

力应剪, 力应切剪 <物> قايجىلانما كۈچىنىش

قايجىلانماق ① «قايجىلسماق» 态动被的 叉交②

قايجىلسماق [动] 剪: شاخلارنى ~ 枝剪 / شامنىڭ پىلىكىنى

芯烛剪 ~

قايدۇرماق «قايرماق» 态动使的: تولا مېڭىمنى قايدۇرما. 别.

. 筋脑伤我让尽

قايدۇرۇشماق «قايدۇرماق» 态同共的

态动被的 «قايدۇرماق» 态动被的

قايراق [静] <方> 石磨

下见 قايران

قايران بېلىق <动> 鱼蛙

قايرىتماق «قايرىماق» 态动使的

قايرىشتۇرماق [动] 剪反: ئەسكەرلەر ئۇنىڭ قولىنى قايرىش.

腾膂的他把们兵士. 了.

. 了走押着剪反

قايرىشماق «قايرىماق» 态同共的

的翘, 的弯, 的翻 [静] 眉叶柳, 眉牙月

قايرىلما قاش 眉叶柳, 眉牙月

قايرىلماق ① «قايرىماق» 态动被的: پىچاقنىڭ بىسى قايرىلىپ

. 了扭手的我. 了卷刃刀. 了.

كەڭ ئېرىقتىن ئاتلىما, پۈتۈم قايرىلدى دەپ. 宽渠 <谚>

قايرىلماق ②. 叫要不脚崴, 跳要不

رىلساڭ چوڭ كوچىغا چىقىسەن. 街大是就去过拐. 了.

قايرىلماق. 街大是就去过拐. 街大是就去过拐.

قايرىلغان چاغدا 西偏阳太 / 候时的 西偏阳太 / 候时的

دى. 午正了过. 午正了过.

قايرىلما [静] 的翘, 的弯, 的翻

领翻 قايرىلما ياقا

قايرىماق ① [动] 扭, 扳: دەرەخ شېخنى ~ 枝树扳 / قول.

نى ~ 手窝, 手扭 / 手窝, 手扭 ~ 擦② 头扭: پەردىنى

撤③ 头后到撩发头把 ~ 子帘撩

重把 开丢, 开

还偿 <法> ④ 表代回撤 قايتۇرۇلماق

层射反 <物> قايتۇرۇش قاتلىمى

律定射反 <物> قايتۇرۇش قانۇنى

数系射反 <物> قايتۇرۇش كوئېففىتسىيەسى

力射反 <物> قايتۇرۇش كۈچى

面射反 <物> قايتۇرۇش يۈزى

的馈反, 的性射反 [1 静] قايتۇرۇشچان

的馈反, 用作馈反 [静] قايتۇرۇشچانلىق

态同共的 «قايتۇرماق» قايتۇرۇشماق

态动被的 «قايتۇرماق» قايتۇرۇلماق

قايتىدىن 重, 新重 [静]: ~ 重, 新重

记登新重 册注新重 ~ / 写重 册注新重

态同共的 «قايتماق» قايتىشماق

态动使的 «قايتىلماق» قايتىلاتماق

قايتىلانما [静] ① 演重, 现再, 现重, 复反

的象形 复反的情事 复反的情事

演重的 演重的 演重的 演重的

的逆可 <化, 物> ②

泵复往, 泵水式复往 <水> قايتىلانما پومپا

程过逆可 <物, 化> قايتىلانما جەريان

قايتىلانما رېئاكسىيە <化> 应反逆, 应反逆可

应反环循

热回归 <医> قايتىلانما كېزىك

态动被的 «قايتىلماق» قايتىلانماق

复反 复反 复反 复反

过复重 ~ 遍一问重 ~ 遍一问重

事的去

性逆反, 性复反 <农> [静] قايتىلىنىشچانلىق

杆杈(的口牲套坊油)②子剪, 刀剪① [静] قاچا

梯楼式刀剪 <建> قاچا پەلەمپەي

腿圈罗 قاچا پۈت

鸥海嘴交 <动> قاچا تۇمشۇق چاچكا

قاچا كەلمەك <成> 起一到碰: بۇ ئىككى ئىش

. 起一到碰事件两这. 起一到碰事件两这.

沟叉交 <理生> قاچا ئېرىق

的状刀剪 [静] قاچىسىمان

差刀剪 <经> قاچىسىمان پەرق

架支形剪 <建> قاچىسىمان تىرەك

机重起形剪 机重起形剪

态动使的 «قاچىلسماق» قاچىلاتماق

قايىل بولماق 气服，服佩 ئۇنىڭ كەڭ قورساقلىقىغا قارا. بىل بولدۇم . 量大宏宽的他服佩我 . ئۇ يەنە قايىل بولمىدى . 气服不是还他 .

قايىل قىلماق 服说 : مەن ئۇنى مىڭ تەسلىكتە قايىل قىلدىم . 他了服说才易容不好我 . قايىل قىلىش كۈچى 力服说

قايىللىق «قايىل» 式形词名的

的立直 [静]

قايىم بولماق 立直 来起，

قەبرە 墓 [静] 墓，墓坟 ئۇ بوۋىسىنىڭ قەبرىسى ئۈستىدە دۈم يېتىپ يىغلايتتى . 哭上墓的父祖在卧他 . قەرزدارنىڭ قەبرىسى يوق . <谚> 墓坟有没人债欠 .

قەبرە تەزكىرىسى 铭志墓

قەبرە تېشى 碑墓

قەبرە قاتۇرماق 墓修

قەبرىچىلىك 墓修 [静] 塔吉克 قەبرىچىلىكىدە ئېگەر شەكىللىك قەبرە ياسىلىدۇ ھەمدە ئۇ ئاق بوردا سۆزلىنىپ ، بېشى قىزىل بويىلىدۇ . 白灰染成红色 . 上抹且并形鞍马成修墓坟将是墓修克吉塔

قەبرىستان 墓，地墓，园陵 [静]

قەبرىگاھ = قەبرىستان

قەبىلە [静] 落部

قەبىلە ئاقساقىلى 司长，老长落部，司土

قەبىلە باشلىقى 酋长

قەبىلە تىلى <语> 言语落部

قەبىلىچىلىك 制落部②，会社落部① [静] 强义主落部，的义主落部持 [静] : ئۇ قەبىلىگە ئاقساقىلى ناھايىتى ~ ئادەم . 那个人是头部的落部 . 人的强很义主落部

قەبىلىۋاز 制落部②，会社落部① [静]

قەبىلىۋازلىق = قەبىلىچىلىك

قەبىلىۋازلىق = قەبىلىچىلىك

قەبىلىۋازلىق = قەبىلىچىلىك

قەبىھ [静] 恶凶，恶邪，劣恶 象现恶邪 恶凶，恶邪，劣恶 [动] 恶邪变，劣恶变 的落部 [静]

قەبىھە 象现恶邪

قەبىھەشتۈرمەك «قەبىھەشەك» 态动使的

قەبىھەشەك 恶邪变，劣恶变 [动]

قەبىھەك «قەبىھە» 式形词名的

قەپەس 子笼① [静] 笼鸟，子笼① [静] 笼鸟，子笼① [静]

قەپەس 子笼① [静] 笼鸟，子笼① [静]

قەپەس 子笼① [静] 笼鸟，子笼① [静]

قەپەس 子笼① [静] 笼鸟，子笼① [静]

قائىناق ھېسسىيات <心> 情激

قايىنام 流涡，涡旋① [静] 湖木里赛从么要，来出里涡旋从么要 <成> .

沸，流巨，流洪 <转>②. “战一水背”同喻: 来出

面场的腾沸，流洪的活生 نۇرمۇشنىڭ قايىنىسى / ئادەم قايى-

نىسى 海人山人 流涡，旋涡 <水，气>③ 海人山人 流电涡 <物> قايىنام توك

قايىنام - تاشقىن 流洪，涛波，澜波 [静] : ئەمگەكنىڭ قايى-

نىم - تاشقىنغا ئۆزىنى ئاتماق 中之流洪的动劳于身投

قايىنام - تاشقىنلىق [静] 的阔壮澜波 的腾腾气热，的阔壮澜波 [静] : 景场的阔壮澜波，象景的腾沸

قايىناملىق [静] 的流涡有，的涡旋有

قايىناملىق دەرىجىسى 度涡 <物>

قايىناملىق قاتلام 层旋涡 <气>

قايىناملىق ئېقىن 流旋，流涡 <水>

قايىنىتىشماق «قايىناتماق» 态同共的

قايىنىتىلماق «قايىناتماق» 态动被的

قايىنىماق 沸煮，开，沸① [动] 水 开了就儿会一

چاپان كۆيسىمۇ كۆيسۇن ، قازان قايىنىسۇن . <谚> 开烧能锅饭要只，紧要不着烧服衣 . ئىككى قوچقارنىڭ كاللىسى بىر قازاندا قايىنماس .

羊公只两 <谚> 虎二容不山一”同喻: 里锅口一到不煮头发 ~ 怒 / نېمانچىلا قايىناپ كېتىسىز؟ 气脾发大，气脾发

ئۇ ئېرىنىڭ نېمىگە قايىناۋاتقانلىقىنى ئەمدىلا چۈشەندى . 才这她 . 怒才这她 .

④酸发(胃) <转>③. 霆雷发大么什为夫丈白明 忙繁，闹热 <转> 忙繁，闹热 <转>

كۈنلىرىدەك قايىنغاندى . 闹热样一日节像前门院剧 . 闹热样一日节像前门院剧 .

جۈمە كۈنى دېھقانلار دەم ئالىدىغان كۈن ، شۇنداقلا سودا - سېتىق قايىنايدىغان بازار كۈنى . 日集赶的忙繁

地工的腾沸，腾翻 <转>⑤. 日集赶的忙繁 地工的腾沸，腾翻 <转>⑤. 日集赶的忙繁

洋情热 多示表 <转>⑥ 洋情热 多示表 <转>⑥

溢 / كوچىدا ئادەم قايىناپ كېتىپتۇ . 海人山人上街 . 海人山人上街 .

قايىناش دەۋرى 期周腾沸 <冶>

قايىناش نۇقتىسى 点沸 <物，化>

قايىر 1 地土的软松 <古> [静]

قايىر 2 物游浮的集聚边岸河 <方> [静]

قايىل 气服，服佩 [静] : سىزنىڭ غەيرىتىڭىزگە قايىلمەن . 我 气勇的你服佩 .

قەد كۆتۈرمەك ① 立吃، 立耸； قەد كۆتۈرۈپ تۇرغان
 نەئرى تېغى 立吃的着 ② 山天的 <转> ② 头出，身翻
 قەدەر [助] ① 到，至； ئۇ تا بۈگۈنگە ~ قايتىپ كەلمىدى .
 白长从 ~ چاڭبەيشەن تېغىدىن سايرامغا . 来回有没今至他
 多，么这，么那(用连等与) ② 湖木里赛到山
 么： سۇ شۇ ~ سۈپۈزۈك ئىدى . 澈清么那是水 .
 شۇ ~ ئېغىر - بېسىق . 稳沉么这是他 . نە ~ توغرا .
 多 . 确正等何： 确正么

قەدەم [静] 步，子步，伐步，履步： ئىككى ~ ئارىلىق قال-
 دۇرماق / 步两隔间 / پۇختا ~ بىلەن ئالغا باسماق
 进 / قەدەمنى تېزلەتمەك 伐步加快 / ئاستلاپ قالماق
 缓迟履步

قەدەم ئالماق 迈，步迈，走： مەزمۇت ~ 的健稳着迈
 伐步 / ئۆيگە قاراپ ~ 去走子屋朝
 ① 步迈，走： ھويلىنىڭ ئىشىكىگە ~

② 来，去 . 门院进走，门院进迈
 ③ 那 . 儿那 . 动行 <转> ③ . 儿那 . 动行于急要不，下一探试要你 .
 ④ 涉 <转> ④ . 动行于急要不，下一探试要你 .
 涉 / 身跻，足 . 业版出足涉 ~ 涉

قەدەم تاشلىماق = قەدەم باسماق

قەدەم تەشرىپ 临莅，临光

قەدەم تەشرىپ قىلماق 临莅，临光

قەدەم قويماق ① 步迈，走： ئۇ ئىختىيارسىز ئىشىك
 تەرەپكە قەدەم قويدى . 去走边那门朝地觉不知不他 .
 ② 到来，到： يېڭى يەرگە ~ 手着 ③ 方地的新到来
 开始： ئۇنى يولغا سېلىپ، ئاندىن ئىشلىرىڭىزغا قەدەم قويۇڭ .
 ④ <转> 把 . 吧事的的你办手着再后走送他把
 入步，入迈 21 - ئەسرگە ~ 纪世一十二入跨 / قېر-
 年老人步 ~ 步

قەدەمنى ساناپ باسماق <成> 小谨，事行慎谨
 微慎

قەدەمى تەگمەك = قەدەمى يەتمەك

قەدەمى يەتمەك 到： سېنىڭ قەدەمىڭ يەتمىگەن يەر يوق .
 到 . 方地的到过没你有没

قەدەم - باسقۇچ [静] 骤步

قەدەم - باسقۇچلۇق [静] 骤步分，的骤步有

قەدەمداش [静] 的步同

قەدەمداش ئالاقىلىشىش سۈنئىي ھەمراھى 同步同
 星卫造人讯

قەپەس قوندىقى <矿> 座罐

قەپەسسماڭ [静] 的状笼

قەپەسسوت [静] 草笼猪

قەپىزەك <建> [静] 顶搭形拱

قەترە = تامچە

قەتل 下见

قەتل قىلماق = ئۆلتۈرمەك

قەتلىئام [静] 杀屠大： ئاشۇ ~ مەنزىرىسى كۆز ئالدىدىن كەت-
 مەيتتى . 现浮前眼的我在总景情的杀屠大那 .

قەتئىي [静] ① 决坚，定坚，断果： جاۋاب 回的定坚
 答 / ~ نەدبىر ② 施措的断果 . 决 : مۇنداق ئۇسۇلغا ~
 قوشۇلمايمەن . 法做种这意同不决我 . ۇنداق قىلىشقا ~
 ئۇنىمايمەن . ③ 一 . 定 : 应答应不决我做么这 .
 توپا - چاڭ ۋە چۈنلەرنىڭ قونۇشىدىن ~ ساقلاش لازم . -
 上品食到落绳苍和土尘止防要定

قەتئىي مەخپىي 密绝： 密绝 ~ ھۆججەت 绝密文件

قەتئىيەت [静] 心决

قەتئىيەتسىز [静] 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

قەتئىيەتسىزلىك «قەتئىيەتسىز» 的定坚不，的心决没

友 كۆرۈشمەك ~ : 地好友，地般友密 [静] قەدىردانلارچە
 见会地好
 式形词名的 «قەدىردان» قەدىردانلىق
 值不文一得变，值价去失 [动] قەدىرسىزلىنمەك
 式形词名的 «قەدىرسىز» قەدىرسىزلىك
 价身，严尊②处好，处之贵可① [静] قەدىر - قىممەت
 态同共的 «قەدىرلىمەك» قەدىرلەشمەك
 态动被的 «قەدىرلىمەك» قەدىرلەنمەك
 ۋە قەدىرلىك [静] ① 的爱敬，的敬可，的贵尊，: مېھرىبان ۋە
 قەدىرلىك كىشى 祥慈而可敬的人② 贵珍，: تاش
 爱亲③。贵珍地产在头石 <谚> . ~ يېرىدە .
 的爱可，的: مېھنىڭ قەدىرلىكىم قەدىرلىكىم
 قەدىرلىمەك [动] ① 重器，重敬: باشقا ئېلىپ ~ 戴拥
 . 惜珍，视珍，爱珍② 重敬: مەن ۋەتەننى قەدىرلىمەن .
 珍们他 . 国祖爱珍我 . ئۇلار ئىلىم - مەرىپەتنى قەدىرلەيدۇ .
 . 化文学科视 . قەدىرلىگىن ۋاقىتىڭنى ، ئىشەنسىڭنى ئۆمرۈڭگە .
 . 命寿信相莫，阴光惜珍要 <谚>
 قەدىم [静] ① 时古，代古: قەدىمدىن قالغان ئۆرپ - ئادەت
 习俗风的来下传留代古: 的古老，的古② 的 ~ ئەل
 古 / 人古 / بۇ يوللار ~ يوللار ، ئۇزۇن يوللار . 路些这 古老是
 . 路的长漫，路的
 قەدىمچە [静] 的式典古，的式古
 跤摔式典古 <体> قەدىمچە چېلىشىش
 古 [静] 的古，的代古，的古老: ~ مەدەنىيەت
 . 化文代: 明文古代، 族民的老古 / قەدىمچە / قەدىمكى
 نى بۈگۈنكى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرماق 用今为古
 قەدىمكى ئاھاڭ <语> 音古
 قەدىمكى جانلىقلار <生> 物生古
 قەدىمكى جانلىقلار ئىلمى <生> 学物生古
 قەدىمكى جۇغراپىيە <地> 学理地古
 قەدىمكى خەرىتە <地> 图地古
 قەدىمكى زامان 代古
 قەدىمكى زامان پەلسەپىسى <哲> 学哲代古
 قەدىمكى زامان دىئالېكتىكىسى <哲> 辯代古
 法证
 قەدىمكى زامان ئىدىئالزمى <哲> 心唯代古
 主义
 قەدىمكى سۆزلەر <语> 词语古
 قەدىمكى شەرق پەلسەپىسى <哲> 方东代古
 学哲
 قەدىمكى كىلىمات <气> 候气古
 قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى <语> 语鹤回

器速加步同 <物> قەدەمداش تېزلەتكۈچ
 费消步同 <经> قەدەمداش ئىستېمال
 性步同 [静] قەدەمداشلىق
 ۋە قەدىمىدە [静] ~ نەچچە قېتىم ئۈم
 دېگىنىڭ نېمىسى؟ 气叹声唉就动不动必何你？
 قەدەمدە بىر 常常 内间时短，常常: مۇنداق ئىشلار ~ ئۈچ-
 . 到碰会常常事种这 ىرپ تۇرىدۇ .
 قەدەملەتتەك «قەدەملىمەك» 态动使的
 قەدەملەشمەك «قەدەملىمەك» 态同共的
 قەدەملىك [静] 的步: يۈز ~ يول 路的步百一
 قەدەملىمەك [动] ① 步起，步迈: ئۈچۈك - چوڭ قەدەملىپ
 ئۆيدىن چىقتى . 间房出走步大迈他 . 量步用② . ئۇ قە-
 دەملىپ كۆرۈۋىدى ، بېشىدىن ئايغىغىچە 50 قەدەم كەلدى . 用他 .
 . 步十五有尾到头从，下了一量子步
 قەدەمقەدەم [静] 步逐，步步
 قەدەھ [静] 盅酒، 杯酒
 قەدەھ تۇتماق 酒敬
 قەدەھ سۆزى 词酒敬
 قەدەھ كۆتۈرمەك 杯干، 杯举: دوستلۇق ئۈچۈن
 قەدەھ كۆتۈرەيلى! 杯干而谊友为!
 قەددى - قامەت [静] 态体，形体，段身: قەددى - قامىتى
 كېلىشكەن 美优形体
 قەددى - قامەتلىك [静] 的称匀段身，的美优态体，
 的堂堂表
 قەدىر (قەدرى) [静] ① 处好，值价: ئالتۇن
 قەدىرنى زەرگەر بىلەر . <谚> 道知匠饰手值价的子金 .
 ئاتا بولمىغان ئاتا قەدىرنى بىلمەس . <谚> 知不就亲父当没 .
 信威，望威，严尊② . 贵可的亲父: ئىنسان قەدىرنى قوغ-
 دىماق 严尊的人卫捍 بولار . / سۆزى توغرىنىڭ قەدرى ئارتۇق بولار .
 . 高信威人的确正话说 <谚>
 قەدىرگە يەتمەك ① 惜珍: دوستلۇقىڭ قەدىرگە يەتمەس-
 لىك 谊友惜珍不 ② 识到: 处好道知، 贵可到识到: ئۆمۈرنىڭ
 贵可的命生到识到 ~
 قەدىرنى بىلمەك = قەدىرگە يەتمەك
 قەدرى ئۆتۈلمەك 贵可到感: ۋەتەن قەدرى بەك ئۆتۈلدى .
 . 贵可的国祖感备
 قەدىر ئەھۋال <习> 一般，以可还，好还: ~
 جاۋاب بەرمەك 一般 / 答回性般 / بىزنىڭ تۇرمۇشىمىز ~ ئۆتۈۋاتى-
 دۇ . 以可还活生的们我 .
 قەدىر كېچىسى <宗> 相)晚日七十二月九历回
 (文经降颁始开夜该于拉安传
 قەدىرسىز [静] 的，值价没: غازادەك ~ 像
 / 值价无样一叶枯: سەندەك ~ لالىدىن مىڭنى قوشسىمۇ
 بىر ئوغلۇمغا تەك بولالمايدۇ . 一样这你个千一上添使即 .
 . 子儿个一我上不抵也狗家丧的值不文
 قەدىردان [静] ① 的爱敬，的敬尊，的贵尊: ~ داھىي
 爱可 يۇرت ~ / 友朋的贵尊 دوست ~ / 袖领的爱敬
 乡家的

قەرز ① [静] 款贷，债。 قەرزى بار كىشىنىڭ يۈرىكىدە دەزى بار. <谚> 病心块有总人的债有. ~ ئېلىپ بەرمە. 就生有 <谚>. گىنىڭنى كۆرى، نۇغۇلۇپ ئۆلمىگىنىڭنى. <谚> 钱还要债借，死有 (义务)任责的亲父尽 قىلماق ②款贷，债借 ① قەرز ئالماق 借举 <经> ②款贷，债借 ① قەرز بەرگۈچى 人款贷，方贷 <经> ②主债 ① قەرز بەرمەك <经> 款放 ②款欠，款债 ① قەرز بۇل 款贷 <经> ②款欠，款债 ① قەرز بۇتۇمى 定协款贷 <经> قەرز سودىسى 易交务债 <经> قەرز قايتۇرماق 偿清务债 <经> قەرز كاپىتالى 本资贷借 <经> قەرز ھاۋالىسى 托信款贷 <经> قەرز ئۈنۈمى 益效款贷 <经>

قەرزدار ① [静] 人债，人债负，户债，人债欠. قەرزدارنىڭ تىلى قىسقا. <谚> 短嘴人债欠. قەرزدارنىڭ پا. قەبرىسى يوق. <谚> 墓坟有没人债欠. قەرزدارنىڭ پا. دىشاھ بولسا، ئەرزىڭنى خۇدا ئاڭلىسۇن. <谚> 当户债的你. 上皇了 状告去达胡找有只. قەرزداردىن پۈتكەننى ئال، تۈگىمەندىن چىققانى. <谚> 少多收就少多还户债. 少多拿就少多出房 ②. 欠 <转> ②. 欠. مەن ساڭا مەڭگۈ ~ 的我你欠远永我. ~

قەرزدار بولماق ① 债务，债欠. قەرزدار بولساڭ بېرىپ قۇتۇل، كېسەل بولساڭ ئۆلۈپ. <谚> 钱还须身脱债欠. 死有只身脱病欠

قەرزدار تەرەپ <经> 方务债 ① قەرزدار دۆلەت <经> 国务债 ② قەرزدار قىلماق 债背使，债负使 ① قەرزدارلىق ① «قەرزدار» 词名象抽的 <经> ② قەرزدارلىق ئاكسىيىسى <经> 券证务债 ② قەرزدارلىق قانۇنى <法> 法务债 ② قەرزدارلىق كىرىزىسى <经> 机危务债 ② قەرنە [静] 纪世一之分三 ① قەسىم [静] 言誓

قەسىم بەرمەك ① 誓宣，誓起，誓发. «قۇرئان» تۈتۈپ ~ 誓发《经兰古》按手 / 誓发 ② قەسىم پۇرىماق 贫赤，有所无一得穷 ① قەسىم سۆزى 词誓，言誓

قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقى <语> 文鹤回 ① قەدىمكى ئېمىستكۈچىلەر <生> 类兽原 ② قەدىمكى يېزىق <语> 字文古 ③ قەدىمكى يېڭىلىنىش سېرىيىسى <地> 纪新古 ④ قەدىمكى يېڭىلىنىش دەۋرى <地> 世新古 ⑤ قەدىمى [静] 的老古，的代古，的古 ⑥ قەدىمى تۇپراق <农> 壤土古 ⑦ قەدىمى مىللەت 族民老古，族民代古 ⑧ قەدىمىلىك «قەدىمى» 式形词名的 ⑨ قەدىناس [静] 的老，的密亲. ئۇلار ~ ئەر - خوتۇن ئىدى. 妻老夫老是们他. 友朋老是实确们. 地故的别久了到回我. 远边处地使即，土故开离别，丑得长使即，伴 ⑩ قەدىناس دوست 交至，友朋老 ⑪ قەدىناسلىق ① «قەدىناس» 式形词名的 ② قونا قەدىناسلىقنىڭ ھۆرمىتى ئۈچۈن 上几份的情交老在看 ③ قەرى (قەرى) [静] 处深最，处低最，处高最. 处深海大 قەرى / 霄九，空太，空高 ④ 底海 ⑤ قەرەل (قەرەلى) [静] 限期，期. 满期 / 期. 还，限期款还 قەرەلى قەرەلى قەرەلى قەرەلى قەرەلى ⑥ 期债 ⑦ قەرەلسىز [静] 的期限无，的期定不，的期活. 婚 ⑧ ئامانەت كىنىشكىسى 折存期活 / 折存期活 ⑨ 迟推期限无事 ⑩ قەرەلسىز بۇل ئامانەتى 蓄储期活 <经> ⑪ قەرەللىك [静] 的限期有，的期定 ⑫ قەرەللىك بومبا 弹炸时定 ⑬ قەرەللىك بۇل ئامانەتى 蓄储期定 <经> ⑭ قەرەللىك تاپاۋەت <经> 益收期定 ⑮ قەرەللىك چەك <经> 票期 ⑯ قەرەللىك مال <经> 货期 ⑰ قەرەللىك ھوقۇق <经> 权期 ⑱ قەرەللىك ھوقۇق سودىسى <经> 易交权期 ⑲ قەرەللىك ئۆمۈر سۇغۇرتىسى <经> 险寿期定 ⑳ قەرەللىك ئىجارە <经> 租期 ㉑ قەرەللىك ئىلمىي ژۇرنال 刊期术学

歌赞，歌颂，词颂 <文>〔静〕 قەسەدە

人诗歌颂〔静〕 قەسەدىچى

作写诗颂〔静〕 قەسەدىچىلىك

قەسەدىخان = قەسەدىچى

قەسەدىخانلىق = قەسەدىچىلىك

殿堂，厦大③塞要，堡城②邸府，府①〔静〕 قەسىر

قەشقەر <地>〔静〕 قەشقەرنىڭ قىشى ئاز، سوغۇقى

ئەتىياز. <谚> 什喀 <地>〔静〕 قەشقەرنىڭ قىشى ئاز، سوغۇقى

多气天谓意)天春在寒，短天冬什喀 <谚> .

。(然未于惠防应，变

姆乃赛什喀 <艺> قەشقەر سەنىمى

姆卡木什喀 <艺> قەشقەر مۇقامى

闻新，纸报白 قەغەزى 张纸，纸①〔静〕 قەغەز

票 <转>②纸白 ~ 票 / 票传

票大 <转>③明证开 قەغەز بەرمەك

钱整的元百，元十指)

币软，币纸 <经> قەغەز پۇل

板纸 قەغەز تاختاي

袋纸 قەغەز خالتا

树楮 <植> قەغەز دەرىخى

器滤纸 <化> قەغەز فىلتېر

片纸剪 <艺> قەغەز قىيما فىلىمى

虎老纸 <转> قەغەز يولۋاس

业纸造〔静〕 قەغەزچىلىك

业工纸造 قەغەزچىلىك سانائىتى

笔纸〔静〕 قەغەز - قەلەم

菊鳞薄 <植>〔静〕 قەغەز گۈل

者义主牍文〔静〕 قەغەز ۋاز

义主牍文〔静〕 قەغەز ۋازلىق

鹏大 <动>〔静〕 قەقنۇس

塞要，堡城〔静〕 قەلئە (قەلئەسى)

的状态堡城〔静〕 قەلئەسىمان

云状堡 <气> قەلئەسىمان بۇلۇت

迹笔 <转>②头笔，尖笔 قەلەم ①〔静〕 قەلەم

木力阿是的写上纸这. بۇ قەغەزدىكىسى ئالىمنىڭ قەلىمى.

迹笔的 قەلىمى بىلەن ئەكسىيەتچىلەرگە قارشى كۈرەش ئېلىپ بارغان.

文 <转>④. 争斗派动反跟锋笔的利锐他用迅鲁

，武能文能 كاملەمگە ھەم قەلەمگە، ھەم ئەلەمگە كاملەمگە (对相武与)

全双武文

者作工字文 قەلەم ئەھلى

قەسەم قىلماق = قەسەم بەرمەك

قەسەم ئىچمەك = قەسەم بەرمەك

قەسەمخور〔静〕 ① 誓发爱 ② 人的誓发爱: ئۇ ~ ئادەم.

<谚> 人的誓发爱是个是他 قەسەمخورنىڭ ئۆمرى قىسقا.

。长不命人的誓发爱

قەسەمخورلۇق «قەسەمخور» 词名象抽的: كاززاپلىقنىڭ نىقا.

。誓发咒赌是具面的骗撞摇招. ~ بى

قەسەمنامە〔静〕 词誓

قەسەمىياد〔静〕 誓宣

قەسەمىياد قىلماق = قەسەم بەرمەك

قەسەمىياد يىغىنى 誓会大师誓

قەست〔静〕 ① 图意，图企，谋图: جىنىنىڭ قەستى شاپتۇلدا.

<谚> 子桃子在图意的鬼“酒在不意之翁醉”同喻:

“公沛在意，剑舞庄顶” ② 谋阴: دۈشمەننىڭ قەستى

碎粉举一被谋阴的人敌. بىر يوللا تارمار قىلىندى.

قەست قىلماق ① 害谋，算暗: بۆرمىۈ دوستىغا قەست

قىلماس. <谚> 友朋算暗不都狼连 قەست قىلغاننى پەس

قىل. <谚> 人令祷祈过通)人咒 ②. 者算暗视鄙要

疯发 (去死或病患، 去死或病患، 疯发): سىزگە بىرى قەست قىلىدىكەن، ئۇ.

نىڭ ئالدىنى ئېلىشىڭىز كېرەك. 防提要你，你咒在人

قەستىدە بولماق 计算，算盘: كېچە - كۈندۈز باشقىلارنى

زييانغا ئۇچرىتىش ~ 人害着算盘都上晚天白

قەستىگە چۈشمەك 谋图，图企: شاھزادىلەر پىدادىچىنى

ئۆلتۈرۈشنىڭ قەستىگە چۈشۈپتۇ. 人牧死杀谋图们子王

قەست ياندۇرماق 咒破 咒的人别使祷祈过通)

(灵失

قەستەن〔静〕 意故，心存，意有: سېنىڭ بۇ قىلىقىڭ مېنى

~ تەڭلىكتە قالدۇرۇش ئەمەسمۇ؟ 我叫我心存是不做么这你

？吗难为

قەستەن چېقىلماق <法> 逗挑意故

قەستەن زەخمىلەندۈرمەك <法> 害伤害意故

قەستەن ئۆلتۈرمەك <法> 人杀意故

قەستەنلىك〔静〕 ① <法> ② 为行意故

为行意故 <法> ② 为行意故

قەستەنلىك ھەرىكىتى <法> 为行意故

قەستەنلىك «قەستەنلىك» 态同共的

قەستەنلىك «قەستەنلىك» 态动被的

قەستەنلىك ① <动> 算打，图企，谋图: ئۇلار نەپ ئېلىش.

نى قەستەلۋاتىدۇ. 把一捞图企在们他 ②. 害谋，计算

دۈشمەن قەستلەر، دوست قۇتۇلدۇرار. <谚> 害谋人敌

。救相友朋

锡〔静〕 قەلەي
 焊锡 قەلەي كەپشەر
 匠铁洋，匠锡 <手>〔静〕 قەلەيچى
 业工加锡〔静〕 قەلەيچىلىك
 的锡镀不，的锡含不〔静〕 قەلەيسىز
 态动使的 «قەلەيلەتكەن» قەلەيلەتمەك
 态动被的 «قەلەيلەنگەن» قەلەيلەنمەك
 皮铁锡镀 قەلەيلەنگەن قاقالتىر
 的锡镀，的锡含〔静〕 قەلەيلەك
 锡镀②焊锡，锡补①〔动〕 قەلەيلەيمەك
 قلب〔静〕 心，心内，地心，襟胸，怀胸，怀襟：ئۇلارنىڭ قەلبى بىلەن بىزنىڭ قەلبىمىز تۇتاش. 心连心们我和们他. ئۇنىڭ قەلبىنىڭ قانداقلىقى سۆز - ھەرىكىتىدىن چىقىپ تۇرىدۇ. 他的内心如何从言行中流露出来. ئۇ دېگەن قەلبى پاك قىز. 她是她. 个是地心纯洁地. 姑娘的. 一诗写，首一诗写. 怀胸抒以. 心内灵创伤 قەلبى جاراھەتلىنمەك
 قەلبىگە پۈكەك = كۆڭلىگە پۈكەك
 قەلب ئىگىسى 人的纯洁地心، 人心好
 قەلبىنى تۈكەك 肠衷诉倾
 قەلبى ئۆرتەنمەك 心内灵创伤
 قەلبى ئېرىمەك = كۆڭلى ئېرىمەك
 قەلبى ئىسسىماق 心内暖烘烘
 قەلبى ئىللىماق = قەلبى ئىسسىماق
 قەلبى يارا 心内伤: داداڭنىڭ ~، ئۇنىڭ يارىسىغا تۈز سەپىدە. گىن. 你爸爸伤心得很，你再浇上油了.
 قەلبى يارىلانماق 难过，伤心
 قەلبى يايىرماق 心内放怒，欣喜万状
 قەلبى يورۇماق = كۆڭلى يورۇماق
 قەلبىداش〔静〕 心心相印，知心
 قەلبىداشلىق〔静〕 心心相印
 قەلقامشىق〔静〕 <方> 相宜，相配，的得体的，的致
 قەلەي〔静〕 红色，的色
 قەللاب〔静〕 拐子，子拐，人奸，人佞
 قەللابلىق «قەللاب» 的抽象名
 قەللابلىق قىلماق 招摇撞骗
 قەللى〔静〕 <方> 菜(的炒肉和菜蔬)
 قەمەرىيە 下见
 قەمەرىيە كاللىندارى <天> 历阴

译笔 قەلەم تەرجىمىسى
 者笔 قەلەم تەۋرەتكۈچى
 笔动 قەلەم تەۋرەتمەك
 笔执 قەلەم تۇتماق
 眉字一，毛眉细 قەلەم قاش
 剪夹(的匠铁) <手> قەلەم قىسقۇچ
 斗文 قەلەم كۆرىشى
 酬稿，费稿 قەلەم ھەققى
 强不笔文 قەلەم ئىگىسى = قەلەم تەۋرەتكۈچى
 能作写)写能，好笔文，健雄笔文 قەلەمى پىشماق (强力): ھازىر ئەدەبىياتىمىزدا قەلەمى پىشقان بىر تۈركۈم ياش ۋە ئوتتۇرا ياش يازغۇچى، شائىرلار مەيدانغا چىقىشقا باشلىدى. 人诗和家作的健雄笔文批一了现出始开界学文在现
 قەلەمى توختىماق = قەلەمى پىشماق
 قەلەمى كۈچلۈك = قەلەمى ئۆتكۈر
 利犀锋笔，硬子杆笔 <成> قەلەمى ئۆتكۈر
 قەلەم^۲〔静〕 <手> 铲扁②刀刻(制钢)①
 قەلەمپۇر〔静〕 香丁 <植>
 قەلەمپۇر چىنىگۈل <植> 竹石香
 قەلەمىتراش〔静〕 小刀(刀果水) 等刀笔铅
 قەلەمچە〔静〕 <农> 穗插，枝插
 قەلەمچە تىككۈچ 机条插
 قەلەمچە تىككەك 条插，枝插
 قەلەمچە قىلماق ①(把树枝) ②(把胡萝) 条长细成切(卜)
 قەلەمچە كۆچەت <农> 条插
 قەلەمچە ماشىنىسى <机> 机丝切
 قەلەمداش〔静〕 友笔(界作写) 仁同
 قەلەمدان〔静〕 盒笔，筒笔，盒具文
 قەلەمسىز〔静〕 的笔拿不，的笔有没
 قەلەمكەش〔静〕 人文，者作工字文，子杆笔
 قەلەملىك〔静〕 的笔拿，的笔有
 قەلەندەر〔静〕 子花叫，丐乞
 قەلەندەرچە〔静〕 的般丐乞，子花叫的一样的: ~ كىيىم
 كىيەك 衣服的叫子花穿着
 قەلەندەرچىلىك〔静〕 讨乞
 قەلەندەرچىلىك قىلماق 乞行，讨乞
 قەلەندەر خانى〔静〕 窟民贫，处住的丐乞
 قەلەندەرلىك = قەلەندەرچىلىك

قەرىمانلىق قىلماق = قەرىمانلىق كۆرسەتمەك
 概气雄英现表 قەرىمانلىق كۆرسەتمەك
 啡咖〔静〕 قەھۋە
 馆啡咖〔静〕 قەھۋەخانا
 قەۋەت ①〔静〕层: يەر قەۋىتى / 层地 / 5 - قەۋىتى
 层底的櫥柜 ئىشكاپنىڭ ئاستىنى قەۋىتى / 层五第楼大
 ②股: ئىككى ~ يىپ 股两线
 قەۋەت مودېل <地> 型模层壳
 قەۋەت ئېگىزلىكى <建> 高层
 قەۋەت ② 美外格 常非, 别特, 外格〔静〕 ~ چىرايلىق
 故讲长擅别特他. ئۇ ھېكايە ئېيتىشقا ~ ئۇستا ئىدى. / 厘
 . 事
 قەۋەتسىمان 的状层〔静〕 ~ تۈزۈلمە 构结状层
 قەۋەت - قەۋەت 一层一层, 层层〔静〕 ~ بىنالار 一层
 房楼的层
 قەۋەتلىك 的层〔静〕: ئون ئىككى ~ بىنا 二十层
 قەۋەتلىك قاتلام <地> 层叠
 قەۋەتلىك كۆيۈش 烧燃状层
 قەۋەتلىك ئۆي <建> 房楼
 قەۋەتلىك ئېقىم <物> 流层
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态动使的
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态同共的
 قەۋەتلىك «قەۋەتلىك» 态动被的
 قەۋەتلىك ①〔动〕层层: كۆرپىلەرنى قەۋەتلىپ سالماق 一层
 罪加层层 ئارتماق / 子褥铺地层
 قەۋەتلىپ بىخاندۇرماق 芽催积层
 قەۋەتمۇقەۋەت = قەۋەت - قەۋەت
 قەۋەتلىك <医>〔静〕秘便
 قەۋەتلىك بولماق 秘便
 قەي 下见
 قەي قىلماق 吐, 吐呕
 قەيەر 里哪, 儿哪〔静〕: ~ ئاغرىسا, جان شۇ يەردە.
 <谚> 儿哪在就命, 痛儿哪. قەيەرگە يىقىلىشىمنى بىلا.
 道知能是要 <谚>. سەم, شۇ يەرگە پاخال سېلىپ قوياتتىم.
 了草稻上垫儿那在就早, 儿哪在摔. باش قەيەردە بو.
 儿那在就脚, 儿哪在头 <谚>. لسا, پۇت شۇ يەردە.
 قەيەرلىك 的儿哪, 人里哪〔静〕
 قەيت 下见
 قەيت قىلماق ①调强: بايا قەيت قىلغىنىمىزدەك 我如正
 才刚们所调强的②载记, 明写, 定肯: بۇ ئاساسىي

子钩(的肉挂) <方>〔静〕 قەن
 糖块方 ~ چاقماق: 糖方〔静〕 قەنت
 茶的糖放 چاي قەنت
 受享情尽, 头甜到尝 <成> قەنتنى چاقماق
 盒果糖, 罐糖〔静〕 قەنتدان
 瓜密哈的甜甘 قوغۇن ~ 的甜甘①〔静〕 قەنتدەك
 了极好, 爱 ~ گەپ قىلىدۇ. 了极好的说你.
 果糖〔静〕 قەنت - گېزەك ~ ماگىزىنى 店果糖 /
 厂果糖سى فابرىكىسى
 化糖 <化>〔动〕 قەنتلەشمەك
 糖冰和糖方〔静〕 قەنت - ناۋات
 果糖(的做制工手庭家)〔静〕 قەنتالەت
 者造制果糖①〔静〕 قەنتالەتچى 商果糖②
 草蒴薄 <植>〔静〕 قەنتانئوت
 架灯形枝, 扞蜡形枝〔静〕 قەنتىدل
 人蜡点〔静〕 قەنتىلچى
 特瓦纳德堪 <植>〔静〕 (一之种品瓜甜) قەنتىناۋات
 下见 قەنت
 荒饥, 饥〔静〕 قەنتچىلىك ~ يىلى 年荒 / قەنتچى.
 荒备 ئالدىنى ئالماق 荒
 火怒, 怒愤〔静〕 قەنت: بۇ قەنتىمۇ بار, زەھرىمۇ بار يىگىت.
 量胆有又气火有既子伙小这
 火怒, 怒愤〔静〕 قەنت - غەزەپ 怒激
 的冲冲气怒, 的怒愤〔静〕 قەنتلىك ~ دېڭىز دولقۇنلىرى
 涛怒的海大
 ①〔静〕 (寒) 严 ~ سوغۇق 寒② 严的寒
 寒③冬严, 天冬的寒 严 ~ قش
 去里哪到你月腊冬寒这? نەگە بارسەن?
 寒严, 寒酷 <气> قەنتان سوغۇق
 菊冷 <植>〔静〕 قەنتدان
 的勇英, 的雄英①〔静〕 قەنتىمان (قەنتىمانى)
 民人国中的雄英 ~ قوشۇن 的勇英 英, 队军的
 伍队的雄 ③英雄 <文> 公人主, 色角: كىتابنىڭ
 公人主的中书 قەنتىمانى
 قەنتىمانانە = قەنتىمانلارچە
 地烈壮, 地敢勇, 地勇英〔静〕 قەنتىمانلارچە ~ كۈ.
 斗战勇英 勇 ~ قۇربان بولماق 烈壮地烈
 雄英 式形词名的 «قەنتىمان» ~ تۆھپىسى 雄英
 迹事雄英 绩 ~ ئىش - ئىزلىرى 迹事雄英

路电收接 <物> قوبۇللىغۇچ ئېلېكتر يولى

人收吸，人收接〔静〕 قوبۇللىغۇچى

收招，收吸，收接，受接〔动〕 قوبۇللىماق

珀琥 <古>〔静〕 قوبىق

正真，全完②分十，常非，当相① <古>〔静〕 قوپ

态 ~ 硬生，野粗，鲁粗，暴粗①〔静〕 قوپال

做 ~ 糙粗②话粗，话的野粗 (كەپ) ~ 糙粗度

手的裂开样一鳞鱼像的糙粗 糙粗工 糙粗工

手的裂开样一鳞鱼像的糙粗 糙粗工 糙粗工

手的裂开样一鳞鱼像的糙粗 糙粗工 糙粗工

音噪 <艺> قوپال ئاۋاز

认不为因，气生别他让. قوپال تەگمەك 度态耍，好不度态

识 我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

我才刚，好不度态我才刚. قوپال تەگمەك 度态耍

记确明有中法究点一这. قانۇندا ئېنىق قەيت قىلىنغان. 载 实际人深了定肯中作著的己自在他. قەيت قەيت قىلىدى. 性要重的

强顽 قەيسەر ~ 毅坚，毅刚，强刚，强顽〔静〕 人的毅坚，人的强刚 ~ 士战的

搏拼地强顽 قەيسەرلەشتۈرمەك ~ 地强顽〔静〕 态动使的 «قەيسەرلەشمەك»

来起强顽，来起强坚〔动〕 قەيسەرلەشمەك 来起强顽，来起强坚〔动〕 了强坚更得变他. قەيسەرلىشىپ كەتتى.

式形词名的 «قەيسەر» ~ 式形词名的 «قەيسەر» 神精强顽出现表 قەيسەرلىك ~ 抗抵强顽

丹牡岩 <植>〔静〕 قەيسەرلىك 东的火引时火打石火，镰火用) 绒火 <古>〔静〕 قەيسەرلىك

蒲菖 <古>〔静〕 قەيسەرلىك 子猫夜，鸺鹠，鸺鹠 <古，动>〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك 见接〔静〕 قەيسەرلىك

之种品瓜甜)奇克可皮麻 <植> قوتور كۆكچە

(一)

态动使的 «قوتورلاشماق» قوتورلاشتۇرماق

قوتورلاشماق [动]: 癩长 癩长了长上头的他

饼锅, 饼 [静] قوتورماچ

走赶, 走撵, 灭消 <古> [动] قوتورماق

草糙 <植> [静] قوتورئوت

قوچقار [静]: 羊公(的阉未) ئىككى ~ سوقۇشسا, بۆرگە بايدا. <谚> 利得狼恶, 斗相羊两

قوچقار سوقۇشتۇرۇش <体> 羊斗 (族尔吾维) 族尔吾维 (戏游)

قوچقار قويماق (阉不)羊公留选

قوچقارچى [静] 者羊斗②者羊公养喂①

قوچقارچىلاپ 下见

قوچقارچىلاپ ئېلىشىش <体> 戏羊羝 (族尔吾维) 族尔吾维 (戏游族)

قوچقراق <动> [静] 羊公的岁两满不

قوچۇتماق «قوچۇماق» 态动使的

قوچۇشماق «قوچۇماق» 态同共的

قوچۇلماق «قوچۇماق» 态动被的: كالام قوچۇلۇپ كەتتى. 我. 了涂糊搅被袋脑的

قوچۇماق [动]: 拌搅, 搅: ئۇ تۆگچىنىڭ مەيدىسىگە قىلىچ 扎刀大把朝他

قوچۇۋاتقان چېرىككە قاراپ ئېتىلدى. 去扑丁兵的着搅口胸人驼牧进

قوختا [静] ① 肉烟 (分部的上以顶房) 楼箭, 楼城②

قوختا ③ 子垛墙城: سېپىلىنىڭ قوختىسى

قوختا <方> [静] 儿环门

قوداخشىماق «قوداخشىماق» 态动使的

قوداخشىماق [动] 变 (状况体身, 气脾于用多): بىردە-دىلا ئۇنىڭ مەجىزى قوداخشىپ قالدى. 脾的抛夫功儿会一

قوداخشىماق 了变就气

قوداتماق <方> [动] 心操, 忧担, 怀关

قوداي [静] <动> 鹤鸪: قۇشنىڭ ئالۋانچىسى ~. <谚> 鹤鸪是的是的差当里群鸟

قودىقارتۇرماق <古> [动] 待虐, 起不瞧, 视歧

قور <古> [静] ① 母醉, ② 曲酒, 失损, 害损, 伤损

قورال (قورالى) [静] ① 具工, 具用: ئىشلەپچىقىرىش قورال-لىرى 具工产生 / قاتناش قوراللىرى 具工通交 / ئوقۇتۇش

拱工圪 <建> قوبۇرما ئەگمە

坝工圪 <水> قوبۇرما تۇغان

قوبۇرماق ① «قوبماق» 态动使的: كالسىنى يۆلەپ ~ 扶牛把 砌②来起 (墙): ئۇ ھويلا چۆرسىگە تاش بىلەن تام قوبۇردى.

筑, 砌 <建> ③. 墙了起砌周四子院给头石用他

قوبۇرۇشماق «قوبۇرماق» 态同共的

قوبۇرۇلماق «قوبۇرماق» 态动被的

قوبۇشماق «قوبماق» 态同共的

قوپىن <古> [静] 部全, 全完

قوتاز <动> [静] 牛牦

قوتاز بەيگىسى <体> 牛牦赛 (育体统传族藏) 牛牦赛 (目项)

قوتازچى [静] ① 者牛牦牧放 ② 者脚赶牛牦用

قوتازچىلىق [静] ① 脚赶牛牦用 ② 儿活的牛牦牧放 (生营)

قوتاس <古> [静] 饰腰金, 饰头金(的马)

قوتان! [静] ① 圈畜, 圈羊: قوي قوتىنى ئوردا / قوينى قوتاندا سات, ئاشنى ئوردا. <谚> 粮卖里窖, 羊卖里圈

قوتان ② 圈: بىر ~ قوي

قوتان ② 鸯鹭, 鹭 <动> [静]

قوتانتۇمشۇق <植> [静] 活扞扞

قوتان - قوتان [静] 的圈成一, 的圈成: قوي - كالىلار 羊牛的圈成

قوتانلاپ [静] 地圈满, 地圈成: ئۇلار باينىڭ قويلىرىنى ~ ھەيدەپ كېتىشتى. 了走赶地圈成羊的主财把们他

قوتانلاپ - قوتانلاپ [静] 地圈满圈满, 地圈成圈成

قوتانلىماق [动] (月, 日) 晕: ئاي قوتانلىسا ئايدا ياغار, كۈن قوتانلىسا كۈندە. <谚> 雨天当晕日, 雨月当晕月

قوتۇرۇلماق <古> [动] 出泼被, 出倒被

قوتۇر [静] ① <畜> ② 螨痒 <医> ③ 病螨痒 <冶> 疥长 ④ 眼砂(的件铸): ئىشەك ~ 的癩长, 的癩疥长

قوتۇر [静] ~ ① 驴的癩 / 狗皮癩 ~ / كالىغا مۇڭگۈز ياراشماس. 洼洼坑坑 <转> ⑤. 角犄上不配牛的癩长 <谚>

قوتۇر [静] ~ ⑥ 糙粗面接焊: بۇز ۋۇتۇپ كەتكەن ~ 坏, 劲差 <转> ⑥ 糙粗面接焊 坏心 ~ ⑦ 坏心. 伙家的劲差别特个是他

قوتۇر ئامۇت <植> 梨沙

قوتۇر تەرخەمەك <植> 瓜喷

قوتۇر سالجىسى <动> 螨疥

قوتۇر كانسىسى = قوتۇر سالجىسى

戏傀儡，戏偶木 <艺> قورچاق ئويۇنى
 蛹 <动>〔静〕² قورچاق
 枝藁 <植>〔静〕³ قورچاق
 参手 <植>〔静〕 قورچاققول
 态状的蛹于处〔静〕 قورچاقلىق
 期蛹 دەۋرى قورچاقلىق
 者害损，者害伤，的人害 <古>〔静〕 قورچۇ
 肉炖红(的烧卜萝胡，豆土与)〔静〕¹ قورداق
 干肉，肉干晒 <方>〔静〕² قورداق
 人的事闲管爱 <方>〔静〕 قورداي
 母醉，子底，的余剩 <古>〔静〕 قوردۇك
 腹剖 <静>〔静〕 قورساق¹ 子肚，腹
 قورساقنى يارماق / ~ ئاچ- قاندا خام كۆمەچمۇ ئاتلىق .
 的。 قورساقنىڭ مەيلىچە بولسا، ئابىرۇيۇڭنى قوشۇپ يەر .
 <谚> 掉吃也严尊的你连会就子肚任放是若 ~ .
 淫生暖饱)哨花心，饱子肚 <谚> . قوڭۇل شوخ .
 欲) . غوجامنىڭ قورساقنى توق ، قۇلى بىلەن ئىشى يوق .
 <谚> 饥才奴管哪，饱子肚家东
 قورساق ئاغرىقى ① 痛子肚，病有子肚 : ئۇنىڭ ~
 يەنە قوزغالىدى . 了犯又痛子肚的他 . قورساق ئاغرىقىڭ
 بولمىسا ، ئاۋۇز بېيىشتىن قورقما . <谚> 病有没子肚 ،
 怕吃西瓜 . ② 病有里心 ، 鬼有里心 : ئۇنىڭ ئالدىدا قور :
 سىقىمنىڭ ئاغرىقى بولمىغاندىن كېيىن ، ئۇنىڭدىن قېچىپ نېمە
 قىلىمەن ؟ 然既他在前面我鬼没里心 . 着躲要嘛干 ،
 他 ③ <转> 气生 : يەنە نېمە قورساق ئاغرىقىڭ بار ؟
 生什么气 ؟
 饭囊酒，废囊窝，的吃饭混 <成> قورساق باقتى
 袋 : ئۇنىڭ ئۈندەككە كەلتۈرگەنلىرى ئاخشاملىرى زاسۇپپەزىلەر .
 نىڭ غالتىكى ئەتراپىدا ئايلىنىپ يۈرىدىغان قورساق باقتىلار ئى .
 的 . 他 来唤他的都是些每晚围着杂碎小车的游逛的囊酒 .
 袋饭
 事混，子日混，吃饭混 قورساق باقتىلىق قىلماق
 子日混，吃饭混 قورساق باقماق
 痛(而泄渣过通) <成> قورساق بوشاتماق
 的说要把他 . دەيدىغاننى دەپ قورساقنى ئوبدان بوشىتىۋالدى .
 地快快痛痛 ~ يىغلاپ - يىغلاپ . 快痛感倍，来出说
 场一哭
 腔腹 <理生> قورساق بوشلۇقى
 炎膜腹 <医> قورساق پەردە يەللىكى
 辘辘肠饥 <成> قورساق پىياز بولماق

器武起
 器武起
 备装器武〔静〕 قورال - ئەسلەھە
 备装，具工〔静〕 قورال - جابدۇق
 具器，具工，具用〔静〕 قورال - سايمان
 械军，火军，器兵，器武 <军>〔静〕 قورال - ياراغ
 非 ① ~ 的器武带携没，的装武非〔静〕 قورالسىز
 者反造的器武带携没 ② ~ / 员人装武
 态动使的 «قورالسىزلانماق» قورالسىزلاندىرۇماق
 态同共的 «قورالسىزلاندىرۇماق» قورالسىزلاندىرۇشماق
 态动被的 «قورالسىزلاندىرۇماق» قورالسىزلاندىرۇلماق
 非 ① ~ 的器武除解被 : قورالسىزنى تاشلاپ قو-
 رالسىزلانغان دۈشمەن 器武下放 已器武除解 的装武除解
 的态动使的 «قوراللانماق» قوراللاندىرۇماق
 的态同共的 «قوراللاندىرۇشماق» قوراللاندىرۇشماق
 的态动被的 «قوراللاندىرۇشماق» قوراللاندىرۇلماق
 非 ① ~ 的来起备装，来起装武〔动〕 قوراللانماق
 的 ② ~ 的来起装武枪锋冲用 ③ ~ 的来起装武
 来起备装技术技新用 ~ 的 ④ ~ 的来起备装
 的 ⑤ ~ 的来起备装 ⑥ ~ 的来起备装
 的 ⑦ ~ 的来起备装 ⑧ ~ 的来起备装
 的 ⑨ ~ 的来起备装 ⑩ ~ 的来起备装
 的 ⑪ ~ 的来起备装 ⑫ ~ 的来起备装
 的 ⑬ ~ 的来起备装 ⑭ ~ 的来起备装
 的 ⑮ ~ 的来起备装 ⑯ ~ 的来起备装
 的 ⑰ ~ 的来起备装 ⑱ ~ 的来起备装
 的 ⑲ ~ 的来起备装 ⑳ ~ 的来起备装
 的 ㉑ ~ 的来起备装 ㉒ ~ 的来起备装
 的 ㉓ ~ 的来起备装 ㉔ ~ 的来起备装
 的 ㉕ ~ 的来起备装 ㉖ ~ 的来起备装
 的 ㉗ ~ 的来起备装 ㉘ ~ 的来起备装
 的 ㉙ ~ 的来起备装 ㉚ ~ 的来起备装
 的 ㉛ ~ 的来起备装 ㉜ ~ 的来起备装
 的 ㉝ ~ 的来起备装 ㉞ ~ 的来起备装
 的 ㉟ ~ 的来起备装 ㊱ ~ 的来起备装
 的 ㊲ ~ 的来起备装 ㊳ ~ 的来起备装
 的 ㊴ ~ 的来起备装 ㊵ ~ 的来起备装
 的 ㊶ ~ 的来起备装 ㊷ ~ 的来起备装
 的 ㊸ ~ 的来起备装 ㊹ ~ 的来起备装
 的 ㊺ ~ 的来起备装 ㊻ ~ 的来起备装
 的 ㊼ ~ 的来起备装 ㊽ ~ 的来起备装
 的 ㊾ ~ 的来起备装 ㊿ ~ 的来起备装

سېلىش نىيىتىدىن يېنىپ ، پىكاپ سېتىۋالدىم . 了有然突我 .
 . 车汽小辆一了买 ، 房新盖弃放 ، 头念新个一
 水腹 <医> قورساققا سۇ چۈشۈش
 قورساققا سېلىپ قويماق <成> 心在恨怀 : ئۇنىڭ
 قىلغان ئىزا - ئاھانەتلىرىنى قورسقىمغا سېلىپ قويدۇم . 他对
 . 心在恨怀我辱羞的
 叫咕咕子肚(得饿) قورساق كولدۇرلىماق
 气生 <转> ②胀腹① قورساق كۆپمەك
 قورساق كۆپۈكى <成> 气有 ، 气生 : قورساق كۆپۈ-
 كىمىز تارقىماي تۇرۇپ ، ئۇ يەنە قاملاشمىغان گەپنى قىلىۋەردى .
 的四不三不说地了没完没又他 ، 消没还气的们我
 . 话出
 قورساق كۆپۈكىنى چىقارماق <成> 气撒
 气消 ، 气泄 : قاسم دەيدىغىنىنى دەپ قورساق كۆپۈكىنى
 . 气口了出 ، 了说都的说该木斯喀 . 气口了出 ،
 قورساق كۆتۈرمەك 大喜 ، 大子肚
 肌腹 <理生> قورساق مۇسكۇلى
 قورساق ناغرا چالماق = قورساق كولدۇرلىماق
 قورساقنى ئەستەزلىمەك <成> 子肚垫垫 : ئۇ قې-
 تىپكەتكەن نان بىلەن قورسقىنى ئانچە - مۇنچە ئەستەزلىۋال-
 دى . 子肚垫了垫少多饑干用他 .
 قورساقنى قىرلىماق = قورساقنى توقلىماق
 قورساقنى كەڭ تۇتماق 量大宏宽 : مەدەنىيەتلىك ئادەم
 دېگەن قورساقنى كەڭ تۇتۇش كېرەك . 宏宽该应人的化文有 .
 量大
 قورساق ئۇرۇشى قىلماق = قورساق سوقۇشتۇرماق
 قورساق ئېسىلمەك = قورساق كۆپمەك
 قورساق تار <成> 窄狭胸心 ، 肠鸡肚小 ، 量气
 小 : نېمانداق ~ ئادەمسىز ؟ 肠鸡肚小样这是么怎你 ؟
 人 ؟
 قورسقىدا بار = بويىدا بار
 قورسقىدا جىن بار <成> 胎鬼怀心 ، 鬼有里心 :
 . 鬼有里心他来看 . ۇنىڭ قورسقىدا جىن باردەك قىلىدۇ .
 قورسقىدا چوت سوقماق <成> 磨琢 ، 算盘里心
 قورسقىدا چۈتۈرى بار <成> 小的己自有里心
 胎鬼怀心 ، 九九
 قورسقىدا ئۇماچ بار <成> 多懂 ، 问学有 :
 ~ كادىر ، ئۇنى مۇۋاپىق ئورۇنغا قويۇش كېرەك . 学有是他 .
 . 位岗的适合在放他把该应 ، 部干的问
 墨点无胸 ، 问学没 قورسقىدا ئۇماچ يوق

قورساقتا غۇم ساقلىماق 怀于耿耿 ، 心在恨怀 : ئۇ
 20 نەچچە يىل بۇرۇن تاياق يېگىنى ئۈچۈن قورسقىدا غۇم ساقلاپ
 كەلدى . 怀于耿耿事的打被前年多 20 对今至他 .
 قورساققا قالماق 孕怀 : قورساققا قالغان بالا 子腹遗
 قورساققا گەپ ياتماسلىق <成> 住不藏里子肚
 话快口直心 : ئۇنىڭ قورسقىدا گەپ ياتمايدۇ ، بۇ گەپلەرنى
 ئۇنىڭغا ھەرگىز دېمەسلىك كېرەك . 千话些这 ، 快口直心他 .
 . 说他对能不万
 子肚饱吃 قورساق توقلىماق
 قورساقنى تاپماق 猜透心思 : قورساقنى تاپ-
 دېمەي ، دەيدىغىنىڭنى دېمەسەن ! 心的你猜我让要不你 !
 思 猜你 ! 说直就话么什有 ، 说直就话么什有 ، 思
 ! 嘛了思心的他透
 قورساقنى تۆكۈمەك 把子肚的里话的倒出 : ئۇ
 . ھېس قىلدى . 来出倒友朋给话的里子肚把他 . 很到感 ،
 松轻
 قورساقنى چىقارماق <成> 来出说 ، 来出讲
 谄胡
 قورساق جېدىلى 食争
 قورساق چاپلىشىپ كەتمەك 肚 ， 心后贴心前得饿
 了 瘡餓子 : قورساقنى چاپلىشىپ كەتتى ، يېگۈدەك بىرنەرسە
 بارمۇ ؟ 有没的吃么什有 ، 了瘡餓都子肚的我 ؟
 قورساق چىڭدىماق <成> 足喝饱吃 ، 子肚饱填
 قورساق ساقلىماق 子肚留 : زىياپەتكە قورساق ساقلاۋاتام-
 سەن ؟ 席吃去子肚着留是不是你 ؟
 قورساق سالماق 大 ， 肚叠胸腆 ، 子肚腆(胖发因)
 便便腹
 قورساق سوقۇشتۇرماق <成> 暗争明 ، 角斗心勾
 斗 : شۇ ۋەقەدىن كېيىن قۇربان بىلەن سادىق ئوتتۇرىسىدىكى
 ھۆججەتلىرىنى سوقۇشتۇرۇش تېخىمۇ ئەۋجگە چىقتى . 发件事次这 .
 化激加更斗暗争明的间之克迪萨和班尔库 ، 后生
 了
 قورساق سۈيى 水腹 <医>
 قورساققا پۈكۈمەك = كۆڭلىگە پۈكۈمەك
 قورساققا جىن كىرمەك <成> 胎鬼怀心① 藏包 ،
 心祸 作发心贼 : ئالتۇننى كۆرگەن سودىگەرنىڭ قورسقىغا
 جىن كىرىپ ، ئۇنى ئۆلتۈرۈۋېتىش قارارىغا كەپتۇ . 金了到看 .
 ، 意主新了有② . 他掉干定决 ، 胎鬼怀心人商的子
 了 头念新了有 : قورسقىغا بىر جىن كىردى - دە ، ئۆي

قورۇقدالماق «قورۇقدىماق» 态动被的: قورۇقدالمىغان شەھەر
市城的防没不

قورۇقدانماق «قورۇقدىماق» 态复自的: قاراچىلاردىن قورۇق-
دىنىش ئۈچۈن لەشكەر ئورۇنلاشتۇرماق 盗强备防兵士置布
قورۇقدىماق [动]: 卫护, 护保 卫护: قىسمەت باھالىق تاشلار سې-
لىنىغان ساندۇقلارنى يۈزلەپ لەشكەر قورۇقداپ كەلمەكتە ئىدى.

。来走子箱的石宝着装着卫护兵士名余百
قورۇقسىز¹ [静]: 的纹皱有没 的纹皱有没 的纹皱有没 的纹皱有没
قىزىل يۈزىگە قاراپ ئولتۇراتتى. 蛋脸红的似果苹, 的纹
的墙围有没 [静]² قورۇقسىز² 的炒未 [静]³ قورۇقسىز³
قورۇقسىمان [静] 的状纹皱 [静]

قورۇقسىمان قۇرۇلما <地> 构结状纹皱
قورۇقلۇق¹ [静]: 的好炒 的好炒 [静]: 的炒 [静]: 的炒 [静]
ئىدى. 当妥备准切一, 好炒已菜. 当妥备准切一, 好炒已菜.

قورۇقلۇق² [静]: 场围有 场围有 场围有 场围有
مەي بىر ~ بولۇپ قالەى. 场围有 场围有 场围有 场围有
墙围有 墙围有 墙围有 墙围有

قورۇل [静]: 星准 星准 星准 星准
قورۇل [静]: 星准 星准 星准 星准
يولدا ھېچ ئىش كۆرۈلمىدى, ھەممە قورۇلدىن توسالغۇسىز ئۆت-
تۈم. 了过通地挡阻无毫我, 生发没也事么什上路一
有所 有所 有所 有所

قورۇلغا ئالماق 准瞄 准瞄 准瞄 准瞄
دى. 部头的熊了准瞄他. 部头的熊了准瞄他.

قورۇلماق¹ «قورۇلماق» 态动被的
قورۇلماق² ① «قورۇلماق» 态动被的: ئۇ ئۆتۈكنى كىيىپ ئون
قەدەم ماڭا - ماڭمايلا پۇتلىرى قورۇلۇپ ئاغرىشقا باشلىدى. 他
ئۆتۈك. 来起了痛得夹始开就脚步十走没, 子靴上穿
. 了干都油打没靴皮. 来起了痛得夹始开就脚步十走没, 子靴上穿

مايلانغانلىقى ئۈچۈن قورۇلۇپ قاپتۇ. 缩搐 <医> ②
萎凋 <植> ③. 了儿抽抽都得瘦体身的他
了儿抽抽都得瘦体身的他

قورۇم¹ [静]: 制钳, 围包 <方> [静]
قورۇم² [静]: 产财额巨 石巨 ① <古> [静]
قورۇما [静]: 菜的炒 ② 菜的炒 ② 菜的炒 ② 菜的炒 ②
قورۇسلار كەلتۈرۈلدى. 菜了上又来后, 了上饭.
قورۇما بېلىق <食> 鱼烧红
قورۇما چۆچۈرە <食> 饨馄煎
قورۇما قېرىن <食> 子肚炒

ئۇنىڭ خىيالىنى قانداقتۇر ~ ھېسسىيات ئورۇنلاشتۇرۇپ
。罩笼所感怖恐种某被海脑的

قورلۇغ [静]: 者损亏, 者损受 <古> [静]
قورلۇق¹ [静]: 业产有 <古> [静]
قورلۇق² [静]: 囊皮小(的酒奶马盛) <古> [静]
قورمال [静]: 畜牧, 木林, 稼庄护看候王为) <古> [静]

人护守(的
قورۇ (قورۇبۇم, قورۇيۇك, قورۇسى) [静]: 院宅, 子院 [静]
园, 子圈, 栏: ئۇ قورۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئاتتىن چۈشتى.
马了前院宅到来他. 园, 子圈, 栏: ئۇ قورۇنىڭ ئالدىغا كېلىپ ئاتتىن چۈشتى.

كىتتى. 了去里园校到进他. 了去里园校到进他.
يدى. 里圈的间中到赶畜牲把他. 里圈的间中到赶畜牲把他.

قورۇتماق¹ «قورۇتماق» 态动使的: ئۇ كۆپىنچە ئايالغا تۇخۇم
سەي قورۇتۇپ بەيتتى. 吃菜蛋鸡炒子妻让常他. 吃菜蛋鸡炒子妻让常他.
قورۇتماق² «قورۇتماق» 态动使的: ئۇ بالىلىرىغا چۈشۈن قورۇ-
تىدۇ. 蝇苍蝇们子孩让他. 蝇苍蝇们子孩让他.

قورۇ - جاي [静]: 落院, 院宅 [静]
قورۇشماق¹ «قورۇشماق» 态同共的: قىزلار تۆت بەش خىل
سەي قورۇشتى. 菜碟五四了炒们娘姑. 菜碟五四了炒们娘姑.

قورۇشماق² «قورۇشماق» 态同共的: ئۇلار ئىككىسى پاشلارنى
قورۇشۇپ يۈرتتى. 子蚊赶在俩们他. 子蚊赶在俩们他.
قورۇغۇچ [静]: 尘拂(的做尾牛牦) [静]

قورۇق¹ [静]: 子褶, 纹皱 [静]: ئۇنىڭ پېشانىسىدا چوڭقۇر قورۇق-
لار پەيدا بولدى. 纹皱的深深了现出头额的他. 纹皱的深深了现出头额的他.
رۇقى كېتەر, ئاچ قورۇقى كەتمەس. <谚> 皱的下留苦愁 <谚>
。掉不去纹皱的下留饿饥, 失消会纹

قورۇق باسماق: 纹皱是满, 纹皱满布
بۇز 脸的纹皱满布

قورۇق چۈشمەك 纹皱长, 纹皱有: ئۇنىڭ كۆزىدىن
تۆكۈلگەن ياش قورۇق چۈشكەن مەڭزىدىن ئېقىپ چۈشتى. 眼他.
。来下了流颊面的纹皱有着沿水泪的中

قورۇق² [静]: 场围 ① 场围 ① 场围 ① 场围 ①
草了起建. 场围了掩 场围了掩 场围了掩 场围了掩
~ 场围 ②. (仓库草)场围 ②. 场围 ②. 场围 ②. 场围 ②. 场围 ②.
栏围 <牧> ③ 墙围矮的成砌皮草用

قورۇق تام <建> 墙围
قورۇق چۈرۈمەك 墙围圈
قورۇقچى [静]: 尉护, 鏢保 [静]
قورۇقچىلىق [静]: 义主护保 [静]
قورۇقداتماق «قورۇقدىماق» 态动使的

态同共的 «قوزغىماق» قوزغاشماق

的动不〔静〕 قوزغالماس

قوزغالماس بلوك = قوزغالماس غالتەك

栓螺死 <机> قوزغالماس بولنا

轮滑定 <物> قوزغالماس غالتەك

点动不 <数> قوزغالماس نۇقتا

قوزغالماق ① 动起，动发，动〔动〕 ئۇپتوبۇس يەنە قوزغالىدى.

了来起动发又车客 كۆپچىلىكنىڭ كۈچىشى بىلەن بۇ

چوڭ تاشمۇ قوزغالىدى. 也头石大块这، 儿劲使家大于由.

了动 ئۇ بېيجىڭدىن قوزغالىدى. 了身动京北从他.

ئۇنىڭ كونا كېسىلى قوزغىلىپ قالدى. 了发复病旧他.

قوزغالسا، تەخت قوزغىلار. <谚> 翻掀座宝，起奋众民

态同共的 «قوزغاتاق» قوزغىتىشماق

的发激〔静〕 قوزغىتىلما

态发激 قوزغىتىلما ھالەت

态动被的 «قوزغاتاق» قوزغىتىلماق

قوزغىتىلغان مولېكۇلا <化> 子分发激

قوزغىلاڭ ① 动暴，义起〔静〕 خەلق قوزغىلىڭى پارتلىدى.

了发民人

قوزغىلاڭ كۆتۈرمەك ② 动暴，义起 事举，事起

قوزغىلاڭچى ③ 者动暴，者义起〔静〕

قوزغىلىشچان ④ 的发激〔静〕

قوزغىلىشچان ھالەت 态状发激

قوزغىلىشچانلىق «قوزغىلىشچان» 形式词名的

态同共的 «قوزغالماق» قوزغىلىشماق

قوزغىماق ① 动挪，动移 ھەرقايسىلىرىنى قوزغاپ قويدى.

دىغان بولدۇق، ئەپۇ قىلىشسلا. 动挪动挪位诸请要们我

② <转> 动发，动发 引见请 ىلار ئاھالىلەرنى كۆپەت

تىكىشكە قوزغىدى. 树植众群动发们他. 引 <转>③.

起 ىلارنىڭ تالاش - تارتىشى جامائەت ئىچىدە زور

مۇنازىرە قوزغىدى. 论争的他们. 论辩

بار ۋە ماشىنا سانائەت ئىشلەپچىقىرىشىدا يېڭى بىر ئىنە

قىلاب قوزغىغان. 汽蒸和汽车在工生产业中产生发引

④ <转> 激刺，起激，发激 命革的新场

ئاكتىپلىقىنى ~ قوزغىلىشچانلىق / 性极积的众群发激

زېھنى ~ ىلىشماق / 愤义的家大起激 ~ ىلىشماق

قوزۇق ⑤ 〔静〕 桩，子桩，子樵 ~ قاسماق 樵钉，桩打

子 / ئاتنى قوزۇققا باغلاپ قويماق 把马拴到桩上

قوزۇق چىش <理生> 齿犬

قوزۇق ئۇلاق <农> 接枝

قورۇما كاۋاپ = قازان كاۋىپى

قورۇما گاڭجەن <食> 饭炒，饭米炒

قورۇما ئۇندۇرمە <食> 芽豆炒

قورۇماق ① 〔动〕 炒: پولۇ قورۇشتىن، شورپا سورۇشتىن.

<谚> 扬须汤肉，炒要饭抓

قورۇماق ② 〔动〕 夹: ئۆتۈك پۈتۈمنى قورۇپ ئاغرىتىۋەتتى.

皮. 我把靴 儿抽抽，缩 了痛夹脚的

了缩得冷都子身把，冷挺天. 来起

قورۇماق ③ 〔动〕 守看，卫护，护保 来起

ماق 园果看 ④ 〔动〕 赶: ئۇنىڭ چىۋىن قورۇغۇ.

دەك ھالى يوق. 有没都气力的蝇苍赶连他.

قورۇغان يەرگە قوندى. <谚> 方地的它赶落专蝇苍

تېرىقىمۇ تېرىمايمەن، قوشقاچمۇ قورۇمايمەن. <谚> 也子谷

赶愿不也雀麻，种想不

قورۇن ⑤ 〔静〕 <古> 子烟(的成熏火被内囱烟或壁墙)

قورۇنماق ① «قورۇماق» 态复自的 ② 束拘，拘

ماي ئازادە ئولتۇرۇڭ. 坐便随，束拘别. 拘

نېمىشىقدۇر قورۇنغاندەك بولدى. 好我到看他么什为知不.

拘很像

قورىغان ⑥ 〔静〕 <古> 营兵，营军

قوزا ⑦ 〔静〕 <动> 羔羊绵

قوزا چوش 时午正到快

قوزا دىزېنتېرىيىسى <牧> 疾痢羊羔

قوزاچېچەك ⑧ 〔静〕 <古，植> 花荷白

قوزام ⑨ 〔静〕 乖乖，宝贝小

قوزا - ئوغلاق ⑩ 〔静〕 <动> 羊羔

قوزغاتقۇچ ⑪ 〔静〕 ① <物> 器动启 <医> 器搏起

قوزغاتقۇچ ئاسىل <化，物> 素因发激

قوزغاتقۇچ دورا <医> 剂奋兴

قوزغاتقۇچ دىسكا <电> 盘动启

قوزغاتقۇچ رېئاكتىپ <化> 剂发激

قوزغاتقۇچ فاككتور <生> 子动启

قوزغاتقۇچ كاتۇشكا <电> 圈线发激，圈线动启

قوزغاتقۇچ گېن <生> 因基动启

قوزغاتقۇچ ئېنېرگىيە <物> 能发激

قوزغاتماق ⑫ «قوزغىماق» ① 态动使的: خەلق ئاممىسىنى ~ 发

神激刺 ~ 励激，发激，动启 ② 众群民人动

③ <生> 经 ④ <化> 发激 <机> ⑤ 激刺，动启

⑥ 动开，动启，动发

人语双 كىشى ~ 的语双 <语> قوش تىللىق
 性两 <生> قوش جنس
 雌，的性两②体同雄雌① <生> قوش جنسلىق
 的体同雄
 交双 <生> قوش چېتىشتۈرۈش
 号冒 <语> قوش چېكىت
 犁铧双 قوش چىشلىق ساپان
 籍国重双 قوش دۆلەت تەۋەلىكى
 导领重双 قوش رەھبەرلىك
 线复，轨双 <交> قوش زېلىس
 份身重双 قوش سالاھىيەت
 射折双 <物> قوش سۇنۇش
 皮眼双 <理生> قوش قاپاق
 韵叠双 <文> قوش قاپىيە
 翅双，扇双 قوش قانات
 扇双 قوش قاناتلىق ~ 的翅双，的扇双
 目翅双 قوش قاناتلىقلار ئەترىتى / 门
 线天道频双 قوش قانال 道频双: قوش قاناللىق ئانتېننا
 床层双، 床下上层双 ~ 层双 قوش قەۋەت
 妹姐的家一另娶同人二弟兄)亲门双 قوش قۇدا
 (家亲的成结而
 虬犷伟 <动> قوش قۇيرۇق ئاتلاش قۇرت
 虫尾双 <动> قوش قۇيرۇقلۇق قۇرت
 老偕头白 قوش قېرىماق
 的随相影形，的离不影形 <成> قوش كىندىك
 友朋的离不影形 ~ ئاغىنىلەر
 音唇双 <语> قوش لەۋ تاۋۇشى
 驼峰双 <动> قوش لوككىلىق تۆگە
 线复，线双 <交> قوش لىنىيە
 物动栖两，纲栖两 <动> قوش ماكانلىقلار
 关双 <语> قوش مەنىلىك
 语关双，关双语一 <语> قوش مەنىلىك سۆز
 子分双 <化> قوش مولېكۇلا
 系关重双 <哲> قوش مۇناسىۋەت
 角双 قوش مۇڭگۈز
 纲经神双 <动> قوش نېرۋىلىقلار سىنىپى
 婚重 <法> قوش نىكاھلانماق
 婚重 قوش نىكاھلىق
 体晶轴双 قوش ئوقلۇق كرىستال
 子拍复 <艺> قوش ئۇدار

用子桩做②的子桩带，的子桩有①〔静〕 قوزۇقلۇق
 头木的用于桩做 ~ ياغاچ 的
 ~ 扣活，结活(的状环成系)〔静〕 قوزۇقۋاغ
 住拴马把扣活成弄 قىلىپ باغلىماق
 月个一头季春②官羊白① <古，天>〔静〕 قوزى
 羔羊小 <动>〔静〕 قوزىچاق
 菇蘑 <植>〔静〕 قوزىقارنى
 菜菠 <植>〔静〕 قوزىقۇلاق
 态动使的 «قوزىلىماق» قوزىلىتماق
 羊母的羔带 ~ ساغلىق 的羔羊带〔静〕 قوزىلىق
 始开羊绵. 羔产〔动〕 قوزىلىماق
 了羔产
 下见 قوزىۋاي
 (形圆长)瓜西依瓦孜库 <植> قوزىۋاي تاۋۇز
 户窗层双 重双，双〔静〕 قوش
 单不祸，至双无福 <谚> ~ كەپتۇ. 行
 果悬双 <植> قوش ئاسماق مېۋە
 里衬，子里层双 قوش ئەستەر
 拱曲双 <建> قوش ئەگمە
 幅双 幅双 ~ 是布这
 宜便，幅双是布这
 栓螺头双 <机> قوش باش بولتا
 价双 <经> قوش باھا
 刃双 قوش بىس
 剑刃双 قوش بىسلىق ~ 的刃双
 叶子双 <植> قوش پەللە
 的叶子双 <植> قوش پەللىلىك
 物植叶子双 <植> قوش پەللىلىك ئۆسۈملۈك
 的分成双 <化> قوش تەركىبلىك ~ شېكەر
 糖
 قوش توچكا = قوش چېكىت
 杠双 <体> قوش تورنىك
 障碍重双 <体> قوش توساق
 语宾双 <语> قوش تولدۇرغۇچى
 管双，筒双 قوش تۇرۇبا
 的管双，的筒双 قوش تۇرۇبىلىق ~ تېلېسكوپ
 镜远望天文筒
 制体重双 <经> قوش تۈزۈلمە
 号名书，号括双 <语> قوش تىرناق

撮 < 谚 > . ئىككى باشنى ~ ساۋاب ، ئايرىماق گۇناھ .
 ، 充补 < 转 > ④ . 过罪是人两散折 ، 举善是亲成合
 插话 : ئۇ بالا سىلىدىن تارتىنىپ قالغاندۇ ؟ — دەپ قوشۇپ
 قويدى شۇپۇر . 吧了羞害您见子孩那 “ 道充补机司 “
 ⑤ < 转 > 献贡 : ئۇلار بۇ ئۇلۇغ قۇرۇلۇش ئۈچۈن ئۆزىنىڭ
 بارلىق كۈچىنى قوشۇشقا بەل باغلىدى . 宏个这为心决们他 .
 量力部全的己自出献贡程工的伟
 法加 < 数 > قوشۇش ئەمىلى
 号加 < 数 > قوشۇش بەلگىسى

قوشمىلىك [静] 床牙下上، 龈齿下上

قوشنا [静] ① 居邻 : ئۆي سېتىۋالما ، ~ سېتىۋال . < 谚 >
 房购莫 ، 居邻购要
 火捅乱 < 谚 > . لساڭ ئۆچەر ، قوشنىنى كۈچىلساڭ كۆچەر .
 搬会居邻儿碰找乱 ، 灭会
 只一上闭也你 ، 子瞎是要居邻 < 谚 > . كۆزۈڭنى قىس .
 眼
 邻自来有也上会 . 邻的邻相 ② . “俗随乡入” 同喻 :
 邻
 的村邻乡 . 的村邻乡 . 的村邻乡 . 的村邻乡 . 的村邻乡 .
 免都化文的家国何任 . 免都化文的家国何任 . 免都化文的家国何任 .
 响影的化文国邻受了不

角邻 < 数 > قوشنا بۇلۇڭ

边邻 < 数 > قوشنا تەرەپلەر

国邻， 邦邻 قوشنا دۆلەت

色近邻 < 艺 > قوشنا رەڭ

قوشنا - قولۇم = قولۇم - قوشنا

قوشنى - ئاشنى [静] 舍右邻左， 居邻 < 古 >

قوشنىدارچىلىق [静] 系关里邻， 系关居邻

قوشنىدارچىلىق قىلماق 系关里邻处

قوشنىسىز [静] 的居邻无

قوشنىلىق [静] 的居邻有

قوشنىلىق بولماق 居邻有

قوشۇشماق « قوشماق 2 » 态同共的

قوشۇق [静] 勺木小 匙羹， 羹调 . 匙羹， 羹调 . 匙羹， 羹调 .
 ناۋاققا . ~ . 勺木须碗木， 勺铁须锅铁 < 谚 > .

باش بىر ~ ئاش . < 谚 > 饭勺一是就穗一

قوشۇق تۇمشۇق قىلىيورغا : 鹈咀勺 < 动 >

قوشۇق سالماق ① 子勺动， 留子勺用 : 留子勺用 ~ ئاشقا .
 ② < 转 > 饭留子勺 : 话插， 嘴插 . « ھە » ، « شۇنداق .

مۇ » دەپ زورغا گەپكە قوشۇق سېلىپ ئولتۇراتتىم . 不得不我 .
 . “ 吗样这是 ” ، “ 的是 ” 说会附嘴插

قوشما جۈملە < 语 > 句复， 句合复

قوشما سوزۇق تاۋۇش < 语 > 音元复， 音元合复

قوشما سۇغۇرتا 险保合

قوشما ماسىشتاب 尺例比式复

قوشما ھۆكۈملۈك خۇلاسىە < 逻 > 理推断判合复

قوشما ئوق < 数 > 轴轳共

قوشما ئۈزۈك تاۋۇش < 语 > 音辅复

قوشما ئىسىم < 语 > 词名合复

قوشما ئىشتات 国众合

قوشماق [静] ① 的双 : ~ بالا 子生双 ② < 转 > 影形
 的密亲， 的离不
 密亲为成们我让 . ئاداش بولايلى . ~

吧友朋的

قوشماق بىخ < 植 > 芽生并

قوشماق تەسۋىر < 物 > 象轳共

قوشماق تەكشىلىك < 物 > 面轳共

قوشماق مېغىز 儿仁双

قوشماق كرىستال < 化 > 晶孪

قوشماق نۇر < 物 > 线光轳共

قوشماق نۇقتا < 数， 物 > 点轳共

قوشماق ئۆردەك = سۇقسۇر

قوشماق ۋىرۇس < 生 > 毒病体联

قوشماق ① [动] < 数 > 加 : بىرگە ئىككىنى قوشسا ئۈچ بو .

لىدۇ . 三于等二加一 ② . 加， 加增， 添增 . ئۇ قۇرۇق

ئابرونى دەپ تويۇققا يەنە نەرسە قوشۇپتۇ . 给她又荣虚了为她

西东了添增礼彩 . 西东了添增礼彩 . 西东了添增礼彩 .

然自大的丽美这 . 然自大的丽美这 . 然自大的丽美这 .

， 进加， 入兑， 合掺 ③ . 喜加上喜， 爱加上爱们他使

了掺酒给像好他 . 了掺酒给像好他 . 了掺酒给像好他 .

水 . ئۇمۇ بۇ شىركەتكە پاي قوشقان . 水 . ئۇمۇ بۇ شىركەتكە پاي قوشقان .

股了 . 合聚， 并合 ④ . 股了 . 合聚， 并合 ④ . 股了 .

بولار ؟ ئاتىسى باشقىنى ؟ 样么怎并合校学个两把们咱 ؟

خۇدا قوشىدۇ ، ئۇيۇرى باشقىنى نۇختا . 异合聚头笼 < 谚 > .

人父异全成达胡， 马群 . ~ تەس ، ئايرىماق ئاسان .

< 谚 > 难合聚易容开分 ⑤ . (车)套 : مۇشۇكىنى ھار .

ۇغا قوشسا ، كارىۋاتنىڭ ئاستىغا سۆرەپتۇ . < 谚 > 上套猫给

与参让， 上带让 ⑥ . 下底床到拉会它， 丰大的

كۆرسەڭ ، كارۋانلارغا قوشۇپ قويماي ، بىللە كەتكىن .

走儿块一， 上带队商让就， 话 . 走儿块一， 上带队商让就， 话 .

بولمايدۇ . 事此与参们我让能不 . 事此与参们我让能不 .

بىرگە قوشۇپ قويماق بولاتتى . 块一到合撮俩他把该们咱 .

宛子刺 <植>〔静〕 قوغا
 草苔 <植>〔静〕 قوغاجاي
 的草苔〔静〕 قوغاجايلىق
 泽沼草苔 <地> قوغاجايلىق سزالىق
 槽水 <方>〔静〕 قوغاچ
 草麦碎〔静〕 قوغان
 态动使的 «قوغدسماق»
 态同共的 «قوغدسماق»
 人护保被 <法>〔静〕 قوغدالغۇچى
 的护保被〔静〕 قوغدالما
 易贸护保 <经> قوغدالما سودا
 态动被的 «قوغدسماق»
 قوغدانماق ① «قوغدسماق» ② 卫防 : قوغدىنىش
 战自卫
 قوغدىنىش سودىسى = قوغدالما سودا
 度强卫防 <法> قوغدىنىش سىجىللىقى
 军自卫 قوغدىنىش قوشۇنى
 服全安 قوغدىنىش كىيىمى
 利权性护保 <经> قوغدىنىش ھوقۇقى
 段手卫防 <法> قوغدىنىش ۋاستىسى
 卫保②者护保，者卫捍，者卫保①〔静〕 قوغدىغۇچى
 的护保，的卫护，的
 织组护保 <生> قوغدىغۇچى توقۇلما
 舰卫护 <军> قوغدىغۇچى كېمە
 疫免性护保 <牧> قوغدىغۇچى ئىممۇنتېت
 祖卫保 ~ ۋەتەننى : 护保，卫捍，卫保①〔动〕 قوغدىماق
 / 国 / كىشىلىك ھوقۇقىنى ~ 权人卫捍 / قانۇن دېگەن سىزگە
 ئوخشاش كىشىلەرنى قوغدايدۇ . 人的样这你像护保律法 .
 护掩 <军>②
 价护保 <经> قوغداش باھاسى
 科卫保 قوغداش بۆلۈمى
 剂护保 <农> قوغداش دورىسى
 层护保 <矿> قوغداش قاتلىمى
 的朽(间中)，的心空，的空中 <古>〔静〕 قوغشاق
 态动使的 «قوغلىماق»
 的踪追，的追〔静〕 قوغلاشما
 策决踪追 قوغلاشما تەدبىر
 قوغلاشماق ① «قوغلىماق» ② 态同共的 : 求追② نام - مەنپەئەت
 捉③ 润利求追 ~ پايدا / 利逐名追，利名求追 ~
 藏迷

值价余剩 <经> قوشۇمچە قىسمەت
 价余剩 <经> قوشۇمچە قىسمەت نەزەرىيىسى
 论值
 قوشۇمچە كەسىپ = قوشۇمچە ئىگىلىك
 约附，约契加附 قوشۇمچە كېلىشىم
 人收贴补 <经> قوشۇمچە كىرىم
 系加附 قوشۇمچە لىنىيە
 资工加附 <经> قوشۇمچە مائاش
 款条充补 <法> قوشۇمچە ماددا
 题标副 <印> قوشۇمچە ماۋزۇ
 余剩 <经>② 品产副① قوشۇمچە مەھسۇلات
 品产
 物矿副 <矿> قوشۇمچە مىنېرال
 本副 قوشۇمچە نۇسخا
 经神副 <理生> قوشۇمچە نېرۋا
 象现副 <逻> قوشۇمچە ھادىسە
 件附 قوشۇمچە ھۆججەت
 肥追，施追 <农> قوشۇمچە ئوغۇتلىماق
 轴副 <机> قوشۇمچە ئوق
 师教职兼 <教> قوشۇمچە ئوقۇتقۇچى
 宰附 <理生> قوشۇمچە ئۇرۇقدان
 法余剩 <逻> قوشۇمچە ئۇسۇل
 员人职兼 ۋەزىپە : ئۆتۈگۈچى قوشۇمچە
 金酬加附，酬工加附 قوشۇمچە ئىش ھەققى
 业副 قوشۇمچە ئىگىلىك
 助补，贴补 قوشۇمچە ياردەم
 品食副 قوشۇمچە يېمەكلىك
 قوشۇمچىسىز 的充补无，的助辅无，的加附无①〔静〕
 的分成加附无 <语>②
 قوشۇمچىلىق 的充补有，的加附有①〔静〕
 的分成加附有
 语着黏 <语> قوشۇمچىلىق تىل
 قوشۇن ①〔静〕 <军> 队部，队军 : چەت ئەل قوشۇنلىرى
 / 队军国外 ~ 伍队 <转>② 兵出，师出 تارتماق
 بىر قانچە كۈچلۈك كادىرلار قوشۇنى 伍队部干的力得较比
 قوشۇۋا ①〔静〕 <方> 植 : 勺小如花)草种一的上山
 (药人可根，红色)
 قوشۇۋاشۇت <植>〔静〕 草头合
 قوغ <古>〔静〕 饭或中眼进掉)屑碎圾垃，屑碎物脏
 (西东脏的中食)

金混大铅舍 <矿> قوغۇشۇنلۇق ئالتۇن

油汽铅加 قوغۇشۇنلۇق بېنزىن

قوغۇن <植>〔静〕 瓜密哈，瓜甜

خام - پىششىقنى تاللىماس. <谚> 瓜甜偷贼窃

熟生 قوغۇننىڭ ئوبدىنى ئۇزۇن پىلكتە، چىشىنىڭ ئوبدىنى

تۆۋەن ئېڭكتە. <谚> 下在长牙好，上蔓长在长瓜好

上颌 ~ پىشسا ساپقىدا تۇرماس. <谚> 暮自蒂熟瓜

。(亡会终老人喻暗)

曹瓜 قوغۇن تاختىسى

游野瓜尝 قوغۇن سەيلىسى

汁瓜甜 قوغۇن شىرنىسى

干瓜密哈 قوغۇن قېقى

酱瓜甜 قوغۇن مۇرابباسى

曹瓜，瓜西瓜甜〔静〕 قوغۇن - تاۋۇز

子贩瓜，人瓜卖②农瓜①〔静〕 قوغۇنچى

业瓜贩，业行瓜卖②业瓜种①〔静〕 قوغۇنچىلىق

南，芦葫，瓜西，瓜甜指)菜瓜〔静〕 قوغۇن - قاپاق

(等瓜

葵竺天 <植>〔静〕 قوغۇنكۈل

地瓜，田瓜〔静〕 قوغۇنلۇق

的当便很往来，路近 <成> قوغۇنلۇقنىڭ يولى

在现. ~ 路: ھازىر ئاقسۇ بىلەن ئۈرۈمچىنىڭ ئارىلىقى دېگەن. ~

。当便很往来间之齐木鲁乌同苏克阿

土浮，土尘 <古>〔静〕 قوق

قوقاس <静> 儿子火，火底: ئۇ ئۆچەي دەپ قالغان قوقاسنى

كۈلۈڭغا تارتتى - دە، شاخ - شۈمبىلارنى مورا ئوچاققا سېلىپ

ئوتنى ئۇلغايتتى. 口炉到扒火底的灭快把她. 旺烧火让炉壁进

。旺烧火让炉壁进

قوقاسقا دەسسەمەك <成> 样一火上踩像

(恼气，吓惊，怕

疹泡 <医>〔静〕 قوقاق

قوقاق تەگمەك (而吓惊因) 疹泡长: ئاغنام

ئۆزلىرىگە قوقاق تېگىپتۇ، مەن دەمدە ئوقۇپ قويماي، ساقىيىپ

كېتىدىلا. 的好会，咒个念我，了着惊您天昨

قوقاق تۇتماق ① 疹泡满长: بىچارە بالىنىڭ بەل ئاستىنى

قوقاق تۇتۇپ كېتىپتۇ. 疹泡了满长下腰子孩的怜可

② <转> 火发: يەنە نېمىشقا قوققى تۇتۇپ قالدىكىن؟ 他

？呀火么什发又

头石的疹泡蹭 قوقاق تېشى

疹泡出 قوقاق چىقماق

者除开被，者逐驱被〔静〕 قوغلاندى

قوغلاندى بولماق 除开被，逐驱被: مەن مەكتەپتىن

قوغلاندى بولغۇدەك جىنايەت ئۆتكۈزمىدىم. 学让该犯没可我

。过罪的除开校

قوغلاندى قىلماق 除开，逐驱: ئۇنى مەكتەپتىن قوغلان-

دى. قىلىش كېرەك. 校出除开他把该应

态动被的 «قوغلماق» قوغلانماق

的逐驱〔静〕 قوغلغۇچى

机逐驱 <军> قوغلغۇچى ئايروپىلان

舰逐驱 <军> قوغلغۇچى پاراخوت

قوغلغۇچى كېمە = قوغلغۇچى پاراخوت

下见 قوغلما

光灯，光灯台舞 <艺> قوغلما سۈيت

قوغلماق ①〔动〕 追，赶追: قاچقانمۇ خۇدا دەيدۇ، قوغلغانمۇ

خۇدا دەيدۇ. <谚> 达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

<谚> 喻意)达胡喊也的追，达胡喊的逃

狗追往水里逃。 赶，撵，逐驱②. 逃里水往追狗

们借我. 了境出逐驱谍间把们他. 借们我

口打扫卫生把他撵出了宿舍. 舍宿了出撵他把他撵出了宿舍

。 猫野了走赶猫野 <谚> 喻: 猫家了走赶猫野

“主”除开③: خىزمەتتىن ~ 职公除开④ 求追，寻追

？ 踪追来出要么什为他？ 踪追来出要么什为他？

<牧>⑤ 配交(羊)

的过熟未和的过熟已括包)料皮 <古>〔静〕 قوغۇش

(子皮

铅〔静〕 قوغۇشۇن

玻璃铅 قوغۇشۇن ئەينەك

印铅 <印> قوغۇشۇن باسما

封铅 قوغۇشۇن پېچەت

丹铅 <化> قوغۇشۇن سۇرۇخ

丝铅 قوغۇشۇن سىم

字铅 <印> قوغۇشۇن ھەرپ

的铅无〔静〕 قوغۇشۇنسىز

油汽铅无 قوغۇشۇنسىز بېنزىن

态动使的 «قوغۇشۇنسىزلانماق» قوغۇشۇنسىزلانماق

被的 «قوغۇشۇنسىزلانماق» قوغۇشۇنسىزلانماق

态动

铅脱〔动〕 قوغۇشۇنسىزلانماق

的铅舍，的铅〔静〕 قوغۇشۇنلۇق

走赶，走撵 <转> ②股屁踢 ① قوڭىغا تەپمەك
قورسقىڭدا ئۇماچ بولمىسا، ئەتە - ئۆگۈن بۇ يەردىمۇ قوڭاڭغا
تېپىدىۇ . 术无学不你果如 . 撵你把会也里这来头到 .

走
卧坐，安不立坐 <成> قوڭىنى قويالماي قالماق
安不 : كۈنلەردىن بىر كۈنى قىز قورساق كۆتۈرۈپتۇ ، پادشاه .
تىڭ ئاۋۋالتى خوتۇنلىرى قوڭىنى قويالماي قاپتۇ . 天一有于终 .
不立坐都个个一们妃嫔的有原王国，孕身了怀娘姑
。来起安

قوڭىنى كوچىلىماق <成> 茬找 : خەقىنىڭ قوڭىنى
كوچىلىغۇچە ، گېلىڭىزغا كىرگەن ئاشنى يەپ ، ئىشىڭىزنى قىلد .
! لا! 己自你好干子肚饱吃如不，茬的人别找其与 ! 事

قوڭىنى كولىماق = قوڭىنى كوچىلىماق
قوڭالناق [静] ① 脚光 : ئۆتۈكنى ~ كىبەك 靴皮穿脚光
息出沒，能无 <转> ③ 蛋光穷，子棒穷 ②

قوڭراغۇ [静] <古，理生> 头骨的起突后耳
قوڭراماق <古> [动] 粗变音噪，声变(年少)
قوڭغارچا [静] <动> 貉
قوڭغۇراق [静] 铛铃，铃 ~ چالماق / 铃打 / تېلېفون قوڭ .
خۇرىقى 铃话电 / ىت بوينىغا ئېسىپ قويۇلغان ~ 系上脖狗
铛铃的

قوڭغۇراق ئۈسسۈلى <艺> 舞铛铃
قوڭغۇراقتەك [静] 的脆清，的般铃银 : قىزنىڭ ~ ئاۋازى
زالنى بىر ئالدى . 厅大了遍传音声的般铃银娘姑 .

قوڭغۇراقتىكەن [静] <植> 刺铛铃
قوڭغۇراقچى [静] 人铃打
قوڭغۇراقگۈل [静] <植> 梗桔
قوڭغۇراقلىق [静] 的铛铃系，的铛铃带，的铛铃有
~ ھارۋا 的铛铃带 / ~ ىت 狗的铛铃系

قوڭغۇراقۋاش [静] <植> 菊车矢
قوڭغۇز [静] <动> 虫甲
قوڭقا [静] 座鞍 (处进凹鞍马)
قوڭۇرا [静] 色褐，色棕

قوڭۇر ئاغمىخان <动> 鬃香
قوڭۇر ئالتۇنكۆز <动> 铃褐
قوڭۇر باش بېلىقئالغۇج <动> 鸥头棕
قوڭۇر باش ئۆردەك <动> 鸭番海脸斑
قوڭۇر بۇغا <动> 鹿水
قوڭۇر پاراخوت لاجىنى <动> 鸟鳢褐

قوقاق سالماق 吓吓 : ئادەمگ نېمانداق قوقاق سالىسىز ؟
人吓吓么那嘛干你
قوقىقى قورۇماق <成> 兴扫 ، 火冒 : ئۇلارغا كۆزۈم
چۈشۈشى بىلەنلا ، قوققىم قورۇپ ، ئەرۋاھىم قىرىق گەز ئۆرلەي .
دىغان بولۇپ كەتتى . 我 . 儿火了来就们他见看一
。 丈三冒火

قوقىقى ئۆرلىمەك = قوقىقى قورۇماق
قوقان <地> [静] 罕浩
قوقان گىلاس <植> 桃櫻甜

قوقانگۈل <植> [静] 吾藁叶大
قوقلۇق <古> [静] 丑
قوقماق <古> [动] 烟油冒

قوقۇز <古> [静] 洞，孔，隙孔，洞空
قوقۇلاشماق «قوقۇلىماق» 态同共的
قوقۇلىماق [动] 叫咕咕(鸡公)

قوقۇن <古，天> [静] 星火
قوقۇناق [静] ① 快不，满不，气胎 ②
قوقۇنىقى تۇتماق 气生，满不，快不 : ئۇنىڭ قوقۇناق .
لىرى تۇتۇپ قاپتۇ . 了气生他，了兴高不他 .
قوقۇنىقى ئېرىمەك 爱疼般百，好绪情，兴高

قوقىلىق <古> [静] 香 <古> 物燃点的邪驱，臭驱指泛
قوڭ [静] ① <理生> 的把带蔬菜，果瓜 ② 股屁，臀

قوڭ تاختىسى ① 艾莱特莱斯织工坐的板子 ②
قوڭ چۈرۈكى (的口便排有上床摇) 子褥小
قوڭى بوش <成> 的力毅没，的心恒没，的气志没
: غەيرەت ناھايىتى ~ بالا . 子孩的力毅没个是提热艾 .
قوڭى پوق <成> 烦麻惹，祸惹，事出，题问有
: شۇڭا قاپاقلىرى ساڭگىلاپ تۇرىدۇ . 净干不脚手 : ئۇنىڭ ~ .
。 来头起不抬以所，题问有他

قوڭىچە كۈلمەك <成> 笑讪，笑不肉笑皮
: ئۇنىڭ بەزى ئىشلىرى بەك قاملاشمىدى ، 笑
شۇڭا كۆپچىلىك ئۇنىڭغا قوڭىچە كۈلۈشتى . 他的一事些太
。 鼻以之嗤他对家大以所，话像不

قوڭىچى چىدىماسلىق <成> 心恒没，松松，松稀
: ئۇنىڭ ئىشقا قوڭى چىدىمايدۇ . 心恒有没事干他 .
قوڭى چىڭ <成> 力毅有，劲干有，住得顶 : ئۇ .
نىڭ خېلى ~ ، ېۇ ئىشنى جەزمەن بىر باشقا ئېلىپ چىقىدۇ .
。 成办能定一事此，力毅有他很

قول ئىچىگە ئېگىلمەك <成> 拐里往肘膊路 <成>
人己自护袒
قولدا بار = قول - ئىلكدە بار

قولدا قالماق 到落...里手: مېنىڭ تەقدىرىم ئۇنىڭ قولىدا قالدى.
里手的他到了落运保卫的我

قولدا قەلەم توختىماق <成> 字写会, 字写能 <成>
مېنىڭمۇ قولۇمدا قەلەم توختايدۇ, مەنمۇ ناھىيىگە, ۋىلايەتكە بېرىشنى بىلىمەن. 字写能也我, 跑区地, 上县往会也我

قولدا يوق = قول - ئىلكدە يوق
قولدىن يوق كەلمەسلىك <成> 一无百 <成>
长所无: ئۇ گىدىيىپ يۈرگەن بىلەن قولدىن يوق كەلمەيدۇ.

长所无一却实其, 凡不命自然虽他
قولدىن ئىش كەلمەك <成> 子下两有 <成>
你, 啊好. قولۇڭدىن خېلى ئىش كېلىدىكەن جۇمۇ سېنىڭ. 凡

子下两有真
قولدىن ھەر بالا كەلمەك <成> 作不恶无 <成>
قولدىن ھەر بالا كېلىدۇ. 人的作不恶无个是他

قولى شور <成> 邪手, 背气手① <成>
就么什拿个一是他. 子家败②. 子孩的么什坏弄

قول ئىشى ①儿活工手②儿活线针
قولغا تەلمۈرمەك <成> 望指 (等舍施, 助帮)
ھال - كۈنىمىز ياخشى, باشقىلارنىڭ قولغا تەلمۈرۈپ قالدى.

دۇق, - دەيدى بوۋاي ساقىلىنى سىلاپ. 子胡着捋爷爷老.
说: “了么什人别望指不再们我, 错不子日在现”.
قولغا قارىماق <成> ①全靠……活养: ئەمدى پۈتۈن ئائىلىدىكىلەر ئۇنىڭ قولغا قارايدىغان بولدى.

望盼, 盼②. 了活养他靠得全人
قولى قاتتىق 重手, 手下死: سابىرنىڭ ~, ئۇنىڭ بىلەن
مۇشتىلىشىپ قېلىشتىن ھەزەر ئەيلەش كېرەك. 死下能尔比萨

手下, 跟, 手 要万千殴斗他
قولى قاشاڭ = قولى گال

قولى قان <成> 倩血有
قولى قىچىشماق <成> 痒痒手, 试欲跃跃: قولۇڭ
قىچىشتىمۇ, شۇك نۇر! - دەيدى ئۇ كىتابلارنى چېچىۋاتقان ئوغلدى.

غا ھومىيىپ. “着待实老, 吗了痒痒手你”. 道眼瞪子儿的乱弄书把
ناشقۇسى كېلىپ, قولى قىچىشىپ كېتىپ بارىدۇ. 试欲跃跃他

赛球加参想
قولى قىسقا <成> 据拮济经, 紧头手 <成>
قولۇم قىسقا

قولى بارماق <成> 意愿, 意乐 <成> (事件某干)敢,
ئۇنىڭ مۇنداق قىلىشقا زادى قولى بارمىدى. 这意愿不在实他.
مۇشۇنداق كىچىك بالىنى ئۇرۇشقا قانداقمۇ قولى بارغا.

دۇر؟ 手下敢么怎他, 儿孩小个么这打?
قولى بارماسلىق 意愿不, 意乐不, 手动想不

قولى بەرىكەتلىك <成> 财理会, 儿活出里手,
قولۇڭىز تولىمۇ بەرىكەتلىك ئىكەن. 儿活出真里手你.

قولى بەند <成> 出不腾手, 来出正忙, 忙很在现我?
لۈم بەند, سەل تۇرۇپ پاراڭلاشماق قانداق?
谈交再儿会一待否

قولى بوش <成> 干事没, 着闲
قولى بوشماق <成> 来下闲, 来下闲手
قولى بۇلغانماق ①手脏弄: ئۇنى تۇتما, قولۇڭ بۇلغىنىدۇ.

دۇ. 干不(上誉名) <转> ②. 的脏弄会手, 拿别.
净: مېنىڭ ئاللىقاچان قولۇم بۇلغانغان, ئەمدى بۇ يولدىن يا.
نالمايمەن, - دەيدى بۇلاڭچى. “了净干不就早我”.
回在现, 了净干不就早我.”
说盗强—“了头了不

قولى بىكار = قولى بوش
قولى پۇل كۆرمەك <成> 钱上挣: قولى ئىسپە -
مۇنچە پۇل كۆرۈپ ئۆگىنىپ قالغان خەق ئەمەسمۇ?
吗了钱儿点上挣时不习惯习经已

قولى پىشماق <成> 练熟: بۇ قىزنىڭ قولى پىشىپ,
كېيىم تىكلەيدىغان بولۇپ قالدى. 练熟娘姑这.
了服

قولى تاتلىق <成> 饭好手一得做: ئۆيدە ~, ئايىغى
پېنىك ئىسىم بار. 的快勤的饭好手一得做那我有里家.
亲母

قولى تەگمەك ①做手亲, 摸, 入介, 摸, 入介: «گۈللۈك
دوپپا, پەرىزاتنىڭ قولى تەگكەن دوپپا» دەپ ۋارقىردى.
喊: “帽花小的做手亲女仙, 帽花”. 做手亲女仙, 帽花.
تەگكەن ئەمەس. 人介没我事件这. كۆرگەزمىگە تىزىلغان

نەرسىگە قولۇڭىز تەگمىسۇن. 西东的列陈摸要不.
夫: ئىشلەيمەن, قولۇم تەگكەندە چوقۇم ئىشلەيمەن. 干我,
干定一我夫工

قولى تەمسىز <成> 吃好不做, 任煮谳不,
ئىلھانىڭ قولى تەمسىزمۇ نېمە, تامىقى زادى ئوخشىماپتۇ.
女这. 吃好不做, 任煮谳不, 任煮谳不能可人

قولى تەتلىك = قولى تاتلىق
قولى تۇتقاق = قولى ئەگرى

قولى چولتا = قولى قىسقا

قول يازما 稿手，本写手

قول ياغلىق 帕手，绢手

قول ياندۇرماق 手还：باشقىلار ئۇرسىمۇ ئۇ قول ياندۇرما.

دى. 手还没也他他打人别

قول يەتمەك 手着得够：قول يەتمەك شاپتۇل ئاچچىق.

葡萄上不吃”同喻：酸子桃说就子桃到不够 <谚>

。“的酸是葡萄说就

قول² <古>〔静〕 槽血，槽细(的上剑刀)

قولاش 巴巴皱皱，巴皱〔静〕

قولاشماق (式形定否用多)当便，当顺，便灵〔动〕

ئۇنىڭ قەدەملىرى پەقەت قولاشمايتتى. 便灵不很子步的他.

ئۇ قولاشمىغان ھەرىكەت بىلەن ئوت تۇتاشتۇردى. 不很用他.

。火了燃点作动的当顺

قولان <古>〔静〕 胸绊(一之具马)

قولاي <静〕 适合 利便，利顺，便方，适合

利便 会机的 / 作工便方 ~ / Шарائىت 件条

件条

قول - ئاياغ 脚手〔静〕 قول - ئاياغقا كوپزا - كەشەن سالماق

脚手给戴上脚镣

قولايىسىز <静〕 的适合不，的便方不，的遂顺不：ئۇ

يەردە قاتناش تولمىۇ ~ . 便方不很通交的里那 . ئۇنىڭ

يېتىپ كېلىشى مېنى ~ ئەھۋالدىن قۇتۇلدۇردى . 使来到的他 .

。况境的利不了脱摆我

قولايىسىزلىق <静〕 适合不，便方不，遂顺不：ئۇ كېلىپ

بىزگە نۇرغۇن قولايىسىزلىقلارنى تۇغدۇردى . 造们我给来一他 .

。便不多许了成

قولايلاشتۇرماق «قولايلاشماق» 态动使的

قولايلاشماق <动〕 利顺得变，便方得变：ئىشلىرىمىز خېلى

قولايلىشىۋاتىدۇ . 利顺当相得变业事的们我 .

قولايلىق <静〕 利便，便方：ئۇلار دېھقانلارنىڭ داۋالانىشىغا ~

يارىتىپ بەردى . 利便了供提疗医民农给他们 .

قولبىچ <古>〔静〕 部下窝肢胳膊

قول - پۈت <静〕 脚手，肢四

قول - پۈت بولماق <成〕 忙帮，助相：قىزلار ئۇ .

نىڭغا قول - پۈت بولۇشتى . 忙帮他给都们娘姑 . قولۇم .

دىن كەلسە، ساڭا قول - پۈت بولۇشنى خالايمەن . 能要只 .

。你助邦于乐我，到办

قولتارتقۇ <静〕 带布的手儿婴定固上床摇

قولتغۇ <古>〔静〕 需急，求需

قولتغۇچى <古>〔静〕 者需急，者求需

بولغاچقا توپنى ۋاقتىدا قىلالىمىدۇق . 没事喜，紧头手我为因 .

。办时及有

قولى كەڭ <成〕 方大：ئۇنىڭ ئېرى ~ ئادەم . 丈她 .

。人的方大个是夫

قولى كەلمەك <成〕 学会：ھە، بىرئاز قولۇڭ كېلىپ

قالدى . 的是一点你会学你，是 .

قولى گال 脚笨手笨，笨手 笨手 گال ئىكەن، ئوغ .

。了笨太手你，子孩

قولى گۈل 巧手灵心，巧手 巧手 گۈل ئىكەن .

。巧手灵心妇少这

قولى لاۋزا = قولى تەمسىز

قولىنى ئەگرى قىلماسلىق <成〕 干得懒，懒偷：

ئۇ ھېچ ئىشقا قولنى ئەگرى قىلمايدۇ . 得懒都儿活么什他 .

。干

قولىنى قايتۇرماق <成〕 物礼受拒：ئالە، ئال،

چوڭلارنىڭ قولنى قايتۇرساڭ بولمايدۇ . 人大，上拿，上拿 .

。绝回能不物礼的

قولىنى نەگە سۇنسا، شۇ يەرگە يەتمەك <成〕

ئەمدى قولۇمنى نەگە سۇنسام، شۇ

يەرگە يېتىدۇ، مانا پۇل دېگەن ! 钱是就

！钱是就

قولىنى ياندۇرماق = قولىنى قايتۇرماق

قولىنى يۇماق <成〕 干不手洗

قولىنى يىغماق = قولىنى تارتماق

قولى ئوچۇق <成〕 气大，慷慨，方大：قولى ئو .

چۇقىنىڭ يولى ئوچۇق . 宽自路，方大人 <谚〕 .

قولى ئۇزارماق <成〕 来起裕宽头手 ىلالام ئالدىرد .

ما، قولسىز ئۇزارغاندىراق سېتىۋالارمىز، - دېدى ئاتىسى چۈ .

شەندۈرۈپ . 宽头手等，急着要不，子孩”：说劝解亲父 .

。“吧买再了裕

قولى ئۈزۈن <成〕 钱趁，钱有

قولى ئۈزۈك = قولى قىسقا

قولى ئېغىر <成〕 快勤不，差术技，笨手

قولى ئىشقا بارماسلىق <成〕 得懒，手动得懒

活干

قولى ئىشقا تەگمەك <成〕 干手着，手动

قولى يەڭگىل = قولى يېنىك

قولى يوق <成〕 与参没，手插没：بىزگە زىيان -

زەخمەت سېلىشتا ئۇنىڭ ~ . 们我害与参没他 .

قولى يېنىك <成〕 超高技艺，巧手

قولۇسىز <古>〔静〕 无望一，的际无边无，的限无

的际 妻婚未 <方>〔静〕 قولۇقتۇق

苗，藤，枝 <古>〔静〕 قولۇغا

悟领，会领，讨探 <古>〔动〕 قولۇلاماق

居邻坊街，舍右邻左〔静〕 قولۇم - قوشنا

艇小，船小，舟小，子划〔静〕 قولۇاق

动运艇划 <体> قولۇاق تەنھەرىكىتى

千秋式船 قولۇاق ئىلە ئىگۈچ

夫船〔静〕 قولۇاقچى

船划，业渡摆，业船划〔静〕 قولۇاقچىلىق

的形舟〔静〕 قولۇاقسىمان

蛾舟 <动> قولۇاقسىمان پەرۋانە

头手〔静〕 قول - ئىلىك

钱有，裕宽头手 <成> قول - ئىلىكىدە بار

钱没，据拮头手 <成> قول - ئىلىكىدە يوق

痴②等麻大，类谷的炒爆①〔静〕 قوماچ

挥指②帅统，令司①〔静〕 قوماندان (قوماندانى)

قوماندانلىق «قوماندان» 词名象抽的: شۇ قېتىملىق ئۇرۇش.

نىڭ ~ ۋەزىپىسىنى ئۈستۈمگە ئېلىشقا توغرا كەلگەندى. 次那

。务任挥指负担我由要需役战

قوماندانلىق قىلماق: ئۇ بۇ قېتىمقى ئۇرۇشقا ئۆزى

قوماندانلىق قىلماقچى بولدى. 斗战次这挥指自亲算打他

قومىدۇ <古>〔静〕 袋箭

虱羊，蝉(的血饱吸) <动>① <古>〔静〕 قومشوي

人的尿出不排而满胀膀胱②

态动使的 «قومۇرماق» قومۇرماق

قومۇرماق ①〔动〕 掉抠，出抠，掉拔，出拔

تىزى بىلەن ~ 出拔根连树把 / ئىككى پارچە يوغان خىش.

نى قومۇرۇۋەتمەك / 砖大块两掉抠 攘把 ~ تونۇردىن ناننى

从 来出拿里坑攘 手到搞，手到弄 <转>② شۇ چاغ.

دا كېيىمگە كىرگەن بولساڭ، ھېچ بولمىسا ئىككى مىڭ يۈەننى

قومۇراتتۇق. 话的我听是要你初当 搞以可少至们咱，

元千两到 态同共的 «قومۇرماق» قومۇرۇشماق

قومۇرۇلماق ① «قومۇرماق» 态动被的: قومۇرۇلغان كۆچەت.

لەرنى قايتىدىن تىكەك 动② 上栽新重苗树的来出拔把

来起动行，来起 بۇ توي ئۈچۈن پۈتۈن قەشقەرلىكلەر قومۇ.

رۇلدى دېسىمۇ بولىدۇ. 典庆次这了为 的什喀全说以可，

了来起动都人

قولۇسىز <植>〔静〕 蒹芦 ~ ئىكەن دەپ خارلىسا، بەرگە

چۈشە بورىسا. <谚> 蒹芦是看小别

子 花芦，穗子苇 قومۇش پۈپۈكى

糖蔗 قومۇش شېكىرى

物饰的缝线银用上边帽花小 قومۇش قاش

笔管芦 قومۇش قەلەم

卖苇芦割〔静〕 قومۇشچىلىق

قومۇشزار = قومۇشلۇق

قومۇشزارلىق = قومۇشلۇق

的子苇有没，的苇芦有没〔静〕 قومۇشسىز

塘苇，荡苇芦〔静〕 قومۇشلۇق

密哈 <地>〔静〕 قومۇل

姆乃赛密哈 <艺> قومۇل سەنىمى

姆卡木密哈 <艺> قومۇل مۇقامى

热，动激②盼企，念想，念挂① <古>〔动〕 قومىماق

人投情热，志致心专，衷

قونات <古>〔静〕 居邻① 人的洽融处相② 已知

قوناق ① <植>〔静〕 梁高，米玉 قوناقنى دۆڭگە تېرى، بېد.

نى ئويغا. <谚> 上坡种谷包 地洼种着苜，

قوناق ②〔静〕 处脚歇②客过(的宿留，的脚歇)① 宿

地营

قوناق بولماق (宿留)客作

قوناق تۇتماق 营宿，宿投

قوناق قىلماق 宿留，客请

قوناقگۈل <植>〔静〕 蕉人美

قوناقلىق ①〔静〕 的梁高，的米玉 ~ ئېتىز 地米玉 高，

地梁 地梁 地梁 地梁 地梁 地梁 地梁 地梁 地梁 地梁

قوناقلىقتا ماش بولماس، قېرى كىشى ياش. <谚> 豆绿成不长地米玉

童还 童还 童还 童还 童还 童还 童还 童还 童还 童还

指”同喻: 响哗哗地花棉，块土扔地米玉往 <谚>

。“槐骂桑

قونالغۇ 〔静〕 地营宿 栈客，方地的夜过

قونالغۇلۇق «قونالغۇ» 词名象抽的: ئۇلار مۇشۇ ئۆڭكۈرنى ~

قىلىپ بېكىتىشتى. 营宿洞山个这在定确们他

قونچ 〔静〕 子勒靴，筒靴 子勒靴، 筒靴 子勒靴، 筒靴

在烂肉”同喻: 里筒靴到落，来出掉里怀从 <谚>

。“里锅

قونچ ئەندىزە 子植(的勒靴做)

قونچلۇق 〔静〕 的勒高，的勒有 矮 矮 矮 矮 矮 矮 矮 矮 矮 矮

皮树

孔皮 قوۋزاق تۆشۈكى

接嫁皮插 <农> قوۋزاق ئۇلاق

皮桂肉 <植>〔静〕 قوۋزاقدارچىن

قوۋزاقلاشماق <动> 皮树长: تۆمۈرتۈمۈشۈق جىگدە تېنىنىڭ
پىرىلىپ قوۋزاقلاشقان جايلىرىنى چوقۇلدى. 沙啄在鸟木啄.

。方地的皮树出长裂开上身树枣

的皮树, 的皮树有〔静〕 قوۋزاقلىق

قومۇم - قېرىنداش <宗>②族部, 族氏①〔静〕 قومۇم

亲六, 族亲〔静〕 قومۇم - قېرىنداش

قومۇم - قېرىنداشلىق «قومۇم - قېرىنداش» 词名象抽的

~ مۇناسۋىتى قىرەنداشلىق

骨肋 <理生>〔静〕 قوۋۇرغا

骨排烤 <食> قوۋۇرغا كاۋاب

裕富, 来起富 <成> قوۋۇرغىسىغا ماي تولماق

。了来起裕富当相也人的样这们我像, 后以策政新
行实府政. ەكلىرىنىڭمۇ قوۋۇرغىسىغا خېلى ماي تولۇپ قالدى.

。了来起裕富当相也人的样这们我像, 后以策政新
胖, 来起肥 <成> قوۋۇرغىسىغا ماي قونماق

来起

了成, 柴如瘦骨① قوۋۇرغىسى كۆرۈنۈپ قالماق

، ئۇلارنىڭ كۈچى يەتمەيدۇ،
ئۇلارنىڭ قوۋۇرغىسى كۆرۈنگىلى نەكەم! 量力没们他

! 了洗如贫一就早

发人惹, 呕作人令 <成> قوۋۇرغىسىنى ئەگمەك

你瞧. 火: ئەپلىكىلىكىڭنى كۆرمەيدىغان، قوۋۇرغىنى ئېگىپ.

心恶我叫，子下两那. 德رهاال كېتىڭ، قوۋۇرغىنى تولا

见口门家我在我让别后今，火发我惹尽别，开走快
。你到

قوۋۇرغىسىنى سانغۇدەك بولۇپ قالماق = قوۋۇرغى-

سى كۆرۈنۈپ قالماق

的肋, 的骨肋〔静〕 قوۋۇرغىلىق

刀抹, 刀擦摩, 刀钢 <方>〔动〕 قوۋۇرماق

颊腮, 帮腮, 腮 <理生>〔静〕 قوۋۇزۋا

音边 <语> قوۋۇز تاۋۇشى

囊颊 <动> قوۋۇز خالىتىسى

胡 <转>②帮腮起鼓① قوۋۇزنى كۆپتۈرمەك

叨唠, 吹

〔静〕 قوۋۇز ② <艺> 孜乌库 (器乐奏吹种一)

袜毡筒短, 袜毡勒

鞋皮勒高 قونچلۇق بەتىنكە

靴皮勒高 قونچلۇق ئۆتۈك

قونداق ①〔静〕 木栖, 架栖: توخۇنى كۆلچەككە ەمەيدەدۇ،
ئۆردەكنى قونداقتا. <谚> 架上子鸭赶, 池入鸡赶

上肩到杠托枪把

架栖做, 的用托枪做②的托枪带①〔静〕 قونداقلىق
的用

下见 قوندۇرما

楼吊 <建> قوندۇرما ئۆي

① «قونماق» ②态动使的 (起一到缝体主与等子袖的好做把) 缀, 缝③
边沿 (顶帽花小给)

قونماق ① «قونماق» ②态动使的 (起一到缝体主与等子袖的好做把) 缀, 缝③
的内天几后生出畜幼或儿婴) 粪胎, 尿脐〔静〕 قونماق
(便粪

粪胎排, 尿脐排〔动〕 قونماقلىق

قونماق ①〔动〕 息栖, 陆着, 落: ئىت توپغان يېرىدە

ئۇخلار, قۇش قونغان يېرىدە. <谚> 方地的饱吃在睡狗

بىلمەس. <谚> 飞得懂只鸟鸟. 落得懂不, 飞得懂只鸟鸟

脚落方地. 脚落方地. 了陆着来飞隆轰机. چاڭ - توزان جوزغا قوندى.

夜过, 宿住②. 了上子桌在落土. 人脸人客前宿留 <谚>.

那. 难为人主后宿留, 朕营宿 <军>③. 夜一了过儿这在人客个那.

④ <转> 出绽, 现出: ئەسلىسەڭ ئېسىڭگە قونار.

⑤ <转> 长增, 长: 容笑了出绽脸的他. 长增润利 ~ پايدا / 膘长, 肉长 ~ ئات

〔静〕 قونۇت <古> 方地的夜过, 馆驿, 地营宿

人客 <古>〔静〕 قونۇق

客待, 客请, 待接, 待招 <古>〔动〕 قونۇقلاماق

〔静〕 قوۋۇلا <古> 桶木

〔静〕 قوۋۇلا <古> 革鼻, 革梁鼻 (的头簪)

〔静〕 قوۋۇداش <古> 的心贪, 的婪贪

〔静〕 قوۋۇداق <古> 者恋迷, 者心贪, 者婪贪

〔静〕 قوۋۇزاق <植> 皮表, 皮 (的木树) <动> قوۋۇزنى

态动使的 «قويماق» 态动使的 «قويماق»
 的着拿，的着放 [静] 自能不成
 四落三丢，制

天京叶叠，莲瓦，松瓦 <植> [静] 天京叶叠，莲瓦，松瓦
 coiluq 羊有 [静] 羊有 [静]
 羊只百二了有兴高很子儿小 . 羊只百二了有兴高很子儿小

物加附等料饲的加上物驮的马 [静] 物加附等料饲的加上物驮的马 [静]
 放回书把 ~ 放回书把 ~
 处 / 草吃去放畜牲把 ~ 处 / 草吃去放畜牲把 ~
 播广放，机音收放 ~ 播广放，机音收放 ~
 水放里田往 ~ 水放里田往 ~

搁一搁先们咱事件这 . 搁一搁先们咱事件这 .
 爷大老 <谚> . 爷大老 <谚> .
 足知不婆太老，搁会不 足知不婆太老，搁会不

就他点到没还 . 就他点到没还 .
 放生学把 . 放生学把 .
 了放生学把 . 了放生学把 .
 了放生学把 . 了放生学把 .

户窗的他给在正我时当 . 户窗的他给在正我时当 .
 玻璃安 . 玻璃安 .
 存，留④ . 存，留④ .
 门个十看要，门个一装 <谚> 门个十看要，门个一装 <谚>

بولساڭ، ئىنساپ بىلەن بول، تاۋىقىنى ئالساڭ، قوشۇقىنى قوي . بولساڭ، ئىنساپ بىلەن بول، تاۋىقىنى ئالساڭ، قوشۇقىنى قوي .
 勺木下留要碗木了拿，心良讲要也贼做 <谚> 勺木下留要碗木了拿，心良讲要也贼做 <谚>
 去人要小孩小带不，去饱吃宴喜 去人要小孩小带不，去饱吃宴喜

出提，提⑤ . 出提，提⑤ .
 行银了进存钱的攒把们我 . 行银了进存钱的攒把们我 .
 求要了出提们他向们我 . 求要了出提们他向们我 .
 别⑥ . 别⑥ .

了算，了得，…… 了算，了得，……
 了算，了得，…… 了算，了得，……
 了算，了得，…… 了算，了得，……

让⑦ . 让⑦ .
 让⑦ . 让⑦ .
 让⑦ . 让⑦ .

吧我罚，苦些这了受们你让我是 吧我罚，苦些这了受们你让我是
 给送我 . 给送我 .
 给送我 . 给送我 .

给他 . 给他 .
 给他 . 给他 .
 给他 . 给他 .

给他 . 给他 .
 给他 . 给他 .
 给他 . 给他 .

屑碎物脏 (的中酒在落) <古> [静] 屑碎物脏 (的中酒在落) <古> [静]
 态动使的 «قوۋۇشماق» 态动使的 «قوۋۇشماق»
 态同共的 «قوۋۇشماق» 态同共的 «قوۋۇشماق»
 态动被的 «قوۋۇشماق» 态动被的 «قوۋۇشماق»

合结 [动] 合结 [动]
 门城 [静] 门城 [静]
 门城 [静] 门城 [静]

柯②门官 : 柯②门官
 脚着上上脚，枷着套上子脖他 . 脚着上上脚，枷着套上子脖他 .
 铐手着戴上手 . 铐手着戴上手 .

腹小的畜牲 <方> [静] 腹小的畜牲 <方> [静]
 的心空，的空中 <古> [静] 的心空，的空中 <古> [静]
 德耳阿尊 = 德耳阿尊

殿宫的门大道三有 殿宫的门大道三有
 务债 <方> [静] 务债 <方> [静]
 的朽腐，的朽 <古> [静] 的朽腐，的朽 <古> [静]

的运走不，的气晦，的霉倒 <古> [静] 的运走不，的气晦，的霉倒 <古> [静]
 羊绵 <动> [静] 羊绵 <动> [静]
 吃却食粮种不，羊羔得吃却羊喂不 <谚> 吃却食粮种不，羊羔得吃却羊喂不 <谚>

成其享坐”同喻：健白得 成其享坐”同喻：健白得
 便主随客”同喻：实老还羊比人客 <谚> 便主随客”同喻：实老还羊比人客 <谚>
 莓草果水 <植> 莓草果水 <植>
 癣疥羊 <医> 癣疥羊 <医>

可装，皮羊着披 <成> 可装，皮羊着披 <成>
 是他 . 是他 .
 狼的皮羊着披只一

痘羊 <医> 痘羊 <医>
 睛眼大的色棕深 睛眼大的色棕深
 狼给付托羊把 <成> 狼给付托羊把 <成>

吗？ 吗？
 吗？ 吗？
 吗？ 吗？

羊属 羊属
 年羊 年羊
 部底沟山，底谷峡 <古> [静] 部底沟山，底谷峡 <古> [静]

里襟大的服衣，里怀，怀 <古> [静] 里襟大的服衣，里怀，怀 <古> [静]
 蓬沙 <植> [静] 蓬沙 <植> [静]
 人羊牧，信羊 [静] 人羊牧，信羊 [静]

放，口渡着找人羊牧等没 <谚> 放，口渡着找人羊牧等没 <谚>
 河了过经已的骆驼 河了过经已的骆驼
 业羊养，羊养 [静] 业羊养，羊养 [静]

物合聚性极非 <化> قۇتۇپسىز پولىمېر
 子分极无 <物> قۇتۇپسىز مولېكۇلا
 液溶性极非 <化> قۇتۇپسىز ئېرىتكۈچ
 态动使的 «قۇتۇپسىزلاشماق»
 态动被的 «قۇتۇپسىزلاشماق»
 化极非 [动] قۇتۇپسىزلاشماق
 花极北，草奈林 <植> [静] قۇتۇپكىگۈل
 振偏 <物> ②化极 <化> ① [动] قۇتۇپلانماق
 荷电化极 <物> قۇتۇپلانغان زەرەت
 子粒化极 <化> قۇتۇپلانغان زەرىچە
 子分化极 <化> قۇتۇپلانغان مولېكۇلا
 光振偏，光偏 <物> قۇتۇپلانغان نۇر
 流电化极 <物> قۇتۇپلىنىش توكى
 程过化极 <物> قۇتۇپلىنىش جەريانى
 度强化极 <电> قۇتۇپلىنىش كۈچى
 قۇتۇپلۇق <化> [静] 的极，的性极: ئۈچ ~ خروستال
 管极三 لاسپا
 物合化性极 <化> قۇتۇپلۇق بىرىكمە
 铁磁性极 <物> قۇتۇپلۇق ماگنىت
 子分极有，子分性极 <化> قۇتۇپلۇق مولېكۇلا
 剂溶性极 <化> قۇتۇپلۇق ئېرىتكۈچ
 器偏起 <物> [静] قۇتۇپلىغۇچ
 的振偏 [静] قۇتۇپلىنىشچان
 镜大放振偏 <物> قۇتۇپلىنىشچان لوپا
 镜微显振偏 <物> قۇتۇپلىنىشچان مىكروسكوپ
 率化极 <物> [静] قۇتۇپلىنىشچانلىق
 整完，部全，全完 <古> [静] قۇتۇرۇ
 的撞乱，的狂发，的獷猖，的动蠢 <古> [静] قۇتۇز
 态动使的 «قۇتۇلماق»
 态同共的 «قۇتۇلدۇرماق»
 态动被的 «قۇتۇلدۇرۇلماق»
 逃法无，的脱摆法无，的脱解法无 [静] قۇتۇلغۇسىز
 的脱解法无 ھەسرەت - قاغۇ ~ 的免避可不，的脱
 担负的脱摆法无 يۈك ~ / 伤哀
 痛脱摆 ~ ئازابتىن؛ 脱解，脱摆① [动] قۇتۇلماق
 忧脱摆 ~ غەمدىن / 境困脱摆 ~ ئەھۋالدىن / 苦
 <谚> . ~ ياماندىن، ياماندىن / 愁消，愁
 免避，脱逃②. 脱摆难人恶，及企难人好
 يامان بولسا، قېچىپ قۇتۇلارسەن، خوتۇنۇڭ يامان بولسا، قانداق
 逃么恚坏婆老，脱逃以可坏友朋 <谚>؟ قۇتۇلارسەن؟

! 乐快
 每，天每②日吉道黄，辰良日吉① قۇتلۇق كۈن
 。长方日来 . بار : 天天，日
 香结 <植> [静] قۇتلۇقگۈل
 ~ 态同共的 «قۇتلۇقلىماق» ئۆزئارا توپنى
 喜道相互
 态动被的 «قۇتلۇقلىماق» مەمۇرچىلىق بولغان
 年丰庆 ~ يىل
 喜贺，贺恭，贺祝，贺庆 [动] قۇتلۇقلىماق
 龄同 . قۇتلۇقلىدى / 日生贺祝 ~ كۈنىنى
 。喜贺他给人
 草祥吉 <植> [静] قۇتلۇقئوت
 = قۇتلۇقلىماق قۇتلۇقلىماق
 体群，团集 <古> [静] قۇتۇ
 ~ شمالي / 极南 ~ جەنۇبىي 极 <地> ① [静] قۇتۇپ
 ⑤极 <数> ④极 <天> ③地极 <地> ②极北
 极，端极 <转> ⑥极 <物>
 قۇتۇپقا ئۆتمەك / 端极个一另到走端极个一从 ئىككى
 化分极两 قۇتۇپقا بۆلۈنمەك
 冠极 <天> قۇتۇپ تاجى
 板极 <物> قۇتۇپ تاجىسى
 面极 <数> قۇتۇپ تەكشىلىكى
 圈极 <地> قۇتۇپ چەمبىرى
 线极 <数> قۇتۇپ سىزىقى
 锋极 <气> قۇتۇپ فرونتى
 标坐极 <数> قۇتۇپ كوئوردىناتى
 昼极 <地> قۇتۇپ كۈندۈزى
 夜极 <地> قۇتۇپ كېچىسى
 候气地极 <地> قۇتۇپ كىلىماتى
 川冰地极 <地> قۇتۇپ مۇزلۇقى
 学象气地极 <气> قۇتۇپ مېتېئورولوگىيىسى
 光极 <天> قۇتۇپ نۇرى
 旋气地极 <气> قۇتۇپ ھاۋا قاينىمى
 团气地极 <气> قۇتۇپ ھاۋا ماسسىسى
 轴极 <数> قۇتۇپ ئوقى
 矢极，量矢极 <物> قۇتۇپ ۋېكتور
 性极 <生，物> [静] قۇتۇپچانلىق
 果极北 <植> [静] قۇتۇپدان
 的性极非 <化> [静] قۇتۇپسىز
 键性极非 <化> قۇتۇپسىز باغ

قۇرغاق ~ / 气空的燥干 | ماۋا ~ : 的旱干， 的燥干 [静]

区地旱干 رايون

季旱， 季干 <地> قۇرغاق پەسل

土旱干 <地> قۇرغاق تۇپراق

雾干 <气> قۇرغاق تۇمان

霾干 <气> قۇرغاق تۈتەك

腐干 <农> قۇرغاق چىرىش

剂试干 <化> قۇرغاق رېئاكتىپ

应反干 <化> قۇرغاق رېئاكسىيە

锋冷干 <气> قۇرغاق سوغۇق فرونت

风燥干 <气> قۇرغاق شامال

候气燥干， 候气旱干 <地> قۇرغاق كىلىمات

期旱干， 期干 <地> قۇرغاق مەزگىل

风旱干， 风热干 <气> قۇرغاق ئىسسىق شامال

期干， 期热干 <气> قۇرغاق ئىسسىق مەزگىل

毛干 <牧> قۇرغاق يۇڭ

قۇرغاقچىلىق [静] <地> 旱干، 早干: شىنجاڭ ~ ئېغىر

بولدىغان، قوم - بوران كۆپ رايون. 疆新. 个是疆旱重，

秋旱春. 区地的沙风多. ئەتىيازدا ~، كۈزدە ھۆلچىلىك.

涝. ئىشلىگەن چىلىق - چىلىق، ئىشلىمىگەن ~. <谚>

。荒饥落的儿活干不， 仓满粮的儿活干

灾旱 قۇرغاقچىلىق ئاپىتى

数频旱干 <地> قۇرغاقچىلىق چاستوتىسى

期旱 <气> قۇرغاقچىلىق مەزگىلى

قۇرغاقلاشتۇرماق «قۇرغاقلاشماق» 态动使的

干发睛眼 ~ كۆز: 干发， 干 [动] قۇرغاقلاشماق

قۇرغاقلىق «قۇرغاق» 式形词名的: ئۆيىڭ قۇرغاقلىقى

燥干的

度燥干， 度强旱干 <气> قۇرغاقلىق دەرىجىسى

数指旱干 <地> قۇرغاقلىق ئىندېكىسى

浮轻， 的薄轻， 的子性急， 的躁急 <古> [静] قۇرغۇ

的脚毛手毛， 的失冒، 的

态动使的 «قۇرماق» قۇرغۇزماق

قۇرغۇلۇق [静] <古> 子性急， 躁急， 格的薄轻，

浅短光目， 为行失冒， 莽鲁， 率轻

قۇرغۇن [静] <静> 的(用等子剂擗) 面干: 扑面: ٴازراق ~

面干些撒 سەپەك

قۇرغۇنلۇق [静] 面干的扑面做: بىزدە كېسەل ئۈچۈن تۇر-

مۇشلۇق بولغان يەتتە ئائىلىدىن ~ سوراپ، ئاش ئېتىدىغان ئادەت

家人的灶立家成已户七向是就، 惯习个有们我 بار.

قۇربان ئېيى <天> 月二十历回

قۇربانسىز [静] 的牲牺无， 的牲牺出付不: كۈرەش ~

بولمايدۇ. 牲牺有没会不争斗.

قۇربانلىق [静] ① <宗> 牲宰: قوينى قۇربانلىققا ئاتىماق

/ 牲宰于用羊把. قوينى قۇربانلىققا

ياراتقان. 造而牲宰为只羊， 造而望希为人男 <谚>.

② <转> 品牲牺: سەن پۈتۈنلەي ئورۇنسىز قۇربانلىققا ئاي-

لىنىپ كەتتىڭ. 品牲牺的谓无了成全完你. <宗> ③

羊罪替， 羊的用牲宰 قوي ~ 的用牲宰

قۇربانلىق قىلماق 牲宰: قۇربان ھېيتتا ھەممە ئۆي دېگۈ-

دەك قۇربانلىق قىلىشتى. 牲宰都家家乎几节邦尔古.

总干 <古> [静] قۇربېشى

长队卫 <古> [静] قۇربېگى

قۇرتا [静] <动> 子虫، 虫: ياغاچنى ئىچىدىن يەر.

<谚> 头木空蛀面里从子虫. قۇرتنىڭ ئىلاجى قاي-

ناق سۇ. <谚> 水开用须虫治.

قۇرت چۈشمەك 子虫长: شاپتۇلغا ~ 桃长子虫

子虫长头木 ~ ياغاچقا / 子

قۇرت ھۈررىكى <生> 瘦虫

قۇرت [静] <古> 狼

قۇرتانا <植> 芥蒜心灯 [静]

قۇرت - قوڭغۇز [静] <动> 虫昆

قۇرتقا <方> [静] 奶奶， 婆太老

قۇرتلاتماق «قۇرتلىماق» 态动使的

果苹的子虫有 ~، 的子虫有 [静] قۇرتلۇق

قۇرتلىماق [动] 子虫长: قۇرتلىغان نەرسە 子虫长的

قۇرتتوت <植> [静] 草夏虫冬

قۇرتۇلماق <古> [动] ① 脱摆 ② 松轻

قۇرچى <方> [静] 肠大的牛

قۇرداش [静] 人龄同: مەن ئۇنىڭ بىلەن ~. 是他跟我.

人龄同.

قۇرداشلىق [静] 同， 同: قۇرداشلىقىمىزنىمۇ دوستلۇق.

مىزنى مۇستەھكەملىگەن قوشۇمچە ئائىلانىڭ بىرى دېيىشكە بو-

لىدۇ. 之素因带附的谊友们我固巩是也龄同说以可.

。

قۇرداشماق <古> [动] 同相级品， 位地等同于处

قۇردان <植> [静] 草麦旱

قۇرشاغ¹ [静] <古> 带织毛， 绳毛编

قۇرشاغ² [静] <古> 带腰

قۇرشۇ <方> [静] 栏围， 圈

陷诬被，告诬受 قۇرۇق گەپكە قالماق
受……让，告诬受……让 قۇرۇق گەپكە قويماق
陷诬

在存的虚空 <哲> قۇرۇق مەۋجۇدىيەت
冰干 مۇز قۇرۇق

果干 <植> قۇرۇق مېۋە
名虚落 قۇرۇق نامى قالماق

势声张虚 <成> قۇرۇق ھارۋىنى ئەپچاقماق
<化>②空放，驶空 <交>① قۇرۇق ھەيدەش

馏干
子肚着捂 قۇرۇق ھۇ 啾干: قورسىقنى تۇتۇپ ~ قىلماق
啾干

呕干 قۇرۇق ھۇ تۇتۇش
草干 <牧> قۇرۇق ئوت

包皮了成 <成> قۇرۇق ئۇستىخان بولۇپ قالماق
柴如瘦骨، 骨

渠水干 <成> قۇرۇق ئۇستەڭگە مىراپ بولماق
凳板冷坐，官水当上
干葡萄 قۇرۇق ئۈزۈم

流干 <水> قۇرۇق ئېقىم
嘴奶空 قۇرۇق ئېمىزگۈ

租干，赁租式干 <经> قۇرۇق ئىجارە
热虚 <医>②热干① قۇرۇق ئىسسىق

责努空(者患疾病) <医> قۇرۇق ئىنجىق
咳干 قۇرۇق يۆتەل

咳干 قۇرۇق يۆتەلمەك

قۇرۇقتىن - قۇرۇق [静] 手空، 口空: ~ قانداق
قايتىمىز؟ 归而手空能怎们我？
白白: ~ سۆزلىمەك 口空 说白话 / ~ تۆھمەت قىلماق
告诬空凭

قۇرۇقچىلىق [静] ①干，旱干: دالارنى ~ قاپلىغان .
ئىۋيۇم ~ ، پەتىگە كېلىپ قالسا قانداق قىلارمەن؟
心担我？ 喝没吃没②. 旱干片一野
家里没吃没喝， 有人来访问怎么办？
时钱无， 脚大手大时钱有 <谚> . بولمىسا ~
. 熬难荒饥

قۇرۇقىدىماق [动] ①干弄， 的干换: بوۋاقنىڭ ئاستىنى ~
尿干换常 ~ پات - پات / 干擦身下儿婴把
弄， 空腾 <转>②圈垫 ~ قوتانلارنى / 布
光: ساندۇقنى ~ 子箱腾 / ئۇلار نېمەتلەرنى بولۇشقا يەپ

中无① <成> قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقارماق
有生: ئۇ قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقىرىپ ، پو ئېتىپ يۈرىدۇ .
生本无做， 狼白套手空② . 牛吹处到， 有生中无他
意: ئۇ قۇرۇق چاقماقتىن ئوت چىقىرىپ ، بىرمۇنچە پۇل تاپتى .
. 钱多许了赚， 狼白套手空他

قۇرۇق چاي قۇرۇق چاي 茶口空، 茶喝干: ~ ئىچكۈچە ، نان بىلەن
ئىچىشىڭىز بولمامدۇ؟ 茶喝口空其？ 吗好不喝饞着就
قۇرۇق چايدىن كىچات ياغىشى . <谚> 如不还茶喝干让
. 掌巴一给

قۇرۇق چەك = قۇرۇق پۇل چىكى

馏干 <化> قۇرۇق چەككىلەش

非非入想، 想空 قۇرۇق خىيال ~ قىلماق
开天想异، 想空于涵沉 قۇرۇق خىيالغا بېرىلمەك
قۇرۇق رەسىم - يوسۇن 礼浮文虚

قۇرۇق ساي <地> 谷干

寒虚 <医>②冷干① قۇرۇق سوغۇق
قۇرۇق سۆز = قۇرۇق گەپ

قۇرۇق سۆڭەك ①头干的肉带不، 头骨干
包皮②. 油出不熬头骨干 <谚> . سۆڭەكتىن ياغ چىقماس .
骨: ئۇنىڭ قۇرۇق سۆڭەكتەك ئورۇق قوللىرى
手瘦的似 他包皮那

قۇرۇق سۆلەت 头派空، 子架空: ~ ياغاچ پەشەت .
空架 <谚> 袄短木如犹子架空 . ~ قىلىپ قويماق
柴如瘦骨②枯干① قۇرۇق قاقشال بولۇپ قالماق
قۇرۇق قالماق 空落، 获所无一， 到得没: ھەممىدىن
~ 空落部全 / 获所无一 / ئۇ ئاخىر ئانا مىراسىدىن قۇرۇق
قالدى . 产遗的亲父到得有没后最他 .

浆血干 <医> قۇرۇق قان پلازمىسى

قۇرۇق قول 手空 拳空手赤: سىلىنى ~ يولغا سېلىش .
نا قانداق يۈزىمىز چىدايدۇ؟ 们我怎们好意思让您空手
上路？ 路 您让思意好么怎们我？ ىلىنى بىلەن يولۋاسنى ئۈرۈپ ئۆلتۈرەلەيدىكەن .
. 呢虎老死打拳空手亦能他

قۇرۇق قىلماق 到得让不: قېنى ، پۇلدىن قۇرۇق قويد .
سام ، نېمە قىلالايسەنكىن ! 钱到得你让不我 !
么怎能你， 样 !

菜干 قۇرۇق كۆكتات

话空 <谚> قۇرۇق گەپ ~ قىلماقتا ياقماس .
填话空 <谚> . 耳顺不 . قۇرۇق گەپكە قورساق تويماس .
. 子肚饱不

药膏皮狗卖، 话空说 <成> قۇرۇق گەپ ساتماق

枪机装联 <军> قۇرۇلما پىلىموت
 学言语义主构造 <语> قۇرۇلما تىلىشۇناسلىقى
 件构 <机> قۇرۇلما دېتال
 湖造构 <地> قۇرۇلما كۆل
 学质地造构 <地> قۇرۇلما گېئولوگىيىسى
 地造构 <地> قۇرۇلما گېئومورفولوگىيىسى
 地貌学
 学济经构造 <经> قۇرۇلما ئىقتىسادشۇناسلىقى
 قۇرۇلماق ① «قۇرماق» 态动被的، يېڭى بىر مەكتەپ قۇرۇل-
 دى. 建新. 一所学校. ②成构. 构成. 构成词由子句
 لىدۇ. 成构词由子句
 قۇرۇلمىچىلىق <语> [静] 义主构造: ~ نەزەرىيىسى
 论理义主构造
 家学构造 <静> قۇرۇلمىشۇناس
 学构造 <静> قۇرۇلمىشۇناسلىق
 木 的构造，的造构 [静] قۇرۇلمىلىق ~ ئىمارەت
 物筑建构
 货通性构造 <经> قۇرۇلمىلىق پۇل پاخاللىقى
 膨胀
 地阶造构 <地> قۇرۇلمىلىق تېرراسا
 制资工构造 <经> قۇرۇلمىلىق مائاش تۈزۈمى
 动运造构 <地> قۇرۇلمىلىق ھەرىكەت
 震地造构 <地> قۇرۇلمىلىق يەر تەۋرەش
 قۇرۇلۇش ① «قۇرۇلماق» 式形词名的: مەكتەپنىڭ ~ مۇرا-
 建的党 设建②礼典校建 ىسى
 : 程工، 筑建③设建主义会社 ~ سوتسىيالىستىك / 设
 ④队工施، 队程工 ~ ئەترىتى / 构造筑建 ىسى
 作工上地工在 قۇرۇلۇشتا ئىشلىمەك 地工
 车程工 <建> قۇرۇلۇش ئاپتوموبىلى
 具工筑建 <建> قۇرۇلۇش ئەسۋابلىرى
 员工施 <建> قۇرۇلۇش باشقۇرغۇچى
 价造程工 <建> قۇرۇلۇش باھاسى
 学石岩程工 <地> قۇرۇلۇش پېترولوگىيىسى
 学理心程工 <心> قۇرۇلۇش پىسىخولوگىيىسى
 术技程工 <建> قۇرۇلۇش تېخنىكىسى
 学理地筑建 ىسى جۇغراپىيىسى قۇرۇلۇش
 债公设建 <经> قۇرۇلۇش زايومى
 度密筑建 <建> قۇرۇلۇش زىچلىقى
 险保程工 <经> قۇرۇلۇش سۇغۇرتىسى
 学震地程工 <地> قۇرۇلۇش سېيىمولوگىيىسى

席桌餐把，吃地情尽们他. داستىخاننى قۇرۇقداپ قويدى.
 了光喝们他. ئۇلار ئۈچ بوتۇلكىنى قۇرۇقلىدى. 空一卷
 了空(磨的坊磨)③. 瓶三
 然荡使，光弄，空弄 <成> قۇرۇقداپ قويماق
 存无
 قۇرۇقداقالماق «قۇرۇقداق» 态动被的: تۈگەن قۇرۇقلىنىپ
 . 物谷放快赶، 了空盘磨. دەھال ئۈگۈت قۇيالى. قۇرۇقلىق ① «قۇرۇق» 式形词名的: ھاۋانىڭ قۇرۇقلىقى
 气 候 ② 干燥的: 地陆، 陆 ② 干燥的候
 陆 登 / 泰 西 亚 -
 陆 犬 亚 欧 قۇرۇقلىقى
 军 陆 <军> قۇرۇقلىق ئارمىيىسى
 棚 陆، 架 陆 大 <地> قۇرۇقلىق بوسۇغىسى
 块 板 陆 大، 块 陆 <地> قۇرۇقلىق بۆلىكى
 岸 口 路 陆 境 边 قۇرۇقلىق پورتى
 龟 陆 <动> قۇرۇقلىق تاشپاقىسى
 域 陆 <地> قۇرۇقلىق تەۋەلىكى
 风 陆 <气> قۇرۇقلىق شامىلى
 稻 旱 <农> قۇرۇقلىق شېلى
 积 沉 相 陆 <地> قۇرۇقلىق فاتسىيە چۆكۈندىسى
 通 交 路 陆 <交> قۇرۇقلىق قاتنىشى
 盾 陆 <地> قۇرۇقلىق قالقنى
 隆 陆، 基 陆 <地> قۇرۇقلىق كۆتۈرۈلمىسى
 桥 陆 <地> قۇرۇقلىق كۆۈرۈكى
 棉 地 陆 <植> قۇرۇقلىق كېۋىزى
 候 气 性 陆 大 <气> قۇرۇقلىق كىلىماتى
 拱 陆 <地> قۇرۇقلىق گۈمبىزى
 学 文 水 地 陆 گىدرولوگىيىسى قۇرۇقلىق
 冰 陆 <地> قۇرۇقلىق مۇزى
 团 气 陆 大 <气> قۇرۇقلىق ھاۋا ماسسىسى
 قۇرۇقلىق ئىقلىمى = قۇرۇقلىق كىلىماتى
 坡 陆 <地> قۇرۇقلىق يانتۇلىقى
 قۇرۇقلىق؟ «قۇرۇقلىق» 的上架 [静]: 着支، 着架، ىردە قاپقان ~
 . 夹 兽 捕 着 支 上 地
 人 قۇرۇلتاي [静] ① 会 大 ② 会 大 表 代: خەلق قۇرۇلتىيى
 会 大 表 代 民
 قۇرۇلما ① [静] 的构造②的构造، 的构造: ماشىند-
 نىڭ قۇرۇلمىسى 器机的构造 / ئاتوم قۇرۇلمىسى 子原
 置 装 <机> ④ 构 结 <建> ③
 件 构 制 预 <建> قۇرۇلما بۆلەك.
 钢 构 结 <冶> قۇرۇلما پولات

“环丫，喂”到听娘姑 . ئاۋاز قىزنىڭ قۇلىقىغا كىرىپ قالدى .
声喊的 ھازىر ئاپىسىنىڭ قىلىۋاتقان گەپ - سۆزلىرى ئۇ
نىڭ قۇلىقىغا كىرمەيدىغان بولدى . 不听她话的说妈妈在现 .
了去进 .

قۇلاققا مۇشتىلىغاندەك <成> 耳刺 : ئۇنىڭ گېپى قۇ-
لىقىغا مۇشتىلىغاندەك تۇيۇلدى . 他(他)耳刺了听我话的
(了耳刺到感我话 .)

قۇلاققا ياقماق <成> 耳顺 , 耳悦 : قۇرۇق گەپ قۇلاققا ياقماق .
<谚> 耳顺不话空 .

قۇلاققا يەتمەك <成> 到听 , 到传 : بۇ گەپلەر پادشاه .
نىڭ قۇلىقىغا يەتتى . 些话传到皇帝耳朵里 .

قۇلاق قۇلۇلسى <理生> 翳耳
قۇلاق قىزىماق <成> 烧发朵耳 : قۇلىقىم قىزىۋاتتى .

دۇ , كىم گېپىمنى قىلىۋاتىدىكەنە ؟ 烧发朵耳我 在谁是怕 ,
吧我说

قۇلاق كەستى <骂> ①种毒 , ②坏蛋 , ③狐群狗党
قۇلاق كولىغۇچ 子挖耳

قۇلاق كىرى = قۇلاق سېغىزى
قۇلاق گىجىكى <理生> 轮耳

قۇلاق موللىسى <成> 濡耳染目成学的 , 的成学
学之

قۇلاق مونچىقى <理生> 屏耳
قۇلاق - مېڭىنى يېمەك <成> ①耳刺 , ②人死烦

ئۇنىڭغۇنى بولۇشىغا قويۇۋېلىپ , قۇلاق - مېڭىنى يېپ كەتتىڭ .
了人死烦 , 机音录放声大你

قۇلاقنى پاك قىلىۋەتمەك <成> 震耳欲聋
قۇلاقنى تولغىماق <成> 唆教 , 唆调 意主出

قۇلاقنى دىڭ تۇتماق <成> 竖起耳朵 : قۇلىقىڭنى
دىڭ تۇتۇپ ئاڭلا . 着听朵耳起坚 .

قۇلاقنى سوزماق <成> ①揪耳朵 , ②转教 : گەپكە
كىرمىسە , قۇلىقىنى سوزۇپ قوي . 他训教训教 , 话听不 .

قۇلاقنى قىزىتماق <成> 亲说 , 亲提 : قىز چوڭ بول-
سا , قۇلاقنى قىزىتىدىغان كىشىلەرمۇ كۆپىيىدۇ . 了大娘姑 .

قۇلاقنى يارماق = قۇلاقنى پاك قىلىۋەتمەك
قۇلاقنى يېمەك <成> 叨唠 , 不休不喋喋

قۇلاق يوپۇرماق <成> 充耳不闻 , 不闻不问
闻罔若

قۇلاق يۇتقۇنچاق نەيچىسى <理生> 管咽耳
قۇلاق يۇمشىقى <理生> 垂耳 , 垂朵耳

قۇلاق ئاغرىتماق <成> 人烦 , 叨唠 , 不休不喋喋

قۇلاق ئاغرىقى <成> 恼烦

قۇلاق ئاقماق <医> 漏耳

قۇلاق ئالدى بېزى يەللىكى <医> 炎腺腮

قۇلاق پەردىسى <理生> 膜鼓

قۇلاق پىشماق <成> 熟听 , 惯听 , 出了听朵耳
子 : بۇ گەپنى تولا ئاڭلاپ قۇلىقىمۇ پىشىپ قالدى . 我话这 .

قۇلاققا تۇتماق <成> 记牢 , 住记

قۇلاققا ساقلماق = قۇلاققا تۇتماق

قۇلاق تۈۋىدە 际耳 , 边耳 , 根耳

قۇلاق تىنچ <成> 静清根耳 : ئېشىكى يوق موللامنىڭ
قۇلىقى تىنچ . <谚> 静清根耳 , 驴没拉毛 同喻 : 见 , 心不烦 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

قۇلاق تىنچىماق <成> 静清根耳 : قۇلىقىم ئەمدى
تىنچىۋىدى , يەنە بىرى چىقىپتۇ . 我 静清刚根耳的 .

子罐药，子铍沙 <医> قۇم چۈگۈن
 同喻：时花开子沙 <成> قۇم چېچە كىلگەندە
 “来出边西从阳太”，“花开树铁”
 花开子沙 قۇم چېچە كىلمەك
 袋沙 <体> قۇم خالتا
 鼎砂 قۇم داخقان
 粒砂 <地> قۇم دانچىسى
 陶沙 قۇم ساپال
 蚕沙 <动> قۇم سازىكى
 算细打精 <成> قۇم سانماق
 酌斟，算细打精
 数则家人，头石数你 <谚> . نىساق، خەق قۇم سانىدۇ .
 “人能有后背人能，手中强有自中强” 同喻：子沙
 农？吗了意注你 . دىققەت قىلىدىغىزمۇ ؟ دېھقانلار قۇم سانىدۇ .
 算细打精都民
 面浆沙抹 <建> قۇم سۇزاق
 土粘质砂 <建> قۇم سېغىز
 糖砂 قۇم شېكەر
 转②谈之稽无① <成> قۇمغا مۆھۈر باسقاندەك
 逝即瞬
 时年老，头心记牢的学时轻年 <谚> . ~ ئۆگەنگەن .
 逝即瞬转的学
 坩埚②锅沙① قۇم قازان
 人的嗦罗话说，人的多话 <成> قۇم قازى
 纸砂 قۇم قەغەز
 虫沙 <动> قۇم قۇرتى
 型砂，模砂 <冶> قۇم قېلىپ
 垆沙 <地> قۇم قىرى
 قۇم كۆلچىكى = قۇم ئازگىلى
 布砂 <机> قۇم لاتا
 沙泥 <水> قۇم لاتقا
 层沙泥 <地> قۇم لاتقا قاتلىمى
 浆砂 <建> قۇم لاي
 盘沙 قۇم مودېل
 型砂 <冶> قۇم ئۆزەك
 林沙防，林沙固 قۇم ئىھاتە ئورمانلىقى
 层盖漠 <地> قۇم يېپىنچا
 涛波，浪波，波 <古>〔静〕 قۇم^۲
 笼子鸽，笼鸡 <方>〔静〕 قۇم^۱
 房偏，婆老小，妾 <古>〔静〕 قۇم^۲
 圈围包，围包 <古>〔静〕 قۇمارغال

的锁带 چامادان ~ : 的着锁，的锁有〔静〕 قۇلۇپلۇق
 箱皮
 无口哑使②门锁 ~ ئىشكىنى : 锁①〔动〕 قۇلۇپلىماق
 口哑他使话这 . بۇ گەپ ئۇنىڭ ئىاغزىنى قۇلۇپلىدى .
 言无
 螺钉，丝螺③贝②牛蜗① <动>〔静〕 قۇلۇلە
 涡轮 <机> قۇلۇلە ئوق
 雕贝 <艺> قۇلۇلە ئويما
 的贝噬，的贝嗜〔静〕 قۇلۇلسخور
 的形蜗〔静〕 قۇلۇلسىمان
 管蜗 <水> قۇلۇلسىمان تۇرۇبا
 杆蜗 <水> قۇلۇلسىمان دەستە
 驹马(的内之岁一) <动>〔静〕 قۇلۇن
 痧肠绞 <医>〔静〕 قۇلۇنجى
 驹马小 <动>〔静〕 قۇلۇنچاق
 马有，的驹马带②词名象抽的 «قۇلۇن» ① قۇلۇنلۇق
 的驹
 马母驹带 <动> قۇلۇنلۇق بايتال
 马母 . 驹产，驹马下〔动〕 قۇلۇنلىماق
 驹产 . 驹产
 鳍小(的侧两后头鱼)〔静〕 قۇلۇقەت
 قۇم^۱ قۇم^۱ : 子沙，沙〔静〕 قۇم^۱ ~ دۇۋسى 堆沙 / ~ يىغىلسا تاغ بو-
 لار، ئەل يىغىلسا باغ . <谚> 山成可沙聚，国成建众聚 .
 坑沙 <体> قۇم ئازگىلى
 红花，果沙 <植> قۇم ئالما
 梨沙 <植> قۇم ئامۇت
 丘沙 قۇم بارخىنى
 土壤砂 <地> قۇم ئەت تۇپراق
 疗沙 <医> قۇم بىلەن داۋالاش
 石磨粗 قۇم بىلەي
 石板，岩砂 <地> قۇم تاش
 瓜西瓢沙 قۇم تاۋۇز
 子匣话，人的多话，人的说爱 قۇم تەللە
 人的碎嘴 قۇم تۇۋرىسى
 土砂 <地> قۇم تۇپراق
 坝沙 <水> قۇم تۇغان
 嘴沙 <地> قۇم تۇمشۇق
 蓬沙 <植> قۇم تېرىق
 轮砂 قۇم چاق
 沙冲 <水> قۇم چابقاش

车漠沙, 车汽漠沙 <交> قۇملۇق ئاپتوموبىلى
 蟒沙 <动> قۇملۇق بوغما يىلىنى
 球足滩沙 <体> قۇملۇق پۇتبولى
 岩砂 <地> قۇملۇق تاغ جىنسلىرى
 球排滩沙 <体> قۇملۇق ۋالىبولى
 (一之种品的杏)特麦库 <植>〔静〕 قۇمەت
 缀蚤 <植>〔静〕 قۇمىخان
 兰下松 <植>〔静〕 قۇمىرە
 (一之落部语厥突代古)人克梅库〔静〕 قۇمىق
 语克梅库②的式克梅库①〔静〕 قۇمىقچە
 粪②头石小的大般蛋粪羊 ۋاشاق ئاش ①〔静〕 قۇمىلاق
 دهك يوغانلىقتىكى ئۇشاق ئاش
 石卜占, 石卵鹅小 ۋاش ~ 的状态
 卦算, 卜占(子石用) قۇمىلاق سالماق
 قۇمىلاقچى 〔静〕 卜占者: ~ ئۇشاق ئاشلارنى بىر بەرگە جەم قىلىپ: «ياپىرىم!» دەپ ئاشلارنى تەخمىنەن ئۈچ بۆلەككە بۆلدى.
 便“主的我”声一了叫, 起一到拢头石小把者卜占
 份三了成分约大头石把
 粪拉(等骆驼, 兔, 羊)〔动〕 قۇمىلاقلىماق
 细仔, 真认 <方>〔静〕 قۇنت
 人夫, 主公 <古>〔静〕 قۇنچۇي
 獭水, 狸河, 狸海 <动>〔静〕 قۇندۇز
 发头的亮油黑乌 چاچ قۇندۇز
 香狸海 <动> قۇندۇز ئىپارى
 红顶朱 <植>〔静〕 قۇندۇزگۈل
 藻狸 <植>〔静〕 قۇندۇزلەش
 葱花 <植>〔静〕 قۇندۇزئوت
 器亮擦, 器光抛 <古>〔静〕 قۇندىغۇ
 哀悲, 的伤悲, 的伤忧, 的愁忧① <古>〔静〕 قۇنۇق
 子骗②的
 发, 愁忧, 受难, 累受, 苦吃 <古>〔动〕 قۇنۇقماق
 忧担, 愁
 藤钩 <植>〔静〕 قۇنۇن
 قۇۋا 〔静〕 猾, 猾奸, 猾狡: پەسىچە, سەن مەندىنمۇ قۇۋراق ئىكەنەن. 猾还我比你, 摸估我. باينىڭ تۆگىچىسى بول.
 主财给 <谚> . قۇيچىسى بولساڭ قۇل. ~ 隶奴成羊放主财给, 猾狡变骆驼放狐”同喻: 钩上会也狸狐的猾狡 <谚> . قۇدىن ئىلىنار. ~ تۈلكە تۇمشۇ.
 “误明聪被反明聪”: “手猎好过不斗也猾狡再狸
 的干干, 枯干, 透干〔静〕 قۇۋۇ

痂疮癩〔静〕 قۇماق
 疤疮癩满长 قۇماق باسماق
 自吹自, 的牛吹爱, 的夸自爱 <古>〔静〕 قۇماقچى
 的播
 鹭秃鸨 <动>〔静〕 قۇماي
 者道会说能, 者谈健 <方>〔静〕 قۇمباش
 暴尘沙, 暴沙 <气>②沙风①〔静〕 قۇم - بوران
 土沙风 <地> قۇم - بوران تۇپرىقى
 蚪蝌 <动>〔静〕 قۇمچاق
 下见 قۇمخور
 禾旱 <植> قۇمخور قىياق
 态动使的 «قۇمىدماق»
 态同共的 «قۇمىدماق»
 态动被的 «قۇمىدماق»
 数其计不 <转>②的样一子沙像①〔静〕 قۇمىدەك
 他. 数胜不数, 数胜可不
 他. ئۇنىڭ ئەسكەرلىرى ~ ئىكەن.
 数胜不数兵士的
 قۇمىدماق 〔动〕 磨沙用, 擦子沙用: قىلىچنى قۇمداپ پارقە.
 راتماق 光磨刀马把子沙用
 地质沙 ىر ~ 的质沙, 的沙含〔静〕 قۇمىسالك
 土沙, 土沙粉 <建> قۇمىسالك توپا
 土粘质砂 <地> قۇمىسالك سېغىز
 的大量沙含, 的沙多〔静〕 قۇمىسالكغۇ
 菊苞粉 <植>〔静〕 قۇمىسېغىز
 的上轮砂. 光磨粒砂 〔动〕 قۇمىسرىماق
 了光磨粒砂
 的状沙〔静〕 قۇمىسىمان
 土壤砂 ىت تۇپراق قۇمىسىمان
 瘤样沙 <医> قۇمىسىمان ئۆسمە
 砾砂, 石沙〔静〕 قۇم - شېغىل
 坛沙, 罐沙〔静〕 قۇمىغان
 禾旱 <植>〔静〕 قۇمىقياق
 麻麻密密得变, 多很得变〔静〕 قۇمىلاپ
 ەگەن ~ كېتىپتۇ. 麻麻密密得变人方地这.
 态动使的 «قۇملاشماق»
 沙地土 ىدەر قۇملىشىپ كەتەك قۇملاشماق 〔动〕 化碛沙
 化碛
 子沙有, 的沙含①〔静〕 قۇمىلۇق
 沙漠, 地沙②滩沙 ىماز, ىماز قۇمىلۇقتىكى يۇلغۇن ىماز
 漠沙大干玛拉克塔 ىكەكلىساكان قۇمىلۇقى 柳红的上

، 值价养营 <转>⑤。婚起不结他 . قۇۋۋىتى يەتسەيدۇ .
 饭的值价养营有 قۇۋۋىتى بار تاماق 补进
 剂壮强，药补 <医> قۇۋۋەت دورىسى
 数因率功 <物> قۇۋۋەت فاكىتورى
 量力有使 قۇۋۋەت قىلماق 补滋， 量力有使 : بۇ دورا ئادەمگە
 قۇۋۋەت قىلىدۇ . 人补滋药种这 .
 泵力动 <机> قۇۋۋەت ناسوسى
 器功测， 计功测 <电> قۇۋۋەت ئۆلچىگۈچ
 的值价养营有没②的弱软， 的力无①〔静〕 قۇۋۋەتسىز
 态动使的 «قۇۋۋەتسىزلىك» قۇۋۋەتسىزلىك
 قۇۋۋەتسىزلىك «قۇۋۋەتسىزلىك» ئادەم كېسەل
 بولۇپ ئۇزۇن مەزگىل ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالسا، پۈتۈن بەدىنى
 قۇۋۋەتسىزلىنىپ كېتىدۇ . 身得得变会床卧期长病患人 .
 力无
 式形词名的 «قۇۋۋەتسىزلىك» قۇۋۋەتسىزلىك
 态同共的 «قۇۋۋەتلىك» قۇۋۋەتلىك
 态动使的 «قۇۋۋەتلىك» قۇۋۋەتلىك : بەدەننى ~
 体身补滋
 قۇۋۋەتلىك ① «قۇۋۋەتلىك» 态动被的 : بۇ پىكرىم كۆپ-
 چىلىك تەرىپىدىن دەرھال قۇۋۋەتلىدى . 得刻立见意个这我 .
 量力有得变， 壮强变， 力体复恢② . 持支的家大到
 سەن ئارام ئال ، قۇۋۋەتلىك . 息休要你 . 力体复恢 . بىلىكىم
 قۇۋۋەتلىدى . 了量力有得变膊胳的我 .
 قۇۋۋەتلىك ①〔静〕 的量力有 ، 的气力有 : يىللار ئۆتتى ،
 بالىلار چوڭ بولۇپ ~ كىشى بولدى . 了去过年年一 .
 的养营于富② . 人的气力有了成 ، 了大长们子
 效肥 ، 好力地③食饮的养营于富 تاماقلار ~ :
 高 ~ يەر تاماقلار ~ / ئوغۇت 料肥效高
 قۇۋۋەتلىك يەم - خەشەك <牧> 料饲能高
 قۇۋۋەتلىك يېمەكلىك 品食化强
 قۇۋۋەتلىك ①〔动〕 补滋 ، 强增 : ئادەمگىيام بەدەننى قۇۋ-
 ۋەتلىدى . 主 ، 成赞 ، 持支 <转>② . 体身补滋参人 .
 张西张主是他 . 见意的他成赞我 . 西张主是他 . 见意的他成赞我 .
 的进
 قۇياش 〔静〕 阳太 : ~ كىرمىگەن ئۆيگە تېۋىپ كىرەر .
 不进光阳 <谚> . 进生医子屋的了不进光阳 .
 ئالماس . <谚> . 光借星星向会不阳太 . قۇياشقا كۆپ قا .
 رىغان كۆزىسىز قالار . <谚> . 明失会睛眼 ، 多得看阳太 .
 قۇياش ئاتموسفېراسى <气> 气大阳太

心空， 洞空 <方>〔静〕 قۇۋاق¹
 脚山， 麓山② 林丛， 林木灌① <古>〔静〕 قۇۋاق²
 者役劳偿无(长乡给)
 到感 قىلماق ~ 快愉， 悦喜， 兴高〔静〕 قۇۋانچ
 兴高
 兴高②的快愉， 的悦喜， 的兴高①〔静〕 قۇۋانچلىق
 快愉， 悦喜 ~ / 报喜， 息消的兴高
 情表的快愉
 态动使的 «قۇۋانماق» قۇۋانماق
 高里心我 . 悦喜， 兴高①〔动〕 قۇۋانماق
 陶② . 兴高很我你到见 . 醉
 你 ! 醉陶们
 啊敢勇的己自于醉陶们
 偏傀， 偶木 <方>〔静〕 قۇۋچەپ
 议会， 会集 <古>〔静〕 قۇۋراغ
 蓄积， 累积， 多成少积 <古>〔动〕 قۇۋراماق
 态动使的 «قۇۋلاشماق» قۇۋلاشماق
 头滑变， 猾狡变〔动〕 قۇۋلاشماق
 ！ 伙家的头滑很得变个是他 !
 奸弄会不 态动被的 «قۇۋ» 式形词名的 : قۇۋلۇقى يوق ئادەم
 生猾狡 <谚> / 人的滑耍
 凶 . 险
 头滑耍， 滑耍 : قۇۋلۇق قىلماق
 قىلىسىمۇ ، پېشقەدەم ساقچىنىڭ سوراقلىرىغا بىر - بىرلەپ جاۋاب
 بېرىشكە مەجبۇر بولدى . 滑耍再他 . 答回一一不得不也 .
 问审的察警老
 计诡， 俩伎贼鬼〔静〕 قۇۋلۇق - شۇملۇق
 俩伎贼鬼么什了用使他 . 俩伎贼鬼么什了用使他 .
 揭若然昭经已都
 计诡施， 鬼搞 قۇۋلۇق - شۇملۇق قىلماق
 梁偷， 计诡施， 鬼搞
 柱换
 快愉〔静〕 قۇۋناق : ~ مەكتەپ ھاياتى
 活生校学的快愉
 式形词名的 «قۇۋناق» قۇۋناقلىق
 饭甜米小油奶 <古>〔静〕 قۇۋۋۇت
 血失时娩分在给) 的
 (品食的用食妇产的多过
 刮， 擦摩， 磨 <方>〔动〕 قۇۋۇرماق
 力满充身浑 قۇۋۋەت : 量力， 力①〔静〕
 量 / 量能②力臂， 量力的膊胳 قۇۋۋۋىتى
 ③量能②力臂， 量力的膊胳 قۇۋۋۋىتى
 率功 <物> : ئېلېكتر قۇۋۋۋىتى / 能电
 起得..... ، 到达量力<转>④
 起得..... ، 到达量力<转>④

角(眼)⑤尾船 قۇيرۇقى كېمىنىڭ قۇيرۇقى / 部尾车火 قۇيرۇقى
后场打)⑥下一瞥角眼用 قۇيرۇقىدا قاراپ قويماق
<贬, 转>⑦渣余的场麦: 渣余(的
地霸恶 قۇيرۇقى قۇيرۇقى پويىششىكلارنىڭ قۇيرۇقى
从肋, 从仆: 从肋的子分罪犯 قۇيرۇقى قۇيرۇقى
从仆的主

鳍尾 <动> قۇيرۇق پالاقچىسى

艾自怨自, 急着干 <成> قۇيرۇق تالماسق
抓让不, 色声露不 <成> قۇيرۇق تۇتقۇزماسلىق
就他看你, 忙么这情事! قارا! ئۇنىڭ ئالدىراش ۋاقتىدا
قۇيرۇق تۇتقۇزمايۋاتقانلىقىنى قارا!
! 面露不是

灯尾 <交> قۇيرۇق چىراغ

قۇيرۇق دىڭگايلىق = قۇيرۇق كۆتۈرەك

骨尾 <理生> قۇيرۇق سۆڭىكى

怜乞尾摇 <成> قۇيرۇق شىپاشتىماق

قۇيرۇق شىپاشتىماق = قۇيرۇق شىپاشتىماق

尾羊炒爆 <食> قۇيرۇق قورۇمىسى

巴尾翘 <成> قۇيرۇق كۆتۈرەك

羊挂 <成> قۇيرۇق كۆرسىتىپ, ئۆپكە ساتماق

肉狗卖, 头

قۇيرۇق ماي = قۇيرۇق ياغ

随伴让, 随跟让 <成> قۇيرۇقىغا چاتماق

跑逃巴尾起夹 <成> قۇيرۇقىنى تىككۈتمەك

窜鼠头抱, 夭夭之逃

策上为走, 掉跑 <成> قۇيرۇقىنى خادا قىلماق

常常他. قۇيرۇقىنى قۇم بېسىپ كەتكەن بوۋىلىرىنى ئەسلىتىنى.

怀念已早去死的人. تۆگە سىگۈچە قۇيرۇقىنى قۇم بى-

سيپتۇ. <谚> 掉埋沙被巴巴尾, 尿完撒到等駝駱

قۇيرۇقىنى قىسماق <成> 巴尾起夹

قۇيرۇقىنى كەسمەك = قۇيرۇقىنى ئۈزەك

قۇيرۇقىنى ئۈزەك <成> 尾收, 尾扫

收作工项这给们咱在现. 收作工项这给们咱在现.

吧尾

油巴尾羊 ياغ قۇيرۇق

羽党, 凶帮, 从仆 <静> قۇيرۇقچى

主义巴尾 <静> قۇيرۇقچىلىق

的尾无 <静> قۇيرۇقسىز

目形蛙, 目尾无 <动> قۇيرۇقسىزلار ئەترىتى

قۇيرۇقسىمان <静> 的状尾: ئايروپىلان ئارقىسىدا قۇيرۇقسى-

动活阳太 <天> قۇياش پائالىيىتى

冕日 <天> قۇياش تاجى

谱光阳太 <物> قۇياش ئىسپىكتىرى

日阳太 <天> قۇياش سوتكىسى

系阳太 <天> قۇياش سىستېمىسى

说学系阳太 <天> قۇياش سىستېمىسى تەلىماتى

风阳太 <天> قۇياش شامىلى

学理物阳太 <物> قۇياش فىزىكىسى

子黑阳太, 斑日 <天> قۇياش قارا دېغى

点日近 <天> قۇياشقا يېقىن نۇقتا

圈风, 晕日, 华日 <天> قۇياش قوتىنى

قۇياش قۇۋۋىتى = قۇياش ئېنېرگىيىسى

历阳太 <天> قۇياش كالېندارى

日, 说心中阳太 <天> قۇياش مەركەز تەلىماتى

说心

炉阳太, 灶阳太 قۇياش ئوچىقى

珥日 <天> قۇياش ئۆسۈكى

قۇياش ۋانىسى = ئاپتاپ ۋانىسى

能阳太 ئېنېرگىيىسى

年阳太 <天> قۇياش يىلى

قۇياشسىز <静> 的阳太没: ~ ھەم تۇمانلىق كۈن ھەم ئۆسكۈنىسىز

天一的雾有且而阳

虫阳太 <动> <静> قۇياشقۇرت

鸟阳太 <动> <静> قۇياشقۇش

天一阳有: ~ 的阳太有 <静> قۇياشلىق

甲盔 <古> <静> قۇياغ

嘘, 呼 <叹> (声喝吆的羊赶) قۇيۇت

قۇيۇدۇرماق «قۇياغ» ئىشلىتىدىغان: ئۇ خوتۇنغا مېھمانلارغا چاي

قۇيۇدۇردى. 茶倒们人客给子妻让他. ىز ئۇلارغا خىش

قۇيۇدۇردۇق. 坏砖打们他让们我.

قۇيرۇق ① <静> 巴尾, 尾: قۇيرۇقىنى كۆتۈرگەن كالا تېزەك.

للمسح قالىماس. <谚> 屎拉要准巴尾翘牛. ئىت ئىت.

نى بۇيرۇما, ئىت قوپۇپ قۇيرۇقىنى بۇيرۇپتۇ. <谚> 狗大

، 懒小支懒大”同喻: 巴尾使支来起狗小. 狗小使支

支为宁”同喻: 尾驼当不, 冠鸡作宁. <谚> 鸡冠当不, 冠鸡作宁.

部的油带腿后羊②. 住不藏巴尾的者说谎说 <谚>

注部臀往 قۇياش قۇيرۇقىنى بۇيرۇق بىر تۇتام.

注部臀往 قۇياش قۇيرۇقىنى بۇيرۇق بىر تۇتام.

部③油巴尾羊, 分 قۇيرۇققا ئۆكۈل قويماق

部④射: ئايروپىلاننىڭ قۇيرۇقى 飞机尾部 / 部

廉出倒里子模个一像 <成> قۇيرۇق قويغاندەك
 样一模一，儿脱活，的
 。样一模一爸爸你和得长你
 惊吃，惊受 <古>〔动〕 قۇيماق³
 股屁，部臀 <方>〔静〕 قۇيمۇچ
 工砂翻，工铸〔静〕 قۇيىمىچى
 造铸 <静〕 قۇيىمىچلىق
 子沙的用砂翻 قۇيىمىچلىقتا ئىشلىتىدىغان قۇم / 厂
 税造铸 <经> قۇيىمىچلىق بېجى
 间车砂翻，间车造铸 قۇيىمىچلىق سېخى
 料肥，肥 <方>〔静〕 قۇيۇت
 肥施〔动〕 قۇيۇتلىماق
 钢纯〔静〕 قۇيۇچ
 态同共的「قۇيماق」² قۇيۇشماق
 的灵机，的巧灵，的利麻，的捷敏 <古>〔静〕 قۇيۇغ
 态动被的「قۇيماق」² قۇيۇلماق ①
 就，完一茶的壶大 . تۈگىشىگە يەنە بىر چۆگۈندىن قۇيۇلدى .
 倒，的壶个一另了倒 ② . «قۇيماق」² : 态复自的 : ھاۋا قە-
 زىپ ، 入流③ . 注如流汗 ، 来起热气天 . تەر قۇيۇلۇپتۇ .
 入注 流河条这 . بۇ دەريا مەشھۇر باغراش كۆلىگە قۇيۇلدى .
 耀照 ， 射照④ . 湖腾斯博的名著入汇 光の色金 ، 了来出阳太 .
 ئېتىزلارغا ئالتۇن نۇرى قۇيۇلدى . 野田着耀照芒
 骨骶，骨尾② 膂① <理生>〔静〕 قۇيۇمچاق
 ، 动涡 <物>② 风卷龙，风旋 <气>①〔静〕 قۇيۇن
 旋涡
 腿毛飞 <转>② 风旋 <气>①〔静〕 قۇيۇنتاز
 ، 掣电驰风，地似也飞② 的般风旋①〔静〕 قۇيۇندەك
 风里城朝车普吉 . يۈرۈپ كەتتى . 去开般掣电驰
 的状旋涡〔静〕 قۇيۇنسىمان
 动运旋涡 <物> قۇيۇنسىمان ھەرىكەت
 的旋有〔静〕 قۇيۇنلۇق
 场电旋有 <物> قۇيۇنلۇق ئېلېكتىر مەيدانى
 的沉低，的下，的低 <古>〔静〕 قۇيى
 燃，(火)着 <方>〔动〕 قېپىشماق
 财横发，发暴，富暴〔动〕 قېپىنماق
 财横发大来年几他 . بۇيان بەك قېپىندى .
 习学刻苦 قېتىرقانماق 〔静〕 刻苦 : قېتىرقىنىپ تۈگەنەك
 态同共的「قېتىرقانماق」 قېتىرقىنىشماق

记痕状尾下留部后在机飞 . مان ئىز قالدۇردى .
 尾大 قۇيرۇقلۇق : 的巴尾，的巴尾有〔静〕 قوي چوڭ ~
 羊巴
 目蝻蝶，目尾有 <动> قۇيرۇقلۇقلار ئەترىتى
 蚋尾 <动> قۇيرۇقلۇق لىچىنكا
 星帚扫，星彗 <天> قۇيرۇقلۇق يۇلتۇز
 قۇيماق 〔静〕 ① 发头的上顶头 ② 发毛的糊燎 : ئۇنىڭ دەس-
 قىغا ~ ھىدى پۇراپتۇ . 儿味发毛的糊燎了到闻他 .
 قۇيماق چېچى تەتۈر ئۆرۈلمەك = قۇيماق چېچى تەك تۇرماق
 قۇيماق چېچى تەك تۇرماق <成> 发怒，竖倒发毛
 冠冲
 قۇيماق يۇڭ <纺> 毛废
 قۇيىقىسىنى ئۆرلەتمەك <成> 气生……惹 : قۇيماق-
 نى تولا ئۆرلەتەي، تېز بول ! 儿点快，气生我惹尽别 !
 قۇي - قۇي <方>〔静〕 丑，看难
 态动使的「قۇيىقىلىماق」 قۇيىقىلاتماق
 态同共的「قۇيىقىلىماق」 قۇيىقىلاشماق
 态动被的「قۇيىقىلىماق」 قۇيىقىلانماق
 头羊燎 ~ قۇيىقىلىماق 〔动〕 燎 : قۇيىنىڭ كاللىسىنى
 : قۇيما ① 〔静〕 的铸，的造铸 : 件铸② 锅的铸 : قازان
 件铸铁生 قۇيىسى چوبۇن
 钢铸 <冶> قۇيما پولات
 币铸 <经> قۇيما پۇل
 坯管水 قۇيما تۇرۇبا
 锭铁 <冶> قۇيما چوبۇن
 件铸 <冶> قۇيما زاپچاس
 指戒的石宝镶不 قۇيما ئۈزۈك
 饼油糖 <古>〔静〕 قۇيىمە
 قۇيىماق¹ <食>〔静〕 香油，饼油 : ئەتىيازدا ~ يەپ، كەچ
 كۈزدە كېكىرىپتۇ . <谚> 香油吃天春 ； 隔打还秋深 ；
 。“肠断愁后日，量思不事做”同喻
 暖灌 ~ 倒，盛，斟，灌①〔动〕 قۇيىماق²
 盛里袋口往 ~ 酒斟 / 瓶 ； 倒 / 手往 / 面 / 茶倒 ~
 (手洗)水倒上手往 ~ 茶倒 / 锅铸 ~ 注，浇，铸②
 灌③ 坯砖打 ~ 肠灌 / 炸，制 ； 煎 / 肠灌 ~ ھېسىپ
 条了死末且说人 <谚> . 灌我是肺面说他， 馮
 (嘴插乱，是为以自指喻) 的灌我是肺面说他， 馮
 ④ 剗④ (睛眼) 沱滂⑤ : 沱滂 ； 沱滂雨大子下一， 儿会一了过 .
 沱滂雨大子下一， 儿会一了过 .

线根

قېتىمقى = قېتىملىق

قېتىملاپ [静] 次，遍: ئۇ بۇ كىتابنى قانچە ~ ئوقۇپ چىققان.

دۇ؟ 遍几了读他书本这

قېتىملىق «قېتىم» 的形容词形式: ئۇ ئۇنكىن ~ يىغىغا

فاتناشمىدى. 议会次上加参有没他.

قېتىنچا [静] 的补增, 的充补, 的足补

قېتىنچىلىق [静] 透伤, 神劳, 扰烦, 烦麻: باش قېتىنچى-

لىقى 筋脑透伤

قېچىر [静] ① <动> 子骡: ئات ~ 骡马 / ئېشەك ~

子骡 / 骡驴 子骡 <谚> 派能定一, 畜役的养喂心精喻意) 开放就你, 跑要

育生能不 <转> ③ 子性爆火 <转> ②. (场用上

的) (性女子用)

قېچىر تەخەي <动> 驹骡

قېچىر سايىغا چىقماق <成> 兴尽, 来上致兴

قېچىر سايىغا چىقىپتۇ, ئۇ قاملاشمىسۇ بىرنېمىلەرنى قىلىپ

ئۇسسۇل ئوينىدى. 在却他, 好不跳舞管尽, 了来上致兴.

跳地乱胡

قېچىرچى [静] 夫脚(的货运子骡用)

قېچىرچىلىق [静] 行脚(的具工为子骡以)

قېچىرلىق [静] ① 子骡有: بۇ يىل ~ بولۇپ قالدۇق. 今

子骡了有们我年 ② 子骡骑: مەن ~ بىر بوۋايىنى

كۆردۈم. 爷大老的子骡骑个一到看我. ئۇ ~ قايتىپ

كەلدى. 了来回子骡骑他.

قېچىرلىماق [动] 驹骡产, 驹骡生: بايتال قېچىرلىدى. 母

驹骡了产马

قېچىشماق «قاچماق» 态同共的

قېچىق <方, 动> [静] 蟊

قېرى [静] ① 老: سېدە 榆冠圆老 / ئات چۆنەك

بۇزاس. <谚> 堑毁不马老 同喻: «途识马老» 。

قۇشقاچ كېسەككە ئالدىناس. <谚> 皮鼓上会不雀麻老

~ 的. 当的. 瓜喜牛老 <谚> 皮瓜喜牛老

~ 的. 耳风顺是朵耳老 <谚> قۇلاق ئۇزۇن قۇلاق

كەلسە ئاشقا, ياش كەلسە ئىشقا. <谚> 吃请了来人年老

~ 的. 饭. 人老, 人年老 ②. 干活派了来人青年, 饭

قىرىدى. 书有必里家的人老有 <谚> نىڭ كىتابى بار

لار بۇ دۇنيانىڭ مېھمىنى. <谚> 人客的世今是人老

قىرىنى قايتا ساقلا, ئۆلۈكنى ھەپتە ساقلا. <谚> 世在人老

放存日七需终寿人老, 养贍心精要需

华凝, 结凝, 固凝 <化, 物> [静] قېتىش

قېتىش نۇقتىسى <化> 点固凝

قېتىشتۇرغۇچى [静] 的凝促

قېتىشتۇرغۇچى خۇرۇچ <化> 剂固凝, 剂凝促

قېتىشچانلىق <化, 物> [静] 性结凝, 性固凝: قېتىش-

چانلىقى كۈچلۈك 强性固凝

قېتىش - قۇراش [静] 的八杂七杂, 的凑八拼七

قېتىش - قۇراش قىلماق, 凑 凑八拼七, 凑拼, 凑

ئاپقان - تەرگەنلىرىمىزنى قېتىش - قۇراش قىلىپ, ئىككىڭلار-

نىڭ بېشىنى ئوڭلاپ قويساق دەيمەن. 钱的攒积们我把想我

了办事婚的俩们你把, 上凑都全

قېتىشما [静] <冶> ① 金合 ② 结凝

قېتىشما پولات <冶> 钢金合

قېتىشما سېغىز تۇپراق <地> 土粘结胶

قېتىشماق ① [动] 硬变, 固凝: سېمونت قېتىشىپتۇ. 凝泥水

了固 合愈口伤 ~ يارا

قېتىشىش كۆرسەتكۈچى <地> 数指结固

قېتىشماق ② «قاتماق»: ئۇلار ھارۋىلىرىنى قېتىشتى.

了好套全车把们他

قېتىق [静] 奶酸: ~ ئىچكەن قۇتۇلدى, تاۋاق يالغان تۇتۇلدى.

<谚> 捉被的碗舔, 脱逃的奶酸吃 ~ ئىچكەندە ئاكا,

دوغ ئىچكەندە ئۇكا. <谚> 时奶酸冰喝, 兄称时奶酸喝

弟道 ~ 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道 弟道

奶酸上不拚 奶酸上不拚 奶酸上不拚 奶酸上不拚 奶酸上不拚

قېتىقنى پېتىق قىلماق <成> 用该把, 宜便足占

掉用都的

قېتىقى ئۈيۈماسلىق <成> 安不, 足满不

قېتىقچى [静] 者奶酸卖

قېتىقلىق [静] 的好套, 的着套: قوشقا ~ ئۆي 的犁着套

牛耕

قېتىلماق ① «قاتماق»: 态动被的 ھارۋا قېتىلىپ بولدى. 大

同我. 同我. 同我. 同我. 同我. 同我. 同我. 同我. 同我. 同我

了. 话的你意

قېتىم [静] 次, 回, 趟, 遍: ئۇ كۈندە ئۈچ ~ كالا ساغدۇ.

奶次三挤牛给天一她. 了回八第是儿这来你次这上算. 了回八第是儿这来你次这上算

~ 的. 了回八第是儿这来你次这上算. 了回八第是儿这来你次这上算

~ 的. 了回八第是儿这来你次这上算. 了回八第是儿这来你次这上算

~ 的. 了回八第是儿这来你次这上算. 了回八第是儿这来你次这上算

~ 的. 了回八第是儿这来你次这上算. 了回八第是儿这来你次这上算

قېتىم ② [静] 根(的针次一穿够只) ~ ىسپ 两

子楦靴皮 قېلىپى ئۆتۈك قېلىپى / 子模皂肥皂 قېلىپى / 子
 <水>④型模，具模<机>③模铸，模型铸<冶>②
 一是直一，化变有没况情的他: ئۇنىڭ ئەھۋالى ئۆزگەرمەي
 ىر قېلىپتا كېلىۋاتىدۇ. 子样，式样 <转>⑤板模
 子套，范规 <转>⑥. 子样个
 作工行进范规种一按 قېلىپنى بۇزماق /
 子套老破打

قېلىپتا يوق <成> 的矩规懂不: نازا ~ بىرىنمىكەنا!
 ! 伙家的矩规懂不个是真

轨越 <成> قېلىپتىن چىقماق
 قېلىپقا تارتماق 楦: ئۆتۈكنى قېلىپقا تارتىپ قوياي . 把我
 . 楦一楦子靴

范规入进，轨正入步 <成> قېلىپقا چۈشمەك
 上子帽给 ~ بۆكنى: 楦，头楦上① قېلىپقا سالماق
 范规③轨正入纳 <成>②子靴楦 ~ ئۆتۈكنى / 头楦
 砂型 <冶> قېلىپ قۇمى
 型造 <冶> قېلىپ ياسماق

者义主式公②的义主式公① [静] قېلىپىياز
 风作义主式公，义主式公 [静] قېلىپىيازلىق

匠楦②工型模① [静] قېلىپچى
 قېلىپسىز ① [静] 的子模有没，的子模上没: پىسلاسىز

规不 ②. 砖 的范规不合: ~ خىش. <谚> 的划计有没
 规不 ②. 砖 的范规不合: ~ خىش. <谚> 的划计有没
 钢的格规不合: پولات ~ / 字汉的范

态动使的 «قېلىپلىماق» قېلىپلاتماق
 态动使的 «قېلىپلاشماق» قېلىپلاشتۇرماق

规 <经> قېلىپلاشتۇرۇش ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经范

态同共的 «قېلىپلاشتۇرماق» قېلىپلاشتۇرۇشماق
 态动被的 «قېلىپلاشتۇرماق» قېلىپلاشتۇرۇلماق

件构型定 <机> قېلىپلاشتۇرۇلغان دېتال
 化范规②形成，型定① [动] قېلىپلاشماق

换变范规 <经> قېلىپلاشقان ئالماشتۇرۇش
 范教 <军>② 册手范规① قېلىپلاشقان قوللانما

准标，法语范规 <语> قېلىپلاشقان گرامماتىكا
 法语

学辑逻辑范规 <逻> قېلىپلاشقان لوگىكا
 作动范规 <艺，体> قېلىپلاشقان ھەرىكەت

态动被的 «قېلىپلىماق» قېلىپلىنماق
 楦，的子模②的子楦有，的子模有① [静] قېلىپلىق

的状态子肚 [静] قېرىنسىمان
 茹蘑状肚 <植> قېرىنسىمان قوزىقارنى

耳木 <植> [静] قېرىنقۇلاق
 قبرى - ياش [静] 少老: بۇ ناخشىنى ~ ، ئەر - ئايالنىڭ

会都少老女男歌首这 . ھەممىسى بىلىدۇ .
 肠马熏 <食> [静] قېزا

掘挖，采开 [静] قېزىش
 度进采开 <矿> قېزىش سۈرئىتى

方挖 <建> قېزىش كۆپى
 机掘挖，机土挖 قېزىش ماشىنىسى

场采 <矿> قېزىش مەيدانى
 权采开 <矿> قېزىش ھوقۇقى

备设进掘 <矿> قېزىش ئۈسكۈنىلىرى
 态同共的 «قازماق» قېزىشماق

藏矿②物文下地，物土出① [静] قېزىلما
 قېزىلما بايلىق = كان بايلىقى

物文土出，物文下地 قېزىلما يادىكارلىق
 已子池 . 态动被的 «قازماق» كۆلچەك قېزىلدى .

和条肋的马②的肠马带，的肠马有① [静] قېزىلماق
 . 好挖

方地的油条肋有带 قېزىلىق
 饭抓肠马 <食> قېزىلىق پولۇ

疙疙，吵吵争争②物什重粗① [静] قېقىر - چوقۇر
 瘩瘩

抖一抖，拍一拍 [动] قېقىشتۇرماق
 态同共的 «قاقماق» قېقىشماق

قېقىقلىق [静] 着钉: دېرىزىنىڭ قاق ئۈستىگە چوڭ بىر مىخ
 . 子钉大个一着钉方上正户窗 . ~

子靴 . 态动被的 «قاقماق» قېقىلماق
 . 了掌钉

履步 <转>②撞撞跌跌① [静] قېقىلىپ - سوقۇلۇپ
 年一过度地艰维履步: بىر يىلنى ئۆتكۈزۈشكە

قېقىندى - سوقۇندى [静] 的苦受: سەن
 قالغان ئۆزۈڭدە كۈچلاردا ~ بولۇپ يۈرمەي ، مېنىڭ دۆلىتىمدە

上街在必不生半后你 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 مەن بىر

是我 . 吧活生地在自由自产财的我靠就: 了苦受
 . 坷坎经历曾前以، 人的运背个

腾折受备，难受苦受 قېقىندى - سوقۇندى بولماق
 模砖 قېلىپ [静] ① 子模，子楦，头楦: خىش قېلىپى

态同共的 «قىچانماق» قىچىنىشماق

肠版 [静] قىتا

剂发染 [静] قىتات

态动使的 «قىتاتلىماق» قىتاتلىماق

态动被的 «قىتاتلىماق» قىتاتلىماق

发头染 ~ چاچنى : (发头，须胡)染 [动] قىتاتلىماق

丹契 <古> [静] قىتان

大七 ~ يەتتە : 陆大，洲，洲大 <地> [静] قىتتە

陆大洲亚，洲亚 ئاسيا قىتئەسى / 洲

际洲 <军> قىتتەلەر ئارا باشقۇرۇلىدىغان بومبا

弹导

(韵押行双每，诗情抒典古)额特克 <文> [静] قىتتە

子油老 [静] قىتلانما

擦子锯 «قىتلانماق» 态动被的 : هدرە قىتلنىپتۇ .

了亮

(具铁指专)亮擦 [动] قىتلىماق

(谓所无都切一等责指对)油，皮 [静] قىتىمال

态动使的 «قىتىمالاشماق» قىتىمالاشماق

قىتىمالاشماق [动] 油变，皮变 : بۇ بالا تىل ئىشتىۋېرپ

了皮骂，骂挨老子孩这 . قىتىمالىشىپ كېتىپتۇ .

式形词名的 «قىتىمال» قىتىمالىق

刺挑爱 ئادەم ~ : 儿的刺挑爱，的头儿刺 [静] قىتىغۇر

总里心的头儿刺 <谚> . سېرىق يۇگەي باسقان بېدە .

上着首满缠丝菟像就，伤有

式形词名的 «قىتىغۇر» قىتىغۇرلۇق

قىتىغۇرلۇق قىلىماق 刺挑 : ئۇ نەدىن كەلگەن بولسۇن ،

بىزنىڭ ئادەم ، قىتىغۇرلۇق قىلما ! 儿刺挑

我是他，的来儿哪管不 ! 儿刺挑别，人的们

! 儿刺挑别，人的们

来下不坐，住不待 [动] قىتىغۇشماق

菜芥②菜油① <植> [静] قىچا

末芥 قىچا ئالقىنى

间离拨挑，拨挑 <成> قىچا چاچماق

油籽菜 قىچا يېغى

态动使的 «قىچقارماق» قىچقارتماق

态同共的 «قىچقارتماق» قىچقارتىشماق

态动被的 «قىچقارتماق» قىچقارتىلماق

我叫谁？ ھىي، ھىي : ھىي قىچقارغان كىم ؟ ھىي

了 请，请邀② ؟ قىچقارماق [动] ① 呼唤

过着借想们我 ئۇ ئۆيىمىزگە قىچقارۇپلىشىنى ئويلاۋاتىمىز .

业船航②业船造① [静] قېيىقچىلىق

边锁，儿边缉 قېيىقچىلىق : چۆرسىنى قېيىپ تىكەك [动] قېيىماق

岳 ~ ئاش / 桦白 ~ ئاق : 树桦，桦 <植> [静] قېيىن

桦东江 ~ تۆمۈر / 桦

亲姻 <古> [静] قېيىن

公公②父岳① [静] قېيىنئاتا

姐的夫丈②子姨大，姐姐的子妻① [静] قېيىنئاجا

子姑大，姑姑大，姐

子伯大②子舅大① [静] قېيىنئاغا

婆婆②母岳① [静] قېيىنئانا

子姑小②子姨小① [静] قېيىنئىسىڭىل

قېيىنئىسىڭىل = قېيىنئاجا

子叔小②子舅小① [静] قېيىنئىنى

戚亲，家亲 [静] قېيىن - بويان

亲结 قېيىن - بويان بولماق

满长 جاي ~ : 林树桦②的树桦满长① [静] قېيىنلىق

方地的树桦

قى۱ [模] 咯 (声驴赶)

قى۲ [叹] <古>

قبله [静] <宗> 向朝的拜礼林斯穆界世 : مۇسۇلمان .

لار ناماز ئوقۇغان چاغدا يۈزنى قىبلگە قىلىدۇ . 乃做林斯穆

。向方拜礼朝面时孜玛

قبلگاھ (قبلگاھى) [静] ① <宗> ② 向方白尔克

<转> 地圣

قبلىنەما (قبلىنەماسى) [静] ① 针南指 ② <转>

行是论理 . 南指，针指 : نەزەرىيە ھەرىكەتنىڭ قبلىنەماسى .

。南指的动

قبلىنەما قىلىماق : 南指为……以 ئىلغار نەزەرىيىنى

قبلىنەما قىلغان پارتىيە 党的南指为论理进先以

قېپال [静] 角额，角鬃 穴阳太，

脉静头窝肘，脉静头 <医> قېپال تومۇر

穗接 [静] قېچا

人克恰普克，克恰普克 [静] قېچاق

恰普克②文克恰普克，语克恰普克① [静] قېچاقچە

式克

子腰金 <植> [静] قېچان

قىچانماق [动] 束拘，尴尬 : ئۇ تارتۇقلىرىنى يوشۇرىدىغان

بىر تاپالماي تولىمۇ قىچاندى . 外格而疤痕住不藏为因他

见个是她 . 尴尬 : ئۇ كىشىلەردىن قىچىنىدىغان قىز ئىكەن .

。娘姑的束拘就人

ھۈرۇنغا ئېتىزنىڭ قىرى تېغ
 كۇرۇنەر . 山座一是埂田的里眼汉懒 <谚> . بۇزۇلمىلا
 ھەپتىدا ئېچىلمايدىغان سىر . 不坏有没 <谚> .
 牧，地田，野田，川平④。神秘的开不揭有没，埂地
 <谚> . 外野，场 : غالغۇز ~ ئاشقۇچە، كۆپ داۋان ئاشار .
 山过翻经已人众，川平过身只等没
 要了大儿女，家成要了大儿子喻意) 野田下完吃儿
 子 . 人嫁 : پادىنى قىرغا ئاپىرىپ باق ! 你去场牧到弄群羊把你
 子 . 皮眼⑤ : ئۇ ماڭا كۆزىنىڭ قىرىدا قاراپ قويدى .
 眼一我看了

قىر ئاشا-ئالماسلىق <成> 不(意生)，好不境家
 气景

قىر ئاشماق 超越 : قىمىرىلغان قىر ئاشار . <谚>
 坡山越能就，动肯要
 头地，头田 قىر بېشى
 قىر تارتماق = قىر سالماق
 埂打，埂地打 قىر سالماق

قىر 2 尔咯〔模〕 (音声的出发哭痛孩小)
 قىر 3 的色灰青，的白灰 <古>〔静〕
 قىرا 埂田，地田，田 <古>〔静〕
 قىرائات <宗>〔静〕 (经兰古)读诵 : ئۆگىنىشەك
 习学 (经兰古)读诵

قىرائەتخان ①〔静〕 <宗> ②者经兰古读诵
 子呆书

قىرائەتخاندا ①〔静〕 堂经诵授传，读诵背，经兰古诵
 室览阅 <转>②(的)

قىرائەتخانلىق ①〔静〕 <宗> ②(经兰古)读诵
 气究学

قىرائەتخانلىق قىلماق ① 书死读②经诵
 远偏，僻偏 <古>〔静〕 قىراغ

قىراغلاماق <古>〔动〕 后，退，躲避，避回，避逃，逃
 退撤，退倒，退

قىران ①〔静〕 强身我，壮精，壮力强身
 小壮精的岁五十二 يىگىت ~ ياشلىق / 候时的关力

قىران بۇركۇت <动> 鹰雄

قىچقارغان يەردىن قالما، قىچقار . 来里家到请们戚亲把节
 地的请没，约失莫方地的请 <谚> . مىغان يەرگە بارما .
 了叫鸡公 . 叫，鸣③ . 门登别方
 同喻 : 鸣叫是的会鸡 <谚> . توخۇ بىلگىنىنى قىچقارار .
 “事的做会己自做该人”

قىچقىرىشماق 态同共的 «قىچقارماق»
 قىچقىرىلماق 态动被的 «قىچقارماق»

قىچىق 土尘，尘灰 <古>〔静〕
 قىچىقتۇرماق 态动使的 «قىچىشماق»

قىچىشماق 疮癩，疮疥，疥 <医>〔静〕
 قىچىشماق 痒发〔动〕 : تاز - تازنى كۆرسە بېشى قىچىشماق .

قىچىشماق 痒发就皮头，子秃见子秃 <谚>
 ئېشەك تۆگىنىگە ئۆزى بېرىپتۇ . 痒背脊子驴 <谚> .

قىچىشماق 痒发就皮头，子秃见子秃 <谚>
 痒搔靴隔 <成> قىچىشماق يەرنى تاتلىماق

痒痛关无
 痒〔静〕 قىچىق

قىچىق كەلمەك ① 麻肉②痒发
 痒发 قىچىق ئولاشماق

قىچىق بار ① 肢胳膊怕② <转> 荡放 <转>
 (风作活生人女指

قىچىقلاشماق 态同共的 «قىچىقلىماق»
 قىچىقلىماق 肢胳膊〔动〕 : قىچىقلاپ كۆلدۈرمەك 笑逗肢胳膊

قىچىقۇل ①〔静〕 的芥菜，地菜油②的芥菜，地菜油
 قىچىقلىق ①〔静〕 的菜油②的芥菜，地菜油

قىچىقلىق ①〔静〕 的菜油②的芥菜，地菜油
 قىچىقلىق / 地菜油的密稠得长 ئېتىز ~ ئېتىزنىڭ
 ئىشلىمەك 活千里地菜油在

قىچىق ①〔静〕 罗秋剪 <植>
 态动使的 «قىدىرماق» قىدىرماق

قىدىرماق ①〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 珀找寻，寻搜处到狗走的主财 .

قىدىرماق ②〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 查勘，探勘②。提拉

قىدىرماق ②〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 探勘，探勘，察勘 <矿> 探勘，探勘

قىدىرماق ②〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 探勘，探勘，察勘 <矿> 探勘，探勘

قىدىرماق ②〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 探勘，探勘，察勘 <矿> 探勘，探勘

قىدىرماق ②〔动〕 : باينىڭ غالىچىلىرى ھەممە يەرنى قىدىر .
 探勘，探勘，察勘 <矿> 探勘，探勘

قرسىسدە [静] 声一达喀，声一吧喀 [静] 了断声一吧喀苇芦 . دى .

قىرس - قىرس [模] 哒喀哒喀，吧喀吧喀 [模]

قىرسىق [静] 人的儿门抠 ~ 搜抠，儿门抠 [静]

قىرسىقلىق «قىرسىق» 式形词名的

قىرسىقلىق قىلماق [静] 搜抠，儿门抠 ۇ ئۇ ئۇيدىمۇ شۇ

قىرسىقلىقنى قىلدىكىن دەيمەن . 么这这里家在他想我 .

吧儿门抠

قىرسىلداتماق «قىرسىلدىماق» 态动使的

قىرسىلدىماق [动] 响哒喀，响吧喀 [动]

قىرغاق [静] 岸沿，边，滨，岸① دەريا قىرغىقى 岸河，

دېڭىز قىرغىقى 滨海 / 边河 / 边河

ئوتتۇرا دېڭىز قىرغىقى 边两的路

ئانا كۆرۈپ قىز ئال ، ~ كۆرۈپ بۇز . 媳娶 < 谚 >

儿沿 . 儿边布看要布大买，娘地看要如

قىرغاقچى [静] 子抹泥(的沿窗门抹) [静]

قىرغاۋۇل [静] 鸡山，鸡野，雉 < 动 >

قىرغاۋۇللار ئائىلىسى 科雉 < 动 >

قىرغۇ [静] ① 刀刮，(制丝属金)球洁清，② 儿床礲，

的刮，的用削刮③ 铣，刨 < 机 >

قىرغۇ تاش 器削刮制石

قىرغۇ ئىشچىسى < 机 > 工刨，工铣

قىرغۇچ¹ = قىرغۇ

قىرغۇچ² [静] 骨颞(的鱼)

قىرغۇچى [静] ① 工车② 者杀屠③ 者戮杀，

قىرغۇچى ئايرۇپىلان < 军 > 机击歼

قىرغۇزماق «قىرماق»² 态动使的

قىرغۇزۇشماق «قىرغۇزماق» 态同共的

قىرغۇزۇلماق «قىرغۇزماق» 态动被的

قىرغىز [静] 族孜克尔柯

قىرغىز قوبى < 牧 > 羊孜克尔柯

قىرغىزچە [静] ① 语孜克尔柯② 文孜克尔柯

的孜契

قىرغىلاتماق < 古 > [动] 白苍得变，白灰成变，白发

قىرغىن¹ [静] 戮杀，杀屠 杀屠的腥血 ~ قانلىق

قىرغىن قىلماق 杀屠，杀屠行进 ئاددىي پۇقرالارنى ~

民平杀屠

قىرغىن² [静] 仆奴，环丫 < 方 >

قىرغىن - چاپقۇن [静] 杀屠大，戮杀

قىرغىنچى [静] 的性人绝灭，的杀屠

قران يىگىت 子伙小壮

قىرانگۈل < 植 > [静] 花雪蓝小

قىرانلىق «قران» 式形词名的 بۇ ئادەمگە ~ يېشىغا يەتكۈچە

تۆت قېتىم لەقەم قويۇلغان . 已纪年的壮力强身到入个这 .

号外次四了起人被经

قىرتا [静] 的叨絮，的塌疲 ~ ئادەم / 人的塌疲

خوتۇن 娘婆叨絮

قىرت² < 古 > [静] ① 的矮低② 的短③ 的坏气脾

قىرتاق = قېرىق

قىرتاقلاشماق [动] 苦变 ئىتىياز بولغاندا بەسەينىڭ تەمى

قىرتاقلىشىپ قالىدۇ . 苦变会道味的菜白天春 .

قىرتو < 方 > [静] 的肉长不，的弱瘦，的瘦

قىر - تىرگەن [静] 子埂，埂地

قىرتىش¹ < 方 > [静] 分部的掉刮被西东

قىرتىش² < 方 > [静] 容面，孔面，皮脸，脸

قىرتىشلاتماق «قىرتىشماق» 态动使的

قىرتىشلانماق «قىرتىشماق» 态动被的

قىرتىشماق [动] 遍二第刮(后遍一过刮发毛)

قىر - چاپ [静] 杀砍，杀搏 دۈشمەن قوشۇنى ئىچىگە ~

قىلىپ كىرمەك 中之军敌进杀

قىرچاغۇ [静] 钝弩，的快不走，的动不干 ~ ئېشەك

قىرچاغۇ 马弩 ~ / 驴的快不走

قىرچاغۇلۇق «قىرچاغۇ» 式形词名的

قىزچالماق < 古 > [动] 破蹭，中击

قىرچى [静] 商行

قىرچىلاغۇ [静] 的穿经不，的损磨易 ~ رەخت 经不

布的穿

قىرچىلدۇرماق «قىرچىلماق» 态动使的 بۇ ئىش ئادەمنى

قىرچىلدۇرىدۇ . 烦腻人让儿活这 .

قىرچىلما [静] 子油老

قىرچىلماق [动] ① 破磨，损磨 (沿边) چۆرىسى قىرچىدە .

قىرچىلماق كەتكەن كىتاب 四了损磨边 / 书的了损磨边 يۇڭلىرى قىرچىلىپ

تۇگىمەن كونا تۇماق 毛都没磨都 / 帽皮羊旧的了没磨都

قىرچىلماق 这干老我 . 烦腻② 透烦腻 ئىشنى تولا قىلىپ بەك قىرچىلىپ كەتتىم .

قىرچىلىق [静] 当行商行

قىرچىن [静] 的固坚，的固牢，的实坚，的实结

قىرچىن ئال < 植 > 柳杞沙，柳曲

قىر - دالا [静] 地野，野原，川平

قىر - دالا [静] 地野，野原，川平

قىر - دالا [静] 地野，野原，川平

烈采

قىرىچە [静] 侧: ~ قويماق / 放侧 ~ قارماق 侧而目视!

قىرىچە تەگمەك 餓: نېمانداق قىرىچە تېگىۋېرسىز ماڭا!

! 我饿么那老嘛干你

قىرىچە - يېنىچە [静] 侧

قىرىچە - يېنىچە تەگمەك 餓

قىرىشتۇرماق [动] 刮, 铲, 车

قىرىشماق «قىرماق» 态同共的

قىرىق [静] ①十四: ~ كىشى بىر ياق, قىغىغىر كىشى بىر

ياق. <谚> 边一为人邪奸, 边一为人十四 <谚> 得”同喻:

~ ئاغچا ئاچتىن ئۆلۈپتۇ. <谚> “助寡道失, 助多道

لەن كەمبەغەل تەڭلىشىدۇ. <谚> 死饿全个个得懒, 位十四姐小人夫

؛ 等相会年十四富与贫 <谚> “西河年十三, 东河年十三” 同喻

今, 转流轮水风”；“家我到年十四 <成> . ~ يىلدا بىر ئېشەك ئويۇنى .

“逢难载千”同喻: 戏驴的遇一年 ~ . 安问天十四伴旅的日一 <谚> .

~ 饭做个十四有其与 <谚> . ئاشچىدىن بىر باشچى ياغى .

的, 的头带个一有如不, 的 ~ قېتىم ئۆتەر .

“斗筋翻头里眼钱”同喻 十四有袋衣与手的鬼吝啬 <谚> .

ئارىلىقى ~ يىللىق . 尾词称人三第加附) 日祭天十四, 月满②. 遥之年

天十四满生出子孩在俗民) 婆礼洗 发胎 <理生> 发胎 <理生>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

天十四第后死) 祭日十四 <宗> 天十四第后死) 祭日十四 <宗>

قىرىقويۇرماق [静] <植> 蕨耳

قىرىلماق «قىرماق» 态动被的: قويلارنىڭ ھەممىسى قىرىلىپ

تۈگىدى . 了完杀全羊

قىرىم [静] 革羊制土

قىرىم مەسە 靴软革羊山

قىرىندى [静] ①花刨②屑碎 (的金后削切属): تۆمۈر

قىرىندىسى 屑铁

قىرىندى پەنەرەكە 板维纤, 板缩庄, 板花刨

قىز ① [静] 娘姑: قىزنىڭ كۆزى قىزىلدا . <谚> 盯娘姑

. 色红是的 色. قىزدىن ئارتۇق جۇۋان بار, ئاتتىن ئارتۇق غۇنان .

<谚> 驹马的强马比有, 妇少的强娘姑比有 <谚> 须只羊, 抱怀须娘姑 <谚> .

刀换 . 须只羊, 抱怀须娘姑 <谚> . قىزنىڭ كۆزى ئوسمىدا, تازىنىڭ كۆزى پوسمىدا .

<谚> 帽睡小是的钉子秃, 草眉画是的盯娘娘 <谚> .

~ ۋاقتىم سۈلتان ۋاقتىم, جۇۋان ۋاقتىم شەيتان ۋاقتىم .

<谚> 旦撒像时妇少成, (王国) 丹苏像时娘姑当 <谚> .

(鬼魔) 桑指”同喻: 听媳儿给, 说儿女着对 <谚> . 鬼魔) 桑指”同喻:

“槐骂 . ~ چوڭ بولسا كۆز تولا, ئوغۇل چوڭ بولسا سۆز .

<谚> . 多人的说了大子儿, 多人的盯了大儿女 <谚> <谚> .

قىزى يارسا, ئانىسىغا قارىما, ئېشى يارسا, قاچىسىغا . <谚> .

نىڭ ئۆزى بار, قىزى بارنىڭ ئىزى . <谚> 碗它看别食饭上看, 娘她看别女闺上看

宗传子儿生 <谚> . 宗传子儿生 <谚> . 宗传子儿生 <谚> .

去出波, 女的去出嫁”同喻: 印足留只儿女生, 代接

“水的 我是子孩的儿女 <谚> . 我是子孩的儿女 <谚> .

子孩的娘他是子孩的子儿, 子孩 子孩的娘他是子孩的子儿, 子孩

③. 重得要彩礼, 女闺嫁肯不 <谚> . 重得要彩礼, 女闺嫁肯不 <谚> .

新 <谚> . 娘新 ~ تارتىنچاق كېلەر, يىگىت غەم يېمەس . <谚> .

娘 愁不郎新, 腆腆娘 愁不郎新, 腆腆娘

没还方女 <谚> . 没还方女 <谚> . 没还方女 <谚> .

<谚> . 鼓了起敲就方男, 儿信 鼓了起敲就方男, 儿信

~ بالا ئۆينىڭ گۈلى . <谚> . 花中家是乃孩女 ~ بالا ئۆينىڭ گۈلى .

娇撒是哭儿孩女 <谚> . 娇撒是哭儿孩女 <谚> .

亲娶, 妇媳娶 亲娶, 妇媳娶

قىز ئەپقاچماق (俗旧种一) 亲抢

قىز بەرمەك 儿女嫁

قىز تالاق <骂, 习> 夫丈被儿女的家人咒诅

掉休 掉休

قىز چىقارماق = قىز بەرمەك

قىز چىقارماق = قىز بەرمەك

قىز چىقارماق = قىز بەرمەك

قىز چىقارماق = قىز بەرمەك

位座号

قىزىقتۇرۇلماق «قىزىقتۇرماق» 态动被的
 员演稽滑，角丑②者谐诙，稽滑①〔静〕 قىزىقچى
 热，氛气闹热②笑玩，言戏，谑笑①〔静〕 قىزىقچىلىق
 儿劲闹
 话皮俏说，笑玩开，乐逗 قىزىقچىلىق قىلماق
 态动使的 «قىزىقىشماق» قىزىقىشماق
 态同共的 «قىزىقىشماق» قىزىقىشماق
 قىزىقىشماق 兴趣感，奇好到感〔动〕 مەن بۇ ئىشقا
 قىزىقىشماق. 趣兴感事件这对我 . 趣兴感
 قىزىققاق 兴趣感，的奇好〔静〕 تۈن سەيلىسى كېسىلى
 游夜 . كىشىلەر ئۈچۈن ئېچىلمىغان بىر سىر بولۇپ كەلدى .
 谜的开解有没个是直一说来们人的奇好对症
 قىزىققاقلىق «قىزىققاق» 式形词名的
 قىزىققان 躁急，急性子〔静〕 ئۇ ، چۈس ئادەم . 个是他
 人的躁暴，急性子
 قىزىققانلىق «قىزىققان» 式形词名的
 قىزىققانلىق قىلماق 躁急，火发 : سەن نېمىشقا قىزىق .
 قانلىق قىلىپ يۈرسەن ؟ 呀火发么什为你 ؟
 قىزىق - قىزىق 热①〔静〕 的烫烫， 的烫烫 : ھېلىقى ياشقا بىر
 碗了弄年青个那给 . ئىچۈرۈپ قويدى . 意有别特， 的趣有别特② . 了喝地热热他让， 汤肉
 听们子孩 . 的思 : باللار بوۋايدىن ~ ھېكايىلەرنى تىغىشايتتى .
 事故的趣有别特讲爷爷老
 قىزىقلىق «قىزىق» 式形词名的
 قىزىقماق 欢喜， 趣兴感①〔动〕 ئۇ ھېچنېمىگە قىزىقمايدۇ .
 喜哥哥我 . ئاكام مۇزىكىغا قىزىقىدۇ . 趣兴感不都么什他都家大 .
 我 . 注意② . 乐音欢 我 . 慕羨③ . 了听意注 我 . 奇好④ : «قانداقسىگە ؟» - دەپ قىل .
 的思 : ھېكايەلەرنى تىغىشايتتى .
 问地奇好他“？么什为” . ىزىق سوردى ئۇ .
 قىزىقىشماق «قىزىقىشماق» 态同共的
 吃热趁， 来 . يەۋلېڭلار ~ ، قېنى : 热趁①〔静〕
 着趁 <转>② . 铁打热趁 <谚> . سوق . 热手着趁， 快 . پۈتتۈرۈۋالايلى ~
 完干它把儿劲
 قىزىقىش ① «قىزىقىشماق» 动式形词名之②趣兴 :
 پەيدا بولماق / 趣兴生产 / ھېلىقى مەشرەپ ئويناشقا بولغان قىزىق .
 قىشماق / 趣兴的甫来西麦玩对我 / ھېلىقى بىر خىل قىزىق .
 قىشماق . 趣兴种一的我是这 .
 قىزىقىش پىسىخىكىسى <心> 心奇好
 قىزىقىشماق «قىزىقىشماق» 态同共的

قىزىتىشماق «قىزىتىماق» 态同共的
 قىزىتىلماق «قىزىتىماق» 态动被的
 قىزىرىپ - ئاتىرىپ 赤耳红面〔静〕
 قىزىرىشماق ① «قىزارماق» 态同共的 脸翻， 脸红② : كۈل .
 كە - چاقچاقلاردىن قىزىرىشىپ كەتمەك 脸得逗笑玩被
 / 红 从俩我 . ئىككىسىز ئەزەلدىن قىزىرىشىپ باققان ئەمەس .
 脸过红没来 . بۇ ئىش توغرىلۇق ئۇنىڭ بىلەن قىزىرىش .
 تۇق . 脸了翻他跟们我事这为 .
 قىزىتىشماق ① «قىزىتىماق» 态同共的 : ئانچە قىزىشىپ كەتمەي ئوي .
 لىشىپ كۆرەيلى ، يېنىكلىك قىلمايلى . 考虑考， 急太别 .
 事行率草别
 قىزىتىشماق ② 昂激绪情， 涨高情热〔动〕 : ئۇ راۋابى
 چالغانسېرى قىزىشىپ كەتتى . 昂激越绪情甫瓦热弹越他 .
 بۇ ئات يولغا چىققاندا بارغانسېرى قىزىشىپ كېتىدۇ . 马匹这 .
 劲来越跑越后路上
 قىزىتىشماق ① <古>〔静〕 边②滨， (岸之渠， 河， 海) 岸
 缘边
 قىزىق ①〔静〕 的火烧， 烫， 热 : قېنى ، ~ چايدىن بىر ئوتلىد .
 غن . 茶热口呷， 来 . <谚> . ناننى تونۇرىڭ قىزىقىدا ياق .
 贴候时的烫坑燥趁要燥 意有， 的趣有② . 柴火引着不用灶的火烧 <谚>
 ~ / 事故的趣有 ھېكايە : 的怪古， 的笑可， 的思
 پاراك 热③事怪， 事的思意有 话谈的思意有 ~ / 话谈的思意有
 闹热， 心热， 烈 : ئۇلار كۆپچىلىك بىلەن ~ كېڭەش ئۆتكۈ .
 زۇۋاناتتى . 商协的烈热行进家大和正们他 . 热③事怪， 事的思意有
 的活生受享 ھاياتىڭ قىزىقىنى كۆرمەك 趣乐④ : 时婚定在闹热事喜 <谚> .
 趣乐 / ياشاشنىڭ نېمە قىزىقى قالدۇ دەپسىز ؟ 着活说你 ؟ 思意么什有还
 قىزىق بازار 意生的隆兴， 市集的闹热
 قىزىق پروكاتلاش 轧热 <冶>
 قىزىق پىرىسلاش 压热 <冶>
 قىزىق گەپ 话的思意有， 话的趣有
 قىزىق لىنىيە 线热
 قىزىق نۇقتا 点热
 قىزىقارلىق ① «قىزىقىشماق» 态动使的 : چۈچەك 的趣有
 话童 / ~ ۇقە 件事的思意有
 قىزىقتۇرۇماق ① «قىزىقىشماق» 态动使的 : 诱
 诱引相钱金以 ~ پۇلغا
 قىزىقتۇرۇشماق «قىزىقتۇرۇماق» 态同共的

قزىل تاڭلاي < 植 > 花米肋
 قزىل تال < 植 > 柳皮红, 柳杞
 قزىل تەرەت < 医 > 血便
 قزىل تورۇق < 动 > (马)红枣
 قزىل توغاج < 植 > 桃光梨红
 قزىل تومۇر < 理生 > 脉动
 قزىل تۇپراق < 地 > 壤红
 قزىل تۇز < 化 > 盐血赤
 قزىل تۇمشۇق بېلىقچى < 动 > 鸥嘴红
 قزىل تۇمشۇق چايكا < 动 > 鸥燕嘴红
 قزىل تۆمۈر تاش < 矿 > 石铁赤
 قزىل تۆمۈر رۇدىسى < 矿 > 矿铁赤
 قزىل تۈلكە < 动 > 狐火, 狐赤
 قزىل جامكا < 植 > 萍红
 قزىل چۇغلۇق < 植 > 芍赤
 قزىل چۈمۈلە < 动 > 蚁赤
 قزىل چېچەك سەي پۇرچىقى < 植 > 豆菜花红
 قزىل چېچەكتال < 植 > 条枝胡
 قزىل چېرپاشكا < 动 > 蟾红
 قزىل چىپار بۆكەن < 动 > 羚斑赤
 قزىل چىراغ < 交 > 灯红
 قزىل خۇن < 理生 > 带赤
 قزىل داغ كېسىلى < 农 > 病星赤
 قزىل دولقۇن < 地 > 潮赤
 قزىل دولانا < 植 > 楂山野
 قزىل رەقەم < 经 > 字红, 字赤
 قزىل رەقەم زايومى < 经 > 债国字赤
 قزىل زەرەڭ < 植 > 枫角五
 قزىل ساپال توپىسى < 地 > 土陶赤
 قزىل ساياۋا < 植 > 子奶马赤, 子品葡萄
 (一之
 قزىل سەندەل < 植 > 香檀紫
 قزىل سۇۋادان < 植 > 杨赤
 قزىل سىر < 矿 > 砂朱
 قزىل سىزىق < 建 > 线红
 قزىل شەمشاد < 植 > 杉红
 قزىل قاشقا تۇرنا = قزىل باش تۇرنا
 قزىل قانات تام چۈمچۈقى < 动 > 雀壁旋翅红
 قزىل قانتېپەر < 植 > 阳锁
 قزىل فوسفور < 磷 > 磷红

قزىل¹ [静] 色红, 红 ~ / 旗红, 色红 ~ / سيماھ 墨红
 水 ~ / ئالما سارغايماس. < 谚 > 黄变会不果苹红
 قزىل ئارچا < 植 > 桧红, 柏红
 قزىل ئارمىيە 军红
 قزىل ئالا < 牧 > 花白红
 قزىل ئالۇچا < 植 > 子李红
 قزىل ئەپيۇنگۈل < 植 > 粟罌红
 قزىل ئەتىرگۈل < 植 > 瑰玫红
 قزىل ئەنجۈر شاپتۇل < 植 > 桃蟠红
 قزىل ئەنقا < 植 > 凤赤
 قزىل باش تۇرنا < 动 > 鹤顶丹
 قزىل باش چۆككەك ئۈردەك < 动 > 鸭潜头红
 قزىل باش چىۋىن < 动 > 蝇头红
 قزىل باش قۇشقاچ < 动 > 雀顶朱
 قزىل بەھمەن < 植 > 菊丽大红
 قزىل بوغۇز بۇدۇنە < 动 > 鸚喉红
 قزىل بويۇن بۇلبۇل < 动 > 颞点红
 قزىل بويۇن تۇرنا < 动 > 鹤颈赤
 قزىل بويۇن چۈمگەك < 动 > 鸭潜颈赤
 قزىل بويۇن قىلىورغا < 动 > 鹞颈红
 قزىل بويۇن ئۈردەك < 动 > 鸭颈红
 قزىل بۇغداش < 植 > 菜苋红
 قزىل بۇلۇت < 气 > 云烧火
 قزىل بۇيا < 植 > 草豆红
 قزىل بۆكەن < 动 > 羊羚红
 قزىل بېلىق < 动 > 鱼红
 قزىل پاچاق < 成 > 匪赤, 子分化赤
 قزىل پاچاق قىرغاۋۇل < 动 > 鸡野脚红
 قزىل پاچاق قىلىورغا < 动 > 鹞脚红
 قزىل پاچاق لاجىن < 动 > 隼脚红
 قزىل پاچاق ھەيران < 动 > 燕丝金
 قزىل پەرەڭگۈل < 植 > 桑抹
 قزىل پىوكان پىۋپۇچەك قىرغاۋۇل < 动 > 胸红
 雉角
 قزىل پوكان قارا ياۋا غاز < 动 > 雁黑胸红
 قزىل پۇرچاق < 植 > 豆赤
 قزىل پىچانگۈل < 植 > 花兰马红
 قزىل پىياز < 植 > 葱野
 قزىل تاجىلىق تۇرنا = قزىل باش تۇرنا
 قزىل تاشلىق كىتاب < 书 > 书皮红

珊瑚红 <动> قىزىل مارجان
 قىزىل ماش = قىزىل پۇرچاق
 红桔 <植> قىزىل ماندارسن
 兔鼠红 <动> قىزىل موغا
 珠珍红 قىزىل مونچاق
 精黄 <植> قىزىل مېۋىلىك شاقاقۇل
 铜红 قىزىل مىس
 酒红 قىزىل ھاراق
 土灰石色红 <地> قىزىل ھاك تۇپراق
 璩玛红 قىزىل ھېقىق
 新月新红 قىزىل ھىلال ئاي 新月新红 ~ ھەممىيىتى 新月新红
 蛛蜘蛛红 <动> قىزىل ئۈمۈچۈك
 甚桑红，刺柘，桑柘 <植> قىزىل ئۈجمە
 叶三红 <植> قىزىل ئۈچقۇلاق
 曲红 قىزىل ئېچىتقۇ
 橘越红 <植> قىزىل ئېيىق ئۈزۈمى
 鸚朱，鸚红 <动> قىزىل ئېيىس
 鼠黄颊赤 <动> قىزىل ئىگەك كۈسۈتكە
 石宝红 <矿> قىزىل ياقۇت
 雨红 <气> قىزىل يامغۇر
 梨豆 <植> قىزىل ياۋا ئامۇت
 杷枇叶赤 <植> قىزىل يوپۇرماق چارتال
 黄大叶红 <植> قىزىل يوپۇرماقلىق رەۋەن
 蜻条赤 <动> قىزىل يوللۇق چېرىپاشكا
 藻红 <植> قىزىل يۈسۈن
 髓骨红 قىزىل يىلىك
 疹麻 <医>〔静〕 قىزىل^۲
 疹麻出 قىزىل چىقماق
 子麦的堆成堆场完打 <方>〔静〕 قىزىل^۳
 种这，种一的子杏)子杏红 <方，植>〔静〕 قىزىلئەك
 (色红成就子下一，色变不时熟快子杏
 鼻糟酒〔静〕 قىزىلئورۇن
 菜芽蓼 <古，植>〔静〕 قىزىلئېچە
 قىزىلتاسما = قۇشقاچتىل
 精神的人指)阵一白阵一红①〔静〕 قىزىل - تىزىل
 的绿绿红红②(态状
 麻虎，妇心落 <植>〔静〕 قىزىلجۇلا
 菜甜 <植>〔静〕 قىزىلچا
 酱菜甜 قىزىلچا مۇرابباسى
 地菜甜〔静〕 قىزىلچىلىق

松果，松海，松赤，松红 <植> قىزىل قارىغاي
 玉红 قىزىل قاشتاش
 鸭膀赤 <动> قىزىل قانات ئۆردەك
 球血红 <理生> قىزىل قان دانچىسى
 قىزىل قوچۇرا = قىزىل قارىغاي
 腹红 <动> قىزىل قورساق پۈپۈچەك قىرغاۋۇل
 雉角
 鸡田胸红 <动> قىزىل قولتۇق پاقا
 梁高红 <植> قىزىل قوناق
 قىزىل قۇرت ①(类鸟指)毛出长未: ئۇ قۇشنىڭ
 بالىلىرىنى ~ ۋاقتىدىلا يىلان يەپ كېتىپتۇ. 鸟小的鸟只那
 ②(人指)小。了掉吃蛇被就时毛出长未还
 我是子孩这. مەن ~ چېغىدىن تارتىپ بېقىپ چوڭ قىلغانىدىم.
 的. 的大养他把小从
 雀朱 <动> قىزىل قۇشقاچ
 قىزىل قۇلاق = شوخلك
 (一之种品杏)杏公红 <植> قىزىل قۇمبەت
 鸬尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق بۇلبۇل
 鸬歌尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق جىگدىچى
 劳伯尾红 <动> قىزىل قۇيرۇق غورۇلاي
 病僵赤 <农> قىزىل قېتىشىش
 头菜红 <植> قىزىل قىزىلچا
 得闹 قىزىل قىيامەت <成> 天盈反沸: ~ بولماق
 天盈反沸
 字十红 قىزىل كرىبىست
 会字十红 قىزىل كرىبىست ھەممىيىتى
 子骗，手子骗 <成> قىزىل كۆز
 行 <成> قىزىل كۆزلىك 径行子骗: ~ قىلماق
 骗
 蜂眼赤 <动> قىزىل كۆز ھەرە
 种品瓜甜)奇克奎瓢红 <植> قىزىل كۆكچە
 (之) 之
 石水寒 <矿> قىزىل گەج
 舞花红 <艺> قىزىل گۈل ئۈسسۈلى
 脂石赤 قىزىل گىل
 隼红 <动> قىزىل لاجىن
 قىزىل لازا = قىزىلموچىس
 葵蜀红 <植> قىزىل لەيلى
 人美虞 <植> قىزىل لەيلىقازاق
 天景红叶狭，七三土 <植> قىزىل مارال

品产线短 <经> قىس مەھسۇلات

无到受在)仇复态同 <宗>①〔静〕 قىساس (قىساسى)

正施实度程的伤受按，式方样同以，时伤害体肉端

仇，仇复②(“血还血以，牙还牙以”即，仇复的当

قىساس ئالماق 仇复，仇报 خەلق بىگۇناھ قامالغانلىقى.

无被们我为会定一民人. مىز ئۈچۈن چوقۇم قىساس ئالىدۇ.

。仇复而押关辜

قىساس تۇتماق 应报遭: ئۇلارنى بىر كۈنى ئۇنىڭ قىساسى

تۈتىدۇ. 应报的他遭会天一有终们他.

قىساسقا قالماق 应报遭: ئۇ جەزمەن قىساسىغا قالىدۇ.

。应报我遭会必他

قىساسچى 者仇报，者仇复〔静〕

قىساسچىلىق 义主仇复〔静〕

قىساسكار = قىساسچى

قىساسكارلىق = قىساسچىلىق

قىساق <地>〔静〕 峽，谷峽

قىستاتماق 态动使的 «قىستىماق»

قىستاشماق 态同共的 «قىستىماق»

قىستاققا ئالماق 逼，迫逼: بەگ بىزنى ھەممە تەرەپتىن

قىستاققا ئالغىلى تۈردى. 们我逼面方各从克伯.

قىستاقچىلىق 逼，迫逼〔静〕

قىستا - قىستاڭ 〔静〕 挤，挤拥: ئادەم كۆپ، ئۆي تولىمۇ

~ بولۇپ كەتتى. 多人里屋. 了挤太，

قىستاڭ 〔静〕 ①的挤拥，的窄狭① ~ قوتان 的窄狭

棚 / يېرىمىز ئار ۋە ~ ئىدى. 挤又窄又方地的住们我.

②的难艰: ~ كۈنلەر 的难艰③子日的难艰

方地的挤拥

قىستاڭ خۇلاسىە <逻> 理推难二

قىستاقچىلىق 〔静〕 ①挤，挤拥: ئاشخاننىڭ ئىچى بەك

~ 很得挤里馆饭. ②的挤拥②. 方地的挤拥: ئۇ ~ ئىچكە -

كاللىرىنىڭ قېشىغا ماڭدى. 他到走他到挤群的牛边.

قىستاقخۇ 〔静〕 的很得挤，的窄狭，的由自不，的息室人令，

的: ~ يەر 息室人令 方地的

قىستالماق «قىستىماق» 态动被的

قىستۇرما 〔静〕 ①的入插: ~ ناخشا - مۇزىكا ②曲插

根盘<电>③片垫，圈垫，垫衬<机>

قىستۇرما ئاھاڭ = قىستۇرما كۆي

قىستۇرما بايان <文> 叙插

قىستۇرما بەت <印> 页增

قىستۇرما تاپ <农> 耩靠

这，种一(的子杏)子杏红 <植>〔静〕 قىزىلقاچار

(色红成就子下一，色变不时熟快子杏种

红尾狗 <植>〔静〕 قىزىلقۇيرۇق

雨谷 <天>〔静〕 قىزىلكوس

菜紫 <古，植>〔静〕 قىزىلكۆك

病霉赤 <植>〔静〕 قىزىلكۈيە

花瑰玫 <植> قىزىلكۈل

蕊花瑰玫 <植> قىزىلكۈل سېرىقى

汁瑰玫 شەرىپتى قىزىلكۈل

酱瑰玫 مۇرابباسى قىزىلكۈل

液服口花瑰玫 <药> قىزىلكۈل ئىچىملىكى

قىزىلكۈللۈك ①〔静〕 地花瑰玫② 的花红: ~ كۆڭلەك

子裙花红

式形词名的 «قىزىل» قىزىللىق

椒辣红 <植>〔静〕 قىزىلمۇچ

者伦乱，的灰爬〔静〕 قىزىلۋاش¹

称种一的派学仪斐沙对)头红 <宗>〔静〕 قىزىلۋاش²

(称故，子帽红的布头缠有裹戴人军派该，呼

瓜甜籽红 <植>〔静〕 قىزىلئۇرۇق

道食，管食 <理生>〔静〕 قىزىلئۆڭگەچ

癌道食 <医> قىزىلئۆڭگەچ راكى

核结管食 <医> قىزىلئۆڭگەچ سىلى

人女坏，鞋破〔静〕 قىزىلئىشتان

下见 قىزىما

璃玻热电 قىزىما ئەينەك

قىزىماق 〔动〕 ①热发，红烧烧发: پۈتۈن بەدىنىم قىزىپ

كەتتى. 热发身浑我. 热斗熨. 了热斗熨. تۆمۈر

قىزىدى. 了红烧铁. ②<转>。趣兴感，趣兴生产

ئۇلار مۇنداق ماشىنىغا قىزىپ قالدى. 产器机种这对们他.

③<转>。趣兴了生 场麦. 来起闹热戏游. 来起闹热戏游. 趣兴了生

起烈激战斗. 来起张紧儿活的上 他. 起烈激战斗. 来起张紧儿活的上

④<转>。来 他. 了火上急气. 了火上急气

قىزى - يىگىت 娘新郎新，子伙小娘姑〔静〕

قىس 〔静〕 ①缺，短: ئاشلىق ~ كۆكتات / 缺短食粮

مەزگىل 季淡菜蔬 / ئوغۇت ~ 料肥缺 / ئەتىيازدا سۇ بەك

~ بولدى. 了缺太水天春. 时 ~ 促仓，紧②. 促仓太间时，紧太间

قىس مال 货缺紧

。流里地荒抛往地白白在却水的里渠，候

马骡小(的驹下未) <古>〔静〕 قىسراق

قىسسە <文>〔静〕 说小篇中性记传① موللا زەيدىن

ھەققىدە، 义演，说传② 传丁再拉毛 ~ ئات قىسمى

义演国三 ~ ئۈچ پادىشاھلىق ھەققىدە / 说传的马

人书说〔静〕 قىسىخان

书说〔静〕 قىسىخانلىق

قىسقا ①〔静〕 短 ~ مۇساپە 短程 / ~ مۇددەتلىك كۇرس

短班训，班练训期短 / 班训短，班练训期短

同喻：短留要铁截，长留宜木锯 <谚> . ~ كەسەك

的暂短 ۋاقت ~ 促短，暂短②。“匠铁短，匠木长”

~ / 间时 ~ 明简，短简③ 命生的促短 ۋاقت ~ 明简，短简③

话的短简 ~ 乏缺，缺④ 讯简，闻新明简 ھەۋەر ~ / 话的短简

短识见，慧智乏缺 ~ ئەقلى

离距短 <体> قىسقا ئارىلىق

雕趾短 <动> قىسقا بارماق بۈركۈت

套袜 قىسقا پايپاق

قىسقا پەم = كالتە پەم

脉短 <医> قىسقا تومۇر

路短 <电> قىسقا تۇتىشىش

波短 <物> قىسقا دولقۇن

讯通波短 <军> قىسقا دولقۇن ئالاقىسى

射辐波短 <物> قىسقا دولقۇنلۇق رادىئاتسىيە

音元短 <语> قىسقا سوزۇق تاۋۇش

骨短 <理生> قىسقا سۆڭەك

蛸短 <动> قىسقا سىياھ بېلىق

活独茎短 <植> قىسقا غوللۇق داڭگۆي

稻粳 <植> قىسقا غوللۇق شال

鸱耳短 <动> قىسقا قۇلاق ئۈكە

鼠鼯尾短 <动> قىسقا قۇيرۇق قارىغۇ چاشقان

猴尾短 <动> قىسقا قۇيرۇق مايمۇن

期短 قىسقا مۇددەت

羚角短 <动> قىسقا مۈڭگۈزلۈك بۆكەن

笛短 <艺> قىسقا نەي

说小型微，说小你迷 <文> قىسقا ھېكايە

评短 <文> قىسقا ئوبزور

裙短超 قىسقا يوپكا

毛剪重 <牧> قىسقا يۈڭ

蒜根小 <植> قىسقا يىلتىزلىق ياۋا سامساق

قىسقارتما 〔静〕 写缩，要摘，录摘

板插 <电> قىستۇرما تاختا

图插 <艺> قىستۇرما رەسىم

语入插 <语> قىستۇرما سۆز

قىستۇرما سۈرەت = قىستۇرما رەسىم

层夹 <地> قىستۇرما قاتلام

层夹 <建> قىستۇرما قەۋەت

曲插 <艺> قىستۇرما كۆي

法接袋 <农> قىستۇرما ئۇلاق

缝拼键木 <建> قىستۇرما ياپسار

قىستۇرماق ①〔动〕 夹： ئۇ قەغەزنى تۆمۈر قىستۇرۇپ قىستۇرۇپ

قويدى . 上夹子夹铁用纸把他 . مۇئەللىم يوقلىما دەپتەرنى

قولتۇقىغا قىستۇرۇپ سىنىپقا كەتتى . 老把师考勤薄在夹腋

下走向教室 . ② 垫，塞 . ئۇ پېشىنى بېلىگە قىستۇردى .

他把他衣服塞进裤腰里 . ئۇ باغاچىنى چامادان ئاستىغا قىستۇردى .

他把纸条塞到皮箱下面 . ئۇ جوزىنىڭ پۈتىغا بىر- تۈردى .

插③ . 西东个了垫下腿子桌往他 . 他把桌子腿垫下东个西

插③ . 西东个了垫下腿子桌往他 . 他把桌子腿垫下东个西

插③ . 西东个了垫下腿子桌往他 . 他把桌子腿垫下东个西

插③ . 西东个了垫下腿子桌往他 . 他把桌子腿垫下东个西

态同共的 «قىستۇرماق» قىستۇرۇشماق

着夹〔静〕 قىستۇرۇقلۇق

قىستۇرۇلماق ① «قىستۇرماق» 的被动状态： ئۇنىڭ قولتۇقىغا

بىرنەرسە قىستۇرۇلغانىدى . 他胳膊窝里夹着个东西 .

② «قىستۇرماق» 的复自状态： ئۇ نېمە ئىش بولسا قىستۇرۇلۇپ .

他什么事都要插杠子 . ۋالدىكىن .

قىستىلاڭ 〔静〕 挤： زىندان ئىچى ~ ، تار قەپەسكە ئوخشايدۇ .

地牢里又像挤又窄的鸟笼 .

态同共的 «قىستالماق» قىستىلىشماق

قىستىماق ①〔动〕 挤： سەن قالايمىغان قىستاۋەرە ! 你别乱挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！挤！

分部的巴下到子嚼从头笼〔静〕 قىسقىيان

短品商 قىسقىلىق «قس» 式形词名的: تاۋارنىڭ قىسقىلىقى

张紧房住 قىسقىلىقى ئۆي / 缺

قىسماق¹〔静〕 套鸟捕(的编枝树)①: ئۇ پاخەكنى ~ قوب.

بۇپ تۇتىدۇ. 鸠斑捉套鸟捕放他. قىسماقنىڭ كۈچى بولە.

مىسا، قۇشقاچنىمۇ تۇتالماس. <谚> 儿劲有没套鸟捕

套圈 <转>③(具刑)棍夹②. 着不抓也雀麻连

بۇ ئوغۇلنى بىزدىن تارتىۋېلىش ئۈچۈن قۇرۇلغان ~ بولماي.

نېمە؟ 是又套圈的设子儿走抢儿这们我从为是不这？

么什

قىسماققا ئالماق ①棍夹上② <转> 抄包，夹，抄包

دۈشمەننى دەريانىڭ ئوتتۇرىسىدا قىسماققا ئالدۇق. 人敌把们我

央中河在夹

قىسماققا چۈشمەك <成> 套圈上

قىسماق قۇرماق 套圈设

قىسماق²〔静〕 缝眯: ئۇنىڭ ~ كۆزلىرى ئۇيقۇ باسقاندەك

بىر يۈمۈلۈپ، بىر ئېچىلىپ قويايتى. 了睡瞌像眼缝眯的他

闭一睁一地似

قىسماق³〔动〕 握，挤，夹①: ئىككى تاۋۇزنى بىر قولتۇققا

قىسقىلى بولماس. <谚> 瓜西个两了不夹窝肢胳膊个一

ئىشك قولۇمنى قىسۋالدى. 了住夹手我把门. ئۈتۈك پۇ.

تۇمنى قىسىپ كېتىۋاتىدۇ. 脚夹子靴. ئۇ ماڭا كۆز قىسىپ

قويدى. 眼下了一挤我朝他. ئۇ ئىككى قوللاپ قولۇمنى

قىستى. 手的我了住握手双他. 插，戴，夹②. قىز گۈل.

دىن بىرنى ئۈزۈپ قۇلاققا قىستى. 朵耳在夹花朵一了摘娘姑

上. 插方地到不找，花到弄子. 插，戴，夹②. قىز گۈل.

تەرەپتىن بىرنى ئاستا - ئاستا قىسىپ كېلىۋاتىدۇ. 地慢慢火

كەلدى. 们我近逼边两从. ئىككى ياندىكى ئەسكەرلەر ئۇلارنى قىسىپ

قوشناڭ. 来过抄包们他向兵士的边两. 眯④. قوشناڭ

قارىغۇ بولسا، بىر كۆزۈڭنى قىس. <谚> 你，子瞎是居邻

“歌么什唱么什到”同喻: 眼只眯也. 你，子瞎是居邻 <谚>

شەھىرىگە بارساڭ، بىر كۆزۈڭنى قىس. <谚> 国眼独了到 <谚>

بويىنى. 俗随乡入”同喻: 眼只眯得也你. 耸，缩⑤. “俗随乡入”

~ 子脖缩 / قۇيرۇقىنى ~ 巴尾缩 / 巴尾起来，巴尾缩

رىسىنى ~ 对挤 <转>⑥ 肩耸 ~ 卡: سەن مېنى پۇلدىن قىس

خا. 我对挤上钱在别你. 我对挤上钱在别你. 我对挤上钱在别你

خارايدۇ. 我侮欺，我对挤面方各从们他. 我对挤面方各从们他

تىسادىي جەھەتتىن بىرنى قىسۋاتىدۇ. 上济经从在正人敌

们我卡

态动使的 «قىسقارماق» قىسقارتماق

号记略省 <艺> قىسقارتىش بەلگىسى

法略缩，法写缩 <语> قىسقارتىش ئۇسۇلى

态同共的 «قىسقارتماق» قىسقارتىشماق

قىسقارتىلما ①〔静〕 要摘②的略缩: ماقالىنىڭ

小篇长 قىسقارتىلمىسى روماننىڭ قىسقارتىلمىسى

写缩的说

قىسقارتىلما سۆز <语> 语略缩

态动被的 «قىسقارتماق» قىسقارتىلماق

下见 قىسقارماس

数分约既 <数> قىسقارماس كەسىر

示表约可不 <数> قىسقارماس ئىپادە

قىسقارماق ①〔动〕 短缩，短变: كۈن قىسقىراپ كەتتى. 天

收，少减②. 了短缩离距. ئارىلىق قىسقاردى. 了短

缩: چىقىم قىسقاردى. 了少减支开的我. مۇسكۇللارنىڭ

قىسقىرىشى ③缩收的肉肌 <数> 约，化简: بۇ كەسىر-

نىڭ سۈرەت ۋە مەخرىجى بەشكە قىسقىرايدۇ. 子分的数分个这

约五用可母分和

قىسقىچ¹〔静〕 蟹(的蟹，虾)

قىسقىچ²〔静〕 子卡，子夹，子镊①: تۆمۈر ~ 夹铁

用匠靴)③子钳火，剪火②子卡发头 ~ چاچ / 子

夹⑤盘卡，子卡，剪夹，具夹 <机>④ 子夹木(的

的卡，的

板夹 <建> قىسقىچ ناختا

尺卡 <机> قىسقىچ سېركۇل

子夹竹(的用礼割行) قىسقىچ قومۇش

蝶蛱 <动> قىسقىچ كېپىنەك

环卡 <机> قىسقىچ ھالقا

针形回 قىسقىچ يىڭنە

蟹螃 <动>〔静〕 قىسقىچچاقا

态动使的 «قىسماق» قىسقىزماق

词明简 قىسقىچە ~ لۇغەت مۇھىم: 要扼，略简，明简〔静〕

简介地略 / 典 ~ بايان قىلماق 要扼地叙述 / ~ تونۇشتۇرماق

介绍地略

的缩易，的缩收易〔静〕 قىسقىرىشچان

قىسقىرىشچانلىق قىسقىرىشچانلىق〔静〕 性缩收: سۈنئىي تالا نەسبەتن قىس-

قىسقىرىشچانلىققا ئىگە. 性缩收具较维纤造人

之总而总，之总〔助〕 قىسقىسى

قىسقىلىق «قىسقا» 式形词名的: بۇ چاپان ماڭا ~ قىلىدۇ.

些了短穿我祥袷件这

قىشلىقى [静] 天冬: ئۇ يازلىقى يەر تېرىپ زىرائەت پەرىقى
 قىلسا، ~ ئوغۇت يىغانتى. 稼庄管地种夏他.
 قىشلىقى قايان باراي، يازلىقى ساراي سالاى. <谚> 去天冬
 . 房住盖天夏，方何

قىشلىماق [动] 冬过，冬越: بىز گەمىدە قىشلىدۇق. 们我
 . 冬的过里子窝地在

قىش - ياز [静] 年常，年整，夏冬: ئۇ يۇلك رەختتىن
 تىكىلگەن شىمىنى ~ ئۈستىدىن چۈشۈرمەي كىيىپ يۈرەتتى.
 他. 身离不子裤布毛着穿年常

قىغ [静] 肥厩，肥粪，粪口牲

قىغچى [静] 者肥积，者粪拾

قىغسىز [静] 的肥厩无，的肥粪无: يەر پۇلسىز ئەر.
 . 子汉的钱没，地的肥粪无 <谚>

قىغ - قات [静] 肥粪，粪口牲 <方>

قىغلىتماق «قىغلىماق» 态动使的

قىغلىشماق «قىغلىماق» 态同共的

قىغلىنماق «قىغلىماق» 态动被的

قىغلىق [静] 堆粪，堆厩肥的方地: ئۇلار قىغلىققا دۆۈنلىد.

گەن يەرلىك ئوغۇتنى ئېتىز بېشىغا يۆتكەشكە تۇتۇش قىلدى.
 . 运头地往肥家农的上堆粪在堆把始开们他

قىغلىماق [动] 肥厩施: يەرنى ~ 肥上 肥施

قىق [模] 咯 (音声的子噪清)

قىقىرىشماق [动] <古> 一呼起喊

قىقۇ - ماچۇ [静] <方> 闹吵，大喊大叫

قىقى - قىق [模] 喔喔 (声叫鸡)

قىك [静] <古> 的恶凶，的狠凶，的毒恶

قىغراق [静] 刀切，刀菜

قىغراق بۇرۇن 子鼻的直又高又 梁鼻凸

قىغراق تۇش 贫赤，一洗如贫

قىغراق سۇگەك = باقالچاق سۇغكى

قىغىغايتماق «قىغىغايماق» 态动使的

قىغىغايىشماق «قىغىغايماق» 态同共的

قىغىغايىلماق «قىغىغايماق» 态动被的

قىغىغايماق [动] ① 斜倾: تام قىغىغايىدى. 了斜倾墙

تەختىرلاۋان قىغىغىيىپ، ۋالگ پەسكە دوسلاپ كەتتى. 一子轿

歪 来下了滚王. 阳太 كۈن تاغنىڭ ئارقىسىغا قىغىغايىدى.

歪 斜 <转> ②. 了山落阳太，斜西 侧身侧，卧侧，卧斜

ئۇ جۇۋىنى بېشىغا قويۇپ قىغىغايىدى. 下躺身 侧，下头在垫袄皮把他

كىلىدى. 下躺身 侧. كارۋاتتا قىغىغايغان بولسامۇ، خېلىغىچە ئۇيقۇم كەل.

سىدى. 睡入能不久久可，上床到了躺然虽我

，意诚无且少稀喻意) 笑的人敌如仅，光阳的天冬
 炉的天冬 <谚>. قىشتا ئوچاق ئۆزىگە تارتار. (弱微
 眼的天冬 <谚>. قىشنىڭ كۆزى قارىغۇ. 人拢能灶
 ، ~ ئوچىقى تار. (观美讲必不装冬喻意) 的瞎是瞎
 . 家自回快赶，窄头灶天冬 <谚>. قوپ ئۇيۇڭگە بار.
 قىشنىڭ سوغۇقىدا تۇتغاندىن، يازنىڭ ئىسسىقىدا كۆيگەن ياخشى.
 <谚> 冬挨天冬过强热受天夏. قەشقەرنىڭ قىشى
 ئاز، سوغۇقى ئەتىياز. <谚> 春在冷最，短天冬什喀.
 . 天

قىش پەسلى 季冬

قىشتىن چىقماق <牧> 冬越

قىشچە [静] 天冬，天冬一: دېھقانلار ~ قوتاندىن ئوغۇت
 توشىدى. 肥运外往里圈从天冬一们民农. ~ دېھقان.

لارنى ئۆگىنىشكە ئۇيۇشتۇرۇشنى پىلانلىدۇق. 天冬划计们我
 . 习学民农织组

قىش - زېمىستان [静] 月腊冬寒

قىش - قىرو [静] 天冬，月腊冬寒: 80 ياشنىڭ قارىسىنى

ئالغان ئادەم بۇ قىش - قىرودا تەنزە ئاچمەن دەپ جانلىرىنى

قىناپ نېمە قىلىدىلا؟ 了人的十八快 要还月腊冬寒这，

冬 摊摆 呀罪个这受嘛干، 推摆 冬

了近临天

قىشقىل [静] <方> 酸

قىشقىلداق [静] <植> 芹棱空

قىشلاتماق «قىشلىماق» 态动使的

قىشلاشماق «قىشلىماق» 态同共的

قىشلاق [静] 子窝冬，子窝冬: قىشلاققا كۆچمەك 冬入转

子窝

قىشلىق [静] ① 的天冬，的季冬，的冬越: ~ كىيىم 冬

قىشلىق 冬 / 装冬， 服衣天 季冬 / 甫莱西麦的季冬 / ىم- ىم-

خەشەك 料饲冬， 料饲冬越 品食冬过 قىشلىقنى يازدا

قىل. <谚> 好备天夏品食冬过

قىشلىق بىخ <植> 芽冬

قىشلىق تەتل <教> 假寒

قىشلىق تەنھەرىكەت <体> 冬运季

قىشلىق ئىسپورا <动> 子孢冬

قىشلىق قوزا <牧> 羔冬

قىشلىق قوزىقارنى. <植> 菇冬

قىشلىق كۆكتات 菜冬

قىشلىق مۇسسۇن شامىلى <气> 风季冬

قىشلىق ئۇيقۇ = ئۆچەك

。击可
 قىل قىلماق <成> 儿点差，点一差
 چۈشكىلى قىل قالدى . 倒摔点一差他 .
 管血微，管血细毛 <理生> قىل قان تومۇر
 极丝 <物> قىل قۇتۇپ
 قىل كۆتۈرمەسلىك <成> 弱脆 (情感) : ئۇنىڭ تا .
 打起不受，弱脆格性她 . قىل كۆتۈرمەيدۇ .
 击

قىلنى پىل كۆرسەتمەك <成> 大夸，做大题小
 实其过言，词其
 قىلنى قىرىق يارماق <成> 毫秋察明，切一察洞
 锯丝钢 قىل ھەرە
 قىل ئۈتكۈزمەسلىك <成> 拔不毛一
 قىل ئۈستىدە تۇرماق <成> 之中风，发一钩千
 危之卵累，发容不间，危可岌岌，烛
 艾叶细，蒿陈茵 <植> قىل يوپۇرماقلىق ئەمەن
 蒿茭白叶细 <植> قىل يوپۇرماقلىق شۇاق
 松尾马 <植> قىل يوپۇرماقلىق قارىغاي

قىلات! (قىلاتى) [静] 锋刃
 قىلات! (قىلاتى) [静] 边毛 <冶>

قىلا - قىلماي [静] 干始开没还，手动未尚
 قىلتاجى [静] 顶带，戴顶 <古>
 قىلتاق [静] 套圈 <转> ② 儿套鸟捕 (的做毛鬃) ① 阱陷

قىلتاققا چۈشمەك ① 住套 (套鸟捕被)
 بىر تارتقانكەن ، كەلكىنىڭ ئىككىلا پۈتى قىلتاققا چۈشۈپ قاپ .
 ② . 了住套就腿条两的鸡石，子绳拉一人猎 .
 <成> 当上，阱陷入落，套圈上 . سەن بىر قېتىم قىل .
 تاققا چۈشتۈك ، ئەمدى ھوشۇك بىلەن يۈرگەن . 你 一过上
 了明聪放得可下这，当

قىلتاققا دەسسەمەك = قىلتاققا چۈشمەك
 قىلتاققا ئىلىنماق = قىلتاققا چۈشمەك
 قىلتاق قويماق <成> 台拆，阱陷设，套圈设
 قىلتاق قۇرماق = قىلتاق قويماق

قىلتاقچى [静] ① 者套鸟捕 ② 者套圈 设，者
 者阱陷
 قىلتاقچىلىق [静] 阱陷设，套圈设 : ھەي ، بىلەمسەن ، سې .
 نىڭ قىلتاقچىلىقىڭ قانچە ئائىلىنى خانىۋەيران قىلدى ؟ 你 ، 喂
 ？ 庭家少多了毁套圈的设你，吗道知
 قىلتاماق [静] <医> 癌道食，隔噎

قىغىر [静] ① 歪 : تاماكنىسى ~ چىشلۇالغان 着刁歪
 ~ / 卷烟 ~ / 衣衬领斜 ىقلىق كۆڭلەك ~ / ئولتۇرسائىمۇ
 تۈز سۆزلە . 正得可话说，歪得坐 <谚> .
 歪官器 ~ : بويۇن ئۇلارنىڭ بىرى ، بىرى
 كور ، بىرى كېكەچ . 巴结个一，瞎个一，歪个一们他 .
 ③ <转> 邪，恶邪 : ئىش قىرىق يىلدىن كېيىنمۇ بىلە .
 nder . 有”同喻 : 露败会也后年十四使即事邪 <谚> .
 “发须终病 道得”同喻 : 边一为人的恶邪，边一为人十四 <谚>
 . “助寡道失，助多

قىغىر تۇمشۇق قىليورغا <动> 鹬嘴弯
 قىغىر دەسسەمەك <成> 坏学，路邪走
 قىغىر گەپ <成> 圈兜，话的掖掖藏藏，话错
 话的子
 قىغىر ئېغىز بېلىق <动> 鱼口偏
 قىغىر يول 路邪，路弯

قىغىر - سىغىر [静] 七歪，曲曲弯弯，扭扭歪歪
 八扭 : ئۇنىڭ خەتلىرى ~ يېزىلغان . 扭歪歪得写字的他 .
 扭 ~ . 八扭七歪 ۋە خەلەر ~ / 路的曲曲弯弯 树的

قىغىر - قىيسىق [静] 的曲曲弯弯，的扭扭歪歪
 قىغىرلىق «قىغىر» 式形词名的 : بۇ خەتنىڭ قىغىرلىقىنى
 ھېسابقا ئالسغاندا ، ھەر ھالدا چىرايلىق ئىكەن . 了除字个这
 . 亮漂算还总外之斜

قىغىر - مايماق = قىغىر - سىغىر
 قىل [静] ① 毛刚，毛鬃 : ئاتنىڭ بىر تال قىلى
 鬃马根 ~ ② 丝细 : لامپۇكىنىڭ قىلى
 ③ <转> 的微细 子绳的捻鬃马
 قىل ئەلگەك 罗尾马
 قىل چاغلىق 微乎其微，点半星一 : ئۇنىڭ ~ گۇنامە .
 有没都错过点半星一他 .

قىلدىن قىيىق كەتمەك <成> 稍，辄动，动不动
 离偏有 : ئۇ قىلدىن قىيىق كەتسلا يىغلايدۇ . 就动不动他 .
 哭

قىلدىن ئىنچىكە 致细
 قىل سىغىماسلىق <成> ① 确万真千 : 义地经天，
 破不扑颠 . 理真的确万真千 ھەقىقەت
 ② 理真的破不扑颠 : ئۇلارنىڭ
 ئوتتۇرىسىغا قىل سىغمايدۇ . 间无密亲间之们他 .
 间无密亲间之们他 . سىزنىڭ
 懈无大之劳功的您 . ئۆمپىڭىزنىڭ زورلۇقىغا قىل سىغمايدۇ .

券证价无 <经> قىممەتسىز ئاكسىيە

贵嫌 [动] قىممەتسىنمەك

家学值价 [静] قىممەتشۇناس

学值价 [静] قىممەتشۇناسلىق

态动使的 «قىممەتلىمەك»

态动使的 «قىممەتلىشەك»

态同共的 «قىممەتلىشتۈرمەك»

态动被的 «قىممەتلىشتۈرۈلمەك»

قىممەتلىشەك = قىممەتلىمەك

قىممەتلىك [静] ① 的贵，的贵昂，的重贵：~ كىيىم-

贵珍 <转>② 品物重贵 贵昂 / 料衣的贵昂

的 的贵可，的贵宝：~ سوۋغا 物礼的贵珍 / ~ بۇر-

ست ③ 会机的贵宝 <转> ④ 的贵尊 ~ مېھمان 人客

人客

券证价有，券证值价 <经> قىممەتلىك ئاكسىيە

قىممەتلىمەك [动] 价涨，贵：گۆش بۇرۇتقىغا قارىغاندا قىم-

مەتلىدى . 了贵前以比肉

قىمىر [模] 弹动

قىمىر قىلماق [动] 弹动，动 别弹动!

قىمىر - قىمىر [模] 弹动，动

قىمىر - قىمىر 弹动 弹动 一动

قىمىرلاتماق «قىمىرلىماق» 态动使的

قىمىرلاشماق «قىمىرلىماق» 态同共的

قىمىرلىتىشماق «قىمىرلاتماق» 态同共的

قىمىرلىماق [动] 弹动，动：ئۇ ئولتۇرغان جايدىن قىمىرلاپمۇ

قويمىدى . 动不动一儿那在坐他 . ئۇنىڭ ئېڭىك گۆشلىرى

قىمىرلاپ كەتتى . 起了动微微肉的上巴下他

قىمىرلىغان قىر ئاشار . 来 越能就，动肯要只 <谚>

坎

قىمىز [静] <食> 酒奶马，酒乳马

قىمىزخانا [静] 店酒乳马

قىمىلداشماق «قىمىلداشماق» 态动使的

قىمىلداشماق «قىمىلداشماق» 态同共的

قىمىلداشماق [动] 弹动，动

قىمىلداشماق [静] ① 鞘，鞘刀 者卖贵，者价高卖

<谚> 锈生会鞘出不总刀 ② (河) 床：دەريا قىنى 河

③ 床 物之裹包容形 ④ 床 物之裹包容形 ⑤ 床 物之裹包容形

دىن چىقىپ كېتەيلا دەپ كەتتى . 了来出跳快都心的我

قىمىلداشماق 出越，出冲

قىمىلداشماق 抑自能不，住不抑制 <成>

قىمىدىماق [动] 严盖，紧塞 点塞紧，气凉进面四子被！ قويمىغا ! ！ ！

قىمىسانماق [静] <古> ① 得不舍 ② 妒忌

قىمىشتىماق «قىمىشماق» 态动使的

قىمىشماق [动] ① 痛作嘈嘈 痛作嘈嘈 痛作嘈嘈 痛作嘈嘈

ۋەتكەندىن كېيىن قىمىشپ ئاغرىغىلى تۇردى . 药上抹脚的我

، 来起多 <转>② . 来起了痛地嘈嘈后以好扎包

面前院影电 ； 满 ； 康苏汗 ； 康苏汗 ； 康苏汗 ； 康苏汗

。 (动攒头人) 人了满站

قىمىر - قىمىر [模] ① 嘈嘈 ~ قىلىپ ئاغرىپ كەتمەك 嘈嘈

قىمىر - قىمىر [模] ② 痛地 熙熙们人，凡非闹热天今市集 . ~ 攘攘

قىمىر - قىمىر [模] ③ 熙熙们人，凡非闹热天今市集 . ~ 攘攘

قىمىر - قىمىر [模] ④ 熙熙们人，凡非闹热天今市集 . ~ 攘攘

قىممەت [静] ① <经> 值价 ； تاۋارنىڭ ئالماشتۇرۇش قىممىتى

قىممەت [静] ② 值价换交 ； 品商 ； 钱价 ； بىزنىڭ بۇ رەختلىرىمىزنىڭ

قىممەت [静] ③ 何如钱价的上场市场 ； 值 <数> ④ 贵昂 ； ھەلقتاردا بازاردىكى قىممىتى قانداق بولىدۇ؟ ； 我在布些这们我

قىممەت [静] ⑤ 贵么这么怎刀这 ； 重贵 <转> ； بىلىم

دۆلەتتىن ~ . <谚> 重贵富财比识知

قىممەت باھا 重贵，贵昂 钱价

قىممەت باھالىق 的贵珍，的档高，的贵昂 钱价

قىممەت باھالىق تاۋار <经> 品商 档高

قىممەت بەلگىسى <经> 号符值价，号记值价

قىممەت جىسمى 体实值价

قىممەت شەكلى <经> 式形值价

قىممەت فورماتسىيىسى <经> 态形值价

قىممەت قارىشى 观值价

قىممەت قانۇنىيىتى <经> 律规值价

قىممەت قوشماق <经> 值加

قىممەت مۇناسىۋىتى <经> 系关值价

قىممەت مىزانى = قىممەت ئۆلچىمى

قىممەت مىقدارى <经> 量值价

قىممەت ئۆلچىمى <经> 度尺值价

قىممەتچى [静] 者卖贵，者价高卖

قىممەتچىلىك [静] 贵昂价物 ~ بولسا، ساتقۇچىدا ئىنساپ

قالماي، ئەرزانچىلىق بولسا، ئالغۇچىدا . <谚> 贵昂价物

قىممەتچىلىك [静] 者卖贵，者价高卖 ； 心良讲不主买则宜便价物，心良讲不主卖则

قىممەتچىلىك [静] 者卖贵，者价高卖 ； 心良讲不主买则宜便价物，心良讲不主卖则

قىممەتچىلىك [静] 者卖贵，者价高卖 ； 心良讲不主买则宜便价物，心良讲不主卖则

قىممەتچىلىك [静] 者卖贵，者价高卖 ； 心良讲不主买则宜便价物，心良讲不主卖则

.....②目面治政 ~ سياسى / 貌面新的村农 قىياپىتى
子样的 (格位时加附): ئۇ بىر ئاز ئالدىرىغان قىياپەتتە سۆز
قىلدى. 说子样的急着些有着带他.

师面相 [静] قىياپەتشۇناس

学面相 [静] قىياپەتشۇناسلىق

隐 قىياپەتلىك [静] 的目面, 的貌面
人的目面藏

قىيا - چىيا [模] 嚷吵, 哗喧
 بازارچىلارنىڭ قىيا - چىياسى
吵吵里院子. چىياغا تولدى.
嚷嚷

叫喊, 喊呼 قىيا قىلماق

叫大喊大, 闹大吵大 قىيا - چىيا كۆتۈرمەك

قياس (قياسى) [静] 测推, 测猜, 设假: بۇ كىشى مېنىڭ
بۇ قىياسلىرىمنىڭ ھەممىسىنى تەستىقلىدى.
我定了肯人这. 测推切一这

قياس قانۇنشۇناسلىقى <法> 学法测预

قياس قىلماق ① 测推, 设假: ئۇ سوئال سورىغۇچىنىڭ
ئاۋازىدىن ئۇنىڭ بوۋىسى ئىكەنلىكىنى قىياس قىلدى.
提从他. 测推音声的者问
لەرنى بىر رىۋايەت دەپ قىياس قىلىپ ئاڭلاپ قويدۇق.
把们我. 了听样一事故话神当事些这

قياس ھېكايىسى <文> 说小理推

قيياسەن [静] 的测推, 的测猜, 的想假, 的设假
غا كېلىش ئېھتىمالى بولغان يېڭى كۈلپەنتى ~ كۆز ئالدىغا كەل.
难灾新的临降能可像想

قيياسەن دۈشمەن <军> 敌想假

قيياسى [静] 的理推

قياسى فىلىم <艺> 片理推

قىياق [静] <植> 草臺

قىياقلىق [静] 地草臺

قىيالىق [静] 崖山, 地之石岩多

قىيالىق تۇندىرا كەكلىكى <动> 鸟雷岩

قىيام (قياسى) [静] ① 浆: شېكەر قىيامى 浆糖 ② 浆果水
的(酱): ئالما قىيامى 酱果苹 / پەمىدۇر قىيامى 酱茄蕃
قىيام بولماق (酱) 好熬: ئۇرۇكلەر قىيام بوپتۇ, ئوتنى
توخىتىڭلار. 了停火把, 了好熬酱杏

قىيامغا كەلمەك ① 酱成, ② 熟成 <转> 候火到

قىيامغا كەلدى. 子炉. 足满到得

قىيامغا كەلدى. 子金的放里

قىيام² [静] ① 午正: كۈن ~ بوپتۇ. ② <宗> 了午正

قىنىغا چۈشمەك <成> 化常正, 原复

قىنا [静] <方> 鞞

قىناتماق «قىنىماق» 态动使的

قىنىشماق «قىنىماق» 态同共的

قىناق [静] (的刻) 记印, 星秤: ئۇ جىڭنىڭ تېشىنى ئۇنىڭ
ياغىچىنىڭ ئاغىرىقى قىنىقىغا قويدى. 最杆秤到放砵秤把他

قىناق 一后星上

قىناققا كەلمەك <成> 定商, 好量商

قىناقلىق [静] 的星秤有, 的记印有

قىناقلىق ئوق <机> 轴键花

قىنالماق «قىنىماق» 态动被的

قىناماق <古> [动] 鞞入插, 中鞞

قىندۇرماق <古> [动] 使, 渴饥使, 渴干使, 望渴使
渴焦

قىن - قىن 下见

قىن - قىنىغا پاتماسلىق <成> 可不, 胜自不喜

قىن 一

قىنلاماق <古> [动] 鞞入插, 中鞞

قىنلىق [静] 的鞞带, 的鞞: كۈمۈش ~ خەنجەر
قىنىغ [静] <古> 狠心

قىنىقماق <古> [静] 应适, 惯习成养

قىنىماق ① 刻 ② 位复使, 原复使: تاياقنى قىناپ بەلگە
سالماق 在棍上子记刻 / ئوتنى پۇۋلىسە تۇتىشىدۇ, سۇنى

قىنىسا ماڭىدۇ. <谚> 流就位复水, 着就了吹火

قىمھ [模] 喀 (声笑, 声子噪清)

قىمۇ [静] <古> 运幸, 气福, 福幸

قىمۇتۇ <古> [静] 子剪, 刀剪

قىيا [静] 崖山, 壁峭: قىياغا ئۆمىلەپ چىقماق
قىيا تاش 石岩 峭壁上爬

قىيا تاش رەسىمشۇناسلىقى 学画岩

قىيا تاش رەسىملىرى 画岩

قىيا [静] ① 斜, 着斜: ئۇ ماڭا ~ قاراپ قويدى.
看着斜他. 射斜光阳. 眼一我了

قىيا ② 微略, 截半: ئىشىك ~ ئوچۇق تۇراتتى.
上台阳到. 着开半门. 蓝的银镶到藏, 脸边半出露阳太.
پەردە كەينىگە مۆكتى. 后幕

قىيا باقماق 警, 看着斜: ئۇ كەينىگە قىيا باقتى.
朝他. 眼一了警后

قىياپەت [静] ① 貌面, 目面, 貌面: يېزىنىڭ يېڭى

鬃猪，岭背猪 <地> قىيپاش تاش ئۇمۇرتقىسى

耙角对 <农> قىيپاش تىرنىلىماق

坡缓 <地> قىيپاش يانتۇلۇق

式形词名的 «قىيپاش» قىيپاشلىق

قىي - چۈۋ [模] 声杂嘈，声闹喧: ئەتراپتا ~ چىقىپ

كەتتى. 声杂嘈来传面四。 ئۇلارنىڭ قىي - چۈۋلىرى ئا.

دەمنىڭ قۇلاق - مېڭىسىنى يەيتتى. 人把拉哇哩呜们他

。了昏吵都袋脑

قىي - چۈۋ كۆتۈرمەك 叫乱喊乱: قىزلار قىي - چۈۋ

كۆتۈرۈشۈپ، ۋوگزالنى بېشىغا كىيىپ كۈلۈشتى. 喊乱们娘姑

。天了翻都站车火得笑，叫乱

قىيدام 下见

قىيدام كەكە 砍砍小把弯(的用枝修): تاز قىزغاغۇ

找娘姑头秃给 <谚> . تاپماق قىيدام كەكەگە ساپ تاپماق.

。子把弯找砍砍的枝修给同如，人男

قىيدۇرماق «قىيماق» 态动使的

قىيدۇرۇشماق «قىيدۇرماق» 态同共的

قىيدۇرۇلماق «قىيدۇرماق» 态动被的

قىيىسايماق «قىيىسايماق» 态动使的

قىيىسايىشماق «قىيىسايماق» 态同共的

قىيىسايىلماق «قىيىسايماق» 态动被的

قىيىسايماق [动] ① 斜，歪，偏: قىيىساغان تامغا تە.

رەك قويماق 斜倾给 子撑上支墙的斜倾 / كۆچەت قىيىسىپ قاپ.

تۈ. 了歪苗树 <转> ②. 卧侧，躺斜: بوۋاي كاۋا بارىشى

ئاستىدا قىيىسىپ ئۇخلاپ قاپتۇ. 睡下棚瓜在卧侧爷爷老

。了着

قىيىسىيىشماق «قىيىسايماق» 态同共的

قىيىسقى [静] 斜，歪，偏: مايماق تام بىلەن ~ ئۆي ۋاي 牆歪

与 斜 / 屋斜 / 歪写的了八的字 / قىيىسقا

كەمىستىپ قارىما، كۆزۈڭگە قاندار. <谚> 眼斜视歧莫切

。斜变也眼你则否，人

قىيىسقى بۇرۇن 子鼻歪

قىيىسقى بۇلۇڭ <地，数> 角斜，角倾

قىيىسقى بۇلۇڭلۇق ئۈچ بۇلۇڭ <数> 形角三斜

قىيىسقى دالا شىپاتى <地> 石长斜

قىيىسقى قۇدۇق <石> 井斜，井斜偏

قىيىسقى كۆز 眼斜

قىيىسقى يۈز 面斜

قىيىغاتماق [动] ① 去跑来跑 (儿玩)，儿欢撒: باغ ئىچىدە

ئىككى بالا قىيىغىتىپ ئويناپ يۈرەتتى. 跑子孩个两里子园

立站(时孜玛乃做): قىيامدا تۇرماق 礼站

قىيام بولماق 射直，午正 天. 射直阳太，午正了到

。射直阳太，午正了到

قىيامغا يەتمەك <成> 极造峰登，青纯火炉

峰顶到: ئۇنىڭ ھۈنرى قىيامغا يەتكەندى. 炉艺技的他

青纯火. 极. 拉毛大”当能不就，极

قىيامغا يەتمەكەن ھېسابلىنىپ، «داموللا» بولمايتتى. 时那

造峰登有没是为认被人的学留拉哈布或什喀去没

قىيامغا 美尽善尽《姆卡木二十》奏演 紧 <转> ② 日末，复活后死 <宗> ① [静]

قىيامەت 忙繁，张

人山人上场市. ~، مغ - مغ، 忙繁片一，海

قىيامەت ئازابى 熬煎，磨折

قىيامەت بولماق <宗> ① 兰斯伊) 来临日未界世

安被天一有将，后死人为认，容内要重的“世后信”教

定决，恶善的世现人各据依，判审日未受接，复活拉

地抢天哭 <转> ② (活生世后过狱火或园天居永其

判审日末 <宗> قىيامەت سورىقى

战 <转> ② 日末界世 <宗> ① 乱大，乱混，乱

未，临来日生复 <宗> ① قىيامەت قايم بولماق

临来判审日 大 <转> ②. 官法任充达胡让，临来判审日未让

团一作乱，闹大吵 里府天那婆老小讨他. ھىسرە قىيامەت قايم بولغاندى.

。了闹大吵大就

قىيامەت قايم تەلىماتى <宗> 说世未，论世未

算清，日生复，日末界世 <宗> ② 日算清或日生复指①: 法说种两有教兰斯伊) 日

② 日算清或日生复指①: 法说种两有教兰斯伊) 日

(天一的亡死总类人指

قىيامەتلىك [静] 的身终，的久永: ~، تۇغقان - قەبرىنداش.

。弟兄为永们我愿

قىيامەتلىك دوست 交之颈刎，交之死生

قىيامەتلىك قەرز 债之偿未生今

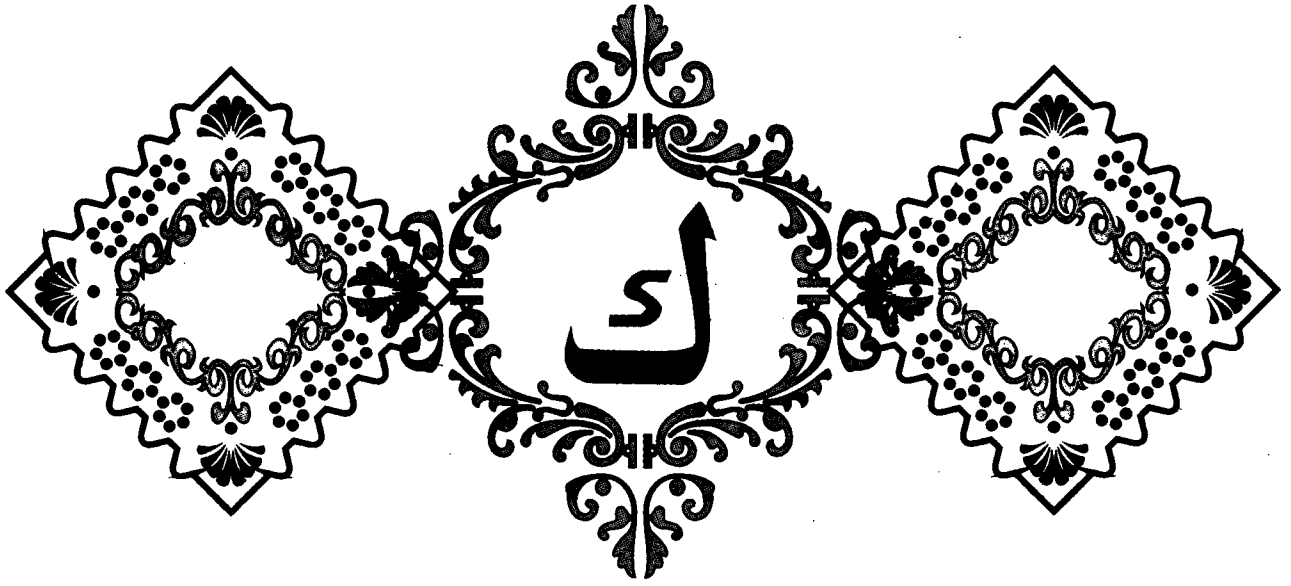
قىيان [静] <方> 水洪

قىيانلىق [静] 的水洪着流，的水洪有: ~، دەريا 洪着流

河的

قىيپاش [静] 斜: ~، كەسەك 裁斜 / چۈشۈپ تۇرغان كۈن

نۇرى 光阳的射斜

把一(地猛) 子下一: يىگىت كاپ قىلىپ ئۇنىڭ ياقىسىدىن تۇتى . 领衣的他了住揪把一子伙小 . ئۇلار قاتىلىنى كاپ قىلىپ تۇتتى - دە ، باغلىدى . 住抓犯凶把子下一们他 . 来起了

كاپالەت [静] 证保، 障保: غەلبە قىلىشنىڭ كاپالىتى 利胜 证保到得 بولماق ئىگە / 障保的 人证保 <法> كاپالەت بەرگۈچى كاپالەت بەرمەك 证保، 保担: خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇلار بۇنىڭغا ئاللىقاچان كاپالەت بەرگەن . 心放你 . 他对已早们他، 证保了出做

كاپالەت پۇلى <经> 款押، 金证保، 金押 托信证保 <经> كاپالەتسىز [静] 的证保无، 的障保无: ئىشچىلارنىڭ تۈر-مۇشنى ~ قالدۇرۇشقا بولمايدۇ . 保无活生的人工让能不 . 障

كاپالەتلەندۈرمەك «كاپالەتلەنمەك» 态动使的: كەڭ خەلق ئاممىسىنىڭ سالامەتلىكىنى كاپالەتلەندۈرۈش زۆرۈر . 证保须必 . 康健体身的众群民人大广

كاپالەتلەندۈرۈلمەك «كاپالەتلەندۈرمەك» 态动被的 证保到得، 障保到受 [动] كاپالەتلەنمەك

كاپالەتلىك [静] 的证保، 的障保، 的证保有، 障保有 كاپالەتلىك تۆلەم سۇغۇرتىسى <经> 险保赔保 付保 <经> كاپالەتلىك چىقىم

① 维吾尔文第八十个字母 ② 该字母名称

كبابه <植> [静] 茄澄莩 كابىل [静] 缆电

كابينكا [静] 室驶驾，体壳室驶驾，体本室驶驾

كابينت [静] ① 公室 ② 阁内: ئىچكى ~ ئەزالىرى 内 员成阁 / 阁内 总理事 / 阁内 成员 / 部长办公厅， 倒 内， 会公办长部 阁

كاپا [静] 状刀剃钢布刀钢用

كاپقا تارتماق ① (刀剃) 钢: سانراش ئۈستام ئۈستىرىنى ھەدەپ كاپقا تارتتى . 刀剃钢地儿劲个一师发理 . 用 ②. 刮轻轻刀刮 (子皮的泡浸) 刮

كاپقا كەلمەك 飘飘然: ئۇ تازا . كاپقا كېلىدىغان ئادەم - دە ! 呢人的然飘飘就夸一个是在实可他 !

كاپۇ [静] 儿套嘴(的上嘴畜役在套)

كاپۇ [模] ① 大口吞食状 ② 状物抓猛迅

كاپ شەتمەك 吃口大 (品食状粉或的小): ئېتىڭ ھارسا دۇڭگە چاپ، ئۇسساق تالقان كاپ ئەت . <谚> 累马 难困是越”同喻: 面炒吃口大了渴口， 坡上其赶驱了 . “前向越

كاپ قىلماق ① - 口， 口大一: بالا پۇرچاقنى كاپ قىل- لىپ ئاغزىغا ساپتۇ - دە، چايناپ - چايناپ يۈتۈۋېتىپتۇ . 孩 ②. 去下了咽就嚼了嚼، 里嘴到放子豆口大一把手

处书秘 كاتىبات باشقارمىسى

作工书秘 [静] كاتىباتلىق

书文②书秘① [静] كاتىپ

学书秘 [静] كاتىپشۇناسلىق

作工书文, 作工书秘 [静] كاتىپلىق

者素我行我, 者是为以自, 者用自悛刚 [静] كاتىۋال

能逞, 张主作自, 是为以自 [静] كاتىۋاللىق

能逞, 明聪作自, 是为以自 كاتىۋاللىق قىلماق

炮弹火, 莎秋喀 <军> [静] كاتىۋشا

~ كاج 的拗执, 的执固① [静] كاج ئۇنىڭ مىجەزى ئىنتايىن ~

ئىدى. 他. 执固常非气脾的. ②. 梭翘. ئىشكىك كاجمۇ ئىدى.

مه, تولۇق يېپىلمىدىغۇ؟ 你. 翘门的. 么怎是还了翘门的.

呀严?

运背, 硬命 كاج بەلك

كاج پېشانە = تەنۇر پېشانە

كاج تەقدىر = كاج بەلك

كاج تەلەي ① 运厄, 运背: ~ ئۇنى يەنە چۆل - جە.

زىرىگە ئەكىلىپ تاشلىدى. 把又运厄他把又抛他在. 中之漠荒.

② 运背: 的. ئەزەلدىن ~ ئىكەنمەن, ھېچقانداق ئىشىم ئوڭدىن

كەلمىدى. 我. 运背向不事. 顺不事事.

كاج زامان 代时的般梦恶, 代时的幸不.

كاجلارچە 地执固 [静]

كاجلاشتۇرماق «كاجلاشماق» 态动使的

كاجلاشماق [动] 执固变, 来起执固, 来起执固, ھوي, نېمانچە

كاجلىشىپ كەتتىڭ, ىر قېتىم گەپ يېسەڭ بولمامدۇ؟ 喂, 你

؟ 吗行不话次一听, 呢执固么这么怎

كاجلىق «كاج» 式形词名的

كاجلىق قىلماق = كاجلىق تۇتماق

كاجلىق تۇتماق 执固, 舉: ئۇنىڭ يەنە كاجلىق تۇتتى.

了来起舉又他

كاجۇ <方> [静] 架支木方(的壁井水定固)

كاجۇپ <手> [静] 具夹制木(的用匠鞍)

كاجۇۋا ① 筐驮 [静] 架口井③箱粮贮口敞②(轿)與, 筐驮

كاجى <纺> [静] 布叽味, 布其卡

كاجات ① 巴嘴 [静]: ئۇ بالسىنىڭ كاجىتىغا بىرنى سالىدى. 他

~ 朝孩下巴嘴子打了一. ② 掌巴, 光耳: ئۇ تەنۇر ~

بىلەن سالىدۇ؟ 反手打了一耳光？ 吗

كاجات سالماق = كاجاتلىماق

كاجات يېمەك 光耳挨, 掌巴挨: ئۇ كاجات يېگەن مەڭ.

زىنى سىلاپ قىزغا تىكىلدى. 他. 颊面的光耳了挨着摸

كانالوگ سىستېمىسى 系体录目

كاتالز <化> [静] 化催

كاتالزاتور <化> [静] 剂化催

كاتالزلۇق <化> [静] 的化催

كانالزلۇق رېئاكسىيە <化> 应反化催

كانالزلماق [动] 化催

كاتايا <植> [静] 杉银

كانەك ① 窝(的等兔, 鸡) [静] ② 格方

كانەكچە! ① 格方, 子格: ~ دەپتەر 本格方 / شامبات

ئاختىسىنىڭ كاتەكچىلىرى 子格的盘棋 ② 栏: ئىسكەرتىش

كانەكچىسى 栏注备

كانەكچە ② 脚压(机纫缝) [静]

كانەكسىمان 的状格方, 的状格 [静]

كانەكسىمان تۈزۈلمە <地> 造构状格

كانەكسىمان خەرتە <地> 图地格网

كانەكلىك [静] 的格, 的格方

كانەكلىك تۈزۈلمە <地> 造构子格

كاتتا ① 大盛, 大: ~ ئادەم (كىشى) 物人大 / ~

زىياپەت 大盛 ② 会宴丽富, 皇堂: ~ بېزەلگەن ئۆي

ئىسىملىرى 贵华饰装 ③ 屋房的贵华: 者长, 物人大, 贵显: يۇرت كاتتە.

ئىسىملىرى 者长乡本, 贵显乡本

كاتتېر <医> [静] 尿管尿导, 管导

كاتتىلىق «كاتتا» 词名象抽的

كاتتىۋاش ① 头头, ② 目头, 魁党 [静]

كانساندۇق [静] 柜粮贮大家农(的床当可)

كاتلېت <食> [静] 饼馅小

كانتېندى ① 茶儿, ② 茶儿 (邻一苯二酚) [静]

كانود = مەنپىي قۇتۇپ

كانود نۇرى <物> 线射极阴

كانولىك <宗> [静] 教主天

كانولىك دىنى = كانولىك

كانۇ <方> [静] 床

كانۇشكا = ئورام

كانىت <数> [静] 股, 边角直(的形角三角直)

كانىر [静] 艇汽

كانىگورىيە [静] 畴范

كانىگورىيە ئەندىزىچىلىكى <哲> 论式模畴范

كانىلىيە 下见

كانىلىيە گۈلى <植> 兰特卡

كاتىبات [静] 务事书文, 务事书秘

بېمەك 嚙硬 兹嘎兹嘎

كاراس - كۇرۇس [模] 兹咯兹嘎
كاراسلاتماق [动] 响作兹嘎: ئات بىر باش فوناقنى كازاسلا.
تىپ يەۋاناتتى. 米玉穗一吃地兹嘎兹嘎在正马。

كاراسلىتىشماق «كاراسلاتماق» 态同共的
كاراسلىماق [动] 响地兹嘎兹嘎

كارامەت [静] ① 事本, 通神: قىبى, كارامىتىك بولسا, مەن بىلەن بەسلىشىپ باق. 比比我跟事本有你. يىگىتىنىڭ بار.
لىق كارامىتى قولىدىكى ئەڭگۈشتەردە. 小伙子的全部通神部.
بۇ يەردە جەزمەن بىر ② 妙奥. 上宝法的中手他在都
~ بار. 妙奥有定里这. ③ 奇神, 的奇, 的异奇: ~ ئىش
بىر ④ 常非, 常非: ئۇ ~ ياخشى ئادەم. 非个是他.
人的好常. 人的好常. 人的好常. 人的好常. 人的好常.
马的气灵有

كارامەت كۆرسەتمەك 通神显
كارامەت ئىگىسى 者大广通神
كارامىتى ئاشكارا بولماق 露毕形原, 穿技驴黔, 脚马露

كارامەتچى [静] 家言预, 者通神显: ئەمدى كارامەتچىلەر.
نىڭ كارامەتلىرىمۇ كارغا كەلمەيۋاتتى. 的们家言预子下这.
了灵不也通神

كارامەتلىك [静] 的事本有, 的大广通神, 的力魔有,
كارانتىن [静] <医> 疫检
كارانتىن پونكىتى 站疫检, 所疫检
كارانتىن قىلماق 疫检

كارائوكې [静] 拉卡 KO
كارايەت [静] 系干, 系关: ھېچ كارايىتى يوق. 关么什没.
系, 题问么什没.

كارايىتى چاغلىق 紧要不, 么什上不算
كارەك [静] <方> ① 叭喇, ② 筒烟, ③ <理生> 管气
كاربازول [静] <化> 啞味

كاربورۇند [静] <矿> 砂玉刚, 砂刚金
كاربوكسىل [静] <化> 基羧
كاربوكسىللاشماق [动] <化> 化羧
كاربون [静] <化> 碳

كاربون (IV) ئوكسىدى <化> 碳化氧二
كاربون چالا ئوكسىدى = كاربون (I) ئوكسىدى
كاربون دەۋرى = تاش كۆمۈر دەۋرى
كاربون زەنجىرى <化> 链碳
كاربون سۇ بىرىكمىسى <化> 物化合水碳

。娘姑着

كاچاتلاشماق «كاچاتلاشماق» 态同共的: سودىگەرنىڭ خوتۇن -
قىزلىرى ئۆزلىرىنى كاپچاتلىشىپ يىغلاشتى. 儿女婆老的人商.
来起了哭巴嘴己自着打

كاچاتلىماق [动] 光耳打: ئۇ تىزلىنىپ ئولتۇرۇپ ئۆزىنى
كاچاتلىدى. 光耳己自打着跪他.

كاچالكا [静] 泵油石
كاچالكىلىق [静] <矿> 的油抽, 的机油抽
كاچالكىلىق قۇدۇق <矿> 井油抽

كاچكۈل [静] 窿窟冰(的凿鱼捕, 水打为)
كادىر [静] 部干: كادىرلارنى ئىشقا سالماق 用使干用部 / ك.ا.
دىرلار سىياسىتى 策政部干

كادىرلار ساناتورىيىسى 所休干, 院养疗部干
كادىرلار مەكتىپى 校干, 校学部干

كادىرلىق «كادىر» 词名象抽的: كادىرلىققا ئىمتىھان بەرمەك
تىكەش 试考干招, 干考

كارا (كارى) [静] 系干, 系关: سېنىڭ كارىڭ نېمە?
؟ 干何你与? 事么什你

كاردىن چىقماق 报废, 用中不, 用顶不: كاردىن
چىققان ئادەم 人的用中不 / يامغۇر يېغىپ قالسا, ئوغۇتلار
كاردىن چىقىدۇ. 废报会就料肥, 雨下一

كارغا كەلمەك 用作起, 用中, 用管, 用顶: بالام
ھەرھالدا كارغا كېلىپ قالدى. 了用顶算总子孩我.

كارغا يارماق = كارغا كەلمەك
كار قىلماق 用作起, 用顶: بۇ دورا ماڭا كار قىلىدى
تە 我对药这 用作起不我. بانۇرغا ئوق كار قىلماق. <谚>

كارى بولماق 会理, 管: ئەلۋەتتە كارىم بولىدۇ.
管别你事这. 管要. 管要. 管要. 管要. 管要.
كارى چاغلىق 要紧关无, 道足不微, 要紧关无: بۇ
ئىشنىڭ ~ 大不系关事件这.

كار² [模] 呃(声囁打): ئادەم بار يەردە ~ قىلىپ كېكىرىش
ئەدەپسىزلىك. 貌礼不囁打地“呃呃”方地的人有.
كار³ [静] <方> 官卫侍(的爷王或王国)
كارابىن [静] <军> 宾卡 (枪)

كارات [静] 拉克(克 0.2 合, 位单量重石宝)
كاراس¹ [模] 兹咯, 兹嘎 (声嚼咀)
كاراس² [静] <动> 鱼鲫
كاراسسىدە [静] 地兹嘎兹嘎

كاراس - كاراس [模] 兹嘎兹嘎: قاتتىق ناننى ~ چاپناپ

类分图

计设图地 <地> كارتوگرافىيىلىك لايىھىلەش

地 <地> كارتوگرافىيىلىك مودېل نەزەرىيىسى

论式模图

读判图地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئوقۇش

息信图地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر

地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر سىستېمىسى

统系息信图

地 <地> كارتوگرافىيىلىك ئۇچۇر نەزەرىيىسى

论息信图

كارتوگرافىيىلىك ئۆلچەش = خەرىتىلىك ئۆلچەش

度精图制 <地> كارتوگرافىيىلىك ئېنىقلىق

<地> كارتوگرافىيىلىك يەتكۈزۈش نەزەرىيىسى

论输传图地

板纸硬, 纸粪马②(画动)通卡① [静] كارتون

片画动 <艺> كارتون فىلىم

式形织组断垄义主本资)尔特卡 <经> [静] كارتېل

(一之

كارتىلدا تاق «كارتىلدا تاق» 态动使的:

كارتىلدا تاق [动] 响地歎 (西东割或剪裁)

作②业企业工 كارخاننى سانائەت كارخاننى ① [静] كارخانا

工木, 坊作工木 كارخاننى: ياغاچچىلىق كارخاننى

社, 厂, 坊 / كىيىمچىلىك كارخاننى 厂 社 纫缝, 厂 纫缝

的式业企 [静] كارخانچە

理管化业企 <经> كارخانچە باشقۇرۇش

家业企 [静] كارخانچى

态动使的 «كارخانلاشماق» كارخانلاشتۇرماق

态动被的 «كارخانلاشتۇرۇلماق» كارخانلاشتۇرۇلماق

化业企 [动] كارخانلاشماق

经有 كاردالقا [静] 历阅有, 验经有, 练老, 老: ~ ئادەم

人的练老, 人的验 / ئىشنى كاردالدىن سورا, ئاشنى باداڭ.

دەن. <谚> 人老问情事, 人老问情事, 人老问情事.

筐箩大 <方> [静] كاردالقا

教主机枢, 教主衣红 <宗> [静] كاردىنال

كاردىناللىق [静] ① 教主机枢, 教主衣红: كاردىناللىققا ئېرىش.

衣红② 教主衣红任 قىلماق ~ / 职之教主衣红获

的教主衣红, 的教主衣红: قىزغۇچ ~ چاپنى كۆكۈيۈشنىڭ يۈ.

زىگە تېگىپ كەتتى. 教主衣红的碰到蛇了

上

器描扫动心 <医> [静] كاردىئوگرافى

族碳 <化> كاربون گۇرۇپپىسى

源碳 <生> كاربون مەنبەسى

养营碳 <农> كاربون ئوزۇقلۇقى

碳化氧一 <化> كاربون (I) ئوكسىدى

碳酸 <化> [静] كاربونات

酸碳 <化> كاربونات كىسلاتاسى

态动使的 «كاربونسىزلاشماق» كاربونسىزلاشتۇرماق

态动被的 «كاربونسىزلاشتۇرۇلماق» كاربونسىزلاشتۇرۇلماق

碳脱 <化> [动] كاربونسىزلاشماق

的碳含 [静] كاربونلۇق

钢素碳 <冶> كاربونلۇق پولات

基酰碳, 基羰, 羰 <化> [静] كاربونىل

物化合基羰 <化> كاربونىل بىرىكمىسى

基羰 <化> كاربونىل گۇرۇپپا

石电②物化碳① <化> [静] كاربىد

肱乙, 肱 <化> [静] كاربىلئامىن

كاربىيوراتور = گازلاشتۇرغۇچ

鱼鲤 <动> [静] كارب

耳挖金 <植> [静] كاربىس

柄耳鹤 <植> [静] كاربىنوس

كارت [模] 歎 (音声的等布, 纸裁)

卡录目: مۇندەرىجە كارتىسى كارتا [静] 片卡

كارتىدە [静] 地歎: ئۇ ئورغان بىلەن ئارغامچىنى ~ كەستى.

了断割子绳把刀镰用下一地歎他

كارت - كارت [模] 唰唰, 唰唰

كارت - كۇرت [模] 唰唰, 唰唰: كۆكتاتنى ~ توغ.

菜切唰唰唰唰

长 كارتوچكا [静] ① 卡, 片卡: «سەددىچىن» كارتوچكىسى

片名②卡城

的片卡 [静] كارتوچكىلىق

录目片卡 كارتوچكىلىق كاتالوگ

帐式片卡 <经> كارتوچكىلىق ھېساب دەپتىرى

学图地 <地> [静] كارتوگرافىيە

号符图地 <地> كارتوگرافىيە بەلگىشۇناسلىقى

学

辑编图地 <地> كارتوگرافىيە تەھرىرلىكى

言语图地 <地> كارتوگرافىيە تىلى

的学图地 <地> [静] كارتوگرافىيىلىك

地 <地> كارتوگرافىيىلىك كلاسسىفىكاتسىيە

头锅马，目头队商 كاردۋان بېشى
 كاردۋان ساراي = دەك
 业行队商〔静〕 كاردۋانچىلىق
 廊走，廊门，道过〔静〕 كاردۋور
 道过有 بنا ~ : 的廊走有，的道过有〔静〕 كاردۋوزلۇق
 楼大的
 坑②井儿坎① <水>〔静〕 كارىز
 者井儿坎看②者井儿坎挖①〔静〕 كارىزچى
 作工的井儿坎挖〔静〕 كارىزچىلىق
 方地的井儿坎有〔静〕 كارىزلىق
 瓜木番 <植>〔静〕 كارىكا
 态动使的 «كارىلدىماق»
 态同共的 «كارىلدىماق»
 声呃呃发〔动〕 كارىلدىماق
 ~ / 床丝钢 ~ سم / 床木 ~ ياغاچ : 床〔静〕 كارىۋات
 单床 كىرلىكى ~ / 头床 بېشى
 做 ياغاچ ~ بىر : 的床做，的床做可①〔静〕 كارىۋاتلىق
 做 دوختۇرغانا ~ يۈز : 的位床，的床有②头木的床张一
 院医的位床个百一有
 者辩诡，子骗，家言谎〔静〕 كاززاپ
 ، 论辩诡 <哲>②词名象抽的 «كاززاپ» ① كاززاپلىق
 术辩诡
 木香连 <植>〔静〕 كازۋئارىن
 素酪干，素酪 <化>〔静〕 كازبىن
 (声菜炒) 啦歛，啦啞〔模〕 كاز
 ~ ڭاز - كۆز : 的(声菜炒) 啦歛，歛歛〔模〕
 出传里房厨 . قىلىپ سەي قورۇۋاتقان ئاۋاز ئاڭلىنىپ تۇراتتى .
 音声的菜炒歛歛
 态动使的 «كازىلدىماق»
 响作歛歛，声歛歛出发〔动〕 كازىلدىماق
 (声战打齿牙或西东断咬) 咯，吱咯〔模〕 كاس
 半②奶酸碗木小一 قېتىق ~ بىر : 碗木小①〔静〕 كاسا
 个(瓜) : بوۋاي بىر ~ قوغۇننى پىچاق بىلەن ئويۇپ يەپ ئول .
 吃瓜甜个半着剗刀用儿那在坐爷大老 . تۇراتتى .
 كاسا قىلماق (瓜把) 半两成切 : تاۋۇزنى كاسا قىلىپ
 吃半两成切瓜西把 يېمەك
 们我坐股屁 . كاساڭنى بىز تەرەپكە قوي . كاساڭ
 〔静〕 股屁
 来边这
 骨坐 <理生> كاسا سۆڭىكى
 经神骨坐 <理生> كاسا نېرۋىسى

图电机 <医>〔静〕 كاردنوگرامما
 卡رىمدە 〔静〕 地呢 : ئۇ تاماقتىن كېيىن ~ بىرنى كېكىرىپ ،
 继题话把， 嗝个了打地呢后饭他 . سۆزۈنى داۋام قىلدى .
 去下续
 盆饭木②缸，坛① <方>〔静〕 كارسان
 溶岩，特斯喀 <地>〔静〕 كارسىت
 用作特斯喀 <地> كارسىت تەسىرى
 水溶岩 <地> كارسىت سۈيى
 湖蚀溶 <地> كارسىت كۆلى
 地特斯喀 <地> كارسىت گېئومورفولوگىيىسى
 学貌
 化特斯喀 <地>〔动〕 كارسىتلاشماق
 的特斯喀 <地>〔静〕 كارسىتلىق
 原平特斯喀 <地> كارسىتلىق تۈزلەڭلىك
 斗溶 <地> كارسىتلىق جىلغا
 谷蚀溶 <地> كارسىتلىق ساي
 盆蚀溶 <地> كارسىتلىق ئويمانلىق
 〔模〕 呃呃 (声嗝打) كار - كار
 态动使的 «كاركىرماق» : بۇ نېمىلىرىڭنى تولا
 كاركىراتماي ، بالدۇرراق يولغا سالساڭ بولمامدۇ ؟
 这的你让别 ？ 吗行不走们他让几点早， 叫乱伙家些
 态同共的 «كاركىرماق» : كوچا مەستلىرى كار -
 كىرىشىپ ھاردى . 了累喊汉醉的上街 .
 〔动〕 ① 响咕咕 <转> ② 喊乱， 叫喊 : ۋا :
 دەمىڭ ئۇيغۇسىنى بۇزۇپ نېمىگە كاركىرايمەن ؟
 觉的家人把 ？ 呀么什喊乱你， 了搅都
 下见 كارلىنا
 菊刺 <植> كارلىنا ئوتى
 红脂胭，红洋 <化>〔静〕 كارمىن
 石卤光 <矿>〔静〕 كارناللىت
 虫蠕种一 <方，动>〔静〕 كارنەپچۈك
 (家学数国法) 诺卡〔静〕 كارنوت
 理定诺卡 <数> كارنوت تېئورېمىسى
 素红叶，素卜萝胡 <化>〔静〕 كاروتىت
 王， 员成室王 ئەزالىرى ئائىلىسىڭىزنىڭ ① 王 : ~
 <转> ② 王大 : 王 ③ 王大油石 كارولى
 王(的中克扑)
 〔静〕 队商(的带地漠沙于返往) 卡ردۋان ~
 汪汪儿狗 <谚> : 行样照队商، 叫汪汪儿狗
 汪汪儿狗 . 同喻： 行样照队商، 叫汪汪儿狗 .
 起浪风 . “船鱼钓坐稳，

料服西③ 布毛的服西件一做够 سارجا ~ بىر : 的服
 子料服西买 سېتىۋالماق ~ 子
 裙装西和服西 [静] **كاستۇم - يوپكا**
 凭纳出 ھۆججىتى ~ 处款收, 纳出 <经> [静] **كاسسا**
 证
 地喀 ھۆزۈۋالماق ~ 下一地喀, 下一吱咯 [静] **كاسسىدە**
 断折下一
 纳出, 员纳出 <经> [静] **كاسسىر**
 作工纳出 [静] **كاسسىرلىق**
 纳出当, 作工纳出做 **كاسسىرلىق قىلماق**
 ②狗的止不吠狂 ىت ئىت ~ 的止不吠狂① [静] **كاسكا**
 休不喋喋 ھوتۇن ~ 休不喋喋, 叨絮, 叨唠 <转>
 人女的
 盔钢, 盔头 [静] **كاسكا**
 休不喋喋, 叨絮, 叨唠 [静] **كاسكاس**
 式形词名的 «كاسكاس» **كاسكاسلىق**
 叨叨唠唠, 休不喋喋 **كاسكاسلىق قىلماق**
 كاسىپ = ھۈنەرۋەن
 业工手 [静] **كاسىپلىق**
 态动使的 «كاسلىماق» **كاسلىتماق**
 态同共的 «كاسلىماق» **كاسلىشماق**
 瓜甜 **كاسلىنماق** «كاسلىماق» 态动被: ھوتۇن كاسلىدى. 半两成切被
 态动使的 «كاسلىتماق» **كاسلىداتماق** ھوتۇن كاسلىدى. سىڭلىمنىڭ بالىلىرى
 كاسلىدىتىپ ئالما بېيىشىۋاتتى. 妹妹我在们子孩的
 果苹吃着咬地吱咯
 态同共的 «كاسلىتماق» **كاسلىداتماق** ھوتۇن كاسلىداتماق!
 了叨叨别
 态动 [动] **كاسلىدىماق** ① 响咯咯, 响吱咯吱咯
 战打咯咯齿牙得冻他. ھوتۇن كاسلىدىتى. ② <转>
 叨絮, 叨唠, 叨叨 ~ 叨絮, 叨唠, 叨叨 ~ 叨絮, 叨唠, 叨叨
 的您把, 叨唠儿劲个一, 谅原请. ھوتۇن كاسلىدىتى. ③
 了占间时
 头木的碗木做可 [静] **كاسلىق** ~ ياغاچ ھوتۇن كاسلىدىتى
 瓜) 半两成切 (瓜) [动] **كاسلىماق** ھوتۇن كاسلىدىتى
 吃半两成切瓜甜把
 子砧小(的用匠铜) <手> [静] **كاسىمىق**
 儿活的做订 ~ ىش ھوتۇن كاسلىدىتى
 工加料来 <手> **كاسىمىق**
 莖菊 <植> [静] **كاسىنە**

袋口小的面后子裤 **كاسا يانچۇق**
 كاساپەت [静] ① 伙家坏, 鬼霉倒 ھوتۇن كاسلىدىتى
 كرسهك, بالاغا يولۇقماي قالمايەن. 鬼霉倒个这着跟你.
 连, 连牵③星门丧, 星帚扫 <骂>②. 可不祸遭非
 你于由. ھوتۇن كاسلىدىتى مەن تەقىدەندىم. 累
 评批了挨我, 累连的 ھوتۇن كاسلىدىتى بۇ يەرگە كىرىپ قېلىشىم
 ھوتۇن كاسلىدىتى ئاشۇنىڭ كاساپىتى. 故缘的他是儿这来我.
 累连 ھوتۇن كاسلىدىتى تەگمەك ھوتۇن كاسلىدىتى تەگدى, بول.
 ھوتۇن كاسلىدىتى نېمە قىلالايتتى؟ 的累连你是都
 样么怎我把能们 ھوتۇن كاسلىدىتى يايماننىڭ كاساپىتى تېگەر, ياخشىنىڭ شا.
 耀荣沾人好着跟, 累连受人坏着跟 <谚> ھوتۇن كاسلىدىتى.
 كاساپىتىگە قالماق = ھوتۇن كاسلىدىتى كەتمەك
 ھوتۇن كاسلىدىتى كەتمەك ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى
 ھوتۇن كاسلىدىتى قورقاتتى. 连的戚亲受怕他.
 累
 霉倒, 气晦 [静] **كاساپەتچىلىك** ھوتۇن كاسلىدىتى ئۇچرىماق
 霉倒, 事气晦到遇 ھوتۇن كاسلىدىتى / ھوتۇن كاسلىدىتى
 造酒是全不还霉倒, 丑丢؟ ھوتۇن كاسلىدىتى
 的成
 销滞, 气景不, 条萧 [静] **كاسات** ھوتۇن كاسلىدىتى
 走是家人对说虽市秋. ھوتۇن كاسلىدىتى ماڭا ~
 俏 ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى
 俏 ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى
 去出不卖都儿哪货销滞
 场市软疲, 市熊 <经> **كاسات بازار**
 票股门冷 <经> **كاسات پاي چېكى**
 品商销滞 <经> **كاسات تاۋار**
 人的狡狡 <方> [静] **كاسات**
 销滞, 气景不 <经> [静] **كاساتچىلىق**
 季淡 <经> **كاساتچىلىق پەسلى**
 态动使的 «كاساتلاشماق» **كاساتلاشتۇرماق**
 销滞, 条萧 [动] **كاساتلاشماق** ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى
 ھوتۇن كاسلىدىتى بازارغا ماس كەلمىگەنلىكى ئۈچۈن كاساتلىشىپ قالدى.
 压积销滞而场市应适不格规和类种品产于由
 式形词名的 «كاسات» **كاساتلىق**
 子靴皮白 <方> [静] **كاسار**
 碗木大 [静] **كاسالا**
 服西 [静] **كاستۇم**
 裤衣式西, 装西 [静] **كاستۇم - بۇرۇلكا**
 服西穿, 的服西有① [静] **كاستۇملۇق** ھوتۇن كاسلىدىتى
 做够②. 服西套几了有他. ھوتۇن كاسلىدىتى ھوتۇن كاسلىدىتى

كاجچا <食>〔静〕 饕薄大

كاككوك <动>〔静〕 规子， 鹃杜， 鸟谷布

منى قىچىرار . <谚> . 字名的己自叫会只鹃杜

كاككوك تۈرۈلغا <动> 鸠鹃

كاككوك زىغىرى <植> 藜芦葫

كاككوكسىمان <静〕 形鹃杜

كاككوكسىمانلار ئەترىتى <动> 目形鹃

كاككوككۈل <植>〔静〕 经山映， 花鹃杜

كاككوكئوتى <植>〔静〕 囊荚， 蔓筋狗

كاكسالتاڭ <静〕 没， 空空手两， 洗如贫一， 有所无一

业没家

كاكىل <建>〔静〕 泥草细 <建>〔静〕 泥草和

مەك 和草泥

كاكىل لاي = كاكىل

كاكىلاڭ <方>〔静〕 薯铃马， 芋洋

كاكىللىق <静〕 草细的抹泥草细， 的和泥草细

浆泥的和泥草细用 سۇۋماق / 墙 的抹泥

抹

كاكىلماق <方>〔动〕 蛋下(鸡)

كاكىنەچ = شوخەك

كاكىنەج شەربىتى 汁浆酸

كاكىنەج مۇرابباسى 酱浆酸

كاڭا¹ <静〕 炕 ~ 炕 盘 / 炕 盘 / 炕 盘 盘， 炕 盘 盘

<谚> . 炕热恋汉懒， 场沙战士勇

كاڭا² <静〕 部下箱风皮

كاڭا³ <模〕 汪①(声叫的时击攻受狗) 汪②(声叫的时击攻受狗)

(声嗽)

كاڭشىتماق «كاڭشىماق» 态动使的: 汪汪汪

تىۋەتى . 叫汪汪得打狗把他

كاڭشىشىماق «كاڭشىماق» 态同共的: 汪汪汪

كاڭشىشىلىرى، كىشىلەرنىڭ قىيا - چىيالىرى ئاڭلانى . 汪汪汪

。 声闹喧的们人和声汪汪的狗来

كاڭشىماق <动〕 汪汪汪①: 汪汪汪

كاڭشىماق <转>②: 汪汪汪

كاڭشىماق نىمىدەپ كاڭشىۋاتىسەن؟ 汪汪汪

كاڭشاڭ <方>〔静〕 儿团， 痞疙

كاڭشاڭ <方>〔静〕 子筐大

كاڭ - كاڭ <模〕 汪汪

كاڭكىلاشتۇرماق «كاڭكىلاشماق» 态动使的

كاڭكىلاشماق <动〕 儿团成

كاسنە جەۋھىرى <药> 粒颗森卡热清

كاسنىچى <静〕 人艺手的儿活做订做

كاسنىچىلىق <静〕 货订， 做订

كاسنىچىلىق قىلماق 货订接受

كاسىۋال <静〕 刀锉棱三

كاشا <静〕 绳毛扁

كاشتان <植>〔静〕 子栗， 栗板

كاشتان يېلىمى 胶子栗

كاشتانلىق <静〕 林子栗

كاشكاپ <药>〔静〕 热解于用)汤仁果枣红②剂汤①

(炎消)

كاشكى <助〕 好多该， 了好就.....

گەن بولساڭ ~ . 了好就趟一来己自你是要 .

قانداقمۇ كېتىرسىلەر؟ ئايدىڭ بولغان بولسىمۇ ~ . 天黑大这 .

好多该(光)亮月有是要? 走么怎们你

كاشى <静〕 瓦璃琉②璃琉①

كاشىلا <静〕 障故①: 障故①

مىسىدا ~ بار - يوقلۇقىنى تەكشۈردى . 火点车汽了查检他 .

كاشىلىغا يولۇقار، يول قوغلىغان خەزىنىگە . 说着抢 <谚> .

。 库宝遇的路走着赶， 扰干遇的话

كاشىلا بولماق 累拖， 碍妨 而累拖普乃再为因他 .

كاشىلا بولغانلىقى ئۈچۈن ئۇنىڭ كۆڭلى غەش بولاتتى .

。 闷沉心情

كاشىلا چىقماق 子乱出， 病毛出， 题问出，

们我愿但! 们我愿但! 们我愿但! 们我愿但!

! 子乱出别事的

كاشىلا قىلماق 搅打， 碍妨， 扰干

快他碍妨衣大的上身他 . 快他碍妨衣大的上身他 .

。 走

كاشىلىسىز <静〕 地碍障无， 地扰干无

续手办地碍障无毫

的瓦璃琉， 的璃琉有 <静〕

كاشىم <植>〔静〕 芎川

كافور <静〕 脑樟

كافېدرا (كافېدراسى) <静〕 室研教

室研教文语

كاكار <军>〔静〕 徽帽

كاكاۋو <植>〔静〕 可可

كاكتۇس <植>〔静〕 仙人掌

كالتىسى كاربونات <化> 钙酸碳
 كالتىسى گلۇكونات <药> 钙酸糖葡萄
 كالتىسىلاشتۇرماق «كالتىسلاشق» 态动使的
 كالتىسىلاشتۇرۇلماق «كالتىسلاشتۇرماق» 态动被的
 كالتىسلاشقماق <地>②化钙 <理生，化>①〔动〕
 积钙
 كالتىسىلىشىش رولى <化> 用作化钙
 كالتىسىلىق〔静〕 的钙含
 كالتىسىلىق دالا شىپاتى 石长钙
 كالتىسىلىق شور <矿> 硝芒钙含
 كالتىسىلىق قەۋەت <地> 层积钙
 كالتىساق <方>〔静〕 靴勒矮，靴筒短
 كالجاق <静〕 歪而大：~ ئېغىزى چوڭ / ~ ئاياغ چوڭ
 脚
 كالجايماق «كالجايماق» 态动使的：ئۇ ئاغزىنى كالجايماق
 ەسخىرىلىك كۆلۈپ قويدى. 笑了笑地讽刺嘴着咧他.
 كالجايماق <动〕 笑嘴咧：نېمە كالجايماق كەتتىك؟
 笑嘴咧你？
 么什
 كالجىشىماق «كالجايماق» 态同共的
 كالدېر <模〕 ①咕叽②爱咕叽 人的咕叽爱
 كالدېر - كالدېر <模〕 咕叽哩叽，咕叽叽叽
 كالدېر - كۆلدۈر <模〕 咕叽哩叽，哇哇里哇：ئۇلار بىر
 ھازا ~ سۆزلەشتى. 天半了说地咕叽哩叽们他.
 كالدېرلتماق «كالدېرلتماق» 态动使的
 كالدېرلاشماق «كالدېرلتماق» 态同共的：مېنىڭ ئارقامدا
 كىملىرىدۇر كالدېرلىشىۋاتىدۇ. 咕叽叽头后我在谁是知不.
 咕
 كالدېرلتماق <动〕 咕叽叽叽，咕叽哩叽：ئۇمۇ ماڭا بىر
 نەرسىلەرنى كۆرسىتىپ كالدېرلىدى. 朝西东么什着指也他.
 咕叽哩叽我
 كالا <静〕 瓜脑，袋脑，头
 كالاڭ نەگە كەتتى <习> 去儿哪上子脑的你
 了，子脑有没有你：~ ، دەپ تۇرسام قىلغىنىڭنى قارا!
 子脑有没有底到
 做么这要偏你，遍少多了说我，
 كالا بىر يەردە بولماسلىق <成> 焉在不心
 马意猿，定不神心，乱很子脑：ھازىر كالام بىر يەردە
 ، كېيىنچە پاراڭلاشماق قانداق؟ 乱很子脑在现我？
 以可谈再后以
 كالا بىلەن جاۋاب بەرمەك <成> 担袋脑用
 保

كالتەك تارتىشىش <体> 民族尔吾维)戏游棍拨
 (种一的戏游园
 كالتەك توپ <体> 球棒
 كالتەك گىمناستىكىسى <体> 操棒
 كالتەك يېمەك 捧挨
 كالتەكچى <静〕 ①者棒执，②者棍持，打，凶帮
 手
 كالتەكسىمان <静〕 的状棒
 كالتەكسىمان تاياقچە باكتېرىيە <生> 菌杆状棒
 كالتەكسىمان ۋىبىراتور <机> 器捣振式棒
 كالتەكلەتمەك «كالتەكلەمەك» 态动使的：ئۇ ئەتراپىدىكىلەرگە
 باتۇرنى قالايمىقان كالتەكلەتتىپ ھەيدەپ چىقارغۇزدى. 周让他
 去出了赶打乱顿一尔图巴把人的围
 كالتەكلەشمەك «كالتەكلەمەك» 态同共的：ئۇلار قولدا قورا.
 لى بارلىرىنى غەزەپ بىلەن كالتەكلەشتى. 手打棒狠狠们他
 人的器武有里
 كالتەكلەنمەك «كالتەكلەمەك» 态动被的：ئۇ ئەينى ۋاقىتتا
 «ئاق مۇتەخەسسسلەشش يولغا ماڭغۇچى» دەپ قارىلىنىپ
 كالتەكلەنگەندى. 到受，“路道专白走”为诬被他时当
 判批了
 كالتەكلەمەك <动〕 打棒，揍：ئۇ قاتلىنى تازا كالتەكلدى.
 判批，击抨 <转>②. 手凶了揍地狠狠他
 كالتە - كۈتە <静〕 短短长长 八碎七零，两着不三着，
 八碎七零，两着不三着，短短长长
 头木的短短长长 / 不三着话说 قىلماق گەپ ~ /
 八碎七零事干 قىلماق ~ / 两着
 كالتە - كۆسەي <静〕 ①八碎七零 的堂名没，
 的碎八七零 / ئىشلار 八碎七零 / سۇ قۇرۇلۇشى بىلىم بىلەن بولىدىغان
 ئىش، ~ ئېرىق - ئۈستەڭلەرنى چېپىش باشقا گەپ. 工利水
 事回一另是渠水的堂名没挖，事的做识知凭是可程
 子俗夫凡② یششم چوڭراق بولغىنى بىلەن سىزگە جۈپ
 بولالمىغۇدەك كالتە - كۆسەيلەردىن ئەمەسمەن. 大纪年然虽我
 子俗夫凡种那的你上配是不并可，点了
 كالتىست <静〕 <矿> 石解方
 كالتىسى <静〕 <化> 钙
 كالتىسى توقىچىقى <药> 片钙
 كالتىسى تۇزى <化> 盐钙
 كالتىسى خلوئىد <化> 钙化氯
 كالتىسى سۇپېرفوسفات <化> 钙酸磷过
 كالتىسى سۇلفات <化> 钙酸硫
 كالتىسى فوسفات <化> 钙酸磷

كالىسىنىڭ سۈيى بار = بېشىدا سۈيى بار
كالىسىنىڭ قېتىقى چىقماق <成> 汁脑尽绞
مەسلىنى ئايدىڭلاشتۇرالمى ، كالىنىڭ قېتىقى چىقاي دەيدى . 我

。 题问个这清搞没也 ، 汁脑尽绞
كالىسىنى ئىشقا سالماق <成> 筋脑动开
باشقارغا تايىنىۋالما ، كالاڭنى ئىشقا سال . 筋
。 筋脑动开己自要 ، 人别靠

كالىسى ئىلىشىپ كەتمەك <成> 胀脑昏头
， 向转头晕 ； 噩噩浑浑 ； شۈنچە كۆپ سان - سىپىرلار ئىچىدە
ھېلىمۇ كالىڭنىز ئېلىشىپ كەتمەيدىكەن . 行还您 . 么这在泡 ، 依想老要不 .
。 胀脑昏头不也里据数的多

كالىسى ئىشلىمەك <成> 灵瓜脑
活灵子脑 : ئۇ كالىسى ئىشلەيدىغان بالا . 灵瓜脑个是他 .
。 子孩的活

كالىسى يوق <成> 脑头没
见主没 : نېمانداق كالا . 脑头有没么这么怎人个这你 ؟

كالىغا كىرمەك ； 掉不忘老
نىڭ كالىسىغا كىرىۋالدى . 掉不忘老他事件这 .

كالىمۇ يېمەسلىك ، چىشمۇ چاقماسلىق <成>
盈不” : “亏吃不宜便占不” 同喻 : 牙毁不也头羊啃不 .
。 彰宜得相 ، 亏不
取采好最事件这 . غان ، چىشمۇ چاقمايدىغان بىر يول تۇتساق . 策之全两

كالىنى بىر قىلماق <成> 气通 ، 气好通
؛ 径口 : بۇ ئادەملەر ئالىيۇرۇن كالىسىنى بىر قىلمۇالغان ، مىڭ
قاقشاسمۇ بولمايدۇ . 了气过通就早人伙这 . 也喊再你 ، 用没

كالىنى چىرمىماق <成> 际脑绕紫
كالىنى چىرمۇيلىپ ھېچ ئارام بەرمەيۋاتىدۇ . 情事的天昨 .
。 宁安得不我令 ، 际脑在绕紫直一

كالىنى سىلكمەك <成> 白明放
كەۋەت ! 白明放要你 !

كالا - پاچاق [静] 蹄和头(的羊牛)

كالا - پاچاقچاق = كالا - پاچاق

كالكەك [静] ① 团 ، ② 块 : قىغ كالكەكلىرى 儿团 ② 块 ،

团 ، 擦 : 糖冰块 - 擦 / 糖冰块 / 擦 - 擦

钱擦 - 擦 / 线

كالكەك ئالتۇن <矿> 金块(的然天)

كالكەك رۇدا <矿> 矿团

كالكەك قۇرۇلما <地> 构结状块

كالا چىگشەشمەك <成> 团一作乱子脑
كالا دەپسە ، پاچاقچاق دەپمەك <成> 问所非答所
嘴马对不头牛

كالا سوقۇشتۇرماق <成> 斗争 ، 拨挑
كالا سوقۇشتۇرۇپ نېمە پايدىغا ئېرىشەرمىز ؟ 斗争相互们我
؟ 处好么什到得会

كالا قاتماق = باش قاتماق

كالا قويماق ； 抵 ، 顶 : قوچقار ئارقىسىغا يېنىپ ، ئۇنى بىر
كالا قويۇپلا يىقىتىۋەتتى . 退后往羊公 . 的它把就顶一再 ،
。 了倒摔手对

كالا قىزىماق <成> 热发脑头 ، 潮来血心 : سىيا .
سەت مەسلىسىدە كالا قىزىپ كەتسە ، چاتاق چىقىدۇ . 策政在 .
。 子乱出会就热发脑头是要上题问

كالا كەتمەك ； 袋脑掉 : ئوغلۇم ، بالىلىق قىلما ، بۇ كالا
كېتىدىغان ئىش ! 子儿 ، 气子孩耍别 ، 子儿 !
! 事

كالاڭغا ئاگاھ بول <习> 袋脑的你心小

كالاڭغا ھېزى بول = كالاڭغا ئاگاھ بول

كالا ئىشلەتمەك 子脑动

كالىدىن ئايرىلماق <成> 袋脑掉 ، 处异首身
كالىدىن ئۆتمەك <成> 开得想 ، 通想 : بۇ ئىش
كالىدىن ئۆتمەيۋاتىدۇ . 通不想也么怎我事件这 .

كالىسى يەر . 脑头有 <成>

كالىسى جايدىدا <成> 脑头有 ، 醒清脑头 ، 灵瓜脑
كالىسىدىن تۇتۇن چىقماق = بېشىدىن تۇتۇن چىقماق
كالىسىدىن تۇڭلۇك ئاچماق <成> 开上袋脑在
窗天窗让， 花开袋脑让， 给吃枪儿子 : بازراق يالغان سۆزلەيدىغان بولساڭ ، كالاڭدىن تۇڭلۇك ئاچمەن ! 句半说是要你 !
! 花开袋脑的你让就我 ، 话假

كالىسىغا سىغماسلىق <成> 通不想 ، 不受接
كالىسىغا كەلمەك 来起想

كالىسى قاپاق <成> 笨瓜脑

كالىسى قاتماق ； 筋脑伤 ； 展莫筹一

كالىسى قىزىپ كەتمەك <成> 热发脑头 ، 心 ، 潮来血

كالىسىنى ئالماق <成> 头砍 ، 袋脑要
كالىسىنى قوچۇماق ； 乱搅子脑把 : تولا گەپ قىلىپ
كالىنى قوچۇۋەتتىڭ ! 搅都子脑我把 ، 了没完没个说你 !

! 了乱

كالىسىنىڭ زاغۇنى بار = بېشىدا سۈيى بار

动不迈，便灵不(脚腿)②。来起吾吾支他 . لاشتى
ئۇنىڭ پۇتلىرى كالۋالشىپ ، بىر قەدەمۇ ماڭالمىدى . 腿的拖 .
。了不走也步一，动不迈

كالۋالىق «كالۋا» 式形词名的 : غەزەز ئۇقمايدىغان كالۋالىقنىز
قاچانمۇ تۇگەر ؟ 改能时儿几劲笨的儿眼心没这你 ؟

كالۋالىق قىلماق 脑傻头傻，傻犯

كالۋۇتۇن ① [静] 线银，线金 : ~ باسماق 线金绣，线金绣
帽花的绣线银金 : ~ دوپپا 的绣线银，的绣线金② 线

下见 كالبدون

كالبدون ھەرىكىتى <地> 动运东里加

كالبىندارى (كالبندارى) [静] <天> ① 本历，书历，日
历② 历挂 ~ ئاسما / 历台 كالبندارى 历黄，历

历，法 : دېھقانلار (قەدىرىيە) كالبندارى 历农，历阴 / ھىچ
رىيە كالبندارى 历利吉希 历回，历回 / مىلادىيە كالبندارى 历

历阳，历

كالبندارىچىلىق [静] 书历制编，法历制编

كالبندارلىق [静] 的历日带 : ~ سائەت 表的历日带

كالبىدوسكوپ [静] 筒花万

下见 كالئازار

كالئازار كېسىلى <医> 病热黑

كالسوراتور [静] 器准校

كالسىر <军> [静] 径口(的炮，枪)

كالسىرلىق [静] 的径口 : چوڭ ~ مىلتىق 枪步径口大

كالسىزىرە <植> [静] 菊鸪斑虫驱

كالسىزىرە كۆمۈلچى (ھەببى كالسىزىرە) <药> 方复

丸菊鸪斑虫驱

كالسىزىرە ئوكۈلى <药> 液射注菊鸪斑虫驱

كالسورنىيە <地> [静] 亚尼福利加

كالسورنىيە بېدىسى <植> 菜花金

كالسورنىيە يالغان رەبەنى <植> 草菱花

كالسۇلاق [静] <植> 花蕊毛

كالسكەندىر <植> [静] 菁田

كالسكومشار [静] 的脑笨头笨 : نازا ~ بىرنىمىكەن !
! 伙家蠢个是真

كالسكومشارلىق «كالسكومشار» 式形词名的

كالسكومشارلىق قىلماق 事蠢干

كالسنا <植> [静] 花球绣

كالسۇا [静] 卷，团 : بىر ~ يىپ 线卷一

كالسى <化> [静] 钾

كالسى برومىد <药> 钾化溴

كاللەك لاؤا <地> 岩熔状块

كاللەكبەسىيە [静] <植> 菜包包，菜心卷，白花莲
蓝甘球结

كاللەكسىمان [静] 的状块团

كاللەكسىمان تۈزۈلمە <地> 状块，造构状块团

造构

كاللەك - كاللەك [静] 的团团一，的团成

كاللەكلەتمەك «كاللەكلىمەك» 态动使的

كاللەكلەشتۈرمەك «كاللەكلەشمەك» 态动使的

كاللەكلەشمەك [动] 团成结，块成结 : سۈت پاراشوكى
كاللەكلەشتى . 了团成结粉奶

كاللەكلەنمەك «كاللەكلىمەك» 态动被的

كاللەكلىمەك [动] 儿团成弄，儿团成弄 : بېنى ~ 绕线把

儿团成 ~ بۇلنى 擦成码钱把

كاللىپاي [静] 地脑没头没 : سۆزلىمەك ~
 (四倒三颠) 脑没头没话说

كاللىپەز [静] 者碎杂和蹄头羊牛熟卖

كاللىپەزخانا [静] 子铺碎杂

كاللىپەزلىك [静] 碎杂蹄头卖

كاللىكېسەر [静] 手子剑，手斧刀

كاللىگىر = پاشنا

كاللىماشاك [静] 团一作乱 : بولۇپ كەتمەك ~
 团 - 作乱

كاللىماشاك قىلىۋەتمەك 团 - 得搞，团 - 成乱得搞

糟

كالوپان <植> [静] 楸刺

كالورىمېتىر <物> [静] 器定测量热，器热量

كالورىمېتىرىيە <物> [静] 学热量

كالورىيە <物> [静] 卡，里路卡 (位单量热)

كالومېل <化> [静] 汞甘

كالون [静] 队(车) : ماشىنا كالونى 队车汽，队车 / ئاۋ

توبۇس كالونى 队车汽公共

كالوننا [静] 队纵 : بەشتىن ~ بولماق 队纵路五成 / كارۋان
كالوننىسى 队纵重轺

كالۋا [静] 笨，拙 : زېرەك بالا تېپىپ سۆزلەيدۇ، ~ بالا كۆپۈپ .
<谚> 话说气赌子孩笨，话说着想子孩灵机 . كال .

ۋادىن ئاغزىنى سورىساڭ ، بۇرنىنى كۆرسىتىدۇ . <谚> 问你

。子鼻指你给他，嘴人笨

كالۋالاشتۇرماق «كالۋالاشماق» 态动使的

كالۋالاشماق [动] 巴巴结结，吾支① : ئۇنىڭ تىلى كالۋا .

花状筒 <植> كانايسىمان گۈل

كانايگۈل = ھەشقىچەك

كانايلىق <静> 的叭喇带，的叭喇有 [静] قوش ~ ئۇنئالغۇ 双

机音录叭喇

كانتۇ <方> [静] 偷小

كانتىزم <哲> [静] 义主德康

كانجا <农> [静] 灌冬

كانجلك <植> [静] 水麦冬

كانجىلتماق «كانجىلماق» 态动使的: بالىلارنى بۇيرۇپ، بۇغۇ.

داينى كانجىلىتىپ قويغىن. 吧灌冬麦小给去们子孩叫你.

كانجىلشماق «كانجىلساق» 态同共的: دېھقانلار كۈزگى بۇغۇ.

داينى كانجىلاشتى. 灌冬了行进麦冬给们民农.

كانجىلانماق «كانجىلماق» 态动被的: ناھىيە بويىچە كۈزگى.

بۇغداي بىر قېتىم كانجىلىنىپ بولدى. 灌冬已麦小县全.

次

كانجىلماق [动] 灌冬

كانچى [静] 工矿

كانچىلىق [静] 业矿

كانچىلىق سانائىتى <矿> 业工矿采

كانچىلىق قانۇنى <法> 法业矿

كاندۇك <农> ① [静] 的畦②床苗，畦

كاندۇكلاشتۇرماق «كاندۇكلاشماق» 态动使的

كاندۇكلاشماق [动] 田畦成形

كاندۇكلىماق [动] 块成分，(田)畦成划

غارماق (畦)块分 地浇

كاندېلا <物> [静] 拉德坎，(发)光烛际国，单度强光

位

كاندېلا سائەت <物> 时小光烛，时小拉德坎

كاندىدات [静] ① 补候，副: ~ پارتىيە ئەزاسى 员党补候

كاندىدات ② 员党备预 ③ 人选候

كاندىدات ئالىي مۇھەرررر 审编副

كاندىدات باش تەرجىمان 审译副

كاندىدات باش ئىنژېنېر 师程工总副

كاندىدات تەتقىقاتچى 员究研副

كاندىدات مۇدىر تېخنىك 师技任主副

كاندىداتلىق [静] 补候，(期)备预: ~ سالاھىيىتى 候

كاندىداتلىق [静] 格资人选候，格资 期备预，期补候

كانشۇناس [静] 家学矿

كانشۇناسلىق [静] 学矿

كانكى <体> [静] 刀冰: مېنىڭ كانكىم 的 / 刀冰 / 冰

كانارا [静] 子架肉的钩带: كانارىدا گۆش ئېسىقلىق تۇرىدۇ.

肉着挂上子架肉

كانارىئوت <植> [静] 草雀丝金

كانامىتىسن <药> [静] 素霉那卡

كاناۋال 下见

كاناۋال پۇرچىقى <植> 豆刀

كاناي [静] 叭喇①: رادىئو كانىيى 收音机叭喇

② <音> 号: ~ چالماق 号吹 ③ 筒烟: مەشنىڭ كانىيى

④ 筒烟的炊茶 / 筒烟子炉 <理生>

⑤ <转> 子噪: 咙喉: كانىيىدىن ئالماق (手用)

⑤ 管气 (咙喉)子噪住掐

كانىيىغا تىقماق ① 塞里嘴往 ② 吃让，处好给

③ 賄: خەنىڭ كانىيىغا تىقىسماق، ئىشىڭ پۈتمەيدۇ.

家人往不 (处好家人给不) 西东塞里咀

كانىيىغا ئۇرماق = كانىيىغا تىقماق

كانىيىغا ئېسىلماق <成> 烦麻找: 任责追: ئۇ

ئېنىقلاش باھانىسى بىلەن كانىيىمىزغا ئېسىلدى.

查清口借他. 烦麻的们我找

كانىيىغىچە تويماق <成> 的够够: 了透烦: داد.

سى بالا باقىنىغا كانىيىغىچە تويدى. 够够得养子孩养爹他.

的

كانىيىغىچە قەرزگە بوغۇلماق <成> 累累债负

筑高台债

كانىيىنى مايلىماق = كانىيىنى ياغلىماق

كانىيىنى ياغلىماق <成> 给..... 油抹上嘴

賄: ئۇ ئاللىقاچان باشقىلارنىڭ كانىيىنى ياغلاپ بولغان گەپ.

了油抹上咀家人给就早他

كانىيى يوغىناپ كەتمەك <成> 开大口胃: 心贪

足不: هازىر بەزى كىشىلەردە ئىنساپ يوق، كانىيى يوغىناپ

كەتتى، ئالمەنلا دەپ تۇرىدۇ. 灭泯心良人些有在现

了大太在实口胃，要想

كانىيى يىرتىلماق <成> 竭力嘶声: نېمانداق كاند.

يكىڭ يىرتىلغۇچە ۋارقىرايسەن؟ 干叫大喊大地竭力嘶声你

？么什

كانايچە [静] 叭喇小①: ئۇ گېزىت قەغەزىنى يىرتىۋېلىپ ~

ياسدى. 支 <理生> ②. 叭喇小成做了撕纸报把他

张扩管气支 管气: كانايچىنىڭ كېڭىيىشى

炎管气支 <医> كانايچە يەللىكى

كانايچى [静] 兵号，手号①: 员号司，兵号，手号 <转> ②

كانايسىمان [静] 状筒，状叭喇

② 肉烤肉羊用 ~ 肉烤 ① قوي گوۆشده قىلماق ① 肉烤 (的情爱)熬煎爱使 <转>
<成> كاۋاپمۇ كۆيىمسۇن، زىخىمۇ كۆيىمسۇن
، 处好到恰，美其全两，倚不偏不
، 看)美其全两以可做么这 . زىخىمۇ كۆيىمەيدۇ .
(处好到恰样这
者肉烤卖 [静] كاۋاپچى
业肉烤 [静] كاۋاپچىلىق
馆肉烤 [静] كاۋاپخانا
炉肉烤 [静] كاۋاپدان
玉软 [静] كاۋاش
(菜蔬)类瓜 [静] كاۋا - قاپاق
齿牙 كاۋاك ① [静] 洞，孔，洞空，隙孔①
生>③(的上肺人病核结肺)洞空 <医>②洞空的上
空 <建>④窠鼻，孔鼻 كاۋىكى ④
树心空 <建> دەرەخ ئىچى ~ 腹空，心
拱腹空 <建> كاۋاك ئەگمە
土凝混孔多 <建> كاۋاك بېتون
板心空 <建> كاۋاك تاختا
墙夹，墙层双 <建> كاۋاك تام
坝心空 <水> كاۋاك تۇغان
柱心空 <建> كاۋاك تۇۋرۇك
子空钻，隙乘 <成> كاۋاكتىن پايدىلانماق
轴心空，轴形管 <机> كاۋاك ئوق
子空钻，洞漏找 <成> كاۋاك ئىزدىمەك
菜藤藤，菜心空，菜薹 <植> [静] كاۋاكسەي
كاۋاكالشماق [动] 空变: قېرى سۆگەتنىڭ غولى پۈتۈندەي كا-
ۋاكلىشىپ كەتتى . 了空变完全干树的树柳老
空، 度隙空 <地> ②式形词名的 «كاۋاك» ①
率隙
كاۋاۋىچىن = قارنىبىرىق
天 ~ 天 كاۋچۇك [静] <植> ① 树胶橡 ② 胶橡: تەبىئىي ~
厂胶橡 / ~ زاۋۇتى ② 胶橡然
乳胶 <植> كاۋچۇك سۈتى
园胶橡 [静] كاۋچۇكزار
掌尾鼠 <植> [静] كاۋچۇكگۈل
宙宇 [静] كاۋاننات
学物生宙宇 <生> كاۋاننات بىئولوگىيىسى
كايياك [静] 意不，得懒: مەن دوختۇرغا بېرىشقا ~
ئادەم . 人的生医看去意愿不个是我 . ئادەم

刀跑 كانكىسى رۇش
鞋冰 <体> كانكى ئايغى
化矿 <地> [动] كانلاشماق
带化矿 <地> كانلىشىش بەلۋىغى
率化矿 <地> كانلىشىش نىسبىتى
蕉人美 <植> [静] كانناگۈل
(...之法技作写乐音调复)农卡 <艺> [静] كانون
~ : (的绣口袖和子领衣衬)边花 <手> [静] كانىۋا
边花绣 تىكىمەك
豆蚕 <植> [静] كانىماش
下见 كاننون
炮农加 <军> كاننون توبى
(酒)地兰白 [静] كانىيەك
(的爷王)役仆，从侍 [静] كاھۋا
(声狗唤)喀，咋 [叹] كاھۋا
(声喊的退后往马唤)捎，刹 [叹] كاھۋا
كاھ - كاھۋا [模] 喀喀，咋咋: ئۇ ئىتنى ~ دەپ قىچقاردى .
狗叫地咋咋他
كاھ - كاھۋا [叹] 捎捎，刹刹: ھارۋىنىڭش ~ دەپ ئاتتى
ئارقىغا چىكىندۈردى . 退后往马叫着喊地捎捎人车赶
瓦轴 <机> ② 瓦 <建> ① [静] كاھىش
匠瓦 [静] كاھىشچى
的状瓦 [静] كاھىشسىمان
造构瓦叠 <地> كاھىشسىمان تۈزۈلمە
面上 ① 瓦铺的، 瓦铺的 ② 瓦铺的 ~ دەرۋازا
房瓦 ئۆي / 门大的瓦铺
盛教神多，前教兰斯伊)尼希卡 <宗> ① [静] كاھىن
师卜占，者言预 <转> ② (司祭的期时行
كاھىنلىق [静] 道神: بىزنىڭ ئىسلام دىنىمىزدا جىنكەش،
بېرىخون ۋە رەماللىقنىڭ ھەممىسى ~ دېيىلىدۇ . 兰斯伊们我
道神做叫都师卜占，师巫把教
كاۋا [静] <植> 瓜倭，瓜南: ~ ئىچىدە ئۆسەك، يۇمىلاق
بولسىن، تەرخەمەك ئىچىدە ئۆسەك ئۈزۈنچاق . 长 <谚>
长变会里瓜黄在长，圆变会里瓜南在
色黄深 رهك كاۋا چېچكى
子包烤瓜南 <食> كاۋا سامسىسى
子包瓜南 <食> كاۋا ماتىسىسى
肉烤 <食> [静] كاۋاپ
煎的爱，爱 <转> ② (肉)好烤 ① كاۋاپ بولماق
(情爱因)熬

。业学了废荒，子

كەپسەن 粮舍施〔静〕(的人穷给民农后场打时旧) : ئالداغا ~ بەرسە ، تارازاڭ توغرىمۇ دەپتۇ . < 谚 > 夸乞给送 < 谚 > 儿核嫌还枣吃白”同喻: 对不对称你问还他，粮舍施
。“了大

人的粮舍施讨〔静〕 كەپسەنچى

粮舍施讨〔静〕 كەپسەنچىلىك

كەپسەنچىلىك قىلماق 粮舍施讨 : خالتا كۆتۈرۈپ

粮舍施讨子袋着扛

كەپسەنلەتمەك «كەپسەنلىمەك» 态动使的

粮舍施出分〔动〕 كەپسەنلىمەك

كەپسىز 孩子的皮顽 ~ بالا 的气淘，的皮顽〔静〕

كەپسىزلەشمەك 气淘变，皮调变〔动〕

كەپسىزلىك «كەپسىز» 式形词名的 : قارا ، سېنىڭ كەپسىزلىك

! 儿劲皮调的你瞧! كىڭنى

كەپسىزلىك قىلماق 气淘，皮调

كەپشەر 焊〔静〕

كەپشەر ئاپتوموبىلى 车接焊

كەپشەر ئالتۇنى 金药焊

كەپشەر ئامبۇرى 钳焊

كەپشەر چوكسى 条焊

كەپشەر دورسى 剂焊

كەپشەر قەلىسى 锡焊

كەپشەر قىلماق = كەپشەرلىمەك

كەپشەر لامپىسى 灯喷

كەپشەر ئۆزىكى 芯焊

كەپشەرچى 工焊电，工焊〔静〕

كەپشەرچىلىك 作工接焊〔静〕

كەپشەرلەتمەك «كەپشەرلىمەك» 态动使的 : بىز چېلەك كەپ-

شەرلەتكىلى كېلىۋىدۇق . 的桶水焊来是们我

كەپشەرلەشمەك «كەپشەرلىمەك» 态同共的 : مەن سىزگە كەپ-

شەرلىشىپ بېرەي ! 吧焊你帮来我 !

كەپشەرلەنمەك «كەپشەرلىمەك» 态动被的 : ئاغزى كەپشەرلە-

كەن تۇچ كۆپ 罐铜青的口子了焊

كەپشەرلىگۈچ 枪焊〔静〕

كەپشەرلىمەك 接焊，焊〔动〕 : مەن سېخقا كىرسەم ، ئۇ بىر-

نەرسىنى كەپشەرلەۋاتتى . 东个一焊在正他，时间车进我

。西

كەپكە 帽舌鸭〔静〕

كەپكۈر 铲漏(的用饭抓作)〔静〕

كايتماق «كايماق» 态动使的 : مەن سىزنى كايىتىپ قويدۇم .
。了气生你惹我

كايىشماق «كايماق» 态同共的 : ئۇلار كايىشىپ كەتتى .
。来起怨埋相互们他

كايماق ①〔动〕 气生 : ئۇ ئايالغا قاتتىق كايۋاناتتى . 常非他
② 怨埋，怨抱 . 气的子妻生

ئەكەلدىڭىز دەپ كايىپتۇ . 说怨埋他 . 西东些这把么怎你” :
ئەلدىن ئايما ، 累受，难为③ . “了来拿

بىلىمىڭىنى بىلىمەن دەپ كايما . 众民对要不懂 < 谚 > .
بىلىمىڭىنى بىلىمەن دەپ كايما . 懂装难为要不懂不，惜吝

لىك كايىپ كەتمىسىمۇ بولاتتى . 场一了忙白 . 累受么这

كەبە 拜礼林斯穆，房天的加麦)白尔克 <宗>〔静〕
(心中的觐朝

كەبى 样一，如宛，似好〔助〕

كەبىت 店酒，店商 <古>〔静〕

كەبىسە 闰 <天>〔静〕

كەبىسە ئاي 月闰 <天>

كەبىسە كۈن 日闰 <天>

كەبىسە يىل 年闰 <天>

كەپ¹ 具工制木的用网织 <方>〔静〕

كەپ² 托壤套的用壤打②子模的坯砖打① <方>〔静〕

كەپ¹ 庐茅，舍茅，棚草〔静〕

كەپ² 瓜鼠老 <植>〔静〕

كەپەرەس 粉轻，汞甘 <药>〔静〕

كەپتاۋۇل 将郎中 <古>〔静〕

كەپتەر 子鸽 <动>〔静〕

كەپتەر - پاختەك ئائىلىسى 科鸽鸠 <动>

كەپتەر چېچىكى 病痘鸽

كەپتەر چېچىكى ۋىروسى 毒病痘鸽

كەپتەر دەرىخى 桐珙 <植>

كەپتىرى بىلەن پاختىكىنى ئايرىماق 清分 <成>
莠良

كەپتىرى ئوڭدا ئۇچماق = پاختىكى ئوڭدا ئۇچماق

كەپتەر خانانا 房子鸽〔静〕

كەپتەر سىمان 的形鸽〔静〕

كەپتەر سىمانلار ئەترتى 目形鸽 <动>

كەپتەرۋاز 人的子鸽玩，迷子鸽〔静〕

كەپتەرۋازلىق «كەپتەرۋاز» 词名象抽的 : ئۇ كەپتەرۋازلىققا
بېرىلىپ كېتىپ ، ئوقۇشقا تەسىر يەتكۈزۈپ قويدى . 鸽玩贪他

。效成见初作协化业产行

数余③数分②的数① <数>〔静〕 كەسىر

词数分 <语>②数分 <数>① كەسىر سان

线数分 <数> كەسىر سىزىقى

分约 <数> كەسىر قىسقارتىش

数指分 <数> كەسىر كۆرسەتكۈچ

式分 <数> كەسىر ئىپادە

余无②数整①〔静〕 كەسىرسىز

。除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

简数 九 除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

简数 九 除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

。除整四被能八 بۆلۈندۈ . 的数

鞋的套上靴软②鞋拖皮①〔静〕 كەش (كەشى)

丈千落 -- 跌大价身 <成> كەش بازىرىدا قالماق

之逃，跑逃，开走① <成> كەشنى توغرىلىماق

早是还我 天天 بالدۇرراق كەشنى توغرىلىسام بولغۇدەك . 天天

妙为开走点 妙为开走点 妙为开走点 妙为开走点

面后头头在跟们丁兵时当 面后头头在跟们丁兵时当

«ماقسلا خېنىم» 了天天之逃 了天天之逃

便“姐小吧走请”说们我 便“姐小吧走请”说们我

你，叽哼是要他 你，叽哼是要他 你，叽哼是要他

。去村农的儿点远到撵他把就 去村农的儿点远到撵他把就

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

走撵被，堪不狍狼 <成> كەشنى قولتۇقلىماق

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

明发〔静〕 كەشىپ

公穿横 越横，穿横 <转> تاشيولنى كېسىپ ئۆتمەك

路 去过穿里这从 越横，穿横 <转> تاشيولنى كېسىپ ئۆتمەك

德里亚斯نى كېسىپ ئۆتمەك 断：断切④ 江长渡横

之地两断切 تاشلىماق كېسىپ ئۆتمەك 断：断切④ 江长渡横

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

路通的间 路通的间 路通的间 路通的间

地高苦〔静〕 كەكرىلىك

كەكلىك <动>〔静〕 鸡石， 鸬鹚 <动> 鸬鹚 ~ 鸬鹚 / 鸬鹚

كەكلىكى 鸡石 / ~ باغقا كۆنمەس ، بۆلۈل تاغقا . <谚>

。 间山惯不待灵百， 林园惯不待鸡石

كەكلىك قاش 毛眉的浓而短

者鸡石斗〔静〕 كەكلىكۋاز

鸡石斗〔静〕 كەكلىكۋازلىق

كەكەنمەك <古>〔动〕 见成抱， 怨结， 仇记

香松， 药肿消， 药炎消 <古>〔静〕 كەكۈش

案答， 复答 <古>〔静〕 كەگىنچ

كەڭ <静> ① 阔宽， 阔宽， 宽 广宽， 阔宽， 宽 ① ~ يەلكىلىك ئادەم 膀肩宽

人的 / ~ كوچا 道街的阔宽 / ئۇنىڭ قوينى ئالەمچە ~ .

他怀胸像宇宙般宽广。 ~ ئېرىقتىن ئانلىما ، پۈتۈم

叫要不脚了崮， 跳要不沟渠宽 <谚> . قايىرلىدى دەپە .

叫要不脚了崮， 跳要不沟渠宽 <谚> . ئاش تەك ، نان تەك ، سول نېمىشقا ~ ؟ <谚>

为活干， 分平食饭喻意) ； 垫宽留何为子麦割， 同相

<谚> . 何有轻有重 (؟) كەڭگە ~ دۇنيا ، تارقاتار دۇنيا .

胸怀宽广天产地， 胸狭窄地天窄。 ~ بولسالك كەم

辽阔， 阔广② . 愁不事万广宽怀胸 <谚> . بولمايسەن .

阔： ~ ئېتىز - ئېرىق 野田的阔广③ 大肥， 大宽③ 野田的阔广

阔宽子袍 <谚> . تون يىرتىلماس ، كېڭەشلىك ئىش بۇزۇلماس .

商协， 破会不大 吹会不事的商协， 破会不大 ~ كىيىم سۆرۈلۈپ يىر .

衣服大肥拖会破 衣服大肥拖会破 <谚> . تىلار ، تاركىيىم تارتىشىپ .

瘦服 会了破崩破 <转>④ . 博广， 泛广， 大广 <转>④ . 破崩会了瘦服

群众民人大广 会了瘦服 ~ / 传流泛广 会了瘦服 ~ / 传流泛广

具博广的知识 具博广的知识 <转>⑤ 富丰， 盛丰 <转>⑤

他筵席丰盛 他筵席丰盛 ~ . 盛丰席筵的他 . مەزمۇنى ئىنتايىن

~ 内容非常丰富 内容非常丰富 泛广常非容内

كەڭ بۆلۈك <数> 角钝

كەڭ بۆلۈڭلۈك لېنزا 头镜角广

钝角三角 钝角三角 <数> 角钝 钝角三角 <数>

阔嘴鸟科 阔嘴鸟科 <动> 阔嘴鸟科 <动> 阔嘴鸟科

阔嘴鸟科 阔嘴鸟科 <动> 阔嘴鸟科 <动>

地泛广 地泛广 ~ 地泛广 地泛广 <动> 地泛广

川平马 川平马 - كەڭ تۈزلەڭلىك

阔音元 阔音元 <语> 阔音元 <语> 阔音元 <语>

阔小肩广 阔小肩广 <动> 阔小肩广 <动> 阔小肩广 <动>

阔音元 阔音元 <文> 阔音元 <文> 阔音元 <文>

阔音元 阔音元 <成> 阔音元 <成> 阔音元 <成>

阔音元 阔音元 ~ 阔音元 阔音元 . 人的大量(肚)度个是你

学造创〔静〕 كەشپىياتشۇناسلىق

花绣， 绣刺〔静〕 كەشتە

头枕绣 ~ ياستۇققا : 绣刺， 绣 头枕绣 ~ ياستۇققا

衣衬花绣 衣衬花绣 衣衬花绣 衣衬花绣

帕手花绣 帕手花绣 帕手花绣 帕手花绣

工花绣〔静〕 工花绣〔静〕 工花绣〔静〕 工花绣〔静〕

饭做会不， 工花绣了当的活干会不 <谚> . ئۇگىرىچى .

。 “数充芋溢” 同喻： 匠面切了当的

业花绣， 绣刺〔静〕 业花绣， 绣刺〔静〕 业花绣， 绣刺〔静〕

。 业工手种一是也业绣刺 . ئەتىڭ بىر تۈرى .

球绣大 <植>〔静〕 كەشتىگۈل

态动使的 «كەشتىلىك» : ئۇ ئاپىسىغا كۆڭلە .

绣衣衬的他给妈妈让想他 . كەشتىلىك تەكچى بولدى .

。 花

态同共的 «كەشتىلىك» : كەشتىچى قىزلار

。 花绣在正们娘姑花绣 . كەشتىلىك شەكتە .

态动被的 «كەشتىلىك» : ياغلىققا كەشتىلەن .

诗 的绣上帕手 诗 的绣上帕手 诗 的绣上帕手

花绣， 绣刺〔动〕 花绣， 绣刺〔动〕 花绣， 绣刺〔动〕

衣衬的制缝花了绣 衣衬的制缝花了绣 衣衬的制缝花了绣

的花绣〔静〕 的花绣〔静〕 的花绣〔静〕 的花绣〔静〕

罗纱花绣 <纺> 罗纱花绣 <纺> 罗纱花绣 <纺>

销木〔静〕 销木〔静〕 销木〔静〕 销木〔静〕

尔米什克 <地>〔静〕 尔米什克 <地>〔静〕

巾头米司开① 巾头米司开① 巾头米司开① 巾头米司开①

见成， 怨积， 仇宿〔静〕 见成， 怨积， 仇宿〔静〕

。 疑犯不饭吃， 仇宿有没 <谚> . 疑犯不饭吃

怀于耿耿， 见成抱， 仇记 怀于耿耿， 见成抱， 仇记

口官子 <医>〔静〕 口官子 <医>〔静〕

开张口官子(时娩分) 开张口官子(时娩分) 开张口官子(时娩分)

难苦， 苦困 <古>〔静〕 难苦， 苦困 <古>〔静〕

砍砍〔静〕 砍砍〔静〕 砍砍〔静〕 砍砍〔静〕

子胡砍砍 子胡砍砍 子胡砍砍 子胡砍砍

(子

静) <古> 静) <古> 静) <古> 静) <古>

物植种一 物植种一 物植种一 物植种一

见成抱互 <古>〔动〕 见成抱互 <古>〔动〕

蒿苦 <植>〔静〕 蒿苦 <植>〔静〕 蒿苦 <植>〔静〕

菜用莫头石刨， 蒿苦下莫里饭 <谚> . 菜用莫头石刨

。 蔓土

。儿点大弄子场把，方

态同共的 «كەڭرىتمەك»

态动被的 «كەڭرىتمەك»

كەڭرىچىلىك [静] ① 裕充，富丰

想，裕充活生在现。شۇنى تاپالايسىز . ھازىر تۇرمۇش دېگەن

。是得多食粮。بولۇپ كەتتى . ئاشلىق

دېگەن ~ 是得多食粮

كەڭرىمەك [动] ① 大扩，大变

盘地小小这得觉他 . ئۇنىغا بۇ كىچىككىنە زېمىن

。了大越来越。بۇ يىل دېھقانلارنىڭ ئاشلىقى خېلى

كەڭرىپ قالدى . 了多得多食粮的民农年今

كەڭ - كۈشادە [静] ① 盛丰，裕富，足富

很得办会宴 . 活生地裕 / زياپەت ناھايتى ~ ئۆتكۈزۈلدى . 盛丰

随。便随，束无拘无，开敞，快畅

谈畅 / پولنى ~ خەجلىمەك / 钱花开敞 / ئولتۇرماق ~ 坐便

大，敞宽

كەڭلىك [静] <方> 渣余的下剩后场打

كەڭلىك ① «كەڭ» 的形词名；بۇ دىيارنىڭ كەڭلىكى ھەم .

مىگە ئايان . 知皆人人大之域地个这 . ئۆتۈكۈڭ تار بولسا ،

جاھاننىڭ كەڭلىكىنىڭ نېمە پايدىسى ؟ <谚> 脚夹靴皮 ،

天 . 益何有又阔产地 . 宽，度宽 ② ；يولنىڭ كەڭلىكى 10 مې-

تىر . 米 10 是度宽的路 . 纬 <地> ③ . شمالىي ~ 北

纬

كەڭلىك سىزىقى <地> 线纬

كەڭلىك گرادۇسى <地> 度纬

كەلەگۈ [静] <古，动> 鼠跳

كەلپىغۇن [静] <方，植> 瓜西野

كەلتۈرمەك ① «كەلمەك» 态动使的 چاي ~ 饭上，茶上

~ 来带，来运，来引，来拿 / 水引 ~ يامان ئاقىۋەت

~ 果恶来带 / ئومۇمىي مەخرەجگە ~ 招，引 ③ 分通

~ 举，致招，引 / 爱喜人招，胜人人引 ~ زوقىنى

~ 愤气人令 / 例举 ~ كۆز ئالدىغا ~ 回

想

كەلدى - باردى = باردى - كەلدى

كەلدى - كەتتى [静] ① 往往来来

~ 干校学给子伙小这 . يۈگۈر - يېتىم ئىشلىرىنى قىلاتتى .

~ 人的往往来来 ② . 事的去跑来跑，往往来来些

来来厌讨他 . كەلتىلەرنىڭ كۆپلۈكىدىن بىزار ئىدى .

。多太人的往往

كەلسە - كەلمەس [静] 滥，乱胡，四不三不；ھوقۇقنى ~

~ 大量(肚)度 بولماق

كەڭ قورساقلىق <成> 度大容宽，量大宏宽

بىلەن ئىش كۆرمەك 量大宏宽事办

كەڭ قول <成> 方大，慨慷 ；ئۇنىڭ ~ ئادەم ئىكەنلى-

كىنى خېلى بۇرۇنلا بايقىغاندىم . 慨慷个是他现发就早我

。人的

كەڭ قوللۇق <成> 方大，慨慷 ；ئۇ ~ بىلەن بىزگە

。钱发们我给地方大他 . پول تارقاتتى .

كەڭ قوللۇق قىلماق <成> 方大，慨慷 ；ئۇنىڭ مۇند-

داق كەڭ قوللۇق قىلىشى تۇنجى قېتىم ئىدى . 方大么这他

。次一头是还

كەڭ كۆلەم 规模大

كەڭ كۆلەملىك 的模规大 ；دېھقانلار ~ قوزغىلاڭ كۆ-

تۈردى . 义起的模规大行举民农

كەڭ مۇھىت نەزەرىيىسى <经> 论境环松宽

كەڭ ئېكرانلىق كىنو <艺> 影电幕银宽

كەڭ يوپۇرماقلىق بالدەرغان <植> 本藁叶宽

كەڭ يوپۇرماقلىق چاققاق <植> 麻苎叶宽

كەڭ يوپۇرماقلىق دەرەخ <植> 树叶阔

كەڭ يوپۇرماقلىق يېكەن <植> 蒲香叶宽

كەڭخەشچى [静] <古> 谋，谋参，问顾，人的意主出

事参，士

كەڭخاشا [静] ① 地束无拘无，地快畅

谈畅 / 坐地束无拘无 / ئولتۇرماق ~ تاغدا ~ يۈرۈپ

ئۆگىنىپ قالغان خەق 在 山 上 无 拘 束 的 了 人 的 ② 充

；سۇ ئېلېكتر ئىستانسىسى پۈتۈپ، توك خېلى

~ بولۇپ قالدى . 了足充当相电，成建站电水 . 敞宽 ③ .

كەڭخاشچىلىق [静] 松宽，盛丰

كەڭخاشلىق «كەڭخاشا» 的形词名

كەڭخېلىك [静] ① 松宽很在现，商经要你 . 在自，松宽

~ 从，大宽 ② . 松宽很在现，商经要你 . ھازىر ~ 宽

~ 宽 ；بىلەن چارە كۆرمەك 大宽 ；ئىقرار قىلغانلارغا

宽从白坦 ~

كەڭخېلىق قىلماق 大宽，怒宽，宽从；ماڭا كەڭ-

چىلىك ئىلىك! 吧我怒宽您!

كەڭخېلىق [静] 阔广，阔广，阔广；بۇ گەپلەر ~ 的阔广

传话种这 . 多得很 . 是得多果水 . 是得多果水 .

كەڭرىتمەك «كەڭرىتمەك» 态动使的 ；شەرەلەرنى بىر بۇلۇڭغا

تارتىپ، مەيداننى كەڭرىتىلى . 地的角墙靠到拉都子桌把

天，饱得觉顿一吃月 < 谚 > . كۈندە يېگەن ئاچ . كېلىدۇ ،
 < 谚 > . 俾得变却吃天 . ئالۋاستى بوش كەلگەننى باسدۇ .
 者弱示欺专鬼魔 . ساڭا بۇ كىيىملەرنىڭ ھەممىسى ئار كېلىد .
 动官器于用) 够能 ، 能 ⑥ . 了小都服衣些这你 . دىكىن .
 话说能不能头舌的你 ؟ تىلىڭ گەپكە كېلىمدۇ يوق ؟ (嘴有 没有 你)
 ⑦ . 动活能不是像脚腿 . ئىدى . “ 到说 ” 为意 ، 语入 插作 ⑦ .
 “ 于至 ” ⑧ . 于 至 ” ⑧ : ئەر ز يېزىشقا كەلسەك ، ئۇ بالىلارنىڭ ئويۇنچۇق ئوب .
 玩 玩 子 孩 小 像 就 那 ، 子 状 写 到 说 . ىغىنىدەك بىر ئىش .
 具 . ئۆزۈمگە كەلسەم ، مەن ياقىتۇرمايمەن . 己 自 我 于 至 .
 的 欢 喜 不 是 . 带 ، 于 位 ⑧ . “ ئۇ ” ⑧ : سۆزى جۈملىنىڭ بېشىدا
 كېلىپ ئىگە بولغان . “ ئۇ ” ⑧ . 语 主 作 ، 首 句 于 位 词 个 这 .
 « دۇنيانىڭ » ⑨ . 格 属 带 词 个 这 国 中 . 性 : جۇڭگو خەلقى زومىگەرلىككە قارشى تۇرۇپ كەلدى .
 义 主 权 霸 对 反 贯 一 民 人 . 性 : جۇڭگو خەلقى زومىگەرلىككە قارشى تۇرۇپ كەلدى .
 会 机 有 没 今 至 们 我 . 会 机 有 没 今 至 们 我 .

كەلمەسكە كەتمەك - 反复不去 . ئۇ كۈنلەر ئىدى .
 了 返 复 不 去 一 此 从 子 日 的 样 那 . 了 返 复 不 去 一 此 从 子 日 的 样 那 .
 ① [静] 话 : مۇسۇلمانچىلىقنىڭ قانداق يېرىدە شۇنداق
 ~ 有 我 ، 话 的 许 允 . ىككى ~ سۆزۈم بار ئىدى . ىككى ~ سۆزۈم بار ئىدى .
 说 要 话 句 两 . 说 要 话 句 两 .

كەلمىسىنمەك < 古 > [动] 来装佯
 ① [静] 少 ، 缺 ، 差 : بۇ ناھايىتى ~ ئۇچرايدىغان ئامەت
 ئىدى . 气 福 的 见 少 很 是 可 这 . 气 福 的 见 少 很 是 可 这 .
 项 款 缺 所 拨 补 该 应 . 项 款 缺 所 拨 补 该 应 .
 五 刻 一 差 . 书 本 两 差 还 . 五 刻 一 差 . 书 本 两 差 还 .
 ② 点 . 缺 欠 ， 少 短 ， 少 缺 . 缺 欠 ， 少 短 ， 少 缺 .
 ىكەن . 智 理 缺 点 有 他 . ىكەن . 智 理 缺 点 有 他 .
 上 拿 没 还 我 款 货 的 少 短 . 上 拿 没 还 我 款 货 的 少 短 .
 人 的 虑 考 欠 种 那 是 不 怕 恐 他 . 人 的 虑 考 欠 种 那 是 不 怕 恐 他 .

كەم ئەزا < 数 > 项缺
 ① 项缺 . 项缺 .
 ② 项缺 . 项缺 .
 ③ 项缺 . 项缺 .
 ④ 项缺 . 项缺 .
 ⑤ 项缺 . 项缺 .
 ⑥ 项缺 . 项缺 .
 ⑦ 项缺 . 项缺 .
 ⑧ 项缺 . 项缺 .
 ⑨ 项缺 . 项缺 .

~ / 道八说胡 قىلماق ~ / 利权用滥 ئىشلەتمەك
 ئىشلار 的四不三不
 的 往 来 来 来 [静] 的 往 来 来 来 [静]
 水 洪 [静] 水 洪 [静]
 灾 洪 灾 洪
 峰 洪 < 水 > 峰 洪 < 水 >
 积 洪 < 地 > 积 洪 < 地 >
 道 洪 溢 < 水 > 道 洪 溢 < 水 >
 物 积 堆 水 坡 < 地 > 物 积 堆 水 坡 < 地 >
 期 水 洪 期 水 洪
 ① [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ② [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ③ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ④ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ⑤ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ⑥ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ⑦ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ⑧ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .
 ⑨ [静] 来未 ، 来将 . 来未 ، 来将 .

。了活生的地酒天花

كەيپىسىز 乐不闷闷，落低绪情〔静〕 تۈنۈگۈن سىلنى
ناھايىتى ~ كۆردۈم، بىرەر ھادىسە بولمىغاندۇ؟
您看我天昨 吧事么什没，落低绪情
不闷闷他 . ئولتۇراتى . ئۇ ~
。着坐地乐

كەيپىسىزلەندۈرمەك «كەيپىسىزلەنمەك» 态动使的 : تەھلىل
نەتىجىسى سېنى تازا كەيپىسىزلەندۈرۈشى مۇمكىن .
可果结析分 . 兴扫为大你让能
。兴扫为大你让能

كەيپىسىزلەنمەك 乐不闷闷，好不心情〔动〕
لەنگەن ھالدا ئۆيگە قايتىپ كەلدى .
到回地乐不闷闷他 . 里家
。里家

كەيپىسىزلىك «كەيپىسىز» 式形词名的 : بۈگۈنكى كەيپىسىزلىك
كىمنى ئۇمۇ بېلىقغانىدى .
好不绪情天今我现发也他 .

كەيپىسىزلىنىشمەك «كەيپىسىزلەنمەك» 态同共的
كەيپىلىك ①〔静〕 醉，态醉 醉 : كۈچلۈك ھاياجان خۇددى ئىچسە .
لىكتىن كېيىنكى كەيپىلىككە ئوخشايدۇ .
是像好奋兴的度极 . 态醉的后酒喝
: 的性醉麻，的性醉麻带 <转>② . 态醉的
~ ئىچمىلىك 料饮性醉麻 / ~ چىكىملىك 吸性醉麻

品毒，品 勃勃致兴，奋兴 <转>③

كەيپىيات (كەيپىياتى) ①〔静〕 绪情，情心 : ئۇنىڭ كەيپىياتى
ياخشى . 好(情心)绪情的他 .
他 . 绪情 ②. 氛气，象气，气风 : دەرسانىنىڭ
كەيپىياتى نولسۇ ناچار بولدى . 差很氛气堂课 .
يېشى ~ بارلىققا كەلدى . 象气新了现出 .
ئۇلارنىڭ قىلمىشلىرى ئىج .
تمائىي كەيپىياتى ناچارلاشتۇرۇپ قويدى .
坏败为行的们他 . 气风会社了

كەيپىيات خاتىرىسى <心> 忆记绪情

كەيگۈەن ①〔静〕 关开

كەيلىگ ①〔静〕 <古> 子猴 ② 的似子猴
的祟祟鬼鬼，的

كەيمە ①〔静〕 的套，的戴

كەيمە تاز 痢痢头满，头痢痢(的状圈)

كەين ①〔静〕 发假，套头 假假

كەين ①〔静〕 后，面后，边后，后 ① 头后，

后 ②. 子村个有面后山 . 腿后的驴

تاغنىڭ كەينىدە بىر كەنت بار . 背 ② .

后背 : ئۇ تەر تامچىلىرىنى قولنىڭ كەينى بىلەن سۈرتۈۋەتتى .

珠汗掉擦手用他 . 人的囊最是人的人说后背 .

كەينىدە غوڭشماق 咕滴后背 : ئۇ دائىم سەمەتنىڭ

كەيپى تازا = كەيپى چاغ

كەيپى تۇتماق ① 昂高绪情，好致兴
زەندىلەر ئەڭ شوخ، ئەڭ قىزغىن پەدىلەرگە چالماقتا ئىدى .
情 ②. 调曲的情热最，快欢最着弹们师乐的昂高绪
情 ②. 躁烦绪心，好不绪
ھېس قىلىپ، ئاستاغىنە چىقىپ كەتتىم .
不绪情他到感我 . 了开走身转地悄悄便，好

كەيپى تۆۋەن 落低绪情 : بۈگۈن كەيپىڭىز تۆۋەن كۆرۈند .
دۇ . 落低绪情得显您天今 .

كەيپى جايدا <成> 好绪情，好心情 : دوستۇم، بۇ .
گۈن كەيپىڭ جايدىغۇ؟ 友朋，你天今好心情？

كەيپى چاغ <成> 好绪情，快愉心情 : ئادەمنىڭ ~
ۋاقتىدا ئاچچىق نەرسىمۇ تاتلىق تېتىيدىكەن .
的快愉心情人 . 甜得觉也西东的苦候时

كەيپ سۈرمەك 瘾过 瘾 : ئۇ ئەيۈننى شوراپ، كۆزلىرىنى
خۇمارلاشتۇرۇپ كەيپ سۈرمەكتە .
眼着闭半，片鸦着抽他 . 瘾着过睛

كەيپىنى بۇزماق 兴败，兴扫 : بۈگۈن ئۇنىڭ كەيپىنى
بۇزىدىغان بىر ئىش يۈز بەردى .
兴扫他令件一了生发天今 . 事的

كەيپىنى ئۇچۇرماق = كەيپىنى بۇزماق

كەيپى ئۆزلىمەك ① 火发 : ئوھۇي، مېنىڭ نېمە كا .
رىم، - دەدى خەلىپىخان كەيپى سەل ئۆرلەپ .
才我，嘿” . 道说地火发儿点有罕齐丽海
上儿劲酒 ②. 来 : ئۇنىڭ كەيپى خەلىپىخانغا قالغانىدى .
来 : ئۇنىڭ كەيپى خەلىپىخانغا قالغانىدى .

كەيپى يامان 坏绪情，坏心情 : ئۇنىڭ كەيپى ياماندىكە
نۇرىدۇ . 好不像好绪情的他 .

كەيپى يوق 致兴没，绪情没，思心没 : مېنىڭ كەيپىم
يوق، سىلەر بېرىپ كېلىڭلار .
吧去们你，思心没在现我 .

كەيپىچىلىك ①〔静〕 醉 : كەيپىچىلىكتە دەپ ساپتىمەن .
时的醉我 . 嘴了走说候

كەيپ - ساپا 逸淫奢骄，地酒天花〔静〕 活生乐作欢寻，逸淫奢骄 .
ئىشرەتتىن تۇرمۇش يالجماس . 裕宽会不就

كەيپ - ساپا سۈرمەك 乐作欢寻，地酒天花

كەيپ - ساپا قىلماق = كەيپ - ساپا سۈرمەك

كەيپ - ساپالىق 逸淫奢骄，的地酒天花〔静〕

كەيپ - ساپالىق تۇرمۇش 活生的地酒天花 : ئۇ

كەيپ - ساپالىق تۇرمۇشقا بەك بېرىلىپ كېتىپتۇ .
恋迷太他

粉淀 <化>〔静〕 كراخمال
 酶粉淀 <生> كراخمال ئېنزىمى
 的粉淀〔静〕 كراخماللىق
 车吊，机重起 <机>〔静〕 كران
 玉鹭巨 <植> كران كاكئۇس
 梁车吊 <建> كران لىمى
 的车吊用②的车吊带①〔静〕 كرانلىق
 车汽重起 كرانلىق ئاپتوموبىل
 装吊 <建> كرانلىق قۇرۇلۇش
 酸肌 <理生>〔静〕 كرىپىستىن
 كريپوستىنوي = يانچى
 病汀克 <医>〔静〕 كرىپىتىن
 贷信②用信① <经>〔静〕 كرىپىدىت
 币货用信 <经> كرىپىدىت پۇلى
 杆杠贷信 <经> كرىپىدىت پىشاخى
 金基贷信 <经> كرىپىدىت فوندى
 卡用信 <经> كرىپىدىت كارتوچكىسى
 机危用信 <经> كرىپىدىت كرىزىسى
 证用信 <经> كرىپىدىت گۇۋاھنامىسى
 额限用信 <经> كرىپىدىت نورمىسى
 家学用信〔静〕 كرىپىدىت شۇناس
 学用信 <经>〔静〕 كرىپىدىت شۇناسلىق
 贷信②的，用信①的：~ مال سېتىد-
 ۋېلىش ۋېلىش ۋېلىش
 酚甲 <化>〔静〕 كرىپىزول
 字十②架字十① <宗>〔静〕 كرىپىست
 كرىپىست ئارمىيىسى = ئەھلىسەلب
 石字十 <地> كرىپىست تاش
 冠花字十 <植> كرىپىست گۈل تاجى
 科花字十 <植> كرىپىست گۈللۈكلەر ئائىلىسى
 椅乐安〔静〕 كرىپىسلو
 硅 <化>〔静〕 كرىپىمنى
 砂硅 <地> كرىپىمنى قۇمى
 硅化氧二，氧硅 <化> كرىپىمنى ئوكسىدى
 的硅含，的硅〔静〕 كرىپىمنىلىق
 钢砂，钢硅 <冶> كرىپىمنىلىق پولات
 铁硅 <冶> كرىپىمنىلىق تۆمۈر
 岩质硅 <地> كرىپىمنىلىق جنس
 كريپسىپر = ئوكيان پارالاش پاراخوتى
 界临，的界临 <物>〔静〕 كرىتىك

常经他 . باشقىلارغا ئۇنى يامان كۆرسىتىدۇ .
 他坏败前在人别在，提麦赛咕喃后背
 كەينىدە قالماق = ئارقىدا قالماق
 كەينىدىن كۆلمەك = ئارقىدىن كۆلمەك
 كەينىگە تارتماق = ئارقىغا تارتماق
 弹反 كەينىگە تەپمەك
 كەينىگە چۈشمەك 踪眼 : ئۇ كەينىگە چۈشكىنىمىزنى تۇ-
 يۇپ قالدىمىكىن ؟ 吧了他踪跟们我现发是他怕恐 ؟
 كەينىگە سالماق = ئارقىغا سالماق
 كەينىگە سۆرمەك = ئارقىغا سۆرمەك
 肥而言食，卦变，言食 <成> كەينىگە سىيمەك
 ئەمدى ئۇ كەينىگە سىيمەي ، دېگىنى بويىچە ئىش قىلسۇن ! 他让
 做的说按就，卦变别
 كەينىگە قارىماق = ئارقىغا قارىماق
 كەينىگە كەتمەك <成> 退倒 <成> 路坡下走 : بىز بەزى
 مەسىللەرگە سەل قارىغاچقا ، كۆپ كەينىگە كەتتۇق . 因们我
 路坡下少不了走， 题问些一了视忽
 كەينىگە كىرمەك <成> ① 随跟，随追 : ئېھتىمال
 بۇ كىشىمۇ باشقىلارنىڭ كەينىگە كىرىپ ، بەزى يامان ئىشلارنى
 قىلىپ قويغاندۇ ؟ 大概这人也人个这跟也人个这跟也人个这跟也
 吧 ？ ② 算盘 考虑 : قائىدە بويىچە ئايىمىخان تۆت - بەش يىل
 بۇرۇنلا بۇ ئىشنىڭ كەينىگە كىرىشى كېرەك ئىدى . 阿， 说理照
 了事件这虑考该就前年五四罕姆依
 كەينىنى قىلماق ① 身过背，朝背 : كەينىڭنى قىلغىنە !
 朝背他 . 去身过背 ! ئۇ دېرىزىگە كەينىنى قىلىپ ئولتۇردى .
 ② <转> 坐户窗 . 不理睬 : ئۇلار ھەرقاچان بىزگە كەينى-
 نى قىلىپ يۈرەتتى . 们我睬理不从们他 . ③ <转> 背
 (运) ، 不顺 : بۇ قېتىم ئامەت بىزگە كەينىنى قىلغان ئوخشايد-
 دۇ . 这次我们好运像不好 .
 走着倒，走着退 身背着〔静〕 ~ ۋە مائىماق ۋە مائىماق
 走着倒，走着退，着倒，着退〔静〕 كەينىچىلەپ
 كەينىچىلەپ سۇ ئۇزۇش <体> 泳仰
 继相，纷纷，续陆，三连二接〔静〕 كەينىدىن
 ئوقۇغۇچىلار ~ سىنىپقا كىرىشتى . 室教走进续陆们生学
 ۋە ئۇلار ~ ئۆز قاراشلىرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشتى . 出提纷纷们他
 点观的己自
 雨衣粘 <杏>〔静〕 كەيۋاك
 (块地定稳)通拉克 <地>〔静〕 كراتون
 地盘通拉克 <地> كراتون ئويمانلىق
 山形环 <天>〔静〕 كراتېر

计温低〔静〕 كرىئومېتىر
 门气，门活，门阀，阀 <机>①〔静〕 (كلاپان) كلاپان
 膜瓣，瓣 <理生>③瓣活(的器乐奏吹) <艺>②
 杆门气 <机> كلاپان دەستىسى
 纲颚瓣 <动> كلاپان ساقاقلىقلار سىنىپى
 管导门气 <机> كلاپان غىلىپى
 室门气 <机>〔静〕 كلاپانخانا
 的瓣活有，的门活有，的门阀带〔静〕 كلاپانلىق
 门闸式瓣活 <水> كلاپانلىق تاقاق
 苔鹿训，蕊石 <植>〔静〕 كلادونىيە
 素元学化种各内壳地示表) 克拉克 <地>〔静〕 كلارك
 (率含均平的
 管簧单 <艺>〔静〕 كلارنېت
 纲 <生>〔静〕 كلاس (كلاسى)
 义主典古 <文>〔静〕 كلاسسىزم
 类分物植，法类分物植 <静〕 كلاسسىفىكاتسىيە
 类分物植، 法类分物植 = كلاسسىفىكاتسىيەلىك
 级分，类分〔动〕 كلاسسىفىكاتسىيەلىك
 类分言语给
 作著典经 ~ 的典古，的典经〔静〕 كلاسسىك
 学文典古 <文> كلاسسىك ئەدەبىيات
 学哲典古 <哲> كلاسسىك پەلسەپە
 治政典古 <经> كلاسسىك سىياسىي ئىقتىساد
 学济经
 (学) 理物典经 كلاسسىك فىزىكا
 乐音典古 <艺> كلاسسىك مۇزىكا
 学力典经 <物> كلاسسىك مېخانىكا
 学电典经 <物> كلاسسىك ئېلېكترودنامىكا
 学
 法计统典经 كلاسسىك ئىستاتىستىكا
 隆克 <生>〔静〕 كلون
 床临 <医>〔静〕 كلنىك
 状症床临 <医> كلنىك ئالامەتلەر
 断诊床临 <医> كلنىك دىئاگنوز
 学医床临 <医> كلنىك مېدىتسىنا
 现表床临 <医> كلنىك ئىپادە
 床临 <医>〔静〕 كلنىكا
 生医床临 كلنىكا دوختۇرى
 的床临 <医>〔静〕 كلنىكىلىق

角界临 <物> كرىتەك بۇلۇك
 强压界临，压界临 <物> كرىتەك بېسىم
 位电界临 <物> كرىتەك پوتېنسىيال
 度温界临 <物> كرىتەك تېمپېراتۇرا
 值界临 <物> كرىتەك قىممەت
 力应界临 <建> كرىتەك كۈچىنىش
 态界临 <物> كرىتەك ھالەت
 度湿界临 <物> كرىتەك نەملىك
 尼阻界临 <物> كرىتەك ئۈچۈش
 كرىزىس <静〕 机危治政 ~ سياسىي / ئىقتىسادىي
 机危济经 ~
 晶水
 <矿>② 体晶，体晶结①〔静〕 كرىستال (كرىستالى)
 带晶 <地> كرىستال بەلۇبغى
 阵点体晶 <物> كرىستال پەنجىرىسى
 页晶 <地> كرىستال پلاستىنكا
 学化晶结 <化> كرىستال خىمىيىسى
 水晶结 <化> كرىستال سۇ
 系晶 <地> كرىستال سىستېمىسى
 学理物体晶 <物> كرىستال فىزىكىسى
 格晶 <地> كرىستال كاتەكچىسى
 洞晶 <地> كرىستال كاۋاكچىلىرى
 簇晶 <地> كرىستال گۇرۇپپىسى
 管体晶 <物> كرىستال لامپا
 胞晶 <地> كرىستال ھۈجەيرىسى
 学光体晶 <物> كرىستال ئوپتىكىسى
 核晶 <地> كرىستال يادروسى
 ② 体晶非 晶结非①〔静〕 كرىستالسىز
 质晶非 <地>
 的状晶〔静〕 كرىستالسىمان
 态动使的 «كرىستالاشماق» كرىستاللاشماق
 态动被的 «كرىستاللاشتۇرۇلماق» كرىستاللاشتۇرۇلماق
 结 <动〕 化晶، 晶结: كرىستاللاشقان ماددا
 物晶
 度晶结 كرىستاللىشىش دەرىجىسى
 学体晶，学晶结〔静〕 كرىستاللوگرافىيە
 体晶结 <地> 晶结〔静〕: ~ 晶结
 体晶结 <地> كرىستاللىق جىنىس
 硅晶 <电> كرىستاللىق كرىمنىي
 石晶冰 <矿>〔静〕 كرىئولت

كوئىنۇس <植>〔静〕 枥黄

كوچا <街>〔静〕 街①，巷，街②

كوچا ئاپتوبۇسى <交> 公共汽车

كوچا ئاغزى 路口

كوچا پارىگى <成> 街谈巷议； كوچا پاراخلىرىغا

ئىشىنىپ كەتكىلى بولمايدۇ . 对那街谈巷议能轻信。

كوچا تىياتىرى <艺> 活报剧

كوچا چىرىغى 路灯

كوچا چىگدىماق <成> 压马路，大街

توپ بىكار تەلەپلەر ئەتىگەندىن كەچكە شەھەردە كوچا چىگداپ

لاغايلاپ يۈرۈشتى . 这帮闲手好游的伙一到天晚

。城里逛来逛去压马路。

كوچا خەۋىرى <成> 小道消息

كوچا ناخشىسى 街头歌曲

كوچا ئۇرۇشى <军> 巷战

كوچىدا قالماق 街头落流； كوچىدا قالغان كىشىلەرنى

قانداق قىلىمىز؟ 对街头的人们的怎么办？

كوچىغا چىقماق ① 街上， 出门； ئۇنىڭ بىلەن خەيرلە-

شپ كوچىغا چىقتىم . 我跟他别道后出了门。 <转>②。

开扬张， 开传， 开传话些这 . 这开扬张， 开传话些这 .

了 <转>③。 走了 (人女指) 邪路； ئۇ كوچىغا چىقىپ

قالغان شالاق خوتۇن دەپ قارالغاندى . 她被认是为邪路走的 .

。 放荡女人。

كوچىغا يايماق <成> 外向传， 扬张

نومۇسىز ئەرلەر كوچىغا يايغان ئوخشايدۇ . 这些话好像是

无耻男人的们向外传的。

كوچا - كوي <静> 街巷， 户外， 大街小巷； كوچا - كويلاردا

ئېقىپ يۈرگەن ماش - ماش گەپلەر 大街小巷的流传道

息消

كوچىلاشماق «كوچىلىماق» 态动使的

كوچىلاشتۇرماق <动> 去抠来抠， 捣鼓

كوچىلاشماق «كوچىلىماق» 态同共的

كوچىلانماق «كوچىلىماق» 态动被的

كوچىلىماق <动> ① 捅， 剔， 掏； ئوت ~ 火捅 / بۇرۇن

~ 剔 / 子鼻剔 ~ 牙剔 / يانچۇق ~ 袋口掏 ② 根刨

儿 (问)； مەن يەنە كوچىلاپ سورىماقچى بولۇۋىدىم، لېكىن

。 还想刨根问底， 可爸爸不让。

③ 找碴儿， 揭； ئوتنى كوچىلىساڭ ئۆچەر، قوشنىنى كوچىل-

ساڭ كۆچەر . <谚> 乱捅炉子火会灭， 乱找邻舍居会

掀。 掀搬。 不翻腾 <谚>。

كلينكىلىق پاتولوگىيە <医> 临床病理学

كلينكىلىق دورىگەرلىك <医> 临床药理学

كلينكىلىق كۆزىتىش <医> 临床观察

كلينكىلىق ئىرسىيەت شۇناسلىق <医> 临床遗传学

学传

كوبالت <化>〔静〕 钴

كوپ <模> 〔静〕 噗 (声物落)

كوپىدە <静> 〔静〕 地噗； پاتىمە ئاتقان ئالمنى مەخسۇم ~ تۇتۇ-

ۋالدى . 麦合苏木噗地接住了帕提麦的来过。

。 果苹

كوپتا <静> 〔静〕 女上衣； ئۇ ئۆچىسىغا يۇڭ ~ كىيىۋالغاندى . 她

。 身上穿了毛上衣。

كوپ - كوپ <模> 〔模〕 通噗

كوپىرنىك <静> 〔静〕 哥白尼 (波兰天文家， 近代天文学

的奠基人)

كوپىرنىك سىستېمىسى <天> 哥白尼体系

كوپىراتسىيە <静> 〔静〕 合作

كوپىراتسىيە ئىگىلىكى <经> 合作经济

كوپىراتىپ <静> 〔静〕 <经> 合作社

كوپىراتسىيەلەشتۈرمەك «كوپىراتسىيەلەشمەك» 态动使的

بىزا ئىگىلىكنى ~ 现实农业业合作化

كوپىراتسىيەلەشتۈرۈشمەك «كوپىراتسىيەلەشتۈرمەك» 共的

态同

كوپىراتسىيەلەشتۈرۈلمەك «كوپىراتسىيەلەشتۈرمەك» 被的

态动

كوپىراتسىيەلەشمەك <动> 合作化

كوپىرس <静> 〔静〕 (皮鞋匠的) 小方凳

كوپىيە <静> 〔静〕 ① 稿底， 草稿， 原稿； ماقالىنىڭ كوپىيىسى 文

章的稿底 ② 拷贝； كىنو كوپىيىسى 电影拷贝

كوت <模> 〔模〕 叨叨， 叨叨

كوتتا <静> 〔静〕 短； كۈندۈزى ماڭغان يىلاننىڭ ئۆمرى ~ ، كېچىسى

شەپ يۈرگەن ئەرنىڭ . <谚> 白天爬行的蛇命短， 黑夜活

。 男人的命短。

كوتلىگىنىس <静> 〔静〕 <数> 余切

كوت - كوت <模> 〔模〕 唠唠叨叨， 不休的嘴， 的碎嘴

~ 的舌下 ~ 唠唠叨叨的人女， 饶舌 / 妇 ~

唠唠叨叨 (不休的) 的话

كوتۈلدەشماق «كوتۈلدەشماق» 态动使的

كوتۈلدەشماق «كوتۈلدەشماق» 态同共的

كوتۈلدەشماق <动> 唠唠叨叨

棉弱，棉胶 <化>〔静〕 كوللودئون
 酊珞珂，胶棉火 <化>〔静〕 كوللودى
 物质状胶〔静〕 كوللوزا
 的质胶〔静〕 كوللوزىلىق
 质胶，体胶 <化，物>〔静〕 كوللوئىد
 学化体胶 <化> كوللوئىد خىمىيىسى
 液溶法胶 ىېرىتمىسى كوللوئىد
 器向换，器电集 <物>〔静〕 كوللېكتور
 ②体集班 كوللېكتىپى سىنىپ
 活生体集 ىېرىتمىسى كوللېكتىپى
 学会社体集 كوللېكتىپى جەمئىيەتشۇناسلىقى
 导领体集 كوللېكتىپى رەھبەرلىك
 操体团 <体> كوللېكتىپى گىمناستىكا
 奏齐 <艺> كوللېكتىپى مۇزىكا
 制有所体集 <经> كوللېكتىپى مۇلۇكچىلىك
 唱齐 <艺> كوللېكتىپى ناخشا
 舞体集 <艺> كوللېكتىپى ئۇسسۇل
 济经体集 <经> كوللېكتىپى ئىگىلىك
 义主体集〔静〕 كوللېكتىپىچىلىق
 点观义主体集 كوللېكتىپىچىلىق نۇقتىئىنەزىرى
 ③态动使的 «كوللېكتىپلاشماق» ىېزا-
 ئىگىلىكنى ~ ىھتىياجى كوللېكتىپلاشتۇرۇشماق
 态同共的 «كوللېكتىپلاشتۇرۇشماق»
 态动被的 «كوللېكتىپلاشتۇرۇشماق»
 化体集〔动〕 كوللېكتىپلاشماق
 的体集〔静〕 كوللېكتىپلىق
 كوللېكتىپىچىلىق = كوللېكتىپچىلىق
 ① ىھتىياجى كوللېكتىپى ىھتىياجى كوللېكتىپى
 庭法② ىھتىياجى كوللېكتىپى ىھتىياجى كوللېكتىپى
 腔花 <艺>〔静〕 كولورانتۇرا
 ③ ىھتىياجى كوللېكتىپى ىھتىياجى كوللېكتىپى
 音高女腔花 ئاۋازى
 计度色 <物>〔静〕 كولورىمېتىر
 学度色 <物>〔静〕 كولورىمېتىرىيە
 态同共的 «كولانتاق»
 态动被的 «كولانتاق»
 下见 كولما
 桃核皮厚 <植> كولما ياشاق
 ④ ىھتىياجى كوللېكتىپى ىھتىياجى كوللېكتىپى
 坑掘谁 <谚> / ئورنى كىم كولسا، ئۆزى چۈشەر .

“己害终人害”同喻：去下掉家自谁
 ۲. 贵珍的水得懂人并掘 <谚> . قۇدۇق كولغان بىلەر .
 خەنىڭ ئەيىبىنى / 短的人别揭，陷缺的人别掘 ~ چۈقىنى
 ② 袋口掏 <转> ③ 儿根刨 <转> ④ 儿根刨
 底问根刨
 ⑤ 声物硬击撞物软) 嘭，噗〔模〕 كوم
 的牙没，的牙豁①〔静〕 كوماك
 ⑥ 令指，令号，令口①〔静〕 كوماندا
 ⑦ 令号从服 / مۇزىكىنىڭ كوماندىسىغا ئەگىشىپ گىمناستىكا
 ⑧ 队 <体>⑨ 操做令指的乐音着跟 ئوينىماق
 ⑩ 队女 كوماندىسى ئاياللار كوماندىسى
 ⑪ 员挥指营 ىھتىياجى كولمىندىرى ىھتىياجى كولمىندىرى
 ⑫ 长队，队领 <体>⑬ 长队) ىھتىياجى كولمىندىرى
 ⑭ 队球足 / ئاياللار كوماندىسى
 ⑮ 员挥指①〔静〕 كوماندىرى
 ⑯ 长队，队领 <体>⑰ 长队) ىھتىياجى كولمىندىرى
 ⑱ 队球排校 ىھتىياجى كولمىندىرى
 ⑲ 作工员挥指〔静〕 كوماندىرىلىق
 ⑳ 挥指，员挥指任 ىھتىياجى كولمىندىرىلىق قىلماق
 ㉑ 机割收合联，因拜康〔静〕 كومبايىن
 ㉒ 手机割收合联〔静〕 كومبايىنچى
 ㉓ كومپارىتىيە = كومپارىتىيە پارتىيە
 ㉔ 盘罗，针南指〔静〕 كومپاس
 ㉕ ① ىھتىياجى كولمىننىيە ② 会合联，体团
 ㉖ 司 ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉗ ① 办买② 办买当 ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉘ 级阶产资办买 بۇرژۇئازىيە ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉙ ① ىھتىياجى كولمىننىيە ② 合综，观综③ 合复
 ㉚ 体合复，物 ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉛ 幅振复 <物> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉜ 物合络 <化> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉝ 抗阻复 <物> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉞ 盐络 <化> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㉟ 应反合络 <化> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊱ 数复 <数> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊲ 率射折复 <物> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊳ 数函复 <数> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊴ 数变复 <数> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊵ 素御防，体补 <医>〔数〕 كومپلېمېنت
 ㊶ 系体体补 <医> ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊷ 系体体御 ىھتىياجى كولمىننىيە
 ㊸ 家曲作 <艺>〔静〕 كومپوزىتور
 ㊹ 务业曲作〔静〕 كومپوزىتورلۇق

ئادىمىمىز بار ، شەھەرنى ئىگىلەش ئۈچۈن شۇلا كۈپايە قىلىدۇ .
 了够足市城占攻，人百几有们咱在现
كۈپايەلەنمەك [动] 足满到感： ئۇ بىر ئېغىز جاۋاب ئېلىش
 了足满到感就也复答句一到得他 . ىلەن كۈپايەلەندى .
 态同共的 «كۈپايەلەنمەك»
كۈپپار [静] <宗> 徒教异
 没期初教兰斯伊指要主 (们人的教斯伊受接有
كۈپپارلىق «كۈپپار» 词名象抽的
كۈپلەت [静] <文> 节，段 (的诗)
كۈپلەتسىز [静] 的段分不، 的节分不： ～ شېئىر
 诗的段
كۈپلەتلىق [静] ① 的段分， ② 的段， 的节： ～
 诗的段四 شېئىر ～ تۆت / 诗的 (节分) 段分
كۈپۈر [静] <宗> 神湊爽 事办意旨的拉安按不،
 神湊爽 说， 话的神湊爽 说， 话的敬不大说，
 神湊爽 说尽别 . خۇدادىن قورقسلا . 神湊爽 说
 达胡畏敬得您， 话的
كۈپۈرانە [静] 的神湊爽 的： ～ ىر خىيال كالامغا كىرىۋال-
 ى . 头念的灵神湊爽个一了生产里袋脑的我 .
كۈپۈرانىلىق «كۈپۈرانە» 的形词名的： ～ بولسىمۇ ، سورىۋال-
 ى . 下一问要是还我， 灵神湊爽是说虽 .
كۈپۈرلۈق [静] 灵神湊爽 ، 和事办去意旨的拉安按不،
 么这 ! 想问題 : شۇنداق ياۋاش ئادەمىمۇ ～ قىلىدىكىن - ەھ !
 ! 呀灵神湊爽也人的实老
كۈت [模] 咕叽 ، 咕叽
كۈت - كۈت [模] 咕咕叽叽 ، 咕咕叽叽
 ەيدىغان ～ گەپ بۇ ؟ 完有没完有咕咕叽叽 ؟
كۈت - كۈت 语私窃窃 : قەيەرگىلا قارساڭ ،
 كىشىلەرنىڭ ～ قىلىشىۋاتقانلىقىنى كۆرگىلى بولاتتى .
 语私窃窃在们人到看能
كۈتكۈيلۈق [静] <方> 究追 ، 问盘 ، 底问根刨 ،
كۈتكى [静] <植> 连黄胡
كۈتۈپخانا [静] 馆书图
 学哲斋书 <哲> كۈتۈپخانا پەلسەپىسى
 经馆书图 <经> كۈتۈپخانا ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
كۈتۈلدىماق «كۈتۈلدىماق» 态同共的 : قولۇم - قوشنىلار
 相都耶比热到看舍右邻左 . ىبەينى كۆرۈپ كۈتۈلدىشى .
 来起咕叽互
كۈتۈلدىماق [动] 咕叽 ، 咕叽 : ئۇ ئادەم خۇددى چۈش كۆرۈ-

كوي ① [静] 街，路 ② 想，算打； ھەر كىم ھەر كويدا ، سەن
 干想 ③ ؟ 么什想在你 ، 的各想各都人个每 ؟ نېمە كويدا ؟
 知想我 . ئۇنىڭ نېمە كويدا يۈرگەنلىكىنى بىلمەكچىمەن .
 么什干想他道 .
 كويغا سالماق 使 …… 上走 …… 路 : تۇرمۇش مېنى مۇ-
 شۇ كويغا سالدى . 路条这了上走我使活生 .
 كويىدا بولماق 思，想 : ئۇ بۇ نەرسىنى قولغا كەلتۈرۈش
 كويىدا بولۇۋاتىدۇ . 手到弄西东这把想他 . كەمبەغەل ئۆز
 ەھۋالىنى ئۆزگەرتىش كويىدا بولىدۇ . 变思则穷 .
 كويىدا يۈرمەك = كويىدا بولماق
 كويىغا چۈشمەك = كويىدا بولماق
 كوي ② [静] 元，块
 كويىزا [静] 铸手，子铸
 كويىزا سالماق 铸手上
 كويىزا - كىشەن [静] 镣脚铸手
 كويلا [静] 坑 (的 下子轮磨水)
 كويىلۇق [静] 的块， 的钱块 : ئىككى ～ ئۈزۈم 的钱块
 萄葡
 下见 كويۇش
 كويۇش قىلماق 心经， 心留 : ئۇ بۇ سۆزلەرگە كويۇش
 قىلمىسا ئەلۋەتتە بولمايدۇ - ەھ . 然当心留不话些这对他 .
 的行不 .
 كۈب ① [静] 体方立 ② <数> 方立 (方次三) : 3 نىڭ
 كۈبى 27 بولىدۇ . 七十二是方立的三 . ③ 方立 (方立)
 (米 : بىر ～ ياغاچ 头木方立一
 كۈب ئايرىمىسى <数> 差方立
 كۈب جىسىم 体方立
 كۈب دېتسىمېتىر 米分方立
 كۈب سانتىمېتىر 米厘方立
 كۈب مېتىر 米方立
 كۈب مىللىمېتىر 米毫方立
 كۈب بىلتىز <数> 根方立
 كۈبالىت [静] <矿> 矿铜黄方， 矿巴古
 كۈپايە [静] 够 : بىر ئېغىز سۆز ～ . 了够就话句一 . يۈز
 قانغا بىر شۇتقار ～ . <谚> . 鸡只百顶能青东海只一
 كۈپايە بولماق 够足， 够 : خەلقىڭ ئېغىزىغا ئېلىنغان بىر
 كۈپايە بولماق ئېيتىپ ئۆتسەك كۈپايە بولار . 提民人说只们我 .
 了够就事件真的到
 كۈپايە قىلماق 够足， 够 : مۇنچىلىك تاماق ماڭا كۈپايە
 قىلمايدۇ . 吃我够不饭儿点么这 . ھازىر بىرنەچچە يۈز

。人熏屁的放噗噗，人害话的咕
 嘀嘀后背②话的咕咕嘀嘀① كۇس - كۇس گەپ
 咕咕
 咕叽，咕嘀〔模〕 كۇسۇر
 咕咕叽叽，咕咕嘀嘀〔模〕 كۇسۇر - كۇسۇر
 كۇسۇرلاشماق «كۇسۇرلىماق» 态同共的: دادا - بالا بىر ھازا
 كۇسۇرلاشتى. 天半了咕嘀俩子父。
 كۇسۇرلىماق〔动〕咕咕叽叽，咕咕嘀嘀: ۋەزىر پادشاھ.
 耳帝皇着对臣大. نىڭ قۇلىقىغا كۇسۇرلاپ ئەقىل ئۆگىنىپتۇ.
 意主出咕咕叽叽朵

كۇسۇك 下见
 语私窃窃，咕叽，咕嘀〔模〕 كۇسۇك - كۇسۇك
 كۇسۇلداشماق «كۇسۇلدىماق» 态同共的: كۇسۇلدىشىپ گەپ.
 话地说地喳喳叽叽 لەشمەك
 咕叽，咕嘀〔动〕 كۇسۇلدىماق
 كۇش 〔模〕 啞〔声气漏〕
 كۇش - كۇش 〔模〕 啞① 啞② 羊喝咩，人扑狗唤，音声的
 态同共的 «كۇشۇلدىماق»
 发蛇. 声啞啞出发〔动〕 كۇشۇلدىماق
 声啞啞出

كۆكۈ = پىستە?
 粪碎的畜牲②粉齏，末粉，粉①〔静〕 كۆكۈم
 粉齏，末粉〔静〕 كۆكۈم - تالقان
 碎粉得碰，粉齏为化① تالقان بولماق
 ئىستاكان قولۇمدىن چۈشۈپ كېتىپ كۆكۈم - تالقان بولۇپ
 ەتتى. 碎粉得碰下地到掉里手我从子杯.
 碎粉 ەتتى: دۈشمەن ئىستىھكاملىرى كۆكۈم - تالقان بولدى. 人敌
 了碎粉被地阵

كۆكۈم - تالقان قىلماق ① 碎……使，齏成……使
 粉: ئۇنداق تاۋاقنى چېقىپ، كۆكۈم - تالقان قىلمۇنېتىش كەپ.
 ەك. 碎粉得碰该应该碗饭的样那.
 水流花落 ەتتى: بىز دۈشمەننى كۆكۈم - تالقان قىلىۋەتتۇق. 我们
 水流花落得打人敌把

كۆك 〔静〕 方>〔静〕 环丫，仆女，奴女
 子孔〔静〕 كۆنخىزى
 学儒，学孔 تەلىماتى كۆنخىزى
 كۇلا 〔静〕 绳草: باينىڭ ئارغامچىسى بولسا، كەمبەغەلنىڭ كۇلد.
 ى بار. <谚> 绳草有人穷，绳毛有主财

كۇلاچ 〔静〕 古>〔静〕 糊糊甜
 器陶的(的制烧未尚)〔静〕 كۇلال

ۋاقتانەك بىرنېمىلەرنى دەپ كۈتۈلدايتتى. 梦做在是像人那.
 么什着咕嘀样一
 车库 <地>〔静〕 كۇچا
 姆乃赛车库 <艺> كۇچا سەنىمى
 皮羔车库 كۇچا كۆرپىسى
 鳖木番，子钱马 <植>〔静〕 كۇچۇلا
 〔模〕 梭扑〔声飞鸟〕
 雀麻. 下一梭扑〔静〕: قۇشقاچلار ~ ئۈچۈپ كەتتى.
 了飞都下一梭扑

كۇرس¹ 〔静〕 班训短，班练训①
 班训短，班练训①: بوغالتىرلار كۇرسى 计会
 / شوبۇرلار كۇرسى 班训驾②程教: قىسقىچە ~
 年学③程教明简: ئۇنىۋېرسىتېتنىڭ بىرىنچى كۇرسىنى تۈ.
 ەتتىم. 年一学大了完上我. بىر داۋالسىنىش
 كۇرسى يېرىم ئاي. 月个半程疗个一.
 班办 ئاچماق كۇرسى

كۇرس² 〔静〕 行情，值
 بازاردا مالنىڭ كۇرسى بىر خىل تۇرۇ.
 ۋاندىۇ. 定稳行情场市. ۋاندىۇ.
 胀膨货通会就，跌下值币. ۋاندىۇ.
 跌下值价①: مالنىڭ ~ 下价物
 / 跌 ۋاندىۇ. 价掉，价身去失② 跌下值币 ~
 ۋاندىۇ. ۋاندىۇ. ۋاندىۇ. ۋاندىۇ. ۋاندىۇ.
 拉毛的价身去失 ۋاندىۇ. ۋاندىۇ. ۋاندىۇ. ۋاندىۇ.

情发狗母〔动〕 كۇرسىماق
 凳板小，扎马〔静〕 كۇرسى
 咕咕，呱呱，梭梭扑〔模〕 كۇر - كۇر
 ىشلىرى سازلىقنى بىر ئالدى. 泽沼彻响声叫呱呱的蛙青.
 地

态同共的 «كۇركىرماق» 态同共的
 叫呱呱，鸣(蛙)〔动〕 كۇركىرماق
 公两于当相，位单程路)哈鲁库 <古>〔静〕 كۇرۇخ
 (里

缸茶(瓷搪)〔静〕 كۇرۇشكا
 态同共的 «كۇرۇلدىماق» 态同共的
 叫呱呱，叫咕咕，鸣(蛙)〔动〕 كۇرۇلدىماق
 扑〔模〕 啞: بومزەكنىڭ يېلى ~ قىلىپ چېقىپ
 ەتتى. 气了跑球皮声一啞扑.
 子篓屎，子罐屎 <骂>〔静〕 كۇسپاڭ

扑球. 扑球. 扑球. 扑球. 扑球. 扑球. 扑球. 扑球.
 气了撒声一啞
 كۇس - كۇس 〔模〕 咕咕叽叽，咕咕嘀嘀
 ىنى ~ ، ئوسۇرۇقنىڭ يامىنى بۇس - بۇس. <谚> 嘀后背

كۈمۈلچانلىق «كۈمۈلچىلىق» 态动被的: كۈمۈلچانلىق لاي
 泥的丸成团
 团成团, 丸成团 [动] كۈمۈلچىلىق
 到贴团成团粪牛把 تامليرغا چاپلىماق
 上墙的圈牛

كۈندۈر <植> [静] 香乳
 片尔都昆锁金 <药> كۈندۈر توقچىقى
 吝怪, 气小, 啬吝 <方> [静] كۈنۈس
 钮按按 钮按②钉图① [静] كۈنۈپكا
 盘键 <电> كۈنۈپكا تاختىسى
 的钮按有②的钉图① [静] كۈنۈپكىلىق
 草赖 <植> [静] كۈنۈرباش
 窟魔, 山魔(的中说传话神) [静] كۈھىقاپ
 (料饮凉清)斯瓦克 [静] كۈۋاس
 霜纳鸡金, 宁奎 <药> [静] كۈۋىسن
 嘛隆 <化> [静] كۈۋىنولسن

كۆپ [静] ①多: ~ ئويلا, ئاز سۆزلە. <谚> 多想少
 <谚> 说: 同喻“三思而后行”。~ سۆز چۆپ سۆز. <谚>
 话多如草芥。~ ئاتقان بىلەن مەرگەن بولماس, ~ سۆز-
 话多如草芥. <谚> 打枪多得未必是神枪, 手
 说得多未必是灵机. ~ سۆزلىگەن تۆتۈلەر, ئاز
 说得多未必是灵机. <谚> 说得多未必是灵机.
 脱: 说得多未必是灵机. ~ ياخشى ئاز يامان, ~
 说得多未必是灵机. ②常, 久: مەن ئۇنىڭ
 ئۆيىگە ~ بارىمەن. 他家去常我. ~ ئاغرىغان ئەمچى بولار,
 ~ يۈرگەن يولچى. <谚> 久成病, 中郎成病. 者行成走常,
 ③很, 常非, 很: ~ ياخشى ڧەيدە / ~ رەھمەت ڧەيدە,
 常感 / 谢: 常感 / 谢. ④人意满常非: 人众
 <谚> 人多力量大. ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ. <谚>
 人多智广. ~ تۈكۈرسە, كۆل بولار. <谚> 人多
 智广. ~ بىلەن ئۆلۈم بەجايىكى توي. <谚> 人多
 智广. 死赴如喜宴. ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ. <谚>
 人多智广. 死人没, 翻闹人众跟. <谚>
 兔免子难逃人众. <谚> ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ. <生>
 多父本, 多父体: ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ

مېتىسلاشتۇرۇش ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ <数> ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ <化> ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ <动> ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ <数> ڧەيدە ئۇنىڭ كۆپ

كۈلۈچى [静] 匠器陶
 业陶制, 业器陶 [静] كۈلۈچىلىق
 行苦, 帽丐乞 [静] (كۈلۈم, كۈلۈمەك, كۈلۈمە) كۈلۈم
 帽僧 (帽顶尖)

كۈلۈمەك (戴)有, 的帽丐乞(戴)有 [静] كۈلۈمەك
 鮓, 鮓 <动> [静] كۈلتېر
 耕中 <农> [静] كۈلتىۋاتىسىيە
 耕中 كۈلتىۋاتىسىيە قىلماق
 机耕中 [静] كۈلتىۋاتور
 كۈلمىناتىسىيە = يۇقىرى پەللە
 部乐俱人工 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈمەك / ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈمەك
 部乐俱员海 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈمەك
 手扳, 子扳 [静] كۈلۈچ
 裙叭喇 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈچ
 门炉 [静] كۈلۈك
 家学理物国法以, 位单量电)仓库 <物> [静] كۈلۈن
 (名命仓库

كۈلۈن قانۇنى <物> 律定仓库
 力仓库 <物> كۈلۈن كۈچى
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈن ئېلېكتىر ئىستاتىك ماگنىت مەيدانى
 场磁电静仓库 <物>

كۈلۈنمېتىر <物> [静] 计仓库
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈنمېتىر
 蚊雷库, 蚊库 <动> كۈلۈنمېتىر باشىسى
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈنمېتىر = ڧەيدە ئۇنىڭ كۈلۈنمېتىر

كۈمبەيكۈم بولماق = ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمبەيكۈم بولماق
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمبەيكۈم قىلماق = ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمبەيكۈم قىلماق
 蛉白 <动> [静] كۈمۈتا
 热蛉白 <医> كۈمۈتا قىزىتمىسى

كۈمۈلەك [静] 的状痞疙, 的状痞疙: ~ ئاش ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك ①丸的: ~ لاي ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك ②丸泥, 泥的状丸
 ~ قىلماق ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك نام = ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك نام
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك دورا ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك كۆمۈر ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك ئوغۇت ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك

ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك «كۈمۈلچىلىق» 态动使的: لايىنى ~ ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلەك
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلچىلىق «كۈمۈلچىلىق» 态同共的: ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلچىلىق
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلچىلىق ئويىۋاتاتتى. ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلچىلىق
 ڧەيدە ئۇنىڭ كۈمۈلچىلىق

本复，本印翻 <印> كۆپەيتىمە نۇسخا
 加增 ~ 态动使的 «كۆپەيمەك» ① كۆپەيتىمەك
 乘 <数> ② 畜种良殖繁 ~ نەسلىك ماللارنى / 累积
 二乘五 ~ بەشى ئىككىگە
 法乘，乘 <数> [静] كۆپەيتىش
 算法法乘 <数> كۆپەيتىش ئەمىلى
 号乘 <数> كۆپەيتىش بەلگىسى
 九九法乘，表法乘 <数> كۆپەيتىش جەدۋىلى
 表诀口法乘，表
 态同共的 «كۆپەيتىمەك» كۆپەيتىشمەك
 态动被的 «كۆپەيتىمەك» كۆپەيتىلمەك
 的加增②数乘被 <数> ① [静] كۆپەيتىگۈچى
 进累 <经> ②的加增① [静] كۆپەيمە
 税进累 <经> كۆپەيمە باج
 额加增值价 <经> كۆپەيمە قىممەت
 ~ 多增钱 / 多增钱 ~ بۆل : 加增，多增① [动] كۆپەيمەك
 多增畜牲，殖繁畜牲 ~ مال : 殖生，殖繁② 加增人
 的张夸，的大夸②的凸，凸① [静] كۆپتۈرمە
 璃玻泡浮 <建> كۆپتۈرمە ئەينەك
 绣刺线绒 <纺> كۆپتۈرمە كەشتە
 雕浮 <建> كۆپتۈرمە گۈل = بۆرتىمە گۈل
 雕浮 <建> كۆپتۈرمە نەقىش
 ① «كۆپەيمەك» 态动使的 : پوكان غورا قورسقىمى
 ② 大夸。胀发子肚我使子杏的熟半 . كۆپتۈرۈپ قويدى .
 化膨③难困大夸 ~ قىيىنچىلىقنى
 王大牛吹，者实其过言 [静] كۆپتۈرمىچى
 张夸，大夸，虚吹 [静] كۆپتۈرۈش
 态同共的 «كۆپتۈرمەك» كۆپتۈرۈشمەك
 态动被的 «كۆپتۈرمەك» كۆپتۈرۈلمەك
 件饰(的上袋箭) <古> [静] كۆپتى
 意致多多 سلام ~ : 多很，多多 [静] كۆپتىن - كۆپ
 态动使的 «كۆپتۈرمەك» كۆپتۈرمەك
 ②. 了发面 . خېمىر كۆپچۈپتۈ .
 ③. 了地鼓鼓气 鼓鼓气 <转> ③. 了
 说
 大 ① [静] كۆپچىلىك : 儿伙大，家大
 话里心的家大 سۆز كۆپچىلىكىنىڭ / 望希的家
 ② 数多 : ~ يولداشلار 志同数多
 子褥 <古> [静] كۆپسۈن

كۆپ ئەزالىق ئىپادە = كۆپ ئەزالىق
 的节音多 <语> كۆپ بوغۇملۇق
 词音多，词节音多 <语> كۆپ بوغۇملۇق سۆز
 同合边多 <法> كۆپ تەرەپلىك توختام
 症汗多 <医> كۆپ تەرلەش كېسەللىكى
 纲毛多 <动> كۆپ تۈكلۈكلەر سىنىپى
 号节删，号略省 <语> كۆپ چېكىت
 数位多 <数> كۆپ خانىلىق سان
 营经种多 <经> كۆپ خىل ئىگىلىك
 多顶，多至 كۆپ دېگەندە
 症频尿，症崩尿 <医> كۆپ سىيش كېسىلى
 界世极多 كۆپ قۇتۇپلۇق دۇنيا
 学辑逻辑值多 <逻> كۆپ قىممەت لوگىكىسى
 送里干，重意人轻礼 <成> كۆپكە تەۋە قىلماق
 重义情轻礼，毛鹅
 物动胞细多 <动> كۆپ كىلىپتىكىلىقلار
 因基多 <生> كۆپ گېن
 论心中多 <哲> كۆپ مەركەزچىلىك
 论元多，义主元多 <哲> كۆپ مەنبەچىلىك
 的义多 <语> كۆپ مەنىلىك
 词义多 <语> كۆپ مەنىلىك سۆز
 程方元多 <数> كۆپ نامەلۇملۇق تەڭلىمە
 偶多，嫁多，娶多 كۆپ نىكاھلىق
 制偶多 كۆپ نىكاھلىق تۈزۈم
 桑沧经历，广识多见 كۆپىنى كۆرگەن .
 问别 <谚> . گاندن سورماي، كۆپىنى كۆرگەندىن سورا .
 的广识多见问要，的大纪年
 物生胞细多 <生> كۆپ ھۈجەيرىلىك جانلىق
 箭火级多 كۆپ ئوگىلىك راکېتا
 义主神多，论神多 <宗> كۆپ ئىلاھچىلىق
 教神多 <哲> كۆپ ئىلاھلىق دىن
 体面多 <数> كۆپ ياقلىق
 角面多 <数> كۆپ ياقلىق بۇلۇڭ
 题用应步多 <数> كۆپ يوللۇق مەسىلە
 蛋混 <方，骂> [静] كۆپەش
 器法乘 <电> [静] كۆپەيتكىۈچ
 ① [静] كۆپەيتكىۈچى : 数乘 <数> ② 数因 <数>
 的乘③子
 式因，式乘 <数> كۆپەيتكىۈچى ئىپادە
 ① [静] ② 积乘 <数> ③ 的制复

蝉沫 <动> كۆپۈكلۈك تومۇزغا
 泥水气加 <建> كۆپۈكلۈك سېمونت
 的凸〔静〕 كۆپۈنگۈ

镜透聚会，镜面凸，镜凸 <物> كۆپۈنگۈ ئەينەك
 版凸 <印> كۆپۈنگۈ بەت
 坝点，坝岸凸 <水> كۆپۈنگۈ توسما
 体面凸 <物> كۆپۈنگۈ جىسىم
 极凸 <电> كۆپۈنگۈ قۇتۇپ
 镜透凸 <物> كۆپۈنگۈ لىنزا
 点透凸 <物> كۆپۈنگۈ نۇقتا
 蛸蝶海 <动>〔静〕 كۆپىكىدەريا

كۆپىنچە <静> 常，往往 ۋەر ئېلىپ ئۇردى . 他照常常常子生独的他 .

كۆپىيىش <生>〔静〕 殖繁，殖生
 器殖生 <理生> كۆپىيىش ئەزاسى
 腺殖生 <理生> كۆپىيىش بېزى
 期周殖生 <生> كۆپىيىش دەۋرى
 统系殖生 <理生> كۆپىيىش سىستېمىسى
 力能殖生，力能殖繁 <生> كۆپىيىش قابىلىيىتى
 数系殖繁 <农> كۆپىيىش كوئېففېنتسىيىتى
 率殖繁 <生> كۆپىيىش نىسبىتى
 كۆپىيىش ئىقتىدارى = كۆپىيىش قابىلىيىتى
 龄适殖繁 <牧> كۆپىيىش يېشى
 率长增，率殖增〔静〕 كۆپىيىشچانلىق

كۆت ①〔静〕 股屁: كۆتگە تەپەك 股屁踢 / كۆتدە ئىشتان
 叫却字名，穿子裤有没 <谚> . ۋەتتى مارجان بۇۋى .
 威布江尔玛 (如贵珠串戴) . ئىت ئۇستىخان يېسە ، كۆتى
 ىلەن كېڭىشەر . <谚> . 头骨吃狗 量商股屁跟 .
 的股屁卖 <骂> ② . (后想前思要事干
 كۆتىنىڭ پىرى تۇتماق <成> 脑擗头擗 ، 擗死
 起擗死他 . كۆتىنىڭ پىرى تۇتۇپ قالسا ، گەپ يېمەيدىغىنىدىن .
 进不听也话么什 ، 来
 没 ، 心恒没 ، 住不顶 ، 住不坐 <成> كۆتى بوش
 孩的心恒没个是真你 . تازىمۇ ~ بالا ئىكەنەن .
 子
 كۆتى بىلەن ئاغزىنىڭ پەرقى يوق <成> 等话说
 说他 . 屁放于 ~ بولغاچقا ، باشقىلار ئۇنى كۆزگە ئىلمايدۇ .
 他起不看都人别 ، 屁放于等话
 白清不 ، 净干不脚手 <成> كۆتى پوق
 动多 ، 稳不坐 ، 住不坐 <成> كۆتى تىنماسلىق

长猛②害厉更得变，剧加① <方>〔动〕 كۆپىمەك
 地的住羔羊山②羔羊的生刚① <方>〔静〕 كۆپىكەك
 方

帮多多 ىارەم بەرمەك ~ : 地量大，地多多〔静〕 كۆپىلەپ
 购采量大，买购量大 سېتىۋالماق ~ / 助
 ① «كۆپ» 式形词名的: كوجىدا ئادەملەرنىڭ كۆپلۈ-
 كىدىن ماڭغىلى بولمايدۇ . 动不走得多人上街 . <语> ② .
 数复

كۆپلۈك قىلماق 多嫌
 人多很 ىكىشلەر ~ : 多许，多很〔静〕 كۆپىلىگەن
 的胀膨〔静〕 كۆپمە

土润膨 كۆپمە توپا
 泥水胀膨 كۆپمە سېمونت

كۆپمەك ①〔动〕 胀: توپقا يەل كىرىۋىدى ، دەرهال كۆپتى .
 了鼓上马气打一球 . كالا بەدە يېسە ، قورسىقى كۆپۈپ قالد .
 肚胀会菘苜吃牛 . 发②: خېمىر ~ 了发面 / نان
 了来起发饅 ~ <转> ③ 气: 气生 . بار دەپ تۆكمە ،
 为因别也 ، 摔倒而有为因别 <谚> . كۆپمە .
 气生而有没 . زېرەك تېپىپ سۆزلەيدۇ ، كالۋا كۆپۈپ .
 说着气蛋笨 ， 说话找人灵机 <谚>

كۆپۈش كوئېففېنتسىيىتى <物> 数系胀膨
 ①〔静〕 沫泡: 子沫 ، 沫泡 沫泡酒啤 كۆپۈكى / سۇ
 沫泡的水 / شورپىنىڭ كۆپۈكى 子沫汤肉 <②>
 气出 水涎 ، 涎 <理> ③ 气: قورساق كۆپۈكىنى چىقارماق
 石浮 <矿> كۆپۈك ناش
 沫泡成变① <转> ② 沫泡为变
 影

济经沫泡 <经> كۆپۈك ئىقتىساد
 剂泡消 كۆپۈك يوقاتقۇچ

①〔静〕 泡小(体液) 泡液 <生> ② 泡气
 的沫泡无 ، 的泡气无〔静〕 كۆپۈكسىز
 态动使的 «كۆپۈكسىزلەندۈرمەك» كۆپۈكسىزلەندۈرمەك
 泡消〔动〕 كۆپۈكسىزلەنمەك
 态动使的 «كۆپۈكلەنمەك» كۆپۈكلەندۈرمەك
 泡发 ، 剂泡起 <建> كۆپۈكلەندۈرگۈچى خۇرۇچ

①〔动〕 泡起: كۆپۈكلەنگەن نېفىت 油原泡起
 的多沫泡 ، 的沫泡有〔静〕 كۆپۈكلۈك
 璃玻沫泡 <建> كۆپۈكلۈك ئەينەك
 土凝混沫泡 ، 砵沫泡〔建〕 كۆپۈكلۈك بېتون

كۆچ² 〔静〕 <方> 子妻，人夫

كۆچ³ 〔静〕 <古> 刻时，一会

كۆچەت 〔静〕 <植> 苗树，木苗；ئالما كۆچىتى

苗 / 果苹 其 <谚> ； قۇلۇغنى سۇندۇرغۇچە ، سۇندۇرغۇچە
； 苗，苗秧(的栽移)②。膊路的己自折如不，苗树折

پەمدۇر كۆچىتى 西柿红苗

كۆچەت بەلگىلىمەك = كۆچەت مۇقىملىماق

كۆچەت تىكەمەك 树植，树栽 ； كۆچەت تىكەمەك پۇتاپ
تۇر ، كۆكتات تېرىساك ئوتاپ تۇر . <谚> 枝剪勤树栽
。 草锄勤菜

كۆچەت كاندۇكى 床苗，田秧 <农>

كۆچەت مۇقىملىماق 植定 <农>

كۆچەتچىلىك 〔静〕 作工苗育 ； ناھىيىلىك ~ مەيدانى
场苗

كۆچەتزار = كۆچەتلىك

كۆچەتلىك 〔静〕 圃苗

كۆچۈرۈم 〔静〕 <古> 迁批大(慌惊群人故变生发因)
徒

كۆچكۈچ 〔静〕 ① 移迁大，徙迁大② ③ 指专) 1871

斯克萨哈今至迁人尔吾维批一区地犁伊迫强俄沙年
(坦) ； مېنىك بوۋام 1871 - يىلدىكى كۆچكۈچتە غۇلجىدىن
چىققانىكىن . 1871 是父祖的我 . 的犁伊开离时迁迫年

كۆچكۈچ ناخشىسى 歌迁迫

كۆچكۈن¹ 〔静〕 ① 的动流 ； يۇلتۇزلار تەخمىنەن ئۈچ غىل
بولدۇ ； تۇراقلىق يۇلتۇز ، سەييارە يۇلتۇز ۋە ~ يۇلتۇز .
星星 ； 塌崩，崩② . 星流，星行，星恒；种三有约大

كۆچكۈننى 崩山 / 崩雪 كۆچكۈننى

كۆچكۈن² 〔静〕 <古> 的动流，的牧游

كۆچمە 〔静〕 ① 的动流，的动移，的回巡② <语>
的申引，的移

كۆچمە بارخان 丘沙动流 <地>

كۆچمە دولقۇن 波进前，波行 <物>

كۆچمە سۇغۇرتا 险保动流 <经>

كۆچمە فوند 金基动流

كۆچمە قۇم 沙流

كۆچمە كاپىتال 资游 <经>

كۆچمە كرېدىت 用信产动 <经>

كۆچمە كۆرگەزمە 览展回巡

كۆچمە كۆل 湖移游 <地>

كۆچمە ماياك 船灯，塔灯动流 <交>

كۆتۈرمىكەشلىك قىلماق = كۆتۈرمىچىلىك قىلماق

كۆتۈرۈشچان 〔静〕 的载承，的荷负； ~ جىسىم
体荷负，物

كۆتۈرۈشچانلىق 〔静〕 ① <建> 重荷② <交> 量重载

كۆتۈرۈشلۈك 〔静〕 起得经，住得受； چاقچاق ~ ئادەم
人的笑玩起得

كۆتۈرۈشلۈك ئادەم 人的心耐有，人的起得经

كۆتۈرۈشمەك «كۆتۈرمەك» 态同共的 ； چامادانى كۆتۈرۈشۈپ
بېرى . 子箱提你帮来我 .

كۆتۈرۈلمە 〔静〕 <地> ① 起隆② 的起隆

كۆتۈرۈلمە بەلۋاغ 带起隆 <地>

كۆتۈرۈلمە رايون 区起隆 <地>

كۆتۈرۈلمەك ① «كۆتۈرمەك» 态动被的 ； پەردە ~
幕帷 ； نازىرلىققا / 起升 ② 长厅为升提被 ~

态复 ； ئورنىدىن سەل ~ 来身起欠，身起微微 / كۈن

نەيزە بويى كۆتۈرۈلدى . 梢树上日 . 亮大已天， <转>③ .

了好日子 ； دېھقانلار بۇرۇنقىدىن جىق كۆتۈرۈلۈپ كەتتى .

来起 <转>④ . 了多好日子前以比民农

力升抬 <气> كۆتۈرۈلۈش كۈچى

كۆتۈرۈم 〔静〕 抱，儿挑 ； بىر ~ ئوتۇن 火柴挑一，
火柴

كۆتۈك <方> 〔静〕 钱工的工牧给

كۆتۈەللىك 〔静〕 <方> 棍紮，鞣

كۆتۈچەك 〔静〕 子茬(的物植杆粗等米玉) ； ئۆتكەن يىلقى
كۆتۈچەكلەر شۇ پېتى تۇراتتى . 年去 ； 不封原还子茬谷包的

里地在地动

كۆتۈيوغان = چىقان

كۆجە 〔静〕 粥肉粒米玉，粥肉仁麦 ； 等菁蔓，末肉加)
(成煮

كۆجۈم 〔静〕 的集密，的密稠 ； ~ مەھەللە 居的集密
区民

كۆجۈم بازار 场市中集

كۆجۈملەشتۈرمەك «كۆجۈملەشمەك» 态动使的

كۆجۈملەشتۈرۈلمەك «كۆجۈملەشتۈرمەك» 态动被的

كۆجۈملەشمەك 〔动〕 集密变，密稠变 ； ئىلگىرىكى تارقاق
كەتتەر ھازىر كۆجۈملەشتى . 得变在现子村的散分前以

了集密

كۆچ¹ 〔静〕 ① 徙迁(的时徙) ； چارۋىچىلارنىڭ ~ ئارتقان تۆ .

گە ، قوتازلىرى 物什着驮们民牧 ； 雪②等牛牦， 駝

崩 ； ~ كۆچتى . 了崩雪

كۆچۈرمەك ① «كۆچمەك» 态动使的: ئۆي / 家搬 ~ 抄, 写抄②栽移 ~ 载转, 印翻 / باساق 抄, 袭抄③清眷 ~ ئاققا / 义讲抄 ~ 抄: 写眷 作人他(窃剽)袭抄 ~ باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىنى: 窃剽 驱病的患后体附鬼将指, 法说信迷)鬼赶, 邪驱④品 把.(处别至: قىزنىڭ كېسىلىنى مۇشۇ قورچاققا كۆچۈرگەن. 徙, 植移 <医>⑤). 上偶木个这了到赶病的姑娘 肤皮植移 ~

费迁搬, 费移迁 <经> كۆچۈرمىچى 者 窃剽, 者袭抄②员写缮, 者写抄① [静]

者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

金资动流 <经> كۆچمە مەبلەغ 抄, 写抄②栽移 ~ 载转, 印翻 / باساق 抄, 袭抄③清眷 ~ ئاققا / 义讲抄 ~ 抄: 写眷 作人他(窃剽)袭抄 ~ باشقىلارنىڭ ئەسەرلىرىنى: 窃剽 驱病的患后体附鬼将指, 法说信迷)鬼赶, 邪驱④品 把.(处别至: قىزنىڭ كېسىلىنى مۇشۇ قورچاققا كۆچۈرگەن. 徙, 植移 <医>⑤). 上偶木个这了到赶病的姑娘 肤皮植移 ~

费迁搬, 费移迁 <经> كۆچۈرمىچى 者 窃剽, 者袭抄②员写缮, 者写抄① [静]

者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

窃剽搞②作工写抄做① كۆچۈرمىچىلىك قىلماق 者 袭抄②作工写眷, 作工写抄① [静] كۆچۈرمىچىلىك 为行窃剽, 为行

。鬼魔个了进引里家们我，佑保达胡。 لىپ كەپتىمىز .
 见牛奶让别 < 谚 > . ئەخمەققە قىز .
 看生医让 ~ دۇختۇرغا كېمەل . 娘姑见人蠢让别，奶到
 : 示出 ② 容市览浏们人客让 ~ مېھمانلارغا شەھەر / 病
 : 示出 ② 明证示出 ~ خىزمەت كىنىشكىڭىزنى كۆرسىتىڭ .
 ، 路指 ~ يول : 示指， 出指， 指 ③ . 证作工示出您请
 缺的中作工出指 ~ خىزمەتتىكى كەمچىلىكىنى / 点指
 / 点 مېنىڭ كۆرسەتكىنىم بويىچە ئىش قىلساڭ ، مەقسىتىڭگە
 . 的目到达能就你， 做去的示指我按是要 . يېتەلەيسەن .
 显， 己自现表 ~ ئۆزىنى : 示演， 示展， 示显， 现表 ④
 显， 己自现表 ~ ئۆزىنى / 罗马ندا ئاپتور رېئال
 活生实现了示展者作中说小 . نۇرمۇشنى كۆرسەتكەن .
 示演们我给他 . بىزگە يېڭى مەشغۇلات ئۇسۇلىنى كۆرسەتتى .
 忠装假 ~ ئۆزىنى مۆمىن قىلىپ / 厚
 显人向 ⑤ 通事万装假 ~ ئۆزىنى بىلەرمەن قىلىپ
 ، ياخشىلىقچە يولۇڭغا ماڭ . 看害厉人给， 量力的己自示
 你给要我则否， 路的你走好 . 看害厉

كۆرسىتىش ئالماش < 语 > 词代示指
 كۆرسىتىش ئۇسۇلى < 数 > 法举列

كۆرسەتمىلىك < 静 > 的示指， 的示展， 的观直

كۆرسەتمىلىك لايىھە < 艺 > 计设示展

كۆرسەتمىلىك ئوقۇتۇش < 教 > 学教观直

كۆرسىتىشمەك «كۆرسەتمەك» 态同共的 : كۆپچىلىك مۇسابە .
 قىدە ئۇتۇتۇرۇش سەۋەبلىرىنى كۆرسىتىشتى . 比了出指家大 .
 . 因原的败失赛

كۆرسىتىلمەك «كۆرسەتمەك» 态动被的 : ئۇ سايلامدا ھاكىم .
 长县为荐推被他中举选 . لىققا نامزات قىلىپ كۆرسىتىلدى .
 . 人 选 候

كۆرك [静] 面容， 容面， 美 : نىل كۆركى ماقال ، ئەر كۆركى
 . 须胡是美子男， 语谚是美言语 < 谚 > .

كۆركەتمەك < 古 > [动] 亮漂变， 丽美变

كۆركەم [静] 的看好， 的丽美， 的亮漂， 的丽壮 :
 يىگىت (的亮漂) 的子伙小 / ھويلا - ئارام 丽美
 院庭的

كۆركەمسىز [静] 的观美不， 的看好不

كۆركەملەشتۈرمەك «كۆركەملەشمەك» 态动使的 : قىزنىڭ
 قاپقارا چاچلىرى ھۆسنىنى تېخىمۇ كۆركەملەشتۈرۈۋەتكەندى .
 姑 .

كۆركەملەشتۈرۈلمەك «كۆركەملەشمەك» 态动被的

كۆركەملەشتۈرۈلمەك «كۆركەملەشمەك» 态动被的

كۆرەڭلەشمەك «كۆرەڭلەشمەك» 态同共的 : ئۇلار غەلبە قىل .
 . 意得洋洋而利胜为因们他 . دۇق دەپ كۆرەڭلەشتى .
 ~ ىك «كۆرەڭ» 式形词名的 : ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن
 . 态神的意得出露流中眼他 . ئالامىتى چىقىپ تۇراتتى .
 : 现活气神， 洋洋意得， 气神， 意得 [动]
 كۆرەڭلەپ غۇدىنى يوقاتماق / 形忘意得 / سەن ئانچە كۆرەڭلەپ
 兵骄 < 谚 > . كۆرەڭلىگەن يېڭىلار . 气神太别你 !
 . 败必

كۆرەلمەس [静] 的妒嫉爱 : كۆرەلمەسنىڭ كۆزىنى ئوي .
 . 掉挖该瞎眼的妒嫉爱 < 谚 >

كۆرەلمەسلىك «كۆرەلمەس» 式形词名的 : ئۇنىڭ گەپلىرى ~
 . 妒嫉了满充中谈言的他 . بىلەن تولغاندى .

كۆرپە [静] 子褥 : مېھمانغا ~ سالماق 客给褥铺人
 ىلش ھۆرمەت ، داستىخان سېلىش ھىممەت . 褥铺 < 谚 >

情盛是布餐铺， 敬尊是子

疮褥 < 医 > كۆرپە يارسى

子褥与头枕 كۆرپە ياستۇق

皮羔 [静] كۆرپە

子帽皮羊 كۆرپە تۇماق

衣大皮羔 كۆرپە جۇۋا

的生晚， 的生再 < 古 > [静] كۆرپە

褥坐， 子褥小 [静] كۆرپىچەك

的子褥个一做 رەخت ~ بىر : 料子褥 ① [静] كۆرپىلىك
 的子褥有 ② 布

كۆرسەتكۈچ [静] ① 的示指， 的指 : خەرىتىگە ~ بەلگىسى
 指， 器示指 ② (头箭) 记标示指上标上图地在 قۇبىماق

⑤ 数指 < 数 > ④ 索引 ③ 标路 ~ ىل - ىل : 示标， 针

: 单绩成 < 教 > ⑥ 标指量质 ~ سۈپەت : 标指 < 经 >

单绩成年学看让 كۆرسەتكۈچنى كۆرسەتمەك

② 指食， 指拇二 ① < 理生 > كۆرسەتكۈچ بارماق

趾脚二

鞭教 < 教 > كۆرسەتكۈچ تاياق

灯示指 < 交 > كۆرسەتكۈچ چىراغ

带， 的针指带， 的器示指带 ① [静] كۆرسەتكۈچلۈك

的数指， 的数指带 ② 的示标

程方数指 < 数 > كۆرسەتكۈچلۈك تەڭلىمە

数函数指 < 数 > كۆرسەتكۈچلۈك فۇنكسىيە

示提， 示指， 令命， 令指 [静] كۆرسەتمە

... 给指， 看... 让 ② 态动使的 «كۆرەك» ①
 ... 让， 看... 览浏... ۇدا كۆرسەتمىسۇن، ئۆيگە شەيتان ئې .

，的目悦②。了来带人的久已念思您把我，吧金赏
，的看好……有 <成> كۆرىدىغىنىنى كۆرمەك
· 场下好没 . 的看好你有，干么那再是要你
，齐整么那果水的上桌 . شۇنچە رەتلىك ئىدى . بۇ كۆرۈملۈككىنە قىز ئىكەن .
。娘姑的看好挺个是这

的现忽隐忽，的约约隐隐〔静〕 كۆرۈنەر - كۆرۈنمەس
كۆرۈنەرلىك 〔静〕 的显著，的著显 : ~ نەتىجە پاراقتانار
مۇكاپاتلاندى . 彰表了到受者著显绩成 . ئىشلەپچىقىرىش
شارائىتىدا ~ ئۆزگىرىش بولدى . 的显明了有件条产生 .
。变化

誉饮，名闻，名出 <古>〔动〕 كۆرۈنچلەمەك
的见可〔静〕 كۆرۈنمە

率功观表 <物> كۆرۈنمە قۇۋۋەت
置位视 <天> كۆرۈنمە ئورۇن
线平地视〔天〕 كۆرۈنمە ئۇبۇق
的见不看〔静〕 كۆرۈنمەس

光见可不 <物> كۆرۈنمەس يورۇقلۇق

كۆرۈنمەك ① «كۆرمەك» 态复自的 : ئۇ دوختۇرغا كۆرۈنگىلى
到我 . 病看去他 . بېرىپ ئاپماغا كۆرۈنۈپ كېلى .
，象景②容市，貌外的市城 كۆرۈنۈشى / 形外的
过而闪一前眼 ~ پال ئۆتكەن . 面貌，形外，观外①〔静〕 كۆرۈنۈش
机音录 观外的物筑建 كۆرۈنۈشى / ئۇنئالغۇنىڭ كۆرۈنۈشى
，象景②容市，貌外的市城 كۆرۈنۈشى / 形外的
过而闪一前眼 ~ پال ئۆتكەن . 面貌，形外，观外①〔静〕 كۆرۈنۈش
的人惊个一 ~ 象景的 / 象景的
实老(面表)表外 ياۋاش كۆرۈنۈشتە ياۋاش ③面场
④ <文> 面画，景场 : ھېكايىدە تۇرمۇش كۆرۈنۈشلىرى
نەسۋىرلەنگەن . 景场活生了写描说小 . يازغىنىم يېزىمىزدىن
<艺>⑤ . 面画幅一的村农们我是的写所我 . ~
 . 面画，头镜 : شۇ ~ ئۈستىگە كىنونىڭ نامى بېرىلىدۇ .
 . 场 <戏>⑥ . 字名的影电有还上头镜个这在
~ چى پەردە ئىككىنچى ~ 第一幕二场⑦ 画景风 : ئۆيگە ~
 . 画景风了挂里屋在们我 . ئاستۇق .

面见 كۆرۈنۈش بەرمەك

度宁视 <天>②度见能① كۆرۈنۈش دەرىجىسى
كۆرۈنۈشلۈك «كۆرۈنۈش» 的式形词容形的 : تىۋت پەردە،
سەككىز ~ 剧话场八幕四 دراما
كۆرۈنۈشمەك «كۆرۈنمەك» 态同共的 : ئۇلار دوختۇرخانىغا بې-

،的看好……有 <成> كۆرىدىغىنىنى كۆرمەك
· 场下好没 . 的看好你有，干么那再是要你
闻所见所〔静〕 بىلىپ - كۆرۈپ

到乍来初，面见次初〔静〕 كۆرۈشمەي - كۆرۈشمەك
كۆرۈشتۈرمەك «كۆرۈشمەك» 态动使的 : بۇ بالىنى ئۆزىنىڭ
ئاتا - ئانىسى بىلەن بىر كۆرۈشتۈرەيلى . 自跟子孩这让们咱 .
。吧面一见母父己

态动被的 «كۆرۈشتۈرمەك»
كۆرۈشمەك ① «كۆرمەك» 态同共的 : بۇ رەسىمنى ئۇلار
قولدىن - قولغا ئېلىپ كۆرۈشتى . 了看着传们他画幅这 .
~ 晤会，见相，面会，见会② : ئەزىز مېھمانلار بىلەن
晤会، 面会友挚和 ~ 宾贵见会 / دوست بىلەن
。面见常们我 . بىز دائىم كۆرۈشۈپ تۇرىمىز . 友挚

效见 <方>〔动〕 كۆرۈشمەك
箱风皮〔静〕 كۆرۈك

木穗盐 <植>〔静〕 كۆرۈك

念思，念想，见想 <古>〔动〕 كۆرۈكسەمەك

箱风拉〔动〕 كۆرۈكلىمەك

子探，探密，谍间 <古>〔静〕 كۆرۈك

كۆرۈلمەك ① «كۆرمەك» 态动被的 : پېئىلنىڭ مەيل كاتېگورىيە
يىسى پېئىلنىڭ خەۋەر شەكلىدە كۆرۈلىدۇ . 见畴范式的词动 .
式形语谓词动于 . 现出，生发② . ھېچقاچان كۆرۈلۈپ
باقىمىغان مەسىلە كۆرۈلدى . 了现出题问的过生发未从 .
كۆرۈم ① 〔静〕 子曰，活生① : يا ئۆلۈم، يا ~ 要，死么要 .
 (仁成便功成不即亦) 活么 难，苦痛② . 日度难人好，了不死人坏 <谚> . ~
 处 : ئەلچىگە ئۆلۈم يوق، جارىچىغا . 不者使 <谚> . ~
 . 难刁勿人言代，杀能

梦②议思，想设① <古>〔静〕 كۆرۈم

的卜占，的命算，的卦算 <古>〔静〕 كۆرۈمچى

كۆرۈمسىز 〔静〕 的观美不，的看难，的看好不 : قارا
斑黑的看难 داغ

كۆرۈمسىزلەشمەك 〔动〕 看难变 : ئىشنىڭ ئالدىراشلىقىدا ئۇ-
نىڭ كىيىملىرى كۆرۈمسىزلىشىپ كەتكەندى . 忙很他为因 .
。看难很得变都服衣

كۆرۈمسىزلىك «كۆرۈمسىز» 的式形词名的 : بۇنىڭ كۆرۈمسىز-
لىكىنى قاراڭ ! 看难多有伙家这看 !

كۆرۈملىك 〔静〕 ① «كۆرۈشمەك» 的者礼喜来带给 : 物礼، 金赏
قېنى، ~ بېرىڭ، مەن سېغىنغان كىشىڭىزنى ئەكەلدىم . 给

上看: 上东的人别上瞄会不也穷再们我. 西件这. 前眼 他 在 生 发 就 事

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生> 房前眼 <理生>

了病看院医去们他. 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静] 情含 ~ 睛眼蓝 ~ 睛眼① [静]

我，子儿。来出； توغۇلۇم، چىرايىڭ كۆزۈمدىن چىقىپ قاپتۇ. 了样模的你了忘都
 消失 كۆزدىن غايىپ بولماق
 过瞞②(西东的住看)过放① كۆزدىن قاچۇرماق
 事么什. ھېچقانداق ئىشنى ئۇنىڭ كۆزىدىن قاچۇرغىلى بولمايدۇ. 他过不瞞都
 场一哭大 <成> كۆزدىن قان - يىرىڭ ئاقماق
 来活去死得哭، 涕流哭痛
 كۆزدىن كەتمەسلىك 目在历历 在， 徊徘徊前眼在، 目在历历
 慈那她. ئىشلىق چىرايى كۆزۈمدىن ھېچ نېرى كەتمەيدۇ. 善
 总孔面的 在是 善 孔面的总 在是 善 孔面的总 在是
 ③览浏، 目过②看察， 察视① 勘踏 <建>
 来起藏① <成> 起藏① <成> 起藏① <成> 起藏① <成>
 快， 了哭别. بۇ بالىنى چاققان كۆزدىن نېرى قىلسىلا. 快， 了哭别.
 掉除②. 来起藏子孩个这把 掉除②. 来起藏子孩个这把
 就仗一们我. 就仗一们我. 就仗一们我. 就仗一们我.
 把那些捣乱分子干掉掉了.
 كۆزدىن ئوت چىقماق <成> 光放眼两
 مال - دۇنيانىڭ غارىنىڭ ئىچىدە بېسىلىپ ياتقىنىنى كۆرۈپ، 光
 زۇمدىن ئوت چىقىپ كەتتى. 宝财多么那了藏中洞到看.
 光放直眼两我
 光目的怒愤出发 <成> 光目的怒愤出发 <成>
 غەزەپتىن ئۇنىڭ چىشلىرى غۇچۇرلاپ، 光火着冒眼只两، 齿切牙咬得怒激被他.
 光火着冒眼只两， 齿切牙咬得怒激被他.
 分万念思， 想暮思朝 <成> 分万念思， 想暮思朝 <成>
 子孫的我念思常非我. 子孫的我念思常非我.
 كۆزدىن ئۆتكۈزمەك = كۆزدىن كەچۈرمەك
 开拿① <成> 开拿① <成> 开拿① <成> 开拿① <成>
 子什劳个这你把! 开拿刻立， 开拿
 掉除②! 子什劳个这你把!
 了不完像好事这， 他掉除不. 了不完像好事这， 他掉除不.
 كۆزدىن يىتمەك = كۆزدىن غايىپ بولماق
 到放(己自离) 到放(己自离) 到放(己自离) 到放(己自离)
 近亲太要不 近亲太要不 近亲太要不 近亲太要不
 好点一远离他让是还
 看， 眼放 看， 眼放 看， 眼放 看， 眼放
 遍一看子院把 ~ 遍一看子院把 ~ 遍一看子院把 ~ 遍一看子院把 ~
 金冒眼، 黑发眼两 <成> 金冒眼، 黑发眼两 <成>
 星: ئاسخان كۆزى قاراغۇلىشىپ، بېشى ئايلانغاندەك بولدى.

ئۇ ماڭا كۆز تاشلىدى. 眼飞我朝他.
 人骗， 人蒙 <成> 人骗， 人蒙 <成>
 些某说因人别指信迷)邪中 <成> 些某说因人别指信迷)邪中 <成>
 果恶来带而视相眼邪用或话 果恶来带而视相眼邪用或话
 كۆز تېگىپ قالدۇ. 的邪中会， 亮漂子孩说别. كۆز تېگىپ قالدۇ.
 كۆز تەگدىمۇ نېمە؟ 了邪中， 了么怎树桑的你
 点眼 <生> 点眼 <生>
 眼光老، 眼花老، 眼花 <医> 眼光老، 眼花老， 眼花 <医>
 كۆز تويماسلىق <成> 够不看① <成> 够不看① <成>
 够 够 够 够
 不看也看我儿花的红嫣紫姹. 不看也看我儿花的红嫣紫姹.
 够 够 够 够
 足知不، 足知不， 足知不， 足知不
 饱肚 饱肚 饱肚 饱肚
 足知， 够看 <成> 足知， 够看 <成>
 明失 明失 明失 明失
 了年四经已明失爷爷. 了年四经已明失爷爷.
 符身护 符身护 符身护 符身护
 水秋穿望， 穿欲眼望 <成> 水秋穿望， 穿欲眼望 <成>
 穿欲眼望我来你盼. 穿欲眼望我来你盼.
 水秋穿望， 穿欲眼望 <成> 水秋穿望， 穿欲眼望 <成>
 真得等你等我. 真得等你等我.
 穿欲眼望是
 底眼 <理生> 底眼 <理生>
 视注， 盯 视注， 盯 视注， 盯 视注， 盯
 眺户窗的舍宿他从他. 眺户窗的舍宿他从他.
 山雪的处远望
 眼耀 眼耀 眼耀 眼耀
 辉生奕奕睛眼 辉生奕奕睛眼 辉生奕奕睛眼 辉生奕奕睛眼
 圈眼， 眶眼， 窝眼 <理生> 圈眼， 眶眼， 窝眼 <理生>
 睛眼瞪 睛眼瞪 睛眼瞪 睛眼瞪
 睛眼瞪别， 话说你! 睛眼瞪别， 话说你!
 上爱， 上看 上爱， 上看 上爱， 上看 上爱， 上看
 量估睛眼用 量估睛眼用 量估睛眼用 量估睛眼用
 500 500 500 500
 估睛眼用们我. 估睛眼用们我.
 树果棵百五有园果个每， 算
 房眼 <理生> 房眼 <理生>
 于眼着 <成> 于眼着 <成>
 发出……从， 发出……从， 发出……从， 发出……从，
 到 到 到 到
 于鉴， 到 于鉴， 到 于鉴， 到 于鉴， 到
 发出形势前当 发出形势前当 发出形势前当 发出形势前当
 形势前当 形势前当 形势前当 形势前当
 高已事年他 高已事年他 高已事年他 高已事年他
 况情种这于鉴 ~ 况情种这于鉴 ~ 况情种这于鉴 ~ 况情种这于鉴 ~
 不认， 生眼， (样模)记忘 <成> 不认， 生眼， (样模)记忘 <成>

。他看面正敢不，事往起想
 كۆزىگە كىرىۋالماق <成> 缠，缠纠： ئانا، تولا گەپ-
 سوراپ مېھماننىڭ كۆزىگە كىرىۋالماي، ئاۋۋال بىزگە چاي بەر-
 سەڭچۈ. 妈. 话多么那问人客着缠别，茶上们我给先，
 吧。

كۆز ئىلىنماق = كۆزى ئۇيقۇغا بارماق
 كۆز ئىمىر - چىمىر بولماق 乱撩花眼
 كۆزنى بىلمەك <成> 门窍懂，道门懂： ئۇ ماشە-
 نىڭ كۆزنى بىلىدۇ. 他懂机器(车汽)。

كۆزنى تاپماق <成> 门窍找： بىر ئىشنى قىلمىساڭ
 بىر گەپ، قىلغاندىن كېيىن، قانداق بولمىسۇن كۆزنى تېپىشك
 كېرەك. 一不事件干则已，了干然既，找要何如论无。
 门窍。

كۆزنى چوقۇماق ① 睛眼啄： قانا قاغىنىڭ كۆزىنى چو-
 قۇماس. <谚> 眼鸦鸟啄不鸦鸟 同喻： 相不类同
 ② <成> 害谋： ئۇ مېنىڭ كۆزۈمنى چوقۇيدىغاندەك
 نۇردۇ. 他像要好我害谋。

كۆزىنىڭ پاختىسىنى چىقارماق <成> 眼瞪
 眼白

كۆزى ئوچۇق قارىغۇ <成> 瞎眼睁： ئوغلۇمنى
 ماڭا ئوخشاش ~ بولۇپ قالمىسۇن دەپ مەكتەپكە بەردىم.
 了为。学了上他送我，瞎眼睁个成样一我跟子儿让不
 恨抱，终而憾抱① <成> 目瞑不死，天终

心遂能未亲母他. 眼死不瞑，愿如 20 كۈنىڭ
 پېتىلمەي، ئالەمدىن كۆزى ئوچۇق كەتتى. 目死不瞑时世过，
 愿如 20 كۈنىڭ 费白②. 搭白： 了费白钱块十二. 了

كۆزى ئۇيقۇغا بارماق 睡瞌打(刚)، 睡着： ئىمدى
 كۆزۈم ئۇيقۇغا بېرىپتەكەن، تېلېفون جىرىڭلاپ ئويغىنىپ كەت-
 تىم. 睡入刚我，醒吵我把铃话电，

كۆزى ئۇيقۇغا كەتمەك 睡着， 睡入
 كۆزى ئۆتكۈر <成> 利犀光目، 利锐光目： ئۇنىڭ
 ~، خېلى ئىشلارنى دەرھال كۆرۈۋالالايدۇ. 利锐光目他.
 来出看以可上马事多

كۆزى ئېقىپ كەتكۈر <习> 骂， 瞎的眼： ھۇ
 ~، ئالدىرىما، كۆرىدىغىنىڭ بارغۇ تېخى! 瞎眼该个这你
 的， 的看好你有， 瞧着等， ！

كۆزى ئىتتىك <成> 快眼： ئۇنىڭ كۆزى تولىمۇ
 ئىتتىك ئىدى. 快别特眼他.
 كۆزى يامان <成> 凶眼(迷信说法) 的有为认

كۆزى بولۇپ قالماق <成> 子尖了成， 儿尖冒；
 ئۇ سەنئەت گۇرۇپپىسىنىڭ كۆزى بولۇپ قالدى. 术艺了成她.
 子尖的组小

كۆزى پىششىق <成> 长擅： ئۇنىڭ سودا ئىشلىرىنى
 قىلىشقا ~. 商经长擅他.

كۆزى پىشماق <成> ① 练熟： ئۇنىڭ ھۈنەرگە كۆزى
 پىشىپ قالدى. 了练熟很经已艺手的他. 行一某在)②.
 练利(中业) دادام سودا - سېتىشقا خۇشتار بولغاچقا، مېنى كە-
 چىكىمىدىلا كۆزى پىشىمۇ دەپ گەزمالچىلىق دۇكىنىغا شاگىرتلىققا
 بەرگەن. 商经欢喜亲父. 送我把小从， 练利我让了为，
 徒学当店布个一到

كۆزى تالادا قالماق <成> 焉在不心， 焉：
 ئۆزۈم كىنو كۆرۈۋاتسامۇ، كۆزۈم تالادا قالدى. 影电在身我.
 焉在不心却， 院

كۆز تويماق 足知， 够看
 كۆزى چاققان <成> 快眼， 尖眼： ~، قولى ئىتتىك
 快眼疾手， 快手疾眼

كۆزى چانقىدىن چىقىپ كەتمەك <成> ① (气)
 得 睁圆眼牛， 了来出瞪快都睛眼(得 出瞪快都睛眼得气他.
 كۆزلىرى چانقىدىن چىقىپ كەتتى. 了来 快都眼， 抖发腿两他.
 直发眼两(得吓)②. 了来 快都眼， 抖发腿两他. دىدى.
 了直

كۆزىدە بولماق 到看让 بادشاھنىڭ كۆزىدە بولغۇچە،
 كۆڭلىدە بول. <谚> 前眼帝皇在其与. 帝皇在如不.
 间心

كۆزى دۈمبىسىگە ئۆتۈپ قالماق <成> 长睛眼
 抽眼， 上背后到 们子孩. 囉، كۆزۈم دۈمبىگە ئۆتۈپ قاپتىمۇ؟
 了去上背后到长睛眼我道难， 到不看都了太长

كۆزۈمدىن ئوت چاقىنماق = كۆزۈمدىن ئوت چىقماق
 死要得妒嫉 <成> 死要得妒嫉 到兴高便， 死要得妒会人别到想他.
 لىقى چېكىگە يەتتى. 点极了. 到兴高便， 死要得妒会人别到想他.

كۆزۈڭنى ئىشارىتى 示暗， 色眼丢， 色眼使
 كۆزۈڭنى كىچىك <成> 小眼، 小气： نېمانداق كۆزى
 ۋە قىلىسەن؟ 气小么这么怎你？
 看面正敢不 <成> 看面正敢不. ئۆت.
 كۆزۈڭنى ئىشلارنى ئەسلىپ، ئۇنىڭ كۆزۈڭ قارىيالىماي. قالدىم. 我

(厚略皮，圆果，一

翁头白，僧法佛，僧法佛胸兰 <动> كۆك قاغا

科僧法佛 <动> كۆك قاغلار ئائىلىسى

目僧法佛 <动> كۆك قاغلار ئەترىتى

蓝蓼 <植> كۆك قامچشوت

貉青 <动> كۆك قوشغارچا

鹭苍，鹭岩 <动> كۆك قوتان

瓜冬 <植> كۆك كاۋا

鸽岩 <动> كۆك كەپتەر

煤蓝 <矿> كۆك كۆمۈر

鲸蓝 <动> كۆك كىت

干葡萄绿 <植> كۆك كىشمىش

菇蘑鲜 <植> كۆك قوزىقارنى

困贫对绝 ② 贫赤 ① كۆك نامرات

蜂青 <动> كۆك ھەرە

料饲青 <牧> كۆك ئوت - چۆپ

كۆك ئوغۇت = يېشىل ئوغۇت

源能色蓝 كۆك ئېنېرگىيە

石宝蓝 <矿> كۆك ياقۇت

刺驼骆，草柄芒 <植> كۆك يانتاق

藻蓝 <植> كۆك يۈسۈن

كۆك يىپ ئۆتكۈزگۈ = سەينۈگە

菜白通普 <植> كۆك يېسىسۈلەك

كۆك² 空天，天蓝，天〔静〕 بۈركۈت كۆكتە پەرۋاز قىلماقتا.

<谚> 翱翔上天蓝在鹰雄。 كۆككە باقما، كۆپكە باق.

，司上的官当看只要不意喻)人众看要，天苍看只别

。 بىلىم ئۆگەنسە كىشى، كۆككە يېتەر بېشى.

<谚> 地立天顶能就，习学肯要人。 كۆككىن تىلە،

يەردىن ئاپ. <谚> 地靠如不天靠

كۆك تەڭرى <宗> 里格腾 (宗) 意，一之念观教满萨)

运命及以，“主先”的象现然自切一宰主含包，天为

(等

كۆككە سورۇماق <成> 且一于毁，尽殆霍挥，

ئاتا - ئانىسىڭ نەچچە يىللاپ ئاپقان - تەرگىنىنى بىر ئايدىلا

كۆككە سورىدى. 在他蓄积的年多月个一在他

了尽殆霍

كۆككە سىغىنىش <宗> 天拜

كۆككە كۆتۈرمەك <成> 天了上捧，天九到捧，

之上: ئۇ دوستىنى ماختاپ كۆككە كۆتۈرۈۋەتتى. 友朋把他

。上天了到捧

花代代 <植> كۆك ئاپېلسىن

柏翠柄长，柏翠 <植> كۆك ئارچا

和水，盐，糖沙，矾明，酸硫用)液硝皮 كۆك ئاش

(成制碱杨胡

石雀孔 <矿> كۆك ئالتۇن ئاش

靛青 <动> كۆك ئاغمىخان

石闪蓝 <矿> كۆك چاقنار ئاش

梨沙，梨头大 <植> كۆك ئامۇت

子迂君 <植> كۆك ئەبنۇس

蒿青 <植> كۆك ئەمەن

蕉香青 <植> كۆك بانان

马青 <动> كۆك بوز

虎蜂喉绿 <动> كۆك بوغۇز ھەرخور

青群 <化> ② 料颜蓝 ① كۆك بوياق

颧点蓝 <动> كۆك بويۇن بۇلبۇل

麦蓝 <植> كۆك بۇغداي

كۆك بۇيا = چۈچۈك بۇيا

鱼青 <动> كۆك بېلىق

鹌脚青小 <动> كۆك پاچاق قىلىورغا

豆豌 <植> كۆك پۇرچاق

象豆宛 <动> كۆك پۇرچاق مېنىسى

蜂茧蚜 <动> كۆك پىت ھەرە

蝇蚜食 <动> كۆك پىتخور چىۋىن

棉石蓝 <矿> كۆك تاشپاخنا

洋洋意得，意得洋洋 <成> كۆك تاشقا مىنمەك

书皮蓝 كۆك تاشلىق كىتاب

叶烟，草烟 <植> كۆك تاماكا

脉静 <理生> كۆك تومۇر

毛换次二(禽飞) كۆك تۆلەك

杨青 <植> كۆك تېرەك

芹刺 <植> كۆك تىكەن

鸟翠耳蓝 <动> كۆك جاغ كۆكتارغاق

菊翠 <植> كۆك جۇخار

茶绿 كۆك چاي

图蓝 <建> كۆك چېرتىۋۇز

鯖 <动> كۆك چېپار بېلىق

栗地，梨地，蹄马，芥苳 <植> كۆك رەبھان

奶淡，乳脂脱 كۆك سۈت

玉青，玉绿 <矿> كۆك قاشتاش

كۆك قاشقىر <植> 尔克什喀绿(种品葡萄)

· 来起不绿子园的鬼青
 ② 霉发。 ③ 青变 <转>。 了霉发饕
 ④ 了青冻都脸的他。 火发 <转>。
 ⑤ 达发， 旺兴 <转>。 火
 靠地土， 家发动劳靠汉子男 <谚>。
 化绿雨下

كۆكەرمىلىك «كۆكەرمە» 式形词名的: ئۇ كۆكەرمىلىكتە ئۇ.
 چىغا چىققان. 顶透赖无他.

كۆكەرمىلىك قىلماق 赖无耍
 者奶供， 妈奶 <古>〔静〕 كۆكەل

كۆكەلتاش <古>〔静〕 的奶母吃同

كۆكباش <古>〔静〕 菜芥

كۆكبوغۇم <植>〔静〕 蓝马

كۆكپىت <动>①〔静〕 虫蚜 <动>② 虫蚜 的皮赖耍: ~ ئادەم
 人的皮赖

كۆكپىت باسماق ① 虫蚜满长: زىرائەتلەرنى كۆكپىت
 ② 虫蚜了满长稼庄. 好不景光 <转>.
 过难子日: ھوقۇقىدىن ئايرىلغاندىن كېيىن، ئۇنى كۆكپىت
 باسنى. 了过难子日后力权去失他.

كۆكتات <静> 菜蔬: ~ نېرىماق 菜蔬种 / ~ ئالماق 菜买

كۆكتات بازىرى 菜蔬 场市菜蔬

كۆكتات پىتى <动> 虫蚜菜

كۆكتات شىرنىسى 汁菜蔬

كۆكتات قىيامى 泥菜， 泥菜蔬

كۆكتات كونسېرۋاسى 头罐菜蔬

كۆكتات كېيىنكى <动> 螟菜

كۆكتاتچى ① 农菜 ② 子贩菜 <静>

كۆكتاتچىلىق <静> 业菜蔬， 业菜种

كۆكتاتچىلىق شىركىتى 司公菜蔬

كۆكتاتلىق <静> 园菜， 地菜

كۆكتارغاق <动>〔静〕 鸟翠

كۆكتاش <药， 矿>〔静〕 矾胆

كۆكتالغۇ <古， 动>〔静〕 子札水大

كۆكتوزغاق <植>〔静〕 菊星短

كۆكتۇرنا <植>〔静〕 纳尔图克库 (一之种品瓜甜)

كۆكتۇرك <静> 厥突蓝

كۆكتۇرك خانلىقى 国汗厥突蓝

كۆكچە <植>〔静〕 奇可可 (一之种品瓜甜)

كۆكچىچەك <植>〔静〕 达格地一尔木铁， 蕾扁

كۆككە ئۆزۈرماق = كۆككە كۆتۈرمەك

كۆككە ① 菜青 [静] 菜青些放里面汤往! 菜青些放里面汤往! 菜青些放里面汤往!

② 苗青 [静] 苗青看， 收丰 苗青看， 收丰 苗青看， 收丰

③ 葱洋 [静] 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋 / 葱洋

④ 草青 [静] 草青了饱吃畜牲. 草青了饱吃畜牲. 草青了饱吃畜牲.

⑤ 子缨 [静] 子缨， 叶 (菜) 子缨， 叶 (菜) 子缨， 叶 (菜) 子缨， 叶 (菜) 子缨， 叶 (菜)

⑥ 头葱洋看要， 叶葱洋 头葱洋看要， 叶葱洋 头葱洋看要， 叶葱洋 头葱洋看要， 叶葱洋 头葱洋看要， 叶葱洋

⑦ 子合菜芽菹苜 <食> 子合菜芽菹苜 <食> 子合菜芽菹苜 <食> 子合菜芽菹苜 <食> 子合菜芽菹苜 <食>

⑧ 子包烤芽菹苜 <食> 子包烤芽菹苜 <食> 子包烤芽菹苜 <食> 子包烤芽菹苜 <食> 子包烤芽菹苜 <食>

⑨ 水的浇时苗出刚稼庄 <农> 水的浇时苗出刚稼庄 <农> 水的浇时苗出刚稼庄 <农> 水的浇时苗出刚稼庄 <农> 水的浇时苗出刚稼庄 <农>

⑩ 后收秋， 俗习间民) 甫莱西麦苗青 后收秋， 俗习间民) 甫莱西麦苗青 后收秋， 俗习间民) 甫莱西麦苗青 后收秋， 俗习间民) 甫莱西麦苗青 后收秋， 俗习间民)

⑪ 吟口间其， 甫莱西麦行举人众请邀， 苗青盆花一育 吟口间其， 甫莱西麦行举人众请邀， 苗青盆花一育 吟口间其， 甫莱西麦行举人众请邀， 苗青盆花一育 吟口间其， 甫莱西麦行举人众请邀， 苗青盆花一育

⑫ 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双

⑬ (回轮此如， 甫 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双 (回轮此如， 甫 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双 (回轮此如， 甫 莱西麦次一下办承人此， 人一于传苗青将， 诗行双

⑭ 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水> 渠毛 <水>

⑮ 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农> 仓空卖， 青卖 <农>

⑯ 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静> 子被 <静>

⑰ 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静> 了线开 <静>

⑱ 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静> 子被把把我. 了线开 <静>

⑲ 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线 了拆线的线

⑳ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉑ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉒ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉓ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉔ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉕ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉖ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉗ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉘ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉙ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉚ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉛ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉜ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉝ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉞ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㉟ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㊱ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㊲ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

㊳ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~ 子被线 ~

草胶橡 <植>〔静〕 كۆكسېغز¹

石滑 <矿>〔静〕 كۆكسېغز²

粉石滑 كۆكسېغز ئۇنى

草米小 <植>〔静〕 كۆكسېراپ

厉加本变，嘴拌，执争 <方>〔动〕 كۆكسېمەك

芹兰普 <植>〔静〕 كۆكفانات

炎沟甲 <古>〔静〕 كۆكگىنە

كۆكلەتمەك¹ «كۆكلىمەك¹» 态动使的：تۇنجى باھار يامغۇرى زىرائەتلەرنى كۆكلەتتى . 了青返都稼庄使雨春场头

كۆكلەتمەك² «كۆكلىمەك²» 态动使的：ئۇستام شاگىرتىغا جۈ . ۋىنى كۆكلىتىۋاتاتتى . 袄皮笄弟徒让正傅师

كۆكلەشمەك <古>〔动〕 相互，缠纠相互，住挂相互 叉交

كۆكلىم 〔静〕 ① 天春；نورۇز دېمەك ~ بايرىمى دېمەكتۇر . ② 地草芳，牧春；ئۇلار كۆكلىمگە كېلىپ چېدىر ئىكتى . 地草芳到来们他 . 篷帐了起搭(场

细底清模，底问根刨 <古>〔动〕 كۆكلەمەك

كۆكلىمەك¹ ① 绿变，绿；جاھان ئىسىپ، تەكلەر كۆك . ② 了绿葡萄，暖变地大 . 达发，旺兴 ③ ئۇنىڭ ئۆلۈمى ئەمدىلا بەختىنىڭ تەمىنى تېتىپ كۆكلەۋاتقان ئائىلە . ىگ چوققۇز قايغۇ - مۇسبەت ئېلىپ كەلدى . 个这给死的他 . 的深深来带庭家的来起旺兴，头甜的福幸到尝刚刚 . 哀悲

期青返 <农> كۆكلەش مەزگىلى

كۆكلىمەك² ① 〔动〕 紵(脚针大用) ；كىيىمنى ئاۋۋال كۆكلە . ۋېلىپ، ئاندىن تىكسەك ئىسكەتلىك بولىدۇ . 再上紵先服衣 . 跨，跳 ② . 好得做，样走不，缝 . ىپتىشىۋالدى . 了我上跟就步大两了跨他

天景 <植>〔静〕 كۆكمارال

羊岩 <动>〔静〕 كۆكمەت

芥果异 <植>〔静〕 كۆكمەر

粟罌 <植>〔静〕 كۆكنار

者粟罌售出工加，者粟罌种 <静〕 كۆكنارچى

馆烟大，馆片鸦 <静〕 كۆكنارخانا

كۆكناۋات <植>〔静〕 特瓦纳克库(甜瓜品种之一)

كۆكۈرنە <古>〔静〕 (鸟)颊赤

子鸽 <方，动>〔静〕 كۆكۈشكەن

洲绿，野原的色绿 <静〕 كۆكۈلمەيدان

蓝浅，蓝淡 <静〕 كۆكۈمتۈل

农菜 <静〕 كۆكچى

كۆكچىچىقاق <静〕 稀拉(畜牲) ；ئەتىيازدا ~ بولۇپ ئۆلگەن ئوغلاق ئاز ئەمەس . 不羊山小的了死而稀拉因天春 . 少

业菜种 <静〕 كۆكچىلىك

房乳 <转>② 膛胸，脯胸，胸① <静〕 كۆكرەك

围胸 <理生> كۆكرەك ئايلانمىسى

膛胸，廓胸，腔胸 <理生> كۆكرەك بوشلۇقى

腺胸 <理生> كۆكرەك بېزى

鳍胸 <动> كۆكرەك پالاقچىسى

炎膜胸 <医> كۆكرەك پەردە بەللىكى

膜胸 <理生> كۆكرەك پەردىسى

裙衣连的缝折胸前 كۆكرەك پۈرمە

墙胸 <建> كۆكرەك تام

肌大胸 <理生> كۆكرەك چوڭ مۇسكۇلى

廓胸 <理生> كۆكرەك قەپىسى

كۆكرەك كەرمەك 身挺，胸挺 ；كۆكرەك كېرىپ ئوتتۇ . 出而身挺 چىقماق

梁胸 <建> كۆكرەك لىم

肌胸 <理生> كۆكرەك مۇسكۇلى

椎胸 <理生> كۆكرەك ئومۇرتقىسى

的满丰脯胸 <静〕 كۆكرەكلىك

كۆكس ① <静〕 胸 ；كۆكسى ئاغرىماق 胸痛 / كۆكسىگە ئۇرماق 怀胸 <转>② 胸捶

袋口米 <植>〔静〕 كۆكسار

属袋口米 <植> كۆكسار ئۇرۇقدىشى

涨高，升上，升高，高提 <方>〔动〕 كۆكسەمەك

胸心，襟胸，怀胸 <静〕 كۆكس - قارىن

كۆكسى - قارىن بوشىماق <成> 水苦吐，气消 ；كۆكسى - قارىن بوشىغۇچە يىغلىماق 哭把到全水苦吐 ；كۆكسى - قارىن كەڭ <成> 开胸心，广宽襟胸 ；阔 ；ئۇ ئاق كۆڭۈل، ~ ئادەم ئىدى . 白坦诚忠个是他 . 人的广宽胸心

كۆكسى - قارىننى تۆكمەك <成> 肠衷诉倾 ；ئۇ كۆكسى - قارىننى ماڭا تۆكۈپ بەردى . 肠衷诉倾我对他 ；كۆكسى - قارىننى ئېچىلماق <成> 怀开，心舒 ；心开

李桃樱 <植>〔静〕 كۆكسۇلتان

的嗽咳爱，的嗽咳常经 <方>〔静〕 كۆكسۇ

冲冲气怒，怒愤 <古>〔静〕 كۆكسۇن

كۆڭلى - كۆكسى كەڭ <成> 量大宏宽 : نامرات
بولغىنىمىز بىلەن ، كۆڭلى - كۆكسىمىز كەڭ .
量大宏宽是但 ، 苦

كۆڭلىگە قارماق <成> 思心着顺 : بالىنىڭ ~
思心的子孩着

كۆڭلىگە قول سالماق <成> 思心摸揣
法 : ئاۋۋال كۆڭلىگە قول سېلىپ كۆرۈپ ، ئاندىن گەپ ئاچماق .

چىمەن . 话说口开后然 ، 法想的他下一解了先想我 .
كۆڭلى نازۇك <成> 感善愁多 ، 弱脆情感 : ئادەم

قېرىغاندا ~ بولۇپ قالدىكىن . 愁多得变就年老到人 .
感善

كۆڭلىنى رام قىلماق <成> 喜人讨 ، 合迎 ، 悦取
欢 ، 欢得赢 ، 心 : شۇ كۈندىن باشلاپ قىز يىگىتنىڭ كۆڭلىنى

رام قىلىۋاپتۇ : 心欢得赢就姑娘此从
كۆڭلى ئوچۇق <成> 快愉情心 ، 朗开情心 : بىز .

گون قىزنىڭ ~ بولغاچقا ، ئۇنىڭ قىزغا سۆز ئاچقۇسى كەلدى .
说话找姑娘跟他他以所 ، 快愉情心的姑娘日今

كۆڭلى ئۈزۈك = كۆڭلى سۇنۇق
كۆڭلى ياخشى 心好 ، 好心 : دادام ~ ئادەم ، سىلەرگە

ھەرگىز توك تەگمەيدۇ . 你对会不对绝 ، 人心好个是爸我 .
硬生度态们

كۆڭلى يوق <成> 欢喜不 : گۈزەلنىڭ ساڭا قىلچە ~
ئىكەن . 你欢喜不也点一丽再古 .

كۆڭلى يۇمشاق <成> 软心 : بىز دېھقان خەق ~
كېلىمىز . 软心汉稼庄们咱 .

كۆڭلى يېقىن 亲 ， 近亲 ، 好要 : سىز بىلەن كۆڭلۈم
يېقىن بولغاچقا ، بۇ گەپنى سىزگە دەۋاتىمەن . 亲很你和我 .

您诉告话这把才以所
كۆڭۈل ئاچماق ① 心开 ② 乐娱 . 遣消 : ئۇ ئىچى پۇش .

سلا باغچىلارنى ئايلىنىپ كۆڭۈل ئاچاتى . 事心烦有一他 .
遣消园公逛就

كۆڭۈل ئارام تاپماق ① 得理安心 ② 心安 ، 心放 :
مەسلىھەتتىڭىزدىن كۆڭلۈم ئارام تېپىپ قالدى . 导劝您了听 .

كۆڭۈل ئارامى 心舒 ، 心安 : بىرىنچە كۈن بولدى ،
كۆڭلۈمنىڭ ھېچ ئارامى يوق . 不忘志是总里心我天几这 .

安
كۆڭۈل ئازادلىكى 畅舒情心 : مېھمانلار تونۇشقاندىن

كېيىن ، ئۆزئارا كۆڭۈل ئازادلىك ھېس قىلىشتى . 相互人客 .
了畅舒情心到感都后识认

كۆڭلى توق <成> 踏实里心 ، 足知
كۆڭلى تۈز <成> 爽直 ، 直耿 ، 直心 : ئادەم 心

人的直
كۆڭلى جايدا 心安 ، 心放 : بۇ ئادەمنىڭ تېرىكىپ سۆز .

لىكىنىگە قارىغاندا ، ~ بولمىسا كېرەك . 不里心能可人这 .
大很气火话说 ، 安

كۆڭلى چىگىچ <成> 重重事心 ، 乐不闷闷
欢寡郁 : ~ تۇرغان گۈلنار ئالىمنىڭ چاچىقىغا كۆلىمدى .

来起不笑话皮俏的木力阿对尔娜丽古的宁不绪心
كۆڭلى دەريا <成> 撑能里肚相幸 ، 量大宏宽

船 : داداڭ ۋىجدانلىق ، ~ ئادەم ئىدى . 良有个一是爸爸你 .
人的量大宏宽 ، 心

كۆڭلىدە كىر يوق <成> 见成抱不 ، 在实底心
كۆڭلى زەھەر <成> 狠心 ، 毒歹心内 : كۆڭلى زە .

ھەرنىڭ قولىمۇ زەھەر . 狠也手 ، 人的毒心 <谚> .
كۆڭلى ساپ 洁纯地心 : بۇ كىشىنىڭ قايىقى ياماندەك

كۆرۈنگىنى بىلەن ~ . 地心但 ، 沉阴色脸人个这然虽 .
洁纯

كۆڭلى سۇنۇق <成> 的碎心 ، 的伤忧 ، 的心伤
~ 心伤的姑娘

كۆڭلى سۇيۇق <成> 花杨性水 : مېنىزە ، شۇنچە
~ 心成当我把是不是您 - دە ؟ چاغلاپتىكەنسىز

~ 子女的花杨性
كۆڭلى غەش 乱意烦心 ، 好不情心 ، 宁不绪心 :

كۆڭلۈڭ غەش بولسا ، يىگىنىڭ لەش بولار . 若情心 <谚> .
藻水如饭吃 ، 好不 . ئۇنىڭ ~ ، خىياللىرى چىگىش ئىدى .

乱很绪思 ، 宁不绪心他
كۆڭلى قارا <成> 肠心黑 ، 黑心 : كۆڭلى قارىنىڭ

يۈزى قارا . 无脸翻人的黑心 : 黑也脸人的黑心 <谚> .
情

كۆڭلى قارىلىق قىلماق <成> 心居 ， 恶险心居
测叵 : مەن سېنىڭ كۆڭلى قارىلىق قىلغىنىڭنى ئېيتمايلا قويماي .

恶险心居你提不且暂我
كۆڭلى قالماق <成> 望失 ، 心灰 ① : بۇ ئىشتىن

كۆڭلۈم قالدى . 意介 ， 怪见 ② . 望失已早事此对我 .
كۆڭلى قانماق : 足意满心 : ئوغلنىڭ ئىشىدىن كۆڭلى

قانغان ئانا ئۆزىنى تېخىمۇ كۈچلۈك ھېس قىلىشقا باشلىدى .
量力有更己自到感亲父的足意满心为所作所子儿对

了 .
كۆڭلى كەڭ <成> 量大宏宽

翻掀车大把 كۆمتۈرۈۋەتەك ۋىنى

态同共的 «كۆمتۈرمەك» كۆمتۈرۈشمەك

كۆمتۈرۈلمەك «كۆمتۈرمەك» 态动被的: ئاسمان كۆمتۈرۈلۈپ

! 谓所无都陷地坍天, 呀你! ھە - كەتسىمۇ چاتقىڭ يوق

كۆمتۈرۈلمە [静] 的置倒 [静]

貌地置倒 <地> كۆمتۈرۈلمە يەر شەكلى

宝财的藏埋 <古> [静] كۆمچۈ

كۆمدۈرمەك «كۆمەك» 态动使的: ئۇ بالىلىرىغا ئۈزۈم ئالدى-

رنى كۆمدۈردى. 了埋藤葡萄把们子孩让他

态动被的 «كۆمدۈرمەك» كۆمدۈرۈلمەك

味糊 <古> [静] كۆمشۈك

的烤里火炭在埋 [静] كۆمىمە

瓜南焖炭 كاۋا كۆمىمە

蛋鸡焖炭 تۆخۇم كۆمىمە

南到塞肉块大的好切把)肉烤焖炭 كاۋاپ كۆمىمە

(成而制烤中火炭入埋里子肚瓜

كۆمىمەك [动] ① 埋掩, 埋: سەۋزە ~ 卜萝卜埋 / ئۆلۈك

雪 <谚> ~ 体尸埋掩 / فارغا ئۆلۈك كۆمىگىلى بولماس

“火住不包里纸”同喻: 人死住不埋里

مۇ؟ ياپسام پىشارمۇ؟ 熟能上贴是还熟能里火到焖؟

够足你给想我. ② <转> (决不豫犹 供提分充: سېنى بايلىققا كۆمۈپ،

كۆمۈپ، ئاناغىمۇ ياردەم قىلغۇم كېلىدۇ

。亲母你助帮想也, 你助帮想, 富财的

كۆممىقوناق [静] <植> 米玉, 米包, 谷包

كۆممىقوناق كۆيە بەرۋانىسى <动> 螟米玉

كۆممىقوناق مېتىسى <动> 象米玉

كۆممىقوناقلىق [静] 地米玉

كۆمۈر [静] 煤, 炭, 炭煤: ~ فالساق 煤烧

青沥煤 <建> كۆمۈر ئاسفالىتى

كۆمۈر بوتقىسى 浆煤

كۆمۈر تاياقچىسى 棒炭

كۆمۈر چۆكۈندىسى <地> 积沉炭

كۆمۈر چۈشۈرگۈچ <矿> 器煤卸

كۆمۈر سانائىتى 业工炭煤

كۆمۈر سەرپىياتى 耗煤

كۆمۈر سۇ بىرىكمىسى <化> 物合化水碳

كۆمۈر سىستېمىسى <矿> 系煤

كۆمۈر قاتلىمى <矿> 层煤

كۆمۈر قاشتېشى <地> 炭褐贝

كۆمۈر قۇدۇقى <矿> 井煤

“兵皆木革”; “影蛇弓杯”同喻: 个五成子影连
狗, 车拉马 <谚>. ۋىنى ئات تارتىدۇ, كۆلەڭگىسىنى ئىت.
子影拉. ئەمەلنىڭ كۆلەڭگىسى ئۇنىڭغا يېقىنلاپ كەلدى.
。他了近逼影阴的神死

济经子影 <经> كۆلەڭگە ئېگىلىك

كۆلەڭگىسىدىن ئۈر كۆمەك <成> 状万恐惊: ئۇ
نېمە ئۈچۈندۇر كۆلەڭگىسىدىن ئۈر كۆپ يۈرىدۇ.
。状万恐惊是总他

的影无 [静] كۆلەڭگىسىز

灯影无 <医> كۆلەڭگىسىز چىراغ

地凉荫 [静] كۆلەڭگىلىك

كۆلەم [静] ① 积面: يەر كۆلىسى 积面② 模规: قۇرۇ-
لۇش كۆلىسى 模规的程工

كۆلەمسىز [静] 的模规(非)不, 的模规无

经济模规非 <经> كۆلەمسىز ئىگىلىك

كۆلەملىك [静] 的模规: كەك ~ ھۈجۈم 模规大的模规进的

益效模规 <经> كۆلەملىك ئۈنۈم

济经模规 <经> كۆلەملىك ئىگىلىك

棚草, 屋小 [静] كۆلبە

كۆلچەك [静] ① 塘池, 子池, 坝涝, (池) 水蓄, ②
洼水 <水>

池浴共公 مۇنچا كۆلچەك

畜役 <古> [静] كۆلۈك

子影 <方> [静] كۆلۈگە

线光, 光 <方> [静] كۆلۈگەچ

凶水, 塘水, 塘池小 <古> [静] كۆلۈك

物阳遮做 <古> [动] كۆلىتمەك

كۆمەچ [静] ① 的烤中火余 ② 馍烤火炭(的烤中火余) ③ 馍

贴中坑饅) ② 馍烤火炭(的烤中火余) ① [静]
糊变了坏烤馍, 糊面改了坏做饭 <谚>. ~ ۈزۈپ

。 ③ <转> 益利: ئۆز كۆمىچىگە چوغ تارتماق <成>

利私谋

锅平, 子铛 [静] كۆمىچىدان

处蔽掩, 物挡遮 <方> [静] كۆمەك

的多人族, 的多戚亲 <方> [静] كۆمەك

助帮 <方> [静] كۆمەك

冰浮 <方> [静] كۆمەل

法魔, 的法魔使 <古> [静] كۆمەن

态动使的 «كۆمتۈرمەك» كۆمتۈرتمەك

كۆمتۈرمەك [静] 扣倒: چىنىنى ~ 来过扣倒碗把 / ھار-

埋被才人 . 花棉了满
。没

قون [静] 革皮 : ~ زاۋۇتى 厂革皮 / ياخشى ئاتنىڭ تېرىسى
قېمىش بولار ، ~ بولماس . < 谚 > . 条皮做能皮马好
。革制能

窝蜂，巢蜂 [静] كۆنەك

كۆنەك قېرىن = ئۆپكە ئاغزى

煤窝蜂 كۆمۈر

壶颈长 < 古 > [静] كۆنەك

的状态窝蜂 [静] كۆنەكسىمان

丘沙状窝蜂 < 地 > كۆنەكسىمان بارخان

织组状窝蜂 < 理生 > كۆنەكسىمان توقولما

子醇奶酸，曲奶(的奶酸) [静] كۆنەلگۈ

的曲奶作 [静] كۆنەلگۈلۈك

分部的饰缀下子领衣衬头套 [静] كۆنەك

كۆنچى [静] 人工革制，人工革皮，匠皮

نۆمۈرچى ، پۇلنى ئۇسار كۆنچى . < 谚 > 咣叮铁打匠铁

。装袋麻钱盛匠皮，响

业革皮，业革制 [静] كۆنچىلىك

弯，弯弄 < 古 > [动] كۆندەلەتمەك

涧山 < 方 > [静] كۆندۈ

كۆندۈرمەك ① «كۆنەك» 态动使的 ② 服说 : مەن ئۇنى

كۆندۈرەلمىدىم . 他服说能我没我 . ③ 服驯，化驯 : ئاتنى ~

手练 ~ قولنى / 语口练 ~ تىلنى ④ / 马驯

كۆندۈرۈشمەك «كۆندۈرمەك» 态同共的

كۆندۈرۈلمەك «كۆندۈرمەك» 态动被的 : بۇ شىر ھايۋانات باغ .

چىسىدا كۆندۈرۈلدى . 这狮子头在经已子狮头这 . 化驯里园物动在经已子狮头这 .

了

子箱泥 < 方 > [静] كۆندۈك

كۆندىلەك [静] 的向横，的横 : مىلتىقنى ئېگەرنىڭ قېشىغا

前鞍马在放横枪把 قويماق ~

肠结横 < 理生 > كۆندىلەك بوغماق ئۈچەي

杆挺(的车吊) < 机 > كۆندىلەك بىلەك

梁横 < 建 > كۆندىلەك لىم

量质横 < 物 > كۆندىلەك ماسسا

槽横 < 气 > كۆندىلەك ئوقۇر

地盆向横 < 地 > كۆندىلەك ئويمانلىق

层断横 < 地 > كۆندىلەك ئۈزۈلمە

كۆنەك [动] ① 意同，应答 : ئۇ ئاخىر مەسلىھەتتىمىزگە كۆند

دى . 他后同我意了 . ② 知足，足满 . 意主的们我了意同后他 . 巴

机煤截，机煤采 < 机 > كۆمۈر قېزىش ماشىنىسى

矿煤 كان كۆمۈر

气煤 گازى كۆمۈر

质炭 < 矿 > كۆمۈر ماددىسى

油制煤，油焦煤 < 化 > كۆمۈر مېيى

床煤 < 矿 > كۆمۈر ياتمىسى

屋房顶圆 [静] : ~ ئۆي كۆمۈرەڭگۈ

骨软 < 理生 > [静] كۆمۈرچەك

织组骨软 < 理生 > كۆمۈرچەك توقۇلمىسى

瘤骨软 < 医 > كۆمۈرچەك ئۆسمىسى

炎骨软 < 医 > كۆمۈرچەك بەللىكى

的骨软 [静] كۆمۈرچەكلىك

鱼骨软 < 动 > كۆمۈرچەكلىك بېلىق

人煤卖，人煤挖 [静] كۆمۈرچى

业炭煤 [静] كۆمۈرچىلىك

房炭②场煤① [静] كۆمۈرخانا

煤无 [静] كۆمۈرسىز

层煤无 < 地 > كۆمۈرسىز قاتلام

炭脱 [动] كۆمۈرسىزلەنمەك

化炭 < 化 > [动] كۆمۈرلەشمەك

的炭煤②田煤 < 矿 > ① [静] كۆمۈرلۈك

学岩煤 كۆمۈرلۈك پېترولوگىيىسى

器阻变精炭 < 物 > كۆمۈرلۈك رېئوسات

岩页质炭 < 矿 > كۆمۈرلۈك سىلانېتىس

学质地田煤 كۆمۈرلۈك گېئولوگىيىسى

扣倒，扣 [动] كۆمۈرمەك

态同共的 «كۆمۈرمەك» كۆمۈرۈشمەك

态动被的 «كۆمۈرمەك» كۆمۈرۈلمەك

态同共的 «كۆمۈرمەك» كۆمۈشۈشمەك

子金的藏埋 [静] ~ ئالتۇن كۆمۈك

财地，财底 < 经 > كۆمۈك دۇنيا

的里土湿在埋 [静] 埋 : نەم تويغا ~ سەۋزە كۆمۈكلۈك

~ 卜萝胡 / ئۇيغۇر تېبابىتىمىزنىڭ مەسلىھەتلىرى تېخى ~

مالدا ياتماقتا . 我我们维吾尔医学的丰富的宝藏有等待

。掘

藏埋 [静] كۆمۈلمە

谷藏埋 < 地 > كۆمۈلمە جىلغا

形地藏埋 < 地 > كۆمۈلمە بەر شەكلى

كۆمۈلمەك «كۆمۈمەك» 态动被的 : يول قارغا كۆمۈلۈپ كەتتى .

堆厂工 . 了住封雪被路 كۆمۈلۈپ كەتتى . 路被雪封住了

蛾螟 <动> كۈيە پەرۋانسى

虫蛀生 كۈيە چۈشمەك

球生卫 كۈيە دورسى

كۈيە^۲ 烟油的上锅 烟油 [静] 黑烟: 烟油 / 烟油的上锅 / 烟油 / 烟油

灰烟 烟 灰烟 烟 灰烟 烟

部腰在拴而配交意任羊公止防为)布情阻 [静] كۈيەك

布情阻上系羊公给 塔尼ماق ~ تېكىگە (子毡的

虫蚜黑, 病粉黑 <方> [静] كۈيەندە

كۈيچى 手歌, 家唱歌① [静] 手歌, 家唱歌① / 手歌, 家唱歌① / 手歌, 家唱歌①

家唱歌民人尔吾维

唱歌, 动活唱歌 [静] كۈيچىلىك

蓬盐 <植> [静] كۈيرەك

家学谱曲 <艺> [静] كۈيشۈناس

学谱曲 <艺> [静] كۈيشۈناسلىق

态动使的 «كۈيلسەك»^۲ كۈيلەتمەك

كۈيلەشمەك^۱ «كۈيلسەك»^۱ 态同共的: ئۆچكىلەر كۈيلەشتى:

了情发都羊山

态同共的 «كۈيلسەك»^۲ كۈيلەشمەك^۲

كۈيلەنمەك «كۈيلسەك»^۲ 态动被的: ناخشدا ھايات ۋە مۇھەب

بەت كۈيلەنگەن. 情爱和活生了颂歌中歌.

كۈيلسەك^۱ 情发 [动]: كۈيلگەن غۇنچىن بۇقنىغا ئېسىلار.

。牛公缠牛母小的情发 <谚>

期情发, 期偶求 <动> كۈيلەش مەزگىلى

国祖唱歌 ~ ۋەتەننى: 颂歌, 唱歌 [动] كۈيلسەك^۲

躁焦, 了不受, 住不经 <方> [静] كۈيمەسلىك

活, 业作②具玩, 品遣消① <方> [静] كۈيمەنچۈك

动

忙, 间时发打来事种一千以 <方> [动] كۈيمەنمەك

事从, 于

丈的妹妹我 كۈيۈ 生先, 夫丈 [静]

(生先)夫

<谚> كۈيۈ ئوغۇل 婿女: ~ كەلدى خان كەلدى.

临驾汗可同如, 门登婿女 婿女 <谚>

قىزىغدىن كۆر, كېلىنىڭ يامان بولسا ئوغۇلۇقىدىن.

子儿怪得坏妇媳, 儿女怪得坏婿 婿女 <谚>

لۈم دېسەك, كۆڭلى خۇش بولار, كۈلدە تام ئەتسەك, ئۇلى

بوش بولار. <谚> 把: 扶万喜欣会他, 子儿当婿女把

。牢不基根会它, 上堆灰在砌墙

كۈيۈ ئوغۇلۇق 婿女: 的: بۇگۈن ئاللاننىڭ ئىلتىپاتى بىد

لەن ~ بولدۇم. 婿女了有我典恩的拉安托天今

息日 <经> كۈنلۈك ئۆسۈم

工短打 كۈنلۈك ئىشلىمەك

的工短打 [静] كۈنلۈكچى

كۈنلۈكچىلىك = مەدىكارلىق

阳遮无, 伞带不, 伞有没 [静] كۈنلۈكسىز

形伞, 状伞 [静] كۈنلۈكسىمان

序花形伞 <植> كۈنلۈكسىمان گۈل رەتى

母水月海 <动> كۈنلۈكسىمان مېدۇزا

母水钵 <动> كۈنلۈكسىمان مېدۇزىلار سىنىپى

纲

芹水 <植> كۈنلۈكسىمان يېشىلكۆك

的人别 كۈنلۈكسىمان: باشقىلاردىن 妒嫉, 醋吃 [动]

吃 ~

人别妒嫉, 醋

كۈنۈكەمەك 活生, 子日过 [动]: ئۇلار ئازغىنە مائاشقا تايىنىپ

قانداقمۇ كۈنۈكىدىغاندۇ? 日过么怎资工儿点一靠们他

? 呀子

天天, 天每 [静] كۈنۈن

، 的从服, 的属归②妾妻之夫同① <古> [静] كۈنى

的依附

日每, 天每, 天天 [静] كۈنىگە

边南, 方南 <方> [静] كۈنىۈرۈش

自, 傲骄②赖信, 任信, 心信① <古> [静] كۈۋەنچ

豪自, 尊

任信, 信相, 信 <古> [动] كۈۋەنمەك

尸干(的物动) <古> [静] كۈۋرە

鼓拉格纳, 鼓 <古> [静] كۈۋرۈك

(器石投于用)弹泥, 丸泥 <古> [静] كۈۋلۈك

葱山 <植, 古> [静] كۈۋۈركەن

子褥织毛, 褥垫 <古> [静] كۈۋۈز

的雄 <古> [静] كۈۋۈك

树朽 <古> [静] كۈۋۈز

子曲哼 曲① [静] كۈي: غىغىش كۈي ئېيتماق 子曲哼

调 C كۈي C: 调 <艺>②

性调 <艺> كۈي ئالاھىدىلىكى

式调 <艺> كۈي شەكلى

调移, 调变, 调转 <艺> كۈي يۆتكىلىش

كۈيە^۱ 虫蛀, 鱼蠹, 鱼衣 <动> [静] 虫蛀, 鱼蠹, 鱼衣

قويدى. 了蛀服衣把鱼衣. 了: ئۆمۈرنى ~ يېمەس. <谚>

。铁蛀不虫蛀

屑皮头的白白过长. قۇماقنىڭ ئورنىغا قاپقارا چاچ چىقىپتۇ.
 。发头的黑黑了出长儿那疮癩的
 ~: 的子麸掺, 的子麸带, 的子麸有〔静〕 **كېپەكلىك**
 面的子麸带 ئۇن
 布尸裹〔静〕 **كېپەن**
 准 <转>②衣殓裁, 布尸裹裁① **كېپەن پىچماق**
 葬埋备
 布尸裹缠, 布尸裹包 **كېپەنگە ئالماق**
 伙家坏, 棍恶②贼墓盗① **كېپەن ئوغرىسى**
 之头出无永 <骂> **كېپىنى تىزىدىن ئاشماسلىق**
 永你让主真! ئىلاھىم, ئىلاھىم!
 ! 日之头出无
 的衣殓无, 的布尸裹无〔静〕 **كېپەنسىز**
 式形词名的 «كېپەنسىز» **كېپەنسىزلىك**
 态动使的 «كېپەنلىمەك» **كېپەنلەتمەك**
 态同共的 «كېپەنلىمەك» **كېپەنلەشمەك**
 态动被的 «كېپەنلىمەك»: ئۇنىڭ جەسىدى كېپەن-
 了葬埋布尸裹上包被体尸的他. لىنىپ دەپنە قىلىندى.
 布大的布尸裹做 مانا ~: 料的布尸裹做〔静〕 **كېپەنلىك**
 态动使的 «كېپەنلىمەك»: باغۋەن بوۋاينى يۇيۇپ, كېپەن-
 了, نامىزنى چۈشۈرۈپتۇ ۋە ئۆزىنىڭ بېغىغا گۆر كولاپ دەپنە
 在, 礼殡过行, 布尸裹上包, 过洗人老丁园把. قىپتۇ.
 了葬埋坟挖里园果的他
 (家学文天国德)勒普开〔静〕 **كېپلەر**
 程方勒普开 <天> **كېپلەر تەڭلىمىسى**
 人保①〔静〕 **كېپىل** 人保担, 保担②, 证保: بۇ بالىنىڭ
 ئامانلىقىغا تامامەن ئۆزلىرى ~. 您完全得证保这孩子
 全安
 人保作① **كېپىل بولماق** 证保, 保担, 人保作: كېپىل بول-
 同喻: 烧衣殓, 人保作 <谚>. **كېپىنىڭ كۆيەر**.
 用我 “连牵受人保作” مەن جېنىم بىلەن كېپىل بولمەن.
 保担供提 <经>③保作 <法>②. 保担命性
 保取 <法> **كېپىلگە بەرمەك**
 保具 <法>②保担 <经>①〔静〕 **كېپىللىك**
 物保担 <经> **كېپىللىك بۇيۇمى**
 同合保担 <法> **كېپىللىك توختىمى**
 度制保担 <法> **كېپىللىك تۈزۈمى**
 函保 <经>②书保具 <法>① **كېپىللىك خېتى**
 款贷保担 <经> **كېپىللىك قەرز پۇلى**
 保担, 证保: كىم سىزنىڭ سالاھىيە-
 كېپىللىك قىلماق

态动使的 «كۆيۈشمەك» **كۆيۈشتۈرمەك**
 木麻, 麻发, 麻〔动〕 **كۆيۈشمەك** سوغۇقنىڭ كۈچىدىن
 ۋە - ۋە قوللار كۆيۈشۈشكە باشلىدى. 木麻始开肢四得冷.
 衣, 服衣身一的方男给送方女 <方>〔静〕 **كۆيۈلۈك**
 具用或料
 病穗黑, 病粉黑〔静〕 **كۆيىباش**
 ~: 方平②形方正① <数>〔静〕 (كۆادراتى) **كۆادرات**
 方平的五 5 نىڭ كۆادراتى / 里公方平
 幂方 <数> **كۆادرات دەرىجە**
 方配 <数> **كۆادراتقا كەلتۈرۈش**
 差方, 差方平 <数> **كۆادراتلار ئايرىمىسى**
 阵方 <数> **كۆادرات ماترىسىسا**
 根方平 <数> **كۆادرات يىلتىز**
 的方平〔静〕 **كۆادراتلىق**
 照方 <天>〔静〕 **كۆادراتورا**
 音度四 <艺>〔静〕 **كۆارنا**
 英石 <矿>〔静〕 **كۆارتس**
 沙英石 <矿> **كۆارتس قۇمى**
 的英石〔静〕 **كۆارتسلىق**
 岩斑英石 <矿> **كۆارتسلىق پورفىر**
 岩英石 <矿> **كۆارتسلىق جىنىس**
 钟英石, 表英石 **كۆارتسلىق سائەت**
 子层, 克夸 <物>〔静〕 **كۆارك**
 子量 <物>〔静〕 **كۆانت**
 学物生子量 **كۆانت بىئولوگىيىسى**
 学化子量 **كۆانت خىمىيىسى**
 数子量 <物> **كۆانت سانى**
 学力子量 <物> **كۆانت مېخانىكىسى**
 论子量 <物> **كۆانت نەزەرىيىسى**
 态子量 <物> **كۆانت ھالەت**
 学光子量 <物> **كۆانت ئوپتىكىسى**
 法计统子量 <物> **كۆانت ئىستاتىستىكىسى**
 屑, 末③屑皮头②子麸, 皮麸①〔静〕 **كۆپەك**
 屑铁 / 末锯 **كۆپەك كېپكى**
 金沙 <矿> **كۆپەك ئالتۇن**
 的状皮麸〔静〕 **كۆپەكسىمان**
 物状皮麸 ماددا **كۆپەكسىمان ماددا**
 态动使的 «كېپەكلەشمەك» **كېپەكلەشتۈرمەك** بۇ سوپۇن
 باشنى كېپەكلەشتۈرۈۋېتىدىكەن. 屑皮头长了用皂肥这.
 屑皮头生〔动〕 ئاپئاق كېپەكلەشپ كەتكەن **كېپەكلەشمەك**

。了冷

كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلىماق <成> 日继以夜
ئۇلار كېچىنى كۈندۈزگە ئۇلاپ ئىشلىمەكتە . 继以夜在们他 .
。作工地日

كېچە - كۈندۈز [静] ① 夜昼，夜日
天三睡，夜昼三睡 ۇخلىماق ~ ئۈچ / 干地停不夜日
。个这是就想晚到天一俩妻夫 . ىغىنى مۇشۇ ئىدى .
كېچە - كۈندۈزلەپ [静] 夜日，地夜夜日日
日们生医 . ىسەلنىڭ يېنىدىن نېرى كەتمەيتتى .
。离不步寸，边身人病在候守夜

كېچە - كېچىلەپ [静] 夜夜，夜整
بېزىش بىلەن مەشغۇل ئىدى . 西东写着忙夜整他 .
كېچىچە [静] 夜彻，宵通，夜彻
不夜彻 ۇخلىماسلىق ~ 眠

كېچىسىز [静] 夜过不
过不，走一这您 . ىتايمىسىز، مەن ئەنسىرەپ قالىدىكەنەن .
。的心担会我，来不回夜半
كېچىشمەك^۱ «كېچەك» 态同共的
كېچىشىپ قونالغۇغا يېتىپ باردى . ۇلار دەريانى ئاتلىق
宿了达到河过马骑们他 . 地营

كېچىشمەك^۲ «كېچەك» 态同共的
كېچىك [静] 渡摆، 口渡
دىن ئۇتۇپ بولار . ىدىن ئۇتۇپ بولار .
渡摆过 ىنەك ئۆتمەك . ىچىكتىن ئۆتمەك
كېچىككە كىرمەك <成> 路走
。路的领您走就们我，叔叔 . ىشلىغان كېچىككە كىرىسىز .
ھەقىقەتەن يامان كېچىككە كىرىپ قالغان ئىكەنەن . ىشلىغان
走实确我 . 路邪了

كېچىكتۈرمە [静] 的延缓，的迟推
كېچىكتۈرمە چىقىم <经> 付迟
كېچىكتۈرمەك «كېچىكەك» 态动使的
ھازىرچە كېچىكتۈرگەن تۈزۈك . ىشلىغان ىشلىغان
迟推定决们我 . ىشلىغان ىشلىغان
。议会

كېچىكتۈرۈشمەك «كېچىكتۈرمەك» 态同共的
كېچىكتۈرۈلمەك «كېچىكتۈرمەك» 态动被的
كېچىكەك [动] ① 到迟，到晚，点晚
。个这是就想晚到天一俩妻夫 . ىشلىغان ىشلىغان
点晚车火 . ىشلىغان ىشلىغان
。右左钟分十 . ىشلىغان ىشلىغان

تىغىزگە كېپىللىك قىلالايدۇ؟ (格资)份身的您保担能谁？

كېپىللىك مۇددىتى <法> 限期保担

كېپىللىك ھوقۇقى <法> 权保担

كېپىللىق [动] <方> 完没个哭① 叨唠②

كېپىنەك <动> [静] ① 蝶蝴
مەردانە . ىشلىغان ىشلىغان
了不成的扮装爱，蛾飞了不成蝶蝴 <谚> .
士勇 . ىشلىغان ىشلىغان
蝴 <谚> . ىشلىغان ىشلىغان
蝶② . ىشلىغان ىشلىغان
蛾蚕

كېپىنەك بېلىق <动> 鱼蝶蝴

كېپىنەك تون 袄毡袖无

كېپىنەك تۈگۈن 结蝶蝴

كېپىنەك سۆڭەك <理生> 骨蝶

كېپىنەك كېسىلى <牧> 胸性染传(的患羊山)

炎膜

كېپىنەكچىلەپ 下见

كېپىنەكچىلەپ ئۈزۈش <体> 泳蝶

كېپىنەكسىمان [静] 的形蝶，的状蝶

كېپىنەكسىمان ئالتۇنكۆز <动> 蛉角蝶

كېپىنەكسىمان كىلپان <机> 阀形蝶

كېپىنەكسىمان گۈل تاجىسى <植> 冠花状蝶

كېپىنەكگۈل [静] <植> 堇色三，花蝶蝴

كېتا [静] <动> 鱼哈马大，鱼哈麻大

كېتەرلىك [静] 需事喜办 ىشلىغان ىشلىغان
用需地麦冬 ۇرۇقلۇق ~ ىشلىغان ىشلىغان
子种的

كېتون [静] <理生> 体酮

كېتىشمەك «كەتەك» 态同共的
ئوقۇغۇچىلار ئۆيلىرىگە كېتىشتى . ىشلىغان ىشلىغان
。了去家回们生学

كېتىلمەك «كەتەك» 态动被的
ىشلىغان ىشلىغان
。了家回带被书

كېتىلېرىيە [静] <植> 杉油

كېچە [静] ① 晚夜，晚上
夜的洁皎光月 ~ ىشلىغان ىشلىغان
/ 晚 ىشلىغان ىشلىغان
مىدى . ىشلىغان ىشلىغان
سۆز خوتۇننىڭ راست، كۈندۈزى ئېيتقان سۆز ئانىنىڭ .
。真当的亲母话的说天白，真当的婆老话的说上晚
قاراقچى كېچىسى تۈسەدۇ، شەپەرەك كېچىسى ئۇچىدۇ .
<谚> . ىشلىغان ىشلىغان
。真当的亲母话的说天白，真当的婆老话的说上晚
飞乱上晚蝠蝙，路拦上晚盗强
~ ىشلىغان ىشلىغان
بولدىڭىز؟ ىشلىغان ىشلىغان
太晚昨 . ىشلىغان ىشلىغان

得熟成物作季秋，低温气于由。 ئەتلەر كېچىكىپ پىشتى .
 了晚 . كېچىكىپ كەلگەن ئەقىل ، ئۈمىدىن كېيىنكى يامغۇر .
 “亮葛诸后事”同喻：雨的下迟，意主的出晚 < 谚 >
 ② 延推，迟推： 延推，迟推 . ناھىيىدىكى كۆرەك بىرئاز كېچىكىپتۇ .

些了迟推演会的上县 .
 ① 静 会一了过 [静] 儿会 . ئۇ كۆزدىن غايىپ بوپتۇ - دە ،
 ~ ئۈستىگە چىرايلىق داستىخان يېيىلغان شىرەنى كۆتۈرۈپ
 كەپتۇ . 了见不她 ، 了会一了过 ، 亮漂着铺张一来搬 ،
 子桌的布餐 .

كېچىكىشمەك «كېچىكىمەك» 态同共的 : بىرقانچە ئوقۇغۇچى
 ئەتىگەنلىك چىنىقىشقا كېچىكىشتى . 迟炼锻早生学个几 .
 了到 .

كېچىلىپ [静] 夜连 ، 宵通 : ~ يېتىپ كەلمەك 赶夜连
 儿玩宵通 قىلماق / 来 ~ تاشاشا قىلماق 儿玩宵通 .

كېچىلىك [静] 的夜 ، 的间夜 ، 的上晚 : ماڭا ~ دىئورند .
 لىق نۆۋىتى كېلىپ قالدى . 了班夜值我到轮 . 了 ~ 假的上晚一请 سورماق
 رۇخسەت سورماق .

كېچىلىك ئاپتوبۇس < 交 > 夜班客车
 كېچىلىك ئايروپىلان < 交 > 航夜 ، 机航夜
 会总夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 宵夜 ، 餐夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车

كېچىلىك جەڭ < 军 > 战夜
 服礼晚 ② 衣睡 ① 睡衣 ② 晚礼服
 员班值间夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 会晚 夜班客车 < 交 > 夜班客车

كېچىلىك نۆۋەتچى 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 会晚 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 客什米库在 ~ 夜过 [动] : كۈمۈش ئۆتىدە ~ 夜过店

كېچىم [静] < 古 > 披马 (的箭防)
 كېدىر [静] < 植 > 桶肖
 كېدىر قارىغىيى < 植 > 松雪
 马红棕 [静] 色红棕 : ~ ئات 马红棕

كېرىلمەك [静] 尔克 (英 家学理物国英)
 盒尔克 < 物 > 克儿 盒尔克 < 物 > 克儿
 应效尔克 < 物 > 克儿 应效尔克 < 物 > 克儿
 岩斑角 < 地 > [静] 克儿 岩斑角 < 地 > [静] 克儿

كېرىلمەك ① [静] 要，当应，须必，要需
 中丛木灌，睛眼要需头里市城 < 谚 > . 须必们你 .
 须必们你 . 习学力努 (当应，该应) . 我 .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

ئەتىگەنلىك چىنىقىشقا كېچىكىشتى . 迟炼锻早生学个几 .
 了到 .
 赶夜连 [静] 夜连 ، 宵通 : ~ يېتىپ كەلمەك
 儿玩宵通 قىلماق / 来 ~ تاشاشا قىلماق 儿玩宵通 .
 لىق نۆۋىتى كېلىپ قالدى . 了班夜值我到轮 . 了 ~ 假的上晚一请 سورماق
 رۇخسەت سورماق .
 كېچىلىك ئاپتوبۇس < 交 > 夜班客车
 كېچىلىك ئايروپىلان < 交 > 航夜 ، 机航夜
 会总夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 宵夜 ، 餐夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 كېچىلىك جەڭ < 军 > 战夜
 服礼晚 ② 衣睡 ① 睡衣 ② 晚礼服
 员班值间夜 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 会晚 夜班客车 < 交 > 夜班客车
 客什米库在 ~ 夜过 [动] : كۈمۈش ئۆتىدە ~ 夜过店

كېچىم [静] < 古 > 披马 (的箭防)
 كېدىر [静] < 植 > 桶肖
 كېدىر قارىغىيى < 植 > 松雪
 马红棕 [静] 色红棕 : ~ ئات 马红棕

كېرىلمەك [静] 尔克 (英 家学理物国英)
 盒尔克 < 物 > 克儿 盒尔克 < 物 > 克儿
 应效尔克 < 物 > 克儿 应效尔克 < 物 > 克儿
 岩斑角 < 地 > [静] 克儿 岩斑角 < 地 > [静] 克儿

كېرىلمەك ① [静] 要，当应，须必，要需
 中丛木灌，睛眼要需头里市城 < 谚 > . 须必们你 .
 须必们你 . 习学力努 (当应，该应) . 我 .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

كېرىلمەك ① «كەرمەك» 态动被的 : ئۆتۈكۈم كېرىلىپ كەت .

官的讼争管掌下手爷王)吉台小 کچک تەيجی

(员

号括小 <数> کچک ترناق

门窍②雍垂悬，舌小① <理生> کچک تىل

出说，话里心出说 <成> کچک تىلى چىقماق

就们他，肚下酒杯两 . توردى . 密秘的里心 ئىككى قەدەھ ھاراقنى ئىچۈۋەتكەندىن كېيىن ئۇ .

就们他，肚下酒杯两 . توردى . 密秘的里心 ئىككى قەدەھ ھاراقنى ئىچۈۋەتكەندىن كېيىن ئۇ .

了密秘的里心出说始开

كچک تىلىنى بىلمەك <成> ① 窍绝得懂 : ئۇ

类一房磨得懂他 . تۈگمەننىڭ ھەممە كچک تىلىنى بىلدۈ .

كچک تىلىنى بىلسەن ، دەپ باقە ، ئۇ بۇ ئىشقا قانداق قارار ؟

كچک تىلىنى بىلسەن ، دەپ باقە ، ئۇ بۇ ئىشقا قانداق قارار ؟

看么怎事这对他说你，的想里子肚他知道你

唇阴小 <理生> كچک جنسى لەۋ

玛切扑恰小 <艺> كچک چاپچىما

鸥小 <动> كچک چاىكا

鹈小 <动> كچک چۆمگەك

妾 <法>②房偏，婆老小① كچک خوتۇن

蓊小 <植> كچک خوخا

鴉小 <动> كچک دوغداق

修小 <机> كچک رېمونت

荷襄 <植> كچک زەنجۋىل

过曲套姆卡木)克勒赛小 <艺> كچک سەلىقە

(门

鲛小 <动> كچک سەمەندەر

(式调小)姆乃赛小 <艺> كچک سەنەم

星行小 <天> كچک سەييارە

蜂小金 <动> كچک سېرىق ھەرە

蜂茧小 <动> كچک غوزەك ھەرە

鹈杓小 <动> كچک قىليورغا

鸱杜小 <动> كچک كاككۆك

量热)里路卡小，卡小 <物> كچک كالورىيە

(位单

气小，小眼 . كۆز . كچک كۆز

气小 . كچک كۆزلۈك

宜便小贪，气小 . كچک كۆزلۈك قىلماق

乘小 <宗> كچک كۆلۈڭگۈ

调小 <艺> كچک كۆي

候气小 <气> كچک كىلىمات

隼小 <动> كچک لاجىن

(声狗小唤)啾啾 [叹] كت - كت

西东啃等鼠老，声字写)吱咯吱咯，唰唰 [模] كىتىر

(声

或字写笔硬用)吱咯吱咯，唰唰 [模] كىتىر - كىتىر

写地唰唰 يازماق قىلسىپ خەت : (音声的西东咬鼠老

出传里子箱从 . قىلغان ئاۋاز ئاڭلاندى . / ساندۇقتىن ~

。声响的吱咯吱咯

كىتىرلاتماق «كىتىرلىماق» 态动使的 : كاتىپ بولسا گەپنىڭ

زىر - زەۋىرنى قالدۇرماي يېزىپ ، قەلىمىنى كىتىرلىتىۋاتتى .

。着写地唰唰漏不字一书秘

态同共的 «كىتىرلىماق» كىتىرلاشماق

كىتىرلىماق [动] ① 响沙沙，响唰唰 响吱咯吱咯 : ئەۋ .

知不下坑水渗 . رەز تېگىدە نېمىدۇر كىتىرلاۋاتقاندەك قىلدى .

响作吱咯吱咯在像么什 . 乎忙地脚蹶手蹶 ② . ئۇ يىپ .

夜半到乎忙脚蹶手蹶他 . رىم كېچىگىچە كىتىرلاپ چىقتى .

كچک [静] 小 : كۆز ~ بولسىمۇ ، كۆرىدىغىنى چوڭ . <谚>

大可的看，小虽睛眼 . تۇن كىشىنىڭ باھانىسى ئەلگەك . <谚>

风放是的闹孩小 . 罗面筛是的闹人女，箬 . ئېلىپ

买会只他，币金孩小给是要 <谚> . 吃粉凉 .

小 <谚> . 吃粉凉 . 小计不人大”同喻：人凉原易容人老，

小 <谚> . 吃粉凉 . 小计不人大”同喻：人凉原易容人老，

小 <谚> . 吃粉凉 . 小计不人大”同喻：人凉原易容人老，

。 “过人

كچک ئانا 叔叔

كچىك ئاغ 裆直

كچىك ئاققۇ <动> 鹅天小

كچىك ئالەم <哲> 宙宇小

كچىك ئانا 妹妹的亲母)妈姨

كچىك ئاي <天> 月小

كچىك بەھەك 眠蚕次三第

كچىك بوۋا 弟弟的父祖)祖叔，爷爷叔

كچىك بۈركۈت <动> 鹰小

كچىك پەنجىلىك قاما <动> 獭水爪小

كچىك پېشىل 逊谦 : بولساڭ ، كچىككەپ كەتمەي .

。小渺得变你使会不逊谦 <谚> .

كچىك پېشىللىق 逊谦 : ئېسىل خىسەت . 是逊谦 .

。德美种一

كچىك پىلىپل <植> 菊目蛇

كچىك تاغا 弟兄的亲母)舅舅

كچىك تەرەت 便小

铺衣洗，房衣洗〔静〕 كىرخانا

居邻院同 <古>〔静〕 كىردەش

丽古鲜柔. 来往，往交，出出进进〔静〕 كىردى - چىقتى

。来往他跟不本根，“坏心”，“头滑”他嫌

净干 净干 净干，的垢污无①〔静〕 كىرسىز

他 鞋白的 <转>② 性本的康健纯洁

油煤〔静〕 كىرسىن

灯油煤 كىرسىن لامپا

炉油煤 كىرسىن ئوچاق

粉铅 <古>〔静〕 كىرشەن

服衣洗 西东脏，服衣脏〔静〕 كىر - فات

期情发驼骆 <古>〔静〕 كىركىن

摆摇，动摆，动晃 <古>〔动〕 كىركىنەك

雕浮形圈圆(的处灯吊板花天)〔静〕 كىرگۈل

的进引，的入输〔静〕 كىرگۈزمە

赁租进引 <经> كىرگۈزمە ئىجارە

~ كىرگۈزمەك ① «كىرمەك» 态动使的: قوشۇنى شەھەرگە

人输 <电>② 乘请送 ~ باغاق / 城入队军(让)引

态同共的 «كىرگۈزمەك» كىرگۈزۈشمەك

كىرگۈزۈلمەك «كىرگۈزمەك» 态动被的: بۇ توپلامغا بۇرۇن

集部这. ئېلان قىلىنغان ھېكايىلەردىن بىر قىسمى كىرگۈزۈلدى.

。说小篇短分部一的表发前以了人收子

كىرلەشتۈرمەك «كىرلەشمەك» 态动使的: بۇ بالا بىردەمدە يې-

غى كىيىمنى كىرلەشتۈرۈۋەتتى. 衣新把就儿会一子孩这.

。了脏弄服

كىرلەشمەك = كىر بولماق

كىرلىشەنكۈ 的脏肮，的兮兮脏〔静〕 كىرلىشەنكۈ

帕手的兮兮脏

كىرلىشەنكۈ ① <纺> 单褥，单被② 布单被 <静> كىرلىشەنكۈ

套被 كىرلىكى

كىرلىشەنكۈ ① <静> 子单了罩，的子单有〔静〕 كىرلىشەنكۈ

كىرمەك ① <动> 人进，入，进① <动> كىرمەك

تىپ قوينغا ~ 学人 / كىرشتىن ئاۋۋال چىقىشى ئويلا.

<谚> 去出着想先得前之去进. ئىلگە كىرسەك ئې-

لىنچە، سۇغا كىرسەك بېلىنچە. <谚> 国入，俗随乡入

禁问. نان يۈز قولدىن ئۆتۈپ ئېغىزغا كىرەر. <谚> 嫌

手人百经须口入. 区地个这们我了人进此从教兰斯伊

رىمىزگە كىردى. 区地个这们我了人进此从教兰斯伊

区地个这们我了人进此从教兰斯伊

区地个这们我了人进此从教兰斯伊

夸自刺以谓刺. 夸自刺以谓刺. 夸自刺以谓刺

的我说谓刺，雪如白子孩的我说谓刺 <谚> . بالام

腐豆子孩家人，花支一子孩家自”同喻: 绵绵软子孩

。“好的家自是也丑再子孩”: “渣

钝刺 <动> كىرپە بېلىق

刺刺 <植>〔静〕 كىرپىئوت

草观鹅 <植>〔静〕 كىرپىباش

毛睫〔静〕 كىرپىك

纲毛纤 <动> كىرپىك تۈكلۈكلەر سىنىپى

眼合: كېچىچە كىرپىك قاقماي چىقتىم.

眼合没夜一我

睡贪，觉睡 كىرپىك ئىلىنماق

觉睡，眼合 كىرپىك يۇمماق

، 眼合刚刚子伙小. يۇمغاندا، جاڭگالدا ئاتلىقلار پەيدا بولدى.

。人的马骑群一了现出中林木灌

的稀毛睫，的毛睫无〔静〕 كىرپىكسىز

的状睫〔静〕 كىرپىكسىمان

体状睫 <理生> كىرپىكسىمان نەنچە

肌状睫 <理生> كىرپىكسىمان مۇسكۇل

毛睫长 ~ ئۇزۇن: 的密毛睫，的毛睫〔静〕 كىرپىكلىك

的

东啃鼠老，声菜生吃人，声西东剪) 喀喀〔模〕 كىرت

(声西

كىرتەيمەك <动> 陷深(睛眼而等累劳因): كۆزلىرىم

下了瘦，陷深睛眼我. كىرتىيىپ ئورۇقلاپ كېتىپتىمەن.

。去

下一喀喀，声一喀喀〔静〕 كىرتتەدە

喀喀，喀喀〔模〕 كىرت - كىرت

约誓，言誓，誓 <古>〔静〕 كىرتۇا

性实真②的实真，的信可① <古>〔静〕 كىرتۇا

者妒嫉，者忌妒 <古>〔静〕 كىرتۇچ

碗的口豁① <静> 的口豁② <机> كىرتىك

托梭摆

领尖 كىرتىك ياقا

态动使的 «كىرتلىدماق» كىرتلىداتماق

响喀喀〔动〕 كىرتلىدماق

喀喀的子剪出传屋内. كىرتلىدىغان ئاۋازى ئاڭلىنىپ تۇراتتى.

。声喀

工衣洗〔静〕 كىرچى

业衣洗〔静〕 كىرچىلىك

长流短飞，语碎言闲 <方>〔静〕 كۈشۈمەك

酸 <化>〔静〕 كۈشۈمەك (كۈشۈمەك)

根酸 <化> كۈشۈمەك قالدۇقى

酯酸 <化> كۈشۈمەك ئېستېرى

态动使的 «كۈشۈمەكلەش» كۈشۈمەك

态动被的 «كۈشۈمەكلەش» كۈشۈمەك

酸脱〔动〕 كۈشۈمەك ئاشماق

كۈشۈمەك ئاشماق «كۈشۈمەكلەش» 态动使的: كۈشۈمەك

يامغۇر تۇپراقنى كۈشۈمەك ئاشۇرۇدۇ. 酸化壤土使会雨酸。

态动被的 «كۈشۈمەكلەش» كۈشۈمەك

化酸〔动〕 كۈشۈمەك ئاشماق

的性酸〔静〕 كۈشۈمەك

解分性酸 <化> كۈشۈمەك پارچىلىنىش

钢性酸 <冶> كۈشۈمەك پولات

土性酸 <农> كۈشۈمەك تۇپراق

盐式酸 <化> كۈشۈمەك تۇز

岩性酸 <地> كۈشۈمەك جىنىس

雨酸 <气> كۈشۈمەك يامغۇر

كۈشۈمەك = ئوكسىگېن

鬼命短，的杀天，死该 <方>〔静〕 كۈشۈمەك

苯甲二 <化>〔静〕 كۈشۈمەك

貂黑，貂紫 <古>〔静〕 كۈشۈمەك ۱

筒箭，袋箭，囊箭 <古>〔静〕 كۈشۈمەك ۲

悔杆，过悔 <古>〔静〕 كۈشۈمەك

كۈشۈمەك ① 镣脚 ② 桎梏: فېئودالسىزم كۈشۈمەك.

لىرى ئاشۇرۇش / رومى ~ 桎梏神经

كۈشۈمەك = كۈشۈمەك

的镣脚带不〔静〕 كۈشۈمەك

态动使的 «كۈشۈمەكلەش» كۈشۈمەك

كۈشۈمەكلەش «كۈشۈمەكلەش» 态动被的: پۇتلىرى كۈشۈمەك.

人的镣脚上戴上脚 ىن ئادەم

كۈشۈمەك 〔静〕 的镣脚着带，的铐镣着带: پۇت - قولى

~ ئادەم 的铐镣着带脚手

كۈشۈمەك ① 铐镣上 ② 铐镣戴: جىنايەتچىنى ~ 给

كۈشۈمەك ② 铐镣上戴人犯: جامالت زەنجىرى بىزنى

كۈشۈمەك ئاشۇرۇش. 们我了缚束锁枷的暗黑.

人猎 <古>〔静〕 كۈشۈمەك

干葡萄白核无 ② 葡萄白核无 <植> ① 〔静〕 كۈشۈمەك

杏黄 <植> كۈشۈمەك ئۈرۈك

葡萄白核无 <植> كۈشۈمەك ئۈزۈم

ئىپلىرىغا كۈشۈمەك. 室教的己自走进们生学.

始开，入投: ماقالە يېزىشقا ~ 手着 (始开) 章文写 / ئى.

شقا ~ 作工 (始开) 入投

كۈشۈمەك ① 〔静〕 水缩 (匹布) ① 〔静〕: ئۇنىڭ يۇيۇلغان كۆڭلىكى

كۈشۈمەك ②. 了短变水缩后洗衣衬的他. قىسقارتتۇ.

<医> 风痲羊，病痲羊，叉交 ③ 风角羊，错交: قولىنىڭ

بارماقلىرى بىر - بىرىگە ~ 错交相互指手 / ئۇنىڭ چىشلىد.

رى كۈشۈمەك، مۇشتۇمى چىڭ تۈگۈلگەندى. 牙着咬他.

头拳紧

脏变，脏 <古>〔动〕 كۈشۈمەك

كۈشۈمەك «كۈشۈمەك» 态动被的: جىنايەتچى جازا مەيدانىغا ئې.

لىپ كۈشۈمەك. 场刑到送押被人犯.

كۈشۈمەك 〔静〕 入收: يىللىق ~ 入收年 / دەپقانچىلىق كۈشۈمەك

入收业农

كۈشۈمەك بولماق 入收: قوغۇن پىشقاندا ھەپتىدە

ئىككى - ئۈچ يۈز كوي كۈشۈمەك بولىدۇ. 候时的熟瓜甜.

周 入收 二三百块. ئىنەكپىتىدىن كۈشۈمەك بولغان پۇل

从 的赚麻蓖钱

كۈشۈمەك بېجى <经> 收入收

كۈشۈمەك چىقىمنى قاپلىماسلىق <经> 出數不入

كۈشۈمەك قىلماق 入收: ئۇ تۇخۇم سېتىپ يۈز كويدىن ئارتۇق

كۈشۈمەك قىلدى. 钱块多百一入收蛋鸡卖他.

كۈشۈمەك - چىقىم <经>〔静〕 支收

كۈشۈمەك - چىقىم ھاۋالىسى <经> 托信付收

كۈشۈمەك - چىقىم ھېساباتى <经> 帐支收

كۈشۈمەك 〔静〕: 花荒

كۈشۈمەك 〔静〕 的入收无

كۈشۈمەك ئورگان 门衙水清

كۈشۈمەك <古>〔静〕 子合小، 子袋小، 子匣小

كۈشۈمەك ① 藏收 <古>〔动〕 存保， 密机守保使 ②

كۈشۈمەك <古>〔静〕 的藏秘， 的藏收， 的藏隐

كۈشۈمەك 〔模〕 拉款， 啞 (音声的菜下后热油或前沸煮水)

كۈشۈمەك 〔静〕 声一拉款， 声一地啞

كۈشۈمەك - كۈشۈمەك 〔模〕 拉款， 啞啞

كۈشۈمەك «كۈشۈمەك» 态动使的

كۈشۈمەك 〔动〕 响拉款， 响啞啞

كۈشۈمەك <古>〔静〕 人里家， 子妻， 妻

كۈشۈمەك 〔静〕 素黄叶

كۈشۈمەك <化>〔静〕 氘

كۈشۈمەك <骂>〔静〕 鬼賸腌， 的死该

么这得闹会情事道知谁？ ~ مۇنداق چوڭىيىپ كېتىشىنى ~

؟ 大

كىم بىلىدۇ = كىم بىلسۇن

下见 **كىمئارتۇق**

卖拍 <经> **كىمئارتۇق سودىسى**

商卖拍 <经> **كىمئارتۇق سودىگىرى**

卖拍 <经> **كىمئارتۇق قىلىپ ساتماق**

谁论无 [静] **كىمەرسە**

箔金 <古> [静] **كىمباغ**

缎锦，锦织 [静] (كىمخاب) **كىمخاب**

知不 . 谁 (是知不) [静] **كىمدۇر** ~ بىرى ئىشكىنى چەكتى .

。门敲在谁是

كىمدىكىم [静] 谁是论不 : ئەمدى ~ ۋاڧلىقنى تىكلەيمەن

他，王立想谁是论无在现 . ئۆزىنىڭ بېشىنى بەيدۇ .

。死找是就

线金 <古> [静] **كىمىسەن**

证份身 [静] **كىمىلىك**

毯线花 <古> [静] **كىمىشكە**

服和 [静] **كىمىنو**

②药老不生常，药金炼(的师术金炼)① [静] **كىمىيا**

学化

家学化，师金炼 [静] **كىمىياگەر**

术金炼 [静] **كىمىياگەرلىك**

香麝脐连 <古> [静] **كىن**

酶激 <化> [静] **كىنازا**

刺讽的辣辛 ~ ئاچچىق : 讥讽，刺讽 [静] **كىنايە**

他刺讽 ~ ئۇنىڭغا : 刺讽 **قىلماق**

家刺讽 [静] **كىنايىچى**

刺讽 **كىنايىلىك** : 的讥讽带，的刺讽带 [静] ~ گەپ

笑地讥讽 **كۈلەك** / 话的

喻讽 <语> **كىنايىلىك ئوخشىتىش**

爵公②公大① [静] **كىنەز**

国公大 [静] **كىنەزلىك**

，心中 <转>②脐肚，带脐<理生>① [静] **كىندىك**

地腹 : ئۇ قەشقەرنىڭ كىندىكىدىن . 的心中市什喀是他

人 . ئاسيا كىندىكى 地腹洲亚，心中洲亚，心亚

带脐 <理生> **كىندىك بېغى**

: 长生，生出 <成> **كىندىك قېنى تۆكۈلمەك**

كىندىك قېنىم تۆكۈلگەن ئەزىز يۇرتۇمنى تاشلاپ نەگمۇ بارار .

؟ 呀去方地么什到地宝生出开离我？

米千，里公 [静] **كلومېتىر**

كلومېتىرلىق [静] 的里公 : بىر مىڭ بەش يۈز ~ مۇساپە

程路的里公百五千一

算里公按，计里公以 [动] **كلومېتىرلىماق**

(姆)欧千 <物> [静] **كلوئوم**

瓦千 <物> [静] **كلوۋات**

度，时小瓦千 <电> **كلوۋات سائەت**

计瓦千 <物> [静] **كلوۋاتمېتىر**

伏千 <电> [静] **كلوۋولت**

计伏千，表伏千 <电> [静] **كلوۋولتمېتىر**

كىلېتكا = ھۈجەيرە

كىلېتكىشۇناس = ھۈجەيرىشۇناس

كىلېتكىشۇناسلىق = ھۈجەيرىشۇناسلىق

匙钥 <方> [静] **كىلىت**

巴结，头舌短 <方> [静] **كىلىگىي**

候气 <气> [静] (كىلىماتى) **كىلىمات**

源资候气 <气> **كىلىمات بايلىقى**

带候气 <地> **كىلىمات بەلۋېغى**

图候气 <气> **كىلىمات خەرىتىسى**

期周候气 <气> **كىلىمات دەۋرىلىكى**

区候气 <气> **كىلىمات رايونى**

貌地候气 <地> **كىلىمات گېئومورفولوگىيىسى**

学

化变候气 <气> **كىلىمات ئۆزگىرىشى**

势趋候气 <气> **كىلىمات يۆنىلىشى**

家学候气 [静] **كىلىماتشۇناس**

学候气 [静] **كىلىماتشۇناسلىق**

志候气 <气> [静] **كىلىماتوگرافىيە**

念怀，念思，念想 <方> [动] **كىلىمەك**

布油，布漆 [静] **كىليونكا**

爱你 <谚> . شۇ چىرايلىق . 谁 [静] **كىم**

谁 亮漂就谁，谁 ~ بىكار، سەن بىكار، ھويلدىكى ئىت

بىكار . 闲最狗的里子院，闲你，闲谁 <谚> . كىمنىڭ

多恶作谁 <谚> . زاۋالى يېقىن بولار . 毙自必义不行多”同喻；期死近临谁，端

نى يېڭى كىيدى، ھېكىم بەگنىڭ ئوغلى شۇ . ~ چاپاننى كونا

كىيدى، تامنى تەشكەن ئوغرى شۇ . 裳衣新穿谁 <谚> . 裳衣旧穿谁；弟子家官是就谁

室的入墙破是就谁， 贼窃

。 谁

كىم بىلسۇن <习> 道知谁، 道知能谁

ئىشنىڭ

营经证无 <经> كىنىشكىسىز تىجارەت
 的证有〔静〕 كىنىشكىلىق
 鸟维几 <动>〔静〕 كۈي
 毯地 <古>〔静〕 كۈيز
 杆球台个这. يەڭگىل ئىكەن. ~ بۇ ~ يەڭگىل ئىكەن. 杆球台〔静〕 كىي
 . 轻真
 的套〔静〕 كىيدۈرمە
 管套 <机> كىيدۈرمە تۈرۈبا
 板筒套 <机> كىيدۈرمە كۈلۈچ
 孩给 ~ كىيدۈرمەك «كىيەك» 态动使的: بالغا كىيىم
 戴李冠张 ~ ئەمەتنىڭ دوپپىسىنى سەمەتكە / 服衣穿子
 态同共的 «كىيدۈرمەك»
 态动被的 «كىيدۈرمەك»
 袜穿 ~ پايپاق / 服衣穿 ~ كىيىم: 戴, 穿〔动〕 كىيەك
 子 / دوپپا ~ 子帽戴 / پەلەي ~ 套手戴 / كۈنىنى ياماپ
 着惜爱的新, 穿着补的旧 <谚>. يېڭىنى ئاياپ. 穿
 . 穿
 的人亲方双给送指多) 装服的用所婚结〔静〕 كىيىت
 (服衣
 كىيىتلىك = كىيىت
 态同共的 «كىيەك»
 态动被的 «كىيەك»
 كىيىم <静> ① 服衣, 裳衣: ~ تىكىمەك 做服衣 / ~ سال.
 maq 脱服衣 / ئادەم زىنىنتى ~ , يەر زىنىنتى دەرەخ, دەرەخ
 زىنىنتى يوپۇرماق. <谚> 装的地, 服衣是饰装的人
 装的地, 服衣是饰装的人, 木树是饰
 缝子肚, 补缝能服衣 <谚>. قورساقنى يامغىلى بولماس.
 了不补 了. كۆڭۈلنىڭ كىرىنى ئېيتسا كېتەر, كىيىمنىڭ كىرىنى
 يۇسا. <谚> 消会出说蒂芥的中心
 ~ باغ / 子帽 ~ باش ②. 拌会过
 鞋
 架衣 كىيىم ئاسقۇچ
 儿特模装时 كىيىم مودېلى
 罩衣, 单苦 كىيىم ياپقۇچ
 师装服(的剧影)〔静〕 كىيىمچىك
 的服衣穿没, 的服衣有没〔静〕 كىيىمسىز
 服被, 着衣, 装服〔静〕 كىيىم - كېچەك
 厂装服 كىيىم - كېچەك زاۋۇتى
 计设装服 كىيىم - كېچەك لايىھەلەش
 كىيىملىك <静> ① 的服衣穿, 的服衣: ماش رەڭ ~ ھەر.

轴中, 轴心 <机> كىندىك ئوق
 落剥带脐(后生出) كىندىكى چۈشمەك
 离不影形, 足手如亲 <成> كىندىكى قوش
 如亲是不是他跟你? قوشمىدى
 足手
 婆生接, 婆产〔静〕 كىندىكئانا
 碎粉, 化融, 化溶 <古>〔动〕 كىنلەمەك
 影电体立 ~ ئىستېرىئولۇق: 影电〔静〕 كىنو
 学文影电 <文> كىنو ئەدەبىياتى
 学号符影电 كىنو بەلگىشۇناسلىقى
 本剧学文影电 <文> كىنو سىنارىيىسى
 影电拍 ئالماق كىنوفا
 片影, 片影电 كىنو فىلىم
 影电放 كىنو قويماق
 周影电 كىنو ھەپتىلىكى
 学美影电 كىنو ئېستېتىكىسى
 厂片制影电 كىنو ئىستۇدىيىسى
 员映放影电〔静〕 كىنوچى
 业影电〔静〕 كىنوچىلىق
 院影电〔静〕 كىنوخانا
 家学影电〔静〕 كىنوشۇناس
 学影电〔静〕 كىنوشۇناسلىق
 كىنولاشتۇرماق «كىنولاشماق» 态动使的: سەھنە ئەسىرىنى
 影电成拍本剧把 ~
 态动被的 «كىنولاشتۇرماق»
 影电成拍〔动〕 كىنولاشماق
 砂辰, 砂朱 <化>〔静〕 كىنوۋار
 学态动, 学理动 <物>〔静〕 كىنېتىكا
 的态动②的学理动① <物>〔静〕 كىنېتىكىلىق
 理动, 程方学理动 <物> كىنېتىكىلىق نەڭلىمە
 程方
 压电动 <物> كىنېتىكىلىق ئېلېكتر بېسىمى
 经态动 <经> كىنېتىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق
 学济
 度粘力动 <化, 物> كىنېتىكىلىق يېپىشقاقلىق
 学动运 <物>〔静〕 كىنېماتىكا
 كىنىشكا <静> ① 证: خىزمەت كىنىشكىسى 证作工 / ئەزالىق
 كىنىشكىسى 证员会 / داۋالاش كىنىشكىسى 证疗医 ② 折子:
 照执 <经> ③ 折存 كىنىشكىسى
 照执无, 证无, 件证无〔静〕 كىنىشكىسىز

器乐种几给他们他. نەچچە خىل مۇزىكىنى گارمونىيەلەشتۈردى. 声和

声和 <艺>〔动〕 گارمونىيەلەشمەك

和谐 <物>②的声和①〔静〕 گارمونىيەلىك

音谐 <物> گارمونىيەلىك ئاۋاز

子振谐 <物> گارمونىيەلىك تەۋرەتكۈچ

频谐 <物> گارمونىيەلىك چاستوتا

波谐 <物> گارمونىيەلىك دولقۇن

调声和 <艺> گارمونىيەلىك كۆي

程音声和 <艺> گارمونىيەلىك ئىنتىرۋال

气 گاز(گازى) 〔静〕 气然天，气 斯瓦: ~ جسم 气

体 / زەھەرلىك ~ 气毒 / كۆمۈر گازى / تەبىئىي

气化液 ~ سۇيۇقلاندۇرۇلغان / 气然天 ~

车气燃，车斯瓦 <交> گاز ئاپتوموبىل

锚气 <石> گاز ئايرىغۇچ

弹气毒 <军> گاز بومبا

炸爆斯瓦 گاز پارتلىماق

گاز تاپانچا <体> 枪手气 (米毫 4.5 为径口)

器定检斯瓦 <矿> گاز تەكشۈرگۈچ

计度温体气 <物> گاز تېرمومېتىرى

机火打体气 گاز چاقماق

学力动体气 <物> گاز دىنامىكىسى

泥水气加 <建> گاز سېمونت

层气 <矿> گاز قاتلىمى

井气 <矿> گاز قۇدۇقى

灯汽 لامپا گاز

机气煤，机动发气煤 <机> گاز ماتور

گاز مىلتىق <体> 枪步气: ~ بىلەن قارىغا ئېتىش

مەيدانى گاز مىلتىقتا قارىغا ئاتماق / ئۆرە تۈرۈپ گاز مىلتىقتا قارىغا ئاتماق

射立枪步气

态气 گاز ھالەت

炉气煤，灶气燃 گاز ئوچاق

料肥体气 <农> گاز ئوغۇت

镐风 <机> گاز ئۈچكە

气燃，料燃体气 گاز يېقىلغۇ

巾纱，巾头纱薄 〔静〕 گاز²: ~ ياغلىق

态动使的 «گازسىزلانماق» گازسىزلاندۇرماق

态动被的 «گازسىزلاندۇرماق» گازسىزلاندۇرۇلماق

گازسىزلانماق <动> 气去 斯瓦排，斯瓦除气(斯瓦)

گازسىمان 〔静〕 气的: ~ ماددا 质物态气，质物状气

ماچلىشىپ كەتكەن خىيال 绪思的乱纷得变

式形词名的 «گادرمماچلىق»

گار (گارى) 〔静〕 <体> 篮球: گارغا توپ ئاتماق 篮投 / يا-

غاچ ~ 篮木

板篮 <体> گار تاختىسى

筐篮，圈篮 <体> گار چەمبىرى

垢污，的秽污，的脏 <方>〔静〕 گارا

كاراخ 〔静〕 脑昏头昏，糊迷: كالاڭ راستتىنلا ~ بولۇپ قاپ-

تۇ. 脑昏头昏是真你

站车汽途长②场车停，房车汽①〔静〕 گاراژ

گارالڭا 〔静〕 背耳① 听重，沉昏② 眩昏，乎乎晕

گارالڭ بولماق ① 聋: قۇلىڭىڭ گارالڭ بولۇپ قالدىمۇ؟ 你

昏昏，沉昏，眩昏②: 吗了聋朵耳的

گارالڭ قىلماق ① 聋搞② 脑昏头昏得搞 头晕得搞

向转: چىگىش ئوي - خىياللار ئۇنى گارالڭ قىلىپ قويغاندى.

。脑昏头昏得搞他把绪思的乱纷

گارالڭ² 〔模〕 哑嘶，哑沙

گارالڭ - گۇرۇڭ 〔模〕 哑嘶，哑沙: زۇكام تېگىپ ئۈنۈم ~

بولۇپ قالدى. 哑嘶点有子噪冒感因我

式形词名的 «گارالڭا»

گارايى 〔静〕 <方> 抽笨① 的痴呆，的笨蛋② 蛋笨

گارت 〔模〕 嚓味 (声割切子刀): ئۇ ئارغامچىنى ~ قىلىپ

كېسىۋەتتى. 了断割子绳把下一嚓味他

گارارتتىدە 〔静〕 下一地嚓① 下一嚓味② <转>

下一，下: ئۇ ئېھتىياتسىزلىقتىن قولنى ~ كېسىۋالدى.

。了破割手把子下一心小不他

گارت - گۇرت 〔模〕 嚓嚓①: قىرماق قىرماق 刮地嚓嚓② 哩喊

喳味: 子下一، سەيپۇڭ ئۇنىڭ بويىنى ئۆلچىدى - دە، ~

قىلىپ پېچىشقا باشلىدى. 材身的他过量缝裁. 哩喊便

。来起了裁地喳

گادېنىيا <植>〔静〕 子梔

گارسىز 〔静〕 的篮球无

گارشوك ① 孟痰② 盆便

گارمون 〔静〕 琴风手: ~ چالماق 琴风手拉

گارمون يوپكا 裙褶百

گارمونچى 〔静〕 手琴风手

گارمونىيە 〔静〕 <艺> 声和

گارمونىيشۇناس 〔静〕 <艺> 家学声和

گارمونىيشۇناسلىق 〔静〕 <艺> 学声和

گارمونىيەلەشتۈرمەك «گارمونىيەلەشمەك» 态动使的: ئۇلار

螺陀抽， 焱焱打 گاگار ئويىنماق

的蠢愚， 的明聪不 <方>〔静〕 گاگو

志意铁钢، ئىرادە ~ 钢〔静〕 گاگا

· 田气 <矿>②的汽充， 的气充①〔静〕 گاگى
粹纯， 只， 光〔静〕 بۇ ~ قوناق ئۇنىدىن يېقىلغان نان .
。 饷的打面谷包粹纯是这

蜡刻)②簧盘， 板钢(的车汽)① <机>〔静〕 گاخبەن
板钢(的用纸

گاغىبى (گاغبىسىم، گاغبىيىك، گاغبىسى) 〔静〕 笔钢 : بۇ مې-
نىك گاغبىسىم . ~ 笔钢的我是这 ~ 帽笔钢 قالىپتى

尖笔钢 ئۇچى ~ / 套笔钢

饭米焖 گاغپەن <食>〔静〕 饭米大， 饭干 : دۈلمىكەك
(具刑)子杠 〔静〕 گاغزا

子杠压 گاغزىغا باسماق

物长无身， 有所无一， 洗如贫一〔静〕 گاغسا - جىسا
壁四徒家， 洗如贫一得变 جىسا بولماق

清不忘神， 涂糊里糊 <方>〔静〕 گاگاس

好②子伙小的义仗 يىگىت ~ 的义仗①〔静〕 گاگىگۈك
汉好提依色 ~ سېيىت : 汉硬， 汉

گاگىگۈخلۈك «گاگىگۈك» 式形词名的 : شۇمۇ گاگىگۈخلۈقمۇ ؟ !
! 汉硬么什算这你

گاگىگىراتماق «گاگىگىرماق» 态动使的 : ئويلىمىغان يەردىن
بېرىلگەن بۇ سوئال مېنى گاگىگىرنتۆەتتى . 想有没来从这个这

。 了住愣我使题问的过

گاگىگىراشماق «گاگىگىرماق» 态同共的 : مىلتىقلىرىنى قۇچاق-
لاپ مۈگدەپ ياتقان دۈشمەن ئەسكەرلىرى كۆزلىرىنى ئۇۋۇلىشىپ

睛眼着揉人敌的盹打子杆枪着抱 . بىر پەس گاگىگىراشتى .
。 儿会一了愣

گاگىگىرىماق 〔动〕 呆发， 愣发 : 措所知不， 向转头晕，
愣他， 话这了听 . بۇ گەپنى ئاڭلاپ، ئۇ گاگىگىراپ قالدى .

。 了住

گاڭلىقئوت = قوچاققول

گاڭ 〔静〕 咙喉، 子 : ~ ئاغرىقى 痛咙喉 / گېلى چىقىپ
大腺腺状甲، 子脖大长 فالماق

گاڭ ئاۋارسى <成> 人的劳操而口糊为 : بۇ گاڭ
ئاۋارسىنىڭ قورسقى تويىسلا بولدى . 的劳操而口糊为个这

。 了足意满心就饭饱顿一吃伙家

گاڭدىن ئالماق 背拊亢扼， 背拊喉扼

گاڭدىن قىسماق <成> 子肚饱吃让不 : ئۇنى گاڭدىن
饱吃他让不 . دە . قىسقان بىلەن ئەمگەككە يارىمىسا بىكار -

。 嘛搭白是也活不了干他， 子肚

器油化， 器化汽〔静〕 گازلاشتۇرغۇچ

态动使的 «گازلاشماق» گازلاشتۇرماق

化汽， 化气〔动〕 گازلاشماق

田气 <矿>②的汽充， 的气充①〔静〕 گازلىق

带气充 <地> گازلىق زونا

水汽②水气充① گازلىق سۇ

煤气 <矿> گازلىق كۆمۈر

割气 كېسىش

计量汽， 计量气 <物>〔静〕 گازومېتىر

壶提倒 <植>〔静〕 گازۋان

子瓜嗑 گازىر <植>〔静〕 子花葵， 子瓜 : چاقماق ~

瓜打 <植> گازىر تاۋۇز

眼缝眯， 眼眯 گازىر كۆز

油花葵 گازىر يېغى

(食零类之子瓜指泛)子豆和子瓜〔静〕 گازىر - پۇرچاق

者子瓜卖〔静〕 گازىرچى

子嗑 <方>〔静〕 گازىن

گاڭ 〔模〕 ① 啾啾(声菜炒) ② 嗡嗡(音声的飞蝇苍) ③ (音杂的等机音收) 沙沙

地沙， 地喻， 地啾 〔静〕 گاڭرىدە

沙沙， 嗡嗡， 啾啾 〔模〕 گاڭ - گاڭ

拉欻拉欻， 沙沙， 嗡嗡， 啾啾 〔模〕 گاڭ - گاڭ

态动使的 «گاڭلىدىماق» گاڭلىدىماق

态同共的 «گاڭلىدىماق» گاڭلىدىماق

响拉欻， 响沙沙， 响嗡嗡， 响啾啾 〔动〕 گاڭلىدىماق

在放铁的了红烧 . قىزىتقان تۆمۈر سۇغا سېلىنسا گاڭلىدايدۇ .

喻朵耳的我 . قۇلىقىم گاڭلىداپ قالدى . 响啾啾就里水

。 响喻

变 بولماق ~ / 人聋， 子聋 〔静〕 گاس

聋震， 聋搞 ~ قىلماق 〔静〕 گاس

疙土的锅支以用上灶式旧)斯嘎① <方>〔静〕 گاس

糙粗， 糙毛 <转>③泥膛炉②(痞) گاستاڭ

头花葵 <方>〔静〕 گاستاڭ

平舒胃 <药>〔静〕 گاستروپىن

蝇胃马， 蝇胃肠， 蝇胃 <动>〔静〕 گاستروفىل

学哑聋 - گاسا 〔静〕 哑聋 : گاس - گاسچىلار مەكتىپى

残和人哑聋 - گاس / 校 گاسچىلار ۋە مېيىپىلار تەنتەربىيىسى

育体人疾

虑顾， 虑忧， 忧担 <方>〔静〕 گاشت

螺陀， 焱焱 〔静〕 گاگار

用顶话说 گەپ ئاقماق

挨③论议人被，说人被②话听① گەپ ئاڭلىماق

斥训

گەپ ئالماق <成> 风口探，气口探

چېكىپ بېقىپ گەپ ئالماقچى بولدى. 一探试想木太合艾. 气口的他探探，下

گەپ ئانسى <成> 子匣话，人的聊爱

گەپ ئەپچاقماق 题话移转

گەپ ئەگىتمەك 说地角抹弯拐，子弯绕话说

گەپ بەرمەسلىك 说分容不，话说人让不

گەپ بەرمەي سۆزلەپ كەتتى. 说我容不，讲己自管只他. 话

گەپ بولماق ① 纷纷论议，论议有

چوڭ ئۆستەڭنى كېڭەيتىپ قۇرۇش توغرىسىدا نۇرغۇن گەپ بولۇ.

ۋېتىنىۋ. 多很论议渠大建扩就乡桃核

数算话说

گەپ تاپماق ① 儿头说找，辞说到找

儿刺挑，有生中无，事生谣

گەپ تارقاقماق 语蜚言流布散，风放

گەپ تاشلىماق 风口探，气口探，探试

دەنلا ئايشەمگە گەپ تاشلىغۇسى كېلىپ قالدى. 想间然突他

。气口的姆谢依阿下一探试

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

گەپ تالاشماق ① 执争，辩争，论争

择选子配 <农> گامبىلىق تاللاش

گانتېل <体>〔静〕 铃哑

گاندون <医>〔静〕 套孕避

گانگىرېنا <医>〔静〕 疽坏

گاہ <静> ① 有时，时而；～ پیدا بولۇپ، ～ غايىب بولماق

紧忽，松时紧时 بوشاشماق ～، چىڭىپ ～ / 现时隐时

雪下而时，雨下而时 قار ياغماق ～، يامغۇر، ～ / 松忽

嘎② (声叫的人主鹰猎放时猎狩)

گاہ - گاه <静> 常常，时不

گاہى = گاه

گاہىبىر <静> 有些，些某；～ ئادەم ھەممەي / ～ ۋاقىتتا

候时些有

گاہىدا <静> 有时，而时

گاہى - گاهى <静> 有时，而时

گائۇس <物>〔静〕 斯高 (位单度强应感磁)

گائۇس تەقسىماتى <数> 布分斯高

گائۇس ئېئورېمىسى <物> 理定斯高

گائۇس ئوپتىكىسى <物> 学光斯高

گائۇس ئوكۇلىيارى <物> 镜目斯高

گائۇسېتىر <物>〔静〕 计斯高

گاۋزىبان <植>〔静〕 草舌牛

گاۋزىبان توقمىچىقى <药> 片斑滋高方复

گاۋشەن <静> 人族山高

گاىكا <交，机>〔静〕 帽丝螺，帽螺，母丝螺，母螺

گەپ <静> ① 话，言；～ قۇرۇق / 话废，话空

～ 薄刻 / 话气，话的 سوغۇق / 语冷言冷 / مش - مش

～ 言传 / گەپنى قىل سىغار يەرگە، سۈنى سەپ سىگار يەرگە.

<谚> 对象对看要话说。方地看得水洒。ياخشى ～ تاش.

نى يارار، يامان ～ باشنى. <谚> 伤语恶，石穿话好

人. <转>② 事，事 题问；～ نەس / 易容不，事难

～ 事没，事没 题问没 / بۇنىڭ تېگىدە ～ بار. 问有里这

～ 口看 题. 章文有头里这. ③ 气口；گەپكە باقماق

气 / 气 言流布散 / ④ 大气口 ⑤ 言谣造编

⑥ 论；ئەل بار يەردە ～ بار. <谚> 杂嘴多人

言诺 言诺守信 言诺守信 言诺守信 言诺守信

言诺守信 言诺守信 言诺守信 言诺守信

言诺守信 言诺守信 言诺守信 言诺守信

گەپ، ئاچماق 起说，起提 口开，起提

～ 起说，起提 起说，起提 起说，起提

گەپ ئارىلىماق 头话断打，话插

直我恕请. گەپنىڭ ئوچۇقىنى ئېيتىۋەرگەنلىكىمنى كەچۈرۈڭ. 言

话, 委原的话, 意原的话 تەتۈرى - گەپنىڭ ئوك - تەتۈرىنى
脉去龙来的话, 直曲非是的 تەتۈرىنى
再委原的话清弄是还. ئۇقۇپراق بىرىنمە دېگىنىسىز تۈزۈك. 好为么什说

风口出露, 头话出亮 گەپنىڭ ئۈچىنى چىقارماق
断打话把 گەپنى ئۈزمەك

悉纤, 详其厌不 <成> گەپنى ئېزىپ ئىچۈرمەك
遗无: گەپنى ئۈنچە ئېزىپ ئىچۈرمىسەڭمۇ ئۇ چۈشىنىۋالدى.
的白明会也他, 说地详其厌不么这着不用

从计听言, 从听, 话听 گەپنى يەردە قويماسلىق
:词其甚过, 词其大夸, 染渲 گەپنى يوغىناتماق
ئۆزىڭىزنى بېسىۋېلىڭ بۇرادەر, ئەمدى گەپنى يوغىناتسىڭىز, چا.
ناقىڭك چوڭى چىقىدۇ. 弟老. 夸要不再, 些一制克要你,
。题问大出要则否, 词其大

گەپنى يۈتۈۋەتمەك <成> 止又言欲, 吐半吞半
尾露头藏

者听窃, 朵耳长 <成> گەپ ئوغرىسى
听探, 听窃 گەپ ئوغرىلىماق

گەپ ئويۇنى = سۆز ئويۇنى
گەپ ئۇقماسلىق 话听不

گەپ ئۆتمەك <成> 数算话说, 灵话说
تۈنۈگۈن قىلغان گېسىم ئۆتكەن ئوخشايدۇ. 他说他对天昨我.
。灵挺还像好话

历皇老翻, 帐老算, 提重话旧 گەپ ئۆرمەك
:唆教, 子点出, 策划谋出, 点指 گەپ ئۆگەتمەك
ئۇ سەلسىگە گەپ ئۆگىتىپ, ئۇنى يامان يولغا باشلىدى. 他
。路邪了上走她使, 麦丽赛唆教

头过话说, 重言 <成> گەپ ئېغىر كەلمەك
گەپ ئىشتىمەك 落数受, 骂挨, 说挨
们我果如? 们我果如? رەھبەرلىكتىن گەپ ئىشتىپ قالارمىزىكىن?
? 吧说的导领挨要怕恐, 做样这

گەپ ياسىماق 编瞎, 造捏, 造编
把, 编瞎会不我. 吧说的导领挨要怕恐, 做样这
。有成说的有没把, 有没成说的有

گەپ ياندۇرماق 嘴顶
! 嘴顶还纪年小小, 哪看! 嘴顶还纪年小小, 哪看!

گەپ يوپۇتماق 大夸, 染渲
گەپ يورغلاتماق <成> 辩强理无, 理夺辞强

不落②息消有, 信音有① <成> گەپ كەلمەك
是人挨, 是: ئەنسىرىمەك, سىزگە گەپ كېلىدىغان ئىشنى
。是不落你让会不们我, 心担别. ھرگز قىلمايىز.

گەپ كۈچلىماق 气口探, 听探, 话的方对套
گەپ كولىماق = گەپ كۈچلىماق

说起得经 <成> گەپ كۈتۈرمەك
头话换转, 话题移转 گەپنى بۇرۇتماق

话插, 头话断打 گەپنى بۆلمەك
:径口一统, 气一通串 <成> گەپنى بىر قىلماق

ئىككىسى گەپنى بىر قىلىۋېلىپ, ئۇشتۇمتۇت قېچىپ كېتەرمە.
突气一通串会不会们他心担我. ىن دەپ ئەنسىرىمەن.
。走逃然

妥谈, 定商 <成> گەپنى پىشۇرماق
辞其吾支, 叨絮 <成> گەپنى چاينىماق

گەپنى سوزماق 扯西拉东, 休不絮絮话说
گەپنى سوزماي بىر يەرگە كېلىلى, نەچچىنى باھالىماق بولىدۇ?
? 少多评底到, 题正到回是还, 了扯再要不, 吧好

断打话把 گەپنى كەسمەك
话说人让 گەپنى گەپ قىلماق

گەپنى گەپكە قوشماق 话说话继续人认
ئىلاج بار تىراكتورنىڭ ئاۋازىنى پەسەيتىپ, گەپنى گەپكە قوش.
قن, - دەدى ئۇ. 说他. 可尽, 些慢开机拉拖把你请”

“谈谈续继人让, 点小音声让能
。之蔽以言一, 之言而简① گەپنىڭ بولار يېرى
话情实, 话实

گەپنىڭ بېلىگە تەپمەك <成> 话插, 头话断打
:岔打: ئەگەر مېنىڭ ئورنىمدا سەن بولساڭ, قانداق قىلات.

تىڭ؟ - دەدى ئۇ. گەپنىڭ بېلىگە تېپىپ. 说头话断打他:
“呢办么怎该, 我是你果如”

言一, 之言而简① <成> گەپنىڭ پوسكاللىسى
人直刀单, 话实②之蔽以

! 说实话实, 辞其吾支要不! 说
底清摸, 思意的话白明 گەپنىڭ تېگىگە بەتمەك

白明才这提麦艾. 细 ىن دەپ ئەمدىلا گەپنىڭ تېگىگە بەتتى.
。思意的话了

گەپنىڭ شېخىغا ئۇرماق = گەپنىڭ بېلىگە تەپمەك
以言一, 之言而总, 之言而简 گەپنىڭ قىسقىسى

今, 之言而总. 之蔽, 之总, ~, بۈگۈن مەن بارالمايمەن.
。成不去我天

گەپنىڭ ئوچۇقىسى 话亮说户窗开打, 言直, 话实

托所负不，望所负不 گەپى يەردە قالماسلىق

下见 گەپ - ئاغىز

据有之言，理有之言 گەپ - ئاغىزى جايدا

辞说到找，的有生中无，的事生谣造〔静〕 گەپتاپتى

的四道三说，的

者道会说能，者辩善言能，者谈健〔静〕 گەپچى

俐伶齿口，辩善言能〔静〕 گەپچىلىك

者谈健，的聊爱，的说爱〔静〕 گەپخۇمار

گەپدان 〔静〕 的道会说能，的谈健，的才口有，的 ~ بول

غۇچە، ئىشچان بول. < 谚 > 说能其与 < 做会如不，

گەپدانلىق «گەپدان» 式形词名的: گەپدانلىقنىڭ ئوتتۇز پۇتتى

بار. < 谚 > 道会说能 枝生外节会就

簧如舌巧，谈而侃侃 گەپدانلىق قىلماق

道论而坐，簧如舌巧〔静〕 گەپساتتى

گەپ - سۆز 〔静〕 ① 语话，语言，话

بولۇۋاتقان گەپ - سۆزگە دىققىتىنى بۆلۈۋاتقان ئۇ ئورنىدىن

起了站然突他的话听朵耳着竖 ىلىكىدە تۇردى

来 ~ ۋە يۈرۈش - تۇرۇش ② 止举谈言 < 转 >

论: كىشىلەر ئارىسىدا خىلمۇ - خىل ~ بولدى. 人们中们人

。议论纷

گەپ - سۆز تىلشۇناسلىقى < 语 > 学言语语话

گەپ - سۆز يوق ① 动响无，息声无，静动没

不他 响不声: ئۇ گەپ - سۆز يوقلا ئۆيگە قايتىپ كەلدى

چاغدا سىزنىڭ ئارزۇ - تىلەكلىرىڭىز ھەرقانچە چوڭ بولسىمۇ ~

ئەمەلگە ئاشىدۇ. 候时那到 你，望期再高的定肯也实能

。现

گەپ - سۆزسىز 〔静〕 语不言不，气吭不，声吭不

着看地声作不 قاراپ تۇرماق ~ 发不言

گەپلەشتۈرمەك «گەپلەشمەك» 态动使的: ئەكبەر بىر - بىرى

بىلەن مەجىزى كېلىشمەيدىغان ئىككى ساۋاقداشنى كۆرۈشتۈرۈپ

گەپلەشتۈردى. 拜科艾尔使气脾不合的来 两同名学见

。了谈交面

گەپلەشمەك 〔动〕 话说，话谈 聊，谈交，话: بىز ئۇزاق گەپ-

لىشتۇق. 我聊们很了久

گەج 〔静〕 膏石

گەج سۇۋاق < 建 > 灰抹膏石，浆灰

گەج نەقىش < 建 > 雕浮膏石，案图膏石

گەج ھەيكەل 像膏石

گەجگە 〔静〕 < 理生 > 颈脖

分三矫理无: ئىسپات يېتەرلىك تۇرسا، يەنە نېمىدەپ گەپ

يورغىلىتىسىز؟ 理夺词强还么什为你，足充据证？

گەپ يوق < 成 > 说得没，题问没 ماللىرد. 定肯，

مىزنىڭ سۈپىتىدە ~ . 说得没量质的物货们我

گەپ يېمەك 去: ئۇنىڭغا شۇنچە گەپ قىلسام،

ھېچ گەپنىمى يەيدىغاندەك ئەمەس. 听本根他，天半了说我

。去进不

گەپ يىرماق 话抢，头话断打

گەپى ئاشكارا 快口直心، 语快人快， 言直: ئۇ كۆڭ-

لى تۈز، ~ ساددا ئادەم. 人实老的快口直心个是他

گەپى بىر 致一径口 气出孔鼻个一， 裤条一穿，

子: ئۇلارنىڭ گەپى بىر، سەن ھەرقانچە قىلغان بىلەنمۇ ئۇلارنى

يېڭەلمەيسەن. 气出孔鼻个一是都家人. 也样么怎再你

。们他倒不搬

گەپى بىر يەردىن چىقماق < 成 > 约不，合而谋不

同而

گەپى توك 硬生语话، 气粗声粗: رەھمەتلىك دادام

گەپى توغراق ئادەم ئىدى. 人的硬生点有话说是个是父先

گەپى تۈز 快嘴 快口直心: بۇ بەكلا ~ قىز ئىكەن.

。娘姑的快口直心位是真这

گەپى جايدا 理有之言: يارايىسىن يىگىت، بۇ گەپنىڭ

جايدا. 子小好. 理有得说话这你

گەپى جايدىن چىقماق 理有之言 上子点到说

گەپى چاك باسماي قالماق 头对不话 马对不头牛

嘴: بۇ گەپنىڭ چاك باسماي قالدى. 头对不话这你

گەپى چوڭ 大气口， 话大: گەپنىڭ چوڭلۇقىنى قارا،

ئۇزۇڭگە چۈشۈك، ئاقىدىغان گەپ قىلساڭچۇ! 多看气口你看

! 吧话的行的份身你合符些说是还，大

گەپى سېسىق < 成 > 舌薄嘴尖，损嘴 薄刻话说

گەپى قولاشماسلىق 语后搭不言前

گەپى قىممەت. 语少言寡

گەپ < 成 > 二不说 到说，数算话说

到做

گەپنى قىلماق ① (人某)到谈，(人某)到说

起 (人某) 念惦，念叨 ② 起 (人某) 念惦: كىچىك ئاپاڭ گەپنىڭى قىلىۋاتىد-

دۇ، سېنىڭ گەپنىڭى قىلىدىغانلارمۇ بار ئىكەن. 说还姑姑你

起 你念惦，你起 ③ 嘛在人有的大的你念惦， 明表，明说， 态表

ئۇ كەلسە كەلسۇن، كەلمىسە گەپنى قىلسۇن. 来就来要他

。度态明表就来不

گەپنىڭ تىكىنى بار < 成 > 儿刺带中话

被圈鼓，了坏鼓手的手鼓 < 谚 > . شى مايۇنغا ئويۇنچۇق .
 ②。“话笑着人让，好拍没屁马”同喻；具玩当子猴
 数气，运命 < 转 >
 گردىشسىمان 〔静〕 环状的：قۇياش ئىتەراپىدىكى ~ شولا
 华日
 گردىشلىك 〔静〕 的边带，的边有：كۈمۈش ~ كۆزەينەك
 镜眼边银
 گردىن 下见
 گەردىن چىنە 碗花大口撒
 گەرنىز 〔静〕 檐飞，檐②窗帘架，架幔帷
 گەرسى 〔静〕 线毛细
 گەرسى ياغلىق 巾头线毛细
 گەزۋى ① 〔静〕 子挡 (旧长度单位，合 0.71 米)：5 ~ چىت
 ~ پولات / 子尺木 ~ ياغاچ 子尺，尺②布花子挡五
 尺钢
 گەزۋى ② 〔静〕 < 理生 > ① 裂 (的上唇嘴) ② 苔舌
 گەز باغلىماق 裂干唇嘴
 گەزۋى ③ 〔静〕 间时，机时：گېزى كەلگەندە 候时到
 گەزپەرۋانە < 动 > 〔静〕 蛾尺
 گەزلىتەك «گەزلىمەك» 态动使的
 گەزلىشمەك ① «گەزلىمەك» 态同共的：ئۇلار ھە دەپ مانا گەز-
 لەشتى . 来布土起量地儿劲个一们他
 گەزلىشمەك ② < 动 > 裂干 (唇嘴) 裂
 گەزلىنمەك «گەزلىمەك» 态动被的：ئۇلار گەزلىنگەن رەختلەر-
 نى ماشىنىغا باستى . 上车了到装布的好量把们他
 گەزلىك 〔静〕 的子挡：تۆت ~ بىر گىلەم 一条四的子挡
 毯地
 گەزلىمە < 纺 > 〔静〕 品织纺，匹布，布
 گەزلىمە رەخت < 纺 > 料布，匹布，布
 گەزلىمەك ① < 动 > 量：رەختنى ~ 布量
 گەزلىمەك ② < 古 > 〔动〕 弓拉，弓上搭
 گەزمال = گەزلىمە
 گەزمالچى 〔静〕 商布
 گەزمالچىلىق 〔静〕 卖买匹布，生匹布
 گەزىنە 〔静〕 托馕 (用馕烤) 托馕 (圆形，用粗布作成)
 گەزىنگۈل < 植 > 〔静〕 菊锋轮
 گەزىنئوت < 植 > 〔静〕 花盆蓝，山萝卜
 گەكسى 〔静〕 < 方，骂 > 的臊害不，的皮脸厚，的
 的手伸爱，的
 گەگىنمەل < 动 > 〔静〕 子鸭花

水二的浇子麦给 < 农 > سۇ گەجگە
 骨枕 < 理生 > گەجگە سۇڭەك
 檩脊 < 建 > گەجگە لىم
 髁枕 < 理生 > گەجگە ئۆسۈكچىسى
 炼磨过受没 < 成 > گەجگىسى ئاپناپ كۆرمىگەن
 的晒日吹风经未，的 ~ بۇ بالا بۇ ئىشنىڭ ھۆددىسى-
 دىن چىقالارمۇ؟ 炼磨过受没这的孩子的能胜任这工项的
 吗？
 گەجگىگە مىنمەك < 成 > 头到骑，上子脖到骑
 上：سېنىڭ راست دەپ بەرسەك ، گەجگىمىزگە مىنىدىغان ئوخ-
 شىماسەن؟ 子们我到骑非还你道难，对你说若们我
 成不上？
 گەجلىنمەك «گەجلىمەك» 态动使的
 گەجلىنمەك «گەجلىمەك» 态动被的
 گەجلىمەك < 建 > 〔动〕 膏石抹
 گەختە < 方 > 〔静〕 子袜皮 (的穿天冬)
 گەدەن 〔静〕 项，颈
 گەدەندە قالماق < 成 > 债欠，欠：يەنە 50 يۈەن گەدە-
 نىڭىزدە قالدى . 元十五欠仍你
 گەدەندىن ساقىت قىلماق < 成 > 清， (义务) 结了
 偿 (务债)
 گەدەنگە ئارتماق < 成 > 上身……在落，担承让
 گەدەنگە ئالماق < 成 > 负担，当担，担承
 گەدەنگە چۈشمەك < 成 > 肩在落，上身……到落
 上：ئېغىر يۈك گەدىنىگە چۈشتى . 上身我了在落担重
 گەدىنىنى تاتلىماق 头挠，腮挠耳抓
 گەدىنى قاتتىق < 成 > 犟倔：بۇ بالىنىڭ ~ ئىكەن .
 犟倔孩子这
 گەدىنى يۇمشاق < 成 > 受顺来逆，气下声低
 گەدىنىنى قاشلىماق = گەدىنىنى تاتلىماق
 گەدەنباغ 〔静〕 (的挂上子脖驼骆峰二第数倒中队驼)
 铃驼
 گەدەنكەشلىك 〔静〕 执固，拗执，犟，倔
 گەدەنكەشلىك قىلماق 拗，犟
 گەرەتكە < 体 > 〔静〕 戏游棒掷 (用至十五至十六公分长
 的木棒远立处着短的杆，击为倒胜)
 گەرچە 〔助〕 然虽，虽
 گەردىنى 〔静〕 (的棋象国际) 后王
 گەردىش 〔静〕 ① 圈鼓手 〔静〕 圈鼓手 〔静〕 圈鼓手 / قاس-
 قاننىڭ گەردىشى 圈屈笼 / 圈屈笼 〔静〕 圈屈笼 / قاس-
 قاننىڭ گەردىشى دەپى سۇنسا ، گەردە-

。来出现展

~: 的梧魁, 的大个子, 的大高身躯①〔静〕 گەۋدىلىك

问的出突 ەسلە ~: 的出突②子伙小的梧魁 يىگىت

化变出突的新 ئۆزگىرىش يېڭى / 题

木曲, 头辄, 辄〔静〕 گەيتۈ

长街〔静〕 گەيجاك

埴地 <地>〔静〕 گرابېن

石笔 <地>〔静〕 گرابىتولت

最天今 ~ 35 度: بۈگۈن يۇقىرى تېمپېراتۇرا ~ 35

五十经东 ~ 15 度. شەرقىي مېرىدىيان 15 ~ 50

度

差之度五 ەرق ~ بەش: 的度〔静〕 گرادۇسلۇق

历日的计度温带 گرادۇسلۇق كالىندار

降比, 率减递, 度陡, 度梯 <水>〔静〕 گرادىئېنت

的度梯〔静〕 گرادىئېنتلىق

风度梯 <气>: گرادىئېنتلىق-شامال

爵伯〔静〕 گرافى

芯笔铅②墨石 <矿>①〔静〕 گرافىت

的墨石〔静〕 گرافىتلىق

板墨石 <冶> تاختا گرافىتلىق

碳墨石 <冶> گرافىتلىق كاربون

克〔静〕 گرام (گراسى)

子原克 <化> گرام ئاتوم

子分克 <化> گرام مولېكۇلا

量当克 <化> گرام ئېكۋىۋالېنت

态动使的 «گراملىماق» گراملاتماق

态动被的 «گراملىماق» گراملانماق

百五装 ەنەك 500 ~ بونۇلكا

子瓶的克

(位单为克以)称〔动〕 گراملىماق

گرامماتىكا <语>〔静〕 ① 法语: ئۇيغۇر تىلى گرامماتىكىسى

~ ەمەلىي / 法语理论 ~ نەزەرىيەۋى / 法语语尔吾维

语②法语史历 ~ تارىخىي / 法语用实, 法语实践

学法

语法学 گرامماتىكا ئىلمىي

式形词容形的 «گرامماتىكا» گرامماتىكىلىق

征特法语 <语> گرامماتىكىلىق ئالاھىدىلىك

位单法语 <语> گرامماتىكىلىق بىرلىك

析分法语 <语> گرامماتىكىلىق تەھلىل

抬高番轮停不腿两, 走步正 <方>〔动〕 گەڭكىلىمەك

走起

裤马〔静〕 گەلپى

人的脑晃头摇路走 <方>〔静〕 گەلدەك

项, 颈 <方>〔静〕 گەللە

脸要不, 皮脸厚 <方, 骂>〔静〕 گەلۈۈر

苦痛, 苦 <方>〔静〕 گەم

沉阴 <方>〔静〕 گەم

子窝地, 窖地〔静〕 گەمە

瓜密哈个百. قوغۇن تەخلەپ قويۇلدى. 五了好选已去里窖地到放存为

。瓜密哈个百

服舒不 <方>〔静〕 گەملەنمەك

苗草 <方>〔静〕 گەنجى

豪)实诚 ەمە ~: 的爽豪, 的实诚 <方>〔静〕 گەنجىك

人的(爽

گەندە = پوق

的便粪食喜 <生>〔静〕 گەندىخور

身 ەۋدە گەۋدە ①〔静〕 干躯, 体躯, 材身 ەۋدەسى يوغان ئادەم

②人的大高躯 ەۋدەسى ماشىنا گەۋدەسى

身车 / 体船 ەۋدەسى ئورمانچىلىق بىلەن چارۋىچىلىق

بىر پۈتۈن ~ ەۋدەسى ئاساسىي گەۋدە.

体主

程工体主 <建> گەۋدە قۇرۇلۇشى

态动使的 «گەۋدەلەشمەك» گەۋدەلەشتۈرمەك. بۇ يىغىن ياۋرۇ.

پانى بىر گەۋدەلەشتۈرۈش قۇرۇلۇشىنى ئىلگىرى سۈردى. 次这

。设建的化体一洲欧了进促议会

态动被的 «گەۋدەلەشتۈرمەك» گەۋدەلەشتۈرۈلمەك. ياۋرۇپا.

نىڭ بىر گەۋدەلەشتۈرۈلۈشىدە چوڭ ئىلگىرىلەش بولدى. 的洲欧

。展进的大很了有化体一

体一成构, 体一成组, 体一为成〔动〕 گەۋدەلەشمەك

态动使的 «گەۋدەلەنمەك» گەۋدەلەندۈرمەك. بۇ

نۇقتىنى ئالامدە گەۋدەلەندۈرمەن. 突别特中章文在将我

。点一这出

态同共的 «گەۋدەلەندۈرمەك» گەۋدەلەندۈرۈشمەك

态动被的 «گەۋدەلەندۈرمەك» گەۋدەلەندۈرۈلمەك

态动使的 «گەۋدەلەنمەك» گەۋدەلەنمەك. بۇنىڭدىن

بەش يىل بۇرۇن يۇرتقا بارغىنىمىزدا كۆرگەن بەزى ئىشلار كۆز

ئالدىدا گەۋدەلەندى. 情事些一的到看时乡家回前年五

دە. ئۇنىڭ سەنئەت ماھارىتى مۇشۇ رەسىم.

ده تولۇق گەۋدەلەندى. 充分中画幅这在巧技术艺的他

糖葡萄 <化>〔静〕 گلۇكوزا

油甘 <化>〔静〕 گلىتسېرىن

体糖配， 苷糖， 貳 <化>〔静〕 گلىكوزىد

糖元， 糖原 <理生>〔静〕 گلىكوكېن

解醉糖 <化>〔静〕 گلىكولىز

泉圭， 表圭 <天>〔静〕 گنومون

岩麻片 <地>〔静〕 گنېيس

壁戈 <地>〔静〕 گوېي

人的胖虚 <虚> 胖虚 〔静〕 گوېي ~ ئادەم

布腿裹 〔静〕 گوھي

腿裹打 گوھي يۆگمەك

里坑进掉 <坑> گوڭداڭغا چۈشۈپ كەتمەك

地坑平铲 <地坑> گوڭداڭلىقنى تۈزلىمەك

埧地 <地>〔静〕 گورست

线平水②平水， 的平水① 〔静〕 گورزونتال

离距平水 <数> گورزونتال ئارىلىق

影投平水 <数> گورزونتال پروېكسىيە

面平水 <数> گورزونتال تەكشىلىك

撑支平水 <建> گورزونتال تىرەك

层岩平水 <地> گورزونتال جىنس قاتلىمى

带地平水 <地> گورزونتال زونا

线平水 گورزونتال سىزىق

井平水 <矿> گورزونتال قۇدۇق

向方平水 <数> گورزونتال يۆنىلىش

猩猩大 <动>〔静〕 گورىللا

皮赖， 赖无 〔静〕 گوشۇڭ

儿劲皮赖， 儿劲赖无 〔静〕 گوشۇڭلۇق

皮赖耍， 赖无耍 گوشۇڭلۇق قىلماق

盔锅 〔静〕 گوھي

像他. ~ 的哄易容， 的憨① 〔静〕 گول

：(物植于用)的长易， 的活易②。 哄易容样一孩小

。 西东的活易容极是草笈笈. نېمە ~ بەكمۇ

当上， 骗受 گول بولماق

哄， 骗 گول قىلماق

(家学数国德)赫巴德哥 〔静〕 گولدىباخ

想猜赫巴德哥 <数> گولدىباخ قىياسى

夫尔高 <体>〔静〕 گولنى

球夫尔高 <体> گولف توپ

兰荷 <地>〔静〕 گوللاندىيە

兔兰荷 <动> گوللاندىيە توشقىنى

式形法语 <语> گرامماتىكىلىق شەكىل

则规法语 <语> گرامماتىكىلىق قائىدىلەر

构结法语 <语> گرامماتىكىلىق قۇرۇلما

畴范法语 <语> گرامماتىكىلىق كاتېگورىيە

义意法语 <语> گرامماتىكىلىق مەنە

象现法语 <语> گرامماتىكىلىق ھادىسە

体变法法语 <语> گرامماتىكىلىق ۋارىيانت

段手法法语 <语> گرامماتىكىلىق ۋاستە

كرانات = قول بومبىسى

岩粒白 <地>〔静〕 گرانولت

石岗花， 岩岗花 <地>〔静〕 گرانت

构结(岩)岗花 <地> گرانت تۈزۈلمىسى

层岩岗花 <地> گرانت قاتلىمى

闪岗花 <地> گرانتلىق «گرانت» 式形词容形的 ~ دىئورت

岩长

力重， 力引有万 <物>〔静〕 گراۋىتاتسىيە

的力重， 的力引有万 〔静〕 گراۋىتاتسىيەلىك

势力重 <物> گراۋىتاتسىيەلىك پوتېنسىيال

水力重 <水> گراۋىتاتسىيەلىك سۇ

蚀侵力重 <地> گراۋىتاتسىيەلىك يالنىش

计差重 <水>〔静〕 گراۋىمېتىر

学量测力重 <地>〔静〕 گراۋىمېتىرىيە

亚吉鲁格 〔静〕 گرۇزىن

吉鲁格②文亚吉鲁格， 语亚吉鲁格① 〔静〕 گرۇزىنچە

的式亚

器转回， 仪螺陀 <物>〔静〕 گروسكوپ

素霉黄灰 <药>〔静〕 گرىزېئوفۇلۋىن

人腊希 〔静〕 گرىك

母字腊希 گرىك ئېلىپبەسى

的式腊希②文腊希， 语腊希① 〔静〕 گرىكچە

袋水热 〔静〕 گرىلكا

岩英云 <地>〔静〕 گرىبىزىن

(名地一国英)治尼林格 <地>〔静〕 گرىنۋىچ

线午子治尼林格 <地> گرىنۋىچ مېرىدىيان

间时治尼林格 <地> گرىنۋىچ ۋاقتى

石绿海 <地>〔静〕 گلاۋكوت

障内绿， 眼光青 <医>〔静〕 گلاۋكوما

仪球地 <地>〔静〕 گلوبۇس

白蛋球， 腕球 <理生>〔静〕 گلوبۇلسن

素糖血高胰 <生>〔静〕 گلۇكاگون

花白黑种一)牛兰荷 <动> گوللاندىيە كالىسى
(牛种
菊兰荷 <植> گوللاندىيە يۇلتۇز گۈلى
昧愚除消 昧愚，痴愚 [静] گوللۇق
گوللىماق 诳，骗，哄 [动] قىز دادىسىنى مەكتەپكە باردىم دەپ
گوللاپتۇ. 了去学上她说爸爸她哄儿女
گولوگرافىيە = مولوگرافىيە
گولوگرافىيىلىك = مولوگرافىيىلىك
گولوگرامما = مولوگرامما
گوللىماق 冤喊，状告，告 <方> [动]
گومۇش 里傻 里傻，气傻里傻，呵阿傻 [静] ~ 巴拉 里傻
子孩的气傻
گومۇشلۇق 儿劲傻，气傻里傻 [静]
گومۇشلۇق قىلماق 事傻干，傻犯
گومىنداڭ 党民国 [静]
گومىنداڭچى 人党民国 [静]
گوۋۇيۈەن 院务国 [静]
گويا 如宛，佛仿，乎似，似好，像好 [助] ~ كۆرمىگەندە.
دەك 过见有没像好 / ئۇنداق ئىش بولمىغاندەك
事其
گوياخەي 物植叶无 <方，植> [静]
گوياكى = گويا
گويورۇ 肉油过 [静]
گۇئاندىن 脉胺亚，胍 <化> [静]
گۇەنخۇا 话官 <语> [静]
گۇەنسەي 材棺 [静]
گۇپياڭ 咕咚 [模]
گۇپياڭ ئەتمەك 场捧，腔帮
گۇپياڭچى 虫声应，手鼓吹 [静] : يالغانچىغا ~ لازم.
<谚> 虫声应要需子骗
گۇپياڭچىلىق 叭喇吹，喊呐旗摇，场捧，腔帮 [静]
گۇپياڭچىلىق قىلماق 喊呐旗摇，场捧，腔帮
گۇچ 咯咯，吱咯 [模] (声西东咬)
گۇچچىدە 声一吱咯 [静]
گۇچ - گۇچ 咯咯 吱咯，吱咯吱咯 [模]
گۇچۇلداتماق 态动使的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق 态同共的 «گۇچۇلداتماق»
گۇچۇلداتماق ① [动] 响作 咯咯，响作 咯咯 ② <转>
安不志志
گۇدۇڭ 铃吊大 ① [模] ~ قىلماق 咕咚 ② 响作 铃吊大

驼骆的铃吊大挂 ٲاسقان تۇگە ~ 铃驼
车马轆轳铁(的铃吊大挂下车) گۇدۇڭ ھارۋا
گۇدۇڭ - گۇدۇڭ 咯咕咯咕，咕咕唧唧 [模]
گۇدۇڭلاشماق 态同共的 «گۇدۇڭلاشماق» كېچىدە ئۇلار گۇدۇڭلاشماق.
دۇڭلىشىپ كەتتى. 来起咕啱们他间夜
گۇدۇڭلاشماق 咕唧，咕啱，啱咕 [动]
گۇرۇپپا 组小，组 ① [静] گۇرۇپپىلار بويىچە تەڭپۇڭلاشتۇر.
ماق 组小 衡平组 / گۇرۇپپىلارنىڭ ئىشلىگەن مەسئۇلاتىغا قاراپ
بېرىلىدىغان ئىش ھەققى 组班 计工件 ② <数> 群
گۇرۇپپا رەسىم 画组 <艺>
گۇرۇپپا قاراۋۇل 哨组 <军>
گۇرۇپپىلاشتۇرماق «گۇرۇپپىلاشماق» 态动使的
گۇرۇپپىلاشتۇرۇشماق «گۇرۇپپىلاشتۇرماق» 态同共的
گۇرۇپپىلاشتۇرۇلماق «گۇرۇپپىلاشتۇرماق» 态动被的
گۇرۇپپىلاشماق 组编 [动]
گۇرۇپپىلانماق «گۇرۇپپىلىماق» 态动被的
گۇرۇپپىلىماق ① ② 合组 <数> [动] 组分
گۇرۇپپىلاش جەدۋىلى 表组分
گۇرۇپپىلاش قانۇنى 律合组，律合组 <数>
گۇرۇپپىلاش ئۇسۇلى 法合组，法组分
گۇرۇپپىلىق «گۇرۇپپا» 的形容词形式
گۇرۇپپىلىق كۆي 曲组 <艺>
گۇرۇپپىلىق مۇزىكا = گۇرۇپپىلىق كۆي
گۇرۇپپىلىق ناخشا 歌组 <艺>
گۇرۇپپىلىق ئىنتېگرال 分积团集 <数>
گۇرۇپپىلىق يېيىلىش 开展团集 <数>
گۇرۇپپىۋاز 者义主体团小 [静]
گۇرۇپپىۋازلىق 义主体团小 [静]
گۇرۇپپىۋازلىق قىلماق 义主体团小搞
گۇرۇھ ① [静] 团集: ئەكسىيەتچىلەر گۇرۇھى گۇرۇھى 反集动
/ 团 统治团 ② 别派، 派帮، 派，系派: 党 ~ / ~ 党派 / 派党 ~ / 派党 ~
~ 党派 / 派党 ~ / 派党 ~
گۇرۇھتىن خالىلىق 派结帮拉 ~ / 系
گۇرۇھ - گۇرۇھ 伙伙团团，伙伙一，帮帮一 [静]
ئادەملەر 一帮一 帮一 / 人的 伙伙团团成结 伙伙
伙
گۇرۇھۋاز 人的性派搞，者动活别派搞 [静]
گۇرۇھۋازلىق 动活系派，动活别派，性派 [静] ~ تا
لاش - تارتىشى 派性争执，派性争执 / 派性 ① 争执 ② 争执 派性

。罪请贵显里乡向子儿代定决后最，去想来想他
 گۇناھىنى بوينىغا ئالماق = گۇناھىنى گەدىنىگە ئالماق
 罪服，罪认 ئالماق گۇناھىنى گەدىنىگە
 گۇناھىنى يۇماق 罪赎: ماڭا گۇناھىنى يۇيۇش بۇرسىغى
 بېرىڭ . 会机的罪赎我给请 .
 گۇناھ يازماق 过记
 گۇناھسىز 罪无 [静] 的: 辜无 ~ دەپ مۇكۈم قىلماق
 罪无判宣
 گۇناھكار 罪有 [静] ① 者罪有 ② 人犯 ③ 人
 گۇناھكار بولماق 人罪为成
 گۇناھكارلىق «گۇناھكار» 词名象抽的
 گۇناھلىق 罪有 [静] 的恶罪，
 گۇناھكارلارچە 罪像 [静] 样一犯罪像
 گۇندا ① 粗大 [静] ② 木大 ③ (具刑) 枷 ④ 木横 (的上机毯织)
 گۇندىپاي 头牢，卒狱，吏狱 [静]
 گۇندىخانا 房牢，狱牢，牢监 [静]
 گۇۋاھ (گۇۋاھى) ① 明证: يالغان ~ 证伪 / ئۇنىڭ
 سالچىلىق ھاياتىغا مۇشۇ دەريا ~ 他 有涯生排放的
 证为河 ② 人证见，人证 ③ 证: مەن بۇ
 ئىشتا بىگۇناھ . 证作主真 . 的辜无是我上事件这在
 گۇۋاھ بولماق 证作
 گۇۋاھچى 人证见，人证 [静] 人明证: گۇۋاھچىنىڭ گۇ-
 ۋاھلىق سۆزى 人证的人证 / 词证的 / تاريخنىڭ گۇۋاھچىسى 的史历
 人证见 / گۇۋاھچىلاردىن سورىماق 人证询问 / گۇۋاھچىلار-
 نى سوتقا چاقىرتماق 庭出人证传
 گۇۋاھچىلىق «گۇۋاھچى» 词名象抽的
 گۇۋاھچىلىققا تارتماق 证作(人某)传
 گۇۋاھلىق [静] 明证: مەن تولۇق گۇۋاھلىقتىن ئۆتتىم . 我
 明证充分能
 گۇۋاھلىق بەرمەك <法> 证作，证认
 گۇۋاھلىق خېتى 书明证，书证公
 گۇۋاھلىق سۆز <法> 言证
 گۇۋاھنامە 件证，书证 [静]
 گۇۋاھنامە بەرمەك 证开
 گۇي [静] <骂> 八王
 گۇيتوزا = گۇي
 گۆدەك ① 幼孩，提孩，儿小: ~ ۋاقتى 幼年时期，
 ② 代时提孩 <转> 幼稚，真天: سىز تېخى ~ ئىكەن .
 سىز . 嫩太还你，幼稚太还你

گۇمانسىزلىق «گۇمانسىز» 式形词名的
 گۇماندار (گۇماندارى) 者嫌疑，者嫌涉 [静]
 گۇمانلاندىرماق «گۇمانلانماق» 态动使的: ئۇنىڭ سۆزى كى-
 شنى گۇمانلاندىرىدۇ . 疑怀人令话的他
 گۇمانلانماق [动] 疑猜，疑怀，惑疑: ھەممىدىن ~ 疑怀
 怀会不也谁话这 . بۇ گەپتىن ھېچكىم گۇمانلانمايدۇ . 切一
 疑
 گۇمانلىق ① 疑可 [静] 的: 疑可迹形，的问疑有，
 نەرسە 物疑可
 گۇمانلىق جىنايەتچى 犯嫌，犯疑嫌 <法>
 گۇمانلىق دەلو 案疑 <法>
 گۇمانلىنىشماق «گۇمانلانماق» 态同共的
 گۇمانسىز 主义文人 [静]
 گۇمانسىز 主义文人 [静]
 گۇمانسى ① 疑怀 [静] 的: 疑可 ~ نەزەر 目的疑怀
 问题的疑可 ~ / 光
 گۇمبالك [模] 隆轰
 گۇمبا - گۇمبالك = گۇمبالك - گۇمبالك
 گۇمبالك - گۇمبالك [模] 隆轰隆轰
 گۇمپا [静] 功，功: 夫功 ~ كۆرسەتمەك 功演表 / گۇمپىسى
 人的夫功有 ۋادەم
 گۇمران [静] 灭毁
 گۇمران بولماق 台垮，溃崩，灭覆
 گۇمران قىلماق 毁摧，灭覆使: بىز فاشىزمنىڭ تەخ-
 تى - بەختىنى گۇمران قىلدۇق . 宝的斯西法了毁摧们我
 座
 گۇمرانلىق «گۇمران» 式形词名的
 گۇمراھ 的途迷 [静]
 گۇم - گۇم [模] 砰砰，轰轰: بىرسى دەۋۋازىنى ~ قىلىپ
 ئوردى . 门大打敲砰砰人有
 گۇمبىدە [静] 声一地轰，声一隆轰: ~ پارلىنىماق 隆轰
 炸爆声一
 گۇناھ (گۇناھى) ① 过罪，恶罪，孽罪 [静]
 گۇناھ قىلماق 孽作，孽造
 گۇناھ ئۆتكۈزمەك 罪犯: بىز ھېچقانداق گۇناھ ئۆتكۈزمە-
 دۇق . 罪么什犯有没们我
 گۇناھىدىن كەچمەك 过罪恕饶，罪恕
 گۇناھىدىن ئۆتمەك = گۇناھىدىن كەچمەك
 گۇناھىنى تىلىمەك 饶求，罪请: ئويلا، ئويلا، ئۇ ئاخىر
 يۇرت چوڭلىرىدىن ئوغلنىڭ گۇناھىنى تىلەش قارارىغا كەلدى .

沓疲，的怠懈，的拉拖，的沓拖 <方>〔静〕 گۈلەش
的水带泥拖，的

果干〔静〕 قاق - گۈلە

涡旋 <方>〔静〕 گۈلەك

菊寿万，花盏金 <植>〔静〕 گۈلەمشۇا

花雀翠 <植>〔静〕 گۈلەنبەر

گۈلبوغۇن = بادرنجى بۇيا

花腰爆油 <食>〔静〕 گۈلبۆرەك

蚤花 <动>〔静〕 گۈلبۈرگە

丁地花紫 <植>〔静〕 گۈلبىنەپشە

酱兰罗紫 گۈلبىنەپشە مۇرابباسى

梅叶榆 <植>〔静〕 گۈلجىنەستە

茶花〔静〕 گۈلچاي

圈花〔静〕 گۈلچەمبىرەك

گۈل - چېچەك <植>〔静〕 花，朵花，卉花： باھار پەس.

لەندە، ھەسە يەردە، گۈل - چېچەكلەر ئېچىلىدۇ. 春里到花处

。开盛朵

姑娘花卖 ~ 的： 花卖②匠儿花①〔静〕 گۈلچى

栽培卉花 培育栽培卉花〔静〕 گۈلچىلىك ~ مۇتەخەسسسى

家专

花球绣 <植>〔静〕 گۈلچىمەن

竿旗花 <植>〔静〕 گۈلخار

火篝起生 堆火，火营，火篝〔静〕 گۈلخان

会晚火营 گۈلخان كېچىلىكى

舞火篝 <艺> گۈلخان ئۇسسۇلى

圃花，房花〔静〕 گۈلخانا

葵冬 <植>〔静〕 گۈلخەيرى

گۈلدار = گۈللۈك

子桂肉 <植>〔静〕 گۈلدارچىن

瓶花〔静〕 گۈلدان

束花〔静〕 گۈلدەستە

گۈلدۈر <模> 隆轰，隆轰，隆轰： ئۆي گۈلدۈر قىلىپ ئۆرۈ.

لۈپ چۈشتى. 了塌倒声一隆轰子房. گۈلدۈرى بار، ياد.

غۇرى يوق. <谚> 响隆隆听只，来下雨见不，响隆隆听只

。“雨下不，雷打干”

گۈلدۈراس <模> 隆隆轰(声鸣雷) 啦啦，啦啦喀

声掌的般鸣雷 گۈلدۈراس ئالقش

势声张虚，喻大轰大〔模〕 گۈلدۈر - تاراق

隆轰隆轰〔模〕 گۈلدۈر - گۈپپاك

گۈلدۈر - غالاپ <模> ① 咕咚，② 喧喧，哗喧

，好 <转>②。情无水流，意有花落 <谚> . كارى

. ~ ئۇنىڭ قولى : 巧灵，巧 <转>③ 亮漂，丽美，美

青年 باشلارنىڭ گۈلى : 杰俊，英精，华精④。巧手的她

。杰俊的汉子男是他 . لى

花印 <手> گۈل باسماق

瓣花 <植> گۈل بەرگى

间车花印 <纺> گۈل بېسىش سېخى

芽花 <植> گۈل بىخى

冠花 <植> گۈل تاجى

盘花 <植> گۈل تەخسىسى

花扎 <手> گۈل تۈگمەك

گۈل تىزىمىسى = گۈل رېتى

绣刺，花绣 <手> گۈل تىكەك

粉花 <植> گۈل چېكى

囊粉花 <植> گۈل چېكى خالتىسى

管粉花 <植> گۈل چېكى نەيچىسى

貌月容花 گۈل چىراي

序花 <植> گۈل رېتى

梗花 <植> گۈل ساپىقى

游野花赏 گۈل سەيلىسى

汁花，露花 گۈل شەربىتى

蜜花，汁花 گۈل شىرنىسى

花戴 گۈل قىسماق

蔷薇玫 گۈل قىيامى

菜(椰)花 <植> گۈل كاپۇستا

萼花 <植> گۈل كاسسى

锦，亮漂的干，好加上好 <成> گۈل كەلتۈرمەك

花添上

显，丽美样一儿花像得显 <成> گۈل كۆرۈنمەك

丽美外格得

轴花 <植> گۈل ئوقى

花添上锦 <成> گۈل ئۈستىگە گۈل كەلتۈرمەك

生天，叶绿配花红 <成> گۈلى گۈلىگە كەلمەك

。对一，缘良配天，对一

گەنلەر ئىكەن . 对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

对一的生天是真女男年青对一这

兵卫，人的岗站〔静〕 گېزەكچى
 勤执岗站〔静〕 گېزەكچىلىك
 的杀天，的死该 <骂，转>②虫毒①〔静〕 گېزەندە
 帮黑，棍恶
 报日疆新 گېزىتى شىنجاڭ گېزىتى: 纸报，章报，报〔静〕 گېزىت
 版面，幅篇纸报 گېزىت سەھىپىسى
 人报，人报卖，者行发纸报〔静〕 گېزىتچى
 业报〔静〕 گېزىتچىلىك
 馆报，社报〔静〕 گېزىتخانا
 刊报，志杂章报〔静〕 گېزىت - ژورنال
 گېزىرىشمەك «گېزەرمەك» 态同共的: گېزىرىشىپ تۇرماي،
 儿活干，里这在站皮脸着厚要不! بىرىڭلار! 吧去
 顷公〔静〕 گېكتار
 器印胶，版胶 <印>〔静〕 گېكتوگراف
 分公百，克百〔静〕 گېكتوگرام
 升公百，升百〔静〕 گېكتولىتىر
 尺公百，米百〔静〕 گېكتومېتىر
 六六六 <化>〔静〕 گېكساخلوران
 (家学哲国德)尔格黑〔静〕 گېگېل
 学哲尔格黑 <哲> گېگېل بەلسەپىسى
 法证辩尔格黑 <哲> گېگېل دىئالېكتىكىسى
 义主尔格黑 <哲>〔静〕 گېگىلىچلىق
 人佬仡，族佬仡〔静〕 گېلاۋ
 的式佬仡②语佬仡①〔静〕 گېلاۋچە
 (子皮的下以分公三长毛)克莱革 <方>〔静〕 گېلەك
 连黄胡 <植>〔静〕 گېلىسېمىوم
 住抓，着抱 <方>〔动〕 گېلىكتەمەك
 髓石血<矿>②菜芥天<植>①〔静〕 گېلىئوتروپ
 仪光回，器射反光日③石滴血
 素红血，素红血铁正 <生>〔静〕 گېماتىن
 芽胞 <生>〔静〕 گېمما
 阮青血，白蛋青血 <理生>〔静〕 گېموتسىيانىن
 گېموروي = بوۋاسر
 白蛋红血 <理生>〔静〕 گېموگلوبىن
 素血溶〔静〕 گېمولىزىن
 因基 <生>〔静〕 گېن
 换转因基 <生> گېن ئالمىشىش
 库因基 <生> گېن ئامبىرى
 号符因基 <生> گېن بەلگىسى

罐顶拱 <石> گۆمبەزسىمان باك
 造构状穹 <地> گۆمبەزسىمان تۈزۈلمە
 幕银形球，影电幕穹 گۆمبەزسىمان ئېكران
 形拱 <مارت> ~: 的形拱，的顶屋圆有〔静〕 گۆمبەزلىك
 筑建
 (声塌倒的墙高或声炸爆)隆隆，隆轰〔模〕 گۆمبۈر
 隆轰，隆隆〔模〕 گۆمبۈر - گۆمبۈر
 گۆمبۈرلەتمەك «گۆمبۈرلىمەك» 态动使的: ئۇلار ھەدەپ گۆم-
 بۈرلىتىپ توپ ئېتىۋاتتى. 开地隆隆轰地儿劲个一们他.
 炮
 گۆمبۈرلىمەك 响作隆隆，鸣轰，隆轰〔动〕 گۆمبۈرلىمەك
 爆地隆隆轰隆轰弹榴手. 炸
 炸
 (员官的税收并关守)尹关 <古>〔静〕 گۆمۈرۈك
 尉都关 <古>〔静〕 گۆمۈرۈكبەگى
 塌崩，塌坍，塌〔动〕 گۆمۈرۈلمەك
 了坍井. چۈشتى.
 眼两，光无睛眼. 光，泽光〔静〕 گۈن
 神无
 毛抖〔动〕 گۈۋۈنمەك
 撞撞跌跌，趄趔打 <方>〔动〕 گۈيەلمەك
 军卫近〔静〕 گۈاردىيە
 (剂凝抗用血输)素肝〔静〕 گېپارسىن
 法张夸 <数>〔静〕 گېپىربولا
 矿铁针 <矿>〔静〕 گېتىت
 的皱，的曲卷 <方>〔静〕 گېدە
 گېرەم = گەم
 徽国 گېرب: دولت گېربى
 گېرتسوي = كىنز
 西海 <地>〔静〕 گېرتسېن
 带皱褶西海 <地> گېرتسېن پۈرۈلمە بەلۋېغى
 期西海 <地> گېرتسېن مەزگىلى
 动运西海 <地> گېرتسېن ھەرىكىتى
 (位单率波周)兹赫 <物>〔静〕 گېرتسىس
 人曼耳日〔静〕 گېرمان
 式曼耳日②文语曼耳日①〔静〕 گېرمانچە
 گېزەرمە = بىزەك
 脸着厚，脸赖皮死〔动〕 گېزەرمەك
 گېزەك! = قەن - گېزەك
 次轮，序次〔静〕 گېزەك^۲

锤质地 <地> گېئولوگ بولقىسى
 学质地 [静] گېئولوگىيە
 学经济质地 گېئولوگىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى
 گېئولوگىيىلىك [静] <地> 的质地: ~ يىراقتىن سېزىش
 心中感遥质地 ەدىركىزى
 害灾质地 <地> گېئولوگىيىلىك ئاپەت
 学史地 <地> گېئولوگىيىلىك تارىخشۇناسلىق
 查调质地 <地> گېئولوگىيىلىك تەكشۈرۈش
 地, 成构质地 <地> گېئولوگىيىلىك تۈزۈلۈش
 造构质
 探勘质地 <地> گېئولوگىيىلىك چارلاش
 (位)层质地 <地> گېئولوگىيىلىك قاتلام
 产矿质地 <地> گېئولوگىيىلىك قېزىلما
 代球地 <地> گېئولوگىيىلىك ئىرا
 代年质地 <地> گېئولوگىيىلىك يىللار
 学数质地 <地> گېئوماتېماتىكا
 学磁地, 磁地 <电> [静] گېئوماگنىتىزم
 学貌地 <地> [静] گېئومورفولوگىيە
 的貌地 <地> [静] گېئومورفولوگىيىلىك
 因成貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك ئامىل
 组貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك بىرىكىش
 合
 列序貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك تەرتىپ
 程过貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك جەريان
 代时貌地 <地> گېئومورفولوگىيىلىك دەۋر
 何几 [静] گېئومېتىر
 家学何几 <数> [静] گېئومېتىرشۇناس
 析解 ~ ئانالىتىك: 何几, 学何几 [静] گېئومېتىرىيە
 何几
 的何几 <数> [静] گېئومېتىرىيىلىك
 理公何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك ئاكسىيوما
 理定何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك تېئورېما
 形图何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك شەكىل
 何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك كرىستاللوگرافىيە
 学晶结
 型模何几 <数> گېئومېتىرىيىلىك مودېل
 学光何几 <物> گېئومېتىرىيىلىك ئوپتىكا
 学力质地 <地> [静] گېئومېخانىكا
 学态生质地 <地> [静] گېئوئېكولوگىيە
 体球地 <地> [静] گېئوئىد

带因基 <生> گېن بەلۋېغى
 型因基 <生> گېن تىپى
 源因基 <生> گېن مەنبەسى
 物产因基 <生> گېن مەھسۇلى
 素霉大庆 <药> [静] گېنتامىتسىن
 (位单感电)利亨 <物> [静] گېنىرى
 律定利亨 <物> گېنىرى قانۇنى
 计利亨 <物> [静] گېنىرمېتىر
 器生发②机电发① [静] گېنىراتور
 组机, 组机电发 <水> گېنىراتور گۈرۈپپىسى
 的生发, 的电发 <机> [静] گېنىراتورلۇق
 军将 [静] گېنىرال
 斜背地, 斜背 <地> [静] گېئوئانتىكلىنال
 表温地 <地> [静] گېئوتېرمومېتىر
 学温地, 学热地 [静] گېئوتېرمىكا
 学造构地大 <地> [静] گېئوتېكتونىكا
 年质地, 学代年质地 <地> [静] گېئوخورونولوگىيە
 表代
 学化球地, 学化质地 <地> [静] گېئوخېمىيە
 的学化球地, 的学化质地 [静] گېئوخېمىيىلىك
 学化球地 <矿> گېئوخېمىيىلىك پېترولوگىيە
 矿探
 探化 <地> گېئوخېمىيىلىك چارلاش
 观景学化球地 <地> گېئوخېمىيىلىك مەنزىرە
 学量测地大, 量测 <地> [静] گېئودېزىيە
 的量测 <地> [静] گېئودېزىيىلىك
 标规 <地> گېئودېزىيىلىك بەلگە
 测勘地大 <地> گېئودېزىيىلىك تەكشۈرۈش
 标坐地大 <地> گېئودېزىيىلىك كوئوردىنات
 线午子地大 <地> گېئودېزىيىلىك مېرىدىيان
 面准水地大 <水> گېئودېزىيىلىك ئۈرۈۋېن
 量测地大 <地> گېئودېزىيىلىك ئۆلچەش
 圈地, 界陆 <地> [静] گېئوسفېرا
 斜向大, 槽地 <地> [静] گېئوسىنكلىنال
 学理物球地 <地> [静] گېئوفىزىكا
 的学理物球地 <地> [静] گېئوفىزىكىلىق
 理物球地 <地> گېئوفىزىكىلىق پېترولوگىيە
 探勘理物球地 <石> گېئوفىزىكىلىق چارلاش
 者学质地, 家学质地 [静] گېئولوگىيە

榜标，弄卖，耀炫 <方>〔动〕 گىچاڭلاتماق
 声一吱咯，声一吱嘎，下一吱嘎〔静〕 گىچچىدە
 گىچ - گىچ 模 吱嘎吱嘎: مۇنۇ ماتىنىڭ پىيىزى ~ قىلدە.
 دۇ، پىشىغان ئوخشايدۇ. 吱嘎来起吃葱洋的里子包这
 。熟没还像好，的吱嘎
 گىچماچ 静 的杂纷，的乱杂: ~ ئىش 事的乱杂
 خىيال 乱纷绪思
 گىچماچلاشماق 动 乱杂，乱纷: پىكىرلىرىم گىچماچلىشىپ
 ەكتى. 很得乱绪思我
 گىچىر 模 (声牙磨)吱咯
 گىچىر - گىچىر 模 吱咯吱咯
 گىچىرلاتماق 动 态动使的«گىچىرلىماق»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 رنى گىچىرلاتتى. 响作吱咯齿牙得气他
 گىچىرلىماق 动 响作吱咯
 گىچىلداتماق 动 态动使的«گىچىلداتماق»: ئۇ ئاچچىقىدا چىشلىدە.
 رنى گىچىلداتتى. 响作吱咯
 گىچىماچاڭ 静 的糟糟乱: ~ ئىش 事的糟糟乱 / ئۇرۇق
 لۇقلار ~ بولۇپ كېتىپتۇ. 了起一在杂混子种种各
 گىدەك 静 的摆大摇大爱，的子架摆爱 <方>
 گىدەيتەك 动 态动使的«گىدەيتەك»: ئۇنىڭ گىدىيىپ تۇرغان ئەپتى 子架
 摆، 天朝孔鼻，外天首昂，扬气高趾① 动 样大模大，慢傲，傲高②子
 样的扬气高趾那他 着坐地样大
 گىدىك 静 的狗小 <动> (的走会刚) 狗小
 گىدىك - گىدىك 叹 的嗝的嗝: 儿喷儿喷 的狗小
 (音声)
 گىدىگەي 静 的慢傲，的傲高 <方>
 گىدىشىمەك 动 态同共的«گىدىشىمەك»: ئۇلار گىدىشىپ ئۆيگە
 كېلىشتى. 里屋进走地慢傲们他
 گىر 静 ① <机> ② <交> 秤地，磅地: 秤地
 گىرى 秤地
 گىر تېشى 秤砣
 گىرە (گىرەسى) 静 ① 页合: ئىشىكىنىڭ گىرەسى 的门
 گىرە سالماق 静 / ~ ئورناتماق 页合装② 错交，又交
 گىرە غوزا 动 <动> 蚩串
 گىرە قىلماق ① 错交，又交② 像石骰的用博赌把
 گىرە قىلماق 静 起一到搅样一牌洗: قىمارۋازلار يېڭىۋاشتىن ئۇشۇقنى
 قىلىشتى. 起一了到搅石骰把新重们徒赌

猿臂长 <动>〔静〕 كسبون
 素霉赤 <药>〔静〕 كىبېرىللىن
 菌霉赤 <生> كىبېرىللىن باكتېرىيىسى
 矿铝水三 <矿>〔静〕 كىبىست
 态状眠催②术眠催① <医>〔静〕 كىپنوز
 师医眠催〔静〕 كىپنوزچى
 眠催被〔动〕 كىپنوزلانماق
 词名象抽的«گىپنوز» كىپنوزلۇق
 术眠催施，眠催 كىپنوزلۇق قىلماق
 盐酸氯次 <化>〔静〕 كىپوخلورت
 体垂脑，体垂下脑 <理生>〔静〕 كىپوفىز
 腺体垂 <理生> كىپوفىز بېزى
 线曲双 <数>〔静〕 كىپىربولا
 面曲双 <数>〔静〕 كىپىربولوئىد
 子超〔静〕 كىپىرون
 膏石 <医>〔静〕 كىپىس
 态动使的«گىپىسلىماق» كىپىسلاتماق
 态同共的«گىپىسلىماق» كىپىسلاشماق
 态动被的«گىپىسلىماق» كىپىسلانماق
 的膏石〔静〕 كىپىسلىق
 土凝混膏石 <水> كىپىسلىق بېتون
 给 ~ پۈتتى: 膏石打，膏石上 <医>〔动〕 كىپىسلىماق
 膏石打腿
 琴弦六，他吉 <艺>〔静〕 كىنتار (كىنتارى)
 者演奏他吉〔静〕 كىنتارچى
 乱团一，糟团一②丝铁状环的用丝纛①〔静〕 كىجەك
 糟糟乱，麻: ئۇنىڭ ~ چاچلىرىدىن ئادەمنىڭ قورققۇسى
 كېلەتتى. 怕害人令发头的蓬蓬乱那她
 كىجەكلەشمەك 动 糟糟乱: 团一成乱: ساقال - بۇرۇتلىدە.
 乱又长又得长须胡 كىتەك ىر كىجەكلىشىپ ئۆسۈپ
 گىجىرماچ 静 的绪头无，的糟糟乱，的乱杂: بۇ
 这得弄线股这把么怎你؟ قىلىۋەتتىڭ؟ ىپنى نېمانچە ~
 了乱么
 گىجىك 静 的性慢，子性慢: 执固，塌疲، ىستىدىن ئىلدام
 گاداى ياخشى. 蛋光穷利麻如不傅师塌疲 <谚>
 گىجىڭلىق 静 的倔又懒又，腾腾慢慢，蹭蹭磨磨
 گىجىڭلىق قىلماق 静 腾腾慢慢，蹭磨: نېمانچە گىجىڭ.
 لىق قىلىدىغانسىن؟ 蹭磨么这么怎你？
 گىجىم 静 ① 子套鞍② 纹花状齿形方的上边帽花小
 گىچ 模 (音声的西东等菜生吃) 吱嘎

缘: ئۆلۈم گىردابى 亡死 / 缘边的 亡死 گىردابغا ئاپىرىپ
 地死之置 قويماق
 گرده <食> [静] 饕餮 (饕餮的去下凹心中) ~ ياق.
 打饕餮窝 / 饕餮窝打和于忙正哥哥
 的饕餮, 匠饕 [静] گىردىچى
 态动使的 «گرلىمەك» گىرلەتمەك
 态同共的 «گرلىمەك» گىرلەشمەك
 柴琵琶 <植> [静] گىرلەن
 态动被的 «گرلىمەك» يۈك گىرلەندى. 过称货.
 了磅过煤. گۆمۈر گىرلەندى. 了
 磅过 [动] گىرلىمەك
 仪螺陀 <物> [静] گىروسكوپ
 子桌 گىرۋەك <静> [静] 缘边, 沿, 边
 沿窗 گىرۋەك گىرۋىكى / 边
 带缘边 <地> گىرۋەك بەلۋىغى
 膜缘 <生> گىرۋەك پەردە
 板边 گىرۋەك تاختاي
 石缘, 石边 گىرۋەك تاش
 应效缘边 <物> گىرۋەك ئىففېكت
 گىرۋەكلىك [静] 的边, 的边有: كۈمۈش ~ قارا كۈزىيەنىك
 匾牌边红 ۇنۇسكا ~ قىزىل / 镜墨边银
 گىرۋەكلىك چىرىپاشكا <动> 蝥盾, 蝥缘
 گىرۋى <方> [静] 线平地
 گىرى [静] 犟, 倔: ھەي نېمانداق ~ ئادەمسەن؟ - دەدى ئا.
 كام ئاچچىقى كېلىپ. 说地气生哥哥. “كۇمۇش ~ قارا كۈزىيەنىك”
 گىردىپا [静] 纱绉, 纱其乔: 巾头纱其乔 ~ ياغلىق / 衫
 گىرىپ؟ = يۇقۇملۇق زۇكام
 گىرىپتار 下见
 گىرىپتار بولماق 患, 遇遭, 受遭: كېسەلگە ~ 患
 病 / 灾 ~ قازاغا 灾难遇遭
 گىرىپتار قىلماق 入陷使, 遇遭使
 گىرىپتارلىق «گرىپتار» 词名象抽的
 گىرىپتىشىن [静] 绸绉, 纱绉
 گىرىپسەتىن [静] 缎绉
 گىرىشىم <方> [静] 坑(的炭木烧)
 گىرلىك [静] 子性倔, 犟倔: ئۇ ~ قىلىپ, بىرقانداق
 别天几好了闹地巴巴倔倔他. 扭
 扭

گرهچه [静] 钳虎 ① 页合小 ② 具夹, 子桃 ③ 页合小 ~ يىپ
 线子桃一
 گىرە - گىرە [静] 队一队一, 排排一, 群群一
 قوي نۆ. غىدۇ بىرە - بىرە, يۈرىدۇ ~ ; ئىت تۇغىدۇ ~ , يۈرىدۇ بىرە -
 بىرە. <谚> 群一崽下狗; 生群却, 只只一羔下羊
 群. 行独却, 群
 گىرەلەشتۈرمەك «گرەلەشمەك» 态动使的: ئۇ دائىم بارماق.
 لىرىنى گىرەلەشتۈرۈپ قىسىر قىلماي ئولتۇراتتى. 双把常常他.
 着坐地动不动一起一在叉交手
 گىرەلەشمە [静] 的叉交, 的错交牙犬
 战刃白, 接相兵短 گىرەلەشمە جەڭ
 گىرەلەشمە رېئاكسىيە <生> 应反叉交
 گىرەلەشمە قاتلام <地> 层错交
 گىرەلەشمە ئىممۇنىتېت <医> 疫免叉交
 گىرەلەشمە يۇقۇملىنىش <医> 染感叉交
 گىرەلەشمەك [动] ① 叉交, 织交, 错交, 接连, 贯连,
 抱环, 亘连: ھەيۋەتلىك قاتمۇ - قات تاغلار بىر - بىرىگە
 گىرەلىشىپ كەتكەندى. 峨巍山群的互相抱环亘连
 起
 گىرەلەشكەن پەنلەر 科学叉交
 گىرەلەشكەن تىجارەت <经> 业营叉交
 گىرەلىشىش نۇقتىسى 点叉交
 گىرەلىمەك [动] ① 搂, ② 抱, 页合装, 页合安
 گىرەم - سىرەم [静] 惚恍, 约隐, 胧朦: ئۇخلىماق
 见可约隐 ~ / 觉睡胧朦, 睡非睡似
 گىرت [模] 吱咯: توك سىمىنى ~ قىلىپ كېسىۋەتمەك 吱咯
 断剪线电把下一
 گىرتىدە [静] 下一吱咯, 地吱咯: ئۇ ئورالغان موخۇركە.
 نىڭ ئۈچىنى چىشى بىلەن ~ ئۈزۈۋەتتى. 烟合莫的好卷把他.
 了掉咬下一吱咯头烟
 گىرت - گىرت [模] 吱咯吱咯
 گىرتلىداتماق «گىرتلىداتماق» 态动使的: ئېشەك قۇرۇق ئوت.
 لارنى گىرتلىدىتىپ چايناشقا باشلىدى. 嚼地吱咯吱咯驴毛.
 草干了起
 گىرتلىداتماق [动] 响作吱咯
 گىرىپى [静] 磅司, 员磅过
 گىرىخانا [静] 房磅过
 گىرداب (گىرداب) [静] ① 涡旋, 流涡, 渊深: جىنايەت
 گىرداب / 渊深难灾 渊深 / 渊深 渊深
 گىردابى 渊深 / 渊深 渊深 渊深
 边, 沿边, 边 <转> ② 渊深争战, 渊深争战

态同共的 «گىئىلداشماق»
 响嗡嗡 [动] گىئىلداشماق
 料染色丹铁 ھويان ~ : 子土红, 丹铁 [静] گىل
 岩泥 <地> گىل تاش
 红绛, 红朱 گىل رەڭ
 砂朱 <矿> گىل رۇدىسى
 画水山色绛 <艺> گىل سىزما
 桃樱酸, 桃樱 <植> [静] گىلاس
 酱桃樱 گىلاس مۇرابباسى
 花樱 [静] گىلاسگۈل
 林挑樱, 园挑樱②的挑樱有① [静] گىلاسلىق
 壁绝崖悬, 壁陡, 壁峭, 崖悬, 崖山 <方> [静] گىلاڭ
 (一之种品瓜甜) 瓦拉格 <植> [静] گىلاۋا
 毯地织 ~ توقۇماق [静] گىلەم
 裱褙 (的案图毯地带) گىلەم خۇرجۇن
 帽花小 (的纹花毯地有绣) گىلەم دوپپا
 ~ 案图毯地 گىلەم نۇسخا
 商毯地②工织编毯地, 匠毯地织① [静] گىلەمچى
 业毯织 [静] گىلەمچىلىك
 厂毯地, 厂毯织 كارخانىسى گىلەمچىلىك
 毯地织够②的毯地铺, 的毯地有① [静] گىلەملىك
 毛的毯地块两织够 يۈك ~ ئىككى
 (位单势通磁) 析吉 <物> [静] گىلىبىرت
 摆摇, 晃摇 [模] گىلىدىڭ
 者患病头摇性经神 گىلىدىڭ باش
 晃晃摇摇, 晃晃 [模] گىلىدىڭ - گىلىدىڭ
 گىلىدىڭلار «گىلىدىڭلار» 态动使的: ئۇ بېشىنى گىلىدىڭ.
 歌着唱地脑晃头摇他. لىتىپ ناخشا ئېيتماقتا.
 左头 ~ بېشى: 晃摇右左, 动晃右左 [动] گىلىدىڭلماق
 晃摇右
 针别 <方> [静] گىلگال
 松水 <植> [静] گىلىپتو
 念思 <方> [动] گىلىماق
 根无, 的可两棱模, 的儿准没 <方> [静] گىلىگىتالڭ
 的堂名没, 的据
 服便军 [静] گىمناستوركا
 操体 <体> [静] گىمناستىكا
 子垫操体 <体> گىمناستىكا پالسى
 棒操体, 棍操体 <体> گىمناستىكا تايىقى
 运操体, 作动操体 <体> گىمناستىكا ھەرىكىتى

装化, 妆化 [静] گرم
 品妆化 گرم بۇيۇملىرى
 装化 گرم قىلماق
 师装化 [静] گرمچى
 室装化 [静] گرمخانا
 的现忽隐忽, 的约约隐隐, 的缈缈① [静] گرمسەن
 楼厦市海, 景厦②显隐, 见可约隐 ~ كۆرۈنەك
 گرمسەنلەشمەك [动] 胧朦 [动] 暗灰, 暗淡, 暗昏, 胧朦: يايىپ-
 شىل دالار بىز يىراقلاشقانسېرى ئايدىدا گرمسەنلىشىپ قېلىد.
 越得变下光月在野原的色绿远越得走们我. ۋاتاتسى.
 来起暗灰
 的好装化 [静] گرمىلىك
 排彩 گرمىلىك رېپېنتىسىيە
 发机话电, 机音收) 嗡嗡, 啦刺啦刺, 擦擦 [模] گىز
 (音杂的出发时障故生
 蒂芥 <转> ②啦刺啦刺, 嗡嗡① [模] گىز - گىز
 唆挑 گىز - گىزگە سالماق
 吵争, 嘴吵, 擦磨闹 [动] گىزلاشماق
 گىزىلداشماق «گىزىلداشماق» 态动使的: رادىئونى گىزىلداش.
 ھا! 响作啦刺啦刺机音收让要不请!
 گىزىلداشماق «گىزىلداشماق» 态同共的: چىۋىنلەر گىزىلداش.
 飞地嗡嗡蝇苍. شىپ ئۇچۇپ يۈرىدۇ.
 作嗡嗡②声味味出发时开要快水① [动] گىزىلداشماق
 声嗡嗡的蝇苍 گىزىلداشماق
 响: چىۋىنلەرنىڭ گىزىلداشماق
 胺组 <化> [静] گىستامىن
 学理生织组 <理生> [静] گىستوفىزىئولوگىيە
 图率频式梯阶 <水> [静] گىستوگرامما
 家学织组 <生> [静] گىستولوگى
 学织组 <生> [静] گىستولوگىيە
 阮组, 白蛋组 <理生> [静] گىستون
 器湿验, 器度湿 [静] گىگروسكوپ
 计度湿 [静] گىگروگراف
 表度湿 [静] گىگرومېتىر
 (度湿) 量测 [静] گىگرومېتىرىيە
 学生卫 <医> [静] گىگېنا
 的生卫 <医> [静] گىگېنلىق
 询咨生卫 <医> گىگېنلىق مەسلىھەت
 嗡 [模] گىڭ
 嗡嗡 [模] گىڭ - گىڭ
 态动使的 «گىڭلىداشماق» گىڭلىداشماق

药草 ~ دورلىق / 地之毛不，方

的生不木草，的草有没〔静〕 گىياھسىز

直条一设，戏游统传族尔吾维)戏游钱掷〔静〕 گىيەك

者游玩，直扶土培，钱铜一置分公四至三隔每，线

(掷投子弹用外之米九，八在站

动

凳操体 <体> گىمناستىكا ئورۇندۇقى

گىنە = ئاداۋەت

恨仇，怨仇，见偏，见成〔静〕 گىنە - ئاداۋەت

家专科妇 <医>〔静〕 گىنېكولوگى

学科妇 <医>〔静〕 گىنېكولوگىيە

地的草长不 ەر ئۈنمەيدىغان يەر ~ : 草〔静〕 گىياھ (گىياھى)

那到能么怎，布米一带不？بولدۇ؟ یرگ قانداق بارغىلى بولسۇ؟
 ؟ 去儿
 态动使的 «لاتلاشماق»
 态动使的 «لاتلاشماق» 囊窝变〔动〕: 囊窝变〔动〕
 ？呀了囊窝越来越么怎你
 母字丁拉 〔静〕 丁拉 ~ 〔静〕 丁拉
 语丁拉 <语> 丁拉
 文丁拉 <语> 丁拉
 的式丁拉②文丁拉，语丁拉①〔静〕
 态动使的 «لاتلاشماق»
 态动使的 «لاتلاشماق» 囊窝变〔动〕
 化丁拉〔动〕
 矿铁蓝，石青天，石金青 <矿>〔静〕
 行飞秀优对)鷹雄 <转>②隼 <动>①〔静〕
 (颂称的员
 科隼 <动> 隼
 蔻豆 <植>〔静〕
 的形隼〔静〕
 目形隼 <动> 隼
 袋草状网(的料草装)〔静〕
 来出取火炭的里子炉把剪火用 〔静〕
 族拈拉〔静〕
 的式拈拉②语拈拉①〔静〕
 下见
 甲步拉 <动> 拈拉
 椒菜，子辣甜 ~ 子辣青 / 子辣红 / 子辣
 石金青 <地>〔静〕
 光激 <物>〔静〕
 器光激 <物> 拈拉
 术技光激 <军> 拈拉
 盘光 <电> 拈拉
 伤损光激 <医> 拈拉
 器武光激 <军> 拈拉
 的光激 <物>〔静〕
 机印打光激 拈拉
 乐音光激 拈拉
 枪光激 拈拉
 纸蜡〔静〕 拈拉

脓<转>②儿块布旧 ~ 布烂，布破①〔静〕
 包，物废，头肉: 头肉，物废，包
 去下喝它把，着坐地似佛像别你，头肉，哎
 松稀，塌疲 <成>②子袜布①
 钞布 <经> 布
 轮砂布 <手> 布
 你，了行! 蹭磨: 蹭磨: 蹭磨
 ! 了蹭磨别再
 鞋布 <手> 布
 头肉，废囊窝 <骂> 头肉，废囊窝
 头肉，废囊窝 <骂> 头肉，废囊窝
 望希大么什有没，废囊窝个是他
 儿劲头肉，子样囊窝
 事囊窝干 囊窝
 纸皮桑 囊窝
 布砂 囊窝
 布砂 囊窝 = 囊窝
 废囊窝 <骂> 囊窝
 雅风，雅文，雅优〔静〕
 雅风，雅文，雅优〔静〕
 呆口瞪目我使姿风的雅文他
 布烂〔静〕
 下见
 蛛土拉 <动> 拈拉
 票彩〔静〕
 税票彩，税彩博 <经> 拈拉
 票彩 拈拉
 券债票彩 <经> 拈拉
 的票彩有，的票彩〔静〕
 蓄储(采)奖摸 <经> 拈拉
 物淀沉，泥淤 <水>〔静〕
 管淤排，管渣 <水> 拈拉
 鼓泥，包泥 拈拉
 井泥沉 <水> 拈拉
 机泥捞 <水> 拈拉
 肥泥 拈拉
 淤②渠的泥淤有 〔静〕
 泥
 水沙夹 <水> 拈拉
 (称蔑的商布对)布破卖〔静〕
 的布带不，的布破有没〔静〕

囊窝，的塌疲〔静〕 لامزەللە
 式形词名的 «لامزەللە»
 事囊窝干 لامزەللەنىڭ قىلماق
 镏 <化>〔静〕 لانتان
 丹纓马，梅色五 <植>〔静〕 لانتانگۈل
 兰铃 <植>〔静〕 لاندشكۈل
 鱼蝻蛄 <动>〔静〕 لانست
 脂毛羊(水含) <医>〔静〕 لانولن
 蜡封，蜡 <古>〔静〕 لاۋ
 浆岩，岩熔 <地>〔静〕 لاۋا
 流岩熔 لاۋا ئېقىمى
 圾垃(等便粪，纸废，叶枝物植)〔静〕 لاۋا
 那刹，间瞬 <古>〔静〕 لاۋا
 务职，位职〔静〕 لاۋازىم
 务庶，务事〔静〕 لاۋازىمات
 作工务总，作工性务事 لاۋازىمات خىزمىتى
 干务总②员务司，员理管 <军>①〔静〕 لاۋازىماتچى
 务庶，事
 作工务总，作工务司〔静〕 لاۋازىماتچىلىق
 圾垃〔静〕 لاۋا - لاتقا
 安柳 <植>〔静〕 لاۋان
 草衣薰 <植>〔静〕 لاۋاندا
 树桂月 <植>〔静〕 لاۋر
 无而淡 تاماق ~ : 的吃好不，的味无而淡①〔静〕 لاۋزا
 ،的聊无 <转>②瓜的吃好不 قوغۇن ~ / 饭的味
 人的聊无 ئادەم ~ / 话的聊无 گەپ ~ : 的味乏
 态动使的 «لاۋزىلاشماق»
 态动使的 «لاۋزىلاشماق»
 无而淡 تاماق ~ : 的吃好不، 道味没①〔动〕 لاۋزىلاشماق
 好不越来越道味的瓜甜来以当列了长里地 . بارىدۇ .
 : 尬尴，趣没讨，聊无(事做，话说) <转>② . 了
 个了讨果结 ، 事的来不干己自做要硬他 . لاۋزىلاشتى .
 . 噪没
 动举聊无〔静〕 لاۋزىلىق
 动举聊无搞 لاۋزىلىق قىلماق
 卒士〔静〕 لاۋۇلەشكەر
 态动使的 «لاۋۇلدىماق»
 熊熊在火 . لاۋۇلدىماق (动) ئوت

(号绰和孩小于用多)包气娇 <方>〔静〕 لاق
 人的幅边修不 <方>〔静〕 لاگۈر
 洋洋懒〔动〕 قىزىم ، قاچانغىچە لالسىپ ئولتۇرسەن؟
 你，儿女 洋洋懒地坐到什么时候？
 金香郁 <植>〔静〕 لالە
 花の色红鲜 گۈل ~ : 色红鲜
 球光三 <植>〔静〕 لالەكاكتۇس
 ، 犬之家丧 ~ ئىت : 的荡游处四，的家丧①〔静〕 لالما
 ~ : 狗皮癞，的脸要不，的闲好手游 <转>②狗野
 闲好手游 <转>②狗野 ئادەم ~ / 人的闲好手游 بولغۇچە ، سالما بول .
 食自动劳可宁”同喻：虎蝎作如不，狗皮癞为成其与
 力其 脸要不闲好手游能不， 力其 ئاڭتارمىلىقىڭ چالسى
 يامان ، خوتۇن كىشىنىڭ لالسى . <谚> 耕休的地土
 . 经正不人女的闲好手游， 硬坚痞
 态动使的 «لالمىلاشماق»
 闲好手游得变〔动〕 لالمىلاشماق
 式形词名的 «لالما»
 闲好手游，逛西游东 لالمىلىق قىلماق
 子把抬 <方>〔静〕 لالو
 方地的开盛香金郁〔静〕 لالزار
 لالزارلىق = لالزار
 لالگۈل = لالە
 母字伯拉阿①〔静〕 لالەم
 话 <转>②称名的 «لالە»
 吭不声一此对木斯喀 . دەپسە . بۇ توغرىدا ~
 嘛喇 <宗>〔静〕 لالما (لاماسى)
 教嘛喇 <宗> لالما دىنى
 (家学物博国法)克马拉〔静〕 لالمارك
 学化进物生)说学克马拉 <生> لالمارك تەلىماتى
 (一之说
 义主克马拉 <哲>〔静〕 لالماركىزم
 (茶沏于用可)草芭姆莱 <方，植>〔静〕 لامبا
 油煤〔静〕 لامپا : 灯油煤指多) كىرىسىن لامپىسى
 灯 ~ / 罩灯 ~ / 灯 شېشى / 灯
 灯 ~ / 罩灯 ~ / 灯 شېشى / 灯
 岩斑煌 <地>〔静〕 لامپروفەر
 灯口丝螺 ~ بۇرمىلىق : 泡灯电 <物>〔静〕 لامپۇچكەل
 泡灯 ~ / 泡灯口卡 ~ قىلى
 下见
 吭不，声吭不，吭不声一 لالما دىنى .
 气吭没天半老着坐家大 .

鹼田 <动>〔静〕 لاخورهك

水浑 ~ : 的浑，的浊 [静] لاخوش

人的塌疲 ئادەم ~ : 的沓拖，的塌疲 [静] لاغزەل

态动使的 «لايغزەللهشمەك» لايغزەللهشتۇرمەك

沓拖变，塌疲变 [动] لايغزەللهشمەك

儿劲沓拖，儿劲塌疲 [静] لايغزەللىك

泥淤 [静] لايقا

池淀沉 [静] لايلانما

淤放 <农>②态动使的 «لايلىماق» ① لايلانماق

态同共的 «لايلىماق» لايلاشماق¹

浑变，浊浑变 [动] لايلاشماق²

的聊无，的唐荒，的谬荒，的诞荒 <古>〔静〕 لايلاق

态动被的 «لايلىماق» لايلانماق

棚顶泥 <建>〔静〕 لايلەمپە

的泥 [静] لايلىق

流石泥 <地> لايلىق تاش ئېقىن

页岩质泥 <地> لايلىق سىلانېتىس

泥掬 [动] لايلىماق¹

气赌，扭别闹 <方>〔动〕 لايلىماق²

~ : 的宜适，的当适，的合适，的适合①〔静〕 لايسىق

ئادەم / 人的适合 ماڭا ~ كېلىدىغان كىيىم - كېچەك يوق

، 的做配，的得值②。服衣的穿我合适有没 . ئىكەن .

~ 敬尊得值 ~ ھۆرمەتكە / 敬尊得值 / جازالاشقا

愧不你 . ~ سىز خەلق ئوقۇتقۇچىسى بولۇشقا .

励奖应理 ~ مۇكاپاناشقا ③。师教民人为

买钱着可 ④مال ئالماق ~ ىزۇلغا / 着照，着尽，着可

对⑤布买钱元十着尽 رەخت ئالماق ~ ئون كويغا / 货

象: ئۇ قىزنىڭ لايتى بارمۇ؟ ئۇ قىزنىڭ لايتى بارمۇ؟

象对找②宜适为认，适合为认① لاىق تاپماق

上得配②合适，适合① لاىق كەلمەك

象对找 لاىق ئىزدەمەك

态动使的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرماق

态同共的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرۇشماق

态动被的 «لايقلاشماق» لايقلاشتۇرۇلماق

لايقلاشماق [动] 应适，合适 : يىللارنىڭ ئۆتۈشى بىلەن بىز

مۇشۇ چۆلگە لايقلىشىپ، چوڭقۇر يىلتىز تارتقان ئىكەنمىز .

扎地深深，原荒片这了应适也们我，逝流的月岁着

。根了下了

لايقىدا [静] 当适，体得，宜相，适合 ~ ئىش قىلماق

~ / 体得话说 قىلماق / چاقچاق ~ / 事的宜相做

。烧燃

离分务事教宗和权政家国)张主离分教政 [静] لائىك

(张主的务事家国涉干教宗许允不，的

张主的离分教宗和权政家国 [静] لائىكچىلىق

咚咕他 . ئۇ گۈپپىدە لايقا يىقىلدى . لاي <建>〔静〕

泥① ~ بىلەن داۋالاش / 疗泥 ئىلتىش

的里泥了到摔下一 . ئىچىرىنىڭ بىگىنىنى لايدا .

的里泥了到摔下一 . ئىچىرىنىڭ بىگىنىنى لايدا .

不经子罐的做巴泥 <谚> . لايدىن ياسىغان كوزا

سۇغا چۈشسە ساق چىقماق . 浑弄水把 قىلىۋەتمەك : سۇنى ~

灰拌，泥和 <建> لاي ئەتمەك

泵砂泥 <石> لاي پومپىسى

封泥 لاي پېچەت

板灰托 <建> لاي تاخىتىسى

料泡 <建> لاي چىلىماق

水浑 <水> لاي سۇ

灰拌，泥和 = لاي ئەتمەك

人泥，塑泥 <艺> لاي ھەيكەل

流泥 <地> لاي ئېقىن

灌淤 <农> لاي ياتقۇزماق

لبىي خام <成> 劲后没① : سەن تازا ~ بىرنەرسە .

~ 智弱②。伙家的劲后没个一是真你 .

。智弱子孩这

لاياقەت [静] 格资 : ئۇنىڭ بۇ ئىشنى قىلغۇدەك لاياقتى يوق .

。格够不事这做他

格合不 [静] لاياقەتسىز

式形词名的 «لاياقەتسىزلىك» لاياقەتسىزلىك

لاياقەتلىك [静] 的格合 : ئالىي مەكتەپنىڭ ~ ئوقۇغۇچىسى

生学大的格合

品产格合 لاياقەتلىك مەھسۇلات

蛋笨，鬼脏，常常平平，子腿泥 <方>〔动〕 لاياچاق

，缓迟，钝迟，的沓拖，的塌疲 <方>〔静〕 لاياچاس

拙笨

脑呆头呆 <古>〔静〕 لاياپاك

状泥 [静] لايسمان

蛉泥 <动> لايسمان ئالتۇنكۆز

工泥 <建>〔静〕 لايجى¹

鳅泥 <方，动>〔静〕 لايجى²

儿活瓦泥 [静] لايجىلىق

师技瓦泥 <建> لايجىلىق ئۈستىسى

风中，痹麻经神部面 <医> لەقوا كېسىلى
 态动使的 «لەقوالاشماق» لەقوالاشتۇرماق
 态同共的 «لەقوالاشتۇرماق» لەقوالاشتۇرۇشماق
 لەقوالاشماق [动] 振不靡萎，软瘫
 不，着躺老么这你؟ تېخىمۇ لەقوالشىپ كەتمەسەن
 吗了振不靡萎更是
 لەقوالىق «لەقوا» 式形词名的: بۇمۇ بىر ~ - دە . 也是这
 为行散懒种一
 لەك - لەك [静] 的数胜不数
 لەگلەك [静] 鸢纸，箏风
 لەگلەك ئۇچۇرماق [静] 箏风放
 لەك^۱ [静] 餲粮
 لەك يېمەك [静] 餲粮吃
 لەك^۲ [模] 噌，状动晃
 لەقپۇك [静] 粉凉
 لەقپۇك ئۇيۇتماق [静] 粉凉做
 لەقپۇقچى [静] 者粉凉卖，者粉凉做
 لەقپۇقچىلىق [静] 业粉凉
 لەقزە = گازارما [静] 磨推手，磨石 <方>
 لەقزە^۲ [静] 磨推手，磨石 <方>
 لەقگەر^۱ [静] 锚: لەقگەرنى تەييارلا، - دەدى كېمىچى شاگىر.
 تىغا. 说弟徒对主船: “锚起备准”!
 لەقگەر تاشلىماق [静] 锚抛
 لەقگەر^۲ [静] 栈客，店客
 لەقگەرچۆپ [静] 槽 <古>
 لەقگەرچى [静] 板老栈客，家店
 لەقگەرلىمەك [动] 定锚 <水>
 لەقگەزە [模] 杆栏车大
 لەقگوت [静] 栓鼻(的畜牲胎空非) <方>
 لەقغىدە [静] 地腾① <转>②: ئۇ تولۇق ئوتتۇرا
 مەكتەپتە ئوقۇۋاتقاندا بويى ~ ئۆسۈپ كەتتى . 个时中高上他
 子下一高长了。 يامغۇردىن كېيىن زىرائەتلەر ~ ئۆسۈپ
 كەتتى . 截大一了长子下一家庄后雨
 لەك - لوك [静] 态状的动晃
 لەخىمەن [静] 面拉拉 <食>
 لەخىمەن ئاشماق [静] 鼠跳 <动>
 لەخىمەنخانا [静] 馆面拉
 لەلە [动] 的痴憨，的气傻里傻，的呵呵傻 <方>
 لەلەخىمەك [动] 荡游，荡浪
 لەلەخىمەك = لەلەخىمەك

لەرزىگە كەلمەك 地震，动震: پارتلاشتىن بىر - جامان
 لەرزىگە كەلدى . 地动天震声炸爆
 لەرزىان [静] ① 的微微，的盈轻，的柔轻，的扬悠
 ② 的扬悠，的盈轻，的柔轻，风微 شامل
 盈轻着迈 تاشلىماق / 风的柔轻，风微 شامل
 步脚的: قانات قاقماق 盈轻着动摆 ~ / 膀翅的盈轻着动摆
 ئاۋازى 扬悠的声歌
 لەرزىان مەرغۇل <艺> 板行
 لەرزەت [静] ① 道味: تاماقنىڭ لەرزىتى 饭道的味
 趣兴，趣: تۈرمۈشنىڭ لەرزىتىنى سۈرمەك 乐的活生受享
 趣 / ساپ ماۋا ئۇنىڭغا ~ بېغىشلىدى . 感他使气空的新清
 畅舒到
 لەرزەت ئالماق 乐快到得，趣乐受享，受享到得
 لەرزەتسىز [静] ① 的味滋无，的口可不 <转>② 的
 活生的味乏 ۋە: تۈرمۈش 的调单，的味乏，的味无然
 لەرزەتسىزلىك [静] ① 的味滋无，的口可不 <转>② 的
 活生的味乏 ۋە: تۈرمۈش 的调单，的味乏，的味无然
 式形词名的 «لەرزەتسىز»
 لەرزەتلەندۈرمەك [动] 态动使的 «لەرزەتلەنمەك»
 لەرزەتلەنمەك [动] 味有津津: تاماقتىن ~ 地味有津津
 饭吃
 لەرزەتلىك [静] ① 的味美，的味滋有: تاماق ~ 味滋有
 ② 的趣乐有，的趣情满充 <转> 饭的: تۈرمۈش 活生的趣情满充
 لەرزەتلىنىشمەك [静] 态同共的 «لەرزەتلەنمەك»
 لەش [静] <植> 棉水，藻水
 لەشىپ [静] <古> 液黏
 لەشكەر [静] 卒，兵: ئىنتىزاملىق ~ يېڭىلمەس . 纪 <谚>
 胜不无战兵士的明严律
 لەشكەر ئالماق [静] 兵招
 لەشكەر تارتماق [静] 阵列兵率，兵出
 لەشكەرگاھ (لەشكەرگامى) [静] 营军，营兵
 لەقەم [静] ① 号外，号绰: ئۇنىڭ لەقىمىنى ئاتىما! 他叫别
 ② 号绰的!
 لەقەم سىڭمەك [静] 惯叫被号绰
 لەقەم قويماق [静] 号绰起，号外起
 لەقەمچى [静] 者号外起善，者号外起
 لەقەملەنمەك [动] 号外起被，号绰起被
 لەقەملىك [静] ① 的号绰有，的号外有，的号别有: “جە-
 رەن” ~ كىشى 的羊黄叫号外
 لەقۋا [静] ① 痴，呆: ھەي ~ ، تېزراق ماڭماسەن؟ 蛋笨，
 呆多你! 吗走儿点快能不你
 ② 散懒，拙笨，笨蠢! 啊

لەۋ - چىش [静] 齿唇

لەۋ - چىش تاۋۇشى <语> 音齿唇

لەۋز [静] ①话: ئانامنىڭ لەۋزى 我亲母的话 <转> ②

言诺

لەۋز قىلماق ①口开 ②诺承, 诺许

لەۋزىدە تۇرماق 言诺守信 用信讲

لەۋزىدىن يېنىۋالماق 诺承回撤 悔反

لەۋزىگە ئەمەل قىلماق = لەۋزىدە تۇرماق

لەۋزىنى ئالماق 听(人某)的话: ماقۇل, سېنىڭ لەۋزىڭنى ئالاي. 行, 我听你话。

لەۋزىنى يەردە قويماق 话听不, 用信讲不: ئانامنىڭ لەۋزىنى يەردە قويايلىمەن. 我亲母听不能不我。

لەۋلەشتۈرمەك «لەۋلەشمەك» 态动使的

لەۋلەشتۈرۈلمەك «لەۋلەشتۈرمەك» 态动被的

لەۋلەشمەك [动] <语> 化唇: ئۇيغۇر تىلىدا «ئو, ئۇ, ئۆ, ئو» تاۋۇشلىرى لەۋلەشكەن سوزۇق تاۋۇشلاردۇر. 中语尔吾维

“ئو, ئۇ, ئۆ, ئو” 音元唇圆是音等

لەۋلەشكەن سوزۇق تاۋۇش <语> 音元唇圆

لەۋلەشمىگەن سوزۇق تاۋۇش <说> 元唇圆非

音无唇展, 音

لەۋھە [静] 旗锦, 标锦

لەۋھە تالشىش مۇسابىقىسى <体> 赛标锦

لەيسو [静] <药> 儿苏来

لەيسلىمەك [动] <方> 面皮平削

لەيلەتمەك «لەيلەمەك» 态动使的

لەيلەشمەك «لەيلەمەك» 态同共的

لەيلەك [静] <动> 鹤

لەيلەك تۇرنا كۆكتارغاق <动> 鸟翠嘴鹤

لەيلەك تۇرنا <动> 鹤羽蓑

لەيلەكسىمان [静] 的形鹤

لەيلەكسىمانلار ئەترىتى <动> 目形鹤

لەيلى [静] <植> 花葵蜀

لەيلىزار [静] 地葵蜀

لەيلىزارلىق = لەيلىزار

لەيلىقازاق [静] <植> 人美虞: ئانام بارغۇچە ~ تۈزۈپتۇ. 时紧抓要谓意)了焉都人美虞, 到赶妈妈等 <谚>

(机

لەيلىگەك [静] <动> 蚌蚌

لەيلىگۈچ [静] ① <水> 鱼, 子浮 ②标浮(的深水测)

لەيلىگۈچ <交> ③漂筒浮

لەلشۇ <方> [静] 的聊无, 的碎嘴, 的叨絮爱

لەمبەر <方> [静] 登登满, 当当满

لەمبۇق <纺> [静] 叽哔线

لەمپە [静] 檐屋, 檐房: مەن قايان با- راي؟ <谚> 檐房无店旅 去处何往我, 名有喻意)؟

لەمپىلىك [静] 的檐屋有, 的檐房有

لەمشىرمەك [动] <方> 淌流, 出渗

لەنەت [静] 骂咒, 咒诅

لەنەت ئوقۇماق 讨声, 骂咒, 咒诅

لەنەت ياغدۇرماق = لەنەت ئوقۇماق

لەنەتگەردى = لەنتى

لەنەتلەنمەك [动] 骂咒被, 咒诅被

لەنەتلىك [静] 的恨可: ~ كونا جەمئىيەت 恨可的旧社会

لەنەت - نەپرەت [静] 恨愤, 讨声: دۈشمەنگە بىردەك ~ ياغ. 讨声, 恨愤

دۇرماق 同仇敌忾 / خەلقى ئالەمنىڭ لەنەت - نەپرەتكە قالماق

天之下不大 颡

لەنتى [静] ① 蛋浑: بۇ لەنتىنى دەرھال كۆزۈمدىن يوقىتىڭلار! 这叫快赶! 滚蛋浑个这

恶可, 的杀天, 的死该 ②

的: ~ كونا جەمئىيەت 恶可的旧社会

لەھەت [静] 室墓

لەھەك [静] <动> 鱼鲨

لەۋ [静] ① <理生> 流唇嘴: لەۋى قانماق 唇嘴, 唇

② 血 / ئاستىنقى ~ 唇嘴上 / ئۈستۈنكى ~ 唇嘴下

<转> 沿, 边: كۆلنىڭ لەۋى 湖边 / كاڭنىڭ لەۋى 坑

沿 / لەۋى پۇچۇق چىنە 碗的口豁有

لەۋ تاۋۇشى <语> 音唇双, 音唇

لەۋ سۇرۇخ 红口

لەۋىگە باسماق 吻

لەۋىنى چىشلەپ قالماق <成> 及莫悔后

لەۋىنى چىشلىمەك <成> 关牙紧咬, 牙着咬

ئەبۇر كۈنلەرنى لەۋىنى چىشلەپ ئۆتكۈزدى. 过度牙着咬他

لەۋىنىڭ كەلسە, لەۋىڭنى چىشە. 月岁的苦艰了

<谚> 关牙紧咬, 来上气脾

لەۋەن [静] 的丽美, 的爱可, 的甜嘴

لەۋەنلەشمەك [动] 爱可得变, 甜嘴得变: ماڭا ئۇ كۈندە ئۆزۈمنىڭ كۈنىگە لەۋەنلىشىپ كېتىۋاتقاندەك تۈيۈلدى. 他得觉我一

爱可得变天 比天

لەۋەنلىك «لەۋەن» 式形词名的

لەۋەي [叹] 是, 唉 (声应答)

的墩墩矮，的胖矮 <方>〔静〕 لوخۇ

汉懒，人懒 <方>〔静〕 لودور

总老〔静〕 لوزۇڭ

语标幅横，幅横〔静〕 لوزۇنكا

厢包〔静〕 لوزا

旺烧，烧燃熊熊，熊熊 <方>〔动〕 لوغۇلداق

لوقا ① 的乎乎胖 ② 的骨剔 ③ 的骨剔了买我 . ئالدىم . بىرىدىن

لوق گۆش ① 肉净 ② 肉骨剔，肉油，处好 <转>

宜便 宜便占白 بولماق ئىگە گۆشكە ئىگە

لوق^۲ 〔模〕 突〔模〕 (状痛疼地胀一胀一)

لوقاق 〔静〕 <方，植> 草克卡罗

لوق - لوق 〔模〕 突突 ① 肉口 - 肉口 ② 插 <转>

لوقما ① 插 <转> ② 肉口 - 肉口 ③ 插 <转> 的话的

لوقما سالماق 插打，嘴插

لوقۇلداق 态动使的 «لوقۇلداق»

لوقۇلداق 〔动〕 胀〔痛〕: ① 痛 ② 痛 ③ 痛 ④ 痛 ⑤ 痛 ⑥ 痛 ⑦ 痛 ⑧ 痛 ⑨ 痛 ⑩ 痛 ⑪ 痛 ⑫ 痛 ⑬ 痛 ⑭ 痛 ⑮ 痛 ⑯ 痛 ⑰ 痛 ⑱ 痛 ⑲ 痛 ⑳ 痛 ㉑ 痛 ㉒ 痛 ㉓ 痛 ㉔ 痛 ㉕ 痛 ㉖ 痛 ㉗ 痛 ㉘ 痛 ㉙ 痛 ㉚ 痛 ㉛ 痛 ㉜ 痛 ㉝ 痛 ㉞ 痛 ㉟ 痛 ㊱ 痛 ㊲ 痛 ㊳ 痛 ㊴ 痛 ㊵ 痛 ㊶ 痛 ㊷ 痛 ㊸ 痛 ㊹ 痛 ㊺ 痛 ㊻ 痛 ㊼ 痛 ㊽ 痛 ㊾ 痛 ㊿ 痛

لوكا 〔静〕 鼻门，门锁木

لوك^۲ 〔模〕 颠一颠一

لوك^۳ 〔静〕 闸船 <水>

لوكتا 〔静〕 <方> 峰驼

لوكدان 〔静〕 锁木，门门

لوككا 〔静〕 峰驼: ① 峰驼 ② 峰驼 ③ 峰驼 ④ 峰驼 ⑤ 峰驼 ⑥ 峰驼 ⑦ 峰驼 ⑧ 峰驼 ⑨ 峰驼 ⑩ 峰驼 ⑪ 峰驼 ⑫ 峰驼 ⑬ 峰驼 ⑭ 峰驼 ⑮ 峰驼 ⑯ 峰驼 ⑰ 峰驼 ⑱ 峰驼 ⑲ 峰驼 ⑳ 峰驼 ㉑ 峰驼 ㉒ 峰驼 ㉓ 峰驼 ㉔ 峰驼 ㉕ 峰驼 ㉖ 峰驼 ㉗ 峰驼 ㉘ 峰驼 ㉙ 峰驼 ㉚ 峰驼 ㉛ 峰驼 ㉜ 峰驼 ㉝ 峰驼 ㉞ 峰驼 ㉟ 峰驼 ㊱ 峰驼 ㊲ 峰驼 ㊳ 峰驼 ㊴ 峰驼 ㊵ 峰驼 ㊶ 峰驼 ㊷ 峰驼 ㊸ 峰驼 ㊹ 峰驼 ㊺ 峰驼 ㊻ 峰驼 ㊼ 峰驼 ㊽ 峰驼 ㊾ 峰驼 ㊿ 峰驼

لوككده 〔静〕 子下一，颠一: ① 子下一 ② 子下一 ③ 子下一 ④ 子下一 ⑤ 子下一 ⑥ 子下一 ⑦ 子下一 ⑧ 子下一 ⑨ 子下一 ⑩ 子下一 ⑪ 子下一 ⑫ 子下一 ⑬ 子下一 ⑭ 子下一 ⑮ 子下一 ⑯ 子下一 ⑰ 子下一 ⑱ 子下一 ⑲ 子下一 ⑳ 子下一 ㉑ 子下一 ㉒ 子下一 ㉓ 子下一 ㉔ 子下一 ㉕ 子下一 ㉖ 子下一 ㉗ 子下一 ㉘ 子下一 ㉙ 子下一 ㉚ 子下一 ㉛ 子下一 ㉜ 子下一 ㉝ 子下一 ㉞ 子下一 ㉟ 子下一 ㊱ 子下一 ㊲ 子下一 ㊳ 子下一 ㊴ 子下一 ㊵ 子下一 ㊶ 子下一 ㊷ 子下一 ㊸ 子下一 ㊹ 子下一 ㊺ 子下一 ㊻ 子下一 ㊼ 子下一 ㊽ 子下一 ㊾ 子下一 ㊿ 子下一

لوككلىق 〔静〕 的峰驼，的峰驼有

لوك - لوك 〔模〕 颠一颠一: ① 颠一颠一 ② 颠一颠一 ③ 颠一颠一 ④ 颠一颠一 ⑤ 颠一颠一 ⑥ 颠一颠一 ⑦ 颠一颠一 ⑧ 颠一颠一 ⑨ 颠一颠一 ⑩ 颠一颠一 ⑪ 颠一颠一 ⑫ 颠一颠一 ⑬ 颠一颠一 ⑭ 颠一颠一 ⑮ 颠一颠一 ⑯ 颠一颠一 ⑰ 颠一颠一 ⑱ 颠一颠一 ⑲ 颠一颠一 ⑳ 颠一颠一 ㉑ 颠一颠一 ㉒ 颠一颠一 ㉓ 颠一颠一 ㉔ 颠一颠一 ㉕ 颠一颠一 ㉖ 颠一颠一 ㉗ 颠一颠一 ㉘ 颠一颠一 ㉙ 颠一颠一 ㉚ 颠一颠一 ㉛ 颠一颠一 ㉜ 颠一颠一 ㉝ 颠一颠一 ㉞ 颠一颠一 ㉟ 颠一颠一 ㊱ 颠一颠一 ㊲ 颠一颠一 ㊳ 颠一颠一 ㊴ 颠一颠一 ㊵ 颠一颠一 ㊶ 颠一颠一 ㊷ 颠一颠一 ㊸ 颠一颠一 ㊹ 颠一颠一 ㊺ 颠一颠一 ㊻ 颠一颠一 ㊼ 颠一颠一 ㊽ 颠一颠一 ㊾ 颠一颠一 ㊿ 颠一颠一

سى ~ قىلدۇ . 来起跑骆驼，的颠一颠一峰驼

لوكۇلداق 态动使的 «لوكۇلداق»

لوكۇلداق 态同共的 «لوكۇلداق»

لوكۇلداق 〔动〕 晃摇，簸颠: ① 晃摇 ② 晃摇 ③ 晃摇 ④ 晃摇 ⑤ 晃摇 ⑥ 晃摇 ⑦ 晃摇 ⑧ 晃摇 ⑨ 晃摇 ⑩ 晃摇 ⑪ 晃摇 ⑫ 晃摇 ⑬ 晃摇 ⑭ 晃摇 ⑮ 晃摇 ⑯ 晃摇 ⑰ 晃摇 ⑱ 晃摇 ⑲ 晃摇 ⑳ 晃摇 ㉑ 晃摇 ㉒ 晃摇 ㉓ 晃摇 ㉔ 晃摇 ㉕ 晃摇 ㉖ 晃摇 ㉗ 晃摇 ㉘ 晃摇 ㉙ 晃摇 ㉚ 晃摇 ㉛ 晃摇 ㉜ 晃摇 ㉝ 晃摇 ㉞ 晃摇 ㉟ 晃摇 ㊱ 晃摇 ㊲ 晃摇 ㊳ 晃摇 ㊴ 晃摇 ㊵ 晃摇 ㊶ 晃摇 ㊷ 晃摇 ㊸ 晃摇 ㊹ 晃摇 ㊺ 晃摇 ㊻ 晃摇 ㊼ 晃摇 ㊽ 晃摇 ㊾ 晃摇 ㊿ 晃摇

لوككسى تىڭلا لوكۇلداق . 起一也峰驼的它，时跑骆驼

لوككسى تىڭلا لوكۇلداق . 伏起簸颠 晃晃摇摇他

لوككسى تىڭلا لوكۇلداق . 去走室教朝地

لوگارنما 〔静〕 <数> 数对

物游浮，的游浮〔静〕 لەيلىگۈچى

物生游浮 جانلىقلار لەيلىگۈچى

鲸脊露 <动> لەيلىگۈچى كىت

لەيلىگۈل = لەيلى

的动浮，的浮飘〔静〕 لەيلىمە

格价动浮 <经> لەيلىمە باھا

标浮 <交> لەيلىمە بەلگە

秤力浮 تارازا لەيلىمە

石浮 <矿> لەيلىمە تاش

液悬 لەيلىمە جنس = لەيلىمە تاش

尺准水标浮 <水> لەيلىمە رېيكا

筒浮 <石> لەيلىمە سىلىندىر

球浮 <石> لەيلىمە شار

石巨滑圆，石漂，砾漂 <地> لەيلىمە قورام تاش

桥浮 <交> لەيلىمە كۆۋرۈك

阀浮 <石> لەيلىمە كلاپان

资工动浮 <经> لەيلىمە ماش

箍浮 <石> لەيلىمە مۇفتا

承轴气空 <机> لەيلىمە ئوق قازان

物植游浮 <生> لەيلىمە ئۆسۈملۈك

لەيلىمەك 〔动〕 浮漂，浮漂: ① 浮漂 ② 浮漂 ③ 浮漂 ④ 浮漂 ⑤ 浮漂 ⑥ 浮漂 ⑦ 浮漂 ⑧ 浮漂 ⑨ 浮漂 ⑩ 浮漂 ⑪ 浮漂 ⑫ 浮漂 ⑬ 浮漂 ⑭ 浮漂 ⑮ 浮漂 ⑯ 浮漂 ⑰ 浮漂 ⑱ 浮漂 ⑲ 浮漂 ⑳ 浮漂 ㉑ 浮漂 ㉒ 浮漂 ㉓ 浮漂 ㉔ 浮漂 ㉕ 浮漂 ㉖ 浮漂 ㉗ 浮漂 ㉘ 浮漂 ㉙ 浮漂 ㉚ 浮漂 ㉛ 浮漂 ㉜ 浮漂 ㉝ 浮漂 ㉞ 浮漂 ㉟ 浮漂 ㊱ 浮漂 ㊲ 浮漂 ㊳ 浮漂 ㊴ 浮漂 ㊵ 浮漂 ㊶ 浮漂 ㊷ 浮漂 ㊸ 浮漂 ㊹ 浮漂 ㊺ 浮漂 ㊻ 浮漂 ㊼ 浮漂 ㊽ 浮漂 ㊾ 浮漂 ㊿ 浮漂

لەيلىمەك ② 上面 ③ 上面 ④ 上面 ⑤ 上面 ⑥ 上面 ⑦ 上面 ⑧ 上面 ⑨ 上面 ⑩ 上面 ⑪ 上面 ⑫ 上面 ⑬ 上面 ⑭ 上面 ⑮ 上面 ⑯ 上面 ⑰ 上面 ⑱ 上面 ⑲ 上面 ⑳ 上面 ㉑ 上面 ㉒ 上面 ㉓ 上面 ㉔ 上面 ㉕ 上面 ㉖ 上面 ㉗ 上面 ㉘ 上面 ㉙ 上面 ㉚ 上面 ㉛ 上面 ㉜ 上面 ㉝ 上面 ㉞ 上面 ㉟ 上面 ㊱ 上面 ㊲ 上面 ㊳ 上面 ㊴ 上面 ㊵ 上面 ㊶ 上面 ㊷ 上面 ㊸ 上面 ㊹ 上面 ㊺ 上面 ㊻ 上面 ㊼ 上面 ㊽ 上面 ㊾ 上面 ㊿ 上面

لوبا 〔静〕 人巴洛，族巴洛

لوباچە 〔静〕 的式巴洛②语巴洛①

لوبېلىيە 〔静〕 <植> 莲边半，菜梗山

لوبيا 〔模〕 <植> 罗毕亚 (甜瓜品之一)

لوب 〔模〕 动颠

لوبا 〔静〕 <物> 镜透凸，镜大放

لوبسا 〔静〕 的脚笨手笨，的拙笨，的胖肥

لوب - لوب 〔模〕 啦喇

لوبنۇر 〔静〕 <地> 泊布罗

لوبنۇر دىئالېكتى <语> 言方布罗

لوبولت 〔静〕 <地> 盆岩

لوبۇلداق 态动使的 «لوبۇلداق»

لوبۇلداق 〔动〕 动颠，悠晃

لوت 〔静〕 <水> 杆深测，锤深测，铅测

لوچان 〔静〕 <古> 的发焕光容

لوختاي 〔静〕 <古> 缎纹花钱金，缎花团

لېنتىك = بېغىرداق
 لىپ - لىپ [模] 突突: قاپقىم ~ قىلىپ تارتىۋاتىدۇ. 的我
 . 跳地突突皮眼
 لىپمۇلىپ = لىقۇلىق
 لىپىر [静] 儿膜笛
 لىپىلدا تىماق «لىپىلدا تىماق» 态动使的: ئۇ كۆزلىرىنى لىپىلدە.
 . 天半好了看睛眼着闪忽他. تىپ خېلىغىچە قاراپ تۇردى.
 لىپىلدا تىماق [动] 闪忽, 悠忽, 动颤, 烁闪: جىن چىراغ
 شامالدا لىپىلداپ يېنىپ تۇراتتى. 地闪忽闪忽中风在灯油.
 . 着亮
 لىتاۋرى [静] <艺> 鼓音定
 لىتوپون [静] <化> 白钨铈, 粉德立
 لىتوسىفېرا [静] <地> ① 圈石岩(的球地) ② 界岩, 壳地
 لىتىر [静] 升公: بىر ~ پىۋا 一公升啤
 لىتىرلاتىماق «لىتىرلىماق» 态动使的
 لىتىرلاشماق «لىتىرلىماق» 态同共的
 لىتىرلانماق «لىتىرلىماق» 态动被的
 لىتىرلىق [静] 升公: 150 ~ تۇتلاتقۇ 一五百十五升
 箱冰的
 لىتىرلىماق [动] 量(位单为升公以) 盛,
 لىجى [静] <植> 枝荔
 لىجى كونسىرۋاسى <食> 头罐枝荔水糖
 لىچىنكا [静] <生> 虫幼, 蚴: قاناتلىق ~ 蚴毛 / قۇي-
 رۇقۇلۇق ~ 蚴尾
 لىرا [静] <艺> 琴弦七(器乐腊希古)
 لىرىك = لىرىكىلىق
 لىرىك ئەدەبىيات <文> 学文情抒
 لىرىك چېكىنىش <文> 叙倒情抒
 لىرىك شېئىر <文> 诗情抒
 لىرىك قەھرىمان <文> 色角情抒
 لىرىك نەسىر <文> 文散情抒
 لىرىك ھېكايە <文> 说小情抒
 لىرىك ئوبراز = لىرىك قەھرىمان
 لىرىك ئۇسسۇل <艺> 舞情抒
 لىرىكا [静] <文> 集诗情抒: پۈشكىن لىرىكىلىرى
 集诗情抒金
 لىرىكىچى [静] <文> 人诗情抒
 لىرىكىچىلىق [静] <文> 作写诗情抒
 لىرىكىلىق [静] 的情抒

带 / ئوردىن لېنتىسى 带胶, 片胶, 卷胶②带录或相录), 录(的
 ئۇنشاغۇ لېنتىسى / 片胶影电 带音
 لېنتا پولات <冶> 带钢, 钢带
 لېنتا كەسمەك 彩剪
 لېنتا گىمناستىكىسى <体> 项操体术艺)操带
 (一之目
 لېنتا ئۈنكۈزگۈچ <电> 机带穿
 لېنتىسىمان [静] 的状态带
 لېنتىسىمان رېيكا <水> 尺水状带
 لېنتىسىمان قۇرت <动> 虫缘
 لېنتىلىق [静] ① 的带彩有, ② 的带(音录式相录) ③ 章奖的带
 لېنتىنىزم <哲> [静] 主义宁列
 لېنتىنىزىملىق [静] 主义宁列: ~ كۆزقاراش 主义宁列
 点观的
 لېئىشمان <动> [静] 虫原曼升利
 لېئىشمان كېسەللىكى <医> 病曼升利
 لېئىتىسن <化> [静] 酸氨己异, 酸氨亮, 酸氨白
 لېئىتىماق «لېئىماق» 态动使的: مۇنى لېئىتىپ بېلىق تۇتماق
 鱼摸水浑 <成>
 لېئىماق [动] 浑变, 浊浑变: سۇ لېئىپ كەتتى 了浑水
 لېبىرال [静] ① 派由自, ② 者义主由自, 派由自
 لېبىرالنىزم <哲> [静] 主义由自
 لېبىرالنىزملىق [静] 主义由自
 لېبىرالنىست [静] 者义主由自, 派由自
 لېبىرالنىستلىق [静] 径行主义由自, 为行主义由自
 لېبىرالنىستلىق قىلماق 主义由自犯, 主义由自搞
 لېبراتسىيە <天> [静] 动平太
 لىپ [模] 地忽, 忽(速迅作动示表)
 لىپ قىلماق 忽, 下一地忽: ئۇ لىپ قىلىپ ئۇيىدىن
 چىقىپ كەتتى. 去屋出走下一地忽他.
 ئۆچتى. 了灭下一地忽灯
 لىپا 下见
 لىپا ھەرىكىتى <植> 树椴
 لىپا ھەرىكىتى <矿> [静] 岩纹流
 لىپازا <理生> [静] 酶肪脂
 لىپىدە [静] ① 忽地忽, ② 下一地忽: ~ كۆز ئىشارىتى قىلماق
 忽地忽 ② 色眼个使地忽
 لىپىدە 一 的满满 油子坛

将麻打 ٲوئىنماق

ماجال (ماجالى) 〔静〕 力〔静〕，气力，力量； ئۇنىڭ كۆزىنى ئاچقىد.

چىلىكىمۇ ماجالى يوق. 有他没都气力的眼睛连他.

بۇلىنى تۆلەشكە ماجالىم يەتمەيدۇ. 费学付支力无我.

ماجالى قالماسلىق 瘁交力心，竭力疲精

ماجالسىز 〔静〕 力无〔静〕 惫疲，乏疲

ماجالسىزلانماق 〔动〕 力无变〔动〕 惫疲变

ماجالسىزلىق 〔静〕 力无〔静〕 惫疲，乏疲

ماجىرا (ماجىراسى) 〔静〕 角口，纷纭 波风，子乱； چېگرا

ماجىراسى 〔静〕 角口，纷纭 波风，子乱； چېگرا

بېسىقماي تۇرۇپ يەنە بىر ~ چىقتى. 又波一，平未波一.

起

ماجىرا بولماق 角口生发，纷纭生发

ماجىرا تېرىماق 端事起挑，纷纭起引

ماجىرا چىقماق 波风起，子乱出

ماجىرا بۇز بەرمەك 纷纭生发

ماجىرانى سېتىۋالماق 自，烦麻找自，祸招，事惹

恼烦寻

ماجىراچى 〔静〕 子头非是 者非生是惹

ماجىرالاشتۇرماق «ماجىرالاشماق» 态动使的

ماجىرالاشماق 〔动〕 纷纭闹 角口起，波风起

ماجىراللىق 〔静〕 的纷纭，波风； ئۇنىڭ كۆڭلىدىن ئاشۇ

شىئىرلار تېخى چىقىپ كەتسەندى. 事多那记忘有没还他.

年代的

ماجى - گۇجۇ <方> 〔静〕 嚷喧，杂嘈

ماچ 〔模〕 ① 啣嘍 (声压挤) ② 啣吧 (唇嘴下上西东吃)

〔声合开

ماچتا 〔静〕 <交> 桅杆，樯帆； كېمە ماچتىسى 桅船 / ~

ٲوچى 顶桅

ماچتا كران 吊塔

ماچچىدە 〔静〕 啣吧，下一啣嘍 声一啣吧； ~ ئېزىلىپ كەتسەك

了坏挤下一啣嘍

ماچ - ماچ 〔模〕 啣嘍啣嘍，啣吧啣吧

ماچىلداتماق «ماچىلداتماق» 态动使的

ماچىلداتماق 〔动〕 响作啣嘍

ماچىن 〔静〕 <古> 秦马 ① (称古的“华中”) 田和 ②

带 15 纪世前后旧的称

ماخارا 〔静〕 <食> 儿花麻

ماخار سالماق 花麻炸

ماخارا 〔静〕 <方> 子鼻塌

ماتېرىيالزىملىق تەجرىبىچىلىك <哲> 唯物论

唯物论 唯物论

ماتېرىيالزىملىق تەلىمات <哲> 唯物主义学

ماتېرىيالست = ماتېرىيالزىمچى

ماتېماتىكا <数> 〔静〕 数学

ماتېماتىكا پەلسەپىسى <哲> 哲学数学

ماتېماتىكا پىسخولوگىيىسى <心> 心理学数学

ماتېماتىكا تىلشۇناسلىقى <语> 语言学数学

ماتېماتىكا جەمئىيەتشۇناسلىقى 社会学数学

ماتېماتىكا فورمۇللىرى <数> 数学公式

ماتېماتىكا لوگىكىسى <逻> 逻辑数学

ماتېماتىكا ئىدىئالزىمى <哲> 唯心主义

ماتېماتىكىلىق <数> 〔静〕 的数学，的理数

ماتېماتىكىلىق پىسخولوگىيە = ماتېماتىكا پىسخولوگىيە

پىسى

ماتېماتىكىلىق تەھلىل <数> 析分数学

ماتېماتىكىلىق فىزىكا <物> 物理学数学

ماتېماتىكىلىق كرىستاللوگرافىيە <地> 地学数学

学晶

ماتېماتىكىلىق گېئولوگىيە <地> 地质学数学

ماتېماتىكىلىق ھېسابلاش <数> 算计数学

ماتېماتىكىلىق ئۇسۇل <数> 方法学数学

ماتېماتىكىلىق ئېنىقلىما <数> 定义学数学

ماتېماتىكىلىق ئىستاتىستىكا <数> 统计学数学

ماتېماتىكىلىق ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 经理学数学

学济

ماتىغۇچ 〔静〕 (的捆而形变不料木使为) 板夹

ماتېماتىكىچى 〔静〕 家学数

ماتىماق ① 〔动〕 捆，绑 (地紧紧) ② 〔动〕 形变不 (料木) 使

来起绑捆

ماتىماق ② 〔动〕 <方> 挖

ماتىۋ ① 〔静〕 <文> ② 〔静〕 <艺> (的品作乐音)

材题

ماجازا <方> 〔静〕 子架马，子椅

ماجاس <方> 〔静〕 人的弱体，人的弱虚，人的弱软

ماجاق <静〕 的了压，的了碾，的了挤

ماجاقلانماق «ماجاقلانماق» 态动被的

ماجاقلىماق 〔动〕 烂压，烂碾，烂挤 烂压，烂碾，烂挤 烂压，烂碾，烂挤

نى ماجاقلىۋەتتى. 了烂压果水把车大

ماجاك 〔静〕 将麻

态同共的 «ماختانماق» ماختىنىشماق
 轮手，轮飞 <交> [静] ماخوۋىك
 义主赫马 <哲> [静] ماخىزم
 者义主赫马 <哲> [静] ماخىزمچى
 (驴指)的牝，的母 [静] مادا
 驴草，驴母 <动> مادا ئېشەك
 的式女 [静] ماداخان
 鹭 <方，动> [静] مادارا¹
 2 مادارا (مادارى) [静] 气力，量力，力
 了气力有没他 . سىدى .
 竭力，尽力疲筋 قۇرۇماق مادارى
 堪不惫疲，气力没，量力去失 مادارىدىن كەتمەك
 3 مادارا <古> [静] 鬼魔
 庸中，和调，衷折 [静] مادارا (ماداراسى)
 4 مادارا قىلماق 和调，衷折 : ئۇنىڭ مادارا قىلىشى بىلەن
 了息平波风，和调他经 . جىدەل بېسىقتى .
 者和调，者衷折 [静] ماداراچى
 2 道之庸中，义主衷折 <哲> ① [静] ماداراچىلىق
 义主靖
 义主衷折搞，衷折搞 قىلماق ماداراچىلىق
 精无，的尽力疲精，的神精没，的力无 [静] مادارسىز
 的采打
 5 مادارسىزلاندۇرماق «مادارسىزلانماق» 态动使的
 6 مادارسىزلاندۇرۇلماق «مادارسىزلاندۇرماق» 态动被的
 7 مادارسىزلانماق 弱软，力无得变，弱变，虚变 [动]
 力无
 8 مادارسىزلىق 采打精无，神精没，力无 [静]
 9 مادارلانماق 复恢神精，儿劲过缓 [动]
 ىنىپ، يۈز - كۆزلىرىگە قان يۈگۈرۈپ قالدى . ئۇ خېلى مادارلە .
 面满光红得变，来
 10 مادخۇكا <植> [静] 木荆紫
 11 ماددا <哲> [静] 款条，目条，文条，条
 一第 ~
 12 ماددا / قانۇن ماددىلىرى 文条律法
 13 ماددا <哲> [静] 质物 质物机
 象抽的质物 <哲> ماددا ئابستىراكتسىيىسى
 14 ماددا ئالمىشىش <生> 谢代陈新
 15 ماددا ئالمىشىش فىزىئولوگىيىسى <生> 生谢代
 16 ماددا زەررچىلىرى <物> 粒微质物

17 ماخاۋ [静] ① 风麻 <医> ② 厌讨，的恶可 <转>
 人的厌讨 ~ ئادەم :
 18 ماخاۋ بولماق 糟变 <转> ② 病风麻得 <医> ①
 糕
 19 ماخاۋ قىلماق 了砸搞，糕糟弄 : ئۇ بۇ ئىشنى ماخاۋ
 قىلىۋەتتى . 了砸搞事件这他 .
 20 ماخاۋ كېسىلى 病风麻 <医>
 21 ماختاپ - ئۇچۇرۇپ 捧吹 [静] 汤魂迷灌，捧吹
 22 ماختاتماق «ماختىماق» 态动使的
 23 ماختاشماق «ماختىماق» 态同共的 : ئۆزئارا ~ 捧吹相互
 24 ماختالماق «ماختىماق» 态动被的
 25 ماختانچاق [静] 的播自吹自，的嘘吹爱，的夸自爱
 ~ ئادەم 人的吹自爱 / ~ ئادەملەرنىڭ نەزىرى ئۆز ئىسمى .
 26 غىلا تىكىلىدۇ . 字名的己自着盯是总睛眼人的夸自爱 .
 27 ~ بىكارچىغا ئويۇنچۇق . <谚> 闲好手游是者嘘吹好
 28 <谚> 牛吹爱 . 偶玩的人
 29 <谚> 的着露是总股屁者
 30 胎胞双是者谎说和者播自吹自
 31 ماختانچاقلىق [静] 大自郎夜，播自吹自
 32 ماختانچاقلىق قىلماق 大自郎夜，播自吹自
 33 ماختانماق «ماختىماق» 态复自的 : ئۇ ھەمىشە ماختىنىپ يۈردى .
 34 دۇ . 播自吹自是总他 . ماختانغاننىڭ ئۆيىگە بارما ، كېرىلگەندە .
 35 نىڭ تويىغا . <谚> 里家者夸自好去别
 36 慢做加参别，礼婚者 . بار ماختانسا چېچىلىدۇ .
 37 露半形原夸自者穷，土如金挥夸自者富 <谚>
 38 ماختۇم [静] <方> 自吹自爱，的嘘吹爱，的夸自爱
 的播
 39 ماختىماق [动] 扬赞，赞称，奖夸，夸
 40 自，夸自 ~ ئۆزىنى . 夸人人好事好 . ھەممە كىشى ماختايدۇ .
 41 插自吹 / ئۆزىنى ماختىغان بىرىنچى ئەخمەق ، خوتۇنىنى ماختىدى .
 42 غان ئىككىنچى ئەخمەق . <谚> 涂糊号头是的己自夸
 43 ، ئاشنى سىڭگەندە ماختا ، 虫涂糊号二是的婆老夸，虫
 44 خوتۇنى ئۆلگەندە . <谚> 奖夸再了化消食饭 .
 45 被 <谚> . 奖夸再了去 :
 46 ；“馅了露”；“皮牛破吹”同喻；里帽毡在拉屎的奖夸
 47 ；“底子漏吹” . <谚> 底子漏吹 . نادان ئۆز قەد .
 48 珍懂不也者愚，天上吹是就你 <谚> 天上吹是就你 .
 49 己自惜
 50 ماختىنارلىق [静] 赞得值，的赞称得值，的德骄得值
 51 的奖夸得值，的扬

化物， 化质物 [动] ماددىلاشماق
 性质物 [静] ماددىلىق
 味美， 道味的口可 <古> [静] مادۇر
 生先， 师导， 师老 <古> [静] مار
 态动使的 «مارشماق» ماراتماق
 工短 <古> [静] ماراز¹
 夜黑 <古> [静] ماراز²
 态同共的 «مارشماق» ماراتشماق
 (名地个一的腊希古) 松拉马 <地> [静] مارافون
 式松拉马 [静] مارافونچە
 松拉马 <体> مارافونچە يۇگۇرۇش مۇسابىقىسى
 跑赛
 探暗， 探密， 者梢盯 [静] مارلقچى
 探暗派 探暗派 مارلقچى قويماق
 探侦， 访私察暗 [静] مارلقچىلىق
 探侦 梢盯 «مارلقچىلىق قويماق»
 鹿母， 鹿雌 <动> [静] مارال
 芦藜 <植> [静] مارالقۇلاق
 下见 ارانئا
 芋竹 <植> ارانئا گۈلى
 豆眉 <植> [静] مارانقاش
 翠边银 <植> [静] مارانگۈل
 节女妇八三 拜رىسى ئايالار 8 - ~ 月三 [静] مارت¹
 (声等涕鼻擤) 嚏， 喀 [模] مارت²
 地嚏， 地喀 [静] مارتىندە
 喀嚏 [模] مارت - مۇرت
 (师程工国法) 丁马 [静] مارتېن
 钢炉平 <冶> مارتېن بولىتى
 炉平， 炉丁马 <冶> مارتېن مېشى
 间车炉丁马 <冶> مارتېن سېخى
 体氏马 <冶> [静] مارتېنىست
 石磷钙板 <化> مارتېنىست تېشى
 态动使的 «مارتلىشماق» مارتىلداشماق
 态同共的 «مارتلىشماق» مارتىلداشماق
 涕鼻擤， 涕鼻吸 [动] مارتىلداشماق
 串 项链， 珠串， 子珠② 珊瑚① [静] مارجان
 项链珠珍 ~ مەرۋايىت / 项链戴佩 ئاسماق ~ / 子珠
 岛珊瑚 <地> مارجان ئارىلى
 岩珠珍 <地> مارجان تاغ جىنىسلىرى
 母珠珍 <矿> مارجان چىرىمتال

论理质物 <哲> ماددا نەزەرىيىسى
 论活物 <哲> ماددا ھايات نەزەرىيىسى
 程方态物 <物> ماددا ھالىتى تەڭلىمىسى
 息信质物 ماددا ئۇچۇرى
 性一第的质物 <哲> ماددىنىڭ بىرلەمچىلىكى
 构结质物 ماددىنىڭ تۈزۈلۈشى
 不质物 <化， 哲> ماددىنىڭ يوقالماسلىق قانۇنى
 律定灭
 义主质物 <哲> [静] ماددىچىلىق
 的质物准 [静] ماددىسىمان
 体实质物准 <哲> ماددىسىمان سۇبىستانسىيە
 态动使的 «ماددىلاشماق» ماددىلاشتۇرماق
 化例条 [动] ماددىلاشماق
 规条三 ىلگىلىمە ئۈچ ~ بەلگىلىمە ئۈچ
 明说条逐 ەشەندۈرمەك ~ 逐条 [静] ماددىمۇماددا
 的质物 [静] ماددى
 素因质物 <哲> ماددى ئامىل
 资物 <经> ماددى ئەشيا
 经资物 <经> ماددى ئەشيا ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 物实 بۇيۇم ماددى
 维思质物 <哲> ماددى تەپەككۈر
 耗损质物 <经> ماددى خوراش
 证物 <法> ماددى دەلىل - ئىسپات
 波质物 <哲> ماددى دولقۇن
 界世质物 <哲> ماددى دۇنيا
 质物， 励鼓质物 <经> ماددى رىغبەتلەندۈرۈش
 激刺
 耗消质物 <经> ماددى سەرپىيات
 体实质物 <哲> ماددى سۇبىستانسىيە
 用信物对 <经> ماددى كرېدىت
 明文质物 ماددى مەدەنىيلىك
 益利质物 <经> ماددى مەنپەئەت
 点质 <物> ماددى نۇقتا
 权物 <法> ماددى ھوقۇق
 产生质物 ماددى ئىشلەپچىقىرىش
 助资， 助援质物 ماددى ياردەم
 态动使的 «ماددىلاشماق» ماددىلاشتۇرماق
 态动被的 «ماددىلاشتۇرماق» ماددىلاشتۇرۇلماق

尺例比 ماسشتابلىق سىزغۇچ
 苦挖，讥讽，笑嘲 <方> [动] ماسقيرتماق
 罩口 [静] ماسكا
 罩口戴 ماسكا تارتماق
 做 رەخت ~ : 的罩口做②的罩口戴① [静] ماسكىلىق
 布的罩口
 器配适 [静] ماسلاشتۇرغۇچ
 态动使的 «ماسلاشماق» ماسلاشتۇرماق
 构机调协 ماسلاشتۇرۇش ئاپپاراتى
 能职调协 <经> ماسلاشتۇرۇش فونكسىيىسى
 态同共的 «ماسلاشتۇرماق» ماسلاشتۇرۇشماق
 态动被的 «ماسلاشتۇرماق» ماسلاشتۇرۇلماق
 的谐合，的性激应 [静] ماسلاشما
 资投性激应 <经> ماسلاشما مەبلەغ
 奏合 <艺> ماسلاشما مۇزىكا
 一调协，谐和，合配，合适，应适① [动] ماسلاشماق
 致: شارائىتقا ~ 境环应适 / ئۆزئارا ~ 合配相互 / ماس-
 لىشىپ ئىشلىمەك 作工合配 / تاۋۇشلارنىڭ ماسلىشىش قانۇنى
 策互相 ~ ئۆزئارا ~ 应呼，应策 <军>②律谐和音语
 应呼相遥 ~ يىراقتىن ~ 应
 律谐和 <哲> ماسلىشىش قانۇنى
 系关致一 <语> ماسلىشىش مۇناسىۋىتى
 效应同协 <物> ماسلىشىش ئېففېكتى
 的调协，的强性应适 [静] ماسلىشىشچان
 性调协，性应适 [静] ماسلىشىشچانلىق
 应对 [静] ماسلىق
 理原应对 <物> ماسلىق پرىنسىپى
 律规应对 <哲> ماسلىق قانۇنى
 系关应对 ماسلىق مۇناسىۋىتى
 豆绿 <植> [静] ماش
 饼油薄豆绿 <食> ماش چەلپەك
 色绿草 ماش رەڭ
 汁豆绿 <食> ماش شىرنىسى
 象豆绿 <农> ماش مىتىسى
 条面豆绿 <食> ماش تۇگرە
 子镊(的用金炼匠饰首) <手> [静] ماشا
 于用常，语用叹感)拉安沙麻 <宗> [叹] ماشائالا
 为义申引，“意天”为意，叹感的物事奇新和好美对
 (“了极好”
 开劈节骨按肉生把 <方> [动] ماشاماق

笑嘲，刺讽，落奚 [静] مازاق
 马ازاق قىلماق 揶揄，笑嗤，刺讽，落奚: بىراۋغا ياد-
 شىلىقچە نەسەت قىلىش، ەرگىز ئۇنى مازاق قىلماسلىق كې-
 رەك. 人落奚要不万千，说劝地好好该应
 态动使的 «مازلاشماق» مازلاشتۇرماق
 赖聊无百，相洋出 [动] مازلاشماق
 醉迷，夸自，傲骄 <方> [动] مازوز
 油渣，油重 [静] مازۇت
 曲舞卡祖马，舞卡祖马 <艺> [静] مازۇركا
 称相，调协，谐和 [静] ماس
 称相，调协，谐和: بۇنىڭغا يېشىل رەڭ ~ ئە-
 س. 调协不个这眼色绿
 角位同 <数> ماس بۇلۇڭ
 点顶应对 <数> ماس چوققا
 合整 <地> ماس دەسىستىش
 步同 ماس قەدەملىك
 流电步同 <物> ماس قەدەملىك توك
 器速加步同 <物> ماس قەدەملىك تېزلەتكۈچ
 营经场市性步同 <经> ماس قەدەملىك تىجارەت
 星卫象气步同 <气> ماس قەدەملىك مېتېئورولوگىيە ھەمراھى
 星卫象气步同
 关开步同 <物> ماس قەدەملىك ئۇلغۇچ
 乎合 ~ ھەقىقەتكە ~ 合相，乎合，合符
 理真
 机算计容兼 ماس كومپيۇتېر
 力应 <冶> ماس كۈچ
 论合符 <逻> ماس كېلىش تەلىماتى
 系关容相 <逻> ماس كېلىش مۇناسىۋىتى
 点应对 <数> ماس نۇقتا
 溶谐 <化> ماس ئېرىش
 程音声和 <艺> ماس ئىنتېرۋال
 ① [静] ماسسا
 ②量质 <物，化> ماسسا تەسىرى قانۇنى
 律(定)用作量质 <物> ماسسا سان
 数量质 <化，物> ماسسا ھەرىكىتى
 动运量质 <哲> ماسسا ئىسپېكتروگراف
 仪谱质 <物> ماسسا ئىسپېكتروگرافىيىسى
 法谱质 <化> ماسسىنىڭ ساقلىنىش قانۇنى
 恒守量质 <物> ماسسىنىڭ ساقلىنىش قانۇنى
 律定
 尺缩，尺比，尺例比 [静] ماسشتاب (ماسشتابى)
 的例比有 [静] ماسشتابلىق

线划线干 <交> ماگىستىرال سىزىق
 的线干〔静〕 ماگىستىراللىق
 绘测线干 <交> ماگىستىراللىق ئۆلچەش
 位学士硕 <教>〔静〕 ماگىستىرلىق
 席下，首下，地脚下 <方>〔静〕 ماخدا
 态动使的 «ماخداق» ماخداق
 莲线铁，通木疆新 <植>〔静〕 ماخدار
 态同共的 «ماخداق» ماخداق
 一 ماخدام 〔静〕 步：步 ~ ىرگىمۇ ئاپتوبۇسقا چۈشمەدۇق؟
 ؟ 吗车汽公共坐要也路步
 如多，是即拾俯，是皆比比 <成> ماخدامدا ىر
 是皆目触，毛牛
 地步一步一〔静〕 ماخداممۇماخدام
 下见 ماخدامچى
 甲步 <动> ماخدامچى قوغۇز
 去人派 ~ ئادەم / 去人派 ~ كې.
 转运厂工使 ~ زاۋۇتى / 船划，船撑 ~ مىنى
 态同共的 «ماخداق» ماخداق
 态动被的 «ماخداق» ماخداق
 测步〔动〕 ماخداق كۆرۈك، قانچە ماخدام ئىكەن؟
 ؟ 步少多有，下一测步你
 叫吼(物动) <古>〔动〕 ماخراماق
 炉脚，炉暖，盆炭 <方>〔静〕 ماخغال
 人切一，人的有所〔静〕 ماخغان - تورغان
 走慢 <方>〔动〕 ماخغىلىماق
 ① 鼻涕 ② 鼻涕擦 ~ ئېرىماق 鼻涕擦 ② 鼻涕拖，人的
 蛄蛄，蛄蛄
 疽鼻 <牧> ماخقا كېسىلى
 ① 鼻涕流 ② 难为 <转> ماخقىسى چۈزۈلماق
 力为能无，转不儿
 也鼻涕连 ① <成> ماخقىسىنى تارتالماي قالماق
 开可不得忙 ② (劲差，能无，蛋笨，废囊窝)了不擗
 乎乐亦不得忙，交
 羊绵的白雪 <牧>〔静〕 ماخقان
 的状球成工加饰首将)子铕心空 <手>〔静〕 ماخقال
 (具工种一
 祉福，福幸 <古>〔静〕 ماخقال
 ① 额前 ② 额前 ③ 额前 ④ 额前 ⑤ 额前 ⑥ 额前 ⑦ 额前 ⑧ 额前 ⑨ 额前 ⑩ 额前
 ② <转> 部顶 ③ 部顶 ④ 部顶 ⑤ 部顶 ⑥ 部顶 ⑦ 部顶 ⑧ 部顶 ⑨ 部顶 ⑩ 部顶
 ② 汗流血，汗血，水汗 <成> ماڭلاي تەرى

头磁 <物> باش ماگىنتلىق
 光旋致磁 <物> ماگىنتلىق تولغىنىش
 和饱性磁 <物> ماگىنتلىق تويۇنۇش
 体磁 <物> ماگىنتلىق جىسىم
 疗磁 <医> ماگىنتلىق داۋالاش
 盘磁 <物> ماگىنتلىق دىسكا
 振共磁 <物> ماگىنتلىق رېزونانس
 金合磁 <冶> ماگىنتلىق قېتىشما
 焦聚磁 <物> ماگىنتلىق فوكۇسلاش
 卡磁 <物> ماگىنتلىق كارتا
 料材性磁 <物> ماگىنتلىق ماتېرىيال
 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁 带磁
 镜透磁 <物> ماگىنتلىق لىنزا
 物矿性磁 <矿> ماگىنتلىق مىنېرال
 缩伸致磁 <物> ماگىنتلىق ئىستېركىسىيە
 的化磁易 <物>〔静〕 ماگىنتلىنىشچان
 化磁，性化磁，性磁 <物>〔静〕 ماگىنتلىنىشچانلىق
 率
 器磁验 <物>〔静〕 ماگىنتوسكوپ
 仪磁地，计强磁 <物>〔静〕 ماگىنتومېتىر
 (位单矩磁)子磁 <物>〔静〕 ماگىنتون
 学磁 <物>〔静〕 ماگىنتىزم
 镁 <化>〔静〕 ماگنىي
 盐镁 <矿> ماگنىي تۇزى
 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁 灯光镁
 剂试镁 <化> ماگنىي رېئاكتىۋى
 镁酸硫 <化> ماگنىي سۇلفات
 光镁 <化> ماگنىي نۇرى
 氧镁 <化> ماگنىي ئوكسىد
 的镁〔静〕 ماگنىيلىق
 石辉镁 <矿> ماگنىيلىق پروكسىپىن
 砖镁 <冶> ماگنىيلىق خىش
 矿镁菱 <矿> ماگنىيلىق رۇدا
 水盐镁 <水> ماگنىيلىق سۇ
 部市门，汇总，行商，店商〔静〕 ماگىزىن
 员货售〔静〕 ماگىزىنچى
 务业店商，作工员货售〔静〕 ماگىزىنچىلىق
 士硕 <教>〔静〕 ماگىستىر
 线干〔静〕 线干 ① 线干 ② 线干 ③ 线干 ④ 线干 ⑤ 线干 ⑥ 线干 ⑦ 线干 ⑧ 线干 ⑨ 线干 ⑩ 线干
 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水 线干路水
 线干路铁 / 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁 线干路铁

垂②路道的柳垂着种 يول ~ : 的柳垂着种, 的柳杨
凉乘林柳垂去 مەجنۇنتاللىقتا سەگىدىسەك . 林柳垂, 丛柳
地似疯发 قىلماق ~ ئىش قىلماق [静] مەجنۇنلارچە
干

态状癫疯 مەلىتى ~ 癫疯, 狂发 [静] مەجنۇنلۇق

动被 <语> ②知未 <数> ① [静] مەجهۇل

句动被 <语> مەجهۇل جۈملە

态动被 <语> مەجهۇل دەرىجە

数知未 <数> مەجهۇل سان

مەجۇسى = ئاتەشپەرەس

مەجۇسىلىق = ئاتەشپەرەسلىك

剂膏蜜②剂醉麻① <药> [静] مەجۇن

<药> مەجۇنى داۋائىلمىشكى (ئىپار مەجۇنى)

膏蜜克西米依瓦达心养

<药> مەجۇنى ماددە تۇلەيات (قۇۋۋەت مەجۇنى)

膏蜜特亚阿力土得玛力强

秘 مەخپىي مەخپىيەت [静] 的要机, 的密机, 的密秘

谈密, 话谈密 / 通串密秘 مەخپىيەتلىق / مەن بۇ

ئىشى ~ نۆت . 密秘守保事此对要你

报情密秘 ئاخبارات مەخپىيەتلىق

系联密秘, 络联密秘 ئالاقە مەخپىيەتلىق

号暗 مەخپىيەتلىق بەلگە

令密 مەخپىيەتلىق بۇيرۇق / مەخپىيەتلىق بۇيرۇقنى كېچىلەپ تارقاق.

令密出发夜连 ماق

电密, 报电码密 مەخپىيەتلىق تېلېگرامما

器听窃 مەخپىيەتلىق تىڭشەشچى

信密, 函信密秘 مەخپىيەتلىق خەت - چەك

方秘 <医> مەخپىيەتلىق رېتسېپ

号代 <军> مەخپىيەتلىق نومۇر

件密, 件文密机 مەخپىيەتلىق ھۆججەت

帐暗 <经> مەخپىيەتلىق ھېسابات

密秘 [静] مەخپىيەت

مەخپىيەتلىك مەخپىيەتلىك [静] 密机, 密秘

مەخپىيەتلىك قانداق مەخپىيەتلىكىم يوق . 密秘的你着瞒何任有没我

态动使的 «مەخپىيەتلىك» مەخپىيەتلىك

态同共的 «مەخپىيەتلىك» مەخپىيەتلىك

态动被的 «مەخپىيەتلىك» مەخپىيەتلىك

密秘得变, 化密秘 [动] مەخپىيەتلىك

密机, 密秘 [静] مەخپىيەتلىك

下见 مەختۇم

مەجبۇرلاشماق «مەجبۇرلاشماق» 态同共的: ئۇلار مەنى ھۆججەت يېزىشقا مەجبۇرلاشتى . 据字写我着逼们他

态动被的 «مەجبۇرلاشماق» مەجبۇرلانماق

式形词名的 «مەجبۇر» مەجبۇرلۇق

使迫, 迫逼, 迫强 [动] مەجبۇرلاشماق

措施制强 <法> مەجبۇرلاش تەدبىرى

为娶强 مەجبۇرىيەتلىك ~ خوتۇنلۇققا ئالماق مەجبۇرىيەتلىك

院住制强 مەجبۇرىيەتلىك ~ ياتقۇزۇپ قويماق مەجبۇرىيەتلىك

役劳 <法> مەجبۇرىيەتلىك ئەمگەك

动振迫强 <物> مەجبۇرىيەتلىك تەۋرىنىش

态语制强, 态动使 <语> مەجبۇرىيەتلىك دەرىجە

债公制强 <经> مەجبۇرىيەتلىك زايوم

险保制强 <经> مەجبۇرىيەتلىك سۇغۇرتا

育教义务 <教> مەجبۇرىيەتلىك مائارىپ

姻婚迫强 <法> مەجبۇرىيەتلىك نىكاھ

مەجبۇرىيەت مەجبۇرىيەت [静] ① 迫强, 制强: ئۇ يەردە يەنە دىنىي دەرس

ئوقۇشۇمۇ ~ ئىدى . 课教宗上迫强还里那

مەجبۇرىيەتتى ئادا قىلماق مەجبۇرىيەتلىك / مەجبۇرىيەتتى

ئۈستىگە ئالماق مەجبۇرىيەتلىك

的伤负, 的伤受 [静] مەجرۇھ

废残为成, 残致 مەجرۇھ بولماق

院利福人疾残 مەجرۇھلار سانائوتورىيىسى

式形词名的 «مەجرۇھ» مەجرۇھلۇق

鸽雏 <方, 动> [静] مەجگە

مەجلىس مەجلىس [静] 会, 议会: ~ ئاچماق / 会开 ~ ئۆتكۈزەك

会散 مەجلىستىن تارقىماق مەجلىس

室议会 [静] مەجلىسخانا

迷会开 [静] مەجلىسۋاز

词名象抽的 «مەجلىسۋاز» مەجلىسۋازلىق

مەجمۇئە (مەجمۇئەسى) [静] <印> 编汇, 集汇, 丛书, 书丛

刊丛

人的情痴②人狂, 者狂发① [静] مەجنۇن

مەجنۇن بولماق مەجنۇن بولماق 情痴, 痴如痴如: سىزنىڭ پىراقىڭىزدا

مەجنۇن بولۇپ, خۇدۇمنى بىلمەي يۈردۈم . 痴如痴如的我令别离的你

。魄落魄失, 狂如痴

槐垂倒 <植> مەجنۇن تۇخۇمەك

枣须龙 <植> مەجنۇن چىلان

榆垂, 榆倒 <植> مەجنۇن قارىياغاچ

柳垂, 柳杨垂 <植> [静] مەجنۇنتال

垂着种, 的柳垂有, 的柳杨垂有① [静] مەجنۇنتاللىق

مەخمەلگۈل <植> [静] 花丽大

مەدەت [静] 助帮，助援 ； دادامنىڭ مەدەتى مېنى مۇشۇ كۈنگە ئېرىشتۈردى . 日的样这了上过我使助帮的爸爸 . 子

مەدەت ئالماق ； 持支到得 ； بۇ كىشىلەردىن ھېچقانداق

مەدەت ئالالمىدىم . 持支何任人些这到得能没我

مەدەت بەرمەك ； 持支予给 ； 气打，劲鼓，腰撑 ； تاما . شېبىنلار چاۋاك چېلىپ ئۇنىڭغا مەدەت بەردى . 彩喝掌鼓众观 . 气了他给

مەدەت بولماق ； 持支 ； ئاممىنىڭ كۆرسەتكەن قەي . ھەرلىكى ماڭا مەدەت بولدى . 鼓神精强顽的现表所众群 . 我了舞

مەدەت تىلىمەك ； 助求 ； مەن سىلەردىن مەدەت تىلەيمەن . 助求们你向我

مەدەت قىلماق ； 持支，助帮 ； كىم ئۇنىڭغا مەدەت قىلغان . ۇ؟ ； 呢他了助帮谁是

مەدەتكار (مەدەتكارى) [静] ① 持支者 ② 靠山

مەدەتكارلىق «مەدەتكار» 词名象抽的

مەدەتلەندۈرمەك «مەدەتلەنەك» 态动使的

مەدەتلەنەك [动] 助帮到得，持支到得

مەدەستان [静] <矿> 僧佉密，铅化氧

مەدەك [静] 子棒(的米玉)，子芯 ； قوناق مەدىكى 棒米玉 (子芯)子

مەدەن [静] <矿> 石矿

مەدەنىي [静] 的化文，的明文 ； ~ ئالاقە ； 系联化文

~ ； 往交化 ； ئادەم ； 人明文

مەدەنىي تۇرمۇش ； 活生化文

مەدەنىي كۆڭۈل ئېچىش ； 乐娱乐化文

مەدەنىيەت [静] ； 化文 ； ~ ئالماشتۇرۇش ； 流交化文 / ~ ئۆگىنىش ； 习学化文

مەدەنىيەت بۇيۇملىرى ； 品用化文

مەدەنىيەت تارىخشۇناسلىقى ； 学史化文

مەدەنىيەت جەمئىيەتشۇناسلىقى ； 学会社化文

مەدەنىيەت جۇغراپىيىسى ； 学理地化文

مەدەنىيەت سارىيى ； 官化文

مەدەنىيەت مىراسلىرى ； 产遗化文

مەدەنىيەت ئۆيى ； 室化文

مەدەنىيەت ئېكولوگىيىسى ； 学态生化文

مەدەنىيەت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> ； 济经化文 ； 学

مەختۇم سېغىزى <矿> 土红，脂石赤

مەخرەتلىك [静] <方> 墓坟，墓陵

مەخرەج [静] <数> 母分

مەخرەجلىك [静] <数> 的母分带 ； ئومۇم ~ كەسىر ； 带 ； 数的母分公

مەخسۇس [静] 的专，的专 ； ئىشخانا ； 办的门专 ； 室公 / ~ ۋەزىپە ； 务任的门专 ； 务任别特 / ~ ئىس .

ۋاب - ئۆسكۈنە ； 备设用专 ； بۇ كىتابنى ~ سىز ئۈچۈن ئېلىپ ； 的来带你给门专我是书本这 . ； كەلدىم .

مەخسۇس ئاپتوموبىل ； 车专，车用专

مەخسۇس ئايروپىلان ； 机专

مەخسۇس ئەسەر ； 著专

مەخسۇس بەت <文> ； 版专

مەخسۇس پويىز <交> ； 车专，列专

مەخسۇس خادىم ； 员专，员人门专

مەخسۇس خەرىتە <地> ； 图地用专

مەخسۇس خەۋەر ； 道报题专

مەخسۇس دېلو <法> ； 案专

مەخسۇس رېئاكسىيە <化> ； 应反属专

مەخسۇس سان <印> ； 刊特，刊专

مەخسۇس فوند <经> ； 金基用专

مەخسۇس كەسىپ ； 业专

مەخسۇس لىنىيە ； 线专

مەخسۇس مەبلەغ ； 金资用专

مەخسۇس ئىستون <文> ； 栏专

مەخسۇس ئىسچوت <经> ； 户帐用专

مەخسۇسلاشتۇرماق «مەخسۇسلاشماق» ； 态动使的

مەخسۇسلاشتۇرۇشماق «مەخسۇسلاشتۇرۇشماق» ； 态同共的

مەخسۇسلاشتۇرۇلماق «مەخسۇسلاشتۇرۇلماق» ； 态动被的

مەخسۇسلاشماق [动] ； 化门专 ； ئىشلەپچىقىرىشنىڭ مەخسۇس .

مەخسۇس سەۋىيىسى ； 平水产生化业专

مەخسۇسلۇق [静] ； 性属专，性用专

مەخسۇم [静] ； 弟子的者学教宗

مەخسۇم مەجەز ； 气子呆书，气究学

مەخلۇق [静] ① 物动，物生 ； ئادەم ； ئىشلەپچىقىرىش قوراللىق . ； ىزىنى ياسايدىغان ۋە ئۇنىڭدىن پايدىلىنىلالايدىغان ~ . ； 是人 .

مەخلۇقات [静] ； 物怪的装伪身浑 ~ ； 物怪 <转> ② . ； 物动的具工产生用使和造制够能

مەخلۇقات [静] ； 界物生

مەخمەل [静] ； 绒鹅天，绒平

结还前先得理修子梯把，天了一干头埋他 . تۈردى .
。 实

态同共的 «مەزمۇنلاشتۇرماق» مەزمۇنلاشتۇرۇشماق
态动被的 «مەزمۇنلاشتۇرماق» مەزمۇنلاشتۇرۇلماق
固牢变， 实结变 [动] مەزمۇنلاشماق

性刚 <物> ②式形词名的 «مەزمۇت» ① مەزمۇتلۇق
内的件文 ەزمۇنى مەزمۇنى ھۆججەتنىڭ مەزمۇنى 容内 [静]
式形 مەزمۇنى / ەككەل بىلەن مەزمۇنىڭ دەئالېكتىكىلىق بىرلىكى
一统证辩的容内和

上容内， 容内照按 [静] مەزمۇنەن
译意 مەزمۇنەن تەرجىمە

内 ەزمۇنىسىز مەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز [静]
: ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
讲演的洞空容

富丰富容内， 的实充容内، 的好容内 [静] مەزمۇنلۇق
的富丰容内 ەزمۇنىسىز / 章文的好容内 ەزمۇنىسىز :
演讲

، 别派، 派宗 <转> ②派教 <宗> ① [静] مەزھەپ
系派

主派宗 <转> ②子分派教 <宗> ① [静] مەزھەپچى
者义

性派، 义主派宗 [静] مەزھەپچىلىك
性派闹， 义主派宗搞 مەزھەپچىلىك قىلماق
下见 مەزى

腺列前 <理生> مەزى بېزى
炎腺列前 <医> مەزى بېزى يەللىكى

教唤召中寺真清)员礼宣， 津艾穆 <宗> [静] مەزىن
(者拜礼做民

②职之员礼宣， 职之津艾穆 ① <宗> [静] مەزىنلىك
礼宣

员礼宣当， 津艾穆当 ① <宗> مەزىنلىك قىلماق
礼宣 ②

屎، 粪 <古> [静] مەزەك
靴软 [静] مەسە

套靴软穿 مەسە - كالاج ~ 鞋套和靴软 [静]
鞋

寓言 <文> ① [静] مەسەل
寓言的鸦乌大和狸狐于关 ~

家言寓 [静] مەسەلچى
言寓成编 [动] مەسەللەشتۈرمەك

态动被的 «مەسەللەشتۈرمەك» مەسەللەشتۈرۈلمەك

。 堂名没事干， 长技一无人 <谚>

مەرزە ئالماق = مەرزە قىلماق

مەرزە قىلماق 乐为...以， 勃勃致兴， 味有津津
بۇرلەر كالنى مەرزە قىلپ بېيىشكە باشلاپتۇ .
津始开狼群 . 来牛起吃地味有津

نىڭ بىلەن مەرزە قىلاتتى . 乐为此以， 子孙看则亲母 .
。 孙弄怡含亲母即亦

道味无 مەرزىسىز [静] ① 道味无 [静] ①
~ ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

话的味乏又长又了讲他 . ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
式形词名的 «مەرزىسىز» مەرزىسىز

味美 مەزىلىك [静] ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
: ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
饭的(吃好， 口可) مەزىلىك / ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

。 口可很子包的烤

事此 مەزكۈر [静] ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
犯该 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

树植 مەزگىلى ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
节时

时是不得来 مەزگىلىسىز [静] ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
候 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

时是不得来 مەزگىلىسىز / 候 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
老衰 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

时长 مەزگىللىك [静] ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
斗争的期 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

价时 <经> مەزگىللىك باھا ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

货期 <经> مەزگىللىك مال ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

疫时 <医> مەزگىللىك ۋابا ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

雨季 مەزگىللىك يامغۇر ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

被 مەزىلۇم [静] ① ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
被 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

被 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
能也人女， 事的干能人男 . ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

مەزۇلۇمچە = ئايالچ مەزۇلۇمچە [静] ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
的力有， 实结， 健矫， 壮健 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

步的健矫着迈 مەزۇلۇمچە / 躯身的壮健 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
伐 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

牢 ②. 实结又高又杆旗 . ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
上驼骆在坐稳 ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز

مەزمۇنلاشتۇرماق مەزمۇنلاشتۇرماق «مەزمۇنلاشماق» مەزمۇنلاشتۇرماق ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز ەزمۇنىسىز
باش كۆتۈرمەي ئىشلەپ ، شوتىنى دەسلەپتىكىدىنمۇ مەزمۇنلاشتۇرماق

的意随〔静〕 مەقسەتسىزلىك

心意随 <心> مەقسەتسىزلىك پىسخىكىسى

理

مەقسەتلىك〔静〕的的目有，的意故：ئۇ ~ ھالدا دۇتتار۔

نەك بىر تال تارنى ئۇزۇپ تاشلىدى . 塔都根一把意故他 .

了断弄给弦琴尔

校学〔静〕 مەكتەپ

学办，校学开 ئاچماق مەكتەپ

校学埋管，学办 <教> مەكتەپ باشقۇرماق

学哲院学 <教> مەكتەپ پەلسەپىسى

育教校学 <教> مەكتەپ تەربىيىسى

育体校学 <体> مەكتەپ تەنتەربىيىسى

学退 <教> مەكتەپتىن چېكىنمەك

藉学除开，校出除开 <教> مەكتەپتىن چىقارماق

学逃 <教> مەكتەپتىن قاچماق

学失 <教> مەكتەپتىن قالماق

学入 <教> مەكتەپكە كىرمەك

学过上没，书过念没 كۆرمىگەن مەكتەپ يۈزى

龄学 <教> مەكتەپ يېشى

友校〔静〕 مەكتەپداش

书吁呼②函信，牍尺，信书①〔静〕 مەكتۇپ

مەكتۇپ يوللىماق 书上：يۇقىرىغا مەكتۇپ يوللاپ ئۆز

پىكرىنى بايان قىلماق 事言书上

术学法教兰斯伊赫鲁克麦① <宗>〔静〕 مەكرۇھ

未虽训圣和《经兰古》指，“为行的恶憎可”为意，语

，厌讨人令②(行言的责谴责应为认法教而禁严文明

，好不用，手甩就手了洗要不 . بولدۇ . قولۇنى يۈيۈپلا

سلكىمە ، سىلكىسەك ~ ىلىكەك . ىلىكەك ~ ىلىكەك .

食可不，真清不③ . 好不手

~ / 商奸 猾狡，诈奸〔静〕 مەككار

دۈشمەن 猾狡 / 人敌的猾狡 / ئون سوقۇرنىڭ توققۇزى ~ .

。刁个九子瞎个十 <谚>

猾狡 猾狡 地：~ ھجايماق مەككارلارچە

笑奸，笑地

مەككارلىق «مەككار» 式形词名的；مەككارلىقتا ئاتىقى چىققان

ئادەم 人的名了出得诈狡

مەككارلىق قىلماق 头滑耍，滑耍，奸耍；سەن

سۆز قىلىش ياخشى دەپ مەككارلىق قىلاتىڭ ، ئەمدى سەۋر قىل .

غن . 吧忍就你在现么那，好耐忍说奸耍你 .

مەككە <地>〔静〕 加麦

躁戒骄 / كەمتەرلىك كىشىنى ئالغا باستۇرىدۇ ، ~ كىشىنى

ئارقىدا قالدۇرىدۇ . 落人使傲骄，步进人使心虚 <谚> .

。后

态同共的 «مەغرۇرلىنىشماق» مەغرۇرلىنىشماق

مەغرەب = غەرب

败失 . 败失〔静〕 مەغلۇبىيەت ~ غالبىيەتنىڭ ئانىسى .

为败转 母之功成是 مەغلۇبىيەتنى غالبىيەتكە ئايلاندۇرماق

胜

义主败失〔静〕 مەغلۇبىيەتچىلىك

论败失 قارشى مەغلۇبىيەتچىلىك

~ / 役战的败失 的败失〔静〕 مەغلۇبىيەتلىك جەڭ

训教的败失 ساۋاق

败失〔静〕 مەغلۇپ

مەغلۇپ بولماق 败失 : مەغرۇر قوشۇن مەغلۇپ بولار .

。败必兵骄 <谚>

مەغلۇپ قىلماق 败打，败击 : بىز دۈشمەنلەرنى مەغلۇپ

قىلدۇق . 人敌了败打们我 .

مەقئەت = سولك

مەقئەت ئاقمىسى = سولك ئاقمىسى

مەقئەت يولى <理生> 道肛

مەقئەت يېرىلمىسى <医> 裂肛

مەقبەرە ①墓②墓陵 墓陵及其屋宇式建筑；

ئەجدادلارنىڭ مەقبەرىسى 先人 的们 墓陵

مەقسەت ①〔静〕的目 的旨宗：~ يېمەك - ئىچمەكتە ئەمەس ،

قورساق تويغۇزماقتا . 饱吃是而，喝吃是不的目 <谚> .

子肚 餓吃 <谚> . چۆچۈرە يېمەكتىن ~ گۆش يېمەك .

肉吃是的目的 饨 比زنڭ مەقسىتىمىز خەلق ئۈچۈن خىز-

مت قىلىش . 务服民人为是旨宗的们我 . 意 <哲>② .

旨

词动的目 <语> مەقسەت پېئىلى

词动副的目 <语> مەقسەت رەۋىشىدىشى

مەقسەت قىلماق ①以...的目为：بەدەن چېنىقتۇرۇشنى

ئىشەنچ بىلەن پاراڭلىشىشنى ②的目为体身炼鍛以

مەقسەت قىلىپ، ئۇنىڭ ئۆيىگە بارىدىغان بولدۇم . 迪跟想我 .

。家她去定决 天聊尔拜丽

的目到达 مەقسەتكە يەتمەك

مەقسەت ھالىتى <语> 语状的目

论的目 <哲>〔静〕 مەقسەتچىلىك

مەقسەتسىز 的的目无〔静〕 ئۇ تالادا ~ ئايلىنىپ يۈرۈپتۇ .

。悠转地的目无漫头外在他

مەڭگۈلۈك ھەقىقەت <哲> 理真恒永

مەڭگۈلۈك ئۇيقۇ 眠长

مەڭگۈلۈك ئۇيقۇغا كەتمەك 眠长

مەڭگۈلۈك ئىدىيە <哲> 念观恒永

مەڭگىسىەر <方> [静] 忘健① <方> [静] 意随② 心随

欲所

مەڭلەشمەك [动] 醪长, 霉发 : يامغۇردا قېلىپ مەڭلىشىپ

قالغان جىگدە 枣沙的醪长得淋雨被

مەڭلىك [静] 的痣有 : ~ ئايال 人女的痣有

مەڭشى <古> [静] 福幸, 乐快, 乐

مەڭلەمەك [动] 快到感, 悦喜到感, 乐快 <古> [动]

兴高到感, 活

مەڭلىگى <古> [静] 受享, 逸安, 乐安

مەلەق [静] ①烂巴稀② <转> 沉昏 : ~ ئۇيقۇغا كەتمەك

睡沉, 睡昏

مەلەق بولماق ①软变, 烂巴稀变, ئۇ لەشكەرلەرنىڭ

ئاتلىرى ئاستىدا مەلەق بولۇپ كەتتى. 得踩马的们兵士被他.

烂巴稀 ②. 迷昏 : ئۇ مەلەق بولۇپ ياتقان بالىنىڭ تومۇسىنى

تۇتۇپ, سائىتىگە قارىدى. 那在躺地迷昏给, 表着看他.

。脉号子孩的

مەلەق - مەلەق [静] 烂巴稀, 碎粉

مەلەك <方> [静] 误耽, 碍妨

مەلتۈك <方> [静] 全不缺残, 的损缺有, 的口缺有

的病毛有, 的陷缺有, 的

مەلغۇزە <植> [静] 芥杆旗, 草儿塔

مەللە [静] ①黄土, 黄淡, 黄浅 : ~ توخۇ 鸡的色黄淡

祥袷布土黄 ~ چاپان 布土黄②

مەللە پاختا <植> 棉岛海

مەللە رەڭ 色黄土

مەللىچاي <植> [静] 草柄扁

مەلھەم [静] 药膏, 膏药 : يارىغا ~ سۈرتەك 药涂口伤给

膏 / يارىغا ~ چاپلىماق 药膏贴口伤给

مەلھەم بولماق 治疗受, 慰抚 : بىزنىڭ ناخشا - مۇزىكا.

لىرىسىز سىلىنىڭ يۈرەك دەردلىرىگە مەلھەم بولۇپ, كۆڭۈللىرىنى

ئىچىدۇ. 使我们痛苦的心内您治疗能乐音曲歌的们我

。心开您

مەلھەم دورا <医> 药膏, 膏药

مەلۇم [静] ①道知 : 道知 ~ ھەممىگە ~ 周所众, 道知家大

知 / 知 ھازىرغىچە بىزگە تېخى ~ ئەمەس. 知不还今至们我

道. ②某, 某 : ~ مەزگىل 某时个 / ~ كىشى 某

مەككە چىغى <植> 茅香

مەككىچامغۇرى [静] <方, 植> 豆土

مەكىتاش [静] 石金试

مەككە [静] 痣黑, 痣

مەككە [静] <古> 食鸟, 粒谷, 物谷

مەڭدەتمەك «مەڭدەمەك» 态动使的 : ئۇنىڭ كۈلكىسى مېنى

مەڭدەتتى قويدى. 措所知不我使笑的他.

مەڭدەشمەك «مەڭدەمەك» 态同共的 : ئۇلار بۇ ئەھۋالنى كۆ-

رۇپ مەڭدەشىپ كەتتى. 了呆惊就况情个这到看们他.

مەڭدەمەك [动] <古> 揪, 除拔

مەڭدەگەك [静] 发爱 呆发爱, 的呆发爱 : ~ ئادەم 发爱

人的(儿神愣)呆

مەڭدەگەكلىك [静] 发爱 呆发爱, 呆发爱 儿神愣爱

مەڭدەمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 张慌, 眼傻, 呆惊 : ئانا بىز

تۇيۇقسىز خۇشاللىقتىن مەڭدەپ ئېسىنى يوقىتىپ قويدى. 亲母

مەڭدەمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 张慌, 眼傻, 呆惊 : ئانا بىز

تۇيۇقسىز خۇشاللىقتىن مەڭدەپ ئېسىنى يوقىتىپ قويدى. 亲母

مەڭدەمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 张慌, 眼傻, 呆惊 : ئانا بىز

تۇيۇقسىز خۇشاللىقتىن مەڭدەپ ئېسىنى يوقىتىپ قويدى. 亲母

مەڭدەمەك [动] 呆发, 愣发, 呆发, 张慌, 眼傻, 呆惊 : ئانا بىز

مەڭز [静] 颊面 : قىزنىڭ ئاناردەك مەڭزى 面的扑扑红娘姑

颊

مەڭز سۆڭىكى <理生> 骨颧

مەڭزەك <古> [静] 处之同相, 点同共

مەڭزەمەك [动] <方> 近亲, 近靠, 近接

مەڭكۈ [静] <方> (羊口满)羊岁一

مەڭكەن [静] 杆麦, 秸麦

مەڭگۈ [静] 远永, 远永 : ~ ئەسلىمەك 记铭远永

ئۆچمەسلىك 灭磨不永 / ~ ھايات 朽不垂永, 生永

مەڭگۈتاش [静] 碑石, 铭碑

مەڭگۈلۈك [静] 恒永, 久永

مەڭگۈلۈك ئادالەت <哲> 义正恒永

مەڭگۈلۈك ئەخلاق <哲> 道德恒永

مەڭگۈلۈك پۇشايمان 恨之天终

مەڭگۈلۈك تەڭلىمە <数> 程方期久

مەڭگۈلۈك قار <气> 雪年万

مەڭگۈلۈك گاز <物> 体气久永

مەڭگۈلۈك ماگىنت = تۇراقلىق ماگىنت

مەڭگۈلۈك مۇز <气> 冰年万

مەڭگۈلۈك ھەرىكەت <哲> 动运的恒永

。湃澎湃情之悦喜乐欢中心的我 . مەۋج ئوردى .
 实际人个这 . ~ بۇ ئادەم ھەقىقەتەن . 在存 [静] مەۋجۇت
 . 在存
 مەۋجۇت بولماق 在存 : زىددىيەت دائىم مەۋجۇت بولۇپ
 . 的在存常经是盾矛 نۇرىدۇ .
 式形词名的 «مەۋجۇت» مەۋجۇتلۇق
 物在存 <哲> [静] مەۋجۇدات
 存 مەۋجۇدىيەت 在存 [静] ، 切一 ، ~ ئاخىى بەلگىلەيدۇ .
 ، باشقىچە گۈزەل كۆرۈنەتى . 识意定决在
 对切一这个整 ، 然自大个整 .
 . 丽美外格 ، 鲜新外格得显都我于
 论在存 <哲> مەۋجۇدىيەت نەزەرىيىسى
 义主在存 <哲> [静] مەۋجۇدىيەتچىلىك
 季种播 مەۋسۇم [静] ① 节时 ، 节季 : تېرىقچىلىق مەۋسۇمى
 ② 节时忙农 / 节 دەپقانچىلىقنىڭ ئالدىراش مەۋسۇمى
 ④ 期学一第 ~ بىرىنچى : 期学 <数> ③ 气节 <天>
 代时年青 مەۋسۇمى ياشلىق : 期时 ، 代时 <转>
 的期学②的性节季① [静] مەۋسۇملۇق
 考末期 ، 试考期学 <数> مەۋسۇملۇق ئىمتىھان
 试
 立 ، 点足立① [静] مەۋقە (مەۋقەسىم ، مەۋقەلىك ، مەۋقەسى)
 : 位地②场立的已自持坚 چىڭ تۇرماق مەۋقەسىدە چىڭ
 ھاۋا ~ جەھەتتە ئوت (قۇياش) نىڭ تۆۋىنىدە ، سۇنىڭ ئۈستىدە
 . 上之水 ، 下之(阳太)火于处上位地在气空 نۇرىدۇ .
 的场立有没 [静] مەۋقەسىز
 式形词名的 «مەۋقەسىز» مەۋقەسىزلىك
 稳不场立 ، 定不摆摇 مەۋقەسىزلىك قىلماق
 (日念纪辰诞德默罕穆) 纪圣 <宗> [静] مەۋلۇت
 圣赞 <宗> مەۋلۇت ئوقۇماق
 的拟虚 <电> ③ 的虚② 的象抽① [静] مەۋھۇم
 券证假 <经> مەۋھۇم ئاكسىيە
 象虚 <物 ، 数> مەۋھۇم تەسۋىر
 物虚 <物> مەۋھۇم جىسىم
 念概象抽 <逻> مەۋھۇم چۈشەنچە
 盘拟虚 <物> مەۋھۇم دىسكا
 器储存拟虚 <电> مەۋھۇم ساقلىغۇچ
 数虚 <数> مەۋھۇم سان
 部虚 <数> مەۋھۇم قىسىم
 本资拟虚 <经> مەۋھۇم كاپىتال
 子量虚 <物 ، 化> مەۋھۇم كۆۋات

录目品产 <经> مەھسۇلات كاتالوگى
 名品 ، 牌品 <经> مەھسۇلات نامى
 准标品产 <经> مەھسۇلاتنى ئۆلچەملەشتۈرمەك
 化
 列系品产 <经> مەھسۇلاتنى يۈرۈشلەشتۈرمەك
 化
 水产高 量产 [静] : يۇقىرى ~ شال 高 田产高 / 稻
 田产高 ~ ئېتىز يۇقىرى ~
 日算清 ، 日末 <宗> [静] مەھشەر
 日算清 ، 日末 <宗> مەھشەر كۈنى
 清总行进日末界世)场道公 <宗> [静] مەھشەرگاھ
 (方地的算
 死判被他 ~ 子孩 ، 心当要已自你 .
 民人的治统被 ~ 刑判被 ، 决判被① [静] مەھكۇم
 民人的治统被 : 的治统被 ، 的治辖被② 刑判被 ، 决判被 ، 为沦 ، 制控被
 刑徒处判被 ~ 处 : قاماق جازاسىغا ~
 为沦(使)令 ، 制受令② 罚判 ، 罚惩决判 ~
 式形词名的 «مەھكۇم» مەھكۇملۇق
 院局 ， 署公 ， 署官② 邸官 ， 府官① [静] مەھكىمە
 人作工的(署公员专)署专 ى مەھكىمىسىنىڭ خادىمى
 员 / 员 检到排安被他 . ئۇ تەپتىش مەھكىمىسىگە ئورۇنلاشتى .
 调被我 . (作工)院察 . مەن سوت مەھكىمىسىگە يۆتكەلدىم .
 . 院法了到
 恋迷 ، 迷痴 [静] مەھلىيا
 迷迷 ، 迷人 迷迷 بولماق : يىگىت قىزنىڭ ھۆسنىگە
 . 了住迷给貌容的娘姑被子伙小 . مەھلىيا بولۇپ قاپتۇ .
 迷迷 بولماق : بۇ ناخشا - ئۇس . مەھلىيا قىلماق
 . سۇلار بىزنى مەھلىيا قىلدى . 迷迷 بولماق : بۇ ناخشا - ئۇس .
 式形词名的 «مەھلىيا» مەھلىيالىق
 涛波 ، 浪波② 涌汹 ، 湃澎湃① [静] مەۋج
 涛波 ، 浪波② 涌汹 ، 湃澎湃① مەۋج ئۇرماق : دېڭىز مەۋج ئۇر-
 ماقتا . 涌汹涛波海大 . قەلبىمدە شادلىق ، سۆيۈنۈش تۇيغۇسى

مەيدانغا چۈشمەك ① (土斗角)场上: قاسم پالۋانمۇ
مەيدانغا چۈشتى. 了场上也土力大木斯喀.
بلەكلىرىنى شىمايلاپ ئۇزى مەيدانغا چۈشتى.
父子袖起挽他. 了阵上自

مەيدانغا چىقماق = مەيدانغا كەلمەك
مەيدانغا كەلمەك 生产, 现出, 现涌, 生发: ئوقۇغۇ.
چىلار ئارسىدا بىرمۇنچە ياخشى ئىش, ياخشى ئادەملەر مەيدانغا

كەلدى. 事好人好多许了现涌中生学.
مەيدان مەنبەسى <物> 源场

مەيدان نەزەرىيىسى <物> 论场
مەيدان نۇقتىسى <物> 点场

مەيدانچاق 小场, 子场小 [静] 地场
مەيدانخانا 旧时吸麻醉的品烟馆 [静]

مەيدانسىز 没立有的场 [静]
مەيدانكەش 开烟馆的人, 烟馆老板 [静]

مەيدانكەشلىك 烟馆业 [静]
مەيدانلاشتۇرماق «مەيدانلاشماق» 使动的态

مەيدانلاشتۇرۇلماق «مەيدانلاشتۇرماق» 被动的态
مەيدانلاشماق [动] 农化场, 条田化: يېزىمىزنىڭ يەرلىرى

رەتلەندى ھەم مەيدانلاشتى. 我乡们的土地都已整治并条
了化田

مەيدە ① 胸, 膻胸, 口胸 <转> ② 胃: مەيدەم ئې.
چىشىپ ئاغرىيدىغان بولۇپ قالدى. 我(口胸)胃的酸痛.

ئاغرىتقان ئاش ئەمەس, كۆڭۈل ئاغرىتقان دوست. <谚>
让. 友朋算不的心伤人叫, 饭好是不的痛胃人

مەيدە كەرمەك ① 挺胸起挺 <成> ② 昂首挺胸,
现活气神

مەيدىسىدە ئەركەك تۈكى بار <成> 有刚阳之气,
汉子男的正真, 大丈夫汉子男

مەيدىسىنگە تەپمەك <成> 以怨报德,
مەيدىگە ئۇرماق ① 拍胸脯, <成> ② 打包

票, 担保
مەيدە ② 小: ئىش 小 / ~ بۇل 小钱

مەيدە قېلىپ <手> 小(的坊染)印花模子
مەيدە - چۈيدە = ئۇششاق - چۈشەك

مەيدىلىمەك = پارچىلىماق
مەيزاپ [静] 土造葡萄酒

مەيىل [静] ① 兴趣: ئۇسۇلغا مەيلىگىز بولسا, ماۋۇ يەرگە كې.
لىك. 来儿这到, 话的趣兴有蹈舞对你.

مەيىل ② 心意. 愿, 心意: مەن ھاۋاخانىڭ مەيلىنى بىلىپ بېقىشنى ئۇنىڭغا

مەۋھۇم ئۇقۇم = مەۋھۇم چۈشەنچە

مەۋھۇم ئىش <物> 功虚

مەۋھۇم ئىندېكس <物> 标傀

مەۋھۇم يىلتىز <数> 根数虚, 根虚

مەۋھۇمچىلىق [静] 义主象抽

مەۋھۇملۇق «مەۋھۇم» 的形词式: ~ بىلەن كونكرېتلىق
体具与象抽

مەئىشەت [静] ① 活生, 计生: مەئىشەت يامان ئەمەس. 我
不活生的. 受享, 乐享 ②. 错不活生的
مۇھەببەتنىڭ لەززىتىنى خىيالىي جەننەتنىڭ مەئىشەتىدىن يۇقىرى
قويۇپ يازدۇ. 诗将人实现对活生情感的写验得
乐享的堂天中像想于

مەئىشەتپەرەس [静] 追求乐享的, 贪乐的
مەئىشەتپەرەسلىك ① «مەئىشەتپەرەس» 的形词式 ②
享: 义主乐 义主乐享衷热对小篇这. 行人们的主乐
پاش قىلىنغان. 露揭了

مەئىشەتلىك [静] 乐享的: ~ تۇرمۇش 活生的乐享
مەي ① [静] 葡萄酒, 酒: مۇزىكىسىز ئىچكەن مەينىڭ قىزىقى
يوق دېگەن گەپ بار. 说话俗. 思意没都酒喝乐音有没.

مەي ② 见下
مەي باغلىماق 熟, 透熟: مەي باغلىغان مېۋىلەر 透熟了
果水的

مەي بولماق 透熟: شاپتۇل مەي بولۇپ پىشتى. 桃子熟了
透

مەيپۇرۇش [静]. 者酒卖
مەيپۇرۇشلۇق [静] 酒卖

مەيپۇرۇشلۇق قىلماق 酒卖
مەيخانا [静] 馆酒, 铺酒

مەيخور [静] 嗜酒的, 爱喝的, 贪杯的
مەيخورلۇق [静] 饮物, 酒饮

مەيدان (مەيدانى) [静] ① 场, 地场, 场广: يىغىن مەيدانى
艺园 / 会场 / باغۋەنچىلىك مەيدانى ۋە دېھقانچىلىق مەيدانى 艺园
场农和场 / 场农 / ئەمگەك مەيدانى جەڭ مەيدانىغا ئايلاندى.
场沙 <谚>. 场战了成变地场. 场战了成变地场
<转> ③ 场 <物> ②. “革劲知风疾” 同喻: 士勇识
场立: توغرا مەيداندا تۇرماق 的确正在站上 ④ 场
ئۇلار بىر ئاي ئىچىدە ئون نەچچە ~ ئويۇن قويدى.
场几十出了演内月个一
مەيدان توسۇقى <电> 蔽屏场

مورلاشماق <艺> «مورلسماق» 态同共的: بۇ ئەخمەقلەر ئۇرۇشۇپ، يۈز - كۆزلىرىنى مورلىشىپتۇ. 来起了打瓜傻些这. 都脸，了破抓

مورلانماق «مورلسماق» 态动被的: بىر چاغدا دەسسلىپ - چەيلىنىپ، يۈز - كۆزلىرىم مورلىنىپ، ئاران ماگىزىنغا كىر - دىم. 进才易容不好，了破也脸，去踩来踩被我时那. 店商了

مورلسماق [动] 挠，破抓: مۇشۇك بالىنىڭ قوللىرىنى مورلى - ۋاپتۇ. 了破抓手的子女把猫

مورۇشۇ <植> [静] 休罗莫 (干杏制宜，杏大种一)

مورېنا <地> [静] 磧冰

مورېنا ئوتى <植> 参刺

مورېنىلىق <地> [静] 的磧冰

مورىگۈل <匠铁的> [静] 子钳大

مورىلىق <静> 的囱烟有

موزا <静> ① <植> 木肤盐 ② <药> 子倍五，子食没

موزا دەرخی <植> 木肤盐

موزا كۆكىپتى <动> 虫子倍五

موزا كىسلاتاسى <化> 酸子食没

موزاي <静> [动] 犊牛: ئۆكۈزنىڭ بېشىغا كەلگەن كۈن، موزاينىڭ بېشىغىمۇ كېلىدۇ. <谚> 子日的过历经牛犊

موزاينىڭ بېشىغىمۇ كېلىدۇ. <谚> 子日的过历经牛犊

موزاينىڭ يۈگۈرۈشى سامانلىققىچە. 上头犊牛到轮会也

“尔尔过不”同喻: 房草麦开不离跑能再犊牛 <谚>

“庙了不跑尚和了得跑” ~ قوزۇققا چوڭلۇق قىلار.

大拿子搬着冲犊牛 <谚>

موزايلىماق «موزايلىماق» 态动使的

موزايلىماق [静] 的犊牛有: ئىنىكەك ~ 母亲的犊牛有

牛 / ئىنىكىمىز موزايلىدى، شۇنىڭ بىلەن بىزمۇ بىر ~ بولۇپ

فالدۇق. 牛小个了生牛母的们我. 牛小个了生牛母的们我

犊牛

موزايلىماق [动] 牛小生: ئۇنىڭ ئىنىكى موزايلىد.

牛小生牛母的他. 了牛小生牛母的他

موزايۋېشى <动> [静] 蛄蝼

موزدۇز [静] 匠鞋皮，匠鞋: موزدۇزنىڭ ئەتىسى تۈگىمەيدۇ.

后推天明，明推天今 完个没天明的匠鞋 <谚>

做匠鞋 <谚> (天 ~ ئۆتۈك تىكسە، ۋاپۇرۇشقا پايدا.

利得子贩鞋子靴

موزدۇزخانا [静] 坊作鞋制

موزدۇزلۇق [静] 鞋制，艺手鞋制: ~ كارخانىسى

鞋制学你، 子儿، موزدۇزلۇقنى ئۆگەندىڭمۇ؟ 厂 / ئوغلۇم، موزدۇزلۇقنى ئۆگەندىڭمۇ؟

مودېرنىزم ئۇسسۇلى <艺> 舞代现 <艺> مودېل [静] ① 型模船轮 型模 / 型模船轮 型模 / 型模船轮 型模 / 型模船轮

پلان مودېلى 型模机飞 ② 型模特儿

مودېل مېخانىكى 型模技师

مودېل نەزەرىيىسى <哲> 论型模

مودېل ياسىغۇچى <手> 工模制

مودېللاشتۇرماق «مودېللاشماق» 态动使的

مودېللاشتۇرۇلماق «مودېللاشتۇرماق» 态动被的

مودېللاشماق [动] 型模成

مودىكەش [静] 尔特模

مودىكەشلىك [静] 尔特模当

مودىلىق [静] 的髦时: ~ 具家髦时

مورا [静] ① 炉壁: ئاجايىپ چىرايلىق نەقىشلەنگەن موردا ئۆ.

رۈك ئوتۇنى كۆيۈپ تۇراتتى. 树杏着烧里炉壁的美精刻雕.

你 囱烟②. 火柴: مورىدىن چىققاندىك بولۇپ كېتىپسەنغۇ؟

？呀的似的来出钻里囱烟从像么怎

مورا بېشى (的上炉壁) 台炉

مورا ئوچاق 炉壁

مورىدىن تۇتۇن چىقارماق <成> 足人给家

مورچ [静] <古> 子茧(的上手)

مورچۇبا <静> [植] 冬天

مورخات <静> [植] 方，黑小果藥

مورفولوگىيە ① <生> ② <语> 态形

法词，学

مورفولوگىيىلىك [静] 的态形，的法词

مورفولوگىيىلىك بىرلىك <语> 位单法词

مورفولوگىيىلىك تەھلىل <语> 析分态形

مورفولوگىيىلىك شەكىل <语> 态形

مورفولوگىيىلىك قۇرۇلما <语> 构结态形

مورفولوگىيىلىك ئۆزگىرىش <语> 化变态形

مورفولوگىيىلىك ئۆلچەم <语> 准标学态形

مورفېما [静] <语> 素词，素语

مورفىن [静] <药> 啡吗

مورفىنىزم [静] <医> 瘾啡吗

مورگان [静] 根尔摩 (家学物生国美)

مورگان بىرلىكى <生> 位单根尔摩

مورگان تەلىماتى <哲> 说学根尔摩

مووگان ئېتى <动> 马根尔摩

مورگانىزم [静] <生> 说学根尔摩، 义主根尔摩

مورلاتماق «مورلسماق» 态动使的

石菇磨 ماش موگۇسىمان تاش

珊瑚菊 مارجان موگۇسىمان مارجان

族古蒙〔静〕 موغۇل

蒿蚬 <植> موغۇل ئەمنى

兔古蒙 <动> موغۇل توشقىنى

族语古蒙 <语> موغۇل تىللىرى تۈركۈمى

羊黄 <动> موغۇل جەرنى

羊古蒙 <动> موغۇل قوبى

草冰古蒙 <植> موغۇل قىيىقى

马古蒙 <动> موغۇل ئېتى

种人古蒙 موغۇل ئىرقى

文蒙，字文古蒙 <语> موغۇل يېزىقى

蒙 <静> موغۇلچە ① 蒙语، ② 古蒙式：~ كىسىم

族蒙 ~ ئادەت / 蹈舞古蒙 ~ ئۇسسۇل / 装服的式古

俗习

家学蒙，家学古蒙〔静〕 موغۇلشۇناس

学古蒙〔静〕 موغۇلشۇناسلىق

富丰源资 ~ بايلىق / 富丰①〔静〕 مول

丰 ~ 硕丰，实果的硕丰，盛丰②果成的硕丰， ~ داستىخان

席宴的盛

收丰 مول ھوسۇل

مولاتماق «مولماق» 态动使的：بىز ئۇلارغا يەرنى مولاتتۇق .

。地量丈亩按们他让他们我

مولاشماق «مولماق» 态同共的：ئۇلار بۇغدايلىقىنى مولاشتى .

。地子麦了量丈亩按们他

مولانماق «مولماق» 态动被的：قوغۇنلۇق مولاندى . 地瓜甜

。了过量丈(位单为亩以)

مولتان <地>〔静〕 坦尔木 (城古一度印)

土粘坦尔木 <矿> مولتان سېغىزى

好，年丰 ~ يىللىرى 裕丰〔静〕 富丰，足富， ~ مولچىلىق

富丰么这么怎! 哇? بۇ ~ 景年 / ؤاي - ؤوي! نېمىدېگەن ~

? 呀

موللا <静> ① 拉毛 (者学教兰斯伊): ئاللا بەرمىگەنى ~

بەرمەس . <谚> 给会不也拉毛，的赐不拉安 مول .

لېنىنىڭ دېگىنىنى قىل ، قىلغىنىنى قىلما . <谚> 的说拉毛

. 做能不可的做他，做去你 ~ ئوقۇپ يەر ، قاغا چوقۇپ .

<谚> 吃着啄鸦乌，吃着念拉毛 . موللاننىڭ ئاغزى

دۇئادا ، كۆزى پۈلۈدا . <谚> 盯却睛眼，祷祈在嘴拉毛

. 饭抓着 ~ بىلگىنىنى ئوقۇيدۇ ، توخۇ كۆرگىنىنى چوقۇيدۇ .

<谚> 的见己自啄只鸡，的懂己自念只拉毛 ~

？吗了艺手

鞋修，鞋制 قىلماق موزدۇزلۇق

〔静〕 莱斯莫 (家学理物国英) موزېلېي

律定莱斯莫 <物> موزېلېي قانۇنى

! 嘛咕〔模〕 嘛咕: كاساماغا موسلا قىلىپ يىڭنە سانچىدى شۇ!

! 呀针一了扎上股屁我给人那，下一嘛咕

下一嘛咕〔静〕 موسسىدە

موس - موس ① 〔模〕 嘛咕嘛咕② 的囊囊软，的软发:

~ قوغۇن 瓜的囊囊软 / ~ نان 的软发 囊

态动使的 «موسۇلدىماق»

〔动〕 嘛咕作响，嘛咕作声

〔静〕 <动> 兔鼠 موغا

〔静〕 <动> 雁 موغازى

〔静〕 <古> 师术魔，师巫，师法魔 موغۇچ

〔动〕 <古> 穷词 موقورلاماق

〔模〕 地墓 موگ

موگ چۈشمەك ① 下倒子下一，下倒地墓

ئوق بىلەن ئۇ ئەبلەخ ئىزىغلا موگ چۈشتى . 让弹子发一

.. 到落子下一，到落然突②。了下倒地墓蛋坏那

لىقى نەرسە قولۇمغا موگ چۈشتى . 到落子下一西东个那

。上手的我了

موگ سالماق 羊牵手顺，进放子下一: ئۇ پۈلۈنى ياد .

چۇقىغا موگ سالىدى . 袋口了进放钱把羊牵手顺他

موگ سوقماق ① 咽虎吞狼: ئۇ پۈلۈنى موگ سوقتى .

有己为据②。饭抓吃地咽虎吞狼在他

موگ ياقماق 意中，意乐很

〔静〕 ① <纺> 子梭 (的机纽缝)② 芯梭 موگا

موگا بېلىق <动> 鱼梭

〔静〕 的梭无 موگسىز

موگسىز توقۇش ماشىنىسى <纺> 机织梭无

〔静〕 的状梭 موگسىمان

موگسىمان باكتېرىيە <生> 菌杆状梭

موگسىمان دېپلوماتىيە 交外梭穿

موگسىمان قىسقىچ پاقا <动> 蟹子梭

موگكىدە 〔静〕 地墓: ئۇ ئازراق دەم ئالاي دەپ ~

ياتى . 来下了躺地墓便，儿会一上歇想地

موگ - موگ 〔模〕 嘛咕嘛咕，嘛咕嘛咕: 地快很 ~

بېمەك 吃地快很，吃地嘛咕嘛咕

موگۇ = قوزىقارنى

〔静〕 菇磨 موگۇسىمان

非头头的儿劲干没，场立没，事怕小胆种这。مايدۇ .
。可不头跟栽

موللاقچى ① 人的头跟翻② ③ 的头跟翻 <转> 鞋破

窗悬中 <建> موللاقچى دېرىزە

斗箕 <矿> موللاقچى سۈكەن

子鸽的头跟翻会 <动> موللاقچى كەپتەر

铲斗翻 <冶> موللاقچى گۈرجهك

车斗翻 ماشىنا موللاقچى

称尊的拉毛对 <静> موللام

（一之种品子杏）维拉毛 <植> <静> موللاۋى

一着连棍小根两）具玩种一 <方> <静> موللىقويقاق
（偶木小着系上线，线根

مولللىق <静> 子样的拉毛，拉毛当；سېنىڭ بۇ چىرايىڭ.

看上脸这你 ~ كۆرۈنەيدۇ، مەكتەپتە ئوقۇغانىدىڭ؟

不，事本个是也拉毛当 <谚> 吗学过上你，子样的拉毛出

不，钱来能就苦吃用

地亩一 ەر ~ بىر <静> مولۇق¹

币纸的毛一 ەنەز پۇل ~ بىر <静> 的毛，的角 <静> مولۇق²

乱蓬 <方> <静> مولۇڭ

猫豹，子狸，猫狸 <动> <静> مولۇن

子分 <化，物> <静> مولېكۇلا

学声子分 <物> مولېكۇلا ئاكۇستىكىسى

云子分 <物> مولېكۇلا بۇلۇتى

学物生子分 <生> مولېكۇلا بىئولوگىيىسى

式程方子分 <化，物> مولېكۇلا تەڭلىمىسى

群子分 <化，物> مولېكۇلا توپى

率频子分 <化，物> مولېكۇلا چاستوتىسى

束子分 <物> مولېكۇلا دەستىسى

应反子分 <化> مولېكۇلا رېئاكسىيىسى

钟子分 <物> مولېكۇلا سائىتى

数子分 <物> مولېكۇلا سانى

式子分 <化，物> مولېكۇلا فورمۇلىسى

学理物子分 مولېكۇلا فىزىكىسى

构结子分 <化，物> مولېكۇلا قۇرۇلمىسى

子分 <化，物> مولېكۇلا كونسورماتسىيىسى

象构

学传遗子分 <生> مولېكۇلا گېنېتىكىسى

光激子分 <物> مولېكۇلا لازېرى

كۆپ بولسا، قوي ھارام بوپتۇ. <谚> 了多拉毛，死暴羊；
去生先给交儿女把他. 傅师，生先②。“蛋下不多鸡，水治不多龙”同喻

了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念. 了书念.

。响哪唯杖面的了弯，书翻光生先子吊半 <谚>

。喻：好菜蔬的傅师是的靠，香得做饭的娘师 <谚>

。缀后的称尊表作③。“炊之米无为难妇巧”同

拉毛敏伊 ~ ئىمىن / 拉毛尔迪喀 ~

就轻驾<转>②拉毛成，拉毛当① موللا بولماق

。余有刃游，熟 موللا بولماق

。明聪小，鬼灵机 موللا بولماق

。神如事料，明聪小，劲灵机 موللا بولماق

。你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收. 你起收.

。路开在现们咱，弟老吧明聪小 موللا بولماق

。成学子孩个这教想我. 成学子孩个这教想我. 成学子孩个这教想我. 成学子孩个这教想我. 成学子孩个这教想我.

。西东多许了懂我会教你. 西东多许了懂我会教你. 西东多许了懂我会教你. 西东多许了懂我会教你. 西东多许了懂我会教你.

事怕小胆，实老 <成> موللا بولماق

。事怕小胆，实老 <成> موللا بولماق

。就刻立长首见看一，吼们我朝他看别. 就刻立长首见看一，吼们我朝他看别. 就刻立长首见看一，吼们我朝他看别. 就刻立长首见看一，吼们我朝他看别. 就刻立长首见看一，吼们我朝他看别.

。了实老 موللا بولماق

。态动使的 «موللاشق» موللا بولماق

。富丰变 <动> موللا بولماق

。了富丰得变品食的们我. 了富丰得变品食的们我. 了富丰得变品食的们我. 了富丰得变品食的们我. 了富丰得变品食的们我.

栽头跟个一 چۈشمەك ~ تەك <静> 斗筋，头跟 موللاق

。斗筋翻，头跟翻① موللاق ئاتماق

。玩头跟翻们子孩. 玩头跟翻们子孩. 玩头跟翻们子孩. 玩头跟翻们子孩. 玩头跟翻们子孩.

。栽，头跟栽 <转>③ موللاق ئاتماق

。里水到栽上马从儿点差他. 里水到栽上马从儿点差他. 里水到栽上马从儿点差他. 里水到栽上马从儿点差他. 里水到栽上马从儿点差他.

杆拔脚独 <建> **موما کران**
 杆桅 <建> **موما ياغاچ**
موماي [静] 太太老， 姬老： ~ باققان بالا تامدىن سەكرە.
 گەن كالا. <谚> 牛的墙跳像就子孩的带太太老
موماقا [静] <艺> 子刷(的用雕塑)
مولاتماق «مولسماق» 态动使的： ئۇ شاگرتغا مولاتقان يىپ
 用弟徒让始开他. بىلەن مەسنەك بېشىنى تەكشە باشلىدى.
 帮鞋的靴软缝线的蜡了打
مولاشماق «مولسماق» 态同共的
مولانماق «مولسماق» 态动被的： مولانغان يىپ
 的蜡了打
مولسماق [动] 蜡打， 蜡上： موزدۇز يىپنى موللاۋاتىدۇ.
 鞋. 蜡打线给在正匠
مولوردىكا [静] <植> 果汉罗
مولاتسىت [静] <矿> 矿镧铈磷， 石居独
مولاخ [静] <宗> 士道修
مولاخلىق [静] 道修
مولارخىزم [静] 义主主君
مولارخىست [静] 者义主主君， 人党皇保， 派皇保
مولارخىيە [静] 制帝， 制主君
مولاستىر [静] <宗> 院道修
مولەك¹ [静] 球， 儿团， 痞疙①： قوناق ئۇنى ~ بولۇپ قاپ.
 تو. 了儿团成结面米玉. بالىلار قار مولەكلىرىنى ئېتىشماق.
 球雪扔在们子孩. <转>②. (成乱)儿团
 ھەممىنى ئىلەشتۈرۈپ ~ قىلىپ قويدى. 搅都切一把们他.
 儿团一了成乱得
مولەك² [静] <地> 石疆， 核结
مولەك قاتلام <地> 层核结
مولەك³ [静] <方> 干桃的核去未
مولەكچە [静] 儿球小， 儿团小， 痞疙小： ئۇ چاشقان مايد.
 قىدەك مولەكچەلەرنى چىلىمنىڭ ئوتخانىسىغا سالىدى. 鼠老把他
 里儿锅烟的烟水了进放儿团团小的样一屎
مولەكسىمان [静] <地> 状核结
مولەكسىمان رۇدا <地> 石矿状核结
مولەكلەتمەك «مولەكلىمەك» 态动被的
مولەكلەشتۈرمەك «مولەكلەشمەك» 态动使的
مولەكلەشمەك [动] 儿团成结， 痞疙成结： ئۇن مولەك.
 لمىشپ قاپتۇ. 了儿团成结面
مولەكلەنمەك «مولەكلىمەك» 态动被的
مولەكلەنمەك [动] 痞疙成做

مولېكۇلا ماسسىسى <化> 鼠质子分
مولېكۇلا نەزەرىيىسى <化> 论子分
مولېكۇلا نۇرى <物> 线射子分
مولېكۇلا ھەرىكىتى <化， 物> 动运子分
مولېكۇلا ئېغىرلىقى <化， 物> 量子分
مولېكۇلا ئېۋوليۇتسىيىسى <生> 论化进子分
مولېكۇلا ئىرسىيەتشۇناسلىقى <生> 传遗子分
 学
مولېكۇلا ئىسپېكتىرى <化， 物> 谱光子分
مولېكۇلا ئىسسىقلىقى <物> 热子分
مولېكۇلا ئىنسانشۇناسلىقى <物> 学类人子分
مولېكۇلىلىق [静] 的子分
مولېكۇلىلىق ئەلگەك <化> 筛子分
مولېكۇلىلىق چېچىلىش <物> 射散子分
مولېكۇلىلىق ئېرىتمە <化> 液溶子分
مولىبېدىن [静] <化> 钼
مولىبېدىن زەھىرى <农> 毒钼
مولىبېدىننىت [静] <矿> 矿钼辉
مولىبېدىنلىق [静] 的钼
مولىبېدىنلىق پولات <冶> 钢钼
مولىبېدىنلىق مىنېرال <地> 物矿钼舍
مولىبېدىنلىق ئوغۇت <农> 肥钼
مولسماق [动] 量丈(以亩为单位)： تېگى بىلەن مولاپ بەر.
 能地的过量丈没儿根压？ ىبىنەك دېيەلمەن؟
 吗的你是说
موم [静] 蜡黄， 蜡蜂
موم بولماق 来下软， 贴服： نى - نى جاھىللار مېنىڭ
 来下软都里手我在子分固顽少多.
 了(贴服)
موم قەغەز 纸蜡
موم قەلەم 笔蜡
موم قىرغۇچ <石> 片蜡刮
موم مېۋە <艺> 果水制蜡
مومما [静] 奶奶①， 姥姥②， 母祖外③， 娘大老
 太太老
مومسىنى كۆرسەتمەك <成> 厉点给， 头苦给
 害
مومما² [静] ①(立间中场麦) 杆木， 桩木： بوۋاي خامان.
 麦做好选爷爷老. قىداپ قويدى. ~ 杆旗 <转>②. 桩木了上插儿那在， 地的场

مونىزم = بىر مەنبەچىلىك
 要需我 . 要需 [静] مەن سىزنىڭ ياردىمىڭىزگە .
 . 助帮的您
 موھتاج بولماق 要需 于求有 , بىز بىر يىلدىن بۇيان
 خەققە موھتاج بولماي , ئاتا - ئانىمىزنىڭ چىرىغىنى ياندۇرۇپ
 بەختلىك ئۆتتۇق . 人求不来年一们我 . 福幸挺得过业
 . 福幸挺得过业
 موھتاجلىق 困贫 , 苦穷 , 穷贫 [静] موھتاجلىقتا ياشماق
 困贫脱摆 موھتاجلىقتىن قۇتۇلماق / 活生的穷贫过
 موۋۇت 绒呢 , 子呢 <纺> [静] موي
 موي [静] موي
 موي تارتماق 孩男示表于用多)子胡长 , 毛茸长
 (大长
 موي قەلەم 笔毛
 مويەكچە 子刷 <方> [静]
 مويچى 子贩毛 [静]
 مويچىلىق 业毛贩 [静]
 مويىسىپىت 迈年 , 高年迈老 [静]
 مويىسىپىتلىك 气脾人老 , 头派人老 [静]
 مويىسىپىتلىك قىلماق 老卖老倚 , 气脾人老耍
 ئاددىي ئادەم , جىددىي ئىشلاردا مويىسىپىتلىك قىلىشنىڭ نېمە
 كېرىكى بار ؟ 人通普个是也我 , 气脾人老耍事急到遇 ,
 ؟ 用么什有
 مويكا 点工加毛皮 [静]
 مويلىق 子皮的毛带 , 的毛带 [静] : تېرە ~ / 子皮的毛带
 ئەدىيال / 毯毛 / ئۇزۇن ~ چوتكا 子刷毛长
 مويىنا 皮毛 [静]
 مويىنكەش 叉铁小(的毛皮理梳) [静]
 مۇئامىلە ① [静] 度态 , (的人对) 系关 , ئۇنىڭ مۇ .
 ئامىلىسىدىن ھەيران بولۇپ , ئۇنىڭغا قاراپ قويدۇم . 他对我 .
 眼一他了瞧 , 诧惊很度态的 关么什过有 你限定一前以他 . بولغان .
 作工融金 ② [静] : 通融 . پۇل ~ خىزمىتى موھتاجلىقتا ئوخشاش
 مۇئامىلە قىلاتتىم . 她待对样一姐姐像我 .
 مۇئامىلىلىك ① [静] 的人待 , 的...人对 , 的... سىلىق ~ ئادەم
 人的暴粗人对 ئادەم ~ قوپال / 人的气和人待
 مۇئاۋىن ① [静] 副
 مۇئاۋىن باش مۇھەررىر 编主副
 مۇئاۋىن باش مېخانىك 师械机总副

مونهك - مونهك [静] 多许 , 团团一 , 瘩疙一瘩疙一
 ناۋات ~ 糖冰的瘩疙一瘩疙一 / 糖冰的瘩疙一
 钱的把大把
 مونتاژ ① [静] 辑剪 , 奇太蒙 <艺>
 مونتاژ قىلماق 辑剪 <艺>
 مونتاژچى ① [静] 辑剪 <艺>
 مونتاژلىق ① [静] 太蒙的奇 : ~ كىرىشتۈرۈش ئۇسۇلى
 法辑剪奇
 مونچاق ① [静] 珠项 , 球串 , 子珠 ~ 珠
 ② <转> 滴 , 珠 : 滴 , 珠 ②
 لىرى 珠泪 , 泪眼滴滴
 مونچاققوراي ① [静] 芪黄岩 <植>
 مونچاقلىماق ① [动] 淌流地滴滴一 : ئۇ پېشانىسىدىكى موند .
 چاقلاپ ئېقىۋاتقان تەرنى ئېرتتى . 淌滴滴上头额去擦他 .
 . 水汗的下
 مونچاق - مونچاق [静] 的般珠串 : ئۇنىڭ كۆز ياشلىرى ~
 بولۇپ مەڭزىنى بويلاپ ئېقىپ چۈشتى . 地般珠串泪眼的她 .
 . 来下了流颊面着顺
 مونچۇق ① [静] 链项马 <古> (物邪驱似类) 护的石镶 , 物邪驱似类)
 (符身
 موندىلاققۆك ① [静] 头芋 <古, 植>
 مونزونىت ① [静] 石长二 <地>
 مونزونىتلىق ① [静] 的石长二
 مونزونىتلىق قۇرۇلما ① [静] 构结石长二 <地>
 مونقۇل ① [静] 蛋笨 , 蠢愚 , 傻 <古>
 مونو ① [静] 人草 <方>
 مونوپول ① [静] 断垄 ① : 卖专 ~ قىلىنغان تاۋار 卖专
 品
 مونوپول باھا ① [静] 断垄 <经> 断垄 , 为行断垄
 مونوپول بۇرژۇئازىيە ① [静] 断垄 : 级阶产资断垄
 مونوپول پايدا ① [静] 断垄 <经> 润利断垄
 مونوپول تەشكىلات ① [静] 断垄 <经> 织组断垄
 مونوپول كاپىتال ① [静] 断垄 <经> 本资断垄
 مونوپول كاپىتالىزم ① [静] 断垄 <经> 义主本资断垄
 مونوپولچىلىق ① [静] 断垄 , 为行断垄
 مونوپوللۇق ① [静] 断垄 : 断垄
 مونوپولىيە ① [静] 断垄 ② : 利专 ②
 مونوپولىيە ① [静] 断垄 <经> 权断垄
 مونوپولىيىچى ① [静] 断垄 : 者断垄
 مونولوگ ① [静] 断垄 <文> 白独

مۇبارەكلەنمەك «مۇبارەكلىمەك» 态动被的

مۇبارەكلىمەك 贺恭，庆祝，贺庆，贺祝〔动〕 غەلبىنى

喜贺 ~ توينى / 利胜祝庆 ~

张夸<语>②夸浮，大夸，张夸①〔静〕 مۇبالىغە

مۇبالىغە بولماق 夸浮，张夸，大夸 ئۇنىڭ مېھرىنى

دېڭىزدەك چوڭقۇر دېسە، ھەرگىز مۇبالىغە بولمايدۇ. ئۇنىڭ بىرەر تە.

。张夸是不绝，深海似情

مۇبالىغە قىلماق 夸浮，大夸，张夸 ئۇنىڭ بىرەر تە.

رېپىنى مۇبالىغە قىلىشۇ، كىچىكلىتىۋېتىشۇ مۇمكىن ئەمەس.

。能可不都小缩大夸面方个某的他对

مۇبالىغەشتۈرمەك «مۇبالىغەشمەك» 态动使的

مۇبالىغەشتۈرۈلمەك «مۇبالىغەشتۈرمەك» 态动被的

مۇبالىغەشمەك 夸浮，大夸，张夸〔动〕

مۇباھ <宗>〔静〕 例破下况情殊特在法教哈巴穆

(为行的许准)

مۇپەتتىش 按巡③员计审②学视，学督①〔静〕

مۇپەتتىشلىك 作工计审②作工学督①〔静〕

مۇپەسسەل = تەپسىلى

مۇپتى <宗>〔静〕 (官明说法教教兰斯伊)提夫穆

مۇپتىلا 患，遭〔静〕

مۇپتىلا بولماق 遭① 患，遇遭，逢遭 ~ بالاغا ~

病患 ~ ئاپەتكە ~ 灾受② 患：كېسەلگە ~

مۇپتىلا قىلماق 遭④ 患，遇遭使 ~ خەۋپكە ~

病重患使 ~ فاتىق كېسەلگە ~ 患使② 险危遇

مۇت 的得白，的给白〔静〕 的费免，的送白，的得白 ~ مال

西东的得白

مۇت كېپەن <成> 食寄，生寄，做懒吃好，

ئەنە شۇ مۇت كېپەنلەرگە لەنەت ئوقۇيمەن. 好些那咒诅我.

。者做懒吃

مۇتالىئە (مۇتالىئەسى) 〔静〕 究研，修研，读研 ~ ئول.

تۇرغانلار ئۆز مۇتالىئەلىرىنى ئوتتۇرىغا قويدى. 出摆人的坐在.

。究研的己自了

مۇتالىئە قىلماق 究研，修研，读研

مۇتالىئە يۈرگۈزمەك 究研，讨研，修研

مۇتەئەسسىپ 旧守，守保①〔静〕 ~ كۈچلەر (守)

مۇتەئەسسىپلەر ناھايىتى جاھىل كې. 子分守保②力势(旧)

لىدۇ. 固顽很都子分守保.

مۇتەئەسسىپلەشتۈرمەك «مۇتەئەسسىپلەشمەك» 态动使的

مۇتەئەسسىپلەشمەك 旧守变，守保变〔动〕

مۇتەئەسسىپلىك <哲>①〔静〕 守保②主义守保 ~

مۇئاۋىن رېژىسسور 演导副

مۇئاۋىنلىق 〔静〕 的副 ~ ۋەزىپە 职副

مۇئەسسەسە 〔静〕 施设，关机，构机 ئىلمىي مۇئەسسەسەلەر

构机生卫 / 构机术学 سەھىيە مۇئەسسەسەلىرى

مۇئەككەل 〔静〕 表代，人理代

مۇئەككەل بولماق 表代，理代 ئىككى خادىم ئۇلارغا

。们他表代将员人作工位两

مۇئەللىق 〔静〕 的空悬，的着悬 ~ ئاش (麦)石悬

阁楼中空 ~ / (一之迹古

空悬，悬 مۇئەللىق تۇرماق

مۇئەللىم 〔静〕 师教，师老 مېنىڭ مۇئەللىمىم

师 / 师 مۇزىكا مۇئەللىمى 师教乐音

مۇئەللىمچىلىك = مۇئەللىملىك

مۇئەللىملىك 〔静〕 作工师教

مۇئەللىملىك قىلماق 书教，员教当

مۇئەييەن 〔静〕 的定特，的定一 ~ شارائىت 条的定一

段阶史历的定一 ~ / 件 تارىخى باسقۇچ

مۇئەييەن ئادەم <法> 人定特

مۇئەييەن ئوبيېكت <法> 象对定特

مۇئەييەنچىلىك 〔静〕 <逻> 论定肯

مۇئەييەنلەشتۈرمەك «مۇئەييەنلەشمەك» 态动使的 نەتىجە.

لەرنى ~ 绩成定肯

مۇئەييەنلەشتۈرۈشمەك «مۇئەييەنلەشتۈرمەك» 态同共的

مۇئەييەنلەشتۈرۈلمەك «مۇئەييەنلەشتۈرمەك» 态动被的

مۇئەييەنلەشمەك 〔动〕 定肯 بۇ خىل ئېتىقاد قارشى تار.

خىي يوسۇندا پەيدا بولغان، تارىخى يوسۇندا مۇئەييەنلەشكەن.

。的定肯地史历，生产地史历是观仰信种这

مۇئەييەنلىك ① «مۇئەييەن» 的式形词名的 <哲>② 定规

性定肯 <逻>③ 性

مۇبارەك! 〔静〕 ① 圣神，大伟，祥吉：يۇرتنىڭ ~ توپىسى

土 / 的圣神乡故 ~ / 名大的他 نامى

喜恭，贺恭② 地之祥吉，地圣

مۇبارەك! 〔静〕 <习> 喜恭，喜恭 دوستۇم، ~ بولسۇن

توي قىلىۋاپسەن. 了婚结你喜恭，友朋. 年新贺恭! ~

غا! ~ 拜ى يېڭى كىيىم كىيسە! ~ كەمبەغەل

يېڭى كىيىم كىيسە، كىم بەردى. <谚> 喜恭衣新穿人富

。的给谁是问衣新穿人穷! 喜恭

مۇبارەكلەشمەك «مۇبارەكلىمەك» 态同共的 ھەممەيلەن ئۇ.

مەد بىلەن قويۇلغان بۇ مەنلىك ئىسمىنى مۇبارەكلىشىپتۇ. 家大

。字名的义意有个这的起望希怀满贺祝

。多

مۇداپىئە (مۇداپىئەسى) [静] 卫防, 守防, 御防

مۇداپىئە سىستېمىسى <军> 体系御防

مۇداپىئە قېشى <水> 堤防洪

مۇداپىئە قىلماق ① 卫防, 守防, 御防: چىگرا رايونى

~ 守防 ② <转> 边戍, 疆边 (卫守) 守防 ~

ئۇششۇكتىن ~ 冻霜遭麦小防预

مۇداپىئە كۆرمەك ① 卫防, 守防, 御防: شەھەردىكىلەر

。 守防 墙城上登人里城 . 守防

② <转> 防, 防预: ئاپەتتىن مۇداپىئە كۆرۈپ, چارۋا ماللار.

نى ئاسراش 灾防 畜保

مۇداپىئە لىنىيىسى <军> 线防

مۇداپىئە ئوكۇلى <医> 射注防预, 针防

مۇداپىئە ئىستېھكامى 地阵御防

مۇداپىئەچى [静] <体> (中, 后, 前) 卫

مۇداپىئەچى قىسىم <军> 队部卫警

مۇداپىئەلەنمەك [动] 卫守, 卫防, 御防: كەلكۈندىن ~

洪防

مۇداپىئەلىنىشمەك «مۇداپىئەلەنمەك» 态同共的

مۇداخىلە [静] 涉干, 涉干 涉干装武 ~ قوراللىق

مۇداخىلچى [静] 者涉干

مۇداخىلچى قوشۇن <军> 军涉干

مۇدەررىس [静] (伊) 斯教 (的) 校学文经级高教兰斯伊 师教

مۇدەررىسلىك [静] 职之师教文经

مۇدەررىسلىك قىلماق 文经教, 师教文经当

مۇددەت [静] 期, 限期, 期, 期 期 / 限期用使 مۇددەتى

توشاق 期到 / مۇددەتى ئۆتۈپ كەتمەك 期过

مۇددەتسىز [静] 的期无

مۇددەتسىز قاماق جازاسى <法> 刑徒期无

مۇددەتلىك [静] 的期有, 的期定

مۇددەتلىك چەك <经> 票支期定

مۇددەتلىك قاماق جازاسى <法> 刑徒期有

مۇددىئا (مۇددىئايم, مۇددىئايلك, مۇددىئاسى) [静] 机动

مۇددىئا ىتىنىڭ زادى نېمە؟ 用意, 心用, 图意 到意用的你

مۇددىئا ىتىنىڭ زادى نېمە؟ 用意, 心用, 图意 到意用的你

مۇددىئا تەلىماتى <哲> 说机动

مۇدەھش [静] 的怕可, 的凶恶, 的恶万, 的烈猛: ~

ئاپەت 的怕可 / 难灾的 ~ / 难灾的怕可

مۇدەھش 的怕可 / 难灾的 ~ / 难灾的怕可

مۇدۇي [静] <方> 视敌, 对敌

مۇدەر ① [静] 任主: سىنىپ مۇدەرى 任主班 / ئىلمىي ~

<经> ② 长校 任主: مەكتەپ مۇدەرى 任主 / 任主 任主

事董, 理经

مۇجەسسەملەشتۈرمەك «مۇجەسسەملەشمەك» 态动使的

مۇجەسسەملەشمەك [动] 聚凝, 集汇, 集聚

مۇجەسسەملەنمەك «مۇجەسسەملەشمەك» 态动被的

مۇجەسسەملەشمەك [动] 中集, 聚凝: ئىشچىلارنىڭ قەلب

ئارزۇسىنى زاۋۇت باشلىقى ئۆز سۆزىگە مۇجەسسەملىدى . 厂长

。 愿心的的们人工了中集话的

مۇجەككىدەك <方> [动] 撞撞跌跌, 趑趑打

مۇجۇتماق «مۇجۇتماق» 态动使的

مۇجۇشماق «مۇجۇتماق» 态同共的

مۇجۇق [静] 枢 <电> ② 枢户, 轴门 ①

مۇجۇلماق «مۇجۇتماق» 态动被的: بۇنىڭسىزمۇ يۈرەكلىرىم مۇ-

جۇلۇپ ئارانلا تۇراتتىم . 这有没 . 我不立坐得揪也心的我

。 安

مۇجۇتماق [动] 揉, 捏 ①: ئۇ يىگىتنىڭ دولىسىنى مۇجۇپ قوي-

دى . 膀肩的伙小下了一捏他 . چىلانغان كىرلارنى

مۇجۇيمەن . 服衣脏的着泡揉要我 . 揪 <转> ② (心):

ئۇنىڭ يۈرىكىنى قانداقتۇر يوشۇرۇن بىرەرەسە مۇجۇپ ئازابلايتتى .

。 他着磨折, 心的他着揪西东的状态名可不种有隐

مۇخ [静] <植> 藓, 藓苔

مۇخالپ [静] 盾矛, 反违, 背违: ئۆز رايغا ~ 本背违

意

مۇخالپ كەلمەك 盾矛, 反违, 背违: بۇ قارار كۆپچە-

لىكىنىڭ رايغا مۇخالپ كەلدى . 的家大了背违定决个这

。 愿意

مۇخالپلىق «مۇخالپ» 式形词名的

مۇخالپلىق قىلماق 反违, 背违: ۇجدانغا ~ 良背违

知良着味, 心

مۇخەممەس <文> ① [静] 诗步五, 诗行五 <数> ②

形角五

مۇخبىر [静] 员讯通, 者记

مۇخبىر ئاكادېمىك 士院讯通

مۇخبىرلىق [静] 业职者记, 作工闻新, 访采: ~ 兮ز-

مىتى 作工访采, 作工者记

مۇخبىرلىق قىلماق ① 访采 ② 者记当

مۇختارىيەت = ئاپتونومىيە

مۇختارىيەتچى [静] 者治自张主, 者论治自

مۇختەمىلات (مۇختەمىلاتى) [静] <文> 诗行四, 特哈穆

(诗行四的意异音同且并, 韵押行四, 二, 一) 提拉米

مۇخسىمان [静] 的形藓苔

مۇخسىمان ھايۋانلار تىپى <动> 门物动藓苔

مۇخلۇق [静] 地藓苔, 地衣地

مۇخلىس [静] 徒信: دىن مۇخلىسى 徒信教宗, 徒教 / سا-

دىن ~ 徒信实忠 / ئۇنىڭ مۇخلىسى جىق . 徒信的他

مۇرەسسەلەشمەك [动] 衷折到达，协妥成达 [动] ۇلار ئىك-
كى كۈن كېڭىشىپ ئاخىر مۇرەسسەلەشتى . 他的天两过经们他 .
。协妥了成达终最，商协
مۇرەسسە - مادارا [静] 衷折，和调 [静] 庸中，协妥，衷折，和调 [静]
مۇرەسسە - مادارا يولى <哲> 道之庸中
مۇرەسسەنامە [静] <法> 书解调
مۇرەككەپ [静] ① [静] 杂复 ① : ئەھۋال ئىلگىرىكى قېتىمقىدىن
كۆپ ~ ئىكەن . 多得杂复次一前比况情 . ئەھۋال ئىلگىرىكى قېتىمقىدىن
ھونىيا بىر خىل ~ غاز بولۇپ ، ئۇ ھايۋانلارغا زىيانلىق ، ئۆسۈم-
لۈكلەرگە پايدىلىق . 亚尼摩阿一是种复合气体，它对它，
。益有物植对，害有物
مۇرەككەپ ئاسپىرىن <医> 林匹斯阿方复
مۇرەككەپ ئانىلىق <植> 蕊雌复合
مۇرەككەپ ئاۋاز <物> 声合复
مۇرەككەپ باج <经> 税合复
مۇرەككەپ تاناسىپ <数> 例比复
مۇرەككەپ تۈز <化> 盐复
مۇرەككەپ جۈملە <语> 句复
مۇرەككەپ خەۋەر . <语> 语谓成合
مۇرەككەپ دېلو <法> 件案杂复
مۇرەككەپ رېتسىپ <医> 方复
مۇرەككەپ سان <数> 数复
مۇرەككەپ فۇنكسىيە <数> 数函复
مۇرەككەپ كەسىر <数> 数分繁
مۇرەككەپ كۆز <生> 眼复
مۇرەككەپ كىسلاتا <化> 酸复
مۇرەككەپ لوگارىفما <数> 数对复
مۇرەككەپ ماپانتىك <物> 摆复
مۇرەككەپ مېۋە <植> 果花聚
مۇرەككەپ نۇر <物> 光复
مۇرەككەپ نىسبەت <数> 比复
مۇرەككەپ ھۆكۈم <逻> 断判杂复
مۇرەككەپ ئوغۇت <法> 料肥合复
مۇرەككەپ ئورۇقدان <植> 房子复
مۇرەككەپ ۋىتامىن B <药> B 素生维合复
مۇرەككەپ يوپۇرماق <植> 叶复
مۇرەككەپ يىلتىز <数> 根复
مۇرەككەپلەشتۈرمەك «مۇرەككەپلەشمەك» 态动使的 : ئۇلار
بۇ مەسىلىنى مۇرەككەپلەشتۈرۈپ قويدى . 问个这把们他 .
。了化杂复题

مۇدىرلىق [静] 长校，职之事董，职之理经，职之任主 [静]
: مەكتەپنىڭ مۇدىرلىقىنى ئۆتمەك / 职之
گىزىنىڭ ~ ۋەزىپىسىنى بېجىرمەك 务职理经店商任担
③ 会事董 ② 职之理经，职之任主 ① [静]
室公办长校
مۇراببا (مۇرابباسى) <食> [静] 酱果
مۇراجىئەت [静] 愿请，求请，吁呼 [静]
مۇراجىئەت قىلماق ① 吁呼，诸诉 : مويىسپىت قەبرىلار
ئۆستەڭ چېپىپ سۇ ئەكېلىشنى مۇراجىئەت قىلدى . 高年迈老 .
水引渠挖吁呼们人老的 قورال كۈچىگە مۇراجىئەت قىلدى .
لمش ياخشى چارە ئەمەس . 助求 ② . 法办好是不力武诸诉 .
بۇ مەسىلىدە نەۋايى ئەسەرلىرىگە مۇراجىئەت قىلىشقا
توغرا كەلدى . 助借 ③ . 作著的依瓦纳助借得上题问个这在 .
愿请
مۇراجىئەتنامە [静] 书愿请，书吁呼 [静]
مۇراد (مۇرادى) [静] 愿宿，愿心 [静]
مۇرادىغا يەتمەك 意如心称，偿以愿如 : مۇرادىغا يەت-
كەي ! 意如事事祝 !
مۇراد - مەقسەت [静] 图意，愿意，意心 [静]
مۇراسىم [静] 礼仪，式仪 [静] 名命
礼仪 / ئوقۇش باشلاش مۇراسىمى 礼典学开
مۇراسىم قوشاقلىرى <文> 谣歌典庆
مۇراسىم ماۋىشى <军> 式列分
مۇراسىم ئۆزىسىۋلى <艺> 舞礼典
مۇراسىملىق [静] 的礼仪，的式仪 [静]
مۇرەببە <文> [静] ① 诗行四 ② 方平
مۇرەببى [静] ① 者养教，者育养，者怀关 ② 的家当 (女)
(呼称的夫丈对人)
مۇرەسسە (مۇرەسسەسى) [静] 衷折，协妥，和调，庸中，
مۇرەسسە تەشكىلاتى <法> 织组解调
مۇرەسسە قىلماق ① 和调，停调，解调 ② <法>
解调
مۇرەسسەچى [静] ① 者和调，人解调，和事佬 ②
<法> ③ 员解调 者义主衷折，子分协妥
مۇرەسسەچىلىك [静] ① 和调，义主衷折，义主和调 [静]
道 ② 性协妥
مۇرەسسەسىز [静] 的和不调，的和不协妥 : ~ كۈرەش
争斗的和不调可不
مۇرەسسەسىزلىك [静] 的和不调，性和不协妥
مۇرەسسەلەشتۈرمەك «مۇرەسسەلەشمەك» 态动使的

谷冰 <地> مۇز جىلغا
 积沉水冰 <地> مۇز چۆكۈندىسى
 子脸冷，孔面的冷冰 مۇز چىراي
 袋冰 <医> مۇز خالتا
 口山的封冰，坂达冰 مۇز داۋان
 期冰，期河冰 <地> مۇز دەۋرى
 磧冰 <地> مۇز دۈمبەل
 楔冰 <地> مۇز شىنا
 冰 = مۇز تەلەت
 层冰 <地> مۇز قاتلىمى
 晶冰 <地> مۇز كرىستالى
 崩冰 <地> مۇز كۆچكۈنى
 湖斗冰 <地> مۇز كۆل
 鹬冰 <动> مۇز لايخورىكى
 场冰滑 <体> مۇز مەيدانى
 斗冰 <地> مۇز ۋارونكىسى
 蚀冰 <地> مۇز چىرىشى
 冻解 مۇز ئېرىمەك
 核冰 <地> مۇز يادروسى
 船冰破 مۇز يارغۇچى پاراخوت
 被冰 <地> مۇز يېپىنچىسى

مۇزاكرە ① [静] 讨论: ~ يىغىنى / 会讨论 / مۇزاكرە
 قويماق ② 讨论交提 <教> 习复: ئوقۇغۇچىلار كۈندە ئالتە
 سائەت دەرس، ئىككى سائەت مۇزاكرەگە قاتنىشىشى كېرەك.
 习复节两和课节六的天每加参须必们生学
 مۇزاكرە قىلماق ① 讨论: «سوتسىيالىستىك مەنىۋى
 مەدەنىيلىك» پائالىيىتىنى قانات يايدۇرۇشنىڭ چارە - تەدبىرلىمە.
 رىنى مۇزاكرە قىلدۇق. 我”展开了讨论们
 “明文神”的动活和措施. ② <教> 习复: كۈندە
 ئەتتىگەن ئورنۇمدىن تۇرۇپ، يۈز - كۆزۈمنى يۇيۇپلا بىر سائەت
 دەرس مۇزاكرە قىلىمەن. 每天早晨起床洗过脸都要
 习复一个小个功时课。
 مۇزاكرىسىز [静] 未经讨论: ئۇنىڭ تەكلىپى.
 لىرىنىڭ كۆپچىلىكى مۇزاكرىسىزلا قوبۇل قىلىندى. 他的多
 建数议未经讨论就通过了。
 مۇزاكرىلەشمەك [动] 讨论: تۈنۈگۈن دوختۇرخانا رەھبەر-
 لىكى بىلەن مۇزاكرىلەشتۇق. 昨天我跟他们院领导讨论
 过了。
 مۇزاخانا [静] 窖冰
 مۇزدەك [静] 冷冰: ~ سۇ 冷冰 / سەھەرنىڭ ~

مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك «مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك» 态动被的
 مۇزەككەپلەشمەك [动] 杂复，杂复变: دەرس بارغاندا.
 来越越得变始开课功. مۇزەككەپلەشتۈرۈلمەك باشلىدى
 里那. 了杂复
 了化杂复变形势的
 مۇزەككەپلىك [静] 性杂复: مەسىلىنىڭ مۇزەككەپلىكى
 问
 性杂复的题
 مۇرتارماق [动] <方> 视注，望，盯
 مۇرتەت [静] ① <宗> 兰斯伊奔放，叛背)德泰尔穆
 者逆叛 <转> ② (者教
 مۇرتەتلىك [静] 道不逆大，道叛经离，逆叛，教叛
 مۇرتۇقگۈل [静] <植> 花鼻
 مۇرچۇبا [静] <植> 柏刁石，冬门天
 مۇردا [静] 首尸，体尸
 مۇردىخانا [静] 房尸停
 مۇرسەت [静] <植> 竹石果瘦，木果裸
 مۇرمەككى [静] <植> 药没
 مۇرۇۋەت [静] 事善，行善，惠恩
 مۇرۇۋەت قىلماق 举善行，善行，恩施
 مۇرۇۋەتسىز [静] 无情无这 جاهان ~ بۇ: 的义无情无
 界世的义
 مۇرۇۋەتلىك [静] 的义仗侠行，的人助于乐
 مۇرۇلۇغ [静] <方> 配许，的诺许
 مۇرۋانت [静] <古> 珠串
 مۇرت [静] ① 徒教，徒信: سادىق ~ 徒信实忠 / خىدا-
 رىستىئان مۇرتى مۇرتى 徒教基督 / 徒信
 徒 <转> ② «مەدەنىيەت زور» 羽党，徒党: بۇ «سىلىك»
 ئىنقىلابى» مەزگىلىدە مۇرتلىرىنى باشلاپ، ئۇرۇش، چېقىش،
 بۇلاش بىلەن شۇغۇللانغان. 这个“司令”在“文大化革命”
 期间曾带领羽党搞打，砸，抢。
 مۇز¹ [静] 冰: ~ پارچىسى 冰块
 مۇز پېشانە 蛮野，暴粗，硬生
 مۇز تاغ ① <地> 山格塔士慕
 مۇز تەلەت 子脸冷，孔面的冰冰冷，霜冰若冷
 ئۇنىڭ مۇز تەلەتنى كۆرگۈم يوق. 冰若冷他到看意愿不我
 子样的霜
 مۇز توپ <体> 球冰
 مۇز تۇتماق 冰结: مۇز تۇتۇپ كەتكەن يول ئەينەكتەك
 پارقىراپ تۇراتتى. 光着闪样一璃玻像路道的冰了结
 مۇز تېيىلىش <体> 冰滑

导诱正 <理生> مۇسبەت ئىندۇكسىيە
 子离阳 <化，物> مۇسبەت ئىئون
 者制专，者裁独，君暴〔静〕 مۇستەبىت
 裁独，制专〔静〕 مۇستەبىتلىك
 裁独，制专 قىلماق مۇستەبىتلىك قىلماق
 مۇستەسنا〔静〕 外例: ئۇيغۇر تېبابىتى پەن بولغانىكەن، ئۇ
 ئۈزلۈكسىز راۋاجلىنىش، يېڭىلىنىش، ئىختىرا قىلىش، ئاكامۇل.
 لمىشىش قانۇنىيىتىدىن ~ ئەمەس. 科是然既学医尔吾维. 善完和明发，新更，展发断不循遵地外例无就它，学
 律规的
 任责外除 <法> مۇستەسنا جاۋابكار
 款条外例 <法> مۇستەسنا ماددا
 مۇستەسناسىز 外例无，外例不〔静〕 مۇستەسناسىز
 例无毫要都人切一. ھالدا قانۇنغا رىئايە قىلىشى كېرەك. 法守地外
 式形词名的 «مۇستەسنا» مۇستەسنالىق
 ~ / 考思立独 立独〔静〕 مۇستەسنا قىلىش پىكىر قىلىش
 主自立独 ۋە ئۆز - ئۆزىگە خوجا بولۇش
 弦和立独 <艺> مۇستەقىل ئاكورد
 音立独 <艺> مۇستەقىل ئاۋاز
 分成立独 <语> مۇستەقىل بۆلەك
 国王立独 مۇستەقىل پادىشاھلىق
 科学立独 مۇستەقىل پەن
 句立独 <语> مۇستەقىل جۈملە
 罪犯立独 <法> مۇستەقىل جىنايەت
 国立独 مۇستەقىل دۆلەت
 词实 <语> مۇستەقىل سۆز
 系立孤 مۇستەقىل سىستېما
 列系立独 مۇستەقىل قاتار
 子分立独〔静〕 مۇستەقىلچى
 性立独，立独〔静〕 مۇستەقىللىق
 كەلتۈرمەك 立独取争
 地民殖〔静〕 مۇستەملىكە
 地民殖为沦 مۇستەملىكە بولماق
 地民殖为沦使 مۇستەملىكە قىلماق
 者民殖，者义主民殖〔静〕 مۇستەملىكىچى
 义主民殖〔静〕 مۇستەملىكىچىلىك
 策政义主民殖 مۇستەملىكىچىلىك سىياسىتى
 态状地民殖〔静〕 مۇستەملىكىلىك
 法教兰斯伊)卜哈台斯穆① <宗>〔静〕 مۇستەھەپ

的人乡离护爱〔静〕 مۇساپىرپەرۋەر
 式形词名的 «مۇساپىرپەرۋەرلىك» مۇساپىرپەرۋەرلىك
 式形词名的 «مۇساپىرپەرۋەرلىك» مۇساپىرچىلىق = مۇساپىرلىق
 处宿寄，栈客〔静〕 مۇساپىرخانا
 定不泊漂，离流沛颠，乡离井背〔静〕 مۇساپىرلىق
 离了够受我. مۇساپىرلىقنىڭ دەردىنى يەتكۈچە تارتقانەن.
 苦之井背乡
 的程里，的程路〔静〕 مۇساپىرلىك
 行旅途长
 收没〔静〕 مۇسادىرە
 物脏收没 ~ زاك مالنى: 收没 مۇسادىرە قىلماق
 梅金小)里沙木 <植>〔静〕 مۇسالى (مەۋسەل سەپىت)
 (草
 诗行七 <文>〔静〕 مۇسەببە
 诗行六 <文>〔静〕 مۇسەددەس
 酒葡萄〔静〕¹ مۇسەللەس
 诗行三 <文>〔静〕² مۇسەللەس
 诗行八 <文>〔静〕 مۇسەممەن
 阳，正 <化，物，数>〔静〕 مۇسبەت
 关相正 مۇسبەت باغلىنىش
 角正 <数> مۇسبەت بۇلۇڭ
 压电正，压正 <物> مۇسبەت بېسىم
 度速加正 <物> مۇسبەت تېزلىنىش
 度温正 <物> مۇسبەت تېمپېراتۇرا
 幂正 <数> مۇسبەت دەرىجە
 应反性阳 <医> مۇسبەت رېئاكسىيە
 荷电正 <物> مۇسبەت زەرەت
 数正 <数> مۇسبەت سان
 数函正 <数> مۇسبەت فۇنكسىيە
 阻电正 <物> مۇسبەت قارشىلىق
 极正 <物> مۇسبەت قۇتۇپ
 值正 <数> مۇسبەت قىممەت
 晶正 <矿>② 体晶正 <化，物>① مۇسبەت كرىستال
 晶正
 数指正 <数> مۇسبەت كۆرسەتكۈچ
 断判正 <罗> مۇسبەت ھۆكۈم
 念概正 <罗> مۇسبەت ئۇقۇم
 息利正 <经> مۇسبەت ئۇسۇم
 电正 <物> مۇسبەت ئېلېكتر
 子电正 <物> مۇسبەت ئېلېكترون

- ئاستا ~ . 的对不是心的者主真信害伤, 矩规的
 ئاستا. 来儿慢慢—矩规的林斯穆 <谚> .
 在不矩规的林斯穆 <谚> . ئىل ئىچىدە .
 . 中众民在而, 寺真清
 مۇسۇلمانلىق «مۇسۇلمان» 词名象抽的
 مۇسبەت [静] 事丧
 مۇشاۋىر [静] 问顾, 士谋
 مۇشاۋىرەك <艺> [静] 木二十尔吾维))克热乌夏木
 (一之曲套《姆卡
 مۇشاۋىرلىق [静] 职之士谋
 مۇشائىرە [静] <文> 诗赛, 和唱
 مۇشائىرە يىغىنى <文> 会诗赛
 مۇشەققەت [静] 苦辛, 难艰, 苦艰
 مۇشەققەت چەكمەك 苦受
 مۇشەققەتچىلىك [静] 苦艰, 难艰
 مۇشەققەتسىز [静] 不苦吃, 难艰不, 苦艰不
 مۇشەققەتسىز / 活生的苦艰不 <谚> .
 . 艺手的苦吃不有
 مۇشەققەتلىك [静] 的难艰, 的苦艰
 مۇشەققەتلىك / 动劳的
 مۇشت [静] 拳握, 拳握 头拳, 拳
 还他, 饭送家人 <谚> . بېرىپتۇ . / 头
 . “锅家谁砸, 饭家谁吃”: “德报怨以”同喻: 拳老
 مۇشت ئاتماق ①拳挥② <转> 德报怨以: 这对为他 .
 يىخشى ئادەمگە مۇشت ئاتقانلىقىغا نومۇس قىلدى .
 . 辱耻到感而德报怨以人好个
 مۇشت كۆتۈرمەك 手动, 拳举
 . 拳举先的小胆 <谚> . كۆتۈرەر .
 مۇشتا [静] 槌木(的用毛, 棉弹)
 مۇشتاق [静] 求渴, 望盼, 望渴
 مۇشتاق بولماق 求渴, 望盼, 望渴
 مۇشتاقلىق «مۇشتاق» 词名象抽的
 مۇشتەر 下见
 مۇشتەر گۈل <植> 球雪香
 مۇشتەرى [静] 户订(的报书)
 مۇشتەرى بولماق 订, 阅订
 . 订, 阅订 «شېنجاڭ گېزىتى»
 . 《报日疆新》了订我 . 订
 مۇشتەك [静] 锅袋烟, 斗烟
 مۇشتەك [静] 小小, 的小小
 . 么什得懂子孩的小小
 . 么什得懂子孩的小小

受, 的荐推被, 的许嘉可, 的意满人令为意, 词用专
 的可许规教②(的赏赞
 مۇستەھەپ قىلماق <宗> 体羞净, 身下净
 房身净 <宗> [静] مۇستەھەپخانا
 (体诗种一)句短长 <文> [静] مۇستەھزاد
 مۇستەھكەم [静] ①固圉, 固圉 ~ دۆلەت مۇداپىئەسى
 固 <转> ②垒堡的固圉 قورغان ~ / 防国的固圉
 固牢, 定 固牢, 定 ~ ئىرادە ~ / 志意的定坚
 دوستلۇق ~ / 谊友的
 مۇستەھكەم بولماق 固圉, 固圉, 固圉: ئوقۇغۇچى-
 لارنىڭ زېھنى پائالىيەتكە بولغان خۇشتارلىقى قانچىلىك مۇس-
 تەھكەم بولسا, ئۇلارنىڭ زېھنى قانچىلىكى تەرەققىي
 قىلىدۇ. 固圉多有趣兴的动活力智对们生学
 . 展发少多有就力智
 مۇستەھكەم قىلماق = مۇستەھكەملىك
 مۇستەھكەم ئىستىھكام <军> 事工久永
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态动使的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态同共的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەملىك» 态动被的
 مۇستەھكەملىك «مۇستەھكەم» 式形词名的
 مۇستەھكەملىك [动] 固圉, 固圉 قارارگاھى ~ 固加
 地营 / دۆلەت مۇداپىئەسىنى ~ 防国固圉 / بىلىمنى ~
 识知固圉
 مۇسسۇن 下见
 مۇسسۇن شامىلى <气> 风季
 مۇسسۇن كىلىماتى <气> 候气风季
 مۇسسۇن ئورمىنى <地> 林雨季, 林雨风季
 مۇسسۇن ئوقۇرى <气> 槽风季
 مۇسكۇل [静] <理生> 肌, 肌: يۈرەك مۇسكۇلى
 肌
 مۇسكۇل بوغۇمى <理生> 节肌
 مۇسكۇل تالاسى <理生> 维纤肌
 مۇسكۇل توقۇلمىسى <理生> 织组肌
 مۇسكۇل ئۆسمىسى <医> 瘤肌
 مۇسۇلمان [静] <宗> 林斯穆(的徒信教兰斯伊)
 的意旨拉安服顺即, “者服顺”为意原语伯拉阿, 称
 (人
 مۇسۇلمانچە [静] 的林斯穆, 的式林斯穆
 مۇسۇلمانچىلىق [静] 矩规的林斯穆: مۇسۇلمانچىلىقتا
 بەندىنىڭ كۆڭلىگە ئازار بېرىش توغرا ئەمەس . 林斯穆按

态同共的 «مۇكاپاتلىماق» مۇكاپاتلاشماق

态动被的 «مۇكاپاتلىماق» مۇكاپاتلانماق

مۇكاپاتلىق [静] 的奖有, 的奖 ~ بىلىم سىناش پائالىيىتى

戏游奖有 <经> ئويۇن ~ / 动活赛竞知识奖有

蓄储奖有 <经> مۇكاپاتلىق پۇل ئامانئىتى

券债奖有 <经> مۇكاپاتلىق زايوم

售销奖有 <经> مۇكاپاتلىق سېتىش

مۇكاپاتلىماق [动] 赏嘉, 赏奖, 励奖: ئىلغار خىزمەتچى-

لمەرنى ~ 者作工进先励奖 / تۆھپىكارلارنى ~ 有功有嘉

员人

状奖 [静] مۇكاپاتنامە

مۇكەممەل [静] 的备完, 制精, 美完, 善完 ~ ئەسلىھە

善 <备> پىلان ~ / 划计的美完 / ئىسراپ / 划计的美完

پارس تىللىرىنى ~ بىلىمەك 语伯拉阿通精 语斯波,

单提式全 <经> مۇكەممەل تالون

井善完 <矿> مۇكەممەل قۇدۇق

مۇكەممەل ماتېرىيالسىزم <哲> 主义物唯的足十

者

酶全 <生> مۇكەممەل ئېنىزم

的备完不, 的美完不, 的善完不 [静] مۇكەممەلسىز

式形词名的 «مۇكەممەلسىز» مۇكەممەلسىزلىك

态动使的 «مۇكەممەللەشمەك» مۇكەممەللەشتۈرمەك

态动被的 «مۇكەممەللەشتۈرمەك» مۇكەممەللەشتۈرۈلمەك

مۇكەممەللەشمەك [动] 善完, 美完: رەسام خىيالىيەت-

سەۋۋۇردا گۈزەل قىزنىڭ مۇكەممەللەشكەن ئوبرازىنى شەكىل-

لەندۈرۈۋالدى. 经已象形女俊的美完中像想的家画在

成形. ئوقۇتۇش-پىلانسىز تېخىمۇ مۇكەممەللەشتى. 的们我

了善完更划计学教

性美完 [静] مۇكەممەللىك

مۇك 1 [静] 闷郁, 闷苦, 愁忧: ئۇ سىڭلىسىنىڭ مۇڭلىرىنى

ئاقلاپ, ئىچ ئاغرىتىپ يىغلاپتۇ. 情同, 闷苦的妹妹说听她

了哭地

مۇك 2 [静] <古> 慧智

مۇقداش [静] 者怜相病同, 己知, 己知: بىر سۆزلىشىپ ~ دېمە,

بىللە مېڭىپ يولداش. <谚> 己知认就话次一谈要不

了. 同伴认就路程一走要不

مۇقداشقاق [静] 天聊爱, 心谈爱: سەھرىقلار ~ بولىدۇ.

了. 天聊爱人下乡

مۇقداشقاق [动] 肠衷诉互, 谈慰, 心谈

مۇك - زار [静] 愁悲, 苦愁, 怨哀

مۇقەررەر ۋەكىل <法> 表代然当

论然必 [静] مۇقەررەرچىلىك

态动使的 «مۇقەررەرلەشمەك» مۇقەررەرلەشتۈرمەك

态动被的 «مۇقەررەرلەشتۈرۈلمەك» مۇقەررەرلەشتۈرۈلمەك

مۇقەررەرلەشمەك [动] 局定成, 然必为成: غەلبە مۇقەر-

رەلشىپ قالدى. 局定成已利胜

然必②性然必① <哲> [静] مۇقەررەرلىك

通串, 结勾 <方> [动] مۇقۇلداشماق

مۇقۇلداشماق <方> [动] 惫疲, 尽力疲精, 劳疲度极

钝迟变, 钝变: 堪不

مۇقىل [静] 胶树桐棕野②药没库穆①

مۇقىم [静] 的定稳, 定固 ~ ۋاقىت / 间时的定固 / مال

~ باھاسى. 定稳价物

مۇقىم باھا <经> 价平

مۇقىم بولتا <冶> 栓螺定固

مۇقىم تەننەرخ <经> 本成定固

مۇقىم دولقۇن <物> 波定

مۇقىم مائاش <经> 资工定固

مۇقىم مۈلۈك <经> 产资定固

مۇقىم مىلودىيە <艺> 律旋定

مۇقىم ھالەت <物> 态定

مۇقىم ئۆسۈم <经> 息定

مۇقىمىسىز = تۇراقسىز

式形词名的 «مۇقىمىسىز» مۇقىمىسىزلىق

مۇقىملاشتۇرماق: «مۇقىملاشماق» 态动使的

مۇقىملاشتۇرۇلماق: «مۇقىملاشتۇرۇلماق» 态动被的

مۇقىملاشماق [动] 局定成, 定固, 定稳: ئۈمىدكەپنىڭ

مۇدىرىيەت ئىشخانىسىغا يۆتكىلىپ مۇقىملىشىپ قالدى. 到调他

校. 来下定稳室公办长校. تەجرىبىنىڭ مۇۋەپپەقىيەتلىك بول-

غانلىقى مۇقىملاشتى. 局定成已成功验实

مۇقىملىق ① «مۇقىم» 式形词名的 ② 性定固, 性定稳

مۇكاپات (مۇكاپاتى) [静] 赏奖, 励奖, 赏: بىرىنچى دەرىجى-

لىك ~ 一 / 奖等 / ماددىي ~ 励奖质物 / ئالىي ~ 高崇

赏奖的

مۇكاپات ئالماق 奖得

مۇكاپات بەرمەك 奖发, 奖授, 奖颁

مۇكاپات بېجى <经> 税金奖

مۇكاپات پۇلى 金奖

مۇكاپات لەۋھە 旗奖

مۇكاپات لوڭقىسى <体> 杯奖

石来模 <矿> [静] مۇللىت

的真, 真 <方> [静] مۇم

人的露不藏深 <方> [静] مۇمپۇق

的气小, 的吝啬 <方> [静] مۇمسق

是要你. ~ 能可 [静] مۇمكىن

今他. ~ 上见会能可去

了不来能可天

量尽, 能可尽 مۇمكىن بولۇشچە

مۇمكىنچىلىك [静] ① 性能可, 性行可: بۇ پىلاننىڭ

研该应们我. مۇمكىنچىلىكىنى مۇھاكىمە قىلىشىمىز كېرەك.

工为因. 性行可的划计个这下一究

دراش بولغانلىقتىن يۇرتۇمغا بېرىشقا ~ بولمىدى.

能可不已家老去我, 忙太作

مۇمكىنچىلىك تەتقىقاتى 研究性行可

析分性行可 مۇمكىنچىلىك تەھلىلى

مۇمكىنقەدەر [静] 地能可尽: ئۇ تېخى ياش, ~ ئۆزىمىز

最们我, 轻年还他. ەربىيە بېرىپ تۇزىتىۋالغىنىمىز ياخشى.

好为他正纠育教已自能可尽好

مۇمىيا (مۇمىيايم, مۇمىيايىك, مۇمىياسى) [静] ① <医>

伊乃木 ③ 剂腐防 <医> ② 药骨接 (的医尔吾维)

مۇمىيالانماق «مۇمىيالماق» 态动使的

مۇمىيالانماق «مۇمىيالماق» 态动被的

مۇمىيالماق [动] 理处腐防: جەستىنى ~ 行进体尸对

理处腐防

مۇن <古> [静] 富财, 本资, 钱本

مۇناپىق [静] ① 诈诡, 诈奸: ~ ئادەم (的诈诡) 诈奸

心良没 <骂> ④ 贼蠢, 类败 ③ 者信伪 <宗> ② 人

地下该, 的心良没! 蛋混, 的

! 的狱

مۇناپىقلاشماق [动] 诈奸变: ئۇ ياش ۋاقتىدا خېلى تۈزۈك

轻年他. بالىدەك قىلىۋىدى, بىراق كېيىن مۇناپىقلىشىپ كەتتى.

了诈奸变来后是可, 子孩的经正挺个是时

مۇناپىقلىق «مۇناپىق» 式形词名的

مۇناپىقلىق قىلماق 心良卖出, 刀三面两

مۇناجات (مۇناجاتى) [静] ① 告祷, 告祷 ② <文>

歌圣

مۇناجات قىلماق 求祈 (助神): تەڭرىگە ~ 上求祈

苍

مۇنار (مۇنارى) [静]: مەسچىت مۇنارى 清真寺塔 / خاتىرە

碑念纪, 塔念纪 مۇنارى

مۇخغايماق [动] 闷苦, 寂孤到感: نامازدىن كېيىن مۇخغىد.

儿会一了坐闷我后过孜玛乃. يىپ بىردەم ئولتۇردۇم

مۇخلانماق [动] 伤忧, 闷苦, 郁忧, 愁忧

مۇخلۇق [静] 的伤忧, 的闷苦, 的郁忧, 的愁忧: ئۇ.

نەك ~ قىياپىتى 态神的郁忧他 ناخشا 歌的伤忧

مۇلازىم [静] ① 差听, ② 员务服

مۇلازىمەت [静] 务服: دېھقانلار بازار ھەققىدىكى ئۇچۇرغا, قەرز

پۇلغا, تېخنىكا جەھەتتىكى ياردەم قاتارلىق مۇلازىمەتكە موھتاج.

服的面方等助援术技, 款贷, 息信场市要需们民农

。务

مۇلازىمەت بونكىتى 站务服

مۇلازىمەت سودىسى <经> 易贸务服

مۇلازىمەت قىلماق. 务服: ياخشى مۇلازىمەت قىلماق,

خېرىدارلار رازى بولىدۇ. 务服们我好. 意满就客顾.

مۇلازىمەتچى [静] 员务服, 者侍

مۇلازىمەتچىلىك [静] ① 业务服, ② 作工务服

مۇلازىملىق [静] 务服, 性务服

مۇلازىملىق كەسىپى 业务服

مۇلاھىزە [静] ① 法想, ② 见意: مەن ئايالىمنىڭ بۇ مۇلاھىزە.

سەگە قوشۇلدىم. 法想的子妻我了意同我. 评, 论议 ②. 法想的

评述, 论: ئىقتىسادىي مەسىلىلەرگە دائىر ~ 述题问济经

评

مۇلاھىزە قىلماق ① 讨探, ② 考思: يىمامچى پادشاھنىڭ

ھېكەتلىك سۆزىنى مۇلاھىزە قىلىپ, ئۇنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىپ.

تۈ. 思意的它了白明, 句警的帝皇考思匠补缝 ②.

<逻辑> 论推

مۇلاھىزە يۈرگۈزمەك = مۇلاھىزە قىلماق

مۇلاۋ [静] 佬佗, 佬佗 人佬佗

مۇلاۋچە [静] ① 佬佗语, ② 式佬佗

مۇلايىم [静] 善和, 善和, 气和: ~ بوۋاي 藹和 藹老的

气和和人待 قىلماق 气和 / 爷

مۇلايىملاشتۇرماق «مۇلايىملاشماق» 态动使的

مۇلايىملاشماق [动] 藹和变, 气和变, 柔温变: ئۇ مېنىڭ

بۇ ھالىغا رەھىم كېلىپ قالىدۇ بىردىنلا مۇلايىملاشتى. 或他.

了气和得变子下一, 心之隐惻了有子样这我对是许

مۇلايىملىق «مۇلايىم» 式形词名的: ~ ئامەت كەلتۈرەر. 和

。祥致气

مۇلتىپلېت <物> [静] 线谱重多

مۇلتىمېتىر <电> [静] 表用多

مۇلغۇي = سراج

مۇناسىۋەت 〔静〕 ①系关: دوستلۇق ۋە قوشنىدارچىلىق مۇنا-
 سۋىتى ئورنىدا تەكشۈرۈلگەن / 系关睦睦好友
 ، 际之... ③关公 ، 系关共公<转> ②系关交外立
 为...: دۆلەت بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن سۆھبەت يىغىنى چاقىد-
 ىرىلدى . 会谈座了开召际之庆国 .
 مۇناسىۋەت باغلاش 系关拉 ، 络联 ، 系联立建
 مۇناسىۋەت بۆلۈمى 部关公
 مۇناسىۋەتچى 〔静〕 的系联 ، 的关公
 مۇناسىۋەتچى خانىم 姐小关公
 مۇناسىۋەتسىز 〔静〕 关无: ~ ئىشلار 无的关 / ~
 ئىشلار بىلەن كارىڭ بولمىسۇن . 事的关无管别你 .
 مۇناسىۋەتلىك 〔动〕 的关有 : ~ ئورۇنلار 态动使的 «مۇناسىۋەتلىك»
 مۇناسىۋەتلىك 〔动〕 系联 ، 络联: ئۇنىڭ بىلەن مۇناسى-
 ۋەتلىشىپ بېقىڭ . 下一系联他跟请 .
 مۇناسىۋەتلىك 〔静〕 的关有 : ~ ئورۇنلار 事大的运命家国到系
 مۇناسىۋەتلىك كىشى 人系关
 مۇناسىۋەتلىك مەسىلە 题问关有
 مۇناقى 〔静〕 <植> 葡萄子奶马 ، 葡萄克纳穆
 مۇنەججىم 〔静〕 ① <天> 家星占 ، 家相星
 ، 官 熟思深常非他 . 论结下于急不事凡 ، 虑
 ② <转> 家阳阴 ، 官 熟思深常非他 . 虑
 مۇنەججىملىك 〔静〕 术星占 ، 学相星
 مۇنەججىملىك قىلماق 星占 ، 相星看
 مۇنەۋۋەر 〔静〕 ① 秀优: ~ ئەسەر 秀优 / ~ ئوقۇت-
 قۇچى 秀优 <转> ② 师教秀优
 مۇنبەت 〔静〕 的沃肥: ~ يەر 沃肥的沃土 / ~ ئېتىز
 田良 ، 地田的沃肥
 مۇنبەر 〔静〕 ① <宗> 讲演(的内殿大拜礼寺真清)
 <转> ③ 台讲: 台讲 ② 台 坛论
 坛论 〔静〕 的沃肥: 坛论 坛文 ، 坛论学
 مۇنبەر سوتسىيالىزمى 义主会社坛讲
 مۇنبۇق 〔静〕 <方> 密神 ، 密秘
 مۇنتۇرماق 〔动〕 <古> 惑盛 ، 惑迷
 مۇنتىزىم 〔静〕 规正: ~ تەربىيە ئالماق 育教规正受
 مۇنتىزىم ئارمىيە <军> 军规正
 مۇنتىزىم پىرامىدا <数> 锥棱正

مۇنار تىكلەشكە 碑树
 مۇنارسىمان 〔静〕 的式塔 ، 的状塔
 مۇنارسىمان بۇلۇت <气> 云状塔
 مۇنارسىمان تېلېسكوپ <天> 镜远望式塔
 مۇنارسىمان چاق <机> 轮塔
 مۇنارسىمان كران <机> 吊塔 ، 机重起式塔
 مۇنارلىق 〔静〕 的塔 ， 的塔有
 مۇنازا 〔静〕 <方> 的贵珍 ، 的贵宝
 مۇنازىرە 〔静〕 论辩 ، 论争 ، 辩争: ئىلمىي ~ 辩术学
 / 论 实事的辩争可无 تەلپ قىلمايدىغان پاكىت
 مۇنازىرە باسقۇچى <法> 阶段论辩
 مۇنازىرە قىلماق 论争 ، 辩争 ، 论辩
 مۇنازىرىچى 〔静〕 家论辩 ، 士辩
 مۇنازىرىسىز 〔静〕 的论争经不 ، 的论辩经不
 的议 以难论争过经不 . ھەقىقەتتى ~ ئېنىقلاش قىيىن .
 理真明辩
 مۇنازىرىلەشتۈرمەك «مۇنازىرىلەشمەك» 态动使的
 مۇنازىرىلەشمەك 〔动〕 论争 ، 论辩 ، 辩争 ، 战论: ئۇلار
 بۇ مەسىلە توغرىسىدا خېلى مۇنازىرىلەشكەن بولسىمۇ ، بىر پىكىر-
 گە كېلەلمىدى . 有没但 ، 久很了论争题问个这对们他 .
 致一成达
 مۇنازىرىلىك 〔静〕 的论争 ， 的论辩 ، 的议争
 مۇنازىرىلىك دەۋا <法> 诉讼式论辩
 مۇناسىپ 〔静〕 ① 合适: 应相 ، 合适
 رۇش - تۈۋۈشلىرى شەھەر ئارائىتىغا مۇناسىپ بولۇپ ، گۈزەللىك-
 كىگە مۇس قوشۇپ تۇراتتى . 城合适止举着穿的娘姑这 .
 ، 为愧不 ② . 色姿分几了平貌美的她给 . 境环市
 我 . 愧无之当 ؛ بىزنىڭ ئارمىيىمىز ئۇلۇغ ئارمىيە بولۇشقا ~
 ~ 队军的大伟为愧不队军的们 得值 ③ . 值
 助援的提一得值 ياردەم
 مۇناسىپ فۇنكسىيە <物> 数函响应
 مۇناسىپ كەلمەك 〔静〕 合符 ، 应相 ، 配相 ، 称相
 مىڭمۇ ئۆزۈڭگە مۇناسىپ كېلىدىكەن . 相挺你名字的你
 . 称 乐然当我 ، 意心的我合符果如 ، 看看我让 .
 意
 مۇناسىپ كۆرمەك 〔静〕 适合为认 : شەھەر خەلقى پادىشاھلىق
 تەختىنى روزىبەگكە مۇناسىپ كۆرۈپتۇ . 皇为认民人的邦城
 . 适合克伯则柔给位
 مۇناسىپلىق «مۇناسىپ» 式形词名的

。国亡党亡会就， 贿受污贪服克
亡沦使， 亡灭 قىلماق مۇنقىرىز قىلماق

مۇنقىرىزچىلىك «مۇنقىرىز» 词名象抽的: مۇنقىرىزچىلىككە
قارشى تۇرماق 对反论亡国 / ۋەتەننى مۇنقىرىزچىلىكتىن قۇ-
تۇلدۇرماق 国救، 亡救

式形词名的 «مۇنقىرىز»
مۇنقىرىزلىك 的反对， 的绝拒， 的定否 [静] مۇنقىرىز

مۇنقىرىز - نەقىرىز <宗> [静] 说传) 尔克奈 - 尔克孟
(使天个两的人死审预里墓坟在
مۇنقىرىز 个这， 这 [静]

مۇنقىرىز <方> [动] 瞶昏老年

مۇھاپىزەت 卫保، 防护， 护保 [静] : ئۇلار مېنى ئايرىم ھال-
دا بىرىنىڭ مۇھاپىزىتىگە تاپشۇردى . 我把他们另单交给
مۇھاپىزەتچىسىگە ئاشلىق ئامبىرىنىڭ مۇھاپىزىتى ياخشى بولمى-
غاچقا، بىرىمۇ ئاشلىق بۇزۇلۇپ چاشقانغا يەم بولۇپ كەتكەن .

مۇھاپىزەت بەلۋاغى <农> 带林防护، 带护保
مۇھاپىزەت تورى <交> 网防护
مۇھاپىزەت تېمى <建> 墙护

مۇھاپىزەت دامبىسى <水> 堤防护
مۇھاپىزەت قاپقىمى <机> 罩护، 罩防护
مۇھاپىزەت قاراۋۇلى <军> 哨卫警
مۇھاپىزەت قەۋىتى <物> 层护保
مۇھاپىزەت قوزۇقى <水> 桩护保
مۇھاپىزەت قۇرى <农> 行护保
مۇھاپىزەت قېشى <水> 岸护

مۇھاپىزەت قىلماق 卫警، 护保: ھازىر بار ئورمانلارنى
ياخشى مۇھاپىزەت قىلىش كېرەك . 林树的有现好护保要 .

مۇھاپىزەت كلاپانى <机> 阀防护
مۇھاپىزەتچى [静] 兵卫، 员卫警 镖保،

مۇھاپىزەتچى قىسىم <军> 队部卫警
مۇھاپىزەتچىلىك [静] 作工卫警، 作工卫保

مۇھاجىر <宗> ① [静] 士迁 (林斯穆的外以加麦到居迁而害迫徒教神多加麦
② (林斯穆的外以加麦到居迁而害迫徒教神多加麦

民侨: جۇڭگو مۇھاجىرى / 侨华 / 民侨
民侨国

مۇھاجىر سودىگەر 商侨
مۇھاجىرلىق «مۇھاجىر» 词名象抽的: مۇھاجىرلىقتا ياشىماق
居侨

مۇھاسىرە [静] 围包: ~ ئىچىدە قالماق 围包被 / مۇھاسىرە

柱棱正 <数> مۇنتىزىم پىرىزما

مۇنتىزىم قوشۇن = مۇنتىزىم ئارمىيە

形边多正 <数> مۇنتىزىم كۆپ تەرەپلىك

体面多正 <数> مۇنتىزىم كۆپ ياقلىق

战规正 <军> مۇنتىزىم ئۇرۇش

形角三正 <数> مۇنتىزىم ئۈچ بۇلۇڭ

式形词名的 «مۇنتىزىم»

态动使的 «مۇنتىزىملاشماق»

态动被的 «مۇنتىزىملاشتۇرۇلماق»

مۇنتىزىملاشماق [动]: بىز ئارمىيىمىزنى زامانىۋى-
لاشقان، مۇنتىزىملاشقان ئارمىيە قىلىپ قۇرۇپ چىقىشىمىز
لازم . 我把军队建成一支现代化军队 . 我要们把军队
化成现代化 . 队

مۇنتىزىملاشقان تەلىم <军> 练训化规正

مۇنتىزىملاشقان مەشىق 习练化规正

مۇنچا 澡洗， 浴人 مۇنچىغا چۈشەك 堂澡، 室浴 [静]
مۇنچە 样这， 么这 [静]: ~ ئالدىراپ نەگە باراتتىڭ؟
么这到哪儿去? ~ نەرسىنى كۆتۈرەلمەسەن؟ 急到哪儿去?
东你都不提起来吗?

مۇنچىچى [静] 人工堂澡
مۇنچىلىق [静] 的堂澡有， 的堂澡

مۇنچىلىق ئاپتوموبىل <交> 车浴淋
مۇنچىلىك [静]: ~ مۇلايمۇ بۇ 么和 / ~
يول دېگەن نېمە؟ 么这路儿点么这?
مۇنچىۋالا [静]: 么这， 样这: ~ كۆپ ئادەم 么这的多
人 / ~ ئىشنى قانداق قىلىپ تۈگىتىرسەن؟ 么这的多事
儿怎么能干完?

مۇنداق [静]: ئۇنداق قازانغا ~ چۆمۈچ .
<谚> 勺的样这下， 锅的样那 “计就计将” 同喻;
“事行机见” . سەن ~ خاپا قىلساڭ، كىم ساڭا ياردەم
قىلىدۇ؟ 你助帮还会还谁， 气生人惹么这你?

مۇنداقتا [助] 么那
مۇنداقچە [静]: ئۇنداق قازانغا ~ ئۇنداق قازانغا
مۇندەرىجە [静] 录目: كىتاب مۇندەرىجىسى 录目的书图

مۇندۇز [静] <古> 瓜傻، 子呆، 子傻
مۇندۇلاق = قاغىتىرناق

مۇنقا [静] <古> 的从顺不، 的服驯不، 的野
مۇنقىرىز [静] 亡灭

مۇنقىرىز بولماق 亡沦، 亡灭: خىيانەتچىلىك ۋە پارا-
خوزلۇقنى تۈگەتمەسەك، پارتىيە ۋە دۆلەت مۇنقىرىز بولىدۇ .

的行一每)诗顶贯，诗合离 <文>〔静〕 مۇۋەششەھ
诗种一的词成合组能母字尾的诗句一后最或母字首
(体

مۇۋەققەت <静> 的时临〔静〕: ~ ىرلەشمە 合联的时临 / پارتە
كومنىڭ ~ شۇجىسى 现代(时临)理代 党委书记
阁内时临 كابينەت مۇۋەققەت
府政时临 ھۆكۈمەت مۇۋەققەت
مۇيات <方>〔静〕 的贵珍，的贵宝 <方>〔静〕 的意如心称
的想理

مۇياتلىق <方>〔静〕 品念纪，宝家传，物遗
مۇيان <古>〔静〕 善慈，德功，事善
مۇيانچىلىق <古>〔静〕 架劝，解劝，停调，解调
مۇيانلىق <古>〔静〕 茶，房水供(的水饮人路行供)
馆旅，栈客，店客: 房水
مۇيەسسەر 下见

مۇيەسسەر بولماق 以得，得博，到得，到受
تاشقا ~ ىزىنەن ئالغىشقا / 赞称到受 ~ ىزىنەن ئالغىشقا / 声掌得博
ىدارىنى كۆرۈشكە ~ ىدىن ئالغىشقا
مۇيەسسەر قىلماق 得博使，到得使，到受使
مۇيغاق <古，动>〔静〕 羊山野

مۇيىم - تۇيىم <方>〔静〕 衍敷，就将，合凑
مۇ [模] 的: 啐; باغلاقتىكى موزاي ~ دەپ يەنە مۇرىدى . 了叫地啐又犊牛

مۆتىدىل <地>①〔静〕 和温<地> ھاۋا رايى ~ ىنەن ھەم ھەم ھەم ھەم
② 和温، 的气和، 的性温: ساۋۇت دېگەن ئۇ ئادەمغۇ ~ ىر
ئادەم . 的气和个是، 呀人个那提伍萨 . ىپمەكلىك
ئادەمنىڭ مېجىزىگە ئىسسىقۇ كەلمەيدىغان، سوغۇقۇ كەلمەيدىغان
پىمەكلىكتۇر . 物食 的寒不又热不既性体的人对是物食性温 . 物食

مۆتىدىل بەلۋاغ <地> 带温
مۆتىدىللەشمەك <动> 和温变: بۇ يەرنىڭ ھاۋا كىلىماتى
ھازىر مۆتىدىللەشمەكتە . 和温得变在正候气的里这
مۆتىدىللىك «مۆتىدىل» 式形词名的 ھاۋا رايىنىڭ مۆتىدىل .
لىكى 和温候气

مۆتىسىپ <宗>〔静〕 卜希泰哈穆 <宗>〔静〕 监期早教兰斯伊
مۆتىۋەر <静> 的望众，重望高德 敬可，归所望众: 高德 ~ زات
斗泰، 士人的(归所望众)重望
مۆتىۋەرلىك «مۆتىۋەر» 式形词名的
مۆجىزە <静> 迹奇

مۇۋاپىق كۆرمەك 适为认，适合为认，理合为认
: ئۇلار مېنىڭ پىكىرىمنى مۇۋاپىق كۆردى . 我为认们他
 . 理合见意 رهەبەرلىك قايتا - قايتا ئويلىنىشتىن كېيىن ،
ئۇلاردىن قادىرىنى مۇۋاپىق كۆردى . ىلاردىن قادىرىنى مۇۋاپىق كۆردى . 适合尔迪喀中人些这为认，后

مۇۋاپىق مەنپەئەت <经> 益利当正
مۇۋاپىقلاشتۇرماق «مۇۋاپىقلاشماق» 态动使的
مۇۋاپىقلاشتۇرۇلماق «مۇۋاپىقلاشتۇرماق» 态动被的
مۇۋاپىقلاشماق <动> 应适，合适: ئۇ ئۈچى قېتىم شۇ
زاماندىكى تەبىئەت ئىلىمىگە مۇۋاپىقلاشقان تېبابەت نەزەرىيە ئاساس .
لىرىنى ئوتتۇرىغا قويغان . ىلارنى ئوتتۇرىغا قويغان . 那应适了出提先首他
 . 础基论理学医的学科然自

مۇۋاپىقلىق «مۇۋاپىق» 式形词名的
مۇۋازىنەت 衡均، 衡平〔静〕
مۇۋازىنەت نەزەرىيىسى <哲> 论衡均
مۇۋازىنەتلىك 的衡均، 的衡平〔静〕
مۇۋازىنەتلىك بازار <经> 场市势均
مۇۋازىنەتلىك فورماتسىيە <哲> 态形衡均
مۇۋەببەلسىپەت <植>〔静〕 冬麦

مۇۋەپپەق بولماق 以得，幸有，会机有 دەل باھار
ۋاقتىدا خىزمەت بىلەن يېزىلارغا چىقىشقا مۇۋەپپەق بولدۇم . 正
قىش كۈنى مەن بۇ قە . 村农去会机有系关作工因我时天春巧
تىمقى يىغىنغا قاتنىشىشقا مۇۋەپپەق بولدۇم . 这加参幸有我 .
. 议会次

مۇۋەپپەقىيەت <静> 功成，就成: بۇ مۇۋەپپەقىيەتلىرى ئۇ .
چۈن تەقىقات ئورنىدىكى يولداشلار ئۇنى سەمىمىي تەبرىكلە .
دى . 就成些这为因 . 祝地意诚心诚们志同的所研究
 . 他贺 ىزگە ~ تىلەيمەن . 功成你祝 !
مۇۋەپپەقىيەت قازانماق 功成得获，就成得取
 . 功 ىز چوقۇم مۇۋەپپەقىيەت قازانىمىز . 成会定一们我 . 功

مۇۋەپپەقىيەتكە ئېرىشمەك 功成得获
مۇۋەپپەقىيەتسىز <静> 功成不，就成无: بۇ ئىشىمىزمۇ ~
ئاخىرلاشتى . 终而功无也事件这们我 .

مۇۋەپپەقىيەتسىزلىك «مۇۋەپپەقىيەتسىز» 式形词名的
مۇۋەپپەقىيەتلىك <静> 的满圆، 的功成: ئۇ 60 ياشلىق
بۇۋايىنى ~ ئوپېراتسىيە قىلدى . 爷大老的岁十六位一给他 .
 . 术手的功成了做 ~ ىرۈنۈلدى . 务任的巨艰项这了成完地满圆当相他 .

子厥炮驴 . 子厥炮 [动] مۆشكۈمەك
。了

مۆشگەك = مۆشكۈگەك

式形词名的 «مۆك» مۆشكۈك

傻犯, 涂糊犯, 懂懵 مۆشكۈك قىلماق

状泪含眼双[模] مۆل

子鞅软(的驴) [静] مۆلە

测目 مۆلچەر [静] 量估, 计估, 算估

学科测预 <经> مۆلچەر پېنى

数概 <语> مۆلچەر سان

学法测预 <法> مۆلچەر قانۇنشۇناسلىقى

值估 <经> مۆلچەر قىممەت

报估 <经> مۆلچەر مەلۇمات

态动使的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەتمەك

态同共的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەشمەك

态动被的 «مۆلچەرلىمەك» مۆلچەرلەنمەك

مۆلچەرلىگۈسىز [静] 量估法无, 计估法无

زيان ~ بولىدى . 计估法无失损的次一这 . بۇ ئىشلار ~

زور ھەم چوڭقۇر ئەھمىيەتكە ئىگە . 量估法无有具业事项此 .

。义意的远深而大重的

مۆلچەرلىمەك [动] 测估, 量估, 计估①

چەرلەپ كۆرمەك 计估下一形势 / خاتا ~ 误, 计估错误

②测 瞄, 准瞄 <转> ئۇ بۇرنىڭ كۆكرىكىنى مۆلچەرلەپ

ئانقانىدى , ئوق تەگمىدى . 击射口胸的狼准瞄他 . 击有没,

。中

مۆلدۈر^۱ [静] 雹冰 <气>

مۆلدۈر ئاپىتى 灾雹 <气>

مۆلدۈر بورىنى 暴雹 <气>

مۆلدۈر تۆرەلمىسى 胚雹 <气>

مۆلدۈر سۇغۇرتىسى 险保雹冰 <经>

مۆلدۈر^۲ [模] 簌扑②溜溜滴①

态动使的 «مۆلدۈرلىمەك» مۆلدۈرلەتمەك

的雹冰 [静] مۆلدۈرلۈك

مۆلدۈرلۈك بۇلۇت <气> 云雹

مۆلدۈرلىمەك [动] 转溜溜滴滴(睛眼)①

دۈرلەپ تۇرغان يوغان كۆزلىرىدىن مەيۈسلۈك چىقىپ تۇراتتى .

②. 色神的郁忧出露流睛眼大的转溜溜滴滴她那

: ئانا كۆزلىرىدىن مۆلدۈرلەپ چۈشۈۋاتقان ياشلىرىنى قول ياغ .

لىق بىلەن سۈرتتى . 亲母用手帕去擦帕手用亲母 . 眼的下落簌簌扑去擦帕手用亲母 .

。泪

مۆجىزە كۆرسەتمەك 迹奇示显

مۆجىزە ياراتماق 迹奇造创

مۆجىزىلىك [静] 的异奇, 的奇神

مۆرەتمەك «مۆرىمەك» 态动使的

مۆرەشمەك «مۆرىمەك» 态同共的

مۆرىت [静] 遇机, 会机, 机时, 机良

مۆرىتى كەلمەك 到会机, 到机时

مۆرىمەس [静] 吭不声一 ~ ئادەم 吭不声一

人的声作不默, 人的

مۆرىمەك [动] 叫唤① ②叫唤

بالدۇراق مۆرەپ قوبىسىڭىز بولماسىدى؟ 不声吭儿点早你？

？吗行

مۆسۈن [静] 坠耳 <方>

مۆشۈكتاپان [静] 菊儿猫 <植>

مۆكتۈرمە [静] ①伏埋 ②伏兵 兵伏 : يولغا ~ قويۇڭ .

لار . 兵伏排安上路在要们你 .

مۆكتۈرمە جەڭ <军> 击伏, 战击狙

مۆكتۈرمە قۇرۇلۇش <建> 程工蔽隐

مۆكتۈرمەك «مۆكەك» 态动使的

مۆكتۈرۈلمەك «مۆكتۈرمەك» 态动被的

مۆككەك [静] 的伏潜爱, 的藏躲爱

مۆككەك پەرۋانە <动> 蛾潜

مۆككەك چىۋىن <动> 蝇潜

مۆككەك [动] 藏, 藏隐, 藏躲 : قۇياش ئاستا تاغ كەينىگە

مۆكتى . 面后的山了到躲地慢慢阳太 . ئۇ دەرخ كەينىگە

مۆكتى . 面后树了到藏他 .

مۆكۈرۈ [静] 的老衰, 的小瘦 <方>

مۆكۈشمەك^۱ «مۆكەك» 态同共的

مۆكۈشمەك^۲ [静] 藏迷捉

مۆكۈشمەك ئوينىماق 藏迷捉玩 : باللار مۆكۈشمەك

ئوينىۋاتتى . 藏迷捉玩在们子孩 .

مۆكۈمۈكلەك [静] 儿猫藏, 藏迷捉

مۆگە - ماش <方> [静] 果瓜, 品果

مۆڭ [静] 的脑呆头呆, 的气傻里傻, 的呵呵傻 ~

ئادەم 呵呵傻 / 人的呵呵傻 / گەپ قىلمىسا, ~ دېمە : جىم تۇرغاننى

دۆڭ دېمە . <谚> 弹动不, 瓜傻是为以别你声吱不

斗可不水海, 相貌可不人”同喻: 土堆一是为以别你

。“量

مۆشكۈشمەك «مۆشكۈمەك» 态同共的

مۆشكۈگەك [静] 的子厥炮爱 : ئات ~ 马

息信糊模 ۆجھەل ئۆچۈر

态动使的 «مۆجھەلشەك» ۆجھەللەشتۈرمەك

态同共的 «مۆجھەللەشتۈرمەك» ۆجھەللەشتۈرۈشمەك

态动被的 «مۆجھەللەشتۈرمەك» ۆجھەللەشتۈرۈلمەك

مۆجھەللەشمەك [动] 糊含变，糊模变 [动] ئۆسكە سۆزلىرى

بارغانسېرى ۆجھەللىشىپ كەتتى . ۇقۇنۇپ كەلگەن ئۇ .

了

式形词名的 «مۆجھەللىك»

مۆجھەللىك تىلشۇناسلىقى <语> 学言语糊模

مۆجھەللىك لوگىكىسى <逻> 学辑逻辑糊模

مۆجھەللىك ماتېماتىكىسى <数> 学数糊模

مۆجھە [静] <理生> 肢，肢：تۆت ~ 肢四 / مۆجھە-

لىرى ساق 全健体肢

مۆجھەل [静] 支地，肖生

مۆجھەلنامە [静] 历皇，书历肖生

مۆدۈر [静] 平不低高，低低高高

مۆدۈر پاقا <动> 蟾铃

مۆدۈر - چوقۇر [静] 平不低高，平不凸凹 ~ يېزا

يولدا بىر ئېشەك ھارۋىسى ئاستا كېتىۋاتاتتى . 农在车驴辆一

。着走上路的平不低高村

مۆدۈر - مۆدۈر [静] 平不凸凹，平不低高

مۆدۈرۈلمەك [动] 蹄前失① ىخشى ئاتىنىڭمۇ مۆدۈرۈلۈپ

كېتىدىغان چاغلىرى بولىدۇ . 候时的蹄前失有也马好

مۆدۈرۈلمەس ئات يوق ، يېڭىلىمەس ئادەم . <谚> 不有没马

مۆدۈرۈل . 的蹄前失 的胜不无战有没人 ، 的蹄前失

گەن ئون مۆدۈرۈلەر . <谚> 起超个一过打 起超个

。起超个

مۆدۈك [静] <方> 巧精，小

مۆرە [静] 膀肩① ىش ، ئۇ سومكىسىنى مۇرىسىگە ئېسىپ كەي-

ىنگە ماڭدى . 了走身上膀肩在挂包书把他 . ى بۇ كۆڭ-

لەكىنىڭ مۇرىسى سەل كەك بولۇپ قاپتۇ . 稍肩的衣衬件这

骨锁② . 儿点了宽微

مۆرە بېغى <理生> 带肩

مۆرە تاختا 板衬 (用光 板木的低间中高头两)

(用光)

مۆرە تاش 石光抛 (用光抛布大)

مۆرە چىقارماق = دولە چىقارماق

مۆرە قاقماق 膀肩拍 ىشلىق مۆرەگە قېقىپ «قالتىس

ىگىت» دەپ ماختاپ قويدى . 说奖夸膀肩的我着拍长首

。“子伙小棒”

مۆلدۈر - مۆلدۈر [模] 滴溜溜滴① 簌扑簌扑②

ئۇنىڭ كۆزىدىن ~ ياش تامچىلىرى قۇيۇلدى . 中眼他从珠泪

。来下了落地簌扑簌扑

مۆللىدە [静] 簌扑，下一簌扑， ~ ياش ئالدى .

。出而眶夺泪眼下一簌扑他

مۆل - مۆل [模] 滴溜溜 [模] ىقۇنۇپ كەلگەن ئۇ .

。着看着地滴溜溜睛眼子孩

مۆلۈلدەتمەك «مۆلۈلدەك» 态动使的

مۆلۈلدەك [动] 巴眨 ىماڭا مۆلۈلدەپ قاراپ ، پەس ئاۋاز

بىلەن سۆزلىدى . 说声小眼着巴眨我朝他 .

مۆمىن [静] ① 穆民，(伊兰斯教) 徒信 <转> 笃

مۆمىن : 厚忠，实笃，诚 ىخشى تەربىيەلەنگەن ، ~ بىر

كەشىگە نىكاھلاپ بەر . 教好良过受个一给嫁儿女把要你 .

。人好的厚忠，的育

مۆمىنلەرچە [静] 地顺恭，地诚笃

مۆمىنلىك «مۆمىن» 词名象抽的

مۆنۈرىمەك [动] <方> 缓暂，停暂 (痛疼于用要主)

مۆھتەرەم [静] 的敬尊，的敬可， ~ ئېپىدىنى (敬尊可)

生先(的敬)

مۆھلەت [静] 限期，限期 : مەلىكە شاھىتىن قىرىق كۈنلۈك ~

سورايتۇ . 限期天十四了求请王国向主公

توشاي دەپ قالدى . 了到快期限的月个一

مۆھلەت ئالماق 限期要 限期得 : مەن ئۇنىڭدىن ئىك-

كى ئايلىق مۆھلەت ئالدىم . 限的月个两到得儿那他从我

。期

مۆھلەت بەرمەك 限期给 : سىزگە قانچە ھەپتە مۆھلەت

بەردى ؟ 限期的周几你了给 ؟

مۆھلەتسىز [静] 限期无，限期无

مۆھلەتلىك [静] 限期有，限期有

مۆھۈر (مۆھرى) [静] 印章， ~ ىساق 印盖

مۆھۈردار (مۆھۈردارى) [静] 臣大玺掌

مۆھۈردارلىق [静] 职之玺掌，职之臣大玺掌

مۆھۈرلەتمەك «مۆھۈرلىك» 态动使的

مۆھۈرلەشمەك «مۆھۈرلىك» 态同共的

مۆھۈرلەنمەك «مۆھۈرلىك» 态动被的

مۆھۈرلۈك [静] 的印盖 : ~ ىلخەت ىساق 据字的印盖

مۆھۈرلۈك بەر <经> 批地约

مۆھۈرلىكەك [动] 印盖 : توختامنى ~ ىساق 印盖同合给

مۆجھەل [静] 的糊模，的糊含，的混合

مۆجھەل توپلانما <数> 合集糊模

似屎藏猫像 <成> مۇشۇك پوقنى يوشۇرغاندەك
(深如莫讳)的

头 —— 葱洋吃猫 <成> مۇشۇك پىياز يېگەندەك
在他，嘿，遭： هوي، بۇگۈن ~ ئۇ تاماكا چېكۋاتىدۇ!
。遭一头 —— 葱洋吃猫是可这，烟抽

须碟 <植> [静] مۇشۇكتاپان
草尾猫，草头棒 <植> [静] مۇشۇكفۇيرۇق
猫熊 <动> [静] مۇشۇكئىيىق
مۇشۇكياپلاق = ئۆك

背拱腰弯，子锅罗，倭佝 <古> [静] مۇك
态动使的 «مۇكچەيتمەك»
态同共的 «مۇكچەيتمەك» مۇكچەيتشمەك
态动被的 «مۇكچەيتمەك» مۇكچەيتىلمەك
مۇكچەيمەك [动] 腰倭佝，锅罗，腰弓
ۋاي كېلىۋاتىدۇ. 头老的腰倭佝位一来走。 مۇكچەيگەن بىر بو-
بېلىنى كەتمەن تۈزەيدۇ. <谚> 治曼土坎用能腰弓
态同共的 «مۇكچەيتمەك» مۇكچەيتشمەك
忙大，忙②章无乱杂① <方> [静] مۇكۈل - تېقىل
的式女 <古> [静] مۇكىم
睡瞌 <方> [静] مۇگدەك
睡瞌打，盹打 <方> [动] مۇگدىمەك

مۇڭگۈز [静] 角，角犄
ك دېسەك مۇڭگۈزى. <谚> 巴尾没，狗是说
“类不伦不”；“像不四”同喻；角犄没，羊
后 <谚> 于胜而蓝于出青”同喻；朵耳的长先过超角犄的长
。“蓝
مۇڭگۈز ئاشكارا بولماق <成> 相本出露
他候时个这在就. چاغدىلا ئۇنىڭ مۇڭگۈزى ئاشكارا بولدى.
。相本了出露

莨毛果角 <植> مۇڭگۈز باش
膜角 <理生> مۇڭگۈز پەردە
炎膜角 <医> مۇڭگۈز پەردە يەللىكى
岩角 <地> مۇڭگۈز تاش

مۇڭگۈز چىقماق ①角出，角长② <转>
态: ھېلىقى مالىمانچىلىق يىللاردا ھەر ياۋاشلارغا مۇڭگۈز چى-
قىپ، ئىسيانچى بولۇپ كەتكەن. 在 那个年代的乱动
。派反造了成态常反一都人的实老常非
质角 <生> مۇڭگۈز ماددا
مۇڭگۈزسىز [静] 角无 ~ ھايۋانلار 无角动物

مۇرە قىسماق 肩耸 (道知不示表): ئۇ ھېچنېمىنى
بىلمىگەن قىياپەتتە قوللىرىنى يېيىپ، مۇرىسىنى قىستى.
。肩下一了耸，手双开摊，道知不都么什作
مۇرىنى مۇرىگە تىرىمەك 肩并，肩并肩
ئۇ دېگەن بىز بىلەن مۇرىنى مۇرىگە تىرەپ كۈرەش قىلغان سەپداش.
。友战的战作肩并们我是

مۇرەن <方> [静] 口渡②河①
مۇرگۈمەك <方> [动] 失闪，失前打
مۇرىدەشمەك «مۇرىدەمەك» 态同共的
مۇرىدەمەك [动] 靠肩用，推肩用
رۇقۇپ مۇرىدەيتتى. 机拉拖推肩用劲使们子伙小
بىلەن يىگىت بىر - بىرىنى مۇرىدەپ كېتىپ باراتتى. 和姑娘
。走肩着靠肩子伙小

مۇرىلىك [静] 肩垫
مۇسۇن [静] 枝嫩
مۇشكۈل [静] 的难艰، 的巨艰 ~ ۋەزىپە 的巨艰
任的巨艰 / 务 ~ ئەھۋالغا چۈشۈپ قالماق 境困于陷 / ئىش يوق
ئالەمدە، كۆڭۈل قويغان ئادەمگە. 心有怕只，事难无上世.
。人

مۇشكۈللەشتۈرمەك «مۇشكۈللەشمەك» 态动使的
مۇشكۈللەشتۈرۈلمەك «مۇشكۈللەشتۈرمەك» 态动被的
مۇشكۈللەشمەك [动] 难困变，难艰变
ئىش تېخىمۇ مۇشكۈللىشىپ كەتتى. 困更得变事件那在现
。了难

مۇشكۈللۈك [静] 难困，难艰
گپ ئەمەس. 么什算不说来们我对难困这
مۇشۇك <动> [静] 猫 ~ چۈشىدە چاشقان كۆرەر.
<谚> 鼠老见梦都会梦做猫. مۇشۇككە ئويۇن، چاشقانغا
قىيىن. <谚> 难为鼠老，戏游儿猎. گۆشكە بويى
يەتمەسە، روزا تۇتۇم دەر. <谚> 肉上不够猫
自说就，肉上不够猫. 了斋封己. مۇشۇكنىڭ پۇلى يوق، گۆشكە ئامراق.
<谚> 肉吃想，钱没猫. “肉鹅天吃想蝶蛤癞”同喻.
شۇكىنى ھارۋىغا قاتسالك، كاتنىڭ ئاستىغا سۆرەيدۇ. <谚>
。拉下底床往会，车上套猫蛤
مۇشۇك ئاپتاپقا چىقماسلىق <成> 图可利无
水油. 这 ۋىنچىلىك نەرسە دېگەنگە مۇشۇك ئاپتاپقا چىقمايدۇ.
。图可利无西东

مۇشۇك بېلىسىنى يېگەندەك <成> 地似事没像
， 觉不鬼，知不人；事其无若 ~ يۈ-
رسەنغۇ؟ 呢地似事没像还么怎，了得的得该你？

مېتال فىزىكىسى 学理物属金

مېتال كان ياتمىسى <矿> 床矿属金

مېتال كرىستال <矿> 体晶属金

مېتال مىنېرال <矿> 物矿属金

مېتال ئۆتكۈزگۈچ <物> 体导属金

مېتال ئېلېمېنت <化> 素元属金

مېتالچىلىق <冶> 工金②金冶①

مېتالچىلىق سانائىتى <冶> 业工金冶

مېتالسىز <静> 属金无

مېتالشۇناس <静> 家学属金

مېتالشۇناسلىق <静> 学属金

مېتاللوگرافىيە <静> 学相金

مېتاللىق <静> 的属金

مېتاللىق خۇسۇسىيەت <物> 性属金

مېتالوگىكا <静> 辑逻辑

مېتامورفىزم <静> 用作质变

مېتان <化> 气沼，烷甲

مېتان باكتېرىيىسى <生> 菌细烷甲

مېتان رادىكالى <化> 基甲

مېتانول <化> 醇甲

مېترو <交> 铁地

مېترو ئىستانسىسى <建> 站铁地

مېتروندازول <药> 灵滴灭

مېتود <静> 法，法方 ىقۇتۇش مېتودى بىلىش پائالىيىتىنىڭ

قانۇنىيىتىگە ئۇيغۇن بولۇشى كېرەك . 知认合符该应法

律规的动活

مېتودلۇق <静> 的法方有 ىقۇتۇش مېتودى بىلىش

چوڭقۇر ، ～ ئوقۇتقۇچى . 方有，深高识知，稳沉个是他

。师教的法

مېتودولوگىيە <哲> 论法方

مېتېئور <天> 石陨 (分部地落)

مېتېئور يامغۇرى <天> 雨石陨

مېتېئورولوگىيە <气> 学象气

مېتېئورولوگىيە ئىستانسىسى <气> 台象气

مېتېئورولوگىيەشۇناس <静> 家学象气

مېتېئورولوگىيىلىك <静> 的象气

مېتېئورولوگىيىلىك كود <气> 码电象气

مېتېئورولوگىيىلىك كۆزىتىش <气> 测观象气

مېتىر <静> 尺突米，尺米②尺公，米①

مېتىر بېلىق <动> 鱼鲟

مۇشۇگۈزسىمان <静> 的状角

مۇشۇگۈزسىمان مېۋە <植> 果角

مۇشۇگۈزلەشمەك <动> 糙粗变，化质角②角成变①

مۇشۇگۈزلۈيلا <植> 藜果角

مۇشۇگۈزلۈك <静> 的角犄有，的角有

مۇشۇزگەك <古> 胈胈，胈老，子胈

مۇشۇزلەنمەك <古> 角犄出长

مۈلكۈمەك <动> 爬

مۈلكىي <静> 的职文，的政行

مۈلكىي ئەمەلدار 官文

مۈلۈك (مۈلكۈم، مۈلكۈك، مۈلكى) <静> 业产，产财

مۈلۈك بېجى <经> 税业物

مۈلۈك پاي چېكى <经> 票股产资

مۈلۈك پېيى <经> 股产资

مۈلۈك رەنسىسى <经> 押低产资

مۈلۈك ھوقۇقدارى <经> 者有所权产

مۈلۈك ھوقۇقى <经> 权产

مۈلۈكچىلىك <静> 制有所 ىكوللېكتىپ ～ 有所体集

مۈلۈكچىلىك / خۇسۇسى ～ 制有私，制有所人私

制有公

مۈلۈكچىلىك قۇرۇلمىسى 构结制有所

مۈلۈكدار (مۈلۈكدارى) <静> 主业，者产有

مۈلۈكسىز <静> 的业产无，的产财无

مۈلۈكلىك <静> 的业产有，的产财有

مۈن <古> 汤肉，汤

مۈنۈش <方> 叹 (用多性女)呀哎，哟哎

مۈنۈكۈم <方> 静 的顺驯，的服驯，顺温，实老

مېتافىزىكا <哲> 学上而形

مېتافىزىكىلىق <静> 的学上而形

مېتافىزىكىلىق قاراش <哲> 点观的学上而形

مېتافىزىكىلىق ماتېرىيالزم <哲> 唯学上而形

义主物

مېتال <静> 属金

مېتال ئەمەس مىنېرال <矿> 物矿属金非

مېتال ئەمەس ئېلېمېنت <化> 素元属金非

مېتال پاراشوكى <冶> 粉属金

مېتال پۇل <经> 币硬，币货属金

مېتال پۇل نەزەرىيىسى <经> 论属金币货

مېتال خىمىيىسى 学化属金

مېتال رۇدىسى <矿> 石矿属金，矿属金

功械机 <物> مېخانكىلىق ئىش
 予授，章发颁 章奖〔静〕 (مېدالى) مېدال
 章奖质金 ~ ئالتۇن / 章奖戴佩 章奖 ~ / 章奖
 的章奖戴，的章奖有〔静〕 مېداللىق
 饰颈(的像肖形圆有嵌)〔静〕 مېدالىون
 <动>②(妖女的中话神腊希)萨杠墨①〔静〕 مېدۇزا
 蜚海
 مېدىتسنا = تېببىي ئىلىم
 行夜德默罕穆)吉拉尔米，节霄登 <宗>〔静〕 مېراج
 (日七十月七历教兰斯伊为，日念纪霄升
 汞红 <药>〔静〕 مېركۇروخروم
 水药红 <药> مېركۇروخروم ئېرىتمىسى
 泥灰，岩灰泥 <地>〔静〕 مېرگېل
 线午子，度经 <地>〔静〕 مېرىدىيان
 带午子 <地> مېرىدىيان بەلۋېغى
 线经 <地> مېرىدىيان سىزىقى
 的线经〔静〕 مېرىدىيانلىق
 锋圈经 <气> مېرىدىيانلىق فرونت
 羊绵毛细，羊奴利美 <动>〔静〕 مېرىنوس
 子原介 <物>〔静〕 مېزوئاتوم
 层间中 <天>〔静〕 مېزوسفېرا
 顶层间中 <气> مېزوسفېرا چوققىسى
 子介 <物>〔静〕 مېزون
 亚米达不索美 <地>〔静〕 مېسوپوتامىيە
 达不索美 <天> مېسوپوتامىيە ئاسترونومىيىسى
 学文天亚米
 مېشچان = ئەرک
 مېشچانلىق = ئەرکلىك
 مېغىز¹ ①〔静〕 仁果 ； ئۆرۈك مېغىزى 仁杏 / ياقاق مېغىزى
 内的话 髓精，核内 <转>②仁桃核
 <谚> 核 (髓精) / قوم يەر شۇم يەر ، سېغىز يەر ~ يەر .
 地贝宝是地土粘，地險凶是地子沙
 饨馄仁桃核 <食> مېغىز چۆچۈرىسى
 色棕浅 مېغىز رەڭ
 <药> مېغىز مەجۈنى (مەجۈنى لوبوبى سەغىرى)
 膏蜜里河赛甫菠萝身强
 مېغىزنى چاقماق <成> 头甜到尝 : ئۇ ھالال ئەم .
 头甜的动劳实诚了到尝他 . گەكنىڭ مېغىزنى چاقتى .
 黑用多，宽指两约)儿边的沿周四子褥〔静〕 مېغىز²
 (布

量尺米用 مېتىر سالماق
 态动使的 «مېتىرلىماق» مېتىرلاتماق
 态同共的 «مېتىرلىماق» مېتىرلاشماق
 态动被的 «مېتىرلىماق» مېتىرلانماق
 米百四 尺公，的米〔静〕 مېتىرلىق
 渠水的
 مېتىرلىماق : غامنى يەنە بىر مېتىرلاپ
 كۆرۈڭ . 看看遍一量再布大把你 .
 基甲 <化>〔静〕 مېتىل
 紫胆龙，紫基甲 <化> مېتىل بىنەپشىسى
 醇甲 <化> مېتىل ئىسپىرتى
 胺甲 <化>〔静〕 مېتىلئامىن
 (基)甲次，(基)甲亚 <化>〔静〕 مېتىلېن
 鎬②子鑿①〔静〕 مېتىن
 مېخانىزم <机>〔静〕 构机，械机①
 مېخانىزمى 械机压液 / ئۆتكۈزگۈچى ~ ②
 构机动传 <转> 制机争竞 رقابت مېخانىزمى ③
 论械机
 学械机，学力 <物>〔静〕 مېخانىكا
 律定学力 <物> مېخانىكا قانۇنى
 家学力 <物>〔静〕 مېخانىكىشۇناس
 的学力，的械机〔静〕 مېخانىكىلىق
 宙宇械机 <哲> مېخانىكىلىق ئالەم نەزەرىيىسى
 论
 忆记械机 <心> مېخانىكىلىق ئەستە قالدۇرۇش
 解崩械机 <地> مېخانىكىلىق پارچىلىنىش
 用作械机 <物> مېخانىكىلىق تەسىر
 动振械机 <物> مېخانىكىلىق تەۋرىنىش
 织组械机 <生> مېخانىكىلىق توقۇلما
 波械机 <物> مېخانىكىلىق دولقۇن
 积堆械机 <地> مېخانىكىلىق دۆۋىلەنمە
 器数记械机 <经> مېخانىكىلىق سانغۇچ
 度强械机 <物> مېخانىكىلىق سىجىللىق
 统系学力 <物> مېخانىكىلىق سىستېما
 力械机 <物> مېخانىكىلىق كۈچ
 义主物唯械机 <哲> مېخانىكىلىق ماتېرىيالنىزم
 量质学力 <物> مېخانىكىلىق ماسسا
 动运械机 <物> مېخانىكىلىق ھەرىكەت
 率效械机 <物> مېخانىكىلىق ئۈنۈم
 能械机 <物> مېخانىكىلىق ئېنېرگىيە

化软脑 <医> مېگە يۇمشاش
 肿脓脑 <医> مېگە يىرىكلىق ئىششىقى
 缩萎脑 <医> مېگە يىگلەش
 脑头有 <成> مېگىسى بار
 涂糊脑头 مېگىسى ئىلەشمەك
 脑头没 <成> مېگىسى يوق
 魂，主无神六 <成> مېگىسىدىن تۇتۇن چىقماق
 散魄飞 散魄飞
 ،的窍开不 <成> مېگىسىنى قاغا چوقۇۋالغاندەك
 脑呆头呆 脑呆头呆
 مېگىگە چىقماق 痛头得呛: بېنزىنىڭ يۇرتى مېگىگە
 . 痛头我得呛味油汽 . 痛头我得呛
 水积脑 <医> مېگىگە سۇ يىغىلىش
 血充脑 <医> مېگىگە قان تولۇش
 足不血供脑 <医> مېگىگە قان يېتىشمەسلىك
 مېگىنى چۇلغىماق: 脑头缠纠: بۇ خىيال مېنىڭ مېگە.
 . 脑头的我着缠纠头念个这 . 脑头的我着缠纠头念个这
 涂糊子脑得搅 涂糊子脑得搅
 مېگىنى قوچۇماق 涂糊子脑得搅
 مېگىنى بېمەك <成> 胀脑昏头使: ئۇ كۈتۈلدۈرۈپ
 昏头我得吵، 叨叨地了没完没他 . 叨叨地了没完没他 . 叨叨地了没完没他
 . 胀脑
 مېگىش - تۇرۇش - تۇرۇش <静> 止举، 动举: ئۇنىڭ مېگىش -
 تۇرۇشى جايدا . 体得止举的他 . 体得止举的他 . 体得止举的他 . 体得止举的他
 باشقىچە بولۇپ قاپتۇغۇ؟ 呀常反么怎动举的你
 مېگىشلىق <静> 的走善
 مېگىشلىق ئات 马走، 马的走善
 مېگىشماق «ماشماق» 态同共的
 مېگىلماق «ماشماق» 态动被的
 مېلودىيە <艺> <静> 律旋
 مېلودىيە ئىلمى 学律旋
 مېلودىيىسىز <静> 律旋无
 مېلودىيىلىك <静> 的律旋
 مېلىس <方> <静> 斯利莫 (种一的甫莱西麦)
 مېلىلىت <矿> <静> 石长黄
 مېمار <静> 师筑建
 مېمارچىلىق <静> 业筑建
 مېموراندىم <静> 录忘备
 مېمورىيال <静> <经> 的帐转
 مېمورىيال چەك <经> 票支帐转
 مېمورىيال راسچوت <经> 算结帐转

مېغزلاتماق «مېغزلىماق» 态动使的
 مېغزلاشماق «مېغزلىماق» 态同共的
 مېغزلانماق «مېغزلىماق» 态动被的
 مېغزلىق 仁甜 仁甜 ~ ئۈرۈك ~ ئاتلىق: 的仁有، 的仁果 [静]
 杏
 مېغزلىماق 儿边沿 (子褥给) [动]
 مېكىجىن 猪猪，猪 <骂> ② 猪母 <动> ① [静]
 مېكىيان 鸡母 <动> [静]: مېكىياننىڭ ئوي - پىكىرى بىر
 سىقىم تېرىق . 米小把一 是求追的鸡母 <谚>
 مېگابار 巴兆 <物> [静]
 مېگابايت 字节兆 <电> [静]
 مېگافون 叭喇音扩，器音扩 [静]
 مېگاگېرتس 兹赫兆 <物> [静]
 مېگاۋات 瓦兆，特瓦兆 <物> [静]
 مېگاۋولت 伏兆，特伏兆 <物> [静]
 مېگوم 欧兆 <物> [静]
 مېگە <理生> [静]: 脑: چوڭ ~ 脑大 / ئارقا ~ 脑后
 مېگە ئاستى بېزى 体垂下脑 <理生>
 مېگە پەردىسى 膜脑 <理生>
 مېگە پەردىسى يەللىكى 炎膜脑 <医>
 مېگە پېنى 学科脑
 مېگە توسۇلمىسى 塞栓脑 <医>
 مېگە چىقۇقى 疝脑 <医>
 مېگە سىلكىنىش 荡震脑 <医>
 مېگە غولى <理生> 干脑
 مېگە قاتۇرماق <成> 筋脑动
 مېگە قان ئازلىقى <医> 血贫脑
 مېگە قاناش <医> 血出脑، 血溢脑
 مېگە قېپى <理生> 颅脑
 مېگە قېتىقى <理生> 浆脑
 مېگە قېرىنچىسى <理生> 室脑
 مېگە كۆۈرۈكى <理生> 桥脑
 مېگە نېرۋىسى <理生> 经神脑
 مېگە ھۈجەيرىسى <理生> 胞细脑
 مېگە ئۆسمىسى <医> 瘤脑
 مېگە ئېچىلماق <成> 豁，悟大然恍，开顿塞茅
 朗开然
 مېگە ئېلېكتر دولقۇنى <医> 波电脑
 مېگە ئىشلىمەك 灵瓜脑، 灵袋脑
 مېگە يەللىكى <医> 炎脑

ماننىڭ كېتىشىنى سورىما ، كېلىشىنى سورا . < 谚 > 客问别
 来时何人客问要，走时何人
 尽是醉人客 < 谚 > . ساھىبخاننىڭ مەستلىكى ئەيب .
 错过是醉人主，兴
 客做 مېھمان بولماق
 مېھمان پروفېسسور 授客座客
 مېھمان قىلماق 待款，待招，客请
 مېھمانخانا 馆宾②室客会，厅客①〔静〕
 مېھمانخانلىق 的厅客带，的厅客有〔静〕
 مېھماندارچىلىق 客做〔静〕
 مېھماندوست 客好〔静〕 ئۇيغۇر خەلقى داستىخنى كەك ،
 . 客好(情热)慨慷民人尔吾维 . ~
 形式词名的 «مېھماندوست»
 مېھمانساراي 店饭，店酒〔静〕
 مېھمانلىق 位席人客 的客做，的人客〔静〕 ~ ئورۇن
 مېھمانلىق كىسىم 服礼
 مېھنەت ①〔静〕 动劳: ئادەمنىڭ سۆلتىگە قارىما ، مېھنەتكە
 قارا . < 谚 > . 动劳的他看要，头派看别人看
 功② . 苦劳، 夫
 مېھنەت سۆيەر 的动劳爱热
 مېھنەتسىز 动劳出付不〔静〕 夫功下不، ھېچبىر مېھنەت-
 سىزلا نەتىجىگە ئېرىشىش مۇمكىن ئەمەس .
 动劳何任出付不 . 就成得取能可不就
 مېھنەتكەش 的动劳，的苦劳， ~ خەلق 众大苦劳
 مېھنەتلىك 的动劳出付，的夫功下〔静〕
 مېھىر (مېھرى) 〔静〕 爱慈，爱，情恩，爱心: ئانا مېھرى
 爱可 مېھرى / 爱母
 مېھرى چۈشمەك 上爱，爱钟
 مېھرىدىن كەچمەك 得舍，爱割
 مېھرىنى ئۈزەلمەسلىك 舍不恋恋，恋留，得不舍
 مېھرىسىز 的情薄，的心有爱有没〔静〕
 مېھرىسىزلىك «مېھرىسىز» 形式词名的
 مېھىر - شەپقەت 〔静〕 悲慈，慈仁，惠恩，情恩
 مېھىر - شەپقەتلىك 〔静〕 的慈仁，的大情恩
 مېھىرلىك 〔静〕 的爱慈，的祥慈: ئانا - ئانا 慈(祥慈)
 母父的(爱
 مېھىر - مۇھەببەت 〔静〕 爱关，爱恩
 مېۋە ①〔静〕 果水 ②果，果成 < 转 > ②: غەلىبە
 مېۋىسى 实果动劳 / 实果利胜 مېۋىسى
 果结 مېۋە بەرمەك

帐转 مېمورىيال ھېسابات
 مېنبا 族巴门 巴门〔静〕: مىللىتى
 مېنباچە 式巴门②语巴门①〔静〕
 مېنتول 醇荷薄，脑荷薄 < 化 >〔静〕
 مېنتول مەلھىمى < 医 > 油金万，油凉清
 مېندېل 〔静〕 尔德孟(家学传遗利地奥)
 مېندېل فاككتورى < 生 > 子因尔德孟
 مېندېل قانۇنى < 生 > 律定尔德孟
 مېندېلىزم 〔静〕 义主尔德孟 < 生 >
 مېنزۇلا 〔静〕 仪板平 < 地 >
 مېنىخچە 〔静〕 看我依，为认我，得觉我，为以我: ~
 ئۇنىڭ ئېيتقىنى توغرا ئەمەس . 对不的说他为认我
 مېھىر 〔静〕 礼彩
 مېھىر ھەقىقى 礼彩
 مېھراب (مېھرابى) 〔静〕 < 宗 > 神(的中正殿大寺真清)
 坛神، 龛
 مېھرىبان (مېھرىبانى) 〔静〕 ① 祥慈，爱慈: مەن ئۇنىڭ ~
 ئانىلار دەك بېشىمنى سىلاپ تۇرۇپ ماڭا بەرگەن تەربىيىسىنى ھەر-
 گىز ئۇنتۇمايمەن . 我怀关地般母慈她记忘会不绝我
 人的爱心، 人上心② . 我育教
 مېھرىبانلاشماق 〔动〕 祥慈变
 مېھرىبانلىق 〔静〕 祥慈，爱慈，爱博，情恩: مومىسى ~
 بىلەن كۈلۈمسىردى . 了笑地祥慈母祖他
 مېھرىبانلىق قىلماق 爱疼，抚爱: تاغام ماڭا بەك
 مېھرىبانلىق قىلىپ كەلدى . 我爱疼分十直一叔叔 .
 مېھرىبانلىق كۆرسەتمەك 怀为悲慈
 مېھرىبانلىق ئېقىمى < 哲 > 派学爱博
 مېھرىقۇت 〔静〕 < 植 > 芝灵
 مېھرىگىياھ (مېھرىگىياھى) 〔静〕 < 植 > 参人
 مېھرىگىياھگۈل 〔静〕 < 植 > 草菱花
 مېھرىشوت 〔静〕 < 植 > 草紫滇
 مېھمان 〔静〕 客宾，人客: ~ كەلسە ، بەخت كېلىدۇ . < 谚 >
 比人客 < 谚 > . 来福幸，到人客
 ~ قويدىن بۇۋاش . “便主随客” 同喻: 实老羊
 人客害伤说别为意) 猫撵别时在人客 < 谚 > .
 ~ ئاناڭدىن ئۇلۇغ . < 谚 > 尊还亲父比人客
 ~ سوراپ يېمەس . < 谚 > 吃着要会不人客
 مېھماننىڭ ئېتى بەسى ، يەتتە كۈندىن ئاشسا سېسى . < 谚 > 客
 ~ ئاز ئولتۇرار ، 长可不客作人
 كۆپ سىنار . < 谚 > 多探试是可，坐久不人客 . مېھ-

。 “谷

林木果 ئورمان مېۋىلىك

物植实结 <植> مېۋىلىك ئۆسۈملۈك

مېۋىلىمەك ① [动] 果结: بۇ يىل ئۇرۇكلەر خېلى ئوبدان

结有<转>②。 好得结子果树杏年今 . مېۋىلەپ قالدى .

果: مۇھەببەت گۈللەرنى ھەقىقىي ھېسسىيات بىلەن سۇغرىپ تۇرمىغاندا ، ئۇ مېۋىلىمەيدۇ . 情爱的正真用不要朵花的情爱 .

。 果结有会不就它 ، 浇灌去情

مېيىپ 人疾残 ~ ئادەم 疾残 ، 废残 [静]

残 ، 废残 مېيىپ بولماق

残致 مېيىپ قىلماق

废残 ، 残伤 <医> [静] مېيىپلىك

体遗 ، 体埋 <宗> [静] مېيىت

仪葬 (的式林斯穆) مېيىت نامىزى

殡送 ، 丧送 مېيىت ئۇزاتماق

者尸洗 مېيىت يۇغۇچى

尸洗 مېيىت يۇماق

房尸停 [静] مېيىتخانا

状动蠕 [模] مت

مت قىلماسلىق ① 动不: 衷于动无: شۇنچە گەپ قىل .

سام مت قىلماسەنغۇ؟ 动有没也动你 ، 多么这了说我

情表无 ، 气吭不②

متە 长米大 <动> [静] 象米 : گۈرۈچكە ~ چۈشۈپتۇ .

。 了象米

متەۋە 笑玩 <方> [静]

متەۋىلەشمەك 辩争 ، 理讲 <方> [动]

متىتىدە 微微 [静] : ئەتراپ شۇنچە قاراغۇ ئىدىكى ، پۈتىنى ~

يۆتكەسە غۇلاپ كېتىدىغاندەك ئىدى . 黑么这是围周 ، 微微脚 ،

。 样一了倒要象就下一动挪

白脱 (骨踝) [静] متكوت

متكوت بولماق : ئۇنىڭ پۈتى متكوت بولۇپ كەپ .

。 了白脱脚的他 تىپتۇ .

مت - مت 状动眨 [模] 眼眨 ~ قىلماق

متومتسن 素霉力自 <药> [静]

متىق 状步碎迈 [模]

متىقلاشماق «متىقلىماق» 态同共的

步碎迈 [动] متىقلىماق

متىق - متىق 状蹒跚儿幼 [模]

متىلداشماق «متىلداشماق» 态动使的

متىلداشماق «متىلداشماق» 态同共的

果坐 ، 果挂 مېۋە تۈگمەك

朵骨实果 <植> مېۋە تۈگۈنى

蝇果 <动> مېۋە چىۋىنى

店果水 مېۋە دۈكىنى

子包馅果 <食> مېۋە سامسا

醋果 مېۋە سىركىسى

露子果 مېۋە شەربىتى

皮果 مېۋە شۈپۈكى

汁果 مېۋە شىرنىسى

糖果 <食> مېۋە شېكىرى

干果 مېۋە قېقى

泥果 مېۋە قىيامى

头罐果水 مېۋە كونسېرۋاسى

酱果 <食> مېۋە مۇرابباسى

酒果 مېۋە ھارىقى

料饮果汁 مېۋە ئۈسسۈزلۈقى

冻果 مېۋە ئۈيۈتمىسى

料饮肉果 مېۋە ئىچىملىكى

胶果 مېۋە يېلىمى

果结始开 مېۋىگە كىرمەك

مېۋە - چىۋە 品果 ، 果水 [静]

مېۋىشۇناس 家学培栽树果 ، 家学树果 [静]

مېۋىشۇناسلىق 学培栽树果 ، 学树果 [静]

مېۋىسىز 的果结不 ، 的实果没 [静] 的果结不 ، 的实果没 .

~ دەرەخنى قاقما . <谚> 摇要不树的实果没 .

~ دەرەخ . <谚> 树的果结不像就人的识知没 .

~ دەرەخ . تىن تۆت ياخشى ، ھورۇن ئادەمدىن بۇت . <谚> 果结不树

。 佛如不惰懒若人 ، 桑如不

枝空 ، 秆空 مېۋىسىز شاخ

丛树果 ، 林树果 [静] مېۋىزار

مېۋىزارلىق = مېۋىزار

مېۋىلەتمەك «مېۋىلىمەك» 态动使的

مېۋىلىك 的实果有 ، 的果水 [静] مېۋىلىك 的实果有 ، 的果水 .

~ دەرەخ ئېگىلىپ تۇر . 总树的实果有 <谚> .

~ دەرەخ غادىيىپ تۇرار . 者识学有”同喻: 着立挺是总树的实果无 ، 身着俯是

。 “得自洋洋则醋瓶半 ， 慎谨虚谦

园果 باغ مېۋىلىك

结 ، 树的实果有②树果 <植>① مېۋىلىك دەرەخ

果有 <谚> . 树的子果 مېۋىلىك دەرەخنىڭ بېشى تۆۋەن .

若怀虚是总人的识知有”同喻: 头着低是总树的实

踩地叽咕叽咕 دەسسەك

黏 <转>② 唧咕唧咕，叽咕叽咕① [模] مىچ - مىچ 糊糊黏

态动使的 «مىچىلدىماق»

态同共的 «مىچىلدىماق»

مىچىلدىماق ① [动] 咻扑① 搭抽，唧咕，叽咕，咻扑① <转>② . 着哭地搭搭抽抽娘姑 . چىلداپ يىغلاۋاتىدۇ .

黏发 : گاڭپىن مىچىلداپ قاپتۇ . 了黏做饭米 . مىخ [静] 子钉 ~ قاقماق 子钉钉 / مىخنى ئايساڭ ، تا . قىدىن ئايرىلىسەن . <谚> 子钉得不舍 ، 掌马住不钉 ،

مىخ سەندەل <手> 砧铁小

مىخ قېلىپى 模子钉 (用儿帽子钉做)

مىخ مەتبەئە <印> 印铅，刷印字活

مىخ يېزىق <语> 字文形楔

مىختەك ① [静] 的似子钉② <转>② 牢牢 : بۇ گەپنى ئېسىڭىزدە ~ ساقلاڭ . 住记牢牢要你话这 .

مىختەك قادالماق 盯狠狠，盯死死 : قانچە ئونىلىغان غەزەپلىك كۆزلەر ئۇنىڭغا مىختەك قالدى . 他着盯地狠狠睛 .

مىختەك ئولتۇرماق 一地动不动 : تاماقتىن كېيىن مىختەك ئولتۇرۇپ كىتاب كۆرسەن . 地动不动—我后饭 . 书看来下坐 .

مىخدارچىن <植> [静] 香丁香

مىخلاتماق «مىخلىماق» 态动使的

مىخلاشماق «مىخلىماق» 态同共的

مىخلانماق «مىخلىماق» 态动被的

مىخلىق [静] 的子钉，的子钉有

مىخلىق ئاياغ <体> 鞋子钉

مىخلىماق [动] 钉 : ساندۇق ~ 子箱钉

مىخزاڭۇل <植> [静] 花梅

مىدىر [模] 动蠕，弹动，动

مىدىر - مىدىر [模] 动蠕，弹动，动

مىدىر - مىدىر قىلماسلىق 弹动不 : 动不丝纹，

مىدىر - مىدىر قىلماي ياتماق 一地动不动 : 着躺地

مىدىرلاتماق «مىدىرلىماق» 态动使的

مىدىرلاشماق «مىدىرلىماق» 态同共的

مىدىرلىماق ① [动] 弹动，动 : ئۇنىڭ لەۋلىرى بىلىنەر - بىلىنمەس مىدىرلىدى . 下一了动觉不知不唇嘴的他 .

مىدىرلىغان قىر ئاشار . <谚> 只 要肯就动平过 : 乎忙，忙 <转>② . “断木锯绳”同喻

متىلىدماق [动] 微动 : مىتىلدىماي جىم ئولتۇر ! 坐实老 ! 动别，下

متىلوس 下见

متىلوس قۇلۇلسى <动> 贝貽

مىجەزى (مىجەزى) [静] ① 气脾，子性，情性 : مىن ئۇنىڭ مىجەزىنى بىلىسەن . 气脾的他解了我 . بۇ كىشىنىڭ مىجەزى ياخشى . 好 (情性) 气脾人个这 . ② 状态康健 . ③ 有没也 精神 体 <医> (维) 尔吾 医 学 指 的 体 质 特 . ئاغرىپ قالدىم ، نازا مىجەزم يوقتەك تۇرىدۇ . 了病我 . 点一 ،

مىجەزى ئىسسىق 热体 / مىجەزى سوغۇق 寒体

مىجەزى بوش ① 头劲没 ② 小劲干 ، 精神没

مىجەزى پىتىر 绪情没 ، 精神没

مىجەزى قوداڭشىماق 气脾发 : بۇ ئىش ئېسىم . ىگ كېلىش بىلەنلا مىجەزم تېخىمۇ قوداڭشىپ كەتتى . 想一我 . 了大更就儿火事这起

مىجەزى يوق 精神没 ، 服舒不 : ئۇنىڭ ~ بولۇپ قېلىپ ، تېۋىپقا باردى . 夫大了看去 ، 服舒不他 .

مىجەز - خۇلق [静] 性秉，气脾，性脾

مىجگەن <植> [静] 瓜极蜜 (甜瓜品种之一)

مىجىتماق «مىجىماق» 态动使的

مىجىر [模] 麻麻密密

مىجىر - مىجىر [模] 麻麻密密 : چۈمۈلەر ئۈستىخانغا ~ ئولشۇۋاپتۇ . 上头骨在爬地麻麻密密蚂蚁

مىجىشماق «مىجىماق» 态同共的

مىجىق [静] ① 的瘪挤 : ~ چىلەك 的瘪挤 / ~ داس ② 盆的瘪挤 : 子性慢 ~ ئادەم 子性慢 人的

مىجىقى چىقماق 烂巴稀，烂压，烂挤 : مىجىقى چىد .

قىپ كەتكەن داس 子盆的烂挤

مىجىقلاتماق «مىجىقلىماق» 态动使的

مىجىقلاشماق «مىجىقلىماق» 态同共的

مىجىقلانماق «مىجىقلىماق» 态动被的

مىجىقلىماق [动] 搓，揉，捏 : قولۇمدىكى گۆشنى مىجىقلىغان . 着我捏 .

مىجىلماق «مىجىماق» 态动被的

مىجىماق [动] 压踩，压挤，捏 : قىيىمنى مىجىپ ، دورا - دەرىماننى تەڭشىشكە 料调拌馅捏 / شاپتۇلنى دەسسەپ مىجد .

ۋەتەك 把桃子踩烂

مىچ [模] 咻扑，叽咕，唧咕 . 踩 (音声的等巴泥)

مىچچىدە [静] 咻扑咻扑，叽咕叽咕，唧咕唧咕 : ~

مىزگان [静] 号吹 号军 [静] ~ چالماق
 مىزگانچى [静] 员号司, 兵号, 手号
 مىزگۈل [静] <植> 兰仔米
 مىژ [模] 麻麻密密
 مىژ - مىژ [模] 踵接肩摩, 攘攘熙熙, 麻麻密密
 مىژلىداشماق «مىژلىدماق» 态同共的
 مىژلىدماق = مىغلىدماق
 مىس¹ [静] 铜
 مىس ئەسۋاب 具铜
 مىس ئەينەك 镜铜
 مىس باش 头秃②人的发头黄①
 مىس تەڭگە <经> 元铜, 币铸铜
 مىس تۇزى <化> 盐酸铜
 مىس چەينەك 壶茶铜
 مىس چۆگۈن 壶茶铜颈长
 مىس دېتى 锈铜
 مىس رەڭ 色褐棕
 مىس سۇلفات <化> 铜酸硫
 مىس قازان 锅铜
 مىس قورال 器铜
 مىس قورال دەۋرى 代时器铜
 مىس قېلىپ 模铜
 مىس كەپشەر 焊铜
 مىس نىل <矿> 蓝铜
 مىس² [模] 腾腾慢, 悠悠慢
 مىسال (مىسالى) [静] ①子例: بۇ روماندا دىئالېكتىكىغا دائىر نۇرغۇن مىساللار بار. 这 小部 中说 许多 于 关 辩 证 的 法
 ② <数> 子例: ئىمتىھاندا ماتېماتىكىدىن ئىككى مەسىلە, ئۈچ ~ چۈشتى. 考 试 时 数 学 出 了 两 道 应 用 题.
 ③ 题 道 子 式 题.
 مىستىكا [静] <哲> 论秘神 学玄
 مىستىكىلىق [静] 的义主秘神
 مىستىكىلىق ئەدەبىيات <文> 学文义主秘神
 مىسرا (مىسرايم, مىسرايسك, مىسراسى) [静] <文> 诗
 句诗, 行
 مىسراق [静] 的诗, 的行, 的行: ئىككى ~ شېئىر 双行诗
 مىسران [静] (的 用 渣 油 扱 坊 油) 子 凿 铁
 مىسىدە [静] 地 腾腾慢, 地 悠悠慢
 مىسىزلىنىدۇرۇماق «مىسىزلىنماق» 态动使的
 مىسىزلىنىدۇرۇلماق «مىسىزلىنىلماق» 态动被的

كىچە مىدىرلاپلا يۈرسەن. 晚到忙早从我.
 مىدىر - مىدىر [模] 状动蠕
 مىدىك [静] <古> 人家出与)人的佛信家在, 土居
 (对相
 مىراب (مىرابى) [静] 人水管: ئاتالغۇ ~ بولغۇچە, يېرىك سۇ
 بېشىدا بولسۇن. <谚> 你如不, 人水管当亲父你其与
 . 处源水在田的
 مىرابلىق [静] 作工水管
 مىراخور [静] <古> 人围, 师围 养管掌中宫)仆太,
 (人的马
 مىراس (مىراسى) [静] 产遗: تارىخى مىراسلارنى قۇتقۇزۇش
 的 亲 父 < 谚 > . ~ ئانا كەسپى بالغا . 抢救 历史 遗 产
 专 是 给 孩 子 的 遗 产 .
 مىراس بېجى <经> 税产遗
 مىراس خېتى 据字产遗
 مىراس قالماق 产遗留
 مىراسخور [静] 人承继产遗
 مىراسخورلۇق «مىراسخور» 词名象抽的
 مىراسخورلۇق ھوقۇقى <法> 权承继产遗
 مىرت [模] 溜刺
 مىرتا <植> 娘金桃
 مىرتىدە [静] 下一溜刺: سوپۇن ھۆل قولۇمدىن ~ چىقىپ
 . 去出了滑中手湿的 我从下一溜刺皂肥 . 去
 مىرت - مىرت [模] 溜刺溜刺
 مىرزىگۈل <植> 草雀孔, 菊寿万
 مىرسال <植> 草引砂
 مىرغەمزە <方> [静] 子弯绕爱话说, 者语巧言花
 人的
 مىرقىرئىماق «مىرقىرئىماق» 态动使的
 مىرقىراشماق «مىرقىرئىماق» 态同共的
 مىرقىرئىماق [动] (孩小用于)哭大声放
 下见 مىرگىنىيە
 مىرگىنىيە ئوتى <植> 草阜种, 铃美
 مىرۋەت [静] 纹螺, 扣丝螺
 مىرىكا <植> [静] 梅杨
 مىرىك [静] <方> 者哭爱
 مىزان (مىزانى) [静] ①平天 ②子戮, <军> ③例条
 ④绳准, 则准 <转> ⑤官秤天 <天> 历回 <天>
 月七年阳太
 مىزانگۈل <植> [静] 菊啄异, 菊嘴异

的

，的糊黏，的性子慢②蹭蹭磨磨①〔模〕 مىس - مىس
人的性子慢 ئادەم ~ : 的缓迟作动

断寡柔优，儿劲糊黏〔静〕 مىسلىق - مىسلىق

断寡柔优 مىس - مىسلىق قىلماق

植香芳等草甘，枝柏用)刷牙克瓦斯密〔静〕 مىسۋاك
(成制物

态动被的 «مىسۋاكلماق»

牙刷刷牙克瓦斯密用〔动〕 مىسۋاكلماق

及埃 <地>〔动〕 مىسر

鹰夜及埃 <动> مىسر چۇغۇندىكى

子垫草②草稻 <植>①<方>〔静〕 مىسل

碗铜(的用火淬匠饰首)〔静〕 مىسلچە

态同共的 «مىسلداشماق»

斯条慢 مىسلىدىماق〔动〕 مىسلىدىماق 腾腾慢

斯条慢 قىلماق 腾腾慢 / 儿活干地 腾腾慢 腾腾慢

话说地理

颖股剪 <植>〔静〕 مىسلىقياق

色青灰，色灰 <方>〔静〕 مىسى

(声涕鼻擤)咯〔模〕 مىش¹

猫 <方，动>〔静〕 مىش²

子皮的过熟，毛过剪〔静〕 مىشە

壳弹 <军>〔静〕 مىشەك

壳弹有没 ئوق بولمايدۇ. ~ : 的壳弹无〔静〕 مىشەكسىز

。弹为其成不

的壳弹有〔静〕 مىشەكلىك

态动使的 «مىشقىرماق»

不! مىشقىرماق 涕鼻涕 涕鼻涕 涕鼻涕 涕鼻涕

! 涕鼻涕地随要

态同共的 «مىشقىرىشماق»

的哭爱，的性耐没 <方>〔静〕 مىشقىرىق

说听，说据〔静〕 مىش - مىش

مىش - مىش - مىش پاراڭ = مىش - مىش گەپ

闻传，息消道小 مىش - مىش گەپ

态动使的 «مىشىلدىماق»

态同共的 «مىشىلداشماق»

泣抽，搭搭抽抽②声涕鼻涕出发①〔动〕 مىشىلدىماق

麻麻密密〔模〕 مىغ

-. مىغ - مىغ 麻麻密密 麻麻密密 麻麻密密 麻麻密密

。人了满挤麻麻密密场广. ئادەم بىلەن توشى.

铜脱〔动〕 مىسىز لانماق

مىسىستونېر = دىن تارقاقچى

戡<经>②香麝钱五 ئىپار ~ 钱①〔静〕 مىسقال
子

布大细 داکا مىسقال

مىسقالچە〔静〕 儿点点一，儿点丁一: سابت دېگەننىڭ

ئىشلىرى مىسقالچىمۇ قىلالشىدى. 儿点丁一事的提比萨

。成弄没都

态动使的 «مىسقاللماق»

态同共的 «مىسقاللماق»

态动被的 «مىسقاللماق»

单为钱以 单为钱以①〔静〕 مىسقاللىق

镯手的钱十二 بىلەزۈك ~ ىگىرمە: 的钱...②秤的位

平天 مىسقاللىق تارازا

مىسقاللىماق〔动〕 称子戡用，称地钱一钱一: ئالتۇنى

子金称子戡用，子金称地钱一钱一 ~

匠铜〔静〕 مىسكەر

业匠铜 <手>〔静〕 مىسكەرلىك

铺匠铜 مىسكەرلىك دۈكىنى

儿活匠铜干 مىسكەرلىك قىلماق

مىسكىن〔静〕 ① 困贫，苦穷 ~ ، يېتىم - يېسىرلەرنى

يۆلىمەك 独孤，怜可②者靠无苦孤，苦穷助扶: ئۇنىڭ

子样的脸苦眉愁的他 قىياپىتى ~

态动使的 «مىسكىنلەشمەك»

مىسكىنلەشمەك〔动〕 戚悲，愁发: پەرزەنت كۆرمىگەن بۇ

ئىككى قېرى كۈندىن - كۈنگە مىسكىنلىشىپ باراتتى. 个两这

。愁发天一比天一老的女子有没

式形词名的 «مىسكىن»

下见 مىسلى

未所前，的前空，的例先无 مىسلى كۆرۈلمىگەن

事的例前无史次一是这. بىر ۋەقە ~ بۇ تارىختا

。件

مىسلىسىز〔静〕 的前空，的未所前: بۇ ھال ئىنقىلاب.

چىلارغا ~ ئېغىر قىيىنچىلىقلارنى كەلتۈردى. 革给况情一这

。难困的重严前空多许了来带们者命

的铜含，的铜加，的铜〔静〕 مىسلىق

金混大铜红 مىسلىق ئالتۇن

物矿铜含 <矿> مىسلىق مىنېرال

肥铜 <农> مىسلىق ئوغۇت

腾腾慢،的散懒，的洋洋懒 <方>〔静〕 مىسلىمىيال

مىكرو سېكۇنت 秒微
 مىكرو فارادا <物> 拉法微 (拉法一之分万百)
 مىكرو فوتوگرافىيە <艺> 影摄微显
 مىكرو فىزىكا 学理物观微
 مىكرو قۇرۇلما 结构微
 مىكرو كاتالوگ 录目微缩
 مىكرو كارتا 片卡微缩
 مىكرو كرىستال <矿> 晶微
 مىكرو كوماندا 令指微
 مىكرو كومپيۇتېر 机微, 机算计子电型微
 مىكرو كۆلۈن <物> 仓库微 (仓库一之分万百)
 مىكرو كىلىمات 候气小
 مىكرو كىلىماتولوگىيە 学候气小
 مىكرو كىيۇرى <物> 里居微 (里居一之分万百)
 مىكرو گېنىرى <物> 利亨微 (利亨一之分万百)
 مىكرو لاپا 管型微
 مىكرو لىتىر (升毫一之分千) 升微
 مىكرو ماتور 机动电型微
 مىكرو ماشىنا 机电率功小
 مىكرو مالىيە <经> 务财观微
 مىكرو مانومېتىر <物> 计压微
 مىكرو مېتىر ①尺分千, ②仪微测
 مىكرو مىقدار 量微
 مىكرو مىللىمېتىر 米毫微
 مىكرو ئورگانىزم <生> 物生微
 مىكرو ئورگانىزىملىق 的物生微, 的物生微有
 مىكرو ئوم <物> 姆欧微 (姆欧一之分万百)
 مىكرو ۋات <物> 瓦微 (特瓦一之分万百)
 مىكرو ۋولت <物> 伏微 (特伏一之分万百)
 مىكرو ھېسابلاش ماشىنىسى <电> 机算计型微
 مىكرو ھېكايە <文> 说小型微
 مىكرو ئېلېكتر <物> 子电微
 مىكرو ئېلېكترونىكا <物> 学子电微
 مىكرو ئېلېمېنت <化> 素元量微
 مىكرو ئىسپورا <生> 子孢小
 مىكرو ئىسخېما 图型微
 مىكرو ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 学济经观微
 مىكرو ئىنگىلىك <经> 济经观微
 مىكروپىسىز <生> [静] 菌, 物生微
 مىكروپىسىز [静] 的菌无: ~ ئۆستۈرۈش 养培菌无

مىغىلداشماق «مىغىلداشماق» 态同共的
 مىغىلداشماق 攘攘熙熙, 踵接肩摩 [动] 攘攘熙熙: يەكشەنبە بولغاچ.
 قىسكىن, بازاردا كىشلەر مىغىلدايتتى. 天期星为因是许或.
 吧, 踵接肩摩人们人上扎巴, 攘攘熙熙).
 مىقدار (مىقدارى) ① [静] 量: ئىسسىقلىق مىقدارى 热
 / 量 كۆپ مىقداردىكى سۇ ② 水的量大: بىر ~ كىسلاتاغا
 ئۈچ ~ سۇ قوشماق 水份三加酸份一
 مىقدار تەھلىلى 析分量定
 مىقدار رەۋىشى <语> 词副量数
 مىقدار سۆز <语> 词量
 مىقدار ئۆزگەرتكۈچ <电> 器量变
 مىقدارلىق [静] 的额数, 的量
 مىققىدە ① [静] 满丰 ② 适合刚: ئۇنىڭ كىيىمى بەدىنىگە
 ~ كەپتۇ. 适合刚得穿衣服的他.
 مىقياس (مىقياسى) [静] 围范: پۈتۈن مەملىكەت مىقياسىدا
 内围范国全
 مىكائىل <宗> [静] 来伊卡米, 伊勒迦米 传教兰斯伊
 的说四大天使之, 司观测宇宙万物之职)
 مىكە <方> [静] 墨
 مىكرو ① [静] 观微 ② 量微 ③ 型微
 مىكرو ئاپپارات 机相照型微
 مىكرو ئاپتوموبىل 车汽型微
 مىكرو ئامپېر <物> 培安微 (培安一之分万百)
 مىكرو بار <物> 巴微 (压气大一之分万百)
 مىكرو بىئولوگىيە 学物生微
 مىكرو بىئولوگىيەشۇناس 家学物生微
 مىكرو پروگرامما 序程微
 مىكرو پىلىۋنىكا <艺> 片胶微缩
 مىكرو تەسىر <物> 扰微
 مىكرو تەنچە <生> 体微
 مىكرو تەھلىل 析分量微
 مىكرو تۇپراقشۇناسلىق <农> 学壤土微
 مىكرو تېلېفون 器话受送
 مىكرو تېلېۋىزور 机视电型微
 مىكرو تىلشۇناسلىق <语> 学言语观微
 مىكرو خىمىيە <化> 学化量微
 مىكرو دولقۇن <物> 波微
 مىكرو دۇنيا <哲> 界世观微
 مىكرو رايون 区小
 مىكرو زەررىچە <物> 子粒观微

مىڭ قىلغان بىلەن 做么怎再 مىڭ قىلغان بىلەنمۇ سىز
بۇ ئىشنى بېشىغا ئېلىپ چىقالمايسىز . 做么怎再 ، 你事件这
。成不办也

مىڭ مەرتىۋە ① 去覆来翻 : بۇ ئىشنى ئۇنىڭغا ~ ئېيتىدۇ .
قان بولسامۇ ، زادىلا پەرۋا قىلمىدى . 他跟去覆来翻我事这 .
رېڭىڭغۇ ~ ئىشىنىمەن . 事回当不是就他 ، 说
فويساڭ ، ~ رازى بولىمەن . 信相全完我话的你 . بىر قاراڭلا
。了意

مىڭ ئۆلۈپ ، بىر تىرىلمەك <成> 苦万辛千 ؛
تەڭرىنىڭ ، 世出佛二 ، 天升佛二 : ئالتۇنچىلارنىڭ ئامان قالغانلىرى مىڭ
ئۆلۈپ ، بىر تىرىلىپ ، يازغا ئاران ئۆلىشىۋالدى . 存幸的金淘 .
。天夏了到熬易容不好苦万辛千者

مىڭئاياغ <动>〔静〕 鹿马

مىڭىر <方>〔静〕 节关个各，身浑

مىڭىر <静>〔静〕 示表“多很” : ئۇنىڭ كۆڭلىدىن ~ خىياللار

كەچتى . 法想多多许许过掠里心的他 .

مىڭىر مۇشەققەت 千难万险 ، 苦万辛千 : ئۇلار

مىڭىر مۇشەققەتتە مەنزىلگە يېتىپتۇ . 到了才苦万辛千们他 .

。地的目

مىڭدىۋانە <植>〔静〕 子仙天，若蓂

مىڭگەن <方>〔静〕 锅(状简直，的耳双带)

مىڭلاپ <静〕 的千成

مىڭلاپ - مىڭلاپ <静〕 千成千成

مىڭلارچە <静〕 分万，千成 : ماڭا بەرگەن ئىلھاملارغا ~

。励鼓的我对您谢感分万 .

مىڭلاق <古>〔静〕 克拉明 (名地国汗鹑回古)

مىڭلىغان <静〕 地千成 : تاغ - دەريالار 千水山

مىڭلىغان - تۈمەنلىگەن <静〕 万上千成

مىڭلىغان - ئونمىڭلىغان = مىڭلىغان - تۈمەنلىگەن

مىڭلىق <静〕 ① 千一② 的千 : مىڭلىققا بۆرە تەگسە ، بىرلىككە

بېچاق ئېلىپ يۈگۈرەر . <谚> 独羊只，狼遭羊只千

。刀

مىڭلىقلار خانىسى <数> 数位千

مىڭئۆي <静〕 洞佛千

مىڭيوپۇرماق <植>〔静〕 草齿锯，薯叶千

مىل <静〕 ① 里英 (1.6093 合) ② 里海 (1852 合)

(米

مىلاد <宗>〔静〕 日生诞稣耶

مىلاد بايرىمى 节诞圣

مىكروپىسىز لاندۇرماق «مىكروپىسىز لاندۇرماق» 态动使的

مىكروپىسىز لاندۇرۇلماق «مىكروپىسىز لاندۇرماق» 态动被的

مىكروپىسىز لاندۇرماق <动〕 化菌无

مىكروپىسىز لاندۇرماق <医>〔动〕 染感 : يارلىرىڭىز مىكروپىسىز

ئالسىۋىن . 了染感口伤的你让要不 .

مىكروسكوپ <静〕 镜微显

مىكروسكوپلۇق <静〕 的微显

مىكروفون <静〕 筒话，器音扩，风克麦

مىكروگرافىيە <静〕 片照微显

مىكروگرافىيە <静〕 术相照微显

مىكرولۇق <静〕 观微，微

مىكرولۇق جانلاندۇرۇش <经> 活搞观微

مىكرولۇق سۇغىرىش <水> 灌微

مىكرون <静〕 米微 (米一之分万百)

مىكوپلازما <生>〔静〕 体原支

مىكولوگىيە <静〕 学菌真

مىكىر (مىكىرى) <静〕 计诡

مىكىر ئىشلەتمەك 计诡施

مىكىر - سىكىر <方>〔静〕 毛鸡，的碎琐，的碎零

的皮蒜

مىكىرلىك <静〕 端多计诡，诈诡

مىكى - مىكى <静〕 没 的糊糊含含，的儿准没 : گەپ ~

话的儿准

مىكىماتىت <地>〔静〕 岩合混

مىكىماتىتلاشماق <地>〔动〕 化岩合混

مىڭ <静〕 ① 千 : ئون ~ 万一 / يۈز ~ 万十 / ئاڭ .

لىغاندىن بىر كۆرگەن ئىلا . <谚> 见一如不闻百

。墙堵一无，砖块千有 <谚> . 塘堵一无，

千去失而两一为因 <谚> . 千去失而两一为因

~ سەرنى يوقاتقان بىر سەر . <转>② . “大失小因”同喻 : 两

多得好

مىڭ بالالىقتا 易容不好 : ئۇنى ئىزدەپ تاپتىم .

。他到找才易容不

مىڭ تاغار 易容不好，多很，多许 : 堆大一 ~

。事堆大一有

مىڭ تەسلىكتە 易容不好 : كۆرۈپ چىقتىم .

。完看才易容

مىڭ توۋا = پەندىيات

مىڭ قىلىسىمۇ 做么怎再 : ئۇ پەيلىدىن يانمىدى .

。头回有没也他，做么怎再

者义主族民〔静〕 مىللەتچى
 义主族民〔静〕 مىللەتچىلىك
 学文义主族民 <文> مىللەتچىلىك ئەدەبىياتى
 家学族民〔静〕 مىللەتتشۇناس
 学族民〔静〕 مىللەتتشۇناسلىق
 我. دۆلەت. 的. دۆلەتسىز كۆپ ~ دۆلەت. 的. 族民〔静〕 مىللەتلىك
 。家国的族民多个是国
 矿镭针 <矿>〔静〕 مىللېرىت
 (培安一之分千)培安毫 <物>〔静〕 مىللىئامپېر
 (压强大一之分千)巴毫 <物>〔静〕 مىللىبار
 (秒一之分千)秒毫〔静〕 مىللىسېكۇنت
 (里居一之分千)里居毫 <物>〔静〕 مىللىكىۋرى
 (伽一之分千)伽毫 <物>〔静〕 مىللىگال
 (克一之分千)克毫〔静〕 مىللىگرام
 (利亨一之分千)利亨毫 <物>〔静〕 مىللىگېنرى
 (升一之分千)升毫〔静〕 مىللىلىتىر
 米毫〔静〕 مىللىمېتىر
 波米毫 <物> مىللىمېتىر دولقۇن
 (米一之分亿十)米微毫〔静〕 مىللىمىكرون
 (姆欧一之分千)欧毫 <物>〔静〕 مىللىئوم
 (特瓦一之分千)瓦毫 <物>〔静〕 مىللىۋات
 (特伏一之分千)伏毫 <物>〔静〕 مىللىۋولت
 计特伏毫, 表伏毫 <物>〔静〕 مىللىۋولتېتىر
 的. 民国②的. 族民①〔静〕 مىللىي
 惯习族民 ئادەت مىللىي
 放解族民 ئازادلىق مىللىي
 动运放解族民. ئازادلىق ھەرىكىتى مىللىي
 化同族民 ئاسسىمىلياتسىيە مىللىي
 识意族民 ئاڭ مىللىي
 色特族民, 点特族民 ئالاھىدىلىك مىللىي
 学文族民 ئەدەبىيات مىللىي
 统传族民 ئەنئەنە مىللىي
 等平族民 باراۋەرلىك مىللىي
 场市族民 بازار مىللىي
 行银民国 <经> بانكا مىللىي
 富财民国 بايلىق مىللىي
 级阶产资族民 بۇرژۇئازىيە مىللىي
 分裂分族民, 者义主裂分族民 بۆلگۈنچى مىللىي
 子
 义主裂分族民 بۆلگۈنچىلىك مىللىي

元纪, 元公〔静〕 مىلادىيە
 态动使的 «مىلىك» مىلەتمەك
 上蘸, 上抹, 上粘, 上沾〔动〕 مىلەشتۈرمەك
 态同共的 «مىلىك» مىلەشمەك
 子帘门〔静〕 مىلەنخە
 的子帘门做以可②的. 子帘门带①〔静〕 مىلەنخىلىك
 态动被的 «مىلىك» مىلەنمەك
 宁安, 通尔眠 <药>〔静〕 مىلتون
 枪步, 枪〔静〕 مىلتىق
 : 枪步, 枪. مىلتىقنىڭ ئىچى مورا, ئۇنى ئېتىلا.
 道烟像筒枪 <谚> . 药火靠击射, 道烟像筒枪
 药火, 药弹 مىلتىق دورسى
 榴榴枪 <军> مىلتىق گراناتى
 枪带不, 枪无〔静〕 مىلتىقسىز
 : 枪带不, 枪无. ~ يۈرگەندە, كېيىك ئۈچ-
 . 羊黄到遇偏偏时枪带不 <谚> .
 枪带, 枪有〔静〕 مىلتىقلىق
 : 枪带, 枪有. ~ ئەسكەر ئىككىنىڭ بۇزار,
 吞吞慢①〔静〕 مىلجىك
 : 吞吞慢, 吞吞慢. ~ ئەدەم سۆز بۇزار,
 坏说话把会人的吞吞慢 <谚> .
 坏碾路把会车的八扭七塌疲 <谚> .
 人: مىلجىنى ئەزە يېڭىدۇ, ئەزەمنى بەزمە.
 人塌疲治会聚大, 人蹭磨治人
 态同共的 «مىلجىلىق» مىلجىلاشماق
 式形词名的 «مىلجىك» مىلجىلىق
 مىلجىلىق قىلماق = مىلجىلىق
 蹭磨〔动〕 مىلجىلىق
 族民〔静〕 مىللەت
 族民 مىللەت ئارخېئولوگىيىسى
 族民 مىللەت ئەلا نەزەرىيىسى
 族民 مىللەت تارىخشۇناسلىقى
 族民 مىللەت تونۇش
 族民 مىللەت جەمئىيەتشۇناسلىقى
 族民 مىللەت جۇغراپىيىسى
 族民 مىللەت قارىشى
 族民 مىللەت كۆچكۈنى
 族民 مىللەت نەزەرىيىسى
 族民 مىللەت نوپۇسشۇناسلىقى
 族民 مىللەت ئېكولوگىيىسى
 族民 مىللەت ئىقتىسادشۇناسلىقى
 族民 مىللەت ئىلاھى
 族民 مىللەت تېپەرۋەر
 : 族民爱热〔静〕 族民
 族民爱热〔静〕 族民

识意我自族民 ئۆزلۈك ئاك مىللىي
 感豪自族民 مىللىي ئىپتىخار
 济经族民 <经> مىللىي ئىقتىساد
 权特族民 مىللىي ئىمتىياز
 命革族民 مىللىي ئىنقىلاب

态动使的 «مىللىيلاشماق»
 态同共的 «مىللىيلاشتۇرماق»
 态动被的 «مىللىيلاشتۇرۇلماق»
 化族民 [动] مىللىيلاشماق
 式形词名的 «مىللىي»
 岩稜糜 [静] مىلونىت
 的岩稜糜 [静] مىلونىتلىق
 义主阀军，义主国军 [静] مىلىتارىزم
 者义主国军，阀军 [静] مىلىتارىست
 态动使的 «مىلىتارىستلاشماق»
 态动被的 «مىلىتارىستلاشتۇرۇلماق»
 化义主国军 [动] مىلىتارىستلاشماق
 的阀军，的义主国军 [静] مىلىتارىستلىق
 风作阀军 مىلىتارىستلىق ئىستىل

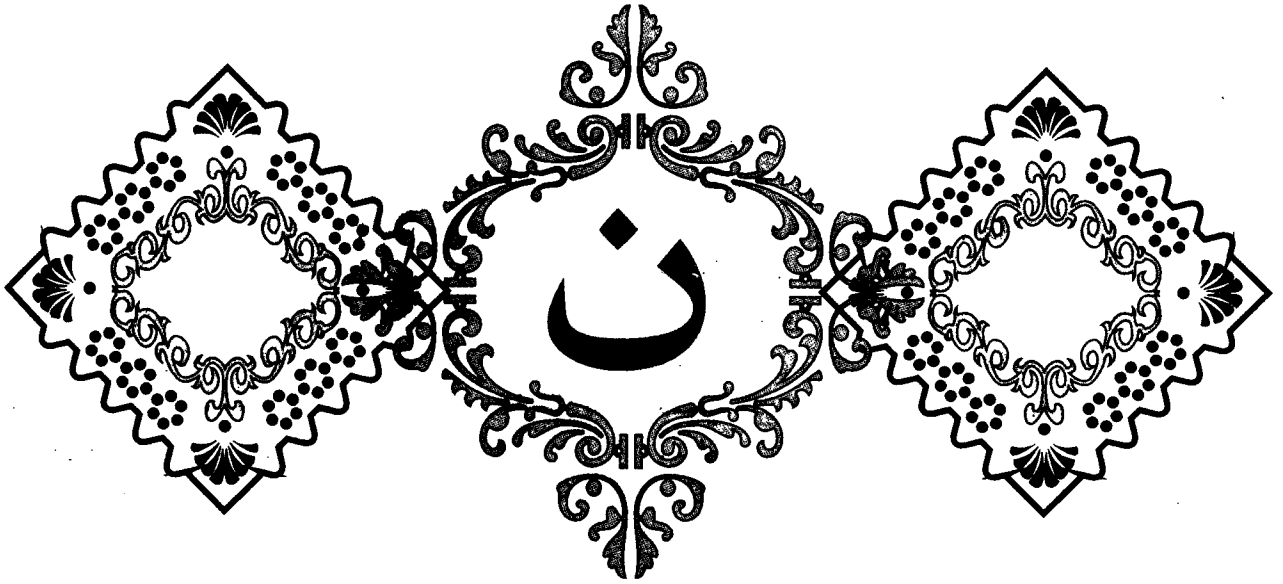
（音声的等巴泥踩）兹扑 [模] مىلىچ
 融后冻像都全上道街. ېرىگەن تاۋۇزدەك ~ بولۇپ كەتتى.
 的囊囊软兹扑兹扑来起走，瓜西的了化
 态动使的 «مىلىچلىماق»
 融后冻像都全上道街. ېرىگەن تاۋۇزدەك ~ بولۇپ كەتتى.
 的囊囊软兹扑兹扑来起走，瓜西的了化
 态动使的 «مىلىچلىماق»
 融后冻像都全上道街. ېرىگەن تاۋۇزدەك ~ بولۇپ كەتتى.
 的囊囊软兹扑兹扑来起走，瓜西的了化
 态动使的 «مىلىچلىماق»

店货杂 مىلىچمال
 主店货杂，商货杂 [静] مىلىچمالچى
 兹扑兹扑 [模] مىلىچ - مىلىچ
 乎乎软 [模] مىلىق
 囊囊软，绵绵软，乎乎软 [模] مىلىق - مىلىق
 地囊囊软，地乎乎软 [静] مىلىققىدە
 态动使的 «مىلىقلىماق»
 囊囊软得变，乎乎软得变 [动] مىلىقلىماق
 了烂始开，乎乎软得变果苹. ىلاپ سېشىقا باشلاپتۇ.
 的囊囊软，的乎乎软，的绵绵软 [模] مىلىق - مىلىق
 床牙，龋齿 مىلىكى چىش مىلىكى
 蘸蘸 ىلىمەك [动] ىلىمەك
 怕就怕 <谚> / 吃蜜蜂

义主关闭族民 مىللىي بېكىنىمچىلىك
 别差族民 مىللىي پەرق
 得所民国 <经> مىللىي تاپاۋەت
 论分成族民唯 مىللىي تەركىبچىلىك
 彩色族民 مىللىي تۈس
 域区族民 مىللىي تېرىتورىيە
 治自域区族民 مىللىي تېرىتورىيەلىك ئاپتونومىيە
 言语族民 <语> مىللىي تىل
 格性族民 مىللىي خاراكتېر
 性属族民，点特族民 مىللىي خۇسۇسىيەت
 人收民国 <经> مىللىي دارامەت
 家国族民 مىللىي دۆلەت
 命革主民族 مىللىي دېموكراتىك ئىنقىلاب
 迫压族民 مىللىي زۇلۇم
 盾矛族民 مىللىي زىددىيەت
 策政族民 مىللىي سىياسەت
 式形族民 مىللىي شەكىل
 心尊自族民 مىللىي غورۇر
 会大民国 مىللىي قۇرۇلتاي
 团集族民 مىللىي گۇرۇھ
 本资族民 <经> مىللىي كاپىتال
 视歧族民 مىللىي كەمسىتىش
 义主张扩族民 مىللىي كېڭەيمىچىلىك
 纷纠族民 مىللىي ماجىرا
 议会民国 مىللىي مەجلىس
 化文族民 مىللىي مەدەنىيەت
 题问族民 مىللىي مەسىلە
 益利族民 مىللىي مەنپەئەت
 义主己利族民 مىللىي مەنپەئەتپەرەسلىك
 东音族民 مىللىي مۇزىكا
 学乐音族民 <艺> مىللىي مۇزىكىشۇناسلىق
 立独族民 مىللىي مۇستەقىللىق
 类败族民 مىللىي مۇناپىق
 动运族民 مىللىي ھەرىكەت
 府政民国 مىللىي ھۆكۈمەت
 情感族民 مىللىي ھېسسىيات
 语同共族民 <语> مىللىي ئورتاق تىل
 队乐族民 <艺> مىللىي ئوركېستىر
 格风族民 مىللىي ئۇسلۇب
 俗习族民，俗风族民 مىللىي ئادەت

度限小最，限下②的低最，的小最①〔静〕 مىنىمۇم
 表度温低最 <气> مىنىمۇم تېرمومېتىر
 度温低最 <气> مىنىمۇم تېمپېراتۇرا
 值小最 <数> مىنىمۇم قىممەت
 仪分千，表分千 <物>〔静〕 مىنىمېتىر
 品作术艺型小 <艺>〔静〕 مىنىاتۇرا
 根脉百 <植>〔静〕 مېھراز
 态动使的 «مىياغلاماق» مىياغلاماق
 态同共的 «مىياغلاماق» مىياغلاماق
 (猫小)叫咪咪〔动〕 مىياغلاماق
 看难②坏① <方>〔静〕 مىيانە
 喵，咪〔模〕 مىياۋ
 族苗〔静〕 مىياۋزۇ
 的式族苗②文苗，语苗①〔静〕 مىياۋزۇچە
 态动使的 «مىياۋلماق» مىياۋلماق
 态同共的 «مىياۋلماق» مىياۋلماق
 喵喵在猫。 مۇشۇك مىياۋلاۋاتىدۇ. 喵喵〔动〕 مىياۋلماق
 。叫地
 喵喵，咪咪〔模〕 مىياۋ - مىياۋ
 轻为同子微中，子电与子介 μ <物>〔静〕 مىيۇئون
 (种一的子)
 角嘴 <理生>〔静〕 مىيىق
 笑一微微 مىيىقىدا كۆلمەك

矿，的物矿②质矿，物矿①〔静〕 (مىنىپىدا) مىنىپىدا
 的质
 氮质矿 <化> مىنىپىدا ئازوت
 泉矿 <地> مىنىپىدا بۇلاق
 棉物矿 پاخنا مىنىپىدا
 盐机无，盐矿 <化> مىنىپىدا تۇز
 水泉矿②水物矿① <水> مىنىپىدا سۇ
 油物矿 <矿> مىنىپىدا ماي
 养营质矿 <地> مىنىپىدا ئوزۇقلۇق
 料肥物矿 ئوغۇت مىنىپىدا
 家学物矿〔静〕 مىنىپىدا شۇناس
 学物矿〔静〕 مىنىپىدا شۇناسلىق
 态动使的 «مىنىپىدا لاشماق» مىنىپىدا لاشتۇرماق
 态动被的 «مىنىپىدا لاشتۇرماق» مىنىپىدا لاشتۇرۇلماق
 化矿〔动〕 مىنىپىدا لاشماق
 学相矿〔静〕 مىنىپىدا لوگرافىيە
 车包面，车客小〔静〕 مىنىپىدا سىبۇس
 部交外 مىنىپىدا تاشقى ئىشلار مىنىستىرى
 理助长部 ~ ياردەمچى / 长
 部交外 مىنىپىدا تاشقى ئىشلار مىنىستىرلىقى
 马的骑好 ئات ~ 的骑好〔静〕 مىنىپىدا ئىشلىك
 态同共的 «مىنىپىدا» مىنىپىدا
 西东的寸尺小最〔静〕 مىنىپىدا
 值价低最 مىنىپىدا قىممەت

。己自送断

色紫 <方>〔静〕 **ناپارمان**

的洁清不 قول ~ : 的净干不，的洁清不①〔静〕 **ناپاك**
的孽造，的坏<转>②子身的净干不 **بەدەن ~ / 手**

词名象抽的 «ناپاك» **ناپاكلق**

头压 <石>②压水，头水 <水>①〔静〕 **ناپور**
~ ناتايىن ①〔静〕 定一不，得见不，必未， ئۇنىڭ كېلىشى ~

的可两棱模②来定一不他

石沸钠 <矿>〔静〕 **ناترولت**

钠 <化>〔静〕 **ناترىي**

盐钠 <化> **ناترىي تۇزى**

钠化氯 <化> **ناترىي خلوريد**

钠酸硫 <化> **ناترىي سۇلفات**

钠酸硅 <化> **ناترىي سىلىكات**

钠酸碳 <化> **ناترىي كاربونات**

钠氢酸碳 <化> **ناترىي ھىدروكاربونات**

钠化氧氢 <化> **ناترىي ھىدروكسىد**

灯钠 **لامپا**

钠酸硝 <化> **ناترىي نىترات**

的钠 <化>〔静〕 **ناترىيلىق**

璃玻钠 **ناترىيلىق ئەينەك**

石长钠 <水> **ناترىيلىق دالا شېپاتى**

石硝钠 <地> **ناترىيلىق سېلىمترا**

称名母字该②母字个三十二第文尔吾维① **ن**

نائەھلىي 〔静〕 的作下，的义无情无， نائەھلىيگە قەرزدار
莫， 债借者义情无向莫 <谚> . ناتونۇشقا ھەمراھ . بولما ،

。伴结人生陌同

式形词名的 «نائەھلىي» **نائەھلىيلىك**

事的理情合不做， 僻乖事做 **نائەھلىيلىك قىلماق**
~ **ناباب** ①〔静〕 的当适不， 的适合不， 的用中不， : جاي

~ لىقتا ~ يەر / 方地的植种于适不 ~ / 方地的当适不

~ نەرسە / 具工 的良不， 的好不②西东的用中不

~ ئادەم / 子分良不

~ ئادەم / 子孩坏

式形词名的 «ناباب» **نابابلىق**

版排②字铅① <印>〔静〕 **نابور**

机字排 <印> **نابور ماشىنىسى**

工字排 <印>〔静〕 **نابورچىك**

作工字排 <印>〔静〕 **نابورچىكىلىك**

字排， 作工字排干 **نابورچىكىلىك قىلماق**

房字排 <印>〔静〕 **نابورخانا**

灭毁〔静〕 **نابۇت**

نابۇت بولماق ① 灭毁， 坏毁 : زىرائەتلەر بوراندا نابۇت

بولۇپ كەتتى . 了毁风被稼庄 . 亡死② . 故亡， 生丧 : ئۆ-

رۇشتا نۇرغۇن ئادەم نابۇت بولدى . 人多许了死中争战 .

نابۇت قىلماق ① 坏毁， 送葬② 送断 : ئۆزىنى ~

。耳悦来起听处远音声的呐喷和拉格

膜耳，鼓耳，膜鼓 <理生> ناغرا پەردە

舞鼓铁 <艺> ناغرا ئۇسسۇلى

耳中，室鼓 <理生>〔静〕 ناغراخانا

鼓〔静〕 ناغرا - دۇمباق

呐喷和鼓〔静〕 ناغرا - سۇنای

号鼓〔静〕 ناغرا - كاناي

手鼓铁，手鼓拉格纳 <艺>〔静〕 ناغرىچى

么什为，样么怎，么怎 <古>〔静〕 ناغۇ

庚长，星白太，星金 <古>〔静〕 ناغىد

脑樟臭，精油脑石，苯骈，萘 <化>〔静〕 نفتالين

丸脑樟 <化> نفتالين كۆمىلىچى

油萘 <化> نفتالين مېيى

نافتين = هالقلىق ئالكان

人疾残 <医>〔静〕 ناكار ~ ئادەم 疾残

。了废残腿的他 ناكار بولماق : 废残 : ئۇنىڭ پۇتى ناكار بولۇپ قالدى .

。了废残腿的他 ناكار قىلماق : 废残使 : قاراپ تۇرۇپ ، ئۇ جانىۋار .

给灵生个一把就地睁睁眼么怎 . نى ناكار قىلىپ قويدۇڭا .

了残弄 ؟

ناكارلىق «ناكار» 式形词名的 : ئۇ ناكارلىقنىڭ ئازابىنى خېلى

的 苦之疾残尝饱个是他 . جىق تارتقان كونا ئەسكەر ئىدى .

兵老

ناكەس 〔静〕 ① 的鄙卑，的龌龊鄙卑，的流下， ~ ئادەم

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

。了店 ② 人的鄙卑 : ناكەسكە قەرزدار بولسالاڭ ، يول .

滴滴娇，的情风弄卖，的娇撒，的爱可〔静〕 نازىنىن

们娘姑的美娇 ~ قىزلار : 的

ناس = ناسۇال

的徒督基对中《经兰古》拉萨奈 <宗>〔静〕 ناسارا

(谓称

人的吃贪 ~ ئادەم 的吃贪，的住不闲嘴〔静〕 ناسناس

ناسوس 〔静〕 <机> 筒气打 : 泵 : ~ بىلەن يەل بەرمەك

水抽泵用 سۇ چىقارماق ~ / 气打筒气用

房泵〔静〕 ناسوسخانا

的泵〔静〕 ناسوسلۇق

用作泵 <气> ناسوسلۇق تەسىر

成制合混等灰石，灰黄麻，叶烟用)斯纳〔静〕 ناسۇال

含象 (烟的下舌在含种一的) : ئاغزىغا ~ سېلىۋالغاندەك

(吐吐吞吞话说指)般一斯纳了

斯纳含 ناسۇال چەكمەك

ناسۇال قاپاق <植> 芦葫小，芦葫斯纳 <植> ناسۇال قا .

分无身示表)吗的吃换芦葫斯纳用能 ؟ باقتا نان بارمۇ ؟

(文

者斯纳售制〔静〕 ناسۇالچى

当行斯纳做〔静〕 ناسۇالچىلىق

~ : 的瞻观失有，的面体不，的统体成不〔静〕 ناشايان

事的面体不 ئىش

时饭早他 . 饭早，点早〔静〕 ناشتا ~ ئۇ ~ ۋاقتىدا كەلدى .

商去后饭早他 . 的来 ئۇ ناشتىدىن كېيىن دۇكانغا باردى .

了店 .

ناشتا قىلماق : 饭早吃，餐早进 : ئايچامال ناشتا قىلىپلا

خىزمەتكە كەتتى . 了班上去就饭早过吃丽玛加依阿 .

ناشتىسىز 〔静〕 饭早吃未，饭早吃不 : ھەي بالام ، ئەند .

گەندە ~ نەگە بارىمەن ؟ - دەدى ئانىسى . 说亲母 : 子孩 : ،

《 去儿哪上吃不都饭早连早清大

ناشتىلىق «ناشتا» 式形词容形的 : تاماق 点早 ~ 早，

点早应供 ~ بەرمەك 餐 /

ناشۇكۈر 〔静〕 的恩感不，的足知不 .

式形词名的 «ناشۇكۈر» ناشۇكۈرلۈك

恩感不，足知不 ناشۇكۈرلۈك قىلماق

族西纳〔静〕 ناشى ~ مىللىتى 族西纳

ناشچە 〔静〕 ① 西纳语 ② 西纳的式

父舅，舅 <古>〔静〕 ناغاچ

打，鼓敲 鼓铁，鼓拉格纳 <艺>〔静〕 ناغرا

鼓 / ~ بىلەن سۇنابىنىڭ ئۇنى يىراقتىن ياخشى . <谚> نانا

نام - نشان [静] 志标, 声名 ~ ۇنىڭدىن ~ قالمىدى . 他志标的命生 نشانى نام - نشانىڭ نام . 了没湮声名的
نام - نشانسىز ① 的望名有没 ② 的声名无, 的踪无影无得失消 ~ يوقاپ كەتمەك 的味乏, 的味没 <方> [静] نامۇزۇن
نامۇناسىپ [静] 称相不
نامۇۋاپىق [静] 的宜适不, 的当恰不, 的适合不
نامۇۋاپىق غىدىقلاش <心> 激刺宜适不
نامۇۋاپىقلىق «نامۇۋاپىق» 式形词名的
نامىشەرىپ [静] 名大姓尊, 名大, 名尊
نامىزا <古> [静] 襟连
نامىي [静] 的义名
نامىي پۇل <经> 币货义名
نامىي ماشاش <经> 资工义名
نامىي مۇدىر 事董名挂
نان [静] 馕: ئاق ~ 馕面白 / زاغرا نان زانغرا / 馕粮粗 ~ / ئۇشتۇماق 馕掰 ~ / ئۇۋىقى 馕屑 / ئاش پەيغەبەر, ~ ئەۋ-
ليا. <谚> 仙神是馕, 人圣是饭. ئاش تەك, ~ تەك, سول نېمىشقا كەك? <谚> 等相饭, 同相馕, 为子麦割,
(؟ 重有轻有何为活干, 分平食饭喻意) 坑宽留何
نان بەرگەن قولنى چىشلەمەك <成> 德报怨以
نان تەگمەك 惠实得, 处好得
نان تېپىپ يېمەك ① 力其食自 ② 生谋, 利得
نان دەسسەمەك <成> 誓发天对
نان قېپى <成> 包草, 桶饭
نان كور <成> 负, 人的义负恩忘, 的恩感知不
نان كورلۇق قىلماق 人心
نان كورلۇق قىلماق 义负恩忘, 心负
نان ئورسۇن <习> 劈雷打天 (劈雷为视被馕)
نان ئورسۇن (说此有故, 物): ئەگەر سۆزۈم يالغان بولسا, مېنى ~ . 如 . 劈雷打天就, 话谎是的说我果
نېنى پۈتۈن <成> 喝愁不, 吃愁不
نېنى يېمەك 用受, 利获, 利得
نانتاختا [静] 子案面
نانجىگدە <植> [静] 枣沙大, 枣沙甜
نانچۆپ <食> [静] 饼烩, 馕烩
ناندەرخى <植> [静] ① 萝菠大 ② 树包面
نانقايناق <食> [静] 馕烩
نانئۇشتا [静] 等茶馕的底垫前饭早

نامەردلىك «نامەرد» 式形词名的
نامەردلىك قىلماق 义不仁不, 气义讲不
نامەلۇم [静] 的知未 楚清不, 道知人无, 的知未 ~ ئارال
نامەلۇم / 屿岛的道知人 ~ ئادەم 人的明不历来 / ۇنىڭ نەگ بارىدىغانلىقى ~ . 去处何朝他知不 .
نامەلۇم ئەزا <数> 项知未
نامەلۇم سان <数> 数知未
نام - ئەمەل [静] 位地誉名, 位名
نامەھرەم <宗> [静] 兰斯伊) 的触接止禁, 木热默奈
نامەھرەم بولماق 相, 方一何任的触接能不间之女男亲近非定规法教
(“亲不受授女男”的语汉于当
نامەھرەم بولماق 触接止禁法教兰斯伊) 礼伦悖有
نامەھرەملىك <宗> [静] (为行来往的间之女男生陌
人的定规法教兰斯伊) 体羞
نامەھرەملىك (位部的露显准不体
نامىرات [静] 的困贫, 的寒贫, 的穷贫, 的苦贫 ~
چارۋىچى 民牧苦贫 / ۇئائىلە 庭家的寒贫 ~ دۆلەت
家国的穷贫
نامىراتلاشتۇرماق «نامىراتلاشماق» 态动使的
نامىراتلاشتۇرۇلماق «نامىراتلاشتۇرماق» 态动被的
نامىراتلاشماق 穷贫变, 困贫变 [动]
نامىراتلىق «نامىرات» 式形词名的: نامىراتلىقتا ھايات كەچۈر-
مەك 活过中困贫在
نامىراتلىق توزىقى 阱陷困贫
نامىراتلىق چېكى 线困贫
نامىراتلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 经困贫
نامىراتلىق ئىقتىسادشۇناسلىقى 学济
نامىرات (نامىراتى) [静] 选人, 人选候
نامىرات كۆرسەتمەك 名提, 人选候荐推
نامىراتلىق «نامىرات» 词名象抽的
نامىسىز [静] 的名无: ~ ئارال 岛名无
نامىسىز بارماق 指名无
نامىسىز قەھرىمان . 雄英名无
نامىسىزلىق «نامىسىز» 式形词名的
نام - شۆھرەت = نام - ئاتاق
ناملىق [静] 的...做叫...以, 的名命...以, 的...为
ناملىق 的号称为: ئايگۈل ~ بىر قىز 一个一 娘姑的丽古依阿叫
نام - نەسەب [静] 誉声, 誉名

نەزەر [静] 瞥，看，线视，光眼，光目：ئۈرۈمچىگە بىر ~
 警一齐鲁鲁乌
 线视移转 نەزەر ئاغدۇرماق
 نەزەر تاشلىماق = نەزەر سالماق
 نەزەر چۈشمەك = كۆز چۈشمەك
 نەزەر دائىرە 野视，线视，眼界：نەزەر دائىرسى كەك
 阔开眼界
 نەزەردە تۇتماق 意注，眼着，重注，考虑到：于鉴，
 前目于鉴，形势前目考虑到 ~ نۆۋەتتىكى ۋەزىيەتتىكى
 形势
 نەزەردىن چۈشمەك <成> 心人去失，心人得不，
 得失：كۈشلىرىنىڭ نەزەردىن چۈشمەك 心人去失，
 心人
 نەزەردىن ساقىت قىلماق 淘汰，消取
 نەزەر سالماق 目注，瞩目，展望：دۇنياغا ~ 世眼放
 来未展望 ~ كەلگۈسىگە / 界世瞩目，界
 注重，视重 نەزەرگە ئالماق
 نەزەرگە سىغماسلىق 惯不看，上看
 نەزەربەند [静] <法> 禁软，禁拘
 نەزەربەند قىلماق <法> 禁软施实
 نەزەرىيە [静] 论理：نەزەرىيىنى ئەمەلىيەت بىلەن بىرلەشتۈر-
 ىك 实际系联论理
 نەزەرىيىگە ئايلاندۇرماق 化论理
 نەزەرىيىچى [静] <哲> 家论理
 نەزەرىيىسىز [静] 论理无
 نەزەرىيىلىك [静] 论理的：~ مەسىلە 题问论理
 نەزەرىيىۋى [静] 论理的，性的：~ ئاساس 基论理
 础 / ~ ماقالە 论理性文章 / ~ خۇلاسە 论理的上论理的
 نەزەرىيىۋى باھا <经> 论理格
 نەزەرىيىۋى پەرق <物> 论理差误
 نەزەرىيىۋى تەپەككۈر <逻> 论理维思
 نەزەرىيىۋى تەربىيە <教> 论理育教
 نەزەرىيىۋى تەھلىل 析分论理
 نەزەرىيىۋى تىلشۇناسلىق 论理语言学
 نەزەرىيىۋى جەمئىيەتشۇناسلىق 论理社会学
 نەزەرىيىۋى فىزىكا 论理物理学
 نەزەرىيىۋى مېخانىكا <物> 论理力学
 نەزم [静] <文> 文韵，文诗，赋：يازماق 诗写
 نەزم تياتىرى <艺> 剧诗
 نەزمىسىز [静] 的诗无，韵文的

نەتجە بەرمەك 效成见，果结有
 نەتجە بۆلەك <逻> 件后
 نەتجىسىز [静] 的果结无，的效成无
 نەتجىسىزلىك «نەتجىسىز» 的形词名的
 نەتجىلەندۈرمەك «نەتجىلەنمەك» 的态动使的
 نەتجىلەنمەك [动] 以... 尾结，以... 局结，以... 终告
 ئىش مۇۋەپپەقىيەت بىلەن نەتجىلەندى . 终告功成以情事
 نەتجىلىك [静] 的果结有，的效成有：ياخشى ~ خىزمەت
 作工的效成好有
 نەچچە [静] 少多，几 ~ قېتىم / سائەت ~ بولدى ؟
 人工少多 ئىشچى ؟ ~ 了点儿表
 نەچچە - نەچچە [静] 多好多好 ~ ئادەم كېلىپ كەتتى .
 人多好多好过来
 نەچچەيلەن [静] 人个几
 نەچچىلەپ [静] 多好
 نەچچىلىك [静] 多好，多，少多
 نەچچىلىگەن [静] 少多
 نەچچىنچى [静] 几第
 نەچچىنچىلىك [静] 第几第，名第几：ئۇ نەچچىنچىلىكىنى
 ئالدى ؟ 他得了第几名 ؟
 نەخكەش [静] 织机上绕的丝器
 نەرە [静] 声喊呐，声吼
 نەرە تارتماق 叫吼，喊呐
 نەرەك <古> [静] 要需何为
 نەرخ [静] 钱价，格价：نەرخنى ئۆستۈرمەك 价涨，提
 价 / 价 نەرخى يۇقىرى 高格价
 نەرخشۇناس [静] <经> 家学情行
 نەرخشۇناسلىق [静] <经> 学情行
 نەرخ - ھاۋا [静] 情行，格价
 نەرسە [静] 西东①，物件，物品：بۇ قانداق ~ ؟ 件是这
 什么？② 西东么什 نەرسە بىر ~ دېدىمۇ ؟ 说你对他
 了没么什了 نەرسە قارىغاندا بۇ ھېچ ~ ئەمەس . 那起比
 这个不算了 نەرسە 什么了 艺玩，伙家，西东③ . 儿
 伙家固顽 / ۇ قانداق ~ ؟ 他算什么玩艺儿 ؟
 نەرسە ھوقۇقى <法> 权物
 نەرسە ئېتىقادچىلىقى <哲> 教物拜
 نەرسە - كېرەك [静] 西东，物件，用品：تۇرمۇشقا لازىم-
 لىق ~ 生必活需
 نەرسىلەشتۈرۈش [静] <文> 物拟
 نەرسىگۈل <植> [静] 花仙水

匯外期即 <经> نەق تاشقى پېرېۋوت

犯行现 <法> نەق جىنايەتچى

算决 <经> نەق چوت

卖现 نەق ساتماق

易交期即 <经> نەق سودا

货现 <经> نەق مال

场现 نەق مەيدان

么多，等何 [静] نەقەدەر

的有现 [静] نەقدانە

金现，款现 نەقدانە پۇل

易交金现 سودا نەقدانە

家刻雕，师刻雕 [静] نەققاش

刻雕，术刻雕 <艺> [静] نەققاشلىق

态动使的 «نەقلەشمەك» نەقلەشتۈرمەك

态动被的 «نەقلەشتۈرمەك» نەقلەشتۈرۈلمەك

上对(目帐)②现兑① [动] نەقلەشمەك

恰恰，好正 [静] نەقمۇنەق

的欠除和的有现 [静] نەق - نېسى

雕浮 [静] نەقىش

案图刻 نەقىش ئويماق

نەقىشچى = نەققاش

نەقىشلىك [静] 案图刻雕有，的雕浮有，的 ~ ئىبارەت

筑建的雕浮有，物筑建的案图刻雕有

态动使的 «نەقىشلىمەك» نەقىشلەتمەك

态同共的 «نەقىشلىمەك» نەقىشلەشمەك

态动被的 «نەقىشلىمەك» نەقىشلەنمەك

刻雕 [动] نەقىشلىمەك

语用引，文引③语俗②说传间民① [静] نەقىل

نەقىل قىلماق = نەقىل كەلتۈرمەك

证引，用引 نەقىل كەلتۈرمەك

鱼鳄，鳄 <古，动> [静] نەك

下见 نەگە

头榔的头平为面一，棱有面一 نەگە بولغا

么什为，何为，么怎 <古> [静] نەگۈ

品物，西东 <古> [静] نەك

何为 <古> [静] نەلۈك

哪是您？ ~ سىز : 人的方地么什，人里哪 [静] نەلىك

？人里

木枕的端顶子柱 <建> [静] نەلىن

哪跑地 نەم [静] 分水①，潮，埝 : يەرنەك نېمى قېچىپتۇ .

人伤语恶 <成> نەشتەرنى سانجىماق

态动使的 «نەشتەرلىمەك» نەشتەرلەتمەك

态动被的 «نەشتەرلىمەك» نەشتەرلەنمەك

刺，蜇 [动] نەشتەرلىمەك

~ نەشر [静] <印> 版 : بىرىنچى نەشرى 第一版 / بېيجىڭ ~

版京北

物版出 <法> نەشر بۇيۇمى

税版出，税版 <经> نەشر بېجى

版出，出印 نەشردىن چىقماق

计版出 نەشر قىلماق 版出 : نەشر قىلىش پىلانى

出文尔吾维用 نەشر قىلىدىغان كىتابلار / 划

书的版

权版 <印> نەشر ھوقۇقى

馆书印，部版出，社版出 [静] نەشرىيات (نەشرىياتى)

业事版出 [静] نەشرىياتچىلىق

的版 [静] نەشرىيات

本版 <印> نەشرىي نۇسخا

نەشخور = نەشكەش

نەشخورلۇق = نەشكەشلىك

者烟麻吸 [静] نەشكەش

烟麻抽 [静] نەشكەشلىك

草忧忘，草萱 <植> [静] نەغەزگۈل

迷歌，人的曲歌爱喜 <方> [静] نەغەم

曲乐 <艺> [静] نەغەمە

唱弹，奏弹 <艺> نەغەمە قىلماق

唱弹 <艺> [静] نەغەمە - ناۋا

员奏演，师乐 <艺> [静] نەغەمچى

词名象抽的 «نەغەمچى» نەغەمچىلىك

员奏演当，师乐当 نەغەمچىلىك قىلماق

厅乐音，场广乐音 [静] نەغەمخانا

نەغەمكەش = نەغەمچى

是正 是正的来他 ~ شۇنىڭ ئۆزى 好正②现，的有现① [静] نەق

。候时是人本他 . ۇ ~ ۋاقتىدا كەلدى .

买现 نەق ئالماق

价现 <经> نەق باھا

金现，钱现 نەق پۇل

票支金现 <经> نەق پۇل چېكى

出支金现，付现 <经> نەق پۇل چىقىمى

险保金现 <经> نەق پۇل سۇغۇرتىسى

率汇钞现 <经> نەق پېرېۋوت نىسبىتى

نەنمۇ 下见

木桶 <植> نەنمۇ دەرىخى

榭壁长, 龛壁长 <方> [静] نەۋەي

春初 [静] نەۋباھار

女孙 ~ قىز / 子孙 ~ ئوغۇل: 孙 [静] نەۋرە

姐表②姐堂① نەۋرە ئاچا

哥表②哥堂① نەۋرە ئاكا

妹表②妹堂① نەۋرە سىگىل

妹姐弟兄(的父祖同)伯叔 نەۋرە قېرىنداش

子孙抱, 子孙添 نەۋرە كۆرمەك

弟表②弟堂① نەۋرە ئۇكا

نەۋرە ئىنى = نەۋرە ئۇكا

孙孙子, 孙子 [静] نەۋرە - چەۋرە

方气血 ~ يىگىت: 的壮强, 的刚方气血 [静] نەۋقىران

子伙小的刚

子管②子笛① [静] نەي

子笛吹 نەي چالماق

子砧心空(的用匠铜) <手> نەي سەندەل

(跳舞间民族苗)笙芦跳 <艺> نەي ئۇسسۇلى

~ نەيچە: 子管, 管细 [静] نەيچە: 子管玻璃 / 子管璃玻 ~ ئەينەك

管芦

胎胚管试 <医> نەيچە تۆرەلمىسى

胞管 <生> نەيچە ھۈجەيرە

者作制子笛, 者笛吹 [静] نەيچى

的状管 [静] نەيچىسىمان

草璃琉筒长 <植> [静] نەيچىگۈل

~ نەيرەك: 计诡, 招花, 腕手, 俩伎 [静] نەيرەك: دۈشمەننىڭ نەيرەك.

俩伎的人敌 لىرى

~ نەيرەك ئىشلەتمەك: 招花耍, 腕手耍

头滑, 者计诡展施, 者腕手耍 [静] نەيرەكخۇاز

~ نەيرەكخۇازلىق: 计诡, 俩伎骗欺① [静] نەيرەكخۇازلىق: 计诡, 腕手耍

~ نەيرەكخۇازلىق قىلماق: 计诡施, 腕手耍

~ نەيزە: 枪长, 矛① [静] نەيزە: 枪缨红 ~ ئۇزۇن قىزىل پۇپۇكلۇك

刀刺 <军> ③枪标 <体>

~ نەيزە تىقماق: 刺矛用, 捅刀刺用

~ نەيزە قۇرت <动> 虫箭

~ نەيزە قۇيرۇق بېلىق <动> 鱼尾矛

~ نەيزە ئۇرماق = نەيزە تىقماق

~ نەيزە ئېتىش <体> 枪标擡

~ نەيزۇ: 碗黑口扁 <方> [静]

: 的润湿, 的湿潮, 的分水满充, 的分水有含②。了

壤土的湿潮 توپا ~

潮受 نەم تارتماق

候气湿潮 <地> نەم كىلىمات

空气润湿, 空气湿 <气> نەم ھاۋا

~ نەم يېمەك: 潮吸, 潮子麦. 了潮子麦. بۇغداي نەم يېدى.

~ نەمخۇش: 的湿潮, 的湿点有, 的潮点有 [静] نەمخۇش: ھاۋا

空气的润湿

~ نەمدەتمەك «نەمدەتك» 态动使的

~ نەمدەشمەك «نەمدەشەك» 态同共的

~ نەمدەلمەك «نەمدەلەك» 态动被的

~ نەمدەلمەك «نەمدەلەك»: 潮弄, 湿浸, 湿弄, 润浸, 润 [动] نەمدەلمەك: بۇغداينى

再湿浸子种把 تېرىساق نەمدەپ / 子麦润浸 ~ ئۇرۇقنى نەمدەپ تېرىساق

子皮湿浸 ~ تېرىنى / 种

~ نەملەشتۈرمەك «نەملەشەك» 态动使的

~ نەملەشمەك «نەملەشەك»: 潮发, 润湿 [动] نەملەشمەك: كېچەك - كېچەك ~

潮发穿衣

~ نەملەشەكگۈ «نەملەشەكگۈ» 的湿润微略 [静]

~ نەملىك [静] ①度湿, ②情嫡, 湿潮: ەرنىڭ نەملىك.

كى ياخشى. 好情嫡地土. بۇ ئۇيىنىڭ نەملىكىدىن ئادەم ياتقىلى

بولمايدۇ. 潮太子屋这. 人了不住, 潮太子屋这. كىيىمنى نەملىكىدە

~ نەملىك: 衣服乘湿乘 ەزمالىساق

~ نەملىك ئاپىتى <农> 害湿

~ نەملىك تەركىبى <水> 量湿含

~ نەملىك تەڭپۇڭلۇقى <农> 衡平分水

~ نەملىك تۇراقلاشتۇرغۇچ <化> 器湿恒

~ نەملىك گرادىئېنتى <气, 地> 度梯度湿

~ نەملىكىنى ساقلىماق <农> 墒保

~ نەملىك ئۆلچىگۈچ <气> 器湿测

~ نەملىك ئېكۋىۋالېنتى <农> 量当水持

~ نەملىك ئىندېكىسى <农> 数指润湿

~ نەمۇنە [静] ①样榜, ②范模, ③品念纪: ئانامدىن قال.

~ نەمۇنە: 物遗的亲父 / دوستۇمدىن قالغان. ~ 下留友朋.

~ نەمۇنە بولماق: 本标究研 ③. 品念纪: تەتقىقات نەمۇنلىرى

~ نەمۇنە بولماق: 范示出做, 样榜出做 则作身以, 范示出做, 样榜出做

~ نەمۇنە قىلماق: 范模为作, 样榜为...以

~ نەمۇنە كۆرسەتمەك: 范示 则作身以, 范示

~ نەمۇنچى [静] 范模: 范模 ③. 范模 则作身以, 范示

~ نەمۇنلىك [静] 范模: 范模 ③. 范模 范模动劳 نەمۇنچىسى

~ نەمۇنلىك: 的范模 / 用作范模 ~ ەرىكت 为行范模, 动行范模

تەكنىڭ نوخسى 藤新的葡萄

芽长 نوتا سۈرمەك

会照式正 ~ رسمي: 会照 [静] نوتا

会照交递 نوتا تاپشۇرماق

乐照 نوتا 谱乐, 谱 <艺> [静]

奏演谱

架谱 <艺> نوتا جازسى

表谱 <艺> نوتا جەدۋىلى

录目谱乐 <艺> نوتا كاتالوگى

谱记, 曲谱 <艺> نوتاغا ئالماق

的谱乐 <艺> [静] نوتلىق

好最, 的起不了, 的样好 ②杰豪, 汉好 ① [静] نوچى

牲畜买: مال دېگەننىڭ نوچىسىنى تاللاپ ئېلىش كېرەك.

。买的好最挑要

起不了得变 [动] نوچىلاشماق

魄气杰豪, 慨气汉好 [静] نوچىلىق

نوچىلىق قىلماق 汉好逞, 强逞, 能逞: نېمە نوچىلىق

قىلىسەن? 能么什逞你?

نوختا [静] 头笼: ئاتنىڭ نوختىسى ئېشەككە توغرا كەلمەپتۇ.

<谚> 上头驴到不套头笼马

تىلىنىڭ سۆڭىكى. <谚> 头骨没头舌, 头笼没上嘴

。“河开口信”, “的门把有没上咀”同喻

نوختا سالماق ① 头笼戴 ② <成> 纵操, 制控,

束: 束人穷给人钱有, 好理料事已自把人各.

نوختا سالدى. 套头笼

نوختىسى يوق ① 头笼有没 ② <成> 为非做胡,

为欲所为

نوختىسىز [静] ① 头笼戴未, 的绊羈无, 的 ~ 未

管人无 ② <转> 马的头笼戴

子孩的教

نوختىلاتماق «نوختىلماق» 态动使的

نوختىلانماق «نوختىلماق» 态动被的: نوختىلانغان ئات

马的头笼

نوختىلىق [静] 的头笼有

نوختىلماق ① 头笼戴 ② <动> 束约, 纵操, 制控,

نوختىئاغ = چۆلۈز

نوخ-خولا ① [静] 眼骨, 肉息, 的长上子鼻驴和马) ②

<转> 子架, 焰气

نوخلسىنى ئالماق ① 眼骨去割 ② <成> 服治,

灭, 服治

نەيزىچى = نەيزىۋاز

丹卷 <植> [静] نەيزىقۇلاق

态动使的 «نەيزىلمەك» نەيزىلەتمەك

نەيزىلەشمەك ① «نەيزىلمەك» 态同共的 ② 杀刺, 刺对

刺拼

态动被的 «نەيزىلمەك» نەيزىلەنمەك

的刀刺带, 的枪长带, 的矛带 [静] نەيزىلىك

杀刺, 刺 [动] نەيزىلمەك

手枪长, 手矛长 [静] نەيزىۋاز

术杀刺 [静] نەيزىۋازلىق

杀刺 نەيزىۋازلىق قىلماق

نەيشېكەر <植> [静] 尔柯谢乃 (一之种品瓜甜)

的奏伴子笛用 [静] نەيلىك

نوبىل [静] 尔贝诺 (家学化典瑞)

نوبىل فوندى جەمئىيىتى 会金基尔贝诺

نوبىل مۇكاپاتى 奖尔贝诺

نوب [静] 事, 情事 <方>

نوبىاسماق <方> [动] 忌顾, 惧畏

نوبۇز [静] 势权, 威权, 望威

نوبۇزلۇق [静] 的望威有, 的威权有, 的势权有: ~

ئەرباب 威权 士人

نوبۇس [静] ① 口人: ~ كۆپەيمەك 口人增加 / شەھەر

نوبۇسى 口人 市城 ② 口户

نوبۇس باشقۇرۇش <法> 理管口户

نوبۇس بېجى <经> 税口户, 税口丁, 税头人,

نوبۇس تەۋەلىكى <法> 籍户

نوبۇس جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社口人

نوبۇس جۇغراپىيىسى <地> 学理地口人

نوبۇستىن ئۆچۈرمەك 口户销注

نوبۇس ساقچىسى <法> 警籍户

نوبۇسقا ئالماق 口户上, 口户报

نوبۇس قانۇنىيىتى <哲> 律规口人

نوبۇس نەزەرىيىسى <哲> 论口人

نوبۇس ئىستاتىستىكىسى 学计统口人

نوبۇس ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经口人

نوبۇسشۇناس [静] 家学口人

نوبۇسشۇناسلىق [静] 学口人

نوبۇق <方> [静] 的藏暗, 的藏隐, 的密秘,

نوتا <植> [静] ① 芽嫩, 芽幼, 枝嫩, 茎新: تالىنىڭ نو-

تسى ② 枝嫩树柳 藤新(的物植生蔓等葡萄) 蔓嫩,

学理

نورماللاشتۇرماق «نورمالاشماق» 态动使: مۇناسىۋەتنى ~
 化常正系关使
 نورماللاشتۇرۇلماق «نورمالاشماق» 态动被
 常正势局 ~ ۋەزىيەت: 化常正〔动〕 نورمالاشماق
 化常正系关 ~ مۇناسىۋەت / 化
 نورماللىق 态常, 态状常正〔静〕
 نورمىسىز 的量定不, 的额定有没〔静〕
 额定无费消 <经> نورمىسىز ئىستېمال
 物量定 ~ مال: 的量定有, 的额定有〔静〕 نورمىلىق
 应供量定 تەمىنلىمەك ~ / 品
 نورمىلىق ئامانەت پۇل <经> 蓄储额定
 نورمىلىق باشقۇرۇش <经> 理管额定
 نورمىلىق تەمىنلەش <经> 应供量定
 نورمىلىق تەننەرخ <经> 本成额定
 نورمىلىق توك بېسىمى <物, 电> 压电定额
 نورمىلىق سېتىش <经> 售配
 نورمىلىق قەرز پۇل <经> 款贷额定
 نورۇز 一初年大 كۈنى ~ 年新(的历旧尔吾维)〔静〕
 (日一十二月三历公于当相)
 نورۇز بايرىمى 日该, 年新历旧尔吾维)节孜鲁诺
 (动活祝庆和祖祭行举)
 نورۇز ئېشى 门专而节孜鲁诺祝庆为)饭孜鲁诺
 (饭的做芽麦用的备准)
 نورۇز گۈل 花春报 <植>〔静〕
 نورۇزلۇق 饭的节孜鲁诺 ~ ئاش: 的节孜鲁诺〔静〕
 نورىت 岩长苏 <地>〔静〕
 نوش 水之命生(的中说传) <古>〔静〕
 نوغاي 一之族民语厥突)人盖诺〔静〕
 نوغايچە 的式盖诺②文盖诺, 语盖诺①〔静〕
 نوغۇچ¹ 杖面, 杖面擗〔静〕
 نوغۇچ² 轴线分 <机>〔静〕
 نوغۇچ - ناختا 板面和杖面〔静〕
 نوقتىچلىق 忙繁, 忙 <方>〔静〕
 نوقانچى 丐乞(的粮讨场麦到) <方>〔静〕
 نوقۇت 豆桃, 豆嘴鹰 <植>〔静〕
 نوقۇت رەڭ 色黄淡
 نوقۇشتۇرماق 搽, 推, 搥(手用)〔动〕
 نوقۇشماق 态同共的 «نوقۇماق»
 نوقۇشلىماق 搽, 捅, 搥〔动〕 ئۇلار ئىشكتىن كىرىپلا مېنى

风威杀, 焰气

نوخلىسى ئۆسمەك ②眼骨长① 器焰气 <成>
 来起风威, 张
 نور¹ 空③瓦水滴, 水滴 <建>②槽渡, 槽水①〔静〕
 的心
 نور² 湖 <方>〔静〕
 نورسىمان 的状槽〔静〕
 نورسىمان كاھىش 瓦槽, 瓦型槽 <建>
 نورلۇق 的筒带, 的槽水带〔静〕
 نورما 产生 ①〔静〕 ②量定, 额定
 نورما ②范规 范规德道 نورمىسى
 نورما تۈزۈمى <经> 制额配
 نورما بېكىتمەك 额定
 نورمال ①〔静〕 常正: ~ ئەھۋال 常正 / 况情
 نورمال 常正 ②〔静〕 象现常正
 نورمال ئاتموسفېرا <气> 气大准标
 نورمال بارومېتىر <气> 表压气准标
 نورمال باھا <经> 格价准标
 نورمال پەرق <经> 差准标
 نورمال تەكشىلىك <数> 面法, 面平法
 نورمال تەۋرىنىش <物> 动振正简
 نورمال تېزلىنىش <物> 度速加向法
 نورمال چاستوتا <物> 率频正简
 نورمال چۈشۈش <物> 射入正
 نورمال سۇ <水> 水平, 水常正
 نورمال سىزىق <数> 线法
 نورمال قورۇلۇش <农> 缩收态常
 نورمال قىممەت <经> 值准标
 نورمال كوئوردىنات <物> 标坐正简
 نورمال كۆرۈنۈش <数> 式线法
 نورمال كۈچىنىش <水> 力应正
 نورمال لوگىكا <逻> 学辑逻范规
 نورمال ھالەت <冶> 态常
 نورمال ھەرىكەت <物> 行运常正
 نورمال ئېلېكتىر قۇتۇپى <电> 极电准标
 نورمالسىز 氛气的常正不 كەيپىيات ~: 的常正不〔静〕
 نورمالسىز دىسپېرسىيە <物> 散色常反
 نورمالسىز سۇمۇرۇش <化, 物> 收吸常反
 نورمالسىزلىق «نورمالسىز» 式形词名的
 نورمالسىزلىق پىسخولوگىيىسى <心> 心态变

神有，神眼的亮明 كۆز ~ / 灯的亮明 چراغ ~ / 星
睛眼的
胞细明 <生> نۇرلۇق ھۈجەيرە
火底，儿子火 <方>〔静〕 نۇرما
族怒 مىللىتى ~ : 人族怒〔静〕 نۇزۇ
式族怒②语族怒①〔静〕 نۇزۇچە
式，式样②本标，子样，本样，品样①〔静〕 نۇسخا
服 نۇسخىسى / 样货 نۇسخىسى مال : 样花，式形，样
帽花 نۇسخىسى / 儿样花 نۇسخىسى گۈل / 品样装
~ نۇسخىسى / 件文份五 ھۆججەت بەش ~ 份 : 本③样式
- نۇسخىسى ئا. 析分心岩 قىلماق <地>④件原，著原，本正，本原
نۇسخا ئالغۇچ 器样取，器样采
نۇسخا ئېلىش 写复，制复
نۇسخا《姆卡木二十尔吾维》赫斯奴 <艺>〔静〕
(名曲个一的分部《曼额乃琼》中
نۇسخا چۈشۈرگىسى <艺> 声尾赫斯奴
نۇسخا ئالغۇ 机印复 <印>〔静〕
نۇسخىلىق 式朗伊 گىلەم ~ ئىران : 的样花，的样式〔静〕
毯地的样
نۇسرەت 气福③援支，持支②利胜，胜优，胜①〔静〕
气运
نۇسرەت تاپماق 胜得
نۇسرەت قازانماق = نۇسرەت تاپماق
نۇسرەتلىك 的祥吉，的福有，的运幸〔静〕 ~ ئادەم
日吉 كۈن ~ / 人之福有，人的运幸
نۇقتا 点难 ~ قىيىن : 点地，点①〔静〕
نۇقتىسى / 点学教 نۇقتىسى / 点试، 点验试
نۇقتىغا تىكىكە 点一着盯睛眼 <物，数>②
شش نۇقتىسى / 点交 قايىناش نۇقتىسى / 点沸
سى نۇقتىسى / 点冰 تېگىش نۇقتىسى
نۇقتىدا تۇرماق 点蹲 : 点蹲 بېرىپ ~ 村农到
点蹲
نۇقتىلىق 查调点重 تەكشۈرمەك ~ : 的点重〔静〕
نۇقتىلىق ئائىلە 户点重
نۇقتىلىق پەن 科学点重
نۇقتىلىق زەرەت 荷电点 <物，电>
نۇقتىلىق مەسىلە 问题点重
نۇقتىلىق ئورۇن 位单点重
نۇقتىئىنەزەر <哲>〔静〕 ئىنسانپەرۋەرلىك ~ 道人

نور سۇندۇرۇشچانلىق 度光屈 <物>
نور سۈزگۈچ 镜光滤، 片光滤 <物>
نور سىزىقى 线光 <物>
نور قايتۇرغۇچ ئەينەك 镜光反 <物>
نور قايتۇرماق 光反 <物>
نور قەلەم 笔光
نور كابىل 缆光 <电>
نور ئۆتكۈزۈش 射透 <物>
نور ئۆتكۈزۈشچانلىق 率射透 <物>
نور لايىھەلەش 计设光灯 <艺>
نور لايىھىلىگۈچى 者计设光灯 <艺>
نور يىغقۇچ كۆزەينەك 镜光散
نور؟ 螺陀打 ئوينىماق ~ 螺陀〔静〕
نورانە 的雅高度气، 的贵华容雍， 的发焕光容〔静〕
~ 庞脸的人照彩光， 发焕光容
نورسىز 灯的暗昏 چراغ ~ : 的暗昏， 的淡暗①〔静〕
~ كۆز 无 的板呆， 的情表无， 的神无 <转>②光
~ / 睛眼的 神
نورسىزلاندۇرماق 态动使的 «نورسىزلانماق»
نورسىزلاندۇرۇلماق 态动被的 «نورسىزلاندۇرماق»
نورسىزلانماق 来起暗昏， 来起淡暗〔动〕
نورسىمان 状射放〔静〕
نورسىمان ئوغۇتلاش <农> 肥施状射放
نورغۇن 书多很 ىكتاپ ~ : 多许， 多很， 多〔静〕
~ يىللار 年多许
نورغۇن قازاندا قايىنىغان <成> 经饱， 浅不历阅
霜风
نورغۇنلۇق «نورغۇن» 式形词名的
نورغۇنلۇق قىلماق 余多， 多嫌 : بۇ نەرسە ماڭا نورغۇد.
لۇق قىلىدۇ . 多嫌我西东这 .
نورغۇنلىماق 加增， 多增〔动〕
نورگۈل 牛例薰 <植>〔静〕
نورلاندۇرماق 态动使的 «نورلانماق»
نورلاندۇرۇلماق 态动被的 «نورلاندۇرماق»
نورلانماق 炯③光闪， 烁闪， 耀闪②亮发， 光发①〔动〕
炯 目夺彩光， 发焕光容， 光发炯
~ كەتتى . 目夺彩光里子屋 .
نورلۇق 亮发闪闪， 的灿灿， 的煌辉， 的辉光①〔静〕
~ 的 明光， 的亮发， 的亮光②阳太的辉光
~ يۇلتۇز 的 亮明， 的 明， 星的晶晶亮， 星星的亮发

能点零 <物> نۆل نۇقتا ئېنېرگىيىسى
 的零 [静] نۆللۈك
 算预基零 <经> نۆللۈك خامچوت
 长增零 <经> نۆللۈك ئېشىش
 的零 [静] نۆلنىچى
 幂次零 <数> نۆلنىچى دەرىجە
 族零 <化> نۆلنىچى گۇرۇپپا
 序次按 ~ بىلەن كىرمەك 流轮, 序次① [静] نۆۋەت
 ~ 进 次②作工流轮 ئىشلىمەك بىلەن / 进
 次上 ~ ئۆتكەن / 次下 ~ كېلەر / 次首, 次初, 次一第
 前当, 前目 [静] نۆۋەتتە
 的当天, 的前当, 的前目 [静] نۆۋەتتىكى
 纸报的天当 سانى ~ گېزىتىنىڭ / 务任的前当
 哨 <军> ②者勤值, 员班值, 生日值① [静] نۆۋەتچى
 的班当, 的日值, 的班值③勤值, 哨步, 兵
 车班 <交> نۆۋەتچى ئاپتوموبىل
 机班 <交> نۆۋەتچى ئايرۇپىلان
 轮班 <交> نۆۋەتچى پاراخوت
 生医班值 نۆۋەتچى دوختۇر
 班值 [静] نۆۋەتچىلىك
 班当, 班值 نۆۋەتچىلىك قىلماق
 序次按不 [静] نۆۋەتسىز
 态动使的 «نۆۋەتلىشمەك» نۆۋەتلىشتۈرمەك
 种轮, 作轮 <农> نۆۋەتلىشتۈرۈپ تېرىماق
 态动被的 «نۆۋەتلىشتۈرمەك» نۆۋەتلىشتۈرۈلمەك
 的流轮 [静] نۆۋەتلىشمە
 叶生轮 <植> نۆۋەتلىشمە يوپۇرماق
 替交, 换轮, 流轮 [动] نۆۋەتلىشىپ ئىشلىد.
 替交的音语 نۆۋەتلىشىش / 干流轮 مەك
 位单减衰)培奈 <物> [静] نېپىر
 计培奈 <物> نېپىرمېتىر
 薄皮脸 ~ يۈزى / 纸薄 قەغەز ~ 的薄 [静] نېپىز
 件簿 <机> نېپىز بۆلەك
 板合胶形薄 نېپىز پەنەركە
 鼓扁 <艺> نېپىز دۇمباق
 层薄 <矿> نېپىز قاتلام
 层薄 = نېپىز قاتلام
 态动使的 «نېپىزلىمەك» نېپىزلەتمەك
 态动使的 «نېپىزلىشمەك» نېپىزلەشتۈرمەك
 薄变 [动] نېپىزلەشمەك

点观义主
 نۇقسان (نۇقسانى) : 疵瑕, 病毛, 病弊; 陷缺, 点缺 [静]
 خىزمەتتىكى نۇقسانلار 中作工 点缺的中作工 / 点缺的中作工
 是伪虚. ~ چوڭ ئەڭ چوڭ / 陷缺的上
 的疵瑕最大
 响影, 坏败, 害妨 نۇقسان يەتمەك
 没, 的疵瑕无, 的陷缺无, 的点缺无 [静] نۇقسانسىز
 的病毛
 有, 的病毛有, 的陷缺有, 的点缺有 [静] نۇقسانلىق
 物货的疵瑕有 的疵瑕有, 的错差 ~ مال
 子核 <物> [静] نۆكلون
 酸核 <化> نۆكلون كىسلاتاسى
 酸氘核 <化> [静] نۆكلېئوتىد
 氘核 <化> [静] نۆكلېئوزىد
 艰维步举 <方> [动] نۆتۈرىمەك
 舍茅小, 棚草小 <方> [静] نۆچە
 砂凼 <化> [静] نۆشۈدۈر
 郎中 [静] نۆكەر
 将郎中 نۆكەر بېشى
 或棍木小在缠油浸花棉) 烛油②轴线绕① [静] نۆكچە
 东的形条长指③(灵亡祀祭或明照以用, 上杆笈笈
 锥冰 ~ مۇز : 西
 条金 نۆكچە ئالتۇن
 条苗材身 نۆكچە بوي
 锭钢 <冶> نۆكچە پولات
 糖冰状条长 <食> نۆكچە ناۋات
 度零, 零① [静] نۆل
 下零 نۆلدىن تۆۋەن / نۆلدىن تۆۋەن
 ②上零 نۆلدىن يۇقىرى / 度二下零 نۆلدىن يۇقىرى
 分零 <教> نۆل بۆلۈك
 角零 <数> نۆل بېسىم
 压电零 <电> نۆل سىزىق
 线零 <石> نۆل سىم
 线零 <物> نۆل فورما
 式形零 <语> نۆل قىممەت
 值零 <数> نۆل كۆرسەتكۈچ
 数指零 <数> نۆلگە باراۋەر = نۆلگە تەڭ
 零于等 نۆلگە تەڭ
 度零 <数, 气> نۆل گىرادۇس
 点零 <化, 物> نۆل نۇقتا

لىرىنى ~ تۈزەشتۈرمەك 发头理了理
 نېرى - بېرى بولماق 儿点半星一上差
 نېرى - بېرى دېيىشىپ قالماق 角口生发 : ئۇنىڭ
 بىلەن نېرى - بېرى دېيىشىپ قالدىم . 点一了生发他和我 .
 角口儿 .
 نېرى - بېرىسىغا قارىماي 断果 , 然断 , 然贸
 نېرى - بېرىسىنى سورىماق 短问长问 问追 , 追多更要你们
 ئىشنىڭ نېرى - بېرىسىنى تولا سورىماڭلار . 啦事件这问
 نېرى - بېرى قىلماق ① 拾收 , 理处 : ئىشلارنى نېرى -
 بېرى قىلىۋېتىپ يولغا چىقتىم . 了路上就情事完理处我 .
 ② 乱弄 , 乱搞 : مەن كەلگۈچە جۈزىدىكى كىتابلارنى بىر كىم
 نېرى - بېرى قىلىۋەتمىسۇن . 籍书的上子
 نېرى - بېرى گەپ 闲言碎语 : ئارىسىدا ھېچقانداق ~
 ئۆتمىدى . 语碎言闲何任有没间之们我 .
 نېرىقى [静] 的边那 : ئۆيۈم دەريانىڭ ~ تەرىپىدە . 在家的我
 的边一那的河
 نېرىن [静] < 食 > 仁尼 (成制葱洋及肠马或
 نېرىنچى [静] 傅师的面仁尼做
 نېرىقىشماق « نېرىقىشماق » 态同共的
 نېرىقىشماق [静] 爱 , 的作做爱 , 的扭别闹 , 的气赌爱
 的装
 نېرىقىشماق [动] 气赌 , 作做 , 装假 , 恼气 : نېرىقىشماق ئول .
 تۈرۈك . 气赌别 , 吧下坐 .
 نېسى [静] 除 : نېسىدىن تەلىم يوق . 欠除不概
 نېسى تاشقى پېرىۋوت < 经 > 汇外期远
 نېسى ساتماق 销除
 نېسى قالماق 欠除
 نېسىگە ئالماق 购除
 نېسى قىلماق 除 , 销除 , 欠除 : نەق سېتىلىدۇ , نېسى
 قىلىنمايدۇ . 欠除不概 , 易交金现
 نېسىپ [静] 缘机 , 分缘
 نېسىپ بولماق 缘机有 , 分缘有 , 到得 (有) ... 机的
 会 : ماڭا ئۇنىڭ دىدارىنى كۆرۈش نېسىپ بولمىدى . 缘无我
 面见他同 . 有于终我 . 了书本这到得会机
 نېسىپ قىلماق 准恩 : خۇدا نېسىپ قىلسا , بىزمۇ بار .
 去也们我 , 准恩主真果如 .

نېپزىلەنمەك « نېپزىلەنمەك » 态动被的
 نېپزىلەنمەك [动] 薄变 : بۇ چاپاننىڭ پاختىسى نېپزىلەپ كېتىپ .
 了薄变花棉的服衣件这 .
 نېتاك [静] < 古 > 怪奇不
 نېتەي [静] < 古 > 好是何如 , 么什做该我
 نېچۈن [静] < 古 > 么什为
 نېرۋا [静] ① < 理生 > 经神 : سىپاتىمەك ~ 神感交
 / 经 ② < 转 > 经神视 经神 , 的质经神 , 的躁烦易 , 的气动爱 , 的敏过经
 人的
 نېرۋا ئاجىزلىقى < 医 > 弱衰经神
 نېرۋا بىئولوگىيىسى < 生 > 生物学经神
 نېرۋا تەڭشىكى < 理生 > 节调经神
 نېرۋا توقۇلمىسى < 理生 > 织组经神
 نېرۋا تۈگۈنچىلىرى < 理生 > 节经神
 نېرۋا تىلشۇناسلىقى < 语 > 学言语经神
 نېرۋا زىيادە سېزىمچانلىقى < 医 > 敏过经神
 نېرۋا سىستېمىسى < 理生 > 统系经神
 نېرۋا كېسىلى < 医 > 病经神
 نېرۋا مەركىزى < 理生 > 枢中经神
 نېرۋا نەيچىسى < 理生 > 管经神
 نېرۋا ھۈجەيرىسى < 心 , 理生 > 经神 , 元经神
 胞细
 نېرۋا ئىمپۇلسى < 理生 > 动冲经神
 نېرۋا يەللەكى < 医 > 炎经神
 نېرۋىسى بۇزۇلماق < 医 > 乱错经神
 نېرى [静] ① 边那 : تۈرۈك ~ 站边靠 , 站边那
 / 边那 ~ 站边靠 , 站边那
 ② 边那院影电在校学们我 . 边那
 以 , 点远 (... 离)
 ③ 边那院影电在校学们我 . 边那
 西东些这把你 . 远
 离吉昌 . 点远放
 里公 36 齐木鲁乌
 نېرى تۈر , بېرى تۈر دېمەك 去支来支
 نېرى - بېرى [静] ① 回来 : ماڭماق ~ 来踱 , 去走来走
 ② 去踱 委原 , 果后因前
 ③ 委原 , 下一东
 ④ 聊地扯西拉东 乱胡 , 匆匆
 ⑤ 不示表 了出就些了吃乱胡
 心经 思意的便随 , 心经

。“豆得豆种，瓜得瓜种”同喻：么什收么什种 <谚>
 ② 加第三人称词尾表示疑问：问疑示表尾词称人三第加
 怎么去看，会有知明？明知会有么？
 影电？③ 伙家：伙家。家这。
 伙上我上了。

نېمە ئۈچۈن = نېمىشقا

无，样怎管不，歹好，样怎论不 نېمىلا بولمىسۇن
 何如论： نېمىلا بولمىسۇن ، ئۇنىڭغا جاۋاب بېرىش كېرەك .
 歹总得给他一个答复。

نېمىلا قىلمىسۇن 不 管 怎么 说

نېمەت ① 食物 ② 恩惠

نېمەتلىك 有食物的，丰盛的

نېمىدۇر 〔静〕 不知是什么： سىرتتا ~ بىرىنچە تارقىشىپ كەتتى .
 头外不知是什么在响动。

نېمىدېگەن 〔静〕 多么： ~ ياخشى ھەممە / ~ ئىسسىق
 多热

نېمىرغا <方>〔静〕 潮湿之地

نېمىس 德意志人，德国人

نېمىسچە ① 德语，② 德式

نېمىشقا 〔静〕 为什么，为什么： ~ كەلسىڭىز؟
 没有来？

نېمىشقىدۇر 〔助〕 不知为什么，不知为什么： ~ ئۇ كەلمىدى .
 他没有来。

نېمىكى 〔静〕 无论什么： ساندۇقتىن ~ دۇنيا چىقسا ، سىزنىڭ
 بولسۇن . 宝财有什么论无里子箱 . 你归都。

نېمىگە 〔静〕 为什么： ~ كۈلىسىز؟ 您为什么笑？

نېمىگىدۇر 〔助〕 不知为什么，不知为什么： ئۇ ~ تۈ .
 他昨天不知为什么事到我。

ئىشلىرىغا .

نېئورگانىك 〔静〕 <化> 无机

نېئورگانىك بىرىكمە <化> 无机物

نېئورگانىك خىمىيە 无机化学

نېئون <化>〔静〕 氖

نېئونلۇق 〔静〕 氖的

نېئونلۇق لامپا 日光灯，灯

نېيترال <化>〔静〕 中的，性的

نېيترال تۇپراق <地> 中性土壤

نېيترال تۇز <化> 中性盐

نېيترال جىنس <地> 中性岩

نېيترال رېئاكسىيە <化> 中性反应

نېسۋە 〔静〕 一份，一份： مېنىڭ نېسۋەمنى
 ئېلىپ قويۇڭلار . 把你的一份留下吧。

نېفىلىن <地>〔静〕 霞石

نېفىت 〔静〕 石油 ~ ساقلىنىۋاتقان قاتلام ئورمان

نېفىت چارلاش 石油勘探

نېفىت - خىمىيە سانائىتى 石油工业

نېفىت فازىسى <石> 石油

نېفىت قاتلىمى <矿> 油层

نېفىت قۇدۇقى <矿> 油井

نېفىت گازى 石油气

نېفىت گېئوخىمىيىسى 石油地质学

نېفىت گېئولوگىيىسى 石油地质学

نېفىت مەنبەسى <矿> 油源

نېفىت ئۇۋىسى <矿> 油藏

نېفىت ئىمبارگوسى 石油禁运

نېفىتلىك ① 油田： قاراماي نېفىتلىكى 田依玛拉克
 ② 油舍

نېفىتلىك رايون <地> 油区

نېفىتلىك قاتلام <地> 油层

نېكروتوكسىن <医>〔静〕 死环毒素

نېكروز <医>〔静〕 死环

نېكروزلانماق <医>〔动〕 死环

نېكروزلۇق 〔静〕 的死环

نېكروزلۇق جىگەر يەللىكى <牧> 黑疫

نېگاتىپ 〔静〕 片底，版底

نېگىر 〔静〕 黑人，黑人 ~ ئايال 女人

نېگىر ئىرقى 尼格罗人种

نېگىز 〔静〕 基础，本根： بىنانىڭ نېگىزى پۈتتى . 大楼的基

نېگىزلىك 〔静〕 本根的，本基的： مەسىلەن بىر نېگىزلىك

سۇئال

نېگىزلىك قانۇن <法> 法本基

نېلۇپەر 〔静〕 花莲，花荷，藕莲

نېلۇپەر ئۇسسۇلى <艺> 荷花舞

نېمانچە 〔静〕 怎么样？ ~ ھاسراپ كەتتىڭىز؟ 您怎么这么

نېمانداق 〔静〕 怎么样？ (那) 怎么样： سەن ~ يازسەن؟ 你怎么

نېمە ① 〔静〕 怎么样？ ~ ئادەم بۇ؟ 这是一个人？

نېمە ② 〔静〕 怎么样？ ~ دەۋانسىز؟ 你说什么？ ساڭا

نېمە ③ 〔静〕 怎么样？ ~ ئادەم بۇ؟ 这是一个人？

نېمە ④ 〔静〕 怎么样？ ~ دەۋانسىز؟ 你说什么？ ساڭا

نېمە ⑤ 〔静〕 怎么样？ ~ ئادەم بۇ؟ 这是一个人？

نجىس [靜] 的脏，的齷齪，的净不干: ~ نەرسە
 西东坏，蛋坏②西东的脏肮
 式形词名的 «نجىس» نىجىسلىق
 草冰 <植> [靜] نىجىم
 草墙 <植> [靜] نىجىۋەل
 ~ / 股一的线 نىخ [靜]: يېنىڭ بىر نىخى 股(的绳，线)
 股合 قاتماق
 细 ~ نىخلىق [靜]: ئۈچ ~ يىپ 线股三 / ئىنچىكە
 的股
 寂圆，盘涅 <古，宗> [靜] نىرۋانا
 ~ نىزا (نىزاسى) [靜] 不和，怨结，执争，纷纭
 纷纭闹，和不此彼 بولماق
 态动使的 «نىزالاشماق» نىزالاشماق
 执争生发，怨结，纷纭闹 [动] نىزالاشماق: ئۇلار نىزالدا.
 شىپ قاپتۇ. 了执争生发们他.
 法规②章规，程章，例条① [靜] نىزام (نىزاسى)
 的规法合不，规法按不，的规法有没 [靜] نىزامسىز
 式形词名的 «نىزامسىز» نىزامسىزلىق
 的循可章有 [靜] نىزاملىق
 章党 نىزامنامە [靜]: پارتىيە نىزامنامىسى
 往神，醉陶，迷人，迷着 <古> [靜] نىزۋانى
 石刀磨 <古> [靜] نىزداغ
 树果兰 <植> [靜] نىسا
 نسبت ① <数> [靜]: كۈچلەر 比
 比对的量力 نىسبىتى
 号比 <数> نىسبەت بەلگىسى
 任责例比 <经> نىسبەت جاۋابكارلىقى
 值比 <数> نىسبەت قىممىتى
 系关例比 <经> نىسبەت مۇناسىۋىتى
 ~ / 好较比 ياخشى نسبتەن [靜]: 地对相，较比①
 说来我对 ئېيتقاندا ~ ماڭا 于对，对② 差较比
 态动使的 «نىسبەتلىك» نىسبەتلىك
 态动使的 «نىسبەتلىك» نىسبەتلىك
 法例比 نىسبەتلىك شۇسۇلى
 比对 [动] نىسبەتلىك شەك
 نسبتلىك [靜]: خەلق ئىگىلىكىنى 的例比按，的例比有
 ~ راۋاجلاندىرماق 例比按地发展国经济
 减衰例比按 <电> نىسبەتلىك ئاجىزلىشىش
 税率定 <经> نىسبەتلىك باج
 险保摊分 <经> نىسبەتلىك سۇغۇرتا

剂溶性中 <化> نېيترال ئېرىتكۈچ
 态动使的 «نېيترالاشماق» نېيترالاشماق
 态动使的 «نېيترالاشماق» نېيترالاشماق
 和中 <化> [动] نېيترالاشماق
 子中 <物> [靜] نېيترون
 弹子中 <军> نېيترون بومبىسى
 炮子中 <军> نېيترون توپى
 学理物子中 نېيترون فىزىكىسى
 器武子中 <军> نېيترون قوراللىرى
 流子中 <军> نېيترون ئېقىمى
 星子中 <天> نېيترون يۇلتۇز
 子微中，子中微 <物> [靜] نېيترونو
 学文天子微中 نېيترونو ئاسترونومىيىسى
 多见，多得见 كۆرگەن نى [靜]: 好，多，大
 广识
 子链脚，镯脚 <古> [靜] نىپۇر
 盐酸硝 <化> [靜] نىترات
 酸硝 <化> نىترات كىسلاتاسى
 化硝 <化> [动] نىتراتلاشماق
 用作化硝 <化> نىتراتلىشىش رولى
 的态硝 [靜] نىتراتلىق
 氮态硝 <农> نىتراتلىق ئازوت
 肥氮态硝 <冶> نىتراتلىق ئوغۇت
 化硝，基硝 <化> [靜] نىترو
 (素) 维纤化硝 <化> [靜] نىتروسېلليۇلوزا
 油甘化硝 <化> [靜] نىتروگلىتسىپرىن
 نىتروگېن = ئازوت
 盐酸硝亚 [靜] نىترىت
 菌细化硝亚 <生> نىترىت باكتېرىيىسى
 物化氮 <化> [靜] نىترىد
 睛 <化> [靜] نىترىل
 救拯 [靜] نىجات
 星救 نىجات يۇلتۇز
 星救，者命救，者救拯 [靜] نىجاتچى
 尼جاتكار = نىجاتچى
 式形词名的 «نىجات» نىجاتلىق
 救得 نىجاتلىق تاپماق
 救求 نىجاتلىق تىلىمەك
 道之世救，路出 نىجاتلىق يولى
 屎尿，物脏，物秽 [靜] نىجاسەت

的: نشانغا تەگكوزمەك ③标目中打 迹事, 绩功 ②: ئەدەب-
يات - سەئەت ساھەسىدە ئۇنىڭدىن ئۆچمەس ~ قالدى . 文在他 .
。绩功的灭磨可不了树建面方艺
 نشان خادىسى 竿标, 杆标
 نشانغا ئاتماق 击射准瞄
 نشانغا ئالماق 标目准瞄
 نشان قويماق 记标留, 号记打
 نشانسىز ①〔静〕无的记标, ②无的目, 的的
 的子靶无, 的标目无
 نشانسىز ئوق ئاتماق <成> 矢放的无
 نشانە ①〔静〕标目②念纪: بۇ مەندىن سىزگە ~ بولۇپ
 قالسۇن . 品念纪的我给赠这是
 نشانلاشماق «نشانلماق» 态同共的
 نشانلانماق «نشانلماق» 态动被的
 نشانلىق ①〔静〕的的目有, 的标目有, 的子靶有②
 的号记有, 的记标
 نشانلىق بازار <经> 场市标目
 نشانلىق باشقۇرۇش <经> 理管标目
 نشانلىق تەپەككۈر <哲> 维思向定
 نشانلىق تەربىيەلەش <教> 育教标目 向定, 培养
 نشانلىق رېفلىكس <心> 射反向定
 نشانلىق نەسلىچلىك <牧> 种育向定
 نشانلىق ئوق ئاتماق <成> 矢放的有
 نشانلماق 〔动〕准瞄, 准对: نشانلاپ ئاتماق 击射准瞄
 نغۇشاك 〔静〕<古> 听<古> 者道布(教尼摩)听, 者听聆,
 众听
 نقاب (نقابى) ①〔静〕罩面, 纱面 ~ تارتماق 罩面戴
 <转> 皮画, 装伪, 具面假: نقابنى ئېچىپ تاشلماق 揭
 下具面假的谊友 / دوستلۇق نقابى ئاستىدا 具面假开
 نقابسىز 〔静〕的装伪无
 نقابلتماق «نقابلماق» 态动使的
 نقابلشماق «نقابلماق» 态同共的
 نقابلانماق «نقابلماق» 态动被的
 نقابلىق 〔静〕的的纱面戴, 的面假戴, 的装伪
 نقابلىق تانسا <艺> 会舞面假
 نقابلىق ئۇسسۇل <艺> 舞面假
 نقابلماق ①〔动〕纱面戴, ②具面假戴, <转> 饰掩,
 ئۆز ئەيىبىنى ~ ئۆز ئەيىبىنى 来起装伪 / 陷缺的己自饰掩
 ئۆز ئەيىبىنى ~ ئۆز ئەيىبىنى 来起装伪己自把 ~

نسپي 〔静〕①半, ②个半: ئۈستۈنلۈك 对相
 势优
 نسپي ئەگرىلىك <数> 率曲对相
 نسپي پەرق <数> 差误比相
 نسپي تۇرغۇنلۇق ①对相<物>②定稳对相
 止静
 نسپي تېزلىك <物> 度速对相
 نسپي سودا <经> 卖买对相
 نسپي سۈپەت <语> 词容形系关
 نسپي قىممەت <数> 值对相
 نسپي كۆرسەتكۈچ <经> 标指对相
 نسپي مائاش <经> 资工对相
 نسپي نەملىك <气> 度湿对相
 نسپي ھەرىكەت <物> 动运对相
 نسپي ھەقىقەت <哲> 理真对相
 نسپي ئىش ھەققى <经> 钱工对相
 نسپىچىلىك <哲>〔静〕义主对相
 نسپىشەپ 〔静〕夜子
 نسپىلىك <哲>〔静〕性对相
 نسپىلىك ئاستروفىزىكىسى <天> 天论对相
 学理物体
 نسپىلىك پرىنسىپى <物> 理原性对相
 نسپىلىك تېرمودىنامىكىسى <物> 热论对相
 学力
 نسپىلىك دىنامىكىسى <物> 学力动论对相
 نسپىلىك زەررىچىسى <物> 子粒性论对相
 نسپىلىك فىزىكىسى 学理物论对相
 نسپىلىك قائىدىسى <哲> 理原性对相
 نسپىلىك ماسسىسى <物> 量质性论对相
 نسپىلىك مەيدان تەئەللىمىسى <物> 性论对相
 程方场
 نسپىلىك مېخانىكىسى <物> 学力论对相
 نسپىلىك نەزەرىيىسى <物> 论对相
 نسپىلىك ئېففېكتى <物> 相, 应效性论对相
 应效论对
 نشاپ 〔静〕坡斜(的顶屋)
 نشالا <食>〔静〕拉沙尼(一)的成制浆糖和白蛋用种
 (食甜)
 نشالچى ①〔静〕者拉沙尼作制, ②者拉沙尼卖
 نشان (نشانى) ①〔静〕号记, ②标目, 子靶, 标目

镍鍍 [动] نىكېللىماق
 人美，人恋，人中意 [静] نىگار (نگارى)
 向往，待期，望盼 <方> [静] نىگارەن
 靛，蓝靛 <化> [静] نىل
 色蓝深 نىل رەك
 儿幼，儿婴 <方> [静] نىلقا
 龙尼 <石> [静] نىلون
 袜龙尼 <纺> نىلون پايپاق
 布龙尼 <纺> نىلون رەخت
 草至夏 <植> [静] نىمام
 (名曲乐古典尔吾维)德拍姆尼 <艺> [静] نىمپەدە
 肉扇半 گۆش ~ بىر : 扇半(的肉羊牛) [静] نىمىتە
 态动被的 «نىمتلىمەك» نىمتلىتەك
 态动被的 «نىمتلىمەك» نىمتلىنەك
 态动被的 «نىمتلىمەك» نىمتلىمەك
 半两劈一(羊，牛的后宰屠把) [动] نىمتلىمەك
 半两劈一体胴羊，牛把 ~ نى
 活不死半，的力无气有 [静] نىمجان
 <医>②人的活不死半 ~ ئادەم / 着躺地力无气有
 人物植
 为方地的有，斤公五为般(一)子称半 [静] نىمچارەك
 (斤公四)
 甲马，衣上袖无 [静] نىمچە
 工童，工徒②工帮① [静] نىمكار
 服衣的新半 ~ / 服衣的新半 نىمكەش
 鞋的新半
 品商手二 <经> نىمكەش تاۋار
 1.25 合，位单量重)克谢米尼 <方> [静] نىمىششەك
 (斤公)
 等强最，多很，多许，好最，大最示表 [静] نى - نى
 面场大多许过见 ئادەم ~ ئىشلارنى كۆرگەن ئادەم : 思意
 都他士力大的强最 . پالۋانلارنى يىقتىقان . 人的
 过倒摔
 盐酸铈 <化> [静] نىئوبات
 仪平水，仪准水 <水> [静] نىۋېلىر
 点准水 <水> نىۋېلىر نۇقتىسى
 面基准水 يۈز ئاساسى ~ : 的准水 [静] نىۋېلىرلىق
 尺准水 <水> نىۋېلىرلىق رېيكا
 量测平水，量测准水 <水> [动] نىۋېلىرلىمەك
 舍施，祭献 [静] نىياز
 发头撮小一(的留孩小给信迷时旧) نىياز چاچ

态同共的 «نقتاشماق» نقتاشماق
 态动被的 «نقتالماق» نقتالماق
 手进塞都西东的有所把他 . ئۇ بارلىق نەرسە- نقتىماق [动] ① 塞，装 (实压品物把)
 打上墙到按 نۇرماق : 顶，按 ②。箱提
 了馊饭 . غىزا نىقسىپ قاپتۇ . نىقسىماق [动] 馊，臭
 法教兰斯伊按)康尼，罕卡尼① [静] نىكاه (نىكاهى)
 婚，姻婚②(礼婚行举)
 础基姻婚 <法> نىكاه ئاساسى
 由自姻婚 <法> نىكاه ئەر كىنلىكى
 约婚 <法> نىكاه توختىمى
 度制姻婚 نىكاه تۈزۈمى
 婚离 <法> نىكاه تىن ئاجراشماق
 姻婚卖买 <法> نىكاه سودىسى
 缘姻有 نىكاه غايىپ
 法姻婚 <法> نىكاه قانۇنى
 婚结 نىكاه قىلماق
 系关姻婚 <法> نىكاه مۇناسىۋىتى
 结行举下持主甸阿在)罕卡尼念 نىكاه ئوقۇماق
 (式仪婚)
 妻为...娶 نىكاهغا ئالماق
 居妍 ~ / 子生私，子生婚非 نىكاهسىز
 的婚非，的婚过结没 ~ تۇغۇلغان بالا
 态动使的 «نىكاهلىماق» نىكاهلىتاق
 婚成，婚结 [动] نىكاهلىنماق
 的婚次一过结 ~ ئايال : 的婚过结 [静] نىكاهلىق
 人女
 了嫁出，配许 [动] نىكاهلىماق
 了. 了尔尔图给配许儿女把他 . قۇيۇپتۇ
 起挥，起抡 <古> [动] نىكەمەك
 碱烟，丁古尼 <化> [静] نىكوتىن
 酸烟 <化> نىكوتىن كىسلاتاسى
 (家学理物国英)尔科尼 [静] نىكول
 镜光偏，镜棱尔科尼 <物> نىكول پىرىزمىسى
 矿镍砷红 <矿> [静] نىككولت
 镍 <化> [静] نىكېل
 态动使的 «نىكېللىماق» نىكېللىتاق
 态动被的 «نىكېللىماق» نىكېللىنماق
 的镍 [静] نىكېللىق
 钢镍 <冶> نىكېللىق پولات

正不术心، 良不心居 نىيىتى بۇزۇق

心歹起، 念邪起 نىيىتى بۇزۇلماق

نىيىتىدىن قايتماق = نىيىتىدىن يانماق

意转心回 يانماق نىيىتىدىن

نىيەتلىك «نىيەت» شەكىللىنىش ھالىتى: ياخشى ~ ئادەم ياخشى

人的恶险心居 ئادەم ~ شۇم / 人

نيۇتون [静] (家学理物国英)顿牛: نيۇتوننىڭ ئالەملىك

نارتىشىش كۈچى قانۇنى 顿牛 引有万力的定律

نيۇتون قانۇنى <物> 顿牛 定律

نيۇتون ھالقىسى <物> 顿牛 环

(根留发童如犹)

回، 次 <方> [静] نىياۋە

نىيەت [静] ① 肠心، 意心، 眼心، 术心، 心居: ياخشى ~

心好 / 心野 ~ 心野 / 心野 ~ 心野 / 心野 ~ 心野

نىڭ قازىنى تۆشۈك. <谚> 漏也锅坏心 如人害”同喻؛

بۇ خىزمەتنى ياخشىلاش نىيىتىدە بىر. 己害

提而机动的作工进改着抱是这. ىدى. ىدى. ىدى.

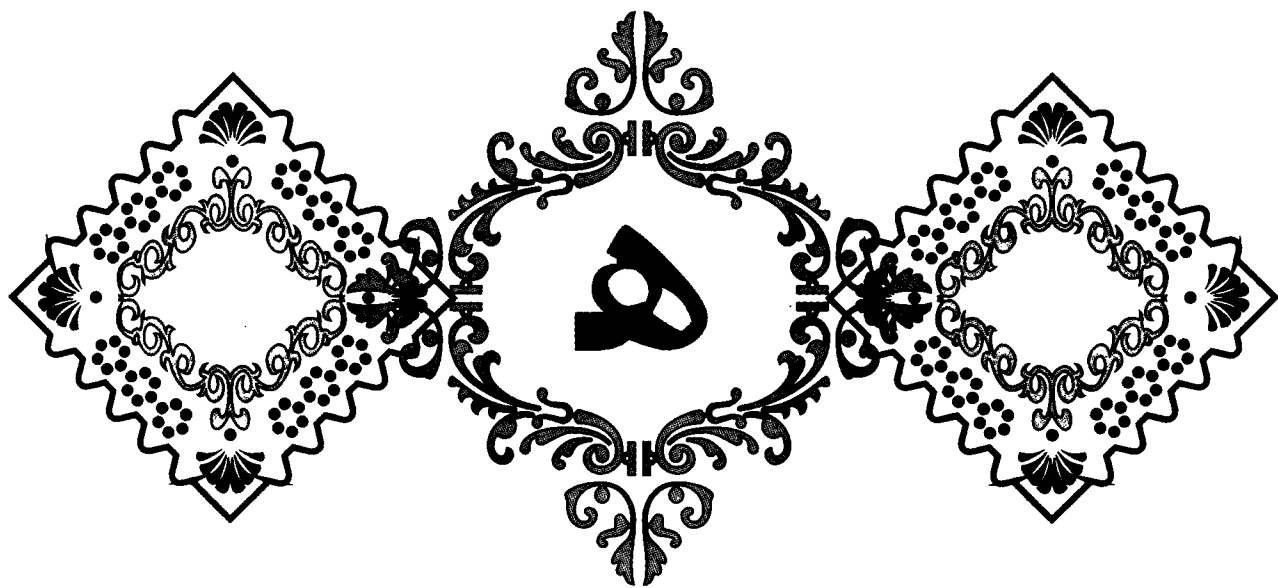
。议建的出

نىيەت باغلىماق = نىيەت قىلماق

نىيەت قىلماق ① 意主定打: دېھقان بولۇشقا ~ 主定打

封 <宗> ② 跑逃意主定打 ~ قېچىشنى / 民农当意

。了斋封天今我. 斋 بۈگۈن نىيەت قىلدىم.

ھاجەت [靜] 要需，求需，要必，求要，求要；ھاجىتى يوق . 没
 要必有 . ۇنداق قىلىشنىڭ نېمە ھاجىتى ؟ 做么这必何 ؟
 ھاجىتىغا ھاجىتىڭ چۈشە دەيدۇ ، سېخغا ھاجىتىڭ چۈشە
 ھاجىتىغا ھاجىتىڭ چۈشە دەيدۇ . < 谚 > 助求鬼畜各向 慷向，有没说他，
 助求鬼畜各向 . “手伸莫前鬼畜各”同喻；行说他，助求人慨
 钱要需 ~ ۇلغا : 要需②要必有① ھاجەت بولماق
 ھاجەتتىن چىقماق 要需足满 : كىشىنىڭ ھاجىتىدىن چى-
 قىشنىڭ ئۆزى ئوبدان ئىش . 事好件是要需的人别足满 .
 ھاجەت چۈشمەك 人于求有 ھېچكىمگە ھاجىتىمىز
 چۈشكىنى يوق ، ئوبدان كېتىپ بارىمىز . 人于求无们我 .
 错不很得 .

ھاجەت قىستىماق 急内 便小大想，

ھاجەت قىلماق 所厕上，手解

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 要需不，要必不 . ۇ نەرسە ماڭا ~ . 东这 .
 ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 要需不 . ھاجەتتىن ھاجەتتىن / ھاجەتتىن ھاجەتتىن .
 ھاجەتتىن ھاجەتتىن ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 室洗盥，所厕 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .
 ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 要需，的需必， ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 要需，的需必， ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .
 ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .
 ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

ھاجەتتىن ھاجەتتىن [靜] 者急需，者求需 ھاجەتتىن ھاجەتتىن . ھاجەتتىن ھاجەتتىن .

暴羊了多拉毛 < 谚 > . بولسۇ . قوي ~ قوي بولسا ، قويا ~ بولسۇ .
不 < 转 > ② . “蛋下不多鸡，水治不多龙”同喻：死
④ (物植于用) 的长痲 < 转 > ③ 的正不路来，的义
费荒，费白

② 死自 (宰屠经不畜牲)，食可不 ① Haram بولماق ، 食可不 ①
动劳的天 --- . بىر كۈنلۈك ئىشىم Haram بولدى . 费荒，费白
了费白 ③ . 的恶厌，痛苦： شۇ ئىشتىن كېيىن بۇ شەھەر
ئۇنىڭغا Haram بولدى . 此从 . 恶厌分十市城座这对他，

Haram بۇل < 法 > 钱黑，款赃

Haram بولغان بالا 子生私

Haram شاخ < 植 > 枝痲，杈痲

Haram شۇڭ 藤痲

Haram قىلماق ① 吃可不得弄 ② 费浪 ③ 费白，人令
厌人令，厌讨

Haram مال < 法 > 货私，物赃，货黑

Haram مال - مۈلۈك 货黑，财横，财之义不

Haram نىيەت 心贼，念恶，心野，心坏

Haram ئوت < 植 > 草野，草荒

Haram ئۆلمەك 死暴，死横

Haram تاماق < 静 > 吃好，者食白吃，者获而劳不
者做懒

Haram تاماقلىق < 静 > 获而劳不，做懒吃好

Haram تاماقلىق قىلماق 获而劳不

Haram زاده < 静 > ① 子生私 ② 子生私，头滑

Haram سۈيۈدۈك < 静 > 子生私，种杂

Haram زادىلەشمەك < 动 > 奸变，滑变

Haram زادىلىك «Haram زاده» 词名象抽的

Haram زادىلىك قىلماق 脚手做，招花耍，头滑耍

Haram لىق ① «Haram» 式形词名的 ② 蛋混，种杂
Haram يا ① 夜前，夕前 < 静 > . بايرام ھارپىسى 夕前日 / ئىنىدە .

لاب ھارپىسى 夜前的命革

Haram دۇق < 静 > 累劳，劳疲，倦疲

Haram دۇق ئالماق 息歇，息休

Haram دۇق چىيى 帮谢答后事丧婚) 茶乏解，宴乏道
(友亲的忙

Haram دۇق چىيى بەرمەك 尘洗，风接

Haram دۇق چىقماق 劳疲除消，来儿劲过缓，乏解

Haram دۇق سورىماق 乏道

Haram دۇق ئېشى 饭乏解

Haram دۇق يەتمەك 乏疲，倦疲

Haram 对，“者拜朝”为意) 吉阿，者觐朝 < 宗 > [静]
穆的课功拜朝了行履定规法教按并，拜朝加麦往前
~ : منىگەن ئېشەكمۇ ھەرەمگە بەرپىتۇ . (称尊的林斯
得人一”同喻：了拜朝去也驴毛的骑吉阿连 < 谚 >

。“天升犬鸡，道

Haram لىق «Haram» 词名象抽的 ~ ھەرتۈسىگە ئىگە ئادەم .
。人的衔头吉阿有具

Haram 是他 . ياۋاش بالا . 常非，别特，外格 [静]
。子孩的实老别特个 -

Haram ① [静] . 象现 : تەبئەت ھادىسىلىرى 象然自 / ~
ۋە ماھىيەت ھادىسىلىرى 象怪 ~ غەلىتە / 质本和象现

故事通交 ھادىسىسى

ھادىسىسى يۈز بەرمەك 故事肇，故事生发

ھادىسىسىگە يولۇقماق 故事遇遭

Haram چىلىك < 哲 > [静] 论象现

Haram چىلىك نەزەرىيىسى < 哲 > 论理象唯

Haram شۇناس [静] 家学象现

Haram شۇناسلىق [静] 学象现

下见 ھار

ھار ئالماق 屈委受，辱受

ھار كەلمەك 屈委受，辱受 : ئۇنىڭ كېيى ماڭا بەك ھار
كەلدى . 屈委受很我使话的他

ھارارەت < 静 > ① 量热，度热 : يۇقىرى ~ ② 高度热 : 度温
بەدەن ھارارەتى 温体 < 转 > ③ 热炽，热灼 : قىزنىڭ پاك

يۈرىكىدە بىر خىل ئوتلۇق ~ پەيدا بولدى . 心的纯洁娘姑
。热炽的样一火像种一了生产

ھارارەتسىز < 静 > 量热有没，冰冰冷

ھارارەتلىك < 静 > 量热有，量热有

ھاراق ① 酒烧，酒白 ~ ئاق : 酒 [静]

ھاراق ئېچىتقۇسى 曲酒

ھاراق ② [静] 木枕 (的櫪房垫顶墙)

ھاراق - شاراب [静] 酒，类酒

ھاراقكەش [静] 徒酒，鬼酒

ھاراقكەشلىك < 静 > 酒酗 : بىر خىل يامان ئادەت . 酒酗
。习恶种一是

Haram ① [静] < 宗 > (姆拉哈 伯拉阿) 为意，词译音语
禁严即，词用专法教兰斯伊为，“的止禁被”，“忌禁”

洁不 ھاراقكەشلىك : (净洁不，洁圣不示表，为行想思的
毛 < 谚 > . كۈچى ھالال . / 肉的净

。用利可力其，食可不肉驴；用可力其，洁不驴

ھازازۇل 〔静〕 妇泼，又夜母

ھازازۇللۇق «ھازازۇل» 词名象抽的

ھازىدار 〔静〕 者唁吊，者丧服，者孝戴

ھازىدار بولماق 丧服

ھازىدارلىق «ھازىدار» 词名象抽的

ھازىر 〔静〕 ①在现：~ سائەت نەچچە؟ 钟点几在现

~ مەن 刚刚，刚②。夫功有没在现我。كەلدىم . 来刚我

ھازىر بولماق ① 备准，当停备准；سەپەرگە چىقىشقا

~ 程登备准 / جەڭچىلەر ئاتلىرىنى مەنەپ ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ② 等，候等。了了好备准马骑们士战

出③。着等站车火在钟点十你 . ئىستانسىدا ھازىر بول .

ھازىر بولماق ③ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ④ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ⑤ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ⑥ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ⑦ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىر بولماق ⑧ 候等，等；مەن ھەرقاچان ھازىر بولدى .

ھازىرەنلىككە 〔静〕 且姑，且暂，时暂

ھازىرچە 〔静〕 且姑，且暂，时暂；ئۇ مەسىلە ئۈستىدە ~

توختالمىلى . ئۇ مەسىلە ئۈستىدە ~ ئىشلىتىپ

تۇراي . ئۇ مەسىلە ئۈستىدە ~ ئىشلىتىپ

ھازىرقى 〔静〕 的前当，的前目，的今当，的在现

ھالەتكە قانائەتلەنمەك / 状现于安 ھالەتكە قانائەتلەنمەك

ھالەتكە قانائەتلەنمەك / 状现于安 ھالەتكە قانائەتلەنمەك

ھازىرقى زامان ① 代当，代现 <语> ② 时在现

ھازىرقى زامان تىياتىرى 戏代现

ھازىرقى زامانچىلىق <哲> 义主代现

ھازىرقى زامان سانائىتى <经> 业工代现

ھازىرقى زامان كاپىتالىزمى <经> 义主本资代现

ھازىرقى زامان ئۇرۇشى <军> 争战代现

ھازىرقى زامان ئىتىقادچىلىقى <哲> 仰信代现

主义

ھازىرقى زامان ئىممۇنولوگىيىسى <医> 免代现

学疫

ھازىرقى زامان يېزا ئىگىلىكى <经> 业农代现

ھازىرقى كېلەر زامان <语> 时在将——在现

ھازىرقى ھۆججەت 件文前当

ھازىرلاشماق «ھازىرلىماق» 态动使的

ھازىرلاشماق «ھازىرلىماق» 态同共的

ھارسىنماق 〔静〕 过难① 受难，受辱② 委受，受辱

ھارغان - ئاچقان 〔静〕 饿又累又

ھارغۇزماق «ھارماق» 态动使的

ھارغۇزۇشماق «ھارغۇزماق» 态同共的

ھارغىن 〔静〕 的倦疲，的惫疲，的乏疲；~ چىراي 惫疲

孔面的

ھارغىنلىق «ھارغىن» 词形词名的；~ ھېس قىلماق 到感

乏疲

ھارماس 〔静〕 的累不倦不，的垮不累；~ يىگىت 不累

子伙小的垮

ھارماق 〔动〕 累劳，劳疲，乏疲；ھېرىپ كەتتىڭىزمۇ؟

你累了吗？بۈگۈن بەك ھاردىم . 了累太我天今

ھارماي - تالماي 〔静〕 的倦疲知不，的懈不；~ ھارماي

~ ئۆگەنمەك 倦不人海 / 倦不人海 ئۆگەنمەك

~ 习学地倦不孜孜 习学地倦不孜孜

ھارمىدىماق 〔动〕 <方> 劳慰，问慰

ھارۋا 〔静〕 车，车大；ئات ھارۋىسى / 车马 ھارۋىسى

~ 钱车 / چاقى ھارۋىسى / 轮车 ھارۋىسى

~ 车力人 / ئۈچ چاقىلىق ~ 车轮三

ھارۋا قاتماق 车套

ھارۋا قوشماق = ھارۋا قاتماق

ھارۋا ھەيدىمەك 车驾，车赶

ھارۋىدا توشقان ئالماق <成> 子兔猎车大坐

（功能成就心耐有喻

ھارۋىغا چۈشمەك 车坐，车上

ھارۋىكەش 〔静〕 式把车，夫车

ھارۋىكەشلىك «ھارۋىكەش» 词名象抽的

ھارۋىكەشلىك قىلماق 夫车当，车大赶

ھارۋىلىق 〔静〕 ① 有车有；~ ئۈنككى ~ بولۇپ قالدى .

~ 有车有② 车辆两了有他 来车坐是我 . كەلدىم .

的

ھارىمى 〔静〕 <骂> 私生子，种杂，蛋混

ھازا 〔静〕 事丧

ھازا ئاچماق 丧发，丧开，吊开

ھازا تۇتماق 孝戴，丧服；توشقان ئۆلسە، تۈلكە ھازا تۇ .

تۈپتۈ . <谚> 丧服狸狐，了死子兔 <喻> 狐死兔

：“悲慈假子耗哭猫”；“悲

ھازا قوشىقى <文> 歌挽，歌葬，谣歌礼丧

ھازا 〔静〕 儿会一，儿阵一，天半；بىر ھازاغچە ھېچنېمە

دېيەلدىم . 来话出不说天半我

瞪目，呆发，愣发，呆惊〔动〕 ھاك تاك بولماق

呆口

瞪目，惊一吃大，愕惊〔动〕 ھاك - تاك قالماق

呆口

讶惊，异惊，奇惊〔静〕 ھاك - تاخلىق

态动使的 «ھاخراتماق»

态同共的 «ھاخرشماق»

态同共的 «ھاخراتماق»

ھاخرىتىشماق ھاخرىشماق ھاخرىشماق ھاخرىشماق

叫驴 ~ ئېشەك : ھاخرىشماق ھاخرىشماق

锁枷，桎梏② ھافىزۇق ھاغىرقاي

~ 的开打，的开敞〔静〕 ھاغىرقاي

~ 的开敞都窗门，看一子院进他

ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق

讶惊，惊吃

ھاغىقىر ھاغىقىر ھاغىقىر ھاغىقىر

态同共的 «ھاغىقايماق»

ھاغىكا ھاغىكا ھاغىكا ھاغىكا

~ ئېشەك بولسا ئېشەك بولسا ئېشەك بولسا ئېشەك

碗木杨黄 ھاغىكا ئاياق

杨黄 <植> ھاغىكا تېرەك

事烦麻 <方> ھاغىكامە

鸭麻 <动> ھاغىكىت

树天望 <植> ھاغىكىت دەرىخى

ھاغىقائىتى ھاغىقائىتى ھاغىقائىتى ھاغىقائىتى

式形词名的 «ھاغىقائىتى»

ھاغىقائىتلىق ھاغىقائىتلىق ھاغىقائىتلىق ھاغىقائىتلىق

ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق

发地愣愣眼两他 . ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق

发儿这在你？ ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق ھاغىقايماق

愣么什

ھاال¹ ھاال¹ ھاال¹ ھاال¹

ھاال پوكان تۇتى ھاال پوكان تۇتى ھاال پوكان تۇتى ھاال پوكان تۇتى

ھاال رەك ھاال رەك ھاال رەك ھاال رەك

ھاال رەك قارىقۇشقاچ ھاال رەك قارىقۇشقاچ ھاال رەك قارىقۇشقاچ ھاال رەك قارىقۇشقاچ

ھاال² ھاال² ھاال² ھاال²

ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك

ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك ھاال چۇشمەك

ھاال كېسىلى ھاال كېسىلى ھاال كېسىلى ھاال كېسىلى

ھاال³ ھاال³ ھاال³ ھاال³

ھاك ماددىسى ھاك ماددىسى ھاك ماددىسى ھاك ماددىسى

ھاك ئېففېكتى ھاك ئېففېكتى ھاك ئېففېكتى ھاك ئېففېكتى

ھاكاۋۇر ھاكاۋۇر ھاكاۋۇر ھاكاۋۇر

ھاكاۋۇرلارچە ھاكاۋۇرلارچە ھاكاۋۇرلارچە ھاكاۋۇرلارچە

ھاكاۋۇرلاشتۇرماق ھاكاۋۇرلاشتۇرماق ھاكاۋۇرلاشتۇرماق ھاكاۋۇرلاشتۇرماق

ھاكاۋۇرلاشماق ھاكاۋۇرلاشماق ھاكاۋۇرلاشماق ھاكاۋۇرلاشماق

ھاكاۋۇرلۇق ھاكاۋۇرلۇق ھاكاۋۇرلۇق ھاكاۋۇرلۇق

ھاكاۋۇرلۇق قىلماق ھاكاۋۇرلۇق قىلماق ھاكاۋۇرلۇق قىلماق ھاكاۋۇرلۇق قىلماق

ھاكىچى ھاكىچى ھاكىچى ھاكىچى

ھاكىچى ھاكىچى ھاكىچى ھاكىچى

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق ھاكىچىلىق

ھالقىما 〔静〕 的越超，的越跨

ھالقىما پەن 学科科学跨

ھالقىما ئىرسىيەت <生> 传遗亲超

ھالقىما ئىستېمال <经> 费消前超

ھالقىما ئىقتىسادشۇناسلىق <经> 学济经超

ھالقىماق 〔动〕 ① 越逾，越翻，越：ياخشى گەپ بوسۇغىد.

دىن چىققۇچە، يامان گەپ يەتتە تاغدىن ھالقىپتۇ. <谚> 好

五逾年 ~ یشى ئەللىكتىن ~ 里万传话坏，门出没话

十 / داۋاندىن ~ 越超②坡大越翻：رېئاللىقتىن ھالقىپ

كەتمەك 实现越超

ھالكايى <方>〔静〕 色黄淡

ھاللازلىماق <方>〔动〕 跳边叫边驴公

ھاللاك <方>〔静〕 的阔广，的阔开，的开敞

ھاللاندىرماق «ھاللاناق» 态动使的

ھاللانماق ① 裕富，裕富② 复恢，缓(体身)

ھاللىسە <方>〔静〕 享共，分均

ھاللىق <静〕 裕富，裕小 康活生 ~ 康小

ھاللىق جەمئىيەت <经> 会社康小

ھاللىق سەۋىيە <经> 平水康小

ھال - مۇلك <静〕 衷苦，痒痛，苦疾

ھال - مۇكىغا يەتمەك 衷体，痒痛心关，苦疾心关

衷苦

ھال - مۇك ئېيتماق 肠衷诉倾

ھال - ئوقەت <静〕 况境，计生：ئائىلىنىڭ ھال - ئوقىتى

ياخشىلانماق 转好境家

ھالۋا <静〕 糊面糖(用羊油，糖白，成制面白)؛ ھالۋىنى

ھېكىم يەر، تاياقنى يېتىم. <谚> 挨儿孤，糖蜜吃家官

棒棍

ھالۋىچى <静〕 制售糊面糖者：بورچى ~ بولسا، كۆزىنى

چاپاق بېسىپتۇ. <谚> 满得弄，糊面糖做改的子席编

。"山隔如行隔"同喻：糊目眇眼

ھالۋىدىت <静〕 <方，植> 子柿

ھام <模〕 <儿> 西东吃，口张

ھام قىلماق <儿> 西东吃，口张

ھاماقەت <静〕 的涂糊①，的蠢愚②的涂糊；蛋笨，虫

ماقتى ھارماك دېمە، ھارغاندا ئۆزى توختايدۇ. <谚> 怕别

。住停会己自了累，着累蛋笨

ھاماقەتلەرچە <静〕 地蠢愚，地涂糊里糊；地气傻里傻

ھاماقەتلەشتۈرمەك «ھاماقەتلەشمەك» 态动使的

ھاماقەتلەشمەك <动〕 蠢变，涂糊变

ھال - ئەھۋال سورماق 暖问寒问

ھالبۇكى <助〕 然而，然诚，然固，然倒，却：~، بۇ دۇنيا.

نىڭ ئىشلىرى سىز ئويلىغاندەك ئۈنچە ئاسان ئەمەس. 世，而然

。单简么那的想你像不并事的上界

قېلىپ قالدىم. 来下了留我而，了去他

ھالىپۇ <方>〔静〕 者做大题小，者话大说

ھالىسرائماق «ھالىسرىماق» 态动使的

ھالىسرائشماق «ھالىسرىماق» 态同共的

ھالىسرىماق <动〕 尽力疲精，堪不惫疲

ھالىسىز <静〕 力无弱软，力无弱软 ~ ياتماق 地力无弱软

着躺

ھالىسىزلاندىرماق «ھالىسىزلانماق» 态动使的

ھالىسىزلاندىرۇشماق «ھالىسىزلاندىرماق» 态同共的

ھالىسىزلاندىرۇلماق «ھالىسىزلاندىرماق» 态动被的

ھالىسىزلانماق <动〕 堪不惫疲，尽力疲精，弱虚

ھالىسىزلىق «ھالىسىز» 式形词名的

ھالقا <静〕 ① 环：تۆمۈر ~ 环铁 / ئىشىك ھالقىسى 环门

② 环耳：ئالتۇن ~ 环耳金 / قۇلاققا ~ 环耳戴

③ <转> 节环：ئوقۇتۇش ھالقىلىرى ھالقىسىنى بۆسۈپ چىقماق <转>④

包围，圈围包：دۈشمەنلەرنىڭ ھالقىسىنى بۆسۈپ چىقماق

圈围包的人敌出冲

ھالقىسىمان <静〕 的环状，的形环：كۈننىڭ ~ تۈتۈلۈشى

食环日

ھالقىسىمان تۈزۈلمە <地> 构状环，构结状环

ھالقىسىمان داغ <植> 斑环

ھالقىسىمان سۇ پەردىسى <水> 膜水状环

ھالقىسىمان كۆمۈرچەك <理生> 骨软状环

ھالقىتىماق «ھالقىماق» 态动使的

ھالقىشماق «ھالقىماق» 态同共的

ھالقىلاشماق <动〕 <化> 化环

ھالقىلىق <静〕 ① 的环有，的环带② <转> 的键关 ~

بەسلە 题问键关

ھالقىلىق ئات <体> 马鞍

ھالقىلىق ئالكان <石> 烷环

ھالقىلىق ئالكېن <化> 烯环

ھالقىلىق بىرىكمە <化> 物合化环

ھالقىلىق پەيت 刻时键关

ھالقىلىق چۈدەر <牧> 绳绊环带

ھالقىلىق ھىدروكاربون <化> 烃环

ھاۋا [模] 汪 (声叫狗容形): ئىتىنىڭ ~ قىلغان ئاۋازىنى
 ئاڭلاپ چۆچۈپ كەتتىم. 一了吓我把, 叫声一的汪狗到听.
 跳
 ھاۋا (ھاۋاسى) [静] ①气空: ساپ ~ ھاۋا
 的新清, 气空鲜新 ~ ھاۋا ②气天: ~ ئوچۇق 晴天③, 空天, ~ بوشلۇقى
 , 氛气治政 ~ ھاۋا ④空天 <转> 氛气, سياسي, 氛气治政
 气风治政
 ھاۋا ئارمىيىسى <军> 军空
 ھاۋا ئالماشتۇرغۇچ 器风通
 ھاۋا بەرمەك ① (子帽小的棺上往时帽小制) 糖喷
 水喷上子皮往②
 ھاۋا بېسىمى <气> 压气
 ھاۋا پومپىسى <机> 泵气
 ھاۋا تاپان 四个摔 ~ 天朝面仰, 天朝脚四
 天朝脚
 ھاۋا تەكشىگۈچ 器调控
 ھاۋا تەكشىمەك <建> 节调气空
 ھاۋا تەۋەلىكى 空领
 ھاۋا ترانسپورتى <交> 运空, 输运空航
 ھاۋا تۆشۈكچىسى <冶> 孔气, 眼气
 ھاۋا تېمپېراتۇرىسى <气> 温气
 ھاۋا خالتىسى <动> 囊气(的鱼)
 ھاۋا خېنىملىرى <交> 姐空
 ھاۋادىن بىزار مىكرو جانلىقلار 物生微性气嫌
 ھاۋا رايى <气> 气天
 ھاۋا رايى خەرىتىسى <气> 图气天
 ھاۋا رايى سىستېمىسى <气> 统系气天
 ھاۋا رايى ماقالى - تەمسىللىرى <语> 语谚气天
 ھاۋا رەڭ 色蓝天
 ھاۋا سۈزگۈچ 器清滤气空 <机>
 ھاۋا سۈمۈرگۈچ 器气抽 <机>
 ھاۋا شارى 球气
 ھاۋا قاتلىمى <气> 层气
 ھاۋا قاتنىشى <交> 通交中空, 通交空航
 ھاۋا قارشىلىقى <物> 力阻气空
 ھاۋا قىزىتقۇچ 器热预气空
 ھاۋا كەپلەشمەك 哽气
 ھاۋا كىلىماتى <气> 候气
 ھاۋا ماسسىسى <气> 团气
 ھاۋا مۇداپىئەسى <军> 空防

ھاماقەتلىك [静] 事涂糊, 事傻, 事蠢, 蠢愚
 ھاماقەتلىك قىلماق 事蠢干
 ھامان [静] ① 是总, 会总 ~ ئۇ ~ ھەل بولىدۇ.
 的来会总他. ② 的决解要是总题问. 就...
 且一, 归终 即之招, 到就叫一. 且一, 归终
 来 ھەقىقەت ~ ھەقىقەت. 理真是归终理真.
 ئامما تەرىپىدىن ئىگىلەنگەن ~ ھايات زور ماددىي كۈچكە ئايلىد.
 نىدۇ. 握掌所众群为且一论理. 物的大巨成变会就
 . 量力质
 ھامانە [静] 约大, 概大 ~ ئۇ ~ كەلمەيدۇ.
 来不概大他. 了
 ھامما [静] 妈姨, 姨, 母姑, 妈姑, 姑姑
 ھاغاشى, ھاممىدىن باداڭ. 图草, 强叔叔比袋口 <谚>
 . "娘是便奶有" 同喻: 好妈姑比
 ھاممال [静] 工运搬, 夫脚
 ھامماللىق [静] 运搬
 ھامماللىق قىلماق 作工运搬事从
 ھاممام [静] 堂澡, 室浴, 池浴
 ھاممامغا چۈشمەك 澡洗
 ھاممامچى [静] 工澡搓, 员务服室浴
 ھامۇ [方] <叹> 啊, 呀
 ھامىلە [静] 孕身 ھاغاشى بار. 孕身有她
 了孕怀她: 了
 ھامىلە بەردىسى <理生> 膜胎
 ھامىلە تەۋرىمەك 动胎
 ھامىلە دېغى <理生> 斑胎
 ھامىلە مېڭى <理生> 记胎
 ھامىلە ئورنى <医> 位胎
 ھامىلىدار [静] ① 的孕怀, ② 的娠妊, <转>
 致: 果后性剧悲成造 ~ ھامىلىلىك ئاقىۋەتكە
 ھامىلىدار بولماق 孕怀
 ھامىلىدارلىق [静] 孕有, 娠妊, 孕怀
 ھامىلىدارلىق تۇتقاقلىقى <医> 痲子
 ھامىلىدارلىق قوققى <医> 疹疱娠妊
 ھامىلىدارلىق مەزگىلى <医> 期娠妊, 期孕
 ھامىي [静] ① 护庇, ② 人护保, <法> 人护监
 ھامىي دۆلەت 国护保
 ھامىيلىق «ھامىي» 词名象抽: ھامىيلىققا ئېلىنماق
 被监, 护
 ھامىيلىق قىلماق 护监, 护庇, 护保

态同共的 «هايقرىشماق» هايقرىشماق

(叹赞, 奋兴示表) 嘿, 嘿 [叹] هايھات

هاي - هاي - هاي [叹] 呀啊, 哟哎, ~: ىمىدىگەن چىرايلىق مەنزىرە! 啊, 多美景色! ئېلىشتا ~, بېرىشتە ۋاي - ۋاي. <谚> 叫呀哎时还, 笑哈哈时借

هاي - ھۇي [叹] 喝吆 ~ دەپ ۋارقىرىماق 六喝五吆. هايۋان [静] 畜, 畜①: ئۆي هايۋانلىرى / 畜家 ئىش هايۋانلىق. رى 畜役 / يىۋايسى ~ 兽野 / بىرتوقۇچ ~ 兽猛② 马牛 (指泛): ~ ئورنىدا ئىشلىمەك 马作牛当 / هايۋاندىن بەت.

تەر تۈزمۈش كەچۈرمەك 过马牛如不活③物动: ئې. مىتكۈچى ~ 哺乳物动 / كۆشگۈچى ~ 反刍物动 / گۆش خور ~ 肉食物动④ <骂> 牲口, 畜畜.

هايۋان ئەسكەر <军> 兵物动

هايۋان پىتى <动> 虱兽

هايۋانات [动] 物动

هايۋانات باغچىسى 园物动

هايۋانات پىسخولوگىيىسى <心> 物动心理学

هايۋانات تاكسونومىيىسى 学类分物动

هايۋانات تەبەككۈرشۇناسلىقى 学维思物动

هايۋانات تۈرەلمىشۇناسلىقى 学胚胎物动

هايۋانات جۇغراپىيىسى 学地理物动

هايۋانات دۇنياسى 界物动

هايۋانات فىزىئولوگىيىسى 学理生物动

هايۋانات قاتمىسى 石化物动

هايۋانات مورفولوگىيىسى 学态形物动

هايۋانات ئېكولوگىيىسى 学态生物动

هايۋانشۇناس [静] 家学物动

هايۋانشۇناسلىق [静] 学物动

هايۋانلارچە [静] ① 般马牛地② 畜般, 兽野. 的

的, 野蛮: ~ قىلىق 野蛮行 / ~ ئۈسۈپ كىرمەك 人闯蛮野

هايۋانلىق [静] 畜般, 当勾生畜

هايۋاننى [静] 兽野, 的牲畜, 的: ~ تۈرمۈش 般马牛

活生 / ~ نەپىنى قاندۇرماق 满足兽欲

هايۋاننى قىلىق 行兽

ھە [叹] ① 是, 对, 的, 好: ىسزىمۇ بارام.

سىز؟ ~, مەنۇ بارىمەن. 你吗? 我也去.

~ , بۇ ئىشنى مەن قىلاي. 好, 这事我让来干. ~, مەن ئەمەت بولىمەن. 的, 是我艾麦提. ② 喂, 嘿,

ئۇ, 啊, 呀 (示表疑问, 提醒, 招呼等): ~, نەدىدىن

هاياجانغا كەلمەك 来起奋兴, 来起动激

态动使的 «هاياجانلىق» هاياجانلىق

هاياجانلىق [动] 动激, 奋兴, 动冲: بۇ تىياتىرنى كۆرۈپ بەك هاياجانلىدىم. 看这戏出得我动激. ئۇ هاياجانلانغان ھالدا ئۆز تەسىراتىنى سۆزلەپ بەردى. 他动激地谈了自己. 想的.

هاياجانلىق [静] ① 动激, 奋兴, 动激: ~ كەيپىد.

يات ② 动激: ~ كۆرۈنۈش 人动激 绪情的动激. 心的面场.

态同共的 «هاياجانلىق» هاياجانلىق

هاياسىز [静] 不知羞耻, 的耻廉无

هاياسىزلىق [静] ① 无耻当勾 <哲> ② 义主儒犬

هاياسىزلىق قىلماق 丢人现眼, 无干耻当勾

下见 ھايال

ھايال بولماق 到迟, 晚来, 迟误: مەجلىسكە ھايال بو. لۇپ قاپتىمەن. 我开会迟到了.

ھايالسىز [静] 一刻, 刻立, 会不一: ~ كەلمەك 刻立到就

ھايالشىماق [动] 迟, 来晚, 误耽

ھايالىق [静] 知耻, 的羞害, 的腴腴: ~ ىز 的腴腴

娘姑

ھايان [静] 利, 益, 油: ئىتىنىڭ قاۋۇغىنى بىكار, ~ دۇانىنىڭ. <谚> 巧乞归益利, 搭白也叫狗.

ھايان ئالماق 利谋, 水油捞

ھايان كۆرمەك 利得, 利盈

ھايانكەش [静] 者利暴取谋, 子分把倒机投

ھايانكەشلىك [静] 把倒机投, 机投, 利暴取谋

ھايانكەشلىك جىنايىتى <法> 罪把倒机投

ھايىت [叹] 嗨 (声喊): سەن ئىشقا ماڭغاندا ~ دەپ قوي. 你上时的候喊我一. 声

ھايىتاق [静] 躁毛, 躁浮, 皮调

ھايىتاق ئاتماق 子蹶炮, 儿欢撒 (等马): تولىۋىدەك سەرىگەن تايلاز يايلاقتا ھايىتاق ئېتىشىپ يۈرەتتى. 的圆滚得肥.

儿欢撒上原草在驹马小

ھايىت - ھۇيىت [叹] 呼嗨 (声喝吆): ئېمىشقا ~ دەيسەن؟ 你喝什么?

ھايىت - ھۇيىت دېگۈچە 间瞬, 一眨眼的切夫: ~ تاماق كەلدى. 说. 话间饭就上来了.

ھايىت - ھۇيىت قىلماق 喝吆, 六喝五吆

ھايقرىماق [动] 喝吆

费军 ھەربىي خىراجەت
 兵服 ھەربىي خىزمەت <军> ① 役兵: ~ ئۆتمەك
 作工事军②役
 医军 ھەربىي دوختۇر
 主民事军 <军> ھەربىي دېموكراتىيە
 区军 <军> ھەربىي رايون
 识常事军 <军> ھەربىي ساۋات
 队军, 队部 <军> ھەربىي سەپتىن
 伍退, 员复 ھايتماق
 庭法事军 <军> ھەربىي سوت
 法军 <军> ھەربىي قانۇن
 器兵, 械军 ھەربىي قورال
 力兵, 力军, 量力事军 ھەربىي كۈچ
 服军 ھەربىي كىسىم
 营兵, 营军 <军> ھەربىي لاگېر
 役兵 مەجبۇرىيەت
 练操事军, 训军 <军> ھەربىي مەشىق
 象气事军 <军> ھەربىي مېتېئورولوگىيە
 态状严戒, 严戒 ھەربىي ھالەت
 动行事军 ھەربىي ھەرىكەت
 衔军 <军> ھەربىي ئۇنۋان
 变兵 ئۆزگىرىش
 学哲事军 ھەربىي ئىشلار پەلسەپىسى
 学理心事军 ھەربىي ئىشلار پىسخولوگىيىسى
 学会社事军 ھەربىي ئىشلار جەمئىيەتشۇناسلىقى
 衅挑事军 ھەربىي ئىغۋاگەرچىلىك
 学科事军, 学事军 <军> ھەربىي ئىلىم
 程工事军, 施設事军 <军> ھەربىي ئىنشاتات
 军行 <军> ھەربىي يۈرۈش
 态动使的 «ھەربىيلەشمەك»
 态动被的 «ھەربىيلەشتۈرۈلمەك»
 化事军 <军> [动] ھەربىيلەشمەك
 词名象抽的 «ھەربىي»
 ھەرپ [静] ① <语> 母字: چوڭ ~ 母字写大 / كىچىك
 母字, 字 <印> ② 母字写小 ~
 字排 <印> ھەرپ تىزماق
 体字 <印> ھەرپ شەكلى
 模字 <印> ھەرپ قېلىپى
 架字排, 盘字 <印> ھەرپ كاسسىسى
 称名母字 <语> ھەرپ نامى

板 ~ تىلما / 锯钢 ~ پولات: 子锯, 锯① [静] ھەرە^۲
 鳍背, 鳍② 锯手 قول ھەرىسى / 锯
 盗谷锯 <动> ھەرە چىش ئاشلىق مەنسى
 状齿锯 ھەرە چىشسىمان
 脉状齿锯 <医> ھەرە چىشسىمان تومۇر
 齿锯 ھەرە چىشى
 架锯钢 ھەرە قوندىقى
 末锯 ھەرە كېپىكى
 床锯 <机> ھەرە ئىستانوك
 磨折, 苦痛 [静] ھەرەج
 ھەرەج تارتماق = جاپا چەكمەك
 ھەرەڭ - سەرەڭ [静] ھەرەڭ, 的乱胡, 的怪奇
 古奇离做 ھەرەڭ, 的离陆怪光
 的, 的门八花五, 的, 的 ~ چۈش كۆرمەك
 的怪 ~ / 梦的 ~ / 语乱言胡, 说胡 قىلماق
 服异装奇穿 ھەك
 地麦和加麦指般一) 房天, 地禁① <宗> [静] ھەرەم
 阁闺, 房闺, 室内, 禁宫② (区地围周及地圣两那
 人阏, 官宦, 监太 <古> [静] ھەرەمئاغىسى
 个各 ھەرەبىر [静] 各, 个各, 个每: ~ تەرەققىيات باسقۇچى
 得各 ھەرەبىر ~ 段阶展发
 所其
 ھەرەبىرلىرى [静] 位各, 位诸, 位列, 公诸: بۇ مەسىلىگە
 ھەرەبىرلىرىنىڭ كۆزقاراشلىرى قانداقكىن?
 看么怎位各知不?
 ھەرەبىي [静] <军> ① 军, 的事军, 的人军: چوڭ ~
 كېمە ھەرەبىيلىرىگە ئېتىبار بەرمەك
 人军待优
 ھەرەبىي ئاپتوموبىل ھەرەبىي
 车军 ھەرەبىي ئات
 马军, 马用军
 ھەرەبىي ئايروپىلان <军> ھەرەبىي
 机飞用军 ھەرەبىي ئايرودرۇم <军> ھەرەبىي
 场机用军 ھەرەبىي ئەسلىھە <军> ھەرەبىي
 械军, 械器用军 ھەرەبىي بازا <军> ھەرەبىي
 地基事军 ھەرەبىي پاراخوت <军> ھەرەبىي
 舰军 ھەرەبىي پورت <军> ھەرەبىي
 港军 ھەرەبىي تەلىم <军> ھەرەبىي
 训军, 练训事军 ھەرەبىي تەمىنات
 需军 ھەرەبىي تەييارلىق <军> ھەرەبىي
 备军 ھەرەبىي تۈزۈم <军> ھەرەبىي
 度制事军 ھەرەبىي جۇغراپىيە <军> ھەرەبىي
 理地事军

液化消 <理生> ھەزىم سۇيۇقلۇقى

统系化消 <理生> ھەزىم سىستېمىسى

ھەزىم قىلماق ①化消② <转> 解理，会领，
دەرسە مۇنچىۋالا كۆپ مەزمۇن سۆزلەنسە، ئاسان ھەزىم قىلغىلى بولمايدۇ. 解理易容不，容内多么这讲课题一.

ھەزىم قىلىش ئەزاسى <理生> 官器化消

ھەزىم يولى <理生> 道化消

ھەسەت [静] 忌妒، 妒嫉: ~ قوزغالماق 忌妒生顿

بىلەن قارىماق 妒嫉用 看神眼的

ھەسەت قىلماق 妒嫉، 忌妒: ئۇ ساڭا ھەسەت قىلىدۇ.

你妒嫉他

ھەسەتخور [静] 者忌妒，者妒嫉

ھەسەتخورلۇق [静] 心忌妒，心妒嫉: ~ قوزغالماق 起引

忌妒

ھەسەتخورلۇق قىلماق = ھەسەت قىلماق

ھەسەل [静] ①蜜: ~ ئالماق 蜜收，蜜买 / ھەسەلنى كۆپ

پىسە، ئەمەن تېتىيدۇ. <谚> 多吃蜜蜂，了多吃苦

تەكلىكى. <谚> 蜜蜂有蜜吃，刺有花采. <转> ②

味: “甜不了多蜜”同喻: ھەسەلنىڭ ھەرىسى بار، گۈلنىڭ

蜜甜，美甜

ھەسەل ئايرىغۇچ 机蜜分

ھەسەل بېزى <植> 腺蜜

ھەسەل جەۋھىرى 乳蜂

ھەسەل رەڭ 色蜜

ھەسەل شەرىبىتى 浆王蜂

ھەسەل ھەرىسى <动> 蜂蜜

ھەسەلچى [静] 者蜜蜂卖，人蜂养

ھەسەلچىلىك [静] 业蜂养，业蜜酿

ھەسەلچىلىك فېرمىسى 场蜂养

ھەسەن - ھۈسەن [静] 虹，虹彩

ھەسەن - ھۈسەن شولىسى <气> 霓，虹副

ھەسرەت [静] 感伤，伤忧，哀悲，伤悲

ھەسرەتتە قالماق 伤忧，懊懊

ھەسرەت چەكمەك 叹哀，叹悲

ھەسرەتسىز [静] 的虑忧无，的伤忧无: ~ ئادەم يوق،

ساقايماق كېسەل. <谚> 病疾的好不治有没，无有没

人的虑无忧

ھەسرەتلەندۈرمەك «ھەسرەتلەنمەك» 态动使的

ھەسرەتلەنمەك [动] 怅愁，伤忧，伤悲，感伤

ھەسرەتلىك [静] 的痛悲，的心伤，的哀悲

ھەرىكەتسىز نەرسە <哲> 物静

ھەرىكەتسىزلىك «ھەرىكەتسىز» 式形词名的

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ <机> ①[静] 器进推，器动推

~ كۈچ 力动推，的力动，的动，的动驱，的动推②

力动

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ چاق <机> 轮动驱，轮动

ھەرىكەتلەندۈرگۈچ ئوق <机> 轴力动

ھەرىكەتلەندۈرمەك «ھەرىكەتلەنمەك» 态动使的

ھەرىكەتلەندۈرۈشمەك «ھەرىكەتلەندۈرمەك» 态同共的

ھەرىكەتلەندۈرۈلمەك «ھەرىكەتلەندۈرمەك» 态动被的

ھەرىكەتلەنمەك [动] 来起动发，来起动行: باشلار، ھەرىكەتلىنىڭلار! 吧来起动行，们年青!

لەندى. 了来起动发分充众群

ھەرىكەتلىك [静] 的动活，的动运，的动

ھەرىكەتلىك ئۇچۇر 息信态动

ھەرىكەتلىك ئېلان 告广态动

ھەرىكەتلىنىشمەك «ھەرىكەتلەنمەك» 态同共的

ھەرىكەتنام = ئىسىمداش

ھەرىكەتمەك «ھەرىكەتمەك» 态动使的

ھەرىكەشمەك «ھەرىكەشمەك» 态同共的

ھەرىكەنمەك «ھەرىكەنمەك» 态动被的

ھەرىكەنمەك [动] 锯: ياغاچنى ~ 头木锯

ھەزىم <植> [静] 子信风

ھەزەر [静] 心小，防提

ھەزەر قىلماق 防提，心当，心小: دۈشمەندىن ھەزەر

قىلغىن، ھورۇندىن بىزار بولغىن. <谚> 懒，防提要人敌

弃厌须人

ھەزەت [静] 称尊的贵显对)生先，下阁，人大

ھەزىل [静] 谑戏

ھەزىل قىلماق 笑玩，话笑，言戏，谑戏

ھەزىلەك [静] <骂> ①童变，妓男②气女里女③

物废<转>

ھەزىلەكلىك «ھەزىلەك» 词名象抽的

ھەزىلەكەش [静] 者笑玩开爱，者谐谈，者谑戏

ھەزىلەكەشلىك «ھەزىلەكەش» 词名象抽的

ھەزىلەشمەك [动] 笑玩开相互

ھەزىم [静] 化消: ئاسان ~ بولىدىغان يېمەكلىك 化消易容

物食的

ھەزىم بولماق 化消

ھەزىم بېزى <理生> 腺化消

争之非大是大 ھاق مۇنازىرىسى

产财，当家，产家，具家 <方>〔静〕 ھەقۇۋ

的怜可，的苦穷，的微卑〔静〕 ھەقىر

视轻，视蔑，视鄙，视藐 ھەقىر كۆرمەك

ھەقىقەت ھەقىقەت 情实，谛真，理真〔静〕

真对相 ~ نىسپى / 理真持坚 / مۇتلەق ~ نىسپى

理 / ~ ئىزدەسەڭ ئۆلتۈر يىلاننى، تەرىقەت ئىزدەسەڭ قىيىنما

جاننى. <谚> 要道天寻追，蛇毒杀斩要理真求追

是求事实 ھەقىقەتنى ئەمەلىيەتتىن ئىزدەسەڭ

ھەقىقەت قارىشى <哲> 观理真

ھەقىقەتكە قايتماق 义起，诚投

ھەقىقەت نەزەرىيىسى <哲> 论理真

ھەقىقەتەن ھەقىقەتەن 在实，实确，确的〔静〕

此。~ بىلىمەن. 道知不实确我. 道知不实确我. 道知不实确我.

了. 了好太在实

ھەقىقىي ھەقىقىي 的正真，的实真，的真①〔静〕

据实凭真 ھەقىقىي ھەقىقىي 迹真 ~ / 迹真 ~ / 迹真 ~ / 迹真 ~

② 的挚真，的诚真 ھەقىقىي ھەقىقىي 的挚真，的诚真②

<谚> 己知见难患 ھەقىقىي ھەقىقىي 己知见难患

~ / 意实真心 ھەقىقىي ھەقىقىي 意实真心

人的 ھەقىقىي ھەقىقىي 地在实，的实确，地正真③人的

干地实打实，干地在在

ھەقىقىي ھەقىقىي 情实 ھەقىقىي ھەقىقىي 情实

ھەقىقىي ھەقىقىي 价实 <经> ھەقىقىي ھەقىقىي 价实

ھەقىقىي ھەقىقىي 空真 <物> ھەقىقىي ھەقىقىي 空真

ھەقىقىي ھەقىقىي 学实才真 ھەقىقىي ھەقىقىي 学实才真

ھەقىقىي ھەقىقىي 币货实真 <经> ھەقىقىي ھەقىقىي 币货实真

ھەقىقىي ھەقىقىي 义定实真 ھەقىقىي ھەقىقىي 义定实真

ھەقىقىي ھەقىقىي 像实 <物> ھەقىقىي ھەقىقىي 像实

ھەقىقىي ھەقىقىي 皮真 <理生> ھەقىقىي ھەقىقىي 皮真

ھەقىقىي ھەقىقىي 数实 <数> ھەقىقىي ھەقىقىي 数实

ھەقىقىي ھەقىقىي 值真 ھەقىقىي ھەقىقىي 值真

ھەقىقىي ھەقىقىي 疽炭性真 <医> ھەقىقىي ھەقىقىي 疽炭性真

ھەقىقىي ھەقىقىي 果真 <植> ھەقىقىي ھەقىقىي 果真

ھەقىقىي ھەقىقىي 断判实真 <逻> ھەقىقىي ھەقىقىي 断判实真

ھەقىقىي ھەقىقىي 念概实真 <逻> ھەقىقىي ھەقىقىي 念概实真

ھەقىقىي ھەقىقىي 液溶真 <化> ھەقىقىي ھەقىقىي 液溶真

ھەقىقىي ھەقىقىي 据实凭真 ھەقىقىي ھەقىقىي 据实凭真

ھەقىقىي ھەقىقىي 根实 <数> ھەقىقىي ھەقىقىي 根实

ھەقىقىيلىق ھەقىقىيلىق 词名象抽的 «ھەقىقىي» ھەقىقىيلىق

ھەقىمىيەت ھەقىمىيەت 伴伙，友朋②居邻① <方>〔静〕

ھەقىئائالا ھەقىئائالا 拉安的尊至 <宗>〔静〕

ھەقىتە ھەقىتە 面方，于关〔助〕 قاسم ئاغىنىسىنىڭ كۆڭلىنى كۆتۈر.

رۇش ئۈچۈن ھېلى ئۇ ~، ھېلى بۇ ~ سۆزلەيتتى. 为木斯喀.

讲讲儿会一，的面方这讲讲儿会一，心开友朋使了

没我面方这. 的面方那. 的面方那. 的面方那.

。见意

ھەقىدار (ھەقىدارى) ھەقىدار (ھەقىدارى) 物②主债，人权债 <法>①〔静〕

主 ھەقىدارى ۋە ھەقىدارى ۋە ھەقىدارى ۋە

كۆزەتكۈچىسى سالاھىيىتىمىز بىلەن خۇلاسىمىزنى يېزىشقا ھەقىقەت.

مىز. 人证见和人事当，告原的案惨一这为作们我.

。论结一这出写应理

ھەقىدار تەرەپ ھەقىدار تەرەپ 方权债 <经>

ھەقىدار دۆلەت ھەقىدار دۆلەت 国权债

ھەقىدارلىق ھەقىدارلىق 权债 <经，法>〔静〕 ۋە قەرزدارلىقنى ئې.

نىقلىماق ھەقىدارلىق ھەقىدارلىق 务债权债理清

ھەقىدارلىق ئاكسىيىسى ھەقىدارلىق ئاكسىيىسى 券证权债 <经>

ھەقىسىز ھەقىسىز 疗医费免 داۋالانماق ~ 的费免，的偿无〔静〕

ھەقىسىز ئەمگەك ھەقىسىز ئەمگەك 动劳偿无 <经>

ھەقىسىز ياردەم ھەقىسىز ياردەم 助援偿无

ھەقىسىزلىق ھەقىسىزلىق 式形词名的 «ھەقىسىز» ھەقىسىزلىق

ھەقىقانىي ھەقىقانىي 事的义正 ھەقىقانىي ھەقىقانىي 事的义正

، 为行当正 ھەقىقانىي ھەقىقانىي 业 / 卫防当正 ھەقىقانىي ھەقىقانىي 业

动行当正

ھەقىقانىي تەلەپ ھەقىقانىي تەلەپ 求要当正

ھەقىقانىيەت ھەقىقانىيەت 气正，义正〔静〕 ھەقىقانىيەت ھەقىقانىيەت 气正，义正

~ يولدىن قايتماسلىق ھەقىقانىيەت ھەقىقانىيەت 为勇义见

ئۆزىنى قۇربان قىلماق ھەقىقانىيەت ھەقىقانىيەت 为勇义见

的正公，的义正〔静〕 ھەقىقانىيەتلىك ھەقىقانىيەتلىك 的正公，的义正

词名象抽的 «ھەقىقانىي» ھەقىقانىيلىق ھەقىقانىيلىق 词名象抽的

ھەققىدە ھەققىدە 论：于关〔助〕 ئىسلاھات مەسلىسى ~ ھەققىدە ھەققىدە 论：于关

题问

ھەقلىق ھەقلىق 他. 利权有，权有①〔静〕 ھەقلىق ھەقلىق 他. 利权有，权有

②. 辩申权有他. 说样这权有 ھەقلىق ھەقلىق 辩申权有他. 说样这权有

谁？~ 的理合，的正公，的理有，然当所理 ھەقلىق ھەقلىق 谁？~ 的理合，的正公，的理有，然当所理

让转偿有 ھەقلىق ھەقلىق 让转偿有 ھەقلىق ھەقلىق 让转偿有

动劳偿有 <经> ھەقلىق ئەمگەك ھەقلىق ئەمگەك 动劳偿有

ھەقلىق ياردەم ھەقلىق ياردەم 援支偿有 <经>

ھەق - ناھەق ھەق - ناھەق 非是〔静〕 ھەق - ناھەق ھەق - ناھەق 非是

~ / 非是清分 ھەق - ناھەق ھەق - ناھەق 非是清分 ~ / 非是清分

ھەمئاۋاق 〔静〕 ①者餐进桌同
 弟难兄难，子帮一
 友朋肉酒 <成> ھەمئاۋاق ئاغىنە
 式形词名象抽的 «ھەمئاۋاق»
 作合力通，作合，作协 〔静〕 ھەمىجەھەت
 式形词名象抽的 «ھەمىجەھەت»
 ھەمداستىخان 〔静〕 者餐进席同 ~ بولماق
 餐就桌同
 且并，及以 〔助〕 ھەمدە
 葬随，葬殉，葬陪 〔静〕 ھەمدەپىنە
 ھەمدەپىنە بۇيۇم 葬陪物(品)
 怜相病同 〔静〕 ھەمدەرد
 伴同，伙伴 〔静〕 ھەمدەم
 帮，忙帮②交结，情交，谊交① ھەمدەم بولماق
 助扶，助
 想异，想乱思胡，想梦，想空，想幻 ھەمدەم خىيال
 非非人想，开天
 式形词名象抽的 «ھەمدەملىك»
 ھەمدۇسانا 〔静〕 <宗> 词颂赞(的知先和拉安对)
 ھەمدۇسانا ئوقۇماق = ھەمدۇسانا ئېيتماق
 德颂功歌，歌赞唱，歌赞颂 ھەمدۇسانا ئېيتماق
 ②员随，侣伴，伴同，伙伴① 〔静〕 ھەمىراھ (ھەمراھى)
 星卫球地造人 ھەمراھى : ھەمراھى سۇنشى
 ھەمراھ بولماق 伴作，伴陪，同随，同行
 ھەمراھ تەنچە <生> 体随
 ھەمراھ سىزىق <数> 线伴
 ھەمراھ قىلماق 伴搭，伴结，伴作
 ھەمراھ مىنېرال <地> 物矿生伴
 ھەمراھ ھۈجەيرە <生> 胞细生伴，胞伴
 ھەمراھ يوپۇرماق <植> 叶托
 ھەمراھسىز 〔静〕 人一身只，的身孤，的儿伴无
 ھەمراھلىق 〔静〕 同陪，伴陪 : ئۇنىڭ ھەمراھلىقىدا
 他在的
 同陪他由，下伴陪
 ھەمىزە 〔静〕 符的音喉示表中母字伯拉阿在)再木海
 («م»号
 ھەمسات 〔静〕 <方> 上马，即立，刻立，儿会一
 ھەمسال 〔静〕 <方> 心关②庚同，年同，龄同①
 ھەمسەپەر = سەپەرداش
 ھەمسورۇن 〔静〕 者座同，者席同
 ھەمسورۇن بولماق 座同，席同

ھەل ۱ 粉属金 〔静〕
 ھەل بەرمەك = ھەللىمەك
 ھەل ۲ 下见
 ھەل بولماق 决解 : بۇ مەسلە ئاللىقاچان ھەل بولغان.
 .了决解就早题问个这
 ھەل قىلغۇچ 决定的性 : ~ ئامىل 决定的性 / ~
 غەلبە 决定的胜性
 ھەل قىلغۇچ مۇسابىقە <体> 赛决
 ھەل قىلغۇچ ئۇرۇش <军> 战决
 ھەل قىلماق 决解 : بېسىلىپ قالغان دېلورانى ~
 件案的压积理处
 ھەلەپ 〔静〕 料草，草拌(的成拌等子麸和草碎用) : كا.
 لغا ~ بەرمەك 给牛喂草拌
 ھەلەپ ئەتمەك 料草拌
 ھەلەق 〔静〕 <儿> 的脏脏，脏
 ھەلەك 〔静〕 着忙，于忙 : ئۇ تېرىقچىلىق بىلەن ~ .
 地种
 ھەلەكچىلىك 〔静〕 烦麻
 ھەلەكچىلىك تارتماق 累受，力费，劲费
 ھەلەكەك 〔静〕 <方> 的痴憨，的笨
 ھەلچى 〔静〕 工金贴，工金镀
 ھەلچىلىك 〔静〕 业金贴，业金镀
 ھەلقە 〔静〕 <宗> 词主赞
 ھەلقە قىلماق (起一在坐围们非苏) 词颂读
 ھەلقۇم 〔静〕 <理生> 喉咽，咽
 ھەلقۇمغا كەلمەك <成> 夕且在危，奄奄息气
 ھەللەتمەك «ھەللىمەك» 的使动的
 ھەللەشمەك «ھەللىمەك» 的共同的
 ھەللەنمەك «ھەللىمەك» 的动的被的
 ھەللىك 〔静〕 的金贴，的金镀 : ~ ساندۇق 箱木的金贴
 ھەللىمەك 〔动〕 金贴，金镀
 ھەللىيە 〔静〕 绳线的上子链头笼驼骆
 ھەم ① 〔助〕 而，及以，与，同，跟，和，及 : ئىشچى، دېھ-
 قان ~ زىيالىيلار 人工 / 子分识知和民农، زېرەك ~ باتۇر
 快既，好又快又 ھەم ~ تېز، ~ ياخشى
 好又
 ھەمەك 〔静〕 <食> 饕薄大
 ھەمەل 〔静〕 <医> 肠灌
 ھەمەل قىلماق <医> 肠灌
 ھەمەلچە 〔静〕 器肠灌

吸呼同〔静〕 ھەمنەپەس

为依相，济同舟和，吸呼同① ھەمنەپەس بولماق

②命 气出孔鼻个一: ئۇ بۇزۇقلار بىلەن ھەمنەپەس بولۇپ

بۇردى. 气出孔鼻个一人坏同他.

式形词名的 «ھەمنەپەس» ھەمنەپەسلىك

布粗花底蓝〔静〕 ھەمىزەك

时时，常常，常时，常经，是总，往往〔静〕 ھەمىشە

包腰，包钱〔静〕 ھەمىيان

全，体全，切一，有所〔方〕〔静〕 (ھەننىۋا) ھەننىۋا

家大，都，部

ھە - ھە 是是〔叹〕: كىشىنىڭ ئون ھە - ھەسدىن ئۇزۇڭنىڭ

自如不，次十人别求其与〔谚〕. ېر غەيرىتى ياخشى.

。次一劲鼓己

〔声喊呼的儿劲使同共〕嗨一哟嗨〔叹〕 ھۇ - ھۇ

ھە - ھۇ بىلەن 手联: كۆپچىلىك كۆچەت تىكىش ۋەزىپە-

سىنى ~ بىلەن ۋاقتىدا تاماملىدى. 植了成完时接手联家大.

。务任树

ھە - ھۇ دېيىشمەك ①应呼互相②助相 手联

ھە - ھۇچى 〔静〕 <体> 员队拉拉

ھەۋەس 〔静〕 致兴，趣兴，好爱: ھەۋەس ~ بىلەن ئائىلىماق 致兴

然索致兴 ھەۋەسى قايتماق / 听地勃勃

趣兴起引 ھەۋەس قوزغىماق

ھەۋەس قىلماق ھەۋەس، 趣兴感: ئۇ كىچىكىدىنلا رەسسام-

لىققا ھەۋەس قىلاتتى. 趣兴感术美对就小从他.

ھەۋەس كەلمەك ھەۋەس، 慕羨，趣兴感 爱喜

ھەۋەسكار (ھەۋەسكارى) 〔静〕 者好爱: ئەدەبىيات - سەنئەت

者好爱艺文 ھەۋەسكارى

ھەۋەسكارلىق «ھەۋەسكار» 词名象抽的

ھەۋەسلەندۈرمەك «ھەۋەسلەنمەك» 态动使的

ھەۋەسلەندۈرۈشمەك «ھەۋەسلەندۈرمەك» 态同共的

ھەۋەسلەندۈرۈلمەك «ھەۋەسلەندۈرمەك» 态动被的

ھەۋەسلەنمەك 〔动〕 勃勃致兴，爱喜，慕羨，趣兴感:

سىزگە ئوخشاش ئىختىساس ئىگىلىرىگە ھەۋەسلەنمەيدىغانلار بولمى-

سا كېرەك. 趣兴感不人无怕恐材人的样这你像

ھەۋەسلىك 〔静〕 的趣兴感，的趣兴有

ھەۋەسلىنىشمەك «ھەۋەسلەنمەك» 态同共的

ھەۋەسەن 〔静〕 者好爱

ھەۋەسەنلىك «ھەۋەسەن» 式形词名的

ھەۋەزىكەۋسەر. <宗>〔静〕 泉尔赛乌凯 (泉神

的中说传)

泉神

ھەمسۆھبەت = سۆھبەتداش

ھەمشەھەر 〔静〕 乡同(的大长生出市城一同在)

ھەمشىرە 〔静〕 ①妹姐，妹姊②妹姐 <转> 士护

ھەمشىرىلىك «ھەمشىرە» 词名象抽的

ھەمقەدەم 〔静〕 步齐，步同

ھەمكار 〔静〕 者作协，者助互，者作合

ھەمكارلىق 〔静〕 作合，助互: ھەلقئارا ~ 作合际国

ھەمكارلىق بانكىسى <经> 行银作合

ھەمكارلىق سۇغۇرتىسى <经> 险保作合

ھەمكارلىق قائىدىسى 理原学同协

ھەمكارلىق كاسسىسى <经> 会金储助互

ھەمكارلىق كرىدىتى <经> 用信作合

ھەمكارلىق گۇرۇپپىسى <经> 组助互

ھەمكارلىق نەزەرىيىسى <哲> 论助互

ھەمكارلىقنىڭ ئىجتىمائىيلىشىشى <经> 作协

ھەمكارلىق ئىلمى 学同协

ھەمكارلاشتۇرماق «ھەمكارلاشماق» 态动使的

ھەمكارلاشتۇرۇشماق «ھەمكارلاشتۇرماق» 态同共的

ھەمكارلاشتۇرۇلماق «ھەمكارلاشتۇرماق» 态动被的

ھەمكارلاشماق 〔动〕 作合，作协，助协，助互

ھەمكەم 〔静〕 <方> 睦和，结团

ھەملە 下见

ھەملە قىلماق 锋冲，扑

ھەممەھە 〔静〕 有所，切一，体全，部全，都，家大: ~

ئىشچى - خىزمەتچىلەر ھەممەھە، 工职体全，工职有所

ھەممەھە / ~ ۋەكىللەر. 表代部全，表代体全

ھەممەھە (ئايان). 道知家大. 众，了来都们学同

~. 知皆人尽，知周所. 知皆人尽，知周所

~. 的世上到来地条条赤是都人的有所 <谚>

ئىشنى موللا بىلەر، موللا قوپۇپ كۆلگە سىيەر. <谚> 拉毛

。尿塘池往偏，晓事万

ھەممەھە قازاندا قاينىماق <成> 于老，故世经饱

故世

ھەممىدىن ئاۋۋال 先优，先率，先最，先首

ھەممەھەلەن 〔静〕 们我. 有所，伙大，家大: ~ ھەممەھەلەن

。了来都家大

ھەممىباب 〔静〕 用通，能万

ھەممىباب پولات <冶> 钢能万

ھەممىباب ئىستانوك <机> 床机能万

收好 ~ ياخشى : 景年, 成收, 成年, 获收 [静] ھوسۇل
 产丰, 收丰 ~ مول / 成年好, 成
 成收, 获收 ھوسۇل ئالماق
 获收有, 好成收 ھوسۇل بەرمەك
 ھوسۇلدار = ھوسۇللۇق
 ھوسۇلدارلىق [静] <植> 性育能
 ھوسۇلسىز [静] 收歉, 成收没
 ھوسۇللۇق [静] 的产高, 的产丰
 ھوسۇللۇق رۇدا <矿> 矿富, 石矿富
 ھوسۇللۇق ئېتىز 田产丰, 田产高
 ھوش¹ [叹] 嘘 [声喝吆的时走回往牛让或牛挡]
 ھوش² [静] <理生> ① 觉知, 性悟, 智理; ② ھوشى
 بار بالا. 子孩的性悟有个是这. ئۇنىڭ ھوشى جايدا.
 楚清脑头他, 智理很他
 ھوشىدىن كەتمەك 迷昏, 清不智神, 觉知去失
 醒不
 ھوشىغا كەلمەك 醒苏, 觉知复恢
 ھوشىنى بىلمەك 明聪放, 白明放
 ھوشىنى تاپماق ① 来过醒清, ② 来过白明
 明聪放, 白
 ھوشىنى يوقاتماق ① 觉知失丧, ② 以所乎忘
 ھوشىنى يىغماق 神定, 神会精聚
 ھوشسىز [静] 清不志神, 醒不迷昏, 觉知去失
 ~ ياتدۇ. 病入昏迷不醒地躺着
 ھوشسىزلاندۇرماق ① «ھوشسىزلانماق» 态动使的
 <医> 醉麻刺针 ~ يىغنى بىلەن
 ھوشسىزلاندۇرۇش دورىسى <医> 剂醉麻
 ھوشسىزلاندۇرۇشماق «ھوشسىزلاندۇرماق» 态同共的
 ھوشسىزلاندۇرۇلماق «ھوشسىزلاندۇرماق» 态动被的
 ھوشسىزلانماق [动] 清不志神, 醒不迷昏, 觉知去失
 ئۇ ھوشسىزلىنىپ قاپتۇ. 觉知了去失他
 ھوشسىزلىق [静] 状态迷昏
 ھوشسىزلىنىشماق «ھوشسىزلانماق» 态同共的
 ھوششەرە [叹] 了棒太, 了好太
 ھوش - كالا [静] 筋脑, 脑头, 志神; ھوش - كالىسى
 بار 脑头没 ھوش / 醒清脑头, 脑头有
 ھوش / 智理没 ھوش - كالىسى جايدا 醒清志神, 醒清脑头
 ھوش - كالىسىنى يوقاتماق = ھوش - ھوشىنى يوقاتماق
 ھوشلۇق [静] 醒清脑头, 脑头有
 ھوشيار [静] 的警机, 的觉警, 的惕警

ھەييارلىق قىلماق 头滑耍
 ھونا [叹] <儿> 背一背
 ھوپ - ھوپ [叹] 来起站它喝吆, 后倒滑驴毛) 噢噢
 (音声的
 ھوت [静] 春立: ~, ھوتەن سېپىنى تۇت. <谚> -
 地把逮, 到一天春”同喻; 紧攥子把曼土坎, 春立到
 . “刨
 ھوج [叹] <古> 其喘 (声羊山赶)
 ھودەق [静] <方> 赖无 的理讲不,
 ھودەكن [静] 金奇霍 <英> (师医国英)
 ھودەكن كېسەللىكى <医> 巴淋, 病氏金奇霍
 网状细胞瘤
 ھودۇقتۇرماق «ھودۇقماق» 态动使的
 ھودۇققاق [静] 鬼失冒, 鬼张慌
 ھودۇقماق [动] 张慌, 神慌, 措失惶张; ھودۇققان ھالدا
 يۈگۈرۈپ كەلدى. 来跑地措失慌惊他. ھودۇقۇپ قۇيرۇقنى
 تىككۈتەك ھودۇقۇپ كەتە. 困逃惶仓 / ئۇزۇقنى بېسىۋال, ھودۇقۇپ كەتە.
 ھودۇقۇپ نېمە قىلىشىمنى بىلمەي قال.
 ھودۇقۇپ كەتە. 了措失慌惊我.
 ھودۇقۇشماق «ھودۇقماق» 态同共的
 ھورا¹ [静] 气热, 气蒸
 ھور تۇرىنىسى <机> 机轮汽
 ھورغا ئايلانماق 发蒸
 ھور ماشىنىسى <机> 机汽蒸
 ھورى تۈگەپ, ھورى قالماق 无一, 几无剩所
 ھورىنى چىقارماسلىق ① 不让冒热气 <成> ② 不
 ھوردا ھوردا ھوردا 响不声不, 色声露不, 色声动
 ھور² [静] <方> 臼木, 钵研木
 ھورداتماق «ھوردىماق» 态动使的
 ھورداشماق [动] 气湿上蒙: ھورداشقان دېرىزە 气湿上蒙
 ھورداق [静] 疗熏 (药草的好煎用)
 ھوردالماق «ھوردىماق» 态动被的
 ھوردانماق «ھوردىماق» 态复自的
 ھوردىماق [动] 呵, 气哈: ھورداشماق قوللىرىنى ئاغزىغا
 تۇتۇپ ھوردىدى. 气哈手的冷冻给子孩.
 ھورمۇن [静] <理生> 素激, 蒙尔荷
 ھورمىل [静] <植> 子种蓬驼骆
 ھورنان [静] <食> 头馒, 馍蒸

则定德洪 <物> ھۇند قائىدىسى

嗷嗷 [模] ھۇۋ

翘连叶贯 <药> [静] ھۇۋبارىقۇن

ھۇۋقۇش = ئۆك

的形鸱 [静] ھۇۋقۇشسىمان

目形鸱 <动> ھۇۋقۇشسىمانلار ئەترىتى

态动使的 «ھۇۋلىماق»

ھۇۋلاشماق «ھۇۋلىماق» 态同共的

ھۇۋلىماق [动] 嚎，嚎 (声叫的狗或狼) 叫嚎； بۆرە بالىسى

。 嚎山向崽狼 <谚> . ئاغقا قاراپ ھۇۋلار .

ھۇۋ - ھۇۋ [模] 呜呜 (声笛汽) 呜呜； پاراخوتنىڭ گۈدۈكى ~

。 叫呜呜笛汽的上船轮 . قىلىپ چىرقىرايتى .

ھۇيگېنس [静] 斯更惠 (荷) 兰物理学家家学天文

(家学

ھۇيگېنس پرىنسىپى <物> 理原斯更惠

ھۇيگېنس ئوكۇلىيارى <物> 镜目斯更惠

ھۇ [模] 啐 (声吐呕) 哇； قۇرۇق ~ 啐干

ھۇ بولماق 心恶，啐

ھۇ قىلماق ① 啐，吐呕； ئۇ ھۇ قىلدى - دە ، قۇسۇۋەتتى .

， 啐作② . 了吐呕他 . 了吐声一的啐他

恶就他见看我 . 心恶؛ ئۇنى كۆرسەم ھۇ قىلغۇم كېلىدۇ .

。 心

ھۆپۈپ [静] <动> 鸟胜戴

ھۆپىگەر [静] ① 人艺手， 匠工， ② 小贩， 小摊

主摊， 贩

ھۆپىگەرلىك [静] ① 艺手活儿② 小贩业

ھۆپىگەر [静] <方> 鼠种类动物

ھۆتۈت - پۈتۈت [模] 瞎话， 空话 胡言乱语

ھۆتۈت - پۈتۈت دېمەك 短道长说， 三道四说

؛ 叽叽哼哼 叽叽哼哼 叽叽哼哼 叽叽哼哼 叽叽哼哼

؛ 谁也无权说三道四！ 这是最决后定！

！ 四

ھۆتۈتلىمەك [动] 短道长说， 三道四说 叽叽哼哼

ھۆججەت [静] ① 献文， 件文 重要文 / 件 - رەس

مى ~ 正文书式 / تاريخى ~ 历史文献② 据字

据凭， 据收， 据收； ~ 据收 据收 据收 据收

ھۆججەتشۇناس [静] 家学献文

ھۆججەتشۇناسلىق [静] 学献文

ھۆججەتلەشتۈرمەك «ھۆججەتلەشمەك» 态动使的

ھۆججەتلەشتۈرۈلمەك «ھۆججەتلەشتۈرمەك» 态动被的

ھۆججەت قىلماق 攻击， 击攻， 击冲

ھۆجۈمچى [静] ① 手击攻 ② <体> 攻主， 攻主 手攻主

ھۆجۈمسىز [静] 击攻不， 攻不

ھۆجۈملۈك [静] 击攻， 攻

ھۇررا [叹] 啊冲， 拉乌

ھۇررەك [静] <方> 赖无， 子痞， 皮泼

ھۇرۇن [静] ① 懒， 惰； ~ ئادەم 懒人 / ~ خوتۇن 懒

懒② . 懒太子孩这 . ~ بۇ بالا بەك / 人女 懒婆娘

的汉懒 <谚> . 懒虫； 懒汉 汉 完个没天明

<谚> . 远嫌都水的里子院连汉懒 却他， 活派汉懒给你 <谚> .

战在雄英 <谚> . 你教指会 . 上坑在汉懒， 场

。 “法治的懒有懒” 同喻； 驮重驮驴懒 <谚>

ھۇرۇنلاشتۇرماق «ھۇرۇنلاشماق» 态动使的

ھۇرۇنلاشماق [动] 懒变， 来起惰懒

ھۇرۇنلۇك [静] 惰怠， 惰怠； 儿劲懒 儿劲懒 儿劲懒 儿劲懒

ھۇرۇنلۇق قىلماق 懒偷

ھۇزۇر [静] 畅舒， 快畅， 乐快， 趣乐； ~ بىلمەك 到感

舒情心使 乐快到感， 快畅 趣乐的活生受享 乐享， 受享

ھۇزۇر ئالماق 服舒， 快畅， 快畅

ھۇزۇر [静] 前面， 面前， 边身； 快畅， 快畅

؛ 乐快到感， 快畅 趣乐的活生受享 乐享， 受享

ھۇزۇر ئالماق 服舒， 快畅， 快畅

ھۇزۇر [静] 前面， 面前， 边身； 快畅， 快畅

؛ 乐快到感， 快畅 趣乐的活生受享 乐享， 受享

ھۇزۇر ئالماق 服舒， 快畅， 快畅

ھۇزۇر [静] 前面， 面前， 边身； 快畅， 快畅

؛ 乐快到感， 快畅 趣乐的活生受享 乐享， 受享

ھۇزۇر ئالماق 服舒， 快畅， 快畅

ھۇزۇرلانماق «ھۇزۇرلانماق» 态动使的

ھۇزۇرلانماق [动] 畅舒， 快畅， 服舒； 兴尽； ھۇزۇرلىنىپ

بىر ئۇخلىماق 舒舒坦坦地睡一觉 / 觉一睡地坦坦舒舒

بىر ئۇخلىماق 舒舒坦坦地睡一觉 / 觉一睡地坦坦舒舒

ھۇزۇرلىنىپ ئاڭلىماق 兴尽地听乐音

ھۇزۇرلىنىشماق «ھۇزۇرلانماق» 态同共的

ھۇزۇر - ھالاۋەت [静] 畅舒， 快畅， 乐快， 乐享

ھۇزۇرلۇك [静] 服舒， 畅舒； ~ ھېس قىلماق 畅舒到感

ھۇق - ھۇق [模] 咕咕 (声鸣鸽)

ھۇقۇيتماق [动] 叫， 喊， 喊叫

ھۇما [静] <动> 鸟福幸

ھۇند [静] 德洪 (德国物学家学)

敬尊的人别到受 بولماق سازاۋەر

炮礼 توبى ھۆرمەت

队仗仪 قاراۋۇلى ھۆرمەت

ھۆرمەت قىلماق 敬崇، 重敬， 重尊， 敬尊

人受才， 人别重尊 <谚> . ھۆرمەت كۆرسەن . قىلساڭ ،

互相 ~ بىرىنى - بىر / 实事重尊 ~ پاكىتقا . 重敬

敬尊

重敬到受， 敬尊到受 ھۆرمەت كۆرمەك

的重敬受不، 的重尊受不〔静〕 ھۆرمەتسىز

礼失， 礼无〔静〕 ھۆرمەتسىزلىك

态同共的 «ھۆرمەتلىك» ھۆرمەتلەشمەك

态动被的 «ھۆرمەتلىك» ھۆرمەتلەنمەك

的爱敬， 的贵尊， 的敬尊〔静〕 ھۆرمەتلىك

：仰敬， 重敬， 敬崇， 重尊， 敬尊〔动〕 ھۆرمەتلىمەك

~ چوڭلارنى ~ 者长敬尊 / ئاممىنىڭ تەشەببۇسكارلىقىنى ~

神精创首的众群重尊

下见〔模〕 ھۆر - ھۆر

哭大声放， 哭号， 哭大啣嚙 ھۆر - ھۆر يىغلىماق

下见 ھۆرۈ - پۈرۈ

势声张虚， 势作腔装， 唬吓 ھۆرۈ - پۈرۈ دېمەك

嚷嚷瞎 ، 话大说 ھۆرۈ - پۈرۈ قىلماق

花县 <植>〔静〕 ھۆرىگۈل

由自〔静〕 ھۆرىيەت

的由自好爱〔静〕 ھۆرىيەتپەرۋەر

式形词名的 «ھۆرىيەتپەرۋەرلىك» ھۆرىيەتپەرۋەرلىك

色姿， 容面， 颜容， 容姿〔静〕 ھۆسن

美媲， 艳争 ھۆسن تالاشماق

~ ھۆسن تۈزەش <医> ①容整 / داۋالاش يولى بىلەن ~

术手容美 ②容整性疗医 ~ ئوپېراتسىيىسى

色姿， 颜容， 貌容〔静〕 ھۆسن - جامال

字术美〔静〕 ھۆسنخەت

言偈， 歌诗 <文>〔静〕 ھۆكمەت

语偈说， 言偈唱 ھۆكمەت ئېيتماق

者言偈颂〔静〕 ھۆكمەتچى

③语断， 断论②断判 <逻>①〔静〕 (ھۆكۈم) ھۆكۈم

④决判布宣， 判宣 قىلماق ~ ئېلان قىلماق <法>

命之长县 ھۆكۈمى ھاكىمىنىڭ <转> ھۆكۈم

断推 <逻>②决判 <法>① ھۆكۈم چىقارماق

②雄称， 道当， 政当， 治统① ھۆكۈم سۈرمەك

~ ھۆكۈم سۈر - زالدا جىمجىتلىق ھۆكۈم سۈر -

件文成形〔动〕 ھۆججەتلەشمەك

务债的据字有 قەرز ~ 的据字有①〔静〕 ھۆججەتلىك

的献文②

片录纪， 片献文 <艺> ھۆججەتلىك فىلىم

塌坍， 塌 <方>〔动〕 ھۆججەك

侍常中， 吏信中官 <古>〔静〕 ھۆدەيجى

担承〔静〕 ھۆدە

揽包， 办承， 包承， 担承 ئالماق ھۆدە

~ ھۆدە قىلماق ① 担承， 担承， 办包， 揽包； قۇرۇ -

لۇشنى ~ 程工包， 程工设建担承 / سېتىپ بېرىشنى ~

揽我题问出 / 销包 مەسئەلە چىقما مەن ھۆدە قىلىمەن .

②保担 . 着 توغرا بولۇشىغا ~ 误无保担

ھۆددىدىن چىقماق 任胜， 当担； خىزمەتنىڭ ھۆددىسىدە -

دىن چىقماق 任胜作工 / ئۇ ئېغىر ۋەزىپىنىڭ ھۆددىسىدىن

چىقالايدۇ . 任重当担以可他 .

~ ھۆددىگە ئالماق 担承， 包承， 揽承， 干包；

مەھسۇلاتنى ~ 产包 / ئىشنى ~ 工包 / قۇرۇلۇشنى ~ 承

程工包 / زاكازنى ~ 货订揽承 / ھۆددىگە ئېلىش تۈزۈمى

么怎这 / 制干包 بۇنى قانداقمۇ ھۆددىگە ئالغىلى بولسۇن !

！起得当担能

ھۆددىگە بەرمەك 包承让， 包发

对绝， 本根， 竟究 <方>〔静〕 ھۆددەس

担②人包承， 者营经包承 <法>①〔静〕 ھۆددىگەر

人保

包承， 工包〔静〕 ھۆددىگەرلىك

制干包， 制包承 <经> ھۆددىگەرلىك تۈزۈمى

仙天， 女仙〔静〕 ھۆر¹

的由自〔静〕 ھۆر² / 人由自 ئادەم ~ 的由 زمان

代时

仙天， 女仙〔静〕 ھۆر - پەرى

女倩男俊〔静〕 ھۆر - غىلمان

态动使的 «ھۆركىرىمەك» ھۆركىرىتمەك

态同共的 «ھۆركىرىمەك» ھۆركىرىشمەك

، 叫乱， 喊狂 <转>②叫， 叫吼①〔动〕 ھۆركىرىمەك

？ 么什吼你 / 叫牛 ~ كالا / نېمانچە ھۆركىرىسەن؟

③ 哭大啣嚙 ھۆركىرىپ يىغلىماق ھۆركىرىمەك

由自得获 چىقماق ھۆرلۈك ھۆرلۈك〔静〕 由自

~ ھۆرمەت 敬尊， 尊， 敬〔静〕 重敬， 严尊， 重尊， 敬尊 .

~ ھۆرمەت كە لايق ھۆرمەتتىكى ئۆز قولىدا .

<谚> 上手已自在严尊的人 . باشقىلارنىڭ ھۆرمىتىگە

ھۆك [模] 呜呜 (声哭) 呜呜
 ھۆخرەتمەك «ھۆخرەتمەك» 态动使的
 ھۆخرەشمەك «ھۆخرەتمەك» 态同共的
 ھۆخرەتمەك [动] 呜呜，哇哇：ھۆخرەپ يىغلىماق 大啾啾
 哭大声放，哭
 ھۆڭگۈرەك [静] 跳跳，脚跳
 ھۆڭگۈرەك ئاتماق = ھۆڭگۈرەكلىمەك
 ھۆڭگۈرەكلىمەك [动] 跳跳，脚跳
 ھۆڭخىدە [静] 哇一地声：ئۇ ~ ىغلىۋەتتى . 声一地哇
 哭起了哭
 ھۆك - ھۆك [模] 呜呜咽咽，哇哇：~ ىغلىماق 哇哇
 哭大啾啾，哭痛
 ھۆل [静] ① 的湿潮，的湿：~ ئوتۇن 湿柴 / ~ ىسەر 蓓
 鲜的：~ ىدە 蓓鲜
 ھۆل بولماق 湿弄
 ھۆل تامغا ئېشەك تەپكەندەك <成> 不，谈之经不
 四不三不，类不伦
 ھۆل تەمرەتكە <医> 疹湿
 ھۆل چاغلاق <农> 翻地，土松
 ھۆل خش ① 湿土 ② 高帽子
 ھۆل خشقا دەسسەمەك <成> 上当，受骗
 圈中，套
 ھۆل خش قويماق <成> 承奉，维恭，帽高戴
 汤米灌，子
 ھۆل قىلماق 湿浸，湿弄
 ھۆل مېۋە 果鲜
 ھۆل ئىجارە <经> 湿租，赁租式湿
 ھۆل ئىسساق <医> 热潮
 ھۆلچىلىك [静] 涝：ھۆلچىلىكتىن ساقلانماق 涝防
 ھۆلچىلىك ئاپىتى 灾涝
 ھۆل - قۇرۇق [静] 湿干，鲜干：~ مېۋە - چىۋە 鲜干
 品果
 ھۆللەتمەك «ھۆللەتمەك» 态动使的
 ھۆللەشمەك «ھۆللەتمەك» 态同共的
 ھۆللەنمەك «ھۆللەتمەك» 态动被的
 ھۆلۈك «ھۆل» 式形词名的
 ھۆللەتمەك [动] 湿弄，湿浸：~ لۇڭگىنى 湿弄巾手把
 ھۆل - يېغىن [静] 水雨
 ھۆل - يېغىن مىقدارى <气> 量水降
 ھۆمۈدەشمەك «ھۆمۈدەشمەك» 态同共的

دى . 氛气的静寂满充里厅大 . خېلى ئۇزۇنغىچە ئې-
 盛 <转> ③ 中之静寂在浸沉间时长 ~
 行风，靡风，行 ىگىتلەر ئارسىدا ئۇزۇن چاچ قويۇش بىر
 ەزگىل ھۆكۈم سۈرگەن . 时一行风发长留中青年男在 .
 ھۆكۈم قىلماق ① 断判，断定：كىمىنىڭ توغرا، كىمىنىڭ
 خاتا ئىكەنلىكىگە ~ ىلماق 判，决判 <法> ② 非谁是谁断判 ~
 处：ئۆلۈمگە ~ ىلماق 刑死处判
 ھۆكۈم ياردەمچىسى <语> 词助断判
 ھۆكۈما [静] ① 家言预，人哲，生医 ② 夫大
 ھۆكۈمەت [静] ① 府政：~ ئورگانلىرى 构机府政
 ② 报公府政 ③ 家公，公：~ ئىشى 事公
 费公 ىراجىتى
 ھۆكۈمەت بۆلى <经> 款公
 ھۆكۈمەت بېيى <经> 股公
 ھۆكۈمەت خەزىنىسى <经> 库国，库公
 ھۆكۈمەت خىزمەتچىسى 员务公，员职府政
 ھۆكۈمەت خىزمىتى 差公
 ھۆكۈمەت زايومى <经> 券债府政
 ھۆكۈمەت قەرزى <经> 款贷府政
 ھۆكۈمەت گۇۋاھلىقى 证公
 ھۆكۈمەت مەشغۇلاتى 作运府政
 ھۆكۈمەت بېرى 地公，田公
 ھۆكۈمەتسىز [静] 的府政无
 ھۆكۈمەتسىزلىك [静] 义主府政无，状态府政无
 ھۆكۈمەتسىزلىك سىياسەتشۇناسلىقى 政府政非
 学治
 ھۆكۈمچى [静] 人判宣，人决裁
 ھۆكۈمدار [静] 者政执，者治统
 ھۆكۈمدارلىق «ھۆكۈمدار» 词名象抽的
 ھۆكۈمران (ھۆكۈمرانى) [静] ① 者治统 ② 的治统：~
 گۈرۈھ 团集治统
 ھۆكۈمران سىنىپ 级阶治统
 ھۆكۈمرانلىق [静] 权治统，治统
 ھۆكۈمرانلىق قىلماق 治统
 ھۆكۈمرانلىق ھوقۇقى 权治统
 ھۆكۈملەنگۈچى [静] <逻> 词主
 ھۆكۈملۈك [静] <逻> 题命
 ھۆكۈملۈك ئىستاتىستىكا 计统断推
 ھۆكۈملىگۈچى [静] <逻> ① 词宾 ② 项谓
 ھۆكۈمنامە [静] <法> 书决判

睛眼瞪子胡吹

态同共的 «ھۈرپەيمەك» ھۈرپەيشمەك

疙长上脸 چىتماق ھۈررەك ~ بۈزىگ : 疮座, 瘡疙① [静]

癭虫 <植>③子痞, 赖无 <转>②痞

蚊癭 <动> ھۈررەك پاشا

结硬长, 疮座长, 瘡疙长 [动] ھۈررەكلەشمەك

的结硬有, 的疮座有, 的瘡疙有 [静] ھۈررەكلىك

瘡疙疙疙 [静] ھۈررەك - ھۈررەك

ھۈسەينى (一之种品葡萄)尼赛胡 <植> [静]

量热 <方> [静] ھۈل

茶油 [静] ھۈمەلچاي

ھۈمە (儿婴于用)汤汤, 水水 [静] ھۈمە

ھۈنەر ھۈنەر ① [静] 艺技, 艺手 ~ بۈتمەس - تۈگمەس گۈھەر .

如不, 贯万有家”同喻: 宝的尽不之取是艺技 <谚>

~ كۆر . 事本, 儿腕手, 手身 <转>② . “身在技一

手身显 سەتمەك

活艺手做 ھۈنەر قىلماق

ھۈنەر ئىشلەتمەك ھۈنەر ئىشلەتمەك ھۈنەر ئىشلەتمەك

。点一实老, 俩伎耍别你 . ھۈنەر ئىشلەتمەي, سەمىيرەك يول .

ھۈنەرى چىقماق <成> 道邪门歪会学 ھۈنەرى چىقماق : ئۇنىڭ

ھۈنەرى چىقماق <成> 道邪门歪会学 ھۈنەرى چىقماق : ئۇنىڭ

ھۈنەرى چىقماق <成> 道邪门歪会学 ھۈنەرى چىقماق : ئۇنىڭ

ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

程规作操

ھۈنەر - سەنئەت بۇيۇمى ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەر - سەنئەت پېترولوگىيىسى ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەر - سەنئەت تەرتىپى ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەرسىز ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەرلىك ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەرلىك ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەرلىك ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

长之技

ھۈنەرۋەن ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

ھۈنەرۋەن ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

着

ھۈنەرۋەنلىك ھۈنەر - سەنئەت ھۈنەر - سەنئەت

ھېجىر ھۈنەرۋەنلىك ھۈنەر - سەنئەت

ھېجىقۇز = ھەزىلەك

ھېج ھېج ① [静] 何任, 么什, 何任 (定否于用) 么什, 何任

~ 么什, 何任 (定否于用) 么什, 何任

ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك

ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك ھۆمۈدسەك

套客, 气客 <方> [静] ھۆۋسلى

咽呜 咽呜 (声哭的人女) [模] ھۈ

泣而

下见 ھۈپ

ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ

ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ

ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ

ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ

ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ ھۈپ

开盛花

下见 ھۈپ - ھۈپ

ھۈپ - ھۈپ ھۈپ - ھۈپ ھۈپ - ھۈپ

ھۈپ - ھۈپ ھۈپ - ھۈپ ھۈپ - ھۈپ

受忍以

热受 [动] ھۈپۈلدىمەك

胞细 <生> [静] ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

学传

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

体机有

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە ھۈجەيرە

ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك

ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك ھۈرپەيتەك

？呢样

一儿会一，地儿阵一儿阵一〔静〕 ھېلىدىن - ھېلىغا
- 地儿会: ئۇ تۆكسىز يوغان بېشىنى ~ قول ياغلىقى بىلەن ئېر-
تېپ تۇراتتى. 一他. 一儿阵一儿阵一 擦绢用手
. 袋脑大

ھېلىغىچە 〔静〕 在现到, 今至: ئۇ زاۋۇتتىن ~ كەلمەيۋاتد-
دۇ. 来回厂工从没还在现到他. ھېلىقى سۆزلەر ~ ئې-
سىمدە. 着记还今至我话些那

ھېلىقى 〔静〕 那个那: ~ ئادەم كىم? 那个那人? ~ ئىش
فانداق بولدى? 那个事件那? 了样么怎

ھېلىلە 〔静〕 <植> 果青藏

ھېلىلە قورۇق 怪八丑, 纹皱脸满

ھېلىمۇ 〔静〕 ① 还, 依然: ئۇ كىتاب ~ مەندە. 还书本那
儿这我在. 儿 ~ ئۆز پىكرىدە چىڭ تۇرۇۋاتىدۇ. 旧仍他
见意的自己持坚. 依我话的你. ھېسىمدە ~ ئېسىمدە
. 得记然 <②> 转 <转> 亏幸, 好幸: ~ بەرداشلىق بەردىڭ
. 了住顶你亏幸

ھېلىمۇ ياخشى 而幸, 亏幸, 好幸, 好还

ھېلىھەم 〔静〕 然仍, 依然: ~ شۇنداق. 样那是然仍
ھېموگلوبىن = قان قىزىل ئاقسىلى

ھېيت 〔静〕 伊兰斯教(的) 节, 日节: قۇربان ~ 邦尔古
节, 节牲宰, 节 / روزا ~ 节, 节肉孜, 节斋开 / ھېيتىنى خۇ-
شال - خۇرام ئۆتكۈزمەك 欢度节日 / روزىنى مەن تۇتسام,
ھېيتىنى باشقىلار ئويناپتۇ. <谚> 我是的斋封, 过的节
.“裳衣嫁作人他” 喻: 人别是却

ھېيت بولماق 年过, 节过: يېتىم ئاق كۆڭلەك كىيگەندە
ھېيت بولار. <谚> 年过同如衣衬白上穿儿孤

ھېيت قىلماق 节过

ھېيت نامىزى <宗> 拜礼日节

ھېيت - ئايەم 〔静〕 日节, 年节, 逢年过节

ھېيت - بايرام 〔静〕 日节

ھېيتلىق 〔静〕 的节, 的日节: ~ كىيىم 日节的

ھېيتلاشماق 〔静〕 的节, 的日节: ~ كىيىم 日节的

ھېيتلىق 〔静〕 的节, 的日节: ~ كىيىم 日节的
/ 装 ~ يېمەك - ئىچمەك 日节食品②年: ~ ئالماق
物礼日节③年买

ھېيتلىق بەرمەك 钱岁压给

ھېيتلىماق 〔动〕 节拜

ھېيتىقماق 〔动〕 谨拘, 好意思, 敬畏

ھېيتقىشماق 〔动〕 的节, 的日节: ~ كىيىم 日节的

ھېسىيات (ھېسىياتى) 〔静〕 ① 感情, 情感: ھېسىيات-
نى ئىپادىلىمەك 情抒, 情感达表 / ھېسىياتقا بېرىلىپ ئىش
قىلماق ② 事用情感: 想感, 会体: ئۆز ھېسىياتىنى سۆزلە-
مەك 会体人个谈 (想感)

ھېسىيات دەسمائىسى <经> 资投情感

ھېسىياتچان 〔静〕 的情多, 的情感于富: ~ ئادەم 情多
人的

ھېسىياتچانلىق 〔静〕 的情感有没, 的力染感无, 的式形词名的

ھېسىياتسىز 〔静〕 的情感有没, 的力染感无

ھېسىياتلىق 〔静〕 的情感于富, 的力染感有

ھېسىيلىق 〔静〕 <哲> 性感

ھېس - ھاياجان 〔静〕 情激

ھېسىپ <食> 〔静〕 肠灌

ھېسىپ قۇيماق 肠灌做

ھېق 〔静〕 儿, 噎

ھېق تۇتماق 逆呃, 住噎, 儿, 噎打

ھېقىق 〔静〕 <药, 矿> 璫玛

ھېكايە 〔静〕 事故, 小篇短: ~ ئېيتماق 事故讲 / ھېكا-
يىنىڭ ۋەقەلىكى تەسىرلىك. 人动节情事故. ھېكايىلەر توپ-
لىمى 小篇短集说

ھېكايە فىلىم <艺> 片事故

ھېكايىچى 〔静〕 ① 爱讲事故, 者事故讲: ② 者事故讲
者作说

ھېكايىچىلىق 〔静〕 ① 作写事故, ② 作写小篇短

ھېكىم 〔静〕 ① 生医, ② 医良, 官, 家官

ھېكىمەت 〔静〕 ① 谋智, 谋机, 略才, ② 理哲, 妙奥

ھېكىمەتلىك 〔静〕 的谋智有, 的略才有, 的明贤, 的妙奥,
的理哲有富, 的

ھېكىمەتلىك سۆز <语> 言箴, 言格

ھېكىماچ 〔静〕 <方> 犁的牛头一套只

ھېلمھولتز 〔静〕 亥姆霍兹(德国学科家)

ھېلمھولتز تەڭلىمىسى <数> 程方兹霍姆亥

ھېلى 〔静〕 ① 刚, 才刚, 刚刚: ئۇ ~ كەلدى. 来刚他
~ دېگەن گەپنى ئۇنتۇپ قالدىڭمۇ? 才刚的说你话忘了吗?
② 一儿会: ~ ئۇنداق, ~ مۇنداق دېمەك 一儿会么
一我. 尔反尔出: 说么那儿会, 说
儿就(去就我)去就儿

ھېلى بىكار 〔静〕 瞧着等你, 小点心(语用胁威)

ھېلىتىن 〔静〕 就才刚, 就在现: ~ گەپكە كىرمەيدۇ, كې-
يىن قانداق بولار? 话听不就在现, 以, 不还后知怎么

谷河，滩河②地洼① <古>〔静〕 ئوپۇق

ئوپقان / 人的吃贪 ئادەم ئادەم ئادەم ~ 鬼死饿，的吃贪〔静〕 ئوپقان
تولا يېسە خوردان ديدۇ، نامرات تولا يېسە ~ ديدۇ. <谚>
死饿他说，多得吃人穷；福口有他说，多得吃主财。
。鬼

式形词名的 «ئوپقان» ئوپقانلىق

站驴的倒滑唤)普喔普喔 <古>〔叹〕 ئوپ - ئوپ
(来起

土灰泥，土白蛋 <地>〔静〕 ئوپوكا

环，旋盘，转旋②风卷龙，风旋① <古>〔静〕 ئوپۇ
环循，绕

，局骗③眶眼，窝眼②坑，地低① <方>〔静〕 ئوپۇر
阱陷

ئوپۇر - ئوپۇر [模] 声沓杂，声杂嘈
出然突这被他. ئوپۇر - ئوپۇردىن چۆچۈپ ئويغىنىپ كەتتى.
了醒惊声杂嘈的现. سىرتتا ~ ئاياغ تاۋۇشلىرى ئاڭلىنىپ
تۇراتتى. 声步脚的沓杂来传面外.

ئوپۇر - ئوپۇر بولماق 团一作乱
بۇر - ئوپۇر بولۇپ كەتتى. 团一作乱里院影电.

ئوپۇر - ئوپۇر قىلماق 沓杂，乱杂
ئاتلارنىڭ ئوپۇر - ئوپۇر قىلغان تۇياق ئاۋازى ئاڭلاندى.
。声蹄马的沓杂马多许来传

ئوپۇر - چۇقۇر <方>〔静〕 平不低高，洼洼坑坑
ئوپۇل - ئوپۇل [静] 忙忙匆匆，忙急
دى. 了走地忙忙匆匆他.

剧歌 <艺>〔静〕 ئوپېرا (ئوپېراسى)

院剧歌 <艺> ئوپېرا تىياتىرى

团剧歌 <艺> ئوپېرا ئۆمىكى

ئوپېراتسىيە <医>①〔静〕 术手做
术手动 / ئۇ ئوپېراتسىيىدىن چىقىپ، تەخمىنەن بىر سائەت
ئۆتكەندىن كېيىن كۆزنى ئاچتى. 术手小一约大完
役战 <军>②. 眼开睁才

台术手 <医> ئوپېراتسىيە كارىۋىتى

学筹运 <数> ئوپېراتسىيە نەزەرىيىسى

师像摄，师影摄影电〔静〕 ئوپېراتور

作工影摄〔静〕 ئوپېراتورلۇق

ئوپېرالاشتۇرماق «ئوپېرالاشماق» 态同共的
ئوپېرالاشتۇرغان «پەرات - شېرىن» داستانى سەھنىدە ئوينالدى.
演经已《琳希与特哈尔帕》的剧歌成编改已自人诗
。了出

夫丈，人男 <方>〔静〕 ئوبۇشقا

ئوبىيىكت <哲，法>①〔静〕 体客
يېكىتنىڭ مۇناسىۋىتى ئوبىيىكتى / 系关的体客与体主
究研学科 ئوبىيىكتى ئىلمىي تەتقىقات ئوبىيىكتى
象对②体客的利权
象对

条观客 观客，的观客〔静〕 ئوبىيىكتىپ
论结观客 خۇلاسى ~ / 件

际实观客 <哲> ئوبىيىكتىپ ئەمەلىيەت

在实观客 <哲> ئوبىيىكتىپ چىنلىق

界世观客 <哲> ئوبىيىكتىپ دۇنيا

法证辩观客 <哲> ئوبىيىكتىپ دىئالېكتىكا

实现观客 رېئاللىق ئوبىيىكتىپ

件条观客 <法> ئوبىيىكتىپ شەرت

物事观客 <哲> ئوبىيىكتىپ شەيئى

律规观客 <哲> ئوبىيىكتىپ قانۇنىيەت

义主物唯观客 <哲> ئوبىيىكتىپ ماتېرىيالىزم

在存观客 <哲> ئوبىيىكتىپ مەۋجۇدىيەت

性然必观客 <哲> ئوبىيىكتىپ مۇقەررەرلىك

理真观客 <哲> ئوبىيىكتىپ ھەقىقەت

主义心唯观客 <哲> ئوبىيىكتىپ ئىدىئالىزم

义主观客 <哲>〔静〕 ئوبىيىكتىپچىلىق

性观客，观客〔静〕 ئوبىيىكتىپلىق

石白蛋 <矿>〔静〕 ئوپال

ئوپپورتۇنىزم = ئاغىچىلىق

ئوپپورتۇنىزمچى = ئاغىچى

学光 <物>〔静〕 ئوپتىكا

的学光〔静〕 ئوپتىكىلىق

器学光 <物> ئوپتىكىلىق ئەسۋاب

璃玻学光 <物> ئوپتىكىلىق ئەينەك

栅光 <物> ئوپتىكىلىق پەنجىرە

，维纤导光，维纤学光 <物> ئوپتىكىلىق تالا
纤光

镜远望学光 ئوپتىكىلىق تېلېسكوپ

器储存光 <电> ئوپتىكىلىق ساقلىغۇچ

镜微显学光 <物> ئوپتىكىلىق مىكروسكوپ

，仪微测学光，器示指学光 <物>〔静〕 ئوپتىمېتىر

仪较比学光

义主观乐〔静〕 ئوپتىمىزم

者义主观乐〔静〕 ئوپتىمىزمچى

甲铠 <古>〔静〕 ئوپچىن

指中 <理生> ئوتتۇرا بارماق
 几个等中 ئوتتۇرا بوي
 号括中 ئوتتۇرا تىرناق
 币货径口中 <经> ئوتتۇرا دائىرىلىك پۇل
 等中 مائارىپ ~ 档中، 等中 ئوتتۇرا دەرىجىلىك
 育教
 波中 <物> ئوتتۇرا دولقۇن
 农中 ئوتتۇرا دېھقان
 东中 <地> ئوتتۇرا شەرق
 石长中 <地> ئوتتۇرا شىپات جىنس
 层中 ئوتتۇرا قاتلام
 气大层中 <气> ئوتتۇرا قەۋەت ئاتموسفېرا
 缀中 <语> ئوتتۇرا قوشۇمچە
 ئوتتۇرا قول = ئوتتۇرا بارماق
 度纬中 <地> ئوتتۇرا كەڭلىك
 候气中 <气> ئوتتۇرا كىلىمات
 学候气中 <气> ئوتتۇرا كىلىمات ئىلمى
 学中 ئوتتۇرا مەكتەپ
 卫中 <体> ئوتتۇرا مۇداپىئەچى
 <军> ئوتتۇرا مۇساپىلىك باشقۇرۇلدىغان بومبا
 弹导程中
 脑中 <理生> ئوتتۇرا مېڭە
 点中 <数> ئوتتۇرا نۇقتا
 ئوتتۇرا ھال 等中، 儿溜不中: ئاپتوموبىل ~ تېزلىكتە
 . 进行度速等中以车汽 . كېتىپ باراتتى
 锋中 <体> ئوتتۇرا ھۇجۇمچى
 ئوتتۇرا ھېساب بىلەن 均平: ھەربىر ئىشچى - خىزمەت-
 均平工职个每 . ئىككى يۈز يۈەن مۇكاپات تەگدى . چىگە ~
 . 金奖元 200 得分
 ئوتتۇرا ھېسابتا = ئوتتۇرا ھېساب بىلەن
 游中 <水> ئوتتۇرا ئېقىم
 骨股 <理生> ئوتتۇرا ئىلىك
 年中 ئوتتۇرا ياش
 社年中 ئوتتۇرا ياشلىقلار جەمئىيەتشۇناسلىقى
 学会
 难两退进， 难为右左 ئوتتۇرىدا قالماق
 ئوتتۇرىغا ئالماق ① 拥簇، 来起围
 كۈرەش قىلماق 斗围 / ئىشچىلار ئۆز ۋەكىلىنى ئوتتۇرىغا ئېلىۋې-
 لىپ قىزغىن ئالقىشلىماقتا . 表代的己自着拥簇们人工
 纳接② . 着呼欢地烈热

古 . ئوتى بار 的欢喜人讨 : گۈلەندەم خېلى ~ قىز ئىدى .
 . 娘姑的欢喜人讨个是姆代兰
 ئوتى بېسىلماق <成> 轻减念思 : بالىنىڭ ئوتى
 会就时轻减念思的子孩对 . ھېسلغاندا ئوڭشىلىپ قالدۇ .
 的好

ئوتى تۇتماق = ئاچ كىرمەك
 ئوتى يامان 魂销人令، 心倾人令
 ئوتىدا كۆيمەك <成> 熬煎的情爱受
 ئوتىدا ئۆرتەنمەك = ئوتىدا كۆيمەك
 他 . ئوتىماق «ئوتىماق» 态动使的 : ئۇ بالىلارغا ئوت ئوتاتتى .
 . 了草锄们子孩让
 中郎، 生医 <方> [静] ئوتىماق
 态同共的 «ئوتىماق»
 下就早大一们他 . 草除، 草锄 [静] ئوتىماق / 地米玉锄
 下就早大一们他 . ئوتىماق ئوتىماق چىقىپ كەتتى .
 . 了去草锄地
 窝搭 ~ 榻窝 (的住时临人牧) [静] ئوتىماق
 榻窝住 榻窝 / 榻
 者草除، 者草锄 [静] ئوتىماق
 节季草除 [静] ئوتىماق
 棉 . 榻窝 (的住时临人牧) [静] ئوتىماق
 . 了完锄花

治医， 疗治， 病治 <古> [动] ئوتىماق
 料草 [静] ئوتىماق - بوغۇز
 石电 <化> [静] ئوتىماق
 ، 旬中، 期中، 间中، 级中، 等中، 中① [静] ئوتىماق
 央中 : يىلىنىڭ ئوتتۇرىسى / 中年
 月和阳太在处球地 . ئوتتۇرىسىدا تۇرغان ئاي تۇتۇلدۇ .
 食月生发会就间中亮 . ئوتتۇرىسى چوڭ ، ئىككى بېشى
 小头两، 大间中 旬中 / 小头两، 大间中
 品作的写期中争战 月元在 旬中 / 品作的写期中争战
 央中湖 . 旬中 / 旬中 كۆلىنىڭ ئوتتۇرىسىدا كىچىك بىر ئارال بار .
 19 - ئەسەرنىڭ ئوتتۇرىسىدا 九十世纪中
 有 一个小小岛 . 中② 叶
 级中، 等中، 中 : 级中، 等中، 中② 叶
 院法民人级中 院法民人级中 سوتى ~ خەلق سوتى
 亚中، 亚细亚中 <地> ئوتتۇرا ئاسىيا
 鹰夜亚中 <动> ئوتتۇرا ئاسىيا چۇغۇندىكى
 鸽亚中 <动> ئوتتۇرا ئاسىيا ياۋا كەپتىرى
 音中 <艺> ئوتتۇرا ئاۋاز
 纪世中 纪世 ەسىر ئوتتۇرا

。了草吃始开羔羊 . قالدى

烧低发，红泛上脸〔动〕 ئوتۇقماق^۱

ئوتۇن 柴木，火柴〔静〕 يارغان پالتا ئىشكىنىڭ سىرتىدا
如媳”同喻：外门屋在忘，柴完劈头斧<谚> قايتىۇ .

。“桥拆河过”：“外墙丢人媒，门进娶

叶败枝枯，草柴〔静〕 ئوتۇن - چاۋار

人柴卖，夫樵〔静〕 ئوتۇنچى

生营的柴卖柴砍，樵打〔静〕 ئوتۇنچىلىق

房柴，棚柴〔静〕 ئوتۇنخانا

炭薪〔静〕 ئوتۇن - كۆمۈر

林炭薪〔静〕 ئوتۇنلۇق

柴木〔静〕 ئوتۇن - ياغاچ

母云铀钙 <矿>〔静〕 ئوتۇننىست

头锄〔静〕 ئوتۇنغۇچ

锄菜蔬给 ~ 草除，草锄〔动〕 ئوتۇنماق

草锄米玉给，米玉榜 ~ قوناق / 草

ئوتۇش 菜蔬〔静〕 قۇشناچىمنىڭ ئېشىنى ئوخشاقان موللام .

先拉毛靠全，好得做饭的娘师 <谚> نىڭ ئوتۇشى .

。“炊之米无为难妇巧”同喻：好菜的生

农菜〔静〕 ئوتۇشچى

业植种菜蔬〔静〕 ئوتۇشچىلىق

地菜〔静〕 ئوتۇشلىق

菜须龙，笋芦，柏刁石 <植>〔静〕 ئوچىن

ئوچ^۱ = ئوچۇم

، 笔制木其以人厥突)名树种一 <古，植>〔静〕 ئوچ^۲

(杖拐，锤纺

ئوچاق 灶炉①〔静〕 ~ سالماق 灶炉盘 / ئوچىقىمنىڭ چىد .

شى يوق، مۇل - قۇرۇق بىلەن ئىشى يوق . <谚> 没灶炉

②。(烧能都火柴的湿的干指)湿或干管不，齿牙有

熔命革 地源发，地祥发，炉熔

地祥发的化文尔吾维 ئۇيغۇر مەدەنىيىتىنىڭ ئوچىقى

台锅，头灶 ئوچاق بېشى

肝龙伏 <药> ئوچاق چالمسى

闹闹，糟糟乱得搞，气瘴烟乌得搞 ئوچاق قىلماق

闹子孩些这 . 天了 天了

。天了翻

管风通(的用匠铁) <手>〔静〕 ئوقنەيزە

ئوچۇق 开敞 开睁，开张，放开，开①〔静〕 ~ دەرزازا .

。着开门大 放放都天每园公 . باغچا كۈندە . ياتاقنىڭ

دەرىزىسى ~ ئىدى . 着开敞子窗的舍宿 . ئېغىز ئاچ

قويۇڭا ! 口一呷我让 !

ئوتلاشماق^۱ «ئوتلىماق^۱» 态同共的

ئوتلاشماق^۲ «ئوتلىماق^۲» 态同共的 : ئۇلار چاي ئوتلاشتى . 茶饮们

ئوتلاق 场牧，场草〔静〕

兔草 <动> ئوتلاق توشقىنى

业牧畜地草 ئوتلاق چارۋىچىلىقى

蜥草，蜥原草 <动> ئوتلاق سالمسى

鼠跳原草 <动> ئوتلاق يالمانتاقتىقى

猫斑原草 <动> ئوتلاق ياۋا مۇشۇكى

业场草，营经场草〔静〕 ئوتلاقچىلىق

茶口一 水口一 / 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一 水口一

ئوتلانماق «ئوتلىماق^۲» 态动被的 : ئارىدا بىر - ئىككى ئوتلام

چايۇ ئوتلاندى ، بىرەر پارچىدىن نانمۇ بېيىلدى . 一了呷间其

。饕块几了吃，茶口两

满长 的盛茂草青，的草满长①〔静〕 ئوتلۇق^۱

流水 方地的草 / سۈزۈك سۇلۇق ، يۇمران ~ گۈزەل يايلاق ئوتلام

地草②原草丽美的草嫩满长，澈清

热炽②心的热火 ~ يۈرەك ①〔静〕 ئوتلۇق^۲

炯那他 的神有炯炯③的煦和，的

⑤ 的忌妒人别起引易容 <转>④ 眼双的神有炯

烈强 ~ مۇھەببەت ⑥ 情爱的烈强，情感的

⑥ 情爱的烈强，情感的 息叹的苦痛

ئوتلۇق^۳ 膛炉〔静〕 口风通(的坑饕)

، ساماۋەرنىڭ ئوتلۇقى 膛炉的炊茶

ئوتلىماق^۱ 草吃〔动〕 ئۇ ئاتىن چۈشۈپ ، ئاتىنى ئوتلاشقا

قويۇۋەتتى . 草吃去马放，马了下了他

ئوتلىماق^۲ 抵，呷〔动〕 : موماي چايى ئىككى ئوتلىدى . 茶口两了抵太

。把火起点，俗旧族尔吾维)邪驱火用〔动〕 ئوتلىماق^۳

邪驱火用(病治邪驱去绕来绕上头人病在 民农的有中村农 . بار . يېزىدا بەزى دېھقانلار .

نىڭ كېسەلنى ئوتلاپ ساقايتىش ئادىتى بار . 俗习的病治邪驱火用有

。俗习的病治邪驱火用有

ئوتنھارۋا = بويىز

ئوتوسكوپ 镜耳 <医>〔静〕

帽员官会社旧②子穗金的前帽花小①〔静〕 ئوتۇغات

志标衙官的上子

戴顶 ئوتۇغات مونچاق

ئوتۇقماق^۱ 草吃始开(后奶断畜幼)〔动〕 قوزلار ئوتۇقۇپ

什有，人爽直个是他。 كۆڭلىدە نېمە بولسا شۇنى دەۋېرىدۇ .
。么什说么

槽明 <水> ئوچۇق نور

信息开公 ئوچۇق ئۇچۇر

济经型放开 <经> ئوچۇق ئىقتىساد

试考卷开 <教> ئوچۇق ئىمتىھان

布诚开，落磊明光，大正明光〔静〕 ئاشكارا - ئوچۇق

公： ~ ئىش قىلىش، ھىيلە - سىكر ئىشلەتمەسلىك لازم .

计诡谋阴搞要不，大正明光要事做

。过谈地公布诚开没还们他 . لەشىگەندى .

，地裸裸赤，地骨露，然公〔静〕 ئوچۇق - ئوچۇقتىن

毁撕然公 تاشلىماق ئوچۇق : كېلىشىمنى ~ يىرتىپ تاشلىماق

法吹鼓地胆张目明 / 议协 / فاشىزمنى ~ تەرغىپ قىلماق

义主斯西

。 ئوچۇقچىلىق : 天露，天露〔静〕 阔开，天露

阔开是周四们我 . / تۆت ئەتراپىمىز ~ ىق

。地

~ ئوچۇقلاشتۇرماق «ئوچۇقلاشماق» 态动使的 : مەسىلىنى

化朗明题问使

~ ئوچۇقلاشتۇرۇلماق «ئوچۇقلاشتۇرماق» 态动被的

~ ئوچۇقلاشماق [动] 化朗明 : بۇ چىگىش مەسىلە ئوچۇقلاشتى .

。了化朗明题难个这

~ ئوچۇقلۇق «ئوچۇق» 式形词名的

~ ئوچۇق - يورۇق : 落磊明光，大正明光〔静〕

~ ئوچۇم [静] ① 捧 : ئۇ ئوچۇمىدىكى گۈل - قاقلارنى بالىلارغا

。 ئىقىمىلەپ بەردى . 们子孩了给分果干的捧上手把他 .

~ ئۇ بۇلاق سۇيىدىن بىرنەچچە ~ ئېلىپ ئىچتى . 捧几了喝他 .

~ 撮小 <转> ② . 水泉 / بۇزغۇنچىلار - 撮小

子分坏

~ ئوچۇملاتماق «ئوچۇملىماق» 态动使的

~ ئوچۇملاشماق «ئۇچۇملىماق» 态同共的

~ ئوچۇملىنماق «ئۇچۇملىماق» 态动被的

~ ئوچۇملىماق [动] 捧，掬 : ئۇ ئوچۇملىرىنى ئۇچۇملاپ ئاغزىغا

。 放里嘴往就甚桑起捧他 . салدى .

~ ئوچۇملىق [静] <文> 写特 : 笔随

~ ئوخرا [静] <矿> 石赭

~ ئوخرەك [静] 牙狗，齿犬，牙犬(的狗)

~ ئوخشاتما [静] ① 的喻比，的比类，的做②的作模，

~ ئوخشاتما دېلو <法> 件案推类

~ ئوخشاتماق [动] ① 拟比，作比，比相，作当 : بىز ياشلىق

~ ئۆلمەس . 饿人的(的西东要敢)的话说敢 <谚> .

~ ئۆزى . 死 / ئۇنىڭ كۆزلىرى تېخىچە ~ تۇراتتى . 仍眼双的他 .

~ 脆 : بۈگۈن ھاۋا ~ . 朗晴气天天今 . ~ ئاسمان 朗晴

~ 一是他 . 空天 / ئۇ تولىمۇ خۇش چاقچاق ، ~ يىگىت ئىكەن .

~ 荡坦襟胸，白坦怀襟 ~ 子伙小的朗开的爱说爱个

~ 荡坦 / 荡坦襟胸，白坦怀襟 ~ 子伙小的朗开的爱说爱个

~ 体身的露坦 / 见意换交地率坦 ~ ىكىرلەشمەك 率坦

~ 晰清，楚 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

~ 晰清 / 晰清音发 ~ 晰清迹字 ~ 晰清

物矿机有 <地> ئورگانىك مېنېرال
 料肥机有 <农> ئورگانىك ئوغۇت
 剂溶机有 <化> ئورگانىك ئېرىتكۈچ
 的下属，的庸附，的属附 <方>〔静〕 ئورلاڭ
 纶奥 <纺>〔静〕 ئورلون
 收麦 / 收麦 割收 割收 <农>〔静〕 ئورما
 پشتى، ~ باشلاندى. 了熟子麦，了始开割收，
 了熟子麦，了始开割收 <谚> ئورمىنى
 神死，片分要割收 <谚> ئورمىنى ئۆلۈم
 . 命人要
 季节割收 季收 季收
 草割 ~ 割 / 麦小割 ~ 割收，割 <动> ئورماق
 机割收 ئورۇش ماشىنىسى
 林护 林树，林森 <静> ئورمان ~ ئاسرىماق
 带林 ئورمان بەلۋېغى
 貂松 <动> ئورمان بۇلغۇنى
 分林 ئورمان بۆلۈكى
 林造 ئورمان بىنا قىلماق
 冠林 ئورمان تاجىسى
 网林 ئورمان تورى
 型林 ئورمان تىپى
 鸡棒 <动> ئورمان چىلى
 ئورمان داڭگۈبى = ئورمان كىرىشى
 法林森 ئورمان قانۇنى
 鸬鹚 <动> ئورمان كەكلىكى
 活羌 <植> ئورمان كىرىشى
 学候气业林 ئورمان كىلىماتولوگىيىسى
 候气林森 <气> ئورمان كىلىماتى
 猫林 <动> ئورمان مۈشۈكى
 学象气林森 <气> ئورمان مېتېئورولوگىيىسى
 鸮林 <动> ئورمان ھۇقۇشى
 统系态生林森 ئورمان ئېكولوگىيە سىستېمىسى
 学态生林森 ئورمان ئېكولوگىيىسى
 ئورمان ئېكولوگىيىسى ئىقتىسادشۇناسلىقى <经>
 学济经态生林森
 榛果大 <植> ئورمان ياڭقى
 鼠鼯 <动> ئورمان يەر قازىرى
 龄林 ئورمان يېشى
 员林护，员管林 <静> ئورمانچى
 业林 <静> ئورمانچىلىق
 场林 ئورمانچىلىق مەيدانى

، 在健爸爸的刀镰握个有其与 <谚> ئانالڭ قالسۇن .
 爹的官当其与”同喻：世在妈妈的针顶拿个有如不
 . “在娘的饭要如不，在
 镰开麦小 ~ بۇغدايغا : 镰开 ئورغاق تەگمەك
 ئورغاق سالماق = ئورغاق تەگمەك
 人的刀镰作制 <静> ئورغاقچى
 形园半 <静> ئورغاقسىمان
 态动使的 «ئورماق» ئورغاقچى : ئۇ بىزگە بۇغداي ئورغۇزدى .
 子麦割们我让他
 乐弦管②队乐① <艺>〔静〕 ئوركېستىر
 谱乐弦管 <艺> ئوركېستىر نوتىسى
 态动使的 «ئوركېستىرلاشماق» ئوركېستىرلاشماق
 规器配 <艺> ئوركېستىرلاشتۇرۇش قائىدىسى
 . 则
 态动被的 «ئوركېستىرلاشماق» ئوركېستىرلاشماق
 器配 <艺>〔动〕 ئوركېستىرلاشماق
 弦管 ئوركېستىرلىق <静> : ئوركېستىرلاشماق
 器乐弦管 / 团乐 ئوركېستىرلىق
 器觉感 ئورگان ① <静> : سېزىش ئورگىنى
 官 / ئاڭلاش ئورگىنى ئورگان ② : مەمۇرىي
 ~ / 构机事军 ئورگان ③ : ھەربىي ئورگان
 报关机 作工关机 ~ / گېزىتى ئورگان
 琴风管 <艺>〔静〕 ئورگان ④
 : 官器 ② 体物生，体机 <理生> ① <静> ئورگان ⑤
 官器动运 ئورگانىزمى
 学物生体机 <生> ئورگانىزم بىئولوگىيىسى
 学理心能官 <心> ئورگانىزم پىسخولوگىيىسى
 ئورگانىك <静> : 的机有
 لهشتۇردۇق . 了来起合结地机有分部三这把们我
 氮机有 <化> ئورگانىك ئازوت
 璃玻机有 <化> ئورگانىك ئەينەك
 料染机有 <化> ئورگانىك بوياق
 物合化机有 <化> ئورگانىك بىرىكمە
 土机有 <农> ئورگانىك تۇپراق
 体机有 <化> ئورگانىك جىسىم
 学化机有 <化> ئورگانىك خىمىيە
 应反机有 <化> ئورگانىك رېئاكسىيە
 成合机有 <化> ئورگانىك سىنتېز
 磷机有 <农> ئورگانىك فوسفور
 物机有 <化> ئورگانىك ماددا

، 言诺行履 ~ ۋەدىنى / 务任的己自成完 ~ پىسىنى
 索要现实 ~ تەلەپنى / 令命行执 ~ بۇيرۇقنى / 约践
 ~ مۇزىكا / 曲歌唱演 ~ ناخشا : 奏演، 唱演، 演表②
 曲乐奏演

术艺演表 ئورۇنلاش سەنئىتى
 巧技演表 ئورۇنلاش ماھارىتى
 格风演表 ئورۇنلاش ئۇسلۇبى

草母 <植>〔静〕 ئورۇۋەن

素维谷 <药>〔静〕 ئورىزانول

的卷〔静〕 ئورغۇچى

叶苞，叶卷 <植> ئورغۇچى يوپۇرماق

须卷 <植> ئورغۇچى يىپچە

稿②稿文，稿原① <印>〔静〕 ئورىگىنال (ئورىگىنالى)
 纸

的缠，的绕〔静〕 ئورىما

线包纱 <物> ئورىما سىم

-. 书包 ~ 卷，绕，缠，裹，包①〔动〕 ئورىماق
 线往 ~ 布脚裹缠上脚往 ~ غاالتەككە يىپ / 线绕上轴
 ، 绕环③。话说喳喳唧唧他着围们娘姑 . چۇرقراشتى
 着绕环山群 . شەھەر ئەتراپىنى تاغلار ئوراپ تۇرىدۇ . 绕围
 . 山城

座户猎 <天>〔静〕 ئورىئون

素尿 <衣，化>〔静〕 ئورىيا

年前 ~ 天前〔静〕 ئوزا¹ (天，年)前

ئوزا² (ئوزايى) ئوزايىگىن : 子样，样模〔静〕 ئوزايىگىن قارىغاندا ، قە-
 ىين ئىشقا دۇچ كەلگەندەك قىلسەنغۇ؟ 子样看，子样是遇是，
 ؟ 题难个一

的(天，年)前〔静〕 ئوزاقى

年前 ئوزاقى يىل

态动使的「ئوزماق」 ئوزدۇرماق

起记，起忆回 <古>〔动〕 ئوزغارماق

把火，焰火 <古>〔静〕 ئوزغۇچ

ئوزماق¹ 过超，过越，越超〔动〕 ماشىنا ئاتلىقلاردىن ئوزۇپ
 كەتتى . 人的马骑了越超车汽 . ئىللەردىن ئوزۇپ كەتمەك
 家國中展发他其过超 . ئوقۇغان / 读没，步进人的书过读 <谚> .
 步退人的书过

尖冒上习学 ~ ئوقۇشتا : 尖冒 ئوزۇپ چىقماق

免避，脱逃，脱解，脱摆 <古>〔动〕 ئوزماق²

垫坐(车汽)②子椅，子凳①〔静〕 ئورۇندۇق

的子椅有，的子凳有〔静〕 ئورۇندۇقلۇق

位去失 <静> 子位无，置位无① 子位去失，置

的义意无，的谓无② 的当适不，的理无③ 牲牺的谓无免避

SAFLANMAQ 的端无 ~ 求要理无 / 求要理无 ~ 求要理无

责指端无 ئەيىبلەمەك ~ / 当不用使金资

式形词名的 «ئورۇنسز» ئورۇنسزلىق

盖铺〔静〕 ئورۇن - كۆرپە

态动使的 «ئورۇنلىماق» ئورۇنلاتماق

ئورۇنلاشتۇرماق «ئورۇنلاشماق» 态动使的 : ئۇ مېھمانلارنى

ئۆز ئۆيىگە ئورۇنلاشتۇردى . 里家己自到顿安人客把他 .

كەسىپ ئالماشقان ھەربىيلەرنى ~ 人军业转置安 ~ ۋاقتىنى

مۇۋاپىق ~ 作工排安 ~ ھەربىي كۈچنى ~ 间时排安理合 ~

配 ~ 稿排纸报给 ~ 器武置

ئورۇنلاشتۇرۇش ئىقتىسادشۇناسلىقى

布 <经> ئورۇنلاشتۇرۇش ئىقتىسادشۇناسلىقى

学济经局

态同共的 «ئورۇنلاشتۇرماق» ئورۇنلاشتۇرۇشماق

ئورۇنلاشتۇرۇلماق «ئورۇنلاشتۇرماق» 态动被的 : مېھمانلار

ياتاقلارغا ئورۇنلاشتۇرۇلدى . 舍宿了排安己人客 .

态同共的 «ئورۇنلىماق»¹ ئورۇنلاشماق¹

ئورۇنلاشماق² ①〔动〕 住，家安 : ئۇلار شۇ ئاخشىمى دېھقان.

نىڭ ئۆيىگە ئورۇنلاشتى . 里家民农了到住晚当们他 .

50 - يىللاردا مۇشۇ يېزىغا كېلىپ ئورۇنلاشقانىدى . 是他 .

ئۇ ناھىيىلىك رادىئو ئىستانسىسىغا ئورۇنلاشتى . 的家安乡个这到来代年

ئۇ ناھىيىلىك رادىئو ئىستانسىسىغا ئورۇنلاشتى . 的家安乡个这到来代年

我 . 站播广县在 . 我 . 站播广县在 .

了业就年去子孩 . 了业就年去子孩 . 了业就年去子孩 .

بەرگە ئورۇنلاشقان . 方地的远边个一于位乡个这 .

ئامبارئورۇنلاشقان جاينىمۇ بىلەتتى . 所的房子道知也们他 .

地在 .

ئورۇنلانماق «ئورۇنلىماق» 态动被的 : ۋەزىپىمىز ئورۇنلاندى .

了成完务任的我们我 .

ئورۇنلۇق ①〔静〕 有座位 : 40 ~ ۋەزىپىمىز ئورۇنلاندى .

正当，的理合，的理有② (车轿大) 士巴大的位座个

的 : ئۇنىڭ دېگەنلىرى ~ . 理有话的说他 . ~ خىراجەت

要的正当，求要的理合 تەلەپ 用费的理合

所求得死 ئۆلۈش ~ / 求

ئورۇنلىماق ①〔动〕 现实，行执，行履，成完 : ئۆز ۋەزى-

言谣，伤中，毁诋，蔑污，谤诽 <古>〔静〕 ئوزۇن
者非是弄搬，者告诬，者谤诽 <古>〔静〕 ئوزۇنچى
者伤中谣造

ئوسا <农>〔静〕 灌溉(的前种播)① 透浇地把
地的过浇，地的过灌(前种播)②

ئوسىغا سۇ باشلاندىمۇ؟ 吗了水浇地灌冬给？
ئوسا بولماق <农> 水浇，水灌(地的前种播)给
بۇغداي تېرىيدىغان يەرلەر ئوسا بولدى. 了
过浇都地的子麦种.

ئوسا تاۋلاشماق 好墒地: ئوسا تاۋلاشمىسا، ماسىسلار تو.
لۇق ئۆسەلمەيدۇ. 全不长儿苗，好不墒地。

ئوسا سۈيى <农> 水前播
ئوسا قىلماق <农> 水浇，灌溉(前种播)

بىرگە جىددىي ئوسا قىلىشۇناتتى. 农们正在张紧灌地。
溉

ئوسازون <化>〔静〕 ئوسال
人的糕糟，儿劲差，糕糟 <静> ئوسال
样这么怎色脸的你？ ~ ئادەم ئوسال

ئوسال بولماق 堪难 境窘人陷
ئوسال بولماق 堪难 看难: ئۇ سەل ئوسال بولۇپ،
ۋەلىلىدە قىزاردى. 脸了红涨微微，堪难点有到感他。

ئوسال قىلماق 堪难使 堪难点有到感他。
ئوسال قىلماق 堪难使 堪难点有到感他。
ئوسال قىلماق 堪难使 堪难点有到感他。

ئوساللاشتۇرماق «ئوساللاشماق» 态动使的: باشقىلارنىڭ ئال-
دىدا مېنى ئوساللاشتۇرما جۇمۇ! 难我前面人别在要不你!

ئوساللاشماق ① <动> 坏变，糟变，化恶: ئۇنىڭ مەجەزى
ئوساللىشىپ كەتتى. 了坏变气脾的他. نېمانچە ئوساللىشىپ

كەتتىڭ؟ 么这得变么怎你؟ ئۇنىڭ سالامەتلىكى ئوساللاش-
تى. 了化恶况状康健的他. ئۇ ئۆزىنى
چاغلىماي ئوساللىشىپ قالدى. 丑了丢力量不自他.

ئوساللىق «ئوسال» 式形词名的: مۇنداق ئوساللىقنى ئۆز ئىخ-
تىيارىم بىلەن قىلىدىمۇ؟ 眼现人丢种这干愿情甘心是我？
吗事的

ئوسالنىماق <古>〔动〕 ① 烦厌，恶厌，厌讨，
悔后

ئوستېرتاگىيە 下见
ئوستېرتاگىيە قىل قۇرتى <动> 虫线氏奥

ئوزوكېرت <矿>〔静〕 蜡地
ئوزون <化>〔静〕 氧臭

ئوزون بۇلۇتى <气> 云氧臭
ئوزون قاتلىمى <气> 层氧臭

ئوزۇغ <古>〔静〕 的醒清，的着醒
ئوزۇق¹ <静> ① 品食，物食: بالغا قۇۋۋەتلىك ~ كېرەك. 儿

~ مەنئى: 养营，粮食 <转>②. 品食养营要需童
的业工是炭煤. 粮食神精 / 粮食神精
ئوزۇقنىڭ تارتىپ ئادەملەرگىچە جىمى جانلىقلار يەر-
دىن ~ ئېلىپ ھايات كەچۈرىدۇ. 生物生有所人到物植从.

ئوزۇق² <古>〔静〕 的越超
ئوزۇق - تۈلۈك <静> 粮口，粮干，品食，粮食，物食

ئوزۇقسىز <静> 的物食无，的粮食无
ئوزۇقشۇناس <静> 家学养营

ئوزۇقشۇناسلىق <静> 学养营
ئوزۇقلاندۇرماق «ئوزۇقلانماق» 态动使的

ئوزۇقلاندۇرۇشماق «ئوزۇقلاندۇرماق» 态同共的
ئوزۇقلاندۇرۇلماق «ئوزۇقلاندۇرماق» 态动被的: بالىلار قۇۋ-
ۋەتلىك ئوزۇقلاندۇرۇلغاندىلا، ساغلام ئۆسۈپ يېتەلمەيدۇ. 孩给

ئوزۇقلانماق ① <动> 吃，饭吃: ئۇلار خورجۇنلىرىدىن مايلىق
توقاچلىرىنى ئېلىپ ئوزۇقلاندى. 油小出拿里褙褙从们他.
ئوزۇقلانماق ② <静> 息休后然，饭吃好好们
ئوزۇقلۇق¹ <静> ① 的物食有: ئات ھارماس. <谚>

ئوزۇقلۇق² <静> ② 的养营有: 着不累马的物食有
ئوزۇقلۇق³ <转>③ 品食养营: 干④ 地稼庄 ~ ىر بولۇپ
ئوزۇقلۇق⁴ <静> ④ 的物食有: 干④ 地稼庄 ~ ىر بولۇپ

ئوزۇقلۇق⁵ <静> ⑤ 的养营: 了路上就粮干
ئوزۇقلۇق ئاشلىق 粮口
ئوزۇقلۇق تەركىبى 分成养营

ئوزۇقلۇق زەنجىرى <生> 链物食
ئوزۇقلۇق قىممىتى 值价养营

ئوزۇقلۇق كۆمىلىچى <农> 块养营
ئوزۇقلۇق ماددا 分养，质物养营

ئوزۇقلۇق² <古>〔静〕 性惕警: 觉警，惕警，警机
性觉警

ئوزۇق - ئوقەت <静> 物食

ئوشۇتۇماق ①〔动〕折，折断：ئۇ سۆگەتتىن بىر تال چۆپۈك
 ئوشۇتۇۋالدى. 条树根一下折上树柳从他. 碎搞，掰②. نان ~ 饅饅 / ياماننىڭ سۈيىنى ئىچكۈچە ، قاپىقىنى ئوشۇتۇۋەت .
 . 碎打芦葫水把如不，水的人恶喝其与 < 谚 >
 ئوشۇشاق 〔静〕 < 艺 > 克夏乌 < 姆卡木二十尔吾维 > (曲套八第
 开的余多 چىقىم ~ 余富，余多，多 〔静〕 ئوشۇق
 中不话的余多 < 谚 > . گەپ قۇلاققا ياقماس . 支
 伤不富财的余富 < 谚 > . 听 ~ دۆلەت باشنى يارماس . 头
 田于在他 . ئۇ كېرىمىدە يېرىم يىلدىن ئوشۇقراق تۇردى . 头
 国 . دۆلەت ~ ئاشلىقنى بىزدىن سېتىۋالماقچى . 粮
 余购收们我向算打家
 动劳余剩 < 经 > ئوشۇق ئەمگەك
 品产余剩 < 经 > ئوشۇق مەھسۇلات
 载超 < 交 > ئوشۇق يۈك
 ئوشۇق؟ 〔静〕 ① < 理生 > 骨踝 : ئۇنىڭ پۇتىنىڭ ئوشۇقى
 石髀③骨腕蹄②. 了臼脱骨踝的他 . 石髀打
 牌羊个四) 贏(賭玩) ① ئوشۇقى ئالچۇ چۈشمەك
 石(上朝均面凹石) ② < 转 > 运走 : ئوشۇقۇڭ ئالچۇ چۈش .
 تى ، ئەمما ئالدىراپ كەتمە ، تېخى كۆرىمسىز ! 啦运红走可你 !
 ! 瞧着走们咱 ، 忙别是但
 ئوشۇقى ئالچۇ قوپماق = ئوشۇقى ئالچۇ چۈشمەك
 ئوشۇق - تۆشۈك 〔静〕 余多 的， 的多过 的 : ئۇ ئىشقا پۇختا ،
 的多不话 ، 实踏事做个是他 . كېيى يوق بىلا ئىدى .
 . 子孩
 ئوشۇقتىن - ئوشۇق 〔静〕 白白地 的， 谓地 : مەن ~ بىر -
 مۇنچە نەرسىلەرنى ئويلاپ يۈرۈپتەمەن . 那了虑考地白白我 .
 . 多么
 ئوشۇقچە 〔静〕 ① 白白地 的， 谓地 : ~ ئاۋازە بولماق
 的余多 乎忙瞎 的， 余多 的， 余剩 的下 的 : ~ ئادەم
 人 / ~ مەھسۇلات 品产余剩 / بۇ يەردە سۆزلەپ ئولتۇرۇش
 ~ ئىش - تە ! 在这儿是说多此一嘛 ! ~ كۈچنىڭ
 了在花都力余有所 . ھەممىسى مۇشۇ يەرگە سەرپ قىلىندى .
 . 方地个这
 ئوشۇقچە خادىم 冗
 ئوشۇقچىلىق 〔静〕 余多 的， 余富 的 : ماشىنىلارنىڭ ياخشىلىنىشى
 ئادەم كۈچىنىڭ ئوشۇقچىلىقىنى كەلتۈرۈپ چىقىرىدۇ . 的器机
 . 余多为成动劳力人使进改
 式形词名的 « ئوشۇق » ئوشۇقلۇق

ئوسسلاتورىيە 下见
 藻颤 < 植 > ئوسسلاتورىيە يۈسۈنى
 刺讽，弄嘲，笑嘲，笑讥 < 古 > 〔动〕 ئوسغانچۇلاماق
 ئوسما 〔静〕 < 植 > 玛斯奥，蓝板，兰蕊 (子叶) : سۈكۈب -
 走流水 < 谚 > . 走流水 ~ كېتىدۇ قاش قالدۇ .
 尚和了得跑” 同喻 : 在毛眉了掉玛斯奥，在头石了
 . “庙了不跑
 ئوسما قويماق (玛斯奥用) 眉画，眉描 : ئۇيغۇر قىز -
 چوكانلىرىدا ئوسما قويدىغان ئادەت بار . 和娘姑的族尔吾维
 . 惯习的眉画玛斯奥用有妇少
 ئوسما ئوسسۇلى 〔静〕 < 艺 > 舞玛斯奥
 削，剥，揭 < 古 > 〔动〕 ئوسماق
 用作透渗 < 物 > 〔静〕 ئوسموس
 的透渗 < 物 > 〔静〕 ئوسموسلۇق
 ئوسموسلۇق بېسىم = سىڭىش بېسىمى
 势透渗 < 物 > ئوسموسلۇق پوتېنسىيال
 力透渗 < 水 > ئوسموسلۇق كۈچ
 态动使的 « ئوسۇرماق »
 ئوسۇرغاق 〔静〕 ① 爱放的屁 : فۇرۇق توۋرا ئاتتى ~ قىلار .
 < 谚 > 多屁马料没兜料 : 子(子) 子 : تاۋۇز سېگەك .
 نىڭ ، قارا كاۋا ئوسۇرغاننىڭ . < 谚 > 瓜西吃爱的床尿
 瓜南吃爱子羹屁 . ئوسۇرغاققا ئارپا نېنى باھانە . < 谚 >
 . 糠麦大怪了多屁放
 象椿 < 动 > ئوسۇرغاق قوڭغۇز
 屁放 〔动〕 ئوسۇرماق
 态同共的 « ئوسۇرماق »
 ئوسۇرۇق 〔静〕 屁 : ئۇنىڭ گېيى ئوسۇرۇققا تەك . 顶话的他 .
 . 屁个
 ئوسۇغ 〔静〕 < 古 > 门窃 法办好，法方好 :
 ئوسۇڭ = غولكۆك
 下见 ئوسپىتر
 鱼鲟 < 动 > ئوسپىتر بېلىقى
 网的子兔捉 〔静〕 ئوشە
 态动使的 « ئوشۇتۇماق »
 态同共的 « ئوشۇتۇماق »
 ئوشۇتۇلماق ① < 动 > 被动的 : بېگىڭگە يەتكۈچە بېلىڭ
 ئوشۇتۇلار . < 谚 > 断打被已腰，到见未还克伯
 « ئوشۇتۇماق » 态复自的 : چىرىگەن دەرەخ شاخلىرى بەزى چاڭ -
 突会时有枝树的了朽 . 突会时有枝树的了朽 . 来下掉断折已自然

ئوقلاشماق «ئوقلىماق» 态同共的: ئەسكەرلەر زەمبىرەكنى ئوق-
 لاشتى. 弹炮了上炮大给们兵士.
 ئوقلانماق «ئوقلىماق» 态动被的: ئوقلانغان ئاپانچا ئوقۇرۇق
 枪手的膛
 ئوقلىماق 膛上〔动〕: 弹子填装, زەمبىرەكنى 上弹炮 ~
 膛 / ئۇ تۆپلىككە يامشىپ چىقىپ كېتىۋېتىپ ئاپتوماتى ئوق-
 لىدى. 弹子了上装枪锋冲给并丘土上爬他.
 ئوقۇبەت 〔静〕 难苦: ئۇ كونا جەمئىيەتتە نۇرغۇن ~ تارتقان.
 旧在他社受会很多苦.
 ئوقۇبەتسىز 〔静〕 难苦无: ~ تۇرمۇش 的难苦有没
 活生
 ئوقۇبەتلىك 〔静〕 难苦: ~ تۇرمۇش 活生的难苦
 ئوقۇتقۇچى 〔静〕 师教, 教员教: ئوقۇتقۇچىلار قوشۇنى ئوقۇتقۇچى
 伍队资师, 伍
 ئوقۇتقۇچىلىق 〔静〕 工学教作: ~ قىلماق 工学教事从
 师教当, 作
 ئوقۇتماق «ئوقۇتماق» 态动使的: ئۇ ماڭا بېغىشلىمىنى ئوقۇت-
 تى. 词献读我让他. 词献读我让他. ئىقتىسادى ئەھۋالى ياخشى بولمىغاچقا,
 ئۇ بالىلىرىنى ئوقۇتالمىدى. 因经济状况不好, 未能他,
 学上们子孩让
 ئوقۇتۇش پىلانى <数> 划计学教
 ئوقۇتۇش تەتقىقاتى <数> 究研学教
 ئوقۇتۇش سائىتى <教> 时学
 ئوقۇتۇش پروگراممىسى 纲大学教
 ئوقۇر 〔静〕 槽①: ئالمىغان ئاتقا ~ ساپتۇ. <谚> 没还马
 槽盘就买 同喻: “急过之操”. ئات ئايلىنىپ ئوقۇرىنى تا-
 پار. <谚> 头槽归终里千走马. “根归叶落” 同喻:
 槽 <气>
 ئوقۇرى ئېگىز <成> 高槛门: “尘出世傲” 同喻,
 “合寡落落”
 ئوقۇرەك 〔静〕 <理生> 骨锁, 窝肩
 ئوقۇرسىمان 〔静〕 的形槽, 的状槽
 ئوقۇرسىمان تۆۋەن بېسىم <气> 压低形槽
 ئوقۇرسىمان قۇيۇن <气> 旋气槽, 旋气式槽
 ئوقۇرسىمان ۋادى <地> 谷形槽
 ئوقۇرلۇق 〔静〕 的槽有
 ئوقۇرلۇق بېتون تاختا <建> 板型槽
 ئوقۇرلۇق پروكاتلاش <冶> 轧槽
 ئوقۇرمەن 〔静〕 者读
 ئوقۇرۇق¹ <动> 〔静〕 蝇皮牛

ئوق² 〔静〕 ① 轴: چاقنىڭ ئوقى 轴的子轮 / ھارۋىنىڭ ئوقى
 轴车 / جۇۋازنىڭ ئوقى 轴木的机油榨土 / يەر شارنىڭ
 ئۆز ئوقى ئەتراپىدا ئايلىنىشى 转自球地 轴, 轴 <数> ②
 线心中, 线
 ئوق پىشاڭ 扛撬(的盘磨撬)
 ئوق سىزىق 线轴 <数>
 ئوق كۆزنەك 瓦轴, 套轴 <机>
 ئوق ۋېكتور 〔物〕 <量> 矢轴
 ئوق ئېرىق 渠斗 <水>
 ئوق يىلتىز. 根主, 根直 <植>
 ئوق³ 〔静〕 (份的产遗) 份: مېراس ئۈچ ~ قىلىنىپ, ئىككى ~
 ئوغۇلغا, بىر ~ قىزغا بېرىلدى. 份三成搞产遗. 份两给份了
 儿, 子儿一份给了儿女.
 ئوق⁴ 〔助〕 <古> 是就, 就: 仅仅, 啊... (前调强表)
 (气语的词个)
 ئوقا 〔静〕 <古> 证保, 保担
 ئوقەت 〔静〕 ① 意生: مەن بۈگۈنكى ئوقەتتىمىدىن خېلىلا
 مەنۇن بولدۇم. 意满当相意生的天今对我. 比گىم ئۈچۈن
 خىزمەت, ئۆزۈم ئۈچۈن ~. <谚> 子主为活干
 西东②. 己自为 西东么什是这?
 ئوقەتچى 〔静〕 人意生, 人卖买
 ئوقەتچىلىك ① «ئوقەت» 词名象抽的 <经> 业实
 ئوقەتچىلىك بانكىسى <经> 行银业实
 ئوقتارغا 〔静〕 <方> 洼洼坑坑, 平不低高, 平不凸凹
 ئوقتام 〔静〕 <古> 地箭一
 ئوقچۇتماق «ئوقچۇتماق» 态动使的
 ئوقچۇتماق 〔动〕 ① 溅进: بېلىقلار سۇ ئۈستىگە ئوق-
 چۇپ چىقتى. 面水了出跳鱼. 出冒, 溅进
 ئوقچۇتماق ② <转> 越跳, 跳: 着冒外往水泉. 跳
 چۇپ ئۇنىڭ كەينىگە ئۆتۈۋاتتۇ. 狗一就跳到了他的身
 后
 ئوقداش 〔静〕 的轴同
 ئوقداش كابېل 线轴同 <物>
 ئوقدان 〔静〕 ① 袋箭, 囊箭, ② 袋弹子, ③ 夹弹
 ئوق - دورا 〔静〕 药弹
 ئوقسىمان 的式轴
 ئوقسىمان يۈگەلمە بۇلۇت <气> 云轴卷
 ئوققازان 〔静〕 <机> 轴承
 ئوقلاتماق «ئوقلىماق» 态动使的: ئوقلىتىپ جەڭچىلەرگە مىل-
 تىقنى ئوقلاتتى. 弹子上装枪给们士战让官军.

来起了念始开 . ئۇ سۆزگە چىقىدىغانلارنىڭ ئىسمىنى ئوقۇ-
 ، 书念， 书读， 学上② . 字名的人言发了读宣他 . ۋى
 个三有他 . بىرسىمۇ ئوقۇمىغان . 学学在他 . ئۇ مەكتەپتە ئوقۇيدۇ . 子孩
 不 < 谚 > . ئوقۇماي موللا بولغان ، 书读校 . 术无学不” 同喻 : 鸦乌了成啄会不 ، 拉毛了当书念
 他 . 语尔吾维过学 . 的历阅有 ، 的广识见 ، 的问学有 [静] ئوقۇمۇشلۇق
 问学有 箭， 箭弓 [静] (ئوقياسى ، ئوقياسى) : 箭 ~ : 箭 . 家人香书 ~ / 士之学饱 ، 人的
 箭射 箭射 箭射
 械军 ، 器兵 [静] ئوق - ياراغ
 跛伽犷 < 动 > [静] ئوكاپى
 烷辛 < 化 > [静] ئوكتان
 限卦 < 数 > ② 仪分八 < 交 > ① [静] ئوكتانت
 程频倍 < 电 > ② 度八 < 艺 > ① [静] ئوكتاۋا
 盐酸二乙 ، 盐酸草 < 化 > [静] ئوكسالات
 物化氧 < 化 > [静] ئوكسىد
 酶化氧 < 化 > [静] ئوكسىدازا
 的化氧脱 [静] ئوكسىدسىز
 态动使的 « ئوكسىدسىزلانماق » ئوكسىدسىزلاندۇرماق
 态动被的 « ئوكسىدسىزلاندۇرماق » ئوكسىدسىزلاندۇرۇلماق
 化氧脱 ، 原还 < 化 > [动] ئوكسىدسىزلانماق
 器化氧除 < 化 > [静] ئوكسىدسىزلىغۇچ
 的原还 < 化 > [静] ئوكسىدسىزلىغۇچى
 酶原还 < 化 > ئوكسىدسىزلىغۇچى ئېنزم
 态动使的 « ئوكسىدلانماق » ئوكسىدلاندۇرماق
 态动被的 « ئوكسىدلاندۇرماق » ئوكسىدلاندۇرۇلماق
 态动被的 « ئوكسىدلىنماق » ئوكسىدلىنماق
 应反化氧 < 化 > ئوكسىدلىنىش رېئاكسىيىسى
 剂化氧 < 化 > [静] ئوكسىدلىغۇچ
 的化氧 < 化 > [静] ئوكسىدلىغۇچى
 酶化氧 < 化 > ئوكسىدلىغۇچى ئېنزم
 化氧 [动] ئوكسىدلىماق
 氧 < 化 > [静] ئوكسىگېن
 子原氧 < 化 > ئوكسىگېن ئاتومى
 瓶气氧 ئوكسىگېن بالونى
 枪氧 ئوكسىگېن پۈركۈگۈچ

蛆蝇皮 < 动 > ئوقۇرۇق قۇرتى
 病蚋蝇皮牛 < 牧 > ئوقۇرۇق كېسىلى
 长(的实果上树打)② 索马套① < 方 > [静] ئوقۇرۇق²
 子杆
 跳乱蹦乱(得蜚蝇皮牛被) [动] ئوقۇرۇقلىماق : كالا
 . 跳乱得蜚蝇皮牛被牛 . ئوقۇرۇقلىدى .
 习学 [静] ئوقۇش
 费学 < 教 > ئوقۇش پۇلى
 历学 ئوقۇش تارىخى
 籍学 < 教 > ئوقۇش تەۋەلىكى
 制学 < 教 > ئوقۇش تۈزۈمى
 学停 < 教 > ئوقۇشتىن توختاش
 学辍 < 教 > ئوقۇشتىن قالماق
 学逃 ئوقۇشتىن قاچماق
 款贷学助 ، 金学贷 < 教 > ئوقۇش قەرز پۇلى
 学小 ~ 本读 : باشلانغۇچ مەكتەپنىڭ ~ 本读
 期学 ئوقۇش مەۋسۈمى
 金奖 ئوقۇش مۇكاپات پۇلى
 金学助 < 教 > ئوقۇش ياردەم پۇلى
 龄学 < 教 > ئوقۇش يېشى
 年学 ئوقۇش يىلى
 学失 [静] ئوقۇشسىز
 学失 ئوقۇشسىز قالماق
 儿少 ئوقۇشلۇق : ئۆسۈرلەر ئوقۇشلۇقى
 物读 [静] 本读 ، 物读
 本读文语 ئوقۇشلۇقى
 ئوقۇشماق « ئوقۇماق » 态同共的 : پىئونېرلار ياغراق ئاۋازدا ئەت-
 رەت مارشىنى ئوقۇشتى . 歌队唱高们员队先少 .
 学教 [静] ئوقۇتۇش
 生男 ، 生学男 ~ ئوغۇل : 生学① [静] ئوقۇغۇچى
 生女 ، 生学女 ~ 者读② 生招 قىلماق
 者读名一的报贵 بىر ئوقۇغۇچىسى
 会生学 ئوقۇغۇچىلار ئۈيۈشمىسى
 生学 ~ 词名象抽的 « ئوقۇغۇچى » : ھايات
 代时生学的我 دەۋرىم ~ ھېنىڭ / 涯生
 证生学 < 教 > ئوقۇغۇچىلىق كىنىشكىسى
 态动被的 « ئوقۇماق » ئوقۇلماق
 念 ، 读① [动] ئوقۇماق : 报读 ~ 念
 几好了读通书本这把他 . 遍
 遍 . ئۇ خەتنى ئاچتى - دە ، ئوقۇشقا باشلىدى . 信开打他 ،

利便造创，便方供提 يارىتىپ بەرمەك ~ / 决解地易
ئوڭايلىقچە [静] 地易轻，地易容 [静] غەلبە ~ قولغا كەلمەي-
دۇ . 的到得易轻是不利胜 .

ئوڭ - تەتۈر [静] ①反正 : بۇ رەختنىڭ ئوڭ - تەتۈرى يوق
ئىكەن . ئىكەن . 反正有没布种这 . ②乱胡 : 四倒三颠 . ھېلىقى
ئايال ~ ۋارقىراشقا باشلىدى . 来起喊乱始开人女个那 .
~ سۆزلىمەك 四倒三颠话说 胡言乱语 / ئوڭ - تەتۈرى
بىلىمەك 白黑清分，非是白明

ئوڭتەي - توڭتەي [静] 糟糟乱，涂糊塌一，藉狼 . با-
لار ئۆيىنى ~ قىلىۋەتتى . 涂糊塌一得搞子屋把们子孩 .
ئوڭتەي - توڭتەي بولماق 糟糟乱得变 塌一得变 .
涂糊 : ئۆيىنىڭ ئىچى ئوڭتەي - توڭتەي بولۇپ كەتكەندى .
的糟糟乱得变头里子屋

ئوڭچىن [静] <古> 怪鬼，鬼恶，魂鬼，灵幽，灵亡
ئوڭچە [静] 自独，独单 ~ / 谈交独单 سۆزلەشمەك
ئۆي تۇتماق 活生自独，居独 销经家独
ئوڭچە قالماق 人某归 剩只，下剩只， ئەمدى ئۆي
قاسمغا ئوڭچە قالغاندى . 了人一木斯喀归子房在现 .
تامباخاندا رەيھان بىلەن قاسم ئوڭچە قالدى . 剩只里馆餐 .
了木斯喀和罕依热下

ئوڭچى [静] 派右
ئوڭچىل [静] 倾右 ~ / 义主会机倾右 ئاغمىچىلىق
ئىدىيە 想思倾右 / 向倾倾右 خاھىش
ئوڭچىل بۆلگۈنچىلىك 主义裂分倾右
ئوڭچىل تەسلىمچىلىك 主义降投倾右

ئوڭچىللىق [静] 倾右 : ئوڭچىللىققا فارشى تۇرماق 倾右反
ئوڭخاي [静] 惯右用手 : ~ بالا 子孩的手右用惯
子撒

ئوڭدا [静] 仰，面仰 : ~ ياتماق 躺着身仰，卧仰
~ / 着 ~ ئۈزۈمەك / 泳仰 ~ / ئوڭدىسىغا يىقىلماق 仰个了摔
叉八 天朝面仰个摔，
ئوڭدا پۈرۈلمە <地> 斜向
ئوڭدا چۈشمەك ①头跟栽 ② <转> 运厄遭，霉倒
ئوڭدا قالماق = ئوڭدا چۈشمەك
ئوڭدا قويماق 收拾 (使吃苦头) : بۇدا ئايخان قا .
سىمنى ئوڭدا قويدى . 顿一了整木斯喀把罕依阿次这 .

ئوڭدا يېتىپ يېمەك 吃着坐，吃着躺 : ئوڭدا يېتىپ
يېسە، تاغمۇ توشمايدۇ . 空山吃坐 .
ئوڭدا - دۈمە [静] 翻来过倒去 : ئۇنىڭ كۆزلىرىگە
قاراغۇلۇق تىقىلىپ، ئۆي ~ بولۇپ چۆرگەلەۋاتقاندىك كۆرۈنۈپ

ئوڭ نىسبەت = ئوڭ تاناسىپ
ئوڭ ئۈزۈلمە <地> 断正
ئوڭ ۋالېنت <化> 价正
ئوڭ ۋېكتور <物> 矢右
ئوڭ ئىندۇكسىيە <心> 导诱正
ئوڭ يانتۇلۇق <水> 坡顺
ئوڭ يۈرەك دالانچىسى <理生> 房心右
ئوڭ يۈرەك قېرىنچىسى <理生> 室心右
ئوڭ يۈز (的子席) 面正

ئوڭ² [静] <古> 气运，数命，运命
ئوڭارماق [动] <古> ①好搞，好修，妥搞，②正改，改，
复康③好

ئوڭامۇق <古> [静] 的人近易平，的和随
ئوڭخاي [静] 易容，易轻，当便，利便 : ~ ئىش 的易容
/ 事 / مەسىلىلەر ~ يېشىلدى . 了决解地易容很题目 .
غەلبە قىلماق 胜取易轻 / ئۆي - سەرەمجان ئاز بولسا،
يىغىشتۇرماق ~ بولىدۇ . 很来起拾收，多不具家里子房 .
当便

ئوڭايسىز [静] 易容不 : 便不，便方不 : شارائىت
ئوڭايسىز [静] 的难为，的堪难，的尴尬 : ~ ئەھۋالغا
چۈشۈپ قالماق 地境的堪难人陷

ئوڭايسىز لاندۇرماق «ئوڭايسىز لاندۇرماق» 的使动的 : بۇ ئىش
مېنى ئوڭايسىز لاندۇرۇپ قويدى . 堪难我令事件这 .
ئوڭايسىز لاندۇرۇشماق «ئوڭايسىز لاندۇرماق» 的共同的
ئوڭايسىز لاندۇرماق [动] 窘发，为难，情为难 : ناتونۇش كى-
شىلەرنىڭ ئالدىدا ئۇ ھەممىشە ئوڭايسىز لاندۇرۇپ . 她前面人生在 .
情为难很是总

ئوڭايسىزلىق [静] ①不便 : خىراجەتنىڭ كەملىكى خىزمەتكە
كۆپ ~ كەلتۈرۈۋاتىدۇ . 不多诸来带作工给缺短的金资 .
②窘态 : 窘态 . 便 ~ 窘态 . 窘态 . 窘态 . 窘态 .
كۆرۈپ قاقاقلاپ كۈلۈشتىن توختىدى . 窘的上脸我到看他 .
了笑大哈哈再不便态

ئوڭايشلاشتۇرماق «ئوڭايشلاشماق» 的使动的 : ئۇ كۆرسەتكەن
ئۇسۇل نۇرغۇن ئىشلىرىمىزنى ئوڭايشلاشتۇردى . 方的点指所他 .
了易容得变事多许的们我使法

ئوڭايشلاشتۇرۇشماق «ئوڭايشلاشتۇرماق» 的共同的
ئوڭايشلاشتۇرۇلماق «ئوڭايشلاشتۇرماق» 的动的
ئوڭايشلاشماق [动] 易容变，变方便 : ھازىر سىرتقا چىقىپ
ئىش بېجىرىش ئوڭايشلاشتى . 了便方事办门出在现 .
ئوڭايشلىق [静] 易容，方便 : ~ بىلەن ھەل بولماق 容很

ئوڭۇشسىزلىق [静] 折挫: مەغلۇبىيەت ۋە ~ بىزگە ساۋاق بەردى . 们我了训教折挫和败失 . بىر ئوڭۇشسىزلىققا ئۈچ . رساڭ ، بىر ئەقىل ئاپسەن . < 谚 > 智一长整一吃 .
 ئوڭۇشلۇق [静] 通亨 ، 当顺 ، 利顺 : مەسلە ~ مەل بولدى . 决解利顺问题 . ئوپپراتسىيە ~ بولدى . 利顺很术手 .
 ھەممە ئىش ~ . 通亨事万 .

ئوڭۇقماق [动] <古> 色变② 色褪①

ئول [静] <古> 它 ، 她 ، 他

ئولاش - چولاش [静] ① 手脚七，手动齐一 : ئۇلار ~ . 脚八手七 ، 手动齐一 们他 . وازن ئېسىشىپتۇ . 窝一们他 . 蜂窠 ، 拥蜂 : ئۇلار ~ ئۆيگە كىرىشتى . 屋了进地蜂 .

ئولاشتۇرماق «ئولاشماق» 态动使的

ئولاشماق [动] 拥簇 ， 绕围 : ساۋاقداشلار مۇئەللىمنىڭ ئەتراپىدا . ھا ئولاشتى . 围周师老在绕围们学同 . كىشىلەر ئۇنىڭغا ئولشىپتۇ . 边身他到拥们人 . گۆشكە چىۋىن ئولاشتى . 蝇苍了满爬上肉 .

ئولاق [静] ① 舟木独 ② 槽木 : ئولاقتا مال سۇغارماق 槽木用 . 口牲饮

ئولان [静] <方> ① 孤单 ， ② 由自 : 便随

ئولپاق [静] 童儿皮帽

ئولپاك [静] 小口大底深的坑 : ~ توپسى 土房老 陈 . 土 (用料肥作)

ئولپان [静] 税赋

ئولتۇراق [静] 居的 : يېڭى ~ جاي 居新

ئولتۇراق ئۆي 住房 : ئىدارىسىزدا ئىشچى - خىزمەتچىلەر . نىڭ ئولتۇراق ئۆيى سېلىنىۋاتىدۇ . 住工职盖在正关机们我 . 房

ئولتۇراقلاشتۇرماق «ئولتۇراقلاشماق» 态动使的 : ئۇلار كۆچ-مەنلەرنى بۇ يەرگە ئولتۇراقلاشتۇردى . 住安们他在民移置 . 居定

ئولتۇراقلاشتۇرۇلماق «ئولتۇراقلاشماق» 态动被的

ئولتۇراقلاشماق [动] 居定 ، 住居 : ھازىرقى چارۋىچىلار ئولتۇراقلىشىپ چارۋىچىلىق قىلىدۇ . 牧放居定民牧的在现 . ئۇلار بىزنىڭ مەھەللىگە ئولتۇراقلاشتى . 们我到了住们他 . 区民居

ئولتۇراقلىشىش ھوقۇقى <法> 权住居 ، 权留居 : ئولتۇراقلىق [静] 的住 ， 住居

ئولتۇراقلىق ئىجارەتچى 商坐

ئولتۇرا - ئولتۇرماي [静] 尚坐未稳 ، 坐没还坐连

كەتتى . 来起转地旋天像好子屋 ، 黑漆片一前眼他 .

ئوڭدۇرماق «ئوڭماق» 态动使的

ئوك - سول [静] 右左

ئوڭاشتماق = ئوڭلاتماق

ئوڭاشماق = ئوڭلاشماق

ئوڭشالماق = ئوڭلانماق

ئوڭشىماق [动] ① 修整 ， 理修 ， 修整 ， 顿整 : كو .

نىنى ئوڭشاپ يېڭىدەك قىلىۋەتەك 新如旧整 / سۇ ئىشائاتىدا . 治整 ~ رىنى / 施设利水修整 - ئۆستەڭلەرنى ~

، 正纠 ، 改修③ 形势转扭 ~ ۋەزىيەتنى ~ 转扭② 道河

这把我 . 正修 : مەن بۇ ھېكايىنى بىرنەچچە قېتىم ئوڭشىدىم . 遍几好了改修说小篇

~ 误失正纠 ~ سەۋەنلىكىنى / 遍几好了改修说小篇

يىمىنى ئوڭشاشقا بەرمەك 把衣服送去改去下一 / خاتانى ~

④ 误改善 : تايقان پۈلۈك ھالىسىزنى ئوڭشىيالىمدى .

。 况境的的们我善改能未并钱的挣你

ئوڭغاق [静] <方> 物植种一的蓬飞似类

ئوڭغايماق <方> 恹憔悴变 [动]

ئوڭغۇل [静] <方> 儿眼 (的儿把装具工等头斧)

ئوڭغۇل - دوڭغۇل [静] 不岠坎 ، 洼洼坑坑 ، 平不岖崎

~ 平 : يول 的平不岖崎 / 路的 / يەر ئۈستى ~ ئىكەن ، توپا

بلەن تىندۇرۇپ تەكشىلمۈپتەش كېرەك . 洼洼坑坑上面地 .

平填土用要 . 平填土用要 . 平填土用要 .

。 走难很 ، 平不岠坎路条这

ئوڭلاتماق «ئوڭلماق» 态动使的 : ئۇنىڭغا سائىتىمنى ئوڭلات .

تم . 表了修我给他让我 .

ئوڭلاشماق «ئوڭلماق» 态同共的 : مەن ئۇنىڭ كەتسىنى

ئوڭلىشىپ بەردىم . 曼土坎了修他帮我 .

ئوڭلانماق ① «ئوڭلماق» 态动被的 : ماشىنا ئاخىر ئوڭلاندى .

② «ئوڭلماق» 态复自的 : ئۇنىڭ كېسىلى خېلى ئوڭلىنىپ قالدى .

。 了多好病的他 .

ئوڭلۇق [静] 达通 ، 明白事理 : بۇ تېۋىپ بەكمۇ ~ ئادەم .

。 人的达通很位是生医个这

ئوڭلماق [动] 修整 ， 理修 ， 正改 ， 缮修 ， 修翻 : ھازىرقى چارۋىچىلار ئولتۇراقلىشىپ چارۋىچىلىق قىلىدۇ . 牧放居定民牧的在现 . ئۇلار بىزنىڭ مەھەللىگە ئولتۇراقلاشتى . 们我到了住们他 . 区民居

سائەتنى ~ 表钟理修 / 表钟理修 / 表钟理修 / 表钟理修 / 表钟理修

~ 子房修翻 / 子房修翻 / 子房修翻 / 子房修翻 / 子房修翻

ئوڭماق [动] 当顺 ， 如意 : ھازىرقى چارۋىچىلار ئولتۇراقلىشىپ چارۋىچىلىق قىلىدۇ . 牧放居定民牧的在现 . ئۇلار بىزنىڭ مەھەللىگە ئولتۇراقلاشتى . 们我到了住们他 . 区民居

。 当顺不天一 ، 当顺不上早 < 谚 > . ھاس .

ئوڭۇش [静] 利顺 : ئۇنىڭ ئىشلىرى ئەمەللىكتە خېلى ~ تېپىپ

قالدى . 了多利顺事做在现他 .

ئوڭۇشسىز [静] 利不 ، 利顺不 : ھازىرقى چارۋىچىلار ئولتۇراقلىشىپ چارۋىچىلىق قىلىدۇ . 牧放居定民牧的在现 . ئۇلار بىزنىڭ مەھەللىگە ئولتۇراقلاشتى . 们我到了住们他 . 区民居

ئولتۇرۇشلۇق [静] 的住居，的住: 一在院子个里的人 / 住老户 / 住居地

ئولتۇرۇشما [静] <地> 陷凹，降沉

ئولتۇرۇشما بەلۋاغ <地> 带陷凹

ئولتۇرۇشما پۈرۈلمە <地> 褶凹

ئولتۇرۇشما تۈزلەڭلىك <地> 原平降沉

ئولتۇرۇشما جىلغا <地> 沟凹

ئولتۇرۇشما رايون <地> 区地沉下，区陷凹

ئولتۇرۇشما كۆل <地> 湖陷下

ئولتۇرۇشما ئويمانلىق <地> 地盆陷凹

ئولتۇرۇشما ئېقىم <气> 流降沉

ئولتۇرۇشماق¹ ① «ئولتۇرماق» 的共态② 会聚

ئولتۇرۇشماق² ① [动] 沉下，陷下，陷塌，降沉: ئۇل

ئولتۇرۇشۇپ كېتىپتۇ. 地基下沉了。 ىر يۈزى ئولتۇرۇشۇپ

كەتتى. 地面沉陷了。 ۇ ئۆيىنىڭ بەزى تاملىرىنىڭ ئۆلى ئولتۇرۇ-

شۇپ كېتىپتۇ. 这房屋座有子些墙基已塌经下去了。

② 睜，睜: ئۇ بىر قېتىم ئاغرىۋېدى، كۆزلىرى ئولتۇرۇ-

شۇپ كەتتى. 他病了，一了一场，眼睛都进去了。 ئۇ بىر كې-

چە ئۇخلىماي، كۆزلىرى ئولتۇرۇشۇپ كېتىپتۇ. 他一

ئولتۇرۇشۇپ، 眼睛都睜了。

ئولجا [静] 战品利，缴获物: ھەرقانداق ئادەم ئۇرۇشقا قاتناش-

سا، ئالغان ئولجىسى ئومۇمنىڭ ئىختىيارغا ئۆتكۈزۈلىدۇ. 何任

شەرتسىز، 斗战加参人، 战品利归公。 ئولجىغا قالغان جان

余生

ئولجا ئالماق: ئۇلار ئون ئىككى تال مىللىتى ئولجا

ئالدى. 他们缴获了二十支枪。

ئولجار [静] <古> 命，令军，息信，息消，告布،

告知，通告，示告，报通，知通

ئولجاش [静] <古> 敬尊，重尊，敬重

ئولجالاماق <古> [动] ① 缴获战品利② 虏俘获抓

ئولجاماق <古> [动] 跪单腿行礼

ئولغاماق <古> [静] 紧绞绳子用的木弯

ئولغام <方> [静] 磨坊掘颠棍的细绳

ئولغۇن <方> [静] 百岁时长出的牙

ئولكارخىيە [静] 寡头政治

ئولما <古> [静] 罐

ئولۇن <古> [静] 杆(的物植)

ئولۇنچۇن [静] 鄂伦春人

ئولۇنچۇنچە [静] ① 鄂伦春语 ② 鄂伦春的

ئولتۇرسا - قوپسا [静] 时时刻刻: ئۇ ~ ھېلىقى بىلەن-
نىڭ غېمىنى يەپ يۈردى. 他时时刻刻为那个孩子操心。

ئولتۇرغۇچ 下见

ئولتۇرغۇچ سۆڭەك <理生> 骨坐

ئولتۇرغۇچ سۆڭەك نېرۋىسى <理生> 经神骨坐

ئولتۇرغۇزماق ① «ئولتۇرماق» 的使动状态: بالىنى ئورۇندۇققا

~ 让小孩坐在凳子上② 让小孩坐在凳子上 (迎亲): يۇلتۇز ئۇنى

دوستلىرى بىلەن ئۆيدە ئولتۇرغۇزدى. 尤勒孜图孜让她和朋友们

在屋里等候 (迎亲)。

ئولتۇر - قوپ [静] 的有所: ئولتۇر - قوپنىڭ ھەممىسى

كۈزلۈك يىغىمغا ئاتلاندى. 所有人都投入了秋收工作。

ئولتۇرغان - قوپقان = ئولتۇر - قوپ

ئولتۇرماق [动] ① 坐，乘，坐乘: ئولتۇرۇڭ. 坐请. ئول-

تۇرۇپ سۆزلىشىپلى. 咱们坐下来谈。 مەن پويىزدا ئولتۇرۇپ

كەلدىم. 我是坐火车来的. 的来车火乘是我. ئولتۇرال-

ماي قالماق / 宁不卧坐 / ئولتۇرۇپ تاڭ ئاتقۇزماق 坐以待

② 待: مۇنداق ئولتۇرغۇچە، بىرەر ئىش قىلغۇچ تۇرساڭ ياخشى

بولارسىكىن؟ 呢儿事点干如不还，着待么这其与？ ئول-

تۇرغان قىز لايىقىنى ئۆزى تاپار. <谚> 家待久 的姑娘

③ 住: ئۇ ئىككى ئوغلى بىلەن بىر ئېغىز ئۆيدە

قىسىلىپ ئولتۇراتتى. 他跟两个儿子挤住一间屋子

④ 里. 沉，落 (月，日) ⑤ 沉. 沉西日红. قالدى. 日落

了. 山落了. 沉锈水. 到沉锈. ئولتۇردى. 淀

⑥ <转> 手解: چوڭ تەرەتكە ~ 手大解 / ئۇ

يەرگە ئولتۇرما! 别在那儿解手! ⑦ (作动的关有坐与)

⑧ 始开: ئۇ كىتاب ئوقۇشقا ئولتۇردى. 他始看书.

⑨ 饭吃起一始开家大们我. ئولتۇردۇق. 聚家

⑩ (官) 当: مەنەسپكە ~ 官做，官当. 聚家: ئاخشام بىز

تۇرسۇنىڭ ئۆيدە ئولتۇردۇق. 昨天晚上我在你们家

聚会了。

ئولتۇرۇپ - قوپۇپ [静] 居起，卧坐

ئولتۇرۇش [静] 会聚 (人数) 在 (乐娱唱弹，餐聚起一在)

ئۇلار بىر دوستىنىڭ ئۆيىدىكى ئولتۇرۇشتا تونۇشۇپ قالدى. 他

在朋友们会上认识了。

ئولتۇرۇش قىلماق 会聚: بىز قاچان ئولتۇرۇش قىلىمىز؟

我们几时聚会？

ئولتۇرۇش - قوپۇش [静] 居起，卧坐

ئولتۇرۇشماق [静] 的陷深，的睜: ئۇنىڭ ~ كۆزلىرى

پىلدىرلاپ تۇراتتى. 他深陷的眼睛忽闪着。

ئومۇملاشتۇرۇشماق «ئومۇملاشتۇرماق» 态同共的

ئومۇملاشتۇرۇلماق «ئومۇملاشتۇرماق» 态动被的

ئومۇملاشماق [静] 推广，普及：ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا. ۋۇت بويىچە ئومۇملاشتى. ھەر بىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا. ھەر بىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا. ھەر بىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا. ھەر بىرىنىڭ ئۇلارنىڭ تەجرىبىلىرى زا.

ئومۇملىق [静] 全局，大局：ئومۇملىقنى نەزەردە تۇتماق 发出全局从，局大全顾

ئومۇمىي [静] ① 公共的，有的：~ تەنتەربىيە كاپىتىدا. ② 总的，总的：~ تەنتەربىيە كاپىتىدا. ③ 一般，一般：~ تەنتەربىيە كاپىتىدا. ④ 普遍，普遍：~ تەنتەربىيە كاپىتىدا.

ئومۇمىي ئەزا <数> 项通

ئومۇمىي بايان <文> 论概，述概

ئومۇمىي بولۇڭ <数> 角共公

ئومۇمىي بۇيرۇق <数> 令通

ئومۇمىي بۆلگۈچى <数> 数因公，数约公

ئومۇمىي بۆلۈنگۈچى <数> 数倍公

ئومۇمىي پايدا <经> 利毛，润利毛

ئومۇمىي پەرق <数> 差公

ئومۇمىي پروگرامما <数> 纲总

ئومۇمىي پرىنسىپ <数> 则总

ئومۇمىي پىسخولوگىيە <数> 学理心通普

ئومۇمىي تارىخ <数> 史通

ئومۇمىي تەرەپ <数> 边共公

ئومۇمىي تەڭپۇڭلۇق <经> 衡平合综

ئومۇمىي تىكلەش <数> 线垂公

ئومۇمىي تىلشۇناسلىق <语> 学言语通普

ئومۇمىي جۇغراپىيە <地> 学理地通普

ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكى <经> 所民全

ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكى <经> 所民全

ئومۇمىي خەرىتىشۇناسلىق <地> 学图地通普

ئومۇمىي خەلق مۈلۈكچىلىكى <经> 所民全

ئومۇمىي خور <艺> 唱合大

ئومۇمىي خىمىيە <化> 学化通普

ئومۇمىي دىئالېكتىكا <哲> 法证辩般一

ئومۇمىي رادىئاتسىيە <物> 射辐总

ئولچ [静] <古> 子儿亲，子儿乖，子儿好

ئولگوساخارد <化> [静] 物化糖粉豆

ئولماق [动] <方> 掐，拧

ئولمىپىك [静] <地> 克匹林奥

ئولمىپىك تەنھەرىكەت مۇسابىقىسى <体> 林奥 会动运克匹

ئوم [静] ① 姆欧 (1854 - 1787، 家学理物国德) ② (位单阻力，阻声，阻电) 姆欧 <物>

ئوم قانۇنى <物> 律定姆欧

ئومارتا [静] 箱蜂

ئوماق [静] 讨喜人的，可爱的：بۇ بەك ~ بالا. 孩子这. 爱可很

ئوماقلاشماق [动] 欢喜人讨，爱可得长：بۇ بالا كۈند. 人讨得长天一比天一孩子这. ئوماقلاشماقتا. 欢喜

ئوماقلىق «ئوماق» 式形词名的：ئۇنىڭ ئوماقلىقىغا قارا! 你! 爱可多他看! ئۇنىڭدىن بىر خىل ~ چىقىپ توراتتى. 流她. 子样的爱可种一出露

ئومبا - دومبا <方> [静] 伦不，子样成不，话象不 类不

ئومىتېر <物> [静] 计姆欧

ئومۇت [静] 棒，棒牙狼

ئومۇرتقا <理生> [静] 椎脊，骨椎

ئومۇرتقا تۇۋرۇكى = ئومۇرتقا

ئومۇرتقىسىز [静] 的椎脊无

ئومۇرتقىسىز ھايۋان <生> 物动椎脊无

ئومۇرتقىلىق [静] 的椎脊有

ئومۇرتقىلىق ھايۋان <生> 物动椎脊

ئومۇم [静] 众在 ① 大家，体全，共公：~ ئالدىدا. 人 ② 前面 (家大) / ئۇ ~ ئېتىراپ قىلغان ۋەكىل. 认公是他. 表代的 ③ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ④ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑤ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑥ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑦ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑧ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑨ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑩ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑪ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑫ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑬ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑭ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑮ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑯ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑰ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑱ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑲ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ⑳ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉑ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉒ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉓ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉔ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉕ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉖ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉗ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉘ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉙ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉚ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉛ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉜ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉝ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉞ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㉟ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊱ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊲ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊳ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊴ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊵ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊶ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊷ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊸ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊹ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊺ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊻ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊼ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊽ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊾ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的 ㊿ ئومۇمىنىڭ مۈلكى ھەققىدا / ئومۇمىنىڭ ئىختىيارىدا. 表代的

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ئومۇمەن [静] ① 大家，体全，共公：~ ئېيتقاندا. 大，说来般一

ھەل قىلماق 全解面

ئومۇندۇرماق «ئومۇنماق» 态动使: سەن ئۇنى ئومۇندۇرما .
。 望失他叫别你

ئومۇنماق [动] 望指 (西东的住不靠): سەن ئومۇنۇپ قال .
。 望指别你 哈 .

ئومۇنۇشماق «ئومۇنماق» 态同共的

ئومۇسماق [动] <古> 翔飞, 翱翔

ئون [数] 十: ~ نەچچە ئادەم 几十个 / ~ كۈلكىنىڭ بىر
يىغىسى بار . <谚> 有十次必有一哭: 同喻“乐”
。 “悲生极

ئون بېشى بولسىمۇ = ئون جېنى بولسىمۇ

ئون جېنى بولسىمۇ 三头六臂: ئاممىدىن ئايرىلساڭ ،
ئون جېنىڭ بولسىمۇ بىكار . 离群开众 ، 你就有是头六
。 用顶不也臂

ئون جېنىنىڭ بىرى قالماق <成> 死累了 ، 疼死
了: ھېرپ ئون جېنىنىڭ بىرى قالدى . 我死累了 . 福رس .
قىم شۇنداق ئاغرىدىكى ، ئون جېنىنىڭ بىرى قالدى . 肚子痛
。 了不受得

ئون سەككىز مىڭ ئالەم 寰宇 , 寰球 , 普天之下 ،
四海之内

ئون گۈلىنىڭ بىرى ئېچىلمىغان 青春少年: مەن
تېخى ياش ، ئون گۈلۈمنىڭ بىرى ئېچىلمىدى . 我还年轻 ،
。 少年青春当

ئونلار خانىسى <数> 十位

ئون ئۆلۈپ ، بىر تىرىلمەك <成> 九死一生

ئون ئىككى بارماق ئۈچەي <理生> 二十指肠

ئون ئىككى بۇرج <天> 黄道二十宫

ئون ئىككى مۇقام <艺> 二十木卡姆

ئون ئىككى مۇجەل <天> 二十肖生

ئون ياقلىق <数> 十体面

ئوناق [静] <方> 估计, 揣测

ئونەيلەن [静] 十个人

ئونبېشى [静] ① 十户长, ② 长伍

ئونتولوگىيە [静] <哲> 本体论

ئونلاپ [静] 十成地

ئونلۇق [静] ① <数> 十位进, ② (的牌克扑)

ئونلۇق ئونلۇقى 红桃十 / چىللىكنىڭ ئونلۇقى 梅花十

ئونلۇق تۈرگە ئايرىش ئۇسۇلى <数> 十分进

ئونلۇق قارشىلىق ساندۇقى <电, 物> 电进十

ئومۇمىي زىيان <经> 损毛

ئومۇمىي سان <印> 总期号

ئومۇمىي سايلام <法> 选普

ئومۇمىي سۇغۇرتىشۇناسلىق 总保体学

ئومۇمىي سىزىق <数> 公共线

ئومۇمىي سىستېما نەزەرىيىسى 普通系统论

ئومۇمىي فونېتىكا <语> 普通语音学

ئومۇمىي فىزىكا 普通物理学

ئومۇمىي قانۇن <法> 公法

ئومۇمىي قانۇنىيەت 一般规律, 普遍规律

ئومۇمىي قائىدە 通则

ئومۇمىي قىممەت <经> 总值

ئومۇمىي كاتالوگ 总目录

ئومۇمىي كەچۈرۈم <法> 大赦

ئومۇمىي كۆپەيتكىچى <数> 公因数, 公因子

ئەڭ چوڭ ~ ئەڭ چوڭ (数) 子因公最大

ئومۇمىي كۆرسەتكۈچ <数> 总指数

ئومۇمىي گرامماتىكا <语> 普通语法学

ئومۇمىي گېئولوگىيە <地> 普通地质学

ئومۇمىي لايىھە 总体设计

ئومۇمىي لوگىكا <逻> 普通逻辑

ئومۇمىي لېكسىكونولوگىيە <语> 普通汇词学

ئومۇمىي مەخرەج <数> 公分母, 通分母

ئومۇمىي مەھسۇلات 总产

ئومۇمىي مۈلۈكچىلىك <经> 公有制

ئومۇمىي مېتېئورولوگىيە <气> 普通气象学

ئومۇمىي نۇقتا <数> 公共点, 共点

ئومۇمىي نىسبەت <数> 公比

ئومۇمىي ھەقىقەت <哲> 一般真理, 普遍真理

ئومۇمىي ھۇجۇم <军> 总攻击

ئومۇمىي ھۆكۈم <逻> 全称判断

ئومۇمىي ئۇقتۇرۇش 公告, 通报

ئومۇمىي ئېغىرلىق 重毛

ئومۇمىي ئىگىلىك <经> 公有制

ئومۇمىي ئىنتېگرال <数> 通积分

ئومۇمىي يېشىم <数> 通解

ئومۇمىي يىغىن 全会, 全体议会

ئومۇمىيلىق [静] <哲> 一般性, 普遍性: ~

نۇقتىئىنەزىرى بولۇشى كېرەك . 要有全局观点 .

ئومۇمىيۈزلۈك [静] 全面: ~ كېڭەيتمەك 全面推广 / ~

ئويدۇرۇلماق¹ «ئويدۇرماق¹» 态动被的
 ئويدۇرۇلماق² «ئويدۇرماق²» 态动被的: ئويدۇرۇلغان پاكىت
 实事造捏

ئوي - دۆڭك [静] 坎坎沟沟, 平不低高
 ئوي - دۆڭنى ياخشى بىلەتتى. 坎坎沟沟的里这悉熟他.

ئويرات [静] 特拉卫, 特鲁厄, 刺瓦 (一之落部古蒙)
 ئويغاتماق [动] 起唤, 醒唤, 醒叫, 醒让
 ئويلاپ ئويغاتتى. 了醒叫子儿把他. ئۇنىڭ سۆزى مېنى
 خىيالىدىن ئويغاتتى. 醒唤中思沉从我把话的他. خەلق

ئاممىسىنى ~ 众民起唤

ئويغاق [静] 着醒: ھەممىسى قاتتىق ئۇيقۇغا كەتكەن بولۇپ,
 ئۇ تېخىچىلا ~ ئىدى. 了睡熟都人别. 着醒还他. ئويغاق.
 نى زورلاپ ئۇخلاقتىلى بولماس. <谚> 硬能不人的着醒
 . 觉睡让

ئويغاقلىق [静] 醒, 醒 [静] 着醒: ئۈگدەك دېگىنىمىز پۈتۈنلەي ئۇخ-
 لاپ قېلىش بىلەن ئويغاقلىقنىڭ ئارىلىقىدىكى ھالەتنى كۆرسىتىد-
 ۇ. 态状的间之着醒和睡入全完指是睡瞌

ئويغانماق [动] 醒①, 醒睡: ئۇ تېخى ئويغانمىدى. 没还他
 ②. 醒 <转> 醒苏, 苏复: يايلاق ئويغاندى, ئوت -
 چۆپلەر كۆكۈردى. 了青返草, 了醒苏原草. 了 ڑېمىن ئويغان.
 دى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن <转> ③. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 رەقىقى قىلىۋاتقان ئەللەر ئويغاندى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 كادىرلار ئويغانغاندا دېھقانلارمۇ ئويغاندى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 ④. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن: مېنىڭ قەلبىمدە ھازا-
 رەتلىك بىر ئۇيغۇ ئويغىنىشقا باشلىدى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 . 觉感的乎乎热种一

ئويغۇ [静] <古> 刀剌

ئويغىتىلماق 态动被的 «ئويغاتماق»

ئويغىنىشماق «ئويغانماق» 态同共的: بىللار ئويغىنىشىپ،

يۈز - كۆزلىرىنى يۇيۇشتى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 ئويلاشماق «ئويلىماق» 态同共的: بىز كەلگۈسىنى ئويلىشىد-
 مىز كېرەك. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 كۆرىمەن، ئاندىن بۇ ھەقتە ئويلىشىپ باقمىن. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 . 虑考虑考此就后然, 况情

ئويلانماق «ئويلىماق» 态复自的: قايتا - قايتا ~ 思复反
 / 考 / ئۇلار ئويلىنىپتۇ، ئەمما بىرەر ئامال تاپالماپتۇ. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 考虑思 ~ 思复反 / 考 / ھەسەلە ئۈستىدە ~ 思复反 / 考 / ھەسەلە ئۈستىدە ~ 思复反 / 考
 رۇپ ئاندىن سىزگە جاۋاب بېرى. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 . 你

ئوي¹ [静] <古> 黑枣

ئويپاڭ = ئويماق

ئوي - پىكىر [静] 法想, 绪思, 路思, 头念: ئۇنىڭ كال-

مىسىدا ھەر خىل ئوي - پىكىرلەر چۆرگەلەپتتى. 在法想多许
 转打里子脑他. ئۇنىڭ نېمە ئوي - پىكىرى بارلىقىنى كىم
 بىلىسۇن. 头念么什有他道知谁. مېكىياننىڭ ئوي - پىك-
 رى بىر سىقىم تېرىق. <谚> 米小把一是的想鸡母
 ئۇ سۆزلىمەكچى، ئۇنىڭ ئوي - پىكىرىنى بۆلۈۋەتمەڭلار. 正他
 . 路思的他断打别, 言发备准在

ئويچان [静] 的思沉: ئۇ ~ ھالدا دېدى. 说着思沉他
 ئويچانلىق «ئويچان» 式形词名的: ئۇ ئاپئاق قار باسقان دالغا
 ~ بىلەن تىكىلدى. 原的皑皑雪白着视注边思沉边他
 . 野

ئوي - چوڭقۇر [静] 洼洼坑坑, 平不坳坎: يولنىڭ
 ئوي - چوڭقۇرى ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن / 洼洼坑坑的上路
 ئوي - چوڭقۇرى تولا. <谚> 多坳坎方地的悉熟不

ئويچى [静] 者想冥思苦, 者思沉: مۇشۇ كۈنلەردە بەكلا ~
 بولۇپ قالدىڭ. 人的想冥思苦了成直简你日子些这
 ئوي - خىيال [静] 算打, 法想, 思心: ھەركىمنىڭ ئوي -
 خىيالى باشقا. (算打)法想的人各有人各

ئوي - دوڭغۇل [静] 洼洼坑坑, 平不低高: كىچىك ماشىنا
 ~ يېزا يولىدا سىلكىنىپ كېتىۋاتتى. 洼洼坑坑在车汽小
 . 着簸颠上路道间乡的

ئويدۇرما [静] 造捏, 撰杜, 撰杜, 撰杜, 撰杜, 撰杜: بۇ پۈتۈد-
 ۇ. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن / 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن / 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 话的造捏

ئويدۇرماق¹ «ئويماق²» 态动使的

ئويدۇرماق² [动] 造捏, 撰杜, 撰杜, 撰杜, 撰杜: پىت-
 نە - پاست ئويدۇرۇپ چىقماق / 言谣造编 / 言谣造编 چىققان
 پاكىت ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن / 实事的造捏
 ئويدۇرۇپ چىقارغىلى بولمايدۇ. 能不是律规的展发会社
 . 的造捏

ئويدۇرمىچى [静] 者陷诬, 者撰杜, 者造捏: ئويدۇرمى-
 چىلار ئويدۇرۇپ چىقارغان ئىغۇدا دەستىدىن توپتوغرا 15 يىل
 ئازاب چەكتىم. 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن / 了 ڑېمىن ڑېمىن ڑېمىن
 受整整我, 言谣的造编者们陷诬于由
 . 罪年 15 了

ئويدۇرمىچىلىق [静] 陷诬, 造捏: ئۇنىڭ ئويدۇرمىچىلىقى
 دەستىدىن بىرقانچە ئادەم خانىۋەيران بولۇپ كەتتى. 的他于由
 . 亡人破家得弄被人个几好, 陷诬
 态同共的 «ئويدۇرماق¹»

:堂名, 戏把 <转>④! 笑玩是不可这! ئەمەس ~
 بۇ ئۇنىڭ ئوينىغان ئويۇنى ئىدى. 戏把的要他是这.
 你, 堂名有里这. سەل پەخەس بولۇڭلار. 儿点心小得们

ئويۇن چىقارماق 腕手耍, 戏把鬼耍,
 目节演, 戏演 قويماق ئويۇن

ئويۇن قېپى 者儿玩贪: 扎 者儿玩贪 ~ ئىدى.
 玩贪太候时小尔克

ئويۇن قىلماق 笑玩开, 玩着闹

ئويۇن كومپيۇتېرى 机戏游子电

ئويۇن كۆرسەتمەك <转>②目节演, 戏演①
 招花

ئويۇن - تاماشا 玩游, 耍玩, 戏游 [静]

ئويۇنچا 口领(分部的空挖时服衣裁) [静]

ئويۇن - چاقچاق 笑笑说说, 笑玩 [静]

ئويۇن - چاقچاقچى 笑玩开好, 人的笑爱说爱 [静]
 人的

ئويۇنچۇق 偶玩, 具玩① [静]: قىزچاق ئۆزىنىڭ ئويۇنچۇقلە-
 رى بىلەن ھەپلىشىپ ئولتۇراتتى. 自弄摆里那在坐娘姑小.

ئويۇنچۇق 具玩的己 <转>②. 物玩: سىز باشلىقىڭىزنىڭ ئويۇنچۇق-
 قىغا ئايلىنىپ قاپسىز - دە. 嘛了物玩的儿头头了成您.

ئويۇنچى 人的戏演① [静]: سەنئەت ئۆمىكىنىڭ ئويۇنچىلىرى
 子孩的玩贪 人: 人的玩贪②们员演的团工文

ئويۇنخانا 室艺游②院戏, 子园戏① [静]

ئويۇن - كۈلكە 笑笑说说, 笑嬉 [静]

动转: ئۇنىڭ بارماقلىرى راۋاب پەدىلىرى ئۈستىدە ئوينىتىتى.
 动跳上弦琴甫瓦热在指手的他. ئۇنىڭ كۆزلىرى ئويناپ
 كەتتى. 转溜溜滴睛眼的她. ئۇنىڭ يۈزىكى شادلىقتىن ئوي-
 ناپ كەتتى. 来起了跳得奋兴心的他. 弄摆⑤.
 低娘姑个那. 稍发的己自着弄摆头着. 过⑥(节):
 روزنى مەن تۇت- سام, ھېيتنى باشقىلار ئويناپتۇ.
 我是的斋封 <谚>. 参 ~ توي “裳衣嫁作人他为” 同喻:
 人别是却的节 迪萨. 出露⑦礼婚加
 容笑了出露上脸克

ئويناش سەنئىتى <艺> 术艺演表

ئويۇشماق «ئويماق» 态同共的: ئۇلار نەقىش ئويۇشماقتا.
 儿花雕在们

ئويۇق ① [静] 榭壁, 龕壁: ئويۇقتا ئورۇن - كۆرپىلەر تە-
 زىپ قويۇلغان. 坑的刨石玉采②. 盖铺着摆里榭壁.

ئويۇق ② [静] <方> 样花(的用绣刺)

ئويۇقچە 榭壁小, 龕壁小 [静]

ئويۇلماق «ئويماق» 态动被的: تامنىڭ بىر يېرى ئويۇلۇپ
 كېتىپتۇ. 块一了去进凹墙.

ئويۇم [静] 量的来出挖次一具工的定一用
 土锹一

ئويۇن ① [静] 耍玩, 戏游: بالىلار ئويۇنى 戏游童儿 / مۇ-
 شۈككە ~, چاشقانغا قىيىن. <谚> 为鼠老, 戏游做猫

ئويۇن ② [静]: ئۇلار ~ تەييارلاپ بولدى. 难
 练排们他. 目节了好

ئويۇن ③ [静]: 来起了站地幕们众观的戏看. 笑玩

己 / ئۆزىنى ئۇپراتمايدىغان ئادەم 人的养保会

ئۇپراق [静] <古> 的了旧用， 的了损磨

ئۇپراقچىلىق [静] <方> 心烦找自 操份过， 烦麻

ئۇپرىتىشماق «ئۇپراتماق» 态同共的

ئۇپرىتماق [动] ① 损磨， 坏磨， 耗损； دتالار ئۇپراپ كەت-

تى . 了坏磨件零 . ② <转> 了 . 心操 ، 心费 ؛ بۇ ئىشقا تولا

ئۇپرىماق . 了心费太别就你事件 这 .

ئۇپراش نىسبىتى 率耗损

ئۇپراش ھەققى <经> 费旧折

ئۇپراش يۈزى <地> 面蚀磨

ئۇپۇق [静] <地> 际天， 线平地

ئۇپۇق سىزىقى 线标地， 线平地

ئۇپىلاتماق «ئۇپىلماق» 态动使的

ئۇپىلاشماق «ئۇپىلماق» 态同共的

ئۇپىلانماق «ئۇپىلماق» 态动被的

ئۇپىلماق [动] 粉涂， 粉搽

ئۇتتۇر = ئۇدۇل

ئۇتتۇر چىش <理生> 牙门， 齿门

ئۇتتۇر مىجەز 子性直， 儿眼心直

ئۇتتۇر ئوقەت = ئۇدۇل ئوقەت

ئۇتتۇرلۇق = ئۇدۇللۇق

ئۇتتۇرۇنماق <古> ① 面碰， 面迎， 面照 ② 对抗，

击撞， 撞对 ③ 抗反

① 维吾尔文第二十六个字母该② 母字个

ئۇ² [静] ① 他， 她， 它； ~ كىم؟ 他是(她)他？ ~ ئوقۇ-

غۇچى . 他(她)是学 . ② 那， 那个； ھېلىقى لۇغەت-

تىن يەنە بىرنى ئالدىم ، ئۇنى ئۇكامغا بېرىمەن . 了买又我 .

ئۇنى ئۇكامغا بېرىمەن . 弟弟我给送它将， 典词个那本

بولدۇ . 父叔我是人个那 . ۇ دېگەن ~ دېگەن ~ زامان ، بۇ دېگەن

بۇ زامان . 时一彼 . 时一此 .

ئۇ ئالەم = ئۇ دۇنيا

ئۇ دۇنيا <宗> 泉九， 世后， 间阴

ئۇ دۇنياغا كەتمەك <成> 古作， 世去

ئۇ دۇنيالىق <宗> 的间阴， 的世后

ئۇ دۇنيالىق - بۇ دۇنيالىق بولۇشماق <成> 不势

天戴共不， 立两

ئۇ شاختىن بۇ شاخقا قونماق <成> 那着望山这

迁思异见， 高山

ئۇ - بۇ [静] 个那， 个这 ~ دېمەك 那说这说 三说，

四道

ئۇپا [静] 粉扑， 粉， 粉香 ~ قۇتسى 盒粉香 / ~ سۇر-

مەك 粉搽

ئۇپاسانچ [静] <古> 者土修做备准， 者道修

ئۇپا - ئەغلىك [静] 粉脂 ~ سۇرتەك 粉脂搽

ئۇپراتماق «ئۇپرىتماق» 态动使的 : ئايغىنى ~ 磨鞋把

自践作 ~ ئاغزىنى / 破 舌口费， 皮嘴磨 ~ ئاغزىنى /

头尖 باش ئۇچلۇق

蝗头尖 <动> ئۇچلۇق باش چېكەتكە

嘴撇爱，的气赌爱，的气生爱 ئۇچلۇق تۇمشۇق
的

瓜越 <植> ئۇچلۇق قوغۇن

经神叉三 <理生> ئۇچلۇق نېرۋا

领尖 ياقا ئۇچلۇق

态同共的 «ئۇچلاتماق» ئۇچلىتىشماق

刀笔铅 [静] ئۇچلىغۇچ

:长接②笔铅削 ~ قېرىنداشنى ① [动] ئۇچلىماق

چاپاننىڭ يېڭىنى ~ 撇③袖衣长接: ئۇ ئاغزىنى ئۇچلاپ مېنى
مەسخىرە قىلدى. 我笑嘲嘴着撇他.

筛 <方> [动] ئۇچلىماق² (粉面)

山的峭陡: 的峭陡 [静] ئۇچما

峰来飞 <地> ئۇچما چوققا

雀麻. 雀麻 ① [动] ئۇچماق¹ 飞，飞: قۇشقاچلار ئۇچۇپ كەتتى.

了走飞。 飞在正机飞. 飞走了. 飞走了. 飞走了. 飞走了. 飞走了.
的走不撇，鸡的走不飞 <谚> 发挥②. 墙

汽的中瓶. 发挥②. 墙 ③ <转> 然飘飘: باشقىلار ئۇنى ماختاپ

④. 然飘飘就他，他夸人别. 飞走了. 飞走了. 飞走了. 飞走了. 飞走了.
掉磕，掉磕 <转> 掉磕. 掉磕. 掉磕. 掉磕. 掉磕. 掉磕.

边了掉磕 壶茶的嘴壶了 / 壶茶的嘴壶了. 壶茶的嘴壶了. 壶茶的嘴壶了. 壶茶的嘴壶了. 壶茶的嘴壶了.
盅茶的

ئۇچۇشنى بىلىپ، چۈشۈشنى بىلمەسلىك <成>
“力量自不”同喻: 落会不飞会光

，落角③好恰，好正②均平，等平① [静] ئۇچمۇئۇچ
方八面四，处到

ئۇچۇر [静] 讯音，信音，息信. 音回: 音回 - 音回. 音回 - 音回.
دىن ئۇچ پارچە خەت يازدىم، ئەمما تا ھازىرغىچە ~ كەلمىدى.

。音回有没直一但，信封三寄连我

换交息信 ئۇچۇر ئالماشتۇرماق

ئۇچۇر ئالماق: 知得: ئۇنىڭ قەشقەرگە يېتىپ بارغانلىقى
توغرىسىدا ئۇچۇر ئالدىم. 我知得们他到已了. 我知得们他到已了.

话回 ئۇچۇر بەرمەك

ئۇچۇر قانۇنشۇناسلىقى <法> 学法息信

道信 <电> ئۇچۇر قانىلى

宿信 ئۇچۇر قونالغۇسى

论息信 ئۇچۇر نەزەرىيىسى

学光息信 <物> ئۇچۇر ئوپتىكىسى

بەختسىزلىككە ~ 幸不到遭 / تاللاپ - تاللاپ تازغا ئۇچراپتۇ.
。“眼了花挑”同喻: 子秃个了挑去挑来挑 <谚>

冬忍 <植> [静] ئۇچقات

挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气.
。发

在车列. 在车列. 在车列. 在车列. 在车列.
挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气. 挥易容油气.

向驶地快飞船汽. 向驶地快飞船汽. 向驶地快飞船汽. 向驶地快飞船汽. 向驶地快飞船汽.
。方远

校航 [静] 员行飞: ئۇچقۇچلار مەكتىپى

驶驾人无 ئايروپىلان [静] 的员行飞无: ~ 机飞

~ ئۇچقۇچىلىق «ئۇچقۇچى» 词名象抽的: ئۇلار بەلگىلىك
。平水行飞的定一了到达已们他.

的速迅行飞，的飞善 [静] ئۇچقۇر

轮飞 <机> ئۇچقۇر چاق

台火烽，哨前 <方> [静] ئۇچقۇرۇل

态同共的 «ئۇچراتماق» ئۇچرىتىشماق

ئۇچقۇن [静] ① 星火，星火，星火: ئېلېكترون ئۇچ-
قۇنى 花火电 / 花火电 / 花火电 / 花火电 / 花火电.

يانغىن چىقىدۇ. 原燎以可，火之星星. 原燎以可，火之星星. 原燎以可，火之星星. 原燎以可，火之星星. 原燎以可，火之星星.
تۆمۈرچى ئەمەس. <谚> 匠铁是不的星火怕 ②. 匠铁是不的星火怕 ②. 匠铁是不的星火怕 ②. 匠铁是不的星火怕 ②. 匠铁是不的星火怕 ②.

粒颗的少细 كۆمۈر ئۇچقۇنلىرى 灰煤، 屑煤 / 灰煤، 屑煤 / 灰煤، 屑煤 / 灰煤، 屑煤 / 灰煤، 屑煤.
قۇنى 花雪

蛙青，鸡田 <动> ئۇچقۇن پاقا

虱飞 <动> ئۇچقۇن پىت

花火无，星火无 [静] ئۇچقۇنسىز

塞花火 <机> [静] ئۇچقۇنلاتقۇچ

态动使的 «ئۇچقۇنلىماق» ئۇچقۇنلاتماق

的花火带 [静] ئۇچقۇنلۇق

电放花火 <物> ئۇچقۇنلۇق زەرەتسىزلىنىش

ئۇچقۇنلىماق [动] ① 星火溅，星火溅，星火溅: ئوت
ئۇچقۇنلاپ كەتتى. 星火了起溅火. 星火了起溅火. 星火了起溅火. 星火了起溅火. 星火了起溅火.

。花雪着飘空天. 花雪着飘空天. 花雪着飘空天. 花雪着飘空天. 花雪着飘空天.

态动使的 «ئۇچلىماق» ئۇچلاتماق

态同共的 «ئۇچلىماق» ئۇچلاشماق

态动被的 «ئۇچلىماق» ئۇچلانماق

出凸，起隆，耸高，出突，起突 <方> [动] ئۇچلايماق

刀尖 [静] 的尖: ~ 子锥尖 / ~ 子
巴下尖 ~ 子

~ / 里底斯歇争战 ئۇرۇشى ىسەبىلىكى ~ / 战大界世
 ئەسرلىرى ىسەرلىرى ~ / 人狂争战 تەلۋىلىرى ~ / 俘战
 قىلماق ىلماق / ئۇرۇشنىڭ توقتۇزى رەك، بىرى جەك .
 . “诈厌不兵” 同喻: 谋九战一 < 谚 >
 车战، 车战作 < 军 > ئۇرۇش ئاپتوموبىلى
 机飞战作 < 军 > ئۇرۇش ئايروپىلانى
 争战发爆 بولماق ئۇرۇش بولماق
 船战 < 军 > ئۇرۇش پاراخوتى
 犯战 ئۇرۇش جىنايەتچىسى
 战作②仗打① ئۇرۇش قىلماق
 的武黠兵穷، 的战好 [静] ئۇرۇشپەرەس
 ئۇرۇشپەرەسلىك « ئۇرۇشپەرەس » 词名象抽的: ~ چۈقانلە-
 器叫争战 رى
 斗争، 吵争 [静] ئۇرۇش - تالاش
 砸打 < 法 > [静] ئۇرۇش - چېقىش
 者武黠兵穷، 子贩争战 [静] ئۇرۇشخۇمار
 武黠兵穷 [静] ئۇرۇشخۇمارلىق
 的架打爱 ~ : 的斗好، 的架打爱 [静] ئۇرۇشقاق
 子孩
 战好 ىستى ~ : 式形词名的 « ئۇرۇشقاق »
 策政
 战交②态同共的 « ئۇرماق » ① ئۇرۇشماق
 ~ / 儿籽菜 ئۇرۇقى كۆكتات ئۇرۇقى: 子种، 儿籽① [静] ئۇرۇق
 种 < 转 > ② 种采، 子种集采 بىغماق ~ / 种选
 < 转 > ③ 后绝، 种绝 ئۇرۇقى قۇرماق: 代后孙子指
 儿子棋吃 ~ / 棋走 (يۆتكەمەك) ~ / 棋
 族氏⑤
 实结 < 农 > ئۇرۇق تۇتماق
 语族氏 < 语 > ئۇرۇق تىلى
 种播 < 农 > ئۇرۇق چاچماق
 种下 < 农 > ئۇرۇق سالماق
 机种播 < 农 > ئۇرۇق سېلىش ماشىنىسى
 管精输 < 理生 > ئۇرۇق نەيچىسى
 罗 < 药 > ئۇرۇقلار كۆمۈلىچى (لوبوبى كەبىر)
 丸日比克甫补
 索绳، 子绳، 绳 < 古 > [静] ئۇرۇق^۲
 族部، 族氏 [静] ئۇرۇق - ئايماق
 辈先، 先祖 [静] ئۇرۇق - ئەجداد
 代后، 裔后، 孙子 [静] ئۇرۇق - ئەۋلاد
 代后孙子، 裔后، 代后 [静] ئۇرۇق - پۇشت

نۇر - سوق قىلماق = ئۇرتوقاي قىلماق
 ~ / 音重辑逻 ~ / 音重 < 语 > [静] ئۇرغۇ
 号符音重 بەلگىسى
 臼木 [静] ئۇرغۇ^۲
 态动使的 « ئۇرغۇماق » ئۇرغۇتماق
 态动使的 « ئۇرماق » ئۇرغۇرماق
 的读重非، 的音重无 < 语 > [静] ئۇرغۇسىز
 节音读重非 < 语 > ئۇرغۇسىز بوغۇم
 家学音重 < 语 > [静] ئۇرغۇشۇناس
 学音重 < 语 > [静] ئۇرغۇشۇناسلىق
 的读重، 的音重带 < 语 > [静] ئۇرغۇلۇق ~ ئوقۇماق
 读重
 节音读重 < 语 > ئۇرغۇلۇق بوغۇم
 的击打 < 艺 > [静] ئۇرغۇلۇق^۲
 器乐击打 < 艺 > ئۇرغۇلۇق چالغۇ
 发进، 涌① [动] ئۇرغۇماق
 出涌中泉从水 / قىزغىنلىقى ~ بۇلاقتىن سۇ ئۇرغۇپ چىتماق
 发焕②发进情热 ~ ئۇرغۇپ چىققان كۈچ ىلماق / ماقالىدا مەس-
 ىبات ئۇرغۇپ تاشقان . 放奔势气章文 .
 喊呐 < 古 > [动] ئۇرلوماق
 击، 拍， 打毆، 打① [动] ئۇرۇرماق
 胸拍 ~ مەيدىسىگە ~
 脯 / تۇخۇمنى تاشقا ~ 以石击卵 ② 敲， 撞: 达ك ~ 敲
 钟 / تام سائەت ئىككىگە ئۈزدى . 点两了敲钟挂 . ئۈبىشە-
 نى دېرىزىگە ئۇرۇۋاپتۇ . 他撞头了到撞头的他 . ③ < 转 >
 动跳: 跳 ~ 动跳搏脉 / يۈرىكىسى گۈپ - گۈپ ~
 ④ 跳地腾扑腾扑心 < 转 > 打扑، 打吹: خوش پۇراقلار
 ىماغقا ئۇرۇپ تۇراتتى . 鼻扑味香 . شامل يۈزگە ئۇرۇپ
 تۇراتتى . 庞面着吹风 . ⑤ < 转 > 命拼، 力尽: ئۆزىنى
 ىزمەتكە ئۇرۇپ تۇرماق ىمماق ىمماق ىمماق / 入投常非作工، 作工命拼
 ىمماق ىمماق ~ ىمماق ىمماق
 素胆尿 < 理生 > [静] ئۇرۇبىلىن
 草仙二小 < 植 > [静] ئۇرۇت
 毆， 斗، 打毆، 打 [静] ئۇر - ئۇر
 打喊人人، 街过鼠老 . ئۇرغا قاپتۇ .
 之攻而起群، 架群打، 打乱 ئۇر - ئۇر قىلماق
 打挨 ئۇر - ئۇرغا قالماق
 合奏، 衍敷 [静] سوقۇپ - سوقۇپ
 ىمماق ىمماق ~ پۈتكۈزمەك
 事了衍敷
 役战، 争战 [静] ئۇرۇش ~
 ىمماق ىمماق ىمماق / 战内، 争战内国 ~ ىمماق ىمماق

燥烦到感家大们我使远遥的程路. مىزگە ئېغىر كەلدى.

倦疲, 杳拖, 拉拖 <古>〔静〕 ئۇزاقلىق²

离远, 远走〔动〕 ئۇزاقلىماق

لمىشىپ, شىمالغا قاراپ ئۇزاقلاپ كېتىۋاتىمەن. 母了别告我

。去远方北朝, 校

豆丽 <植>〔静〕 ئۇزۇبۇيا

鸡锦 <动>〔静〕 ئۇزۇقراۋۇل

态动使的 «ئۇزلاشماق»

更得变, 了高长姆乃图再. 变①巧灵变②亮漂变

。了亮漂加

的练老, 的历阅有, 的验经有 <古>〔静〕 ئۇزۇلۇغ

式形词名的 «ئۇز» ئۇزۇلۇق¹

舍牛, 圈牛 <古>〔静〕 ئۇزۇلۇق²

弟徒, 工徒, 工帮 <古>〔静〕 ئۇزۇماق

面后在, 着眼 <古>〔静〕 ئۇزۇ¹

睡瞌, 意睡, 觉睡, 眠睡 <古>〔静〕 ئۇزۇ²

墩土, 岗, 丘 <古>〔静〕 ئۇزۇ³

癖疥, 子癩 <古, 医>〔静〕 ئۇزۇز

~ / 子绳长 ئارقان ~ : 长漫, 久长, 长〔静〕 ئۇزۇن

。 كېچە 夜长 ~ / يول 漫的长 路道的长 漫 ~ بۇشم ماڭا ~ كېلىدۇ.

。 长着穿我子裤条这. ئۆمۈرنى قىسقا كەس, ياغاچنى ~

。 匠木长” 同喻: 长留宜木锯, 短留要铁截 <谚>

。 “匠铁短. 匠铁短 ~ گەپ ئۆزىنى ئورار, ~ چاپان پۈتى.

。 脚绊会了长子袍, 己自缠会了长话 <谚>

。 有中长. بار. نىڭ ئارىسىدا قىسقا بار, قىسقىنىڭ ئارىسىدا ~ بار.

。 短. ئۇزۇن. 长所有寸, 短所有尺” 同喻: 长有中短, 短

。 久很了坐家我在他. ئولتۇردى ~

。 来以古亘 ئالەم 古亘: ئۇزۇن ئالەمدىن بېرى

。 草薹穗长 <植> ئۇزۇن باشلىق قىياق

。 龙梁 <动> ئۇزۇن بويۇن دىنوزاۋۇر

。 狸带颈长 <动> ئۇزۇن بويۇن ئىپار مۈشۈك

。 蛾石角长 <动> ئۇزۇن بۇرۇت تاش پەرۋانە

。 牛天 <动> ئۇزۇن بۇرۇتلۇق قوڭغۇز

。 鲸须长 <动> ئۇزۇن بۇرۇتلۇق كىت

。 目鼻长 <动> ئۇزۇن بۇرۇنلۇقلار ئەترىتى

。 蛸宛长 <动> ئۇزۇن بېغىش سىيا بېلىق

。 猿臂长 <动> ئۇزۇن بىلەك ئادەمسىمان مايمۇن

。 蛛喜, 蛸 <动> ئۇزۇن پۇتلۇق ئۆمۈچۈك

。 蚕胴长 پىلە ئۇزۇن

架群打, 殴斗〔静〕 نۇر - يىقىت

架群打, 打撕, 殴斗 نۇر - يىقىت قىلماق

娘姑个这. ئىكەن ~ بۇ قىزنىڭ قولى ①巧灵〔静〕

。 的亮漂②. 巧手的 ~ ئايال 漂亮的人 / ئاز قىل,

。 些好干要但, 些少干可宁 <谚> قىل ~

。 送, 伸 ②态动使的 «ئۇزۇماق» ① ئۇزۇتماق

。 发打, 送欢, 行送 ③给送书把手伸 مېھمانلارنى

。 客送, 行送人客给 ~ ئۇزۇتىش يىغىنى 会送欢 / سە.

。 程起发打, 行送 ~ پەرگە

。 期长延 ~ مۇددەتنى 态动使的 «ئۇزۇرماق»

。 要长身的衣上 ~ كىيىمنىڭ بويىنى بىر ساتتىمىتىر

。 米厘一放

。 态同共的 «ئۇزۇرماق» ئۇزۇرتىشماق

。 态动被的 «ئۇزۇرماق» ئۇزۇرتىلماق

。 了长天. كۈن ئۇزاردى. 长变〔动〕 ئۇزۇرماق

。 半了长延又赛球排. مۇسابىقىسى يەنە يېرىم سائەت ئۇزاردى.

。 时小

。 态同共的 «ئۇزۇساق» ئۇزۇشماق

。 的久悠, 的长漫, 的远久, 的久长, 的长〔静〕 ئۇزاق

。 短夜长昼. تۈن قىسقا. ~ 期长 ~ مۇددەت

。 史历的久悠 ~ 程历的长漫 / ئۇ كەلىدە.

。 了来没久好他. گىلى ~ بولدى.

。 来以期长 ئۇزاقتىن بۇيان

。 久不 ~ ئۇزاقتىن بېرى = ئۇزاقتىن بۇيان

。 儿会不一, 久不 ئۇزاققا بارماي

。 了来就他, 久不车上我. ئۇزاققا بارمايلا, ئۇ

。 又久不去过昏他. 又久不去过昏他. ھوشىدىن كېتىپ, ~ يەنە ھوشىغا كەلدى.

。 了醒清

。 延拖 ئۇزاققا سوزماق. 件这 ئۇزاققا سوزماق

。 了拖要不事

。 代时古远 <地> ئۇزاق قەدىمكى زامان

。 议计长从, 看远长从 ئۇزاقنى كۆرمەك

。 议计长从 ئۇزاقنى كۆزلىمەك

。 态动使的 «ئۇزاقلاشماق» ئۇزاقلاشتۇرماق

。 态同共的 «ئۇزاقلاشتۇرماق» ئۇزاقلاشتۇرۇشماق

。 态动被的 «ئۇزاقلاشتۇرماق» ئۇزاقلاشتۇرۇلماق

。 远离〔动〕 ئۇزاقلاشماق. ئۇنىڭ ئاۋازى بىزدىن بارغانسېرى

。 来越们我离音声的他. ئۇزاقلىشىپ ئاخىر ئاڭلانماي قالدى.

。 了失消便来后到, 远越

。 式形词名的 «ئۇزاق» ئۇزاقلىق¹ ھەممە.

ئۇزۇن تالا / ئۇزۇندىن - ئۇزۇنغا سەپ تارتقان چوڭ قوشۇن

队部大的长又而长得排

ئۇزۇنغىچە 久好，间时长好〔静〕 كۆرۈشىمگىلى 18 يىل

بولغان ساۋاقداشلار ~ پاراڭلاشتى . 18 年没见面同的学谈 . 久好了

短长〔静〕 قىسقا

ئۇزۇن - قىسقا دەسسەمەك 脚一低脚一高

ئۇزۇن - قىسقا دەسسەپ بىزگە قاراپ كەلمەكتە . 一高们他

。来走们我向地脚一低脚

ئۇزۇن - قىسقا گەپ 语碎言闲

ئۇزۇنلۇق ①〔静〕 度长 ①: جۈزىنىڭ ئۇزۇنلۇقى ۋە كەڭلىك .

كىنى ئۆلچەمەك 度宽和度长的子桌量 / ئۇزۇنلۇقى قانچە

مېتىر كېلىدۇ؟ 米少多长 ②: 度经 ②: ۋە كەڭلىك

度纬和

ئۇزۇنلۇق بىرلىكى 位单度长 <数>

ئۇزۇنماق 灭熄，熄，灭 <古>〔动〕

ئۈزۈپ 位单度速行航只船，里海/时小)节〔静〕

ئۈزۈپتە 酪奶，奶酸 <古>〔静〕

ئۈزۈپتەشماق 态同共的 «ئۈزۈپتەشماق»

ئۈزۈپتەشماق 态动被的 «ئۈزۈپتەشماق»

ئۈزۈپتەشماق ①〔动〕 远走，去离 人客 . مېھمانلار ئۇزاپ كەتتى .

了去离 题离话的你 . گېپىڭ مەقسەتتىن ئۇزاپ كەتتى .

了 过超，过赶 ②: ئۇ ئۆپلىسىپتەشماق كىشىدىن ئۇزاپ كەتتى .

تى 人的车行自骑了过赶他 . 1000 مېتىرلىق يۈگۈرۈش

مۇسابىقىسىدە ئۇ باشقا تەنھەرىكەتچىلەردىن ئۇزاپ كەتتى . 一在

千米的赛跑中他超过了他的运动员 ③: 散: توي خۇ-

شال - خورام ئۇزىدى . 了散地兴兴高高礼婚 .

ئۈزۈپتەشماق ②〔动〕 觉睡 <古>

ئۇس ①〔静〕 禽猛 <古> (等鹰山，鸷秃)

ئۇسانماق 执，迷痴，心经不漫，意大忽疏 <古>〔静〕

悟不迷

ئۇسبارلاماق 托委②待交，交递，付托① <古>〔动〕

ئۈستە ①〔静〕 傅师，人匠，匠工 师工木 ~ ياغاچچى

傅 / 能退前面傅师在 قىلماق ىلىك بىلەرمەنلىك قىلماق

“斧弄门班”同喻 / ~ باردا قولۇنى تارت ، موللا باردا تە-

لىگىنى . <谚> . 口开莫前面拉毛，手动别前跟傅师

~ كۆرمىگەن شاگىرت ھەر مۇقامغا يورغىلار . <谚> 末

好艺手，的超高技艺 ②: 琴弹乱弟徒的点指傅师经

，于精，于善，长擅 ③匠铁的好艺手 的: ~ تۆمۈرچى

行在: شاماتقا ~ 棋下长擅 / گەپكە ~ 健，谈言于善

维纤长 تالا

ئۇزۇن تالالىق پاختا <植> 棉绒长

ئۇزۇن تۇمشۇق تۇتىلىق كۆكۈيۈن <动> 蛇蜂

ئۇزۇن تۇمشۇق يارماقگۈل <植> 丹血活筒长

ئۇزۇن تۇمشۇق يەر قازار <动> 睛齁

ئۇزۇن جاھان = ئۇزۇن ئالەم

ئۇزۇن دولقۇن <物> 波长

ئۇزۇندىن بۇيان 来以久很，来以期长: ~ مەن ئىز-

چىل بۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللىنىۋاتىمەن . 一我، 来以久很

。业专一这着事从直

ئۇزۇندىن بېرى = ئۇزاقتىن بېرى

ئۇزۇن زىراۋەندە <植> 木青香

ئۇزۇن سەپەر ①途长 ②征长

ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش <语> 音元长

ئۇزۇن سۇخەك <理生> 骨长

ئۇزۇن شاخ ①<农> ②枝果长 枝长

ئۇزۇن قۇلاق <成> 方八听耳，通灵息消

ئۇزۇن قۇلاق بامبۇك <植> 竹杷粽

ئۇزۇن قۇلاق ھۇقۇش <动> 鹰头猫耳长

ئۇزۇن قۇلاق يالمانتاقتاق <动> 鼠跳耳长

ئۇزۇن قۇيرۇق بۇغا <动> 鹿麋

ئۇزۇن قۇيرۇق سۇغۇر <动> 獭旱尾长

ئۇزۇن قۇيرۇق كۈسۈتكە <动> 鼠黄尾长

ئۇزۇن قۇيرۇق مايمۇن <动> 猴尾长

ئۇزۇن كۆيرەك <植> 蓬盐叶长

ئۇزۇن گەپنىڭ قىسقىسى <习> 话长，之言而总

说短: ~ ، مېنىڭ بۇ يەردە ھېچقانداق تۇغىنىم يوق . 话长

。戚亲何任有没我方地这，说短

ئۇزۇن نەي <艺> 笛长

ئۇزۇن ئۆتمەي 久不

ئۇزۇن ئىمپۇلس <电> 冲脉长

ئۇزۇن يوللۇق 的途长

ئۇزۇن يوللۇق ترانسپورت 输运途长

ئۇزۇن يوللۇق تېلېفون 话电途长

ئۇزۇنئۇرا 子个高〔静〕

ئۇزۇنچاق ①〔静〕 的形圆长: ~ لېگەن 子盘形圆长

ئۇزۇنچاق تۇخۇم <生> 卵型长

ئۇزۇنچاق چېرىپاشكا <动> 蟾长

ئۇزۇنچاق مېگە <理生> 髓延

ئۇزۇندىن - ئۇزۇن ①〔静〕 长又而长: سۆزلىمەك 话讲

ئۇششاق تىلىنى بىلمەك = كىچىك تىلىنى بىلمەك
 碎嘴，语碎言闲 ئۇششاق سۆز
 语碎言闲说，话闲说 ئۇششاق سۆز قىلماق
 ئۇششاق سۆزلۈك، 的话闲说爱，的语碎言闲爱. ~
 ئايال 人女的话闲说爱
 ئۇششاق كرىستال <地> 晶细
 ئۇششاق كرىستاللىق جىنىس <地> 岩晶细
 ئۇششاق گەپ = ئۇششاق سۆز
 ئۇششاق گەپچى 者话闲说爱
 ئۇششاق مال ①畜小②品商小 贷百小
 ئۇششاق مۈلۈكچىلىك 有私小
 ئۇششاق مۈلۈكچىلىك ئىگىلىكى 济经有私小
 ئۇششاق مۈلۈكدار ①者有私小②主业小
 ئۇششاق - چۈششەك 零零，的碎八七零，碎零零 [静]
 碎零零 نەرسىلەر ~: 的皮蒜毛鸡，的碎琐，的星星
 / 西东的碎琐 ئۇ كۈن بويى ~ ئىشلار بىلەن بولۇپ يۈردى.
 着缠事的碎八七零些这让天整他 ~ خەۋەرلەر
 / 闻 ~ ئىشلارنى نېرى قويۇپ، چوڭ مەسىلىلەرگە كۆپرەك
 ئېتىبار بېرىش كېرەك. ئېتىبار بېرىش كېرەك. 一心关多，事的碎琐些这脱摆要.
 题问大些
 ئۇششاقلىماق «ئۇششاقلىماق» 态动使的
 ئۇششاقلىشماق «ئۇششاقلىشماق» 态同共的
 ئۇششاقلىنماق «ئۇششاقلىنماق» 态动被的
 ئۇششاقلىق¹ «ئۇششاق» 式形词名的: خەتنىڭ ئۇششاقلىقى
 كۆزنى ئاسانلا ئالدۇرىدۇ. 劳疲易容睛眼، 小太字.
 ئۇششاقلىق² 地菜块小(人私) [静]
 ئۇششاقلىماق 劈柴把 ~ ئوتۇنى: 小搞，小弄① [动]
 / 小 كۆمۈرنى ~ 块小成砸煤把 ②钱零换(钱把) ③子票小换，钱零成换 ~ نى
 ىم بولسا، مېۋىسى ئۇششاقلايدۇ. 实果，氮缺中壤土果如. ئەگەر تۇپراقتا ئازوت
 小变会
 ئۇشغۇن 黄大 <古，植> [静]
 ئۇششۇق 子痞，皮泼，赖无 [静]
 ئۇششۇقلۇق 为行赖无 [静]
 ئۇششۇقلۇق قىلماق 赖无耍
 ئۇششۇقلىق 哨口打，哨口吹 [动]
 ئۇششۇق 握，抓 <方> [动]
 ئۇششۇنداق 此如，样这 <古> [静]
 ئۇششۇنچە 么那，么这 <古> [静]
 ئۇششۇلۇق 测推，想设，测猜，疑猜，疑怀 <古> [静]

ئۇسقۇن 蒜 <古> [静]
 ئۇسلۇب ②格风的章文 ماقالىنىڭ ئۇسلۇبى: 格风① [静]
 笔文: ئۇسلۇبى راۋان 畅流笔文
 ئۇسماق 盛 ~ ئاش / 水舀 ~ سۇ: 装，盛، 舀 [动]
 饭 / 土装 ~ توپنى
 ئۇسۇشماق 态同共的 «ئۇسماق»
 ئۇسۇل 思 式方，法办，法方 [静] 式方产生 ئۇسۇلى
 法方想 / 语状式方 <语> ئۇسۇل ھالىتى
 ئۇسۇل - چارە 法办，法方 [静]
 ئۇسۇلماق 态动被的 «ئۇسماق»
 ئۇسۇقماق 极渴，渴极 <古> [动]
 ئۇسۇسچ 老，验经有，于精，于善，长擅 <古> [动]
 行在，练
 ئۇسۇك 球棉 <古> [动]
 ئۇش¹ 椅物动，枝树，木树)子心، 子芯① <古> [静]
 骨椎尾(的等马，鸟)②(分部心中的体物等角
 ئۇش³ 象好②才方，才刚① <古> [静]
 ئۇشەق 脂亚尼莫阿 <植> [静]
 ئۇشۇبۇ 信此 ~ خەت 此，这 [静]
 ئۇشۇشت 羊赶 [叹]: 声羊赶 ھەيدىگىنىڭ ئالتە ئۆچكە، ئۇشت -
 ئۇشتۇڭ ئالەمنى ئالدى. <谚> 羊赶，羊山只六才的赶
 响天震声之
 ئۇشتۇمتۇت 防不猛，然猝，然猛，然突 [静] ~ كېلىپ
 قالماق 临来然突 / 死暴，死猝 قالماق / ~ يىد-
 قىلىپ كەتمەك 倒摔然突
 ئۇشتۇمتۇت ھۇجۇم 袭突，击突，袭偷 <军>
 ئۇشتۇمتۇت ئۆزگىرىش 变突 <哲>
 ئۇشتۇمتۇت ئۆلۈم 死猝 <医>
 ئۇشتۇمتۇتلۇق «ئۇشتۇمتۇت» 式形词名的 ~ ھېس قىلماق
 然突到感
 ئۇششاق 细 的小，的碎细，的小细 [静] ~ يامغۇر
 / 雨 ~ مەسلە 小 ① / 孩小 ② / 题问 小
 畜小
 ئۇششاق بۇرۇن ئازىيە 级阶产资小
 ئۇششاق تاۋار 品商小 <经>
 ئۇششاق تولغاق 痛阵 (的天几前产临)
 ئۇششاق تىجارەت 意生本小，营经本小 <经>
 ئۇششاق تىجارەتچى 贩小商小 <经>
 ئۇششاق تىلى چىقماق = كىچىك تىلى چىقماق

学法念概 <法> ئۇقۇم قانۇنشۇناسلىقى

系关念概 <逻> ئۇقۇملار مۇناسىۋىتى

论念概 <逻> ئۇقۇم نەزەرىيىسى

话的懂难 ھەپ گەپ ~ : 的楚清不، 的懂难 [静] ئۇقۇمسىز

ئۇقۇمسىزلىق «ئۇقۇمسىز» 式形词名的: ئۇنىڭ نۇقتىنىڭ

، 物无洞空话讲的他. ھەممىنى بىزار قىلدى.

。 烦厌人的有所令

化念概 [动] ئۇقۇملاشماق

态动使的 «ئۇقۇملاشماق» ئۇقۇملاشتۇرماق

态动被的 «ئۇقۇملاشتۇرماق» ئۇقۇملاشتۇرۇلماق

ئۇقۇملۇق [静] 晰清， 明了: ئۇ دوكلاتنى قىسقا، ~ قىل.

。 了明短简告报的作他. دى

拿捏②(药)敷① <方> [动] ئۇقىلىماق

ئۇكا [静] 弟兄②弟弟① (子男的小己自比纪年呼称)

(语口) 妹妹③

ئۇكرائىن [静] 兰克乌， 人兰克乌

ئۇكرائىنچە ① 语兰克乌② 的式兰克乌: ~ كىيىم 克乌

兰服式兰

ئۇكلونومېتىر [静] 仪斜测

ئۇكىلىق «ئۇكا» 词名象抽的: ~ مەجبۇرىيىتى 弟弟的

务义

ئۇگۇر [静] 尔戈乌

ئۇگۇر - فىن [静] 兰芬尔戈乌

ئۇگۇر - فىن تىللىرى <语> 兰芬一尔戈乌

族语

ئۇل <建> [静] ① 基地， 基房， 基根② 地基: تامنىڭ ئۇ-

لى 基墙

ئۇل تېشى <建> 石基

ئۇل قوزۇقى <建> 桩础基

ئۇل قويماق 奠基， 基地打

ئۇل كەسىپ <经> 业产础基

ئۇلا <古> [静] (的中漠荒) 牌路， 标路

ئۇلاتماق «ئۇلماق» 态动使的: مەن قاسىمغا توك سىمىنى ئۇ-

لاتسىم. 线电了接木斯喀让我

ئۇلاتۇ <古> [静] 绢手

ئۇلاتى <古> [助] ① 和， 及， 仍② 也

ئۇلار <动> [静] 鸡雪

ئۇلاس <古> [静] 的脉脉情含

ئۇلاشما 下见

ئۇلاشما ئىندۇكسىيە <心> 导诱性时继

ئۇغان 1 <古> [静] 帝上， 苍上， 天苍， 者能万

ئۇغان 2 <古> [静] (名族古) 丸乌， 桓乌

ئۇغۇت <古> [静] 曲酒麦

ئۇغۇنۇتتە <方> [静] 方地那在

ئۇقا [静] 子缘: زەر ~ / 子缘线金 ~ نۇتقان چاپان 缦

衣上的子缘了

ئۇقار <动> [静] 鹭白

ئۇفاق 下见

ئۇقاق تارتماق ① 念想， 念思② 人已自做当

ئۇقالىق [静] 的子缘了缦， 的子缘有: ~ چاپان 缦了

衣上的子

ئۇقۇتۇرماق «ئۇقۇماق» 态动使的: ئاغزىكى ~ 通头口

ئۇ بۇ خەۋەرنى ئامىغا ئۇقتۇردى. 诉告息消个这把他.

ئۇقۇتۇرماق ~ 众群了. رەھبەرلىككە ئىشنىڭ سەۋەبىنى

。 楚清说话把你. 由 / گەپنى ئۇقتۇرۇپ دە.

ئۇقتۇرۇش [静] 知通， 告通， 示告

ئۇقتۇرۇش چىقارماق 知通出发

ئۇقتۇرۇش قىلماق 知告， 知通: چۈشتىن كېيىن سائەت

ئىككىدە يىغىن ئېچىلىدۇ، سىز ئۇنىڭغا ئۇقتۇرۇش قىلىڭ.

ئۇقتۇرۇش قىلىش. 请. 他会开钟点两午下， 他诉告你

ئۇقتۇرۇشلۇق [静] 的知通

ئۇقتۇرۇشلۇق قەرز <经> 款放知通، 款贷知通

ئۇقۇماس [静] 的得晓不، 的知道不

ئۇقۇماسقا سالماق 懂不装假

ئۇقۇماق [动] 得懂， 白明， 解了， 解理: بۇ ئىشنىڭ

ئاسان ئەمەسلىكىنى ئۇقىمەن. 的易容不是事件这道知我.

ئۇقۇپ تۇرۇپ ئۇقۇماسلىققا سالماق 懂不装假 / غەرىزىڭنى

ئۇقتۇم. 图意的你白明我.

ئۇقۇشسىز [静] 的清不糊舍: ھەپ گەپ ~ 话的清不糊舍

ئۇقۇشلۇق [形] 的懂易， 的白明: مۇئەللىم دەرسنى ~

قىلىپ ئۆتەتتى. 懂易课的讲师老.

ئۇقۇشماسلىق [静] 会误: ئۇقۇشماسلىقنى تۈگەتمەك 除消

会误

ئۇقۇشماق 1 [动] 听了打， 解了: ئەتىگىچە ئۇنىڭ ئەھۋالىنى ئۇ-

قۇشۇپ باقتىنە. 况情的他下一听打天今你.

ئۇقۇشماق 2 «ئۇقۇماق» 态同共的: بۇ ئىشنى ھەممىلىرى ئۇقۇش-

تىلا، بۇ ھەقتىكى گەپ - سۆز ئەمدى مۇشۇ يەردە تۈگىسۇن.

。 止为此到就话的面方这، 了知道都们你事件这

ئۇقۇغ [静] <古> 智理， 性理， 识意

ئۇقۇم [静] 念概

句复贯连 <语> ئۇلانما قوشما جۈملە
业作水流 ئۇلانما مەشغولات
的了上接 ئارغامچا ئارغامچا: 态动被的 «ئۇلساق»
苗树杏的接嫁 كۆچەنلىرى ئۆرۈك / 子绳
气蒸 <方>〔静〕 ئۇلاي
辋车②掌皮上 ~ ①〔静〕 ئۇلتاڭ
的辋无②的掌皮无①〔静〕 ئۇلتاقسىز
的, 的用底鞋做③的辋有②的掌皮有①〔静〕 ئۇلتاقلىق
的用辋做
“外”“超” 示表中词合复在〔静〕 ئۇلترا
岩性基超 <地> ئۇلترا ئاساسلىق جىنىس
声超 <物> ئۇلترا ئاۋاز
波声超 <物> ئۇلترا ئاۋاز دولقۇنى
线外紫 <物> ئۇلترا بىنەپشە نۇر
温低超 <物> ئۇلترا تۆۋەن تېمپېراتۇرا
频低超 <物> ئۇلترا تۆۋەن چاستوتا
义主实现超 ئۇلترا رېئاللىزم
速超 <物> ئۇلترا سۈرئەت
波短超 <物> ئۇلترا قىسقا دولقۇن
ئۇلترا مارىن 青佛, 青群, 青 (料颜色蓝成种一)
ئۇلترا مېتامورفېزم <地> 质变超 (用作)
造构微超 <地> ئۇلترا مىكرو تۈزۈلمە
镜微显超 <物> ئۇلترا مىكروسكوپ
量微超 <物> ئۇلترا مىكرو مىقدار
体导超 <物> ئۇلترا ئۆتكۈزگۈچ
导超 <物> ئۇلترا ئۆتكۈزۈش
性导超 <物> ئۇلترا ئۆتكۈزۈشچانلىق
压高超 <物> ئۇلترا يۇقىرى بېسىم
温高超 <物> ئۇلترا يۇقىرى تېمپېراتۇرا
频高超 <物> ئۇلترا يۇقىرى چاستوتا
书敦美的哀, 牒通后最〔静〕 ئۇلتىماتوم
态动使的 «ئۇلساق» ئۇلداتماق
态同共的 «ئۇلساق» ئۇلداشماق
态动被的 «ئۇلساق» ئۇلدانماق
的掌钉未, 的掌铁无, 的掌无 <古>〔静〕 ئۇلدۇق
ئۇلدىماق ①〔动〕 固加 ~ ② 肥追: 肥追, 肥追瓜甜给 ~
〔静〕 ئۇلدىماق ② 损磨 <方>〔动〕 (子蹄的掌钉未)
烧火把 ~ ③ 态动使的 «ئۇلغايماق» ئۇلغايتماق
民人大壮 ~ ④ 旺 / 大弄水把 ~ ⑤ 旺

态动使的 «ئۇلشماق» ئۇلاشتۇرماق
态同共的 «ئۇلاشتۇرماق» ئۇلاشتۇرۇشماق
态动被的 «ئۇلاشتۇرماق» ئۇلاشتۇرۇلماق
态同共的 «ئۇلساق» ئۇلشماق ①
ئۇلشماق ② 结联, 接连, 接衔〔动〕
了来起接连丝属金根两
: 上赶, 到等, 到盼②件一着接件一情事
بەخت - سائادەتلىك كۈنلەرگە ~ ③ 子日好到盼 / ④ آزادلىققا
放解到盼
畜役, 畜耕 <动>〔静〕 ئۇلاغ
场市畜耕 ئۇلاغ بازىرى
输运力畜 ئۇلاغ ترانسپورتى
车力畜 <交> ئۇلاغ ھارۋىسى
手驭 <军>②夫马①〔静〕 ئۇلاغچى
ئۇلاغسىز ①〔静〕 的畜耕有没, 的口牲有没: ~ دېھقانلار
来步徒 ~ ② 民农的畜耕有没
畜大〔静〕 قارا
骑 ② 的畜耕有①〔静〕 ئۇلاغلىق
的口牲骑 ~ مائىماق
走口牲着
接②头接的子绳 ئۇلغى ئۇلغىنىڭ ئۇلغى: 头接①〔静〕 ئۇلاق
的来起 ~ ③ 丝属金的来起接
子绳的来
者接嫁〔静〕 ئۇلاقچى
业接嫁〔静〕 ئۇلاقچىلىق
ئۇلاقسىز ①〔静〕 的头接无, 的缝接无: ~ ئارغامچا
管钢缝无 تۈرۈبا ~ ④ 子绳的头结
的来起凑拼 ~ ⑤ 的来起凑拼〔静〕 قۇراق
条布
线的上接 ~ ⑥ 的上接〔静〕 ئۇلاقلىق
管钢接焊, 管钢缝有
ئۇلاق ①〔静〕 带肚(马) ~ ⑦ 带肚上 / ⑧ ئۇلاقنى چىڭىت
带肚松放 بوشاتماق / 带肚紧勒
ئۇلام ①〔静〕 续持, 续连, 续继 <古>
, 敬尊, 重尊
意敬
递传 <古>〔静〕 ئۇلامچىماق
的上接 ~ ⑨ 的接衔, 的去上接〔静〕 ئۇلانما
子袖的去
译翻续连 ئۇلانما تەرجىمە
输运续连 <交> ئۇلانما ترانسپورت
排连, 练排续连 ئۇلانما رېپىتىتسىيە

计伟宏的设建议主会社 پىلانى ~ سيالزم قورۇلۇشنىڭ ~
 志壮 ~ / 想理大远 ~ / 划
 式形词名的 «ئۇلۇغۇر»
 背马 <古>〔静〕 ئۇلۇق^۱
 的旧陈，的旧 <古>〔静〕 ئۇلۇق^۲
 镞箭 <古>〔静〕 ئۇلۇن
 头接 <石>〔静〕 ئۇلغۇچ
 的上接〔静〕 ئۇلما
 发假，发头的上接 چاچ
 ئۇلماق ①〔动〕 连接，接 ~ توك سىمىنى / 线电接 ~ يەڭ.
 نى ئۇلاپ ئۇزارتماق ②子袖长接: ئالمىغا نەشپۈتى ~
 上树果苹到接嫁梨把
 灌串 <水> ئۇلاپ سۇغىرىش
 人客 <古>〔静〕 ئۇما
 的能不所无，的及能所力，的能万 <古>〔动〕 ئۇماق
 粥，糊糊〔静〕 ئۇماچ ~ چالماق 糊糊打 / ~ ئەتەك
 粥熬 ~ / بولۇپ كەتەك 一成变 粥锅 / ئۇمىچى يوق
 مازاردىن شەيخ قاچار. <谚> 扎麻的粥有没 不也赫谢
 . ئۇماچنىڭمۇ ئۆتتىسى بار . “早起不利无”同喻: 待会
 . 还有借有是也糊糊 <谚>
 桶饭 <成> ئۇماچ قورساق
 房粥〔静〕 ئۇماچخانا
 作振，奋振，发奋 <古>〔动〕 ئۇماقلىنماق
 望欲，望期，望希 <古>〔静〕 ئۇمانچ
 丸辜，巢精 <方>〔静〕 ئۇماي^۱
 胞衣，衣胞，盘胎②神女① <古>〔静〕 ئۇماي^۲
 状糊为成后水茶进泡)克塔木乌 <方>〔静〕 ئۇماتاق
 (饷的
 望欲，欲贪，望愿，求要 <古>〔静〕 ئۇمدۇ
 子花叫，丐乞 <古>〔静〕 ئۇمدۇچى
 图贪，望希，求要 <古>〔动〕 ئۇمماق
 盼企，望期，望希 <古>〔静〕 ئۇمۇغ
 仰信: 望期，望指，望希 <古>〔静〕 ئۇمۇنچ
 盆脸洗 (的头龙水带)〔静〕 ئۇمۇالنەك
 ~ / 面白，面麦小 ئۇنى بۇغداي: 粉面，面〔静〕 ئۇن
 罗 خالتىسى 袋口面 ~ / تارتماق 面磨 ~ / تاسقىماق
 色脸，面无中家 <谚> / 面 / ئۇنى يوقنىڭ خۇنى يوق .
 黄蜡 (色血无脸) . ~ يوق دېسە ، زالك دەيدۇ ، ھاردىم دېسە ،
 说家人: 团搅吃要他，面没说家人 <谚> .
 . “壶那提开不壶哪”同喻: 走家人让他，了累

叶加枝添话说 ~ گەپنى / 态事大扩 ~ ئىشنى / 量力
 态同共的 «ئۇلغايتماق»
 态动被的 «ئۇلغايتماق»
 旺变，大壮，高涨，大漲，大闹，大变〔动〕 ئۇلغايماق
 势火，了大势火 ~ ئوت / 了涨水 ~ سۇ: 多变，盛
 盛很 / ئىش ئۇلغايىدى . 了大闹情事 . ئارمىسىزنىڭ كۈ-
 چى ئۇلغايىدى . 了大壮量力的军我 . گەپ ئۇلغىيىپ كەتەك
 来起多议论
 的基地有〔静〕 ئۇللۇق
 蒙今在代古)盟联络部，斯芦乌 <古>〔静〕 ئۇلۇس
 而合联络部族民些某的部南东俄欧与亚利伯西，古
 (织组的家国似近成
 伟 ~ ۋەتەن ~ : 的大巨，的大宏，的大伟①〔静〕 ئۇلۇغ
 ~ / 旨宏 مەقسەت ~ / 图宏 پىلان ~ / 国祖的大
 头，领首②名大 ~ / 绩伟功丰 تۆمپە مانا شۇ . 命
 的领首们我是就这 . 目: ئۇلۇغسىزنىڭ يارلىقى مانا شۇ .
 ③. 令 . 大: ئىشەك ~ ئوچۇق . 着开大门 . سۇ ~ كەپتۈ .
 大很得来水
 眠蚕次四第 ئۇلۇغ بەھەك
 父祖高 بوۋا ئۇلۇغ
 气叹深深 ئۇلۇغ تىنماق
 论学教大 دىداكتىكا ئۇلۇغ
 母祖高 موما ئۇلۇغ
 子公孙王〔静〕 ئۇلۇغزادە
 命自，大尊自妄，大自慢傲 <古>〔静〕 ئۇلۇغسىغ
 凡不
 大自，傲高，傲骄〔动〕 ئۇلۇغسىنماق
 ئۇلۇغ - كىچىك〔静〕 大小: ~ دېمەي 大小分不 / ئاغزى
 ئېچىلسا ~ دېمەي سۆزلەۋەرمەك 小没大没话说 / ئائىلىدىكى
 . 了来都小大家全 . ھەممىسى كەلدى ~
 叹短吁长 ئۇلۇغ - كىچىك تىنماق
 态动使的 «ئۇلۇغلىماق»
 态同共的 «ئۇلۇغلىماق»
 态动被的 «ئۇلۇغلىماق»
 式形词名的 «ئۇلۇغ»
 尚崇 ~ ئادالەتنى: 尚崇，敬崇，崇推〔动〕 ئۇلۇغلىماق
 义正
 少老，小老〔静〕 ئۇلۇشماق ~ ھەممىسى ياخشى .
 好都少老
 的大远，的大宏，的伟宏，的伟雄〔静〕 ئۇلۇغۇر ~ سوتە.

么什了得算难困点么

ئۇنچىۋالا [静] 此如 (大, 多) 么那, (大, 多) 么那 ~ 么那

بولۇشنىڭ ھاجىتى يوق. 烦麻此如必不. ~ 么那 么那 么那

تۈگىتىرىمىز؟ 情事多么那？ 完干能才候时么什们我，

ئۇنىڭ ~ كارامىتى يوق. 通神的大么那有没他. 么那 么那

~ 吧难么那不也事这？ 吧难么那不也事这？

ئۇندا [静] 么那， 里那 [静]

ئۇنداق [静] 么那的样那: ~ 么那 么那 么那 么那 么那

有 < 谚 > . 了多得见我人 么那 么那 么那 么那 么那

其以: “计就计将” 么那 么那 么那 么那 么那

。 “身之人其治还， 道之人

ئۇنداقتا [助] 么那， 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنداقتىكى - 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنداق - 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

لمردىن ئەمەس. 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

然既 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇندا - 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

星星

ئۇنسۇر [静] 子分: 子分 么那 么那 么那 么那 么那

子分动反

ئۇنسىيە [静] 司盎 (位单量重) 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنغىچە [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنغىچىلىك [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنۋان (ئۇنۋانى) [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

号称雄英斗战于授 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنۋان ئالماق 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنۋان باھالىماق 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنۋان سىستېمىسى 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنۋانسىز [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇنىڭسىز [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇن تىلىپى 筋面

ئۇن دورا 面药, 粉药

ئۇناتماق «ئۇنماق» 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق «ئۇنماق» 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

人的

ئۇناتماق [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق كېسىلى 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق < 方 > [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق «ئۇناتماق» 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

。 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق [静] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

月岁的

ئۇناتماق «ئۇناتماق» 么那 么那 么那 么那 么那 么那

ئۇناتماق [动] 么那 么那 么那 么那 么那 么那

么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

~ 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那 么那

行言的耻无

ئۇياتسىزلىق [静] 当勾耻无，为行耻无 [静] - ئوچۇقتىن -

ئوچۇق ~ قىلماق 当勾耻无干然公

ئۇياتقۇزماق «ئۇياتماق» 态动使的

ئۇياتلىق [静] ① 耻可 [静] 愧羞人令，的人丢，的耻可

ئىش 耻可 [静] 事 / 事的耻可 ~ ئىش ئەمەس . 是不这

② 事的人丢么什 . 的面体 [静] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动]

كېلەر . 炊断逢门登客贵 < 谚 > . 羞害，臊害 [动]

ئۇياتماق 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动]

来起了哭得臊

ئۇياق [静] ① 边那 [静] 边那 [静] 边那 [静] 边那 [静]

② 子村小个一有边那河 . 人个那 ~ 人个那 [静]

？ 谁是

ئۇياق - بۇياق [静] 边那边这 [静] 边那边这 [静] 边那边这 [静]

بۇياققا ئۆرۈلۈپ ئۇخلىيالمىدى . 着不睡去复来翻地 . 着不睡去复来翻地 .

بۇياق - بۇياققا قارماق 望西 盼右 顾左 张东 . 望西 盼右 顾左 张东 .

قا شاپاشلاپ يۈرمەك 跑西 ~ / 跑西 ~ / 跑西 ~ / 跑西 ~

窜西

ئۇيالدۇرماق «ئۇيالماق» 态动使的

ئۇيالماق [动] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动]

ئۇيالماق [动] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动] 羞害，臊害 [动]

红通脸满她得臊

ئۇيغۇر [静] 族尔吾维 [静] 族尔吾维 [静] 族尔吾维 [静]

ئۇيغۇر تىلى < 语 > 语尔吾维 < 语 > 语尔吾维 < 语 >

ئۇيغۇر يېزىقى < 语 > 文尔吾维 < 语 > 文尔吾维 < 语 >

ئۇيغۇرچە [静] ① 语尔吾维，文尔吾维 [静] 语尔吾维，文尔吾维 [静]

② 舞尔吾维 舞尔吾维 [静] 舞尔吾维 [静] 舞尔吾维 [静]

蹈 ~ 舞尔吾维 蹈 ~ 舞尔吾维 [静] 蹈 ~ 舞尔吾维 [静]

ئۇيغۇرشۇناس [静] 家学尔吾维 [静] 家学尔吾维 [静]

ئۇيغۇرشۇناسلىق [静] 学尔吾维 [静] 学尔吾维 [静]

ئۇيغۇن [静] 合适，符合，平合，合符，用适，合切，平合，合适 [静]

合适；益利民人合符 ~ 合适，符合，平合，合符，用适，合切，平合，合适 [静]

益利的民人 / 益利的民人 益利的民人 / 益利的民人

ئۇيغۇن كەلمەك 合适，符合，平合，合符，用适，合切，平合，合适 [静]

مۇنداق تېرىقچىلىق ئۇسۇلى بىزنىڭ رايونىمۇ تامامەن ئۇيغۇن

كېلىدۇ . 法方作耕种这 法方作耕种这 法方作耕种这 法方作耕种这

ئۇيغۇن كەلمەيدىغان خىيال 实际合切不 实际合切不 实际合切不 实际合切不

想幻的

ئۇيغۇنلاشتۇرماق «ئۇيغۇنلاشماق» 态动使的

ئۇيغۇنلاشتۇرۇلماق «ئۇيغۇنلاشتۇرۇلماق» 态动被的

ئۇيغۇنلاشماق «ئۇيغۇنلاشماق» 态同共的 态同共的 态同共的 态同共的

窝了起筑雀

ئۇيغۇنلاشماق [静] 蛋的化孵 [静] 蛋的化孵 [静] 蛋的化孵 [静]

ئۇيغۇنلاشماق [动] 垒筑，巢筑 [动] 垒筑，巢筑 [动] 垒筑，巢筑 [动]

窝了

ئۇيغۇنلاشماق [动] 播点 < 农 > 播点 < 农 > 播点 < 农 >

ئۇيغۇنلاشماق [动] 肥施状穴 < 农 > 肥施状穴 < 农 > 肥施状穴 < 农 >

ئۇيغۇنلاشماق [动] 磨 ~ 磨 [动] 磨 ~ 磨 [动] 磨 ~ 磨 [动]

子碾米苞

ئۇيغۇنلاشماق [静] 渣头石 渣头石 渣头石 渣头石

子 / 子 子渣 子渣 子渣 子渣

ئۇيغۇنلاشماق [静] 牛犍，牛耕 [静] 牛犍，牛耕 [静] 牛犍，牛耕 [静]

قرار . 肉骨”同喻；上蹄牛在痛，上角牛在打 < 谚 > . 肉骨”同喻；上蹄牛在痛，上角牛在打 < 谚 >

“心连指十，连相

年牛 < 天 > 年牛 < 天 > 年牛 < 天 > 年牛 < 天 >

ئۇيغۇنلاشماق [静] 牛属是我 . 牛属是我 . 牛属是我 . 牛属是我 .

ئۇيغۇنلاشماق [静] 戚亲，胞同，亲血 < 古 > [静] 戚亲，胞同，亲血 < 古 >

ئۇيغۇنلاشماق [静] 羞，愧，辱，耻 [静] 羞，愧，辱，耻 [静] 羞，愧，辱，耻 [静]

بىلىمىدۇ . 耻知不毫他 . 耻知不毫他 . 耻知不毫他 . 耻知不毫他 .

ئۇيغۇنلاشماق [静] 耻比死更可怕 . 耻比死更可怕 . 耻比死更可怕 . 耻比死更可怕 .

亡死胜战

ئۇيغۇنلاشماق 羞到感 羞到感 羞到感 羞到感

ئۇيغۇنلاشماق 劳人轻年 . 劳人轻年 . 劳人轻年 . 劳人轻年 .

了人丢太才那，人老上不比动

ئۇيغۇنلاشماق [静] 昏阴 < 理生 > 昏阴 < 理生 > 昏阴 < 理生 >

ئۇيغۇنلاشماق 蒙受耻辱，丑丢，脸丢 蒙受耻辱，丑丢，脸丢 蒙受耻辱，丑丢，脸丢

بول، ئۇلار ھەرگىز ئۇيغۇنلاشماق 你放他心，丢会不们他，你放他心，丢会不们他

ئۇيغۇنلاشماق 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 . 脸 .

？ 吗丑丢我让是

ئۇيغۇنلاشماق [静] 羞，的腩，的怯羞，的臊害爱 [静] 羞，的腩，的怯羞，的臊害爱 [静]

的 ~ 羞 的 ~ 羞 的 ~ 羞 的 ~ 羞

ئۇيغۇنلاشماق «ئۇيغۇنلاشماق» 式形词名的 式形词名的 式形词名的 式形词名的

头了下低地 头了下低地 头了下低地 头了下低地

ئۇيغۇنلاشماق [静] 草羞含 < 植 > [静] 草羞含 < 植 > [静]

ئۇيغۇنلاشماق [静] 的耻无颜厚，的耻无 [静] 的耻无颜厚，的耻无 [静]

ئۇيغۇنلاشماق [静] 话 / 径行的耻无颜厚 话 / 径行的耻无颜厚 话 / 径行的耻无颜厚

ئۇيغۇنلاشماق [静] 饭的盐没如犹子妻的耻无 < 谚 > . 饭的盐没如犹子妻的耻无 < 谚 >

قازاننىڭ ئىشىكى ئوچۇق . 饭的盐没如犹子妻的耻无 < 谚 > . 饭的盐没如犹子妻的耻无 < 谚 >

“要都么什，臊没羞没”同喻；猫的耻

ئۇيغۇنلاشماق [静] 地耻无 [静] 地耻无 [静] 地耻无 [静]

的眠失 ۋەدەم ~ : 的眠失، 的眠不〔静〕 ئۇيۇقسىز
 眠未夜彻 / 人 ~ كېچە 夜之眠不 / پۈتۈن كېچىنى ~ ئۆتكۈزۈشكە

眠失〔静〕 ئۇيۇقسىزلىق

症眠失 <医> ئۇيۇقسىزلىق كېسىلى

睡 ~ 的意睡有带، 的胧朦意睡①〔静〕 ئۇيقۇلۇق
 ②音声的意睡有带 ۋەدەم ~ / 睛眼的胧朦意睡، 眼
 的觉睡، 的着睡 ~ : ئادەمنى نېمە دەپ ۋارقىراپ ئويغىتىدۇ.
 ？ 人的着睡醒喊嘛干你？

۲ ئۇيقۇلۇق <理生>〔静〕 腺胰 : كالنىڭ ئۇيقۇلۇقى
 腺胰

۱ ئۇيقۇلۇق ئارالچىلىرى <理生> 岛胰

۱ ئۇيقۇلۇق راکى <医> 癌腺胰

۲ ئۇيقۇلۇق سۇيۇقلۇقى <理生> 液胰

۱ ئۇيقۇلۇق يەللىكى <医> 炎腺胰

۱ ئۇيە <古>〔静〕 么那， 样那

۱ ئۇيماق <古>〔动〕 紧压； 结凝

۱ ئۇيۇتما <方>〔静〕 胞细②西东的成凝工人①

۱ ئۇيۇتقۇچى <静> 的结凝

۱ ئۇيۇتقۇچى رېئاكتىۋ <化> 剂结凝

۱ ئۇيۇتقۇزماق «ئۇيۇتماق» 态动使的

۱ ئۇيۇتما <静> 物结凝 : قان ئۇيۇتمىسى / شۇرپا ئۇيۇتما
 儿冻(汤)肉 ىس

۱ ئۇيۇتما گۆش 冻肉

۱ ئۇيۇتماق «ئۇيۇتماق» 态动使的 : قېتىق ~ 奶酸做

۱ ئۇيۇتولماق «ئۇيۇتماق» 态动被的

۱ ئۇيۇتۇشماق «ئۇيۇتماق» 态同共的

۱ ئۇيۇشتۇرغۇچى <静> 者织组

۱ ئۇيۇشتۇرغۇچى جىنايەتچى <法> 犯织组

۱ ئۇيۇشۇشما <静> 会〔静〕 (体团指) : ئىشچىلار ئۇيۇشۇشى ى
 会 / ئوقۇغۇچىلار ئۇيۇشۇشى ى / 会生学 / دېھقانلار ئۇيۇشۇشى
 会农

۱ ئۇيۇشماق ① <静> 的结凝易 : ~ جسم 的结凝易
 ② 的团抱爱، 的结团爱 (团抱爱) ~ خەلق
 民人的

۱ ئۇيۇشماقلىق <静> 凝， 聚凝， 凝 : رەھبەرلىك كۆلپەكتىدۇ.
 ۱ پىنىڭ ~ كۈچىنى ئاشۇرۇش كېرەك . 凝的体集导领强增要 .
 力聚 .

۱ ئۇيۇشتۇرماق «ئۇيۇشماق» 态动使的

۱ ئۇيۇشتۇرۇشماق «ئۇيۇشۇرماق» 态同共的

۱ ئۇيۇغۇنلاشماق ① <动> 应适， 合适 : ۋەزىيەتكە ~ 形应适
 ② 境环的新应适 ~ يېڭى شارائىتىغا / 势 : 合切， 合符
 ③ 望愿的众群合符 ~ ئاممىنىڭ ئارزۇسىغا / 实合切不计估的你 .
 ۱ ئىشنى ئەمەلىيەتكە ئۇيۇغۇنلاشمايۋاتىدۇ .
 际

۱ ئۇيۇغۇنلۇق «ئۇيۇغۇن» 式形词名的

۱ ئۇيۇقا - تۇيۇقا <方>〔静〕 的塌倒， 的废荒， 的坏毁

۱ ئۇيۇقاشماق <方>〔动〕 ① 贯连 ② 韵押

۱ ئۇيۇقۇ <静> 睡瞌， 眠睡 : چۈشلۈك ~ 睡午 / ۋەدەم ~ ۋەدەم
 ۱ ئۇيۇقۇ باسماق : كېچىسى ياخشى ئۇغلىيالىمىغاچقا،
 ۱ كۈندۈزى بەك ئۇيۇقۇ بېسىپ كەتتى . 天白， 觉好睡没上晚 .
 ۱ ئۇيۇقۇ دورىسى 眠眠安 <谚> 夫丈挑不女处老， 方地择不睡瞌

۱ ئۇيۇقۇدىكى يانار تاغ <地> 山火眠休
 ۱ ئۇيۇقۇسى قاتتىق 重睡瞌 : ئۇنىڭ ~ ئىكەن . 睡瞌的他 .
 重

۱ ئۇيۇقۇسى قاچماق 眠失 : تۈن ھەسسە بولدى .
 ۱ ئۇيۇقۇسى قىچىپ كەتتى . 了眠失我夜半到了 .
 ۱ ئۇيۇقۇسى ئىشلارنى ئويلىساملا ئۇيۇقۇم قاچىدۇ . 烦些一想一 .
 ۱ ئۇيۇقۇسى ھارام بولماق 不着睡
 ۱ ئۇيۇقۇسىنى ئېچىپ قويماق <成> 清醒清人让
 钟警下一敲， 醒

۱ ئۇيۇقۇسى ئېچىلماق ① 醒睡 ② <成> 醒觉， 悟醒
 ۱ ئۇيۇقۇغا كەتمەك 睡入 : ئۇ ئۆيگە كىرىپلا ئۇيۇقۇغا
 ۱ ئۇيۇقۇسى ھارام بولماق 不着睡
 ۱ ئۇيۇقۇ كەلمەك 觉睡想 : يېرىم كېچە بولۇپ قالدى .
 ۱ ئۇيۇقۇمۇ كېلىپ كەتتى . 了夜半， 了睡瞌也我 .
 ۱ ئۇيۇقۇچان <静> 的多睡瞌， 的睡嗜， 的睡贪
 虫睡瞌， 人的睡

۱ ئۇيۇقۇچانلىق <静> 睡嗜
 ۱ ئۇيۇقۇچانلىق كېسىلى <医> 症睡嗜

۱ ئۇيۇقۇسىرىتماق «ئۇيۇقۇسىرىتماق» 态动使的
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىشماق «ئۇيۇقۇسىرىتماق» 态同共的

۱ ئۇيۇقۇسىرىتماق <动> 睡思， 睡欲昏昏， 倦困， 睡生产，
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了意睡了有他 . ۱ گۈلنار ئۇيۇقۇ .
 ۱ سىرىغان كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ مۇراتقا قاراپ قويدى . 娜丽古 .
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了眼双的胧朦意睡着动闪尔 .
 眼一提拉木了望眼双的胧朦意睡着动闪尔

۱ ئۇيۇقۇسىرىتماق <动> 睡思， 睡欲昏昏， 倦困， 睡生产，
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了意睡了有他 . ۱ گۈلنار ئۇيۇقۇ .
 ۱ سىرىغان كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ مۇراتقا قاراپ قويدى . 娜丽古 .
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了眼双的胧朦意睡着动闪尔 .
 眼一提拉木了望眼双的胧朦意睡着动闪尔

۱ ئۇيۇقۇسىرىتماق <动> 睡思， 睡欲昏昏， 倦困， 睡生产，
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了意睡了有他 . ۱ گۈلنار ئۇيۇقۇ .
 ۱ سىرىغان كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ مۇراتقا قاراپ قويدى . 娜丽古 .
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了眼双的胧朦意睡着动闪尔 .
 眼一提拉木了望眼双的胧朦意睡着动闪尔

۱ ئۇيۇقۇسىرىتماق <动> 睡思， 睡欲昏昏， 倦困， 睡生产，
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了意睡了有他 . ۱ گۈلنار ئۇيۇقۇ .
 ۱ سىرىغان كۆزلىرىنى چىمىلدىتىپ مۇراتقا قاراپ قويدى . 娜丽古 .
 ۱ ئۇيۇقۇسىرىپ قالدى . 了眼双的胧朦意睡着动闪尔 .
 眼一提拉木了望眼双的胧朦意睡着动闪尔

ئۈيۈلغۇ <方>〔静〕 (子绳的畜牲捆)索捆

旋盘 <古>〔动〕 ئۈيۈلغۇماق

ئۈيۈل - ئۈيۈل <静〕 的块成块成

ئۈيۈماق <动〕 固凝，结凝； قېتىق ~ قان / 结凝乳酸

结凝油 ~ ماي / 血淤； 固凝液血

ئۈيۈندى <静〕 物结凝： قان ئۈيۈندىسى / شورپا ئۈيۈت.

冻汤， 冻肉 دىسى

ئۈيۈتشماق «ئۈياتماق» 态同共的： ئۇلار قىلىپ قويغان ئىشلە.

رېغا قاتتىق ئۈيۈتشتى . 愧羞到感深深事的干所对们他 .

ئۈيۈلشماق «ئۈيالماق» 态同共的： قىزلار ئۈيۈلشەپ ، يۈز .

لىرىنى تۇتۇشەپ يەرگە قارىۋالدى . 低脸住捂得羞们娘姑 .

。 头了下

ئۈيۈشتۈرۈلماق «ئۈيۈشتۈرماق» 态动被的

ئۈيۈشماق ① <动〕 团 ~ 团 ~ 拜راق ئاستىغا 结团， 合联

② 下之帜旗面一在结 . دېھقانلار ئۈيۈشتى . 成组， 织组

ئۈيۈشقا تېخنىكا . 了来起织组民农 . ياش ئىشچىلاردىن ئۈيۈشقا تېخنىكا

ئۆگىنىش كۇرمىسى 班习学术技的成组人轻年由

ئۈيۈشماق ② <动〕 麻酸， 木麻， 麻发 . سوغۇقتىن پۈتۈم ئۈيۈ-

شۇپ قالىدى . 了木麻冻腿的我 .

ئۈيۈق <古>〔静〕 子靶， 靶②人草稻①

ئۈيۈل <静〕 石磐 的心实， 的状块 的 ~ ناش

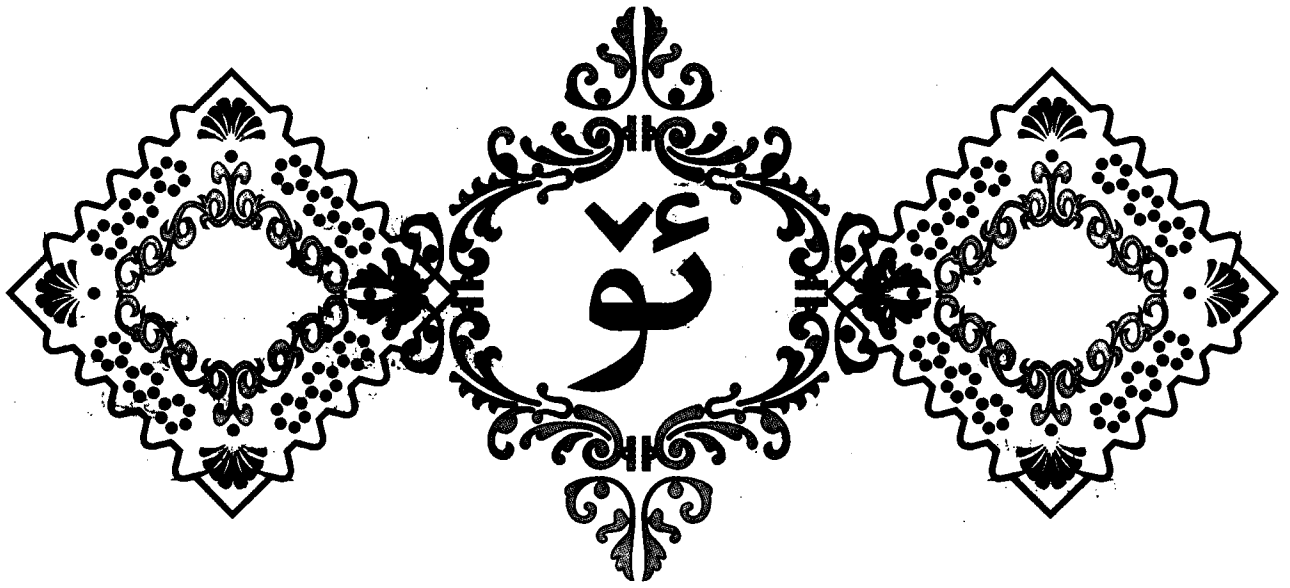
ئۈيۈل ئالتۇن 块金

ئۈيۈل توپ <体> 球心实

ئۈيۈل تۈۋرۈك <建> 柱腹实

ئۈيۈل خىش <建> 砖心实

ئۈيۈل دوکۇر <水> 梁腹实

（糊面和油清入灌，净洗血的内肺
 脉动肺 <理生> ئۆپكە قىزىل تومۇرى
 脉静肺 <理生> ئۆپكە كۆك تومۇرى
 ئۆپكە كېسىلى <医> 病肺: ئۇ ئۆپكە كېسىلىگە گى-
 رېپتار بولغىلى يېرىم يىل بولدى. 了年半有已病肺患他.
 炎肺 <医> ئۆپكە يەللىكى
 肿气肺 <医> ئۆپكە يەللىك ئىششىقى
 不喘(得累) <成> ئۆپكىسى ئاغزىغا تىقىلماق
 哭动激分过或曲委受，痛悲因②气下接不气上，吁
 话出不说得
 无剩所 <成> ئۆپكىسى تۈگەپ، كانىيى قالماق
 几汽的牙掉老个这把想你？堪不旧陈物事容形，
 نىيى قالغاندا ماڭا ساتاي دەمسەن؟
 ؟吗我给卖车
 烟冒都子噪得渴他. ئۆپكە ئۆپكە-
 سى قۇرۇپ كېتىپتۇ، ئۆسۈلۈك بەر.
 了. 喝水他给快，
 赤，儿馅露，形原现 <成> ئۆپكىسى-كۆرۈنمەك
 洗如贫—，贫

① 维吾尔文第二十七个字母 ② 该字母名称
 ③ 烧发 ④ 烧发 ⑤ 烧发 ⑥ 烧发 ⑦ 烧发
 ⑧ 烧发 ⑨ 烧发 ⑩ 烧发 ⑪ 烧发 ⑫ 烧发
 ⑬ 烧发 ⑭ 烧发 ⑮ 烧发 ⑯ 烧发 ⑰ 烧发
 ⑱ 烧发 ⑲ 烧发 ⑳ 烧发 ㉑ 烧发 ㉒ 烧发
 ㉓ 烧发 ㉔ 烧发 ㉕ 烧发 ㉖ 烧发 ㉗ 烧发
 ㉘ 烧发 ㉙ 烧发 ㉚ 烧发 ㉛ 烧发 ㉜ 烧发
 ㉝ 烧发 ㉞ 烧发 ㉟ 烧发 ㊱ 烧发 ㊲ 烧发
 ㊳ 烧发 ㊴ 烧发 ㊵ 烧发 ㊶ 烧发 ㊷ 烧发
 ㊸ 烧发 ㊹ 烧发 ㊺ 烧发 ㊻ 烧发 ㊼ 烧发
 ㊽ 烧发 ㊾ 烧发 ㊿ 烧发

猾狡 <古>〔静〕 ئۆتەچىقما

ئۆتەشمەك «ئۆتسەك» 态同共的: ئۇلار بىرلىكتە ناماز ئۆتەش.

。拜礼了做起一们他 . تى

地住(的住暂途沿人牧时场转畜牧)〔静〕 ئۆتەك¹

羹羊的累积年多 <方>〔静〕 ئۆتەك²

人的竹伶苦孤, 人生陌. <古>〔静〕 ئۆتەك³

务义, 务任 <古>〔静〕 ئۆتەك⁴

人债负, 户债 <古>〔静〕 ئۆتەكچى

理办, 行履, 行执, 成完 <古>〔静〕 ئۆتەكلىمەك

驛, 驛 <古>③口转②店客小的陋简①〔静〕 ئۆتەك

站驛, 亭

税口转 <经> ئۆتەك بېجى

易贸口转 <经> ئۆتەك سودىسى

让转〔静〕 ئۆتەل

让转 قىلماق ئۆتەل

态动被的 «ئۆتسەك» ئۆتەلمەك

为因, 此因, 以所: 来后, 后以 <古>〔助〕 ئۆتۈرۈ

无幻变, 的常无复反, 的假虚 <古>〔静〕 ئۆتۈرۈك

的常

药泻 <古, 药>〔静〕 ئۆتۈرۈم

ئۆتكەل 隘关, 口关〔静〕 قىسىن ~ 关难 / بۇ ئۆتكەلدىن

一这破突要只. ئىش ئاسانلىشىدۇ.

。了办好就情事, 关

ئۆتكەلنى ئىگىلىمەك 关把: بۆلۈم باشلىقى ئۆتكەلنى

把长科由. خىزمەت سۈپىتىگە كاپالەتلىك قىلىدۇ.

。量质作工证保, 关

ئۆتكەمە 子筛〔静〕 ئۆتكەمدىن ئۆتۈپ, غەلۋىردە توختاپتۇ.

，了过闯浪大风大”同喻: 笕了不过子筛了过 <谚>

。“船了翻里沟河小

告劝, 说劝, 导劝, 劝规 <古>〔动〕 ئۆتكەمەك

人的子筛卖②人的子筛做制①〔静〕 ئۆتكەمىچى

ئۆتكەن «ئۆتسەك» 式形词动形时去过的: كۈن ~ 往

的逆流月岁的过度 <谚> / 日 ~ ئۆتۈر ئاققان سۇ.

。年流水似: 水

时去过 <语> ئۆتكەن زامان

年去 يىل ئۆتكەن

往过 يولۇچىلار ~ 的往过①〔静〕 ئۆتكەن - كەچكەن

去过 گەپلەر ~ 的往以, 的过经, 的去过②人行的

事的去过, 事往 ئىشلار ~ / 话的

ئۆتكەنكى 的日昔, 的前以, 的去过〔静〕 ئۆتكەنكى

自饰粉地计百方千然虽们他. ئۆپكەسى كۆرۈنۈپ قالدى.

。了儿馅露是还终最, 己

ئۆپكەسىنى باسماق <成> 气住沉: ئۆپكەنى بېسىد.

。讲慢慢, 气住沉. ۋېلىپ ئالدىرىماي سۆزلە.

见不人杀 <成> ئۆپكەسىنى ئىچىدىن قاقماق

血 俩子父们我对他, 唉. ھەي بۇ ئادەم ئاتا - بالا ئىككىسىزنىڭ ئۆپ-

كسىزنى ئىچىدىن قېقىپ بولدى. ! (血见不人杀)人杀子刀软是真

断寸肠肝, 生欲不痛 <成> ئۆپكەسى ئۈرۈلمەك

躁躁毛毛, 躁浮 <成> ئۆپكەسى يوق

ئۆپكە - زاسۋى 碎杂, 水下〔静〕

ئۆپكە - قېرىن = ئۆپكە - زاسۋى

ئۆپكە - ھېسىپ 吾维)子肺面和子肠灌 <食>〔静〕

(品食统传族尔

ئۆپكۈك 鸟胜戴 <古, 动>〔静〕

ئۆپكەلمەك «ئۆپكەلمەك» 态动使的

ئۆپكەشمەك «ئۆپكەلمەك» 态同共的

下见 ئۆپكەلىك

ئۆپكەلىك بېلىق <动> 鱼肺

ئۆپكەلمەك 搭抽①〔动〕 ئۆپكەلپ يىغلىماق 地搭搭抽抽

愤气②泣抽, 哭

ئۆپ - ئۆپ <古>〔叹〕 丢众当而已自嘘吹对)啾啾

(笑讥, 刺讽示表人的丑

ئۆبۈپ - تېتىپ <方>〔静〕 口两上吃(吃想不因)

ئۆت¹ 胆 <理生>〔静〕

ئۆت پىگمېنتى 素色胆 <理生>

ئۆت تېشى 石结胆 <医>

ئۆت سۇيۇقلۇقى 汁胆 <理生>

ئۆت كىسلاتاسى 酸胆 <化>

ئۆت مەدەدىسى 虫蠕道胆 <医>

ئۆت نەيچىسى 管胆 <理生>

ئۆتى يېرىلماق 肺了炸气

ئۆت يەللىكى 炎囊胆 <医>

ئۆت² (洞树, 洞墙)洞, 孔 <古>〔静〕

ئۆت³ 意主, 量商, 议建, 告忠 <古>〔静〕

ئۆتە 极到达示表)大, 其极, 外格, 份过 <方>〔静〕

瓜傻大 ساراڭ ~ / 蛋笨大 ئەخمەق ~ / 点. ~ زالم

人的暴残其极

ئۆتەتمەك «ئۆتسەك» 态动使的: مەن ئۇنىڭغا بۇ ۋەزىپىنى ئۆ-

تەتتىم. 务任项这了行执他让我

态同共的 «ئۆتكۈزمەك» ئۆتكۈزۈشمەك

横蛮，蛋捣③怪鬼②斤过①〔静〕 ئۆتكۈن

鬼闹 ئۆتكۈن ئۆتمەك

请中，告报②事故① <古>〔静〕 ئۆتكۈنچ

效仿，仿模，拟模 <古>〔静〕 ئۆتكۈنچ^۲

渡过 دەۋر ~ : 的渡过，客过，人路过〔静〕 ئۆتكۈنچى

期时

音过经 <艺> ئۆتكۈنچى ئاۋاز

带渡过 <地> ئۆتكۈنچى بەلۋاغ

程过态暂 <物> ئۆتكۈنچى جەريان

态形渡过 <哲> ئۆتكۈنچى فورماتسىيە

权政渡过 ئۆتكۈنچى ھاكىمىيەت

雨阵 <气> ئۆتكۈنچى يامغۇر

水降性阵 <气> ئۆتكۈنچى يېغىن

学，效仿，仿模 <古>〔动〕 ئۆتكۈنمەك

用费，酬报，价代 <古>〔静〕 ئۆتكى

此因，过通 <古>〔助〕 ئۆتكۈرۈ

股，层，分部 <古>〔静〕 ئۆتلەش

诫劝，告劝，说劝，导劝，劝规 <古>〔动〕 ئۆتلەمەك

诲教，诫劝 <古>〔静〕 ئۆتلۈك

下见 ئۆتمە

流电导传 <物> ئۆتمە توك

ئۆتمەك ①〔动〕 过渡，过超，过通，过经，过①

تسن ~ 桥过 / 桥过 / 一年半了过 / سنماقتىن ~

廊走过经 / 廊走过经 / 廊走过经 / 廊走过经 / 廊走过经

دىغان ئادەم يوق . 他过超人没 . ھۇاڭخې دەرياسىدىن كېسىپ ~

风通 ~ 风通 / 风通 / 风通 / 风通 / 风通

دن ~ 通想 / 水透 ~ 水透 / 水透 / 水透 / 水透

合，格及③雨漏 ~ 质本看象现过透 / 质本看象现过透 / 质本看象现过透

查检 ~ 格 : ئىمتىھاندىن ~ 格及 / 上考，格及 ~ 格及 / 上考，格及

。效有票张这 ~ 效有票张这 / 效有票张这 / 效有票张这 / 效有票张这

听 ~ 听 / 听 / 听 / 听 / 听

转⑤币货用通 ~ 子孩的话 / 子孩的话 / 子孩的话 / 子孩的话 / 子孩的话

.. 攻进入转 ~ 攻进入转 / 攻进入转 / 攻进入转 / 攻进入转 / 攻进入转

代代 ~ 代代 / 代代 / 代代 / 代代 / 代代

传相 ~ 传相 / 传相 / 传相 / 传相 / 传相

产，生发⑨过罪恕宽 ~ 恕饶，恕宽⑧ / 恕饶，恕宽⑧ / 恕饶，恕宽⑧

，动得切⑩失过有，错过生产 ~ 有，生 / 有，生 / 有，生 / 有，生 / 有，生

。动不切子刀 . 动不切子刀 . 动不切子刀 . 动不切子刀 . 动不切子刀

日昔记忘要不 . 日昔记忘要不 . 日昔记忘要不 . 日昔记忘要不 . 日昔记忘要不

。活生难苦的

ئۆتكۈر ~ 利犀，利锋，利锐，锐尖①〔静〕 كۈرەش

利锋 ~ 光目的利锐 / 光目的利锐 / 光目的利锐 / 光目的利锐 / 光目的利锐

出射如言语的利犀 . 出射如言语的利犀 . 出射如言语的利犀 . 出射如言语的利犀 . 出射如言语的利犀

气)冲③子孩的灵机،敏灵②利犀笔文 ~ 灵机，敏灵 / 灵机，敏灵 / 灵机，敏灵 / 灵机，敏灵 / 灵机，敏灵

得冲烟种这 . 得冲烟种这 . 得冲烟种这 . 得冲烟种这 . 得冲烟种这

。很

角锐 <数> ئۆتكۈر بۇلۇك

态动使的 «ئۆتكۈرلەشمەك» ئۆتكۈرلەشتۈرمەك

态同共的 «ئۆتكۈرلەشتۈرمەك» ئۆتكۈرلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۆتكۈرلەشتۈرمەك» ئۆتكۈرلەشتۈرۈلمەك

矛 ~ 化激，化锐尖①〔动〕 ئۆتكۈرلەشمەك

: 利犀变，利锐变②化激争斗 ~ 化锐尖盾 / 化锐尖盾 / 化锐尖盾 / 化锐尖盾 / 化锐尖盾

利锋变刀菜 ~ 利锋变刀菜 / 利锋变刀菜 / 利锋变刀菜 / 利锋变刀菜 / 利锋变刀菜

ئۆتكۈرلۈك «ئۆتكۈر» 式形词名的 ~ 式形词名的 ~ 式形词名的 ~ 式形词名的 ~ 式形词名的

چاغدىلا ئۆزىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى بىلەن باشقىلارنى ھيران قالدۇر . چاغدىلا ئۆزىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى بىلەن باشقىلارنى ھيران قالدۇر . چاغدىلا ئۆزىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى بىلەن باشقىلارنى ھيران قالدۇر . چاغدىلا ئۆزىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى بىلەن باشقىلارنى ھيران قالدۇر . چاغدىلا ئۆزىنىڭ ئۆتكۈرلۈكى بىلەن باشقىلارنى ھيران قالدۇر .

غاندى . 灵机的己自以就候时的学上在子伙小个这 . 灵机的己自以就候时的学上在子伙小个这 . 灵机的己自以就候时的学上在子伙小个这 . 灵机的己自以就候时的学上在子伙小个这 . 灵机的己自以就候时的学上在子伙小个这

。叹惊人别令

体导半 ~ 体导 <物>〔静〕 ئۆتكۈزگۈچ

体导 <物> ئۆتكۈزگۈچ جىسىم

线输传，线导 <电> ئۆتكۈزگۈچ سىم

过让 ~ 过让 / 过让 / 过让 / 过让 / 过让

关交④电导 ~ 关交 / 关交 / 关交 / 关交 / 关交

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

给交西东把 ~ 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把 / 给交西东把

渡引 <法> ئۆتكۈزۈپ بەرمەك

的透渗，的透通，的导传〔静〕 ئۆتكۈزۈشچان

壤土性透通 <农> ئۆتكۈزۈشچان تۇپراق

层透渗 <地> ئۆتكۈزۈشچان قاتلام

质介电导 <物> ئۆتكۈزۈشچان مۇھىت

ئۆتكۈزۈشچانلىق <物>〔静〕 ئۆتكۈزۈشچانلىق

铜 . 铜 . 铜 . 铜 . 铜

纳导 <物>② . 高铝比率导传的

ئۆچلۈك قىلماق 视仇, 恨仇, 恨
 ئۆچلۈكى كەلمەك 视仇, 恨仇, 恨
 قى كىشىگە ئۆچلۈكۈم كېلىپ قالدى. 那恨我么什为知不.
 人个

ئۆچمەس 静 的灭可不, 的灭可不, 的朽不: ~ تۆھپە
 绩功的朽不, 献贡的灭磨可不

ئۆچمەك ① [动] 灭熄, 灭: چراغ ئۆچتى. 了灭灯.
 ②. 了失消星星. 了失消都字的上头石. 了失消都字的上头石.
 ئاشنىكى يېزىق ئۆچۈپ كېتىپتۇ. 了失消都字的上头石.
 ئۈنى ~ 声失 / ئايسىگۈلنىڭ رەڭگى ئۆچتى. 丽古姆依阿.
 白煞得变色脸的

ئۆچمەن = ئۆچ

ئۆچمەنلىك 静 恨仇 [静]: مىللىي ~ 恨仇族民 / ~ ساۋە
 恨怀

ئۆچمەنلىك قىلماق 视仇, 恨仇, 恨怀: ئىچ - ئىچە
 者略侵恨仇 ~ 骨人之恨 / تاجاۋۇزچىلارغا ~

ئۆچۈت 静 <古> 恨仇

ئۆچۈرگۈچ ① [静] 皮擦② (具文) 儿擦板
 ئۆچۈرمەك «ئۆچمەك» 态动使的: ئوت ~ 火灭 / دوسكىنى
 掉勾里单名从 ~ 板黑擦 / روختىتىن ~

ئۆچۈرۈشمەك «ئۆچۈرمەك» 态同共的

ئۆچۈرۈلمەك «ئۆچۈرمەك» 态动被的

ئۆچۈرەت ① [静] 序顺: ~ بىلەن ئالماق 拿序顺按 / ئۇنىڭغا
 ~ كەلدى. 了他到轮. ②. 了. 队 (的排时物购): ئۆچۈرەتتە تۈر.
 队排

ئۆچۈكمەك 动 <古> 绝, 灭

ئۆد 静 <古> 时

ئۆدەك 静 <方> 恩, 情恩, 义情, 义信, 爱可亲可
 心怜悯, 心爱, 惠

ئۆدەكلىك 静 <方> 者可亲可, 者义情重, 者信守①
 的心关, 的贴体②的爱

ئۆدۈگەن 静 <方, 动> 狼鼠黄

ئۆدى 静 <方> 岗山

ئۆدىمەك 动 <方> 一的马把②天朝脚四 (畜牲)①
 住捋腿后只一和腿前只

ئۆر 静 <古> (分部缝接下腋的衣上) 根

ئۆرە 静 高, 竖, 直: بۇ يەر بەك ~ ئىكەن. 高太方地这.
 了. ~ باھا بىلەن ساتماق 售出价高

ئۆرە بولماق ① 来起站② 愈痊: بۇ يىل كېسەلدىن ئۆرە
 : بولالمىدىم. 身缠病疾直一我年今. 成完, 完做③.

ئۆتۈنمەك ① [动] 让转, 让: مەن بۇ كىتابنى سىزگە ئۆتۈدۈم.
 你给让书这本把我. ②. 求恳, 请恳: مېنىڭ ئىشىم.
 نى تېزراق ھەل قىلىپ بېرىشىڭىزنى ئۆتۈنمەن. 一快您求恳.
 题目的我决解点. ③. 题问的我决解点. ④. 题问的我决解点.
 ⑤. 题问的我决解点. ⑥. 题问的我决解点.

ئۆتۈنمەك ② [动] 请, 求请, 告报, 报, 奏, 奏启 <古>
 请申, 示

ئۆتۈنۈشمەك «ئۆتۈنمەك» 态同共的

ئۆتىمەك 动 乃做, 拜礼做 ~ 任担, 行履, 行执: ناماز.
 值, 务任行执 ~ 课功拜礼行履 / 孜玛 / 勤
 ~ 续手行履 / 勤 / 续手行履 / 勤
 务职书秘任担

ئۆچ 静 ① 仇, 仇: ئۆچى چىنماق 恨消 / ئۇنىڭ مەندە
 ئۆچى بار. 仇有我对他. ②. 恶厌, 厌讨: مەن تاتلىق
 يېمەكلىككە ~. 食甜吃厌讨我.

ئۆچ ئالماق 复报, 仇报: ئۇ مەندىن ئۆچ ئالماقچى.
 我复报要

ئۆچ بولماق 恨: سەن يالغانچى, مەن ساڭا ئۆچ بولۇپ
 قالدىم. 你恨我, 子骗是你.

ئۆچ كۆرمەك 视仇, 恨憎: تاجاۋۇزچىلارنى ~ 者略
 者略

ئۆچ - ئاداۋەت 静 怨积, 恨仇

ئۆچكەشتۈرمەك «ئۆچكەشمەك» 态动使的: سەن ئۇنداق
 قىلساڭ, ئۇلارنى ئۆچكەشتۈرۈپ قويىسەن. 做样那你果如.
 恨冤下结们他使会就

ئۆچكەشمەك 动 怨结, 怨结: ئۇلار ئۆچكەشىپ قالدى.
 了仇结们他

ئۆچكە 静 <动> ① 羊山: قاسسايقا ياغ قايفۇسى, ئۆچكە
 جان قايفۇسى. 命忧羊山, 油图夫屠 <谚>. ئۆچكەنىڭ

ئوچۇق نۇرسا ھېچ گەپ يوق, قوينىڭ ئېچىلىپ قالسا ھويت -
 ھويت. 乱就露一羊绵, 常为以习股屁露羊山 <谚>.

②. 羊山母: ئالتە ئۆچكە يەتتە تېكە. <谚> 只七
 . 羊山母只六配羊山公

ئۆچكە پۇرچىقى 植 <豆> 羊山

ئۆچكە ساقال 子胡羊山

ئۆچكەشمەك 静 <动> 蜥巨

ئۆچلەشتۈرمەك «ئۆچلەشمەك» 态动使的

仇结 动

ئۆچلۈك «ئۆچ» 式形词名的: كىشىگە ~ بىلەن قارىماق 仇
 人看光目的恨

种火耕刀 <农> ئۆرتەپ تېرىش
 鸭 ئۆردەك (ئۆ:دەك) <动>〔静〕: 子鸭 <动>〔静〕: ~ تۇخۇمى
 蛋 / ئۆردەكنىڭ گۆشىنى پىسەك، غازنىڭ پىسىدە بول.
 看，步一走”同喻: 鹅着盯得还，肉子鸭上吃 <谚>
 . “步两
 鸭烤 <食> ئۆردەك كاۋىپى
 沾不，错认不 <成> ئۆردەككە سۇ يۇقمىغاندەك
 边
 科鸭 <动> ئۆردەكلەر ئائىلىسى
 ئۆردەكىنى ئۆردەك، غېزىنى غاز قىلماق <成>
 麻乱斩刀快
 兽嘴鸭 <动>〔静〕 ئۆردەكتۈمشۈك
 的式子鸭〔静〕 ئۆردەكچىلەپ
 走步蹲 <体> ئۆردەكچىلەپ مېڭىش
 索马绊②脑搭① <古>〔静〕 ئۆرك
 峰驼②尖浪，头浪①〔静〕 ئۆركەش
 浪波 <静> ① 滚翻浪波: ~ ئىلى دەرياسى
 浪波 / 驼峰单 / ىك. ~ نۆگە ئۆركەشلىك
 的峰驼有②河犁伊的滚翻
 ىكى ~ نۆگە ئۆركەشلىك
 牛瘤 <动> ئۆركەشلىك كالا
 涌汹，滚翻〔动〕 ئۆركەشلىمەك
 涌汹腾奔水河
 峰驼 <古>〔静〕 ئۆركۈ
 头潮，尖浪 <古>〔静〕 ① ئۆركۈچ
 灶铁脚三 <古>〔静〕 ② ئۆركۈچ
 的贵高，的等高，的级高 <古>〔静〕 ئۆركى
 动运右左后前脯胸着贴紧 <方>〔动〕 ئۆركىمەك
 房毡，篷帐 <古>〔静〕 ئۆركە
 蛛蜘 <古>〔静〕 ئۆركەمچى
 条皮 <古>〔静〕 ئۆركەن
 子辫 <古>〔静〕 ئۆركۈچ
 服佩真，了棒太，的样好 <习>〔静〕 ئۆركۈلەي
 动转，悠转〔动〕 ئۆركۈلمەك
 态同共的 «ئۆركۈلمەك» ئۆركۈلۈشمەك
 座宝 <古>〔静〕 ئۆركۈن
 ئۆركۈنەك = ئىنجىبار
 筑修，筑建，造建，建修 <古>〔动〕 ئۆركىمەك
 白发，色褪 <古>〔动〕 ئۆركىرمەك
 坡上 <古>〔静〕 ئۆرلەم
 升位水使 ~ سۇنى: 态动使的 «ئۆرلەمەك»

。袄皮件一来出缝刚刚. ئۆرە بولدى.
 太格价个这. 高، 贵④ بۇ باھا بەك ئۆرە بولۇپ كەتتى.
 . 了高
 帽花小式女花绣线金 ئۆرە بۆك
 轧立 <冶> ئۆرە پروكاتلاش
 立直，起站: ئادەم ئاش بىلەن ئۆرە تۇرىدۇ.
 来起得站能才饭吃有只人. قۇرۇق تاغار ئۆرە تۇرماس.
 . 来起不立袋口空 <谚>
 碗土，碗木 ئۆرە چۆچەك
 起立使，起抬①: قاسم بېشىنى سەل ئۆرە
 了望围周向头起抬稍稍木斯喀. قىلىپ ئەتراپقا قارىدى.
 想我. 愈痊使②. 眼一 مەن ئۆنى مەك تەستە ئۆرە قىلدىم.
 . 了好治病的他把法办尽
 他 ئۆرە كېزىك <医> 寒伤副: ئۆ ~ بولۇپ قاپتۇ.
 . 寒伤副了得
 炉天冲，炉高 <冶> ئۆرە مەش
 领立，领直 ياقا ئۆرە
 若宛 <方>〔静〕 ② ئۆرە
 来不起卧仰(物动)〔动〕 ئۆرەدېمەك
 的怪古，的怪奇 <方>〔静〕 ئۆرەسكەل
 威扬，威示 <古>〔动〕 ئۆرەغلىمەك
 立直空腾腿前(马，驴)〔动〕 ① ئۆرەنلىمەك
 起堆 <方>〔动〕 ② ئۆرەنلىمەك
 俗习，尚风，惯习俗风〔静〕 ئۆرپ - ئادەت
 俗易风移，惯习俗风旧改变 ئادەتنى ئۆزگەرتىمەك / يېشى
 尚风新 ~
 火野，火 <古>〔静〕 ئۆرت
 态动使的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەتمەك
 态同共的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەشمەك
 态动被的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەلمەك
 态复自的 «ئۆرتىمەك» ئۆرتەنمەك
 堆食粮(的上场麦) <古>〔静〕 ئۆرتكۈن
 顶屋 <古>〔静〕 ئۆرتىمەن
 墓陵物人大，罩鞍如)布苫，单罩 <古>〔静〕 ئۆرتۈك
 (罩绸的上
 的密秘，的中暗，的暗暗 <古>〔静〕 ئۆرتۈگۈن
 阴(气天) <古>〔动〕 ئۆرتۈلمەك
 上罩己自，上盖己自 <古>〔动〕 ئۆرتۈنمەك
 煎受使 <转>②纸烧 ~ قەغەزنى: 烧①〔动〕 ئۆرتىمەك
 熬煎到受灵心使. ~ يۈرىكىنى: 熬

。邦治能
 ；净二千一得推 <成> ئۆزىگە سۇ يۇقتۇرماسلىق
 ىلغان - ئەتكەنلىرىڭنى ھەممە بىلىپ تۇرسىمۇ ، يەنە ئۆزۈڭگە سۇ
 ىقتۇرمايۋاتسىنا ؟ 知皆人人爲所作所的你
 还却你而 ، 淨二千一得推要 ؟
 果其食自 ، 受自做自 ئۆزىگە قىلماق
 疫免身自 <理生> ئۆز ئىممۇنىتېتى
 ئۆزىنى ئالدىرماق <成> 坏累 ، 垮累 ؛ ئۇ بۇ ئىشنى
 قىلىمەن دەپ ئۆزىنى ئالدىرۇپ قويدى . 事件这做了为他
 了坏累情
 ئۆزىنى بىلىمەك 明之知自有 ؛ ئۆزىنى بىلگەن خار بول .
 辱受人之明之知自有 <谚> .
 ئۆزىنى توختاتماق 重稳 ؛ ئۇ ئۆزىنى توختاتقان ئادەم .
 人的重稳很个别
 ئۆزىنى تۇتماق 己克 ، 制克我自 ؛ ئۇ جىددىي بەيتتە ئۇ .
 زىنى تۇتۇۋالالايدۇ . 己自制克够能他刻时键关在
 ئۆزىنى چەتكە ئالماق 避躲 ؛ گۈلچىمەن پات كىشىلەردىن
 ئۆزىنى چەتكە ئالدى . 人生了开躲曼齐丽古
 ئۆزىنى قويدىغان يەر تاپالماسلىق <成> 地无
 容自
 ئۆزىنى كۆرسەتمەك ① 己自指 ؛ ئۇ ئۆزىنى كۆرسىتىپ
 مۇنداق دېدى . 耀炫 ، 显示 ② . 说样这己自着指他
 دېگەن مانا شۇنداق يەردە ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ . 地的样这在钱
 ۋاندۇ . 值价的己自出显才方 . ئاچچىق سوغۇق ئۆزىنى كۆرسىتىدۇ .
 ۋاندۇ . 力威的己自显在寒严 . ئوسماننىڭ قىزغا ئۆزىنى
 كۆرسەتكۈسى كەلدى . 己自耀炫娘姑给想曼斯奥
 ئۆزىنى كۆرسىتىش پىسخىكىسى 理心现表我自
 ئۆزىنىڭ ئاغزى 人说人让 话 (巴咀的己自家的
 说)
 ئۆزىنىڭ پاشىسىنى قورۇماق <成> 己自顾只
 想着己自为只 ، 益利
 ئۆزىنى دالىغا ئالماق = ئۆزىنى چەتكە ئالماق
 ئۆزىنى تۇرماق <成> 人投心身全 ؛ ئىشقا ~ 身全
 作工人投心
 ئۆزىنى ئۇنتۇماق 我忘 ؛ ئۆزىنى ئۇنتۇغان . ھالدا خىزمەت
 作工地我忘
 ئۆزىنى يەرگە تۇرماق <成> 弃自暴自
 ئۆزىنى يوقىتىپ قويماق <成> 以所乎忘 ؛ غەلبىد .
 ىن ئۆزىنى يوقىتىپ قويماسلىق كېرەك . 而利胜为因要不
 以所乎忘

ئۆز نېھنى ئۆزى تېپىپ بېمەك <成> 其食自
 谋为自善 ، 计生谋自 ، 力
 之听 ، 流自任放 ، 然自其听 ئۆز ھالىغا قويماق
 之任
 ئۆز ئوقىدا ئايلانماق <天，地> 转自
 ئۆز - ئۆزىدىن تازىلىنىش <物> 用作净自
 ئۆز - ئۆزىدىن راۋاجلانماق <哲> 展发我自
 ئۆز - ئۆزىدىن ھالاك بولماق 亡消行自
 ئۆز - ئۆزىدىن ياتلاشماق <哲> 化异身自
 ئۆز - ئۆزىدىن يېڭىلانماق <哲> 新更我自
 ئۆز - ئۆزىنى تەنقىد قىلماق 评批我自
 ئۆز ۋاقتىدا ① 时接 ، 时及 ؛ پويىز ~ يېتىپ كەلدى .
 时当 ② . 达到时按车列
 بولۇپ ، ~ ئېلان قىلىنمىغان . 时当 ، 的写年 1952 是章文 .
 表发未
 ئۆزى بىلگەن سەنەمگە دەسسەمەك <成> 行自
 是其
 ئۆزىدىن چاڭلانماق <植> 粉授花自
 ئۆزىدىن چېتىشماق <生> 交自
 ئۆزىدىن كەتمەك ① 去过昏 ؛ 事人省不 ،
 自怪 ② . 去过了昏得怕我 . 怪事件这 . 己自我
 的成造自己 . 己
 ئۆزىدىن ئۆتمەك 己自怪 . 己不自的 ؛ ئۇنىڭ ئۆزى .
 دىن ئۆتتى . بولمىسا ئۇ قىز ئۇنى ياخشى كۆرەتتى . 他怪这
 己自
 ئۆزىگە ئالماق 揽兜 ؛ سەن بۇنى ئۆزۈڭگە ئالما ، بۇنىڭ
 سەن بىلەن ھېچقانداق ئالاقىسى يوق . 事这揽兜别你
 系关无毫你
 ئۆزىگە توپا قوندۇرماسلىق <成> 五二六退一
 ；净二千一得推 ； ئۆزىگە توپا قوندۇرمىدى . 他
 净二千一得推任责把 ، 道会说能
 ئۆزىنى تارتماق 避回 ؛ ئۇنىڭ بىلەن تاكاللىشىپ يۈرگەن .
 ىن كۆرە ئۆزىنى تارتقان ياخشى . 回如不 ، 嘴吵他跟其与 .
 好为避
 ئۆزىنى چاغلماق 量自 ؛ ئۇ ئۆزىنى چاغلماي گەپ قىلدى .
 量自不话说他 .
 ئۆزىنى سورىماق 律自 ؛ ئۆزىمىزنى سورايلى ، خەلقنىڭ
 ىزىغا ئولتۇرمايلى . 律自要不 ، 利的民人害侵要不 ،
 益 . ئۆزىنى سورىغان يۇرت سورار . <谚> 方者律自能

器容电变可 <物> ئۆزگىرىشچان توكدان
 荆紫羊，甲蹄羊 <植> ئۆزگىرىشچان چاتقال
 算预动变 <经> ئۆزگىرىشچان خامچوت
 阑光变可 <物> ئۆزگىرىشچان دىئافراگما
 机电发流交 <物> ئۆزگىرىشچان دىنام
 速变 <物> ئۆزگىرىشچان سۈرئەت
 容变 <电> ئۆزگىرىشچان سىغىم
 风向变 <气> ئۆزگىرىشچان شامال
 阻电变可 <物> ئۆزگىرىشچان قارشىلىق
 虫性变 <农> ئۆزگىرىشچان قۇرت
 本资变可 <经> ئۆزگىرىشچان كاپىتال
 品产比可不 <经> ئۆزگىرىشچان مەھسۇلات
 量变 <物> ئۆزگىرىشچان مىقدار
 动运速匀非 <物> ئۆزگىرىشچان ھەرىكەت
 流速变 <水> ئۆزگىرىشچان ئېقىم
 星变 <天> ئۆزگىرىشچان يۇلتۇز

<哲>②性变可，性变多①〔静〕 ئۆزگىرىشچانلىق
 性异变

的化变无，的变不〔静〕 ئۆزگىرىشسىز
 的化变有，的变多〔静〕 ئۆزگىرىشلىك

态同共的 «ئۆزگەرمەك» ئۆزگىرىشمەك

下见 ئۆزلەشتۈرمە

语引接间 <语> ئۆزلەشتۈرمە سۆز

物植培栽 ئۆزلەشتۈرمە ئۆسۈملۈك

ئۆزلەشتۈرمەك ① «ئۆزلەشمەك» 态动使的: بېغى تېخنىكىنى

荒垦，地荒垦开 ~ 垦开②术技新握掌 ~

，通弄，化消③ ىسر قېتىمىدىلا لېكىمىيە كۆپ بولۇپ كەتسە،

化消生学، 多太得讲次一. ئوقۇغۇچىلار ئۆزلەشتۈرەلمەيدۇ.

识知学科懂弄 ~ بىلىم. 了不

态同共的 «ئۆزلەشتۈرمەك» ئۆزلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۆزلەشتۈرمەك» ئۆزلەشتۈرۈلمەك

的熟〔静〕 ئۆزلەشمە

土熟 ئۆزلەشمە تۇپراق

地熟 <农> ئۆزلەشمە يەر

ئۆزلەشمەك ①〔动〕 片一成打，熟混，洽融، ۋاقتىنىڭ ئۆزۈ

تۇشى بىلەن جەڭچىلەرگە ئۆزلىشىپ كەتتىم. 推的间时着随.

了片一成打们士战同我، 移. ئۇلار تېزلا ئۆزلىشىپ

كەتتى. 他们快就熟混了. 应适②. شهەر تۇرمۇشىغا ~

活生市城应适 ③ 收吸: ئۇيغۇر تىلىغا نۇرغۇن ئەرەبچە -

بارسچە سۆزلەر ئۆزلەشكەن: 伯拉阿多很了收吸语尔吾维.

弦和变 <艺> ئۆزگەرمە ئاكتورد
 音变 <艺> ئۆزگەرمە ئاواز
 价变 <经> ئۆزگەرمە باھا
 土性变 <农> ئۆزگەرمە تۇپراق
 程音化变 <艺> ئۆزگەرمە ئىنتېرۋال

可不 ~ 改更可不، 的变不〔静〕 ئۆزگەرمەس
 定决的改更

格价比可，格价变不 <经> ئۆزگەرمەس باھا

律规变不 <哲> ئۆزگەرمەس قانۇنىيەت

本资变不 <经> ئۆزگەرمەس كاپىتال

量变不 <数> ئۆزگەرمەس مىقدار

变，革变，动变，变改，化变，变①〔动〕 ئۆزگەرمەك

。了变然突气天. ھاۋا رايى بىردىنلا ئۆزگەردى. 更变，样

变改貌面的齐木鲁乌. ئۆزگەردى. ئۈرۈمچىنىڭ قىياپىتى

了. ئۇنىڭ چىرايى ئۆزگىرىپ كەتتى. 了. 变色脸的他. ئۆزۈ

نىڭ ۋەزىپىسى ئۆزگەردى. 了. 动变务任的他. بۇ كىتابنىڭ

مەزمۇنى ئازراق ئۆزگەردى. 了. 化变些有容内的书本这. قا.

فاس تاغلارنىڭ قىياپىتى زور دەرىجىدە ئۆزگىرىپ كەتتى. 山荒

时代时 了. 样变大 <转>②. 了. 样变大

样变大的. 样变大的. 样变大的. 样变大的. 样变大的.

相变，罚体相变 <法> ئۆزگەرگەن تەن جازالىنىش

刑肉

种变 <生> ئۆزگەرگەن تۈر

岩质变 <地> ئۆزگەرگەن جىنس

晶变 <地> ئۆزگەرگەن كرىستال

值量变 <物> ئۆزگىرىش قىممىتى

比变 <物> ئۆزگىرىش نىسبىتى

青冬沙疆新 <植>〔静〕 ئۆزگەن

~ : 的色特有، 的特独， 的外另， 的别〔静〕 ئۆزگىچە

ئىش 一另回 / 事 / 格风的特独 ئۆسلۈب / ىللى

كسىم 的色特有 民族族的 装服

之言换， 说话句换 ئۆزگىچە ئېيتقاندا

ئۆزگىچىلىك. ① 色特. 处之到独. بۇ رەسىمنىڭ ئۆزگىچىلىك.

كى بار. ②. 处之到独其有画幅这. 性异相 <哲>

ئۆزگىرىشچان ①〔静〕 的变، 的测莫幻变، 的变多

تيازدا كىلىمات ~ بولىدۇ. 变多候气天春. ھاۋا 幻变

变易 <哲>② 气天的测莫

动变， 本成变可 <经> ئۆزگىرىشچان تەننەرخ

本成

流电变交، 电流交 <电> ئۆزگىرىشچان توك

。水渠一了分们你给站管水 . سۇ بەردى . بىر ~
 下见 ئۆستۈرگۈچى
 子因长生 <生> ئۆستۈرگۈچى فاكفور
 素激长生 <生> ئۆستۈرگۈچى ھورمون
 :高提, 升提, 拔提②态动使的 «ئۆسمەك» ①
 技的拔提中人工从 ئۆستۈرگەن تېخنىك
 迪把 / 员术 / 品产高提 ~ مەھسۇلات سۈپىتىنى . 长组为升提尔努丽
 培栽 ~ مېۋىلىك دەرەخلەرنى : 养培, 育培, 培栽②量质
 树育苗 ~ 树果 / 物植培栽 ~ ئۆسۈملۈكلەرنى / 苗育, 苗
 菌细养培 ~ باكتېرىيە / (物
 态同共的 «ئۆستۈرمەك»
 态动被的 «ئۆستۈرمەك»
 意愿, 同赞, 向心 <古>〔动〕
 的醺醺醉, 的醉 <古>〔静〕
 事人省不, 觉知去失, 醉 <古>〔静〕
 醉 <古>〔动〕
 :的拔挺得长, 的长得长, 的高得长〔静〕
 孩的高材身 بالا ~ / 人的拔挺材身, 几个高 ئادەم ~
 得长 ئارچا ~ بىر تۈپ / 毛眉的长长得长
 树柏棵一的拔挺
 肿性良 ~ ئوبدان سۈپەتلىك <医>〔静〕
 瘤肿性恶 ~ يامان سۈپەتلىك / 瘤
 病瘤肿 <医> ئۆسمە كېسەللىكى
 瘤赘 <医> ئۆسمە گۆش
 资工的加增 ئۆسمە مائاش
 学疫免瘤肿 <医> ئۆسمە ئىممۇنولوگىيىسى
 :长生, 长滋, 长成, 高长, 大长, 长①〔动〕
 ئۇلار يېزىدا ئۆسكەن . 的大长村农在是们他 .
 مايسىلىرى ئوبدان ئۆسمەكتە . 好很势长苗麦 . تاغدا يايپېشىل
 دەل - دەرەخلەر ئۆسكەن . 木树的翠青着长上山 .
 يەنە ئۆسۈپ قالدى . 了来起长又子胡 .
 ئۆسۈپ قالغاندى . 截大一了高长材身的他 .
 来起长成者学的轻年批一 .
 了 . بەزى كادىرلاردا مەنبەتلىك ئۆسۈپ قالدى .
 了 : 高提, 升高, 涨高, 涨上② . 绪情傲骄了长滋上
 高绪情 ~ كۆڭلى / 涨高价物, 涨上价物 ~ باھاسى
 / 涨 / ئۇنىڭ ئىناۋىتى ئۆستى . 了高提望威的他 .
 文的民人 . كۈنگە ئۆستى . كۈندىن - كۈندىن

。词语斯波和
 道世, 代时 <古>〔静〕 ئۆزلەك
 学, 握掌, 愿情, 意乐, 意愿 <古>〔动〕 ئۆزلەمەك
 通贯会融, 会领, 会
 泥的好汤②身反, 复自 <语> ①〔静〕 ئۆزلۈك
 词代身反, 词代复自 <语> ئۆزلۈك ئالماش
 态身反, 态复自 <语> ئۆزلۈك دەرىجە
 性易和 <建>〔静〕 ئۆزلۈكلۈك
 然而然自, 动自, 己自〔静〕 ئۆزلۈكىدىن
 语英了学自我 . ئۇنىڭ كېسە .
 了地然而然自病的他 . ساقايدى .
 您〔静〕 ئۆزلىرى
 的姆卡木二十尔吾维)勒哈孜鸟 <艺>〔静〕 ئۆزھال
 (曲套六第
 命生, 魂灵 <古>〔静〕 ئۆزۈت
 择选, 分区 <古>〔动〕 ئۆزۈرمەك
 绰的女妇于用)的真纯, 的粹纯 <古>〔静〕 ئۆزۈك
 (号
 的是为以自〔静〕 ئۆزۈمچى
 了是为以自太人个这
 的见己执固, 的是为以自〔静〕 ئۆزۈمچىل
 人的是为以
 的式形词名的 «ئۆزۈمچىل» سەن ~ قىلما .
 是为以自要不你 .
 魂灵, 精神; 质实, 质本 <古>〔静〕 ئۆزۈن
 自言自 ①〔静〕 ئۆزۈچە . 行自, 我自
 语 / 语 ~ بىر تەرەپ قىلماق ②理处行自
 笑意随 ~ چۈشەندۈرمەك ③释解意任 ~ كۈلمەك
 言流布散 ~ ئارقانماق 〔静〕 ئۆسەك
 语蜚, 言流 سۆز
 者造谣, 者言流造制〔静〕 ئۆسەكچى
 托词, 造谣不者造谣 <谚> . ئۆسەكچى ئۆسەك
 业 .
 渠支 ~ 渠干 ~ غول : 渠〔静〕 ئۆستەك
 垂靠美景渠水 <谚> . قىز يارشىقى خال .
 有需亮漂娘姑, 柳
 渠开 ئالماق
 人的渠挖〔静〕 ئۆستەقچى
 的式形词容形的 «ئۆستەك» : سۇ پونكىتى سىلەرگە

学理病物植 <生> ئۆسۈملۈك پاتولوگىيىسى
 维纤物植 ئۆسۈملۈك تالاسى
 学胎胚物植 ئۆسۈملۈك تۈرەلمىشۇناسلىقى
 落群物植 <生> ئۆسۈملۈك تۈركۈمى
 药草 <医> ئۆسۈملۈك دورا
 学理生物植 ئۆسۈملۈك فىزىئولوگىيىسى
 石化物植 ئۆسۈملۈك قاتمىسى
 学态形物植 ئۆسۈملۈك مورفولوگىيىسى
 素激物植 <生> ئۆسۈملۈك ھورمۇنى
 学态生物植 ئۆسۈملۈك ئېكولوگىيىسى
 碱物植 <化> ئۆسۈملۈك ئىشقارى
 被植 <植> ئۆسۈملۈك يېپىنچا
 油物植 ئۆسۈملۈك يېغى
 家学物植 <植>〔静〕 ئۆسۈملۈكشۇناس
 学物植〔静〕 ئۆسۈملۈكشۇناسلىق
 网兔捕支 ~ 网兔捕〔静〕 ئۆشە
 莢菝洋西 <植>〔静〕 ئۆشە
 税，一之税教宗)尔舍欧，税一什 <宗>〔静〕 ئۆشەرە
 什收征 ~ ٲالماق (等不 5 ~ 10% 的收入为般一率
 税一什抽 ٲايرماق ~ / 税一
 宗指泛)课天和税一什 <宗>〔静〕 ئۆشەرە - زاكات (税教
 者收征税一什〔静〕 ئۆشەرچى
 上肩在扛 ٲالماق ئۆشنگە ٲاش، 肩〔静〕 ئۆشە¹
 萝松 <植>〔静〕 ئۆشە²
 多许，多很，多 <古>〔静〕 ئۆك¹
 调强示表 ، «لا» 词气语于当相 <古>〔助〕 ئۆك²
 (孩小指多)的欢喜人讨، 的爱可 <方>〔静〕 ئۆكەرەكە
 对反〔静〕 ئۆكتە
 他 ئۆكتە قوپماق 对反: ئۇ بۇ تەكلىپكە ئۆكتە قوپتى .
 。议建个这对反
 月十〔静〕 ئۆكتەبىر
 命革月十 ئۆكتەبىر ئىنقىلابى
 ، 的躁暴气脾، 的愤气， 的怒愤 <古>〔静〕 ئۆكتەكە
 的坏气脾
 . ئۆكتەم 蛋捣، 皮赖耍， 赖无〔静〕 ئۆكتەم ئىكەن .
 。皮赖真人这
 横蛮， 横专， 横骄， 横强〔静〕 ئۆكتەملىك
 扈跋横专 ئۆكتەملىك قىلماق
 池水蓄， 子池， 塘池 <方>〔静〕 ئۆكتۈ

。高提益日平水化
 期长生 <农> ئۆسۈش مەزگىلى
 率长生 <农> ئۆسۈش نىسبىتى
 年少〔静〕 ئۆسمۈر
 官年少 ئۆسمۈرلەر سارىيى
 时年童 دەۋر ~ : 的童年، 的年少〔静〕 ئۆسمۈرلۈك
 时期年少， 代
 家学瘤肿 <医>〔静〕 ئۆسمىشۇناس
 学瘤肿 <医>〔静〕 ئۆسمىشۇناسلىق
 ~ / 发头的长得长 چاچ ~ : 的长得长〔静〕 ئۆسۈك
 ، ساقال / 子胡的长得长 ئۇ قاتشارلىق، چوڭ كۆز، ~ قاش،
 个一是他 . 60 لاردىن ھالقىغان بىر كىشى ئىدى .
 的岁 60 过超龄年، 的长长得长毛眉، 睛眼大， 梁鼻
 . 人
 质骨 ئۆسۈكچە <医>〔静〕 生增: سۆڭەك ئۆسۈكچىسى
 生增
 利红， 息利 <经>〔静〕 ئۆسۈم
 税息利 <经> ئۆسۈم بېجى
 差利 <经> ئۆسۈم پەرقى
 钱利 <经> ئۆسۈم پۇلى
 票息 <经> ئۆسۈم چېكى
 率利 <经> ئۆسۈم نىسبىتى
 息利好偏 ئۆسۈم ئىستىكى
 瘦虫 <方>〔静〕 ئۆسۈمتە
 的息无، 的息利无〔静〕 ئۆسۈمسىز
 股息无 <经> ئۆسۈمسىز پاي
 票股息除 <经> ئۆسۈمسىز پاي چېكى
 零， 券债零， 券债息无 <经> ئۆسۈمسىز زايوم
 券债率利
 款贷息无 <经> ئۆسۈمسىز قەرز پۇل
 学息利 <经>〔静〕 ئۆسۈمشۇناسلىق
 的息有〔静〕 ئۆسۈملۈك¹
 票股息有 <经> ئۆسۈملۈك پاي چېكى
 券债息有 <经> ئۆسۈملۈك زايوم
 款贷息有 <经> ئۆسۈملۈك قەرز
 本资息生 <经> ئۆسۈملۈك كاپىتال
 生水 <植>〔静〕 ئۆسۈملۈكلىرى: سۇ ئۆسۈملۈكلىرى
 ~ 物植 / مەنزىرە ئۆسۈملۈكلىرى 物植赏观 / كۆپ يىللىق ~
 物植生年多
 学理生物植 ئۆسۈملۈك ئاناتومىيىسى

。了合愈就快很口

ئۆڭى يامان (合愈易不伤创指)好不肤皮
تېخىز تېخىز ساقايسىغىغا قارىغاندا، ئۆڭىز يامان ئىكەن .

。好不肤皮的你来看，好未今至口伤的

治，愈痊，变改，善改，转好 <古>〔动〕 ئۆڭىتمەك
正改，好

襟衣 <方>〔静〕 ئۆڭىر

的有专，的用专 <古>〔静〕 ئۆڭىيۈك

态动使的 «ئۆڭىتۈرمەك» ئۆڭىتۈرمەك

态同共的 «ئۆڭىتۈرمەك» ئۆڭىتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۆڭىتۈرمەك» ئۆڭىتۈرۈلمەك

ئۆڭىتۈرمەك 置倒，扣〔动〕 ئۆڭىتۈرۈپ
قويدى . 上子桌在扣碗把他 .

的色脱〔静〕 ئۆڭىدۈرگۈچ

剂色脱 <化> ئۆڭىدۈرگۈچ رېشاكتىپ

态动使的 «ئۆڭىمەك» ئۆڭىدۈرمەك

方前，前；方东，东 <古>〔静〕 ئۆڭىدۈن

俗习，惯习；令法，律法 <古>〔静〕 ئۆڭىدى

发假戴 <古>〔动〕 ئۆڭىكلەنمەك

去过，前以，先预，前先 <古>〔静〕 ئۆڭىرە

ئۆڭىسۈرۈن 的当适不，常异色脸〔静〕 ئۆڭىسۈرۈن دادىسى
~ بىر ئادەم ئىدى . 的常异色脸个是亲父的娘姑位那 .

。人

ئۆڭىسۈل 色血〔静〕 ئۆڭىسۈل چىرايىنىڭ ئۆڭىسۈلى يوق . 的他
。色血无毫上脸

ئۆڭىسۈلى ئۆچمەك 色失，沉阴色脸 ئۆڭىسۈلى ئوقۇپ

بولغاندىن كېيىن ، ئۆڭىسۈلى ئۆچكەن ھالدا چوققۇر خىيالغا پاتتى .

。思沉了入陷，色失惊大后信完读他

内胸，膛胸 <方>〔静〕 ئۆڭىكەر

粹纯，全完 <方>〔静〕 ئۆڭىكەي

身俯，腰弯 <方>〔动〕 ئۆڭىكەيمەك

穴洞，洞〔静〕 ئۆڭىكۈر

的洞，的穴洞〔静〕 ئۆڭىكۈرلۈك

上搭，来过扣倒 <方>〔动〕 ئۆڭىكۈرمەك

ئۆڭىگە 友朋〔静〕 ئۆڭىگە مېلىك مېلىك يەتكۈچە ، ئۆڭىگە مېلىك يەت .
سۈن . 友朋的千上有如不，羊只千有其与 <谚> .

腮上，腮，舌巧 <古>〔静〕 ئۆڭىگەچ

ئۆڭىگەك ① 的色褪易〔静〕 ئۆڭىگەك ② 布的色褪易

~ 的脸变 ① 的色褪易 ② 的脸变

ئۆڭىگۈل <方>〔静〕 ئۆڭىگۈل 好不，常异(色脸)

的措

昏头昏，疯发，智理失丧 <古>〔动〕 ئۆڭىسىرەمەك
身舍，命舍；脑

讨探，谈商，量商 <古>〔动〕 ئۆڭىلەشمەك

清，觉知复恢；明聪变，事懂 <古>〔动〕 ئۆڭىلەنمەك
来过醒

赞称，赞夸，奖夸 <古>〔动〕 ئۆڭىمەك

诫劝，诲教 <古>〔静〕 ئۆڭۈتۈ

颂歌，美赞，颂赞 <古>〔静〕 ئۆڭۈتۈ؟

导劝，说劝，劝规；意主出 <古>〔动〕 ئۆڭۈتلەمەك

骗哄，骗欺 <古>〔动〕 ئۆڭۈرمەك

河大，江 <古>〔静〕 ئۆڭۈز

乖乖，贝宝小 <古>〔静〕 ئۆڭۈك

ئۆڭۈنۈ 天后〔静〕 ئۆڭۈنۈ قاسم ئەتە ئۈنىمىسا ، ئۆڭۈنۈ ئۇنار ؟
吧意同会后，意同不天明果如木斯

众与，样异，同不，外另，外以 <古>〔静〕 ئۆڭۈنۈ?
同不

事的天后 ① ئۇنار ~ 天后〔静〕 ئۆڭۈنۈكى

后 ② ئۆڭۈنۈكى ~ ئۇنى ئۆڭۈن قىلىش كېرەك . 天后〔静〕 ئۆڭۈنۈكى
。做天后要事的天

我天后 . 天后〔静〕 ئۆڭۈنۈكىكە ~ ئۈرۈمچىگە ماڭمىن .
。齐木鲁乌去

态同共的 «ئۆڭىتمەك» ئۆڭىتىشمەك

态动被的 «ئۆڭىتمەك» ئۆڭىتىلمەك

快愉，乐快，兴高 <古>〔动〕 ئۆڭىسىرمەك

ئۆڭىگىنىش ① 习学〔静〕 ئۆڭىگىنىش ~ ئۈسۈلى ئۆڭىگىنىش / سىياسىي ~
习学治政

学理心习学 ئۆڭىگىنىش بېسىخولوگىيىسى

态同共的 «ئۆڭىنمەك» ئۆڭىگىنىشمەك

态动被的 «ئۆڭىنمەك» ئۆڭىگىنىلمەك

色脸的 ① 他 ② 色脸 ③ 的布 ④ 色颜 ⑤ 的皮子 (的) ⑥ 了变
面光

帽皮面光 <手> ئۆڭ نۇماق

袄皮面光 <手> ئۆڭ جۇۋا

ئۆڭىدىن كەتمەك 白苍色脸 : بالا ئۆڭىدىن كېتىپتۇ .
。白苍色脸子

色失(脸)，白煞色脸，脸变 ئۆڭى ئۆچمەك

ئۆڭى ياخشى ① 好肤皮 (合愈易容伤创指) : ئۆڭىكە ~
بولغاچقا ، جاراھىتى تېزلا ساقيىپ كەتتى . 好肤皮的他 .

伤，好肤皮的他 .

手歌〔静〕 ئۆلەنچى

扎挣死垂，活不死半 <古>〔静〕 ئۆلەلىك

强的死该 ھاراقچى ~ : 的死该 <骂>〔静〕 ئۆلمەيدىغان

盜

~ ئۆلۈپ - تارتىپ 〔静〕 短两长三: ناۋادا ماۋۇ خوتۇن

؟ 呢短两长三个有人女个这一万 ھالسىچۇ؟

活拼死拼〔静〕 ئۆلۈپ - تىرىلىپ

杀谋，杀残相互 <古>〔静〕 ئۆلۈت

手凶，者杀谋 <古>〔静〕 ئۆلۈتچى

态同共的 «ئۆلمەك» ئۆلۈشمەك

尸洗 ھۈمۈك 〔静〕 尸死①: ئۆلۈكنى يۇماق ھۈمۈك

不狗好 <谚> ھۈمۈك / ياخشى ئىت ئۆلۈكنى كۆرسەتمەپتۇ.

<谚> 尸露 ~ دېسە گۆردە يوق، تىرىك دېسە ساندا.

“死人”同喻: 数人在不人活是说，墓坟在不人死是说

“鬼象不鬼，人象 ~ ئۆلۈكنى ئىت يېمەپتۇ، تىرىكنى پىت.

板死②。脏嫌都子虱着活，吃不都狗了死 <谚>

方作工的板死 ئۆلۈمۈكى ئۆلۈمۈكى ~ 沉沉气死，板呆

记死 ھۈمۈك ~ / 板呆事办 ئۆلۈمۈكى ئۆلۈمۈكى ~

~ 的命生去失④ ھۈمۈك ~ 无神的神无③: كۆز ھۈمۈك

~ 无神的神无③: كۆز ھۈمۈك ~ 无神的神无③

~ 无神的神无③: كۆز ھۈمۈك ~ 无神的神无③

棉海，花梢柴 <药> ئۆلۈك بۇلۇت

角死 <军> ئۆلۈك بۇلۇك

译死 <语> ئۆلۈك تەرجىمە

土浮，土虚 توپا ئۆلۈك

产死 <医> ئۆلۈك تۇغماق

河死 <水> ئۆلۈك دەريا

海死 <地> ئۆلۈك دېڭىز

水死 <水> ئۆلۈك سۇ

底海: 魂叫人死为 <习> ئۆلۈككە جان تىلىمەك

月捞中水，月捞

~ ئۆلۈككە جان كىرگۈزمەك <习> 生回死起

春回手

货销滞，品商销滞 <经> ئۆلۈك مال

胎死 <医> ئۆلۈك ھامىلە

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好: ئۆلۈككە جان تىلىمەك

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好: ئۆلۈككە جان تىلىمەك

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好: ئۆلۈككە جان تىلىمەك

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好: ئۆلۈككە جان تىلىمەك

~ ئۆلۈكى ئارتۇق <习> 倍千一强，倍千一好: ئۆلۈككە جان تىلىمەك

瘫，的遂不身半，的活不死半 <古>〔静〕 ئۆلۈدىرۈم
的痠

省行，省〔静〕 ئۆلكە

田水，地浇水 يەر ~ : 的浇水 <农>〔静〕 ئۆلكە

~ / 府政省 ئۆلكە: 的立省，的省〔静〕 ئۆلكىلىك

委党省，委省 پارتكوم ئۆلكە

怕，死要得怕 ئۆلكە: 命要，死要〔静〕 ئۆلكۈدەك

要得渴，死要得渴 ئۆلكە: 命要得

泥如醉烂，醉大酹酪 ئۆلكە: 命

鬼死，的命短，的死该 <骂>〔静〕 ئۆلگۈر

的朽不垂永，的朽不〔静〕 ئۆلمەس

品作

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس (等产田，银金)

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

~ 产动不，产实 مال ئۆلمەس ①〔动〕 死枯，亡死，死

ئۆيگە قايتماق 家回 / ئۆيۈك تار بولسىمۇ ، كۆڭلۈك كەڭ بولسۇن . 宽心要也 ، 窄屋便耶 < 谚 > . ئۆيدىكى ھېساب بازارغا توغرا كەلمەس . 情行上不对算打的里家 < 谚 > . ئۆيى باشقىنىڭ مۇخى باشقا . < 谚 > 同不愁 ، 同不家 . “ 经的念难有都家家 ” 同

ئۆي ئايرىماق 家分
ئۆي بولماق 家居 : مەن بىلەن ئۆي بولامسىز ياكى ئىجادى . شامسىز ؟ 呢婚离是还 ، 呢日子过家居我跟你 ؟
ئۆي بېسىپ 挨家挨户 : ھال سورىماق 挨家挨户 问慰

ئۆي بىساتى 当家
ئۆي توشقىنى 兔家 < 动 >
ئۆي تۇتماق ① 婚结 : ئۇلار ئۆي تۇتمىلى ئۈزۈن يىللار بولدى . 了年多好婚结们他 . 家持② .
ئۆي جىگدىچىسى 哥八家 < 动 >

ئۆي چاشقىنى 鼠家小 < 动 >
ئۆي جېيى 宴家 (的办举喜之迁乔为)
ئۆي خېتى 契房
ئۆيدە بوران ئۇچماق < 成 > 洗如贫一
ئۆيدىن چاشقان يامانلىماق < 成 > 洗如贫一 ، 有所无

ئۆي سالماق 子房盖
ئۆي قارلىغىچى 燕家 < 动 >
ئۆي قورتى 子虫房 < 动 >
ئۆي قوشى 禽家 < 动 >
ئۆي كەپتىرى 鸽家 < 动 >

ئۆي كۆتۈرمەك 除扫大 (庭家) : بۈگۈن ئۇ ئۆي كۆتۈرۈپ تازىلىق قىلىدۇ . 除扫大搞要他天今 .
ئۆيىنى پىرقىراتماق < 成 > 活生的庭家撑支 : ئۇ ئۆزى كىچىك بولغىنى بىلەن خېلى جىگىرى بار ، شۇنچە چوڭ بىر ئۆيىنى پىرقىرتىۋاتىدۇ . 小虽纪年他 ، 气骨有很担 ،

ئۆيىنى چۆرگىلەتمەك = ئۆيىنى پىرقىراتماق
ئۆي ئىجارىسى 租房 < 经 >
ئۆي ئىدارىسى 局管房 ، 局理管产房

ئۆي - جاي 舍房 ، 宅住 [静]
ئۆي - زېمىن 易交产地房 产地房 [静] : ھەسەت سودىسى 易交产地房
ئۆي - زېمىن خوجىلىقى 业物 < 经 >
ئۆي - زېمىن كەسپى 业产地房 < 经 >
ئۆي - زېمىن ئىدارىسى 局理管产地房

ئۆمۈرلۈك چىش < 理生 > 牙恒 ، 齿恒
ئۆمۈرلۈك سۇغورتا < 经 > 险保身终
ئۆمۈرلۈك مائارىپ 育教身终
ئۆمۈرۋايەت [静] 身终 ، 生毕 ، 一辈子 : ~ ئۆتۈماسلىق
忘不世永 ، 忘不身终

ئۆمۈلدۈرۈك [静] 绊胸
ئۆمىسلىقمان [静] < 方 > 忙慌 ، 忙急
ئۆمىسلىتمەك « ئۆمىسلىك » 的使动态
ئۆمىسلىشمەك « ئۆمىسلىك » 的共动态
ئۆمىسلىگۈچى [静] 的爬爬

ئۆمىسلىگۈچىلەر سىنىپى < 动 > 纲行爬
ئۆمىسلىگۈچى ھاياۋان < 动 > 物动行爬
ئۆمىسلىمەك [动] 爬 ، 行爬 ، 匍匐 : بالا ئۆمىسلىگۈدەك بولدى . 了爬会子孩 . 了 . 爬چىلەر دۈشمەننىڭ سىم توساقلرىدىن ئۆتۈلمەپ ئۆتتى . 网丝铁人敌过通匍匐们士战 .

ئۆنەمەك < 古 > [动] 高升 ، 升上
ئۆتۈرمەك < 古 > [动] 离远使 ، 走放 ، 遣派
ئۆنۈجىمەس [静] < 方 > 天天 (蛋下) : ~ توخۇ 天下
鸡的蛋
ئۆنۈجىمەك < 方 > [动] 夜过 ، 下住 ، 天一隔
ئۆنچە [静] 子麦 (的捆待后割收)

ئۆنچە قۇرۇتۇش ماشىنىسى < 农 ， 机 > 机晒割
ئۆنچە ماشىنىسى < 农 ， 机 > 机捆割
ئۆنچە [静] < 方 > 额份 ، 份
ئۆنچۈك [静] < 方 > 舍茅 ، 棚草
ئۆندە [静] < 方 > 起不了 ، 害厉

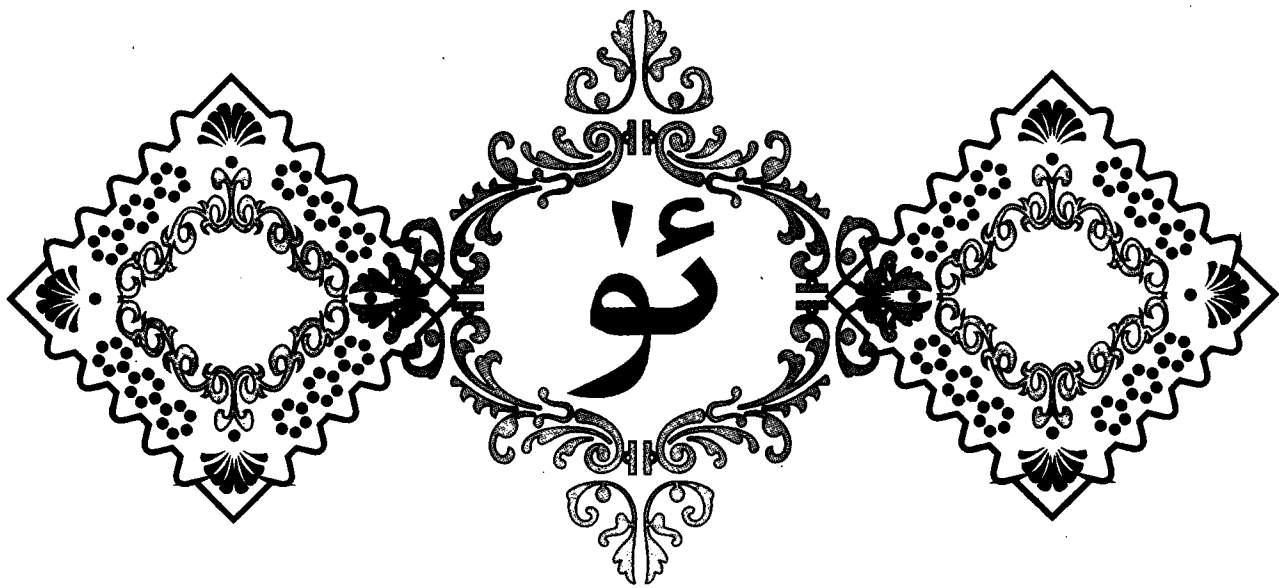
ئۆندەرەتمەك « ئۆندەرەك » 的使动态
ئۆندەرەشمەك « ئۆندەرەك » 的共动态
ئۆندەرەيمەك [动] 惊① ， 惊受 : ئۆندەرەپ ئويغىنىپ كەتمەك
醒惊 醒醒 (醒而惊受时睡熟) ② 张慌 : ئۆندەرەيمەي سۆزلەك . 说慢慢 ، 急别 .

ئۆندىلىك [静] < 方 > 失过 ، 错过 ، 误错
ئۆنلەمەك < 古 > [动] 长成 ، 大长
ئۆھۈ [模] 喀喀 : ئۇ تۈن بويى ~ ، ~ قىلىپ يۈتلىپ چىقتى . 夜一了嗽咳地喀喀他

ئۆھۈلىمەك [动] 嗽咳地喀喀
ئۆۋەر = كۈنگىي
ئۆۋەك [静] < 方 > 垫靠
ئۆي [静] 子房 ، 子屋 ، 屋房 ، 子屋 : 间房 ، 子屋 ، 屋房 / 木屋 ~
~ 屋里 / ~ ئالما ، قوشنا ئال . < 谚 > 择如不房买

ئاڭلىسا ، كۆڭلى ئۆيمەي قالمايتتى . 声这到听人么什论无 .
 的胆吊心提不有没音 .
 ئۆيمۇئۆي [静] 挨家挨户 : ~ يۈرۈپ تەشۋىق قىلماق 挨家挨户
 知通户挨 [静] 挨家挨户 / 传宣
 ئۆي - ئوتاق [静] 当家 ، 业家 ، 当家
 ئۆي - ئوتاق بولماق 日子过成一， 日子过家成
 ئۆي - ئوچاق [静] 当家
 ئۆي - ئوچاقلىق [静] 成家了， 结了婚 : ~ ئادەم 成家了
 人的家了成
 ئۆي - ئوچاقلىق بولماق 成家 : ئۇنىڭ ئۆي - ئوچاقلىق بولدىغان ۋاقتى بولۇپ قالغانىدى . 候时的家成该了到他 .
 了 .
 ئۆي - ئوچاقلىق قىلماق = ئۆيلۈك قىلماق
 ئۆيۈك [静] ① 小家 ، ② 眷家 ، 产家 ، 业家
 ئۆيۈكلىك [静] ① 有小家的， ② 有眷家的， ③ 有产家的
 ئۆيۈكچى [静] 室家
 ئۆيۈكچىلىك [静] ① 家务， 家持 : بۇ ئايالنىڭ ئۆيۈكچىلىكى يوق . 个这女不人个会操持家务 . ② 日常穿的 : ~ كىيىم
 服便， 服衣的穿常日
 ئۆي - ئىمارەت [静] 舍房， 屋房

ئۆيسىز [静] 无房的 : ~ ئائىلە 户房无
 ئۆيلەك [静] < 方 > 沼泽， 地草
 ئۆيلەنمەك [动] 结婚 (子男) : ئۇ ئانارخانغا ئۆيلەندى . 跟他 .
 了婚结罕尔娜阿 .
 ئۆيلۈك ① « ئۆي » 的形容词形式 ② 宅基 ③ 有舍家的 :
 بۇ كەنتتە ئەللىك ~ ئادەم بار . 家人户十五有里村个这 .
 ئۆيلۈك بولماق 成家 : ئۇلارنىڭ ئۆيلۈك بولغىنىغا ئانچە ئۇ .
 زۇن بولمىدى . 长太不间时家成们他 .
 ئۆيلۈك قىلماق 让... 成家， 让媳妇 : مەن سېنى كۆ .
 زۇمنىڭ ئوچۇق ۋاقتىدا ئۆيلۈك قىلىسام بولمايدۇ . 生有在我 .
 可不媳妇娶你给非年之 .
 ئۆيلۈك - ئوچاقلىق [静] 成家了 : ~ ئادەم 成家了
 人的
 ئۆيلۈك - ئوچاقلىق بولماق 成家 : بالىلىرىم ئۆيلۈك -
 ئوچاقلىق بولدى . 了家成子孩家我 .
 ئۆيلەمەك [动] 娶媳妇 : چوڭ ئوغلىمنى ئۆيلەپ قويدۇم . 我
 了媳妇了娶子儿大给 .
 ئۆي - ماكان [静] 所住 : ئۆي - ماكاندىن ئايرىلماق
 所失离流
 ئۆي - ماكانسىز [静] 无可家归 : ~ سەرگەردان 家无
 汉浪流的归可
 ئۆي - ماكانلىق [静] 有家的舍， 有家的园
 ئۆيمەك [动] 担心， 提心吊胆 : بۇ ئاۋازنى ھەرقانداق كىشى

朝，楚暮秦朝，迁思异见 <成> ئۈجمە كۆڭۈل
 花杨性水，四暮三
 蠮桑 <动> ئۈجمە كېيىنكى
 酱葇桑 ئۈجمە مۇرابباسى
 虫象桑 <动> ئۈجمە مەنسىسى
 属桑 <植> ئۈجمە ئۇرۇقدىشى
 ئۈجمەسىنى تېرىپ يېمەك <成> ئۈجمەسىنى تېرىپ يېمەك
 少，唆罗别， ئۈجمەنى تېرىپ يېمەك، 唆罗别
 少，唆罗别
 事闲管
 ئۈجمەزار = ئۈجمەلىك
 ئۈجمەزارلىق = ئۈجمەلىك
 的状态 [静] ئۈجمەسىمان
 胚椹桑 <生> ئۈجمەسىمان تۈرەلمە
 桑扶 <植> [静] ئۈجمەگۈل
 园树桑 باغ ~ : 的树桑长，林树桑 [静] ئۈجمەلىك
 眼了花看 <成> ئۈجمەلىك باققا كىرىپ قالماق
 (好个哪买知不)
 水汗، 血心 [静] ئۈجمەزار
 汗流، 血心费花 ئۈجمەزار قىلماق
 伙伴，伴同，侣伴，偶配 <方> [静] ئۈجمەزار
 鸡鸡小 <方> [静] ئۈجمەزار
 (器殖生童男)
 三 [静] ئۈچ ~ قوي سويغان قاسساپ بوپتۇ .
 宰 <谚> ئۈچ ~ 三
 宰了成便羊只三了
 夫屠了成便羊只三了
 夫屠了成便羊只三了

称名母字该② 母字个八十二第文尔吾维① ئۈ
 地洼，处深 <古> [静] ئۈت
 里那在，边那在 <方> [静] ئۈتتە
 ئۈتتەتمەك «ئۈتتەتمەك» 态动使的: مەن قاسسىغا كالا ئۈتتەتمەك
 了头羊燎木斯喀叫我 . تىم .
 ئۈتتەشمەك «ئۈتتەشمەك» 态同共的
 ئۈتتەنمەك «ئۈتتەنمەك» 态动被的: قوينىڭ كاللىسى ئۈتتەنمەك
 了头羊被燎好 . بولدى .
 ئۈتتەشمەك [动]: قوينىڭ كاللىسىنى ~ 燎 / 头羊燎
 ئۈتتەشمەك <谚> : ئۈتتەشمەك قۇلاق يەپتۇ ، پاقالچاق ئۈتتەشمەك تۇياق .
 “失偿不得”同喻: 子蹄个吃腿了燎 ، 朵耳个吃头
 ئۈتتەشمەك <古> [静]: (的服衣烫熨) 铁烙
 梅杨地 <植> [静] ئۈجمەزار
 骨椎尾(的物动) [静] ئۈجمەزار
 桑① <植> [静]: 桑② 树桑 ~ دەرىخى
 树桑② 树桑 ~ دەرىخى
 里嘴我掉，熟快快葇桑 <谚> . ئۈجمەزارغا چۈش .
 “成其享坐”: “兔待株守”同喻: 头
 ئۈجمە ئائىلىسى <植> 科桑
 蠮木桑 <动> ئۈجمە پىتى
 虫噪象 <动> ئۈجمە پىل تۈمشۈق قوڭغۇزى
 蚕家، 蚕桑 <动> ئۈجمە پىلىسى
 浆糖葇桑 ئۈجمە شەرىبىتى
 ئۈجمە شەرىبىتى = ئۈجمە شەرىبىتى

ئۈچ ئۆلچەم 度三

ئۈچ ئۆلچەملىك بوشلۇق = ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان

ئۈچ ئۆلچەملىك ماكان < 遯 > 间空维三

ئۈچەك [静] < 生 > 眠休

ئۈچەككە كىرمەك 眠休入进

ئۈچەلك [静] < 方 > 箱具工小(的用女妇线纺)

ئۈچەي [静] ① < 理生 > 肠， 管子， 肠子； كۈلۈپ ئۈچەي.

لمىرم ئۈزۈلۈپ كېتەي دەپ قالدى . 断快都子肠得我 . 我笑得肠子断了 .

了 . كۈتەن ~ 肠大 / ياغلىق ~ 肠肥 ② 肠衣

ئۈچەي بوشاشماق < 医 > 缓弛肠

ئۈچەي بېزى < 理生 > 腺肠

ئۈچەي پارازىتى < 动 > 虫生寄道肠

ئۈچەي تاشقى كېسەللىكلەرى < 医 > 科外肠

ئۈچەي تۇبېركۇلىوزى = ئۈچەي سىلى

ئۈچەي توسۇلۇش < 医 > 塞阻肠， 阻梗肠

ئۈچەي تولغىشىش < 牧 > 结缠肠

ئۈچەي تۈرۈلۈش < 医 > 叠套肠

ئۈچەي تېشىلىش < 医 > 孔穿肠

ئۈچەي تىقىلمىسى < 牧 > 症结， 结闭肠

ئۈچەي تىۋىتى < 理生 > 毛绒肠

ئۈچەي چاپلىشىش < 医 > 连粘肠

ئۈچەي دىۋارى < 理生 > 壁肠

ئۈچەي زەھىرى < 理生 > 素毒肠

ئۈچەي سانجىقى < 医 > 痛绞肠

ئۈچەي سۇيۇقلۇقى < 理生 > 液肠

ئۈچەي سىلى < 医 > 核结肠

ئۈچەي قورۇمىسى < 食 > 肠羊炒爆

ئۈچەي كاۋىپى < 食 > 肠羊烤

ئۈچەي كېزىكى < 医 > 寒伤肠

ئۈچەي تارتىشىپ كەتمەك < 成 > 辘肠饥， 极饿

辘： تاماق تەييار بولدىمۇ؟ تېز بولۇڭ، ئۈچەيلەرم تارتىشىپ

كەتتى . 了极饿我， 点快？ 有没了好饭 .

ئۈچەي بەللىكى < 医 > 炎肠

ئۈچىيى دۈمبىسىگە چاپلاشماق < 成 > 心前得饿

心后贴

ئۈچەي - باغىر [静] 肠衷

ئۈچەي - باغىرنى تۈكەمەك < 成 > 肠衷诉倾

ئۈچەي - باغىرنى سىيرىماق < 成 > 肚挂肠牵

ئۈچەي - قېرىن [静] 腑六脏五

ئۈچەيلەن [静] 人个三 ~ كەلى . 人个三了来 .

行人三”同喻； 者识赏汗可被有必中之人三 < 谚 > . “师我有必

远跳级三 < 体 > ئۈچ ئاتلاپ يىراققا سەكرەش

ئۈچ ئاككورد < 艺 > 弦和三

ئۈچ ئەزالىق < 数 > 式项三

ئۈچ ئەزالىق تەڭلىمە < 数 > 程方式项三

ئۈچ باسقۇچ فورمۇلىسى < 遯 > 式段三

ئۈچ باسقۇچ قانۇنىيىتى < 遯 > 律段三

ئۈچ باشلىق چاتقۇ < 通 > (头龙水) 通三

ئۈچ بۇرجەك قەرز < 经 > 债角三

ئۈچ بۇرجەك يەلكەنسىمان قۇلۇلە < 动 > 帆角三

蚌

ئۈچ بۇلۇڭ < 数 > 形角三، 角三

ئۈچ بۇلۇڭ سىزغۇچ < 尺角三， 板角三 >

ئۈچ بۇلۇڭلۇق ئېچىلما < 地 > 面角三层断

ئۈچ بىرلەشكەن تەنچە < 生 > 体联三

ئۈچ بىرلەشمە باج < 经 > 税合联部三

ئۈچ بىرلەشمە تومۇر < 医 > 脉联三

ئۈچ بىرلەشمە ۋاكسىنا < 牧 > 苗联三

ئۈچ بىرلىك < 体一位三 >

ئۈچ پەنجىلىك يالمانتاقتاق < 动 > 鼠跳趾三

ئۈچ تالاق (克拉搭个三) 妻休 姻婚的回挽可不،

ئۈچ تەرەپلىك = ئۈچ بۇلۇڭ

ئۈچ خانلىق سان < 数 > 数位三

ئۈچ سېكۇنت قائىدىسى < 体 > 则规钟秒三

ئۈچ فازا < 物 > 相三

ئۈچ فازا نۇقتىسى < 物 > 点相三

ئۈچ قۇتۇپلۇق لامپا < 电 > 管极三

ئۈچ قىرلىق پىرىزما < 物 > 柱棱三، 镜棱三

ئۈچ قىرلىق تۆمۈر < 铁角三 >

ئۈچ قىرلىق سىزغۇچ < 尺棱三 >

ئۈچ مۇڭگۈزلۈك دىنوزاۋىر < 动 > 龙角三

ئۈچ نامەلۈملۈك تەڭلىمە < 数 > 程方元三

ئۈچ نەزىر < 宗 > 祭日三، 尔孜乃日三

ئۈچ ھەسسىلىك تەنچە < 生 > 体倍三

ئۈچ ھۆكۈملۈك نەزەرىيە < 遯 > 论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك ئاكسىئوما < 遯 > 理公的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك ئەندىزە < 遯 > 格的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك شەكىل < 遯 > 式的论段三

ئۈچ ھۆكۈملۈك قائىدە < 遯 > 则规的论段三

头饶，头找 <经>〔静〕 ئۈستەك

头找给 ئۈستەك بەرمەك

蓄储水贴 ئامانەت ~ 的水贴有〔静〕 ئۈستەكلىك

者胜优，者旋凯，者胜战，者利胜 <古>〔静〕 ئۈستەك

子桌〔静〕 ئۈستەل

势优占，风上占，过超，过胜 <古>〔动〕 ئۈستەمەك

ئۈستىباش 身浑，着衣〔静〕 ئۈستىباشى جۈل - جۈل بولۇپ

身浑 كەتمەك 褙褙衫衣 / ئۈستىباشى توپا بولۇپ كەتمەك

土是

的面表，的面上〔静〕 ئۈستىكى

上表 <地> ئۈستىكى توپا قاتلىمى

的加追〔静〕 ئۈستىلمە

动劳加追 <经> ئۈستىلمە ئەمگەك

润利加追 <经> ئۈستىلمە پايدا

本资加追 <经> ئۈستىلمە كاپىتال

态动使的 «ئۈسەك» ئۈستۈرمەك

连二接，地三再，地断不连接〔静〕 ئۈست - ئۈستىگە

。来起下地断不连接雨 . يامغۇر ~ يامغۇردى 地三

接子伙小这 . ئۈچ پىيالە سوغۇق سۇ ئىچتى . نەزىرى ~

。水凉碗三了喝连

二接，地三再，地断不连接〔静〕 ئۈست - ئۈستىلەپ

地三连

ئۈستۈن 的势优，的超高，的高〔静〕 ئۈستۈن

~ تۇرمۇشتىن ~ تۇردۇ . 活生实现于高术艺 . نەزىرى ~

高光眼

土表 ئۈستۈنكى 的头上，的面上〔静〕 ئۈستۈنكى

类位上 تۈر ئۈستۈنكى

层上 ئۈستۈنكى قەۋەت

风上，势优〔静〕 ئۈستۈنلۈك

势优夺争 ئۈستۈنلۈك تالاشماق

风上占，势优得取 ئۈستۈنلۈك قازانماق

权先优 <法> ئۈستۈنلۈك ھوقۇقى

.....就，于关〔助〕 ئۈستىدە

牛的人抵爱 كالا ~ 的人抵爱，的抵爱〔静〕 ئۈسكەك^۱

架脚三〔静〕 ئۈسكەك^۲

箱的物谷盛里坊磨^②子筐长^① <方>〔静〕 ئۈسكەن

子

备设套一 ~ بىر يۈرۈش 〔静〕 ئۈسكۈنە

备装，备设〔静〕 ئۈسكۈنە - جابدۇق

态动使的 «ئۈسكۈنلەشمەك» ئۈسكۈنلەشتۈرمەك

丝铁断易，线电的断易 سم ~ / 线

性断间〔静〕 ئۈزۈلۈشچانلىق

们他 . ئۇلار ئۈزۈلۈشۈپ كەتتى . 婚离〔动〕 ئۈزۈلۈشمەك

。了婚离

ئۈزۈم <植>〔静〕 萄葡核无 ~ كىشىش / مۇناقى

架萄葡 萄葡紫 ~ ساياۋا ~ 萄葡子奶马 ~ بارىڭى

ئۈزۈم ئاپپىلىسن <植> 柚萄葡

ئۈزۈم شەرىبىتى 浆糖萄葡

ئۈزۈم شىرنىسى = ئۈزۈن شەرىبىتى

病疽炭萄葡 <植> ئۈزۈم كۆيدۈرگىسى

酱萄葡 مۇرابباسى

石萄葡 <地>〔静〕 ئۈزۈمتاش

人的萄葡卖^②人的萄葡植种^①〔静〕 ئۈزۈمچى

业植种萄葡 <农>〔静〕 ئۈزۈمچىلىك

ئۈزۈمزار = ئۈزۈملۈك

ئۈزۈمزارلىق = ئۈزۈملۈك

的状萄葡〔静〕 ئۈزۈمسىمان

胎萄葡 <医> ئۈزۈمسىمان تۈرەلمە

菌球萄葡 <生> ئۈزۈمسىمان شارچە باكتېرىيە

ئۈزۈمسىمان ھامىلە = ئۈزۈمسىمان تۈرەلمە

棠海季四 <植>〔静〕 ئۈزۈمگۈل

园萄葡〔静〕 ئۈزۈملۈك

断片，要摘，录摘 <语>〔静〕 ئۈزۈندى

欲情 <古>〔静〕 ئۈزۈنك

往 〔静〕 ئۈست ① 头上，面上 ① پارتا ئۈستىگە كىتاب قويماق

衣 书放面上桌课 / كىيىم ئۈستىگە كىيىم قاپلاپ كىيىمەك

对的及涉所示表，用连词动些某与^②服衣套头上服

象 : بىراۋ ئۈستىدىن ئەرز قىلىماق 人某告控 / دۈشمەن

ئۈستىدىن غەلبە قىلماق 战敌胜人 / ئاش ئۈستىگە كېلىپ

قالماق 饭吃上碰正

颞上，颌上 <理生> ئۈست جاغ

层表 <地> ئۈست قاتلام

ئۈستىدىن چۈشمەك 上赶好正，上碰好正 : دەل

! ئۈستىدىن چۈشكىنىڭنى قارىغىنا ! 了上赶好正，你看

ئۈستىگە ئالماق 认承，任担，当担，负担，担承

مەسئۇلىيەتنى ~ 任责担承 / ۋەتەننى قوغداش مەجبۇرىيەتنى

~ 务义的国祖卫保起负担 ~ رهبەرلىك خىزمىتىنى

认错认承 ~ خاتالىقنى / 务职导领任担

上肩到落^②上赶^① ئۈستىگە چۈشمەك

矿天露 ئۈستى ئوچۇق كان

打，叫声尖②唆教，使唆① <古>〔动〕 ئۈشگۈرمەك
 声嘶发，鸣啸，哨唢
 萝松 <植>〔静〕 ئۈشە
 (声水饮牛唤)什哦什哦〔叹〕 ئۈش - ئۈش
 毛毫，毛细，毛体 <古>〔静〕 ئۈك
 赛到插)毛羽的鹰头猫②鹰头猫① <动>〔静〕 ئۈكە
 (邪避可说传，上头马
 座星熊大 <天>〔静〕 ئۈكەر
 参峨 <植>〔静〕 ئۈكەرئوتى
 材棺 <古>〔静〕 ئۈكەك^۱
 堞城②台火烽① <古>〔静〕 ئۈكەك^۲
 多许，多 <古>〔静〕 ئۈكۈش
 多为以，多为认 <古>〔动〕 ئۈكۈشلەمەك
 节关膝. ئۈگە <理生>〔静〕 تىز ئۈگىسى.
 级(的箭火)②
 炎节关 <医> ئۈگە يەللىكى
 态动使的 «ئۈگىسەك»
 态同共的 «ئۈگىسەك»
 睡瞌，盹〔静〕 ئۈگدەك
 睡瞌打，盹打 باسماق
 的睡瞌爱，的盹打爱〔静〕 ئۈگىدەك
 鼠睡 <动> ئۈگىدەك چاشقان
 :寐假，睡微，睡瞌打，儿盹打〔动〕 ئۈگىدەك
 儿盹打上车火在 ~
 面切 ئۈگرە <食>〔静〕 条面细
 / 条 ئۈگرىنى تاشلاپ، ئالغان يەپتۇ، يۈرتىنى تاشلاپ، ئارمان.
 。恨悔留乡故弃抛，面炒吃条面下撒 <谚>
 ئۈگرىچى 傅师面切〔静〕 ئىش بىلمەس كەشتىچى بوپتۇ،
 会不，工绣刺了成的行懂不 <谚> . ~
 。“数充芋滥”同喻: 傅师面切了成饭做
 摇 <古>〔动〕 ئۈگرىمەك
 物累积 <方>〔静〕 ئۈگمەك
 油(的油榨备准)②物谷(的面磨备准)①〔静〕 ئۈگۈت
 料
 净干弄物谷把 ئۈگۈت ئەتمەك
 者物谷洁清〔静〕 ئۈگۈتچى
 把②状抓手① <方>〔静〕 ئۈگۈچ
 料木(的备准而子箱做为) <方>〔静〕 ئۈگۈچەكلىك
 抓 <方>〔动〕 ئۈگۈچلىمەك
 米小，粟 <古>〔静〕 ئۈگۈر

态同共的 «ئۈسكۈنلەشتۈرۈشمەك»
 态动被的 «ئۈسكۈنلەشتۈرۈلمەك»
 备设备配，化备设〔动〕 ئۈسكۈنلەشمەك
 的备设有〔静〕 ئۈسكۈنلىك
 ئۈسمەك ①〔动〕 碰，撞，触，抵
 . بۇ كالا ئادەم ئۈسۈدۈ .
 人抵牛这 تاغا ② 墙撞 ~
 赖诬，赖 <转> ئۈپۈ .
 了丢钱把他 . باشقىلارغا ئۈسۈۋاتىدۇ .
 人别赖 .
 ئۈسۈشمەك «ئۈسەك» 态同共的 : ئىككى كالا ئۈسۈشۈپ قال .
 了来起顶牛头两 . دى .
 开劈，开 ئۈشەرمەك <古>〔动〕 少减，小缩，短缩
 的滑平，的滑光 <古>〔静〕 ئۈشەك
 下见 ئۈشتە
 光磨(布粗，纱棉) <纺> ئۈشتە قىلماق
 工光磨(布粗，纱棉)〔静〕 ئۈشتىگەر
 活光磨〔静〕 ئۈشتىگەرلىك
 ① «ئۈشۈشمەك» 态动使的 : ئۈ قولىنى ئۈشۈشۈ .
 了坏冻手把他 . تۈۋاپتۇ .
 话的利吉不说② . ئاغزىڭنى
 ！话的利吉不说要不你 !
 ①〔静〕 害冻 <医>② 疮冻 ، 冻霜 <气>
 伤冻 ئۈشۈشۈك
 害冻 <农> ئۈشۈشۈك ئاپىتى
 害冻遭，霜打 <农> ئۈشۈشۈك تەگمەك
 鸡雏的出孵秋深 <动> ئۈشۈشۈك چۈجىسى
 霜下，霜降 ئۈشۈشۈك چۈشمەك
 膏疮冻 <药> ئۈشۈشۈك مەلھىمى
 伤冻，疮冻 <医> ئۈشۈشۈك يارسى
 我 . ئۈشۈشمەك 坏冻，伤冻〔动〕 : قۇلقىم ئۈشۈشۈپ قالدى .
 了死冻菜 . ئۈشۈشۈپ كەتتى . 了伤冻朵耳的
 哨口吹〔动〕 ئۈشقىرتماق
 态同共的 «ئۈشقىرتماق»
 啸呼〔动〕 ئۈشقىرماق
 头钻，子钻，机孔穿〔静〕 ئۈشكە
 ① <方>〔静〕 ئۈشكۈرمەك^۱ 啸呼②哨口吹
 起记，想回，忆回 <古>〔动〕 ئۈشكۈرمەك^۲
 态动使的 «ئۈشكىلىمەك»
 态同共的 «ئۈشكىلىمەك»
 态动被的 «ئۈشكىلىمەك»
 头木钻 ~ ياغاچ : 钻打，孔钻，钻〔动〕 ئۈشكىلىمەك

业发批 <经> ئۈلگۈجە سودا

ئۈلگۈجەك <建>〔静〕 轴门，枢
ئىشك ئۈلگۈجىكى چىرسمايدۇ.
枢户，腐不水流 <谚> . 蠹不

选筛 <方>〔动〕 ئۈلگۈدىمەك

态动使的 «ئۈلگۈرمەك» ئۈلگۈرتمەك

食粮的备准而面磨为 <方>〔静〕 ئۈلگۈرچە

ئۈلگۈرمەك <动> 及得来，上得赶
كەل . 来赶钟点五你 . 坐
电看及得来没我 . 车火 . 影

态同共的 «ئۈلگۈرمەك» ئۈلگۈرۈشمەك

学范模 ئۈلگىلىك ~ : 的范示，的范模
用作范示，用作范模 رول ~ / 生

葱海 <植>〔静〕 ئۈلمىگۈل

己自领 ئۈلۈش ① 份，几份
己自献贡 ئۈلۈش ② 份，几份
量力份一的

己自领 ئۈلۈشكۈن <静> 份，几份
己自献贡 ئۈلۈشلۈك <静> 份，几份

汇外成留 <经> ئۈلۈشلۈك تاشقى پېرېۋوت

险保再数成 <法> ئۈلۈشلۈك قايتا سۇغورتا

债之分按 <法> ئۈلۈشلۈك قەرز

赁租成抽 <经> ئۈلۈشلۈك ئىجارە

年前〔静〕 ئۈلۈشىل

花旋田 <古，植>〔静〕 ئۈلىكە

态动使的 «ئۈمچەيمەك» ئۈمچەيتمەك

态动使的 «ئۈمچەيمەك» ئۈمچەيمەك

态同共的 «ئۈمچەيمەك» ئۈمچىيىشمەك

، 语用专教兰斯伊特麦翁，徒信 <宗>〔静〕 ئۈمىمەت

（徒信的教兰斯伊受接并德默罕穆随跟指

ئۈمىد <静> 望期，望希
了现实望希的

望指，望希托寄 باغلىماق ئۈمىد

望期，望希 قىلماق ئۈمىد
。议会加参时按们你望希 . 望期，望希

待期，望盼，望期 ئۈمىد كۈتمەك

望绝 ئۈمىد ئۈزمەك

ئۈمىدىنى ئاقلىماق 答报，愿还

。愿还亲父给要证保他 . 愿还

仓粟 <古>〔静〕 ئۈگۈرلۈك

，抑压受，在自不，情为难，束拘 <古>〔静〕 ئۈگۈك
苦痛受

堆，群 <古>〔静〕 ئۈگۈم

积，集收②化软使，软变使① <古>〔动〕 ئۈگۈمەك
积堆，累

，编汇，集汇，物合集，成集，合集 <古>〔静〕 ئۈگۈن
和总

蓼芽株 <植>〔静〕 ئۈگۈنەك

的节关无，的节骨无〔静〕 ئۈگىسىز

拱较无 <建> ئۈگىسىز ئەگمە

的节，的节关有〔静〕 ئۈگىلىك

接较 <机> ئۈگىلىك ئۇلاش

景厦，楼厦市海 <古>〔静〕 ئۇغۇزىن

ئۈلەشتۈرمەك <动> 配分
家大给配分

态同共的 «ئۈلەشتۈرمەك» ئۈلەشتۈرۈشمەك

态动被的 «ئۈلەشتۈرمەك» ئۈلەشتۈرۈلمەك

分私 ئۈلەشمەك <动> 分
档搭，伙伴〔静〕 ئۈلپەت

旧叙，情友叙，友朋交 ئۈلپەت بولماق

档搭为……以 ئۈلپەت قىلماق

会聚②情交①〔静〕 ئۈلپەتچىلىك

会聚②从过往交① ئۈلپەتچىلىك قىلماق

旧叙，情友叙，友朋交〔动〕 ئۈلپەتلەشمەك

②样式装服 ئۈلگە : 子样，样式①〔静〕

板模 <生>③兵标，模楷，板样，样榜

法效，样榜……学②子样描① ئۈلگە ئالماق

兵标做，板样做，样榜做 ئۈلگە بولماق

兵标树，板样树 ئۈلگە تىكلەمەك

课摩观 <教> ئۈلگە دەرس

层志标 <地> ئۈلگە قاتلام

为……以，样榜为……以，样榜做 ئۈلگە قىلماق
模楷

范示，样榜出做 ئۈلگە كۆرسەتمەك

书证保：保担，证保 <古>〔静〕 ئۈلگۈۋا

官称天 <古，天>〔静〕 ئۈلگۈۋا

的批整，的发批〔静〕 ئۈلگۈجە

价发批 <经> ئۈلگۈجە باھا

发批 <经> ئۈلگۈجە ساتماق

数效失 <物> ئۈنۈمسىز سان

井干，井空 <石> ئۈنۈمسىز قۇدۇق

本资产生非 <经> ئۈنۈمسىز كاپىتال

气贫 <石> ئۈنۈمسىز گاز

地土瘠贫，田瘠 <地> ئۈنۈمسىز يەر

式形词名的 «ئۈنۈمسىز» ئۈنۈمسىزلىك

学效功 [静] ئۈنۈمشۈناسلىق

能 <语> ②的果效有，的效成有 ① [静] ئۈنۈملۈك

缀词的性产能 ئۈنۈملۈك : ~ ئۈنۈملۈك

压逸 <地> ئۈنۈملۈك بېسىم

势效有 <物> ئۈنۈملۈك پوتېنسىئال

分成效有 <农> ئۈنۈملۈك تەركىب

土肥 <农> ئۈنۈملۈك تۇپراق

藜分效有 <农> ئۈنۈملۈك تۇپچە

度温效有 <农> ئۈنۈملۈك تېمپېراتۇرا

射辐效有 <气> ئۈنۈملۈك رادىئاتسىيە

字数效有 رەقەم ئۈنۈملۈك

值效有 قىممەت ئۈنۈملۈك

本资产生 <经> ئۈنۈملۈك كاپىتال

积面效有 كۆلەم ئۈنۈملۈك

气富，气肥 <石> ئۈنۈملۈك گاز

头水效有 <水> ئۈنۈملۈك ئاۋۇر

(名族古)孙乌 <古> [静] ئۈيسۈن

心粗，虎马，忽疏 <古> [静] ئۈيكۈ

充冒，效仿，仿模 <古> [动] ئۈيكۈنمەك

像好 <古> [静] ئۈيلە

忽，嗦哆打，抖发，动颤，动震 <古> [动] ئۈيۈرمەك

动闪，闪

一指常通)马群一 يىلقا ~ بىر : 群(的马) [静] ئۈيۈر

， 群异， 意天是道同者父异 <谚> . ئۈيۈرى باشقىنى خۇدا قوشىدۇ ،

/ (马母匹来十二带马公匹

。头笼靠作合马

涡旋：风卷龙，风旋 <古> [静] ئۈيۈرمە

枪手声无 ئۈنسىز تاپانچا

影电声无 <艺> ئۈنسىز كىنو

像声 <艺> [静] ئۈن - سىن

ئۈنلەتمەك «ئۈنلىمەك» 态动使的: پويىزنى سۆرىگەن بوقد-

سى ، ناغرىنى ئۈنلەتكەن چوكىسى . <谚> 头车靠车火拖

。槌鼓靠鼓响敲

态同共的 «ئۈنلىمەك» ئۈنلەشمەك

ئۈنلۈك [静] 的亮响，的亮洪，的声大 ~ ئوقۇماق

呼痰声大 خىتاپ قىلماق / 读朗声大

ئۈنلىمەك 响鸣，叫喊，声出 [动] : كەپتەر ئۈنلەۋاتىدۇ .

叫鸣在子

子麦 . ئۈنمەك 芽萌，芽出，芽发 ① [动] : بۇغداي ئۈنۈپتۇ .

怀，子孩怀 ~ قورساقتا بالا <转> ② . 了芽发

。 啻吝示表 ④ 现出，出冒 ③ 孕

。 来钱出不挤上身他

效作工 ئۈنۈمى خىزمەت ئۈنۈمى : 效收，果效，率效 [静] ئۈنۈم

好果效 ياخشى ئۈنۈمى / 率

效奏，效见 بەرمەك ئۈنۈم

说果效 <哲> ئۈنۈم تەلىماتى

ئۈنۈمدار 的高产量，的饶富，的沃肥 ① [静] : ~ يەر

成有 ئەمگەك 的果效有，的效成有 ② 地土的沃肥

动劳的效

ئۈنۈمدارلىق 力肥 ① [静] : يەرنىڭ ئۈنۈمدارلىقىنى ئۆستۈر-

مەك 率效 ② 力肥的地土高提

قىنى ئۆستۈرمەك 率产生高提

效等 <电> [静] ئۈنۈمداش

子电效等 <物> ئۈنۈمداش ئېلېكترون

路电效等 <物> ئۈنۈمداش ئېلېكتر يولى

ئۈنۈمسىز 的果效无 ② 的产量低，的瘠贫 ① [静] : ئۈنۈمسىز

ئىش 的益无劳徒 ~ قىس : 的性产能非 <语> ③ 事的

缀词性产能非 ئۈنۈمسىز

动劳产生非 <经> ئۈنۈمسىز ئەمگەك

土瘠 <地> ئۈنۈمسىز تۇپراق

矿贫 <矿> ئۈنۈمسىز رۇدا

器铁(的用块冰敲)〔静〕 ۋاشاق

ۋاشاك = پاساك

ۋاشاخدىماق = پاساخدىماق

ۋاششىدە 〔静〕 地歎歎

ۋاش-ۋۇش 〔模〕 歎歎

ۋاشلىداتماق «ۋاشلىدماق» 态动使的

ۋاشلىدماق 〔动〕 响地歎

ۋاغچىر 〔静〕 <方> 的曲卷

ۋاق¹ 〔模〕 ① 啪: قوغۇن ~ قىلىپ يېرىلىپ كەتتى. 地啪瓜甜.

②. 了开裂 (声叫的等鸡山, 鸡母) 咕咕嘎嘎

ۋاق² 下见

ۋاق قالماق 〔静〕 晚来, 到迟: كەچۈرۈڭلار, ۋاق قالدىم. 请

了晚来我, 谅原

ۋاق قويماق 〔静〕 搁耽

ۋاق³ 〔静〕 顿: كۈندە ئۈچ ~ تاماق 饭顿三天一

ۋاقتانۋاق 〔静〕 候时: ~ كەلگەندە, دېگەن كېيىڭدىن يېنىۋال.

مساقلا بولدى. 候时到. 了好就言食不你

ۋاقتىنچە 〔静〕 且暂, 时临: بۇ ئىش ~ تۈرۈپ

تۈردۈ. 理处不暂事此. 会休时暂. 会休时暂

بۇ مەسكە توغرىسىدا ~ گەپ قىلماي تۇرايلى. 暂题问个这

不提且

ۋاقچە 〔静〕 迟, 晚: ~ قايتماق 回迟, 归晚 / مەن ~

كەلدىم. 了迟来我

ۋاققىدە 〔静〕 啪: ئۇ جوزىغا ~ ئۈرۈپ چېچىلىپ سۆزلەپ كەت.

تى. 了来起讲地冲冲气, 掌一了拍地啪子桌把他

ۋاقلىق 〔静〕 的顿: بىر ~ تاماق 饭顿一

ۋاق - ۋاق 〔模〕 啪劈, 啪劈: ئۇ ~ قىلىپ يۈك ساۋاۋاتتى.

了. 毛羊打抽地啪啪劈劈他

ۋاق - ۋۇق 〔模〕 啪劈

ۋاقىپ 下见

ۋاقىپ بولماق 〔静〕 悉获, 悉知: ئەھۋالڭىزدىن ۋا.

قىپ بولدۇم. 你况情的我已我况情(得晓) 悉知

ئىزنى تاپشۇرۇۋېلىپ, مەزمۇندىن ۋاقىپ بولدۇم. 收已信来

阅, 悉尽容内

ۋاقىپلاندۇرماق «ۋاقىپلاندۇرماق» 态动使的

ۋاقىپلاندۇرۇشماق «ۋاقىپلاندۇرماق» 态同共的

ۋاقىپلاندۇرۇلماق «ۋاقىپلاندۇرماق» 态动被的

ۋاقىپلاندۇرماق = ۋاقىپ بولماق

ۋاقىت 〔静〕 ① 时, 分, 时, 间, 光, 节, 日: ۋاقىت -

شەن ۋاقىتى / ۋاقىتى / ۋاقىتى / ۋاقىتى / ۋاقىتى / ۋاقىتى

ۋاستىچى ماددا <心> 质物介中

ۋاستىچى ئۇقۇم <逻> 念概介中

ۋاستىچىلىك «ۋاستىچى» 词名象抽的: ~ رول ئوينىماق

我是他. 用作介媒起 / ئۇ ئارىسىدا ~ قىلىدىغان ئادەم.

人介中的们

ۋاستىچىلىك كەسپى <经> 务业手转

ۋاستىسىز 〔静〕 地接直

ۋاستىسىز بايان مەيلى <语> 式述陈接直

ۋاستىسىز خۇلاسى <逻> 理推接直

ۋاستىلىك 〔静〕 的接间

ۋاستىلىك ئاكسىيە <经> 券证接间

ۋاستىلىك ئايلانما ئېقىم <气> 流环接间

ۋاستىلىك باج <经> 税接间

ۋاستىلىك باغلىنىش <逻> 系联接间

ۋاستىلىك پۇل مۇئامىلىسى <经> 融金接间

ۋاستىلىك تەجرىبە <哲> 验经接间

ۋاستىلىك تەركىب <语> 分成接间

ۋاستىلىك تەسۋىر <文> 写描接间

ۋاستىلىك تەننەرخ <经> 本成接间

ۋاستىلىك تولدۇرغۇچى <语> 语宾接间

ۋاستىلىك خۇلاسى <逻> 理推接间

ۋاستىلىك دەلىل - ئىسپات <法> 据证接间

ۋاستىلىك راسچوت <经> 算结间中

ۋاستىلىك رەددىيە <逻> 驳反接间

ۋاستىلىك رول <哲> 用作介中

ۋاستىلىك سايلام 〔静〕 举选接间

ۋاستىلىك سودا <经> 易贸接间

ۋاستىلىك قانۇن <法> 法接间

ۋاستىلىك لىرىكا <夏> 情寄物托

ۋاستىلىك مائاش <经> 资工接间

ۋاستىلىك ماددا <化?> 物介媒

ۋاستىلىك ئوبييەكت <法> 体客接间

ۋاستىلىك ئۆلچەم <水> 量测接间

ۋاستىلىك ۋاكالىتلىك <法> 理货接间

ۋاستىلىك ئىسپات <逻> 证论接间

ۋاستىلىك ئىشارەت 〔模〕 示暗接间

ۋاستىلىك ئىمپورت <经> 口进接间

ۋاستىلىك يۆتكەش <经> 口转

ۋاستىلىك مەيدان = ۋاستىلىك

ۋاش 〔模〕 歎

ۋاقتداشلىق نىسپىيلىكى 性对相的性时同
 ۋاقت - سائەت [静] 候时، 辰时، 机时. بۇ ئىشك ۋاقت.
 تى - سائىتى كەلگەندە بىر گەپ بولار. 会事件这你候时到.
 的晓分有

ۋاقتىسىز [静] 早过， 时适不， ~ ئۆلمەك 天， 逝
 折 / گۈللەر ~ خازان بولدى. 了谢凋地早过儿花.
 كېلىپ فالغانلىقىم ئۈچۈن كەچۈرۈڭلار. 的来我， 谅原请.
 候时是

ۋاقتىسىز قېرىماق 衰早， 老早

ۋاقتىسىمان [静] <物> 时类

ۋاقتىسىمان سىزىق [静] <物> 线时类

ۋاقتىشۇناس [静] 家学时

ۋاقتىشۇناسلىق [静] 学间时

ۋاقتىلىق [静] 的时暂， 的行暂， ~ قىيىنچىلىق

难困时暂 / چارە 法办行暂 / قەرز 款贷时临

ۋاقتىلىق ئاھالە 民居性久永非

ۋاقتىلىق باج <经> 税时临

ۋاقتىلىق باجگىر <经> 员征代، 员人征代

ۋاقتىلىق رەئىس 席主时临

ۋاقتىلىق سودا <经> 业商时临

ۋاقتىلىق قەرز <经> 款贷时临

ۋاقتىلىق مەھەللە 落聚期短

ۋاقتىلىق ھۆكۈم <法> 决判时临

ۋاقتىلىق ئوقۇغۇچى 生读借

ۋاقتىلىق ۋاكالتچى 办代时临

ۋاقتىلىق ئىشچى <经> 工时临

ۋاقتىلىق «ۋاقتىلىق» 态动使的

ۋاقتىلىق «ۋاقتىلىق» 态同共的

ۋاقتىلىق [静] 叫嘎嘎: ئۆردەكلەر ۋاقتىلىق. 嘎在子鸭.
 叫嘎

ۋاقتىلىق [静] ① 的上实事: ~ نىكاح 姻婚的上实事

ۋاقتىلىق 的: ~ ھېكايە 事故的实真

ۋاقتىلىق [模] 啪: ھېچاق تېگىش بىلەن تەك تاۋۇز ~ قىلىپ يېرىلىپ
 كەتتى. 了开裂声一地啪就瓜西碰一子刀.

ۋاقتىلىق ① 叫苦: ئۇ كەتەننى چاچا - چاچماي ۋاقتىلىق

دەدى. 输了认. 了来苦起叫就曼土坎下几了抡刚他.

ئۇ بىردەم ئېلىشىپ، ئاخىر ۋاقتىلىق دەدى. 儿会一了量较他.

了输了认于终

ۋاقتىلىق [静] 托委

ۋاقتىلىق <经> 税征代

قىتتى غەنىمەت بىلەمەك / 待我不时 时昏黄 ۋاقتى
 分 / ئىشتىن سىرتقى ~ ۋاقتىقا قاتتىق رىئايە / 间时余业
 قىلىپ، يىغىنغا ئۆز ۋاقتىدا كېلەيلى. 刻时守严. 到时准.
 会. بۇنىڭ ئۈچۈن بەلگىلىك ~ كېرەك. 时的一要需这.
 ② 日 阴光: ~ گويا ئاتقان ئوق. 箭似阳光.

ۋاقتى چاغ 快愉神精: توختىنىڭ ~ 愉神精提合托.

快

ۋاقتى خۇش = ۋاقتى چاغ

ۋاقتى كەلمەك 候时到، 时临: ۋاقتى كېلىپ بىرەر ئىش
 يۈز بەرسە، كىم مەسئۇل بولىدۇ؟ 负来谁， 事了出候时到？

责？ ۋاقتى كەلگەندە ئالدىراپ قالماسلىق ئۈچۈن، ئالدىن تەييار-
 لىنايلى. 急着时临得省， 好备准先事.

ۋاقتى ئۆتمەك 期过، 时过: ۋاقتى ئۆتكەن ئالون ئالون
 据单

ۋاقتى يەتمەك 空有 候时到، بازارغا بېرىشقا ۋاقتىك يې-

تەمدۇ؟ 吗空有你街趟一上 ۋاقتى ۋاقتى
 يەتتىغۇ دەيمەن. 了候时的家回到该在现.

ۋاقت بەلگىلىگۈچ 器时定 <电>

ۋاقت بېقىندى جۈملە <语> 句从间时

ۋاقت بىئولوگىيىسى <生> 学物生间时

ۋاقت پەرقى <地> 差时

ۋاقت تەگمەك 儿空有، 间时有: قاچان ۋاقتىك تېگى-

دۇ؟ 儿空有候时么什你

ۋاقت توغرىلىغۇچ 器正校差时

ۋاقت جەدۋىلى 表程日، 表间时

ۋاقت چېكى <法> 限时، 效时

ۋاقت چىقارماق 空抽، 间时抽: مەن بەك ئالدىراش،

ۋاقت چىقىرالمىدىم. 间时出不抽， 忙很我.

ۋاقت خاتىرىلىگۈچى <体> 员时计

ۋاقت رايونى <地> 区时

ۋاقت رەۋىشى <语> 词副间时

ۋاقت سەزگۈسى <心> 觉知间时

ۋاقت لوگىكىسى 学辑逻辑时

ۋاقتنى ئالماق 间时占

ۋاقت ھالىتى <语> 语状间时

ۋاقت ھېسابلىغۇچ 器时计

ۋاقت ئىسمى <语> 词名间时

ۋاقت ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 学济经间时

ۋاقتداش [静] 的时同

ۋاقتداشلىق [静] 性时同

(语用候问内圈化文教兰斯伊)们你于临

国祖卫保 قوغداق ۋەتەننى: 国祖 [静] ۋەتەن

者义主国爱, 者国爱 [静] ۋەتەنپەرۋەر

ۋەتەنپەرۋەرلىك [静] 国爱, 义主国爱: ~ نازلىق ھەرد.

动运生卫国爱 كىتى

胞同国祖, 人国同 [静] ۋەتەنداش

词名象抽的 «ۋەتەنداش» ۋەتەنداشلىق

ۋەتەنسىز [静] 的国祖无, 的国祖去失, 的国亡,

ۋەتەنلىك [静] 的国祖有

ۋەتۈەرەك^۱ 下见

ۋەتۈەرىكى چىقماق 堪不烂破: ىر ئايغا قالماي يېشى

ئايقىنىڭ ۋەتۈەرىكى چىقتى. 月个一到不.

了子样像不得

ۋەتۈەرەك^۲ [静] <方> 箏风

ۋەج (ۋەجى) [静] ① 词托, 口借, 实口, ② 因原, 产财

ئۇنىڭ قانچىلىك ۋەجى بار? 产财少多有他? ۋەجىڭگە بېقىپ

خەجىڭ بولسۇن. <谚> 出为入量

ۋەخپە [静] <宗> 夫克瓦 (赠) 寺真清给

(产财的扎麻

ۋەخپە ئەۋلاد 留给代后作夫克瓦, 的不能出售

地的

ۋەخپە قىلماق (夫克瓦为作) 赠馈

ۋەخپە مۇتلەق 种意任 但将分部收益交真清的寺

地

ۋەخپە بەر 夫克瓦 地

ۋەدە [静] 言诺: ۋەدىگە ۋاپا قىلماق 言诺行履 / ۋەدىگە

خىلاپلىق قىلماق 言诺背违

ۋەدە بەرمەك 愿许, 诺许

ۋەدە قىلماق = ۋەدە بەرمەك

ۋەدىدە تۇرماق 信守, 约践

ۋەدىش [静] <方> 惯习成养

ۋەدىلەشمەك [动] 定约: ىز بۈگۈن باغىغىغا بېرىشقا ۋەدىلەش.

تۇق. 园公去定约天今们我

ۋەدىلىك [静] 的诺承有: ~ توختام 诺承同合

ۋەدىنامە [静] 书证保

ۋەرەقە [静] 单传: ەشۇق ۋەرەقىسى 单传

ۋەز [静] <宗> 诫劝 (伊兰斯指教拜前阿甸教

ۋەز [静] 宣教讲宣 (伊兰斯) 宣教讲宣

ۋەزچى [静] <宗> 者诫劝, 者教说

ۋەزخان [静] <宗> 者诫劝, 者教说

ۋاي ئىست 惜可

ۋايە 下见

ۋايىگە يەتمەك ① 年成: قىزىمىز ۋايىگە يېتىپ قالدى. 我

美尽善尽 ②. 了年成已娘姑的们

ۋايتالماق [叹] 道知天

ۋايتوۋا [叹] 哪天, 呀哎: ~, ئەجەب بىزار قىلىدىك. 哪天,

人烦真你

ۋايداد (ۋايدادى) [叹] 号呼, 地抢天呼: ئۆزىنى ھەرياققا ئۆ.

رۇپ ~ قىلماق 号呼走奔 / دۈشمەنلەرنىڭ ئەدىبىنى بېرىپ,

~ دېگۈزدۇق. 敌人我被他们打得鬼哭神嚎. ۋايدادى بەلك.

كە يەتمەك 天连苦叫

ۋايداد دېمەك 苦叫: توختىماي ~ 迭不苦叫

ۋايجان [叹] 呀哎, 呀哎 (表示惊愕, ~, فورسە.

قىم ئاغرىپ كەتتى! 哟哎! 痛子肚的我, ~, بەك ھېرىپ

كەتتىم. 呀哎. 我, 太累了. 了. ئىختىيارسىز ~ دەۋەتمەك 由不

ۋايە 喊得一声

ۋايجانلىق [动] «ۋايجانلىق» 的使动

ۋايجانلاشماق [动] «ۋايجانلىق» 的同共

ۋايجانلىق [动] 叫地哟哎哟哎, 苦叫

ۋايساشماق [动] «ۋايساشماق» 的同共

ۋايساشماق [动] 叫, 苦叫: ئۇ ئاغرىقتىن ۋايساپ كەتتى.

叫直得痛他

ۋاي - ۋاي [叹] 啊, 呀哎: ~, نېمانداق چىرايلىق مەنزىرە

! 呀色景的亮漂多, 啊!

ۋاي - ۋوي [叹] 哟哎 (表示惊愕, 意等讽刺): ~, نې-

مىدىگەن گۈزەل يەر - بۇ! 哟哎! 多, 美么地的丽方!

~, مۇنۇ ئاداشنىڭ مەدەنلىقىنى. 哟哟哎. 这老位多兄

会 (子皮嘴卖) 能逞

ۋايسىم 下见

ۋايسىم بېمەك ① 恐惧 ② 忧担: ئانا كېچە - كۈندۈز ئوغلى.

دىن ۋايسىم يەيتتى. 忧担子儿为夜黑天白亲母

ۋايسەي [叹] 哟哎, 哟哎 (表示不满, 用专性女): ~,

قولۇمنى ئىشىك قىسۋالدى. 哟哎, 我的手被门夹住了.

~, پۇل, پۇل دەپ دۇكان ئاچاتۇقۇمۇ? 哟, 一个劲儿地说地

钱, 难道我他们是开百货铺的吗?

ۋە [助] 和, 与, 同: ئىشچى ~ دېھقانلار دۆلەتنىڭ خوجايىد.

لىرى. 人工和农民是家的主人. ەتقىد ~ ئۆز -

ئۆزىنى تەنقىد قىلماق 与自我批评 / ئوقۇتقۇچى ~

ئوقۇغۇچىلار 老师和学生

ۋەئەلەيكۇم ئەسسالام [静] <习> 愿的主安宁也降

关机证签 ئورگىنى

ۋىزۋوت = پەي^۳

ۋىژ 〔模〕 噱， 噱

飞地嗖弹子. ۋىژىدە 〔静〕 地嗖: ئوق ~ ئۆتۈپ كەتتى. 去过

ۋىژ - ۋىژ 〔模〕 嗖嗖， 溜刺: ~ سوغۇق شامال جاندىن ئۆتەتتى. 冷冰身浑人得吹风寒的嗖嗖. ئوقلار قۇلاق تەۋىدىن ~ ئۆتۈپ تۇراتتى. 擦边耳从地溜刺溜刺弹子. 去过

态动使的 «ۋىژىلدىماق»

ۋىژىلدىماق 〔动〕 噱呼， 嗖嗖①

ۋىسكوزا <化>〔静〕 胶黏①， 溜刺②响噱噱

ۋىسكورنۇلق 〔静〕 的胶黏: ~ ئالا 维纤胶黏

ۋىسكى 〔静〕 忌士威

ۋىسمانزىم <生>〔静〕 义主曼斯魏 (说学文尔达新)

ۋىسمۇت <化>〔静〕 铅苍， 铋

ۋىسمۇنىن <矿>〔静〕 矿铋辉

ۋىش 〔模〕 刺刺， 啾啾

ۋىششىدە 〔静〕 飞群鸟①出发时飞群鸟②音声的出发时

声啾啾(的)

ۋىش - ۋىش 〔模〕 刺刺， 啾啾

ۋىشلىدىماق «ۋىشلىدىماق» 态动使的

ۋىشلىدىماق 〔动〕 刺刺， 啾啾: ئوت تۇتاشتىن پوجاڭزىدىن ۋىشلىداپ ئۇچقۇن چىقتى. 火着冒地刺刺， 了着点竹爆. 星. 爬边蛇. يلان ۋىشلىداپ ماغىنىچە چاشقانغا ئېتىلدى. 去扑鼠老只一向音声的啾啾出发边

ۋىش 〔模〕 用柳条抽打软东西时音声的出发时

ۋىشلىدىماق «ۋىشلىدىماق» 态动使的

ۋىشلىدىماق 〔动〕 飒飒响

ۋىكىستىرېمىيە 下见

ۋىكىستىرېمىيە چاتقىلى <植> 花茺

ۋىگىل 下见

ۋىگىل پۇرچىقى <植> 豆眉

ۋىڭ 〔模〕 噱: ېر پاي ئوق قۇلاق تۇۋىدىن ~ قىلىپ ئۆتۈپ كەتتى. 过擦边耳从声一地噱弹子颗一

ۋىڭخىدە 〔静〕 地噱: ئوق ~ ئۆتۈپ كەتتى. 一地噱弹子. 了去过飞声

ۋىڭ - ۋىڭ 〔模〕 噱噱

ۋىڭلىدىماق «ۋىڭلىدىماق» 态动使的

ۋىڭلىدىماق 〔动〕 噱噱出发②响噱噱

ۋىجدان ئازابى 备责的心良

ۋىجدان قاينىماق 膺填愤义: ئۇ ناھەقچىلىكنى كۆرسە، ۋىجدانى قاينايدۇ. 膺填愤义便事的屈冤到见他. ۋىجدان كۆتۈرمەك (定否于用) 惯看: خۇشامەت قىلىشنى ۋىجدانم كۆتۈرمەيدۇ. 事的须溜马拍惯不看我

ۋىجداننى 〔静〕 心良凭

ۋىجدانسىز 〔静〕 的良天无， 的心良没

ۋىجدانسىزلىق «ۋىجدانسىز» 式形词名的: ~ قىلماق 昧心良

ۋىجدانلىق 〔静〕 的良天有， 的心良有: ~ ئادەم 心良有 人的

ۋىجدانىي 〔静〕 的良天， 的心良: ~ بۇرچ 职天

ۋىجىك 〔静〕 的小瘦: ~ بالا 孩子的小瘦

ۋىجىكلەشتۈرمەك «ۋىجىكلەشمەك» 态动使的

ۋىجىكلەشمەك 〔动〕 小瘦变: ئۇ كېسەل دەستىدىن كۈندىن - كۈنگە ۋىجىكلەشپ كەتتى. 一比天一他得害病场一. 小瘦天

ۋىچ 〔模〕 啾啾， 啾啾(声叫的鸟)

ۋىچ - ۋىچ 〔模〕 啾啾， 啾啾: قارلغاچ ~ قىلىپ سايرىماقتا. 叫地啾啾呢呢子燕

ۋىچىرلاتماق «ۋىچىرلىماق» 态动使的

ۋىچىرلاشماق «ۋىچىرلىماق» 态同共的

ۋىچىرلىماق 〔动〕 啾啾， 啾啾: قۇشقاچلار ۋىچىرلىساقتا. 叫啾啾啾在雀麻

ۋىچىر - ۋىچىر 〔模〕 啾啾啾: قۇشلار ~ قىلىپ سايراۋا. 叫地啾啾啾在儿鸟

ۋىدالاشماق 〔动〕 别告， 别诀， 别永: ئۇ بىزدىن ۋىدالاشتى. 了别永们我和他. 别告体遗与

ۋىدالىق 〔静〕 的别诀: ~ سۆز 话讲的别诀

ۋىدىس <植>〔静〕 藤葡萄野

ۋىرتۇئال <气>〔静〕 的虚

ۋىرتۇئال بېسىم <气> 压虚

ۋىرتۇئال تېمپېراتۇرا <气> 温虚

ۋىرۇس <医> 毒病

ۋىرۇسشۇناس <医>〔静〕 家学毒病

ۋىرۇسشۇناسلىق <医>〔静〕 学毒病

ۋىرۇسلىق <医>〔静〕 性毒病: ~ جىگەر يىللىكى 毒病 炎肝性

ۋىزا 〔静〕 证签: چىگرىدىن كىرىش ۋىزىسى 人境签 / ~

的叙记，的事叙 <文>〔静〕 ئېيىك

文叙记，文事叙 ئېيىك ئەسەر

诗长事叙 ئېيىك داستان

诗事叙 ئېيىك شېئىر

词题首卷 <文>〔静〕 ئېيىگراف

声尾，语结 <文>〔静〕 ئېيىلوغ

动移，弹动；身动，身起 <古>〔动〕 ئېيىمەك

舍右邻左，居邻 <方>〔静〕 ئېيى - مەلە

器准标，具准标 <化>〔静〕 ئېيتالون

烷乙 <化>〔静〕 ئېتان

醇乙 <化>〔静〕 ئېتانول

下的衣大 ئېتەك ①〔静〕 پەلەتۈننىڭ ئېتىكى

摆 / كۈننى ~ بىلەن ياپقىلى بولماس. <谚> 不遮襟衣

脚山，麓山 ئېتىكى تاغ ②. 阳太住

ئېتەك كۆنۈرمىسى 襟衣

向偏，护袒 ئېتەك ياپماق

ئېتىكى كەڭ <成> 慨慷 方大

ئېتىكى ئوتلۇق <成> 目瞶人引；非生是惹；

ئايال 目瞶人引 人女

ئېتەكسىز 〔静〕 的状筒； كۆڭلەك 裙筒

ئېتەكلىپ 〔静〕 兜襟衣用； بىر تۈپ قىزلار باغدا ~ ئالما تۈ-

شۇۋاناتى . 果苹运兜襟衣用园果在娘姑群一

ئېتەكلىك 〔静〕 的襟衣； كەڭ ~ قارا كۆڭلەك 裙黑襟宽

ئې ① 维吾尔文第十三个字母 ② 该字母名称

ئېپوپىيە <文>〔静〕 诗史篇长

ئېپوس <文>〔静〕 诗史事叙

ئېپوكسى <化>〔静〕 的氧环

ئېپوكسى گۇرۇپپا <化> 族氧环

ئېپوكسى سمولا <化> 脂树氧环

ئېپىپىروگېنلىق <地>〔静〕 的陆造

ئېپىپىروگېنلىق تەسىر <地> 用作陆造

ئېپىپىروگېنلىق ھەرىكەت <地> 动运陆造

ئېپىتېلىيە <理生>〔静〕 皮上

ئېپىتېلىيە توقۇلمىسى <理生> 织组皮上

ئېپىتېلىيە ھۈجەيرىسى <理生> 胞细皮上

ئېيى - جېيى 〔静〕 细底，道门，门窍； مەن بۇ يەرنىڭ

ئېيى - جېيىنى بىلىپ بولغۇچە خېلى ۋاقىت ئۆتتى . 清摸我等

的里这已细底过了好长时间

ئېپىدە 〔静〕 的适合； ئېپىدەرەك بىرنەرسە ئۇچرسا ئالماقچە-

دەم . 我想碰到适合的西东就买

ئېپىدوت <地>〔静〕 石帘绿

ئېپىدېرما <生>〔静〕 皮表

ئېپىزوت <文>〔静〕 节细

ئېپىسكوپ <宗>〔静〕 教主

ئېپىسكوپلۇق <宗>〔静〕 职之教主

ئېپىفىز <理生>〔静〕 骺骨

坐打，静坐 ئېتىكاپتا ئولتۇرماق

室静坐 <宗>〔静〕 ئېتىكاپخانا

。着关紧门大。~ 德رۋازا چىك : 的着关〔静〕 ئېتىكىلىك

的理伦〔静〕 ئېتىكىلىق

基烷乙，基乙 <化>〔静〕 ئېتىل

酯乙酸醋，酯乙酸乙 <化> ئېتىل ئاتسېتات

醚乙 <化> ئېتىل ئېفىر

醇乙 <化> ئېتىل ئالكاگول

胺乙 <化>〔静〕 ئېتىلامىن

花米玉爆 ~ فوناق : 态动使的「ئېتىلماق」

的发喷，的射喷〔静〕 ئېتىلما

岩出喷，岩发喷 <地> ئېتىلما جىنىس

气喷 <地> ئېتىلما گاز

流射，流射喷 <水> ئېتىلما ئېقىم

ئېتىلماق ① «ئاتماق» 态动被的 : ئېتىلغان تاش دەرەخكە تەگ.

دى . 上树棵一到碰头石的出扔 . ىر خائىن ئېتىلدى .

喇竹爆 . 徒叛个一了毙枪

石 . 了响声一地 . ىفەت تۇرۇبا ئارقىلىق ئېتىلىپ چىقتى .

流涌道管从油 . ىز بېشى بۇلاقتەك ئېتىلىپ چىقتى .

发喷浆岩 . ىلما ئېتىلىپ چىقتى . ② «ئاتماق»

出而门夺他 . ىز ئىشكىتىن ئېتىلىپ چىقتى .

穴巢人敌扑直 كىرمەك ئېتىلىپ كىرمەك

ئېتىلمەك ① «ئەتەك» 态动被的 : ىول ئېتىلىپ قالدى .

塞阻 . ىام تۆشۈكى ئېتىلدى . ىلما ئېتىلىپ قالدۇ .

塞闭孔鼻 قالماق ئېتىلىپ قالماق

ئېتىلمەك ② «ئەتەك» 态动被的 : ىولۇ ئېتىلدى .

班下我 . ىشتىن كەلسەم ، ئۆيدە تاماق ئېتىلىپ بوپتۇ .

。了做好已饭里家，来回

ئېتىلېن <化>〔静〕 烯乙

ئېتىلېندىئامىن <化>〔静〕 胺二乙

ئېتىلىشماق «ئېتىلماق» 态同共的 : تۆت - بەش چىرىك خۇد .

دى قوزغا ئېتىلغان بۆردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .

لىدى . ىر پۇشۇنغا ئېتىلغان بۆردەك ئېتىلىشىپ ، ئۇنى چەمبەرچەس باغ .

。绑大花五他把，去

ئېتىم <静> 的次(斯纳) : ئىكى ~ ناس 两舍够

斯纳的次

ئېتىمولوگى 〔静〕 家学源词

ئېتىمولوگىيە <语>〔静〕 学源语，学源词

ئېتىمولوگىيەلىك 〔静〕 的学源词

ئېتىمولوگىيەلىك لۇغەت 典词学源词

ئېتىزلىق 〔静〕 田，地 : ئېتىزلىققا بارماق 地下，田下

ئېتىزلىق بوزتىكىنى 菜苕苦 <植>

ئېتىزلىق قىرىقوغۇمى 贼木田 <植>

ئېتىز - ئېرىق 间田，田农〔静〕

ئېتىز - ئېرىق ئاساسىي قۇرۇلۇشى 田农 <农>

设建本基

ئېتىز - ئېرىق پەرۋىشى 理管间田 <农>

ئېتىز - ئېرىق ئىشلىرى 活农

ئېتىش ① «ئاتماق» ② 词名动种一另的 <军> 击射

火交

ئېتىش سۈرئىتى <军> 速射

ئېتىش سىزىقى <军> 线射

ئېتىش قوراللىرى <军> 器兵，器火

ئېتىش كاشىلىسى <军> 障故击射

ئېتىش نۇقتىسى <军> 点力火，点射发

ئېتىش نىشانى <军> 标目击射

ئېتىشماق «ئاتماق» 态同共的

ئېتىشمەك ① «ئەتەك» 态同共的

ئېتىشمەك ② «ئەتەك» 态同共的

ئېتىشۋازلىق 〔静〕 战 : ىراقتا ~ بولۇۋاتىدۇ . 战有处远

。事

ئېتىشىش 〔静〕 战，火交 : ىك ئاتارغا بېقىن ~ ىنە باشلان .

دى . 起又事战前亮天

ئېتىقاد (ئېتىقادى) 〔静〕 仰信，念信 : ىنى ~ ىن ئېتىقاد

ئېتىقاد قىلماق 奉信，仰信

ئېتىقادچى 者奉信，者仰信〔静〕

ئېتىقادچىلىق 〔静〕 <哲> 义主仰信

ئېتىقادسىز 〔静〕 的仰信无

ئېتىقادسىزلىق «ئېتىقادسىز» 形式词名的

的仰信有〔静〕 ئېتىقادلىق

ئېتىك 〔静〕 的着盖，的着关 : ىشك ~ ىك 关门 :

。着 . ىر نىزە ~ ىك 窗 . ىك 窗 . ىك 窗 . ىك 窗 .

的着(封)盖

ئېتىك سىستېما <物> 统系闭封

ئېتىك قۇدۇق <地> 井闭关

ئېتىكا <哲>〔静〕 学理伦

ئېتىكا ئېستېتىكىسى 学美理伦

ئېتىكاپ <宗>〔静〕 静坐 <宗> 伊(斯)教修炼活之一，

静和经诵，拜礼戒斋居隐夜日内殿拜礼在者炼修

(修)

带地陵丘〔静〕 ئېدىرلىق
 杠抬 <方>〔动〕 ئېدىقشماق
 子钻 <古>〔静〕 ئېر
 古 〔ئېراسى〕 (〔静〕 <地> 代: قەدىمكى ھاياتلىق ئېراسى
 代生新 ھاياتلىق ئېراسى / 代生
 〔动〕 对作: سەن ھۆكۈمەت بىلەن ئېرەكەشە .
 . 对作府政和要不你
 人男 <方>〔静〕 ئېرەكتە
 园甸伊〔静〕 ئېرەم
 园乐(的说所中话神)〔静〕 ئېرەمباغ
 香枫, 树枫 <植>〔静〕 ئېرەن¹
 脂香枫 <植> ئېرەن يېلىمى
 下见² ئېرەن²
 睬理, 视重 قىلماق ئېرەن قىلماق
 心经不漫, 乎在不〔静〕 ئېرەنسىز
 理不之置, 心经不漫 قارىماق ئېرەنسىز قارىماق
 心轻以掉, 心经不漫, 乎在不〔静〕 ئېرەنسىزلىك
 乎在不 ئېرەنسىزلىك قىلماق
 〔动〕 注关, 意在: ئۇ بۇ ئىشقا ئانچە ئېرەنشىپ
 . 意在么怎没事件这对他 . كەتمىدى
 林树枫〔静〕 ئېرەنلىك
 问学, 识知〔静〕 ئېرپان
 态动使的「ئېرتماق」 ئېرتقۇزماق
 掉擦 ~ توپنى / 手擦 ~ قولنى: 揩, 擦〔动〕 ئېرتماق
 汗揩 ~ تەرنى / 土尘
 态同共的「ئېرتماق」 ئېرتشماق
 态动被的「ئېرتماق」 ئېرتىلماق
 (属)子鸭 <古>〔静〕 ئېرەكە
 (位单的量能和功)格尔 <物>〔静〕 ئېرى
 棣唐 <植>〔静〕 ئېرىگە
 碱角麦 <医>〔静〕 ئېرىگوتىن
 缘边, 边, 近附, 围周 <古>〔静〕 ئېرىنەك
 茅蔗 <植>〔静〕 ئېرىئانتوس
 炎膜虹 <医>〔静〕 ئېرىت
 素霉红 <医>〔静〕 ئېرىترومستىن
 净洁洗②剂溶 <化>①〔静〕 ئېرىتكۈچ
 的溶解〔静〕 ئېرىتكۈچى
 腺溶解 <理生> بىز¹ ئېرىتكۈچى بىز¹
 剂化催融熔 <化> ئېرىتكۈچى كاتالىزاتور
 油剂溶 <化> ئېرىتكۈچى ماي

态动使的「ئېچىنماق」 ئېچىندۇرماق
 : 惜惋, 过难, 惜痛, 心痛, 惜怜, 悯怜〔动〕 ئېچىنماق
 . 贾帕كەشلەرگە ~ ئۇ ئۆزىنىڭ خاتا قىلغانلىق
 . 心痛苦非到感误错犯己自对他 . 心痛苦常非到感误错犯己自对他 .
 گذلزاده ئۆزىنىڭ ئۆمرىنى بىۋەدە ئۆتكۈزگەنلىكىگە ئىنتايىن ئې-
 چىندى . 生一度虚惜痛分十代扎丽古 . ئۇ دوستىنىڭ
 ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئېچىندى . 逝友朋到听他 .
 过难常非息消的世 ۋاپات بولغانلىقىنى ئاڭلاپ ئىنتايىن ئېچىندى .
 离别且一, 年三处相 . 年三处相 . 离别且一, 年三处相 .
 . 惜惋分十人使
 〔动〕 另的一词名动形式: دادسىنىڭ
 چىرايىدا بىر خىل ~ ئالامىتى كۆرۈندى . 出露上脸的爸爸 .
 . 情表的酸辛种一
 〔静〕 的酸辛, 的惨悲, 的痛惨: ~ ئەسلى-
 后的痛惨, 局结的惨悲 ۋاپات ~ / 忆回的痛惨
 果
 态同共的「ئېچىنماق」 ئېچىنشىماق
 〔动〕 <动> ئېچىنشىردا
 〔叹〕 (叹赞示表) 呵, 呵: ~ , بىپايان دېڭىز! 呵, 呵,
 ! 海大的阔
 〔静〕 仪声回 ئېخولوت
 下见 ئېخورنىيە
 芦葫水 <植> ئېخورنىيە توتى
 〔静〕 天十四后产)子月 = قاپلىق قۇرت كېسىلى
 〔静〕 (ئېدەرى) ئېدەر (ئېدەرى) 子月坐
 条布红挂(上门间期子月坐) ئېدەر سالماق
 月满过 ئېدەر قىلماق
 间期子月, 子月 ۋاقتى ئېدەر ۋاقتى
 〔静〕 的子月坐 ئېدەرلىك¹
 〔静〕 <方> 的患隐有, 的险危有 ئېدەرلىك²
 〔静〕 钱的过花. 目数: خەجلىگەن پۇلنىڭ ئېدىتى يوق . 目数没
 . 目数没
 态动使的「ئېدىتلىماق」 ئېدىتلىماق
 态同共的「ئېدىتلىماق」 ئېدىتلاشماق
 态动被的「ئېدىتلىماق」 ئېدىتلانماق
 〔静〕 的了清算, 的了点清, 的了清算: ~ سان 清算
 的清算
 / 字数 ~ ئىش قىلماق 数有中心事做
 〔动〕 点盘, 点清: مالارنى ~ 点商点清
 〔静〕 陵丘 ئېدىر

平眷家的您？ ئېسەن¹ 〔静〕安平； بالا - چاقىلىرى ئېسەنمۇ؟
 ？ 吗安
 年明 〔静〕 ئېسەن²
 ئېسەنچىلىك 〔静〕安平； ~ بولسا، كېلەر يىلى قەشقەرگە
 بارىمەن . 去什喀到年明我， 话的安平果如。
 态动使的 «ئېسەنگىرىمەك»
 态同共的 «ئېسەنگىرىمەك»
 ئېسەنگىرىمەك 〔动〕① 脑头昏冲； غەلبە
 ئالدىدا ئېسەنگىرەپ قالمايلىق كېزەك . 冲前面利胜在要不 .
 感困②。 脑头昏
 候问相互 〔动〕 ئېسەنلەشمەك
 候问， 安请 سورماق ~ 宁安， 安平 〔静〕 ئېسەنلىك¹
 明年明我 . ئاقسۇغا ئېسەنلىككە بارىمىز .
 苏克阿去年
 ئېسپىرانتو = دۇنيا تىلى
 素激雌 <理生> 〔静〕 ئېستروگېن
 人亚尼沙爱 〔静〕 ئېستونلار
 义主美唯 〔静〕 ئېستېتىزم
 力能美审 ~ / قابىلىيەت 〔静〕 ئېستېتىك ~ 的美审
 育教美审， 育美 〔静〕 ئېستېتىكا
 学美 〔静〕 ئېستېتىكىشۇناس
 ئېستېتىكىشۇناسلىق = ئېستېتىكا
 的美审， 的学美 〔静〕 ئېستېتىكىلىق
 趣情美审 〔静〕 ئېستېتىكىلىق زوق
 酯 <化> 〔静〕 ئېستېر
 化酯 <化> 〔动〕 ئېستېرلىماق
 酶酯 <化> 〔静〕 ئېستېراز
 队舰 <军> 〔静〕 ئېسكادرا
 树叶七 <植> 〔静〕 ئېسكۇلۇس
 闻， 嗅 <方> 〔动〕 ئېسكىمەك
 人摩基斯爱 〔静〕 ئېسكىموس
 坠耳， 环耳 <方> 〔静〕 ئېسەرغا
 惜爱 <方> 〔动〕 ئېسەركىمەك
 耻无， 恶邪， 过罪 <古> 〔静〕 ئېسىز
 坏学， 坏变 <古> 〔动〕 ئېسىزلەنمەك
 态同共的 «ئاساق»
 的吊未， 的挂未 〔形〕 ئېسىقسىز
 子帽 . ~ 的着吊， 的着挂 〔静〕 ئېسىقلىق
 的上子概在挂是

上得懒 ~ بازارغا چىقىشقا 〔动〕 ئېرىنمەك
 习学地倦不 ئېرىنمەي ئۆگەنمەك / 街
 石沸毛 <地> 〔静〕 ئېرىئونىت
 干地涂糊里稀 〔静〕 تېزدىپ - تېزدىپ
 干地涂糊里稀你是不怕恐事件这？
 吧的
 样像不得踏糟地瓜块这把们偷小 .
 了子
 的人昏迷② 楼厦市海， 景厦① 〔静〕 ئېزىتقۇ
 话鬼， 话的人昏迷
 词名象抽的 «ئېزىتقۇ»
 心人惑蛊 〔静〕 ئېزىتقۇلۇق
 牙槽， 齿臼 <理生> 〔静〕 ئېزىق
 牙磨 〔静〕 ئېزىق چىش
 态动使的 «ئېزىقماق»
 态同共的 «ئېزىقماق»
 态动被的 «ئېزىقماق»
 说， 误口③ 途歧人误 <转> ② 路迷① 〔动〕 ئېزىقماق
 说他， 误口了生发他 . 话错
 话了错
 态同共的 «ئېزىقماق»
 慢② 塌疲， 糊黏， 散懒， 洋洋懒① 〔静〕 ئېزىلەشكۈ
 子性
 塌疲， 散懒 〔静〕 ئېزىلەشكۈلۈك
 踏磨， 散懒， 振不靡萎 〔静〕 ئېزىلەشكۈلۈك قىلماق
 踏磨别， 吧干快 . 了
 的迫压被② 者迫压被① 〔静〕 ئېزىلگۈچى
 族民迫压被 〔静〕 ئېزىلگۈچى مىللەت
 烂煮， 烂挤， 烂压① 〔动〕 ئېزىلمەك
 了烂煮饭 . 了烂压子杏
 迫压 〔静〕 ئېزىلگەن مىللەت 族民迫压被③
 人的散懒 〔静〕 ئېزىلمەك
 压带挤连 〔静〕 ئېزىلىپ - يانچىلىپ
 味气 <古> 〔静〕 ئېس
 态同共的 «ئېسەدىمەك»
 哭地搭搭抽抽 〔动〕 ئېسەدىمەك
 泣抽
 身附鬼 〔动〕 ئېسەلەنمەك

穩沉人待

ئېغىر - بېسىقلىق [靜] 着沉 [靜] 气静心平; ~ بىلەن جا-

ؤاب بەرمەك 着沉地回答

ئېغىرچىلىق [靜] ① 艰，困，境困: تۈرمۈشنىڭ ئې-

غىرچىلىقى 活生 艰的 / ئاتام ئۆلمىگەن بولسا، ئاتام مۇنچە-

ۋالا ئېغىرچىلىقلارغا قالماي ئىدى. 妈妈，着活还爸爸果如.

② 境困的大么这人陷会不也

ئېغىرچىلىقنى ئۈستىگە ئالماق 担负 / 担负

قىلارغا ئارتىپ قويماق 转嫁

ئېغىرسىنماق [动] 重嫌

ئېغىرسىنشىماق «ئېغىرسىنماق» 共的 态同

ئېغىرقات [靜] 子身重

ئېغىرلاتماق «ئېغىرلىماق» 的 态动使: بالىلارنى ئالداپ ساتقان

چىنايەتچىلەرنى ئېغىرلىتىپ جازالاش كېرەك. 应加重处罚

。 拐卖儿童的犯罪

ئېغىرلاشتۇرماق «ئېغىرلاشماق» 的 态动使

ئېغىرلاشتۇرۇلماق «ئېغىرلاشتۇرماق» 的 态动被

ئېغىرلاشماق [动] ① 变重，沉重，加重，昏沉: كېسەل

~ 病加重 病恶 / 化 昏沉 ~ 昏沉 / 昏沉

دەم ~ 脚步沉重 / كاللا ~ 头昏沉 ② 艰，难

ئۇنىڭ نەپىسى ئېغىرلاشتى. 他呼吸的困难 ③ 快分要

婉分快人女这: 了大子肚 了

ئېغىرلىق [靜] ① 重，量重: بەدەن ئېغىرلىقى / 重体

بېلىقنىڭ ئېغىرلىقى قانچە چىڭ كېلەر؟ 这几条鱼有几斤重？

ئېغىرلىقىدىن كۆتۈرەلمىدىم. 动不拿我得重

是穩沉 < 谚 > . ~ رەھمانلىق، يېنىكلىك شەيتانلىق.

。 圣贤之德，是浮轻

ئېغىرلىق قىلماق ① 沉，住气: سىز ئېغىرلىق قى-

لىڭ. 你沉住气. ② 嫌重: بۇ ۋەزىپىنى ئورۇن-

لاش ماڭا ئېغىرلىق قىلىدۇ. 完成这项任务我觉困难

مۇنچە كۆپ يۈك بېسىلسا، ھارۋىغا ئېغىرلىق قىلىدۇ.

。 多物，住不吃车

ئېغىرلىق كۆتۈرۈش < 体 > 重举

ئېغىرلىق كۈچى < 物 > 力重

ئېغىرلىق مەركىزى < 物 > 心重

ئېغىرلىق نۇقتىسى < 物 > 点重

ئېغىرلىق يەلكىسى < 物 > 臂重

ئېغىرلىق يوقىتىش < 物 > 重失

ئېغىرلىماق [动] ① 加重，变重: ئۇنىڭ كېسىلى ئېغىرلاپ قال-

غا ئېغىر تەگمى، سىلىقراق بول. 他对你态度和柔一些，别粗声粗气。

ئېغىر جازا 重罚

ئېغىر جازالىماق < 法 > 办重，严，惩 从重处罚

ئېغىر چۈشمەك 大销花: بۇ توي بىزگە بەك ئېغىر چۈش-

تى. 这婚我花销太大.

ئېغىر دىزېلىن < 石 > 重柴油

ئېغىر زەمبىرەك < 军 > 重炮

ئېغىر سانائەت 重工业

ئېغىر سۇ < 化 > 水重

ئېغىر قورال < 军 > 重武器

ئېغىر كارۋان 慢性子，肉头，老，黏糊: تازا ~

ئاداش ئىكەن ئۇ. 这老兄是个黏糊。

ئېغىر كەتەك (得说话) 重: ئۇنداق دېمەك، بۇ گېپى-

ئىز ئېغىر كەتتى. 别那么说，你这话说重了。

ئېغىر كەلمەك ① 重: ئۇ مەندىن بەش كىلو ئېغىر كەلدى.

他比我重五斤. ② 吃力: بۇ ئىش ئۇنىڭغا ئېغىر كەلدى.

他干这事吃力. ③ 难消: بۇ تاماق كېسەل ئادەمگە ئېغىر

كېلىدۇ. 这饭病的样这. ④ 难以忍受: 莫冷的娘姑.

姑. 姑冷莫. ⑤ 嫌重: ھاۋا خېلىلا ئىسسىق قال-

دى، ياغىتلىق چاپان ئېغىر كېلىدۇ. 天暖和多了，穿棉衣

嫌重。

ئېغىر كۆرمەك 难畏，难为，介意: ئۇ ماڭا بۇ گەپنى

ئېيتىشنى ئېغىر كۆردى. 我跟他话这讲我难为. ھې-

لىقى گەپنى ئويلىمايلا دەپ ساپتىمەن، ئېغىر كۆرمەك. 那才刚

。 我无心说，你可别介意。

ئېغىر ماي < 化 > 油重

ئېغىر مېتال 重金属

ئېغىر ھىدروگېن < 化 > 氢重

ئېغىر ئۈستىخان 慢性子

ئېغىر ئېلېمېنت < 物 > 元素重

ئېغىر يانتقۇ 万籁俱寂，睡熟，睡沉: ~ ، پۈتۈن يېزا

جىمجىتلىققا چۆمگەندى. 万籁俱寂. 全村一片沉寂。

ئېغىر ئاياغ [靜] 的孕有，怀孕: ~ ئايال 孕妇

ئېغىر ئاياغ بولماق 怀孕

ئېغىر بوي [靜] 子身重，孕怀: ئۇنىڭ ئايالى ~ بولۇپ قاپتۇ.

他妻子怀孕了。

ئېغىر - بېسىق [靜] 穩沉，着沉，重穩: ~ ئادەم

人的重穩，人的着穩 / 人 / 人的 穩沉 ~ مۇئامىلىدە بولماق

器乐拨弹厥突代古)麦克伊 <古, 艺>〔静〕 ئېكەمە
(一之)

外胞细, 浆胞外, 膜质外 <生>〔静〕 ئېكتوپلازما
质层

膜质外 <生>〔静〕 ئېكتوپلاست
屏光荧, 幕屏, 幕银〔静〕 ئېكران (ئېكرانى)
幕字 ئېكران خېتى

片影幕银宽 ฟิลم كەڭ ~ 幕银有〔静〕 ئېكرانلىق
话电视可 <电> ئېكرانلىق تېلېفون

层逸散, 层气大外 <气>〔静〕 ئېكزوسفېرا
斯克爱〔静〕 ئېكس
线射斯克爱 <物> ئېكس نۇر

衍线射 X <物> ئېكس نۇر دىفراككومېنتىرى
仪射

射衍线射 X <物> ئېكس نۇر دىفراكسىيىسى

摄线射 X <物> ئېكس نۇر ئىسپېكتروگرافى
仪谱

曲兴即 <艺>〔静〕 ئېكسپرومىت
ئېكسپلاتاتور = ئېكسپلاتاتسىيىچى

度制剥削 ۋۇزۇمى ئۆزۈمى : 剥削〔静〕 ئېكسپلاتاتسىيە
ئېكسپلاتاتسىيە قىلماق : 剥削 : باشقىلارنىڭ ئەمگىكىنى
动劳的人他剥削 ~

者剥削〔静〕 ئېكسپلاتاتسىيىچى
出输, 口出〔静〕 ئېكسپورت

税出输, 税口出 <经> ئېكسپورت بېجى
品商口出 <经> ئېكسپورت تاۋارلىرى
代替口出 <经> ئېكسپورت سەپلىمىسى
出输, 口出 قىلماق ئېكسپورت قىلماق

疫检口出 <经> ئېكسپورت كارانتىنى
贷信口出 <经> ئېكسپورت كرىدىتى

卖口出 ۋەپ ~ : 方卖口出 <经>〔静〕 ئېكسپورتچى
方

的口出〔静〕 ئېكسپورتلۇق
赁租口出 <经> ئېكسپورتلۇق ئىجارە

光曝 <物>②端开 <文>①〔静〕 ئېكسپوزىتسىيە
险探〔静〕 ئېكسپېدىتسىيە
家险探〔静〕 ئېكسپېدىتسىيىچى

物出浸, 物取萃 <化>〔静〕 ئېكستراكت
取萃 <化>〔动〕 ئېكستراكتلىماق
壳退(的炮枪), 器取提, 器取萃〔静〕 ئېكستراكتور

体流 <物> ئېقىشچان جىسىم
质流 <水> ئېقىشچان ماددا
性动流〔静〕 ئېقىشچانلىق
态同共的 «ئاقماق» ئېقىشماق
~ ئېقىم / 流气 ئېقىمى : 西东的动流①〔静〕 ئېقىم
潮史历 ~ تارىخىي : 流潮②流寒 ~ سوغۇق / 流暖
派流新 ~ يېڭى : 派流③潮思 ئېقىمى / 流
派学 ~ مى

器流分 <电> ئېقىم بۆلگۈچ
速流 <物> ئېقىم تېزلىكى
量矢量密流 <物> ئېقىم زىچلىق ۋېكتورى
线流 <物> ئېقىم سىزىقى
事时 ئېقىم مەسىلىلىرى
图程流 <电> ئېقىم ئىسخېمىسى
的动流②水流①〔静〕 ئېقىن
网流 <水> ئېقىن تورى
流截 <水> ئېقىن توسماق
物积冲 ئېقىن چۆكۈندىسى
游旅流漂 ئېقىن ساياھىتى
水流 سۇ ئېقىن
层流 <水> ئېقىن قاتلىمى
造构动流 <地> ئېقىن قۇرۇلمىسى
量流 <水> ئېقىن مىقدارى
器流变 <水> ئېقىن ئۆزگەرتكۈچ
流断 <水> ئېقىن ئۈزۈلۈشى
蚀冲 ئېقىن يالنىش
积冲 <地>〔静〕 ئېقىندى
原平积冲 <地> ئېقىندى تۈزلەڭلىك
层积冲 <地> ئېقىندى قاتلام
学川河, 学流河 <地>〔静〕 ئېقىنشۇناسلىق
官器性(的兽母)〔静〕 ئېكە
刀锉, 锉〔静〕 ئېكەك
铁锉 ~ تۆمۈرگە : 锉
骨颌 <理生> ئېكەك سۆڭىكى
锉锦什, 刀锉小〔静〕 ئېكەكچە
态动使的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەنمەك
态同共的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەشمەك
态动被的 «ئېكەكلىمەك» ئېكەكلەنمەك
锉〔动〕 ئېكەكلىمەك
床锉 ئېكەكلەش ئىستانوكى

学济经

绝灭态生 <生> ئېكولوگىيىلىك يوقىلىش
 内)②器热节(的炉锅)① <机>〔静〕 ئېكونومىيازىر
 器油节(的机燃
 道赤 <地>〔静〕 ئېكۋاتور
 带道赤 <地> ئېكۋاتور بەلۋىغى
 风道赤 <气> ئېكۋاتور شامىلى
 <化，物>②物价等 <经>①〔静〕 ئېكۋىۋالېنت
 量当
 的效等，的量当 <物，化> ئېكۋىۋالېنتلىق
 度浓量当 <化> ئېكۋىۋالېنتلىق قويۇقلۇق
 弹核量当 <军> ئېكۋىۋالېنتلىق يادرو بومبىسى
 态同共的 «ئىكەك» ئېكشىمەك
 物作农，稼庄〔静〕 ئېكىن¹
 膀肩，肩〔静〕 ئېكىن²
 ئېكىنزار = ئېكىنلىك
 ئېكىنزارلىق = ئېكىنلىك
 园植种，地稼庄〔静〕 ئېكىنلىك
 蚌挑，蹭，擦摩 <方>〔动〕 ئېكىنمەك
 子鞍〔静〕 ئېگەر
 鞍备 توقۇماق ئېگەر توقۇماق
 鞍鞍〔静〕 ئېگەر - توقۇم
 具鞍〔静〕 ئېگەر - جابدۇق
 匠鞍〔静〕 ئېگەرچى
 业鞍制〔静〕 ئېگەرچىلىك
 ئېگەررسىز
 的鞍备未，的鞍无〔静〕 ئۇ ئاتنى ئېگەررسىزلا
 了上骑就他子鞍备没马. مىنىۋالدى.
 的状鞍马，的形鞍马〔静〕 ئېگەررسمان
 谷状鞍 <地> ئېگەررسمان جىلغا
 态动使的 «ئېگەرلىمەك» ئېگەرلەتمەك
 态同共的 «ئېگەرلىمەك» ئېگەرلەشمەك
 ئېگەرلەكلىك〔静〕 ئېگەرلەكلىك
 的子鞍好备 : ناسىر ئېغىلدىن ~ ئاتنى
 的子鞍好备匹一出牵里号马从尔斯纳. يىتىلپ چىقتى.
 马。
 态动被的 «ئېگەرلىمەك» ئېگەرلەنمەك
 马的子鞍有 : ئات ~ ئېگەرلىك〔静〕
 子鞍备〔动〕 ئېگەرلىمەك
 绕环②求追，随追，从跟① <古>〔动〕 ئېگەررەمەك
 环循，绕围
 苦受，气叹，息叹，叹悲 <古>〔动〕 ئېگەررەنمەك

钩弹抓，器

值极 <数>〔静〕 ئېكسترېموم
 义主端极，论激过〔静〕 ئېكسترېمىزم
 子分激过，者义主端极〔静〕 ئېكسترېمىزمچى
 器湿防，器燥干 <机>〔静〕 ئېكسكاتور
 机土掘，铲电〔静〕 ئېكسكاتۋاتور
 ، 团观参 ئۆمىكى ~ : 光观，观参〔静〕 ئېكسكۇرسىيە
 团光观
 光观，观参 قىلماق ئېكسكۇرسىيە
 者观参〔静〕 ئېكسكۇرسىيىچى
 ئېكسوتوكسىن = تاشقى زەھر
 子激 <物>〔静〕 ئېكستون
 岩辉榴 <地>〔静〕 ئېكولوگىت
 道黄 <天>〔静〕 ئېكلىپتىكا
 的道黄 <天>〔静〕 ئېكلىپتىكىلىق
 纬黄 <天> ئېكلىپتىكىلىق كەڭلىك
 经黄 <天> ئېكلىپتىكىلىق ئۇزۇنلۇق
 圈态生 <生，地>〔静〕 ئېكوسفىرا
 家学态生〔静〕 ئېكولوگى
 学态生 <生>〔静〕 ئېكولوگىيە
 行银态生 <经> ئېكولوگىيە بانكىسى
 学理论态生 <生> ئېكولوگىيە ئېتىكىسى
 的态生〔静〕 ئېكولوگىيىلىك
 态生，子因态生 <生> ئېكولوگىيىلىك ئامىل
 素因
 布分态生 ئېكولوگىيىلىك تارقىلىش
 拟模态生 <农> ئېكولوگىيىلىك تەقلىد
 态生 <生，地> ئېكولوگىيىلىك تەڭپۇڭلۇق
 衡平
 学理地态生 <地> ئېكولوگىيىلىك جۇغراپىيە
 域区态生 <生> ئېكولوگىيىلىك رايون
 统系态生 <生> ئېكولوگىيىلىك سىستېما
 候气态生 <生> ئېكولوگىيىلىك كىلىمات
 气态生 <气> ئېكولوگىيىلىك كىلىماتولوگىيە
 学候
 境环态生 <生> ئېكولوگىيىلىك مۇھىت
 益效态生 <经> ئېكولوگىيىلىك ئۈنۈم
 态生 <生> ئېكولوگىيىلىك ئىرسىيەتشۇناسلىق
 学传遗
 态生 <经> ئېكولوگىيىلىك ئىقتىسادشۇناسلىق

态同共的 «ئېگىزلىتىش» ئېگىزلىتىشمەك

态动被的 «ئېگىزلىتىش» ئېگىزلىتىلمەك

ئېگىزلىك ① [静] 度高，高 度：بويۇمنىڭ ئېگىزلىكى 160 مەد.

تمبىتىر . 高身 160 公分 . ئۇچۇش ئېگىزلىكى 度 高 行 飞

② 原高 高标 ③ 原高 米帕 ى ئېگىزلىكى : پامىر ئېگىزلىكى

泽沼原高 <地> ئېگىزلىك سازلىقى

高增，高升 [动] ئېگىزلىمەك

态同共的 «ئەگمەك» ئېگىشمەك

头木的曲弯 的曲弯 [静] ئېگىك ~ ياغاچ

ئېگىلەشگۈ 的曲弯，微微的曲弯 [静] : قوتازنىڭ پۈتى

قىستا، بېلى ~ كېلىدۇ . 短腿牛牦，腰微微弯 . 曲弯

态动使的 «ئېگىلمەك» ئېگىلدۈرمەك

的屈不，的曲弯不 [静] ئېگىلمەس

ئېگىلمەس - سۇنماس 的挠不屈百，的挠不屈不 [静]

ئېگىلمەك ① «ئەگمەك» 态动被的 弯，曲 : دەرەخ شاخ .

لىرى ئېگىلدى . 了弯枝树 . 了 弯 枝 树 . 了 弯 枝 树 . 了 弯 枝 树 .

تۇراتى . 垂低穗麦 . ② «ئەگمەك» 态复自的 俯，腰弯 :

安请身俯 / 安请身俯 服屈，身 安请身俯 / 安请身俯 服屈，身

باشنى قىلىچ كەسمەس . <谚> 头的下低斩不刀快

ئېگىلىش دەرىجىسى <建> 度 挠

ئېگىلىش دەفورماتسىيىسى <物> 变应曲弯

ئېگىلىش كۈچىنىشى <物> 力应曲弯

ئېگىلىش مومبىتى <建> 矩弯

ئېگىلمەي - سۇنماي [静] 的挠不屈不 : كۈرەش قىلماق

争斗地挠不屈不

ئېگىلىپ - پۈكۈلۈپ [静] 的腰哈 : ئۇ بايغا ~ ى سلام بەردى .

安请依巴向地腰哈头点他

ئېگىلىشچان [静] 的曲弯易

ئېگىلىشچان تۇرۇبا <石> 管性挠

ئېگىلىشچانلىق [静] 性曲弯，性弹

ئېگىن [静] 衣服，着衣

ئېگىن - ئاياغ [静] 装服

ئېغەك [静] <理生> 巴下，颌下

ئېغەك چۈشمەك ① (后死人) ② (来下掉颌下)

说 ② 来下掉颌下 (后死人) ① 说 ② 来下掉颌下 (后死人)

لاي دەدى . 释解他给地了没完没我 . 燥舌干口得说

ئېغەككە تاقاشماق (得长童儿) 高肩齐 : بالام ئېغەك .

了高般一我跟快得长子孩 . 了 高 般 一 我 跟 快 得 长 子 孩 .

ئېگىكىنى قوشماق 巴下兜 断人，俗习林斯穆按

巴下住兜布纱白用后气 (开张嘴免以，巴下住兜布纱白用后气)

罪受

ئېگىزىچى <古> [静] 儿指扳

ئېگىچە [静] 姐姐

ئېگىچە - سىغىل [静] 妹姐

ئېگىر <植> [静] 草蒲，蒲菖

ئېگىرتەك «ئېگىرمەك» 态动使的

莲韭 <植> [静] ئېگىرگۈل

ئېگىرمەك [动] : يىپ ~ 线纺

ئېگىرىش فابرىكىسى 厂纱纺

ئېگىرىش ماشىنىسى 机纱纺

ئېگىرىشمەك «ئېگىرمەك» 态同共的

ئېگىرىلمەك «ئېگىرمەك» 态动被的

ئېگىز [静] 大高，高 : تاغ ~ 山高 / ~ ئىمارەت 大高

和高曲 <谚> . 和高曲 <谚> . 和高曲 <谚> . 和高曲 <谚> .

ئېگىزنىڭ ئىچىنى كەلگۈچە، پاكارتىڭ جىنى چىقىپتۇ . 寨

<谚> 死半得气巴儿个矮，气生没还儿个高

ئېگىز بارىيەر <体> 栏高

ئېگىز تاغ ئاغمىخنى <动> 融伶

ئېگىز تاغ قامچىتوتى <植> 蓼山高

ئېگىز تاغ كىلىماتى <气> 候气山高

ئېگىز تاغ موغىسى <动> 兔鼠山高

ئېگىز تەكشىلىك <地> 地台

ئېگىز سازلىق <地> 泽沼位高

ئېگىز ئوقۇرغا بويۇن سوزماق <成> 枝高攀

肉鹅天吃想蟆蛤癞

ئېگىز ئۇلاق <农> 接高

ئېگىزگە سەكرەش <体> 高跳

ئېگىز - پەس [静] ① 低低高高，高低不平 : تاغلار

~ ئۆسكەن / 路的平不低高 / 山的低低高高

دەرەخلەر 八七乌，四不三不 ② 木树的齐不差参得长

糟 : ~ چۈش كۆرمەك 梦的糟八七乌做

ئېگىز - پەس تورنىك <体> 杠低高

ئېگىز - پەس دەسسەمەك ① 走地脚一浅脚一深 ②

<转> 道歪门邪走，道邪走 : ئېگىز - پەس دەسسەپ

歪门邪走要不，道正走要你 . 歪 门 邪 走 要 不 ， 道 正 走 要 你 .

道

ئېگىز - پەس گەپ ① 话的四不三不，四道三说

② 走地脚一浅脚一深 ① ② 走地脚一浅脚一深 ① ② 走地脚一浅脚一深

ئېگىز - پەسلىك «ئېگىز - پەس» 式形词名的

ئېگىزلىتمەك «ئېگىزلىمەك» 态动使的

学理心告广 <心> ئېلان پىسخولوگىيىسى
 牌告广②栏告布① ئېلان تاختىسى
 者营经告广 ئېلان تىجارەتچىسى
 告广出②示告出， 告布出① ئېلان چىقارماق
 法告广 <法> ئېلان قانۇنى
 发 ~ بايات : 表发②布公， 布宣① ئېلان قىلماق
 明声表
 员幕报 [静] ئېلانچى
 业告广 [静] ئېلانچىلىق
 学告广 [静] ئېلان شۇناسلىق
 骂辱， 备责 <方> [静] ئېلە
 去送， 去带， 走拿， 去拿 <古> [动] ئېلەتمەك
 流支 [静] ئېلەك
 鹭 <古， 动> [静] ئېلقۇش
 圆椭 <数> [静] ئېللىپسىس
 的状圆椭 [静] ئېللىپسىسىمان
 的圆椭 [静] ئېللىپسىلىق
 振偏圆椭 <物> ئېللىپسىلىق قۇتۇپلىشىش
 学何几圆椭 <数> ئېللىپسىلىق گېئومېترىيە
 规圆椭 <数> [静] ئېللىپسىسوگرافى
 面园椭， 面球椭 <数> [静] ئېللىپسىسوئىد
 诺尼尔厄 <气> [静] ئېلىننو
 象现诺尼尔厄 <气> ئېلىننو ھادىسىسى
 角距 <天> [静] ئېلونگاتسىيە
 族春伦鄂 ~ 春伦鄂 [静] ئېلۇنچۇن
 的式春伦鄂②语春伦鄂① [静] ئېلۇنچۇنچە
 力电， 电 [静] ئېلېكتر
 镗电， 钻电 <机> ئېلېكتر بۇرغا
 ئېلېكتر بېسىمى = توك بېسىمى
 ئېلېكتر پاتېفون = توك پاتېفون
 位电， 势电 <物> ئېلېكتر پوتېنسىيالى
 ئېلېكتر پومپا 泵动电
 网力电， 网电 <物> ئېلېكتر تورى
 抗电 <物> ئېلېكتر توسقۇنلۇقى
 学工电 <物> ئېلېكتر تېخنىكىسى
 波电 <物> ئېلېكتر دولقۇنى
 学力动电 <物> ئېلېكتر دىنامىكا
 荷电 <物> ئېلېكتر زەرىتى
 度密流电 <物> ئېلېكتر زىچلىقى
 线流电 <物> ئېلېكتر سىزىقى

巴下 ئادەم ~ : 的大巴下， 的大颞下 [静] ئېڭەكلەك
 人的大
 颞护 [静] ئېڭەكلەك
 茬麦 ئېڭىز : 茬 [静] بۇغداي ئېڭىزى
 茬倒 <农> ئېڭىز ئالماشتۇرماق
 种复， 播复 <农> ئېڭىز تېرىلغۇسى
 地子茬 [静] ئېڭىزلىق
 坡下 [静] ئېڭىش
 地坡， 地坡下 ئېڭىش يەر
 腰着弯微微 ئادەم ~ : 的腰着弯微微 [静] ئېڭىشەڭگۈ
 人的
 态动使的 «ئېڭىشەك» ئېڭىشتۈرمەك
 态动被的 «ئېڭىشتۈرمەك» ئېڭىشتۈرۈلمەك
 的形弓， 的曲弯 [静] ئېڭىشە
 身俯， 腰哈 [动] ئېڭىشەك
 体身 ~ ئالدىغا . 了上地在掉笔钢， 腰哈一我 .
 倾前
 态同共的 «ئېڭىشەك» ئېڭىششەمەك
 马 <古， 动> [静] ئېل
 流下， 贱下， 鄙卑 <古> [静] ئېل
 指手， 臂手， 手 <古> [静] ئېل
 的性弹有 [静] ئېلاستىك
 膜性弹 <生> ئېلاستىك بەردە
 钢簧弹 ئېلاستىك بولات
 维纤性弹 <纺> ئېلاستىك تالا
 肌组性弹 <生> ئېلاستىك توقۇلما
 体性弹 <物> ئېلاستىك جىسىم
 度限性弹， 限极性弹 <物> ئېلاستىك چەك
 能势性弹 <物> ئېلاستىك دېفورماتسىيە
 交外性弹 ئېلاستىك دېپلوماتىيە
 撞碰性弹 <物> ئېلاستىك سوقۇلۇش
 力弹， 力性弹 <物> ئېلاستىك كۈچ
 胀膨性弹 <物> ئېلاستىك كېڭىيىش
 骨软性弹 <生> ئېلاستىك كۆمۈرچەك
 学力性弹 <物> ئېلاستىك مېخانىكا
 ئېلاستىكلىق [静] <物> 性弹 : جىسىمىڭ ئېلاستىكلىقى
 性弹的体物
 ئېلان (ئېلانى) [静] 示告， 告布① : 事启， 啓
 告
 广②告布出 示告民安 ~ / 示告民安 چىقارماق
 体媒告广 ~ 告 : 告

~ 化工电业

ئېلېكترلەشتۈرۈلمەك «ئېلېكترلەشتۈرمەك» 的被动状态
ئېلېكترلەشمەك 〔动〕 电气化: ھازىر يېزىلارمۇ ئېلېكترلەش-
تى. 现实也村农在电气化了.

ئېلېكترلەشكەن ئوقۇتۇش <教> 电气化教学
ئېلېكترلەشكەن مائارىپ <教> 电气化教育
ئېلېكترلىك 〔静〕 的电, 的气电: ~ ساپان 犁电

ئېلىكترلىك تەسۋىر <电> 电象
ئېلېكترلىك چىغرىق 车绞力电, 车扬卷力电
ئېلېكترلىك دىرىزابل 艇飞动电
ئېلېكترلىك قۇتۇبلىنىش <电> 化极电

ئېلېكترلىك كىلاپان 阀动电
ئېلېكترلىك كۆز 眼电
ئېلېكترلىك ئورۇندۇق 椅电

ئېلېكترىبۇس 〔静〕 车客动电, 车电
ئېلېكترىخىمىيە 〔静〕 <化> 学化电
ئېلېكترود = ئېلېكتر قۇتۇپى

ئېلېكترودىئاللىز 〔静〕 <化> 析渗电
ئېلېكترودىنامىكا 〔静〕 <物> 学力动电
ئېلېكترودىئوگرافى 〔静〕 <医> 计描流电动心

ئېلېكترىسكوپ 〔静〕 <物> 器电验
ئېلېكترىفور 〔静〕 <物> 盘电起
ئېلېكترىفوربىز 〔静〕 <物> 泳电

ئېلېكترىكاردىئوگرافى 〔静〕 <医> 机图电心
ئېلېكترىكاردىئوگرامما 〔静〕 <医> 图电心
ئېلېكترىگرافى 〔静〕 器波示, 器录记电

ئېلېكترىگرافىيە 〔静〕 术刻电, 术录记电
术报
ئېلېكترىگرافىيىلىك 〔静〕 的术刻电, 的术录记电

ئېلېكترىولت 〔静〕 <物> 液(溶)解电, 质解电
ئېلېكترىوللىز 〔静〕 <化> 解电

ئېلېكترىوللىز جەريان <物, 化> 程过解电
ئېلېكترىوللىزاتور 〔静〕 槽解电
ئېلېكترىوللىزلىماق <物> 〔动〕 解电

ئېلېكترىوماگنىت 〔静〕 <物> 体磁电
ئېلېكترىوموبىل 〔静〕 车瓶电, 车动自力电
ئېلېكترىومېتىر 〔静〕 <物> 计电静

ئېلېكترىومېخانىكا 〔静〕 <物> 学程工机电
ئېلېكترون 〔静〕 <电> 子电: ئىسسىق ~ 子电热 / مۇس-

ئېلېكتر سىغىمچانلىقى <物> 率容电

ئېلېكتر سىغىمى <物> 容电

ئېلېكتر شامىلى <物> 风电

ئېلېكتر قارشىلىقى <物> 阻电

ئېلېكتر قوغۇراق 铃电

ئېلېكتر قۇتۇپى <物> 极电

ئېلېكتر قۇۋۋىتى <物> 率功电

ئېلېكتر كۈنۈپكىسى <物> 键电

ئېلېكتر كۆۈرۈكى <物> 桥电

ئېلېكتر كۈچى <物> 力电: ~ بىلەن سۇغىرىش پۈد-
كتى 站灌电

ئېلېكتر گەردىشى <电, 物> 晕电

ئېلېكتر لامپىسى 灯电

ئېلېكتر ماتور <物> 机动电

ئېلېكتر ماگنىت دولقۇنى <物> 波磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق رادىئاتسىيە <物> 射辐磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق رېلى <物> 器电继磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق كىلاپان <物> 阀磁电

ئېلېكتر ماگنىتلىق ماسسا <物> 量质磁电

ئېلېكتر ماگنىت مەيدانى <物> 场磁电

ئېلېكتر ماگنىتى <物> 磁电

ئېلېكتر ماگنىت ئىندۇكسىيىسى <物> 磁电
感应

ئېلېكتر مەنبەسى = توك مەنبەسى

ئېلېكتر مەيدانى <物> 场电

ئېلېكتر مومېنتى <物> 矩电

ئېلېكتر ئۆتكۈزۈش <物> 电导, 导电

ئېلېكتر ئۆتكۈزۈشچانلىق <物> 导电, 率导电
性

ئېلېكتر ئۇچقۇنى 花火电, 花电

ئېلېكتر ۋالىنتى <化> 价电

ئېلېكتر ئېغىشى <物> 转偏电

ئېلېكتر ئېقىمى <电> 流电

ئېلېكتر ئېنېرگىيىسى <电> 能电

ئېلېكتر ئىستانسىسى 站电

ئېلېكتر ئىلمى 学电

ئېلېكتر ئىنشائاتى 程工力电

ئېلېكتر يايى <电> 弧电

ئېلېكتر يولى = توك يولى

ئېلېكترلەشتۈرمەك «ئېلېكترلەشمەك» 的使动状态: سانائەتنى

计特

能电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق ئېنېرگىيە

机电起 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئاتور

歌悲②诗挽，诗哀 <文>①〔静〕 ئېلېگىيە

素元学化 ~ خىمىيىۋى: 素元 <化>①〔静〕 ئېلېمېنت

素要②

表期周素元 <化> ئېلېمېنتلار دەۋرىي جەدۋىلى

律期周素元 <化> ئېلېمېنتلار دەۋرىي قانۇنى

等初 ~ ماتېماتىكا ~ : 的级初，的等初①〔静〕 ئېلېمېنتلار

最 ~ زەررچە ~ : 的小最②化文等初 ~ / 学数

子粒小

机升提，机降升〔静〕 ئېلېۋاتور

(音读的母字个一第文伯拉阿)甫力艾〔静〕 ئېلىپ

ئېلىپبە (ئېلىپبەسى) 〔静〕 <语>① 表母字: ئۇيغۇر ئېلىپ-

本课字识②表母字文尔吾维 بەسى

表母字 <语> ئېلىپبە جەدۋىلى

式形词容形的 «ئېلىپبە» ئېلىپبەلىك

字文音表，字文音拼 <语> ئېلىپبەلىك يېزىق

录目序音 ئېلىپبەلىك كاتالوگ

路道的直笔 ~ يول 〔静〕 ئېلىپتەك

直笔 تۈز ئېلىپتەك

人卖买小，贩商小〔静〕 ئېلىپسانار

卖买小做 قىلماق ~ : 卖买小〔静〕 ئېلىپسانارلىق

卖转，卖倒〔静〕 ئېلىپ - سېتىش

子骗，子拐〔静〕 ئېلىپقاچار

ئېلىش¹ «ئالماق» 另的一动名词形式: ئۇنىڭدا مېنىڭ ئې-

لىشىم بار. 款的我欠他

辕车 <方>〔静〕 ئېلىش²坝水分〔静〕 ئېلىش³

口水(的水引里渠向里河从) ئېلىش بېشى

减 <数>〔静〕 ئېلىش⁴

法减 <数> ئېلىش ئەمەلى

号减 <数> ئېلىش بەلگىسى

易交〔静〕 ئېلىش - بېرىش

的代借，的换交〔静〕 ئېلىشما

词代借 <文> ئېلىشما ئىبارە

: 锋交，搏拼，斗搏②态同共的 «ئالماق» ① ئېلىشماق

ھايات - مامانلىق ئېلىشىش 斗搏死生 / دۈشمەنلەر بىز بىلەن

ئېلىشىشقا جۈرئەت قىلالمايدۇ. ③ 锋交们我和敢不人敌

? 吗下一试比想不你? ئېلىشىپ كۆرگۈڭ يوقمۇ?

子电负 ~ مەنپىي / 子电正 ~ بەت

束子电 <物> ئېلېكترون دەستىسى

业工子电 ئېلېكترون سانائىتى

层子电 <物> ئېلېكترون قەۋىتى

气子电 <物> ئېلېكترون گازى

学光子电 <物> ئېلېكترون ئوپتىكىسى

流子电 <物> ئېلېكترون ئېقىمى

学子电 <物> ئېلېكترون ئىلمى

的子电〔静〕 ئېلېكترونلۇق

报情子电 <电> ئېلېكترونلۇق ئاخبارات

枪子电 <电> ئېلېكترونلۇق پروژىكتور

器乐子电 <艺> ئېلېكترونلۇق چالغۇ

察侦子电 <军> ئېلېكترونلۇق رازۋېد

琴子电 <艺> ئېلېكترونلۇق رويال

钟子电，表子电 ئېلېكترونلۇق سائەت

术相照子电 ئېلېكترونلۇق فوتوگراف

计度光子电 <军> ئېلېكترونلۇق فوتومېتىر

抗对子电 <军> ئېلېكترونلۇق قارشىلىق

器搏起子电 <医> ئېلېكترونلۇق قوزغاتقۇچ

管子电 <物> ئېلېكترونلۇق لامپا

乐音子电 <艺> ئېلېكترونلۇق مۇزىكا

脑电 <电> ئېلېكترونلۇق مېخە

镜微显子电 <物> ئېلېكترونلۇق مىكروسكوپ

器声传子电 <电> ئېلېكترونلۇق مىكروفون

器增倍子电 <电> ئېلېكترونلۇق ھەسسلىگۈچ

件文子电 ئېلېكترونلۇق ھۆججەت

算计子电 ئېلېكترونلۇق ھېسابلاش

战子电 <军> ئېلېكترونلۇق ئۇرۇش

件邮子电 ئېلېكترونلۇق يوللانما

特伏子电 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئۆۋلەت

学子电 <物>〔静〕 ئېلېكترونىكا

描扫图电脑 <医>〔静〕 ئېلېكترون ئېنسىفالىوگراف

图电脑 <医>〔静〕 ئېلېكترون ئېنسىفالىوگرامما

气电，车机力电，车机动电 <交>〔静〕 ئېلېكترون ئۆۋز

车机

学电静 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئىستاتىكا

的电静 <物>〔静〕 ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق

力电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق كۈچ

场电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق مەيدان

伏电静 <物> ئېلېكترون ئىستاتىكىلىق ۋولتمېتىر

邪 <古>〔静〕 ئېمىزەڭگۈ
 嘴奶〔静〕 ئېمىزگۈ
 态同共的 «ئەمەك» ئېمىشمەك
 吃凡，俗习族等尔吾维按) 妹兄奶同〔静〕 ئېمىكداش
 (婚通能不女子的奶女妇一同过
 词名象抽的 «ئېمىكداش» ئېمىكداشلىق
 ئېمىلداش = ئېمىكداش
 ئېمىلداشلىق = ئېمىكداشلىق
 记印(的打上朵耳畜牲在) <方>〔静〕 ئېنەك¹
 器殖生性男 <方>〔静〕 ئېنەك²
 能热舍，焯 <物>〔静〕 ئېنتالپىيە
 嫡 <物>〔静〕 ئېنتروپىيە
 度 <艺>〔静〕 ئېنتېرۋال
 质胞内，浆胞内，质内 <生>〔静〕 ئېندوپلازما
 子孢内 <植>〔静〕 ئېندوسپورا
 酶 <生>〔静〕 ئېنزىم
 白蛋白酶 <生> ئېنزىم ئاقسۇلى
 石火顽，石辉顽 <地>〔静〕 ئېنستانت
 书全科百〔静〕 ئېنسىكلوپېدىيە
 的科百〔静〕 ئېنسىكلوپېدىيىلىك
 典词科百 ئېنسىكلوپېدىيىلىك لۇغەت
 熊浣 <动>〔静〕 ئېنوت
 学程工力动，学力动〔静〕 ئېنېرگىيىكا
 量能 <物>〔静〕 ئېنېرگىيە
 带能 <物> ئېنېرگىيە بەلۋېغى
 ئېنېرگىيە تېخنىكىسى ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经术技源能 <经>
 级能 <物> ئېنېرگىيە دەرىجىسى
 度密量能 <物> ئېنېرگىيە زىچلىقى
 耗能 <治> ئېنېرگىيە سەرپىياتى
 机危原能 <经> ئېنېرگىيە كىرىمىسى
 煤力动 ئېنېرگىيە كۆمۈرى
 源能 <物> ئېنېرگىيە مەنبەسى
 流能 <物> ئېنېرگىيە ئېقىمى
 谱能 <物> ئېنېرگىيە ئىسپىكتىرى
 经源能 <经> ئېنېرگىيە ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济
 论能唯 <哲>〔静〕 ئېنېرگىيىچىلىك
 说 ھېنىق ①〔静〕 明晰，确明，显明，白明
 ھېنىق / 明 - قارىنى ~ ئامراتماق 明白 / ھېنىق / ھېنىق نەگ

乱错神情 ئېلىشىپ قالماق
 换调，换交 <方>〔动〕² ئېلىشماق
 搏拼，锋交，量较〔静〕 ئېلىشىش
 税赋 <方>〔静〕 ئېلىق
 税杂捐苛，税赋役徭〔静〕 ئېلىق - سېلىق
 子孢 <动>〔静〕¹ ئېلىك¹
 手 <古>〔静〕² ئېلىك²
 他 ھېلىم 〔静〕 项进，入收
 多出入比支出。
 贷借，来往济经，卖买，易交〔静〕 ھېلىم - بېرىم
 易交，卖买〔静〕 ھېلىم - سېتىم
 由自卖买 ھېلىم - سېتىم ئەرکنلىكى
 税易交 ھېلىم - سېتىم بېجى
 同合卖买 <经> ھېلىم - سېتىم توختىمى
 数减被 <数>〔静〕 ئېلىنغۇچى
 态动被的 «ئالماق» ئېلىنماق
 琅玕②瓷搪①〔静〕 ئېمال
 工瓷搪〔静〕 ئېمالچى
 瓶花琅玕 ~ لوڭقا ھېماللىق 〔静〕 的琅玕
 (位单气射性射放) 曼埃 <物>〔静〕 ئېمان
 树柞，栎 <植>〔静〕 ئېمەن
 蚕柞 <动> ئېمەن پىلىسى
 运禁〔静〕 ئېمبارگو
 鹁鹁 <动>〔静〕 ئېمۇقۇش
 剂乳 <化>〔静〕 ئېمۇلسىيە
 器化乳 <石>〔静〕 ئېمۇلسىيەلىشتۈرگۈچ
 的化乳 <化>〔静〕 ئېمۇلسىيەلىشتۈرگۈچى
 剂化乳 <化> ئېمۇلسىيەلىشتۈرگۈچى رېئاكتىپ
 态动使的 «ئېمۇلسىيەلىشمەك» ئېمۇلسىيەلىشتۈرمەك
 态动被的 «ئېمۇلسىيەلىشتۈرۈلمەك» ئېمۇلسىيەلىشتۈرۈلمەك
 化乳〔动〕 ئېمۇلسىيەلىشمەك
 的乳哺〔静〕 ئېمىتكۈچى
 物动乳哺 ھايۋان ئېمىتكۈچى
 态动使的 «ئېمىتمەك» ئېمىتكۈزمەك
 奶，奶喂子孩给 ~ بالىنى ھېمىتمەك 〔静〕 态动使的 «ئېمىتمەك»
 子孩
 态同共的 «ئېمىتمەك» ئېمىتمىشمەك
 态动被的 «ئېمىتمەك» ئېمىتمىلمەك
 ھېمىزەك = ئېمىزگۈ

كەتكەنلىكى ~ ئەمەس . 明不向他 . ھەق - ناھەقى ~
 ئايرىماق / 非是清分 خېتى ~ 明显迹字 / مەقسىتى ~ 目
 确明的 / زمانلار تارقاپ ، يىراقتىكى يىزىلار بارغانسېرى ~
 كۆرۈنۈشكە باشلىدى . 了散雾 . 晰明越来越庄村的处远 ،
 了 . ئۇنىڭ ئېيتقانلىقى ~ ، سوراڭنىڭ نېمە ھاجىتى ؟ 话这
 : 切真 ، 确准 ، 楚清② ؟ 问去再必何 ، 的说他是明明
 了说他 . ئۇ بىر ھازا سۆزلەپمۇ مەسلىنى ~ چۈشەندۈرەلمىدى .
 时的确准 ~ ۋاقىت . 楚清说题问把有没也天半
 真不得看 ، 远太 . ~ كۆرۈنمەيدۇ . 间 / ئارىلىق بەك يىراق ،
 切 . 定肯③ : ~ جاۋاب 的定肯 / 复答的定肯 ئۇنىڭ ئەتە كېلىد .
 شى ~ 来定肯天明他 .

ئېنىق بۆلۈنمە <数> 数商
 ئېنىق قىممەت <数> 值确准 ، 值确精
 ئېنىق ئوخشىتىش <文> 喻明
 ئېنىق ئۆتكەن زامان <语> 时去过定确
 ئېنىق ئىنتېگرال <数> 分积定
 ئېنىقسىز [静] 切真不 ، 确明不 ، 显明不
 ئېنىقسىز ئالماش <语> 词代定不
 ئېنىقسىز تەدبىر 策决型定确非
 ئېنىقسىز تەڭلىمە <数> 程方定不
 ئېنىقسىز راي <语> 式糊含
 ئېنىقسىز مەلۇمات 告报的确准不
 ئېنىقسىز ئىپادە <数> 式定不
 ئېنىقسىزلىق «ئېنىقسىز» 式形词名的
 ئېنىقسىزلىق پرىنسىپى <逻> 理原(性)定确不
 ئېنىقلىماق «ئېنىقلىماق» 态动使的
 ئېنىقلاشماق «ئېنىقلىماق» 态同共的
 ئېنىقلىغۇچى [静] 语饰修被 ، 词心中
 ئېنىقلىغۇچى ئەزا <逻> 项义定被
 ئېنىقلىنماق «ئېنىقلىماق» 态动被的
 ئېنىقلىغۇچ [静] 式别判 <数>
 ئېنىقلىغۇچى [静] 语饰修 ، 语定 <语>
 ئېنىقلىغۇچى ئەزا <逻> 项义定被
 ئېنىقلىق [静] ① 确精 ، 性确准 ، 晰清② <哲>
 性实确
 ئېنىقلىق دەرىجىسى <电> 率辨分
 ئېنىقلىما [静] ① 的明说② <逻> ③ 义定 <数> 还
 算逆运 ، 原
 ئېنىقلىماق [动] ① 查核 ، 清弄 ، 明查
 查 ~ سەۋەبىنى : 查核 ، 清弄 ، 明查
 核 ~ ھەقىقىي ئەھۋالنى ~ 相真清弄 / 因原明

ئېھتىمال (ئېھتىمالى) [静] 可 ، 怕恐 ، 许或 ، 许也 ، 概大
 : 能 ~ شۇنداقتۇ . 样这是概大 . ئۇنىڭ يىغىنغا قاتنىشىش
 ئېھتىمالى بار . 会议加参许也他 . مەن ~ كېلەلمەسەن .
 不保 . 来能不怕恐我 . يامغۇر يېغىپ قېلىش ئېھتىمالى بار .
 今定不说 . 雨下要住 . ئۇنىڭ بۈگۈن كېلىپ قېلىشى ~ .
 来会他天 . 来会他天 . ئۇ بۈگۈن كەلمەيدۇ . 来会他天 .
 了 .
 ئېھتىمال ھۆكۈم <逻> 断判能可
 ئېھتىمالغا يېقىن 能可有 : ئۇنىڭ بۈگۈنكى يىغىنغا قات .
 ىشىشى ~ 他 . 会议的天今席出能可有他 .
 ئېھتىمالدىن يىراق 能可大不 : ئۇنىڭ ئەتە
 يېتىپ كېلىشى ~ 天明他 . 小性能可的到赶天明他 .
 ئېھتىماللىق [静] <数> 率概
 ئېھتىماللىق تەڭلىمىسى <数> 程方率概
 ئېھتىماللىق لوگىكىسى <逻> 辑逻辑概
 ئېھتىماللىق نەزەرىيىسى <数> 论率概
 ئېھتىيات [静] 小 , 心 , 慎 , 重 , 慎 : ئۇ ئىشكە ئالدىغا كېلىپ
 ~ بىلەن ئىشكە چەكتى . 前门到来他 . 门敲了敲地心小 .
 ئېھتىيات بۆلى <经> 金备储 , 金用备
 ئېھتىيات ساندۇقى 箱险保
 ئېھتىيات سېڭى 仓备储 , 仓荒备
 ئېھتىيات سىگنالى <法> 号信戒警
 ئېھتىيات فوندى <经> 金基备后
 ئېھتىيات قىلماق 小 , 心 , 慎 , 重 , 慎 : 备防 , 心当
 ئېھتىيات قىلىڭ ، پويىز كېلىۋاتىدۇ . 小心 , 心小 . 了来车火 . سۆز -
 ھەرىكەتتە ~ 慎 , 慎言行 / 小心 慎 / 慎言行 慎 . 惊受心当 .
 ئېھتىيات مەبلەغى <经> 金资动机
 ئېھتىيات ئىشىكى 门平太
 ئېھتىياتچان [静] 的慎 , 的细心 , 的心细 : ~ ئادەم

刺挑，摘指 ئېۋەن قويماق

的缺点无，的病毛无〔静〕 ئېۋەنسز

的陷缺有，的病毛有〔静〕 ئېۋەنلىك

脂(树)戟大 <化，药>〔静〕 ئېۋفوربىي

语转婉 <语>〔静〕 ئېۋفېمىزم

下见 ئېۋكالىپت

树桉 <植> ئېۋكالىپت دەرىخى

油桉 <植> ئېۋكالىپت يېغى

仲杜 <植>〔静〕 ئېۋكوممىيە

(树)仲杜 <植> ئېۋكوممىيە دەرىخى

虫眼 <动>〔静〕 ئېۋگلىنا

ئېۋگېنىكا = سۈپەتلىك تۇغۇت ئىلمى

莨菪吴 <植>〔静〕 ئېۋودىيە

ئېۋولىوتسىيە = تەدرىجى تەرەققىيات

ئېۋولىوتسىيە نەزەرىيىسى = تەدرىجى تەرەققىيات نەزەرىيىسى

پىسى

人克温鄂〔静〕 ئېۋېنكى

的式克温鄂②语克温鄂①〔静〕 ئېۋېنكىچە

说如比〔助〕 ئېيتايلىق

ئېيتقاندەك〔静〕 然果，然其不果；ئۇ، قار ياغدۇ دەپ

ئېيتقاندى، ~ ياغدى. 雪下就说他，雪下就然果。

态动使的「ئېيتماق」 ئېيتقۇزماق

ئېيتقۇسىز〔静〕 的完不说，的状言可不；~ خۇشاللىق

快愉的完不说

ئېيتماق〔动〕① 说，讲，诉告；يالغان ~ 谎说 / پۈتۈن

ھەقىقىي ئەھۋالنى ~ 说全出真情 / ئۆزىنىڭ غەزىتىنى ~

تى. 他心依被事力哈木说穿了。~ ھېكايە ~ 故讲

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى 唱功③ 请邀 ~ 请邀

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى 唱功③ 请邀 ~ 请邀

~ 歌唱 / ئېيتىش ماھارىتى 唱功③ 请邀 ~ 请邀

宴赴请邀 ~ چايغا / 礼婚加参

此如愿但 <习> ئېيتقىنىڭ كەلسۇن

诉告备准，讲备准，说备准〔助〕 ئېيتماقچى

ئېيتىشماق ① «ئېيتماق» 态同共的② 吵争 角口生发；

~ 吵争 不过，扭别闹③。吵争常经们他。 ئۇلار دائىم ئېيتىشىدۇ.

去：خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ سىز بىلەن ئېيتىشمايدۇ. 心放请

~ 去：خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ سىز بىلەن ئېيتىشمايدۇ. 心放请

~ 去：خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ سىز بىلەن ئېيتىشمايدۇ. 心放请

~ 去：خاتىرجەم بولۇڭ، ئۇ سىز بىلەن ئېيتىشمايدۇ. 心放请

! 钟弄摆别! ئېيتىشما!

吵争，扭别闹②唱对①〔静〕 ئېيتىشىش

人的慎谨

ئېھتىياتچان بولماق 重慎，心细，翼翼心小，慎谨

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

ئىشتا- / 慎谨事做 了微慎小谨太你. 了微慎小谨太你.

胆熊 ئېيىق ئۆتى
 莨毛 <植>〔静〕 ئېيىقتاپان
 的熊似类〔静〕 ئېيىقسىمان
 貂熊 <动> ئېيىقسىمان بۇلغۇن
 蜂熊 <动> ئېيىقسىمان ھەرە
 熊猫 <动> ئېيىقسىمان ئىپارمۇشۇك
 橘越 <植>〔静〕 ئېيىقتۇزۇمى
 条皮细(的头上带肚) ئاسسى ~ : 带肚〔静〕 ئېيىل

态动被的 «ئېيتماق» ئېيىتلماق
 。家学理物国德藉美)坦斯因爱〔静〕 ئېيىنششتىين
 (1955—1879
 程方坦斯因爱 <物> ئېيىنششتىين تەڭلىمىسى
 ئېيىق <动>〔静〕: 熊 تاپنى ~ / 掌熊 بولسىمۇ ئېرىم
 بولسۇن، ئۆڭكۈر بولسىمۇ ئۆيۈم بولسۇن .
 狗是便即 <谚> : 家个这认也我，洞山是便即，夫丈个这认也我，熊
 。“狗随狗嫁，鸡随鸡嫁”同喻
 明决野 <植> ئېيىق پۇرچىقى
 猴熊 <动> ئېيىق مايمۇن

ئىبىرەت [靜] ① 训教，戒鉴：بىز بۇ قېتىمقى ۋەقەدىن ~
 ئېلىشىمىز كېرەك . 戒鉴为故事次比以应们我 . 示警② .
 ئىبىرەت ئالماق 戒为以引
 ئىبىرەت قىلماق 戒傲：بىرنى جازالاپ ، كۆپكە ~ 一惩
 百傲
 ئىبىرەتلىك [靜] 的益教有，的用作示警有：~ سۆز
 言格，话的益教有
 ئىبىرەتنامە [靜] 书戒劝
 ئىبىلس [靜] <宗> 魔恶
 ئىبىلسلىق [靜] 法魔
 ئىبىس <动> [靜] 鸮
 ئىپادە [靜] ① 现表：情表：ئۇنىڭ ئىپادىسى ياخشى . 他的
 好现表 . ئۇنىڭ چىرايىدا ھېچقانداق ~ يوق . 上脸的他的
 情表无毫 . ② 现体：مانا بۇ دوستلۇقنىڭ جانلىق ئىپادىسى .
 这式友生的动体 . ③ <数> 式：ئالگېبرالىق ~ 式数代
 ئىپادە بىلدۈرمەك ① 示表② 态表
 ئىپادىچىلەر [靜] <文> 派学义主现表
 ئىپادىچىلىك [靜] <文> 主义现表
 ئىپادىسىز [靜] 情表无：ئۇ ماڭا ھېچ ~ قاراپ قويدى . 他的
 眼一我了望地情表无毫
 ئىپادىلەشمەك «ئىپادىلەشمەك» 态同共的：ئۇلار مۇشۇ سوۋغات
 بىلەن ئۆز كۆڭلىنى ئىپادىلەشتى . 了达表物礼个这用们他 .

ئى ① 维吾尔第三十一一个字母名
 ئىئانە [靜] 献捐，赠捐
 ئىئانە قىلماق 献捐，赠捐：ئۇلار ئاپەتكە ئۇچرىغان خەلق .
 لەرنى قۇتۇلدۇرۇش ئۈچۈن پۇل ئىئانە قىلدى . 济救款捐们他 .
 民灾 .
 ئىئانە توپلىماق 捐募
 ئىبادەت [靜] <宗> ① 特达巴伊 “拜崇”为意 斯穆，
 的行履所林 ② 称通的修功教宗切一的 拜礼，拜礼
 ئىبادەت قىلماق 拜礼做 拜礼
 ئىبادەتخانا [靜] 院寺，堂拜礼
 ئىبادەتسىز [靜] 拜礼做不 ~ يۈرمەك 拜礼做不
 拜
 ئىبارە [靜] ① 语词，眼字，辞言：مۇۋاپىق ~ ئاپالماسلىق
 不找到的当字的 / 眼字 的 / 说辞言 的 ② 短话：مۇستەقىل ~ 短立独
 语
 ئىبارەت [助] ① 词助断判 ② 断判 ③ 断判 ④ 断判 ⑤ 断判
 ~ ئۈچ چوڭ شەھەر 京北 天津，海上大三市 ② 是：
 ئۇنىڭ مەقسىتى دوختۇر بولۇشتىن ~ . 医当是的目的他 .
 生 .
 ئىبرانىي [靜] 希伯来人 (犹太) 的 (别称)
 ئىبرانىيچە [靜] ① 希伯来语 ② 希伯来式：~ كىيىم
 希伯来式的服装

ئىپتىخار (ئىپتىخارى) 傲骄〔静〕 豪自，傲骄
。傲骄的国祖是他 . ئىپتىخارى

ئىپتىخارلاندۇرماق «ئىپتىخارلاناق» 态动使的
ئىپتىخارلاناق 〔动〕 豪自到感，豪到感
ۋەتەننىمىزدىن چەكسىز ئىپتىخارلىنىمەن . 国祖的大伟为我 . 豪自比无到感

ئىپتىخارلىق 〔静〕 情豪，豪自感，感豪
~ 情豪 ~ 情豪 / 怀满 ~ 情豪 / 情豪满充

ئىپتىدا (ئىپتىداسى) 始开，源起，初起，先首〔静〕
ئىپتىدائى 〔静〕 始原① 等初② 级初，步初

ئىپتىدائى ئاتموسفېرا <气> 气大生初

ئىپتىدائى ئادەم 人始原

ئىپتىدائى باسقۇچ 段阶始起

ئىپتىدائى توپ 群始原

ئىپتىدائى تەپەككۇرشۇناسلىق 学维思始原

ئىپتىدائى تىل <语> 言语始原

ئىپتىدائى جامائە 社公始原

ئىپتىدائى جانلىقلار <生> 物生始原

ئىپتىدائى جەمئىيەت 会社始原

ئىپتىدائى چۈشەنچە 解理步初

ئىپتىدائى خوردىلىقلار <动> 物动索原

ئىپتىدائى قۇيرۇق قۇرت <动> 虫尾原

ئىپتىدائى مىنېرال <矿> 物矿生原

ئىپتىدائى ھايۋانلار <动> 物动生原

ئىپتىدائى ئورمان <植> 林森始原

ئىپتىدائى ئۆسۈملۈك <植> 物植生原

ئىپتىدائىلاشماق 〔动〕 化始初

ئىپتىدائىلىق 〔静〕 息气始原 : بۇ مۇزىكىدىن بىر خىل ~

چىقىپ تۇراتتى . 息气始原种一出露流曲乐首这

ئىپىرۈك <古> 〔静〕 物合混之奶鲜与奶酸 (便秘给可)
〔便通者〕

ئىپىرت <化> 〔静〕 气子芥

ئىپلاس 〔静〕 的脏肮，的脏肮，的脏肮 ~ 东脏 ~

~ / 西 ~ / 机动 的鄙卑，的鄙卑 ~ غەزەز 的鄙卑 / 机动的

② <转> 的流下，的流下 ~ غەزەز 的鄙卑 / 机动的

قىلىق 〔静〕 为行的流下 <骂> ③ 徒之耻无，货流下 ~

ئادەم 的流下 伙家的

ئىپلاسچىلىق 〔静〕 当勾的脏肮，当勾的齷齪

ئىپلاسلارچە 〔静〕 地脏肮，地齷齪，地鄙卑 ~ ئىش

。意心的己自

ئىپادىلەنمەك «ئىپادىلەنمەك» 态动被的 : ئۇنىڭ شېئىرلىرىدا
ۋەتەنگە بولغان قىزغىن مۇھەببەت ئىپادىلىنىپ تۇرىدۇ . 他的每

。爱热的国祖对出露流都诗首一

ئىپادىلىنىش تىپى 型现表

ئىپادىلەنمەك 〔动〕 示表，露流，发抒 : ئىرادىتى ~
/ 心决示表 / 概气英雄现表 ~ ھېسىد .

ياتتى ~ 情感发抒，情感露流

ئىپادىلەش ۋاستىلىرى <文> 法手现表

ئىپادىلەش ئىقتىدارى 力能达表

ئىپادىلىك 〔静〕 的情表于富 : كۆزلەر ~ 眼睛的情表于富
神

ئىپار 〔静〕 香麝

ئىپار گۈلسامساق <植> 合百(麝)香

ئىپار - جەمبىل 料香〔静〕

ئىپارچاشقان <动>〔静〕 鼠麝

ئىپار - زەپەر 料香〔静〕

ئىپاركالا <动>〔静〕 牛麝

ئىپاركېيىك <动>〔静〕 獐香，麝

ئىپاركىت <动>〔静〕 鲸香抹

ئىپارئوت <植>〔静〕 草水香

ئىپارگۈل = سېرىن

ئىپارلىق 〔静〕 的香麝 : خوش پۇراق 味香的香麝

ئىپىت 〔静〕 官器性的性女① 操贞，节贞，洁贞②

ئىپىتىگە تەگمەك 污奸

ئىپىتىنى ساتماق 淫卖，操贞卖出

ئىپىتىنى يوقاتماق 身失，操贞去失

ئىپىتلىك 〔静〕 的操贞持保，的操贞持保，的操贞持保 : ~
ئايال 的洁贞 人女的

ئىپىپەت - نومۇس 〔静〕 操贞，节贞 耻廉 ； 操贞，节贞 -
نومۇسنى ساقلىماق 操贞持保

ئىپىپەت - نومۇسلۇق 〔静〕 的操贞持保，的操贞持保

ئىپتار <宗> 〔静〕 斋开 ~ 间时斋开

ئىپتار قىلماق : ئۇلار ھەر كۈنى كەچقۇرۇن بىرلىكتە

ئىپتار قىلاتتى . 斋开起一在要都晚傍天每们她

ئىپتارچى 〔静〕 者斋开

ئىپتارلاشماق «ئىپتارلماق» 态同共的

ئىپتارلىق 〔静〕 品食的斋开 : ئايشەمخان بۈگۈن ~ ئۈچۈن

بولۇ ئەتكەندى . 饭抓是的做斋开晚今为罕姆谢依阿

ئىپتارلماق 〔动〕 斋开

贷赁赁租 <经> ئىجارە كىرىدىتى
 保担赁租 <经> ئىجارە كېيىللىكى
 期租 ئىجارە مۇددىتى
 费赁租，金租 ئىجارە ھەققى
 人租承 ئىجارىگە ئالغۇچى
 ئىجارىگە ئالماق، 租، 赁租، 用租: يەرنى ئىجارىگە
 ~ ئېلىپ تېرىماق 租地土种 / ئۆينى ~ 房租 / ئامبارنى ~
 库仓用租
 ئىجارىگە بەرمەك، 租出: بۇ ئۆينى باشقا كىشىگە ئىجارىگە
 بېرىپ بولدۇق. 这房子已租给人了。
 ئىجارىگە قويماق، 租出: دۇكاننى قىسمەت باھادا ~ 重
 店商租出金
 住房租 ئىجارىگە ئولتۇرماق
 者租出〔静〕 ئىجارىچى
 ئىجارىكەش = ئىجارىچى
 词名象抽的 «ئىجارىكەش»
 ئىجازەت 〔静〕 许允， 许准: كەلمەك ئىرادە، كەتمەك ~
 许允须开离， 己自由来客 <谚>
 准获， 许允到得 ئالماق ئىجازەت
 许允， 许准، 许允 ئىجازەت بەرمەك
 ئىجازەت سورىماق، 求请: ئۇ دوستىدىن كېتىشكە ئىجا-
 زەت سوراپتۇ. 他请求朋友开离许允。
 许允， 许允 ئىجازەت قىلماق
 ئىجازەتسىز 〔静〕 许允经未， 的许经未: باغقا ~
 园果入进许允经未
 的许允， 的许允 〔静〕 ئىجازەتلىك
 证可许 〔静〕 ئىجازەتنامە
 公②位地会社 的会社① 〔静〕 ئىجتىمائىي
 产财共公 مولۇك ~ 的共
 害公 ئىجتىمائىي ئاپەت
 公 <经> ئىجتىمائىي ئاپەت ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经害
 础基会社 ئاساس ئىجتىمائىي
 识意会社 <哲> ئىجتىمائىي ئاڭ
 交社， 际交会社 ئالاقە ئىجتىمائىي
 德公会社 ئەخلاق ئىجتىمائىي
 动劳会社 ئەمگەك ئىجتىمائىي
 学物生会社 <生> ئىجتىمائىي بىئولوگىيە
 利福会社، 益公会社 پاراۋانلىق ئىجتىمائىي
 科文، 学科会社 پەن ئىجتىمائىي

见意性设建 ئىجابىي پىكىر
 物人面正 <文> ئىجابىي پېرسوناژ
 验经面正 ئىجابىي تەجرىبە
 育教面正 ئىجابىي تەربىيە
 议建性设建 ئىجابىي تەكلىپ
 用作极积 ئىجابىي رول
 物人面正 <文> ئىجابىي قەھرىمان
 义褒 <语> ئىجابىي مەنە
 性设建， 性极积 〔静〕 ئىجابىيلىق
 这 〔静〕 造创، 作创: بۇ خەلقنىڭ ئىجادى. 这
 的民人是 作创的。
 造创被 ئىجاد بولماق
 新造创 ~ 作创: يېڭى ماشىنىنى
 曲歌新作创 ~ ىيڭى ناخشا / 器机
 的性造创有 〔静〕 ئىجادچان
 神精创首، 性造创 〔静〕 ئىجادچانلىق
 نى تولۇق جارى قىلدۇرماقتا. 他充们分挥发首创神精。
 者作创， 者造创 〔静〕 ئىجادچى
 性造创②动活作创， 动活造创① 〔静〕 ئىجادچىلىق
 的性造创 〔静〕: ~ 作工 / ~ 见创، 见意性造创
 动劳性造创 ئىجادىي ئەمگەك
 维思性造创 ئىجادىي تەپەككۈر
 创头口 〔静〕 ① 造创، 作创: ئېغىز ئىجادىيىتى
 作创术艺 ~ ىيڭى / 作
 由自作创 <文> ئىجادىيەت ئەركىنلىكى
 理心造创 <心> ئىجادىيەت پىسخولوگىيىسى
 学
 学维思造创 ئىجادىيەت تەپەككۈرشۇناسلىقى
 法方作创 <文> ئىجادىيەت ئۇسۇلى
 学造创 〔静〕 ئىجادىيەتشۇناسلىق
 性造创 〔静〕 ئىجادىيلىق
 租收 〔静〕 租: ئۆي ئىجارىسى / ~ 租收
 场市赁租 <经> ئىجارە بازىرى
 人纪经赁租، 商租经 ئىجارە بىدىكى
 约租 <经> ئىجارە پۈتۈمى
 同合赁租 <经> ئىجارە توختامى
 制赁租 <经> ئىجارە تۈزۈمى
 营经赁租 <经> ئىجارە تىجارىتى
 易贸赁租 <经> ئىجارە سودىسى

很问学门这对他 . قىلىدۇ . ئۇ بۇ پەنگە بەك ~ قىلىدۇ . / 作工地
。夫功下

ئىجتىھات قىلماق 奋发، 奋勤

: 的功用不، 的勤勉不， 的奋勤不 [静] ئىجتىھاتسىز

~ ئوقۇغۇچى 生学的奋勤不

式形词名的 «ئىجتىھاتسىز»

ئىجتىھاتلىق [静] 的功用، 的勤勉， 的奋勤 : ~ ئوقۇ .

غۇچى 生学的奋勤 / سابت كىچىكىدىلا ~ ئىدى . 提比萨

。功用很就小从

ئىجرا (ئىجراسى) [静] 行执 : ھۆججەتنىڭ ئىجراسى تەكشۈ .

。况情行执的件文了查检 . رۇلدى

ئىجرا بولماق 施实， 行执到得

ئىجرا قىلىدۇرۇلغۇچى <法> 人行执被

ئىجرا قىلماق 行遵， 行执 : بىز يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقىنى

。令命级上行执们我 . ئىجرا قىلىمىز .

ئىجراچى [静] <法> 者施实， 者行执， 员行执

ئىجراچى ئورگان <法> 机关行执

的行执 [静] ئىجرائىيە

ئىجرائىيە رەئىس 席主行执

ئىجرائىيە كاتىپ 书秘行执

ئىجرائىيە [静] 行执 : ~ كومىتېتى ھەيئەتى 行执委 / ~ مۇ .

دىرى 董事行执

ئىجرائىيە ھەيئەتى 员成会员委行执

ئىجىر - مىجىر [模] 的麻麻密密 : ~ سىزىقلار 麻麻密密

着写上纸 . 条线的麻 / قەغەزە ~ يېزىلغان خەتلەر تۇراتتى .

。字小的麻麻密密

ئىچىك [静] <方> 爱疼， 爱喜， 欢喜

ئىچ [静] ① 里， 边里， 面里， 内， 部内 : ئۆي ئىچى 子屋

凉很里堂礼 / 内室， 里 / زالىنىڭ ئىچى ناھايىتى سالىقن .

爽 . ئۇ بىر يىل ئىچىدە بىر قېتىم رۇخسەت سورىدى .

假次一过请有没里年一他 باش يېرىلسا بۆك ئىچىدە ،

قول سۇنسا يەك ئىچىدە . <谚> 折臂， 里子帽在破破头

心， 胸心، 心② . “扬外可不丑家” 同喻 : 里子袖在折

眼 : يەي دەسە چىشى ئاغرىيدۇ ، بېرەي دەسە ئىچى . <谚>

疼心人给 ، 痛牙吃想 中暗， 暗③ . ئىچىدە ئۆچ كۆرمەك

恨暗 / ئىچىدە غودۇرماق 暗暗 / 咕暗 / ئىچىدە يىغلىماق

泣暗 / ئىچىدە خوپ دەپەك 头点暗暗

ئىچ ئات 马鞭 : ~ ئارتسا ، يانداق ئارتماپتۇ ، ئايغىر ئارتسا ،

بايتال ئارتماپتۇ . <谚> 拉马公 ؛ 拉不马梢 ، 车拉马鞭

人 - “调协不互， 是其行各” 同喻 : 拉不马母 ، 车

ئىجتىمائىي پىسخولوگىيە <心> 学理心会社

ئىجتىمائىي تەبەككۈرشۇناسلىق 学维思会社

ئىجتىمائىي تەرەققىيات 化进会社، 展发会社

ئىجتىمائىي نەسىر 响影会社، 用作会社

ئىجتىمائىي تەلەپ 求需会社

ئىجتىمائىي تەلىمات <哲> 说学会社

ئىجتىمائىي تۈزۈم 度制会社

ئىجتىمائىي تىلشۇناسلىق <语> 学言语会社

ئىجتىمائىي دىئالېكت <语> 言方会社

ئىجتىمائىي سۇغۇرتا <经> 学言会社 险保会社 : ~ فوندى

金基金保会社

ئىجتىمائىي فورماتسىيە <哲> 态形会社

ئىجتىمائىي فوند <经> 金积公

ئىجتىمائىي فۇنكسىيە 能职会社

ئىجتىمائىي قاتلام 阶层会社

ئىجتىمائىي قانۇنشۇناسلىق <法> 学法会社

ئىجتىمائىي قانۇنىيەت 律规会社

ئىجتىمائىي قىممەت <经> 值价会社

ئىجتىمائىي گۇرۇھ 团集会社

ئىجتىمائىي مائارىپ <教> 育教会社

ئىجتىمائىي مەۋجۇدىيەت <哲> 在存会社

ئىجتىمائىي مۇناسىۋەت 系关会社

ئىجتىمائىي مۇناسىۋەتشۇناسلىق 学系关共公

ئىجتىمائىي مۇھىت 境环会社

ئىجتىمائىي نازارەتچىلىك 督监会社

ئىجتىمائىي ھادىسە 象现会社

ئىجتىمائىي ئۆلچەمشۇناسلىق 学量计会社

ئىجتىمائىي ئۈنۈم 益效会社، 果效会社

ئىجتىمائىي ئىشانە 资捐会社

ئىجتىمائىي ئىدىئولوگىيە 态形识意会社

ئىجتىمائىي ئىسلاھات 革改会社

ئىجتىمائىي ئىش تەقسىماتى 工分会社

ئىجتىمائىي ئىشلەپچىقىرىش 产生会社

ئىجتىمائىي ئىنقىلاب 命革会社

ئىجتىمائىيلاشتۇرماق «ئىجتىمائىيلاشماق» 态动使的

ئىجتىمائىيلاشتۇرۇلماق «ئىجتىمائىيلاشتۇرماق» 态动被的

ئىجتىمائىيلاشماق [动] 化会社

ئىجتىمائىيلىق [静] 性会社

ئىجتىھات (ئىجتىھاتى) [静] 奋发 ، 功用، 勤勉， 奋勤

~ بىلەن ئۆگەنەك 习学奋勤 / ~ بىلەن ئىشلىمەك 勤勉

ئىچ قىزىماق ①慕羨، ②妒嫉، گۈلسۈم يېشى
 ئۆيگە كۆچۈۋېدى، رىزۋان ئىچى قىزىپ ئولتۇرالمىي قالدى. 古
 了住不坐得妒嫉宛孜孜热，居新进搬姆苏丽
 ئىچ كۆڭلەك 裙衬
 ئىچ كۆيەر 的心知: ~ دوست 友朋心知
 ئىچ كۆيۈك 炙焦، 灼焦: يادىكارنىڭ ئىچ كۆيۈكىدە ئۇنىڭ
 يۈرەك ئاغرىقى كۈندىن - كۈنگە ئېغىرلاشتى. 作迪亚为于由
 安不灼焦尔 的他，脏心的病日加重
 ئىچ كۆيۈ ئوغۇل، 婿女赘人 婿女门插倒
 ئىچ كىسىم 衣内
 ئىچ گۆر 穴墓内
 ئىچ مايماق ①腿圈罗 ②翻内 <医>
 ئىچ ئوشۇق <理生> 踝内
 ئىچ ئۆتمەك = ئىچ سۈرمەك
 ئىچى ئادىماق ①红眼 ②妒嫉
 ئىچى بوشىماق ①大便通 ②舒心坦: 坦舒里心، 心舒
 دىمنى تۆكۈپ بولۇۋىدىم، ئىچىم بوشاپ قالدى. 我，苦了完诉
 了坦舒里心的
 ئىچى پىششىق 严嘴，稳嘴: 瓶如口守，严嘴
 人的严
 ئىچى تار 小量气، 小狭胸心: بۇ كىشىنىڭ ئىچى بەك
 تار ئىكەن. 小太量气人个这
 ئىچى تارلىق 窄狭胸心، 妒嫉: 嫉妒
 ئىچى تارلىق قىلماق 嫉妒: 嫉妒
 دىن ئېشىپ كەتسە، ئىچى تارلىق قىلىدۇ. 微稍人别人些有
 嫉妒怀心就已自过超
 ئىچى تىت - تىت بولماق = ئىچى تىتىلدىماق
 ئىچى تىتىلدىماق <成> 急焦، 焦心، 燥烦: 燥
 پۇرنىڭ ئالدىرىغىنىغا قاراپ ئىچىم تىتىلدىماق كەتتى. 司到见
 来起躁烦就里心我，子样的急着不机
 ئىچىدە توشۇغۇز قاترىماق <成> 测叵怀心
 心祸، 心居: 恶险心居: ئۇ ئىچىدە توشۇغۇز قاترايدىغان ئادەم.
 人的恶险心居个一是他
 ئىچى دەريا <成> 阔开胸心، 大量气
 ئىچىدە زەھەر قاينىماق <成> 辣毒阴阴: 辣毒
 زەھەر قاينايدىغان خوتۇن ئىكەن. 女的辣毒阴阴个一是她
 人
 ئىچىدە گەپ ياتمايدىغان 话住不藏里心
 ئىچىدە ئوقۇماق 读默
 ئىچىدىن توشۇغۇز قوپماق = ئىچىدە توشۇغۇز قاترىماق

“调的各吹各，号把一
 病心 ئىچ ئاغرىق
 ئىچ ئاغرىماق ①疼心，怜悯: ئاشلىقنىڭ مۇنداق بى-
 زەپ قىلىنغىنىغا ئادەمنىڭ ئىچى ئاغرىيدۇ. 食粮踏糟样这
 疼心人叫 ②得不舍: ئۇ ئالىمنى سېستىمۇبتىشكە رازىكى،
 خەققە بېرىشكە ئىچى ئاغرىيدۇ. 舍也，掉烂果苹让原宁他
 吃人别给得不
 ئىچ ئالغاي <医> 斜内，视眼对
 ئىچ بوۋاسىر <医> 痔内
 ئىچ بۇزۇلماق ①子肚闹 ②念邪生心
 ئىچ بىخ 线里، 线内
 ئىچ پەتلە (面里服衣在) 边的锁
 ئىچ پەش 襟底
 ئىچ پەش تارتماق <成> 爱相، 爱求: ئۇلار ئىچ پەش
 تارتىشىپ يۈرگىلى خېلى ۋاقىت بولدى. 长很经已爱相们他
 了间时
 ئىچ پەۋاز <建> 线脚地
 ئىچ پۇشماق 烦心، 闷烦， 恼烦， 闷苦: بۈگۈن نېمىش-
 قىدۇر ئىچىم پۇشۇپ تۇرىدۇ. 烦心样这啥为知不天今我
 ئىچىم پۇشۇپ تىتىلدىماق كەتتى. 慌得堵里心我
 ئىچ پۇشۇقى 闷烦
 ئىچ پۇشۇقىنى چىقارماق 闷解， 闷解， 闷烦遣排: 心散
 ئۇ دائىم دۇتار چېلىپ ئىچ پۇشۇقىنى چىقىراتتى. 独弹常经他
 闷解尔塔
 ئىچ تامبال 裤内، 裤衬
 ئىچ تىكىچ = ئىچ بىخ
 ئىچتىن تېگىشىش <数> 接内
 ئىچتىن ئۇرۇنۇش <数> 切内
 ئىچ چاتقۇ <电> 头接内
 ئىچ چىرىماق <体> 子坎裹， 子绊使下胯从
 (跤
 ئىچ چىققۇ <医> 疝内
 ئىچ سۈرمەك 子肚拉، 泻腹
 ئىچ سىر 密秘心内: ئۇلار بىر - بىرىگە ئىچ سىرىنى
 تۆكۈشتى. 密秘的心内吐倾相互们他
 ئىچ قاپ <石> 套衬
 ئىچ قاپىپە <文> 韵内押， 韵内
 ئىچ قاتماق 燥干便大， 秘便
 ئىچ قۇلاق 子里的朵耳帽皮
 ئىچ قېلىپ <机> 型心

动一机灵，想一念转②。了胎鬼怀心就提拉巴的钱
 里子肚在憋，里心在闷 ئىچىگە سالماق
 ئىچىگە كىرىپ چىقماق <成> 思心摸揣： ئۇنىڭ
 摸揣我. كىنوفا بارغۇسى بار ئىكەن. ئادەمنىڭ ئىچىدە.
 影电看去想他来原，思心的他下一了
 摸揣以难思心的人. بولمايدۇ.
 ئىچىگە ئوت تۇتاشماق <成> 火情起燃： قىز بۇ
 ناتونۇش يىگىتنى بىر كۆردى - دە، ئىچىگە ئوت تۇتاشتى. 姑娘
 火情了起燃便里心، 面一伙小的生陌个这了见
 ئىچىگە ئوت چۈشمەك <成> 情之慕爱生产： ئۇ
 قىزنى كۆرۈپلا، ئىچىگە ئوت چۈشتى. 我 - 姑娘位那见一
 情之慕爱了生产便
 ئىچىگە ئوت سالماق <成> 动心然怦人令： ئۇنىڭ
 ناخشىسى ھەرقانداق قىزنىڭ ئىچىگە ئوت سالدۇ. 会声歌的他
 动心然怦姑娘个一何任使
 ئىچىگە ئوت كەتمەك = ئىچىگە ئوت تۇتاشماق
 ئىچىگە ئۇرماق <成> 穿鞋小给، 吃头苦给
 ھەقىچىلىك ئىچىگە ئۇرۇپ كەتكەچكە، بوۋام دوختۇرخانىدا يېتىپ
 قالدى. 院医了进住而冤之白不了不受因爷爷
 ئىچىگە يۇتماق 把某情种藏绪情里心： مەن بۇ ئا.
 ھانەتلەرنى ئىچىگە يۇتۇپ، ئاشخانغا قاراپ ماڭدىم. 着忍强我
 一着憋، 声吞气忍 ~ دەردىنى. 去走房厨朝辱羞种这
 气口
 ئىچىنى تىگىشماق <成> 思寻، 量思، 酌斟： ئۇ
 ئىچىنى تىگىشاپ، ئىپادە بىلدۈرمەي ئولتۇرۇۋەردى. 表有没他
 着坐地默默着思寻، 恣
 ئىچىنى قىزىتماق <成> 嫉妒人令، 红眼人令
 تازا ياسىنىپ چىقىپ، ئۇنىڭ ئىچىنى قىزىتايلى. 好好们咱
 了好嫉妒他让， 番一扮打
 ئىچى ئۇرتەنمەك <成> 燎火急心، 焦心： كەتنىڭ
 تارتقان زىيىنى ئۈچۈن ئىچىم ئۇرتىنىپ كەتتى. 爱上村为我
 燎火急心失损的
 ئىچى ئېچىشماق <成> 酸心到感： ئۇنىڭ سىلەرگە
 ئۇۋال قىلغانلىقىنى ئويلىسام، ئىچىم ئېچىشىدۇ. 冤他起想一
 酸心到感就我们你了枉
 ئىچى ئېلىشماق ① 胃反② 心恶
 ئىچى يامان 正不术心، 毒恶肠心، 坏眼心
 ئىچ ياغ 油肠
 ئىچ يانچۇق 袋内(的服衣)
 ئىچانماق <古> [动] 防提، 防预، 免避， 止防

ئىچىدىن قان كەتمەك <成> 恨嫉، 忌妒： نۇرسۇندە.
 نىڭ شۆھرىتى بارغانسېرى ئېشىپ كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەندە،
 زايرنىڭ ئىچىدىن قان كەتتى. 气名的尔尔图到看尔伊扎
 恨嫉怀心، 大越来越
 ئىچى زەھەر <成> 毒心： ئۇ تىلى ھەسەل بولغىنى بىدە.
 لەن ~ ئادەم. 人的毒心甜嘴个一是他
 ئىچى سىقىلماق 闷憋： ھاۋا تىنجىق بولغانلىقتىن ئىچىم
 سىقىلىپ، بىئارام بولۇپ كېتىۋاتتىمەن. 热闷气天于由
 受难很我得
 ئىچى سىيرىلماق ① 疼心： مۇنداق ئىسراپچىلىقىنى كۆر-
 گەن ئادەمنىڭ ئىچى سىيرىلىدۇ - دە. 浪张铺样这到看
 疼心人叫真، 费
 ② 酸心： بۇ ئەھۋالنى كۆرگەندىن كې-
 ىن، ئىچىم سىيرىلىپ كەتتى. 酸心阵一我后况情这到看
 ئىچى قارا <成> 的肠心黑： ~ باي 的肠心黑
 ئىچى قارىلىق قىلماق <成> 歹怀心، 良不心居
 祸乐灾幸، 意
 ئىچى قاينىماق <成> 火恼， 平不忿忿： ئۇ ئىچى
 قايناپ تىت - تىت بولغاچقا، ئۇ يان - بۇ يان ماڭاتتى. 忿他
 忿忿 去走来走地平不忿
 بولمىسا، ئازراق ئىچى قاينىمىسا، قانداق بولغىنى؟ 没丈夫大？
 呢行么怎心之仇如恶嫉点一有没، 心良点一有
 ئىچى قوتۇر 正不术心، 坏使心成
 ئىچى قوتۇرلۇق قىلماق 坏使心成، 心祸藏包
 ئىچى كەتمەك = ئىچى سۈرمەك
 ئىچى كەڭ 阔开胸心، 大量气
 ئىچى كەلمەك 便大
 ئىچى كۆيمەك ① 疼心： بوۋاينىڭ نەۋرىسىگە ئىچى كۆيدى-
 دۇ. 子孙小疼心爷爷 ② 情钟： ئۇنىڭ گۈلشەنگە ئىچى
 كۆيۈپ كېلىۋاتقانلىقى ھەممىگە ئايان ئىدى. 丽古于情钟他
 知周所众已鲜
 ئىچى كۈچلۈك <成> 强好性生، 胜好强争
 بالىنىڭ بەك ~ ، ناھەقىچىلىكىنى كۆرسە چىداپ تۇرالمىدۇ. 这
 屈冤了不受， 强好性生子孩
 ئىچىگە ئالماق ① 纳接： 人已自作当، 纳接
 چىگە ئالمىدۇ. 里心在放②. 我纳接不们他. ئايمىخاندە.
 نىڭ گېيىنى ئىچىڭىزگە ئېلىپ كەتسەڭ. 的罕姆依阿把别你
 里心在放话
 ئىچىگە تىنماق <成> 里心在憋(恼苦把)
 ئىچىگە جىن كىرمەك <成> ① 胎鬼怀心
 ۇالا پۇلنى كۆرگەن باراڭنىڭ ئىچىگە جىن كىردى. 多么这到见

育教想思 ئىدىئۇ تەربىيە

作工想思 ئىدىئۇ خىزمەت

线战想思 ئىدىئۇ سەپ

体系想思 ئىدىئۇ سىستېما

争斗想思 ئىدىئۇ كۈرەش

线路想思 ئىدىئۇ لۇشيەن

态状想思، 态动想思 ئىدىئۇ ھالەت

潮思 ئىدىئۇ ئىقىم

风作想思 ئىدىئۇ ئىستىل

命革想思 ئىدىئۇ ئىنقىلاب

ئىدىئۇلىك [静] 性想思: بۇ ئەسەرنىڭ ئىدىئۇلىكى ناھا.

يتى كۈچلۈك. 强很性想思的作者部这

愧羞，愧惭 <古> [静] ئىرا¹

儿曲小 <古> [静] ئىرا²

强坚 ~ ئىرادە ئىرادە بولۇشى كېرەك. 力毅，向志，心决，志意 [静] مۇستەھكەم

志意的 / بولاتەك ~ 志意的般铁钢 / ياشلاردا ئۇلۇغۋار

向志的大远有要人青年. بولۇشى كېرەك.

由自志意 <哲> ئىرادە ئىراكىنلىكى

ئىرادە باغلىماق 心决下: مەن ئوقۇتقۇچى بولۇشقا ئىرادە

باغلىدىم. 师教当要心决我

ئىرادە بولماق 缘有: ئۇنىڭ بۇ يەرگە كېلىشىگە ئىرادە

بولمىدى. 来里这到缘无他

ئىرادە بىلدۈرمەك 心决表

ئىرادە بەلسەپىسى <哲> 学哲志意

ئىرادە تەلىماتى 说志意

ئىرادە تىكلىمەك = ئىرادە باغلىماق

ئىرادىچىلىك <哲> [静] 论志意唯

ئىرادىسىز [静] 的心决无، 的定坚不志意: ئادەم ~ 意

人的定坚不志

ئىرادىسىزلىك «ئىرادىسىز» 的式形词名的: مەن بۇ ئىشتا ~

قىلدىم. 心决了不下我事件这

ئىرادىلىك [静] 的气志有، 的心决 [静] 的强坚志意، 的毅有

的力: ئادىل بەك ~ ئادەم. 力迪阿. 人的气志有很个是

书心决 [静] ئىرادىنامە

ئىراق <艺> [静] 克拉伊 «姆卡木二十尔吾维» 的

第二十套曲

ئىراق مۇقامى <艺> 姆卡木克拉伊

ئىراقىي [静] 的花拼: ~ 吉بەك 边贴花拼 / چاپان ~ 拼

衣上花

ئىرانگۈل <植> [静] 菊斯波، 英秋

ئىدىئالزملىق تارىخقارشى <哲> 观史心唯

ئىدىئالزملىق تەجرىبىچىلىك <哲> 经的心唯

论验

ئىدىئالزملىق تەقدىرچىلىك <哲> 的义主心唯

论命宿

ئىدىئالزملىق تەنقىدچىلىك <哲> 的义主心唯

义主判批

ئىدىئالزملىق دىئالېكتىكا <哲> 证辨义主心唯

法

ئىدىئالزملىق نۇقتىئىنەزەر <哲> 观义主心唯

点

ئىدىئولوگىيە <哲> [静] 态形识意

ئىدىئولوگىيىلىك [静] 的态形念观، 的态形识意

ئىدى <古> [静] 主真，天上，天

ئىدىرەم <方> [静] 的洼洼坑坑，的平不岖崎

的道带，的纹条有，的平不

ئىدىرەملىك [静] 平不岖崎，平不坑坎

ئىدىسى <动> [静] 蚊伊

ئىدىش [静] 缸

ئىدىشىسىز [静] 的缸水无، 的缸无

ئىدىشلىق [静] 的缸水有، 的缸有

ئىدىق [静] 朽: ~ ياغاچ 木朽

ئىدىقۇت <静> [静] 昌高، 护都亦: ~ قەدىمىي شەھىرى 昌高

城古

ئىدىقۇت خانلىقى 国王昌高

ئىدىقۇت ئۇيغۇر خانلىقى 国王鹤回昌高

ئىدىمەك <动> [静] 集采，集收

ئىدىيە [静] 想: ئىجادىيەت ئىدىيىسى 创想思作 / ~ ئۆز-

گەرتىش 改造想思 / ئىدىيە ئازاد بولماق 想思放解 / ئى-

دىيىدن ئۆتەك 想思过通 / ئىدىيە ئىنقىلابلاشماق 想思

化命革

ئىدىيوم = نۇزۇلق ئىبارە

ئىدىيوملۇق [静] 的性语成: ~ سۆز بىرىكىسى 性语成

组词

ئىدىيىچىلىك <哲> [静] 主义念理

ئىدىيىلىك [静] 的想思有: ىلغار ~ ياشلار 具先有思进

们年青的想

ئىدىئۇ [静] 的想思

ئىدىئۇ ئاڭ 识意想思

ئىدىئۇ بوغچا 袱包想思

乐滚摇 <艺> ئىرغاڭلىما مۇزىكا

ئىرغاڭلىماق <动> 晃摇，曳摇，晃打，悠晃，动晃
رەخ شامالدا ئۇياقتىن بۇياققا، بۇياقتىن ئۇياققا ئىرغاڭلايتتى. 风
动晃回来枝树得刮. موماي ئىرغاڭلىغىنچە مېڭىپ كەلدى.
来走地悠悠晃晃太太老. ئۇ ئىككى تەرەپكە ئىرغاڭلاپ
تۇردى. 晃打直子身的他

ئىرغاي <植>〔静〕 子桐

ئىرغايلىق <静> ① 有子桐② 的林子 ③ 桐长
山的子

ئىرغىتماق «ئىرغىماق» 态动使的

ئىرغىتىشماق «ئىرغىتماق» 态同共的

ئىرغىتىلماق «ئىرغىتماق» 态动被的

ئىرغىز <植>〔静〕 耳挖金

ئىرغىشماق «ئىرغىماق» 态同共的

ئىرغىماق <动> 跳，蹿； ئۇ بىر ئىرغىپلا ۋېلسىپىتكە مىنىپ
كەتتى. 他一跳一上自行车就走了. ئۇ بىر ئىرغىپلا كارىۋات.
تىن تۇردى. 他从碌骨上爬起来起

ئىرق ① <静> 种人，种族； موڭغۇل ئىرقى 古蒙人 / باۋروبا
ئىرقى 巴罗欧人

ئىرق سىياسەت شۇناسلىقى 族种政治学

ئىرق جۇغراپىيىسى <地> 地理学

ئىرق ② <古>〔静〕 卜占，卦

ئىرقچى <静> 种族主义者

ئىرقچىلىق <静> 种族主义

ئىرقشۇناس <静> 种族学家

ئىرقشۇناسلىق <静> 种族学

ئىرقى <静> 的种族

ئىرقى ئالاھىدىلىك 种族特征

ئىرقى ئايرىمچىلىق 种族隔离

ئىرقى كەمسىتىش 种族歧视

ئىرقى يوقىتىش 种族绝灭

ئىركاشا <方>〔静〕 ① 疲塌② 里傻气

ئىركىت <静> 渣奶

ئىرگە <植>〔静〕 棣唐

ئىرماش - چىرماش <静> ① 错综复杂的，千丝万缕

ئىرماش - سىزىق ② 错综复杂的线条 / ～ 千丝万缕
ئىرماش - سىزىق ② 系联的盘根错节，打成一片： كونا - يېڭى ئوفۇغۇچى.
لا ئۇزۇنغا قالماي بىر - بىرى بىلەن ～ بولۇشۇپ كەتتى. 新老
不生就打成了一片

ئىرمەل <植>〔静〕 子苔梅红

ئىرەكتە <方>〔静〕 人男，男

ئىرچاخو <方>〔静〕 的笑爱

ئىرچى <静> 民歌间民

ئىرراتسىئونال <数>〔静〕 理无

ئىرراتسىئونال تەڭلىمە <数> 程方理无

ئىرراتسىئونال سان <数> 数理无

ئىرراتسىئونال فۇنكسىيە <数> 数函理无

ئىرراتسىئونال ئىپادە <数> 式理无

ئىرراتسىئونال يىلتىز <数> 根理无

ئىررادىئاتسىيە <物>〔静〕 照辐

ئىرس <天>〔静〕 星神虹

ئىرسا = چىغىرتماق

ئىرسىق <方>〔静〕 好爱，趣兴

ئىرسىي <静> 的传遗

ئىرسىي ئالاھىدىلىك <生> 点特传遗

ئىرسىي قابىلىيەت <生> 力能传遗

ئىرسىي كېسەللىك <生> 病传遗

ئىرسىي گېن <生> 因基传遗

ئىرسىيەت <生>〔静〕 传遗

ئىرسىيەت قۇرۇلۇشى <生> 程工传遗

ئىرسىيەت قۇرۇلۇشى ئىلمى 学程工传遗

ئىرسىيەت كېسەللىكى <医> 病疾传遗

ئىرسىيەت ماددىسى <生> 质物传遗

ئىرسىيەت ئۆزگىرىشى <生> 异变传遗

ئىرسىيەت ئۇچۇرى <生> 息信传遗

ئىرسىيەتچانلىق <生>〔静〕 性传遗

ئىرسىيەت شۇناس <静> 家学传遗

ئىرسىيەت شۇناسلىق <静> 学传遗

ئىرسىيەتلىك <静> 的传遗： ～ توسالغۇ 障碍传遗

ئىرسىيەتلىك ئۆزگىرىش <生> 异变的传遗

ئىرشى <古>〔静〕 哲贤，人贤，哲明

ئىرغاغ <古>〔静〕 钩冰（把钩冰到拖块冰的工具）

ئىرگاڭ <静> 动晃

ئىرغاڭشىتماق = ئىرغاڭلاتماق

ئىرغاڭشىتماق = ئىرغاڭلىماق

ئىرغاڭلاتماق «ئىرغاڭلىماق» 态动使的； بوۋاي بېشىنى ئىر-
غاڭلىتىپ سۆزلىدى. 老头晃晃脑袋说了话

ئىرغاڭلىشماق «ئىرغاڭلىماق» 态同共的

ئىرغاڭلىتىشماق «ئىرغاڭلاتماق» 态同共的

ئىرغاڭلىما <静> 滚摇

象同质类 <地> [静] ئىزومورفىزم
 素能异质同 <化> [静] ئىزومېر
 化构异 <化> [动] ئىزومېرلەنمەك
 烷辛异 <化> [静] ئىزوتوكتان
 ئىزوتوت = پەي

年后 <古> [静] ئىزى¹
 分十，极，太，很 <古> [静] ئىزى²

ئىس [静] 烟: قويۇق ~ 烟浓 / چىمماق / ئوچاق.
 نىن ~ يانماق 烟倒子炉 / كۆزۈمنى ئېچىشتۇرۇۋەتتى.
 了烟串饭. ئۇتۇپ قاپتۇ. 睛眼的我了熏烟
 ئۇ ئىسنى بۇلۇتقا كۆرسەتمەيدىغان، يۇندىسىنى ئىتقا كۆرسەتمەي.
 饭剩见狗饿让不، 烟到见彩云让不是他. دىغان ئادەم.
 “拔不毛一鸡公铁”同喻: 人的

ئىس ئالماق 煤中气
 ئىسپات (ئىسپاتى) [静] 据凭، 证凭، 明证， 据证
 چىلىك ~ 据证的靠可 / كۆرسەتمەك 据证示出 / گەپقۇ
 شۇنداق، يەنىلا ~ بولۇشى كېرەك. 此如虽话. 要然仍是但，
 证凭有

ئىسپات ئالماق <法> 证取
 ئىسپات تاپماق 证求
 ئىسپات تالونى <经> 单凭， 单批
 ئىسپات تېمىسى <逻> 题论
 ئىسپات قەغىزى 信明证
 ئىسپات نەزەرىيىسى <逻> 论明证

ئىسپاتسىز [静] 据证有没: گەپ ~ 据证无 / 话的
 خەۋەر 据无凭无 息消

ئىسپاتلىماق «ئىسپاتلىماق» 态动使的
 ئىسپاتلاشماق «ئىسپاتلىماق» 态同共的: ئۇلار كۆپلىگەن ئەمە.
 لىي مىساللار ئارقىلىق بۇ ئۇسۇلنىڭ ئۈنۈم بېرىدىغانلىقىنى ئىس-
 پاتلاشتى. 效有法方个这明证例实多许过通们他.
 ئىسپاتلانماق «ئىسپاتلىماق» 态动被的: كىتابىي بىلىملەر ئە-
 مەلىيەتتە ئىسپاتلىنىدۇ. 证印到得中践实在识知本书.
 جاۋابكارنىڭ گۇناھسىزلىقى ئىسپاتلاندى. 到得罪无的告被.
 实证了

ئىسپاتلىق [静] 据证有: قۇرۇق سۆز قىلماي، ~ سۆز-
 لىك. 据证有要话说， 说瞎空凭别你.
 ئىسپاتلىق شەكىل <逻> 式证带
 ئىسپاتلىق ماركا <经> 标商明证
 ئىسپاتلىماق [动] 明证، 实证: بۇ ئۇسۇلنىڭ كۆزقاراشنىڭ
 توغرىلىقىنى ئىسپاتلىدى. 的确正是点观的他明证这.

ئىزمىلىك [静] 的: خۇرچۇن 褙褙的褙纽带
 ئىزمىلىمەك [动] 褙纽扣
 ئىزنا (ئىزناسى) [静] 迹遗، 迹痕①: كونا تامنىڭ ئىزناسى
 廓轮②迹痕的墙旧: رەسم بىر ئادەمنىڭ ئىزناسىنى سى-
 زىپ چىقاردى. 廓轮的人个一了出画家画.
 型字③: زىپ چىقارماق ~ 型打

ئىزناسىز [静] 的痕迹无
 ئىزناسىز سىزما <艺> 涂平(的画绘)

ئىزناك [静] 章证، 章徽: مەكتەپ ئىزنىكى 徽校 / خاتىرە
 ئىزنىكى 章念纪

ئىزنالىق [静] 的痕迹有: 廓轮有: 的: سىزما ~ 痕有
 画绘的迹

ئىزھار (ئىزھارى) [静] 白表، 诉倾
 ئىزھار قىلماق 诉倾، 露吐: كۆڭلىدىكىنى ~
 肠衷诉倾 / ئۇ خېتىدە ئۆزىنىڭ سەنئەتكە بولغان قىزغىنلى-
 قىنى ئىزھار قىپتۇ. 爱热的术艺对了说诉里信在他.

ئىزوتروپىيە [静] ① <地> 性同向 <物> ② 同向各
 性

ئىزوتوپ [静] <物， 化> 素位同: تەركىبى 素位同
 分成

ئىزوتوپ گېئولوگىيىسى <地> 学质地素位同
 ئىزوتونىيە [静] <物， 化> 性压渗等، 性渗等

ئىزوتېرما [静] <物> 象现温等، 温同
 ئىزوتېرمىك [静] <电> 温等

ئىزوفازا [静] ① <天> 线相等 <地> ② 位等(食日)
 相

ئىزوكىپس [静] <建> 线高等
 ئىزوكىپس ئارىلىقى 距高等

ئىزولىياتسىيە [静] <物> 缘绝
 ئىزولىياتسىيىلىك [静] <物> 的缘绝

ئىزولىياتسىيىلىك مۇھىت <物> 质介缘绝
 ئىزولىياتسىيىلىك ئۆتكۈزگۈچ <物> 体导缘绝

ئىزولىياتسىيىلەتمەك «ئىزولىياتسىيىلىك» 态动使的
 ئىزولىياتسىيىلەشمەك «ئىزولىياتسىيىلىك» 态同共的

ئىزولىياتسىيىلەنمەك «ئىزولىياتسىيىلىك» 态动被的
 ئىزولىياتسىيىلىمەك [动] 缘绝

ئىزولىياتور [静] <物> 体缘绝
 ئىزولىياتور لېنىنا <电> 带缘绝

ئىزومورفى [静] ① <化> 晶同 象现晶同 <地> ②
 象同质类، 形同

精酒 醇乙，精酒〔静〕 ئىسپىرت زەھەرلەنمەك
 解醇 毒中 / ئىسپىرتتا پارچىلانماق
 灯精酒 ىسپىرت لامپا
 料饮精酒含 ىسپىرتلىق 〔静〕 的精酒含: ~ ئىچىلمەك
 石仁杏，岩碧细 <地> 〔静〕 ئىسپىلىت
 台船 〔静〕 ئىستاپىل
 子定 <机> 〔静〕 ئىستاتور
 石脚绊，赖无，子痞，皮泼 <方> 〔静〕 ئىستارە
 统统计 ىستاتىستىكا 〔静〕 ① 统计: ~ قىلماق / سانائەت
 统学数 ىستاتىستىكىسى ىستاتىستىكىسى / 计统业工 مائىماتىكىلىق ~
 学计统 ② 者作工计统 ىستاتىستىكىسى / 计
 员计统 〔静〕 ئىستاتىستىكىچى
 方计统 ىستاتىستىكىلىق 〔静〕 的计统: ~ ئۈسۈل
 表计统 ىستاتىستىكىلىق / 据数计统 ىستاتىستىكىلىق / 法
 误差计统 ىستاتىستىكىلىق پەرق
 学理物计统 <物> ىستاتىستىكىلىق فىزىكا
 法计统 <法> ىستاتىستىكىلىق قانۇنشۇناسلىق
 学
 气计统 <气> ىستاتىستىكىلىق كىلىماتولوگىيە
 学候
 学力计统 <物> ىستاتىستىكىلىق مېخانىكا
 学光计统 <物> ىستاتىستىكىلىق ئوپتىكا
 符算计统 ىستاتىستىكىلىق ئوپېراتور
 机烟油抽 〔静〕 ئىستارتقۇ
 工 ىستاز (ئىستازى) 〔静〕 历资: خىزمەت ئىستازى
 长历资 ىستازى ئۈزۈن
 杯璃玻，子杯 〔静〕 ئىستاكان
 石乳钟 <矿> 〔静〕 ئىستالاكتىت
 笋石 <地> 〔静〕 ئىستالاجىت
 车火 ىستانسىسا 〔静〕 台، 厂， 站: پويىز ئىستانسىسى
 站 / ئېلېكتر ئىستانسىسى ىستانسىسى / 厂电، 站电
 台视电
 床机 <机> 〔静〕 ئىستانوك
 工车 〔静〕 ئىستانوكچى
 ىستەك ىستەك 〔静〕 志， 愿， 意， 心， 求， 追， 愿， 心: بۇنىڭ
 ەلغنىڭ ئىستىكى ئىپادىلەندى. 愿意的民人了达表这.
 我是就求追的你. ىستىكىڭىز بىزنىڭ ئارزۇيىمىز.
 望愿的们 ەشىمنىڭ كۆڭلىدە بىردىنلا ئانىسىنى كۆرۈش
 ىستىكى تۇغۇلدى. ىستىكى ئىستىكىسىنى تۇغۇلدى.
 愿意的

应 ەمبىدىن ئاۋۋال خەۋەرنىڭ توغرىلىقىنى ئىسپاتلاش كېرەك.
 性确正的道报实证先首
 证求 <数> ئىسپاتلاش تەلپى
 法证论 <逻> ئىسپاتلاش ئۈسۈلى
 书明证 〔静〕 ئىسپاتنامە
 榔槌 <植> 〔静〕 ئىسپارى
 ىسپازما 〔静〕 筋抽， 厥惊， 挛痉 <医> ىسپازماغىقار.
 ى دورىلار ىسپازما
 ىسپان ىسپان 〔静〕 人牙班西
 ىسپانچە ىسپانچە 〔静〕 ① 语牙班西: ئۇ ئىسپانچىنى ياخشى بىلىدۇ.
 歌牙班西 ىسپانچە ②. 语牙班西通精他
 舞牙班西 ىسپانچە / 曲
 帽形船 〔静〕 ئىسپانكا
 石闪锂，石辉光锂 <地> 〔静〕 ئىسپودۇمېن
 子孢 <生> 〔静〕 ئىسپورا
 基培养子孢 <生> ئىسپورا ئۈستۈرگۈچى
 子孢， 囊孢 <生> 〔静〕 ئىسپورىدان
 的子孢无 <生> 〔静〕 ئىسپورسىز
 殖繁子孢无 <生> ئىسپورسىز كۆپىيش
 的子孢 <生> 〔静〕 ئىسپورلىق
 殖生子孢 <生> ئىسپورلىق كۆپىيش
 ىسپېرما = مەنى
 ىسپېرما خالتىسى = مەنى خالتىسى
 石榴铝锰 <地> 〔静〕 ئىسپېسپارتىن
 谱， 谱光 <物， 化> 〔静〕 ئىسپېكتر
 析分谱光 <物， 化> ئىسپېكتر ئانالىزى
 ىسپېكتر تەھلىلى = ئىسپېكتر ئانالىزى
 度强谱光 <物， 化> ئىسپېكتر كۈچىنىشى
 的谱光 <物， 化> 〔静〕 ئىسپېكترلىك
 息信谱光 ئىسپېكترلىك ئۈچۈر
 量测谱光 ئىسپېكترلىك ئۆلچەش
 仪谱光， 镜光分 <物> 〔静〕 ئىسپېكتروسكوپ
 学谱光 〔静〕 ئىسپېكتروسكوپىيە
 仪谱摄 <物> 〔静〕 ئىسپېكتروگرافى
 计度光光分， 计光分 <物> 〔静〕 ئىسپېكترومېتىر
 证要 ىسپىراپىكا 〔静〕 明证 (的 开院医): ~ ئالماق
 明证开 ىسپىراپىكا / 明
 毛旋 <动> ② 线螺， 线旋螺 <数> ① 〔静〕 ئىسپىرال
 臂旋 <天> ئىسپىرال بىلىكى
 瓣旋螺 <生> ئىسپىرال قاپاق

<数>②术视体立 <医>①〔静〕 ئىستېرېئوگرافىيە
 法画平体立
 的面平体立〔静〕 ئىستېرېئوگرافىيىلىك
 影投面平体立 ئىستېرېئوگرافىيىلىك پروېكسىيە
 声体立 ئاۋاز ~ : 的体立〔静〕 ئىستېرېئولۇق
 视电体立 <电> ئىستېرېئولۇق تېلېۋىزىيە
 图地体立 <地> ئىستېرېئولۇق خەرىتە
 全，影摄体立 <艺> ئىستېرېئولۇق فوتوگرافىيە
 影摄息
 构结体立 <文> ئىستېرېئولۇق قۇرۇلما
 影电体立 <艺> ئىستېرېئولۇق كىنو
 战体立 <军> ئىستېرېئولۇق ئۇرۇش
 机音录声体立 ئىستېرېئولۇق ئۇنئالغۇ
 业农体立 <农> ئىستېرېئولۇق يېزا ئىگىلىكى
 几体立，学何几体立 <数>〔静〕 ئىستېرېئومېتىرىيە
 何
 病癒，里底斯歇〔静〕 ئىستېرىيە
 领占，服征〔静〕 (ئىستېلاسى) ئىستېلا
 领占，服征 ئىستېلا قىلماق
 者领占，者服征〔静〕 ئىستېلاجى
 策政服征 (ئىستېمالى) ئىستېلاجىلىق ~ : 领占，服征〔静〕
 意义用常的词 مەنىسى ~ سۆزنىڭ ~ مەنىسى
 税费消 <经> ئىستېمال بېجى
 膨胀费消 <经> ئىستېمال پاخاللىقى
 学理心费消 <心> ئىستېمال پىسخولوگىيىسى
 出支性费消 ئىستېمال چىقىمى
 次层费消 ئىستېمال دەرىجىسى
 域领费消 ئىستېمال ساھەسى
 金基费消 ئىستېمال فوندى
 用使① قىلماق ~ : كۈندىلىك ئىستېمال قىلىدۇ.
 用 ~ تاماق، 用服، 用饮، 用食②货百用日
 餐 / دورا ~ 药服
 值价用使 ئىستېمال قىممىتى
 社作合费消 ئىستېمال كوپراتىپى
 向倾费消 <经> ئىستېمال مايللىقى
 资投性费消 ئىستېمال مەبلەغى
 式方费消 <经> ئىستېمال ئۇسۇلى
 料资费消 ئىستېمال ۋاستىلىرى
 学经济费消 ئىستېمال ئىقتىسادشۇناسلىقى

ئىستېكىسىز ~ : 的趣志有没، 的愿意有没〔静〕 ئىستېكىسىز
 ئادەم بولمايدۇ . 人的趣志有没在存不上界世 .
 层流平 <气>〔静〕 ئىستراتوسفېرا
 顶层流平 <气> ئىستراتوسفېرا چوققىسى
 子层 <物>〔静〕 ئىستراتون
 略战〔静〕 ئىستراتېگىيە
 家学略战〔静〕 ئىستراتېگىيەشۇناس
 学略战〔静〕 ئىستراتېگىيەشۇناسلىق
 想思略战 ~ ئىدىيە 的略战〔静〕 ئىستراتېگىيىلىك
 点据略战 ئىستراتېگىيىلىك پونكىت
 貳拗角羊，貳子花旋毛毒 <药>〔静〕 ئىستروفانتىن
 (号符)头箭②针指①〔静〕 ئىستىرېلكا
 表的针指带 ~ : 的针指带〔静〕 ئىستىرېلكىلىق
 格严 <物>〔静〕 ئىستىرېكسىيە
 栏专〔静〕 ئىستون
 家作栏专 ئىستون يازغۇچىسى
 筒炮，筒枪〔静〕 ئىستوۋۇل
 的式形词容形的 «ئىستوۋۇل» ئىككى ~ ئوۋ
 枪猎筒双 مەلتىقى
 生学大〔静〕 ئىستۇدىنت
 厂片制 <艺>〔静〕 ئىستۇدىيە . تەڭرىتاغ كىنو ئىستۇدىيە .
 厂片制影电山天 يىسى / شائىخىي كىنو تەرجىمە ئىستۇدىيە .
 厂制译影电海上 سى
 烟硝，雾烟，烟云，火烟〔静〕 ئىس - تۈتەك : ھاۋانى
 ~ قاپلاپ كەتتى . 漫弥烟硝空天؛ 漫弥雾烟空天 .
 脂硬 <化>〔静〕 ئىستېئارىن
 酸脂硬 <化> ئىستېئارىن كىسلاتاسى
 职辞求请 (ئىستېپاسى) ~ : 职辞〔静〕 ئىستېپا
 职辞，退引 ئىستېپا بەرمەك
 呈辞〔静〕 ئىستېپانامە
 ىستېدات = قابىلىيەت
 ىستېداتلىق = قابىلىيەتلىك
 醇固类，(物化合)族甾 <化>〔静〕 ئىستېروئىد
 学化族甾 <化> ئىستېروئىد خىمىيىسى
 醇固类，素激类甾 <生> ئىستېروئىد ھورمۇن
 素激
 体立 <物>〔静〕 ئىستېرېئو
 学化体立〔静〕 ئىستېرېئوخىمىيە
 体 <医>②镜体立 <物>①〔静〕 ئىستېرېئوسكوپ
 镜视

لەقتىن ئۇنىڭ تېنى ئاجىزلاپ كېتىپتۇ . 振不欲食于由 . 他
。了弱变体身
ئىشتىھالىق [静] 欲食有 [静] 的大量饭， 的大量饭 ~ ئادەم
人的

ئىشتىياق (ئىشتىياقى) [静] 趣兴， 趣志， 致兴， 好癖
ئۇلارنىڭ ئىشتىياقى ئوخشاش . 同相趣志的俩们他 . ئىدە .
بىياقا بولغان ~ 好癖的学文对 / مۇزىكىنى ~ بىلەن ئاڭ .
لىساق 乐音听地勃勃致兴 / ~ بىلەن ناخشا ئېيتماق
唱歌

ئىشتىياق باغلىماق . 爱热， 好喜； ئۆز خىزمىتىگە ~
乐音好喜 ~ مۇزىكىغا / 作工职本爱热
ئىشتىياقى چۈشمەك 上爱； بېزىغا ~ 村农上爱

ئىشچان [静] 快勤， 劳勤， 谨勤； ~ ئادەم 人的快勤
/ 牛黄老 奢 ~ باغۇن 丁园的劳勤 / ئىشچاننىڭ پۇلى تۈگە .
مەس ، بەتخەجنىڭ قەرزى . < 谚 > . 完不还债的者侈
~ ئېشىنى يەر ، ھۇرۇن بېشىنى .
< 谚 > 难受苦受者惰懒， 餐饱顿顿者劳勤

ئىشچانلىق «ئىشچان» 式形词名的 : ئۇ ئىل - يۇرت ئارە .
سدا ئىشچانلىقى بىلەن مەشھۇر ئىدى . 自以他间民里乡在 .
己 名闻而劳勤的

ئىشچى [静] 人工
ئىشچى ئاقسۆڭەك 族贵人工
ئىشچىلار سىنىپى 级阶人工
ئىشچىلار غەۋغاسى 潮工
ئىشچىلار ھەرىكىتى 动运人工
ئىشچىلار ئۇيۇشمىسى 会工
ئىشچى ھەرە < 动 > 蜂工

ئىشچى - خىزمەتچى [静] 工职 : ئىشچى - خىزمەتچىلەر
قۇرۇلتىيى 工职代表大会 / ئىشچى - خىزمەتچىلەر ئىش
كۈتۈش سۇغۇرتىسى 工职待业保险

ئىشچى - دېھقان [静] 农工 ، 民农和人工 : ئىشچى -
دېھقانلار ئىشتىياقى 农工联盟 / ئىشچى - دېھقانلار تېز ساۋات
چىقىرىش مەكتىپى 农工速成学校

ئىشچىلىق «ئىشچى» 词名象抽的 : ئىشچىلىققا قوبۇل قىلماق
工招 ~ / كىيىمى 人工 装
ئىشخانا [静] ① 坊作 ، 房工； تۆمۈرچىلىك ئىشخانىسى 铁
② 铺匠 室公办

ئىشخانا خىراجىتى 费公办
ئىشخانا ۋاگون < 交 > 车守
ئىشداش [静] 事同

。 流尿
ئىشتىنى تىزىدىن ئاشماسلىق < 成 > ، 体遮不衣
洗如贫一 : ئۇ ئىشتىنى تىزىدىن ئاشماي ئالەمدىن ئۆتتى . 他
。 了世过 (地洗如贫一) 就子日好天一上过有没生一

ئىشتانباغ [静] 带裤
ئىشتانباغى بوش 荡放， 松带腰裤
ئىشتانباغ [静] 小 (穿儿孩小) 裤脚连
ئىشتانسىز [静] 的子裤穿没， 的子裤没 : ئىشتانسىزنىڭ
چۈشكە ئىككى غېرىچ بۆز كىرىپتۇ . < 谚 > 人的子裤没
。 布粗作两了见梦

ئىشتانكا [静] ① 铃杠 < 体 > ② 杆油 < 石 >
ئىشتان - كۆخلەك [静] 裤衣
ئىشتانلىق [静] ① 的子裤穿， 的子裤有 : كۆك ~ كىشى
一缝可 的子裤缝 ② 人的子裤蓝穿 : بر ~ رەخت

布的子裤条
ئىشتە [叹] 哎 [叹] 女不表人 (满) : ~ نېمە قىلغىنىڭ بۇ ! 哎 !
! 么什干是这你

ئىشتەي = ئىشتە
ئىشتىراك (ئىشتىراكى) [静] 席出， 临光 加参
ئىشتىراك قىلماق 席出， 临莅 加参 : زىياپەتكە ~
会宴席出

ئىشتىراكچى [静] 者席出， 者加参
ئىشتىك [静] 刺枪， 刀刺 ~ : سانجىماق 刀刺拼
ئىشتىھا (ئىشتىھاسى) [静] 欲食， 胃口， 量饭
ئىشتىھا ئاچماق 胃开

ئىشتىھا توقچىقى < 药 > 勒米阿西日瓦加胃开
片
ئىشتىھا تۇنۇلماق 食伤， 食厌， 振不欲食 : كەيپىيات
ياخشى بولمىسا ، ئىشتىھا تۇنۇلدۇ . 东下不吃就， 好不绪情 .
西

ئىشتىھا ساقلىماق 西东好吃着等子肚着空 : ئۇلار
داستىخاندىكى نازۇ - نېمەتلەرگە ئەتگەندىن بېرى ئىشتىھا ساقلىد .
غانىدى . 美的上桌餐吃候等子肚着空起晨早从们他
。 肴佳味

ئىشتىھا نەغمىسى 乐音轻的胃开兴助时饭吃
ئىشتىھاسىز [静] 欲食无 : لەغمەنى ~ يەپ ئول .
تۇرغان شەۋكەت قىسقىلا جاۋاب بەردى . 有没但面拌着吃 .
。 答回的短筒了作只提开肖的欲食点一

ئىشتىھاسىزلا نىماق [动] 振不欲食
ئىشتىھاسىزلىق «ئىشتىھاسىز» 式形词名的 : ئىشتىھاسىز .

ئىشقى چۈشمەك 心倾，情钟

ئىشقار (ئىشقارى) 碱 <化>〔静〕 ~ سۈيى 水碱

ئىشقارخور 碱嗜 <化>〔静〕

ئىشقارخۇمار 碱喜 <化>〔静〕

ئىشقارلىق 碱有①〔静〕②的性碱

ئىشقارلىق ئاكومولياتوز <物> 池电蓄性碱

ئىشقارلىق بوياق 料染性碱

ئىشقارلىق پولات 钢性碱

ئىشقارلىق توپا 土碱

ئىشقارلىق توپا مېتاللىرى 属金土碱

ئىشقارلىق تۇز 盐式碱

ئىشقارلىق جنس 岩性碱

ئىشقارلىق دالا شىپاتى <地> 岩长辉性碱

ئىشقارلىق رېئاكسىيە <化> 应反性碱

ئىشقارلىق مېتال <化> 属金碱

ئىشقارلىق مېتال ئاتومى <物，化> 子原属金碱

ئىشقارلىق مىس <化> 铜王

ئىشقارلىق ئوكسىد 物化氧性碱

ئىشقارلىق ئېرىتمە 熔碱

ئىشقىسىز 的好爱无，的情爱无〔静〕

ئىشقى - مۇھەببەت 情艳，情爱〔静〕 ~ ھېكايىسى 情艳

ئىشقى / 说小 ~ خېتى 书情

ئىشقىلاتماق «ئىشقىلماق» 态动使的

ئىشقىلاشماق «ئىشقىلماق» 态同共的

ئىشقىلانماق «ئىشقىلماق» 态动被的

ئىشقىلىپ 算总，正反，说么怎管不〔助〕 ~ ئۇ ئاخىر

بارىدى . 去没后最他正反 / ~ بۇ مەسىلىنى چۈشىنىۋال .

دىم . 了懂弄题问个这把算总我 .

ئىشقىلىماق 摩按，揉，搓〔动〕 : قولنى ~ 手搓 / دۈمبىنى

背揉 ~

ئىشقىدۇاز 者好爱，者恋迷〔静〕 : توپ ئويناشقا ~ 球

者好爱乐音 ~ سازغا / 迷

ئىشقىۋازلىق 色女，情色〔静〕 : ئىشقىۋازلىققا بېرىلمەك

色女于

ئىشكاپ (ئىشكاپى) 子柜〔静〕 : كىيىم ئىشكاپى 柜衣 / كى .

تاب ئىشكاپى 橱书

ئىشكالا = ئۆلچەم سىزىقى

ئىشكەل = كىشەن

ئىشكۇم <古>〔静〕 : 碗木大(的用专汗可) 盘膳，

ئىشلەپچىقارغۇچى 者产生〔静〕

ئىشەرەت 乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتپەرەس 徒之乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتپەرەسلىك 酒天花，绿酒红灯，迷金醉纸〔静〕

~ 地 : قىلماق 活生的迷金醉纸过

ئىشەرەتخانا 场乐娱〔静〕

ئىشەرەتخۇمار 人的乐作欢寻〔静〕

ئىشەرەتتەنگىز <艺>〔静〕 (二十在) 孜格安特莱西伊

套姆卡木的作创汗莎尼曼阿妃王国汗羌尔叶纪世

(名曲曲

ئىشسىز 的逛闲，的事事所无，的干事无①〔静〕

لمىسىزگە ئىش يوق، ئىشسىزغا ئاش يوق . <谚> 术无学不

失，的业无②。吃可饭无的事事所无，做可事无的

~ 的业 : قالماق 率业失 ىشسىزلار نىسبىتى 业失

ئىشسىزلىق 象现业失，况状业失，业失〔静〕 ~ سۇ .

غۇرتىسى 险保业失

ئىششەك 于等约克谢伊一，位单量重旧)克谢伊〔静〕

(斤市五

ئىششىتماق «ئىششماق» 态动使的

ئىششىشق 肿浮 <医>〔静〕 ~ كېسىلى 肿浮

病 / ئىششىقنى ياندۇرماق 炎消，肿消 / قىزنىڭ كۆزىدە

بىرئاز ~ بار ئىكەن . 肿浮点有睛眼的娘姑 .

ئىششىق چىۋىنى 蝇实 <动>

ئىششىقسىمان 的状肿浮，的状突肿〔静〕

ئىششىقسىمان بەز <理生> 体上脑

ئىششىماق 炎发，肿〔动〕 : ئۇنىڭ يۈرەك كېسىلى ئېغىر ئى .

كەن، يۈزلىرى ئىششىپ كېتىپتۇ . 都脸，轻不病脏心的他 .

了肿 .

ئىشغال 领占〔静〕

ئىشغال قىلماق . 据占，领占 . شەھەرنى ~ 市城据占

ئىشغالىيەت 领占〔静〕 : دۈشمەن ئىشغالىيەتتىكى رايون 敌

区占

ئىشغالىيەتچى 者领占〔静〕

ئىشغۇن <古，植>〔静〕 种一之黄大

ئىشقى ①〔静〕 : ئىشقى يوق ياردىن ئىسسىق ئوچاق

ياخشى . 热②。人情的情无过胜灶炉的烘烘暖 <谚> .

~ 爱 : ۋەتەن ئىشقى 对 爱热的 对 祖国 爱 热 的 对 知 识

爱热的

ئىشقى ئوتى 焰火的情爱 ~ پۈۋلىگەنگە ئۆچمەس .

<谚> 灭不吹焰火的情爱

ئىشقى سەۋداسى 者情痴，种情

。对不得做认承他 . ئىدى ~

ئىقرار بولماق 认承, 认供: ئۇ سادىر قىلغان خاتالىقىغا

。误错犯所己自了认承他 . ئىقرار بولدى .

ئىقرار قىلماق 认承, 认供: ئۇ ئاكسىغا يالغان گەپ

قىلغانلىقىنى ئىقرار قىلدى . 话假了说哥哥对认承他 .

ئۆز خاتالىقىنى يوشۇرماستىن ئىقرار قىلدى . 错的己自对他 .

。讳不认供误

ئىقرارنامە [静] 状供

ئىقلىم 候物, 候气① [静] 候气: ئىقلىمى سوغۇق جايلار 候气

الدى: 球全, 球环②方地的冷寒 宇环, 球全, 球环

كەتەك 名扬全球

ئىقلىم بايلىقى <气> 源资候气

ئىقلىم تۈرى <气> 类分候气

ئىقلىم تىپى <气> 型类候气

ئىقلىم جۇغراپىيىسى 学理地候气

ئىقلىم شارائىتى <气> 件条候气

ئىقلىم قۇشلىرى 鸟候

ئىقلىم نورمالسىزلىقى <气> 常反候气

ئىقلىم ئۆزگىرىشى <气> 迁变候气

ئىقلىمىيا [静] <药> 落银金 物出析的时银金炼锤

(湿祛目明于用间民)

ئىقلاچ [静] <古, 动> 马骏

ئىكتە [静] <古, 动> 雏窝

ئىكتۈ [静] <古> 畜家

ئىكتى [静] <方> 头滑, 滑刁

ئىكرام [静] 敬尊: ~ تەلەپ قىلىشىز, ~ قىلىش. <谚>

。人敬尊先你, 你重尊人要

ئىككىبىرەك = قوشكېزەك

ئىككى [静] 二, 两, 双: ~ ئادەم 二人 / ئىككىنىڭ بىرى

二之一 / ~ ياشلىق بالا 两岁的孩 / ~ قولۇمنى

كۆتۈرۈپ قوللايمەن . 成赞手双举我 . ~ كىشىلىك كارىۋات

双人 / ~ قوچقارنىڭ بېشى بىر قازاندا قايىنماي . <谚>

~ . “虎二容不山一”同喻: 头羊公个两下不煮锅一

قوچقار ئۈسۈشكەندە, بۇرىنىڭ قورسىقى ئاچىدۇ . <谚> 只两

得人渔, 争相蚌鹬”同喻: 开大口胃的狼, 抵相羊公

。 “利

ئىككى ئارىلىق بولماق <成> ① 跑面两 ② 左右

，难为 好讨不面两, 难为 好讨不面两, 难为

，ئۇنىڭغا قارسام بۇ قالىدۇ, بۇنىڭغا قارسام ئۇ . 来近

。头那了不顾, 头这了顾, 难为右左我

ئىقتىسادىي تۈزۈلمە 制体济经

ئىقتىسادىي تۈزۈم 度制济经

ئىقتىسادىي جازا <法> 罚处济经, 裁制济经

ئىقتىسادىي جان تومۇر 脉命济经

ئىقتىسادىي جەمئىيەتشۇناسلىق 学会社济经

ئىقتىسادىي جۇغراپىيە 理地济经

ئىقتىسادىي جۇغراپىيە ئىلمى 学理地济经

ئىقتىسادىي جىنايەت <法> 罪犯济经

ئىقتىسادىي رايون 区济经

ئىقتىسادىي رايونلارغا ئايرىش 划区济经

ئىقتىسادىي زىرائەت 物作济经

ئىقتىسادىي سىياسەت 策政济经

ئىقتىسادىي قامال 锁封济经

ئىقتىسادىي قانۇن 法济经: ~ تۈزەك 法立济经

ئىقتىسادىي قانۇنشۇناسلىق <法> 学法济经

ئىقتىسادىي قانۇنىيەت 律规济经

ئىقتىسادىي قۇرۇلۇش 设建济经

ئىقتىسادىي كاتېگورىيە 畴范济经

ئىقتىسادىي كەسىپ 务业济经

ئىقتىسادىي كۈچ 力实济经

ئىقتىسادىي كىرىزىس 机危济经

ئىقتىسادىي كۆرسەتكۈچ 标指济经

ئىقتىسادىي كۈرەش 争斗济经

ئىقتىسادىي كېڭەيمىچىلىك 张扩济经

ئىقتىسادىي گەۋدە 体实济经

ئىقتىسادىي مەركەز 心中济经

ئىقتىسادىي مەنپەئەت 益利济经

ئىقتىسادىي مۇپەتتىش 员计审

ئىقتىسادىي مېخانىزم 制机济经

ئىقتىسادىي ھەمكارلىق 作合济经

ئىقتىسادىي ھېسابات 核算济经

ئىقتىسادىي ئورمان 林济经

ئىقتىسادىي ئۈچۈر 息信济经

ئىقتىسادىي ئۈنۈم 效济经, 益效济经, 果效济经

率

ئىقتىسادىي ئۈنۈمشۇناسلىق 学果效济经

ئىقتىسادىي ۋاستە 段手济经

ئىقتىسادىي ئىستاتىستىكا 计统济经

ئىقتىسادىي ئىنسانشۇناسلىق 学类人济经

ئىقرار (ئىقرارى) [静] ① 口供 ② 认承: ئۇ توغرا قىلمىغىغا

血贫性发继 <医> ئىككىلەمچى قان ئازلىق
 力应次 <水> ئىككىلەمچى كۈچىنىش
 病发继 <医> ئىككىلەمچى كېسەللىك
 品产游下 <经> ئىككىلەمچى مەھسۇلات
 音重次 <语> ئىككىلەمچى ئۇرغۇ
 元长性二第 ئىككىلەمچى ئۇزۇن سوزۇق تاۋۇش
 音
 根生次 <植> ئىككىلەمچى يىلتىز
 ئىككىلەندۈرمەك «ئىككىلەنەك» 态动使: ئۇنىڭ بۇ
 迟我得说话句这的他 . گېپى مېنى ئىككىلەندۈرۈپ قويدى .
 决不疑 .
 ئىككىلەنەك [动] 豫犹, 踌躇, 疑迟: ئۇ ئىككىلىنىپ بىر
 قارارغا كېلەلمەيۋاتاتتى . 决不豫犹他 . سەن بۇ ئىشتا قىلچە
 ئىككىلەنەسلىڭ كېرەك . 豫犹要不毫丝你事件这对 .
 踌躇他 . ئۇ بىرھازا ئىككىلىنىپ تۇرۇپ , ئاخىر ماقۇل بولدى .
 晌半了 . 了意同后最 , 响半了 . 了疑迟能不再
 位进二 [静] ئىككىلىك
 数位进二 <数> ئىككىلىك ساناق سىستېمىسى
 制
 制位进二 <数> ئىككىلىك سىستېما
 ئىككىلىنىشمەك «ئىككىلەنەك» 态同共
 ئىككىنچى [静] ① 二第: ~ ئۆي 二第 / 1 - ئايىنىڭ
 ~ كۈنى 二第 / ~ سىنىپ 二第 / 级年二第 / ئۆتكەن ئە .
 سىرنىڭ ~ يېرىمى 二第 / 叶半下纪世上: مۇنداق ئىشنى
 ~ قىلمايمەن . 不再我做这的样了 . ③ 的别: سەن بۇ .
 ئىشنى ~ بىر ئادەمگە دېمە . 讲人别给要不你事件这 .
 度速宙宇二第 <物> ئىككىنچى ئالەم تېزلىكى
 速声亚 <物> ئىككىنچى ئاۋاز تېزلىكى
 月二 <天> ئىككىنچى ئاي
 运级二第 <数> ئىككىنچى باسقۇچلۇق ئەمەل
 算
 传二 <体> ئىككىنچى پاس
 手传二 <体> ئىككىنچى پاسچى
 方乙, 方对 ئىككىنچى تەرەپ
 稳亚 <物, 化> ئىككىنچى تۇراقلىق تەڭپۇڭلۇق
 衡平
 态稳亚 <物, 化> ئىككىنچى تۇراقلىق ھالەت
 换, 说话句换 ئىككىنچى تۈرلۈك قىلىپ ئېيتقاندا
 之言

ئىككى كۈننىڭ بىرىدە <成> 五差三隔: ئۇ ~
 . 爷爷望探来五差三隔他 . بوۋىسىنى يوقلىغىلى كېلەتتى .
 船只两踩脚 <成> ئىككى كېمىگە دەسسەمەك
 ئىككى گەپنىڭ بىرى بولسا 声声口口, 口闭口张:
 道知不说声声口口他 . بىلمەيمەن دەيدۇ . ~
 论元二 <哲> ئىككى مەنبەچىلىك
 济经元二 <经> ئىككى مەنبەلىك ئىگىلىك
 式程方元二 <数> ئىككى نامەلۇملۇق تەڭلىمە
 论点两 <哲> ئىككى نۇقتىچىلىق
 难为右左 ئىككى ئوتتۇرىدا قالماق
 ئىككى ئېغىز گەپ 一 二 话句: سىلگە ئىككى ئېغىز
 گېپىم بار ئىدى . 说您跟要话句一有我一 .
 ئىككى ئىلىك خەت 函便, 条批, 条便: ~ يېزىۋەت .
 كەن بولسىلا , تولىمۇ ياخشى بولاتتى . 再就条便个写您驾劳 .
 了过好 .
 角面二 <数> ئىككى ياقلىق بۇلۇڭ
 形面二 <数> ئىككى ياقلىق شەكىل
 面方两 ئىككى ياقلىما
 ئىككى ياقلىمىلىق ① <哲> 二重性: ~ ماشاش تۈ .
 动劳 二重工资制 / ئىككى ياقلىمىلىقلىقى
 性重二的 二重性 / ئىككى ياقلىمىلىقلىقى 二重性
 ② 二重性, 二重面性: ~ 格人重双 / شەيئىنىڭ
 ئىككى ياقلىمىلىقلىقى 二重性的物事
 盼右顾左 <成> ئىككى يانغا قارىماق
 叭卡面双 二的面: ~ 卡
 的刀三面两 二的面: ~ 的刀三面两
 人
 派面两 ئىككى يۈزلىمىچى
 法手派面两 ئىككى يۈزلىمىچىلىك: ~ 法
 手派面两要
 孕身有, 子身双 [静] ئىككىقات
 孕怀 بولماق ئىككىقات
 波次 <电> ② 二第 <哲> ① [静] ئىككىلەمچى
 梁污次二 ئىككىلەمچى بۇلغىنىش
 木林生次 ئىككىلەمچى دەرەخ
 河成后 ئىككىلەمچى دەريا
 纪叠二 <地> ئىككىلەمچى دەۋر
 波次二 <物> ئىككىلەمچى دولقۇن
 系叠二 <地> ئىككىلەمچى سىستېما
 旋气生次, 旋气副 <气> ئىككىلەمچى سىكلون

ئىلغارلىق [靜] 性步进, 性进先. سېنىڭ كاساپىتىڭدىن
 گۈرۈپپىسىز ئىككى قېتىم ئىلغارلىقتىن قېلىپ قالدى. 小们我
 史历 ~ تاريخي. 号称进先了去失次两得害你被组
 步进的

步快②忙忽, 忙赶, 忙急① <古> [动] ئىلغارماق
 走疾, 走

态同共的 «ئىلغىماق»

ئىلغانچى [靜] <古> 士贡 (人的帝皇于举荐被代古)
 ئىلغاندى [靜] 的下剩挑, 的残挑. ~ / 货残 ~

ئالما 果苹的下剩挑 / كوچىغا شاپتۇل سېتىۋالغىلى چىقسام,
 ئىلغاندىلىرى قالغانىكەن, ئالمىدىم. 子桃买去街上我.
 . 买没我, 的下剩挑是

态动被的 «ئىلغىماق»

ئىلغۇ [靜] 子钩, 钩挂. ئۇلار كىيىملىرىنى سېلىپ ئىلغۇغا
 ئېسىپ قويۇشتى. 了上钩衣在挂服衣下脱们他.
 خۇدا گۆشۈك بولسا, بىر كۈنى مېھمانغا يارار. <谚> 有上钩
 . 愁不客来, 肉

ئىلغۇچ [靜] 扣纪风, 销插, 儿锦钉①
 针别, 针钩② 销插开拉 ۋەتەك

芹膜斑 <植> [靜] ئىلغىم

ئىلغىماق [动] 挑①, 选挑, 瓜 ~ 清分② 食挑. 挑 ~ 清分
 白黑清分 ~ قارنى

ئىلغىموت [靜] 芹瓣膜 <植>

ئىلكەشمەك <方> [动] 预干② 连牵①
 到得, 得取; 握, 持 <古> [动] ئىلكەرمەك

ئىلكەك [靜] 扣纪风② 销插①
 . 扣纪风开打不从服军穿他. ئىلگىكىنى ئېچىۋەتمەيدۇ.
 子钩③

ئىلگىرى [靜] 前从①, 前以, 前以, 往以, 先原, 前先; 前
 ~ ساۋاقداش ئىدۇق. 学同老是先原们我. مەن ~ بۇ يەرگە
 كېلىپ باقمىغانىدىم. 方地个这过来有没前以我.
 ەجەب ئاڭلىماپتىمەنغۇ؟ 说听没么怎我前先? 面前, 前②
 步进: بۇ شەھەرنىڭ تەرەققىياتى بۇرۇنلا ~ ئىدى. 市城座这.
 . 达发当相就来原

ئىلگىرى باسماق 展进: ئۇنىڭ ئىشى بىرئاز ئىلگىرى
 . 展进点一了有情事的他. باستى

ئىلگىرى سۈرمەك 进促, 进增, 进推; ئىشنى ~ 促
 / 作工动推, 作工进 ەرقايسى ئەل خەلقلىرى ئوتتۇرىسىدە.
 كى دوستلۇقنى ئىلگىرى سۈرۈش كېرەك. 民人国各进增要.
 . 谊友の間之

ئايىرىشلىرىنى ئىلتىجا قىلىمەن. 非是清分您求祈我.
 ئىلتىجالىق [靜] 的望期, 的求祈. ئۇ ھەمراھىغا ~ كۆز.
 لىرى بىلەن تەلمۈرۈپ قارىدى. 同着望光目的求祈以他.
 . 伴

ئىلتىماس (ئىلتىماسى) [靜] 子呈①
 : 求请② 书请申, 呈. 求请个有我. مېنىڭ بىر ئىلتىماسم بار.

ئىلتىماس قىلماق 求请, 请申. ئۇ ئۆزىگە يۇقىرىنىڭ
 ئەڭ جاپالىق ۋەزىپە تاپشۇرۇشىنى ئىلتىماس قىلدى. 上求请他.
 . 务任的巨艰最他给交级

ئىلدام [靜] 速快, 快, 速快, 速急, 速迅; ~ ماڭماق / 走快
 لىخانىدىن ~ چۈشكەن چولپان ئىشكىنى ئاچتى. 楼下速快.
 的促急着迈 تاشلىماق 潘丽乔的开打门了. ~ قەدەم تاشلىماق
 伐步

ئىلداملاتماق «ئىلداملىماق» 态动使的: سۈرئەتنى ~ 快加
 伐步快加 ~ قەدەمنى / 度速

ئىلداملىتىشماق «ئىلداملاتماق» 态同共的

ئىلداملىتىلماق «ئىلداملاتماق» 态动被的

ئىلداملىق «ئىلدام» 式形词名的: ياشانغانلارغا مۇنداق سۆز.
 ئەت بىلەن مېڭىش ~ قىلىدۇ. 说来人年老对. 速种这以,
 . 了快太走行度

ئىلداملىماق [动] 快加, 速加: ئۇنىڭ مېڭىش سۈرئىتى ئىلدا
 داملىدى. 度速进行了快加他.

ئىلدۇرماق «ئىلماق» 态动使的

ئىلدىرىم [靜] <古> 电闪, 雷

ئىلرۈك [靜] 香芸 <植>

ئىلغا [靜] 疗毛羊 <医> ~ چىقماق 疗毛羊出长
 下见 ئىلغا

ئىلغا قىلماق 别辨, 清看: ئوغرى قويۇق دەرەخزارلىق
 ئىچىدىكى ئۆينى ئىلغا قىلدى. 那中林树密茂了清看偷小.
 子屋间一 ئادىل ئۇدۇلغا قارىدى, ئەمما ھېچنېمىنى ئىلغا
 قىلالىدى. 不辨分也么什但, 眼一了望面对朝力迪阿.
 . 清

ئىلغاتماق «ئىلغىماق» 态动使的: مال ~ 物选挑人叫
 品 / مېۋە - چېۋە ~ 果水选挑人叫

ئىلغار [靜] 进先: ~ خىزمەتچى 进先工作者 / ~ تېخ.
 术技进先

ئىلغار [靜] <古> 探哨, 察侦, 候斥

ئىلغارلاشتۇرماق «ئىلغارلاشماق» 态动使的

ئىلغارلاشتۇرۇلماق «ئىلغارلاشتۇرماق» 态动被的

ئىلغارلاشماق [动] 进先变

的藹和، 的情热②

云暖 <气> ئىللىق بۇلۇت

ئىللىق چىراي 情热، 色悦颜和؛ ئۇ مېھماننى ~ قار-

شى ئالدى . 客迎情热他 .

锋暖 <气> ئىللىق فرونت

流暖 <气> ئىللىق ئېقىم

ئىللىقلىق «ئىللىق» 式形词名的: ئۇنىڭ چىرايدىكى ~ مې-

نىڭ ئەندىشىلىرىمنى بىردىنلا تۈگەتتى . 情表的色悦颜和她 .

了散云消烟子下一心担的我使我

ئىلماق ① [动] 扣: 挂; ئۇ شەپكىسىنى ئېلىپ تامدىكى قوزۇققا

ئىلىپ قويدى . 上子概墙在挂子帽下脱他 . ئۇ مېھمانغا .

نىغا كىرىپ ئىشكىنى ئىچىدىن ئىلدى . 厅客进走他 .

ئىلماق ② [动] 把话住抓: 把话(把)住抓; ئىلھام مەمەتنىڭ سۆزىنى

ئىلۋالدى . 把话的提麦麦了住抓木哈力伊

ئىلمان 静] 的温: 水温 ~ / 茶温 ~ چاي 温

ئىلمان قانلىق ھاياۋان 物动温常

ئىلمە 静] <纺> 的织针

ئىلمە توقۇلما <纺> 物织针، 品织针

ئىلمەك 静] ① 钩: 子钩، 钩; ئىشك ئىلمىكى ② 钩门的弯

ئىلمەك بۇرۇن 鼻钩鹰

ئىلمەك بۇدۇر (مېڭىدە) <理生> 回钩

ئىلمەك تۇتام <理生> 束钩

ئىلمەك تۈكچە 毛状钩

ئىلمەك قۇرت 虫钩

ئىلمەك كۈلۈچ 手板钩

ئىلمەك گەپ 话子脖绕

ئىلمەكلىك 静] 的儿钩带، 的口卡带

ئىلمەكلىك پاترون 头灯口卡

ئىلمېنىت <矿> 静] 矿铁钛

ئىلمىنۇجۇم = ئاسترونومىيە

ئىلمىي 静] ① 的学科， 的术学: ~ خادىم 作工学科

者 / ~ ئۇسۇلدا تېرىقچىلىق قىلماق 田种学科 / ~ ئەسەر

的务教② 题问术学 ~ / 著作术学

ئىلمىي باشقارما 处务教

ئىلمىي بايقاش 现发学科

ئىلمىي پەرەز 见预学科

ئىلمىي تەتقىقات 研科، 究研学科

ئىلمىي تەجرىبە 验实学科

ئىلمىي تەكشۈرۈش 察考学科

ئىلمىي جەمئىيەت 会学

ئىلگىرى كەلمەك 隆兴، 旺兴: كېرەمنىڭ ئىش -

ئوقىتى خېلى ئىلگىرى كېلىپ قالدى . 兴很意生的木热克 .

隆 .

ئىلگىرى - ئاخىر 静] 后前， 后先: 后前 ~ بولۇپ بەش

قېتىم يىغىن ئاچتۇق . 会次五了开后先们我 .

ئىلگىرى - كېيىن 静] 后前， 后先: ھېچنىڭغا ~ بەش

قېتىم باردىم . 次五京北了去后先我 .

ئىلگىرىكى 静] 的前以， 的前从， 的先原: ~ ئىش

期时个一前 查 ~ / 事的前以

ئىلگىرىلەتەك «ئىلگىرىلەك» 态动使的: خىزمەتنى ~

作工进推

ئىلگىرىلەشمەك «ئىلگىرىلەك» 态同共的

ئىلگىرىلەك 静] 折转， 进前

ئىلگىرىلەك دولقۇن <物> 波进前

ئىلگىرىلەك قوشما جۈملە <语> 句复折转

ئىلگىرىلەك ھەرىكەت <物> 动平

ئىلگىرىلەك ① [动] 进挺، 进推، 展进， 进前: ىر قە-

دەم ~ 步一进 / ىيزلاردىكى ئېلىپكىتىلىشىش خېلى ئىلگىرى-

لىدى . 展进的大很了有化气电的村农 . قوشۇنلىرىمىز

جەنۇبقا قاراپ ئىلگىرىلەكتە . 进推南向正军我 .

ئۇ ئىدارىمىزغا كەلگەن ئۈچ يىل ئىچىدە خېلىلا ئىلگىرىلەپ كەت-

تى . 步进的大很了有中年三的位单们我到 .

ئىلگىرىلىگەن ھالدا 步一进: بۇ مەسىلىنى يەنىمۇ ~

تەتقىق قىلىشقا توغرا كېلىدۇ . 研步一进更要需题问个这 .

究 .

ئىللا - بىللا <习> 静] 对绝: 儿根压: مەن ئۇنى ~

كۆرىمىدىم . 他到见有没儿根压我 .

ئىللا - تاۋارا = ئىللا - بىللا

ئىللەت 静] ① 候症، 病疾: كونا ~ 疾固 / ساقايماق ~

زلەمس . <谚> 陷缺， 病弊， 病毛② 症绝: ~ تۈزەلمىگۈچە مىللەت تۇ-

لوگىيلىك ~ 陷缺的上理生 . 兴振不族民， 正改不病毛 . ىزىئۇ-

ئىللەتسىز 静] 的疵瑕无، 的陷缺有没، 的病弊有没

~ ئادەم يوق . 人的病弊无有没 .

ئىللەتلىك 静] 的病弊有، 的病毛有: ~ ئادەم 毛有

人的病

ئىللىپكىس <植> 静] 青冬

ئىللىت <矿> 静] 石利伊

ئىللىق 静] ① 的和暖، 的暖温، 的煦和: ~ باھار شا-

مىلى 和煦的春， 风和畅 ~ / ھاۋا 和暖的天气

ئىمتىھانسىز [静] 试免: ئادىل ئالىي مەكتەپكە ~ كىردى.
。学大了人升试免力迪阿

ئىمتىھانلىق [静] 考科: ~ مەنەپ تۈزۈمى پايىلانماق
ئىمتىياز (ئىمتىيازى) [静] 权特: ئىمتىيازدىن پايدىلانماق
ئىمتىيازلىق [静] 权特用 / ئىمتىيازدىن مەھرۇم بولماق 权特去失 / ~ ئىدى.
دىيىسى 想思权特

ئىمتىيازچىلىق [静] 权特求追
ئىمتىيازسىز [静] 的权特无
ئىمتىيازلىق [静] 的权特有: ~ ئورۇن 权特地 / ~ ئىدى.
تەبىقە 层阶权特

ئىمرەم [静] 众群, 众大, 众公 <古>
ئىمزا (ئىمزاسى) [静] 字签, 名签: بۇ ئىمزانىڭ ئىمزاسى.
。名签的他是这

ئىمزا قويماق ① 名具, 名署, 署签, 字签, 名签
ئىمزا قويغان دۆلەت 国字签 / ئىمزا قويۇلمىغان بىر پارچە پاش
قىلىش خېتى 一封不具的名具报信 / ئىككى دۆلەتنىڭ
ئىقتىساد - سودا كېلىشىمىگە ~ 协易贸济经国两署签
/ ھۆججەتكە ~ 件文发签 / ئىمزا قويۇپ تاپشۇرۇۋالماق
/ 收签 / ئىمزا قويۇپ تارقىتىش 发签 / بىرلەشمە ئاخباراتقا ~
押画, 押签 ② 报公合联署签

ئىمزا ھوقۇقى <法> 权名署
ئىمزا ئىمزا ئىمزا [静] 的名匿, 的名签不
ئىمزا ئىمزا 信黑, 信名匿
ئىمزا ئىمزا «ئىمزالىق» 的使动: شەرتنامە ~ 条订签
约

ئىمزالاشماق «ئىمزالىق» 的共: 态同
ئىمزالانماق «ئىمزالىق» 的被动: 态动被: شەرتنامە ئىمزالاندى.
。了订签约条

ئىمزالىق [静] 的名署, 的名了签: ~ خت 信的名了签
ئىمزالىق [动] 署签, 订签: شەرتنامە ~ 约条订签
ئىككى دۆلەت سودا كېلىشىمىنى ئىمزالدى. 两国订签
。定协易

ئىمزا [静] <古, 动> 羊岩, 羊山野
ئىمكان (ئىمكانى) [静] 能可: بىز بۇ ئىشنى ~ بار ھەل قىد.
لىمىز. 事件这决解地能可尽们我

ئىمكان بار 能可尽, 量尽: ~ بۇرۇنراق جاۋاب بەرسىد.
ئىمزا. 答回点早能可尽你请

ئىمكان پېشىلى <语> 词动愿能
ئىمكانقەدەر [静] 能可尽, 量尽: ~ بۇرۇنراق جاۋاب
بەرسىڭىز. 复答点早能可尽你请. بىلىدىغانلىرىڭىزنىڭ

ئىمارەتلىك داۋالاش 法疗示暗
ئىمارەتلىك 攒积, 蓄积, 累积, 集采, 集收 <古> [动]

ئىمارەتلىك [静] 口进, 入输: ~ پېرېۋوت نىسبىتى 汇口进
~ / 率 出养进以 ئەتمەك / ~ ئارقىلىق ئېكىسپورتتى نەمىن ئەتمەك
ئىمارەتلىك [静] 口进 税节调 / ~ قوشۇمچە بېجى 附口进
ئىمارەتلىك [静] 口进 税加 / ~ سەپلىمە ئەھۋالاتى 品产替代口进

ئىمارەتلىك [静] 口进 税人输, 税口进
ئىمارەتلىك [静] 口进 <经> 代替口进
ئىمارەتلىك [静] 口进: ئىمارەتلىك قىلىنغان ئاپتوموبىل
ئىمارەتلىك [静] 口进 车汽口进

ئىمارەتلىك [静] 口进 疫检口进
ئىمارەتلىك [静] 口进 证可许口进 ىجازەتنامىسى

ئىمارەتلىك [静] 口进: ~ بانكىسى 出进
ئىمارەتلىك [静] 口进 易贸口出进 行银口

ئىمارەتلىك [静] ① 动冲: نېرۋا ئىمارەتلىك 冲脉
ئىمارەتلىك <物> 电冲脉

ئىمارەتلىك <物> 量动冲
ئىمارەتلىك <天> 星冲脉

ئىمارەتلىك <物> [静] 的冲脉
ئىمارەتلىك <物> 声冲脉

ئىمارەتلىك [静] 帝大, 王帝
ئىمارەتلىك [静] 的: ~ 帝 制帝

ئىمارەتلىك = جاھانگىرلىك
ئىمارەتلىك = جاھانگىر

ئىمارەتلىك [静] 国帝: رەم ئىمارەتلىك 国帝
~ / 国帝 制帝

ئىمتىھان (ئىمتىھانى) [静] 试考: ئىمتىھانغا قاتناشماق 加参
ئىمتىھان [静] 试考 / ~ سوئالى 题考 / ~ سوئالى 考
ئىمتىھان [静] 考免, 考免 / ~ ئالماسلىق 试免, 考免
ئىمتىھان ئالماسلىق: ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىدىن
ئىمتىھان ئېلىندى. 语尔吾维代现了考

ئىمتىھان بەرمەك 考报: ئۇ ئالىي مەكتەپكە ئىمتىھان
بەردى. 学大了考报他

ئىمتىھان بېلىتى 考签
ئىمتىھاندىن قالماق 第落, 取考未

ئىمتىھاندىن ئۆتمەك 及格, 取考: ئۇ ئىمتىھاندىن ئۆتتى.
تى. 及格了他 (了过通试考他)

ئىمتىھان قەغىزى 子卷, 卷试
ئىمتىھان مائارىپى <教> 育教试应
ئىمتىھان مەيدانى <教> 场考

的效有②(人的子面有)人的信威有 ئادەم ~ 用的
 效有然仍件证个这 . ~ بۇ گۇۋاھنامە يەنلا .
 币货用信 <经> ئىناۋەتلىك پۇل
 卷证用信 ئىناۋەتلىك دو كومېنت
 字数效有 <数> ئىناۋەتلىك رەقەم
 数效有 <数> ئىناۋەتلىك سان
 社作合贷信 <经> ئىناۋەتلىك قەرز كوپىراتىپى
 悯慈, 善慈, 慈仁 [静] ئىناپەت
 妈妈 <方> [静] ئىنە
 气串肠小, 气肠小, 气疝 <古, 医> [静] ئىنەگۈ
 求央, 告求, 求恳 <古> [动] ئىنەلمەك
 好, 好常非 ياخشى ~ 极, 分十, 常非 [静] ئىنتايىن
 书的趣有分十 قىزىق كىتاب ~ / 了极
 曲序短 <艺> [静] ئىنترادا
 学虫昆 <生> [静] ئىنتومولوگىيە
 调变 ئۆزگىرىشى [静] ئىنتوناتسىيە ~
 的调音 [静] ئىنتوناتسىيەلىك
 仪涉干 <物> [静] ئىنتېرفېزومېتىر
 素扰干 <生> [静] ئىنتېرفېرون
 涉干 <物> [静] ئىنتېرفېرنىسىيە
 件条涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە شەرتى
 镜微显涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە مىكروسكوپى
 象现涉干 ئىنتېرفېرنىسىيە ھادىسىسى
 的涉干 [静] ئىنتېرفېرنىسىيەلىك
 歌际国 ئىنتېرناتسىئونال [静] ئىنتېرناتسىئونال
 义主际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزمى
 者义主际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزمىچى
 者义主际国是恩求白 . ئىنتېرناتسىئونالزمىچىدۇر .
 的义主际国 [静] ئىنتېرناتسىئونالزمىلىق ~ ياردەم
 神精主义际国 روھ ~ / 助援的义主际国
 网特因 [静] ئىنتېرنېت
 器分积 <物, 电> [静] ئىنتېگراتور
 分积, 学分积 <数> [静] ئىنتېگرال
 线曲分积 <数> ئىنتېگرال ئەگرى سىزىقى
 算运分积 <数> ئىنتېگرال ئەمىلى

ئىن¹ / 穴洞, 窝 [静] ئىنىق ئىنى 熊 穴洞 / چاشقان
 ئىنى 鼠洞老
 堆物谷的场扬待好压已 <方> [静] ئىن²
 点一远 <古> [静] ئىنارو
 ~ / 处和睦和 ئۆتمەك ~ 洽融, 谐和, 睦和 [静] ئىناق
 系关好友邻睦 دوستلۇق مۇناسىۋىتى قوشنىدارچىلىق,
 ئىناقسىز ~ 洽融不, 的谐和不, 的睦和不 [静] ئىناقسىز
 会社的谐和不 جەمئىيەت ~ / 庭家的睦和不 ئىلە
 ئىناقسىزلىق «ئىناقسىز» 式形词名的: خىزمەتداشلار ئاردا
 سىدا ~ پەيدا بولسا, ياخشى بولمايدۇ. 相洽融不间之事同
 . 好不就处
 态动使的 «ئىناقلاشماق» ئىناقلاشتۇرماق
 态动被的 «ئىناقلاشتۇرۇلماق» ئىناقلاشتۇرۇلماق
 睦和变 [动] ئىناقلاشماق
 系关善亲, 系关谐和, 系关睦和 [静] ئىناقلىق
 系关睦和视重 بەرمەك لىققا ئەھمىيەت
 年青的民平为父, 族贵为母 男夷 <古> [静] ئىنال
 公王, 克伯; 王亲, 子王 <古> [静] ئىنالچىق
 到得 ئىنتام (ئىنتامى) [静] ئىنتامغا ئېرىشىشكە
 高最是戴爱的民人. ئەل سۆيگۈسى ئەك ئالىي ~ 赐赏
 的 赏奖的
 品赠到得 ئىنتام ئالماق
 赏悬, 赏行 ئىنتام بەرمەك
 品礼送赠 ~ سوۋغا: 送赠, 赠馈 ئىنتام قىلماق
 的靠可, 的任信可, 的赖信可 <古> [静] ئىنانچ
 任信, 信相 <古> [动] ئىنانماق
 / 高誉信 ئىناۋەت [静] ئىناۋەتتى ئۈستۈن
 ~ ئالتۇندىن قىمەت. 金黄于贵誉信 .
 ىناۋەت تۆكۈلمەك 地扫誉信: كىم لەۋزىدە تۇرمىسا,
 شۇنىڭ ئىناۋەتتى تۆكۈلدۈ. 誉信会就谁, 用信守不谁
 . 地扫
 誉信立树 ئىناۋەت تىكلەمەك
 用信守坚, 誉信持保 ئىناۋەت ساقلىماق
 信诚无, 的用信守不, 的誉信无① [静] ئىناۋەتسىز
 这. ~ بۇ گۇۋاھنامە 的效失, 的废作, 的效无②的
 合. ~ ئوختامنىڭ مۇددىتى ئۆتۈپ كەتسە ~
 证凭效失 ئالون ~ . 废作就期过同
 废作 ئىناۋەتسىز قىلماق
 废作, 效无②望声无, 信威无① [静] ئىناۋەتسىزلىك
 信讲, 的誉信有, 的子面有, 的信威有① ئىناۋەتلىك

体应感，器应感 <电> [静] ئىندۇكتور
 计感电，表应感 <物> [静] ئىندۇكتورمېتىر
 抗感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ قارشىلىق
 抗感 <物> ئىندۇكتورنىڭ توسقۇنلۇق
 电应感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ توك
 电应感 <物> [静] ئىندۇكتورنىڭ توك
 圈应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ ئورامى
 的应感 <电> [静] ئىندۇكتورنىڭ
 流电应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ توك
 荷电生感 <物> ئىندۇكتورنىڭ زەرەت
 圈线应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ كاتۇشكا
 扰干应感 <物> ئىندۇكتورنىڭ كاشىلا
 电生感 <物> ئىندۇكتورنىڭ ئېلېكتر مەيدانى

场

态动被的 «ئىندۇكتورنىڭ»
 应感②纳归① [动] ئىندۇكتورنىڭ
 ئىندېكس = ئاچقۇچ
 的引索有 [静] ئىندېكسلىق
 茆 <化> [静] ئىندېن
 人安第印 [静] ئىندېئان
 的式安第印②语安第印① [静] ئىندېئانچە
 剂示指 <化> [静] ئىندېكاتور
 天后大 [静] ئىندېن
 天后大他. ئۇ ئىندېنلىققا كېلىدۇ. 来

ئىندېئۇئال = خاس
 ئىندېئۇئاللاشتۇرماق = خاسلاشتۇرماق
 ئىندېئۇئاللاشتۇرۇشماق = خاسلاشتۇرۇشماق
 ئىندېئۇئاللاشتۇرۇلماق = خاسلاشتۇرۇلماق
 ئىندېئۇئاللاشماق = خاسلاشماق
 ئىندېئۇئاللىق = خاسلىق
 ئىندېئۇئاللىق پىسخولوگىيىسى = خاسلىق پىسخو-
 لوگىيىسى

ئىنژېنېر [静] ئىنژېنېر
 工②作工师工程，职之师工程① [静] ئىنژېنېرلىق
 车程工 ئىنژېنېرلىق ئاپتوموبىلى
 作工师工程干 ئىنژېنېرلىق قىلماق
 学质地工程 <地> ئىنژېنېرلىق گېئولوگىيىسى
 业作程工 ئىنژېنېرلىق مەشغۇلاتى

细 ئىش ~ / 毛细 يۈك ~ : 细纤، 细① [静] ئىنچىكە
 的细尖②活 ~ / 音声的细尖 ~ تەسۋىرلەش
 的致细，的腻细，的微细③写描地腻细
 的致细، 的腻细， 的微细③
 别差微细的义词 ~ پەرق
 的义微细 ~ ئىشلىمەك
 思好做地致细 ~ / 作工治政想
 思好做地致细 ~ ئىشلىمەك
 费浪止防，算细打精 ساقلانماق
 的细纤，腰细 بەل
 的细纤، 腰细 بەل
 蜂腰细 <动> ئىنچىكە بەل ھەرە
 蛾细 <动> ئىنچىكە پەرۋانە
 葱香细 <植> ئىنچىكە پىياز
 管血微 <医> ئىنچىكە تومۇر
 情隐，隐之言难 <成> ئىنچىكە تىل
 情隐么什有他道知谁. كىم بىلسۇن
 چىكە تىلى بارلىقىنى
 كىم بىلسۇن
 身下 جاي
 泥灰细 <建> ئىنچىكە سۇۋاق
 笋莴细 <植> ئىنچىكە غولكۆك
 锯木细 ھەرە
 肠小 ئىنچىكە ئۈچەي
 纺精 <纺> ئىنچىكە ئېگىرمەك
 的细 = ئىنچىكە جاي
 毛细 يۈك
 羊毛细 قوي
 纱细 يىپ

ئىنچىغۇرۇق [静] 琐猥، 气小، 搜掘 <方>
 ئىنچىكىرمەك [动] 哼哼， 吟呻 <古>
 态动使的 «ئىنچىكىلمەك»
 态同共的 «ئىنچىكىلمەك»
 1 ئىنچىكىلەشمەك
 2 ئىنچىكىلەشمەك
 脆弱变(格性) [动]
 态动被的 «ئىنچىكىلمەك»
 ئىنچىكىلىك [静] ① 度细② 心细③ 细仔， 致细， 心细
 和心细求要事件这做. ۋە سەۋرچانلىقىنى تەلپ قىلىدۇ.
 真得做儿活. ئىش ھەقىقەتەن ~ بىلەن ئىشلىنىپتۇ.
 耐. 心. 细 ~ بىلەن كۆزەتمەك
 察观细仔
 ئىنچىكىلمەك [动] ① 细变② 细仔③ 心细
 : ئىنچىكىلەپ
 ③ 查调心细 / 阅读细仔
 ئىنچىكىلەپ تەكشۈرمەك
 细底究追 : بۇ ئىشنى ئەجەب
 ئىنچىكىلەپ سوراپ كەتتىڭىزغۇ؟
 炼提④ : 了来儿事件这起听打地底问根刨么怎你
 见 下
 ئىندوس قومۇشى <植> 竹箬
 ئىندول [静] <化> 噪咧

体气性情 <化> ئىنېرت گاز
 素元性情 <化> ئىنېرت ئېلېمېنت
 量惯，性情 <物> [静] ئىنېرتسىيە
 律定性惯 <物> ئىنېرتسىيە قانۇنى
 积量惯 <物，数> ئىنېرتسىيە كۆپەيتىمىسى
 矩性情 <物> ئىنېرتسىيە مومېنتى
 力性情 <物> ئىنېرتسىيە كۈچى
 惯非，的性情非 <数，物> [静] ئىنېرتسىيەسىز
 的量
 系性情非 <物> ئىنېرتسىيەسىز سىستېما
 的量惯，的性情 <数，物> [静] ئىنېرتسىيەلىك
 货通性情 <经> ئىنېرتسىيەلىك پۇل پاخاللىقى
 胀膨
 波性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك دولقۇن
 力性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك كۈچ
 量质性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك ماسسا
 动运性情 <物> ئىنېرتسىيەلىك ھەرىكەت
 的性情 [静] ئىنېرتلىق
 轮性情 <石，机> ئىنېرتلىق چاق
 料骨 <建> ئىنېرتلىق ماتېرىيال
 质物性呆，质物性情 <化> ئىنېرتلىق ماددا
 轴性情 <石，机> ئىنېرتلىق ئوق
 弟弟 [静] ئىنى
 妹弟 ئىنىنىڭ ئايالى
 从顺，从服 <古> [动] ئىنىقماق
 娘奶，母乳(的女子室王) <方> [静] ئىنىگە
 系关弟兄 的弟弟 [静] ئىنىلىق ~ مۇناسىۋەت
 防护 [静] ئىھاتە
 带防护 بەلۋېغى
 堤防护 ئىھاتە توسمىسى
 林防护 ئىھاتە ئورمانلىقى
 的防护 [静] ئىھاتىلىق
 道护(的路铁) <交> ئىھاتىلىق يول
 岩霞霓 <地> [静] ئىئولت
 子离 <化，物> [静] ئىئون
 器换交子离 <化，物> ئىئون ئالماشتۇرغۇچ
 换交子离 <化> ئىئون ئالماشتۇرماق
 泵子离 پومپىسى
 器速加子离 <物> ئىئون تېزلەتكۈچ
 对子离 <化，物> ئىئون جۈپى

主义英雄命革 ئىنقىلابىي قەھرىمانلىق
 士烈命革 ئىنقىلابىي قۇربان
 义主观乐命革 ئىنقىلابىي ئۈمىدۋارلىق
 态动使的 «ئىنقىلابىلاشماق»
 态动被的 «ئىنقىلابىلاشتۇرۇلماق»
 化命革 [动] ئىنقىلابىلاشماق
 性命革 [静] ئىنقىلابىلىق
 定否 [静] ئىنكار
 式定肯定否 <逻> ئىنكار - تەستىقىي شەكىل
 理定否 <数> ئىنكار تېئورىيە
 式形的定否 <逻> ئىنكار شەكلى
 否盘全 ~ پۈتۈنلەي 认否，定否 ئىنكار قىلماق
 定理 / ھەممىنى ~ 切一定否 / ئوبىيكتىپ ھەقىقەتنىڭ
 理真观客定否能不. مەۋجۇتلۇقىنى ئىنكار قىلىشقا بولمايدۇ.
 在存的
 定否之定否 <哲> ئىنكارنى ئىنكار قىلىش
 断判定否 <逻> ئىنكار ھۆكۈم
 念概定否 <逻> ئىنكار ئۇقۇم
 小定否，词气语定否 <语> ئىنكار يۈكلەمىسى
 词品
 者义主无虚 [静] ئىنكارچى
 义主认承不，义主无虚 <哲> [静] ئىنكارچىلىق
 映反 [静] (ئىنكاس) ئىنكاس
 应反 ئىنكاس قايتۇرماق
 映反 ھەم ئەھۋالى ئىنكاس قىلغىلى
 的况情映反来是我. كەلدىم.
 论映反 <哲> ئىنكاس نەزەرىيىسى
 化孵工人②伏潜① [静] ئىنكۇباتسىيە
 箱化孵 ئىنكۇباتسىيە ساندۇقى
 机卵孵 [静] ئىنكۇباتور
 人国英 [静] ئىنگلىز
 亩英 ئىنگلىز موسى
 里英 ئىنگلىز مىلى
 的式国英②文英，语英① [静] ئىنگلىزچە
 剂制抑，剂化阻 <化> [静] ئىنگىبىتور
 闻，嗅 <方> [动] ئىنلىماق
 降下，落下 <方> [动] ئىنمەك
 <气>②转逆，转倒 <化，物>① [静] ئىنۋېرسىيە
 演反 <数>③温逆
 性情 <化> [静] ئىنېرت

层离电 <气> [静] ئىئونوسفېرا

剂换交子离 <化> [静] ئىئونىتلار

子剔箭 <古> [静] ئۈۋەنلەگۈچ

壶手洗 [静] ئۇرۇق

软泡发头把 ~ چاچ : 态动使的 «ئۈۋەنەك» ئۈۋەتتەك

态同共的 «ئۈۋەتتەك» ئۈۋەتتەك

态动被的 «ئۈۋەتتەك» ئۈۋەتتەك

~ / 饊的软泡 نان : 的软变, 的软泡 [静] ئۇۋق¹

子皮的软泡 تېرە

羊青, 羊山野 <古, 动> [静] ئۇۋق²

态动被的 «ئۈۋەتتەك» ئۈۋەتتەك

软泡 [动] ئۈۋەتتەك

矿金稀黑 <地> [静] ئۈۋەتتەك

软变发头 ~ چاچ : 软泡, 软变 [动] ئۈۋەتتەك

软变子皮 ~ تېرە / 软泡饊 ~

颠打, 抖发, 嗦哆, 动抖 <古> [动] ئىيماق

随追, 随跟 <古> [动] ئىيەك

月七 [静] ئىيۈل

节童儿一六 ~ بالار بايرىمى 1 - 6 : 月六 [静] ئىيۈن

葡萄碎(的来下掉上梗葡萄从) <方> [静] ئىيىن¹

同一, 同共; 随跟, 着跟 <古> [静] ئىيىن²

束子离 <物> ئىئون دەستىسى

器集收子离 <化> ئىئون يىغقۇچ

态动使的 «ئۈۋەتتەك» ئۈۋەتتەك

离电 <电> [动] ئۈۋەتتەك

子离, 势子离 <化> ئىئونلىشىش پۈتۈنسىيالى

位

数常离电 <化> ئىئونلىشىش تۇراقلىقى

率离电 <化> ئىئونلىشىش دەرىجىسى

度密离电 <化> ئىئونلىشىش زىچلىقى

宝离电 <化> ئىئونلىشىش كامېراسى

衡平离电 <化> ئىئونلىشىش مۇۋازىننىتى

能离电 <化> ئىئونلىشىش ئېنېرگىيىسى

迹径离电 <化> ئىئونلىشىش ئىزى

态动被的 «ئۈۋەتتەك» ئۈۋەتتەك

的子离带 [静] ئىئونلۇق

键子离 <化> ئىئونلۇق باغ

物合化子离 <化> ئىئونلۇق بىرىكمە

层离电 <气> ئىئونلۇق قەۋەت

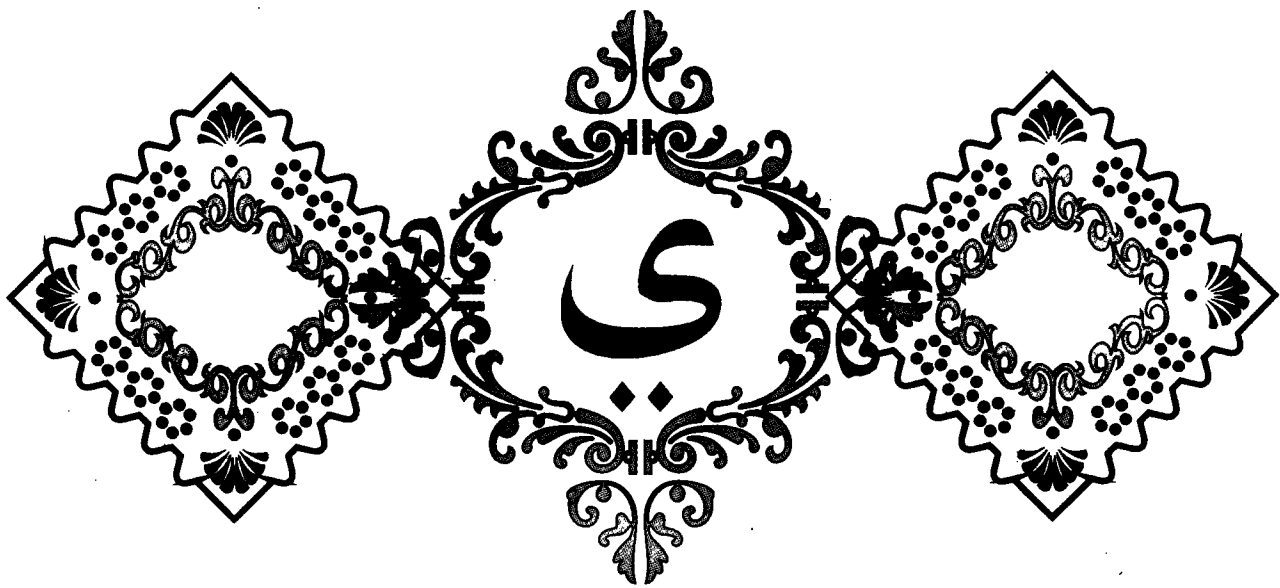
体晶子离 <物> ئىئونلۇق كرىستال

管子离 <物> ئىئونلۇق لامپا

液溶子离 <化> ئىئونلۇق ئېرىتمە

化子离 [动] ئىئونلىماق

计子离 [静] ئىئونمېتىر

ياباقۇۋ ^② [静] <古> 乱紊 (物等发和毛) 团成缠纠

ياپ ^① [静] <古> 的形圆正 的缺无整完

ياپ ^② [静] <古> 毛夏

ياپا [静] <方> 部全，全完

ياپاغ [静] <古> 附，的着黏 庸附，属从，属附 ^①

ياپال [静] 脸的扁而长 的扁而长 ~ يوز

ياپان [静] <方> 披马，被鞍，单罩

ياپەن [静] <方> 子板的坐人车赶头前车大

ياپاخزا [静] <方，植> (草的生而匍匐种一) 子胖芽

ياپتا [静] ^① 赢连博赌 ^② 的说明不

ياپتا كەلمەك 赢连 ئۇدا بىرنەچچە قېتىم ياپتا كېلىۋېدى، ئۇ خۇشاللىقىدىن ئولتۇرالمىي قالدى. 得兴高，次几赢连他.

ياپتا گەپ 音之外弦，槐骂桑指 了住不坐

ياپتاچ [静] <古> 披雨

ياپتۇرماق [静] 户窗关人让 ~ دېرىنى 态动使的 «ياپماق»

ياپتۇرۇلماق [静] 态动被的 «ياپتۇرماق»

ياپچان [静] <古> 茅羽，蒿旱，蒿

ياپراق [静] ^① 叶，^② 片薄 肉片一切 گۆشتىن بىر ~ كەسمەك

ياپراق قىرغۇچ 蜂叶切 <动> ھەرە

ياپراقچە [静] 片叶

ي ^① 维吾尔文第三十二个字母该 称名字母

يا [静] (ياسى، يايلىك، يايىم) 弓 ~ ۋە ئوق 箭和弓

يا [助] 不要，么要，者或 سىز ئەتە ~ ئۆگۈن بىر كېلىپ

ياپتىڭ. 耄耄一来天后或天明你请. سەن كەل، ~ مەن

باراي. 来你么要， 去我么要، ئۇ يەردە ~ ئوت ئۆسمەيدۇ،

دەرەخ ئۆسمەيدۇ. 树长不又， 草长不既里那. قوغۇنغا

ئوغرى كەلسە، ~ پىشقىنىنى قويماس، ~ خەمسكىنى. <谚>

小偷偷钻地瓜， 偷都的生的熟管不，

يا ئۆلۈم، يا كۆرۈم 破网是就， 死鱼是不 仁成便功 休不二作不一

يا بولمىسا 然不要 ~، ئۇزۇڭ بېرىپ باققىن. 不要

يا! [叹] (啊，呀) 啊，呀 (讶惊示表) : ~ خۇدا! 吧趟一自你然

يا ئاللا 啊主真 ~، شۇنداقمۇ ئادەم بولىدىكەن - ھە!

! 呀人的样这有然竟， 啊天

يا پەرۋەردىگار 啊主 哪天， 哪! 哪! 哪! 哪! 哪! 哪! 哪!

كۆڭلىگە ئىنساپ بەرگەيسەن! 啊主的我! 啊主的我! 啊主的我!

ياپتىڭ! 哪! 哪! 哪! 哪! 哪! 哪! 哪!

يا رەببىم 啊主真 ~، نېمىدېگەن قورقۇنچلۇق ۋەقە بۇ!

! 啊事情的怕可么多， 啊主真

ياپا = گاچا

ياباقۇۋ ^① [静] <古> 库巴亚 (一之落部厥突代古)

ياغاي دەۋاتىدۇ ، خاماندىكى بۇغدايلارنى بورا بىلەن يېپىپ قويۇڭ .
 了雨下要 把麦的上场把，用上苦席苇子。
 结③。亮月住不遮襟衣 < 谚 > . بىلەن ياپقىلى بولماس .
 帐结 ~ ھېسابنى < 帐 >

ياپمال < 静 > 檐山 (分部的去出伸前向腰山)

يابون < 静 > 本日

يابون چايگۈلى < 植 > 茶山

يابون زىرىقى < 植 > 槩刺

يابون ئۈچقېتى < 植 > 花银金

ياپونچە < 静 > ① 文日، 语日； ② 文日، 语日 . ئۇ ياپونچىنى بىلىدۇ . 懂他

服和，服衣式本日 چاپان ~ ② . 的式本日 . 语日

ياپۇشغاق < 静 > ① < 古 > 者人缠爱②耳苍 < 植 >

ياپى < 静 > 架鞍，枕鞍 < 古 >

ياپىر < 叹 > 乖乖，(讶惊示表) ~ ، سەن راستتىنلا باتۇر

ئىكەنسىن ! 喏 ! 你果然是个英雄 ! ~ ، مۇنداقمۇ ئىش

بولدىكەن - ھە ! 乖乖 ! 竟有这种事 !

ياپىلاق < 静 > 的扁

ياپىلاق ئارچا < 植 > 柏扁

ياپىلاق پولات < 冶 > 钢扁

ياپىلاق پۇرۇزنا < 机 > 条发

ياپىلاق تەنلىكلەر تىپى < 生 > 扁物动形扁

ياپىلاق تۈمشۈق لەيلەك < 动 > 鹤嘴扁

ياپىلاق چاقماق < 气 > 电闪状片

ياپىلاق سۆڭەك < 理生 > 骨扁

ياپىلاق شاپتۇل = ئەنجۈر شاپتۇل

ياپىلاق قوڭغۇز < 动 > 甲扁

ياپىلاق قۇرۇلما < 地 > 构结状片

ياپىلاق قۇلۇلە < 动 > 螺卷扁

ياپىلاق لەڭمەن < 食 > 面抻扁

ياپىلاقلىماق < 静 > 的使动 «ياپىلاقلىماق»

ياپىلاقلاشتۇرماق < 静 > 的使动 «ياپىلاقلاشتۇرماق»

ياپىلاقلاشماق < 静 > 的共同态 «ياپىلاقلاشماق»

ياپىلاقلاشماق < 动 > 扁变

ياپىلاقلىماق < 静 > 的被动的 «ياپىلاقلىماق»

ياپىلاقلىماق < 动 > 扁砸 : 扁砸 子钉把 ~ 扁砸尖

يات < 静 > 的，的识认，的已异，的已自了烧 . 的

火吹人生给 < 谚 > . 子胡 . 的已自了烧 . 的

子胡 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 .

子胡 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 .

子胡 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 .

子胡 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 . 的已自了烧 .

ياپراقسىمان < 静 > 状片叶

ياپراقسىمان تۈزۈلمە < 地 > 造构状片叶

ياپراقسىمان سويۇلۇش < 地 > 落剥状页

ياپىر^۱ < 静 > 的拉牵，的垂下 < 古 >

ياپىر^۲ < 静 > 的阔开，的坦平 < 古 >

ياپىسار < 静 > 隙缝，子缝

ياپىسار رەندە 子刨缝开

ياپىسار كەلمەك < 静 > 缝合，吻合 : 板木 . 缝合

了缝合

ياپىسارلاماق < 静 > 的使动 «ياپىسارلاماق»

ياپىسارلاشماق < 静 > 的共同态 «ياپىسارلاشماق»

ياپىسارلانماق < 静 > 的被动的 «ياپىسارلانماق»

ياپىسارلاماق < 动 > 缝合 : 缝合 缝合 缝合 缝合 缝合

缝了上合一板木的定固们他 . 缝了上合一板木的定固们他 .

ياپىسال < 静 > 的歪，的斜，的偏 < 方 >

ياپىغاق < 静 > 器鸟捕 < 古 >

ياپىغۇت < 静 > 子褥毛 (的成而制缝毛装面里) < 古 >

ياپىغۇچ < 静 > 子棒的口牲赶 < 古 >

ياپىقاق < 静 > 子罩

ياپىقۇچ < 静 > ① 布苫，子罩，帐幔，子盖 < 机 > ② 盖

ياپىقۇچ / ئىدىشنىڭ ياپقۇچى 板 : 板 ~ 罩纱 / 罩纱

ياپىما < 静 > 的着遮，的着盖

ياپىما ئاپتوموبىل 车汽式厢

ياپىما ئەنلىك فىلىم < 艺 > 片影式幅遮

ياپىما تاختا 板盖

ياپىما قاپاق 泡眼的垂下，皮眼吊

ياپىما قاتلام < 地 > 层盖覆

ياپىما ئىشلەپچىقىرىش < 经 > 产生式闭封

ياپىمە < 静 > 饼铺压，饼焖 < 食 > 统传种一人尔吾维

饼面发或面死层数盖上肉炖在，物食

ياپىماق < 动 > ① 闭，关，合 : 门关 ~ 门关 / 门关

ياپىماق قويماق 把虚门掩上 / 把虚门掩上 / 把虚门掩上

ياپىماق كىتابنى ~ 盖遮，盖掩，盖卷掩，书上合 ~ 词幕

ياپىماق 病给 ~ 盖遮，盖掩，盖卷掩，书上合 ~ 词幕

ياپىماق 子被盖人 罪盖掩 ~ 来起 / 来起 / 来起

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياپىماق 行 羞遮 ~ 羞遮 / 羞遮 / 羞遮

ياتلاشتۇرۇلماق «ياتلاشتۇرماق» 态动被的
 ياتلاشماق ①〔动〕疏生，远疏。ئۇلار بىر - بىرىنى ئىزدەش.
 ②. 了疏生便往来不互们他. مەي ياتلىشىپ كېتىشكەندى.
 化异 <哲>
 动劳化异 <哲> ياتلاشقان ئەمگەك
 雨风求(石魔以) <古>〔动〕 ياتلاماق
 下见 ياتلىق
 门过，阁出，嫁出 ياتلىق بولماق
 门过让，阁出让，嫁 ياتلىق قىلماق
 的式卧②的匍匐①〔静〕 ياتما
 柏地铺 <植> ياتما ئارچا
 蒿艾状垫 <植> ياتما ئەمەن
 炉锅式卧 <建> ياتما پار قازان
 前车平 <植> ياتما باقىيۇرمىقى
 草耳兔 <植> ياتما توشقانقۇلاق
 胆龙垂俯 <植> ياتما جېنتىيانا
 茱萸状垫 <植> ياتما خاكشى
 肤地伏 <植> ياتما سۇپۇرگە
 茎匍匐 <植> ياتما غول
 莲睡 <植> ياتما نېلۇپەر
 草糙卧平 <植> ياتما قوتۇرئوت
 ياتماق ①〔动〕躺，卧，住，卧： ئۇ يېتىپ بىردەم ئارام ئالدى.
 儿会一了歇着躺他. ئۇ دوختۇرخانىدا ئۈچ ئاي يېتىپ چىقتى.
 他在医院里住了三个月. ئوڭدا ~ 卧仰 / دۈم ~
 卧俯 / ئورۇن تۇتۇپ يېتىپ قالماق 病卧 / توخۇ كاتتىكىدە
 里窝在卧鸡. ياتقان ئۆكۈزگە يەم يوق. <谚> 躺
 吃料没牛的着. ئۇنىڭ ئىچىدە گەپ ياتمايدۇ. 里子肚他
 ②. 话住不存. 伏倒. بەزى ئۇسۇملۇكلارنىڭ غوللىرى بەرگە
 بيتۋالدى. 面地在伏葡茎的物植些有. بۇغدايلار يېتىۋال.
 过坐他. 了伏倒子麦. ③. 蹲，坐. ئۇ تۈرمىدە ياتقان.
 ④. 牢. 于属. بۇ مەزھەپچىلىككە ياتىدىغان بىر خىل ھەرىكەت.
 ⑤. 放. 动活的义主派宗于属种一是这. بىر دۆۋە كىتاب
 书堆一着放上子桌. ىشرە ئۈستىدە ياتاتتى.
 ياتۇغان <古，艺>〔静〕罕图亚 (器乐弦种一)
 ياتوغانچى <古>〔静〕家乐音，者演奏
 يات - يۈپۈر <方>〔静〕的疏生，的生陌
 的识
 币银〔静〕 ياقەن
 部支党 ياقېيكا <静> 部支
 螂螳 <动>〔静〕 ياقىۋەك

ئۇغقان ئۆلگۈچە. <谚> 终你伴人亲，喝吃你伴人外
 . 生
 体异 <生> يات تەن
 性异 جنس يات جنس
 族异، 姓种异 يات خەلق
 人外 قول يات قول
 为行的聊无，动举的眼顺不 يات قىلىق
 待看人外当，外见 يات كۆرمەك
 种异 نەسل يات نەسل
 地异 يەر يات يەر
 刀马，刀片大 <古>〔静〕 ياتاغان
 舍宿生学 ئوقۇغۇچىلار ياتقى 舍宿②室卧①〔静〕 ياتاق
 厢车铺卧，车寝 ياتاق ۋاگون
 ياتاقخانا = ياتاق
 室同〔静〕 ياتاقداش
 的舍宿同〔静〕 ياتاقداشلىق
 校学宿寄 ىمكنەپ ~ 的校住، 的宿寄〔静〕 ياتاقلىق
 棒木的用花棉弹 <方>〔静〕 ياتاك
 ياتسىراتماق «ياتسىرماق» 态动使的، بۇ بالا ئۆيىمىزگە يېتىد.
 我到刚子孩这! ئۇنى زادى ياتسىرتىپ قويما!
 ! 生怯他叫别万千，家
 ياتسىراشماق «ياتسىرماق» 态同共的: ئۇزۇندىن بۇيان بار.
 دى - كەلدى قىلىشماي ياتسىرىشىپ قالدۇق. 来没多久很们我
 . 了疏生得显，往
 ياتسىرىماق 〔动〕生认，生怯，生怕: بۇ بالا باشقىلاردىن
 ياتسىراۋاتىدۇ. 生认人别对子孩这. بالا كىچىك ئاپىسىنىڭ
 ئۆيىدە تۇرۇپ كەلگەچكە، ئاتا - ئانىسىدىنمۇ ياتسىرايدىغان بولۇپ
 قاپتۇ. 了疏生都母父跟، 家妈姑在住直一子孩
 ياتسىنماق = ياتسىرماق
 人的着躺起一在 <古>〔静〕 ياتغاشۇق
 卫侍，兵哨 <古>〔静〕 ياتغاق
 ياتقۇزماق ① «ياتماق» 态动使的: دوختۇر كېسەلنى ئورنىغا
 ياتقۇزۇپ قويدى. 了. قارا بوران بۇغدايلار.
 نى ياتقۇزۇۋەتتى. 了伏倒得吹风狂给子麦. ②. 设铺، 铺
 灌 ~ 皮草铺 / رېلىس ~ 灌③轨钢设铺 ~ لاي: 灌 ~ 灌
 灌冬 ~ 淤
 态同共的 «ياتقۇزماق» ياتقۇزۇشماق
 态动被的 «ياتقۇزماق» ياتقۇزۇلماق
 态动使的 «ياتلاشماق» ياتلاشتۇرماق
 态同共的 «ياتلاشتۇرماق» ياتلاشتۇرۇشماق

善改活

ياخشىلىق [静] 心好，事好① ~ يەردە قالماق، يامانلىق ئۆزىدىن ئاشماس. <谚> 其食自恶作，没理会不事好
 ②. 果以 处好，行善，德恩，惠恩. 善نىڭ ئىشى، يامانلىققا ~ ەر كىشىنىڭ ئىشى. <谚> 范风汉好怨报德以，缘人理天德报德
 ياخشىلىق قىلماق 待善，善行，事好做 كېلىشچە باشقىلارغا ياخشىلىق قىلىشنى ئويلايمەن. 尽意愿我. 人别待善量

ياخشىلىقچە [静] 地实实老老，地乖乖，地好好 ~ ېرىپ ئىشنى قىل. 事的你干去地乖乖你
 ياخشىلىماق [动] ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 度态务服进改 ~ ئۆي ھاياۋانلىرىنىڭ نەسلىنى 种品畜家良改 ~ 动劳善改 ~ 好好 ② 件条 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشى - يامان [静] 歹好，坏好 ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ئايرىماسلىق 坏好分不 ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياد ئەتەك = ياد ئەتەك ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياد ئەتەك = ياد ئەتەك ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

蜻蝶 ۋاچۈەك تۇخۇمى

ياچۈەكسىمان [静] 的形螂螳，的状螂螳 ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشى [静] 好良，良，好 ~ ئادەم ھەممە / 人好 ① 改，善改，进改 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشى بولماق ① 好变，好 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشى كەلمەك ① 好变，好 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشى ئۆتمەك ① 好变，好 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشىچاق بولماق ① 好变，好 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

ياخشىچاقلىق ① 好变，好 ② 好好 ③ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ④ 改，善改，进改 ⑤ 好好 ⑥ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑦ 改，善改，进改 ⑧ 好好 ⑨ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن
 ⑩ 改，善改，进改 ⑪ 好好 ⑫ 件条 下一扎包好好，了破割手的你. غن

置装核 قۇرۇلما ~ 的核有〔静〕 يادرولۇق

的滥泛，的溢漫 <古>〔静〕 يادغۇن

يادلاتماق «يادلىماق» 态动使的: مۇئەللىم بىزگە شېئىر يادلاتتى.

。诗首一了诵背们我让师老 . تى .

态同共的 «يادلىماق» يادلانماق

态动被的 «يادلىماق» يادلىماق

烂得背 ~ پششق / 诗背 ~ شېئىر : 背①〔动〕 يادلىماق

念怀②熟

忘难 ~ ئۈتۈلگۈسىز : 念记②铭碑，文碑①〔静〕 يادنامە

念记的

②(石结道肠胃马)宝马 <医>①〔静〕 يادىداش

(石雨求)石魔<转>

师巫的止停雨求或雨求咒念 <古>〔静〕 يادىچى

يادىكار (يادىكارى) ①〔静〕 品念纪，物遗: بۇ سائەت سىزگە

~ بولسۇن . 品念纪作你给送表块这 . رەھبەتلىك ئاتامدىن

قالغان ~ 森亚 念留②物遗的父先 : ساۋاقداش ياسىنغا ~

念留学同

يادىكارلىق ①〔静〕 物遗②物文: ىاتا - بوۋىلاردىن

قالغان ~ 物遗的先祖 / ىارخىي ~ 迹遗的史历

يادىلىق <古>〔静〕 的淌处到，的开淌流

يادىم. <古>〔静〕 子毯，垫坐，子褥

يادىماق <动> 瘦变，瘦消: ئۇ بەك ياداڭ كېتىپتۇ . 瘦消他 .

。很得

يار¹ (يارى) ①〔静〕 友朋②恋人: يارنى تاپقاندا گەپ يوق ،

گەپنى تاپقاندا ~ . <谚> . 没时话有，话有没时人恋有

。人恋有 . كېيىك ئوۋلاپ تاققا چىق ، يارنى ئىزدەپ باققا .

<谚> . 园果进人恋找要，山上去羊黄打要 . يارمە .

نىڭ تىللىغىنى چىللىغىنى . <谚> 你请是你骂人恋

。 (爱是骂，疼是 يارىڭنى گۈل ئارىسىدىن ئىزدە ، ئەر كىڭنى

ئەل ئارىسىدىن . <谚> 丛花进人恋找要，靠由自找要，

。众民

يار تۇتماق 友朋交

يار² ①〔静〕 崖: تىك ~ 崖悬②(堤河)被冲水出的缺口

يار ئالماق 堤决，口决

يارغا ئىتتەرمەك 推里坑水往，推上崖悬往

يار كەتمەك 堤决，口决

يار³ 下见

يار بەرمەك 可许，许允: شەرت - شارائىت يار بەرسە ،

بىزمۇ شۇنداق قىلاتتۇق . 许允件条果如 . 么这会也们我，

。的做

يادىغا چۈشمەك = يادىغا كەلمەك

يادىغا سالماق 起想使: ئۇنىڭ بۇ گېپى مۇندىن بىر ئاي

بۇرۇن بولغان بىر ئىشنى يادىغا سالىد . 起想我使话的他 .

。事件一的生发前月个一

يادىغا كەلمەك 起想: يادىغا تۇيۇقسىز بىر ئىش كەلدى .

。事件一了起想然突我

يادىغا يەتمەك = يادىغا كەلمەك

يادا 雨，水雨 <方>〔静〕

ياداتماق «يادماق» 态动使的

ياداشماق «يادماق» 态同共的: ئۇلار ئۇزۇن يول بېسىپ ياد .

شېپ كېتىپتۇ . 了瘦变都涉跋途长们他

ياداڭغۇ 〔静〕 瘦消，瘦清: ~ يۈز 瘦清脸的

ياداڭغۇرۇماق <方>〔动〕 瘦消，弱瘦

ياداڭغۇلۇق «ياداڭغۇ» 式形词名的

ياداچا <方>〔静〕 乱胡

ياداي - چۇداي <方>〔静〕 陋简，单简，便随

يادرو ①〔静〕 核 <物> ②子核，核 <生> ③<转>

心核 رهبەرلىك يادروسى 心核导领

يادرو ئاقسىلى <生> 白蛋核

يادرو پارچىلىنىشى <物> 变裂核

يادرو پەردىسى <生> 膜核

يادرو تورپېدا <军> 雷鱼核

يادرو رېئاكسىيىسى <物> 应反核

يادرو زەرەتى <物> 荷电核

يادرو سۇيۇقلۇقى <生> 液核

يادرو فىزىكىسى 子核 学理物

يادرو قازىنى <化> 堆应反核

يادرو قەنتى <生> 糖核

يادرو قورالى <军> 器武核

يادرو كۈچى <物> 力核

يادرو كىسلاتاسى <生> 酸核

يادرو مېغىزى <生> 仁核

يادرو ئوق <军> 头弹核

يادرو ئېنېرگىيىسى <物> 能核

يادرو يىغىلىشى <物> 变聚核

يادرو يىمىرىلىشى <物> 变蜕核，变衰核

يادروسىز لاندۇرماق «يادروسىز لاناق» 态动使的

يادروسىز لاندۇرۇلماق «يادروسىز لاندۇرماق» 态动被的

يادروسىز <物>〔静〕 的核无

يادروسىز لاناق <动> 化核无

马好，马

ياراقسىز [静] 的劲差，的用顶不，的用中不。用顶不料材这。~ بۇ ماتېرىيال / 品物的用中不

ياراقسىزلاشماق [动] 息出没，用适不，用中不

ياراقسىزلىق «ياراقسىز» 式形词名的

ياراقلىق [静] 的用适，的用能，的用中

يارالماق [动] 生产，生降。خوتۇن - قىزلار ئەرلەرنىڭ ئو-

بۇنچۇقى بولۇش ئۈچۈن يارالغان ئەمەس. 当了为是不女妇

天性偶而而降的生。دۇنيا يارالغاندىن بۇيان 天开自

来以地辟

يارام [静] 的用顶，的用有，的用中。ئات ~ ئات

业职的用有 كەسىپ ~ / 马

يارامسىز [静] 的次，的劲差，的用有没，的用中不

~ / 物废，西东的用中不 نەرسە ~ 的外等，的等下

~ / 茧下次 غوزا ~ / 钢废 پولات ~ / 品废 مەھسۇلات

ياراچ 材次 ~ / نەرسىلەرنى رېمونت قىلىپ ئۇنىڭدىن پايدىلان-

ماق 废利旧修

ياراملىق [静] 的息出有，的用顶，的用中。ئالدىنقى

~ يىگىت ~ 的力得，的息出有، 的力得 كادىر ~ / 子伙小的息出有

يارانماق «ياراساق» 态复自的

يارەن [静] 友朋，人友

يار - بۇرادەر [静] 好相，人友，友朋

يارپ [静] 的实结，的固坚 <古>

يارپۇز [静] 属獾，獾

يارتا [静] 半

يارتۇ [静] 简木，片木 <古>

يارتىلانماق «يارتىلساق» 态动被的

يارتىلساق [动] 半两成劈。بىر قوينىڭ گۆشىنى ~ 一把

半两成劈羊只

يارتىم [静] 半一，部一，拨一 <古>

يارداق [静] 貌地丹雅 <地> 堆龙白，貌地干燥

(貌地蚀风种)

يارداقلىق [静] 方地的片连貌地丹雅

ياردەم [静] ① 助帮，助援。ئۇلار ياردەمگە موھتاج. 需们他

~ 助帮要。قولىنى سۇنماق 护救② 手之助援出伸

تېببىي ~ 护救疗医

ياردەم ئالماق 援受

ياردەم بەرمەك 助帮。ئۇنىڭ بوش ۋاقتى بولسلا، ئۆگىنىد-

شىمگە ياردەم بېرەتتى. 习学我助帮就空有要只他

ياردەم پۇل <经> 贴津，助补，贴补

يارا [静] <古> 水口，液唾

يارا [静] ① 疮，伤，溃。پىچاق يارىسى ئاشقازان / 伤刀

يارا [静] ② 转 <转> 苦痛，伤创。تاپاق يارىسى كېتەر،

كۆڭۈل يارىسى كەتمەس. <谚> 愈难伤心，治好伤外

يارا ئاغزى 口伤

يارا بولماق 疮生

يارا ئىزى 痕伤

يارىغا تۇز سەپمەك <成> 盐撒上疮

يارىنى تاتلىسماق = يارىغا تۇز سەپمەك

ياراتقۇچى [静] ① 者造创 <宗> ② 造物主

ياراتماق [动] 造创，建创，立创，造创。شەرت -

شارائت ~ 件条造创 / مۆجىزە ~ 迹奇造创 / ئىگىلىك

~ 业创 / يېڭىلىق ~ 新创 / ئامما ياقۇتىدىغان ئەسەرلەرنى

~ 品作的见乐闻喜众群作创 / يېڭى بەختىيار تۇرمۇش

~ 活生新的福幸造缔 / سانائەتلىشىشنىڭ ئاساسىنى ~

~ 奠定工业化的基础 / ئوقۇلىق ~ 方便供提

ياراتماق ① «ياراساق» 态动使的 ② 欢喜，中看，上爱

من بۇ يەرنى يارىتىپ قالدىم. 方地个这了上爱我

يارىتىپ قالغان ئوخشايدۇ. 了你上欢喜像好他

بارتسىڭىز، شۇنى ئېلىڭ. 吧个哪拿就，个哪中看您

ياراشتۇرغۇچى [静] 者解调

ياراشتۇرماق ① «ياراشماق» 态动使的 ② 解和使，解调

ئۇلار بۇ ئەر - خوتۇن ئىككىسىنى ياراشتۇرۇپ قويدى. 这把们他

了合说妇夫对

ياراشتۇرماق ② «ياراشماق» 态动使的 ③ ۇ كىيىمنى بويىغا يا-

راشتۇرۇپ كىيىپتۇ. 身合很得穿衣服他

ياراشماق [动] ① 解和，和好，和言，好于归言。ئۇلار ئۇ-

رۇشۇپ قالغاندى، لېكىن ھازىر يارىشىپ قاپتۇ. 过吵们他

ياراشماق ② 架，在现但和好。بىر - بىرى بىلەن ~ 和言方双

ياراشماق ③ 称相，适合，身合。بۇ پەلتۇ سىزگە تازا

يارىشىپتۇ. 了身合太穿你衣大件这

بەك يارىشىدۇ. 适合很作工种这做他

动举的统体成不，动举的体得不

ياراغ [静] ① 器兵

ياراغ [静] <古> ② 会机，时机

ياراغ - جابدۇق [静] 备装器武

ياراغچى [静] <古> 的力得，的职称，的息出有，能

的干，的练熟，的练老

ياراغلىغ [静] <古> 的甲铠穿，的甲铠有

ياراق [静] 的用中，的用能，的用适。ئات ~

痰吐，吐 <古>〔动〕 يارلاماق
 的幸不，的困贫，的穷 <古>〔静〕 يارلىغ
 堑沟〔静〕 يارلىق^۱
 旨降 ~ چۈشۈرمەك 旨圣②令命①〔静〕 يارلىق^۲
 慈，赐赏，恩开，恩施，谅解 <古>〔动〕 ييارلىقماق
 怀关，悲
 的悲慈，的祥慈，的慈仁 <古>〔静〕 ييارلىقنچۇچى
 花尿马，鳖水 <植>〔静〕 ييارلىقئوت
 儿糝米玉 يارماسى قوناق 儿片麦，糝，糝〔静〕 يارما^۱
 桃保久，桃核离 <植> يارما شاپتۇل
 接劈 <农> يارما ئۇلاق
 粉雪，霰 <气>〔静〕 يارما^۲
 子糝，子糝 <古>〔静〕 يارماش^۱
 的碎细，的细 <古>〔静〕 يارماش^۲
 钱铜〔静〕 يارماق^۱
 柴劈 ~ ئوتۇن يېرىش 开破，剽，剖，劈①〔动〕 يارماق^۲
 لفىنىڭ قارىنى ~ 肚皮开剽 / قورساقنى ~ 腹剖 / دولقۇن يېرىپ ئىلگىرىلىشەك 进前浪破 / مۇز يېرىپ 过穿②冰破
 突破 ~ ئادەم توپىنى يېرىپ ئۆتسەك 群人过穿 / مۇھاسىرىنى يېرىپ ئۆتسەك 围包围破冲，围包围突破 / قۇلاقنى يېرىۋەتە.
 音声的聾欲耳震 ئاۋاز-كۆدەك
 丹血活，草钱连 <植>〔静〕 يارماقگۈل
 人的子糝碾〔静〕 يارمىچى
 作工的子糝碾〔静〕 يارمىچىلىق
 震早，明黎 <古>〔静〕 يارۇن
 态同共的^۱ «ياراتماق» يارىتىشماق^۱
 态同共的^۲ «ياراتماق» يارىتىشماق^۲
 创 创. يارىتىلماق «ياراتماق» 态动被的: بىر مۇجىزە يارىتىلدى.
 造 造. يارىتىلماق «ياراتماق» 态动被的: بىر مۇجىزە يارىتىلدى.
 伤受，的伤负②兵伤 ھەسكەر ~ 员伤①〔静〕 يارىمدار
 的: ~ ئېيىق 熊的伤受
 了伤负他. يارىمدار بولماق 伤负: ئۇ يارىمدار بولدى.
 人军残伤 ھەرىمىيلەر يارىمدار بولغان ۋە مەجرۇھلانغان
 伤击，伤打 قىلماق يارىمدار
 分瓜，配分 <古>〔静〕 يارىمش^۱
 马赛 <古>〔静〕 يارىمش^۲
 应相，合符，宜适〔助〕 يارىمشا
 事已自有都人人. ھەركىم قابىلىيىتىگە ~
 事已自有都人人. ھەركىم قابىلىيىتىگە ~
 所尽各 قىلىش قاراپ تەقسىم قىلىش ھەركىمگە ھەسكەرگە قاراپ تەقسىم قىلىش
 份身合符做 قىلماق ~ ئىش سۈپىتىگە / 配分劳按，能

援助，助帮 قىلماق ياردم
 理助 ~ سېسترا 理助②手助，手帮①〔静〕 ياردمەجى
 士护
 律理助 <法> ياردمەجى ئادۋوكات
 机僚 <军> ياردمەجى ئايروپىلان
 角助辅 <数> ياردمەجى بۇلۇڭ
 词动助 <语> ياردمەجى پېئىل
 员察检理助 <法> ياردمەجى تەپتىش
 译翻理助 ياردمەجى تەرجىمان
 程方助辅 <数> ياردمەجى تەكلىمە
 用作助辅②角配① <艺> ياردمەجى رول
 员判审理助 <法> ياردمەجى سوتچى
 词虚②词助① <语> ياردمەجى سۆز
 线助辅，线助补 <数> ياردمەجى سىزىق
 攻助 <军，体> ياردمەجى ھۇجۇم
 胞细助 <生> ياردمەجى ھۈجەيرە
 帐户分 <经> ياردمەجى ھېساب
 词名象抽的 «ياردمەجى»
 去失 ھەسكەر ياردمەمسز ~ قالىق 的助无，的助援去失〔静〕 ياردمەمسز
 助援
 态动使的 «ياردمەشمەك» ياردمەملەشتۈرمەك
 去失 ھەسكەر ياردمەشمەك ~ قوشنا دۆلەتكە 助协，助援，助帮〔动〕 ياردمەشمەك
 国邻助援
 友友，友朋〔静〕 يار - دوست
 处滑陡，坡陡(的上山) <古>〔静〕 يارسغاغ
 的恶厌人令，的厌讨 <古>〔静〕 يارسغاغ
 到受，到遭，到感，到得 <古>〔动〕 يارسماق
 厌人令，的烦厌人令，的厌讨 <古>〔静〕 يارسىنجىغ
 的恶
 离距的跑马匹一(时马赛) <古>〔静〕 يارشىم
 刀箴 <手>〔静〕 يارغا
 手子剑 <古>〔静〕 يارغان
 断决，断判 <古>〔静〕 يارغۇ۱
 收没 <古>〔静〕 يارغۇ۲
 态动使的 «يارماق» يارغۇزماق
 态同共的 «يارغۇزماق» يارغۇزۇشماق
 态动被的 «يارغۇزماق» يارغۇزۇلماق
 子碾，磨(的推手)〔静〕 يارغۇنچاق
 璀，的丽绚，的耀闪，的艳鲜，的明鲜〔静〕 يارقىن
 的璨

ياربىار 下见

车大(的制木部全，高较子轮) ياربىار ھارۋا
 يار - يۆلەك [静] 靠依: بۇ بالا مېنىڭ بىردىنبىر يار - يۆلەك.
 靠依的一唯我是子孩这.
 يار - يۆلەك بولماق 靠依，持支，助扶: ئۇلار ئەزەل.
 ىن ماڭا يار - يۆلەك بولۇپ كەلدى. 我持扶在直一们他.
 ياربىلىم [静] 胶明
 ياز [静] 天夏，夏: 天夏، 夏 ~ ىزى كۈنى، 天夏، 日夏 / يازدا يېپىنچاڭنى
 ئۈتۈما، قىشتا ئۈزۈقۇڭنى. <谚> 裳衣带忘莫天夏
 粮干带忘别天
 ياز قىلماق 装夏换，衣夏换: بەلدۈرلا ياز قىلدىڭىزمۇ
 نېمە؟ 点一了早是不是装夏换你？
 يازاق [静] <古> 子窝夏，场牧夏
 يازدۇرماق [静] «يازماق» 态动使的: خىزمەتچىلەرگە دوكلات
 告报写员人作工让
 يازدۇرۇشماق «يازدۇرماق» 态同共的
 يازدۇرۇلماق 态动被的 «يازدۇرماق»
 يازغازىڭى [静] <植> 草枯夏
 يازغۇچى [静] ① 家作②者写书
 يازغۇچىلىق «يازغۇچى» 词名象抽的
 يازغۇچىلىق قىلماق 耕笔事从，作写事从
 يازغۇرماق [动] <古> 罪怪，备责，责指
 يازغى [静] 的季夏，的天夏
 يازغى بۇغداي <植> 麦春
 يازغى يۇڭ <牧> (毛羊的剪天春)毛春
 يازلىق [静] 的天夏
 يازلىق ئارپا <植> 麦大春
 يازلىق تەتل [静] <教> 假暑
 يازلىق زىرائەت <农> 物作熟夏
 يازلىق قوغۇن <植> 瓜甜熟夏
 يازلىق كىيىم 装夏
 يازلىق لاگىر 营令夏
 يازلىق ۋاقت <地> 时令夏
 يازلىق ئىسپورا <植> 子孢夏
 يازلىق يىغىم <农> 收夏
 يازلىماق [动] 夏消: بۇ يىل قەشقەردە يازلاشنى نىيەت قىلدىم.
 夏消什喀去算打年今我
 يازما [静] ① 的抄手，的写手，的成文②
 يازما ئەدەبىيات <文> 学文面书
 يازما بايانات 明声面书

情事的

马赛 <古> [动] ياربىماق
 疮，子疖 [静] ياربىشىرق
 ياربىشىق [静] ① 称相，配般: ئۈستەڭ
 ياربىشىق تال، قىزنىڭ ياربىشىقى خال. <谚> 垂点装渠水
 缀点痣美貌娘姑，美柳
 ياربىشىقىنى قىلماق 遇礼究讲: مېھمانلارنى ياربىشىقىنى
 قىلىپ ئۈزاتتۇق. 人客了走送地面体们我
 ياربىشىم [静] 体得，宜适，当适，适合
 ياربىشىمسىز [静] 的体得不，的宜时合不，的适合不
 ~ كىيىم 服衣的身合不
 ياربىشىملىق [静] ① 身合 ~ 适合，当得，体得
 颜，样式指) 方大② 须胡的体得 بۇرۇن / 服衣的
 方大色颜 ~ رەڭگى: (气俗不等色
 ياربىق [静] <古> 甲铠，甲
 ياربىلاندىرماق «ياربىلانماق» 态动使的: تاياق ئۇنى ئېغىر يارد.
 伤重了成打他把子棍. ىلاندىردى.
 ياربىلاندىرۇشماق «ياربىلاندىرماق» 态同共的
 ياربىلانماق [动] 彩挂，伤负，伤受: ساۋۇت ياربىلىنىپتۇ.
 左的他. 伤了受提伍萨
 我. ىن ياربىلاندى. ىن ياربىلاندى. ىن ياربىلاندى.
 彩挂处两腿小的
 ياربىماس [静] ① 的处用无，的事顶不，的用中不
 的息出没，人的事顶不 ئادەم ~ / 头斧的用中不
 得不要② 人 (好不物事或人示表) 得不要 ~ ئىش
 为行的得不要 قىلىق ~ / 事的统体成不，事的
 用无，用顶不，用中不 [静] ياربىماسلىق
 ياربىماق [动] ① 行，干能，用中，用顶: بۇ نەرسە ھېچنېمە.
 گە ياربىمايدۇ. 处用无毫西东这. مەن كېيىن ئىشقا ياربىغۇدەك
 بولغاندا ئاتامنىڭ ئىشىغا ياردەملىشىمەن. 时的用顶后以我等.
 要行这你. 活干爸爸帮要候. بۇ قىلىقىڭىز ياربىمايدۇ.
 得不. ② 中看，上看，意中: قايسى ياربىسا، شۇنى ئال.
 看中就哪个买个哪. 个哪买个就哪个. ىشى ياربىسا قاچىسىغا قارىما، قىزى
 ياربىسا ئانىسىغا. <谚> 碗它管别物食上看 娘姑中看،
 的做我. مېنىڭ قىلغان ئىشىم ئۇنىڭغا ياربىمدى. 娘她嫌别
 事不中他的. ③ 值: بۇ شىبىلت ئون بەش يۈەنگە ياربىدە.
 元五十值鞋皮双这. دۇ.
 ياربىن! [静] <古> 骨胛肩
 ياربىن؟ [静] <古> 的来未，的来将，天明
 ياربىنداق [静] <古> 条皮皮羊山، 带皮皮羊山

~ / 齿义, 牙假 ىش ~ : 的工人, 的假①〔静〕 ياسالما
 的生派②笑假 كۈلكە ~ / 肢假 بۆت
 词生派 <语> سۆز ياسالما
 态动被的 «ياسماق» ياسالماق
 作做, 作造揉矫〔静〕 ياسالمىلىق
 姑娘的扮打爱 قىز ~ : 的扮打爱〔静〕 ياسانچۇق
 式形词名的 «ياسانچۇق» ياسانچۇقلۇق
 扮打 ياسانچۇقلۇق قىلماق
 扮打 ~ ياساندۇرماق «ياسانماق»: 使动态: يېڭى كېلىننى
 亮亮漂漂得扮打们子孩把 ~ ياللىرى چىرايلىق ~ 娘新
 态同共的 «ياساندۇرماق» ياساندۇرۇشماق
 态动被的 «ياساندۇرماق» ياساندۇرۇلماق
 态复自的 «ياسماق» ياسانماق
 士卫, 卫护, (官)卫侍〔静〕 ياساۋۇل
 长卫侍 ياساۋۇل بېشى
 军卫近 ياساۋۇللار قوشۇنى
 作工士卫〔静〕 ياساۋۇللۇق
 靠依, 靠 <古>〔动〕 ياستاماق
 者持支, 山靠, 背靠 <古>〔静〕 ياستانچاق
 头枕毛羽 ~ پەي : 头枕〔静〕 ياستۇق¹
 骨枕 <理生> ياستۇق سۆھكەك
 套头枕 ياستۇق قېپى
 巾枕 ياستۇق لوڭگىسى
 忧无枕高 <成> ياستۇقنى قىرلاپ ياتماق
 曰گن پەن - تېخنىكا دەۋرى, ياستۇقنى قىرلاپ ياتقان بىلەن ئىش
 无事一将忧无枕高, 代时技科是在现. ئالتا ئاتايدۇ.
 成.
 (位单币货)锭 <古>〔静〕 ياستۇق²
 的形枕〔静〕 ياستۇقسىمان
 变畸形枕 ياستۇقسىمان ئۆزگىرىش
 害危, 害损, 损亏, 失损 <古>〔静〕 ياسلىق
 军中 <古, 军>〔静〕 ياسۇل¹
 的扁, 扁 <古>〔静〕 ياسۇل²
 态同共的 «ياساتماق» ياساتىشماق
 态动被的 «ياساتماق» ياساتىلماق
 镞箭(的长而扁) <古>〔静〕 ياسىچ
 丽华饰装 ئۆي ~ : 的美华, 的丽华饰装〔静〕 ياسىداق
 殿官的美华 ~ ساراى ~ / 子屋的
 车造 ~ ھاۋزا ~ : 者造制②的……造①〔静〕 ياسغۇچى
 人车制, 人

译笔 يازما تەرجىمە
 辩答面书<法>②复答面书① يازما جاۋاب
 录记字文 يازما خاتىزە
 告报面书 يازما دوكلات
 谈笔 يازما سۆھبەت
 体写手 يازما شەكىل
 法文成 <法> يازما قانۇن
 则规文成 <法> يازما قائىدە
 定裁面书 <法> يازما كېسىم
 本抄手 يازما نۇسخا
 托委信书 <经> يازما ھاۋالە
 书遗, 嘱遗面书 <法> يازما ۋەسىيەت
 证书 <法> يازما ئىسپات
 试笔 <数> يازما ئىمتىھان
 献文 يازما يادىكارلىق
 说小写 ~ ھېكايە / 信写 ~ خەت : 写〔动〕 يازماق¹
 تېخى يېزىپ بولمىدى. 完写没还他. بۇ خەتنى كىم يازدى?
 的写谁是字个这
 误失, 错出, 错弄 <方>〔动〕 يازماق²
 的住绑未, 的开解 <古>〔静〕 يازۇق¹
 肉的干晒料调种各配 <古>〔静〕 يازۇق²
 罪, 错过, 失过 <古>〔静〕 يازۇق³
 捕逮, 罚处, 罚惩 <古>〔动〕 يازۇقلاماق
 地阔开, 天露 <方>〔静〕 يازى
 天夏一, 天夏个整〔静〕 يازىچە
 子褥 <古>〔静〕 يازىم¹
 算失, 策失, 误失, 错弄, 错搞 <古>〔静〕 يازىم²
 算失, 策失, 误失, 错弄, 错搞 <古>〔静〕 يازىنچ
 损亏, 失损, 害损 <古>〔静〕 ياس
 车造人让 ~ ھاۋزا ~ : 态动使的 «ياسماق» ياسن
 发了理我给傅师森亚让. ئۇستامغا چېچىمنى ياساتتىم.
 态同共的 «ياسماق» ياساشماق : ئۇلار بىر كۆۋرۈك ياساشتى.
 桥座一了修们他
 税赋交 تاپشۇرماق ~ : 税赋〔静〕 ياساق¹
 设陈室居 ئۆي ياساقلىرى : 设摆, 设陈〔静〕 ياساق²
 者税收〔静〕 ياساقچى
 过经 ئۆي ~ : 的修装过经, 的饰装过经〔静〕 ياساقلىق
 子屋的修装
 兵士轻年 <古>〔静〕 ياساقى
 仪礼 <古>〔静〕 ياسال

。泪落能也子瞎，哭想

腺泪 <理生> ياش بېزى

ياش تۆكمەك 泪流，泪眼淌：ياش تۆككۈچە مۇشت تۆگ .

。头拳紧擦如不，哭啼泪流其与 <谚>

囊泪 <理生> ياش خالتىسى

骨泪 <理生> ياش سۆمكى

菁蔓，菁芜 <方，植>〔静〕 ياش³

菜蔬，菜 <古>〔静〕 ياش⁴

ياشاتماق «ياشماق» 态动使的：ئۈمىد ياشىنتار، غەم قاقش .

。叹哀人使愁忧，存生人使望希 <谚> . تار .

ياشارتماق «ياشارماق» 态动使的：بەختلىك تۇرمۇش ئۇنى يا .

。了轻年变他使活生的福幸 . شارتى .

ياشارماق ①〔动〕：ياشرب قاپسىز . 了轻年变你 .

② 绿翠变，盛茂：ياغۇردىن كېيىن دەل - دەرهخەر ياش .

。绿翠片一木树后雨 . رىپ قالدى .

ياشاشماق «ياشماق» 态同共的

ياشاغغىراتماق «ياشاغغىرماق» 态动使的

ياشاغغىرماق 〔动〕：تۇتۇق كۆزى يا .

。的汪汪泪是总里眼的他 . شاغغىراپ تۇراتتى .

ياشانماق 〔动〕：ياشاغان ئادەم . 上了

人的纪年，人年老 / ياشانغان ئاتا - ئانا . 的近年

。了大纪年我 . مەن ياشىنىپ قالدىم .

ياشانغانلار پىسخولوگىيىسى <心> 心年老

学理

ياشانغانلار تىبابىتى <医> 学医年老

ياشانغانلار جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社年老

ياش - قېرى <静> 幼老，少老：ياش - قېرىنىڭ ھەممىسى

。知皆幼老 . بىلدۈ .

ياشلاتماق «ياشلىماق» 态动使的

ياشلاشتۇرماق «ياشلاشماق» 态动使的

ياشلاشتۇرۇلماق «ياشلاشتۇرماق» 态动被的

ياشلاشماق 〔动〕：رەھبەرلىك بەنزىسى ~ 子班导领

化轻年

ياشلىنماق 〔动〕：ريزۋاننىڭ كۆزلىرى خۇشاللىقتىن ياش .

لانى . 水泪了出流得兴高里眼宛孜热 .

ياشلىق¹ 〔静〕：كۆز ياشلىق . 睛眼的泪含

ياشلىق² 〔静〕①：ئون ~ ئوغۇل بالا . 男的岁十

孩②春青：ياشلىقنىڭ قەدرى قېرىغاندا بىلىنەر . <谚> 年

老③春青知方时：ياشلىقنىڭدا ئىشلە . 的轻年

吃能时老年，好干要时轻年 <谚> . قېرىغاندا چىشلە .

ياسغۇچى قوشۇمچە <语> 分成加附词构

ياسىق <古>〔静〕 筒箭，袋箭，囊箭

ياسما 〔静〕 的假虚，的假虚，的假

ياسما گەپ 花言巧语

ياسىماق ①〔动〕 筑修，建修，造修，造制

~ دورا / 药 / كېمە ~ 船造 / تۆمۈر-يول ~ 铁路修 / مۇداپىئە

ئىنشائاتلىرىنى ~ 事工御防筑修 / مۇئىنشاتلىرىنى ~

坏破 <谚> . 利水修兴 / ياساش قىيىن، بۇزۇش ئاسان .

~ 难造制，易容 / ئالتۇن زىننەت بۇيۇملىرىنى ~

~ 饰首金打 / ئۆي ~ 理修③ 房屋饰装 : ئات ھارۋىسىنى

~ 造编④ 车马理修 : گەپ ~ 言谎造编

ياسمان 〔静〕 的形弓

ياسمۇق <古>〔静〕 覆，黍

ياسمىلىق 〔静〕 作做，作造揉矫

ياسىن¹ <宗>〔静〕 名的章六十三第《经兰古》辛雅

指林斯穆为的，示降拉安是《经兰古》述叙容内。称

<成> : ئۆلگەندىن كېيىن ~ ئوقۇماق

“炮后马”同喻：辛雅念才后死人

ياسىن² 下见

ياسىن دەرىخى = ئەرمۇدۇن

ياسىنىپ - تارىنىپ 〔静〕 扮打妆梳

ياسىنىشماق «ياسانماق» 态同共的

ياش¹ 〔静〕① 数岁，岁年，纪年，龄年

تەڭ دېگۈدەك . 仿相龄年的们他 . مېنىڭ يېشىم بىر يەرگە

بېرىپ قالدى . 了数岁上我：了大纪年我 . ئۇ 2 ياشقا

كىردى . 岁二满年已他 . ~ قېرىتماس، غەم قېرىتتار .

<谚> 青，轻年② . 老人催才愁忧，老人催不龄年

~ مەن تېخى ~ ، كۆپرەك ئىشلىشىم كېرەك .

~ 作工干多当应，轻年还我 / 代一轻年 ~

كىلسە ئىشقا، قېرى كەلسە ئاشقا . <谚> 干了来人轻年

~ 活 / 饭吃了来人年老，活 / 人吓走出以人轻年 <谚>

~ 以人年老，人吓走出以人轻年 <谚> . ئۆلمەن دەپ .

~ 菜蔬鲜新 ③ 的鲜新 . ~ كۆكتات 新鲜

گۈل ④ 花鲜 ~ 小幼 : مال 畜幼

ياش قۇرام 岁数，纪年

ياشلار پىسخولوگىيىسى <心> 学理心年青

ياشلار جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社年青

ياش² 〔静〕：يۇقىرى ياشلىق / 痕泪 / كۆز يېشى 泪，

水 / كۆزگە ~ ئالماق 泪含 / 泪眼着喻，

泪落 / يىغلىسا، قارىغۇ كۆزدىنمۇ ~ چىقار . <谚> 心真

。油污了上沾子袖的你
ياغلانماق ① «ياغلىماق» 态动被的「油抹，油上」
子窝皮的油上抹 چورۇق
ياغلىشاغغۇ 乎油 ~ 的斑斑渍油，的乎乎油〔静〕
帽皮瓜的斑斑渍油 شاپاق دوپپا ~ / 手的乎
ياغلىغۇ 子刷油 <方>〔静〕
ياغلىق 的汪汪油，的油有〔静〕
ياغلىق يېسىۋېلەك <植> 菜白油
ياغلىق پالما <植> 棕油
ياغلىق توقاچ <食> 饹油
ياغلىق دان <植> 料油，籽油
ياغلىق زىرائەت <植> 物作料油
ياغلىق قاپاق ① 芦葫油 ② 声名，的点污有<转>
ياغلىق قاپاق بولماق <成> 声名坏落，名恶背
مېچ گەپتىن مېچ گەپ يوق ياغلىق قاپاق بولۇپ قالدىم . 无我
。声名坏个了落故无缘
ياغلىق ئۈرۈك <植> 杏光当
ياغلىق ئۈچەي 肠肥
ياغلىق ② 巾头 ① 巾头 : بېشىغا سېرىق ~ چىگەن ئايال
帕手 ② 人女的巾头黄
ياغلىقئوت <方，植>〔静〕 藜滨
ياغلىما ① 调滑腔油 ② 的油了沾
ياغلىما تىل 语巧言花
ياغلىما چۆپ <食> 片面油过
ياغلىما گەپ 腔花要 调滑腔油 : ~ قىلماق
ياغلىماق ① 油膏，油抹，油上〔动〕 子上子轮给 ~ چاقىدى
油 / گېلىنى ~ 贿行，油抹上嘴往
ياغلىمىچى ① 人的舌滑嘴油〔静〕
ياغلىمىچىلىق ① 舌滑嘴油〔静〕
ياغلىمىچىلىق قىلماق 腔花耍，调滑腔油
ياغلىماق «ياغلىما» 式形词名的
ياغلىي <方>〔静〕 子底油(的后炼油奶)
ياغما <古>〔静〕 磨样 (一之落部厥突代古)
ياغماق ① 下，降 : يامغۇر ياغدىغاندا تۇرىدۇ . 要乎似
了雨下 . قار ~ 雪降 ② 出漾，溢充 ③ 出漾，溢充 : ئۇنىڭ چىرايىدىن
كۈلكە يېغىپ تۇراتتى . 容笑了出漾上脸他 . (笑堆脸满)
چىرايىدىن توپا ~ 色土如面
ياغۇق <古>〔静〕 的近亲，近靠，近贴，近
ياغىچى <古>〔静〕 ① 的斗战有，的战善，的斗战

业刻木 ① 油杓
ياغاچ - تاش ① 静 材料筑建
ياغاچچى ① 静 工木，匠木
ياغاچچىلىق ① 静 儿活工木
ياغاچچىلىق قىلماق ① 静 儿活匠木干，工木当
ياغاق ① 静 的瘦干，的巴干 ② 的发毛无，的毛了脱
ياغاق تېرە ① 静 (子皮的毛掉磨)皮板光
ياغاق جۇزا ① 静 袄皮儿板光
ياغاق يۈز ① 静 脸的瘦消，脸滑光
ياغاقلاشماق ① 静 毛脱，发脱〔动〕
ياغان <古>〔静〕 象大，象
ياغىچى ① 静 郎油卖
ياغىچىلىق ① 静 当行的油卖
ياغدان ① 静 罐油
ياغىدۇ ① 静 <古> 亮明，明光，线光，光
ياغدۇرماق ① 静 «ياغماق» 态动使的 : سۈنئىي ئۈسۈل بىلەن ياد-
غۇر ~ 敌向 ② 雨降工人 ③ 射扫 : دۈشمەن ئۈستىگە ئوق
出提地三连二接 ~ سوتال ④ 射扫人 断不连接示表
ياغداق / لەنت - نەپرەت ~ 讨声 ⑤ 题问
ياغدۇرۇشماق ① 静 «ياغدۇرماق» 态同共的
ياغدۇرۇلماق ① 静 «ياغدۇرماق» 态动被的
ياغسىرئاق ① 静 «ياغسىرماق» 态动使的
ياغسىراشماق ① 静 «ياغسىرماق» 态同共的
ياغسىرماق ① 静 ② 油缺 ③ 涩发 (剂滑润少缺因) : ئوق
ياغسىراپ قاپتۇ ، ياغلىمىسا بولمىغۇدەك . 膏该，涩发轴轮
了油
ياغسىز ① 静 油有没 ② 的肪脂有没 : گۆش
ياغسىز ① 静 / 肉的肪脂有没，肉的 有没
ياغسىز ① 静 香不着吃饭的油
ياغسىزلاندۇرماق ① 静 «ياغسىزلانماق» 态动使的
ياغسىزلاندۇرۇلماق ① 静 «ياغسىزلاندۇرماق» 态动被的
ياغسىزلانماق ① 静 脂脱〔动〕
ياغقۇ <古>〔静〕 衣雨
ياغۇرۇ <古>〔静〕 围周在，近附在，近靠，近贴
ياغلىتماق ① 静 «ياغلىماق» 态动使的 : ئەنۋەر ماشىنىنى ياغلىتىش ئۈ-
چۈن رېمونتخانغا ھەيدەپ باردى . 铺理修到开车把尔外安
ياغلىماق ① 静 油上
ياغلاشتۇرماق ① 静 «ياغلاشماق» 态动使的
ياغلاشماق ① 静 «ياغلىماق» 态同共的
ياغلاشماق ② 静 污油上沾〔动〕 : بەگلىرىڭىز ياغلىشىپ كېتىپتۇ .

的远偏，的僻偏 <方>〔静〕 **ياقا - ياۋان**

ياقتۇرماق¹ «ياقماق¹» 态动使: مەن بالامغا ئوت ياقىتۇردۇم . 火了着生子孩叫我

ياقتۇرماق² «ياقماق²» 态动使: ئۇ خۇشامەتچىلىكىنى ياقىتۇرمايدۇ . 承奉欢喜不他 . ئۇ بۇ يەردە ئەتىيازدىكى قۇم - بوراننى ياقىتۇرمىدى . 沙风的天春方地这厌讨他 . بىز كەڭ ئامما ياقىتۇرىدىغان ئەسەرلەرنى كۆپلەپ يارىتىشىمىز لازىم . 多要们我 . 品作的见乐闻喜众群大广作创多

ياقتۇرماق³ «ياقماق³» 态动使: مەن پائەتەمخانغا نان ياقىتۇردۇم . 饷了打罕姆太帕让我

ياقتۇرۇشماق¹ «ياقتۇرماق¹» 态同共的

ياقتۇرۇشماق² «ياقتۇرماق²» 态同共的

ياقتۇرۇشماق³ «ياقتۇرماق³» 态同共的

ياقتۇرۇلماق¹ «ياقتۇرماق¹» 态动被的

ياقتۇرۇلماق² «ياقتۇرماق²» 态动被的

ياقچىرتماق <古>〔动〕 兴奋使，动冲使，发激，动激

ياقىرى <古>〔静〕 油肠

ياقىرقان <古>〔静〕 油凝，油冻

ياقلاتماق «ياقلىماق» 态动使的

ياقلاشماق «ياقلىماق» 态同共的

ياقلىماق ①〔动〕 同赞，成赞: ئۇ مېنىڭ پىكرىمنى ياقلايدۇ .

见意的我同赞他 ②义正持主 ~ ئادالەتتىكى . 辩申

护辩，辩答 ③ ~ 辩答文论 / ئۆز پىكرىنى

护辩见意的己自为 ~

ياقماق¹ ①〔动〕 燃点: ئوت ~ 火点 / چىراغ ~ 点

灯 / شام ~ 蜡点 / بىر كىشى ياققان ئوت يۈز كىشىنى ئىس-

ستار . <谚> 身人百暖温，火起点人一

近: ئاغزىنى قۇلىقىغا يېقىپ پىچىرلىماق 附边耳在

话说

ياقماق² ①〔动〕 欢喜，意中: ئۇنىڭ گېپى ماڭا ياقىدى .

人得很他 . 意的我中不话的 ② ئۇ كىشىلەرگە بەك ياقىدۇ .

心 . 心 . بۇ كىتاب ماڭا ياقىدۇ . 欢喜我书本这 . ③ ئاينىڭ يورۇقى

ئوغرىغا ياقماس . <谚> 光月欢喜不偷小 . ④ كۆزگە ياق-

مىسا، كۆڭۈلگە ياقماس . <谚> 眼顺不着看 . ⑤ 喜不里心，

欢 . 欢 . بۇ سۆزلەر ئۇنىڭ قۇلىقىغا ناھايىتى يېقىپ قالدى .

欢 . 欢 . 欢 . بۇ سۆزلەر ئۇنىڭ دېتىغا تازا ياقىتى .

个这 . ⑥ 味口的他合适片影 ⑦ 处好有，益有 . ⑧ بۇ يەرنىڭ ھاۋا-

سى ماڭا ياقىدى . 益无我对候气的里这 . ⑨ قوي مېيى ماڭا

ياقىدۇ . 处好有我对油羊

ياقماق³ ①〔动〕 挨紧，贴: نان ~ 饷打，饷贴 / مەڭزىگە

士斗，者斗战②

ياغدىماق <古>〔动〕 敌为，对敌

ياغىز <古>〔静〕 色褐

ياغىش <古>〔静〕 牲牺，牲宰 ① 前以教兰斯伊奉信

② (畜牲的杀宰而萨菩教佛或神天祭人厥突

ياغىقماق <古>〔动〕 立对，抗对，对作相互

ياغىلماق <方>〔静〕 去死②对敌①

ياق¹ 〔叹〕 不，否，没有: ئۇ بىلىمىدىغاندۇ؟ ~ ، ئۇ بىلىدۇ .

道知他，不？吧道知不他 ② سىز نېمە دېسىڭىز ، ئۇ ~ دە-

مەيدۇ . 你什说么，他都不说“不” . ~ ، بۇ مېنىڭ مەق-

سىتىم ئەمەس . 否 . 吾非此 . 意 . ③ ئۇ كەتتىمۇ؟ ~ . 他走了

吗？有没？

ياق² 〔静〕 ① 边: بىر ياققا قويۇپ قويماق 一到边 / سەن

بۇ ياققا ئۆت . 来边这到你 . ② بىر ياققا بارىدىڭىزمۇ؟ 没你

的悉熟不指，用连词代示指② ③ 吗去儿哪到有

人: بۇ ~ كىم؟ 谁位这？

ياقا¹ 〔静〕 沿，边 ① 僻偏，沿: يول ياقىسى 旁路，边路 / دەريا

ياقىسى 沿河，边河

ياقا يۇرت 壤僻乡偏，乡异，乡外

ياقا² 〔静〕 子领: ئۆرە ~ 领立，领直 / قايرىما ~ 翻

变子领 <谚> . ~ ③ ④ 领 / ياقىلار ئېتەك بولدى، ئېتەكلەر ~ .

“时一彼时一此”同喻: 子领变襟衣，襟衣霹

ياقا سىقىشماق 团一作扭，打断

ياقا يىرتماق <成> 力尽，心尽(人别为)

② ③ ④ 心尽人苦穷为 ~ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨

ياقسىدا ئىلەنگۈچ ئۇچماق <成> 泼撒，赖撒

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ 泼撒夫丈给 ~

ياقسىدىن ئالماق 子领住揪

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ 放不子领住揪 <成>

ياقسىنى تۇتماق <成> 呆惊，讶惊: ئۇلار ياقسىنى

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ 我，我着看你得讶惊们他 . 你着看

ياقسىنى چىشلىمەك <成> 懊悔，悔: دوستلار

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

② ③ ④ ⑤ ⑥ ⑦ ⑧ ⑨ ⑩ ⑪ ⑫ ⑬ ⑭ ⑮ ⑯ ⑰ ⑱ ⑲ ⑳ ㉑ ㉒ ㉓ ㉔ ㉕ ㉖ ㉗ ㉘ ㉙ ㉚ ㉛ ㉜ ㉝ ㉞ ㉟ ㊱ ㊲ ㊳ ㊴ ㊵ ㊶ ㊷ ㊸ ㊹ ㊺ ㊻ ㊼ ㊽ ㊾ ㊿

ياقا³ <方>〔静〕 租地

ياقا⁴ <古>〔静〕 款付应，金赔偿，酬报

ياقارماق <古>〔动〕 求恳，告央，求央

ياقاغلىماق <方>〔动〕 动晃，晃摇

鸦头白 <古, 动>〔静〕 **ياغان^۱**
 象大, 象 <古, 动>〔静〕 **ياغان^۲**
 坡斜, 度斜 <方>〔静〕 **ياغايلى**
 器声扬〔静〕 **ياغراتقۇ**
 态动使的 «ياغرىماق» **ياغراتماق**
 ~: 的越激, 的亮宏, 的亮嘹, 的亮响〔静〕 **ياغراق^۱**
 声号的越激 ئاۋازى ئاۋازى ئاۋازى ~ / 声歌的亮嘹 ئاۋازى ئاۋازى ئاۋازى
 音辅响 <语> **ياغراق ئاۋۇش**
 谷深窄狭 <古>〔静〕 **ياغراق^۲**
 态同共的 «ياغرىتماق» **ياغرىتىشماق**
 彻响, 响①〔动〕 **ياغرىتماق**
 声掌的般鸣雷了起响 ىمىن مەيداندا شوئار ياغرىدى .
 荡飘, 亮嘹②. 场会彻响声号口 **ياغرىپ**
 亮嘹声歌 . 亮嘹声歌 . 亮嘹声歌 . 亮嘹声歌 .
 荡飘中空在
 式样, 子样〔静〕 **ياغزا**
 子例, 测猜, 测推 <古>〔静〕 **ياغزاق**
 穿揭, 露披, 露透, 露暴, 露揭 <古>〔动〕 **ياغزىماق**
 江子扬 <地>〔静〕 **ياغزىچاڭ**
 颞子扬 <动> **ياغزىچاڭ تىمىسامى**
 形形, 的色十光五, 的样各式各〔静〕 **ياغزىمۇ - ياغزا**
 的色色 ~: 的色色 ~ / 装服 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 品商的色十光
 的扮打好②匠皮牛, 物废, 包脓①〔静〕 **ياغسۇلك**
 薄嘴贫, 者嘴贫②者妒忌① <古>〔静〕 **ياغشاغۇچى**
 者舌
 的休不喋喋, 的叨叨爱, 的舌饶 <古>〔静〕 **ياغشاق**
 音回 <古>〔静〕 **ياغقۇ**
 响反起, 音回 <古>〔动〕 **ياغقۇلاماق**
 子皮嘴卖, 叨唠 <方>〔动〕 **ياغشماق**
 歌秧 <艺>〔静〕 **ياغىگر**
 舞歌秧 <艺> **ياغىگر ئۇسسۇلى**
 失过, 话错, 事错, 误错 <古>〔静〕 **ياغلىق**
 比好, 同如, 如, 像〔助〕 **ياغلىغ**
 薯铃马, 豆土, 芋洋 <植>〔静〕 **ياغىۇ**
 泥豆土 <食> **ياغىۇ بۇلماق**
 虫象小薯铃马 **ياغىۇ بىل تۇمشۇق قوڭغۇزى**
 花丽大 <植>〔静〕 **ياغىۇگۈل**
 鬃马 (بالى) 鬃马〔静〕: 鬃毛 **ياغىۇ**
 鬃马 (بالى) 鬃毛〔静〕: 鬃毛 **ياغىۇ**
 谤诽〔静〕 **ياغىۇ**: 谤诽 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر

مەغزىنى ~ 颊面着贴颊面 / بوۋاي ئاغزىنى ئۇنىڭ قۇلىقىغا
 朵耳的他近贴嘴把儿头老 ىقىپ ئاستا پىچىرلاپ قويدى .
 句几了说声低, 边 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 话说天白 <谚> . ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 边耳近贴话说上晚, 看看面四 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 头槽在要马, 烤里坑馐在要馐 <谚> . ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 药搽口伤 ~ يارىغا دورا : 涂, 搽②. 喂上
 石宝〔静〕 **ياقۇت^۱**
 民语厥突一的亚利伯西于布分)特库雅〔静〕 **ياقۇت^۲**
 (族
 的式特库雅②文特库雅, 语特库雅①〔静〕 **ياقۇتچە**
 鬼魔 <古>〔静〕 **ياقشا**
 衣衬领无 **ياقسىز** ~: 的子领无〔静〕 **ياقسىز**
 膏药, 药膏 <古>〔静〕 **ياقىغ**
 态动使的 «ياقىلماق» تام ياقىلىتىپ قويۇلغان
 子桌的置放壁墙着沿 **ياقىستىل**
 态同共的 «ياقىلماق» **ياقىلاشماق^۱**
 打扭, 打撕〔动〕 **ياقىلاشماق^۲**
 上领(位)直 چاۋان ~ ئۆرە, 的子领有①〔静〕 **ياقىلىق**
 料的子领做②袄皮领獭海 **ياقىلماق**
 河着沿 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 走墙着沿 **ياقىلماق** / 走
 漱洗, 涮 <方>〔动〕 **ياقىماق**
 枢电 <电>〔静〕 **ياكۇر**
 ياكى . 者或, 或〔助〕 **ياكى** . ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 要来天后者或天明你请 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 要总我晚或早或 . ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 . 知通你给
 型模, 子模, 板样, 品样, 子样, 样 <古>〔静〕 **ياك**
 桃核 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ~: 桃核②树桃核① <植>〔静〕 **ياخاق^۱**
 仁 / ~ ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر / 茶仁桃核 دوست ئىدۇق , ~
 时福享, 友朋是时牧放俩我 <谚> . ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 . “乐安同能不, 难患共能只”同喻: 手了分
 子包仁桃核 <食> **ياخاق سامسىسى**
 颞〔静〕 **ياخاق^۲**
 发鬃 ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر ىسىلەر
 骨颞 <理生> **ياخاق سۇڭىكى**
 面方, 面 <古>〔静〕 **ياخاق^۳**
 林桃核〔静〕 **ياخاقلىق**
 帽毡(的上衣雨) <古>〔静〕 **ياخالدىرۇق**

坑蚀风 <地> يالانما ئورەك

يالانماق¹ ① «يالاساق¹» 态动被的 蚀剥，蚀侵，
خاتىرە تاشنىڭ يېزىقى شامال ۋە يامغۇرنىڭ تەسىرى بىلەن يالنىپ،
تونۇغلى بولمايدىغان ھالغا كېلىپ قاپتۇ. 蚀剥的风于由。
。认辨法无已文碑

يالانماق² «يالاساق²» 态动被的: تۇتۇنلار يالنىپ كېلىندى.
。了来解押被犯囚

ياللاۋ <古> [静] ① 子旗，② 帜旗，子带(的上子帽) 带彩

ياللاۋاج <古> [静] 人圣，者使

يالباق [静] 的平扁，的扁

يالباق مۇڭگۈزلۈك بۇغا <动> 鹿角扁

يالپاقلاتماق «يالپاقلماق» 态动使的

يالپاقلاشماق «يالپاقلماق» 态同共的: ئۇلار سەۋزىنى بىردەمدە
يالپاقلشىپ بولدى. 成切卜萝胡把就夫功儿会一们他。
。了片

يالپاقلانماق «يالپاقلماق» 态动被的: چامغۇر يالپاقلاندى.
蔓 钉. 了片成切被菁 了扁砸给头子

يالپاقلماق [动] 扁压，扁砸，片切，平压，平砸: تۈ.
مۈرنى ~ 扁砸铁把 / گۆشنى ~ 片成切肉把 / ياز.
يۈنى ~ 片成切豆土把

يالپايماق [动] 撇外向

يالپۇز <植> [静] 荷薄

يالت [模] 地忽: چىراغ ~ قىلىپ يېنىپ قالدى. 一地忽灯.
了亮就闪. ئۇ ماڭا ~ قىلىپ بىر قارىدى - دە، يەنە دەرھال
كۆزىنى چەتكە ئالدى. 眼一我了望地忽他.
。线视了

يالتايتماق «يالتايتماق» 态动使的

يالتايماق [静] 的卦变易，的悔反易

يالتايماق [动] 悔反，卦变，(头念)消打，鼓堂退打: ئۇ
يالتىمۇۋالدى. 了卦变他. ئوقۇشتىن ~ 念的学上消打
头 / ئۇ تۈنۈگۈن ماقول دەپ قويۇپ، بۈگۈن يالتىمۇۋالدى. 他.
كۆرۈپلا يالتايساق بولمايدۇ! 了悔反又天今，事的应答天昨
堂退打就难困点一到遇能不!
! 呀鼓

يالتىتىدە [静] 闪忽: ئۇ ماڭا ~ بىر قاراپ قويدى. 闪忽她.
。眼一我了望睛眼着

يالتىغا <古> [静] 笑嘲，苦挖，刺讽

يالتىراتماق «يالتىراتماق» 态动使的: دېرىزىدىن چۈشكەن ئاپ-
原平准，原平冲外 <地>

يالىسى. <谚> 烟锅染台锅近靠，言谤招人坏近接。

يالا چاپلىماق 人喷口血，毁诋，谤诽

يالاتما [静] 膜压，衣包

يالاتما ئوغۇت <农> 料肥衣包

يالاتماق «يالاساق» 态动使的: ئىنتقا ~ 舔狗让 / كۈمۈش ~
银鍍 / ئالتۇن يالاتقان بىلەرزۈك 镊手金鍍 / ئالتۇن يالاتقان
ئۈزۈك 指戒金包

يالتىتىپ سۇغىرىش <农> 灌排

يالاچى [静] <古> 的人谤非常，的人蔑诬常

يالاشماق¹ «يالاساق¹» 态同共的: ئېغىز - بۇرۇن ~ 狈狼
奸为

يالاشماق² «يالاساق²» 态同共的: ساقچىلار جىنايەتچىلەرنى يالدى.
شېپ ماڭدى. 了走人犯送押们察警。
يالاق [静] 槽食狗

يالاق يالماق <成> 媚献，屁马拍

يالقى يېرىلماق <成> 媚献白，屁马拍白

يالاقچى [静] 子腿狗，狗走，精屁马: ئون خوجايىندىن بىر
~ يامان. 辣毒子腿狗个一如不子主个十。
يالاقچىلىق «يالاقچى» 词名象抽的

يالاقچىلىق قىلماق 屁马拍，子腿狗当

يالاق [静] ① 着露，(体身)着光: ئايغاغ 脚光，脚赤，
② 的单，的薄单: ~ كىيىم 衣单 / ~ يىپ 线单③ 出
~ قىلىچ 鞘出的鞘④ 是净: ~ قىزلار كەلدى. 来。
。女孩是净的

يالاق تورنىك <体> 杠单

يالاق توش <成> 子腿泥，蛋光穷

يالاق تىرناق <语> 号括单

يالاق قاپاق 皮眼单

يالاق ئۈسۈم <经> 利单

يالاقلاشماق «يالاقلاشماق» 态同共的

يالاقلاشماق «يالاقلاشماق» 态动被的

يالاقلاشماق [动] 出抽: ئۇ قىلىچنى يالاقلاشماق. 了出抽他。
。刀马

يالاقلاش [静] 头光: ~ چۈشكەن سۈرەت 光照冠免

يالاقلاشماق = يالاقلاش

يالاق [动] <古> 毁诋，谤诽

يالاندى [静] 头皂肥 的残用品物: سۈيۈن يالاندىسى
儿

يالانما [静] 蚀侵

يالانما تۈزلەڭلىك <地> 原平准，原平冲外

ياغان پۇت 足伪

ياغان پۇتلۇقلار سنسېي <生> 纲足肉

ياغان جېنتيانا <植> 胆龙假

ياغان چېتەن <植> 梅珠珍

ياغان چىش 牙假

ياغان دېلو <法> 案假

ياغان رەبھان <植> 薰香

ياغان ساقاق <动> 鳃伪

ياغان فرونت <气> 锋假

ياغان قاپاق <植> 葵冬

ياغان كۆز 眼假

ياغان مېھرىگىياھ <植> 七三

ياغان مېۋە <植> 果假

ياغان ئېيتماق 谎说, 话假说

ياغان يىلتىز <植> 根假

ياغانچى <静> 者的谎说爱, 者谎撒

ياغانچىنىڭ سۆزىدىن بىل, سۆزىدىن بىلەلمىسەڭ, كۆزىدىن بىل <谚> 者谎撒

ياغانچىنىڭ 话, 话假说也神眼露不里话, 话假说也神眼露不里话

ياغانچىنىڭ 巴尾狸狐出露会终者谎说 <谚> 话假说也神眼露不里话

ياغانچىلىق «ياغانچى» 词名象抽: ئۇ يالغانچىلىقنىڭ زىيە

نىنى تارتىپتۇ. 亏的谎说了吃他

ياغانچىلىق قىلماق 假作虚弄

ياغاندىن 装伪, 装假 <静> ~ كۈلەك 假笑 / ~ ياسىد

ياغاندىن 造伪 / ~ يېڭىلىگەندەك بولماق 假装败失 / ~ ئاغرىق

بولۇۋالماق 病装, 病泡 / ~ 号病 / ~ 号病泡

ياغان - ياۋىداق <静> 的假, 的假说: ~ سۆز 谎, 话假

话鬼, 言

ياغوز <静> ① 孤, 单孤, 零零孤: ~ بىرلا ئادەم 孤

ياغوز 单的一个 / ~ كىشى 单的一个 / ~ ئولتۇرماق 孤

ياغوز 零零 / ~ ئولتۇرماق 零零 / ~ ئولتۇرماق 零零

ياغوز 往前身只 / ~ ئوغۇل 单, 子单 / ~ ياشماق 居独

ياغوز 活生单单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

ياغوز 单 / ~ ھويلا 独院, 独院 / ~ ئاتنىڭ 单

تاپ مىس چۆگۈنى يالتىرىتىپ تۇراتتى . 下射里户窗从光阳

。光发闪闪壶铜得照来

يالتسراق <静> 的光有, 的光发闪闪, 的光闪

يالتسراق ئامىۋبا <动> 虫射放

يالتسراق بېلىق <动> 鱼银

يالتسراق قەغەز ① 纸的泽光有 ② 纸光油

يالتسراق قوڭغۇز <动> 虫火萤

يالتسراق ئېكران 屏光荧

يالتسراق <动> 光闪, 光闪, 光闪: ئەينەك ~ 玻璃

يالتسراق 光闪 / قىلىچ ~ 刀马 / دەريا سۈيى كۈمۈشتەك

يالتسراق تۇراتتى . 光银着泛水河 . 光银着泛水河

يالتسراق تۇراتتى . 光银着泛水河 . 光银着泛水河

يالتسراق تۇراتتى . 光银着泛水河 . 光银着泛水河

يالتىشىماق «يالتىماق» 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

يالتىشىماق 态同共: شۇ كۈنى مېنىڭ بارمايدى .

人文用御 的: ~ ئەدىبلەر 御用

兵佣雇 <军> ياللانما ئەسكەر

动劳佣雇 <经> ياللانما ئەمگەك

者动劳佣雇 ياللانما ئەمگەكچى

农雇 دېھقان ياللانما

军佣雇 <军> ياللانما قوشۇن

人工佣雇, 工佣 ياللانما ئىشچى

态动被的 «ياللسماق» ياللانماق

ياللانمىلىق [静] 佣雇: ~ ئىدىيىسى 佣雇 想思 / ~ نۇق.

点观佣雇 تىشئەزىرى

的鬃有, 的鬣鬃有 [静] ياللىق

ياللىق بۆرە = سىرتلان

工雇 ~ ئىشچى / 人雇 ~ ئادەم: 佣雇, 雇 [动] ياللىماق

衣雨, 蓬斗, 风披 <古> [静] يالما

戈 [静] يالمان

鼠跳 <动> [静] يالمانتاقتاق

手戈持 [静] يالمانچى

草锦地 <植> [静] يالمانقۇلاق

鬼魔, 魔恶 [静] يالماۋۇز

吃地口大口大畜牲① [动] ياللىماق

吞狼, 噬吞 <转>②. 草着吃地口大口大牛. يېدى

咽虎

يالۋۇرتماق «يالۋۇرماق» 态动使的: ئادەمنى تولا يالۋۇرتماي,

ماقۇل دەك. 了告求再人让别, 吧来下应答应你.

يالۋۇرماق [动] 央求, 央告, 央求, 央告, 央求, 央告: خەققە

自靠如不人求. 央求, 央告, 央求, 央告, 央求, 央告: خەققە

己. 央求, 央告, 央求, 央告, 央求, 央告: خەققە

央求, 央告, 央求, 央告, 央求, 央告: خەققە

央告情求

态同共的 «يالۋۇرماق» يالۋۇرۇشماق

者伤中, 者毁诋, 者告诬, 者谤诽 [静] يالخور

中, 毁诋 يالخورلۇق «يالخور» 词名象抽的: ~ قىلماق 中,

蔑诬, 谤诽伤

子冠(的类鸟) <古> [静] يالغ

鞞鞍 <古> [静] يالغ

光发, 耀闪, 光闪 <古> [动] يالقىماق

着光 يالغۇچ [静] ① 挂不丝一, 着露, 着光

身睡觉 / ~ سۇدىن قورقماق, 身睡觉 / ~ سۇدىن قورقماق

秃光②. 黑天怕不的归晚, 水怕不的秃光 <谚>

秃: ~ دەرەخنىڭ يالغۇچى ③ <转> ④ 秃光穷

路狭, 路小 يول ياغۇز ئاياغ

峰孤 <地> چوققا ياغۇز

唱独 <艺> كىشىلىك ناخشا ياغۇز

丘孤 <地> ئېدىر ياغۇز

桥木独 كۆۋرۈك ياغۇز

骨胫 <理生> [静] ياغۇزەك

笛 <方, 艺> [静] ياغۇزەك

ياغۇزچىلىق [静] 独孤: يالغۇزچىلىقتا بەزىدە مەنۇ جېنىمدىن

جاق تويىمەن. 烦耐不得活也我时有中独孤在.

ياغۇزسىراتماق «يالغۇزسىرماق» 态动使的: مەن ئۇنى يال-

غۇزسىرىتىپ قويماسلىق ئۈچۈن پات - پات يوقلاپ تۇردۇم.

他望探去常时我, 独孤到感他叫不了为

ياغۇزسىراشماق «يالغۇزسىرماق» 态同共的: ئۇلار ياقا يۈرت-

قا بېرىپ, بىر نەچچە كۈن ئۆتمەيلا يالغۇزسىراشقا باشلىدى. 他

感到独孤了生产始开便久多过没乡外到们

ياغۇزسىرماق [动] 寂孤到感, 独孤到感

ياغۇزكۆك <植> [静] 蒿枝一

ياغۇزلۇق [静] 独孤

ياغۇزلۇق تارتماق 独孤到感, 寂孤到感: ئانا, بىزنى

يولغا سېلىۋېتىپ, ئۆزىڭنى يالغۇزلۇق تارتىپ قالارسىزمۇ؟ 妈

呀 寂孤到感 会不会自己后们我走送您, 妈

ياغۇزلۇق قىلماق 薄力单势到感: بۇ ئىشتا راستىنلا

ياغۇزلۇق قىلىپ قالدىم. 薄力单势到感我使实确事这.

ياقۇن [静] 焰火: تۈتۈنى كۆپ, يالقۇنى ئاز. <谚> 烟浓

少 焰火, 多

ياقۇنسىمان [静] 焰火的状态

ياقۇنسىمان قۇرۇلما <地> 焰火状态

ياقۇنلىتماق «ياقۇنلىماق» 态动使的: ئوتنى ~ 熊熊火使

烧燃

ياقۇنلۇق [静] ① 的热, 的热烈, 的如火如荼: ~

ئوت ② 情感的热: ~ ③ 情感的热烈: ~ ④ 情感的热烈: ~

心的热: ~ ⑤ 心的热: ~ ⑥ 心的热: ~

سۆزلەر 情感的热: ~

ياقۇنلىماق [动] 焰火, 烧燃熊熊, 腾升焰烈

ياغۇ <古> [静] 千秋荡 (名之戏游孩女)

ياغۇق [静] <古> 类人, 人

ياغۇماق [静] <古> 奋兴, 动激

ياللاتماق «ياللىماق» 态动使的

ياللاشماق «ياللىماق» 态同共的

ياللانما [静] ① 佣雇: ~ خادىم ② 员人佣雇 <转>

يامان سۈپەت خىيە

يامان سۈپەتلىك خىيە

疾症性恶 <医> يامان سۈپەتلىك بەزگەك

瘤肿性恶 <医> يامان سۈپەتلىك ئۆسمە

يامان قىلماق 错做 糟搞: مەن بۇ ئىشنى يامان قىپتەن.

了糟搞事这把我 .

يامان كۆرمەك 厌讨, 恶厌, 不见得: بۇ يەرنىڭ ئەتەن.

يامان كۆرۈشۈم يامان كۆرۈشۈم . 天春方地这厌讨我 .

懒得不見我 . 沙风的 .

汉 .

يامان كۆز 狠凶, 恶邪, 崇邪: خۇدا ~ تېگىشتىن ساقا.

لمسۇن . 邪中要不你佑保达胡 .

يامان كۈن 计生的迫窘, 子日的过好不

يامان كۈنگە قالماق 迫窘计生, 过好不子日: بىز ياي.

مان كۈنگە قالساق, ئانا - ئانىمىز مۇ چىداپ تۇرالمايدۇ . 我果如 .

们的好日子不也受难 .

يامان گەپ 话坏: بىرى سىزگە مېنىڭ يامان گېپىمنى قىد.

لمسپ بەرگەن ئوخشايدۇ . 话坏的我了说你给人有乎似 .

يامان نىيەت 意恶, 心歹, 念邪, 心野: يامان نىيەتتە

بولماق 良心居, 意恶怀心

يامان ئۆگەنمەك 坏学: بۇ بالا يامان ئۆگىنىپ قالدى . 这

了坏学孩子

يامان يەردىن تۇتماق <成> 害要往抓, 抓住弱点:

يامان يېرىدىن تۇتۇۋېلىۋېتىڭ, ئۇنىڭ دەپى ئىچىگە چۈشۈپلا كەت.

تى . 了言无口哑他使, 害要了住抓你 .

يامان يول 途歧, 途迷, 道邪: يامان يولدا ماڭماق 误

途歧入 / 正归邪改 قايتماق / يامان يولغا

باشلىماق 途迷人引, 途歧入引

يامانىغا ئايلانماق 坏更得变, 糟更得变: كېيىنكى

چاغلاردا بۇ ئىش تېخىمۇ يامانىغا ئايلاندى . 得变事这来后

了糟更

يامانىغا تارتماق 转逆: يامانىغا تارتسا, ئىش تۇيۇق يولغا

كىرىپ قېلىشى مۇمكىن . 转逆生发果如 . 人陷能可情事,

境绝 .

يامانى كەلسە 不大: سىز ئۇنىڭدىن نېمانچە قورقسىز؟

~, ئەرز قىلىدۇ, شۇ . 他怕样这么怎你 . 去就, 不大?

告状 .

يامانلاشماق «يامانلىماق» 态动使的

يامانلاشماق¹ «يامانلىماق» 态同共的

يامانلاشماق² 坏变 [动]: بۇ بالا يامانلىشىپ كەتتى .

破了方的补好了 .

يامان [静] 的坏, 的恶, 的不良: ~ ئادەم / 人坏 / ئۇند .

ئىدىنى يامانى يوق . 了坏更他比有没 . ئۇنىڭ نېمە يامانى

بار? 好么什有那? ئۇنىڭ دادىسىنىڭ ئاچچىقى ~ . 爸他 .

爸脾气暴躁 (好不) . ~ ھارۋا يول بۇزار, ~ ئادەم يۇرت .

<谚> 路坏破车坏, 乡里人坏人 . ~ يولداشتىن تايماق

ياخشى, ~ ئاتتىن ئاياغ . <谚> 条挂如不人路同坏识结

子棍把会马劣 <谚> . 行步自如不马劣匹骑, ~ ئات ئىگىسىنى يەرگە

ئاتار, ~ دوست دوستىنى دۈشمەنگە ساتار . <谚> 把会马劣

人主到地, 人把会朋友给敌人 . ~ خوتۇن

ئالغۇچە, بويىتىق يۈرگىن ئۆلگۈچە . <谚> 老刁个娶其与

这 . ~ 害厉: بۇ ئادەم بەك . <谚> 过身单死至如不, 婆

厉真嘴的他 . ~ ئۇنىڭ ئاغزى ئالامت . 害厉别特人个

害我 . 多外格人上街 . 别特③, 常非, 外格: ~ ياخشى 好别特 / بازاردا

的非常痛 .

يامان ئات 马劣

يامان ئاتاق 名恶, 名声坏: ~ بىلەن يۈرگەندىن ياخشى

ئاتاق بىلەن ئۆلگەن ياخشى . <谚> 不, 活名恶着背其与

如带着美名死 .

يامان ئات كۆتۈرمەك 名声坏落, 名恶背

يامان ئاتلىق 的坏名声, 的名恶背

يامان ئاتلىق بولماق 锅黑背, 名声坏落, 名恶背

يامان ئاتلىق قىلماق 谤毁, 名声坏败: سەن مېنى

يامان ئاتلىق قىلما! 不! 你败坏我的名声!

يامان ئادەت 习恶: ~ يۇقتۇرۇۋالماق 习恶染沾

يامان ئالماق 讳忌

يامان بولماس 妨不: كۆپچىلىك قوشۇلغاندىن كېيىن سە.

ناپ كۆرسەك ~ . 试试妨不们我, 意同伙大然既 .

يامان بولماق 地扫信威①, 名声坏落: بۇنى دەپ سە.

ۇقداشلارنىڭ ئالدىدا يامان بولۇپ قالدىم . 学同在我, 这就 .

مامان بولدى, ئەمدى قانداق قىلارمەن? 了坏, 了糟, 了坏③ . 事的禁犯是那, 谎说别 .

مامان بولدى, ئەمدى قانداق قىلارمەن? 了坏, 了糟, 了坏③ . 事的禁犯是那, 谎说别 .

مامان بولدى, ئەمدى قانداق قىلارمەن? 了坏, 了糟, 了坏③ . 事的禁犯是那, 谎说别 .

呢?

مامان تەسىر 响影劣恶, 响影坏: باشقىلارغا ~ بېرىپ

قويمايلى! 响影坏下留人别给要不!

مامان چۈش 梦噩, 梦恶

مامان سۆز 话坏, 语恶: ياخشى سۆز تاشنى يارار, ~

باشنى . <谚> 人伤语恶, 石劈言良 .

يېنىغا تارتماق 拢拉，来过拉；هازرچە ئەكبەرنى يېنىد-
خىزغا تارتىمىسىڭىز بولمايدۇ. 过拉尔拜科艾把你下眼。
。啊行不来

يېنى قۇرۇق <成> 钱没，文分无身
يېنىنى ئالماق <成> 护؛ شەرخانىنىڭ يەنە سەپراسى
ئۆرلىدى، ئەمما رەيھانگۈل بوي بەرمەي، ئاچسىنىڭ يېنىنى ئال-
دى. 从屈不并丽古罕依热但，丈三冒火又罕尔谢。
。姐姐着护仍

يېنىنى توملىماق <成> 好打底家把؛ ئۇ قارماققا
نامرات كۆرۈنگەن بىلەن ئۆز ۋاقتىدا يېنىنى توملىۋالغان ئوخشايد-
دۇ. 了打底家把已时当他，旁起来看他。
يېنىنى قۇرۇقدىماق <成> 空一劫洗؛ كىمدۇ بىرى
ئۇنىڭ يېنىنى قۇرۇقداپ قويۇپتۇ. 个了抢钱的他把谁知不。
。光精

يېنى يەر تارتماق <成> 觉睡想؛ بۈگۈن ماڭا ھېچ
ئىش خۇش ياقماي، يېنىم يەر تارتىپ تۇرىدۇ. 事么什我今天今。
。觉睡想是就，干想不都

يانار 下见

يانار تاغ <地> 山火
يانار تاغ بەلۋېغى <地> 带山火
يانار تاغ جىنسى <地> 岩出喷，岩山火
يانار تاغشۇناس 家学山火
يانار تاغشۇناسلىق 学山火

يانباغىر (يانباغرى) [坡] 坡； تاغ يانباغرى 坡山
يانباغىرلاشماق «يانباغىرلىماق» 态同共的
يانباغىرلىماق [动] 走坡沿
يانپاش [静] <理生> 髌，胯

يانپاش سۆڭىكى <理生> 髌，骨胯
يانپاشقا ئالماق <体> ① 身在夹(方对将时跤摔)
② <转> 整，收拾； ئۇنى يانپاشقا ئالدىدىغان پەيت كەل-
دى. 了到机时的他整要我。

يانپاشقا چىقماق <成> 点弱住抓被
يانپاشقا كەلمەك <成> 柄把住抓，点弱住抓被
يانپاشقا ئۇرۇپ گەپ تاپماق 造捏空凭؛ ئۇ يانپاشقا
ئۇرۇپ گەپ تېپىشقا ئۇستا. 造捏空凭会最他。

يانپاش ئۈچەي <理生> 肠回
يانپاشى يەرگە تەگمەك (中赛比跤摔) 输؛ چېلىشتا
ئۇنىڭ بۇرۇندىن تارتىپ يانپاشى يەرگە تەگمەگەندى. 中跤摔。
。 (过倒摔被有没) 过输有没来从他

يانپاشلاشماق «يانپاشلىماق» 态同共的 ھەممەيلەن گۈلخاننى

كېسەلنىڭ يېنىدا ئادەم تۇرۇش كېرەك. 人有要需边身人病。
料照 争纷 <谚> ； يېغى ياندىن قوپار، بالا قېرىنداشتىن. 料照
胞同自来乱祸，边身自起 ； تۆگىنىڭ
چىشىنى ساناپتۇ. 牙駝駝数却，文分无边身 <谚> ；
يان باسماق 袒偏، 袒袒؛ ئۇ ئەزەلدىن ھېچكىمگە يان باس-
مايدۇ. 人何任袒袒不来从他. ھېچقايسى تەرەپكە يان باس-
ماسلىق 哪对一都方不袒偏 / سەن نېمە ئۈچۈن ئۇنىڭغا ھە-
مىشە يان باسسەن؟ 他着护是老吗干你？ يان باسماي ئوخ-
شاش قارماق 一平端水碗 一，仁同视

يان بايان <艺> 白旁
يان پاقالچاق سۆڭىكى <理生> 骨腓
يان پەردە <艺> 幕侧
يان تام <水> 墩岸
يان توقا 扣鞋

يان تېلېفون 机手، 话电绳无، 话电动移
يان چاك 缝边(的服衣)
يان سىرت <数> 积面侧

يان شاخ 枝侧
يان شامال <气> 风侧
يان فازا <电> 相边

يان قالقانبەز <理生> 腺旁状甲
يان قورال <军> 枪手，枪短
يان قۇدۇق <矿> 井副

يان كامىرا <电> 机象摄视电式携便
يان كەسمە <数> 面断侧
يان كۈچ 力侧

يان مەركەز <数> 心旁
يان ئېقىم <水> 流侧
يان ئىشىك 门侧، 门旁， 门边

يان ياغاچ <建> 子挺(的立直侧两窗门)
يان يىلتىز <植> 根侧
يېنى ئاغرىماسلىق <成> 疼不心؛ ئۆزى تەر تۆكۈپ

تاپمىغان پۇل بولغاندىن كېيىن ئۇنىڭ يېنى ئاغرىمايدۇ. 是不
。疼不心他来起花以所， 钱的挣汗流已自
يېنى بوش <成> 薄底家， 洗如空囊， 钱缺头手

يېنى تومپايماق <成> 钱有头手
يېنى چىڭ <成> 厚底家， 多钱؛ ئۇلارنىڭ ~ 他。
。多钱们

يېنىدا بولماق 候守 料照؛ مەن ئاغرىقى ئۈچ ئاخشام
ئۇنىڭ يېنىدا بولدۇم. 料照边身他在我上晚个三后最。

يانجىلماق «يانجىماق» 态动被的

يانجىماق [动] 研，捣，砸，碾 子麦碾 ~ / دورا 药捣 ~

يانچە [静] 身侧 ~ / 卧侧 يانماق ~ / ئولتۇرماق 身侧 像身侧 رەسم چۈشكەن / 坐

يانچە ئۈزۈش <体> 泳侧

يانچۇق [静] 兜衣，袋衣

يانچۇق بوشىماق 了空袋口 (了钱有没): مەمەتنىڭ

يانچۇقى بوشاپ قالدى. 了空袋口的提麦赛

يانچۇق تومپايماق (了多钱)来起鼓袋口

يانچۇق سائەت 表怀

يانچۇق قۇرۇقدالماق <成> 了空袋口，文分无身

يانچۇقچى [静] 偷小，手扒

يانچۇقچىلىق [静] 为行窃扒，为行手扒

يانچۇقچىلىق قىلماق 窃扒，手扒当

يانچۇقلۇق [静] ①兜有: ~ ئىشتان ②子裤的兜有 布袋

يانچى [静] 奴衣

يانچىدار [静] 主奴衣

يانچىلىق «يانچى» 词名象抽的

يانچىلىق تۈزۈمى 制奴衣

يانداش [静] ①排并: ~ ئولتۇرماق 排并 ~ / ماشاق

ئۇ تۇرغان ئۆي باغچىغا ~ . 靠紧②行而肩并，走排并

يانداش ئۆي تۇرغان 园公靠紧子屋的住他

يانداش بۇلۇڭ <数> 角邻

يانداش پارامېتىر <数> 量参界临

يانداش تاۋۇش <语> 音配

يانداش تېخنىكا 术技套配

يانداش تېمپېراتۇرا <物> 度温界临

يانداش رادىئۇس <数> 径半界临

يانداش رولچى <艺> 角配

يانداش رېزونانس <物> 振共联并

يانداش سۈپەت <物> 量质界临

يانداش ئۇلاش <物> 联并

يانداش² [静] <古> 友密，密不可分伙伴

يانداشتۇرماق «يانداشماق» 态动被的

يانداشماق [动] 排并: ياندېشىپ تۇرماق 立并 / 列并، يانداشماق 行并

يانداق [静] 马梢: ئىچ ئات تارتسا، ~ تارتماپتۇ، ئايغىر تارتسا،

بايتال تارتماپتۇ. <谚> 拉马公: 拉不马梢，车拉马辕

چۆرىدەپ يانباشلاشنى . 下躺身侧火篝着围伙大 卧侧，下躺身侧 يانماق يانباشلاپ

يانباشلاپ ئۈزۈش <体> 泳侧

يانپاي [静] <地> 坡边

يانپۇچاق [静] <方> 子钻

يانئاق [静] <植> 刺骆驼

يانئاقچى [静] 人的刺骆驼卖

يانئاقچىلىق [静] 当行的刺骆驼卖

يانئاقشېكىرى [静] <植> 糖刺

يانئاقلىق [静] 丛刺骆驼 刺骆驼满长，方地的

يانئاياق [静] ①杖拐 <转> ②者助扶，者助辅 凶帮

يانئاياق بولماق <成> 凶帮当充

يانئاياقلىق «يانئاياق» 式形容词的: ~ رول ئوينىماق 起

يانئاياقلىق 色角的凶帮当充，用作凶帮

يانئايماق «يانئايماق» 态动使的

يانئايماق [动] 斜倾，斜: تام يانتىيىپ قاپتۇ. 了斜墙 ىانتۇ [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

يانئايماق [静] ①斜的，斜倾的: ~ تەرەپ ②边斜 / خادا

从 ~ بازاردىن / 家回 ~ ئۆيگە / 校返 ~ مەكتەپكە / 回改，消打，退消②班下，工下 ~ ئىشتىن / 来回上街 . ئۇنىڭ قىزىتمىسى يانمىدى / 气消 ~ ئاچچىقى : 言食，口打 ~ نىيىتىدىن / 意转心回 ~ پەيلىدىن . 退未烧的他改 ~ گېپىدىن / 正归邪改 ~ يامان يولىدىن / 头念消 . ئۇ تۈنۈگۈن ماقۇل دەپ قويۇپ ، بۈگۈن يېنىۋالدى . 口食，言食 / 了悔反又天今，事的应答天昨他 . ۋەدەسىدىن ~ 失 . 信报，报③ . 来出得干能都事坏么什蛋混个这 . يانمايدۇ . 答 : سىز بىزگە كۆپ ياخشىلىق قىلىدىڭىز ، بۇنىڭغا مەندىن ياند . ىسا ، بالىلىرىدىن يانار . 山如重恩们我对你 . 上决们我，胜全获不 . زانىغۇچە كۈرەش قىلىشتىن يانمايمىز . 的答报会们子孩， غەلبە قىل . 争斗止停不 : ئاتا - ئانىسىغا ~ 母父撞顶

يانماق ① [动] 亮，着 : ئۆي ئىچىدە چىراغ يېنىپ تۇرىدۇ . 灯着亮里 . ئوت ياندى . قاراڭغۇ چۈشتى ، يول چىراغلىرى يېنىپ كەتتى . 了黑天 . 了亮都灯路 ، 了亮都 . سەرەڭگە يانمىدى . 着火点没柴火 : غەزەپ ئوتى ~ 烧燃 烧燃

يېنىش نۇقتىسى <化> 点燃

يانمۇيان [静] 肩并，排并 ~ ئولتۇرماق 坐排并
تۇرماق 立站肩并肩

يانۇت ① [静] <古> 价代

يانۇت ② [静] <古> 答回

يانۇماق [动] <古> 磨

يانۋار [静] 月一，月元

يانغ ① [静] <古> 物吐呕

يانغ ② [静] <古> 吓恫，胁威

ياۋا [静] 敌仇，人敌 : ياۋاغا قارشى ئۇرۇش قىلىمىغان ئەر ئى . 汉子男是不就的仗打人敌同不 .

ياۋا ① [静] 的野，的生野② : بۇ بالا بەك ~ ، ئادەمگە ئارىلاشمايدۇ . 群合不，怪古太子孩这 .

ياۋا ئات <动> 马野

ياۋا ئارپا <植> 麦大野

ياۋا ئاق توشقان <动> 梨雪

ياۋا ئالما <植> 果苹生野

ياۋا ئامۇت <植> 梨山野

ياۋا ئەپيۇنگۈل <植> 栗罌野

ياۋا ئەنجۈر <植> 树榕

人—”，“调协不互，是其行各”同喻：拉不马母，车 . “调的各吹各，号把一 态动被的 «ياندالماق» **ياندالماق** **ياندۇرۇقى** 一下 的来将，的来未，个一下 [静] 期星个下 يەكشەنبە ~ / 年 复反 [静] **ياندۇرما** **ياندۇرماق** ① «يانماق» 态动使的 : ماشىنىنى ~ 倒 意弃放使 ~ پىكىرىدىن / 头念消打使 ~ رايىنى / 车 退，还交② 问反 سورماق / 嘴顶 ~ سۆز / 见 回退，还 : 回 : 还 子孩 . 吐呕③ 书的借所还交 ~ 了吐奶把

ياندۇرماق ② «يانماق» 态动使的

ياندۇرمىلماتاق «ياندۇرمىلماتاق» 态动使的

ياندۇرمىلماتاق [动] 复反，复重 : ئۇ بۇ گەپنى ياندۇرمىلاپ . ئېيتتى . 话句这说复反他 .

ياندۇرۇشماق ① «ياندۇرماق» 态同共的

ياندۇرۇشماق ② «ياندۇرماق» 态同共的

ياندۇرۇق [静] ① 绳引② 赠回 品礼的

ياندۇرۇقچاي [静] 宴答谢

ياندۇرۇلماق ① «ياندۇرماق» 态动被的

ياندۇرۇلماق ② «ياندۇرماق» 态动被的

ياندىق [静] <古> 的通普，的般一，的凡平，的常平 . **ياندىماق** [动] ① 边擦，身擦 : ئۇ مېنى يانداپ ئۆتۈپ كەتتى . 过而身擦旁身我从他

ئىككى ئېغىز يېڭى ئۆي سالى . 修排并又屋老着挨们他 . 排并② : ئۇلار كونا ئۆيگە يانداپ

当应 . 屋新闻两了 : 备配③ . 备配再 人个一备配再

يانسۇچ <古> [静] 歪边一

يانغاق ① [静] 的爱后退，的常无复反 : ئات ~ 好好不 牛的车拉好好不 ئۆكۈز ~ / 马的车拉

يانغاق ② [静] 的燃易 : ماددا 质物燃易

يانغىن [静] 火野，原燎，火大原燎 : ئۇچقۇندىن ~ چىقىدۇ . 原燎以可，火之星星 : 原燎火

يانقى [静] <古> 价代

يانلىق [静] <古> 袋牧放 (子袋的) 物食放的带携身随人牧

يانما [静] 的回返，的来回

يانما ئاۋاز <艺> 音回

يانماق ① [动] 回返① : يېرىم يولىدىن ~ 返路半

香茴角 <植> ياۋا لاله

花黄叶针披，明决野 <植> ياۋا ماش

子食没 <植> ياۋا موزا

阻受，险遇 <成> ياۋا مۇشت

猫野 <动> ياۋا مۇشوك

梨棠，梨杜 <植> ياۋا نەشپوت

薇，菜巢大 <植> ياۋا نوقوت

ياۋا ئوق 枪冷: ئېھتىيات قىل، ~ يەپ كەتتە يەنە! 当
! 枪冷了中别，心

兔，鸭野 <动> ياۋا ئوردەك

物植生野 <植> ياۋا ئۆسۈملۈك

葡萄野 <植> ياۋا ئۈزۈم

刺白 <古，植> [静] ياۋا^۳

ياۋاش [静] ① 实老: ~ ئادەم 实老 / بۇ بالا ناھايىتى

很子孩这. ئەزەلدىن كىشىلەر بىلەن ئۇرۇشقان ئەمەس. ~

温，顺温，顺驯，服驯②。架过打人跟没来从，实老

驯: بۇ ئات ناھايىتى. ~ 服驯很马匹这. ياۋاشنىڭ مۇڭ-

كۆزى ئىچىدە. <谚> 里子肚在藏角特羊绵的驯温

。“角特有里肚人实老”同喻

负欺 كۆرمەك ياۋاش

ياۋاشلىقنىڭ «ياۋاشلىق» 态动使的

ياۋاشلىقنىڭ 变，顺温变，实老变 [动] 变: بۇ بالا يا-

ۋاشلىشىپ قاپتۇ. 了实老变子孩这. ئات ياۋاشلاشتى.

了服驯得

ياۋاشلىق «ياۋاش» 的形词名的: ياۋاشلىقنىڭ ئۇ سېنى بو-

زەك قىپتۇ. 你负欺才他实老你为因. بۇيرۇققا ~ بىلەن

بويۇنماق 老老实实在地服从命

顺驯变，实老变 [动] ياۋاشلىق

ياۋاش - يۇمشاق [静] 的交巴实老: ~ ئايال 巴实老

人女的交

野荒 [静] ياۋان

ياۋايى [静] ① 的生野，的蛮野: ~ ھاياۋان 物动生野，

人蛮野②物植生野 ئۆسۈملۈك / 兽野

蛮野变，野变 [动] ياۋايىلىق

为行蛮野，性野 [静] ياۋايىلىق

ياۋروپا [静] <地> 巴罗欧，洲欧

ياۋروپا چامغۇرى <植> 甘紫，头菜红，菁茺红

蓝

ياۋروپا چۇغۇندىكى <动> 魔夜欧

ياۋروپا ساي چىقىچى <动> 砾石欧

桃扁矮 <植> ياۋا بادام

瓜木野 <植> ياۋا بېھى

菜巢 <植> ياۋا پۇرچاق

蛾蚕天 <动> ياۋا پىلە پەرۋانسى

葱野 <植> ياۋا پىياز

菘青 <植> ياۋا تاجىگۈل

鸡原 <动> ياۋا توخۇ

兔野 <动> ياۋا توشقان

猪野 <动> ياۋا توڭگۇز

驼骆野 <动> ياۋا تۆگە

茅甜 <植> ياۋا تېرىق

花天 <医> ياۋا چېچەك

麻野白 <植> ياۋا چىگە

枣酸 <植> ياۋا چىلان

凤金水 <植> ياۋا خېنە

豆大野 <植> ياۋا دادۇر

菜屈白 <植> ياۋا زاغۇن

麻胡野，草瓜道 <植> ياۋا زىغىر

蒜野，蒜根小 <植> ياۋا سامساق

卜萝胡野 <植> ياۋا سەۋزە

麦苲 <植> ياۋا سۇلۇ

香芸野 <植> ياۋا سۇزاپ

肤地 <植> ياۋا سۇپۇرگە

桃毛 <植> ياۋا شاپتۇل

稻生野 <植> ياۋا شال

雁鸿，雁大 <动> ياۋا غاز

菟枝反 <植> ياۋا قامچىگۈل

牛牦野 <动> ياۋا قوناز

吾橐叶大 <植> ياۋا قوقانگۈل

手黑 <成> ياۋا قول

花酒啤，草律 <植> ياۋا قۇلماق

芥蒜大 <植> ياۋا قىچا

牛野 <动> ياۋا كالا

子鸽野 <动> ياۋا كەپتەر

兰佩泻泽 <植> ياۋا كەشمىر

麻野青 <植> ياۋا كەندىر

草达斗，麻胡野 <植> ياۋا كۈنجۈت

爪爪盐，蓬盐 <植> ياۋا كۆيرەك

合百野 <植> ياۋا گۈلسامساق

桃樱山 <植> ياۋا گىلاس

碗口扁 چىنە يايپاڭ

锅口敞 قازان يايپاڭ

态动使的 «يايماق» يايدۇرماق

态同共的 «يايدۇرماق» يايدۇرۇشماق

态动被的 «يايدۇرماق» يايىدۇرۇلماق

心开，畅舒，畅欢〔静〕 ياشناپ - يايىراپ

态动使的 «يايرماق» يايىراتماق

态同共的 «يايرماق» يايىراشماق: قويلار يايىرىشىپ ئوتلاۋاتىدۇ.

草着吃地兴尽在群羊

态动使的 «يايرماق» يايىرماق: بوۋاي تاماق.

تىن كېيىن غىغىشىپ ناخشا ئېيتقاندا، مومماينىڭ جېنى يايىراپ

كېتەتتى. 饭大老后爷啾啾唧唧一唱歌，老娘心里

就感到畅快。

的形弧〔静〕 يايىسىمان

菌弧 يايىسىمان باكتېرىيە

杆曲弧圆 <建> يايىسىمان بالداق

云状弧 <气> يايىسىمان بۇلۇت

坝形弧 <水> يايىسىمان تۇغان

铤圆半 يايىسىمان ئېكەك

杖面辮〔静〕 يايىغۇ

态动使的 «يايلىماق» يايىلاتماق

态同共的 «يايلىماق» يايىلاشماق: قوي - كالىلار يايىلىشىپ

草吃在羊牛. يۈرەتتى.

场牧夏〔静〕 يايلاق

黄麻草 <植> يايلاق چاكاندىسى

态同共的 «يايلىتماق» يايىلىتىشماق

态动被的 «يايلىتماق» يايىلىتىلماق

态动使的 «يايلىماق» يايىلىماق: 草吃〔动〕 بالام، ماللارنى قويۇۋەتكىنە، بىردەم يايلىد.

! 吧草儿会一吃来出放畜牲把，子孩! ۋالسۇن!

开摊②子摊守 يايما: يايىمغا قارماق ①〔静〕 位摊，点摊

摊果水، 的状开摊: مېۋە - چىۋە يايىمىسى

场市位摊 يايما بازار

电闪状片 <气> يايما چاقماق

皮面辮، 面辮手 <食> يايما چۆپ

皮丹果 <食> يايما قاق

开张 ~ تورنى: 开展，开摊，开铺，开张①〔动〕 يايماق

网撒，网鱼 / فانانتى / 膀翅开展，膀翅开张 ~

نى ~ 抱怀开敞 / داستىخان ~ 布餐开铺 / ئۇ قەغەزنى

بېيىپ، خەت يېزىشقا تەييارلاندى. 他开铺纸准备写字。

بۇرچاقنى بېيىپ ئاپتاپقا سالماق 把豆摊子晒一晒 / جو-

ياۋروپا كەپتىرى <动> 鴿鴿欧

ياۋروپا لەيلىگۈلى <植> 葵蜀欧

ياۋروپا نەشپۈتى <植> 梨洋

建式欧 的式西، 的式欧〔静〕: ئىمارەت ~ يىۋروپاچە

画洋西 رەسىم ~ / 餐西 تاماق ~ / 筑

态动使的 «ياۋروپالاشماق» يايۋروپالاشتۇرماق

态同共的 «ياۋروپالاشتۇرماق» يايۋروپالاشتۇرۇشماق

态动被的 «ياۋروپالاشتۇرماق» يايۋروپالاشتۇرۇلماق

化欧〔动〕 يايۋروپالاشماق

是娘姑个这. ئىكەن ~ بۇ قىز: 人洲欧〔静〕 يايۋروپالىق

人洲欧.

族瑶〔静〕 يايۋرۇ

的式族瑶②语族瑶①〔静〕 يايۋرۇچە

的劣恶，的坏 <古>〔静〕 يايۋلاق

常非，分十，很 <古>〔静〕 يايۋلاق؟

战作，战交 <古>〔动〕 يايۋلاماق

的毒恶，的狠凶，的残凶，的恶凶〔静〕 يايۋۇز

مەن ئۇنىڭ / 人敌的恶凶 ~ ئەپتى - بەشىرىسى تولۇق ئاشكا.

野子狼，心的毒恶 نىيەت ~ 露毕相凶他. رىلاندى.

性成残凶 تەبىئەتلىك ~ / 心

地暴残，地狠凶，地毒恶〔静〕 يايۋۇزلارچە

暴残变，狠凶变，恶凶变〔动〕 يايۋۇزلاشماق

人敌的恶凶得变 دۈشمەن

~ يايۋۇزلۇق 〔静〕 残凶，横凶，焰凶: ئۇنىڭ كۆزلىرىدىن

چىقىپ تۇراتتى. 焰凶股一出透里睛眼的他.

亲，近亲，近邻，近附，近靠，近 <古>〔静〕 يايۋۇق

的密

近临，近靠，近走 <古>〔动〕 يايۋۇماق

~ / 马背光 的背光，的鞍加不〔静〕 يايۋىدماق

骑骡 مىنەك

变他. 野变〔动〕: ئۇ بەكمۇ يايۋىلىشىپ كېتىپتۇ.

了野太得

性野的他. 野性: ئۇنىڭ يايۋىلىقى يەنە تۇتتى. يايۋىلىق

了作发又

线弧，弧 <数>〔静〕 ياي (يايى)

灯光弧 ياي لامپا

(人于用只)部臀 <古>〔静〕 يايا

~ / 走步徒，行步 步徒，行步〔静〕 يايماق

كشىگە يانچۇقمۇ ئېغىر. <谚> 重嫌也裳衣人的行步

的口扁，口敞〔静〕 يايپاڭ

层地 <地> يەر قاتلىمى

极地 <天> يەر قۇتۇپى

يەر قىلماق <成> 堪难使، 脸丢使: ئەرنى ئەر قىل-
غانمۇ خوتۇن، ئەرنى يەر قىلغانمۇ خوتۇن. <谚> 露夫丈让 <谚>
贤有家”同喻: 子妻是也的脸丢夫丈让، 子妻是的脸
。 “少祸夫妻

貌地 <地> يەر قىياپىتى

葛沙，薯凉，瓜地，薯豆 <植> يەر كاۋىسى
يەرگە قارىماق <成> 脸丢: جامائەت ئالدىدا ~
众当 脸丢

يەرگە ئۇرماق <成> 使 (望希، 风威، 誉名) 使
失丧: ئابروپىنى ~ 地扫誉名使 / ئۈمىدىنى ~
空落望

يەرگە كىرىپ كەتكۈدەك بولماق <成> 容自地无
يەر ماگنىتى <物> 磁地: يەر ماگنىت قۇتۇپى 磁地

极 / يەر ماگنىت مەيدانى 磁地

يەر مەدىكى <植> 阳锁

يەر مەركىزى <地> 心地

يەر نامى <地> 名地

يەر نۇرى <地> 光地

يەر كۈچىنىشى <地> 力应地

يەر ئۆزلەشتۈرمەك 发开地土

يەر ئۆشنىسى <植> 衣地状枝，萝松裂环

يەر ئۈستى <地> 表地

يەر ئىسسىقلىقى <地> 热地

يەر ئىسلاھاتى 革改地土

يەر ئىنقىلابى 命革地土

يەر يادروسى <地> 核地

يەر يۇتماق <成> 劈雷打天，灭地诛天

يەر يۈزى ① 面地② 下天

يەر يۈزى ئاسترونومىيىسى <天> 学天文面地

يەر يۈزى تېمپېراتۇرىسى <地> 度温面地

يەر يۈزى خەرىتىسى 图面地

يەر يۈزى شامىلى <地> 风面地

يەر يۈزى نەملىكى <气> 度湿面地

يەرەتمەك <古> [动] 腻，恶厌，烦厌

يەر - ئاسمان [静] 壤天，地天

يەر - جاھان [静] 地天，地大，球全: يەر - جاھاننى

زلزىلىگە كەلتۈرمەك 地动天惊، 地大撼震，地大震雷

钩 / يەر - جاھاننى قاراڭغۇ بېسىپ كەتمەك 暗地昏天 / 钩

يەر ئاستى يولى <交> 道通下地

يەر بايلىقى 源资地土

يەر بېجى <经> 税地土

يەر بېغىرلىغۇچى <生> 的行爬

يەر بېغىرلىماق 行爬

يەر بىلەن يەكسان بولماق 水流花落，地涂败一

يەر پارپىسى 儒侏

يەر پوستى <地> 壳地

يەر تەۋەلىكى 地属

يەر تەۋرەش جەمئىيەتشۇناسلىقى 学会社震地

يەر توزغىقى <植> 勃马

يەر توكى <电> 流电地

يەر تۈزۈلۈشى <地> 形地

يەر تېگىدىن قارىماق 看偷，视窥

يەر تېمپېراتۇرىسى <地> 温地

يەر چىشلەمەك <成> 命丧，命毙

يەر چىڭدىماق ① 地夯 ② 路马压 <转> 街大逛

قارا سېنى، يەر چىڭداپ يۈرۈشكە رازسەنكى، بىرەر ئىش - ئو-

قەتلىك بېشىنى ئۇتاي دېمەيسەن. 街大逛肯宁，你看看

يەر چىڭداپ يۈرۈشكە رازسەنكى، بىرەر ئىش - ئو- 也

يەر چىڭداپ يۈرۈشكە رازسەنكى، بىرەر ئىش - ئو- 也

يەر خېتى 契地

يەردە قالماق 没埋: تۆشۈك مۇنچاق يەردە قالماق، يەردە

قالسا توپا قونماق. 也没埋使即，没埋会不珠串 <谚>

也 染不尘一会

يەردە قويماق 负责: خەلقنىڭ ئۈمىدىنى يەردە قويماقلىق

望希的民人负责不

يەردىن بېشىنى كۆتۈرەلمەسلىك <成> 起不抬

容自地无، 头 了来头起不抬得着他. 也

يەر سېلىقى <经> 捐地

يەر سىياسەتشۇناسلىقى <地> 学治政缘地

يەر شارى <地> 球地

يەر شارى رادىئوسى <地> 径半球地

يەر شارى سۈنئىي ھەمراھى 星卫地球造人

يەر شارى مەركەز تەلىماتى 说心中球地

يەر شارى ئوربىتىسى <地> 道轨球地

يەر شارى ئوقى <天> 轴地

يەر شارى ئىلمى 学地

يەر شەكلى = يەر تۈزۈلۈشى

يەر غاجىماق 泥啃嘴 馱马大个了摔

يەككە [静] 子袖 ~ قوندۇرماق (服衣给) 子袖上 / قول
 折膊 **< 谚 >**. باش يېرىلسا بۆك ئىچىدە،
 外可不丑家”同喻：里子帽在了破袋脑，里子袖在了
 。“扬

标袖，章袖 يەككە بەلگىسى

跃跃，掌擦拳摩 **< 转 >** ②子袖捋① يەككە تۈرمەك
 试欲

图企，刀藏里袖 **< 成 >** يەككە پىچاق ساقلىماق
 害暗

作操箱暗，易交中暗 **< 成 >** يەككە سودىسى

يەككە شىمايلىماق 子袖挽膊捋 掌擦拳摩；
 阵上膊赤 چىماق

向倾，斜偏，斜倾 [动] يەككە شىمايلاپ مەيدانغا چىماق

يەككە ① [静] 子嫂 ② ئاكاڭ كىمنى ئالسا، يەككە شۇ.
 嫂大③娘喜②. 子嫂你是就谁，谁娶哥哥你 **< 谚 >**

杆线电 **< 方 >** [静] يەككە ئىشەك

更，换 [静] يەككە ئۆزگۈش

态动使的 «يەككۈشلىمەك» يەككە ئۆزگۈشلەتمەك

态同共的 «يەككۈشلىمەك» يەككە ئۆزگۈشلەشمەك

态动被的 «يەككۈشلىمەك» يەككە ئۆزگۈشلەنمەك

换 ~ دورا / 服衣换 ~ كىيىم / 换更 [动] يەككە ئۆزگۈشلىمەك
 牙换(孩小) ~ چىش / 药

安平使 ~ سلامت : 态动使的 «يەككۈشلىمەك»

安平使 ~ سلامت : 态动使的 «يەككۈشلىمەك»
 婉分

~ 松轻，轻① [静] يەككە ئىسسىق
 一了吸轻轻他. ئۇ ~ نەپەس ئالدى. 松轻很作工的他

躁浮情性 ~ مجىزى : 薄轻，躁浮②. 气口

油柴质轻 يەككە دىزېلىن

属金轻 يەككە مېتال

佻轻，狂癫 [静] يەككە ئىشەك

为行浮轻，为行佻轻 [静] يەككە ئىشەكلىك

轻减 ~ ئازابى : 态动使的 «يەككۈشلىمەك» يەككە ئىشەكلىمەك
 分处轻减 ~ جازانى / 担负轻减 ~ يۈكنى / 苦痛

态动使的 «يەككۈشلىمەك» يەككە ئىشەكلىمەك

有到感，苦了完诉民农. 快轻，松轻 [动] يەككە ئىشەكلىمەك
 了松轻点

为行的浮轻，度态率轻 [静] يەككە ئىشەكلىك
 了松轻点

事从率轻 كۆرمەك

~ 轻变，轻减 [动] يەككە ئىشەكلىمەك
 了松轻点

株单 **< 植 >** يەككە تۈپ

项单 تۈر يەككە

贩商体个，户营经体个 يەككە تىجارەتچى

性单 **< 生 >** يەككە جىنس

的性单 **< 生 >** يەككە جىنسلىق

殖繁性单 **< 生 >** يەككە جىنسلىق كۆپىيىش

束约侧单 يەككە چەكلەش

机动原 **< 机 >** يەككە ماتور

户干单，民农体个 يەككە دېھقان

个，户商工体个 **< 经 >** يەككە سودا - سانائەتچى

者营经商工体

词纯单 **< 语 >** يەككە سۆز

业工手体个 يەككە قول سانائەت

体晶单，晶单 **< 地 >** يەككە كرىستال

花生单 **< 植 >** يەككە گۈل

制有所体个 **< 经 >** يەككە مۈلۈكچىلىك

利单 **< 经 >** يەككە ئۈسۈم

济经体个 **< 经 >** يەككە ئىگىلىك

斜单 **< 地 >** يەككە يانتۇلۇق

، 只影单形，零零孤，单孤，身孤 [静] يەككە - يېگانە

来独 ~ 战作军孤 قىلماق / 战作军孤 ~ يۈرمەك 独

乞同形，只影单形 **< 谚 >**. مېلىم دىۋان، ~ / 往独

。丐

式形词名的 «يەككە» يەككەلىك

态动使的 «يەككەلىك» يەككەلىمەك

态同共的 «يەككەلىك» يەككەلىشمەك

态动被的 «يەككەلىك» يەككەلىنمەك

已异斥排 ~ ياتلارنى : 挤排，斥排 [动] يەككەلىمەك

义主外排 [静] يەككەلىمەكچىلىك

一 斗搏地个一对个一，地独单 [静] يەككەلىمەكچىلىك

斗搏地个一对个一，拼地个一对个

论结，结总 [静] يەككەلىمەكچىلىك

论结下，结总做 يەككەلىمەكچىلىك

态动使的 «يەككۈشلىمەك» يەككۈشلىمەك

态同共的 «يەككۈشلىمەك» يەككۈشلىشمەك

态动被的 «يەككۈشلىمەك» يەككۈشلىنمەك

经结总 ~ ساۋاقلارنى : 总结 [动] يەككۈشلىمەك

训教训

改进，善改 **< 古 >** [动] يەككەلىمەك

凡不命自，大自高自，大拿 **< 古 >** [动] يەككەلىمەك

يەملەشمەك «يەلمەك» 态同共的: ئىشچىلار ھەدەپ كىتاب
 . مۇقاۋىلىرىنى يەلمىشۋاتاتتى . 皮书粘地张紧在正们人工 .
 . 实牢真得粘画张这 . بۇ رەسىم بەك چىڭ يەلمىشپتۇ .
 يەملەنمەك^۱ «يەلمەك» 态动被的
 分养收吸, 养营收吸, 吃 <古>〔动〕
 يەملىك 子嗦〔静〕
 يەلمىمەك 糊, 粘〔动〕: كوتۇبەت ~ 封信粘 / دېرىزىنى ~
 户窗糊
 يەمۇ <古>〔叹〕 吗行, 吗好, 吗对
 يەنە <静> 是, 还, 再, 又: ئۇ ~ خىزمەت كۆرسەتتى .
 . ئۆگىنىش, ئۆگىنىش, ئۆگىنىش ~ ئۆگىنىش 习学
 ~ 习学再, 习学 / سىز ~ بارامسىز? 吗去还你? سىز?
 . شۇنداق تۇرۇپسىز . 子样老是还你 .
 يەنە كېلىپ 且况, 况何: ھازىر ئايلىنىپ كېلىشكە بەك
 كېچىكتۇق: ~ يامغۇر يېغىۋاتىدۇ . 了晚太步散去出在现
 . 呢雨着下又且况
 يەنى <助> 是就也, 即: ئەتسى, ~ يەكشەنبە كۈنى ئۈنۈڭكىگە
 بارغانىدىم . 天二第是我 . 的儿那他去天期星是就也
 يەنىلا <静> 然仍, 然依, 旧依, 还: باشقىلار كېتىپ بولدى .
 دى, ئۇ ئاۋۇ يەردە ئولتۇرۇپ ~ كىتاب كۆرۈۋاتىدۇ . 都人别
 . 书看里那在坐旧依他, 了走
 يەنىمۇ <静> 再, 加更, 更: بۇ توغرىدىكى تەتقىقاتنى
 ~ چوڭقۇرلىتىش لازىم . 入深步一进要究研的面方这
 يەھ <古>〔叹〕 是, 好, 对, 以可, 行(表同意):
 (对定方的咐或意见)
 يەھۇدىي 太犹〔静〕
 يەھۇدىي تېشى (ھەجەرى يەھۇدى) <矿> 化果多吉
 石太犹, 石
 يەھۇدىي دىنى <宗> 教太犹: مۇرىتى تەھۇدىي
 音的食吃子鸽叫〔叹〕 يەھ - يەھ
 يەھتەك <古>〔动〕 应供, 供提, 供
 يەھىگ <古>〔静〕 具工, 具用, 具器, 备装
 يوبدان <食>〔静〕 面汤(的做薄擀面米玉或面麦大)
 يوپىكا <静> 子裙: گارمون ~ 裙褶百 / فسقا ~ 裙短
 يوپۇتماق <动> 闪躲, 饰掩: خاتالىقنى ~ 文, 误错饰掩
 躲他 / 非饰过 / ئۇ گەپنى يوپۇتۇپ, راست گەپ قىلمايۋاتىدۇ .
 词其烁闪 ~ 闪躲 . 话实讲肯不, 闪闪躲
 يوپۇتۇشماق «يوپۇتماق» 态同共的
 يوپۇرا <方>〔静〕 面对, 面对面
 يوپۇرغا <方>〔静〕 耙

يەلگۈرمەك 翔, 翔飞 <古>〔动〕
 يەلگىتمەك <古>〔动〕 奋兴使, 动冲使, 动激使
 يەللەنمەك <动> 炎发: كۆز ~ 炎发睛眼
 يەللىك^۱ <医>②的风有, 的气有①〔静〕 的性滞气
 يەللىك ئەسۋاب <机> 具工动风, 具工动气
 يەللىك بوغۇم ئاغرىقى <医> 风痛
 يەللىك^۲ <医>〔静〕 症炎: ئۈچەي - ئاشقازان يەللىكى
 炎胃肠
 يەلمە <古>〔静〕 ①的动机②的遣先③的行先
 的踪
 يەلمەك <古>〔静〕 跑奔, 跑
 يەلۇ <古>〔静〕 子绳的驹马拴(时奶挤马母给)
 يەلۇى <古>〔静〕 法魔, 术巫
 يەلۇچى <古>〔静〕 师法魔, 师巫
 يەللىك <古>〔静〕 的大风, 的多风, 的风有
 يەلىارا <医>〔静〕 疽坏性气
 يەل - يەك <古>〔静〕 神蛇鬼牛, 怪鬼魔妖
 يەل - يېغىن <静> 雨风
 يەل - يېمىش <静> 品果鲜干
 يەم <静> ①料: ئات يېمى / 料马 ~ ②料喂: 料
 料: بېلىق يېمى
 يەم بولماق <成> 鬼死替当, 灰炮当: بىز بىكار-
 دن, بىكار ئۈزۈمگەرگە يەم بولمايمىز . 地白白能不们我
 . 鬼死替当霸恶个那给
 يەم قىلماق 灰炮当让, 鬼死替当让, 料饵当让
 يەمە <古>〔静〕 ①和, 及, 以及②仍, 更, 又, 还
 يەمەت <古>〔叹〕 对, 是 (表应答应, 诺)
 يەمچۈك <古>〔静〕 袋粮小
 يەمەن <地>〔静〕 门也
 يەمەن ھېقىتى <矿> 璫玛门也
 يەم - بوغۇز <静> 料饲
 يەم - چۆپ <静> 草饲
 يەمچۈك <静> 饵食
 يەم - خەشەك <静> 料草
 يەم - خەشەك زىرائىتى 物作料饲
 يەمخۇر <静> 爱吃料饲: ئات ~ 爱吃料饲 / 马 ~
 قوي 羊的料饲吃爱
 يەمشۈك 下见
 يەمشۈك ھارۋا 车马货运套双
 يەملەتمەك «يەلمەك» 态动使的

يوتقان [静] 子被: ~ يىغماق 叠被子 / يوتقانغا بېقىپ پۈت
 سۈن، بويغا قاراپ تۈن پىچ. <谚> 腿伸被看
 “宜制事因，宜制时因，宜制地因”同喻: 衣
 يوتقان ئەستىرى 里被
 يوتقان تېشى 面被
 يوتقان كىرلىكى 套被
 يوتقاننىڭ تېشىدىن بولغان <成> 子生私，种野，
 يوتقان - كۆرپە [静] 褥被، 盖铺
 يوتقانلىق [静] ① 被子做的布料的被子，被子
 的子
 يونۇق [静] <方> 坡斜
 يوچۇق [静] ① 隙缝，隙空: ئىشكىنىڭ يوچۇقى 缝门 / نام.
 نىڭ يوچۇقى 缝墙② <转> 子空，洞漏: يوچۇققا كىرىۋال.
 ماق 子空钻
 يوچۇق ئاچماق ① 子口开② 子岔找
 يوچۇق ئۆلچىگۈچ 尺塞
 يوچۇن [静] 的跷蹊，的怪古: ~ ئىش 事跷蹊 /
 قىلىق 的怪古 为行的: ~ ئادەم 人怪古，人生陌
 يوخشىماق <方> [动] 状滞呆马
 يود [静] ① 碘② 碘: يارىغا ~ سۈرتىش 用碘酒擦伤
 يود كىرىستالى <药> 片碘
 يودا <方> [静] 的小瘦
 يوداتماق «يودماق» 态动使的
 يودلاشتۇرغۇچ <化> [静] 器化碘
 يودلاشتۇرماق «يودلاشماق» 态动使的
 يودلاشتۇرۇلماق «يودلاشتۇرماق» 态动被的
 يودلاشماق <化> [动] 化碘
 يودوفورم <化> [静] 仿碘
 يودىچى [静] 者邪驱
 يودىماق [动] 惊压，俗旧: 盐用，服舒不到感给等饕
 (邪驱人的)
 يورتاۋۇل <古> [静] 队察侦兵骑，子探，兵察侦
 يورتماق [动] 走步大迈，走步大(马)
 يورتوغۇ [静] <古> 卫侍，士卫
 يورچى <古> [静] 导向，人路引
 يورغا [静] 马走: ~ مىنگەن يولدىشىدىن ئايرىلار، كۆپ ياشد.
 خان تەختۇشىدىن ئايرىلار. <谚> 伴同开离会的马走骑
 年同开离会的长命寿
 يورغلاماق «يورغىلىماق» 态动使的: سادىر ئېتىنى يورغىلىد.
 تىپ كەلدى. 来到步快马催尔迪萨. 词强 ~ ئۆز گېپىنى

يوپۇرماق¹ [静] 子叶，叶: دەرەخ يوپۇرمىقى 树叶 / دەرەخ
 ~ چىقاردى. 了子叶出长树. 叶落
 يوپۇرماق ئالقىنى <植> 片叶
 يوپۇرماق تومۇرى <植> 脉叶
 يوپۇرماق تومۇزغىسى <动> 子尘浮，蝉叶
 يوپۇرماق رېتى <植> 序叶
 يوپۇرماق ساپىقى <植> 柄叶
 يوپۇرماق غىلىپى = يوپۇرماق فىنى
 يوپۇرماق قوغغۇزى <动> 虫甲叶
 يوپۇرماق قولتۇقچىسى <植> 腋叶
 يوپۇرماق فىنى <植> 鞘叶
 يوپۇرماق كېپىنىكى <动> 蛾叶卷
 يوپۇرماق كىسلاتاسى <化> 酸叶
 يوپۇرماق ھەرىسى <动> 蜂叶
 يوپۇرماق² [动] ① 假不装: قۇلاقنى ~ 闻不耳充② 缩
 يوپۇرماقخور [静] 的叶食
 يوپۇرماقخور مايىمۇن <动> 猴叶食
 يوپۇرماقسىز [静] 的叶无
 يوپۇرماقسىز ئىتسىگەك <植> 贼木假叶无
 يوپۇرماقسىمان [静] 的状叶
 يوپۇرماقسىمان سىزىق <数> 线形叶
 يوپۇرماقسىمان كېپىنەك <动> 蝶叶木
 يوپۇرماقسىمان ئۆسۈملۈك <植> 物植状叶
 يوپۇرماقلىق [静] 的，子叶满长，子叶有: 密茂子叶，
 的: يىغنى ~ دەرەخ 树叶针 / كەك ~ ئورمان 阔叶
 的密茂子叶 ~ 林
 يوپۇرۇشماق «يوپۇرماق²» 态同共的: ئۇلار بۇ ئىشقا قۇلاقلىد.
 رنى يوپۇرۇشۇپ ئولتۇرۇشتى. 闻不耳充事此对他们.
 يوپۇرۇلماق [动] 扑，闯，冲: ئاتلار گويا قارا بوراندەك
 يوپۇرۇلۇپ دۈشمەن تەرپكە تاشلاندى. 向地似风暴像马战
 去过冲人敌
 يوپۇق [静] ① 单罩，被鞍② 布苦，披马③ 膜薄
 يوپۇقدالماق «يوپۇقدىماق» 态动被的
 يوپۇقدىماق [动] 盖遮，罩
 يوپۇقسىز [静] ① 罩无② 的被鞍无，的披马无: قارا
 قىشتا ~ ئاتنى تالادا قويماسلىق كېرەك. 把能不节季冬严寒
 天露在放马的披马无
 يوپۇقلۇق [静] ① 罩有② 的被鞍有，的披马有
 يوتا [静] ① <理生> 腿大，股: ~ سۆڭىكى 大，骨股
 ② <转> 坡: تاغ يوتسى 坡山

栅光 <物> يورۇقلۇق سېتىكىسى
 号信光 <物> يورۇقلۇق سىگنالى
 度光 <天> يورۇقلۇق كۈچى
 强光 <物> يورۇقلۇق كۈچىنىشى
 源光 <物> يورۇقلۇق مەنبەسى
 太以光 <物> يورۇقلۇق ئېغىرى
 量通光 <物> يورۇقلۇق ئېقىمى
 能光 <物> يورۇقلۇق ئېنېرگىيىسى
 带光 <物> يورۇقلۇق يولى
 年光 <天> يورۇقلۇق يىلى
 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 .
 么这你 . 么这你 . 么这你 . 么这你 . 么这你 .
 方东 . 方东 . 方东 . 方东 . 方东 .
 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 . 了亮天 .
 么这你 . 么这你 . 么这你 . 么这你 . 么这你 .
 方东 . 方东 . 方东 . 方东 . 方东 .

志意， 向志 <古>〔静〕 يورۇق
 走， 行 <古>〔动〕 يورۇماق
 菑苜 <古， 植>〔静〕 يورۇنچىغا
 吏税 <方>〔静〕 يوسۇل
 节礼旧 ~ 节礼新 ~ 节礼旧 ~ 节礼新 ~
 的貌礼懂， 的貌礼懂 ~ 的貌礼懂， 的貌礼懂
 子伙小的貌礼懂 ~ 子伙小的貌礼懂
 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~
 匿隐， 瞒隐 <动> يوشۇرماق
 图企的己自瞒隐 ~ 图企的己自瞒隐
 他过不瞒都事何任 . 他过不瞒都事何任 .
 名埋姓隐 ~ 名埋姓隐 / 物赃匿隐 ~ 物赃匿隐
 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~
 罪藏窝 <法> يوشۇرۇش
 态同共的 «يوشۇرماق» يوشۇرۇشماق
 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~
 品物的匿隐 ~ 品物的匿隐 / 食粮的藏隐
 态动被的 «يوشۇرماق» يوشۇرۇلماق
 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~ 的 ~
 会秘密 ~ 会秘密 / 患隐 ~ 患隐 / 议
 防难箭暗 . 防难箭暗 . 防难箭暗 . 防难箭暗 . 防难箭暗 .
 患隐在潜 ~ 患隐在潜 ~ 患隐在潜 ~ 患隐在潜 ~ 患隐在潜 .

理夺
 态同共的 «يورغلاشماق» يورغلاشماق
 步碎迈， 步小走①〔动〕 يورغلاشماق
 波奔， 忙奔 <转>② . 走步碎着迈马
 跑西奔东， 波奔处四
 器明照〔静〕 يورۇتقۇچ
 弹明照 <军> يورۇتقۇچ ئوق
 灯着点 ~ چراغ : 态动使的 «يورۇتماق» يورۇتماق①
 地大了亮照光曙 . 地大了亮照光曙 . 地大了亮照光曙 .
 图晒 ~ 图晒 / 光采 <建>③ 图晒 ~ 图晒 / 光采 <建>③
 积面光采 ~ 积面光采 / 明说 ~ 明说 <转>④ 积面光采 ~ 积面光采
 复了明说地楚清他 . 复了明说地楚清他 . 复了明说地楚清他 .
 杂的题问的 . 杂的题问的 . 杂的题问的 . 杂的题问的 . 杂的题问的 .

态同共的 «يورۇتماق» يورۇتۇشماق
 态动被的 «يورۇتماق» يورۇتۇلماق
 光亮， 光①〔静〕 يورۇق
 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙 / 光曙
 光亮没灯的灭熄将即 . 光亮没灯的灭熄将即 . 光亮没灯的灭熄将即 .
 光亮有还上户窗的里屋他但， 了深很经已夜 . 光亮有还上户窗的里屋他但， 了深很经已夜 .
 亮太光灯 . 亮太光灯 . 亮太光灯 . 亮太光灯 . 亮太光灯 .
 大 . 大 . 大 . 大 . 大 .
 彩光， 明光③ . 彩光， 明光③ . 彩光， 明光③ . 彩光， 明光③ . 彩光， 明光③ .
 日天见， 明光见看 ~ 日天见， 明光见看 ~ 日天见， 明光见看 ~ 日天见， 明光见看 ~ 日天见， 明光见看 .
 愧羞脸一者情懒， 彩光脸满者劳动 <谚> . 愧羞脸一者情懒， 彩光脸满者劳动 <谚> .

斑光 <天> يورۇق داغ
 处亮光〔静〕 يورۇقچىلىق
 来起亮明〔动〕 يورۇقلاشماق
 了来起亮里子屋
 度亮①〔静〕 يورۇقلۇق
 明光②度亮的
 日③
 压光 <物> يورۇقلۇق بېسىمى
 速光 <物> يورۇقلۇق تېزلىكى
 度光 <物> يورۇقلۇق دەرىجىسى
 束光 <物> يورۇقلۇق دەستىسى
 波光 <物> يورۇقلۇق دولقۇنى

肠大 <理生> يوغان ئۈچەي

人的节小拘不②人的大自高自①〔静〕 يوغانچى
作的势作腔装，大自高自)子架摆〔静〕 يوغانچىلىق

子架么什摆你？ ساڭا نېمە ～ ؟ (风

子架摆，大自高自 يوغانچىلىق قىلماق

头拳有 يوغانلىق ①〔静〕 小大: يوغانلىقى مۇشتچىلىك بار .
细粗②。小大么那 دەرەخنىڭ يوغانلىقى ئۈچ سويام كېلىد .

子架③。柝三有细粗的树 . دۇ .

火香，祀祭 <古>〔静〕 يوغباسان

者丧哭人代(上礼葬) <古>〔静〕 يوغچى

杯，碗，皿器 <古>〔静〕 يوغرى

奶牛酸 <古，食>〔静〕 يوغۇرت

子被 <古>〔静〕 يوغۇرقان

平使，和温变使，和缓，化软 <古>〔动〕 يوغۇرماق

静

态动使的 «يوغنىماق» يوغنىتماق

态同共的 «يوغنىتماق» يوغنىتىشماق

态动被的 «يوغنىتماق» يوغنىتىلماق

他 يوغنىتماق ①〔动〕 大长: ئۇنىڭ ئوغلى يوغنىپ كېتىپتۇ .

子胆的他 . 了大扩态事 . ئۇنىڭ يۈرىكى يوغنىپ كەتتى .

了来起大

贫，人穷②苦贫，苦穷① <方>〔静〕 يوغى - يودان

人的苦

يوقا 〔静〕 无，有没 ھېچكىم ～ . 人有没里屋 . ىس .

活生们我 . ىزىم ～ . 服舒不我 . نۇرمۇشتا غېمىسىز ～ .

虑无忧无 چاقنىڭ گېبى يوغان ، مېغىزى ～ . <谚> 中内而大声鼓

容内没大话皮牛，空 بۇغداي نېنىڭ بولمىسا ، بۇغداي

سۆزۈڭ يوقمىدى؟ 饕面白有没 ？ 有没也话气客连道难، 饕面白有没？

يوق دېگەندە ، 少至 ىزىم ～ ىش ئادەم كېرەك . 至

城离 . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

里公十二有还码起

يوق دېبەرلىك ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

ھاندىن ئۆتەلمىگەنلەر ～ ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

يوققا چىقماق ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

ئۈمىد ～ ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

يوققا چىقتى . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

يوق قىلماق ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

قىسمىنى ～ ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

识意潜 <心> ئاڭ يوشۇرۇن

场市在潜 <经> بازار يوشۇرۇن

笔伏 <文> بايان يوشۇرۇن

哨伏潜 <军> پوست يوشۇرۇن

求需在潜 <经> تەلەپ يوشۇرۇن

流电暗 <电> توك يوشۇرۇن

坝暗 <水> تۇغان يوشۇرۇن

基蔽隐 <化> رادىكال يوشۇرۇن

虫甲翅隐 <动> قانات قوڭغۇز يوشۇرۇن

本资在潜 <经> كاپىتال يوشۇرۇن

因基性隐 <生> گېن يوشۇرۇن

喻暗 <文> ئوخشىتىش يوشۇرۇن

槽蔽遮 <气> ئوقۇر يوشۇرۇن

症宰隐 <医> ئۇرۇقدان كېسىلى يوشۇرۇن

息暗 <经> ئۈسۈم يوشۇرۇن

流潜 <地> ئېقىن يوشۇرۇن

词台潜 <文> ئىبارە يوشۇرۇن

堡暗 <军> ئىستېھكام يوشۇرۇن

热潜 <地> ئىسسىقلىق يوشۇرۇن

~ يوشۇرۇنچە 〔静〕 地偷偷，中暗，里地暗，地暗暗

بىرىنىڭ يېيىگە چۈشمەك ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

مەك ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

逃潜，跑偷偷

يوشۇرۇنماق «يوشۇرماق» ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

蔽隐 ~ قومۇشلۇققا ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

后幕在藏隐 ~ ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

林树在伏潜 ~ ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

后云入隐亮月 . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

祭祭 <古>〔静〕 يوغ

يوغا 〔静〕 瓮壁〔静〕 瓮壁进放碗把 قويماق

瓮壁进放碗把 قويماق ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

墙矮，墙隔 <建> يوغا تام

大 ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

树 / سەللە ~ ، ئىمان يوق ، داستىخان ~ ، بىر نان يوق .

喻: 饕有没却大布桌餐，仰信没却大布头缠 <谚>

“实无名有”同 ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

子绳粗 / ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

断则拉的细，长拉可的粗 <谚>

يوغان سۆز ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

蜂细腹广 <动> يوغان قورساق ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

话大说 ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار . ىشەرىگە ～ ىنە 20 كىلومېتىر بار .

。望探相互常经们他 . يوقلىشىپ تۇراتتى .

上登，高升，升上 <古>〔动〕 يوقلاماق

态动被的 «يوقلىماق» يوقلانماق

يوقلۇق «يوق» 式形词名的: ۇاقتىمنىڭ يوقلۇقىدىن سىزنىڭ.

كىگە بارالمىدىم . 间时没为因我 . يوق . 去儿那你到能没،

لۇقتىن بارلىققا كەلمەك 有到无从

يوقلىما 勤考，名点〔静〕 ~ كارتىسى يوقلىما / ~ ئورنى

处录检

簿勤考，册名点 يوقلىما دەپتىرى

勤考，名点 يوقلىما قىلماق

病望看 ~ كېسەل: 访拜，望探，望看〔动〕 يوقلىماق

水查巡 ~ سۇنى / 亲探 ~ تۇغقان / 人

يوقىتىش 失损〔静〕: ۇنىڭ ۇاپاتى بىز ئۈچۈن چوڭ ~ .

。失损大重的们我是世逝的他

态同共的 «يوقاتماق» يوقىتىشماق

敌 يوقىتىلماق «يوقاتماق» 态动被的: دۇشمەنلەر يوقىتىلدى .

。了灭歼被人

يوقىلاڭ 的际边无漫，的造臆空凭，的据根没〔静〕

乱言胡，谈之稽无 گەپ ~ / 由理的据根没

يوقىلاڭ ~ سۆزب / 语 谄胡，语 ~ ئىشقا ئارملاشماق / 事闲管

名罪的有须莫 بەتنام ~ / 想乱

态同共的 «يوقالماق» يوقىلىشماق

يوقىماق 失遗，失丢〔动〕: مېنىڭ قەلىمىم يوقاپ كەتتى .

。了丢笔的

يوقاماق 谤诽，言谗进 <古>〔动〕

يوقاغ 谤诽，陷诬，密告，言谗 <古>〔静〕

者言谗进，者告诬 <古>〔静〕 يوقاغچى

يول 康 ~ داغدام / 路山 يولى / 途路，路道，路①〔静〕

يول ~ چىغىر / 道大庄 ~ چىغىر / 道小肠羊 ~ ھارۋا يولى / 路车大

رم يولدا توختاپ قالماق / 废而途半 يولغا چىقىما .

<谚> 程起别路好问没 . چىۋىلدە ئۈسسۈزلۈق يامان .

يولدا يالغۇزلۇق . <谚> 孤独中途旅，忍难水无中漠沙

行难 ~ ئازابى گۆر ئازابى . <谚> 地如犹苦之途旅

弯路怕不 <谚> . 苦之狱 . قىڭغىر بولسىمۇ ~ ياخشى .

... 曲 问决解径途平和过通 قىلماق 路有没怕就，曲

لنى تىنچ ~ بىلىن ھەل قىلماق 门的产增找 تاپماق يولىنى ئاشۇرۇشنىڭ يولىنى

③ . 法办有就钱有 <谚> . 道 / يولى بارنىڭ يولى بار .

主的出你是都 يولۇڭ . 意主 懂 ④ . 意

... 由理，理道，理 ④ . ⑤ . 意

لمى يوق قىلىندى . 了除排全完性能可种这 . نەتىجىنى ~

碍障除消 ~ توسالغۇنى / 绩成定否

يوق گەپ 事的有没，到不办 : دەريا سۈيىنى ئەكىلىش .

。事的到不办是也水河来引 . ~

يوقنىڭ ئورنىدا 个儿有没，少多有没 : بۈگۈن كىنوغا

。少多有没的影电看去天今 . ~

يوق يەردىن پۇتاق چىقارماق <成> 无，枝生外节

有生中

的高 <古>〔静〕 يوقۇ

يوقاتماق «يوقىماق» 态动使的: پۇل

قاچۇقۇنى يوقىتىپ قويماق / 包钱失丢 ئەمگەك قابىلىيىتىنى

~ 力能动劳失丧 ~ 命生失丧 / ۇجىدانىنى

~ 良天尽丧 ~ 心信失丧 ~ ئىشەنچتى / ئەھمىيىتىنى

~ 荡扫，毁销，除消，灭扑，灭消②义意去失 ~

障除消 ~ توسالغۇنى / 人敌灭歼，人敌灭消 ~

~ 碍 / چىۋىن - پاشىلارنى ~ 蝇蚊灭扑 / توقۇنۇشنى ~

~ 突冲弭 / يادرو قوراللىرىنى ~ 器武核毁销 / توپىلاڭ -

匪叛荡扫 ~ چىلارنى

态同共的 «يوقىماق» يوقاشماق

يوقالماق 退消，亡消，失消，掉丢，失丢①〔动〕 ھېلى -

قى خەت يوقالدى . 了丢信封那 . ئۇ زىلەينىڭ كۆز ئالدىدىن

مەڭگۈ يوقالدى . 了失消远永前眼的莱则从他 . ئادىل .

نىڭ چىرايىدىكى تەبەسسۇم بارا - بارا يوقالدى . 脸上力迪阿 .

是你 退消渐渐容笑的 了 . مېنىڭ بىر نەرسەڭ يوقالدىمۇ؟

! 蛋滚，开滚②: كۆزۈمدىن يوقال !

! 蛋滚我给你

يوقىساز 苦穷，穷贫 <方>〔静〕

يوقسۇ 有没，不①〔叹〕 ~ ، ئۇنداق ئىشنى قىلغىنىم يوق .

قا باقماي ئولتۇرسەنغۇ؟ ~ ، يەۋاتىمەن . 哪？呀吃不怎你

哪？呀吃不怎你 . 呢着吃正我，里

يوقسۇز 的 苦贫，的 穷贫〔静〕: ئەدەم 的 苦贫 / 人的 苦

يىك ئوقسىزغا، بالا يوقسۇزغا . <谚> 弹子没见撞鹿野

人的苦穷上缠难灾，人猎的

يوقسۇزلۇق 困穷，穷贫〔静〕: يوقسۇزلۇقتىن زارلىماق

穷哭

يوقسۇل 子棒穷，人苦穷〔静〕: ئۇ يوقسۇللارغا جان كۆيەر

ياخشى كادىر . 部干好的人苦穷心关个一是他 .

态动使的 «يوقلىماق» يوقلاتماق

يوقلاشماق «يوقلىماق» 态同共的: ئۇلار ھەمىشە بىر - بىرىنى

يولغا چىقماق 路上 程启， 身起： 身起， 程启， 路上 身起， 程启， 路上
بېشىدا ئۈرۈمچىگە قاراپ يولغا چىقماقچىمەن . 初月下算打我 .
。 齐木鲁乌去身动

يولغا سالماق 走发打， 走送 走发打， 走送
سېلىۋەتتى . 了走发打人客把易容不好他 .

يولغا قارىماق 望巴， 望盼， 候等 望巴， 望盼， 候等
ماق 来人恋望盼

يولغا قويماق 行施， 施实， 行实 行施， 施实， 行实
غان كۈندىن باشلاپ يولغا قويۇلدى . 起日之布公自例条本 .
。 行施

يولغا كىرمەك 道轨入进 道轨入进
يول قويماق ① 许允， 许容 许允， 许容

يول قويىدى . 话说人别容不他 . 话説人别容不他 .
يول قويمايدۇ . 做样这我许允不况情 . 做样这我许允不况情 .

بولمايدۇ . 的许容能不是这 . 的许容能不是这 .
تارتىشتا بىر - بىرىگە ~ 步让相互中论争在 ~

ئارتىشتا بىر - بىرىگە ~ 步让相互中论争在 ~
خاتالىققا / 步让相互中论争在 ~
يولغا كىرىدى . 你了让我 . 你了让我 .

يول ماڭماق ① 路走 ② 成 门窍找， 动活 <成>
مېنى ئۈرۈمچىگە يۆتكەشكە خېلى ۋاقىت يول ماڭدى . 为了哥哥 .

يولغا كىرىدى . 久很了动活齐木鲁乌到调我把
يول ئوچۇق <习> 着开敞门 着开敞门

يولغا كىرىدى . 走就走要他 . 着开敞门， 走就走要他 .
يولى بار ① 理有， 道门有 道门有， 理有

يولغا كىرىدى . 都有它的道理 . 都有它的道理 .
يولغا كىرىدى . 决解能他事这， 路门有他 . 决解能他事这， 路门有他 .

يولغا كىرىدى . 来到机时 来到机时
بىر كۈرسەتمە كېچىمىز . 到一机时 . 到一机时 .

يولغا كىرىدى . 把 把
يولغا كىرىدى . 法办想 <成> . 法办想 <成> .

يولغا كىرىدى . 边门的家你挨伙家个这让再别你 . 边门的家你挨伙家个这让再别你 .
يولغا كىرىدى . 边门的家我挨再要不你们你 . 边门的家我挨再要不你们你 .

يولغا كىرىدى . 道小肠羊， 路小 <古> 道小肠羊， 路小 <古>
يولغا كىرىدى . 导指， 导引， 路领， 路指 <古> 导指， 导引， 路领， 路指 <古>

يولغا كىرىدى . 者导领， 者领带 ② 导向， 人路领 ① 者导领， 者领带 ② 导向， 人路领 ①
يولغا كىرىدى . 领带， 领率 领带， 领率

يولغا كىرىدى . 同， 者行同， 人路同 ① 同， 者行同， 人路同 ①
يولغا كىرىدى . 伴作狗与 <谚> . 伴作狗与 <谚> .

有没你 . 人的理道得 有没你 . 人的理道得
بىر يولى قارا، بىر 儿道， 理纹 ⑤ . 说样这由理何任
، 行 ⑥ . 布花的蓝儿道一， 黑儿道一 . 布花的蓝儿道一， 黑儿道一 .

~ 回 ⑦ . 挑里渠从尔比萨 挑里渠从尔比萨 . 挑里渠从尔比萨 挑里渠从尔比萨 .
~ 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ .

为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ . 为 ⑦ .
职殉身以 身献而国祖 职殉身以 身献而国祖

يول ئاچماق 辟， 开， 拓开， 路开 辟， 开， 拓开， 路开
لىمىك 进前拓开

يول ئاچماق 发出， 往前 发出， 往前
راپ يول ئالدى . 了京北往前天昨天们表代 . 了京北往前天昨天们表代 .

يول باشلىغۇچى 人路带， 人路领， 者导领 人路带， 人路领， 者导领
يول باشلىماق 路带 路带

يول بەرمەك ① 路让 ② 息姑 <转> 步让， 就迁， 息姑 <转>
يول بەلگىسى 标路 标路

يول بولسۇن <习> 风顺路一祝， 安平路一祝 <习>
يول تاپماق 路门找， 路出找 路门找， 路出找

يول تۇتماق 法办取采 法办取采
يول تۈزلەش ماشىنىسى 机路平 机路平

يول چىقماق 路出有 路出有 路出有 路出有 路出有 路出有 路出有 路出有
چىقىدۇ . 路出有会总前面人的畏无大在 . 路出有会总前面人的畏无大在 .

يول چىقىدۇ . 路出有会总前面人的畏无大在 . 路出有会总前面人的畏无大在 .
يول چىقىدۇ . 路出有会总前面人的畏无大在 . 路出有会总前面人的畏无大在 .

يول خىتى 证行通， 条路 证行通， 条路
يول خىراجىتى 资川， 缠盘， 费旅， 费路 资川， 缠盘， 费旅， 费路

يولدا قالماق 上路在落 上路在落 上路在落 上路在落 上路在落 上路在落 上路在落
ئالدىرىغان يولدا قالار . 上路在落是 上路在落是 上路在落是 上路在落是 上路在落是 上路在落是 上路在落

يولداش 经离， 轨越， 坏变， 坏学 <成> 经离， 轨越， 坏变， 坏学 <成>
يولداش 道叛 道叛

يولداش 路上误耽 路上误耽 路上误耽 路上误耽 路上误耽 路上误耽 路上误耽
يولداش 头念消打 头念消打 头念消打 头念消打 头念消打 头念消打 头念消打

يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行
يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行

يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行
يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行

يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行
يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行

يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行
يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行

يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行
يولداش 程行 程行 程行 程行 程行 程行 程行

يولۋاس <动>〔静〕 虎老: يىگىت سۆزىدىن قايتماس، ~
ئىزىدىن. <谚> 头回走不虎老，口改不话说汉好
。路

虎属 يىللىق يولۋاس

年虎 <天> يىلى يولۋاس

草耳虎 <植>〔静〕 يولۋاسقۇلاق

草尾虎 <植>〔静〕 يولۋاسقۇيرۇق

毛绒 <古>〔静〕 يولچ

布的道带 ~ رەخت 条条一，道道一〔静〕 يول - يول

يول - يولقاي 沿途，路沿〔静〕: پۈجۈك ئاغىچا ئىچكىرىدىن
شىنجاڭغا كېلىپ، ~ قۇمۇلغا چۈشكۈن قىلىدىغان ئەمەلدارلارنىڭ

خېنىملىرىنى قوبۇل قىلغاندا، ئۇلارغا تەرجىمانلىقمۇ قىلاتتى. 福
官的脚歇密哈在途沿，疆新来地内从见接在太太晋

。译翻过当们她给还，时人夫的们员

示训，示指〔静〕 يوليورۇق

示指，示指下 بەرمەك يوليورۇق

يوليورۇق سورىماق 示请: يوليورۇق سوراش دوكلاتى

。告报示

角抹弯拐，子弯绕(话说)〔动〕 يوزاتماق

法手，段手，施措，法办 <古>〔静〕 يون

垫毡，鞣鞍 <古>〔静〕 يوناق

子刨皮刮 <古>〔静〕 يونغۇچ

态动使的 «يونۇماق» يونۇتماق

态同共的 «يونۇماق» يونۇشماق

的削切被 يونۇلماق «يونۇتماق» 态动被的: يونۇلغان مېتال

属金

~ يونۇماق ①〔动〕 削切，削: ياغاچنى ~ 头木削 / مېتال ~

磨搪 ②属金削切 يونۇپ سىلغايتماق 磨搪

下刮或下削类之头木) 屑碎，屑 <古>〔静〕 يونىندى

(屑碎的

鬼死饿②物怪的中说传①〔静〕 يوها

匿隐，藏隐，瞒隐 <古>〔动〕 يويماق

〔叹〕 哟哎 <古>〔叹〕 يۇ (羞害示表以用女妇)

يۇباغۇ 的睬理不，的视蔑，的视轻 <古>〔静〕

洗梳〔静〕 يۇپ - تاراپ

木春领 <植>〔静〕 يۇپتىلىيە

~ يۇپقا 薄: ~ كۆڭلەك 衫衬薄 / ~ يوتقان 子被薄

薄单，薄 <方>〔静〕 يۇپۇك

箏风 <方>〔静〕 يۇپۇلاق

星岁，星木 <天>〔静〕 يۇپىتېر

人爱，侣伴③志同②。子棍的中手掉扔别
助帮的式志同 ياردەم ~ 的式志同〔静〕 يولداشلارچە

系关志同 مۇناسىۋەت ~ 的志同〔静〕 يولداشلىق

亮闪，光闪 <古>〔动〕 يولدراماق

讲不②坂达的路无 داۋان ~ 的路无①〔静〕 يولسىز

理无 ~ / 人的理讲不 ئادەم ~ 的理无، 的理
人的理有没 <谚> . يولسىزنىڭ تىلى قىسقا. / 为行的

。“行难步寸理无，下天遍走理有”同喻: 短头舌

地理无〔静〕 يولسىزلارچە

指理无 ~ بىلەن ئىيىلىمەك 〔静〕 يولسىزلىق

闹取理无，赖无耍 قىلماق ~ / 责

态同共的 «يوللىماق» يوللاشماق

يوللانما ①〔静〕 文呈②件寄 ~ 件快 / پوچتا يوللا-

مىسى 件邮

裹包 يوللانماق «يوللىماق» 态动被的: پوسۇلكلار يوللاندى.

。了去出寄

纹条有 ~ رەخت 的纹条有، 的儿道带①〔静〕 يوللۇق¹

道讲，的理有②衣衬的儿道宽 كەڭ ~ كۆڭلەك 布的

~ / 话的理有 گەپ ~ / 事的理有 ئىش ~ 的理

مۇناسى قىلماق 以待相礼以 يوللۇقلارغا ياردەم كۆپ بولىدۇ،

يولسىزلارغا ياردەم ئاز بولىدۇ. 助寡道失，助多道得。

يوللۇق قوغدىنىشى <法> 卫防当正

玉碧缟 <矿> يوللۇق بەشىم

物礼行钱送 تۇتماق ~ 物礼行钱〔静〕 يوللۇق²

~ يوللىماق ①〔动〕 发: 寄 ~ خەت / تېلېگرامما ~

发报呈②报电发 告上，报申，报上，报呈②报电发

دەرىجىلىك ئورگانغا ~ 关机级上报呈料材将

سومىسىنى ~ 致③额业营报申 يولداشلارغا يالغۇنلۇق

~ 候问的情热以致们志同向 سلام ~

客乘，客旅，人行〔静〕 يولۇچى

机客 ئايروپىلانى يولۇچى

车客 پويىزى يولۇچى

态动使的 «يولۇتماق» يولۇقتۇرماق

يولۇتماق 〔动〕 受遭，遇遭，见碰，到遇，见遇 - مەن ئۇ-

نىڭغا مەكتەپ ئالدىدا يولۇقۇپ قالدىم. 了见遇口门校在我

虎老 <谚> . يولۇساق يولۇقسا، يولۇقساڭمۇ مولۇقسا.

遭 ~ بالاغا / 险遇 ~ خەتەرگە . 慌惊别上遇，上遇莫

难灾受

态同共的 «يولۇتماق» يولۇقۇشماق

。乡同是他和我 . ~ بىلەن بىر
 人的系关乡老拉〔静〕 يۇرتتاز
 系关乡老〔静〕 يۇرتتازلىق
 派宗方地拉, 系关乡老拉 يۇرتتازلىق قىلماق
 弟内, 子舅小 <古>〔静〕 يۇرچ
 蛋坏, 胚流下, 货贱 <古, 骂>〔静〕 يۇزۇت
 难灾, 祸灾 <古>〔静〕 يۇزۇغ
 饼层干 <古>〔静〕 يۇغا
 臣大厥突的身出民平给)士儒优 <古>〔静〕 يۇغۇش
 (街头的
 瓜丝 <植>〔静〕¹ يۇغۇچ
 布碗洗, 帚炊〔静〕² يۇغۇچ
 族固裕〔静〕 يۇغۇر
 态动使的 «يۇغۇرماق»
 式固裕②语固裕①〔静〕 يۇغۇرچە
 杖面擗, 杖擗 <古>〔静〕 يۇغۇرغۇچ
 的型合融〔静〕 يۇغۇرما
 济经式合融 <经> يۇغۇرما ئىقتىساد
 面和, 面揉 ~ خېسىر : 和, 合揉〔动〕 يۇغۇرماق
 态同共的 «يۇغۇرماق»
 的合糅, 的合融〔静〕 يۇغۇرۇلما
 态动被的 «يۇغۇرماق»
 衣洗妈妈让也事无着闲肯尔艾. 态动使的 «يۇماق»
 ى ئانىسىغا يۇغۇزدۇ . 服
 巴嘎面 巴嘎 巴嘎〔静〕 يۇق¹ / 巴嘎面 يۇقى
 迹血, 痕泪 / 痕泪 / 垢油, 儿巴嘎油
 痕血
 物衣的洗该, 物衣脏 <方>〔静〕 يۇق²
 的性入输〔静〕 يۇقتۇرما
 胀膨货通性入输 <经> يۇقتۇرما پۇل پاخاللىقى
 ① «يۇتماق» 态动使的: چىۋىن كېسەل يۇقتۇردۇ.
 上染沾 病疾染传蝇蚕 . يامان ئادەتنى يۇقتۇرۇۋالماق
 衣到沾垢污让 ~ 习恶 上蹭, 上沾使② ى
 油上蹭子袖 油上蹭子袖 يۇقتۇرۇۋالماق / ئۆزىگە كىر
 人的好自身洁, 人的染不尘一 ئادەم يۇقتۇرمايدىغان
 纸的力着黏有 ① «يۇققاق» 〔静〕 的力着黏有
 . قەغەز ② 的染传易容③ 的人缠爱: ئۇ ئادەمگە بەك ~ بالا .
 . 子孩的人缠爱个是他
 染 ~ ىكەل : 染沾, 染侵, 染感, 染传① 〔动〕 يۇققاق

(食蒸的儿卷层干似类)子香油 <食>〔静〕 يۇتازا
 的噬吞〔静〕 يۇتقۇچى
 胞细噬吞 <生> يۇتقۇچى ھۇجەيرە
 态动使的 «يۇتماق»
 态动被的 «يۇتقۇرۇلماق»
 腔咽 <理生>〔静〕 يۇتقۇلۇق
 涡旋 <古>〔静〕 يۇتقۇن
 喉咽 <理生>〔静〕 يۇتقۇنچاق
 炎咽 <医> يۇتقۇنچاق بەللىكى
 溪小(的过流下桥从) <方>〔静〕 يۇتما
 ① 吞, 咽: چاينى ~ 咽, 吞① 〔动〕 يۇتماق
 忍, 忍受: غەزەب - ىنى ~ 忍, 怒忿住忍, 怒忍 ~ ىنى
 痛受忍 ~ ىنى / 怒忿住忍, 怒忍 ~ ىنى
 侵③. 山吞如怒忍 <谚> . تاغ يۇتماق . / 苦
 款公吞侵 يۇتۇۋالماق پۇلىنى
 人妇, 子妻 <古>〔静〕 يۇتۇز
 态同共的 «يۇتماق»
 一口 ~ 水口 / 一口 ~ ىنى / ىنى
 茶口
 头拳 <古>〔静〕 يۇدۇرۇق
 下见 يۇرا
 系罗侏 <地> يۇرا سىستېمىسى
 园家, 乡故, 乡家① 〔静〕 يۇرت
 园家建重 / 园家回返 يۇرتقا يۇرتقا
 他在其与其 <谚> . ئۆز يۇرتۇڭدا ئۇلتاڭ بول .
 羊放乡故在如不, 王为乡 ىنى يوق جاڭگال بولماس ,
 子林的狼无有没 <谚> . ىنى يوق ~ .
 子庄的 ② 府, 馆: بىلىم يۇرتى / مەدەنىيەت يۇرتى
 馆化文
 下天打, 山江打 يۇرت ئالماق
 民乡 يۇرت ئەھلى
 老长 يۇرت بېشى
 国治, 山江坐 يۇرت سورىماق
 领, 人领带, 者导指, 者导领 <古>〔静〕 يۇرتتاچى
 人路
 念观土乡, 情乡, 谊乡〔静〕 يۇرتدارچىلىق
 ① 乡同② 乡老: يۇرتداشلار ئويۇشما .
 你听 / 会乡同 ىنى / تەلەپپۇزىڭىزدىن قارىغاندا , ~ ئوخشايمىز .
 . 乡老是像好们咱, 音口的
 人的井离乡背 ~ ىنى : 的井离乡背〔静〕 يۇرتسىز
 式形词容形的 «يۇرت» : ياقا ~ ىنى / مەن

温高 تېمپېراتۇرا يۇقىرى

频高 <物> يۇقىرى چاستوتا

位高, 位数高 <数> خانانە يۇقىرى

院法级高, 庭法级高 <法> سوت يۇقىرى

官法级高 <法> يۇقىرى سودىيە

爬上向 ياماشماق يۇقىرىغا

层上 قاتلام يۇقىرى

病压血高 <医> يۇقىرى قان بېسىم كېسىلى

值高 <经> يۇقىرى قىممەت

标指高 كۆرسەتكۈچ يۇقىرى

子分高 <化> يۇقىرى مالېكولا

调高 مۇقام يۇقىرى

涨上, 高升, 升高 ئۆرلىمەك يۇقىرى

息高 <经> يۇقىرى ئۆسۈم

游上 ئېقىم يۇقىرى

理物能高 يۇقىرى ئېنېرگىيە: ~ 能高

يۇقىرىقى <静> 的边上, 的高的, 的面上, 的; بىنانىك ~ قەۋىتى

的楼 (层高) / مەن ئۇلارنىڭ ~ گەپ - سۆزلىرىدىن

。 惊吃到感话的上以们他对我. بولدۇم

底上 <数> يۇقىرىقى ئاساس

膊上 <理生> يۇقىرىقى جاغ

يۇقىرىلانماق «يۇقىرىلىماق» 态动使的: ئۆزىگە قويۇلغان تە.

求要的己自对高提 ~ لەپنى

يۇقىرىلاشماق «يۇقىرىلىماق» 态同共的

يۇقىرىلىق <静> 度高

يۇقىرىلىماق <动> 高升, 上升: ئايروپىلان يۇقىرىلاپ ئۈچ.

ماقتا. (飞高往在) 升上在正机飞

يۇڭ <静> 毛: قوي يۇڭى / 毛羊 / تۆگە يۇڭى / 毛驼 ~

ئەدىيال 毯毛 / ~ رەخت 布毛

يۇڭ تاجىلىق بۇغا <动> 鹿冠毛

يۇڭ توقماق <成> 子刀软: ئۇ ~ بىلەن ئادەمنىڭ

جېنىنى ئالدۇ. 人杀子刀软用他

يۇڭ توقۇلما 品织毛

يۇڭ يىپ 纱毛, 线毛

يۇڭ² <静> <古> 膜膈横, 膜膈

يۇڭداشماق «يۇڭداشماق» 态动使的

يۇڭداشماق «يۇڭداشماق» 态同共的

يۇڭداشماق «يۇڭداشماق» 态动被的: يۇڭداشماق توخۇدەك تىترە.

抖发样一鸡的毛掉拔像 ەك

يۇڭداشماق <动> 毛拔: توخۇنى / 毛鸡拔 / ساقالىنى ~

上沾衣大. 粘, 沾②病疾上

。 水沾不布种这. 泥了

上沾会脚的路过走 <谚> . ماڭغان پۇتقا توپا يۇقار.

。 土

的粘易容 <静> يۇقۇشلۇق

يۇقۇشماق <动> 和随: بۇ ئادەمگە يۇقۇشۇپ تۇرىدىغان بالاي.

。 子孩的和随个一是他

病疫 <静> يۇقۇم

疫检 تەكشۈرۈش يۇقۇم

区疫 <医> يۇقۇم رايونى

的强性染传 ~ 的强性染传 <静> يۇقۇمچان

病疾

性染传 <静> يۇقۇمچانلىق

病的染传不 ~ 的染传不 <静> يۇقۇمسىز

态动使的 «يۇقۇمسىزلانماق» يۇقۇمسىزلاندىرماق

态动被的 «يۇقۇمسىزلاندىرۇلماق» يۇقۇمسىزلاندىرۇلماق

染传免受 <静> يۇقۇمسىزلانماق

态动使的 «يۇقۇملانماق» يۇقۇملاندىرۇلماق

يۇقۇملانماق <动> 染感: سىز ئېغىر يارىلىنىپسىز, ئەگەر يۇ.

险危很是染感果如, 重很伤的你. قۇملانسا خەتەرلىك

的. 的 يۇقۇملانغان بوغۇم يەللىكى 炎节关性染感

的性染传, 的染传 <静> يۇقۇملۇق

病菌杆死坏 <牧> يۇقۇملۇق ئاقساق

感流, 冒感性染传 <医> يۇقۇملۇق زۇكام

病染传 <医> يۇقۇملۇق كېسەل

垢油, 渍油: ماي يۇقۇندىسى 物染沾 <静> يۇقۇندى

的房楼 يۇقىرى <静> ① 上, 面上: ئىمارەتنىڭ ~ قەۋىتى

高, 的级高, 的高② 面上在站 تۇرماق 层上 / يۇقىرىدا

的: ~ 的 额 的: سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلار 高年级学 / 生

上③ 段阶级高的 展发会社 ىماقۇچى ~ 的: تەرەققىياتىنىڭ

级: يۇقىرىنىڭ بۇيرۇقى 上级的 命 / 令 的: خەلقنىڭ ئارزۇ -

تەلەپلىرىنى يۇقىرىغا يەتكۈزمەك 上向 级转 达 的 民人 望愿

求要和

白蛋高 ئاقسىل يۇقىرى

压高 <气> يۇقىرى بېسىم

的压高 يۇقىرى بېسىملىق

数参高 <数> يۇقىرى پارامېتىر

院上, 院议上 پالاتا يۇقىرى

润利额高 <经> يۇقىرى پايدا

潮高, 点极, 点顶 يۇقىرى پەللە

人别取捞 捞取 取捞，取
西东的
，救营，救抢，救拯，救解，救 <古>〔动〕² يۇلماق²
济救
毛焮〔动〕 يۇلماق
金赎②施布，舍施① <古>〔静〕 يۇلوش
态同共的「يۇلماق」 يۇلوشماق
款赔，偿赔 <古>〔静〕 يۇلۇغ
身献，牲牺 <古>〔动〕 يۇلۇغلاماق
髓脊 <理生>〔静〕 يۇلۇن
炎质灰髓脊 <医> يۇلۇن سۇر ماددا يەللىكى
液脊脑 <理生> يۇلۇن سۇيۇقلۇقى
癆髓脊 <医> يۇلۇن سىغىلىسى
克休髓脊 <医> يۇلۇن شۇكى
洞空髓脊 <医> يۇلۇن كاۋاكلىشىش
经神髓脊 <理生> يۇلۇن نېرۋىسى
炎髓脊 <医> يۇلۇن يەللىكى
يۇلۇنماق «يۇلماق» 态动被的: باغدىكى ئوت - چۆپلەر يۇلۇ-
نۇپ بولدى. 了光拔草杂的中园.
下见 يۇلۇشان
يۇلۇشان كالىندارى <天> 历略儒 (身前历公)
يۇماق ①〔动〕 洗①，涤洗，刷洗，كيسيم ~ 服衣洗 / رەسىم
~ 吹风一②片照洗 ~ 销勾笔一， مۇشۇ سەۋەنلىك بىرنەچ-
چە يىلدىن بۇيان قىلغان ياخشى ئىشلىرىمنى يۇيۇۋەتتى. 这-
点一了吹风一事好的干来以年几我把就错
يۇمچۇقلىماق 〔动〕 递〔色眼〕，使〔色眼〕: قاسىم بۇ گەپ-
نى ئاڭلاپ، ماڭا قاراپ كۆزىنى يۇمچۇقلاپ قويدى. 听木斯喀
了这了话我向使了个眼色
يۇمدۇرماق «يۇماق» 态动使的
يۇمران 〔静〕 的嫩柔，的嫩: ~ مايسا 嫩的柔的 / 苗幼的
نىڭ ~ ئېتى 子孩的细嫩皮肉
يۇمران تۈك <理生> 毛胎
يۇمرانقوزۇق <动>〔静〕 鼠黄
يۇمرۇلماق <古>〔动〕 溃崩，解瓦，毁摧被，翻推被
يۇمشاتماق «يۇمشاق」 态动使的: تېرىنى ~ 揉子皮把
软 / 软 / 软说心把 ~ 软 / 软 / 软说心把 / 软 / 软说心把
场碾 ~ 场碾 . 肤皮润柔膏油
يۇمشاشماق «يۇمشاق」 态同共的
يۇمشاق ①〔静〕 的绵绵软，的软柔，的和软，的软①
的绵绵软 يوتقان ~ / 发头的软柔 چاچ ~ / 饊软 نان

子胡拔
的毛无〔静〕 يۇڭسىز
的有用，的要需 <古>〔静〕 يۇڭلاغلىغ
要需，用使，用 <古>〔动〕 يۇڭلاماق
皮毛 ~ 薅茸毛，的长毛，的毛有〔静〕 يۇڭلۇق
犀毛 <动> يۇڭلۇق كەركىدان
泉 <古>〔静〕 يۇل
灯 <古>〔静〕 يۇلا
头笼 <古>〔静〕 يۇلار
头笼套 <古>〔动〕 يۇلارلاماق
泉小 <古>〔静〕 يۇلاق
恒 ~ 斗星，辰星，星星，星〔静〕 يۇلتۇز
星极北 قۇتۇب يۇلتۇزى / 星流 ~ 星 / 星
宿星，座星 <天> يۇلتۇز تۈركۈمى
教星拜 <宗> يۇلتۇز ئېتىقادچىلىقى
يۇلتۇزى بىر <成> 缘良结喜: 命为依相， خۇدا ئۇ-
لارنىڭ يۇلتۇزىنى بىر قىلغانىكەن . 缘良结喜们他使主真
يۇلتۇزى ئۈچمەك <成> 命殒
يۇلتۇزسىمان 〔静〕 的状星
يۇلتۇزسىمان نەنچە <医，生> 体星
يۇلتۇزسىمان جىسىم <天> 体星类
يۇلتۇزقوراي <植>〔静〕 菀紫木
يۇلتۇزگۈل <植>〔静〕 菀紫
يۇلتۇزلۇق 〔静〕 的星星满布，的星星有: ~ ئاسمان
空天的星星满布
يۇلتۇزئوت <植>〔静〕 缕繁
يۇلدۇرماق «يۇلماق」 态动使的: بالاراغا ئوت ~ 子孩让
草拔们
态同共的「يۇلدۇرماق」 يۇلدۇرۇشماق
态动被的「يۇلدۇرماق」 يۇلدۇرۇلماق
家学文天，家星占，家相星 <古>〔静〕 يۇلدۇزچى
炬火 <古>〔静〕 يۇلغاق
柳红，柳桤 <植>〔静〕 يۇلغۇن
色红粉，色花柳桤 رەڭ يۇلغۇن چېچىكى
丛柳红，林柳桤，丛柳桤〔静〕 يۇلغۇنلۇق
يۇلقۇنماق 〔动〕 脱挣: ئۇ قولۇمدىن يۇلقۇنۇپ چىقىپ كەتتى .
了脱挣里手的我从他
态同共的「يۇلقۇنماق」 يۇلقۇنۇشماق
拔 ~ 草拔 / 揪 ~ 揪: ئوت ①〔动〕 يۇلماق①
榨 <转>②发头揪 ~ چاچ / 掉拔 يۇلماق / 牙

池浴，室浴，堂澡 <古>〔静〕 **يۇنغۇق**
 雀孔 <古，动>〔静〕 **يۇنقۇش**
 橙香 <植>〔静〕 **يۇنۇس**
 豚海 **يۇنۇس بېلىقى**
 菜芥，菜油 <方，植>〔静〕 **يۇنۇسكا**
 子养 <古>〔静〕 **يۇۋغا**
 石巨(的来下冲洪山) <古>〔静〕 **يۇۋۇغ**
 洗梳〔静〕 **تاراپ**
 尸洗 <宗>① **يۇيۇپ** - تاراپ بەرلىكىدە قويماق
 光而扫一 <转>② **葬安**
 يۇيۇشماق «يۇماق» 态同共: قىزلار قاقاقلاپ كۈلۈپ، مۇز-
 دەك بۇلاق سۇلىرىدا يۇيۇشتى. 娘子哈哈嘻嘻地笑。
 脸洗水泉的凉冰用着
 餐的洗没 **يۇيۇقسىز**〔静〕 的洗没: ~ قاچا - قۇچا
 服衣的洗没 ~ / 具
 碗的过洗 ~ چىنە 的过洗〔静〕 **يۇيۇقلۇق**
 的刷水〔静〕 **يۇيۇلما**
 牙刷水 石刷水: **يۇيۇلما تاش سۇۋاقلىق تام**
 面墙石刷水
 土溶淋 <农> **يۇيۇلما تۇپراق**
 子单的过洗 ئەدىيال 态动被的 «يۇماق» **يۇيۇلماق**
 子孩给 ~ بالىنى 态动使的 «يۇيۇلماق» **يۇيۇندۇرماق**
 澡洗
 了澡过洗子孩. 态复自的 «يۇماق» **يۇيۇنماق**
 嗽咳〔静〕 **يۆتەل**: قۇرۇق ~ 咳干 / ئۇنى ~ تۆتۈپ كەتتى.
 止不嗽咳他
 态动使的 «يۆتەلمەك» **يۆتەلدۈرمەك**
 的嗽咳有〔静〕 **يۆتەللىك**
 嗽咳常经我. 态动使的 «يۆتەلمەك» **يۆتەلمەك**
 嗽咳〔动〕 **يۆتەلمەك**: مەن دائىم يۆتەلىمەن.
 来起嗽咳得呛烟被他. 态同共的 «يۆتكەمەك» **يۆتكەشمەك**
 的嗽咳有〔静〕 **يۆتكەلمەك** 态动被的 «يۆتكەمەك» **يۆتكەلمەك**
 调作工，职调 ~ خىزمەت. 了方地挪子桌. 态动使的 «يۆتكەمەك» **يۆتكەلمەك**
 动 / يۆتكەلگەن كىيىملەر 的过换 / قوشۇن دەريانىڭ
 ۇ قىرغىقىغا يۆتكەلدى. 岸对的河了到移转伍队.
 土客 <农> **يۆتكەلگەن تۇپراق**
 下见 **يۆتكەلمە**
 润利移转 <经> **يۆتكەلمە پايدا**
 的移游〔静〕 **يۆتكىلىشچان**
 湖移游 <地> **يۆتكىلىشچان كۆل**

桌圆 脸圆 ~ / 圆〔静〕 **يۇمىلاق**
 柏圆 <植> **يۇمىلاق ئارچا**
 珑玲面八，滑圆世处 <成> **يۇمىلاق تاۋۇز**
 嘴壶形圆 **يۇمىلاق جوغا**
 象蜻圆，蜻圆 <动> **يۇمىلاق چېرىپاشكا**
 风防广 <植> **يۇمىلاق زىراۋەندە**
 稻粳 <植> **يۇمىلاق شال**
 蔻豆草 <植> **يۇمىلاق قاقىلە**
 帽螺圆 **يۇمىلاق گايكا**
 螺田圆 <动> **يۇمىلاق ئېتىز قۇلۇلسى**
 纲口圆 <动> **يۇمىلاق ئېغىزلىقلار سىنىپى**
 镗圆 **يۇمىلاق ئېكەك**
 的合凑，的酸寒，的单简〔静〕 **يۇمىلاق - تۇمۇلكە**
 态动使的 «يۇمىلاقلىماق» **يۇمىلاقلىتىش**
 态同共的 «يۇمىلاقلىماق» **يۇمىلاقلىشماق**
 态动被的 «يۇمىلاقلىماق» **يۇمىلاقلىنىش**
 面成揉面把 ~ خېمىرنى 圆弄〔动〕 **يۇمىلاقلىماق**
 球小成揉泥把 ~ لايىنى 团
 态复自的 «يۇمىلماق» **يۇمىلانماق** ۇ ئاغرىققا چىدىماي ھەدەپ
 كارىۋاتتا يۇمىلىناتتى. 滚翻直上床在住不忍得痛他.
 滚上地在 ~ 滚打，动滚〔动〕 **يۇمىلماق**
 不泣，泪垂 合一张一睛眼〔静〕 **يۇم - يۇم**
 声成
 腊希 <古>〔静〕 **يۇنان**
 的式腊希古②语腊希古，文腊希古①〔静〕 **يۇنانچە**
 困窘使，恼气使，罪得，惹 <古>〔动〕 **يۇنجۇتماق**
 的糕糟，的劣恶，的坏 <古>〔静〕 **يۇنچىغ**
 匹马，马 <古，动>〔静〕 **يۇند**
 粪马 <古>〔静〕 **يۇنداقتا**
 桶水污 水污〔静〕 ~ چىلىكى **يۇندى**
 面垢头蓬，脸的(叭八里脏)乎乎脏 **يۇندى چىراي**
 的拔不毛一 <成> **يۇندىسىنى ئىت كۆرمەيدىغان**
 沟阴 **يۇندى ئېرىقى**
 道水下 **يۇندى يولى**
 卒走②者饭剩汤残倒倾并送运①〔静〕 **يۇندىپۇرۇش**
 做人别替(马拍迎逢了为)①〔静〕 **يۇندىپۇرۇشلۇق**
 当勾的卒走②转台锅的人别着围，饭
 水浊泥污〔静〕 **يۇندى - چايقاندى**
 客食，者食白吃，者饭剩汤残吃〔静〕 **يۇندىخور**
 为行的食白吃，马拍迎逢〔静〕 **يۇندىخورلۇق**

线天向定 ئانتېنا يۆنىلىشلىك

角向定 <数> يۆنىلىشلىك بۇلۇڭ

破爆向定 پارلىتىش يۆنىلىشلىك

体射发向定 <物> يۆنىلىشلىك تارقاققۇچ

化极向取 <物> يۆنىلىشلىك قۇتۇپلىنىش

井向定 <石> يۆنىلىشلىك قۇدۇق

器音扩向定 <物> يۆنىلىشلىك مىكروفون

培栽向定 <农> يۆنىلىشلىك ئۆستۈرۈش

蚀侵向定 <农> يۆنىلىشلىك يالىنىش

元 [静] يۈەن

钱元两 ھۆل يۈەنلىك «يۈەن» ەشەكلىك نەشەكلىك ەشەكلىك ەشەكلىك

يۈدۈتمەك «يۈدۈمەك» ەشەكلىك نەشەكلىك ەشەكلىك ەشەكلىك

ئۆزى سالتاڭ ماڭدى . ئۇ تەڭرىنى ماڭا يۈدۈتۈپ ،

了 . يۈدۈرۈك [静] <古> (的褥被放) 榻壁

يۈدۈشمەك «يۈدۈمەك» ەشەكلىك نەشەكلىك ەشەكلىك ەشەكلىك

شۈپ ، ئۇدۇل نىغەتلىك ئۆيگە كىرىپ كەتتى . ئۇ تەڭرىنى ماڭا يۈدۈتۈپ ،

。 去进了走家提麦格尼朝直鞋

态动被的 «يۈدۈمەك» يۈدۈلمەك

的扛，的背 [静] يۈدۈمە

篓背，筐背 سېۋەت يۈدۈمە

يۈدۈمەك [动] 扛，背 : ئوتۇن ~ 火柴背 / ياغاچ ~ 扛

头木

يۈرەك [静] ① <理生> 心，脏心 : يۈرەك ئاغرىماق 痛心

② 子胆 : يۈرەك چوڭ 大子胆

يۈرەك ئارامىغا چۈشمەك 来心下安 ، 来下实踏心

ۋەھىمە ئىلكىدە ياتالمايۋاتقان ئانىنىڭ يۈرەك ئاغرىشىنى كۆرۈپ

بىردىنلا ئارامىغا چۈشتى . 见到见一妈妈的安不食寝得惧恐 .

。 来下心安刻立子儿

يۈرەك ئاغزىغا ئىقىلماق 上眼子嚟到悬心

يۈرەك ئاغزىغا قاپلاشماق 提胆吊心 : بۇ گەپنى ئاڭلاپ

ئەركىنىڭ يۈرەك ئاغزىغا قاپلاشقانداك بولدى . 艾话这到听

。 来起胆吊心提肯尔

يۈرەك ئاغماق 悸心，惊心

يۈرەك ئاۋازى <医> 音心

يۈرەك ئەمەن تاپماق 安心

يۈرەك بوشلۇقى <理生> 腔心

يۈرەك پارە - پارە بولماق <成> 断寸肠肝，碎心

يۈرەك پارىسى <成> 宝贝肝心

يۈرەك پوك - پوك : 安不志志，虚心 ۋەھىمە ئىلكىدە ياتالمايۋاتقان ئانىنىڭ يۈرەك

پوك - پوك . <谚> 虚心贼作

يۆلەنچۈكلۈك [静] 的，有扶的手，的，有靠的背 ~ ئورۇندۇق

子椅的手扶有

يۈلەنمەك ① «يۈلەمەك» ەشەكلىك نەشەكلىك ەشەكلىك ەشەكلىك

附 : تامغا يۈلىنىپ ئولتۇرماق 坐墙着靠 / ئاتا - ئانا تامغا

يۈلىنىۋالماق 倚父母赖依

يۈلەمەك [动] ① 扶，扶搀 : موماينى يۈلەپ ماڭماق 着扶搀

走娘大老 ② 靠 : ۋېلىسىپىتىنى تامغا يۈلەپ قويماق 把车行自把

扶，持扶，助扶 ③ 下放墙靠 : ئاجىزلارنى يۈلەپ ، زى -

سىلارنى باسماق 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶

扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶

扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶

扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶 / 扶 ~ 强抑弱扶

困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

困济危 / 困济危 / 困济危

跳心，悸心 <医> يۈرەك سالماق
 痛绞心 <医> يۈرەك سانجىقى
 跳心，动搏心 <理生> يۈرەك سوقماق
 快过搏心 تېزلىشى قۇشنىڭ زىيادە
 跳肉惊心، 慌心 <成> يۈرەك سۇ بولماق
 喜欢心满 <成> يۈرەك سۇ ئىچمەك
 话里心، 言之肺腑 يۈرەك سۆزى
 نى ئېيتتى . 话里心的们我了出说他
 放怒花 ىۈرەك سۇيۈنمەك 烈采高兴،
 心他، 话这了听 . ئۇنىڭ يۈرىكى سۇيۈنۈپ كەتتى .
 膜外心 <理生> يۈرەك سىرتقى پەردىسى
 酸心 يۈرەك سىقىلماق : ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاپ، يۈرىكىم
 酸心到感我话的他了听 .
 焚如心忧 <成> يۈرەك قان بولماق
 足意满心 يۈرەك قانماق
 心 قەپسى = يۈرەك قېپى
 耳心 <理生> يۈرەك قۇلقى
 包心 <理生> يۈرەك قېپى
 炎包心 <医> يۈرەك قېپى يەللىكى
 底心 يۈرەك قېتى : ئۇ نىيازغا يۈرەك قېتىدىن رەھمەت
 谢感示表孜亚尼向里底心从他 .
 室心 <理生> يۈرەك قېرىنچىسى
 沥心呕، 血心尽费 يۈرەك قېنىنى سەرپ قىلماق
 血 : ئۇ بىر ئۆمۈر مائارىپ ئىشلىرى ئۈچۈن يۈرەك قېنىنى سەرپ
 قىلدى . 血沥心呕业事育教为生一他
 烦心 يۈرەك قىسىلماق
 分万， 畅舒情心 <成> يۈرەك قىنىغا پاتماسلىق
 动激
 如急心، 燎火急心 <成> يۈرەك كاۋاپ بولماق
 焚如心忧، 火
 ىۈرەككە تەگمەك 心伤 : ئۇنىڭ قىلغىنى يۈرىكىگە تەگ .
 心的我了伤为所作所的他 .
 胆破吓، 心伤 <成> يۈرەككە دەز كەتمەك
 了破吓几点差他 . ىنىدىن ئۇنىڭ يۈرىكىگە دەز كەتتى .
 胆
 探试 <成> يۈرەككە قول سالماق
 起燃中心 <成> يۈرەككە ئوت تۇتاشماق
 焰火(的 ىلبەرنى كۆرۈپلا ئۇنىڭ يۈرىكىگە ئوت تۇتاشتى .
 焰火的情爱起燃便中心他، 尔拜丽迪到见

惊心战胆، 跳心 يۈرەك پوكۇلدىماق
 焚如心忧، 忪忪心忧، 焦心 يۈرەك بۇچۇلانماق : سا .
 急心尔比萨 . ىر يۈرىكى بۇچۇلانغان ھالدا تۇراخۇنغا قارىدى .
 眼一洪拉图了望地焚如 .
 大胆، 壮胆 <成> يۈرەك پۈتۈن : ھەرقايسىلىرى بول .
 们在位诸有 . ىرىكىمىز پۈتۈن تۇرىدۇ .
 胆
 肚挂肠牵 <成> يۈرەك تارتىشماق
 弦心动拨 يۈرەك تارى 弦心 : يۈرەك تارىنى تىترەتمەك
 伤创受灵心، 痕伤有留中心 يۈرەككە داغ قالماق
 止停动心 يۈرەك توختاش
 来下定心 يۈرەك توختىماق
 ىۈرەك توق = يۈرەك پۈتۈن
 感预 يۈرەك تۇيماق : ھاۋا ئىنتايىن دىمىق ، قاتتىق يامغۇر
 热闷常异气天 . ىغدىغانلىقىنى يۈرىكىم تۇيۇپ تۇرىدۇ .
 雨大场一下要到感预
 颤震心 يۈرەك تىترىمەك
 于耿耿， 忘不念念， 忘不 يۈرەكتىن چىقماسلىق
 怀 : ئۇنىڭ قىلىشى - ئەتىشىلىرى ئۆلسەمۇ يۈرىكىمدىن چىق .
 忘不死至我为所作所的他 .
 伤创的灵心 يۈرەك جاراھىتى
 心安 يۈرەك جايىغا چۈشمەك
 下一瞪咯里心 يۈرەك جىغ قىلماق : ئوغرىنى كۆرگەن
 偷小见看德乌斯麦 . ىغ قىلىپ كەتتى .
 下一了瞪咯里心
 跳地怦怦心 يۈرەك جىغىلدىماق
 愿， 愿情، 心忍 يۈرەك چىدىماق : بىر ئائىلىنى خاند .
 一掉毁心忍么怎 ؟ ۇيران قىلىۋېتىشكە يۈرەك قانداق چىدايدۇ ؟
 呢庭家个 ؟
 ىۈرەك چىقىپ كەتمەك <成> (怕害或兴高因)
 来出跳心 : سېنى كۆرۈپ يۈرىكىم چىقىپ كەتكىلى تاس قال .
 了来出跳快心得兴高我你到看 .
 房心 <理生> يۈرەك دالانچىسى
 律心، 常失律心 <医> يۈرەك رىتىمىسىزلىكى
 乱紊
 律心 <理生> يۈرەك رىتىمى
 苦满充中心، 心痛 <成> يۈرەك زەرداپ بولماق
 水苦子肚一， 水
 竭衰力心 <医> يۈرەك زەئىپلىشىشى
 伤创到受， 击打受遭灵心 يۈرەك زېدە بولماق

高兴، 放怒花心 <成> يۈرەك ئويىناپ كەتمەك
烈彩
尖心 <理生> يۈرەك ئۇچى
酸心 <成> يۈرەك ئېچىشماق
يۈرەك ئېرىمەك <成> 软心: قىزنىڭ كۆز ياشلىرىنى
كۆرگەن ئانىنىڭ يۈرىكى بىردىنلا ئېرىپ كەتتى. 女
兒看親母. 来下了软就子下一心، 泪流儿
膜内心 <理生> يۈرەك ئىچكى پەردىسى
放怒花心، 畅舒情心 <成> يۈرەك بايرىماق
大胆 योगىنىماق
يۈرەك يېرىلغۇدەك بولماق ① 狂若喜欣② 胆破吓
战胆惊心
يۈرىكى قاپتەك 天包大胆
يۈرەك ئالدى 跳肉惊心، 惊心战胆〔静〕
يۈرەك ئالدى بولماق <成> 小胆، 怯胆، 心战胆，
怕受惊担، 惊
得变使، 怕受惊担使 <成> يۈرەك ئالدى قىلماق
惊心战胆使， 小胆
يۈرەك ئالدىلىق 理心惧畏〔静〕
يۈرەك كەزدە 跳肉惊心، 惊心战胆〔静〕
يۈرەك كەزدە بولماق 战胆惊心، 胆吊心提: مەن تازا
يۈرەك كەزدە بولۇپ تۇرغاندا، ھويلىدا بىردىنلا ئايىشەم مۇئەللىم پەيدا
بولدى. 出然突师老姆谢依阿， 候时的胆吊心提正我.
了里子院在现
يۈرەك كەزدەلىك 理心惧畏〔静〕 胆吊心提: ئۇ ~ بىلەن دادىسىغا قارىدى.
دى. 眼一亲父了望地胆吊心提他.
يۈرەك كىسىز 胆的小 胆的小 的怯胆، 的怯胆: ~ ئادەم
يۈرەك كىسىزلىك «يۈرەك كىسىز» 的式形词名的: ئۇ ~ بىلەن يە.
نىمىدىن غىپىدە ئۆتۈپ كەتتى. 溜闪一边身我从地怯胆他.
去过了
يۈرەك كىسىزلىك قىلماق 怯胆， 懦怯
يۈرەك كىسىمان 的状脏心〔静〕
يۈرەك كىلىك 胆有， 大胆〔静〕 量胆有: بارات ~ ئادەم. 是提拉巴
言发胆大 的. 量胆有 ~ سۆزلىمەك 胆大言发
يۈرگەن - تۇرغان 胆大， 人众， 家大〔静〕
يۈرگۈزمەك ① «يۈرەك» 的态动使的 ② 行进， 使行， 实
力权使行 ~ ھوقۇق / 析分行进 ~ تەھلىل 行运، 行
态同共的 «يۈرگۈزمەك» 态动被的 «يۈرگۈزمەك»

火情起燃 <成> يۈرەككە ئوت سالماق
焰火的情爱燃点① <成> يۈرەككە ئوت ياقماق
趣兴起引②: يۈرتىمىزنى كۆرۈپ كەلگەنلەر ئۇ يەردىكى ئاجا.
يىپ ئۆزگىرىشلەرنى سۆزلەپ بېرىپ، يۈرىكىمگە ئوت يېقىۋەتتى.
我了起引， 变巨的生发里那到讲们人的乡故过观参
趣兴的
يۈرەككە ياقماق 意心中， 意心合: ئۇنىڭ سۆزى يۈرىكىم-
گە تازا ياقىتى. 意心的我中正话的他.
يۈرەك كىلابانى 膜瓣心 <理生>
يۈرەك مۇجۇلماق = يۈرەك ئېزىلمەك
يۈرەك مۇزلىماق 凉心: بۇ گەپنى ئاڭلاپ يۈرىكىم بىردىنلا
مۇزلاپ كەتتى. 了凉子下一心的我的话这到听.
يۈرەك مۇسكۈلى 肌心 <理生>
يۈرەك مۇسكۈلىغا قان يېتىشمەسلىك 心 <医>
血缺肌
يۈرەك مۇسكۈلى يەللىكى 炎肌心 <医>
يۈرەكنى ئالماق <成> 吓: بۇ بالا ئۆتكەن ئاي قورقۇ-
تۈپ يۈرىكىمنى ئالغانىدى. 大一了吓我把曾月上子孩这.
跳
يۈرەكنى ئەزمەك <成> 断寸肠肝: ئەنئەنىنىڭ ئۆلۈ-
مى ھەققىدىكى خەۋەر مەھرباننىڭ يۈرىكىنى ئېزىۋەتكەندى.
知安尔外世的去消息使美合日班肝肠寸断.
يۈرەكنى تاتلىماق <成> 心烦
يۈرەكنى توختاتماق <成> 子胆壮: سابىت يۈرىكىنى
توختىتىپ، ئالغا قاراپ مېڭىۋەردى. 子胆着壮提比萨.
去走前朝直
يۈرەكنى تۈتۈپ كۆرمەك 心打
يۈرەكنى داغلىماق = يۈرەكنى ئۆرتىمەك
يۈرەكنى زېدە قىلماق 肠肝断痛
يۈرەكنى قاپتەك قىلماق <成> 天包大胆
يۈرەكنى كۈچەيتكۈچى دورا <药> 剂心强
يۈرەكنى كۆيدۈرمەك <成> 去死得爱(性异对)
来活
يۈرەكنى ئۆرتىمەك <成> 燎火如心 肠肝断痛
يۈرەكنى يارا قىلماق = يۈرەكنى زېدە قىلماق
يۈرەك ئورنىغا چۈشمەك <成> 落头石块一里心
地: ئۇلارنىڭ ساق - سالامەت يېتىپ بارغانلىق خەۋىرىنى ئاڭلاپ،
يۈرىكىم ئورنىغا چۈشتى. 地到听. 息消的达到安平们他到听
地了落头石块一里心
يۈرەك ئويىمىنى <理生> 儿窝心

面满流血 赤耳 / yüz - كۆزى قان بولۇپ كەتمەك
 地百成〔静〕 yüzلەپ
 yüzلەپ - مىڭلاپ 〔静〕 千上百成: خەلق مەيدانغا كىر-
 دى . 场广入涌人的千上百成 .
 yüzلەشتۈرمەك «يۈزلەشمەك» 态动使的: مەمەتنى چاقىرىپ
 ئۇنىڭ بىلەن yüzلەشتۈرۈڭ . 质对他和来提麦麦叫 .
 yüzلەشتۈرۈلمەك «يۈزلەشمەك» 态动被的
 yüzلەشمەك 〔动〕 质对: ئەگەر ئۇ تېنىۋالدىغان بولسا ، شۇ تاپ-
 تىلا yüzلەشلىمەن . 赖抵要他果如 . 他跟以可就在现我
 . 质对
 yüzلەندۈرمەك «يۈزلەنمەك» 态动使的
 yüzلەندۈرۈلمەك «يۈزلەنمەك» 态动被的
 yüzلەنمەك 〔动〕 向趋，向朝，向面: يېزىلارغا ~ 农向面
 / 村 / زاۋاللىققا ~ 落没于趋 / بۇ زاۋۇت كىچىكلىكتىن چوڭ-
 لۇقتا ، ئاددىيلىقتىن مۇكەممەللىككە yüzلەندى . 已厂工个这
 . 善完于趋陋简由，大到小由
 yüzلۈك 〔静〕 ① 的面，的脸: ئاق ~ قىز 的庞脸皙白
 娘 / بىر ~ قەغەز 纸面单 ② 的子面有: ئادەم 的
 的甫瓦热 yüzلۈكى ③ 人的子 ④ 面琴 子毡(的盖上帐营队商)
 yüzلۈك 〔静〕 百一，的分百
 yüzلۈك نومۇر تۈزۈمى <教> 制分百
 yüzلۈك ئۈلۈش خانىسى <数> 位分百
 yüzلىگەن 〔静〕 的百成，的百上: ھارۋا 车辆百上
 yüzلىگەن - مىڭلىغان 〔静〕 万上千成
 yüzلىنىش 〔静〕 势趋，势趋: تەرەققىيات yüzلىنىشى 趋展发
 / 势 ~ سىزنى 线势趋
 yüzلىنىشچان 〔静〕 的向指
 yüzلىنىشچانلىق <心>〔静〕 性向指
 yüzلىنىشمەك «يۈزلەنمەك» 态同共的
 yüzمۇ - yüz 〔静〕 面对面，面当: سۆزلەشمەك 面当
 / 授面 توشماق ~ / 授面 توشماق ~ 面对面
 突冲生发
 yüzسىدىن 〔助〕 为，为: 了……起 见: مەكتەپ قۇرۇلغاندا
 قىنىڭ 20 يىللىقىنى تەبرىكلەش ~ چاقىرىلغان يىغىن . 纪为
 议会的开召而年周十二立成校学念
 شەخسەن ئۆزى بۇ ئىشقا ئارىلاشتى . 自亲他见起重慎了为
 . 事此了问过
 yüzىنچى 〔静〕 百一第: ~ نومۇر 号百一第
 yüzۈن 〔静〕 <植> 藻: دېڭىز يۈسۈنى 藻海

سادىق شۇنىڭدىن كېيىن يۇرت ئالدىدا يۈزنى كۆتۈرەلمىدى .
 了来头起不抬就前面人众在克迪萨后此
 yüzنى يەر قىلماق <成> 脸丢 地扫面颜使
 yüzنى يەرگە ئۇرماق = yüzنى يەر قىلماق
 yüzى ئوچۇق 的嫁过出，的婚已
 yüzى ئېچىلماق 婚已
 yüzى يورۇق 彩光上脸
 yüzى يوق 脸要不
 yüz - ئابرويى 〔静〕 信威，望声，面脸: yüz - ئابرويى
 تۆكۈلمەك 地扫信威
 yüzناچقۇ 〔静〕 天二第后婚，俗习族尔吾维)礼纱面揭
 (纱面揭娘新给友好朋亲方双请邀方男
 yüzە 〔静〕 面表，草潦皮浮，浅短，薄浅，浅肤: تونۇشى
 ~ ئادەم 人的浅知识见 ~ ئىشلىمەك 作工干
 yüzە باشقۇرۇش 草潦皮浮 / مەسىلىگە ~ قارىماق 浅肤题问看
 yüzەكى 〔静〕 陋浅，的薄浅，的泛浮，的面表，的浅肤: تونۇشى
 的: ~ چۈشەنچە 解见的浅肤 ~ قاراش 看的陋浅
 / 泛浮识知 法 ~ / ھەل قىلىش بىلەن تۈپتىن
 ھەل قىلىشنى تەڭ تۇتماق 治兼本标
 yüzەلىك 〔静〕 性面表
 yüzبېشى 〔静〕 长夫百，长户百
 yüzبېگى 〔静〕 侯户百
 yüzنۇرا 〔静〕 面对面，面当: ئېيتماق 讲面当
 yüzچە 〔静〕 面对面，面当
 yüzچى <古>〔静〕 类败，派面两
 yüz - خاتىر 〔静〕 子面，面情
 yüz - خاتىر قىلماق 子面顾，面情讲
 yüzدەيۈز 〔静〕 百之分百，全完: سېنىڭ دېگەنلىرىڭ ~
 توغرا . 对全完的说你 . 对全完的说你 . 对全完的说你 .
 رۇنلىدى . 作工的待交织组了成完地百之分百他
 yüzسىز 〔静〕 的脸要不，的耻无，的臊害不: يوقال كۆ-
 زۈمدىن ، ~ 开滚! 的脸要不个这你，开滚!
 دادامنى نېمە دەپ باغلاشتىڭ؟ 什为们你，徒之耻无，嘻
 ؟ 亲父我绑捆么
 yüzسىزلىك 〔静〕 为行赖无，径行耻无
 yüzسىزلىك قىلماق 脸要不，赖耍
 yüz - قول 〔静〕 脸手: بالام yüz - قولۇڭنى 去，子孩
 . 脸洗手洗
 yüz - كۆز 〔静〕 面脸: yüz - كۆزى قىزىرىپ كەتمەك 红面

。上肩

车的货了装 ھاۋزا ~ 的货了装 [静] يۈكلۈك

的载荷，的载负②词气语 <语>① [静] يۈكلىمە

璃玻载 <地> يۈكلىمە ئەينەك

税嫁转 <经> يۈكلىمە باج

波载 <物> يۈكلىمە دولقۇن

يۈكلىمەك [动] 驮①، 载驮，驮 ① ھارۋانلار تۈگىلەرگە ساللىرىنى

压②。了路上物货上驮驼骆给队商. يۈكلەپ يولغا چىقتى.

别到压事的己自把 ~ ئۆز ئىشىنى براۋغا ~ 担负使，到

任重以委 ~ ئېغىر ۋەزىپە / 上身人

يۈكۈندۈرمەك «يۈكۈنمەك» 态动使的: بالىنى ~ 孩子让

下跪

يۈكۈندۈرۈشمەك «يۈكۈندۈرمەك» 态同共的

يۈكۈندۈرۈلمەك «يۈكۈندۈرمەك» 态动被的

坟在亲父. يۈكۈنمەك [动] 跪: دادام قەبرە يېنىغا يۈكۈندى.

。了下跪前

يۈكۈنۈشمەك «يۈكۈنمەك» 态同共的: ئىككىسى تەڭلا يۈكۈ-

نۈشتى. 了下跪时同人二。

头轡، 轡 [静] يۈگەن

给 ~ يۈگەن سالماق ① 勒(马)戴，子嚼马戴: ئاتقا ~

制控，缚束 <转>②(子嚼)勒马上戴马

يۈگەنسىز [静] ① 的缰脱①: ئات ئات <转>② 马的缰脱

的驯不整架，的驭驾以难，的制控以难，束约受不

流河的制控以难 دەريا ~ / 子孩的束约受不 بالا ~

يۈگەنسىزلىك «يۈگەنسىز» 式形词名的

يۈگەنلىتەك «يۈگەنلىمەك» 态动使的

يۈگەنلىنمەك «يۈگەنلىمەك» 态动被的

马的头笼戴 ① 头笼戴 [静]: ئات ~ 头的头笼戴

② 头笼戴马给 ~ ئاتنى: 头笼戴① [动] يۈگەنلىمەك

水河制遏 ~ دەريا سۈيىنى: 理治，止遏，制遏 <转>

衅挑争战止遏 ~ ئۇرۇش ئىغۋاگەرچىلىكىنى / 滥泛

يۈگۈرۈم [静] <古> 离距的次一跑

稷，黍 <古> [静] يۈگۈر

奔马让 ~ ئاتنى: 态动使的 «يۈگۈرمەك» ① يۈگۈرتمەك

跑 / سەن ئادىرىنى خاتا ئېيتىپ بېرىپ، مېنى بىكاردىن - بى-

。趟一跑白我得害，了错搞址地把你. كار يۈگۈرتتۈك.

就在现你. 发打，派② مەنسۈرنى ھازىرلا كۆشكە يۈگۈرت. 你

肉买来尔苏曼发打. ئۇنى چاقىرىپ كېلىشكە بىر بالىنى

。来叫他把去子孩个一发打我. يۈگۈرتۈۋەتتىم.

使信，差邮，卒驿 <古> [静] يۈگۈرگەن

的状藻 [静] يۈسۈنسىمان

菌状藻 يۈسۈنسىمان زەمبۇرۇغ

的滑平，的滑光 <古> [静] يۈشەك

~ / 运驮，货运 توشۇماق ~ 子驮，物货① [静] يۈكۈك

باسماق 货装 / 货卸 ~ چۈشۈرمەك / 驮 ۈگە سىلكىنە ئې-

شەككە ~ چىقار. <谚> 驮一驮毛，抖一抖身子驼骆驼

荷负，载负 <物>③ 担负，子担②。走不驮

车重载，车货 يۈك ئاپتوموبىلى

疲累为成，袱包为成，担负为成 يۈك بولماق

轮货 يۈك پاراخوتى

运货 يۈك ترانسپورتى

يۈك قىلماق 袱包成当，担负成当: بۇ ئىشنى ئۇزۇڭگە

يۈك قىلىۋالغىن. 担负成当事这把要不你。

毛羽 <古> [静] يۈكۈك

囊行，装行，李行 [静] يۈك - تاق

工卸装 [静] يۈكۈچى ①

夫运搬，工运搬 <古> [静] يۈكۈچى ②

舱货，场货 [静] يۈكخانا

尚高，的度高，的大高，的峻高，的高 [静] يۈكسەك ①

的高崇，的 ~ ئوبراز 大高象形的 ~ ئەمگەك قىزغىن.

~ / 悟觉度高 سەزىم - ئالڭ / 情热动劳度高

号称的高崇 ~ نام 想理的尚高

针顶 <古> [静] يۈكسەك ②

式形词名的 «يۈكسەك ①» يۈكسەكلىك

يۈكسەلدۈرمەك «يۈكسەلمەك» 态动使的: يېزا ئىگىلىكىنى

去上搞业农把 ~

态同共的 «يۈكسەلدۈرمەك» يۈكسەلدۈرۈشمەك

态动被的 «يۈكسەلدۈرمەك» يۈكسەلدۈرۈلمەك

يۈكسەلمەك [动] 高提，升上，涨高: ئاممىنىڭ مەدەنىيەت

سەۋىيىسى يۈكسەلدى، سانائەت چوقۇم يۈكسەلىشى كېرەك. 群

。去上要定一业工，了高提平水化文的众

ئەل خەلقلىرىنىڭ ئازادلىق ھەرىكىتى يۈكسەلمەكتە. 民人国各

。涨高在正动运放解的

يۈكسىز [静] 的货装未: ~ ۋاگون 空厢车 / ماشىقا

驶空

态动使的 «يۈكلىمەك» يۈكلەتمەك

态同共的 «يۈكلىمەك» يۈكلەشمەك

يۈكلەنمەك ① «يۈكلىمەك» 态动被的: تۈگىگە يۈكلەنگەن يۈك

يۈكۈن ئائىلىنىڭ. 到落，到压，负重②子驮的驮驼骆

的了他了在落都担重庭家部全. يۈكۈن ئائىلىنىڭ

纸上

态同共的 «يېپىشتۇرۇشماق»

态动被的 «يېپىشتۇرۇلماق»

有，的力着黏有，的性黏有，的黏①〔静〕

糊黏 黏很水胶。~ 力着附

孩小的磨缠爱②泥的糊

体流性黏 <物> يېپىشماق ئاقار جىسىم

梁高糯 <植> يېپىشماق ئاققۇناق

菌细黏 <生> يېپىشماق باكتېرىيە

鱼黏 <动> يېپىشماق بېلىق

语着黏 <语> يېپىشماق تىل

粒粘 <物> يېپىشماق دانچە

蛾夜螟 <动> يېپىشماق رەڭدار پەرۋانە

菌黏 <生> يېپىشماق زەمبۇرۇغ

菜陵委毛腺 <植> يېپىشماق غازتاپان

虫黏 <动> يېپىشماق قۇرت

米玉糯 <植> يېپىشماق كۆممىقوناق

米糯 <植> يېپىشماق گۈرۈچ

虱鹤 <植>〔静〕 يېپىشماق²

度黏 <化>〔静〕 يېپىشماقلىق

殃殃猪 <植>〔静〕 يېپىشماقئوت

态同共的 «ياپماق»

يېپىشماق² 〔静〕①粘，附粘，连粘： لاي چاپنىمغا يېپىشپ

فالىدى . 紧得绷 (服衣)②。了上服衣的我到粘泥。 ئۇ-

نىڭ كىيىمى بەك تار ، بەدىنىڭ يېپىشپ تۇردۇ . 服衣的他

瘦太 ، 紧紧得绷上身 在穿 . 的 紧 紧 得 绷 上 身 在 穿 . 瘦 太

شېپ تۇردىغان ئادەم 人的头骨包皮得瘦 磨缠，缠③

سەن ماڭا يېپىشما! 我缠别你! بالىلار ھەمىشە چوڭ كىشىلەر-

گە يېپىشمايدۇ . 人大磨缠是老人们子孩 . يېپىشقاندىن

قاچ ، قاچقانىنى قوغلا . <谚> 离远应人的你缠 ، 的你躲

求 追 应 人 . 附 依 ， 偎 依 ④ . 附 依 ، 偎 依 ④ . 求 追 应 人

ۋاپتۇ . 里怀亲母在偎依子孩 . ئۇ بىزگە يېپىشماي تۇردۇ .

们我远疏他

层着附 يېپىشش قەۋىتى

力着附 <物> يېپىشش كۈچى

态同共的 «يېپىشماق»

يېپىشماق 秘 的皮脸厚，的厌讨 <方>〔静〕

يېپىق 〔静〕①关，的着闭，的着关，的住括，的住括，

着 / يۈزى ~ ئايال 人脸的密秘②人女的密秘，的密秘

的: ~ يىغىن 密会议

命拼 ~ 跑奔，跑①〔动〕 يۈگۈرمەك

跑 / 跑 小个有 . 跑 跑来跑 ~ بۇيان - ئۇيان . 了去过跑地快很旁身我从孩

众下丢有没我 . 跑②去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑② 去跑 去跑 (走奔而务事种某为) 跑②

。衣大

يېپىنشىماق «يېپىنماق» 态同共的

يېپىنچىسىز [静] 无覆盖的，无覆盖物；سمعت كې-

سەكنى تەكبە قىلىپ، ~ ئۇخلاشقا مەجبۇر بولدى. 提麦赛

。了睡就盖没也么什上身，头枕当坯土拿不得不

不经作工 ~ يېتەرسىز [静] 足不，够不；خىزمەت تەجرىبىسى

/ 足不验 يولداشلاردىن ئۆزۈمنىڭ ~ يەرلىرىمنى كۆرسىتىپ

بېرىشنى ئۈمىد قىلىمەن. 我希同望志们出指的我足不的

。处

يېتەرسىز سان <数> 数足不

يېتەرسىزلىك [静] 处之足不

يېتەرلىك [静] 够足，裕充，分充，足充；~ ۋاقىت

/ 间时的 ~ دەم ئالماق 息休分充 / بىزنىڭ ۋاقىتىمىز

/ 裕充很间时的们我. ~ ئاشلىقنى ~ تەييارلىۋالماق 粮

/ 裕充很得备准食 خىراجەت ~ . 足充费经. بۇ كىتابلار

سېنىڭ ئوقۇشۇڭغا ~ . 的读你够书些这

يېتەرلىك ئاساس <逻> 由理足充

يېتەرلىك سان <数> 数足

يېتەرلىك شەرت <逻> 件条分充

يېتەرلىك بېغىن 水降沛充

يېتەكچى [静] ①者导指②的导领，的领带，的

~ كۈچ 量力导领

يېتەكچى ئايروپىلان <军> 机长

يېتەكچى باھا <经> 格价导指

يېتەكچى پىلان <经> 划计性导指

يېتەكچى چاق <机> 轮导，轮动主

يېتەكچى دىئالېكت <语> 言方础基

يېتەكچى سۆز <语> 词导主

يېتەكچى مۇئەللىم <教> 师老导指，师导

يېتەكچىلىك [静] 导引，导领，导指

يېتەكچىلىك قىلماق 导引，导领，导指；باللارغا توغ-

را يېتەكچىلىك قىلىش كېرەك. 们子孩导指确正要

يېتەكلەتمەك «يېتەكلىمەك» 态动使的

يېتەكلەشمەك «يېتەكلىمەك» 态同共的

يېتەكلەنمەك «يېتەكلىمەك» 态动被的

يېتە - يەتمەي [静] 到不，够不；بىر يىلغا ~ بىر بالىلىق

بولۇپ قالدىم. 子孩个一了有已我年一到不还

يېتۈ <方> [静] 马的头带

يېتۈك [静] 美尽善尽，美完；~ ئۈستىدا 手

傅师的超高艺

يېپىق ئارىلىق <数> 间区闭

يېپىق بوغۇم <语> 节音闭

يېپىق تەكشىلىك <数> 面平闭

يېپىق توپلام <数> 集闭

يېپىق خەت 信密

يېپىق سوت <法> 判审密秘

يېپىق سىستېما 统系闭封

يېپىق قازان يېپىق پېتى قالماق <成> 风露走不

，声扬不；بۇ ئىشنىڭ سەۋەبىنى سۈرۈشتۈرىدىغان ئادەم

بولمىغاندىن كېيىن، يېپىق قازان يېپىق پېتى قېلىۋەردى. 既

。声风露走没就那，由原的事此究追人有没然

يېپىق قۇدۇق <矿> 井暗

يېپىق مېۋە <植> 果闭

يېپىق ھالقا <电> 环闭

يېپىق ئويمانلىق <地> 地盆合闭

يېپىق ئىگىلىك <经> 济经型闭封

يېپىق ئىمتىھان 试考卷闭

يېپىقلىق [静] 的着盖，的着罩，的着关；~ دېرىزە

~ / 户窗的 盖锅的着盖

يېپىلماق ① «ياپماق» 态动被的；ئىشك - دېرىزىلەر يېپىل-

دى. 了闭关窗门. 了. 了门关店商. ماگىزىن يېپىلدى.

غىن غەلبىلىك يېپىلدى. 了幕闭利胜议会. ھېلىقى دۇكان

ئاللىقاچان يېپىلىپ قالغاندى. 了. 了闭倒已早店商个那

②. ئاغرىققا يېپىلغان يوتقان بەرگە؛ 盖覆，盖遮，罩，盖掩，盖

چۈشۈپ كېتىپتۇ. 了去下地到掉子被的上身人病在盖

يېپىلغان ھەقىقەت 盖掩被 象真的盖掩 / ئەينەك ياپقۇچ بىلەن ~

粮 / 着罩子罩璃玻用 ئاشلىقنىڭ ئۈستىگە بورا يېپىلدى.

。了来起盖遮子席用食

يېپىنچا [静] ①物盖覆②物衣 篷斗，风披，物衣

يېپىنچا پەردە <生> 膜覆

يېپىنچا قاتلام <地> 层盖覆

يېپىنچا ئورمان 被覆林森

يېپىنچا ئۆسۈملۈك <生> 被植

يېپىنچا قاتناماق «يېپىنچا قىلماق» 态动使的

يېپىنچا قىلماق «يېپىنچا قىلماق» 态同共的；ئۇلار پەلتۇلرد-

نى يېپىنچا قىلىشىپ، يۈگۈرگىنىچە ماشىنا تەرەپكە كەتتى. 们他

。去跑向方车汽朝直径，衣大着披

يېپىنچا قىلماق [动] 披；چاپاننى ~ 服衣上披

يېپىنماق «ياپماق» 态复自的；ئۇ چاپىنىڭ ئۈستىگە كونا ھەر-

بى جۇۋا يېپىنۋالغاندى. 军旧件一了披面上服衣在他

سز يېتىشىپ قاپسىز . 了错不当相平水的你 .
 يېتىلەتمەك «يېتىلمەك» 态动使的 : بوۋاي ئۆكۈزنى سايىغا
 يېتىلتىپ ، مەھەللىگە بىللە كەلدى . 上牵木依萨叫爷大老 .
 里村了到来同一牛犍 .
 يېتىلەشمەك «يېتىلمەك» 态同共的 : كۆپچىلىك ئاتلىرىنى يې-
 تىلىشىپ ، ئۇنىڭ ئىزىدىن يولنى داۋام قىلىشتى . 着牵伙大 .
 路赶续继迹足的他着踏 ، 马
 يېتىلەك [静] 牵 ، 领 : بۇ يېتىلەككە ئۆگەنگەن تاي . 一是这 .
 驹马的牵了惯习匹 .
 يېتىلەكلىك [静] 牵的着 ， 领的着 : 马的着牵 ئات ~
 يېتىلەنمەك «يېتىلمەك» 态动被的
 يېتىلدۈرمەك «يېتىلمەك» 态动使的
 يېتىلمەك ① [动] 长成 ، 熟成 : يېڭى بىر ئەۋلاد پەن - تېخنىكا
 خادىملىرى يېتىلمەكتە . 长成在正者作工技科代一的新 .
 来起 ھەممە جەھەتتىن ~ 熟成面方各 / يېتىلگەن تەجرىبە
 验经的熟成 / يېڭى ۋەزىيەت يارىتىشنىڭ شەرت - شارائىتى
 پىشىپ يېتىلدى . 熟成经已件条的面局新开
 发② . 熟成经已件条的面局新开
 育发 ، 达 : ئەقلى جەھەتتىن ~ 达发力智 / بالا ناھايىتى
 تېز يېتىلدى . 快很有发子孩 .
 يېتىلىش دەۋرى <地> 期年成
 يېتىلىش مەزگىلى <生> 期育发
 يېتىلىش ئىرسىيەتشۇناسلىقى 学传遗育发
 يېتىلمەك [动] ① 领 : بالىنى يېتىلەپ باغچىغا بارماق
 领着领 姆莱古 / 园公上子
 了来子孙领着领罕 ② 牵 : بۇرۇندىدىن ~
 走 / ئۇ كالىنى يېتىلەپ ئېتىزغا ماڭدى . 里地往牛着牵他 .
 去走 .
 يېتىم ① [静] 儿孤 : ~ ئوغۇل 儿孤 / ~ قىزى
 女 / يېتىمنىڭ ئاغزى ئاشقا تەگسە ، بۇرنى قاناپتۇ . <谚>
 了人”同喻 : 血了出就子鼻 ، 碗饭上挨刚嘴儿孤
 ② 孤独 : “牙塞都水凉喝 ~ ئۇ شۇ تاپتا ئۆزىنى تولىمۇ
 ھېس قىلدى . 独孤分十到感他刻此 . 的亲母去失③ .
 糝牛的牛母去失 ④ 糝羊的羊母去失 / 糝羊的羊母去失
 事闲管爱 ، 人的能逞爱 <成> يېتىم ئاقساقال
 人的
 يېتىم قالماق ① 儿孤为成 : ئۇ ئاتا - ئانىسىدىن كىچىكلا
 يېتىم قالغانىدى . 立孤② . 儿孤了成母父去失幼自他 .
 援无立孤 : بۇ مەسىلىدە چاۋار ئۆزىنىڭ يېتىم قالغانلىقىنى
 ھېس قىلدى . 于陷已上题问个这在己自到感尔瓦恰 .
 立孤 .

يېتىپ - قوپا [静] 敌力均势 多不差 , 当相 : ئۇنىڭ
 بالىلىرى بىر - بىرىگە ~ چوڭ بولۇپ قالدى . 个几的家他 .
 了大长都个一着赶个一子孩 .
 يېتىلگەن ② 航导 ① 领带 , 动带 [动]
 航导② 引指 , 站医导 <医> ①
 ىبىتەكلەش پونكىتى
 站航导
 ىبىتەكلەش دەرسى <教> 课导辅
 ىبىتەكلەش ئېكرانى <电> 幕屏航导
 يېتىپ - قوپۇپ [静] 居起 , 宿住 : ئۇ مەكتەپتە ~ ئوقۇيتى .
 宿住校学在他 .
 ىبىتىرقاشماق «ىبىتىرقاشماق» 态同共的 : بالىلار مەندىن يېتىر-
 قىشىپ ، پوتقاننىڭ ئىچىگە پۇركىنىۋېلىشتى . 生怯们子孩 ،
 了去里子被到钻都我了见 .
 ىبىتىرقاشماق [动] 生怕 , 生认 , 生怯 : بۇ بالا يېتىر قويدۇ .
 生怕子孩 .
 ىبىتىشتۈرمەك ① «ىبىتىشمەك» 态动使的 : ئارقىدا قالغانلار .
 نى ئىلغارلارغا ~ 进先上赶进后使 / 进先上赶进后使
 ② 销花够资工的月个一使 قىلماق ىبىتىشتۈرۈپ خىراجەت قىلماق
 就造 , 培植 , 育培 , 养 : 部干养培 ~ 部干养培 / 部干养培
 ③ 苗果苹育培 / 苗果苹育培 ~ 苗果苹育培
 才人就造
 ىبىتىشتۈرۈلمەك «ىبىتىشتۈرمەك» 态动被的 : بۇ يىل رايوندىن .
 ىبىتىشتۈرۈلدى . 了育培区我年今 .
 150 亩 150 亩 苗树苗 .
 ىبىتىشىسىز = ىبىتىرسىز
 ىبىتىشىسىزلىك = ىبىتىرسىزلىك
 ىبىتىشماق «ياتماق» 态同共的 : ئۇلار سوزۇلۇپ يېتىشتى . 他 .
 觉睡腿着伸们 .
 ىبىتىشمەسلىك [静] 缺短
 ىبىتىشمەسلىك ئىقتىسادشۇناسلىقى <经> 缺短
 学济经
 ىبىتىشمەك [动] ① 上追 , 上赶 , 上撵 : ئىلغارلارغا ~ 先赶
 进 / 进 / باشقىلار يېتىشىپ كېلىشتى . 了来上赶人别 . 了来上赶人别 .
 ② 到得 , 到达 . 他上不撵我 . 到得 , 到达 . 他上不撵我 .
 到 : مەقسەتكە ~ 的目到达 / 的目到达 ~ 的目到达 . 的目到达 .
 ىبىتىشمەك ③ 子日福幸 ④ 够 : 够不间时 . 够不间时 . 够不间时 .
 长 : ئۇ مۇنەۋۋەر ئوقۇغۇچى بولۇپ يېتىشتى . 名一为长成他 .
 ⑤ 了生学秀优 : 平水当相到达面方个某在示表 . 了生学秀优 .
 了通精当相语尔吾维他 . 了通精当相语尔吾维他 .

نى ئاڭلاپ ، غەزەپتىن يېرىلغۇدەك بولدى . 点差话这了听他 .
肺了炸气儿

يېرىم [静] ①半: ~ ئالما 个半苹果 / ئالدىنقى ~ يىل
~ يارماقمۇ يوق . 年上半上 / بۈگۈن يېنىمدا ~
بۇ ئالدىنقى يېرىمى قىزىل ، يېرىمى كۆك .
带没也钱文 . ئەتىگەنكى شەپق ئاسماننىڭ
قىزىل قىزارتتى . 绿边半 ، 红边半苹果个这 .
شى يوق . < 谚 > 回复不日半过时 . ~ كۈننىڭ يېنىد .
心伤 ، 过难② . 了心伤太我 . ~

يېرىم ئاپتوماتىك مىلتىق < 军 > 枪步动自半
يېرىم ئارال < 地 > 岛半
يېرىم ئاقما جىسىم 体流半
يېرىم ئانتىگېن < 生 > 原抗半
يېرىم ئاۋاز < 艺 > 音半
يېرىم ئايىسمان قالپاق < 医 > 板月半
يېرىم ئايىسمان كىلاپان < 医 > 瓣月半
يېرىم ئايلانما نەيچە < 医 > 管规半
يېرىم باھا 价半
يېرىم بۇلۇڭ < 数 > 角半
يېرىم پارازىت < 生 > 物生寄半
يېرىم پالەج < 医 > 瘫偏 ، 遂不身半
يېرىم پىلاتفورما < 地 > 台地半
يېرىم پەش < 语 > 号顿
يېرىم تەكشىلىك < 数 > 面平半
يېرىم تەييار مەھسۇلات 品成半
يېرىم تۈتۈلۈش < 天 > 食偏 : ئاينىڭ يېرىم تۈتۈلۈشى
يېرىم تۇراقلىق بارخان < 地 > 丘沙定固半
يېرىم تۈز سىزىق < 数 > 线直半
يېرىم جان 活不死半
يېرىم چاتقال < 植 > 木灌半
يېرىم چەمبەر < 数 > 圆半
يېرىم چىرىندى < 农 ، 地 > 质殖腐半
يېرىم خوردىلىق ھاياۋانلار تىپى < 动 > 动索半
يېرىم دەۋرىي بەلۋاغ < 物 > 带期周半
يېرىم دىدار ھەت : 面个半
يېرىم زەئىپلىشىش دەۋرى < 地 > 期衰半
يېرىم زىگوتا < 生 > 子合半

بېتىم قول 儿指六
بېتىم قوۋۇرغا 骨肋根二十第数上从
بېتىم قىلماق 儿孤为成使 : بالىرىڭىزنى بېتىم قىلىشقا
كۆڭلىڭىز قانداق ئۇنايدۇ ؟ 怎你 儿孤为成们子孩让心忍么
呢儿 ؟
بېتىم ھەقىقى (的儿孤给留) 产遗
بېتىم ئوچاق (的用中途旅) 灶炉便轻
بېتىم ئوغلاق < 骂 > 子孩的娘没
بېتىم ؟ [静] 的到达能 : ئۇن ~ يەر 音声能传到地的方
بېتىمچى 人乡离 [静]
بېتىمچىلىك [静] ① 活生儿孤 : سەمەت بېتىمچىلىكنىڭ دەرى .
دىنى نازا ئارتتى . 楚苦的母父去失了够吃提麦赛 . 孤② .
乡离井背 ، 竹伶苦
بېتىمسىرەتمەك « بېتىمسىرەتكە » 态动使的
بېتىمسىرەشمەك « بېتىمسىرەتكە » 态同共的
بېتىمسىرەتكە [动] 独孤到感 ، 单孤到感 : ياقما يۇرتتا
بېتىمسىرەپ يۈرمەك 独孤到感乡异在
بېتىملىك [静] 竹伶苦孤 ، 依无苦孤 ، 苦孤 : ھېس قە .
لماق 独孤到感 / بېتىملىكتە ياشماق 活生的竹伶苦孤过
بېتىم - يېسىر 母寡儿孤 [静]
بېتىنچان < 方 > [静] 的软心 ، 的慈心 ، 的祥慈 人对
的至备怀关
بېرى < 古 > [静] 品织纺种一
بېرىچۇ < 古 > [静] 墓 ، 陵
بېرىق [静] 罅裂 ، 口裂 ، 隙 ، 缝裂 : ياغاچنىڭ بېرىقى
缝裂的
بېرىق تاڭلاي < 医 > 裂腭
بېرىق جىلغا < 地 > 谷裂断
بېرىقچە [静] 缝裂小
بېرىقچە ياپراق < 植 > 片裂
بېرىقلىق [静] 的开劈 ، 的开裂 : ئوتۇن 火柴的开劈
بېرىلغا < 植 > [静] 杨山
بېرىلما [静] ① 理劈 ، 的裂断② 造构状板 : 的裂劈
بېرىلما بەلۋاغ < 地 > 带裂断
بېرىلماق [动] ① 裂 : قولۇم سوغۇقتا بېرىلىپ كەتتى . 的我
بېرىلماق : 裂冻手 : 裂冻得我 : 裂得冻手的我 : ئىشىك ئېتىدىغان ياغاچ
بېرىلىپ كەتتى . 了缝裂料木的门做 : 披 ، 劈② . بۇ باد .
بۈك خادا بېرىلىپ كەتتى . 了披竿竹根这 : 皴③ . يۈزۈم يې .
رىلىپ كەتتى . 了皴脸的我 .
بېرىلغۇدەك بولماق < 成 > 肺了炸气 : ئۇ بۇ سۆزلەر .

بېرىملاپ قاپتۇ . 了半一下剩粉面的里袋口 .
 拉半干 截半، 拉半〔静〕 يېرىم - يارتا ~ ئىشلىمەك ~ / 解半知一 / 话截半 ~ / 事
 疑将信将， 疑半信半 ئىشەنمەك ~ / 熟不生半
 开劈， 的好劈②片碎的柴劈， 柴劈①〔静〕 بېرىندى
 柴的好劈 ئوتۇن ~ : 的
 家安村农在 ھېزدا ماكانلاشقاق : 村乡， 村农①〔静〕 يېزا
 市城围包村农 قورشماق شەھەرنى قورشماق ②户落 (位单层基的划区政行国我) 乡 ~ / 乡下 ھەك
 用信村农 <经> يېزا ئامانەت - قەرز كوپىراتىپى
 社作合
 融金村农 <经> يېزا پۇل مۇئامىلىسى
 学会社村农 يېزا جەمئىيەتشۇناسلىقى
 场市贸农، 市集贸农 <经> يېزا سودا بازىرى
 贷信村农 <经> يېزا كرىدىتى
 育教村乡 <教> يېزا مائارىپى
 校学(村乡)村农 <教> يېزا مەكتىپى
 俗民风村 - ئادەتلىرى يېزا ئۆرپ
 学古考业农 يېزا ئىگىلىك ئارخېئولوگىيىسى
 计会业农 يېزا ئىگىلىك بوغالتىرلىقى
 学物生业农 <经> يېزا ئىگىلىك بىئولوگىيىسى
 学壤土业农 يېزا ئىگىلىك تۇپراقشۇناسلىقى
 学理地业农 يېزا ئىگىلىك جۇغراپىيىسى
 国业农 دۆلىتى يېزا ئىگىلىك
 险保业农 <经> يېزا ئىگىلىك سۇغۇرتىسى
 机危业农 <经> يېزا ئىگىلىك كرىزىسى
 候气业农 <气> يېزا ئىگىلىك كىلىماتى
 具机农 يېزا ئىگىلىك ماشىنا - سايمانلىرى
 具机农
 学虫昆业农 يېزا ئىگىلىك ھاشاراتشۇناسلىقى
 学态生业农 يېزا ئىگىلىك ئېكولوگىيىسى
 源资业农 يېزا ئىگىلىك بايلىقى
 统业农 <经> يېزا ئىگىلىك ئىستاتىستىكىسى
 学计
 业农 <经> يېزا ئىگىلىك ئىقتىسادشۇناسلىقى
 学济经
 化械机业农 يېزا ئىگىلىكىنى ماشىنىلاشتۇرۇش
 化气电业农 يېزا ئىگىلىكىنى ئېلېكترونلاشتۇرۇش
 社业农 يېزا ئىگىلىكىنى ئىجتىمائىيلاشتۇرۇش
 化会

影半 <天> سايه بېرىم
 音元半 <语> بېرىم سوزۇق تاۋۇش
 膜透半 <物> بېرىم سۈزۈك پەردە
 球半 <数> بېرىم شار
 会社建封半 بېرىم فېئوداللىق جەمئىيەت
 饱半 قورساق بېرىم
 牧游半 بېرىم كۆچمەن چارۋىچىلىق
 校学制日半 <教> بېرىم كۈنلۈك مەكتەپ
 夜半 كېچە بېرىم
 化械机半 <机> بېرىم ماشىنىلاشتۇرۇش
 地民殖半 بېرىم مۇستەملىكە
 属金半 <化> بېرىم مېتال
 候气润湿半 بېرىم نەم كىلىمات
 矿生伴 <矿> بېرىم ھەمراھلىق رۇدا
 迷昏半 <医> بېرىم ھوشسىزلىق
 间区开半 <数> بېرىم ئوچۇق ئارىلىق
 轴半 <数> بېرىم ئوق
 体导半 <物> بېرىم ئۆتكۈزگۈچ
 体导半 <电> بېرىم ئۆتكۈزگۈچلۈك پلاستىنكا
 片基
 器光激体导半 بېرىم ئۆتكۈزگۈچلۈك لازېر نۇر ئاپپاراتى <物>
 羊毛细半 <动> بېرىم ئىنچىكە يۇڭلۇق قوي
 的体蔽不衣، 的子身截半着光 بېرىم يالىڭاچ ~
 子孩的子身截半着光 ھالا
 بېرىم يول 途半، 道半، 途半 ھالدا ئو-
 قۇشنى تاشلاپ قويماق 途半 ھالدا ئو- قۇشنى تاشلاپ قويماق 途半 ھالدا ئو-
 سۆزىنى بېرىم يولدا ئۈزۈۋېتىپ چىقىپ كەتتىم . 断打截半我
 了去出便话的他了 .
 海闭封半 <地> بېرىم يېپىق دېڭىز
 地盆闭封半 <地> بېرىم يېپىق ئويمان
 期衰半 <物> بېرىم يىمىرىلىش دەۋرى
 态动使的 «بېرىملىماق» يېرىملاشماق
 态动使的 «بېرىملاشماق» يېرىملاشتۇرماق
 态动被的 «بېرىملاشماق» يېرىملاشتۇرۇلماق
 بېرىملاشماق [动] 半过، 半一剩， 半一成变 . تون بېرىم-
 لاشقان بولسىمۇ ، ئۇنىڭدىن ھېچ خەۋەر بولمىدى . 了深已夜 ،
 息消何任有没仍他但 .
 بېرىملىماق [动] 半一下剩، 半一为成 . ساماۋاردىكى سۇ
 بېرىملاپ كەتتى . 半一了少水的里炊茶 . خالىتىدىكى ئۇن

بېسى ئېكەك 铤扁

بېسىلاتماق «بېسىلماق» 态动使的

بېسىلاشماق «بېسىلماق» 态同共的

بېسىلانماق «بېسىلماق» 态动被的

بېسىلماق 扁弄，扁砸，扁轧，扁压 [动] پولاتنى ~

扁轧钢把

بېسىمۇق <植> [静] 豆扁

بېسىسۇبلەك <植> [静] 菜白

بېسىر [静] 妇寡

بېسىقاق <矿> [静] 层石岩的面下层石砂矿金

بېشىرقىماق [动] 瘠贫变: يەر بارغانسېرى بېشىرقاپ كېتىپ.

تۇ. 瘠贫越来越得变地土。

بېشىق [静] ①力无弱软，②尽力疲精，的瘠贫

بېشىقماق <方> [动] 力地去失 (多太得进水于由)

بېشىك [静] 的出解，的解开

بېشىكسىز [静] 的解难，以难答: ~ سوئال 解难

题的

بېشىكلىك [静] 的解开，的着开: تاغارنىڭ ئاغزى ~ ئىد.

كەن. 着开口袋麻。

بېشىل [静] 的绿，的色绿，的色青: ~ ئوت 青，草绿

草 / ~ بوياق 料颜绿，雀孔绿 / ~ قارغاي 松青

بېشىل باش چۈن <动> 蝇苍头绿

بېشىل باش ئۆردەك <动> 鸭头绿

بېشىل بېلىق <动> 鱼青

بېشىل پاقا <动> 蛙青

بېشىل پىگمېنت <生> 素色绿

بېشىل تارىشا جىنس <地> 岩片绿

بېشىل تاشپاقا <动> 龟海绿

بېشىل تاشلىق كىتاب 书皮绿

بېشىل توز <动> 雀孔绿

بېشىل تۇرۇلغا <动> 鸠绿

بېشىل جىنس <地> 岩绿

بېشىل چاي 茶绿

بېشىل چىت <植> 篱绿

بېشىل چىراغ 灯绿

بېشىل چىراغ ياقماق 灯绿开: كىممۇ بىزگە بېشىل چىد.

راغ يېقىپ بېرىدۇ دەيدىلا، يەنىلا ئۆز كۈچىمىزگە تاياند.

دۇق. 灯绿开们我给会谁有说你. 力们咱靠是不还，

生更。

بېشىل قۇرت <动> 虫青大，虫螟

بېزا - بازار [静] 镇乡: ~ كارخانىسى 业企镇乡

بېزا - سەھرا [静] 村农

بېزا - قىشلاق [静] 村乡，庄村

بېزا - كەنت [静] 村乡

بېزا - ياۋان [静] 村乡，庄村

بېزەك <方> [静] 击冲，击打，斥训，责斥

بېزى <植> [静] 子椰

بېزى مۇرابباسى <食> 酱子椰

بېزىداش [静] 乡同

بېزىشماق «يازماق» 态同共的: ئوقۇغۇچىلار ماقالە بېزىشۋاتاد.

تى. 章文写在正们生学。

بېزىق [静] ①字文: لاتىن بېزىقى 文丁拉 / ئۇيغۇر بېزىقى

维尔吾文 / تۈرى ②种文: ~ خاتالىقنى تۈزدە.

مەك 误笔正改

بېزىق تەرجىمىسى 译笔

بېزىق تىلى <语> 语面书

بېزىق ئۆزگەرتىش 革改字文

بېزىق ئۈستىلى 台字写

بېزىقچىلىق [静] 作写: ~ دەرسى 课作写

بېزىقسىز [静] 的载记字文有没，的字文有没: ~ دەۋر

代时的字文有没

بېزىقشۇناس [静] 家学字文

بېزىقشۇناسلىق [静] 学字文

بېزىقلىق [静] ①的字文有: ~ مىللەت 族民的字文有

②着写: ئۆتۈملىكتە مېنىڭ ئىسمىمۇ ~ ئىكەن. 登份那

。字名的我着写也上表记

بېزىلماق ① «يازماق» 态动被的: ماڭا بېزىلغان خەت 给写

的我 ②信: 订登: ~ زۇرئالغا ~ 志杂订 / ئەسكەرلىككە

兵当名报 ~ 债公购认

بېزىلىق [静] ①的乡，的村乡，的村农: ئىككىمىز بىر

~ 农 ②府政乡 ھۆكۈمەت 的乡个一是俩们我. ~

人村

بېسى [静] 的扁: ~ بىلەزۈك 镯手扁

بېسى بۇرمىلىق قۇلۇلە <动> 螺卷扁

بېسى بېلىق <动> 鱼鳊

بېسى پىيزەك <植> 莎偏侧，草莎偏

بېسى تۇمشۇق ئاق قوتان <动> 白，鹭白嘴扁

鹭琵

بېسى تۇمشۇق قارا باش قوتان <动> 黑嘴扁

鹭琵脸黑，鹭头

。烧燃空当日烈 . قۇياش ئاسماندا يېلىنجاقتا .

态动使的 «يېلىنماق» يېلىندۇرماق

状房乳 [静] يېلىنسىمان

云状房乳 <气> يېلىنسىمان بۇلۇت

多奶产 [静] يېلىنلىق 牛乳的
~ ئىنەك نىمەك 产奶多

يېلىنماق [动] 求央, 告求, 求乞, 求哀

ئارقىلىق ئەمەس, كۈرەش ئارقىلىقلا قولغا كېلىدۇ . 只平和

求乞能而不, 得取争斗过通能 . 求乞能而不, 得取争斗过通能

سامۇ, ئۇ كۆنىدى . 应答不是总他, 求央么怎我管不 . 应答不是总他, 求央么怎我管不

يېلىنىپ - يالۋۇرۇپ [静] 奶奶告爷爷求, 求哀, 告求

态同共的 «يېلىنماق» يېلىنشماق

品食, 物食 [静] يېمەك

食 ~ گۆش / 饭吃 ~ تاماق [动] ① 吃, 食

肉 / گۆشسىز تاماق ~ 素吃 / پۇقرا يۇمشاق بولسا, ئۇلۇغ

بەيدۇ, ياغاچ يۇمشاق بولسا, قۇرت بەيدۇ . 官遭软氏 <谚>

吃虫被软木, 欺 / ئاش كەلسە بە, سۆز كەلسە دە . <谚>

说就话有, 吃就饭有 ② 吞侵 . 说就话有, 吃就饭有

耳挨 ~ 挨, 受 ③ 款公吞侵 打挨 / كاچات ~ 光

光 / تەنقىد ~ 评批挨 / دەككە ~ 整挨 / ئوق ~ 饮

弹中, 弹 / ئازار ~ 曲委受 / دەشنىم ~ 辱受 / پارا

~ 贿受 / ھاۋا ~ 气空吸 / ۋەھىسە ~ 蛀 ④ 吓惊受

بۇ كىيىمنى كۆيە بەپ كېتىپتۇ . 了蛀虫被服衣件这 . 了蛀虫被服衣件这

透浸, 蚀 (锈) / تۆمۈرنى دات يېدى . 了蚀侵锈被铁 . 了蚀侵锈被铁

ئاش يېدى . 了透浸料糅被子皮 . 了透浸料糅被子皮

动不锉锉铁块这 . 动不锉锉铁块这

يېگەن تۈزىنى ئاقلىماق <成> 效报, 恩报, 答报

上不过, 香不饭吃 بولماسلىق ىيگەن ئېشى ئاش بولماسلىق

子日的宁安 / بالسىنىڭ غېمىدە ئۇنىڭ يېگەن ئېشى ئاش

بولمايۋاتىدۇ . 香不都饭吃她得操心操子孩为 . 香不都饭吃她得操心操子孩为

يېگەن ئېشى مەيدىسىگە تەپمەك <成> 义负恩忘

来过不吃 (多太西东因) ىيگىلى ئېغىز يوق

يېگىنى چىرايىغا چىقمايدىغان ىيگەن ئېشى ئاش . ىيگەن ئېشى ئاش

دەم ئىكەن . 人的胖不吃个一是他 . 人的胖不吃个一是他

يېمىگەن پوقى قالماسلىق <成> 事坏, 作不恶无

斑斑迹劣, 绝作 / ئۇنىڭ بۇ يۇرتتا يېمىگەن پوقى قالمىدى . 斑斑迹劣, 绝作

作不恶无里乡在他 . 作不恶无里乡在他

يېمىگەن مانتىنىڭ پۇلىنى تۆلمەك <成> 吃没

“过受人代”同喻: 钱子包付却, 子包

品食副 ~ قوشۇمچە [静] يېمەكلىك

تەنسىز . 了算失又你, 着慢 . تەنسىز

بېغلىق [静] ① 静 物事新, 西东新

ھېسابلانمايدىغان بولۇپ قالدى . 鲜新么什是不已今如视电

新图旧弃 ىيغلىققا ئىنتىلمەك ىيغلىققا ئاشلاپ, ىيغلىققا ئاشلاپ

② 闻新 息消新, 闻新 ىيغلىققا ئېغىز تەگمەك ىيغلىققا ئېغىز تەگمەك

ىيغلىق تۇتماق ىيغلىق تۇتماق ىيغلىق تۇتماق

应的市上刚量少) 鲜时送友亲向 (物等菜蔬鲜新时

ىيغلىق ياراتماق ىيغلىق ياراتماق ىيغلىق ياراتماق

ىيغلىقپەرۋەر [静] 新导倡, 的尚时新倡提, 的新倡

的务事

ىيغلىماق [动] ① 新更, 换更, 新革, 换更

人作工换更 ~ خىزمەت خادىملىرىنى ىيغلىماق

~ 员 / چاينى ~ 新翻 ② 茶新上倒新重

翻 衣服旧新翻

ىيغىۋاشتىن [静] 新重, 新更 ىيغىۋاشتىن

~ 查审新重 ىيغىۋاشتىن / ىيغىۋاشتىن

~ 提重, 及 ىيغىۋاشتىن / ىيغىۋاشتىن

~ 判谈开 ىيغىۋاشتىن / ىيغىۋاشتىن

~ 知通行另 ىيغىۋاشتىن / ىيغىۋاشتىن

ىيغىياچە [静] 的新, 的式新, 的近新

~ 的儿这来新是象好人个这 . 的儿这来新是象好人个这

ىيغلىماق <方> [动] 腻, 烦厌

ىيغلىمەك <方> [动] 风受, 风伤

ىيغلىك - يالغاچ [静] 体遮不衣, 薄单裳衣

ىيغلىك - يۇپۇك [静] 体遮不衣

ىيغلىم [静] 糊糲, 水胶 ② 胶树 ①

ىيغلىماتماق «ىيغلىماتماق» 态动被的

ىيغلىملاشماق «ىيغلىملاشماق» 态同共的

ىيغلىملانماق «ىيغلىملانماق» 态动被的

ىيغلىملىق [静] 的胶

维纤原胶 <理生> ىيغلىملىق تالا

ىيغلىملىق رەخت ىيغلىملىق رەخت

ىيغلىملىماق [动] 糊浆涂, 水胶涂, 胶树涂

ىيغلىن [静] 房乳 (的畜牲)

ىيغلىن خالتىسى ىيغلىن خالتىسى

ىيغلىن سالماق (前产临) ىيغلىن سالماق

ىيغلىنجاقتا «ىيغلىنجاقتا» 态动使的

ىيغلىنجاقتا [动] 烧燃熊熊, 旺烧 ىيغلىنجاقتا

了旺烧火 . ىيغلىنجاقتا ئوت ىيغلىنجاقتا ئوت

②. 松轻很活生校学得觉他 . تۈۈلدى ~ ئۇنىڭغا خېلى
女的燥急个一是她 . خوتۇن . ئۇ ~ 躁浮, 浮轻, 燥急
物食的化消易 ③. 人 ~ تاماق 的化消易

径田 <体> يېنىك ئاتلېتىكا

动劳力体轻 يېنىك ئەمگەك

土凝混质轻 <建> يېنىك بېتون

枪机轻 <军> يېنىك پىلموت

墙的砌料材型轻 <建> يېنىك تام

声轻 <语> يېنىك تون

雾轻 <气> يېنىك تۇمان

枪锋冲型轻 <军> يېنىك تېلىق ئاپتومات

刑轻 <法> يېنىك جازا

罪轻 <法> يېنىك جىنايەت

炮轻 <军> يېنىك زەمبىرەك

土粘轻 <地> يېنىك سېغىز تۇپراق

器武轻 <军> يېنىك قورال

金合轻 <冶> يېنىك قېتىشما

气析凝 يېنىك گاز

乐音轻 <艺> يېنىك مۇزىكا

属金轻 يېنىك مېتال

油析凝, 油质轻 يېنىك نېفىت

素元轻 <化> يېنىك ئېلېمېنت

载负轻 <电> يېنىك يۈك

轻减 ~ يۈكنى ~ يېنىكلەتمەك ① «يېنىكلەشەك» 态动使的

担负 / خەلقنىڭ دەردىنى ~ 轻减的民人 苦疾的 / يېنىكلە-

; 松轻到感使 ② 罚处轻减, 分处轻减, 依瓦什塔使风凉 . يېنىكلەتتى .

依瓦什塔使风凉 . يېنىكلەتتى . 松轻分到感

程课轻减 يېنىكلەشتۈرمەك «يېنىكلەشمەك» 态动使的 : دەرسنى ~

程课轻减 يېنىكلەشمەك ① [动] 轻减 : ئىشچىلارنىڭ ئەمگەك سىجىللىقى

يېنىكلەشتى . 人工的劳动强减度了 . ئۇنىڭ كېسىلى يې-

نىكلەشتى . 病的他减势了 . ② 了松轻, 省轻, 省轻, 省轻, 省轻 .

خېلى يېنىكلەشتى قالدەم . 了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

دىن كېيىن , سىز خېلى يېنىكلەشتى قالدەم . 了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

手助个了来 . 了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

了多松轻可我 . ياردەمچى كەلگەن .

生卫品食 يېمەكلىك تازىلىقى

业工品食 يېمەكلىك سانائىتى

品食, 食饮 [静] يېمەك - ئىچمەك

生卫食饮 يېمەك - ئىچمەك تازىلىقى

司公食饮 يېمەك - ئىچمەك شىركىتى

食缩衣节, 用俭吃省 [静] يېمەي - ئىچمەي

蹊鼠, 沟股腹 <方> [静] يېمىز

果鲜 [静] يېمىش

枣沙甜 يېمىش جىگدە

杏甜 يېمىش ئۈرۈك

يېمىشلىك [静] 的果鲜有 : ~ باغ 园果 / ~ ياغاچنىڭ

的垂下是总枝树的累累果实 <谚> . يېشى تۆۋەن .

يېنىپ - يېنىپ [静] 三再, 复反, 去复来反, ~ سورىد-

问复反 ىماق

侧 ① [静] ~ ئولتۇرماق 坐身侧 / ~ ياتماق 侧

跨斜 ② 下躺身 : ئىشكىتن ~ كىرمەك (边一到垂腿两)

上背驴在跨斜 ~ مىنەك 门进身闪 / ئېشەككە

يېنىچە - قىرىچە تەگمەك <成> 击侧敲旁 : شۇ-

نىڭدىن كېيىن ئۇلار ماڭا يېنىچە - قىرىچە تېگىدىغان بولۇپ

قىلشتى . 了击侧敲旁我对就们他此从

يېنىچىلاپ [静] 身侧 : ~ ياتماق 下躺身侧

米虾, 虾小中泉 <方, 动> [静] يېنىسۇنۇق

态动使的 «يېنىشماق» يېنىشتۇرماق

的燃可, 的燃易 [静] يېنىشچان

气燃, 体气燃易 گاز يېنىشچان

物燃易 يېنىشچان ماددا

性燃可 <化> [静] يېنىشچانلىق

问地复反 [静] 地复反 : ~ سورىماق 问地复反

يېنىشماق ① «ياتماق» 态同共的 : ئۇلار بازاردىن يېنىشتى .

了回返上街从们他 ② 婚复 . ئەر - خوتۇن ئىككىسى

悔翻 ③ . 了婚复俩夫妇 يېنىشۋاپتۇ .

灯里舍宿 . تۇراتتى ~ ياتماق چىراغ : 着亮 (灯) [静] يېنىق

着亮 .

灯台 . ~ ئۈستەل چىرىغى : 着燃点, 着亮 [静] يېنىقلىق

烛蜡的着燃点 ~ شام

يېنىك [静] ① 微轻, 松轻, 快轻, 捷轻, 轻 : ماي سۇدىن

不病的他 . ئۇنىڭ كېسىلى ~ ئەمەس . 轻水比油 . ~

步脚 ~ قەدەم تاشلىماق / 步脚的捷轻迈 / قەدىمى ~ 步脚

快轻 / تال تۈزغىنى يېنىك / 絮柳的飘飘轻 / دەسسەپ ماڭ-

脚轻手轻 ىماق / ~ ئىش 松轻的活 / مەكتەپ ھاياتى

感遥 <物> يىراقتىن سېزىش

测遥 <物> يىراقتىن ئۆلچەش

东远 ىراق شەرق .

远眺 <体> يىراققا سەكرەش

代古远 <地> يىراق قەدىمكى ئېرا

景远 ىراق كۆرۈنۈش

视近 <医> يىراقنى كۆرەلمەسلىك

见远有 ىراقنى كۆرمەك

虑远谋深، 虑远 ىراقنى ئويلىماق

يىراقلاشتۇرماق «يىراقلاشماق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى . 己自了离远耶柯茹使旦尔麦 .

态同共的 «يىراقلاشتۇرماق»

يىراقلاشتۇرۇلماق «يىراقلاشتۇرماق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى .

يىراقلاشماق [动] 疏远، 离远① ىراقلاشماقتا . 了去远越来越声歌 . 了去远越来越声歌 .

ىراقلاشتى . 岸海了离远船轮 . 岸海了离远船轮 . ىراقلاشتى .

ىراقلاشتىم . 远疏他和意有我 . 远疏他和意有我 . ىراقلاشتىم .

ماتشاق ، يولىمىز يىراقلىشىپ كېتىدۇ . 话的路条这走 . 话的路条这走 . ىراقلاشتىم .

远变会 .

ىراقلىق ىراقنىڭ «ىراق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى .

ىراقلىماق = ىراقلاشماق

ىراق - يېقىن [静] 疏亲، 近远 ىراق - يېقىنغا .

تونۇلدى . 名闻近远他 . 名闻近远他 . ىراق - يېقىنغا .

仁同视一， 疏亲分不

ىراماق <古> [动] 远疏， 离远， 开离

ىرايا <古> [静] 方北، 边左

ىىرتقۇچ [静] 的猛凶

ىىرتقۇچ دنوزاۋۇر <动> 龙禽

ىىرتقۇچ قۇش <动> 禽猛

ىىرتقۇچ ھايۋان ىىرتقۇچ قۇش

ىىرتقۇچلۇق [静] 的恶凶 : ~ ئەپتى - بەشەرە ىىرتقۇچلۇق

目面狰狞، 目

ىىرتقۇزماق «ىىرتماق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى .

ىىرتقۇزۇشماق «ىىرتقۇزماق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى .

ىىرتقۇزۇلماق «ىىرتقۇزماق» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى .

ىىرتماق [动] 撕， 破扯， 破撕، 毁撕 : قەغەز ~ ىىرتماق

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张 ىىرتماق / 纸张

裂分丝无 <生> يېسىز بۆلۈنۈش

的形线 [静] يېسىمان

菌状线 <生> يېسىمان باكتېرىيە

痣状线 يېسىمان مەك

物动形线 <动> يېسىمان ھايۋان

叶形线 <植> يېسىمان يوپۇرماق

虫线 [静] يېقۇرت

石信، 霜砒， 砒 <古> [静] يىپىلغ

的丝， 的线 [静] يىپىلىق

裂分丝有 <生> يىپىلىق بۆلۈنۈش

线针 [静] يىپ - يىغنه

味油 [静] يىت

饼油炸 (灵亡祀祭为) يىت پۇراتماق

饼油炸 يىت سالماق

ىىتتۇرمەك «ىىتمەك» ەردان رۇقىيەمنى ئۆزىدىن يىراقلاشتۇردى . 他 . ىىتتۇرمەك . ىىتتۇرمەك . ىىتتۇرمەك .

态同共的 «ىىتتۇرمەك»

ىىتمەك [动] ① 失丢， 失遗 ىىتمەك . ىىتمەك . ىىتمەك .

了 . ىىتمەك . ىىتمەك . ىىتمەك . ىىتمەك .

② 失消 . (增倍价身， 丢一西东喻比) 的金是子把

？ 了到你不见么怎？ ىىتمەك . ىىتمەك . ىىتمەك .

ىىتۈك <古> [静] 物失丢， 物失遗

ىىتىم <古> [静] 籽麻胡

ىىچى <古> [静] 工纫缝， 者纫缝

ىىداك <古> [静] 味臭， 臭

ىىدشقاماق <古> [动] 闻， 嗅

ىىراغۇ <古> [静] 手歌， 者奏弹器乐， 师乐

ىىراق [静] 远遥， 远 : ~ ئانا - بۇۋىلار ىىراق / ~ ئۇغقان

ىىراق / 戚亲房远، 亲远 ىىراق / 戚亲房远، 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراق / 戚亲房远， 亲远 ىىراق / 戚亲房远， 亲远

ىىراقنى باشقۇرماق ىىراقنى باشقۇرماق

يىرىك تۈك 毛刚

يىرىك چىرىندى 质殖腐粗

يىرىك ساپال 陶粗

يىرىك ئىقتىساد <经> 济经大

يىرىك يېزا ئىگىلىكى <农> 业农大

يىرىكچىلىك 漠冷系关，膜隔〔静〕 ئۇلارنىڭ ئارىسىغا ~ سېلىپ قويمايلى . 漠冷得变系关的们他使要不们我 . (膜隔生产间)

يىرىكلەشتۈرمەك «يىرىكلەشمەك» 态动使的

يىرىكلەشتۈرۈشمەك «يىرىكلەشتۈرمەك» 态同共的

يىرىكلەشتۈرۈلمەك «يىرىكلەشتۈرمەك» 态动被的

يىرىكلەشمەك ①〔动〕糙粗变①: قول ~ 糙粗变手②(关) 漠冷变(系) 淡冷变, 漠冷变, 隙嫌生产, 苏尔坦 بۇ ئىش تۈپىلى قاسم بىلەن يىرىكلەشپ قالدى . 斯喀对事件这因坦力苏 . 淡冷很得变木

يىرىكلىك «يىرىك» 式形词名的: كىشىگە ~ قىلماق 人待

يىرىك / 暴粗 膜隔生产 چۈشمەك ~ ئارىغا ~

يىرىك 〔静〕脓: قېپى 疮脓, 包脓 ~

يىرىغدەك 〔静〕的实结不, 的用耐不: بۇ ~ رەخت ئىدى . 软又薄又布这 . ىكەن .

يىرىغلىق 〔静〕的脓有, 的脓化: يارا 疮脓 ~

يىرىغلىق قاپارتقۇ <医> 庖脓

يىرىغلىق كۆكرەك <医> 胸脓

يىرىغلىق ئىششىق <医> 肿脓

يىرىغلىماق 〔动〕脓化: ياراك يىرىغلاپ كېتىپتۇ . 化了脓

يىرىغۇمەك <古>〔动〕心痛, 惜惋, 惜悲, 痛难, 愁忧, 过

يىرىلماق «يىرماق» 态动被的: دەرەخ شېخى ~ 劈枝树 可, 的恶可, 的闻难, 的听难 <古>〔静〕

的厌讨, 的憎

يىز 〔静〕草芟芟 <古, 植>

يىزۇ 〔静〕族彝

يىزۇچە 〔静〕①语彝②族彝的: ئۇسۇل 舞族彝 蹈 ~ / ىم كىيىم 族彝 装服 ~ / ئادەت 俗风族彝

يىش <古>〔静〕①山②地高, 原高

يىشىغ <古>〔静〕①条皮, 带皮, 绳皮(的成编条皮) 牌箭挡, 盾②(子绳)

يىشىغلىغ <古>〔静〕的盔戴, 的盔有

يىشىم <古>〔静〕防寒护膝软靴, 防寒护膝腿套

子 . ىبلىشىمنى يىرتىپ تاشلىماق 议协毁撕

يىرتىشتۇرماق 〔动〕撕, 破扯, 破撕

يىرتىشماق «يىرتماق» 态同共的

يىرتىق 〔静〕①的破撕, 的破, 的碎破: ~ ىكىم 衣破 服 ~ / قەغەز 碎破 纸的 ~ / چاپان 破 衣上 ~ / تۈشۈك-تىن كۈلەر, چۆمۈچ قازاندىن . <谚> 窿窟笑缝破 子勺, 窿窟笑缝破 同喻: 锅铁笑了不坐的破子靴 <谚> . ىشى ~ ئاش يېيەلمەس . 损 的伤损② . 肴佳上不吃破子袖, 席上 币破, 币的伤

يىرتىلماق «يىرتماق» 态动被的: ئايغىم يىرتىلىپ كەتتى . 我 了破鞋的 ىكىمىڭ يىرتىلىپ كېتىپتۇ . 破了服衣你

يىرتىنچۇ <古>〔静〕宙宇, 界世

يىرغۇزماق «يىرماق» 态动使的

يىرگەندۈرمەك «يىرگەنەك» 态动使的: كىشىنى ~ 人令 恨憎人令, 恶憎

يىرگەنەك 〔动〕恶憎, 恶厌: چىرىك, چاكنى ئىستىلىدىن ~ 风作的俗庸朽腐恶厌

يىرگىنچ 〔静〕恶憎, 恨憎

يىرگىنچلىك 〔静〕的恶丑, 的恶厌, 的憎可, 的人令, 作 的呕: ~ ىقايەت 丑态 / ئەپتى - بەشىرسى ~ 憎可目面

يىرگىنىشمەك «يىرگەنەك» 态同共的

يىرماق ①〔动〕裂撕, 撕: دەرەخ شېخىنى ~ 枝树 有没他 . 绝回, 绝拒 <转>

يىرماق ③. 我绝回 断打③: ھارۈنكەشلەر شائىرنىڭ سۆزىنى يىرماي, ىمىجت ئولتۇرۇپ ئاڭلاشتى . 的人诗断打有没们式把车 . 着听地静静, 话

يىرۈمەك <古>〔动〕①坏变, 坏破②坏弄, 坏

يىرىشماق «يىرماق» 态同共的

يىرىق ①〔静〕②缝裂 <理生> 蹊鼠, 沟股腹

يىرىق چۈلۈك <机> 销口开

يىرىك 〔静〕①的粗, 的糙: ~ ىش 活粗 ~ / چاچ ~ / 发粗 某在指)巨, 大③业企型大 كارخانا ~ / 业工大 深精容内或长幅篇指或人的就成有, 望声有面方

يىرىك 〔静〕: ~ ىسەر 巨著④, 重繁, 重: ~ ىشلەپچىقىدى . 产生的重繁

يىرىك باشقۇرۇش <经> 营经放粗

يىرىك تاش قورال 器石粗

يىرىك تالا 维纤粗

سراپ سۆزلىدى . 说声哭着带他 .
 يىغلىماق ① [动] 泣哭，哭 ~ ھۆگرەپ ~ 哭大啣嚎 / ئۆك .
 ھۆپ ~ 咽哽，咽鸣 / ئونسز ~ 泣暗 / يىغلاپ ئۇنى پۈتۈپ
 كەتمەك 泣成不泣 / زار = زار ~ 声悲放大 / ئۇ يىغلاپ
 ئېقىپ كەتتى . 了人泪了成得哭她 . 了人泪了成得哭她
 ئەمچەك سالماس . 奶喂不娘，哭不子孩 < 谚 > . 哭② .
 说诉，诉 : مەن ئىدارە باشلىقىغا يىغلىسام ، سۆزۈمگە قۇلاق
 سالمىدى . 睬理有没长局，说诉长局向我 .

يىغما [静] 的合集，的总归，的总归 : مەن بالىلىرىمنى بىر
 قىش ئۈچۈن ، بىر يىل مەھەللىمىزنىڭ ~ قويللىرىنى باقتىم .
 年一了牧放中集羊的家各里村把我，口糊家养了
 يىغما خۇلاسى < 罗 > 辑推纳归
 يىغما كارىۋات 床叠折
 يىغما لوگىكا < 逻 > 辑推纳归

يىغماق ① [动] 征集，集召，合集，中集 ~ 集
 中注意 / ئىشچىلارنى ~ 人工集招 / ئوقۇغۇچىلارنى
 ~ 拢归，拢收，容收，罗收，集收，收② 学生合集 ~
 ئىشنى ~ 工收 / باج ~ 税收 / تور ~ 网收 / مەدەنىي
 يادىكارلىقلارنى يىغىپ ساغلىماق 物文藏收 / تارىخىي ماتېرىي
 ياللارنى ~ 料史征集，料史罗收 / نەرسە - كېرەكلەرنى
 بىر يەرگە ~ 起一到拢归西东把 聚，攒积，累积③
 起曲蜷腿条两把 积蓄，集 来 / ئوغۇت ~ 肥积 / پۇل ~ 钱攒 / كۈچ ~ 集
 聚力 / يامغۇر سۈيىنى ~ 水雨积蓄 / خامان ~ 场起④
 دۈكىنىنى يىغىپ ، ئالدىراپ ئۆيگە قايتتى . 店上关刻立他 .
 家了回匆匆，门

يىغىۋېلىش رادىئوسى < 数 > 径半敛收، 度敛收
 يىغىپ - تۆشەپ [静] 攒积地滴一点一
 يىغىپ - تېرىپ [静] 攒积
 يىغىپ ئېيتقاندا [助] 之言而总
 يىغىپ - يۆگەپ [静] 通通，统统
 يىغىچى [静] 人的丧哭人代
 يىغىش [静] 子份

يىغىش قىلماق 子份凑 : ئازراقتىن يىغىش قىلىپ ، ئۇنى
 يوقلاپ قويايلى . 吧他望探去子份儿点凑家大 .
 يىغىشتۇرماق ① [动] 撮拾，拾收 ~ يۈك - ئاقلارنى ~
 装行点打，李行拾 / نەنزىنى ~ 子摊收 / ئۆي ئىچىنى
 يىغىشتۈرۈپ قوياق 把下一撮拾子房 / ئەگەر مەسلە مۇۋا -
 بىق ھەل بولمىسا ، يىغىشتۈرۈش تېخىمۇ تەس بولىدۇ . 问果如

يشمن [静] < 古 > 悴憔，白苍，沉阴(色脸)
 يىغا [静] 哭 : ~ ئاۋازى يوق ئۆلۈم بولماس ،
 كۈلكسى يوق نوي . < 谚 > 没，葬丧为其成不声哭有没
 有 . 礼婚为其成不声笑有
 يىغا سالماق 哭声大
 يىغا ئولاشماق 水泪满噙 : بۇ شۇم خەۋەرنى ئاڭلاپ ، كۆز -
 لىرىمگە يىغا ئولاشتى . 耗噩个这到听 . 了满噙里眼的我
 水泪

يىغا ياماشماق = يىغا ئولاشماق
 يىغاچ [静] < 古，天 > 星木
 يىغا - زار [静] 泣哭，啼啼哭哭 : ~ ئاۋازى ھەممە ياقنى
 قاپلاپ كەتتى . 片一成响声泣哭
 يىغا - زارلىق [静] 涕流哭痛，泪抹天哭
 يىغا - يۆگەم [静] 统统笼笼，统统
 يىغدۇرماق « يىغماق » 态动使的
 يىغدۇرۇشماق « يىغدۇرماق » 态同共的
 يىغدۇرۇلماق « يىغدۇرماق » 态动被的
 يىغقان - تەرگەن [静] 西东的攒积 : ~ نەرسىلەر
 يىغقان - تۈگەن [静] 蓄积，攒积
 يىغقۇچى [静] 者邮集 ~ ماركا
 يىغقۇچى تۈگۈن < 物，电 > 结电集
 يىغقۇچى رايون < 电，物 > 区电集
 يىغقۇچى قۇتۇپ < 电 > 极电集
 يىغقۇچى لىنزا < 物 > 镜透聚会

يىغلاپ - قاقشاپ [静] 怨报啼哭，迭不苦叫啼啼哭哭
 ئۈمۈ ~ ، ئاخىر بىر يىلنى ئۆتكۈزدى . 苦叫啼啼哭哭也他 .
 年一了过熬于终地天连
 يىغلاماق « يىغلىماق » 态动使的 : ئۇ بالىنى يىغلاتتى . 把他
 دوست يىغلىتىپ ئېيتار ، دۈشمەن كۈلدۈرۈپ .
 喻 : 笑你叫言谄的人敌，哭你叫言良的友朋 < 谚 >
 同 “ 行于利耳逆言忠，病于利药良口苦 ” . سېخىنىڭ
 كۈلكسى بېخىلنى يىغلىتار . < 谚 > 让会声笑的人方大
 泣哭鬼啻吝

يىغلاشماق « يىغلىماق » 态同共的
 يىغلاشغۇ [静] 的哭爱，的哭爱 : ~ بالا 的哭爱
 子孩
 يىغلاشغۇلۇق « يىغلاشغۇ » 词名象抽的
 يىغلاشغۇلۇق قىلماق 啼啼哭哭，泪抹天哭
 يىغلامسراشماق « يىغلامسراق » 态同共的
 يىغلامسراشماق [动] 儿腔哭着带，声哭着带 : ئۇ يىغلام -

يلان باغرى 曲盘، 曲崎 ~ يول 路的曲崎
 يلان قاسرىقى 蛻蛇
 يلان قۇيرۇقلار سىنىپى <动> 纲尾蛇
 يلانلار ئەترىتى <动> 目蛇
 يلاننىڭ كۆشىگىنىنى تۇيماق <成> 毫秋察明
 灵机常非
 يلان يىللىق 蛇属: ئۇ ~ . 的蛇属是他
 يلان يىلى <天> 年蛇
 يلانئېلىق <动>〔静〕 鱼鱗
 يلان - چايان 〔静〕 蝎蛇
 يلانچى 〔静〕 人蛇耍
 يلانسىمان 〔静〕 的形蛇
 يلانسىمان سالاماندىرا <动> 螭鰻
 يلانسىمان قامچىئوت <植> 蓼荃卷
 يلانلىق 〔静〕 窝蛇， 方的多蛇
 يلانئوت <植>〔静〕 藻茨
 يلەك <古>〔静〕 甲马， 衣上袖无
 يلپىز 〔静〕 <动> 豹
 يلپىز تۇماق 豹皮帽
 يىلتىز ①〔静〕 <植> 根: ئوق ~ 根主 / يان ~ 则
 根 / چاچما ~ 根须 / چىش يىلتىزى / 根齿 / چاچ يىلتىزى
 根发 <数> ②
 يلتىز ئالماشتۇرۇش <数> 根错
 يلتىز بەلگىسى <数> 式根
 يلتىز بويىنى <生> 颈根
 يلتىز بېسىمى <生> 压根
 يلتىز بىخى <生> 芽根
 يلتىز تاجىسى <生> 冠根
 يلتىز تارتماق 根扎
 يلتىز تۈكچىسى <生> 毛根
 يلتىز تۈگۈن باكتېرىيىسى <生> 菌瘤根
 يلتىز تۈگۈنچىسى <生> 瘤根
 يلتىز تىكمەك 插根
 يلتىز چىقىرىش <数> 方开
 يلتىز چىڭماق 固稳基根
 يلتىز سان <数> 数根， 数方开被
 يلتىز سۆز <语> 词根
 يلتىز سىرتىدىن ئوغۇتلاش <农> 肥追外根
 يلتىز سىستېمىسى <植> 系根
 يلتىز غولى <生> 茎根

يىغنه ئىش 活线针
 يىغنه يوپۇرماق <植> 叶针
 يىغنه يوپۇرماقلىق دەرەخ <植> 树叶针
 يىغنه يوپۇرماقلىق ئورمان 林叶针
 يىغنه يىگەن ئىنتەك 岫嶙骨瘦， 柴如瘦骨
 يىغنىبىلىق <动>〔静〕 鱼针
 يىغنىچۈك <动>〔静〕 娘豆
 يىغنىچىلىك 〔静〕 的大样一针: ئۇ ~ نەرسىنىمۇ باشقىد-
 لارغا بەرمەيدۇ . 人给不也他西东的小大般针
 يىغنىسىمان 〔静〕 的状针
 يىغنىسىمان قار <气> 雪针
 يىغنىسىمان كرىستال <冶> 体晶状针
 يىغنىقېرىن <植>〔静〕 圆蚊虫
 يىغنىلىق 〔静〕 的式针
 يىغنىلىق پرىنتېر <印> 机印打式针
 يىغنىمىق 〔静〕 针头大
 يىل 〔静〕 ① 年， 份年， 头年， 月年， 岁年， 月岁
 بۇ ~ 年今 / كېلەر ~ 明年 / 20 - ئەسىرنىڭ 90 - يىللى-
 رى ② 十二世纪十九年代 / بىز بىر يىلدا تۇغۇلغان ئىدۇق .
 我生们一同年份年 . ۇ بۇ كەسىپ بىلەن شۇغۇللانغىلى
 خېلى يىللار بولدى . 了头年个几好有行一这干他 . ارا-
 كەندىچىلىك بولغان يىللار 乱马荒兵 (乱动) 月年的 / ئۇزۇن
 يىللار ئۆتكەچكە ، بۇ ئىش ئېسىمدىن كۆتۈرۈلۈپ كېتىپتۇ . 年因
 岁的长漫 يىللار ئۇزاق . 了忘淡便我事件这， 久已代
 月 ② 周祭年
 يىل ئاتلىماق 度年跨， 年隔 隔
 果结年 / يىل ئاتلىغان قۇرۇلۇش 程工度年跨
 يىل بويى 年常， 年终， 年到年一: 头到年 ~
 年 . 雪积年终峰山 年 . 积雪年终峰山 . 雪积年
 يىل ھالقىسى <植> 轮年
 يىلنى بەرمەك 日祭年周过
 يىلنى قىلماق = يىلنى بەرمەك
 يىلان <动>〔静〕 虫长، 蛇: يىلاندن قورققان ئارغامچىدىنمۇ
 قورقار . 同喻: 怕也子绳见人的了吓蛇被 <谚> 一
 ۋەگىرى دەيدۇ . 绳井怕年三، 咬蛇被朝
 不路是而， 直不己自是不说蛇 <谚> ۋەگىرى دەيدۇ .
 直 ىلاننىڭ تېشى سىلىق ، ئىچى زەھەر . 表是蛇 <谚> .
 毒狠心内， 滑光面 ىلاننىڭ بېشىنى قوزغىماق
 蛇惊草打 <成>
 يىلان باش ئالتۇنكۆز <动> 蛉蛇

ئايلىنىپ قالدى . 搓一儿花把他 . 团团花了成花些那 ، 搓一儿花把他 .
 儿 . تاغ چوڭ بولغان بىلەنمۇ ھامان يىمىرىلىدۇ . 大高虽山 ،
 化风会还总但 .
 带化风 <地> يىمىرىلگەن بەلۋاغ
 层化风 <地> يىمىرىلگەن فاتلام
 床矿化风 <地> يىمىرىلگەن كان
 律定变衰 <化，物> يىمىرىلىش قانۇنى
 草命益 <方，植> [静] يىمىغسو
 物留残的化消未胃物动与反 [静] يىن
 往往，常常，时时，常时，常经 <古> [静] يىنتەم
 头低，身俯，腰弯，跪 <古> [动] يىنچۆرمەك
 扬赞，赞称，奖夸 <古> [动] يىۋماق
 设摆，品缀点，品饰装 <古> [静] يىۋىگ
 品缀点，物饰，品饰妆 <古> [静] يىۋىگ - تىزىگ
 (走转左向畜役令命) 咿，咿 [叹] يى - يى - يى

漠荒 <方> [静] يىمەن
 的脆，的嫩娇，的嫩 <古> [静] يىمىرتغا
 面心空，朵耳猫 <食> [静] يىمىرغا
 揉，搓① [动] يىمىرمەك ~ 揉；خمىرنى ~ 团面揉② 捻；بۇ-
 رۇتى ~ 髭胡捻③ 毁摧；دۈشمەن سېپىنى ~ 溃击
 线阵人敌
 毁被，的毁摧被，的坏破被 <古> [静] يىمىرۋالگۈ
 的坏
 态同共的 «يىمىرمەك» يىمىرىشمەك
 的化风②物化风① [静] يىمىرىلمە
 壳化风 <地> يىمىرىلمە پوست
 层化风 <地> يىمىرىلمە قەۋەت
 的毁摧可不 كۈچ ~ [静] يىمىرىلمەس
 量力
 态动被的 «يىمىرمەك» يىمىرىلمەك ئۇ چېچەكلەرنى بىر ئۇۋد-
 لىغاندى، ھېلىقى چېچەكلەر يىمىرىلىپ، كىچىككەن كىلىككە

ئۇيغۇر تىلىدىكى قوشۇمچىلار

缀词语尔吾维

缀词词构 سۆز ياسغۇچى قوشۇمچىلار I

1. تۇرغۇن سۆزلەردىن تۇرغۇن سۆز ياسغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词静由

缀词	قوشۇمچىلار
ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	子例
- انە	ئاقىلانى ، خالىسانە ، جەسۇرانە ، دوستانە ، شائىرانە ، بانۇرانە ، مەردانە ، مەيۇسانە ، ۋەھشىيانە ، غەيۇرانە . . .
- ەن	ئاساسەن ، جاۋابەن ، تامامەن ، قەستەن ، تەخمىنەن ، خىيالەن ، ھەقىقەتەن ، ئومۇمەن . . .
- با ، - بە	بامەسلىھەت ، بەدۈلەت ، بەئەينى ، بەقۇۋۋەت ، بەھۇزۇر . . .
- باز ، - ۋاز	دارۋاز ، قىمارۋاز ، تەرەپباز ، خوتۇنباز ، شەكىلۋاز ، پاهىشىۋاز ، تەركىبباز ، كىتابباز ، قېلىپباز ، گۇرۇھۋاز ، كەپتەرۋاز . . .
- بان ، - ۋەن	باغۋەن ، سارايۋەن ، دەرۋازىۋەن . . .
- بەت	بەتتىيەت ، بەتبەشىرە ، بەتنام ، بەتتەم ، بەتخۇي ،
- بەخش	ھاياتبەخش ، ئىلھامبەخش ، ئارامبەخش ، ھۇزۇربەخش . . .
- بەد	بىئارام ، بىسەرەمجان ، بىقارار ، بىمەھەل ، بىتاپ . . .
- پەرەس	ئابىرۋىپەرەس ، راھەتپەرەس ، مەنسەپپەرەس ، خىيالپەرەس ، ئۇرۇشپەرەس ، پۇرسەتپەرەس ، ئاپتاپپەرەس . . .
- پەرۋەر	ئادالەتپەرۋەر ، خەلىقپەرۋەر ، ۋەتەنپەرۋەر ، تەرەققىيپەرۋەر ، ئىنساپپەرۋەر ، تىنچلىقپەرۋەر ، مەرىپەتپەرۋەر . . .
- پەز	ئاشپەز ، سامسپەز ، مانتىپەز ، كالىپەز ، ساختىپەز ، زاسۋىپەز
- چۈرۈش	كىتابچۈرۈش ، مەيپۈرۈش ، چاپچۈرۈش ، دورىچۈرۈش ، يۈندىچۈرۈش ، ئەسكىچۈرۈش . . .
- تاراش ، - تىراش	ھەيكەلتاراش ، ساتىراش ، سىمتىراش . . .
- تاق	قىلتاق ، شالتاق ، تومتاق . . .
- تالڭ ، دالڭ	شورتالڭ ، ئۇلتالڭ ، ياردالڭ ، ئويدالڭ . . .
- چا	قۇلاقچا ، قىزىلچا ، قىيىقچا . . .
- چە	سىزىقچە ، كىتابچە ، خەنزۇچە ، قازاقچە ، پۇقراچە ، سەھراچە ، يېڭىچە ، چىرايلىقچە ، سىزچە ، مەنچە . . .
- چان	ئاغرىقچان ، ئەمگەكچان ، ئىسسىقچان ، سوغۇقچان ، كۆڭلەكچان ، ئىشچان ، كۆيۈمچان ، نومۇسچان ، ئۇيقۇچان . . .

قوشۇمچىلار 子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۆلگە 缀词
- چى	ئاخباراتچى ، ئالدامچى ، ئەمگەكچى ، ئەينەكچى ، ئوقۇغۇچى ، جەڭچى ، بېلىقچى ، قىزىقچى ، خەۋەرچى ، مەنەنچى ، گۈپياڭچى ، يالغانچى ، يالاقچى ، چېقىمچى . . .
- چىل	ئەپچىل ، ئىقتىسادچىل ، خەلقچىل ، كەمچىل ، ئىزچىل ، راستچىل ، سولچىل ، ئوڭچىل . . .
- چىلىك	دېھقانچىلىق ، پانئاقچىلىق ، يىپەكچىلىك ، ئارتۇقچىلىق ، كەمچىلىك ، ئازچىلىق ، قۇرغاقچىلىق ، قىيىنچىلىق ، خاپىچىلىق ، يېتەكچىلىك . . .
- خان	كىتابخان ، غەزەلخان ، قىرائەتخان ، دۇئاخان
- خانا	ئاشخانا ، تاماقخانا ، دەرسخانا ، دوختۇرخانا ، ئىشخانا ، مېھمانخانا ، ھاجەتخانا ، قۇشخانا ، كىنوخانا ، چاپخانا ، دورىخانا ، كىتابخانا ، قىرائەتخانا ، تىياتىرخانا ، كۈتۈپخانا . . .
- خور	پارىخور ، جازانخور ، قانخور ، غەمخور ، قەسەمخور ، گۇمانخور ، پىتىنخور ، مىراسخور ، زىناخور ، گۆشخور ، ئوتخور . . .
- دار	بايراقدار ، بېسىمدار ، تاجدار ، ئالاقىدار ، قۇلدار ، ئەمەلدار ، چارۋىدار ، خەۋەردار ، چىقىمدار ، قەرزدار ، رەڭدار ، ھازىدار ، ۋاپادار ، يارىدار . . .
- داش	ئاھاڭداش ، ساۋاقداش ، يولداش ، مەسلەكداش ، پىكىرداش ، چېگرىداش ، ۋەتەنداش ، قولداش ، خىزمەتداش ، سەپداش ، تىلەكداش ، ئېمىلداش ، قاپىداش ، شەكىلداش ، مەنىداش . . .
- دان	چايدان ، چوغدان ، شامدان ، كاۋاپدان ، ئوقدان ، ئۇرۇقدان ، كۈلدىن ، گەپدىن ، قەدىردان ، سۇدان . . .
- دۇرۇق ، - دۈرۈك ، - تۇرۇق	ساقالدۇرۇق ، ئېغىزدۇرۇق ، بويۇنتۇرۇق ، كەمەلدۈرۈك ، ئۆمۈلدۈرۈك . . .
- زار	كۆچەتزار ، لالىزار ، چىمەنزار ، گۈلزار ، ئېكىنزار ، پاختىزار . . .
- ساز	قۇلۇپساز ، ماشىنىساز (لىق) ، كېمىساز (لىق) ، سائەتساز (لىق)
- ستان ، - مىستان	قەبرىستان ، قازاقىستان ، گۈلىستان ، ئەرەبىستان ، گۆرىستان . . .
سۇق	تاڭسۇق ، خامسۇق . . .
- سىز	ئارمانسىز ، ئارسىز ، ئەقىلسىز ، ئاڭسىز ، ئەخلاقسىز ، باھاسىز ، بىلىمىسىز ، تېتىقسىز ، پەمىسىز ، تۇراقسىز ، تىنىمىسىز ، دېرەكسىز . . .
- سىمان	ئادەمسىمان ، قالقانىسىمان ، باشاقسىمان ، دولقۇنسىمان ، گۈمبەزسىمان ، قاناتسىمان ، شارسىمان ، زەنجىرسىمان ، مايمۇنسىمان . . .
- شۇناس	تارىخشۇناس ، تۇپراقشۇناس ، تۆرەلىمىشۇناس ، تىلشۇناس ، قانۇنشۇناس ، ئەدەبىياتشۇناس ، ئۇيغۇرشۇناس ، ئۆسۈملۈكشۇناس . . .

يازغى ، ئاشامقى ، كەچكى ، كۈزگى ، بۈگۈنكى ، ئەتىكى ، ئەتىگەنكى ، تۈنۈگۈنكى ، ھازىرقى ، قەدىمكى ، كېيىنكى ، ئاخىرقى . . .	- غى ، - قى ، - گى ، - كى
تاشقىرى ، ئىچكىرى	- قىرى ، - كىرى
پاختىكار ، پىداكار ، جاۋابكار ، تەشەببۇسكار ، سەنئەتكار ، گۇناھكار ، ھەۋەسكار ، مىسكەر ، سودىگەر ، زەرگەر ، جادۇگەر ، دەۋاگەر ، دورىگەر ، ھىلىگەر ، ئىغۋاگەر . . .	- كار ، - كەر ، - گەر
ئەپپۈنكەش ، تەخسىكەش ، ئەنزىكەش ، زىيانكەش ، ھارۋىكەش ، گۆرۈكەش ، نەشكەش ، ھايانكەش ، مېھنەتكەش ، ھاراقكەش ، چاڭچىلىكەش . . .	- كەش
قارارگاھ ، سەجدىگاھ ، ئارامگاھ ، لەشكەرگاھ . . .	- گاھ
خۇداگۈي ، دۇئاگۈي ، پارسگۈي ، تۈركىيگۈي . . .	- گۈي
باجىگر ، جاھانگر ، كاللىگر ، لاخشىگر . . .	- گىر
ئايلاپ ، پاتمانلاپ ، تاغارلاپ ، خالتىلاپ ، چارەكلەپ ، كۆپلەپ . . .	- لاپ ، - لەپ
ئاتلارچە ، قەھرىمانلارچە ، باتۇرلارچە ، بالىلارچە ، مەردلەرچە ، يۈزلەرچە ، پەسكەشلەرچە . . .	- لارچە ، - لەرچە
بوتلاق ، تايلاق . . .	- لاق
ئاتاقلىق ، ئاجىزلىق ، ئاچلىق ، ئازلىق ، ئاشلىق ، ئەپلىك ، ئەدەپلىك ، شەرەپلىك ، سەمىمىيلىك ، ئابىرۋىلۇق ، ئاچقۇچلۇق ، قۇرۇقلۇق ، بۇزۇقلۇق ، سۈنلۈك ، سەزگۈرلۈك ، تەتۈرلۈك ، كۆرگۈلۈك . . .	- لىق ، - لىك ، - لۇق ، - لۈك
ئاتايىن ، ناتوغرا ، ناباپ ، نالايىق ، ناماقۇل ، ئاۋىستا ، نارازى ، نامەھرەم ، نامۇۋاپىق ، نارەسىدە . . .	- نا
باياننامە ، تەبرىكنامە ، تەزىيەنامە ، تەكلىپنامە ، چاقىرىقنامە ، خىتابنامە ، شەرتنامە ، گۇۋاھنامە ، نىزامنامە ، ۋەدىنامە ، ئەھدىنامە ، توختامنامە . . .	- نامە
ھەمئەۋاق ، ھەمداستىخان ، ھەمسەپەر ، ھەمسۆھبەت ، ھەمئەپەس ، ھەمدەرد ، ھەميان . . .	ھەم -
پاققىدە ، غىققىدە ، تىرىڭقىدە ، شاققىدە ، پالاققىدە ، تاراققىدە ، شاراققىدە ، تىرىققىدە ، توككىدە ، لىككىدە . . .	- ىدە
كاپىتالىزم ، سوتسىيالىزم ، بۇددىزم ، ئاتىزم ، فېئودالىزم ، ماتېرىيالىزم ، كوممۇنىزم . . .	- ىزم
ئالبانىيە ، رۇسىيە ، ياپونىيە ، گېرمانىيە ، بۇلغارىيە ، ئىتالىيە ، تۈركىيە . . .	- ىيە
كېچىچە ، يازىچە ، كۈزىچە ، قىشچە . . .	- ىچە
ئەنئەنىۋى ، پەلسەپىۋى ، خىمىيىۋى ، ئاساسىي ، ئەخلاقىي ، ئەقلىي ، تارىخىي ، قانۇنىي ، ۋىجدانىي ، ياۋايى ، سەھرايى ، سەۋدايى ، پىدايى . . .	- ۋى ، - ىي ، - ىي

2. تۇرغۇن سۆزلەردىن پېئىل ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词动成构词静由

ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە ئىچى	قوشۇمچىلار 缀词
بوشا ، - ، ئوينا ، - ، ياشا ، - ، يوغىنا ، - ، ئوتا ، - ، چۈشە ، - ، تۈنە ، - ، تۈزە ، - ، كۈچە ، - ، لېيە ، - ، بېيە ، - (بېيىماق) . . .	- ، ، ، ، ، ئى -
ئاقار ، - ، ياشار ، - ، بوزار ، - ، قىزار ، - ، كۆكەر ، - ، قىسقار ، - . . . ئازاي ، - ، قاراي ، - ، سارغاي ، - ، تاراي ، - ، كۆپەي ، - ، كۈچەي ، - ، پەسەي ، - . . .	- ار ، - ، ەر ، - ، ر ؛ - اي ، - ، ەي ، - ، ي
ياشاغىرا ، - ، ئېسەڭگىرە ، - . . .	- اغىرا ، - ، ەڭگىرە
ھاڭرا ، - ، ئىڭرا ، - ، ھۆڭرە ، - ، مەرە ، - ، مۆرە ، - ، يالتىرا ، - . . .	- را ، - ، رە ، - ، مرا
تەڭسىت ، - ، مەنسىت ، - ، كەمسىت ، - . . .	- ست
تۇزسىرا ، - ، سۇسىرا ، - ، قانسىرا ، - ، مايسىرا ، - ، يىغلامسىرا ، - ، كۈلۈمسىرە ، - ، خەۋپسىرە ، - ، ئەرسىرە ، - ، ئەنسىرە ، - . . .	- سىرا ، - ، سىرە
گازسىن ، - ، خۇدۇكىسىن ، - ، غېرىبىسىن ، - ، خۇرسىن ، - ، ئېغىرسىن ، - ، قىزىقسىن ، -	- سىن
كاپشى ، - ، تەمش ، - ، غۇدۇڭشى ، - ، غىڭشى ، - ، ھاۋشى ، - ، پۇلاڭشى ، -	- شى
سۇغار ، - ، باشقۇر ، - ، ئاڭقار ، - ، مىشقىر ، - ، كېكىر ، - ، پۇشقۇر ، - ، تۈكۈر ، - . . .	- غار ، - ، قار ، - ، كىر ، - قىر ، - ، قۇر ، - ، كۈر
پارقىرا ، - ، شارقىرا ، - ، غارقىرا ، - ، كارقىرا ، - ، گۈركىرە ، - . . .	- قىرا ، - ، كىرا ، - ، كىرە
ئالقىشلا ، - ، تورلا ، - ، داۋالا ، - ، ئويلا ، - ، مەدھىيلە ، - ، تەقدىرلە ، - ، كەملە ، - ، جەملە ، - ، ئورۇندا ، - ، چىڭدا ، - ، ئۇلدا ، - ، ئىزدە ، - ، چۆرىدە ، - ، تىڭشا ، - ، تەڭشە ، - ، قىستا ، - ، يېلىنجا ، -	- لا ، - ، لە ، - ، دا ، - دە ، - ، شا ، - ، شە ، - تا ، - ، تە ، - ، جا
داۋاملاش ، - ، ماشىنلاش ، - ، قاراڭغۇلاش ، - ، ماكانلاش ، - ، قانۇنلاش ، - ، گۈزەللەش ، - ، سانائەتلەش ، - ، تىكەنلەش ، - ، رەزىلەش ، - ، زەئىپلەش ، - ، پۇچەكلەش ، - ، مەسلىھەتلەش ، - ، كېپەكلەش ، - . . .	- لاش ، - ، لەش
شادلان ، - ، قوراللان ، - ، روھلان ، - ، مۇڭلان ، - ، گۇمانلان ، - ، ھالسىزلان ، - ، ھوشسىزلان ، - ، ئوزۇقلان ، - ، غەزەپلەن ، - ، ھەۋەسلەن ، - ، گەۋدىلەن ، - ، قانائەتلەن ، - ، مەيۈسلەن ، - ، كۆڭۈلسىزلەن ، - . . .	- لان ، - ، لەن
تاشقىرغا ، - ، ئېچىرغا ، - ، يېتىرغا ، - ، تېغىرغا ، - ، چۈشەكە ، - ، ئۆچەكەش ، - . . .	- ىرغا ، - ، ئەركە
تاقىلدا ، - ، شاقىلدا ، - ، پىرىلدا ، - ، پىزىلدا ، - ، گۈزۈلدە ، - ، دۈرۈلدە ، - ، لەپىلدە ، - ، كۈسۈلدا ، - ، پۇشۇلدا ، - ، سوكۇلدا ، - ، بۇزۇلدا ، - . . .	- ىلدا ، - ، ىلدە ، - ۇلدا ، - ، ۇلدە
يولۇق ، - ، كۈنۈك ، - ، بىرىك ، - ، ئىچىك ، - ، تېرىك ، - ، جىمىق ، -	- ۇق ، - ، ۇك ، - ىق ، - ، ىك

3. پېئىللاردىن تۇرغۇن سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词动由

子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	سارقىت ، چېكىت ، كىيىت ، بوسۇت ، كۆچەت ، تۇغۇت ، قۇرۇت ، تۈزۈت ...	- ت ، - ىت ، - ەت ، - ۈت ، - ۈت	
	تايانچ ، ئىشەنچ ، سۆيۈنچ ، ئۆكۈنچ ...	- چ	
	تامچا ، سېلىنچا ، يېپىنچا ، بوغچا ، ئېشىنچا ، پۈركەنچە ، چۈشەنچە ، سۆيۈنچە ...	- چا ، - چە	
	قونداق ، قورداق ، ياسداق ، كېكىردەك ، تاشلاندىق ، ھاردۇق ، قالدۇق ، سۈيدۈك ...	- داق ، - دەك ، - دۇق ، - دۈك	
	پالاندى ، ساقلاندى ، يۈندى ، يالاندى ، قېقىندى ، توزۇندى ، سۈپۈرۈندى ، ئاسراندى ، چىرىندى ، سارقىندى ، قوغلاندى ، ئۈزۈندى ، بېقىندى ، قىرىندى ...	- دى	
	ئوخشاش ، ئوقۇش ، ئۆگىنىش ، كىرىش ، چېلىش سوقۇش ، ئۇرۇش ، قوشۇش ، كۆرۈنۈش ...	- ش ، - ىش ، - ۈش ، - ۈش	
	سالغا ، ئىلغا ، تۇتقا ، سوققا ، سۈپۈرگە ، كۆيدۈرگە ، تۈرتكە ، كۈلكە ، ئاتالغۇ ، ئوتالغۇ ، يېقىلغۇ ، تېرىلغۇ ، تۇيغۇ ، يايغۇ ، تارتقۇ ، ئېرىتقۇ ، سەزگۈ ، تەپكۈ ...	- غا ، - قا ، - گە ، - كە ؛ - غۇ ، - قۇ ، - گۈ ، - كۈ	
	قورغان ، چېقىلغان ، تۇغقان ، قاپقان ...	- غان ، - قان	
	ئوينىغۇچ ، ئوتىغۇچ ، ئاچقۇچ ، باسقۇچ ، تەپكۈچ ، چەككۈچ ، يەلپۈگۈچ ، تۈگۈچ ...	- غۇچ ، - قۇچ ، - گۈچ ، - كۈچ	
	يازغۇچى ، ئوقۇغۇچى ، قىرغۇچى ، ئېنىقلىغۇچى ، ئوقۇتقۇچى ، ياراتقۇچى ، بۆلگۈچى ، بۆلۈنگۈچى ، كۈتكۈچى ، كۆزەتكۈچى ...	- غۇچى ، - قۇچى ، - گۈچى ، - كۈچى	
	جىمىغۇر ، بولمىغۇر ، ئۇچقۇر ، تاپقۇر ، ئۆلگۈر ، سەزگۈر ، ئۆتكۈر ...	- غۇر ، - قۇر ، - گۈر ، - كۈر	
	ئالغۇلۇق ، قىلغۇلۇق ، تارتقۇلۇق ، كۆرگۈلۈك ، كەلگۈلۈك ...	- غۇلۇق ، - قۇلۇق ، - گۈلۈك	
	تۇرغۇن ، سولغۇن ، قاچقۇن ، ساتقۇن ، توسقۇن ، تۈرگۈن ، سۈرگۈن ، كەلكۈن ، سەپكۈن ، ئازغىن ، يانغىن ، تاشقىن ، كەسكىن ...	- غۇن ، - قۇن ، - گۈن ، - كۈن ، - غىن ، - قىن ، - كىن	
	ئاقساق ، باغلاق ، سوراق ، قورۇق ، سۇلاق ، قىشلاق ، قالاق ، تۇراق ، سۇنۇق ، توسۇق ، تىرەك ، چىرىك ، كۈزلەك ، كېسەك ، كۆرەك ، ئۆلۈك ، كۆمۈك ، ئوسۇرغاق ، توغغاق ، بارغاق ، پانتاق ، چىچقاق ، تېرىككەك ، ئۈسكەك ، ئۆركۈگەك ، يىرتىق ، قىسىق ، ئېچىق ، كېسىك ، ئېزىك ، كېچىك ...	- ق ، - اق ، - ۇق ، - ك ، - ەك ، - ۈك ، - خاق ، - قاق ، - گەك ، - كەك ، - ىق ، - ىك	
	بوشاك ، قىستاك ، بۇلاك ، تالاک ، قوزغىلاك ، ئۆتەك ، كۆرەك ...	- ك ، - ىك ، - ەك ، - ەك	

子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	ئالدىراغغۇ ، يىغلاغغۇ ، جۈدەڭگۈ ، تىترەڭگۈ ، سىيرىلاغغۇ ، چىچىلاغغۇ ، كۆتۈرەڭگۈ ، كۆمۈرەڭگۈ ، كېلىشەڭگۈ ، ئېگىشەڭگۈ . . .		- اغغۇ ، - ەڭگۈ ، - ئغغۇ ، - ڭگۈ
	قونالغۇ ، كۆنەلگۈ ، تۇرالغۇ ، توسالغۇ . . .		- الغۇ ، - ەلگۈ
	باغلام ، تاسقام ، يارام ، كىرىم ، چىقىم ، بوغۇم ، ئوقۇم ، كۆرۈم ، ئۈنۈم ، تۇتام ، كۈزەم . . .		- ام ، - ەم ، - م ، - ىم ، - ۈم ، - ۈم
	ئايلانما ، ئۇيۇشما ، قۇرۇلما ، باسما ، باشقارما ، تاللانما ، چاچما ، چاتما ، دارىتما ، سىزما ، ئەزىمە ، ئەسلىمە ، كۆرگەزمە ، كۆرسەتمە ، ئەسلىتمە ، بىرلەشمە ، سۈزمە ، بەلگىلىمە ، ئۆسمە ، ئۈندۈرمە . . .		- ما ، - مە
	قوتۇرماچ ، قو (رۇ) ماچ ، تولغىماچ ، يۈگىمەچ ، چۆرگىلىمەچ ، ئەگمەچ ، كۆمەچ . . .		- ماچ ، - مەچ
	ئايىرلىماس ، بۇزۇلماس ، تۇغماس ، تويماس ، تېپىلماس ، چىدىماس ، قورقماس ، ئۈنتۈلماس ، يارىماس ، ئەرزىمەس ، ئۆلمەس ، يېڭىلمەس ، ئۆچمەس ، كۆچمەس . . .		- ماس ، - مەس
	باسماق ، تېپىشماق ، چاقماق ، ئويمان ، قىسماق ، يېمەك ، ئىچمەك . . .		- ماق ، - مەك
	تۈرمەل ، چۈچۈمەل ، تېجىمەل ، سۈرمەل . . .		- مەل
	يامغۇر (ياغمۇر) ، ئۆسمۈر . . .		- مۇر ، - مۇر
	تۇرمۇش ، ئۆتمۈش ، قىلمىش ، كەچمىش ، ئاتالمىش . . .		- مۇش ، - مۇش ، - مىش
	تولۇن ، قۇيۇن ، يۇلۇن ، تۈگۈن ، سېغىن ، يىغىن ، ئېقىن . . .		- ۈن ، - ۈن ، - ۈن
4. پېئىل ۋە تۇرغۇن سۆزلەردىن تۇرغۇن سۆز ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词静成构词静和词动由			
子例	ياسالغان سۆزلەردىن ئۈلگە	缀词	قوشۇمچىلار
	تاشلاندىق ، قالدۇق ، ھاردۇق ، قولتۇق ، ئۆلۈمتۈك ، كەمتۈك . . .		- دۇق ، - تۇق ، - تۈك
	ئاچال ، يېشىل ، قاتمال ، قاقشال ، تۈگەل ، ئۇيۇل ، ئۇزۇل ، كېسىل (ئۇزۇل - كېسىل) ، چېقىل (چېقىل - چۇقۇل) . . .		- ل ، - ل ، - ل ، - ۇل ، - ۇل
	ئويىمان ، ئىلمان ، دەردەمەن ، سۆزمەن ، ئىتائەتمەن ، ھاجەتمەن ، زوقمەن ، ئۆچمەن ، ئۆلەرمەن ، ئىچەرمەن ، چېكەرمەن ، ئاتارمەن . . .		- مان ، - مەن
	باقاۋۇل ، ياساۋۇل ، قاراۋۇل ، تۇتقاۋۇل ، مەشقاۋۇل . . .		- اۋۇل ، - ۋۇل
	تارتىنچاق ، ماختانچاق ، قىسلىچاق ، سوقىچاق ، ئوبدانچاق ، ئۇزۇنچاق ، ياخشىچاق ، كۆڭۈلچەك ، تۈگۈنچەك ، كۆلچەك ، دۈمچەك ، ئېرىنچەك ، كۈلگۈنچەك ، قارىچۇق ، تارچۇق ، ياسانچۇق ، قارانچۇق ، قىزغانچۇق ، يۆلەنچۈك ، كەسلەنچۈك ، يەمچۈك . . .		- چاق ، - چەك ، - چۇق ، - چۈك
5. پېئىلدىن پېئىل ياسىغۇچى قوشۇمچىلار 缀词的词动成构词动由			
	تاتلاشتۇر ، سلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر ، سىلاشتۇر . . .		- شتۇر ، - شتۇر ، - شتۇر ، - شتۇر
	قىزىق ، بېسىق ، كۆنۈك . . .		- ق ، - ق ، - ق ، - ۈك

ئۇيغۇر تىلىدا بۇلاردىن باشقا يەنە «شىق» (شىلىمىش) ، «سۇل» (يوقسۇل) ، «كەل» (ئۆتكەل) ، «نەك» (كۆزەنەك) ، «چ» (ئاراج) ، «ساڭ» (قۇمساڭ) ، «تەك» (شۈمتەك) ، «گەي» (كۈنگەي) ، «كەي» (تەسكەي) — ئەسلى؛ تېرىسكەي) قاتارلىق ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بولسىمۇ ، ئەمما ئۇلار پەقەت بىرەر - يېرىم سۆز ياساش بىلەن چەكلىنىپ قالغان ئۈنۈمسىز قوشۇمچىلار بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈلمىدى .

有还然虽，外之此除中语尔吾维 «شىق» (شىلىمىش) ، «سۇل» (يوقسۇل) ، «كەل» (ئۆتكەل) ، «نەك» (كۆزەنەك) ، «چ» (ئاراج) ، «ساڭ» (قۇمساڭ) ، «تەك» (شۈمتەك) ، «گەي» (كۈنگەي) ، «كەي» (تەسكەي) — ئەسلى؛ تېرىسكەي) قاتارلىق ياسىغۇچى قوشۇمچىلار بولغانلىقى ئۈچۈن بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈلمىدى .

。入列有没中表此在故，分成加附效无的词个半个一成构于限仅是们它于由但。分成加附词构等(تېرىسكەي)

II سۆز تۈرلىگۈچى قوشۇمچىلار 缀词形构

1. ئىسىمنىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى 式形法语词名

子例 مسالالار	记标 بەلگىسى	تۈرى 别类	
بالا ، تۈگمە ، نان ، ئات ، قەغەز ، مەكتەپ ، پۈت ، كۆل ...	نۆل 零形式	بىرلىك 数单	سان شەكلى 数
بالىلار ، تۈگمىلەر ، نانلار ، ئاتلار ، قەغەزلەر ، مەكتەپلەر ، پۈتلەر ، كۆللەر ...	- لار // - لەر	كۆپلۈك 数多	
بالام ، تۈگمەم ، نېنىم ، ئېتىم ، قەغەزىم ، مەكتىپىم ، پۈتۈم ، كۆلۈم ...	- م ، - ىم // - ۈم ، - ۈم	بىرلىك 数单	1 - شەخس 称人一第
بالىمىز ، تۈگىمىز ، نېنىمىز ، ئېتىمىز ، قەغەزىمىز ، مەكتىپىمىز ، پۈتىمىز ، كۆلىمىز ...	- مىز // - ىمىز	كۆپلۈك 数多	
بالاڭ ، تۈگمەڭ ، نېنىڭ ، ئېتىڭ ، قەغەزىڭ ، مەكتىپىڭ ، پۈتۈڭ ، كۆلۈڭ ...	- ڭ ، - ڭ // - ۈڭ ، - ۈڭ	بىرلىك 数单	ئاددىي تۈر 一般
بالاڭلار ، تۈگمەڭلار ، نېنىڭلار ، ئېتىڭلار ، قەغەزىڭلار ، مەكتىپىڭلار ، پۈتۈڭلار ، كۆلۈڭلار ...	- ڭلار // - ڭلار // - ۈڭلار // - ۈڭلار	كۆپلۈك 数多	
بالىڭىز ، تۈگىڭىز ، نېنىڭىز ، ئېتىڭىز ، قەغەزىڭىز ، مەكتىپىڭىز ، پۈتىڭىز ، كۆلىڭىز ...	- ڭىز // - ڭىز	بىرلىك 数单	2 - شەخس 称人二第
بالىڭىزلار ، تۈگىڭىزلەر ، نېنىڭىزلار ، قەغەزىڭىزلەر ، مەكتىپىڭىزلەر ، پۈتىڭىزلەر ، كۆلىڭىزلەر ...	- ڭىزلەر // - ڭىزلەر // - ڭىزلەر ، - ڭىزلەر	كۆپلۈك 数多	
بالىلىرى ، تۈگمىلىرى ، نانلىرى ، ئاتلىرى ، قەغەزلىرى ، مەكتەپلىرى ، پۈتلىرى ، كۆللىرى ...	- لىرى	和数单 ۋە بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多	ھۆرمەت تۈرى 称尊
بالىسى ، تۈگىسى ، نېنى ، ئېتى ، قەغەزى ، مەكتىپى ، پۈتى ، كۆلى ...	- ى // - ىسى	和数单 ۋە بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多	
بالىسى ، تۈگىسى ، نېنى ، ئېتى ، قەغەزى ، مەكتىپى ، پۈتى ، كۆلى ...	- ى // - ىسى	和数单 ۋە بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多	3 - شەخس 称人三第

تەۋەلىك شەكلى 式形属领

مىساللار 子例	بىلگىسى 记标	تۈرى 别类	كېلىش شەكلى 式形格
ياز ، باش ، ئۆي ، كۈز . . .	نۆل 零形式	باش كېلىش 格主	
يازنىڭ ، باشنىڭ ، ئۆينىڭ ، كۈزنىڭ . . .	- نىڭ	ئىگىلىك كېلىش 格属	
يولغا ، ئاتقا ، ئۆيگە ، مەكتەپكە ، قەغەزگە ، قەشقەرگە ، خەلققە ، باغقا . . .	- غا ، - قا // - گە ، - كە // - قە	يۆنىلىش كېلىش 格向	
يولنى ، مەكتەپنى ، ئۆينى ، خەلقنى . . .	- نى	چۈشۈم كېلىش 格宾	
يولدا ، ئۆيدە ، ئاتتا ، مەكتەپتە . . .	- دا ، - دە // - تا // - تە	ئورۇن كېلىش 格住时	
يولدىن ، ئۆيدىن ، ئاتتىن ، مەكتەپتىن . . .	- دىن // - تىن	چىقىش كېلىش 格从	
تاغدەك ، ئۆيدەك ، ئاتتەك ، مەكتەپتەك . . .	- دەك // - تەك	ئوخشاشما كېلىش * 格似相	
تاغدىكى ، ئۆيدىكى ، ئاتتىكى ، مەكتەپتىكى . . .	- دىكى // - تىكى	ئورۇن - بەلگە كېلىش 格围范	
يولغىچە ، ئۆيگىچە ، تاغقىچە ، باشقىچە ، مەكتەپكىچە . . .	- غىچە // - گىچە // - قىچە // - كىچە	چەك كېلىش 格限界	
تاغچە ، ئۆيچە ، ئاتچىلىك ، مەكتەپچىلىك . . .	- چە (- چىلىك)	تەڭلەشتۈرمە كېلىش 格似量	

* ئەنئەنىۋى گرامماتىكا بويىچە كېلىشلەر يۇقىرىدىكى ئالتە خىل بىلەن چەكلىنىدۇ . بىرمۇنچە تەتقىقاتچىلار كېيىنكى نۆت خىل قوشۇمچىنىڭ جۈملىدە ئوينىغان رولىنىڭ باشقا كېلىشلەرگە ئوخشاشلىقىغا قاراپ ، بۇلارنىمۇ كېلىش ئىچىگە كىرگۈزىۋاتىدۇ . كۆپچىلىكنى كېلىشلەر ئۈستىدە مۇشۇنداق تەتقىقاتنىڭ بولۇۋاتقانلىقىدىن خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇش مەقسىتىدە بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈپ قويدۇق .

تۇتۇقنىڭ ئۈستىدە مۇشۇنداق تەتقىقاتنىڭ بولۇۋاتقانلىقىدىن خەۋەرلەندۈرۈپ قويۇش مەقسىتىدە بۇ جەدۋەلگە كىرگۈزۈپ قويدۇق .
 同用作的起所中句在分成加附种四的面后到看员人究研些 . . . 种六的面于限仅《格》的词名，法语统传据依
 它将们我，究研的样这行进在还上《格》的词名在解了家大使为。中之畴范《格》了入纳们它将便，同相《格》的他其
 。中之表此了入收们

2. ساننىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى 式形法语的词数

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类	
بىر ، ئىككى ، بەش ، ئون ، ئون بىر ، يۈز ، ئىككى يۈز ، مىڭ ، ئون مىڭ ، مىليون ...	نۆل 式形零	ساناق سان 词数基	
بەشچە ، يۈزچە ، ئۈندەك ، مىڭدەك ، بەشتەك ، بىر - ئىككى ، ئون - يىگىرمە ، قىرىق - ئەللىك ...	A . « - چە » ، « - دەك » ، تەك « قوشۇلدى . B . يېقىن ئىككى سان جۈپلىنىدۇ .	مۆلچەر سان 词数约	
بىرىنچى ، تۆتىنچى ، ئالتىنچى ، ئون بىرىنچى ، مىڭىنچى	- نىچى // - نىچى	تەرتىپ سان 词数序	
ئۈچتىن ئىككى ، ئوندىن ئۈچ ، مىڭدىن بىر ، يۈزدىن بەش ...	مەخرەجگە « - دىن // - تىن قوشۇلدى	كەسىر سان 词数分	
بىردىن ، ئىككىدىن ، ئوندىن ، يۈزدىن	- دىن // - تىن	تەقسىم سان 词数分区	
مىڭلىغان ، يۈزلىگەن ، مىليونلىغان ، تۈمەنلىگەن ...	- لىغان // - لىگەن	سۈپەت سان 词数约	
بىرلەپ - ئىككىلەپ ، بەشلەپ - ئونلاپ ، يۈزلەپ ، مىڭلاپ ، تۈمەنلەپ ...	- لاپ // - لەپ	رەۋىش سان 词数动付	
يەتتەيلەن ، بەشەيلەن ، بىرەيلەن ، ئىككىيلەن ...	- يلەن // - يەلەن	كىشىلىك سان 词数合集	
ئىككىمىز ، بىرىمىز ، بەشمىز ، ئونمىز ...	- مىز // - مىز	1 - شەخس 称人一第	ئالماش سان 词数称人
ئىككىڭلار ، بىرىڭلار ، بەشىڭلار ، ئونىڭلار ...	- ڭلار // - ڭلار	2 - شەخس 称人二第	
بىرى ، ئىككىسى ، بەشى ، يەتتىسى ...	- ى // - ىسى	3 - شەخس 称人三第	

3. سۈپەتنىڭ گرامماتىكىلىق شەكىللىرى (دەرىجىلىك سۈپەتلەردىلا كۆرۈلدى) 式形法语的词容形

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类	
يورۇق ، سىلىق ، ئەپچىل ، سۈزۈك	نۆل	ئەسلى دەرىجە 级原	دەرىجە 级
يورۇقراق ، سىلىقراق ، ئەپچىلرەك ، سۈزۈكرەك	- راق // - رەك	كېمەيتىمە دەرىجە 级较比	
يوپۇرۇق ، سېسىلىق ، قاپقارا ، سۈپسۈزۈك ...	ئالدىدىكى سوزۇق تاۋۇشقا «پ» قوشۇلۇپ ئاندىن تولۇق ئېيتىلىدۇ	ئاشۇرما دەرىجە 级重加	
يورۇققىنا ، سىلىققىنا ، ئوماققىنا ، سۈزۈككىنە ، ئەپچىلگىنە ...	- غىنا // - قىنا // - گىنە // - كىنە	ئەركىلەتمە دەرىجە 级爱表小指	
ئېنىق - ئېنىق ، چىرايلىق - چىرايلىق ، ئېگىز - ئېگىز ، پاكار - پاكار ، چوڭ - چوڭ ...	تەكرارلىنىدۇ 重复	كۆپلۈك شەكلى 式形数多	

4. پېئىلىنىڭ ئۆزەك شەكىللىرى 干词的词动

تەلەپپۇزى ۋە ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
ياسا ، ، باز ، ، تۇتە ، ، كۆر ، ، باشلا ، ، قىل ، ، يۈل ، ، بۆل ، ، ...	نۆل 零形式	ئەسلى دەرىجە 态本基	دەرىجە 态
ياسال ، ، يېزىل ، ، تۇتۇل ، ، كۆرۈل ، ، باشلان ، ، قىلىن ، ، يۈلۈن ، ، بۆلۈن ، ، ...	ل - ، ، ل // ۈل - ، ، ۈل ن - ، ، ن // ۈن - ، ، ۈن	مەجبۇل دەرىجە 态动被	
ياسان ، ، كىيىن ، ، ئۇرۇن ، ، يۈيۈن ، ، بېرىل ، ، ئېچىل ، ، سوزۇل ، ، سۈرۈن ، ، ...	ل - ، ، ل // ۈل - ، ، ۈل ن - ، ، ن // ۈن - ، ، ۈن	ئۆزلۈك دەرىجە 态复自	
سۆزلەش ، ، يېزىش ، ، تۇتۇش ، ، كۆرۈش ، ، ...	ش - ، ، ش // ۈش - ، ، ۈش	ئۆملۈك دەرىجە 态同共	
تاغدۇر ، ، باقتۇر ، ، كىيدۈر ، ، كەلتۈر ، ، چىقار ، ، ئۇچۇر ، ، چۈشۈر ، ، ئىشلەت ، ، ھارغۇز ، ، تۇتغۇز ، ، تەرگۈز ، ، پۈتكۈز -	دۇر ، ، تۇر // دۈر ، ، دۈر ، ، ت - ، ، غۇز ، ، قۇز // گۈز ، ، كۈز ، ، ار ، ، ۈر ، ، ۈر	مەجبۇرىي دەرىجە 态动使	
يازالا ، ، كۆرەلە ، ، ئوينىيالا ، ، سۆزلىيەلە -	ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى + ئال - ، ، ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى	ئىمكان تۈس 体动能	تۈس 体 *
يازىۋەر ، ، كۆرىۋەر ، ، ئوينىۋەر ، ، سۆزلەۋەر ، ، ...	ل - ، ، ە - ، ، ي رەۋىشىدىشى + بەر -	چەكلىمىسىز تۈس 体限无	
ياسىۋال ، ، يېزىۋال ، ، تۇتۇۋال ، ، كۆرۈۋال -	«پ» لىق رەۋىشىداش + ئال -	ئۆزلۈك تۈس 体身仅	
ياسىۋەت ، ، يېزىۋەت ، ، ئورۇۋەت ، ، كۆرۈۋەت -	«پ» لىق رەۋىشىداش + ئەت - ، ، > ئات -	كۈچەيتىمە تۈس 体重加	
ياساۋات ، ، يېزىۋات ، ، كۆرىۋات ، ، سۆزلەۋات ، ، يۈلۋات ، ، قىلىۋات ، ، ...	ل - ، ، ە - ، ، ي لىق رەۋىشىداش + يات -	ئىزچىل تۈس 体续持	
ياسىغىلىۋات ، ، يازغىلىۋات ، ، كۆرگىلىۋات ، ، سۆزلىگىلىۋات ، ، قىلغىلىۋات ، ، ...	مەقسەت رەۋىشىدىشى + يات -	تەمشەلمە تۈس 体欲望	
ياسا ، ، يېزىل ، ، كۆرۈن ، ، سۆزلەش ، ، كەلتۈر ، ، يازالا ، ، يازىۋەر ، ، تۇتۇۋال ، ، ...	نۆل	بولۇشلۇق 定肯	
ياسىما ، ، يېزىلما ، ، كۆرۈنمە ، ، سۆزلەشمە ، ، كەلتۈرمە ، ، يازالما ، ، يازىۋەرمە ، ، تۇتۇۋالما ، ، ...	ما // مە -	بولۇشىز 定否	

* پەقەت قوشۇمچىلاشقان (سەنتەپتەك) تۈس شەكىللىرىلا كۆرسىتىلدى .
。式形体(成合)加附了示标仅仅

5. پېئىلىنىڭ تۇرغۇن سۆز شەكىللىرى 词形词静的词动

مىساللار 子例	بەلگىسى 记标	تۈرى 别类		
يازغان ، ساتقان ، كۆرگەن ، كەتكەن ؛ يازمىغان ، كۆرمىگەن . . .	- غان ، - قان // - گەن ، - كەن	پۈتكەن تۈر 类成完	سۈپەتدەش 词动形	
يازىدىغان ، ساقلايدىغان ، كۆرىدىغان ، سۆزلەيدىغان ، يازمايدىغان ، دېمەيدىغان . . .	- ل ، - ە ، - ي لىق رەۋىشداش + دىغان	1 - خىلى 种一第		
يازار ، ئۇچار ، كۆرەر ، كېتەر ؛ يازماس ، كۆرمەس . . .	- ار ، - ەر ، - ر (- س *)	2 - خىلى 种二第		
ساقلاۋاتقان ، يېزىۋاتقان ، بولىۋاتقان ، كۆرىۋاتقان ؛ يازماۋاتقان . . .	ئىزچىل تۈسلۈك ئۆزەك + قان	ئىزچىل تۈر 类续持		
يازغىلىۋاتقان ، ساتقىلىۋاتقان ، كۆرگىلىۋاتقان ، كەتكىلىۋاتقان . . .	مەقسەت رەۋىشىدىشى + - يات - + - قان	تەمشەلمە تۈر 类欲意		
ساقلاپ ، يېزىپ ، بولۇپ ، كۆرۈپ ؛ يازماي ، دېمەي . . .	- پ ، - ىپ // - ۈپ ، - ۈپ (- ي *)	1 - خىلى 种一第		چەتلىما 词动付状态
يازما ، كۆرە ، سۆزلە (ي) ، يازما - يازما ، كۆرە - كۆرە ؛ كېلە - كەلمەي ، كۆرە - كۆرمەي . . .	- ل ، - ە ، - ي	2 - خىلى 种二第		
يازغانسىپى ، ساقلىغانسىپى ، كۆرگەنسىپى ، ئۆتكەنسىپى . . .	- سىپى	ئۆزارما 词动付层进	رەۋىشىداش 词动付	
يازغۇچە ، يانتۇچە ، كۆرگۈچە ، كۈتكۈچە ؛ يازمىغۇچە . . .	- غۇچە ، - قۇچە // - گۇچە ، - كۇچە	چەك - سېلىشتۇرما 类较比		
يازغاچقا ، سانتاچقا ، كۆرگەچكە ، كۈتكەچكە ؛ يازمىغاچقا ، كۆرمىگەچكە . . .	- غاچ ، - قاچ // - گەچ ، - كەچ + يۆنىلىش كېلىش قوشۇمچىلىرى	سەۋەب 类因原		
يازغىلى ، ساتقىلى ، كۆرگىلى ، كۈتكىلى ؛ يازمىغىلى ، كۆرمىگىلى . . .	- غىلى ، - قىلى // - گىلى ، - كىلى	مەقسەت 类的目		
يازغاچ ، سانتاچ ، كۆرگەچ ، كۈتكەچ . . .	- غاچ ، - قاچ // - گەچ ، - كەچ	يولۇچى 类便顺		

داۋامى

مىساللار 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	ئىسمىداش 词动名
ساقلاش ، يېزىش ، بولۇش ، كۆرۈش ؛ يازماسلىق ، كۆرمەسلىك . . .	- ش ، - ش // - ۈش ، - ۈش ؛ (- س + - لىق // - لىك *)	«ش» لىق 的成构《ش》由	
يازماق ، كۆرمەك . . .	- ماق // - مەك //	«ماق» لىق 的丰收构《ماق》由	
يازغۇ ، ساتقۇ ، كۆرگۈ ، كەتكۈ . . .	- غۇ ، - قۇ // - گۈ ، - كۈ	«غۇ» لۇق 的成构《غۇ》由	
يازغانلىق ، ساتقانلىق ، كۆرگەنلىك ، كەتكەنلىك ؛ يازمىغانلىق ، كۆرمىگەنلىك . . .	پۈتكەن تۈر سۈپەتداش + - لىق // - لىك	پۈتكەن تۈرلۈك 式成完	
يازىدىغانلىق ، ساتىدىغانلىق ، كۆرىدىغانلىق ؛ يازمايدىغانلىق . . .	ئىزچىل تۈر سۈپەتداش + - لىق	پۈتمىگەن تۈر 式成完未	
يېزىۋاتقانلىق ، سېتىۋاتقانلىق ، كۆرىۋاتقانلىق ؛ يازمايۋاتقانلىق . . .	ئىزچىل تۈر سۈپەتداش + - لىق	ئىزچىل تۈرلۈك 式续持	
يازغۇچى ، ساقلىغۇچى ، ساتقۇچى ، سۆزلىگۈچى ، كەتكۈچى . . .	«غۇ» لۇق ئىسمىداش + - چى	سۈببىيەكت 体客	

* بولۇشىزىلىقتا قوشۇلىدىغان قوشۇمچە

分成加附的加所中式定否

6. پېئىلىنىڭ خەۋەر شەكىللىرى 词动 谓语的形式

① بۇيرۇق - تەلەپ مەيلى 析使式

A شەكلى A 形式

تۈرى 别类		قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人—第一	بىرلىك 数 单	- اي // - ەي	يازاي ، كېتەي ، تۇتاي ، كۆرەي ، ئىشلەي ؛ يازماي ، كەتمەي ...
	كۆپلۈك 数 多	- ايلى // - ەيلى	يازايلى ، كېتەيلى ، تۇتايلى ، كۆرەيلى ، ئىشلەيلى ؛ يازمايلى ، تۇتمايلى ...
2 - شەخس 称人—第二	بىرلىك 数 单	نۆل	ياز ، كەت ، تۇت ، كۆر ، ئىشلە ؛ يازما ، كەتمە ...
	كۆپلۈك 数 多	- لىك ، - لىك // - ۈلك ، - ۈلك + - لار	يېزىڭلار ، كېتىڭلار ، تۇتۇڭلار ، كۆرۈڭلار ، ئىشلەڭلار ؛ يازماڭلار ، كەتمەڭلار ...
	بىرلىك 数 单	- لىك ، - لىك // - ۈلك ، - ۈلك	يېزىك ، كېتىك ، تۇتۇك ، كۆرۈك ، ئىشلەك ؛ يازماك ، كەتمەك ...
	كۆپلۈك 数 多	- ڭىز ، - ڭىز // - ۈڭىز - ، - ۈڭىز + - لار // - لەر	يېزىڭىزلار ، تۇتۇڭىزلار ، يازماڭىزلار ، كېتىڭىزلەر ، كۆرۈڭىزلەر ، ئىشلەڭىزلەر ، كەتمەڭىزلەر ...
	بىرلىك 数 单	پەرەز - قارشىلىق مەيلى قوشۇمچىسى : - سا // - سە + - لا // - لە	يازسلا ، كەتسە ، تۇتسلا ، كۆرسە ، ئىشلسە ؛ يازمسلا ، كەتمسە ...
	كۆپلۈك 数 多	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشسلا ، كېتىشسە ، تۇتۇشسلا ، كۆرۈشسە ، ئىشلەشسە ؛ يېزىشمسلا ، كېتىشمسە ...
	سەتلىمە تۈر 称 蔑	ئۆملۈك دەرىجە 态 同 共	يېزىش ، كېتىش ، تۇتۇش ، كۆرۈش ، ئىشلەش ؛ يېزىشما ، كېتىشمە ...
3 - شەخس 称人—第三	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	- سۇن	يازسۇن ، كەتسۇن ، تۇتسۇن ، كۆرسۇن ، ئىشلسۇن ؛ يازمسۇن ، كەتمسۇن ...

B شەكلى * 式形 B

تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
يازغايىمەن ، كەتكەيمەن ، تۇتقايمەن ، كۆرگەيمەن ، ئىشلىگەيمەن ؛ يازمىغايمەن ، كەتمىگەيمەن . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - مەن	بىرلىك 数 单	1 - شەخس 称人 一第
يازغايىمىز ، كەتكەيمىز ، تۇتقايمىز ، كۆرگەيمىز ، ئىشلىگەيمىز ؛ يازمىغايمىز ، كەتمىگەيمىز . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - مىز	كۆپلۈك 数 多	
يازغايىسەن ، كەتكەيسەن ، تۇتقايسەن ، كۆرگەيسەن ، ئىشلىگەيسەن ؛ يازمىغايسەن ، كۆرمىگەيسەن . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سەن	بىرلىك 数 单	ئاددىي تۈر 普通
يازغايىسىلەر ، كەتكەيسىلەر ، تۇتقايسىلەر ، كۆرگەيسىلەر ، ئىشلىگەيسىلەر ؛ تۇتمىغايسىلەر ، كۆرمىگەيسىلەر . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىلەر	كۆپلۈك 数 多	
يازغايىسىز ، كەتكەيسىز ، تۇتقايسىز ، كۆرگەيسىز ، ئىشلىگەيسىز ؛ يازمىغايسىز ، ئىشلىمىگەيسىز . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىز	بىرلىك 数 单	2 - شەخس 称人 三第 سەپايە تۈر 气客 ھۆرمەت تۈرى 尊称
يازغايىسىزلەر ، كەتكەيسىزلەر ، تۇتقايسىزلەر ، كۆرگەيسىزلەر ، ئىشلىگەيسىزلەر ؛ تۇتمىغايسىزلەر ، كەتمىگەيسىزلەر . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - سىز لەر	كۆپلۈك 数 多	
يازغايىلا ، كەتكەيلا ، تۇتقايلا ، كۆرگەيلا ، ئىشلىگەيلا ؛ يازمىغايلا ، كۆرمىگەيلا . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + - لا	بىرلىك 数 单	
يېزىشقايلا ، كېتىشكەيلا ، تۇتۇشقايلا ، كۆرۈشكەيلا ، ئىشلەشكەيلا ؛ يېزىشمىغايلا ، كېتىشمىگەيلا . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	كۆپلۈك 数 多	
يازغاي ، كەتكەي ، تۇتقاي ، كۆرگەي ، ئىشلىگەي ؛ يازمىغاي ، كەتمىگەي . . .	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	3 - شەخس 称人 三第

* بۇ پېئىلنىڭ 1 - ، 2 - شەخس شەكىللىرى ئاساسەن يېزىق تىلىدىلا قوللىنىلىدۇ .

。用使中语面书在要主式形称人二第，一第的词动种这

② پەرز - قارشىلىق مەبلى 式件条

تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例	قوشۇمچىسى 缀词	تۈرى 别类	
يازسام ، كەتسەم ، تۇتسام ، كۆرسەم ، ئىشلىسەم ؛ يازمىسام ، كەتمىسەم . . .	- سا // - سە + - م	بىرلىك 数 单	1 - شەخس 称人一第
يازساق ، كەتسەك ، تۇتساق ، كۆرسەك ، ئىشلىسەك ؛ يازمىساق ، كەتمىسەك . . .	- سا // - سە + - ق ، - ك	كۆپلۈك 数 多	
يازساڭ ، كەتسەڭ ، تۇتساڭ ، كۆرسەڭ ئىشلىسەڭ ؛ يازمىساڭ ، كەتمىسەڭ . . .	- سا // - سە + - ڭ	بىرلىك 数 单	ئاددىي تۈر 普通
يازساڭلار ، كەتسەڭلار ، تۇتساڭلار ، كۆرسەڭلار ، ئىشلىسەڭلار ؛ يازمىساڭلار ، كەتمىسەڭلار . . .	- سا // - سە + - ڭ + - لار	كۆپلۈك 数 多	
يازسىڭىز ، كەتسىڭىز ، تۇتسىڭىز ، كۆرسىڭىز ، ئىشلىسىڭىز ؛ يازمىسىڭىز ، كەتمىسىڭىز . . .	- سا // - سە + - ڭىز	بىرلىك 数 单	سېپايە تۈر 气客
يازسىڭىزلار ، كەتسىڭىزلەر ، تۇتسىڭىزلار ، كۆرسىڭىزلەر ، ئىشلىسىڭىزلەر ؛ يازمىسىڭىزلار ، كەتمىسىڭىزلەر . . .	- سا // - سە + - ڭىز + - لار // - لەر	كۆپلۈك 数 多	
يازسىلا ، كەتسىلا ، تۇتسىلا ، كۆرسىلا ، ئىشلىسىلا ؛ يازمىسىلا ، كۆرمىسىلا . . .	- سا // - سە + - لا // - لە	بىرلىك 数 单	ھۆرمەت تۈرى 称尊
يېزىشىلا ، كېتىشىلا ، تۇتۇشىلا ، كۆرۈشىلا ، ئىشلەشىلا ؛ يېزىشىمىلا ، كېتىشىمىلا . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	كۆپلۈك 数 多	
يېزىشساڭ ، كېتىشساڭ ، تۇتۇشساڭ ، كۆرۈشساڭ ، ئىشلەشساڭ ؛ يېزىشساڭ ، كېتىشساڭ . . .	ئۆملۈك دەرىجە قوشۇمچىسى + - سا // - سە + - ڭ	سەتلىمە تۈر 称蔑	2 - شەخس 称人二第
يازسا ، كەتسە ، تۇتسا ، كۆرسە ، ئىشلىسە ؛ يازمىسا ، كەتمىسە . . .	- سا // - سە	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	
			3 - شەخس 称人三第

③ ئارمان مەيلى 式然或

تۈرى 別類	قوشۇمچىسى 綴詞	تۈرى 別類
۱ - شەخس 称人—第一	۱ - شەخس 称人—第一	۱ - شەخس 称人—第一
تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例 يازسامىدى (يازسامىدىم) ، كەتسەمىدى (كەتسەمىدىم) ، كۆرسەمىدى (كۆرسەمىدىم) ، يازسامىدى (يازسامىدىم) . . .	綴詞 - سا // - سە + م + ئىدىم ~ ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يازساڭلاردى ، كۆرسەڭلاردى ، كەتسەڭلاردى ؛ يازمىساڭلاردى . . .	綴詞 - سا // - سە + ق ، - ك + ئىدۇق	۱ - شەخس 称人—第一
يازساڭىدى (يازساڭىدىڭ) ، كەتسەڭىدى (كەتسەڭىدىڭ) ، كۆرسەڭىدى (كۆرسەڭىدىڭ) ؛ يازمىساڭىدى (يازمىساڭىدىڭ) . . .	綴詞 - سا // - سە + ڭ + ئىدىڭ ~ ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يازساڭلاردى ، كەتسەڭلەردى ، تۇتساڭلاردى ، كۆرسەڭلەردى ، ئىشلىسەڭلەردى ؛ يازمىساڭلاردى ، كەتمىسەڭلەردى . . .	綴詞 - سا // - سە + ڭ + - لار // - لەر + ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يازسىڭىزدى ، كەتسىڭىزدى ، تۇتسىڭىزدى ، كۆرسىڭىزدى ، ئىشلىسىڭىزدى ؛ يازمىسىڭىزدى ، كەتمىسىڭىزدى . . .	綴詞 - سا // - سە + - ڭىز + ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يازسىڭىزلاردى ، تۇتسىڭىزلاردى ، يازمىسىڭىزلاردى ، كەتسىڭىزلەردى ، كۆرسىڭىزلەردى ، ئىشلىسىڭىزلەردى . . .	綴詞 - سا // - سە + ڭىز + - لار // - لەر + ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يازسىلىدى ، كەتسىلىدى ، تۇتسىلىدى ، كۆرسىلىدى ، ئىشلىسىلىدى ؛ يازمىسىلىدى ، كەتمىسىلىدى . . .	綴詞 - سا // - سە + - لار // - لە + ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
يېزىشىلىدى ، كېتىشىلىدى ، تۇتۇشىلىدى ، كۆرۈشىلىدى ، ئىشلەشىلىدى ؛ يازمىشىلىدى ، كەتمىشىلىدى . . .	綴詞 ئۆملۈك دەرىجە + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	۱ - شەخس 称人—第一
يېزىشساڭىدى ، كېتىشساڭىدى ، تۇتۇشساڭىدى ، كۆرۈشساڭىدى ، ئىشلەشساڭىدى ؛ يېزىشساڭىدى ، كېتىشساڭىدى . . .	綴詞 ئۆملۈك دەرىجە + ئاددىي تۈر بىرلىك قوشۇمچىسى	۱ - شەخس 称人—第一
يازسىدى ، كەتسىدى ، تۇتسىدى ، كۆرسىدى ، ئىشلىسىدى ، يازمىسىدى ، كەتمىسىدى . . .	綴詞 - سا // - سە + ئىدى	۱ - شەخس 称人—第一
۲ - شەخس 称人—第二	۲ - شەخس 称人—第二	۲ - شەخس 称人—第二
۳ - شەخس 称人—第三	۳ - شەخس 称人—第三	۳ - شەخس 称人—第三

④ ئارزۇ - تەكلىپ مەيلى 式望愿

تۈرى 别类	قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人第一	بىرلىك 数 单	يازسامىكەن ، ئاتسامىكەن ، كۆرسەمىكەن ، كەتمىسەمىكەن ؛ يازمىسامىكەن ، كەتمىسەمىكەن ...
	كۆپلۈك 数 多	يازساقىكەن ، ئاتساقىكەن ، كۆرسەكىكەن ، كەتسەكىكەن ؛ يازمىساقىكەن ، كەتمىسەكىكەن ...
2 - شەخس 称人第二	ئاددىي تۈر بىرلىك 数 单	يازساڭىكەن ، ئاتساڭىكەن ، كۆرسەڭىكەن ، كەتسەڭىكەن ؛ يازمىساڭىكەن ، كۆرمىسەڭىكەن ...
	ئاددىي تۈر كۆپلۈك 数 多	يازساڭلارىكەن ، ئاتساڭلارىكەن ، كۆرسەڭلارىكەن ؛ يازمىساڭلارىكەن ، كەتمىسەڭلارىكەن ...
3 - شەخس 称人第三	سەپايە تۈر بىرلىك 数 单	يازسىڭىزىكەن ، ئاتسىڭىزىكەن ، كۆرسىڭىزىكەن ؛ يازمىسىڭىزىكەن ، كەتمىسىڭىزىكەن ...
	سەپايە تۈر كۆپلۈك 数 多	يازسىڭىزلارىكەن ، ئاتسىڭىزلارىكەن ، كۆرسىڭىزلەرىكەن ، كەتمىسىڭىزلەرىكەن ؛ يازمىسىڭىزلارىكەن ، كەتمىسىڭىزلەرىكەن ...
4 - شەخس 称人第四	ھۆرمەت تۈرى بىرلىك 数 单	يازسىلىكەن ، ئاتسىلىكەن ، كۆرسىلىكەن ، كەتسىلىكەن ؛ يازمىسىلىكەن ، كەتمىسىلىكەن ...
	ھۆرمەت تۈرى كۆپلۈك 数 多	يېزىشىلىكەن ، ئېتىشىلىكەن ، كۆرۈشىلىكەن ، كېتىشىلىكەن ؛ يېزىشىلىكەن ، كېتىشىلىكەن ...
5 - شەخس 称人第五	بىرلىك 数 单	يازسىكەن ، ئاتسىكەن ، كۆرسىكەن ، كەتسىكەن ؛ يازمىسىكەن ، كۆرمىسىكەن ...

⑤ تىلەك مەيلى * 式使祈

تۈرى 別类		قوشۇمچىسى 缀词	تەلەپپۇزى ھەم ئىملاسى 子例
1 - شەخس 称人—第一	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىم	يازغىدىم ، كەتكىدىم ، تۇتقىدىم ، كۆرگىدىم ، ئىشلىگىدىم ؛ يازمىغىدىم ، كەتمىگىدىم ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدۇق	يازغىدۇق ، كەتكىدۇق ، تۇتقىدۇق ، كۆرگىدۇق ، ئىشلىگىدۇق ؛ يازمىغىدۇق ، كەتمىگىدۇق ...
ئاددىي تۈر 普通	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭ	يازغىدىڭ ، كەتكىدىڭ ، تۇتقىدىڭ ، كۆرگىدىڭ ، ئىشلىگىدىڭ ؛ يازمىغىدىڭ ، كەتمىگىدىڭ ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭ + لار	يازغىدىڭلار ، كەتكىدىڭلار ، تۇتقىدىڭلار ، كۆرگىدىڭلار ، ئىشلىگىدىڭلار ؛ يازمىغىدىڭلار ، كەتمىگىدىڭلار ...
سەپايە تۈر 气客	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭىز	يازغىدىڭىز ، كەتكىدىڭىز ، تۇتقىدىڭىز ، كۆرگىدىڭىز ، ئىشلىگىدىڭىز ؛ يازمىغىدىڭىز ، كەتمىگىدىڭىز ...
	كۆپلۈك 数 多	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدىڭىز + لەر - لار // - لەر	يازغىدىڭىزلار ، كەتكىدىڭىزلەر ، تۇتقىدىڭىزلار ، كۆرگىدىڭىزلەر ، ئىشلىگىدىڭىزلەر ؛ يازمىغىدىڭىزلار ، كەتمىگىدىڭىزلەر ...
ھۆرمەت تۈرى 称尊	بىرلىك 数 单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدى + لە - لا // - لە	يازغىدىلا ، كەتكىدىلە ، تۇتقىدىلا ، كۆرگىدىلە ، ئىشلىگىدىلە ؛ يازمىغىدىلا ، كەتمىگىدىلە ...
	كۆپلۈك 数 多	ئۆملۈك دەرىجە + ھۆرمەت تۈرى بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشقىدىلا ، تۇتۇشقىدىلا ، كۆرۈشكىدىلە ، كېتىشكىدىلە ؛ يېزىشمىغىدىلا ، كېتىشمىگىدىلە ...
سەتلىمە تۈر 称 蔑	ئۆملۈك دەرىجە + ئاددىي تۈر بىرلىك قوشۇمچىسى	يېزىشقىدىڭ ، كېتىشكىدىڭ ، تۇتۇشقىدىڭ ، كۆرۈشكىدىڭ ، ئىشلەشكىدىڭ ؛ يېزىشمىغىدىڭ ، كېتىشمىگىدىڭ ...	
3 - شەخس 称人—第三	بىرلىك ۋە كۆپلۈك 数多和数单	- غاي ، - قاي // - گەي ، - كەي + ئىدى	يازغىدى ، كەتكىدى ، تۇتقىدى ، كۆرگىدى ، ئىشلىگىدى ؛ يازمىغىدى ، كەتمىگىدى ...

⑥ 式述陈 بيان مەيلى

بيان مەيلى ۋاستىسىز بيان ، ۋاستىلىك بيان ، ئاڭلاتما بيان ، مۆلچەر بيان قاتارلىق بيان تۈرلىرىگە بۆلۈنىدۇ . ھەر بىر بيان تۈرى يەنە ئوخشاش بولمىغان تۈر - زامان شەكىللىرىدە ئىپادىلىنىدۇ . تۆۋەندە ھەر خىل بيان تۈرلىرىنىڭ ئوخشاش بولمىغان تۈر - زامان بويىچە تۈرلەنگەن شەكىللىرى گرامماتىكىلىق مەنە تۈركۈمى بويىچە ئەمەس ، بەلكى ياسىلىشى تۈرى بويىچە كۆرسىتىلدى ۋە پەقەت سىنتېتىكىلاشقان شەكىللەر بىلەنلا چەكلىنىلدى . ھەممە شەكىللەردە يەنىلا يۇقىرىدا ئېلىنغان «ياز -» ، «كەت -» ، «تۈت -» ، «كۆر -» ، «ئىشلە -» پېئىللىرى مىسال قىلىندى . شەخس تۈرلىرىمۇ يۇقىرىدىكى جەدۋەلدە كۆرسىتىلگىنىدەك I شەخس بىرلىك ، I شەخس كۆپلۈك ، II شەخس ئاددىي بىرلىك ، II شەخس ئاددىي كۆپلۈك ، II شەخس سىپايە بىرلىك ، II شەخس سىپايە كۆپلۈك ، II شەخس ھۆرمەت بىرلىك ، II شەخس ھۆرمەت كۆپلۈك ، II شەخس سەتلىمە تۈر (كۆپلۈك) ، III شەخس تۈرلىرى بويىچە بېرىلدى ؛ ئۇلارنىڭ بولۇشىمۇ ۋە سوئال شەكىللىرى مىسال سۈپىتىدە كۆرسىتىلدى . بيان مەيلىنىڭ پېئىللىرىنىڭ تۆس كاتېگورىيىسىدىن كېيىن كەلگەن شەكىللىرىدىن ۋەكىل خاراكتېرلىقلىرىلا ئېلىندى .

式述陈类四等式述陈然或，* 式述陈述转，式述陈接间，式述陈接直为分可式述陈的同不以又式述陈类一每。式述陈类四等式述陈然或，* 式述陈述转，式述陈接间，式述陈接直为分可式述陈别类的义意法语其照按是不而类种的词构其照按，式形化变的态时同不照依别类式述陈种各下以。示表式形态时的过用面上以然依，中式形些这有所在。式形(成合)合综其于限仅且并，来出了示标二第，数复称人一第，数单称人一第照依，样那的出列所中表前如一也别类称人。例为词动等«ئىشلە-»، «كۆر-» 复称尊称人二第，数单称尊称人二第，数复气客称人二第，数单气客称人二第，数复称普称人二第，数单称普称人有仅则式形的后之畴范体的词动式述陈。示标以加中子例在仪式问疑和式定否的们它；出列类种等称人三第，数。来出了列地性表代

1) تۈپ پېئىل (جۈملىدىن ياسالغان پېئىل) :
(词动生派含)词动根

- (1) يازدىم ، يازدۇق ، يازدىڭ ، يازدىڭلار ، يازدىڭىز ، يازدىڭىزلار ، يازدىلا ، يېزىشتىلا ، يېزىشتىڭ ، يازدى ؛ يازمىدىم ، يازمىدىڭ ، يازمىدى ، يازمىدىمۇ ، يازدىڭىزمۇ ، يازدىڭىز ، يازمىدىمۇ ... ؛ يازمىدىمۇ ، يازمىدىڭلارمۇ ، يازمىدىمۇ ...
- كەتتىم ، كەتتۇق ، كەتتىڭ ، كەتتىڭلار ، كەتتىڭىز ، كەتتىڭىزلەر ، كەتتىلە ، كەتتىشلە ، كەتتىشتىڭ ، كەتتى ؛ كەتتىدۇق ، كەتتىدىڭلار ، كەتتىمدى ... ؛ كەتتىدۇقمۇ ، كەتتىلىمۇ ، كەتتىمۇ ... ؛ كەتتىدۇقمۇ ، كەتتىدىڭلارمۇ ، كەتتىدىمۇ ...
- تۈتتۈم ، تۈتتۇق ، تۈتتۈڭ ، تۈتتۈڭلار ، تۈتتىڭىز ، تۈتتىڭىزلار ، تۈتتىلا ، تۈتتۈشتىلا ، تۈتتۈشتۈڭ ، تۈتتى ؛ تۈتتىدىم ، تۈتتىدىڭىز ، تۈتتىمدى ... ؛ تۈتتۈمۈمۇ ، تۈتتىڭىزمۇ ، تۈتتىمۇ ... ؛ تۈتتىدىمۇ ، تۈتتىدىڭىزمۇ ، تۈتتىدىمۇ ...
- كۆردۈم ، كۆردۈق ، كۆردۈڭلار ، كۆردىڭىز ، كۆردىڭىزلەر ، كۆردىلە ، كۆرۈشتىلە ، كۆرۈشتۈڭ ، كۆردى ؛ كۆرمىدىم ، كۆرمىدىڭ ، كۆرمىدى ... ؛ كۆردۈمۈمۇ ، كۆردۈڭمۇ ، كۆردىمۇ ... ؛ كۆرمىدىمۇ ، كۆرمىدىڭمۇ ، كۆرمىدىمۇ ...
- ئىشلىدىم ، ئىشلىدۇق ، ئىشلىدىڭلار ، ئىشلىدىڭىز ، ئىشلىدىڭىزلەر ، ئىشلىدىلە ، ئىشلىدىشلە ، ئىشلىدىشتىڭ ، ئىشلىدى ؛ ئىشلىمىدۇق ، ئىشلىمىدىڭلار ، ئىشلىمىدى ... ؛ ئىشلىمىدۇقمۇ ، ئىشلىدىڭلارمۇ ، ئىشلىدىمۇ ... ؛ ئىشلىمىدۇقمۇ ، ئىشلىمىدىمۇ ...

* «ئاڭلاتما بيان» دېگەن تۈر بەزى گرامماتىكا كىتابلاردا «گۇمان بيان» دەپ ئاتالغان .
“式述陈糊模”为之称曾也中书法语些一在“式述陈述转”

(2) رەۋشداش ئاساسدا ياسالغانلىرى :

的生派上础基词动副在

(2) يازمەن ، يازمىز ، يازسەن ، يازسىلەر ، يازسىز ، يازسىزلەر ، يازىدىلا ، يېزىشىدىلا ، يېزىشىسەن ، يازىدۇ ؛ يازماي-
مەن ، يازمايسەن ، يازمايدۇ ... ؛ يازامدىمەن ، يازامسىز ، يازامدۇ ... ؛ يازامدىمەن ، يازامسەن ، يازامدۇ ...

كېتمەن ، كېتىمىز ، كېتسەن ، كېتىسىلەر ، كېتىسىز ، كېتىسىزلەر ، كېتىدىلا ، كېتىشىدىلا ، كېتىشىسەن ، كېتىدۇ ؛
كەتمەيمىز ، كەتمەيسىز ، كەتمەيدۇ ... ؛ كېتەمدىمىز ، كېتەمدىلا ، كېتەمدۇ ... ؛ كەتمەمدىمىز ، كەتمەمدىلا ،
كەتمەمدۇ ...

تۇتمەن ، تۇتىمىز ، تۇتسەن ، تۇتسىلەر ، تۇتسىز ، تۇتسىزلەر ، تۇتىدىلا ، تۇتۇشىدىلا ، تۇتۇشىسەن ، تۇتىدۇ ؛ تۇتايمەن ،
تۇتايسىزلەر ، تۇتايىدۇ ... ؛ تۇتامدىمەن ، تۇتامسىزلەر ، تۇتامىدۇ ... ؛ تۇتامدىمەن ، تۇتامسىزلەر ، تۇتامىدۇ ...

كۆرىمەن ، كۆرىمىز ، كۆرسەن ، كۆرسىلەر ، كۆرىسىز ، كۆرىسىزلەر ، كۆرىدىلا ، كۆرۈشىدىلا ، كۆرۈشىسەن ، كۆرىدۇ ؛
كۆرمەيمەن ، كۆرمەيدىلا ، كۆرمەيدۇ ... ؛ كۆرمەمدىمەن ، كۆرمەمدىلا ، كۆرمەمدۇ ... ؛ كۆرمەمدىمەن ، كۆرمەمدىلا ،
كۆرمەمدۇ ...

ئىشلەيمەن ، ئىشلەيمىز ، ئىشلەيسەن ، ئىشلەيسىلەر ، ئىشلەيسىز ، ئىشلەيسىزلەر ، ئىشلەيدىلا ، ئىشلىشىدىلا ، ئىشلىشى-
سەن ، ئىشلەيدۇ ؛ ئىشلىمەيمىز ، ئىشلىمەيسىلەر ، ئىشلىمەيدۇ ... ؛ ئىشلىمەيمىز ، ئىشلىمەيسىلەر ، ئىشلىمەيدۇ ... ؛ ئىشلى-
مەمدىمەن ، ئىشلىمەمسىلەر ، ئىشلىمەمدۇ ...

(3) يازاتتىم ، يازاتتۇق ، يازاتتىڭ ، يازاتتىڭلار ، يازاتتىڭىز ، يازاتتىڭىزلار ، يازاتتىلا ، يېزىشاتتىلا ، يېزىشاتتىڭ ، يازاتتى ؛
يازمايتتىم ، يازمايتتىڭ ، يازمايتتى ... ؛ يازامتىم ، يازامتىڭ ، يازامتى ... ؛ يازاماتتىم ، يازاماتتىڭ ، يازاماتتى ...

كېتەتتىم ، كېتەتتۇق ، كېتەتتىڭ ، كېتەتتىڭلار ، كېتەتتىڭىز ، كېتەتتىڭىزلەر ، كېتەتتىلە ، كېتەتتىلە ، كېتەتتىڭ ، كېتەتتىڭ ،
كېتەتتى ؛ كەتەيتتۇق ، كەتەيتتىڭلار ، كەتەيتتى ؛ كەتەيتتىڭ ، كەتەيتتىڭلار ، كەتەيتتىڭلار ، كەتەيتتىڭلار ،
كەتەيتتى ...

تۇتاتتىم ، تۇتاتتۇق ، تۇتاتتىڭ ، تۇتاتتىڭلار ، تۇتاتتىڭىز ، تۇتاتتىڭىزلار ، تۇتاتتىلا ، تۇتۇشاتتىلا ، تۇتۇشاتتىڭ ، تۇتاتتى ؛
تۇتمايتتىم ، تۇتمايتتىڭىز ، تۇتمايتتى ... ؛ تۇتامتىم ، تۇتامتىڭىز ، تۇتامتى ... ؛ تۇتاماتتىم ، تۇتاماتتىڭىز ، تۇتاماتتى ...

كۆرەتتىم ، كۆرەتتۇق ، كۆرەتتىڭ ، كۆرەتتىڭلار ، كۆرەتتىڭىز ، كۆرەتتىڭىزلەر ، كۆرەتتىلە ، كۆرۈشەتتىلە ، كۆرۈشەت-
تىڭ ، كۆرەتتى ؛ كۆرمەيتتۇق ، كۆرمەيتتىڭلار ، كۆرمەيتتى ؛ كۆرمەيتتىڭ ، كۆرمەيتتىڭلار ، كۆرمەيتتىڭلار ، كۆرمەيتتىڭلار ،
كۆرمەيتتى ...

ئىشلەيتتىم ، ئىشلەيتتۇق ، ئىشلەيتتىڭ ، ئىشلەيتتىڭلار ، ئىشلەيتتىڭىز ، ئىشلەيتتىڭىزلەر ، ئىشلەيتتىلە ، ئىشلەيتتىلە ،
ئىشلىشەتتىڭ ، ئىشلىشەيتتى ؛ ئىشلىمەيتتىم ، ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلىمەيتتى ... ؛ ئىشلىمەيتتىڭ ، ئىشلىمەيتتىڭ ،
ئىشلىمەيتتى ...

(4) يازىدىكەنمەن ، يازىدىكەنمىز ، يازىدىكەنسىز ، يازىدىكەنسىلەر ، يازىدىكەنسىز ، يازىدىكەنسىزلەر ، يازىدىكەنلا ، يېزىشىدى-
كەنلا ، يېزىشىدىكەنلا ، يېزىشىدىكەنسىز ، يازىدىكەن ؛ يازمايدىكەنمەن ، يازمايدىكەنسىز ، يازمايدىكەنسىز ، يازمايدىكەن ... ؛ يازامدىكەنمەن ،

مامسەن ، ئىشلىمەيۋاتامسەن ، ئىشلەۋاتامدۇ ، ئىشلەۋاتامدۇ ، ئىشلىمەيۋاتامدۇ ...

(6) يېزىۋاتتىم ، يېزىۋاتتۇق ، يېزىۋاتتىڭ ، يېزىۋاتتىڭلار ، يېزىۋاتتىڭىز ، يېزىۋاتتىڭىزلار ، يېزىۋاتتىلا ، يېزىۋاتتىلا . ئاتتىلا ، يېزىۋاتتىڭ ، يېزىۋاتتى ؛ يېزىۋاتتىق ، يازمايۋاتتىق ، يېزىۋاتتىڭلار ، يازمايۋاتتىڭلار ، يېزىۋاتتى . تى ، يازمايۋاتتى ... ؛ يېزىۋاتتىق ، يېزىۋاتتىم ، يازمايۋاتتىق ، يېزىۋاتتىڭلار ، يېزىۋاتتىڭلار ، يازمايۋاتتىڭلار . لار ، يېزىۋاتتى ، يېزىۋاتتى ، يازمايۋاتتى ...

كېتىۋاتتىم ، كېتىۋاتتىق ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتىڭلار ، كېتىۋاتتىڭىز ، كېتىۋاتتىڭىزلار ، كېتىۋاتتىلا ، كېتىۋاتتىلا . شىۋاتتىلا ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتى ؛ كېتىۋاتتىم ، كېتىۋاتتىم ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتى . مايتتى ، كېتىۋاتتى ... ؛ كېتىۋاتتىم ، كېتىۋاتتىم ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتىڭ ، كېتىۋاتتىڭ . نىڭ ، كېتىۋاتتى ، كېتىۋاتتى ، كېتىۋاتتى ...

تۇتۇۋاتتىم ، تۇتۇۋاتتىق ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭلار ، تۇتۇۋاتتىڭىز ، تۇتۇۋاتتىڭىزلار ، تۇتۇۋاتتىلا ، تۇتۇۋاتتىلا . لا ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتى ؛ تۇتۇۋاتتىق ، تۇتۇۋاتتىق ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ . تۇتۇۋاتتى ... ؛ تۇتۇۋاتتىق ، تۇتۇۋاتتىم ، تۇتۇۋاتتىق ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ ، تۇتۇۋاتتىڭ . تۇتۇۋاتتى ، تۇتۇۋاتتى ، تۇتۇۋاتتى ...

كۆرۈۋاتتىم ، كۆرۈۋاتتىق ، كۆرۈۋاتتىڭ ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتىڭىز ، كۆرۈۋاتتىڭىزلار ، كۆرۈۋاتتىلا ، كۆرۈۋاتتىلا . رۇشۇۋاتتىلا ، كۆرۈۋاتتىڭ ، كۆرۈۋاتتى ؛ كۆرۈۋاتتىم ، كۆرۈۋاتتىم ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتى . كۆرۈۋاتتى ، كۆرۈۋاتتى ... ؛ كۆرۈۋاتتىم ، كۆرۈۋاتتىم ، كۆرۈۋاتتىڭ ، كۆرۈۋاتتىڭ ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتىڭلار ، كۆرۈۋاتتى ، كۆرۈۋاتتى ، كۆرۈۋاتتى ...

ئىشلەۋاتتىم ، ئىشلەۋاتتىق ، ئىشلەۋاتتىڭ ، ئىشلەۋاتتىڭلار ، ئىشلەۋاتتىڭىز ، ئىشلەۋاتتىڭىزلار ، ئىشلەۋاتتىلا ، ئىشلەۋاتتىلا . ئىشلىشىۋاتتىلا ، ئىشلىشىۋاتتىڭ ، ئىشلەۋاتتى ؛ ئىشلەۋاتتىق ، ئىشلىمەيۋاتتىق ، ئىشلەۋاتتىڭىز ، ئىشلىمەيۋاتتىڭىز . ئاتتىڭىز ، ئىشلەۋاتتى ، ئىشلىمەيۋاتتى ... ؛ ئىشلەۋاتتىق ، ئىشلەۋاتتىم ، ئىشلىمەيۋاتتىق ، ئىشلەۋاتتىڭىز ، ئىشلىمەيۋاتتىڭىز . ئىشلىمەيۋاتتىڭىز ، ئىشلىمەيۋاتتىڭىز ، ئىشلەۋاتتى ، ئىشلەۋاتتى ، ئىشلىمەيۋاتتى ...

(7) يېزىپتىمەن ، يېزىپتىمىز ، يېزىپسەن ، يېزىپسىلەر ، يېزىپسىز ، يېزىپسىزلەر ، يېزىپتىلا ، يېزىپتىلا ، يېزىپتىمەن ، يېزىپتىمۇ ، يازماپتىمەن ، يازماپتىمۇ ، يازماپتىمۇ ... ؛ يېزىپتىمەن ، يازماپتىمۇ ، يېزىپتىمۇ ، يازماپتىمەن ، يازماپتىمۇ ، يازماپتىمۇ ...

كېتىپتىمەن ، كېتىپتىمىز ، كېتىپسەن ، كېتىپسىلەر ، كېتىپسىز ، كېتىپسىزلەر ، كېتىپتىلا ، كېتىپتىلا ، كېتىپتىمەن ، كېتىپتىمۇ . تۇ ؛ كېتىپتىمىز ، كېتىپسىلەر ، كېتىپتىمۇ ؛ كېتىپتىمىز ، كېتىپسىلەر ، كېتىپتىمۇ ، كېتىپتىمۇ ، كېتىپتىمۇ . مۇ ، كېتىپتىمۇ ...

تۇتۇپتىمەن ، تۇتۇپتىمىز ، تۇتۇپسەن ، تۇتۇپسىلەر ، تۇتۇپسىز ، تۇتۇپسىزلەر ، تۇتۇپتىلا ، تۇتۇپتىلا ، تۇتۇپتىمەن ، تۇتۇپتىمۇ . تۇتۇپتىمۇ ؛ تۇتۇپتىمەن ، تۇتۇپتىلا ، تۇتۇپتىمۇ ، تۇتۇپتىمۇ ، تۇتۇپتىمۇ ، تۇتۇپتىمۇ ، تۇتۇپتىمۇ ، تۇتۇپتىمۇ ...

كۆرۈپتىمەن ، كۆرۈپتىمىز ، كۆرۈپسەن ، كۆرۈپسىلەر ، كۆرۈپسىز ، كۆرۈپسىزلەر ، كۆرۈپتىلا ، كۆرۈپتىلا ، كۆرۈپتىمەن ، كۆرۈپتىمۇ . سەن ، كۆرۈپتىمۇ ؛ كۆرۈپتىمىز ، كۆرۈپسىز ، كۆرۈپتىمۇ ، كۆرۈپتىمۇ ، كۆرۈپتىمۇ ، كۆرۈپتىمۇ ، كۆرۈپتىمۇ ، كۆرۈپتىمۇ ...

مۇ ، كۆرمەپسىزمۇ ، كۆرمەپتىمۇ ...

ئىشلەپتىمەن ، ئىشلەپتىمىز ، ئىشلەپسەن ، ئىشلەپسەلەر ، ئىشلەپسىز ، ئىشلەپسىزلەر ، ئىشلەپتىلا ، ئىشلىشىپتىلا ، ئىشلىدىمۇ ؛ شىپسەن ، ئىشلەپتۇ ؛ ئىشلىمەپتىمەن ، ئىشلىمەپسەن ، ئىشلىمەپتۇ ... ؛ ئىشلىمەپتىمەنمۇ ، ئىشلىمەپسەنمۇ ، ئىشلىمەپتىمۇ ؛ ئىشلىمەپتىمەنمۇ ، ئىشلىمەپسەنمۇ ، ئىشلىمەپتىمۇ ...

(8) يېزىپتىدەكەمەن ، يېزىپتىدەكەمىز ، يېزىپتىدەكەسەن ، يېزىپتىدەكەسلەر ، يېزىپتىدەكەسىز ، يېزىپتىدەكەسىزلەر ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ، يېزىپتىدەكەلا ؛ يازماپتىدەكەمەن ، يازماپتىدەكەسەن ، يازماپتىدەكەك ؛ يېزىپتىدەكەمەنمۇ ، يېزىپتىدەكەسەنمۇ ، يېزىپتىدەكەمۇ ؛ يازماپتىدەكەمەنمۇ ، يازماپتىدەكەسەنمۇ ، يازماپتىدەكەمۇ ...

كېتىپتىدەكەمەن ، كېتىپتىدەكەمىز ، كېتىپتىدەكەسەن ، كېتىپتىدەكەسلەر ، كېتىپتىدەكەسىز ، كېتىپتىدەكەسىزلەر ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ، كېتىپتىدەكەلا ؛ كەتمەپتىدەكەمىز ، كەتمەپتىدەكەسىلەر ، كەتمەپتىدەكەك ... ؛ كېتىپتىدەكەمىزمۇ ، كېتىپتىدەكەسىلەرمۇ ، كېتىپتىدەكەمۇ ؛ كەتمەپتىدەكەمىزمۇ ، كەتمەپتىدەكەسىلەرمۇ ، كەتمەپتىدەكەمۇ ...

تۇتۇپتىدەكەمەن ، تۇتۇپتىدەكەمىز ، تۇتۇپتىدەكەسەن ، تۇتۇپتىدەكەسلەر ، تۇتۇپتىدەكەسىز ، تۇتۇپتىدەكەسىزلەر ، تۇتۇپتىدەكەلا ، تۇتۇشۇپتىدەكەلا ، تۇتۇشۇپتىدەكەسەن ، تۇتۇشۇپتىدەكەك ؛ تۇتماپتىدەكەمەن ، تۇتماپتىدەكەسەن ، تۇتماپتىدەكەك ... ؛ تۇتۇپتىدەكەمەنمۇ ، تۇتۇپتىدەكەسىلەرمۇ ، تۇتۇپتىدەكەمۇ ؛ تۇتماپتىدەكەمەنمۇ ، تۇتماپتىدەكەسىلەرمۇ ، تۇتماپتىدەكەمۇ ...

كۆرۈپتىدەكەمەن ، كۆرۈپتىدەكەمىز ، كۆرۈپتىدەكەسەن ، كۆرۈپتىدەكەسلەر ، كۆرۈپتىدەكەسىز ، كۆرۈپتىدەكەسىزلەر ، كۆرۈپتىدەكەلا ، كۆرۈشۈپتىدەكەلا ، كۆرۈشۈپتىدەكەسەن ، كۆرۈشۈپتىدەكەك ؛ كۆرمەپتىدەكەمىز ، كۆرمەپتىدەكەلا ، كۆرمەپتىدەكەك ... ؛ كۆرۈپتىدەكەمەنمۇ ، كۆرۈپتىدەكەلىمۇ ، كۆرۈپتىدەكەمۇ ؛ كۆرمەپتىدەكەمەنمۇ ، كۆرمەپتىدەكەلىمۇ ، كۆرمەپتىدەكەمۇ ...

ئىشلەپتىدەكەمەن ، ئىشلەپتىدەكەمىز ، ئىشلەپتىدەكەسەن ، ئىشلەپتىدەكەسلەر ، ئىشلەپتىدەكەسىز ، ئىشلەپتىدەكەسىزلەر ، ئىشلەپتىدەكەلا ، ئىشلىشىپتىدەكەلا ، ئىشلىشىپتىدەكەسەن ، ئىشلىشىپتىدەكەك ؛ ئىشلىمەپتىدەكەمەن ، ئىشلىمەپتىدەكەسەن ، ئىشلىمەپتىدەكەك ... ؛ ئىشلەپتىدەكەمەنمۇ ، ئىشلەپتىدەكەسەنمۇ ، ئىشلەپتىدەكەمۇ ... ؛ ئىشلىمەپتىدەكەمەنمۇ ، ئىشلىمەپتىدەكەسەنمۇ ، ئىشلىمەپتىدەكەمۇ ...

(9) يېزىپتىمىشىمەن * يېزىپتىمىشىمىز ، يېزىپتىمىشىسەن ، يېزىپتىمىشىسلەر ، يېزىپتىمىشىسىز ، يېزىپتىمىشىسىزلەر ، يېزىپتىمىشىشىلا ، يېزىپتىمىشىشىلا ، يېزىپتىمىشىشىسەن ، يېزىپتىمىشىشىسەن ؛ يازماپتىمىشىشىمەن ، يازماپتىمىشىشىسەن ، يازماپتىمىشىشىشى ... ؛ يېزىپتىمىشىشىمۇ ، يازماپتىمىشىشىمۇ ...

كېتىپتىمىشىمەن ، كېتىپتىمىشىمىز ، كېتىپتىمىشىسەن ، كېتىپتىمىشىسلەر ، كېتىپتىمىشىسىز ، كېتىپتىمىشىسىزلەر ، كېتىپتىمىشىشىلا ، كېتىپتىمىشىشىلا ، كېتىپتىمىشىشىسەن ، كېتىپتىمىشىشىسەن ؛ كەتمەپتىمىشىشىمىز ، كەتمەپتىمىشىشىسلەر ، كەتمەپتىمىشىشىشى ... ؛ كېتىپتىمىشىشىمۇ ، كەتمەپتىمىشىشىمۇ ...

تۇتۇپتىمىشىمەن ، تۇتۇپتىمىشىمىز ، تۇتۇپتىمىشىسەن ، تۇتۇپتىمىشىسلەر ، تۇتۇپتىمىشىسىز ، تۇتۇپتىمىشىسىزلەر ، تۇتۇپتىمىشىشىلا ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىلا ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسەن ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىسەن ؛ تۇتماپتىمىشىشىمەن ، تۇتماپتىمىشىشىسىز ، تۇتماپتىمىشىشىسىز ... ؛ تۇتۇپتىمىشىشىمۇ ، تۇتۇشۇپتىمىشىشىمۇ ...

* «مىش» قوشۇلۇپ ياسالغان شەكىللەرنىڭ ھەممىسىدە بۇ قوشۇمچە «يېزىپتىمەنمىش» تەرىقىسىدە شەخس قوشۇمچىسىنىڭ كەينىگە قوشۇلۇپ كېلىشىمۇ مۇمكىن .

面后的分成加附称人在加样那中样式的 «يېزىپتىمەنمىش» 在象能可也分成加附该，中形词的 «مىش» 分成加附上加是凡

دىڭ ، تۇتۇۋىدى ؛ تۇتمىۋىدىم ، تۇتمىۋىدىڭىز ، تۇتمىۋىدى ... ؛ تۇتۇپىدىم ، تۇتۇپىدىڭىز ، تۇتۇپىدى ؛ تۇتماپىدىم ، تۇتماپىدىڭىز ، تۇتماپىدى ...

كۆرۈۋىدىم ، كۆرۈۋىدۇق ، كۆرۈۋىدىڭ ، كۆرۈۋىدىڭلار ، كۆرۈۋىدىڭىز ، كۆرۈۋىدىڭىزلەر ، كۆرۈۋىدىلە ، كۆرۈۋىدۇدە ، كۆرۈۋىدىڭ ، كۆرۈۋىدى ؛ كۆرمىۋىدۇق ، كۆرمىۋىدىڭىز ، كۆرمىۋىدى ... ؛ كۆرۈپىدىم ، كۆرۈپىدىڭىز ، كۆرۈپىدىلەر ، كۆرۈپىدى ...

ئىشلىۋىدىم ، ئىشلىۋىدۇق ، ئىشلىۋىدىڭ ، ئىشلىۋىدىڭلار ، ئىشلىۋىدىڭىز ، ئىشلىۋىدىڭىزلەر ، ئىشلىۋىدىلە ، ئىشلىۋىدۇدە ، ئىشلىۋىدىڭ ، ئىشلىۋىدى ؛ ئىشلىمىۋىدۇق ، ئىشلىمىۋىدىڭ ، ئىشلىمىۋىدى ... ؛ ئىشلەپىدىم ، ئىشلەپىدىڭىز ، ئىشلەپىدىلەر ، ئىشلەپىدى ...

(12) يازغىلىۋاتىمەن ، يازغىلىۋاتىمىز ، يازغىلىۋاتسىەن ، يازغىلىۋاتسىلەر ، يازغىلىۋاتسىز ، يازغىلىۋاتسىزلەر ، يازغىلىۋاتىدىلا ، يېزىشقىلىۋاتىدىلا ، يېزىشقىلىۋاتسىەن ، يازغىلىۋاتىدۇ ؛ يازغىلىۋاتىمەن ، يازغىلىۋاتامسەن ، يازغىلىۋاتامدۇ * ... كەتكىلىۋاتىمەن ، كەتكىلىۋاتىمىز ، كەتكىلىۋاتسىەن ، كەتكىلىۋاتسىلەر ، كەتكىلىۋاتسىز ، كەتكىلىۋاتسىزلەر ، كەتكىلىۋاتىدىلا ، كېتىشكىلىۋاتىدىلا ، كېتىشكىلىۋاتسىەن ، كەتكىلىۋاتىدۇ ؛ كەتكىلىۋاتامسەن ، كەتكىلىۋاتامسەن ، كەتكىلىۋاتامدۇ ...

تۇتقىلىۋاتىمەن ، تۇتقىلىۋاتىمىز ، تۇتقىلىۋاتسىەن ، تۇتقىلىۋاتسىلەر ، تۇتقىلىۋاتسىز ، تۇتقىلىۋاتسىزلەر ، تۇتقىلىۋاتىدىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتىدىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتسىەن ، تۇتۇشقىلىۋاتىدۇ ؛ تۇتقىلىۋاتىمەن ، تۇتقىلىۋاتامسەن ، تۇتقىلىۋاتامدۇ ...

كۆرگىلىۋاتىمەن ، كۆرگىلىۋاتىمىز ، كۆرگىلىۋاتسىەن ، كۆرگىلىۋاتسىلەر ، كۆرگىلىۋاتسىز ، كۆرگىلىۋاتسىزلەر ، كۆرگىلىۋاتىدىلا ، كۆرۈشكىلىۋاتىدىلا ، كۆرۈشكىلىۋاتسىەن ، كۆرگىلىۋاتىدۇ ؛ كۆرگىلىۋاتىمەن ، كۆرگىلىۋاتامسەن ، كۆرگىلىۋاتامدۇ ...

ئىشلىگىلىۋاتىمەن ، ئىشلىگىلىۋاتىمىز ، ئىشلىگىلىۋاتسىەن ، ئىشلىگىلىۋاتسىلەر ، ئىشلىگىلىۋاتسىز ، ئىشلىگىلىۋاتسىزلەر ، ئىشلىگىلىۋاتىدىلا ، ئىشلەشكىلىۋاتىدىلا ، ئىشلەشكىلىۋاتسىەن ، ئىشلىگىلىۋاتىدۇ ؛ ئىشلىگىلىۋاتامسەن ، ئىشلىگىلىۋاتامدۇ ...

(13) يازغىلىۋاتاتىم ، يازغىلىۋاتاتۇق ، يازغىلىۋاتاتىڭ ، يازغىلىۋاتاتىڭلار ، يازغىلىۋاتاتىڭىز ، يازغىلىۋاتاتىڭىزلار ، يازغىلىۋاتاتىلا ، يېزىشقىلىۋاتاتىلا ، يېزىشقىلىۋاتاتىڭ ، يازغىلىۋاتاتى ؛ يازغىلىۋاتاتىم ، يازغىلىۋاتاتىڭ ، يازغىلىۋاتاتىمىز ، يازغىلىۋاتاتىمىز ، كەتكىلىۋاتاتىم ، كەتكىلىۋاتاتۇق ، كەتكىلىۋاتاتىڭ ، كەتكىلىۋاتاتىڭلار ، كەتكىلىۋاتاتىڭىز ، كەتكىلىۋاتاتىڭىزلار ، كەتكىلىۋاتاتىلا ، كېتىشكىلىۋاتاتىلا ، كېتىشكىلىۋاتاتىڭ ، كەتكىلىۋاتاتى ؛ كەتكىلىۋاتاتىم ، كەتكىلىۋاتاتىڭ ، كەتكىلىۋاتاتىمىز ، كەتكىلىۋاتاتىمىز ...

تۇتقىلىۋاتاتىم ، تۇتقىلىۋاتاتۇق ، تۇتقىلىۋاتاتىڭ ، تۇتقىلىۋاتاتىڭلار ، تۇتقىلىۋاتاتىڭىز ، تۇتقىلىۋاتاتىڭىزلار ، تۇتقىلىۋاتاتىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتاتىلا ، تۇتۇشقىلىۋاتاتىڭ ، تۇتقىلىۋاتاتى ؛ تۇتقىلىۋاتاتىم ، تۇتقىلىۋاتاتىمىز ، تۇتقىلىۋاتاتىمىز ...

* بۇ خىل تەشەببۇھ تۈرىنىڭ بولۇشىنى شەكلى ئانچە قوللىنىلمايدۇ . 用使大不式形定否的类向意种这

مىدى ؛ كەتمىگەنمىدۇق ، كەتمىگەنمىدىڭلار ، كەتمىگەنمىدى ...

تۇتقاندىم ، تۇتقاندىق ، تۇتقاندىڭ ، تۇتقاندىڭلار ، تۇتقاندىڭىز ، تۇتقاندىڭىزلار ، تۇتقاندىلە ، تۇتقاندىلە ، تۇتقاندىلە ، تۇتقاندىلە .
دىڭ ، تۇتقاندى ؛ تۇتقاندىم ، تۇتقاندىڭىز ، تۇتقاندىدى ... ؛ تۇتقاندىم ، تۇتقاندىڭىز ، تۇتقاندىدى ؛ تۇتقاندىم .
دىم ، تۇتقاندىڭىز ، تۇتقاندىدى ...

كۆرگەندىم ، كۆرگەندۇق ، كۆرگەندىڭ ، كۆرگەندىڭلار ، كۆرگەندىڭىز ، كۆرگەندىڭىزلەر ، كۆرگەندىلە ، كۆرگەندىلە ، كۆرگەندىلە .
دىلە ، كۆرگەندىڭ ، كۆرگەندى ؛ كۆرگەندىق ، كۆرگەندىڭىز ، كۆرگەندىڭىز ، كۆرگەندىدى ... ؛ كۆرگەندىق ، كۆرگەندى .
مىدىڭىزلەر ، كۆرگەندىدى ؛ كۆرگەندىق ، كۆرگەندىڭىز ، كۆرگەندىڭىز ، كۆرگەندىدى ...

ئىشلىگەندىم ، ئىشلىگەندۇق ، ئىشلىگەندىڭ ، ئىشلىگەندىڭلار ، ئىشلىگەندىڭىز ، ئىشلىگەندىڭىزلەر ، ئىشلىگەندىلە ،
ئىشلەشكەندىلە ، ئىشلەشكەندىڭ ، ئىشلىگەندىدى ؛ ئىشلىگەندىم ، ئىشلىگەندىلە ، ئىشلىگەندىدى ... ؛ ئىشلىگەندى .
دىم ، ئىشلىگەندىلە ، ئىشلىگەندىدى ؛ ئىشلىگەندىم ، ئىشلىگەندىلە ، ئىشلىگەندىدى ...

(17) يازغانىكەنمەن ، يازغانىكەنمىز ، يازغانىكەنسىن ، يازغانىكەنسىلەر ، يازغانىكەنسىز ، يازغانىكەنسىزلەر ، يازغانىكەنلا ، يېزىشقا
نەنلا ، يېزىشقا نەنسىن ، يازغانىكەن ؛ يازغانىكەن ، يازمىغانىكەنمەن ، يازمىغانىكەنسىن ، يازمىغانىكەن ... ؛ يازغانىكەنمەن ،
يازغانىكەنسىن ، يازغانىكەن ؛ يازمىغانىكەنمەن ، يازمىغانىكەنسىن ، يازمىغانىكەن ...

كەتكەنكىمەن ، كەتكەنكىمىز ، كەتكەنكىسىن ، كەتكەنكىسىلەر ، كەتكەنكىسىز ، كەتكەنكىسىزلەر ، كەتكەنكىلا ، كەتكەنكىلا ،
كەتكەنكىلا ، كەتكەنكىسىن ، كەتكەنكىسىن ؛ كەتكەنكىمىز ، كەتكەنكىسىلەر ، كەتكەنكىسىز ، كەتكەنكىسىز ... ؛ كەتكەنكىمىز .
كەنمىز ، كەتكەنكىسىلەر ، كەتكەنكىسىن ؛ كەتكەنكىمىز ، كەتكەنكىسىلەر ، كەتكەنكىسىز ، كەتكەنكىسىز ...

تۇتقانىكەنمەن ، تۇتقانىكەنمىز ، تۇتقانىكەنسىن ، تۇتقانىكەنسىلەر ، تۇتقانىكەنسىز ، تۇتقانىكەنسىزلەر ، تۇتقانىكەنلا ، تۇتقاندى .
كەنلا ، تۇتقانىكەنسىن ، تۇتقانىكەن ؛ تۇتقانىكەنمەن ، تۇتقانىكەنسىز ، تۇتقانىكەن ... ؛ تۇتقانىكەنمەن ، تۇتقانىكەن .
سىز ، تۇتقانىكەن ؛ تۇتقانىكەنمەن ، تۇتقانىكەنسىز ، تۇتقانىكەن ...

كۆرگەنكىمەن ، كۆرگەنكىمىز ، كۆرگەنكىسىن ، كۆرگەنكىسىلەر ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىزلەر ، كۆرگەنكىلا ، كۆرگەنكىلا ،
كۆرگەنكىلا ، كۆرگەنكىسىن ، كۆرگەنكىسىن ؛ كۆرگەنكىمىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ... ؛ كۆرگەنكىمىز ،
كەن ... ؛ كۆرگەنكىمىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ، كۆرگەنكىسىز ... ؛ كۆرگەنكىمىز ،
كۆرگەنكىسىز ...

ئىشلىگەنكىمەن ، ئىشلىگەنكىمىز ، ئىشلىگەنكىسىن ، ئىشلىگەنكىسىلەر ، ئىشلىگەنكىسىز ، ئىشلىگەنكىسىزلەر ، ئىشلىگەنكىلا ،
ئىشلىگەنكىلا ، ئىشلەشكەنكىلا ، ئىشلەشكەنكىسىن ، ئىشلىگەنكىسىن ؛ ئىشلىگەنكىمىز ، ئىشلىگەنكىسىز ، ئىشلىگەنكىسىز ، ئىشلىگەنكىسىز .
گەنكىسىن ؛ ئىشلىگەنكىمىز ، ئىشلىگەنكىلا ، ئىشلىگەنكىسىن ؛ ئىشلىگەنكىمىز ، ئىشلىگەنكىسىز ، ئىشلىگەنكىسىز ، ئىشلىگەنكىسىز ...
ئىشلىگەنكىسىز ...

(18) يازغاندىمەن ، يازغاندىمىز ، يازغاندىسىن ، يازغاندىسىلەر ، يازغاندىسىز ، يازغاندىسىزلەر ، يازغاندىلا ، يېزىشقا نەنسىن ،
يازغاندى ؛ يازمىغاندىمەن ، يازمىغاندىسىن ، يازمىغاندى ... ؛ يازغاندىمەن ، يازغاندىسىز ، يازغاندىسىز ، يازغاندىمۇ ،
يازمىغاندىسىز ، يازمىغاندىمۇ ...

كەتكەندىمەن ، كەتكەندىمىز ، كەتكەندىسىن ، كەتكەندىسىلەر ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ،
كەنسىن ، كەتكەندى ؛ كەتكەندىمىز ، كەتكەندىسىن ، كەتكەندىسىلەر ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ، كەتكەندىسىز ؛

تۇتارمەن ، تۇتارمىز ، تۇتارسەن ، تۇتارسىلەر ، تۇتارسىز ، تۇتارسىزلەر ، تۇتارلا ، تۇتۇشارلا ، تۇتۇشارسەن ، تۇتار ؛ تۇتاس-
مەن ، تۇتاسسىز ، تۇتاسمۇ ؛ تۇتارمەنمۇ ، تۇتارسىزمۇ ، تۇتارمۇ ؛ تۇتاسمەنمۇ ، تۇتاسسىزمۇ ، تۇتاسمۇ ...

كۆرەرمەن ، كۆرەرمىز ، كۆرەرسەن ، كۆرەرسىلەر ، كۆرەرسىز ، كۆرەرلا ، كۆرۈشەرلا ، كۆرۈشەرسەن ، كۆرەر ؛ كۆرەمس-
مىز ، كۆرەمسسىزلەر ، كۆرەمس ؛ كۆرەرمىزمۇ ، كۆرەرسىزلەرمۇ ، كۆرەرمۇ ؛ كۆرەمسسىزمۇ ، كۆرەمسسىزلەرمۇ ،
كۆرەمسۇ ...

ئىشلەرمەن ، ئىشلەرمىز ، ئىشلەرسەن ، ئىشلەرسىلەر ، ئىشلەرسىز ، ئىشلەرسىزلەر ، ئىشلەرلا ، ئىشلەشەرلا ، ئىشلەش-
سەن ، ئىشلەر ؛ ئىشلەسمەن ، ئىشلەسلا ، ئىشلەمس ؛ ئىشلەرمەنمۇ ، ئىشلەرلىمۇ ، ئىشلەرمۇ ، ئىشلەسمەنمۇ ،
ئىشلەسلىمۇ ، ئىشلەسمۇ ...

(21) يازارىدىم ، يازارىدۇق ، يازارىدىڭ ، يازارىدىڭلار ، يازارىدىڭىز ، يازارىدىڭىزلار ، يازارىدىلە ، يېزىشارىدىڭ ،
يازارىدى ؛ يازامسىدىم ، يازامسىدىڭ ، يازامسىدى ... ؛ يازامىدىم ، يازامىدىڭ ، يازامىدى ؛ يازامسىدىم ، يازامسىدىڭ ،
يازامسىدى ...

كېتەرىدىم ، كېتەرىدۇق ، كېتەرىدىڭ ، كېتەرىدىڭلار ، كېتەرىدىڭىز ، كېتەرىدىلە ، كېتەشەرلىدىلە ، كېتەشەرىدىڭ ، كېتە-
دى ؛ كەتمەسىدۇق ، كەتمەسىدىڭلار ، كەتمەسىدى ... ؛ كېتەرمىدۇق ، كېتەرمىدىڭلار ، كېتەرمىدى ؛ كەتمەسىدۇق ، كە-
مەسىدىڭلار ، كەتمەسىدى ...

تۇتارىدىم ، تۇتارىدۇق ، تۇتارىدىڭ ، تۇتارىدىڭلار ، تۇتارىدىڭىز ، تۇتارىدىڭىزلار ، تۇتارىدىلە ، تۇتۇشارىدىڭ ،
تۇتارىدى ؛ تۇتاسمىدىم ، تۇتاسمىدىڭىز ، تۇتاسمىدى ... ؛ تۇتارىمىدىم ، تۇتارىمىدىڭىز ، تۇتارىمىدى ؛ تۇتاسمىدىم ، تۇتاسمىدى-
ڭىز ، تۇتاسمىدى ...

كۆرەرىدىم ، كۆرەرىدۇق ، كۆرەرىدىڭ ، كۆرەرىدىڭلار ، كۆرەرىدىڭىز ، كۆرەرىدىڭىزلار ، كۆرەرىدىلە ، كۆرۈشەرىدىلە ،
كۆرۈشەرىدىڭ ، كۆرەرىدى ؛ كۆرەرمىدۇق ، كۆرەرمىدىڭىز ، كۆرەرمىدى ... ؛ كۆرەرمىدۇق ، كۆرەرمىدىڭىزلار ، كۆ-
رەرمىدى ؛ كۆرەرمىدۇق ، كۆرەرمىدىڭىزلار ، كۆرەرمىدى ...

ئىشلەرىدىم ، ئىشلەرىدۇق ، ئىشلەرىدىڭ ، ئىشلەرىدىڭلار ، ئىشلەرىدىڭىز ، ئىشلەرىدىڭىزلار ، ئىشلەرىدىلە ، ئىشلەشەرىدىلە ،
ئىشلەشەرىدىڭ ، ئىشلەرىدى ؛ ئىشلەرمىدىم ، ئىشلەرمىدىلە ، ئىشلەرمىدى ... ؛ ئىشلەرمىدىم ، ئىشلەرمىدىلە ، ئىشلە-
مىدى ؛ ئىشلەرمىدىم ، ئىشلەرمىدىلە ، ئىشلەرمىدى ...

(22) يازغۇدەكمەن ، يازغۇدەكمىز ، يازغۇدەكسەن ، يازغۇدەكسىلەر ، يازغۇدەكسىز ، يازغۇدەكسىزلەر ، يازغۇدەكلا ، يېزىشقۇ-
دەكلا ، يېزىشقۇدەكسەن ، يازغۇدەك ؛ يازمىغۇدەكمەن ، يازمىغۇدەكسەن ، يازمىغۇدەك ... ؛ يازغۇدەكمەنمۇ ، يازغۇدەكسەنمۇ ،
يازغۇدەكمۇ ... ؛ يازمىغۇدەكمەنمۇ ، يازمىغۇدەكسەنمۇ ، يازمىغۇدەكمۇ ...

كەتكۈدەكمەن ، كەتكۈدەكمىز ، كەتكۈدەكسەن ، كەتكۈدەكسىلەر ، كەتكۈدەكمىز ، كەتكۈدەكسىزلەر ، كەتكۈدەكلا ، كېتەشكۈ-
دەكلا ، كېتەشكۈدەكسەن ، كەتكۈدەك ؛ كەتمىگۈدەكمىز ، كەتمىگۈدەكسىلەر ، كەتمىگۈدەك ... ؛ كەتكۈدەكمىزمۇ ، كەتكۈدەك-
سىلەرمۇ ، كەتكۈدەكمۇ ... ؛ كەتمىگۈدەكمىزمۇ ، كەتمىگۈدەكسىلەرمۇ ، كەتمىگۈدەكمۇ ...

تۇتقۇدەكمەن ، تۇتقۇدەكمىز ، تۇتقۇدەكسەن ، تۇتقۇدەكسىلەر ، تۇتقۇدەكسىز ، تۇتقۇدەكسىزلەر ، تۇتقۇدەكلا ، تۇتۇشقۇدەكلا ،
تۇتۇشقۇدەكسەن ، تۇتقۇدەك ؛ تۇتمىغۇدەكمەن ، تۇتمىغۇدەكسىز ، تۇتمىغۇدەك ... ؛ تۇتقۇدەكمەنمۇ ، تۇتقۇدەكسىزمۇ ، تۇتقۇ-
دەكمۇ ... ؛ تۇتمىغۇدەكمەنمۇ ، تۇتمىغۇدەكسىزمۇ ، تۇتمىغۇدەكمۇ ...

خەلقئارا تاۋۇش بەلگىلىرى

表标音际国

بوغۇز تاۋۇشلىرى 音喉	بوغۇز دىۋارى تاۋۇشلىرى 音壁喉	كىچىك تىل تاۋۇشلىرى 音舌小	تىل ئۈستى تاۋۇشلىرى 音面舌			تىل ئۈچى تاۋۇشلىرى 音尖舌				لەۋ تاۋۇشلىرى 音唇		تەلپۈز ئورنى 位部音发		تەلپۈز ئۇسۇلى 法方音发			
			تىل ئارقىسى (後面舌)	تىل ئوتتۇرىسى (中面舌)	تىل ئۈستى ئالدى 前面舌	تىل ئالدى تاۋۇشلىرى 音叶舌	تىل ئۈچى ئارقىسى 后尖舌	تىل ئۈچى ئوتتۇرىسى 中尖舌	تىل ئۈچى ئالدى 前尖舌	چىش ئارقىلىقى 回齿	لەۋ - چىش 齿唇	قوش 唇双	پارتلىغۇچى 辅	پارتلىغۇچى 辅	پارتلىغۇچى 辅	پارتلىغۇچى 辅	
ʔ		q	k	c	t̪		t̪	t				p					نەپەسسىز 气送不
ʔ		q'	k'	c'	t̪'		t̪'	t'				p'	نەپەسلىك 气送	پاراڭلىق			
		G	g	J	d		d	d				b	نەپەسسىز 气送不	پاراڭلىق			
		G'	g'	J'	d'		d'	d'				b'	نەپەسلىك 气送	پاراڭلىق			
					tɕ	tʃ	tʂ		ts	tθ	pf		نەپەسسىز 气送不	پاراڭسىز	پارتلىغۇچى 辅		
					tɕ'	tʃ'	tʂ'		ts'	tθ'	pf'		نەپەسلىك 气送	پاراڭلىق			
					dʒ	dʒ	dʒ		dz	dð	bv		نەپەسسىز 气送不	پاراڭلىق	پارتلىغۇچى 辅		
					dʒ'	dʒ'	dʒ'		dz'	dð'	bv'		نەپەسلىك 气送	پاراڭلىق			
		n	ŋ	ɲ	ɲ		ŋ	n			ŋ	m	جاراڭلىق 油	دېماغ 鼻			
		R						r					جاراڭلىق 油	تترەڭگۈ 颤			
		R					ɾ	ɹ					جاراڭلىق 油	چاقىنسا 闪			
			(ɮ)	ɮ			ɮ	l					جاراڭلىق 油	قوۋۇز 边			
								ɮ					قاراڭسىز 清	قوۋۇز - سېپىر - لاڭغۇ 擦边			
								k					جاراڭلىق 油				
h	h	x	X	ç	ç	f	s	s	θ	f	Φ		قاراڭسىز 清	سېپىر - لاڭغۇ 擦			
ɦ	ʔ	ɣ	ɣ	j	ʒ	ʒ	ʒ	z	ð	v	β		جاراڭلىق 油				
		ɣ	(w)	j(u)				λ		u	ɥ w		جاراڭلىق 油	پېرىم سوزۇق 音元半			
			تىل ئۈستى 音元面舌			تىل ئۈچى 音元尖舌				لەۋلەشكەن 音元唇圆							
			ئارقا ئالدى 音元前			ئارقا ئالدى 音元前											
			u u i u i y u u i y ɔ o ə ə e ə ə ə E ʌ ɔ ɜ ɛ œ e æ a ɒ ʌ a			ɮ ɮ						(ɥyɥu) (ø ɔ) (œ ɔ) (ɒ)				ئېگىز سەل ئېگىز سەل پەس پەس	

سوزۇق تاۋۇشلار
元音

ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر بىلەن خەلقئارا ترانسكرىپسىيە
 بەلگىلەرنىڭ سېلىشتۇرۇمىسى
 照对标音国际与母字文尔吾维

خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرى 标音国际 4	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر 母字文尔吾维 3	خەلقئارا ترانسكرىپسىيە بەلگىلىرى 标音国际 2	ئۇيغۇر يېزىقىدىكى ھەرپلەر 母字文尔吾维 1
q'	ق	ɑ	ئا
k'	ك	ε	ئە
g	گ	b	ب
ŋ	ڭ	p'	پ
l	ل	t'	ت
m	م	dz	ج
n	ن	tʃ'	چ
h	ھ	x	خ
o	ئو	d	د
u	ئۇ	r	ر
∅	ئۆ	z	ز
y	ئۈ	z	ژ
w	ۋ	s	س
e	ئې	ʃ	ش
i	ئى	ʁ	غ
j	ي	f	ف

دۇنيادىكى تىل ۋە تىل سىستېمىلىرىنىڭ ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە - خەنزۇچە ناملىرى

称名语汉，语英，语尔吾维的系语和言语各上界世

ئا

语亚尼齐巴阿	Abazinian	ئابازىن تىلى
语兹哈布阿	Abkhazian	ئابخاز تىلى
语什帕阿	Apache	ئاپاش تىلى
语尼钦阿	Achinese	ئاچىننى تىلى
言语诸部东一瓦马达阿	Adamawa - Eastern languages	ئاداماۋا تىلى
语姆格当阿	Adangme	ئادانگم تىلى
语格迪阿	Adygei	ئادىگې تىلى
语霍帕拉阿	Arapaho	ئاراپاخۇ تىلى
语米拉阿	Aramaic	ئارامى تىلى
语达兰阿	Aranda	ئاراندا تىلى
语克瓦拉阿	Arawak	ئاراۋاك تىلى
语亚尼堪劳阿	Araucanian	ئاراۋكانىيە تىلى
语塔龙阿	Arunta	ئارۇنتا تىلى
语姆萨阿	Assamese	ئاسسام تىلى
语恩博尼西阿	Assiniboine	ئاسسىنبوئىن تىلى
语述亚	Assyrian	ئاسۇرى تىلى
语尔法阿	Afar	ئافار تىلى
语斯堪利非阿	Afrikaans	ئافرىكانس تىلى
(安)亚底卡阿	Akkadian	ئاكادىيان تىلى
语里科阿	Acholi	ئاكولى تىلى
语尼格阿	Agni	ئاگنى تىلى
语亚尼巴尔阿	Albanian	ئالبان تىلى
语泰尔阿	Altai	ئالتاي تىلى
言语诸泰尔阿	Altai languages	ئالتاي تىللىرى
语尔卢阿	Alur	ئالۇر تىلى
语申留阿	Aleut	ئالېئوت تىلى
语博姆阿	Ambo	ئامبو تىلى
语拉哈姆阿	Amharic	ئامخار تىلى
语伊尼安	Anyi	ئانىي تىلى
语尔瓦阿	Avar	ئاۋار تىلى
语陀吠阿	Avestan	ئاۋېستا تىلى
语拉马艾	Aymara	ئايمارا تىلى
语努伊阿	Ainu	ئاينۇ تىلى

ئە

语伯拉阿	Arabic	ئەرەب تىلى
语亚尼美亚	Armenian	ئەرمەن تىلى
语疆拜塞阿	Azerbaijani	ئەزەربەيجان تىلى

ب

语伦比巴	Babylonian	بابىلون تىلى
语克塔巴	Batak	باتاك تىلى

语里巴	Bari	بارى تىلى
语巴里巴	Bariba	بارببا تىلى
语林巴	Balinese	بالىن تىلى
语萨巴	Bassa	باسا تىلى
语克斯巴	Basque	باسك تىلى
语尔基什巴	Bashkir	باشقىرد تىلى
语特兰巴	Balante	بالانت تىلى
语卡尔巴	Balkar	بالقار تىلى
语拉巴班	Bambara	بامبارا تىلى
语纳巴	Bahnar	بانا تىلى
语达班	Banda	باندا تىلى
语勒乌巴	Baule	باؤل تىلى
语宁因拜	Baining	باينىنگ تىلى
语支路俾	Baluchi	بەلۇچ تىلى
语伊什拉布	Brahui	براخوي تىلى
语特福克莱布	Blackfoot	بلاكفوت تىلى
语尼塔列布	Breton	برېتون تىلى
语尔普杰搏	Bhojpuri	بوجپۇر تىلى
语多搏	Bodo	بودو تىلى
语比布	Bubi	بۇبى تىلى
语基斯沙鲁布	Burushaski	بۇرۇشاسكى تىلى
语特亚里布	Buryat	بۇريات تىلى
语曼须布	Bushman	بۇشمېن تىلى
语金布	Buginese	بۇگىن تىلى
语亚利加保	Bulgarian	بۇلغار تىلى
语鲁布	Bulu	بۇلۇ تىلى
语依布	Puyi	بۇيى تىلى
语贾贝	Beja	بېجا تىلى
语斯罗俄白	Belorussian	بېلورۇس تىلى
语巴姆别	Bemba	بېمبا تىلى
语拉加孟	Bengali	بېنگال تىلى
语尔哈比	Bihari	بىخار تىلى
语甸緬	Burmese	بىرما تىلى
语里布利布	Bribri	بىرىبرى تىلى
语尔科比	Bikol	بىكول تىلى
语利比	Bhili	بىل تىلى

卐

语戈阿普波	Papago	پاپاگو تىلى
语托门亚皮帕	Papiamento	پاپيامېنتو تىلى
语斯波	Persian	پارس تىلى
语迪科马萨帕	Passamaquoddy	پاسساماكوددى تىلى
语兰帕	Palaung	پالان تىلى
语乌拉帕	Palau	پالاۋ تىلى
语牙板邦	Pampangan	پامپانگان تىلى
语楠西阿邦	Pangasinan	پانگاسىنان تىلى
语亚诺帕	Pnoan	پانوئا تىلى
语尼波	Pawnee	پونى تىلى
语特尤派	Paiute	پايۇت تىلى
语普遮旁	Punjabi	پەنجاب تىلى

语斯旺罗普	Provençal	پرووانسال تىلى
语牙葡萄	Portuguagese	پورتوگال تىلى
语特科波	Pokot	پوكوت تىلى
语兰波	Polish	پولهك تىلى
语图莫斯利玻	Police Moto	پولس موتو تىلى
语佩纳波	Ponapean	پوناپېئان تىلى
言语诸亚西尼利波	Polynesian languages	پولنېزىيە تىللىرى
语图什普	Pashto	پۇشتو تىلى
语迪培	Pedi	پېدى تىلى
语英钦皮	Pidgin	پىدگىن ئىنگلىز تىلى
语马皮	Pima	پىما تىلى

ت

语兰萨巴塔	Tabasaran	تاباساران تىلى
语鞑鞑	Tatar	تاتار تىلى
语克吉塔	Tadzhik	تاجىك تىلى
语拉马胡拉塔	Tarahumara	تاراخۇمارا تىلى
语科斯拉塔	Tarasco	تاراسكو تىلى
语纳卡塔	Tacana	تاكانا تىلى
语基塔—基塔	Taki—Taki	تاكى - تاكى تىلى
语禄加他	Tagalog	تاگالوگ تىلى
语特格齐马塔	Tamazight	تامازىگت تىلى
语提希塔	Tahitian	تاھىتى تىلى
语泰	Thai	تاي تىلى
语尔米泰	Tamil	تەمىل تىلى
语尔茨措	Tzotzil	تزوئزىل تىلى
语尔托尔泽	Tzeltal	تزيلتال تىلى
语克鲁特	Trukese	ترۇك تىلى
语威特	Twi	تۋى تىلى
语克纳托托	Totonae	توتوناك تىلى
语罗托	Toro	تورو تىلى
语加通	Tonga	تونگا تىلى
语加汤	Tongan	تونگان تىلى
语瓦托	Towa	توۋا تىلى
语格列阿图	Tuareg	تۇئارېگ تىلى
语土莫阿土	Tuamotu	تۇئاموتۇ تىلى
语皮图	Tupi	تۇپى تىلى
语纳卡尔图	Turkana	تۇركانا تىلى
语侗	Tung	تۇنگ تىلى
语卢图	Tulu	تۇلۇ تىلى
语卡布姆图	Tumbuka	تۇمبۇكا تىلى
言语诸斯古通	Tungusic languages	تۇنگۇس تىللىرى
语瓦图	Tuvinian	تۇۋا تىلى
语斯耳土	Turkish	تۇرك تىلى
言语诸厥突	Turkic languages	تۇركىي تىللار
语曼库土	Turkmen	تۇركمەن تىلى
语达特	Teda	تېدا تىلى
语索泰	Teso	تېسو تىلى
语固卢泰	Telugu	تېلۇگۇ تىلى
语特吉林特	Tlingit	تېلىنگىت تىلى

语奈姆泰	Temne	تېمنا تىلى
语瓦特	Tewa	تېۋا تىلى
语维蒂	Tvi	تۋې تىلى
语藏	Tibetan	تېبەت (زاڭزۇ) تىلى
言语诸缅藏	Tibeto-Burman languages	تېبەت - بېرما تىللىرى
语布提	Tibbu	تېبۇ تىلى
语加宗	Tsonga	تسونگا تىلى
语亚尼里格提	Tigrinya	تىگرىنيا تىلى
雷格提	Tigre	تىگرې تىلى
语瓦蒂	Tiwa	تىۋا تىلى

ج

语雷爪	Jarai	جاراي تىلى
语罗瓦西	Jivaro	جاىۋارو تىلى
语伯拉阿南	SouthArabic	جەنۇبىي ئەرەب تىلى
语卡琼	Jonkha	جونكا تىلى
语家壮	Chuang chia	جۇڭجيا تىلى
语壮	Chuang	جۇاڭزۇ تىلى
语马尔哲	Djerma	جېرما تىلى
语颇景	Chingpaw	جىڭپو تىلى

چ

语加恰	Chagga	چاگا تىلى
语占	Cham	چام تىلى
语罗莫昌	Chamorro	چامورو تىلى
语托克乔	Choctaw	چوكتاۋ تىلى
语维克乔	Chokwe	چوكوۋې تىلى
语尔乔	Chol	چول تىلى
语尔托琼	Chontal	چونتال تىلى
语奇克楚	Chukchi	چۇكچى تىلى
语什瓦楚	Chuwash	چۇۋاش تىلى
语臣车	Chechen	چېچىن تىلى
语克捷	Czech	چېخ تىلى
语基罗切	Cherokee	چېروكى تىلى
语瓦契	Chewa	چېۋا تىلى
语扬尤皮奇	Chipewyan	چىپېۋيان تىلى
语索卡奇	Chichasaw	چىكاساۋ تىلى
语托基奇	Chiquito	چىكىتو تىلى
语加契	Chiga	چىگا تىلى
语廷科尔奇	Chilcotin	چىلكوتىن تىلى
语钦	Chin	چىن تىلى
语特南奇	Chinantec	چىنانتېك تىلى

خ

语察哈	Hatsa	خاتسا تىلى
语皮扎哈	Hadzapi	خادزابى تىلى
语里拉哈	Harari	خارارى تىلى
语斯卡哈	Khakass	خاكاس تىلى

语家喀	Hakka	خاڪا تىلى
语哈位哈	Khalkha	خالخا تىلى
语萨豪	Hausa	خاۋسا تىلى
语达海	Haida	خايدا تىلى
语汉	Chinese	خەنزۇ تىلى
言语诸藏汉	Sino-Tibetan languages	خەنزۇ - تىبەت تىللىرى
语霍	Ho	خو تىلى
语皮河	Hopi	خوپى تىلى
语督屯霍	Hottentot	خوتتېنتوت تىلى
语特斯亚胡	Huastec	خۇئاست تىلى
语赫赫	Hehe	خېخې تىلى
语罗里赫	Herero	خېرېرو تىلى
语湘	Hsiang	خىسيانگ تىلى
د		
语麦丹	Danish	دات (دانىش) تىلى
语金尔达	Dargin	دارغىن تىلى
语巴姆戈达	Dagomba	داگومبا تىلى
言语诸达维拉德	Dravidian languages	دراۋىد تىللىرى
语拉阿杜	Duala	دۇئالا تىلى
语界世	Esperanto	دۇنيا تىلى
语华拉特	Delaware	دېلاۋارې تىلى
语卡丁	Dinka	دىنكا تىلى
语拉奥迪	Dyola	دىئولا تىلى
语拉乌迪	Dyula	دىئۇلا تىلى
ر		
语坦斯贾拉	Rajasthani	راجاستانى تىلى
语曼罗-托拉	Rhaeto-Romanic	راتو - رومان تىلى
语加通罗拉	Rarotongan	راروتونگان تىلى
语斯曼罗	Romansch	رومانس تىلى
语亚尼马罗	Rumanian	رومان تىلى
语俄	Russian	رۇس تىلى
语迪隆	Rundi	رۇندى تىلى
语达旺卢	Ruanda	رۋاندا تىلى
语德雷	Rhade	رېددى تىلى
语安菲瑞	Riffian	رىففىيان تىلى
ز		
语特波扎	Zapotec	زاپوتېك تىلى
语德赞	Zande	زاندې تىلى
语基佐	Zoque	زوكۇي تىلى
语鲁祖	Zulu	زۇلۇ تىلى
语尼宗	Zuni	زۇنى تىلى

س

语霍萨	Saho	ساخو تىلى
语尔拉萨	Salar	سالار تىلى
语拉萨	Sara	سارا تىلى
语卡马拉萨	Saramacca	ساراماكا تىلى
语丁撒	Sardinian	ساردىن تىلى
语兰马萨	Samaran	ساماران تىلى
语亚摩萨	Samoaan	ساموئا تىلى
言语诸特米闪	Semitis languages	سامى تىللىرى
语利塔桑	Santali	ساتتالى تىلى
语维达散	Sandawe	سانداۋې تىلى
语梵	Sanskrit	سانسكرىت تىلى
语戈桑	Sango	سانگو تىلى
语拉瓦萨	Savara	ساۋارا تىلى
言语诸夫拉斯	Slavic languages	سلاۋىيان تىللىرى
语克伐洛斯	Slovak	سلوۋاك تىلى
语亚尼文洛斯	Slovenian	سلوۋېنىيە تىلى
语亚希姆策	Tsimisian	سىمىشان تىلى
语里希瓦斯	Swahili	سۋاخېلى تىلى
语土威斯	Swazi	سۋازى تىلى
语纳瓦茨	Tswana	سۋانا تىلى
语苏	Sioux	سيوكس تىلى
语托索	Sotho	سوتو تىلى
语拉索	Sora	سورا تىلى
语布索	Sorbian	سورب تىلى
语里马索	Somali	سومالى تىلى
语森姆索	Thompson	سومپسون تىلى
语加宋	Thonga	سونگا تىلى
语盖宋	Songhai	سونگاي تىلى
语凯宁索	Soninke	سونىنكى تىلى
语苏苏	Susu	سۇسۇ تىلى
语马库苏	Sukuma	سۇكۇما تىلى
语他巽	Sundanese	سۇندا تىلى
语当塞	Sedang	سېدالڭ تىلى
语亚维乐塞	Serbian	سېرب تىلى
亚地罗克—亚维尔塞	Serbo—Croatian	سېرب - كروۋات تىلى
语尔列谢	Serer	سېرېر تىلى
语亚西卡塞	Circassian	سېكاسىيا تىلى
语普库尔塞	Selkup	سېلكۇپ تىلى
语尔诺密森	Seminole	سېمېنول تىلى
语佛努塞	Senufo	سېنۇفو تىلى
语卡内塞	Seneca	سېنېكا تىلى
语莫达锡	Sidamo	سىدامو تىلى
语赛普吉	Romany	سىگان تىلى
语德信	Sindhi	سىند تىلى
语罗伽僧	Sinhalese	سىنگال تىلى

ش

语掸

Shan

شان تىلى

语亚维沙	Shawia	شاؤويه تىلى
语延夏	Cheyenne	شاين تىلى
语兰格苏	Scottish	شوتلاند تىلى
语尼肖肖	Shoshone	شوشونى تىلى
语克卢施	Shilluk	شلوك تىلى
语赫卢什	Shluk	شلوه تىلى
语纳绍	Shona	شونا تىلى
语普活斯舒	Shuswap	شوسواپ تىلى
语瑞典	Swedish	شۋېد تىلى
语伯锡	Sibo	شبه تىلى
ف		
西尔法	Farsi	فارسى تىلى
语斯罗法	Faroese	فاروئيس تىلى
语芳	Fang	فالڭ تىلى
语洛卡纳法	Fanakalo	فاناكالو تىلى
语蒂芳	Fanti	فانتى تىلى
语法	French	فرانسوز تىلى
语亚西里弗	Frisian	فريسييا تىلى
语亚利留弗	Friulian	فريئوليا تىلى
语德海特拉弗	Flathead	فلاتخېئاد تىلى
语兰佛	Flemish	فلاماند (فلممش) تىلى
语斯克福	Fox	فوكس تىلى
语丰	Fon	فون تىلى
语尔富	Fur	فور تىلى
语闽	Fukienese	فوكېنې تىلى (مىن تىلى)
语尼拉弗	Fulani	فۇلانى تىلى
语济斐	Fijian	فمىجى تىلى
语宾律菲	Pilipino	فمىلپىن تىلى
语兰芬	Finnish	فىن تىلى
言语诸尔戈乌兰芬	Finno-Ugric languages	فىن - ئۇگۇر تىللىرى
ق		
语伊恰拉卡	Karachi	قارا چاي تىلى
语克帕尔卡拉卡	Kara-kalpak	قارا قالپاق تىلى
语克萨哈	Kazakh	قازاق تىلى
语克梅尔卡	Kalmyk	قالماق تىلى
语克梅库	Kumyk	قۇمىق تىلى
语斯吉尔吉	Kirgiz	قىرغىز تىلى
ك		
语达尔巴卡	Kabardian	كاباردىن تىلى
语尔布卡	Kabre	كابرى تىلى
语列布卡	Kabyle	كابۇلى تىلى
语尔卡贝卡	Cabecar	كابىكار تىلى
语隆泰加	Catalan	كاتالان تىلى
语泰卡	Kate	كاتې تىلى
语多卡	Caddo	كاددو تىلى

语琼莫拉卡	Karamojong	卡aramojong 语
语厄里卡	Carrier	卡arrinber 语
语伦克	Karen	卡arben 语
语比勒加	Carib	卡arib 语
语西卡	Khasi	卡asi 语
语布舒卡	Kashubian	卡ashub 语
语尔凯奇克卡	Cakchiquel	卡akchikel 语
语巴姆卡	Kamba	卡amba 语
语柬	Cambodian	卡ambodza 语
语尔达察堪	Kamchadal	卡amchadal 语
语雷纳卡	Kanarese	卡anari 语
语奥	Cantonese	卡antun 语
语里努卡	Kanuri	卡anuri 语
语佉语	Kawa	卡awa 语
言语诸索加高	Caucasian languages	卡aukaz 语
语棉高	Khmer	卡khemer 语
语亚地罗克	Croatian	卡kroatsen 语
语鲁克	Kru	卡kru 语
语劳克	Crow	卡kroo 语
语里克	Cree	卡kri 语
语克雷克	Creek	卡krik 语
语法耳奥里克	French Creole	卡kriwol 语
语奥里克	Krio	卡kriwo 语
语思马拉克	Klamath	卡klamaz 语
语尔特丘活克	Kwakiutl	卡kwaikiutl 语
语尔米什克	Kashmiri	卡kashmir 语
语特科	Coptic	卡kopt 语
库尔科	Korku	卡korku 语
语什尼科	Cornish	卡kornish 语
语克鲁库	Kurukh	卡kuruok 语
语鲜朝	Korean	卡korye 语
语克亚里科	Koryak	卡koryak 语
语萨柯	Xhosa	卡kosa 语
语彻曼科	Comanche	卡komanche 语
语米科	Komi	卡komi 语
语尼坎孔	Konkani	卡konkani 语
语果刚	Kongo	卡kongo 语
语德尔库	Kurdish	卡kurd 语
语纳库	Cuna	卡kuna 语
语亚楚凯	Quechua	卡kuechua 语
语伊库	Kui	卡kui 语
语务宿	Cebuano	卡kebuano 语
语特凯	Ket	卡ket 语
语钦克	Kachin	卡kachen 语
语里瓦尔克	Kherwari	卡kherwari 语
语萨雷凯	Keresan	卡keresan 语
语奇克凯	Kekchi	卡kekchi 语
语列培克	Kpelle	卡kepelle 语
语巴图基	Kituba	卡kituba 语
语切基	Quiche	卡kichi 语
语西基	Kissi	卡kissi 语

语犹库吉	Kikuyu	كىكۇيۇ تىلى
语加基	Kiga	كىگا تىلى
语杜崩姆基	Kimbundu	كىمبۇندۇ تىلى
语纳瓦格思基	Kingwana	كىنگۇانا تىلى
语瓦奥基	Kiowa	كىئوۋا تىلى
语怀基	Kiwai	كىۋاي تىلى

ئ

语加	Ga	گا تىلى
语罗加	Garo	گارو تىلى
语亚西利加	Galician	گالتسىيە تىلى
语达干	Ganda	گاندا تىلى
语拉盖	Galla	گالا تىلى
语亚巴格	Gbaya	گبايا تىلى
语亚吉鲁格	Georgian	گروزىن تىلى
语博列格	Grebo	گرېبو تىلى
语腊希	Greek	گرېك تىلى
语拉果	Gola	گولا تىلى
语兰荷	Dutch	گوللاند تىلى
语迪刚	Gondi	گوندى تىلى
语尼拉瓜	Guarani	گۇارانى تىلى
语米伊瓜	Guaymi	گۇايمى تىلى
语特拉吉古	Gujarati	گۇجارات تىلى
语格拉古	Gurago	گۇراگى تىلى
语马尔古	Gurma	گۇرما تىلى
语吉	Ge	گې تىلى
语德	German	گېرمان تىلى
语兹吉	Geez	گېز تىلى
语苏吉	Gisu	گىسۇ تىلى
语尔盖	Gaelic	گېل تىلى
语特伯尔吉	Gilbertese	گىلبېرت تىلى
语克亚利吉	Gilyak	گىلياك تىلى

J

语普拉	Lappish	لاپ تىلى
语亚维脱拉	Latvian	لاتۋىيە تىلى
语丁拉	Latin	لاتىن تىلى
语祜拉	Lahu	لاخۇ تىلى
语廷拉	Ladin	لادىن تىلى
语诺迪拉	Ladino	لادىنو تىلى
语克拉	Lak	لاك تىلى
语特穆拉	Lamut	لامۇت تىلى
语戈兰	Lango	لانگو تىلى
语达思拉	Lahnda	لاھىندا تىلى
语挝老	Lao	لائوس تىلى
语科图罗	Lotuko	لوتۇكو تىلى
语兹洛	Lozi	لوزى تىلى
语马洛	Loma	لوما تىلى
语罗罗	Lolo	لولو تىلى

语巴鲁	Luba	لۇبا تىلى
语萨卢	Lusatian	لۇسا تىلى
语谢卢	Lushei	لۇشېي تىلى
语拉巴格卢	Lugbara	لۇگبارا تىلى
语达隆	Lunda	لۇندا تىلى
语奥卢	Luo	لۇئو تىلى
语纳埃卢	Lwena	لۇېنا تىلى
语普莱	Lepcha	لېپۇ تىلى
语金兹莱	Lezgin	لېزگىن تىلى
语卡伦	Lenca	لېنكا تىلى
语宛陶立	Lithuanian	لېتۋا تىلى
语傈僳	Lisu	لېسۇ تىلى
语特厄卢利	Lilloot	لېلوئېت تىلى
语拉加林	Lingala	لېنگالا تىلى
语堡森卢	Luxembourgian	لېوكسېمبۇرگ تىلى
۴		
语巴马	Maba	مابا تىلى
语莱贝塔马	Matabele	ماتابېل تىلى
语加斯加达马	Malagasy	ماداگاسقار (مالاگاس) تىلى
语拉都马	Madurese	مادۇرا تىلى
语迪马	Madi	مادى تىلى
语王拉马	Maranao	ماراناۋ تىلى
语蒂拉马	Marathi	ماراتھى تىلى
语尔绍马	Marshallese	مارشال تىلى
语斯萨克马	Marquesan	ماركېز تىلى
语里马	Mari	مارى تىلى
语德林马	Marind	مارىندى تىلى
语特扎马	Mazatec	مازاتېك تىلى
语华扎马	Mazahua	مازاخۇئا تىلى
语依萨马	Masai	ماسائى تىلى
语德孔马	Makonde	ماكوند تىلى
语阿库马	Makua	ماكۇئا تىلى
语顿基马	Macedonian	ماكېدون تىلى
语伊加马	Magahi	ماگائى تىلى
语图贝芒	Mangbetu	ماڭبېتۇ تىلى
言语诸亚西尼利波—来马	Malayo—poly—nesian languages	مالاي - پولونېزىيە تىللىرى
语来马	Malay	مالاي تىلى
语姆拉亚拉马	Malayualam	مالايلام تىلى
语他耳马	Maltese	مالتا تىلى
语夫代尔马	Maldivian	مالدىۋى تىلى
语凯林马	Malinke	مالىنكى تىلى
语曼	Mam	مام تىلى
语满	Manchu	مانچۇ تىلى
话官	Mandarin	ماندارىن تىلى
语哥丁曼	Mandingo	ماندىنگو تىلى
语斯克曼	Manx	مانكس تىلى
语利毛	Maori	ماۋرى تىلى
语雅玛	Maya	مايا تىلى
语利蒂迈	Maithili	مايسلى تىلى

语约马	Mayo	مايو تىلى
姆布姆	Mbum	مېۈم تىلى
语杜崩姆	Mbundu	مېۈندۇ تىلى
语苗	Miao(Meo)	مياۋ تىلى
语图莫	Motu	موتۇ تىلى
语克霍莫	Mohawk	موخاۋك تىلى
语维哈莫	Mohave	موخاۋې تىلى
语亚维多尔莫	Mordvian	موردۋا تىلى
语雷莫	More	مورې تىلى
言语诸古蒙	Mongolian languages	موڭغۇل تىللىرى
语古蒙	Mongolian	موڭغۇل تىلى
语亚维达尔摩	Moldavian	مولداۋا تىلى
语孟	Mon	مون تىلى
语戈蒙	Mongo	مونگو تىلى
语米尔穆	Murmi	مۇرمى تىلى
语金门	Murngin	مۇرىنگىن تىلى
语里达蒙	Mundari	مۇندارى تىلى
语塞梅	Meithei	مېسې تىلى
语猛	Muong	مېڭ تىلى
语得门	Mende	مېندې تىلى
语托基斯米	Miskito	مىسكىتو تىلى
语及埃	Egyptian	مىسىر تىلى
语特斯克米	Mixtec	مىكستېك تىلى
语斯克米	Mixe	مىكسى تىلى
语克马克米	Micmac	مىكماك تىلى
语包卡南米	MinangKabau	مىناڭكاباۋ تىلى

ن

语克蒂茨阿—蒂尤	Nahuatl	ناخۇئاتىل (يوت - ئازتېك) تىلى
语皮卡斯纳	Naskapi	ناسكاپى تىلى
语西纳	Nakhi	ناشى تىلى
语马纳	Nama	ناما تىلى
语奈纳	Nanai	ناناي تىلى
语迪南	Nandi	ناندې تىلى
语伐那	Navajo	ناۋاجو تىلى
语鲁	Nauruan	ناۋرۇ تىلى
语列别德恩	Ndebele	ندىبېلې تىلى
语列科思	Nkole	نكولى تىلى
语桑纳牙	Nganasan	نگاناسان تىلى
语威挪	Norwegian	نورۋېگىيە تىلى
语盖诺	Nogai	نوغاي تىلى
语卡特努	Nootka	نوۋوتكا تىلى
语怒	Nung	نۇ تىلى
语亚比努	Nubian	نۇبىيان تىلى
语培努	Nupe	نۇپې تىلى
语尔埃努	Nuer	نۇئېر تىلى
语尔泊尼	Nepali	نېپال تىلى
语塞尔佩兹内	Nez perce	نېزپېرسې تىلى
语茨涅涅	Nenets	نېنېتس تىلى
语里瓦内	Newari	نېۋارى تىلى

语巴科尼	Nicobarese	نېكوبار تىلى
语拉博宁	Nimboran	نېمبوران تىلى
语兹维姆亚尼	Nyamwezi	نيامۋېز تىلى
语列科昂尼	Nyankole	نيانكولى تىلى
语加昂尼	Nyanja	نيانجا تىلى
语罗约尼	Nyoro	نيورو تىلى
语克尤尼	Niukh	نيۇك تىلى
语埃纽	Niuean	نيۇئې تىلى
•		
言语诸特米闪—特米含	Hamito—Semitis languages	ھام - سامىي تىللىرى
语夷威夏	Hawaiian	ھاۋاي تىلى
语来伯希	Hebrew	ھېبرېۋ (ئىبراي) تىلى
语地印	Hindi	ھىند تىلى
语坦斯度印	Hindustani	ھىندىستان تىلى
言语诸欧印	Indo—European languages	ھىند - ياۋروپا تىللىرى
语农盖利希	Hiligaynon	ھىلىگاينون تىلى
•		
ئو		
语克台兹阿—托乌	Uto—Aztecan	ئوتو - ئازتېك تىلى
语米托奥	Otomi	ئوتومى تىلى
语华布杰奥	Ojibwa	ئوجىبۋا تىلى
语尔杜奥	Odul	ئودۇل تىلى
语昂拉奥	Oraon	ئورائۇن تىلى
语都尔乌	Urdu	ئوردۇ تىلى
语洛科罗奥	Orokolo	ئوروكولو تىلى
语亚里奥	Oriya	ئورىيا تىلى
语哲萨奥	Osage	ئوساگې تىلى
语克恰斯奥	Ostyak	ئوستياك تىلى
语梯塞奥	Ossetian	ئوسسېتىن تىلى
语干纳卡奥	Okanagan	ئوكاناگان تىلى
语塔登西克奥	Occidental	ئوكسىدېنتال تىلى
语哈马奥	Omaha	ئوماخا تىلى
语达奈欧	Oneida	ئونېيدا تىلى
语特乌	Ute	ئويت تىلى
•		
ئو		
语特穆德乌	Udmurt	ئۇدمۇرت تىلى
言语诸泰尔阿—尔位乌	Ural—Altaic languages	ئۇرال - ئالتاي تىللىرى
语博霍尔乌	Urhobo	ئۇرخوبو تىلى
语兰克乌	Ukrainian	ئۇكرائىن تىلى
言语诸乐戈乌	Ugric languages	ئۇگۇر تىللىرى
语杜崩姆乌	Umbundu	ئۇمبۇندۇ تىلى
语亚维乌	Uvea	ئۇۋېئا تىلى
语尔吾维	Uigur	ئۇيغۇر تىلى

ئۆ

语克别兹乌	Uzbek	ئۆزبېك تىلى
-------	-------	-------------

ۋ

语佤	Wa	ۋا تىلى
语伊瓦	Vai	ۋائى تىلى
语克恰沃	Votyak	ۋوتياك تىلى
语尔古沃	Vogul	ۋوگۇل تىلى
语克普拉沃	Volapuk	ۋولاپۇك تىلى
语夫洛沃	Wolof	ۋولوف تىلى
语吴	Wu	ۋۇ تىلى
语南越	Vietnamese	ۋيېتنام تىلى
语利牙匈	Hungarian	ۋېنگېر (ھۇنگار) تىلى
语土尔威	Welsh	ۋېلس تىلى
语达文	Venda	ۋېندا تىلى
语鄢沙米	Visayan	ۋىسايان تىلى
语戈贝尼温	Winnebago	ۋىننېباگو

ئې

语多埃	Edo	ئېدو تىلى
语斯尔埃	Erse	ئېرس تىلى
语亚尼沙爱	Estonian	ئېستون تىلى
语摩基斯爱	Eskimo	ئېسكىمو تىلى
语克菲埃	Efik	ئېفىك تىلى
言语诸亚比俄塞埃	Ethiopic languages	ئېفىئوپىيە تىللىرى
语加思	Enga	ئېنگا تىلى
语茨内埃	Enets	ئېنېتس تىلى
语维埃	Ewe	ئېۋې تىلى
语文埃	Even	ئېۋىن تىلى
语基文埃	Evenki	ئېۋىنكى تىلى

ئى

语博伊	Ibo	ئىبو تىلى
语奥比比伊	Ibibio	ئىبىبىئو تىلى
语利大意	Italian	ئىتالىيان تىلى
语门特伊	Itelmen	ئىتېلمېن تىلى
语卓伊	Ijaw (Ijo)	ئىجو تىلى
语马多伊	Idoma	ئىدوما تىلى
语兰尔爱	Irish	ئىرلاند تىلى
语牙班西	Spanish	ئىسپان تىلى
语冰	Icelandic	ئىسلاند تىلى
语特罗戈伊	Igorot	ئىگوروت تىلى
语诺卡洛伊	Ilocano	ئىلوكانو تىلى
语英	English	ئىنگلىز تىلى

语什古印

Ingush

ئىنگۇش تىلى

يا

语姆比雅	Yabim	يابىم تىلى
语日	Japanese	ياپون تىلى
语普雅	Yapese	ياپۇ تىلى
语哇爪	Javanese	ياۋا تىلى
语奥亚	Yao	يائو تىلى
语特库雅	Yakut	ياقۇت تىلى
语马基雅	Yakima	ياكىما تىلى
语瑶	yao	يائو تىلى
语德耶莫萨—塞尼叶	yenisei—samoyed	يەنسەي - سامويېد تىلى
语克恰斯奥—塞尼叶	Yenisei—Ostyak	يەنسەي - ئوستياك تىلى
语巴鲁约	Yoruba	يورۇبا تىلى
语坦卡尤	yucatec	يۇكاتان تىلى
语吉卡尤	Yukagir	يۇكاگىر تىلى
语马尤	Yuma	يۇما تىلى
语地依	Yiddish	يىدىش تىلى

ئۇيغۇر شېئىرىيىتىدىكى ئارۇز ۋەزنىنىڭ بەھەرلىرى 律格的诗孜鲁阿中歌诗尔吾维

勒维塔
德狄马
特色巴
尔非瓦
勒米卡
吉扎哈
孜贾拉
勒马拉
赫里萨蒙
里扎木
普扎塔克木
斯塔吉木
里萨
夫非哈
卜里卡塔木
克里达塔木
德敏贾
勒克沙木
卜里卡
勒克萨

تەۋىل بەھرى
مەدد بەھرى
بەست بەھرى
ۋافىر بەھرى
كامىل بەھرى
ھەزەج بەھرى
رەجەز بەھرى
رەمەل بەھرى
مۇنەسەھ بەھرى
مۇزارىئ بەھرى
مۇقتەزەپ بەھرى
مۇجتەس بەھرى
سەرىئ بەھرى
خەفىق بەھرى
مۇتەقارىب بەھرى
مۇتەدارىك بەھرى
جەدد (غەرىب) بەھرى
مۇشاكىل بەھرى
قەرىب بەھرى
ساكىل بەھرى

بۇلاردىن جەدد بەھرى، قەرىب بەھرى، مۇشاكىل بەھرىنى ئەرەبلەر قوللانمايدۇ، تەۋىل، مەدد، بەست، ۋافىر، كامىل بەھرىنى پارسلار بەك ئاز قوللىنىدۇ. ئۇيغۇر شېئىرىيىتى بولۇپمۇ چاغاتاي ئەدەبىياتى دەۋرىدە پارس ئەدەبىياتىنىڭ تەسىرى ئارقىسىدا بۇ بەھرىلەرنى خالىغانچە قوللانغان.

的人斯波律格勒米卡·尔非瓦·特色巴·德狄马·勒维塔。用使不人伯拉阿律格勒克沙木·卜里卡·德狄贾中其。
。泛广用运响影的学文斯波受期时学文台合察是别特中歌诗尔吾维在。少率使用

ئارۇز ۋەزنىدىكى ھەرقايسى بەھرىلەرنى تەشكىل قىلىدىغان جۈز (بۆلەك) لەر
分成的律格种各歌诗孜鲁阿成组

号符写书	يېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى	جۈز (بۆلەك) لەر	分成
	-	فە:	
	-	فە؟	
	-	فا:	
	- -	فەئلان	
	- -	فەئلون	
	v -	فەئلۇ	
	- v	فەئەل	
	- v	فەئۇل	

بېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى 号符写书	جۈز (بۆلەك) لەر 分成
- - -	مەفتو : لان
- - -	مەفتو : لۇن
v - -	مەفتو : لۇ
- v -	فا : ئىلان
- v -	فا : ئىلات
- v -	فا : ئىلۇن
- - v	فە ئۇ : لان
- - v	فە ئۇ : لۇن
- - v	مەفا : ئىل
- v v	فەئىلۇن
- v v	فەئىلان
v - v	فە ئۇ : لۇ
v - - -	مەفتو : لا : تۇ
- v - -	مۇستەفئىلان
- v - -	مۇستەفئىلۇن

بېزىق يۆنىلىشى بويىچە بەلگىسى 号符写书	جوز (بۆلەك) لەر 分成
- - v -	فا : ئىلىيان
- - v -	فا : ئىلا : تۇن
- v v -	مۇقتەئىلان
- v v -	مۇقتەئىلۇن
v - v -	فا : ئىلا : تۇ
- v - v	مەفا : ئىلۇن
- v - v	مەفا : ئىلان
- - - v	مەفا : ئىلۇن
- - - v	مەفا : ئىيلان
v - - v	مەفا : ئىيلۇ
- - v v	فە ئىلا : تۇن
- - - v	فە ئىلىيان
v - v v	فە ئىلا : تۇ
- v v v	فە ئىلە تان
- v v v	فە ئىلە تۇن

يۇلتۇزلار ۋە بۇرجلار

宫二十道黄与群星

1. يۇلتۇزلار تۈركۈمى

座星

座坛天	ئارا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹅天	ئاققۇ يۇلتۇز تۈركۈمى
座龙天	ئەجدىھا يۇلتۇز تۈركۈمى
座子狮	شىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座蝎天	چايان يۇلتۇز تۈركۈمى
座麟麒	قىمات يۇلتۇز تۈركۈمى
座尺矩	بۇلۇڭمېتىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座狼豺	بۆرە يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹰天	بۈركۈت يۇلتۇز تۈركۈمى
座虎蝎	پاتمىچۇق يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫牧	پادىچى يۇلتۇز تۈركۈمى
座女仙	پەرى يۇلتۇز تۈركۈمى
座仙英	پېرسىي يۇلتۇز تۈركۈمى
座雀孔	توز يۇلتۇز تۈركۈمى
座兔天	توشقان يۇلتۇز تۈركۈمى
座鹤天	تۇرنا يۇلتۇز تۈركۈمى
座狸狐	تۈلكە يۇلتۇز تۈركۈمى
座镜远望	تېلېسكوپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座羯摩	جەدى يۇلتۇز تۈركۈمى
座燕天	جەننەت قۇشى يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼南	جەنۇبىي بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座冕南	جەنۇبىي تاج يۇلتۇز تۈركۈمى
座极南	جەنۇبىي قۇتۇپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座字十南	جەنۇبىي كرىست يۇلتۇز تۈركۈمى
座角三南	جەنۇبىي ئۈچ بۇلۇڭ يۇلتۇز تۈركۈمى
座子双	جەۋزا يۇلتۇز تۈركۈمى
座熊犬	چوڭ ئېيىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬大	چوڭ ئىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇巨	چوڭ يىلان يۇلتۇز تۈركۈمى
座蝇苍	چىۋىن يۇلتۇز تۈركۈمى
座虫	خامبېلىئون يۇلتۇز تۈركۈمى
座瓶宝	دەلۋە يۇلتۇز تۈركۈمى
座马飞	دۇلدۇل يۇلتۇز تۈركۈمى
座豚海	دېلفىن يۇلتۇز تۈركۈمى
座家绘	رەسسام يۇلتۇز تۈركۈمى

座豹鹿	زىراپە يۇلتۇز تۈركۈمى
座钟时	سائەت يۇلتۇز تۈركۈمى
座蟹巨	قىسقۇچپاقا يۇلتۇز تۈركۈمى
座牛金	سوۋر يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇水	سۇ يىلىنى يۇلتۇز تۈركۈمى
座发后	سۈمبۈل چاچ يۇلتۇز تۈركۈمى
座女室	سۈنبۈلە يۇلتۇز تۈركۈمى
座鳳凤	سۈمۈرغ يۇلتۇز تۈركۈمى
座王仙	سېغىي يۇلتۇز تۈركۈمى
座罟网	سېتىكا يۇلتۇز تۈركۈمى
座仪份六	سېكىستانت يۇلتۇز تۈركۈمى
座马人半	سېنتاۋر يۇلتۇز تۈركۈمى
座规圆	سىر كۈل يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼剑	شەمشەر بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座冕北	شىمالىي تاج يۇلتۇز تۈركۈمى
座鸦乌	قاغا يۇلتۇز تۈركۈمى
座牌盾	قالقان يۇلتۇز تۈركۈمى
座马人	قەۋس يۇلتۇز تۈركۈمى
座爵巨	قۇمرا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鵠杜	كاككۈك يۇلتۇز تۈركۈمى
座后仙	كاسسىئوپىيە يۇلتۇز تۈركۈمى
座底船	كارىنا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鸽天	كەپتەر يۇلتۇز تۈركۈمى
座盘罗	كومپاس يۇلتۇز تۈركۈمى
座尾船	كېمە قۇيرۇق يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼鲸	كىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座马小	كىچىك ئات يۇلتۇز تۈركۈمى
座子狮小	كىچىك شىر يۇلتۇز تۈركۈمى
座熊小	كىچىك ئېيىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬小	كىچىك ئىت يۇلتۇز تۈركۈمى
座仙武	گېركۈلېس يۇلتۇز تۈركۈمى
座琴天	لىرا يۇلتۇز تۈركۈمى
座猫天	مۈشۈك يۇلتۇز تۈركۈمى
座案山	مېنىسا يۇلتۇز تۈركۈمى
座秤天	مىزان يۇلتۇز تۈركۈمى
座镜微显	مىكروسكوپ يۇلتۇز تۈركۈمى
座筒唧	ناسوس يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫御	ھارۋىكەش يۇلتۇز تۈركۈمى
座羊白	ھەمەل يۇلتۇز تۈركۈمى

座夫玉	ھەيكەلتاراش يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼双	ھوت يۇلتۇز تۈركۈمى
座炉天	ئوچاق يۇلتۇز تۈركۈمى
座犬猎	تايغان يۇلتۇز تۈركۈمى
座户猎	ئوۋچىلار يۇلتۇز تۈركۈمى
座箭天	ئوقيا يۇلتۇز تۈركۈمى
座鱼飞	ئوچار بېلىق يۇلتۇز تۈركۈمى
座角三	ئۈچ بۇلۇڭ يۇلتۇز تۈركۈمى
座江波	ئېرىدان يۇلتۇز تۈركۈمى
座具雕	ئىسكىنە يۇلتۇز تۈركۈمى
座安第印	ئىندىئان يۇلتۇز تۈركۈمى
座帆船	يەلكەن يۇلتۇز تۈركۈمى
座蛇长	يىلان يۇلتۇز تۈركۈمى
座夫蛇	يىلانچى يۇلتۇز تۈركۈمى

2. يۇلتۇزلار سىستېمىسى

系星

系星龙天	ئەجدىھا يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重双子狮	شىر قوش يۇلتۇزلار سىستېمىسى
群星星次女仙	پەرى ئىككىنچى ئاساسىي يۇلتۇز سىستېمىلىرى گۇرۇپپىسى
系星女仙	پەرى يۇلتۇزلار سىستېمىسى
云麦大	چوڭ ماگېللان بۇلۇتى
系星帽草	چىغ قالپاق يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重五芬蒂斯	ستېفان بەشلىك يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星重六特弗赛	سېفېرت ئالتىلىك يۇلتۇزلار سىستېمىسى
团系星发后	سۇمبۇل چاچ يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星超女室	سۇنبۇلە ئادەتتىن تاشقىرى يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星女室	سۇنبۇلە يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
团系星冕北	شىمالىي تاج يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
系星状涡	قۇيۇنسىمان يۇلتۇزلار سىستېمىسى
云麦小	كىچىك ماگېللان بۇلۇتى
系星熊小	كىچىك ئېيىق يۇلتۇزلار سىستېمىسى
团系星仙武	گېركۇلېس يۇلتۇز سىستېمىلىرى توپى
云伦哲麦	ماگېللان بۇلۇتى
1 伊费马	ماففېي 1
2 伊费马	ماففېي 2
系星夫玉	ھەيكەلتاراش يۇلتۇزلار سىستېمىسى
系星炉天	ئوچاق يۇلتۇزلار سىستېمىسى

3. يۇلتۇزلار توپى

团星

团星鬼
 协星马人半一蝎天
 团星熊大
 团星牛金
 团星毕
 群星毕
 团星大仙武
 集星户猎
 群星夫霍特斯奥
 团星昴
 团星 a 仙英
 团星 h 仙英
 团星 x 仙英

ئالۋاستى يۇلتۇزلار توپى
 چايان - سېنتاۋر يۇلتۇزلار جەمئىيىتى
 چوڭ ئېيىق يۇلتۇزلار توپى
 سەۋر يۇلتۇزلار توپى
 شولا يۇلتۇزلار توپى
 شولا يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 گېركۇلبس چوڭ يۇلتۇزلار توپى
 ئوۋچىلار يۇلتۇزلار يىغىلمىسى
 ئوستېرخوف يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 ئۈكەر يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي a يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي h يۇلتۇزلار توپى
 پېرسېي x يۇلتۇزلار توپى

4. ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

群星流

群星流龙天
 群星流子狮
 群星流麟麒
 群星流拉比
 群星流夫牧
 群星流女仙
 群星流仙英
 群星流子双
 群星流瓶宝
 群星流牛金
 群星流后仙
 群星流仪限象
 群星流鱼鲸
 群星流熊小
 群星流琴天
 群星流秤天
 群星流羊白

ئەجدىھا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 شىر ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 قىئات ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 بېيلا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پادىچى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پەرى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 پېرسېي ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 جەۋزا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 دەلۋە ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 سەۋر ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كاسسىئوپىيە ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كۋادرات ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كىت ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 كىچىك ئېيىق ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 لىرا ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 مىزان ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
 ھەمەل ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

群星流夫玉
群星流户猎

ھەيكەلتاراش ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى
ئوۋچى ئاقار يۇلتۇزلار گۇرۇپپىسى

5. ئون ئىككى بۇرج
宫二十道黄

宫子狮	شىر ، شىر بۇرجى
宫蝎天	چايان بۇرجى
宫羯摩	جەدى ، جەدى بۇرجى
宫子双	جەۋزا ، جەۋزا بۇرجى
宫瓶宝	دەلۋە ، دەلۋە بۇرجى
宫蟹巨	قىسقۇچپاقا ، قىسقۇچپاقا بۇرجى
宫牛金	سەۋر ، سەۋر بۇرجى
宫女室	سۈنبۈلە ، سۈنبۈلە بۇرجى
宫马人	قەۋس ، قەۋس بۇرجى
宫秤天	مىزان ، مىزان بۇرجى
宫羊白	ھەمەل ، ھەمەل بۇرجى
宫鱼双	ھوت ، ھوت بۇرجى

يىگىرمە تۆت مەۋسۈم 气节四十二

مەۋسۈم 气节	باش باھار 春立	ئەگىز سۈيى 水雨	جانىۋارلارنىڭ ئويغىنىشى 蛰惊	ئەتىيازلىق كۈن-تۈن تەڭلىكى 分春	چوكانتال 明清	قىزىلكوس 雨谷
مەزگىل 期日	2.ئاينىڭ 4 - ياكى 5.كۈنى	2.ئاينىڭ 19 - ياكى 20.كۈنى	3.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	3.ئاينىڭ 21 - ياكى 20.كۈنى	4.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	4.ئاينىڭ 20 - ياكى 21.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	315	330	345	0	15	30
مەۋسۈم 气节	باش ياز 夏立	دان تۈتۈش 满小	ئورما ۋاقتى 种芒	يازلىق كۈن- تۈن توختىشى 至夏	باش تومۇز 暑小	تومۇز 暑大
مەزگىل 期日	5.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	5.ئاينىڭ 21 - ياكى 22.كۈنى	6.ئاينىڭ 6 - ياكى 7.كۈنى	6.ئاينىڭ 22 - ياكى 21.كۈنى	7.ئاينىڭ 8 - ياكى 7.كۈنى	7.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	45	60	75	90	105	120
مەۋسۈم 气节	باش كۈز 秋立	كۈزگى تېرىم 暑处	ئاق شەبنەم 露白	كۈزلۈك كۈن- تۈن تەڭلىكى 分秋	سوغۇق شەبنەم 露寒	قىرو چۈشۈكى 降霜
مەزگىل 期日	8.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	8.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى	9.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	9.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى	10.ئاينىڭ 8 - ياكى 9.كۈنى	10.ئاينىڭ 23 - ياكى 24.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	135	150	165	180	195	210
مەۋسۈم 气节	باش قىش 冬立	تۇنجى قار 雪小	قىلپىن قار 雪大	قىشلىق كۈن- تۈن توختىشى 至冬	دەلۋىدىۋانە 寒小	قاپاقپاردى 寒大
مەزگىل 期日	11.ئاينىڭ 8 - ياكى 7.كۈنى	11.ئاينىڭ 23 - ياكى 22.كۈنى	12.ئاينىڭ 7 - ياكى 8.كۈنى	12.ئاينىڭ 22 - ياكى 23.كۈنى	1.ئاينىڭ 5 - ياكى 6.كۈنى	1.ئاينىڭ 20 - ياكى 21.كۈنى
كۈن يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق (°)经黄达到阳太	225	240	255	270	285	300

ئىسلاۋە: جەدۋەلدە يىگىرمە تۆت مەۋسۈم ۋە ئۇنىڭ مەزگىلى (قۇياش كالىپندارى مەزگىلى ۋە شۇ مەزگىلدە قۇياش يەتكەن ئاسترونومىيىلىك ئۇزۇنلۇق گرادۇسى) ئېنىق كۆرسىتىلدى.

注: 表中四十二气节及其日期(阳历)及其达到所阳太期(黄经度数)明确标示。

قەمەرىيە ۋە شەمسىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月历阳和历阴教兰斯伊

I قەمەرىيە كالىندارى بويىچە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月(历拉吉希)历阴

(月正)月一历回	(木热海穆)	. 1 مۇھەررەم
月二历回	(尔派赛)	. 2 سەپەر
月三历回	(力外艾力吾比热)	. 3 رەبىئۇلئەۋۋەل
月四历回	(尔赫阿力吾比热)	. 4 رەبىئۇلتاخىر
月五历回	(力外艾力耶迪玛朱)	. 5 جۇمادىيەلئەۋۋەل
月六历回	(尔赫阿力耶迪玛朱)	. 6 جۇمادىيەلتاخىر
月七历回	(甫捷热)	. 7 رەجەب
月八历回	(班夏)	. 8 شەببان
月九历回	(丹麦莱)	. 9 رەمازان
月十历回	(勒娃夏)	. 10 شەۋۋال
月一十历回	(代凯勒祖)	. 11 زۇلقەئدە
月二十历回	(捷黑勒祖)	. 12 زۇلھىججە

II شەمسىيە كالىندارى بويىچە مەۋسۇم ۋە ئايلارنىڭ ناملىرى

称名份月和令时(年阳太)历阳

باھار مەۋسۇمى:

(季春)节时令春

ھەمەل (مىلادىيە 3 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 4 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)

(日 20 月 4 至日 21 月 3 年纪元公)月 1

سەۋر (مىلادىيە 4 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 5 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

(日 21 月 5 至日 21 月 4 年纪元公)月 2

جەۋزا (مىلادىيە 5 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 6 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

(日 21 月 6 至日 22 月 5 年纪元公)月 3

ياز مەۋسۇمى:

(季夏)节时令夏

سەرەتان (مىلادىيە 6 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 7 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 7 至日 22 月 6 年纪元公)月 4

ئەسەد (مىلادىيە 7 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 8 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 8 至日 23 月 7 年纪元公)月 5

سۈنبۈلە (مىلادىيە 8 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 9 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 9 至日 23 月 8 年纪元公)月 6

كۈز مەۋسۇمى:

(季秋)节时令秋

مىزان (مىلادىيە 9 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 10 - ئاينىڭ 22 - كۈنىگىچە)

(日 22 月 10 至日 23 月 9 年纪元公)月 7

ئەقرب (مىلادىيە 10 - ئاينىڭ 23 - كۈنىدىن 11 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)

- (日 21 月 11 至日 23 月 10 年纪元公)月 8
 قەۋس (مىلادىيە 11 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 12 - ئاينىڭ 21 - كۈنىگىچە)
- (日 21 月 12 至日 22 月 11 年纪元公)月 9
 قىش مەۋسۈمى :
 (季冬)节时令冬
- جەدى (مىلادىيە 12 - ئاينىڭ 22 - كۈنىدىن 1 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)
 (日 20 月 1 至日 22 月 12 年纪元公)月 10
 دەلۋ (مىلادىيە 1 - ئاينىڭ 21 - كۈنىدىن 2 - ئاينىڭ 19 - كۈنىگىچە)
 (日 19 月 2 至日 21 月 1 年纪元公)月 11
 ھوت (مىلادىيە 2 - ئاينىڭ 20 - كۈنىدىن 3 - ئاينىڭ 20 - كۈنىگىچە)
 (日 20 月 3 至日 20 月 2 年纪元公)月 12

قېتىملەر ، مەملىكەتلەر ، رايونلار ۋە ئۇلارنىڭ پايتەختلىرى ، مەركەزلىرى
ۋە پۇللىرى

表称名币货及府首和都首，区地和家国，洲各

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قېتىملەر 名洲
ئافغانى 尼汗富阿	كابۇل 尔布喀	ئافغانىستان 汗富阿	
درەم 姆拉德	بېرېۋان 温里埃	ئەرمېنىيە 亚尼美亚	
مانات 特纳马	باكۇ 库巴	ئەزەربەيجان 疆拜塞阿	
دىنار 尔纳第	ماناما 麦纳麦	بەھرەين 林巴	
تاككا 卡塔	داككا 卡达	باڭلادىش 国拉加孟	
نۇلتىرۇم 姆鲁特尔努	تىمپۇ 布廷	بۇتان 丹不	
دوللار 元	سىرى بېگاۋان 湾加巴里斯	برۇنېي 莱文	اسىيا
كىيات 元緬	رانگون 光仰	بىرما 甸緬	اسىيا
يۈەن 元	بېيجىڭ 京北	جۇڭگو 国中	اسىيا
پوند 镑	نىكوزىيە 亚西科尼	سىپرۇس 斯路浦塞	ئورپا
لارى 瑞拉	تىبلىس 斯利比第	گرۇزىيە 亚吉鲁格	ئورپا
رۇپىيە 比卢	يېڭى دېھلى 里德新	ھىندىستان 度印	ئورپا
رۇپىيە 盾	جاكارتا 达加雅	ھىندونېزىيە 亚西尼度印	ئورپا
رىيال 尔亚里	تېھران 兰黑德	ئىران 朗伊	ئورپا
دىنار 尔纳第	باغدات 达格巴	ئىراق 克拉伊	ئورپا
يېڭى شېكېل 尔克谢新	نېل ئاۋىق 夫维拉特	ئىسرائىلىيە 列色以	ئورپا

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
رۇپىيە 盾	دىلى 力帝	شەرقىي تىمور 汶帝东	ئاسىيا 亚洲
يېن 元日	توكيو 京东	ياپونىيە 本日	
دىنار 尔纳第	ئاممان 曼安	ئىئوردانىيە 旦约	
رىئىل 尔瑞	فىنوم پېن 边金	كامبۇدژا 寨埔柬	
تەڭگە 格滕	ئاستانە 纳塔斯阿	قازاقىستان 坦斯克萨哈	
سۇم 姆索	بىشكەك 克凯什比	قىرغىزىستان 坦斯斯吉尔吉	
ۋون 圆	پىوڭياڭ 壤平	چاۋشيەن 鲜朝	
ۋون 圆	سىئۇل 城汉	كورىيە 国韩	
دىنار 尔纳第	كۇۋەيت 特威科	كۇۋەيت 特威科	
پىڭى كىپ 普基新	ۋېينتىيان 象万	لائوس 挝老	
پوند 镑	بېيرۇت 特鲁贝	لىۋان 嫩巴黎	
رىڭگىت 特吉林	كۇئالا لۇمپۇر 坡隆吉	مالايسىيا 亚西来马	
رۇفىيە 亚非罗	مالى 累马	مالدىۋې 夫代尔马	
توگرىك 克里格图	ئۇلانباتور 托巴兰乌	موڭغۇلىيە 古蒙	
رۇپىيە 比卢	كاتماندۇ 都满德加	نېپال 尔泊尼	
رىيال 尔亚里	مەسقات 特喀斯马	ئومان 曼阿	
رۇپىيە 比卢	ئىسلامئاباد 堡兰斯伊	پاكىستان 坦斯基巴	
	②	پەلەستىن 坦斯勒巴	
پېسو 索比	مانىلا 拉尼马	فىلىپپىن 宾律菲	
رىيال 尔亚里	دوھا 哈多	قاتار 尔塔卡	

پۇللار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲	
رىيال 尔亚里	رىياد 得雅利	سەئۇدى ئەرەبىستان 伯拉阿特沙	ئاسىيا 亚洲	
رۇپىيە 比卢	گاڭتوك 克托甘	سىككىم 金锡		
دوللار 元	③	سىنگاپور 坡加新		
رۇپىيە 比卢	كولومبو 坡伦科	سىرى لانكا 卡兰里斯		
پوند 镑	دەمەشق 哥士马大	سۈرىيە 亚利		
رۇبلى 布卢	دۈشەنبە 别尚杜	تاجىكىستان 坦斯克吉塔		
بات 铢	باڭكوك 谷曼	تايلاند 国泰		
ليرا 拉里	ئەنقەرە 拉卡安	تۈركىيە 其耳土		
مانات 特纳马	ئاشخاباد 德巴哈什阿	تۈركمەنىستان 坦斯曼库土		
دەرھەم 姆拉迪	ئابۇدەبى 比扎布阿	ئەرەپ بىرلەشمە خەلىپىلىكى 国王酋合联伯拉阿		
سۈم 姆素	ئاشكەنت 干什塔	ئۆزبېكىستان 坦斯克别兹乌		
دولك 盾	خانوي 内河	ۋىيەتنام 南越		
رىيال 尔亚里	سانئا 那萨	يەمەن 门也		
لېك 克列	تىرانا 那拉地	ئالبانىيە 亚尼巴尔阿		ياۋرۇپا 欧洲
ياۋرو 元欧	ئاندورا 尔道安	ئاندورا 尔道安		
ياۋرو 元欧	ۋىيېنا 纳也维	ئاۋستىرىيە 利地奥		
ياۋرو 元欧	بىرۇسېل 尔塞鲁布	بېلگىيە 时利比		
رۇبلى 布卢	مىنسىكى 克斯明	بېلورۇسىيە 斯罗俄白		
تېگىشمە مارك 克马换兑可	سارايېۋو 窝热拉萨	بوسنىيە - خېرسىگوۋىنا 那维哥塞黑和亚尼斯波		
لېۋا 弗列	سوفىيە 亚非索	بۇلغارىيە 亚利加保		

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
كۇنا 纳库	زاگرېب 布勒格萨	كرودىيە 亚地罗克	ياۋروپا 洲欧
كورۇنا 郎克	پراگا 格拉布	چېخ 克捷	
كرونا 郎克	كوپېنھاگېن 根哈本哥	دانىيە 麦丹	
كرۇن 郎克	تاللىن 林塔	ئېستونىيە 亚尼沙爱	
كرونا 郎克	تورس 港斯尔托	فارو تاقىم ئاراللىرى (دانىيە) (丹)岛群罗法	
ياۋرو 元欧	خېلسىنكى 基辛尔赫	فىنلاندىيە 兰芬	
ياۋرو 元欧	پارىژ 黎巴	فرانسىيە 国法	
ياۋرو 元欧	بېرلىن 林柏	گېرمانىيە 国德	
ياۋرو 元欧	ئافېنا 典雅	گىرىتسىيە 希腊	
فورنت 林福	بۇداپېشت 斯佩达布	ۋېنگرىيە 利牙匈	
كرونا 郎克	رېپىكىياۋنك 克未雅克雷	ئىسلاندىيە 岛冰	
ياۋرو 元欧	دۇبلىن 林柏都	ئېرلاندىيە 兰尔爱	
ياۋرو 元欧	رېم 马罗	ئىتالىيە 利大意	
لاتىن 特拉	رىگا 加里	لاتۋىيە 亚维脱拉	
فرانك 郎法	ۋادۇز 兹杜瓦	لىچتېنستېين 登士支列	
لىتاس 特立	ۋىلنىۋس 斯纽尔维	لىتۋا 宛陶立	
ياۋرو 元欧	لىۋكسېمبۇرگ 堡森卢	لىۋكسېمبۇرگ 堡森卢	
دېنار 尔纳代	سكوپلى 里普科斯	ماكېدونىيە 顿其马	
پوند 镑	ۋاللىتتا 塔莱瓦	مالتا 他耳马	
لېۋ 伊列	كىشېنېۋ 乌纳希基	مولدوۋا 瓦多尔摩	

پۇللار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ياۋرو 元欧	مونكو 哥纳摩	مونكو 哥纳摩	ياۋرۇپا 欧洲
ياۋرو 元欧	ئامستېردام 丹特斯姆阿	گوللاندىيە 兰荷	
كرونا 郎克	ئوسلو 陆斯奥	نورۋېگىيە 威挪	
زلوتى 提罗兹	ۋارشاۋا 沙华	پولشا 兰波	
ياۋرو 元欧	لسبون 本斯里	پورتۇگالىيە 牙葡葡	
لېۋ 伊列	بۇخارېست 特斯勒加布	رۇمىنىيە 亚尼马罗	
رۇبلى 布卢	موسكۋا 科斯莫	رۇسىيە 斯罗俄	
ياۋرو 元欧	سان مارينو 诺力马圣	سان مارينو 诺力马圣	
كورونا 郎克	براتسلاۋ 发拉斯迪拉布	سلوۋاكىيە 克伐洛斯	
تولار 尔拉托	ليۇبليانا 那雅尔布卢	سلوۋېنىيە 亚尼文洛斯	
ياۋرو 元欧	مادريت 里德马	ئىسپانىيە 牙班西	
كرونا 郎克	ستكهولم 摩尔哥德斯	شۋېتسىيە 典瑞	
فرانك 郎法	بېرن 尼尔伯	شۋېتسارىيە 士瑞	
گرىۋىن 亚尼夫里格	كېيۋ 辅基	ئۇكرائنا 兰克乌	
فوندىستېرلىك 镑英	لوندون 敦伦	ئەنگلىيە 国英	
	ۋاتىكان 城冈蒂梵	ۋاتىكان 国城冈蒂梵	
دىنار 尔纳第	بېلگراد 德莱格尔贝	سېربىيە - مونتېنېگرو 山黑和亚维尔塞	
دىنار 尔纳第	ئالجزىر 尔及尔阿	ئالجزىرىيە 亚利及尔阿	
كۋانزا 扎克整周	لۇئاند 达安罗	ئانگولا 拉哥安	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	پوتونوۋو 伏诺多波	بېنىن 宁贝	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
پۇلا 拉普	گابورون 内罗博哈	بوتسۋانا 纳瓦茨博	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	ۋاگادۇگۇ 古杜加瓦	بۇركىنا فاسو 索法纳基布	
فرانك 郎法	بۇجۇمبۇرا 拉布琼布	بۇرۇندى 迪隆布	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	يائوندى 得温雅	كامېرۇن 隆麦喀	
ئېسكۇدۇ 多库斯埃	برايا 亚拉普	بېشىل تۇمشۇق 角得佛	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	بانگۇي 吉班	ئوتتۇرا ئافرىقا 非中	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	نجامېنا 纳梅贾恩	چاد 得乍	
كومورو فرانكى 郎法科	مورونى 尼罗莫	كومورو 罗摩科	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	برازاۋىل 尔维柴拉布	كونگو 果刚	
فرانك 郎法	كىنشاسا 萨沙金	دېموكراتىك كونگو (金)果刚	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	يامۇسۇكرو 罗克苏穆亚	كوتېدىۋۇئىر 瓦迪特科	
فرانك 郎法	جىبۇتى 提布吉	جىبۇتى 提布吉	
پوند 镑	قاھىرە 罗开	مىسىر 及埃	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	مالابو 博拉马	ئېكۋاتور گۋىنېيىسى 亚内几道赤	
ناكفا 法克纳	ئاسمارا 拉马斯阿	ئېرىترېيە 亚里特立厄	
بىر 尔比	ئەددىس - ئەببە 巴贝亚斯的亚	ئېفىئوپىيە 亚比俄塞埃	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	لىمبېرېۋىل 尔维伯利	گابون 蓬加	
دالاس 西拉达	بانجۇل 尔珠班	گامبىيە 亚比冈	
سېدى 地塞	ئاككرا 拉克阿	گانا 纳加	
فرانك 郎法	كوناكرى 里克纳科	گۋىنېيە 亚内几	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首都	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	بىماۋ 绍比	گۈنىيە بىماۋ 绍比亚内几	
شلىك 令先	نايروي 毕罗内	كېنىيە 亚尼肯	
لوتى 蒂洛	ماسېرو 卢塞马	لېسوتو 托索莱	
دوللار 元美, 元	مونروۋىيە 亚维罗蒙	لېبېرىيە 亚里比利	
دىنار 尔纳第	تېرىپولى 里波黎的	لېۋىيە 亚比利	
ماداگاسقار فرانكى 郎法马	نانانارۋو 佛利那那塔	ماداگاسقار 加斯加达马	
مالاۋى كۋاچاسى 查瓦克维拉马	لېلونكۋې 圭隆利	مالاۋى 维拉马	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	باماكو 科马巴	مالى 里马	
ئوۋگۇبىيا 亚吉乌	نوۋاكشوت 特肖克瓦努	ماۋرىتانىيە 亚尼塔里毛	
رۇبىيە 比卢	لۇئىس 港易路	ماۋرىتۇس 斯求里毛	
دېرھەم 姆拉迪	رابات 特巴拉	ماراكەش 哥洛摩	
مېنتىكال 尔卡蒂梅	ماپۇتو 托普马	موزامبىك 克比桑莫	
راند 元纳	ۋىندخوك 克和得温	نامىبىيە 亚比米纳	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	نىئامبىيە 美亚尼	نىگېر 尔日尼	
ئاىرا 拉奈	ئابۇجا 贾布阿	نىگېرىيە 亚利日尼	
فرانسىيە فرانكى 郎法国法	ساينىيە - دېنى 尼但圣	رېئونئون (فرانسىيە) (法)汪尼留	
فرانك 郎法	كىگالى 利加基	رۋاندا 达旺卢	
ساينىت ھېلېنا فوندى 镑拿勒赫圣	جامېتون 敦斯姆詹	ساينىت ھېلېنا ئارىلى (ئەنگلىيە) (英)拿勒赫圣	
دوبرا 拉布多	سان تومې 美多圣	ساۋ تومې - پرنسېپى 比西林普和美多圣	
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	داكار 尔喀达	سېنېگال 尔加内塞	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲	
رۇپىيە 比卢塞	ۋىكتورىيە 亚利多维	سېيشېل 尔舌塞	ئافرىقا 非洲	
لېئون 昂利	فرتون 敦里弗	سېررالېئون 昆利拉塞		
شلىك 令先	مۇقوشو 沙迪加摩	سومالى 里马索		
راند 特兰	پرېتورىيە 亚利陀勒比	جەنۇبىي ئافرىقا 非南		
دەنار 尔纳第	خارتوم 穆土喀	سۇدان 丹苏		
لېلانگېنى 尼吉兰马埃	مىبابانى 内巴巴姆	سۋېزىلاندى 兰士威斯		
شلىك 令先	دارېس سالام 姆拉萨斯累达	تانزانىيە 亚尼桑坦		
ئافرىقا فرانكى 郎法洲非	لومې 美洛	نوگو 哥多		
دەنار 尔纳第	تۇنس 斯尼突	تۇنس 斯尼突		
شلىك 令先	كامپالا 拉帕坎	ئۇگاندا 达干乌		
	④	غەربىي سەھرا 拉哈撒西		
كۇچا 查瓦克	لۇساکا 卡萨卢	زامبىيە 亚比赞		
دوللار 元津	ھارارى 雷拉哈	زىمبابۋې 韦布巴津		
دوللار 元美	چارلوت ئامالىيە 果帕果帕	ئامېرىكىغا قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 亚摩萨属美		ئوكيانىيە 大洋洲
دوللار 元澳	كانبېررا 拉培堪	ئاۋسترالىيە 亚利大澳		
دوللار 元兰西新	ئاۋارۇئا 阿鲁瓦阿	كۆك تاقىم ئاراللىرى (新)岛群克库		
دوللار 元济斐	سۇۋا 瓦苏	فىجى ⑤ 岛群济斐		
تىنچ ئوكيان فرانكى 郎法洋平太	پاپىت 提皮帕	فرانسىيىگە قاراشلىق پولىنىزىيە 亚西尼利波属法		
دوللار 元美	ئاگانىيە 亚尼加阿	گۇئام (美)岛关		
دوللار 元澳	تاراۋا 瓦拉塔	كىرىباتى 斯巴里基		

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲	
دوللار 元美	مايۇرو 罗朱马	مارشال تاقىم ئاراللىرى 岛群尔绍马	ئوكيانىيە 大洲	
دوللار 元美	كولونىيە 尔基利帕	مىكرونېزىيە فېدېراتسىيىسى 邦联亚西尼罗克密		
دوللار 元澳	⑥	ناۋرۇ 鲁璠		
تىنچ ئوكيان فرانكى 郎法洋平太	نۇمېئا 阿美努	يېڭى كالىدونىيە (法)亚尼多里喀新		
دوللار 元兰西新	ۋېللىنگتون 顿灵惠	يېڭى زېلاندىيە 兰西新		
دوللار 元兰西新	ئالوفى 菲洛阿	نىئۇۋى ئارىلى (新)埃纽		
دوللار 元美	ساپان 岛班塞	شىمالىي مارشانا (美)岛群纳亚里马北		
دوللار 元美	كورور 尔罗科	پالاۋ 劳帕		
كىنا 那基	مورېسبى 港比兹尔莫	پاپۇئا يېڭى گۋىنېيىسى 亚内几新亚布巴		
دوللار 元兰西新	ئادامستون 敦斯当亚	پىتكيرن (英)恩凯特皮		
تالا 拉塔	ئاپىيە 亚皮阿	ساموئا 亚摩萨		
دوللار 元所	خونئارا 拉亚尼霍	سولومون تاقىم ئاراللىرى 岛群门罗所		
دوللار 元兰西新	فاكاۋفو 福考法	توكېلاۋ تاقىم ئاراللىرى (新)劳克托		
دوللار 加潘	نۇكۇئالوفا 法洛阿库努	تونگا 加汤		
دوللار 元澳, 币卢瓦图	فۇنافۇتى 提富纳富	تۇۋالۇ 卢瓦图		
ۋاتو 图瓦	ۋىلا 港拉维	ۋانۇئانۇ 图阿努瓦		
تىنچ ئوكيان فرانكى 郎法洋平太	ماتشۇتۇ 图乌塔马	ۋاللىس ۋە فۇتۇنا تاقىم ئاراللىرى (法)纳图富和斯利瓦		
دوللار 元比勒加东	ۋاللىبى 利瓦	ئانگۇئىلا (英)拉圭安		ئامېرىكا 洲
دوللار 元比勒加东	سانت جون 翰约圣	ئانتىگۇئا ۋە باربۇدا 达布巴和瓜提安		
پېسو 索比	بۇئېنوس ئايرېس 斯利艾斯诺宣布	ئارگېنتىنا 延根阿		

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
فلورس 林罗弗	ئورانيېستاد 德塔斯涅拉奥	ئارۇبا (荷)巴鲁阿	
دوللار 元马哈巴	ناسائۇ 骚拿	باھاما 马哈巴	
دوللار 元斯多巴巴	برجتون 敦奇里布	باربادوس 斯多巴巴	
دوللار 元兹利伯	بېلمۇپان 潘莫尔贝	بېلنز 兹利伯	
دوللار 元百	ھامىلتون 顿尔密哈	بېرمۇدا تاقىم ئاراللىرى (英)大慕百	
بولۇۋيانو 诺亚维利玻	سۇكرې 雷克苏	بولۇۋىيە 亚维利玻	
رېئال 尔亚雷	برازىلىيە 亚利西巴	برازىلىيە 西巴	
دوللار 元美	رود 城德棉	ئەنگلىيەگە قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 岛群京尔维属英	
دوللار 元大拿加	ئوتتاۋا 华太渥	كانادا 大拿加	
دوللار 元曼开	جورجتون 敦治乔	كايمان تاقىم ئاراللىرى (英)岛群曼开	
پېسو 索比	سانتىاگو 哥亚地圣	چىلى 利智	
پېسو 索比	سانتافي بوگوتا 大哥波菲圣	كولومبىيە 亚比伦哥	
كولون 郎科	سان خوسې 塞何圣	كوستارىكا 加黎达斯哥	
پېسو 索比	ھاۋانا 那瓦哈	كۇبا 巴古	
دوللار 元比勒加东	دوسېئاۋ 索罗	دومىنىكا 克尼米多	
پېسو 索比加尼米多	سانتو دومىنگو 各明多圣	دومىنىكا جۇمھۇرىيىتى 加尼米多	
سۇكرې 雷克苏	كتو 多基	ئېكۋادور 尔多瓜厄	
ياۋرو 元欧	كايبىنې 婁卡	فرانسىيەگە قاراشلىق گۇيانا 那亚圭属法	
كرون 郎克麦丹	گودتخاب 布霍特戈	گرېنلاند (丹)兰陵格	
دوللار 元比勒加东	سانت جورج 治乔圣	گرېنادا 达纳林格	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
ياۋرو 元欧	باس تېر 尔特斯巴	گۋادېلۇپ (法)普罗德瓜	
كېتزال 尔查格	گۋاتېمالا 城拉马地危	گۋاتېمالا 拉马地危	
دوللار 元圭	جورجتون 敦治乔	گۋيانا 那亚圭	
كوئورد 德古	پورت-ئو-پرنس 港子太	خايتى 地海	
لېمپىرا 拉皮伦	تېگۇسگالپا 巴尔加西古特	خوندۇراس 斯拉都洪	
دوللار 元加买牙	كىنگستون 敦斯金	يامايكا 加买牙	
ياۋرو 元欧	فورت-دې-فرانسىيە 堡西兰法	مارتىنىكا (法)克尼提马	
پېسو 索比	مېكسىكا 城哥西墨	مېكسىكا 哥西墨	
دوللار 元比勒加东	پېلموئوت 斯茅利普	مونتسېرات (英)特拉塞特蒙	
گىلدېر ، فلورن 林罗弗·盾荷	ۋېللىستاد 德塔斯廉威	گوللاندىيەگە قاراشلىق ئانتىلېس 斯列的安属荷	
كوردوبا 巴多科	ماناگۇئا 瓜那马	نكاراگۇئا 瓜拉加尼	
البوئا 亚波巴	پاناما 城马拿巴	پاناما 马拿巴	
گۇئان 尼拉瓜	ئاسۇنسئون 森松亚	پاراگۋاي 圭拉巴	
سول 尔索	لېما 马利	پېرۇ 鲁秘	
دوللار 元美	سان خۇئان 安胡圣	پۇئېرتورىكو (美)各黎多波	
دوللار 元比勒加东	باسسېتېر 尔特斯巴	ساينت كىتس ۋە نېۋىس 斯维尼和茨基圣	
دوللار 元比勒加东	كاسترېيس 里特斯卡	ساينت لۇتسىيە 亚西卢圣	
فرانك 郎法国法	ساينت پېئېر 尔埃皮圣	ساينت پېئېر ئارىلى ۋە مېكېلون تاقىم ئاراللىرى (法)隆克密和尔埃皮圣	
دوللار 元比勒加东	كىنگستون 敦斯金	ساينت ۋىنسېنت ۋە گرېنادس 斯丁纳林格和特森文圣	
كرونا 郎科	سان سالۋادور 多瓦尔萨圣	سالۋادور 多瓦尔萨	

پۇلار 币货	پايتەختلەر - مەركەزلەر 府首或都首	مەملىكەتلەر - رايونلار 区地或家国	قىتئەلەر 名洲
گىلدېر 盾苏	پارامارېبو 博里马拉帕	سۇرىنام 南里苏	ئاسىيا 美洲
دوللار 元多, 特	ئىسپانىيە پورتى 港牙班西	ترىنىداد ۋە توباگو 哥巴多和达尼立特	
دوللار 元美	كوكېۋورت 城恩伯科	تۇركس ۋە كايكوس تاقىم ئاراللىرى (英) 岛群斯科凯和斯克特	
دوللار 元美	ۋاشىنگتون 顿盛华	ئامېرىكا 国美	
دوللار 元美	چارلوت ئامالىيە 亚利马阿特洛夏	ئامېرىكىغا قاراشلىق ۋىرگىن تاقىم ئاراللىرى 岛群京尔维属美	
يېڭى پېسو 索比	مونتېۋېدېئو 亚的维得蒙	ئۇرۇگۋاي 圭拉乌	
بولۋار 瓦利博	كاراكاس 斯加拉加	ۋېنېزۇئېلا 拉瑞内委	

ئىلاۋە: بەزى مەملىكەتلەرنىڭ پۇل بىرلىكلىرى ئوخشاش نامدا ئاتالسىمۇ، ئەمما ئۇلارنىڭ قىممەت - مىقدارلىرى ئوخشاشمايدۇ.

注意: 一些国家的货币单位虽然名称一样，但是它的币值并不相同。

ئىزاھاتلار:

明说:

① ئىسرائىلىيە دۆلەت بولۇپ قۇرۇلغاندا تېل ئاۋىنى پايتەخت قىلىپ بەلگىلىگەن، كېيىن ئېرۇسالىمغا يۆتكىلگەنلىكىنى جاكارلىغان. 1980 - يىلى 7 - ئايدا پارلامېنت قانۇن ماقۇللاپ، ئېرۇسالىمنىڭ «مەڭگۈ ئايرىلماس پايتەخت» ئىكەنلىكىنى جاكارلىغان. ئەرەب دۆلەتلىرى بۇ توغرىدا ھېلىمۇ تالاش - تارتىش قىلماقتا.

以色列国建国时曾定耶路撒冷为维夫，后宣布耶路撒冷为布耶撒冷，1980年7月会议通过法律，宣布耶路撒冷为《永不分离》。阿各伯拉国家对此一直争执不休。

② 1988 - يىلى 11 - ئايدا پەلەستىن دۆلەتلىك كومىتېتى «مۇستەقىللىق خىتابنامىسى» ماقۇللاپ، ئېرۇسالىمنى يېڭى قۇرۇلغان پەلەستىن دۆلىتىنىڭ پايتەختى قىلىپ بەلگىلىگەنلىكىنى جاكارلىغان.

1988年11月巴坦斯勒国家委员会通过《独立宣言》，宣布耶路撒冷为新建立的巴坦斯勒国家的都首。

③ سىنگاپورنىڭ پايتەختى بەلگىلەنمىگەن بولۇپ، سىنگاپور شەھىرى ئۇنىڭ مەمۇرىي مەركىزى.

新加坡的都首有没有确定，新加坡为其政治中心。

④ غەربىي سەھرانىڭ مەركىزى يوق بولۇپ، لايۋۇن ئۇنىڭ ئەڭ چوڭ شەھىرى.

撒哈拉中心的有没有，拉哈撒西是其最大城市。

⑤ فىجى رېسپۇبلىكىسى 1999 - يىلى 2 - ئايدا نامىنى فىجى تاقىم ئاراللىرى رېسپۇبلىكىسىغا ئۆزگەرتكەن (قىسقارتىلىپ فىجى تاقىم ئاراللىرى دەپمۇ ئاتىلىدۇ).

斐济共和国和斐济群岛共和国(也简称斐济群岛)。

⑥ ناۋرۇنىڭ پايتەختى بەلگىلەنمىگەن بولۇپ، ئۇنىڭ مەمۇرىيەت مەركىزى يارېن رايونى.

瑙鲁的都首尚未确定，其政治中心为雅仁区。

مەملىكىتىمىز تارىخىدىكى سۇلالىلەر يىللىرىنىڭ مىلادىيە يىللىرى

بىلەن سېلىشتۇرمىسى 表照对元公代朝史历国我

رېۋايەت بويىچە يىراق قەدىمكى دەۋردىكى ئاقساقاللىقلار (مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 21 - ئەسىرگىچە)	ئۈچ پادىشاھ ، بەش ئاقساقال 帝五，皇三	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 21 - ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 16 - ئەسىرگىچە	夏 شيا	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 16 - ئەسىردىن تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىرگىچە	商 شانگ	
تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىردىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 771 - يىلىغىچە	周西 جۇ غەربىي جۇ	周 جۇ تەخمىنەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 11 - ئەسىردىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 256 - يىلىغىچە
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 770 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 256 - يىلىغىچە	周东 جۇ شەرقىي جۇ	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 772 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 476 - يىلىغىچە	代时秋春 ئەمىنىيە دەۋرى	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 475 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 221 - يىلىغىچە	代时国战 ① يېغىلىق دەۋرى	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 221 - يىلىدىن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىغىچە	秦 چىن	
مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىدىن مىلادىيە 25 - يىلىغىچە	汉西 خەن غەربىي خەن	汉 ② خەن مىلادىيەدىن بۇرۇنقى 206 - يىلىدىن مىلادىيە 220 - يىلىغىچە
220 — 25	汉东 خەن شەرقىي خەن	
220 — 265	魏 ۋېي	ئۈچ پادىشاھلىق 国三 280 — 220
221 — 263	蜀 شۇ	
222 — 280	吴 ۋۇ	
265 — 316	晋西 چىن غەربىي چىن	晋 چىن 420 — 265
317 — 420	شەرقىي چىن ۋە ئون ئالتە پادىشاھلىق ③ 国六十، 晋东	
420 — 479	宋 سۇڭ	جەنۇبىي سۇلالە 589 — 420 ۋە شىمالىي سۇلالىلەر 朝北南 589 — 420
479 — 502	齐 چى	
502 — 557	梁 لياڭ	
557 — 589	陈 چىن	
386 — 534	魏北 ۋېي شىمالىي	
534 — 550	魏东 ۋېي شەرقىي	
550 — 577	齐北 چى شىمالىي	
535 — 556	魏西 ۋېي غەربىي	
557 — 581	周北 جۇ شىمالىي	

618 — 581		سۇي 隋
907 — 618		تياڭ 唐
923 — 907	كېيىنكى لياڭ 梁后	بىرىنچى سۇلالە ۋە ئون پادىشاھلىق 五代十国 960 — 907
936 — 923	كېيىنكى تياڭ 唐后	
946 — 936	كېيىنكى جىن 晋后	
950 — 646	كېيىنكى خەن 汉后	
960 — 951	كېيىنكى جۇ 周后	
979 — 901	ئون پادىشاھلىق ④ 国十	
1127 — 960	شىمالىي سۇڭ 宋北	سۇڭ 宋
1279 — 1127	جەنۇبىي سۇڭ 宋南	
1125 — 907		لياۋ 辽
1211 — 1124		غەربىي لياۋ 辽西
1227 — 1032		تاڭغىت 夏西
1234 — 1115		جىن 金
1368 — 1206		يۈەن 元
1644 — 1368		مىڭ 明
1644 — 1562	كېيىنكى جىن 金后	چىڭ 清
1911 — 1644	چىڭ 清	
1949 — 1912		جۇڭخۇا مىڭگو 国民华中
1949 - يىلى 10 - ئاينىڭ 1 - كۈنى قۇرۇلدى .		جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى 中华人民共和国

ئىزاھات :

: 明说

① بۇ دەۋردە ئاساسەن چىن، ۋېي، خەن (韩)، جاۋ، چۇ، يەن، چى قاتارلىق پادىشاھلىقلار ئۆتكەن .

。国王等齐，燕，楚，赵，韩，魏，秦有要主代时个这

② بۇ دەۋر ۋاڭ ماڭ قۇرغان «شىن» (新) خانىدانلىقى (مىلادىيە 9 - يىلىدىن 23 - يىلىغىچە) نى ئۆز ئىچىگە ئالدى . ۋاڭ ماڭ دەۋرىدە كەڭ كۆلەملىك دېھقانلار قوزغىلىڭى كۆتۈرۈلۈپ، دېھقانلار ھاكىمىيىتى قۇرۇلغان . مىلادىيە 23 - يىلى ۋاڭ ماڭنىڭ «شىن» خانىدانلىقى مۇنقەرز بولغان . مىلادىيە 25 - يىلى شەرقىي خەن (汉东) خانىدانلىقى قۇرۇلغان . 民农过立建，义起民农的模规大了发爆代时葬王。(年23元公至年9元公)朝王“新”的建所葬王括包代时个这

。立建朝王汉东年25元公。亡灭朝王“新”的葬王年23元公。权政

③ بۇ دەۋردە شەرقىي جىن خانىدانلىقىدىن باشقا، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال ھاكىمىيەتلەرمۇ بولغان، ئۇلار خەن (ئالدىنقى جاۋ)، چىڭ (چېڭخەن)، ئالدىنقى لياڭ، كېيىنكى جاۋ (ۋېي)، ئالدىنقى يەن، ئالدىنقى چىن، كېيىنكى يەن، كېيىنكى چىن، غەربىي چىن، كېيىنكى لياڭ، جەنۇبىي لياڭ، شىمالىي لياڭ، جەنۇبىي يەن، غەربىي لياڭ، شىمالىي يەن، شيا قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت، ئۇلار تارىختا «ئون ئالتە پادىشاھلىق» دەپ ئاتالغان .

，燕前，(魏)赵后，凉前，(汉成)成，(赵前)汉是们它，权政建封些一过现出后先还，外之朝王晋东除代时个这

。“国六十”称史们它，国王等夏，燕北，凉西，燕南，凉北，凉南，凉后，秦西，秦后，燕后，秦前

④بۇ دەۋردە كېيىنكى لياڭ، كېيىنكى تاڭ، كېيىنكى جىن، كېيىنكى خەن (汉后)، كېيىنكى جۇ دىن باشقا، ئىلگىرى - ئاخىر بولۇپ بەزى فېئودال ھاكىمىيەتلەرمۇ بولغان، ئۇلار ۋۇ، ئالدىنقى شۇ، ۋۇيۇ، چۇ، مىن، جەنۇبىي خەن (汉南)، جىڭنەن (نەنپىڭ)، كېيىنكى شۇ، جەنۇبىي تاڭ، شىمالىي خەن (汉北) قاتارلىق پادىشاھلىقلاردىن ئىبارەت. ئۇلار تارىختا «ئون پادىشاھلىق» دەپ ئاتالغان.

南，闽，楚，越吴，蜀前，吴是们它，在存权政建封些一有后先还，外之周后，汉后，晋后，唐后，梁后除代时个这

。“国十”称史们它，国王等汉北，唐南，蜀后，(平南)南荆，汉

گېئولوگىيەلىك دەۋرلەر 表简代时质地

جانلىقلار تەرەققىياتى ىزوتوپلۇق ياش (مىليون يىل) (年万百) 龄年素位同	ئىزوتوپلۇق ياش (مىليون يىل) (年万百) 龄年素位同		قەرنە 世	ئەسىر 纪	دەۋر 代	ئالەم 宙
	داۋاملىشىش 维持	باشلىنىش 始开				
بۇ ئەسىرنىڭ دەسلەپىدە ئىنسانىيەت ئەجدادى پەيدا بولغان 现出先祖类人期初纪本	2.5	2.5	تولۇق يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新全 (h)	IV 纪第四 (Q)		
			يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新更 (p)			
ئۆسۈملۈك ۋە ھايۋانلار ھازىرقى زاماندىكىگە پەيدىنپەي ئوخشاشقان 代现代近接渐逐物动和物植	64.5	67	يېڭىلىققا ئۆتۈش قەرنەسى 世新上 (N ₂)	III 纪第三 (R)	III 纪第三 (R)	
			ئارا يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新中 (N ₁)			
			پەيدىنپەي يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新渐 (E ₃)	K 代中生		
			دەسلەپكى يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新始 (E ₂)			
قەدىمكى يېڭىلىنىش قەرنەسى 世新古 (E ₁)						
بۇ ئەسىرنىڭ ئاخىرلىرىدا يېپىق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈك-لەر كۆپلەپ پەيدا بولغان. تۆشۈكچىلىكلەر كۆپەيگەن. ئاممونىتلار ۋە بېلبېنتلار تەدرىجىي يوقىلىشقا باشلىغان. كېيىنكى باسقۇچتا بېغىرلىغۇچىلارنىڭ يوقىلىشى تېزلىشىپ كەتكەن. 菊。盛兴虫孔有。现发量大物植子被。期后纪本。少减剧急期后至类行爬。迹绝趋渐石箭和石	70	137	بور ئەسىرى (K) 纪垩白		IV 纪第四 (Q)	
پاپوروتنىك، سىكاش، كۆمۈشئۆرۈك ۋە قارىغاي، ئار-چىلار كۆپەيگەن. ئاممونىت ۋە بېلبېنتلار كۆپەيگەن. بېغىرلىغۇچىلارنىڭ كېلەكسىزلىرىدىن يەنى دە-نزاۋۇرلار كۆپەيگەن. قۇشلار پەيدا بولغان. 石菊和石箭。荣繁等类柏松和杏银。铁苏。蕨真。现出类鸟。展发(龙恐)类行爬的大巨。盛兴	58	195	يۇرا ئەسىرى (J) 纪罗侏		III 纪第三 (R)	M

ھاياتلىق ئالىسى ھايۋانلار دەۋرى ىزوتوپلۇق ياش

<p>يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەر تېخىمۇ كۆپەيگەن. بېغىش پۇتلۇقلار ئازايغان. ئاممونىتلار ۋە ئېچىلما ساقاقلقلار تەرەققىي قىلغان. قاتلىق چىشلقلار يوقالغان. بېغىرلىغۇچىلار تەرەققىي قىلغان. سۈت ئەمگۈچىلەر پەيدا بولغان.</p> <p>鳃瓣和石菊. 少减类足腕. 展发步一进物植子裸. 现出类乳哺. 展发类行爬. 迹绝类齿迷. 育发类</p>	<p>35</p>	<p>230</p>	<p>ئۈچلەمچى ئەسىر (T) 纪叠三</p>	<p>كېيىنكى قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>ھاياتلىق ئالىمى ھەيۋەت</p>
<p>ئەسىرنىڭ ئاخىرقى باسقۇچلىرىدا ياغاچ غوللۇق پىلا، ئۈن، بامبۇك، پاپوروتنىڭ ۋە ئۇرۇقلۇق پاپوروتنىڭ لار، كوردا دەرىخى قاتارلىقلار خارابىلىشىشقا يۈز تۈنۈپ، يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەردىن قارىغاي، ئارچا قاتارلىقلار تەرەققىي قىلىشقا باشلىغان. ئاممونىد، بېغىش پۇتلۇقلار قاتارلىقلارنىڭ تەرەققىياتى داۋاملىشىۋەرگەن. ئەسىر ئاخىرلىرىدا شولىق مارجانلار، توپ مارجانلار، ئۈچ قاناتلىقلار، قەدىمكى ئۇمۇرتقىسىزىلار يوقالغان.</p> <p>于趋等树达科，蕨子种，木芦，松石本木，期晚至腕，石菊. 展发始开等类柏松如物植子裸. 落衰珊瑚板床，珊瑚射四，末纪本. 展发续继等类足. 灭绝类蜓，虫叶三，瑚</p>	<p>55</p>	<p>285</p>	<p>ئىككىلەمچى ئەسىر (P) 纪叠二</p>			
<p>پاپوروتنىڭ، ياغاچ غوللۇق پلائون، بامبۇك پاپوروتنىڭ خىللىرى، ئۇرۇقلۇق پاپوروتنىڭ لار، كوردا دەرىخى قاتارلىقلار زور مىقداردا كۆپەيگەن. ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار ئۆلگەن. مارجانلار، قەدىمكى ئۇمۇرتقىسىزىلار، بېغىش پۇتلۇقلار ئىنتايىن كۆپەيگەن. قوش ماكانلىقلار تېخىمۇ تەرەققىي قىلغان. بېغىرلىغۇچىلار پەيدا بولغان.</p> <p>量大等树达科，蕨子种，木芦，松石本木，蕨真栖两. 多很类足腕，类蜓，珊瑚. 亡衰石笔. 荣繁. 现出类行爬. 展发步一进类</p>	<p>65</p>	<p>350</p>	<p>تاشكۆمۈر ئەسىرى (C) 纪炭石</p>			
<p>دەسلەپكى باسقۇچتا يالىڭچاق پاپوروتنىڭ كۆپەيگەن، ئوتتۇرا باسقۇچنىڭ ئاخىرلىرىدا پاپوروتنىڭ تۈرىدىكى ئۆسۈملۈكلەر ۋە ئىپتىدائىي يالىڭچاق ئۇرۇقلۇق ئۆسۈملۈكلەر پەيدا بولغان. بېغىش پۇتلۇقلار ۋە مارجانلار تەرەققىي قىلغان. ئىپتىدائىي ئاممونىد پەيدا بولغان. دەسلەپتە ھاشارلار ۋە ئىپتىدائىي قوش ماكانلىقلار (قاتلىق چىشلقلار) پەيدا بولغان، بېلىقلار تەرەققىي قىلغان. ئاخىرقى باسقۇچتا ئېگەكسىزىلەر يوقىلىشقا باشلىغان.</p> <p>裸始原和物植类蕨. 后期中，荣繁类蕨裸期早在出石菊始原. 育发珊瑚和类足腕. 现出物植子类鱼. 现发初最(类齿迷)类栖两始原和虫昆. 现. 灭绝于趋类颌无. 期晚至. 展发</p>	<p>50</p>	<p>400</p>	<p>دېۋون ئەسىرى (D) 纪盆泥</p>			
<p>ئاخىرقى باسقۇچتا يالىڭچاق پاپوروتنىڭ پەيدا بولۇشقا باشلىغان. بېغىش پۇتلۇقلار ۋە مارجانلار كۆپەيگەن. ئۈچ قاناتلىقلار ۋە ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار تېخىمۇ كۆپەيگەن. ئېگەكسىزىلەر تەرەققىي قىلغان. ئاخىرقى باسقۇچتا ئىپتىدائىي بېلىقلار پەيدا بولغان.</p> <p>荣繁珊瑚和类足腕. 现出始开类蕨裸. 期末在始原. 期晚至. 育发类颌无. 盛繁仍石笔和虫叶. 现出类鱼三</p>	<p>40</p>	<p>440</p>	<p>سەلور ئەسىرى (S) 纪留志</p>			
<p>يۈسۈنلەر ئومۇميۈزلۈك تەرەققىي قىلغان. دېڭىز - ئوكيان ئۇمۇرتقىسىز ھاياتلىرى ۋە ئۈچ قاناتلىقلار، ئۈرچۈقسىمان قۇلۇقلار، باشپۇتلۇقلار، بېغىش پۇتلۇقلار، تىكەنلىك ھاياتلىرى (دېڭىز قۇم ئالىمى) قاتارلىقلار ئىنتايىن كۆپەيگەن. پالاق پۇتلۇقلار پەيدا بولغان. ھەقىقىي شولىق مارجانلار بايقالغان. كالتسىيلىق يۈسۈنلەر تەرەققىي قىلغان.</p> <p>笔，虫叶三和物动椎脊无生海. 育发泛广类藻常非等(榆林海)物动皮棘，类足腕，类足头，石钙. 珊瑚射四的靠可现发. 现出类盖足板. 盛繁. 育发藻</p>	<p>60</p>	<p>500</p>	<p>ئوردوۋىك ئەسىرى (O) 纪陶奥</p>	<p>دەسلەپكى قەدىمكى ھايات دەۋرى</p>	<p>ئەتىياز</p>	<p>ھاياتلىق ئالىمى ھەيۋەت</p>

<p>قىزىل يۈسۈن ، بېشىل يۈسۈن قاتارلىقلار كۆپىيىشكە باشلىغان . قەدىمكى ئالەم قاتنا ئىزلىرىغا سېلىشتۇر . غاندا ، مەلۇم تىپتىكى ئۇمۇرتقىسىز ھايۋانلار بولۇپمۇ ئۈچ قاناتلىقلارغا ئوخشاشلا كۆپىيىشكە باشلىغان . تۆۋەن دەرىجىلىك بېغىش پۈتۈنلۈقلەر ، قەدىمكى قۇلۇلەرگە ئوخشاش ھايۋانلار تەرەققىي قىلغان .</p> <p>相录记石化代古元与 。盛繁始开等藻绿，藻红始开等虫叶三是其尤，物动椎脊无类门干若，比。育发等物动杯古，类足腕等低。荣繁</p>	70	570	<p>كېمبىرى ئەسىرى (K)纪武寒</p>		
<p>كۆك يۈسۈن ۋە باكتېرىيىلەر چىقىشقا باشلىغان . ئاخىرقى باسقۇچقا كەلگەندە ئۇمۇرتقىسىز ھايۋانلار پەيدا بولغان .</p> <p>出物动椎脊无，期末至。盛繁始开菌细和藻蓝。现</p>	1830	2400	<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>قەدىمكى ئالەم 宙古元 (pt)</p>	<p>بوشۇرۇن ھاياتلىق ئالىمى</p>
<p>ئاخىرقى باسقۇچتا باكتېرىيىلەر ، زەمبۇرۇغ - يۈسۈنلەر ، تۆۋەن دەرىجىلىكلەردىن كۆك يۈسۈن پەيدا بولغان بولۇشى مۇمكىن ، ئەمما قاتنا ئىزلىرى يوق دېيىر .</p> <p>记石化的靠可但，在存藻蓝等低和类菌有期晚。多不录</p>	2100	4500	<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>ئەڭ قەدىمكى ئالەم 宙古太 (Ar)</p>	
			<p>خەلقئارالىق بېكىتىلىشتىن ئۆتىگەن 案方分划牲际国有没</p>	<p>قاراغۇ ئالەم 宙古冥</p>	<p>سەنئەت</p>

ئۆلچەم بىرلىكلىرى 表位单量计

1. مېتىر سىستېمىسىدىكى ئۆلچەم بىرلىكلىرى 表位单量计制公

度 长 ۈزۈنلۈق

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	μ	مىكرون 米 微
10 مىكرون	<i>cmm</i>	سانتىمىللىمېتىر 米 忽
10 سانتىمىللىمېتىر	<i>dmm</i>	دېتسىمىللىمېتىر 米 丝
10 دېتسىمىللىمېتىر	<i>mm</i>	مىللىمېتىر 米 毫
10 مىللىمېتىر	<i>cm</i>	سانتىمېتىر 米 厘
10 سانتىمېتىر	<i>dm</i>	دېتسىمېتىر 米 分
10 دېتسىمېتىر	<i>m</i>	مېتىر (尺公)米
10 مېتىر	<i>dam</i>	دېكامېتىر 米 十
100 مېتىر	<i>hm</i>	گېكتومېتىر 米 百
1000 مېتىر	<i>km</i>	كىلومېتىر (米千)里公

积 面 ۈز

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mm^2	كۋادرات مىللىمېتىر 米毫方平
100 كۋادرات مىللىمېتىر	cm^2	كۋادرات سانتىمېتىر 米厘方平
10000 كۋادرات سانتىمېتىر	m^2	كۋادرات مېتىر 米方平
100000 كۋادرات مېتىر	km^2	كۋادرات كىلومېتىر 里公方平

积 地 مەيدان

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	m^2	كۋادرات مېتىر 米 方 平
100 كۋادرات مېتىر	a	ئار 亩 公
100 ئار	ha	گېكتار 顷 公
100 گېكتار	hm^2	كۋادرات كىلومېتىر 里 公 方

积 体 ھەجىم

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mm^3	كۈب مىللىمېتىر 米 毫 方 立
1000 كۈب مىللىمېتىر	cm^3	كۈب سانتىمېتىر 米 厘 方 立
1000 كۈب سانتىمېتىر	dm^3	كۈب دېتسىمېتىر 米 分 方 立
1000 كۈب دېتسىمېتىر	m^3	كۈب مېتىر 米 方 立

积 容 سىغىم

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	ml	مىللىلىتىر 升 毫
10 مىللىلىتىر	cl	ساتىلىتىر 升 厘
10 ساتىلىتىر	dl	دېتسىلىتىر 升 分
10 دېتسىلىتىر	l	لىتىر 升
10 لىتىر	dal	دېكالىتىر 升 十
10 دېكالىتىر	hl	گېكتولىتىر 升 百
10 گېكتولىتىر	kl	كىلولىتىر 升 千

ئېغىرلىق ئېغىرلىق

تەڭلىك مىقدارى 数 等	بەلگىسى 号 符	نامى 称 名
	mg	مىللىگرام 克 毫
10 مىللىگرام	cg	سانتىگرام 克 厘
10 سانتىگرام	dg	دېتسىگرام 克 分
10 دېتسىگرام	g	گرام (分公) 克
10 گرام	dag	دېكاگرام (分公) 克十
100 گرام	hg	گېكتوگرام 克 百
1000 گرام	kg	كىلوگرام (克千) 斤公
100 كىلوگرام	q	سېنتىنېر 担 公
1000 كىلوگرام	t	توننا 吨

2. بازار سىستېمىسىدىكى ئۆلچەم بىرلىكلىرى
表位单量计制市

ئۇزۇنلۇق ئېغىرلىق

يول 里	جاڭ 丈	چى 尺	سۇڭ 寸	پۇڭ 分	لى 厘	خاۋ 毫	نامى 称 名
150 جاڭ	10 چى	10 سۇڭ	10 پۇڭ	10 لى	10 خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

يۈز ئېغىرلىق

كۋادرات يول 里方平	كۋادرات جاڭ 丈方平	كۋادرات چى 尺方平	كۋادرات سۇڭ 寸方平	كۋادرات پۇڭ 分方平	كۋادرات لى 厘方平	كۋادرات خاۋ 毫方平	نامى 称 名
22500 كۋادرات جاڭ	100 كۋادرات چى	100 كۋادرات سۇڭ	100 كۋادرات پۇڭ	100 كۋادرات لى	100 كۋادرات خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

مەيدان ئېغىرلىق

چىڭ 顷	مو 亩	پۇڭ 分	لى 厘	خاۋ 毫	نامى 称 名
100 مو	10 پۇڭ	10 لى	10 خاۋ		تەڭلىك مىقدارى 数 等

ئېغىرلىق ھېسابلىغۇچىسى

نامى 称名	سى 丝	خاۋ 毫	لى 厘	پۇڭ 分	مىسقال 钱	سەر 两	جىڭ 斤	دەن 担
تەڭلىك مىقدارى 数等		10 سى	10 خاۋ	10 لى	10 پۇڭ	10 مىسقال	10 * سەر	100 جىڭ

* كونا سىستېما بويىچە 16 سەر
斤 1 两 16 为制旧

سېغىم ھېسابلىغۇچىسى

نامى 称名	چىمدىم 撮	قوشۇق 勺	ئوچۇم 合	شېڭ 升	كۈرە 斗	دادەن 石
تەڭلىك مىقدارى 数等		10 چىمدىم	10 قوشۇق	10 ئوچۇم	10 شېڭ	10 كۈرە

3. ئۆلچەم بىرلىكلىرىنىڭ سېلىشتۇرۇمىسى
表较比位单量计

ئۇزۇنلۇق سېلىشتۇرۇمىسى 表较比度长

1 كىلومېتىر (里公) = 2 يول (里市) = 0.621 مىل (哩) = 0.540 دېڭىز مىلى () 1 مېتىر (米, 尺公) = 3 چى (尺市) = 3.281 فوت ()
1 يول (里市) = 0.500 كىلومېتىر (里公) = 0.311 مىل (哩) = 0.270 دېڭىز مىلى () 1 چى (尺市) = 0.333 مېتىر (米) = 1.094 فوت ()
1 مىل (哩) = 1.609 كىلومېتىر (里公) = 3.219 يول (里市) = 0.868 دېڭىز مىلى () 1 فوت () = 0.305 مېتىر (米) = 0.914 چى (尺市)
دېڭىز مىلى () = 1.852 كىلومېتىر (里公) = 3.704 يول (里市) = 1.150 مىل (哩)

مەيدان سېلىشتۇرۇمىسى 表较比积地

1 گېكتار (顷公) = 15 مو (亩市) = 2.47 ئىنگلىز موسى (亩英)
1 مو (亩市) * = 6.667 ئار (亩公) = 0.164 ئىنگلىز موسى (亩英)
1 ئىنگلىز موسى (亩英) = 0.405 گېكتار (顷公) = 6.070 مو (亩市)

ئېغىرلىق سېلىشتۇرۇمىسى 表较比量重

1 كىلوگرام (斤公) = 2 جىڭ (斤市) = 2.205 قادات (磅)
1 جىڭ (斤市) = 0.500 كىلوگرام (斤公) = 1.102 قادات (磅)
1 قادات (磅) = 0.454 كىلوگرام (斤公) = 0.907 جىڭ (斤市)

سېغىم سېلىشتۇرۇمىسى 表较比量容

1 لىتر (升) = 1 شېڭ (升市) = 0.220 گاللون (仑加)
1 گاللون (仑加) = 4.546 لىتر (升) = 4.546 شېڭ (升市)

* بۇ جەدۋەلدە بىر مو 60 كۋادرات جىڭ ھېسابىدا ئېلىندى.
计丈方平 60 按亩市一中表本

4. خەلقئارا بىرلىك سىستېمىسىدا ئىشلىتىلىدىغان قونلۇق سىستېمىسىدىكى
 ھەسسەلىك سانلارنى ئىپادىلەيدىغان ئالدى قوشۇمچىلار ۋە بەلگىلەر

号符及头词的数倍制进十示表以用中制位单国际

Prefix & Symbols Indicating the Decimal Multiple
 System of International Units

① ئالدى قوشۇمچىلار ۋە بەلگىلەر 号符及头词

ئالدى قوشۇمچە 头词	بەلگىسى 号符	خەنزۇچىسى 文 汉	ئوقۇلۇشى 音 读	ئۇيغۇرچىسى 文 维	سانلىق قىممەت 值 数
tera	T	(拉)太	tài(lā)	تېرا	10^{12}
giga	G	(咖)吉	jī(gā)	گىگا	10^9
mega	M	兆	zhào	مېگا	10^6
kilo	k	千	qiān	كىلو (مىڭ)	10^3
hecto	h	百	bǎi	گېكتو (يۈز)	10^2
deca (deka)	da	十	shí	دېكا (ئون)	10
deci	d	分	fēn	دېتسى	10^{-1}
centi	c	厘	lǐ	سانتى	10^{-2}
milli	m	毫	háo	مىللى	10^{-3}
micro	μ	微	wēi	مىكرو	10^{-6}
nano	n	(诺)纳	nà(nuò)	نانو	10^{-9}
pico	p	(可)皮	pí(kě)	پىكو	10^{-12}
femto	f	(托母)飞	fēi(mǔtuò)	فېمتو	10^{-15}
atto	a	(托)阿	ā(tuō)	ئاتتو	10^{-18}

② مىسال (مېتىر مىسال قىلىندى) 例范 (例为米以)

1 Terametre	米太	تېرامېتىر	=	1Tm	=	1,000,000,000,000m	=	10^{12}	مېتىر
1 Gigametre	米吉	گىگامېتىر	=	1Gm	=	1,000,000,000m	=	10^9	مېتىر
1 Megametre	米兆	مېگامېتىر	=	1Mm	=	1,000,000m	=	10^6	مېتىر
1 Hectokilometre	米万十	گېكتو كىلومېتىر	=	1hkm	=	100,000m	=	10^5	مېتىر
1 Myriametre	米万	تۆمەن مېتىر	=	1mam	=	10,000m	=	10^4	مېتىر
1 Kilometre	米千	كىلومېتىر	=	1km	=	1,000	=	10^3	مېتىر
1 hectometre	米百	يۈز مېتىر	=	1hm	=	100m	=	10^2	مېتىر
1 decametre	米十	ئون مېتىر	=	1dam	=	10m	=	10	مېتىر
1 Metre	米	مېتىر	=	1m	=	1m	=	1	مېتىر
1 Decimetre	分米	دېتسىمېتىر	=	1dm	=	1/10m	=	10^{-1}	مېتىر
1 Centimetre	厘米	سانتىمېتىر	=	1cm	=	1/100m	=	10^{-2}	مېتىر
1 Millimetre	毫米	مىللىمېتىر	=	1mm	=	1/1,000m	=	10^{-3}	مېتىر
1 Decimillimetre	米丝	دېتسىمىللىمېتىر	=	1dmm	=	1/10,000m	=	10^{-4}	مېتىر
1 Centimillimetre	米忽	سانتىمىللىمېتىر	=	1cmm	=	1/100,000m	=		مېتىر
1 Micrometre	微米	مىكرو مىللىمېتىر	=	1 μ m	=	1/1,000,000m	=	10^{-6}	مېتىر
1 Nanometre	米(诺)纳	نانومېتىر	=	1nm	=	1/1,000,000,000m	=	10^{-9}	مېتىر
1 Picometre	米(可)皮	پىكومېتىر	=	1pm	=	1/1,000,000,000,000m	=	10^{-12}	مېتىر

③ ئىنگىلىيە، ئامېرىكىدا چوڭ سانلارنىڭ ئوقۇلۇش پەرقى ۋە ئىنگىلىيە، ئامېرىكىدا چوڭ سانلارنىڭ ئوقۇلۇش پەرقى

ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维	ئامېرىكىدا ئىنگىلىيە 圈 英	ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维	ئامېرىكىدا ئىنگىلىيە 圈 英	ئىنگىلىزچە 文 英	ئۇيغۇرچە 文 维
million	مىليون	10 ⁶	million	دۇئودېتسىللىيون	10 ⁶	duodecillion	10 ¹⁰
billion	بىللىيون	10 ⁹	billion	ترېدېتسىللىيون	10 ¹²	tredecillion	10 ¹³
trillion	ترىللىيون	10 ¹²	trillion	كۋاتتور دېتسىللىيون	10 ¹⁸	quattuordecillion	10 ¹⁹
quadrillion	كۋادرىللىيون	10 ¹⁵	quadrillion	كۋىندېتسىللىيون	10 ²⁴	quindecillion	10 ²⁵
quintillion	كۋىنتىللىيون	10 ¹⁸	quintillion	سېكس دېتسىللىيون	10 ³⁰	sexdecillion	10 ³¹
sextillion	سېكستىللىيون	10 ²¹	sextillion	سېپتىدېتسىللىيون	10 ³⁶	septendecillion	10 ³⁷
septillion	سېپتىللىيون	10 ²⁴	septillion	ئوكتودېتسىللىيون	10 ⁴²	octodecillion	10 ⁴³
octillion	ئوكتىللىيون	10 ²⁷	octillion	نوۋېدېتسىللىيون	10 ⁴⁸	novemdecillion	10 ⁴⁹
nonillion	نونىللىيون	10 ³⁰	nonillion	ۋىگىنتىللىيون	10 ⁵⁴	vigintillion	10 ⁵⁵
decillion	دېتسىللىيون	10 ³³	decillion	سېنتىللىيون	10 ⁶⁰	centillion	10 ⁶¹
undecillion	ئۇندېتسىللىيون	10 ³⁶	undecillion		10 ⁶⁶		

قۇرىقار (غەربىي دىيار) دىكى قەدىمكى بەگلىكلەر 名国城各的域西古

غەربىي دىياردىكى بەگلىكلەر «ئالدىنقى خەننامە»، «كېيىنكى خەننامە»، «ئۈچ پادىشاھلىق تەزكىرىسى»، «شىمالىي سۇلالىلەر تارىخى» قاتارلىق تارىخىي كىتابلاردا تىلغا ئېلىنغان بولسىمۇ، لېكىن بۇ كىتابلاردا ھەرقايسى دەۋردىكى تارىخىي بەگلىكلەرنىڭ سانى، ئاتىلىشى (خەنزۇچە يېزىلىشى) بىردەك ئەمەس. بىز بۇ يەردە غەربىي دىياردىكى بەگلىكلەرنىڭ يۇقىرىقى كىتابلاردا بايان قىلىنغانلىرىدىن تۆۋەندىكىلەرنى كۆرسىتىپ ئۆتتۇق، بەگلىكلەرنىڭ خەنزۇچە ۋە ئۇيغۇرچە ئاتىلىشى بۇ تۆت كىتابنىڭ شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىنغان ئۇيغۇرچە نەشرىگە ئاساسەن ئېلىندى. ئىككى خىل ئاتالغانلىرىنىڭ ھەر ئىككى خىلى كۆرسىتىپ قويۇلدى.

时各中书史些这是但，过到提曾都中籍史等《史北》，《志国三》，《书汉后》，《书汉》在然虽(国城)家国的域西古
做述阐的中籍史述上据(国城)家国各的域西古将们我里这。致一不都(法写文汉)呼称，数国城的过在存上史历代
凡。的人收版文尔吾维的版出社版出民人疆新由书本四这据根是都呼称文尔吾维和文汉的国城些这，介绍下如了
。介绍了做均谓称种两，的谓称种两有

国后师车	ئارقا قۇس بەگلىكى
国前师车	ئالدى قۇس بەگلىكى
国循休～国雷休	ئەركەشتام بەگلىكى
国宛小	ئەندىرە بەگلىكى
国类蒲	بارىكۆل بەگلىكى
国陆卑	بەشبالىق (فۇكاڭ) بەگلىكى
国山皮	پاستان بەگلىكى ~ گۇما بەگلىكى
国兰楼	كروران بەگلىكى
国善鄯	پشامشان بەگلىكى
国勒渠	توخارا بەگلىكى ~ چىرا بەگلىكى
国胡狐	خۇزخۇر (يۇلغۇنتېرەك) بەگلىكى
国劫,国桓单	چانبالىق (جىيې) بەگلىكى
国技捷	چەرچى بەگلىكى
国毒捐	ئۇلۇغچات بەگلىكى
国摩於权	چۈەنيومۇ بەگلىكى
国末且	چۇرچان بەگلىكى ~ چەرچەن
国须危	چۇقۇ بەگلىكى ~ باغراش بەگلىكى
国犁渠	چېدىر بەگلىكى
国若德	دېرو بەگلىكى
国犁蒲～国黎蒲	سارىقول بەگلىكى ~ تاشقورغان بەگلىكى
国车莎～国莎渠	ساكارائۇل بەگلىكى
国头尉	سەپەرباي بەگلىكى
国勒疏	سۇلى بەگلىكى ~ قەشقەر بەگلىكى
国弥且车	شەرقىي جۇمى بەگلىكى
国弥且西	غەربىي جۇمى بەگلىكى
国居朱,国半居悉	قارغالىق بەگلىكى
国王山,国山墨,国山	قۇرۇق تاغ بەگلىكى
国墨姑	قۇم بەگلىكى
国勒渠	كورلى بەگلىكى
国合子	كۆكيار بەگلىكى
国兹龟	كۈسەن بەگلىكى

国耆焉
 国托乌
 国难
 国羌若
 国绝精
 国耐依
 国夜西
 国卢式
 国犁尉
 国禽警贪乌
 国闾于
 国垒乌
 国弥宁, 国弥扞, 城零扞, 国城弥, 国弥拘
 国须危
 国师立郁
 国宿温

كىنگىت بەگلىكى ~ ئاگىنى بەگلىكى ، قاراشەھەر بەگلىكى
 لاداق بەگلىكى
 ناندۇ بەگلىكى
 نوبچان بەگلىكى
 نىمىيە بەگلىكى
 ئىناي بەگلىكى
 يولئېرىق بەگلىكى
 يول ئارش (رۇڭلۇ) بەگلىكى
 ۋائېرىيە بەگلىكى ~ كۆنچى بەگلىكى
 ئۇتازىل (ماناس) بەگلىكى
 ئۇدۇن بەگلىكى
 ئۇرۇياپ بەگلىكى
 ئۇزۇن تات بەگلىكى ~ ئۇزۇن تاتراڭ
 ئۇشاق بەگلىكى
 ئۈرۈمىسەنى (يول ئىچى) بەگلىكى
 ئۈرۈنسۇ (ئۈچ) بەگلىكى ، ئونسۇ

ئۇيغۇر خەلقىدىن مەملىكىتىمىزنىڭ مەدەنىيەت تارىخىدا زور

تۆھپە ياراتقان مۇھىم شەخسلەر

(X ئەسىردىن XX ئەسىرنىڭ 30 - يىللىرىغىچە)

物人要重族尔吾维的献贡大重有上史化文国我

(代年十三纪世十二至纪世十)

ئابدۇراھمان بىننى ئوسمان بەگ ئەدەبىي لەقىمى : ئەبدى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «فەرەھۇلقۇلوب»

。详不籍祖，纪世 18 于活生。家学文，迪布艾名笔，克伯曼斯奥·本·曼合热杜布阿

《悦喜的灵心》：有作著

ئابدۇررەھىم (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدەبىي لەقىمى : نىزارى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1770 — 1850 . يۇرتى : قەشقەر

ئەسەرلىرى : 1. «دېباچە» 2. «فەرھاد ۋە شېرىن» 3. «لەيلى ۋە مەجنۇن» 4. «رابىيە ۋە سەئىدىن» 5. مەسئۇد ۋە دىلارا» 6. «مەھزۇن ۋە گۈلنەسا» 7. «ھېكاياتى غەرب ۋە رىۋاياتى ئىجىب» (4 ھېكايىنى ئۆز ئىچىگە ئالدى .) 8. «دەھرۇننەجات» (يېزىلغان ۋاقتى 1843) .

نورۇز ئاخۇن زىيائى بىلەن بىرلىكتە يازغان ئەسەرلىرى :

1. «ۋامۇق ۋە ئۇزرا» 2. «چەھار دەرۋىش» (5 داستاننى ئۆز ئىچىگە ئالدىۇ)

。尔噶什喀籍祖，年 1850 — 1770 约于活生。家学文，里扎尼名笔，木依热杜布阿

拉迪与德吾斯麦》. 5 《丁赛与亚碧热》. 4 《依吉麦与拉莱》. 3 《琳希与德哈尔法》. 2 《言序》. 1 : 有作著

《热》. 6 《莎尼丽古与宗赫麦》. 7 《说传的弃奇与事故的甫日艾》. 8 《宝珠世济》. 8 (成完年 1843)

: 有品作的著合依亚孜·洪阿孜鲁努同

1. 《拉兹吾与克穆瓦》. 2 《僧钵托个四》(诗长部五括包)

ئابدۇررەھىم بىننى مۇھەممەد فازىل كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XXI ئەسىر . يۇرتى :

قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «كۈللىيات نەۋايى» (ۋاقتى : 1824 - يىلىدىن 1830 - يىلىغىچە)

。尔噶什喀籍祖，世纪 19 — 18 于活生。家法书，里噶什喀·利孜法·德默罕穆·本·木依热杜不阿

(写抄年 1830 — 1824)《集全诗依瓦纳》：有品作写抄

ئابدۇلقادىر بىننى ئابدۇلۋارىس كاشغەرىي تىلشۇناس ، ئەخلاقشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1862 — 1924 . يۇرتى :

قەشقەر — ئاتۇش

ئەسەرلىرى : 1. «سەرف ۋە نەھۇ» 2. «تەجۋىد تۈركىي» 3. «تەسەللۇلھېساب» 4. «ئەقائىدى زەرۋرىيە» 5.

«نەسەھتى ئاممە» 6. «تەئلىمى سەبىيان» 7. «مىفتاھۇلئەدەب» 8. «مېۋىلەر مۇنازىرىسى»

尔噶什喀籍祖，年 1924—1862 于活生。家学理伦，家学言语，里噶什喀·斯日瓦杜布阿·本·尔迪哈杜布阿

。什图阿—

有作著 : 1. 《法句与法词》. 2. 《法音正语厥突》. 3. 《学数》. 4. 《仰信的要必》. 5. 《华精的仰信》. 6. 《民众给》

《辩争的类果》.9《匙钥的仪礼》.8《育教童儿》.7《戒劝的

ئابدۇلقادىر بىننى موللا بەھادۇر كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
 كۆچۈرگەن ئەسىرى : نەۋائىنىڭ «خەمسە» سى (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1833 — 1834)
 . 尔噶什喀籍祖, 纪世 19 — 18 于活生。家法书, 里噶什喀·尔杜哈巴拉毛·本·尔迪哈杜布阿
 : 有品作写抄
 (写抄年 1834 — 1833) 集诗卷五的《依瓦纳》

ئابدۇللا ئاخۇن شەرىف ئاخۇن ئوغلى ئەدەبىي لەقىمى : خەستە . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1854 — 1907 . يۇرتى :
 يەرگەن
 ئەسىرى : «دەۋانى خەستە»
 . 车莎尔噶什喀籍祖, 年 1907 — 1854 于活生。家学文, 太斯海名笔, 洪阿甫日谢·本·洪阿拉杜布阿
 《集诗太斯海》: 有著作

ئابدۇللا بىننى خەتب مۇھەممەد سادىق ئاخۇن پوسكامى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر . يۇرتى :
 قەشقەر — پوسكام
 ئەسىرى : «كىتابى ئابدۇللا»
 . 普泽什喀籍祖, 纪世 20 — 19 于活生。家学文, 米喀斯普·洪阿克迪沙德默罕穆·甫提哈·本·拉杜布阿
 《书拉杜布阿》: 有作者

ئابد (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVII — XVIII ئەسىر . يۇرتى : قۇمۇل
 ئەسىرى : «دەۋانى ئابد»
 . 密哈籍祖, 纪世 18 — 17 于活生。家学文, 德比阿
 《集诗德比阿》: 有著作

ئاپرىنچۇر تېگىن ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان — قوچۇ
 ئاپتونىڭ ئاز ساندىكى شېئىرىي پارچىلىرى 1919 - يىلى ئا. فون . لىكوك تەرىپىدىن «گېرمانىيە پەنلەر ئاكادېمىيەسى
 مەجمۇئەسى» دە «قوچۇدىن چىققان ، تۈركىي تىلىدىكى مانى دىنى يادىكارلىقلىرى» نامى ئاستىدا ۋە ۋون گاباين
 بىلەن ۋ. بالڭ تەرىپىدىن «قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدىكى مانى دىنىغا مەدھىيە» نامى بىلەن ئېلان قىلىنغان .
 . 昌高籍祖, 纪世四十于活生。人诗, 勤特啜林普阿
 : 有著作

冯 (2) 《献文牧尼摩语厥突的土出昌高》的表发上《刊集院学科国德》在克寇勒年 1919 (1) 于见卷残歌诗量少
 《诗美赞教尼摩文鹄回》的表发格班及班加

ئاتايى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIV — XV ئەسىر . يۇرتى :
 بەلخ — ھۇدىيان
 ئەسىرى : «دەۋانى شەيخزادە ئاتايى»
 . 类迪兹伊—赫尔巴籍祖, 纪世 15 — 14 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔) 依塔阿
 《集诗依塔阿·德扎赫谢》: 有著作

ئاخۇن موللا كەلان (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «رىيازۇلمۇزە ككىرىن»

。纪世 19 — 18 于活生。家学文，兰柯·拉毛·洪阿

《堂天的者教说》《述忆世身难苦》：有著作

ئارغۇن شەلى بىننى قۇت شەلى (چىتەي شەلى) بىننى ئاتاي شەلى ئەدىب ، تىلشۇناس . ياشىغان دەۋرى :

1245 — 1307 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

قۇبلەيخان ئوردىسىدا ئوقۇتقۇچى بولغان ، قۇبلەيخاننىڭ بۇيرۇقىغا ئاساسەن بېيجىڭدا گوزىجەن (ئىختىساسلىق كىشىلەرنى تەربىيەلەيدىغان ئورۇن) نى تەشكىل قىلىپ ، نۇرغۇن ئىختىساسلىق كىشىلەرنى يېتىشتۈرگەن .

木吉一庭北籍祖，年 1307 — 1245 于活生。家学言语、家学文，里萨台阿·本·里萨台乞·本·里萨浑鲁阿

。尔萨

。才人批大了养培，监子国办创，命之视世之奉，师志当里庭宫祖世之在

ئالسن تۆمۈر تەرجىمان ، ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىرنىڭ ئالدىنقى يېرىمى . يۇرتى : سۇلمى (ھازىرقى قارا

شەھەر) ، كېيىن بەشبالىق — جىمسارغا كۆچكەن .

1 . ئۆزى ۋە باشقىلار بىلەن بىرلىشىپ تەرجىمە قىلغان ئەسەرلىرى : 1 . «ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي

ئۆرنەكلەر» نىڭ «جىنگۇەن يىللىرىدىكى مۇھىم سىياسىي ئىشلار» دېگەن قىسمى 2 . «ئۇلۇغ ئىلىم» غا دائىر ئىزاھات-

لار» 3 . «بۈيۈك پادىشاھلىقنىڭ زېمىن دائىرىسىدىكى تەجرىبە - ساۋاقلار» 4 . «يەتكەن يۇلتۇزى نومی» (موڭغۇل-

چىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە)

II . ئۆزى تۈزگەن ۋە تەھرىرلىك قىلغان ئەسەرلىرى :

1 . «توپچىيەن» («موڭغۇللارنىڭ مەخپىي تارىخى» دىكى «پادىشاھ يۈەن رىنۇڭنىڭ ئوردا خاتىرىلىرى») 2 .

«بۈيۈك يۈەن سۇلالىسىنىڭ قانۇن - تۈزۈملىرى»

。里八失别徒迁后，(耆焉疆新今)迷里唆藉祖。叶半上纪世三十于活生，家译翻，尔木帖邻阿

：有著作译合、译独

1 . 《要政观贞》 — 《滥通治资》 — 分部一之 2 . 《义衍学大》 3 . 《训大图皇》 4 . 《经星七斗北》 (从家古文回)

(文鹄)

：作著修编笔执

1 . 《颜赤卜脱》 — 《史秘古家》之《录实宗仁》 2 . 《制通元大》

ئاماننىساخان (ئايال ، ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەبىي لەقىمى : نەفىسىي . ئەدىب ، مۇزىكاشۇناس .

ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1534 — 1567 . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1 . «شۇرۇھۇلقۇلۇب» 2 . «ئەخلاقىي جەمىلە» 3 . «دېۋانى نەفىسىي»

مۇزىكا بويىچە : 1 . «ئىشەرەت ئەنگىز» كۈيىنى ئىجاد قىلغان . 2 . ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامىنى سىستېمىلاش-

تۇرغان ۋە تولۇقلىغان .

。车莎籍祖，年 1567 — 1534 约于活生。家乐音、家学文，斯裴娜名笔，汗莎尼曼阿

：有著作

1 . 《篇说解声心》 2 . 《操情的丽美》 3 . 《集诗斯裴娜》

：有作创曲乐

.1 《乐欢发激》.2 将二十木卡姆系统和完整化

ئەبۇ يەئقۇب يۈسۈف بىننى ئەبۇبەككىر خارەزمىي ئەدەبىي لەقىمى : سەككاكى . ئەدەب ، مۇزىكا شۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1228 — 1306 . يۇرتى : خارەزم — ئىلى (ئالمالىق) ئەسەرلىرى : 1. «سەفناھۇلئۇلۇم» 2. مۇزىكىدا : «چەبىيات مۇقامى»

祖, 1306 — 1228 年约于活生。家乐音、家学文, 克卡赛名笔, 密子喇花· 尔克巴布阿· 甫素玉· 布可雅· 布阿里玛阿力伊—模子喇花籍

《匙钥的学科》: 有著作
姆卡木《特亚比且》: 有创作

ئەللامە ئەلائىددىن مۇھەممەد خوتەننى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1150 — 1222 . يۇرتى : خوتەن ئەسەرلىرى : 1. «ئەلفىقەھۇتتەبىيە» 2. «زۇبەدەتۇلقەۋانلىئىلاج»

。田和籍祖, 1222 — 1150 年于活生。家学医, 尼田和· 德默罕穆· 丁依拉阿· 麦拉安

《萃精则规疗治》. 2 《典医》. 1. 有著作

ئەلى بەگ مۇراتبەگ ئوغلى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر ئەسىرى : «ئەغراز تەبىيە» (ئۇيغۇر تىلىدا)

。尔噶什喀籍祖, 纪世 17 于活生。家学医, 克伯提拉穆· 本· 克伯力艾

(文尔吾维)《论的目学医》: 有著作

ئەلمىشر (تولۇق ئاتىلىشى : نىزامۇددىن بىننى غىياسۇددىن) . ئەدەبىي لەقىمى : نەۋائىي . مۇتەپەككۇر ، ئەدەب ، تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1441 — 1501 . يۇرتى : ھىرات ئەسەرلىرى :

I . دىۋانلار

1. «غەرايىبۇسسىغەر» 2. «نەۋادىرۇششەبىباب» 3. «بەدايىئۇلۋەسەت» 4. «فەۋايدۇلكىبەر» 5. «فانى» تەخەللۇسدا يازغان پارسچە غەزەللەر دىۋانى .

II . خەمىسە

1. «ھەيرەتۇلئەبىر» 2. «فەرھاد ۋە شېرىن» 3. «لەيلا ۋە مەجنۇن» 4. «سەبئەئى سەييارە» 5. «سەددى ئىسكەندەرى»

III . تەزكىرەلەر

1. «مەجالسۇننەفائىس» 2. «نەسائىمۇلمۇھەببە»

IV . تىل ۋە ئەدەبىياتقا ئائىت ئەسەرلەر

1. «رىسالەئى مۇئەمما» 2. «مىزانۇلئەۋزان» 3. «مۇھاكەمەتۇلۋەتەين»

V . دىنىي - ئەخلاقىي ئەسەرلەر

1. «مۇناجات» 2. «چېھل ھەدىس» 3. «نەزمۇلجەۋاھىر» 4. «لىسانۇتتەير» 5. «سىراجۇلمۇسلىمىن» 6.

«مەھبۇبۇلقۇلۇب»

VI . تارىخىي ئەسەرلەر

1. «تارىخى ئەنبىيا ۋە ھۆكەما» 2. «تارىخى مۇلۇكى ئەجەم» 3. «زۇبەدەتۇتتەۋارىخ»

VII . تەرجىمىھالغا ئائىت ئەسەرلەر

1. «هالاتى سەيىد ھەسەن ئەردەشەر» 2. «هالاتى بەھلەۋان مۇھەممەد»

VII. ۋەسقىلەر

1. «ۋەقىيە» 2. «مۇنشەئات»

年于活生。家学史历、家学文、家想思，依瓦纳名笔，(丁斯亚格·本·丁木扎尼名本)依瓦纳·尔希利艾

。提拉赫籍祖，1501 — 1441

:有著作

集诗文斯波的作创名笔用 .5 《益神的年老》.4 《奇珍的年中》.3 《事秩春青》.2 《闻奇的年少》.1 集诗、一

《尼法》

《诗长卷五》.二

《堡城的尔德坎斯》.5 《图星七》.4 《依吉麦与拉莱》.3 《琳希与德哈尔帕》.2 《惑困的人直正》.1

:有品作记传 .三

《风之幕仰》.2 《萃荟坛文》.1

:品作论理艺文与言语 .四

《辩争的言语种两》.3 《绳准律韵》.2 《全大语谜》.1

:作著理伦与教宗 .五

《人中意》.6 《灯明的林斯穆》.5 《语鸟》.4 《谛真的诗》.3 《训圣条十四》.2 《告祷》.1

:作著史历 .六

《编选抖史》.3 《略史国斯波》.2 《史家言预与人圣》.1

:作著平生物人 .七

《闻奇个五》.3 《传雄英德默罕穆》.2 《传尔希德尔艾·山艾·德依赛》.1

书证 .八

《集信书》.2 《书课天》.1

ئەل يغمش دېگنچى . ياشىغان دەۋرى : ؟ — 1314 . 1272 - يىلىدىن 1294 - يىلىغىچە قۇبلەيخاننىڭ بۇيرۇقى بويىچە سودا فلوتىنى باشلاپ شەرقىي جەنۇبىي ئاسىياغا 5 قېتىم بارغان . (بۇ جىگىتخېدىن 130 يىل ئىلگىر - دۇر) .

。详不籍祖，年？ — 1314 年于活生。家海航；失米黑亦·勒艾

。年多 130 早要还洋西下和郑比，亚南东使出队船业商领率次五，命之祖世元奉，年 1294 — 1272 年

ئەسىر ئەمىن قۇربانبەگ ئەدەبىي لەقىمى : خەزانەچى . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVII — XVIII ئەسىر . يۇرتى :

يەرگەن

تەرجىمە ئەسىرى : «تارىخى خەزانەچى» (پارسچىدىن تەرجىمە قىلىنغان . ۋاقتى : 1706 — 1707)

。车莎籍祖，纪世 18 — 17 于活生。家译翻，奇尼扎哈名笔，克伯班尔库·明艾·尔米艾

(文斯波自译 1707 — 1706 年《史奇尼扎哈》:有著译

ئەسىر ھۈسەيىن (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەبىي لەقىمى : سەبۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى :

XVIII — XIX ئەسىر

ئەسەرلىرى : 1. «دېۋانى سەبۇرىي» 2. مەقالات . (يېزىلغان ۋاقتى : 1842 — 1843)

。尔噶什喀籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家学文，里布赛名笔，因赛侯·尔米伊

(世问 1843 — 1842 年)《特拉卡玛》. 2 《集诗里布赛》. 1 : 有作者

ئەمىرىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسەرلىرى : 1 . «دەۋانى ئېرفان ئەمىرى فەرغانە» 2 . «غەزەللەر» (بايازغا كىرگۈزۈلگەن)

。田和籍祖，纪世 16 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)里米艾
(集诗兹亚巴入编)《集诗里米艾》. 2 《集诗蒙启尼干尔费·里米艾》. 1 : 有作者

ئەنسالىك (زايداس) ئەدەبىي لەقىمى : گە ۋاۋ (ئەل گۆھىرى) . ئۆزىنىڭ لەقىمى : ئۇ رىدىكى ئاقساقال . تەرجىمان ، تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : ? — 1293 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار
تەرجىمە ئەسەرلىرى :

1 . «نەسىرنامە . ئارامسىزلىق» 2 . «جىنگۈەن يىللىرىدىكى مۇھىم سىياسىي ئىشلار» دىكى «ئىبىرەتنامە» 3 .
«نەسىرنامە» 4 . «ئەلنى ئىدارە قىلىشقا پايدىلىق ئومۇمىي ئۆرنەكلەر» 5 . «داۋالاش قىيىن بولغان كېسەللىكلەرنىڭ
داۋاسى» 6 . «ئۆسۈملۈك دورىلار قامۇسى» 7 . «ئۇلۇغ ئاغلىق نوم بىتىك» ئىچىدىكى «ئارىياترانا بۇددا ھاماترىكا
ۋىمساتى پۇگا ستوترا سۇترا» 8 . «ئاغلىق نوملار ھەققىدە ئېيتىلغان پەندە - نەسىھەتلەر توپلىمى» (10 توم) .
木吉疆新(今)人里八失别籍祖。1293 年 — ? 于活生。师医、家译翻。人老官龙号，宝国字，思答牙札·藏安
(尔萨)

《草本》. 6 《经难》. 5 《鑑通治资》. 4 《书尚》. 3 《鉴申·要政观贞》. 2 《逸无·书尚》. 1 : 有，丰颇著译
。卷十《集汇玄论藏宝》. 8 卷一《经赞礼种一十二母佛度救圣》内之《经藏大》. 7

ئەھمەد باقى خوجامنىياز ئوغلى ئەدەبىي لەقىمى : قۇسۇرىي . ئەدەب . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :
1750 — 1827 . يۇرتى : پىچان — لۈكچۈن
ئەسەرلىرى : 1 . «رەۋزەتۈزۈھرا» (يېزىلغان ۋاقتى 1782) 2 . «قەسەئى بۇردىيە» 3 . «تارىخى ئەسھابۇلكەئف»
(ئەرەبچىدىن تەرجىمە)

。沁克魯善鄯籍祖，1827—1750 年约于活生。家学文，里苏库名笔，孜亚尼木卓合·本·克巴提买合阿
(文伯拉阿自译)《传夫凯里布哈斯艾》. 3 《词颂得羸》. 2 (成完 1782 年《园翠集》译又)《园花》. 1 : 有作者

ئەھمەدشاھ بىنى مۇبارەكشاھ قاراقاشى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1740 ~ 1750 ~ 1828 . يۇرتى :
خوتەن — قارىقاش

ئەسەرلىرى : 1 . «سالنامە» (نەزەر مۇفتىغا خەت) 2 . «پۇل» 3 . «مېۋىلەر ۋەسفى» 4 . «قىچىشقاق» 5 .
«شاھ پولو» 6 . «دوڭخاق» 7 . «ھەزەت»

。玉墨田和籍祖，1828—1740/1750 年约于活生。家学文，希卡里喀·夏克热巴穆·本·夏提买合艾
. 6 《饭抓王之品食》. 5 《疮疥》. 4 《钱》. 3 《辩争的类果》. 2 (信的提夫穆尔泽乃致)《信劳慰》. 1 : 有作者
《下阁》. 7 《倭佻》

ئەھمەدىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XV ئەسىر . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : «سازلار مۇنازىرىسى»

。田和籍祖，纪世 15 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)迪麦合艾
《辩争的器乐》 : 有作者

ئەھمەد يەسەۋى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : ? — 1166 . يۇرتى : سايرام — يەسى ئەسىرى : «دۋانى ھىكمەت»

。赛叶—木里赛籍祖,1166—? 于活生。家学文。维萨亚·德买合艾
《集言警》:有著作

ئەھمەد يۈكنەكى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XII — XIII ئەسىر . يۇرتى : يۈكنەك ئەسىرى : «ئەتەتۈلھەقايق»

。克纳格尤籍祖,1180—1110 年约于活生。家学文,克纳格尤·德买合艾
《门入的理真》:有著作

بەدرىددىن سوفي ئاخۇنۇم بىننى مۇھەممەد ئىمىن بىننى كېپەك تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «شفا ئۇلقۇلۇب» (ئۇيغۇرچە)

什喀籍祖,纪世 18 — 19 于活生。家学医,克帕柯·本·明伊·德默罕穆·本·姆诺洪阿·皮苏·丁日德拜
。尔噶

(文尔吾维)《疗治的灵心》:有著作

بۇيان بۇقاتېگىن ئەدىب ، رەسسام ، پۈتۈكچى ، سەنئەتكار . ياشىغان دەۋرى : ? — 1359 . يۇرتى : تۇرپان — قوچۇ

ئەسەرلىرى : 1. «خۇاڭشەن» (شېئىر ، چىلۇي ۋەزىنىدە يېزىلغان) 2. «گۇڭجى بىلەن سىزىلغان ئەجدىھا» (بۇ رەسىم «تۇخۇي باۋجىيەن» ناملىق توپلامغا كىرگۈزۈلگەن .)

。昌高籍祖,1359 年—? 于活生。人艺、家画、家法书、人诗,勤特花不颜伯
《龙画工》载记《鉴宝绘图》. 2 (首一)《山黄》诗律七 . 1 :有作创

بىلەنناشەلى تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : ? — 1332 يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

تەرجىمە ئەسەرلىرى : 1. «ئۇلۇغ بۇرھان تۆپۈسى سۇدۇر (لېڭيەنجىڭ)» 2. «ماھايانا ۋىھاراتنا پارامىتا سۇترا»
3. «گانداھ پراجنا سۇترا» 4. «ماھاپارى نېرۋان تېگمە ئۇلۇغ تولۇن ئايرىلمىش ئاتلىغ سۇدۇر» 5. «ئۇلۇغ كۆلۈڭكۈ بۇيان سۇدۇر ئۆگدىسى» 6. «ئاجايىپ دىانا ۋىپا شىيانا سۇترا»

。尔萨木吉 — 庭北籍祖,年 1332 — ? 于活生。家译翻,里萨纳兰必

。6 《经德动乘大赞称》. 5 《经槃涅大》. 4 《经苦般陀乾》. 3 《经度宝严庄乘大》. 2 《经严楞》. 1 :有著译
《经视禅议思不》

بىلەشە ئەدەبىي لەقىمى : يەنچېڭ ~ يەنچېن . ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى :

بەشبالىق — جىمسار ، كېيىن نەنچاڭغا كۆچۈپ بارغان .

ئەسەرلىرى : 1. «شخۇ بامبۇكىغا بېغىشلىما» (شۇ ناملىق شېئىرلار توپلىمىغا كىرگۈزۈلگەن شېئىر) 2. «خەنىدە قونۇپ قېلىش» (يۈەن دەۋرى شېئىرلىرى) ناملىق توپلامغا كىرگۈزۈلگەن شېئىر

。昌南居定后,里八失别籍祖,代元于活生。人诗,(臣彦)诚彦学,沙里别

《岩寒宿》诗律五 . 2 《词枝竹湖西》. 1 :有著作

بيەن لۇ پۈتۈكچى ، رەسسام ، ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار ، كېيىن كۇچاغا كۆچكەن .

ئەسەرلىرى :

رەسىملىرى : 1. «بامبۇكزارلىقتىكى توز قىرغاۋۇل» 2. «زىمىستاندىكى قارغىلار» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 3. «قۇمۇشلۇقتىكى تۇرنا» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 4. «سىياھ بىلەن سىزىلغان مودەنگۈل» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

شېئىرى : «شېخۇ بامبۇكى ، دېگەن شېئىرغا بېغىشلىما»

。车库至迁后，尔萨木吉一庭北籍祖，代元于活生。家学文、家画、家法书，鲁边

《图丹牡墨水》. 4 (传失)《图雁宿汀芦》. 3 (传失)《图寒话鸦群》. 2 《轴图鸡锦竹花》. 1 ; 画绘 : 有作著

(传失)

(首一)《词枝竹湖西和》: 歌诗

پرتانراکشست ئەدەبىي لەقىمى : كىرماۋازىك . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : VIII — IX ئەسىر .

تەرجىمە ئەسىرى : «مايتىرى سىمىت» (توخرى تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا تەرجىمە)

。纪世 9 — 8 于活生。家译翻，克吉瓦摩仁卡名笔，提西克热那塔热波

(语罗火吐自译)《记见会勒弥》: 有作著

تاتوتوفا مائارىپچى ، تىلشۇناس . يۈەن سۇلالىسىنىڭ دەسلەپكى يىللىرىدا ياشىغان . يۇرتى ئېنىق ئەمەس . چىڭگىزخاننىڭ بۇيرۇقى بويىچە ئوغۇللىرى ۋە ھەرقايسى بەگلەرگە ئۇيغۇر يېزىقىنى ئۆگەتكەن ۋە ئۇ ئارقىلىق موڭغۇل تىلى خاتىرىلەنگەن . كېيىنچە بۇ يېزىق ئاساسىدا موڭغۇل يېزىقى شەكىللەنگەن .

。详不籍祖，年初代之于活生。家学言语，家育教，阿统塔塔

古蒙了制创上础基此在，来后。语古蒙写拼母字文鹞回用并，母字文鹞回习学王诸和子太教命之汗思吉成奉

字文

تۇردى نازىم (تۇردۇش ئاخۇن) ئەدەبىي لەقىمى : غەربىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1802 — 1862 . يۇرتى :

قەشقەر

ئەسەرلىرى : 1. «كىتابى غەرب» (يېزىلغان ۋاقتى 1841/1842 . 2. «بەھرام گور»

。尔噶什喀籍祖，1862 年于活生。家学文，毕尔艾名笔，(洪阿·希杜尔图名本)姆孜纳·迪尔图

《尔郭木热赫拜》. 2 (世问年 1842—1841)《书之毕日艾》名又《策对难苦》. 1. 有作者

تىلەۋۈش ئەدەبىي لەقىمى : شوۋجى . ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسارنىڭ

غەربىي شىمالى

ئەسىرى : «تاغقا بەش قېتىم قاراش» ناملىق شېئىر

。北西尔萨木吉一庭北籍祖，代元于活生。家学文，之寿名笔，(失威里迭)实越里帖

(首一诗)《山望五》: 有作著

جەمال قارشى (ئەبۇلفەزل بىننى مۇھەممەد، بىننى ئۆمەر، بىننى خالىد) ئەدىب ، تارىخشۇناس . ياشىغان

دەۋرى : تەخمىنەن 1230 — 1310 . يۇرتى : ئىلى — قەشقەر

ئەسىرى : «مۇلھەقاتى سۇرراھ — سۇرراھ لۇغىتىغا تولۇقلىما» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .)

约于活生。家学史历,家学文,德力哈本·尔买吾·本·德默罕穆·利孜法里布阿名全)西尔卡·勒马贾
。尔噶什喀—犁伊籍祖,年1310—1230
(传失书此)《编补典词赫拉苏》:有著作

جمالددىن ئاقسارايى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — قارىقاش
ئەسىرى : «تېببى ئاقسارايى»
。玉墨田和籍祖,纪世18于活生。家学医,依莱萨克阿·丁勒马贾
《书医依莱萨克阿》:有著作

جمالددىن مەۋلەۋى بىننى داموللا ھاجى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1817 — 1902 . يۇرتى : كۇچا
ئەسىرى : «ئاب ۋە ئاتەشنىڭ كېسەل داۋالاشتىكى رولى»
。车库籍祖,年1902—1817于活生。家学医,吉阿·拉毛大·本·维莱毛·丁勒马贾
《用作的中疗治在火和水》:有著作

جى چىڭغۇ سەنئەتكار . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى : تۇرپان . ئوتتۇرا تۈزلەڭلىككە ساياھەت
قىلغان . شېئىر ۋە مۇزىكىسى بىلەن بىللە ئىجاد قىلغان ئەسەرلىرى : 1. «رەڭدار جۈملىلىك شېئىرلارنىڭ داۋامى»
2. «جىنيۇ ئوردىسىدىكى قەلبداش باش ئەلاچىلار»
。昌高籍祖,代元于活生。人艺,甫诚吉
《之状音知府乐今》. 2 《余诗句锦》. 1 : 有曲词的作创

چۈەن فۇيەن شەلى ئەدەبىي لەقىمى : زىرىن . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : ? — 1358 . يۇرتى : تۇرپان
ئەسىرى : «شاختىكى غورا» (شېئىرى ئەسەر) قالغان ئەسەرلىرى دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .
。昌高籍祖,年1358—?于活生。家学文,仁子名笔,里萨庵普全
。传失品作余其,《结上枝儿子青青》:有著作

چىنەن قايا ئەدىب . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «ۋۇيى شەن» (داستان, «ۋۇيى شەن تەزكىرىسى» گە كىرگۈزۈلگەن .)
。洋不籍祖,代元于活生。家学文,涯海南倚
《《载记中志山夷武》首一诗长《山夷武》:有著作

چىەسۇن ~ چىە بەيلىاۋ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان
ئەسەرلىرى : 1. «خۇەن سىجەي سىرلىرى» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 2. «تاغ يامغۇرى» (شېئىر)
。昌高籍祖,纪世四十于活生。家字文,(僚百傲)逊傲
。首一诗《雨山》. 2 (佚已)《稿逸斋思还》. 1 : 有著作

چىەن شەن (يەنە بىر ئىسمى : ناشىڭ) . ئەدەبىي لەقىمى : يىجى . ئۆزىنىڭ لەقىمى : خېي شو ۋەيشى . ئەدىب .
ياشىغان دەۋرى : 1310 — 1368 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسارنىڭ غەربىي شىمال تەرىپىدە بولۇپ , قارلۇق قەبىلىسىدىن .
ئەسەرلىرى : 1. «جىننەي شېئىرلار توپلىمى» 2. «چىەنگاڭدىكى شېئىرلار توپلىمى» 3. «خېيشودا قەدىمكى

بادىكارلىقلارنى كۆزدىن كەچۈرۈش خاتىرىسى» 4. «كۆڭتۇڭ تېغىغا چىقىش» 5. «سەنەپىگشەن ناخشىسى» 6. «ئۆتكەلدىكى بەش كۆي»

突,西之山金一北西尔莎木吉庭北籍祖,年1368—1310于活生。家学文。史外朔河号别,之易名笔,(新纳)贤迺。氏祿迺葛厥

《曲五上塞》,《歌山峰三》,《山峒崆登》,《记古访朔河》,《集诗冈前》,《集合金》:有作著

خوجا ئابدۇللهتىق بىننى خوجا ئابدۇلخالق ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVII ئەسىر .
ئەسىرى : «زۇبىدەتۇلمەسائىل مىن خۇلاسىەتۇررەسائىل»

。苏克阿籍祖,纪世17于活生。家学文,克力哈杜布阿·卓和·本·普提列杜布阿·卓和
《题问的出选中论结章文从》:有作著

خوجا بۇزۇرگى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر . يۇرتى : كۇچا
ئەسىرى : «تەزكىرەئى ئەرشىدىن ۋەلى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1905)

。车库籍祖,纪世20—19于活生。家学史历,格洛祖布·卓和
(成完年1905)《传力外·丁西尔艾》有作著

خوجارەھىم ئاخۇن تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : 1. «تېببى چوڭ» 2. «مەخزەنلەفەرئىد»

。田和籍祖,纪世18于活生。家学医,洪阿·木伊热·卓和
《库宝的佰无》.2《典医大》.1:有作著

خوجاسىددىق بىننى خوجا يەئقۇب ئەدەبىي لەقىمى : فۇتۇھى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن
1717 — 1756 .

ئەسىرى : «دىۋانى فۇتۇھى»

。车莎籍祖,年1756 — 1717约于活生。家学文,伊托福名笔,普库亚·卓和·本·克迪斯·卓和
《集诗依托福》:有作著

خوجا يەئقۇب بىننى دانىيال ئەدەبىي لەقىمى : ئەرشى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1685 — 1756/
1756 . يۇرتى : خوجەند — يەركەن

ئەسىرى : «دىۋانى ئەرشى»

。车莎—占霍籍祖,年1756—1751—1685约于活生。家学文,西尔艾名笔,力亚尼达·本·普库亚·卓和
《集诗西尔艾》:有作著

خۇشھال (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەبىي لەقىمى : غەربىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر .
يۇرتى : قەشقەر (جاھانگىر خوجا يېغىلىغىدىن كېيىن قوقەندگە چىقىپ كەتكەن) .

ئەسىرى : «كۆللىيات غەربىي» (يېزىلغان ۋاقتى : 1845)

。 (罕浩居迁后乱骚尔格张在)尔噶什喀籍祖,纪世19于活生。家学文,毕里艾名笔,利合希胡
(成完年1845)《集全诗毕里艾》:有作著

خىسلەت (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1785 — ؟ . يۇرتى قەشقەر — قوقەند
ئەسىرى : «مۈشۈك ۋە چاشقان قىسسەسى»
。罕浩 -- 什喀籍祖。? 1785 约于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提莱斯黑
《鼠与猫》诗长事叙 : 有作著

دالى ما بوۋىسىنىڭ ئىسمى : ساجىس . مەشھۇر دورىگەر ۋە ئارخىتىكتور . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر .
يۇرتى : تۇرپان
دالى ما يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدىكى مەشھۇر دورىگەر ۋە ئارخىتىكتور بولۇپ ، ئۇ 1335 - يىلى خاننىڭ ئەمرى بويىچە «چى شىڭ تاڭ» ئوردىسىنى رېمونت قىلىشقا نازارەتچىلىك قىلغان .
。纪世 14 — 13 : 于活生，家术艺筑建，家学物药名著。思志撒叫父祖其。麻里答
堂星七修监(年 1335) 年三统无常顺无昌高籍祖

دىلبەر دورغا ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن — قارىقاش
ئەسىرى : «مەزلۇملار ئاھى» (21 كۆپلەتتىن ئىبارەت مۇخەممەس ، يېزىلغان ۋاقتى 1844)
。玉墨田和籍祖，纪世 19 于活生。家学文，格尔多·尔拜利迪
(年 1844 于写)《诗行五首 21 — 息叹的者迫压被》: 有作著

دادۇلۇ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار
ئەسىرى : «ۋۇئەنجۇن بۇتخانىسى» (چىلۇي ۋەزىنىدە يېزىلغان شېئىر)
。尔萨木吉一庭北籍祖，纪世四十于活生。家学文，阆都大
。首一律七《庙君安武》有作著

راھىلە (ئايال) . ئەدىب ، پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1860 — 1917 . يۇرتى : قەشقەر — ئاتۇش
ئەسىرى : «دەلايىلۇلئۇلۇم»
。什图阿尔噶什喀籍祖，年 1917—1860 于活生。家法书，家学文，女，莱伊热
《据根的学科》: 有作著

رەشىدىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن —
چىرىيە
ئەسىرى : «تەزكىرەئى ئىمامى جەئفەرى تەيران»
。勒策—田和籍祖，纪世 19 于活生。家学史历，详不名姓，(名笔)德失拉
《传然泰尔帕贾目玛伊》: 有作著

زاھرىددىن مۇھەممەد ئەدەبىي لەقىمى : بابۇر . تارىخشۇناس ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1483 — 1530 . يۇرتى :
سەمەرقەند
ئەسەرلىرى : 1. «بابۇرنامە» 2. «مۇبەييىنۇلئىسلام» 3. «مۇختەسەر» (ئەرۋز رسالىسى)
。罕尔马撒籍祖，年 1530—1483 于活生。家学文，家学史历，尔布巴名笔，德默罕穆·丁鲁胡扎
《册手律韵》. 3 《释诠教兰斯伊》. 2 《书尔布巴》. 1 : 有作著

زوھۇرىددىن ئەدەبىي لەقىمى : زوھۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : تۇرپان ئەسىرى : «دىۋانى زوھۇرىي»
。番鲁吐籍祖, 纪世 19—18 于活生。家学文, 里胡祖名笔, 丁日胡祖
《集诗里胡祖》: 有著作

زۇلەيخا بېگىم (ئايال) . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
تەرجىمە قىلغان ئەسىرى : «ھافىز شىرازىينىڭ 12 غەزىلى»
。尔噶什喀籍祖, 纪世 17 于活生。家译翻, 姆克伯·哈莱祖
。首二十诗勒则格的子拉舍·兹菲哈译选 : 有著译

ساتلىمىش (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار
ئەسىرى : «بامبۇكزار سارايدىكى مۇجەررەب نۇسخىلار»
。尔萨木吉籍祖, 纪世 14 — 13 于活生。家学医, 失米勒特萨
《方偏床临的里殿林竹》: 有著作

سادۇلا بىننى ئولاجى بىننى سارابۇقا ئەدەبىي لەقىمى : تىەنشى . ئۆزىنىڭ لەقىمى : جى جەي . ئەدەب . رەسسام . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار بولۇپ ، ئاپتور سەنشى ئۆلكىسىنىڭ يەنمىن دېگەن يېرىدە تۇغۇلغان .

شېئىرىي ئەسەرلىرى : 1. «يەنمىن توپلىمى» (بۇ توپلام 8 توم بولۇپ 780 دىن ئارتۇق شېئىرنى ئۆز ئىچىگە ئالدى) . 2. «شېئىرنىڭ ئون مەنزىرىسى» ، (بۇ توپلامغا ئون تۆت شېئىر كىرگۈزۈلگەن) .
رەسىملىرى : 1. «يەنلىگىدىياۋ راۋىقى» 2. «مېيخۇا گۈلى ۋە تۇمۇچۇق»
。域西:籍祖。纪世 14—13:于活生。家画, 家学文, 斋直号, 锡天:名笔, 哈布拉萨·本·齐拉傲·本·拉都萨
。门雁:于生出
(诗首四十有)《词景十湖西》(诗首余 780 有, 卷八共)《集门雁》: 有著
《雀梅》《图台钓陵严》: 有画

سارابان ئالمن تۆمۈر ئوغلى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى : سۇلمى (بۈگۈنكى قاراشەھەر) ، كېيىن جىمسارغا كۆچكەن .
ئەسىرى : «جىن سۇلالىسى تارىخى» نىڭ باش تەھرىرى (تەھرىرلىگەن ۋاقتى : 1343 ؛ تەھرىرلەشكە يەنە غەربىي شىمال ئاز سانلىق مىللەت ئالىملىرىدىن ليەنخۇيشەن قايا ، بويان شىشىڭ ، خەنيۇلۇنتۇ ، تاي بۇقا ، يۈجۈە قاتارلىقلار قاتناشقان) .

。尔萨木吉一庭北至迁后, (書焉今)迷里唆籍祖, 纪世四十于活生。家学史历, 尔木帖领阿·本·班刺沙
。《史金》纂编起一人等厥余·华不泰·徒伦玉翰·圣师颜伯·牙海山惠廉与, 官修编《史金》任担诏奉, 年 1343

ساقىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس . تەرجىمە ئەسىرى : ئابدوررەھمان جامىينىڭ «يۈسۈپ ۋە زۇلەيخا» دېگەن ئەسىرى (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى : 1755 — 1756) .

。详不籍祖, 纪世 18 于活生。家译翻, 详不名姓, (名笔)克萨

(作著名同的米贾自译年 1765—1755)《合莱祖与甫素玉》:有著译

— 1275 : ياشىغان دەۋرى . تارىخشۇناس . ساكياقايا (ليەن خۇيشەن قايا) ئارغۇن قايا (ليەن شىشەن) ئوغلى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : 1275 — 1346 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار

ئەسەرلىرى : «لياۋ سۇلالىسى تارىخى» (ۋاڭ يى ، شۈي بىڭ ، چېن يىزىڭ قاتارلىقلار بىلەن بىرلىكتە يېزىلغان ، بۇ ئەسەرنىڭ ئىچىگە 30 شەجەرە ، 32 تەزكىرە ، 8 رويخەت ۋە 46 تەرجىمىھال كىرگۈزۈلگەن .)
 里八失别城西籍祖 . 年 1346—1275 于活生 , 家学史历 . 孙之牙海鲁布 , 子之宪希廉 , 牙海山惠廉牙海迦撒名原
 (尔萨木吉疆新今)

。卷六十四传列、卷八表、卷二十三志、卷十三纪本:括包撰所。著合撰分曾绎陈、昆徐、沂王与,《史辽》为作著

سەئىد بىننى ئىبراھىم كاشغەرىي ئەدب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر .
 ئەسىرى : «جامئۇلھېكايات» (مۇشۇ ناملىق ئەسەرنىڭ بىر خىل ۋارىيانتى ، ۋاقتى 1839 - يىللىرى)
 。 尔噶什喀籍祖 , 纪世 19 于活生 . 家学文 , 里噶什喀 · 英拉布伊 · 本 · 尔贾桑
 (世问年 1839 体变种一另的名同)《萃荟事故》:有作著

سەئىددىن كاشغەرىي ئەدب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1377 — 1456 . يۇرتى : قەشقەر .
 ئەسەرلىرى : 1 . «مۇنىيەتۇلمۇسەللا ۋە غەنىيەتۇلمۇفتەدا» 2 . «كەلىمەئى خوجا بەھائىدىن» 3 . «رسالەئى
 لەتايىف» 4 . «ۋۇجودنامە»

。 尔噶什喀籍祖 , 年 1456—1377 于活生 . 家学文 , 尔噶什喀 · 丁迪赛
 《论在存》. 4 《子册小活笑》. 3 《丁哈巴 · 卓和论略》. 2 《愿祝的场祷体集外郊》. 1 : 有作著

سەئىد مۇختار بۇلاقبەگى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر ، يۇرتى : قەشقەر
 ئەسىرى : «تېببى شىفا»
 。 尔噶什喀籍祖 , 纪世 18 于活生 . 家学医 , 伯克拉布 · 尔塔合穆 · 德依赛
 《法疗治》:有作著

سەئىد مۇھەممەد قاشى ئەدب . ياشىغان دەۋرى : 1822 — 1890 . يۇرتى : غۇلجا — قاش
 ئەسىرى : «شەرھى شىكەستەئى نامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1882)
 。 什喀—宁伊籍祖 , 年 1890—1822 于活生 . 家学文 , 什喀 · 德默罕穆 · 德依赛
 (成完年 1822)《行记难苦》诗长 : 有作著

سەئىد ھۈسەيىنخان بىننى سەئىد مەزھەر قۇتېبىدىن شاھ ئەدەبىي لەقىمى : تەجەللى . ئەدب . ياشىغان دەۋرى :
 1849 / 1850 — 1930 ~ 1856 — 1925 . يۇرتى : قەشقەر — قاغىلىق
 ئەسىرى : 1 . «بەرقى تەجەللى ۋە سەبىقى مۇجەللى» 2 . «دىۋانى تەجەللى»
 — 1850/1849 于活生 . 家学文 , 里杰泰名笔 , 赫夏 · 丁比特库 · 尔合孜麦 · 德依赛 · 本 · 汗因赛胡 · 德依赛
 。 城叶什喀籍祖 , 年 1925—1856 或年 1930
 《集诗里杰泰》. 2 《辉光的越超和芒光的耀闪》. 1

سەيپادىي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدب . ياشىغان دەۋرى ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «تاھىر ۋە زۆھرا»

。详不籍祖,详不代年活生。家学文,详不名姓,(名笔) 迪亚赛
《拉赫祖与尔依塔》:有作著

سۇلتان ئەلى تېۋىپ - ياشىغان دەۋرى : XVII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن

ئەسىرى : «دەستۇرلىشلاج»

。车莎籍祖,纪世 17 于活生。家学医,力艾·坦力苏
《全大疗医》:有作著

سۈپۈرگى سانجاري ئەدەبىي لەقىمى : غەربىي . ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر ، يۇرتى :

خوتەن — گۇما (سانجۇ)

ئەسەرلىرى : 1. «غەزەللەر» 2. نەفاھاتۇلئۇنس (تەرجىمە ئەسەر)

。株桑山皮田和籍祖,纪世 19 于活生。家译翻,家学文,毕日艾名笔,里贾桑·戈尔普苏

《集诗》:有作著

《芳芬》:有著译

شاھ مۇھەممەد ئىمىن بىننى خوجا نىزامۇددىن ئەدەبىي لەقىمى : شاھى ھىجران . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :

XVIII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن

تەرجىمە ئەسىرى : «شاھنامەئى تۈركىي» 1 - توم

。车莎籍祖,纪世 18 于活生。家译翻,兰吉伊·赫夏名笔,丁木扎尼加和·本·敏伊德默罕穆·赫夏

卷一第《传王列语厥突》:著译

شەرىف بىننى جەمالددىن تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1666 — 1758 . يۇرتى : كۇچا

ئەسىرى : «جىنسىيەت ھەققىدە تەلىمات ۋە داۋاسى»

。车库籍祖,年 1758—1666 于活生。家学医,丁勒马贾·本·福日谢

《法方疗治其及病性论》有作著

شۈۋجۇڭ ئەدىب . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس . يۇرتى : تۇرپان

ئەسىرى : «شۇاڭيۈشەن شېئىرلىرى مۇقەددىمىسى» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن . ۋاڭ بىنىڭ

«مۇناجەھى توپلىمى» ناملىق ئەسىرىگە كىرگۈزۈلگەن .)

。昌高籍祖,详不代年活生。家学文,中守

见所中《集斋讷木》毅王在,传失)《序诗轩月霜》作著其

شۇئاڭفۇ ئۆزىنىڭ لەقىمى : جىيۇگاۋ (خەنزۇچە فامىلىسى ما — 马 بولغاچقا ، كىشىلەر مائاڭخۇ ، ماجىيۇگاۋ

دەپمۇ چاقىرىدىكەن .) ئەدىب ، مۇزىكانت . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1270 — 1351 . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار

بولۇپ ، كېيىن ئوتتۇرا تۈزلەڭلىككە كۆچۈپ بارغان .

ئەسىرى : «جىيۇگاۋ شېئىرلىرى توپلىمى» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن .)

后,城西本籍祖,1351—1270 于活生。家乐音,家学文,臬九马,夫昂马称人,马姓汉因,臬九号,吾超名,夫昂薛

。原中徒内

(传失)《集诗泉九》:有作著

شېك شېمىڭ ئەدىب، پۈتۈكچى. ياشىغان دەۋرى: XIII — XIV ئەسىر. يۇرتى: كۇچا، كېيىن جياڭشىنىڭ نەنچاڭغا كۆچۈپ بارغان.

ئەسەرلىرى: 1. «پۈتۈكچىلىك ھەققىدە مۇھاكىمە» (8 توم، يېزىلغان ۋاقتى: 1344) 2. «بوتلۇكا تېغى توغرىسىدا مۇھاكىمە» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) 3. «بوتلۇكا تېغىغا ساياھەت» (چىلۋى ۋەزىنىدە يېزىلغان شېئىر)

。昌南亚江居移后(且车库疆新今)兹龟:籍祖。纪世 13—14 于活生。家法书,家学文,明熙盛 (首一诗律七)《山迦洛陀补游》(传失)《考山迦洛院补》(1344)卷八《考法书》:有作著

شىخۇ شەلى ~ شىخۇ سەلى تۈتۈك تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن X ئەسىر. يۇرتى: بەشبالق — جىمىسار
ئەسەرلىرى: 1. «شۇەنزاڭنىڭ تەرجىمىھالى» (خەنزۇچىدىن تەرجىمە) 2. «ئالتۇن يارۇق» (خەنزۇچىدىن تەرجىمە)

。(尔萨木吉今)里八失别籍祖,纪世 10 约于活生。家译翻学文,统都里萨古僧 (文汉自译)《经明光金》. 2 (文汉自译)《传奖玄》. 1

غەرب (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: 1700/1699 — ؟. يۇرتى: خوتەن ئەسىرى: «غەزەللەر دىۋانى» (يېزىلغان ۋاقتى: 1757 -- 1758)
。田和籍祖, ? — 1700/1699 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)甫日艾 (成完年 1758 — 1757)《集诗》:有作著

غەرب خەستە (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XIX ئەسىر. يۇرتى: خوتەن ئەسەرلىرى: 1. «ھەمزەنامە» 2. «داستانى مۇھەممەد يەئقۇب بەگ»
。田和籍祖, 纪世 19 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)泰斯海甫日艾 《诗长的克伯·柏古阿·德默罕穆于关》. 2 《书则姆艾》有作著 . 1

غەيرەتسى (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس). ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى: يەركەن ئەسىرى: «مۇخەممەس» (48 كۆپلەت)
。车莎籍祖, 纪世 19 18 于活生。家学文, 详不名姓, (名笔)提热海 (首 48 共)《诗行五斯麦哈本》:有作著

قارۇناداس تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: ؟ — 1311. يۇرتى مەلۇم ئەمەس.
تەرجىمە ئەسىرى: «ئەنەتكەك، تۇبۇت سۇترا شاستىرلىرى» (سانسكرىت تىلىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە قىلغان.)

。详不籍祖, 年 1311 — ? 于活生。家译翻, 思答纳鲁迦 (文尔吾维成译文凡自)《论经香西·天西》:有著译

قاسىم بېگىم (ئاتىسىنىڭ ئىسمى مەلۇم ئەمەس) تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس. يۇرتى مەلۇم

ئەمەس .

تەرجىمە ئەسىرى : «چەھار دەرۋىش» (پارسچىدىن تەرجىمە)

。详不籍祖,详不代年活生。家译翻,克伯·木斯喀

(语斯波自译)《僧钵托个四》:有著译

قاسىمى ئەدىب، تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — گۇما (كلىياڭ)

ئەسەرلىرى : 1. «تەزكىرەئى ئارسلانخان» (سۇتۇق بۇغراخان توغرىسىدىكى داستان) 2. «غەزەللەر»

。乡阳里克县山皮田和籍祖,纪世 18 于活生。家学史历,家学文,密斯喀

《集诗》. 2 (诗长的汗拉格布·克图苏于关)《传汗兰斯尔阿》. 1 :有著

قەلەندەر (ئىسىم، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1747 — ؟ يۇرتى : ئافغانىستان .

تان قۇندۇز — خوتەن

ئەسىرى : «دىۋانى قەلەندەر»

。田和一士都昆汗富阿籍祖,? — 1747 于活生。家学文,详不名姓,(名笔)尔代兰凯

《集诗尔代兰凯》:有著

قۇتبىدىن شاھ تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1760 — 1866 . يۇرتى : يەركەن — قارغىلىق

ئەسەرلىرى : 1. «رسالەئى ئېرشادۇنسالىكىن» 2. «ساقىنامە» 3. «سەپەرنامە» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمەيدىغان)

گەن) 4. «ھىبىل بەھر» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。城叶一车莎籍祖,年 1866—1760 于活生。家学医,赫夏·丁比提库

(传失已)《珠海》. 4. (传失已)《记游周》3《歌的唱时神酒祭》. 2《南指徒教导引》. 1:有著

قۇسقۇي ئوزۇقلۇقشۇناس . يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ياشىغان (ئېنىق يىلى مەلۇم ئەمەس) . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : «تاماق تەييارلاش دەستۇرى» بىرىنچى تومى ئوزۇقلۇق تاماقلار ۋە ئوزۇقلۇقلارنى ، ئىككىنچى تومى

ئوزۇقلۇق خام ئەشيارىنى ، ئۈچىنچى تومى ئاشلىق ، سەي - كۆكتات ، مېۋە - چېۋە ۋە ھەرخىل گۆشلەرنى ئۆز

ئىچىگە ئالىدۇ .

。详不籍祖,代元于活生。家学养营,慧思忽

水,食肉种各和类蔬,食粮讲卷三第。料原品食讲卷二第。品食养营讲卷一第。卷三共《要正膳饮》:有著

。等果

قىدىرخان ياركەندى ئەدىب ، مۇزىكا شۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن ؟ — 1571 / 1572

ئەمگىكى : 1. «ھەشتار» ناملىق چالغۇ ئەسۋابىنى ئىجاد قىلغان . 2. «ۋىسال» ناملىق بىر كۈينى ئىجاد قىلغان .

。车莎籍祖,年 1572/1571 --? 约于活生。家乐音,家学文,地坎尔吐·汗尔迪柯

《会幽》曲乐作创《尔塔什艾》器乐明发《集诗里柯》:有著

كەيلەباقشى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : 1. «يۈەنغۇ كۈتۈپخانام» 2. «ماۋشەن تېغىدا يازغان شېئىرىمنى ئەسلەپ ئوقۇش ھەم ئۇنىڭغا يازغان

مۇقەددىمە» 3. «شىكى بۇلىقى» 4. «جۈەنچىڭ شىپاخى» 5. «جىشۋي ئۇستازىمغا بېغىشلىما»

。详不籍祖,纪世四十于活生。家学文,实拔烈凯

。首五等《师宗虚集赠》，《亭清金》，《泉客喜》，《序并诗山茅咏追》，《房山符元》：有作著

كۈن سۆيۈنچ قايا (گۈەن يۈنشى قايا) بىننى كۈنچىق بىننى ئالى قايا ئەدەبىي لەقىمى : سۈەن جەي ، قۇمۇش گۈللۈك تويىن . ئەدەب ، پۈتۈكچى ، سەنئەتكار . ياشىغان دەۋرى : 1286 — 1324 . يۇرتى : بەشبالىق — جىمسار ئەسەرلىرى :

I . كۆي ۋە شېئىرىي تېكىستلەر :

1 . «ئوردا ئالدىدىكى شادلىق» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «نامسىز» 2 . «قوش كۆي» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «ئوردا ئالدىدىكى شادلىق» 3 . «چىڭ جاڭدىن باشلاپ» كۆيگە يېزىلغان تېكىست — «مىيخۇا گۈلگە مەدھىيە»

II . داستانلىرى :

1 . «قۇمۇش گۈللۈك يوتقان» 2 . «ھىجران» 3 . «تاغ ۋە كېمە» ئاپتورنىڭ داستانلىرى شۇي زەيسى (ئەدەبىي لەقىمى : تىەن جەي) ئەسەرلىرى بىلەن بىرلىكتە «سۈەن ، تىەن داستانلىرى» نامىدا نەشىر قىلىنغان .

III . سەھنە ئەسەرلىرى :

1 . «شىڭجى يۇڭخەن» 2 . «مۇھەببەت خاتىرىسى» 3 . «شىمى لى» (زاجۇي تىياتىرى)

IV . مۇزىكا

1 . «خەييەنچاڭ» 2 . «ئىنسىنى ئۈزىتىش»

V . ھۆسنخەتلىرى :

1 . «جۇڭجۇ» ناملىق ھۆسنخەت ھازىرغىچە گۇگۇڭ مۇزىيىدا ساقلىنىۋاتىدۇ .

VI . رەسىملىرى :

1 . «لى بەينىڭ ئۆتۈك سېلىشى» 2 . «تاغ جىلغىسىدا كېمىنى ياندۇرۇش» 3 . «يېشىل قارىغاي» 4 . «ساكىامۇند-نىڭ راھەت - پاراغەت دۇنياسىدىكى كۆرۈنۈشى» 5 . «كۈسەن راھىبلىرى»

VII نەسرىي ئەسەرلىرى :

1 . «باھاردىكى ئاق قار مۇقەددىمىسى» 2 . «بۈگۈنكى داستانلارنىڭ مۇقەددىمىسى» 3 . «ۋاپادارلىق دەستۇرىنى بىۋاسىتە چۈشەندۈرۈش ، كە مۇقەددىمە»

庭北城西藉祖。年 1324—1286 于活生。家术艺、家法书、家学文。人道花节、斋酸号，涯海石云小名原，石云贯

。(尔萨木吉疆新今)

:有作著

作其。等《船与山》《别情》《被花芦》文诗府乐；《梅咏·引江清》《欢前殿·调双》《题无·欢前殿》曲散；歌诗。一

《府乐甜酸》为辑合的品作(斋甜号)思再徐与品

《里题戏》剧杂《记恋情》《憾咏记圣》：作剧。二

《弟兄别送》《唱盐海》：乐音。三

。院物博官故存今迹真《舟中》书手：法书。四

。等《僧兹龟》《观景界世乐极来如》《松青》《图棹返谷山》《亭靴脱白李》：画图。五

等《序经孝解直》《序府乐今》《序雪白春阳》：文散。六

گاۋكۈكۈن ئەدەبىي لەقىمى : يەنجىڭ . ئۆزىنىڭ لەقىمى : فاڭشەن تويىنى . ئەدەب ، رەسسام . ياشىغان دەۋرى :

1248 — 1310 . يۇرتى : ئەسلى غەربىي دىيار بولۇپ ، كېيىن داتوڭ شەھىرىدە تۇرغان ، ئاندىن كېيىن بېيجىڭ فاڭشەن ناھىيىسىدە ياشىغان .

ئەسەرلىرى :

I . شېئىرلار

ھازىرغىچە ساقلىنىپ كەلگەن «فاخشەن شېئىرلار توپلىمى» دېگەن شېئىرلار توپلىمى بار . بۇنىڭ ئىچىگە «تەرىقەتخانغا مۇقەددىمە» ، «ۋۇششەن تېغى خاتىرىسى» ، «گۇياڭدىن ئۆتكەندە» ، «شىنخۇادىن ئۆتكەندە» ، «جىڭ كودىن ئۆتكەندە» ، «دوستۇمغا ئامانەت» ، «يۇياڭ راۋىقى» ، «گۈەن خانىمنىڭ بامبۇك ساتمىسى سۈرىتىگە بېغىشلە . ما» ، «قەھرىمانلارغا تەقدىم» قاتارلىق شېئىرلار كىرگۈزۈلگەن .

II . رەسىملەر

1 . «يامغۇردىكى تاغ سۈرىتى» 2 . «چيۈشەن تېغىدا گۇگۇم» 3 . «قىيا تاش ۋە بامبۇك» (قارا سىياھ بىلەن سىزىلغان) (بۇ رەسىملەر بېيجىڭ گۇگۇڭ مۇزېيىدا ۋە تەيپى مۇزېيىدا ساقلانماقتا .)

之京燕居后，同大藉占，域西藉祖。年 1310—1248 于活生。家画，家学文。人道山房号，敬彦字（恭克）恭克高
山房（县山房京北今）山房

: 有著作

夫关题《阁阳渔》《友挚寄》《口京过》《化新过》《阳固过》《记山溪五》《铭斋道》有内集，今至世传《集山房》作诗
。首多许等《豪英赠》《图棚竹人

。幅余十等《图石坡竹墨》《图霭暮山秋》《图山雨》有的官故北台省湾台和院物博官故京北于藏别分今作画

گۈلجېملىخان (ئايال) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1840 — 1910 . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «شىفائى خاتون» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。尔噶什喀籍祖，年 1910—1840 于活生。家学医，女，丽米洁丽古

(传失)《册手疗治病女妇》: 有著作

لۈمىنشەن (تۆمۈر تۇۋرۇك) بىنى قارۇناداس ئاگرانوم ، مۇزىكانت . ياشىغان دەۋرى : XIV ئەسىر . يۇرتى :

تۇرپان

ئەسەرلىرى : 1 . «دېھقانچىلىق ۋە پىلىچىلىك ئاساسلىرى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1314 - يىللىرى ئەتراپىدا) 2 . «چىڭفۇ» (سەككىز كۈي)

。昌高籍祖，纪世四十于活生。家乐音，家学农，思答纳善迦·本·善明鲁

卷八《谱琴》. 2 (年 1314 于书成)《要撮桑农》名又《要撮食衣桑农》. 1 : 有著作

ليەنچۈك ئەدەبىي لەقىمى : گۇڭمەي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIII ئەسىر . يۇرتى : غەربىي يۇرت

ئەسەرلىرى : ئۇنىڭ «ليەن ۋىنجىڭ بەگنىڭ ئەسەرلىرى» ناملىق توپلىمىغا ھەرخىل ئەسەرلىرىدىن 300 دىن ئارتۇقى كىرگۈزۈلگەن .

。域西籍祖，纪世三十于活生。家学文，迈公字，博廉

。篇多 300 品作类各存保中其，《集公靖文廉》: 有著作

مەجلىسى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى ، يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «سەيفۇلمۈلۈك ۋە بەدىئۇجەمال»

。详不籍祖，详不代年活生。家学文，详不名姓，(名笔)斯里吉麦

《里玛加吉吾迪拜与子王克吕木里福赛》: 有著作

مەھمۇد بىننى ئەھمەد شەيخ ئارىف ئەدەبىي لەقىمى : ئاسىي . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر .
يۇرتى : قەشقەر — ئاتۇش

ئەسەرلىرى : 1. «تارىخنامەئى يەئقۇب بەگ (يېزىلغان ۋاقتى : 1898) . 2. «زەفەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1860) .
什图阿什喀籍祖, 纪世 20—19 于活生。家学史历, 斯阿名笔, 甫日阿赫谢·德麦合艾·本·德默合穆
有作著 : 1. «史克伯·柏古阿» (成完年 1898) . 2. «书旋凯» (成完年 1860)

مەھمۇد بىننى فازىل چۇراس تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1626 — 1700 . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1. «سەئىدىيە خانلىقى تارىخىغا دائىر ماتېرىياللار» (يېزىلغان ۋاقتى : 1672 — 1676) .
2. «تارىخى رەشىدىي» داۋامى (يېزىلغان ۋاقتى : 1699) . 3. «رەفەقۇتتالىبىن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1696) .
莎籍祖, 岁 80—70 年享, 来纪世 17 于卒, 代年 20 纪世 17 于生。家学史历, 思喇楚·利孜法·本·德穆赫麻
有作著 : 1. «料资史历国汗德依赛» (成完年 1676--1672) . 2. «编续史德失拉» (成完年 1699) . 3. «之者求愚»
(成完年 1696)《友

مەھمۇد بىننى ھۈسەيىن بىننى مۇھەممەد كاشغەرىي تىلشۇناس . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1008 — 1105 .
يۇرتى : قەشقەر — ئوپال (ئازىق كەنتى)
ئەسەرلىرى : 1. «كىتابۇ دىۋانى لۇغاتىتتۈرك» . 2. «كىتابۇ جەۋاھىرۇننەھۋفى لۇغاتىتتۈرك» (بۇ ئەسەر دەۋرىمىز-
گە يېتىپ كېلەلمىگەن)

尔帕乌什喀籍祖。家学言语, (里噶什喀·德默罕穆·本·因赛胡·本·德穆赫麻名全) 里噶什喀·德穆赫麻
有作著 : 1. «典词大语厥突» . 2. «义精法语语厥突» (传失已)

مەۋلانا رەھىم ئەدەبىي ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1. «سىيەر تۈركىي» (پارسچىدىن تەرجىمە) . 2. «مۇھەببەتنامە» (يۈسۈف ۋە زۈلەيخا داستانى)
。详不籍祖, 详不代年活生。家译翻, 家学文, 木伊热·纳兰毛
《哈莱祖与福素尤》, 《书情爱》, 《厥突亚斯》: 有著译

مەۋلانا سەيىق ئەللامە ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر ، يۇرتى : يەركەن
ئەسىرى : «مۇفەررېھۇلقۇلۇب»
。车莎籍祖, 纪世 18 约于活生。家学医, 地坎尔叶·麦拉安·菲赛·纳兰毛
《奋兴的灵心》: 有作著

مەۋلانا مۇھەممەد ھاكىم بىننى مەۋلانا مۇھەممەد ھاشىم ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس .
يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1. «كەشفۇلئەسرار» . 2. «زۈبدەتۈلئەنۋار»

莎籍祖, 详不代年活生。家学医, 地坎尔叶·木西阿·德默罕穆·纳兰毛·本·木克阿·德默罕穆·纳兰毛

有作著 : 1. «秘奥开揭» . 2. «最之辉光»

مەۋلانا ھەيدەر ئەدەبىي لەقىمى : سەككاكى . ياشىغان دەۋرى : XV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسىرى : «دىۋانى سەككاكى»

。详不籍祖,纪世 15—14 于活生。家学文,克卡赛名笔,尔代海·纳拉毛
《集诗克卡赛》:有著作

مەۋلانا يۈسۈف ئەدەبىي لەقىمى : ئەمىرىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIV — XV ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس

ئەسەرلىرى : 1. «دەھنامە» 2. «بەك ۋە چاغىر مۇنازىرىسى»

。详不籍祖,纪世 15—14 于活生。家学文,里米艾名笔,甫苏玉·纳拉毛
《辩争的酒与烟麻》.2 《信封十》.1 :有著作

موللا ئابدۇسسەمەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس . يۇرتى : قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «مەھبۇبۇلقۇلوب» (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1857 - يىل 21 - ماي)

。尔噶什喀籍祖,详不代年活生。家法书,里噶什喀·德麦赛杜布阿·拉毛
(毕抄日 21 月 5 年 1857) 《钟所之心》:著作的写抄

موللا ئارىف خوتەنىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : 1564 — 1655 . يۇرتى : خوتەن

ئەسەرلىرى : 1. «گۈلدەستەئى ئافىيەت» (پارسچە) 2. «دەستۇرلىئىلاج» (ئۇيغۇرچە) 3. «مۇجەررىباتى ئارىف»

(پارسچە) 4. «ئەسرارۇلنەبىزى ۋەلبەۋلى ۋەلبىراز» (ئەرەبچە) 5. «مۇئالىجاتىل فۇقراىى ۋە ئەھلى سەھراىى»
(پارسچە) 6. «رىسالەئى فەسەد ۋەھجامەت» (پارسچە)

。田和贯籍,年 1655—1564 于活生。家学医,尼田和·甫日阿·拉毛
文斯波用)《方偏床临甫日阿》.3 (文尔吾维)《全大疗医》.2 (写文斯波用)《束花上献康健为》.1 :有著作

血败论》.6 (写文斯波用)《法疗治民牧农和民贫论》.5 (写文伯拉阿用)《力乏弱虚及便小大,秘奥的液血》.4 (写
(写文斯波用)《血抽和症

موللا ئەلەم شەھىيارىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ — شاپار

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «گۈل ۋە بۇلبۇل» (سالاهىنىڭ ئەسىرى) (كۆچۈرگەن ۋاقتى : 1740)

。雅沙—苏克阿籍祖,纪世 18 约于活生。家法书,里雅沙·姆兰艾·拉毛
(毕抄年 1740)《鸟灵百与儿花》:著作写抄

موللا ئەلى بىننى ئىمىن ئەدەبىي لەقىمى : قۇشچى . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1835 — 1902 . يۇرتى :

ئاقسۇ — شاپار

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى ئەلى» 2. «بازنامە»

。雅沙·苏克阿籍祖,年 1902—1835 于活生。家学文,奇什库名笔,敏伊·本·力艾·拉毛
《书猎狩》.2 《集诗力艾》.1 :有著作

موللا ئەھمەد تەبەتپى تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1150 - يىللار . يۇرتى : قەشقەر

ئەسىرى : «تارىخىي ھۈكەما»

。尔噶什喀籍祖,右左年 1150 约于活生。家学医,提拜太·德麦合艾·拉毛
《传生医》:有著作

موللا ئەيدى بىنى موللا غەرب تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «جامئۇلھىكمەت»

。详不籍祖,详不代年活生。家学医,毕日艾·拉毛·本·德伊艾·拉毛
《全大疗医》:有著作

موللا ئەيساخان بىنى موللا تاشمۇھەممەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
كۆچۈرگەن ئەسىرى : «كىتابۇلغەزات دەرمۈلكى چىن» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1889 — 1890)
。尔噶什喀籍祖,纪世 19 于活生。家法书,里噶什喀·德默罕穆·什塔·拉毛·本·汉萨艾·拉毛
(写抄年 1890—1889 元公,年 1307 历回)《战圣的奉》:有著作写抄

موللا باقى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1842 — 1917 . يۇرتى : كۇچا
ئەسىرى : «غەزەللەر»

。车库籍祖,年 1917—1842 于活生。家学文,克巴·拉毛
《集诗》:有著作

موللا بلال بىنى موللا يۈسۈف ئەدەبىي لەقىمى : نازىمىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن
1824/1823 — 1900/1899 . يۇرتى : غۇلجا

ئەسەرلىرى : 1. «غەزەلىيات» (يېزىلغان ۋاقتى : 1851) 2. «كىتابۇلغەزات دەرمۈلكى چىن» (يېزىلغان ۋاقتى :
1876) 3. «چاگموزا يۈسۈفخان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1881) 4. «نۇزۇگۇم» (يېزىلغان ۋاقتى : 1882)
。宁伊籍祖,年 1900/1899 — 1824/1823 约于活生。家学文,米兹纳名笔,福素玉·拉毛·本·里拉毕·拉毛
(成完年 1881)《汗甫苏玉子帽长》. 3 (成完年 1876)《成圣的奉》. 2 (成完年 1851)《集诗》. 1 :有著作
(成完年 1882)《穆古祖纳》. 4

موللا توختى ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XIX ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ
ئەسىرى : «ئەرزىيەت» (غەزەللەر توپلىمى)

。苏克阿籍祖,纪世 19 约于活生。家学文,提合托·拉毛
《苦诉》集诗:有著作

موللا توختىنىياز بىنى مۇھەممەد تۆمۈر تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
ئەسىرى : «ھېكاياتى ھۇرلىقا»

。车莎籍祖,纪世 19 — 18 于活生。家译翻,尔木铁·德默罕穆·拉毛·本·孜亚尼·提合托·拉毛
《事故的喀丽尔吾》:著译

موللا سابىر بىنى ئابدۇلقادىر ئەدەبىي لەقىمى : ناقىس . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1843 — 1922 .
يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى ناقىس» 2. «بەيس ھېكمبەگ» 3. «مەۋجۇدۇلقۇلۇب» 4. «نەسەھەتنامە» 5. «گۈلزا.
رى بىنىش» 6. «قۇتلۇقنامە»

。沙吉英一什喀籍祖,年 1922 — 1843 约于活生。家学文,斯克纳名笔,尔迪喀都布阿·本·尔毕萨·拉毛
. 6《园花的荆棘无》. 5《书诚告》. 4《有所之心》. 3《克伯本奇阿斯伊白》. 2《集诗斯克纳》. 1 :有著作

موللا سالھ ئەدەبىي لەقىمى : سالھىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1742 / 1743 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — قارىقاش ئەسىرى : «غەزەللەر»

。玉墨田和籍祖，(? — 1743/1742) 于活生。家学文，合力萨名笔，合力萨·拉毛
《集诗》：有著作

موللا سالھ كاتىب پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار كۆچۈرگەن ئەسىرى : «ئاسارى ئىمامىيە» (كەلىلە ۋە دەمنە) ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1825)

。沙吉英—什喀籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家法书，布提喀·合力萨·拉毛
(抄年 1825)《乃木笛与莱里卡》：作著写抄

موللا سەلىم بىنى موللا ئابۇلئەلىم ئاقسۇۋى پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVII ئەسىر ، يۇرتى : ئاقسۇ كۆچۈرگەن ئەسىرى : «زۇبىدە تۆلمە سائىل من خۇلاسى تۈررە سائىل» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1672 / 1673)

。苏克阿籍祖，纪世 17 于活生。家法书，伊苏克阿·木力艾杜布阿·木力赛·拉毛
(写抄年 1673 - 1672)《题问的出选中构结章文从》：作著写抄

موللا سەئىدۇللا ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1840 -- 1913 . يۇرتى : قەشقەر -- يېڭىسار ئەسىرى : «دىۋانى موللا سەئىدۇللا»

。沙吉英什喀籍祖，年 1913 — 1840 于活生。家学文，拉杜萨·拉毛
《集诗拉杜萨·拉毛》：有著作

موللا سۇلتان بىنى موللا قوزى پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن — قارىقاش كۆچۈرگەن ئەسىرى : «تەرجىمەئى شاھنامە» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1837 / 1838)

。玉墨田和籍祖，纪世 19 — 18 于活生。家法书，孜阔·拉毛·本·坦力苏·拉毛
(写抄年 1838/1837)《本译传王列语厥突》：作著写抄

موللا سىدىق تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس . تەرجىمە قىلغان ئەسىرى : «تەرجىمەئى روۋزە تۇلۇئاۋىزىن»

。详不籍祖，详不代年活生。家译翻，克迪斯·拉毛
《园花者教说》：著译

موللا سىدىق ياركەندىي ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىرنىڭ كېيىنكى يېرىمىدىن XIX ئەسىرنىڭ باشلىرىغىچە . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : «نەسىرى مىرزا مۇھەممەد ھۈسەيىن بەگ ~ نەسىرى خەمسە» (ئەلىشىر نەۋائىينىڭ «خەمسە» سىنىڭ نەسىرلەشتۈرۈلگەن نۇسخىسى ، ۋاقتى : 1813 - يىل)

تەرجىمە ئەسىرى : «چەھار دەرۋىش» (خىسراۋ دېھلەۋىينىڭ شۇ ناملىق ئەسىرىنىڭ ئۇيغۇرچىلاشتۇرۇلغان نۇسخىسى)

。车莎籍祖，初纪世 19 末纪世 18 约于活生。家译翻，家学文，地坎尔叶·克迪斯·拉毛

《克伯音赛胡·德默罕穆·扎尔米·尔斯乃》的体文散为写改《诗卷五》的依瓦纳将：有作著
 (本译尔吾维的品作名同维里德·佬斯霍)《僧钵托个四》：有著译

موللا شاكىر بىننى موللا ناھىر كارۇك ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1805 — 1870 . يۇرتى : ئاقسۇ — ئۈچتۇرپان

ئەسىرى : «زەفەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1866)

。什乌苏克阿籍祖，年 1870 — 1805 约于活生。家学文，克鲁卡·尔伊塔·拉毛·本·尔克夏·拉毛
 (成完年 1866)《书旋凯》：有作著

موللا فازىل خامۇش ئاخۇن ياركەندىي تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
 تەرجىمە ئەسىرى : «شاھنامەئى تۈركىي» 2 - توم . (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى : 1780)
 。车莎籍祖，纪世 18 于活生，家译翻，洪阿斯木哈·里孜帕拉毛
 (成完年 1780) 卷二第《本译语厥突传王列》：有作著

موللا فەخرىدىن ئىمام بىننى موللا مۇھەممەد يۈسۈف پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : غۇلجا
 كۆچۈرگەن ئەسىرى : «ئاسارى ئىمامىيە» (كەلىلە ۋەدەمەنە) ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1877)
 。宁伊籍祖，纪世 19 于活生。家法书，甫苏玉·德默罕穆·拉毛·木麻伊·丁尔合法·拉毛
 (写抄年 1877)《乃木笛与莱里卡》：品作写抄

موللا قۇتلۇق تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس ، يۇرتى : قەشقەر
 ئەسىرى «ئارسلانخان تارىخى»

。什喀籍祖，详不代年活生。家学史历，克鲁提库·拉毛
 《记传汗兰斯尔阿》：有作著

موللا قۇربان ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — چىرا (گۇلاخما)
 ئەسىرى : 1. «داستانى ئىمامى جەئفەرىي سادىق» (يېزىلغان ۋاقتى : 1871/1870) 2. «مەسنەۋى ۋە مۇخەممەس-
 لەر» (يېزىلغان ۋاقتى : 1854)

。乡玛舍拉固勒策田和籍祖，纪世 19 于活生。家学文，班尔库·拉毛
 完年 1854)《集诗行五与诗行双》. 2 (成完年 1871 — 1870)《克迪沙·尔法贾·木麻依》诗长 . 1. 有作著

(成

موللا مەھمۇد قارى بىننى موللا مۇھەممەد شەمسىددىن ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1862 — 1910
 يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «دىۋانى قارى»

。田和籍祖，年 1910 — 1862 约于活生。家学文，丁斯木谢·德默罕穆·拉毛·本·日喀·德木合麦·拉毛
 《集诗日喀》：有作著

موللا مۇسا سايرامىي ئەيسا خوجا ئوغلى تارىخشۇناس ، ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1836 — 1917 . يۇرتى :
 ئاقسۇ — باي (سايرام)

ئەسەرلىرى: 1. «تەزكىرە تۇلئەۋلىيا» (يېزىلغان ۋاقتى: 1885) 2. «دەربەيانى ئەسھا بۇلكەئىف» (يېزىلغان ۋاقتى: 1898) 3. «تارىخى ئەمىنىيە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1904/1903) 4. «قەسەدەئى سىددىق» (يېزىلغان ۋاقتى: 1903) 5. «غەزەلىيات» (يېزىلغان ۋاقتى: 1907) 6. «تارىخى ھەمىدىيە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1908) 7. «سەلامنامە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1916) 8. «دەۋانى مەسنەۋى» 9. «تەزكىرەئى خوجا ئافاق» 10. «فەرھاد ۋە شىرىن»

بىر. 城拜—苏克阿籍祖, 年 1917—1836 于活生。家学文, 家学史历, 卓和·萨艾·本·米拉赛·萨穆·拉毛
年 1904—1903) 《史宁安》. 3 (成完年 1898) 《传夫凯里布哈斯艾》. 2 (成完年 1885) 《传人圣》. 1 (有著作
1916) 《集信书》. 7 (成完年 1908) 《史德米伊》. 6 (成完年 1907) 《集诗》. 5 (成完年 1903) 《词颂克迪斯》. 4 (成完
《琳希与德哈尔帕》. 10 《传卓和克帕阿》. 9 《集诗事叙》. 8 (成完年

موللا مۇھەممەد ئابدۇلئەلىم بىنى ئاخۇن ئارزۇ مۇھەممەد ئەدىب. ياشىغان دەۋرى: XVIII ئەسىر. يۇرتى:
لوكچۇن ~ ئېرەن قابۇرغا
ئەسىرى: «ئىسلامنامە» (يېزىلغان ۋاقتى: 1768/1767)
. 沁克鲁善都籍祖, 纪世 18 于活生。家学文, 德默罕穆·祖尔阿·洪阿·本·木力艾杜布阿·德默罕穆·拉毛
(世问年 1879—1878 之公, 年 1180 历回)《书兰斯伊》: 有著作

موللا مۇھەممەد بىنى سەئىد نىياز تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1843 — 1931. يۇرتى: لوكچۇن
تەرجىمە ئەسىرى: «مەلۇماتى ئافاق» (ئوبۇلھەسەن ھاراۋىينىڭ پارسچە شۇ ناملىق ئەسىرىنىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمە-
(مىسى)
. 沁克鲁善都籍祖, 年 1931—1843 于活生。家译翻, 孜亚尼·德伊赛·德默罕穆·拉毛
(本译语尔吾维之作著语斯波名同维拉合·山艾力布艾)《略史克帕阿》: 著译

موللا مۇھەممەد بىنى ھەسەن مۇتەۋەللى ئاخۇنۇم تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى:
ئاقسۇ
ئەسىرى: «ئەجايىبۇلمەخلۇقات» (بۇ ئەسەرنى 1835 - يىلى ئاقسۇدا مىرزا ئەھمەد ۋاڭ نامىغا ئاتاپ تەرجىمە
قىلغان.)
. 苏克阿籍祖, 纪世 19 — 18 于活生。家译翻, 木诺洪阿·力外提穆·山艾·本·德默罕穆·拉毛
(出译命之王德麦哈艾·扎尔米奉苏克阿在年 1835) 《物怪》: 著译

موللا مۇھەممەد تۆمۈر بىنى ئۆمەر نۇر بىنى موللا توختىنىياز قۇمۇلى پۈتۈكچى. ياشىغان دەۋرى:
XIX — XX ئەسىر.
كۆچۈرگەن ئەسەرلىرى: 1. «تارىخى ئەمىنىيە» (ۋاقتى: 1910) 2. «ھېكاياتى ھۇرلىقا» 3. «دۇررۇننەجات»
20—19 于活生。家法书, 里木库·孜亚尼提合托·拉毛·本·尔努·尔麦吾·本·尔木铁·德默罕穆·拉毛
。密哈籍祖, 纪世
《宝珠世济》. 3 《事故的喀丽尔吾》. 2 (写抄年 1910)《史宁安》. 1 : 著作写抄

موللا مۇھەممەد تۆمۈر ياركەندىي ئەدىب, تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVII — XVIII ئەسىر. يۇرتى: بەركەن
تەرجىمە ئەسىرى: 1. «ئاسارى ئىمامىيە» («كەلىلە ۋە دەمەنە» نىڭ تەرجىمىسى) 2. «يۈسۈف ۋە زۇلەيخا»
(پارسچىدىن تەرجىمە) 3. «ئەخلاقۇلمۇھىسنىن» (پارسچىدىن تەرجىمە)
. 车莎籍祖, 纪世 18—17 于活生。家译翻。家学文, 地坎尔叶·尔木铁·德默罕穆·拉毛

译)《哈莱祖与甫苏玉》.2 (文斯波自译)《乃木笛与莱里卡——作著的克伯·木克艾·目玛伊给献》.1 :著译
(文斯波自译)《德道之人善》.3 (文斯波自

موللا مۇھەممەد سادىق كاشغەرىي ئەدەبىي لەقىمى : سادىقىي . تارىخشۇناس ، ئەخلاقشۇناس ، ئەدەب ، تەرجىمان .
باشىغان دەۋرى : 1726/1725 — 1849 . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1. «تەزكىرەئى ئەزىزان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1769/1768) . 2. «تەزكىرەئى خاجەگان» . 3. «تەزكىرە-
ئى ئەسە بۆلكەئىف» . 4. «زۇبىدە تۆلمە سائىل ۋە ئەقائىد» (يېزىلغان ۋاقتى : 1840 ~ 1844) . 5. «تارىخى ئىسكەندەرد-
بە ۋە تاجنامەئى شاھى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1843 — 1846) . 6. «تارىخى رەشىدىي» (پارسچىدىن تەرجىمە قىلىنغان
ۋاقتى : 1840 — 1848) . 7. «ئادابۇسسالھىن» . 8. «قۇرئان تەفسىرى» . 9. «قىياپە تۆلبەشەر» . 10. «رسالەئى كەسبىدار» .
11. «غەزەل ۋە مەسنەۋىلەر»

—1726/1725. 于活生. 家译翻, 家学文, 家学理论, 家学史历, 克迪萨名笔, 里噶什喀·克迪沙·德默罕穆·拉毛
。尔噶什喀籍祖, 年 1849

《编选则规与题问》.4 《传夫凯里布哈斯艾》.3 《传卓和》.2 (成完年 1769 — 1768) 《传人贵》.1 : 有作著
人好》.7 (文斯波自译年 1844 — 1840) 《史德失拉》.6 《耀荣的王帝与史尔德坎斯》.5 《成完年 1844 — 1840)
《集诗》.11 《册手匠工》.10 《类诸谱脸》.9 《释解经兰古》.8 《仪礼的

موللا مۇھەممەد نىيازىي ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار
(قوناساق)

تەرجىمە ئەسىرى : «داستانى مەنسۇر» (پارسچىدىن تەرجىمە ، ۋاقتى : 1855)
。村克萨纳库沙吉英——什喀籍祖。纪世 19 于活生。家译翻, 家学文, 孜亚尼·德默罕穆·拉毛
(文斯波自译年 1855) 《诗长尔苏曼》 : 有著译

موللا مېرسالمھ كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس ، يۇرتى : قەشقەر
كۆچۈرگەن ئەسىرى : يازغۇچىسى تېخى مەلۇم بولمىغان «قەشقەر تارىخى» («چىنگىزنامە» نامىدا ئېلان قىلىند-
(خان)

。尔噶什喀籍祖, 详不代年活生. 家法书, 里噶什喀·里萨尔米·拉毛
(. 版出名书的《书汗思吉成》以疆新在书此) 书一《史尔噶什喀》的者作名佚写抄 : 作著写抄

موللا نىياز خوتەنىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1777 / 1778 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — چىرىبە
ئەسىرى : 1. «تەزكىرەئى تۆرت ئىمام زەبھۇللا» (نەسىردىن نەزمىيە شتورۇلگەن ، ۋاقتى : 1797/1798) . 2
«ئەرزنامە» . 3. «غەزەللەر»

。勒策田和籍祖? 一年 1778/1777 于活生. 家学文, 尼田和·孜亚尼·拉毛
《集诗》.3 《集状诉》.2 (体文韵成写改体文散将年 1798 — 1797) 《传目玛伊四》.1 : 有作著

موللا ھاجى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسىرى : «تەزكىرەئى بۇغراخان» (يېزىلغان ۋاقتى : 1829/1830)

。尔噶什喀籍祖, 纪世 19—18 于活生. 家学史历, 吉阿·拉毛
(成完年 1830—1829)《传汗拉格布》 : 有著译

موللا ھەيدەر ئەدەبىي لەقىمى : مىسكىن . ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسىرى : 1. «رەۋزەتۇششۇھەدا» (داستان ، يېزىلغان ۋاقتى : 1790) 2. «غەزەللەر» 3. «مەلىكە كىتابى؟» . 田和籍祖，纪世 18 于活生。家译翻，家学文，肯斯米名笔，尔代海·拉毛
《园花的者难殉》诗长 . 1. 有作著
《书之主公》 . 3 (成完年 1790) 《集诗》 . 2

موللا ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : تاشلان . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : ئاقسۇ — ئۈچتۇرپان ئەسىرى : «سىلسىلەتۈزۈھەب»
。 什乌苏克阿籍祖，纪世 19 于活生，家学文，兰什塔名笔，音拉布伊·拉毛
《条链金》 : 有作著

موللا ئىسمەتۇللا بىننى نېمەتۇللا ئەدەبىي لەقىمى : مۇجىزىي . تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن ئەسىرى : «تەۋارىخى مۇسقىيۇن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1854/1855)
。 田和籍祖，纪世 19 于活生。家学历史，孜吉穆名笔，拉吐买尼·本·拉吐买斯伊·拉毛
(成完年 1855—1854) 《传师乐》 : 作著

موللا ئىلمۇددىن بىننى موللا مۇھەممەد كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر كۆچۈرگەن ئەسىرى : نەۋائىنىڭ «خەمىسە» سى ، (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1830 — 1831)
。 尔噶什喀籍祖，纪世 19—18 于活生。家法书，里噶什喀·德默罕穆·拉毛·本·丁木利伊·拉毛
(写抄年 1831—1830) 《诗卷五》的依瓦纳 : 作著写抄

موللا يۈنۈس بىننى موللا يۈسۈف ياركەندىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : يەركەن كۆچۈرگەن ئەسىرى : «مۇھەببەتنامە» (بۇ ئەسەر موللا رەھىم تەرىپىدىن ئابدۇررەھمان جامىنىڭ «يۈسۈف ۋە زۈلەيخا» دېگەن ئەسىرىگە تەقلىد قىلىنىپ يېزىلغان . ۋاقتى : 1807)
。 车莎籍祖，纪世 19—18 于活生。家法书，迪坎尔叶·甫素玉拉毛·本·斯努玉·拉毛
(作创再《哈莱祖与福素尤》作著的米贾·满哈热杜布阿据根年 1807 于《书情爱》 : 有作著写抄

موللا يۈسۈف ياركەندىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن ئەسىرى : «تەرىقۇلئىلاج»
。 车莎籍祖，纪世 18 约于活生。家学医，地坎尔叶·甫素玉·拉毛
《法方疗治》 : 有作著

مۇھەممەد ئەبۇ سەلاھىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI — XVIII ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى سالاھىي» 2. «گۈل ۋە بۇلبۇل»
。 尔噶什喀籍祖，纪世 18—17 于活生。家学文，依拉萨·布艾·德默罕穆
《灵百与儿花》 . 2 《集诗依拉萨》 . 1 : 有作著

مۇھەممەد ئەلەم تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XIX — XX ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى: «تارىخى كاشغەر — تەزكىرەئى ھاجى پادىشاھ راشىدىن خان ۋە يەئقۇب بەگ» (يېزىلغان ۋاقتى: 1894)

。田和籍祖, 纪世 20—19 于活生。家学史历, 姆兰艾·德默罕穆 (成完年 1894 元公, 年 1311 历回)《传克伯柏古阿与汗西热王国吉哈—史尔噶什喀》: 有作著

مۇھەممەد ئەمىن بىننى خوجامقۇلى ئەدەبىيە لىقىمى: ھىرقەتتى, گۇمنام. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1634 — 1724. يۇرتى: قەشقەر — تازغۇن

ئەسەرلىرى: 1. «مۇھەببەتنامە ۋە مېھنەتكام» (يېزىلغان ۋاقتى: 1670) 2. «غەزەللەر دىۋانى»

喀籍祖, 年 1724—1634 约于活生。家学文, 木纳穆古。提克尔赫名笔, 力库·姆卓和·本·明伊·德默罕穆。人乡洪孜塔一什
《集诗》. 2 (成完年 1670)《情爱与动劳》. 1

مۇھەممەد بىننى ئابدۇللا ئەدەبىيە لىقىمى: خەراباتى. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن 1638 — 1730. يۇرتى: ئاقسۇ — چوغتال

ئەسەرلىرى: 1. «نەسەبنامە» 2. «كۆللىيات مەسنەۋى خەراباتى»

。村勒塔赫乔苏克阿籍祖, 年 1730—1638 于活生。家学文, 提巴拉哈名笔, 拉杜布阿·本·德默罕穆
《集全诗行双维纳斯玛提巴拉哈》. 2《书戒劝》. 1: 有作著

مۇھەممەد بىننى ئابدۇللاخان مەخدۇم تەرجىمان. ياشىغان دەۋرى: XVIII ئەسىر. يۇرتى: ئاقسۇ

تەرجىمە ئەسىرى: «ئەلف لىلى ۋە لەيلە — مىگىر كېچە» (ئەرەبچىدىن ئۇيغۇرچىغا تەرجىمە)
。苏克阿籍祖, 纪世 18 于活生。家译翻, 木杜合马·汗拉杜布阿·本·德默罕穆
(文尔吾维成译文伯拉阿由)《夜—零千—》: 著译

مۇھەممەد بىننى رەشىد بىننى ئەلى كاشغەرىي تېۋىپ. ياشىغان دەۋرى: ?—1083. ئەسەرلىرى دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن.

。尔噶什喀籍祖, 年 1083—? 于活生。家学医, 里噶什喀·力艾·本·德西热·本·德默罕穆
。传失作著

مۇھەممەد تۆمۈر قاراقاشى ئەدەب. ياشىغان دەۋرى: تەخمىنەن XVIII — XIX ئەسىر. يۇرتى: خوتەن — قارىقاش ئەسىرى: «تەزكىرە تۇررەشاد» (يېزىلغان ۋاقتى: 1893)

。玉墨—田和籍祖, 纪世 19—18 于活生。家学文, 西卡拉喀·尔木铁·德默罕穆
(成完年 1893)《传统正》: 有作著

مۇھەممەد دۆلەت بىننى خوجەيار شەھىيارى ئەدەبىيە لىقىمى: غەرب. ئەدەب. ياشىغان دەۋرى مەلۇم ئەمەس. يۇرتى: ئاقسۇ — شايار

ئەسىرى: «ئىشتىياقنامە»

。雅沙—苏克阿籍祖, 详不代年活生。家学文, 甫里艾名笔, 里雅沙·尔亚卓和·本·提来多·德默罕穆
《望愿的烈强》: 有作著

مۇھەممەد رەسۇل ئەدەبىي لەقىمى : شەۋقى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : 1853 — ؟ . يۇرتى : خوتەن — گۇما
 ئەسىرى : «دېۋانى شەۋقى»
 . 山皮一田和籍祖, ? 一年 1853 于活生。家学文, 克吾谢名笔, 力苏如·德默罕穆
 《集诗克吾谢》: 有著作

مۇھەممەد رەھىم ئەدەبىي لەقىمى : مىسكىن . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى تېخى مەلۇم ئەمەس .
 تەرجىمە ئەسىرى : «مەئارىجۇننەبۇۋە»
 . 详不籍祖, 详不代年活生。家译翻, 肯斯米名笔, 木依热·德默罕穆
 《记天登人圣》: 有著译

مۇھەممەد رەھىم بىننى شاھ بوۋا تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : ؟— 1856 . يۇرتى : خوتەن
 ئەسىرى : «مەنبەئى قۇۋىيە» (ئۇيغۇرچە)
 . 田和籍祖, 年 1856—? 于活生。家学医, 瓦布·赫夏·本·木依热·德默罕穆
 (文尔吾维)《源来的量能》: 有著作

مۇھەممەد سادىق بىننى مۇھەممەد سالىھ كاشغەرىي پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى :
 قەشقەر

كۆچۈرگەن ئەسىرى : «نەۋائى تەرمە دىۋانى»
 . 尔噶什喀籍祖, 纪世 19—18 于活生。家法书, 里噶什喀·合力萨·德默罕穆·本·克迪沙·德默罕穆
 《编摘集诗依瓦纳》: 有著作写抄

مۇھەممەد سادىق يېڭىسارىي تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVI ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر — يېڭىسار
 تەرجىمە ئەسىرى : «تەرجىمەئى مەجۇئەتولمۇھەققەقن» (تەرجىمە قىلىنغان ۋاقتى : 1696/1697)
 . 沙吉英籍祖, 纪世 17 于活生。家译翻, 里沙吉英·克迪沙·德默罕穆
 (年 1697—1696 间时译翻)《者理真求探》: 有著译

مۇھەممەد سالىھ ياركەندىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
 ئەسىرى : «ئەشئارى دەرنەئەت ھەزرەتى خان خوجام پادىشاھ»
 . 车莎籍祖, 纪世 19 于活生。家学文, 地坎尔叶·合力萨·德默罕穆
 《王国卓和汗的贵尊颂赞》: 有著作

مۇھەممەد سائىم بىننى سوفى ئاللا يارى ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
 ئەسىرى : «بەھرۇلئەنسابل»
 . 尔噶什喀籍祖, 纪世 19 于活生。家学文, 里亚拉安·皮苏·本·木依萨·德默罕穆
 《海之系谱》: 有著作

مۇھەممەد سىدىق ئەدەبىي لەقىمى : زەلىلىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1680/1676 — 1743/1745
 يۇرتى : بەركەن
 ئەسەرلىرى : 1. «دېۋانى زەلىلىي» 2. «سەپەرنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1718/1719) 3. «تەزكىرەئى خوجا

مۇھەممەد شەرىف بۇزۇركۇۋار» (يېزىلغان ۋاقتى : 1742/1743—1744/1745) .4 «تەزكىرەئى جېھلنەن»
 。车莎籍祖,年1745/1743—1680/1676 约于活生。家学文,里黎翟名笔,克迪斯·德默罕穆
 《传甫日谢·德默罕穆卓和的名著》.3 (成完年1719—1718)《书游周》.2《集诗里黎翟》.1:有作著
 (年1745/1744—1743/1742)

مۇھەممەد سىدىق ئەدەبىي لەقىمى : رەشىدىي . ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : 1710 — ؟ . يۇرتى : خوتەن
 ئەسەرلىرى : 1. «سىدىق نامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1786/1787) .2 «تەزكىرەتۇلئەۋلىيا»
 。田和籍祖,? —1710 于活生。家译翻,家学文,迪西热名笔,克迪斯·德默罕穆
 《传人圣》.2 (成完年1787—1786)《书克迪斯》.1:有作著

مۇھەممەد نىياز بىننى ئابدۇلغەفوربەگ ئەدەبىي لەقىمى : نىيازىي . ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى :
 ؟ — 1853/1854 . يۇرتى : يەركەن

ئەسەرلىرى : 1. «ئەمىر ئەبامۇسلىم» (پارسچىدىن نەزمىي تەرجىمە ، ۋاقتى : 1791/1792) .2 «تارىخى رەشىدىي»
 (پارسچىدىن تەرجىمە) .3 «قىسەسۇلغەرايىب» .4 «مۇناقىبۇتتاھىرىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) .5 «رەبب-
 ئۇلمەساكىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن) .6 «ئەربەئىن» (دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)
 籍祖,年1854/1853—? 于活生。家译翻,家学文,孜亚尼名笔,克别·尔甫吾杜布阿·本·孜亚尼·德默罕穆
 。车莎

1. 有作著 (文斯波自译)《史德失拉》.2 文斯波自译体文韵用年1792—1791《林斯穆·布艾·尔米艾》.1
 (传失)《十四第》.6 (传失)《天春的人穷》.5 (传失)《干才的人洁请》.4《录闻奇》.3

مۇھەممەد ئىبۇز بىننى مەۋلانا سەدىددىن قاراقاشى تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى :
 خوتەن — قارىقاش
 ئەسەرلىرى : 1. «مەخدۇمى ئەئزەم» .2 «مەجمۇئەتۇلئەھكام» (بۇ ئەسەر خوتەنلىك چورۇق خوجا ناملىق
 پۈتۈنچى تەرىپىدىن مىلادىيە 1819/1820 - يىلى كۆچۈرۈلگەن)
 。玉墨—田和籍祖,纪世18 于活生,家学史历,西卡拉喀·丁日德赛·约兰毛·本·孜瓦伊·德默罕穆
 和·克茹楚家法书田和由年1820—1819 元公,年1241 历回)《集决裁》.2《传姆赞艾·姆杜合麦》.1:有作著
 (写抄卓

مۇھەممەد ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : گەدا . تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : يەركەن
 تەرجىمە ئەسىرى : «تەزكىرەئى بۇغراخان» (پارسچىدىن تەرجىمە ، ۋاقتى : 1769/1770)
 。车莎籍祖,纪世18 于活生。家译翻,达戈名笔,英拉布伊·德默罕穆
 (文斯波自译年1770—1769)《传汗拉格布》:有著译

مىرخالىددىن بىننى مەۋلانا قازى شاھ كىچىك ياركەندىي تارىخشۇناس . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى :
 يەركەن

ئەسىرى : «ھىدايەتنامە» (ئافاق خوجا تەزكىرىسى ، پارسچە)
 莎籍祖,纪世18 于活生。家学史历,地坎尔叶·克奇柯·赫夏·孜喀·纳拉毛·本·布提卡·丁力哈·尔米

。车
 (写文斯波用传卓和克帕阿)《路正引指》:有著译

مرزا مۇھەممەد ھەيدەر كورەگان بىننى مرزامۇھەممەد ھۈسەين ئەدەبىي لەقىمى : ئاياز . ئەدەب ، تارىخشۇ-
ناس . ياشىغان دەۋرى : 1499 — 1551 . يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1 . «تارىخى رەشىدىي» (پارسچە ، يېزىلغان ۋاقتى : 1541/1542) . 2 . «جەھاننامە» (يېزىلغان
ۋاقتى : 1532/1533) . 3 . «مەھمۇدنامە»
生。家学文。家学史历，兹亚阿名笔，音赛胡·德默罕穆·扎尔米·本·干列古·儿达海·德默罕穆·扎尔米
。车莎籍祖，年 1551—1499 于活
提木合麦》. 3 (成完年 1533—1532) 《记事世》. 2 (成完文斯波用年 1542—1541) 《史德失拉》. 1 : 有著作
《书

مىرفازىل بىننى مولا كىچىك ئەدەبىي لەقىمى : ساقىي . ئەدەب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : 1653 — ؟
يۇرتى : يەركەن
ئەسەرلىرى : 1 . «تارىخى خاۋەندىشاھ» (پارسچە «رەۋزەتۇسسەفا» نىڭ تەرجىمىسى) . 2 . «لەيلا ۋە مەجنۇن»
(يېزىلغان ۋاقتى : 1705/1706)

。车莎籍祖。? — 1653 于活生。家译翻，家学文，克萨名笔，克奇柯拉毛·本·里孜法尔米
(成完年 1706—1705) 《侏吉麦与丽莱》. 2 (本译的法萨吐则吾热文斯波) 《史赫夏·达完哈》. 1 : 有著作

مىرھەسەن ئەدەبىي لەقىمى : سەدايى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1757/1758 — ؟ يۇرتى : قەشقەر —
بۇلاقبېشى
ئەسىرى : «دىۋانى سەدايى» (يېزىلغان ۋاقتى : 1806/1807)
。尔噶什喀籍祖，? — 1758/1757 于活生。家学文，伊达萨名笔，山艾·尔米
(成完年 1807—1806)《集诗伊达萨》：有著作

ناسىرىددىن بىننى بۇرھانىددىن ئەدەبىي لەقىمى : رابغۇزى . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : رەبات
ئوغۇز
ئەسىرى : «قىسەسۇلئەنبىيا»
。兹胡特巴拉贯籍，纪世 14—13 于活生。家学文，兹胡·勃拉名笔，丁尼罕尔布·本·丁日斯纳
《传知先》：有著作

نەۋبەتتى (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1690 — 1750 . يۇرتى :
خوتەن
ئەسىرى : «دىۋانى نەۋبەتتى»
。田和籍祖，年 1750—1690 约于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提比诺
《集诗提比诺》：有著作

نۇرۇز ئاخۇن ئەدەبىي لەقىمى : زىيائى . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1 . «ۋامۇق ۋە ئۇزرا» . 2 . «مەسئۇد ۋە دىلارا» . 3 . «چەھار دەرۋىش» (ئابدۇرەھىم نىزارىي بىلەن
بىرلىكتە يېزىلغان) . 4 . «مۇھىزىنۇلۋائىزىن» (يېزىلغان ۋاقتى : 1843) . 5 . «مۈشۈك ۋە چاشقان» . 6 . «ھەفت داستان»
。尔噶什喀籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，伊亚孜名笔，洪阿·孜鲁努
合里扎尼·木伊热杜布阿与) 《僧钵托个四》. 3 《拉阿里迪与德吾斯麦》. 2 《拉兹吾与克穆瓦》. 1 : 有著作
《诗长部七》. 6 《鼠与猫》. 5 (世问年 1843) 《伤忧的者诚训》. 4 (著

ھاجى زەينۇللەتتار تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XIII — XIV ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «ئىختىياراتى بەدىئىي»

。田和籍祖，纪世 14—13 于活生。家学医，尔塔艾力努再·吉阿

《择选的术艺》：有著作

ھاجى يۈسۈف بىننى موللا ئوشۇر بىننى قۇربان سۈفۈى بىننى سەفەر باي ~ دەۋلەت سۈفۈى . ئەدەبىي لەقىمى : مۇغەننىي . تارىخشۇناس ، ئەدىب ، پۈتۈكچى . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1836 — 1914 . يۇرتى : قەشقەر — تاشمىلىق ئەسەرلىرى : 1. «جامئۇلھېكايات» (مۇشۇ ناملىق ئەسەرنىڭ ئۈچىنچى ۋارىيانتى ، يېزىلغان ۋاقتى : 1906/1907) 2. «جامئۇتتەۋارىخ» (يېزىلغان ۋاقتى : 1908) كۆچۈرگەن ئەسىرى : «تارىخى رەشىدىي تۈركىي» (كۆچۈرۈلگەن ۋاقتى : 1904)

،尼格穆名笔，(皮苏·提来多名又)依巴尔排赛·本·皮苏·班尔库·本·尔舒吾拉毛·本·甫苏玉·吉阿

。克里米什塔—什喀籍祖，年 1914—1836 约于活生。家法书，家学文，家学历史

抄年 1904)《史德失拉语厥突》. 2 (成完年 1907—1906, 体变种三第的品作名同是)《萃荟事故》. 1 : 有著作

(成完年 1908)《集史》. 3 (写

ھەيرەتەي (ئىسىم ، فامىلىسى مەلۇم ئەمەس) . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى مەلۇم ئەمەس .

ئەسەرلىرى : 1. «ئەزا تارتماقنىڭ بەيانى» 2. «دىۋانى ھەيرەتەي»

。详不籍祖，纪世 18 于活生。家学文，详不名姓，(名笔)提热艾

《集诗提热艾》. 2 《哀悲论》. 1 : 有著作

ئوسمان بەگ ۋە مۇراتبەگ (ئاكا - ئۇكىلار) . تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «تەجرىباتى تېببىيە»

。田和籍祖，纪世 18 于活生。家学医，弟兄克伯德拉穆和克伯曼斯奥

《验经床临》：有著作

ئوشۇر ئاخۇن بىننى ئىسمائىل بىننى مۇھەممەد ئەدەبىي لەقىمى : غەرىبىي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : XVIII — XIX ئەسىر ، يۇرتى : خوتەن

ئەسىرى : «ئەسىرى ئالىي» (يېزىلغان ۋاقتى 1863/1864)

。田和籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，毕里艾名笔，德默罕穆·本·力伊马斯伊·本·洪阿尔舒吾

成完年 1864—1863)《尔米艾的贵高》：有著作

ئۈبەيدۇللا ئەدەبىي لەقىمى : لۇتفەي . ئەدىب . ياشىغان دەۋرى : 1366 — 1465 . يۇرتى مەلۇم ئەمەس . ھىراتتا

ۋاپات بولغان .

ئەسەرلىرى : 1. «دىۋانى لۇتفەي» 2. «گۈل ۋە نەۋرۇز» (داستان ، يېزىلغان ۋاقتى : 1411) 3. «زۇفەرنامە»

(تەرجىمە ئەسەر ، دەۋرىمىزگە يېتىپ كەلمىگەن)

。详不籍祖，特拉赫于卒，年 1465—1366 于活生。家学文，菲提鲁名笔，拉都预吾

(传失已，著译)《书旋凯》. 3 (成完年 1411, 诗长事叙)《兹鲁诺与丽古》. 2 《集诗菲提鲁》. 1 : 有著作

ئۈمەرباقى ياركەندىي ئەدىب ، تەرجىمان . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1730 — ؟ . يۇرتى : يەركەن

تەرجىمە ئەسەرلىرى : 1. «فەرھاد ۋە شېرىن» 2. «لەيلا ۋە مەجنۇن» (نەۋائىنىڭ شۇ ناملىق داستانلىرىنىڭ

نەسرەيلەشتۈرۈلگەن نۇسخىسى . ۋاقتى : 1792)

。车莎籍祖，? —1730 于活生。家译翻。家学文，地坎尔叶·克巴·尔买吾
(体文散成写改品作名同的依瓦纳将年 1792)《依吉麦与拉莱》.2《琳希与德哈尔帕》.1 : 有著作

ئىبراھىم ئەدەبىي لەقىمى : مەشھۇرىي . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVII — XIX ئەسىر . يۇرتى : بەركەن
ئەسىرى : «دىۋانى مەشھۇرىي»

。车莎籍祖，纪世 19—18 于活生。家学文，里胡希麦名笔，英拉布伊
《集诗里胡希麦》: 有著作

ئىبراھىم بىننى يۈسۈف خوتەنىي ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVI — XVII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن
ئەسىرى : «مەنتىقوتتەير تۈركىي» (41 باب ، 1138 مىسرا ، مەسنەۋى)

。田和籍祖，纪世 18—17 于活生。家学文，尼田和·甫苏玉·本·英拉布伊
(律韵诗行双维纳斯为，行 1138 章 41 共)《语鸟文厥突》: 有著作

ئىسمائىل ئەدەبىي لەقىمى : مەھزۇن . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XVIII ئەسىر . يۇرتى : خوتەن — ئېلچى
ئەسىرى : «دىۋانى مەھزۇن»

。其里依一田和籍祖，纪世 18 于活生。家学文，宗赫麦名笔，力伊马斯伊
《集诗宗赫麦》: 有著作

ئىسمائىل بەگ ئەدەبىي لەقىمى : بىنشان . ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : XIX ئەسىر . يۇرتى : مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : 1. «بەندنامە» (يېزىلغان ۋاقتى : 1842) . 2. «دىۋانى بىنشان»

。详不籍祖，纪世 19 于活生。家学文，香尼毕名笔，克伯·力伊马斯伊
《集诗香尼毕》.2 (成完年 1842, 诗长)《书诚劝》.1 : 有著作

ئىمادۇددىن كاشغەرىي تېۋىپ . ياشىغان دەۋرى : X ئەسىر . يۇرتى : قەشقەر
ئەسەرلىرى : 1. «شەرھى قانۇن» (ئىبن سىنانىڭ «ئەلقانۇن» دېگەن ئەسىرىگە يېزىلغان شەرھ) . 2. «رسالەئى

چۆپچىن»

。尔噶什喀籍祖，纪世 10 于活生。家学医，里噶什喀·丁杜马伊
《荟获论》.2 著作的拿西·本伊对)《释学典医》.1 : 有著作

ئىمىن ئەدەب . ياشىغان دەۋرى ۋە يۇرتى مەلۇم ئەمەس .
ئەسىرى : «قىسسەئى بوغراخان» (نەزمىي ئەسەر)

。详不籍祖，详不代年活生。家学文，明伊
(体文韵)《传汗拉格布》: 有著作

يۈسۈف خاس ھاجىپ مۇتەپەككۇر ، ئەدەب . ياشىغان دەۋرى : تەخمىنەن 1019 — 1085 . يۇرتى : بالاساغۇن —
قەشقەر

ئەسىرى : «قۇتادغۇبىلىك» (يېزىلغان ۋاقتى : 1069)

。尔噶什喀—滚沙拉巴籍祖，年 1085—1019 约于活生。家学文，家想思，甫吉哈·斯哈·甫素玉
(年 1069)《慧智乐福》: 有著作

نئىپى ئاتوم ماسسىسى جەدۋىلى
(年 1997) 表量子原际国
(ئېلېمېنت بەلگىلىرى لاتىنچە ئېلىپبە تەرتىپى بويىچە تىزىلدى)
(列排序顺母字丁拉按号符素元)

نئىپى ئاتوم ماسسىسى 量子原	ئېلېمېنت 素元		نئىپى ئاتوم ماسسىسى 量子原	ئېلېمېنت 素元		
	نامى 称 简	بەلگىسى 符		نامى 称 简	بەلگىسى 符	
95.94(1)	钼	مولىبدېن	Mo	227.0278	ئاكتىننى	Ac
14.00674(7)	氮	ئازوت	N	107.8682(2)	كۈمۈش	Ag
22.989786(6)	钠	ناترىي	Na	26.981539(5)	ئاليۇمىن	Al
92.90638(2)	铌	نئوبىي	Nb	[243]	ئامېرىتسىي	Am
144.24(3)	钹	نئودىم	Nd	39.948(1)	ئارگون	Ar
20.1797(6)	氖	نېئون	Ne	74.92159(2)	ئارسېن	As
58.6934(2)	镍	نېكېل	Ni	[210]	ئاستاتىن	At
[259]	锆	نوبېلىي	No	196.96654(3)	ئالتۇن	Au
237.0482	镎	نېپتۇنىي	Np	10.811	بور	B
15.9994(3)	氧	ئوكسىگېن	O	137.327(7)	بارىي	Ba
190.23(3)	铀	ئوسمىي	Os	9.012182(3)	بېرىللىي	Be
30.973762(4)	磷	فوسفور	P	208.98037(3)	بىسمۇت	Bi
231.03588(2)	镨	پروتاكتىننىي	Pa	[247]	بېرىكېلىي	Bk
207.2(1)	铅	قوغۇشۇن	Pb	79.904(1)	بروم	Br
10642(1)	钇	پاللادىي	Pd	12.011(1)	كاربون	C
[147]	铯	پرومېتسىي	Pm	40.078(4)	كالتسىي	Ca
[209]	钷	پولونىي	Po	112.411(8)	كادىمىي	Cd
140.90765(3)	镧	پرازېئودىم	Pr	140.115(4)	سېرىي	Ce
195.08(1*)	铂	پلاتىنا	Pt	[251]	كالىفورنىي	Cf
[244]	铀	پلۇتونىي	Pu	35.4527(9)	خلور	Cl
226.0254	镭	رادىي	Ra	[247]	كىۋورىي	Cm
85.4678(3)	铷	رۇبىدىي	Rb	58.93320(1)	كوبالت	Co
186.207	铯	رېنىي	Re	51.9961(6)	خروم	Cr
102.90550(3)	铈	رودىي	Rh	132.905443(5)	سېزىي	Cs
[222]	氩	رادون	Rn	63.546(3)	مىس	Cu
101.07(2)	钪	رۇتېنىي	Ru	162.50(3)	دسپېروزىي	Dy
32.066(6)	硫	گۈڭگۈرت	S	167.26(3)	ئېرىي	Er
121.760(1)	锶	سېتىي	Sb	[252]	ئېنىشتېننىي	Es
44.955910(9)	钇	سكاندىي	Sc	151.965(9)	يېۋروپىي	Eu
78.96	硒	سېلېن	Se	18.9984032(9)	فىتور	F
28.0855(3)	硅	سىلىتسىي	Si	55.847(2)	تۆمۈر	Fe
15036(3)	钇	سامارىي	Sm	[257]	فېرمىي	Fm
118.710(7)	锡	قەلەي	Sn	[223]	فرانسىي	Fr
87.62(1)	锶	سترونتسىي	Sr	69.723(1)	گاللىي	Ga
180.9479(1)	钽	تانئال	Ta	157.25(3)	گادولنىي	Gd
158.92534(3)	铽	تېرىي	Tb	72.61(2)	گېرمانىي	Ge
[99]	铊	تېخنىتسىي	Tc	1.00794(7)	ھىدروگېن	H
127.60(3)	碲	تېللۇر	Te	4.002602(2)	گېلىي	He
232.0381(1)	钍	تورىي	Th	178.49(2)	گافنىي	Hf
47.867(1)	钛	تىتان	Ti	200.59	سىماب	Hg
204.3833(2)	铊	تاللىي	Tl	164.93032(3)	گولسىي	Ho
168.93421(3)	铟	تولىي	Tm	126.90447(3)	يود	I
238.0289(1)	铀	ئۇران	U	114.819	ئىندىي	In
50.9415(1)	钒	ۋانادىي	V	192.217(3)	ئىرېدىي	Ir
					ئىرېدىي	Ir

نسپىي ئاتوم ماسسىسى مىقدارى	ئېلېمېنت ھىمىيەت			نسپىي ئاتوم ماسسىسى مىقدارى	ئېلېمېنت ھىمىيەت		
	ئىسمى ئىسمى	بىلگىسى بىلگىسى			ئىسمى ئىسمى	بىلگىسى بىلگىسى	
183.84(3)	ئورگانىي	ۋولفرام	W	39.0983(1)	پوتاش	كالىي	K
131.29(2)	ئورگانىي	كسىپتون	Xe	83.80(1)	ئورگانىي	كرىپتون	Kr
88.90585(2)	ئورگانىي	ئىتتىرىي	Y	138.9055(2)	ئورگانىي	لاتتان	La
173.04(3)	ئورگانىي	ئىتتىرىي	Yb	6.941(2)	ئورگانىي	لىتىي	Li
65.39(2)	ئورگانىي	سىنك	Zn	174.967(7)	ئورگانىي	ليۇتېتسىي	Lu
91.224(2)	ئورگانىي	سىركونىي	Zr	[260]	ئورگانىي	لاۋرېنتسىي	Lr
				[258]	ئورگانىي	مېندېلېۋىي	Md
				24.3050(6)	ئورگانىي	ماگنىي	Mg
				54.93805(1)	ئورگانىي	مانگان	Mn

ئەسكەرتىش :

: ھۆكۈم

1. نىسپىي ئاتوم ماسسىسى 1995 - يىلىدىكى خەلقئارا ئاتوم ئېغىرلىقى جەدۋىلىدىن ئېلىنغان بولۇپ ، $C^{12}=12$ ئۆلچەم قىلىنغان .

。准标为 $C^{12}=12$ 以，入收表量质子原际国的年 1995 据量子原际国

2. ئاتوم ئېغىرلىقى تىزىمى ئىچىگە ئېلىنغانلىرى رادىئوئاكتىپ ئېلېمېنتلارنىڭ يېرىم يىمىرىلىش دەۋرى ئەڭ ئۇزۇن بولغان ئىزوتوپلىرىنىڭ ماسسا سانىنى كۆرسىتىدۇ .

。数量质的素位同的长最期衰半素元性射放指据数的中号括入纳量质子原

3. ئاتوم ئېغىرلىقىنىڭ ئاخىرقى سانىنىڭ ئېنىقلىق دەرىجىسى ئارقىسىدىكى تىزىم ئىچىگە ئەسكەرتىلدى .

。明注内号括的后其在均度确精的数位一后最量质子原

4. « * » بەلگىسى بىلەن ئىپادىلەنگەن سانلىق ئاساسلارنى قايتا تەكشۈرۈشكە توغرا كېلىدۇ .

。查复需尚据数的注标« * »号符以

پايدلانغان ماتېرياللار

料资考参

1. ئا. م. شېرباك : «ئوغۇزنامە ۋە مۇھەببەتنامە» ، «شەرق ئەدەبىياتى» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1959
2. ئا. ۋون . گابايىن : «ئىدىقۇت ئۇيغۇر خانلىقىنىڭ تۇرمۇشى» (خەنزۇچە) ، تۇرپان شەھەرلىك تەزكىرە تەھرىر بۆلۈمى نەشرگە تەييارلانغان ، 1998
3. ئابلىز مۇھەممەت سايرامى ، ئابدۇرازاق توختى : «يۈەن سۇلالىسى دەۋرىدە ئۆتكەن مەشھۇر ئۇيغۇر شەخسلەر» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1991
4. ئە. ر. تېنىشۇ : «ئۇيغۇر تىلى دىئالېكتلىرى لۇغىتى» ، «پەن» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1990
5. ئەلىشىر نەۋائى : «مۇھاكىمە تۈللۈغە تەين» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1988
6. ئەلىشىر نەۋائى : «مىزانۇلئەۋزان» ، ئەنقەرە ، 1993
7. ئەمىر نەجىپ : «ئۇيغۇرچە - رۇسچە لۇغەت» ، «سوۋېت ئىنسىكلوپېدىيىسى» نەشرىياتى ، موسكۋا ، 1968
8. ئەھمەت جەپەر ئوغلى : «قەدىمكى ئۇيغۇر تىلى سۆزلۈكى» ، ئىستانبۇل ، 1968
9. ئەھمەد يۈكەنكىي : «ئەنئەنە تۈللەھ قايىق» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1980
10. «بەش تىللىق مانجۇچە لۇغەت» ، مىللەتلەر نەشرىياتى ، بېيجىڭ ، 1957
11. بەن گۇ : «خەننامە» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1993
12. «بۇلاق» ژۇرنىلىنىڭ مۇناسىۋەتلىك سانلىرى
字数的关有志杂《(泉源)克拉布》与
13. تۇردى مۇھەممەد ئاخۇن : «ئۇيغۇر تېبابەتچىلىكى قوللانمىسى» ، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى ، 1977
14. «تۈركچە سۆزلۈك» (I ، II توم) ، ئەنقەرە ، 1998
15. «تىل ۋە تەرجىمە» ژۇرنىلىنىڭ مۇناسىۋەتلىك سانلىرى
字数的关有志杂《译翻与言语》与
16. «جۇڭخۇا خەلق جۇمھۇرىيىتى سەھىيە مىنىستىرلىقىنىڭ دورا ئۆلچىمى» ، شىنجاڭ پەن - تېخنىكا سەھىيە نەشرىياتى ، 1998. (W)

1998، 社版出生卫技科疆新، (册分药尔吾维)《准标品药部生卫国和共民人华中》

17. چين شىمىڭ، لياۋزىيۇ: «ئەمەلىي قوللىنىلىدىغان ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت»، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 1995
18. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىلىپلاشتۇرۇلغان يېڭى سۆز - ئاتالغۇلار لۇغىتى»، شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى، 2004
19. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە لۇغەت»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1989
20. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە تارىخ ئاتالغۇلىرى سېلىشتۇرمىسى»، شىنجاڭ پەن - تېخنىكا سەھىيە نەشرىياتى (W)، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 2003
21. «خەنزۇچە - ئۇيغۇرچە قىسقىچە پەن - تېخنىكا لۇغىتى»، جۇڭگو پەننى ئومۇملاشتۇرۇش نەشرىياتى شىنجاڭ ئۇيغۇر - قازاق شۆبىسى، 1990
22. «خەنزۇچە - ئىنگلىزچە - ئۇيغۇرچە پەن - تېخنىكا چوڭ لۇغىتى»، شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى، 2002
23. ر. ھوشۇرۇق: «ئۇيغۇر ئاتالمىلىرى»، ئالما - ئاتا، 1985
24. «رۇسچە - خەنزۇچە لۇغەت»، سودا نەشرىياتى، بېيجىڭ، 2001
25. س. ي. مالىق: «ئۇيغۇر تىلىنىڭ قومۇل شېۋىسى»، «پەن» نەشرىياتى، موسكۋا - لېنىنگراد، 1954
26. شەيخ سۇلايمان بۇخارىي: «لۇغەت چاغاتاي ۋە تۈركىي ئوسمانىي»، ئىستانبۇل، ھىجرىيە 1298
27. «شىنجاڭ جۇڭخىي ئۆسۈملۈك دورىلىرى»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1973
28. ش. بارانوف: «ئۇيغۇر تىلىنىڭ كەسپىي لېكسىكىسى»، قازاقىستان س. س. ر. «پەن» نەشرىياتى، ئالمۇتا، 1975
29. غۇلام غوپۇرىي: «ئۇيغۇر شېۋىلىرى سۆزلۈكى»، مىللەتلەر نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1986
30. «پارسچە - خەنزۇچە لۇغەت»، سودا نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1981
31. فەن يې. سمايياۋ: «كېيىنكى خەننامە»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1996
32. «قەدىمكى تۈركىي تىل لۇغىتى»، «پەن» نەشرىياتى، لېنىنگراد، 1969
33. كېنىت كازنېر: «دۇنيادىكى تىللار» (ئۇيغۇرچە)، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 2000

- 2000، 社版出民人疆新، (文尔吾维)《言语的界世》: 纳兹卡·克
34. گۇننار يارىك: «ئۇيغۇرچە - ئىنگلىزچە دىئالېكت لۇغىتى», لۇند, 1964
1964، 德隆,《典词言方英维》: 森雅·G
35. ل. ز. بۇداكوف: «تۈرك - تاتار تىللىرىنىڭ سېلىشتۇرما لۇغىتى», سانكت پېتېربۇرگ, 1869
1869، 堡得彼圣,《典辞照对言方鞞鞞其耳土》: 夫克达布·Z·L
36. قەدىمكى ئۇيغۇر يېزىقىدىكى «مايتىرى سىمىت», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1988
1988، 社版出民人疆新, 记见会勒弥文鹤回
37. مەھمۇد كاشغەرىي: «تۈركىي تىللار دىۋانى» (I, II, III توم), شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1980 - 1984
1984 - 1980، 社版出民人疆新, (卷 III, II, I)《典词大语厥突》: 里噶什喀·德穆赫麻
38. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ لوپنور دىئالېكتى» (خەنزۇچە), شىنجاڭ ئۇنىۋېرسىتېتى نەشرىياتى, 1999
- 1999، 社版出学大疆新, (文汉)《言方泊布罗语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
39. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ خوتەن دىئالېكتى», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 2004
2004، 社版出民人疆新,《言方田和语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
40. مەرسۇلتان ئوسمانوف: «ئۇيغۇر تىلى دىئالېكتلىرى», شىنجاڭ ياشلار - ئۆسمۈرلەر نەشرىياتى, 1989
1989، 社版出年少青疆新,《言方语尔吾维代现》: 夫诺曼斯乌·坦里苏尔米
42. «نەۋائىي ئەسەرلىرى لۇغىتى» (4 توملۇق), ئۆزبېكىستان س. س. ر. «پەن» نەشرىياتى, تاشكەنت, 1983
1983، 干什塔, 社版出《学科》, PCCC 坦斯克别兹乌, (卷 IV, III, II, I)《典词解详作著依沃纳》
43. «ھازىرقى زامان خەنزۇ تىلى لۇغىتى», سودا نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1992
1992، 京北, 馆书印务商,《典词语汉代现》
44. ۋ. ۋ. رادلوڧ: «تۈركىي تىل دىئالېكتلىرى لۇغىتى» (رۇسچە), سانكت پېتېربۇرگ, 1893
1893، 堡得彼圣, (文俄)《典辞言方厥突验实》: 夫珞德拉·V·V
45. «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر ئەدەبىي تىلىنىڭ ئىملا ۋە تەلەپپۇز لۇغىتى», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1997
1997، 社版出民人疆新,《典词音正字正言语学文尔吾维代现》
46. «ھازىرقى زامان ئۇيغۇر تىلىنىڭ قومۇل شېۋىسى», شىنجاڭ پەن - تېخنىكا نەشرىياتى, 1997
1997، 社版出生卫技科疆新,《语土密哈语尔吾维代现》
47. «ئوكيانوس», «CEM» نەشرىياتى, ئىستانبۇل, 1983
1983، 尔布坦斯伊, 社版出《CEM》,《海词语其耳土》
48. «ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (قىسقارتىلمىسى), شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 1999
1999، 社版出民人疆新, (本编缩)《典词解详语尔吾维》
49. «ئۇيغۇر تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى» (6 توملۇق, كۆللىكتىپ نەشرگە تەييارلىغان), مىللەتلەر نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1990 - 1998
1998 - 1990، 京北, 社版出族民, (卷 6, 5, 4, 3, 2, 1)《典词解详语尔吾维》
50. «ئۇيغۇر ئون ئىككى مۇقامى», جۇڭگو قامۇس نەشرىياتى, بېيجىڭ, 1997
1997، 京北, 社版出书全科百大国中,《姆卡木二十尔吾维》
51. «ئۇيغۇر مىللىي تېبابىتىدە كۆپ ئىشلىتىلىدىغان دورىلار», شىنجاڭ خەلق سەھىيە نەشرىياتى, 1980
1980، 社版出生卫民人疆新,《材药用常医尔吾维》
52. لياۋزېيۇ، ماجۇنمىن: «ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت», شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى, 2000

- 2000، 社版出民人疆新，《典词汉维》：民俊马，余泽廖
53. «ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت»، شىنجاڭ خەلق نەشرىياتى، 1982
1982، 社版出民人疆新，《典词汉维》
54. «ئۇيغۇرچە - رۇسچە لۇغەت»، قازاقىستان پەنلەر ئاكادېمىيىسى نەشرىياتى، ئالمۇتا، 1961
1961، 图木拉阿，社版出院学科坦斯克萨哈，《典词俄维》
55. ئابلىز ئەمەت: «ئۇيغۇر خەلق ماقال - تەمسىللىرى ئىزاھلىق لۇغىتى»، قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى، 2001
2001، 社版出文尔吾维什喀，《典词解详语谚尔吾维》：提买艾·孜利布阿
56. «ئۆزبەك تىلىنىڭ ئىزاھلىق لۇغىتى»، «رۇس تىلى» نەشرىياتى، موسكۋا، 1981
1981، 科斯莫，社版出《语俄》，《典词解详语克别兹乌》
57. خۇجېنخۇا، خۇاڭ رۇنخۇا: «ئىدىقۇت مەھكىمىسى سۆزلۈكى»، مىللەتلەر نەشرىياتى، بېيجىڭ، 1984
1984، 京北，社版出族民，《字杂馆昌高》：华润黄，华振胡
58. يۈسۈپ خاس ھاجىپ: «قۇتادغۇبىلىك» (ئىندېكس)، ئىستانبول، 1979
1979، 尔布坦斯伊，《引素慧智乐福》：甫吉哈·斯哈·甫素尤
59. «ئوكيانۇس»، شاڭخەي ئوكيانۇس نەشرىياتى، 1999
1999، 社版出书辞海上，《海辞》
60. «تۈرگە بۆلۈنگەن ھازىرقى زامان خەنزۇ تىلى لۇغىتى»، خەنزۇچە چوڭ لۇغەت نەشرىياتى، 1998
1998، 社版出典词大语汉，《典词类分语汉代现》

مەسئۇل مۇھەررىر : ياقۇپ مۇھەممەتتېرىزى
مەسئۇل كوررېكتور : ئابدۇغاپپار ئابدۇراخمان

ئۇيغۇرچە - خەنزۇچە لۇغەت

تۈزگۈچى ئورۇن: شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق مىللەتلەر
قىل - يېزىق خىزمىتى كومىتېتى

نەشر قىلغۇچى : مىللەتلەر نەشرىياتى
ئادرېسى : بېيجىڭ شەھىرى خېيىڭلى شىمالىي كوچا 14 - قورۇ
پوچتا نومۇرى : 100013، تېلېفون نومۇرى : 64290862 _ 010
سائقۇچى : جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
باسقۇچى : سەنخې شەھەرلىك يېيۈەن باسما زاۋۇتى
نەشرى : 2006 - يىل 6 - ئايدا 1 - قېتىم نەشر قىلىندى
بېسىلىشى : 2006 - يىل 6 - ئايدا بېيجىڭدا 1 - قېتىم بېسىلدى
ئۆلچىمى : 880×1230 م . م . 16 كەسلەم
باسما تاۋىقى : 87.75
سانى : 5000 _ 0001
باھاسى : 150.00 يۈەن

图书在版编目(CIP)数据

维汉大词典/新疆维吾尔自治区语言文字工作委员会编著.

—北京:民族出版社,2006.6

ISBN 7-105-07803-0

I.维... II.新... III.①维吾尔语(中国少数民族语言)—词典—②词典—汉语、维吾尔语(中国少数民族语言)

IV.H215.6

中国版本图书馆CIP数据核字(2006)第070524号

责任编辑:牙库甫·买买提肉孜

责任校对:阿布都哈帕尔·阿布都热合曼

出版发行:民族出版社 <http://www.e56.com.cn>

社 址:北京市和平里北街14号 邮编:100013

电 话:010-64290862(维文室)

印 刷:三河市艺苑印刷厂

版 次:2006年6月第1版 2006年6月北京第1次印刷

开 本:1/16 880×1230毫米

印 张:87.75

印 数:0001-5000册

定 价:150.00元

ئاپتۇۋا
洗手壶

ئارا
叉子

بادام دوپپا
巴旦花帽

ئاياق
浅底木碗

باليمان
芦笛

به قه سه م چاپان
白柯塞衫
(丝绵混纺、带条纹的土布所织)

بۇرھان تۇماق
布尔汗皮帽

بۆشۈك
摇床

پولۇ
抓饭

تارتقۇ
罗架

تەكپە
圆枕头

تەڭنە
木盆

توقاچ
小圆饅

تەمبۇر
弹拨尔

چاۋات
大而薄的饅

كۆرپە تۇماق
皮帽子

چالایچا
铜盆

چۈمبەل
面纱

داپ
手鼓

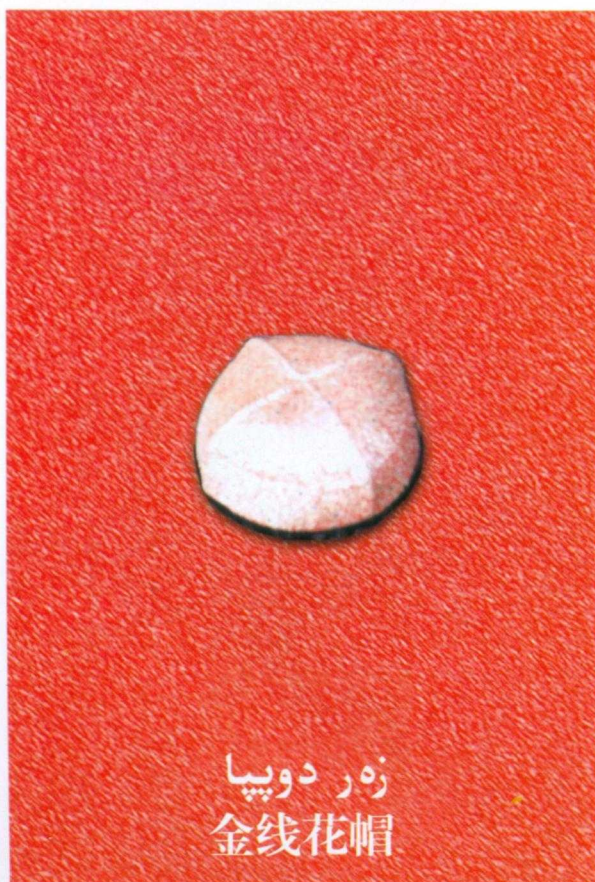
خۇشتار
胡喜塔尔

دۇتار
都他尔

دوپپا
花帽

زەر دوپپا
金线花帽

راۋاب
热瓦甫

ساتار
沙他尔

ساپایی
萨帕依

سۆسەر تۇماق
貂皮帽子

سەرىپۇش تۇماق
皮帽子

شادا قولۇپ
栅状锁

سۇناي
唢呐

قالۇن
卡龙琴

غېجەك
艾介克

كاۋاپ
烤肉

كالاۋاتۇن دوپپيا
克罗通花帽

گۆشگەردە
圆形烤包子

كەتمەن
坎土曼

لوك
木锁臼

گوردە
窝窝饅

مىس تەۋەك
铜笊筐

مىس چۆگۈن
铜壶

نان
馕

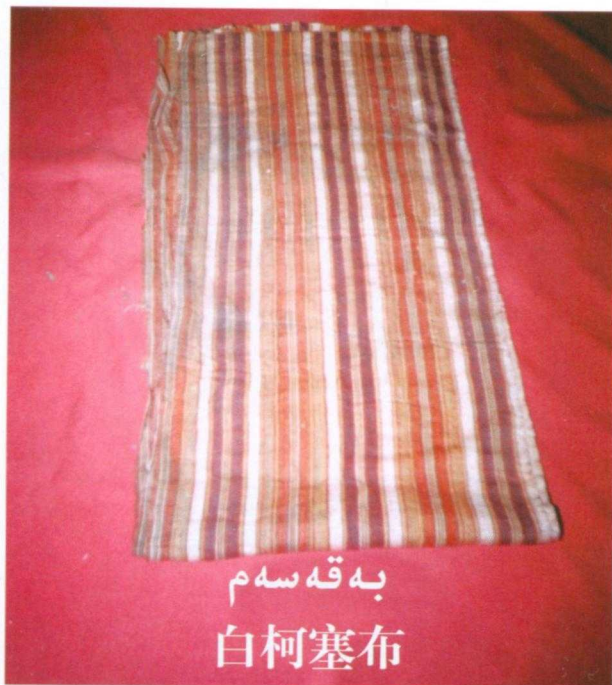
ناغرا
鼓

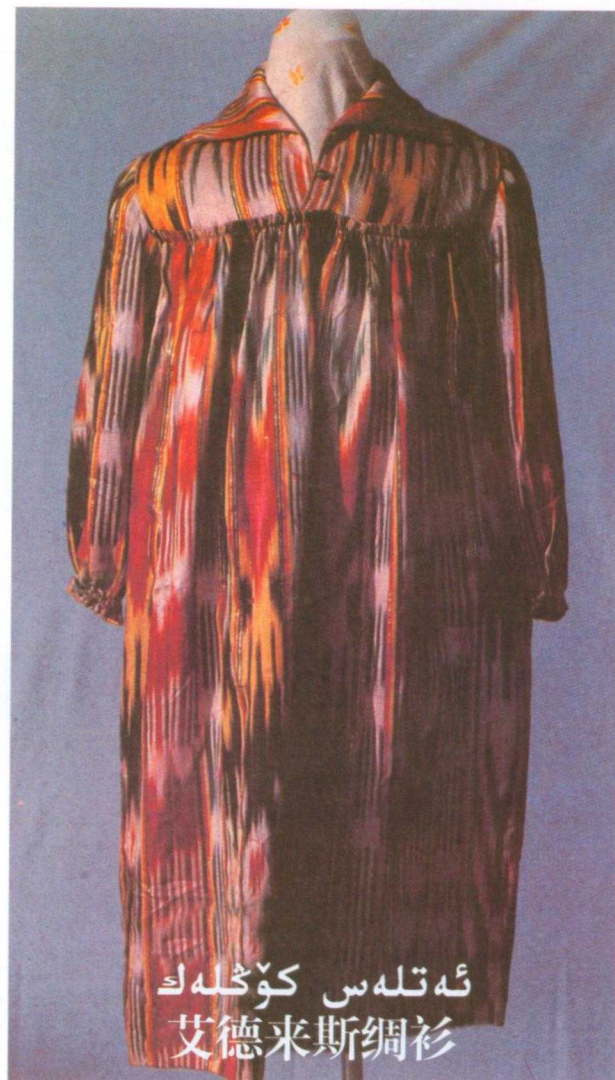
سۇرىق
洗手壶

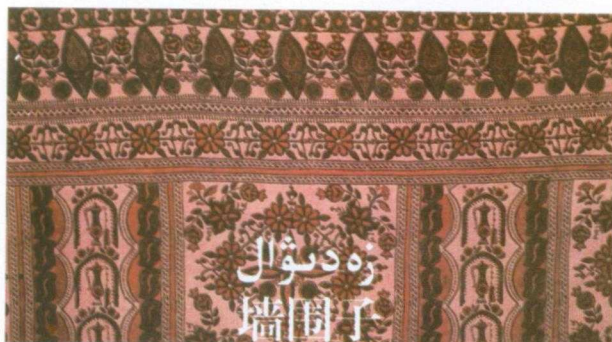
تۇغرا
细面条

به قەسەم
白柯塞布

ئەتلەس كۆڭلەك
艾德来斯绸衫

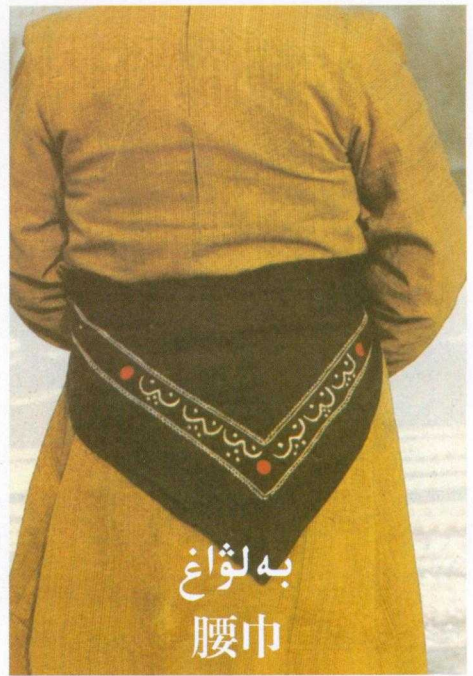
زەدىئۆل
墙围子

تاۋۇت
塔布匣

ئاق دوپپا
白帽

به لئاغ
腰巾

تاۋا
平底锅

پورۇچ
小木罐

تون
长衫

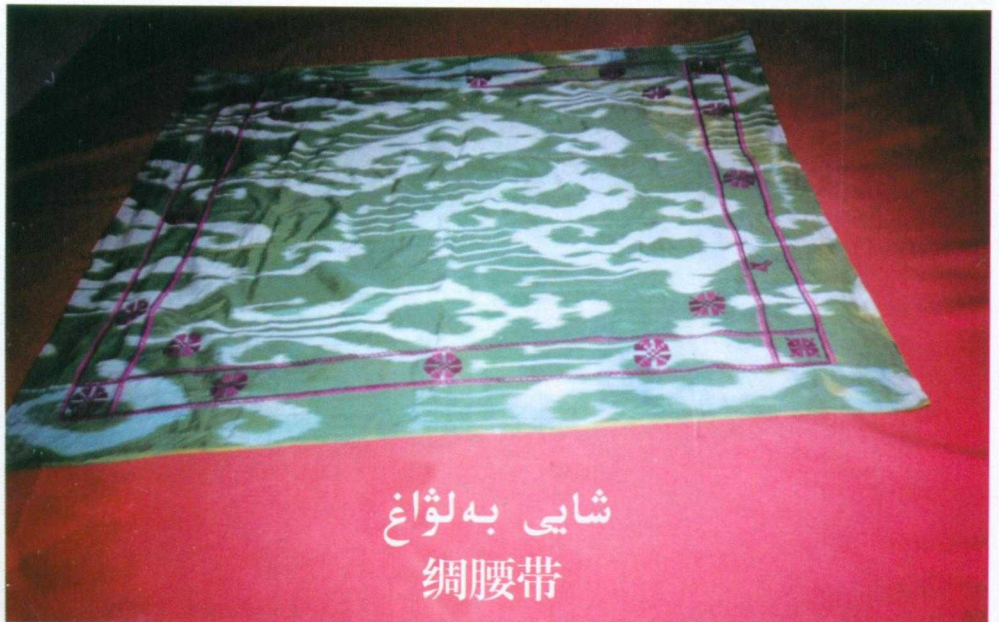
ئۆتۈك
皮靴

تونۇر كاۋاپ
烤全羊

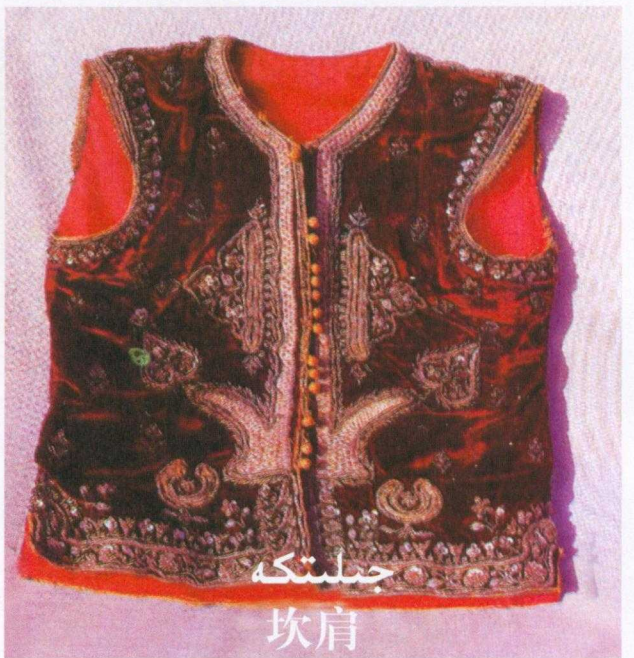
زىرە
耳坠

شايبى بەلۋاغ
绸腰带

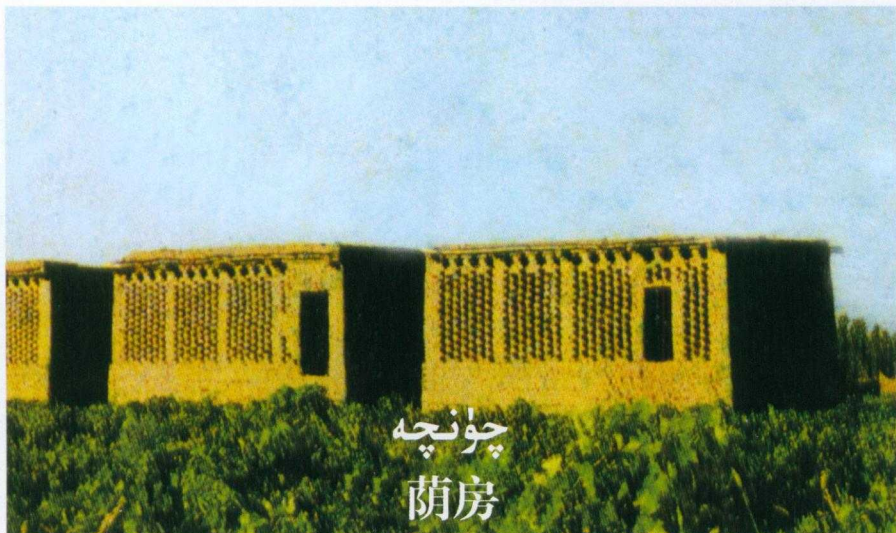
خۇرجۇن
褡裢

جىلتىكە
坎肩

رېھىل
折叠式木制书架

چۈنچە
荫房

ياغاچ قوشۇق
木勺子

ھالقا
耳环

戒指

ئۈزۈك

毡袜子
كەڭز پايپاق

مەسە
软靴

